فەرهەنگا سپیرێز (عەرەبی - کوردی)

ڕێڤەبەرێ گشتی و سەرنڤیسەر
موئەیەد تەیب

- **ژمارا وەشانێ** : (٤٢٦)
- **ناڤێ پەڕتووکێ** : فەرهەنگا سپیرێز (عەرەبی - کوردی)
- **دانان** : محەمەد ئەمین دۆسکی
- **بەرگ** : نەجمەددین بیری
- **دەرهێنانا ناڤەرۆکێ** : شیرزاد محمد عمر و حسێن سەنعان مەتیخان
- **سەرپەرشتکارێ چاپێ**: شێروان ئەحمەد تەیب
- **چاپ** : دووێ - ٢٠١٦
- **تیراژ** : (١٥٠٠) دانە
- **ژمارا سپاردنێ** : (٢٠٧٦) ل ڕێڤەبەریا کتێبخانێن گشتی ل پارێزگەها دهوکێ
- **چاپخانە** : (Matris) - ترکیا

دهۆک/ جادا مازی / تاخێ ئاشتی / ئاڤاهیێ سپیرێز
www.spirez.org www.spirez.com

فەرهەنگا سپیرێز

عەرەبی - کوردی

دانان

محەمەد ئەمین دۆسکی

سپیرێز ٢٠١٦

پێشگۆتنا چاپا دووێ

ژ بەر وێ گرنگیا ژ پێویستیا مرۆڤێ کورد - نەخاسمە قوتابی - ب هەبوونا فەرهەنگ و کتێبێت فیرکرنا زمانێ عەرەبی پەیدابووی ب تایبەتی ل ڤی دەمێ فێرکرنا وی یا ب زمانێ عەرەبی دەملدەست ژ ئەگەرێ سەرهلدانێ هاتیە ڤەگوهازتن بۆ زمانێ کوردی ئەم هاتبووینە ڕاسپاردن ژ لایێ ریڤەبەرێ دەزگەهی ڤە مامۆستایێ هێژا (مؤید طیب) ڤە ژ بۆ دانانا فەرهەنگەکا (عەرەبی - کوردی) و ئەڤ ڕاسپاردنە ل دەمەکێ کورت بوو کار و هاتە ئەنجامدان ل ژێر ناڤێ (فەرهەنگا سپیریز) و هاتە چاپکرن و وەشاندن، و ب شێوەیەکێ بەرچاڤ ڕەواجا خۆ دیت و خواندەڤانا بەرێ خۆ دایێ و هەر زوی هاتە کڕیت و د دەمەکێ کورت دا د سویکا پەرتووکا کوردی دا نەما و جهێ وێ ما ڤالا، و هەر ئەو پیویسی وەکی خۆ ما و داخوازا ل سەر وێ ژی یا ژ لایێ بکڕی کتێبێ ڤە دهاتە کرن هەر وەکی خۆ ما.

ژ بەر وێ چەندێ مە دەست ب ڤەوژارتن و زێدەکرنا وێ کر و چەندەکا مەزن ژ پەیڤان لێ زێدەکر، نەخاسمە ئەو پەیڤێت مە ژ بەر کارێ لەزێ ژبیرکرین و پەیڤێت دی یێت ژ هەر ئەگەرەکێ ڕێکا خۆ بۆ فەرهەنگێ نەدیتین نەخاسمە ئەوێت گرنگ و خواندەڤان ب تایبەتی قوتابی پێدڤیدبیتێ و مە ل دویڤ شیانێت خۆ گەلەک کیماسی چارەکرن و باش دەولەمەندکر دا کو هندەک ژ وێ ڤالاتیا نەبدەستکەڤتن و نەلئاستیا فەرهەنگا پەیداکری پێ پڕببیت، ئەڤە ژی وەک پێهنگاڤەکا بەرچاڤ د ڕێکا وێ ئارمانجێ دا یا کو دەزگەهێ سپیریز یێ چاپ و وەشانی ژ بۆ بجهئینانا وێ هاتیە دامەزراندن.

پێویستە بهێتە زانین کو ئەڤ فەرهەنگە ژ گشت پەیڤێت زمانێ عەرەبی پێکناهێت ئانکو هەمی پەیڤێت زمانێ عەرەبی تیدا نینن، بەلکو دەریایا پەیڤێت ژێکرتی یە ئەوێت ل دویڤ زانینا مە خواندەڤایێ کتێبێ و قوتابییێت گشت قووناغێت خواندنێ ل

قوتابخانەیێت ئەدەبی و زانستی و ئایینی پێدڤی دبنێ و ژ بەر هندێ ژێ هژمارا پەیڤێت د ڤێ چاپا فەرهەنگێ دا گەلەک زێدەتر لێهاتینە ژ ییێت چاپا ئێکێ و پتر نێزیکی تەکووزیێ بوویە کو هەر ل دەستپێکێ ئارمانجا مە بوو.

مە هزرڤان و فەلسەفەخواز و ڕەوشەنبیر و یاساپەروەر و دیندار و مەلا و سۆفی و دختۆر و ئەدیب و شاعر و شانۆڤان و نەخشکیش و مۆزیکڤان و ئەدەبدوست و خواندەڤانێ کتێبێ و کارکەر و پیشەشاز و مالخوێ مالێ و کابانی و بەرمالی بێبار نەکرینە ژ پێدڤییێت وان ژ پەیڤ و زاراڤا و هەر ئیکی ژ وان پێدڤیا وی ل بەرچاڤ گرتی یە، بەلێ ل دویڤ شیانێت خۆ هەمی ژی ژ پێخەمەت خزمەتکرنا ڕەوشەنبیریا گشتی هویڤیدارین ئەڤ بەرهەمە ب دلێ هەمیان بیت و هەمی مفای ژێ ببینن.

ئەڤ چاپە (چاپا دووێ) ل دویڤ دیتنا من دێ پتر ڕەواجێ د بازارێ کتێبا کوردی بینت و دێ پتر هێتە داخوازکرن ژ بەر کو ل دویڤ دیتنا من پتر ژ (چاپا ئێکێ) وێ ڤالاتییێ دێ پڕکەت ئەوا مە ل دەستپێکێ بەحس ژێ کری و دێ ئارمانجا دانانا خۆ پتر ب جهـئینت کو هویڤیا مەیە.

هویڤیدارم ل ئاستێ خزمەتا ڕەوشەنبیریا کوردی بیت و جهێ خۆ د پەرتووکخانەیا کوردی دا ب بەرفرەهی ببینت و ل دویڤ ڕەزامەندیا خواندەڤانێ هێژا بیت نەخاسمە قوتابییێ خۆشتڤی، و سەرکەڤتن ژ خودێ یە.

محمدأمین دۆسکی
٢٠١٣/٨/١٤

پێشگۆتنا چاپا ئێکێ

زمانێ عەرەبی و زمانێ کوردی ژ گەلەک لایان ڤە ژێک د دویرن ژ بەر کو زمانێ عەرەبی ژ بنەمالا زمانێت سامی یە و زمانێ کوردی ژ بنەمالا زمانێت هندۆئۆرپی یە، لێ دگەل هندێ ژی پەیوەندیەکا دیرۆکی یا موکم د ناڤبەرا هەردویان دا پەیدابوویە و ئەو پەیوەندی د وێ دانوستاندنێ دا خویا دبیت یا کو شوینوارێت وێ د هەردوان دا د ئاشکرا و بەرچاڤ.

ئەڤ پەیوەندی یە ژی ب حوکمێ جیرانەتیا دیرۆکی یا هەردو نەتەوان عەرەب و کوردان پەیدابوویە و دیرۆکا وێ پەیوەندیێ یا بوویە ئەنجام و ئەگەرێ موکمبوونا وێ دانوستاندنا گرنگا ژێکگۆتی، پاشی هندەک ئەگەر و فاکتەرێت دی پەیدابوونە وان ژی رۆلەکێ گەلەک گرنگ د بەردەوامیا وێ پەیوەندیێ و دانوستاندنێ دا هەبوویە مینا دین و چارەنڤیس و ئامانج و کارێت هەڤپشک ب درێژاهیا دیرۆکێ.

هەتا نوکە ژی ئەو پەیوندی یا بەردەوامە و دێ یا بەردەوام بیت هندی کو دینێ هەڤپشک هەبیت یێ کو ب زمانێ عەرەبی هاتی، لەوما ژی گرنگیا زمانێ عەرەبی دێ یا بەردەوام بیت و مرۆڤێ کورد نەشێت خۆ ژێ بێمنەت بکەت، دگەل وێ چەندێ ژی گەلەک ژ رەوشەنبیریا کوردی یا پێ هاتیە نڤێسین و ژمێژە، زێدەباری کو ب سەدان سالان زمانێ فەرمی یێ فێربوونێ بوویە ل فێرگەهێت کوردستانێ و کەسایەتیا رەوشەنبیریا کەلەک ژ ناڤدارێت کورد یا ب رێکا زمانێ عەرەبی یا هاتیە ئاڤاکرن.

هەر چەندە هەرێما کوردستانێ ژ بەری پتر ژ پازدە سالان یا ڤەقەتیای بوویە ژ حوکۆمەتا عێراقێ و خواندن ل خواندنگەهێت وێ یا سەربخۆ بوویە لێ کاودانێ پەروەردێ ب وی رەنگی بەر ب پێش نەچوویە کو ب شێوەیەکێ رێژەیی ژی بێمنەتی ژ زمانێ عەرەبی پەیدا ببیت؛ بەلکو گرنگیا وی پتر یا خۆ دسەپینت و فێرخواز ژ هەمی توخما یێ خۆ پێویستی رێکێت فێربوونا وی دبینن، بەلێ دەستڤالا ژ هەر بزاڤ و هەولدانەکێ دزڤرن ئەو ژی ژ ئەگەرێ کیمی و لاوازیا ژێدەران نەخاسمە ژ لایێ فەرهەنگان ڤە.

ڤێ هەمییێ هێلا رێڤەبەرێ دەزگەها سپیرێز یێ چاپ و وەشانێ نڤیسەر موئەید تەیب هزرا خۆ د ڤی جۆرە پرۆژەی دا بکەت و وەک هەولدانەک ژ بۆ دابینکرنا هندەکێ ژ وێ پێویستیا ژێگۆتی و ل دویڤ راسپاردنا وی ئەڤ کارە هاتە کرن و ئەڤ پرۆژە یێ کو ب ناڤێ (فەرهەنگا سپیرێز) هاتە ب جهئینان، هویڤیدارین ئارمانجا خۆ ب جهـ بینت.

ئەڤ فەرهەنگە ژ کۆمەکا هلبژارتیا پەیڤێت عەرەبی یێت وەرگێرای پێک دهێت کو ب بەردەوامی ب بەرچاڤێت خواندەڤانی دکەڤت د پەرتووکێت زمانێ عەرەبی ژ هەمی جوینا، ئەم دشێین بێژین کو دزیندی نە، و گەلەک ژ وان پەیڤێت عەرەبان ب پاشگوهـ ڤە هاڤێتن رێکا خۆ بۆ ڤێ فەرهەنگێ نەدیتی یە، و ئەگەر کێماسیەک هەبیت و ب شاشی ڤە پەیڤەکێ جهێ خۆ تێدا نەدیت بت د چاپێت داهاتی دا دێ بینت و ئەو کێماسی دێ هێتە چارەکرن.

محەمەد ئەمین دۆسکی

٢٠٠٨/٦/١٤

تێبینی

ژ بۆ ب کارئینانا دورستا ڤێ فەرهەنگێ پێدڤی یە خواندەڤان ڤێ چەندێ بزانت:

١- کریار(الفعل)ێ جیناڤێ خۆ یێ هەی ئانکو وەرگێرانا وێ ل سەر بنیاتێ هەبوونا جیناڤی یا هاتی یە کرن.

٢- ناڤێ کوردی یێ د ناڤبەرا دو کڤانا دا نموونەیێ کاری(الفعل) یە، بوو نموونە دەما (أمطر) دهێتە وەرگێران ب ڤی رەنگی دهێتە نڤیسان: باری(باران).

پیتا (أ)

أ: پیتا ئێکێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (١)، بۆ پرسیارێ و گازیکرنێ و یەکسانکرنێ دهێتە ب کارئینان.
الإئتشاب: تێکهەلیئێکبوون.
الإئتلاف: کومبوون و لێککگونجان.
الإئتمان: ١- ئەوە مرۆڤ ئێکی بکەتە جهێ باوەریا دەبارەی تشتەکی ئانکو تو تشتەکی ب دانی نک. ٢- تو ئێکی بکەیە جهێ باوەریا خۆ. ٣- د یاسایێ دا ئەو کو تو مالەکی یان ئێمانەتەکی یان دەینەکی یان وەکالەتەکێ ب ئێمانەت ڕادەستی کەسەکی بکەی.
أب(بالتشدید): ١- خۆ ئامادەکر؛ کارێ خۆ کر. ٢- خەریببوو.
آب: ١- زڤڕی. ٢- هاتە نک ب شەڤ. ٣- تووبەکر.
أب: ١- باب. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: کەسێ عەقلی و نەفسێ و لەشی پەروەردەکەت کو دبنە کانیا ژیانێ.
أب: گیا؛ شینکاتی.
آب: مەها تەباخێ.
أبأ: هاڤێت.
أباء(بالتشدید): یێ زۆرداریێ قەبیل نەکت.
إباء: قائیل نەبوون؛ ڕەتکرن.
أباب: ١- ئاڤ. ٢- سەراب.
أبابیل: کۆما(أبالة)یە کو دبیتە رەڤا بالندا دبێژن: مەبەست حادیرەشکن.
الأباتي: ناسناڤێ سەرۆکێ گشتی یە ل ناڤ ڕەبەنیت کەنیسا رۆژهەلات.
الإباحیة:١- هزرەکە بەرێ خەلکی ددەتە ئازادبوونێ ژ تۆرە و دین و یاسایا.
٢- جوینەکێ سۆفیانە دبێژن شیانێت هێلانا گونەها و ب جهئینانا فەرمان و ئەرکا ل نک مرۆڤی نینن و ڕەت دکەن کو ملکێ تایبەتی هەبیت و دبێژن: ملک یێ هەمیایە ئانکو مال وملک و ژن یێت هەمیانە.
أباخس: تبل ب گەه و ڕه و هەستی ڤە.
الإبادة: قەتبڕکرن.
أبار: ١- ئەوێ دەرزیکا چێدکەت. ٢- ئەوێ دارقەسپا تۆڤ ددەت.٣- کێچ.
الإبارة: کارێ ڤەگوهازتنا تۆڤی ژ گیایێ نێر بۆ گیایێ مێ کو برێکا میشەمۆرا یان بای یان ئاڤێ جاروبارا ژ بۆ بەرگرتنێ.

أبازير: کۆما (أبزار)ە یا کو دبیتە کۆما (بزر) کو دبیتە دەرمانکێت زادی.
أباس: گرفتارکر.
الإباض: کنفێ گرێدانا حێشترێ.
الإباضية: خەوارجن؛ دویڤچوویێت (عبدالله بن إباض)ی نە؛ دبێژن: (علي بن أبي طالب) خودێ ژێ رازی بت کافرە و هەر موسلمانێ نە دگەل مە بیت ژی کافرە ئانکو نە ل سەر باوەریا وان بیت.
الأباطيل: کۆما (باطل) کو دبیتە تشتێ نەدورست.
أبان(بتشديد الباء): ل دەمێ.
أبان: دیارکر.
أبت: ١- شاریا؛ گەرمبوو. ٢- حێبەتیبوو. ٣- پوفبوو.
إبتاع: کڕی.
إبتدأ: دەست پێ کر.
الإبتداء: دەستپێکرن.
الإبتدائية: سەرەتایی.
الإبتداع: ڤەدیتن وچێکرنا تشتی.
إبتدع: ئافراند؛ چێکر.
الإبتذال: ڕیژوبێژیا د تشتی دا دهێتە کرن.
أبتر: ١- کوری قوت یان بڕی. ٢- بێ دویندەهـ.
الإبتسامة: گرنژین.
إبتسم: گرنژی.
الإبتشار: ب مزگینیێ خۆشبوون.
إبتشک: درەوکر.
أبتع: ١- مرۆڤێ تژی و خڕ. ٢- پێکڤە.
الإبتعاد: دویرکەڤتن.
أبتعد: خۆ دویر کر.
أبتعون: هەمی پێکڤە.
الإبتغاء: داخوازکرن.
إبتغی: داخوازکر.
الإبتکار: ئافراندن.
إبتکر: ئافراند؛ ژ نک خۆ چێکر.
إبتلی: سەربۆرکر؛ جەرباند.
الإبتلاء: تووشبوون ب سەربۆرکرنەکێ وەک مسیبەتەکێ.
الإبتلاع: داعویران.
الإبتلال: ساخبوون ژ ئێشەکێ.
إبتلع: داعویرا.
الإبتناء: ئاڤاکرن.
الإبتهاج: کەیفخۆشبوون؛ شادبوون.
الإبتهال: دوعاکرن.
إبتهج: دلخۆشبوو؛ کەیفخۆشبوو.
إبتهل: دوعاکر.
أبج: یێ تیکا چاڤێت وی فرەهـ.
أبجد: کۆما ئێکێ یە ژ پیتێت عەرەبی ل دویڤ ڕێبازا کەڤن.
أبجل: دومارا دەستی یان یا پێی.
أبحر: ب ڕێکا دەریایێ چوو.
الأبخر: ئەوێ بێهن ژ دەڤی دهێت.
الأبد: ١- دەمێ دەستپێک هەی و بێ دویماهی. ٢- بەردەوامیا هەبوونێ د دەمێت داهاتی یێت بێ دویماهی. ٣- دەمێ بێ دویماهی. ٤- ئەو دەمە یان تشتە یێ چوجار ب هزرێ ب دویماهی نەهێت.
الإبداء: ١- دەستپێکرن. ٢- دیارکرن.
الإبداع: ئافراندن.
أبدي: هەروهەر.
الأبدية: دەمێ دەستپێک هەی و دویماهی نە.
الآبد: شوینوار.
الآبد: کویڤی.
أبد: کویڤیبوو.
إبداء: دیارکرن؛ کفشکرن.
الأبدار: ل نک سۆفیا ئەوە یێ خودێ وەک نموونە ل جیهانێ دانای ژ بەر کو ژاتێ وێ وەک حوکم یێ تێدا تەجەللابووی ژ بەر هندێ دبیتە خەلیفێ خودێ یێ ب ناڤێت وی ئاشکرابووی.

الإبداع: ١- چێكرنا تشتی ژ نەبوونێ. ٢- چێكرنا تشتی ژ تشتی.
أبدال: كۆما (بدل)ە، ئەو چاكن یێت د هزرا سۆفیان دەما ئێك دمریت ئێكە دی دهێتە شوینێ، یان خولقەت ل دویڤ خولقەتێ هاتینە گوهۆرین و ڤاڤێرتنەك ل دویڤ ڤاڤێرتنێ لێ هاتیە كرن، ژمارەیا وان (٤٠)ن و دبێژن (٣٠)ن.
الإبدال: پێككگوهۆرینا تشتا.
آبدة: كارەساتا بەردەوام.
أبدع: ئافراندن تێدا كر.
أبدي: بەردەوام، هەروهەر.
أبر(بتشدید الراء): سویندا خۆ ب جهئینا.
أبر: ١- دەرزیكدا(صە). ٢- گەزت. ٣- پێڤەدا.
الإبراء: بەریكرن.
أبراء: كۆما (بزر)ە ئانكو دەرمانكێت زادی.
إبراز: بەرچاڤكرن؛ دیاركرن.
إبرة: ١- دەرزیك. ٢- زیلك.
إبرة الراعي: كێلی دەرزیك.
الأبرز: دیارتر.
أبرز: دیاركر.
الأبرش: چنیچنی.
الأبرشية(الأبريشية): دێر یان جهێ ل بن دەستهەلاتا ئوسقوفەكی ڤە (یۆنانی) یە.
الأبرص: ئەوێ ئێشێ پیستێ وی گرتی و پنی لێ چێبووین.
أبرق: عەردێ ب بەر و خیز.
أبرم: باداییتر.
إبريج: مەشك.
إبريز: ١- زێر. ٢- خورست. ٣- زەلال.
إبريسم: ئارمیش.
إبريق: مەسین (فارسی یە).
أبريل: مەها نیسانێ.
أبز: ١- خۆ هلاڤێت؛ لۆت دا. ٢- زۆرداری لێ كر.
أبزار: بهارات.

أبزق: تشتێ رەنگێت سپی و رەش تێدا.
إبزيم: ئاڤزونكا قاویشێ (فارسی) یە.
أبس(بتشديد السين): هاژۆت.
الأبس: راشكاندن و بێرووم‌ەتكرن.
الإبساس: پەرخاندنا گوهانی دا شیر ژێ بێت.
الإبسال: ١- مراندن. ٢- حرامكرن.
الإبصار: دیتن.
الأبصار: كۆما (بصر)ە كو دبیتە چاڤ.
أبصر: دیت.
الأبض(بالضم): قۆقلكا چۆكی.
الإبط: بنكەفش.
أبطأ: گیرۆبوو.
الإبطاء: گیرۆكرن.
أبطل: ژ كارئێخست.
الإبعاد: دویركرن.
أبعاض: كۆما (بعض)ە ئانكو هندەك.
أبعد: دویركر.
الأبعد: یێ دویرتر.
الإبغاض: نەڤیانتێكرن.
أبغض: نەڤیانا خۆ تێ كر.
البغضاء: نەڤیان.
أبق: ١- رەڤی. ٢- ژ خودانێ خۆ رەڤی.
الآبق: یێ ژ بەر خودانێ خۆ یان مەزنێ خۆ رەڤی.
الإبقاء: هێلان.
أبقى: هێلا.
الأبقع: یێ پنیپنی.
الإبكاء: گریاندن.
الإبكار: سپێدە.
أبكار: كۆما (بكر)ە ئانكو نەخری یان كچین.
الأبكر: كەڤرێت مەزن.
الأبكع: كەسێ دەستبری.
الأبكم: لال.
أبكى: گریاند.

إبل: حێشتر؛ دەڤە.
أبل: ١- قائیل نەبوو ب چیتە نڤینا ژنکا خۆ.
٢- فێری شڤانەتیا حێشترا بوو.
الإبلاس: بێهویڤیکرن.
الإبلاغ: ڕاگەهاندن.
الإبلال: ١- شلکرن. ٢- ساخبوون ژ ئێشەکێ.
أبلة(بتشدید اللام): ١- پرتا خورمێ.
٢- ئێل؛ عەشیرەت.
الأبلخ: یێ خۆ مەزن دکەت.
أبلس: بێ هویڤی بوو.
أبلغ: ڕاکەهاند.
الأبلغ: یێ ڕەهوانبێژتر.
أبلق: بەلەک.
الأبلق الأبقع: بالندەیێ بنبەرۆتکێ بەلەک.
الأبلق الأحمر الذنب: بالندەیێ بنبەرۆتکێ بنپشتسۆر.
الأبلق الأسود الأذن: بالندەیێ بنبەرۆتکێ بەلەکێ گوهرەش.
الأبلق الأشهب: بالندەیێ بنبەرۆتک؛ بنبەلیتک.
الأبلق الإعتیادي: بالندەیێ بەلەخشک.
الأبلق الحزین: بالندەیێ بنبرۆتکێ دامایی.
الأبلق العربي: بالندەیێ بنبەرۆکێ بەلەبەش.
أبله: گێل؛ دەبەنگ.
إبلیس: یێ بێ هویڤی ژ دلۆڤانیا خودێ کو شەیتانە.
إبن الأیام: ئەوە یێ کاودانێت ڕۆژا دزانیت.
إبن آوی: ڕویڤی.
إبن براء: ڕۆژا دویماهیێ ژ هەیڤێ.
إبن بریح: قەل؛ قەلەڕەشک.
إبن دأبة: قەل.
إبن الخال: کوڕخال.
إبن الخالة: کوڕخالەت.
إبن السری: ڕێڤینگێ شەڤێ.
إبن السبیل: ڕێڤینگ.
إبن عرس: سڤۆرە.
إبن العم: پسمام.
إبن العمة: کوڕمەت.
إبن اللبون: حێشترا دوسالی.
إبن الوقت: ١- کەسێ ل دویڤ دەمی کار دکەت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە سۆفیێ دەمی ژ دەستێ خۆ نەکەت و مفای ژێ دبینت.
إبن الیوم: یێ حالێ وێ حالێ ئەو تێدا.
أبن(بتشدید الباء): پەسنا مری کر.
الإبن: کوڕ.
أبن: گونەهبارکر.
ألابن: یێ شیردایی.
أبناء الدهالیز: کوڕیت کولانا.
أبناء السکک: کوڕیت کۆلانا.
إبنة: کچ.
أبنة: ١- گرێکا داری. ٢- بسمارا گوشتی.
إبنة الأخ: برازا.
إبنة الأخت: خوارزا.
إبنة الجبل: بەرەشیشک.
إبنة الخال: کچخال.
إبنة الخالة: کچخالەت.
إبنة العم: دۆتمام.
إبنة العمة: کچمەت.
الأبنة(بالضم): گرێ.
أبنه(بتشدید الباء): پەسنا وی کر.
أبنوس: دارا ئاڤەنۆس، جۆرە دارەکە ل هندستانێ شین دبت.
أبه: پویتە پێ کر.
الأبهی: ١- گەشتر. ٢- جوانتر.
الإبهام: ١- تبلا بەرانی. ٢- مژدارکرن.
الأبهة(بتشدید الباء): مەزناهی.

الأبهر: ١- پشت. ٢- دەمار پشتێ. ٣- دەمار ستۆی. ٤- دەمارا خوینێ یا د ناڤبەرا دلی و پشـــتێ دا. ٥- پێ گەشتر.

الأبوان: دایک و باب.

أبو الائمة: بابێ ئیماما مەبەست (علي بن أبي طالب)ە خودێ ژێ ڕازی ببت.

أبو بريص(الوزغة): چەپچەپیسک.

أبو البشر: بابێ مرۆڤا ناسناڤێ ئادەمی یە - سلاڤ لێ بن.

أبو تراب: ناسناڤێ (علي بن أبي طالب)ی یە خودێ ژێ ڕازیبت.

أبو جعادة: گورگ.

أبو جعار: حەفتیار.

أبو جعدة: گورگ.

أبو جعران: کیزگولۆلک.

أبو الحارث: ناسناڤێ شێری یە.

أبو الحباحب: ستێرستێرۆک.

أبو حديج: بالندەیێ لەگلەگە.

أبـو الحنـاء: بالنـدەیێ بەرسـۆرک؛ مـەلاک؛ مەلاسۆرک؛ بنحەفکسۆرک؛ بوبکسۆران.

أبـو الخضير(الـوروار الأوربـي): بالنـدەیێ کولکـولی؛ مێشـــخوەلینک؛ مێشـــگرک؛ شالویل؛ مێشخۆرک.

أبو الزعر: بالندەیێ چرکۆنەیێ کوریدرێژ.

أبـو الزعـر العراقـي: بالنـدەیێ چرکۆنـەیێ کوریدرێژێ کوری ترتالە.

أبو اليسر: بالندەیێ لغاڤگورا بنچەنگسۆر.

أبو بنات عبر: درەوکەر.

أبو بيض(عنكبوت): تەڤنپیرک.

أبـو تمـرة الأشـجار: بالنـدەیێ بالاڤیکـەورکا داروبارا.

أبـو تمـرة الصـحراء: بالنـدەیێ بالاڤیکـەورکا دەشتێ.

أبـو تمـرة الغـيط: بالنـدەیێ بالاڤیکـەورکا مێرگا.

أبو تمرة الماء: بالندەیێ بالاڤیکەورکا ئاڤ و دەراڤا.

أبو جعرانة(جعل): کێزگولولک.

أبو جلمبو(سرطـان): کێڤژالە.

أبو خصلة: بالندەیێ کۆفیکەزیک.

أبو الحناء: بالندەیەکە بەرچێلکا وی یا سۆرە و لـــەش و کوریێـــت وی د قـــەهوەیی و زەیتـوینی نـە، میشـەمۆر وفێقـی دخۆت، ل ئەوروپا و ئاسیا و ئەفریقیا دژیت.

أبو دقيق(فراشة): بەلاتینک.

أبو زريق: بالندەیێ شرکاک؛ کرکاک؛ کڕکەوک؛ شلکاک.

أبو صابر: خوێ.

أبو ظفر: بالندەیێ کەدیکێ بەرسینک ڕەش.

أبو عوف: کولیێ نێر.

أبو فراس: ناسناڤێ شێری یە.

أبو قترة: نەقلناڤێ شەیتانی یە.

أبو قردان: بالندەیێ گاڕانیک.

أبو قلنسوة: بالندەیێ سەرڕەشک.

أبو كاسب: گورگ.

أبو لاحق: بازی.

أبو مالك: ١- برس. ٢- پیری.

أبو مجرف: بالندەیێ کەپیپان.

أبو مغازل: بالندەیێ چەکمەسۆر.

أبو مليح: خوارنەکە ژ نانێ قەلاندی و خیار و پیڤـازا و مەعدەنۆسـی و ترشـێ سـماقێ و زەیتێ چێدکەن.

أبو المليح: بالندەیێ کەدیک.

أبو نمرة المحمر الزور: بالندەیێ بالاڤیکەورکا حەڤتکسۆر.

أبو هبيرة: بەقا نێر.

أبو الهول: بەیکەرەکێ فیرعەونی یە ل وەلاتێ (مصر)ێ.
أبو یقظان(دیک): دیکل.
أبو: باب.
الأبوة: بابینی.
أبی: قائل نەبوو.
الأبیاري: ١- ئانکو یێ ژ (أبیار) کو ناڤێ (مصر)ێ یە. ٢- شیشەیێ نازک. ٣- جۆرەکێ کۆترایە.
أبیت اللعن: تۆ وێ نەکەی یا تو پێ ژ هەژی نەفرتێ ببی.
أبیض: سپی.
الأبیضان: ١- ئاڤ و شیر. ٢- نان و ئاڤ.
أبیل: دارێ ناقوسێ.
الأبیلة (الإیبالة؛ الإبالة): گەرزێ گیای.
أتا: ١- بەرێ وی دەرکەڤت. ٢- بەرهەمێ خۆ مشە دا.
أتی: ١- هات. ٢- کر.
إتاب: شەرمکر.
أتابک: میر، سالار، د بنیات دا پەروەردەکارێ بچویکێت مەلکا بوو(ترکی یە) ژ پەیڤا (أتا) ئانکو باب و پەیڤا (بگ) ئانکو مەزن هاتیە کو دبیتە: بابێ مەزن.
الإتاحة: رێدان.
إتأد: خۆگرتن.
أتأم: چێمکەک بوو.
أتان: ماکەر.
الإتاوة: ١- بەرتیل. ٢- باج.
أتب: ئێلەک؛ قوتک.
الإتباع: بدویڤکەڤتن.
الإتباعیة: ل (الکلاسیکیة) بزڤرە.
إتبس: هشکبوو.
الإتجاه: سەمت.
إتجر(بالتشدید): بازرگانیکر.
إتجر: دەرمان ڤەخوار.
الإتحاد: ١- ئێککرن. ٢- ئێکرنا دو تشتا ژ لایێ (ذاتي) ڤە. ٣- تێکهلبونا دو تشتا یان پتر. ٤- لەشێ ژ دو تشتا پێکهاتی. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە: ئێکبوونا دو ذاتا وەک کاودان(حال).
إتحاد: ئێکگرتن؛ ئێکەتی.
الإتحاد: ئێکەتی.
الإتحادي: ١- یێ سەر ب ئێکەتییەکێ ڤە. ٢- یێ تایبەتمەند ب ئێکەتییەکا سیاسی ڤە.
الإتحاف: دەولومەندکرن.
إتحد: ١- بوونە ئێک. ٢- رێککەڤتن. ٣- خۆ کرە ئێک.
الإتخاذ: وەرگرتن.
إتخم: حەبلی.
أتخم: هێلا بحەبلت.
أتد: ئەو کنفە یێ دهاڤێنە پێ چێلێ ل دەمێ دۆتنێ.
إتدع: ئارامبوو و خۆجهبوو و تەنابوو.
إتدی: خوین وەرگرت و تۆلا خۆ ڤەنەکر.
الأترجة: ترنج.
الإتزان: هەڤسەنگی.
إتزر: ١- هیزار ل خۆ کر. ٢- گونەهکر.
إتزر: پلەیا وەزیریێ وەرگرت.
إتزن: ١- هاتە کێشان. ٢- هاتە هەڤسەنگکرن.
الإتساع: ١- بەرفرهبوون؛ بەرینبوون. ٢- تێراکرن.
الإتساق: ١- ل دویڤێکهاتن و هەڤگرتن. ٢- د (علم البلاغة) دا دبیتە: تێکحەلیانا رامانا و ژێکنێزیکیا ئاخڤتنێ. ٣- سیستەمبوون.
إتسخ: ١- گوشتێ وی کێمبوو. ٢- قرێژبوو.
إتسع: ١- فرەهبوو. ٢- درێژبوو. ٣- دەستێ وی فرەهبوو.

إتسق: ١- رێکوپێکبوو و دورستبوو. ٢- کۆمبوو. ٣- دورستبوو و تژیبوو.
إتسم: ١- بۆ نیشانەک چێکر دا پێ بهێتە نیاسین. ٢- نیشانەک ل خۆ کر.
الإتشاج: پەیوەندی لێکبەستن.
الإتشاح: بەکۆشک گرێدان.
إتشح: بەرکۆشک ل پشتا خۆ کر.
إتشر: داخوازکر ددانێت وی تیژ بکەن.
الإتصاف: سالخەتداربوون؛ ب سالوخەت کەڤتن.
الإتصال: ١- پەیوەندیپێکرن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: ژێکفەبونا مریدی ب سرا خۆ ژ هەر تشتەکی ژ بلی خودێ. ٣- پەیوەندیکرن.
إتصال التربيع: پێکڤەنانا دو دیوارا ب رەنگەکی کو لبنێت وان ب ناڤ ئێک بکەڤن.
إتصف: ١- سالوخەتێ وی هاتە کرن. ٢- بەرنیاس بوو ژ بەر سالوخەتێت وی یێت باش. ٣- ئەو سالوخەت ڤەگرتن. ٤- بوو خودان سالوخەت.
إتصل: ١- پەیوەندیکر. ٢- گەهەشتێ. ٣- خزمەتا وی کر.
إتضح: دیاربوو.
إتضع: ١- رەزیل و کێم بوو. ٢- دومۆربوو و بێعەسلبوو.
إتطأ: ب ساناهی لێهات و ئامادەبوو.
الإتعاب: وەستاندن.
الإتعاد: پەسەندکرنا ژڤانی.
الإتعاظ: شیرتگرتن.
أتعب: وەستاند.
إتعد: ١- ب ژڤانی قائیلبوو. ٢- ژڤان دانە ئێک.

إتعظ: ١- ب شیرەتێ کر و چێبوو. ٢- شیرەت پەسەندکر و پێ کر.
الإتفاق: رێککەڤتن.
إتفاقية: رێکەڤتننامە؛ رێککەڤتن.
إتفق: ١- پێکهاتن. ٢- نێزیکبوون و بوونە ئێک. ٣- دگەل رێکەڤت. ٤- وەسا چێبوو. ٥- رێکەڤت.
الإتقاء: خۆپارازتن.
الإتقاد: ئاگر تێ هلبوون، سۆتن.
الإتقان: خۆبسپۆرکرن د تشتی دا.
إتقد: ١- برسقی. ٢- سۆت؛ ئاگر تێ هلبوو.
إتقى: ١- خۆ پارازت. ٢- بوو تەقوادار.
إتكأ: پالا خۆ دا؛ پالڤەدا.
الإتكاء: پالدان؛ پالڤەدان.
الإتكال: پشتپێراستکرن؛ خۆ ب هویڤیا ئێکی ڤە هێلان.
إتكع: موکمبوو.
إتكل(بتشديد التاء): ١- پشتا خۆ پێ راستکر د کاری دا. ٢- پشتا خۆ پێ راستکر. ٣- پشتا خۆ پێ راستکر و باوەری پێ ئینا. ٤- خۆ ب هویڤیێ ڤە هێلا.
الإتلاف: نەهێلان؛ پویچکرن.
إتلع: بێسەروشوینبوو.
الأتلع: ستۆدرێژ.
أتلف: پویچکر.
أتله: بێ عەقل و پەریشان بوو.
أتلي: چوو.
أتم(بتشديد الميم): تمامکر.
الإتمام: تمامکرن.
أتن(بتشديد النون): دەقساند.
إتناص: ئاڤابوو.
إتنتل: د بەری راکر.

إتنضى: ١- ژ بەر خۆ کر. ٢- ژ کاڤلانی دەرئێخست.
إتنفخ: پوڤبوو.
إتنقب: پێچە بەردا سەر دێمێ خۆ.
إتنقى: ژێگرت.
إتنكث: ١- لێڤەبوو. ٢- سەرێ وی کرە داڤداڤ.
الإتهام: ١- گونەهبارکرن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە گونەهبارکرنا نەفسا خۆ ب تەنێ.
إتهب: دان بۆ خۆ قەبیل کر.
إتهم(بالتشديد): گوەهبارکر.
الأتون: ١- کوچک. ٢- کوچکێ ئاگرێ سەرشۆێ. ٣- کۆمر. ٤- کۆمرا گێچێ.
آتى: ١- کر. ٢- دا؛ بەخشی.
أتى: هات.
الآتي: دەمێ بهێت.
الإتيان: هاتن.
أث(بالتشديد): لێک هاتە بادان و مشەبوو.
الأثاث: داروبارێ ناڤمالێ.
الإثارة: ئاراندن.
الأثافي: کۆما (أثفية)ە کو دبیتە پێکوچکێ کوچکێ دارا ئانکو بەرێ پێکوچکی.
الأثالة: ١- برنا رەھـ و ریشالا د ناڤ عەردی را. ٢- رەسەنبوون. ٣- ب رووماتکەتن و بلندبوون.
الإثبات: ١- سەلماندن. ٢- ل نک سۆفیان ئەوە کو مرید خۆ د هەر تشتەکی ب سەلمینت یان ژی دبیتە خۆجهکرنا بەردەوامیا ئەحکامێت عبادەتی.
أثبت: سەلماند.
أثث: ب داروبارێ ناڤمالێ خەملاند.
الأثر: ١- شوینوار. ٢- فەرمۆدا پێغەمبەری- سلاڤ لێ بن. ٣- ئەنجام. ٤- دەستکەڤتیێ تشتی. ٥- پرت. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە: ئەو شوینە یان نیشانە یا ل جهێ تشتەکێ نەمای دمینت.
آثر: قەدرێ وی گرت، یان ژ خۆ چێترتر دانا.
أثر(بالفتح): ڤەگوهازت.
أثر(بالتشديد): کارتێکر.
إثر: ل دویف.
الإثراء: زەنگینکرن.
الإثراب: لۆمەکرن.
الإثرار: پرپێژیکرن.
أثرب: کۆما(ثرب) کو دبیتە بەزێ تەنکێ ل سەر عویر و رویڤیکا.
أثرم: ددانشکەستی.
الأثرمان: ١- شەڤ و رۆژ. ٢- دەم و مرن.
أثرى: مالێ وی زێدەبوو.
الأثفية: پێکوچک.
أثقل: گرانتر.
أثكل: زەلامێ جەرگسۆتی.
أثل: بوو خودان عەسل و بنیات.
الإثل: گیایەکێ ئاڤی یە ژ نفشێ گەزێ ئانکو کەڤزێ بەلێ گرترە و فێقیەکی ددەت دبێژنێ: (حب الإثل).
الأثل: جۆرە دارەکە ل دۆرێت ئاڤا ل عەردێت خیز شین دبت، بەلگێت وێ دهوبرن و کولیکێت وێ وەکی ئویشیانە، ژ بۆ جوانی دهێتە چاندن، دارێ وێ یێ قائم و باشە ژ بۆ چێکرنا سێنیک و فەرسەخینییێت مەزن دهێتە ب کارئینان.
الاثلة: ١- کەلوپەلێ ناڤمالێ. ٢- ئامویرێت کاری.
الأثلق: ١- فلفلا دێم. ٢- نەینۆک.
الأثلم: **١- دەڤلۆ. ٢- کەم؛** پرتەک ژێ ڤەکری.
إثم: ١- گونەھـ. ٢- مەی.
آثم: گونەهکار.
الإثمار: ١- بەرهەمدان. ٢- بەرهەمئینانن.
الأثمد: کل؛ سورمە.
أثمر: ١- بەرهەم دا. ٢- هێلا بەرهەمی بدەت.

أثناء: ل وی دەمی.
الإثناعشري: ١- ڕویڤیکەکە د ناڤبەرا مەعدێ و ڕویڤیکا زراڤ دا.
أثنولوجيا: زانستێ توخمێت مرۆڤی و سخلەت و ئەخلاقێ وی یە.
أثنى: پەسنا وی کر.
الإثنين: ١- دو. ٢- دوشەمب.
الأثيث: جهێ گەلەک گیا لێ.
الأثير: ١- فەلەکا نەهێ یە، کۆ دبیتە فەلەکا گۆیا ئاگری. ٢- جەوهەرێ شیری. ٣-کەرەستەیەکە نا هیتە کێشان، دەنگ و گەرمی ژ پێلێت وی چێدبن. ٤- کاریگەر.
الأثيل: ١- خودان عەسل. ٢- ب ڕه و ڕیشال. ٣- مکوم و ستویر. ٤- ستویر ب ڕه و ڕیشال.
الأثيم: گونەهبار.
أج: سویربوو.
الإجئيلال: ترس.
أجاب: بەرسڤ دا.
الإجابة: ١- بەرسڤدان. ٢- ل نک سۆفیا دو بەرسڤدانن، ئێک ئەوە یا دبیتە (إجابة إمتثال) کو بەرسڤا فەرمانا خودێ یە، یا دووێ ژی دبیتە (إجابة إمتنان) کو دبیتە بجهئینانا وێ داخوازێ یە ژ لایێ خودی ڤە یا خەلک ژێ دکەن.
أجاج: سویر.
الأجارة: ١- خەلاتکرن. ٢- بەختدان و پارازتن. ٣- ب کرێدان.
أجاز: دەستویری دا.
الإجارة: مۆرکرنا گرێبەستەکێ ل دۆر قرەبوکرنێ ب دراڤی.
الإجازة: دەستویرینامە؛ دەستویری.
الإجاص: حولیک.
إجاص شائك: حولیرەشک.
أجان: شەرگەها مرۆڤی.
الإجانة: تەشتا جلشویشتنێ.
الإجبار: شۆلپێکرنا ب خورتی.
أجبر: نەچارکر.
أجبى: فرۆت بەری بگەهیت.
الأجة: دژواریا گەرمێ.
إجتاز: دەربازبوو.
إجتبى: ١- خڕکر. ٢- ژێ گرت.
الإجتباء: ژێکرتن.
الإجتباء المحض: ل نک سۆفیا ئەو ژێگرتنە یا خودێ د دەرحەقێ بەندێ خۆ دا دکەت نە ژ بەر کریارێت وی.
الإجتذاب: هەڤکێشان.
الإجتراء: ڤەکیان.
الإجتلاب: ئینان.
إجتلى: خۆ ل هویڤییێ گرت.
الإجتماع: کومبوون.
الإجتماعي: جڤاکی.
إجتمع: کۆمبوو.
الإجتناء: چنین.
إجتنى: چنی.
الإجتناب: خۆ دانەپاش.
الإجتهاد: ١- زیرەکی. ٢- دانا فەتوێ.
إجتهد: زیرەکبوو، فەتوە دا.
الإجتياح: ستاندن و ڤێڕاچوون.
الإجتياز: دەربازبوون.
أجج: هێرشکر.
الإجحاف: کێمکرنا زێدە ژ حەدی.
أجحر عنه: لێ پاشکەڤت؛ لێ گیرۆبوو.
أجحره إلى: بەرێ وی دایێ.
أجحف: ١- زۆرداریکر. ٢- حەق خوار.
أجدا: بێ منەت کر.
الأجدع: دفنبڕی.

الأجذم: ئەوێ ئێشا پنیا لێ.
أجذم: دەستبڕی.
أجر(بتشدید الجیم): کرێکر.
الأجر: ١- خەلات. ٢- پاداشت.
الإجراء: ١- کریار. ٢- هەرکاندن. ٣- چارەسەری. ٤- کارێ چارەکرنێ.
أجرب: گوری.
الإجرة: کرێ.
الآجرة: ١- کەرپویچ. ٢- قرمید.
الأجرد: ١- پویتکورت. ٢- رویت؛ بێ پویت. ٣- بێ زبن و کورتان.
أجرس: تشتێ خرمرخم ژێ دهێت دەمێ دهێتە خوارن.
أجرسي: ناڤێ جۆرەکێ خورمێ یە.
الأجرع: خیزێ گیا لێ شین نەبت.
أجرم: جنایەتکارتر.
أجری علیه: ل سەر بەردەوام کر.
أجری له الحساب: ل سەر نڤیسی.
أجری: هەرکاند؛ برێڤەبر.
أجزل: ١- مشەکر؛ کرە گەلەک. ٢- مەزنکر.
الأجشع: یێ تەماعتر.
أجفل: زوی رەڤی.
الأجـل: ١- دەمـێ مرنـێ. ٢- دویماهیا عەمری. ٣- دەرفەت. ٤- دەم.
أجل(بتشدید الجیم): ب پاش ئێخست.
أجل: بەلێ.
الإجل: کەرێ ژ هەر جۆرێ حەیوانەکی.
الإجلاء: دەرئێخستن.
الإجلاس: روینشتندان.
الإجلال: ١- رێزگرتن. ٢- مەزنکرن.
الآجلة: رۆژا قیامەتێ.
إجلس: بروینە.
الأجم: ١- بویش. ٢- دارستان.
أجم: شاریا؛ گەرما وی دژوار بوو.
أجم: کۆچ؛ بێ شاخ.
الإجماع: ١- تێکرایی؛ باهرا پتر. ٢- رێککەڤتنا ب تەڤایی ل سەر تشتەکی.
الإجتماع المرکب: رێکەڤتنا ل سەر حوکمەکی دگەل نەرێکەڤتنێ ل سەر ئەگەرێ حوکمی پویچ دکەت، بۆ نموونە حەنەفی و شافعی د رێکەڤتی نە کو دلڕابون و دەستکرنا ژنا بیانی دەستنڤێژێ دئێخن، بەلێ ل نک حەنەفیا ب دلڕابوونێ یە و ل نک شافعیا ژی دەستکرنە.
الإجمال: ١- تەڤاییکرن. ٢- قەنجی.
الأجمة: بویشێ شێری.
أجمع: هەمی.
أجمل: جوانتر.
الآجن: گەنی.
أجن: گەنیبوو، ئانکو رەنگ و تام وبێهن هاتنە گوهۆرین.
الأجنف: یێ خوار.
أجنی: دا؛ بەخشی.
الإجهاد: وەستاندن.
الإجهار: بلندگۆتن، گۆتنا ب دەنگێ بلند.
الإجهاش: دەست ب گری کرن.
الإجهاض: ژبەربرنا بچویکی.
الأجهر: کەسێ ب رۆژێ نەبینت.
أجهز: هێرش کرە سەر و کوشت.
أجود: باشتر.
الأجوف: یێ خلۆلە.
الأجیج: دەنگ و پێژنێت مرۆڤا بێت کەس تێ نەگەهت.
الأجیر: ١- پالە. ٢- خولام. ٣- کرێگرتی.
الأجیر الخاص: ئەو پالەیە یێ ژ دەمەکی بۆ دەمەکی دهێتە گرتن، ل وی دەمی چ شۆل بکەت یان ژی شۆل نەکەت هەر کریا خۆ وەربگریت.
الأجیر المشترک: ئەو پالەیە یێ بۆ گەلەک کەسا شۆل دکەت.

أجير الوحد: ل (أجير الوحد) بزڤرە.
الأح: سپیلکا هێکێ.
أح(بالتشديد): کوخی.
الأحابيش: کۆما (أحبوش)ە دبیتە کۆما مرۆڤا یا هەر ئێک ژ عیلەکێ.
الإحاح: ١- تێهن. ٢- کەرب.
الأحاد: ژمارەییێت کت.
أحاط: ١- ل دۆر زڤری. ٢- هەمی ڤەگرت.
الإحاطة: زانینا تشتی ب شێوەیکێ تەکووز ژ هەمی لایان ڤە.
الإحالة: ١- رەوانەکرن؛ هنارتن. ٢- ڤەگوهازتن. ٣- ل بەرچاڤ دانان. ٤- د (علم الطبيعة) دا دبیتە: گوهۆرینا کاودانێ تشتی وەکی ساریێ بۆ گەرمییێ یان بەروڤاژی.
أحب: ڤیا؛ حەژێ کر.
الإحباط: ١- بێهویڤیکرن. ٢- پویچکرن.
أحبش: کۆما هەر ئێک ژ عێلەکێ و کۆما وێ (أحابش)ە.
أحبوش: کۆما هەر ئێک ژ عێلەکێ و کۆما وێ (أحابيش)ە.
إحتال: حیلەکر.
الإحتباس: راوەستیانا تشتی و نە دەرکەڤتنا وی.
الإحتباس الحراري: نەدەرکەڤتنا گەرمێ ژ کویفێ بایێ ل دور عەردی ژ بەر نەدەرکەڤتنا تیژکا پیلدرێژا رۆناهیێ ژ ئەگەرێ زیدەبوونا غازێت (ثاني أوكسيد الكاربون وميثان واوكسيد النايتروس) بێت **کو** نەهێلن گەرما عەردی دەرکەڤیتە عەسمانی کو د ئەنجام دا دبیتە ئەگەرێ بلندبوونا پلەییێت گەرمێ ل سەرانسەری دنیایێ وحەلیانا جەمەدێ ل هەردو جەمسەرێت عەردی.
الإحتجاب: خۆڤەشارتن؛ خۆ پەردەپۆشکرن.
الإحتجاج: دیارکرنا نەرازیبوونێ.

الإحتجام: ١- خوینبەردانا پشتێ. ٢- پێکوەرهاتن و مانا وەک خۆ.
إحتجر الشئ: کرە کۆشا خۆ.
الإحتدام: دژواربوون.
الإحتراب: ڤێکراچوون و شەرێدگەلێککرن.
الإحتراز: خۆپارازتن.
الإحتراس: هشیاری.
الإحتراش: نێچیرا حەفتیارا.
الإحتراف: پیشەداری؛ خۆکرنا خودان پیشە.
الإحتراق: سۆتن.
الإحترام: رێزگرتن.
أحجية: تشتیک، مامک.
الإحتساب: ١- هلبژارتن. ٢- گۆتنا: (خودێ بەسسی منە).
الإحتشاد: خرڤەکرن.
الإحتشام: ١- خولامەتی. ٢- شەرمکرن.
الإحتضار: ١- کەتنا بەر مرنێ. ٢- ئامادەبوون.
إحتضر: کەتە بەر مرنێ.
إحتضن: کرە د کۆشا خۆ دا.
إحتطب: دار بۆ خڕکرن و برن.
إحتف به: ل دۆر زڤری.
الإحتفاظ: پارازتن.
الإحتفال: ئاهەنگگێڕان.
إحتفظ: هلگرت و پارازت.
إحتفل: ١- ئاهەنگ گێرا. ٢- پویتەکر.
الإحتقار: ١- بچویکرن. ٢- کێمکرن.
الإحتقان: تێ وەستیان.
إحتقب: چانتە هلکرت.
إحتقر: ب چاڤەکێ کێم بەرێ خۆ دایێ.
الإحتكار: هلگرتنا متای بۆ رۆژا گرانییێ یان گرانبوونێ.
الإحتكاك: تێکدان؛ تێکهوسین.
إحتكل: ل بەر ئالزی و ئاشکرا نەبوو.
الإحتلاب: دۆشین.
الإحتلال: داگیرکرن.
الإحتلام: شەیتانهاتنەیا جەحێلی.

إحتلم: شەیتان هاتیَ.
الإحتماء: ١- خۆپارازتن. ٢- داخوازا هاریکاریێ.
الإحتمال: ١- دویرنەدیتنا رویدانا تشتی. ٢- هلگرتن. ٣- د فەلسەفێ دا: تیۆرەکا یۆنانی یە باوەریا بێ گومان رەتدکەت و هەمی زانینێ ل سەر بنیاتێ هاتویاتێ ئاڤادکەت. ٤- د (اللاهوت)ێ دا دبیتە: ئاراستەکرنا کریارێ بۆ کارێ ب جهئینانێ.
الإحتمالیة: بیرازەکا فەلسەفی یە دبێژت چو رێ ناچنە راستیا رەهائی تنێ ئیحتمالا تێدا هەی.
إحتمل: ١- هلکرت. ٢- هزرکر کو دێ چێبت.
إحتمی بە: ١- داخوازا هاریکاریێ ژێ کر. ٢- خۆ پێ پارازت.
الإحتواء: ١- ڤەگرتن. ٢- ستاندن.
إحتوی: ڤەگرت؛ تێدایە.
الإحتیاج: پێدڤیبوون.
الإحتیاز: ١- ڤەگرتن؛ حەواندنا تشتی. ٢- ب دەسڤەئینان.
الإحتیاط: یەدەک؛ تشتێ زێدەیێ بۆ دەمێ پێدڤی دهێتە هلگرتن.
الإحتیال: حیلەکرن.
الإحثال: خوارنا خراب.
الإحجام: راوەستاندن.
أحجم عن کذا: پشت و پشت زڤری ژ ترسادا.
الأحد: ١- ئێک. ٢- ئێکێ نەهژمارەک ل پێش و نە ئێک ل پاش. ٣- یێ خۆ ڤەدەرکری و هێلایە ب تنێ. ٤- یێ ئێکانە. ٥- یێ بێ وێنە. ٦- ژ ناڤێت خودێ یە. ٧- ئێکشەمب. ٨- ل نک سۆفیا ناڤێ ذاتێ خودێ یە بەلێ ب ژێکرتنا گەلەک ناڤ و سالوخەت. ٩- یێ ئێک و ڤەدەر.
أحد(بالتشدید): ١- کرە ئێک. ٢- باوەری تنێ ب وی ئینا. ٣- گۆتی: (لا إلە إلا اللە).

إحدی بنات طبق: ١- مسیبەت؛ بەلا. ٢- مار.
الأحداث: کۆما (حادثة)ە کو دبیتە رویدان.
الإحداث: ڤەدیتنا تشتێ دەم ل پێش.
الإحداثیات: کۆمە و کتا وێ (إحداثیة)ە؛ ئەو نمرە و ژمارەنە یێت کو جهـ و سەمت و دویربیێت جهەک ژ جها ل سەر نەخشێ دەڤەرەکێ پێ دهێنە دەستنیشانکرن ژ بۆ ڤیکەڤتنا وی.
أحدب: پشتقۆف.
أحدث: ریت.
أحدی علیە: تنگژی.
أحدوثة: تشتێ ژ نوی چێکری.
الإحدیة: ١- ئێکانەتی. ٢- ل نک سۆفیا تەجەللایا ژاتێ خودێ یێ خورستە یە بێی ناڤ و سالوخەت.
الأحری: یێ چێتر.
الإحراریة: ناسناڤێ سنسلا نەقشەبەندیایە هەر ژ (أبو بکر الصدیق) خودێ ژێ رازی بت و پێدا هەتا دگەهیتە مولانا خالد دامەزرێنەرێ رێبازا (المجددیة) یان ژی (الخالدیة).
الإحراز: بدەستڤەئینان.
الأحراش: دەحل و بویش.
الإحراق: سۆتن.
الإحرام: کاروبارێت دەستپێکرنا روکنێت حەجێ.
أحرج: ١- بەرێ ویدا. ٢- حەراجکر. ٣- ئێخستە تایێ شەرمێ.
الأحرف الذلاقة: پیتیت تیژ یان برەک، دبنە (٦) پیت سێ ژێ ب لێڤا دهێنە گۆتن دبێژنێ(الذلقیة) ئەو ژی (باء، فاء، میم)ن، و هەر سێێت دی ب سەرێ ئەزمانی دهێنە گۆتن دبێژنێ(الذولقیة) ئەو ژی (لام، راء، نون)ن.

الأحرف الشمسية: ئەو پیتن ییّت کو دکەڤنە سەرێت ناڤا و دەمێ ب (ال)ێ دهێنە ناساندن پیتا (ل) نەهێتە خواندن کو دبنە ئەڤە(ت، ث د، ذ، ر، ز، س، ش، ص، ض، ظ، ط، ل، ن).

الأحرف القمرية: ئەو پیتن ییّت دکەڤنە سەرێت ناڤا و دەمێ ب(ال)ێ دهێنە ناساندن پیتا (ل) دهێتە خواندن کو دڤێ ڕستێ خڕڤەبووینە (إبغ حجک وخف عقیمه).

أحرق: سۆت.

الأحرق: یێ پتر دسۆژیت.

أحرى: باشتر؛ ژهەژیتر.

أحزن: ١- خەمگینتر. ٢- یێ زڤرتر.

أحس: هەستکر.

الإحساس: هەست.

الإحسان: ١- قەنجی. ٢- کرنا قەنجییێ. ٣- ئەو عبادەتە یێ مرۆڤ ب وی ڕەنگی دکەت هەر وەکی خودێ دبینت.

أحسن: باشتر.

أحسن الخالقين: باشترین چێکەر کو خودێ یە.

أحسن القصص: باشترین چیرۆک کو د قورئانێ دا هاتینە.

أحسن تقويم: باشترین موکمی قایمی یا چێکرنێ.

أحسنت: ئافرین؛ تە قەنجکر.

الأحشاء: هناڤ.

أحصى: ئامارکر.

الإحصاء: ئامار؛ سەرژمێرێ.

الإحصار: ١- نەهێلان و زیندانکرن. ٢- نەهێلانا کرنا کارەکی.

الإحصان: ١- پارازتنا ژنێ ب دانەشوی یا وێ و زەلامی ب ژنئینانا وی. ٢- موکمکرن وئاسیکرن.

أحصن: پارازت.

أحصى: ١- هژمارت. ٢- هژمارا وی زانی.

الإحضار: ئامادەکرن؛ حازرکرن.

الإحضارية: داخوازنامەیا کەسەکی پێ ل دادگەهێ ئامادە دکەن.

الأحطب: یێ لەغەر و لاواز.

أحفاد: کۆما (حفيد)ە کو دبیتە نەڤی.

أحق: حەقتر.

أحقاب: کۆما (حقب)ە کو دبیتە هەشتێ سال، دیسان بۆ دەمی ژی دهێت.

أحقاد: کۆما (حقد)ە کو دبیتە کین.

الأحقاف: کۆما (حقف)ە کو دبیتە گرێت خیزی ییّت لێکبادایی.

الإحقاق: ١- بجهئینان. ٢- حەقکرن. ٣- فەرکرن.

أحقر: ١- بچویکتر. ٢- بێ بهاتر.

أحک: بێ ددان؛ لەمۆ.

إحكام: موکمکرن؛ زەپکرن.

الإحكام: ١- مکومکرن. ٢- باش گرتن. ٣- ل نک سۆفیا ئەوە کو ئەگەر خودێ ڤیا بەندەکی ب هیزبێخت ل سەر وی تشتێ وی بڤێت دێ جلکێ سالوخەتێت ذاتێ خۆ ل بەرکت.

الأحكام: کۆما (الحكم)ە کو دبیتە بڕیارا دادوەری یان یاسایا دا دادێ.

أحكام إنتقالية: ئەو یاسانە ییّت کو بەروەخت چاڤدێریێ ل کاودانا دکەن هەتا کو یاساییّت ب دۆم دهێنە دانان.

أحكم: ١- زاناتر. ٢- عادلتر. ٣- موکمتر.

أحكم الحاكمين: ١- عادلترین عادل. ٢- زاناترین زانا. ٣- دەستهەلاتدارترین دەستهەلاتدار.

الأحل: ١- زەلامێ لەغەر. ٢- زەلامێ بێ هش و بیر.

الإحلاء: شرینکرن.

الأحلاف: ١- کۆما (حلف)ە ئانکو پەیمان یان قولپ. ٢- بێت سویندخواری.
إحلال: ١- پەیداکرن. ٢- حەلالکرن.
أحلام: کۆما (حلم)ە کو دبیتە خەون، هەر وەسا عەقل ژی.
أحلی: شرینتر؛ جوانتر.
إحليل: میزی.
أحم: ڕەش.
الإحماء: ١- گەرمکرن. ٢- شاراندن.
الإحماد: پسنکرنا باش.
الإحماض: ترشکرن.
الأحماض: کۆما (حامض)ە کو دبیتە ترش.
إحمال: بارکرن.
أحمد: ئەوێ ژ خلکی پتر سوپاسدار و رازی.
أحمر: سۆر.
الأحمران: گوشت و مەی.
أحمر الصباغين: ڕووناس.
الإحمرار: سۆربوون.
الأحمس: سالا سەخت و بێ خێر.
الأحمق: بێعەقل.
الإحناء: خزارکرن.
الأحنف: ١- ڕاست و دورست. ٢- پێ خوار.
أحوج: پێدڤیتر.
الأحوال: کۆما (حال)ە ئانکو کاودان، ل نک سۆفیا ئەو تشتە یێ دکەڤیتە دل یان دل دکەڤیتێ ئەو ژی دو جۆرن: أ- کرامات الأولیاء: کو ژ ئیمانێ و تەقوایێ چێدبن. ب- الأحوال الشیطانیة: کو ژ وان کارا چێدبن یێت کو خودێ وپێغەمبەرێ وی سلاڤ لێ بن فەرمان ب نەکرنا وان کرین.
أحور: چاڤبەلەک.
أحوط: پتر دپارێزت.
أحول: چاڤوێر.
إحياء: زیندیکرن.
أحياء: کۆما (حی)ە کو دبیتە زیندی، زیندەوەر.
أحيانا: هنەک جاران.
أحيل: فێلبازتر.
أخ: برا.
إخاء: براینی.
الأخاضر: زێر و گوشت و مەی.
إخافة: ترساندن.
إخباء: ڤەشێران.
الإخبات: ١- کەتنا ناڤ عەردێ ڕاست و بەرین. ٢- نەمانا ل بەر چاڤا. ٣- پشتراستبوون ب خودێ و ژێترسیان. ٣- ل نک سۆفیان دەستپێکا تەناهیا دلی ب ئیمانێ کو خۆپارێزی شەهوەتێ بکوژیت و حەزا عبادەتێ بێئاگەهیێ نەهێلیت و سەبرهاتنا ب خودێ داخوازا نەهێلیت.
أخبار: کۆما (خبر)ە کو دبیتە نووچە؛ دەنگوباس.
الإخبار: گەهاندنا نووچەی.
الأخبثان: میز و گوی.
أخت: خویشک.
إختار: هلبژارت.
إختان: خیانەتکر.
الإختتان: سونەتکرن.
الإختباء: خۆڤەشارتن.
إختبار: ١- جەرباندن، سەربۆرکرن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: سەربۆرکرنا ڕاستگۆیا ژ لایێ خودێ حەق ڤە.
إختبر: بجەرببینە.
الإختتام: ب دویماهیهاتن.
الإختتان: سونەتکرن.
إختتم: ب دویماهی ئینا.
الإختداع: خاپاندن.
الإختراص: درەوکرن.
الإختراع: چێکرن؛ ئافراندن.
الإختراف: بێهشوبیربوون.

الإختراق: سمتن؛ تێبەهین.
الإخترام: بڕین.
إخترص: درەوکر.
إخترع: چێکر؛ ئافراند.
إخترق: سمت؛ تێبەهی.
إخترم: بڕی.
إختزال: ژێبڕینا کێم بکەت.
إختزل: ژێ بڕی و ڤەکر و کێمکر.
إختص: ١- تایبەتمەندی کر. ٢- جوینەک هلبژارت بۆ یا وی دڤێت.
الإختصار: کورتکرن.
الإختصاص: تایبەتمەندی.
الإختصاصي: تایبەتمەندی.
الإختصام: لێککەڤتن.
إختصم: شەرکر.
الإختطاب: ١- خوتبەخواندن. ٢- دگەل ئێکئاخڤتن.
الإختطاف: راڕەڤاندن.
الإختفاء: خۆڤەشارتن.
إختفى: بەرزەبوو.
الإختلاب: ١- خرشکرن. ٢- بزداندن.
الإختلاج: لڤین.
الإختلاس: دزیا یاسایی ئانکو یا ڕیکەکا فەرمی بۆ هاتیە دیتن کو ژبنڤە دزی بت و ژ سەر ڤە نە، بۆ نموونە کەسەک پێنجی تشتا بکڕیت و بهایێ وان بدەت و د پسۆلێ دا هەشتێیا بنڤیست ئانکو بهایێ سیهت تشتیت دی بکەتە بەرویکێ.
إختلاط: تێکهەلی؛ تێکهەلبوون.
الإختلاع: ١- خەلاندن. ٢- ژنبرن. ٣- ژنیراکرن.
الإختلاف: نەوەکئێکی؛ ژێکجودایی.
إختلال: تێکچوون.
إختلج: لڤی.
الإختناق: خەندقین.
إختنق: خەندقی.

الإختیار: ١- هلبژارتن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: هلبژارتنا ئەوا خودێ بۆ وان هلبژاتی نەیا خۆ.
الإختیال: خۆمەزنکرن.
الأخثم: یێ دفن مەزن.
الأخدب: یێ بەژن درێژ.
الأخدر: شەڤا تاری.
الأخدري: کەرێ کویڤی.
الأخدع: ١- دەمارا ستۆی. ٢- یێ دژوار.
الأخدعان: هەردو دەمارێت ستۆی.
الأخدنة(النمال): جانەوەرەکێ شیردەرە و هێکا د کەت، ل ئۆسترالیا هەیە.
الأخدود: ١- خەندەک. ٢- تیک. ٣- چالا درێژ.
أخذ: ١- وەرگرت. ٢- گرت و تێبر. ٣- بر.
الأخذ: ١- وەرگرتن. ٢- گرتن وتێبرن.
أخر(بالتشدید): ١- ب پاش ئێخست. ٢- گیروکر.
الأخرى: ١- یا دیتر. ٢- رۆژا قیامەتێ.
الإخراب: خرابکرن.
الإخراج: ١- دەرئێخستن. ٢- د دادگەها دا دبیتە: دویرکرنا هەڤرکەکی ژ هەردو هەڤرکا ژ کارێ هەڤرکیێ. ٣- د زانستێ جانەوەران دا دبیتە: دەرئێخستنا پشماییت ب زیان ژ لەشی وەکی خوهێ. ٤- د شانۆگەریێ و سینەماییێ دا دبیتە: دەرهینان ئانکو ڤەگوهازتنا شانۆگەریی یان چیرۆکێ ژ دەقی بۆ کارێ دراماییی.
الأخرب: ١- یێ خرابتر. ٢- یێ گوهـ شەق. ٣- د عرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا (میم) و (نون)ا ژ تەفعلێ وەکی ڕاکرنا وان ژ (مفاعیلن) دا ببیتە (فاعیل) کو ل شوینا وی (مفعول) دهێتە دانان. ٤- یێ ترسنوک.
الأخرة: ب گرانی.
الآخرة: ١- دویماهی. ٢- رۆژا قیامەتێ.

أخرج: دەرئێخست.
الأخرس: لال.
أخرق: ١- بێعەقل. ٢- ئاقلسڤک.
الأخرم: ١- یێ دفنبری. ٢- د عرووزێ دا دبیته ڕاکرنا پیتا ئێکێ ژ تەفعیلێ وەکی ڕاکرنا وێ ژ (فعولن) دا ببیته (عولن) و ژ (مفاعلتن) دا ببیته (فاعلتن).
الأخزر: چاڤهویر.
الأخزل: پشتشکەستی.
الأخزم: مارێ نێر.
الأخس: یێ بێبها.
إخسار: خوسارەتکرن.
الأخسر: خوسارەتتر.
الأخشب: ١- یێ ستویر. ٢- یێ ڕق.
الأخشم: دفنمەزن.
أخشن: گرتر.
إخشوشب: ڕەق بوو وەکی داری لێ هات.
أخص: تایبەتیتر.
الإخصاء: خەساندن.
إخصائي: تایبەتمەند.
الإخصاب: ڤێککەڤتنا دو شانەیان: شانەیا نێر(تۆڤێ نێر) و شانەیا مێ (هێک)ێ دا کو ببیته تشتەکێ بجان.
أخضر: کەسک.
الإخضرار: کەسکبوون.
الأخضع: بندەستکری.
إخضوضر: کەسکبوو.
أخطأ: ١- خەلەتکر. ٢- خەلەتبوو.
الإخطار: ئاگەهدارکرنا ب هۆشداری؛ ئاگەهدارکرنا ب مەترسی.
الأخطبوط: ژ ئاژەلێت دەریایێ یە هەشت پێ پێت ب سەرێ وی ڤە.
الأخطر: بمەترسیتر.
الأخطل: ١- گوهبچویک. ٢- یێ شاشتر. خەلەتتر. ٣- کەرەمرۆڤ. ٤- ناسناڤێ شاعرێ ئەمەوی یە یێ ناڤێ وی (غیاث بن غوث).
الأخطم: ١- دفندرێژ. ٢- یێ ڕەش.
أخف: سڤکتر.
أخفى: ڤەشارت.
الإخفاء: ڤەشارتن.
الإخفار: ١- شکاندنا سۆز و پەیمانا. ٢- غەدرکرن.
الإخفاف: سڤککرن.
الإخفاق: خوسارەتبوون؛ نەسەرگرتن.
الأخفش: چاڤڕاشکەستی و باچرو.
أخفض: نزمتر.
الإخلاء: ١- خالیکرن؛ ڤالاکرن. ٢- د یاسایێ دا دبیته: هێلانا پارچەیا عەردی و زڤڕاندنا وی بۆ خودانی.
إخلاء السبيل: بەردانا و ئازادکرنا گونەهباری ل دویڤ بڕیارا دادوەری.
الأخلاء (باتشديد اللام): کۆما(خليل)ە کو دبیتە هەڤال.
الأخلاء: ١- زەلامێت بێ ژن. ٢- ژنێت بێ مێر.
الإخلاص: ١- ئەختوباری. ٢- کرنا عبادەتێ بێ ڕویمەتی. ٣- عبادەتێ تنێ بۆ خودێ. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە: دەرئێخستنا چێکریا ژ هەر سەرەدەریەکا دگەل خودێ دهێتەکرن، یان خوڕستیا کاری ژ ڕویمەتیێ و بایێ نەفسێ. ٥- ناڤێ سوورەتەکا قورئانێ یە.
أخلاف: کۆما(خليفة)یە کو دبیتە شوینگر، شوینوار.
الإخلاف: شکاندنا سۆز و پەیمانا.
الإخلال: تێکدان.
أخلف: ب جهـ نەئینا.
الأخلف: ١- مرۆڤێ چەپ. ٢- مارێ نێر. ٣- کەرەمرۆڤ.
أخلى: ڤالاکر.
الأخمص: ١- چالا پێی. ٢- قوونتاخا تڤەنگێ.
الإخناق: خەندقاندن.
الأخنس: دفنکورت.

الأخنسية: جوینەکێ خوارجابوو؛ دویڤچوویێت (أخنس بن قبس)ی بوون.
إخوان الشياطين: برایێت شەیتانا.
إخــوان الصــفا: ١- برایێــت ب ئــەختوبار. ٢- جڤاتــا وان زانایــا بــۆ یــاکو ل نیڤــا سەدســالیا چــارێ کــۆچی ل ب بەغــدا و بەســرایێ هاتیــە پێکئینــان و کــاردکر ژ بــۆ تێکهـــەلکرنا شـــەریعەتێ ئیســـلامێ و فەلسـەفا یۆنانی و بـەلاڤکرنا پەندا یۆنـانی ل وەلاتــێ ئیســلامێ و شــیان ب وەشــاندنا نیزیکـی (٥٠) نامـەیان ل دۆر وێ چەنـدێ رابن.
الإخوانيات: کۆما (إخوانية)ە کو دبیتە نامـەیا براینییێ.
الأخوص: چاڤتەبقی.
أخوف: بترستر.
الأخوق: ١- مرۆڤێ ب چاڤەکـــی. ٢- بەرین.
إخونة: سفرەکا زادی.
أخوي: برایی.
الأخيار: ل نک سۆفیان خودانێت دیتن و کـار و بزاڤن یێت کـو رێکا عـەسمانی دیتـین و ئێدی پویتـە ب ئەگـەرێت عـەردی نـەکرین و خۆ ب بەنکێ خودێ ڤـە گرتین و پویتـە ب پەیوەندییێت چێکریا نەکرین.
الأخية: کنفەکە دو تـا دکـەن و دکەنـە د ئـەردی را وەکـی خەلـەکێ دیـار دکـەت، دەوارا پـێ گرێ ددەن.
أخيذ: ئێخسیر؛ دیل؛ گرتی.
الأخيذة: کەلـەپوبرت؛ پویرە.
أخير: باشتر.
الأخير: یێ دویماهییێ.
الأخيف: یێ چڤەکێ وی رەش و یێ دی شین.
أخيـــل: ١- خالـــدار. ٢- ب مـــەزناهیتر. ٣- غوریرتر.
الأخيل: بالـندەیێ بووکجوهی؛ کەرکێ کـەراجۆ؛ قـەرەژۆک؛ کـەرهاژۆ؛ قەلـەشـینک؛ قرهـاژۆ؛ کەراجۆک؛ کەرکێ کەراژۆ.
الأخيلة: گیایێ بێویژان.
الأخيليــا: جــۆرەکی گیایـــە؛ بـــەلگێت وی بێهنــــدارن و کولیلکێـــت وی د ســـپی و ئــەجوانی نــە، بلنــدیا وی دگەهیتــە (١٠) سەنتیمیترا.
الأخينوس: جۆرەکێ گیایە ل بەر لێڤێت رویبار و کانیــا شــین دبــت، کولیلکێــت ســپی ددەت(یۆنانی) یە.
الأخيـون: گیایەکـە ژ نفشـێ ئـەزمانگاکی وەک دەرمان ژ بـۆ راکرنا بلغـەمی و زێدەمیزتنێ ئاکو چارەکرنا میزەواقییێ دهێتە ب کارئینان (یۆنانی) یە.
أدا: کیان، وەکی کیانا دەوی.
الأداء: ١- بجهئینان. ٢- ئەداکرنا ئەرکی.
آداب: کۆما (أدب)ە کو دبیتە تۆرە.
الأداة: ئالاڤ؛ ئامیر.
أدار: ١- برێڤەبر. ٢- لێک زڤراند.
الإدارة: کارگێری.
أدام: بازرگانی کەڤلی.
الإدام: پێخوارن.
أدام: بەردەوامی پێ دا.
الإدامــة: ١- بەردەوامکرن. ٢- سەخبێرکرن.
الإدانة: گونەهبارکرن.
الأداني: یێت نێزیک.
الإداوة: ١- ئامانــەک بــوو ژ کــەڤلی دهاتــە چێکرن بۆ زادی. ٢- مەسین.
أدب: ١- تۆرە. ٢- هەر زانینەکا ب ئـاخڤتن و نڤیسینێ ڤە گرێدایێ.
الإدبار: پشتدان.
أدبر: ١- رەڤی؛ پشت دا. ٢- مر و چوو.
إدخال: داکرن.

إدخر: هلگرت.
أدخل: کره ژۆر؛ داکر.
إدراج: ل ناڤکرن.
الإدرار: ١- میز. ٢- میزتن. ٣- هەرکاندن. ٤- بەخشین.
الإدراک: زانینا تەڤایا تشتی.
الإدران: ڤریژیکرن.
الأدرد: لەمۆ؛ بێ ددان.
أدرک: ١- زانی. ٢- ڤێراگەهەشت.
الأدرة(بالضم والسکون): یێ گونۆبووی.
الأدرم: ١- یێ ژ تێرگوشتییێ هەستییێ وی ئاڤابووی. ٢- یێ بی ددان.
الأدرية(الغنوصية): رێبازەکا فەلسەفی یا ئایینی یە، دویڤچوویێت وێ دبێژن: مە نیاسینەکا تەکووز و بلند و سرۆشتی دەربارەی خودێ و ناڤێت وی یا هەی.
إدريس: ١- پێغەمبەرە سلاڤ لێ بن. ٢- ل نک سۆفیا ژ (الدرس) هاتیە ئانکو زانینا دهێتە وەرگرتن(العلم المکتسب).
أدع: گازی بکە.
الإدعاء: دبێژت لێ نەجهێ باوەریێ یە، یان دەلیل پێ نینن.
الإدغام: تێبرنا پیتەکێ و شداندنا یا ل دویڤ د خواندنێ دا.
الأدغم: دفنرەش.
أدفى: ١- شاخێت وی درێژبوون. ٢- یێ پەڕ درێژە.
أدفر: ١- تیژبوو. ٢- گەنیبوو. ٣- خرابوو.
أدق: ١- زراڤتر. ٢- هویرتر.
أدک: ١- حێشترا بێ کۆهان. ٢- هەسپ.
أدکن: ١- تاریتر. ٢- تاری.
أدل: گەلەک بێ منەت.
الإدلاء: ١- داهێلانا دەلوێ. ٢- کرنا ئاخفتنێ یان دانا ئعترافێ.
الإدلاج: تاریبوون.
الإدلال: ١- ب کارئینانا دەلیلی ژ بۆ دیارکرنا مەبەستێ یا سەلماندنا تشتی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ڕامانەکا زیدە ب شانازیێ ب کارێ خۆ یان زانینا خۆ هەتا ڕاددەیەکی کو هزر بکەت وی ڕێزەکا مەزن یا ل نک خودێ هەی وی ژ هەژی خەلاتی وی دکەت.
الأدلم: لێڤشۆر.
آدم: ١- بابێ هەمی مرۆڤانە سلاڤ لێ بن. ٢- ل نک سۆفیان دبیتە: عەقلێ ئێکێ، (ئەو نەفسا کتا خودێ ئەڤ جۆرێ مرۆڤا ژێ چێکری).
الأدم: پێخوارن.
الأدمة(بالضم والسکون): ئەسمەری.
الأدمة(بالتحریک): ١- سەرڤەیا کەڤلی. ٢- ژناڤدایا کەڤلی.
الإدماج: ١- لێکدانا دو تشتا کو ببنە ئێک. ٢- د شعرێ دا دبیتە: لێڤەکرنا پەیڤەکێ د ناقبەرا نیڤا مالکا ئێکی و نیڤا مالکا دووێ دا.
إدمان: هیبوونا بێ هێلان.
أدمن: مسکێ خوڕست.
آدمي: مرۆڤ.
أدن: پشتخوار.
الإدناء: نێزیککرن.
أدناء: کۆما (دنيء)ە کو دبیتە یێ کێم و چونە.
أدناه: ١- نێزیککر. ٢- نزمکر.
الأدنى: ١- یێ نێزیک. ٢- یێ نزم. ٣- یێ نێزیکتر.
الإدهاش: حێبەتیکرن.
إدهان: دوریاتی؛ منافقی.
أدهم: رەش.
أدى: ١- گەهەشت. ٢- قەتاند.

الأديب: ١- تۆرەڤان. ٢- یێ بتۆرە.

الأديم: ١- پیستێ گەمارکری. ٢- یێ ب زۆرداری هاتیە کوشتن.

إذ: ئالاڤەکە ژ بۆ کارێ ژ نیشکەکێ ڤە دهێتە ب کارئینان، دیسان رامانا دەمی بۆری ددەت.

إذ: دەمێ..

إذا: ئەگەر؛ ئالاڤێ مەرجی یە.

أذاب: حەلاند.

الإذابة: حەلاندن.

أذاة: ئێشاندن.

آذار: مەها ئادارێ.

أذاع: بەلاڤکر.

الإذاعة: رادیۆ؛ ئێزگە.

أذاق: هێلا تام بکەتێ.

الإذاقة: تامکرندان.

الإذالة: ١- رەزیلکرن. ٢- د عرووزێ دا دبیتە زێدەکرنا پیتا (أ)ا سەر تەفعیلێ وەکی (متفاعلن) دا ببیتە (متفاعلان) و دا (فاعلن) ببیتە (فاعلان).

الأذان: ١- بانگ. ٢- راگەهاندن.

الآذان: کوما (أذن)ە کو دبیتە گوهـ.

آذان الجدي: گیامامبەلک.

آذان الفأر: گیایەکێ بۆنداره، ل چیایێ بلند شین دبت، تایێت وی دزراڤن، و بەلگێت وی ەکی یێت د ریحانانن و کولیلکێت وی سپینە ب سەر سۆری ڤە، وەک دەرمان دهێتە ب کارئینان.

الإذخار: ١- هلگرتن بۆ دەمێ پێدڤیبوونێ. ٢- جەبلخانەکرن.

الإذخر: ١- گیایێ شین. ٢- جۆرەکێ گیایە یێ بێهنخۆشە، تایێت وی دزراڤن و بەلگێت وی درێژن و دسۆرن یان دزەرن، د کەڤن دا وەک دەرمانێ هندەک ئێشا دهاتە بکارئینان.

الأذفر: یێ بێهنا وی ب هێز.

أذكى: زیرەکتر.

الإذكار: بیرئینان.

الأذل: رەزیلتر.

أذل(بتشديد اللام): رەزیلکر.

الأذلم: لێڤشۆر.

إذن وإذا: پیتا بەرسڤدانێ یە.

أذن: ١- دەستویری دا. ٢- گوهێ خۆ دایی. ٣- راگەهاند.

الإذن: ١- گوهـ. ٢- یێ گوهێ خۆ ددەتە ئاخڤتنا هەر کەسەکی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە: شیاندنا دهێتە کرن ل سەر تشتێ دەستویری پێ دهێتە دان.

الآذن: گوهمەزن.

أذن الحمار: ئەزمانگا.

أذنب: گونەهکر.

آذى: ئێش گەهاند.

أذى: ئێش.

الإذهاب: برن.

الآذي: پێل.

أذية: ئێش.

الأذين(الأيمن والأيسر): نیڤا دلی یا سەری یە.

آراب: پیدڤی.

الإراث: کوچک.

الأراجيف: پروپاگندە.

أراح: بێهن کەتێ.

الإراحة: بێهنڤەکرنا تشتەکی.

الإرادة: ١- حەز و شیان. ٢- نیازا کرنا کارەکی. ٣- حەز و مەبەست.

إرادي: بدەست.

الإراقة: رێهتن؛ رژتن.

أراك: دارا سیواکێ یە.

الأرام: مامزا سپی.

إرب: ١- ئەندام. ٢- پرت.

أرب: ١- پێویستبوو؛ پێدڤیبوو. ٢- قەلسیکر. ٣- بهێز کەت. ٤- شەهرەزابوو. ٥- بسپۆربوو.
أرب: هەرکی.
إربا إربا: ١- ئەندام ئەندام. ٢- پرت پرت. ٣- پارچە پارچە.
أرباب: کۆما(رب)ە کو دبیتە خودان.
إرباك: تێکدانا سیستەمی کاری.
الإرب: ١- ئەندامێ لەشی. ٢- پرت.
الأربة: ١- گرێکا موکم. ٢- بوینباغ؛ (رباط)ا ستۆیی.
الإربة: ١- حەز. ٢- ئارمانج. ٣- پێویست.
الإربعاء: چارشەمب.
أربعة: چار.
أربعين: چل.
أربك: ١- رەش. ٢- حێشترا رەش.
أربون: دەستبەعی.
أربيان(ربيان): جانوەرەکێ دەریایێ یە ژ نفشێ کێڤژالا.
الأربية: سێڤسێڤکا رەهنی.
الإرة: ١- قەلیا شڤانا. ٢- ئاگر. ٣- قەدید؛ گوشتێ هشککری. ٤- دوژمناتی. ٥- بەزێ کوهانا حێشترێ.
الأرة: تۆتیکەکا گەلەک رەنگین وجوانە، زوی پەیڤ و کورتەسترانا ژبەردکەت و دبێژت، ل ئەمریکا ناڤین و پشکا زۆری ژ ئەمریکا باشۆر دژیت.
الإرتباط: پەیوەندی.
الإرتثاث: برینداربوون ب گرانی و دەرئێخستنا وی ژ مەیدانا شەری هێشتا پیچەکا رحێ تێدا.
إرتبز: ئاشکرابوو.
إرتبط: پەیوەندی گرێدا.
إرتجى: هویڤیکر.
الإرتجاء: هویڤیکرن.
إرتج: لەرزی.
الإرتجاج: لەرزین، لڤین.
الإرتجاز: ئرجووزە خواندن، (أرجوزة) جۆرەکێ شعرێ یە ژ بەحرا (الرجز).
الإرتجاع: ١- زڤراندن. ٢- زڤرین.
الإرتجاف: لەرزین.
الإرتجال: گۆتنا سەرپێ.
الإرتحال: کۆچکرن؛ وەغەرکرن.
الإرتداء: جل ل خۆ کرن.
الإرتداد: ڤەزڤرین؛ ڤەگەریان.
الإرتداع: پاشزڤرینەڤە.
الإرتزاق: ١- گەریان ل دویڤ رزقی. ٢- رزقخوازتن.
الإرتسام: ١- وێنەچێکرن. ٢- بجهئینانا فەرمانێ.
الإرتشاء: بەرتیلخوارن.
الإرتشاف: ڤەخوارن.
الإرتصاد: زێرەڤانیکرن.
الإرتضاء: خوازتنا رازیبوونێ.
الإرتضاع: شیرخوارنا بچویکی.
الإرتطام: ڤێکەڤتنا تشتەکی ب تشتەکی.
الأرتع: تەکووز؛ دەراندەر.
أرتع: بچەرم؛ خۆشیا ببەم.
الإرتعاء: چەراندن.
الإرتعاب: ترسان؛ بزدیان.
الإرتعاد: ڤەلەرزین.
الإرتعاش: لەرزین.
الإرتفاع: بلندبوون.
الإرتفاق: هەڤالینی.
الإرتقاء: ١- بلندبوونا پلەیێ. ٢- بلندبوون.
الإرتكاب: کرن، لێ بۆ کارێت خراب.
الإرتكاز: راوەستانا ستوینکی.
الإرتماء: خۆبەردانا خوارێ بۆ سەر تشتەکی.
الإرتماس: گۆرکرن؛ ڤەشارتن.

الإرتهان: ڕەهینەکرن.
الإرتواء: تێرڤەخوارن.
إرتوى: تێر ڤەخوار.
الإرتياب: بگومانبوون.
الإرتياح: بێهنڤەدان.
الإرتياش: ١- لبەرکرنا جلکێ باش. ٢- حالخۆشکرن.
الإرتياض: وەرزشکرن.
أرث: ئاگر هلکر.
الإرث: میرات.
إرج: بێهن.
أرج: ١- بێهنەکا خۆش ژێ هات. ٢- خۆ گرانکر.
الإرجاء: پاشئێخستن.
أرجاء: کۆما (رجو)یە کو دبیتە جهـ، یان دەڤەر.
الإرجاع: زڤڕاندن.
الإرجاف: کرنا بێبەختی و درەوا.
أرجح: دورستتر.
أرجوان: سۆرێ تاری.
الأرجوانية: دەربرینەکا ئەدەبی یەن دبیتە ب کارئینانا پەیڤێت جوان و نازک و ب ڕامان د نڤێسینێ دا.
أرجوحة توازن: حێلحێلینک.
الأرجوحة: هێزک؛ جولانک.
الأرجوزة: ئەو هەلبەستا ترجیعی یە یاکو ل سەر کێشا (بحر الرجز) دهێتە ڤەهوینان.
أرجون: غازەکا کێمە د بای دا دکەنە کولۆپا.
إرحال: کۆچکرن.
أرحم: دلۆڤان، دلۆڤانتر.
أرخ: دەمێ وی زانی.
إرخ: گۆلکا چێلا کویڤی.
الإرخاء: سستکرن.
أرخبيل: کۆمکا گزیرتێت دنێزیکی ئێکن.
أرخص: ئەرزانتر.
أرخم: دژوارتر ل سەر ئەزمانی.
أرخيولوجيا: زانستێ شوینوار و هونەرێت کەڤن (یۆنانی یە).
أردأ: بێخێرتر؛ خرابتر.
الإردام: خۆجهبوون.
الإردب: ئامانەکێ پیڤانێ یە ل وەلاتێ (مصر)ی دهێتە ب کارئینان دبیتە (٢٤) خسم.
أرذل: نزم، نزمتر.
أرز(بضم الراء): برنج.
أرز(بسكون الراء): جۆرە دارکە یا ب ناڤودەنگە ب موکومی و باشی یا دارێ وێ، گەلەک جۆر ژێ هەنە ژ وانا (أرز لبنان)، و(أرز الأطلسي)، و(أرز جبال هملايا).
أرز(بتشديد الراء): ١- چوو کونا خۆ. ٢- زڤڕی. ٣- تەزی. ٤- هاریکر و ب هێز ئێخست. ٤- تێکچوو.
آرز: ١- خۆجهـ و موکم. ٢- سار و تەزی.
إرساء: ١- ڕاوەستاندنا گەمیێ ل کناری. ٢- موکمکرن.
الإرسال: ١- هنارتن. ٢- گۆتنا فەرمۆدا پێغەمبەری بێی کو بێژیت ژ کیست دەڤێ فلان کەسی یە. ٣- درێژکرن. ٤- پەخشکرنا دەنگ و ڕەنگا ب ڕیکا ڕادیۆ و تەلەفزیۆنا.
إرسال المثل: د (علم البديع) دا دبیتە بکارئینانا پەندێ د شعرێ دا.
الإرسالية: ١- کۆمەکا قاسدێت ئایینی نە دهێنە هنارتن و ڕاسپاردن ژ بۆ بەلاڤکرنا ئاینێ ل جهەکێ دەشتنیشانکری. ٢- د بازرگانیێ دا دبیتە: ئەو متایێ ژ جهەکی دهێتە هنارتن بۆ جهەکی.
أرستقراطي: کەسێ ژ تەخا ماقویلا.

الأرستقراطیة: ١- تەخا ماقویلا. ٢- حوکمێ تەخا ماقویلا (یۆنانی) یە.
أرسل: هنارت.
أرش: بەرتیل.
إرشاد: نیشادان.
أرشد: نیشادەر؛ نیشادەرتر.
أرشق: زراف؛ زراڤتر.
الأرشم: ئەوێ پنیەکا رەش ل دفنا وی.
الأرشمندریت: خودانێ پلەیەکا فەلاتییێ یە د دێرێ دا (یۆنانی یە).
الإرصاد: زێرەڤانیکرن.
إرصاد الحساب: ١- دیارکرنا و ئامادەکرنا پارەی. ٢- ئامادەکرنا و تەرخانکرنا پارەی بۆ کارەکی.
الأرض: ١- عەرد. ٢- ئەختەرا سییێ یە بۆ نێزیکییێ ژ رۆژێ، (١٥٠) کیلۆمیترا یێ ژێ دوبرە، نێزیکی (٢٤) دەمژمیرا ل دۆر خۆ دزڤریت، و نێزیکی (٣٦٥) رۆژا ل دۆر رۆژێ دزڤریت، و تنێ ئێک دویڤەلانک ل دۆر هەیە کو هەیڤە.
الأرض المقدسة: عەردێ پیرۆز؛ بیتە دەورۆبەرێت باژێرێ قودسێ، هندەک دبێژن مەبەست شامە (بلاد الشام).
إرضاء: رازیکرن.
إرضاع: شیردان.
الأرضة: کرمێ داری.
أرضی: رازیکر.
أرطماسیا: گیایەکە ل بیابانا شین دبت، خەلکێ سووریێ دبێژنێ: (شیح).
إرعاء: چەراندن.
إرعاب: ترساندن.
إرعاد: برویسیڤەدانا عەوری.
إرعاش: لەرزاندن.
أرعب: بزداند؛ ترساند.
أرعن: دین؛ هار.
الإرغاب: لبەرشرینکرن.
الإرغام: مەجبوورکرن.
أرغب: ل بەر شرین کر.
الأرغل(بالضم): دودک؛ ئامیرەکێ مۆزیکی یە ژ دو لەڤەنێت کونکری و دو پیکا پێک دهێت؛ ب دەڤی پف دکەنێ و ب تبلا دەنگا دگوهۆڕن و دکەنە ئاواز.
أرغم: ١- ب ئاخێ ڤەنا. ٢- نەچارکر. ٣- ب زۆری پێ کر.
الأرغن(الأرغنون): ئامیرەکێ مۆزیکی یێ یۆنانی یە، ب تبلا دهێتە لێدان.
أرغن إلیه: بەرێ خۆ دایێ و راوەستا.
أرفأ إلیه: ١- بەرێ خۆ دایێ. ٢- ژێ نێزیکبوو.
الإرفاد: دان؛ بەخشین.
الإرفاق: ب نەرمی د گەل کرن.
أرفع: ١- بلندتر. ٢- زراڤتر.
أرق: خەوچڕبوو؛ خەوا وی نەهات.
الأرق: خەوچڕکی.
الأرق(المن): شۆبە؛ جۆرەکێ مێشەمۆرا یە دکەڤیتە داروباری.
الأرقان(الیرقان؛ الإرقان؛ الأراق): زرک؛ ئیشا کولبونا مێلاکێ(داء الصفیر).
الإرقان: ١- دارا خەنایێ. ٢- زەعفەران (یۆنانی) یە.
أرقش: چنیچنی؛ نقشکقشک ب رەنگێ سپی و رەش.
أرقط: چنیچنی؛ نقشکنقشک ب رەنکێ سپی و رەش.
أرقل: لەزکر.
أرقم: مارێ چنیچنی؛ نقشکنقشک ب رەنکێ سپی و رەش.
أرقیطون: د بنیات دا (أرقیسون)ا یۆنانی یە، گیایەکێ بەلگ درێژە و رەنگێ وی ب سۆری ڤەیە، بەرێ ژ بۆ نەخۆشیێت دەڤ و ددان و سینگا دهاتە ب کارئینان.
أرقی: ١- پلەبلندتر. ٢- باشتر.
أرک: ١- ژ دارا سیواکێ ختوار. ٢- زکی وی ژ بەر خوارنا بەلگێت دارا سیواکێ ئێشا. ٣- برینا وی ساخبوو.

إركاب: سیارکرن.
أركـان: ١- كۆمـا (ركن)ە كـو دبیتـه کـوژی. ٢- پلەیەکا لەشکەری یا ل دۆر جەنگێ یە ب چەنـد خۆلـەکا وەردگـرن. ٣- كۆمـا وان سەرکردێت لەشکەری یە ییێت کو ب دانانا نەخشـەیێت شـەڕی ڕادبـن. ٤- ئـەو تشـتێت سـادەنە ییێـت کەرەسـته ژێ چێـدبن. ٥- ل نک خەلکێ بەرێ دبوونه (ئاگر و با و ئاڤ و ئاخ) کو بنیاتێ چێکریانن.
أركست: مەمکێت وێ هاتن.
آركیولوجیـا: زانسـتێ شـوینواران، ل (أرخیولوجیا) بنێرە.
أركـون: ١- کیخـە. ٢- سـەرۆک. ٣- قـازیێ مەزن. ٤- پێشەوایێ فەلا.
إرم ذات العمـاد: بـاژێرەک بـوو د ناڤبـەرا یەمەنێ و حەضرەموتێ دا ژ لایێ شـەددادێ کـوڕێ عـادی دا هاتیـە ئاڤـاکرن ل دویـڤ سـالوخەتێت پێغەمبـەرا ییێـت دەربـارەی بەحەشـتێ دکـرن، دبێـژن ژ زێـر و زیـڤ و جەوهور و یاقووتا ئاڤاکربوو.
الأرم: ئالایێ دهێته دانان وەک دەلیل.
الإرم: ئەو بەرە یێ دهێته دانـان ل سـەر ڕێکێ وەک نیشان.
أرم: بێ بنیات کر؛ چو ژێ نەهێلا.
أرمة(بالضم): ئالا.
أرمد: چاڤکول.
أرمل: ژنمری.
أرملة: بیژن.
أرمـن: مللەتـەکی ژ نفشـێ هنـدوئوروپی ل ڕۆژئاڤای دەریا قـەزوین دژیـن، وەلاتێ وان دبێژنـێ ئەرمەنسـتان، هـەر ل سـەردەمێ عیسـا پێغەمبـەری سـلاڤ لـێ بـن- ییێـت بووینه فەلە، بەلی وەکی جوهیا ژ بۆ کارێت بازرکـانی وەلاتـێ خـۆ هـیلان و ل جیهـانێ بەلاڤەبوون.
أرن(بتشـدید النـون): دەنگـێ خـۆ د گریـێ دا بلندکر.
أرن: چەلەنگبوو.
الأرنب: کێڤریشک.
أرنبة الأنف: تمبلکێ دفنێ.
أرنف: گوهێت خۆ شۆرکرن.
الإرهاب: ترساندن؛ بزداندنا خـەلکلی ب ڕیکا گەف و کوشتن و پەقاندنا.
الإرهـاص: ١- ئـەو مـوعجزاتن ییێـت کـو دەربارەی پیغەمبـەرەکی دەربارەیا هاتنا وی دبـار دبـن. ٢- ئـەو مـوعجزاتن ییێـت پێغەمبەرەک دکەت بەری کو ببیته پێغەمبەر ئانکو ب قاسدیـا خودێ بهێتە ڕاسپاردن. ٣- مـوعجزەکـا ل دۆر هاتنـا پێغەمبـەرەکی دیـار ببیـت بـەری هاتنـا وی. ٤- ئاڤاکرنـا دیواری ب ئاخێ. ٥- ئاڤاکرن.
إرهاق: ١- وەستاندن. ٢- وەستیان.
أرو: پەزکویڤی.
أروى: پەزکویڤی.
الإرواء: ئاڤدان.
أرواث: كۆما (روث)ە کو دبیته زبل.
أروح: بووحتر؛ بجانتر.
الأروق: ١- یێ ددانێت وی ییێت سەری ژ ییێت خوارێ درێژتر. ٢- یی ب شاخ.
أروم: ١- کێلک؛ كۆمـەکا بەرایە وەک نیشـان ل جهـەکی دخێتـه دانـان. ٢- ڕیهـ و ڕیشال.
أرومة: ڕیهـ و ڕیشال.
أروكاریا: جۆرە دارەکا بلنده جهێ وێ ئـەمریکا باشـۆرە، بـەلگێت وێ ب سـتری نـە، ژ بـۆ جوانیێ دهێته چاندن.
أرول: بزنمشک.
الأرومة: ١- ڕها تشتی. ٢- بنیاتێ تشتی.
أروى: پەزا کویڤی.
أروية: ١- پەزکویڤی. ٢- کەلێ کویڤی.
الآرى: تەولا دەواری.
أرى: خەلەکا هەفساری یا دکەڤیتـه بـن زرچـەنا دەواری.
الأري: ١- هنگڤین. ٢- هنگڤینێ د شانێ دا.

أري(بتشيد الراء): هلكر؛ ئاگر بەردایێ.
أرية: ئاخویرا دەوارا.
أريب: زانا؛ عاقلدار.
الأريــة: طــەولا دەواری؛ جهــێ لــێ دهێتــە گرێدان.
الأريج: بێهنا خۆش.
أريس: مەزنتر.
الأريكة: ١- تەختێ ب كولە. ٢- كورسی.
أز(بتشديد الزاء): دەنگكر.
إزاء: بەرانبەر.
أزاح: ژ سەر بر؛ ژ سەر راكر؛ دویركر.
الإزاحة: ژ سەر كر؛ دویركرن.
أزاد: زێدەكر.
الإزار: ١- دەرسـۆک. ٢- خێلـی. ٣- ل نـک سـۆفیا دبیتـە: پـەردا ڤەشـارتنا كارتێكرنـا شـیانێت خـودایی ل سـەر یێـت د (الـذات القديمـــــة) دا دبیتـــــە كـــــەڤناری و د (المحدثات) دا دبیتە نوبیاتی.
الأزارقــة: خـەوارجن دویڤچوویێـت (نـافع بـن الأزرق)ن، دبێـژن: ئیمـامێ (علي بـن أبي طـالـب) یـێ كـافربووی ژ بـەر تـەحكیمێ و بكـوژێ وی ژی (عبـدالرحمن بـن ملجـم المـــرادي) كـــافرە وهـــەمی هـــەڤالێت پێغەمبـەری سـلاڤ لـێ بـن ژی یێـت كافربووین.
آزر: هاریكر؛ پشتەڤانیكر.
أزاغ: خواركر.
إزالة: راكرن؛ ژێبرن.
أزب: هەركی.
إزب: ١- كورت. ٢- دمۆر.
أزبر: ١- زەلامێ مەزن. ٢- زەلامـی ب بـەر و مل و بهێز. ٣- زیاندەر.
الأزبک(بالضم): ئیلەكە ل تركستانا رۆسـی و تركستانا ئەفغانی دژیت كو دبنە پاشماییێت لەشـكەرێ مـەغۆلی یێـت ل دۆرێـت گـۆلا (ئۆرال) و دەریا قەزوین ماین.
أزج: درێژ ئاڤاكر ئانكو زنجكانی.
أزح: ١- ژجهچوو. ٢- حـولسی. ٣- گیرۆبوو.

الإزدحام: قەرەبالغ؛ لێک قەرشین.
أزاد: جۆرەكێ خورمێ یە.
إزداد: زێدەبوو.
إزدان: ١- جوانبوو. ٢- خەملاند. ٣- جوانكر.
الإزدراء: كێمكرن.
الإزدراد: داعویران.
الأزدران: هەردو مل.
أزدرخت(أزادارخت): دارەكـە دبێژنێ(زنزلخت) كولیلكێت شین ددەت دارێ وێ یێ قائمـە. (فارس) یە.
الإزدراد: ئـەو ڤـەژەنا كـاری یـە ئـەوا دهێلیـت خوارنا هاتیە ڤەجوین بهێتە داعویران.
إزدرم: داعویرا.
أزدف: تاریبوو.
الإزدلاف: ١- نێزیكبـوون. ٢- پێشداچوون.
الإزدهار: ١- هلگرتنـا تشـتی. ٢- پێشكەڤتن.
إزدهر: ١- وەرار كەڤتێ. ٢- پێشكەڤت.
الإزدواج: جۆتبوون.
الإزدواجية: ١- سالۆخەت یان كـاودانێ تشـتی جـۆت. ٢- د حوكمـی دا دبیتـە: هـەبوونا دو دەسـتەلاتداریا د رێڤـەبرنا دەولـەتێ دا ب ریكەكا نەشەرعی.
الإزدياد: زێدەبوون.
إزار: هیزار.
إزرة: هیزار.
الأزر(بسـكون الـزاء): ١- ل دۆر زڤـرێــن. ٢- پشتەڤانی. ٣- هێز.
الأزر(بضم الزاء): ئـەو دیـوارە یـێ ددەنـە بـەر دیوارەكی دا نەكەڤت.
الإزر: بنیات.
آزر: ١- هـاریكر. ٢- ڤێـرا گەهەشـت ئـانكو هندی وی لێهات. ٣- ب هێز ئێخست.
أزرار: كۆما(زر)ە كو دبیتە قولپک.
أزرق: ١- شین. ٢- گەلەكا زەلال.

أزعج: خۆشی تێکدا.
أزعجه الى المصيبة: پالداییێ.
أزعجه عن موضعه: ژ جهێ وی ڕاکر یان ژێ دەرئێخست.
الأزعر: ئەوێ کێم پویت ب سەری ڤە.
أزعق: ترساند.
أزعم: سەرۆکاتی کر.
الأزف: حالێ خراب.
أزف(بكسر الزاء): ١- نێزیکبوو. ٢- لەزکر. ٣- ساخبوو.
الأزف(بفتح الزاء): ١- تەنگاڤی. ٢- حالێ خراب.
الآزفة: ڕۆژا قیامەتێ.
أزق: ١- ڕح ژێ بر؛ تێبر. ٢- تەنگبوو.
أزكى: پاکتر.
الأزل: ١- دەمێ بەردوام. ٢- دەمێ بێ بەراهی و دویماهی. ٣- دەمێ نەدیار. ٤- بەردەوامیا هەبوونێ د دەمێت بوورین یێت بێ دویماهی دا.
أزل: تەنگبوو.
الأزل: کەڤناری.
الأزلية: دەمێ بێ دەستپێک و بێ دویماهی.
الإزلاق: حولساندن.
الأزلام: ئەو تیر بوون ل سەردەمێ جاهلیەتێ پشک دهاڤێتنێ.
الأزلى: یێ چێتر؛ یێ ژهەژیتر.
الأزلي: ١- یێ بەردەوام. ٢- یێ عەدەم ل بەراهیێ نە. ٣- یێ هەر هەی.
أزم: ١- گرانبوو. ٢- دژواربوو. ٣- لەق دانا. ٤- خەلا وی دژواربوو. ٤- باش هاتە بادان. ٥- خۆ داپاش. ٦- گرت.
أزمة: ١- قەیران؛ ئاریشەیا سەخت. ٢- خەلا.

الإزميل: ١- جەرکێ ئاڤێ. ٢- کولنگ؛ قەزمە. ٣- زەلامێ بهێز. ٤- زەلامێ لاواز.
الإزهار: ١- پێشئێخستن. ٢- ڕۆهنکرن.
الإزهاق: ١- دەرئێخستن. ٢- بەتاکرن. ٣- مراندن.
الأزهر: ١- یێ سپی و ڕوهن. ٢- ڕۆناهی. ٣- هەیڤ.
أزهر: کولیلک دان.
الأزهران: هەردو ڕۆناهی کو دبنە ڕۆژ و هەیڤ.
أزهق: ١- بەتالکر؛ پویچکر. ٢- ژ ئامانجێ دەربازکر. ٣- لەزکر.
الأزهوقة: یێ د لەزێ دا بوویە تشتەکێ عنتیکە.
الأزوت: جۆرەکێ غازێ یە یا بێ ڕەنگ و بێهن و تامە، پتر ژ سێ چارێکێت بای ژێ پێکدهێت.
الأزور: یێ چوویە لایەکێ ریکێ ژ لەزێ.
الإزورار: ژ ڕێدەرکەڤتن و چەپدان.
الأزوط: ئەوێ چاڤەکێ وی ژ یێ دی مەزنتر، یان ڕەشکا وێ خوار.
آزى: نێزیکبوو.
أزيز: ١- دەنگێ بروسیا. ٢- دەنگێ قازانێ ل دەمێ کەلینێ. ٣- بوڤێنا مێشا هنگڤینی.
آس: ١- گەهەشتێ. ٢- بێبهاکر.
أس: بنیات و تخوبێت خانی دانان.
الأس: بنیات.
الآس: ڕێل.
آس بري شائك: ڕێلا دڤشتێ.
أسا: ١- دەرمانکر. ٢- بۆ خۆ کرە پێشەوا.
أساء: ١- خرابیکر. ٢- خرابی گەهاند.
الإساءة: خرابی.
الإسار: ١- ئێخسیرکرن. ٢- بەند و قەیدێت گرێدانێ.
أساس: بنیات.

أساس(بتشدید السین): پێزەڤەنگ؛ فەساد.
أساطین: کۆما(إسطوانة)یە کو دبیتە ستوین.
أساف و نائلة: دو صەنەم بوون ل مەکەهێ، دبێژن د بنیات دا دو مرۆڤ بوون زنا د کەعبێ دا کربوون و خودێ خەفس لێ کر بوو و کربوونە بەر ناڤێ ئێکی(أساف بن عمرو)بوو و یێ دی(نائلة بنت سهیل)بوو، ل دەستپێکێ تنێ دو پەیکەر بوون پاشی(عمرو بن لحی) هێلا بهێنە پەرستن.
أسام: چەراند.
أسامة: شێر.
الإسباءة: تاریاتیا شەڤێ.
الإسبال: ١- بارینا بارانێ. ٢- بارینا روندکا. ٣- ڕیهتنا ئاڤێ. ٤- گەلەک ئاخڤتن. ٥- دەستبەردان.
السبانغ البري: سپیناغا دەشتێ.
أسبت: لێبوو شەمبی.
الإسبرغولة الحمراء: گولهنار.
الأسبق: یێ پێشتر؛ یێ بەری وی.
الأسبقیة: پێشاهی.
أسبل: ١- باری (باران). ٢- بەردا خوارێ؛ داهێلا. ٣- ڕژیا. ٤- دەستێت خۆ داهێلان.
الأسبل: یێ سمبێل درێژ.
الأسبوع: حەفتی.
إسبانخ: گیایێ ئسپیناغ.
إسبیداج(إسفیداج): سپیاتی یا رساسی (فارسی) یە.
أست: ١- پاشیا مرۆڤی. ٢- بنیات.
الإستئثار: بۆ خۆ هلبژارت یان هلگرت.
الإستئذان: دەستویری خوازتن.
الإستئصال: بنبرکرن.
الإستئناف: دەستپێکرن.
إستاء: عێجز بوو؛ دلێ وی ما.
إستأثر: بۆ خۆ هلگرت.
إستأجر: کرێکر.
الإستأذان: دەستویری خواستن.
إستأذن: دەستوری خواست.
الأستاذ: ١- مامۆستا؛ سەیدا. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: خودانێ بریڤەبرنا شیاندنێ (تصریف التمکین) و ڕوهنکرنا دیارکرنێ (التبیین)، زانایەکێ ڕەهایی یە.
إستارة: پەردە.
إستأسد: بوو شێر.
إستأسر: خۆ دا ئێخسیرکرن.
إستأصل: قوتبڕکر.
إستاک: سیواک ددانێت خۆ دا.
إستألک: نامەیا وی بر.
إستأمان: باوەری پێ ئینان.
إستأمن: باوەری پێ ئینا.
إستأنس: سەبرێ وی پێ هات.
إستئناف: ١- دەستپێکرن. ٢- جارەکا کرن.
إستأنف: ١- دەستپێکر. ٢- جارەکا دی کر.
إستأنی: ل هویڤیێ ما؛ خۆ ل هویڤیێ گرت.
الإستئهال: ژ هەژیبوون.
أستاذ: ١- مامۆستا. ٢- ڕێڤەبەر. ٣- زانا، (فارسی) یە.
أستاذ المهنة: هۆستا.
الإستار: ١- چار. ٢- چار مسقال و نیڤ، (فارسی) یە.
إستباح: حەلال کر.
إستباق: دبرئێکراکرن.
إستبان: ١- دیارکر. ٢- روهنکر.
الإستبانة: دیاربوون؛ ئاشکرابوون.
إستبحر: ب کویری و ب بەرفرەهی وەرگرت.
الإستبداد: ١- کارکرنا ب ڕایا خۆ ب تنێ. ٢- کارکرنا ب ڕایا خۆ و نە ب یاسایێ. ٣- زۆرداری.

الإستبداع: ئافراندن.
الإستبدال: گوهۆرین.
إستبدل: گوهۆڕی.
الإستبراء: ١- داخازا گەردەن ئازاكرنێ یان بەریكرنێ. ٢- خۆژێخلاسكرن. ٣- خۆ پاقژكرن ژ دەستنڤێژا ستویر و زراڤ.
الإستبرق: پەروكێ ئارموبشی یێ ستویر (فارسی) یە.
الإستبسال: ١- حەژێكرنا شەڕێ بێ یەمان. ٢- حەژێكرنا خۆدانەكوشتنێ.
الإستبشار: ١- كەیفخۆشبوون. ٢- ب مزگینییێخۆشبوون و شادبوون. ٣- ڕویخۆشبوون.
إستبشر: كەیفا وی هات.
الإستبصار: داخوازا دیتنێ.
إستبصر: داخوازا ڕێنیشادانێ كر.
الإستبطاء: ١- خۆگیرۆكرن. ٢- خۆ دەست یان پێ گرانكرن.
الإستبعاد: دویركرن.
إستبعد: دویر دانا.
إستفذ: خۆ ب تنێ هێلا ژ بۆ كرنا كاری.
إستبقى: ژێ هێلا.
الإستبقاء: ١- هێلان. ٢- خوازتنا هێلانا تشتی.
الإستتار: ١- خۆ ڤەشارتن. ٢- ل نک سۆفیا ئەوە كو مرۆڤی بكەڤیتە د ناڤبەرا تە و غەیبێ دا، دیسا دبێژن: ئیشارەتەكە بۆ ئاڤابونا سالوخەتێت نەفسێ د تەكووزیا هێزا سالوخەتێت دلی.
الإستتباع: ١-ل دویڤچوون؛ ب دویڤكەڤتن. ٢- دانەدویڤێكا تشتی.
إستتر: ڤەشارت.
الإستتمام: ١- تمامكرن. ٢- خوازتنا تمامكرنێ.

إستثفر: ١- كرە د ناڤ پێت خۆ ڕا(كوری). ٢- د ناڤ پێت خۆ ڕا كێشا و كرە د كۆشا خۆ دا(لێڤا دەهمەنێ یا پشتێ).
الإستثفار: كرنا كوریێ د ناڤ لنگا ڕا.
الإستثقال: گرانكرن.
الإستثمار: بەرهەمئینان.
الإستثناء: ژێ دەرئێخستنا تشتەكی ژ كۆمەكا تشتا.
إستجابة: ١- بەرسڤدان. ٢- قەبویلكرن.
الإستجادة: خوازتنا باشیا تشتی.
الإستجار: خۆ هاڤێتە سەر بەختێ وی.
إستجاز: داخوازا دەستویریێ ژێ كر.
الإستجازة: داخوازا دەستویریێ.
إستجاع: ژێ تێر نەبوو.
الإستجداء: دەستڤەگرتن؛ خازخازۆكی.
الإستجداد: نویكرن.
الإستجلاء: ڕاكرن؛ دەرئێخستن ژ جهـ و واری.
الإستجلاب: ١- ئینان. ٢- داخواكرنا ئینانا تشتی.
إستجلى: ئاشكرا كر.
الإستجمار: بەر د خۆ دان؛ خۆ پاقژكرن ب بەری.
الإستجماع: خڕڤەبوون.
الإستجمام: بێهنڤەدانا ل سەیرانگەهـ و هاڤینگەهان.
إستجمع: كۆمكر.
الإستجهال: خۆبسەرڤەنەبرن؛ خۆخشیمكرن.
الإستجواب: پرسیارژێكرن.
الإستحاضة: دیتنا خوینی ژ لایێ ژنكێ پشتی ژڤانی یان بەری وی.
الإستحالة: ١- گوهۆرین ژ كاودانەكی بۆ كاودانەكێ دیتر وەكی ڤڕسینا ئاڤێ. ٢- نەشیانا بێ گومان. ٣- د (علم الطبیعة) دا دبیتە: گوهۆڕینا كاودانا بێی گوهۆڕینا نفش و جۆری وەكی قەڕسینا ئاڤێ.
إستحب: ڤیا، حەژێ كر.
الإستحباب: خۆشرینكرن.

إستحث: هاندا.
الإستحداث: ١- نـــویکرن. ٢- ئافرانـــدن. ٣- چێکرن.
الإستحداث: ئافراندن.
الإستحدام: گەرما بەزێ.
إستحر: لێ گەرها.
الإستحسان: ١- پەسەندکرن.٢- ژێ رازیبوون. ٣- هێلانا قیاسی د شەریعەتی دا و کرنا تشتێ بۆ خەلکی باشتر.
إستحسن: دیت کو یێ باشە.
الإستحصال: ١- دەستکەفتن. ٢- بدەستڤەئینان.
الإستحضار: ١- ئامادەکرن؛ بەرهەڤکرن. ٢- ئینان.
الإستحفاظ: ژبەرکرن.
الإستحقار: کێمکرن و بێ روومەتکرن.
الإستحقاق: ١- دەمێ دانا حەقی. ٢- ژهەژیبوون.
الإستحکام: ١- موکمکـــرن. ٢- تونـــدکرن. ٣- زەپکرن.
الإستحلاء: شرینکرن.
الإستحلاف: دانەسوینخوارن.
الإستحلال: ١- خوازتنا حەلالیێ. ٢- حەلالکرن.
الإستحمام: سەرشویشتن؛ حەماملەمویشکرن.
الإستحواذ: ب سەردازالبوون.
الإستحیاء: شەرمکرن.
الإستخارة: خواستنا هلبژارتنا کارەکی یان تشتەکی کو ب هویڤیا خودێ ڤە بیت ب رێکا شەرعی.
الإستخباء: ١- خێڤەتڤەدان. ٢- خۆ د بن خیڤەتێ ڤەکرن ئانکو چوونا بن خیڤەتێ.
الإستخبار: لێگەریانا پێزانینا ل دۆر تشتی.
الإستخبارات: دەزگەهەکێ فەرمی یە سیخوڕیێ دژی دژمنی دکەت و هەر تشتێ تەناهیا دەولەتێ یا ناڤخۆیی و دەرڤەیی دکەت.
الإستخدام: ب کارئینان.
الإستخراج: دەرئێخستن.
الإستخصاص: تایبەتمەندکرن.
الإستخفاء: ١- خۆڤەشارتن. ٢- ڤەشارتن.
الإستخفاف: ١- سڤکیپێکرن. ٢- سڤککرن.
الإستخلاص: ١- خوڕستکرن. ٢- قورتالکرن.
الإستخلاف: ١- ل پاشخۆهێلان. ٢- ل شوینا خۆدانانا کەسەکی.
الإستدارة: ١- گروڤرکرن. ٢- زڤڕین بۆ لایەکی.
الإستدامة: ١- بەردەوامیپێدان. ٢- خوازتنا بەردەوامیێ بۆ تشتی.
الإستدانة: قەرکرن.
الإستدبار: ١- پشتدان. ٢- پشتدان و چوون.
الإستدراج: ١- بێهنفرەهکرن ل کەسەکێ گونەهکار هەتا کو باش ژ هەژی سزای ببت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: دیارکرنا کەرامەتا ل نک کەسەکێ دویر ژ عبادەتێ خودێ. ٣- د (منطق) دا دبیتە: کرنا پەیڤەکا بهێلیت یێ بەرانبەر ژ هەلویستێ خۆ بهێتە خوارێ وەکی (هارون) گۆتیە (موسی)ـای (یا بن أم لا تأخذ بلحیتي ولا برأسي ٠٠) بابەتێ براینیێ ئینا بیرا وی دا دلۆڤانیێ پێ ببەت.
الإستدراک: ١- ڤێراگەهەشتن. ٢- د (علم البدیع) دا دبیتە کو شاعر د نیڤمالکا ئێکێ دا بابەتێ خۆ ب گومان بێژیت و د نیڤمالکا دووێ دا ب ئاشکرایی بێژیت.
الإستدعاء: خوازتنا ئامادەبوونێ.
الإستدلال: ١- خوازتنا نیشادانا رێک و ئالاڤا بۆ ئارمانجێ. ٢- وەرگرتنا دەلیلی. ٣- دەرئەنجام. ٤- د (منطق)ی دا دبیتە: خۆڤەگوهازتن ژ ڕاستیەکێ ب ڕاستیەکا دی ب ڕیکا وان پەیوەندیا یێت د ناڤبەرا هەردوان دا. ٥- ڤەکۆلینا عەقلی یا سیستەمکری یە ژ بۆ گەهەشتنا ڕاستیێت دیار و ئاشکرا.

الإستذكار: بیرئانین.
الإستذلال: ڕەزیلکرن.
الإستراتيجية: هونەرەکێ لەشکەری یە وان ئالاڤا ڤەدگریت ییێت دگرنگ د کارێ سەرکێشیا لەشکەران دا (یۆنانی) یە.
إستراتيجي: گرنگ.
الإستراحة: بێهنڤەدان.
الإستراق: دزین.
إستربح: فایدەکر.
الإسترجاع: ١- خوازتنا زڤراندنا تشتی. ٢- گۆتنا: (إنا لله وإنا إليه راجعون). ٣- زڤراندن.
إسترجع: ١- زڤراند. ٢- گۆتی: (إنا لله وإنا إليه راجعون).
الإسترحام: خوازتنا دلۆڤانییێ.
إسترحم: داخوازا دلۆڤانییێ کر.
إسترخص: دەستویری ژێ خواست.
إسترخى: خۆ بەردا عەردی یان سەر تشتەکی ب مەبەستا بێهنڤەدانی.
الإسترخاء: ١- سستکرن. ٢- خاڤکرن. ٣- خوازتنا بێهنڤەدانێ.
الإسترداد: ١- ڤەزڤڕاندنا تشتی. ٢- داخوازا زڤراندنا تشتی. ٣- سکالایا زڤراندنێ د یاسایێ دا دبیتە: ئەو سکالایا ئەو کەس پێشکێش دکەت یێ تشتێ وی ژێ هاتیە ستاندن دا بۆ بهێتە زڤراندن.
إسترزق: داخوازا رزقی ژێ کر.
الإسترزاق: خواتنا ڕزقی.
الإسترشاء: ١- خوازتنا بەرتیلێ. ٢- بەرتیلکرن.
الإسترشاد: خوازتنا ڕینیشادانێ.
إسترشد: داخوازا نیشادانێ کر.
الإسترضاء: خوازتنا ڕازیبوونێ.
الإسترضاع: خوازتنا شیردانێ.
إسترضع: داخوازا شیری کر.
الإسترعاء: خوازتنا چاڤدێرییێ.
إسترق: ب دزیڤە کر.
الإسترقاق: کۆلەکرن؛ بەندەکرن.
الإسترهاب: ترساندن.
الإسترواح: بێهنگرتن؛ بێهتێچوون.
الإستزادة: خوازتنا زیدەکرنێ.
الإستزارة: خوازتنا سەرەدانێ.
الإستسقاء: خوازتنا ئاڤدانێ یان بارانێ یان ئاڤێ.
الإستسلام: خۆدانەدەست، خۆتەسلیمکرن؛ خۆ ڕادەستکرن.
إستسلم: خۆ دا دەست؛ خۆ ڕادەستکرن.
إستشار: پرسیارا خۆ پێ کر.
الإستشارة: ١- داخوازا شیرەتێ. ٢- داخوازا بۆچوونێ.
الإستشارات: د سیستەمێ دیموکراتی دا دبیتە: دان و ستاندنێت د ناڤبەرا سەرۆکێ دەولەتێ و جڤاتا نوینەران دا ل دۆر لێکڤەکرنا چانتەییێت وەزیرییێ.
إستشاط: کەربێ گرت.
الإستشاطة: لەزا کەبێ.
إستشر: داخوازکر ددانێت وی تیژ بکەن.
الإستشراق: رۆژهەلاتناسی.
الإستشعار: ١- ل بەرخۆکرنا جلکی بێ بنکراسک. ٢- هەستپێکرن.
إستشف: ١- تیرا بەرێ خۆ دا یێ ل پشت. ٢- بۆ وی یێ ل پشت وی دیاربوو. ٣- هزرا خۆ تێداکر. ٤- هندی د ئامانی دا ڤەخوار.
الإستشفاء: داخوازکرنا ساخبوونێ.
إستشفاع: داخوازکرنا مەهدەرێ.
إستشفع: داخوازا مەهدەرێ کر.
إستشكل: ١- ل بەر خەلەتبوو. ٢- بۆ بوو ئاریشە.

الإستشمام: بێهنکرن.
إستشنع: دیت یێ کریت و خرابە.
الإستشهاد: شەهیدبوون.
إستشهد: ١- شەهیدبوو. ٢- شەهدەدا.
إستصبى: ١- کریارێت بچویکا کرن. ٢- سەرەدەریا بچویکا د گەل کر.
الإستصباح: چراهلکرن.
الإستصحاب: ١- دگەلخۆبرن. ٢- هەڤالکرن.
إستصحب: ١- دگەل خۆ بر. ٢- خواستە هەڤالینییێ.
الإستصراخ: ١- خوازتنا هاریکارییێ. ٢- ڤیژیڤەدان.
إستصرخ: داخوازا هەوارێ کر.
الإستصعاب: بزەحمەتئێخستن.
إستصعب: سەختبوو.
الإستصغار: بچویکحسێبکرن.
إستصغر: ٢- حسێبکر کو یێ بچویکە. ٢- دیت یێ بچویکە.
إستصغى: داخوازا گوهدانێ کر.
الإستصفاء: زەلالکرن.
إستصفح: داخوازا لێبۆرینێ کر.
الإستصلاح: چاککرن.
الإستصناع: خوازتنا سازکرنێ.
الإستصواب: ڕاسڤەکرن؛ دورستکرن.
إستصوب: دیت یێ دورستە.
إستضاء: ١- داخوازا ڕۆناهییێ کر یان ڕۆناهی ب تشتەکی پەیداکر. ٢- پرسیارا خۆ ب ئێکی کر. ٣- ڕۆهنکر.
الإستضاءة: داخوازا ڕۆهنکرنێ.
أستضاف: داخوازا مێهڤانکرنێ کر.
الإستضعاف: لاوازکرن.
إستضعف: دیت یێ لاوازە.
إستطاب: دیت یا خۆشە.
الإستطابة: خۆشدیتن؛ ب تامدیتن.
إستطار: ١- فڕاند. ٢- بەلاڤەبوو.
إستطاع: شیا.
الإستطاعة: شیان.
إستطاف: ل دۆر زڤڕی.
إستطال: درێژبوو.
الإستطالة: درێژبوون.
إستطان: خۆجهبوو؛ بۆ خۆ کرە وار.
الإستطباب: خوازتنا دەرمانا.
الإستطراب: دلخرابوونا ژ خۆشیا ئاوازەکی.
الإستطراد: درێژکرنا ئاخڤتنێ هەتا کو بێیە حەمدی خۆ خودان دچیتە ناڤ بابەتەکێ دی.
الإستطراف: کەنارگیری؛ خوداناڕەخەکی.
إستطرب: هژیانا وی ژ گولێبوونا سترانێ دژواربوو.
إستطرد: پێڤەچوو.
إستطرق: ١- داخوازا لێدانا بەرکا ژێ کر دا پێشبینییێ ل دۆر پاشەڕۆژا وی بکەت و بەختێ وی بخوینت. ٢- بۆ خۆ کرە ڕێ.
الإستطعام: خوازتنا زادی.
إستطعم: ١- داخوازا خوارنێ کر. ٢- تام ژێ دیت.
إستطل: ١- هاتە هنداڤێ. ٢- کوریا خۆ بلندکر(دەواری).
الإستطلاع: سەحکرن.
الإستطلاق: ١- ئازادکرن خوازتن. ٢- بەردان.
إستطلع: ١- داخوازا دەرکەڤتنێ کر. ٢- پرسیارا ڕاستییێ ژێ کر.
إستطلع: سەح بکێ.
إستطم: دەمێ برینا وی یان قوساندنا وی هات(موی).
إستظرف: داخوازا جوانی و ژیرییێ کر.
إستظل: قەستکرێ و روینشتە بن؛ خۆ دا بن.

الإستظلال: ١- چوونا بن سیبەرێ. ٢- داخوازکرنا سیبەرێ.
الإستظهار: پشتەڤانیخوازتن.
إستظهر: داخوازا پشتەڤانییێ کر.
إستعاد: ١- داخوازا دوبارەکرنێ کر. ٢- داخوازا زڤرینێ کر.
الإستعادة: خوازتنا زڤراندنێ.
إستعاذ: خۆ پێ راسپێرا.
الإستعاذة: خۆپارازتن ب خودێ ژ تشتەکی.
إستعار: ب ئێمانەت بر.
الإستعارة: ١- داخوازکرنا رامانەکێ یان سالوخەتەکی یان سخلەتەکێ نەگونجای بۆ تشتەکێ دەستنیشانکرنا پێخەمەت ب هێزکرنا دەربرینێ. ٢- وەرگرتنا تشتەکی ژ کەسەکی ب ئێمانەت.
إستعاض: داخوازا قەرەبۆکرنێ کر.
الإستعاضة: خوازتنا قەرەبۆکۆنێ.
إستعان: داخوازا هایکاریێ کر.
الإستعانة: داخوازکرنا هاریکاریێ ژ کەسەکی.
الإستعباد: کۆلەکرن؛ بندەستکرن ژ بۆ کۆلاتیێ.
إستعبر: ١- خەمێ گرت. ٢- روندکا وی هاتەخوارێ.
إستعتاب: ١- گازندەژێکرن. ٢- داخوازکرنا لێبۆرینێ.
إستعتب(أعتب): داخوازا رازیبوونێ کر.
الإستعجاب: عەجێبگرتیکرن.
الإستعجال: لەزکرن.
الإستعجام: ژئاخڤتنکرن.
إستعجب: حێبەتیبوو.
إستعجزه: دیت یێ بێ شیانە.
إستعجل: لەز لێ کر.
إستعجم: ١- مژداربوو؛ ئاسێبوو و تێنەگەهەشت. ٢- نەشیا باخڤت.
إستعد: خۆ ئامادەکر.
الإستعداد: خۆئامادەکرن.
إستعدى: داخوازا هاریکاریێ کر.
الإستعذاب: ١- شرینکرن. ٢- تام ژێ دیتن.
إستعذب: ١- داخوازا ئاڤا شرین کر. ٢- دیت یێ خۆشە.
إستعذر: هێجەت دانا بەر.
الإستعراب: عەرەببوون.
الإستعراض: نیشادا شیانا.
إستعرض: بەرچاڤکر.
إستعرق: رهێت خۆ د عەردی دا برن.
إستعز(بتشديد الزاء): شیایێ.
الإستعسار: بزەحمەتێئێخسن.
إستعسل: هنگڤین خوازت.
الإستعصاء: لێئاسێبوون.
الإستعصام: خۆ پێ پارازتن.
إستعصم: ١- خۆ گەهاندە ئەوێ وی ب پارێزت. ٢- گرت و نەبەردا. ٣- پەنا برە نک. ٤- خۆ پێ بهێزئێخست و موکمکر.
إستعصى: ١- فەرمان ب جهـ نەئینا. ٢- لێ ئاسێبوو. ٣- بزەحمەت کەت.
إستعضد: ب داسێ بڕی.
الإستعطاف: داخوازا دلۆڤانییێ.
إستعطف: داخوازا دلۆڤانییێ کر.
إستعطى: داخوازا دانێ کر.
الإستعظام: ١- دیت یێ مەزنە. ٢- مەزنبوون.
أستعظم: ١- خۆ مەزنکر. ٢- دیت کو تشتەکێ مەزنە.
إستعف(بتشديد الفاء): هێلا و نێزیک نەبوو.
الإستعفاء: داخوازا لێبۆرینێ.
الإستعفاف: دەهمەنپاقژیکرن.
إستعفر: رەنگێ وی ئاخەوی بوو.
إستعقب: ل دویڤ نامیسێ یان خرابێ گەریا.
الإستعلاء: ١- داخوازا بلندییێ. ٢- خۆ ل سەر بلند کر.

الإستعلاج: چارەخوازتن.
الإستعلام: داخوازا پێزانینا.
الإستعلامات: ١- ئوفیسا پێزانینا یا کومپانیەکێ یان دەزگەهەکێ. ٢- پرسگەه.
إستعلم: داخوازا زانینێ کر.
إستعلن: هاتە ئاشکراکرن.
إستعلى: ١- بلندبوو. ٢- شکاند و ب سەر زالبوو.
إستعم: کرە مامێ خۆ.
الإستعمار: ١- داخوازا ئاڤاکرنێ. ٢- ئمپریالیەت. ٣- کارێ داگیرکرنا وەلاتێت پاشکەفتی ژ بەر سامانێت وان یێت سرۆشتی ب هێجەتا ئاڤاکرنێ(ئیمپریالزم).
الإستعمال: بکارئینان.
إستعمر: ١- کرە ئاڤاکەر. ٢- داگیرکر ژ بۆ ئاڤاکرنێ.
إستعمل: ١- بکارئینا. ٢- کرە بەرپرسێ باژێرەکی.
إستعمه: کرە مامێ خۆ.
إستعهد: ل سەر کرە مەرج و سۆزا وی نڤیسی.
إستعوى: ژێ خوازت برەوت.
إستغاث: داخوازا هاریکاریێ و پشتەڤانیێ کر.
الإستغاثة: داخوازا هەوارهاتنێ، یا هاریکار و پشتەڤانیێ.
إستغار: ١- توند و گربوو و قەلەبوو. ٢- وەرمی. ٣- ڤیا بچیتە عەردێ نزم یان قەستا عەردێ نزم کر. ٤- هێرش کرە سەر.
إستغبى: دیت کو دەبەنگە.
إستغر: هاتە خاپاندن.
الإستغراب: عەجێبگرتن.
الإستغراق: ١- وەرگرتنا هزرێ. ٢- خۆبەردان د ناڤ هزرێ دا. ٣- ڤەکێشانا دەمی. ٤- ڤەگرتنا گشت تشتا ب دورستی.
إستغرب: حێبەتیبوو.
إستغرق: ١- دۆمکێشا؛ ڤەکێشا. ٢- تێ گەهەشت. ٣- کویر چوویێ.
إستغزر: تشتەک دا داکو پتر پێ وەربگریت.
إستغش: ژ زەغەلکارا حسیبکر.
إستغشى: ب سەر خۆ دادا یان خۆ پێ نخاڤت.
الإستغفار: خوازتنا لێبۆرینێ.
إستغفر: داخوازا لێبۆرینێ کر.
إستغفل: خۆ ل خافلبوونا وی گرت.
إستغل: ١- دەرامەتێ وێ وەرگرت. ٢- مفا ژێ وەرگرت. ٣- بۆ خۆ ب مفا دیت.
الإستغلاظ: ستویربوون.
الإستغلاق: دائێخستن.
الإستغلال: ١- بکارئینان. ٢- مفاژێکرن پشتی بدەسکەڤتنا دەلیڤەی.
إستغلظ: ستویربوو.
إستغلق: ڤەکرنا وی ب زەحمەت کەت؛ ئاسێبوو.
إستغلى: دیت یێ گرانبهایە.
الإستغناء: ١- بێمنەتی. ٢- زەنگینبوون.
إستغنم: ١- پویرە ب دەستڤەئینا. ٢- بۆ خۆ ب دەرفەت دیت. ٣- ب دەست خۆ ئێخست. ٤- کرە پویرە. ٥- دەرفەتێ ب دەستئێخستنێ ب مفا دیت.
إستغنى: ١- بێ منەتبوو. ٢- زەنگین بوو. ٣- داخوازا زەنگینیێ کر.
إستغوى: ڤیا دسەردا ببەت.
إستفاء: ١- زڤری. ٢- بر.
إستفاد: مفا دیت.
الإستفادة: مفادیتن.

إستفاض: ١- بەلاڤبوو. ٢- پرسیارا زێدەهیێ کر. ٣- فرەهبوو. ٤- بناڤ ڤە چوو. ٥- فرەهبوو و دارێت وی زەحفبوون(نهال).

الإستفاضة: خوازتنا زێدەهیێ.

إستفاق: هشیاربوو.

الإستفتاء: ١- داخوازا دانا فەتوایێ یان بەرسڤێ. ٢- راپرسین.

الإستفتاح: ١- ڤەکرن. ٢- داخوازا سەرکەفتنێ.

إستفتح: ١- داخوازا ڤەکرنێ کر. ٢- داخواز سەرکەڤتنێ کر. ٣- دەستپێکر. ٤- ڤەکر.

إستفتر: ١- هاتە ژپاشگوهڤەهاڤێتن. ٢- هیلا بێهنا خۆ ڤەدەت ئانکو بێ هیلا دا بێنا وی ڤەببیت.

إستفتى: داخوازا فەتوایێ کر.

إستفحل: مەزنبوو و دژواربوو.

إستفخذ: خۆ چەماند و رادەستکر.

إستفخر: ژ شانازیکارا هژمارت.

إستفدح: دیت یێ گرانە.

الإستفراد: ١- کتکرن. ٢- تنێ خۆ هێلا ئانکو خۆ بێ هەڤال و هەڤکویف هیلا.

الإستفراغ: ڤالابوون.

إستفرخ: بوو خودان تێژک.

إستفرد: ١- دیت یێ ب تنێ یە. ٢- ژ ناڤ هەڤالا دەرئێخست و ڤەدەرکر. ٣- بێ هەڤکویفبوو.

إستفرع: دەستپێکر.

إستفرغ: ڤالابوو.

إستفرك: تژیبوو و شدیا(دانێ دگولیێ دا).

إستفز: ١- ترساند. ٢- ژ خانیێ وی دەرئێخست. ٣- دەرئێخست. ٤- سڤکی پێکرن و گازی کرێ. ٥- کوشت. ٦- ئاریا؛ ئازریا.

إستفزاز: ئاراندن.

الإستفسار: پرسیارکرن.

إستفص: دەرئێخست؛ ئینادەر.

إستفصل: داخاوازا ژێکجوداکرنێ کر.

إستفضل: ١- هندەک ژێ هێلا. ٢- پاشمایەک ژێ هێلا.

إستفظعه: دیت یێ ژ توخوبیی دەرکەڤتی یە.

الإستفعال: دانەکارکرن.

إستفل: کێمترین پرت بر.

إستفلح: سەرکەڤتن ب دەستڤەئینا.

إستفلحى: کاروبارێ خۆ ب رێڤە ببە، ئانکو من تو تلاق دای(پەیڤا بەردانێ بوو بەری ئیسلامێ).

إستفلك: گوروڤربوو؛ خربوو.

إستفلى: خوازت کو ئێک ب نێرتە سەرێ وی.

الإستفهام: پرسیارکرن.

إستفهم: داخوازا تێگەهاندنێ ژێ کر.

إستقاء: دلێ خۆ راکر.

الإستقاء: خوازتنا ئاڤێ.

إستقات: داخوازا قویتی کر.

إستقاد: ١- خۆ چەماند بۆ ب جهئینا فەرمانا. ٢- ژ دادەوەری خوازت کو کوژەکی ب کوژتی ڤە گرێ بدەت. ٣- سەرکێشی دا دەست.

إستقال: ١- داخوازکر پەسەنکرنا دەست ژ کاریبەردانا وی بەن. ٢- ژێ خوازت ژ کەڤتنێ رابکەت. ٣- ژێ خوازت هەلوەشینت. ٤- گرێبەست هلوەشاند.

الإستقالة: ١- دەستژکاریبەردان. ٢- داخازا پەسەندکرنا هێلانا کاری.

إستقام: ١- ب راستی ل سەر کاری ما. ٢- ل وی راست هات؛ بۆ لێهات. ٣- راستەرێبوو.

الإستقامة: ١- راستەرێبوون؛ مانا راست و درست ل سەر کاری. ٢- راستبوون. ٣- ب جهئینانا عبادەتی دگەل نەهیلانا گونەها.

الإستقباح: کرێتدیتن.
الإستقبال: ١- پێشوازیکرن. ٢- بەرێ خۆ دان. ٣- دەمێ داهاتی.
إستقبح: دیت یێ کرێتە.
إستقبل: ١- بەرێ خۆ دایێ. ٢- پێشوازیکر. ٣- بەر ب وی ڤە چوو.
إستقتل: کوشتن خوازت، ڤیا بهێتە کوشتن و نەمینت.
إستقد: بەردەوامبوو.
الإستقدام: بەر ب پێش چوون.
إستقدر: کرە قەدەر.
إستقدم: کەتەپێشییێ.
إستقدر: خوازت بکەتە بەهرا وی.
الإستقذار: دلڕەشکرن ژ تشتی.
إستقذره: ١- دلێ خۆ ژێ ڕەشکر. ٢- دیت یێ پیسە.
إستقذف: ١- هاڤێت. ٢- بێبەختیەک ب دویڤڤەنا.
إستقر: خۆجهبوو.
إستقرأ: ١- ژێ خواست بخوینت. ٢- ناڤەرۆک دا خواندن ژ بۆ دیارکرنا رامان و نهینی و تشتێ مژدار.
الإستقراء: ١- ب دویڤ دا چوون. ٢- خواندنا ناڤەرۆکا تشتی و دیارکرنا رامان و بابەتێت مژدار و دەرەهیکرنا نهینی یا لایەنێت دی ل دویڤ سیستەمێ مەنطقی یێ کارێ شرۆڤەکرنێ. ٣- سەلماندنا حوکمی ل سەر هەمی تشتی ب ڕێکا سەلماندنا وی ل سەر باهرا بپرا وی، هەر وەکی تو بێژی: هەر حەیوانەک لەقلەقا خۆ یا خوارێ ل دەمێ خوارنێ دلڤلڤیت ژ بەر کو مرۆڤ دلڤلڤینن، ئانکو تە ب ڕێکا مرۆڤی سەلماند کو هەمی حەیوان لەقلەقکا خۆ یا خوارێ ل دەمێ خوارنێ دلڤلڤین.

الإستقرار: خۆجهبوون.
الإستقراب: خۆنێزیککرن.
الإستقراض: خوازتنا قەرکرنێ.
الإستقراع: ١- توندبوون. ٢- پویتک ژێڤەبوون. ٣- خوازتنا قوتانا دەرگەهی. ٤- خوازتنا کێشانا پشکێ.
إستقرب: ژ خۆ نێزیک کر.
إستقرض: داخوازا پارا ب دەین ژێ کر.
إستقرض: داخوازا ژێ کر دەینەکی دگەل بکەت.
إستقرع: دژواربوو.
إستقرن: بوو هەڤالێ وی.
إستقرى: ل دویڤ چوو ژ گوندەکی بۆ گوندەکی.
الإستقسام:١- خوازتنا لێکڤەکرنا تشتی. ٢- خوازتنا سویندخوارنێ.
أستقسم: ١- داخوازا لێکڤەکرنێ کر. ٢- سویندخوار.
إستقشب: دلێ خۆ ژێ رەشکر.
إستقص: ١- خوازت سزا بدەت. ٢- خوازت تۆلێ ڤەکەت.
إستقصر: ١- حسێبکر یێ کورتە. ٢- دانا کو قوسیری یا کری.
إستقصى: ١- گەلەک لێ ڤەکۆلا. ٢- ل دویڤچوو.
الإستقصاء: ١- ل دویڤچوون. ٢- خوازتنا دویماهیا تشتی. ٣- گەهەشتنا دویماهیا تشتی.
الإستقصار: کەرتکرن.
إستقض: ١- دیت یێ ب تۆز و زڤرە. ٢- داخوازا هەرفاندنێ کر.
إستقضى: ١- داخوازا ئەداکرنا دەینی ژێ کر. ٢- کرە قازی.
إستقطر: ڤیا بکەتە دلۆپ دلۆپ.

إستقطع: داخوازا ژێڤەکرنا پرتەکێ کر.

إستقفل: هاتە دائێخستن.

إستقفى: ژ پشتێ ڤە هاتێ و دانا پاتکا وی.

إستقل: ١- دیت یێ کێمە. ٢- هلگرت و بلندکر. ٣- بلندبوو. ٤- شیایێ. ٥- زۆرداری لێکر. ٦- ژ بچویکا حسیبکر. ٧- بارکر و چوو. ٨- سەرخەبوونا خۆ وەرگرت.

الإستقلال: سەرخەبوون؛ سەربخۆیی.

إستقم: ١- راست ببە. ٢- بەرێ خۆ بدێ.

إستقن: ما دگەل پەزی و ب هوبڤیا شیرێ وی ڤە ما.

إستقوس: پشتا وی قۆف بوو.

إستقوى: بوو خودان هێز.

إستكار: ١- بار ل پشتا خۆ کر. ٢- لەزکر.

إستكان: رزیلبوو و خۆ چەماند و بندەستکر.

الإستكانة: ١- خۆجهی و تەنابوون. ٢- خۆچەماندن؛ خۆشکاندن.

الإستكبار: خۆمەزنکرن ل سەر بێهێز و لاوازا.

إستكبر: ١- دیت یێ مەزنە. ٢- خۆ مەزنکر.

الإستكتاب: داخوازا نڤێسینێ.

إستكتب: ١- داخوازا نڤیسینێ کر. ٢- کرە نڤیسەرێ خۆ. ٣- کۆتێ بۆ من بێژە دا بنڤیسم.

الإستكتام: خوازتنا نەدەرەهیکرنا تشتی.

إستكتمه: ژێ خواست کو نهینیا ڤەشێرت.

الإستكثار: ١- زێدەکرن. ٢- خوازتنا زێدەکرنێ.

إستكثر: ١- زێدەکر؛ مشەکر. ٢- دیت کو گەلەکە.

إستكثف: دیت کو یێ تیرە.

إستكد: داخوازا گەلەک شۆلی کر.

الإستكراه: کارپێکرنا بکوتەکی.

إستكرش: ١- ناڤچاڤێت وی تێکچوون. ٢- زکێ وێ مەزن بوو و هەر خوار. ٣- زک بوو چێبوو.

إستكرم: ١- دیت یێ مەردە. ٢- ڤیا یێ مەرد بیت.

إستكره: دلێ خۆ ژێ رەشکر.

إستكرى: کرێکر.

إستكسى: داخوازا جلکی ژێ کر.

الإستكشاف: ١- کارێ لێگەریانێ ژ بۆ دیتنا تشتەکی. ٢- داخوازا زانینا تشتێ نەهاتی یە زانین. ٣- کریارەکە دهێتە کرن ژ بۆ زانینا پێزانینا ل دۆر دوژمنی.

إستكشط: تیڤلاند.

إستكف: ١- گۆمبوو. ٢- لەپەک لێدا. ٣- دەستێ خۆ ل بەر ڤەگرت. ٤- دەستێ خۆ دانا سەر. ٥- د بن دەستی را بەرێ خۆ دایی. ٦- گرۆڤربوو. ٧- ل دۆر زڤرین. ٨- وەکی دستاری زڤری. ٩- داخوازکر بەلا خۆ ژێ ڤەکەت.

إستكفأ: ١- خوازت یا د سێنیکا خۆ برێژت. ٢- پرسیارا بەرێ سالەکێ ژێکر.

إستكفى: داخوازا بێ منەتکرنێ ژێ کر.

الإستكفاف: ١- دەستکێشان ژ تشتی. ٢- بەسکرن. ٣- خوازتنا بەسکرنێ.

إستكلأ: ١- بر. ٢- جەروان لێ مشەبوو.

إستكلب: ١- وەکی صەی رەوی. ٢- هاربوو و خۆ ل خەلکی دا.

الإستكمال: تەکۆزبوون؛ تمامبوون.

إستكمل: تەکۆزکر؛ تمامکر.

إستكن: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- زڤری مالا خۆ.

إستكوى: داخوازا داخکرنێ کر.

إستلاط: کرە کوڕی خۆ.

إستلاق: پێڤەنویسیا.

إستلأم: ١- زریپۆش ل بەر کر. ٢- ژن ژ مۆنا ئینا. ٣- وەرگرت.

إستلام: ١- ژ هەژی لۆمێ بوو. ٢- ئەو کر یا وی ژ هەژی لۆمەکرنێ بکەت.

الإستلام: وەرگرتن.
إستلان: دیت یێ نەرمە.
إستلانە: ژ نەرما هژمارت.
إستلب: دلێ وی تاقی کر.
إستلبن: داخوازا شیری کر.
إستلجم: دا خوازکر هەفساری بدەتە سەر.
الإستلحاق: ڤێراگەهاندن.
إستلحج: ئاسێبوو و ڤەنەبوو.
إستلحق: کرە کورێ خۆ.
إستلحم: ١- تێکئالیا. ٢- فرەهبوو.
إستلذ: دیت یێ ب تامە.
إستلذه: گۆتی یا ب تامە.
الإستلزام: پێدڤیبوون.
إستلزم: دیت یێ فەرە.
إستلط: کرە ئەرک.
إستلطف: دیت کو یێ ب دولۆڤانی یە.
الإستلقاء: رازان؛ خۆدرێژکرن.
إستلقح: دەمێ ئاڤسکرنێ هات.
إستلقی: رازا؛ خۆ درێژکرە سەر تشتەکی.
إستکتم: داخوازکر بڤەشێرت(نهینی).
إستکمل: تەکووزبوو.
الإستکمال: خوازتنا تەکووزکرنێ.
إستل: ئینادەر؛ ژ جهـ کێشا.
الإستلاب: تالانکرن.
الإستلال: ژجهـکێشان و دەرئێخستن.
الإستلام: وەرگرتن.
إستلب: تالانکر.
الإستلحاق: ١- ڤێراگەهاندن. ٢- خوازتنا ڤێراگەهاندنێ.
إستلذ: ١- خۆشی دیت. ٢- خۆشی خوازت.
الإستلذاذ: ١- خۆشیدیتن. ٢- خوازتنا خۆشیێ.
الإستلزام: پێدڤیبوون؛ فەربوون.
إستلزم: پێدچیبوو.
إستلقی: رِازا.

الإستلقاء: رِازان.
أستلم: وەرگرت.
إستلهم: ژێ خواست ب کەتە د هزرا وی دا.
إستلهی: ١- ل بەندێ ما. ٢- داخوازا راوەستیانێ ژێ کر.
إستلوی: قوتبرِکر.
إستلیث: وەکی شێری لێهات.
إستمات: ١- مرن بۆ خۆ خواست. ٢- ل دویڤ تشتی ب هەمی رِەخا کەڤت. ٣- سستبوو. ٤- کەڤنبوو و درِیا.
إستماح: ١- داخوازا دانێ کر. ٢- داخوازا مەهدەرێ کر.
الإستمارة: فۆرم.
الإستماع: گوهدان؛ گوهراگرتن.
إستمال: ١- بۆ خۆ کرە مال. ٢- مالێ وی زێدەبوو.
الإستمالة: داخوازا تاگیریێ.
إستماله: ب نک خۆ ڤە راکێشا.
الإستمتاع: خۆشی وەرگرتن.
إستمتع: مفا و خۆشی ل دەمەکێ درێژ دیتن.
إستمجد: ١- داخوازا مەزناهیێ کر. ٢- بۆ خودان سالوخەتێت باش.
إستمخر: ١- بەرێ دفنا خۆ دایێ. ٢- سەحکرێ کا ژ کیژ لایێ ڤە دهێت بشتا خۆ دایێ(با).
إستمخض: ١- مەیینا وی گیرۆبوو. ٢- ژانێت بچویکبوونێ هاتنێ.
إستمد: ١- داخوازا هاریکاری و پشتەڤانیێ کر. ٢- حوبر ژێ ئینادەر.
الإستمداد: داخوازا هاریکاریێ.
إستمر: ١- بۆری. ٢- چوو. ٣- بەردەوامبوو. ٤- ما و خۆجهبوو. ٥- دیت یێ تەعلە.
إستمرأ: دیت یێ خۆش و ب تامە.
الإستمرار: بەردەوامی.
إستمری: دۆهت.
الإستمزاج: تێکهەلیکرن ژ بۆ نیاسینێ.

إستمزج: تێکهەلیا وی کر دا بنیاست.
الإستمساک: گرتن.
إستمسک: گرت.
إستمسک بە: ١- خۆ پێ پارازت. ٢- خۆ پێڤەگرت. ٣- خۆ گرت. ٤- نەهات.
الإستمطار: داخوازا بارانێ.
إستمطر: ١- داخوازا بارانێ کر. ٢- پێدڤی بارانێ بوو.
إستمع: گوهێ خۆ داییێ.
إستمکن: شیا و پێچێبوو.
إستمل: بێزاربوو.
إستملأ: تژیکرن خوازت.
الإستملاء: داخوازا تژیکرنێ.
الإستملاح: ١- سویرکرن. ٢- لاو دیتن.
الإستملاک: نڤیسینا ملکی، تاپوکرن.
إستملاه: پرسیار ژێ کر بۆ بێژت دا بنڤێست.
إستملحه: ١- ژ لاوا هژمارت. ٢- دیت یێ لاوە.
إستملک: کرە ملکێ خۆ.
إستمل: بێزاربوو.
الإستملال: بێژاربوون.
إستمن: داخوازا قەنجیێ کر.
إستمنی: دەستپەڕکر.
الإستمناء: دەستپەڕ.
إستمنح: داخوازا دانێ کر.
إستمهی: ١- هێزا خۆ یا بەزێ هەمی ب کارئینا. ٢- ڕیزبەت دوژمنی قەتکرن و ب ناڤ کەڤتن و شکاندن.
الإستمهال: ١- دەرفەتدان. ٢- دەرفەتخوازتن.
إستمهد: ڕائێخست.
إستمهل: ١- داخوازا دەرفەتێ ژێ کر. ٢- داخوازا خۆلێگرتنێ لێکر.
إستناء: ١- ب کوتەکی رابوو. ٢- کەڤت. ٣- پێڤەرابوو. ٤- بۆ یێ گرانبوو پشتا وی پێڤە چەمیا. ٥- دگەل سپیدێ ل رۆژئاڤاییێ ئاڤابوو و هەر وێ گاڤێ ئێگەدی ژ پێشڤە ل رۆژهەلاتێ هەلات. ٦- دویرکەڤت. ٧- داخوازا دانەکێ کر.

إستناب: داخواز ژێ کر ببتە جێگرێ وی.
الإستنابة: ئەوە کو دەستهەلاتدارییەکا دادی تایبەتمەند دەستهەلاتداریەکا دادی یان ڕێڤەبەری راسپێرت ژ بۆ ئەنجامدانا هندەک کارێت تایبەت نەخاسمە د کارێ دویڤچوون و گوهدانا شاهدا دا.
إستناخ: دمەخەلچوو.
الإستناد: پشت پێ بەستن، پالدانێ.
إستنار بە: شیایێ و ب سەر کەڤت.
إستنار: ١- رۆهنکر. ٢- رۆناهیا وی بەردەوامکر. ٣- رۆناهی دا.
إستناص: ١- گیرۆبوو. ٢- سەرێ خۆ بلند کر. ٣- لڤی دا غار بدەت.
إستناط: دگەل هنارت.
إستناع: ١- هژیا. ٢- پێشکەڤت. ٣- دۆم کێشا.
إستنال: داخوازا گەهەشتنێ کر.
إستنام: ١- نڤست. ٢- ڤیا بنڤت. ٣- خۆ ب درەوڤە دخەوبر. ٤- ل نک وی وەکی ئێکێ نڤستی ئارام بوو. ٥- سەبری وی پێ هات.
إستنبأ: ١- داخوازا دەنگوباسا ژێ کر. ٢- لێ گەریا.
الإستنباط: دەرئێخستنا رامانێت ڤەشارتی و بەرزە ژ دەقەکی ب هێزا عەقلێ خۆ.
إستنبث: بزاڤ د ڤەکۆلینێ دا کر.
إستنبح: هێلا برەوت.
إستنبط: ١- ئاڤا وی دەرئێخست. ٢- دیارکر پشتی بەرزەبوونێ. ٣- ئافراند. ٤- دەرئێخست. ٥- رامانا ڤەشارتی دیارکر.
إستنبل: ١- داخوازا تیرەکێ ژێ کر. ٢- باشێ وی بر.
إستنبە: هشیاربوو.
الإستنتاج: دەرئەنجام.
إستنتج: ١- داخوازا بەرهەمیئینانێ کر. ٢- ئەنجام ژ پێشەکیا دەرئێخستن.

إستنتل: ١- کەتە پێشیێ. ٢- خۆ بۆ ئامادەکر. ٣- چوونە پێش.
الإستنثار: ١- پێوەربوون. ٢- کفکرن.
إستنثر: ئاڤ کرە دفنا خۆ و کفکر.
إستنجى: ١- قورتالبوو. ٢- ژێ قورتالکر. ٣- لەزکر. ٤- رەڤی. ٥- د رها را بری. ٦- چنی. ٧- قەسپ خوارن. ٨- تارەتا خۆ گرت.
الإستنجاء: تارەتگرتن.
إستنجب: داخوازا پاکەعەسلا کر.
إستنجد: ١- هەوارا خۆ برە نک. ٢- بوو دلێر. ٣- بهێزکەڤت. ٤- لێ بستەهبوو.
إستنجر: داخوازا ب دویماهیئینانێ کر.
أستنجز: پێدڤیا خۆ ب دەستڤە ئینا.
إستنجش: ١- دەرئێخست.
٢- راهێلایێ و ژ جهەکی برە جهەکی.
إستنجع: لێگەریا.
إستنجل: ئاڤزە لێ مشەبوون.
إستنجى: ١- لەزکر. ٢- قورتالبوو. ٣- رەڤی. ٤- ژ رهـ و ریشالا ئینادەر. ٥- چنی. ٦- قوینا خۆ پاقژکر.
إستندر: ١- دیت کو تشتەکێ کێمە. ٢- ب دویڤ کەڤت. ٣- ل دویڤ هات.
إستنزع: داخوازا ژێگەریانێ ژێ کر.
إستنزل: ١- ئینا خوار. ٢- داخوازا هاتنەخوارێ کر. ٤- ژ بلندیا خۆ هاتە خوار.
إستنزه: ١- داخوازا خۆ دویرکرنێ کر. ٢- داخوازا سەیرانێ کر.
الإستنساخ: کۆپیکرن.
إستنسخ: ١- کۆپیکر؛ ئێکا دی ل بەر چێکر. ٢- داخوازا کوپیکرنێ کر.
إستنسر: خۆ کرە قورت.

إستنشأ: ١- داخوازا چێکرنێ کر. ٢- ل دویڤ چوو.
إستنشى: ١- بێهنکر. ٢- لێچوو و زانی.
الإستنشاق: باهلکێشان.
إستنشد: داخواز ژێکر شعرێ بوو بخوینت.
إستنشر: داخوازا بەلاڤکرنێ کر.
إستنشط: کۆمبوو و قرڤچی.
إستنشق: ١- هلکێشا؛ کرە دفنا خۆ. ٢- بێهنکرێ.
الإستنصار: داخوازا پشتەڤانییێ.
إستنصت: راوەستا گوهێ خۆ دایێ.
إستنصح: داخوازا شیرەتێ کر.
إستنصر: ١- داخوازا سەرکەڤتنێ کر. ٢- هەوارا خۆ برە نک.
إستنصف: ١- داخوازا عەدالەتێ کر. ٢- حەقی خۆ ب دورستی ژێ وەرگرت.
إستنصل: ١- ژێ ئینادەر. ٢- ژ بنێ ئینادەر.
إستنضج: کەلی.
إستنضح: ئاڤ هاڤێتە قوونا خۆ پشتی دەستنڤێژێ.
إستنضر: دیت یێ تەر و نازک و جوانە.
الإستنطاق: دانەئاخڤتن.
إستنطق: ١- دگەل ئاخڤت. ٢- داخوازا ئاخڤتنێ ژێ کر. ٣- و ل دویڤ زاراڤێ یاسایێ دبیتە:
داخوازا راپۆرتێ ژێ کر.
إستنطقه: دا ئاخڤتن.
إستنظره: ١- خۆ لێ گرت. ٢- داخوازا خۆلێگرتنێ ژێ کر ئانکو یا دەرفەتێ.
إستنظف: داخوازا یێ پاقژ کر.
إستنعش: زفتبوو پشتی سستییێ.
إستنفد: ١- خلاسکر. ٢- ڤالاکر.
إستنفر: ١- رەڤی. ٢- هێلا برەڤت. ٣- داخوازا هاریکاریێ و پشتەڤانییێ کر.
إستنفض: دەرئێخست.

إستنفع: داخوازا مفای کر.
إستنفق: خلاسکر.
الإستنقاذ: ١- ڕزگاریخوازتن. ٢- ڕزگارکرن.
إستنقذ: ڕزگارکر.
إستقدم: کەتە پێش؛ ببەرێ گەڤت.
إستنقع: ١- خۆ هاڤێتە ئاڤێ دا هین ببت. ٢- خرببوو. ٣- داخوازا شکاندنا تێهنکێ کر. ٤- بلندبوو. ٥- زەرببوو و هاتە گوهۆرین.
الإستقطاب: ١- ڕاکێشان. ٢- جەمسەرکرن. ٣- کێمبوونا هێزا لڤینکار ژ ئەگەرێ کریارێت کیمیاوی یێت د پاتریێ دا چێدبن.
الإستکفاء الإقتصادي: ئەوە کو وەلاتەک ژ لایێ ئابۆری ڤە خۆ ژ وەلاتێت دی بێ منەت بکەت ئانکو ئەو ب خۆ هەمی پێدڤییێت خۆ دابین بکەت.
الإستنکاح: خوازتنا ژنئینانێ.
الإستنکار: دیارکرنا نەرازیبوونێ.
الإستنکاف: ژخۆنەگرتن.
إستنکح: ١- مارکر. ٢- ژنەک ژێ ئینا. ٣- ب سەر زالبوو.
إستنکر: ١- خۆ پێ نەئینادەر. ٢- ئعتراف پێ نەکر. ٣- نەنیاسی.
إستنکف: ١- خۆ مەزنکر. ٢- ژخۆنەگرت.
أستنکه: ١- بێنکرە بێهنا دەڤێ خۆ. ٢- بیهنکرە دەڤێ وی.
الإستنهاض: خواتنا ڕابوونێ.
إستنهض: خوازت ڕابیتەڤە.
إستنهد: داخوازکر بێهنا خۆ ژ خەما دا ژ کوبراتیا سینگێ خۆ دەربیخت.
إستنهر: ١- بوو رویبار. ٢- فرەهبوو. ٣- بۆ چوونا خۆ جهەکێ باش ژ عەردی گرت.
إستنهض: داخوازا رابوونێ کر.

إستنهی: گۆتێ بەسکە.
إستنوی: بەرکێ وێ هاڤێت(قەسپ).
إستهاف: تێهنێ گرت.
الإستهال: خۆپیسکرن.
إستهال: دیت یێ ترسیایە.
إستهان بە: بێ بها کر.
إستهب: هێلا رابیت(با).
إستهتر: ١- ب دویڤ بایێ خۆ کەت و د خەما چو نینە. ٢- ب عاقل نەکەت.
إستهج: ١- ب خۆکر و گوهێ خۆ نەدا کەسەکی. ٢- لەز لێ کر.
الإستهجان: کرێتدیتن.
إستهجن: دیت یێ کرێتە.
إستهد: دیت یێ لاوازە.
إستهدی: نیشادانا ڕیکا دورست خوازت.
الإستهداء: خوازتنا ڕینیشادانێ.
الإستهداف: ١- ستێرک لێگرتن. ٢-کرنەنیشان.
إستهدج: ب ڤەهەژیان ڤە برێڤەچوو.
إستهدف: ١- ڕەقراوەستا. ٢- بلندبوو و کەتە هەمبەری. ٣- مەزنبوو هەتا وەکی ئارمانجێ لێهاتی.
إستهدی: ١- داخوازا ڕێکا راست و دورست کر. ٢- داخوازکر دیاریەکێ بدەنێ.
إستهرج: ب هێزکەڤت و بەرفرەهبوو.
إستهرم: ١- دانا ڕێزا پیرا. ٢- دیت یێ پیرە.
إستهزء: ١- شکاند. ٢- ب سرێ کوشت. ٣- مر. ٤- لڤاند. ٥- یاری پێکرن.
الإستهزاء: تورانەپێکرن.
إستهزم: ١- ڕاتەڤاند. ٢- داخوازا ڕاتەڤاندنا وی کر. ٣- دیتن یێت رەڤین.
إستهش: دیت یێ سڤکە.
إستهضب: بوو بانی.
إستهطع: لەزکر.

إســـــتهل: ١- بارینـــا وی دژواربـــــوو. ٢- دەستپێکا بارانی دیارکر. ٣- روندک کر. ٤- بەریَ خۆ دانە هەیڤێ. ٥- دیاربوو. ٦- هـــەیڤا وی دیـــاربوو. ٧- ژ کــەیفادا گەشــبوو. ٨- ل دەمێ بـوونێ دەنگێ خـۆ بلند کر (بچویکی). ٩- پێ ڤەکر یان پێ دەستپێکر (هەلبەستا خۆ). ١٠- کرە قیژی. ١١- هەلات. ١٢- دیاربوو.

الإستهـلاک: ١- خـلاسکـرن. ٢- ژنـاڤبرن. ٣- مەزاختن.

الإستهلال: ١- هەلاتنا هەیڤێ. ٢- دەستپێکرن. ٣- جوانیـــا دەســـپێکرنا هەلبەســـتێ. ٤- لڤانـدنا ئندامـەکی ژ لایێ بچـویکێ ژ نوی بوویی کو دبیتە ئیشارەت کو یێ ب رحە و دێ ژیت.

إستهـلک: ١- نـەهێـلا؛ تێبر. ٢- مـەزاخت. ٣- کار و لەز تێدا کرن.

إستهنأ: ١- خوار. ٢- داخوازا پشتەڤانیێ کر. ٣- داخوازا دانێ کر.

الإســـــتهواء: ١- نڤانــــدنا مەغناتیســـــی. ٢- ل دویڤ خۆ برن.

إستهواه: ١- ل دویڤ بایێ خۆ بر. ٢- عەقلێ وی ژێ ستانــــد. ٣- ئەڤینا خۆ ل بەر شرینکر.

أســتهیم(بالبناء للمجهــول): عــەقلێ وی ژ ئەڤینێ نەما.

إستوی: ١- راستبوو. ٢- تەکووزبوو. ٣- خۆجهبوو.

الإســتواء: ١- خۆجهبــوون. ٢- تــەکووزبوون. ٣- وەکئێکلێهاتن.

الإستوائي: یێ سەر ب هێلا ئستوائی ڤە.

إستوثر: ١- دیت یێ نەرمە. ٢- زێدەکر.

إســــتوثق: ١- دەکومێنـــت ژێ وەرگـــرت. ٢- تەئکید ل پاراستنا وی کر. ٣- پـەیمان ژێ خواست.

إستوثن: ١- ما و ب هێزکەت. ٢- تێژکێت وێ دگەل مەزن بوون (حێشـتر). ٣- قەلـەو بوو. ٤- زێدەبوو.

إستوجب: ١- پێدڤیبوو. ٢- ژ هەژی بوو.

إستوجز: کورتکر.

إستوجف: بر.

إســتوحش: ١- کویـــڤیبوو. ٢- خــەریببوو. ٣- سەبرێ وی پێ نـەهات. ٤- خەلک ژێ چوون(جهـ).

إستوحل: تەڤن ما پێڤە.

إســتوحی: ١- داخـوازا هاریکـاریێ ژێ کـر. ٢- داخـــوازا تێگەهانــــدنێ ژێ کـــر. ٣- داخوازا لەزێ ژێ کر.

إستوخم: ١- جوی و نەداعویرا. ٢- ل بەر گران بوو. ٣- دیت یێ گرانە.

إستوخی: داخوازا سەحوسیا ژێ کر.

إســتودع: ١- خــاتر ژێ خواســت. ٢- کــرە ئێمانەت. ٣- کرە د عومباریێ ڤە.

إستودع: داڤێ ب ئێمانەت.

إستودی: ئیعتراف ب حەقێ وی کر.

الإســتودیو: جهــێ وێنـەگرتنێ یـان دەرهینانـا فلما(فرەنسی) یە.

إستورد: ١- ئینـا ، ئـامادەکـر. ٢- قەسـتکری. ٣- ژ دەرڤەی وەلاتی ئینا.

إستورط: ١- مر. ٢- لێ ب زەحمەت کەت. ٣- کەتێ.

إستوری: ١- کریسـک ژێ چوون. ٢- پرسیارا دیتنا وی ژێ کر.

إستوزر: ١- کرە وەزیرێ خۆ. ٢- بر.

إستوزع: داخوازا ئیلهامێ کر.

إستوزی: ب سەرکەڤت.

إستوسخ: پیسبوو.

إستوسع: ١- فرەهبوو. ٢- دێت یێ فرەهە.

إستوسق: ١- كۆمبوو و هاتە ڕێڤەبرن. ٢- هاتە ڕێكخستن. ٣- بۆ ب ساناهی كەڤت.
إستوسن: ١- گەلەک خەوا هات. ٢- خەوێ چاڤێت وی گرت. ٤- هشیاربوو. ٥- دلگرتیبوو.
إستوشم: داخوازا دەقدانێ كر.
إستوشی: ١- هاندا. ٢- لێ گەریا و كۆمكر.
إستوصد: بۆ خۆ كرە گۆڤ.
إستوصف: ١- ژێ خواست بۆ سالوخەت بدەت. ٢- ژێ خواست دەرمانێ وی بۆ دیار بكەت.
إستوصل: داخوازا پەیوەندییێ ژێ كر.
إستوصی: وەسیەتا وی قەبیل كر.
إستوضح: ١- داخوازا رۆهنكرنێ كر. ٢- هەولدانا رۆهنكرنێ كر. ٣- چاڤەكێ خۆ گرت و لێ نیری. ٤- كێم و رەزیل بوو. ٥- بێهنا خۆ لێ فرەهـ كر.
إستوطن(إتطن): بۆ خۆ كرە وار یان وەلات.
إستوعب: ١- هەمی بر. ٢- ژ بنی ئینادەر. ٣- هەمی وەرگرت. ٤- بەرفرەهكر.
إستوعد: داخوازا ژڤانی ژێ كر.
إستوعر: دیت یێ سەخت و ب زەحمەتە.
إستوعره: دیت یێ سەختە.
إستوعل: ١- خۆ دانە سەرێ چیای. ٢- قەستكرێ.
إستوعی: ١- تێگەهەشت. ٢- هەمی بر.
أستوفد: هنارت وەک شاند.
إستوفر: ١- مشەكر. ٢- پەیداكر. ٣- ئەداكر.
إستوفز: نەیێ رحەتبوو.
إستوفض: ١- لەزكر. ٢- بژالەبوو. ٣- كرە دەر. ٤- نەفیكر.
إستوفق: داخوازا سەركەڤتنێ ژێ كر.
إستوفی: ئەداكر؛ ب دورستی دایێ.
إستوقح: ڕەقبوو.

إستوقد: ١- هلبوو. ٢- هلكر.
إستوقر: ١- قەلەو بوو. ٢- بارێ وی گرانبوو. ٣- بر.
إستوقع: ١- خۆ ل هویڤیا رویدانا وی گرت. ٢- ژێ ترسیا. ٣- پێویستی سەقاكرنێ بوو (شیر).
إستوقف: داخوازا راەستانێ ژێ كر. ٢- راوەستاند.
إستوقفه: داخوازا راوەستانێ ژێ كر.
أستوكع: ١- مەعدا وی موكمبوو. ٢- موكمبوو. ٣- قەلەوبوو.
إستوكف: بۆ دلۆپ و چوو.
إستوله: عەقلێ وی تێكچوو.
إستولی: ١- شیاییێ و دەستێ خۆ دانا سەر. ٢- بەری هەمیا گەهەشتێ. ٣- كەتە دەستی.
إستوهب: خوازت.
إستوی: ١- راستبوو. ٢- خۆجهبوو. ٣- قەستكرێ. ٤- كونترۆلكر و دیاربوو. ٥- جەحێلینیا وی ب دویماهی هات. ٦- كەلی.
الإستیاء: عێجزبوون؛ دلمان.
أستیأس: هویڤی برِی.
إستیبس: هشكبوو.
الإستیجاز: كورتكرن.
الإستیحاش: ١- بێهەداربوون. ٢- بێهتەنگبوون.
الإستیخارة: بەركوشكەكە كەهەنێت مەلەكی ل بەرخۆ دكن (یۆنانی) یە.
الإستیراد: ئینان ژ دەرڤە.
إستیسر: ١- ب دەستكەڤت. ٢- چێبوو.
الإستیضاح: خوازتنا رۆنكرنێ.
الإستیعاب: وەرگرتنا هزرێ.
الإستیفاء: ١- تێراكرن. ٢- بدویماهیهاتن. ٣- داخوازا تمامكرنێ.
الإستیقاظ: هشیاربوون.

الإستيقاع: خۆگرتن ل هويڤيا ڕويدانا تشتەكی.
الإستيقان: بێگومانبوون.
إستيقظ: هشياربوو.
أستيقن: ١- زانی. ٢- باوەركر. ٣- گومان ل نک نەما.
الإستيلاء: دەستەسەركرن؛ ستاندن.
الإستيلاد: داپیركاریكرن.
الأستيلين: غازەكا ژەهرا بێ بێهن و ڕەنگە، د كارێ حەلاندنا كانا دا دهێتە ب كارئينان.
الإستيهاب: خواستنا دانێ.
الإسحار: سپێدەكرن.
إسحاق: ١- دويركرن. ٢- ناڤێ كوڕەكێ ئيبراهێم پێغەمبەری یە سلاف لێ بن، دبيتە بابێ يەعقووب پێغەمبەری سلاف لێ بن.
الإسحاقية: شيعەنە؛ وەكی شيعێت (النصيرية)، دبێژن: خودێ يێ د لەشێ (علي بن أبي طالب) دا ئاكنجيبووی.
أسحت: قوتبركر.
الأسحم: ١- بشكۆژا چچكی. ٢- عەورێ ڕەش. جەركێ مەيێ. ٣- خوينا هەڤپەيمان دەستێت خۆ دكەنە تێدا و پەيمانێ ددن.
أسحم: ڕەش.
الأسحوان: لاوێ بەژن بلند.
أسخى: مەردتر.
الإسخان: گەرمكرن.
أسد(بفتحتين): ب جورعەت كەت.
الأسد: ١- شێر. ٢- ناڤێ بورجێ پێنجێ يە ژ هەر دوازدە بورجێت عەسمانی.
أسدالله: ناسناڤێ (حمزة)يە مامێ پيغەمبەری سلاف لێ بن.
الإسدال: بسەردابەردان؛ بەردان.
الأسدران: ١- هەردو مل. ٢- دو دەمارن د چاڤی دا.
الأسر(بالضم): ميزەواقی.
الأسر(بالفتح): ديلكر، ئێخسيركر.
الإسراء: ١- چوونا ب شەڤ. ٢- ئێخسيركرن. ٣- چوونا محەمەد پێغەمبەر - سلاف لێ بن - ب شەڤ ل سەر پشتا بوراقێ ژ مەككەهێ بۆ (بيت المقدس) ل قودسێ. ٤- ناڤێ سوورەتەكا قورئانێ يە.
إسرائيل: بەندێ خودێ ناسناڤێ يەعقووب پێغەمبەری یە - سلاف لێ بن.
الإسرائيليات: ئەو گۆتن و دەنگوباسن يێت جوهيا داينە ناڤ يێت دينێ ئيسلامێ يان موسلمانا ژ جوهيا وەرگرتين.
الإسراج: هلكرنا چرای.
الإسرار: نهينيكرن؛ ڤەشارتن.
الإسراع: لەزكرن.
الإسراف: مەزاختنا زێدەی سنووری.
إسرافيل: ئەو فريشتەيە يێ هاتيە ڕاسپاردن بۆ ڕاگەهاندنا قيامەتێ ب پفكرنا بووقێ.
الأسرب: ڕساس (فارسی) يە.
الأسرة: ١- خێزان. ٢- زرێپۆشێ موكم.
أسرع: بەزەكتر.
أسس: ١- بنيات دانا. ٢- دامەزراند.
الإسطار: ڕێزكرنا پەيڤا.
الإسطبل: ئاخويرا دەوارا.
الإسطاطيقي: زانستێ جوانيێ؛ ڤەكۆلينێ ب گشتی ل دۆر جوانيێ دكەت؛ هەروەسا ل دۆر وی هەستێ جوانيێ د ڕحان دا پەيدا دكەت.
أسطر الصين: جۆرەكێ گيايە ژ بەر جوانيا كوليلكێت وی ل باغچەيا دهێتە چاندن، ڕەنگێ وی يێ سپی يە يان يێ گولگولی يە يان يێ بنەفشی يە، ديسا دبێژنێ: **(اللؤلؤية)**.
الأسطراغالس: جۆرەكێ كارایە، يێ ب ستری يە، جەلەک نفش ژێ هەنە، ستركێ ژێ دەردئێخن، ژ هندەكا ژ وان نفشا دەرمان چێدكەن.

الإسطرلاب: ئامیرەکێ کەڤنە ژ بۆ دیارکرنا جهێت ستێرا و شەڤ و رۆژا و گەلەک کاریت دی پێت فەلەکی.
الأسطع: ستۆیێ درێژ.
الأسطقس: بنیات و نژاد، کو دبیتە ئاڤ و عەرد و با و ئاگر(یۆنانی) یە.
الأسطقسات: کوما (سطقس)ە ئەو ژێ پەیڤەکا یۆنانی یە رامانا بنیات ددەت، دیسا ناڤێ هەرچار نژادایە پێت کو دبنە بنیاتێ مرۆڤ و جانەوەر و بێجانا: ئاڤ و ئاخ و با و ئاگرن.
الإسطوانة: ١- ستوین. ٢- بۆری.
الأسطورة: ئەفسانە؛ چیڤانۆک.
الأسطول: کۆمەکا کەشتیان یان فرۆکەیێت شەری یان بازرگانی یە یان کەشتییێت نیچیریێ (یۆنانی) یە.
الإسعاد: شادکرن.
الإسعاف: ١- چارەکرن. ٢- ڤێراگەهەشتن.
أسعد: شاد؛ شادتر.
أسعر: لەغەر؛ کێم گوشت.
أسعف: ١- دەرمان ڤێرا گەهاند. ٢- پێدڤیا وی ب جهـ ئینا.
الأسف: ١- مخابنی. ٢- خەم.
آسف: ببورە.
الأسفار: ١- کۆما(سفر)ە کو دبیتە پەرتووک. ٢- کۆما(سفر)ە کو دبیتە وەغەر.
الإسفار: ب وەغەردان.
الأسفار الخمسة: هەر پێنج کتیبێت موسا پێغەمبەری سلاڤ لێ بن نە کو دبنە: ١- (سفر التکوین) ل دۆر پەیدابوونا هەبوونێ یە. ٢- (سفر الخروج)ل دۆر دەرکەڤتنا جوهیانە ژ وەلاتێ مسرێ. ٣- (سفر لاویان) ل دۆر شەریعەتێ جوهیانە. ٤- (سفر الإعداد) ل دۆر هێزا ماددی یا جوهیانە. ٥- سفر الإستثناء) کو دبیتە تمامکەرا هەر چار کتێبت دی.
الإسفاف: دژواریا نێرینێ.

إستفسر: برسیارکر.
الأسفل: ١- بن. ٢- خواریێ. ٣- ژێری.
إسفنج: ١- ئاژەلەکێ دەریائی یە، شکلێ داریێ ددەت، ژ بۆ کارێت پیشەسازی دهێتە ب کارئنان، دبێژنێ: (ئیسفەنجێ سرۆشتی). ٢- کەرەستەکێ پیشەسازی دکەنە دوشک و بالیفک و تشتێت دی، دبێژنێ: (ئیسفەنجێ پیشەسازی).
الإسقاء: ئاڤدان.
الإسقاط: ١- ئێخستن. ٢- بەرهاڤێتن. ٣- ژبەربرنا حالی.
إسقام: نەساخکرن.
الأشقح: سیسێ موی زەر.
الإسقربوط: ئێشەکە ژ نەمانا ڤیتامین (C) چێدبیت، نیشانێت وێ دبنە کێمخوینی و کولبوونا پرتیا و خاڤیا لەشی و دلرەشبوون ژ خوارنێ.
الأسقف: ١- پلەیەکا دینداری یە د دینی فەلا دا د سەر قەشاتیێ و د بن مەترانییێ دا یە،(یۆنانی) یە. ٢- زەلامێ کەلەدرێژ و هەستی ستوبر.
الأسقفية: پلەیا (أسقف)ی یە.
إسقنقور: تمساحێ دێمی (یۆنانی) یە.
الإسقيل: پیڤارا کافرا، (یۆنانی)یە.
الإسكات: بیدەنگکرن.
إسكافي: پنیدۆز.
الإسكافية: خەوارجن؛ دوڤچوویێت (أبو جعفر الإسکافي) نە، دبێژن: خودێ نەشێت زۆرداریێ ل عاقلدارا بکەت بەلێ دشێت ل بچویکا بکەت.
الإسكان: ١- خۆجهکرن. ٢- ڤەحەواندن.
الأسكفة(العتبة): دەرازینک.
إسكلة: بەندەر (ئیتالی) یە.
الأسكوبة(الأسكابة): ئەو دارکە یێ دکەنە د کونا د کونکی ڤەبووی را دا ئاڤ ژێ نەهێت.
الأسكوفة: دارێ دەرازینکێ.
أسل: روم.

الأسلة: سەرێ ئەزمانی.
أسلة اللسان: سەرێ ئەزمانی.
إسلال: دزی.
الإسلام: ١- دینێ (محمد بن عبدالله)ێ پێغەمبەرە یێ کو بەری (١٤٠٠) گازیا ل جهێ بوونا خۆ ل جزیرتا عەرەبی ل باژێرێ مەککەهێ بەلاڤکری و ل جیهانێ بەلاڤبووی، کو نوکە ژمارا دویڤچوویێت وی (موسلمان) ل سەرانسەری جیهانێ گەهەشتینە پتر ژ ملیار و نیڤ کەسا.
٢- خۆ تەسلیمی خودێ کرن و ب جهئینانا فەرمانێت وی بێی ڕەتکرن.
الإسلام السياسي(الحزبي): موسلمانەتیا وان حزب لایەنەیا ئەوێت دینێ ئیسلامێ ل دویڤ ئامانجێت خۆ ییێت دنیایی، کو د بنیات دا ژ لایێ لایەنێت دەرڤەیی هاتینە ڕاسپاردن و پشتەڤانیا وان دهێتە کرن، ئانکو ئیسلام کریە پێسترک ژ بۆ ب جهئینانا ئارمانجێت خۆ پشتەڤانێت خۆ، و پێ شیاین موسلمانێت سادە - یێت کو نەزانن حزبایەتی د دینێ ئیسلامێ دا یا حەرامە - دسەردا ببەن و ئالۆزیێ بۆ مللەت و وەلاتێت خۆ پەیدا بکەن.
أسلم: بێ زیانتر.
الأسلوب: ڕێباز؛ ستایل.
أسلوب الحكيم: شێوازێ ئاقلمەندی کو دبیتە ئێک ژ بابەتێت (علم البديع) ئەو ژی ئەوە کو مرۆڤ نە وەک یا د دلێ خۆ دا د گەل کەسەکی باخڤیت هەر وەکی ب شێوەزەکێ جوان و ئارام گەفێ ل کەسەکی بکەت، هەر وەکی کورد دبێژن: (بنەرم بگەهینیتە چەرمی).
الأسلوت: جانەوەرەکێ وەکی پلنگی یە ل کیشوەرێ ئەفریقیا دژیت.
إسمأل: چوو.
إسم: ناڤ.

الأسماء الحسنى: هەر (٩٩) ناڤێت پیرۆزێت خودێ نە.
الإسماع: هێلانا کەسەکی کۆ گول تشتەکی ببت.
الإسماعيلية: شیعەنە؛ دبێژن: ئیمامەتی یا (إسماعيل بن جعفر الصادق)ە، و دەربارەی خودێ دبێژن: خودێ نەهەیە ونەیە، و نەزانایە و نەنەزانە، و نەشیانداره و نە یێ بێ شیانە، و هەر وەکی ڤێ دەربارەی ساخەتیت وی ژی دبێژن.
الإشمام: ئامادەکرنا لێڤایە ژ بۆ گۆتنا (الضمة) بەلێ بێی گۆتن دا کو پیتا ل دویڤ بێژیت، ئەڤە د تەجویدێ دایە.
إسم الإشارة: ناڤێ ئاماژە پێدانێ وەکی (ذك) یان (هؤلاء).
الإسم الأعظم: ئەو ناڤێ خودێ یە یێ کو ڕامانا گشت ناڤێت وی ڤەدگرت، باهرا پترا بۆچوونا ئەوە کو (الله)ە.
الإسم التام: ئەو ناڤە یێ ژ بەر تەکووزا وی دهیتە (نصب)کرن ژ بەر کو نەیێ پێدڤی (إضاف)ێ یە، و تەکووزیا وی ب جار تشتایە کو دبنە: (تنوين، إضافة، نون التثنية، الجمع).
إسم التفضيل: ئەو ناڤە یێ ل سەر کێشا (أفعل) وەکی (أنور) یان (أحمد).
إسم الجنس: ئەو ناڤ یێ ل سەر نژادەکی دهیتە دانان وەکی(رجل) یان (إمرأة) کو ل سەر هەر میرەکی یان ژنەکێ دهێتە دانان.
إسم الزمان: ناڤێ دەمی وەکی (عام) (شهر).
الإسم المتمكن: ١- ئەو ناڤە یێ دهێتە ئعرابکرن وەکێ (زيد)ی. ٢- ئەو ناڤە یێ شکلی (حرف)و (فعل)ێ نەدەت. ٣- ئەو ناڤە یێ دویماهیا وی ل دویڤ ئعرابێ دهێتە گوهۆرین وەکی (رأيت زيدا) و(مررت بزيد).

الإسم المنسوب: ئەو ناڤە يێ كو (ياء النسب) ل دويماهيا وى وەكى (كردي).
الإسم المقصور: ئەو ناڤە يێ كو (ألف مفردة) ل دويماهيا وى وەكى (حبلى) يان (عصا).
إسم المكان: ناڤێ جهى يە وەكى (سهل) يان (صحراء).
الإسم المنقوص: ئەو ناڤە يێ كو (الياء الساكنة) يا پيتەكا (مكسور) بەرى وێ وەكى (القاضي).
الأسمران: گەنم و ئاڤ.
أسمن: قەلەوتر.
الإسمنت: چيمانتو.
الإسمية: رێبازەكا فەلسەفى يە دبێژت چو راستى ژ بۆ هەبوونا جوين و توخم و رەنگا نينە(نوميناليسم).
أسن: ١- ژيێ وى درێژ بوو، ب ناڤسال ڤەچوو. ٢- هاتە گوهۆرين. ٣- گەنيبوو.
الآسن: ١- گەنى. ٢- رەنگ و تامێت وى هاتنە گوهۆرين.
أسن: مەزنتر، بعەمرتر.
الإسناد: ١- پالدانا تشتى ل سەر تشتى. ٢- زڤراندنا فەرمۆدێ يان گۆتنێ بۆ خودانى. ٣- پشتەڤانى؛ پشتگرتن.
أسنى: سالەكێ ما.
الإسهاب: درێژكرن.
الإسهال: زكچوون.
أسهب: ١- عەقلێ نەما. ٢- درێژكر.
الأسهل: يێ بساناهيتر.
الأسوء: يێ خرابتر.
الأسوار: ١- كۆما(سوار)ە كو دبيتە بازن. ٢- كۆما(سور)ە كو دبيتە دەڤەنە؛ شويرهە.
أسوار(بالضم): بازن.
الإسوار: تيروەشينێ زێرەك.

الأسوارية: دويڤچوويێت (الأسواري)نە، ژ خەوارجانە وەكێ خەوارجيت (النظامية) دبێژن نەشێت وى تشتى بكەت ئەوێ ئەو دبێژت نينە بەلێ مرۆڤ دشێن بكەن.
أسوة: پێشەوا؛ ئەوێ هەمى چاڤ لێ دكەن.
الأسود: ١- مارێ مەزن. ٢- رەنگێ رەش.
الإسوداد: رەشبوون.
الأسودان: خورمە و ئاڤ.
أسي: خرابكر.
آسي: ١- سەرەخۆشى لێ كر. ٢- پێك ئينان.
الآسي: بەهيچن.
الأسي: خەم.
أسيف: غەمگين.
آسيا: كيشوەرێ ئاسيا.
آسيا الصغرى: ناڤێ كەڤنێ (تركيا) نوكە يە.
إساء: دەرمان.
أسوان: غەمگين.
آسية: ١- دختۆر. ٢- ستوين.
أسيلة: راست و نەرم و حولى.
أش(بالتشديد): بەلگ وەراندن.
الأش: نانێ هشك.
الأشابة: ١- خەلكێ تێكهەل ژ هەمى جوينا. ٢- كەدا حەرام تێهەلبووى.
أشاب: پيركر.
أشاد: پەسنا وى كر.
الإشادة: پەسنكرن.
الإشارة: ١- ئاماژە؛ گەهاندنا وێ تشتێ مرۆڤى نەڤێت ب دەڤى بێژيت ب رێكا ئيشارەتێ.
أشاع: بەلاڤكر.
الإشاعة: گوتگوتك؛ پرۆپاگندە.
الأشاعرة: دوڤچوويێت (أبى الحسن علي بن إسماعيل الاشعري)نە يێ ژ دويندەها (أبو موسى الأشعري) يێ سەحابى.
الإشاك: لەزكرن.

الأشاهیب: کۆما (أشهب)ە ئانکو ڕەنگ ئەسمەرێ سپیاتی ل سەر زال، ناسناڤێ کورێت (المنذر اللخمي) نە شاهێ دەولەتا (المناذرة)، ژ بەر کو هندی د لاوبوون.
الأشب: داروبارێ تێکرا یێ مرۆڤ تەشێت ژێ دەرباز ببیت.
الأشباح: کۆما (شبح)ە کو دبیتە هەلامەت.
الإشباع: ١- تێرکرن. ٢- د سەروایێ دا دبیتە نیشانا پیتا د ناڤبەرا (ألف التأسیس) و پیتا دبیتە سەروا دا وەکی (قاتل).
أشتات: بژالە.
إشتاق: خەریببوو.
الإشتباک: ١- تەڤلهەڤبوون. ٢- پێکوەرهاتن.
الإشتباه: گومانژێبرن.
إشتبک: ١- تەڤلهەڤبوو. ٢- تێکەلبوو. ٣- تێکئالزی.
الإشتجار: لێکەڤتن.
إشتد: دژواربوو؛ شدیا.
الإشتداد: دژواربوون؛ شدیان.
الأشتر: ١- یێ لێڤا وی یا خوارێ شەق (کەم). ٢- یێ قەیتانا چاڤێ وی ڤاژی یان دادرهای یان شۆربوویی.
الإشتراء: کڕین.
الإشتراط: مەرجگیرکرن.
أشراف الإنسان: دفن و گوهێت مرۆڤی.
الإشتراک: پشکداریکرن.
الإشتراکیة: ڕێبازەکە ئارمانجا وێ ئەوە جڤاکی بگوهۆرت ب ڕێکا بەلاڤکرنا مالی ل سەر هەمیا زێدەباری کارێ هەڤپشک و کەرستێ خوارنێ و کەلوپەلی(سوسیالیسم).
إشترع: شەریعەت دانا.
إشتری: کڕی.
الإشتعال: سۆتن.
الإشتغال: مژویلبوون.
الإشتفاف: ڤەخوارنا هندی د ئامانی دا.
إشتفی: ساخبوو.

الإشتقاق: چێکرنا پەیڤەکێ ژ پەیڤەکا دی بەلی ب مەرجەکی ب رامان و پێکهاتوویێ وەکی وی بیت و ب شێوەی ڤە یا جودا بیت.
الإشتقاق الأکبر: چێکرنا پەیڤەکێ ژ پەیڤەکێ یە لێ تنێ ژ لایێ دەرئێخستنا پیتاڤە وەکی چێکرنا پەیڤا (نعق) ژ پەیڤا (نهق).
الإشتقاق الصغیر: چێکرنا پەیڤەکێ ژ ڤەیڤەکا دی کو پیتێت وێ وەکی ئێک بن وەکی پەیڤا (ضرب) ژ پەیڤا (الضرب).
الإشتقاق الکبیر: چێکرنا پەیڤەکێ ژ پەیڤەکا دی کو رامان وەکی ئێک بن و پیت د ژێک جودا بن، وەکی چێکرنا پەیڤا (حبذ) ژ پەیڤا (الجذب).
الإستقطار: دەرئێخستنا مەیێ ژ هندەک فێقی ب ڕێکا دلۆپکرنێ.
الإشتکاء: گازندەکرن.
إشتلی: قورتالکر.
الإشتمال: ڤەگرتن.
الإشتهاء: دلچوون؛ حەزا خوارنێ.
الإشتهار: بناڤودەنگبوون؛ ناڤداربوون.
الإشتواء: بژارتن.
إشتوی: هاتە بژارتن.
أشتی: ١- لێ بوو زڤستان. ٢- باران نەهاتن بوو هشکی ل زڤستانێ.
الإشتیاق: خەریببوون.
أشجر: دار لێ هاتن.
الأشجع: ١- دلێر.٢- شێر. ٣- حێشترا ل بەراهیا کاروانی یان حێشترا.
الأشجع: مارێ مەزن.
أشجع: مێرتر؛ بجورعەتتر.
الإشخاص: کەشکرنا گوللەیێ یان تیرێ ژ ئارمانجێ.

أشخص: تیرا وی یا گوللەیا وی کەشکر (مەبەست ئەوێ ل بەر ئارمانجێ یە).
أشخم: کەلا گری گرت.
أشد: توندتر؛ دژوارتر.
الأشدق: ١- یێ ڕەهوانبێژ. ٢- یێ ب دەڤ و ئەزمان.
الأشدخ: چال، بەلێ چالێ پنیا وی درێژ ژ ئنیێ هەتا هنداڤی دفنێ.
الأشدف: ١- ئەوێ رویێ وی خوار. ٢- مرۆڤێ چەپ.
الأشدق: مرۆڤێ ڕەهوانبێژ و بئەزمان.
أشر: ژپێخۆ دەرکەڤتی(بطران).
الإشر: ددانێت مشاری.
الأشر: ١- سترکێ ب پێت کولی ڤە. ٢- گرێکا سەرێ کوریا کولی.
أشرار: کۆما(شریر)ە کو دبیتە جەنگەنە.
الإشارة: چەپەرکێ کەشکی ل سەر رادئێخن.
الإشراف: سەرپەرشتکاری.
أشراف: کۆما(شریف)ە کو دبیتە ماقویل، بلند.
الإشراق: ١- هەلاتن. ٢- تیۆرەکا فەلسەفی یە ژ لایێ ئەفلاتۆنیا نوی(الأفلاطونیة الحدیثة) ڤە هاتبوو بەلاڤکرن دبێژیت: هەبوون ژ زاتێ خودێ دەردکەڤیت هەروکی ڕۆناهی ژ ڕۆژێ دەردکەڤیت. ٣- ل نک سۆفیا ئەو ڕۆناهی یە ژ نک خودێ حەق ڤە دهێت کو هەر ئشراقەکێ لڤینەک بۆ دڤێت و هەر لڤینەکێ ئشراقەکا ل دویڤ ب ڤی ڕەنگێ بەردەوامی دکەڤیتێ.
الإشراقي: ل نک سۆفیا ئەو مریدە یێ دڤێت جەوهەرێ خۆ تژی ڕۆناهیا خودێ خەق بکەت.
الإشراقیون: دویڤچوویێت وێ ڕێبازا فەلسەفی نە یا باوەریێ ب پەندا ئیشراق (حکمة الإشراق) یان پەندا ڕۆژهەلاتی (الحکمة المشرقیة) دئینت، ئارمانجا وان ژی ئەو بوو هەڤگونجینەکێ بێخنە د ناڤبەرا وێ فەلسەفا ژ لایێ (الأفلاطونیة الحدیثة)ڤە و فەیلەسووفێت فارسا ڤە بۆ وان هاتی.
الإشراک: چێکرنا شریکەکی بۆ خودێ.
أشرب: تێکهەلکر.
أشرف: ١- ماقویلتر. ٣- بلندتر.
أشرف: ١- نێزیکبوو. ٢- سەحکرێ؛ دیت.
أشرق: ١- زاد دگەورێ ڕا ئاسێ بوو. ٢- گەش و ڕۆهن بوو.
أشرک: کرە شریک.
الأشرم: ١- لێڤکەم. ٢- دفنبڕی.
الإشع: ڕها پشتا دەستی.
الإشعار: پێ راگەهاندن.
أشعار: کۆما(شعر)ە کو دبیتە هەلبەست.
الإشعاع: ١- تیشک هاڤێتن؛ ڕۆهنکرن. ٢- بەلاڤبوونا هزری و شارستانی.
الإشعال: هلکرن.
أشعب: ١- شاخ ژێک فرِ. ٢- شاخسکەستی. ٣- ملپەحن.
أشعة: تیژک.
أشعث: پرچڤژ.
أشعر: ١- گەلەکێ ب پویرت. ٢- شاعرتر.
أشعن: ڤژاڤژ(پرچ).
أشعل(شعل): ئاگر بەردایێ؛ هلکر.
الأشعل: هەسپێ تنێ کوریا سپی.
الإشغال: ١- تژیکرن. ٢- مژویلکرن.
الأشغال: شۆل و کار.
أشغل: دا شۆلی.
إشفاء: ساخکرن.
إشفاق: ١- دلۆڤانی. ٢- ترس. ٣- ل نک سۆفیا مەقامێ ئێکێ یێ ترسێ یە و بیتە ترسا د گەل خوازتنا دلۆڤانییێ.
أشفق: ژێ ترسا کو تشتەک لێ بهێت.
أشفی: نێزیک بوو.
الإشقاق: ژێ دەرئێخستن.
أشقح: شلخەدا(مێشا هنگڤینی).
أشقر: پرچزەر.
أشقی: ڕەشبەختتر.

إشقيل: گیایەکە د کارێ چێکرنا دەرمانا دا دهێتە ب کارئینان، دبێژنێ: (پیڤازا مشکا).

الإشكال: چێبوونا ئاریشێ.

أشكل: ١- ئالزی. ٢- نیشانێت پیتا ل سەر دانان. ٣- بالەتە کەتێ(فێقی).

الأشكل: ١- یێ سپیاتیا وی سەر ب سۆری ڤە یان سۆراتی ل ناڤ. ٢- یێ سۆراتی د چاڤێ وی دا. ٣- سۆر و سپی.

أشل: فالنجی.

أشلى: سەییێت خۆ کشکرنێ.

أشم: بلند.

الإشمام: ١- بێهنکرن. ٢- ل نک رێزمانڤانان دبیتە ئاماژەکرن بۆ پیتەکێ ب لێڤا بێی دەرئێخستنا دەنگێ وێ.

الإشمئزاز: دلڕۆشبوون.

إشمأز: دلێ وی ڕەشبوو.

الإشمام: پێکڤەنانا لێڤا بێی دەرئێخستنا دەنگی ل دەمێ خواندنا قورئانا پیرۆز ب تەجوید.

أشمط: بۆز؛ خودانێ پرچێ نیڤ ڕەش و نیڤ سپی.

الأشنان: کەرەستەیەکە دەستا پێ دشۆن، گەلەک جۆرن؛ یێ ژ هەمی جۆر نازکتر جۆرێ سپی یە و دێژنێ: (بخرء العصافير) و د دویڤ دا جۆرێ زەرە و دبێژنێ: (الغاسول) و هەردو ژی تافیرکەرن (یۆنانی) یە.

الأشنة: جۆرەکێ گیانە ژ نفشێ گیاییێت کولیلک ڤەشارتی، ل جهێت ب ڕیس شین دبت ل سەر دار و بەرا یان ژی د ئاڤا شرین دا یان ژی د ئاڤا دەریایا دا، کەرەستەیێ کرۆلۆفیل تێدا نینە ئانکو نە یێ کەسکە، کو جۆرەکێ کەڤزێ یە.

أشهى: ١- خۆشتر. ٢- ب تامتر.

الإشهاد: ئامادەکرن؛ بەرهەڤکرن؛ حازرکرن.

الإشهار: ١- دیارکرن؛ ئاشکراکرن. ٢- ب ناڤودەنگکرن.

الأشهب: ١- بەلەک. ٢- ڕەنگێ ڕەشێ کو سپی ل سەر زال. ٣- سپییێ ب ڕەنگێ ڕەش تێکهەلبووی ئانکو خولیکی. ٤- بۆز وەکی هەسپێ بۆز. ٥- کارێ سەخت. ٦- شێر. ٧- سالا هشک و بێ باران. ٨- ڕۆژا ب هوڕ و سڕ و سقەم. ٩- خودان هێز و شیان.

أشهد: ئەز سویند دخۆم.

الأشهر الحرم: ئەو چار هەیڤن یێت خودێ شەڕ و کوشتن تێدا حەرامکرین کو دبنە ئەڤە: (ذو القعدة، ذو الحجة، المحرم، رجب)، عەرەبا ژی شەڕ و کوشتن تێدا حەرام کربوون تنێ ئێلا (بنو خثعم) و ئێلا (طيء) نەبن، وانا حەلال دکرن.

الأشهل: ١- زەلامێ چاڤ شین. ٢- ناڤێ بوتەکی بوو عەرەبان ل سەردەمێ جاهلیەتێ دپەرست.

آشوب: مرۆڤێت ژ هەمی جوینا.

أشوب: زەلامێ موییێت قژاڤژ و تاری.

أشوق: ١- خەریبتر. ٢- دویر.

الأشيب: ١- سەرسپی؛ ئەوێ سەرێ وی سپی. کال؛ موی سپی. ٢- پیر.

الأشيم: مرۆڤێ ب خال.

أص: ١- شکاند. ٢- حولیکر.

أصاب: ڤێکەڤت؛ ئارمانج گەست.

الإصابة: ١- هنگاڤتن. ٢- تۆشبوون.

أصابع: کۆما(إصبع)ە کو دبیتە تبل.

أصابع الراعي: گیاییێ نانێ چویچێ.

أصاخ: گوهداری کر؛ گوهێ خۆ داییێ.

الأصالة: ڕەسەنی.

الإصباح: ١- سپێدە. ٢- سپێدەگەهاندن.

الأصبح: ١- شێر. ٢- پرچا داڤێت سپی و سۆر تێ هەلبووین. ٣- گایێ چال؛ ئەنیا وی پنیەکا سپییا ب سەر سۆری ڤە لێ.
أصبح: ١- لێ بوو سپێدە. ٢- بوو.
أصبر: کوشت.
الإصبع: تل؛ تبل.
الأصبغ: ١- کوریسپی. ٢- گوهسپی. ٣- پەرچەمسپی.
أصبغ: بەرفرەهکر.
أصبى: دل لێ نەما.
أصبوع: تل؛ تبل.
أصح: دورستتر.
أصحاب: کۆما (صاحب)ە ئانکو هەڤال.
أصحاب الفرائض: ئەو میراتگرن یێت کو بەهر و پشکێت ڤەبری د میراتی دا هەین.
الإصحاب: د گەلخۆبرن.
الأصحاب الراي: خودانێت بۆچوونێ دەربارەی شەریعەتی کو دبنە دویڤچوویێت (أبو حنيفة النعمان بن المنذر).
أصحاب السعير: خەلکێ جەهنەمێ.
أصحاب الشمال: خەلکێ رۆژا قیامەتێ کاغەزا خێر و گونەها دهێتە دەستێ وان یێ چەپێ.
أصحاب الكهف: ئەو چاکن یێت (٣٠٠) سالا د شکەفتێ ڤە ماینە د خەو.
أصحاب المشأمة: خودانیت کورییێ ل رۆژا قیامەتێ کو دبنە (أصحاب الشمال).
أصحاب الميمنة: خەلکێ ل رۆژا قیامەتێ کاغەزا خێر و گونەها دهێتە دەستێ وان یێ راستێ.
أصحر: ١- دەرکەڤتە بیابانێ. ٢- بەرفرەهبوو.
الإصدار: دەرکرن؛ هنارتن بۆ دەرڤە.
الأصداف: ١- پێلێت دەریایێ. ٢- کۆما (صدفة) یە کو دبیتە قەلپکێ شەیتانۆکی.
أصدر: دەرئێخست، هنارتە دەرڤە.
الأصدران: دو رهێت خوینێ نە دکەڤنە بن جهنیکێت مرۆڤی.
الأصدغان: دو رهێت خوینێ نە دکەڤنە بن جهنیکا مرۆڤی.
أصدق: ١- راستگۆ. ٢- راستگۆتر.
الأصدم: ئەوە یێ تنی هەردو لایێت جهنیکا وی حەوێسبوون.
أصدى: ١- تێهنیکر. ٢- دەنگڤەدا.
أصر: ١- ل سەر هەلویستێ خۆ ما و دانەگێرا. ٢- رک ل سەر گرت.
الإصر: ١- سەنگ. ٢- بارێ گران. ٣- گونەه.
الإصرار: رشدبوون؛ رک ل سەرگرتن.
الإصراف: مەزاختن.
الآصرة: پەیوەندی.
أصرم: دەمێ چنینێ وی هات.
الأصرم: ١- گوهکەم. ٢- بەلنگاز.
الأصرمان: ١- شەڤ و رۆژ. ٢- گورگ. ٣- قەل.
أصص: شداند و باش گرێدا.
إصطاد: ١- ب حیله گرت. ٢- نێچیرکر.
إصطاف: هاڤین بۆراند.
إصطام: پیڤا خۆ هاڤێت(بالندە).
الإصطباح: ڤەخوارنا مەیێ ل دەمێ سحارێ.
إصطبح: ١- ل دەمێ سپێدێ مەی ڤەخوار. ٢- هەلکر.
الإصبع(الأصبوع): تبل.
الأصبغ: ١- کوریسپی. ٢- مەزنترین هلمشت.
إصطبغ به: پێ هاتە رەنگکرن.
الإسطبل: گۆڤا دەوارا.
الإصطحاب: دگەلخۆبرن؛ هەڤالکرن.
الإصطدام: ڤێککەڤتن.
إصطدم: ڤێ کەڤت.
أصطرك: جۆرێ دارەکێ یە ب ناڤێ: (اللبن) دهێتە نیاسین، دارەکا جوانە بەژنا وێ ژ (٣-٦) مێترایە، بەلگێت وێ ل بنی د سپینە و کولیلکێت وێ ژی د سپی نە وەکی یێت پرتەقالێ نە، ل کنارێت دەریا سپی یا مشە، وەک دەرمان ژی دهێتە ب کارئینان.
إصطف: بوونە رێز.

الإصطفاء: ١- هلبژارتن. ٢- ل نک سۆفیا دبیته: أ- هلبژارتنا پێغەمبەرا ژ لایێ خودێ ڤە. ب- ڤالاکرنا دلێ مریدی ژ لایێ خودێ ڤە بۆ علمێ نیاسینا ذاتێ خۆ.
الإصطفاف: ١- ریزبوون. ٢- خۆریزکرن.
إصطفاه: هلبژارت.
الإصطكاك: ڤێککەفتنا دو تشتا.
الإصطلاح: ئەو ڕێکەفتنە یاکو کۆمەک یان جوینەک دگەهیتێ ل دۆر پەیڤەکێ یان دانانا تشتەکی.
الإصطلام: ١- بنبڕکرن؛ قوتبڕکرن. ٢- ل نک سۆفیا دبیته: سالوخەتێ وێ خەریبیێ یە یا د دلی دا پەیدا دبیت و دل ل بن دەستهەلاتا وێ ئارام دبیت.
إصطلح: چێبوو.
إصطلحا: پێکهاتن؛ ژێک ئاشبوون.
الإصطناع: ١- چێکرن. ٢- ل نک سۆفیا ئەوە کو خودێ حەق سالوخەتێت نەفسا عەبدێ ژناڤببەت کو تنێ پێغەمبەر و وەلیا ڤەدگریت.
إصطناع: چێکرن.
الإصطناعي: دەستکرد؛ چێکری.
إصطنع: چێکر.
الإصطوانة: ١- ستوین. ٢- قەوانە.
الإصطیاد: نێچیرکرن.
الإصطیاف: هاڤینبۆراندن ل هاڤینگەهێ.
إصعاب: بزەحمەتئێخستن.
الإصعاد: ب سەرئێخستن.
أصعب: سەختتر؛ بزەحمەتتر.
أصعد: ١- چوو و بەردەوامبوو. ٢- چوو خوارێ ئەگەر ژۆردانی بت.
الإصغاء: گوهدان، بهیستن.
أصغر: بچوکتر.
الأصغر: یێ بچویکتر.

الأصغران: دل و ئەزمان.
أصغى: گوهێ خۆ دا.
الأصف: تراشۆکەکا ب ستری یە، کولیلکێت وێ د جوان سپی نە، کولیلک و بەرێ وێ ترشدکەن و وەک دەرمانکێ زادی ب کار دئینن، ل دۆرێ دەریا سپی شین دبت، دیسا دبێژنێ: (الكبر).
إصفاء: ١- ژێکرتن. ٢- خلاسکرن ژ تشتی.
إصفاد: بەندکرن.
أصفح: لێبۆرکار.
إصفر: ١- زەربوو. ٢- ڤالابوو. ٣- فەقیربوو.
الأصفر: زەر.
الإصفرار: زەربوون.
الأصفران: زێر و زەعفەران و دبێژن وەرس و زەعفەران.
أصفى: ١- گەهەشتە بەری(ڤەکۆلان). ٢- ژ هێکا وەستیا(مریشک). ٣- هشکبوو ژ ڤەهاندناهەلبەستا(هەلبەستڤان). ٤- دەستڤالا بوو(زەنگین).
الأصل: ١- بنیات. ٢- ڕەھ. ٣- ل نک سۆفیا ئەو تشتە یێ زێدەهی بکەڤیتێ.
الإصلاح: چاککاری؛ نەهێلانا گەندەلیا.
أصلب: ڕقتر.
الأصلة: جۆرەکێ مارێت بێ ژەهرە، درێژاهیا وی د ناڤبەرا (٧-١٠) مێترایە، نێچیرا خۆ ب گڤاشتنێ دکوژیت پاشی دادعوبریت.
أصلح: باشتکر؛ چێکر.
الأصلح: یێ باشتر.
الأصلخ: یێ کەڕ.
الأصلع: حەوێس.
أصلم: ١- کوهبچویک. ٢- گوهبری.
أصلى: گرمکر؛ شاراند.
أصم: ١- کەڕ. ٢- ڕەقێ مسمت.

إصمام: گەربوون.
أصمت: هشبه؛ بێ دەنگ ببه.
الأصمع: ١- گوهبچویک. ٢- پەری نەرم. ٣- بشکۆژ. ٤- شیرێ برەک. ٥- دلێ ژیر. ٦- یێ گەهەژتی یە بلندترین پلە. ٧- گیایێ بەرێ وی دەرکەڤتی و نەپەقی.
الأصمعان: دلێ ژیره و رایا ب دورستی.
الأصموخ: ژناڤدایا گوهی.
أصمی: هنگاڤت و د جهـ دا گوشت.
الأصنف: نەعاما پێت وێ تیڤل ژێ رادبن.
إصهار: ١- حەلاندن. ٢- خزمانیکرن.
الأصهب: ١- ئەوێ سپیاتیا وی سۆر تێهەلبووی. ٢- سۆر.
أصوب: دورستتر.
أصول الفقه: ئەو بنگەهێت زانین و زانستی نە بێت کو پێ دگەهنە علمێ فوقهێ.
أصولي: ل دویڤ بنیاتێ سنج و عەدەتا.
أصيد: ١- ستۆخوار. ٢- مرۆڤێ ژ مەزناهی سەرێ خۆ بلند دکەت. ٣- دفنبلند. ٤- شاهێ ب مەزناهی. ٥- شێر.
الأصيص: ١- قافکێ گولا. ٢- ئامانێ شکەستی. ٣- سەرەحیا میزا بژەیکا.
الأصيصة: مالێت ژیک نێزیک.
أصيل: ١- ئیڤار. ٢- رەسەن؛ خودان ئەصل و بنیات. ٣- ماقویل.
إض: بنیات.
آض: ١- هاتە گوهۆرین. ٢- بەرێ خۆ دایێ. ٣- زڤری.
أضاء: ١- هلکر. ٢- رۆناهی دا.
أضاء: رۆهنکر.
الإضاءة: رۆهنکرن.
الأضاة: گەرا ئاڤێ.
الإضاض: جهێ مرۆڤ قەست بکەتێ.
أضاع: بەرزەکر.
الإضاعة: بەرزەکرن.
أضاف: ١- مێهڤانکر. ٢- لێ زێدەکر. ٣- کره سەر تشتەکێ دی. ٤- کەشکر (گەر گوللە بت). ٥- بۆ لایەکی چوو. ٦- ئاڤابوو (گەر رۆژ بت).
الإضافي: یێ ل سەر تشتی زێدەکری.
الإضافة: ١- زێدەکرن ل سەر تشتی. ٢- د (منطق)ێ دا دبیتە: گۆتنا (ئەرستوی) یا چاری کو دبیتە: ریژەیەکە د ناڤبەر دو تشتا دا کو نەیا بەرئاقل بیت ئێک ژ وان بێی هەبوونا یێ دی هەبیت وەکی کوری و بابێ ئانکو بابینیێ و کورینییێ.
الإضافية: یا زەکری ل سەر تشتی.
أضاق: بەرتەنگ کر.
إضاقة: تەنگکرن.
إضبارة: ١- دۆسیێ؛ بادەک. ٢- گورزێ تیرا یان یێ پەر و نڤیسارا.
الإضجاع: رازاندن.
الإضحاك: کەناندن.
الأضحوكة: یێ خەلک پێ دکەنن.
الأضحى(عيد): ناڤێ جەژنا قوربانێ یە.
أضحى: ١- چوو بەر تاڤێ. ٢- لێ بوو دەمێ رۆژهەلاتێ. ٣- تاڤێ لێدا. ٤- ما ل سەر کارێ خۆ.
الأضحية(بضم الألف): سەربڕ؛ قوربان.
أضخم: مەزنتر، بکەلەختر.
الأضداد: ١- کۆما(ضد)ە کو دبیتە هەڤدەژ. ٢- ئەو پەیڤن بێت کو دو رامانیت هەڤدژ ددەن وەکی پەیڤا(ضد) کو بیتە هەڤکویف و هەڤدژ.
أضر: بزیانتر.
أضر(بتشديد الراء): ١- هەویەک ب سەر هەوییێ ئینا. ٢- زیانکر؛ زیان گەهاند.

الإضـراب: ١- نـەخوارنا زادی یـە ژ لایـێ کەسەکی یان ژمارەیەکا کەسان ڤە دهێتەکرن ژ بـۆ نـەچارکرنا لایـێ دەسـتهەلاتدار دا هنـدەک مـەرجا بجهـ بینـت. ٢- نـەکارکرنا تـەڤایی یـە ژ لایـێ کۆمـەکا کەسـان ڤـە دهێتـەکـرن ژ بـۆ نـەچارکرنا لایـێ دەستهەلاتدار یان خودانێ کاری دا هندەک مەرجێت وان بجهـ بینت.

إضرار: زیانکرن؛ زیانگەهاندن.

الإضرام: ئاگرهەلکرن.

الأضراس: کۆما (ضرس)ە کو دبیتە ددان.

أضرب: رویێ خۆ وەرگێرا و پشتا خۆ دا.

أضرم: ئاگر بەردایێ.

الإضریج: ئارمیشێ سۆر و زەر.

الإضطباع: گرێدانا میزەرا ئیحرامێ ل تـەوافا بەرێ رەش کو مێزەری ب سەر ملێ چەپێ دادەن و هـەردو لفکێـت وێ ل سـەر ملـێ راستێ گـرێ بـدەن ئـانکـو ملێ راستی بمینیتە رویس.

الإضطجاع: رازان.

إضطجع: رازا.

إضطر: نەچاربوو.

الإضطرار: نەچاربوون.

الإضطراب: ١- لڤین. ٢- لێکدان؛ لێککەڤتن. ٣- تێکچوون؛ نەمانا سیستەمی.

الإضطرار: نەچارکرن.

الإضطرام: هلبونا ئاگری؛ هلبوون.

إضطرم: ئاگر بەربوویێ.

إضطغن: کین کرە دلێ خۆ.

الإضطلاع: بهێزکەڤتن.

إضطلع: ب هێز کەڤت.

أضطن: قەلسیکر.

الإضطهاد: تەپەسەری.

إضطهد: شکاند و تەپەسەرکر.

أضعاف: کۆما (ضعف)ە کو دبیتە دوجارکی.

الإضعاف: لاوازکرن.

أضعف: لاوازتر.

أضغاث أحلام: خەونێت تێکهەل و ئالۆز یێت نەئێنە شرۆڤەکرن.

أضغاث: کۆما (ضغث)ە کـو دبیتـە ئـەو گـورزێ گیای یێ تەڕ و هشک تێدا.

أضغان: کۆما (ضغن) ئانکو کین.

الأضفر: نەینۆک.

أضل: پتـر ژ سـەر رێ دبەت و بەرزەدکەت.

الإضلال: دسەردابرن و بەرزەکرن.

أضلع: بهێز.

الإضـمار: ١- ڤەشـارتن. ٢- داچوونـا تشـتی. ٣- ڕاکرن و نەهێلانا تشتەکێ بێ مفا.

الإضمامة: ١- کۆمـەک ژ تشـتی. ٢- کۆمـەکا مرۆڤا. ٣- بادەک؛ دوسێ.

إضمحل: چوو و نەما.

الإضمحلال: ژناڤچوون؛ نەمان.

أضمر: ڤەشارت.

أضنی: ١- نەخۆشبوو. ٢- نەخۆشکر.

الأضیاح: ب خۆڤەرێتنا ژ ترسادا.

أضیق: تەنگتر.

الأضیق: یێ تەنگتر.

أط: ١- دەنگکر. ٢- نەرمبوو.

أطـاح بـە: ١- کوشت و بەرزەکر. ٢- نەهێلا. ٣- ئێخست.

أطاح: ١- رۆخاند. ٢- ئێخست.

الإطار: چوارچووڤە.

الإطاعـة: ١- گوهـداری. ٢- بجهئینانـا فەرمانا. ٣- پەرستن.

أطاف: ل دۆر زڤری؛ طەوافکر.

أطاق: شیایێ.

الإطاقة: شیان و پێچێبوون.

أطال: درێژکر.

الإطالة: درێژکرن.

أطالت: کورەک بوو.

الأطايب: کۆما (طيب)ە کو دبيتە خۆش، يان تشتێ خۆش و حەلال.
الإطباق: ١- پێکڤەنان. ٢- ب سەرداهاتن.
الأطباق: ١- کۆما (طبق)ە کو دبيتە نهومی يان تەخە. ٢- تەخە تەخە.
أطبق: ب سەر دادا.
أطحل: خوليکی.
أطر: ١- رەخەک گرت و خوارکر. ٢- کورتکر.
الإطراء: مەدحەکرن؛ پەسنکرن.
الإطراب: دلخرابکرن ب ئاوازا.
الإطراح: ١- هاڤێتن. ٢- درێژکرن.
إطراد: ١- دەرئێخستن. ٢- ئەوە کو تو ناڤێت وی کەسی بينی يێ تو مەدحێت وی دکەی، و ناڤێت باب و باپيرێت وی ل دويڤ ديرۆکا بوونێ بينی.
الإطراد(بالكسر والتشديد): ١- بەردەوامی پێدان. ٢- د (علم البديع) دا دبيتە ئينانا ناڤ و ناسناڤێت کەسێ پەسنا وی دهێتە کرن ل دويڤێک و بێی ناڤگين.
الأطراف: کۆما (طرف)ە کو دبيتە رەخ، لا، دەست وپێ.
الإطرافية: خەوارجێت (العجاردة)نە، دوڤچوويێت (غالب)ی نە، دبێژن: چو ل سەر خەلکێ دەوروبەرێت موسلمانا نينە ئەگەر ئەو چو ژ فوقهێ نەزانن، و دەربارەی ئوصوليێت دينی وەکی سنييانە ل سەر باوەريا وانن.
إطرد(بتشديد الطاء): دا دوڤێک.
الأطرش: يێ کەڕ.
الأطرط: زەلامێ مژويلانک کێم.
أطرف: چاڤێت خۆ دانانە سەرێک.
أطرق: ١- بێ دەنگ بوو و نەئاخڤت. ٢- سەرێ خۆ و چەماند و هزرا خۆ کر. ٣- ب پيا کەتە رێکێ.

الأطروحة: ١- بابەتەکە ژ بۆ ڤەکۆلينێ دهێتە دەستنيشانکرن. ٢- ڤەکۆلينەکا ئەدەبی يە يان يا زانستی يە دهێتە ئامادەکرن ژ بۆ وەرگرتنا باوەرنامەيەکا ئەکاديمی.
الأطروش: يێ خۆ ل تشتی گەردگەت و گوهنەدەتێ.
الإطرية: شەعری يا دکەنە گرارا يان دکەلينن و دخۆن.
الإطعام: ١- خوارندان. ٢- مێهڤانکرن.
أطعم: ١- ب تام ئێخست. ٢- پەترۆمەکر.
الإطغاء: دەرباسبوون ژ سنووری.
أطفأ: ڤەمراند.
الإطفاء: ڤەمراندن.
الإطفائية: دەستەکەکا سەربازايە کارێ وێ ڤەمراندنا ئاگرايە.
أطفل: نێزيکی ئاڤابوونێ بوو.
أطل: ناڤتەنگ.
أطل(بتشديد اللام): نێزيکبوو. ٢- هاتە هنداڤێ.
أطل: ١- هەلات. ٢- هاتە هنداڤ. ٣- دياربوو.
الإطلاع: ١- نيشادان. ٢- زانين.
الإطلال: راوەستان ل هنداڤی تشتەکێ نزم ژ جهەکێ بلند.
الإطلاق: ١- هنارتن. ٢- بەردان. ٣- هاڤێتن.
أطلال: کۆما (طلل)ە ئانکو شوينوار.
أطلس: ١- نەخشە. ٢- فەلەکا بێ ستێر و ئەختەر. ٣- گورگ. ئەو مرۆڤێ ئەفسانەی يە يێ کو ل دوڤ کەڤنەباوەرێت يۆنانی دنيا ل سەر پشتێ. ٤- جۆرەکێ پەرۆکێ حولی يە. ٥- جلکێ ئارميشی. ٦- فەرهەنگا وێنەدار.
إطلع: ١- پێ زانی. ٢- سەحکرێ.
أطلع: ١- دەرکەت. ٢- هەلات. ٣- ب سەرهلبوو.
أطلق: ١- بەردا. ٢- ژنکا خۆ بەردا. ٣- ئازادکر.
إطم: ١- کەلات. ٢- ئاڤاهيێ بلند.

أطم: ١- لەقەک لێدا. ٢- هاڤێت. ٣- پەردە بەردان. ٤- دەمێ برینا وی یان قوساندنا وی هات(موی).
إطماع: تەماعکرن.
إطمئنان: پشتراستی.
إطمأن: ١- نزمبوو. ٢- پشتراستبوو و تەنابوو.
الإطناب: ١- زێدەکرنا پەیڤا د ئاخڤتنێ دا هەتا کو ژ رامانێ مەزنتر لێ دهێت پێخەمەت بهێزکرنا رامانێ؛ یان ژی کرنا پەیڤێت زێدە دەربارەی رامانەکا کێم. ٢- درێژکرن.
أطناب: کۆما(طنب)ە کو دبیتە کنف.
إطواء: وەرپێچان.
أطور: پێشکەڤتیتر.
أطول: درێژتر.
الأطوم: گولکێ دەریایێ.
أطيب: خۆشتر؛ بتامتر.
أطيمة: کوچکێ ئاگری.
أظأر: ١- لێ زڤری. ٢- بچویکێ ئێکەدی خۆ ب خودانکر.
أظفار الذئب: ناڤێ چەند ستێرێت بچویکن ل عەسمانی.
أظفر: نەینووکدرێژ.
أظل: ١- سیبەرکر. ٢- سیبەرا خۆ لێکر. ٣- ب سەرداهات.
الأظل: بنێ کابی یان سمی.
الإظلال: سیبەرکرن.
إظلام: تاریکرن.
أظلم: ١- تاریبوو. ٢- زۆرداریکر.
الأظلم: یێ تاریتر.
الأظلوفة: گژەبەر؛ عەردێ بەرێت تیژ لێ.
أظما: تێهنیبوو.
الأظمى: ئەسمەر.

أظن(بتشديد النون): گونەهبارکر.
الأظن: یێ ژهەژیتر کۆ گومان بچیتە نک.
الإظهار: ١- دیارکرن. ٢- سەرئێخستن.
أظهر: ١- دیارکر. ٢- ل نیڤرۆ دا رێ.
أط: دەنگ کر یان دەنگ ژێ هات.
أعاد: ١- دوبارەکر.٢- زڤراند.
الإعادة: ١- دوبارەکرن. ٢- زڤراندن.
الإعاذة: پارزتنا ب خودێ ژ تشتەکی.
أعار: داڤێ ب ئێمانەت.
الإعارة: دانەڤێ ب ئێمانەت.
الإعاشة: ١- بخودانکرن. ٢- ڤەژینکرن. ٣- پیشکیشکرنا قویتی بوو مللەتی. ٤- باهرا کەسی یان یا خیزانێ ژ قویتی.
أعاشه: ڤەژیاند ئانکو ئەگەرێت ژیانێ بۆ پەیداکرن.
أعاض: خەرامەت دا.
الإعاضة: شوینزیان؛ خرامەت.
أعاف: هێلا.
أعال: ١- عەیالێ وی بوونە گەلەک. ٢- فەقیربوو.
الإعالة: بخودانکرن.
أعام: هێلا بێ شیر.
أعان: هاریکر.
الإعانة: هاریکرن.
الأعب: یێ دفن ستویر.
إعباد: بەندەکرن.
الأعبل: ١- چیایێ بەرێت وی سپی. ٢- یا بەلگ وەریای(دار).
إعتاد: هیبوو؛ فێربوو.
إعتاص: ب زەحمەت کەت.
إعتاض: داخوازا خەرامەتێ کر.
إعتاط: ستەوربوو؛ ئاڤس نەبوو.
إعتاف: دلێ خۆ ژێ رەشکر و هێلا.
الإعتاق: ئازاکرن.
أعتب: گازندا وی نەهێلا و رازیکر.

الإعتبار: ١- گرنگی پێ دان. ٢- عبرەت وەرگرتن. ٣- هزرژێکرن. ٤- بها. ٥- گرنگی.

الإعتباطي: تشتێ بێ ئەگەر رویدای.

الإعتجار: ١- دەرسۆک د سەری ئالاندن. ٢- قەمت گرێدان.

أعتد(عتد): بۆ رۆژەکا دی ئامادەکر.

إعتد: گەلەک بۆ خۆ دانا.

الإعتداء: ١- تەعدائی لێکرن. ٢- قوتان. ٣- زێدەگاڤی لێکرن.

الإعتداد: ١- گرنگیپێدان. ٢- چاڤدێرکرن.

الإعتدال الخريفي: هندی ئێک لیهاتنا دەمێت شەڤ و رۆژا ل حەولێ پائیزێ.

الإعتدال الربيعي: هندی ئێک لێهاتنا دەمێت شەڤ و رۆژا ل حەولێ بهارێ.

الإعتدال: ١- ناڤنجیبوون. ٢- وەکئێکلێهاتن. ٣- راستبوون.

إعتدى: زۆرداری کر؛ زێدەگاڤی ل حەقی کر.

الإعتذار: ١- هێجەتگرتن. ٢- داخوازکرنا لێبۆرینێ.

إعتذب: دو سەرێت دەرسۆکێ ژ پشتێ ڤە ژ کولاڤدەرسۆکا بەردان.

إعتذر: داخوازا لێبۆرینێ کر.

إعتذق: دو لفک ژ پشتێ ڤە ژ کولازدەرسۆکا بەردان.

إعتذل: ١- گازندە ژ خۆ کر. ٢- گازندە قەبیل کرن.

إعتر: ژ بەر هاریکاری و ڤەنجیێ هات بەلێ داخوازنەکر.

الإعتراض: ١- دیارکرنا نەرازیبوونێ. ٢- ئەوە کو تو رستەیەکێ یان پەیڤەکێ بکەیە دناڤ ئاخڤتنا خۆ دا بێی کو گوهۆرینەکێ بێخیتێ.

الإعتراف: ١- دانپێدان. ٢- دەرەهیکرنا کریارێ.

إعتراه: ب سەری هات.

إعترض: ١- خۆ نەرازیکر. ٢- کەتە درێ دا.

إعترى: لێهات.

إعتز: ١- شانازی بر. ٢- پێ ب هێزکەڤت.

الإعتزاء: ١- دوریشمێ ل دەمێ شەرێ. ٢- گۆتنا کەسەک کو بێژن: من ئەڤ کارێ هە کر.

الإعتزاز: شانازیپێبرن.

الإعتزال: ١- خۆڤەدەرکرن. ٢- هێلانا کار و پیشەیەکی.

الإعتزام: ئنیەتکرن ژ بۆ کرنا کارەکی.

إعتزل: خۆ ژێ ڤەدەرکر.

إعتزم: کرە دلێ خۆ کو بکەت.

إعتزى: گەهەشتە بابێ خۆ ژ لایێ دۆلێ ڤە.

إعتس(بتشديد السين): ١- گونەهبار دەرەهیکرن ب شەڤ. ٢- ب شەڤێ ل گونەهباری گەریا.

الإعتساف: ١- ژ رێدەرئێخستن و زەحمەتلێدان. ٢- بکارئینانا کوتەکیێ.

إعتشى: ل عەیشا دا.

الإعتصاب: ١- بوونە ئێک هەلویست د کارێ هێلانا کاری یان نەکارکرنێ یان نەخوارنێ. ٢- سەرگرێدان ب پاتەیەکی یان دەرسوکەکێ.

الإعتصام: ١- پەنابرن بۆ تشتەکی ژ بۆ مەرەمەکێ. ٢- خۆ پێ پارازتن.

إعتصر: ١- ژ دەست دەرکەڤت. ٢- گڤاشت.

إعتصم به: ١- دەستێ وی گرت. ٢- پەنا برە بەر دلۆڤانیا وی. ٣- خۆ پێ پارازت.

إعتصى: چویڤەک دا بەر خۆ.

الإعتضاد: ١- خۆ بهێزکرن. ٢- خۆ ب ئێک بهێزکرن.

إعتضد: ١- داخوازا هاریکارێ ژێ کر. ٢- همبێزکر. ٣- بۆ خۆ کرە هێز.

إعتطب: مر.

إعتف(بتشديد الفاء): هێلا و نێزیک نەبوو.

إعتفا: داخوازا قەنجییێ کر.

إعتفد: دەرگەهێ خۆ ل خۆ گرت داکو ژ برسا بمرت نەکو خۆ هەوجەی ئێکی بکەت.

إعتفر: ١- ئاخ ما پێڤە. ٢- تێڤەدا.

أعتق: ئازاکر.

الإعتقاد: ١- باوەری. ٢- باوەپێکرن.

الإعتقال: گرتن؛ دەستەسەرکرن.

إعتقب: ١- ل دویڤ هات. ٢- هێلا ل نک خۆ هەتا حەقێ وی وەربگرت.

إعتقد: ١- باوەرکر. ٢- بوو دندک.

أعتقل(بضم الألف): ١- هاتە گرتن. ٢- ئەگەر مەبەست ژ گرتنێ ئەزمان بیت دێ بیتە لالی.

إعتقل: ١- گرێدا. ٢- زیندانکر. ٣- گرت؛ دەستەسەرکر.

الإعتكاف: ١- خۆ ڤەدەرکرن ژ بۆ کارەکی. ٢- مانا د مزگەفتێ ڤە ژ بۆ عبادەتی ل دەمەکێ دەشتنیشانکری.

إعتكر: ١- تاریبوو(شەڤ). ٢- دژواربوو (باران). ٣- تۆز دگەل خۆ ئینا(هوری). ٤- هێرشکر.

إعتكف: خۆ زیندانکر ژ بۆ عبادەتی.

إعتكم: کۆمکر و گرێدا.

إعتل: ١- نساخبوو. ٢- یا نەرمبوو. ٣- پیتێت لڤۆک(العلة) تێدابوو.

الإعتلاء: ١- بلندبوون. ٢- ب سەرکەڤتن.

الإعتلاف: خوارنا ئالیکێ؛ ئالیکخوارن.

الإعتلال: نەخۆشبوون.

الإعتلام: پێئاگەهبوون.

إعتلج: ١- پێکوەرهاتن و دانانە ئێکدو. ٢- شلقین و لێکدان (پێل). ٣- گیایێ وی درێژبوو. ٤- گیایێ وی شینبوو.

إعتلج القوم: ١- لێککەڤتن؛ دانانەئێک. ٢- ڤێککەڤتن. ٣- لێکدان.

إعتلق: حەژێکر.

إعتلم: ل چیای برسقی(برویسی).

إعتلن: ئاشکرابوو.

إعتلى: ١- خۆ بلندکر. ٢- ب سەرکەڤت.

إعتم: کولاڤدەرسۆک کرنە سەرێ خۆ.

إعتماد: پشتپێراستکرن.

إعتمد: ١- پالڤەدایێ. ٢- پشتا خۆ پێ راستکر.

إعتمر: ١- عەمرەیەک کر. ٢- کولاڤدەرسۆک گرێدان.

إعتن: کەتە بەرسینگی.

الإعتناء: چاڤدێریکرن.

الإعتناق: ١- دەستستۆوەراندن. ٢- باوەرپێئینان و پێ کرن.

إعتنش: دەستێ خۆ د شەری دا د ستۆیێ وی وەراند.

إعتنف: ب توندی بر.

إعتنك: ب عەردی کەت و نەشیا رابیت.

إعتوروا الشئ: ١- لێ خربوون. ٢- ل دۆر زڤرین. ٣- پێکڤە دەسهاڤێتنێ.

الإعتياد: هیبوون.

إعتيادي: ئاسایی؛ عەدەدکی.

إعتياظ: بەدەلوەرگرتن.

الأعثى: ١- رەنگێ ب رەشی ڤە. ٢- یێ گەلەک ب پویت. ٣- یێ کەر.

أعثر: دیت؛ ب سەر هلبوو.

الإعجاب: ١- حێبەتبوون. ٢- حەژێکرن.

الإعجاز: بێچارەکرن؛ بێ شیانکرن.

الأعجاز: کۆما (عجز)ە کو دبیتە قورم یان کماخ.

أعجب: عەجێبتر.

الأعجر: ١- پشتقۆف. ٢- زکمەزن. ٣- دارێ ب گرێ. ٤- فێقییێ نەگەهشتی. ٤- کماخمەزن. ٥- یێ تژی.

أعجف: یێ لاواز و لەغەر.

أعجل: ب لەزتر.

أعجل: د بەری راکر.

الأعجم: ١- هەرتشتێ بێ زار و ئەزمان. ٢- یێ کەس د ئاخفتنا وی نەگەهت. ٣- یی نەشێت ب ڕەوانی ب زمانەکی باخڤت. ٤- یێ لال. ٥- یێ نەعەرەب. ٦- یێ نەشێت کەسێ بەرانبەری خۆ تێبگەهینت.
أعجمي: کەسی نە ژ عەرەبا.
أعجن: مەزنبوو و پیربوو.
الأعجوبة: تشتێ مرۆڤ ژێ حێبەتی دبت.
إعداد: ئامادەکرن.
الإعدام: ١- نەهێلان؛ ژناڤبرن. ٢- سزایێ کوشتنێ.
أعدم: ١- نەهێلا، ژناڤبر. ٢- ل دویڤ سزای کوشت.
أعدى: ١- بەزەکتر. ٢- ژ سنووری دەرکەڤت.
أعذب: شرینتر.
أعذر: ١- بوو خودانێ هیجەتێ. ٢- هێجەت نەهێلان.
إعذوذب: شرینبوو.
الإعراب: دبارکرنا کار و پیت و ناڤ و حال و سالوختێت رستەییێت ئاخڤتنێ.
الأعراب: عەرەبێت ل دەرڤەی باژێرا دژین چ خەلکێ گوندا چ کۆچەر.
الأعراس الإلهية: ل نک سۆفیا ئەوە کو ڕیڤینگێ دانیتە قووناغەکا مەعلووم، و وەغەر ل نک وان وەڕەیی و هەستداری نە.
الأعراض: کۆما (عرض)ە کو دبیتە ناموبس و حورمەت.
الإعراض: ڕویوەرگێران.
الأعراف: ١- جهەکە د ناڤبەرا بەحەشتێ و جەهنەمێ دا. ٢- نقشەکێ دارقەسپایە ل میرنشینا بەحرین هەیە. ٣- دەسپێکێت هوڕی. ٤- جهێت بلند ژ خیز و ناڤبرا. ٥- ییێت بلند(ژ عەورا). ٦- ل نک سۆفیا دبیتە مەقامێ دیتنا خودێ د هەر تشتەکی دا کو ب هەمی سالوخوتێت خۆ تەجەللا ببیت.
أعرب: ١- پەتیکر(زمان). ٢- دیارکر. ٣- ڕۆهن و ئاشکراکر. ٤- گۆت و دیارکر. ٥- کرە عەرەبی. ٦- بۆ خودان هەسپ و حیشترێت خودان عەسل.
أعرج: لەنگەر.
أعرش: کەپرەک چێکر.
أعرض: ١- پەحنتر. ٢- فرەهتر. ٣- خۆ دویرکر.
أعرف: زاناتر.
الأعرف: پۆرکدرێژ.
الأعرق: خودان رەھ و ڕیشال؛ یێ رەسەن.
الأعرم: ١- ماریێ پنیپنی. ٢- چنیچنی. ٣- کەرێ پەزی. ٤- یێ گەلەک ڕەنگێ خۆ دگوهۆڕت.
إعروری: ب تنێ چوو ڕێکەکێ یان وەغەرەکێ.
إعرورف: ١- بوو خودان پۆرک. ٢- مشەو و بۆڕبوون (دارقەسپ). ٣- پێلێت وێ بلندبوون (دەریا). ٤- کەفێ دا.
أعز: ١- بهێزتر. ٢- بروومەتتر. ٣- دویردەستتر. ٥- ب شیانتر.
إعزاز: ئاسێکرن ل بەر شیانا.
الإعزام: ئنیەنکرن ژ بۆ کرنا تشتەکی.
أعزب: زگۆرد؛ هێژ ژن نە ئینای.
الأعزل: ١- بێ چەک. ٢- عەورێ بێ باران. ٣- بالندێ نەشێت بفرت. ٤- دەوارێ کوری خوار.
إعزوزف: خۆ ئامادەکر.
أعسب: ڕەڤی.
الأعسر: مرۆڤێ چەپ.
أعسف: ب شەڤێ ل دویڤ سەرێ خۆ چوو.
أعسم: دەست یان پێ حشک.
أعشى: ١- ب شەڤێ چەراند. ٢- ب شەڤێ بەرێ خۆ دایێ. ٣- خۆ لێ کۆرەکر. ٤- شیڤ دایێ.

الأعشى: شەڤكویر؛ ئەوێ ب شەڤێ نەبینت.
أعشب: گیا لێ شینبوو.
الأعشر: كەرەمرڤ.
أعشم: شەڤكویر.
إعشوشب: ١- گیا لێ شینبوو. ٢- ل گیای چەری.
الإعصار: ١- ئەو هورە یێ عەجاجێ چێدكەت و دكەتە ستوین و بلند كەتە عەسمانی ئانكو بابەلسكێ چێدكەت. ٢- ئەو هورە یێ عەورێ ب دەنگ و برویسی چێدكەت.
الأعصل: ددانخوار.
الأعصم: بالندەیێ پەرێت وی سپیاتی لێ هەی.
أعصم: حەیوانێ تنێ پێیەكێ وی یان هەردو پێت وی د سپی.
أعصی: بوو ترك.
الأعضب: ١- گوهشەق. ٢- شاخشكەستی. مرۆڤێ ئێكانە. ٣- بێپشتەڤان.
الأعضد: یێ زەندك زراڤ.
أعضل: ١- وەستاند، نەچاركر. ٢- تووندبوو. ٣- بوو گرێ.
أعطا: دا؛ بەخشی.
الإعطاء: دان؛ بەخشین.
الإعظام: مەزنكرن، ب مەزن زانین.
أعظر: گرانبوو.
أعظم: مەزن؛ مەزنتر.
الأعفر: ١- خیزێ سپی. ٢- سپی.
الأعفش: یێ دیتن لاواز.
أعفق: هات و چوو بێ شۆل.
الأعفک: مرۆڤێ چەپ.
أعفی: هێلا.
الأعقاب: كۆما (عقب) كو دبیتە پاشیا پێی یان یا هەر تشتەكی.
الاعقاق: كنف.
أعقر: حێبەتیكر.
الأعقص: ١- یێ تبلێت وی لێكبادایی. ٢- یێ ددانێت وی چووینە د ناف دەڤی دا. ٣- ژ نێری و بەرانا ئەوێ شاخێت وی ل دۆر گوها زڤرین. ٤- یێ قەلس.
أعقف: خوار.
أعقل: لنگخوار.
أعقل: عاقلتر.
أعكی: ڕەخستویر.
أعل(بضم اللام): نەساخكر.
أعلی: بلندتر.
إعلاء: بلندكرن.
أعلاث الزاد: خوارنا نەژدل دهێتە خوارن.
أعلاط: بێ ناڤ.
الإعلال: گوهۆڕینا پیتا بزوین.
الإعلام: ١- ڕاگەهاندن. ٢- پێحەساندن.
إعلان: دیاركرن؛ ئاشكراكرن؛ ركلام.
الإعلان: ریكلام؛ دیعایەتا بازرگانی.
أعلف: ئالیك دایێ.
أعلم: ١- نیشادا. ٢- نیشانا مێرخاسا ب خۆ ڤە كر. ٣- نیشانەک پێڤەكر. ٤- هێلا ببینت.
الأعلم: ١- یێ زاناتر. ٢- یێ لێڤا وی یا ژۆری شەق.
أعلن: ئاشكراكر، دیاركر.
إعلولی: ب سەر كەت.
أعلی: بلند؛ بلندتر.
أعم صباحا: جۆرەكی سلاڤێ یە كو دبیتە سپێدە باش.
أعم: تەڤاییتر؛ ڤەگرتر.
أعمی: كۆرە.
الإعماء: كۆرەكرن.
الإعمار: ئاڤاكرن.
الأعماق: كویراتی.
إعماق: كویركرن.
الأعمال اليدوية: كارسازی.
الأعمال: كۆما (عمل)ە كو دبیتە كار.

أعمد(بالسكون): ستوین دا بن.
أعمر: ١- ئاڤاتر. ٢- ب عەمرتر.
أعمش: چاڤلاواز.
إعمل: کاری بکە، شۆل بکە.
الأعمى: ١- کۆرە؛ حوتم. ٢- نەزان.
الأعميان: هلمشت و ئاگرن.
أعنى: ئێشاند و بارێ وی ژ هێزا وی پتر لیکر.
أعناء: گەلەک جۆر.
الإعنات: ١- وەستاندن. ٢- خۆوەستاندن. ٣- کرنا وی تشتێ نەپێدڤی(لزوم ما لا يلزم)، ئانکو تو پیتا سەروا ویا بەری وێ وەکی ئێک بینی وەکی (سلطان) و (شيطان).
أعنان السماء: کوما(عنن)ە کو دبیتە رەخ و دۆرێت عەسمانی.
أعنان: رەخورۆخ.
أعنس: گوهارت.
الأعنش: یێ ب شەش تبلا.
الأعنف: یێ توندتر.
الأعنق: ستۆدرێژ.
أعنى: ئێشاند.
أعهد: ئێمنکر.
الإعواز: خێزانی؛ دەستکورتی.
الأعوام: کۆما(عام)ە کو دبیتە سال.
أعوان: کۆما(عون)ە کو دبیتە هاریکار.
إعوج(بتشديد الجيم): خواربوو.
أعوج: خوار.
الإعوجاج: خواری؛ خواراتی.
أعوذ بالله: ئەز خۆ ب خودێ رادسپێرم ئانکو ئەز پارازتنا وی دخوازم.
الأعور: ١- مرۆڤێ ب چاڤەکی. ٢- قەل. ٣- یێ بێ برایێ دەیبابی. ٤- مرۆڤێ بێخێرێ چونە. ٥- دەلیلێ نەزان. ٦- رێکا هاتوبات.
إعوز: پێدڤیبوو.

أعيا: ١- وەستیا. ٢- سەختبوو.
الإعياء: ١- وەستیان. ٢- بێکارییەکە دکەڤیتە گەهێت مرۆڤی و ژ دەست وپێ دکەت.
أعيان: ١- رهسپی، ماقویل. ٢- ئەون ئەوێت سەربخۆ و نەدویڤەلانک. ٣- کۆما(عين)ە.
أعيس: حێشترا رەنگێ وێ سپیێ ب سۆری ڤە یان ب رەشی ڤە.
أعين: چاڤمەزن.
أغاب: چوونە رۆژئاڤایێ.
أغاث: ١- هاریکاری و پشتەڤانی کر. ٢- هەوار گەهاندێ.
الإغاثة: هەوارهاتن، هەوارڤێراگەهاندن.
أغار: ١- غەوارەبوو. ٢- د ناڤ دا چوو. ٣- هێرشکر. ٤- بەزا وی زێدەبوو. ٥- لەزکر. ٦- باش بادا. ٧- گەلەک بادا. ٨- غیرەتێ گرت. ٩- غیرەت بۆ چێکر.
الإغارة: هێرشکرن.
إغاض: کێمکر(بها؛ ئاڤ). ٢- راوەستاند (روندک).
الإغاظة: کەربڤەکرن.
أغاف: خوارکر.
الغاق: بالندەیێ قەل.
أغال: ١- چوو نک ژنکێ و ئەوا شیری ددەتە بچویکێ خۆ. ٢- شیر دا بچویکێ خۆ و ئەو ب حال.
الإغال: چوونا ب لەز و بمجدی.
أغام: عەوری گرت.
أغان: ١- عەوری گرت. ٢- داپۆشی. ٣- مۆرکر.
أغب(بتشديد الباء): ب شەڤ ل نک ما.
أغبر: ١- چوویی؛ دێ چت. ٢- تۆزێ گرت. ٣- تۆز راکر. ٤- بارانا وی دژواربوو (عەسمان). ٥- هات و مجداهیکر.
إغبر: ١- تۆزێ گرت. ٢- تۆزا وی دژواربوو.

الأغبر: ١- تۆزکەوی. ٢- تۆزێ گرتێ. ٣- یێ چوویی. ٤- برسا دژوار. ٥- مرۆڤێ باش. ٦- سالارێ ماقویل. ٧- سپییێ هەر تشتەکی. ٨- ناڤچاڤ چال. ٩- گەلەک گەرم.

الإغبرار: توزەویبوون.

أغبس: ١- شەڤا تاری. ٢- تاری.

أغبش: تاری؛ بێشەوق.

إغتاب: بەحسێ وی ل پشت وی ب خرابی کر.

إغتاظ: کەربگرتیبوو.

إغتال: ١- ب خاڤلەتی ڤە کوشت. ٢- گر و قەلەو بوو.

الإغتباط: کەیفخۆشبوون.

إغتبط: کەتە خۆشییێ.

إغتبق: ١- مەیا شەڤێ ڤەخوار. ٢- ب شەڤ مەی ڤەخوار.

إغتبن: د کۆشا خۆ دا ڤەشارت یان کرە د بنکەفشێ خۆ ڤە.

الإغتداء: چوونا ل دەمی سپێدێ بەری دەرکەڤتنا رۆژێ.

إغتدف: ١- گەلەک ژێ بر. ٢- بری.

إغتر بالشئ: پێ هاتە خاپاندن.

إغتر: ڤیا خافل ببت.

الإغتراب: ١- چوونا جهێت بیانی؛ هاڤیبوون. ٢- غەریببوون؛ دویرکەڤتن ژ وەلاتی.

الإغترار: غورویربوون، ژکەڤلێدەرکەفتن.

الإغتراف: لەپتێهلنان.

إغترب: ١- چوو جهێت بیانی. ٢- ژنەکا بیانی ئینا.

إغترق: ١- دۆمکر. ٢- زکێ وی مەزنبوو هەتا قاویشا وی تەنگبووی. ٣- ب ناڤکەڤت پاشی د بوری وان راکر(هەسپی).

إغترم: خرامەت دانا سەر خۆ.

إغتزی: قەستکرێ.

إغتسال: سەرشویشتن ژ جنابەتی، سەرشویشتن.

إغتسل: ١- لەشێ خۆ شویشت. ٢- جنابەتا خۆ راکر. ٣- شلبوو(ژ خوهێ). ٤- دخۆدا (گولاڤ).

إغتش: هزرکر زەغەلیا تێدا هەی.

الإغتشاش: زەغەلیکرن.

إغتصب: ١- ژێستاند. ٢- کارێ سێکسی یێ ب کوتەکی. ٣- ب کوتەکی بر.

الإغتصاب: ١- کرێتکرنا ژنکێ یان کچێ ب خورتی. ٢- ژێ ستاندن.

إغتط: ١- کەتە بەرمرنێ. ٢- تژی کەرب کر.

إغتف: ١- ب لەز چەری. ٢- ئالیک خوار. ٣- پیچا ژیارێ.

إغتفر: ستارەکر و لێ بۆری.

إغتفل: ١- هزرکر یێ بێ ئاگەهە. ٢- خۆ ل بێئاگەهیا وی گرت.

إغتل: ١- د بن جلکا ڤە ل بەرخۆکروو. ٢- کەرەستێ بۆنداری (الغالیة) د خۆ دا. ٣- دەرامەتی وی بر.

إغتلب: ١- ب سەرکەڤت. ٢- ب شکاند ستاند.

إغتلم: ل دویڤ شەهوەتا خۆ چوو.

إغتم: ١- زێدە و مشەبوو. ٢- غەمگینبوو.

الأغتم: ئەوێ د ئاخڤتنا وێ نە هێتە گەهەشتن.

الإغتماس: بنئاڤکرن، تێهلنان.

الإغتماض: ١- چاڤنقاندن. ٢- چاڤنقانکی.

الإغتمام: خەمهلگرتن.

إغتمد: چۆ د ناڤ دا و بۆ خۆ وەکی کاڤلانی لێکر.

إغتمس: ١- نقوبوو؛ دبنڤەبوو. ٢- چوو تێدا.

إغتمص: بێ بهاکر.

إغتمض: ١- نقیا. ٢- تەیسینا وی چوو و نەما(برویسی). ٣- چاڤێت خۆ نقاندن.

إغتمط: دەرکەڤت و بێ سەروشوینبوو.

إغتنی: ١- زەنگینبوو. ٢- فایدەکر.

إغتنم: ١- پویرە ب دەست ڤە ئینا. ٢- بۆ خۆ ب دەرفەت دیت. ٣- ب دەست خۆ ئێخست. ٤- کرە پویرە. ٥- دەرفەتێ ب دەستئێخستنێ ب مفا دیت.

إغتهب: ل تارییێ چوو.

الإغتياب: غەیبەتکرن؛ کرنا بەحسێ کەسەکی ل پشت وی.

الإغتيال: ١- تیرۆرکرن؛ خۆ ل بەر ڤەنان دگەل کوشتنێ. ٢- کوشتنا ب خافلەتی ڤە.

الإغتيام: ١- عەورگرتن. ٢- غەمگینبوون.

الأغثر: ١- کەڤز. ٢- بەران. ٣- شێر. ٥- گورگ. ٦- مرۆڤێ بێ عەقل. ٧- ڕەنگێ تیکهەل ژ کەسکی و سۆری و خولکی.

أغثى: گەلەک قرش و قال لێ کۆمبوو.

أغدف: ١- سستکر(پەردە). ٢- بەردا سەر(پۆشی).

أغدق: زێدەکر.

إغدودف: مشەبوو.

إغدودن: ١- خاڤبوو و کەڤت. ٢- ژ تەڕاتییێ ڕەنگێ وی ب ڕەشی ڤەچوو(گیا). ٣- درێژبوو و لێکهاتەبادان.

الأغر: ١- چال؛ یێ پنیەکا سپی ل ناڤچاڤا. ٢- سپی. ٣- کۆلە. ٤- جاری.

الإغراء: ١- دسەردابرن. ٢- ڕاکێشانا کەس خۆ ل بەر نەگریت.

الإغراب: بیانیکرن.

الإغراس: چاندن.

الإغراق: خەندقاندن ب ئاڤێ.

أغرب: ١- تشتەکێ سەیر کر. ٢- چوو جهەکێ بیانی. ٣- چوو رۆژئاڤاییێ.

أغرب: ژ پێش چاڤێت من هەرە.

أغرز: کرە تێرا.

أغرس(غرس): چاند.

أغرق: ١- خەندقاند. ٢- تێدا ئاڤاکر. ٣- بنئاڤکر. ٤- گەلەک ڕاکێشا (ژەها کڤانی). ٥- گەلەک درێژکر یان دۆم داییێ.

الأغرل: سونەتنەکری.

أغرم: هێلا بدەت.

الأغرودة: چیکیا بالندەی.

إغرورق: خەندقی؛ بنئاڤبوو.

أغرى: هاندایێ.

أغزل: بادا؛ زڤراند.

إعسار: بزەحمەتئێخستن.

الأغسان: ڕەوشتیت خەلکی.

أغسطس: مەها خزیرانێ.

أغسق: تاریاتیا وێ دژواربوو.

إغسل: بشۆ.

الأغسل: ١- سالا خێروبێر. ٢- ژیارا بەرفرەه.

أغشى: تاریبوو.

الأغشى: یێ تنێ سەرێ وی سپی و لەشێ وی ڕەنگەکێ دی.

أغص: هێلا د حەفکێ ڕا.

أغصن: ١- تاییت وی هاتن. ٢- تلیا وی گربوو(ئویشی).

الأغصن: یێ ڕەنگێ سپی د کوریێ دا هەی(جانەوەر).

أغضى: ١- تاریبوو. ٢- ژ دەغەلی پاڤژکر (گەنم). ٣- دەغەلێ وی زیدەبوو(گەنم). ٤- بژارت؛ براژت.

أغضض: نزم بکە.

أغضف: ١- تاریبوو. ٢- دیاربوو ڕەنگێ باراندنا بارانێ لی کفشبوو(عەور).

الأغضف: ١- سەیێ گوهشۆر ژ زکماکی. ٢- شەڤا تاری. ٣- گوهشۆر. ٤- تیرا پەڕ پەحن.

الأغضن: ١- یێ چاڤێ خۆ ڕاشکاندی. ٢- یێ چاڤ ڕاشکەستی ژ زکماک.

أغط: ١- دبنڤەکر. ٢- نقۆکر.

أغطش: تاریبوو.

الأغطف: ١- مژویلانک درێژ. ٢- ب خێروبیر(ژیار).

أغطى: ١- نخاڤت. ٢- ئاڤ تێگەڕیا و تیرکیت وێ درێژبوون (مێوا ترى).
أغطش: تاریکر.
الإغفاء: خەوا سڤک.
أغفر: جەو ژێ هات(دار).
أغفل: ١- بێئاگەهکر. ٢- پویتە پێ نەکر و پشتا خۆ دایێ.
أغفى: ١- ژ دەغەلی پاقژکر. ٢- نڤست.
أغل: ١- گورا بەلی هندەک پرتێت گوشتی و بەزی هێلانە ب پیستی ڤە. ٢- خیانەتکر. ٣- بوو خودان دەرامەت. ٤- دەرامەت ئینا. ٥- ب دژواری سەحکرێ.
إغلاء: گرانکرن.
إغلاق: گرتن، دائێخستن.
إغلال: خیانەت.
أغلب: باهراپتر.
الأغلب: ١- حەفکستوبر. ٢- یێ سەرکەڤتیتر. ٢- باهرا بتر دەمێ بێژی:(على الأغلب).
أغلبية: پتری.
الأغلط: یێ بشاشیتر، یێ بخەلەتیتر.
أغلط: هێلا خەلەت ببیت.
الأغلظ: یێ ستویرتر.
أغلظ: گران کرێ.
أغلف: کویفەک بۆ چێکر.
الأغلف: ١- نەسونەتکری. ٢- هەرتشتێ د کویفی دا. ٣- یێ د چو نەگەهت. ٤- یێ ب شینکاتی و گیا.
أغلق: گرت؛ دائێخست.
أغلق(بالضم والكسر): ١- هاتە دائێخستن. ٢- هاتە ڕادەستکرن (تەسلیمکرن).
الأغلوج: یێ تەڕ و نازک.
إغلولب: ١- مشەبوو. ٢- زێدەبوو.

أغلى: ١- دیت یێ گانبهایە. ٢- گرانتر. ٣- هێلا بکەلت. ٤- ژ دویرڤە سلاڤ کر. ٥- گرانکر.
أغلى: گرانتر، ببهاتر.
أغم: ١- هاتە نخاڤتن و بەرزەبوو. ٢- غەمگینکر. ٣- عەوری گرت.
الأغم: ١- یێ گەلەک پویت ل سەروچاڤ و پاتکا. ٢- یێ مسمت(عەور).
الإغماء: دلگرتن، بێهشبوون.
إغماز: ١- لۆمەیا ب ئیشارەتا چاڤی دهێتە کرن. ٢- تێهلنان.
الإغماض: نقاندن.
أغمد: کرە د کاڤلانی دا.
الأغمش: دیتن لاوازێ چاڤێت وی روندکا دکەن.
أغمض: چاڤێت خۆ نقاندن.
أغمط: بەردەوامێ پێ دا.
أغمل: هێلا برزت.
أغمي (بضم الألف): ١- دلگرتیبوو. ٢- عەورێت وی مان (ئەسمان).
أغن (بتشديد النون): ١- بوڤێنکر. ٢- گەهەشت (فێقی). ٣- داروبار لێ مشەبوون. ٤- دەنگێ خۆ د دفنێ ڕا دەێخست.
الأغن: ١- گنگنی؛ یێ ب خمخمکا د ئاخڤیت ئانکو دەنگێ خۆ د دفنێ ڕا دەردئێخت. ٢- ب رەوش. ٣- ب گیا. ٤- ب داروبار. ٥- جوان و ب خەمل.
إغناء: ١- دەولمەندکرن، زەنگینکرن. ٢- بێمنەتکرن.
الأغنام: کۆما(غنمة)یە کو دبێتە پەز.
الأغنى: ١- دەولەمەندتر، زەنگینتر. ٢- بێمنەتتر.
أغنى: ١- زەنگینکر. ٢- بێ منەتکر.

الأغنوجة: تشتێ نازداری پێ دهێتەکرن.
الأغنية: ستران.
الإغواء: دسەردابرن.
أغوى: دسەردابر.
أغيا: ١- ڕاوەستا. ٢- چەنگێت خۆ لێک دان. ٣- گەهشتە ئارمانجێ د بلنديا پلەيان دا.
إغياء: چکلاندن.
أغيار: کۆما (الغير)يە کو دبيتە خودان غيرەت.
الأغيد: ١- گيايێ نەرم و چەمياى. ٢- عەردێ ب گيا. ٣- نڤستيێ ستۆيێ وى خواربووى.
أغيف: ڕاست و چەپ خوار کر.
الأغيف: ١- گيايێ نەرم و چەمياى. ٢- عەردێ ب گيا. ٣- نڤستيێ ستۆيێ وى خواربووى.
أغيل: مەزنبوو و تايێت وێ ليکهاتنەبادان.
الإغيل: يژيێ گر و مەزن.
إغيم: ١- لێ بوو عەور. ٢- تێهنيبوو.
الأغين: يێ کەسک و درێژ.
أف: ١- ئۆف. ٢- عەصەبيکرن. ٣- دلهێلان.
الأفؤود: نانێ ب خوليکەلکێ چێکری.
أفات: هێلا ببۆرت.
أفاح: ١- هێلا بکەليت. ٢- ڕژت. ٣- بێهن ژێ چوو.
أفاخ: دەنگ کر، ئانکو ژێ هات.
أفاد: ١- کرە شاند. ٢- مفا گەهاند. ٣- کوشت. ٤- هلگرت. ٥- ب دەستخۆێخست. ٦- دايێ وەک مەرديني. ٧- گۆت.
أفار: هێلا بکەلت.
أفاص: ١- ڕۆهنکر. ٢- تبلێت وى ژێ سستبوون و ژ دەستى دەرکەڤت.
أفاض: ١- ب مشەيى دا. ٢- ژ جهێ خۆ چوو بۆ جهەکێ دى. ٣- ڕژيا. ٤- ڤالاکر. ٥- دەرکەت. ٦- ب ناف ڤە چوو. ٧- کر. ٨- دا؛ بەخشى. ٩- کرێ هەتا دسەرداچوويى. ١٠- بناڤڤەچوو(ئاخڤتن). ١١- کر(پەيڤ). **الإفاضة:** ١- هێلانا جهەکى. ٢- دسەردابرنا ئامانى.
إفاضة: پێلەک؛ بلقەک؛ تاڤيەک.

أفاظ: مر.
أفاظ: مراند.
أفاف(بالتشديد): ئۆفئۆفى.
أفاق: ١- ژ خەو ڕابوو. ٢- هشياربوو. ٣- ساخبوو؛ ساخلەميا زڤرى ڤە. ٤- پەز دا هەفشى د ناڤبەرا د دۆتنا دا.
الأفاق: شيرێ د ناڤبەرا دو دوهتنا دا د گوهانى دا خڕڤەبووى.
الآفاق: کوما(أفق)ە کو دبيتە ئاسۆ.
الإفاقة: ژ خەو ڕابوون.
إفان(أبان): ل دەمێ.
الأفانين: ١- کۆما (أفنان)ە کو دبيتە کۆما (فنن)ە يێ کو دبيتە تايێ دارێ. ٢- ڕێ و ڕێبازێت ئاخڤتنێ.
الآفة: ئێش؛ تشتێ تشتى تێ ببەت.
أفتئت: کەت و مر.
الإفتاء: دانا فەتوايێ؛ حوکمدان.
إفتات: ١- بۆرى. ٢- حوکم ل سەر دا.
إفتاد: ١- ئاگر بۆ بژارتنا گوشتى هلکر. ٢- بژارت.
الإفتاق: شەقکرن.
إفتاق: فقيربوو.
الإفتتاح: ڤەکرن.
الإفتتاحية: سەرگۆتار؛ گوتارا ل دەستپێکا ڕۆژنامەيێ يان کۆڤارێ ئانکو يا پێ دهێتە ڤەکرن.
إفتتح: ڤەکر.
الإفتتان: ١- سەربۆڕکرن. ٢- د سەردابرن. ٣- ئێخستنا د بەلايێ دا.
إفتتن: ١- هاتە سەربۆڕکرن. ٢- ئێخستنە بەلايێ. ٣- هاتە سەربۆڕکرن.
إفتجل: ژ بنێ پێ خۆ چێکر؛ چێکر.
إفتح: حوکمى بکە.
إفتخ: ١- خڕخڕکر (مرۆڤ). ٢- کفکفکر (مار). ٣- بەلاڤبوو.
أفتخ: وەستا و داخباربوو.
الإفتخار: شانازيبرن.
إفتخر: شانازيبر.

الأفخارستیا: نهینیا قەربانێ پیرۆزە ل نک فەلان (یۆنانی) یە.
إفتدی بە: ١- دا هەمبەر ئازادیا وی. ٢- دا هەمبەر بەردانێ ژ مێری.
أفتر: ١- بەر و پشتێت چاڤێت وی لاوازبوون و چاڤێت راشکەشتن. ٢- لاوازبوو. ٣- خاڤ و سستبوو. ٤- کەنیەکێ جوان کر.
إفتر: ١- ددانێت خۆ قیچکرن. ٢- برسقی. ٣- بێهنا وی بەردا ئانکو هێلا بیهنا خۆ ڤەدەت.
الإفتراء: درەوژکیستیکرن.
الإفتراس: خاوارنا ژ لایێ دەهبەی ڤە.
الإفتراش: رائێخستن.
الإفتراص: ب دەرفەتدیتن.
الإفتراض: ریکەکا (منطقی)یە ژ بۆ تەیژاندنا بابەتا.
الإفتراط: بەرزەکرن.
الإفتراع: درێژبوون.
إفتراق: ژێکڤەبوون.
إفترز: بریار ب تنێ دا.
إفترس: ١- نێچیرکر. ٢- ستوبی وێ شکاند.
إفترش: ١- هاتە رائێخستن. ٢- پەحنکر. ٣- بەلاتینک لێ مشە بوون. ٤- پەقاند. ٥- ل عەردی پەحنکر. ٦- ئێخستە عەردی. ٧- پێلێنا. ٨- ب دویڤ کەڤت. ٩- بۆ خۆ حەلالکر نەکامیا وی بکەت. ١٠- تیککر (هەستی). ١١- دایێ؛ چوویێ(رێ).
إفترص: بۆ خۆ ب دەرفەت دیت.
إفترض: ١- سەپاند؛ ل سەر فەر کر. ٢- ب دەرفەت دیت.
إفترط: چوو و نەما.
إفترع: ژ کچینی ئێخست.
إفترق: بەلاڤبوو.
إفتری: چێکر؛ هەکو دبێژن ژ بنێ پێ خۆ چێکر.

إفتسل: ژ بنێ دارێ ڤەکر و چاند(شتل).
إفتص: ژێ ئینادەر.
إفتصد: دەمار بری یان شەقکر.
إفتصل: ١- ڤەگوهازت. ٢- شیرڤەکر.
الإفتضاح: فهێتبوون، رویرەشبوون، شەرمزاربوون.
الإفتضاخ: داقوتان.
الإفتضاض: ١- بژکین. ٢- رێهتنا پیچپیچە.
إفتضح: فهێتبوو.
إفتضخ: داقوتا.
إفتطر: ئافراند.
إفتظ: ئاڤا عویرکێ حێشترێ ڤەخوار پشی کو دەڤێ وێ گرێدای و نەهێلای بچەریت.
الإفتعال: کرن یان گۆتنا چێکری و نەیا دورست.
إفتق: ١- دارێهت و لێکر(عەوری). ٢- کفش و دیابوو.
الإفتقاد: ١- بەرزەکرن. ٢- سەرەدان.
الإفتقار: ١- فەقیربوون. ٢- پێدڤیبوون.
إفتقد: ژ دەست دا.
إفتقر: ١- پێدڤیبوو. ٢- فەقیربوو.
أفتسک: ١- کوشت. ٢- ب خافلەتی ڤە کوشت. ٣- گەلەک پێڤەما.
الإفتکار: هزرکرن.
الإفتکاک: ژێکڤەبوون.
الإفتلال: لێکزڤرین، بادان.
إفتلت: ١- ژ نک خۆ چێکر. ٢- ب لەز بر. ٣- ب لەز کر.
إفتلذ: پیچەک بر.
أفتن: ١- بۆ خۆ راکێشا. ٢- سۆت. ٣- هێلا حەژ وی بکەت. ٤- دسەردابر. ٥- ئێخستە بەلایێ. ٦- سەربۆرکر.
إفتن: ١- هونەر تێدا کر. ٢- بەرفرەهکر. ٣- راست و چەپ هاژۆت.
الإفتنان: دسەردابرن.

الإفتيات: غاردان بۆ کارەکی بەری خەلکی ب هەلویستەکێ ژخۆرایی.
أفج: ١- گیرۆبوو. ٢- چوو و بەلاڤبوو.
أفجى: ١- مەزاحتنەکا زۆر ل عەیالێ خۆ کر. ٢- زکێ وی مەزنبوو.
الأفجى: لنگفرِ.
الإفجار: پەقاندن.
إفجــــر: ١- پـــەقی. ٢- کـــوفری کـــر. ٣- ژ بنئـەمریا خـودێ دەرکـەڤت. ٤- ژ رێ دەرکـــەڤت. ٥- گونـــەهکرن. ٦- زنـــاکر. ٧- چاڤێت وی وەستیان. ٨- ساخبوو.
أفجــر: ١- لـــێ بـــوو ســـپێدە. ٢- گەهشـــتە سپێدێ.
أفجع: خولی ب سەری وەربوو؛ مسیبەتەک ب سەری هات.
الأفجل: یێ لنگفرِ.
الأفجم: یێ هەردو رِەخێت دەڤێ وی د ستویر.
الإفحاش: گەلەک کرێتکرن.
إفحام: ١- کرنە رەژوی. ٢- متکرن.
أفحج: پاشڤەچوو.
أفحش: ١- شۆلێ خراب کر. ٢- قەلسیکر. ٣- کریار ژ تخوییی دەرئیخست.
أفحم: ١- ب دەلیلا بێ دەنگ کر. ٢- وەلێکر کو ئێدی نەشێت هەلبەستا بێژن. ٣- کرە کری هەنا دەنگێ وی چێک بووی. ٤- لێ بۆ تاری.
الأفحوص: ئەو جهە یێ کەدیک ڤەدکۆلت دا هێلا تێدا بکەت.
الإفخام: مەزنکرن.
أفخم: مەزنتر، پلەبلندتر.
الأفخم: یێ مەزنتر.
أفد(بفتحتين): لەزکر.
أفد(بالفتح والكسر): لەزۆکی.
أفدح: دیت یێ مەزنە.
أفدس: تەڤنپیرک کەتنە مالا وی.
أفدع: تیڤلاند و پیچەک شەق کر.
إفدغ: تیڤلی.
أفـدم: ١- دەربێنـــک ئێخســـتێ. ٢- ســـەفینک ئێخستێ.
أفدى: پارە هەمبەر ئازادکرنا وی قەبیل کر.
أفذ: ١- کرە کت. ٢- کتـەک ئینـا. ٣- تێژکـەک ب تنێ ئینا.
الأفذ: تیرا بێ پەرِ.
أفر(بتشـــديد الـــراء): ١- هـــێلا برِەڤـــت. ٢- شەقکر.
الأفر: یێ دەڤ و گرنژین شرین.
الأفرة(بالضم): ١- تێکهەلبوون. ٢- دژواری.
الإفراج: بەردان؛ ئازادکرن.
الإفراخ: چویچەلۆک دەرئێخستن.
الإفراد: کتکرن.
الإفـــراز: ١- ژێکجـــوداکرن. ٢- تشـــتێ ژ تشـــتەکی دەردکـــەڤیت وەکـــی ئـــەوێت ژ غوددەییێت لـەشـێ مرۆڤی دەردکەڤن.
الإفراض: سەپاندن؛ فەرضکرن.
الإفراط: زێدەکرنا ژ تخوییی دەرکەڤتی.
أفرث: عویرک شەقکر و عویرگویش ڤالاکر.
أفرح: ١- کەیفخۆشکر. ٢- بارێ وی گران کر.
أفـرخ: ١- ب تێـژک کـەت. ٢- دویماهیـا وی دیاربوو. ٣- نهێنیا خۆ دەرەهی کر.
أفرد: ڤەدەرکر.
أفرز: ڤەدەرکر.
الأفرز: یێ پشت کۆد.
الأفـــرس: ١- یـــێ پێشـــبینیا وی ژ هـــەمیا دورستتر. ٢- یێ سوارچاکتر.
أفرش: ١- پەحنکر. ٢- رِازاند. ٣- تایێت خۆ رِاهـــێلان. ٤- بلاتینـــک لـــێ زێـــدەبوون. ٥- دانا عەردی.

أفرط: ١- لەز تێدا کر. ٢- هنارت. ٣- لێ مر. ٤- بەری هەڤالێ خۆ دەست پێ کر. ٥- ژ بیر کر و هێلا. ٦- ژ تخوبێ دەرکەڤت. ٧- بچویکەکێ وی یێ نەبالق مر. ٨- ژبیرکر و هێلا. ٩- ژبیرکر. ١٠- هێلا. ١١- ژ تخوبێ دەربازبوو.

أفرع: ب سەرکەڤت.

الأفرع: ١- یێ پرچێ وی دورست؛ نەحەوێس. ٢- بەژن بلند.

الأفرغ: یێ ڤالا.

أفرغ: ڤالاکر.

الأفرق: ١- یێ پرچا سەرێ وی یان رهێت وی بووینە دو فلق. ٢- ددانفر؛ یێ ددانێت وی ژێک فر. ٣- دیکلێ کومرکا وی بوویە دو. ٤- ئاژەلێ شاخێت وی هەر ئێک بۆ قامەکێ چووین. ٥- ترسنۆک.

أفرق: بەرزەکر.

أفرک السنبل: گەهشتە رادەیێ پەرخاندنێ دا دان ژێ دەرکەڤیت.

الأفرم: ١- ددانهەرفتی. ٢- یێ تمبلکێ دفنا وی هاتیە برین.

الإفرند: جەوهەرێ شیری یان یێ خەنجەرێ.

إفرنج: مللەتێ ئەوروپا.

أفری: ١- بری و شەقکر. ٢- چێکر و ب سەرێکڤەئینا. ٣- پەقاند. ٤- شەقاند. ٥- پرتپرتکر. ٦- بری.

أفز: ترساند؛ بزداند.

الإفزاع: ١- ترساندن. ٢- دهەوارێ هاتن.

أفزع إلیه: هەوارا خۆ گەهاندێ.

أفزع: ١- ترساند؛ بزداند. ٢- هشیاربوو.

الإفساد: خرابکرن.

أفسد: ١- خرابکر. ٢- پویچکر. رزاند.

أفسل: شتل ژ ماکێ ڤەکر.

أفشی: ١- بەلاڤکر. ٢- دەرەهیکر.

الإفشاء: ١- بەلاڤکرن. ٢- دەرەهی کرن.

الإفشال: ١- ترساندن. ٢- کارتێکرن و شکاندن.

الأفشغ: ١- ئاژەلێ شاخێت وی هەر ئێک بۆ لایەکی چووی. ٢- مرۆڤێ ددان فر.

الأفشین: جۆرەکێ نڤێژایە ل نک (یۆنانی)یا.

أفصح: ١- ب رەهوانی و رۆهن ئاخڤت. ٢- رۆناهیا وی دیار بوو(سپێدە). ٣- زەلالبوو. ٤- کەفا وی چوو و نەما(شیر). ٥- روهن و ئاشکرا بوو. ٦- مەبەستا خۆ دیارکر. ٧- دەربری، رۆهنکر.

أفصد: شەقبوو.

أفصل: دەمێ شیرڤەکرنا وی هات(بچویک).

أفصم: قەتبوو.

الأفصم: یێ پچیای.

الإفضاء: ١- ڤالاکرن. ٢- دەرەهیکرن.

الإفضال: قەنجی لێکرن.

أفضح: هەتکا وی بر، شەرمزارکر.

الأفضح: سپیێ نەگەلەک سپی.

أفضخ: دەمێ پەرچقاندنێ هات.

الأفضل: باشتر.

أفضل: هندەک ژێ هێلا.

أفضی: ١- فرەهبوو. ٢- تێراکر. ٣- نیشادا؛ تێگەهاند. ٤- دەرئێخستە دەرڤە. ٥- گەهشتە نک. ٦- دەرکەڤتە عەردێ چۆل و بەرفرەه. ٧- پەحنکا دەستێ خۆ دانا عەردی.

أفطأ: ١- حالێ وی خۆشبوو. ٢- خوارن دایێ. ٣- بێ تۆرەبوو.

الإفطار: ١- رۆژی پێدانەخوارن. ٢- فتاەرەکرن.

الإفطام: شیرڤەکرن.

الأفطح: تشتێ پەحن.

أفطر: ١- رۆژیا خۆ خوار یان شکاند. ٢- تیککر.

الأفطس: دفنپان.
أفطـــم: ١- دەمـــێ شـــیرڤەکرنا وی هـــات (بچویـــک). ٢- گەهەشـــتە دەمـــێ شیرڤەکرنێ.
الأفطور: پەقێت ل دفن و سەروچاڤا چیدبن.
أفطع(مفظع): یێ ژ توخوییی دەربازبووی.
أفعى: مار.
الأفعاء: بێهنێت خۆش.
إفعال: کولیلکێت وی ڤەبوون.
إفعام: تژیکرن.
إفعل: بکە.
أفعل: کولیلکێت وی ڤەبوون.
أفعم: تژیکر.
أفعوان: مارێ نێر.
إفعوعم: تژیبوو و دسەردا چوو.
الإفعى: مار.
الأفعولة: کریارا خراب و عنتیکە.
أفغم: تژی بێهن کر.
أفغى: ١- کەتە کولیلکا ئانکو کولیلک دان. ٢- کولیلکێت وی بشکورین. ٣- فـەقیربوو پشـتی حالخۆشـییێ. ٤- کرێتبـوو پشـتی جـــوانییێ. ٥- نەگوهـــداریکر پشـــتی گوهدارییێ.
الأفق: ئاسۆ.
إفقاء: پەقاندنا چاڤی.
إفقار: فەقیرکرن.
أفقد: ژ دەستچوو.
الأفقد: یێ خۆ بەردایە ئاخێ.
أفقر: فەقیرتر.
أفقع: ١- حالێ وی نەخۆشبوو. ٢- فەقیربوو.
الأفقع: یێ گەلەک سپی.
أفقم: فرەهبوو.
الأفقـم: ١- یـێ ددانێـت وی یێـت بـەرێ دەڤـی یێــت ســلال نەکەڤنــە ســەر یێــت خــوارێ. ٢- یـــێ زێـــدە مـــەزنبووی و ژ تخـــوییی دەرکەڤتی.
أفقه: زاناتر.
أفقهه: نیشادا.
أفقي: ئاسۆیی.
أفک: ١- لێ گوهارت. ٢- باران لێ نەهات. ٣- قولپی. ٤- درەوکر.
الإفک: درەو.
أفکل: ڤەلەرزی چ ژ ترسا یان ژ سەرما.
الأفکل: کۆما مرۆڤا.
أفل: ئاڤابوو.
أفل(بتشـــدید الـــلام): ١- چـــوو و زڤـــڕی. ٢- مالێ وی چوو.
الإفلاس: بێپارەیی، دەستڤالابوون ژ پارەی.
الإفلاق: کەرکرن.
أفلت: بەردا.
أفلج: ١- ددانێت وی ژێک فرە بوون. ٢- یا ڤیای ب دەستڤەئینا. ٣- ب سەرکەڤت.
الأفلج: ددانفرە.
أفلح: قورتالبوو.
الأفلح: یێ لێڤا وی یا ژێری شەق.
أفلس: دەستڤالابوون ژ پارەی.
أفلک: گوروڤربوو؛ خربوو.
الأفلـک: یـێ ل دۆر گـرێ ڤـەدەر و ب تنـێ دزڤرِت.
أفلى: ١- چوو بیابانێ. ٣- شیرڤەکر. ٣- ب خودانکر.
الإفلیکـان: ١- هەسـتیکێت چاڤـا کـو دکەڤنـە پەحنکا دەڤی. ٢- دو پرتێت گوشـتی نـە ب پەحنکا دەڤی ڤە.
إفناء: ژناڤبرن، نەهێلان.
أفناء: نەنیاس.
أفنخ: ١- شیاییێ. ٢- هەرشاند. ٣- شکاند.
أفند: ١- بێ هش و عاقل بـوو. ٢- خەلـەتبوو. ٣- عـەقلێ وی لاوازکـر. ٤- بـێ هـش و بیـر کر.

الأفند: پیرێ بێ هش و بیر.
أفنق: خۆشی دیت پشتی نەخۆشیێ.
أفني: ١- خلاسکر؛ قوتبرکر. ٢- نەهێلا.
الإفنیکة: مریکانە؛ جهێ پەرێت کوریێ تێرا دهێن ژ بالندەی.
الإفهاء: دەبەنگی.
الإفهام: تێگەهاندن.
أفهر: ل جەژنا (الفهر) یا جوهیا ئامادەبوو.
أفهم: تیگەهاند.
الأفهم: تێگەهەشتیتر.
الأفهود: سنێلەیی قەلەوێ بێ قوسیر.
الأفود: جلکێ سەرۆکێ زاناییێت جوهیانە (عبری)یە.
أفوغ: دەڤمەزن.
الأفوق: تیرا جهێ ژەهێ ژێ شکەستی.
الأفول: ئاڤابوون.
أفیاف(الفیف؛ الفیوف؛ الفیفی): ١- بیابانا بێ ئاڤ. ٢- دەشت؛ عەردێ راست.
أفیح: بەرفرە.
الأفیح: یێ بەرفرەهـ.
أفیون: کەرەستەکێ هۆشبرە ژ گیایەکی دەردئێخن دبێژنێ: (خشخاش).
أقات: ١- قویتێ وی دایێ. ٢- شیایێ. ٣- پارازت. ٤- پێچێبوو.
أقاحي الأمر: دەستپێکا شۆلێ.
أقاد: ١- گونەهبارێ کوژەک ژ پێش کوشتی ڤە کوشت. ٢- کەتە پێشیێ.
الإقاع: دگەلێکهاتنا دەنگا د سترانێ دا.
الأقاقیا: دارەکە ل جهێت گەرم شین دبت، کولیلکا زەر ددەت، دبێژنە ڤێ دارێ (الشوکة المصریة).
أقال: ١- ژ کەڤتنێ رابوو. ٢- لێبوری. ٣- گرێبەستا فوتنێ هلوەشان. ٢- دەستێت وی ژ کاری ڤەکرن ئانکو بەتالکر.
الإقالة: دەست ژ کاری بەردان.
أقام: ١- ما و نەچوو. ٢- سازکر. ٣- راستکر. ٤- بەردەوامکر. ٥- ب سەرئێخست. ٦- قامەت گرت (یا نڤێژێ). ٧- تمامکر (نڤێژ).
الإقامة: ١- بەردەوامکرنا کاروکێ وەکی کرنا نڤێژێ. ٢- مان. ٣- دەستویریا مانێ. ٤- خۆجهبوون. ٥- دەستویریا خۆجهیێ. ٦- مانا بەروەخت. ٧- دەمێ مانێ.
الأقب: ناڤتەنگزراڤ.
الأقباط(القبط): کۆما (القبطي)ە، کو دبیتە خەلکێ رەسەنێ وەلاتێ مسرێ.
الإقبال: ١- هاتن. ٢- شەنس؛ بەخت؛ تالع.
أقبح: کرێتر.
أقبر: ١- فەرمان دا کو بکەنە دگۆرێ دا. ٢- کرە د گۆرێ دا. ٣- گۆرەک بۆ چێکر. ٤- هێلا بهێتە بنگۆرکرن.
أقبس: نیشا دا.
الأقبص: ١- یێ پێت خۆ دخشینت. ٢- سەرمەزن. ٣- سڤکێ زیرەک.
أقبض: دەستکەک بوو چێکر.
أقبل: هات.
أقبن: ژ بەر دوژمنا رەڤی.
إقتات: ١- خوار. ٢- بوو خۆ کرە قویت.
إقتاد: هاژۆت؛ سەرێ وی کێشا؛ بر.
إقتار: قەوارت؛ قەوراند.
إقتاز: خوار.
إقتاس: پیڤا.
إقتاف: ل دویڤ چوو.
إقتال: ١- حوکم لێ کر. ٢- گوهارت. ٣- هلبژارت.
الإقتام: ١- لێکڤەکرن. ٢- سویندخوارن.
إقتان: ١- جوانبوو. ٢- خەملی. ٣- دەست ب خۆ خەملاندێ کر.
الإقتباس: ژێبرن؛ پێ هلکرن؛ ژ بەر کو (قبس) بزۆتە.
إقتباض: ١- وەرگرتن. ١- لەپ لێدان.

إقتبس: ١- بزۆتەک ژێ بر. ٢- مفا ژ زانینا وی دیت. ٣- مفا دیت. ٤- فیربوو. ٥- رستەیەک یان گۆتنەک کرە د ناڤ ئاخڤتنا خۆ دا.
إقتتل: ب شەرچوون.
إقتثم: ١- خرڤەکر. ٢- بێ بنیاتکر؛ ژناڤبر.
إقتثى: خرڤەکر.
الإقتحام: بژۆرکەڤتنا بکوتەکی.
إقتحى: هەمی بر.
إقتد: شەقبوو.
الإقتداء: ب دویڤکەفتن.
الإقتداح: بەر و ستە لێکدان ژ بۆ هلکرنا ئاگری.
الإقتدار: ١- پێچێبوون. ٢- شیان.
إقتدر: شیایێ.
إقتذى الطائر: قرش ژ چاڤێ خۆ هاڤێت ب رێکا خوراندنا سەرێ خۆ.
أقتر: ١- هێلا دویکێلێ بکەت. ٢- کەرەستەیی بووندار ل خۆ کر. ٣- قەلسی کر و ژیار لێ تەنگ کر.
الأقتر: ١- قەلس. ٢- رنگێ دویکێلی.
الإقتراب: نێزیکبوون.
الإقتراح: ١- پێشنیار. ٢- پێشنیارکرن. ٣- د رێڤەبرنا فەرمانبەریا دا دبیتە: پێشکێشکرنا بۆچوونەکێ بۆ ئیدارێ. ٤- د یاسایێ دا: دبیتە بۆچوونەکە دهێتە پێشکیشکرن ژ بۆ دانوستاندنێ، یان دهێتە پەسەندکرن یان رەتکرن.
الإقتراض: دەینکرن؛ قەرکرن.
الإقتراع: ١- پشککێشان. ٢- دامەزراندنا ل دویڤ شەنسی. ٣- دەنگدان. ٤- کریارەکێ ئەندامێت دەستەکەکا سیاسی یا ریکخراوەکێ ب ریکا وێ بۆچوونێت خۆ ل سەر بریارەکێ یان کێشەکێ ددەن. ٥- کۆما کریارێت هلبژارتنێ نە وەکی کرنا کارتێت هلبژارتنا د سندۆقێ دا و ژێکجوداکرنا دەنگا و راگەهاندنا ئەنجاما.
الإقتراف: ١- کرنا کارێ؛ ب ددەستڤە ئینانا تشتی. ٢- تێکەلیا د گەل کارێ خراب.
الإقتران: ١- پێکڤەگرێدانا دو تشتا وەک مەهرێ یان هەڤالینیێ. ٢- کەتنەبەرێکا رۆژێ هەسارەکێ دی ئانکو کەتنا رۆژێ و هەسارەکی (بۆ نموونە هەیڤێ) و عەردی ل سەر ئێک هێل هینگێ دێ غەیرین پەیدا بیت چ بۆ رۆژێ چ بۆ هەیڤێ.
إقترب: ١- نێزیکبوو. ٢- دەست دانە کێلەکێت خۆ.
إقترح: ١- پێشنیارکر. ٢- ل جهێ نەهاتی یە کۆلان یان ئاڤ لێ نە کۆلا(بیر). ٣- ئاڤراند. ٤- هلبژارت. ٥- سەرپێ گۆت. ٦- لێ سیاربوو بەر کەسەک لێ سیار ببت. ٧- ژ نک خۆ چێکر یان ژ هزرا خۆ دەرئێخست. ٨- بێی کو هزرا خۆ بکەت خواست.
إقترش: فەسادی لێکر و هەولدا زیانێ بگەهینیتێ.
إقترض: ١- بەحسێ وی ب خرابی کر. ٢- دەینکر.
إقترع: پشک هاڤێت.
إقترف: ١- کر. ٢- هلگرت.
إقترن: پێڤەنویسیا.
الإقتسام: ل خۆلێکڤەکرن.
إقتسم: داخوازا لێکڤەکرنێ کر.
إقتشر: رویسکر.
إقتص: ١- ل دویڤ چوو؛ بەحسک ٢- سزادا. ٣- ل دویڤچوو.
الإقتصاد: ١- ئابۆر؛ ئابۆریکرن د مەزاختنا تشتی دا. ٢- ژبەرهێلانا تشتی؛ ئانکو تێراکرن و ژبەرهێلان. ٣- کۆمەکا بزاڤ و چالاکیا نە پەیوەندی یا هەی ب بەرهەمی و لیکڤەکرنا سامانا و مەزاختنا وان ل سەر جڤاکی.
الاقتصاد: یێ ئابۆری.

الإقتصادية: ئابۆری.
الإقتصار: خۆ بهویڤییێ ڤە هێلا.
الإقتصاص: ستاندنا حەقێ ئێکی ژ ئێکی ب رێکا سزادانێ.
إقتصب: بری؛ قەتکر.
إقتصد: ١- ئابۆری تێداکر. ٢- رستبوو.
إقتصر: پێ بەسکر.
إقتصل: بری.
الإقتضاء: ١- خواستن. ٢- پێدڤیاتی یا ل دویڤ بریارێ.
الإقتضاب: ١- برین. ٢- سەرپێکرنا کاری.
الإقتضام: کراندن؛ کۆژتن.
إقتضب: بری.
إقتضى: ئەداکر(دەین).
الإقتطاع: ڤەبرین؛ ژێڤەکرن.
الإقتطاف: جنین.
إقتطع: پرتەک ژێ بری.
الإقتعاط: گرێدانا کولاڤەدەرسۆکا ب وی شیوەی کو لفکیت دەرسۆکێ د بن ئەرزنکی را بچن.
إقتعل: ب دەستێ داقوتان.
الإقتفاء: ل دویڤچوون.
إقتفى: ١- ل دویڤ چوو. ٢- بۆ وی تەرخانکر. ٣- هلژارت.
أقتفل: هاتە دائێخستن.
إقتفن: د پاتکێرا سەرژێکر.
الإقتلاع: هلکێشان.
إقتلد: لەپەک تێ هلنا.
إقتلز: قورچدا.
إقتلع: ١- ژ بنێ ئینادەر. ٢- هاتەدەر.
أقتله: ئینا بەر کوشتنێ.
الأقتم: ١- تشتێ تۆز ل سەر. ٢- دلخراب.
أقتم: رەشبوو.
إقتم: رامای.
إقتمش: ژ ڤێرێ و وێراهە خوار.
إقتن: رابوو.
إقتنى: ١- خرڤەکر و خۆ هلگرت. ٢- کۆلا.
الإقتناء: ١- خرڤەکرن و هلگرتنا تشتی. ٢- کۆلان.
الإقتناع: پێ قائیلبوون.
الإقتناص: نێچیرکرن.
إقتنت: کەتە بن ئەمری.
إقتنص: نێچیرکر.
إقتنع: قائیلبوو.
إقتنى: ١- کۆمکر و بۆ خۆ بر. ٢- گرت (شەرمێ).
إقتهى: دلێ وی رەشبوو و نەچوویێ.
إقتوى: تشتەک ب تشتەکی ب هێز ئێخست.
أقحى: بەیبوین لێ شینبوون.
أقحط: ١- بوو بێ بارانی و هشکی. ٢- بوو خەلا؛ بوو کولب.
أقحم: ١- بێی کو هزرا خۆ تێدا بکەت کرە د ناڤ شۆلێ دا. ٢- کوتەکی لێکر و هێلا کاربدەتێ.
الإقحوان: بەیبوین.
أقداف القصر: ئودێت قەسرێ یێ ل هنداڤی خانی.
الإقدار: شیاندن.
الإقدام: ١- دلێری؛ مێرخاسی.٢- چوونا بەر ب پێش.
الأقدح: مێش.
إقدحر: خۆ بۆ شەر و خەبەرا ئامادەکر.
أقدر: ١- هێلا بشێتێ. ٢- د قازانێ دا کەلاند.
الأقدر: یێ ب شیانتر.
الأقدس: پیرۆز؛ پیرۆزتر.
أقدع: ١- هێلا بەس بکەت. ٢- جڤین دان؛ خەبەر گۆتن.

الأقدم: ١- کەڤنتر. ٢- شێر.
أقدم: هات.
الأقدمية: پێشتری؛ پێشایی.
أقدى: ١- ژ وەغەرێ زڤری. ٢- پیربوو و مر. ٣- بێهنا وی بەلاڤبوو.
الأقذاء: مرۆڤێت چونە.
أقذر: دیت یێ پیسە.
أقر: ١- دانپێدانکر؛ ئیعترافکر. ٢- خۆجهکر.
أقرأ: ١- هێلا بخوینت. ٢- گەهاندێ. ٣- نێزیکبوو. ٤- گیرۆبوو. ٥- ل دەمێ خۆ هات(با).
إقرأ: بخوینە.
إقرأ عنه: ١- هێلا و چوو. ٢- ئاڤابوو.
الأقرأ: ١- یێ زیرەکتر د خواندنێ دا. ٢- یێ خواندن رِوهنتر. ٣- یێ پتر دخوینت.
الإقراء: دانەخواندن.
الإقرار: ١- دانپێدان؛ ئیعتراف. ٢- دەنگ ل سەر دان. ٣- ئامانێ قەسپا یان یێ خورمێ. ٤- خۆجهکرن. ٥- بریار ل سەر دان.
الإقراض: بقەردان.
الإقراع: پشککێشان.
الإقران: پێڤەگرێدان.
أقرب: نێزیکتر.
أقرباء: کۆما(قريب)ە کو دبیتە کەسوکار.
الأقرح: ١- سپێدە. ٢- ئەنیچالێ پنیەکا هندی دەرهەمەکی ل ئەنیا وی.
أقرد: ب عەردی ڤە نوبسیا.
أقرس: قەرسی.
أقرض: ب دەین دا، ب قەر دا.
أقرع: کەچەل.
أقرن: ب شاخ؛ خودان شاخ.
إقرنصع: جلکێت خۆ د خۆ وەرکرن.
أقرى: ١- داخوازا حەواندنێ وەک مێهڤان کر. ٢- گوند بەرنەدا.
أقزل: لەنگەر.

أقسط: ١- عەدالەت کر. ٢- زۆرداریکر؛ ژ تخوبێ دەرباس بوو.
الأقسط: یێ عادلتر.
أقسم: سویندخوار.
الأقشر: ١- یێ تیڤلی. ٢- یێ دفنا وی ژ بەر گەرما تاڤێ تیڤلی. ٣- یێ پنییێت سپی لێ. ٤- پنیپنی. ٥- یێ گەلەک پرسیارا دکەت.
أقشع: ١- بەلاڤبوو. ٢- بر.
إقشعر: ١- تەزینک ڤێدا چوون. ٢- ڤەلەرزی. ٣- رەنگێ وی هاتە گوهۆرین. ٤- موی بوونە زخت.
الإقشعرار: تەزینک ب سەرداچوون.
الأقعص: ١- یێ ئاسێ و موکم. ٢- درێژ وخلاس نابت.
إقعنسس: گیرۆبوو و پشت و پشت زڤری.
أقص: ١- حالێ وێ دیاربوو. ٢- سزادا.
الإقصاء: دویرکرن.
الأقصاب: رویڤیک.
أقصد: خۆمەزننەکە.
أقصر: ژ خۆرایی دەست ژێ بەردا.
أقصر: کورت؛ کورتتر.
أقصر: کورتبوو.
الإقصليص(الحماضة): گیایێ ترشۆک.
الأقصم: ١- ددانشکەستی د نیڤێ رِا. ٢- یێ ددانێ وی یێ بەرێ دەڤی لێ شکەستی. ٣- شاخشکەستی.
الأقصوصة: ١- چیرۆکا ژ کورتەچیرۆکێ کورتتر. ٢- ئاخڤتن. ٣- رویدان. ٤- کریارا هاتیە رِویدان.
أقصى: دویرکر.
الأقصى: یێ دویرتر.
أقض(بتشديد الضاد): تۆزەویبوو و زڤربوو.
أقض: هاتەخوار.
الأقط: بندەنک.
الإقط: کەشک.

الإقطاع: ١- دەرەبەگی. ٢- سیستەمەکی سیاسی جڤاکی یە، ل دویڤ دەم و جها گەلەک جۆر ژێ هەبوونە، ل سەر وێ چەندێ یێ ئاڤایە کو سەرۆک بۆ جێکرێت خۆ پارچەیێت عەردی ژ ملکێ گشتی ڤەبڕن و بۆ وان و دویندەها وان بکەنە ملک. ٣- هەر سیستەمەکێ ڕێ بدەتە خودانێت ملکی ب دویڤ دلێ خۆ سەرەدەرییێ د گەل ملکێ خۆ و ئەوێت تێدا کاردەن بکەن.

الإقطاعة: پارچەیەکا عەردێ خەراجێ یە ژ بۆ سەربازا دهێتە تەرخانکرن دا دەرامەتێ وێ ل وان بهێتە مەزاختن.

الإقطاعي: دەرەبەگ.

الإقطاعية: دەرەبەگی؛ سیستەمێ دەستهەلاتا پێڤانا ملکێ کرمانجا یا ژ لایێ ئاغا و بەگ شێخا ڤە دهاتە کرن.

أقطر: ١- کرە دلۆپ. ٢- ئێخستە سەر کێلەکەکێ.

أقطع: ١- پێ دا برین. ٢- ژ هێکا خلاسبوو. ٣- هشکبوو. ٤- قوبتێ وی ڤەبری.

الأقطع: ١- قوتۆ؛ دەستقوت. ٢- ب ئێک دەستی.

أقطف: دەمێ چنینێ نێزیکبوو.

إقطوطع: ژ جهێ سار چوو جهێ گەرم.

الأقطوعة: ئەو نیشانە یا کو ژنک بۆ ژنکێ ڤریدکەت دا بزانت یا ژێ سلە.

أقعى: ١- ل سەر تلکێت قوینا خۆ ڕوینشت. ٢- پشت و پشت زڤراند.

إقعال: ١- بەلگێت کولیلکا ب دەستێ خۆ ژ دارێ وەراندن. ٢- ڕابووڤە و ڕاوەستا.

الإقعاء: ڕوینشتنا مرۆڤ هەردو تلکلێت قوینێ ل سەر ئاخێ ددانیت.

الإقعاد: دانەڕوینشتن.

أقعد(بالفتح): ١- دانا ژقوونڤە. ٢- هندی مرۆڤێ ڕوینشتی دکۆلت ژێ ئینادەر(بیر).

أقعد(بالضم): ئێشا ژپێکەتنێ گرت.

الأقعد: یێ باب ژ باپیرا نێزیک.

أقعر: ١- کویرکر. ٢- شکلی وی ل بنێ ئامانی دیاربوو(هەبڤ).

أقعس: ١- ل جهێ خۆ ما و نەلڤی. ٢- زەنگین بوو. ٣- یێ سەر و ستۆ و پشت خوابوو.

الأقعس: ١- یێ خۆجهـ. ٢- یێ سەر و پشت و ستۆ خوار. ٣- یێ ئاسێ و موکم.

أقعم: گەزت؛ پێڤەدا.

الأقعم: دفنخوار.

الأقعن: ١- یێ دفنا وی گەلەک کورت. ٢- یێ تمبلکێ دفنا وی بلند.

إقعنسس: گیرۆبوو و پاشڤەزڤڕی.

أقف: ١- دیت کو چەروان دهشکن. ٢- ژ هێکا خلاسبوو (مریشک). ٣- ژ ڕۆنکا ڕوهابوو.

الإقفال: کلیلدان؛ دائێخستن.

الأقفد: ١- ستۆخوار. ٢- ستۆستویر. ٣- یێ ل سەر پێشیا پێیا ب ڕێڤە بچیت و پاشیا وان نەدانیتە ئاخێ. ٤- یێ دەست و تبل کورت.

أقفر: ١- ژ مرۆڤا خالیبوو. ٢- ما بێ خوارن. ٣- برسیبوو. ٤- ژ مالا خۆ جودابوو و ما بتنێ.

الأقفز(المقفز): ئاژەلێ دەست و پێت وی د بن چۆکا دا د سپی.

الأقفس: ١- کوڕێ جارییێ. ٢- هەر تشتێ بلندبووی و خواربووی. ٣- ئەوێ تمبلکێ دفنا وی ستویر.

أقفص: بوو خودان ڕەکە.

إقعنفز: وەشا ڕوینشت هەر وەکی دڤێت خۆ پاڤێژت.

الأقفع: ١- خودانێ گوهێ قورمچی. ٢- یێ تبلێت وی سەرئەڤراز بووین. ٣- کوری کورت.
أقفل: ١- زڤری. ٢- زڤراند. ٣- کۆمکرن. ٤- هشکبوو. ٥- قفلکر؛ کلیلدا؛ دائێخست. ٦- هەمی ب ئێک جار دایێ. ٧- خرڤەکرن.
أقفن: د پاتکێڕا سەرژێکر.
أقل(بتشدید اللام): ١- کێمکر. ٢- بلندکر؛ راکر. ٣- فەقیربوو. ٤- شیا بهەلگریت.
أقل: کێمتر.
الإقلاع: ١- هێلان. ٢- نەمان.
الإقلاق: نەرحەت کرنا دلی.
أقلب: ١- گوهارت. ٢- دەمێ وەرگێرانا وی هات. ٣- ژ سەرڤە هشک بوو. ٤- مراند.
الأقلب: یێ لێڤ ڤاژی.
أقلت: ١- کوشت. ٢- خارابکر.
إقلحم: پیربوو.
أقلع: ١- کەلهەک ئاڤاکر. ٢- پەرۆکێ کەشتیێ بلندکر. ٣- دانەرێ. ٤- هێلا.
الأقلف: سونەتنەکری.
أقلم: هێلا خۆ د گەل ژینگەهەکا دی بگونجینت.
الأقلمة: هیگرنا حەیوانا یان یا گیایەکی کو خۆ دگەل سەڤایەکی یان ژینگەهەکێ بگونجینت.
إقلوح: ب سەرداهات.
الأقلیة: ١- کێماهی، یا ژ هەمیا کێمتر. ٢- لایەنێ کێکترین دەنگ د پەرلەمانی دا هەین. ٣- لایەنەکێ ئایینی یان یێ نژادی یێ ژمارەیا وی ژ هەمیا کێمتر د وەلاتەکی دا. ٤- لایەنێ کێمترین دەنگ د هەلبژارتنا دا ب دەستڤەئینان.

الإقلید: ١- دەزبیەکێ سفری یە د خەلەکا گوهارکی یان یا گوستیرکێ دئالینن. ٢- کلیل(یۆنانی) یە.
الإقلیم: هەرێم.
الإقلیمي: هەرێمگەر؛ یێ ل دویڤ رێبازا (الإقلیمیة) دچیت.
الإقلیمیة: رێبازا وانە یێت داخوازا هەرێمگەریێ دکەن (ریجیونالیسم).
الإقماح: بلندکرنا سەری دگەل نقاندنا چاڤا.
إقماع: ١- تێکچوون و رەزیلبوون. ٢- تەپەسەرکرن. ٣- بێڕوومەتکرن.
أقمح: ١- سەرێ خۆ بلنکر و چاڤێت خۆ نقاندن. ٢- کەتە فریکی(دەخل و دان).
أقمر: ١- کڤانێ هەیڤێ بوو هەیڤا تەکۆز. ٢- گەهەشتنا وی گیرۆ بوو تاکو سەرما ب سەردا هاتی(فێقی).
الأقمر: یێ سپی.
أقمرت لیلتنا: شەڤا مە رۆهنبوو.
الأقمع: یێ ستویراتی د چۆکەکێ وی دا هەی.
أقنا: ١- خرابکر. ٢- کوژت.
أقنی: ١- زەنگینکر. ٢- رازیکر و زەنگینکر. ٣- بەخشی؛ دا.
الأقنی: ١- دفنخوار. ٢- یێ هەستیێ دفنا وی بلند و کونێت وێ د تەنگ.
الإقناط: بێ هویڤیکرن.
الإقناع: قائیلکرن.
أقنت: ١- خۆ ل بەر کێمتکر. ٢- گەلەک ما ل سەر نڤێژێ.
أقنح: دارەک دا بن.
أقنس: خۆ ب رڤشتەکا کن ڤە گرێدا و ئەو ب خۆ یێ بێ عەسل.
أقنع: ١- دەستێت خۆ ل بەر خودێ ڤەگرتن و دوعا ژێ کر. ٢- دا بەر ئاڤێ دا تژی ببت (ئامان). ٣- بلندکر. ٤- سەرێ خۆ راکر. ٥- قائیلتر.

الأقنف: ١- بچویکیا گوها. ٢- پاتک سپی.
أقنف: گوهێت وی شۆر بوون.
الأقنـف: ١- گوهشـۆر. ٢- یـێ گوهـ کـورت و ستویر. ٣- پاتک سپی(دەوار).
أقوی: بهێزتر.
أقوس: ١- خوار. پشتقۆف.
أقوم: ڕاستر.
الأقنـــوم: ١- بنیـــات؛ بنواشـــە. ٢- کـــەس (سریان) یە. ٣- ل نک سۆفیا ئەو ژمارەیە یا زێدەنەبیت.
الإقنیز: دەنێ بچویک.
الأقهبان: فیل و گامێش.
أقهل: خۆ پیسکر.
أقهر: دیت یێ شکەستی یە.
أقهـــی: ١- بـــەردەوامبوو ل ســـەر ڤـــەخوارنا قەهوێ. ٢- حەزا وی بۆ خوارن و ڤەخوارنێ کێمبوو.
الإقواء: ١- بهێزکرن. ٢- کاڤلکرن. ٣- ئینانا سـەروایا مالکـەکێ د شعرێ دا نـە ل یێت دی.
أقوت: ژ مرۆڤا ڤالابوو؛ مرۆڤ لێ نەمان.
إقور: ١- تێکچوو. ٢- سستبوو. ٣- زکێ وی ما ب پشتێ ڤە.
الأقوس: ١- پشت قـۆف. ٢- سـەخت و درێژ (رۆژ). ٣- گەلـــەک تـــاری (شـــەڤ). ٤- دویر (جهـ). ٥- بلند و ل هنداڤا.
الأقـوف: یـێ ژ هـەمیا زیرەکتـر دڕاکرنـا دەوسـا دا.
أقــوی: ١- ژ هــەڤال و هــۆگرا ڤالابوو(جهـــ). ٢- ستویرتر لێکر. ٣- سەروا یا مالکـەکێ د شعری دا نەوەکی یێت دی ئینا. ٤- مـالا خۆ دانا جهـەکێ بـێ ئـاڤ و گیـا و دار. ٥- بهێزتر. ٦- بوو شوینوار. ٧- دانا عـەردەکێ بـێ مـرۆڤ و ئـاڤ و گیـا. ٨- ژ خودانـا ڤالابـــوو. ٩- هـــێلا هنـــدەک ژ هنـــدەکێ ســـتویرتر لـــێ بهێـــت. ١٠- ڤـــالاکر. ١١- زادێ وی خلاســبوو. ١٢- دەوارەکــێ بهێز هەبوو.

الأقود: ١- سەرنەرم. ٢- ستۆرەق. ٣- مرۆڤێ قەلس.
الأقور: یێ فرەهـ.
الأقوریات(الأقورون): مسیبەتێت مەزن.
الأقیال: کۆما (قیـل)ە کـو دبیتـە سـەرۆک یـان سەروەر یان شاهـ.
الأقیصــر: صـــەنەمەکێ ئێلێـــت(لخم وحـــذام وعاملة وغطفان) ل نێزیکی شامێ بوو، د چوونێ حەجێ و تـەواف دکرن، هـەر کەسـێ سـەرێ خـۆ ل نـک چێکربـا مسـتەکا ئـاری دگـەل دهاڤێت یێت ژ ئێلا(هـوازن) بـۆ خـۆ دچوونـە و ئـەو ئـار ب سپێهـ ڤـە دپـەحتن و دخوارن.
أکاح: ١- شەڕی وی کر و شیایێ.
أکاد: من دڤێت وەکی (أکاد أخفیها).
الأکادیمیـــة: خواندنگـــەها زانســـتی، ژ نـــاڤێ ئەکادیمۆسێ یۆنانی هاتیـە یـێ کـو بـۆ جارا ئێکێ خواندگەهەکا زانستی دانای.
آکار: بیستانچی، ڕەزڤان.
أکاسم: تێکرا تێکرا و بۆر(گیا).
الأکاف: کورتان و تشتێ دگەل وەکی تەنگێ.
الأکاف(بتشدید الکاف): کورتانکەر.
أکال(بتشدید الکاف): پڕخۆر.
أکب: ١- قەستکرێ و پیڤە ما. خۆ چەماند.
إکبأن: ١- ب عەردی ڤە ما. ٢- شکەست.
أکبح: زەبکر.
الأکبر: ١- یێ مەزن. ٢- یێ مـەزنتر. ٣- یـێ مەزنتر ژ هەر تشتەکی.
أکبر: ١- دیت یـێ مەزنە. ٢- مـەزنکر.
الإکبر(الأکبر): پێندڤە.
أکتی: شیا دوژمنێ خۆ.
إکتأب: غەمگینبوو.
إکتاب: ب کۆپی ڤەخوار.

الإكتآب: دامایيبوون؛ غەمگینبوون.
إكتاد: حیلە لێکر و خاپاند.
إكتار: ١- کولاڤدەرسۆک گرێدان. ٢- هندەک ئێخستنە سەر زکێ هندەکا. ٣- هاتە کوشتن و کەت. ٤- کوریا خۆ بلندکر ل دەمێ غارێ.
إكتاز: ب گۆزکێ ڤەخوار.
إكتال: پیڤا (بکڕ).
إكتام: روینشتە سەر سەرێت تبلێت پێی.
إكتان: ب خەم کەت بەلێ خەما خۆ ڤەشارت.
إكتان به: بوو کەفیلێ وی.
أكتب: ١- نڤیسین نیشادا. ٢- دیت کو نڤیسەرە. ٣- دەرێ وی گرێدا.
أكتب: بنڤیسە.
إكتبى: بۆ خۆ کرە بوخیر.
إكتبل: گرێدا؛ بەندکر.
الإكتتاب: نڤیسین.
إكتتب: ١- نڤیسی. ٢- بۆ گۆت و نڤیسی. ٣- کۆپیکر. ٤- نڤیسین نیشادا. ٥- خوازت بۆ بنڤیسن.
إكتتم: ١- ڤەشارت. ٢- زەربوو.
الإكتحال: چاڤکلدان.
إكتحل: چاڤێت خۆ کلدان.
إكتدح: بزاڤکر و رزق پەیداکر.
إكترث: پویتە پێ کر.
إكترى: کرێکر.
الإكتراء: کرێکرن.
الإكتساء: ل بەرخۆکرن.
الإكتساب: پەیداکرنا پارەی یان رزقی ب رێکا کاری.
الإكتساح: ب سەرداگرتن.
إكتسب: قەستکرێ و ب دەستڤەئینا.
إكتسح: ١- نەهێلا. ٢- هێرش کرە سەر و مال و ملکێ وان هەمی رامالی.
إكتسر: شکەست.
إكتسى: ل خۆ کر، ل بەر خۆ کر.
الإكتشاف: ڤەدیتنا تشتەکی ژ سرۆشتێ یا ژ پیشەسازیا.
الإكتشافات: ١- کۆما (الإكتشاف)ە. ٢- کارێ ڤەدیتن و دەرەهیکرنا کاروبار و نهێنییێت سرۆشتێ و زانستی.
إكتشف: ڤەدیت.
إكتظ: ١- حەبلی. ٢- تژی مرۆڤ بوو. ٣- تژی سینگێ وی بوو.
أكتع: ١- دەراندەر، رەبەق. ٢- یێ تلمچیای ژ زکمالک. ٣- تەکۆز، دورست وبێ کێماسی. ٤- یێ تبل کورت.
إكتفى: ١- بەسکر. ٢- بێمنەتبوو.
الإكتفاء: بەسکرن.
إكتفت: هەمی بۆ خۆ کۆمکر.
إكتفل: ١- ل پشتخۆ سیارکر. ٢- پشتگرکەک ل زینی کر و سیاربوو.
إكتلأ: بر.
الأكتم: ١- زکمەزن. ٢- یێ تیر.
إكتمى: ژ بەرچاڤچوو؛ بەرزەبوو.
أكثم: خۆ ڤەشارت.
الأكثم: ١- رێکا فرەه. ٢- یێ تژی.
إكتفأ: خوارکر دا یێ تێدا برژت.
إكتفى: بەسکر.
الإكتفاء: ١- بەسکرن ژ تشتی. ٢- د (علم اللاغة) دا دبیتە: ژێبرنا هندەک ژ ئاخڤتنێ ژ پێخەمەت ئاماکرنێ بۆ یا بەری وی وەکی: (سرابیل تقیکم الحر) ئانکو (البرد)ێ ژی.
الإكتفاء الذاتي: سیستەمێ وی وەلاتی یە یێ کو ژ لایێ ئابۆری ڤە خۆ بهێلیتە ب هویڤیا خۆ ب خۆڤە و خۆ ژ وەلاتێت دی بێمنەت بکەت، دبێژنە ڤی ئابۆری: (الإقتصاد المغلق).
الإكتفال: کەفالەتکرن.

إكتفر: چوو گوندی و ژێ نەدەرکەت.
إكتل: ١- گرنژی. ٢- برسقی.
الأكتل: ١- یێ دژوار. ٢- مسیبەت؛ بەلا.
إكتلت: ڤەخوار.
إكتلی: جولچیسکا وی تووشبوو.
الأكتم: ١- یێ زک گەلەک مەزن. ٢- یێ تێر.
الإكتمال: تەکۆزبوون؛ تمامبوون.
إكتمل: تەکۆزبوو.
إكتن: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- ڤەشارت. ٣- سپیبوو.
أكتن: پێڤە هێلا.
الإكتناز: خڕڤەکرن؛ گەنجینەدانا تشتی.
الإكتناف: ١- حەواندن. ٢- همبێزکرن.
الإكتناه: دویڤچوونا ل رهـ و ریشالێت تشتی دهێتەکرن.
إكتنز: ١- خڕڤەکر. ٢- کرە مفا.
إكتنع: ١- ئامادەبوو و نێزیکبوو.
إكتنف: ١- کرە گۆڤ بۆ حێشترێت. ٢- ل دۆر زڤری. ٣- کرە گۆڤ.
الإكتهال: پیربوون؛ ب ناڤسالڤەچوون.
إكتهل: ١- پیربوون، ب ناڤسال ڤەچوو. ٢- ژیێ وی کەتە د ناڤبەرا سیهێ هەتا پینجیێ دا.
إكتهی: مەزنکر و سەهم ژێ هلگرت.
إكتوی: ١- داخبوو. ٢- هاتە کەواندن. ٣- خۆ داخکر.
إكتوتی: ١- تژی کەرب بوو. ٢- گەلەک خۆ سالۆخەت دا بێی کریار.
الإكتیال: پیڤان ب خسمێ یان عەلبێ.
أكث: رهتژی.
أكث: رهیت وی تژی موی بوون.
أكثأ: پر موی بوون و درێژبوو(ریهـ).
الإكثار: زێدەکرن.

أكثر: ١- مشەکر. ٢- گەلەک ئینا. ٣- کرە گەلەک.
الأكثر: یێ پتر.
أكثم: ١- تژیکر. ٢- نیزیکبوو. ٣- خۆ ڤەشارت.
الأكثم: ١- رێکا بەرفرەهـ. ٢- یێ تژی. ٣- زەلامێ مەزن. ٤- یێ برسی. ٥- نێزیک. ٦- بەرفرەهـ. ٧- ئەوی زکێ خۆ ب خوارنێ مەزن کری.
إكحال: ١- یێ ب کل بوو؛ یێ کلدایی بوو. ٢- دەستپێکرن.
أكحل: هشکیا وێ دژواربوو(سال).
الأكحل: ١- ب کل. ٢- چاڤکلدایی. ٣- رەشکلدایی. ٤- دەمارا دەستی.
الأكحل: ١- رها سەرەکیا دەستی. ٢- یێ پشتا چاڤێت وی ژ قودرەتێ درەش. ٣- چاڤرەش.
آكد: خۆ ژێ پشت راست کر.
أكد: تەئکیدکر.
أكدی: ١- قەلسی د دانێ دا کر. ٢- کێمبوو (بالران). ٣- باران لێ نەهات و بوو هشکی(سال). ٤- ژ بەر سرێ کورتبوو (گیا). ٥- پشتی زەنگینیێ فەقیربوو. ٦- پێدڤیا خۆ ب دەستڤەنەئینا. ٧- گەهەشتە عەردێ رەق(سما دەواری).
أكداد(أكادید): ١- کۆمێت بژالە. ٢- رڤیایی.
الأكدة: باشمایا چەروانێ هاتی یە چەراندن.
إكدر: شێلیبوو.
الأكدر: ئەوێ رەنگێ وی شێلی.
أكدش: هندەک ژێ گۆت.
أكذب: درەوینکر.
الأكذوبة: درەو.
إكرأب: خەما وی دژواربوو.

الإكــرام: ١- پاداشــتکرن. ٢- قـــەدەرگرتن. ٣- بهەروەدان. ٤- مەردینی.
الإكرامية: پاداشت؛ دانا بەلاش؛ بەخشیش.
الإكراه: پێکرنا ب کوتەکی.
أكرج: رزی.
أكرس: چوو د کۆزێ ڤە.
الأكــرش: ١- زکمــەزن. ٢- کیلــەک مــەزن. ٣- مال مەزن(دەولومەند). ٤- مەزن.
الأكرع: یێ باق زراف.
أكرف: بێهنکرە میزێ و سەرێ خۆ بلند کر و لێڤا خۆ گورج کر(دەوار).
أكرم: ١- بقەدرتر. ٢- مەرتر.
أكرى: ١- کێمکر. ٢- ژ بۆ عبادەتی نەنڤست. ٣- زێدەکر. ٤- درێژکر.
الأكزيما: بیرۆڤ.
أكسى: جلک کرە بەر.
الأكسى: ١- یێ ژ هەمیا ب جلکتر. ٢- یێ ژ هەمیا پتر جلکا ددەتە پێدڤیا.
أكسب: دایێ.
الأكســح: ١- لەنگــەر. ٢- قورۆم(مەبەســت مرۆڤە).
الأكسدة: ئێکبوونا ئۆکسجینێ یا هەڤکاربوونا وێ دگەل کەرەستەکێ دی.
الأكســرخوس: پلەیــەکا کەنیســێ یــە ل نــک فەلێت رۆژهەلات.
الأكسع: ١- بنکوری سپی(بالندە). ٢- یێ د سەر سمی وی دا پنیەکا سپی لێ هەی. ٣- دەوارێ چال ئانکو بنیەکا سپی یان رەنگەکێ نە ژ رەنگێ وی ل ئەنیا وی.
الأكسجين: غازەکا بێ رەنگ و بێهنە، یا فەرە بــۆ بێنهلکیشــانێ و ســۆتنێ، ب رێژەیــا (٢٠%) د بای دا هەیە.
الإكســير: جەوهەرەکــە یــێ بنیــاتێ تشــتی دگهۆرت وەکی گوهۆرینا سفری بۆ زێری و دبێژنێ(حجر الفلاسفة).

الأكشــف: ١- یێ ناڤچاڤ رویت. ٢- شەرکەرێ بــێ مــەتال. ٣- یــێ ل شــەرا درەڤیــت. ٤- هەسپێ خواراتی د قۆپێ کوریا وی دا.
أكشف: وەسا کەنی و دوڤێ وی بەشبوو هەتا کو پرتییێت وی دەرکەڤتین.
الأكشم: ١- بەڤل. ٢- یێ د قۆپی را هاتیە برین.
أكشم: کێم.
أكفأ: ١- ب لایەکی ڤەچوو. ٢- خوارکر دا ڤـــــالا بکـــــەت. ٣- ســـــەروا گوهـــــۆڕی(هۆزانڤانی). ٤- بـــەرێ وی مشەبوو.
الإكفاء: گوهۆڕینا سەروا هەر مالکەکا هۆزانێ ژ پیتەکێ بۆ پیتەکا دی.
الأكفح: یێ رەش.
أكفر: ١- بوو کافر پشتی ئیمانێ. ٢- بەری وی دا کوفرێ.
أكفس: لنگخوار.
أكفل: بوو گەرەودار؛ بوو کەفیل؛ کەفالەتکر.
آكفه: کورتانکر.
إكفهــر: ١- تاریاتیــا دژواربــوو (شــەڤ). ٢- کەتــە ســەرێک و تــاری بوو(عــەور). ٣- رۆناهیــا وێ د تاریــاتیێ دا کفشــبوو (ستێر). ٤- سەروچاڤێت وی تێکچوون.
الأكل(بالفتح): خوارن؛ زاد.
الأكل(بالضم): بەرێ دارێ.
أكل(بتشديد اللام): وەستاند.
آكل: ئەوێ دخۆت.
آكل الأسماك: جانەوەرێ خوارنا وی ماسی.
آكــل البــراز: جانــەوەرێ خوارنــا وی ریلــێ جانەوران.
آكــل الجيفــة: جانــەوەرێ خوارنــا وی گوشــتێ کەلەخێت مرار و گەنی.

آكـــل الحشـــرات: جانـــەوەرێ خوارنـــا وی متشەمۆر.
آكل النمل: موێریخۆرک؛ جانەوەرەکێ بێ ددانە و تنێ ئەزمانەکێ درێژ پێڤەهەیە دادهێلیتە کونێت موێریا و دخۆت.
أكلا: ١- نـەهێلا بنڤـت(چاڤ). ٢- ڤێدا ئینا خوارێ و ڤێدا برە سلال.
الأكلأ: دویماهی.
إكـلاز: ١- خـۆ کـرە گولمچـک دا خـۆ تێـوەر بکەت. ٢- تێکچوو.
الأكلس: یێ تۆزکەویێ تاری.
أكلع: کەتە سەر و خڕڤەبوو.
الأكلف: ١- سەروچاڤ زیـوانی. ٢- رەنگـێ ب رەشی ڤە.
أكلف: هێلا لێ عاشق ببیت.
إكلوح: ژ خەما ددانێت وی قیچبوون.
الإكليد: کلیل.
الإكليـل: ١- تـاج. ٢- تۆڤـەکا جەوهەرایـــە ل سەرێ خۆ دکەن. ٣- سێ ستێرن د قووناغا هەیڤێ دا ل سـەر ستوینت ترازیێ و دکەڤنە سـەر ئنیـا دوپیشـکی(العقرب). ٤- قـەمتا ب زێر و جەوهەرا خەملاندی کو دبیتـە تـاج ژی.
إكليل الجبل: لەپکێ فاتمانەبیا.
إكليل الملک: خەندەکۆک.
إكليل النفساء: لەپکێ فاتمانەبیا.
أكم (بتشديد الميم): ١- هچـک بـۆ چێکرن. ٢- بەرگێ گولێ. ٣- بەرگێ فێقی.
أكمـــأ: ١- دومبـــەلان لـــێ مشـــەبوون. ٢- دومبەلان دانێ. ٣- پیرکر.
أكمـى: ١- نـــەدا (شـەهدەیی). ٢- چەکـدار کوشت. ٣- ژ پێش چاڤا بـر. ٤- کـرە دلـێ خۆ بکەت.
أكمة: ١- گـر. ٢- هـەر جهـێ ژ ڕەخ و دۆرێت خۆ بلندتر.
الإكمال: تەکووزکرن.
أكمد: ١- خەمێ دلـێ وی کـرت. ٢- گـەرمک دانێ.
الأكمد: رەنگگوهۆڕی.
أكمش: ١- سەرگوهانک دا سەر. ٢- لەزکر.
الأكمش: ١- یێ پێ کـورت. ٢- یێ نەشێت چو ببینت.
أكمل: تەکۆزکر؛ تمامکر.
أكمن: ڤەشارت.
الأكمه(كامه؛ متكمه): ١- کۆرە. ٢- کـۆرەیێ ژ زکماک.
إكمهل: خۆ پێکوەرئینا و نڤست.
أكن(بتشديد النون): ١- ڤەشارت. ٢- د دلـێ خۆ دا ڤەشارت.
أكنب: ١- زڤربـوو. ٢- شدیا. ٣- هاتە گرتن.
أكنش: لەز لێ کر.
أكنـــع: ١- خـــۆ چەمانـــد و نێزیکـــی خـــۆ رەزیلکرنێ یان خوازتنێ کـر. ٢- نێزیککر. چەنگ لێکدان دا برژێێتە خوارێ.
الأكنع: ١- دەسـتقوت. ٢- دەستشـل. ٣- یـێ کێم.
أكنف: هاریکر.
أكنى: ب ناسناڤێ وی گازیکرێ.
أكهى: ١- بەسـکر. ٢- سـەرێت تبلێت خـۆ ب هەناسا خۆ گەرمکرن.
الأكهاء: زەلامێت ماقویل.
الأكهى: ١- یێ سـەروچاڤ بنیێت ڕەش لـێ. ٢- ترسنۆکێ لاواز. ٣- بـەرێ بـێ تیـک و پەق. ٤- یێ بێهنا دەڤێ وی نەخۆش.
أكهب: هاتە گوهۆڕین.
الأكهب: رەنگگوهۆڕی.
أكهد: ١- وەستیا. ٢- وەستاند.

أكوى: پێڤەدا؛ گەزەک دانا.
إكوأد: پیربوو و ڤەلەرزی.
الأكورديون: ئامویرەکێ مۆزیکێ یە ب پفکرنێ دهێتە لێدان.
الأكــوع: یــێ هەســتییێ پشــتا تــبلا بــەرانی خواربووی.
أكول: چاڤبرسی، پرخوەرە.
الأكــوم: ١- یــێ بلنــد. ٢- حێشــترا کۆهــان مەزن.
أكوى: ئەزمانێ خۆ لێدا.
أكيد: بێ گومان، ب پشتراستی.
الأكيدنيا: دارا ئەنگیدنیا.
الأكيس: یێ بعاقلتر.
أل (بالتشــديد): ١- لــەزکر. ٢- هــەژیا. ٣- شێویا.
الآل: ١- ستوینا خیڤەتێ. ٢- لەیلان.
الألى: یێت کەڤن.
إلـى: پیتــا لڤۆکــە؛ ئــالاڤێ ب دویماهیهــاتنێ یە.
آلة: ئاموبر.
ألـ: ئالاڤێ دانەنیاسینێ.
آل: دویڤچوو وتاگیر.
الإل: سۆز.
إلا(إذا): ئەگەر.
ألا: ئالاڤێ برسیارێ یە رمانا (ئەرێ! و ما!) ددەت.
إلا: ژبلی.
آلاء: نعمەت.
ألات: کێمکر.
ألاح: ١- دیاربوو. ٢- برسقی.
ألاص: بەرێ خۆ داێ؛ ڤیا.
ألاط: پێڤەنویساند.
ألاع: ١- رەنگــێ وی گوهۆری. ٢- رەشبوو و هاتە گوهۆرین.

ألاق: ١- لائقــی وی کــر. ٢- ســەرێ لەڤــەنا نڤیسینێ گەهاندە هریا حوبردانکی.
ألاك: بریار یان پەیڤ گەهاندێ؛ تەبلیغکر.
الإلال: جەنگ.
الألعاء: گەهێت تبلا.
ألأم: ١- چێکر. ٢- کۆمکر و گرێدا. ٣- ئەو تشت کر یێ پێ ژ مۆنا بهێتە حسیبکرن.
ألانه: نەرمکر.
الإلاهيون: ئـەو زانانـە یێت ڤەکۆلینا د علمێ خودێ دا دکەن.
ألأى: کەتە د تەنگاڤی و ئاریشێ دا.
ألب(بتشديد الباء): ما؛ خوجهبوو.
ألـب: ١- لــێ ئاکنجی بــوو. ٢- پێگیــری پــێ کر. ٣- کەتە بەرانبەر.
ألــب: ١- ژ هــەمی رەخــا ڤــە لــی خربــوون. ٢- خرڤەکرن.
الإلب: جۆرەکا دارێ یە وەکی ترنجێ یە یا ب ستری یە.
ألبـان: کۆمـا(لبن)ە کـو دبیتـە شیر، یـەیڤ ب خۆ رامانا رێچالی ددەت.
البتــة: پەیڤەکــە ژ بــۆ دوپــاتکرنێ دهێتــە ب کارئینان کو دبیتە ژ بن وبنکارا وەسا نینە.
ألبث: هێلا بمینت.
ألبد: ١- بێڤەنویسیا. لـێ مـا. ٢- پێکڤەنا. ٣- چەمانــد ل دەمــێ ب ژۆرکــەتنێ. ٤- پنیکر.
إلبس: ل بەر خۆ بکە.
ألبس: ل بەر وی کر.
الألبكة: ١- ئاژلەکێ شیردارە وەکی مهێ یـە ل ئـەمریکا باشـۆر دژیـت. ٢- پەرۆکەکـە ژ هریا ئلبەکە دهێتە چێکرن.
ألبن: شیر ل نک مشە بوو.
ألبـوم: ١- وێنەنـدانک. ٢- سـترانێت د ئێـک کاسێت دا وەک بەرهەم.

آلة: ئامیر؛ ئالاڤ.
ألت: سەرێ خۆ کرە د بن چەنگێ خۆ ڤە.
ألت(بتشدید التاء): کێمکر.
إلتاح: تێهنیبوو.
إلتاط: کرە کورێ خۆ.
إلتاع: سۆت.
إلتاق: ١- گرت و دگەل ما و نەبەردا. ٢- خۆ بێمنەتکر.
إلتأم: ١- چێبوو. ٢- گەهەشتە ئێک پێکڤەما. ٣- گەهەشتە ئێک و ساخبوو. ٤- رێککەڤتن. ٥- ژێک ئاشبوون و کۆمبوون.
الإلتئام: ١- گەهەشتنا ئێک. ٢- ساخبوون (برین).
الله: خودێ.
الإلتأم: خۆ لێکدان؛ ساخبوو.
إلتام: لۆمە قەبیلکرن.
إلتأی: ١- گیرۆبوو. ٢- دەراڤەکێ تەنگ ب سەر دا هات و فەقیربوو.
الإلتباس(اللبوسة؛ اللبسة): شێوبان.
إلتباس: شێواندن، ل بەر بەرزەگرن.
إلتبد: ١- کتە سەرێک. ٢- ب خەمل کەت.
إلتبس: لێ شێویا.
إلتبن: شیر مێژت.
إلتثم: بەردەڤک گرێدا.
إلتجأ: بەرێ خۆ دایێ؛ پەنا برێ.
الإلتجاء: پەنابرن.
الإلتجاج: ١- رابوونا پێلا. ٢- شلق ڤێکەڤتن.
إلتجم: هاتە هەڤسارکرن.
الإلتحاء: ریهبەردان.
الإلتحاد: کافربوون؛ ژ دینی دەرکەڤتن.
الإلتحاق: ڤێراگەهەشتن.

إلتحام: ١- پێکڤە حەلاندن. ٢- پێکڤەنویسان. ٣- پێکڤەمان. ٤- ساخبوون (برین). ٥- تەڤلهەڤبوون (شەرکەر).
إلتحب: تێرا چوو.
إلتحد: هەرئێک خواربوو سەر بێت دی.
إلتحف: ب سەر خۆ دادا.
ألتحم: ١- ب ناڤیک کەڤت. ٢- گەهەشتە ئێک (برین). ٣- بێکڤەما.
إلتحی: ١- ریهێت وی هاتن. ٢- تیڤلاند.
إلتدم: ١- نەرحەتیێ گرت. ٢- دانایێ و پالدا. ٣- دانانە سەروچاڤێت خۆ ل بەهیێ.
إلتذ(بتشدید الذال): تام ژێ دیت.
الإلتذاذ: تامدیتن.
إلتذع: ژ ئێشانێ سۆت و ئاگر بەربوویێ.
الإلتزام: ١- پێگیری. ٢- باوەری ئینان ب تشتی.
إلتزم: ١- دگەل دا ما. ٢- ل سەر خۆ فەر کر. ٣- باوەری پێ ئینا.
الإلتساق: پێڤەنویسنان.
إلتسق: پێڤەنویسا.
الإلتصاق: پێکڤەنویسان.
إلتصق: پێڤەنویسا؛ پێڤە ما.
إلتط: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- دخۆدا.
إلتطع: ١- ئالیست. ٢- هەمی ئاڤا د ئامانی دا ڤەخوار.
إلتطمت الأمواج: پێل ڤێککەڤتن.
الإلتظاء: ئاریانا ئاگری.
إلتظی: هلبوو و ئاریا.
إلتعط: ل دۆر خانیا چەری و دویر نەکەت.
إلتف: ١- د خۆ وەکر. ٢- ل دۆر خربوون. ٣- کۆمبوو و تیربوو. ٤- تێکهەلبوو.
إلتفأ: تیڤلاند.
الإلتفات: لێزڤرین؛ لێنێرین.

الإلتفاف: ١- لێکزڤرین. ٢- ل دۆر زڤرین. ٣- خرڤەبوون ل دۆر تشتەکی.
إلتفت: بەرێ خۆ وەرگێرا.
إلتفع: ١- د خۆ وەرکر و ب سەرخۆ دادا. ٢- شینکاتی تەکۆزبوو.
ألتفع: هاتە گوهۆڕین.
الإلتقاء: ڤێککەڤتن.
الإلتقاط: ڤێدان.
الإلتقام: پاریداعویران.
إلتقط: ١- ڤێدا. ٢- گرت(وێنە).
إلتقم: داعویرا.
إلتقى: چاڤپێکەڤت.
إلتك: مشەبوو و ب ناڤ ئێک کەڤت.
إلتكم: ڤێککەڤتن.
إلتم: ١- سەرادا. ٢- لێ بوو مێهڤان.
الإلتماس: ١- خوازتنا یێ کێم ژ یی بلندتر. ٢- قەستکرن. ٣- عەرزوحال. ٤- د دادگەهێ دا دبێتە: خوازتنا لێزڤرینێ ل دۆر حوکمێ هاتیە دان ژ بەر هندەک ئەگەرێت یاسایی.
الإلتماع: تەیسین.
ألتمح: سڤک لێ نێری.
إلتمس: قەستکر.
ألتمع: تەیسی.
إلتهاب الغدة الدرقية: پەریزادە.
إلتهاب الزائدة الدودية: قولنجا ترکی.
الإلتهاب: ١- کولبوون. ٢- ئاریان.
الإلتهام: داعویرانا ب ئێکجاری.
إلتهب: ژ خەم و کۆڤانا دا سۆت.
إلتهبت: گوری ژێ چوو.
إلتهث: ڤەکیا؛ ئەزمانێ وی د دەڤی دا هات.
إلتهم: ب ئێکجار داعویرا.
إلتهى: موژیلبوو.
الإلتواء: لێکبادان.
إلتوى: لێکهاتەبادان.
الإلتيام: گەهەشتنەئێکا برینێ.
ألث(بتشديد الثاء): چەند رۆژا بەردەوام بوو(باران).

ألث: ١- ما؛ خۆجهبوو. ٢- بەردەوامبوو و چەند رۆژا ما(باران).
ألثغ: زەلامێ ئەزمانفس.
ألج(بتشديد الجيم): دانە زرەئاڤێ.
ألجأ: نەچارکرێ.
الإلجاء: نەچارکرن.
ألجم: ١- هەفسار دا سەر. ٢- بێدەنگکر.
ألح(بتشديد الحاء): ئیلحاحکر.
الإلحاح: پێڤەمان.
الإلحاد: ١- ڤەشارتن. ٢- گۆڕکولان. ٣- کەشکرن. ٤- ژڕێدەرکەڤتن. ٥- خرهان. ٦- گۆمانکرن د خودێ دا. ٧- کوفری. ٨- کافری؛ بێباوەری.
الإلحاق: ڤێراگەهاندن.
ألحد: ١- ڤەشارت. ٢- گۆڕەک بۆ کولا. ٣- کەشکر. ٤- ژڕێدەرکەڤت. ٥- خرها. ٦- گۆمان د خودێ دا کر.
ألحس: ئالیستن.
ألحف: ١- ئیلحاح دخوازتنێ دا کر. ٢- فۆتکا خۆ ژ مەزناهی ب عەردی ڕا کێشا. ٣- د بنی ڕا قوساند. ٤- کرە بەر. ٥- کرە لحێف. ٦- ل بنێ چیای ب رێڤەچوو. ٧- زیان گەهاندێ.
ألحق به: ١- ڤێراگەهاند. ٢- پێڤەنوبسیا.
ألحقه: ڤێراگەهەشت.
ألحم(بكسر الحاء): مر.
ألحم: ١- لەحیمکر. ٢- تمامکر. ٣- تەڤنکر. ٤- ڤەهاند (هەلبەست). ٥- تێرا ما. ٦- تێ فەکری. ٧- غەمگینکر. ٨- ئاکنجی بوو. ٩- گوشتی کرت. ١٠- تۆڤ کەتێ.
ألحن: ١- خەلەت ئاخڤت، ئانکو ل دویڤ رێزمانێ یا دورست نەبوو. ٢- یێ خواندن یان ئاوازا وی ژ هەمیا یاشتر. ٣- ب عاقلتر. ٤- تێگەهەشتیتر. ٥- رێزمانا ئاخڤتنێ تێکدا.

ألحن: ب ئاوازتر.
الألحن: یێ ئاواز خۆشتر.
الألفة: ١- گونجان. ٢- سەبرپێکهاتن.
ألخ: ییێت دیتر.
ألد(بتشدید الدال): دژوارترین دوژمناتی.
ألدی: هەڤالێت وی زێدەبوون.
ألدم: بەردەوامبوو.
ألذ(بتشدید الذال): ب تام کەت.
الألذ: یێ پتر ب تام.
ألذم: ١- نەلڤبوو. ٢- زێدە حەژێکر.
الذي: یێ کۆ.
ألز: ١- خۆجهبوو. ٢- گرێدا و پێڤەنویساند.
الإلزام: نەچارکرن، ل سەر کرنە ئەرک.
إلزامی: ڤێتونڤێت، ئیجباری.
ألزمه: ل سەر کرە ئەرک.
السجاف: ١- پەردە. ٢- پێچە.
ألسع: هنارتێ دا پێڤەدەت.
الألسن: یێ ب دەڤوئەزمان.
ألسنة الحمل: گیامامبەلک.
الإلصاق: پێڤەنان.
ألصق: پێڤەنویساند.
ألط: ١- داپۆشی. ٢- سستکر. ٣- حەقێ وی نەداییێ. ٤- هاریکر.
الألط: ١- ددانکەڤتی. ٢- ددانکرمی.
٣- یێ ددانێت وی هەرفتین و تنێ قۆپێت وان ماین.
ألطع: ئالیست.
الألطع: یێ ددانیت وی پوبچبووین و تنێ قۆپێت وان ماین.
ألطف: دلۆڤانتر، جوانتر.
ألظ(بتشدید الظاد): ١- گرت و ژێ ڤەنەبوو ئانکو بەردەوای پێدا. ٢- بەردەوامبوو.
٣- گرت و بەرنەدا.
الإلظاظ: پێڤەمان و ژێ ڤەنەبوون.

ألع: بویزکا گیای شینبوو.
الألعاء: هەستییێت تبلا.
ألعب: ١- تڤا وی هاتە خوار. ٢- یاری کر.
ألعج: هلکر.
ألعس: یێ رەشاتییەکا جوان د لێڤا وی دا.
ألعوبة: یاریک.
ألغ: ١- کوژی و چەپ و وەرچەپ ئێخستنێ.
٢- مژدارکر؛ ب چەپ و چویر گۆت.
الإلغاء: ١- نەهێلان. ٢- ژکارئێخستن.
ألغب: باش وەستاند.
ألغط: دەنگکر.
ألغف: ١- هویر نێری. ٢- بۆ هاریکاریێ دزا.
٣- لەزکر. ٤- کرە دەڤی.
ألغم: زیبەق تێهەلکر.
إلغوزة(لغیزاء؛ لغیزی): مژدار.
ألغی: نەهێلا؛ ئیلغاکر.
ألف: ١- حەژێکر. ٢- دیت. ٣- کەهیبوو.
٤- سەبرێ وی پێ هات. ٥- دا بن چەنگێ خۆ(بالندە). ٦- دا بن کەفشێ خۆ(مرۆڤ).
ألف (باتشدید اللام): ١- دانا، نڤیسی.
الألف: یێ نەشیت کاری ب جهـ بینت.
آلف: دگەل بارت و سەبرێ وی پێ هات.
ألفا: هێلا.
الألفاف: دارێت تێکئالیایی.
ألفة: ١- ئەڤینی. ٢- کەهیبوون. ٣- ل نک سوفیا مەقامێ ئێکێ یێ ئەڤینییێ یە.
الألفت: ١- یێ چەپ. ٢- یێ ویر. ٣- یێ دەبەنگ.
ألفی: دیت.
الإلقاء: ١- دانان. ٢- هاڤێتن. ٣- گۆتن.
الإلقاح: ئاڤسکرن.
الألقاط: مرۆڤێت بێبها و چونە.
ألقة: رۆناهی، تیشکدان.

ألقح: ١- پەڕی(مەبەست بەرانە). ٢- ئاڤسکر (گیایە). ٣- عەور چێکرن. ٤- تۆڤی گیایێ نێر گەهاندە گیایێ مێ(با).
ألقمه: ١- پاری کرە دەڤی. ٢- بێ دەنگ کر.
ألقن: زوی ژ بەرکر.
ألقى: ١- دانا. ٢- هاڤێتە عەردی. ٣- بۆ گۆت. ٤- گەهاندێ. ٥- گوهداری کر.
الألکترون: کۆکەکە د خەلەکەکێ دا ل دۆر نوواتا زەڕی دزڤریت کارەبا تێدا هەی.
ألکتریک: کارەب.
الألکع: ١- زەلامێ مۆن. ٢- هەسپێ ددان کەڤتی.
ألکن: ١- ئەزمان سست. ٢- ئەزمان گران. ٣- ئەزمانفس.
الألاي: کۆما وێ (أیالات)ە دبیتە پیتا لەشکەری (ترکی)یە.
أللهم: یا خودێ.
ألم به (بتشدید المیم): ب سەری هات؛ پێ تووشبوو.
ألم(بالتشدید): ١- دەست ب گونەهێت بچویک کر. ٢- نێزیکی بالقبوونێ بوو. ٣- گرت. ٤- تێگەهەشت. ٥- کر. ٦- گەلەک نەخوار. ٧- لێ پەیدابوو.
الألم: ئێش، ژان.
ألم: ١- گونەهەکا بچویک کر. ٢- هاتە نک و داخوازا مێهڤانکرنێ ژێ کر.
الإلمام: ١- هاتنەخوار. ٢- شەهرەزایی. ٣- نێزیکبوون ژ گونەهێ. ٤- شەهرەزایی.
إلماما: هندەک جار؛ جار جار.
ألمح: ١- ب دزیکی ڤە بەرێ خۆ دایێ. ٢- سڤک لێ نێڕی. ٣- هێلا بتەبیست.
ألمس: هاریکر ژ بۆ ب جهئینانا داخوازا وی. ٢- دایێ ب مارکرن.
ألمص: شیا سەرێت تلا بگەهینیتێ و بگرت.

ألمظ: ١- ئاڤ دانا سەر لێڤێت خۆ. ٢- برینەکا بچویک لێکر. ٣- پنیەکا سپی لێ بوو. ٤- کوریا خۆ کرە د ناڤ لنگێت خۆ ڕا (دەواری). ٤- ژەها وی گرێدا (گڤان).
الألمظ: یێ پنیەکا سپی ل لێڤا وی یا خوارێ (هەسپ).
ألمع: ١- کوریا خۆ بلند کر وەک ئیشارەت کو بەرگرت(بزنێ). ٢- گوهانێ وێ گەشبوو و بشکۆژ رەشبوو ل دەمێ هاتنەخوارا شیری. ٣- تێژک د زکی دا لڤی. ٤- چەنگێت خۆ لڤاندن. ٥- دزی و بر.
الألمعي: چەلەنگێ ژیر.
الألمعیة: ژیری؛ ئاقلمەندی.
الألمنیوم: فافۆن.
ألمی: زەلامێ سۆراتی د لێڤا دا.
الألند: ١- دوژمنێ دژوار. ٢- هەڤڕکێ هەڤڕکی دژوار.
أله: پەڕێسی.
إله: خوداوەند.
ألهی: مژویلکر.
الإلهاء: مژویلکرن.
ألهه: بۆ خۆ کرە خودێ.
الإلهام: ١- ئەو هزر و رامانێت د سەرێ مرۆڤی دا پەیدا دبن بێ ئەگەر و فاکتەرێت دەرڤەیی. ٢- ئەو هزرە یا خودێ د کەتە د سەرێ مرۆڤی دا.
ألهج: ١- پێرابەردا. ٢- دەڤمێژک دا سەر.
ألهم: پێدا داعویران.
ألهمه الله: خودێ هزر و زانین دانێ.
ألهن: دیاریەک دایێ دەمێ ژ وەغەرێ هاتی.
ألهی: مستەکا دانی کرە کونا دستاری.
الإلهیات: زاتستێ ل دۆر خودێ و ذات و کریار وسالۆخەت و سخلەتێت وی.

ألوا الأمر: فەرماندار.
إلواء: بادان.
ألوت به: ڕاڕەڤاند.
الألوة: دارکێ بخوورێ.
الألوث: بهێز.
الألوذ: یێ پیدڤی پشتەڤانییێ.
الألوط: یێ نویسەکتر؛ یێ پتر دمینتە ب تشتی ڤە.
ألوف: گەلەک سەبرێ خۆ ددەتە خەلکی.
الألوهية: خودینی.
ألوى: ١- خوارکر. ٢- ئینکارکر. ٣- ئیشارەت کر. ٤- کوشتن. ٥- زەر و پویتیبوو. ٦- هشکبوو. ٧- گرێدا. ٨- هویڤی کرنە گەلەک. ٩- بادا.
إلى: ئالاڤێ ب دویماهیهاتنێ یە ب رامانا (هەتا، تاکو).
آلى: سوینخوار.
إلون: ڕەنگبوو.
الألي: نعمەت.
الأليا ف: ڕهـ.
ألية: سویند.
إلية: ١- دوینگ. ٢- کتا قوونێ.
آلية: میکانزم؛ سیستەمێ کاری.
أليس: ما نە؟
الأليس: یێ تۆرە باش.
أليس كذلك: ما نەوەیە؟
أليف: کەهی.
أليق: لایقتر؛ ژهەژیتر.
أليل(مليل): تلچاڤ؛ گەلەک تاری.
أليم: بژان، بئێش.
الألين: یێ نەرمتر.
ألينه: نەرمکر.
أم(بسكون الميم): یان.

أم(بضم الألف): ١- دایک. ٢- خودان. ٣- باهراپتر. ٤- بنیات.
أم(بتشديد الميم): ١- بوو ئیمام. ٢- قەستکرێ. ٣- ل کولوڤنکا سەرێ وی دا.
أم جعار: حەفتیار.
أم جعرانة: بالندەیێ سمسیارک.
أم الجوائم: کوند.
أم الحباحب: ستێرستیرۆک.
أم درن: دنیا.
أم درين: عەردێ هشک و بێ گیا.
أم الدماغ: پەردا مەژی.
أم الدهيم: مسیبەت.
أم رأس: کولوڤانکا سەری.
أم رعم: حەفتار.
أم صبار: مسیبەت.
أم صبور: مسیبەت.
أم طبق: مسیبەت؛ بەلا.
أم عريط: دوپپشک.
أم عوف: کولییێ مێ.
أم القرى(بالضم القاف): باژێرێ مەکەهێ.
أم القرى(بالكسر القاف): ئاگر.
أم الطريق: باهراپتریا ڕێکێ.
أم الكتاب: ١- بنیاتێ قورئانێ. ٢- سوورەتا فاتحێ. ٣- ل نک سۆفیا عەقلێ ئێکێ یە.
أم كلبة: تا.
أم اللهيم: مرن.
أم الوليد: مریشک.
أم دفر: ١- دنیا. ٢- مسیبەت.
أم عشتر: خوداوەندا ڕۆژ بوو ژ لایێ سەبەئیان ڤە داهاتە پەرستن، ل نک وان وەکی(عشتار)ێ بوو ل نک بابلییان دگۆتنێ خوداوەندا شینکاتییێ.
أم عيط: دوپپشک.

أم قشعم: ١- جەنگ. ٢- حەفتیار. ٣- مرن.
أم قويق: بومەکۆرک؛ کوندۆک؛ بمکەرک؛ کەرەبوم.
أم لبة: ١- ئەڤین. ٢- دلۆڤانی.
أم ليلى: مەیا رەش.
أم ملدم: تـا.
أم هبيرة: بەقا مێ.
أما: ئالاڤێ ئاگەهدارکرنێ یە.
أما (بتشديد الميم): ئالاڤێ مەرجێ یە.
أمات: ١- هـێلا بمـرت. ٢- راشـکاند. ٣- ئـارامکر. ٤- عەیالـەک لـێ مـر. ٥- تێژێ وێ مر. ٦- مراند.
الإماتة: مراندن.
أمار: ١- هەرکاند. ٢- ئینا و بر و لڤلڤاند. ٣- ئاراند. ٤- ڤەچڕی. ٥- حەلاند.
أمار (بتشديد الميم): گەلەک ب فەرمان.
إمارة: ١- میرنشین. ٢- پلەیا میری.
أمارة: نیشان.
أماز: ڤەدەرکر؛ جوداکر.
الإماطة: ڕاکرن، ڤەدان.
أماع: رۆهنکر.
الإماعة: حەلاندن.
أماق: د خریڤێنچوو.
أمال: خوارکر.
الإمالة: ١- خوارکرن. ٢- تو فـەتحێ بـەر ب کەسرێ ببەی دەمێ تو دخوینی.
الإمام: پێشەوا.
أمام: ل پێش.
الإمامان: ل نک سۆفیا دو کەسن ئێـک یـێ ل رەخێ ڕاستێ یـێ غەوسی (القطب) بـەرێ وێ یـێ ل مەلـەکۆتی، و یـێ دی یـێ ل رەخێ چەپێ بەرێ وی یێ ملکی، ئـەو ژیـێ دی پلەبلنـدترە و ئـەو یـێ دبیتـە شـوینگرێ غەوسی.
الإمامة: پێشایەتی چ د دینی دا، چ د کارێت دی دا.
الإمامية: ١- ئـەون یـێ ب دەقـێ ڕوهـن و ئاشـکرا ئیمامـەتیێ بـۆ (علـي بـن أبـي طـالب)ی ددانن، وسـەحابا ب کـافر ددانـن، و هـەر ئـەو بـوون یێـت ل رۆژا تـەحکیمێ دژی عـەلی دەرکـەڤتین و ئـەو کـافرکرین. ٢- رێبازەکا شیعاتیێ یە: دبێژن: ئیمامەتی ژ بنیـاتێ دینـی یـە و یـا (علـي بـن أبـي طـالب)یە و پشتی وی یا هەر (١١)ە کوڕ و نـەڤیێت وی یـە هـەر ژ (حسـن)ێ کـوڕێ وی هەتا دگەهیتە (مهدي المنتظر).
الأمان: تەناهێ.
الأمانة: ئێمانەت.
أماى: بوونە سەد.
الإمبراطور: ١- شاهێ ب شیان و پێڤـەهاتی. ٢- د کەڤن دا ناسناڤێ مەزنێت رۆمـێ بـوو پاشی بوو ناسناڤێ شاها.
الإمبريالية: سیاسەتا بەرفرهکرنا دەستهەلاتداریێ ل سـەر وەلاتێـت دی، یـان ژی سیاسـەتا دەولەتـەکا مـەزن کـو ب زۆری و کوتـەکی حوکمی ل دەولەتەکا دی بکەت.
الأمبريولوجيا: زانسـتێ ئاڤلـەما (الاجنـة)، (یۆنانی) یە.
الأمت: ١- بلنـدی. ٢- شـک. ٣- لاوازی. ٤- گومان.
أمة (بفتحتين): جاریة.
أمة: ١- نەتەو. ٢- ڕێ. ٣- دین. ٤- کومەک.
إمتاح: لەپێ خۆ د بن هلاند.
إمتار: ١- ئینـادەر. ٢- دەرئێخسـت. ٣- ڤەرۆچاند.
إمتاز: ڤەدەربوو؛ ژ یێت دی هاتە جودا کرن.
إمتاق: د خریڤێنچوو.
الإمتثال: بجهئینانا فەرمانا.

إمتثل: فەرمانا وی بجهئینا.
إمتجع: خورمە خوار و ئاڤ ب سەردا کر.
الإمتحان: ١- تاقیکرن؛ سەربۆرکرن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: تاقیکرنا دلێت وەلیا ب هەمی جۆرێت بەلا وەکی ترس و سەهم و خەم و تێکچوونا.
إمتحق: بەتالبوو و نەما.
إمتحن: ١- سەربۆرکر. ٢- تێ فوکری و هزر تێدا کر. ٣- حەلاند و زەلال کر.
إمتخر: بەرێ خۆ دایێ کا با ژ کیژ لایی ڤە دهێت.
إمتخض: ١- دەو د مەشکێ دا لڤی. ٢- بچویک د زکی دایی دا لڤی. ٣- بوو دەو.
إمتخط: کفکر.
إمتد: ١- درێژبوو. ٢- ژێک هاتە دەر. ٣- خۆ مەزنکر. ٤- بەرێ خۆ دایێ.
إمتد: درێژبوو.
الإمتداد: درێژاهێ.
إمتدح: پەسنا وی کر.
إمتذق: ئاڤ تێهەل بوو.
الإمتراء: گۆمانژێبرن.
إمترز: ١- بەحسێ وی ب خرابی کر. ٢- مالێ وی ژ بێ خۆ ڤەدەر کر.
إمترش: ١- ژێ ستاند. ٢- دزی. ٣- کۆمکر. ٤- پەیداکر.
إمترط: دزی.
إمتری: شک بر.
الإمتزاج: تێکهەلبوون.
إمتزج: تێکهەلبوو.
الإمتساک: ئێکدوگرتن.
إمتسک: خۆ پارازت.
إمتش: ١- هندەک ژێ بر. ٢- مێهت و خوار.
إمتشی: بەرێ تەرشێ وی مشەبوو.

إمتشر: گوپالێ خۆ هاڤێتێ و کێشا.
إمتشط: پرچێ خۆ شەکر.
إمتص: مێهت.
الإمتصاص: مێهتن.
إمتصع: دایێ و چوو.
الإمتطاء: سواربوون.
إمتطل: ١- ژڤانی دانێ ب باشئێخست. ٢- درێژبوو و تێکئالیا.
إمتطی: لنگ تێ دانان؛ سیاربوو.
إمتعط: مویێت وی کەڤتن.
الإمتقاع: ڤەخوارنا ب دژواری.
إمتقر: کۆلا.
إمتقع: ١- هەمی ڤەخوار. ٢- رەنگێ وی هاتە گوهۆرین.
إمتقل: گەلەک جارا خۆ نقۆ کر.
إمتل(بتشديد اللام): ١- چێکر. ٢- ب خولیێ چێکر.
إمتلأ: تژیبوو.
الإمتلاء: تژیبوون.
الإمتلاک: بوونەخودان.
إمتن(بتشديد النون): منەت کر.
أمتناح: باج وەرگرت.
الإمتناع: قەبیلنەکرن.
الإمتنان: ب منەتگرتنرن؛ بقەنجیدیتن.
إمتنح: دان وەرگرت.
إمتنع: ١- خۆ ژێ داپاش. ٢- خۆ پێ ب هێز ئێخست. ٣- بۆ خۆ کرە پشتەڤان. ٤- ب زەحمەت کەت. ٥- قەبیل نەکر.
إمتنی: ئافراند؛ چێکر.
إمتهج: رحا وی ژێ ستاند.
إمتهن: ١- کرە پیشەیێ خۆ. ٢- رەزیل و بێ روومەتکر. ٣- ژ بۆ خزمەتێ ب کارئینا.
الإمتياح: چوونا د بیرێ دا و تژیکرنا دەلوێ ژ ئاڤێ.

الإمتياز: دەستویربەکە لایەنێ بلند ددەتە لایەنەکێ دی یێ کێمتر ژ بۆ ئەنجامدانا کارەکێ دەستنیشانکی.
الأمثل: باشتر، بکێرهاتیتر.
أمثل: چێتر، باشتر.
أمج(بفتح الميم): گەلەک گەرم.
أمج(بكسر الميم): ١- ئاڤ تێ گەریا (شڤک). ٢- گەرم. ٣- هاڤین. ٤- تیهنکاتی.
الأمجاد: کۆما (مجد)ە کو دبیتە مەزناهی.
أمجد: مەزنتر.
الأمجد: یێ مەزنتر و خودان قەدرتر.
أمجر: بچویکێ وێ د زکی دا مەزنبوو.
الأمجر: زکمەن.
أمجل: پەقلک لێ هاتن.
الإمحاء: ژێبرن.
الإمحاض: خورستکرن.
الإمحاق: ١- ژناڤبرن. ٢- نەهیلان. ٣- نەهێلانا بەرەکەتێ. ٤- باتلکرن.
أمحص: ژێ خلاسبوو.
الأمحص: یێ لێبۆرینێ ژ راستگۆیی و درەوکەری قەبیل بکەت.
أمحض: ١- سەربۆرکر. ٢- قرش و زەغەل تێدا نەهێلان. ٣- ب ئەختوباری کر. ٤- ب راستگۆیی کر.
أمحق: ١- باتلکر. ٢- نەهێلا. ٣- ژناڤبر. ٤- بەرەکەت ژێ بر.
أمحل: ما بێ باران و هشکبوو.
الامحوضة: شیرەتا دورست.
أمحى: ژێبر و شوینا وی نەهێلا.
أمخض: دەمێ ب دویماهیهاتنا کیانێ هات.
الأمخوصة: پویتکێ قەرەمی یێ سپی یێ د زکی دا.
أمد(بتشديد الدال): ١- درێژبوو. ٢- عەداف کەتێ. ٣- هێز بۆ هنارت. ٤- زێدەکر. ٥- گیرۆکر. ٦- دایێ. ٧- خۆ مەزنکر.

الأمد: ١- دەم. ٢- ئارمانج. ٣- دویماهیا تشتی. ٤- دەمی مرنێ.
إمداد: هاریکاریکرن.
الإمدادات: ئەو سەرباز و چەک و جەبلخانە و ئامویرێت جەنگێ نە یێت کو بۆ لەشکەی دهێتە هنارتن ل دەمێ شەڕی.
الآمدة(آمد): کەشتیا بارکری.
الأمدر: ١- پتپتی. ٢- یێ تەقن مایە پێڤە. ٣- تۆزەوی. ٤- زکمەزن.
الأمدوحة: تشتێ پەسن پێ دهێنە کرن.
أمدى: ١- دەرفەت دایێ. ٢- ب ناڤسالڤەچوو. ٣- ڤەخوارنا شیری زێدەکر.
أمذر: مەرقاند.
الإمذلال: ئەو بزاڤە یا دکەڤیتە مەیڤەخۆری ل دەمێ ڤەخوارنێ.
أمذى: بەردا چەرێ.
أمر: ١- هێلا بچت. ٢- هێلا ببۆرت.
إمر: کارێ خراب.
الأمر(بسكون الميم): ١- فەرمان. ٢- داخواز. ٣- شۆل.
أمر(بفتح الميم): نیشانا رێکێ.
آمر: خودان فەرمان.
إمرؤ: زەلام.
أمرؤ: کۆما (إمرأة)یە ئانکو ژنک.
إمرأة: ژن.
الإمرأة المسلسلة: ١- ژنا زنجیرکری. ٢- وێنەیەکێ ستێرایە ل ژڤستانا ل عەسمانی دیار دبیت.
إمرار: بۆراندن.
الأمران(بتشديد الراء): هەردو تەعلی کو دبنە فەقیری و پیری.
الأمرة: چیایێ بچویک.
أمرت: شیرێ وێ هاتخوار.
أمرج: هەڤساری وێ بەردا ناڤ چەرێ.

أمرجت: بەرهاڤێت.
الأمرد: ١- زەلامێ کۆسە. ٢- دارا بێ بەلگ. ٣- بێ پویت؛ ڕویت.
الأمرش: جەنگەنە.
أمرض: ١- نەساخکر. ٢- نەساخبوو. ٣- دیت یێ نەساخە.
الأمرط: ١- یێ پویتێ لەش و مژویلانک و برهۆییێت وی کێم. ٢- گورگێ ڕویت. ٣- دزیکەر. ٤- ڕویت.
أمرطت: بەرهاڤێت.
أمرع: ١- ب گیا و شینکاتی کەڤت. ٢- ب سەر جهەکێ ب شینکاتی هلبوو.
الأمرعة: عەردێ ب گیا و شینکاتی.
أمرغ: ١- گەلەک ئاخڤتنێت نەدورست کرن. ٢- ئاڤ ژ دەڤی هات.
أمرق(بالتشدید): ئاڤک زێدەکر.
أمس(بالتشدید): پێویستیا زۆر.
أمس: دوهی.
أمس: هێلا دەستێ خۆ بکەتێ.
الإمساء: شەڤینکرن.
الإمساک: ١- گرتن. ٢- بەتالکرنا خوارنێ. ٣- زک ڕاوەستان. ٤- قەلسی. ٥- خوارن بەتال کرن. ٦- خۆ پارازتن ژ خوارنێ.
الإمساکیة: دیارکرنا ژڤانێت ڕۆژی و فتارە و نڤێژا ل هەیڤا ڕەمەزانی.
الأمسح: ١- یێ چالکا چۆکێ زربای. ٢- یێ ب چاڤەکی. ٣- یێ ل سەیرانا خۆ دگەڕهت. ٤- ڕاست و حولی. ٥- درەوکەر.
أمسخ: حەلبوو.
أمسک: ١- گرت. ٢- نەهێلا بهێت ٣- بێ دەنگبوو. ٤- بەسکر.
الإمساک: قەلسی.
أمسک: گرتی.
أمسی: لێ بوو شەڤ.
أمسیة: شەڤ.
الأمشاج: ١- پویت و پەمبی و گلێشێت د ناڤکێ دا خڕڤەدبت. ٢- کۆما(مشیج) کو دبیتە تشتێ تێکهەل.
أمشر: گیا لێ هات.
أمشق: دانایێ.
أمشی: ١- چیل و گۆلێت وی زێدەبوون. ٢- هێلا بچیت.
أمشاج: کۆما (مشج)ە کو دبیتە تێکهەل.
أمصح: نەهێلا.
أمصل: دۆهت و چو تێ نەهێلا.
أمض(بتشدید الضاد): ١- ئێشا. ٢- سۆت.
الإمضاء: ١- ب جهئینان. ٢- ئیمزاکرن. ٣- بۆراندن.
أمضی: ١- ب جهئینا. ٢- ئیمزاکر. ٣- بۆراند.
أمطر: ١- باری. ٢- باران لێ کر. ٣- خوهێ ئەنیا وی دا. ٤- دیت یێ باری.
أمطر: ب بارانتر.
أمطی: لێ سیاربوو.
الأمعاء: کۆما(معی)ە کو دبیتە ڕویڤیک.
إمعان: زێدەکرن.
أمعر: ١- کێمبوو. ٢- فەقیربوو.
الأمعر: ١- بێ قویت. ٢- یێ کیم موی.
أمعز: بزنێت وی زیدەبوون.
أمعن: ١- گاڤێت خۆ فرە هاڤێتن. ٢- تیرکر. ٣- ئاڤا هەرکی لێ مشەبوو.
الإمقاء: د خریقێنچوون.
إمقر(بتشدید الراء): کومرکا وی هات (دیکل).
الإمکان: ١- شیان. پێچێبوون. ٢- شیاندن. ٣- د فەلسەفێ دا دبیتە: چێبوونا هەبوونا تشتی و نەبوونا وی.
الإمکانیة: شیان؛ پێچێبوون.

أمكـــن: ١- شــیا بکــەت. ٢- هێــک کــرن (کولی).
الأمكن: بشیانتر.
أمل(بالتشـــديد): ١- درێژبـــوو. ٢- لـــێ ب زەحموت کەت و ژێ بێزاربوو. ٣- هـێلا ژێ بێزار ببیت.
الأمل: هویڤی؛ ئومێد.
أملى: تژیکر. ٢- بۆ گۆت دا بنڤیست.
الإمــلاء: ١- تژیکــرن. ٢- نڤیســـینا ژبـــەر. ٣- رێنڤیس.
الإملاج: شیردانا بچویکی.
الإملاق: فەقیری، خیزانی.
الإملاک: ب ژنئێخستن.
الأملج: عەردێ هشک و بێ گیا.
الأملـح: ١- رەنگـێ رەش و سـپی ئێکهـەل. ٢- سویربوو.
أملح: سویری.
أملس: حولی.
أملس: نەرم و حولێ.
الأملص: ١- بێ تەڕ و نـەرم. ٢- حولی.
أملص: ڤەڕەست و قورتالبوو.
أملصت: بچویکێ وێ ژبەرچوو.
أملط: ژ بەرچوو(بچویک).
أملق: پارێ خۆ مەزاخت هەتا کو فەقیربووی.
أملـک: ١- دایـێ؛ کـرە ملکـێ وی. ٢- کـرە شاهـ.
الأملوج: تاکێ دارێ بێ تەڕ.
أملود(أملودة): ١- ژنکا نەرم. ٢- تەڕ و تۆل.
أملى عليه: بۆ گۆت دا بنڤیست.
أملى: ١- درێژکر. ٢- بێهنا خـۆ لـێ فرەهکر. ٣- بۆ خواند. ٤- تژیکر.
الإمليس(الإمليسة): بیابانا بێ گیا.
الأمم(بالفتح): نێزیکی.
أمن: ئاسایش؛ تەناهی.
آمن: تەنا، پشتراست.
أمناء: هەمبەر.
الأمناء(الملامية): ئەو مسلمانن یێت یا دلێ خۆ دیار نەکەن ئانکو نـەهێلن یـا د بـاطنێ وان دا ل سەر و جاڤێت وان دیار ببیـتن، و خـەباتێ دکـەن ژ بـۆ تـەکووزکرنا ئیخلاصـا خۆ، و ئیرادەتا وان بەردەوام د گەل ئیرادەتا خودێ حەق.
أمنح: بەرێ وی هات.
أمنع: ئاسێتر.
الأمنية: ١- درەو. ٢- هویڤی. ٣- داخواز.
الأمنية: هویڤی؛ داخواز.
أمهـى: ١- ئاڤـا وی زێـدەکر. ٢- تـەنککر. ٣- رونـــدکا وی هاتــــە خوار(چـــاڤ). ٤- خواربا وی دورستکر. ٥- هەفساری وی درێژکر. ٦- بەزاند و شاراند دا خوهـ بدەت. ٧- سستکر(هەفسار). ٨- گەهەشتە ئاڤێ.
أمهى(أمتهى): تەنککر(کێر).
إمهال: موهلەت پێ دان.
أمهة: دایک.
الأمهج(الأمهوج؛الأمهجان): شیرێ خوڕست.
أمهـر: ١- مـــەهرکر. ٢- مـــەهرا وێ دایـــێ. ٣- دا زەلامەکی ب مەهر.
الأمهـق: تشـــتێ گەلـــەک ســـپی بـــەلێ بـــێ تەیسین.
أمهل: بێهنا خۆ فرەهـ بکە؛ دەرفەتێ بدە.
أمهن: ١- ب کارئینا. ٢- لاوازکر.
الأمومة: دایکینی.
أمـــون: ١- حێشــــترا مــــرۆڤ ژ ســــەتمینا وێ پشتراست. ٢- حێشترا ب هێز. ٣- دەوارێ نەسەتمت.
آمون: پەیکەرەک بوو دکەڤن دا، دەمـەکێ درێـژ ل وەلاتێ مسرێ دهاتە پەرستن.

أمونیوم: رشالەکا (جذر) کیمیائی یا ئێک شیانە، پشکداریێ د پێکهاتۆییێت (أملاح الأمونیوم) دا دکەت وەکی (سلفات الامونیوم) یاکو وەک زبلێ بیستانا دهێتە ب کارئینان.
أموە: ١- ئاڤ داییێ. ٢- ئاڤ تێدا خرڤەکر. ٣- ئاڤ ڕیهتنێ. ٤- تێکهبوو. ٥- سەقاکر. ٦- گەلەک باری.
الأموي: یێ ژ (بنو أمیة).
أمي: نەخویندەوار.
الأمیاء: خێر و بەرەکەت.
أمیة: بچویککرنا (أم)ە.
أمیتت: ١- هاتە مراندن. ٢- نەهاتە ب کارئینان.
الأمیل: ١- ترسنۆک. ٢- یێ خوار.
أمیل: یێ ژ زکماکی خوار.
الأمیم: یێ ئێشێ سەرێ وی گرتی.
آمین: بجهـ بینە؛ قەبیل بکە.
أمین: خیانەتنەکەر.
أمیة: ١- خدام. ٢- جاریة؛ ژنکا کۆلە. ٣- ئویجاخەکە ژ ئێلا (قریش).
إن(بسكون النون): ئەگەر.
أن: پیتا دوپاتکرنێ یە رامان (نێ) ددەت.
أن(بتشديد النون): نالی.
آن: ١- دلۆڤانی پێ بر. ٢- نەکرە لەز.
آن: کەل؛ شارپای.
الآن: نوکە؛ ڤێ گاڤێ.
أنا: ئەز.
أنى(بتشديد النون): ١- ل کیرێ. ٢- چەوا. ٣- کەنگی.
الأناء: ١- پێگەهشتن. ٢- هاتنا دەمی.
الإناء: ئامان.
أناء: بۆ یێ گرانبوو پێڤە خواربوو.

أناب: ١- شوینا وی گرت. ٢- جار ل دویڤ جارێ لێ زڤری. ٣- ب بەرڤە هات و تووبەکر. ٤- پویتە پێ کر.
أناب: زڤڕی.
أناب: شەرمکر.
الإنابة: ١- لخۆزڤرین وگرتنا ڕێکا حەق. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: زڤرینا ژ ترسا خودێ حەق بۆ نک خودێ حەق یان ژێ ژ کرنا گونەهێت بچویک بۆ ئەڤینا خودێ(المحبة).
الأناة: ١- عاقلداری. ٢- خۆ ل هویڤییێگرتن. ٣- خۆگرانکرن. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە: ئەو ڕامانا د دلی دا یا ب یەکەمین هزر مرۆڤی بێی گیرۆکرن هاندەتە کاری.
أناخ: ب مەخەلئینا.
الإناخة: خۆبسەرداوان.
أنار: ١- رۆهنکر. ٢- دیاربوو. ٣- رۆهنبوو. ٤- رامانا وێ دیارکر(بابەت). ٥- کولیلکێت وێ دەرکەڤتن(دار). ٦- هێجەت نەهێلا.
الإنارة: ڕۆهنکرن.
الأناس(بالفتح): بەیار؛ عەردێ نەهاتیە کێلان.
أناس: لڤاند.
الأناس: خەلک.
أناص: ڤیا.
الأناصیب(التناصیب): کێلک و نیشانێت ڕێکێ.
أناط: ١- هلاویست. ٢- حەفک و بەرڕەهنێت وێ وەرمین(حێشتر).
الإناطة: پێ ڕاسپاردن.
أناف: زێدەکر و درێژبوو و بلندبوو.
الأناقة(الإناقة): جوانی یان لاوینی یا چاڤا ڕادکێشیت.

أنـال: ١- دایـێ. ٢- سـویندخوار. ٣- هـێلا بگەهیتێ.
أنـام: ١- نڤانـد. ٢- کوشـت. ٣- دیـت یـێ نڤستی یە.
الأنام: ١- مرۆڤ. ٢- خەلک. ٣- چێکری.
الأنامل: کۆما (أنملة)یە کو دبیتە سەرێ تبلێ.
أنان: گەلەک ب نالین.
أنانـاس: گیایـەکێ فیقیـدارە؛ بـەرێ وی یـێ خـۆش و بووندارە، ل وەلاتیـت گـەرم شین دبت، (ئیسپانی) یە.
أناني: خۆپەرێس، ئەوە یێ تنێ خۆ دڤێت.
أنانية: خۆپەرێسی.
الأناه: بێهنفرەهی.
أنبـأ: ١- ژێ پالـدا و ژ جهـەکێ دەرئیخسـتە جهەکی. ٢- بۆ گۆت.
أنباء: کۆما (نبأ)ە کو دبیتە دەنگوباس.
إنبات: شینبوون، مەزنبوون.
الأنبـار: ١- زادێـت ژ گـەنمی و جـەهی و خورمێ. ٢- دوکان.
الأنباط: ملله‌تەک بوو د ناڤبەرا هەردو عیراقا دا (عـراق العـرب) و (عـراق العجـم) د ئـاکنجیبوون نوکـە نەمانـە ژ بـەر کـۆ یێت د ناڤ ملله‌تێت دی یێت عیراقێ حەلیاین.
أنباه: ژ خۆ دویرکر.
أنب: دگەل نەخۆش ئاخڤت و گازندە ژێ کر.
أنبت: ١- بالقبوو. ٢- شینبوو.
الإنبثاق: ژێدەرچوون.
أنبج: ئاخڤتنا خۆ تێکهەلکر.
الأنـبج: دارەکـە ژ نفشـێ کـەزانا، ل وەلاتیـت سەقاگەرم شین دبت، بێهنەکا خۆش یا لـێ هـەی و فێقیـەکێ ب تـام ددەت، دهێتـە خوارن و دبیتە مرەبا و دهێتە گڤاشتن، ئاڤا وی دکەنە دگەل سهکێ، و ئاڤەکێ ژ تێڤلێ وی دەردئـێخن ژ بـۆ چارەکرنـا زکچوونـا ب دۆم دهێتە ب کارئینان.
أنبح: هێلا برەوت.
أنبخ: هەڤیرکر.
الأنبخ: یێ رەنگ شێلی.
الأنبخ: یێ رەق و قامنەخۆش.
أنبر: ئاڤاکر.
أنبس: ژ رەزیلی بێ دەنگ بوو.
إنبساط: دلخۆشی؛ خۆشبوون؛ فرەهبوون.
أنبط: کارتێکرن کر.
الأنـبط: دەوارێ پنیـەکا سپی ل بنکەفشـێ وی یان ل زکێ.
إنبطاح: ڕازانا سەر زکی.
الإنبعـاث: ١- ژێـدەرچوون؛ دەرچـوون؛ و بەلاڤبوون. ٢- ڤەژین.
الإنبعاج: شەقبوون؛ دڕهان.
أنبل: تیر دانێ.
الأنبل: یێ شارەزاتر د وەشاندنا تیرا دا.
أنبوب: ماسولکە، بۆڕی.
الأنبوثـة: یاریـەکا زارۆکانـە دێ تشـتەکی د چلکـەکێ دا ڤەشـێرن یـێ ڤـێ بکـەڤیت و بینیتەدەر ئەو ب سەرکەڤت.
أنبوش: تشتێ لێ هاتیە ڤەکولان.
أنبوشـة: دارا ژ ڕیهـە و ڕیشـالا هاتیـە دەرئێخستن.
أنبى: کوهکر؛ ژ سەقای ئێخست.
الإنبيق: ئامویرێ دلۆپکرنا ئاڤێ یە، (یۆنـانی) یە.
أنت(بفتح التاء): تو؛ جیناڤێ کەسێ نێرە یە.
أنت(بكسر التاء): تو؛ جیناڤێ کەسێ مێ یە.
إنتاب: ١- جار ل جارێ هاتێ؛ لێکرە نـووبە. ٢- ب سەری هات. ٣- قەستکرێ.
الإنتاج: ١- بەرهەم؛ بەرهەمدان؛ مەهەمئینان. ٢- د ئابۆرێ دا دبیتە: هەر تشتەکێ مرۆڤ بەرهەمـدئینت ب ڕیکـا پیشەسـازیێ و ئـابۆری و بازرگـانیێ. ٣- د سـینەمایێ دا دبیتە: أ- فلم. ب- مـەزاختن ل سـەر کـارێ سینەمایی و ب جهئینانا وی.

إنتــاش: ١- دەستهاڤێــتن. ٢- دەرئێخســت. ٣- قورتالکر.
إنتاش: گیرۆبوو و دویرکەڤت.
الإنتاش: ئەو قووناغـە یا کـو جـەنینێ د تـۆڤێ گیای دا دکەڤیتە گوهۆڕینا.
إنتــاط: ١- پێڤــەما. ٢- دویرکــەڤت. ٣- ب یاخۆ کر.
إنتأی: دویرکەڤت.
الإنتباه: هشیاربوون.
إنتبث: ١- ڕادا. ٢- دەستهاڤێتێ.
إنتبذ: ١- بەرێ خۆ دا. ٢- مالێ وی چـوو. ٣- کـر. ٤- بـوو (نبیـذ) ئـانکو مـەی. ٤- خــۆ ڤــەدەرکر و دا ڕەخــەکی. ٥- خــۆ دویرکر.
إنتبــر: ١- وەرمـــی و جهـــێ وی بلنـــدبوو. ٢- چوو سەر منبەرێ. ٣- بوو پەقلک.
إنتبش: دەرئێخست.
إنتبط: ب زیرەکیا خۆ دەرئێخست.
إنتبق: دەرئێخست.
إنتبــل: ١- مــر و خــەلک ژێ تــەنا بــوون. ٢- گەهەشـت. ٣- مـەزنبوو. ٤- هشـیاربوو و خۆ ئامادەکر.
إنتبه: هشیاربە.
إنتتج: ب بوونێ زێدەبوو.
الإنتثار: ١- پێوەربوون. ٢- کەفتن. ٣- بژالەبوون. ٤- بێهنـژین. ٥- دەرئێخستنا ئاڤێ ژ دەفنێ.
أنتثر: ١- بێهنژی. ٢- پێوەربوو. ٣- بژالەبوو.
أنتــج: ١- دەمێ زانـا وێ هات. ٢- زا.
إنتجی: ئاخڤتن ب دزیکی ڤە بۆ ئێکدو گۆتن.
أنتج: بەرهەم دا.
إنتجی: ١- پسپس بۆ ئێـک کـرن. ٢- بـۆ خـۆ کـرە هــەڤالێ ســەحبەتێ. ٣- د ســوحبەتێ بەحسێ وی کر.

الإنتجاع: گەڕیانا ل دویڤ چەروانی یـان ئـاڤ و گیای.
إنتجب: ١- ژێگرت و هلبژارت. ٢- تیڤلاند.
إنتجبه: ١- هلژارت. ٢- ژێگرت.
أنتجــت: ١- ئاڤسـیا وێ دیـاربوو. ٢- دەمــێ زانا وێ نێزیکبوو. ٣- چێکر.
إنتجع: داخوازا قەنجیێ ژێکر.
إنتجف(إستنجف): ١- دەرئێخست. ٢- دوهت و چیپکەکا شیری د گوهانی دا نەهێلا.
إنتجـــل: ١- دەرئێخســـت. ٢- ڕۆهنبـــوو. ٣- کفش و دیاربوو.
إنتجم: قەشری و چوو.
الإنتحاء: قەستکرن.
الإنتحاب: بلندکرنا دەنگێ گری.
الإنتحار: خۆکوشتن.
الإنتحال: ١- خۆ دیارکرن ب کەسایتیەکا دی. ٢- چێکرنا تشتەکی ب ناڤێ ئێکەدی.
إنتحب: ١- گەلەک کرە گـری. ٢- بـاش بێهنـا خۆ هەلکێشا.
إنتحـر: ١- خـۆ کوشـت. ٢- ڤێکـرا چـوون و لێککەڤتن.
الإنتخـاب: ١- هلبـژارتن. ٢- د سیاسـەتێ دا دبیتــە: هلبژارتنــا نوینــەرێت مللــەتی یــان ســـەرۆکێ دەولـــەتێ ل دویـــڤ یاســـایێ. ٣- د زانسـتێ جانـەوران دا دبیتـە: تیـۆرا (داروین)ی یـاکو دبێـژین: هندەک جانـەوەر دێ ل ســەر کێســتێ هنــدەکێت میــنن و نــابریێن ژ بـــەر کـــو مـــان بـــۆ یـــێ بکێرهاتیترە. ٤- هلبژارتنا پیشەسازی یان یـا چێکـری د حـەیوانی و گیـای دا دبیتـە: هلبژارتنا باشترین نێر و مێیا یان ژێگرتنا باشـترین تـۆڤی و شـتلا ژ پێخەمـەت ب دەستڤەئینانا باشترین جۆری.

إنتخب: ١- هلبژارت. ٢- ژێڤەکر.
إنتخـل: مۆخـل و بێژینـگ کـر ئـانکو یـێ ژ هەمییێ باشتر ژێ گرت.
إنتخی: شانازی بر و خۆ مەزنکر.
إنتدی: بر.
الإنتداب: ١- داخوازکرن و هلبژارنتا کەسـەکی ژ بـۆ ئەنجامـدانا کـارەکی وەک نوینـەر. ٢- ڕاسـپاردن. ٣- هنارتنـا کەسـەکی بـۆ ئەنجامـدانا کـارەکی پشـتی دەسـتهەلاتکرنا وی. ٤- سیسـتەمەک بـوو ژ لایـێ (عصبة الأمم) ڤە هاتیە چێکرن ژ بۆ بجهئینـان وی ل سـەر وەلاتێـت ژ بـن حـوکمێ ئـەلمانیا و ترکیـا هاتینـە ڕزگـارکرن پشـتی جـەنگا جیهانی یا ئیکێ، ل سەر وێ چەندێ بوو کـو دەولـەتـەکا پێشـکەڤتی سـۆزێ دەربـارەی دەولەتەکا پاشکەڤتی بدەتن کو هاریکاریا وێ بکـەتن و پێشـڤەببەت ژ بـۆ سـتاندنا سـەرخوبوونا خـۆ، لـێ ئـەڤ چەنـدە بـۆ (الوصایة) ل سەر دەمێ (هیئة الأمم).
إنتدب: ڕاسپاردنا وی پەسەندکر.
إنتدح: بەلاڤبوو و بژالەبوو.
إنتدع: ژ بنڤبنڤە کەنی.
إنتدل: هلگرت.
إنتدم: ب دەستکەڤت.
أنتده(إستنده): ڕاستبوو.
إنتذر: کرە فەرز.
الأنتروبولوجیا: زانستێ دانەنیاسینا توبعـەتێت مرۆڤـان و کاودانێـت ژیانـا وی و هونـەر و ئالاڤ و بەرهەمێ هزرا وی، (یۆنانی) یە.
الإنتزاع: ژێستاندنا ب کوتەکی، ژێکێشان.
إنتزح: دویرکەڤت.
إنتزع: ١- ژێ هاتەدەر. ٢- ژێ ڤەکر.
إنتزی: لەزکر.
الإنتساب: خۆ ژ لایـەکی یـان تخمـەکی ڤـەنان حسێبکرن.
الإنتساخ: ١- ڕاکرن؛ ژێبـرن. ٢- ڤـەگوهازتن. ٣- لبەرچێبوون. ٤- کۆپیبوون.
الإنتساق: سیستەمداربوون.
إنتسب: ڕها وێ گەهەشتێ.
إنتسخ: ١- نەهێلا. ٢- ڤەگوهازت. ٣- کۆپیکر؛ ئێکا دی ل بەر چێکر.
إنتسر: ڤەبوو و بژالەبوو(سەرێ کنفێ).
إنتسف: ١- ژ بنـی ڕاکـر. ٢- ژ بنـی ڕاکـر و بژالەکر.
الإنتشار: بەلاڤبوون.
إنتشی: ١- بێهنکرێ. ٢- سەرخۆشبوو.
إنتشب: ١- ئاسێبوو. ٢- کۆمکر.
إنتشر: ١- پەحنبوو. ٢- درێژبوو. ٣- بـەلاڤبوو ٤- دەرەهیبـــوو. ٥- بژالـــەبوو. ٦- وەغـــەرا وی دەستپێکر.
إنتشـــط: ١- درێژکـــر. ٢- ڤـــەبوو. ٣- دزی. ٤- ب نـــک خـــۆ ڤـــە کێشـــا و بلنـــد کـــر. ٥- پێڤەدا.
إنتشف: ١- ب پـاڤژکرنێ هشـککر. ٢- کـەفا شـیری ڤـەخوار. ٣- زادێ کـەلێ ژ قـازانێ ئینایەدەر خوار.
إنتشـل: ١- ڕاکـر. ٢- ئینـادەر. ٣- دا بـەر لەقا.
إنتص: ١- بلندبوو. ٢- ڕاست و دورست بوو. ٣- ڕوینشتە سەر دۆشکی.
الإنتصاب: ١- ڕاوەستان. ٢- ڕەقبوون.
الإنتصاح: بشیرەتێکرن؛ بجهئینانا شیرەتێ.
الإنتصار: سەرکەڤتن.
الإنتصـاف: ١- مافوەرگرتن. ٢- عەدالـەتی.
إنتصب: ١- هاتـە ڤـەنان. ٢- هاتـە ڕاوەستانـدن. ٣- بـــوو بـــەرپرس. ٤- هاتـــە دیـــارکرن. ٥- دوژمنـاتی هاتـە کـرن. ٦- هاتـە ئێشـاند. ٧- هاتـە چانـدن. ٨- هاتـە دانـان. ٩- ڕابوو و بلندبوو.

إنتصح: شیرەت پەسەندکر.
إنتصر منه: تۆلا خۆ ژێ ڤەکر.
إنتصر: ١- ب سەرکەڤت. ٢- نەهێلا زۆرداری لێ بهێتە کرن. ٣- تۆلا خۆ ژێ ڤەکر.
إنتصف: ١- گەهەشتە نیڤێ. ٢- هەتا نیڤێ تیراچوو. ٣- نیڤەک بر. ٤- داخوازا لیکڤەکرنا دورست ژێ کر. ٥- ب نیڤیکر. ٦- تۆلا خۆ ژێ ڤەکر. ٧- خزمەتکر.
الإنتضاح: ١- بارین. ٢- رەشیشەبوون. ٣- رژیان. ٤- جوونا ئاڤێ یان هەر تشتێ دی یێ روهن ژ جهێ پتر تەڕ بۆ جهێ کێمتر تەڕ یان هشکتر (قانونەکا فیزیکی یە).
الإنتضاخ: هاتنە خوارا ب رشیشە.
إنتضح: ١- رەشاند. ٢- ئاڤ هاڤێتە قوونێ پشتی دەستنڤێژێ. ٣- خۆ ژێ بەری کر. ٤- روندک ژێ بارین. ٥- رژیا. ٦- بوو رەشیشە.
إنتضخ: بوو رەشیشە و هاتە خوار.
إنتضد: کۆمبوون.
إنتضل: ١- ئارمانجانێ ب کر. ٢- دەرئێخست. ٣- هلبژارت. ٤- شانازی ل هەمبەر ئێک ب خۆ برن. ٥- بەریکانە د خەباتی دا کرن و ئامانجانێ کرن.
الإنتطاق: ئاخڤتنکرن.
إنتطحت: قۆچانێ کرن.
إنتطق: ١- ئاخڤت. ٢- (علم المنطق) خواند. ٣- قاویش ل پشتا خۆ گرێدا.
إنتطل: هندەک ژێ بر.
الإنتظار: خۆلهویڤییێگرتن، خۆگرتن.
الإنتظام: سیستەمداربوون.
إنتظر: خۆ ل هویڤیێ گرت.
إنتظم: ١- ب دەرزی ڤە هاتە ڤەکرن. ٢- رێکوپیکبوو. ٣- دورستبوو.
الإنتعاش: ١- حەمەربوون. ٢- گەشەبوون.
إنتعت: سالوخەت دا.
إنتعش: ١- رابوو پشتی هلنگڤتی. ٢- زفتبوو پشی سستییێ. ٣- سەرێ خۆ راکر.
إنتعل: شمک کرە پێ خۆ.
أنتف: چێبوو بهێتە کیشان یان ڤەڕوچاندن.
الإنتفاء: ژناڤچوون؛ نەمان.
الإنتفاخ: پوفبوون.
الإنتفاش: فسیان؛ باژێڤالابوون.
إنتفاض: ڕابوون.
الإنتفاضة: ١- سەرهلدان. ٢- لەرزک و گڕک.
الإنتفاع: مفاوەرگرتن.
إنتفخ: هاتە پفکرن.
إنتفد: ١- خلاسکر. ٢- دوهت.
إنتفش: ١- موییێت خۆ قژکرن. ٢- هاتە ڤەچرین.
إنتفض: ١- بەلگێت وی تەڕ و نازک بوون. ٢- هاتە داقوتان. ٣- خلاسکر.
إنتفع: مفا دیت.
إنتفق: ١- چوو د کارێزا بنعەرد ڤە. ٢- چوو د کونا خۆ ڤە. ٣- ژ کونا خۆ دەرکەت.
إنتفل: ١- نڤێژا سونەت کر. ٢- داخوازکر. ٣- سویندخوار. ٤- داخوازا لێبۆرینێ کر. ٥- خۆ ژێ بەری کر.
إنتفى: ١- هاتە دەرئێخستن. ٢- هاتە ڕەتکرن. ٣- هاتە زیندانکرن. ٤- هاتە رێهتن. ٥- هاتە فڕاندن. ٦- وەریا. ٧- نەما. ٨- ڕەتکر کو بابێ وی یە.
أنتق: ١- هومبانێت خۆ داقوتان. ٢- ژنەکا گەلەک عەیال هەین مەهر کر.
الإنتقاء: ژێگرتن.
الإنتقاب: کونبوون.
الإنتقاد: ڕەخنەگرتن.

الإنتقاش: دەرئێختستنا ستری.
الإنتقاص: کێمبوون.
الإنتقاض: ١- هەرافتن. ٢- شرڤەکرن. ٣- خرابکرن. ٤- کارێ بەروڤاژی. ٥- شکاندن.
الإنتقاض: ١- لێڤەبوون ژ ئاخڤتنێ ئان رێکەڤتنێ. ٢- گرانکرن.
الإنتقال: خۆڤەگوهازتن ژ جهەکی بۆ جهەکێ دی.
الإنتقالي: یێ خۆ ڤەدگوهێزت.
الإنتقالیة: ١- خۆڤەگوهازتن. ٢- کاودانێ بەرگوهۆڕ.
الإنتقام: تۆلڤەکرن.
إنتقد: ١- وەرگرت. ٢- یێ زەغەل ژێگرت. ٣- رەخنە لێگرت. ٤- مەزنبوو. ٤- کێماسی ژێ ئینانەدەر.
إنتقر: ١- دەستکۆل کر. ٢- چالک ل عەردی کرن. ٣- نڤێسی. ٤- لێگەریا. ٥- هلبژارت. ٦- ژ ناڤ هەمیا گازی وی کر. ٧- هندەک ژ هەمیا داخوازکرن.
إنتقش: ١- ژ نەقاشی خوازت گوستیرا وی ب نەخشینت. ٢- ژ پێ خۆ دەرئێخست(ستری). ٣- دەرئێخست. ٤- هلبژارت.
إنتقص: ١- کێمبوو. ٢- کێمکر.
إنتقض: ١- ژرۆڤەبوو. ٢- وەکی بەرێ لێهات. ٣- بەتالبوو.
إنتقع: ١- سەرژێکر. ٢- ژ کەلەپویرتی ڤەکوشتن بەری لێکڤەکرنێ(حەیوان).
إنتقف: تۆڤک ژێ دەرئێخستن.
إنتقل: ١- ژ جهەکی چوو جهەکی. ٢- مر. ٣- ل دەمێ چوونێ دەستێت خۆ دانانە جهێت پیا(هەسپی).

إنتقم: تۆلڤەکر.
الإنتکاث: لێڤەبوون.
الإنتکاس: ١- سەرنشیڤبوون. ٢- زڤرین. ٣- شکەستن.
إنتکب: هاڤێتە سەر ملێ خۆ.
إنتکت: ١- چنیک لێبوو، ٢- سەرو سەر ب عەردی کەت. ٣- هاتە داقوتان. ٤- هاتە فتکرن.
إنتکث: لێڤەبوو.
إنتکس: ١- کەتە سەر سەرێ خۆ. ٢- ئێشا وی لێ زڤری.
إنتکش: رادا.
إنتکف: خۆ بەری کر.
الإنتماء: خۆدانەدگەل.
إنتمی: ١- گەهەشتێ ژ لایێ رڤشتێ ڤە. ٢- ژ جهەکی بلند بوو جهەکی. ٣- بلندبوو.
إنتنف: هاتە هلکیشان یان ڤەروچاندن.
إنتنق: ١- هاتە راکێشان. ٢- داقوتا.
إنتهی: بدویماهیهات.
الإنتهاء: ب دویماهیهاتن.
الإنتهاب: ١- تالانکرن. ٢- شەلاندن.
الإنتهاز: دەرفەتدیتن.
الإنتهازی: ئەوی بۆ خۆ شولێ ب دەرفەت دبینت و مفای ژێ وەردگرت.
الإنتهازیة: بدەرفەتدیتنا هەر ریکەکێ ژ بۆ بدەستڤەئینانا مفای.
الإنتهاض: رابوون.
الإنتهاک: ١- نەهێلان. ٢- حەلالکرن. ٣- زێدەگاڤیکرن.
إنتهب: هاتە شەلاندن.
إنتهج: ١- رێکا ئاشکرا گرت. ٢- رۆهن و ئاشکرا بوو.

إنتهــر: ١- خوینــا وی نەراوەســتا. ٢- چــوو (هناف). ٣- ژ پاشڤەبر.
إنتهره: ژپاشڤەبر.
إنتهز: بۆ خۆ ب دەرفەت دیت.
إنتهس: ١- لەقدا. ٢- غەیبەتکر.
إنتهش: لەغەر و زراڤ بوو.
إنتهض: ١- بۆ ڕابوو. ٢- ڕابوو.
إنتهک: ١- زێدەگێتیاڤی لێکر. ٢- وەستاند. ٣- بێ رویمەتکر.
إنتهم: هاتە ژپاژڤەبرن.
إنتهی: ١- نەکر. ٢- ب دویماهیهات.
إنتهی: ب دویماهیهات؛ خلاسبوو.
أنتولوجیا: کۆمەکا هلبژارتی یە ژ شعرا یان پەخشانا یان مۆزیکا، (یۆنانی) یە.
إنتــوی: ١- قەســتکرێ. ٢- ژ جهــەکی چوونــە جهەکی. ٣- مان؛ خۆجهبوون.
الإنتیاب: شوینگربوون.
أنث(بالتشدید): د خۆ دێراند.
أنــث: ١- نــەرمبوو. ٢- خــۆ ب ســاناهیکر. ٣- حسێبکر یێ مێ یە.
إنثال علیه: ١- دا دویڤ ئێک. ٢- داجریان.
أنثی: مێ.
أنثص: راکر و دویرکر.
الإنثلام: دەڤلۆبوون.
الإنثناء: ڤەچەیان.
أنجی: ١- قورتالکر. ٢- قەتکر. ٣- سەلخاند و کــەڤلکر. ٤- خوهــدا. ٥- بەرهەمــدا. ٦- ڕیــت. ٧- فسەککر.
إنجاء: قورتاکرن؛ رزگارکرن.
الإنجاب: ١- مەردینیدگەلکرن. ٢- بچویکبوون.
الإنجاح: ب سەرئێخستن.
الإنجاد: ١- بلندکرن. ٢- هەوارڤێراگەهاندن.
الإنجاز: بجهئینان.
الإنجاس: پیسکرن.
الأنجــاس: ١- کۆمــا (نجــس)ە. ٢- نڤشــتی مۆرکێت حەسەدێ.

أنجب: ١- خودێ کورەکێ عەسل پاک دایێ. ٢- خــودێ کــورەکێ ترســنوک دایــێ. ٣- مەردتر، خانەدانتر.
أنجــح: ١- ب جهئینــا. ٢- یــا پێــدڤی ب دەستڤەئینا. ٣- ب ساناهی ئێخست.
الأنجح: سەرکەڤتیتر.
أنجــد: ١- بلنــدبوو. ٢- هاریــکر. ٣- خــوهی دا. ٤- جوو جهێ دبێژنێ نەجد.
الإنجذاب: ڕاکێشان.
الأنجر: ئەنگەرێ کەشتییێ(فارسی) یە.
الأنجرة: گەزنگ.
الإنجرار: ڕاخڕهان.
الإنجراف: ڕامالین.
أنجز: ١- ب دویماهیئینا. ٢- ئەداکر.
أنجس: پیسکر.
أنجع: مفا گەهاند.
الأنجــل: ١- زەلامــێ تیکــا چاڤێ وی درێــژ. ٢- زەلامــێ چاڤ مــەزن و جــوان. ٣- یــێ برفرە و درێژ و پان.
الإنجلاء: کفشبوون، ئاشکرابوون.
الإنجلاب: ئیناندن.
أنجم: ١- دەرکەت و دیاربوو. ٢- ستێرێت وی دەرکەڤتن (عەسمان).
أنجــم: ١- هــێلا و چــوو. ٢- دەرکــەڤت و دیــــــاربوو. ٣- ســــــــتێرێت وی دەرکەڤتن(عەســــمان). ٤- هێــــــلا. ٥- ب دویماهیهات.
الإنجماد: قەرسین.
أنجــی: ١- قورتــالکر. ٢- بــڕی. ٣- گــورا. ٤- خوهێدا.
إنجیــل: مزگینــی؛ ئــەو نڤێســینن یێــت کــو (متـــی) و (مـــرقس)ی و (لوقـــا)ی و (یوحنــا)ی ل دۆر ژیــان و شــیرەتێت عیســا پێغەمبــەری ســلاڤ لــێ بــن نڤیســین، (یۆنانی) یە.

أنحاء: کۆما(نحو)ە کو دبیتە ڕەخ، ڕێ، جهـ، سەمت.
الإنحباس: تێدااراوەستان؛ چکبوون.
الإنحداب: قۆزبوون؛ قۆفبوون، خواربوون.
الإنحدار: خواری؛ بەرخواری.
الإنحراث: کێلان.
الإنحراف: ١- دسەرڕێداچوون. ٢- خواری.
إنحرف: ١- د سەر ڕێ دا چوو. ٢- خوار بوو.
الإنحصار: دۆرپێچبوون.
إنحط: داکەڤت.
الإنحطاط: داکەڤتن.
أنحف: لاوازکر.
الإنحكاك: تێکخوریان.
أنحل: لاوازکر.
الإنحلال: هەلوەشیان؛ حەلیان.
الإنحناء: چەمیان.
أنحى: ژێ وەرگێرا.
الإنحياز: تاگیری.
الإنخداش: تیڤلین.
الإنخداع: هاتنەخاپاندن.
إنخدر: بێ هشبوو.
الإنخذال: بێ هەواربوون.
الإنخراط: ١- تێکهلبوون. ٢- تێچوون، نەمان. ٣- لەغەر و زراڤبوون.
الإنخزال: ١- ژێڤەبوون و کێمبوون. ٢- کورتبوون.
الإنخساف: ١- غەیبرین. ٢- ژبنچوون. ٣- نقوبوون. ٤- بەرزەبوون.
الأنخع: یێ ژ هەمیا رەزیلتر و شکەستیتر و مریچۆکتر.
الإنخفاض: نزمبوون.
الإنخلاع: ژجهچوون؛ خەلهان.
الإندار: کێموینەکرن.
الإندثار: ژناڤچوون؛ نەمان.

الأندر(الجرين؛ البيدر): ١- بێدەر؛ جۆخین. ٢- کۆما گەنمی. ٤- کدسێ گەنمی.
أندر: ١- ئێخست. ٢- کێمکر. ٣- تشتەکێ کێم وێنە ئینا.
الأندر: یێ کێموێنەتر.
الإندراج: ١- قوتبڕبوون. ٢- هاتنەخوارا ل دویڤ پلەیان. ٣- هاتنەنڤیسین.
الإندراس: ١- گێرەبوون. ٢- گەلەک هاتنوچوون ل سەر هاتە کرن. ٣- نەمانا نیشانا. ٤- بێسەرشوینبوون.
الأندري: کنفێ ستویر.
أندف: توند هاژۆت.
الإندفاع: پێشداکەڤتن.
إندفن: هاتە بنئاخکرن.
إندق: ١- شکەست. ٢- ستۆیێ وی شکەست.
الإندقاق: ١- هویربوون. ٢- شکەستن.
أندم: هێلا پەشێمان ببت.
الإندماج: ١- ئێکبوون؛ بناڤێکهلبوون. ٢- چوونا تشتی بۆ ناڤ تشتێ دی. ٣- ل نک ئاقلمەندا دبیتە: ژێکنێزیکبوونا پرتێت ئێک تشت و ژناڤدەرکەڤتنا تشتێ نە ژ نفشێ وی.
الإندمال: ساخبوون.
الإندهاش: حێبەتیگرتن.
أندى: ١- مەردتر. ٢- شلکر؛ تەڕکر. ٣- دانا وی زێدەبوو. ٤- مەردبوو.
الإنذار: ١- هۆشدارکرن دەربارەی تشتەکی بەری کو ڕوببدەت. ٢- خوازتنا کەسەکی دا خۆ بچەمینت و گوهدارییێ بکەت بەری بهێتە سزادان. ٣- د یاسایێ دا دبیتە: هۆشدارییەکا فەرمی یە دهێتە ئاراستەکرن بۆ لایەنەکی بەری کو کریارێت یاسایی دژی وی بهێنە بکارئینان. ٤- د سیاسەتێ دا دبیتە: ئەو هوشداری یا دەولەتەک ددەتە دەولوتەکێ بەری ڕاگەهاندنا جەنگێ.
أنذر: هۆشدارکر.

الإنزار: کێمکرن.
إنزاع: ئێخستن.
الإنزال: ئینانەخوار.
أنزت: بوو ئاڤزە.
الإنزجار: ژپاشڤەچوون.
أنزح: کێمکر.
الإنزحاف: ڕاخرین.
إنزع: بەسکر و خۆ داپاش.
الأنزع: مرۆڤێ جهنیک ڕویت و بێ موی.
الإنزعـــاج: ١- عێجزبـــوون؛ نەرحـــەتبوون.
٢- ل نک سۆفیا دبیتە: چوونا دلی بەر ب خودێ حەق ب وێ هشیاریا ژ بێئاگەهیێ پەیدا دبیت.
أنزف: ١- چو بۆ نەما. ٢- عەقلێ وی چوو.
٣- ئـــاڤ هـــەمی هاتـــە دەرئیخســـتن.
٤- چو هێجەت بۆ نەمان.
أنـــزق: ١- هێـــلا خـــۆ ب هـــەلاڤێت. ٢- بـــێ عەقلکر. ٣- زێدەکر.
أنـــزل: ١- کـــرە مێهڤـــان. ٢- کـــرە وەحـــی.
٣- هێلا ببتە مێهڤان.
الإنزلاق: تەحسین.
الإنزواء: خۆڤەدەرکرن.
إنزوى: ئێکدو گرتن.
أنس: صەبر پێ هات.
آنس: ١- دیت. ٢- صەبر پێ ئینا.
الإنس: مرۆڤ.
الأنس: کۆما مەزنا مرۆڤا.
أنسأ: ١- پاشئێخست. ٢- گیرۆکر.
الإنساء: دانەژبیرکرن.
الإنسان: ١- مرۆڤ. ٢- ڕەشکا چاڤی.
إنسان العين: ڕشکا چاڤی.
الإنسانية: مرۆڤینی؛ مرۆڤایەتی.
أنسب: گونجایتر.
الآنســة: ١- ژنکـە ژ بـەر کـو سـەبرێ زەلامـی دئینـــت. ٢- سەرتەشـــیک. ٣- ژنکـــا نەشویکری.

الإنسجام: ١- گونجـان. ٢- پێکخۆشبوون.
أنسجة: کۆما (نسیج)ە کو دبیتە تەڤن.
الإنسحاب: خۆڤەکێشان.
الإنسحاق: هەڕشین.
إنسد: هاتە گرتن؛ مسمتبوو.
الإنسداد: گرتن؛ مسمتبوون.
الإنسدال: شۆربوون؛ بسەرداهاتن.
الإنســراح: ١- ئازادبوون. ٢- دابەردان.
أنسع: ١- زیانـا وی بـۆ جیرانێـت و مشـەبوو.
٢- چوو ناڤ بایێ باکۆر.
أنسـغ: ١- لێـدا. ٢- شـینبوو پشـتی بڕینـێ.
٣- شاکێت وێ هاتن.
أنسف: ڕاکر و بژالەکر.
الإنسفاك: ڕژیان؛ ژێبەردان.
أنسق: ئاخڤتنا ب سەروا کر.
الإنسكاب: ڕژیان؛ بەربوون.
الإنسلاخ: گوران، کەڤلڕاهێلان.
الإنسلاك: ١- ب ناڤکەڤتن. ٢- ب ڕیکەڤتن.
الإنسولين: دەرمانێ ئێشا شەکرێ.
الانسي: ئەو ئەنـدامێ لەشـی یە یـێ ل سـەرڤە وەکی دفنێ.
أنسى: ١- فەرمانا هێلانێ لێکر. ٢- هێلا ژ بیر بکەت.
إنسي: ئێک مرۆڤ.
إنســيا: گولمێبـوو؛ ئـانکو ئـەو ب خـۆ هاتـە خوار(شیر).
الإنسياب: هەرکین؛ چوون.
أنشأ: ١- ئافراند. ٢- چێکر. ٣- ب خودان کر.
٤- دانـا. ٥- گۆت. ٦- ئاڤاکر. ٧- خواند.
الإنشاء: ١- دانان. ٢- ئاڤاکرن. ٣- دارێـژتن.
٤- دامەزرانـدن. ٥- د زانسـتێ ئـەدەبی دا دبیتـە ئـەو ئاخڤتنـا نـە ڕاسـتی تیـدا نـەدرەو وەکـی: (رحمـە اللـە)، و بـەرۆڤاژی وی دەنگوباسە (الـخبر).

إنشاء الله: ئەگەر خودێ ڤیا یان حەزکر.

الإنشاءات: ئاڤەکێ گشتی یە بۆ تشتێ دهێتە ئاڤاکرن و ئامادەکرن بۆ کارەکی.

الإنشاد: ١- سروودگۆتن. ٢- هەلبەستخواندن. ٣- چیکیراهێلان.

الإنشار: ١- زیندیکرن. ٢- زیندیکرنا مرۆڤا پشتی مرنێ. ٢- بەلاڤکرن.

إنشاز: بلندکرنا هەستیا ژ قەبری و لێکدانا وان.

أنشب: تێرا کر.

أنشد: ١- دانیاسین. ٢- شعر خواند.

إنشدح: ڕازا سەر پشتێ و لنگێت خۆ ژێک ڤەکرن.

إنشدخ: شکەست.

أنشر: ١- ساخکر پشتی مرنێ. ٢- زیندیکر ب ئاڤێ(عەرد).

الإنشراح: بەرفرەهبوون و شادبوون.

إنشرح: بەرفرەهبوو و شادبوو.

إنشرق: شەقبوو.

أنشط: ١- بزاڤ کەڤتێ. ٢- گرییەک لێدا. ٣- ڤەکر. ٤- بەردا. ٤- قەلەو کر.

أنشع: ١- کرە دەڤێ خۆ. ٢- بۆ گۆت. ٣- ڤێرا گەهاند.

الإنشعاب: چەقژێچوون؛ بوونە تا و چەق.

إنشعب: چەقژێچوون.

إنشغل: مژولبوو.

الإنشغال: مژویلبوون.

أنشق: ١- هێلا بێهن بکەتێ. ٢- هێلا بهلکێشت.

الإنشقاق: ژێک دابریان، دوبەرەکی کەفتە ناڤ.

أنشل: ١- ئینادەر. ٢- دا بەر لەقا.

أنشودة: سروود.

الأنشوطة: خلف؛ گرییا ب ساناهی دهێتە ڤەکرن.

الأنصاب: ژمارەیەکا بەرا بوو ل دۆرێت کەعبا پیرۆز عەرەبا ڤەدنان و پیرۆزدکرن و قوربان ل سەر بۆ تشتێت ژ بلی خودێ ددان.

الإنصات: بێ دەنگبوون و گوهدان.

الأنصار: ١- کۆما(نصیر)ە کو دبیتە پشتەڤان. ٢- سەربازێت نەنزامی نە ب شەڕێ پارتیزانی ڕادبن. ٣- هەردو ئێلێت (قحطان)ی نە (الأوس) و(الخزرج) یێت کو ل باژێرێ (المدینة) یێت کو پشتەڤانیا پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن - کرین و ب سەرئێخستین.

إنصاع: ١- زڤری و ب لەز هات. ٢- خۆ چەماندە بن ئەمر و فەرمانا.

الإنصاف: ١- عەدالەت د هەر تشتەکی دا. ٢- عەدالەت.

أنصب: ١- پشکەک بۆ ڤەبری. ٢- وەستاند. ٣- ئێشاند. ٤- گەهاندە یێ ڤەگوهازتی.

الأنصب: ١- شاخقولۆز. ٢- سینگ بلند.

إنصب: ڕژیا؛ ڕژت.

أنصت: بێ دەنگبوو و گوهداری کر.

الإنصداع: ١- تیکبوون. ٢- هەلاتن.

إنصدع: ١- پەقی و تیکبوو. ٢- هەلات.

الإنصراف: ١- دەرکەفتن. ٢- چوون.

إنصرف: ١- دەرکەڤت. ٢- چوو.

الإنصرام: ب دویماهیهاتن.

إنصرم: بدویماهیهات.

أنصع: ١- باوەری پێ ئینا و ب جهئینا. ٢- بەرسینگ لێ گرتن.

أنصف: ١- گەهەشتە نیڤێ. ٢- نیڤەک بر. ٣- ڕۆژا خۆ ب نیڤی کر. ٤- عەدالەت کر. ٥- حەقی ژێ وەرگرت. ٦- خزمەتکر.

الأنصف: یێ ب عەدالەتتر.

أنصى: د ناڤچاڤکێ ڕا گرت.
أنــض: ١- قەتانــد؛ پچانــد. ٢- خرابــوو (فاسدبوو).
الإنضاج: پێگەهاندن.
إنضاخ(إنضخ): ڕژیا.
الإنضباط: خۆچەماندنا بدورستی بۆ سیستەمی و پێگیریکرن ب یاسا و فەرمانا.
إنضبط: هاتە زەپکرن.
أنضـج: ١- هـێلا بگـەهت. ٢- پشـکێت وێ بشکڤین.
أنضر: تەڕ و نازک و جوان بوو.
الإنضراب: هاتەقوتان.
أنضم: خۆ دا دگەل.
الإنضمام: خۆداناناددگەل.
إنضمر: چرمسی.
أنضـى: ١- ژ بـەر خـۆ کـر. ٢- لاوازکـر. ٣- کـەڤنکر. ٢- لەغـەرکر. ٣- ئاژەلـەکێ لەغەر دایێ.
الإنطاء: دان؛ پەخشین.
إنطبخ: هاتە لێنان.
إنطفأ: ڤەمری، ڕەشبوو.
الإنطاق: دانەئاخڤتن.
الإنطباع: چاپبوون.
الإنطباعیة: ڕیبازەکا شێوەکاری یە دبیژیت کەڤال بابەتەکێ دەستنیشانکری ناگەهینت بەلکو ئەو بابەتە یێ ژ دیتنا وی دهێتە زانین و هەر کەسەک ژی رامانەکێ ل دویڤ شرۆڤەکرنا خۆ یا تایبەت ژێ دزانت.
الإنطباق: ١- پێکڤەنویسیان. ٢- هندیئێکبوون.
الإنطفاء: ڤەمرین.
أنطق: هێلا باخڤت.
الإنطلاق: ١- چوون. ٢- دەرچوون.
إنطلق: بشکڤت؛ ب لەز چوو.
الإنطماس: نقوبوون.
إنطمس: بوو شوینوار و ژناڤچوو.
الإنطواء: وەرپێچان.
إنطـوى: ١- هاتـە ڤەشکاندن. ٢- ڕێ زوی ژ بەر چوو.
أنطى: دا؛ پەخشی.
الإنظار: دەرفەتپێدان؛ خۆلێگرتن.
إنظام: رێکخستن.
أنظر: ١- هێلا بەرێ خۆ بدەت. ٢- پاشئێخست و دەرفەت دایێ. ٣- کرە هەڤکویفی خۆ.
أنظره: گیرۆکر.
إنظغاط: هاتنەگڤاشتن.
الإنظلام: زۆرداریلێبوون.
إنظلم: زۆرداری لێ هاتە کرن.
أنظم: ب هێککەت.
إنعاش: گەشەپێدان، حەمەرکرن.
الإنعام: ١- شادکرن. ٢- قەنجیلێکرن.
الأنعام: پەز و چێل و گۆل و حێشتر.
إنعامة: دان؛ بەخشین.
أنعت: ١- دێمێ وی جوانبـوو. ٢- سخلەتێت وی باشبوون.
إنعتل: ژ جهێ خۆ نەلڤی.
إنعدام: نەمان.
إنعدم: نەما.
أنعر: فێقی پێڤەهات.
إنعــراج: ١- لێکزڤــرین. ٢- خواربـــوون. ٣- خواربوونـــا رۆنـــاهیێ وەکـــی دەمـــا د کونەکێ ڕا دەرباز دبت.
إنعزل: خۆ ڤەدەر کر.
أنعس: ١- هیلا خەوا وی بهێت. ٢- کوڕێت تەمبەل بوون.
إنعصر: هاتە گڤاشتن.
إنعصم: هاتەپارازتن.
إنعضب: قوتبوو؛ هاتەبڕین.
الإنعطاف: ١- لێزڤرین. ٢- خواربوون.

إنعطف: ١- خواربوو. ٢- لێزڤڕی.
إنعقاد: گرێدان.
إنعقد: ١- هاتە گرێدان. ٢- تیربوو.
إنعقف: خواربوو.
إنعكاس: ١- ڤەزڤڕینا ڕۆناهیێ دەما ب هندەک تشتێت حولی دکەڤیت وەکی خودیکێ. ٢- سەرتەشیک. ٤- ڤەژەنین. ٥- ڕەنگڤەدان.
إنعكس: ڤەزڤڕی.
أنعل: شمک کرە پێی.
أنعم: ١- قەنجی لێ کر. ٢- هویرکر. ٣- نەمکر. ٤- زێدەهی ئێخستێ. ٥- ئارامکر. ٦- گەهەشتە خۆشیێ. ٧- گۆتێ (نعم) ئانکو بەلێ. ٨- لێهات.
إنغاص: تەعلبوو.
إنغص: تەعلبوو.
إنغاض: ١- کێمبوو. ٢- چکبوو. ٣- غەوارەبوو.
إنغاط: بوو دو چەق.
إنغراس: ١- تێهلچوون. ٢- شینبوون.
إنغراق: نقوبوون.
إنغسال: شویشتن.
إنغسل: هاتەشویشتن.
أنغص: ١- شێلیکر. ٢- نەهێلا ڤەخۆت.
أنغض: ١- وەک حێبەتگرتیا سەرێ خۆ هەژاند. ٢- لڤی.
إنغض: ١- نزمبوو. ٢- نقیا (چاڤ).
إنغضف: ١- هەرفت. ٢- شۆڕبوو و شکەست ژ زکماکی.
إنغط: بنئاڤبوو.
إنغطاس: بنئاڤبوون.
إنغفى: شکەست.
إنغل: ب ناڤ کەڤت.
إنغلاق: گرتن؛ دائێخستن.
إنغلق: ١- هاتەدائێخستن. ٢- ئاسێبوو و ڤەنوبوو.

الإنغمار: بنئاڤبوون.
الإنغماس: دبنڤەبوون.
الإنغماض: ١- نقیان. ٢- مژداربوون.
الإنغمام: مژداربوون.
إنغمر: بنئاڤبوو.
إنغمس: ١- نقوبوو؛ دبنڤەبوو. ٢- چوو تێدا.
إنغمل: پویچبوو.
إنغمن: د عەردی دا چوو هەتا تێدا ئاڤابووی.
إنغوى: هاتە دسەردابرن.
أنغى: ئاخڤت.
الأنف: ١- دفن. ٢- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٣- ئەو باغ یان بیستانێ نەهاتیە چەراندن.
أنف: ١- نەڤیا. ٢- خۆ بلندتر لێکر.
الأنف(بضم الألف والنون): ١- یێ نەچەراندی (گەر گیا بت). ٢- ژێ نەڤەخواری (گەر ئامان بت).
أنف الأسد: بێهنشکا شێری؛ دو هەسارن؛ ئێک بهۆست د ناڤبەرا وان دایە، هەروکا ژی سپیاتیەکا وەکی عەوری یا پێڤە، دبنە ئێک پلەییێت هەیڤ تێرا دبۆرت، دیسا دبێژنێ: بێهنشکا (نثرة الأسد).
الآنفة: دەسپێک.
آنفا: بەری نوکە.
إنفاخ: پوفدان.
الإنفاد: خلاسکرن، نەهێلان.
الإنفاذ: تێدەرکرن؛ تێڕادەرئێخستن، تێڕابرن.
إنفاض: کولب؛ برس.
الإنفاق: ١- مەزاختن. ٢- دەستکورتی. ٣- سەکتاندن.
إنفأى: ڤەبوو.
إنفت: شکەست؛ هویربوو.
الإنفتات: هویربوون.
إنفتاح: ١- ژێکڤەبوون. ٢- لبەرڤەبوون. ٣- بوشکورین.

الإنفتاق: ١- شەقبوون. ٢- بشکورین.
إنفتح: ١- ڤەبوو. ٢- بشکوری.
إنفتـق: ١- شەقبوو. ٢- بوشکوری (گەر بشکوژ بت).
إنفتل: هاتە بادان.
الإنفجار: پەقین.
إنفجى: ١- ڤەبوو(دەرگەهـ). ٢- ژێ ڤەرەڤی. ٣- ژەها وی ژێ دویرکەت(کڤان).
الإنفحة: شێلاڤکا بەرخی یان یا کارکێ هێژتا گیا نەخواری یە گەر هاتە خوار دێ بێژنێ عویرک.
إنفحج: ژێکفرِبوو.
أنفخان(أنفخانى): یێ گەلەک قەلەو.
إنفخت: کونبوو.
أنفد: ١- خلاسبوو. ٢- خلاسکر.
إنفدع: ١- شکەست(سەر). ٢- نەرمبوو.
أنفـذ: ١- هێلا تێ ببەهت. ٢- هنارت. ٣- ژی دەرباسبوو.
أنفر: ١- هێلا برەڤت. ٢- پشتەڤانی کر.
إنفـراج: ١- ژێکڤەبوون. ٢- خۆشبوون. ٣- رزگاربوون. ٤- بێ ئاریشەبوون.
إنفـراد: ١- جودابوون. ٢- ڤەدەربوون. ٣- کتبوون.
إنفراغ: ڤالابوون.
الإنفراک: گیرۆبوونا کەربێ.
إنفرج: ١- رابوو و چوو. ٢- ب دویماهیهات. ٣- ڤەبوو. ٤- فرەهبوو.
إنفرد: خۆ ڤەدەرکر.
إنفرط: ١- هلوەشیا. ٢- ڤەبوو.
إنفرق: ژێ جودابوو.
إنفرقع: ١- هاتە بەزاندن. ٢- ترەک ژێ هات. ٣- قرپینی کر. ٤- هاتە بادان. ٥- خۆ داپاش ب دویر کەڤت.
إنفرى: شەقبوو.
أنفس: بهایێ وی گران بوو.
أنفس: گرانتر.
الأنفس: یێ گرانتر.
إنفساح: بەرفرەهبوون.
إنفساخ: هلوەشیان.
إنفسح: فرەهبوو.
إنفسخ: ١- هاتە هلوەشاندن. ٢- هلوەشیا.
إنفسق: ژ بەرگێ خۆ دەرکەڤت.
إنفش: ١- فسیا؛ با ژێ دەرکەت. ٢- هەرِکی. ٣- وەرەما وی داهات.
أنفش: هێلا ب شەڤێ بێ شڤان بچەریت.
إنفشغ: زێدەبوو و دیاربوو.
إنفشل: بزدیا.
إنفص: ژێڤەبوو و جودابوو.
الإنفصال: ژێکجودابوون؛ ژێجودابوون.
الإنفصالي: ئەوە یێ خەباتێ دکەت ژ بۆ جودابوونێ چ ژ وەلاتێ خۆ یان دینێ خۆ (سیباراتیست).
الإنفصالية: ١- کاودانێ ژێجودابوونێ (سیباراتیسم). ٢- حەزا ژێکجودابوونێ.
إنفصام: ١- ژێکجودابوون. ٢- شکەستن.
إنفصام الشخصية: یان (شیزفورینیا) ئێشەکا دەروونی یە.
إنفصد: شەقبوو.
إنفصـم: ١- شکەست بێی هویربوون. ٢- تیکبوو. ٣- قوتبوو. ٤- ژێ دەرکەڤت.
أنفـض: ١- دویرکر و ئەڤینا وی هێلا. ٢- خلاسکر. ٣- هەمی زان(پەز).
إنفض: ١- شکەست. ٢- بژالەبوو. ٣- رژیا و هاتنە خوارێ.
الأنفضاج: قەلەوبوون.
الإنفضـاخ: ١- شکەستن. ٢- ڤەبوون و ڤالابوون. ٣- ئاڤژێهاتن(دەلو).
إنفضج: ١- بنێ مویێت وی خوهێ گرتن و ئەو ب خۆ شلنەبوو. ٢- ڤەبوو. ٣- کفشبوو. ٤- گەلەک قەلەوبوو. ٥- سستبوو. ٦- سست و لاوازبوو.

إنفضح: ١- هەتکا وی چوو. ٢- نهێنیا وی دیاربوو. ٣- هەلات.
إنفضخ: ١- هاتە شکاندن. ٢- تیراکر. ٣- ڤەبوو و ڤالابوو. ٤- گەلەک گری. ٥- فرەهبوو. ٦- ئاڤ ژێ رژت (دەلو).
الإنفطار: تیکبوون.
إنفطر: ١- شەقبوو. ٢- پەقی.
إنفطم: شیرڤەبوو.
إنفع: ب مفاتر.
أنفع: بازرگانیا چویڤا کر.
إنفعال: تێکئاریان، تنگژین.
الإنفعالي: یێ زوی دئارییێت و تنگژیت.
الإنفعالیة: ئایان و تنگژین مرۆڤێ (إنفعالي).
إنفعل: ١- هاتەکرن. ٢- ئاریا.
إنفعم: تژی بێهن بوو.
إنفغر: ١- ڤەبوو. ٢- بشکوری.
أنفق: ١- فەقیربوو. ٢- مەزاخت. ٣- رەواج ئێخستێ.
إنفقأ: ١- پەقی. ٢- دەربوو.
إنفقس: قولپی.
إنفقع: شەقبوو.
إنفك: ١- ڤەبوو. ٢- ئازادبوو؛ هاتەبەردان. ٣- هیشتا.
الإنفکاک: ژێکڤەبوون.
الإفکوهة: حێبەتی.
إنفل: دەڤلۆبوو.
أنفل: ١- سویندخوار. ٢- شکەست.
الإنفلات: ١- بەرەلایی. ٢- ڤەرەستن. ٣- نزمبوونا پلەیا غازێ ل دەمەکێ کورت.
الإنفلاق: بژکین.
إنفلت: ڤەرەست.
إنفلج: هەلات(سپێدە).
إنفلق: شەقبوو.
أنق: ١- دەست ب ویرویێرێ کر. ٢- ڤیا؛ حەژێکر.
إنقاء: ١- زەلالکرن. ٢- پالڤژکرن ژ دەغەلی و زەغەلی.
الأنقاب: گوهـ.
إنقاد: ١- هاتە هاژۆتن. ٢- کەتە بن دەستی و رەزیلبوو.
الإنقاذ: زرگارکرن.
إنقار: ١- کەڤت. ٢- هەرفی.
إنقاس: هاتە پیڤان.
إنقاصت: هەرفت.
الأنقاض: پاشماییێت ئاڤاهیێ هەرفتی.
إنقاض: ١- تیکبوو بێی کو بهەرفیت. ٢- هەرفی. ٣- هەرفت.
أنقب: ١- سمێت وی تەنک بوون. ٢- لێ گەریا.
الإنقباض: تێکچوون.
إنقبض: هاتە وەرگرتن.
إنقبع: سەرێ خۆ برە د ناڤ کراسێ خۆ دا.
إنقبی: بەرزەبوو؛ نەدیاربوو.
أنقح: ١- چێکر و پێکوەرئینا. ٢- جەوهەرێت شیرێ خۆ ژ فەقیریێ ژێڤەکرن.
إنقحل: هشکبوو.
إنقحم: ١- کەتە د ناڤ شۆلێ دا بێی کو هزر تێدا بهێتە کرن. ٢- کەتە ناڤ شۆلێ ب کوتەکی.
الأنقد: ١- ژویژوی. ٢- کویسەلە.
أنقد: ١- خەملی. ٢- رزگارکر.
إنقدع: ژێ شەرمکر.
إنقذف: ١- هاتەڤەریشاندن. ٢- هاتەئاخڤاندن. ٣- ب دەحفینکا هاتە هاژۆتن.
إنقذم: لەزکر.
أنقر: ١- تبل لێکدان. ٢- گۆتی (ئنننن...) و درێژکر.

الإنقراض: قوتبڕبوون؛ بریان.
إنقرض: ١- هاتە بڕین. ٢- بنبڕبوو.
الأنقس: یێ گوڕی.
إنقسام: ژێکڤەبوون؛ پارچەپارچەبوون.
إنقسم: پارچەپاچەبوو.
أنقش: ١- ل سەر خوارنا خورما نماندی بەردەامبوو. ٢- گەلەک لێگرت.
أنقشر: تیڤلی.
إنقشع: هاتەبەلاڤکرن.
أنقص: ١- کێمبوو. ٢- کێمکر.
إنقص: هاتەبڕین.
الأنقص: یێ کێمتر.
إنقصف: ١- شکەست. ٢- ل دویڤ ئێک هاتن.
إنقصل: هاتەبڕین.
إنقصم: شکەست.
إنقض: ١- کەت، هەرفی. ٢- رژیایێ. ٣- تیکبوو. ٤- شکەست.
أنقض: ١- گرانکر. ٢- دەرئێخست. ٣- تیککر.
الإنقضاء: خلاسبوون.
الإنقضاض: دارژیان.
إنقضع: ١- قەتقەتبوو و بژالەبوو. ٢- ژێ دویرکەڤت.
إنقضى: ب دویماهیهات.
الإنقطاع: ١- بڕین. ٢- قوتبوون. ٣- چکبوون.
إنقطع: ١- دەمێ وی بدویماهیهات. ٢- هاتە بڕین. ٣- چکبوو. ٤- هشکبوو. ٥- قەتیا. ٦- راوەستیا.
أنقع: ١- نماند. ٢- کۆمکر. ٣- ڤەشارت؛ بنئاخکر. ٤- کرە دلێ خۆ. ٤- پەزەک بۆ مێهڤانی ڤەشارت. ٥- تێهنکا وی شکاند. ٦- نەما. ٧- زەربوو و هاتە گوهۆڕین.
أنقع: پتر تێهنکێ دشکێنت.

إنقعر: ژ رەه و ریشالا دەکەڤت.
إنقعش: ١- هەرفی. ٢- چوو.
إنقعص: ١- د جهـ دا مر. ٢- خواربوو.
أنقف: ١- دایێ دا نیڤا وی بینیتەدەر. ٢- هێکێت خۆ مشە کرنێ. ٣- تۆڤک ژێ دەرئێخستن.
الإنقفس: ١- کوڕی جاریێ. ٢- درێژ و خوار. ٣- دومۆر.
إنقفش(إقتفش؛ إقفنشش): چوو دکونا خۆ ڤە و خۆ تێکبر.
أنقفل: ١- زڤری. ٢- بەر وێ شۆلێ چوو یا وی دڤێت.
إنقفل: هاتە دائێخستن.
أنقل: پنیکر و چێکر.
الإنقلاب: ١- قولپین. ٢- د سیاسەتێ دا دبیتە: گوهۆڕینا حکۆمەتێ وەرگرتنا حوکمی ب ریکێت نەیاسایی. ٣- چوونا رۆژێ ژ بورجەکی بۆ بورجەکی وەکی هاتنا چلەیێ هاڤینێ یان یێ زڤستانا کو ژ وێ چەندێ پەیدا دبیت. ٤- وەرگێرانا سەروبەرێ سیاسی.
إنقلاع: ژ رەه و ریشالادەرچوون.
إنقلب: ١- هاتە قولپین یان سەروبنکرن. ٢- ل سەر پێ خۆ زڤری.
إنقلع: ١- ژ بنی هاتەدەر. ٢- ژ جهـ ڤەگوهازتن. ٣- هاتە لادان.
أنقليس: مارماسی.
إنقمع: روینشتەخوارێ ب تنێ.
أنقور: چالکا رەختێ بەرکێ فێقی.
الأنقوعة: ١- هەر جهێ ئاڤ دهەرکیتێ و دچیتێ ژ نهال و درا. ٢- عەردێ سوڕکا بانی درژییتە سەر. ٣- ئاڤدان.
الأنقولا: پێچوپچک.
الإنقياد: خۆ چەماندن بۆ ب جهئینانا فەرمانا.

الإنكاح: لێ مارکرن.
الإنكـار: ١- ئعترافنـەکرن. ٢- د یاسـایێ دا دبیتە: ئعترافنەکرن ب حەقییێ.
إنكار الذات: هێلانا خۆڤیانێ و خۆگۆریکرن ژ بۆ بەرژەوەندیا ئێکەدی.
إنكاف: قوتبوو؛ نەهات.
إنكب: پیڤەما.
الأنكب: یێ ملەکێ وی ژ یێ دی بلندتر.
إنكبت: ١- هاتە ئێخستن. ٢- هاتـە کوشتن. ٣- هاتـە شـکاندن. ٤- ب خـەم ڤـە هاتـە زڤڕاندن. ٥- هاتە رەزیلکرن.
إنكبس: تژی ئاخ بوو.
إنكبى: دفن و دفن چوو.
إنكتل: چوو.
إنكتم: هاتە ڤەشارتن.
إنكثم: ١- ژ بەر چاڤا چوو. ٢- غەمگینبوو.
أنكح: داشوی.
الأنكد: ١- یێ کوڕ. ٢- یێ کێم خێر.
أنكد: خێرا وی کێم بوو.
إنكـدر: ١- لـەزکر. ٢- قـرژی. ٣- رژیـا و کەڤت. ٤- شێلیبوو.
أنكـر: ١- ئعتـراف پـێ نـەکر. ٢- نەنیاسـی. ٣- بۆ کرە کێماسی و ژێ دا پاش.
إنكرث: ڤەتبوو.
أنكز: خلاسبوو.
الإنكسار: شکەستن؛ ڕاشکەستن.
إنكسر: شکەست.
إنكسف: هاتە غەبیرین.
الإنكشـاف: ١- دەرەهیبـوون. ٢- دیـاربوون. ٣- ژسەرچوون.
إنكشح: بژالەبوو.
إنكشط: ١- هاتە ڕاکرن. ٢- هاتـە کـەڤلکرن. ٣- چوو.
إنكشـف: ١- دیـاربوو. ٢- دەرەهیبـوو. ٣- ژسەرچوون.
أنكف: ١- ژێ بەری کر. ٢- بێ قەسیر دانا.
إنكـف: هاتـە پێچـان و دوریـن. ٢- هاتـە گرێـدان. ٣- بـاش هاتـە تـژی کـرن. ٤- کۆرەبـوو. ٥- ددان گەهەشـتنە سـەر پرتیا. ٦- هێلا.
إنكفأ: ١- بژالەبوو و زڤڕی. ٢- دەرودەربوو. ٣- رەڤی. ٤- ڤاربیو. ٥- هاتە گوهۆڕین.
إنكفت: ١- تێکچوو. ٢- لاوازبوو. ٣- چوو.
أكفح: هەفساریێ وی گرت دا ب ڕاوەستیت.
إنكفس: لێکهاتەبادان.
إنكل: ١- گرنژی. ٢- پیچەکێ برسقی.
أنكل: ژێ پاشڤە لێدا.
إنكلت: ١- ڕژت. ٢- تێکچوو.
إنكمى: ژ بەرچاڤچوو؛ بەرزەبوو.
إنكمـش: ١- تێکچوو و کورتبوو. ٢- لەزکر.
إنمار: هاتە ڤەچرین.
إنماع: حەلیا و ڕژت.
إنمحص: ١- ڕاوەستا. ٢- قورتالبوو.
إنمحق: بەتالبوو و نەما.
أنمر: ئاڤەکا بۆش دیت.
الأنمر: یێ پنیپنی.
إنمرق: ١- مەرقی. ٢- وەریا.
إنمزق: دڕیا.
إنمس: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- چوو ژۆر.
أنمس: شێلی.
أنمش: ١- فەسادی. ٢- ناڤبەینا وان خرابکر.
الأنمـش: ١- یـێ خالێـت رەش و سـپی ل سەروچاڤا. ٢- پنیپنی.
أنمص: شینبوو پشتی پەزی خواری.
إنمصع: ١- گوهێت خۆ ڤیتکـرن. ٢- دایێ و چوو.
الأنمط: ڕێک.
أنمط: کینکر.
أنمل: ١- فەسادی کر. ٢- ب سەرکەڤت.
الأنملة: سەرێ تبلێ.

إنملص: ڤەڕەست.

إنملــق: ١- حولیبـوو. ٢- ڤەڕسـت. ٣- ژێ چوو.

أنملق: ژێ ڤەرەست.

أنموذج: نموونە.

أنمــی: ١- زێـدەبوو. ٢- هنگاڤـت و پشـتی دەمــەکی مراربـــوو(نێچیر). ٣- ژ بـــۆ فەســـــادی گەهانـــــدێ. ٤- دویرکـــر. ٥- شاک پێڤە هاتن.

إنماث: تیکهەلبوو و حەلیا.

الإنهــاء: ١- گەهانــدنا فــەرمانا نــەکرنێ. ٢- ب دویماهیئینان.

الإنهاب: تالانکرن.

الإنهاج: لێچوون(ڕێ).

إنهار: هەڕفی.

الإنهاض: ڕاکرن.

إنهاک: بێهێزکرن.

إنهــال: ١- خشـیا و چـوو. ٢- دابـەرزینێ ب قەسە و خەبەرا.

أنهب: ١- کرە پوبرە. ٢- هێلا بکەتە پـوبرە و ببەت.

الإنهباط: ب خوارکەڤتن.

إنهبط: هاتە خوارێ؛ کێمبوو.

الإنهتاک: ١- کونکرن. ٢- هەتکچوون.

إنهتک: ١- هاتە کـونکرن. ٢- هاتـە دادڕانـدن و ژێکـرن. ٣- پیچـەک ژێ هاتـە ڤـەکرن. ٤- ب درێژکـانی هاتـە دڕانـدن. ٥- هـەتکا وی هاتە برن. ٦- هەتکا وی چوو.

أنهــج: ١- ل سـەر چـوو هـەتا وەسـتاندی و ئێخســـتی یـــە حلکـــەحلکێ. ٢- هـــێلا بکەڤیتە حلکەحلکێ.

إنهجم: ١- هەڕفت. ٢- باری. ٣- هاتەخوارێ.

أنهـد: ١- مـەزنکر. ٢- تژیکـر هـەتا د سـەردا بچت. ٣- مەمکێت وێ بلند و قیت بوون.

إنهد: شکەست و هاتە خوارێ.

الإنهدام: هەڕفین.

إنهدم: هەڕفی.

إنهدن: سستبوو.

أنهـر: ١- دەرئێخسـت و هـێلا بـرژت. ٢- لـێ بـــوو رۆژ. ٣- فرەهکـــر. ٤- ڕســـت. ٥- ژ ڕستنێ نەراوەستا. ٦- چوو(هناڤ). ٧- گەهەشتە ئاڤێ.

الأنهر: یێ ڕۆناهی دژوار.

الأنهران: دو ستێرن، ژ قووناغێت هـەیڤێ نـە، کو دبنە (العواء) و(السماک).

إنهرج: سەری وی گرت(مەیێ).

أنهز: پالدا و ڕاکر.

الإنهزام: شکەستن و ڕەڤین.

الإنهزامیة: ژدەستدانا باوەریێ ب دەستڤەئینانا ســـەرکەڤتنێ. ٢- خۆنـــەراگرتن ل هـــەر بیهاڤــەکا ژینــێ ژ ئەگــەرێ لاوازیــێ و بــێ هێزی و شیانا و بێباوەریێ ب خۆ.

إنهزع: لەزکر.

إنهزم: شکەست و ڕەڤی.

إنهشم: ١- هاتە شکەستن. ٢- هاتە هویرکرن. ٣- ترسیا و لاوازبوو.

إنهصر: هاتە شکاندن.

أنهض: ١- هشیارکر. ٢- هلگرت و هــاژۆت. ٣- بلنـدکر و تژیکـر. ٤- هـاریکر دا ڕابت. ٥- ڕابوو.

الإنهضام: حەلکرن.

إنهضم: ١- هاتە خوارن. ٢- هاتە حەلکرن.

إنهفت: نزمبوو و بێبهابوو.

أنهک: زێدە سزادا.

إنهــل: ١- بارینـا وی دژواربــوو. ٢- بــاری. ٣- هاتە خوار.

إنهل: ڕێژت.

إنهلب: هاتە کێشان.

إنهلک(إهتلک): خۆ هاڤێتە جهێ مرن و تیچوونێ.
الإنهمار: ١- بارین. ٢- هەرفین. ٣- وەریان.
إنهماک: ١- وەستیان. ٢- شەپلین.
إنهمر: ١- باری(رونک، باران.). ٢- هەرفی. ٣- بەلگێت وێ وەریان(دار).
إنهمک: ب مجدی کارکر.
إنهمل: ١- باری. ٢- هاتە خوارێ.
إنهواء: کەڤتن.
إنهوی: کەڤت.
أنهی: ١- ب دویماهی ئینا. ٢- گەهاندێ. ٣- پێ حەساند. ٤- ژێ بەسکر و تێربوو. ٥- دەست ژێ بەردان.
الإنهیار: ١- رۆخیان؛ هەرفین. ٢- کەڤتن.
أنوأ: زاناتر ب کەشوبایی.
أنواء: کەشوبا.
أنواط: ١- کۆما(نوط). ٢- ئوبشییێت تری و قەسپا ییێت هێژ ب دارێ ڤە.
أنوثة: مێیباتی.
أنور: دیاربوو.
الأنور: رۆهنتر.
الأنوفیلیس: ئەو جۆرێ پویشییێ یە یێ کو ئێشا مەلاریێ ڤەدگوهێزت.
الأنوق: ١- بالندەیێ ئەلهۆ. ٢- بالندەیێ سمسیارک.
أنوک: ئەحمەق، دەبەنگ.
أنوم: ١- کەس. ٢- لەش.
أنوی: ١- دویرکەت. ٢- وەغەرێت وی بوونە گەلەک. ٣- قەتاند. ٤- بەرکێ وێ عەقدی (بەرکێ فێقی). ٥- بەرکێ وێ هاڤێت (قەسپ).
أنی(بتشدید النون): ژ کیڤە هاتە.
الأنی: رویبار.
الآنی: یێ بەروەخت.

الأنیاب: کۆما(ناب)ە کو دبیتە کێلبە.
الإنیة: ١- ئەزاتی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە راستا تشتی، ژ لایێ خودێ ڤە دبیتە: (إني أنا ربک)، و ژ لایێ چێکریا ڤە دبیتە: (إني رسول الله).
أنیب: کێلبە مەزن.
أنیث: ١- تژی گیا. ٢- نرم.
أنیر: رۆهنتر.
أنیس: هۆگر.
الأنیسون: گیایەکێ بێهنخۆشە، تۆڤێ وی د چێکرنا ڤەخوارنا و شرینیا دا دهێتە ب کارئینان (یۆنانی) یە.
الأنیمیا(فقر الدم): کێمخوینی.
أنیمومیتەر: پیڤەرێ لەزا بای.
الأنین: نالین.
آه: ئاخ.
أهاب بـ: ١- لێ حەیتان. ٢- داخوازکر.
الإهاب: ١- پەسەندکرنا دانێ. ٢- کەڤل.
أهاب: ترساند.
الإهابة: ترساندن.
أهاج: هشککر.
أهاف: حێشترێت وی تێهنی بوون.
أهال: ١- رادایێ. ٢- کرەسەر.
الإهالة: رادان.
أهالیل: باران.
أهان: یاری پێکرن.
الإهانة: بێروومەتی؛ فهێتی.
أهب(بتشدید الباء): ١- هەژیا. ٢- هێلا رابیت(با). ٣- هشیارکر.
أهب(بتشدید الهاء): خۆ ئامادەکر؛ کارێ خۆ کر.
أهبة: پەرگارا وەغەرێ.
أهبر: قەلەوبوو.
الأهبر: یێ ب گەلەک گوشت.

أهبط: ١- ئینا خوارێ. ٢- کێمکر.
الإهباط: ئینانا خوارێ.
إهتاج: ئاریا؛ ئازریا.
إهتاض: شکەست پشتی جەبرینێ.
إهتاف: تێهنیبوو.
إهتال: ترسیا.
إهتام: فێلەک کر.
إهتب: قەتکر.
إهتبش: ١- کۆمبوو. ٢- کۆمکر. ٣- ب دەستخۆئێخست.
إهتبل: ١- جەگەرسۆتیبوو. ٢- رزق بۆ عەیالی پەیداکر. ٣- گەلەک درەو و حیلە کرن. ٤- خاپاند. ٥- ب دەستخۆئێخست.
إهتج: ما پێڤە و گوهێ خۆ نەدا شیرەتا کەسەکی.
إهتجر: ژێ سلبوو.
الإهتداء: رێنیشادان.
إهتدب: چنی.
إهتدى: ١- بەرێ وی کەتە رێکا راست و دورست. ٢- داخوازا رێکا راست و دورست کر. ٣- ل سەر رێکا راست و دورست ما. ٤- ڤەگوهازت (بویک).
أهتر(بضم الألف وكسر الهاء): ب گوتنا تشتەکی ڤەما.
أهتر: ژ پیریێ و کول و کۆڤانا عەقل نەما.
إهتز: ١- هژیا؛ لەرزی. ٢- بزاڤ کەتێ. ٣- لڤی. ٤- لەزکر. ٥- گیا لێ شینبوو.
الإهتزاز: هەژیان.
إهتزع: ١- لەزکر. ٢- سەرهلدا. ٣- هژیا.
إهتزم: ١- سەرژێکر. ٢- دەنگێ رێڤەچوونا وی هات. ٣- دەستپێکر و لەزکر.
إهتش: دلێ وی پێ خۆش بوو و چوویێ.
إهتصر: هاتە شکاندن.
إهتضم: زۆرداری لێکر و حەقێ وی لێ خوار.
إهتف (بتشديد الفاء): ١- مشێن ژێ هات(گوهـ). ٢- برسقی و تەیسی(لەیلان).
أهتقع: هاتە گوهۆرین ژ ترسادا(رەنگ).
إهتل: ١- بارینا وی دژواربوو. ٢- گەشبوو. ٣- ددانێت خۆ سست کرن.
إهتلب: کێشا؛ ئینادەر.
إهتم: پویتە پێ کر.
أهتم: ددانێت وی شکاندن.
الأهتم: ددان شکەستی.
الإهتمام: پویتەپێکرن.
إهتمج: ١- لاوازبوو. ٢- وەریا. ٣- زەربوو.
إهتمر: بەزی.
إهتمش: ١- تێکهلبوون و هاتن و چوون. ٢- هێدی هێدی چوو.
إهتنأ: چێکر.
أهجد: ١- نڤست. ٢- نڤاند. ٣- دیت یێ دخەوە.
أهجر: ١- هێلا. ٢- ل تەعرێ چوو. ٣- ژبەرئاخڤت. ٤- تورانە پێ کرن.
أهجع: شکاند(برس).
أهجم: ١- هێلا هێرشێ بکەت. ٢- بێهنا وان ڤەدا. ٣- بێ بنیات کر؛ نەهێلا.
أهجى: دیت ژ وانە یێ عەیبێت خەلکی دیار دکەن و قەسا دبێژنێ.
الإهجيج: نهالا کویر.
الإهداء: دیاریکرن.
أهداب: کۆما(هدبة)ە کو دبیتە مژویلانک.
الإهدار: ١- حەلالکرن. ٢- رێژتنا ژ خۆ. ٣- بێبهاکرن.
أهدأه: تەناکر؛ ئارامکر.
الأهدب: ١- مژویلانکدرێژ. ٢- دارا تایێت وی د شۆر. ٣- یێ شۆربووی.
أهدب: مژویلانکێت وی درێژبوون.
أهدر: ١- حەلالکر. ٢- بەتاکر.
أهدر: پوفبووی.

أهدف: ١- نێزیکبـ...بـوو. ٢- بـەرێ خـۆ دایێ چوو. ٣- نیزیکبوو.
أهدل: لێڤشۆڕ.
أهدن: ناڤتەنگزراڤکر.
إهدودر: باری و هاتە خوار.
أهذب: ١- لەزکر. ٢- ب لەز رۆهنکر.
أهذر: ١- بەرگوتک کرن. ٢- گەلەک ئاخڤت.
أهـرأ: ١- گەلـەک ئاخڤـت و چـو پـی نـەکر. ٢- لێ دژواربوو نێزیکو بکوژت.
إهراع: لەزکرن.
أهراق: رێهت.
الإهراق: رێهتن.
أهرب: ١- رەڤی یێ بزدیایی. ٢- دویرکەڤت. ٣- نەچارکرە رەڤێ. ٤- ئاخ راکر(بای).
أهرع: لەزکر.
أهرم: پیرکر.
أهريق: هاتە رێهتن.
أهزأ: ١- کەت ناڤ دژواریا سرێ. ٢- ب سرێ کوشت.
أهزأت به: ب لەز بر.
أهزج: ل سەر کێشا (الهزج) شعر گۆتن.
الأهزع: تیرا دویماهیێ یا د تیردانکێ دا.
أهزل: لاوازکر.
الأهزوجة: سترانا خۆشا گوهداری دهەژینت.
أهضب: مالا خۆ دانا بانیێ.
أهضم: ناڤتەنگزراڤ.
الأهضوبة: تاڤیا بارانێ.
أهطع: ١- ستویێ خۆ دریژکر و بەرێ خۆ دا. ٢- لەزکر. ٣- حشکە تێفوکری.
الأهكومة: تورانەپێکرن.
أهل الباطن: ئەو یێت کو دبێژن ئەم ل دویڤ جەوهـەرێ ئیسـلامێ دچـن وەکـی سـۆفیا و شیعەیێت ئیشماعیلی.
أهـل البيـت: خودانێـت مـالێ کـو مـالا پێغەمبەری نە سلاڤ لێ بن.

أهل الذمة: ئەو جوهی و فەلەنە ئەوێت دبنە ولاتیبێـت دەولـەتا ئیسـلامێ کـو ل سـەر بەختێ موسلمانانن.
أهل القرار: خەلکێ باژێرا یە.
أهـل القيـاس: ئـەون یێـت ب هنـدەک بابـەتا دکەنـە قیـاس بـۆ دانـا حـوکمی ل سـەر بابەتەکێ شەرعی کو خەلکێ شامێ بوون، ژ بـەر کـو دگۆتنـە خـەلکێ عێراقـێ (أهـل الرأي).
أهل الصفة: ئەو موسلمانێت بێ خان و مـان بـوون یێـت کـو ل ناڤـدەرکا مزگـەفتا پێغەمبـەری (مسـجد قبـاء) د ئـاکنجی وەکی: (بلال) و (أبو عبيدة) و (عبدالله بن مسعود) و (عتبة بن مسعود) و (عتبة بن غزوان) و (زيد بن خطاب) وییێت دی.
أهل الكتاب: خودانێت کتیبا کو دبنە جوهی و فەلە.
أهـل الغضـا: خـەلکێ بانیـا (النجـد)ە ل عەرەبستانا سعوودی.
أهل الوبر: عەرەبێت کۆچەر(البدو).
أهل المدر: خودانێت خانیا کـو دبنـە گونـدی و باژێری.
أهل المنحاة: کەسێت دویر یێت نەبنە مرۆڤ و کەس و کارێت مرۆڤی.
أهـل(بالكسر): ١- دەرکـەت. ٢- هـەیڤا وی دەرکەڤت.
أهـل(بتشديد الـلام): ١- بارانـد. ٢- هـەلات؛ دەرکـــەڤت. ٣- هـــەیڤا وی دەرکـــەڤت. ٤- دەنگێت خۆ بلندکرن ل دەمـێ دەرکەڤتنا هەیڤێ. ٥- بەرێ خۆ دا هـەیڤێ. ٦- هـەیڤا وی دیـــت. ٧- دەنگـــێ گـــری بلنـــدکر. ٨- دەنگـێ خـۆ ب گۆتنـا (لا إلـه إلا اللـه) بلندکر. ٩- نـاڤێ خـودێ ئینـا. ١٠- دەڤـێ خـۆ ب پـەحنکا دەڤـێ خـۆ ڤـەنا دا تفـا وی کـۆم ببیـت. ١١- دەسـت ب گۆتنـا (لبيـك اللهم لبيک)کر.

الأهـل: ١- دەیبــاب. ٢- خــودان. ٣- یــێ ژهەژی. ٤- ژن وعەیال؛ خیزان. ٤- ل نک سۆفیا ئەوە یێ بێ مامۆستا و بێ شاگردە و بــێ دەســتهەلاتا هلبژارتنــێ و بــێ ژێکجوداکرن.

الإهلاک: کوشتن؛ مراندن.

الإهلال: هەلئینان.

الأهلب: یێ گەلەک ب پویرت.

أهلب: شلکر.

أهلک: ١- نەهێلا. ٢- کوشت. ٣- فرۆت.

أهلک: مراند.

أهلم: داخوازکر.

أهلوب: ١- هونەر. ٢- ستایل(أسلوب).

الأهلیة: ١- ژهەژیاتی. ٢- ب کێرهاتن.

الأهلیلیج: ١- جۆرەکێ دارایە ل وەلاتێت گەرم بێت وەکی هندستانێ شیتن دبت، گەلەک جۆر ژێ هەنە وەک دار و فێقی و گەمار ب مفانە. ٢- فۆرمێ هێکانکی.

الأهلیلیجي: یێ شکل هێکانکی.

أهـــم: ١- دلتـــەنگکر و ب خەمئێخســـت. ٢- حەلاند. ٣- زراڤ و لەغەر بوو.

أهم: گرنگتر.

إهمال: ژ پاشگوهڤەهاڤێتن، پویتەپێنەکرن.

أهمــج: ١- د چوونــا خــۆ دا مجــدی کــر. ٢- ڤەشارت.

أهمد: ١- خۆجهبوو. ٢- ڕاوەستا. ٣- تەناکر. ٤- لەزکر. ٥- چوونێ. ٦- کەتە بەر مرنێ.

أهمع: ١- هاتە خوارێ. ٢- کەتە سەر دارێ.

أهمـل: ١- ژ پاشـگوهڤەهــاڤێت. ٢- ب جهـ نەئینا. ٣- خال سەر پیتا ڕاکرن. ٤- بویتە پێ نەکر.

أهمه (بتشدید المیم): دلتەنگ و خەمگین کر.

الأهمیة: گرنگی.

أهنأ: خۆشتر؛ بعافیەتتر.

أهنا: دایێ.

أهنــف: ١- کزگریــۆکێ حــەفکا وی گــرت. ٢- لەزکر.

الأهنع: ١- یێ خوار. ٢- حێشـترا ستۆ نزم. ٣- یـێ د کورتـانێ خـۆ دا ڕاسـت و چـەڤ خواربووی.

أهوج: ١- درێژێ بێعەقلێ لەزۆکی. ٢- دلێرێ خۆ د شەڕی وەردکەت.

أهوس: ١- تەلەدین. ٢- پڕ خوەرە. ٣- بێعەقل.

أهوم: سەرمەزن.

أهون: بساناهیتر.

أهـوی: ١- کـەت. ٢- دارژیـایێ. ٣- هاڤێتـە خوارێ. ٤- درێژبوویێ.

أهیب: بسەهمتر.

الأهیف: یێ ناڤتەنگزراف.

الأهیق: یی ستۆدرێژ.

أهیل: خشیایێ.

الأهــیم: ١- حێشــترا تێهنــک لــێ کــەتی. ٢- یـێ گەلـەک تێهنـی. ٣- یا بـێ سـتێر (شەڤ). ٤- یێ دەردێ عشقا خودانی دیـن دکەت گرتی.

أهیڤ: ناڤتەنگزراف(زەلام).

أو: یان.

أواء: تەنگاڤی و ئایشە.

أوأب: شەرمکر.

الأواب: ١- یێ بەردەوام ل خۆ دزڤڕت و توویـە دکەت. ٢- یێ بۆ هەر کارەکی ل خۆدێ خۆ دزڤـڕت و هـزرا ڕازیبوونـا وی و حـەزا وی دکەت.

الأوابد: جانەوەرێت هـەردەم خۆجهـ و مشـەخت نەبن وەکی بالندە و ئاژەلێت کەهی.

الأوار: ١- گەرم. ٢- تێهنـاتی. ٣- دویکێل.

أواسط: کۆما (أوسط)ە کو دبیتە ناڤەند.

أواصر: کۆما (آصرة)ە کو دبیتە پەیوەندی.
أوام: ژانا ژ تێهنیبوونێ چێدبت.
الأوان: دەم.
الأواني: کۆما(إناء)ە کو دبیتە ئامان.
الأوباش: ١- مرۆڤێت تێکهەلێت ژ هەمی نڤشا. ٢- خەلکێ بێعەقل.
أوب: رەخ؛ لا؛ جهـ؛ قام.
الأوبة: ١- زڤرین. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە زڤرین ژ نەفسا خۆ بۆ نک خودێ حەق.
أوبص: ١- هلبوو. ٢- گیا شینبوو.
أوبق: ١- رەزیلکر. ٢- زیندانکر.
الأوتاد: ١- کۆما (وتد)ە ئانکو سنگ. ٢- ل نک سۆفیان چار کەسن خودێ ب وان جیهانێ دپارێزیت.
الأوتاد الأربعة: هەر چار سنگ؛ هەرچار قووناغێت سەرەکی نە یێت دکەڤنە د ناڤبەرا هەر دوازدە قووناغێت دەڤەرا بورجا دا کو دبنە (الوتد الطالع) و (الوتد الغائب) و (وتد السماء) و (وتد الأرض)، یێت کو هەر ئێک ب (برج السعادة) هاتیە ناڤکرن، ژ بەر کو جارەنڤیسێ کارێ پێشبینناسیێ ل سەر وان ڕادوەستیت.
أوتاد الأرض: چیا.
أوتاد البلاد: سەرۆکێت وەلاتی.
الأوتاد: تەخەیا سیێ یە ژ (رجال الغيب) ل نک سۆفیا کو دبنە چار وەلی یێت دبێژنێ ستوینێت عەرد(العمد)، هەر ئێک ژ وان یێ بەرپرس ژ رێژەبرنا پشکەکێ ژ هەرچار عەسمانا، جهێ وان ژی مەلبەندێ عەسمانا یە.
أوتاد الفم: ددان.
أوتار: کۆما(وتر)ە کو دبیتە ژەهـ یان تێل.
أوتد: موکمکر.
أوتر: ١- ژەهەک لێ گرێدا. ٢- ژەها وی توندکر. ٣- کرە کت. ٤- دانە دویڤ ئێک و دەرفەت ئێخستە د ناڤبەرا ئێکی و ئێکی دا.
أوتوبوس: تورمبێلا ژمارەیەکا هەلدگریت (باص).
أوتوستراد: جادا تورمبێلا یە یا فرەهـ و ڤەدەرە (لاتینی) یە.
أوتوقرطي: سەرۆکێ تنێ ب خۆ دکەت د کارێ رێڤەبرنا دەولەتێ دا(یۆنانی) یە.
الأتوقراطية: دەستەلاتداریا سەرۆکێ تنێ ب خۆ دکەت.
أوتوماتيك: هەرتشتێ ب خۆ کار دکەت(یۆنانی) یە.
أوثب: هێلا خۆ بهەلاڤێت.
أوثق: بەند هاڤێتنێ و گرێدا.
أوثق: قایمتر، موکمتر.
أوثن: ١- دانا ددەتێ بۆ زێدەکر. ٢- زێدەکر.
أوج: ١- بلندترین پلە. ٢- ئاوازەکێ مۆزیکێ یە. ٢- بلندی.
أوجب: فەرتر.
أوجب: فەرکر.
أوجد: ١- ئافراند؛ چێکر. ٢- دیت. ٣- ب هێز ئێخست. ٤- بێ منەتکر. ٥- ب خورتی پێ کر. ٦- نەچارکرێ.
أوجد: دیت؛ ئافراند.
أوجر: کرە د چالێ دا.
أوجز: ١- کورتکر. ٢- کێمبوو. ٣- لەز لێکر.
أوجس: ١- پێحەسا و ڤەشارت. ٢- گول دەنگەکی بوو.
الأوجس: ١- خوارنا کێم. ٢- دەم؛ زەمان.
أوجع: ١- ئێشا. ٢- گەلەک کوشتن و بریندارکرن.

أوجع: ئێشاند.
الأوجع: یێ پتر دئیشت.
أوجف: ١- هێلا غارەکا سڤک بکەت. ٢- دائێخست؛ گرت. ٣- هێلا بلڤلڤت. ٤- هاژۆت.
أوجل: ترساند.
الأوجل: یێ ترسیای.
الأوجم: یێ پتر کەربێ گرتی و ناڤچاڤێت وی تێکچووین.
الأوجن: ١- چیایێ ستوبر. ٢- یێ هنارۆکێت روویا د مەزن. ٣- حێشترا دژوار.
أوجه: ١- کره خودان رێز و قەدر. ٢- دیت یێ خودان رێز و قەدره. ٣- زڤڕاند.
أوحد: ١- هێلا ب تنێ. ٢- حسێبکر کو ل سەردەمێ وی کەسێ وەکی وێ نینە. ٣- ب جههێلا. ٤- تنێ ئێک بوو(ئازەلی). ٥- کره ئێک.
الأوحد: ١- یێ ب تنێ و بێ وێنە و هەڤکویف. ٢- یێ خودان ڤەدەری و زاتێ کت و ب تنێ وبێ هەڤکویف و هەڤوێنە کو تنێ خودێ یە.
أوحش: ١- خەلکێ خۆ ژێ دان پاش. ٢- دیت یێ ڤالا و کەس لێ نە. ٣- برسیبوو. ٤- زادێ و خلاسبوو.
أوحف: لەزکر.
أوحل: ئێخستە د تەقنێ دا.
أوحى: ١- ئاماژەکر. ٢- ب نەپەنی ڤە دگەل ئاخڤت. ٣- هنارت. ٤- کره ڤیڕی. ٥- کره دلی یان هزرێ. ٦- نڤێسی. ٧- ترس کەتێ. ٨- لەز تێدا کر. ٩- لەز لی کر. ١٠- بوو مەلک پشتی فەقیرییێ. ١١- ب رێکا ئیلهامێ گەهاند.
الأوحى: یێ سڤکتر.
الأود: یێ پتر ئەڤینێ بکەت.

الأود(بفتح الألف والواو): ١- کەد و کار. ٢- ب خودانکرن (پەیداکرنا رزقی). ٣- خواری.
الأوداج: دەمارێت خوینێ یێت ل ستۆی.
الأودة: بار؛ پشتی.
أوداء(بتشدید الدال): خۆشتڤی.
أودع: ١- ئێماەتی وی کر. ٢- بۆ گۆت و گۆتێ بۆ کەسێ نەبێژە. ٣- کره ناڤ. ٤- ژێ وەرگرت ب ئێمانەت. ٥- کره تێدا یان تێڤە.
الأودع: خەزالمشک.
أودق: بارن باری.
أودی: مر.
الأوذح: یێ دومۆر؛ یێ مۆن.
أورانوس: ئەختەرە، ل پلەیا حەفتێ یە بۆ دویراتیێ ژ رۆژێ، (٢٣٧٩٣٠٠٠٠٠) کیلومێترا یا ژێ دویرە، سالا وێ (٣٠٦٨٥) رۆژێت عەردی نە، ل (١٧) دەمژمێرا ل دۆر خۆ دزڤریت، (١٥) هەیڤ ل دۆر دزڤرن دگەل (١١) خەلەکێت تەنک.
الأورانیوم(الیورانیوم): کەرستەکێ تیشکدارە د چێکرنا بومبێت ئەتۆمی دهێتە ب کارئینان.
أورث: بۆ هێلا وەک میرات.
أورد: ١- ئینا سەر دەراڤی. ٢- ئینان. ٣- کر. ٤- بەحسکر. ٥- بۆ گۆت.
أورط: ١- کره د وی ئاریشێ دا یا ژێ نەدەرکەڤت. ٢- ڤەشارت.
أورع: ١- ژێ داپاش. ٢- کەتە ناڤبەینێ. ٣- دروکر.
أورف: درێژبوو و فرەهبوو(سیبەر).
أورق: ١- بەلگیت وێ هاتن(دار). ٢- مالێ وی زێدەبوو(زەلام). ٣- نەگەهەشتە مرادێ. ٤- نێچیر نەکر. ٥- شکەستن خوار. ٦- ب دەستڤەهات.

الأورق: ١- یێ رەنگ خولیکی. ٢- بێ باران (سال). ٣- هشک(سال).

أورم: تشتەک گۆتی پێ بوەرمت ژ قەهرادا.

أوری: ١- دا پشتخۆ؛ ڤەشارت. ٢- کریسک ژێ چوون.

الأوز: قاز (ئارامی) یە.

الأوزاع: ١- یێت کۆم کۆم. ٢- کۆمێت مرۆڤا.

الاوزاغ: یێت لاواز.

أوزر: بر.

أوزع: ١- چێکر. ٢- لێکڤەکر. ٣- بەلاڤەکر؛ بژالەکر. ٤- پێ خاپاند. ٥- بۆ کرە ئیهام ئانکو ب رێکا ئیلهامێ کرە د سەری دا.

أوزغ: ب ئێک بلق هاڤێت(میز).

الأوزن: یێ ب سەنگتر.

الأوزون: غازەکە ژ سێ زەرەییێت ئۆکسجینێ پێک دهێت، رەنگێ وێ یێ ب شینی ڤە یە، ژ بۆ تافیرکرنا بای و ئاڤا ڤەخوارنێ دهێتە ب کارئینان.

أوزی: ١- پالا وی دایێ. ٢- قەستکرێ.

أوس: گورگ.

أوسخ: پیسکر.

أوسط: ١- ناڤین. ٢- ناڤنجی.

الأوسط: ١- یێ ناڤنجی. ٢- نیڤا تشتی.

أوسط: چوو د نیڤێ دا.

أوسع علیه: ب زێدەهی دایێ.

أوسع: ١- فرەهکر. ٢- شیا ڤەگریت و بحەوینت. ٣- دیت یێ فرەهە. ٤- حالێ وی خۆشبوو. ٥- هیرا بکێر بێت و تێرا بکەت. ٦- زەنگین کر.

أوسع: فرەهتر.

أوسق: ١- بارکر. ٢- بەرێ وی مشە هات.

الأوسم: یێ جوانتر.

الأوسیمیوم: کانەکێ سپی و رەقە.

أوسن: دلگرتی کر.

أوسی(بسکەن الواو): تراشی.

الأوشاب: مرۆڤێت ژ هەمی توخم و جۆرا.

أوشع: کەتە کولیلکا.

أوشک: لەزکر.

أوشل: دیت یا کێمە(ئاڤ).

أوشم: ١- گیایێ وی دەرکەت. ٢- بەلاڤبوون (داڤێت سپی). ٣- برویسی ڤەدان. ٤- مەمک رەقبوو. ٥- قەسە گۆتنێ.

أوشی: ١- داڤێت گیای لێ شینبوون. ٢- بالەتە کەتێ. ٣- پیچە زێر ل ناڤ دیتن.

الأوصال: گەهـ.

أوصب: ١- بەردەوام و خۆجهبوو. ٢- نەساخبوو. ٣- عەیالێ نەساخ بوو. ٤- پێگیریکر.

أوصد: ١- دائێخست. ٢- قەرامک دانا سەر. ٣- لێ تەنگکر و وەستاند. ٤- کشکرێ (صە).

أوصف: بسپۆربوو؛ گەهشتە دەمێ خزمەتێ.

أوصل: گەهاند.

أوصی: وەسیەتکر.

الأوضأ: یێ جوانتر و پاقژتر.

أوضح: ١- رۆهنبوو. ٢- رۆهنکر. ٣- هەستی دیاربوو(ژ برینێ). ٤- روهنکر، ئاشکراکر.

أوضع(بکسر الضاد): خوسارەتبوو.

أوضع: ١- لەزکر. ٢- هێلا لەزێ بکەت. ٣- خوسارەتبوو.

أوطأ: ١- داسەر؛ پێ دانا سەر. ٢- بارکر. ٣- دگەل گونجا.

الأوطاد: چیا.

أوطف: باری.

أوطف: یێ برهو و مژیلانکێت وی د تێر موی.

أوطن: لێ خۆجهبوو.
أوعب: ١- هەمی بر. ٢- کۆمکر. ٣- ژێ ڤالابوو. ٤- ئەزمانێ وێ هەمی ژێکر. ٥- هەمی کره تێدا. ٦- دەرکەتن و کەس نەما.
أوعث: ١- شکەست. ٢- ل رێکا سەخت ب رێڤەچوو. ٣- ئەزمانێ وی تێکئالزی. ٤- بەرێ وی دا رێکا سەخت. ٥- تێکهەلکر. ٦- پویچکر. ٧- دەستڕێژیکر.
أوعد: ژڤان دا.
أوعر: ١- لێ سەختبوو. ٢- دیت یا سەختە(رێ). ٣- کەتە جهەکێ سەخت. ٤- کێمکر.
الأوعر: جهێ سەخت و ب زەحمەت.
أوعک: تێڤەدا.
أوعی: ١- ژبەرکر و کۆمکر. ٢- کره ئامانەکی. ٣- هەمی بر. ٤- قەلسبوو. ٥- ژبەرکر و بێت دی تێگەهاندن. ٦- کره ئامانی.
أوغر: ١- کەربێت وی ڤەکرن. ٢- بەرێ وی دا. ٣- گەرمکر. ٤- زەمتاند بەری سەرژێ بکەت(بەراز). ٥- لێ بوو تەعرە. ٦- داڤێ بێ باج(عەرد).
أوغل: ١- کره تێدا. ٢- لەزکر. ٣- چوو و دویرکەت. ٤- کویرچوویی. ٥- ب ناڤ چیا یان عەردێ دوژمنی کەڤتن.
الاوفاز: وەغەر.
الأوفاض: کۆمێت ژ گەلەک جوینێت مرۆڤا.
أوفد: ١- وەک شاند هنارت. ٢- بلندکر. ٣- نیزیکبوو. ٤- سەرێ خۆ بلندکر و گوهێت خۆ قیت کرن(مامز).
أوفر: ١- مشەکر. ٢- تمامکر.
الأوفر: دورستێ چو ژێ کێم نە.
أوفض: لەزکر.
أوفق: ١- ژنشکەکێ ڤە دیت. ٢- بۆ لێهات.
أوفی علی: هاتە هنداڤ.
أوفی: ١- ئەختوباریکر. ٢- ئەداکر. ٣- تمامکر. ٤- نێزیکبوو. ٥- زێدەکر. ٦- هات.
أوق: سەنگ؛ گرانی.
أوقاف: کۆما(وقف) کو دبیتە ملکێ مزگەفتێ و کاروبارێت سەر ب وێڤە.
أوقتت: ژڤان بۆ هاتە دەستنیشانکرن.
أوقح: رەقبوو.
أوقد: هلکر.
أوقذ: نەساخکر.
أوقر: گرانکر.
أوقص: ١- یێ کورت. ٢- یێ نێزیکتر.
أوقع: ١- ئێخست. ٢- گەلەک ژێ کوشتن. ٣- هێرش کرێ. ٤- ئاڤ گرت.
أوقف: ١- هیلا رابوەستیت. ٢- کره وەقف. ٣- بازنەک دایێ.
الأوقیة: ١- چل دەرهەمە. ٢- کۆما(وقیة) یە کو دبیتە(١٠٠) گرام.
أوکالبتوس: دارا بیبیێ.
أوکب: ١- دگەل کۆمێ چوو. ٢- بەردەوامی ل سەر کر. ٣- کارێ فرینێ کر(بالندەی).
أوکد: خۆ ژێ پشتراستکر.
الأوکس: ١- یێ کێمتر. ٢- یێ بێ ئێقبال.
أوکع: ١- تشتەکێ مەزن کر. ٢- قەلەو و ستویر بوو. ٣- موکمبوو. ٤- خێرا وی کیمبوو.
الأوکع: ١- یێ پشتا پێ وی بەر ب تلا بچویک خواربووی. ٢- یێ کارەکێ مەزن کری. ٣- یێ دومۆر. ٤- یێ بێعەقل.
أوکف: ١- کورتانەکر. ٢- بانێ وی دلۆپکرن. ٣- باری(روندک). ٤- نیزیکی بچویکبوونێ بوو(ژنک).
أوکف: ئێخستە گونەهێ.
أوکل: ١- کره وکیل. ٢- خۆ تەسلیمی وی کر. ٣- هەمی ئێخستە دەستی.
أوکی: ١- ب دەربەنکی گرێدا. ٢- قەلسیکر. ٣- گەلەک شۆلکر.
أول: یەکەم.

الأول: یێ ئێکێ.
أولئک: ئەوان.
أولاد: کۆما(ولد)ە کو دبیتە کوڕ.
أولاد زارع: صەنە، بەرێ صەیەک هەبوو دگۆتنێ (زارع) ژ بەر هندێ عەرەب دبێژنە صەیا کوڕێت (زارع)ی.
أولاه: لێکر.
أولج: برە ژۆر.
أولد: دەمێ بچویکبوونێ وێ هات.
أولع: ١- هێلا پێڤە بمینت و ژێ ڤەنەبت. ٢- حەژێکر و ژێ ڤەنەبوو.
أولغ: دەڤشێل دایێ.
أولم: زەحفیەک دانا.
أوله: ١- ئێخستە خەما دژوارا بێ سەودا بکەت. ٢- ژ خەربیادا پەریشان بوو. ٣- ئەقلێ وی بر.
أولو الأبصار: خودانێت چاڤا ئانکو یێت دیتنێ ئانکو ڕەوشەنبیر.
أولو الألباب: خودانێت عەقلی.
أولو الأمر: خودانێت فەرمانا مەبەست خودانێت حوکمی نە.
أولو العزم: خودانێت سەبر و نەلڤینێ و خۆ لبەرگرتن و نیازا موکم.
أولو العلم: خودانێت زانینێ.
أولو بأس: خودان هێز.
أولو: کۆما (ذو) یە ئانکو خودان.
الأولوية: پێشاییی.
أولى بـ: ژ هەژیتر.
أولى لک: ڕاوەستە دێ چ ب سەرێ تە ئینم.
أولى: ١- کرە سەمیان. ٢- قەنجی لێ کر.
أولى: چێتر؛ باشتر.
أولي(بتشديد الواو): سەرەکی.
أومأ: ئاماژەکر، ئیشارت کر.
أومس: بوو قەحبە.

أومض: برسقی.
أوني: وەستاند ولاوازکر.
أوهب: ١- ئامادەکر. ٢- ڕێ دایێ ببەت. ٣- بۆ ما و زێدەبوو هەتا کو هندەک ژێ گەهەشتییێ.
أوهج: هلکر.
أوهق: خلف هاڤێتە ستۆی.
أوهم: ١- خەلەتکر. ٢- هەمی هێلا.
أوهن: ١- لاوازکر. ٢- ب ناڤ لاوازیی ڤە چوو.
أوهى: ١- لاوازکر. ٢- هێلا بکەڤت. ٣- شکاند.
الأوهية: ژ سەرێ چیای هەتا کو بنێ نهالێ.
آوى: ١- حەواند. ٢- قەستکر.
إي: بەلێ.
أيا: ئەی(ئالاڤێ گازیکرنێ)یە.
إياب: زڤرین.
إياة الشمس: تیریژ؛ ڕۆناهیا ڕۆژێ.
الإياد: ١- چیایێ ئاسێ. ٢- پەرێ لەشکەری. ٣- پاریزی. ٤- با.
أيار(مايو): مەها خزیرانێ(سریانی) یە.
أياس: بێ هویڤی کر.
إياك: ١- تە ب تنێ. ٢- هشیاربی.
أيام العجوز: ڕۆژێت پیرێ، دبنە (٧) ڕۆژ، (٤) ڕۆژ ژ دویماهیا هەیڤا شواتێ نە و (٣) ڕۆژ ژی ژ دەستپێکا هەیڤا ئادارێ نە.
الأيام البيض: ڕۆژێت سپی کو ڕۆژێت (١٣)ێ و(١٤)ێ (١٥)ێ ژ هەر هەیڤەکێ.
أيام التشريق: ڕۆژێت دانا گوشتی ل بەر حەتاڤێ ژ بۆ هشککرنێ کو دبنە هەرسێ ڕۆژێت پشتی ڕۆژا ئێکێ یا جەژنا قوربانێ، دبنە ڕۆژێن (١١)ێ و (١٢)ێ و (١٣)ێ ژ مەها (ذو الحجة).

أيام العرب: رۆژێت عەرەبان، ئەو ناڤە يێ ل سەردەمێ بەری ئیسلامێ دگۆتنە رۆژێت شەڕ و جەنگێت د ناڤبەرا عێلێت عەرەبان.

أيام: کۆما(یوم)ە کو دبیتە رۆژ.

إيام: دویکێل.

أيان: کەنگی.

الأيبس: ئەو تشتێ رەقە یێ شیرا پێ دجەربینن.

الأيبسان: هەستیێ باسکی و یێ باقێ.

أيبق: مراند.

إيبيكا: دەرمانێ زکچوونێ یە ژ رهێت دارەکێ دەردئێخن ل ئەمریکا باشۆر شین دبت.

الآية: ١- نیشان. ٢- سەربۆر. ٣- کۆمەک.

إيتاء: دان؛ بەخشین.

إيتشي: شکەستنا وی ساخبوو.

إيتلع: ژێڤەکر.

الإيثار: ١- باشترگرتنا ئێکەدی ل سەر خۆ کو مفا بگەهیتێ. ٢- ئارانـدن. ٣- ل نک سۆفیا ئەوە کو مرۆڤ چێکریان ژ خۆ باشتر بدانت و رەزامەندیا خودێ ل هەمی رەزامەندیا بدانت.

الإيجاب: ١- پێدڤیبوون. ٢- ئەرێنی.

الإيجابية: ئەرێنیاتی.

الإيجاد: ١- پەیداکرن. ٢- دیتن.

الإيجار: کرێکرن.

الإيجاز: ١- کێمکرنا پەیڤا د ئاخڤتنێ دا هەتا کو رستە ژ رامانێ کێمتر لێ دهێت بێی کو زیان بگەهیتێ. ٢- کورتکرن.

الإيجاع: ئێشاندن.

إيجاف: مەلبەنێ دەرگەهی.

الإيحاء: هنارتنا رامان و هزرا ب رێکا ئیلهامێ.

أيد(بالتشديد): پشتەڤانیکر.

أيد: ب هێز.

الإيداع: ١- سپاردن. ٢- کرنەتێدا. ٣- دانەڤێ ب ئەمانەت. ٤- عومبارکرن. ٥- د یاسایێ دا ئەوە کو دەیندار قەری تەسلیمی دادگەهێ بکەت ئەگەر خودان ژێ نەوەرگریت. ٦- د ئابۆرێ دا دبیتە عومبارکرنا متای د عومبارێت گومرکێ دا. ٧- د سیستەمێ لەشکریێ دا دبیتە خانەنشینکرنا ئەفسەری بەری دەمێ یاسایێ یێ خانەنشینکرنا ئەفسەرا.

الأيدع: زەعفەران.

أيده: ١- ب هێز ئێخست. ٢- پشتەڤانیا وی کر.

آيدولوجيا: ١- هونەرێ ڤەکۆلینێ د هزران دا. ٢- رێبازەکا هزری یە ڤەکۆلینێ ل دۆر هزرێ دکەت دۆر ژ میتافیزیقیایێ (یۆنانی) یە.

الإيذاء: ئێشاندن.

الأير: کیر.

الإيراد: داهاتن، دەرامەت.

آيس: بێ هویڤیکر.

آيس: بێهویڤێ.

آيسة: بێهویڤی؛ ئەو ژنکە یا ل دەمێ (٥٥) سالا ژڤانی نەبینت.

الإيساد: داخوازکرن بۆ نێچیرێ.

أيسر: ١- بساناهیتر. ٢- پێ چەپێ یان دەستێ چەپێ.

أيسر: ١- زەنگینبوو. ٢- ب ساناهیبوو.

الأيسر: ١- یێ چەپێ (دەست). ٢- یێ ب ساناهیتر.

الإصاء: وەسیەتکرن.

الإيصال: گەهاندن.

الأيصر: گیایێ هشک.

أيضا: هەروەسا.

الإيضاح: رۆهنکرن.

الإيضاع: جۆرەکێ چوونێ یە.
الأيطل: کێلەک.
الإيعاد: گەف؛ ژڤاندان بۆ خرابیێ.
الإغار: کویرکرن.
إيعاز: ١- ئاماژەدان. ٢- فەرمان.
الإيغال: ناڤڤەچوونا کویر.
الإفاء: ١- ئەختویاریکرن. ٢- ئەداکرن.
إيفاد: هنارتن وەک شاند، ڕەوانەکرن.
أيفع: ١- ب سەر گری کەڤت. ٢- ئاگرێ خۆ ل سەرێ گری هلکر.
الإيقاظ: هشیارکرن.
الإقاع: ئێخستن.
الإيقاف: ڕاوەستاندن.
الإيقان: باوەرکرنا بێ گومان.
أيقظ: ١- هشیارکر. ٢- ئاراند.
أيقن: ١- زانی. ٢- باوەرکر. ٣- گومان ل نک نەما.
أيقن: باوەرکر، گومان نەهێلا.
الأيقونة: وێنە و شکلێ ڕێز لێ دهێتە گرتن.
أيک: بیستان، باغ، دارستان.
إيكال: کرنە وکیل، سپاردن.
الايكي دنيا البرية: گویشەسۆر.
الأيل: کەلێ کویڤی.
الإيلاء: ١- سویندا ل خۆ حەرامکرنا ژنکێ. ٢- نێزیککرن. ٣- دان. ٤- وەسیەتکرن.
الإيلاج: ١- تێراکرن. ٢- داکرن.
الإيلاد: زێیاندن؛ دانەزانا ژنکا بحال یان حەیوانێ ئاڤس.
الإيلاف: ١- هیبوون. ٢- هیکرن. ٣- کرنە عەدەت و ل سەر چوون. ٤- حەژێکرن.
إيلام: ئێشان.
أيلول: مەها ئیلۆنێ.
الأيلولة: ١- ڤەگەریان؛ زڤرین. ٢- زڤرینا حەقەکی یان مالەکی ژ کەسەکی بۆ کەسەکی.

الأيليات: جونەکێ ئاژەلێت گیاخۆرێ شاخێت وان دکەڤن وەکی مامزێ و پەزکویڤیا.
أيم الله: سویند ب خودێ.
أيم: ١- ژنمری. ٢- بیژن.
الإيماء: ئاماژەکرن.
الإيمان: ١- باوەری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە کریارا بەندی یا ب هدایەتا خودێ حەق ڤە گرێدای.
أيمن الله: سویند ب خودێ.
أيمن: ١- ب زێدەهتر، ب بەرەکەتتر. ٢- یێ ڕاستێ یان دەستێ ڕاستێ.
٣- ژ دەستێ ڕاستێ ڤە هات. ٤- چوو بۆ لایێ ڕاستێ. ٥- هاتە لایێ ڕاستێ.
٦- لایێ ڕاستێ.
أين: ل کیرێ یە؟
الأين: ١- ئەو تشتە یێ ڤالاتیەکێ و جهەکی ڤەدگریت. ٢- ل نک ئەشعەریا دبیتە تشت و لەش و جەوهەرێت کەسا.
الإيناس: سەبرئینان.
أينع: گەهەشت؛ پێگەهەشت.
أينما: ل کیرێ.
أيها: ئەی(ئالاڤێ گازیکرنێ)یە.
الإيهام: خەلەتکرن.
إيهام التناسب: زاراڤەکێ (علم البديع)ە کو دبیتە بکارئینانا وان پەیڤێت ژ سەرڤە وەکی ئێک و ژبنڤە د ژێکدویر.
الأيهم: ١- یێ ژ لایێ عەقلێ خۆ ڤە تۆشبووی. ٢- بەست. ٣- کەر. ٤- زەلامێ ب جسارت. ٥- یا بێ ستێر(شەڤ).
إيواء: حەواندن.
أيوان: ١- قەسر. ٢- خانیێ ل سەر گڤانا ئاڤاکری.

پیتا (ب)

ب: ١- پیتا دویَ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا ویَ ل دویڤ حسێبا ئەبجەدیَ دبیت(٢)، ٢- جۆرێت ویَ ئەڤەنە: أ- لڤۆکە. ب- هەڤگینە. ج- هەڤالکارە. ح- هەڤالدەمە. خ- پێگوهۆرکە. د- بۆ سویندیَ. ذ-ژێدەر بازبوونیَ. ر- ئەکەری. ز- زێدە. ٣- ل نک سۆفیا ئاماژەیە بۆ یەکەمین هەبوویێت چێکری کو دبیتە پلەیا دویَ ژ هەبوونیَ.

بۆ: هەمبەر.

بۆبۆ: بیبلکا چاڤی.

بۆة: بنگەهیَ کۆمبونیَ.

بئر: بیر.

بئر مقطاع: بیرا ئاڤا زوی دهێتە برین.

بؤرة: ١- چال. ٢- جەبلخانە. ٣- ئاگر. ٤- جهیَ خرڤەبونا ڕۆناهییَ د شیشەییَ دویربینیَ دا.

بئس: خراب.

بؤس: هەژاری، خولیسەری.

بئیس: گەلەک ب هێز.

باء: ١- زڤڕی. ٢- گەرەوا ئێکی ئانکو پێشڤە هاتە کوشتن.

باءة: خانی.

بائد: قوتبڕبوبی؛ نەمایی.

بائر: ١- مری. ٢- فاسد.

بائق: بێبها.

بائقة: ١- مسیبەت. ٢- شەڕ و خرابکاری.

البائع: فرۆشکار.

بائن: ١- ژێکدویرکەر. ٢- ژێکڤەکەر. ٣- ئاشکرا.

بات: ب شەڤ ما.

بات: ١- بڕالەکر. ٢- ڤەکۆلا. ٣- تێکۆلا. ٤- هلکولا.

باب: ١- دەرگەهـ. ٢- پشکەک ژ بابەتیَ کتیبیَ.

باب الأبواب: ١- ددەرگەهیَ دەرگەها. ٢- ل نک سۆفیا تووبەیە ژ بەر کو جارا ئێکیَ بەندە پی دچیتە ناڤ حەزرەتا نێزیکییَ ژ جەنابیَ خودیَ.

بابانوئیل: کەسانەکێ چیڤانۆکی یە ل نک بچویکێت فەلان پیرەمێرەکێ ڕیهسپی و جلکسۆرە زەنگلەکا د دەستی دا ل شەڤێن ژ دایکبوونا مەسیحای سلاڤ لێ بن دگەڕیت و د پەنجەرا ڕا شرینی و دیاریا بۆ بچویکێت فەلان دهاڤێژت.

البابة: ١- ئامانج. ٢- دویماهی. ٣- مەرج. ٤- جۆر. ٥- ژ هەژی.

بابور: کەشتیا ب هلمێ دچیت.

بابونج البقر: کولیگەشک.

البابونج النبيل: بەیبوین.

البابونج الألماني: بەیبوین.

البابونج الروماني: بەیبوین.

البابوية: لیستەیەکە (پاپا) فەرمانێت کەنیسێ تێدا بەلاڤ دکەت.

بات: ب شەڤ ما.

باتر: بڕەک.

باتولوجيا: پشکەکە ژ زانستێ پزشکی، ل دۆر نیاسینا ئێشا و نیشان و ئەگەرێت وی وانە.

باتيستا: جۆرە پەڕۆکەکێ تەنکە (فەرەنسی) یە.

باثر: حەسوید.

باج: ١- باج. ٢- جۆر. ٣- شکل (کورد) یە.

باج: ١- ب سەرداهات؛ هەڤتویش وی بوو. ٢- برسقی و دیاربوو. ٣- وەستیا.

باح: ١- حەلالکر. ٢- دەستویری پێ دا. ٣- دیار و ب ناڤودەنگبوو. ٤- دیارکر.

الباحة: ١- مەیدان. ٢- حەوشا خانی. ٣- نیڤا تشتی. ٤- ئاڤ.

باحث: ڤەکۆلەر.

باحور: دژواریا گەرما هاڤینێ کو دکەڤیتە ژ (١٩) هەتا (٢٦)ی هەیڤا تیرمەهێ.

باحوراء: ١- دژواریا گەرما هاڤینێ. ٢- دژواریا گەرما هەیڤا تیرمەهێ.

باخ: ١- خرابوو. ٢- وەستیا. ٣- ڕاوەستا و سستبوو و ڤەمری.

باخرة: کەشتیا هلمێ.

باخع: کوژەک.

باخل: یێ قەلسی کری.

بادر: ١- دەستپێشخەریکر. ٢- لەزکر.

البادرة: دەسپێشخەری.

بادن: بکەلەخ، کەلەخ مەزن.

البادي: ١- دەستپێکەر. ٢- یێ گوندی. ٣- ل نک سۆفیان ئەو تشتە دهێتە سەر دلێ مریدی ل کاودانێ ئەو تێدا ئەڤجا ئەگەر خودێ بت ئێدی چو تشتێت دی نامینن.

البادية: دەشت؛ چۆل؛ بیابان.

الباده: زاراڤەکێ سۆفی دبیتە یێ دحالچووی.

باذ: ١- خوشکاند. ٢- فەقیربوو.

باذخ: بلند.

الباذق: ئەو ئاڤا تری یە یا کو دهێتە کەلاندن و مرۆڤی سەرخۆش دکەت (فارسی) یە.

باذل: ئەوێ پارەی یان هەر تشتەکێ دی دمەزێخت.

الباذنجان: باجانرەشک (فارسی) یە.

بار: ١- کڕین و فرۆتن ڕاوەستیان. ٢- بەتالبوو. ٣- نەهاتە چاندن. ٤- ب کێر چاندنێ نەهات. ٥- سەربۆرکر. ٦- مر. ٧- پویچبوو و ب کیر چاندنێ نەهات.

البار: مەیخانە.

بأر: کۆلا.

بارامون(بیرامون): ڕۆژا بەری جەژنی یە ئانکو عەرەفاتا جەژنا فەلانە (یۆنانی) یە.

الباريء: ١- ئەفراندەر، چێکەر. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.

بارئ: بەری ژ دەرد و ئێشا.
بارج: کەشتیڤانێ بسپۆر.
بارجة: ١- کەشتیا مەزنا جەنگێ. ٢- کەشتیا بێ بان.
البارح: بایێ ژ لایێ چەپێ ڤە دهێت.
البارحة: شەڤا بۆری.
بارد: سار، تەزی.
بارز: ١- دەرکەڤتە مەیدانا شەڕی. ٢- شەڕێ شیرانێ کر.
بارز: ١- دیار، ئاشکرا، بەرچاڤ، ٢- ژ ناڤ دەرکەڤتی. ٣- بلند.
بارع: ژێهاتی.
بارق: عەورێ ب برویسی.
البارقة: ١- چریسک. ٢- عەورێ ب برویسی. ٣- ل نک سۆفیا چریسکەکە ژ لایێ خودێ ڤە بۆ مریدی ل دەستپێکا کەشفێ دیار دبیت و زوی ڤەدمریت.
بارک: ١- پیرۆزباهی لێ کر. ٢- زێدەهی لێ کر.
بارود: بارویت (ترکی) یە.
بارودة: تڤەنگ.
بارومیتەر: پیڤەرێ زانینا گڤاشتنا بایی.
بارون: ناسناڤەک بوو ل ئەوروپا شاها ددانا سەر ماقویل و پێشکیشا.
الباري: ١- ئەفراندەر. ٢- ناڤەکە ژ ناڤێت پیرۆزێت خودێ. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە هندی یێ دیار و نەپەنی ژ هەبوونێ.
الباز(البازي): بالندەیێ باز؛ شاباز؛ تەرلان.
بازغ: هەلاتی، دەرکەڤتی.
بازل: ١- ددانهاتی. ٢- زەلامی شارەزا. ٣- ددانێ ل دەمێ ددانهاتنێ دکەڤیت.
بأس: ١- هێز. ٢- جەنگ. ٣- ویرەکی. ٤- مسیبەت. ٥- ترس.
باس: ماچکر(فارس) یە.
البأساء: ١- جەنگ. ٢- فەقیری. ٣- دەراڤێ تەنگ.
الباسط: ١- ڤەکری. ٢- مەرد. ٣- فرەهکرنکار. ٤- ئەوێ تشتی درائێخت. ٥- ئەوێ تشتی فرەهـ دکەت. ٦- ناڤەکە ژ ناڤێت خودێ.
باسق: بلند.
باسق: ژێ زێدەکر.
الباسقة: ١- مسیبەت. ٢- عەورێ سپی یێ سافی و زەلال.
باسل: دلێر، ئازا.
باسم: گرنژی.
الباسنة: ئەو تشتە یێ ژنک ددانە سەر کماخێت خۆ دا پێ گر ببن.
الباص: تورمبێلا مەزنا ڤەگوهازتنێ.
باصقة: ژنکا تفکری.
الباصقة اللهب: ئامویرەکێ جەنگی یە ئاگری دهاڤێژت.
باش: تێکهەلبوون؛ تەڤلهەڤبوون.
باشر: ١- دەست پێ کر. ٢- کارێ سەکسی دگەل کر.
الباشق: بالندەیێ باشۆک.
الباشق الشرقي: بالندەیێ باشۆکێ مەزن.
الباشق(الباشق الأوراسي): بالندەیێ باشۆک.
باص: د بەری ڕاکر.
الباصر: ١- ئەوێ دبینت. ٢- خودان چاڤ.
باصرة: چاڤ.
باض: ١- هێک کر. ٢- دیمێ وی گەشبوو.
الباضع: ١- شیرێ برەک. ٢- یێ متا کری.
باطش: ١- کوژەک. ٢- ستەمکار.
بساط: ١- فەقیربوو پشتی زەنگینیێ. ٢- ڕەزیلبوو پشتی سەرفەرازیێ.
الباطل: ١- نەدورست، نەحەقی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە هەر تشتەک ژ بلی خودێ حەق.

بـاطـن: ١- تشـتێ نـە ل بـەر چـاڤ ژ هـەر تشتەکی، جەوهەر. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە هەر تشتێ د دلـی دا ڤەشارتی و نەبوویە ئاخڤتن و کریار.

الباطنـة: ١- یـا نهێنـی. ٢- ل نـک سـۆفیا دبیتـە نهێنییێت تشـتێت نەپـەنی و نـە ل بەرچاڤ (أسرار الغیوب).

الباطني: ١- یێ ژناڤـدایی. ٢- یـێ تشـتی د دلێ خۆ دا دیارنەکەت.

الباطیـة: جـۆرەکێ ترارایـە ژ درکنـی دهێنـە چێکرن.

بـاع: ١- فـرۆت. ٢- ب هـەردو دەسـتا پیڤـا. ٣- هەردو دەستێت خۆ ڤەکرن.

الباع: قولاچ.

الباعث(الباعثة): ١- ئـەگەر. ٢- ڤڕیکەر.

الباعجـة: نیڤـا نهـالێ جهـێ ئـاڤ عـەردی دڕەنیت.

باعل: ژن دانە ئێکدو.

الباعوث: ١- نڤێژا (عید الفصح)ـا دوێ یە ل نک فەلا. ٢- هەروەسا نڤێژا بارانێ یە.

باغ: ١- شیایێ. ٢- خۆ هندی وی لێکر.

الباغ: زێدەگاڤکار؛ زۆردار.

باغض: نەحەز.

باق: ١- ب شەڕ و هەڤڕکی ڤە هات. ٢- تویشـی وی بوو. ٣- د ناڤ دا بەلاڤبوو.

باقة: دەستکەک؛ قەفتەک.

باقر: شەقکەر، ئـەوێ تـشـتی شەق دکەت وەکی زانینێ یان هەر تشتەکێ دی.

باقل: ١- گیاچاندی. ٢- بچویکێ هێژ موییێت وی ب سـەرنەکەڤتین. ٣- کرەمرۆڤـێ پێگۆتی.

الباقلاء: باقلک.

الباقي: ١- یێ مایی. ٢- دێ مینت. ٣- نـەلڤ. ٤- ژ ناڤێت خودێ یە.

الباقية: یا مای؛ یا بەردەوام.

الباقيات الصاحات: کار و کریارێت باش یێت کۆ ل دویڤ ڕازیبوونا خودێ.

باک: ١- کـڕی. ٢- فـرۆت. ٣- تیکهەلی وی بوو. ٤- خۆ د بەر وی ڕا کر.

باكر: ١- سپێدە زوی. ٢- کچکا کچین.

باكرة: کچکا کچین.

باكورة: خێڤە.

باكي: گریکەر.

بال: میزت.

بـال: ١- هزر. ٢- دل. ٣- کـاودان؛ سـەروبەر. ٤- جـۆرەکێ حوبتـا یـە، گەلـەک یـێ مەزنـە درێژاهیا وی دگەهیتە (٢٥) مترا.

بالـة: ١- ئامـانێ شیشـەی. ٢- شیشـێ گولاڤێ. ٣- بالێ جلکا یان پێلاڤا(فەرەنس) یە.

البـــالغ: ١- گەهەشـــتی. ٢- حوکمـــەمێر. ٣- حوکمەژن.

بالغ: زێدەکر؛ زێدە ب ناڤ ڤە چوو.

بالوعة: کونا ئاڤا شویشتنێ دچیتێ.

باليونتولوجيا: زانسـتێ حـەیوانێت بووینـە بـەر پێـت دیرۆکـا وان دزڤڕیتـە بـەر ب سـەدان ملیۆن سالان.

باميا: بـامی؛ د بنیـات دا ژ هندسـتانێ هـاتی یە.

بـان: ١- دویرکـەڤت. ٢- دیاربـــوو. ٣- ژ وێ زیدەکر ژ لایێ باشیێ ڤە.

البـــان: دارەکـا راسـت و بلنـدە، جهـێ وی کیشـوەرێ ئاسـیا جەمسـەری یـە، بـەلگێت وێ وەکـی بـەلگێت جنـارێ نـە و دنـەرمن، تۆڤێ وێ دوهنەک بێهنخۆش تێدا هە یە.

باني: ١- ئاڤاکەر. ٢- بنواشەیێ خانی.

باهة: حەوشا خانی.

باهت: ١- ڤەبوویی. ٢- تامسار.

الباهر: ١- عەقلستین. ٢- پێ داخباربووی. ٣- شانازیبر.

الباهرة: ١- ژنکا ب جوانیا خۆ قەلێ مرۆڤی دستینت. ٢- جۆرە گیایەکە بەلگێت وی د پەحن و ب ستری نە ل دۆر ئێک دزڤرن، تنێ جارەکێ د ژیێ خۆ دا کولیلکا ددەت.

باهظ: گرانبها؛ بنرخ.

الباهل: ١- ئاژەلێ چو تویرک ل سەر گوهانا نە. ٢- مرۆڤێ بێ چەک. ٣- شڤانێ بێ چویڤ یان گۆپال. ٤- بێکارێ ل کۆلانا.

البأو: مەزنی.

البایع: فرۆشکار.

بایع: هلبژارت؛ یان دەنگێ خۆ دایێ کو ببیتە فەرمانداری وی.

باین: دویرکەر، جوداکەر.

بب: ریباز.

ببات(بتشدید الباء الأخیر): ئێک تشت.

ببر: بەڤلەشێر؛ پلنگێ گیخگیخ.

ببغاء: تۆتی.

بتاتا: ئێکجار.

بتار: برەک.

البت(بتشدید التاء): جلکەکێ ستویربوو بەرێ ل بەر خۆ دکرن.

البتة: ١- چوجارا. ٢- هەلبەت. ٣- بنبر.

البتر: ١- برین. ٢- ژێڤەکرن.

بتراء: ١- ئاخڤتنا بێ بسمیللاهی. ٢- باژێرەکێ دیرۆکی یە ل وەلاتێ ئوردنێ شوینوارێت وی نوکەژی یێت ماین.

البترول: گازا ڕەش (لاتینی) یە.

بتع: ١- دویرکەت. ٢- ژێ ڤەقەتیا.

البتکة: ١- کولیکا پەمبی یان یا هریێ. ٢- پرتا تشتی.

بتل: ١- ڤەقەتیا. ٢- ئەختوباری کر و خۆ بۆ تەرخانکر. ٣- چوو و ل چوونێ مجدبوو.

بتلة: کنفێ پێ ب سەر دارقەسپێ دکەڤن.

البتلیة: ئەو سنێلە و گەنجن یێت باوەریێ ب ئازادیا سەکسی دئینن و دبێژن کارێ سەکسییێ نێری د گەل نێری مافەکێ ڕەوایە و ئەنجام ددەن، کو بێژنێ: (هۆمۆ).

بتوک: برەک.

بتول: ١- پاک. ٢- یا ژ هەمی خۆشیا ڤەقەتیای و خۆ تەرخانکی بۆ عبادەتی. ٣- ئەڤینی دل لێ پرتکاندی. ٤- دارڤەسپا شتلێ د بەر ڕا شینبووی ژێڤەکری.

البتولا: دارمازی.

البتولیة: کاودانێ (البتول).

البتیریة: خەوارجن؛ دویڤچوویێت (بتیر الثومي) نە، هەمی سەحابیا کافر دکەن ژ بلی (عثمان بن عفان)ی خودێ ژێ رازی ببت.

البتیل: جۆئاڤا ل بنێ نهالێ.

بث(بالتشدید): بەلاڤەکر.

البث: ١- خەم. ٢- پەخش. ٣- دەرەهیکرن. ٤- بەلاڤکرن. ٥- پەخشێ ڕادیۆیێ یان یێ تەلەفزیۆنێ.

بثرة: پرسک.

البج: ١- جانەوەرەکێ گوشتخۆرە لەشێ وی وەکی یێ سایە و سەرێ وی وەکی یێ کتکایە، ل کیشوەرێ ئەفریقیا دژیت. ٢- تێژکێ بالندەی.

بجاج: ١- دەنگ د حەفکێ ڕا مان. ٢- دەنگ چکبوون.

البجاد: ١- جلکێ ب نەخش. ٢- مێدەکا نانی.

بجد: کۆمەک.

بجر(بالفتح): ١- حەبلی ژ زاد و ئاڤا و تێرنەبوو. ٢- دەرکەڤت و بنێ وێ ستویربوو و وەرمت، مینا ناڤک و پرسکا.

بجر(بالضم): ١- خرابی. ٢- شۆلا مەزن. ٣- مسیبەت.

بجرة(بالضم): عەیب؛ کێماسی.

بجس: ١- پەقی و دەرکەڤت. ٢- دەربوو.

بجع: ب شیری قەتکر.

البجع الأبیض(أبو جراب): بالندەیێ کەراڤییێ سپی، ل دۆر ئاڤیت شرین دژیت ل ئەوروپا وئاسیا و ئەفریقیا.

البجع البني: کەراڤی قەهوەیی، ل دورێت دەریایا دژیت هەر ل جهێت کەراڤییێ سپی لێ دژیت.

بجل: مەزنبوو.

بجم: ژ ترسا یان کەیفا دا لالبوو.

بح: خنێکێت تە.

بحاث: ڤەکۆلەر.

البحاثة: ڤەکۆلەر.

بحار(بالفتح وتشدید الحاء): دەریاڤان.

بحار: کۆما(بحر)ە کو دبیتە دەریا.

بحبوح: مەرد.

البحبوحة: ١- نیڤا تشتی؛ ناڤەند. ٢- خۆشی.

بحت: ١- خورست. ٢- بێزەغەل.

بحة: ستویراتیا دەنگی.

بحت: سافی و خورست.

بحتري: ١- بەژنکورت. ٢- خڕ و لێکدای.

بحث: ڤەکۆلا.

البحث: ١- ڤەکۆلان؛ ڤەکۆلین. ٢- لێگەریان.

البحـر: ١- دەریا. ٢- زەلامێ مەردێ ب ناڤودەنگ.

بحـر: ١- بزاڤ د قەستکرنا تشتی دا کر و پێڤە لاوازبوو هەتا رەنگێ وی پێڤە کەفتی. ٢- ب کویری چوویێ. ٤- شەقکر. ٥- گوهێ وێ شەقکر. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە دنیا و مەترسییێت تێدا ژ کار و کریار و مژویلاهیا.

البحـر: کێشا هەلبەستێ یە و کێش ب گشتی (١٦)نە: ١- الطویل: کو دبیتە (فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن) دو جارا. ٢- البسیط: کو دبیتە (مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلن) دو جارا. ٣- المدید: کو دبیتە (فاعلاتن فاعلن فاعلاتن فاعلن) دو جارا. ٤- الوافر: کو دبیتە (مفعلتن مفاعلن فعولن) دو جارا. ٥- الکامل: کو دبیتە (متفاعلن متفاعلن متفاعلن) دو جارا. ٦- الرمل: کو دبیتە (فاعلاتن فاعلاتن فاعلن) دو جارا. ٧- الرجز: کو دبیتە (مستفعلن مستفعلن مستفعلن) دو جارا. ٨- الهزج: کو یتە (مفاعیلن مفاعیلن) دو جارا. ٩- السریع: کو بیتە (مستفعلن مستفعلن مفعلا) دو جارا لێ ل جارا دوێ (مفعلا) دبیتە (مفعلات). ١٠- الخفیف: کو دبیتە (فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن) دو جارا. ١١- المنسرح: کو دبیتە (مستفعلن مفعلات مستعلن) دو جارا. ١٢- المجتث: کو دبیتە (مستفعلن فاعلاتن) دو جارا. ١٣- المقتضب: کو دبیتە (مفعلات مستفعلن) دو جارا. ١٤- المضارع: کو دبیتە (مفاعیلن فاعلاتن) دو جارا. ١٥- المتقارب: کو دبیتە (فعولن فعولن فعولن فعولن) دو جارا. ١٦- المتدارک: کو دبیتە (فعلن فعلن فعلن فعلن) دو جارا.

البحران(بالضم): گوهۆرینا سەروبەری.

البحرة(بالضم): باژێرێ د چالێ د. ٢- باغێ گەلەک مەزن.

بحري: دەریایی.

البحيرة(بالفتح): دەمێ حێشترەکێ ل دەمێ جاهلیەتێ دەهـ حێشتریێت مێ بیان هەی دکرن و سیاربوون و شیرێ وێ ل خۆ حەرام دکرن، و دەمێ مریا هەمیا پێکڤە دخوارن پاشی گوهێ تێژکا وێ یا دوماهیێ شەق دکرن و هەی دکرن و دگۆتنێ بەحیرە.

بحيرة(بالضم): گۆل؛ دەریاچە.

بحرين: ١- دو دەریا. ٢- باژێرەکە دکەڤیتە سەر کنارێ کەنداڤێ عەرەبی.

بخ: پیڤەکە ژ بۆ پەسنێ و دیارکرنا کەیفێ دهێتە کرن وەکی بێژی ئافەرین.

بخ(بالتشديد): ١- تەنابوو. ٢- ئارامبوو. ٣- خرخرکر.

بخار: هلم.

بخبخ: خرخر د خەو دا کر.

البخت: حێشتر.

بختر: ١- ب مەزناهی ب ڕیڤەچوو. ٢- ماقویل ب ڕێڤەچوو.

بختي: حێشترا بهێز.

بخترية: ڕیڤەچوونا ب مەزناهی.

البختير: ١- لەشجوان. ٢- یێ گەلەک ژ خۆ ڕازی.

بخر: گەنیبوو، نەخۆشبوو.

بخز: کۆرەکر.

بخس: ١- بێ بهاکر. ٢- بهایێ وی ئینا خوارێ و کێمکر. ٣- یێ کێم.

البخس: ١- یێ کێم. ٢- عەردێ بێ ئاڤدان گیا لێ شین دبت.

بخص: ئینادەر.

البخص: ١- ئەو گوشتێ وەکی پرسکێ یە یێ ل سەر سپیلکا چاڤێ مرۆڤی دهێت. ٢- گوشتێ پێی. ٣- گوشتێ قۆپێ تبلا.

بخع: ١- زێدە چوویێ. ٢- باوەریا مرۆڤێ خۆ بۆ چەماندی ئینا. ٣- کوشت. ٤- گەلەک وەستاند. ٥- سال ل دویڤ سالێ کێلا. ٦- سەربڕینا وێ گەهاندە پاتکێ. ٧- ئەختوباری تێدا کر.

البخق: بەرکۆشک.

بخيل: قەلس؛ چول.

البخل: قەلسی؛ چولی.

البخنق: کەڤلوژانک.

البخور: جۆرەکێ جەوا یە دەمێ دسۆژن بێهنەکا خۆش ژێ دەردکەڤیت.

بخور مريم(بخور الأكراد؛ بخور البر؛ بخور السودان؛ بخور البربر): گیایەکێ بێهنخۆشە، بەلگێت وی وەکی یێت لێلاڤکێ نە و کولیلکێت وی دسۆرن یان دشینن، ژ بۆ جوانییێ دهێتە چاندن، دیسا ڕهێت وی یێت پیڤازۆک وەک دەرمان دهێنە بکارئینان.

بد(بتشديد الدال: ١- ژێکڤەکر. ٢- دویرکر.

البد: ١- ڕڤین. ٢- نەسیب.

البد: ئەو تشتە یێ فەر نە.

بدأ: ١- دەست پێ کر. ٢- چێکر. ٣- پەیداکر.

بدا: دیاربوو.

البداء: دیاربوونا پشتی نەبوونێ.

البداءة: ١- دەستپێکی. ٢- پەیدابوون.

البدائي: یێ دەستپێکی.

البدائية(بالفتح): جوینەکێ شیعانە دبێژن: تشت بۆ خودێ ژی دیاردبن یێت کو پێزانین بەری هینگێ ل سەر نەهەبین.

البدائية(بالكسر): ١- توخمێ ئێکێ ژ مرۆڤی و جڤاکی. ٢- سالوخەتێ مرۆڤێ دەستپێکێ.

البداة: ١- ئاخ. ٢- دومبەلان؛ دوبەلان.

البداد(بالضم): بەخت؛ ئێقبال؛ نەسیب.

البداد(بالفتح): ١- گوی. ٢- هەڤتەنگ. ٣- بژاله.

البدء: ١- شیان. ٢- پێدڤی. ٣- بژالەتی.
بدال(بتشدید الدال): بەقال؛ دوکاندار.
بدالة: بگۆر.
بداهة: بێ گۆتن، ئانکو بێی کو بهێتە گۆتن زانی.
البداوة: کۆچەری.
البدایة: ١- دەستپێک. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دەرکەڤتن ژ ژیانا ئاسایی کو دبیتە خوارن و ڤەخوارن و جلک و ژن و مال و زڤرین بۆ شەریعەتی و ژ شەریعەتی بۆ نهالا قەدەرێ دا تۆ ژ حەز و شیان و هێز و خلاس ببی و ئەو باهر پشک بگەهنەتە یێت کو قەلەمێ قودرەتێ بۆ نڤیسین و باوەریا تە موکم ببیت و دسەردا نەچی.
بدح: ١- دانایێ. ٢- دەرەهیکر.
بدخ: خودان دەستەلات بوو.
بدد: بژالەکر.
بدر: ١- ب لەز و بەری یێت دی چوویێ. ٢- ل دەستپێکێ بەرێ خۆ دا. ٣- باری.
بدر: ژێ چێ بوو.
البدر: هەیڤا ل چاردێ.
البدرة: ١- هومبان. ٢- کیسێ زێری. ٣- دەه هزار دەرهەم.
بدرقة: ١- رابەر؛ رێڤەبەر. ٢- رێبەری. ٣- بدویڤکەڤتن. ٤- ئەو ئاڤا نیڤ گەرمە یان سۆیە یا ژ بۆ زکچوونێ دهێتە بکارئینان.
البدري: بارانا بەری زڤستانێ.
البدرة: کیسکە دەه هزار دەرهەم یان دینار یێت تێدا.
بدع: ئافراند، چێکر.
البدعة: هەر گۆتن و کریارەکا خودێ و پێغەمبەی - سلاڤ لێ بن - دەستوبری پێ نەداین، ئانکو هاتیە چێکرن.
بدغ: ١- شکاند. ٢- ل سەر زکی چوو. ٣- پێڤەمان.
بدل: گوهۆری؛ ئێکەدی ژ پێشڤە ئینا.
البدل: ١- پێگوهۆرک. ٢- ژانا گەه و هەستیا.
البدلاء: ل نک سۆفیا حەفت کەسن؛ ئەوێت جهەکی دهێلن و وەغەرێ دکەن و لەشەک ل دویڤ خۆ لێ دهێلن دا کەس پێ نەزانت.
بدن: ١- لەش. ٢- زرپپۆشێ کورت.
البدن(بضم الباء): قوربانێ ژ حێشترا.
البدنة: ١- حێشتر. ٢- چێلا قەلەو. ٣- ل نک سۆفیان کنایەتە بۆ نەفسا دەست ب چوونێ کری و قووناغێت و ل پلەیێت وان دەرباز بووین یێت بەر ب خودێ ڤە دچن و قووناغێت وان برین یێت بەردەوام قووناغا دبرن و بەر ب خودێ ڤە دچن. ٤- ئێلەک.
بدو: عەرەبێت ژ دەرڤە؛ کۆچەر.
البدوات: بۆچوونێت دژێکجودا.
بدوة: رەخێ نهالێ.
البدیع(علم): ئەو بنەمانە یێت ژ بۆ خۆشکرن و جوانکرن و خەملاندنا ئاخڤتنێ دهێتە ب کارئینان ژ وانا (التوریة) و(الطباق) و(الإستخدام) و(المقابلة) و(حسن التعلیل)..وهتد.
البدیع: ١- ئەفراندەر؛ خالق. ٢- ژناڤێت خودێ یە. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە عەقلێ ئێکێ یێ کو دبێتە قەلەم.
بدیل: پێگوهۆرک.
بدیهة: ١- عاقلژەن. ٢- ل نک سۆفیا نشکاڤەکا خودایی یە ژ نشکەکێ ڤە ب حوکمێ دەمی ژ غەیبێ دهێت د دلی دا پەیدا دبیت.
بدیهی: پێ نەڤێت؛ ئەو تشتە یێ پەیدابوونا وی چو هزر و کریار پێ نەڤێن.

البديهيات: ١- بۆچوونیت دەلیل پێ نەڤێت. ٢- دەستپێکێت بایەتا.
البذاء: ئاخڤتنا کرێت و پیس.
بذاءة: ئەزمانپیسی.
بذاخ: زێدەمزاخەر؛ دەسترێژ.
البذاذة: زاراڤەکی سۆفی یە دبیتە خۆ دویرکرن ژ خۆشییێت دنیایێ.
البذارة: تۆڤچینک؛ ئامویرەکێ جۆتیارا یێ مودرێنە تۆڤی پێ ل زەڤیا دچینن.
بذال: دەسترێژ.
البذالة: ل نک سۆفیا دبیتە: قەلسی و نەمەزاختنا د رێکا خودێ دا و شانازیبرن ب تشتێت بچویک و بێبها.
بذح: پەق.
البذخ: ١- خۆمەزنکرن. ٢- بلندی. ٣- مەزناهی.
بذر: ١- تۆڤ هاڤێت. ٢- ڕیژوبێژی تێدا کر. ٣- بژالەبوون.
بذر: ١- تۆڤ. ٢- دویندەهـ.
بذرة: دندکا تۆڤی.
بذرق: ڕیژوبێژی تێدا کر.
بذل: ١- مەردینیکر. ٢- مەزاخت.
البذل: ١- مەردینی. ٢- مەزاختن.
بذلة: بەدلە؛ جلکێ سەر و بن.
البذيء: ئەزمان و تۆرە پیس.
البذيرة: ئەندامێ مێیاتییێ ل نک کولیلکا.
بر(بتشديد الراء): ١- ب تۆرە سەرەدەری دگەل کر. ٢- دایێ. ٣- ژ دل و ئەڤین سەرەدەری دگەل کر.
البر(بالضم): ١- گەنم. ٢- چاکی. ٣- ڕستگۆ.
البر(بالفتح): ١- دەشت. ٢- ژ دەرڤەی خانی.
البر(بالكسر): ١- گوهداری؛ ب جهئینانا داخواز و فەرمانا. ٢- ڕاستی. ٣- چاککاری. ٤- دان. ٥- دلۆڤانی. ٦- دلپێسۆتن.
برأ: ئافراند؛ چێکر.
براء: ڕۆژا ئێکێ یە ژ هەر هەیڤەکێ.
براءة الذمة: گەردەنئازایی.
البراءة: ١- ژێخلاسی. ٢- دەستویری. ٣- بەریبوون. ٤- ناڤێ سوورەتەکا قورئانا پیرۆزە.
البراءة السلطانية: نڤیسارەک بوو سولطانا ددا فەرمانبەرێت خۆ ژ بۆ خۆجهکرنا وان ل سەر کارێت وانن نوکە بوویە فەرمانا دامەزراندێ.
البرائل: پەرێت ستۆیێ بالندەی.
البراة(بالضم): چەچەرێ نێچیرێ؛ جهێ نێچیرڤان خۆ ل دەمێ نێچیرێ تێدا ڤەدشێریت دا نێچیرێ بکەت.
البراجم: ١- گەهێت تبلا. ٢- ئویجاخەکە ژ ئێلا (بنو تميم).
براح: ڕۆژ(تلپ).
البراد(بتشديد الراء): ئاڤتەزینک.
برادة: هویرکێ ژ ئاسن و کانا دکەڤیت ل دەمێ مڤرەدکرنێ.
براذعي: کورتانکەر.
براز: پیساتیا مرۆڤی.
البراز: چۆلێ بێ ئاڤاهی و ستارە.
البراق(بالضم): ئەو هەسپە یێ پێغەمبەر — سلاڤ لێ بن - پێ چوویە عەسمانی.
براق(بالفتح): تیشکدار.
البراني(بتشديد الراء): ژدەرڤەیی؛ سەرڤەیی.
بربر: دەنگێ خۆ بلند کر.
البربر: ١- مرۆڤێ هۆڤ و نەزان. ٢- مللەتەکن ل ڕۆژئاڤایێ کیشوەرێ ئەفریقیا دژین.
البرة: خزێما دفنا حێشترێ.
البرتقال: پرتەقال.
البرتقالي: ڕەنگێ پرتەقالی.
برثن: پەنجا بالندەی یان یا دەهبەی.

برج: بلند و دیاربوو.

البرج: ١- جهێ بلند ژ کەلـهێ یان ئاڤاهی. ٢- کۆمـەکا سـتێرایە ب شـێوەیەکێ ئەندازەیی. ٣- قەسر.

البـرج: کۆمـەکا ستێرا یـە فۆرمـەکێ تایبـەت پێک دئینت، و ل دەمەکێ دەستنیشانکری ژ سالێ دەردکـەڤیت، و ل دویـڤ کەڤنـە باوەران کارتێکرنا ل سەر بەخت و تالعێت مرۆڤـان هەیـە دیسـا ل سـەر گەلـەک کاروبارێت ژ یانا وی، گشت بـورج دبنـە دوازدە کـو ئەڤنـە: ١- الحمـل: بـەرخ، ل (٢١)ی ئـاداری دەردکـەڤیت و (٢٠)ی نیسانێ ئاڤا دبیـت، ئەختـەرێ کارتێکـەر (مریخ)ە، شادترین رۆژیت وی سێشـەمب و چارشـەمبن، و شـادترین ژمارەییـت وی (٩)ە. ٢- الثـور: گـا، ل (٢١)ی نیسانێ دەردکـەڤیت و ل (٢١)ی گـولانێ ئاڤـا دبیـت، ئەختـەرێ کاریگـەر (زهرة)یـە، شادترین رۆژێت وی ئەینی یە، و شادترین ژمارەییـت وی (٦)ە. ٣- الجـوزاء: ل (٢٢)ی گـولانێ دەردکـەڤیت و (٢١) خزیرانـێ ئاڤا دبیـت، ئەختـەرێ کارتێکـەر (عطـارد)ە، شـادترین رۆژێـت وی چارشـەمبە، و شـادترین ژمـارەییت وی (٥)ە. ٤- السرطان: کێڤژالـە، ل (٢٢)ی خزیرانێ دەردکەڤیت و ل (٢٢)ی تیرمـەهێ ئاڤـا دبیت، ئەختـەرێ کارتێکـەر هەیڤـە، شادترین رۆژێت وی دوشـەمبە، و شادترین ژمارەییـت وی(٢)ە. ٥- الأسـد: شـێر، ل (٢٣)ی تیرمەهێ دەردکەڤیت و ل (٢٣)ی تـەباخێ ئاڤا دبیـت، ئەختـەرێ کارتێکـەر رۆژە، شـادترین رۆژا وی ئێکشـەمبە، و شـادترین ژمارەییـت وی (١)ە. ٦- العذراء(السـنبلة): کچـین، ل (٢٤)ی تـەباخێ دەردکـەڤیت و ل (٢٣)ی ئیلـوێنێ ئاڤا دبیت، ئەختەرێ کارتێکەر (عطـارد)ە، شـادترین رۆژێـت وی سێشـەمب و چارشـەمبن، و شـادترین ژمارەییـت وی (٥)ە. ٧- المیـزان: تـرازی، ل (٢٤)ی ئیلۆنێ دەردکەڤیت و ل (٢٣)ی چریا ئێکێ ئاڤا دبیت، ئەختـەرێ کاریگـەر (زهرة)یـە، شادترین رۆژا وی ئـەینی یـە، و شـادترین ژمـارەییت وی (٦). ٨- العقـرب: دوپیشـک، ل (٢٤)ی چریـا ئیکـێ دەردکـەڤیت و ل (٢٢)ی چریا دووێ ئاڤا دبیـت، ئەختـەرێ کاریگـەر (مـریخ)ە، شـادترین رۆژێـت وی سێشـەمب و پێنجشـەمبن، و شاتـرین ژمـارەییت وی (٩)ە. ٩- القوس: کڤان، ل (٢٣)ی چریا دووێ دەردکـەڤیت و ل (٢١)ی کانوینـا بچویـک ئاڤا دبیت، ئەختـەرێ کارتێکـەر (مشـتری)یە شـادترین رۆژێـت وی پێنجشـەمبە، و شـادترین ژمارەییـت وی (٣)ە. ١٠- الجدي: گیسـک، ل (٢٢)ی کانوینا بچویـک دەردکـەڤیت و ل (٢٠)ی کانوینـا مـەزن ئاڤـا دبیـت، ئەختـەرێ کارتێکـەر (زحـل)ە، شـادترین رۆژێـت وی شـەمبی یـە، و شادتـرین ژمارەییـت وی (٨)ە. ١١- الـدلو: دلـۆ، ل (٢١)ی کانوینـا مـەزن دەردکـەڤیت و ل (١٩)ی شـواتێ ئاڤا دبیـت، ئەختـەرێ کارتێکـەر (زحل)ە، شادترین رۆژێت وی شەمبی ی، و شـادترین ژمارەییـت وی (٤)ە. ١٢- الحـوت: نـەهەنگ؛ گاماسـی، ل (٢٠)ی شـواتێ دەردکـەڤیت و (٢٠)ی ئـاداري ئاڤا دبیـت، ئەکتـەرێ کارتێکـەر (مشـتری)یە، شـادترین رۆژێـت وی پێنجشـەمبە، و شـادترین ژمارەییـت وی (٧)ە.

برج المراقبة: ئەو جهێ بلندە ل فرۆکخانێ یێ کـو تێدا رێکخستنا فـرین و دادانا فرۆکـا دهێتـە کـرن زێـدەباری کارێـت زێرەڤـانییێ و لێنێرینێ.

برجاس: کورتان.

البرجل: فرجالێ ئەندازیارییێ.

برجمة: گها تبلێ.

البرجوازیـــة: تەخـــەیا نـــاڤی ژ جڤـــاکی کـــو ژ خودانێت پلەیێت بچویکێت بەرپرسایتیێ و پالـەیێت حالخۆش پێکدهێت؛ ئانکو ئـەوێت نیڤ حاخوش(فەرەنسی) یە.

برجیس: ئەختەرێ (مشتري) (فارسی) یە.

برح: ١- چوو. ٢- نەما.

البرح: ١- تەنگـاڤی. ٢- خرابی. ٣- زیـان.

برحی: پەیڤەکە ئەو کەس دبێژێت یێ کو دربێت وی ئامـانجێ نـەهنگێڤن، و گـەر هنگاڤـت دێ بێژت: (مرحی).

برد: ١- سەرمـا. ٢- کژلۆک. ٣- نڤستن.

برد: ساربوو.

البرداء: تا سار.

البردة: ١- کورک. ٢- پارچا پەڕۆکێ کتانی.

بردعة: کورتان.

البردي(کولان): گیاحێسیل.

البردي(الضم): جۆرەکێ خورمێ یە گەلەک یێ باشە.

بردیوس: پلەیا وی کاهنی یە یێ کـو (أسقف) وی دهنێـرت ژ بـۆ سـەرەدانا فـەلان(یۆنانی) یە.

برذعة: کورتان.

برذون: بارگیر؛ هەسپ.

بـــرز: ١- دەرکـەڤت. ٢- ل مەیـدانێ هـات و چوو. ٣- ب سەرکەڤت.

البـــرزخ: ١- نـــاڤبرا د نـــاڤ دو تشـــتان دا. ٢- دەمێ د ناڤبەرا مرنێ و ڕابوونێ ل ڕۆژا قیامەتێ ئنکو ژیێ د گۆڕێ دا. ٣- پارچەیا بەســـتێ یـــا د ناڤبـــەر دو دەریایـــا دا. ٤- پارچـــەیا عـــەردی یـــا دو بەســـتێت د دەریـایێ دا دگەهینیتـە ئێـک. ٥- ل نـک سـۆفیا دبیتــە جیهانــا د ناڤبــەرا جیهانــا ڕامانا و لەشا دا.

البرزخ الجامع: ل نک سۆفیا دبیتە (حضرت الواحدیة) و (التعیین) الأول) کو بنیـاتێ هەمی بەرزەخا یە.

برزیق: ڕێکێت ل دۆر ڕێکەکا سەرەکی(فارسی) یە.

البرس(بالکسر): پەمبی.

برسام: ئێشا کولبوونا پەردا د ناڤ دل ومێلاکا دا.

برسکوب: دوریبین(یۆنانی) یە.

برسیم: ئونجە؛ کەت.

برش: پنی لێ هاتن.

البـرش: ١- سـپیاتی یـا ل دویماهیـا نـەینوکا. ٢- خالێـت سـپی یێـت ل لەشـێ مرۆڤـی دیاردبن.

برشـــانة: ١- کەبســـۆلا دەرمانـــا یـــا ڤـــالا. ٢- نانـەکێ تەنکـە فلـە ژ بـۆ پیرۆزکرنـێ ب کاردئینن.

برشم: خەما خۆ دیارکر.

برص: پنیێت ل پیستی.

البرض(بســـکون البـــاء): ١- ئاڤـــا کـــێم. ٢- تشتێ کێم.

البرضة(بالضم): عەردێ دار لێ شین نەبن.

برطم: لێڤا مەزن.

برطم: ١- تاریبوو. ٢- لێڤێت وی شۆڕبوون.

برع: ئافراندن کر.

برعم: ١- پشک. ٢- بشکۆژ.

برغل: ساڤار (ترکی) یە.

برغث: تژی کێچ بوو.

برغش: پویشی.

برغوث: کێچ.

برغـوث البحـر: جانـەوەرەکێ دەریـایێ یـە دەهـ لـنگ پێڤەنە دبێژنێ: (قریدس).

برغي: بورغی(ترکی) یە.

البرق: ١- ڕۆناهیا عەورا چ ببیتە برویسی و چ تنێ ڕۆناهی بیت. ٢- ترس. ٣- بەرخ. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە دیتنا خودێ حەق د چێکریان دا و تەجەللی یا وی د وینەیا دا.

برق: ١- ڕۆناهی دا. ٢- گەف کرن.

البرقش: ١- بالندەیێ ڕەنگینە. ٢- زەلامێ هەردەم ل سەر ڕایەکێ و بۆچوونەکێ.

البرقع: ١- دەسۆک. ٢- پێچا سەروچاڤا.

برقوش: شەکال؛ بێلاڤا کەڤن بێ سەروبەر.

البرقوق: ١- خۆخ. ٢- حولیک.

البرقوق الشائک: حولیڕەشک.

برقیة: بروسکە.

برقیل: مەنجەنیق.

بـروق: گیایەکێ بلند و تیر کولیلک و ب ژەهرە، دبێژن: دەمێ دبیتە عەور ئەو شین دبت بێی کو باران لێ ببارت.

البریـع: ١- یێ گەلەک لاو و ب عاقل. ٢- یێ ژ دویر ڤە ب برسقت.

بلاس: جلکێ ژ موی.

برک: ١- سینگێ خۆ دانا عەردی. ٢- دوعا زیدەهیێ بۆ کر. ٣- ژێ ڕازیبوو.

البرک(بسکون الراء): ١- سینگ. ٢- حیشرێت ب مەخەلهاتین.

برکان: ڤۆلکان،

البرکة(بفتحتین): ١- زێدەهی. ٢- پیرۆزی. ٣- شادی.

برکة(بالضم و السکون): ١- برکا ئاڤێ. ٢- پەزا شیردەر.

برکع: ڕابوو سەر لەپا و کەتە سەر هەردو چۆکا.

برلمان: پەرلەمان؛ جڤاتا نوینەرێت مللەتی(فەرەنسی) یە.

برم: ١- بادان. ٢- گرێدان، بەستن. ٣- بێزاربوون.

برم: قەیتان.

البرمائي: جانەوەرێ د ئاڤێ دا و ل سەر بەستێ دژیت.

برمة: دیز(قازانا درگنی یان یا بەری).

البرمیل: بەرمیل.

برنامج: ١- پەڕێ سەرجەمێ حسێبێ. ٢- پێرستا پەرتووکخانەیا. ٣- دەفەرا ژێدەرا. ٤- بەرنامێ میدیایی (فارسی) یە.

البرناسیة: ئەو ڕێبازا شعری یە ئەوا دژی ڕۆمانسیەتێ ڕاوەستاین و پویتەداینە جوانکاریا پیتا و قەسەخۆشیێ (فەرەنسی) یە.

البرنس: ١- هەر جلکێ کولاڤ پێڤە. ٢- کولاڤەکێ درێژ بۆ ل دەستپێکا ئیسلامەتیێ دکرنە سەرێ خۆ.

برنساء: مرۆڤ.

البرنیة: ئامانێ ژ درگنی.

البراهمة: خزمەنکارێت خوداوەندێ (براهما) نە، ل هندستانێ نە.

البرهان: دەلیل؛ گرۆڤ؛ ئەو پیڤەرە یێ کو تشتێ باوەرپێکری پێک دهێت.

البرهان التطبیقي: ئەو دەلیلە یێ کو ژ کارێ پێکگرتنا دو بابەتان پەیدا دبیت کو پرت پرت بهێنە بەرئاوردەکرن.

البرهرهة: ژنکا نەرم و حولی.

برهن: سەلماند.

برهة: گاڤەک؛ دەمەکێ کورت.

بروتستانت: ریبازەکا دینێ فەلانە (فەرەنسی) یە.

بروتون: ناڤکا زەڕێ یە.

برودة: تەزیاتی، سەرما.

بروز: ١- دەرکەڤتن. ٢- بلندبوون.

البرولوتاریا: تەخا کارکەر (لاتینی) یە.

برونز: کانێ زەردە.

بری: تیژکر.

برية: خلق، چێکری.

البريد: ١- پۆستە. ٢- پۆستەچی. ٣- ئەو قووناغە یا قاسد دبڕیت کو دبنە نێزیکی (١٢)ە میلا. ٤- رێڤەبەریا پۆستەگەهاندنێ.

بريق: تەیسین.

بريم: ١- بادایی. ٢- دەرزی. ٣- شویتکا ژنکێ؛ پشتینی. ٤- لەشکەر.

البريمة: ئامویرێ کونکرنێ.

البز: ١- چەک. ٢- جلکێ کتانی یان پەمبوی.

بز: شەلاند.

بزاب: هەڤرست.

البزار: تۆڤفرۆش.

بزاز: ١- پەڕۆکفرۆش. ٢- جلک فرۆش.

بزاع: ب دەڤوئەزمان.

بزاق: تف، بلغەم.

البزاق(بتشديد الزاء): شەیتانۆکێ ل باغچەییێت مالا وبالۆعا دژیت.

بزال(بالتشديد): ئاڤکێش.

بزة: ١- جلکێ ژ کتانی هاتیە چێکرن. ٢- بەدلە.

بزخ: سینگێ خۆ دەرئێخست و ناڤملێت کرنە چال.

بزر: دەرمانکێ زادی(فلفل و بهارات).

البزراء: ژنکا گەلەک زارۆک بووین.

بزرة: ١- تۆڤێ ژ گیای گرتی یە. ٢- لبا فێقی یا هشک.

بزرقطونا: گیایەکێ بیابانی یە، نێزیکی (٣٠) سەنتیمێترا بلند دبت، بەرێ ژ بۆ چارکرنا تەبی و ئێشێت سینکی دهاتە بکارئینان.

بزغ: هەلات؛ دەرکەڤت.

بزق: تفکر.

البزق: تەمبۆر؛ ئامیرەکی مۆزیکی یێ تێلدارە (ترکی) یە.

البزل: حێشترا ددانێ وێ هاتی.

بزل: مەزاخت.

بزم: ١- ڕاکر و بر. ٢- لەقەک لێدا. ٣- ب تبلا بەرانی و تبلا شەهدێ دۆت.

بزغ: هەلات.

بزوغ: هەلاتن، دەرکەفتن.

البزول: دەمێ ددانکەڤتنێ.

البزيم: ١- داڤا گیای یا مرۆڤ گورزەکا گیای پێ گرێددەت. ٢- پاشمایا ئاڤکا گۆشتی یا د بنێ قازانی دا.

بس(بتشديد السين): ١- هاژۆت. ٢- کرەدەر.

بسا: سستی تێداکر.

البساط(بالكسر): ڕاژێرک، مەحفیر.

البساط(بالفتح): عەردێ بەرفرەه.

البساطة: سادەیی.

البسالة: مێرانی، دلێری.

بسام: بەشۆش.

بستر: ب کارێ (البسترة) ڕابوو.

البسترة: کارێ تافیرکرنا خواردەمەنیا ب رێکا زانایێ فرەنسی (باستور) کو دبیتە گەرمکرنا تشتی د ناڤبەرا (٧٥) هەتا (٨٥) پلەییێت گەرکێ دا کو میکرۆب بمرن و بهایێ زادی ژ دەست نەچیت.

البسر: کەڕکا فێقی.

بسر: ١- سەروچاڤێت خۆ تێک برن. ٢- تۆڤێ ئاڤسکرنێ هاڤیتی بەری دەمێ خۆ.

بسط: ١- باشتر دانا. ٢- شەرم نەهێلا. ٣- ب بەرفرەهی چوویێ. ٤- ب سەر زال بوو. ٥- راست و چەپ لێ چوو. ٦- پانکر. ٧- ڕائێخست. ٨- درێژکر.

البسط: ١- شادی، کەیفخۆشی. ٢- بەرفرەهی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو کاودانێ بشێتن تشتا بحەوینت و هیچ تشتەک نەشین وی بحەوینن. ٤- حالێ عارفی یە خۆدێ دلێ وی ب بکارئینانا تشتێ حەلال خۆش دکەت و دپارێزت دا خەلک پی ب تۆرە بکەڤن.

البسطة: ١- برفرەهی. ٢- زێدەیی.
بسق: ١- دریژبوو. ٢- تفکر. ٣- بلندبوو.
البسكوني: ١- جۆرەکێ نانێ هشکە دەمەکی خراب نابت. ٢- شرینیەکە ژ ئار وشیر و هیک و شەکرا دهێتە چیکرن (فەرەنسی) یە.
بسل: ١- لەزکر. ٢- وەستاند. ٣- خۆجهکر. ٤- دا دەستێ مرنێ.
البسل: ١- یێ سەرەدەریا وی نەخۆش. ٢- حەرام.
بسم: گرنژی.
بسمل: بسیلاهیکر؛ گۆتی: (بسم الله الرحمن الرحيم).
البسملة: گۆتنا: (بسم الله الرحمن الرحيم).
البسور: ناڤچاڤگرێ.
البسوس: ١- ئەو حێشترە یا شیر ژ گوهانێت وێ نەهێت ئەگەر د بەر دۆتنێ ڕا نەبێژن: بس بس. ٢- شەڕەک بوو د ناڤبەرا دو ئێلێت عەرەبا (بكر) و (تغلب) دا رویدای سەرا حیشترا ژنکەکێ دگۆتنێ(البسوس بنت منقذ)، پشتی کو برازایێ وێ (جساس بن مرة البكري) برایێ (المهلهل بن ربيعة التغلبي) یێ دگۆتنێ (كليب) کوشتی، ڤی شەڕی (٤٠) سالا ڤەکیشان هەر ژ سالا(٤٩٤) هەتا سالا (٥٣٤)زاینی.
البسيس: زادێ کێم.
البسيسة: ئارێ ناڤ روینی یان زەیتێ.
البسيط: ١- بساناهی کو دبیتە سێ جۆر: ساناهیێ ب دورستی کو ژ بن و بنکارا چو پرت نەبوونە و هەر ئێک بوویە ئەو ژی خودێ یە، ساناهیێ کو نەپێکهاتووبوویە، و یێ پرتێت وی دکێمتر ژ هەڤالێت وی. ٢- ناڤێ کێشەکا شعرێ یە دبیتە دوجارا یا(مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلن).
البسيطة: ١- عەرد. ٢- ڕویێ عەردی.
بش: گرنژین.

بشارة(بالكسر): ١- مزگینی. ٢- خۆشی.
البشارة(بالضم): مزگینی وەک خەلات.
البشاش: کەیفخۆش.
البشاشة: کەیفخۆشی.
البشاعة: کریتی.
البشاك: درەوکەر.
البشام: جۆرەکێ دارێ یە وەکی تویێ یە، بەرێ وێ دهێتە خوارن، ل سعوودیێ و مسرێ و قودسێ هەیە.
البشامة: دارەکا بێهنخۆشە، بەلگێت وێ ژ بۆ ڕەشکرنا پرچی دهێتە ب کارئینان، و دارکێت وێ ژ بۆ بەردانا، دەرمانساز دبێژنە تۆڤێ وێ: (حب البلسان).
البشر: مرۆڤ.
بشر: مزگینی گەهاند.
بشرة: سەرڤەیا پیستی.
بشرى: مزگینی.
البشريات: پلەیەکە ژ پلەیێت سەرەکی و تنێ نژادێ مرۆڤی ڤەدگریت.
البشرية: ١- موعتەزلەنە؛ دویڤچوویێت (بشر بن المعتمر)ن یێ کو بابەتێ (التولد) دەرئێخستی و گۆتی: هندەک کریار خودێ نەدانە وەکی ژانا ژ لێدانا چویڤی د لەشی دا پەیدا دبیت. ٢- سالۆخەتێ مرۆڤی.
بشك: ١- لەزککر. ٢- ب کێلیێت ژێک فرەهـ دوری. ٣- خرابی تیدا کر. ٤- ژ نک خۆ چێکر.
بشم: ١- حەمەربوو. ٢- بێزاربوو.
البشم: حەمەری.
البشير: مزگین؛ مزگینیگەهین.
بص(بالتشديد): ١- برسقی. ٢- دایێ. ٣- دیراند(ئاف).
البصارة: ١- چاڤ. ٢- دیتن. ٣- پێشبینی.
البصاصة: چاڤ.

بصاق: تف.
بصبص: ١- ئاماژە پێ دا. ٢- دەڤحولیاتی کر. ٣- کوریا خۆ هەژاند(سەی).
بصر: دیت.
البصر: ١- چاڤ. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دل.
بصص: ١- چاڤێت خۆ ڤەکرن. ٢- گیایێ وی یێ ئێکێ شینبوو(عەرد). ٣- بەلگێت وێ یێ ئێکێ دەرکەتن(دار).
البصرة: ١- عەردێ ب چال و کەند. ٢- تەقنا چرا ب بەرشیشک و بەرێت سپی. ٣- باژێرەکە دکەڤیتە سەر کەنارێ رۆژئاڤایێ (شط العرب) ل ژێریا عێراقێ.
البصرتان: هەردو باژێرن: (البصرة) و (الكوفة).
بصق: تفکر.
البصع: دویراتیا د ناڤبەر تبلا شەهدێ و تبلا ناڤی دا.
بصمة: شوینتبل، نەقشێ تبلێ.
البصير: بینا.
البصيرة: ١- عەقل. ٢- بەهانە. ٣- شاهد. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە هێزا دلی یا ب رۆناهیا خودێ رۆهنکری.
بصيص: تەیسین.
بصيع: خوهـ.
البصل: ١- پیڤاز. ٢- کومزری.
بصل الفأر: پیڤازا کافرا.
بصم: نەخشەکر.
البصمة: نەخشێ بەرێ تبلێ.
بض: ١- رۆندک کر. ٢- پیچ پیچە هەرکی(ئاڤ).
البض: تەڕ و تۆل.
بضاضة: ١- تەڕ و تۆلی. ٢- دراڤەکێ کیم.
بضاعة: پەرتال.
بضع: ب تشتەری شەقکر.
بضع: ١- ژمارەیا ژ سێیێ هەتا نەهێ یە (٣-٩). ٢- هندەک.
بضعة: ١- پرت. ٢- چەند.
البضم: ١- سومبل. ٢- نەفس.
بضوض: کێم ئاڤ(بیر).
بط: شەقکر.
البط الصيني: سۆراڤی؛ سۆراڤیرک؛ سۆراڤە.
البط المطوق(الشهرمان): قازمەراڤیا بەلەک.
البط: وەردەک؛ سۆنەک.
البطء: گرانی.
بطئ: گران.
بطؤ: گرانبوو؛ سستبوو.
البطاء: دەشت؛ عەردێ راست.
بطائة: گرانی؛ سستی.
البطارية: ١- کۆمەکا ریکخستیا تۆپایە. ٢- پاتری.
البطاطا: کرتۆپ، پتات.
البطاقة: ١- بتاقە؛ پلێت. ٢- کاغەز. ٣- نامە(ئارامی) یە.
بطال: بێکار.
البطالة(بالفتح): مێرانی؛ قارەمانی.
البطالة(بالكسر): بێکاری.
بطان(بالكسر): تەنگا دەواری.
البطانة: هەڤال و هۆگر.
البطانية: بەتەنی.
بطبط: خۆنقۆکر.
بطح: ١- پانکر؛ پەحنکر. ٢- دەڤودەڤکر. ٣- بەرەشیشک کرنێ و راستکر.
البطحاء: عەردێ ب خیز و بەرهوبرک.
البطحة: ١- دویراتی. ٢- بەژن.
بطر: ژ رێ دەرکەت؛ ژ پێ خۆ دەرکەڤت.
بطرير: ١- بێشەرم. ٢- ئەزماندرێژ.

البطريرک: سەرۆکێ سەرۆکێ ئوسقفا یە ل وەلاتەکی یان جونەکێ فەلا.
بطريق: ١- جۆرەکێ بالندایة د دەریاد دژیت. ٢- سەرکێشێ لەشکەرێ رۆمێ.
بطش: ١- دارەسایێ. ٢- کوشت. ٣- روی وەرگرت.
البطش: ١- هێز و شیان. ٢- کوشتن. ٣- دارەسان.
بطل: ١- ژکارکەڤت. ٢- تورانەکەر.
بطل(بضم الطاء): بوو قارەمان.
بطل: قارەمان، مێرخاس.
البطلان: ژکارئێخستن.
بطم: کەزان.
بطن: ڤەشارت.
بطن: ١- زک. ٢- ئویجاخ.
البطن: سێ هسارن وەک سێگۆشەی رادوەستیانە ل قووناغەکا هەیڤێ د زکێ بەرخ(الحمل)دا.
بطنة(بكسر الباء): حەبلین ژ زادی.
بطولة: قارەمانی.
بطة: ١- وەردەک. ٢- ئامانێ زەیتا چرایی.
البطيخ: گوندۆر.
بطين: ١- تژی. ٢- زک مەزن.
بظ: ١- لڤاند. ٢- قەلەوبوو. ٣- ستویربوو.
بظر: تیتلک (یا لەشێ ژنکێ).
بع: دارێژت.
بعاد: دویری.
بعاع: ١- عەورێ ب باران. ٢- بارانا د عەوری دا. ٣- پەرتال.
البعاق(بالفتح): ١- قیژی. ٢- دژواریا دەنگی.
البعاق(بالضم): ئەو عەورە یێ بارانێ ب دژواری دادرێژیت.
البعام: جۆرەکێ مەیموینکایە ل کیشوەرێ ئەفریکا دژیت ژ هەمی جۆرێت دی ب ساناهیتر کەهی دبت.
بعبع: دێو.
البعبعة: ١- پەلەپەلا د ئاخڤتنێ دا دهێتە کرن. ٢- زارڤەکرنا هندەک ئاخڤتنا.
بعث: ١- هنارت. ٢- زیندیکر و ژ گۆرێ راکر.
البعث: رۆژا رابوونێ کو قیامەتە.
بعثة: شاند؛ وەفد.
بعثر: بژالەکر.
بعج: ١- شەقکر. ٢- بیر کۆلان. ٣- رەنی.
بعد ذلک: پشتی وێ چەندێ.
بعد(بالسكون): پشتی.
بعد(بالضم): ١- دویربوو. ٢- مر و چوو.
البعد: ١- دویری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە پیسبوونا ژ بێئەمریا خودێ پەیدادبیت، یان ژێ بەردەوامی ل سەر کرنا نەپێگیریا.
بعد المشرقين: دویریا د ناڤبەرا رۆژهەلاتا رۆژێ و رۆژهەلاتێ هەیڤێ دا کو دبنە رۆژهەلات و رۆژئاڤا.
بعدئذ: پشتی هینگێ.
بعر: پشکل.
بعض: پویشیا ئێشاند.
بعض: ١- ئێک. ٢- هندەک.
بعط: ١- شەرژێکر. ٢- زیدەپێڤەچوو.
بعق: سەرژێکر.
بعكوكة: ١- گەرمی. ٢- نیڤ. ٣- هەمی.
بعل: حێبەتیبوو و بزدیا و سنگەپێ بوو.
البعل: ١- مالخوێ؛ مێر. ٢- خودان. ٣- سالار؛ خوداوەندێ باران و عەور و برویسیا بوو ل نک کەنعانیان دیسان ژ خوداوەندیت قەومێ نووحی بوو.
البعوض: پوێشی.

بعید: دویر.
بعیر: حێشتر.
بغ: ئاریا.
بغی: ١- قەستکر. ٢- ژ رێکا راست و دورست دەرکەڤت. ٣- زناکر.
بغاء: دەهمەنپیسی؛ قەحبەتی.
بغاث: ١- بالندەیێ گوشتخۆر. ٢- بالندەیەکە ژ سمسیارکی بچوکترە، ب گرانی دفڕت.
بغام: دەنگێ حێشترێ.
بغبغ: پێلێنا.
بغت: ژ نیشکەکێ ڤە هاتێ.
بغتة: ژ نیشکەکێ ڤە.
بغث: ڕەنگێ وی سپییێ بەر ب کەسکی ڤە لێهات.
بغثاء: خەلکێ ژ هەمی نڤشا.
بغثر: ١- بژالەکر. ٢- ئاریان و ب ناڤ ئێک کەڤتن.
بغر: ١- کەتە خوارێ. ٢- ب چویڤی دانایێ.
البغر: تاڤیا بارانێ یا دژوار.
البغرة: دژواریا ئاڤێ.
بغش: هویر باری، خوناف رێهت.
البغشة: خوناڤ؛ بارانا هویر.
بغض: نەڤیا.
البغضاء: نەڤیانا دژوار.
بغلة(بغل): هێستر.
بغوي: ژ خەلکێ باژێرێ (بغ) یان (بغشور) یێ کو دکەڤیتە د ناڤبەرا باژێرێ (هرات) و باژێرێ (مرو) ل ئەڤغانستانێ.
البغي: ١- درکەڤتن ژ ریا راست. ٢- زۆرداری. ٣- ژنکا زناکەر. ٤- جنایەت. ٥- خۆئاسیکرن. ٦- خرابکاری و فەساد.
بغية: داخواز، پێدڤی.
بغيض: ١- یێ ل بەر دلا ڕەش. ٢- یێ نەڤیان دژوار.
بق: دەرکەڤت؛ شینبوو.
البقاء: ١- مان؛ نەمری. ٢- ل نک سۆفیا ئەوە کو مرید دویر ژ تشتێ خۆ فەنابییت و د وی تشتێ خودێ یێ ل نک وی زیندی بمینت، ئانکو هەمی تشت ل نک وی ببنە ئێک تشت و هەمی کریار و بزاڤێت د گەل رازیبوونا خودێ بگونجن، ئانکو دویر ژ نەپێگیریا فەنابییت و د پێگیریا دا زیندی بمینت.
بقار(بتشديد القاف): ١- جهێ ئەجن و هۆڤا. ٢- گاڤان. ٣- خودانێ چێلا.
البقاق: ١- متایێ مالێ یێ پوبچ. ٢- پرپێژ.
بقاقة: برپێژ.
بقال: شینکاتیفرۆش؛ دوکاندار.
البقامة: ١- زەلامێ لاوازێ کێم عەقل. ٢- ئەو هری یە یا بەر ژەها کویرنجی دکەڤیت و نەهێتە رێستن.
بقدونس: گیایێ مەعدەنۆس.
بقر: شەقکر.
البقرة: چێل.
بقط: ١- بژالەکر. ٢- خرڤەکر.
البقط: ١- کۆما ژێک بژالە. ٢- قەسپێت دەمێ برینی دوەرییێن.
بقعاء: ١- سالا ب هشکی و باران. ٢- ب پنی.
بقع: ١- چوو. ٢- بوو پنی.
البقعة: پنی.
بقل: ١- شینبوو. ٢- موی تێ دیاربوون.
البقل: ١- بەقلی. ٢- زەرزەوات. ٣- گیا.
بقلاوة: جۆرەکی شیرینیایە.
بقلة الأنصار: کەلەمی.
البقلة الباردة: لێلاڤک.

البقلة الحمقاء: پێرپوینە.
بقلة الزهراء: پێرپوینە.
البقلة اللينة: پێرپوینە.
بقم: ب سۆری رەنگکر.
البقم: دارەکە ل ئەمریکا ناڤین شین دبیت، قورمێ وێ یێ سۆرە و بەلگیت وێ وەکی یێت باهیڤێ نە، دارێ وی کەرەستەکێ تێدا هەی ژ بۆ رەنگکرنێ دهێتە ب کارئینان.
بقي: ما؛ ل جهـ ما.
البقية: ١- یێ مایی ژ تشتێ. ٢- باشێ تشتی.
بقية الله: ئەو تشتە پاک و حەلالە یێ خودێ بۆ بەندێت خۆ هێلای.
البقير: ئەو جانەوەرە یێ دمرت و تێژک د زیکی دا.
البقيرة: ئێلەکێ ژنکا.
البقيع: ١- جهێ رەهێت دارا لێ. ٢- کۆرخانا موسلمانا یە ل مەدینێ.
بك: فەقیربوو.
بكى: گری؛ کرەگری.
البكا: جۆرەکێ دارێ یە.
البكاء: ١- گری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دلۆپێت ئاگرێ خەرببییێ.
البكارة: ژنکا کچ یا پەردا لەشێ وێ نە هاتیە کونکرن.
بكالوريا: باوەرنامەیا دەرچوونا قووناغا ئامادەیی(یۆنانی) یە.
بكالوريوس: باوەرنامەیا دەرچوونا کولیژێ.
بكبك: خرڤەبوون.
بكت: ب شیری دانایێ.
البكتريا: جانەوەرەکێ مجهەری یە ب جاڤ ناهێتە دیتن، سێ جۆر ژێ هەنە، بەکتریا ئێشا(المرضية) و بەکتریا زادی(الغذائية) و بەکتریا شرۆڤەکرنێ(التحليلية) (یۆنانی) یە.
البكتريولوجيا: زانستێ ل دۆر بەکتریایێ ڤەکۆلینا دکەت.
بكر الوضاح: نڤێژا سپێدێ.
بكر(بالتشديد): سحارێ هات، زوی ژ خەو رابوو.
البكر: ١- بچویکێ نەخری. ٢- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٣- هەر کریارەکا بەری وێ وەکی وێ نە. ٤- ژێنەبری (وەکی ئاگری). ٥- کچکا کچین. ٦- چێلا جوان. ٧- دورا نەکونکری. ٨- گەلەک ترش.
بكرة: ١- مقارا دەزیا. ٢- ژمارەیەکا توبسانە پێکڤە دگرێداینە ژ بۆ راکرن و دانان تشتا دهێنە ب کارئینان.
بكع: ١- پێشوازیا ب کریارەکا خراب کر. ٢- ب دژواری قوتا. ٣- بری.
بكل: ١- گوهۆری. ٢- تێکهلکر. ٣- کرە د جهێ وێ را(قولپک).
بكلة: ١- قومچک؛ نێرومێک؛ قولپک. ٢- جلوبەرگ. ٣- سەروبەر؛ رەوش. ٤- توبعەت.
البكليك: ١- تشتێ گریدایی حوکمەتێ ژ تاپۆ و عقاراتا. ٢- تشتێ گرێدایی پەنقا.
بكم: لال بوو، بێ دەنگ بوو.
بكم: لال.
بكى: گریا؛ گری؛ کرە گری.
البكور: بارانا ل دەسپێکا حەولی.
البكورية: مافێ نەخرییەتێ.
بكيلة: پویرە.
بل(بتشديد اللام): ١- ساخبوو. ٢- گەهەشتێ. ٣- چوو.
بل: بەلکو.

بلی: بەلێ؛ ژ بو سەلماندنا رامانا پشتی (النفي) دهێت بۆ نموونە دەمێ خودێ گۆتی: (ألست بربكم)؟ گۆتن: (بلی)، لێ ئەگەر گۆتبانە: (بلی)، دا کافر بن.

بلاء: ١- جەربانـدن؛ تـاقیکرن. ٢- ل نـک سۆفیا دبیتە سەربۆرکرنا لەشێت خۆشتڤیا ب گەلەک جۆرێت ئێش و ژان و دەردا و رەنج و زەحمەتا.

البلاخ: داربەڕی.

البلادة: دەبەنگی؛ کۆرفەهنی.

البلاس: مەرش.

بلاستیک: ١- کەرەستەیەکێ سرۆشتی یە ل ژێر کارتێکرنا فشارێ و گەرمێ کەلوپەلی ژێ چێ دکەن. ٢- هونەرێ چێکرنا پەیکەرا ژ درگنی(یۆنانی) یە.

بـلاط: ١- کۆچکا شاهی. ٢- راژێرک. ٣- کەرەستێ ددانن بنێ خانیا وەکی کاشی یان حەلانی، کتا وێ دبیتە(بلاطة).

البلاغ: بەیان، ڕاگەهاندن.

البلاغة: ١- ڕەهوانبێژی. ٢- شیانێت ئاخفتنێ یێت کارتێکرن و تێگەهاندنێ.

بلال: ١- تەراتی. ٢- شلی.

البلالة: خوناڤا سەر گیا و تشتی.

بلان: مەغسەلا د سەرشووێ ڤە(یۆنانی) یە.

البلاهة: دەبەنگی؛ کۆرفەهمی.

البلبل الزيتوني: کەزانکەلۆتک.

بلبلة(بالضم): بەلویلکا مەسینی.

بلبلة(بالفتح): ئاریشەیا سەخت؛ بەلا.

بلت: بڕی.

بلج: ١- رۆناهی دا. ٢- کفشبوو، دیاربوو.

البلج: ١- رۆناهیدان. ٢- ڕووکەن.

البلج: ژێکدویریا برهۆیا.

بلجة: ١- شەفەق. ٢- سپێدە.

بلح: ١- حشکبوو. ٢- ما بێ پارە. ٣- ئینکارکر.

البلح(بالفتح): قەسپا هێژتا کەڕک.

البلح(بالضم): بالندەیەکە ژ قورتی گرترە.

بلخ: خۆمەزنکر و خۆ کەرکر.

البلخ(بفتحتين): خۆمەزنکرن.

البلخ(بالفتح والسكون): داربەڕی.

بلد(بالفتح والتشديد): کرە باژێڕێ خۆ.

البلد: ١- باژێڕی. ٢- وەلات. ٣- گۆڕ.

بلد(بالفتح والضم): گێل بوو؛ دەبەنگ بوو.

البلد الأمين: باژێڕێ تەنا و ئێمن مەبەست مەککەهە(المكة).

البلدان(بالفتح): هەردو باژێڕن: (بصرة) و (کوفة).

البلدة: ١- باژێر. ٢- ڤالاتیەکا گرۆڤرە ژ عەسمانێ هیچ ستێرەک لێ نینە د بیتە ئێک ژ قووناغێت هەیڤێ. ٣- سینگ.

البلدية: شارەوانی.

بلس: ١- بێهویڤیبوو. ٢- شکەست و غەمگین بوو.

البلسان؛ البيلسان؛ بلسم: جۆرەکێ دارێ یە کولیلکێت ئویشی ددەت، ڕوینەکی ژێ چێدکەن بێهنا وی یا خۆشە.

البرسام(البرسام): کولیا پەردا د ناڤبەرا دلی و مێلاکێ دا.

بلسم: ژ ترسا بێ دەنگبوو.

البلسم: ١- دەرمان؛ کەرەستەیەکێ چرە. ٢- کەرەستەیەکێ بۆندارە(یۆنانی)یە. ٣- ل (بلسان) بزڤرە.

البلسن: نیسک.

البلشون الفضي: بالندەیێ شاقاڤی یێ زیڤین، ل ئەفریقیا و ئەوروپا وئاسیایێ دژیت.

بلص: مالێ وی ژێ وەرگرت بێ بەرانبەر.

بلط: ب حەلانی ڕائێخست.

بلطة: بڤرک(ترکی) یە.

البلطجي: ئـەو کەسـە یـێ ل بـەری لەشـکەر دچیـت ژ بـۆ ڤـەکرنا ڕیکـا ب بڕینـا داروباری(ترکی) یە.
بلطح: خۆ بەردا عەردی.
بلع: داعویرا.
البلعة: کونا دستاری.
بلعم: پرخۆر.
بلعم(بلعوم): گەوری.
بلغ: گەهەشت.
البلغـة: ١- تێـرا مرۆڤـی ژ رزقـی؛ تێـری. ٢- قویتێ ڕۆژانە یان تێر ڕۆژەکێ بکەت.
بلق: لەزکر.
بلقة: بەلەکی.
بلقـع: ١- بـێ گیـا و ئـاڤ. ٢- یـێ سـەبر لـێ نەئـێت. ٣- وێـران. ٤- کاڤـل. ٥- شوینوار.
بلقعي: خورست.
بلكون: بەیتوت.
البلـه: ١- دەبـەنگی. ٢- ل نـک سۆفیا دبیتـە زانینـەکا زکماکـە و باشـییەکا نەفسـا عاقلمەندە پێ هێزا کەربێ و هێزا شەهوەتێ ب ڕیڤەدبـەت کـو دبیتـە زانینـا کریارێـت دورست.
بلهاء: ١- دەهمەن پاقژ. ٢- خافـل ژ گونـەها. ٣- دەبەنگ؛ کۆرفەهم.
بلهوس: هۆشمەند؛ پرهۆش.
بلوتـو: دویرتـرین ئەختـەرە ژ رۆژێ، (٥٩٠٠١٠٠٠٠٠) کیلـۆمێترا یـا ژێ دویـرە، تیرەیـا وێ دگەهیتـە (٢٣٠٠) کیلـومێترا، سـالا وێ (٢٤٨) سـالێت عەردی یە، تشتێ عنتیکـەیێ ڤێ ئەختـەرێ ئەوە کـو هەر (٢٤٦) سالا جارەکێ دەمـێ (٢٠) سـالا دچیتـە د فەلـەکا ئەختـەرێ (نبتون)ێ دا.

البلوى: ١- بەلا؛ مسیبەت. ٢- ل نک سۆفیا دنیا هەمی یە.
بلور: جۆرەکێ شیشەیە(فارسی) یە.
البلوريات: ١- ئامان یان تشتێت ژ شیشـەی. ٢- زانسـتەکە ڤـەکۆلینێ ل دۆر چێبوونـا شیشەی ڕەنگ و جۆریت وی دکەت.
البلوصي: پیکا زرنایێ یان یا دودکێ.
البلوط العفصي: دارا مازي.
البلوط: ١- داربەڕی. ٢- بەڕی.
بلوط الأرض: گیایێ مێژمێژۆک.
البلوع: یێ گەلەک تشتا دادعویرت.
البلوغ: ١- گەهەشتن. ٢- بالقبوون.
البلوق: ١- بیابان. ٢- عەردێ بێ گیا.
بلي: رزی؛ بوو ئاخ و خولی.
البليـار: بلیـارد؛ یاریەکـە ب داری و گۆکـا دهێتە کرن(فەرەنسی) یە.
البلية: ١- جەرباندنا سەخت. ٢- ئەو حێشـترە یا عرەبا بـەری ئسلامێ ل سـەر گۆڕا مـری گرێددان بێ ئالیـک و ئـاڤ هـەتا دمـر وەک قوربـان. ٣- ل نـک سۆفیا ئـەو فـەرمانن یێـت بەنـد پـێ هاتینـە ڕاسـپاردن ژ لایـێ خودێ حەق ڤە.
البليـت: ١- ئاخڤتنـا ب کـورتی. ٢- ب دەڤوئـەزمانێ کـەس نەشـێتێ. ٣- مرۆڤێ ئاقلدار.
البليد: دەبەنگ، گێل.
البليغ: ڕەهوانبێژ.
البليل: بایێ سار دگەل خویساری.
البليون: دبیتە ملیۆن ملیۆن، بەلێ ل ئـەمریکا دبیتە هزار ملیون ئانکو ملیارەک.
بم(بالضم): کوند.
البن: قەهوە.
بنى: ١- ئاڤاکر. ٢- قەنجی لێکر. ٣- قەلـەوکر. ٤- بۆ هاتە ڤەگوهازتن(بویک).

بناء(بناية): ١- ئاڤاهی. ٢- ئاڤاکرن.
البناء: بەنە؛ ئاڤاکەر.
البناؤون الأحرار: ئاڤاکەرێت ئازاد؛ کۆمەلەکا نیڤ نهینی یە برانیێ د ناڤبەرا ئەندامێت خۆ دسەپینت، ب رێکا ئیشارەت و هیمایا خـــۆ پێـــک ددەنــــە نیاســــین دبێژنێ(الماسونية).
البناء: ١- ئاڤاکرن. ٢- ئاڤاهی.
بنات الأرض: رویبارێت بچویک.
بنـات الأوبـر: ١- جـۆرەکێ دومبـەلانا یـە یێ هوير و رەنـگ ئاخە تاما وی یا نەخۆشـە وەکـــی سێڤبنعـــــەردا یـــە. ٢- بـــەلا؛ مسیبەت.
بنات ألبب: رهێت دلی نە بەرێ هزر دکرن کو جهێ ئەڤینا دلی نە.
بنات الحشا: خەم و کۆڤان.
بنات الصدر: خەم و کۆڤان.
بنات القنصل: ١- جۆرەکێ کێزێت ب شاخە ل مالا ژێ هەنە.
بنات عبر: درەو.
بنات العجز: تیر.
بنات النقرى: ئەو ژنکن یێت لۆمەی هەرکەسێ د بەر را دبۆرت دکەن.
بنات الهام: مەژی.
بنات شاحج(بنات شحاج): هێستر.
بنات طبق: مار.
بنات قترة: مارێت کوژەک.
بنات غير: درەو و نەوەیی.
بنات الليل: خەم و کۆڤان.
بنات مخر: عەورێت د سپی و تەنک.
بنـات نعش الكبـرى: تـەرمێ نحێ؛ کۆمـەکا ستێرایە ل لایێ جەمسەرێ باکۆر دیار دبت ژ (٧) ستێرا پێک دهێت، ستێرا ژ هـەمیا گەشـتر دبێژنێ: (النجمـة القطبيـة) ئـانکو ســتێرا جەمســەری، ب رێکــا وێ خـــالا جەمسەرێ باکۆر دهێتە نیاسین.
بنات نعش الصغرى: کۆمەکا ستیرایە ل لایێ جەمسـەرێ بـاکۆر ل رەخ تـەمێ نحێ دیـار بت ژ (٧) ستێرا پێک دهێت.
بنات النقا: جانەرەکە د خیزی دا دژیت.
بنات: کۆما(بنت) کو دبیتە کچ.
بنـان: ١- تـبلا بەرانی. ٢- تبـل. ٣- گرێ یـا سەری ژ تبلێ.
البنانة: باغێ ب خەمل.
البنانية: عەلیئیلاهینە؛ دوڤچوویێت (بنان بن سمعان التميمي)نە یێ کو دبێژت: خودێ ل شـکلێ مرۆڤایـە و رحـا وی یـا د لەشــێ (علي بـن أبي طـالـب)ی دا، و پشـتی وی یـا کەتیـە لەشــێ کـوڕی وی (محمـد بــن الحنفية)دا، و پشتی وی یا کەتیە د لەشێ کـورێ وی (أبــي هاشـمی) دا، و پشــتی هینگێ یا کەزتی یە د لەشێ (بنـان)ی ب خۆ دا.
بنت: کچ.
بنت الأرض: ١- کانی. ٢- بەرەشیشک.
بنت الخابية: مەی.
بنت الشفة: قەسە ؛ پەیڤ.
بنت العنب: مەی.
بنت العنقود: مەی.
بنت العين: روندک.
بنت الكرم: مەی.
بنت اليمن: قەهوە.
بنتوگراف: ئامویرەکە هەمی وێنەیان ب رێکەکا میکانیکی و ب دورستی ڤەدگوهێزت.
البنج: ١- بنیات. ٢- گیایەکێ بژەهرە، بەلگ مەزن و چرە، کولیلکێت سپی یان زەر یان ب بنەفشــی تامـدایی ددەت، ل بیســتان و کاڤلا شین دبت، ژ بۆ پەنجکرنێ دهێتە ب کارئینان.

بند: ١- ئالایێ مەزن. ٢- دەریاچە. ٣- بڕگە. ٤- کەلامچە. ٥- حیلە(فارسی) یە.
بنفسج: بنەفش.
بندر: ١- بەندەر؛ جهێ ڕاوەستیانا کەشتیا. ٢- بـاژێرێ ل سـەر کنـارێ دەریـایێ. ٣- جهێ بازرگان ژ باژێری.
بنق: ١- گەهاند. ٢- قەتقەتکر. ٣- خۆخهبوو.
البندق: بەردەقانی.
البندقية: ١- تڤەنگ. ٢- باژێرێ (فینیسیا) یێ ئیتالی.
بنن: ربیتەکر.
البنزين: پانزین(فەرەنسی) یە.
بنس: ژ بەر خرابیێ ڕەڤی.
بنسلين: دەرمانێ کولیێ یە.
البنصر: تبلا لولیدەمکێ.
بنطلون: پەنتەرۆن(ئیتالی) یە.
البنفسج: گولبنەفش.
بنق: گەهەشت.
البنيقة(البنقة): پستۆ.
بنكت: ژ تاخێ خۆ دەرکەڤت و تشتێ رویدای بۆ هەڤالا خۆ گۆت.
البنك(بالفتح): پەنق.
البنك(بالضم): ١- بنیاتێ تشتی. ٢- سەعەتا شەڤێ.
بنكرياس: شێلاڤک؛ غودەیەکە دکەڤیتە بن مەعدێ کەرەستێ ئەنسۆلین دریژیتە ناڤ زادی ژ بۆ بلانسکرنا شەکری دخوینێ دا.
بنو الغبراء(بنو غبراء): فەقیر.
البود: ل نک سۆفیا دەستپێکا (الحال)ە.
البوادة: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئەو تشتێ ژ غەیبێ دهێت و ژ نشکەکێ ڤە دکەڤیتە دلی.
البواني: ١- پراسییێت سینگی. ٢- لنگێت حێشترێ.
بنوة: کورینی یا کوری بۆ بابێ.
بني: ڕەنگێ قەهوەیی.
بني(بالضم والفتح): بچویکرکرنا (إبن)ە.
بني آدم: کورێت ئادەمی؛ عەیالێ ئادەمی.
بنيات الطريق: رێکێت بچویکێت ژ رێکێت مەزن و سەرەکی دچن.
البنيان: ١- ئاڤاهی. ٢- ئاڤاهیێت پێکڤە.
البنية(بالضم): ١- ئاڤاهی. ٢- بنواشەیێ خانی.
البنية(بالكسر): فترەتا مرۆڤی؛ چاندا وی.
بهاء: جوانی و ڕەونەق دان.
بهار(بضم الباء): ١- سێ قنطارن ژ زێر و زیڤا ئانکو سێیەد رطل. ٢- سەنەم. ٣- پەمبویێ کوڕنکری. ٤- جۆرەکێ حویتایە یێ سپی یە.
البهار(بالفتح): گیایێ چاڤگا.
بهار البر: گیایێ چاڤگا.
البهاء: جوانی و شرینی.
بهاء: جوانی.
البهائي: دویڤچوویێ (بهاء الدين)ی ئانکو ژ (البهائية).
البهائية: دویڤچوویێت (میرزا حسین علي نوري)یە یێ بەرنیاس ب (بهاء الدين) یێ خۆ کری پێغەمبەر ب پشتەڤانیا ئنگلیزا ل ئیرانێ و کتێب چێکرین ژ وانا (الكتاب الأقدس).
بهات: بێبەختیکەر.
البهار(بالفتح): جوانی، زیبایی.
البهار(بالضم): ١- بوت؛ پیکەر؛ سەنەم. ٢- ماسیێ سپی.
بهام: کار و بەرخ.
بهت: ١- حێبەبەتگرتی ما. ٢- فهێتبوو.
بهت: درەو ب سەر ڤەنا.
بهتان: ١- درەو. ٢- بێبەختی.
بهج: کەیفخۆشکر.
بهجة: کەیف و خۆشی.

بهر: حێبەتگرتی کر و ب خۆ ڤە گرێدا.
البهرة: نیڤا تشتی.
البهرج: ١- پارێ نەچت. ١- تشتێ بێخێر.
بهرج: ١- جوانکر. ٢- خەملاند. ٣- ڕیهت.
بهرجة: خەمل و جوانی.
بهرم: خەناکر.
البهرم: خەنا.
البهرمان: بۆیاغەکا زەرە.
البهرمة: کولیلکا سپی.
بهش: ١- ب گرنژین ڤە بەرێ خۆ دایێ. ٢- کزگریوک کەتە حەفکا وی.
البهش: ١- مرۆڤێ بەشۆش. ٢- موقلێت تەڕ کو دبنە فێقییێ دارەکێ دبێژنێ: (الدوم)، وەکی دارقەسپێ یە.
البهشية: دارا هەلهەلوکێ.
بهصل: جلکێت خۆ ژ یەر خۆ کرن.
البهطة: شۆربا برنجی.
بهظ: گرانکر.
بهق: ١- پنییێت سپی یێت ل سەر پیستی پەیدا دبن. ٢- پنییێت سپی یێت ل بەرا کو جۆرەکێ گەزی(طحلب) یە. ٣- پیس.
بهقة: شۆربا برنجی.
بهل: ١- دوعا خراب کر. ٢- نەفرەت لێ کر. ٣- هێلا. ٤- تویرکا گوهانا ڕاکر دا تێژکێ وێ بمێژت.
البهلة: نەفرەت، لەعنەت.
بهلوان: پەهلەوان.
بهلول: ١- مەزن. ٢- مرۆڤێ هەمێ سخلەتێت باشێ ل نک هەین. ٣- سالار. ٤- یێ کەنیێ مرۆڤی دئینت.
بهم: کار و بەرخ.
بهماء: عەردێ پری مەترسی.
بهمة: ١- قارەمان. ٢- پلەیەکا میرانیێ یە د سەر قارەمانیێ دا. ٣- کەڤر.
بهموث: فێلباز.
البهو: ١- خانی یان خیڤەتا ل بەرانبەری مالا ژ بۆ مێهڤانا. ٢- خانی یان جهێ پێشوازکرنێ.
بهي: جوان؛ زیبا.
بهية: مێیا (بهي)ە.
بهيج: ١- خۆشحال. ٢- کەیفخۆش.
البهيرة: ژنکا ماقویل و قوون مەزنا ب کوتەکی ب ڕیڤە دچیت.
البيهسية: دویڤچوویێت (أبي بيهس بن الهيضم بن جابر)ی نە، دبێژن: ئیمان باوەریە و نیاسینا خودێ و زانینا وی دینی یە یێ بۆ پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن — هاتی، لێ وەکی قەدریا(القدرية) دبێژن: بەنی کریارێت خۆ چێ دکەن و کریار نە ژ چێکرنا خودێ نە.
البهيم: ١- ڕەش. ٢- تاری. ٣- بێ ڕۆناهی. ٤- ب ئێک ڕەنک وەکی هەسپی.
البهيمة: ١- هەر حەیوانەکێ ب چار لنگا یێ ل بەست و د ئاڤا دا دژیت ژ بلی دەهبە و بالندەیا. ٢- هەر تستێ بێ زار و ئەزمان یان ژێ نەهێتە فامکرن.
البو(بتشديد الواو): ١- تێژکی حێشترێ. ٢- کەڤلێ تێژکا حێشترێ یە تژی کا دکەن و ددانن بن ماکێ دا شیر بهێتە گوهانا و بهێتە دوهتن.
بوأ: ١- ئاراستەکر. ٢- دانا جهەکی.
بواء: ئەژدەهار، زوها.
البوى: زارڤەکرن.
بواب: دەرگەهڤان.
بوابة: ١- دەروازە، دەرگەهێ مەزن. ٢- کریا نوبەداریا ل بەر دەرگەهی.
بواح: بەرچاڤ، ئاشکرا.
البوادة: کۆما (بادهة) زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە: ئەو تشتێ ژ نشکەکێ ڤە ژ غەیبێ د دلی دا پەیدادبیت فرەهیێ و تێکچوونێ تێدا پەیدادکت.

البوادي: کۆما (البادية)ە ئانکو بیابان.
البوار: ١- کاڤل. ٢- وێران. ٣- مرن.
البواسير: باوەسیر؛ ئێشەکا قلچکا مرۆڤا دگریت.
البوان: ستوینا خیڤەتێ.
بوت: دارەکا وەکی دارا گوهیشکێ یە یا ب ستری یە، کولیلکێت سپی تەبەسی ددەت.
البوتاس: کەرەستەکێ سپی یە شەهێ دمێژت و د ئاڤێ دا ددحەلهیت، خەلک دبێژنێ: (کاربونات البوتاسیوم).
البوتاسيوم: کانەکێ سپی و زیڤینە، د چێکرنا زبلێ دەستکرد دهێتە ب کارئینان.
البوتان: ١- غازەکە ژ بۆ سۆتنێ دهێتە ب کارئینان نە خاسمە ل مالا. ٢- ئێلەکا کوردی یە ل باژێرەکی ل کوردستانا باکۆر دژیت دبێژنێ (جزیرا بۆتا)ن دیسا میرنشینەک ژی ب ڤی ناڤی هەبوویە پایتەختێ وێ جزیرا بۆتا بوویە ب ناڤودەنگترین میرێت وێ بەدرخان بەگ بووی. ٣- وەلاتەک ژی ب ڤی ناڤی ل رۆژهەلاتێ هندستانێ هەیە.
البوح: ١- دەرەهیکرنا نهێنییا. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دلیلێ تەنگیا دلی و کۆرەبوونا وی.
البوظة: ١- مۆطە، کریمەستیک. ٢. ئاڤجۆ. ٣. مەیا ژ برنجی دهێتە چێکرن.
بودقة: ١- ئامانێ شیشەی یێ تاقیکرنێ. ٢- ئامانێ زیرینگر ژێرێ خۆ تێدا دحەلینت (فارسی) یە.
بور: ١- بکێرنەهاتی. ٢- عەردێ گیا لێ شین نەبت.
بور: گا.
بور: ١- یێ بکێر نەئیت. ٢- خرش.
البورجوازية: تەخەیا ناڤین یا حال ناڤنجی.

البورصة: ١- جهێ پارەگوهۆرا. ٢- جهێ بازرگان و دەلالا(ئیتالی) یە ب عەرەبی دبیتە (المثابة).
البورق: کانەکە ژ خوێ ب هێزترە(فارسی) یە.
البوري: جۆرەکێ ماسییێت رووبارا یە(فارسی) یە.
البورية(البورياء): حێسیلا ژ لەڤەنا چێکری (فارسی) یە.
البوش: کۆما تێکهەل ژ مرۆڤا.
البوشي: فەقیری گەلەک عەیال.
البوص: ١- دویراتی. ٢- رەنگ و سخلەت. ٣- ئامویشێ سپی. ٤- کتان. ٥- کماخ.
بوصلة: قیبلەنامە.
البوط: پۆتین(فەرەنسی) یە.
البوطة: ١- ئامانێ شیشەی یێ تاقیکرنێ. ٢- نەخشێ گرۆڤرێ ل کراسی(فارسی) یە.
البوع: ١- دویریا د ناڤەرا هەردو دەستێت مرۆڤی یێت ڤەکری داکو دبیتە بەژنا مرۆڤی. ٢- گرێکا تبلا بەرانی یا پێی.
البوغاء: ١- ئاخا سست. ٢- بیهن. ٣- تۆز و عەجاج.
بوغاز: ئەو ئاڤە یا د ناڤبەرا دو بەستا دا و دەریایا دگەهینیتە ئێک٠ترکی) یە.
بوغلص: گیایێ گویرسک.
بوقال(باقول): ١- گۆزکێ بێ جمبل. ٢- حوبردانکا ژ درگنی(یۆنانی) یە.
البوق: بووق(ئامیرەکێ مۆزیکێ یە پفدکەنێ).
البوقة: تاڤیا بارانێ یا دژوار.
البول: میز.
بولفار: جادا تورمبێلێ یا رەخێت وێ ب داروبار.
البوليصة: ١- پسۆلە. ٢- حەوالە. ٣- داخویاکرن (ئیتالی) یە.

بوم: بالندەیێ کوند.
بومة أذناء صغيرة: تۆک.
البومة الأذناء: کوندێ شاخدار.
البومة البيضاء(الهامة): کوندێ سپی.
البومة السمراء: گۆیین؛ تەیرکێ رێلان؛ گۆهین؛ گۆیینا رێلان.
البومة الصغيرة: ل (أم قويق) بزڤرە.
البومة الصمعاء: کوندێ گۆران.
البومة(البومة النسارية): شاکوند.
البون: ١- جوداهی. ٢- دویریا د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٣- دویری.
البوني: هەسپەکێ بەژنکورتە، چەند جۆرەکن، جۆرێ (فالابيلا) کورترین جۆرە بلندیا وی دگەهیتە (٤٥سم)ە، و جۆرێ (شتلاند) بلندیا وی دگەهیتە (١) مترێ، هەسپەکێ بەزەکە و دشێت چەند جارکی هندی سەنگا خۆ ل دویڤ خۆ بکێشت.
البوهة: ١- کوند. ٢- مرۆڤێ کەر. ٣- کولیکا هریێ یا هاتیە ڤەچرین دا بکەنە د حوبردانکی دا لێ بلی بهێتە شلکرن.
بيات: بشەڤمان؛ مانا ب شەڤێ.
البيئة: ژینگەهـ.
بياض: ١- سپیاتی. ٢- رێچال. ٢- سپیلک.
بياض البيضة: سپیلکا هێکێ.
بياض العين: سپیلکا چاڤی.
بياض الوجه: رویسپیاتی.
بياض النهار: رۆناهیا دانێ رۆژێ.
بياض الأرض: بێ ئاڤاهیا عەردی.
بياض البطن: بەزێ کولچیسکا یان یێ ل سەر رویڤیکا.
بياض اليدين: دەستپاکی.
البيان: ١- رۆهنکرن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: دیارکرنا وان راستیێت سۆروسۆر و بێ پەردە.
البيان(علم): ئەو بنەمانەنە یێت ب رێکێت ژێک جودا رامانێ رۆهن دکەن وەکی(التشبيه) و(المجاز) و(الإطناب) و(الإستعارة) و... هتد.
البيانو: ئامویرەکێ مۆزیکێ یە ب تبلا دهێتە لێدان(ئیتالی) یە.
البيت: ١- مال. ٢- مالکا هەلبەستێ. ٣- سەربلندی و سەرفەرازی.
بيت الحكمة: ١- خانا زانینێ یان مالا زانینێ ل نک سۆفیا دبیت دلێ تژی رۆناهی. ٢- دەزگاهەکێ فەرمی بۆ یێ چاپکرنا کتێبا ل سەردەمێ عەباسیا ل بەغدا کو ژ بەر وی هاتبوو دامەزراندن یاکو بەری وێ ب هزاران سالا ل هندستانێ هاتیە دامەزراندن هەر ژ بۆ وێ مەرەمێ.
بيت الله: مالا خودێ مەبەست کەعبا شەرفە.
البيت العتيق: مالا خودێ یا ل مەکەهێ یە.
البيت الحرام: مالا خودێ یا ل مەکەهێ یە.
بيت المقدس: مالا خودێ یا ل باژێرێ قودسێ یە.
بيت المال: خزینا دەولەتا ئیسلامێ یە.
بيت العزة: زاراڤەکێ سۆفیانە مەبەست دلێ عارفی یە ل دەمێ پەیوەندییێ د گەل خودێ.
بيت العنكبوت: تەڤنێ تەڤنەبیرکێ یە.
بيت الشعر: رەشمالە.
بيت الشعر: مالکا هەلبەستێ یە.
بيت القدس: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە دلێ مرۆڤێ تەکووز(الإنسان الكامل) یێ ژ بۆ هەمی تشتا ژ بلی خودێ حەرامکری.
بيت القصيدة: ئەو مالکە ژ هەلبەستێ یا مەبەستا شاعری تێدا دیار دبیت.
بيت المال: گەنجینا مالێ دەولەتا ئیسلامی یە ل سەردەمێ پێغەمبەری سلاڤ لێ بن هاتبوو دامەزراندن.

البيت المحرم: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە: دلێ پاکێ ژ بلی خودێ حەژ چویدی نەکەت.
البيت المعمور: مالا ئاڤا کو ل عەسمانێ چارێ یە ل هنداڤی کەعبا پیرۆز.
بيتوتة: مانا ب شەڤێ ل جهەکی.
بيجاما: جلکێ نڤستنێ.
بيد(ميد): بەلێ پا.
بيداء: بیابان؛ لەیلان.
البيداغوجيا: هونەرێ پەروەردەکرنا زارۆکا (یۆنانی) یە.
بيدر(أندر؛ جرين): بێدەر؛ جۆخین.
بيدق: ١- سەرباز. ٢- بالندەکێ کۆشتخۆرە هندی باشیکی یە. ٣- دەلیلێ رێکێ. ٤- پەیادە (فارسی) یە.
البيدق: ل (الباشق الشرقي) بزڤرە.
بيرة: ئاڤجو.
بيرق: ئالا (ترکی) یە.
بيرقدار: ئالاهەلگر.
البيرمون(البارمون): عەرافاتا هندەک جەژنێت فەلانە تێدا برۆژی دبن.
البيروقراطية: دەستهەلاتداری کەسێت نڤیسینگەها ب کاردئینن چ دەستهەلاتداریەکا رێڤەبرنکاری بت یا حوکمەتی بت(یۆنانی)یە.
البيسون: جانەوەرەکێ گیاخۆرە ژ توخمێ جیلایە، یێ ل ئەمریکا دژیت دبێژنێ: بیسونێ ئەمریکا ویێ ل ئەوروپا دژیت دبێژنێ: بیسونێ ئەوروپا.
البيش: ١- چالکا چاندنا شتلی. ٢- گیایەکێ ژەهرداره ل ناڤ چیا شین دبت. ٣- بیشە؛ جهێ ب داروبار(کوردی) یە.
البيص: تەنگی و سەختی.
البيض: یێت سپی.
البيض(من الليالي): یێت ب رۆناهی.

بيضة: هێکەک.
بيضة الحر: دژواریا گەرمێ.
البيضاء: ١- سپی؛ سیس. ٢- سالا گیا لێ شین نەبت. ٣- قەنجی. ٤- نعمەت.
بيضة الديك: موستەحیل؛ تشتێ چوجار چێنەبت.
بيضة العقر: هێکا مریشکێ یا ئێکێ.
بيضة(خوذة): کومزری.
بيضوي: هێکانی.
البيطار: دختۆرێ ئاژەلا.
البيطرة: بەیترخانە.
البيع: فرۆتن.
بيع الوفاء: فرۆتنا ئەداکرنا دەینی یە کو ئێک تشەکی بفرۆشیتە کەسەکی هەمبەر دەینی خۆ کو هەر دەمێ دەینێ خۆ ئەدا بکەت بۆ بزڤرینت.
البيع بالرقم: فرۆتنا ب ژمارێ؛ کو خودانێ تشتی بێژیتە بکڕی من فرۆتتە ب وێ ژمارا ل سەر؛ ئەڤجا ئەگەر وی دەمی سەحکرێ و قەبیلکر دێ یا دورست بت، بەلێ ئەگەر قەبیلکر بێی کو بزانیت دێ یا نەدورست بیت.

بيع السلم: ئەو گرێبەستا بازرگانی یە یاکو ل سەر وێ چەندێ دهێتە مۆرکرن کو خودانێ تشتی بهایێ تشتی ژ بکڕی وەربگریت بەری کو تشتی ب دەتەڤێ، د ڤێ گرێبەستێ دا تشت دبیتە (مسلم فيه) و بهایێ وی دبیتە (رأس المال) و خودانێ تشتی دبیتە (مسلما إليه) و بکڕ دبیتە (رب السلم).
البيع الغرر: ئەو فرۆتنە یا کو مەترسیا خرابوونا تشی تێدا.

بیع العینة: ١- ئەوە کو کەسەک متایەکی ژ بازرگانەکی ب دەین بکڕت، پاشی ئەو بازرگان وی متای ژ دەستێ وی ب بهایەکێ پێبهەلتر بفرۆشیتە کەسەکێ دیتر دا دەینێ خۆ بزڤڕینت. ٢- جۆرەکێ دی ژی یێ ڤێ فرۆتنێ هەیە: ئەو ژی ئەوە کو کەسەک متایەکی ب قەر بفرۆشیتە کەسەکێ دی بەلێ بەرانبەری دەمێ گیرۆکرنا دانا پارەی تشتەکێ دی ل بهایێ وی زیدەبکەت.

بیع التلجئة: ئەو فرۆتنە یا ژ بۆ یاری و توڕانە دهێتە کرن کو ئێک بێژیتە کەسەکی مـن خانییێ خۆ فرۆتە تە و هەما بمینت ئەو ئاخڤتن.

بیع المنابذة(بیع الحصاة؛ بیع إلقاء الحجر): فرۆتنا بەرکی یان یا تێوەرکرنا بەرکی، ئەڤ جۆرێ فرۆتنێ بەری ئیسلامێ هەبوو، بکڕ دا بهایێ تشتێ ڤیابا دا دگەل خودانێ پەرتالی ڤەبڕیت و دا بەرکەکێ د کۆما وی وەرکەت ئەو تشتێ بەرکێ وی ڤێکەڤتبا چ یێ باش با یان یێ خراب با دا بۆ وی بت.

بیـع المواصـفة: فرۆتنـا تشـتی ل دویـڤ سالوخەتدانا وی نە ل دویڤ دیتنا وی.

البیـع: ١- چێکرنـا تشـتی دگـەل ب کارئینانا ئافراندنێ. ٢- فرۆتن.

البیعـة: ١- سـۆز و پـەیمان. ٢- سـۆزا گوهداریێ و بجهئینانا فەرمانا.

البیعة: ١- دێرا فەلا. ٢- کنیشتا جوهیا.

بیقـر: ١- نـەزانی کیڤـە دچیـت. ٢- دەست ژ ڤـەخوارنا مـەیێ بـەردان. ٣- نەشـیا بئاخڤـت. ٤- وەسـتیا. ٥- مـر. ٦- سـەرچەماندی لـەزکر. ٧- لـەز د خرابکرنێ دا کر. ٨- لێ دانا و ئاکنجیبوو.

البیکـا: جـۆرەکێ کڤریشـکایە، یـێ هـویر و گەهکورتـە، فویتیـا ڤـەددەت ژ بـەر هندێ دبێژنێ(الأرنـب الصـافر)، ل ئاسـیا و ئەمریکا باکۆر دژیت.

البیلسان(الخمان): دارەکا کولیلک سپی یە، د بنیـات دا ژ ئۆروپـا و بـاکۆرێ ئاسـیا هاتیە، ژ بۆ جوانییێ دهێتە چاندن.

بین بین: ناڤنجی.

البین: ١- ژێکدویری. ٢- دویری. ٣- خرابکاری. ٤- دوژمنکاری.

البین: هندی چاڤێت مرۆڤی قەترەدکەن ئانکو دبینن ژ عەردی.

بینما: د دەمەکی دا.

البیـوردي: فـەرمانا سـولتانی یـان یـا وەزیری(ترکی) یە.

البیوض: هێککەر.

البیوضي الکبیر: بالندەیێ شاقاڤییێ سپییێ مەزن.

پیتا (ت)

ت: پیتا سیێ یە ژ زمانێ عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٤٠٠)، پیتا مێکرنێ یە.
التوبة: شەرمزاری و فهێتی.
التؤدة: خۆگرتن؛ بێهنفرەهکرن.
تؤدة: سەبرکێشان، بێهنفرەهی.
تائب: توبکری، ئەوێ ل خۆ زڤڕی.
تائق: خەریب.
التائق: یێ تژی ژ هەر تشتەکی.
تائە: ١- بەرزە. ٢- ئەوێ خۆ مەزن دکەت.
تاب: تووبەکر؛ ل خۆ زڤڕی.
تأبد: بەردەوام ما، هەر و هەر ما.
تابط شرا: هەلبەستڤانەکێ بەری ئیسلامێ یە ناڤێ وی(ثابت بن جابر) دبێژن پیرهەڤیەک کوشتبوو و کربوو د بن کەفشێ خۆ ڤە، لەوما
گۆتنێ خرابکاریەک کربوو د بن کەفشێ خۆ ڤە.
تابط: کرە د بن کەفشێ خۆ ڤە.
تابع: ١- بەردەوامی پێ دا. ٢- ل دویڤ چوو.
التابع: ١- دویڤەلانک.٢- دویڤچوو. ٣- ئەجن.
التابعة: مییا (تابع) کو دبیتە خدام یان ئەجن.
التابعي: ١- دویڤکەڤتی یێ هەڤالێت پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن. ٢- یان یێ هەڤالێت وی دیتن و مری موسلمان.
التابعية: ١- دویڤکەڤتنکاری. ٢- دویڤەلانکاتی.
تابل: دەرمانکێ زادی.
تأبە: خۆ مەزن کر.
تأبی: رازی نەبوو.
تابوت: سندریک.
التأبير: ئاڤسکرنا دارقەسپێ.
التابير: جانەوەرەکێ وەکی بەرازی یە، ژ جۆرێ کەرکەدەنایە، دفنا وی وەکی لمبیسا فیلی یە بەلێ یا کورتە، جار جۆر ژێ هەنە، سێ ل ئەمریکا باشۆر هەنە و ئێک باشۆرێ رۆژهەلاتێ ئاسیا دژیت، دبێژن دلێ وی بۆ ئێشا تەبی دەرمانە.
التأبين: پەسندانا مری.
تأتأ: ١- بوو تیتیپا وی. ٢- ب رێڤەچوو.
تأتی: ١- هات. ٢- ئامادەبوو.
تأثر: پێ داخبار بوو.

تأثل: موکمبوو، بوو خودان ئەصل.
تأثم: گونەهکاربوو.
التأثير: کارتێکرن.
التأثيم: درەوکرن.
التـاجر: ١- بازرگـان. ٢- پـەرتالێ ل سـویکی دچیت. ٣- ناڤێ بـەرێ یێ مەیفرۆشی بوو ل نک عەرەبا.
تأجج: ئاگر بەربوویێ، سۆت.
تأجل: پاشکەڤت.
تأجم: خۆ ل بویشی دا.
تأجيل: پاشئێخستن.
تأخر: گویرۆبوو.
تأخى(توخى): قەستکرێ.
تآخى: براینی کر؛ کرە براییێ خۆ.
تأخى: قەستا وی ب تنێ کر.
التآخي: براینی.
تأخير: گیرۆبوون.
تأدب: ب تۆرە کەت.
التأديب: ١- تەمبیکرن؛ سزادان. ٢- پەروەردەکرن. ٣- گازنـدەیا سـڤک ژ بـۆ چێکرنــێ. ٤- ب تۆرەئێخستن.
تأذى: ئێشا، زیان ڤێ کەڤت.
تارة: جارەک.
تأرج: بێهن ژێ هات یان دا.
تاخ: تیداچوو.
تأرز: هشکێ بێ رِح.
تارس: ئەوێ خۆ ب مەتالی دپارێزت.
تارك: ئەوێ تشت هیلای.
التأريخ: دیرۆک، مێژوو.
التاريخ الطبيعي: ناڤێ زانستێ جانەوەرناسی و گیاناسی و کانناسی و توخمناسی یە.
تاز: ١- ستویربوو. ٢- هەژیا.
تأزر: دەرسۆک کرە سەرێ خۆ.
تأزم: بوو قەیران و ئاریشە.

تاس: بوو نێری.
تأسد: وەک شێری لێ هات.
تأسس: هاتە دامەزراندن.
التاسع: یێ نەهێ.
تأسف: مخابنیا خۆ دیار کر.
تأسن: گەنیبوو.
التاسوعاء: رۆژا نەهێ ژ هەیڤێ.
تأسى: بۆ خۆ کرە پێشەوا.
التأسي: سەبرکێشان و بەهیداری.
تأسيس: دامەزراندن.
تأشير: ئاماژەکرن.
تأشيرة: دەستویرنامە.
تأصل: خۆجهبوو، رِهێت خۆ برنە خوار.
تأفف: بوو ئۆفئۆفا وی.
تافه: ١- چونە. ٢- بێخێر.
التـأقلم: خۆ گونجانـدن د گـەل سـەقایەکێ یـان ژینگەهەکێ.
تأكد: پشتراست دیاربوو.
تأكل: ژێ هاتە خوارن.
التآكل: ژێخوارن.
التأكيد: پشترِاستکرن.
تألب: لێ خرِ ڤەبوو.
تألف: ١- حەژێکر. ٢- کەڤتێ. ٣- هیبوویێ.
تالف: تێبر.
تألق: گەشبوو.
تألم: ئێشا.
تأله: خۆ کرە خودێ.
التـالي: ١- یـێ ل دویـڤ. ٢- یـێ چـارێ ژ هەسپێت بەریکانێ.
تأليـف: ١- دانـان، نڤێسـین. ٢-کەهیکرن.
تام: تەکۆز، دورست.
تـامر: ١- دارقەسـپا گەلـەک قەسـپا ددەت. ٢- مرۆڤێ قەسپ هەین.
تآمر: پیلانگێرا.

تامري(تاموري): مرۆڤ.
تامل: هزرا خۆ تیدا کر.
التـامور: ١- خوینا دلـی. ٢-جهـێ نهینیـێ. ٣- ڕەنگێ سۆر. **تأميم:** خۆمالکرن.
تأمين: دابینکرن.
تانس: بوو مرۆڤ.
تأنق: خۆ جوانکر؛ خۆ سیسراند.
التأني: بێهنفرەهکرن.
التأنيب: ١- لخۆزڤرین. ٢- لڤینا وجدانێ.
التـأنيس: ١- سـەبر پـێ ئینـان. ٢- ل نـک سۆفی دبیتـە: ئـەو تەجـەللی یـە یـا کـو بـۆ مریـدێ ل دەسـتپێکێ پەیـدا دبیـت و ب وێنەیێت ئەگەرا ڕوی ددەت.
تاه: ١- بەرزەبوو. ٢- خۆ مەزن کـر. ٣- مـر و چوو.
تأهب: خۆ ئامادەکر؛ کارێ خۆ کر.
تأهل: ١- خۆ چیکر و ژهەژیکر. ٢- ژن ئینا.
التأهيل: ئامادەکرن.
تأوب: زڤری ڤە، ڤەگەریا.
تأوت: چوونە لیسی، دلیسچوون.
تأوه: نالی.
التأويب: چوونا دانێ رۆژێ هەمییێ.
التأويـل: هێلانـا ڕامانـا دیـار و ئاشـکرا و دیارکرنـا ڕامانـەکا ئێحتمـالی یـا دگـەل قورئانێ و سونەتا پێغەمبەری بگونجیت.
تأيد: خۆ ب هێز کر.
تأييد: ١- پشتەڤانی.٢- بهێزکرن.
التاج: تانج.
تـاج الملـک: ١- تاجـا شاهــی (خـودێ). ٢- زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتـە: مـۆرا شاهی ل سـەر نڤیسـارا شاهی کـو دبیتـە هـەبونا نمرەکری (کتـاب مرقـوم) یـا کـو کـەس لـێ ئامادەنـەبیت ژ بلی نێزیکێت خودێ و یێ دویری خودێ ژی چو ژێ نوزانت.

تب: خوسارەتیا بەردەوام ڤێ کەڤت.
تبـاب: ١- مـرن؛ تێچـوون. ٢- خوسـارەتیا بەردەوام.
تباجح: خۆمەزنکرن ب تشتەکی.
تباحث: ڤەکۆلین.
تباخس: کێمکرن، بێبهاکرن.
التبادر: ١- هاتنا ب لەز. ٢- پێشخەریکرن.
تبادل: پێکگوهۆرین.
تبارک: زێدەبوو، بەرەکەت کەفتێ.
تباري: خۆهاڤێتنەمەیدانێ وەک قەبخوازتن.
التباريح: کاروبارێت ژیانێ.
التباشير: دەستپێک، بەربەرکێ تشتی.
تباصر: برسیارا خۆ پێک کر.
تباعد: دویرکەڤت، خۆ دویر کر.
التباغض: نەڤیانا هەڤ.
التبـاغي: لێـک دەربازکرنـا سـنوورا د کـارێ زۆرداریێ.
التباکي: گریێ ژ قەستا، یێ ژ درەو.
التبال: سەربۆرکرن.
التبان(بالضم): دەرپێکورت(فارسی) یە.
التبان(بالفتح): ١- کافرۆش. ٢- کاکێش.
تباهج: کەیفخۆشیا خۆ دیار کر.
التباهي: شانازیبرن.
التبايع: فرۆتن و پێکگوهۆرین.
التباين: ژێکدویری، جوداهی.
التباين الجزئي: ئـەو جوداهیـە یـا د ناڤبـەر دو تشـتێت وەک ئێـک دا مینـا ڕەنگـەکی یـان درێژیەکێ یان کورتیەکێ وەکی یـا دناڤبـەرا بزنەکا کوچ و ی ب شاخ دا.
التبـاين الکلي: ئـەو جوداهیـە یـا دناڤبـەرا دو تشتێت نە وەگ ئێـک دا وەکـی یـا دناڤبـەرا مرۆڤی وشێری دا.
التبتـل: خـۆدابرین ژ هــەر تشــتەکی ژ بــۆ تشتەکی.

التبجح: ١- خۆ مەزن کر. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: خۆئامادەکرن بۆ تشتێت مەزن.
تبجس: پەقی و دەرکەڤت.
التبجیل: مەزنکرن، دیت کو یێ پیرۆزە.
تبحر: ١- کویر چوویێ. ٢- ب مشەیی وەرکرت. ٣- ب بەرفرەهی کر.
التبحر: کەلەک کویر ب ناڤ ڤە چوو.
تتال: کەتنە دویڤ ئێک.
التتایس: قۆچلێکدان.
تتایع: خۆ هاڤێت ب لەز چوو.
التتبل: ئەوە کو ئەڤین مرۆڤی نەساخ بکەت.
التتمیم: ب دویماهیئینان.
التتیم: کرنا عبادەتی.
تبختر: ب مەزناهی ب رێڤەچوو.
التبختر: رێڤەچوونا ب مەوناهی.
تبخر: ١- بۆ هلم. ٢- خۆ بخویر کر.
التبخر: هلمبوون.
التبخیر: هلمژێبرن.
تبدد: بەلاڤە بوو.
التبدد: بەلاڤبوون.
تبدع: ئافراندن کر.
تبدل: گوهۆڕی.
التبدل: ١- گوهۆڕین. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دەلیلێ کرنا گونەهێ و بێشەرمییێ.
تبدی: خۆ دیار کر، دەرکەڤت، ڕژت.
التبدید: بەلاڤەکرن.
التبدیل: گوهۆڕین.
تبذخ: خۆ دیارکر کو یێ دەولەمەندە.
التبذل: ڕیژوبێژی.
التبذیر: دەستڕێژی؛ مەزاختنا زێدەی پێدڤیبوونێ.
تبر: ١- مر. ٢- وێرانبوو. ٣- ژناڤچوو.
التبر: زێرێ هێژتا نەکرینە تشت.
تبرئة: ئازاکرن، لێبۆرین.
تبرأ: خۆ ژێ بێ باهر کر.
تبرج: ژ سەر خۆ هاڤێت و خۆ بێ ستارە کر.
التبرج: خۆبێستارەکرن.
تبرع: بێشکر.
التبرع: بێشکرن.
تبرقع: پێچە سەر دیمێ خۆ.
تبرک: بەرکەت خوازت.
التبرک: بەرکەت خوازتن.
تبرم: بێزار و بێ هویڤی بوو.
التبرم: بێزاربوون.
التبریة: کەڤشکێ سەری.
التبریح: وەستیانا زێدە.
التبرید: تەزاندن.
تبریر: هێجەتگرتن.
تبسط: خۆ کێمکر.
التبسط: خۆکێمکرن.
تبسم: گرنژی.
التبسم: گرنژین.
تبشر: خۆشحالبوو.
التبشیر: مزگینی گەهاندن.
تبصبص: ١- گازی سەی کر. ٢- دەفخۆشیکر.
التبصبص: ١- گازیکرنا سەی. ٢- دەڤخۆشیکرن.
تبصر: دیت.
التبصرة: دیتن.
التبصیر: دیتن.
تبضع: پەرتال کڕی.
تبطأ: گیرۆبوو، گرانبوو.
تبطح: کەتە سەر پشتێ.
تبطش: ب گرانی و لاوازی چوو.
تبطل: خۆ کرە قارەمان.
تبطن: ١- کرە زکێ خۆ. ٢- نەدیارکر، ڤەشارت.
التبطیل: ژکارکرن؛ ژ کارئێخستن.

تبع: ل دویڤ چوو.
التبع: ١- سیبەر. ٢- دارقەسپا گەلەک مەزن. ٣- ناسناڤێت شاهێت یمەنی بوو یێت کو ل سەدسالیا چاری و پێنجێ بەری زایینێ حوکم کرین.
التبعة: ئەنجام.
تبعثر: بژالەبوو؛ بەلاڤەبوو.
تبعج: پەقی.
تبعد: دویرکەڤت.
تبعر: پشکلی، پشکل کر.
تبعض: پرت پرت بوو.
تبعق(بتشدید العین): باش لێکر(باران).
تبعلت: شویکر.
التبعیة: دویڤەلانکاتی.
التبعید: دویرکرن.
التبعیض: پرتپرتکرن.
التبغ: تویتن، ژ ناڤێ گزیرتا (تاباغو) هاتیە وەرگرتن یا کو دکەڤیتە کەنداڤێ (مەکسیک) و تویتن لێ هاتیە دیتن و ژێ ڤەگوهازتن.
التبغیض: نەڤیانتێکرن.
تبقی: ژێ ما.
التبقع: ١- دیاربوونا پنیا ل تشتی. ٢- ئێشەکە سیڤ و حولیکا دگریت پنیپنیدکەت.
تبکل علیە: دابەرزیێ ب قەسە و خەبەرا و قوتانێ.
تبکی: ب درەوڤە کرە گری.
التبکیت: ١- سزادانا ب شیری یان ب داری. ٢- بێدەنگکرنا هەڤرکی ب دەلیلا.
تبل(بالفتح): ١- نەساخبوو. ٢- عەقلێ وی چوو.
تبل(بتشدید الباء): بهارات کرنێ.
التبل: ١- کین. ٢- دوژمنکاری.
تبلبل: کەتە بەلایێ، تووش بوو.
تبلج: شەفەق دا.
تبلد: خۆ کۆرفەهمکر.
التبلد: ١- ئاکنجیبوون ل باژێرەکێ کەس لێ نە. ٢- خۆگونجاندن د گەل جهێ لێ. ٣- خۆ وەکی خەلکێ وی باژێری لیکرن یێ لێ ئاکنجی. ٤- دەستدانانا سەر ملکێ کەسەکێ دی. ٥- خۆ کۆرفەهمکرن.
تبلور: بوو کریستال.
التبلور: کریستابوون.
التبلید: ١- گونجاندنا حەیوانی یان گیای د گەل ژینگەهەکا نەیا وی. ٢- نەشیانا دانا بیرورا. ٣- نەشینا غاردان و بەریکانا (هەسپ).
التبلیط: ڤێرکرن، چێکرن.
التبلیغ: گهاندن، ئاگەهدارکرن.
التبن: کا.
تبنک: ١- خۆجهبوو. ٢- بوو خودان شیان.
التبني: ئەوە مرۆڤ ئێکی بکەتە کورێ خۆ و بخودان بکەت.
التبنین: ربیتەکرن.
تبوء: ١- هلبژارت. ٢- ب سەر کەڤت.
تبوء: تووش ببی.
التبوئة: حەواندنا ژنکێ د خانیەکێ ڤالا دا.
تبول: میزت.
التبول: میزتن.
التبویب: دەرگەهکرن؛ دەرگەهدەرگەهکرن، مەبەست کتێبە.
التبیان: دیارکرن، ئاشکرکرن.
تبیض: هێکا دکەت.
تبین: دیاربوو، ئاشکرابوو.
التبییض: ١- سپیکرن. ٢- دوبارە نڤێسین.
التبیین: دیارکرن؛ رۆهنکرن.
تتابع: ئێک کەڤتە دویڤ یێ دی، ل دویڤ ئێک هات.

تتالى: ل دویڤ ئێک هات.

تتام: تمامبوو یان تمام هاتن.

تتبع: ل دویڤ چوو.

تتحادر: تێته خوارێ.

التتر: مەغۆل؛ مللەتەکە ل باکۆرێ دەریا قەزوین و هندستانێ و چینێ هەتا دگەهیتە سیبریا دژین.

تترى: د بنیات دا(وترى)یە کو دبیتە ئێک ل دویڤ ئێکی.

تترک: ب زمانێ ترکی ئاخفت.

تتفل: ١- رویڤی. ٢- تێژکێ رویڤی.

تتمة: تمامەتی.

التميم: تماکرن.

تتوج: تاج کرە سەرێ خۆ.

تتوق: خەریببوو.

تثائب: باوشککەک ڤەدا.

التثاؤب: باوشک.

تثاقل: خۆ گرانکر.

التثاقل: بگرانی و خاڤ و سستی هات.

تثبت: ل دویڤ چوو.

تثبط: روینشت و نەچوو.

التثبيت: ١- موکمکرن. ٢- ل جهـ دانان. ٣- خۆجهکرن.

التثريب: ١- لک و لۆمە. ٢- گازندە.

تثعب: خوینێ دهاڤێت.

تثقب: کونکرن، سمتن.

التثقيب: کونکرن.

التثقيل: گرانکرن.

تثقف: رەوشەنبیربوو.

تثلم: دەڤلۆبوو.

التثليث: ١- سێیانکی. ٢- سێکرن.

التثليم: دەڤلۆکرن، پرتە ژێ ڤەبوو یان کێمبوو.

التثمير: ١- ب بەرهەمکرن. ٢- دانەشۆلی، مفا پێ وەرگرتن.

تثمين: گرانکرن، بنرخکرن.

تثنى: ١- بۆ دوو. ٢- دوتابوو.

التثنية: ١- دووانکی. ٢- دودوکرن. ٣- دوتاکرن.

تثول عليه: دابەرزی سەر ب قەسە و خەبەرا و قوتانێ.

تثويب: گۆتنا (الصلاة خير من النوم).

التجاحف: لێکەڤتنا ب شیر و دارا.

التجادل: قایشکێشی؛ هەڤرکی.

التجاذب: هەڤکێشان، ئێکدوراکێشان.

التجاذل: ڤیکراچوون.

التجارة: بازرگانی؛ کرین و فرۆتنا ژ بۆ مفای.

التجاسر: خۆ بجورعەتکرن.

تجاعيد: جال و قۆلێت سەروچاڤا.

تجافى: خۆدویرکر.

التجافي: دویرکەڤتن، دویربوون.

التجالد: پێکدادانا ب شیری.

التجاليد: ئەندامێت مرۆڤی.

التجانب: خۆ ژێ ڤەدان.

التجانس: ١- ئێکگرتن. ٢- لێکگونجان. ٣- ئێکنژادبوون.

تجاه: هەمبەر.

تجاهر: ب ئاشکرایی کر.

التجاهر: ب ئاشکراییکرن.

التجاهل: ١- خۆبسەرڤەنەبرن. ٢- خۆ ب نەزانین دیارکرن. ٣- د (علم البديع) دا دبیتە پرسیارا ژ بۆ دوپاتکرنێ وەکی بێژیت: ما ئەڤە نە ئاڤە یان مەیە د پەیالێ دا؟

تجاهل العالم: ئەوە کو مرۆڤێ زانا خۆ وەکی یێ نەزان دانیت ژ بەر مەرەمەکێ وەکی (وأنا أو إياكم لعلى هدى أو في ضلال مبين)سبأ/٢٤.

التجاوب: ١- بەرسڤدان. ٢- ب بەر داخوازێ ڤە هاتن.

تجاور: هاتە رەخ.
التجاور: ب رەخئێککەڤتن.
تجاوز: زێدەگاڤی کر.
التجاوز: ١- زێدەگاڤی. ٢- زێدەگاڤیکرن. ٣- دەربازبوون ژ تخویبی. ٤- لێبۆرین. ٥- د یاسایێ دا دبیتە: زێدەگاڤی ل سەر تخویبێ دەستویرییێ. ٦- د هاتنوچوونێ دا دبیتە: بەرێراکرنا تورمبێلێ ژ تورمبێلەکا دی ل سەر وی ڕیکا قەدەغەکری ژێ دەرباز ببن.
تجبر: خۆ مەزن دیت.
التجبر: خۆمەزنکرن.
التجبیر: ڤەگرتنا ئەندامێ شکەستی.
التجحفل: کومبوون.
التجدد: نویبوون.
التجدید: نویکرن.
التجدیف: ١- دەحفدانا گەمیێ. ٢- کوفریکرن.
التجذیر: دەرئیخستنا ڕە و ڕیشالا.
التجربة: سەربۆر.
تجرد: ١- خۆ ژێ خلاس کر. ٢- ژێ دەرکەڤت.
التجرد: خۆخلاسکرن.
تجرع: ١- قورچدا خۆ. ٢- تامکر.
التجرید: ١- دەرئێخستنا شیری ژ کاڤلانێ. ٢- ژێخلاسکرن. ٣- ل نک سۆفیان دبیتە خۆ خلاسکرن ژ دنیایێ و ئەڤینا وێ.
التجریدي: ئەو یێ ژ ڕیباز (التجریدیة).
التجریدیة: ١- ڕێبازەکا هونەری یە دبێژت خێچ و ڕەنگ دشێن دەبرینێ ژ هزر و هەستێت مرۆڤی بکەن. ٢- ڕێبازەکا فەلسەفی یە ل سەر یەکسانیا بهای د ناڤبەرا تشتێ مرۆڤ هەست پێ دکەت و یێ تنێ د هزر دا یا ئاڤایە.
التجریع: ١- قورچ قورچ دانا تشتێ ڕۆهن.
التجزئة: ١- پرتپرتکرن. ٢- د ئابووریێ دا دبیتە فرۆتنا ب کت. ٣- د عرووزێ دا دبیتە: پرتپرتکرنا مالکێ ل سەر سەروایا ناڤخۆیی وەکی مەلایێ جزیری دبێژیت: (من دی سەحەر شاهێ مەجەر لبسێ د بەر مەخموور بوو). ٤- د ڕەهوانبێژییێ دا دبیتە: وەرگرتنا واتەیی و ڕیزکرنا ژمارەیا جۆرێت وێ یێت دکەڤنە بن حوکمێ وێ.
تجسد: بەرجەستەبوو.
تجسس: سیخوری کر.
تجسم: ١- مەزن بوو. ٢- بوو کەلەخ.
التجسم: ١- مەزنبوون؛ ب کەلەخکەڤتن. ٢- بەرجەستەبوون.
التجسیم: ١- بەرجەستەکرنا واتەیا. ٢- مەزنکرن. ٣- د(علم الکلام) دا دبیتە: گۆتنا دبێژیت خودێ لەشە؛ کەلەخە. ٣- ئەوە کو درێژییێ و پەحنی و ستویراتیێ بۆ تشتەک بدانن.
تجشأ: بڕکەک ڤەدا.
التجشؤ: ١- زڤڕاندنا خوارنا حەلکری ژ بەرچێلکێ بۆ دەڤی ژ لایێ بالندەیان ڤە دا بدەنە تێژکا. ٢- بڕکڤەدان.
تجشع: تەماعبوو.
تجشم: ١- هلبژارت. ٢- بەرێ خۆ دایێ؛ قەستکرێ.
التجشم: ١- هلبژارتن. ٢- بەرێ خۆ دان بۆ تشتەکی؛ قەستکرنا تشتەکی.
التجصیص: گێچکرن.
تجعد: خەلەک خەلەک بوو.
التجعید: خەلەککرن.
التجفاف: هشککرن.
تجفف: هشکبوو.
تجفیف: هشککرن.
تجلبب: جلک ل بەر خۆ کر.
تجلد: بهێزکەت، خۆ موکم کر.

التجلد: خۆمکومکرن.
تجلز للأمر: خۆ بۆ ئامادەکر.
تجلط: مەیی؛ مەهی.
التجلط: مەیین؛ مەهین.
تجلي: کفش بوو، دیاربوو.
تجلل: مەزنبوو.
التجلي: ١- دیاربوون. ٢- ل نک فەلا دبیتە ئەو کاودانێ ب رەوش بوو یێ مەسیحا - سلاڤ لی بن - بۆ سێ شاگردێت خۆ ل سەر چیایێ (الطور) پێ خویابووی، و ژ بەرهندێ ژی جەنەک هەیە دبێژنێ: (عید التجلي). ٣- ل نک سۆفیا دبیتە: ئەو نهێنییێت غەیبێ یێت کو بۆ دلا کفش دبن.
التجلید: ١- بەرگکرن. ٢- قەرساندنا ئاڤێ. ٣- ئەوە کو کەڤلەکی ل بەر تشتەکی بکەن.
التجلیل: مزنکرن، رێزگرتن.
تجمد: ١- قەرسی. ٢- هشکبوو.
تجمع: کۆمبوو.
التجمع: کۆمبوون.
التجمل: خۆ خەملاندن؛ خۆ جوانکرن.
تجمهر: کۆمبوون.
التجمیع: ١- کۆمکرن. ٢- د پیشەسازیێ دا دبیتە: چێکرنا ئامویرەکی ب لێکدانا پرتێت وی یێت ژێ پێکدهێت وەکی تورمبێلەکێ یان ئاڤتەزینکەکێ.
التجمیل: جوانکرن.
تجنب: خۆ دا پاش.
التجنب: خۆدویرکرن.
تجند: بوو سەرباز.
تجنس: رەگەزنامە وەرگرت.
تجنن: خۆ دینکر.
تجني: گونەهبارکرنا ژ بێ بەختی.
التجنیب: دویرکرن.
التجنیح: ب پەرئێخستن.
التجنید: سەرباز گرتن.
التجنیس: ١- نژادنامەپێدان. ٢- ب نفشکرن.
تجنیس التحریف: ئەوە کو جاوازیا د ناڤبەرا دو پەیڤا دا تنێ ب لڤینا دو پیتا بیت وەکی (برد) ئانکو سەرما و(برد) کو دبیتە کۆما (بردة) ئانکو کورک.
تجنیس التصحیف: ئەوە کو جاوازیا د ناڤبەرا دو پەیڤا دا تنێ ئێک خال بیت وەکی (أنقی) و (أتقی).
تجنیس التصریف: ئەوە کو جاوازیا د ناڤبەرا پیتا دا تنێ ب ئێک پیت بیت وەکی (ینهون) و (ینئون).
التجنیس المضارع: ئەوە کو دو پەیڤ تنێ ب پیتەکێ د ژێک جودا بن وەکی(داري) و (باري).
تجهز: پەرگارا خۆ دورست کر، خۆ ئامادەکر.
تجهم: ١- تێکچوو. ٢- خەمێ گرت.
التجهیز: ١- ئامادەکرن؛ بەرهەڤکرن. ٢- دپەرەردێ دا دبیتە قووناغا ئامادەیی.
تجهیز البیت: پەیداکرنا ناڤمالیێ.
تجهیز العروس: ئامادەکرنا کۆزۆتا بویکێ.
تجهیز المیت: شویشتن و کفنکرنا مری ژ بۆ ڤەشارتنا وی.
تجهل: خۆ نەزانکر.
التجهیل: نەزانکرن.
تجهیز الجیش: ب چەکئێخستنا لەشکەری.
التجوال: گەریان.
التجوز: دەستوبریدان.
التجوع: خۆبرسیکرن.
التجویة: ژێکڤەبونا پرتێت تشتی.
التجوید: باشکرن و خۆشکرنا دەنگی ل دەمێ خواندنا قورئانێ.
التجویز: دەستوبرپێدان.
التجویع: برسیکرن.

التجويف: خولۆلاهی.
التجويف الرخوي: ئەو کونکونیشکن یێت کو د کۆدێ جوینێ (الرخويات) دا و ئەندامێت هەناسێ تێدا وەکی شەیتانۆکی و مەحاری.
تحاب: حەژ ئێکدو کرن.
تحات: وەریان.
تحاج: هەرئێکی دەلیلێ خۆ ئینا.
تحاجز: ژێک ڤەکرن.
التحادث: هەڤپەیڤین.
التحارب: لێککەفتن.
التحاسب: لێکگرتن.
التحاسد: حەسەد پێک برن.
التحاشد: لێک خڕڤەبوون.
التحاشي: ١- خۆ ژێ کرین. ٢- خۆ ژێ دویرکرن.
التحاكم: پێکڤە چوونە دادگەهێ.
التحالف: پەیمان گرێدان.
التحامق: خۆ لێککەرکرن.
التحامل: خۆ لبەرگرتن.
تحامى: خۆ پاڕازت.
التحامي: خۆپارازتن.
التحاور: هەڤپەیڤین، دگەلێکئاخڤتن.
التحايز: تاگیری.
تحبب: خۆشرینکر.
التحبيس: زیندانکرن.
تحت: ژێر.
التحتاني: یێ سەر ب خوارێ ڤە.
تحتح: لڤاند.
التحتحة: ١- دەنگێ قاویشێت ژ کەڤلی. ٢- لڤین.
تحتم: پێدڤیبوو.
تحتوي: تێدایە.
تحجب: خۆ داپۆشی.
التحجب: ١- دەرسۆکگرێدان. ٢- خۆ پەردەپۆشکرن. ٣- دانانا سکرتێری.
تحجر: بۆ بەر.
التحجيب: پشتپەردەکرن.
التحجير: وەکی بەر لێکرن.
تحجى به: پێگیری پێ کر.
تحجى له: تیگەهەشت.
تحدى: قەب خوازتن.
التحدي: قەبخوازتن.
تحدب: قۆفبوو.
التحدب: قۆفبوون.
تحدث: ئاخڤت.
تحدر: هاتە خوارێ، دۆلبوو.
تحدس: لێ گەریا.
تحدى: گوتێ بۆ من دەرکەڤن؛ قەب خوازتن.
تحديب: قۆفکرن.
التحديد: ١- دەستنیشانکرن. ٢- سنوورکرن؛ تخوبیکرن.
التحديق: لێنێرین.
تحذق: خۆ ب ژیرکر.
التحذق: خۆژیرکرن.
التحذير: ١- ترساندن. ٢- هشیارکرن.
التحذير: هۆشدارکرن.
تحرج: خۆ نەچارکر.
التحرج: نەچاربوون.
تحرر: ئازادبوو.
تحرز: خۆ پارزت.
التحرز: خۆپارازتن.
تحرس: ١- زێرەڤانی ل خۆ کر. ٢- خۆ پارازت.
التحرس: ١- خۆپارازتن. ٢- زیرەڤانیلخۆکرن.
تحرش به: ١- شەر فرۆتێ. ٢- نێچیرکر.
تحرش: کێلنجی گەهاندێ، شەڕ فرۆتێ.
تحرف: ١- خواربوو. ٢- ژ ڕێ دەرکەڤت.
تحرق: سۆت.
التحرق: سۆت، ڤەسۆت.
تحرك: لڤی.

التحرک: لڤین.
التحرم: حەرامبوون.
التحـــري: ١- هلبژارتنـــا ئێکـــی ژ دوا. ٢- سەحکرن. ٣- تویژاندن.
التحـريج: چانـدنا دارا ل جهـەکی هـەتا ببیتـە دارستان.
التحرير: ١- ئازادکرن. ٢- نڤیسین.
التحريز: خۆپارازتن.
التحريش: کێلنجی گەهاندن، شەڕ فرۆتن.
التحريص: ڕوژدکرن.
التحريض: هاندان.
التحريف: گوهۆڕین.
التحريق: سۆتاندن؛ شەوتاندن.
التحريک: ١- لڤاندن. ٢- دانانا ئیشارەتا ل سەر پیتان.
التحريم: حەرامکرن، بێ بەهرکرن.
التحزب: خۆ کرنە پارت.
تحزم: شویتک گرێدا.
تحزن: غەمگینبوو، خەم هەلگرت.
التحزن: خۆغەمگینکرن.
التحزين: غەمگینکرن.
تحسر: ئاخینک ڕاهێلان.
تحسن: باشبوو.
التحسير: ئاخینکژێبەردان.
التحســين: ١- باشـــبوون. ٢- چـــاککرن. ٣- پێشئێخستن.
تحشد: خڕڤەبوو.
تحشف: جلکێ ئاییینی ل بەر کر.
التحشف: لبەرکرنا جلکێ ئاییینی.
تحشم: شەرمکر.
التحشية: ١- حەشاندن. ٢- دانانا پەراوازا. ٣- ئاخڤتنا بێ مەعنە.
تحصن: ١- خۆ پاراست . ٢- خۆ ل کـەڤرەکی یان ل کەلهەکێ حەشار دا.
التحصيب: ڕەجما شەیتانی.
التحصيل: ب دەستئێخستن.
التحصـين: ١- مـوکمکرن، ب هێـز ئێخسـتن. ٢- خۆ حەشاردان.
تحضر: بوو باژێری.
التحضير: ١- ئینـان. ٢- ئامـادەکرن. ٣- خۆ ئامادەکرن.
التحضيض: کێمکرن؛ نزمکرنا تشتی بۆ جهـ یان پلەیا ژ هەمیا کێمتر.
التحضيض الكوني: ل نک سۆفیا دبیتە ئـەو نهێنییـا خـودێ دکەتـە د دلێـت خـەلکێ ئاسایی و دەروێشێت بچویک دا.
التحضين: کورکبوونا مریشکێ ل سەر هێکا.
التحطم: پەلخین.
التحطيم: پەلخاندن، پویچکرن.
التحفـــة: ١- تشـــتێ گرانبهـــا و گرنـــگ. ٢- تشتێ کێم و کێم وێنە. ٣- دیاری.
تحفز: خۆ ئامادەکر.
التحفظ: خۆ پارازتن.
تحفل: تژیبوو.
التحفل: تژیبوون.
التحفيز: هاندان.
التحفيظ: دانەژبەرکرن.
تحقد: کینگرتیبوو.
تحقق: بجهـهات.
التحقق: ١- بجهـهاتن. ٢- ل نک سۆفیا ئـەو مەقامە یێ گومانا هەتکبەر قەبیل نەکەت.
التحقير: بێ بهاکرن، بچویککرن.
التحقيـــق: ١- بجهــ هـاتن. ٢- تویژانـدن. ٣- لدویڤچـوون. ٤- دیارکرنـا ڕاسـتی و حەقیبی. ٥- سـەحکرن. ٦- د فەلسـەفێ دا دبیتـــە ســـەلماندنا خۆیـــەتیا تشـــتی. ٧- د خوانـدنێ دا دبیتـە: دانـا حـەقێ هـەر پیتـــەکێ. ٨- د دادێ دا دبیتـــە دیارکرنـــا تـاوانێ ب ڕیکـا پرسـیارێ ژ کونـەهباری و دەلـیلا. ٩- ل نـک سـۆفیا دبیتـە دیتنـا خـودێ د وێنـەیێت ناڤێـت وی دا یێـت کـو دبینە هەبوون، و(المحقق) نە ب چێکریا ژ خودێ دهێتە پەردەپۆشکرن و نە ب خـودێ ژ حەقی دهێتە پەردەپۆشکرن.
تحكر: هلگرت بۆ دەمێ گرانییێ.

تحكم: ١- موكمبوو. ٢- كونترۆل ل سەر كر. ٣- داخوازا حوكمدانێ ژێ كر.

التحكيم: ١- حوكمكرن. ٢- موكمكرن. ٣- داخوازا حوكميكرن.

التحلب: دۆشین.

تحلب: ١- گورمێبوو؛ شیر ژێ هاتە خوار. ٢- د بن دا چوو.

تحلق: بوو خەلەک خەلەک، بوونە خەلەکە.

تحلل: ١- شرۆڤەبوو، خاڤبوو. ٢- حەلالبوو. ٣- خلاسبوو ژ حەرامی.

تحلم: شەیتان هاتێ.

تحلى: ١- خۆ جوان کر. ٢- زێرێت خۆ کرنە بەر خۆ.

التحلي: ١- خۆجوانكرن. ٢- زێرلخۆكرن. ٣- خۆ هژمارتن ژ خەلكەكێ د باش ژ لایێ گۆتن و کریارا ڤە. ٤- ل نک سۆفیا: خۆ وەک ڕاستگۆییێت ب گۆتن و کریار لیکرن.

التحليف: دانەسویندێ.

التحليل: شرۆڤەکرن، خاڤکرن.

تحم: نەخشاند.

التحمة: دژواریا رەنگێ سپی یان زەر.

تحمس: گەرمبوو.

تحمص: قەلیها ، سۆربوو.

تحمق: خۆ کێل کر.

تحمل: خۆ ل بەر گرت.

التحمل: خۆ ل بەر گرتن.

تحمى: پارێزکر.

التحميد: سوپاسی کرن، گۆتنا (الحمد لله).

التحمير: سۆرکرن.

التحميض: ١- ترشکرن. ٢- سوبشتنا فلما.

التحميق: کەرکرن.

التحميل: بارکرن.

التحميم: ڕەشکرن.

تحنأ: خۆ خەنا کر.

تحنف: چوو سەر ڕێبازا حەنەفی.

تحنن: دلۆڤانبوو.

التحنن: خۆ دلۆڤان کر.

التحنية: خوارکرن، چەماندن.

التحنيط: مومیاکرن، دەرمانکرنا لەشێ مری دا خراب نەبت.

التحوت: رەزیلێ کێم.

التحول: گوهۆڕین.

تحول: وەناکەتن، دکەتن کو چێ نەبت.

تحوى: تێدایە.

التحويل: ڤەگوهازتن.

تحيات: کۆما (تحية)یە کو دبیتە سلاڤ.

التحية: سلاڤ.

تحير: ١- حێبەتیبوو. ٢- تژیبوو(ئامان).

التحير: ١- حێبەتگرتن. ٢- ل نک ڕەوشەکە دلێت عارفا دگریت دەمێ بەر ب مەبەستا خۆ دچن.

تحيز: ١- تاگیری کر، تایەک گرت. ٢- خۆ دا دگەل لایەکی.

تحيض: کەتێ؛ ب ژڤان بوو؛ خوین دیت.

التحيض: خوینديتن.

تحين: نەهێلا دەم یان دەرفەت ژ دەست بچت.

تخ: ١- ترشبوو. ٢- ترشلتی تێدا دیاربوو.

التخ: ١- تەحینا کونجیا. ٢- هەڤیرێ ترش.

التخابؤ: ڤەشارکانێ؛ خۆ لێک ڤەشارتن.

تخاجأ: گیرۆبوو.

التخاذل: دەست داهێلان.

التخاريب: شانێت هنگڤینی.

التخاسس: نزمکرن و بێبهاکرنا خۆ.

التخاشع: خۆدلنەرمکرن.

تخاص عنه: ژێ دویرکەڤت و نەڤیا خۆ نێزیک بکەت.

التخاصم: لێککەڤتن.

التخاطب: هەڤپەیڤین، دکەلێکئاخڤتن.
التخالط: تێکهەلیکرن.
التخالف: ١- ژێکجوداهی. ٢- پێکنەهاتن. ٣- دوبەرەکی.
التخایل: هزرکرن.
التخبط: شەپەرەپا چوونێ بێی دیتنا رێکێ.
تخبطه: دارەسایێ.
التختاخ: ئەزمانگران.
تختخاني: ئەزمانگران.
التختخة: گرانیا ئەزمانی.
تخثر: مەیی.
تخثم: گوستیرک کرە تبلا خۆ.
التخجیل: دانە شەرمێ، شەرمزارکرن.
تخدد: گوشتێ وی چوو.
تخدر: خۆ پەردەپۆشکر.
تخدش: تیڤلی.
التخدیر: بێهشکرن، رێنجیکرن.
التخدیش: تیڤلاندن.
التخرج: ١- دەرکەڤتن. ٢- خواند و دەرچوو. ٣- مەزنبوو و فراکەبوو.
تخروب: شانا مێشا هنگڤینی.
التخریب: خرابکرن.
التخریج: ١- دەرئێخستن. ٢- فێرکرن و دەرئێخسن. ٣- مەزنکرن و فراکەکرن.
التخریم: ١- پارچەکرن. ٢- کورتکرن و تەنگکرنا جلکی. ٣- تێدا چوون.
التخزین: عومبارکرن.
التخسیر: خوسارەتکرن.
التخشب: هشکبوون، رەقبوون.
تخشع: ١- ترسیا.
التخشع: خۆترساندن.
التخشن: ١- گربوون. ٢- زڤربوون.
تخصر: دەستێت خۆ دانە کێلەکا خۆ، دەستێت خۆ دانە ناڤتەنگا خۆ.

التخصص: تایبەتمەندی.
التخصیص: تەرخانکرن.
تخضب: خۆ خەنا کر.
تخضع: خۆ چەماند؛ خۆ شکاند.
تخطی: دەرباسبوو.
التخطیط: ١- نەخشەدانان. ٢- نەخشەکێشان.
تخفر: ١- شەرمینبوو. ٢- قەستکرێ.
تخفف: خۆ سڤک کر،
التخفي: خۆ ڤەشارتن و بەرزەکرن.
التخلج: لڤلڤین.
التخلخل: ١- بژالەبوون. ٢- ڤالابوون.
التخلص: ١- قورتالبوون. ٢- خورستبوون.
التخلف: ١- ل پاشمان. ٢- سەرپێچیکرن.
التخفیض: نزمکرن، ئینانەخوارا تشتی.
التخفیف: سڤککرن.
التخلخل: لڤین، ژ جهچوون.
تخلص: ١- رزگاربوو. ٢- خورست بوو.
تخلسع: ١- خۆرویسکرن. ٢- خەلها. ٣- ژ جهچوو.
تخلسف: ١- ڤەما. ٢- دگەل نەچوو. ٣- ل پاشڤەما.
تخلق: ب ئەخلاق کەفت.
تخلل: چوو د ناڤ دا.
تخلی: هێلا، دەست ژێ بەردان.
التخلـي: ١- خۆ ڤەدەرکرن ژ مرۆڤا. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە خۆدویرکرنا ژ هەر مژویلاهییەکا بەندی ژ خودێ دویربکەت.
التخلیة: ١- دەرئێخستن. ٢- ڤالاکرن.
التخلید: هەرەهەرزیندیکرن.
التخلیط: تێکهەلکرن.
التخلیع: رویسکرن.
التخلیف: لدویڤخۆهشتن.
التخلیق: بێهنخۆشکرن.
التخلیل: لناڤهێلان.

التخم: تخویب.
التخمة: حەبلین.
التحمیر: ترشکرن.
التخمیس: ١- پێنجپشککرن. ٢- د شعرێ دا دبیتە پێنجخشتەکیکرن.
التخمین: تخمینکرن.
التخنث: خۆنێرمۆککرن.
التخنیق: ١- خەندقاندن. ٢- د عرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا پیتا (میم) ژ (مفاعیلن) دا ببیتە (فاعیلن) کو (مفعولن) شوینا وێ دهێتە بکارئینان.
تخیر: ژێگرت.
التخویف: ترساندن.
التخیل: هزرکرن.
التخییر: دانا مافێ ژێگرتن و هلبژارتنێ.
التخییل: کارێ هزرکرنێ.
تخیط: هلدوری.
تخیم: خۆ کرە خیڤەت.
التدابر: ژێکسلبوون، ژێکپاشکەفتن.
التداثر: خۆ نخاڤت، لحێفک ب سەر خۆ دادا.
التداخل: ب ناڤئێککەڤتن.
التدارج: پلەپلەبسەرکەڤتن.
التدارس: ڤەخواند.
تدارک: ڤێکراگەهەشت.
التدارک: ڤێکرا گەهەشت.
تداعی: ١- هەرفت. ٢- لێکخرڤەبوو.
التداعب: دەستبازی پێکرن.
التداعي: ١- هەرفین. ٢- کۆمبوون. ٣- لێخربوون.
التدافع: ئێکدوپالدان.
التداني: خۆنێزیککرن.
التداول: ١- کارپێکرن، بکارئینان. ٢- پێ ئاخڤتن، کەتنە سەر زاری. ٣- ڤەگوهازتن.

تداوی: خۆ دەرمانکرن.
التداوي: خۆدەرمانکرن.
التداین: دەینکرن، قەرکرن.
تدبر: هزرتێکر.
التدبر: ١- هزرتێکرن. ٢- ڕێڤەبرن. ٣- قەتاندن.
التدبیج: ١- نەخشکرن و خەملاندن. ٢- خەملاندن ب پەرۆکێ ئارمویشی. ٣- د (علم البدیع) دا دبیتە ئاخڤتنا ب کنایەت و نەئێکسەر.
التدبیر: ١- ڕێڤەبرن. ٢- هزرکرن.
تدثر: خۆنخاڤت.
التدجین: بخودانکرن.
التدخین: ١- دویکێلکرن. ٢- جگارکێشان.
تدحرج: گرێلبوو، دۆلبوو.
تدخل: ب ژۆر دکەڤت.
التدخل: مایتێکرن.
التدرأ: بەرەڤانیکرن ژ حورومەت و ڕوومەتیێ.
تدرب: خۆ مەشق کر.
تدرج: پلەپلە پێشکەڤت.
التدرج: ١- پێشکەڤتنا ب پلە پلە. ٢- مەزن و فراکەبوو. ٣- ب جهئینانا کاری دەمەکی ل ژێر سەرپەرشتیا شارەزایەکی.
التدرن: سلە؛ سیهکولی.
التدریب: مەشقکرن.
التدریج: پلەپلەپێشئێخستن.
التدریس: وانەدان.
التدشین: سەرەدان.
التدفئة: گەرمکرن.
تدفأ: خۆ گەرم کر.
تدفق: ب بلقێن دەرگەڤت.
التدفق: دەرکەڤتنا بلق بلق.
التدفین: ب ئاخکرن، ڤەشارتن.

التدقيق: ١- هویربینی. ٢- هویرتێفوکرین.
تدلس: نەپەنیبوو.
تدلك: هاتە پەرخاندن.
تدلل: خۆ نازدارکر.
تدلى: شۆربوو.
التدلي: خۆ شۆڕکرن.
التدليس: ١- زەغەلی؛ زەغەلیکرن. ٢-تێکەلکرن.
٣- قوسیری. ٤- دژواربوونا تاریاتیێ.
٥- نەپەنیکرن. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە
لبەرکرنا جلکێ زوهدێ.
التدليك: پەرخاندن.
التدليل: نازاندن.
تدمر: ویرانبوو؛ خرابیوو.
تدمير: وێرانکرن، خرابکرن.
تدنى: خۆ نێزیک کر.
التدنيس: پیسکرن.
تدهور: ١- هاڤێت و پالدا ئینا د سویلەکێ دا
فڕی. ٢- چوو و نەما.
التدهور: پاشکەڤتن.
التدهين: دوهنکرن.
التدويخ: گێژکرن.
التدوير: زڤڕاندن، بادان.
التدوين: نڤیسین.
التدين: دینداری.
التذاكر: بیرئانین.
تذبذب: ١- جار جار، جار ئەرێ و جار نەء،
تێت و چک دبیت.
تذبل: زەر و پوێتی دبت.
التذرع: هێجەت گرتن.
تذرى: ١- هلپفیا و بلندبوو. ٢- چوو سەرێ
چیای.
التذكار: ١- بیرئینانا تشتێ د بیردانکێ دا.
٢- تشتێ دهێتە هلگرتن بۆ بیرهاتن.
٣- دیاریا ژ بۆ بیرهاتن دهێتە
پێشکێشکرن. ٤- ڤەژینکرنا بیرهاتنەکێ.
تذكار الله: زکرێ خودێ و حەمدا وی.

التذكر: بیرکرن.
التذكرة: ١- بلێت، تێکت، پسولا چوونە
ژۆرێ ٢- بیرئانین.
التذكية: حەلالکرن.
التذكير: ١- بیرئینان. ٢- نێرکرن.
التذلل: خۆرەزیلکرن.
التذليل: ١- رەزیلکرن. ٢- لاوازکرن.
التذمر: نەڕازیبوون.
تذمم: لۆمەکر.
التذمم: لۆمەکرن.
التذميم: لۆمەلیکرن.
التذنيب: ١- کورپێڤەکرن. ٢- گونەهبارکرن.
التذهيب: زێڕکرن.
التذوق: ١- تامکرن. ٢- تام ژێ دیتن.
التذويب: حەلاندن.
التذييل: ١- پەراوێزکرن. ٢- دانەویڤکرن.
٣- ب دویڤێخستن.
الترائب: کۆما (تريبة)یە کو دبیتە سینگ.
تر: ١- قەلەوبوو. ٢- ڤەدەربوو. ٣- ژێڤەبوو
و کەڤت.
ترائى: وەسا دیار بوو.
التراب: ئاخ؛ گل.
الترابط: ١- هەڤەندی؛ پەیوەندی. ٢- پەیوەندی
و بەردەوامیا وێ. ٢- پێکڤەگرێدان.
٣- د فەلسەفێ دا دبیتە: بەردەوامیا
پەیوەندیێ د ناڤبەرا دو تشتێت د هزرا مرۆڤی
دا ب ئێک ئەگەر هاتنە گرێدان.
ترابي: ١- ژ ئاخێ چێبووی. ٢- وەکی ئاخێ.
التراث: ١- میرات. ٢- کەلەپۆر.
تراجع: دپاشداچوو.
التراجع: پاشداچوون.
التراجم: کۆما (ترجمة)یە کو دبیتە ژیاننامە
یان وەرگێرانا زمانی.
التراحم: دلۆڤانی ل هەڤ کرن.

التراخوما: کولبوونا قەیتانێت چاڤا.
تراخي: سستبوو.
التراخي: سستبوون.
ترادف: کەتنە دویڤ ئێک.
الترادف: ١- سواربوونا ئێک ل پشت ئێکی. ٢- هاتنا ئێک ل دویڤ ئێکی.
تراص: باش خۆ دانە ئێک.
التراصف: ڕێزبوون.
التراض: ژێک رازیبوون.
الترافع: ١- خۆ بلند ڕاگرتن. ٢- بلند کرنا گازندێ ل سەر ئێکی بۆ دادوەری.
الترافق: هەڤڕێیی.
ترافی: پێکهاتن و هاری ئێک کرن.
التراکض: بەزین.
التراکم: ل سەر ئێک خڕبوون.
الترامواي: شەمەندەفڕا کەهرەبێ(فەرەنسی) یە.
الترانزیت: دەستویریا دەربازکرنا کەلوپەلی ژ بازێڕەکی یان عەردێ دەولەتەکێ(لاتینی) یە.
التراوح: ١- بەزینا د جهـ دا. ٢- ئەوە کو مرۆڤ پێیەکی ڕاکەت و پێیەکی دانت.
التراویح: کۆما(ترویحة)ە کو دبیتە روینشتن، پاشی بوو ناڤێ هەر جوار رکاعەتێت نڤێژا سونەتا پشتی نڤێژا عەیشا ل رەمەزانا دهێنە کرن.
الترب: ١- هەڤگور. ٢- هەڤال. ٣- ل ئێک عەمری.
ترب(بکسر الراء): ١- ئاخ پێڤەما. ٢- فەقیربوو. ٣- ب ئاخێڤەما.
ترب(بتشدید الراء): ١- بوو ئاخ. ٢- فەقیربوو. ٣- زەنگینبوو.
ترب(بسکون الراء): ل ئێک تەمەن.
التربا ء: ١- ئاخ. ٢- عەرد.
التریاس: ١- دۆرا دەرگەهی یا ژ ناڤدا پێ دادئێخن. ٢- ئەو پرتا لڤلڤۆکە ژ سورمێ تڤەنگێ یا دەرزیک تێڕا و عەردێ تیدا دهیت و دچیت دبێژنێ: (بیت التریاس).
التربة: ١- ئاخ؛ گل. ٢- گۆڕستان.
تربص: ١- ما ل هویڤیێ. ٢- خۆ ل بەر ڤەنا. ٣- حەزکر یا خراب بو وە بت.
التربص: خۆلهویڤییێگرتن.
تربع: چوارپێرکی روینشت.
تربی: ١- مەزنبوو. ٢- پەروەردەبوو.
التربیة: پەروەردە.
التربیع: ١- چارپشککرن. ٢- چارکرن.
ترتر: ١- ئاخڤتنا خۆ زێدەکر و لەز لێکر. ٢- د ئاخڤتن و لەشێ خۆ دا سستبوو.
ترتو: دگریت و بهێز دئێخت.
الترتیب: ١- ل دویڤ سیستەمەکی دانا. ٢- ڕێکئێخست.
الترتیل: ١- دانە دویڤ ئێک، کرنە ڕێز. ٢- جۆرەکێ خواندنا قورئانێ یە ل دویڤ ئێک سەلیقێ.
الترجح: ١- راستبوو. ٢- خۆ جهبوو. ٣- هات و چوو.
الترجع: ڤەگەریان، پاشزڤڕین.
الترجل: ١- پەیابوو، ژ دەواری یان تورمبێلێ هاتە خوار. ٢- ل سەر پێ چێکر گۆت.
ترجم: ژ زمانەکی وەرگێرا ئێکەدی.
الترجمان: وەرگێر.
الترجمة: وەرگێران.
ترجی: هویڤی کرن.
الترجي: هویڤیکرن.
الترجیح: ڕاستدیتن.
الترجیع: ١- ڤەگێران. ٢- ڤەزڤڕاندن.
الترح: کۆڤان؛ خەم.
الترحاب: ب خێرهاتن لێ کرن.

الترحال: کۆچکرن.
ترحل: کۆچ بوو، بارکر.
الترحل: کۆچبوون.
ترحم: ١- رەحمەت لێ کر. ٢- رەحمەت خوازتن. ٣- دل پێ سۆتن.
الترحم: دلۆڤانی لێکر.
ترحیل: ڕاکرن ژ واری، کۆچکرنا ب خورتی.
الترخص: دەستویربخوازتن.
الترخص: ١- دەستویری خوازت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ڤەگرِان ژ جەوهەرێ زانینێ بۆ سەرڤەیا زانینێ.
الترخوم: نێرێ بالندەیێ سمسیارک.
الترخیص: دەستویریا یاسایی.
الترخیم: کورتکرنا ناڤی.
تردد: ١- هات و چوو. ٢- دودلبوو.
تردس: کەڤت.
تردی: ١- کەت. ٢- هاتە خوارێ. ٣- مر.
ترز: ١- هشکبوو. ٢- مر. ٣- موکمبوو. ٤- دژواربوو. ٥- جەمدی.
ترس: ١- مەطال. ٢- قاف یان قەرقۆدەیێ کویسەلەی.
الترسال: نامەهنارتن.
الترسانة: ١- عومبار جەک و ئامویرێت شەرِی. ٢- کارکەها تورمبێلا(ترکی) یە.
ترسب: کەتە بنی، بوو گیرهە ل بنی.
ترسخ: خۆجهبوو، نەلڤبوو.
الترسل: نامەهنارتن.
الترسیم: نیگارکێشان.
ترشح: دێراند.
الترشح: دێراندن.
الترشیح: ١- هلبژارتن. ٢- دێراندن.
ترصد: خۆ ل بەر ڤەنان.
الترصد: خۆلبەرڤەنان.
ترصص: پێڤە هاتە گڤاشتن.
ترصف: بوونە رێز.
الترصیع: جەوهەر لێدان.
ترضخ: شکەست.
الترضیة: رازیکرن.
الترضیع: شیرمێژاندن.
ترط(بتشدید الراء): وەریا.
الترطب: تەڕبوون.
الترطیب: شلکرن، تەڕکرن.
ترع: تژیبوو، پڕبوو.
الترعة: ١- جۆکا ئاڤێ یە. ٢- جۆوا دەستکرد و کویرا د ناڤبەرا دو ئاڤان دا. ٣- باغ یان بیستان. ٤- دەراڤێ ئاڤێ. ٥- دەرگەهـ.
ترعرع: مەزنبوو.
الترعیب: ترساندن.
الترغیب: لبەرشرینکرن.
ترغل(القمري): قومری؛ کۆتری.
الترغلة: کۆترا کویڤی.
ترف: خۆشیبر.
الترف: خۆشی.
الترفة: ١- زەنگینی و خۆشحالی. ٢- گریکا ژ زکماک ل نیڤا لێڤا ژۆری.
ترفرف: دهژیێت.
ترفع: خۆ بلند کر.
الترفع: خۆ بلند ڕاگرتن.
ترفق: نەرمیکر.
الترفق: ب نەرمیدگەلکرن.
ترفل: ١- خۆ مەزن کر. ٢- بوو سەرۆک.
الترفیع: ١- بلندکرنا پلەیا دەستهەلاتداریێ. ٢- بلندکرن.
الترفیه: خۆشی، ڕەڤاندنا خەم و نەخۆشیا.
ترقأ: رادوەستیت(رونڈک).
ترقب: خۆ لبەرڤەنان.
ترقرق: ١- ب ساناهی هەرکی و چوو(مەبەست ئاڤە).
الترقص: لەیزتن.

الترقوة: هەستیێ ملی یێ د ناڤبەرا قۆلکا ستۆی و ملی دا.
الترقي: ١- پێشکەڤتن. ٢- بلندبوون ب پلەیا. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە خۆڤەگوهازتن ژ حالەکی بۆ حالەکی و ژ مەقامەکی بۆ مەقامەکی.
الترقية: بلندکرنا پلەیا دەستهەلاتداریێ.
الترقيح: چککرن؛ باشکرن.
الترقيص: رەقساندن.
الترقيع: پنیکرن.
الترقيق: ١- تەنککرن. ٢- سەلماندنا بابەتی ب دەلیلێ تویژاندنێ.
الترقيم: ١- ژمارەکرن. ٢- هژمار ل سەر دانان.
الترك: هێلان.
التركة: میرات.
التركيب: پێکهاتی.
التركز: ١- ل سەر راوەستاندن. ٢- هزر ل سەر تیژ کرن.
ترمس: دەمێ شەڕی خۆ بەرزەکر.
الترمس: ترمزێ ئاڤێ(یۆنانی) یە.
ترمل: بوو بیژن یان بێ ژن.
ترموستان: رێکخەرێ گەرمیێ.
الترموميتر: پیڤەرێ گەرمێ(یۆنانی) یە.
الترميم: نویژەنکرن.
ترنح: ململی.
الترنح: ململین.
ترنم: زێمارکر.
الترنم: زێمارکرن.
الترنيق: گرانیا خەوێ یا چاڤێت مرۆڤی دگرت.
الترنيمة: زێمار.
الترهات: ١- رێکێت کورت. ٢- کارێت پویچ بێ رامان.
ترهب: خۆ کرە رەبەن.
ترهل: سستبوو و شۆڕبوو.
الترهيب: ترساندن.
تروح: ١- گەنیبوو. ٢- باوشینک ل خۆ کر.
التروح: ١- بێهنڤەدان. ٢- ل نک سۆفیا بایەکێ هینە ل دلێت خودانێت راستیا ددەت و وەستیانێ ژێ رادکەت.
تروى: ١- ئاڤ ددەت. ٢- ڤەدگێرت.
التروية: ئاڤدان.
الترويج: ١- زوی بەلاڤبوون. ٢- مشەفرۆتن یان چوون.
الترويح: وەرگرتنا بێهنا تشتێ ب رەخ خۆ ڤە.
الترويد: کارێ لێگەریانا ل دویڤ تشتی.
الترويض: ئینانە بەر باری یان بەر سیاربوونێ ب رێکا مەشقکرنێ.
الترويق: ١- چێکرنا سڤاندێ بوو خانی. ٢- خەملاندن و جوانکرن.
ترويقة: تێشتا ل دەمێ لەخرنیا سپێدێ. ٢- تێشت.
الترياق: ١- دەرمانێ دژی ژەهرێ. ٢- مەی (یۆنانی) یە.
التريبة: ١- جهێ رستکێ ژ سینگی. ٢- هەستیێ سینگی. ٣- جهێ ژۆری ژ سینگی.
تريث: بێهنا خۆ فرەهـ کر، سەبر کێشا.
التريح: ١- یێ ئەعصاب دژوار. ٢- یێ دژوار.
التريك: ١- ئویشیێ باهرا پتر ژێ هاتیە خوارن. ٢- ل پشتخۆهێلاییی.
التريكة: کچا ل مالبابێ دمینت و کەس بۆ خۆ نەبەت.
التزاجر: ئێکدوڤەچغاندن. ٢- ئێکدو ژ پاشڤەبرن.
التزاحف: ١- خۆخڕاندن. ٢- لەشکەر کێشان.

التزاحم: لێک قرژین.
التزاهد: گرتنا ئاخرەتێ و بەردانا دنیایێ.
التزاهر: رۆناهیدان.
التزاوج: ١- گوهنێلکرن. ٢- کارێ سەکسیکرن.
التزاور: سەردانا ئێک.
التزاید: زێدەبوون.
التزایل: ١- ژێکجودابوون، ژێکڤەبوون. ٢- قوتبربوون.
التزبیب: کرنەمێویژ.
تزجی: پلدا.
التزجیة: پالدان.
تزحزح: ژ جهـچوو.
تزحلق: خۆ تەحساند.
التزحلق: خۆ تەحساندن.
تزخر: ١- بلندبوو. ٢- تژیبوو.
التزریق: دەرزیکدانان.
تزعزع: ژ بنچوو.
التزعزع: ژبنچوون.
تزعم: بوو سەرۆک.
التزفیر: باهلکێشان، بێهن هلکێشان.
تزقم: ژەهر خوار.
تزکی: ١- خۆ پاککر ب بعبادەتی. ٢- زکات دا.
التزکیة: ١- پاککرن. ٢- شەهدەیی ل سەر پاکیێ.
تزلج: تەحسی.
التزلج: خۆ تەحساندن.
التزلزل: لەرزین، بیڤەلەرز ڤێ کەڤت.
التزلف: دەڤخۆشی، خۆحولیکرن.
تزلق: حولسی.
تزمت: ١- خۆ گران کر. ٢- خۆ پێهڤە کرە نویسەک.
التزمل: خۆ ب تشتەکی پێچا.
التزمل: خۆپێچان.

التزمیر: بولویل لێدان.
تزندق: ژ سەرڤە باوەری ئینا و ژ بن ڤە کوفری کر.
التزهد: ١- خۆزاهدکرن. ٢- دلێ خۆ ژێ رەشکر.
تزهزق: دکەنت.
التزهید: دلرەشکرن ژ تشتی.
تزوج: ژن ئینا؛ شویکر.
التزوج: ژنئینان؛ شویکرن؛ جۆتبوون.
التزواج: جۆتبوون.
تزوی: خۆ دا کوژیەکی.
تزوی: خۆ کرە د کوژیەکی را و ژ خەلکی ڤەدەرکر، خۆ دا کوژیەکی.
التزویج: ١- جۆتکرن. ٢- دانەشوی.
التزویر: سەختەکرن، گوهۆرین.
التزین: خۆخەملاندن.
التزییت: زەیتکرن.
التزییف: گوهۆرینا تشتێ دورست ب یێ خراب.
التزیین: خەملاندن.
تسائل: پرسیارکر.
التساؤل: ١- پرسین؛ پرسیارکرن. ٢- لێکپرسین.
التسابق: د بەر ئێک راکرن.
التسارع: زێدەبوونا لەزێ.
التساعیة: نڤیژەکە ل دەمێ نەهـ رۆژێت بەری هندەک جەژنا فەلە دکەن.
التساقط: وەریان، داکەڤتن.
التسالم: ژێکئاشتبوون.
التسامح: لێکبۆرین، لێکخۆشبوون.
التساهل: نەرمی.
التساهم: پشکداریکرن.
تساهموا: ١- د ناڤبەرا خۆ دا پشک هاڤێتن. ٢- تیر د ئێک وەرکرن.
تساوی: وەکی ئێک لیهاتن.

التساهل: ١- ئاسانکرن. ٢- ل بەرئێک ئاسانکرن.
التساوق: ب دویڤ ئێک کەڤتن.
تساوق: هاتنا ئێک ل دویڤ ئێک.
التساوي: وەکهەڤی، یەکسانی.
تسبب: بوو ئەگەر.
التسبيب: ئەگەردارکرن.
التسبيح: پاک دیتنا خودێ ژ هەر کێماسیکێ.
التسبيع: ١- حەفتاکرن. ٢- حەفپشککرن.
التسبيغ: ١- بزێدەهیکرن. ٢- د عەرووزێ دا دبیتە زێدەکرنا (أ)ێ ل سەر (السبب الخفيف)ێ تەفعیلێ وەکی: زێدەکرنا وێ ل سەر (فعولن) دا ببیتە (فعولان)ن و ل سەر (فاعلاتن) دا ببیتە (فاعلاتان).
التسبيل: دانا تشتی د ڕیکا خودێ دا.
التستر: خۆ ڤەشارتن.
التسجيع: دانانا موزیک و سەروایا بۆ پەیڤ و ڕستەیێت ئاخڤتنێ.
التسجيل: تۆمارکرن.
التسجين: زیندانکرن.
التسحب: ١- نازکرن. ٢- ڕیژوبێژکرن. ٣- خۆڤەکێشان.
تسحح: مشە دارێژت و باری.
تسحر: ١- ڕابوو پاشیڤێ. ٢- پاشیڤ خوار.
التسحر: ١- ڕابوونا پاشیڤێ. ٢- پاشیڤخوارن.
التسحير: سحر لێ کرن.
التسخط: کەربگرتن.
تسخم: تەنییێ گرت.
التسخير: بندەستکرن.
التسخين: گەرمکرن.
التسدد: ڕابوون.
التسديد: ١- گرتن. ٢- ئەداکرن؛ دان.
التسديس: شەشتاکرن.
تسرب: بەربوو، بەلاڤبوو.
تسربل: کرە بەر خۆ، بۆ خۆ کرە جل.
تسرح: ٢- ئازادبوو. ٢- دەرکەڤت، ٣- دەرچوو.
تسرع: لەزکر.
التسرع: لەزکرن.
تسرول: دەرپێ ل پێ خۆ کر.
التسريح: ١- پرچبەردان. ٢- بەردان.
التسريحة: جۆرێ شەکرن و بەردانا پرچی.
التسريع: لەزکرن.
تسطح: پەحنبوو.
التسطح: پانبوون.
التسطيح: بانکرن.
التسع: نەهـ؛ ژ بۆ تشتێ مێ دهێتە گۆتن..
التسعة: نەهـ؛ بۆ تشتێ نێر دهێتە گۆتن..
تسعر: سۆت، ئاگر بەربوویێ.
تسعل: کوخی.
التسعون: نۆت.
التسعير: ١- ڤەبڕینا بهایێ تشتی. ٢- ڤەبڕینا بهایێ تشتی ژ لایێ دەولەتی ڤە ب شێوەیەکێ فەرمی.
التسعيرة: ١- بهایێ تشتی. ٢- لیستا بهایێت تشتا.
التسعيرة الجمركية: ئەو لیستەیا بهایێت تشتایە یا ل گومرکێ دهێتە ب کارئینان.
تسفل: ١- بەر ب بنی دچت، دچیتە خوار. ٢- بێ بها دبت.
التسفل: چوونا بەر بنی.
التسفيد: گوهنێل.
التسفيه: ١- بێعەقلکرن. ٢- بێعەقلدانان.
تسقط: دکەڤت.
التسقف: ب بانکەڤتن.
تسقية: ئاڤدان.
التسقيف: بانکرن.
تسقيفة: ١- کەپر. ٢- بانێ بێ دیوار.
التسقيم: نەساخکرن.

تسكع: ل دویڤ سەرێ خۆ چوو.
التسكن: ١- فەقیربوون. ٢- خۆجهبوون.
التسكين: ڕاوەستاندن، ئارامكرن.
تسلح: چەكهلگرت.
التسلخ: كەڤلكرن.
تسلسل: ل دویڤ ئێک كەڤتن، بوونە زنجیر.
التسلسل: ڕێزبون وەكی زنجیرێ.
التسلسل الإداري: سیستەمێ ئیداری یێ كارمەندی ب ڕیڤەبەری ڤە گرێددەت.
تسلط: ب سەردا زالبوو.
التسلط: خۆزالكرن.
تسلف: دەینكر.
التسلف: دەینكرن.
تسلق: هلباسكیبوو.
التسلل: دەربازبوونا ب نەپەنی ڤە.
تسلم: وەرگرت.
التسلم: وەرگرتن.
التسلی: ژ بیرا خۆ بر.
التسلي: ژبیركرن.
التسلية: خۆ ژبیرڤەبرن ب مژویلاهیەكێ.
التسليح: ب چەككرن.
التسليحة: قەرقۆدەكێ ئاسنی یە یان یێ كانەكێ دی یە ئاڤاهی ل سەر ئاڤاكرن.
تسليحة الإسمنت: ئاسنێ د چیماتۆی ڕا.
التسليخ: گوران؛ كەڤلكرن.
التسليف: ١- ب دەین دان. ٢- دانا پارەی یا بەری وەرگرتنا متای. ٣- دانا هندەكی ژ پارەیێ پێدڤی. ٤- دانا پارەی ژ بكارئیخستنا وی.
التسليم: ١- قەبیلكرنا حوكمی. ٢- ڕادەستكرن. ٣- سلاڤا ملا. ٤- دانا سلاڤا ملا.
التسمع: گوهڕاگرتن.
تسمى: خۆ ناڤكر.
تسمك: بلندبوو.

تسمم: ژەهریبوو.
تسمن: ١- قەلەبوو. ٢- بوو خودان ڕوین.
التسمن: قەلەبوون.
التسميت(التشميت): بەرسڤدانا وی كەسی یە یێ دبێهنژت كو بێژنێ (یرحمک الله).
التسمية: ناڤكرن.
التسميد: زبلكرن؛ كیمیاكرن؛ خولیكرن.
التسمير(التشمير): هنارتن.
التسمير: بزماردان.
التسميط: ١- چوار پشككرنا مالكا هەلبەستێ دگەل دانانا سەروایا بۆ هەر پشكەكێ. ٢- زرینا بەرڕەهنا ژ بەر ڕیڤەچوونێ ل نک مرۆڤێت قەلەو و ڕەهن ستویر.
التسميع: ب بەرگوهئێخستا گۆتنێ یان كریارێ ئانكو كەسەک بهێلیت یێت ل دەوروبەر بزانن كو یێ ب ڕۆژی یە یان نڤیژا شەڤێ یا كری و هەتا دویماهیێ ژ كارێت دینی و دنیایی.
التسمين: ١- قەلەوكرن. ٢- تەزاندن.
تسنم: چوو سەر پشتا حێشترێ، ئانكو ب سەر كەفت.
تسنن: ١- بوو ددانۆک. ٢- بوو یاسا.
التسنن: سوننیبوون؛ خۆكرنە سوننی.
تسنى: ١- بۆ ب ساناهی بوو. ٢- ب دەست كەڤت. ٣- دەرفەت چێبوو. ٤- ڤەبوو. ٥- خۆ لێ گرت.
التسنيم: ١- بلندكرنا تشتی ژ عەردی وەكی گۆڕی. ٢- سویلاڤەكە ل بەحەشتێ.
التسنين: ١- كرنە ددانوک. ٢- دانانا یاسا.
تسهل: ب ساناهیبوو.
التسهم: پشكپشككرن.
التسهيل(التيسير): ب ساناهیكرن.

تسور: ١- د سەر دیواری ڕا چوو. ٢- بازنکەک کرە دەستێ خۆ.
تسوس: کرمیبوو.
التسوس: کرمیبوون.
التسوق: تشت ژ سویکێ کڕین.
تسول: خوازتنکر، دەستێ خۆ ڤەگرت.
تسوية: ١- چارەکرن. ٢- ڕاستکرن. ٣- تاپۆکرن.
تسويد: ١- ڕەشکرن. ٢- ل بەر نڤێسین. ٣- کرنە سەرۆک.
التسويف: ١- پاشئێخستنا کاری. ٢- گیرۆکرنا ژڤانێ دانێ.
التسيب: بەرەلایی.
التسيير: ب ڕێڤەبرن.
التسييع: تەقنکرن.
التسييف: شیر وەشاندن.
التشائم: دیت یا کوڕە و دلێ وی شکەست.
التشابك: ١- تەڤلهەڤبوون. ٢- پێکوەرهاتن. ٣- تێکهەلبوون.
تشابه: وەک ئێک لێ هاتن.
التشاتم: جڤین ب ئێک دان، خەبەر گۆتنە ئێک.
التشاجر: ١- لێککەڤتن. ٢- د ناڤێکراچوون.
التشاحن: کینداری.
التشارب: ڤەخوارنا پێکڤە.
التشارط: مەرجانێ، شەرتانێ.
تشارك: پشکداریکر.
تشاعر: وەک هەلبەستڤان خۆ دیارکر.
تشاغب: خۆ نەقۆلەکر.
التشاغل: ١- خۆ ب شۆل ئێخست. ٢- خۆ مژویلکر.
تشاكس: شویمیکر.
التشاكل: پێکهاتن، دورستبوون.
التشاكي: گلی ل هەڤ کرن.
التشاور: برسیارا خۆ پێ کر.
التشاؤم: ڕەشبینی.
التشايع: ل دویڤ ئێک چوون.
تشبب: بیرا جەحێلینیێ کر.
تشبث: خۆ پێڤە کرە نۆژ، پێڤە ما.
التشبث: خۆ پێڤەگرتن؛ پێڤەمان.
تشبع: تێربوو.
تشبك: تێکئالزی.
التشبيب: بیرکرنا گەنجینیێ.
التشبيك: تێکرا برن.
التشبيه: ١- پێکڤەچوونا سالوخەتا. ٢- شوپاندن.
تشتت: ژێک بژالە بوون.
التشتت: ژێک بژالەبوون.
التشتيت: ژێبژالەکرن.
تشجع: جورعەت بۆ چێبوو.
التشجيع: ١- هاندان. ٢- وەرەکرن.
التشحيذ: خۆشکرنا ئامیرا.
التشحيم: گریزکرنا ئامویرا.
تشخب: بوو ڤزک.
التشخير: خڕخڕکرن.
التشخص: ١- خۆمەزنکرن. ٢- بەرجەستەبوون. ٣- خۆکەسانەکرن.
التشخيص: دیارکرنا تشتەکی ب نیشانێت وی.
تشخيص الموت: دیارکرنا ئێشێ ب نیشانێت وی.
التشخيص الروائي: زارڤەکرن؛ ئەکتەرکاری؛ تەمسیلی.
تشدخ: سەرێ وی شکەست.
تشدد: شدیا، ب هێزکەڤت.
التشدد: توندی.
تشدق: دەڤێ خۆ ڤەکر و ئاخڤت و پێڤە چوو بێی شەرم.
التشديد: شداندن، زێدەکرنا توندیێ.
تشذر: هویرهویربوو.

التشذیب: کەزاختن.
تشرب: ڤەخوار.
التشرب: ڤەخوارن.
تشرد: دەربەدەربوو.
التشرد: دەربەدەربوون.
التشرط: مەرجدانان.
تشرف(بتشدید الراء): بلندی ب دەستڤە ئینا.
تشرف: مەزنبوو.
التشرق: خۆدانا تاڤێ.
التشریج: دروارا سست.
التشریح(علم): زانستێ پارچەکرنا کەلەخی ژ بۆ سەحکرنا ناڤەرۆکا وی و رەنگ و فۆرمێت ئەنداما.
التشریح: ١- ژێک ژێک کرنا مری ژ بوو خواندنێ یان دیارکرنا ئەگەرێت مرنێ. ٢- ڤەکرنا سینکی و فرەهکرنا وی دا تشتێ پێدڤی وەرگرت.
التشرید: دەربەدەرکرن.
التشریط: بکارئینانا نشتەرێ.
التشریع: شریعەت دانان، یاسا دانان.
التشریفات: ئەو رێورەسمن یێت ل پێشوازیا و ئاهەنگا دهێنە ب کارئینان.
التشریق: ١- قەدقەدکرنا گوشتی. ٢- هەرسێ رۆژێت پشتی رۆژا دانا قوربانا ل حەجێ. ٣- بەرێ خۆ دان یان چوونا بەر ب رۆژهەلاتی.
التشریک: پشکدارکرن.
التشریم: شەقکرن.
التشرین: چری؛ ناڤێ دو مەهێت پائیزێ یە چریا ئێکێ و یا دووێ.
التشطیر: کەرکرن؛ شەقکرن؛ پارچەکرن.
تشطیف: ١- ئاڤلێکرن. ٢- ڕاکرنا بەزی ژ ناڤ هناڤا، یان ژ جهێت دی.
تشطی: بژکی؛ پەقی و بوو پرچک.

تشعب: تا ژێ چوون؛ بەلاڤبوو.
التشعب: تاژێچوون.
تشعث: ١- بەلاڤەبوو. ٢- ڨژاڤژبوو (پرچ).
التشعث: ١- بەلاڤەبوون؛ بژالەبوون. ٢- ڨژاڤژبوون.
تشعشع: رۆناهی ژێ چوو.
التشعشع: رۆناهیژێچوون.
تشعع: ١- بەلاڤبوو. ٢- رۆناهی دا.
التشعیب: تاژێبرن:
التشعیث: د عەرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا ئێکێ ژ هەردو پیتێت(متحرک)ێت (وتد)ێ (فاعلاتن) دا ببیتە (مفعولن).
تشفی: دلێ وی هینبوو.
تشفع: مەهدەرکر.
التشفیع: مەهدەرکرن.
تشقق: شقشقەبوو.
تشقلب: ١- ڤەزڤڕی. ٢- قولپی، سەروبن بوو.
التشقیف: کەلاشتنا دارا.
التشقیق: شەقشەقکرن.
تشکر: سوپاسیکرن.
تشکک: گومانبرن.
التشکک: شکبرن.
تشکل: دامەزراند، دانا، پێکئینا.
التشکیک: گومانبرن.
التشکیل: پێکئینان.
التشکیلة: ١- کۆما لەشکەری یا سیستەمکری. ٢- ئەو خەملا گولایە یا ژنک ل سەرێ خۆ دکەت. ٣- گوهۆڕینێت د ناڤبەرا کارمەندا دا دهێنە کرن وەک دامەزراندن و بلندکرنا پلەیان.
تشکیلي: شێوەکاری.
تشلشل: ١- بەلاڤبوو. ٢- دلۆپ ژێ کەتن.
التشلیح: رویسکرن؛ جل ژ بەر کرن.
تشمت: کەیفا وی پێ هات.

تشمر: ١- هچکێت خۆ هلدان. ٢- خۆ کارخۆش کر. ٣- بلەز ڕابوری. ٣- چنی. ٤- تێکبر. ٥- نەڤیا، حەژێ نە کر. ٦- خۆ ب هێز ئێخست.

تشمس: خۆ دا حەتاڤا رۆژێ؛ روینشتە بەر تاڤێ.

التشمس: خۆداناحەتاڤێ.

تشمع: ١- بوو شەما. ٢- یاریکر. ٣- ئاڤ ژ خۆ بەردان، کو ئێشەکا مێلاکێ یە.

تشمم: بێهنکرنا بدلێ خۆ.

التشمیت: بێژیە کەسەکی دەمێ دبێهنژت: (یرحمک الله).

التشمیر: ١- هچک هلدان، خۆ کارخۆشکرن. ٢- چوونا ب لەز. ٣- تێک برن. ٤- نەشیان. ٥- خۆ ب هێزکرن.

التشمیع: ١- بوونە شەما. ٢- یاری کرن، ٣- ئاڤ ژخۆبەردان.

التشمیم: بێهنکرن.

التشنج: فرک؛ ئێکچوونا زەڤلەکا ئەندامی.

تشنج: فرکێ گرت.

التشنیع: مەزنکرنا شۆلێ.

تشهی: دلێ خۆ برێ.

تشهد: ١- شەهدەدا. ٢- تەحیات ل سەر نڤێژێ خواند.

التشهد: ١- شەهدەدان؛ گۆتنا: (أشهد أن لا آله إلا الله وأشهد أن محمدا رسول الله). ٢- تەحیات خواندن.

تشهی: ١- دلێ خۆ برێ. ٢- دلێ وی چوویێ.

التشهیر: هەتکبرن و بەلاڤکرنا قبحەتێ.

تشور: شەرمزاربوو.

تشوش: شۆل ل بەر ئالزی؛ شاشبوو.

التشوش: لێکئالزین.

تشوف: خۆ خەملاند.

تشوق: خەربیبوو؛ خەربیا خۆ دیارکر.

التشوق: خەربیبوون.

تشوه: ١- کرێتبوو. ٢- شکلێ وی تێکچوو و هاتە گوهۆڕین.

تشوه: شێویا؛ شکلێ وی تێکچوو.

التشویش: ١- تێکدان وتێکچوون و ئالۆزبوون. ٢- شەپرزەکرن؛ ل بەر بەرزەکرن.

التشویف: خۆ خەملاندن.

التشویق: ل بەرشرینکرن.

التشویه: شێواندن، شکل تێکچوون.

تشیخ(بتشدید الیاء): ١- بوو شێخ. ٢- پیربوو.

التشیخ: پیربوون.

تشیط: سۆت.

تشیطن: ١- پشتەڕێبوو. ٢- کریارێت شەیتانی کرن.

التشیطن: ١- کرنا کریارێت شەیتانی. ٢- پشتەڕێبوو.

تشیع: ١- بوو شیعە. ٢- ل دویڤچوو.

التشیع: ١- شیعەبوون. ٢- ل دویڤچوون.

التشیید: ١- ئاڤاکرن. ٢- ئاڤاکرن ب کسلێ.

التشییع: ب دویڤکەڤتن.

تصابي: ١- حەنەک کرن، ٢- خۆ بچویککر.

التصابي: ١- حەنەککرن، ٢- خۆ بچویککرن.

تصاحب: هەڤالەک بۆ خۆ گرت.

التصاحب: هەڤالینیائێککرن.

التصاخب: قەرەبالغکرن.

تصادر: دەست دانا سەر.

التصادف: تێکتشقلین.

تصادق: ١- ڕاستی دگەل ب کارئینا. ٢- هەڤالینیکر.

التصادق: ١- هەڤالینیکرن. ٢- ڕاستی دگەل ئێککرن.
التصادم: ١- لێک دا. ٢- پێک دادا و کرە شەڕ.
تصادما: خۆ لێکدان.
تصارخ: قیژی ڕاهێلا.
تصارع: خۆلێکدانک کر.
تصارم: پشتا خۆ دا و سلبوو.
التصاریف: رویدان و کریارێت زەمانی.
تصاغرأ: ترسیا و دەست داهێلان و خۆ چەماند.
تصاعب: ب زەحمەت کەڤت.
تصاعد: بلندبوو.
التصاعد: بلندبوون.
التصاعدي: یێ بەر ب سلال دچیت.
تصاعر: ڕوییێ خۆ وەرگێڕا وەک خۆ مەزن کرن.
تصاغر: خۆ بژویککر.
التصاغر: خۆبچویککرن.
تصافح: چوو دەستی.
التصافح: چوونا دەستێت ئێک.
تصافع: لێک ڕاوەستان ب شەقا.
تصافن: هزرا خۆ تێدا کرن.
تصالح: خۆئاشکر.
التصالح: ئاشبوون.
التصانیف: کۆما (تصنیف)ە کو دبیتە ئەو پەرتووکا هاتیە دانان و تەرتیبکرن ل دۆر زانستەکی.
تصاهل: لێک حیڕین.
التصاهل: لێکخوڕین.
التصاول: هێرشلێککرن.
تصبی: خۆ کرە زارۆک.
تصبب: ڕژیا.
التصبب: ڕژیان.
تصبر: سەبر کێشا.
التصبر: سەبرکێشان.
التصبیح: سلاڤ لێ کرنا سپێدێ.
تصحف: پەرپەر خواند.
التصحف: پەرپەرخواندن.
التصحیح: ڕاستڤەکرن.
التصحیف: شاشیا د نڤیسینێ دا.
تصدأ: ژەنگیبوو.
تصدر: چوو سینگی، چوو سەرێ دیوانێ.
التصدر: چوونا سینگی.
تصدع: ١- تیکبوو. ٢- بژالەبوو (مەبەست خەلکە).
التصدع: ١- پەق پەق بوو، تیکبوون، ٢- پژالەبوون.
تصدق: صەدەقەک دا، خێرەک دا.
التصدق: خێرکرن؛ سەدەقەکرن.
تصدی: ١- بەرهنگاربوو؛ بەرسینگ لێ گرتن. ٢- سەرێ خۆ لێ بلندکر.
التصدي: بەرسینگگرتن.
التصدیة: چەپلە؛ دەستقوتان.
التصدیر: ١- هنارتنا تشتی وەک فرۆتن بۆ دەرڤەی وەلاتی. ٢- قاویشا کورتا یا دکەڤیتە سینگێ دەواری.
تصدیع: تیککرن.
التصدیق: ١- باوریێکرن. ٢- قەبیل کرن.
التصرف: جارەکرنا کارەکی.
التصرم: قەتکرن.
التصریة: نەدۆتنا کەوالێ هەتا گوهانێت وێ تژی شیر بین.
التصریح: ١- دیارکرن و ئاشکراکرن. ٢- ئاخڤتن یان بریارا ئاشکرا یا بێ ڤەشارتن.
التصرید: ڤەخوارنا ئاڤێ بێی تێرڤەخارن.
التصریع: سەرواکرنا نیڤمالکا ئێکێ ژ مالکا شعری.

التصريف: ١- مەزاختن. ٢- فرۆتن. ٣- ئینان و برن. ٤- دەرئێخستن.
تصعب: ب زەحمەت کەت.
تصعد: ب سەرکەڤت.
تصعلک: فەقیربوو.
التصعيد: ١- بلندکرن. ٢- پێشئێخستن. ٣- سەرئێخستن.
التصغير: بچویکرن.
تصفح: بەرێ خۆ دا بەرپەرێت وێ ئانکو یێت دەفتەرێ یان یێت پەرتووکێ.
تصفر: ١- زەردبیت. ٢- ڤالادبیت. ٣- نەساخ دبیت.
التصفية: ١- زەلالکرن. ٢- نەهێلان، تیرۆرکرن.
التصفير: ١- فویتک ڤەدان. ٢- ڤالا کرن. ٣- ژمارە کرنە صفر.
التصفيق: ١- چەپلە؛ دەستقوتان. ٣- ڤەگوهازتنا تشتی ژ ئامانەکی بۆ ئامانەکێ دی.
تصلب: رەقبوو.
التصلب: رەقبوون، قایمبوون.
تصلى: ١- ئێشانا وێ دیت. ٢- خۆ گەرم کر.
التصليب: هلاویستنا پشتی کوشتنێ.
التصلية: ١- بژارتن. ٢- سۆتن.
التصليح: چێکرن.
التصميت: بێ دەنگ کرن.
التصميم: ١- دیزاین. ٢- ئنیەتا کرنێ.
التصميم: ١- نەخشەکێشان. ٢- کرنە دلی خۆ کو بکەت.
التصنع: خۆ وەسا دیارکر کو وی یا کری.
التصنيع: چێکرن.
التصنيف: ١- خانەکرنا تشتی هەر ئێک ل دویڤ جۆرێ وی. ٢- دانانا پەرتووکا.
تصور: هزرکر.
التصورية: ئەو رێبازا فەلسەفی یە یا کو دبێژت: هەبوونا (الكليات) کو دبنە: نفش و جۆر و ڤەدەری و تایبەتی و نیشادانا گشتی یا تشتا تنێ د هزرێ دا هەیە.
التصوف: صوفیاتی؛ رێبازەکا باطنی یە، دبێژن مە رێکا خۆ یا عبادەتی ب باطنی ژ پێغەمبەری وەرگرتی؛ دنیایێ بەرددەن و ب ئێک جاری بەرێ خۆ ددنە ئاخرەتێ، و دبێژن: علمێ مە (علم الطريق، علم الحقيقة، علم الخرق، علم الباطن)ە و علمێ مەلا ئانکو یێ عامیا(علم الشريعة، علم الظاهر، علم الورق)ە، جەند جۆر ژێ هەنە (التصوف الإجتماعي) و(التصوف السياسي).
تصوف: بوو صۆفی.
التصوف: سۆفیاتی.
التصون: خۆپارێزتن.
التصويب: راستڤەکرن، دورستکرن.
التصوير: ١- وینەکرن. ٢- پەیکەر.
التصويرة: پەیکەر.
التصوينة: دیوارێ ل دۆر خانی.
تصيح(بتشديد الياء): سەرێ بەلگێت وێ هشکبوو(دار و گیانە).
تصيد: نێچیرکر.
تضاءل: ١- کێمبوو. ٢- لاوازبوو.
التضاؤل: کیمبوون.
تضاحک: ب بەردەوامی کەنی.
التضاحک: پێکڤە کەنین.
التضاد: هەڤدژی.
تضارب: نەوەک ئێک بەلاڤبوون.
التضارب: نەوەکیەکی.
التضارس: لێککەڤتن، لێکدان.
التضاريس: ١- تشتێ ژ عەردی وەکی ددانۆکا بلند بووی. ٢- فۆرمێ روویێ عەردی کو پێکهاتیە ژ چیا و گر و رووبار و ئاڤ و نهال و دەشتا.
تضاعف: دوجارکی لێ هات.
التضاغن: کین ژئێکهلگرتن.

التضافر: پشتەڤانیکرن دگەل ئێک.
تضافرا: پشتەڤانیا ئێک کرن.
التضاعیف: دوجارکییێت تشتی.
التضاغن: کینژێکرِاکرن.
تضام: ١- خۆ دانە د گەل ئێک. ٢- ل سەر ئێک خرِڤەبوو.
التضامن: ١- هەڤکاری. ٢- هەڤگرتن.
تضاهی: بەرانبەری وێ یە.
التضایف: ١- مێهڤانکرنا ئێکدو. ٢- پەیوەندیا د ناڤبەرا دو تشتا دا کو ب ئەگەرەکا هەڤپشک بیت وەکی بابینییێ و کورینییێ.
التضایق: ١- تەنگاڤبوون. ٢- بەرتەنگبوون.
تضایق: تەنگاڤبوو.
تضجر: بێزاربوو.
التضجر: بێزاربوون.
تضجع: ١- رازا، پالدا. ٢- تەمبلی کر.
التضجیع: قوسیریکرن.
تضحضح: تەنکبوو.
تضحک: پێ کەنی.
التضحیة: خۆگۆریکرن.
التضخم: ١- زێدەگەلەکیا قەبارەی یان ژمارەیا تشتی. ٢- مەزنبوون. ٣- زێدەیا نە ل قامێ یا کارمەندا. ٤- مەزنبوونا ئەندامەکێ دلی ژ ئەگەرەکێ وەکی (تضخم القلب).
التضخم الإقتصادي: بلندبوونا بهایێ تشتی ژ بەر تێکچوونا بالانسی د ناڤبەرا شیانێت کرینێ و کێمی یا متا و خزمەتا.
التضخم النقدي: زێدەبوونا پارەی و تشتێ کرین پێ دهێتە کرن ژ پێدڤییێت خەلکی.
تضرج: ١- پێ تەربوو. ٢- پێدارژت.
تضرر: زیان گەهەشتێ.
التضرر: زیانڤێکەڤتن.
تضرس: کوهبوو.

تضرع(بتشدید الراء): دوعاکر.
التضرع: دوعاکرن.
تضرم: ١- هلبوو. ٢- ژ کەربا فیربا.
التضرم: ١- هلبوون. ٢- فیربانا ژ کەربا.
التضریس: ١- چێکرنا ددانۆکا د تشتی دا. ٢- کوهکرن. ٣- یێ شەرِ و جەنگا کری یە خودان سەربۆر.
تضطعف: دهێتە ب کار ئینان.
تضعضع: ١- شکەست و رەزیلبوو. ٢- هەرِفی و کەتە خوارێ. ٣- رەزیلبوو. ٤- لەغەر و لاوازبوو ژ ئێشێ.
تضعف: لاوازبوو.
التضعیف: ١- دوجارکرنا هژمارێ یان یا سەنگێ، ٢- لاوازکرن.
التضفیر: ڤەهوینان.
تضلع(بتشدید اللام): ١- خوار هەتا تەنشتێت خۆ راستکرین. ٢- بهێزکەڤت.
التضلیل: ١- بەرزەکرن. ٢- د سەر رێدا برن.
تضم: ڤەدگریت.
تضمخ: د خۆ ڤەدا(مەبەست هەر تشتەکە).
تضمن: دابین دکەت.
التضمید: دەرمانکرن.
التضمیر: لاوازکرن کو دەمێ وێ چل رۆژێت مەشقێ و پارێزێ نە.
التضمین: ئەوە کو هەلبەستڤانەک مالکەکێ یان چەند مالکەکا بێ گوهۆرین و کێماسی ژ هەلبەستەکا هەلبەستڤانەکێ دی بدەتە د گەل هەلبەستەکا خۆ.
تضوأ: ما ل بەر تاریێ دا مرۆڤێت ل بەر رۆناهیا ئاگری ببینت.
التضور: نەحوهان و هەلگێران ژ برسێ یان دربی.
تضور: نەحەوها.
تضوع: لڤی و بێهنا وی بەلاڤبوو.

التضييع: ١- بەرزەکرن. ٢- بەلاڤکرنا بێهنێ.
التضييق: تەنگکرن، بەرتەنککرن.
التطابق: ١- وەکهەڤی. ٢- رێککەڤتن.
تطابق: کەتنە ئێک.
تطارد: هژیا؛ لەرزی.
تطاردا: ڕاهێلانە ئێک.
تطارش: خۆ ژ قەستا کەڕکر.
التطارش: خۆ کەڕ کرن.
تطاطأ: ١- چەمیا. ٢- خۆ چەماند.
تطاعم: ١- دگەل خوار. ٢- نکلێ خۆ کرە د ناڤ نکلێ یا مێ ڕا(مەبەست کۆترن).
تطاعن: ئێکدو بریندار کرن.
تطاعنا: ئێکدو دانە بەر چەکێ برەک.
تطاغى: ژ تخوببی دەرکەفت.
التطاغي: ژ تخوببی دەرکەفتن.
تطال: ڤەدگریت.
تطامن: نزمبوو.
التطامن: نزمبوون.
التطانز: یاری ب ئێکدو کرن.
تطاول: ١- خۆ بلند کر دا سەح بکەتە دویرتر. ٢- درێژاهیا خۆ دیارکر. ٣- زێدەگاڤیێ لێ کر.
التطاول: ١- زێدەگاڤیکرن. ٢- دیارکرنا درێژاهیێ. ٣- خۆبلندکرن.
التطاير: ١- پەشین. ٢- بەلاڤبوون. ٣- درێژبوون.
تطاير: فڕی و بلندبوو.
تطبب: خۆ دەرمان کر.
التطبع: ئەو سخلەتە تێ مرۆڤ ژ ژینگەهـ دەوروبەرێت خۆ وەردگرت.
تطبع: ١- خۆ دگەل گونجاند. ٢- تویعەتێ وان گرت.
تطبق: کەفتە سەر.
التطبيب: دەرمانکرن.
التطبيق: ١- کارکرن ژ بۆ ڕاکیشانا وی کەسی خودانی دڤێت بینیتە لایێ خۆ. ٢- مەشقا قوتابیێ سالا دویماهیێ یێ خانەیا مامۆستایا ل قوتابخانەیەکا دەستنیشانکری. ٣- ب جهێینان.
تطرب: دلێ وێ خرابوو ژ بەر ئاوازێ.
التطرب: دلخرابوون.
تطرف(بتشديد الراء): ١- بوو لایەک ژ تشتی. ٢- خۆ دا لایەکی.
التطرف: توندڕۆیی، ژ ڕێ دەرکەفتن.
تطرق: ڕێیا وی گرت، چوویێ.
التطرق: ڕێگرتن.
التطريب: زەوقخۆشکرن؛ دلخرابکرن.
التطرية: پەسنەکرن.
التطريد: دەرکرن.
تطعم(بتشديد الطاء): تامکرێ.
التطعيم: ١- خوارندان. ٢- پەترۆمەکرن.
تطفل(بتشديد الفاء): چۆ سەر زادی بێی کو بهێتە داخوازکرن.
التطفل: گورگەهی.
التطفيف: کێمکرنا کێشا ترازیێ هەمبەر عیارێ بهایێ وی هاتیە وەرگرتن.
تطلب: خوازت، پێویستبوو.
التطلب: داخوازا ل دویڤ داخوازێ.
تطلع(بتشديداللام): ١- بەرێ خۆ دایێ. ٢- بۆ خۆ کرە هویڤی.
تطلع: بەرێ خۆ دا، تەماشەکر.
التطليق: ١- بەردان. ٢- ئازادکرن. ٣- هنارتن.
تطمس: بوو شوینوار و ژناڤچوو.
تطمع: تەماعیکر.
تطهر: خۆ تافیرکر؛ خۆ شویشت؛ سەرێ خۆ شویشت.
التطهر: ١- خۆتافیرکرن. ٢- خۆ شویشتن. ٣- بالاڤکرن. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە تافیرکرنا لەشی ژ پیساتیا و دلی ژ هزرێت خراب.

التطهیر: ١- سەرشویشتن. ٢- تافیرکرن. ٣- پاقژکرن. ٤- سونەتکرن. ٥- د سیاسەتێ دا دبیتە: نەهێلانا گەندەلیێ ب رێکا نەهێلانا ئەگەرێت وێ و گەندەلیکارا.

التطور: ١- پێشکەڤتن. ٢- گوهۆرین ژ کاودانەکی بۆ کاودانەکێ دی.

التطوریة: رێبازەکا فەلسەفی یە باوەریێ ب پێشکەڤتنا د جانەوەرا دا دئینت ناڤدارێت وێ (لامار) و (داروین)ن.

التطوع: ١- ژخۆرایی. ٢- ژخۆرایێ گوهداری کر.

تطوع: ژخۆرایی کار کر.

تطوف: ل دۆر زڤری.

التطویر: ١- پێشکەڤتن. ٢- گوهۆرین. ٣- پێشئێخستن.

التطویف: ب سەر ئاڤێ کەڤتن.

التطویق: ل دۆر زڤرین.

التطویل: درێژکرن.

تطیب(بتشدید الیاء): خۆ بێهنخۆشکر ب کەرەستەکێ بێهندار.

التطیب: خۆبێهنخۆشکرن.

تطیر(بتشدید الیاء): رشبینبوو.

التطیر(بتشدید الیاء): رەشبینی.

تطین(بتشدید الیاء): ١- تەقن ما پێڤە. ٢- تەقن ب خۆ رادا.

التطییب: ١- گولاڤ ل خۆ کرن، خۆشکرن.

التطییر: فراندن.

التطیین: تەقنکرن.

تظاءبا: هەر ئیک بۆ هەڤلنگێ یێ دی.

تظاءما: دشێت ئێکدو مەهرکرن.

تظافر: پشتگرتنا ئێک، ب سەرئێخستنا ئێک.

تظالم: خۆ دیار کرن کو زۆرداریا لێ بووی.

التظالم: خۆ دیارکرن ب زۆرداریلێکرنێ.

تظاهر: ١- خۆ نیشا دا، ٢- خۆ دیار کر.

التظاهر: ١- پشتەڤانیا ئێککرن. ٢- خۆنیشاندان (کار). ٣- ل خۆدیارکرنا تشتەکی وەکی خەمێ یان کەیفێ. ٤- دیارکرنا یا د دلی دا.

التظاهرة: خۆنیشاندان.

تظرف: ١- خۆ جوان و عاقلکر. ٢- ناڤچاڤێت خۆ ڤەکرن.

تظلل: خۆ دا بن سیبەرا وێ.

تظلم: ١- زۆرداریا ل سەر خۆ دیار کر. ٢- گازندە ژ زۆرداریا لێ هاتیە کرن کر.

التظلیل: سیبەرکرن.

تظما: صەبر ل سەر تیهنیبوونا خۆ کێشا.

تظنی: گۆمان بر.

التظنی: گۆمان برن.

تظنن: گۆمان برن.

تعاتب: گازندە ژێک کرن.

التعاجیب: عەجیبی.

التعاتب: گازندەژێککرن.

تعادل: وەک ئێک لێ هات.

التعادل: وەکهەڤی.

تعادی: بوونە دوژمنێت ئێک.

التعادي: دوژمنداری.

التعاذل: فەسادی لێک کرن.

تعاذل: گازندە ژ ئێک کرن.

تعارج: خۆ لەنگ کر.

التعارج: خۆلەنگکرن.

التعارض: بەرهنگاربوون.

التعارف: ئێکنیاسین.

التعارک: لێککەڤتن.

تعارکا: ب شەرچوون.

تعازل: خۆ ژێک ڤەدەرکرن.

التعاسة: هەژاری، خولیسەری.

تعاسر: ل بەر ب زەحمەت کەت.

التعاسر: لێکزەحمەتئێخستن.

تعاش: خاڤلبوو.

التعاشر: دگەلێکبارتن.
التعاشق: لێکعاشقبوون.
تعاشی: ١- خۆ خافلکر. ٢- خۆ شەڤکویرکر.
التعاشیب: پنییێت گیای یێت ژێک بژالە.
تعاضا: لەق ل ئێک دان.
التعاضد: هاریئێککرن.
تعاطف: دل پێ سۆت.
التعاطف: دلۆڤانی پێکبرن.
تعاطی: ١- مەی ڤەخوار. ٢- داخوازا وەرگرتنێ کر.٣- خۆ هاڤێتێ. ٤- رابوو سەر تبلێت خۆ و دەستێت خۆ درێژکرن. ٥- پتر بەخشی. ٦- خۆ کرە شێر ئانکو خۆمێرخاسکر.
التعاطي: ١- مەی ڤەخوارن. ٢- خوازتن. ٣- خۆ هاڤێتنا تشتەکی. ٤- رابوونا سەر تبلا د گەل درێژکرنا دەستا. ٥- دانا زێدە. ٦- خۆمێرخاسکرن.
التعاظل: کەتنە سەري دا بقوتن.
تعاظم: مەزنبوو.
التعاظم: مەزنبوون.
تعافی: ساخبوو.
التعافي: ساخبوون.
التعاقب: ١- گەهگەهانێ؛ جارجارانێ. ٢- ئێک ددویڤ ئیکی را. ٣- دویڤچوون. ٤- د زانستێ زیندیوەران دا دبیتە: وەرابون و مەزنبوونا ئەندامێت گیایەکی ژ بنی هەتا سەری یان ژ سەری هەتا بنی.
التعاقد: گرێبەستن.
تعاقل: ١- خۆ ب عاقل ئێخست. ٢- وەسا خۆ دیار کر کو یێ ب عاقله.
التعاقل: خۆبعاقلئێخستن.
تعاکس: لێکڤاژیبوو.
التعاکس: لێکڤاژیبوون.
تعال: وەرە(زەلام).
تعالی: بلندبوو.
تعالي: وەرە(ژنک).
التعالي: خۆبلندکرن.
تعالج: جارەسەریا خۆ کر.
تعالم: زانی.
تعالی: ژ هەر تشتەکی بلندتر لێ هات.
تعالیل الصبي: چچکێ دایکا بچویکی.
تعامس: خۆ پێ نەئینادەر.
التعامل: سەرەدەری.
تعامی: خۆ کۆرە کر.
التعامي: خۆکۆرەکرن.
تعاند: کەتە رکێ.
التعاند: رکگرتن.
تعانق: دەست دستۆی وەراند.
التعانق: دەستستۆوەراندن.
تعاهد: پەیمان بەست.
التعاهد: پەیمانبەستن.
تعاور: ژ هەمی لایا ڤە لێدا.
تعاون: ١- هاریکاری کر. ٢- هاریکاریا ئێک کرن.
التعاون: هاریکاری.
التعاونیة: ئەو عومبارە یا هەمی جۆرێت خوارن و ڤەخوارن و جلکا تێدا یا کو هندەک رێکخراوێت تایبەتی بۆ ئەندامێت خۆ دانای دا ب بهایەکێ گەنجای بدەنێ وەک هاریکاری (کوبراتیف).
تعاوی: رەوینە ئێک.
التعایش: ب پێکڤەژیان؛ ژیانا هەڤپشکا د ناڤبەر جوین و ئایین و مللەت و نژیدێت دژێک جودا.
التعایش السلمي: بێکڤەژیانا ب ئاشتی.
تعب: وەستیا.
التعب: وەستیان، زەحمەت.

التعبئــــة: ١- داگـــرتن. ٢- ئامــــادەكرن. ٣- بەرهــەڤكرنا هــەمی هێــز و شــیانێت دەولـەتێ ژ لەشكەر و چەک و ئابۆرا ژ بۆ شەرِی.

تعبد(بتشـديد البـاء): ١- خـۆ ڤـەدەركر ژ بـۆ عبــــادەتی. ٢- بـــۆ خــــۆ كۆلەيـــەک ب دەستئێخست. ٣- عبادەتكر.

التعبد: ١- عبادەتكرن، ٢- خۆ ڤەدەركرن بۆ عبادەتی.

تعبس: ناڤچاڤێت خۆ كرنە گرێ.

التعبيـــــد: ١- شــــكاندن و رەزیلكـــــرن. ٢- كۆلـەكرن؛ بندەسـتكرن ژ بـۆ كـۆلاتیێ. ٣- چێكرن و ڤێركرنا رێكا.

التعبيــر: ١- دەربــرِین؛ دیاركرنــا یـــا دلــێ مرۆڤــی ب هەر رەنگەكــی. ٢- شرۆڤەكرن.

التعتام: مرۆڤی تورتری.

التعتيق: كەڤنكرن.

التعتيم: ١- تاریكرن. ٢- ل بەر بەرزە كرن.

تعثر(بتشديد الثاء): هلنگڤت.

التعثر: هلنگڤتن.

التعجب: حێبەتگرتن.

تعجب: حێبەتیبوو.

تعجـرف: ١- خـۆ مـەزن كـر. ٢- نـە ژ كەسـێ دترســـیا و نــــە ژ كەســـێ شـــەرم كـــر. ٣- ئاخڤتنـــێ كرێــت كـر. ٤- كریارا خراب كر.

التعجـرف: ١- خۆمـەزنكرن. ٢- كرنا ئاخڤتنا پـــــویچ. ٣- كرنــــا كــــارێ خــــراب. ٤- رویقائیمی.

تعجز: وەسا دیار كر كو نەشێت چو بكەت.

التعجز: خۆ بێ شیان دیار كرن.

تعجل: لەزكر.

تعجن: بوو هەڤیر.

التعجيب: حێبەتیكرن.

العجيز: بێشیانكرن.

التعجيل: لەزكرن.

التعجيم: خالداركرن(پیت).

التعداء: بەزا گەلەک زۆر.

التعداد: ١- ئامار. ٢- هژمارتن.

تعدد: بوونە ئێک و دو و سێ.

التعدد: زێدەبوونا هژمارێ.

تعدى: ١- زۆرداریكر. ٢- ژ تخوبیی دەرباس بوو.

التعديد: زێدەكرن.

التعـديل: ١- راسـتكرن. ٢- گوهۆرینا تشـتی بێــی كــو جەوهــەر و سرۆشــتێ وی بهێنــە گوهۆرین.

تعديل القانون أو الدستور: گوهۆرینا وی ب رێكا دەستەلاتا یاسایی.

التعديل الوزاري: گوهۆرینا هندەک وەزیرا بێی دەستژكاریبەردانا وان.

التعدين: زانسـت و كـارێ دەرئێخسـتنا كانـا ژ بن عەردی و پاقژكرن و چێكرنا وان.

تعــذب: ١- رەشــوریش ب ســەریدا هــاتن. ٢- ئیش و ژان دیتن.

تعــــــذر: ١- ل بــــەر بزەحمــــەت كــــەت. ٢- هێجــــەت گــــرتن. ٣- ئاســــێبوو. ٤- بزەحمەت كەت.

التعذر: بزەحمەتكەتن.

تعذل(بتشديد الذال): گازندە ژ خۆ كرن.

التعذيب: ئشكەنجەدان.

التعذير: ڤوسیریكرن.

تعرب(بتشديد الراء): خۆ كرە عەرەب.

التعرب: عەرەببوون.

تعرج: خواری و نزمی كەتێ.

تعــرض(بتشديد الــراء): ١- بــەرهنگاربوو. ٢- كەتەبـەر. ٣- تووشبوو.

التعرض: بەرهنگاربوون.

تعرف(بتشدید الراء): سەحکرێ هەتا نیاسی.
التعرف: نیاسین.
التعرفة(التعریفة): ١- لیستا باجێت پێدڤی ب دانێ. ٢- لیستا بهایێت تشتی.
تعرق(بتشدید الراء): ١- رهێت خۆ د ئاخێ دا برن. ٢- خوهێ دا.
التعرق: ١- خوهـ دان. ٢- رهـ د عەردی دا برن.
تعرقل: ب زەحمەت کەت؛ ئاستەنگ کەتنە د رێ دا.
التعرقل: ب ئاستەنگ کەڤتن.
تعری(بتشدید الراء): خۆ رویسکر.
التعریب: عەرەبکرن.
التعریة: ١- ژێخوارن. ٢- پویتیبوون.
التعریج: خۆجهبوون ل جهەکی.
التعریس: ١- بێهنڤەکرنا کورتا کاروانیا ل دویماهیا شەڤێ. ٢- داوەت.
التعریض: ١- نەپەنیکرن. ٢- فرەهکرن.
التعریف: ١- دانەنیاسین. ٢- ناساندن. ٣- راەستیان ل چیایێ عەرەفێ. ٤- پێناس.
التعریفة: ١- لیستا بهایێ تشتا. ٢- لیستا باجێت تشتا. ٣- بهایێ تشتا یێ د لستێ دا.
التعریق: ١- خوهدان. ٢- رەسەنکرن.
التعریک: ١- تەمبیکرن. ٢- قونجریکلێدان.
تعزز: ١- موکمبوو. ٢- بهێزکەڤت. ٣- بزەحمەت کەڤت.
تعزم: کره دلێ خۆ.
التعزم: ئنیەتکرن.
تعزی(بتشدتد الزاء): سەبر ل سەر کێشا.
التعزی: بەهی دانان.
التعزیة: بەهیداری.
التعزیر: ١- مەزنکرن و برێزکرن. ٢- سزایێ شەرعی یە لێ تنێ پاشڤەبرنا گونەهباری یە.
تعس: خولسەربوو.
التعس: خولیسەر.
تعسر: ب زەحمەت کەت.
التعسر: بزەخمەتکەتن.
تعسعس: بێهنکر.
التعسعس: بێهنکرن.
التعسف: ١- ژ رێدەرئێخستن و زەحمەتلێدان. ٢- برنا رامانەکێ ژ پەیڤەکێ یان رستەیەکێ کو پەیوەندی پێڤە نەبت.
تعسکر: دانا و ئاکنجیبوو.(لەشکەر)
التعسکر: ئاکنجیبوون.
التعسیر: بزەحمەت ئێخستن.
تعشب(بتشدید الشین): ١- ل گیای چەری. ٢- قەلەوبوو.
تعشی: شیڤ خوار.
التعشق: عاشقبوون.
التعشیة: خوارنێت دەمێ عەیشانە.
التعشیر: دەرئیخستنا (١٠) دەنگا ل دەمێ زرینێ، عەرەبا ژی بەری ئیسلامێ هزردکرن کو ئەگەر کەسەکی بڤێت ب ژۆری بـاژێرەکی بکەڤیت بەلێ بترسیت کو وەبایەک لێ هەبیت و بێ تووش ببیت ئەو ل بەر دەرگەهێ وی بزریت و (١٠) دەنگا ژ زرینا خۆ دەربێخت ئەو دێ هێتە پارازتن و ئێدی چو مەترسی ل سەر وی نامینن ئەو بچیتە ژۆر و هندی لێ بمینت ژی یا بێ قەیدییە.
التعشیش: کارێ جێکرنا هێلینا.
التعشیق: تێکراکرن، دناڤێکراپەستن.
تعصی: ئاسێبوو.
التعصی: ئاسێبوون.

تعصب(بتشدید الصاد): ١- قەمت ل سەرێ خۆ گرێدا. ٢- نژادپەرێسی کر. ٣- غیرەتێ گرت.
التعصب: ١- رەتکرنا حەقیێ. ٢- نژادپەرێسی.
التعصیب: سەرگرێدان ب تیڤارێزەکا پەرۆکی.
التعصیر: گڤاشتنا تشتی.
تعضل: ب زەحمەت کەت.
التعضیة: پرتپرتکرن.
تعطر: بێهنا خۆش ل خۆ کر.
التعطر: خۆبێهنخۆشکرن.
تعطش: ١- خۆ تێهنی کر. ٢- تیهناتی ل خۆ دیارکر.
التعطش: خۆتێهنیکرن.
تعطف: دلێ وی ما پێڤە؛ دلێ وی پێ سۆت.
تعطل: ١- بێکار ما. ٢- ژ کارکەڤت.
التعطل: ژ کار کەڤتن.
تعطی(بتشدید الطاء): خۆ هاڤێتێ.
التعطیر: گولاڤکرن.
التعطیل: ١- ڤالاکرن. ٢- بێکارکرن. ٣- ژ کار ئێخستن. ٤- ئەو رێبازا هزری یە یا ئینکارا سالۆخەتێت خودێ دکەت و دبێژت: خودێ چو سالۆخەت نینن.
تعظم(بالتشدید): مەزنبوو.
التعظم: مەزنبوون.
التعظیم: مەزنکرن.
تعفر(بتشدید الفاء): د ئاخێ ڤەدا.
التعفر: دئاخێڤەدان.
تعفف: ١- خۆ دەهمەنپاقژکر. ٢- خۆ دەستپاقژکر.
التعفف: خۆدەهمەنپاککرن.
تعفن: حەفنی؛ کویفکوییبوو.
التعفن: حەفنین.
تعفی: ١- بوو شوینوار. ٢- شوینوارێت وی نەمان.

التعفیر: ١- د ئاخێڤەدان. ٢- تافیرکرن؛ شویشتنا ب ئاخێ. ٣- سپیکرن.
تعقب(بتشدید القاف): ل دویڤ چوو.
التعقب: بدویڤکەڤتن.
تعقد(بتشدید القاف): ١- تیربوو. ٢- ب گرێ کەت. ٣- ئالۆزبوو.
التعقد: گرێداربوون.
تعقر: ١- برینداربوو. ٢- هاتەبرین.
تعقف: قۆفبوو؛ چەمیا؛ خواربوو.
تعقل: ب عاقل کەڤت.
التعقل: خۆئاقلئێخستن.
التعقیب: ١- دویڤچوون. ٢- روینشتنا پشتی نڤێژێ ژ بۆ زکری یان دوعایێ.
التعقید: ١- گرێ لێدان. ٢- سەختکرن.
التعقیف: خوارکرن.
التعقیم: ١- تافیرکرن. ٢- خرشکرنا مرۆڤی.
تعکش(بتشدید الکاف): ١- ب زەحمەت کەت. ٢- تێکئالزی.
تعکش: سەختبوو، ئالۆزبوو.
تعکض: خرڤەبوون(خەلک).
تعکف: خۆ ڤەدەر کر بۆ عبادەتی.
التعکف: خۆڤەدەرکرن بۆ عبادەتی.
تعکن: بوو مەشک هندی قەلەوبوو.
التعکیس: بەرانپشتکرن.
التعلامة: ١- یێ گەلەک زانا. ٢- نیشان.
تعلق: ١- هاتە هلاویستن. ٢- حەژێ کر. ٣- پێڤە هاتە گریدان.
التعلق: ١- هلاویستن. ٢- سالوخەتدانا رویدانا. ٣- رەخنە.
تعلل: هێجەت گرتن.
التعلل: هێجەتگرتن.
التعلم: خۆ فێرکرن.
تعلم: فێربوو، هیبوو.

تعلــى: ١- بلنــدبوو. ٢- هێــدی هێــدی ب سەرکەت.
التعليب: ١- علبەدان. ٢- داگرتن.
التعليف: ئالیکدان.
التعليق: ١- هلاویستن. ٢- ب پاشئێخستن. ٣- پێڤــەگرێــدان. ٤- ل ســەر ئــاخڤتن. ٥- پێڤـەکرن. ٦- گیرۆکـرن. ٧- جـۆرەکێ خـەتێت نڤێسـینێ یـە. ٨- پـەراویزا ل بنـێ پــەڕی یــان ڕەخـــێ وی دهێتـــە دان. ٩- گۆتار.
التعليقــة: تشــتێ ل دۆر دەڤــی ل پــەراویزا کتێبێ دهێتە نڤیسین.
التعليقية: تشتێ ل پەراوێزا پەرتووکێ دهێتە نڤیسین.
التعليل: ١- هێجەت گرتـن. ٢- شـرۆڤەکرن. ٣- دەمبۆراندن. ٤- ژبیرڤەکرن.
التعليم: فێرکرن، نیشادان، هیکرن.
التعليم المهني: فێرکرنا پیشـەیی؛ ئـەوە کـو قوتـابی وەک خوانـدن و پراکتیــک فێـری کارەکی بکەن.
تعمد(بتشديد الميم): قەستکرێ.
التعمد: قەستکرن.
تعمق(بتشديد الميم): ب کویری چوویێ.
التعمق: کویرچوون.
تعمل: خۆ ب کارئێخست.
تعمم: کولاڤدەرسۆک گرێدان.
تعممه: ب ناڤێ مامی گازی کری.
التعمية: ١- کۆرەکرن. ٢- ل بەربەرزەکرن.
التعميد: ١- ئابۆنەکرن؛ بنئاڤکرن؛ ئاڤلێکرن؛ کـو ژ ڕێورەسمێت دینێ فـەلا و سـوبیانە. ٢- خـۆ بـن ئـاڤکرن کـو ژ ڕێورەسمێت دینـێ سابیانە. ٣- ســـتوینکرن. ٤- د ئـــاڤێ هەلانـــدن. ٥- قەستکرن.

التعمير: ١- ئاڤاکرن. ٢- سەقبیرکرن. ٣- نویکرن ب ڕێکا گوهۆڕینا تشتێ پویچ و خرابووی.
التعميق: ١- کویرکرن. ٢- تاریکرنا ڕەنگی.
التعميل: پەیداکرنا کاری.
التعميم: گشتیکرن.
تعنت(بتشـديد النـون): ١- بـارێ ژ هێـزا وی پتـر لێکـر. ٢- زەحمـەت و وەسـتانا وی ڤیا.
التعنت: ١- خۆشـەقیکرن. ٢- راکرنا بـارێ ژ هێزا خۆ مەزنتر.
تعند: کەتە ڕکێ.
التعند: ڕکگرتن..
تعنفص: ١- خۆ مەزنکر و کەرکر.
تعنى(بتشـديد النـون): ١- خــۆ شــەقیکر. ٢- قەستکرێ.
تعنى: وەستا.
التعنيــف: ١- ســەرەدەرکرنا ب ڕەقــی و بــێ دلۆڤــانی. ٢- گازنــدە ژێکــرن و دانــەڕویا کاری.
تعهد: پەیمان دا.
التعهد: سۆزدان.
تعوج: خواربوو.
التعوج: خواربوون.
تعود: هیبوو.
التعود: هیبوون.
تعوذ: خۆ ب خودێ ڕاسپارت ژ شەڕێ لایەکی.
التعوذ: خۆ ب ئێکی ڕاسپاردن.
تعوض(بتشــديد الــواو): ١- خەرامـــەت وەرگـــرت. ٢- بەدەلڤــەکر، شــوینا تشــتێ چوویی هندەکێ دی پەیداکر.
تعوق: ١- گیرۆبوو. ٢- سەقەتبوو.
التعوق: جهگیربوون.
التعويج: خوارکرن، چەماندن.
التعويد: هیکرن.

التعويذ: خوازتنا پشتەڤانییێ.
التعويذة: پێڤەخواندن.
التعويض: ١- قەرەبۆكرن؛ بەدلڤەكرن. ٢- خرامەت.
التعويق: ١- جهگیری. ٢- گیرۆكرن.
التعويل: ١- دەنگ بلندكرن ل دەمێ گری. ٢- پشتپێراستكرن.
تعيس: ١- هەژار. ٢- خولیسەر.
التعيش: ١- پێكڤەژیان. ٢- خۆژیاندن.
تعيط: ١- كرە قێری. ٢- ئاڤ ژێ دەركەت (دارێ تەڕ).
تعيل: فەقیربوو، دەستكورتبوو.
تعين: ١- هاتە دامەزراندن. ٢- هاتە دەستنیشانكرن. ٣- ل سەر بوو ئەرك.
التعييب: عێبەلۆكرن؛ ب عێبێخستن.
التعيير: ١- ژپاشڤەبرن. ٢- چكلێدان. ٣- لۆمەكرن.
التعيين: ١- بەرچاڤكرن. ٢- دامەزراندن.
التغابن: ١- گورج و كورت كرن. ٢- سستبوون و خاڤبوون. ٣- خۆ دیتن كو حیلەیا لێ بووی یان دخسارەت. ٤- هەر ئیك حیلێ ل یێ دی دكەت. ٥- ژ ناڤێت رۆژا قیامەتێ یە.
تغابى: خۆ كۆرفەهمكر.
التغابي: خۆكۆرفەهمكرن.
تغار: خوین ژێ دهێت.
التغازل: ئاخڤتنێت ئەڤینێ د گەل ئێك كرن.
تغاضى: چاڤێت خۆ نقاندن دا چو تشتا نەبینت.
تغاضض: خۆ بێ خافل كر.
التغاضي: چاڤێ لێ نقاندن، خۆ ب سەر ڤە نە برن.
تغاط: بنئاڤكانێ كرن.
تغاطس: ١- بنئاڤكانێ كرن. ٢- خۆ بێئاگەهكر.
التغاطس: بنئاڤكرنا ئێكدو.
تغاطش: چاڤێ خۆ لێ نقاند.
تغافروا: دوعاییێت غەفراندنێ بۆ ئێك كرن.
تغافل: خۆ بێ ئاگەهكر.
التغافل: خۆبێئاگەهكرن.
التغالب: ب سەرئێكئێخستن.
تغامز: ئاماژە ب چاڤی دانەئێك.
التغامز: ئیشارەت ل ئێككرن ب چاڤی.
تغانى: زەنگینبوو.
تغاوى: ١- خۆ غشیمكر. ٢- بوونە هەڤكار ژ بۆ كوشتنا وی.
التغاوط: ئێكدوبنئاڤكرن.
تغايد: خوار و خویل بوو.
التغاير: كەربێ گرتن و هەر ئێكی نەڤیا ئێك پشكدارییێ د هەڤاێ وی دا بكەت ب هیچ رەنگەكی.
التغب: ١- قوسیری. ٢- خرابكاری. ٣- مرن.
تغدى: فراڤین خوار.
تغذى: زادخوار.
التغذي: زادخوارن.
التغذية: زادخوارن.
تغرب(بتشديد الغين): ١- بوو غەریب؛ چوو جهێت بیانێ. ٢- بەرێ خۆ دا رۆژئاڤای. ٣- چوو لایێ رۆژئاڤا.
التغرب: بیانبوون؛ غەریببوون؛ هاڤیبوون.
تغرد: چیكی؛ خواند؛ چیكی راهێلا؛ ئاواز گۆتن.
التغرد: چیكیراهێلان.
تغرغر: غرغر پێ كر.
تغرم(بتشديد الراء): ١- خرامەت دانا سەر خۆ. ٢- هاتە خرامەتكرن.
التغرم: خرامەتكرن
التغريب: هنارتنا ئێكی بۆ جهەكێ بیانی.
التغريد: چیكیڤەدان؛ چیكیراهێلان.

التغريز: ئەو شتلە یێ تو ژ جهێ وی دئینی دەر و ل جهەکێ دی دچینی.
التغريق: خەندقاندن ب ئاڤێ.
التغريم: خەرامەتکرن.
تغـزل: ١- ئاخڤتنێت ئەڤینێ کرن. ٢- هەلبەستێت ئەڤینێ پێ گۆتن.
تغسل: سەرشویشتن.
التغسيل: شویشتن.
تغشى(بتشديد الشين): ١- خو نخاڤت. ٢- کارێ سەکسی کر.
تغشم: زۆرداریکر.
تغشمر: خۆ وێرەککر و تنگژی.
تغشمر عليه: لێ تنگژی.
تغشمر: هات.
تغشى: ١- خۆ نخاڤت. ٢- چۆ نڤینێ.
التغشية: نخاڤتن.
تغضف: ١- خوار و خویل بوو. ٢- بوو گەری(مار). ٣- هەرفت.
تغطى: خۆ نخاڤت.
تغطئة: ب سەر دادان.
تغطرس: ١- رەڤخواریبوو؛ خۆ مەزن کر و زۆرداری ل نێزیکێت خۆ کر.
٢- خۆ مەزنکر. ٣- تنگژی. ٤- قەلسبوو.
التغطرس: ١- رەڤخواریبوون؛ خۆ مەزنکرن، ٣- تنگژین. ٤- قەلسبوون.
تغطرف: ١- ب مەزناهی ب رێڤەچوو. ٢- خۆمەزنکر.
تغطش: ١- تاریبوو. ٢- لاوازبوو. ٣- چاڤێت وی تاریبوون.
تغطغط: ١- پێلێت وێ بلندبوون و دژواربوون(دەریا). ٢- ل سەر زالبوو.
التغطية: داپۆشین.
التغطيس: بنئاڤکرن، کو دبیتە ژ رێورەسمێت فەلا ئەو ژی دو جۆرن؛ رەشاندن و ئاڤلێکرن.

تغفل: ١- خۆ بێئاگەهکر؛ خۆ ب سەر ڤە نەبر. ٢- خۆ ل بێئاگەهیا وی گرت.
تغفله: بێئاگەهیا وی بۆ خۆ ب دەرفەت دیت.
التغفيق: ئەو خەوە یا مرۆڤ تێدا گول ئاخڤتنا خەلکی دبت.
تغلب(بتشديد اللام): ١- ب سەرکەڤت. ٢- ب شکاندن ستاند. ٣- سەلەف لێ خوار.
التغلب: ب سەرکەڤتن.
تغلغل: ١- ب ناڤ ڤە چوو. ٢- لەزکر.
التغلغل: ب ناڤڤەچوون.
تغلف: کویفدا.
تغلل: ب ناڤڤەچوو.
التغليب: ب سەرئێخستن.
التغليس: چوونا ل دەمێ تاریاتیا دویماهیا شەڤێ.
التغليط: شاشکرن، هلخەلەتاندن.
التغليق: دائێخستن.
التغماض: ١- چاڤنقاندن. ٢- نڤستن.
تغمد: ١- کرە د کاڤلانی دا. ٢- پێداکر. ٣- تژیکر.
تغمز: ئاماژە ب چاڤی دا.
تغمط(بتشديد الميم): تشتەک ب سەر دادا هەتا مری(ئاخ).
تغمغم: ١- دەنگکر. ٢- کەسەک تێنەگەهاند.
تغمل: لێکسواربوو.
التغميض: نقاندن.
تغنى: ١- زەنگینبوو. ٢- ستران گوتن.
تغندر: ب کوباری و مەزناهی ب رێڤەچوو.
تغنج: خۆ نازاند.
التغنج: خۆنازاندن.
تغنم(بتشديد النون): ١- خۆ کرە خودان پەز. ٢- کرە پویرە.

تغني(بتشديد النون): ١- زەنگینبوو. ٢- ستران گۆت.
التغني: سترانگۆتن.
التغنية: سترانگۆتن.
تغور: ١- گەهەشتە بنی. ٢- د ئاخێ دا چوو. ٣- نیڤرو نڤست.
التغوط(بتشديد الواو): ١- ئێک بنئاڤکرن؛ بنئاڤکرنا ئێکدو. ٢- ڕیتن.
تغوط: چوو د چالێ دا یان جهەکێ ب دار ژ بۆ ڕیتنێ.
تغيب(بتشديد الياء): ١- ژ بەرچاڤچوو. ٢- خۆ بەرزەکر.
التغيب: ژبەرچاڤچوون.
تغير(بتشديد الياء): هاتە گوهۆڕین.
التغير: ڤەگوهازتن ژ کاودانەکی بۆ کاودانەکی.
التغيير: گوهۆڕینا سەروبن ئانکو یا جەوهەری.
تغيض(بتشديد الياء): ١- کێمبوو. ٢- چکبوو. ٣- غەوارەبوو.
التغيض: ١- کێمبوون. ٢- خۆ دا بیشی.
تغيظ: ١- گەرمبوو. ٢- چوو ناڤ بیستانی. ٣- بەرێ خۆ دا گەرمێ. ٤- عێجزبوو. ٥- بەر ب تنگژینێ چوو.
التغيظ: تنگژین.
تغيف(بتشديد الياء): ١- ڕاست و چەپ خوار کر. ٢- ب ستۆخۆڤەنەگرت.
تغيق: تاریبوو(چاڤ).
تغيم: عەوری گرت.
التف(بالضم): قرێژا بن نەینۆکێ.
تفأل: ١- گەشبینبوو. ٢- گەشبینیکر.
تفاتا: فەتوە دژی ئێک خواستن.
تفاتي: خۆ دیارکر کو یێ جەحیلە.
التفاتح: د گەلئێکئاخڤتن.
التفاتي: خۆ جەحێلکرن.
تفاج: گاڤێت خۆ فرە هاڤێتن.
تفاجر: دەست بکرنا گونەها کرن.
التفاح: سێڤ.
تفاحة آدم: پشتیک؛ جهێ ڕێڤ لێ شین دبن.
التفاحتان: سیڤسێڤکێت ڕەهنی.
تفاح الأرض: بەیبوین.
التفاح الأرمني: مژمژە.
تفاح الجن: جۆرەکێ گیایە.
تفاحش: ١- ئاخڤتنا کرێت و پیس کر. ٢- کریارا خراب کر. ٣- تشتی کرێت زێدەکر.
التفاخر: شانازی برن.
تفادى: ١- خۆ ژێ دویرکر. ٢- خۆ کرە قوربان، خۆ گوری کر.
التفادي: خۆگۆری هەڤکرن.
تفارص: دەلیڤە لێکڤەکرن؛ کرنە گەهگەهانێ.
تفارط: دەمێ وی چوو.
تفارق: بەلاڤبوو.
التفارق: ژێکڤەبوون.
التفاريج: ١- کونێت محەجەلا. ٢- دویراتیا د ناڤبەرا دو تبلا دا.
التفاريق: تشتێت د ژێکجودا.
تفاسح: بەرفرەهکرن.
تفاصح: خۆ زمانڕەهوان دیارکر.
التفاصح: خۆزمانڕەهوان دیارکرن.
التفاصيل: شرۆڤەکرن و تەفسیر.
التفاضل: خۆ ژێک باشتر دیتن.
تفاطأ: ١- خۆ ژ ئەرکێ خۆ دا پاش. ٢- گیرۆبوو. ٣- شکەست و ژ پاشڤەزڤری.
التفاعل: تێککارکرن.
التفاعيل(الأفاعيل): ئەو پێکهاتوێت برگەیانە یێت کو شعر ژێ پێکدهێت و دبنە (چار) تەفعلە: (فعولن، مفاعیلن، مفاعلتن، فاعلاتن)، د شعرا عەرەبی دا هەر نیڤمالکەک ژ (سێ)تەفعلا پێکدهێت و د شعرا کوردی دا هەر نیڤمالکەک ژ (چار) تەفعلا پێکدهێت.

تفاقح: پشتێت خۆ پێکڤەنان.
التفاقح(التظاهر): پشتپێکڤەنان.
تفاقد: سەرا ئێک دان.
التفاقد: سەرا ئێکدان.
تفاقر: خۆ دیاکر کو یێ فەقیرە.
تفاقس: ١- یاریا هێکانی کرن. ٢- پرچا ئێکودو گرتن وسەرێت ئێکدو ئینانە خوارێ.
التفاقش: یاریا هێکانێ. ٢- پرچکێشکانێ.
تفاقم: مەزنبوو.
التفال: تف.
تفالی: ١- حەزکر برێننە سەری. ٢- رێنا سەرێت ئێکودو(ژنکا). ٣- بێهنکرنە بنزک و پاشییێت ئێکدو(دوارا).
تفأم: تژی دەڤێ خۆ گیا کر.
تفانی: ئێکدو براندن.
التفاني: ١- ئێکدوبراندن. ٢- خۆبراندن.
التفانة: دەمێ ب دورستی.
تفانوا: ئێکدو براندن.
التفاني: ١- ئێکدوخلاسکرن. ٢- خۆگۆریکرن.
التفاهة: بێ بهایی.
تفاهم: ١- ئێکدو تیگەهاندن. ٢- د ئێکدو گەهەشتن.
التفاهم: تێکگەهەشتن.
التفاوت: ١- ژێکدویرکەڤتن. ٢- ژێکجوداهی.
التفاوض: ١- لێکڤەکرنا د ناڤبەرا دو شریکا دا دهێتە کرن. ٢- دانوستاندن د ناڤبەرا دو لایا دا. ٣- هەڤپەیڤین.
تفأی: پەقی؛ تیکبوو.
تفایش: هەر ئێکی ب خۆ برن.
تفتأ: هێشتا.
تفتی: خۆ کرە مەرد؛ خۆ مەردکر.
التفتت: پرتپرتبوون.

تفتت: ١- ژێکڤەبوو. ٢- پرت پرت بوو. ٣- خۆ ژێک بەردا. ٤- شکەست. ٥- هویربوو.
التفتفة: گرانیا ئەزمانی.
تفتح: بشکڤی؛ بشکوری؛ ڤەبوو.
التفتح: بشکورین؛ ڤەبوون.
تفتر(بتشدید التاء): ژ کاری سستبوو.
تفتر: سستبوو؛ خاڤبوو.
تفتق: شەقبوو.
التفتق: شەقبوون.
تفتل: هاتە بادان، لێک زڤری.
تفتی: ١- خۆ مێرکر. ٢- خۆ جەحێلکر.
تفتی: بوو مەرد و سەخی.
التفتن: سۆتن.
التفتیت: پرت پرت کرن.
التفتیح: ١- ڤەکرن. ٢- بشکوراندن.
التفتیش: سەحکرن؛ تێگەریان.
التفتیک: ١- ڤەچرین. ٢- دلێرکرن.
التفتسین: ١- سەربۆرکرن. ٢- سۆژاندن. ٣- دسەردابرن.
التفث: قرێژ.
تفجر: ١- پەقی. ٢- ژێ دەرکەفت. ٣- ژ رێ دەرکەفت.
التفجر: پەقین.
تفجس: خۆمەزنکر.
تفجع: ١- مقەدەر هاتە سەری. ٢- ئێشا. ٣- دەردەسەربوو.
التفجع: مقەدەر ب سەر هاتن.
التفجیر: پەقاندن.
التفجیع: ١- دەردەسەرکرن. ٢- تووشکرنا ب مسیبەتێ.
تفحج: پێت خۆ ژ ئێک فرێ کرن.
التفحش: کرنا قەسێت کرێت و پیس.
تفحص(بتشدید الحاء): سەحکرێ.
تفحل: ١- نێربوو. ٢- خۆ نێرکر. ٣- خرشبوو.

تفحم: بوو رەژی.
التفحیش: فهیتکرن.
تفخت: ١- خۆ مەزنکر. ٢- خۆ خوار و خویل کر ژ مەزناهی.
تفخذ: گویرۆبوو.
تفخر: خۆمەزنکر.
التفخر: خۆمەزنکرن.
تفخل: ١- خۆ وەسا دیارکر کو مرۆڤەکێ ب لێبۆریــن و گرانە. ٢- باشترین جلکێ خۆ ل بەرخۆکر.
تفخم: مەزنبوو.
التفخم: مەزنبوون.
التفخیذ: کارێ خۆ د رەهنێت ژنکێ هوسینێ ژ بۆ خۆ رەحەتکرنێ.
التفخیم: مەزنکرن.
تفدر: شکەست.
التفدیة: دانا خوینێ.
التفرة(بالفتح): ١- گیایێ هـویرێ نەهێتـە چەرانـدن. ٢- گوهسـڤۆرە؛ بـەلگێت دارێ بێت ژ نوی دەردکەڤن.
التفرة(بالضم): چالکا ل سەر لێڤا ژۆری.
التفرث: بژالەبوون.
تفرج: ١- بـەرێ خـۆ دای. ٢- ژ تـەنگاڤیێ قورتال بوو.
التفرجة: ١- دویراتیا د ناڤبەرا دو تبلا دا یان دو ستوینا دا. ٢- ترسنۆکێ لاواز.
تفرد(بتشدید الراء): ١- خۆ ڤەدەرکر. ٢- خۆ ب تنێ هێلا.
تفرر: کەنی.
التفرر: کەنین.
تفرزع: بوو پارچە یان پنی.
تفرس: ١- پێشـبینیکر. ٢- خـۆ دیـت کـو سیارە.
التفرس: پێشبینیکرن.
تفرط: دەمێ وی چوو.
تفرع: ١- چوو سەر. ٢- تا ژێ چوون.
التفرع: تاژێچوون.
تفرعن: خۆ وەکی فیرعەونی لێکر.
تفرغ: خۆ بەتال کر؛ خۆ ڤالا کر.
التفرغ: خۆڤالاکرن.
تفرق(بتشدید الراء): بەلاڤبوو.
التفرق: ژێکڤەبوون.
التفرقة: ١- دوبەرەکی. ٢- ژێک بژالەبوون.
تفرقع: ١- هاتە بەزاندن. ٢- ترەک ژێ هات. ٣- قرپینی کر. ٤- هاتە بادان. ٥- پەقی.
تفرک: د چوونا خۆ دا یان ئاخڤتنا خۆ دا شکەست.
التفرک: شکەستن.
تفرنس: فرەنسیبوون.
التفرنس: بوو فرەنسی.
تفرهد: قەلەوبوو.
التفرهد: قەلەوبوون.
التفروق: کولاڤکێ قەسپێ.
تفری: شەقبوو.
التفریج: ژێکدویرکرن.
التفریح: کەیفخۆشکرن.
التفرید: کتکرن.
التفریش: ١- راستکرن و چێکرنا تشتی وەکی رێـک و خانیا. ٢- رائێخستن.
التفریض: برین؛ ژێڤەکرن.
التفریغ: ڤالاکرن.
التفریق: ١- ژێکڤەکرن. ٢- بژالەکرن.
التفریط: دەرکەڤتنا ژ تخوبێ دکرنا خرابیێ دا.
الفریع: تاتاکرن.
التفزیع: ترساندن.
تفسح: فرەهبوو.
التفسح: فرەهکرن.

التفسخ: ١- رزین، ٢- هلوەشیان، ٣- ژێکڤەبوون.
تفسخ: ١- هلوەشیا، ٢- ژێکڤەبوو، ٣- رزی.
التفسد: پویچکرن.
تفسر: شرۆڤەکرن خوازت.
التفسرة: میزا دبەنە تاقیگەهێ.
تفسح: ١- ددەتە بەر شەقا. ٢- ڤێ دکەڤت.
التفسیرة: ١- میزا نەساخی یا ب وێ دهێتە زانین کا نەساخی لێ هەیە. ٢- شیشەیێ میزا نەساخی دکەنێ دا نیشا دختۆری بدەن کا چ نەساخی لێ هەیە.
التفسیر: ١- دیارکرنا رامانا نەدیار ب یا دیار و ئاشکرا. ٢- رۆهنکرن. ٣- دیارکرن. ٤- شرۆڤەکرن.
التفسیق: ژ رێ دەرئێخستن.
تفشا: ١- بەلاڤبوو. ٢- دەرەهیبوو.
تفشی: ١- بەلاڤبوو. ٢- دەرەهیبوو.
تفشج: لنگێت خۆ ذیکڤەکرن دا بمیزت.
تفشغ: ١- ب ناڤ کەڤت و د ناڤ دا غەوارەبوو. ٢- بەلاڤەبوو. ٣- زێدەبوو.
تفشق: د ناڤتەنگا خۆ ئالاند(کراس).
تفشل: مارەکر(ژنەک). ٢- هەرکی(ئاڤ).
التفشي: ١- بەربەلاڤبوون. ٢- مەزنکرنا دەنگێ پیتێ یە ل نک زمامزانان.
التفشیل: شیرێ د گوهانێ ئاژەلی دا دمینت.
تفصی: ١- قورتالبوو. ٢- بوو قاچ.
تفصح: ب رەهوانی و رۆهن ئاخڤت.
تفصل(بتشدید الصاد): پرتپرتبوو.
تفصم: ١- شکەست بێی هویربوون. ٢- تیکبوو. ٣- قەتبوو. ٤- ژێکڤەبوو.
تفصی(بتشدید الصاد): ١- ژ دەراڤێ تەنگ دەرکەڤت. ٢- ژێ قورتالبوو.
التفصیل: بەرفرەهکرن، ب درێژی گۆتن.

تفضض: بژالەبوو.
تفضل: ب فەرمۆ؛ کەرەم بکە.
تفضل: قەنجیکر.
تفضی: دەستێت خۆ بۆ ڤالاکرن.
التفضیح: هەتکبرن، رویرەشکرن.
التفضیل: چێترگرتن، ژێ باشتر دیتن.
تفطر: ١- شەقبوو. ٢- پەقی. ٣- تیکتیکبوو؛ دەرزی.
التفطر: تیکبوون؛ شەقبوون.
تفطن: تێگەهەشت.
التفطن: تێگەهەشتن.
التفطین: تێگەهاندن.
التفعلة: د عرووضێ دا دبیتە ئێک ژ پێکهاتییێت برگەیا یا کو کێشا شعرێ ژێ پێکدهێت وەکی (مفاعیلن) یان (فعلن).
تفعی: وەکی ماری ل خۆ کر.
التفعیل: دانەکارتێکرن.
تفغم: ڤەبوو.
تفقأ: ١- پەقی(چاڤ). ٢- دەربوو(کولک).
تفقح: خۆ بۆ سەرێ ئامادەکر.
تفقد: ١- پرسیارا وی کر ل دەمێ ئەو ل وێرێ نە. ٢- سەرادا؛ سەحکرە حالی. ٣- لێگەریا.
التفقد: ١- پرسیارلیکرن. ٢- سەرەدان.
تفقس: قولپی.
تفقه: ١- تێگەهەشت. ٢- فێری فوقهێ بوو. ٣- خۆ کرە فەقی.
التفقه: ١- تێگەهەشتن. ٢- فەقوهزانین. ٣- خۆفەقیکرن.
التفقید: سەرادان؛ سەحکرنا حالی.
التفقیه: تێگەهاندن.
تفکر: هزرکر.
التفکر: هزرکرن.
تفکک: ژێکڤەبوو.

التفكك: ژێكڤەبوون.
تفكن: ١- حێبەتیبوو. ٢- كەتە هزرا. خوزی ڕاهێلان. ٤- پەشێمانبوو.
تفكـه: ١- حێبەتگرتیبـوو. ٢- پەشـێمانبوو. ٣- خۆ پێ ئاسیكر. ٤- فێقی خوار.
التفكـه: ١- حێبەتگـرتن. ٢- پەشـێمانبوون. ٣- فێقیخوارن.
التفكير: هزركرن.
التفكيـك: ١- ژێكژێككـرن. ٢- دیسـا ئـەو ڕێبازا ڕەخنـەی یـە یـا كـو ل سـەر وێ هزرێ هاتیە ئاڤاكرن ی كو دبێژی: بهایێ دەقی نە ب ڕێكا وی تشـتی دهێتـە زانـین ئـەوێ ب ئاشكرایی تێدا هاتیـە گۆتن بـەلكو ب وی تشتی یـە ئـەوێ نەهاتیـە گـۆتن و نڤیسـەری خۆ لـێ بـێ دەنگكـری و نـەگۆتی، ئەڤـە ژێ ڕێبازەكـە ڕەخنـەیی یـە ژ بـۆ دەرەهیكرنـا وی تشتی دهێتە ب كارئینان ئـەوێ دەقـی دویر دانای و ژبیركری و دیارنەكری، د ڤێ ڕێبازا ڕەخنەیی دا هزرڤان سـەنگا هزرا خۆ ددانتـە سـەر ئالاڤێـت زانینـێ و ئامویرێـت چێكرنـا ڕاستیێ، و ئـەنجامێ ڤێ ڕێبازێ ل دویڤ جـۆرێ هزرا ڕەخنـەگری یـە و وێ سـەرەدەرێ یە یا كو د گەل هزر و بیرا دكەت.
التفكيه: ١- تورەنەكرن. ٢- دلـخۆشكرن.
تفل: تفكر.
التفل: ١- تف. ٢- تفكرن.
التفل: لیتە؛ تری یان مێویژێت پەرچقانـدی ژ بۆ ژێگرتنا شەربەتێ.
تفلت: ڤەڕەست.
التفلت: ڤەڕەستن.
تفلج: شەقشەقبوو.
التفلج: شەقشەقبوون.
تفلسـف: ١- فەلسـەفە خوانـد. ٢- خـۆ دیـاركر كۆ یێ زانا و تێگەهەشتی یە.
تفلطح: پەحنبوو.
التفلطح: پەحنبوون.
تفلع: ١- شەقبوو. ٢- هوبرهوبربوو.
تفلفل: ١- ڕەشبوو. ٢- باش دخەلـەك چوو. ٣- بیبەر كرنێ.
تفلق(مرعة الماء): مریشكا ئاڤی.
تفلق: ١- پرتپرتبوو. ٢- شەقبوو.
تفلك: گوڕوڤڕبوو؛ خڕبوو.
تفلل: ١- دەڤلۆ كەتنێ. ٢- شكەست.
تفلي: دبڕت.
التفليسة: ١- بێپـارەیی. ٢- كریارێـت یاسـای نە ل دۆر قەر و مالێ بازرگانێ بێپارە.
التفليع: شەقكرن.
التفليق: پرتپرتكرن.
تفنخ: باش شكاند و بێ ڕوومەت كر.
تفـــنن: ١- هونـــەرێت وی بوونـــە گەلـــەك. ٢- هونەر تێدا كر.
التفنن: هونەرتێداكرن.
التفنيـد: لاوازكرنـا دیتنـێ یـان بۆچوونێ یـان دیاركرنا وێ كو یا دورست نینە.
التفنين: ١- هونـەرتێداكرن. ٢- خیچێت نە ژ نەخشێ وی(جلك).
تفه: ١- بێ عەقل بوو. ٢- بێ تام بوو.
تفهق: ژێ ڕژت.
تفهم: ١- پیچپیچە ئێگەهەشـت. ٢- تێككگەهەشتن. ٣- تیگەهەشت.
التفهم: تێگەهەشتن.
التفهيم: تێگەهاندن.
تفوق: ب سەركەڤت.
التفوق: سەركەڤتن.
تفوه به: ئاخڤت.
تفوه: ئاخڤت.
التفوه: ئاخڤتن.
التفويض: ١- ڕاسپاردن. ٢- وەكیل گرتن.

تفیأ: چوو بەر؛ چوو بن.
تفیض: رژیا.
تفیل(بتشدید الیاء): ١- لاوازبوو. ٢- قەلەوبوو. ٣- پیربوو. ٤- زێدەبوو.
التفیل: ١- لاوازبوون، ٢- قەلەوبوون، ٣- زێدەبوون، ٤- پیربوون.
تفیهق: بەرفرەهکر، خومەزنکر.
التفیهق: خۆمەزنکرن.
التفویض: ڕاسپاردن.
تقیء: دلێ خۆ ڕاکر.
التقابض: ژێکوەرگرتن.
التقابل: ١- چاڤپێکەڤتن؛ پێشبەرمبەربوون. ٢- لێک هەمبەر کرن.
تقابل: کەتنە هەمبەر ئێک.
التقاة: خۆ پارازتن ژ بێدلیا خودێ.
تقاتل: ئێکدوکوشتن؛ لێککەڤتن.
التقاتل: لێککەڤتن؛ لێکدان.
تقادح: پێنجە ل ئێک دان.
التقادع: ١- چوونا بەر ب تشتی ب بەریکانە و ئیکدو پالدان. ٢- هند ل دویڤ هندا مرن. ٣- ئێکدو دانە بەر روما.
التقادم: ١- کەڤنبوون. ٢- دەربازبوونا دەمەکێ درێژ.
تقاذف: ١- ب لەز غاردا. ٢- ب لەز هەرکی. ٣- ڤێککەڤتن. ٤- دەرگەهـ ل سەروچاڤا دا. ٥- ئێکگونەهبارکرن ب کرنا زنایێ. ٦- هاڤێتنەئێک.
تقار: خۆجهکر.
تقارب: نێزیکبوو.
التقارب: نێزیکبوون.
تقارش: لێکدان و بەربوونە ئێک.
التقارض: قەر دگەلێککرن.
تقارع: ١- لێکدان. ٢- پشک هاڤێتنە تشتی.
التقارع: ١- لێکدان. ٢- پشکهاڤێتن.
التقارن: وەکئێکلێهاتن.
التقاسم: لێکڤەکرن.
التقاص: ل هەڤگرتن؛ حسیب دگەل ئێک کرن.
تقاصر: ١- کورتی دیارکر. ٢- تێکچوو و کورتبوو.
التقاصر: قوسیری دگەلێککرن.
تقاصف: ١- کۆمبوون و خڕڤەبوون. ٢- ئێکدو شکاندن.
تقاضاه: ئەداکر(دەین).
تقاضی: وەرگرت.
التقاضي: وەرگرتن.
التقاطر: ب دویڤێککەڤتن.
تقاطر: دلۆپ دلۆپ ڕژت.
التقاطع: ١- ژێکسلبوون. ٢- دوریان. ٣- لێکدەرباسبوون. ٤- قەتیانا ل دویڤ ئێک.
تقاطعا: ژێک سل بوون.
تقاعد: خانەنشینبوو.
التقاعد: ١- خانەنشینبوون. ٢- خانەنشینی.
تقاعس: ١- سینگێ خۆ دەرئێخست. ٢- ل جهێ خۆ ما و خۆ ئاسێ کر. ٣- خۆگیرۆکر. ٤- زکرەشیکر. ٥- گوهێ خۆ نەدا کەسەکی.
التقاعس: ١- سینگدەرئێخستن. ٢- خۆگیرۆکرن. ٣- لجهمان و خۆئاسێکرن. ٤- خۆگیرۆکرن. ٥- گوهنەدانا کەسێ.
تقافز: خۆ ل هەمبەری ئیک هلاڤێتن.
تقافس: پرچێت ئێکدو گرتن و کێشان.
تقافی: درەوەک ب دویڤ ڤەنا.
التقالید: ١- سنج و عەدەت. ٢- کاروبار. ٣- دەستویری. ٤- کلیل.
التقامر: قومارکرن.

تقامرا: قومارکرن.
تقامسوا: بنئاڤكانێ كرن.
التقاول: هەڤپەیڤین.
التقاوم: بەرگیریکرن.
التقایض: ١- دەینکرن. ٢- ئێکدوشکاندن. ٣- هاریکاریا ئێک کرن. ٤- لێکگوهۆرینا تشتی.
تقبب: چوو د گومبەدێ ڤە.
تقبض: تێکچوو.
التقبض: تێکچوون.
تقبل(بتشدید الباء): ١- قەبیلکر. ٢- لێ دیلرکر.
التقبل: ١- وەرگرتن. ٢- رازیبوون. ٣- قائیلبوون.
تقبی(بتشدید الباء): ١- کورک ل بەرخۆکر. ٢- کرە قوبە. ٣- کرە بەرخۆ.
التقبیح: کرێتکرن.
التقبیض: دانەوەرگرتن.
التقبیل: ماچیکرن.
التقتیر: دەستگرتن؛ چولیکرن؛ قەلسکرن.
تقتت: ل دویڤ چوو.
تقحل: ١- هشک بوو، چو لێ شین نەبوو. ٢- ژ پیریێ چرچبوو.
التقحیم: خۆ هاڤێتنا د ناڤ شۆلێ دا ب بێ عەقلی.
تقدد: ١- پرتپرتبوو. ٢- شەقبوو.
التقدد: ١- پرتپرتبوون. ٢- شەقبوون.
تقدر(بتشدید القاف): ١- بۆ چێبوو. ٢- بوو چارەنڤیس.
تقدس(بتشدید الدال): ١- پاکبوو. ٢- بوو تشتەکێ پیرۆز.
التقدس: ١- پاکبوون. ٢- پیرۆزبوون.
تقدع(بتشدید الدال): خۆ بۆ ئاڤادەکر.
تقدم(بتشدید الدال): ١- ب پێشکەڤت. ٢- کەتە پێش. ٣- لەزکر.
التقدم: ١- پێشکەڤتن. ٢- پێشڤەچوون. ٣- گوهۆرینا بەر ب پێش.
التقدمة: ١- دیاری. ٢- پێشداچوون. ٣- پێشەکی.
التقدمي: پێشکەڤتنخواز.
التقدمیة: ١- پێشکەڤتنخوازی. ٢- ڕێبازەکا سیاسی جڤاکی ئابۆری یە ئارمانجا وی گوهۆرینا جڤاکی یە بەر ب پێشڤە ب ڕێکا ڕاسڤەکرنا سیستەمێت جڤاکی یێت ئازاد و کتانە ئانکو گوهۆرینا ژ مرۆڤی کت دەسپێدکەت.
تقدی: خۆ مەزنکر.
التقدیر: ١- تەخمین. ٢- رێزگرتن. ٣- کرنە قەدەر.
التقدیس: پاکرن؛ دویرکرنا خودێ ژ هەر تشتەکێ نە ژ هەژی وی.
التقدیم: پێشکێشکرن.
تقذذ: بژالەبوو.
تقذر: دلێ وی ژێ رەشبوو ژ بەر پیسیا وی.
تقذره: دلێ خۆ ژێ ڕەشکر.
التقرار: ئارامی و خۆجهی.
التقراص: قونجریک ل ئێک دان.
تقرب(بتشدید الراء): ١- ژێ خوازت نێزیکی خۆ بکەت. ٢- خۆ نێزیککر.
التقرب: نێزیکبوون.
تقرح: برین کەتنێ.
تقرد: ١- د خەلەک چوو. ٢- سەرێت وی بوونە گرێ و تێکچوو.
تقرر: ١- بوو بریار. ٢- بریار هاتە دان.
تقرز: مستەک ژێ ڕاکر.
التقرس(بالکسر): ئێشەکە گەهێت مرۆڤی دگریت.
تقرش(بتشدید الراء): ١- خرڤەکر. ٢- کارکر. ٣- خرڤەبوو. ٤- کۆمبوو.
تقرطب: کەڤت.

تقرع: کەچەلبوو.
تقــرفص: ١- دەســتێت وی ل بــن پێــت وی گرێدان. ٢- روینشتە سەر قوونا خۆ و زکێ خۆ ب رەهنێت خۆ ڤەنان. ٣- جلکێت خۆ د خۆ ئالاندن.
تقرم(بتشدید الراء): خوارنەکا بێخێر خوار.
التقرم: خوارنا زادی یا بێخێر.
التقریــب: ١- نێزیککــرن. ٢- جــۆرەکێ ب ریڤەچوونێ یە.
التقرید: خاپاندن.
التقریــر: ١- راپــۆرت. ٢- دانــا بریــارێ. ٣- دەستنیشــانکرن. ٤- ئـەنجامێ گرێـدانا جڤاتێ. ٥- جارەکرن ژ بۆ دانپێدانێ.
التقریض: چێکرنا هەلبەستا.
التقریظ: کرنا مەدحێت ئێکی ب ساخیا وی چ راست چ درەو.
التقریع: ١- لێکدان. ٢- پشکهاڤێتن.
التقریع: توندی و رەقاتی.
تقزز: دلێ وی ژێ رەشبوو.
التقـــزز: دلێخۆرەشـــکرن و خـــۆدویرکرن ژ پیساتییێ.
تقزع: کاری بەزێ کر.
التقزم: ڤەخەسفتن و نەوەراری و بچویکمانی.
تقسس: ١- باش چەری. ٢- بوو قەشە.
تقسم: بوو پارچە پارچە.
التقســیط: ١- عەدالــەتکرن. ٢- ژ حــەقی دەرکەڤتن. ٣- دەستگرتنکرن. ٣- کرین یان فرۆتنا متـای ب بهایـەکێ پیچپیچـە ئانکو دانا بهای ب ریکا لێکڤەکرنا وی ل سەر چەنـــد دەمێـــت دەستنیشـــانکری. ٤- د چاندنێ دا دبیتە: لێکڤەکرنا شتلا ل سەر ناڤبەینێت هندی ئێک.
التقسیم: لێکڤەکرن.
تقشب: ١- هشکبوو. ٢- پویچبوو.
تقشر: تیڤلی.
تقشع: ١- بەلاڤبوو.
تقشـــف: ١- حالێ وی نەخۆشبوو. ٢- کەتـە نەخۆشیا.
التقشــف: ١- دەســتگرتن؛ ئـابۆریکرن د هـەر تشتەکی دا. ٢- ریکـەکا ژیانێ یـا سادە و دویـرە ژ خۆشـیا. ٣- ل نـک سـۆفیا دبیتـە خـــۆدویرکرن ژ خۆشـــییێت دنیـــایێ. ٤- د ئـابۆریێ دا دبیتـە: خۆهێلانـا تنێ ب هویڤیــا تشــتێت گرنــگ ژ ژیــانێ وەکــی (سیاســة التقشــف) کــو دبیتــە: کێمکرنــا مەزاختیا و گرتنا گەلەک ژ رێکێت ژیارێ.
تقشی: هاتە تیڤلاندن.
التقشیر: تیڤلاندن.
تقصـی: ١- ب دویرکـەڤت. ٢- گەلـەک لــێ ڤەکۆلا.
تقصد: قەستکرێ.
تقصص: ١- ژبەرکر. ٢- ل دویڤ چوو.
تقصع: ١- تژیبوو. ٢- دەرئێخست.
تقصف: ١- شکەست. ٢- خرڤەبوون.
التقصف: ١- شکەستن.
٢- خرڤەبوون.
تقصل: بری.
التقصل: برین.
تقصم: شکەست.
التقصي: ل دویڤچوون.
التقصــیر: ١- کــورتکرن. ٢- ســپیکرن ب دەرمـــانێ ســـپیکرنێ. ٣- کێماســـیکرن. ٤- کێماسیکرن د کاری دا.
تقضی: ١- ب دویماهیهات. ٢- رژیایێ.
التقضیة: قەتاندن.
تقضــب: ١- قەدقــەدبوو. ٢- وەکــی شــڤکێ درێژبوو.
تقضع: قەتقەتبوو و بژالەبوو.

تقضقض: دشکیت.

التقضیب: ڤەپەژنین.

التقضیع: زکئێشی.

تقطر: ١- کەڤت. ٢- خۆ ژ جهەکێ بلند هاڤێت. ٣- هاڤێتە سەر رەخەکی. ٤- بوو دلوپ.

التقطر: دلۆپبوون.

تقطرب: سەرێ خۆ ئینا و بر و وەکی و خۆ وەکی یێ تەبی گرتی لێ کر.

تقطع: ١- هاتە برین. ٢- قەتیا. ٣- پرت پرت بوو.

التقطف: چنین.

تقطل: ژ بنی هاتەدەر.

التقطیب: تێکچوونا سەروچاڤا ژ خەمێ.

التقطیر: ١- دلۆپکرنا تشتێ روهن. ٢- رێهتنا دلۆب دلۆب.

التقطیع: ١- قەتقەتکرن. ٢- د عەروزێ دبیتە لێکڤەکرنا شعرێ ل سەر تەفعیلا ژ بۆ دەستنیشانکرنا کێشێ.

التقطیف: چنین.

تقعد: روینشت و کارێ خۆ ب جھ نەئینا.

التقعد: رونشتن.

تقعر: ١- دا بنی. ٢- کویرچوویێ. ٣- ژ گەوریێ دەرئێخست.

التقعر: ١- خۆدانا بنی. ٢- کویرچوون. ٣- دانابنێ گەورێ؛ ژ گەوریێ دەرئێخست (ئاخڤتن).

تقعفز: روینشت و ل سەر پیا ما.

تقعقع: ١- لڤی. ٢- دەنگ ژێ هات دەمێ لڤی.

تقعوس: ١- ب عەمر کەت و مەزن بوو. ٢- هەرفی. ٣- گیرۆبوو. ٤- خواربوو.

تقعوش: ١- هەرفی. ٢- خواربوو؛ چەمیا.

التقعیر: ١- دانا بنێ گەوریێ د ئاخڤتنێ دا. ٢- دانابنی.

تقفص: کۆمبوو.

تقفع: ١- تێکچوو. ٢- سەرێ خۆ شۆر کر.

تقفل: ب سەرکەت؛ هلباسکیبوو.

التقفل: هاتە گرتن؛ هاتە دائێخستن.

التقفی: ١- ل دویڤ چوون. ٢- هلبرژارتن. ٣- زێدە قەدرگرتن.

التقفیة: ١- چوونا ل دویڤ دەوسێ. ٢- لێکگونجاندنا سەروایی.

التقفیل: قفلکرن؛ دائێخستن.

التقلب: ١- قولپین. ٢- گوهۆرین.

تقلب: ١- هاتە گوهۆرین. ٢- خۆ قولپاند. ٣- گوهۆرین کرن و ژ رەنگەکی قولپێ رەنگەکێ دێ.

تقلح: جلکێت وی قرێژی بوون.

التقلح: قرێژبوونا جلکا.

تقلد: ١- ب خۆڤەکر. ٢- کرە دەستێ خۆ. ٣- کرە ستۆیێ خۆ. ٤- کلیلک وەرگرتن. ٥- کرە ستۆیێ خۆ. ٦- بەرپرسایەتی وەرگرت.

تقلزم: داعویرا.

تقلس: کولاڤ کرە سەرێ خۆ.

تقلص: گرجبوو؛ کورتبوو؛ تێکچوو.

التقلص: تێکچوون.

تقلقل: ١- لڤی و بزاڤ کەتێ. ٢- سڤکبوو و لەزکر. ٣- گەریا.

التقلقل: ١- لڤین. ٢- سڤکچوون. ٣- گەریان.

تقلل: دیت یێ کێمە.

التقلي: بەرخێ شەش هەیڤی.

التقلي(بتشدید الیاء): قەلیان.

التقلیب: قولپاندن.

التقلید: ١- زارڤەکرن. ٢- تشتەکی بکەنە ستۆیێ قوربانی دا نهێتە نیاسین ئاژەلێ دی کۆ بۆ قوربانی یە. ٣- راسپاردنا کەسا بۆ پلەیێت بەرپرسایەتیێ. ٤- ل ستۆکرنا رستکێ. ٥- کارکرن ل دویڤ فەرمان و دتنێت کەسەکی.

التقلیع: ژبنراکرن.

التقليل: کێمکرن.
التقليم: ١- برین. ٢- کەزاختن. ٣- سەرتیژکرن.
تقمر: ل بن رۆناهیا هەیڤێ چوو.
تقمش: هەر تشتێ دیتی خوار.
التقمص: ١- ل بەرکرنا کراسی. ٢- کراس ل بەر خۆ کر. ٣- چوونا رحێ پشتی مرنێ ژ لەشەکی بۆ لەشەکێ دی.
تقمقم: بنئاڤبوو هەتا کو خەندقی.
تقمل: کێچ کەتنێ.
التقميص: ڤەگوهازتنا رحا مرۆڤی ژ لەشەکی بۆ لەشەکێ دی کو دبێژنێ(التناسخ).
تقن(بتشديد القاف): ١- کرە تەقن. ٢- تەقناڤ بەردا سەر(کوردی) یە.
التقن: ١- تەقن. ٢- ئاڤا شیلی یا دبنێ برکێ. ٣- تویعەت(کوردی) یە.
التقنيع: قائلکرن.
التقنين: ١- دانانا قانوونێ. ٢- کریارەکە حکومەت دکەتن ژ بۆ کێمکرنا مەزاختنا تشتی ل وەلاتی.
تقنب: چوو ژۆر.
تقنص: نێچیرکر.
التقنص: نێچیرکرن.
تقنصه: نیچیرکر.
تقنع: کەڤلوژانک ل خۆ کرن.
التقنية: تەکنیک؛ ئەو هەمی ئالاڤ و رێکن یێت پەیوەندی ب کارەکی یان هونەرەکی ڤە هەین.
التقنين: دانانا یاسایێ.
تقهقر: د پاشدا چوو.
التقهقر: د پاشداچوون، پاشڤەزڤرین.
تقهى: ١- عەقلی دبەت. ٢- حەزا خوارنێ دبەت.
تقوى: بهێزکەڤت.
التقوى: ١- خۆ پارازتن ژ بێدلیا خودێ. ٢- ئەختوباری د عبادەتی دا. ٣- پارازتنا ئادابێت شەریعەتی. ٤- هیلانا کرنا گونەها و خۆ پارزتن ژ هەر گونەهەکێ. ٥- هێلانا هەر تشتەکی ژ بلی خودێ.
التقوالة: مرۆڤێ ب دەڤ و ئەزمان.
تقور: بوو پرتێت گوروڤر.
تقوس: خواربوو؛ بوو کڤان.
التقوس: خواربوون.
تقوصر: تێک حەشرین؛ ب ناڤێککەڤتن؛ چوونە تێکرا.
تقوض(بتشديد الواو): ١- هلوەشیا و بژالەبوو. ٢- چوو و خۆجهی و ئارامی هێلا. ٣- هەرفی؛ هلگومی.
التقوض: هەرفین.
تقول(بتشديد الواو): ١- درەوکرن. ٢- ئاخڤتن چێکرن.
التقوية: بهێزکرن.
التقويس: کڤانکرن.
التقويض: ١- هلکێشانا سنگا و ڤەکرنا کنفا. ٢- هەرفاندن.
تقويم: ١- هژمارتن و تۆمارکرن. ٢- موکمکرن.
التقويم: سالنامە.
التقى: خۆ پارازتن ژ بێدلیا خودێ.
التقي: تەقودار.
التقية: ١- خۆ پارازتن. ٢- کرنا تشتەکی نە ژ باوەری بەلکو خۆ پارازتن ژ زیانەکێ یان گەفەکێ.
تقيح: ١- عەداف و خوین ژێ هاتن. ٢- کێمێ گرت.
تقيد: ١- پێڤە گرێدا. ٢- پێگیری کر. ٣- هاتە گرێدان.
التقيد: خۆ پێڤە گرێدان.
التقييد: ١- خۆگرێدان. ٢- پێگیریکرن.

تقیض: ١- تیکبوو بێی کو بکەڤت. ٢- بۆ ئینا و دورستکر.
٣- شکەست.
تقیظ: هاڤین لێ بۆراند.
التقیل: نڤستن ل پشتی نیڤرۆ.
التقیید: گرێدان.
التقییم: نرخاندن، هلسەنگاندن.
تکابر: خۆ مەزنکر.
التکابر: خۆمەزنکرن.
التکاة: تشتێ مرۆڤ ددتە بەرخۆ یان پالا خۆ ددەتێ وەکی بالیفکێ و گۆپالی.
التکاتب: لێکگوهۆرینا نڤیسارا.
تکاتب: نامە بۆ ئێک نڤیسین.
تکاتعا: ل دویڤێک هاتن.
تکاتف: ملێت خۆ دانە ئێک.
التکاتف: هاریکاری و پشتەڤانی.
تکاتکا: ترسیا و د پاشداچوو.
تکاثر: ١- زێدەبوون. ٢- دانە بەرێک د خڕڤەکرنا مالێ دنیایێ دا.
التکاثر: زێدەبوون.
التکاثف: ١- تیربوون. ٢- پربوون. ٣- خڕڤەبوون.
تکاد(تکاءد): ب زەحمەت کەت.
التکادم: شەرەلەق.
تکاذب: درەو ل ئێکدو کرن.
التکاذب: درەو ل ئێککرن.
تکاذب: درەو لێک کرن.
تکاره: نەڤیانا ئێک کرن.
تکاری: ب کرێ دانەڤ ئێک.
تکاسل: خۆ تەمبەلکر.
التکاسل: تەمبلی؛ گران و سست بۆ د کرنا کاری دا.
تکاشف: ١- ئنیەت بۆ ئێک دیارکرن. ٢- کێماسیێت هندەکا بۆ هندەکا دیاربوون. ٣- یا دلێ خۆ هندەکا بۆ هندەکا دیارکر.

التکاشف: ١- ئنیەت دیارکرن. ٢- یا د دلێت خۆ دا بۆ ئێک دیارکرن.
تکاشفوا: کێماسیێت ئێک و دو دیارکرن.
تکاظ: لێک تەنگاڤبوون.
التکافؤ: هەڤکویفی؛ وەکهەڤی.
تکافأ: وەکی ئێک لێهاتن.
تکافح: ١- روی ب روی دانانە ئێک. ٢- ڤێککەڤتن.
التکافح: بەرهنگاری ئێک بوون.
التکافل: پەیوەندیەیکا بەرژەوەندیکارا هەڤپشکە دناڤبەرا دو تشتا دا وەکی یا دناڤبەرا ماسیا گوشتێ زێدە هەی و ماسیا نشتەرکار دا، ماسیا نشتەرکار گوشتێ زێدە دبڕیت ودخوت دا بذیت و ماسیا دی ژێ خلاس دبیت دا ساخ ببیت.
تکافل: هەڤکەفالەتی، بوونە کەفیلیت ئێک.
التکافؤ: هەڤکویفی.
التکالب: ١- دوژمناتیا ب ئاشکرایی دگەل ئێک. ٢- خۆ تێوەرکرن.
تکالب: دوژمیا ئێک ب ئاشکرایی کرن.
التکالم: هەڤپەیڤین.
تکالما: هەردو دگەل ئێک ئاخڤتن.
التکالیف: پێدڤییێت پارەی یێ ل تشتی دچن.
التکامل: تکۆزبوون.
تکامل: تەکۆزبوو.
تکاوس: کەتە سەرێک.
التکاوس: کەتنە سەرێک.
التکاید: نەخشەبۆئێکدانان.
تکایلا: بۆ ئێک پیڤان.
تکبد: ١- کەڤتە نیڤێ. ٢- ڤێ کەڤت. ٣- وەکی مێلاکێ لێ هات ئانکو بۆ درگ.
تکبر: خۆ مەزن کر.
التکبر: خۆمەزنکرن.

تکبس: ١- سەرێ خۆ کرە د کراسی دا. ٢- خۆ هاڤێتێ.
تکبکب: ١- کراسێ خۆ د خۆ پێچا. ٢- کۆمبوو.
تکبل: ١- هاتە گرێدان. ٢- هاتە زیندانکرن. ٣- هاتە گیرۆکرن.
التکبیر: ١- مەزنکرن وەک گەود. ٢- گۆتنا (اللـه أکبـر). ٣- مەزنگرن ب ریکا میکروسکۆبا.
تکبیرة الإحرام: گۆتنا (الله أکبر) یا ل بەری نڤێژێ دهێتەکرن کو نڤێژ پێ دهێتە دەستپێکرن.
التکة: دۆخین.
تکتل: بۆ کومتل.
التکتل: ١- کۆمبوونکاری. ٢- گومتلبوونا تشتی.
التکتیک: ١- ئالاڤێت دهێتە ب کارئینان ژ بۆ سەرکەفتنێ د هەر کارکی دا. ٢- هونەرێ رێکخستنا هاتنوچوونێت لەشکەری(یۆنانی) یە.
تکثر: ١- گەلەک برە بەرێ خۆ. ٢- مشە ژێ ئینا و بێ منەت بوو. ٣- زێدەکر.
التکثر: زێدەبوون.
تکثف: ١- خڕڤەبوو. ٢- ستویربوو. ٣- تیربوو.
التکثف: ١- تیربوون. ٢- خڕڤەبوون. ٣- ستویربوون.
التکثیر: زێدەکرن.
التکثیف: ١- خڕڤەکرن. ٢- ستویرکرن. ٣- تیرکرن.
تکحل(بتشدید الحاء): چاڤێن خۆ کلدان.
التکحل: چاڤکلکرن.
التکحیل: چاڤکلدان.
تکدی: ١- خازخازۆکی کر. ٢- خازخازۆکی ژ قەستا کر.
تکدح: ١- تیڤلی. ٢- شکەست.
تکدد: کەدا زێدەکر هەتا لاوازبووی.
تکدر: شێلیبوو.
التکدر: شێلیبوون.
تکدس: ١- سنگێ خۆ و دەرئێخست و ملێت خۆ هەژاندن ل دەمێ رێڤەچوونی. ٢- ب گرانی ب رێڤەچوو. ٣- کەتنە سەر ئێک.
تکدی: ١- بێخێربوو. ٢- هاتە کێمکرن. ٣- قەلسبوو. ٤- بوو باران. ٥- هاتەکورتکرن ژ سەرمایێ. ٦- فەقیربوو. ٧- نەگەهەشتە هویڤیێ.
التکدیر: شێلیکرن.
تکدیس: ل سەر ئێک کۆمکرن.
التکذاب: یێ گەلەک درەوا دکەت.
تکذب: درەو چێکر.
التکذیب: ب درەودەرئێخستن، درەوینکرن.
التکرار: دوبارە و سێبارەکرن.
تکرب: قەسپ ژ ناڤ تایێت دارقەسپێ یێت بری ڤێدان.
تکریش: تێکچوو.
تکرثا: زێدەبوو و کەتە سەرێک.
تکرج: رزی.
تکردس: تێکچوو و لێکخڕبوو.
تکرر: دووبارەبوو.
التکرر: دووبارەبوون.
تکرس: ١- هاتە ئاڤاکرن. ٢- چڕبوو و مکومبوو. ٣- ڕەقبوو و مکومبوو. ٤- کومکر و هلگرت. ٥- هاتە تەرخانکرن. ٦- بوو کۆمەکا سیستەمکری.
تکرش: خڕڤەبوو.
التکرش: خڕڤەبوون.
تکرفس: تێکچوو و چوو د ناڤ ئێک ڕا.
تکرکر: دودلبوو.
التکرکر: دودلبوون.
تکرکس: ژ سلال داگڕێلبوون خوارێ.
التکرکس: داگڕێلبوون.

تكـــرم: ١- خـــۆ ب مـــەردینیێ ئینـــا دەر. ٢- مەردینی کر.
التكرم: مەردینیکرن.
التكرمة: ١- ریزگرتن؛ قەدرگرتـن. ٢- خەلاتکرن.
التكريـــــر: ١- ســـــافیکرن، ژێکجوداکرنـــا ناڤـــەرۆکێ. ٢- کـــارێ ژێکڤاڤێرکرنـــا گـــازا رەش. ٣- دوبارەکرن.
التكريس: تەرخانکرن.
التكريشة: سەرۆپێ؛ پاچە.
التكريم: ١- رێزگرتن. ٢- خەلاتکرن.
تكـــسب(بتشديد الســـين): ١- قەســـتکرێ و ب دەستڤەئیـــــنا. ٢- پەیــــداکرنا رزقـــــی ب ستۆخۆڤەگرت.
التكسب: بدەستڤەئینان ب رێکا کاری.
تكسر: شکەست.
التكسر: شکەستن.
تكسع: چوو.
تكسف: غەییری.
التكسف: غەییرین.
التكسل: تەمبەلی.
تكسى: جل ل بەر خۆ کر.
التكسى: جل ل بەر کرن.
التكسير: شکاندن.
تكشأ: خوار هێژ یێ حشک.
تكشر: ددانیت خۆ قیچکرن.
تكشط: پرتپرتبوو و بژالەبوو.
تكشـف(بتشديد الشين):١- دیاربوو؛ دەرەهیبـوو. ٢- تژی عەسمانی بوو.
التكشف: ١- دیاربوون.
التكشير: قیچکرنا ددانا.
التكشيف: ١- ژسەرهاڤێـتن. ٢- دەرەهیکرن.
التكعيب: هەشتگۆشەکرن.
التكعيبيـــة: ســـەمتەکێ هونـــەری یـــە فۆرمێـــت ئەنـــدازی ب کاردئینـــت ژ بـــۆ دەربرینـــێ، ژ لایێ پابلۆ بیکاسۆی ڤە هاتیە دانان.
تكفأ: لڤی و خوار و خویل بوو.
تكفت: ١- تێکچوو. ٢- لەزکر.
تكفـف: دەســـتێ خـــۆ ل بـــەر ڤـــەکر دا خێرەکـــێ دگەل بکەن.
تكفكف: ١- چوو. ٢- باری؛ رست.
تكفل: ١- بوو کەفیل. ٢- بۆ دابینکر.
التكفل: کەفالـەتکرن.
تكفن: خۆ پێ نخاڤت.
التكفير: ١- ژێبرنا گونەها. ٢- کافرکرن.
التكفؤ: پـەحنکرنا نـانی ب هـەردو دەسـتا یـان یا هەرییێ وتشتێت دی.
التكفين: کفنکرن.
التكلام: ئاخڤتنخۆش.
التكلان: پشتڕاستکرن و کار تەسلیم کرن.
التكلة: ١- یێ چو پێ چێنەبت و پشتا خۆ ب ئێکەدی راست کەت. ٢- یێ خۆ ب هویڤیا ئێکی ڤە دهێلت.
تكلح: ددان قیچ بوون ژ خەم و پەشێمانییێ دا.
التكلح: ددانقیچبوون.
تكلد: گوشتێ وی ستویربوو و موکمبوو.
تكلس: ١- گیرهێ گرت. ٢- رەقبـوو. ٣- تێـر ئاڤ ڤەخوار.
التكلس: گیرهەگرتن.
تكلع: خرڤەبوو.
التكلع: خرڤەبوون.
تكلف(بتشديد الـلام): ١- شـەقیبوو. ٢- خـۆ راسپارد. ٢- پێڤە زەحمەت ل خۆ دا.
التكلف: ١- شەقیبوون. ٢- کریارا نـەیا ئاسایی. ٣- ل خۆ دیارکرنا تشتی. ٤- ئینانا تشـتی ب کوتەکی و زەحمەت وەکی هەلبەستێ.

التكلفــــة: ١- ســــەختی. ٢- شـــەقیبوون. ٣- بهایێ تشتی.
تكلل: ١- تاج ل سەر خۆ كر. ٢- پێ خەملی و جوان بوو.
تكلم(بتشديد اللام): ئاخفت.
التكلم: ئاخفتن.
التكليس: گێجكرن.
التكنية: دانان كونییێ كو دیتە ناسناڤ وەكی (أبو طـالب).
التكلـيس: ١- كلسـكرن. ٢- كلسـكرنا بـەری ئانكو ژێچێكرنا كلسێ ب ئاگری.
التكليــف: ١- زارڤــەكرنا كــارەكێ گرنــگ. ٢- ڕاسپاردن.
التكليم: ١- ئـاخفتنكرن. ٢- بریندارکرن.
تكمش: ١- تێكچوو. ٢- لەزكر.
تكمكم: ١- كــولاڤ كرە سەرێ خۆ. ٢- خۆ نخافت.
تكمل: تەكۆزبوو.
التكمل: تەكووزبوون.
التكملة: تمامەتی.
تكمم: ١- كراسێ خۆ د خۆ وەركر. ٢- گـرت و هەرِی لێدا. ٣- كولاڤ ل سەرێ خۆ كر.
تكمن: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- خۆ ل بەر ڤەنا.
تكمه: ل دویڤ سەرێ خۆ چوو بێی كۆ بزانت كا دێ كیڤە چیت.
تكمهل: خرڤەبوو.
تكمي(بضـم التـاء): ١- جەكدارێ وان هاتـە كوشتن. ٢- دلگرتیبوو.
التكميد: گەرمكدان.
التكميل: تمامكرن، تەكۆزكرن.
التكميلي: یا تمامكرنێ.
تكنــع: ١- خــۆ حســاردا. ٢- خــۆ تێكبــر. ٣- پێڤەنویسیا.
تكنى: ١- ژ مـال نـەدەركەت. ٢- ناسناڤەك دانـا سـەر خۆ، یـان گۆت ئـەز بـابێ فلانـی مە.
التكنيك: ئەو هەمی ئالاڤ و ڕێكن یێت كـو پەیوەنـدی ب كـارەكی یـان هۆنـەرەكی ڤـە هەین(یۆنانی) یە.
تكهرب: ١- هێزا كـارەبێ تێرا دەربـاس بـوو. ٢- كارەبێ گرت.
تكهن: پێشبینیكر.
التكهن: پێشبینیكرن.
تكوثر: زێدەبوو و كەتە سەرێك.
تكور: ١- بـوو گولۆلـك. ٢- ڕۆناهیا وی چـوو. ٣- تێكهاتــەبادان. ٤- كــەت. ٥- هاتــە ئێخستن.
تكوز: خرڤەبوو.
تكوس: ١ سەروبن بوو. ٢- ل سەر سێ لنگا ب ڕێڤە چوو.
تكون: ١- چێبوو. ٢- هاتە چێكرن.
التكون: چێبوون.
التكــوير: ١- كــۆمكرن و كرێــدانا جلكــی. ٢- گرێدانا دەرسۆكێ.
التكويم: كۆمكرن.
التكــويــن: ١- چێكــرن. ٢- دەرئێخســـتنا هەبوونێ ژ نەبوونێ.
التكية: تەكیا.
تكيس: عاقلداری ل خۆ دیاركر.
التكيس: خۆ عاقلكرن.
تكيف: خۆ گونجاند.
التكيف: خۆ گونجاندن.
التكييت: ب ساناهیكرنا كۆزۆتا بویكێ.
التكييف: گونجاندن.
تل(بتشـديد الـلام): ١- رازانـد. ٢- ئێخستـە عەردی. ٣- دەڤ و دەڤ رازاند.
التل: گر.

تلألأ: برسقی.
التلألؤ: برسقین.
تلا: دا دویڤ، ب دویڤ کەڤت.
تلاءم: چێبوو.
التلاؤم: گونجان.
تلاحق: ل دویڤ ئێک هات.
التلاحق: ڤێکراگەهەشتن.
تلاحقت: ڤێرا گەهەشتن.
تلاحم: ١- لێکککەڤتن. ٢- پێکڤە ما.
التلاحم: پێکڤەحەلیان.
تلاحى: گازندە ژێککرن و قەسە و خەبەر گۆتنە ئێک.
تلازب: کەتە سەرێک.
تلاشى: بوو عەدەم؛ ژناڤچوو.
التلاشى: عەدەمبوون؛ ژناڤچوون.
تلاطث: دانانە ئێکدو ب تەپ و مستا.
تلاطس: لێکدان.
تلاطف: دلۆڤانی پێکبرن.
تلاطم: ١- ڤێککەڤتنا پێلا. ٢- لاتۆمە ل ئێکدان.
التلاطم: ڤێککەڤتن.
التلاعب: یاری پێکرن.
تلاعب: یاریکر.
تلافق: لێک گونجان.
تلافى: ڤێراگەهەشت.
التلافى: تۆلڤەکرن.
التلافي: ١- ڤێراگەهەشتن. ٢- نەهێلان
التلافيف: ١- تشتێ لێکبادایی. ٢- گیایێ لێکبادایی.
تلاقى: ڤێککەڤتن.
التلاقي: ١- ڤێککەڤتن؛ چاڤپێکەڤتن. ٢- ژ ناڤێت قیامەتێ یە.
تلاكم: کولملێکدان، کولمانێ.
تلاكما: بوکسانێ کرن.

التلال(بالفتح): بەرزەبوون.
تلأم: چێبوو.
التلاوة: ١- خواندن. ٢- دانەدویڤئێکا تشتی.
تلاوموا: لۆمەی ئێک کرن.
تلاهى: خۆمژویلکر.
التلاهي: ١- خۆمژویلکرن. ٢- ئێکدومژویلکرن.
التلة: ١- گر. ٢- ئێخستن؛ ل عەردیدان.
التلب: خوسارەتی.
تلبث: لێ ما.
تلبد: ١- چربوو. ٢- بەرێ خۆ دایێ و هزرا خۆ تێدا کر. ٣- خۆ بەردا عەردی. ٤- کۆمبوو. ٥- پێکڤە نوویسیا.
التلبد: ١- چربوون. ٢- لێنێرین و هزرتێکرن. ٣- خۆبەردانا سەر عەردی. ٤- کومبوون. ٥- پێکڤەنوبسان.
تلبس: کرە بەر خۆ.
التلبس: لبەرخۆکرن.
التلبك: تێکشێویان.
التلبك المعوي: نەحەلکرنا زادی.
التلبيب: ١- ڕاسپاردنا دلی یە بێ سخلەت و غەریزە. ٢- بەرسینگێت مرۆڤی. ٣- کرنا کارێ شەری؛ گرێدانا چەکی.
التلبية: ١- ب جهـ ئینانا داخوازێ. ٢- گۆتنا پەیڤا (لبیک اللهم لبیک). ٣- خۆجهبوون.
التلبيد: پرچتەڕکرنە ب تشتەکێ روهن دا ل دەمێ ئیحرامێ ڤژاڤژ نەبیت.
التلبيث: ١- هێلان. ٢- گیرۆکرن.
التلبيس: ١- لبەرکرنا ب کوتەکی. ٢- ڤەشارتنا راستییێ و دیارکرنا باتلی. ٣- ل بەرکرن.
التلبين(التلبينة): خوارنەکە ژ سڤیێ و شیری و هنگڤینی دهێتە چێکرن.
تلثلث: ١- ئاکنجیبوو. ٢- گیرۆکر.

التلـشم: ١- مـاچیکرن. ٢- کـولم لێـدان. ٣- ژێگرتن و بریندارکرن.
تلشم: سەروچاڤێت خۆ پێچان.
تلجأ إليه: ١- پشتا خۆ پێ ڕاستکر. ٢- خۆ ڤەدەرکر و دا دگەل هندەکێت دی.
التلجئـة: ل نـک فـەقیا ئـەوە کـو کەسـەک ب کوتـەکی بـەرێ مرۆڤـەکی ب دەتـە کرنـا کـارەکێ ژسـەرڤە و ژناڤـدایا وی نـە وەک ئێک.
تلجف: ١- ژ ڕەخا بەرفرەهـ کر. ٢- ڕەدمی.
تلجلـــج: ١- ئاخڤتـــنا خـــۆ ڤـــەجوی. ٢- د ســـەری دا هـــات و چـــوو(هزر). ٣- ئـــەزمانێ وی تێـــک ئـــالزی. ٤- دەستپێکر. ٥- د دلی دا بوو گومان.
الـتلجلج: ١- تێکئالزینـا ئـەزمانی ل دەمـێ ئاخڤتنێ. ٢- هاتنوچوونا هزرێ. ٣- ڤەجوینا ئاخڤتنێ. ٤- دەستپێکرن. ٥- ب گومانبوونا دلی.
تلحظ: تەنگبوو.
تلحـف: لحێـف ب سـەر خـۆ دادا، یـان خـۆ نخاڤت.
تلحى: لفکا دەرسۆکێ د بن حەفکا خۆ ڕا بر.
التلحي: برنا لفکا دەرسۆکێ د بن حەفکێ ڕا.
التلحين: دانانا ئاوازێ.
التلخيص: ١- کورتکرن. ٢- ڕۆهنکرن.
تلد: ١- ئاکنجیبوو. ٢- کەڤنارەبوو.
تلدد: ڕاست و چەپ ل دۆر خۆ زڤری.
التلدد: زڤرینا ڕاست و چەپ.
تلذذ: خۆشیبر.
التلذذ: خۆشیبرن.
تلزج: چربوو.
التلسـكوب: دویربینـەکا گەلـەک مەزنـە ژ بـۆ دیـتن زێرەڤانیـا سـتێرا دهێتـە بکارئینـان، یەکـەمین تلسـکوب ل سـالا (١٤٠٩) ژ لایێ ستێرناسێ ئیتالی (گالیلۆ) ڤە هاتبوو چێکرن، (یۆنانی) یە.

تلصص: دزی کر.
التلصص: دزیکرن.
تلضى: ئاگر بەربوویێ؛ سۆت.
تلطخ: ١- پێڤەما. ٢- لەوتی. ٣- بێ ڕەنـگ بوو، تێ هاتە دان.
التلطخ: ١- پێڤەمان. ٢- لەوتین. ٣- بێڕەنگبوون.
تلطط: ئینکارکر.
التلطط: ئینکارکرن.
تلطع: ددانێت وی ژ پیریێ نەمان.
تلطـــف: ١- ب نـــەرمی چـــوویێ. ٢- خـــۆ شکاند. ٣- خۆ دلۆڤان کر.
التلطف: ١- ڕەحەتی. ٢- خۆ شکاندن.
تلطى: خۆ گرت کا دێ کەنگی خافل بن.
التلطيف: خۆشکرن و ئارامکرن.
تلظظ: سەرێ خۆ لڤاند ژ کەربادا.
تلظـــى: ١- هلبـــوو. ٢- ئاریـــا و تنگـــژی. ٣- گەرما دژواربوو. ٤- لڤلڤی.
تلـع: ١- هـەلات؛ دەرکـەڤت. ٢- سـەرێ خـۆ دەرئێخست.
التلعاب: یاریکرن.
تلعابة(تلعاب؛ لعيب؛ تلعيبة؛ ألعبان): یـێ گەلەک یاریا دکەت.
تلعب: یاریکر.
التلعة: ١- جهێ بلند ژ عەردی. ٢- جهێ نزم ژ عەردی.
تلعثم: ١- دەڤێ خـۆ تێکدا. ٢- ئاخڤتنا خۆ ڤـەهێلا. ٣- تێـدا ڕاوەسـتیا و خـۆ گـرت. ٤- ئەزمانێ وی ئالزی.
التلعـثم: ١- دەڤتێکـدان. ٢- تێڕاوەسـتان. ٣- ئالزینا ئەزمانی.
تلعق: ١- دچەرت. ٢- دخۆت.
التلعق: چەرین.

تلعلــع: ١- شکەست. ٢- برسقی. ٣- دلـێ وی ئێشــا. ٤- ژ وەســتیانێ یــان ئێشــێ لاوازبوو. ٥- ڤەکیبیانا ژ تێهنا دا.
التلعي: خوارنا پویزکا گیای.
التلعيب: دانەیاریکرن.
تلغب(بتشدید الغین): ١- دیت یێ وەستیایە. ٢- ب ڕێڤـەبرن تــاکو وەســتیان. ٣- گەلــەک وەستاند. ٤- دەمەکێ درێژ کرە دەر.
التلغـراف: ١- برویسی. ٢- ئـامویرێ هنارتنا برووسـکا کـو ل سـالا (١٨٣٥)ێ ژ لایـێ زانــایێ ئــەمریکی (مــورس) ڤــە هاتیــە چێکرن.
التلغرام: نامەیا تلغرافی یە.
تلغـم: ١- د دەڤ و دفنێت خۆ دا. ٢- دەڤ و دفنێت خۆ لڤاندن.
تلف: مر.
التلف: مرن.
التلفاز: تەلەڤزیۆن(عەرەبکری) یە.
تلفت: بەرێ خۆ دا.
تلفــح: ١- پیریــێ ڤــەگرت. ٢- هلبــوو. ٣- بەربەلاڤبوو. ٤- د خۆ وەرکر.
التلفزة: دیتنا ژ دویر.
التلفزیــون: تــەلــەفزیۆن، ل سـالا (١٨٨٤)ێ زانــــایێ ئــــەلمانی (نیپکــــو) ئــــامویرێ ڤـەگوهازتنا شـکلا بـۆ چهێـت دویـر چێکر، پاشی ل سالا (١٩٢٤)ی هەر ب ڕیکا وی تەلــــەفزیون هاتــــە چێکــــرن و ژ ســــالا (١٩٣٠)ێ هــــەتا (١٩٤٠) پێشــــکەڤتن کـەڤتێ و ل سـالا (١٩٤٥) ب شـێوەیەکێ نـویتر و تـەکووزتر هاتـە چێکرن، و ل سالا (١٩٥٣) تەلــەفزیۆنا ڕەنگـین ل ئـەمریکا هاتە چێکرن.
تلفظ: ئاخڤت؛ ئاخڤتن کر.
التلفظ: ئاخڤتن.
تلفف(بتشدید الفاء): ١- پێچا. ٢- خۆپێچا. ٣- د خۆوەرکر.
تلفف به: ١- ڤێراگەهەشت. ٢- گونجا.
تلفن: ب تەلەفۆنێ ئاخفت.

التلفــون: تەلــەفۆن، ل ســالا (١٨٧٤) ێ ژ لایــێ زانــایێ ئــەمریکی (گراهـام بـل) ڤـە هاتیە ژێکرن.
التلفیعة: لفاحە.
التلفیق: ئاخڤتنێت چێکری، درەو.
التلقــاء: ١- جهــێ دیــتن و چاڤپێکــەڤتنێ. ٢- هەمبەر؛ بەرانبەر. ٣- ژخۆڕاییی.
تلقاء: ١- هەمبەر. ٢- بەر ب ..
تلقائي: ب خۆ و بێی هێج کەسەکی.
تلقاع(تلقاعة): ١- یێ ناسناڤا ددانیتە سەر خــەلکی. ٢- یــێ پربێــژ. ٣- بێعــەقل. ٤- یــێ ناســناڤا ددانیتــە ســەر خــەلکی. ٥- بێعەقل.
تلقامة: پاریمەزن.
تلقاه: پێشوازیا وی کر.
تلقب: ١- ناسناڤەک بۆ چێبوو. ٢- ناسناڤێ وی بوو...
تلقح: هاتە ئاڤسکرن، بەر گرت.
تلقط: ژ ڤێرێ و وێراهە خرکر.
تلقف: ب لەز گرت؛ دەستێ خۆ ب لەز لێدا.
تلقلق: دەنگکر.
تلقسم: ١- ب دلــێ خــۆ داعویــرا. ٢- زوی خوار.
تلقن: تێ گەهەشت، وەک خواندن وەرگرت.
تلقی: ١- دیت؛ چاڤ پێکەڤت. ٢- بۆ گۆت. ٣- وەرگرت.
التلقي: ١- دیتن. ٢- وەرگرتن.
التلقیب: ناسناڤلێکرن.
التلقیــح: ١- پـەڕینا حـەیوانی. ٢- ئاڤسبوونا گیایی. ٣- دەرزیکدانان.
التلقیح الصناعي: ئاڤسکرنا ب ئامویرا.
التلقیم: پاریدان.
التلقیــــن: ١- بــۆ گــۆتن، بــۆ خوانــدن. ٢- دەقەکێ شیراتە ل سەر گۆڕا د خوینن دا یێت ساخ خۆ باش بکەن.
تلک: ئەوا هە.

تلكأ: گیرۆبوو و راوەستا.
التلم(بالفتح): خەتا جۆتی.
التلم(بالكسر): ١- خولام. ٢- وراز.
٣- زێرینگر. ٣- کویرها زێرینگری.
التلماظ: یێ ب بەردەوامی ئەڤینێ دگەل کەسێ نەکەت.
تلماظة: پڕبێژ.
تلمح: ب دیتنەکا سڤک بەرێ خۆ داییێ.
تلمذ: کرە قوتابی.
التلمذة: خواندنا ل بەر دەستێ ئێکی.
التلمس: ١- دەستکرنا تشتی ئێک ل دویڤ ئێکێ. ٢- گەڕیانا ل دویڤ پێویستییێ.
تلمظ: ١- ب ئەزمانی ل دندکێت زادی گەڕیا.٢- مرچێن ژ دەڤێ خۆ ئینا. ٣- زوی هاڤێتە دەڤێ خۆ. ٤- ئەزمانێ خۆ دەرئێخست و د لێڤێت خۆ دا.
التلمظ: گێڕاندنا ئەزمانی د دەڤی دا ژ بۆ نەهێلانا بەرماکێت زادی دگەل ئالیستنا لێڤا.
تلمع: ١- تەیسی. ٢- دزی.
التلمع: تەیسین.
تلملم: ١- هاتە گوڕۆڤرکرن. ٢- هاتە کۆمکرن.
التلمود: کتێبا شەریعەت و یاسایێت وان تێدا.
التلميح: ١- پەیڤەکە یان ڕستەیەکە یان دەربڕینەکە هزرەکێ ل نک کەسەکی چێدکەت یان ژی ئیشارەتەکە ب وی ڕۆلی ڕادبیت. ٢- ڕێکەکا گەلەک باشە ژ بۆ تێگەهاندنا کەسەکی بێی کو دەربڕینا ئاشکرا ژێ بهێتەکرن کو دبیتە بەروڤاژی گۆتنا ئاشکرا و سۆروسۆر. ٣- د (علم البديع) دا دبیتە: ئیشارەتکرن ب ڕێکا ناڤەرۆکا ئاخڤتنێ بۆ چیرۆکەکێ یان شعرەکێ و گۆتنا هندەکێ ژێ نەهەمییێ، هەروەکی بێژی: وەکی (عاشقێ د زیندانێ دا مری) کو مەبەست مەمۆیە بێی کۆ هەمی چیرۆکا وی بێژی.
التلميد: گەرمکدانا جهێ ب ئێش یان وەرمتی ژ لەشی.

التلميذ: شاگردە؛ قوتابی.
التلنة: پێویست.
تله: هاڤێتە عەردی؛ ل عەردی درێژ کر.
تلهب: ئاگری گرت؛ سۆت.
تلهبت: گوری ژێ چوو.
تلهف: ب خەم کەت و ئاخینک راهێلان.
التلهف: ب خەمکەتن.
تلهق: ١- باش سپی بوو. ٢- گەلەک ئاخڤت.
تلهى: ١- خۆ مژویل کر. ٢- دگەل ما و ژێ ڤەنەبوو. ٣- مژویلبوو.
التلهی: خۆ مژویلکرن.
التلو: ١- یێ ب دویڤ تشتی ڤە. ٢- تێژکێ حیشترێ یێ د دویڤ ماکێ ڤە پشتی شیرڤەکرنێ.
التلواذ: یێت پەنا دبنە نک ئێک.
تلوث: هەڕمی، پیسبوو.
التلوث: هەڕمین.
تلون(بتشديد الياء): ١- هاتە ڕەنگکرن.
٢- بوو گەلەنگ ڕەنگ.
٣- ئەخلاقێ وی هاتە گوهۆڕین.
التلون: ١- ڕەنگگرتن.
تلوى(بتشديد الواو): ١- لێک هاتە بادان.
٢- خواربوو.
التلويث: هەڕماندن. پیسکرن.
التلويح: ئاماژەدان.
التلويحات: پەراوێز؛ زێدەهی و شرۆڤەکرنێت ل بنێ بەرپەڕێت پەرتووک و نڤیسارا.
التلويم: گازندکرن.
التلوين: ١- دانانا گەلەک ڕەنگێت خوارنێ.
٢- گوهۆڕینا ڕێبازا ئاخڤتنێ.
٣- ڕەنگکرن. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە خۆگونجاندن د گەل کاودانا.
التلية(بالكسر): ١- بەراهی. ٢- پاشمایی.
٣- پتری.

التليد: کەڤنار.
التليدة: ئەو ژنکە یا ل ناڤ عەجەما بوی و ل ناڤ عەرەبا هاتیە پەروەردەکرن.
التليـــل: ١- ســـتۆ. ٢- یـــێ ئێخســـتی؛ ل عەردیدایی.
تلين: نەرم دبت.
التلين: نەرمبوون.
التليين: نەرمکرن.
تم: تمامبوو.
التم(بكسر التاء): بالندەیەکێ وەکی قازێ یە بـەلێ ستویێ وێ درێژتـرە و وەکـی پیتـا (S)ێ یە و لنگێت وی دکورترن وپێت وی دمـەزنترن، ل ئـەوروپا و ئاسـیا نـاڤین و ئمریکا باکۆر و ژێریا دژیت.
تماثل: بەر ب باشییێ چوو مینا ساخبوونێ ژ نەساخیەکێ.
التماثل: ١- پێڤەچوون. ٢- وەکئێکلێهاتن.
تماجد: ل هەمبـەر ئێـک شانازی ب مـەزناهیا خۆ برن.
التماجد: شانازیبرن ب مەزناهیا خۆ.
التمـادح: مەدحـەکرنا هـەر ئێکـی هەمبـەر یـێ دی.
التمارض: خۆنەساخکرن.
التمازح: یارێپێککرن.
تماحل: دویرکەڤت.
التماحـــل: نـــەهاتنا بـــارانێ و هشـــکبوون و نشینبوونا گیای.
تمـــادى: ١- درێژکـــر. ٢- بـــوو کەرەســـتە. ١- ل سەر کار و کریاریێت خۆ ما.
التمـــادى: ١- درێژکـــرن. ٢- بـــەردەوامیکرن. ٣- کەرەستە بوون.
تمار: خورمەفرۆش.
تمارس: دانانەئێک.
تمارض: خۆ ب درەوڤە نەساخکر.
التمارض: خۆنەساخکرنا ب درەوڤە.
تمارى: گوفتوگۆکرن.
التماري: گۆمانژێبرن.
تماريا: کەتنە هەڤرکییێ.
تمازج: تێکهلبوو.
تمازح: یاری پێککرن.
التماس(بتشـديد التـاء): ١- ژ ئێککـرتن. ٢- چوونا نڤینا ئێک؛ کرنا کارێ سەکسی.
تماسا: ئێکی دەستێ خۆ کرە یێ دی.
تماسحا: بوونە تایەک.
تماســک: ١- خـۆ گـرت. ٢- خـۆ پـارازت. ٣- خۆ پێکڤە گرت.
التماسک: خۆ پێکڤەگرتن.
تماشا: دگەل چوو.
تماشي: دگەل ب رێڤە چوو.
التماشي: پێکڤەچوون.
تماض: لێککەڤتن.
تماکروا: حیلە ل ئێک کرن.
تمالئوا: کۆمبوون.
تمالح: زادێ ئیک خوارن.
تمالک: خۆ زەپ کر.
التمالک: خۆزەپکرن.
التمام(بتثليث التاء): یێ تەکووز.
التمامـــة: ١- تمـــامی. ٢- تەکـــووزی. ٣- مایی.
تماوت: خۆ مراند.
التماوت: خۆمراندن.
تمأى: درێژ و فرەهبوو.
تمايح: خوار و خویل بوو.
تمايد: خواربوو و هەژیا.
التمايز: ١- خۆ ژێک ڤەدەرکرن، ٢- خۆ ژێک ڤەدەر دیتن.
تمايط: ١- پەیوەندی پویچبوو. ٢- دویرکەڤت. ٣- نێزیکبوو.

تمایل: ١- خۆ خوارکر. ٢- خۆ مەزنکر.
التمایل: ١- خۆخوارکرن. ٢- خۆمەزنکرن.
تمیل: خۆاربوو.
تمتع: خۆشی بر.
التمتع: خۆشی برن.
تمتی: درێژکر.
التمتام: پرمپرمی.
تمتم: پرمپرم کر.
التمتمة: پرمپرم.
التمتیع: خۆشپێدان.
التمتین: قایمکرن؛ موکمکرن.
التمثال: ١- ب جهئینانا فەرمانا. ٢- پەیکەر.
تمثل: ١- مەسەلەک ئینا. ٢- نموونەیەک ئینا.
التمثیل: ١- زارڤەکرن. ٢- بێ سیهانەتکرنا مری وەکی بێ دفنکرن یا بێ گوهکرنا وی. ٣- نوینەراتی کرن.
التمثیلیة: دەقێ دراماییێ کو ب ڕیکا ئەکتەرا دهێتە زارڤەکرن.
تمجد: مەزنبوو.
تمجس: بوو ئاگرپەرێس.
تمجع: ل (إمتجع) بزڤرە.
تمجمج: ئاخڤتنا خۆ ڤەجوی.
التمجمج: ڤەجوینا ئاخڤتنێ.
التمجید: ١- مەزنکرن. ٢- مەدحەکرن.
تمحص: رابوو و نەما.
تمحق: ١- بەتالبوو و نەما. ٢- ژناڤچوو. ٣- پاکبوو.
تمحک: گەلەک قایش کێشا و خۆ چڕ کر.
تمحل(بتشدید الحاء): ١- حیلەکر. ٢- ما بێ باران و گیا لێ شین نە بوو و ما هشک.
تمحی: ژێ چوو، لێ نەما.
التمحیص: تاقیکرن.
التمحیق: ١- ژناڤبرن. ٢- بەتالکرن. ٣- پاککرن.
تمخخ: مەژی دەرئێخست.
تمخض: ١- بوو دەو. ٢- د مەشکێ دا شلقا؛ هاتە کییان. ٣- د زکێ دایێ دا لڤی. ٤- دەو د مەشکێ دا لڤی. ٢- بوو دەو.
تمخط(بتشدید الخاء): کفکر.
التمخیض: ١- دەوچێکرن. ٢- کیان.
تمدح(بتشدید الدال): پەسنێت چێکری بۆ خۆ کرن.
تمدد: ١- درێژبوو. ٢- ژێک هاتە دەر.
التمدد: درێژبوون.
تمدر: هاتە تەقنکرن.
تمدل: کەفیک هاڤێتە سەرێ خۆ.
تمدن: ١- بوو باژێری. ٢- ڕەقی و توندی هێلا بۆ مرۆڤەکێ نەرم و باش.
التمدن: شارستانیەت، ئاڤاکرن.
التمدیح: بەسنکرن.
التمدید: درێژکرن.
تمذر: مەرقی.
تمذع: پیچ پیچە ڤەخوار.
التمر: خورمە.
التمر الهندي: تەمەهندی، بەرهەمێ دارەکا مەزنە ل هندستانێ و باهرا پتر ژ وەلاتێ گەرم شین دبتن فێقیێ وێ ژ بۆ زکچوونێ دهێتە ب کارئینان و قورمێ ژ بۆ زکراوەستاندنێ و کولیلکێت وێ ژ بۆ چارەکرنا ئاریانا میلاکێ و دارێ وێ گەلەک یێ باشە ژ بۆ دارتاشیێ.
تمرأ: بۆ خودان وجدان.
التمراحة: ١- یێ گەلەک سڤک و چەلەنگ. ٢- یێ گەلەک ب یاری و تورانە و بزاڤ.
التمراد: بورجێ کۆترا.

تمـرد: ١- دەمـەكی مـا حـەوێس. ٢- خـۆ نەقولـەكر. ٣- پشـتەرێبـوو. ٤- ژ هەڤـالێـت خۆ زیدەكر. ٥- خۆمەزنكر.
التمـرد: ١- پشتەرێبـوون. ٢- خۆنـەقولوكرن. ٣- خۆمەزنكرن.
تمرس: ١- خۆ تێ هوسی. ٢- خۆ ب سەربۆرا شـارزا كـر. ٣- خـۆ تێڤـەدا. ٤- تێـدا. ٥- بەرهنگاری وی بـوو. ٦- یـاری پێكرن. ٧- ب سەری هات.
التمرض: تیمارکاری.
تمـرض: ١- د کاروبارێـت خـۆ دا لاوازبـوو. ٢- نەساخبوو.
تمرط: وەریا.
تمرع: قەستا گیای و شینكاتیێ كر.
تمـرغ: ١- تفـا خـۆ ڕەشـاند. ٢- گەڤزانـد. ٣- خـۆ قولپانـد ژ ئێشـا زکـێ خـۆ. ٤- گەلـەک لـێ مـا. ٥- د ئـاخـێ ڤـەدا. ٦- خۆ د ئاخێ گەڤزاند.
التمرغ: ١- دئاخێڤەدان. ٢- قەلوپاندن.
تمرق: هاتەدەر.
تمركز: ل مەلبەندی ڕاوەستا.
تمرمر: ١- تێکچـوو و ئاریا. ٢- هلهەژیا.
التمرمر: ١- هەژیان؛ لەرزین. ٢- ئاریان.
تمرن(بتشديدالراء): ڕاهینان كرن.
تمرن: ڕاهینان كرن؛ خۆ مەشق كر.
التمريد: حولیكرن.
التمريش: بارانا كێم.
التمريض: جاركرنا نەساخا ل خەستەخانێ.
التمرين: مەشقكرن.
تمزر(بالتشديد): پیچ پیچە تامكرێ.
تمزق: دڕها.
التمزق: دڕیان.
تمزمز: لڤی.
تمزن: ١- چوو. ٢- باشی ژ خۆ زیدە دیاركر. ٣- ڕاهینان كر.
التمزيق: دڕاندن.
تمس: حولیبوو.
التمساح: تمساح.
تمسح: ١- پاڤژكر. ٢- تێـدا. ٣- تەوافكر.
تمسخ(بتشديد السين): پچیا.
تمسخر: توڕانكرن.
تمسـک بـه: ١- خـۆ پـێ پـارازت. ٢- خـۆ پێڤەگرت.
تمسـک: ١- خۆ پێڤـەگرت. ٢- بـاش گـرت ل سەر چوو.
التمسک: پێڤەگرتن.
تمسكن: ئارمبوو.
التمسكن: ئارامبوون.
التمسيح: دەستێدان.
التمسيد: پەرخاندن.
تمشى: بریڤەچوو.
التمشاء: بریڤەچوون.
التمشية: بریڤەچوون.
تمشر: ١- زەنگینبوو. ٢- نیشانێت زەنگینیێ لێ دیاربوون. ٣- بۆ شۆلـكر. ٤- جلـک كرنە بەرخۆ. ٥- پویزیک لێ هاتن.
تمشش: مێهت و یێ تێدا گێشا.
تمشق: ١- تیڤلی ٢- دڕها. ٣- چوو.
تمشى: ب ڕێڤەچوو.
التمشية: ب ڕێڤەبرن.
التمشيط: شەكرن.
تمصر: بوو باژێری.
التمصـمص: مێهتنـا ب ئـارامی ب ڕەخـێ ئەزمانی.
تمضى: بۆری.
تمضمض: ئاڤ د دەڤێ خۆ وەردا.
تمط: درێژ دبت.

تمطى: ١- ژێکهاتەدەری و درێژبوو. ٢- چوونەکا درێژ کر. ٣- دەستێت خۆ ڤەهەژاندن و خۆ مەزنکر. ٤- درێژکر و بەرفرەهکر.

التمطي: ١- خۆمەزنکرن و هەژاندنا دەستا ل دەمێ رێڤەچوونێ. ٢- درێژبوون.

تمطر: ١- کەتە بەر بارانێ. ٢- داخوازا بارانێ کر. ٣- رژیا خوارێ(بالندە). ٤- لەزکر.

تمطر: ١- ب لەز چوو؛ سڤک چوو. ٢- باران باراند؛ باراند.

تمطط: ١- ژێک هاتە دەر. ٢- درێژبوو.

تمطمط: تیربوو.

تمعدد: ١- مەزن بوو و تۆلازی لێ نەما. ٢- ساخبوو. ٣- قەلەوبوو.

التمعدد: مەزنبوون و گربوون.

تمعط(بتشدید العین): موییێت وی ژ ئێشەکێ کەڤتن.

تمعن: ١- باش هزرا خۆ تێدا کر. ٢- رەزیلبوو و کێمبوو. ٣- خۆ کێمکر و بچویک دانا.

تمغص: زکئێشییێ گرت.

تمغنط: بوو مەغناتیس.

تمقت: ل بەر رەشبوو.

تمكى: ژ خوهێ تەربوو.

تمكث: ١- ما و خۆ ل هیڤییێ گرت. ٢- خۆجهبوو.

تمكن(بالتشديد): ١- بوو خودان پلە و دەستهەلاتداری. ٢- پێ وی جهێ خۆ گرت. ٣- شیا؛ پێچێبوو.

التمكن: ١- شیان. ٢- جهگرتن. ٣- پێچێبوون. ٤- پلەداربوون.

التمكين: ١- شیاندن. ٢- خۆجهکرن. ٣- بلندکرن و پلەدارکرن.

تملح: خوێ دگەل خۆ بر.

تملس(بتشدید اللام): ١- حولیبوو. ٢- دەرکەت. ٣- هشیاربوو. ٤- ڤەرەست و رزگاربوو.

تملص(بتشدید اللام): ١- خۆ ڤەرەستاند ژ تشتی. ٢- ڤەرەست؛ قورتالبوو.

التملص: ڤەرستن و رەهابوون.

تملط: حولیبوو.

تملق(بتشدید اللام): ١- خۆ دەڤخۆشکر. ٢- دەڤخۆشی بۆ کرن، خۆ بۆ حولیسک و بلیسک کر.

تملك(بتشدید اللام): ١- ب خورتی کرە ملکێ خۆ. ٢- بوو خودان. ٣- بوو شاه.

التملك: ١- خودانبوون. ٢- بوونا شاه.

تملل: ١- خۆ ژ خەما دا قولپان. ٢- لڤی.

الملل: ١- لڤین. ٢- خۆقولپاندن.

تململ: ١- خۆ ل سەر جهێ قولپاند ژ خەمادا یان ژ بەر تشتەکێ دی. ٢- لڤی.

التململ:١- لڤین. ٢- خۆ قولپاندن.

التمليح: ١- خوویکرن. ٢- شرینکرن.

التمليد: نرمکرن.

التمليط: ١- کورتانەکرن؛ لەبخکرن. ٢- د عەرووزێ دا ئەوە کو شاعرەک نیڤماکێ بێژیت و شاعرێ دی نیڤمالکا دی ئانکو تمام بکەت.

التمليك: کرنە خودان.

التمليل: نەرحەتکرن.

تمم: تمامکر.

تمنى: ١- هیڤی خوازت؛ ڤیا؛ حەزکر. ٢- ژ بنێ پێ خۆ چێکر. ٣- خواند.

التمن: برنج.

تمنطق: ١- (علم المنطق) خواند. ٢- قاویش ل پشتا خۆ گرێدا.

تمنع: ١- ژێ گەریا. ٢- بۆ خۆ کرە پشتەڤان. ٣- خۆ پی ب هێز ئێخست. ٤- خۆ پێ پاراست؛ بۆ خۆ کرە پێژان. ٥- بهێزکەڤت.

التمنع: ١- بهێزکەفتن. ٢- ئاسێبوون.

تمنن: منەت لێ کر.
التمني: هویڤیوخازتن.
التمنیع: ١- بهێزئێخستن. ٢- ئاسیکرن.
تمهد: ب ساناهیکەت.
تمهر: ١- شارەزابوو. ٢- مەلەڤانی کرن.
تمهل: بێهنا خۆ فرەهـ کر.
تمهل: دەرفەتێ بدە.
التمهید: ١- رێخۆشکرن. ٢- چێکرن و دورستکرن. ٣- ب ساناهیکرن.
التمهیل: موهلەتپێدان.
تموج: کەتە پێلا.
التموج: بپێلکەڤتن.
تمور: هەر هات و چوو.
تموز: مەها تیرمەهێ یە کو دبیتە یا حەفتێ.
تمول(بتشدید الواو): ١- بوو خودان مال. ٢- خۆ ب مال ئێخست.
تمون(بالتشدید): خۆ ب ئەرزاق ئێخست.
تموه(بالتشدید): ١- ئاڤ ڤەخوار. ٢- ئاڤ تێدا خڕبوو. ٣- ئاڤ رژیاییێ. ٤- هاتە تێکهەلکرن. ٥- هاتە سەڤاکرن. ٦- هاتە بارین. ٧- تژی ئاڤبوو و نێزیکبوو ب گەهت.
التمویل: ١- ب مال ئێخستن. ٢- ب چەک و جەبلخانە و پێدڤی ئێخستن.
التموین: ١- پێشکێشکرنا کەلوپەلێ پێدڤی نەخاسمە.
التمویه: ١- تامدانا تشتی ب کانەکی. ٢- کراسکرن. ٣- ڤەشارتنا چەکێ لەشکەری دا دوژمن ڤێ نەکەڤت (کامفولاج). ٤- گوهۆڕینا رەنگێ ئامیریت جەنگی ب شێوەیەکی کو دوژمن نەنیاسیت. ٥- ڤەشارتنا تشتی ب تشتەکێ دی دا نەهێتە نیاسین.
تمیح: ١- ب مەزناهی ب رێڤەچوو. ٢- خۆ راست و چەپ خوار و خویلکر.
تمید: خواروخویلبوو.
تمید: دلەرزیت و دلڤیت.
التمیز: جاوازی؛ جوداهی؛ ڤەدەی.
تمیز: ڤەدەربوو.
تمیس: ١- خواروخویلبوو. ٢- ب مەزناهی ب رێڤەچوو و خۆ خوار و خویلکر.
تمیع: حەلیا.
التمیع: حەلیان.
التمیم: ١- یێ خولقەت تمام. ٢- یێ دژوار.
التمیمة: ١- نڤشتی. ٢- بازبەند، ٣- هەر تشتەکێ ب خۆ ڤەدکەن ژ بۆ پارازتنا خۆ.
التمییز: ١- ڤەدەرکرن. ٢- هێزەکا دەروونی یە پێ رامان دهێنە پەیداکرن. ٣- ئەو دەمە ژ ژیێ مرۆڤی یێ لێ دشێت باشیێ و خرابیێ ژیک ڤەدەر بکەت.
تمییز: ژێک ڤەدەر کرن، ژێک جوداکرن.
التمییع: حەلاندن.
التمییل: خوارکرن.
التن: هەڤکویف.
التناوش: خۆ گیروکرن و دویرکرن.
تناءی: دویرکەڤت.
التنائی: دویرکەڤت.
تنابث: لێ ڤەکۆلا و گەریا.
التنابذ: دوژمناتی ژێک هلگرتن.
تنابزوا: ناسناڤێت کرێت دانانە سەر ئێکودو.
التناتج: زێدەبوون ب بوونێ.
تناتف(تنتف): هاتە هلکیشان یان ڤەرِوچاندن.
تناتل: د بەر ئێک دا بلندبوون.
تناث: بەلاڤکر.
تناثر: پێوەربوو.
التناثر: وەریان.

تناجي: ئاخڤت.
التناجز: چوونا مەیدانێ و لێکدان.
التناجش: ل سەر ئێک زێدەکرنا بهایێ تشتی.
التنازع: ب هەڤرکچوون.
تنازل: داگێرا.
التنازل: داگیران.
تناجل: ١- دویندەهـ زێدەکرن. ٢- لێککەڤتن.
التناجي: ئاخڤتنا دگەل ئێک ب دزیکی ڤە یان ب دەنگەکێ نزم.
التناجي: هەڤپەیڤین.
التناحب: بلندکرنا دەنگێ گری.
تناحب: ژڤانەکێ دەستنیشانکری بۆ شەڕی دانە ئێک.
تناحر: ١- حەفکا ئێک گرتن. ٢- کەتنە دویڤ ئێک.
تناحر: ئێکدوکوشتن.
تنادى: گازیکرنەئێک.
التناد: ڕەڤین و ڕاتەقیان.
تنادم: پێکڤە روینشتن.
التنادي: ١- بژالبوون و ب چۆلا کەڤتن. ٢- ژ ناڤێت رۆژا قیامەتێ یە. ٣- لێکگازیکرن.
تناذر: ئێکدو هۆشدارکرن.
تنازح: دویرکەڤت.
التنازع: لێککەڤتن.
تنازع: لێککەڤتن؛ پێکراچوون.
تنازل: ١- چوونە مەیدانێ ژ بۆ شەڕی. ٢- جار ل نک ڤی خوارن جار ل نک وێهە. ٣- داگێران ژ هەلویستێ خۆ کر یان ژ هەر تشتەکێ دی.
التنازل: داگێران.
تناسب: گونجا.
التناسب: ١- گونجان. ٢- خزمانی.

تناسخ: ١- کەتنە دویڤ ئێک. ٢- ئێک ل دویڤ ئێکی چوون.
التناسخ: ١- جوونا تشتی ژ جهەکی بوو جهەکی. ٢- چوونا ڕحێ پشتی مرنێ ژ لەشەکی بۆ لەشەکێ دی.
تناسخ الأرواح: ئەو باوەریا ئایینی یە یاکو هندەکا هەی کۆ پشتی مرنێ ڕحا مرۆڤی دچیتە د لەشەکێ دی دا، ئەڤجا ئەگەر یێ چاک بیت دێ ڕحا وی چیتە د لەشەکێ چاک دا و ئەگەر یێ خراب بیت دێ چیتە د لەشێ حەیوانەکی دا.
تناسخ الأزمنة والقرون: ل دویڤ ئێک هاتنا دەمێ و بەتالکرنا حوکمێ ئێک دو ئانکو دەمێ بهێت حوکمێ دەمێ چوویی بەتال دکەت و حوکمێ خۆ دسەپینت.
التناسخية: ئەون یێت باوەریێ ب (التناسخ) دئینن.
تناسق(تنسق؛ إنتسق): پێکڤە هاتنە ڕیکخستن.
التناسق: رێکخستن، سیستەمکرن.
التناسل: دویندەهەدان، دویندەهـ ب دویڤ کەفتن.
تناسلوا: عەیال بوون و زێدەبوون.
تناسى: ژ بیرا خۆ بر.
التناسي: ژبیرکرنا ئێکدو.
تناشب: تیر تێک وەرکرن.
التناشد: هەلبەست بۆ ئێک خواندن.
تناشدوا: ئێکدو گرتن و بوونە هەڤکار.
التناشير: خەتێت زارۆکێت قوتابخانا؛ سەرمەشقێت نڤیسینێت زارۆکا.
التناص: قرژین.
تناصى: قرژی.
التناصب: دوژمناتی ژێک هلگرتن.
تناصبوا: ل خۆ لێکڤەکرن.

التناصر: ب سەرئێخستنا ئێکودو.
تناصر: پشتەڤانیا ئێک کرن.
تناصروا: ١- هاریکاریا ئێک ژ بۆ سەرکەڤتنێ کرن. ٢- پشتەڤانیا ئێک کرن.
تناصف: هەر ئێکی حەقێ یێ دی دایێ.
التناصف: لێکڤەکرنا ب نیڤی.
التناصل: شیر لێک دان.
التناصي: ١- د ناڤچاڤکێت ئێکدو ڕا گرتن. ٢- تێک ئالزین و پێکڤەمان.
التناصیب: کێلک و نیشانێت رێکێ.
التناضل: ١- ئارمانجانێ. ٢- ژ پێش ئێکڤە ئاخڤتن. ٣- شانازی ل هەمبەر ئێک ب خۆ برن.
٤- بەریکانێ د خەباتێ دا کرن.
التناطح: قۆچ لێک دان.
تناطح: قۆچانێ کرن؛ دانانە ئێکدو ب قۆچا.
تناطی: ١- بەریکانێ کرن. ٢- دانوستاندن کرن.
تناظر: ١- کەتنە بەرانبەری ئێک. ٢- ئێکی بەرێ خۆ دا یێ دی. ٣- قاویش کێشان.
التناظر: ١- قاویشکیشان. ٢- بەرانبەرئێکبوون.
تناظم: ب دەرزی ڤە هاتە ڤەکرن.
تناعس: ١- خەوا وی هات. ٢- سستبوو.
٣- رەواج تێ نەما.
التناعي: ١- گەهاندنا جابێت مرنێ یان کوشتنێ بۆ ئێک دو ژ بۆ تۆلڤەکرنێ. ٢- ژێکڤەبوون و بەلاڤبوون. ٣- کەتنا دویڤێک. ٤- کەتنا پیشییێ. ٥- بەردەوامی پێدان.
تنافذ: گەهەشتێ.
تنافر: ژێک ڤەرەڤی..
التنافر: ژێک ڤەرەڤین.
التنافس: ١- ململانێ. ٢- خۆ ب ئەرزاق ئێخست.
تنافس: هەڤڕکیا ئێک کرن.
تنافط: کەف ژێ دەرکەڤت.
تنافی: ١- ئێکدو پالدان و دلێ وان ژێک ما. ٢- دوبەرەکی کەتە ناڤبەینێ و ژێک دویرکەڤتن.
التنافي: ١- دەرئێخستن. ٢- هاڤێتن. ٣- رەتکرن.
تناقد: یێ زەغەل ژێگرت.
تناقص: ١- پیچ پیچە کێمبوو. ٢- ل کێمیێ دا.
تناقض: ١- ژرۆڤەبوو. ٢- لێڤەبوو.
التناقض: هەڤدژی.
تناقل: ژێکڤەگوهازتن.
التناقل: ڤەگوهازتن.
تناکث: سۆز شکاند؛ ژ سۆزا خۆ لێڤەبوو.
التناکث: لێڤەبوون ژ سۆز و پەیمانا.
تناکح: ١- شوی ب ئێک کرن. ٢- خۆ دانە دگەل ئێک.
تناکحا: ژن دانە ئێک.
تناکر: خۆ پێک نەئینانەدەر.
تناهب: ١- هەر ئێکی ڤیا د بەری هەڤالێ خۆ ڕاکەت. ٢- گەلەک ئاخ ب لنگێت خۆ ڤە برن.
تناهد: ١- هندێ ئێک پارە دەرئێخستن. ٢- د ناڤبەرا خۆ دا خوارن.
تناهزا: دەستپێکرن.
التناهض: لێکڕابوون.
تناهض: ڕابوونەئێک.
تناهق: لێک زڕین.
تناهی: ١- نەکر. ٢- گەهەشتە دویماهیێ. ٣- راوەستا. ٤- بەسکر. ٥- گەهاند. ٦- شیرەت ل هەڤکرن.
التناهي: دانەپاشا ئێک ژ خرابیێ.
تناوب: ١- پشک هاڤێتنێ. ٢- کرنە گەهگەهانێ. ٣- ب سەری هاتن.

التناوب: دۆردۆرانێکرن.
التناوح: ١- ب هێز هات(هور). ٢- کەڤتنە هەمبەری ئێک.
تناوش: ١- دەستهاڤێتێ. ٢- دانانەئێک.
التناوش: ١- وەرگرتن. ٢- دانەڤێ.
تناول: دەست هاڤێتێ.
التناول: وەرگرتن.
تناوم: خۆ د خەو بر.
التناوم: خۆدخەوبرن.
تنأى: دویرکەڤت.
التنبؤ: پیشبینیکرن.
تنبأ: پێشبینی کر.
تنبت: دیاربوو.
تنبط: ئاڤا وێ دەرئێخست.
تنبع: پیچ پیچە هات.
تنبل: ١- خۆە وەکی ماقویلا لێکر. ٢- بۆ ماقویل. ٣- مر. ٤- باشێ وی بر.
التنبل: کوندلک؛ بژنکورت(ترکی) یە.
تنبه: ١- هشیاربوو. ٢- بێ حەسیا.
التنبه: هشیاربوون.
التنبيت: ١- شینبوون. ٢- کەزاختن.
التنبيه: ١- ئاگەهدارکرن. ٢- هشیارکرن.
تنجج(بتشديد الجيم): داخوازا ب جهێینانێ ژ وی کر یێ ژڤانێ وێ داییێ.
تنجد: بلندبوو.
التنجد: بلندبوون.
تنجز: ١- داخوازا ب دویماهیئینانێ کر. ٢- بەرەوامی پێدا.
تنجس: پیسبوو.
التنجس: پیسبوون.
التنجستن(ولگرام): کانەکێ رەنک خولی یە، ژ بۆ چیکرنا گولۆپا و هندەک جۆرێت پیلای دهێتە ب کارئینان.
تنجم: پێشبینی ب ستێرا کر.

التنجم: کارێ پێشبینیا ب ستێرا.
التنجيز: ئەداکرن.
التنجيس: پیسکرن.
التنجيم: خێڤزانکیا ب ستێرا؛ کارێ پێشبینیا ب ستێرا.
تنحس: رەشبینیکر.
التنحنح: ئحئحکرن.
تنحنح: دەنگێ کوخکی ژ خۆ ئینا.
تنحى: ١- خۆ داپاش. ٢- ل دویڤ رێزمانێ ئاخڤت.
التنحية: ڤەدان؛ دویرکرن.
التنحيس: تامدان یان کراسکرن ب سفری.
تنخع: کفکر.
تنخل: مۆخل و بێژینگ کر ئانکو یێ ژ هەمییێ باشتر ژێ گرت.
تنخله: یێ ژ هەمییێ باشتر ژێ گرت.
تندح: بەلاڤبوو و بژالەبوو.
تندل(بتشديد الدال): ١- دەستمال د خۆ دا. ٢- دەستمال د سەێ خۆ ئالاند.
تندم: پەشێمانبوو.
تندى(بالتشديد): ١- خۆ مەردکر. ٢- ڤەخوار هەتا تێربووی. ٣- شلبوو.
تنزح: ١- ژ جهێ خۆ دویرکەت. ٢- دویرکەت.
تنزر: کێمبوو.
تنزع: لەزکر.
تنزق: دانایێ هەتا خۆ هلاڤێتی.
تنزل(بتشديد الزاء): ١- ب دلێ خۆ هاتە خوار. ٢- پیچ پیچە هاتە خوار. ٣- داگێرا.
التنزل: هاتنەخوارا پیچپیچە.
تنزه: ١- دەرکەتە سەیرانێ. ٢- خۆ ژ ئاڤ و بیستانا دویرکر. ٣- خو ژ کێماسیێ دویرکر. ٤- سەیرانکر. ٥- ژ هەر کێماسیەکێ پێ بەهر بوو.

تنزى: لەزكر.
التنزيــــــل: ١- ئينـانەخوارا قورئـانێ يـا ل دويڤ پێدڤيبوونێ. ٢- رێكوپێككرن.
التنزيه: پاكرنا ژ عەيب و قوسيرى يا.
التنساس: هاژۆتنا توند.
تنسب: خۆ كرە مرۆڤێ ئێكى.
تنسـف: دەسـتێ خـۆ ل هـەڤالێ خـۆ دا و ل عەردى دا.
تنسق: ل دوڤ سيستەمەكى ريكوپێك بوو.
تنســـك: ١- دنيـــا بـــەردا و عبـــادەتكر؛ ٢- عبادەتكر.
التنسک: ١- بەردانا دنيايێ و گرتنا ئاخرەتێ. ٢- عبادەتكرن.
تنسم: ١- ئارامبوو. ٢- بێهنا خۆ هەلكێشا. ٣- بێهن كەتێ. ٤- گرت. ٥- ب ئارامى وەرگرت.
التنســـــيق: ١- رێكخســـــتن. ٢- ئێـــــك سيسـتەمكرن. ٣- ب دويـڤ ئێكڤـە كـرن. ٤- د (علم البديع) دا دبيتـە: دانـەدويڤێكا سالوخەتا بێى پيتا (و) وەكى بێژى: (الله الملـک القـدوس السـلام الـؤمن المهـيمن العزيز الجبار المتكبر).
التنـشئة: ١- پێـگەهاندن. ٢- مـەزنبوون.
تنشأ: رابوو و چوو.
تنشب: پێڤەما.
تنشد(بتشديد الشين): ڤيا خەلک بزانن.
تنشـط: ١- بـزاڤ كـەڤتێ و ژ جهـەكى چـوو چهەكى. ٢- بزاڤ كەتێ و خۆ بۆ ئامادەكر.
تنشـف: ١- ژ ئـاڤێ يـان خـوهێ هشـكبوو. ٢- مێهت.
تنــشق: ١- كـرە دفـنا خـۆ. ٢- بێهنكـرێ. ٣- بێهنا خۆ هلكێشا.
التنشيط: چەلەككرن.
التنشيف: هشككرن.

تنصـب: ١- هاتـە ڤـەنان. ٢- هاتـە راوەسـتاندن. ٣- بـــوو بـــەرپرس. ٤- هاتـــە ديـــاركرن. ٥- دوژمنـاتى هاتـە كـرن. ٦- هاتـە ئێشانـد. ٧- هاتە چاندن. ٨- هاتە دانان. ٩- بلندبوو.
تنصـت: خـۆ وەكـى وان لێكـر يـێ گـوهێ خـۆ ددەنە ئاخڤتنا.
التنصت: گوهراگرتن؛ گوهدان.
تنصـح: ١- خـۆ وەكـى شـيرەتكەرا لێكـر. ٢- شيرەت زێدەكرن.
تنصر: بوو فەلە.
التنصر: فەلەبوون.
تنصـف: ١- نيـڤ بـر. ٢- داخـوازا عەدالـەتێ ژێكر. ٣- تـۆلا خـۆ ژێڤـەكر. ٤- خزمـەتكر. ٥- خـــۆ چەمانـــد. ٦- ب كارئينـــا. ٧- داخوازا قەنجيێ كر.
تنصل: ١- ژ كارى يـان گونـەهێ خـۆ بەريكـر. ٢- دەرئێخـست. ٣- هلبـژارت. ٤- هـەمى تشت دگەل خۆ برن. ٥- دەركـەڤت. ٦- خـۆ ژێ بەرى كر.
تنصى: ١- ناڤچاڤـكا خۆ بـەردا. ٢- باشـترين ژنک مار كر.
التنصيب: دامەزراندن؛ پلەداركرن.
التنصير: فەلەكرن.
التنصيص: ١- دەقداركرن. ٢- رۆهنكرن.
التنصيف: ب نيڤيكرنا تشتى.
التنضاح: خوهـ.
تنضـــح: ١- رونـــدک ژێ رژيـــان. ٢- ژێ خلاسبوو.
تنضد: رێزبوو.
تنضل: دەرئێخست.
تنضـــنض: ١- پيچپيچـــە ژێ ســـتاند. ٢- قەتاند. ٣- هشاركر.
التنضيب: جۆرەكێ دارايە تايێت وێ د مـەزن و سپى نە، يا شكل هشكە، ستريێت پێڤە د قـوتن، جانـەوەرێ حـەرباء ل سـەر دهێتـە ديتن.

التنضید: ل سەرئێکدانان.
التنضیر: جوان و شرینکرن.
التـنطس: شویشـتن و ڤەشویشـتنا زێـدەی پێدڤی.
تنطع: ب کویری چوویێ.
التنطع: هزرکرنا ب کویری.
التنطق: ئاخاڤتن.
تنظر: ١- بەرێ خۆ دایێ. ٢- خۆ ل هویڤیێ گرت.
تنظر: هزرا خۆ تێدا کر.
تنظف: پاقژبوو.
التنظیر: بەرئاوردەکرن.
التنظیف: پاقژکرن.
التنظیم: رێکخستن.
التنعاب: قرقرکرن.
تنعت: سالوخەت دا.
تنعل: شمک ل پێی کر.
التنعل: شمکلپێکرن.
تنعم: خۆشیبر.
التنعم: خۆشیبرن.
التنعیم: خۆشیپێدان.
تنغص: تەعلبوو، نەخۆشبوو. ٢- د حەفکێ را ما.
تنغض: لڤی.
تنغم: ئاخڤتنەکا نازک کر.
التنغـیص: ١- شـێلیکرن. ٢- تـەعلکرن. ٣- نەخۆشکرن. ٤- د حەفکێراهێلان.
تنفخ: پوفبوو.
التنفخ: پوفبوون.
تنفذ: تێبەهی.
التنفذ: تێبەهین.
تنفر: ١- رەڤی. ٢- ڤەجنقی.
تنفـس: ١- هەناسـەک کێشـا. ٢- کفشـبوو (سپێدە).

التنفس: ١- هەناسەکێشان. ٢- کفشبوون.
تـنفش: ١- پـەرێت خـۆ ئینانـەدەر (بالـندە). ٢- هریا خۆ ڤەچری. ٣- موییێت خۆ قژکرن.
تنفض: داقوتا.
تنفط: ١- پەقلک لێهاتـن. ٢- تنگژی.
تنفـق: ١- ژ کونـا خـۆ دەرکـەت. ٢- چـوو د کونا خۆ ڤە.
تنفـل: ١- نڤێـژا سونەت کـر. ٢- کەلـەپوبرت پتر ژ باهرا خۆ وەرگرت. ٣- داخوازکر.
التنفل: کارکرنا ژخۆرایی.
التنفیذ: ب جهئینان.
التنفـیس: ١- بـا ژێبـەردارن؛ فشـاندن. ٢- سسـتکرنا گرانیـا خـەم و کۆڤانـا ژ سـەر نەفسێ.
التنفیش: ڤەچرین.
التنفیض: داقوتان.
تنقی: ژێگرت.
تنقاد: پارەگوهۆریکر.
تنقـب: ١- پێچـە بـەردا سـەر دێمـێ خـۆ. ٢- گەلەک لێگەریا.
تنقح: کێمبوو.
تنقص: کێمکر.
تنقض: هلوەشیا.
تنقط: خال کەڤتنێ.
تنقل: ١- ڤەگوهازتنا خۆ ژ جهـەک بۆ جهـەکی زێدەکر. ٢- مزە خوار.
التنقل: ڤەگوهازتن.
التنقی: ژێگرتن.
التنقیب: ١- کونکرن. ٢- لێگەریان. ٣- گـەریان ژ بـۆ دیتنـا رێکـەکا رەڤینـێ. ٤- لێگەریان د زکێ عـەردی دا ژ بۆ دیتنا کانا یان شوینوارا.
التنقیة: ١- پاقژکرن. ٢- زەلالکرن.

التنقـيح: ١- پـاقژکرن ژ تشـتێ خـراب. ٢- کورتکرنـا ئـاخڤتنێ دگـەل رۆهنکرنـا رامانێ.

التنقيد: ڕەخنەگرتن.

التنقيص: کێمکرن.

التنقيط: ١- خالبەندی. ٢- خاللێدان.

التنقيل: پنیکرن.

تنكب(بتشديد الكاف): ١- ژ رێ دەرکەڤت. ٢- خـۆ ڤـەدەرکر. ٣- خـۆ ژێ دا پـاش. ٤- دا سەر ملێ خۆ. ٥- پالڤەداییێ.

تنكد: ب زەحمەت کەت، نەخۆش بوو.

تنكر: ١- ژ سەروبەرەکێ باش کەتە د ئێکێ خـراب دا. ٢- خـۆ گوهـارت دا نەهێتـە نیاسـین. ٣- ئـەخلاقێ وی خـراب بـوو. ٤- ل بـەر وەکـی بیانیـا لێهـات. ٥- سەروچاڤێت خۆ داپۆشین.

التنكر: سەرۆچاڤپۆشین.

تنكس: سەروبنبوو.

التنكير: ١- سەروچاڤپۆشاندن. ٢- خۆنەئاشکراکرن.

التنكيس: سەرنشیڤبوون.

التنكيـل: ١- عبـرەت ب سـەری ئینـان. ٢- گرێدان.

تنمر: ١- بوو پلنگ. ٢- پنیپنیبوو.

تنمس: ١- هاتە بەرزەکرن. ٢- بۆ خۆ چەپەرکێ نیچیرێ چێکر.

تنمص: ١- ل گیایێ ژ نوی شینبووی چەری. ٢- بالەی پەرچەما خۆ کر دا ب هلکێشت.

التنمل(بتشديد الميم): رێنجیبوون.

تنمـل: ١- لڤـێ و شـلق ڤـێ کـەڤت. ٢- رێنجیبوو.

تنمى: ژ جهێ خۆ بلند بوو.

التنمية: گەشەپێدان؛ وەرارکرن.

التنميق: جوانکرن و خەملاندن.

التنهاة(بـالفتح): التنهيـة: دویماهیـا ئـاڤ دگەتێ ژ نهالێ.

التنهاة(بالكسر): ئەو ئاخە یا دکەنە پێشیا هلمشتێ دا براوەستیت.

التنهد: ئاخینکەک ڕاهێلا.

تنهد: بێهنا خۆ ژ خەما دا ژ کویراتیا سینگێ خۆ دەرئیخست.

تنهنه: ژێ دویرکەڤت و بەسکر.

تنوء: هلگرتنا وی ب زەحمەت دکەڤیت.

التنواط: ئـەو تشتن یێ ب مەحافێ ڤەدکەن ژ بۆ جانییێ.

تنوخ: دمەخەلچوو.

التنور: ١- تەنویرا نانی. ٢- روییێ عەردی.

تنور: ١- رۆهنبوو. ٢- دیت. ٣- دیت بێی کو ئەو ببینت. ٤- ب کسلێ هاتە مالنجدان. ٥- کولیلک دان. ٦- ژ دویرڤە دیت.

التنـور: ١- کولیلکـدان. ٢- ڕەوشـەنبیربوون. ٣- رۆهنبوون.

التنورة: تەنوورە؛ کراسێ عەلمۆدە.

تنوس: هەژیا.

تنوع: ١- هات و چوو. ٢- هەژیا. ٣- بەر ب پێش چوو. ٤- بوو گەلەک رەنگ و جۆر.

التنوفة: بیابانا بێ ئاڤ و مرۆڤ.

تنوق: د چێکرنا خوارنێ دا هونەر بکارئینا.

تنول: وەرگرت؛ بر.

تنوه: بلندبوو.

التنوير: رۆهنکرن.

التنويم: نڤاندن.

التنـويم المغناطيسـي: کارتێکرنەکە ل سـەر کەسـەکی دهێتـە کـرن ب ریکـا خوانـدنا هنـدەک پـەیڤان د ئـەنجام دا دکەڤیتـە د کاودانـەکێ وەکـی خـەوێ دا، بـەلی هەسـتی خـۆ ژ دەسـت نـادەت و دمینیتـە ل ژێـر فەرمانێت وی کەسـی یێ ب کـارێ نڤاندنا وی ڕادبیت کو دبێژنێ: (الوسيط).

التنويه: ١- نـاڤ بلندکرن. ٢- ئاماژەپێدان.

التنين: ١- ماسی. ٢- ئەژدەها. ٣- ماری مەزن.

تنين الكوماندو: جۆرەکێ خشوکێت گوشتخۆرە، یێ مەزنە درێژاهیا وی دگەهیتە مێتر و نیڤا.

التهاتر: شەهدەیێت ئێک یا دی دکەتە درەو.

تهاتر: هەر ئێکی نەوەیی د راستا هەڤالێ خۆ دا گۆتن.

تهاجر: ژێک سل بوون.

التهاجر: ژێکسلبوون.

تهاجم: هێرش کرنە ئێک.

تهاجى: ب هەلبەستێ ب خرابی بەحسێ ئێکودو کرن.

تهادر: خوینێت ئێکدو حەلال کرن.

تهادم: لێکحەیتاندن.

تهادن: ١- دورستبوو و چێبوو. ٢- پێکهاتن.

تهادى: ١- ب تنێ بڕێڤەچوو ڕێڤەچوونەکا ئێکێ ب هێز. ٢- هات یێ خۆ ب ملێت دویا ڤەگرتی. ٣- هەر ئێکی دیاریەک دا یێ دی. ٤- بەرێ ئێک دانە ڕێکا باش.

التهادى: پێکگوهارتنا دیاریا.

تهاربوا: هندەک دکەل هندەکا ڕەڤین.

التهارش: صە پێکڕابەردان.

تهارش: کشکرنە ئێک؛ پێکرا بەردان.

تهارم: دیت یێ پیرە.

تهاطل: ل دویڤ ئێک هات.

تهافت: ١- هاتە خوارێ و دا دویڤ ئێک. ٢- خۆ هاڤێتێ. ٣- لێ خربوو. ٤- کەتن مری. ٥- کەت و کەڤنبوو. ٦- کەڤتنەخوارا دویڤ ئێک.

تهالک: ١- خۆ بۆ کوشت. ٢- کار و لەز تێدا کرن. ٣- خۆ دا کوشتن.

التهامس: پسپسکرن.

تهامسا: ب نەپەنی ڤە بۆ ئێک گۆتن.

تهامش: ب ناڤێک کەڤتن و لڤین.

التهاني: کۆما (تهنئة)یە کو دبێتە پیرۆزباهی.

تهاوش: تێکهەلبوون.

التهاوش: مالێ حەرام.

تهاون به: بێبهاکر.

تهاون: ١- ڕەزیلکر. ٢- یاری پێکرن. ٣- دیت یێ سڤک و چونە. ٤- بێدادی قەبیلکر.

التهاون: قەبیلکرنا بێدادیێ.

تهاوى: ١- ئێک ل دویڤ ئێکی کەت. ٢- ب لەز چوو.

التهاويل: ١- ڕەنگێت گەلەنک جوین. ٢- خەملا وێنە و نەخش و چەکا. ٣- ڕەنگێت گولا یێت ژ هەمی جوینا ل بهارێ.

تهايأ: پێکهاتن.

تهايج: ڕابوونە ئێک.

تهبب: کەڤنبوو.

تهبش: ١- شۆلکر. ٢- کۆمکر.

تهبط: ١- هاتەخوارێ. ٢- ئامادەبوو.

تهبهب: ژجهچوو.

تهبى: دەستێت خۆ داقوتان.

التهتان: بارینا بارانێ.

تهتک: کراسێ شەرمێ لێ هاتە دڕاند، هەتک لێ چوو.

تهتم: شکەست.

تهجأ: پیت پیت خواند.

التهجاع: خەوا سڤک.

تهجى: پیت گەتن.

تهجاه: عەیبێت وی دیارکرن و قەسە گۆتنێ.

تهجد: ١- ب شەڤ نڤست. ٢- ب شەڤ ما هشیار.

التهجد: نڤێژا شەڤێ.

تهجر: ١- خۆ وەکی مشەختا لێ کر. ٢- ل تەعرێ چوو.

التهجر: ڕێڤەچوونا ل دەمێ نیڤرۆ.

تهجم: هێرش کره سەر.
التهجية: پیتگۆتن.
التهجيد: نڤاندن.
التهجير: ١- رێڤەچوونا ل دەمێ تەعرێ.
٢- مشەختکرن.
٣- مشەختکرنا ب کوتەکی.
التهجين: ١- دوقۆرکرن. ٢- کرێت دیتنا تشی.
تهدب: شوربوو.
تهدج: ١- ب ڤەهەژیان ڤە هاتە برین.
٢- ل تێژکێ خۆ زڤری. ٣- دلۆڤانیا خۆ دیار کر.
تهدد: گەفکرن.
تهدل(بتشديد الدال): شۆربوو.
تهدم(بتشديد الدال): ١- پیچپیچە کەڤت.
٢- هەرفت؛ هلگومی.
تهدى: ١- داخوازا نیشادانا رێکا راست کر.
٢- کەتە سەر رێکا راست.
التهديد: ١- گەف. ٢- ترساندن.
التهديم: خرابکرن، هەرفاندن.
تهذب: ١- ئەخلاقێ خۆ باش کر. ٢- خۆ ب تۆرە ئێخست.
التهذيب: ١- پاقژکرن. ٢- پاککرنا ئەخلاقی.
تهرأ: ١- ژ سەرما شکەست. ٢- گەلی تاکو هلوەریای و ژ هەستی ڤەبووی.
التهرب: رەڤین.
تهرش: قەشری و چوو.
تهرع(بتشديد الراء): لەزکر.
تهرق: خۆ خۆجهکر.
التهريب: رەڤاندنا تشتی ژ جهەکی بۆ جهەکێ دی.
تهزج: ١- کەتە دویڤ ئێک. ٢- دەنگکر.
٣- ستران گۆتن.
تهزز: هژیا؛ لەرزی.
التهزز: هژیان.
تهزع: ١- لەزکر. ٢- نەرەحتبوو.
تهزم: ١- هشکبوو و شکەست. ٢- هەرفی.
٣- دەنگکر. ٤- پەقی و باری(عەور).
تهزهز: ١- هژیا. ٢- بۆ کەیفێ خۆش بوو.
التهزيل: لاوازکرن.
تهسهس: دەنگکر.
تهشم: ١- هاتە هویرکرن. ٢- شکەست ژ هشکییێ. ٣- هشک و بێ گیا ما ژ بێ بارنی و ئاڤێ. ٤- دۆهەت. ٥- ترسیا و لاوازبوو. ٦- قەدرێ وی گرت و مەزنکر.
٧- بۆ لایێ خۆ کێشا و رازیکر. ٨- دلێ وی ما پێڤە.
تهشم: شکەست و هویربوو.
التهشيم: شکاندن وهویرکرن.
التهضام: حەلکرن.
تهضم: ١- زۆرداری لێکر. ٢- شەلاند؛ ب خورتی ژێ ستاند. ٣- نەرمکر و شکاند.
تهطرس: ل رێڤەچوونێ خۆ ڤەهەژاند و مەزنکر.
تهطل: ١- باران باری؛ باری. ٢- مشە و ل دویڤ ئێک هات.
تهفهف: ناڤتەنگا زراڤبوو.
تهقع: خۆ کەرکر و مەزنکر.
تهقم: ١- شکاند و ئێخست. ٢- پارییێت مەزن داعویران.
تهكم(بتشديد الكاف): ١- باش تنگژی.
٢- هەرفی. ٣- تورانە پێکرن. ٤- تەحنە لێدان. ٥- خۆ مەزنکر و درەوکرن و زێدەچوویی. ٦- پەشێمانبوو. ٧- بارانەکا چو تشت خۆ ل بەر نەگرن کر. ٨- ستران بۆ گوتن. ٩- گەلەک بەحسی وی کر.
التهكم: ١- تنگژین. ٢- خۆمەزنکرن.
تهلب: هاتە هلکێشان.

التهلكة: ١- هەر تشتێ دویماهیا وی مرن بیت. ٢- پێمرن.
تهلل: ١- برسقی. ٢- باری؛ هاتە خوارێ. ٣- گەشبوو ژ کەیفادا.
التهليل: ١- گۆتنا پەیڤا (لا إله إلا الله). ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئێکانەکرنا خودێ.
تهم: ١- رزی. ٢- کەنیبوو.
التهمة: گونەهباری.
تهمش: ١- خوار و کەنی. ٢- دلۆپ کرن.
تهمع: ١- هاتە خوارێ. ٢- ب درەوڤە گری.
تهمم: ١- ل دویڤ گەرها. ٢- ڤەکر و بەردا (پرچ). ٣- رژت. ٤- کەلی. ٥- زراڤ و لەغەربوو. ٦- خەمێ گرت. ٧- پویتە پی کر.
التهميم: بارانا لاواز.
تهنأ به: پێ خۆشبوو.
تهنأ: ١- کەیڤخۆشبوو. ٢- بۆ خۆشبوو و لێهات. ٣- لێ غێفری، عافیەت ژێ دیت.
تهندم: جلکێت خۆ رێک و پێک کرن، راپێچانا خۆ دورست کر.
التهواء: پیچەک ژ شەڤێ.
التهواع: دلڕابوون؛ ڤەرەشیان.
التهود: ١- ل خۆ زڤرین و کرنا کارێ باش. ٢- چوونا سەر دینێ جوهیا.
تهور (بتشديد الواو): ١- هەرفی. ٢- خۆ هاڤێتە کاری بێی کو هزرا خۆ د دویماهیێ بکەت.
التهور (بتشديد الواو): ١- خۆ هاڤێتنا د کاری دا بێی هزرکرنا ئەنجامی. ٢- تێوەراندن،
تهوس: ١- ب گرانی ل سەر عەردەکێ نەرم برێڤەچوو. ٢- هەوای سەرێ وی گرت. ٣- خۆ دینکر.
تهوش: ١- تێکهەلبوون. ٢- لێ ڤرژین.
التهوع (بتشديد الواو): ڤەرەشیان؛ دلڕابوون.
تهوع: ١- دلێ خۆ راکر. ٢- دلێ وی رابوو خوین.
التهوك (بتشديد الواو): حێبەتگرتن.
تهول: ١- ترسیابوو. ٢- ڤیا چاڤەکی لێ بدەت. ٣- خۆ خەملاند.
التهوية: باگوهۆرین.
التهويد: ١- چوونا گەلەک هێدی. ٢- جوهیکرن.
التهويل: ١- بزداندن؛ ترساندن. ٢- یێ مرۆڤی پێ دترسینن.
التهويم: خەوا پیچەک.
التهيؤ: خۆ ئامادەکرن.
التهيئة: ئامادەکرن.
تهيأ: ١- ئامادەبوو. ٢- خۆ ئامادەکر.
تهيب: ترسیا؛ سەهمێ گرت.
تهيبه (بتشديد الياء): ترساند.
تهيج: ئاریا؛ ئازریا.
التهييج: ئاریان؛ ئازریان.
تهيض: شکەست پشتی جەبرینێ.
تهيع: ل عەردی پەحنبوو.
تهيل: خشیا خوارێ.
تهيم: کرە ئەڤیندار.
التهييج: ئاراندن.
التو: وەریس یان کنفێ ئێک تا.
توأم: هەڤالجێنک.
التوأمين: دو جێمک؛ کومەکا ستێرایە ژ هەژدە ستێرێت دیار و حەفتێت نەدیار پێک دهێت، وێنەیێ دو مرۆڤان پێک دئینن.
توا: ئها نوکە.
توائم: دگەل ئێک گونجا.
التواب: ١- یێ گەلەک تووبەدکەت. ٢- یێ گەلەک تووبێ قەبیل دکەت و ل تۆبەداری دبۆرت. ٣- ژ ناڤێت پیرۆزێت خودی یە.
التوابل: دەرمانکێت زادی.

التواتر: ١- کەتنە دویڤ ئێک بەلێ دگەل دەرفەتەکی د ناڤبەرا ئێکێ و ئێکێ دا. ٢- وەرگرتنا خەبەرەکی ژ کۆمەکا ل سەر درەوێ رێکنەکەڤن.

تواثب: خۆ هاڤێتنە ئێک.

تواثق: سۆز دانە ئێک.

التواجد: ١- خۆ دیارکر بێ کەیفخۆشە. ٢- خۆ دیارکر بێ ب ئەڤینە. ٣- خۆ دیارکر بێ غەمگینە. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە خوازتنا خەریبیێ یان خۆ خەریبکرن..

التواجد: ١- هەڤدیتن. ٢- خەریبیا بەردەوام.

التواجه: رِوی ب رِوی بووییێ.

التواجه: رِوبرِوبوون.

تواحی: لەز ل ئێک کرن.

توأد: خۆگرت.

التودد: خوازتنا ئەڤینا کەسەکی ب رێکێت پێدڤی و هاریکار.

التوادع: ١- پێکهاتن. ٢- خواتر ژێک خواستن. ٣- ژێکئاشبوون.

تواری: ١- نەپەنیبوو. ٢- غەوارەبوو.

توارث: ١- هندا میرات بۆ هندا هێلا.

التوارث: بۆ ئێک هێلانا میراتی.

توارد: ١- ئێک ل دویڤ ئێکێ هات. ٢- چوو سەر ئاڤێ. ٣- ل سەر رامانەکێ پێک هاتن.

التوارد: ١- ل دویڤ ئێک هاتن. ٢- گەهەشتنا قووناغێ ل دویڤ ئێک.

توارد الافکار: دۆرهێلەکێ دەروونی یە وەسا دگەهینت کو دانەدویڤێکا هزرا و پەیدابوونا وان ب وی رەنگی یە هەروەکی گازی ئێکدو دکەن.

التواري: خۆڤەشارتن.

توازی: کەتە هەمبەر.

توازن: بوونە هەڤسەنگ.

التوازن: ١- هەڤکێشی؛ هەڤسەنگی. ٢- د سیاسەتێ دا دبیتە: لێکڤەکرنا دەستهەلاتداریا ب شێوەیەکی کو کەس زێدەگاڤیێ ل کەسێ دی نەکەت. ٣- د ئابۆرێ دا دبیتە: تیۆرەکا نوی یە دبێژیت: دەستنیشانکرن بهایێ تشتی گەلەک ئەگەر کارتێدکەن.

توازن المیزانیة: وەکهەڤیا داهاتی و دەرچوویا.

التوازي: هەڤبەراتی.

تواسی: سەرەخۆشی لێکر.

تواصی: ئێکدوشیرەتکرن.

تواصف: هەرئێکی یێ دی سالوخەت دا.

تواصل: بەردەوامی دا.

التواصل: ١- بەردەوامکرنا ڤێککەڤتنێ. ٢- ڤێکرا گەهەشتن.

تواصم: شەرما ئێکدو برن.

التواصي: شیرەتلێککرن.

تواضع: ١- خۆ کێمکر. ٢- نزمبوو. ٣- دویرکەت.

التواضع: گرتنا تایێ زراڤ؛ خۆکێمکرن.

تواطأ: رێککەڤت.

التواطؤ: رێککەڤتن.

تواطأ: رێکەڤتن.

تواطس: ١- ڤێککەڤتن؛ لێکدان. ٢- قرژین.

تواعد: ١- سۆز دانە ئێک. ٢- گەف ل ئێک کرن.

التواعد: سۆزپێکدان.

توافد: د دویڤ ئێک رِا هاتن.

توافر: مشەبوو و بەرفرەهبوو.

التوافر: مشەبوون.

توافق: ١- پێکهاتن. ٢- نیزیکی ئێکبوون. ٣- هاری ئێک کرن.

التوافق: رێککەڤتن.

توافی: تمامبوون.

التوافي: تمامبوون.

تواقح: خۆ دیارکر کو یێ بێ شەرمە.
تواقع: ١- لێککەڤتن. ٢- هندا هند تووش کرن.
التواقف: ئێکراوەستاندن.
تواكف: د سەرڕیدا چوو.
التواكل: پشت ب ئێک راستکرن.
تواكل: پشتا خۆ پێک راستکرن.
تواكلوه: هێلان و هاری نەکرن.
توالی: کەتە دویڤ ئێک.
التوالد: زێدەبوونا ب بوونێ.
توالد: مشە عەیال بوون. توانی: قوسویری کرن د بدەستڤەئینا پێدڤیا خۆ دا.
توالف: پێکڤە گونجان.
توالی: کەتنە دویڤ ئێک.
التوالي: هاتنا ل دویڤ ئێک.
تواليا: ١- کەتە دویڤ ئێک. ٢- هاتە چرتکرن(پەز).
تواني: سستی و کێماسی کر.
تواهب: ١- حەژێکرنا ئێک. ٢- دانە ئێکدو.
التوبال: ١- پرتێت سفری یێت ل دەمی قوتانا ئامانێت سفری ژ بەر چەکوچی دفڕن. ٢- چیایەکە ل گزیرتا عەرەبی.
التوبة: ١- تووبەکرن؛ ل خۆزڤڕین، پ شێمانی ل سەر کریارێت خراب و سەرپێچیان. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئێکەمین مەقامێ وانا یێت کو خۆ ژ دنیایێ ڤەقەتاندین و رێکا خودێ گرتین.
التوبيخ: ڤەچغاندن.
التوبيخ: پاشڤەبرن؛ رەزیلکرن؛ دەقشکاندن.
التوت: توی.
توت شوكي: دڕی.
التوتر: توندبوون.
توتر: وەکی ژەهێ توندبوو.
التوث: دارا تویێ.
التوت الشامي: تویشەمنبي.
توت العليق: دەحلیدڕک.
التوتر: ١- توندی. ٢- ڕەقی و توندی.
التوتيا: ١- جۆرە بەرەکە دهێرن و وەک کل دهێتە ب کارئینان(یۆنانی) یە. ٢- زنک؛ کەرەستەیەکێ وەکی تەنەکەیە(فەرەنسی) یە.
توثب عليه: خۆ هاڤێتێ.
توثب: ١- لۆتدا. ٢- خۆ هاڤێتێ.
التوثب: لۆتدان.
توثق: ١- موکمبوو و ب هێز کەڤت. ٢- ب باوەری کار کر.
التوثيق: گرێدان چ ب بەندەکی یان بەلگەیەکێ یان سۆزەکێ یان هەر باوەریەکا دی.
توج: تاج کرە سەری.
توجد(بالتشديد): ١- ڤیا؛ حەژێکر. ٢- خەمگینبوو. ٣- گازندە ژێ کر.
توجد(بفتحتين): خەریببوو.
توجد: هەیە.
توجر: ژنەدل ڤەخوار.
توجز: لێ گەریا و داخوازا کورتکرنێ ژێ کر.
توجس: ١- گوهێ خۆ دا دەنگەکێ نزم. ٢- هەست پێ کر. ٣- گولێ ل دەمێ ترسێ. ٤- گول دەنگەکی بوو. ٥- تامکرێ. ٦- ترس د دلێ خۆ دا ڤەشارت.
التوجس: گوهدان ل دەمێ ترسێ.
توجع: ١- گازندەکر. ٢- پێکۆت. ٣- ئێشا. ٤- نەساخبوو.
توجه إليه: ١- ڤەستکرێ. ٢- ڕەڤی.
توجه: بەرێ خۆ دا.
التوجيع: ئێشاندن.
توجيه: ١- ئاراستەکرن. ٢- شیرەت کرن.

التوجيهية: بەلگەنامەیا ب دویماهیئینا خواندنا ئامادەی یە ل هندەک وەلاتێت عەرەبی.
توحد: ١- ما ب تنی. ٢- ب قەنجیێ ژێ زێدەکر. ٣- بۆ خۆ ب تنێ هێلا. ٤- خۆ ڤەدەر کر.
توحش: ١- جلکێ خۆ هاڤێت. ٢- زکێ وی ڤالابوو و برسیبوو. ٣- وەکی هۆڤا لێهات. ٤- کویڤیبوو. ٥- بوو دوڕندە.
توحل: تەقن ما پێڤە.
توحم: مەهـ برن.
التوحم: مەهبرن.
توحى: لەزکر.
التوحيد: ١- ئێکانەکرن. ٢- ئێککرنا خودێ د عیبادەتی دا.
توخم: جوی و نەداعویرا.
توخى(بتشديد الخاء): قەستکرێ؛ بەرێ خۆ دایێ.
التوخي: قەستکرن و هلبژارتنا باش.
تود: داخوازا ئەڤینێ یان برانیێ کر.
تودد: ١- داخوازا حەزێکرنێ ژێ کر و هێلا حەژێ بکەت. ٢- خۆ ل بەر شرینکر.
التودد: خۆشرینکرن.
تودع: ١- پارازت. ٢- رەزیلکر هەتا هەوجەیا وی قەتاندی. ٣- خاتر ژێک خوازتن.
التودية: زەلامێ کورت.
التوديع: ١- هێلان. ٢- خاترخواستن.
تور: ١- قاسد. ٢- ئامانەکە ژ سفری یان بەری دهێتە چێکرن.
توراً: هەرفی.
التوراة: تەورات؛ کو ژ هەر پێنج کتێبێت مووسا پێغەمبەری سلاڤ لێ بن پێک دهێت، ئانکو دبیتە پشکا (العهد القديم) ژ ئنجیلێ.
توراة الثمانين: ناڤێ وێ وەرگێرانا تەوراتێ یە یا کو ژ لایێ (٧٢) یان (٨٠) جوهیێت مسرێ ڤە ب فەرمانا (بتلیموس)ی هاتیە کرن، هەروەسا دبێژنێ (توراة السبعين).
تورد: سۆربوو.

تورط: ١- کەتە قورێ. ٢- کەتە جهێ ژێ نەدەرکەڤیت. ٣- کەتە وێ ئاریشەیێ یا ژێ نەدەرکەڤت. ٤- مر. ٥- تووشبوو.
التورط: ١- کەتنا قورێ. ٢- کەتنا جهێ ژێنەدەرگەڤت. ٣- کەتنا ئاریشەیا چارە لێ نەهێتەکرن. ٤- تووشبوون.
تورع: ١- ئحراجبوو. ٢- خۆ ژ خەلەتیێ پارازت. ٣- خۆ ژ گومانێ پاراوت.
التورع: ١- خۆپارازتن ژ گومانێ. ٢- ئیحراجبوون. ٣- خۆپارازتن ژ کرنا خەلەتیێ.
التورق: بەلگخوارن.
التورك: دانانا تلکێ قوونێ ل سەر پێی د روینشتنێ دا ل دەمێ نڤێژێ.
تورم: وەرمی.
التورمالين: ئێکە ژ بەرێت گرانبها، پێکهاتۆیا وی یا کیمیاوی دبیتە: (بورو سلیکاتا ئەلەمنیومی)، ل سەدسالیا (١٨)ێ ژ لایێ هندەک دەریاڤانیێت هۆلەندی ڤە هاتیە دیتن و ناڤێ (تورمالی) لێکرن ئانکو (بەرێ خولیێ خۆش دکەت)، ل (سیلان) و (برازیل) و (مدغشقر) و (کالیفورنی) هەیە.
التورية: ١- ڤەشارتن، وەکو ئێک بێژیت فلان کەس ل نک تەیە و مرۆڤ ئیشارەتێ بکەتە رەخ وی وبێژیتێ نە ل ڤێرێ یە. ٢- ل پشتخۆ ڤەشارتن.
التوريث: کرنە میراتگر.
التوريد: ١- گولکرن. ٢- گولرەنگکرن.
التوريط: تووشکرن.
التوريق: بەلگدان.
التوريم: وەرمین.
التورية: ڤەشارتنا راستیێ.
توزى: تۆزەوییبوو.
توزر: بوو وەزیر.

توزع: بەلاڤبوو.
التوزع: ١- بەلاڤبوون. ٢- هاتە لێکڤەکرن.
التوزیع: ١- بەلاڤکرن. ٢- لێکڤەکرن.
التوزین: هلسەنگاندن.
توسخ: پیسبوو.
التوسخ: پیسبوون.
توسد: ١- دانا بن سەرێ خۆ. ٢- سەرێ خۆ دانا سەر.
توسد: پالڤەدا.
توسط: ١- چوو د نیڤێ دا. ٢- بوو دەستک. ٣- یێ ناڤنجی ژێگرت.
توسع: ١- فرەهبوو. ٢- رێ دانە ئێک و ژێک دانە پاش. ٣- دەستێ خۆ فرەهکر.
التوسع: فرەهبوون.
التوسعة: فرەهی.
التوسل(التوسیل): ١- خوازتنا ب رێکا تشتەکی ئانکو نەئێکسەر. ٢- هویڤی کرن؛ پارە پارِ کر.
توسل: ب کارەکی خۆ نێزیککر یان تشتەک خوازت.
توسم(بتشدید السین): ١- پێشبینیکر. ٢- داخوازا گیایێ باران لێهاتی کر.
التوسم: پێشبینیکرنا ب نیشانا.
توسن: ل دەمێ نڤستنێ چوو نک.
التوسیخ: پیسکرن.
التوسید: دانانا بن سەری.
التوسیط: کرنا دەستکاتیێ.
التوسیع: بەرفرەهکرن.
التوسیم: ١- نیشان لێ کرن. ٢- پێشبینیکرن. ٣- جوانکرن. ٤- حازربوون ل دەمێ دەستنیشان کری.
التوسیم: داخکرن.
التوشج(التواشج): ب ناڤئێک کەڤتن.

التوشح: ١- کرە پشتا خۆ. ٢- لێ چوو. ٣- بەرکۆشک ل پشتا خۆ کر.
توشح: بەرکۆشک ل خۆ کر.
توشع: ١- لێ ب سەرکەڤت. ٢- خۆ پێ باشکر. ٣- هەر ئێکی ئێک دگەل خۆ بر. ٤- بژالەبوو.
توشوش: پسپس بۆ ئێکدو کرن.
توشی: ١- هاتە خەملاندن. ٢- درەو تێدا هاتنە کرن. ٣- بەلاڤبوو.
التوشیح: بەرکۆشلێکرن.
التوشیم: دەقلێکرن.
توصب: ١- نەساخبوو. ٢- ئێشا.
توصف: بۆ خۆ خولامەک گرت.
توصل(بتشدید الصاد): ١- ب نەرمێ گەهەشتێ. ٢- گەهەشتێ. ٣- بکوتەک گەهەشتێ.
توصم: ئێشا.
التوصیة: وەسیەتکرن.
التوصیف: سالوخەتدان.
التوصیل: ١- گەهاندن. ٢- زێدەکرنا ڤێککەڤتنێ.
توضأ: دەستنڤێژ گرت.
التوضؤ: دەستنڤێژگرتن.
توضح: کفشبوو، ئاشکرابوو.
توضع: هان ددەت دا لەز بکەت.
التوضیح: ١- ئاشکراکرن. ٢- رۆهنکرن.
توطئة: ١- رێکەڤتنەک. ٢- پێ لێ کرنەک، راوەستانەک.
التوطئة: ١- د شعرێ دا دبیتە: دوبارەکرنا سەروایێ وەک پەیڤ و رامان. ٢- د پەخشانێ و نڤیسینێ دا دبیتە: دەرگەهێ ڤەکۆلینێ یان کتێبێ.
توطد: ١- موکم و گرانبوو.
توطن: بۆ خۆ کرە وار یان وەلات.
التوطن: ئاکنجیبوون ل وەلاتی.
توطید: خۆجهکرن و موکمکرن.

التــوطين: ١- خــۆجهكرن. ٢- كــەهيكرن. ٣- گونجاندن.

توظف: بوو فەرمانبەر.

التوظيف: ١- دامەزراندن. ٢- كار پێ دان.

توعد: گەف لێ كرن؛ گەفكرن.

التوعد: گەفكرن.

توعر: ١- سەختبوو(رێ). ٢- ب زەحمەتكەت و ئـاسـێبوو. ٣- دژواربوو.

التوعك: تاگرتن، نەساخی.

توعك: تایێ گرت، نەساخبوو.

التوعير: ب زەحمەتئێخستن.

توغر: ژ كەربادا ئاگر بەربوويێ.

توغــل: ١- ب نــاڤ دا چــوو. ٢- چــوو و دويركەڤت.

التوغل: ب ناڤڤەچوون.

توفد: بەريكانەكرن.

تــوفر: ١- بــەرێ خــۆ ب ئێكجــاری دایــێ. ٢- روومــەتیا وی ل بــەر چــاڤ گــرت. ٣- مشەبوو.

التوفر: مشەبوون.

توفــق: ١- د كــارێ خــۆ دا ب ســەركەڤت. ٢- سەركەڤتن ب دەست كەڤت.

توفی(بتشـديد الفـاء): ئـەداكر؛ ب دورسـتی دایێ.

تـوفی: ١- هاتـە ئـەداكرن. ٢- هاتـە تمـامكرن و دورستكرن. ٣- ب جهێينا(سۆز). ٤- دورست و بــێ كێماســی بــر. ٥- كەهەشــتێ. ٦- تمـامكر. ٧- مر. ٨- مـافێ وی ژ ژینـێ خلاس بوو ئانكو مر.

التوفية: ئەداكرن.

التوفير: ١- پەيداكرن. ٢- مشەكرن.

التوفيـق: لێككگونجانـا حـەزا مرۆڤـی د گـەل ئیرادا خودێ.

توقی: خۆپارازت.

توقح: بێ شەرمبوو.

توقد: ئاگر بەربوويێ؛ هلبوو.

التوقد: هلبوون.

توقر: گرانبوو.

توقص: خۆ وەكی ستۆكرتا لێكر.

توقع: پێشـبينيكر؛ خۆ ل هويڤيا ڕويـدانا وی گرت.

توقف: ١- ڕاوەستا. ٢- ل سەر ڕاوەستا.

التوقف: ١- ڕاوستيان. ٢- ل سـەر ڕاوەستيان.

توقل: سەركەڤتێ؛ هلباسكيبوو.

التوقي: خۆپارازتن.

التوقيت: دەستنيشانكرنا دەمی.

التوقيح: ڕەقكرن؛ قايمكرن.

التوقير: مەزنكرن و دويركرن ژ قوسوبريا.

التوقيع: ١- ئيمزا. ٢- پێشبينيكرن.

التوقيف: ١- ڕاوەستيان. ٢- سـپيبوونا جهـێ بـازنكی. ٣- خيچێـت سـپی و رەشـێت ل لنگێت دەوارا. ٤- زيندانكرنا بەروەخت.

التوقيف: ڕاوەستاندن.

توكأ: پالڤەدا.

التوكاف: بارينا روندكا.

تــوكر: ١- زكــێ خــۆ تــژی كر(بچــويكی). ٢- بەرچێلكا خۆ تژی كر(بالندەی).

التــوكز: ١- خۆئامــادەكــرن. ٢- تژيبــوون. ٣- دانا بەرخۆ.

توكف: ١- خۆلێگرت هەتا كو ببينت. ٢- خۆ ل دياربوونــا وی گــرت. ٣- د دويــڤ ڕا چــوو. ٤- بــــــانێ وی دلۆپكرن(خــــــانی). ٥- دلۆپكرن(بانی).

توكل: ١- وەكالـەت قـەبيل كر. ٢- پشتراسـتر پـێ رابـت. ٣- پشتراستكر و كەفالـەتا وی كـر. ٤- پشتراســتكر كــو دێ پــێ رابــت. ٥- خۆ تەسليمكر. ٦- نەشيانا خۆ ديـاركر و پشتا خۆ ب ئێكەدی راستكر.

التوكل: دیارکرنا بێچارەیا خۆ و پشتراستکرن ب ئێکەدی د هەر کارەکی دا.
توكن: ١- جوان پالڤەدا ل دیوانێ. ٢- شیا.
التوكيد: خۆ پشتراستکرن ژ تشتی.
التوكيل: ڕاسپاردن ژ بۆ کارێ شانەتییێ ئانکو بریکاریێ.
التولة: مرۆڤێ زیرەکێ کەسەک نەشێتێ.
تولد: ١- ژێ بوو؛ ژێ پەیدابوو. ٢- بوونا تشتەکی یان پەیدابوونا وی بێی دەیباب وەکی کرمی د ئاڤێ دا). ٣- پەیدابوون ژ تشتەکی.
التولد: بوون.
تولع: حەژێکر و ژێ ڤەنەبوو.
التولع: حەژێکرن و پێڤەمان.
تولغ: ب ئەزمانی ڤەخوار.
تولى: ١- بەرپرسیا کرنێ هەلگرت. ٢- پشتا خۆ دایێ و چوو. ٣- کرە سەمیان. ٤- پشتدا؛ ڕەڤی. ٥- پێگیری کر. ٦- هاتە گەهۆرین. ٧- ب ستۆوێ خۆ ڤەگرت. ٨- ل دویڤ بوویێ ئانکو چوو شوینێ.
تولى: ١- پشتدا. ٢- بۆ سەمیان. ٣- بۆ خودان. ٤- بۆ حاکم.
التولي: پشتدان؛ ڕەڤین.
التولية: ١- وەرگرتنا دەستهەلاتداریێ یان یا حوکمی. ٢- فرۆتنا تشتەکی ب بهایێ وی بێی فایدە.
التوليد: ١- داپیرکی. ٢- پەیداکرن. ٣- ئەو کارە یێ ژ کارەکێ دی چێدبت وەکی ئێشانێ ژ دریلێدانێ. ٤- ژێ دەرئێخستن.
التوليه: ژێکڤەکرنا دایێ و بچویکێ وێ.
التومة: ١- گوهار. ٢- هێکا نەعامێ. ٣- لبا زیڤی یا وەکی دورێ.
التهاتر: ١- ئێدودرەوینکرن. ٢- بێبەختیلێککرن.
التهاتم: بێبەختیلێککرن.
التهاجم: هێرشلێککرن.
التهاجي: ئێککرێتکرن ب شعرێ.
التهادي: ئێکڕاستەڕیکرن.
تهافت: ١- خۆ هاڤیتە تێدا. ٢- ل دویڤێک هاتن.
التهافت: ١- لدویڤێکهاتن. ٢- خۆهاڤتن.
التهالک: خۆدانەکوشتن یان تێبرن.
التهايج: خۆلێکئاراندن.
توهج: ١- هلبوو. ٢- دژواربوو. ٣- گەرمی دژواربوو. ٤- برسقی؛ تیشک دان.
توهد: هاتە ڕائێخست یان دانان(نڤین).
توهم: شاشبوو؛ خەلەتبوو.
التوهم: ١- شاشبوون؛ خەلەتبوون. ٢- ب گومان کەتن. ٣- هزرکرنا نەدورست.
التونجان: گەزنگ.
التوهيم: خەلەتکرن.
التوهين: لاوازکرن.
التويج: بەرگێ ژناڤدایێ گولێ یە یێ کو دسەر نیرکێ دا.
التي: ئەوا، مێکرنا(الذی)یە، کۆمکرنا وێ ژی ب ڤی ڕەنگی یە: الاتي، الات، اللواتي، اللوات، الوا، الائي، الاء، الاءات، و دوکرنا وێ دبیتە: اللتان، وبچویککرنا وێ دبیتە: اللتيا.
التير: خۆمەزنکرن.
التيار: خۆمەزنکر.
التياسر: ١- ب ساناهیکرن. ٢- گرتنا لایێ چەپێ.
تياسر: لایێ چەپێ گرت و چوو.
تيامن: ١- ژ دەستێ ڕاستێ ڤە هات. ٢- چوو بۆ لایێ ڕاستێ. ٣- هاتە لایێ ڕاستێ.

التیامن: ١- گرتنا لایێ ڕاستێ. ٢- خواستنا بەرەکەتێ و خیر و خۆشیا.
تیان(بالتشدید): هژیرفرۆش.
تیبس: هشکبوو.
تیتم: بوو ئێتیم.
تیر: کارتە.
التیس: نێری؛ کەل.
تیسر: ١- ب دەستکەڤت. ٢- دەرفەتێ کرنا وی پەیدابوو. ٣- ب ساناهیکەڤت.
التیسیر: ب ساناهیئێخستن.
تیفع: ١- مەزنبوو و نێزیکی بالقبوونێ بوو. ٢- ب سەر گری کەڤت. ٣- ئاگرێ خۆ ل سەرێ گری هلکر.
تیفع: بوو سنێلە.
تیفوئید: گرانەتا.
تیقظ: هشیاربوو.
التیقظ: ١- هشیاربوون ژ خەو. ٢- هشیاری.
تیقن(بتشدید الیاء): ١- زانی. ٢- باوەرکر. ٣- گومان ل نک نەما.
تیک: ئەوا هە.
التیم: کۆلە؛ عەبد.
التیماء: ١- بیابان. ٢- ناڤێ جهەکی یە ل گزیرتا عەرەبی.
التیمة: ١- ئەو کەوالە یا ل مال دهێتە ب خودانکرن و دۆتن. ٢- ئەو کەوالە یا ل دەمێ کولبێ دهێتە سەرژێکرن.
تیمم: ١- قەستکرێ. ٢- دەست و سەرچاڤێت خۆ ب ئاخێ مالین؛ تەیەمومکر.
التیمم: ١- قەستکرنا تشتی. ٢- مالینا دەست و چاڤا ب ئاخێ کو شوینا دەستڤێژێ یە ل دەمێ نەبوونا ئاڤێ.
تیمن به: بەرەکەت ژێ خوازت.
تیمن: ١- بەرێ خۆ دا لایێ ڕاستی. ٢- ب دەستێ ڕاستێ ئاماژەدان. ٣- داخوازا خێر و بەرەکەتێ کر.
التیمن: ١- قەستکرن. ٢- بەرەکەتخوازتن.
التین: هژیر.
التیه: ١- بەرزەبوون. ٢- خۆ مەزکرن. ٣- بیابانا مرۆڤ لێ بەرزە دبن.
التیهاء: بیابان.
التیهان: خۆمەزنکەر.
التیوع: دبێژنە هەر گیایەکێ شیر ژێ دهێت.
التیوقراطیة: ئەو حوکمەتە یا وەسا هزر ژێ دهیتە کرن کو دەستەلاتا وێ ژ نک خودێ یە(یۆنانی) یە.

پیتا (ث)

ث: پیتا چوارێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٥٠٠).

الثائب: بایێ دژوارێ ل دەستپێکا بارانێ دهێت.

ثب: باوشکەک ڤەدا.

ثد: تەزی؛ ساربوو.

ثط: ١- گەنیبوو. ٢- پەرسیڤی گرت.

الثواط: پەرسیڤ.

ثاب: ١- زڤری؛ هاتەڤە. ٢- خڕڤەبوون.

ثابت: نەلڤ؛ خۆجهـ.

ثابر: پێگیری پێ کر و لێ بەردەوام بوو.

ثاثا: ١- ڤەمراند. ٢- ڕاوەستاند.

ثاج: باڕی.

الثاد: ١- عەردێ تەڕ. ٢- خویسار. ٣- سەرما.

الثاداء: جاری؛ ژنکا کۆلە.

الثادة: ژنکا گەلەک ب گوشت.

ثار: ١- شۆڕەشکر. ٢- ڕابوو سەر خۆ. ٣- تۆلا خۆ ڤەکر.

ثارة: پرییێژ.

الثاطاء: ١- ژنکا بێ عەقل. ٢- ژنکا کۆلە.

الثاطة: تەقنا بێهن گەنی.

الثؤلول: ١- بالیلکا ل لەشێ مرۆڤا دهێت. ٢- بشکۆژا مەمکی.

ثائر: ١- تۆلڤخواز. ٢- شۆڕەشڤان. ٣- ئاریایی.

الثائرة: ١- نەقۆلەیی. ٢- ڕابوونەسەخۆ. ٣- شۆڕەش. ٤- قەرقەشە. ٥- مێیا (الثائر)ە.

الثاي: ١- فەساد. ٢- شوینبرین.

الثافل: ١- یێ بەلاڤە. ٢- یێ کەڤل ب بن دانایی.

ثاقب: ١- کونکەر. ٢- ژیر. ٣- گەش. ٤- ڕۆناهیدەر. ٥- هلکەر. ٦- ڕۆهن و ئاشکرا.

ثاقل: ١- زاد دا. ٢- زادەکێ گرانخوار.

الثاقل: ١- دژوار. ٢- گران. ٣- تەکۆز.

الثاكل: جەگەرسۆتی، عەیال لێ مری.

ثال: دینبوو یان دیناتی لێ دیاربوو.

الثالث: یێ سیێ.

الثالثة: یا سیێ.

الثالوث: ١- سێتک. ٢- تشتێ ژ سێیا پێکهاتی.

الثالوث المقدس(الأقدس): باب(الأب) و کوڕ(الإبن) جبریل(روح القدس)ن ل نک فەلا.
الثامر: ١- یێ بەرهەممدایی؛ بەرهەممدار. ٢- لوبیک.
الثامن: یێ هەشتێ.
الثامنة: یا هەشتێ.
الثانوي: ١- یێ پشتی ئێکی دهێت. ٢- یێ نەگرنگ.
الثانوية: دواناڤنجی.
الثاني: ١- یێ دووێ. ٢- ئەوی جارا دووێ کری. ٣- پەسنکار.
الثانية: ١- ئێک چرک؛ ئێک ژ شێستێ ژ خۆلەکێ. ٢- یا دووێ.
الثاوة: گۆڤا حێشترا.
الثاوي: یێ مایی ل جهەکی.
الثاي: شوینا برینێ.
الثاية: گۆڤا حێشترا.
ثب(بالکسر): بڕوینە.
ثب(بالفتح ثم التشدید): ١- ڕوینشت. ٢- تمامبوو.
ثبی: کۆمکر.
الثبات(بالفتح): نەلڤین، خۆجهی.
الثبات(بالکسر): ١- لفکا پێچا ژنک دیمێ خۆ پێ ڤەدشێرن. ٢- پالیا دەواری.
ثبان: کۆش.
ثبت: ١- خۆ ڕاگرت. ٢- خۆجهبوو. ٣- ڕاست دەرکەڤت.
ثبة: ١- کۆما مرۆڤا. ٢- نیڤا برکێ. سەلەفا سیارا.
ثبج: ١- وەک خۆ نەئینا یان نەگۆت(ئاخڤتن). ٢- ل سەر تلێت پی خۆ ڕوینشت.
ثبج(بتشدید الباء): دا پشت خۆ و دەستێت خۆ د سەر ڕا برنە پشت خۆ(گۆپال).
الثبج: ١- نیڤ. ٢- باهرا پتر. ٣- سەر. ٤- ناڤمل.

ثبط: ١- گیرۆکر و مژویلکر. ٢- هێلا بروینت ونەچت.
الثبط: ١- لاواز. ٢- بێعەقل.
ثبر: ١- نەفرەت کرن. ٢- دەرئێخست. ٣- بێهویڤکر. ٤- مر. ٥- پەقی. ٦- پێگیریکر.
الثبرة: ١- عەردێ ڕاست. ٢- جالا ل عەردی یان چیای.
ثبق: ١- ئاڤا وی دەرکەڤت و مشەبوو(رویبار). ٢- خۆش بارین(ڕوندک).
ثبل: تشتێ دمینیتە د بنێ ئامانی دا.
ثبن: ١- لێفکا وی پێچا و دوری. ٢- مالدۆخوینا شەروالێ خۆ ژبەرڤە ل دۆرپێچا.
الثبنة: کۆش.
الثبوت: ١- نەلڤین. ٢- ل نک سۆفیا بلندترین مەقامە.
الثبور: مرن.
ثج: هەرکی.
ثجا: بێدەنگبوو.
ثجاج: ١- هەرکین دژوار. ٢- بارینا بۆش.
ثجر: ستویر و پەحن.
الثجرة: نیڤا تشتی.
الثجلاء: ژنکا عویر مەزن.
الثجلة: عویرمەزنی.
ثجم: بارانا وی بۆش لێکر(ئەسمان).
ثجوج: گەلەک ب ئاڤ.
الثجیج: هلمشتا بۆش.
الثخانة: ١- ستویراتی. ٢- تیراتی.
ثخن: ١- ستویربوو. ٢- ڕقبوو. ٣- لاوازبوو. ٤- زالبوو.
ثخین: ١- ستویر. ٢- تیر.
الثدام: ئاغلەویک.
ثدغ: شکاند(سەر).
ثدق: داهاتەخوار(باران).

ثدام: سەفینک.
ثدم: سەفینک دانا کرە تێدا.
ثدن: بێهنا وی هاتە گوهۆڕین.
ثدي: مەمک؛ چچک(ژنک).
الثدياء: ژنکا چچک مەزن.
ثر(بالتشديد): ئاڤا ویێ زێدەبوو.
الثر(بالتشديد): ١- پڕبێژ. ٢- بۆش(باران).
الثراء: دەولەمەندی؛ زەنگینی.
ثرثرة: پڕبێژی.
ثرارة: ئاڤبووش.
ثرب: ١- گازدە ژێکر. ٢- کریارا وی پیس دا نیاسین.
الثرب(بالفتح): بەزێ ناڤ ڕۆیڤیکا.
ثرثار: پڕبێژ.
الثرثرة: پڕبێژی.
ثرد: ١- تەشریب چێکر، ئانکو نان هویر کر و ئاڤک لێ کر. ٢- کرە د بۆباغێ دا.
الثرد(بسكون الراء): باران بێخێر.
الثرد(بفتحتين): پەڤێت د لێڤا دا.
الثدييات: گوهاندار؛ ئەو ئاژەلن یێت زێدەهیا وان ب ڕێکا زانێ چێدبیت وشیری ددنە تێژکێت خۆ.
الثرعلة: زلف؛ پەڕێت ستۆیێ دیکلی.
الثرغل: رویڤیێ مێ.
ثرم: ددانێ وی د قۆپی ڕا شکەست.
الثرم: هویرکرن.
الثروان: مرۆڤێ گەلەک دەولەمەند.
الثروة: سامان.
الثرى: ١- ئاخا شەهـ تێدا کو د بن ئاخا ل سەرڤە یە. ٢- باشی.
الثري: زەنگین، دەولەمەند.
الثرياء: ١- چلچرا. ٢- پێرو(کۆمەکا ستێرا یە تنێ شەش ستێر ژێ دهێنە دیتن).
الثريد: تەشریب؛ نانێ ئاڤک ل سەرکری.
ثع: تشتێ خواری ڕاکر.

الثعالبة: ١- جوینوکێ خەوارجایە؛ دویڤچوویێت (ثعلبة بن عامر)ن. ٢- ناڤێ ئیلەکا عەرەبانە ل ڕۆژئاڤای وەلاتێ (الجزائر) د ئاکنجی نە، دبنە دویندەها (ثعلب بن بكر).
ثعالة: رویڤیێ مێ.
ثعب: ئەنجامدا.
الثعب: ١- جهێ جوونا ئاڤێ د نهالێ دا. ٢- یێ ڕوهن(دژی حشک).
ثعبان: مار (چ نێر چ مێ).
ثعط: گەنیبوو.
ثعل: لێکسیاربوون(ددان).
الثعل(بالضم): ١- لێکسیاربوونا ددانا. ٢- ددانێ زێدە یێ ل پشت ددانا دەردکەڤیت. ٣- هاتنا ددانی ل بن ددانی. ٤- کرمکێ مەشکێ.
الثعلب: ١- رویڤی. ٢- جۆرەکێ گیایە ل وەلاتێ ئیرانێ شین دبت، بەلگێت وی د پان و سەرتیژن، گولیلکێت وی د سپی و بێهنخۆشن، هندەک پتاتۆک ب ڕاهاڤە دهێن دهێنە خوارن دبێژنێ: (خصي الثعلب).
الثعلبة: ١- کەلێژی. ٢- قوون. ٣- ناڤێ ئیلەکا عەرەبایە.
ثغ: تێکهەلکر.
ثغا: باڕی.
ثغاء: باڕینا پەزی.
الثغام: دارەکا کولیلک زەرە ل چیا شین دبت.
ثغب(بفتحتين): ١- سەرژێکر. ٢- لێدا.
ثغب(بالفتح ثم الكسر): ١- حەلیا. ٢- هاتەخوار.
الثغب: ١- ئاڤا مەندا گەرا. ٢- کانیا ل بن سیبەرا دارا.
ثغثغ(ثغثاغ): کەسێ ئاخفتنا خۆ تێکهەل دکەت.
ثغر: ١- دەڤلۆکر. ٢- شکاند. ٣- هەڕافت. ٤- بەست؛ گرت. ٥- ددانێت وێ یێت شیری کەزتن. ٦- ژێئینادەر. ٧- ددانێت وێ یێت شیری هاتن.

الثغر: ١- کون. ٢- دەڤ. ٣- گوند یان باژێرێ ل سەر تخوبیی. ٤- ڤالاتیا د چەپەرێ شەڕی دا. ٥- باژێرێ ل سەر کەنارێ دەریایێ. ٦- هەردەریکەکێ ل چیایەکی یان ل نهالەکێ. ٧- تخوبێ د ناڤبەرا دوژمنا دا. ٨- ددانێت شیری. ٩- دەڤ.

الثغرة: ١- رێکا خۆش و ب ساناهی. ٢- چالکا ستۆی. ٣- کونا د تشتی دهێتە ڤەکرن.

الثغم: صەیێ دڕ.

الثغیة: ١- برس. ٢- ویرانی.

الثفال(بالکسر): ١- کەڤلێ بن دستاڕی. ٢- مێدەکا ژ کەڤلی.

الثفال(بالضم): کتا بنی یا دستاڕی.

الثفال(بالفتح): حێشترا پێگران.

الثفینة: ١- ئەو ئەندامێت حێشترێ نە یێت دەمێ دمەخەلدچیت دکەڤنە سەر عەردی. ٢- قۆپێ ڕەهنی ژ دەواری. ٣- چۆک ژ مرۆڤی.

ثفا: کەلا وێ شکەست(قازانا دکەلت).

الثفافیسد: ١- عەرێت ل سەر ئێک. ٢- بەتەنێت جلکا.

ثفر(بتشدید الفاء): ژ پشتێ ڤە هاژۆت.

الثفر: پالیا دەواری.

ثفل: ب ئێک نەقل پێوەرکر.

الثفل(بالضم): گیرها بنێ ئامانی.

الثفنة: ئەندامێت حێشترێ یێ دکەڤنە عەردی دەمێ دمەخەلدچیت.

ثقاب: هلکرن؛ ئاگربەردان.

الثقابة: تشتێ ئاگری پێ هەلدکەن وەکی شخاتێ.

الثقاف: هەڤڕکی.

الثقافة: ١- کێزمەیێ ددانە بن تاییێت مێوێ ژ بۆ ڕاکرنا وان ژ عەردی. ٢- ڕەوشەنبیری.

الثقافة: رەوشەنبیری.

الثقالة: گرانی.

ثقب: ١- کونکر. ٢- هلبوو؛ ئاگر بەربوویێ (ئاگر). ٣- گەشبوو(ستێر). ٤- گەلەک بلندبوو (بالندە).

الثقب(بالفتح): ١- کونێت ل ئامیرێت مۆزیکێ یێت پوف دکەنێ وەکی زڕنایێ.

الثقبة: کونا هویر.

الثقة: ١- باوەری. ٢- یێ جهێ باوەریێ.

ثقف: ١- ڕەوشەنبیربوو. ٢- لێدا؛ هنگاڤت.

ثقل: گرانبوو.

الثقل(بالفتح): ١- گرانی؛ سەنگی. ٢- پەرتالێ ڕیڤینگی.

الثقل(بالکسر): ١- بارێ گران. گرانی؛ سەنگ.

الثقلان: د قورئانێ دا دبنە: مرۆڤ و ئەجن، و د حەدیسێ دا دبنە: قورئان و دویڤچوو.

الثقلة: ١- پەرتال. ٢- هەر تشتێ گران.

الثقیف: یێ گەلەک ب عاقل.

الثقیل: یێ گران؛ یێ ب سەنگ.

ثکل: ١- ژ دەست دا. ٢- ما بێ عەیال.

الثکلی: جەگەرسۆتی. عەیال لێ مری.

الثکنة: ١- ئۆردیگەهـ، جهێ لەشکەری. ٢- ڕەڤا بالندەیا. ٣- کۆما مرۆڤا یان جانەزوەرا. ٤- ڕستکا ستۆیێ. ٥- ئالا.

الثکول: ژنکا عەیالمری.

ثل: ١- یا تێدا دەرئێخست. ٢- لڤاند و ئینا خوارێ. ٣- ڕەزیلکرن.

الثلة(بالفتح): ١- ئاخا ژ بیرێ دەرئێخستی. ٢- کەرێ پەزی.

الثلة(بالضم): کۆما مرۆڤا.

الثلاثاء: سێشەمب.

ثلاثة: سێ.

الثلاثون: سیهـ.

ثلاثي: سێیانی.

ثلاجي: ١- گەلەک سپی. ٢- وەکی بەفرێ.

الثلل: ١- مرن و تێچوون. ٢- کەتنا ددانا.
ثلب(بفتح اللام): ١- عەیبا وی دیارکر. ٢- کرەدەر. ٣- غەیبەتا وی کر. ٤- خەبەر گۆتنێ. ٥- ب ناڤ پیرێ ڤە چوو و ددان بۆ نەمان.
ثلب(بکسر اللام): دەڤلۆبوو.
الثلب: ١- خودان عەیب و کێماسی. ٢- ڕەزیلکری. ٣- دەڤلۆبوویی.
الثلث(بالضم): سێک.
ثلث(بالتشدید): ١- کرە سێ. ٢- سێکا وی بر. ٣- ب کەلاندنێ هێلا سێکا وی بمینت. ٤- سێ جار کر.
الثلث(بالکسر): ١- کۆلکێ سیێ یێ حێشترێ. ٢- ڕۆژا سیێ.
ثلاثة: ١- سێ. ٢- وەریسێ ژ سێ تایا پێکهاتی.
الثلاثون: سیهـ.
ثلاج(بالتشدید): بەفرفرۆش.
ثلاجة:سارنج، سەلاجە.
ثلج(بالفتح): ١- بەفر باری. ٢- بەفر کەتە سەر. ٣- ئارام و تەنا بوو.
ثلج(بالکسر): جەمدی؛ تەزی.
الثلج: بەفر.
ثلج(بالتشدید): کرە بەفر.
الثلط: کەرسل کرن.
الثلط: کەرسل.
ثلغ: تیڤلی.
ثلم: ١- دەڤلۆبوو. ٢- تیکبوو. ٣- پرتەک ژ لێڤا وی ڤەبوو.
الثلم: ١- دەڤلۆبوون. ٢- تیکبوون لێڤێ؛ تێکا دکەڤیتە لێڤا تشتی.
الثلمة: دەڤلویا کێرێ یان یا شیری. ٢- دڤلوەک. ٣- پرتەکا کەلەک هویرا ژ تشتی ڤەدبت.
ثلیلة: بولیلکا ئامانی وەکی یا مەسینی.
ثم(بالضم والتشدید): هینگێ.
ثم(بالفتح والتشدید): ١- ل وێرێ. ٢- چێکر.
ثما: ١- تیڤلان. ٢- شکاند. ٣- شکاند و خوین ژێ ئینا.
الثمة(بالضم): قەفتا گیای.
الثماد: ئاڤا کێم.
ثمار: فێقی.
الثمال: ١- ژەهرا نماندی هەتا ترشبووی. ٢- کەسێ د هەوارا خەلکی دچیت.
الثمالة(بالضم): ١- ماستێ ترش. ٢- کەف. ٣- ئەو پیچا ئاڤێ یە یا دبنێ ئامانی دا مای.
الثمالة: مەستی؛ سەرخۆشی.
الثمامة: گیایەکێ دەشتێ یە یێ کورت و گەلەک ب تایە.
الثمامیة: موعتەزلنە؛ دویڤچوویێت (ثمامة بن الأشرس)ن یێ کو دبیتە ئێک ژ مەزنێت موعتەزلا، ئێک ژ شاگردێت وی (جاحظ)ە.
ثمان: هەشت.
ثمانیة: هەشت.
ثمثم: ١- ڕاوستا. ٢- دەرێ وی گرت.
ثمج: تێهەلکر.
ثمد: هێلا مالێ خۆ خلاس بکەت.
الثمد: ١- ئاڤا ل عەردەکی زفستانێ خرڤەدبیت و ل هاڤینێ هشک ببیت. ٢- چالا ئاڤا بارانێ لێ خرڤەدبیت.
ثمر: فێقی، بەر؛ بەرهەم.
ثمراء: یا ب بەر و بەرهەم.
ثمرة: ١- دویندها مرۆڤی. ٢- گرێیا سەر چویڤی.
ثمرة القلب(بسکون المیم): ئەڤینی.
ثمرة اللسان(بسکون المیم): ئاخڤتن.
ثمل: سەرخۆشبوو؛ مەستبوو.
الثمیل: ماستێ ترش.
ثمن(بتشدید المیم): ١- هەشتێکا مالێ خۆ بر. ٢- کرە هەشت.
الثمن: بها؛ نرخ.
الثمن(بالضم والسکون): هەشتێک.

ثمين: گرانبها.
ثني: ١- پێچا. ٢- دوتاکر. ٣- تێدا ڤەشارت. ٤- کره دو جار. ٥- پەسنەکرن. ٦- چەماند.
الثناء: پەسن؛ مەدحە.
ثنائي: جۆت.
الثنة: مویێت ل پشتا لنگێت هەسپی.
الثنة: بنزک.
الثندوة: چچکێ زەلامی.
الثنوية: رێبازەکا فەلسەفی و دینی یە باوەری ب دو بیروباوەریێت سەرەکی یێت هەڤدژ هەیە کو بەردەوام د شەرێ ئێک دانە مینا خێرێ و خرابیێ و رۆناهیێ و تاریێ، ب ناڤودونگترین کەسێت یێت گازی ژ بۆ ڤێ باوەریێ کرین (زەرادەشت) و (مانی بوو).
الثنية: ١- ددانێ پێشیێ. ٢- رێکا ب ئاستەنگ.
ثنية الإشتراع: کتێبا پێنجی ژ کتێبێت مووسا پێغەمبەری سلاڤ لێ بن.
الثواب: ١- خەلات؛ خێر. ٢- هەنگا هنگڤینی. ٣- هنگڤین.
الثواج: بارێن.
الثوباء: باوشک.
ثوى: ١- ئاکنجیبوو؛ ما. ٢- مر.
الثوابت: کۆما(ثابتة)یە کو دبێتە تشتێ خۆجهـ یێ گوهۆرین تێدا نەهێنە کرن.
الثوب: جل؛ کراس.
الثوبان: ساخبوون ژ دەرد و ئێشا.
ثوب القرينة: ل دویڤ کەڤنە بیروباوەرێت ژنکێت عەرەبا هەر ژنکەکێ ئەجنەکا ژنک یا هەی هندەک جارا خۆ نیشا وێ ددەت و ئەو ئەجنا ژنک دوژمنا عەیالێ وێ یە ژ بەر هندێ ژی ئەو جلکەکی ل بەرخۆ دکەت دبێژنێ: (ثوب القرينة) یێ کو وەکی نڤشتیێ کار دکەت دا بەرەڤانیێ ژ عەیالێ وێ بکەت و نەهێلیت ژنکا ئەجن بدارەسیتێ.
الثوة: ١- نیشانا رێکێ. ٢- ناڤمالی.
الثور: ١- گا. ٢- کومەکا ستێرایە ل ئەسمانی دبێژنێ (برج الثور). ٣- سپیاتیا دویماهیا نەینۆکێ.
الثوران: ئاریان؛ ئازریان.
الثورة: ١- شۆرەش. ٢- ئازرین.
ثوري: شۆرەشگێری.
الثوية: ١- گۆڤا پەزی. ٢- برێت دهێنە ڤەنان دا شڤان دا شڤان ب رێکا پەزی بکەڤن.
ثول: دیناتیێ گرت.
الثول: ١- کونمێش. ٢- کۆما مێشێت هنگڤینی.
الثولاء: ١- مێیا (أپول) ئانکو دەبەنگ. ٢- پەزا خۆ نەدەتە ناڤ کەری.
الثوم: سیر.
الثومة: گۆکا ب دەستکێ شیرا و خەنجەرا ڤە.
الثوي: ١- مێهڤان. ٢- ئێخسیر. ٣- مالا بۆ مێهڤانا هاتیە ئامادەکرن.
الثويلة: ١- کۆماهیا مللەتی. ٢- کۆما مرۆڤا یا مالێت بژالە دەرکەڤتی و دهێتن.
الثويني: ئەو ئارە یێ ل بنێ تەشتێ دکەن دا گرک پێڤە نەمینن.
الثياب: جل.
الثيابي: جلکفرۆش.
ثيب: ژن (ئەوا ژ کچینی کەتی).
ثيل: فرویزی.
الپين: ١- ئەوێ درا ژ دەریایێ دەردئێخیت. ٢- ئامویرێ کونکرنا دورێ. ٣- ئەوێ دورێ کون دکەت.

پیتا (ج)

ج: پیتا پێنجێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، ژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٣).

جاب: ب دەستخۆ ئیخست.

الجاب: ١- دلرق. ٢- شێر.

جأر: ١- دەنگێ خۆ ب دوعایێ بلند کر. ٢- دوعاکر. ٣- کرە قیژی. ٤- بلندبوو.

الجأر: یێ بلند.

الجـأار: ١- زەبەللەحێ قەلەو. ٢- بۆش (باران).

جؤار: عوورێنا جیلێ یە.

جؤجؤ: سینگێ بالندەی یان یێ کەشتییێ.

جؤذر: تێژکێ چێلا کویڤی.

جأش: تیکچوو.

الجأش: ١- دل. ٢- سینگ.

جاء: هات.

الجائب: ١- رێڤینگ. ٢- گەرۆک.

الجائبة: دەنگوباسێ دەملدەست.

الجائحة: ١- بەلا. ٢- هشکیا سەقای.

الجائر: ئەوێ زێدەگاڤی ل حەقی و مافێ خەلکی کری (زۆردار، ستەمکار).

جائز: ١- یا دورستە. ٢- چێدبت. ٣- حەلالە. ٤- کاریتە.

الجائز: یێ دورست.

جائزة: خەلات.

جائش: دلڤیت، دهێت و دچیت.

الجائشة: نەفس.

جائع: برسی.

الجائف: ١- یێ دگەهیتە هناڤا. ٢- یێ دگەهیتە خولۆلاهیێ.

جائف: ١- خۆ ژ کەسوکاران یان خۆشتڤی دویر کری. ٢- دربێ گەهەشتی هناڤا.

الجائفة: ئەو دربە یێ لەشی کون دکەت و دگەهیتە هناڤا.

جاد: ١- قەنجبوو. ٢- قەنجیکر. ٣- شیایێ. ٤- روندکێت وی مشەبوون.

الجادي: زەعفەران.

جـاخ: ١- رەخێت وێ خوارن(هلمشت و نهال). ٢- راکر و بر.

جار: داخوازا دانا بەختی ژێکر.

الجار: جیران.

الجارة: ١- کابانی. ٢- جیرانا ژن.

جاز: ١- دەرباسکر. ٢- دورستبوو؛ رەوابوو. ٣- دەستویری دا.
جاف: ١- بزداند. ٢- ئێخست. ٣- ژ ریهـ و ریشالا دەرئێخست(دار).
جاب: ١- تێکڤـــەدا، لـێ گـەریا. ٢- بڕی. ٣- پرتپرتکر. ٤- کونکر. ٥- کۆلا.
جأب: ستویر.
جابر: ١- جەبارێ دەست و پیا ڤـەدگریت. ٢- نان.
الجابة: بایێ ژ سینگی ڤە بەر ب مرۆڤی ڤە دهێت.
الجابي: ١- ئـەوە یـێ ئـاڤێ د برکـێ دا خڕڤەدکەت. ٢- یێ باجێ خڕڤەدکەت.
جابیة: برکا ئـاڤێ تـێ خڕڤەدکـەن بـۆ ئاڤدانا تەرشی.
جاثم: چۆک ل عەردی ڤەنای.
الجاثوم(الجثام): کابویس.
الجاثي: دبێژنێ(الراقص) ئـانکو سـەماکەر، کۆمەکا ستێرایە وێنـەیێ مرۆڤـەکێ دلـەیزت پێک دئینن یێ ل سەر چۆکا و دەستێ خۆ یێ بلندکری.
جاحد: ئەوێ ئنکارا حەقی دکەت.
جاحس: بەرەڤان.
جاحش: بەرەڤان.
جاحظ: چاڤبلۆق.
الجاحظية: موعتەزلەنە؛ دویڤچوویێت (عمرو بن بحر الجاحظ)ن.
جاحم: ١- پـەلێ ئـاگر دژوار. ٢- گـەرم دژوار(ئاگر).
جاد: ١- خۆوەستاندی. ٢- مجد.
جادة: رێ.
جادع: خەبەر گۆتن.
جادل: جرەکر.
الجاذب: حێشترا شیرێ وێ کێم بووی.
جاذب: ڕاکێشا.
الجاذبة: یا ڕاکێشکەر.
الجاذبية: ڕاکێشان.
الجاذبية الأرضية: ڕاکێشانا عەردی.
الجاذي: یێ بری.
الجار: ١- جیران. ٢- زۆردار.
جأر: بۆ خۆ ب خۆ شکاندنێ دوعا کر.
الجارح: ١- چەسپان، ئـەوێ کەسپێ دکەت و بەرهـــەمێ وێ دئینـــت. ٢- بالنـــدەیێ نێچیرکار.
جارحة: ئەندامێ لەشێ مرۆڤی.
الجارز: خۆ پارازتی.
الجارسة: ئاژەلێ گیای دخۆت.
الجارف: ١- کـولا رەش(کـولا حەلـەبێ). ٢- مرنا تەڤایی. ٣- بەلا.
جارن: تێژکێ ماری.
الجارود: دژوار و ب کولب(سال).
الجارودية: ژ شێعێت زەیدی نە، دویڤچوویێت (أبي جارود زياد بن أبي زياد)ی نە، دبێژن خلافەت بشتی پێغەمبەری -سلاڤ لێ بن- بۆ (علي بن أبي طالب)یە، سەحابیا کافر دکەن ژ بەر کو ل دویڤ عەلی نەچووبوون.
جارور: ١- چۆکا ئـاڤێ. ٢- ڕوبیـار هلمشـت چێدکەت.
الجاروش(الجاروش): دستار.
الجاروف: ١- یـێ گەلـەک ب ڕامالیـت. ٢- دومۆر. ٣- خوەریێ زادی نەهێلت.
الجاري: ١- یـێ دهـەرکیـت. ٢- یـێ نهـو بـــەردەوام، وەکی(الشـــهر الجـــاری). ٣- جۆرەکێ خەتێ ترکی یە یێ ژ (نسـخ) و(دیـوانی) و(تعلیـق) هاتیـة چێکـرن، فەرمانێت سولتانا پێ دهاتنە نڤیسین.
الجارية: ١- ژنکا کۆلـە. ٢- یـا دهـەرکیـت (کـــانی). ٣- کەشـــتی. ٤- تلپـــێ ڕۆژێ. ٥- مار.
جاز: ١- دورستبوو. ٢- لێ چوو.

الجـــاز: مۆزیکەیـــەکا بنیـــات ژ زنجییێـــت ئـــەمریکی یـــە یـــا پێکهـــاتی یـــە ژ ئـــاوازا بەردەوام و ئاوازا ڕتمکری یا برگەبرگەکری.

الجازر: قەساب.

الجازعـة: ١- کاریتـە. ٢- هـەر تشـتێ بهێتـە دانان دناڤبـەرا دو تشـتا دا دا تشـتەکێ دی داننە سەر.

جازف: ب گۆترە تشت فرۆت ئانکو بێ کیشـان و پیڤان.

جازف بنفسه: خۆ ئێخستە مەترسیێ.

جازف فی کلامه: ئاخڤت و تەڤرەک ل ڤێرێ دا و ئێک ل وێراهە.

جازم: بڕەک.

جاس: ب ناڤ کەڤت خرابکاری تێداکرن.

جاسئة: ڕەقبووی.

جاسة: پێهەست.

الجاسد: یێ هشک.

جاسر: خۆ ب جورعەت ئێخست.

جاسم: ب گەود؛ گەوددار؛ خودان کەلەخ.

جاسوس: سیخوڕ؛ جاسووس.

جـاش: ١- کـەلی. ٢- لڤـی. ٣- ب هێزکـەت. ٤- کەتـە شـلقین و لڤـەلڤـێ. ٥- بلنـدبوو. ٦- شەڤێ هەمیێ چوو.

الجاعرتـان: هـەردو نهکێـت دەواری جهـێ کـو بەردەوام کوریێ لـێ ددەت.

جاض عن الشيء: خۆ ژێ دویر کر.

جاظ: د حەفکێ ڕا ما.

جاع إليه: ژێ خەریبوو.

جاع: برسیبوو.

جاعل: چێکەر، کەرە.

جاف: گەهاندە هناڤا یان خلۆلاهیێ.

الجاف: هشک.

الجافي: توبعەت ڕەڤ و زڤر.

جـال: ١- گـەڕیا. ٢- ڕەڤـی پاشـی زڤـڕی و هێرشکر. ٣- ئاشکرابوو.

جالد: شوڕکر، زۆرانبازی کر.

الجالز: یێ کراسێ خۆ هاڤێتیە سەرێ خۆ.

جالس: دگەل ڕوینشت.

الجالس: یێ ڕوینشتی.

جالع: کێککەڤتن و خەبەر گۆتنە ئێک.

الجالع: بێشەرم.

الجالي: مشەخت؛ یێ ژ وەلاتێ خۆ بارکری.

الجالية: ڕەڤەند.

جام: جام؛ پەرداغ.

جامح: ژ شەمبۆزیێ کەتی، خۆ دایە بەر باری.

جامد: ١- قەرسی. ٢- هشک.

الجامس: یێ هشک.

جـامع: ١- خرڤەکـەر؛ کومکـەر. ٢- مزگـەفتا مەزنا خودبە تێدا دهێنە کرن.

جامع الحروف: یـێ پیتـا خڕڤەدکـەت؛ د (علـم البـدیع) دا دبیتـە ئـەو ڕسـتە یـان مالکـا شـعرێ یـە یـا هـەمی پیتێـت ئـەلفابێیا زەمانەکی د خۆدا خڕڤەدکەت.

جامعة: ١- کەلامچە. ٢- زانـکۆ. ٣- ئێکە ژ کتێبێت ئنجیلێ.

جامل: وی ب جوانی کر.

جاموس: گامێش.

الجانب: گوشتستویرا قوت.

جانب: ڕەخ؛ لا؛ تل.

جانح: ١- ڕەخ. ٢- گونەهکار.

جانحة: ١- پراسیا ل سینگی.٢- گونەه.

جانس: وەکی نڤشێ وی لێهات.

الجاني: جنایەتکار.

الجاه: قەدر و ڕێز.

جاهد: ١- خۆ ب وەستینە. ٢- جهادێ بکە.

الجاهـــد: ١- جهــــادکر. ٢- شـــــەڕکر. ٣- خۆ وەستاند.

جاهر: ١- دەرەهی کر. ٢- ب ئاشکرایی کر.

جاهز: دورست؛ ئامادە.

الجاهـل: ١- نـەزان. ٢- د تێگـەها ئیسـلامێ دا دبیتە ئەو کەسێ زانینا خۆ نەکەتە کریار.

الجاهلیـــة: ١- نـــەزانین. ٢- ســـەردەمێ نەنیاسـینا خـودێ کـو ئێکـە و یـێ بـێ هەڤپشکە.
الجـاودار: گیـایێ جەهداسـی (فارسـی) یـە؛ داسی.
جاور: ١- چوو ڕەخ. ٢- ب ڕەخڤە ئاکنجیبوو.
جاوز: دەرباسبوو.
الجاورس: گارس.
جـــب: ١- بـــڕێ. ٢- ئافسکر(دارقەســـپ). ٣- د عـرووزێ دا دبیتـە ڕاکرنـا دو (سـبب خفیـف) ژ دویماهیـا تـەفعلی وەکـی کـو (مفـاعیلن) ببیتـە (مفـا) و (مفـا) ژی ببیتە (فعل).
جبا: خرڤەکر.
الجب(بالضـم): ١- بیـرا بـێ دیـوار. ٢- بیـرا کویر. ٣- چال. ٤- برین.
الجب(بالفتح): ١- بشکوژ. ٢- تەحا ئاڤێ یا ل چیای.
جبـأ عنـــه: ١- ژێ پاشـڤەزڤڕی و خویسـیا؛ ترسیا. ٢- خۆ لێ بەرزەکر.
جبأ: ١- فرۆت بـەری بگـەهت. ٢- لاوازبـوو. ٣- کوهبوو. ٤- ڤەگەڕیا ڤە.
جبی: خرڤەکر.
الجبـــاء: ١- ئاڤـا د برکـێ دا خرڤـەبووی. ٢- گەنیبـوون. ٣- لاوازکرن.
الجبائر: بازنک و تشێت دکەنە دەستا.
الجبائیـة: موعتەزلەنـە؛ دویڤچوویێـت (أبـي محمد بن عبد الوهاب الجبائي)نە.
الجباب(بالفتح والتشدید): کورفرۆش.
الجباب(بالضم): خەلا.
الجباب(بالکسر): زالکرن.
الجباجب(بـــالفتح): ١- حێشـــترێت دگـــر. ٢- کۆما دەهۆلا.
الجباجب(بالضم): مشە و بۆش.
الجبــــار(بالفتح): ١- ژ ناڤێت خودێ یـە. ٢- کۆمـەکا ستێرایە ژ (٣٨) ستێرا پێـک دهێت، وێنەیێ مرۆڤـەکێ ڕاوەستیای پێـک دئینن یێ ل ڕێکا رۆژێ. ٣- ئەوێ کوشتنێ دکەت سەرا تنگژینێ.

الجبار(بالضم): تشتی ب هەروە بچیت.
الجبارة: ١- دەپکێت د ئیخنە دەست یان پیێ شکەستی. ٢- کاری ڤەگرتنا دەست و پیا.
الجبال: ١- کۆما چیا. ٢- گەود؛ کەلەخ.
الجبالة: خەباتە؛ ئامیرێ چێکرنا جەبلێ.
الجبان: ترسنۆک؛ کولافە.
الجبان(بالفتح والتشدید): پەنیرفرۆش.
الجبانــة: ١- عـەردێ ڕاسـتێ بلنـد و بـێ داروبار. ٢- گۆڕستان. ٣- بیابان.
الجباوة: کارێ خویکخڕکرنێ.
جبب: بەریک.
الجبت(بالکســر): ١- صـــەنەم. ٢- ســـحر. ٣- سـاحر. ٤- مرۆڤـێ بێخیـر. ٥- برکـا ئاڤێ.
جبة: ١- کورک. ٢- زرێپۆش. ٣- جهێ داری یێ ل سەرێ رومێ.
جبذ: بچویک و خەسفی هات(تری).
الجبجبة: زەمبیلکا ژ کەڤلی چێکری.
جبر: ڤەگرت.
الجبر: ١- شـکاندن. ٢- ڤەگـــرتنا ئەنـدامێ شکەســـتی وەکـــی دەســـت و پیـــا. ٣- مەجبۆرکرن.
الجبر: ئێکە ژ زانستێت هژمارێ.
الجبروت: جیهانا فەرمانگەری یە کو ملکێ خودێ یە.
جبریـــل: فریشـــتەیەکە کـــارێ وی قاصـــدی و خەفسە.
الجبــر: زانســتەکە ژ زانســتێت ماتمـاتیکێ، تشتی بەرزە پێ دهێتە دیارکرن.
جبران: چارەکرن.
جبرائیل: ل (جبریل) بزڤڕە.
الجبریـة: ئـەون یێـت بێـژن: نـە ب مرۆڤـی یـە تشتەکی بکـەت ژ بەر کو یێ مـەجبوورە و هـیچ کـارەکێ وی ب وی نینـە بـەلکو ب خودێ نە پێ ددەتە کرن.

جبز: ١- بڕی. ٢- پرتەک ژێ ڤەکر.
جبز: قەلس.
الجبزة: پرت.
الجبيز: نانێ هشک.
جبس: ب مەزناهی ب ڕێڤەچوو.
الجبس: ١- گێچ. ٢- پتاپۆک؛ پتاتێت قەلاندی. ٣- ترسنوک. ٤- دومۆر. ٥- هەستیگران. ٦- کودیکا هرچێ. ٧- ترسنۆک. ٨- دومۆر.
الجبل: ١- جیا؛ شاخ. ٢- قەلس.
جبل: ١- هەرپکر. ٢- ئافراند و چێکر.
الجبلة(بالكسر): ١- خولقەت. ٢- هێز. ٣- ڕەقاتی.
الجبلة(بالضم ثم السكون): کۆما مرۆڤا.
الجبلة(بضمتين): ١- گەلەک ژ هەر تشتەکی. ٢- بنیات. ٣- هشکەسال.
جبلي: چیایی.
الجبيل: کرێت.
جبن: ترسنۆکیێ گرت.
الجبن: پەنیر.
الجبن: ترسنۆکی؛ کولافەتی؛ بێجورعەتی.
جبه: ڕۆبرۆبۆبێ.
جبهة: ١- ئەنی. ٢- ئەنیا شێرێ بورجە ژ چار ستێرا پێک دهێت. ٣- بەرۆکێ شەڕی. ٣- سالار.
الجبوس: دومۆرێ بێخێر.
جبيرة: کەرستەیێ ئەندامڤەگرتنێ.
جبيز: نانێ هشک.
الجبيس: ١- کودیکا هرچێ. ٢- دومۆرێ بێخێر.
الجبين: ئەنی.
جث(بالتشديد): ژ ڕها ئینادەر.
الجث: ١- کولیێ مری. ٢- هەر قرشکێ دکەڤیتە هنگڤینی. ٣- قەلپکێ لبا خورمێ.
جثأ: ١- ژ ڕها ئینادەر. ٢- برکەک هاتێ.
جثا(جثی): ١- روینشتە سەر چۆکێت خۆ. ٢- ڕابوو سەر تبلێت خۆ یێت پیا.
جثاء: برک.
جاث: ١- کەتی سەر چۆکا. ٢- ڕابوویە سەر تبلێت پیا.
الجثالة: بەلگێت دارێ یێت وەریای و بەلاڤبوویی..
جثة: ١- کەلەخ. ٢- گەود.
جثل: ١- بۆشبوو و تێکرا چوو و تاریبوو (داروبار). ٢- ڕاکر و بر(بایی).
جثلة: مویری.
الجثليق: پەیڤەکا (یۆنانی) **ب** واتەیا کشتی، ل دەستپێکا فەلەتییێ ناڤێ پلەیا چار کورسیکێت ئەنتاکی بوو هەتا نوکە ژی ل نک نەستۆری و و کلدان و ئەرمەنا هەیە ودبیتە پێشەوایێ ئوسقوفا.
جثم: خۆ ب سەردادا.
الجثمة: ١- خەو. ٢- مرۆڤێ خەوتە.
جثمان: ١- کەلەخ. ٢- جەنازە.
الجثوة: ١- کەلەکا بەرا. ٢- کۆما ئاخێ. ٣- گۆڕ.
الجثيث: شتلێ دارقەسپێ یێ ب قورمێ وێ ڤە هاتی ئانکو نە ژ بەرکی چێبووی.
جحا: چوو و پێهنگاڤ هاڤێتن.
الجحاش: پالدانا ئێکدو.
الجحاف: ١- زکچوونا ژ بەتلینێ پەیدا دبیت. ٢- شەڕ و لێکدان.
الجحال: زەهر.
الجحام: وەرمینا چاڤا.
جحجح: ١- بەرێ خۆ ژێ وەرگێڕا. ٢- چوویێ. ٣- ل دویڤ چوو.
جحجاح: سەرۆک؛ سالار.
جخ: ١- ڕازا و بێهنا خۆ ڤەدا. ٢- جهێ خۆ ڤەگوهازت. ٣- خۆ ب جلکێت جهێ شانازیێ خەملاند. ٤- ئاخ ب پێ خۆ خرابکر.

جخا: وەرگێرا عەردی.
جخی: ١- خواربوو. ٢- یێ تێدا ڕژت. ٣- قۆفبوو. ٤- چوو و ئاڤابوو(شەڤ).
جخر: فرەهکر.
الجخر: ١- یێ گەلەک ب خوەرە. ٢- ترسنۆک.
جخف: خۆ زێدەی خۆ مەزنکر.
الجخیف: ١- خۆمەزنکەر. ٢- نەفس. ٣- ڕح. ٤- قورقوڕا زکی. ٥- لەشکەرێ بۆش. ٦- هەر تشتێ زەحف.
جحد(بفتحتین): ١- ئینکارکر. ٢- کوفری پێ کر. ٣- درەوینکر.
جحد(بالفتح ثم الکسر): ١- کێمبوو. ٢- خیرا وی کێمبوو. ٣- شینبوو و بلندنەبوو.
جحد(بکسر الحاء): ١- کێم باران. ٢- ڕەق. ٣- هشک و بێ گیا(ئەرد).
الجحد: ١- ئینکارکرن. ٢- ئینکارکرنا هەر تشتێ ل رابردوێ هاتیە کرن.
جحدر: ١- ئێخست و گریلکر. ٢- لڤێ و فڕی(بالندە).
الجحدر: یێ کورت.
جحر: ١- چوو د کونێ ڤە. ٢- گیرۆکر. ٣- گیرۆبوو. ٣- ب مەڕانەگەهەشت.
الجحر(بالضم): کونا حەیوان بۆ خۆ دکۆلت.
الجحر(بالفتح): شکەفتا گەلەک کویر.
الجحرة: هشکەسال.
جحس: تیڤلاند و خیچکر.
جحش عن: خۆ ژێ داپاش.
جحش: ١- تیڤلاند. ٢- کرە کەر.
الجحش: ١- ستێرک. ٢- کورشکێ کەری. ٣- جوانیکا ماهینێ.
جحشة: باسکێ هریێ یان یێ موی.
جحظ: بلۆقبوو.
جحف: ١- تیڤلاند. ٢- هیلا زکێ وی بچیت. ٣- زیچکەک دانا.
الجحفة: ١- ئاڤا د ڕەختێت برکێ دا مای. ٢- زیچک.
جحفل: ل عەردی دا؛ ئێخست.
الجحفل: ١- لەشکەرێ مەزن. ٢- مەزنێ ڕێزدار.
الجحفلة: لێڤا تەرشی(پەز و چێل و گۆل و حێشترێ).
جحل: ئێخست.
الجحل: ١- تێژکێ بزنمشکی. ٢- کولیێ مەزن. ٣- کێزگولۆلک. ٤- حەرباء. کونکێ مەزن. ٥- زەلامێ ئەنی پان.
جحم: ١- هلکر. ٢- ڤەکر.
الجحم: ١- هلکرن. ٢- ڤەکرن.
الجحمة: شیاریان.
الجحمرش: ١- پیرا گەلەک پیر. ٢- ژنکا بێعەقل. ٣- کڤریشکا شیری ددتە تێژکێت خۆ.
جحن: ١- ب قەلسیا خۆ عەیالێ خۆ ئێخستە تەنگاڤیێ. ٢- خوارنا وێ بێسەروبەربوو و دەقسی.
الجحن: ١- گەنجێ نەهاتی. ٢- هویرێ لاواز(گیا).
الجحیم: ١- جەهنەم؛ دۆژەهـ. ٢- جهێ گەرما وی دژوار. ٣- ئاگرێ د چالێ دا.
الجخیف: خۆمەزنکەر.
جد(بتشدید الدال): ١- مجدبوو. ٢- بڕی. ٣- لەزکر. ٤- دژواربوو. ٥- مەزنبوو. ٦- هشکبوو.
الجد(بالضم): ١- ڕەخێ تشتی. ٢- جهێ قەتکرنێ ژ تشتی. ٣- کنارێ دەریایێ. ٤- کنارێ ڕوبیاری. ٥- بیرا ئاڤبووش. ٦- بیرا کێمئاڤ. ٧- ئاڤا کیما ل ڕەخ بیابانێ.
الجد(بالفتح): ١- باپیر. ٢- ئیقبال. ٣- مەزناهی. ٤- رزق. ٥- قەدر.
جد: خوداوەندا شادیێ بوو ل نک (بنوا إرم) و عەرەبێت باکۆر و خەلکێ سووریێ.
الجد(بالکسر): ١- خۆوەستاندن. ٢- مجدی. ٣- زیدەکری.

جدا عليه: دانەک دایێ؛ تشتەک دایێ.
الجداء: بێمنەتی.
جداء: دان؛ بەخشین.
جدار: دیوار.
الجدارية: بەرک و مێزەرێت ب دویری ڤە دهێنە هەلاویستن ژ بۆ جوانییێ.
جدال: شەڕەدەڤ.
الجدة(بالكسر): کنارێ ڕوبیاری.
جدب: باران لێ نەهات هشکبوو.
الجدب(بفتحتين): ١- هشکی (نەباران ونەگیا). ٢- قوسیری.
الجدب(بالفتح والسكون): نێرکا سەرێ قورمێ دارقەسپێ کو دبیتە (جمار) یان (شحم النخلة).
جدباء: عەردێ هشک یی بێ ئاڤ و گیا.
الجدة(بالضم): جۆجۆکا پشتا مرۆڤی.
جدة(بالكسر): ١- بێمنەتی.٢- شیان.
جدة(بالفتح): ١- پیر؛ داپیر. ٢- کنارێ دەریایێ. ٣- خیچا ل پشتا دەوار.
الجدة: ڕێ.
الجدث: گۆڕ؛ قەبر.
جدد: ١- عەردێ خیزێ وی نەرم. ٢- عەردێ ڕاست و ب چال و کەند.
جدد: نویکر.
الجدجد(بالضم): کیز.
الجدجد(بالفتح): عەردێ ڕاست و ڕەق.
جدح(بتشديد الدال): تێکهەلکر.
جدر: ١- ژهەژیبوو. ٢- خۆ ل پشت دیواری ڤەشارت. ٣- خوریک لێ دیاربوون.
الجدرة: ١- پیسکا ل لەشی دهێت. ٢- جهێ برینێ. ٣- برینا ژ پیستی بلندبووی.
الجدري المائي: میرخچک.
الجدري: خوریک.
جدع: ١- بڕی. ٢- دفنا وی بڕی.
الجدع: دفنبڕین.
الجدعة: قۆپێ ئەندامێ هاتیە بڕین.

جدف: ١- ب پەڕێت قوساندی ڤە فڕی. ٢- بڕی. ٣- هاڤێت. ٤- ب دەحفینکێ هاژۆت.
جدف(بتشديد الدال): کوفریکر.
جذف: دەحفدا.
الجدف: گۆڕ.
الجدل: ١- شەڕەدەڤ. ٢- ڤەهاندن.
جدل: کەتێ.
الجدوار: ڕها زەر.
جدول: ١- جۆبار. ٢- خشتە.
الجدوى: دان؛ بەخشین.
جدوى: مفا؛ فایدە.
جدي(سخلة): گیسک.
الجديب: یێ هشک وبێ گیا.
الجديد: ١- نوی. ٢- بەختەوەر. ٣- بڕی. ٤- دراڤەکێ کەڤنبوو دبوو نەهکا (١) پارەی.
الجديدان: شەڤ و ڕۆژ.
جدير: ژ هەژی یە.
جديلة: کەزی.
جذ: ١- بڕی. ٢- شکاند.
جذا: چک ڕاوەستا.
الجذاة: ڕهێت دارا مەزن.
جذاب: ١- ڕاکێشەر. ٢- سەرنجڕاکێش.
جذاذ: پرتپرت.
جذام: ئێشا وەریانا تیڤلی.
الجذب: ١- ڕاکێشان. ٢- دحالچوون. ٣- دەحفدانا قاییکێ.
جذب: ١- مێهت؛ پێڕانا. ٢- ڕاکێشا.
الجذب: ڕاکێشان.
الجذبة: دحالچوون؛ کو ژ زاراڤێت سۆفیانە.
جذة: پرت.
الجذر: ڕەه؛ ڕیشال.
الجذع: ١- ئاژەلێ دوسالی. ٢- قورم. ٣- بەدەن؛ کو دبیتە لەشێ سەر و دەست و پێ پێڤە.

الجذعة: ١- بەرخێ دوسالی. ٢- کارکێ شەشەهەیڤی هەتا نەهەیڤی. ٣- گولکێ سێسالی.
جذل(بکسر الذال): کەیفخۆشبوو.
جذل(بفتح الذال): ڕاست ڕابووڤە.
الجذل: ١- کەیف و خۆشی. ٢- بنیات. ٣- دەمارا خەلەکە یا د قورمێ دارێ دا. ٤- دارێ د گۆڤێ ڤە دهێتە چکلاندن دا ئاژەلێ گورێ خۆ پێ بخورینت.
الجذل(بالکسر): ڕە؛ ڕیشال.
جذلان: ب کەیف.
جذم: ١- بڕی. ٢- ئیشا (جذام) کو وەریان تیڤلی یە گرت.
الجذم: بڕین.
الجذم(بالکسر): ١- بنیات. ٢- ڕە و ڕیشال.
الجذمة(بالکسرة): ١- پرت. ٢- چویڤ.
جذوب: ڕاکێشەر.
جذوة: ١- پرتا پەلی یا گەش. ٢- بزۆت. ٣- پرتا ئاگری.
الجذیة: ڕیە و ڕیشال.
جذیم: بڕی.
جر: ١- ڕاکێشا. ٢- ڤەکیا؛ زاد ژ زکی دەرئێخست و جارەکا دی ڤەچوی. ٣- گونتەهەککر. ٤-شەقکر.
الجراشة: ١- دندکێت ژ بەر هیرانێ دمینن و نەهێنە هێران. ٢- ئەو تشتێ یێت ژ پرچی دکەڤن دەمێ دهێتە شەکرن.
الجراض: غەمدژوار.
الجربندیة: ئامانەکێ کەڤلی یە نێژیرڤان تشتێ خۆ یێ نێچیر دکەت دکەتە تێدا.
الجرة(بالضم): ١- دارەکە ژ بۆ نێچیرا خەزالا دهێتە ب کارئینان. ٢- ئامانەکێ بن کونە تۆڤی پێ دچینن.
الجرة(بالفتح): ١- ئێک کێشان. ٢- جڕک. ٣- نانێ ل ناڤ خولیپەلێ.
الجرة(بالکسر): ١- ئەو پرتا گیایە یا بزن ژ زکێ خۆ دکێشیتە دەڤێ و دجویتە ڤە. ٢- خەلکێ بێکڤە ددانیت و پێکڤە باردکەت.
جراء: ژ بەر.
جرأة: دلێری؛ جورعەت؛ جسارەت.
جراح(بالتشدید): نشتەرکار.
جراحة: ١- نشتەرکاری. ٢- عەداڤ. ٣- گونەه.
جراد: کولی.
جرار: کۆما(جرة)یە کو دبیتە جەڕک.
جرار(بشد الراء): ١- کێشەک. ٢- مەزنێ تۆژێ ل دویڤ خۆ دکێشت. ٣- یێ جەڕکا چێدکەت یان دفرۆشت.
جرارة: تەرکتر.
جراف: ڕامالینەر.
الجرافة: ماکینەکا ب هێزە ژ بۆ ڕامالینا ئاخ و بەفرا دهێتە ب کارئینان.
جرامة: فێقیێ دوەرێێتە ئاخێ ل دەمێ چنینی.
الجران: دەستپێکا ستۆی ژ نک سەری ڤە.
جراوي: کانی.
جرؤ: وێرەکبوو.
جرب: گوریبوو.
جرب(بتشدید الراء): سەربۆرکر.
الجرب: ١- گوریاتی. ٢- ژەنگ. ٣- عەیب و کێماسی.
الجراب(بالضم): کەشتیا بێ بار.
الجراب(بالکسر): ١- کاڤلان. ٢- ئامانێ ژ کەڤلی. ٣- پێستێ گونا. ٤-کۆما(جربة)یە.
الجرباء: ١- ئەسمان. ٢- هەر مێیەکا گورێ. ٣- ئەردێ هشک و بێ گیا.
الجربان: ١- کاڤلانێ شیری. ٢- بەنک و قاییشێت کاڤلانی. ٣- دەڤێ شیری(فارسی) یە.

الجربياء: ١- بایێ باكوّر. سەرما باكوّر.
الجريان: ١- پستۆ. ٢- بۆیاغا صور. ٣- ئاڤا زێری.
جربة: ١- كونک. ٢- همبان.
جربوع: غەزالمشک.
جرثومة: ١- بنیات. ٢- ئاخا ل بەر قورمێت دارا خرڤەدبت. ٣- كون. ٤- جانەوەركێ مجهەری یە دبێژنێ: میكرۆب. ٥- رِها داری.
جرج: دا ناڤ ئەردێ ب كەند و كۆر.
الجرج: ئەردێ ب كەند و كۆر.
الجرجة: چانتێ نانی.
جرجر: دەنگكر.
الجرجر: ١- تەرەكتر. ٢- گەوری.
جرجس: پەرِی نڤیسینێ.
الجرجير: خەندەلكا رەش.
جرح: ١- بریندارکر. ٢- ب كار ب دەستخۆ ئێخست.
الجرح: ١- برین. ٢- كەسپ و كار.
الجرحة: ئەو دەلیلە یێ تو پێ شەهدەیا هەڤرکێ خۆ بەتال دكەی.
الجرد: ١- جهێ بێ گیا. ٢- ئامارا تشتی. ٣- مەتال.
جرد: ١- رِویسكر. ٢- ئامارکر. ٣- تیڤلاند. ٤- رِویتكر.
الجرد(بالفتح والسكون): ١- ئەردێ بێ گیا. ٢- رِویسكرن. ٣- رِویتكرن. ٤- تیڤلاندن.
الجردة: جلكێ كەڤن.
جراب: نیڤا دەریایێ.
جردغة: سەوكا نانی.
الجردق: سەوكا نانی(فارسی) یە.
جردم: ب دەستێ راستێ خوار یێ دی ب دەستێ چەپێ پاراست.
جرذ: وەرمت.
الجرذ: جورد.
جرز: ١- هاڤێتێ. ٢- نەهێلا. ٣- ب لەز خوار.
الجرز(بالضم والسكون): عەردێ هشک و بێ گیا.
الجرز(بالفتح: ١- گوشتێ پشتا حێشترێ. ٢- سینگێ مرۆڤی. ٣- لەش.
الجرزة: گورز.
جرس: ١- ئاخڤت. ٢- دەنگكر. ٣- ئالیست.
الجرس: ١- زەنگ؛ زەنگل. ٢- مۆزیک.
الجرس(بالكسر): بنیات.
جرش: ١- هێرا. ٢- تیڤلاند. ٣- دەنگكر. ٤- خوراند. ٥- شەكر.
الجرش: ١- دەنگێ دەركەڤتنا ماری ژ تیڤلێ وی. ٢- هندەک ژ دەمێ شەڤێ.
جرض: خەندقاند.
الجرض: تفا دەڤی یا مرۆڤ پێ دهلگڤت و پێ دخەندقت.
الجرضم: ١- بخورە. ٢- حێشترا زەبەللەح.
جرع: ١- خوار. ٢- ڤەخوار.
الجرعاء: ١- عەردێ ب هەرِی و خیز. ٢- خیزەئەردێ بێ گیا.
جرع: قورچدا.
الجرعاء: جهێ داعویرانا تەعلی و نەخۆشیيا.
جرعة: قورچ.
جرف: رِامالی.
الجرف(بالفتح): ١- رِامالین. ٢- چەروانێ مشە. ٣- مال و ملكێ زەحف و بۆش. ٤- قەلەوی یا عەردی.
الجرف(بالضم): لێڤا رِویباری یا ئاڤێ ژێ خواری.
جرم: ١- برِی. ٢- چنی. ٣- هری یان موی ژێ برِی. ٤- كەدكر.
جرم عليه: كریار دژی وی كر.
جرم فيه: پێڤەنویسیا.
جرم منه: ژێ وەرگرت.
الجرم(بالكسر): ١- لەش؛ كەلەخ. ٢- رِەنگ.

الجرم(بالضم): گونەه، تاوان.
جرم: کەدکر.
جرمز: لنگێ ئاژەلی.
جرموق: ١- گۆرەساق. ٢- کالکا خاڤەی.
جرن على الأمر: هیبوو و راهینان ل سەر کرن.
جرنت يده على العمل: دەستێ وی کەتێ.
الجرهد: پێ چوونخۆش.
جرو: کوبچک.
الجرور: بیرا کویر.
الجروز: ١- خوەرەیێ چو ژ سفرێ نەهێلت. ٢- خوارنسڤک.
جرول: بەر.
الجروم: جهێت گەرم.
جرى إلى: قەستکر و لەزکر.
جرى: ١- هەرکی. ٢- چوو.
الجري(بتشديد الراء): جۆرەکێ ماسی یە یێ درێژە.
جريء: وێرەک.
الجريئة: ژۆرەکە ژ بۆ گرتنا دەهبەی دهێتە چێکرن.
الجرية: بەرچێلکا بالندەی.
جريال: مەی.
جريان: پستۆ.
الجريث: جۆرەکێ ماسیا یە.
جريح: بریندار.
الجريدة: ١- تایێ دارقەسپێ. ٢- رۆژنامە. ٣- کاشۆیێ گۆیانێ.
جرير: ١- کنف. ٢- هەفسارێ حێشترێ.
جريرة: ١- گونەه. ٢- ژ بەر(من أجل).
الجريش: دانهێرک.
الجريض: ١- یێ تفا وی د گەوریێ را ئاسێ دبت دەمێ سەکەراتێ. ٢- غەمگران.
الجريم: ١- کەدکەر. ٢- قەسپا هشک. ٣- گونەهکار. ٤- کەلەخ مەزن. ٥- گونەهمەزن.

الجريمة: ١- جنایەت. ٢- بەرکێ فێقی. ٣- تشتێ بری.
الجرين(الأندر؛ البيدر): ١- بێدەر؛ جۆخین. ٢- مشتاخە.
الجز(بالتشديد): برین؛ قوساندن.
جز: ١- بری. ٢- حشکبوو.
الجز: برین.
جزء: کرە پرت.
الجزء: پرت، پشک.
جزاء: ١- سزا. ٢- پاداشت.
جزار(بالتشديد): قەساب.
الجزاز(بالضم): تشتێ دکەڤیتە عەردی دەمێ برینێ.
الجزاز(بالفتح): ١- دورینا دەرامەتی. ٢- دەمێ برینێ.
الجزارة(بالضم): قەسابی؛ کریا قەسابی کو دبیتە سەروپێپک.
الجزارة: قەسابی وەک پیشە.
الجزدان: جزدانک(تركية).
جزر: سەرژێکر.
الجزر: گێزەر.
الجزر: ١- نزمبوون و داهاتنا ئاڤا دەریایێ. ٢- سەرژێکرن.
جزرة: هەر حەیوانێ حەلال.
جزز: بری.
الجزز: هریا بری و هێژتا نەهاتیە ب کارئینان.
الجزع(بالفتح و السكون): رەخێ نهالێ.
جزع: ١- نەرحەتبوو. ٢- سەبر نەما.
الجزع: بێهنتەنگی؛ نەمانا سەبری.
الجزعة(بالفتح): رەشوسپیکێت دکەنە دەستێ بچویکا کو ژ مۆرکانە.
الجزعة(بالضم): دەستکێ کێرێ.
جزعة: پرت.
جزف: زێدەکر.

جزل: ١- کرە گەلەک؛ مەزنکر. ٢- ستویرکر. ٣- فەسیحبوو. ٤- کرە دو پرت. ٥- برێ.
الجزل: ١- یێ مەزن. ٢- یێ ستویر.
جزم: بری، ڤەبری. ٣- خودانێ بوچوونا رەسەن. ٤- مەردێ دەستڤەکری. ٥- گەلەک. ٦- تەخمینکر.
الجزم: ١- ب شێوەیەکێ ڤەبری. ٢- بەهر. ٣- تشتێ بەری دەمێ خۆ چێدبت.
جزمة(بالکسر): ١- کەفەک ٢- ملەک. ٣- کەرەکێ پەزی.
جزمة(بالفتح): جزمە(ترکی) یە.
الجزور: سەربڕ.
الجزوع: بێهنتەنگ.
الجزوف: ژنکا د سەر دەمێ بجوبکبوونا وێ دەربازبووی.
جزى عنه: شوینا وی کر.
جزى: پاداشتکر؛ خەلاتکر.
الجزية: زێرەسەر.
الجزيرة: ١- گزیرتە؛ ئەردێ دەوروبەرێت وی ئاف. ٢- ئەردێ ئاڤێ خۆ ژێ کیشای و هشکبووی.
الجزيزة: کەزیا ژ هریێ.
الجزيعة: پارچەیەک ژ کەرێ پەزی.
الجزيف: فرۆتنا ب گۆترە ئانکو بێ کێشان و پیڤان.
الجزيل: ١- کەلەک؛ مشە. ٢- ستویر.
جس: ١- پێ ل سەردانان. ٢- دەستکرنێ. ٣- لێگەریا.
الجساد(بالضم): زکئێشی.
الجساد(بالکسر): زەعفەران.
الجسارة: جورعەت؛ دلێری.
الجساس: سیخور؛ یێ ل دەنگوباسا دگەرێت.
الجسامة: ١- مەزناهی. ٢- مەزنییا گەودی.
جاسوس: سیخور؛ یێ ل دەنگوباس و پێزانینا دگەرێت.
جسد: چڕبوو.
جسد(بالتشدید): بەرجەستەکر.
الجسد: ١- خوینا هشک.
جسر: ١- دەستهاڤێتێ. ٢- جورعەتکر. ٣- پرەک ئاڤاکر.
جسر(بالکسر): پر.
الجسر(بالفتح): بلندێ زەبەللەح.
الجسم: لەش؛ کەلەخ.
الجسمان: لەش؛ کەلەخ.
جسئ: رەق.
جسور: وێرەک.
جسيد: خوینا هشک.
جسيم: مەزن؛ ب کەلەخ.
جش: ١- قوتا. ٢- هویرکر. ٣- هێرا.
جشأ: بڕکەک ڤەدا.
جشاء: بڕک.
جشأة: بڕک.
الجشار: ١- تەرشێ ل چەروانا دمینت نەزچرێتە کۆلا. ٢- شڤانێت دگەل تەرشی ل چەروانا دمینن.
الجشاري: شڤانێ تەرشێ ل چەروانا دمینت و نەهێتە کۆلا.
الجشة: ١- دەنگێ ستویر. ٢- کۆما مرۆڤێت پێکڤە دهێن.
جشب: نەخوشبوو.
جشر: ١- دەرئێخستە چەراندنێ(تەرش). ٢- هەلات(رۆژ).
الجشرة: کۆخک.
جشع: تەماعیێ گرت.
الجشع: تەماعی.
جشم: ب ستۆیێ خۆ ڤە گرت و زەحمەت پێڤە بر.
الجشم: گرانی.
الجوشن: ١- زریپۆش. ٢- نیڤا تشتی.
الجشير: هومبان.
جشيشة: دانقوت.
جشيم: ١- ستەیر. ٢- گران؛ ب سەنگ.
جص: کسل؛ گێچ.

جصص: ١- چاڤێت خۆ ڤەکرن. ٢- نیزیکی دەرکەڤتنێ بوو. ٣- هێرشکر.

جصاص: کسلفرۆش.

الجصاصة: کارگەها گێچێ.

الجصيصة: کۆمەکا مرۆڤا یا کارێ وان نێزیکی ئێک.

جض: هێرشکر.

الجعاب(بتشديد العين): ١- چانتەچێکەر، هەگبەچێکەر. ٢- تیردانکچێکەر.

الجعار: وەریسێ مرۆڤ خۆ پێ دادهێلنە بیرێ.

الجعاف: هلمشتا هەمی تشتا ژ بن دبەت و دگەل خۆ دبەت.

الجعال: بەردەسک؛ پاتێ ددەنە بەر دەستێ خۆ و تشتێ شاریای دهەلگرن.

الجعالة: کریا پالەی.

جعب: ١- تیردانک چێکر. ٢- قولوپاند. ٣- ئێخست.

الجعباء: قوین.

جعبة: ١- هەگبە؛ چانتە. ٢- تیردان.

الجعبوب: کورتێ کرێت.

جعة: ئاڤجو(بيرة).

جعجع: ١- ژ ئێشانێ خۆ ل عەردی دا. ٢- لڤاند.

الجعجاع: ١- جهێ بەرتەنگ. ٢- مەیدانا شەڕی. ٣- ئەردێ هشک و بێ گیا.

الجعجعة: ١- دەنگێ تۆپێ. ٢- دەنگێ دستاری. ٣- دەنگێ حێشترا. ٤- تەنگاڤکر. ٥- ڕوینشتنا پەلۆسە.

جعبة: تیردانک.

جعد(بتشديد العين): کرە خەلەک.

الجعد: ١- خەلەکیا پرچی. ٢- مرۆڤی قەلس.

جعر: ڕیت(شێری).

الجعر: گوییێ شێری.

الجعراء: قوین.

جعس: ڕیت.

جعس(بتشدى العين): ئاجڤتنا گەلەک کرێت کر.

جعشوش: باریک ئەندام.

جعف: ١- ئێخست. ٢- ژ بنی ئینادەر.

الجعف: قویتێ بێخیر.

الجعفر: ١- جۆبار؛ ڕوییارێ بچویک. ٢- حێشترا گەلەک ب شیر.

الجعفري: یێ ل دویڤ ڕێبازا (جعفر الصادق) دچیت کو جوینەکێ شیعایە، ل سەردەمێ سەفەویا ل ئیرانێ ئەڤ ڕیبازا شیعا ب ڕەواج کەڤتبوو.

جعل: ١- کر. ٢- ئافراند. ٣- چێکر. ٤- دا؛ بەخشی.

الجعل: ١- کرن. ٢- ئاڤراندن. ٣- چێکرن. ٤- دان؛ بەخشین. ٥- کریا پالەی.

جعل(أبو جعرانة): کێزگولۆلک.

الجعل(بالضم): ١- کریا پالەی. ٢- کریا شەرڤانی ٣- زیرەڤان.

الجعفرية: ١- موعتزلەنە؛ دویڤچوویێت (جعفر بن مبشر بن حرب)، هزرا وان وەکی موعتەزلێت ئیسکافی یە. ٢- ڕێبازەکا شیعاتیێ یە ل دویڤ ریبازا (جعفر الصادق) دچن، دیسا دبێژنێ الشيعة الإمامية الإثني عشرية).

الجعلم: بێشەرم.

جعم: دەڤێ وی بێنا دا نەخۆت و لەڤا نەدانت.

الجعم: برس.

الجعو: ١- تشتێ تە ب دەستێ خۆ کۆمکری و کری یە گر. ٢- تەقن. ٣- قوین.

الجعيم: برسییێ دلێ وی دچیتە هەر تشتەکی.

جعيلة: پاداشت؛ خەلات.

الجغرافية: جوگرافی؛ زانستێ سالۆخەتدانا ئەردی(یۆنانی) یە.

الجغرافية الطبيعية: زانستێ ل دۆر ڕەوشا گۆیا زەمینی ژ لایێ ئەسمانی و بەستێ و دەریایێ ڤە.

الجغرافية الرياضية: زانستێ ل دۆر جهێ ئەردی د ناڤبەرا ستێر و هەسارا دا.
الجغرافية التاريخية: زانستێ ل دۆر نقش و زمان و تخوبێت وەلاتا و دەزگاهێت ل دنیایێ.
الجغرافية البشرية: زانستێ ل دۆر خەلکێ ئەردی.
الجغرافي: زانایێ جوگرافیایێ.
جف: هشکبوو.
جفأ: ١- قرش و کەف هاڤێتن(رویباری).
جفي: ئێخست.
جفا: ١- نەما ل جهێ خۆ. ٢- ڕحەت ل سەر نەما(نڤین). ٣- ڕەق و ژڤر بوو. ٤- خۆ دویرکر.
الجفاء(بالفتح): ١- دلڕەقی، بێ ڕەحمی. ٢- دویرکەڤتن.
الجفاء(بالضم): ١- ئەو تشتە یێ هلمشت ددەتە ڕەخەکی وەکی قرش و کەفا. ٢- تشتێ بێخیر.
الجفاجف: سەروبەر و جلک.
الجفال: ١- هری. ٢- کەفا شیری. ٣- قرش و قالێ هلمشت د گەل خۆ دئینت.
الجفالة: ١- کەفا شیری. ٢- قرش و قالێ هلمشت د گەل خۆ دئینت. ٣- کۆما خەلکی.
جفة(بتنوين التاء): هەمی پێکڤە.
الجفة: ١- کۆما خەلکی. ٢- ژمارەیا زەحف.
جفجف: هاژۆتن هەتا ب سەر ئێک دا قولپاندین.
الجفجف: ١- عەردێ بلند. ٢- عەردێ نزم.
الجفجفة: ١- خشخشا جلکێ نوی. ٢- زمێنا کۆماهیا مرۆڤێت دچن.
الجفر: بیرا بەرفرەه.
الجفر: ١- زانستەکە دبێژنێ (علم الحروف) خودانێت وی دبێژن ئەم دشێین ب ڤی زانستی هەمی ڕویدانا بزانین هەتا کو دنیا خراب دبیت. ٢- جهێ فرە.
الجفرة(بالضم): ١- نیڤا تشتی. ٢- پەحنیا گڕۆڤر.
جفس: حەمەربوو.
جفظ: تژیبوو.
جفف: هشککر.
الجفف: ئەردێ هشک.
جفل: ١- جلفی. ٢- ب لەز هات(با). ٣- هاڤێت. ٤- د گەل خۆ بر.
الجفل: ١- عەورێ بارانا خۆ ڕیهتی و ب لەز چووی. ٢- ڕیخا فیلی. ٣- کەشتی.
الجفلى: داخوازا زادخوارنێ یا ب گشتی.
الجفلق: پیرا قەلەو.
جفن: ژ خرابیا پاراست.
الجفن: ١- کاڤلانێ شیری. ٢- پشتچاڤ؛ چەرمێ ب سەر چاڤی ڤە.
الجفير: تیردانکا تنێ ژ داری یان کەڤلی هاتیە چێکرن.
الجفيظ: وەرمتی.
الجفيف: گیایێ هشک.
جفنة: فەرخەسێنیا مەزن.
الجفول: کەشتیا چوونسڤک.
جق: پیقەک هاڤێت.
جل(بالتشديد): مەزنبوو، ب قەدر کەڤت.
الجل: پارجا دیوارکری(عەرد).
جلا: ١- ڕۆهنبوو، ئاشکرابوو. ٢- سەقاکر.
الجلاء(بالفتح): ئاشکرایی.
الجلاء(بالكسر): جۆرەکێ کلی یە.
الجلاب: ١- گولاڤ. ٢- هنگڤین یان شەکرا گولاڤ تێکری. ٣- بازرگان(فارس)یە.
الجلاتين: کەرەستەیەکێ موکمە ژ ئاڤا نەسیجێ لویفی یێ حەیوانا دهێتە چیکرن.
جلاجل: زەنگل؛ زەنگ.
الجلاح(بالضم): هلمشتا بۆشا هەر تشتەکی دگەل خۆ دبەت.
الجلاد: ١- پیستفرۆش؛ کەڤلفرۆش. ٢- ئەوێ سەرا دبڕت یان ب شڤتانا یان قامچیا خەلکی دقوتیت.
الجلادة: تەخێت بەفرێ یێت کەتین سەرێک.

الجلاز: کەڤلکێ ب دەستکێ قامچیێ ڤە.
الجلاف(بالضم): تەقن.
جلاقة: ١- لاواز. ٢- پرتا گوشتی.
جلال: مەزناهی؛ بلندی.
جلالة: ئەو حەیوانە یێ پیساتیێ دخۆت.
الجلامة: هری یان مویێ ژ پەزی ڤەکری.
جلاهق: گرەپ.
جلایا القدس: زاراڤەکێ سۆفیانە دبیتە رۆناهییێت بلند.
جلب: ١- ئینا. ٢- پەیداکر. ٣- هاژۆت. ٤- هشکبوو.
الجلب: ١- پەرتال؛ متا. ٢- هەر تشتی دچیتە سویکێ بۆ فرۆتنی. ٣- حێشترا کەلوپەلێ خەلکێ لێکری. ٤- دەنگ و پێژن.
الجلب(بالضم): ١- هەورێ بێ باران. ٢- عەورێ مەزنێ وەکی چیا.
جلبب: کراس ل بەرکر.
الجلبة(بالضم): ١- کەڤلکێ ل سەر برینا ساخبووی. ٢- کۆما بەرا یا رێ تێ را نەچیت. ٣- جەروانێ هەر پنیەک ل عەردەکی. ٥- کەرێ پەزێ سپی.
الجلبة(بالفتح): کەڤلێ ددانە سەر زینێ دەوارا.
الجلباب: جل؛ کراس.
الجلبان: کەلیک؛ جۆرەکێ گیایێ چۆلی یە؛ کولیلکێت سپی ددەت، و کەلیک پێڤە دهێن، کەلیکێت وی وەکی ییێت باقلکانە و تینە خوارن، ل کوردستانێ هەتا (٣٠) سەنتیمێترا بلند دبیت، لێ ل هندەک وەلاتا هندەک نفش ژێ هەنە دهێنە چاندن و هەتا (١) مێترێ بلند دبیت و ژ بەر تۆڤک و گیایێ وێ دهێتە چاندن، و هندەک جۆرێت وی ژ بەر کولیلکێت وی ییێت رەنگین دهێنە چاندن.
الجلبة: دەنگ و پێژن.

جلة: ١- یاسمین. ٢- گول ژ هەمی رەنگا.
جلت: قوتا؛ دانایێ.
جلجل: باش بادا.
الجلجل(بالضم): ١- زەنگلا بچویک. ٢- مرۆڤێ رحسڤک. ٣- مرۆڤێ د کارێ خۆ دا چەلەنگ.
الجلجلان(بالضم): کونجی.
الجلجلة(بالضم): ١- کولۆخک(عبری) یە. ٢- ناڤێ وی چیایە یێ کو ل دویڤ گۆتنا فەلا عیسا پێغەمبەر سلاڤ لێ بن ل سەر هلاویستی.
الجلجلان: ١- دندکێت کونجیا. ٢- بەرێ گژنیژێ. ٣- کاکلک.
جلح علی الشیئ: بمجدی چوویێ.
جلح: ١- تیڤلاند. ٢- کۆچبوو. ٣- چەروان خوار.
جلخ: ئێخست؛ ل عەردی دا.
جلد: ١- جەلدەدا. ٢- پێ دانایێ. ٣- ل عەردی دا.
جلد: کەڤل.
جلدة: ١- شڤتان. ٢- قامچی.
جلز: ١- گرێدا. ٢- دا دگەل.
جلز الشیئ الی الشیئ: دا دکەل.
جلز فی الأرض: ب لەز چوو.
جلس: یێ رازایبوو روینشت.
الجلس(بالفتح): ١- عەردێ ب کەند و کوور. ٢- هەر جهێ بلند ژ عەردی. ٣- کەڤرێ مەزن.
جلسة: روینشتن.
جلط: ١- سوندخوار و درەوکر. ٢- رویسکر (شیر).
الجلطة(بالضم): پرتا مەیی چ ژ ماستی یان ژ خوینێ.
جلع: ١- گرنژی. ٢- ژ بەرخۆکر(کراس). ٣- بێشەرم ئاخڤت.
الجلعة: گرنژین.

جلف: ١- تیڤلاند. ٢- بڕی. ٣- ژ بنی ئینادەر.
الجلف(بالكسر): ١- لەشێ بێ سەر. ٢- کەڤلکری و عەویر و هناڤ ژێ دەرئێخستی (سەربڕ). ٣- دەنێ ڤالا. ٤- ئامان. ٥- مەشکا ئاڤێ.
الجلفاط: کەسێ تیکێت کەشتی تژی قیر و پاتە دکەت.
الجلفة(بالضم): ١- تیڤلێ ژ تشتی ڤەکری. ٢- جهێ تیژکرنێ ژ قەلەمی.
الجلفة(بالكسر): کەرێ نانی.
جلفط: قیر و پاتە قوتانە تیکێت کەشتیێ.
الجلفطة: زفتکرنا ناڤبەینا دەپێت کەشتیا.
جلق: ١- تراشت. ٢- ب مەنجەنیقێ دانایێ.
جلق(بالكسر و تشديد اللام: باژێرێ شامێ (دمشق)ێ یە.
جلل: ١- مەزن. ٢- چونە؛ بێ بها. ٣- ب ساناهی.
جلم: ١- بڕی. ٢- گوشت ژ هەستیا ڤەکر.
الجلم: ١- جەوا بڕینا موی و هریێ ژ پەزی. ٢- شاهینێ بچویک. ٣- هەیڤا ئێک شەڤی.
الجلماق: تشتێ د دەستکێ کڤانی د ئالینن.
الجلمة: هەمی.
جلمود: بەر.
جلنار: گولهنار(فارسی) یە.
جلنسرين: گولشێلان.
الجلواز: ١- خزمەتکارێ میری یێ ب لەز فەرمانێت وی ب ڕیڤە دبەت. ٢- پۆلیس.
الجلوة(بالفتح): دەرکەڤتن ژ خەلوێ ب سالوخەتێت خودایی ڤە.
الجلوة(بالكسر): ئەو تشتە یێ زاڤا ل دەمێ داوەتێ ددەتە بویکێ.
جلوز: سڤک خزمەتکر.
الجلوزة: پێسڤکیا د هاتن و چوونێ دا.
جلوس: ڕوینشتن.
الجلوط: بێ شەرم.
جلي: ئاشکرا.
الجليد: جەمەد؛ بەستی.
الجليدية: بەرچاڤک.
الجليس: یێ دگەل مرۆڤی دڕوینت.
الجليف: ١- دلڕەقێ سەرڕەق. ٢- مرۆڤێ زۆردار.
الجليل: ١- مەزن. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
جم: مشەبوو.
الجم: گەلەک؛ زەحف.
الجماء: ١- هەمی پێکڤە باش و خراب. ٢- یا گۆزەکا وێ د گوشتی دا ئاڤابووی. ٣- ژنکا ب گوشت. ٤- بەرانێ کۆچ. ٥- شەرڤانێ بێ ڕوم. ٦- حولی. ٧- کەلا بێ عۆلی.
جماح: شەمبۆزی.
الجماح(بالضم): ١- لەشکەرێ ژ شەڕی ڕەڤی و کەس نەشێت ب زڤڕینیتە ڤە. ٢- تیرا بێ سەر.
جماد: هشک.
جمادي: ناڤێ دو هەیڤا یە ژ هەیڤێت قەمەری؛ (جمادي الأولى) کو دبیتە هەیڤا پێنجێ، دکەڤیتە دناڤبەرا (ربيع الآخر) و(جمادي الآخرة) کو (٣٠) ڕۆژن. و (جمادي الآخرة) کو دبیتە هەیڤا شەشێ، دکەڤیتە دناڤبەرا (جمادي الأولى) و (رجب)ێ کو (٢٩) ڕۆژن.
جماح: شەمبۆزی.
جماد: تشتێ بێجان.
جمار: نێرکا دارقەسپێ.
الجماع: ١- تشت هەمی. ٢- گان؛ چوونا نڤینا ژنکێ. ٣- مەی.
جماعة: کۆمەک.

الجماعية: ڕێبازەکا هزری یە دبینت کو ئاریشەیێت جڤاکی جارە نابن ئەگەر هەمی ئالاڤێت بەرهەمدانێ نە داننە بەر دەستی هەمی جڤاکی و پێکڤە تێدا د پشکدار نەبن.

الجمال: جوانی.

الجمال(بتشديد الميم): خودانێ حێشترا.

الجمالية: زانستێ جوانییێ.

الجمام: تشتێ ل سەر هەیێ د کتا ترازیێ دا.

الجمان: تژی؛ پڕ.

جمان: ١- کۆما(جمانة)یە کو دبیتە ئەو ماتا وەکی لۆلۆیێ یا ژ زیڤی چێکری. ٢- مۆرکا زیڤی. ٣- لۆلۆ.

الجماني: یا پرچا وێ کەلەک زۆر.

الجماهير: جەماوەر.

الجمباز: جومناستیک.

الجمة(بتشديد الميم): پرچا ل سەر ملا.

الجمة(بالضم): جهێ پویت لێ کۆم دبت ژ سەری.

الجمة(بالفتح): ١- بیرا ئاڤ بۆش. ٢- مشە.

جمح: ١- شەمبۆزبوو. ٢- زیزبوو.

الجمجمة: کولۆخک.

الجمحور: ١- خلۆلە. ٢- بێ سەبر و هێز.

جمد: ١- قەڕسی. ٢- هشکبوو.

جمر: ١- خڕڤەکرن. ٢- دانا سەر پەلا.

الجمرة: ١- بەرێ بچویک. ٢- پەل. ٣- ئێلا ئیککگرتی پەیمان د گەل چو ئێلا نەبەستی. ٤- بەرکێ ل حەجێ د شەیتانی وەردکەن.

جمز: بەزی و لەزکر.

الجمزى: بەزا سڤک.

جمس: قەڕسی.

جمش: ١- تراشت. ٢- دۆت.

الجمش: دەنگێ نزم.

الجمشت: ئێکە ژ جۆرێت کوارتزی، رەنگێ وی یێ بنەفشی یە، یۆنانی یا دگۆتنێ: بەرێ مرۆڤی نەئارینت، و دکرنە د ناڤ مەیێ دا دا کو پێ سەرخۆش نەبن، ل (رۆسیا) و (ئۆرگوای) و (مدغشقر) و (سیلان)ێ هەیە.

جمع: خڕڤەکر.

الجمع: کۆمکرن: ١- درێژمانێ دا گەلەک جۆرن وەکی: أ- جمع المذکر السلم. ب- جمع المؤنث السلم. ج- جمع تکسیر. ح- جمع القلة. خ- جمع الکثرة. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دیتنا خودێ حەق بێی خەلک.

الجمعة: ڕۆژا ئەینی.

الجميع: هەمی.

الجمعية: ١- کۆمەلە؛ کۆمەکا مرۆڤایە دکەڤنە ژێر سیستەمەکێ تایبەتی ژ پێخەمەت ئارمانجەکا دەستنیشانکری. ٢- کۆمبوونەکا ژمارەیەکا کەسانە ژ بۆ دانوستاندنا ل دۆر بابەتەکی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە کۆمبوونا حەز و شیان ژ پێخەمەت قەستکرنا خودێ حەق.

الجمل: ١- حێشتر. ٢- کنفێ ستویرێ کەشتیا. ٣- کنفێ ستویر.

جمل البحر: حیشترا دەریایێ؛ جۆرەکێ حویتا یە.

الجملة(بالضم): ١- ڕستە. ٢- هەمی.

جملة معترضة(إعتراضية): ئەو ڕستە یە یا دناڤ ڕستەیەکێ دا دهێت وەکی (زید — طال عمره - قائم).

الجمناز: هۆلا وەرزشی(یۆنانی)یە.

الجمناستيک: ١- وەرزشێ پەهلەوانی. ٢- ڕاهینانێت ب هێزکرن لەشی(یۆنانی) یە.

جمهر عليه الخبر: هندەک بۆ گۆت و هندەک لێ ڤەشارت.
جمهر: کۆمکر؛ خڕڤەکر.
الجمهور: ١- خەلک. ٢- حەژێکەر. ٣- لایەنگیر. ٤- خیزێ زەحفێ ل سەرئێک (فارس) یە.
الجمهورية: کۆمار(فارسی) یە.
جمود: ١- هشکبوون. ٢- بێ لڤین.
الجموش(الجميش): دەرمانەک بوو ژ بۆ وەراندنا پویتێ سەری دهاتە ب کارئینان.
الجميرة: کەزیا موی.
الجميز: جۆرەکێ هژیرایە.
الجميس: هشک.
الجميش: عەردێ بێ گیا.
الجميع: هەمی.
الجميل: ١- جوان؛ خشکۆک. ٢- بەزێ حەلاندی.
جن(بالفتح): ١- هات. ٢- نخاڤت. ٣- خۆ ڤەشارت.
جن(بالضم): دینبوو.
الجن: ئەجن؛ ژمەچێتر.
جنى: ١- جنی. ٢- گونەهەک کر.
جنئ: پشتا وی خوار و قۆف بوو.
الجنائب: زاراڤەکێ سۆفی یە دبێتە ئەو ڕێڤینگێت بەر ب خودێ دچن و (زاد التقوى) د گەل خۆ برین.
جناح(بالضم): گونەه.
جناح(بالفتح): پەڕ.
الجناحية: شیعەنە؛ دویڤچوویێت (عبدالله بن معاوية بن عبدالله بن جعفر بن أبي طالب- ذي الجناحين).
جنادف: کوندلک؛ بەژنکورت.
جنازة: مریێ ل سەر جهێ خۆ.

الجناس: وەکهەڤیا پەیڤێ دکەل ژێک جوداهیا رامانا وەکی (العين) کو چاڤە و کانی ژی کە .
الجنان: ١- دل. ٢- شەڤ. ٣- تاریاتیا شەڤێ. ٤- شۆلا نەپەنی.
الجنانة: مەتال.
جناية: گونەه؛ کریارا قەدەغە چ ژ لایێ شەریعەتی ڤە چ ژ لایێ یاسایێ ڤە.
الجندب المصلي: هەسپێ فاتمانەبیا.
جنب: پالدا و دویرکر.
جنب(بتشديد النون): ژ خۆ دویرکر.
جنب(جنبة): ١- تەنشت. ٢- جه.
الجنب(بالضمتين): ١- یێ دویر. ٢- یێ بیانی.
الجنة(بالفتح): بەحەشت.
الجنة(بالضم): پارازتن.
الجنة(بالكسر): دیناتی.
الجنجن: هەستیێ سینگی.
جنح: ١- بۆ لای چوو. ٢- دا ئاخێ.
الجنح(بالكسر): ڕەخ؛ لا.
جند(بالتشديد): کرە لەشکەر یان سەرباز.
الجند(بالضم): ١- سەرباز. ٢- باژێر.
جندار: زیرەڤانێت میری(فارس) یە.
جندب: جۆرەکێ کولی یە.
الجندب المصلي: هەسپێ فاتمانەبیا.
جندر: قەلەم ل سەر پیتێت ژێچووی ڕا بر.
جندل: ئێخستە عەردی.
الجندل: کەڤرێ مەزن.
جندي: سەرباز.
الجندية: سەربازکاری.
جنزير: زنجیر(فارسی) یە.
جنس: گەهەشت.
الجنس: ١- جۆر؛ ڕەنگ. ٢- نفش؛ توخم. ٣- کارێ سێکسی.

الجنسية: نژادنامە.
جنش: ١- لۆتدا. ٢- هات. ٣- هشک و بێ گیا بوو.
جنص: ١- ژ ترسا دا ڕەڤی. ٢- بەرتەنگکر.
جنف: خۆ ژێ دا ڕەخەکی.
الجنف: ١- گونەه. ٢- زۆرداری.
الجنفاص(الجنفيص): تەڤنەکێ زڤرە ژ کتانی.
الجنوب: باشۆر؛ ژێری.
الجنوسة: زاراڤەکە بزاڤا ژنان دەرکریە پشتی کو زاراڤێ (الجنس- sex) ڕەتکری یێ کو ل دویڤ دیتنا ژنان بهایێ وان کێمدکەت و دکەتە مرۆڤەکێ ل پلەیا دووێ، ب دورستی ژی پەیڤا (الجنوسة) کەڤنترە ژ پەیڤا (الجنس) ژ بەر کو ژن ل دەستپێکێ ل سەردەمێت کەڤنار ژ لایێ ماف و ئەرکان ڤە یا یەکسان بوو د گەل زەلامی، ئانکو بەری ل سەر وێ زال ببیت و وێ بکەتە لەشەک تنێ بۆ ژێدیتنا خۆشی و تاما.
الجنون: دیناتی.
الجني: بەرهەم.
الجنيديون: زاراڤەکێ سۆفی یە ئانکو دویڤچوویێت (الجنيد البغداردي) یێ کو ل سەردەمێ وی دگۆتنێ: (طاووس العلماء).
الجنين: بچویکێ د زکێ دایێ دا.
الجهاد: خۆوەستاندن؛ د شەریعەتی دا دبنە دو جۆر: ١- (الجهاد الأكبر) کو جهادا نەفسێ یە مرۆڤ دژی وی خۆ بزاڤێ بکەت خۆ بوەستنت. ٢- (الجهاد الأصغر) کو دبیتە جەنگا درێکا خودێ دا ژ بۆ سەرئێخستنا دینێ.
جهار: ئاشکرا؛ دیار.
جهار: صەنەمەکێ ئێلا (هوازن) بوو جهێ وی ل (سوق عكاظ) بوو.
جهاز(بالكسر): ئامیر؛ دەزگا.
الجهاز(بالفتح): کۆزۆتا بویکێ.
جهاز(بالفتح): ١- پەرگار؛ ئامویر و ئالاڤێت کرنا کارەکی. ٢- کوزۆت.
جهاز العروس: کوزۆتا بویکێ.
الجهالة: نەزانین.
الجهام: عەورێ بێ باران.
جهامة: تێکچوونا سەروچاڤا ژ خەمێ.
الجهبذ: ١- ڕەخنەگر. ٢- زانایێ باش و خرابا ژێک جودا دکەت(فارسی) یە.
الجهبر: دێهلەشێر.
جهة: ١- سەمت. ٢- لا. ٣- جه.
جهد: وەستیا.
الجهد: ڕەنج؛ وەستیان.
جهر: ١- ئاشکرابوو و بەلاڤبوو. ٢- ئاشکراکر. ٣- بلندکر. ٤- بێ پەردە دیت.
الجهر: نەپەنی.
الجهري: یێ ئاشکرا.
جهز: چوویێ و تمام کر(بریندار).
الجهزاء: عەردێ بلند.
جهش من الشئ: ژێ ترسیا.
جهش: ١- قوتا؛ هێرا. ٢- دەستپێکر.
الجهشة: ١- ڕۆندک. ٢- کۆما مرۆڤا.
جهض فلانا عن الأمر: شیایێ و ژێ دویرکر.
جهض: بچویک ژ بەر بر.
الجهض(بالكسر): بچویکێ بەرهاڤێتی.
الجهل: نەزانین؛ ئەو ژی دو جۆرن: (الجهل البسيط) و (الجهل المركب).
الجهلول الإعتيادية: بالندێ چکچکەیێ نکل درێژێ ناڤنجی.
الجهلول: بالندێ چکچکەیێ نکل کورتێ ناڤنجی.

جهم: رویترشبوو.
الجهم: ڕویترش.
الجهمة: ١- قازانا مەزن. ٢- دەستپێکا دویماهیییێت شەڤێ.
الجهمية: موعتزلەنە؛ دویڤچوویێت (جهم بن صفوان)ن.
جهن: نێزیکبوو.
الجهن: ڕەقاتیا دێمی.
جهنم: دۆژەهـ(عبری) یە.
الجهور: ١- دلێرێ مێرخاس. ٢- یێ بلند.
الجهوري: یێ بلند و بهێز.
جهي: خرابوو؛ وێرانبوو.
الجهي: یێ خرابووی؛ یێ ویرانبووی.
جياش: لڤۆک.
الجهيد: چەروانێ خۆشێ تەرش قەست دکەتێ.
الجهير: ١- بلند. ٢- یێ ژ هەژی قەنجیێ.
جهيز: سڤک.
الجهيض: بجویکێ چوویی؛ یێ بەرهاڤێتی.
الجو: ١- عەسمان. ٢- ڤالاتیا د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٣- بەستا بەرین.
الجوى: ئەڤینا د دل دا یا شیاندارا و خودانی دکوژیت.
الجواء: ١- نهالا بەرفرەهـ. ٢- تویرکێ زادی بۆ شڤانی دکەنێ. ٣- جهێ قازانێ ددانێ.
الجواب: بەرسڤ.
الجواثم: ناڤێ جۆرەکێ چوچکایە دەوبر و خوانانە چار تبلێت ب چەنجار پێڤە هەنە سێ ل پێشن وئێک لپاشە.
الجواد: ١- مەرد، دەستڤەکری. ٢- سەخی. ٣- هەسپ.
الجوار: جیرانی.
الجوارح: بالندێت گوشتخۆرن یێت کو نێچیرێ بۆ خودانی دکەن.
الجوارس: دارقەسپ.
جواز سفر: پاسپۆرت.
الجواز: ١- دەستویری. ٢- ڕێنامە (پاسپورت). ٣- کانیا ڤەخوارنێ و ئاڤدانێ.
الجوازي: پەزێت هندی گیاشینکی دخۆن ئاڤی نەڤەخۆن.
الجواس: ١- شێر. ٢- یێ دکەڤیتە ناڤ مللەتی و خرابکاریێ د ناڤ دا دکەت.
جوالق: جهال (کوردی) یە.
الجواهر: ١- کۆما (جوهر)ە. ل نک سۆفیا دبیتە کاودانەکێ (عالم الشهادة) یێ کو دبیتە هەر هەبوویەک ژ بلی خودێ.
الجوبة: ١- چال. ٢- جهێ ڤەدەر یێ ل ناڤ خانیا.
الجوة(بالضم): ١- پنیا کونکی. ٢- چالا ل چیای. ٣- پاچا عەردی یا ب کەند و کۆر. ٤- ژەنگا ئاسنی. ٥- ڕنگێ ب ڕەشیڤە.
جوجور: حێشترا سینگ مەزن.
الجود: مەردینی.
الجودة: باشیا جۆری.
جورب: گۆرە(فارسی) یە.
الجوخة: ١- چال. ٢- بیرا بێ بن. ٣- چوخ. ٤- دەستەکا مرۆڤا.(فارسی) یە.
الجودو: خۆلێکدانەکا چاپانی یە، ژ ڕاهینانا وەرزشی و هونەرێ بەرەڤانی ژ خۆکرنێ بێ چەک پێک دهێت.
جوز(بتشديد الواو): ١- بۆ دورستکر. ٢- دەرباسکر.
الجوز: گویز.
جوز الفوفل: فێقیێ دارقەسپا هندستانێ یە یا کو ل جهێ سەرجەمی ژ کیشوەرێ ئاسیا شین دبت، د چێکرنا پاریێ ب هێزێ ڕۆژهەتی دا دهێتە ب کارئینان.
جوز الطيب: لبەکا وەکی گویزێ یە دهێتە قوتان و ب کارئینان ژ بۆ زێدەکرنا تامێت زادی وەکی ئیبراخا و قەلیێ و کوتلکا ژ بەر کو تیژاتیا وێ گەلەک یا ب تامە.

جوز القيء: نفشەکێ دارایە.
جوز الهند: گویزا هندستانێ.
الجوزاء: ١- کۆمەکا ستێرا یە دبێژن: (برج الجوزاء). ٢- مهـا رەشا پنیەکا سپی ل نیڤەکا وێ.
جوزة العنق: گرێکا حەفکێ.
جوزل: چویچەلۆک.
الجوسان: ١- کوشتن. ٢- قڕکرن.
الجوسق: قەسر(فارسی) یە.
الجوشمة: بالندێ بنکوریرەش(بالنده).
الجوش: سینگ.
جوشن: ١- زریپۆش. ٢- سینگ. ٣- نیڤ.
الجوع: برس.
الجوعان: برسی.
الجوعية: کولبەیی، سالۆخەتێ سۆفیانە ژ بەر کو خۆ برسی دکەن و پویتەی نادەنە جلکێت خۆ.
الجوغن: جوهنی.
الجوف: ١- خلولاهی. ٢- هناڤ. ٣- ژناڤدا.
الجوفاء: ١- بێت بەرفرەهـ. ٢- بێت خولۆلە.
الجوفي: جۆرەکێ ماسی یە.
الجوقة: ١- تیپ. ٢- کۆمەک.
الجوال: گەڕۆک.
الجـول: ١- ئاخا با دئینت و دبەت. ٢- دیوارێت گۆڕی.
الجولان: ١- گەریان. ٢- ئاخا با دئینت و دبەت.
جولة: ١- گەریانەک. ٢- نەقلەک.
الجـون: ١- سـپی. ٢- رەش. ٣- کەنداڤێ بچویک.
الجونــة: ١- رەژوی. ٢- رۆژ ل دەمـێ ئاڤـابوونێ. ٣- جـەرکێ رەنگکـری. ٤- سەلکا کەڤلکری.
الجوني: بالندەیێ سەنگ و چەنگ رەش.
الجوهري: جەواهرفرۆش.
جوي: تووشی سۆتنا عشقێ بوو.
الجوى: دژواریا ئەڤینێ.
الجوي: ١- عاشق. ٢- دلتەنگ.
الجيئة: هاتن.
جياش: ب لڤین.
الجياعيـل: ١- قوتـک. ٢- جلکێ نـەدوری. ٣- فەرۆ.
الجيال(الجيالة): حەفتیار.
الجيب: بەرویک.
الجية: ١- ئاڤا گەنی. ٢- گۆلا ئاڤێ.
الجيحل: ١- چیا. ٢- کەڤرێ مەزن. ٣- هەر تشتێ مەزن.
الجيد: یێ باش.
الجيد: ستۆ؛ گەردەن.
جيداء: ژنکا گەردەن درێژ.
الجير: ١- گێچ. ٢- کسل.
جيران: جینار؛ هەڤسوی.
الجيزة: ١- رەخێ نهالێ. ٢- رەخ؛ لا.
الجيش: لەشکەر.
جيفـة: ١- پیسـاتی. ٢- تشـتێ حـەفنی. ٣- کەلەخێ حەیوانێ مرار و گەنی.
الجيل: دەستە.
الجيهل(الجيهلـة): ١- دارێ پـێ ئـاگری تێکڤەددن. ٢- مەزن.
الجيوديزيـة: زانسـتێ ل دۆر پیڤانـا پانیـا عـەردیێت بـەرین کـو پـێ تخویبێـت وەلاتـا دهێنە دانان(یۆنانی) یە.
جيولوجيا: زانستێ تەبەقێت عەردی.

پیتا (ح)

ح: پیتا شەشێ یا ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٨).

الحائر: ١- یێ حێبەتی. ٢- جهێ خرڤەبوونا ئاڤێ. ٣- جهێ ڕەختێت وی د بلند. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەوێ ل دۆر (القطب)ی دزڤڕیت یێ زڤڕینا هەبوونێ ل دۆر وی.

حائز: کاریتە.

حائض: ژنکا ب ژڤان ئانکو خوینێ دبینت.

حائط العجوز: دیوارەک بوو پیرەژنەکێ ل سەر کنارێ رووبارێ نیلێ ئاڤاکری دا دەهبەیێت کورێ وێ خوارێن ژێ نەڤەخۆن(ئەفسانە).

الحائطیة: دویڤچوویێت (أحمد بن حائط)ن یێ کو دبیتە ئێک الزهەڤالێت (النظام)، ئەڤ سەرداچوویە دبێژن: دو خودێ یێت هەین، ئێک یێ کەڤنە کو خودێ یە و ئیک یێ نوی یە کو عیسا پێغەمبەرە یێ کو تنێ ئەو ب کارێ لێگرتنێ ل ڕۆژا قیامەتێ ڕادبیت.

حائط: ١- دیوار. ٢- بیستان.

حائف: زۆردار.

حائل: ١- کەتی ناڤبەینێ. ٢- ڕەنگگوهارتی. ٣- ناڤێ باژێرەکێ سعوودیێ یە. ٤- خرش. ٥- یێ سالەک د سەر ڕا بۆری. ٦- بێبار (دەوار). ٧- شەلاندی؛ کورتان ژێکری.

حائن: بێعەقل.

الحائن: یێ مری.

الحائنة: مسیبەت.

حاب: گونەهکر.

الحاب: گونەه.

الحابة: گونەه.

حابس: یێ ب زیندانکرنێ ڕابووی.

الحابسة: حێشترێت ل مال گرێدایی.

حاب: گونەهکار.

حابل: ١- ئەوێ هەفسارێ حێشترێ دکێشیت. ٢- ژنکا بحال. ٣- یێ داڤا ددانت ژ بۆ نێچیرێ. ٤- ساحر.

حابي: ناڤێ رووبارێ نیلێ بوو وەک خوداوەنک ژ لایێ مسریان ڤە دهاتە پەرستن.

حات: ل دۆر زڤڕی.

حاتم: ١- قرا ڕەش. ٢- دادوەر. ٣- ڕەش.
الحتمة: ڕەشاتی.
حاج: پێدڤیبوو.
حاجب: ١- برهو. ٢- پەردە. ٣- سکرتێر. ٤- دەرگەهڤان. ٥- د (علم البدیع) دا دبیتە ئەو پەیڤا ل بەری سەروایا شعرێ دوبارە دبیت.
الحاج: حەجی.
الحاجة: پێدڤی؛ پێویستی.
الحاجر: قەدەغەکار.
الحاجز: ١- سکر. ٢- ناڤبڕ.
الحاجم: یێ خوین ژ پشتا خۆ بەردای.
حاد: بەرێ خۆ دا ڕەخەکێ ڕێکی و چوو.
الحاد: ١- تیژ؛ خۆش. ٢- ئەوێ خۆ دایە لایەکی.
حادث: ١- سەقاکر. ٢- دگەل ئاخڤت.
الحادث: ١- ڕویدایی. ٢- نوی پەیدابووی.
الحادثة: ڕویدان.
حادر: بلند.
الحادي: یێ سەرێ حێشترێ دکێشیت و د بەر ڕا سترانا دبێژت.
الحاذورة: یێ گەلەک هشیار.
الحادورة: بارینا روندکا.
الحادي: یێ ئێکێ.
حاذ: ١- ب لەز هاژۆت. ٢- ل دۆر زڤڕی. ٣- پارازت.
الحاذق: ١- یێ ژیر. ٢- یێ بسپۆر. ٣- یێ زیرەک.
حار(بتشدید الراء): ١- گەرم. ٢- تیژ.
حار: ١- زڤڕی. ٢- کێمبوو پشتی زێدەبووی. ٣- شویشت. ٤- سپیکر. ٥- ڕێ بەرزەکر و ڤێنەکەڤت. ٦- ل تشتەکی نێڕی و چاڤیت وی تاری بوون. ٧- ب ڕاستیێ نەکەڤت. ٨- هات و چوو و لێک خڕڤەبوو.
حارب: شەڕکر.
الحارة: ١- مەیدانا گرۆڤر. ٢- تاخ.

حارث: ١- شێر. ٢- ئەوێ عەرد کێلای.
الحارث: یێ جۆت کری.
حارس: زێرەڤان.
حارس السماء: ناڤێ ئەختەرەکێ یە.
حارس السماک: ناڤێ ئەختەرەکێ یە.
حارک(کاهل): مل.
الحاریة: مارێ مەزن و کورت.
حاز: ١- ب نەرمی ب ڕێڤەچوو. ٢- وەرگرت. ٣- ب دەستڤەئینا.
الحازب: بەلا؛ مسیبەت.
الحازر: تامترش.
الحازرة: حێشتر بهێز و باش.
حازق: پێلاڤتەنگ.
حازم: عاقلدار؛ ژیر.
الحازي: ١- شارەزا. ٢- پێشبینکار.
حاس: ١- ب ناڤکەڤت و تەڕابەڕاکرن. ٢- پێلێنا دەمێ دخڕاند. ٣- کەڤلکر.
حاسب: لێگرت.
حاسة: هەستەوەر؛ پێهەست.
حاسد: حەسوید.
الحاسر: سەرکۆل.
حاسم: کوتاکەر.
حاسوب: کومپیوتەر.
حاش: ١- خڕڤەکرن و هاژۆتن(پەز). ٢- ل دۆرزڤڕی. ٣- هاریکر.
حاشا: ژبلی.
حاشک: گەلەک بەرهەم دایی.
حاشم: تنگژی؛ کەربڤەبووی.
حاشی: نەدا دگەل.
الحاشد: ١- یێ خۆ ئامادەکری. ٢- یێ حێشترێ ددۆشت. ٣- بستیکا گەلەک فیقی پێڤە.
الحاشیة: ١- پەراوێز. ٢- نێزیکێت میر و شاها. ٣- ڕەخ.
حاسن: ١- ژ لایێ جوانیێ ڤە ژ وی زێدەکر. ٢- ب جوانی سەرەدەری دگەل کر. ٣- شانازی پێ بر.

حاص: ١- خۆ ژێ ڤەدا. ٢- ل دۆر زڤری.
حاصب: ١- بایێ بەرەشیشک دگەل. ٢- کۆما زارۆکا.
حاصب: هوریێ بەرەشیشک دگەل.
الحاصة: ئێشەکی سەری دوەربنت.
حاصد: ئەوێ دورینێ دکەت.
الحاصدة: دەراسا دورینێ.
حاصل: ١- بەرهەم. ٢- ئەنجام.
حاضت: کەتە ژڤانی(خوین دیت).
حاضر: ١- ئامادە؛ حازر. ٢- نوکە.
الحاضرة: ١- شارگەهـ؛ جهێ باژێر و ئاڤاهیا. ٢- باژێـــرێ مەزن. ٣- گوهێ فیلی.
الحاضنة: ١- دایین. ٢- بالندەیێ کورکێ ل سەر هێکا.
حاط: پارازت و سەخبێرکر و ب سۆخۆڤەگرت.
الحاطب: دارکێش؛ دارڤان.
حاطب الليل: دارکیشێ شەڤێ، کنایەتە بۆ وی کەسێ های ژ ئەزمانێ خۆ نە و باشی و خرابیێ و درەوێ و ڕاستیێ تیکهەلدکەت.
الحاطوم: ١- سالا سەخت. ٢- ئەو دەرمانە یان خوارنە یێ زادی حەل دکەت.
حاف: زۆرداریکر.
حاف: پێخاس.
الحافان: دو ڕهیت خوینێ یێت شینن ل بن ئەزمانی.
حافد: ١- نەڤی. ٢- پشتەڤان.٣- دویڤچوو. ٤- خزمەتکار.
حافر: سم؛ کاب.
الحـــافرة: ١- چـــال. ٢- خولقـــەتا ئێکـــێ. ٣- گۆڕ. ٤- دەسپیکا تشتی.
الحافظ: ١- پارێزکار. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- ڕێکـا دیـار و چـو جـارا بەرزەنـەبیت. ٤- یـێ قورئـان ژبـەرکری. ٥- یـێ پتـر ژ (١٠٠)هزار فەرمۆدەییێت پێغەمبەری سلاڤ لێ بن ژبەرکری.
الحافظة: بیردانک.
حافل: ١- تژی. ٢- گەلەک. ٣- زەحف.
حافلة: ١- یا تژی. ٢- پاصا گوزاری.

حافي: پێخاس.
حـاق: ١- ل دۆر زڤـری. ٢- ل سـەر فـەرکر. ٣- کار تێ کر.
الحاق: نیڤەکا تشتی.
الحاقـة: ١- یـا حـەقییێ ب جهـ دئینـت. ٢- ژ ناڤێت رۆژا قیامەتێ یە.
حاقد: کیندار.
حاقف: بادای و درێژ.
الحاقن: میزەواقی.
الحاقنـة: ١- ژنکـا میزەواقـی. ٢- مەعـدە. ٣- مابـەینا هـەردو هەسـتییێت سـتۆی ژ سینگی ئانکو دبن چالکا ستۆی.
حاقل: دەرامەتێ خۆ هێژ سومبل فرۆت.
حاك: ١- چوو و مل و قوونێت خۆ هەژانـدن. ٢- تەڤنکر. ٣- ڕیکخست.
حاكي: زارڤەکر.
حاكم: داخوازکرە نک حاکمی.
الحاكم: ١- دادوەر. ٢- سەرۆک.
الحاكمان: هەدو حاکم، ل نـک سۆفیا دبیتـە: جیهانــا نەلبــەرچاڤ (عــالم الغيــب) و جیهانا لبەرچاڤ (عالم الشهادة).
الحاكمية: سالۆخەتێ حاکمی.
الحاكي: یێ زارڤەکرنێ دکەت.
حــال: ١- کەتــە ناڤبــەینێ. ٢- ژ کاودانــەکی هاتــە گوهـۆڕین بـۆ ئێکـەدی. ٣- خواربـوو. ٤- هاتــە گوهـۆڕین. ٥- خـۆ ڤـەگوهازت ژ جهەکی بۆ ئێکەدی.
الحال(حالة): کاودان، دەستودار، ڕەوش.
الحال: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتـە: ڕامانەکە ژ نـک خـودێ دکەڤیتـە دلـێ مریـدی دەمـێ دهێت نەشێت ب هیچ کارەکی ژ خۆ بەتە پاش و دەمـێ دچیت ب هیچ ڕاسپاردەکێ بگریت و زەبکەت.
حالب: دگەل دۆت.
الحالــب: ١- میــزی. ٢- ڕهــا شــیری. ٣- یێ ددۆشیت.

حالبة: ١- ڕها گوهانی. ٢- یا ددۆشت.
الحالبي: جۆرەکێ گیایە، کولیلکێت وی دزرن وەکی ییێت بەیبوینانە، د کەڤن دا ژ بۆ جارەکرنا میزییا دهاتە ب کارئینان.
حالة: کاودان.
حالف: ١- پەیمان گرێدا. ٢- سۆز دا.
الحالق: ١- ئەوی هەمی تشتا دتراشت و ڕویت دکەت وەکو گویزان و سالێت هشک و هنەک جۆرە گونەها. ٢- چیایێ بلند و بێ گیا.
حالق الشعر: ١- مویتراش. ٢- جۆرەکێ گیایە، خۆ د دارا دئالینت و ڕهێت وی خۆ بداری ڤە دگریت، فێقیێ وی وەکی وەکی تری یە ژ بۆ گەمارکرنێ دهێتە بکارئینان.
الحالقة: ١- هشکەسالا کیا لێ نەمینت. ٢- مرن. ٣- ئاخڤتنا خراب.
حالوق: مرن.
الحالية: ١- دارا ب خەمل و سیبەر. ٢- ئەوا چەکێت خۆ ئانکو زێریت خۆ ب خۆ ڤە کرین.
حام: ١- ل دۆر زڤڕی. ٢- تێهنیبوو.
حامى: پارازت.
حامة: مرۆڤانیا گەلەک نێزیک یاکو لێزم.
حامد: ١- سۆپاسدا. ٢- یێ حەمدا خودێ کری.
الحامض: ١- پێکهاتییەکا هێدرۆجینی یە. ٢- ترش.
حامض الفنیک: ترشەکێ تافیرکەرە ژ وان زەیتا دهێتەچێکرن ییێت کو ژ سافیکرنا قەترانی پەیدادبن.
الحامضة: ترشبوونا تشتی د مەعدێ دا.
حامق: هاری بێعەقلیا وی کر.
الحامل: ١- بحال؛ بتشت. ٢- زاراڤەکێ مۆزیکێ یە ژ پێنج خیچا پێکدهێت نیشانێت مۆزیکێ ل سەر دهێنە نڤیسین.
حامل رأس الغول: ١- هلگرێ سەرێ پیرهەڤیێ. ٢- وێنەیەکێ ستێرایە یێ زەلامەکی یە سەرەکێ د دەستی دا دکەڤیتە لایێ باکۆر ژ عەسمانی.
الحاملة: ١- زەمبیل. ٢- دارتەڤن.
حاملة الطائرات: کەشتییەکا جەنگی یە فرۆکخانەیەک ل سەرە.
حامي: پارێزەر؛ ئەوێ دپارێزت.
الحامي: یێ کەل و شاریای.
حامول: گەزگەزک؛ جۆرەکێ گیایێ دەشتێ یە یێ ب بەلگە.
حامي: ١- پارێزکار. ٢- شێر.
حامية: ١- کۆما لەشکەری یا ب کارێ پارێزتنێ ڕادبیت. ٢- شاریای.
حان: نێزیکبوو.
حانط: ١- زەحف گەنم. ٢- خودانێ گەنمی.
حانک: گەلەک تاری.
حانوت: دوکان؛ فرۆشگەهـ.
حانوتي: دوکاندار.
حاني: خوڕست(سالۆخەتێ ڕەنگایە).
حاور: دانوستاندن دگەل کرن.
حاول: هەولدا، بزاڤکر.
حب: ١- ڤیا. ٢- حەژێکر.
حب الرشاد: ١- پویز. ٢- تۆڤێ خەندەلکێ.
حب الغمام: گژلۆک.
الحبة الخضراء: کەزان.
الحبة السوداء(حبة البركة): ڕەشرەشک.
حبة القلب: کاکلکا دلی.
الحب(بالضم): ١- ئەڤین. ٢- دەنێ ئاڤێ.
الحب(بالفتح): کۆما (حبة)یە کۆ دبیتە: ١- تۆڤک. ٢- لب، دندک. ٣- کاکلک.
الحب(بالكسر): خۆشتڤی.
حبا: ١- ل سەر زکی و دەستا چوو. ٢- نێزیکبوو. ٣- ب هەروە دایێ. ٤- کەت و خشیا. ٥- ژێگرت.
الحبا: عەورێ گرانێ نێزیکی عەردی دبیت.
حباء: ئەو تشتە یێ مرۆڤ پێ خۆ ل بەر هەڤالێ خۆ شرین.
الحباء(بالكسر): مەهرا ژنکێ.
الحباب(بالفتح): ١- پەقلکێت ئاڤێ. ٢- جۆکێت ئاڤێ.

الحباب(بالضم): مار.
حباب: فێلباز.
حباحب: ستێرستیرۆک.
حبار: شوین.
الحبار: جۆرەکێ ماسی یە.
الحباري الكبيرة: بالندەیێ چرک(بەت).
الحباري: بالندەیێ چرک.
الحباشة: کۆما مرۆڤا ییت هەر ئیک ژ توخمەکی یان عێلەکی.
الحباشية: بالندەیێ ئەلهو.
الحباط: زکوەرمین.
حبالة: ١- تۆرا نێچیرێ. ٢- خەفک.
حب إليه: ل بەر شرین کر.
حبة: ١- لبەک؛ کتەک. ٢- حەبکەک (دەرمان).
الحبة الخضراء: کەزان.
الحبة السوداء: رەشرەشکا نانی.
حبة القلب: کاکلکا دلی.
الحبج: پشکلێت هێشتا د زکی دا.
حبحاب: ١- مرویتۆ. ٢- زەلامێ کورت و کرێت.
حبذ: ١- ڤیا. ٢- خوزی راهێلا.
حبذا: چخۆشە؛ چباشە.
حبر: ١- خەملاند. ٢- جوانکر. ٣- دلخۆشکر.
الحبر(بالفتح): خۆشی؛ شادی.
الحبر(بالضم): ١- زانایێ چاک. ٢- سەرۆکێ کاهنێت جوهیا. ٣- سەرۆکی دینی. ٤- جوانی. ٥- زەراتیا ددانا.
الحبر الأعظم: پاپایێ فەلا.
الحبرة(بالضم أو الكسر): ١- جۆرەکێ کورکێت یەمەنی یە. ٢- شەملکەکا رەشە ژ نک ل خۆ دکەن دەمێ ژ مال دەردکەڤن. ٣- خۆشی و شادی.
الحبرة: زەراتیا ددانا.
الحبرج: بالندەیێ چرک؛ چرکێ نێر.
الحبرور(الحبرير): تێژکێ جرکێ.
الحبرم: ل (الحبارى الكبيرة)بزڤرە.
الحبورة: ئیمامەتی.
حبس: ١- گرت. ٢- زیندانکر. ٣- نەهێلا بچیت.
الحبس: زیندان؛ گرتیخانە.
حبس البول: میزەواقی.
حبس الطمث: نەهاتنا خوینا ژڤانی.
الحبسة(بالضم): نەدەرکەڤتنا ئاخڤتنێ.
حبش: خڕڤەکر.
الحبشة: وەلاتێ حەبەشە یێ کو دکەڤیتە رۆژهەلاتێ کیشوەرێ ئەفریقیا هەمبەر یەمەنێ نوکە دبێژنێ: (ئەثیۆبیا).
الحبشية: ١- حێشترێت گەلەک د رەش. ٢- مویرێت رەش و مەزن.
حبض: ١- ب بەر پیت تیرڤانی کەڤت ئانکو بەر ب ئامانجێ نەچوو(تیر). ١- کێمبوو. ٣- بەتالکر.
حبط: ١- پویچبوو. ٢- ب هەروە چوو.
الحبط: ١- شونێت شڤک و دارا ل لەشێ مرۆڤی. ٢- وەرەما ژ قوتانێ چێدبت.
حبق البقرة(إقحوان): بەیبوین.
حبق: ١- خەبەر گوتن. ٢- دانایێ. ٣- ترەککر.
الحبق: ریحان.
حبق البقر: بەیبوین.
الحبق البستاني: گیایەکێ وەکی بەیبوینێ یە یێ بەلک مەزنە.
حبق ترجاني: گەزنگ.
حبق الماء: گیایێ نەعنا.
الحبک(بالضم): چیت؛ تانێ لەڤەنا یان قەرەمی یێ ددەنە دۆرێت خیڤەتا.
الحبكة: پشتیتی؛ شوتک.
حبک: ١- دانایێ. ٢- ل دۆر خۆ وەراند. ٣- گرێدا. ٤- تەڤنێ وی باش چێکر.
الحبيكة: ١- گیخێت ل عەردی چێدبن ژ ئنجامێ هلمشت و با و بارانا. ٢- تایێ پرچێ یێ ددەنە دگەل دو ییت دی و دڤەهوینن. ٣- ریکێت ئەسمانی.

حبل: داف ڤەدان.
الحبل(بـــالفتح والســـكون): ١- هەفســـار. ٢- وەریس. ٣- گرێ خیزی یێ درێژۆک و ل هنداڤا. ٤- دەمارا خوینێ.
الحبل(بالكسر): ١- زانا. ٢- زیرەکێ کەس نەشێتێ.
الحبل(بفتحتين): ١- دوگیانبوون. ٢- مێوی.
حبل الشعر: وەریس.
حبل الوريد: دەمارا ستۆی.
حبلة: مێوا تری.
حبلى: بحال؛ بتشت.
حبن: زکێ وی مەزن بوو و وەرمی.
الحبن(بالفتح): کولکا ب عەداف.
الحبن(بالكسر): مەیموینک.
الحبوب: کۆما (حبة) یە. ١- دان و دکاک. ٢- تۆڤێ گیای. ٣- حەبک (دەرمان).
الحبوة: ١- دان؛ بەخین. ٢- پارچەیا پەرۆکی یا پێ ئەندامەکی بپێچن.
حبور: جوانی؛ خەمل.
الحبي: عەورێ شۆر.
الحبيـــب: ١- خۆشـــتڤی. ٢- ل نـــک ســـۆفیا خودێ یە.
حبيس: زیندانی.
حبيكة: رێ.
الحبينة: چەپچەپیسک.
حت(بالتشـــديد): ١- پەرخانـــد و ژێڤـــەکر. ٢- وەراند؛ ژ بەلگا داقوتا. ٣- وەریا.
الحت: ١- بەزەک. ٢- کولیێ مری.
حتى: ١- هەتا. ٢- داکو.
الحتات(بالضم): تشتێ بژالەبووی.
الحتار: تشـــتێ ل دۆر تشـــی وەکـــی گوشـــتێ ل دۆر نینۆکێ یان کەڤیا مۆخلێ.
الحتـــت: ئیشـــەکە دکەڤیتـــە داوبـــاری و بـــەلگا دوەرینت.
حتحت: وەریا.
حتر: زادێ وی کێمبوو.

الحترة: مێژەکا شیری.
حترش: کرێنی ژێ ئینا.
الحترشة: دەنگێ کولی خوارنا گیای دئینت.
الحترفة: ١- سۆراتیا چاڤی. ٢- زڤری.
الحتروش: بچویکێ جک و ب بزاڤ.
الحتف: مرنا سرۆشتی.
الحتک: تێژکا نەعامێ.
حتم(بالتشديد): کرە ئەرک، فەرکر.
حتم(بالتشديد): ل سەر فەر کر.
الحتم: دادگەهکرن.
حتمي: ١- پێدڤی. ٢- ڤەبری. ٣- بێـی هیڤـە و ویڤە؛ سەد دەر سەد.
الحتيرة: زادێ پالا.
الحتمية: رێبازەکا فەلسـەفی یـە دبێـژت: هـەر دیـادەکێ ئەگـەرا خـۆ یـا هـەی و یاسـایێت نەگوهۆر یێت د ناڤبـەرا دیاردا و ئەگـەرا دا هەین.
حتن: دژواربوو.
حتى: هەتاکو.
حث(بالتشديد): هاندا.
الحث(بالضم): ١- هوبرکێ کـایێ. ٢- نـان. ٣- خیزێ نازک.
حثا: ١- کرە سەر. ٢- کێم دایێ.
الحثاث: ١- لەز. ٢- خەوا سڤک.
حثالة: سڤیا دانی.
حثحث: ١- لڤی. ٢- هات و چوو.
حثر: کول و پێت لێ هاتن.
الحثر: بێخێر.
حثرب: شێلیبوو.
الحثرب: ئاڤا شێلی.
حثل: زکێ وی مەزنبوو.
الحثلة: ئاڤا کێما د برکێ دا.
حثم: ١- دایێ. ٢- باش پەرخاند.
الحثمة: تمبلکێ دفنێ.
حثى: پێوەرکر.
الحثواء: عەردێ ب ئاخ.

حثيث: ب لەز.
حج(بالتشديد): ١- حەجکر. ٢- بەرێ خۆ دا.
الحج: یێ ژ هەژی.
الحج: ١- قەستکرنا تشتەکێ مەزن و پیرۆز. ٢- قەستکرنا مالا خودێ ژ بۆ کارکێ تایبەت ل دەمەکێ تایبەت ل مەرجەکێ تایبەت.
حجا: گومانبر.
حجا بالأمر: شک ژێ بر و ل دویڤ وێ شکێ کره ی خۆ.
حجأ بالأمر: کەیفا وی پێ هات.
حجا بالسر: ڤەشارت.
حجا: عەقل.
الحجى: عەقل.
الحجا: ١- عەردێ بلند. ٢- بنێ نهالێ.
الحجاب: ١- نڤشتی. ٢- پەردە. ٣- ناڤبر. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ دبیتە ناڤبر د ناڤبەرا تشتی و ئەوێ قەست دکەتێ.
الحجاة: پەقلکا ئاڤا بارانێ یا ل سەر ئاڤێ.
حجاج: هەستییێ پشتا چاڤی یێ برهو ل سەر.
الحجار: وێنەیەکێ ژ ستێرایە ل عەسمانی.
الحجاز: ١- شویتک؛ پشتینی. ٢- ئەو زنجیرا چیایا یە یاکو ل رۆژئاڤایێ گزیرتا عەرەبی و ل درێژاهیا دەشتا (تهامة) یاکو دکەڤیتە سەر کەنارێ دەریایا سۆر و وێ و بانیا (نجد) ژێکجودا دکەت. ٣- ناڤێ مەقامەکێ سترانا یە.
الحجام: تشتێ دکەنە د دەڤێ حێشترێ دا دا لەقا نەدانت.
الحجام: یێ کارێ خوینبەردانێ ژ پشتا دکەت.
الحجامة: خوینژپشتێبەردان.
الحجب: ١- بێبەهرکرنا کەسەکی ژ میراتێ وی. ٢- ژ بەرچاڤبرن؛ ژدیتنێکرن.
الحجة(بالضم): ١- هێجەت. ٢- دلیل، بەلگە.
الحجة(بالكسر): ١- سال. ٢- ئێک حەج.
حجة الوداع: حەجا خاترخوازتنێ؛ حەجا دویماهیێ یە یا پێغەمبەری سلاڤ لێ بن کری کو ل سالا (١٠)ی کۆچیبوو، دیسا دبێژنێ: (حجة التمام) یان (حجة الكمال) یان (حجة البلاغ).
الحجة(بالفتح): ١- تشتێ ب گوهی ڤە دکەن. ٢- تمبلکێ گوهی.
حجر: بەر.
الحجران: قەدەغەکرن.
الحجر الأسود: بەرێ رەش.
حجر البقر: کولیلگا.
حجر التيس: دەرمانەکێ دژی ژەهرێ یە.
حجر الحديد: مەغناتیس.
حجر الطور: جۆرەکێ بەرێ وەکی نیسکێ یە؛ چەند رەنگ ژێ هەنە وەکی سۆری و شینی و سپی و زەی، ل ئیرانێ هەیە، د کەڤن دا ژ بۆ حەسەدێ دهاتە ب کارئینان.
حجر الحليب: مۆرکا شیری.
حجر السم: دەرمانەکێ دژی ژەهرێ یە.
حجر الفلاسفة: ل (الإكسير) بزڤرە.
حجر القدح: بەرێ ستەی لێ ددەن دا کریسک ژێ بچن.
حجر القمر: جۆرەکێ بەری یە ژ بۆ چێکرنا جەواهرا دهێتە ب کارئینان، د کەڤن دا وەک دەرمانێ هندەک ئێشا دهاتە ب کارئینان.
حجر الكحل: بەرێ کلی، ئەوە یێ دەرمانێ رەشێ کلدانا چاڤا ژێ دهێتە چێکرن.
حجر المسن: بەراڤ؛ بەرێ خۆشکرنا کێر و ئامویرا.
حجر المقس: مۆرکا شیری.
حجر النور: بەرێ رۆناهیێ، د کەڤن دا ژ بۆ حەسەدێ دهاتە ب کارئینان.
حجر عليه: قەدەغەکر دەستکاری تێدا بهێتە کرن.

الحجر(بالفتح والسكون): قەدەغەكرن.
حجر: كونا ماری.
الحجر الكعبة: دیوارێ كەعبێ یە لایێ باكۆر كو ژ لایێ ئیبراهیم پێغەمبەری ڤە هاتبوو ئاڤاكرن، دبێژن: گۆڕێ هاجەرا كابانیا وی ل وێ درێ یە، دیسا دبێژنێ: (حجر إسماعیل).
الحجران: زێڕ و زیڤ.
حجرة(بالفتح): رەخ؛ لا.
حجرة(بالضم): ژۆر، ئۆدە.
حجز: ١- دەست دانا سەر. ٢- قەدەغەكر.
الحجز: ١- دەستلسەردانان. ٢- قەدەغەكرن.
حجزة: مالدوخین.
حجف: مەتالێ ژ كەڤلی.
حجفة: مەتال.
حجل: ١- ب ئیشقلكی چوو. ٢- ب لۆتا چوو.
الحجل(بالكسر): ١- بەند. ٢- خلخالا لنگا. ٣- بازا ل لنگێ ئاژەلی.
الحجل الرومي(قبج): كەو.
الحجل: سووسک.
الحجلة: ١- پەریا بویک و زاڤا. ٢- عەجەلۆكا بچویكا.
الحجم: قەبارە.
حجم: ١- قەدەغەكر. ٢- ژێ دویركر.
حجن: خواركر.
حجة(بضم الحاء): سال.
حجی به: لێ عاشق بوو.
الحجی: عەقل.
الحجون: تەمبەل.
الحجیر: یێ ب بەر(عەرد).
الحجیز: یێ دەست ل سەر دانایی.
الحجیم: یێ مەزن.
الحجیلاء: ئاڤا تاڤ لێ نەدەت.
حد(بالتشدید): ١- خۆشكر؛ تیژكر. ٢- ڤەدەركر. ٣- سزادا.
الحد: ١- تخویب؛ مەرز. ٢- دویماهیا تشتی. ٣- ناڤبڕ.
حدئ إلیه او علیه: پشتەڤانیا وی كر و نەهێلا زۆرداری لێ ببت.
حدأ علیه: دلێ وی ما پێڤە.
حدا: ١- هاژۆت. ٢- ستران بۆ گۆت دا بچت.
الحداء: سترانگۆتن ل دەمێ كێشانا هەفساری حیشترێ.
الحداء: سویسک.
الحداة السوداء: بالندەیێ كۆرارە.
الحداة: بالندەیێ كۆرارە.
الحدأة: بڤرێ دو سەر.
حداثة: ١- نوییاتی. ٢- بچویكاتی.
الحداجة: ئەو جهە یێ بۆ ژنكێ ل سەر پشتا دەواری چێدكەن وەكی مەحافێ.
الحداد(بالفتح): ١- ئاسنگەر. ٢- دەرگەهڤان.
الحداد(بالكسر): ١- تازی. ٢- جلكێ ڕەشێ خەمێ.
الحداد(بالضم): ١- ئارمانج؛ مەبەست. ٢- زەحمەت.
الحدادة(بالكسر): ئاسنگەری.
الحدادة(بالفتح): كابانی.
الحدام: تنگژین.
حدی: ژ بەرازی كر.
حدب علیه: لێ زڤڕی و ژێ ڤەنەبوو.
حدب عنه: بەرەڤانی ژێ كر.
حدب: پشتخواری؛ پشتقۆزی.
الحدب: ١- جهێ بلند ژ عەردی. ٢- شوینا تشتی ل لەشی. ٣- پێل. ٤- لێكسواربوونا ئاڤێ ل دەمێ هەركینێ.
حدباء: ١- ژنكا پشتقۆز. ٢- داربەست. ٣- دەوارێ لەغەرێ هەستیێ پشتێ لێ دیاربووی. ٤- سالا خەلا و گرانی.
حدبة: ١- ملک؛ گرک. ٢- كۆدێ پشتێ.
حدث: ١- رویدا. ٢- پەیدابوو. ٣- ژنوی چێبوو.

الحدث: ١- گوی. ٢- کاری ڕویدای. ٣- مسیبەتا زەمانی. ٤- بۆیەر. ٥- گەنج. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ نەهەیی و پەیدابووی.

الحدثان: چێبوون؛ پەیدابوون.

حدج: ١- گرێدا. ٢- نیشان لێکر.

الحدج: ١- بار. ٢- کەرکا بترشۆکێ.

حدجة: هاڤێتێ.

حدد(بالتشدید): ١- دەستنیشانکر. ٢- ڤەبڕی. ٣- تخوبیدا.

حدر: ١- لەزکر. ٢- گرێلکر. ٣- ئینا خوار. ٤- هاتەخوار. ٥- باری.

حدر: ل بن؛ ل ژێر.

الحدر: ١- دۆل؛ عەردێ بەرخوار. ٢- ویروی یا چاڤی.

حدرة: بویتکا چاڤی.

الحدرة: یێ گر.

حدره: ١- ژێ داپاش. ٢- گرێلکر.

حدس به: هاڤێت.

حدس بها الشاة: رازاند دا سەرژێبکەت.

حدس لهم: بۆ وان سەرژێکر.

حدس: ١- هزرەکا دروستکر. ٢- لەزکر. ٣- تەخمین تێدا کر.

الحدس: لەزا تێگەهشتن و گەهشتنا ئەنجاما.

الحدسیات: ١- ئەو تشتن یێت ژ بەر دوبارەبوونا دیتنا وان پێدڤی چو حوکما نەبن وەکی هەکە مرۆڤ بێژیت رۆناهیا هەیڤێ ژ رۆژێ یە. ٢- ئەو بابەتن یێت کو مرۆڤ ب رێکا (الحدس) دگەهیتێ.

حدق: چاڤێ خۆ ڤەکر و زلقوتاند.

حدق(بتشدید الدال): ١- ل دۆر زڤری. ٢- باش تێفوکری.

الحدق: باجانرەشک.

حدق إلیه: ب دژواری تێفوکری.

حدقة: ڕەشکا چاڤی.

حدل: ١- ڕاستکر. ٢- بەرێ خۆ دایێ دا زۆرداریێ لێ بکەت.

حدم: شاراند.

الحدم: شاریانا ئاگری.

الحدو: سترانگۆتن.

الحدواء: بایێ باکۆر.

الحوادي: پێ.

الحدوث: پەیدابوونا پشتی نەبوونێ.

الحدوثة: نوبیاتی.

الحدور: دۆلبوون؛ گرێلبوون.

الحدورة: بارینا رۆندکا.

الحدیا: ١- هەڤرک. ٢- قەبخواز.

حدیث: ١- ئاخڤتن. ٢- فەرمۆدە.

الحدیث الحسن: ئەو فەرمۆدەیە یا ئێکێ ب ناڤودەنگ ب ئێمانەت و دورست ڤەدگوهێزیت، بەلێ ناگەهیتە پلەیا (الحدیث الصحیح).

الحدیث الصحیح: ئەو ڤەرمۆدەیە یا کو ژ کیماسیێت زمانی و جوداهیێ دگەل رامانێت قورئانێ پارازتی ب ریکەکا دورست ژ پێغەمبەری سلاڤ لێ بن هاتیە ڤەگوهازتن.

الحدیث القدسي: ئەو فەرمۆدەیە یا کو رامانا وێ ژ نک خودێ و پەیڤا وێ ژ نک پێغەمبەری سلاڤ لێ بن.

حدید: ١- ئاسن. ٢- تیژ، دویربین.

حدیدة: پرتا ئاسنی.

الحدیس: یێ ئێخستینە عەردی.

حدیقة: باغچێ دیوارکری.

حذ: سڤک بڕی.

حذا: ١- پێوەرکر. ٢- ل دویڤ چوو. ٣- پێگرت.

حذاء: پێلاڤ.

حذاء(بتشدید الذال): نالبند.

حذاء: بەرانبەر.

حذافة: ١- ئەو تشتە یێ تو ژ تشتەکی ڤەدکەی و دهاڤێژی. ٢- یێ ب ساناهی.

حذافير: كۆما (حذفار)ە يان (حذفور)ە كو بيته: گشت؛ هەمی.
الحذاقي: ١- كێرا خۆش و بڕەک. ٢- كەر (حەيوان).
حذالة: لێڤا كراسی.
الحذام: گرانەیێ تەمبەل.
حذام: ناڤێ ژنكەكا چاڤخۆشبوو دگۆتنێ: (زرقاء اليمامة).
الحذة: پرت.
الحذذ: ١- سڤكاتيا دەستی. ٢- سڤكاتيا لڤاندنا كوريێ.
حذر: خۆ پاراستن.
حذر(بتشديد الذال): لێ هشياركر.
الحذر: هشياری.
حذف: ژێبر.
الحذف: ژێبرن.
الحذف الشتوي: بالندەیێ جورەک.
الحذف الصيفي: بالندەیێ پشتچاڤباز.
الحذفار(الحذفور): ١- خۆئامادەكرن. ٢- رەخ؛ لا. ٣- كۆماهيا مەزن. ٤- ئەوێت خۆ ژ بۆ شەڕی ئامادەكرین.
حذف في مشيه: خۆ هەژاند.
الحذف: تێوەركرنا دارا.
حذف: ژێ ڕاكر، ژێ هاڤێت.
حذفه بالعصا: ب داری دانایێ.
حذق: ١- هەمی زانی. ٢- بڕی. ٣- ترشبوو هەتا ئەزمان ئێشاندی.
الحذق: ١- ژیر؛ تێگەهەشتی. ٢- باجانڕشک.
حذل: مويێت وی وەريان.
الحذل(بالفتح): وەريانا مژويلانكێت چاڤی.
الحذل: دۆرماندۆرا ليڤكا دەهمەنا كراسی.
الحذلاء: چاڤێ مژويلانک ژێ وەريای.
حذلق: خۆ وەسا ديارکر کو يێ ژيرە.
الخذلق: پربێژێ نەزان.
حذلک: برِبێژێ ئاخڤتن درەو.
حذلم: لەزكر.
الحذلوم: پێسڤکێ بەزەک.
حذم: ١- بڕی. ٢- لەزكر. ٣- ب گرانی کر.
الحذم: فڕينا بالندەیێ پەرقوساندی.
الحذو: بەرانبەركرنا دو تشتا.
حذوة: پرت.
الحذور: يێ هشيار.
حذى: بڕی.
الحذر: يێ هشيار.
الحذيق: يێ بڕی.
حذيا: ١- دان؛ تشتێ دهێته دان. ٢- مزگينی؛ خەلاتێ مزگينگەهينی.
حذية: پرت.
حر: هاتە ئازادكرن.
الحر(الضم): ١- ئازاد. ٢- بەردايی. ٣- خوڕست. ٣- بالندەیێ بازی. ٤- تێژکێ كۆترێ.
الحر(بالفتح): ١- گەرمی. ٢- عەزابا ب ئێش. ٣- تارياتيا زەحف.
حرا: ١- گۆرەپان. ٢- ڕەخ. ٣- يێ ژهەژی. ٤- دەنگ.
الحراب: شەڕکرن.
الحراث: جۆتکەر.
الحراثة: ١- كێلان. ٢- جۆتياری.
الحراج: فرۆتنا ل سەرئێكزێدەكرنێ.
الحرار: ئازادبوون.
الحرارة: گەرماتی.
حراسة: زێرەڤانی.
الحراش: مارێ ڕەش.
الحراشف: كۆما(حرشف)ە كو دبيته: پيلەكێت ماسی.
الحرافة: تيژاتی(تام).
الحراق: ١- ئاڤا گەلەک سوير. ٢- يێ هەرتشتەكی خراب دكەت. ٣- هەسپێ بەزەک.
الحراقة(الفتح): كەشتيا ئاگری پێ ب دۆژمنی وەردكەن.

حراك: لڤین.
الحران: یێ تێهنکاتی یا وی یا دژوار بیت.
الحرام(بالفتح): یێ حەرام ئانکو یێ دینی حەرامکری.
الحرام(بالکسر): ١- جلکەکی ژ بەر سەرمایێ ل خۆ دکەن. ٢- پارچەیەکا پەڕۆکێ هریێ یە ل دەمێ نڤستنێ د خۆ وەردکەن.
الحراوة: تیژاتیا خەندەلکێ.
حرب: شەلاند.
الحرب: جەنگ؛ شەڕ.
الحرب الصاعقة(الخاطفة): ئەو شەڕە یێ ب هێزا تۆپ و مۆشەکا و لڤینا لەشکەری ب لەز دهێتە کرن.
الحرباء(بالفتح): خۆربان؛ جۆرەکێ خشوکایە ڕەنگێ خۆ ل دویڤ ڕەنگێ جهێ لێ دگوهۆریت.
الحرباء(بالکسر): ١- بسمارا زریپۆشی. ٢- گوشتێ پشتێ.
الحربة: ١- سنگۆ. ٢- کورتەرِوم. ٣- ڕۆژا ئەینی. ٤- فەسادا دینی.
الحربي: جەنگی.
الحربش: مارێ مەزن.
حرة(بالضم): ژنا ئازاد.
حرة(بالفتح): عەردێ بەرێت وی ڕەش.
الحرة(بالکسر): تێهناتی.
حرت: باش پەرخاند.
الحرت: کرێنا دەواری دەمێ تشتەکی دخۆت.
الحرث: ١- زەڤی. ٢- کێلان. ٣- ملک.
الحرثیة: قەدەری نە، دویڤچوونێت (أبی الحرث)ن، دبێژن: کریارێت مرۆڤان ژ بۆ خودێ یێت دهاتینە چێکرن.
الحرج(بالفتح): ١- تەنگاڤی. ٢- گونەه. ٣- جهێ ب داروبار و بەرتەنگ. ٤- داربەست.
الحرج(بالکسر): ١- کۆما پەزی. ٢- باهرا سەی ژ نێچیرێ.
حرج: ١- قەدەغەکر. ٢- تەنگاڤکر.
الحرجة: ١- بیش. ٢- کۆما پەزی.
حرجل: ڕاست و چەپ بازدا.
الحرجل: سەلەفەکا سیارا.
الحرجلة: ١- سەلەفەکا سیارا. ٢- لەنگەری.
حرجم: لێکزڤڕاندن و کۆمکرن(پەز).
حرد: ١- تزگژی. ٢- بڕی.
الحرد: ١- قەدەغەکرن. ٢- ڕێنەدان. ٣- صەبر ل سەر ئامانجێ کێشا.
الحردیة(بضم الحاء): حێسیلا دیوارێ کۆلکی.
الحرذون: جۆرەکێ بالندەیێ چەپچەپیسکایە، خەت و خالێت ڕەنگین لێ هەنە و دەڤێ وی یێ درێژە.
حرر: ١- ئازادکر. ٢- نڤیسی.
حرز: پارازتن.
الحرز(بالفتح): تشتێ پارازتی.
الحرز(بالکسر): ١- تشتێ تشتی دپارێزت. ٢- پارێزی. ٣- جهێ ئاسێ و پارازتی.
الحرس(بسکون الراء): دەم؛ زەمان.
حرس: ١- نۆبە لێ گرت، زێرەڤانی لێ کر. ٢- پارازت.
الحرس: ١- زێرەڤانی. ٢- پارازتن.
الحرس: زێرەڤان.
الحرسان: شەڤ و ڕۆژ.
حرش: ١- پێنجەگەهاندن. ٢- نیچیرکر. ٣-خوراند. ٤- زڤربوو. ٥- خاپاند. ٦- پێکرابەردان.
الحرش(بفتحتین): یێ زڤر.
الحرش(بالفتح والسکون): ١- کۆم. ٢- خاپاندن. ٣- شوین.
الحرشف(بالضم): عەردێ ب کەند و کۆر.
الحرشف البري: قیڤار.
الحرشف: ١- پیلەکێت ماسی. ٢- کولیێ هێژ پەڕ لێ نەهاتین. ٣- تیژکێت بالندەی. ٤- تەڤنێ زریپۆشی. ٥- مرۆڤێت لاواز وپیر. ٦- قیڤار. ٧- بەرێت ل بەر لێڤا دەریایێ.

حرشـفيات الأجنحـة: نـاڤێ وی جـۆرێ میشەمۆرایە یێت کو دو جۆتێت پەڕان هەین وپـەڕێت وان ب پـەرکێت هـویر و ڕەنگـین داپۆشکری وەکی گشت جۆرێت بەلاتینکا.
حرص: ١- تیڤلاند. ٢- پەرتاند ب شویشتن و شوینکا(جلک). ٣- گەلەک لێ هشیاربوو.
الحرص: پویتەدانا گەلەک.
الحرص: تێژکێ ژویژی.
حرض: هاندا.
الحـرض(بفتحتين): ١- هلوەریانـا لەشـی ژ دەردا. ٢- نـەمانا عـەقلی. ٣- خرابوونـا هزروبیرا. ٤- بێشیانبوون.
حرض: ١- لەغەر و لاواز. ٢- بێ شیان.
الحرض(بالضم): دەستشۆ(ئامان).
الحرضة: مرۆڤێ خرابکارێ رەزیلێ هەیکری.
حرف: بەرێ وی وەرگێرا.
الحـرف: ١- پیـت. ٢- حێشـترا لاواز. ٣- گوهـۆرین. ٤- لێڤا تشـتی. ٥- ڕەخـێ تشتی. ٦- دەڤێ تشتی.
حرف الجبل: سەرێ جیای یێ تیژ.
حرف الوصل: د عرووزێ دا ئەو پیتە یا پشتی پیتا سەروایێ یا (متحرک) دهێت چ (أ) بیت یان (و) بیت یـان (ي) بیت یـان ژی (ه).
حرف الماء(الحلف): پویز.
حرف النهر: کنارێ ڕوویباری.
الحرف: پویز.
حرف الماء: پویر.
حرفا التفسير: پیتـا (أ) و پیتـا (ي)ە کـو پێکڤە دبنە (أي) کو دبیتە (ئانکو) و پێ ڕامانێت مژدار دهێنە دیارکرن.
الحرفان اللهويان: پیتێت پـەحنکا دەڤی کـو دبنە (ق) و (ک).
حرفة(بالكسر): کار؛ پیشە.
الحرفة(بالضـم): ١- تـوۆڤێ ڕەشـادێ. ٢- خەندەلک. ٣- بێبەهری.

حرق: ١- سۆت. ٢- مڤرەدکر. ٣- ڕها پێ وی قەتیا. ٤- خوراند.
الحرق: ١- سۆتن. ٢- ل نـک سۆفیا دبیتـە: نیڤێـت تەجـەللاییێت مریـدی دکێشـنە (الفنـاء) کـو دەسـتپێکا وێ (بـرق)ە و (الطـمس)ە کـو دبیتـە ئاڤابوونـا د (ذاتـي) دا.
الحرقة: ١- سۆتن. ٢- گەرمی.
الحرقة(الحاوقة؛ الحراقة): یێ گەلەک برەک.
الحرقد: بنێ ئەزمانی.
الحرقدة: پشتیک؛ جهێ ڕیڤ لێ شین دبن.
حرقص: ١- پێهنگاڤێت خۆ ژێک نێزیککرن. ٢- نیزیکبوو.
الحرقفة: ١- سەرێ نهکا مرۆڤی. ٢- هستیێ نهکێ.
الحرقوص: ڕەخێ شڤکێ.
الحرقوف: دەوارێ لاواز.
حرک: لڤاند.
حركة: ١- لڤین. ٢- بزاڤا سیاسی. ٣- ڤەگوهازتنا هێزێ بۆ لڤینێ.
الحركة الإنتقالية: ئەو لڤینە یا گۆیا زەمینـی ل دەمـێ (٣٦٥) ڕۆژ و (٥) دەمژمێـر و (٤٨) چرکـەیا ئـەنجام ددەت کـو دبیتـە سالەک.
الحركة الوضعية: ئەو لڤینە یا گۆیا زەمینی ل دەمـێ (٢٤) دەمژمێـرا ئـەنجام ددەت کـو دبیتە ڕۆژەک.
حرم: ١- حەرامکر. ٢- قەدەغەکر. ٣- نەهێلا.
الحرم(بضـمتين): ١- ژنکێـت ئێـک زەلام. ٢- هـەرچار مـەهێت شـەڕ تێـدا هاتیـە حەرامکرن(ذو القعدة، ذو الحجة، محرم، رجب).
الحرم(بفتحتين): ١- تشتێ مرۆڤ دپارێزت و بـەرەڤانیێ ژێ دکـەت. ٢- تشـتێ حـەلال نەبت مرۆڤ ب کاربینت.
الحرم الأقصى: مزگەفتا قودسێ.

الحرمان(بالكسر): بێ بەهری.
الحرمان: هەردو باژێرێ (المكة) و باژێرێ (المدينة).
حرمة: پیرۆزی.
الحرمد: ١- تشتێ رەنگ و بێهنێت وی هاتینە گوهۆرین. ٢- تەقنا گەلەک رەش.
حرمل: گیایێ حەرمەل؛ گیایەکە بەلگیت وی ب تای ڤە درێزن و کولیلکێت بێکڤە دکۆمن، تۆڤێ وی وەکی کونجیایە، ئەڤ گیایە ژ بۆ زکچوونێ و زەلالکرنا خوینێ و ئێشا گەها دهێتە ب کارئینان.
حرملة: ئێک بنێ گیایێ (حرمل).
الحروب الصليبية: جەنگێت خاچپەرێسان، ئەڤ جەنگە ئەو بوون یێت ل سەدسالیا (١١) ێ هەتا (١٣)ێ زایینی خاچپەرێسێت ئۆرپایێ ب سەرکردایە (شارلەمان)ێ شاهێ فرەنسا دژی موسلمانان کرین ژ بۆ داگیرکرنا قودسێ، خاچ ل سەر ئالا و جلکێت وان بوون و شیان دەستێ خۆ داننە سەر باهرا پتر ژ عەردێ شامێ، پاشی ل سەر دەستێ (صلاح الدين الأيوبي) یێ کورد د جەنگا (حطين) هاتنە شکەستن و دەرئێخستن.
الحرور: بایێ گەرمێ ب شەڤێ.
الحرورية: جوینەکا خەوارجا یە (الخوارج).
الحروف: ١- کۆما (حرف)ە ئانکو پیت. ٢- راستیێت سادەنە ژ هەبوویێت دبنە پەردە بۆ مریدی وەکی عەقلی و نەفسێ.
الحروف الشجرية: دبێژن: (ش، ض، ج)ن، ژ بەرکو ژ بەرێ دەڤی دەردکەڤن، ودبێژن: (ش، ج، ق، ک)ن.
الحروف الرخوة: سێزدەهـ پیتن: (ث، ح، خ، ذ، ز، س، ش، ص، ض، ظ، غ، ف، هـ).
الحروف العاليات: زاراڤەکێ سۆفی یە دبێتە ئەو کاروبارێت خۆیی یێت کو د (غيب الغيوب) دا وەکی دارێ د تۆڤێ وێ دا.

حروف العلة: پیتیت لڤۆک کو دبنە: (أ، و، ي).
الحروف الشفهية: ئەو پیتن یێت کو ب لێڤا دهێنە گۆتن؛ دبنە: (ب) و (ف) و (م).
حروف الصفير: سێ پیتن: (زاي) و (سين) و (شين).
حروف القلقلة: پێنج پیتن(ب، ج، د ط، ق) د تەجویدا قورئانێ دا دەنگێت وان بلند دکەن.
الحروف اللثوية: ئەو پیتن یێت ژ ناڤ پرتیا دەردکەڤن کو دبنە: (ث، ذ، ظ).
حروف اللقلقة: ل (حروف القلقلة) بزڤرە.
الحروف اللسانية: پیتێت ئەزمانی کو (٦)ن و دبنە: (١) و(ز) و(س) و(ش) و(ص) و(ض).
حروف المعجم: ئەلفابێ یە، ژ (أ) هەتا (ي)ێ.
حروف النسق: پیتێت لڤۆک کو دبنە: (أ، و، ي).
حروف النطعية: پیتێت ژ گەوریێ دەردکەڤن کو دبنە: (ت، د، ط).
الحروق(بالفتح): سۆتەمەنی.
الحروق: جهێت هاتینە سۆتن ژ لەشی.
الحروقة: ئاڤە پیچەکێ دکەلیت پاشی ئاری پێ وەردکەن.
حرن: ١- شەمبۆزبوو. ٢- لێ ما و نەهێلا. ٣- پێڤەنویسیا و نەدەکەڤت. ٤- نەهاتە بازاری.
الحرون: دەواری شەمبۆز.
حري: ١- ژ هەژی. ٢- گونجای.
الحرية: ئازادی.
الحريد: ١- زەلامێ ژ ئێلا خۆ خۆ ڤەدەر کری. ٢- ڤەدەر. ٣- تشتێ کێمێ ل ناڤ گەلەکێ. ٤- یێ دویر. ٥- ماسیێ پرتپرت.
الحرير: ئارمیش.

الحريرة(بالفتح): ١- پارچەیا پەرۆکێ ئامویشی. ٢- ئارخاڤک.
الحريرة(بالضم): ئەو چەندا گەرمێ یە یا بشێت ئێک گرامێ ئاڤێ ئێک پلەیا گەرماتییێ بلند بکەت.
الحريري: ١- ئامویشفرۆش. ٢- یێ وەکی ئارمویشی.
حريز: ١- عەردێ گەلەک بەرەشیشک لێ. ٢- تشتێ پارازتی.
الحريزة: تشتێ نەهێتە فرۆتن ژ بهایێ وی.
الحريسة: دیوارەکە بۆ پەزی دهێتە چێکرن دا زیرەڤانییێ ل پشت بکەن.
الحريش: ١- زیڤزیڤە. ٢- کەرکەدەن.
الحريشة: مال و ملک هەمی.
الحريص: ١- یێ گەلەک هشیار. ٢- ل نک سوفیا فەقیرە و هەر تشتەک ژ بلی خودێ فەقیرە ژ بەر کو یێ پێدڤی بەردەوامیا هەبوونێ.
الحريصة: ١- تیڤلڕابوونا دبیتە کون. ٢- عەورێ بارانا وی عەردی ڕادکەت.
حريف: تیژ(تام).
الحريق: ١- ئاگر. ٢- جهێ ئاگر لێ هەلبووی. ٣- یێ گیای دسۆژیت وەکی سەرمایێ و گەرمێ. ٤- یێ سۆژەک.
الحريق(بالضم والتشديد): گیایێ گەزنگ.
الحريم: ١- ژن. ٢- تشتێ حەرامێ کەس نیزیک نەبت. ٣- دۆرێت قەسرا شاهی. ٤- تشتێ مرۆڤ دپارێزت و بەرەڤانییێ ژێ دکەت.
حز: ١- بری. ٢- خوراند.
الحز: بڕین، قەتکرن.
حزاء: عەردێ ئاسێ و سەخت.
حزاءة: گێژنیک.
الحزاز: ١- خەناتیفک؛ تشتەکێ خولیکی یان زەر یان کەسکە ب بەر و قورمێت داراڤە دهێت. ٢- کەڤشک. ٣- ئیشەکە پیستی دگریت و دهێلیت هشک ببیت و بوەربیت.
الحزازة: ژانا دلی.
حزام: قایشا پشتێ.
الحزانة: عەیالێ مرۆڤی یێ مرۆڤ خەمێ ژێ دخۆت.
حزب: ١- هنگاڤت و لێ دژواربوو. ٢- کرە پارت.
الحزب: ١- پارت. ٢- هەر کۆمەکا مرۆڤا یا دل و کریارێت وان ئێکبن. ٣- سەرباز و کەسێت ل دویڤ بیر و ڕایێت مرۆڤی. ٤- پشکەک ژ قورئانێ. ٥- باهر و پشک.
الحزة(بتشديد الزاء): ١- کویزی. ٢- ژانا دلی. ٣- کاودانێ نەخۆش. ٤- دەم؛ گاڤ.
حزر: ١- ب هزر و تەخمینا زانی. ٢- ترشبوو.
حزف: ١- تژیکر. ٢- ئامادەکر. ٣- گرێدان.
حزق: ١- گرێدا. ٢- گڤاشت.
الحزق: ١- کۆم. ٢- رەف.
حزقة: زەلامێ هوبر.
حزك: گرێدا.
حزل: ١- خرڤەبوو. ٢- ژ ترسا دا تێکچوو. ٣- ب سەر سەرابێ کەڤت.
حزم: ب عەقلی کارکر.
الحزم: ١- عاقلداری. ٢- گرێدان، کرنە بەندەک.
الحزمة: گورز.
حزن(بفتحتين): خەمگینبوو.
حزن(بالفتح و الضم): ب کەند و کۆر کەڤت.
الحزن(بالضم): خەم.
الحزن(بالفتح): ١- زڤری. ٢- ب کەند و چال. ٣- خەم و کۆڤان.
الحزونة: ١- زڤری. ٢- کەند و کۆری یا د عەردی دا.
حزيران: مەها خزیرانێ.
الحزيقة: کۆما مرۆڤا.
الحزيم: ١- ناڤتەنگ؛ جهێ شویتکێ. ٢- نیڤا سینگی.
حزين: غەمگین.
حس: ١- کوشت و بێ بنیاتکر. ٢- پەل ل بن خرکرن دا ببژرت یان بکەلت. ٣- دلێ وی بۆ سۆت. ٤- سۆت.

الحس: هەست.
حسا: ١- ڤەخوار. ٢- فرکر.
الحساء: ئاڤک؛ مەدفینی؛ قورتک.
الحساب: ١- هژمار. ٢- لێگرتن. ٣- دادگەهکرن. ٤- تێرا مرۆڤی هەی وەکی (عطاءا حسابا).
الحسابي: زانایێ هژمارێ.
حسابات: هژمارکاری؛ ژمێریاری.
الحساس: ماسییێ هویر.
حساس: هەستدار.
الحساسية: رەنگڤەدانا لەشی یە ژ جۆرەکێ دەرمانا یان کەرەستا.
الحساف: بەرمایکێ تشتی.
الحسافة(بالضم): ١- سیلماتێ قەسپا. ٢- ئاڤا کێم. ٣- بێخێر. ٤- دوژمنکاری.
الحسالة: هویرکێ سڤیا جەهی.
الحسام: شیرێ برەک.
حسب(بفتحتين): هژمارت.
حسب(بالفتح والكسر): هزرکر.
الحسب: رەهـ و ئووجاخ.
الحسب(بسكون الشين): ١بەساتی. ٢- یێ تیرا مرۆڤی هەی کو تشتەکی بۆ مرۆڤی بکەت.
الحسبان: ١- هزر، بیر. ٢- تیرێت بچویک.
الحسبانة: ١- بالیفکا بچویک. ٢- برویسی. ٣- عەور. ٤- کتا گژلۆکێ.
الحسبانية: دویڤچوونێت رێبازا (السفسطائية) نە ئەو رێبازا (الإستدلال)ێ و (القياس الباطل) ب کاردئینن ژ بۆ ڤەشارتنا راستیا.
الحسبة(بالكسر): ١- خەلات. ٢- کرێ. ٣- بنبەرکرن. ٤- کفنکرن.
الحسة: رەوش؛ کاودان.
حسحس: قولپاند و ئینا وبر.
حسد: حەسەیدی پێ بر.
الحسد: ١- حەزکرنا نەمانا وێ خێرا کەسەک گەهەشتییێ. ٢- هنگاڤتنا چاڤی.
حسر: ١- لاوازبوو و وەستیا. ٢- وەستاند. ٣- دیارکر.
حسرة: هزرەت.
حسرة الملك: قەلیا گوشتی.
حسف: ١- هەرکی. ٢- دوری.
الحسفة: عەورێ تەنک.
حسک: تنگژی.
الحسک: ستری.
الحسل: تێژکێ چەپچەپیسکێ.
حسم: ١- بری و ب دویماهی ئینان. ٢- بری و کەواند دا خوینا وی براوەستیت.
الحسم: ١- برین و ژناڤبرن. ٢- برین کەواندن. ٣- برینا چەندەکێ ژ بهایێ تشتەکی. ٤- برینا هندەکێ ژ مۆچەی وەک سزا.
الحسوم: ١- کورِ. ٢- خێرکوژ.
حسن: جوانبوو.
الحسن: یێ باش.
حسن(بتشديد السين): باشکر.
الحسن(بالضم): جوانی؛ شرینی.
الحسن(بالفتح): ١- هەستییێ زەندکێ. ٢- گرێ خیزی یێ بلند. ٣- یێ جوان.
الحسناء: مێیا (الحسن)ە ئانکو ژنکا جوان.
حسن التخلص: زاراڤەکێ رەهوانبێژی یە، د (علم البديع) دا ئەوە کو شاعر شعرا غەزەلی ب مەدحێت کەسەکی دەستپێبکەت و ب شێوەیێ جوان و ریکوپێک.
حسن التخلص: زاراڤەکێ رەهوانبێژی یە، د (علم البديع) دا دبیتە کو شاعر ژ بابەتەکی ب شێوەیەکێ باش خۆ بەردەتە بابەتەکێ دی.
حسن الطلب: زاراڤەکێ رەهوانبێژی یە، د (علم البديع) دا دبیتە خوازتنا تشتەکی ژ کەسەکی ب شێوەیەکێ ب تۆرە و جوان و پەیڤێت شرین و کارتێکەر.

حسن المطلع: زاراڤەکێ رەهوانبێژی یە، د (علم البدیع) دا دبیتە دەستپێکا ب پەیڤێت جوان و کارتیکەر و دەربرینەر.
حسن المقطع: د (علم البدیع) دا دبیتە بدویماهیئینانا جوان و ب پەیڤێت شرین و کارتێکەر و دەربرینەر، دیسا دبێژنێ: (حسن الختام).
الحسنة: ١- کریار باش. ٢- خەلاتێ کریارا باش.
الحسنان: (الحسن بن علي) و (حسین بن علي) خودیێ ژێ رازیبت.
الحسنی: ١- بەحەشت. ٢- دیتنا خودێ.
٣- باشی. ٤- سەرکەڤتن. ٤- شەهیدبوون.
٥- دویماهیا باش.
الحسنیان: سەرکەڤتن و شەهیدبوون.
الحسود: ١- جاڤهاڤێژ. ٢- حەسوید.
الحسوس: سالا هشک و بێ خێر.
الحسون الذهبي: بالندەیێ زەنگولیتک؛ زەنگلۆک؛ زەنگولیلات؛ گلیل ملیل.
حسون الشوک: بالندەیێ سەرستریکێ زەر.
الحسون المحمر العجز: سەرستریکێ بنپشت سۆر(بالندە).
الحسون: بالندەیێ دەنگ خۆش، بلبل.
الحسي: ئاڤا سەرعەردا کو لێڤەکۆلن نێزیک دەرکەڤیت.
حسیب: ١- خودان عەسل و ئووجاخ.
٢- ژمێریار. ٣- لێگرتنکەر.
الحسیر: ١- وەستیایی. ٢- شکەستییێ بێ هویڤی. ٣- لاواز.
الحسیس: ١- کوشتی. ٢- پرمپرم(دەنگ).
٣- لڤین.
الحسیک: یێ قوت.
الحسیکة(القنفذ): ١- ژویژی. ٢- دوژمنی.
٣- گیایێ ژێ هاتیە خوارن ئانکو چەراندی.
حسل: رەزیلکر.
الحسل: تێژکێ بزنمشکی.
حسوة: ١- فرەک. ٢- قورچەک.
الحسي: دەشتا ب ئاڤ.
الحسیة: تشتێ دهێتە ڤەخوارن.
الحسیل: ١- تشتێ رەزیل. ٢- گۆلک.
الحسیلة: مرۆڤێت پویچ.
حش(بالتشدید): ١- هلکر. ٢- هشکبوو.
٣- فالنجیبوو. ٤- زێدەکر.
الحش: ١- بیستان. ٢- کۆما دارقەسپا.
٣- گوی. ٤- جهێ لێ درین.
حشأ: ١- دانایێ. ٢- تێوەرکر.
حشا: حەشاند.
حشا: ل هناڤا دا.
الحشا: هناڤ.
الحشی: ئێشا تەنگەنەفەسیێ.
الحشارة: مرۆڤێت بێخێر و چونە.
الحشاش(بالکسر): رەخ؛ سوی.
الحشاش(بالفتح والتشدید): حەشیشەکێش.
حشاشة: پیچا رحێ یا د نەساخی دا دمینت.
الحشاشون: جوینەکێ شیعێت ئسماعیلیە ژ لایێ(الحسن بن الصباح) ڤە هاتبوو دامەزراندن، یێ ناڤداربوو ب رێکخستنەکا باش و ب کارئینانا تیرۆرێ ژ بۆ نەهێلانا دوژمنا.
حشاکة(الحشاک): دەڤمێژک؛ ب سەر دەڤێت کار و بەرخان دا دگرن دا گوهانێت ماکێت خۆ نەمێژن.
حشد: کۆمکرن، خرڤەکرن.
الحشد: کۆماهی.
حشر(بالفتح): ١- کۆمکر، خرڤەکر.
٢- ژ جهەکی دەرئێخستە جهەکێ دی.
حشر(بالضم): مر و چوو.
الحشر: ١- خرڤەکرن. ٢- ناڤەکێ رۆژا قیامەتێ یە. ٣- تشتێ نازک. ٤- تشتێ تەنک.
الحشرة: ١- میشەوەر. ٢- تیڤلکێ ل سەر دندکێ.

حشرة المن: شۆبە؛ جۆرەکێ مێشەمۆرایە داری دکەڤیتە داری.
حشرج: کەتە غرغرا مرنێ.
الحشرج: ١- تەحا. ٢- گۆزکێ ئاڤێ.
حشرجة: سەکەراتا مرنێ یە ل نک بالندا.
حشف(بالفتح): ١- هشککر. ٢- تژی شیر بوو(گوهان).
حشف(بتشدید الشین): چاڤێت خۆ و گرتن و د ناڤ مژویلانکا ڕا سەحکر.
الحشف: ١- بێخێرترین جۆرێ خورمێ. ٢- خورما هشک و پویچ.
الحشفة: ١- سەرکێ سترێ زەلامێ. ٢- هەڤیرترشێ هشک. ٣- قۆپێت گیای یێت دمینن پشتی دورینێ. ٤- گزیرتا بچویکا د دەریایێ دا یا ئاڤ نەدەتە سەر.
حشک(بفتحتین): ١- تژیبوو. ٢- ژ چەند جهەکا ڤە هات(ب).
حشک(بالفتح ثم الکسر): زوی خرڤەبوو.
حشل: ڕەزیلکر.
الحشل: ڕەزیل.
حشم: ١- کەربێت وی ڤەکرن. ٢- شەرمکر. ٣- خوار. ٤- هنگاڤت.
الحشم: ١- خولام و خزمەتکارێت کەرب سەرا مرۆڤی ڤەدبن. ٢- عەیال. ٣- مرۆڤاینی.
الحشمة(بالفتح): ١- مرۆڤاینی. ٢- ئێمانەتی.
الحشمة(بالکسر): ١- شەرم. ٢- تۆرە و ژخۆشەرمی. ٣- تێکچوون.
حشن: گەنیبوو.
الحشنة: ١- کین. ٢- گەنیبوون.
الحشو: ١- ئەو کەرەستەیێ پێ تشتەکێ دی دحەشینن کو دبیتە ناڤک. ٢- مرۆڤێت بێخێر و چونە. ٣- د (علم البدیع) دا دبیتە ئەو ئاخڤتنا زێدە یا د ناڤ ڕستێ دا یان ئاخڤتنێ دا یان شعرێ دا و سێ جوینن: أ- ناڤکا کرێت(الحشو القبیح). ب- ناڤکا ناڤنجی (الحشو المتوسط). ج- ناڤکا جوان (الحشو الملیح).
الحشوة: ١- ڕویڤیک. ٢- تشتێ بێخێر.
حشور: ١- بەژن و قەلافەت جوان و ماقویل. ٢- زک مەزن.
الحشوک: ١- حێشترا نەهێتە دۆتن دا شیرێ وێ ببیتە گەلەک. ٢- عەوری مشە باران. ٣- نهالا مشە ئاڤ. ٤- دارقەسپا گەلەک بەرهەم دای. ٥- مللەتی خرڤەبوویی.
الحشویة: ئەو کەسن یێت کو چو بنیاتێ عبادەتی نەزانن و پێگیرییێ ب ئەرک و ڕاسپاردێت شەرعی نەکەن.
الحشیان: یێ دەردێ تەنگەنەفەسی لێ.
حشیش: گیا.
الحشیشة: گیایەکە د بنیات دا ژ وەلاتێ هندستانێ هاتیە، تۆزکەکێ ژ قورمێ نێرێ وی دەردئێخن، ژ بۆ هۆشبرنێ دهێتە ب کارئینان.
حشیشة الجرح: گیایێ ئەزمانگا.
حشیشة الذهب: گیایێ ترشۆکا کەرا.
حشیشة الرئة: گیایێ مێژمێژۆک.
حشیشة السعال: گیایەکە ل چیاییێت ب ڕیس شین دبت، بەلگێت وی د پەحنن و کولیلکێت وی د زەر بێهندارن، کولیلکێت وی ژ بۆ ئێشێت پیستی و وەرمتنا میزمیزکێ دهێنە ب کارئینان.
حشیشة العرب: گیایێ لەپکێ فاتمانەبیا.
حشیشة الکلب: جۆرەکێ گیایە، بەلگێت وی د هێکانکی نە و قورمێ وی یێ سپی یە و بەلگێت وی د سپی و بنەفشی و تامتەعلن، ژ بۆ چارەکرنا تایێ و خۆشکرنا هەناسێ و بهێزئێخستنا دلی دهێتە ب کارئینان.
حشیشة الملاعق: جۆرەکێ گیایە ل کەنارێت ڕویبار و دەریایا شین دبت، بلندیا وی دگەهیتە (٢٠) سەنتیمێترا، بەلگێت وی د کەسک و تاری نە و کولیلکێت وی د سپی و بێهندارن، ژ بۆ چارەکرنا ئێشا (إسقەربۆت) و موکمکرنا برتیا دهێتە ب کارئینان و ئاڤا بەلگێت وی د چێکرنا مەعجوونێ ددانا دا دهێتە ب کارئینان.

الحشيكة: تشتێ دەوار دکرینن.
حشيم: شەرمین.
حص: تراشی(پرچ).
الحص: ١- زەعفران. ٢- لۆلۆ.
حصأ: ١- تژی زکێ خۆ کر. ٢- تیر ڤەخوار.
الحصاص: ١- تر. ٢- بەزا گەلەک سڤک.
الحصاصة: تریێ دمینیتە ب رەزی ڤە پشتی چنینێ.
حصا لبان: ١- لەپکێ فاتمانەبیا. ٢- جۆرەکێ جەوێ یە وەک قاچک دهێتە ب کارئینان گەلەک یێ بێهنخۆشە، رەنگێ وێ سۆرێ تاری یە، د کەڤن دا ژ بۆ بهێزکرنا مەژی و مەعدێ و ئێشێت سینگی د هاتە ب کارئینان.
حصاء: عەردێ بێ گیا و چەروان.
حصائد الألسنة: ئەو گۆتنێت د راستا خەلکی دا دهێتە گۆتن.
الحصاة: ١- بەرەشیشک. ٢- بەرکێ د میزمیزکێ یان گولچیسکێ دا چێدبت. ٣- عەقل.
الحصاد: ١- دورین. ٢- گیایێ هاتیە دورین. ٣- بەرهەم.
حصار: دۆرپێچ.
الحصاص: گوریاتی.
الحصان(بالكسر): هەسپ.
الحصان(بالفتح): ١- دەهمەنپاکی. ٢- دور.
الحصانة: ١- پارێزەریا یاسایی. ٢- پارێزی.
حصب: ب بەرەشیشکا دانایێ.
الحصب: بەرەشیشک.
حصباء: ١- بەرەشیشک. ٢- عەردێ ب بەرەشیشک.
الحصادة: دەراسا دورینێ.
الحصبة: سۆرک.
حصة: ٢- باهر. ٢- پشک.
حصحص: ئاشکرابوو؛ دەرەهیبوو.
حصد: دوری.
الحصد: گیایێ هاتیە دورین.
حصر: ١- دورپێچکرن. ٢- ڤەبرین.
الحصر: ١- قەبزی. ٢- ڤەگرتن و تەنگکرن. ٣- تێگەهەشتن. ٤- ئاسێبوون. ٥- د (المنطق) دا دبیتە: دەربرینا تشتی ب رێکا چەند ژمارەیەکێت دەسنیشانکری دا و چەند جۆرەکن: ١- (الحصر العقلي): کو د ناڤبەرا رەتکرن و سەلماندنێ دا دزڤریت. ٢- الحصر الوقوعي): ئەوە یێ کو ل پشتی (إستقراء)ێ و دویڤچوونێ دهێت.
حصرم: باش بادا.
الحصرم: ١- بێسیرة؛ تریێ نەگەهەشتی. ٢- مرۆڤێ قەلس.
حصره: قەدەغەکر.
حصص: دیار و ئاشکرا بوو.
الحصص: ١- حەوێسی. ٢- نەدرێژبوونا پرچی.
الحصحص: یێ ل دویڤ تشتێ بێخیر دچیت.
حصف: ب عاقل کەڤت.
الحصف: گوریاتیا هشک.
حصل: ١- ب دەست کەڤت. ٢- پەیدابوو. ٣- رویدا.
الحصل(الحصالة): گەنمێ پاقژێ ل بێدەرێ ئانکو مۆخل و بێژینگ کری.
حصن: ١- ئاسێکر. ٢- پارازت. ٣- قئمکر.
حصن: ١- قایمبوو. ٢- هاتە پارازتن. ٣- ژن ئینا.
الحصن: چەپەرێ شەری یێ ئاسێ.
الحصناء: ژنا دەهمەنپاقژ.
حصور: ١- شەرمین. ٢- یێ دل نەچیتە ژنا. ٣- زەلامێ دلتەنگ.
الحصول: بدەستئێخستن.
الحصيد: یێ هاتیە دورین.
الحصيدة: ئاسویدە.
الحصير: ١- حێسیلک. ٢- رێزا مرۆڤا.

الحصيرة: حێسیلک.
حصيص: هزمار.
الحصيصة: ١- مویێ گوها. ٢- کۆما موی یێ هاتیە تراشتن.
الحصيف: عاقلدار؛ ژیر.
الحصيلة: دەستکەڤت؛ ئەنجام.
الحصين: ١- پارازتی. ٢- قایم. ٣- ڕویڤی.
حض(بالتشديد): هاندا.
الحضاج(بالضم): پشتقوفێ زک مەزن.
الحضاج(بالكسر): جەرێ مەزنێ تژی.
الحظار: دیوار.
الحضارة(بالفتح): شارستانی.
الحضارة(بالكسر): ١- ئاکنجیبوون ل باژێری. ٣- باژێریبوون.
الحضانة(بالفتح): ١- داییني. ٢- باغچێ زارۆکێت ساڤا. ٣- کورکبوون.
الحضانة(بالكسر): کارێ دایینێ.
حضب: دار کرنێ(ئاگر).
الحضب(بالفتح): دار.
الحضب(بالضم): ١- دەنگێ گڤانی. ٢- بنارا چیای و ڕەخێ وی.
حضج: هلکر.
حضر: ١- ئامادەبوو. ٢- دەمێ وێ هات.
الحضرات: کۆما (الحضرة) یە زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە جهێت تەجەللایا ڕاستیییێت بۆ خودێ دهێتە هژمارتن.
الحضرة: ١- جهێ کەس لێ ئامادە دبت. ٢- نێزیکی. ٣- ڕەخ. ٣- حەوش. ٤- کەسایەتی.
حضرم: ١- ژێڤەکر. ٢- گریدا. ٣- خراب ئاخڤت.
حضري: خۆجهـ.
حضض: هاندا.
الحضض: تشت.
الحضن(بالضم): کۆش.
الحضن(بالكسر): ١- بنار. ٢- بنەرەت.
حضن: همبێزکر.
حضنة: هیلیڤانک.
الحضور: ١- ئامادەبوون. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئامادەبوونا دلی ژ بۆ وان تشتێت لێ بەرزەبووین، ئەو ژێ ب باوەریا بێگومان دهێتە کرن.
الحضيرة: ١- کۆمەکا سەربازا. ٢- پێشەنگا لەشکەری. ٣- کێم و عەداڤێت د برینێ دا. ٤- جهێ خورمە تێدا. ٥- پێشیا لەشکەری. ٦- کۆمەکا کێما سەربازا.
الحضيض: ١- عەردێ نزم. ٢- عەردێ نزمێ ل بنێ چیای. ٣- نزمترین جهـ.
الحضيضة: تشتێ مرۆڤی هەی.
حط: ١- دادا(بالندە). ٢- ئیناخوارێ (بها).
الحطء: ١- ئاڤا مایە د ئامانی دا. ٢- بارێ مرۆڤ بشێتێ.
حطأ: ١- ئێخست. ٢- هاڤێت.
الحطاب: ١- دارڤان؛ دارکیش. ٢- دارفرۆش.
الحطاط: نیڤشک.
الحطان: نێری.
حطب: دار خڕکرن.
حط عنه: ژێ دانا.
الحطط: لەشێت نازک.
الحطيط: یێ بهایێ وی هاتیەخوارێ.
حط في الطعام: گەلەک خوار.
حط في عرضه: خەبەر گۆتنێ.
حط(بالتشديد): ١- دانا. ٢- دادا.
حطأ: ١- دانایێ. ٢- هاڤێت.
حطاب: دارڤان.
حطاطة: نیڤشکێ ماستی.
الحطام: کەر و پرتێت تشتێ پەلخی وەکی فڕۆکە و کەشتیا.
الحطام(بتشديد الطاء): شێر.
حطب: تیکهەلکر.
الحطب: دارێ هشک.
حطط: دانا.
حطم: پەلخاند.

الحطم: شڤانێ زۆرداریێ ل تەرشی دکەت.
الحطمة: ١- هشکەسال. ٢- ناڤەکە ژ ییێت جەهنەمێ، ژ بەر کو هەر تشتێ چوو تێدا دپەلخینت.
حطوط: بەزەک.
الحطوم: بایێ دژوار.
حطیئة: ١- زەلامێ کرێتێ کورت. ناسناڤێ شاعرەکێ عەرەبایە دبێژنێ: (جرول العبسي).
حطیب: ب دار.
حطیم: دیوارێ کەعبا پیرۆز.
الحطیمیات: ئەو زریپۆشن ییێت کو شیر پێڤە دهێنە شکاندن.
حطیمة: زریپۆشێ گران.
الحظ: ١- ئیقبال؛ بەخت. ٢- دەستفرەهی. ٣- شادی.
الحظاة: سپیهـ.
الحظار: ١- هەر تشتی دکەڤیتە د ناڤبەرا تە تشتەکی دا. ٢- هەر جهێ ژ بەر بای و سەرمای بۆ تەرشی دهێتە چێکرن.
الحظار: پاوان.
حظب: ١- تژیبوو. ٢- زکێ وی مەزنبوو.
الحظب: ١- کورتێ زکمەزن. ٢- خرابێ دلڕەق. ٣- قەلس.
الحظر: ١- ئەو تشتە یێ ب نەکرنا وی خیر بۆ مرۆڤی دئیتە نڤیسین و ب کرنا وی گونەهـ. ٢- قەدەغەکرن.
حظر: قەدەغەکر.
حظوة: جهـ، رێز، پلە، قەدر.
حضرب: ١- گرێدا. ٢- باش بادا.
الحظوة(بالضم): قەردر و ریز.
الحظوة(بالفتح): ١- شڤا مەرما ب بنێ دارێ ڤە. ٢- تیرا بچویک.
حظي: ب ئێقبال و ریز و پلە کەڤت.
الحظیا: رێڤەچوونا هێدی.
الحظیة(بالفتح): ١- ژنکا بەختەوەر. ٢- سریا لەشکەری یا ل نک شاهی ب قەردر و رێز.
الحظیة(بالضم): تیرا بچویکا بێ سەر.
حظیرة القدس: ١- بەحەشت. ٢- مەلبەندێ کۆمبوونا بەهائییان.
حظیرة: گۆڤ.
حظیظ: ب ئیقبال.
حف(بالتشدید): ١- مووی ژێ ئینانە دەر. ٢- بەرێ خۆ دانێ و ل دۆر زڤرین. ٣- دەنگکر.
الحف: تویتەدار.
حفا: پویتە پێ کر.
الحفاث: مارێ مەزنێ بێ زیان.
الحفار: کۆلەر؛ ئەوێ کارێ کۆلینا عەردی دکەت.
الحفارة: ئامویرێ کۆلانێ.
الحفاظ(بالفتح): ئەوێ تشتی دپارێزیت.
الحفاظ(بالکسر): پارازتن.
الحفاف: موی ئینانە دەر.
الحفالة: ١- تشتێ بێخێر. ٢- بەرنایکێ تشتی. ٣- کەف.
حفان: ١- تژی. ٢- خزمەتکار. ٣- تێژکێت نەعامێ. ٤- پەرێت نەعامێ.
الحفاوة: قەدر و رێز و پویتەپێکرن.
الحفة: ١- دارێ جلکی ل دۆر دوەریسنن. ٢- جهێ ل سەر سویلەکێ یان فڕاکەکی.
الحفث: مارێ مەزنێ بێ زیان.
حفحف: دەنگکر.
حفد: لەزکر.
الحفد(بفتحتین): ١- دوست و یار. ٢- نەڤی.
الحفدة: ١- نەڤی. ٢- پشتەڤان. ٣- خزمەتکار. ٤- دویڤچوو. ٥- ییێت دەقا ددانن. ٦- دوست و یار.
حفر: کۆلا.
الحفر: ١- بیرا بەرفرەهکری. ٢- زەراتیا ددانا.
حفرة: چال.

حفز: ١- هاندا. ٢- پالدا. ٣- زختدا.
الحفز: دەم.
حفس: خوار.
حفش: ١- هەمی دەرئێخستن. ٢- خرڤەبوون. ٣- دا دویڤ ئێک. ٤- کرەدەر.
الحفش: ١- رەشمالا بچویک. ٢- مالا بچویک. ٣- تشتێ کەڤن. ٤- کۆهانا حێشترێ.
الحفشة: تاڤیا بارانێ یێ بهێز.
حفص: ١- خرڤەکر. ٢- هاڤێت.
الحفص: ١- مالا بچویک. ٢- زەنبیلا ژ کەڤلی. ٣- بەشکێ شێری. ٤- بەرکێت گوهیشکا.
حفصة: ١- تێژکا شێری یا مێ. ناڤێ دەیکا موسلمانا یە کچا (عمر بن الخطاب)ی خودێ ژ هەردووان رازی ببت.
الحفصية: دویڤچوویێت (أبي حفص بن أبي المقدام)ن، دبێژن: نیاسینا خودێ سخلەتەکە دکەڤیتە د ناڤبەرا کوفرێ و ئیمانێ دا کو پێ کافر دبن.
حفض: ١- چەماند. ٢- هشکر. ٣- هاڤێت.
الحفض: ١- جهالێت تڕی. ٢- کەلوپەلێ مالێ یێ ئامادەکری بۆ بارکرنێ. ٣- حێشترا بارێ وێ کەلوپەلێ مالێ. ٤- حێشترا هویر و لاواز.
حفظ: پارازت.
الحفظ: پارازتن.
الحفظة: تشتێ ژ بەر حەسەدێ ب بچویکی ڤە دکەن.
الحفيظ: ١- پارێزکار. ٢- ژ ناڤیت خودێ یە.
الحفيظة: تنگژین.
حفل: ١- تژیبوو. ٢- تژیکر. ٣- مشە کۆمبوو. ٤- پویتەپێکر.
الحفل: کومبوون؛ ئاهەنگ.
حفلة: ئاهەنگ.
حفن: لەپەک داێ.

الحفنـة(بالفتح): ١- بێدەری؛ ئانکو تژی هەردو دەستا ژ تشتی. ٢- چال.
الحفنة(بالضم): چال.
حفوز: ژەنینکار؛ هاڤێژکار.
حفي: گەلەک قەدرێ وی گرت و کەیفا خۆ پێ ئینا.
الحفي: پویتەکار.
الحفيد: نەڤی.
الحفير(الحفيرة): ١- گۆڕ. ٢- چالا کۆلایی.
حفى: زێدە قەدرێ وی گرت.
حفيظ: ١- پاریزکار. ٢- ژ ناڤێ خودێ یە.
حفيظة: تنگژین و فیرهان.
حفيف: دەنگێ بەلگێت دارا.
حفيل: زەحف و بۆش.
حق: ١- بوو حەق. ٢- خۆجهبوو.
الحق: ١- راستی. ٢- ئەرک. ٣- مال و ملک. ٤- ئێقبال و نەسیب. ٤- راستی و دورستی. ٥- ژ ناڤێت خودێ یە. ٦- چالکا سەرێ ملی.
الحق(بالكسر): پیرەژنا بێ ددان.
الحق(بالضم): ١- عەردێ گرۆڤر. ٢- سەرێ نهکێ. ٣- تەڤنێ تەڤنپیرکێ. ٤- ئامان.
حق اليقين: ١- ئەو باوەریە یا ژ هەر (٥) پێهەستا بۆ مرۆڤی دەربارەی تشتەکی چێدبیت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دیتنا خودێ ل مەقامێ (عين الجمع).
حقاني: حەقگیر؛ تاگیرێ حەقی.
الحقة: ئامانێ بچویک.
الحقاء: ١- هزارا پشتێ. ٢- زکئێشیا ژ خوارنا گۆشتی پەیدا دبت.
الحقاب: شویتکا ژنک دکەتە پشتا خۆ و خەمل و زێرا پێڤەدکەت.
حقار: کێمی، بێ بهایی.
الحقارة: خۆکێمدیتن.
الحقاق(بالكسر): خۆحەقکرن.
حقب: راوەستا؛ نەهات(باران).

الحقب(بفتحتين): پالیا کورتانی یا دکەڤیتە نهکێت دواری.
الحقب(بالضم): ١- هەشتێ سال. ٢- دەم. ٣- سال.
الحقاب: ١- پشتینی یا ژنکا. ٢- سپیاتیا ل پشتا نینۆکێ.
الحقارة: کێماتی و ڕەزیلی.
الحقبة(بالكسر): ١- دەم. ٢- سال.
حقد: کین هەلگرت.
الحقد: کین؛ نەڤیان.
حقر: کێمکر و ڕەزلکر.
الحقر: کێمکرن، بێ بهاکرن.
الحقف: خیزێ لێک بادایی و درێژ.
حقق: بجهئینا.
حقل: زکێ وی ئێشا ژ بەر خوارنا ئاخێ.
الحقل(بالفتح): ١- بیستان. ٢- جهێ ب خودانکرنا ئاژەلی(مەصلحە). ٣- گیایێ شین.
الحقل(بالكسر): زکئێشیا دەواری ژ بەر خوارنا ئاخێ.
حقل الرماية: ١- ئەو جهە یێ ژ بۆ فێرکرنا لەشکەری ل سەر کارێ هاڤێتنا گوللەیا و ئارمانجگەزتنێ هاتیە ئامادەکرن. ٢- جهێ بۆ وەرزشێ فێرکرنا هاڤیتنا ڕوم و تیرا یان گوللەیا هاتیە ئامادەکرن.
الحقلة(بالكسر): هەر (حقل)ە.
حقن: ڕاوەستاندن.
الحقنة(بالضم): ١- شرینقە. ٢- حوقنێ ئاڤێ.
الحقنة(بالكسر): زکئێشی.
الحقو(الحقوة): ناڤتەنگ.
الحقود: کیندار.
الحقوق: کۆما (الحق)ە ئانکو ماف کو دبیتە: هەمی ئاسا و جۆرێت وان وەک کەرەستەکێ خواندنێ.
حقيبة: ١- چانتە. ٢- پاشەزینک.
الحقيدة: کەربا د دلی دا مای.

حقير: مرۆڤێ کێم و بێ بها.
حقيق: ١- حەقگیر. ٢- ژهەژی؛ لایق. ٣- هشیار.
الحقيقة: ڕاستی.
الحيقطان: عەبدال.
الحيقطانة: پۆر.
حقيقي: ١- ڕەسەن. ٢- بدورستی.
الحقيمان: تیکێت چاڤێ یێت ب ڕەخ جهنیکا ڤە.
حک: ١- تیڤلاند. ٢- خوراند.
الحک(بالفتح): ١- تێهوسین. ٢- تیڤلاندن. ٣- خوراندن.
الحک(بالضم): قیبلەنامە.
الحک(الحكاک): قورمێ دارێ یێ دەوارێت گوڕی خۆ پێ دخورینن.
حكأ: شداند.
حكى: ١- گۆت؛ بەحسکر. ٢- زارڤەکر. ٣- فەسادیکر. شداند.
الحكاک: خورهان.
الحكاكة: ئەو کەڤشکە یێ ژ خوراندنێ دکەڤیت.
الحكايات: ١- کۆما (الحكاية)ە ئانکو چیرۆک. ٢- ل نک سۆفیا سەربازێت خودێ نە پێ دلێت مریدا بهێز دکەڤن.
الحكاية: ١- زارڤەکرن. ٢- چیرۆک.
الحكة(بالفتح): خوراندن.
الحكة(بالكسر): گومان.
حكر: هلگرت دا گران بفرۆشت(پەرتال).
الحكر: ئەو تشتە یێ دهێتە هلگرتن بۆ گرانیێ.
حكش: ١- تێکچوو. ٢- کۆمکر. ٣- زۆرداری لێ کر.
حكف: سستی د کارێ خۆ دا کر.
الحكک: بەرێ سپی یێ وەکی مەرمەری.
حكل: ١- گیرۆبوو و ب گرانی هات. ٢- لێ شێویا.

الحكل(بالضم): تشتێ بێ دەنگ.
الحكلة(بالضم): ١- لالۆتەیی یا دەزمانی دا. ٢- جفجڤۆکی یا ژ بێ عەقلی.
الحكل(بالفتح): خاڤیا د گەها پێی دا.
حكم: ١- دەستهەلاتداری کر. ٢- دادگەهی کر. ٣- بریارا دادگەهکرنێ دا.
الحكم: ١- دەستهەلاتداری. ٢- دانانا تشتی ل جهێ وی. ٤- بریارا دادگەهێ.
الحكمة(بالكسر): ١- پەند. ٢- زانین. ٣- زانینا بێ خەلەتی. ٤- لێبۆرین. ٥- راستی و دورستیا تشتی. ٦- عەدالەت. ٧- حەقی.
الحكمة(بالفتح): هەفسار.
الحكومة: حوکمەت؛ دەستەکا ریڤەبرنا کاروبارێت وەلاتی.
الحكومة الإنتقالية: ئەو حوکمەتە یا کو ب شێوەیەکێ بەروەخت دەستەلاتێ د جهدئینت هەتا کو حوکمەتەکا دی یا ب دۆم دهێتە دانان.
الحكيم: ١- زانا؛ عالم. ٢- ئێکە ژ ناڤێت خودێ یێت پیرۆز. ٣- ل نک سۆپیا دبیتە: زانینا باشترین تشتا.
الحكيميوون: دبنە دویڤچوویێت (أبي عبد الله محمد بن علي الحكيم الترمذي) یێ دبیتە ئێک ژ زانایێت سۆفیان.
حل: ١- ڤەکر. ٢- چارەکر. ٣- حەلالکر. ٤- دانایێ(جه). ٥- ژ ئیحرامێ دەرکەڤت ئانکو جلکێ وێ ژ بەر خۆ کر.
الحل(بالكسر): یێ دانایێ و لێ ئاکنجیبووی.
حلا: شرینبوو.
الحلا: پرسک.
الحلاءة(الحلوء): ١- چەرمێ کەڤلی یێ ب سەر گوشتی ڤە. ٢- تۆزا ژ تێکهوسینا دو بەرێت کلی پەیدا دبیت.
الحلائب: پشتەڤانێت مرۆڤی ژ پسمام و بناما.
الحلاب: زەرک؛ ئامانێ شیری ددوشنێ.
حلابة: بێریڤان.
حلاته: کولیکا هریێ.
حلاج: کویرنج.
الحلاجة: کارێ کویرنجی.
حلاحل: ١- مەزنێ مەرد. ٢- دلێرێ دورست.
الحلاف: یێ گەلەک سویندا دخۆت.
الحلاق: سەرتراش.
حلال: صەنەمەکێ ئێلا (بنوا فزارة) بوو.
الحلال: هەرتشتێ سزا ل دویڤ ب کارئینانا وی نە.
الحلالة: جهێ ئامویشی لێ ڤەدکەن.
الحلاوة: ١- شرینی(تام). ٢- جۆرەکێ شرینیایە.
حلب: ١- دۆت. ٢- کەتە سەر چۆکێت خۆ.
حلب العصير: مەی.
حلب الكرم: مەی.
الحلب(بالضم): گیایێ شیرەمار.
الحلب: حێشترێت نێر و مێ.
حلبة: ئێک دۆتن.
الحلبة: جهێ زۆرانبازیێ، یان یێ بەریکانێ.
الحلبة: گیایێ شەمبلویلک.
الحلبتان: دانێ سپێدێ و ئێڤاری یێ دۆتنێ.
الحلبلاب: لێلاڤک.
الحلبوب(بالفتح): جۆرەکێ گیایە.
الحلبوب(بالضم): ١- رەنگێ رەش. ٢- رەنگێ گەلەک رەش.
حلة(بالكسر): کۆما مالا.
حلة(بالضم): ١- جلکێ هەمی لەشی دگرت. ٢- جلکێ نوی.
حلت: تراشی.
حلج: ١- ڤەچری و گیا و قرش ژێ گرتن. ٢- پیچپیچە چوو. ٣- بەزی و پینگاڤێت خۆ فرە هاڤیتن. ٤- ب رێڤەچوونێ بۆراند(شەڤ).
حلحل: ١- سست کر و ژ جه بر. ٢- شرۆڤەکر.
حلز: تیڤلاند.

الحلز: ١- قەلس. ٢- بێتۆره. ٣- بالندەیێ کوند.
حلزة: جونەکێ دانی یە.
حلزون: شەیتانۆک.
حلس: ١- جل لێکر. ٢- دوم باری.
الحلس: ١- جلێ ل بن کورتانی ل دەواری دکەن. ٢- یێ بەردەوام دگەل تشتی. ٣- ماکەر.
حلط: سویندخوار.
حلف: سویندخوار.
الحلف: قولپ؛ هەڤپەیمان.
الحلفاء: ١- گیایەکێ ئاڤی یە ل دۆرێت ئاڤا شین دبت، بەلگێت وی د تیژ و درێژن و داڤێت وی وەکی یێت گیای نە بەلێ د درێژن و ریشالۆک پێڤە دهێن، حیسیل و حەبلا و کاغەزێ ژێ چێدکەن ل مسرێ و جەزائرێ دهێتە چاندن. ٢- کۆلەیا قیژقیژی.
حلق: تراشی.
الحلق(بالكسر): خودانێ تەرشێ بۆش.
حلق: چیایێ بلند.
الحلق(بالفتح): گەوری.
الحلاق: مرن.
الحلاق(بتشديد اللام): سەرتراش.
الحلاقة: مویێ هاتیە تراشین.
الحلقوم: ١- گەوری. ٢- رحەت؛ لوقمە.
الحلقيات: ئەو نفشێ کرمایە ئەوێت لەشێ وان خەلەک خەلەک وەکی کرمکێ ئاخێ یان یێ هەرێ یان زێرێ.
حلك: باش تاری بوو.
الحلكاء: جۆره مارگیسکەکە ل کەنارێت ئاڤا دژیت دەما تشتەکی ببینت خۆ دبن خیزی ڤە دکەت.
حلكة: تاریا تلچاڤ.
حلم: ١- خەونەک دیت. ٢- لێبووری.
الحلم(بالضم): ١- خەون. ٢- تۆرەیێ لێبوورینێ.
الحلم(بالكسر): ١- ئاقلداری. ٢- بێهنفرەهی و ملپەحنییێت دگەل شیانداریێ.
الحلم(بالفتح): شاهینێ بچویک.
الحلمة: ١- بشکۆژا چچکی. ٢- کرمێ دکەڤیتە کەڤلا.
الحلميات: ئەو گیرها ئاڤێ یە ئەوا ب بانێت شکەڤتا دا دهێت وەکی لوبلاقا، ناڤێ وێ یێ زانستی(ستالاكتيت)ە.
الحلو: ١- مز؛ شرین. ٢- ب تام.
الحلواء: جۆرەکێ شرینیایە ژ ئارێ کەنمی و ئارکێ برنجی و ڕوین و شەکر و زەعفەرانا دهێتە چێکرن.
الحلوان: شرینی یا ژ بەر دەستکەڤتەکێ باش دهێتە دان.
الحلواني: ١- جۆرەکێ تری یە دندکێت **وی** د مەزن و گرۆڤرن. ٢- شرینیفرۆش.
حلوب(بالفتح): ب شیر.
حلوب(بالضم): تاری.
الحلوج: عەورێ ب برویسی.
الحلول: تێکهەلبوونا دو لەشا وەکی تێکهەلبوونا گولاڤێ دگەل گولێ، خودانێت ڤێ باوەریێ(مذهب الحلول) دبێژت خودێ یێ د هەر تشتەکی دا و دورستە بێژنە هەر تشتەکی خودێ داکو (لاهوت) ل سەر (ناسوت)ی بهێتە زالکرن، ئەو ژی چەند جۆرن: ١- (الحلول الحيزي) وەکی چوونا لەشا د ناڤ جهادا. ٢- (الحلول الوصفي): وەکی پەیدابوونا ڕەشاتیێ د ناڤ لەشی دا. ٣- (الحلول السرياني): وەکی پەیدابوونا وێنەی د (هیولی)یێ دا یان وەکی سالۆخەتێت نەفسێ د نەفسێ دا. (الحلول الجواري): ئەوە کو تشتەک بۆ تشتەکی ببیتە ئامان وەکی ئاڤێ د گۆسکی دا.

الحلولیـة: جوینەکێ سۆفیانە باوەریێ ب (الحلول)ێ دئینن، هەروەسا دبێژن: خودێ هندەک لەشێت هلبژارتین دا بکەڤیتە تێدا.
الحلوی: ١- فێقییێ شرین. ٢- شرینی.
الحلي: ١- تشتێ شرین. ٢- جەکێ ژنکێ.
حلیب: شیرێ دۆتی.
حلیة: ١- خەمل. ٢- زێر و زیڤ. ٣- جەکێ ژنکێ.
الحلیت: ١- قەشا؛ بەستی. ٢- سڕ. خویسار.
حلیف: هەڤپەیمان.
حلیـل: ١- مالخوێ؛ مێر. ٢- یێ دگەل مرۆڤی دخانیەکی ڤە ئاکنجی.
حلیلان: پڤۆک.
حلیلة: کابانی.
الحلیم: ١- ئەوێ ل خەلکی دبۆرت. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
حلیمة: مێیا (حلیم) یە.
حـم: ١- لەزکر. ٢- نێزیکبوو. ٣- حوکمکر. ٤- ب جهەات. ٥- ڕەشبوو. ٦- ڕهێت وێ ب سەرکەڤتن. ٧- پویتێ سەرێ وی ب سەرکەڤت.
حما: شاراند.
حمأ: تەقنا وێ هاڤێت(بیر).
الحما: ١- خەزویر. ٢- تی.
الحمی: تا.
الحماء: ١- پێوان. ٢- قوربان؛ گۆری.
حمأة: تەقنا ڕەش.
حماة: ١- خەسی. ٢- باقا پێی.
الحماحمة: گیایەکێ وەکی بەیبوینێ یە یێ بەلک مەزنە دبێژنێ(الحبق البستاني).
الحماد: ئامانج.
الحماد: یێ گەلەک سۆپاسیێ دکەت.
حمار الزرد: جۆزەکێ کەری یە یێ سپی یە خیچێت ڕەش پێت لێ هەین، ل باشۆرێ ڕۆژهەلاتێ ئەفریقیا دژیت.
حمار: کەر.
حمارة الصیف: چللێ هاڤینێ.
حمارة: پشتا پێی د سەر تبلا دا.
الحماسة: گەرمی.
الحماض: گیایێ ترشۆک.
الحماض البستاني: گیایێ ترشۆک.
حماضة(إقصلیس): گیایێ ترشۆک.
الحماطـة: ١- سۆتنا گەورییێ. ٢- کاکلکا دلی یان خوینا وی.
الحماقه: کەرینی؛ بێعەقلی.
حمال: باربەر؛ بارهەلگر.
الحمالة(بالفتح): ١- داربەست. ٢- خرامەت. ٣- خوینا کوشتی. ٤- گونەهباری.
الحمالة(بالکسر): ١- قاویشا شیری. ٢- کارێ باربەری. ٣- سەرملکێت پەنتەرۆنی.
الحمـام الکوراني(الحمـام البـري): بالندێ کەڤۆشینک؛ کۆترەشینک.
الحمام(بالفتح): ١- کۆتر. ٢- ل نک سۆفیا دبێتە مەقامێ جودابوونا ڕحێ ژ لەشی.
الحمام(بالکسر): ١- مرن. ٢- صەنەمەکێ (بنوا هند)ێت سەر ب ئێلا (بنوا عذرة) ڤە بوو.
الحمام(بتشدید المیم): سەرشۆ.
الحمایة: پارازتن.
الحمة(بالضـم): ١- زیلکا هەنگێ یان یا زرکێتکێ. ٢- هەرتشتێ بوو قەزا و قەدەر و ب جهەات. ٣- ڕەشاتی. ٤- تا. ٥- ژەهر.
الحمة(بالفتح): کانیکا گەرم.
الحمة(بالکسر): ١- خوە. ٢- مرن.
الحمت: یێ گەلەک شرین.
حمج: هاتە گوهۆڕین.
حمحم: فیڕی(دەوار).
الحمحم: ١- گورسک. ٢- گیایێ ئەزمان گا.
الحمحمة: فیڕین.
حمد: سوپاسیکر.

الحمـد: ١- سوپاسیا ژ بـۆ کـارێ ژخـۆراییی. ٢- پەسنە.
الحمد الفعلي: ئـەو سوپاسـی یـە یـا ب کریـار دهێته کرن.
الحمـد القـولي: ئـەو سوپاسـی یـە یـا تنـێ ب گۆتن دهێته کرن.
حمــــر(بالتشديد): ١- تیڤـلاند. ٢- تراشـی و سۆرکر.
حمـــراء: ١- مێیـــا ســـۆر. ٢- هشکەســـال. ٣- سێپێک.
الحمراوي: سەرسۆر.
الحمـرة: بالنـدێ دویڤسـۆرک؛ کوریسـۆرک؛ کوریرەپرەپینک. کوریفتفتینک؛دورڤسۆران.
حمز: ١- هسوی و خۆشکر. ٢- گەزت.
حمزة: شێرێ درندە.
الحمزيـة: جوینـەکێ خەوارجایـە، دویڤچوویێـت (حمزة بن أدرک)ن.
حمس: کەرمبوو، شاریا.
الحمص: نۆک.
حمص: وەرەما وی چوو خوار، فشیا.
حمض: ترش خوار.
حمض: ترشبوو.
الحمض: ترش.
الحمضـيات: فێقیـێ تـرش وەکـی لـەیمونا و ترنجا.
حمط: تیڤلاند.
حمق: خۆکەربوو.
الحمق: کەربنی.
الحمقاء: مێیا (أحمق) کو دبیتە کەرەمرۆڤ.
حمل(بالفتح): بەرخ.
حمل(بالكسر): بـار کـو دبیتـە سـێ (قنطـار) ئانکو سێسەد (رطـل).
حمل: ١- هلگرت. ٢- ژبەرکر.
حمل: بەرخ؛ کاڤر.
حملاق: ژناڤدایا چەرمێ پشتا چاڤی.
الحملان: ١- بارگیر. ٢- کریا باری.
الحملان: گیسک و بەرخ.
حملة: هەو.
حملوج: کویرە.
حمول: ١- هەدارکێش؛ سەبرکێش. ٢- لێبۆرینکار. ٣- هەیوانێ بارکێش.
الحمولة: بار.
حمم: کەلاند.
حمم: کۆما (حمة)یە کو دبیتـە ئـەو کەرەسـتەیێ حەلیای یێ ژ دەڤێ ڤۆلکانا دەردکەڤیت.
الحمو: خەزویر.
حموضة: ١- ترشاتی. ٢- بەرسۆژ.
حمى: پارازت.
الحمى(بالكسر): پاوان.
الحمى(بالضم): تا.
الحمول: لێبۆرینکارێ ملپەحن.
الحميـا: ١- گـەرمیا تشـتی. ٢- سەرخۆشـی. ٣- مەی. ٤- دژواریا کەربێ.
الحميــت: ١- مەشـــکا رویـــنی. ٢- دژوار. ٣- خورست و دورست.
الحمية: پارێزا زادی.
الحمية: عارا عەشیرینیێ.
الحميـد: ١- یـێ سوپاسـا وی دهێتـە کـرن. ٢- یـــێ پەســـنێت وی دهێنـــە کـــرن. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە.
حميـر: نـاڤێ ئێلـەکا یەمـەنی یـە ژ نڤشـێ (قحطـاني)ـا دەولـەتەک ل یەمەنێ ب نـاڤێ (الدولـــة الحميريـــة) دامەزرانـــدبوو، ل سەدسالیا شەشێ زایینی پوبچبوو.
الحميـراء السـوداء: سـەرقەلوینک؛ بـەفریک؛ بەلگ.
حميراء: چیلەسۆر.
الحميراء: بالندەیسێ سەرقەلوینکێ بەرچێلسۆرک.
حميز: ١- دژوار. ٢- ژیر. ٣- قەسەخۆش.
الحمـيم: ١- هـەڤالێ دوسـتینی گـەرم و ژدل. ٢- ئاڤـا کـەل و گـوری. ٣- بارانـا ل دەمـێ گەرما دژوار دبارت.

حمس(بفتح الميم): تنگژاند.
حمس(بكسر الميم): خۆنگەرمبوو.
الحميس: ١- دلێر؛ مێرخاس. ٢- تەنیر.
الحميسة: قەلی(خوارن).
حمش: ١- تنگژاند و ئاراند. کۆمکر.
الحميش: بەزێ حەلاندی.
حمص: ١- موەرەمـا وی داهـات. ٢- وەرەما وی پوفبوو.
الحمص: نۆک.
حمض: ترشبوو.
حمل: هلگرت.
الحمل(بالكسر): ١- بار. ٢- مەعاف.
الحمـل(بفتحتين): ١- بـەرخ. ٢- عـەورێ ب ئـاڤ. ٣- کومـەکا سـتێرا یـە ل بهـاران دەردکەڤیت دبێژنێ: (برج الحمل).
الحملة: ١- هەو. ٢- هێرش.
حملق: چاڤێت خۆ ڤەکرن و باش تێفوکری.
حمـلاق العـين: ژناڤـدایا چـاڤی ئـانکو بـن چەرمێ پشتا چاڤی.
الحمو: خەزویر.
الحميقاء: ئێشەکە وەکی خوریکا یە.
الحميم: ١- خوە. ٢- خۆشویشتن. ٣- کەسوکارێ گرنگ. ٤- هەڤال. ٤- ئاڤا شاریای. ٥- پەل. ٦- ئاڤا تـەزی. ٧- گـەرمیا سـەقای. ٨- بارانا ل دەمێ گەرمێ.
الحميمة: ١- ئاڤا کەل. ٢- شیرێ کەلاندی.
الحميمق: باشۆکێ رۆق درێژ.
الحميـل: ١- بچـویکێ د زکـێ دایکـێ دا. ٢- کەفیل.
الحوامل: رهێت دەست و پیا.
حـن: ١- دەنگکـر. ٢- ئاخینکـەک راهـێلا. ٣- خەرببیا لێدا. ٤- دلۆڤانی بر.
الحن: جوینەکێ ئەجنا یە.
حنا: بادا.
حنى: بادا.

الحنـاء: ١- خـەنا. ٢- گیایەکـە کولیلکێـت ئویشی ئویشـی ددەت، بەلگێت وی هشـک دکـەن و دهێـرن ژ بـۆ خـەناکرنێ، جهـێ وی وەلاتێ هندسـتانێ یـە دیسـا ل وەلات گـەرم ژێ دهێتە چاندن.
الحنادس: هەرسێ شەڤێت تاری یێت دویماهیا هەیڤێ نە.
الحناط: هەر تشتێ دکەنە زکێ مری و تێددەن دا خراب نەبیت.
حنا: خوارکر.
حنـان: ١- دلۆڤـانی. ٢- رزق. ٣- دلنـازکی. ٤- زێدەهی.
الحنان(بتشديد النون): ١- یێ خەرببیا بکەت. ٢- پـڕ دلۆڤـان. ٣- ژ ناڤـێت خـودێ یـە. ٤- زێدەهیدەر. ٥- دلنازکیکار. ٦- رزقدەر.
الحنانة: یا گەلەک دنالیت ژ ئەڤینێ.
حنب: خوار و قۆف بوو.
حنبر: دژواربوو.
الحنبر: یێ کورت.
حنبل: کوندلک؛ بەژنکورت.
الحنبلي: ئێکە ژ هەر چار مەسەبێت سونی، ژ لایێ ئیمام (أبو عبدالله أحمد بن محمد بن حنبل) ڤە یێ کو ل سالا (٢٤١)ێ کۆچی وەغەرکری ڤە هاتیە دامەزراندن.
حنتم: ١- جەرکێ کەسـک. ٢- جەرکێ سۆر. ٣- کاکـا خاڤـەی. ٤- کـورک. ٥- مرۆڤـێ کورتێ عوبر مەزن.
الحنبالـة: ١- مرۆڤـێ پرپێـژ. ٢- مرۆڤی ب گۆشت.
حنتمة: جەرێ کەسک.
حنث: بەرێ خۆ دا باطلی.
الحنـث: ١- گونەهـ. ٢- دەمـێ لێگرتنـێ. ٣- دەمێ ب عاقلکەتنێ.
حنج: ١- خوارکر. ٢- بادا.
حنجر: چوو خوار.
حنجرة: گەوری.

الحنجور: ١- گەوری. ٢- شیشە. ٣- زەمبیلکا بچویک.
حندر: ڕەشکا چاڤی.
حندس: تاریبوو.
الحنــدس: ١- تاریــاتی. ٢- شــەڤا گەلــەک تاری.
حنـدقوق: ١- خەنـدەکۆک. ٢- مرۆڤـێ درێـژ و ڤــەرێلهای. ٣- گیایەکــە بــەلگێت وی د سیگوشەنە ل مێرگ و بیستانا شین دبت.
حندور: ڕەشکا چاڤی.
حنذ: بژارت؛ براژت.
الحنذة: گەرما دژوار.
الحنذيذ: یێ گەلەک خوهـ ددەت.
حنر: ئاڤاکر.
الحنيــرة: ١- کگــانێ ئاڤــاهی. ٢- کڤــان. ٣- هەر تشتێ خوار. ٤- کویرنجێ پەمبی.
حنس: خۆ دا نیڤەکا مەیدانا شەرێ و بەرنەدا.
الحنس: خۆپارێزێ تەقوادار.
حــنش: ١- ژ جهـــەکی بــرە جهـــەکێ دی. ٢- کرەدەر. ٣- نێچیرکر.
الحـنش: ١- جـۆرەکێ مــارا یــە. ٢- هــەر جانەوەرێ سەرێ وی وەکی یێ مارا.
حنط: ١- دەمێ دورینا وی هات. ٢- پێگەهەشت. ٣- سۆربوو. ٤- مۆمیاکر.
الحنطاء: ١- مرۆڤێ کورت. ٢- مرۆڤێ زکمەزن.
حنطة: گەنم.
حنطي: ١- گەنمخۆر. ٢- ڕەگ گەنم.
الحنظاب: کورتێ نەڕحەت.
الحنظباء: ١- کولیێ نێر. ٢- کێزا نێر.
الحنظل: پەتریشۆک؛ شمتیتالک.
حنظلة: کتا بەتریشۆکی.
الحنظوب: ژنا زەبەللەحا بێخێر.
حنف: بەرێ خۆ دا ڕاستییێ.
الحنفي: ئێکە ژ هەر چار مەسەبێت سونی، ژ لایێ ئیمام (النعمان بن المنذر)ڤە یێ کو ل ســالا (١٥٠) کــۆچی وەغــەرکری هاتیــە دامەزراندن.

الحنفيش(حنفش): جۆرەکێ مارا یە یێ مەزن و ب سەهم و ب مەترسیدارە.
حنک: ئەرزنک.
الحنکة: سەربۆر.
الحنکلة: ژنکا کرێت.
حنو: ڕەخ.
حنوط(حناط): ئەو گیایە یێ دکەنە زکێ مریا و تێ ددەن دا خراب نەبن.
الحنوط(بضـمتين): ١- گەهەشــتنا فێقــی. ٢- گەهەشتنا گیای بۆ دورینێ.
حنيذ: بژارتی؛ براژتی.
الحنيذ: ئاڤا کەرم.
حنيرة: کڤانێ ئاڤاهی.
حنف: بەرێ خۆ وەرگێڕاییێ.
الحنيـة: ١- کڤـان. ٢- نیـڤ کڤـان. ٣- نیـڤ قوبە.
الحنيـــف: ١- ئــەوێ بــەرێ وی ل ڕاســتییێ. ٢- ئـەوێ ل سـەر دینـێ ئیبـراهیم پێغەمبـەری سـلاڤ لـێ بـن. ٣- ئێکانەکـەرێ خـودی د عبادەتی دا.
الحنفاء: ١- کڤان. ٢- گویزان. ٣- کویسەلە. ٤- حەربا ء.
حنفية: زەمبەلە؛ حەنەفیا ئاڤێ.
الحنيفية: دینـێ ئێکانـەکرنا خودێ د عبادەتی دا کو دینێ ئیبراهیمی یە سلاڤ لێ بن.
الحنين: ١- خـەریبی. ٢- نـالین. ٣- قێڕیا ژ عشقێ یان خەمێ.
حنق: کەربێت وی ڤەبوون.
الحنق: کەربگرتنا دژوار.
حنک: تیگەهەشت.
الحنک: ١- پەحنکا دەڤی. ٢- ئەرزنک.
حنکة: ١- زەلامێ تیگەهـەشتی یـێ زەمـانی سەربۆرکری. ٢- گرێ بەر پویتی.
حنکليس: مارماسی.
الحنو: ١- ڕەخ. ٢- ناڤێ هـەردو قەربووسێت زینی یە یێ ل سینگی یێ ل پشتێ.

حواء(بالفتح): مێیا (أحوى)ـا یە یانکو: ١- گیا. ٢- ڕەشێ ب کەسکی ڤە. ٣- سۆرێ ب ڕەشی ڤە. ٤- دەنگ. ٥- ناڤێ ژنا بابێ ئادەمە سلاڤ لێ بن دایکا قابیلی و هابیلی. ٦- مارگیر. ٧- وێنەیەکێ ستێرایە ل باکۆرێ عەسمانی ژ زەلامێ مارەک ب هەردو دەستا گرتی پێکدهێت.
حواء(بالکسر): کۆما مالێت ب ڕەخ ئێک ڤە.
حواة: دەنگ.
الحواذ: ١- دویری. ٢- ژێکڤەبوون.
الحوار(بالضم): تێژکێ حێشترێ بەری ژێ جودا ببت.
الحوار(بالکسر): دانوستاندن؛ هەڤپەیڤین.
الحواري(بالفتح): ١- پشتەڤانێ پێغەمبەری. ٢- شیرەتکەر. ٣- پشتەڤان.
الحواري(بالضم): ١- ئارێ سپی. ٢- ئاخسپیک.
الحوارية: ژنکا باژێری یا سیس.
الحواريون: هەڤالێت عیسا پێغەمبەری نە سلاڤ لێ بن بیێت ژ بۆ بەلاڤکرنا دینێ وی هاتینە ڕاسپاردن.
الحواسة: پوبرە؛ دەستکەڤت.
الحواشة: مرۆڤاینی.
الحواق: گلێش.
الحواقة: گلێش.
الحوالة: سەکێ ڤەگوهازتنا دراڤێ، ئەو ژی ژەند جۆرن: ١- (الحوالة المسطرة): ئەوە یا دو خیچ لێ تنێ بۆ پەنقێ یە. ٢- (الحوالة المعتمدة): ئەوە یا ئیمزا خودانی ل سەر نە کو تنێ ژ بۆ تەجمیدا دراڤی یە. ٣- (الحوالة لمسمی): ئەوە یا نەهێتە سەرفکرن هەتا دەینێ خودانی بهێتە دان. ٤- (الحوالة الموقعة علی بیاض): ئەوە یا ناڤێ وی کەسێ پاری وەربگریت ل سەر نە. ٥- (الحوالة لأمر حاملها): ئەوە یا بێ معاملە بهێتە ڕێڤەبرن.
حوالي: نێزیکی.
حوالي: ل دۆر؛ دورماندۆر.

حواني: پراسیێت درێژ کو دبنە دو ل هەر ڕەخەکی.
حوایا: هناڤ.
الحوب(بالضم): ١- گونەه. ٢- خەم.
الحوب(بالفتح): ١- خەم. ٢- خەریبی.
الحوباء: نەفس.
الحوبة(بالفتح): ١- ئەیوانک. ٢- خویشک. ٣- کچ.
الحوبة(بالضم): ١- گونەه. ٢- زەلامێ لاواز.
الحیبة: ١- لاوازی و خودان عەیالی. ٢- نیزیکیا مرۆڤانییێ ژ لایێ دایێ ڤە.
الحوت الجنوب: نەهنگێ باکۆری؛ کۆمەکا ستێرایە ژ (١١) ستێرا پێک دهێت.
الحوت: نەهنگ؛ گاماسی.
الحوثاء: ١- ژنکا قەلەو. ٢- مێلاک.
الحوج: سلامەتی.
الحوجاء: پێویستی.
الحوجن: ئاخا سۆر.
الحوذي: یێ دەوارا دهاژۆت.
الحور: کێمی.
حور العین: چاڤبەلەک.
الحوراء: ژنکا چاڤبەلەکا سپیلکا چاڤێت وێ گەلەک سپی و ڕەشکا وان گەلەک ڕەش.
الحوز: شەڤا ئێکێ یا ئاڤدانا حێشترا.
الحوزة: ١- دەڤەر. ٢- ناڤسنوور.
الحوزي: ١- گاڤانێ حێشترا. ٢- یێ ژ خەلکی ڤەدەر. ٣- یێ ڕەش.
حوك(قمباص): ئامیرەکێ وەکی قبلەنامێ یە ژ بۆ زانینا سەمتێ دهێتە بکارئینان.
حوج: خوارکر.
الحوذلة: شیشە.
حوذي: ئەوێ دەوارا دهاژۆت.
حور(بتشدید الواو): سپیکر.
الحور(بفتحتین): ١- کەڤلێت تەنک و سپی. ٢- چێلا سپی.

الحور: سپیندار.
الحور والحية: کۆمەکا ستێرایە ژ (٢٤) ستێرا پێک دهێت، وێنەیێ زەلامەکێ مار ب دەست پێک دئینت.
حوراء: چاڤبەلەکا چاڤێت وێ گەلەک دسپی و ڕەش.
الحوش: حەوش.
الحوشي: ١- یێ تێکهەلیا خەلکی نەکەت. ٢- یێ غەریب. ٣- یێ تاری.
حوصلة: بەرچێلکا بالندەی.
الحوض: برکا ئاڤێ.
حوض الأذن: گوھ هندی ژدەرڤە.
حوضية الحدائق: پێچوپێچک.
الحوضية: کورتیخ؛ ئەو کۆما هەستیایە یاکو هەردو پێت ئاژەلی پێڤە.
حوط: ١- پارازت و ب ستۆخۆڤەگرت. ٢- دیوارکر.
الحوط: کەمەربەندا دژی حەسەدێ یا ب مۆرکە.
الحوطة: خۆپارێزی.
الحوق(بالضم): چارچووڤە.
الحوق(بالفتح): کوماهیا بۆش.
حوقل: ١- ب ڕێڤەچوو و وەستیا. ٢- لەغەر و پیربوو. ٣- دەستێت خۆ دانە کێلەکێت خۆ دەمێ ب ڕێڤەدچوو. ٤- گۆتی: (لاحول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم).
الحوقلة: ١- گۆتنا (لا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم). ٢- شیشێ گەوری درێژ.
حول: ١- ڤەگوهازت. ٢- قولپاند. ٣- خۆ ڤەگوهازت.
الحول: سال.
الحول(بالكسر ثم الفتح): ١- نەمان. ٢- ڤەگوهازتن.
حولاء: مالبچویک.
الحولان: گوهۆڕین.
الحولقة: گۆتنا پەیڤا: (لاحول ولاقوة إلا بالله العلي العظيم).
الحولي: ئاژەلێ ئیکسالی.
حوم: بەردەوامبوو.
الحوم(بالضم): مەی.
الحومة: دژوارترین جهێ شەر لێ دهێتە کرن ژ مەیدانا شەڕی.
حومل: ئاڤ هلگرت.
الحومل: ١- عەورێ ڕشێ تژی ئاڤا بارانێ. ٢- هلمشتا زەلال.
حون: ١- مر. ٢- ڕەزیلبوو.
حوي: خڕڤەدکەت، ڤەدگریت.
الحوي: ١- خودانێ ب دورستی. ٢- برکا بچویک.
الحويساء: مرۆڤاینی.
حي: تاخ.
حي: وەرە و زوببە.
الحي: ١- یێ زیندی. ٢- ژناڤێت خودێ یە.
حيا: ١- نێزیکبوو. ٢- بخێرهاتن کر.
حياء: شەرم.
حياة: ژیان.
الحياد: ١- بێ لایەنی؛ بێ تاگیری. ٢- خۆدانەپاش ژ تشتی.
الحياد الإيجابي: ڕێبازەکا سیاسی یە ل سەر وێ باوەرێ دچیت کو تاگیری یا هیچ لایەکی ژ لایێت لێکەڤتی نەهێتە کرن.
حيازة: ١- هەبوون. ١- ملکیەت.
حياصة: ١- دوربنا کێلی فرەهـ. ٢- تەنگا دەواری.
الحياض: خوینا ژنکا ب ژڤان.
حيال: بەرانبەر.
الحية: ١- مار. ٢- مێیا (الحي) ئانکو یێ زیندی.
حيث: ١- ل جهێ. ٢- ل دەمێ.
حيثلوط: کۆلەیێ پیس.
حيثما: ل کیرێ.
الحيثيات: د بڕیارا و حوکما دا دبیتە: ئەگەرێت بڕیارا یان حوکما فەر دکەن.

حيد: ڤەدا ڕەخەکی.
الحيــد: ١- گرێکــا تشــتی. ٢- نموونــە. ٣- هەڤکویف.
الحيدة: گرێیا شاخێ کویڤی.
الحيدي: ڕێڤەچوونا یارەمەزی.
حيدر: شێر.
حيدرة: ١- شێر. ٢- مرن.
الحير: خودانێ مال و مرۆڤێت زەحف.
حيرة: حێبەتگرتن.
الحيز: ئەو جهە یێ لەشەک تێدا.
حيزبون: پیرەژن.
الحيزوم: ١- نیڤا سینگ. ٢- عەردێ بلند.
الحـيس: ١- خوارنەکە ژ خـورمێ و ڕوینـی و ئاری دهـێتە چێــکرن. ٢- شۆلا پەلۆسە.
حيش: گیایێ تەڕ.
الحيشان: مرۆڤێ بزدیای.
حيص بيص: ١- تەڤلهەڤی. ٢- تەنگاڤی.
الحـيض: ١- ڕژیـان. ٢- خوینـدیتن ژ لایـێ ژنکێ ڤە.
الحيضة(المحيضة): پاتێ خوینا ژڤانی.
الحيطة: خۆپارێزی.
حيعل: گۆتی: (حي على الصلاة حي على الفلاح).
الحيف: ستەمکرن؛ زۆریکرن.
الحيفاء: عەدرێ باران لێ نەهاتی.
الحيفة: ١- تیڤاریزەکا پەرۆکی یە ل دەهمـەنێت کراسی. ٢- ڕەخێ تشتی. ٣- نێچیر.
الحيفس: ١- مرۆڤێ زەبەلەحێ چو پێچێنەبت. ٢- مرۆڤـێ سـل ببیـت و ئـاش ببیـت بێـی ئەگەر.
الحيـق: بـەلا و مقـەدەرێت ب سـەرێ مرۆڤـی دهێن.
حيقطان: نێرەکەو.
الحيقل: مرۆڤێ بێخێر.
الحيل: هێز.
حيلان: ١- جوهنییێ قوتانا دانی. ٢- جەنجەر.
الحيلـــة: ١- کـەرێ پـەزی. ٢- خاپانــدن. ٣- شیانا کرنێ. ٤- ژیری و پێچێبوون.
الحـيمن: تـۆڤێ نێری(یـێ نێـر)؛ شـانەیەکا ناڤۆکی یا هویر و بجانە، وەکی تێژکا بـەقێ یە یا ژنـوی ژ هێلێ دەردکـەڤیت کوریکـەکا پێڤـە، د گونێـت نێـرێ دا چێـدبیت، و ل دەمـێ کرنـا کـارێ سەکسـی دگـەل شـەوکەتا وی د چیتـە د ڕەحما یا مـێ دا و تێدا ب وێ کوریێ مەلـەڤانیا دکەت هـەتا دگەهیتـە هێکـێ و دچیتــە تێــدا و ئــاڤس دکــەت، پشــتی دەمــەکی ســەرێ وی دبیتــە ســەرێ جانەوەرێ چێبـووی و کـوری ژێ دبیتـە پـێ، ب ڤـی ڕەنگـی چیکریـەکێ نـوی چێـدبیت دبێژنێ: (جنین) کو پشتی چەنـد هـەیڤا دێ هیتە سەر دنیـایێ یـێ تـەکۆز و بەرهـەڤ بـۆ ژیانێ.
حين(بكسر الحاء): دەم.
الحين(بفتح الحاء): مرن؛ نەمان.
حينئذ: وی دەمی.
حينما: هینگێ؛ ل وی دومی.
حيهــل: ١- هــات و لــەزکر. ٢- گــازیکرێ. ٣- گۆتی: (حي على الصلاة).
حيوان: جانەوەر.
الحيوان المنوي: ل (الحيمن) بزڤرە.
الحيوة: ژیان.
حيوص: شەمبۆز.
الحيوي: ١- یێ گرنگ. ٢- یێ ژیانگیر.
الحيويـة: ژیـانگیری و گرنگـی، سـالۆخەتێ (الحيوي) یە.
حيي: شەرمین.

پیتا (خ)

خ: پیتا حەفتێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٦٠٠).

خۆون: گەلەکێ خائین.

خائب: بێهویڤی.

خائص: کێمبوویی.

خائف: ترسیای.

خائل: چاڤدێر و چاککەر.

خائن: خائین.

خاب: ١- بێهویگیبوو. ٢- فەقیربوو.

خات: ١- ل سۆزا خۆ لێڤەبوو. ٢- خۆ بەردا سەر نێچیرا خۆ. ٣- دەنگ ژ پەڕێت وی هات. ٤- کێمکر.

خابر: ١- پەیوەندیکر. ٢- ژ بۆ چاندنا عەردی ل سەر پشکەکێ ڕێکەڤت.

الخابر: ١- یێ هشیار. ٢- یێ دەنگوباسی دزانت.

الخابز: یێ نان پەحتی.

الخابس: شێرێ دڕندە.

خابل: ١- تێکدەر کو ناڤەکێ شەیتانی یە. ٢- خرابکەر. ٣- ئەجن.

الخابلان: شەڤ و ڕۆژن ژ بەر کو ژییێ مرۆڤی دبۆرینن و تێ دبەن.

خابیة(خابئة): جەڕێ مەزن؛ تغار.

الخاتام: ١- کوستیرک. ٢- مۆر.

خاتل: فێلبازیکەر.

خاتم: ١- گوستیرک. ٢- دویماهی. ٣- چالکا پاتکێ. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە برینا هەمی مەقاما و گەهەشتنا دویماهیا تەکووزبیێ.

الخاتمة: دویماهی.

خاتن: خزمانیکر.

خاثر: ١- هێڤێن. ٢- تیر. ٣- مەهی.

خادج: بەرهاڤێتی.

خادر: ١- سست. ٢- ڕێنجی.

خادع: هەولا خاپاندێ کر.

الخادع: یێ کێم.

الخادعة: ١- خانییێ د خانی دا. ٢- دەرگەهێ بچویکێ د دەرگەهێ مەزن دا.

خادم: خولام.
الخادمية: خولامەتی؛ خزمەتکاری.
خادن: هەڤالینی کر.
خاذل: ئەوێ دەستا دادهێلت و بۆ هەڤالێ خۆ چو نەکەت.
الخادر: ١- سست. ٢- تەمبەل.
خار: ١- عوّری. ٢- سست و لاوازبوو. ٣- بوو خودان خێر. ٤- هلبژارت.
خارج: دەرڤە.
الخارطة: نەخشە.
خارق: ١- نەلقامێ؛ ژ قامێ دەرکەڤتی. ٢- موعجزە.
الخارم: مرۆڤێ پویچ و بێ سنج.
الخازق: سەرێ رومێ.
خازن: خەزنەدار.
الخازوق: دارەکێ درێژێ سەرتیژە ل قوونا گونەهباری ددەن و د پاتکا وی دەردئێخن.
خاس: ١- لێ خوار. ٢- لێڤەبوو. ٣- غەدرکر.
الخاسر: خوسارەت.
خاسع: رەزیل.
خاسف: ١- قۆل(چاڤ). ٢- لاواز. ٣- برسی.
الخاسئ: یێ هاتیە دەرئێخستن و رەزیلکرن.
خاش: ١- لێدا. ٢- چوو ناڤ خەلکی. ٣- بر.
الخاشرة: مرۆڤێ بێخیر.
خاشع: ١- شکەستی، ستۆچەماندی. ٢- هەرفتی.
خاشف: برەک.
خاشن: زڤریکر.
خاشي: ترسیای.
خاص: کێمبوو.
خاص: تایبەت.
الخاصة: کەسێت تایبەتی ئانکو ئەو کسێت نێزیکی مرۆڤی.
خاصة: ب تایبەتی.

خاصر: ١- ناڤتەنگا وی گرت. ٢- دەستێ وی گرت. ٣- ل رەخ وی چوو.
الخاصرة: تەنشت؛ جهێ د سەر نهکێ دا.
خاصم: هەڤرکیکر.
خاض: ١- شەقاندێ. ٢- شلقاند. ٣- داناڤ. ٤- خۆ هاڤێتە ناڤ. ٤- تێرا ئینا و بر.
خاضب: کەردیکلێ بهارخواری.
خاضر: هێشتا یێ شین(کەرک) فرۆت.
خاضع: ملکەچ؛ خۆچەماندی.
خاط: ١- دوری. ٢- زەلیا و چوو. ٣- ئێک جار د سەرا چوو.
خاطئ: ١- شاش؛ خەلەت. ٢- گونەهکار.
خاطب: خازگینی.
خاطب: دگەل ئاخڤت.
خاطر: ١- تێوەراند، ئێخستە د مەترسیێ دا. ٢- شەرتانێ کر.
الخاطر: ١- دل. ٢- ئەو هزرێت دهینە دلی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە لڤاندنا بەردەواما نهینیێ یە ژ بەر کو چو خەتەرە دخۆجهـ نابن بەلکو ئێک دهێتە شوینا یا دی.
الخاطرة: ١- ئاشۆپ. ٢- هزر.
الخاطف: ١- رارەڤینکار. ٢- تیرا ب عەردی دکەڤیت و دپەشیتە ئارمانجێ.
خاطف الذباب الأبقع: چەقچەقۆکا بەلەک.
خاطف الذباب المطوق: بەلاکیتک؛ گومگومی؛ چەقچەقۆکێ بەلەکێ بنپاتک سپی.
خاطف الذباب المنقط: چەقچەقۆک؛ کەزانۆک؛ چغچغک.
الخاطل: ١- نەحەقی. ٢- ئاخڤتنا پویچ و پەلاچە.
الخاطم: رێڤەبەر و سەرکێش.
الخاطوف: چنگالەکە ب تۆرا تێچیرێ ڤەدکەن.
خاظي: یێ ب گۆشت و قەلەو.

خاف: ترسیا.
الخاف: یێ گەلەک دترسیت.
الخافة: کورتەکەکێ ژ کەڤلی چێکری یە مێشڤان ل خۆ دکەت.
الخافت: ١- لاواز ٢- کێم. ٣- عەورێ بێ ئاف.
الخافض: ١- ئەوێ تشتی دئینیتە خوار. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە ژ بەر کو ئەوە زۆردارا دئینیتە خوار و دشکێنت وبێ بها دکەت.
خافق: ١- خۆ دقوتیت. ٢- دبرسقت.
الخافق: ئالا.
خافقان: ڕۆژهەلات و ڕۆژئاڤا.
الخافي: یێ ڤەشارتی؛ یێ نەپەنی.
خاقان: ١- شاە. ٢- ناسناڤێ شاهێت چینێ و ترکستانێ بوو، ڕامانا شاهێ شاهان ددەت.
خافقة: ئالا.
الخافية: ١- عەردێ ب ئەجن. ٢- تشتێ ڤەشارتی.
خال(ظن): هزرکر.
خال: ١- چیایێ مەزن. ٢- کراسێ نەرم. ٣- زەلامێ بێ ژن. ٤- هەفسارێ هەسپی. ٤- نیشانا ل ڕوی. ٥- ئالایێ لەشکەری. ٦- خال(برایێ دایکێ). ٧- خودانێ تشتی. ٧- لیوایەکا لەشکەری. ٨- عەورێ هەمی ببیتە بارن و چو ژێ نەمینت. ٩- برویسی. ١٠- مرۆڤێ ب لێبۆرین.
خالب: فێلباز.
خالة: خالەت.
خالج: ١- گومان پەیداکر. ٢- تێکهەلی وی بوو.
خالجة: گومان؛ شک.
خالد: نەمر؛ هەر و هەر زیندی.
خالص: خورست، بێ زەغەل.
خالط: تێهەلبوو.
خالع: ژنا مێرێ خۆ بەردایی.
خالف: پێ نەکر، بەروڤاژی وی کر.
الخالفة: مللەتێ ل دویڤ مللەتی چوویی هاتی.
الخالق: ١- ئافراندەر، چێکەر. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
خالق: ب تۆرە تێکهەلیا وی کر.
خالع: قومارچی.
خالي: ڤالا.
الخالي: ١- زگۆردیاتی. ٢- یێ بۆری.
الخالية: ١- یا بۆری. ٢- یا زگۆرد.
خام: ١- پاشداچوو و ترسیا. ٢- ل جهـ ما.
الخام: ١- ئەو کەرەستەیە یێ کو هێژ دەستکاری تێدا نەهاتیە کرن وەکی گازا ڕەش و ئەلماسی. ٢- جۆرەکێ پەڕۆکێ پەمبوی یە.
خامة: تاکێ تەڕێ گیای.
خامد: نەلڤ.
خامر: تێهەلبوو.
خامعة: حەفتیار.
خامل: ١- ساقطێ بێ عەقل. ٢- ژبیرکریێ بێ ناڤودەنگ.
الخامن: یێ تەخمین کری.
خان: ١- سالار. ٢- ناسناڤێ شاهێت ترکا بوو. ٣- دوکان.
خان: خیانەتکر.
خانع: ١- ملکەچبوویی. ٢- خۆ چەماندی.
خانق الذئب: جۆرەکێ گیایە.
خانق الكرسنة: جۆرە گیایەکە.
خانق الكلب: جۆرە گیایەکە.
خانق النمر: جۆرە گیایەکە.
الخانق: بێهنبڕ.
الخانقاه: تەکیا.

خاوذ: ١- خۆ داپاش. ٢- قەستکرێ.
خاوص: دبنڤەبنڤە سەحکرێ.
خاوي: کەڤتی؛ هەرفی.
خـب: ١- درێـژ و بلنـدبوو. ٢- قـەلسـیکر. ٣- چوونـا د جهـێ دا کـر. ٤- خرابکـر. ٥- فێلبازیکر.
الخب(بالکسر): پیل و با لێ ئایان.
الخب(بالفتح): ١- رێکا خیزی. ٢- عەردێ راست و نـەرمێ د ناڤبـەرا دو عـەردێت ب کەند و کوور. ٣- فێلباز.
الخب(بالضـم): ١- عـەردێ چـال وکـویر. ٢- ناڤکا دارێ.
الخبء: ١- تشتێ ڤەشارتی. ٢- گیا. ٣- باران.
خبأ: ڤەشارت.
خبا: ڤەمری.
الخبـاء: ١- مـالا ژ هری و مـوی. ٢- کـوین. ٣- تیڤلکێ جەهی یـان یـێ گـەنمی یـێ د گولێ دا. ٤- گولبەرگ.
الخباب(بـالفتح): ١- ئـاگری هلناکـەت. ٢- حیلەکەر.
الخباب(بالکسـر): شـلقێن و پێلهاڤێتنـا دەریایێ.
الخبأة(بالضم): کچ.
الخباج: تـڕ.
الخبار: عەردێ سست.
الخبارة: میکرۆب.
خباز(خبازی؛ خبازة): تۆلک.
الخباز: نانپێژ.
الخباساء: دەستکەڤت.
الخباش: دەستکەڤت.
الخباشات: ١- تشـتێ خـوارنێ. ٢- کۆمـا مرۆڤا یا ژ گەلەک ئێلا.
الخباط(بالضم): ئێشەکا وەکی دیناتییێ یە.
الخباط(بالکسر): پەحناتیا دێمێ مرۆڤی.
الخباط(بالفتح): تۆز.
الخبال: ١- خرابکاری. ٢- وەستیان. ٣- کێماسی. ٤- مرن. ٥- ژەهرا کوژەک.
الخبـب: جـۆرەکێ غـارێ یـە کـو دبیتـە چارگاڤانێ.
خبـت: ١- نـاڤێ وی نـەما. ٢- بـەرزەبوو. ٣- نەرمبوو. ٤- شکەست.
الخبة(بالضـم): ١- زۆلا گوشـتی. ٢- گـەڕا ئاڤێ.
خبب: ب چارگاڤ چوو.
الخبـب: ١- کێـشەکا شعرێ یـە. ٢- جلک. ٣- بەزا ب چارگاڤ.
خبث: ١- پیسبوو. ٢- دلڕەشبوو. ٣- نەهاتـەخوارن؛ بکێر خوارنێ نەهات. ٤- خرابوو.
الخبث: ١- تشتێ بێخێر. ٢- زەغـەلا د نـاڤ کانی دا.
خبج: ١- ترەک کر. ٢- دانایێ.
الخبج: تـڕ.
خبخب: ڕیت.
الخبخب: پیساتیا مرۆڤی.
خبر: ب سەربۆڕ زانی.
الخبر(بالضم): زانینا تشتی.
الخبر(بالفتح): ١- مێدەکا مەزن. ٢- حێشـرا شیر گەلەک. ٣- تەحا.
الخبر(بالکسـر): ١- مێدەکا مـەزن. ٢- حیشـتر شیر گەلەک.
خبر: دەنگوباس.
خبـر الکـاذب: ئـەو فەرمۆدەیـە یـا مـەرژیت (التواتر) تیدا نە.
خبر الواحد: ئەو فەرمۆدەیە یا کو کەسـەک یـان دو ڤەدگوهێزن بێی کو ببیتە کۆمەک.
الخبر المتواتر: ئەو فەرمۆدەیە یا کو کۆمەک ژ کۆمەکێ ڤەدگوهێزت.
الخبرة(بکسر الخاء): شارەزایی.

الخبرة(بالضم): ١- پێخوارن. ٢- تەشریبا مشە. ٣- کەلوپەلێ خوارنێ.

خبز: نان پەحت.

الخبز: نان.

خبز الطابق: نانێ سێهلێ.

خبز الطابوق: نانرووینک.

خبز الغراب: کڤارکێت سەر پان.

خبز الملة: نانپەلک؛ نانێ داهاڤێنە سەر پەلا یان خولیا کەل.

خبس: ١- هلگرت. ٢- ب دەست خۆ ئێخست. ٣- زۆرداری لێکر.

خبش: خرڤەکر.

خبص: تێکهەلکر.

خبط: ١- دربەکێ ب هێز داوەشاند. ٢- دارەسایێ.

الخبطة(بالفتح): ١- پیچا ئاڤا د کانییێ دا مای. ٢- شیرێ د مەشکێ دا. ٣- تشتێ کێم.

الخبطة(بالكسر): ١- پیچەک ژ تشتی. ٢- پرت.

خبع: ١- ڤەشارت و دیارکر. ٢- ژ گریادا بێهنا وی تەنگ بوو.

خبق: تیکهەلکر.

الخبق: ١- زەلامێ لۆتهاڤێژ. ٢- هەسپێ بەزەک.

خبل: ١- خرابکر. ٢- عەقلێ وی خرابکر. ٣- د سەردابر.

خبل(بكسر الباء): دینبوو.

الخبل: ئەوێ عەقلێ وێ تێکچووی.

الخبل: ل (البومة السمراء) بزڤرە.

خبن: وەپێچا و دوری.

الخبن: ڕاکرنا پیتا دووی یە ژ تەفعلا شعرێ، ئانکو دێ (فاعلن) بیتە (فعلن).

خبنة(بالضم): کۆش.

الخبوس: زۆرداری.

خبيء: ڤەشارتی؛ نەپەنی.

الخبيئة: تشتێ ڤەشارتی.

الخبيبة: زکێ نهالێ.

الخبيث: ١- نەخۆش. ٢- دلڕەش. ٣- تشتێ نەئێتە خوارن. ٤- مرۆڤێ چەپەل و پیس.

الخبير: ١- شارەزا. ٢- وەڕاز. ٣- گیایێ چاندی.

الخبيز: یێ پاتی.

خبيصة: ئاسویدە.

الخبيط: ماست و شیرێت تێکهەل.

خت: جەند جارا ل دویڤ ئێک لێدا(روم).

ختا: ژ خەما دا شکەست.

ختار: غەدرکار.

ختاع: ئەو کەڤلە یێ نێچیرڤان د دەستێ خۆ دئالینت ژ بەر پەنجێت بالندەی دەمێ داددتە سەر.

الختال: فێلبازیکار.

الختام: ١- دویماهی. ٢- تەقن.

الختان: سونەتکرن.

ختت: سستیا د لەشی دا.

ختر: ١- غەدرەکا پیس لێکر. ٢- خرابوو.

ختع: هێرشکر.

الختع: هێرش.

ختل: فێلبازی کر.

الختل: فێربازی.

الختل(بالكسر): لەندا کڤریشکێ.

الختلان: فێلبازیکرن.

ختم: ١- ب دویماهیئینا. ٢- مۆر لێدا.

الختم: ١- مۆر. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە نیشانا خودێ ل سەر دلێت عارفا.

ختن: سونەتکر.

الختن: زاڤا(مێرێ کچێ).

الختنة: خوەسی.

الختور: غەدرکەر.

الختيت: مرۆڤێ کێم وبێ بها.

خث: خرڤەکر و چێکر.
الخث: ١- قرش و قالێ هلمشتێ. ٢- کەڤزا هشک.
الخثارة: ١- ماستێ تیر. ٢- پاشمایکێ تشتی.
الخثة: لەپێ دارکتێت ئاگری پێ هەلدکەن.
خثر: مەهی.
الخثعم: شێر.
الخثعمة: ١- خوینەلۆبوونا لەشی. ٢- کۆمبوونا خەلکێ و سەرژێکرنا ئاژەلی و خرڤەکرنا خوینێ د ئامانەکی و تیهەلکرنا گولاڤێ دا دەستێت خۆ بکەنە تێدا و سویند بخۆن کو ئێک بەرنەدەن.
خثلة: بنزک.
الخثلة: ژنکا زەبەللەح.
خثم: ١- پانبوو. ٢- ستویربوو.
الخثماء: زنکا کەپپیان.
الخثمة: کەپپیانێ.
الخثيم: لەشێ(قوز) ژنێ یێ مەزن.
خج: ١- پالدا. ٢- هاڤێت. ٣- شەقکر.
خجأ: ١- دانایێ. ٢- ڤەزڤرینی و رەزیلبوو. ٣- خواربوو.
الخجف(الخجيف): سڤکاتیا عەقلی و سەرخولۆلاتی.
خجل: شەرمکر.
الخجل: شەرم.
خجلان: شرمکری.
خجوج: هاتن دژوار.
الخجول: شەرمین.
خجي: ١- هاڤێت. ٢- شەرمکر.
الخد: ١- روی. ٢- کارێز. ٣- شوین. ٤- کۆما مرۆڤا.
خدب: ١- دانایێ. ٢- گەزت (پێڤەدا). ٣- درەوکر.
الخدب: برەک.
الخداب: درەوکەر.
الخداة(الخدا): کرمەکە ژ ریخێ دەردکەڤیت.
الخداج: هەر کێماتیەکا دکەڤیتە تشتی.
الخداري: ١- عەورێ رەش. ٢- شەڤا تاری.
الخدارية: بالندەیێ ئەلهو.
الخداع: خاپاندن.
الخدال: رەهێ ستویر.
الخدبة: درێژاهی.
خدج: بەرهاڤێت.
الخدج: بەرهاڤێتن.
خدد: لەغەر و کیمبوو و تیکچوو.
خدر: ١- بێ هش کر. ٢- رینجی کر. ٣- گرانبوو. ٤- دژواربوو.
الخدر(بالكسر والسكون: ١- پەریا ژنک ل پشت درینن. ٢- بیشێ شێری. ٣- هەر تشتێ ژنک خۆ تێدا پەردەپۆش دکەن.
الخدر(بفتحتين): ١- تاریاتیا شەڤێ. ٢- رەنجیبوونا ئەندامێ لەشی.
الخدر(بالفتح والكسر): رێنجیبوونا ئەندامێ لەشی.
خدرنق: تەزتەزک.
خدش: تیڤلاند.
الخدش: تیڤلین.
خدع: خاپاند.
الخدع: خاپاندن.
الخدعة(خديعة): خاپاندن.
خدف: ب لەز ژوو.
الخدف: سوارێت کەشتیێ.
خدلجة: با رەهنێت وێ جوان.
خدم: خزمەتکر.
خدمات: خزمەتکاری.
الخدمة(بالكسر): خزمەت.
الخدمة(بالفتح): دەمەک ژ شەڤێ یان رۆژێ.

الخدمة(بفتحتين): ١- خرخالا لنگى. ٢- رەهن. ٣- خەلەکا مرۆڤا. ٤- کۆماهى.
خدن: هەڤالینیا وى کر.
الخدن: ١- خۆشتقى. ٢- هەڤال. ٣- هەڤالێ پویچییێ.
الخديج: بەرهاڤێتى.
الخديعة: خاپاندن.
الخدين: ئەوێ گەلەک هەڤالینیا خەلکى دکەت.
الخديوي: ١- شاه. ٢- وەزیر. ٣- سالار. ٤- د کەڤن دا ناسناڤێ شاهێ مسرێ بوو(فارسى) یە.
خذ: عەداف ژێهات.
خذأ: بۆ چەمیا و گوهێ خۆ دایێ.
الخذأ: لاوازیا نەفسێ.
خذا: سستبوو.
الخذافة: قوون.
خذاريف: پرتپرت.
خذامة: پرتا تشتى.
خذرف: ١- لەزکر. ٢- تژیکر.
الخذروف: ١- پێسڤک. ٢- یاریا بچویکا یە؛ تەنەکەکێ گرۆڤرە دو کون پێت لێ هەین بەنکەک تێرا دکەن و باددەن دەنگ ژێ دهێت.
خذع: کەرکەرکر بێى کو وان کەرا ژێکڤەکەت.
خذعب: هویرهویرکر.
الخذعة: پارچا عەردى.
خذعل: هویرهویرکر.
خذف: هاڤێت.
الخذفان: جۆرەکێ چوونا حێشترا یە.
الخذف: تێوەرکرنا بەرا.
خذق: ١- پێنجەک لێ دا دا ب رێڤە بچیت. ٢- پیقەک هاڤێت(بالندەى).
الخذق: ریخ.

خذل: ١- هارى نەکر. ٢- پاشڤەما.
الخذلان: نەهاریکرن.
خذم: ب لەز برى.
الخذوف: بەزەکێ بەر ژ بن سما دپەشن(هەسپ).
الخذول: ١- پاشڤەمایى. ٢- یێ هەردەم هارى هەڤالێ خۆ نەکەت.
الخذيعة: زادێ باهراپتر کوشت.
خر(بالتشديد): ١- ژۆردا کەتە خوار. ٢- مشێن ژێ هات. ٣- مر. ٤- خۆ بەردا عەردى. ٥- کەڤت.
الخراء: گوى.
خراب: ١- دزیکەر. ٢- دزیکەرێ حێشترا. ٣- کاڤل.
الخرابة(بالضم): ١- کون. ٢- کونا گرۆڤر. ٣- کونا شویژنێ.
الخراتان: دبێژنێ (الزبرة؛ عرف الأسد؛ الزبرتين) تنێ دو ستێرێت گەشن د ناڤبەرا رۆژهەلات و رۆژئاڤا دا.
الخراج(بالفتح): باج.
الخراج(بالضم): هەرتشتێ ژ لەشى دەردکەڤیت وەکى عەداڤێ.
الخراج(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک زیرەک و حیلەکەر.
خراجة: کولک.
الخرار: ١- یێ د خەودا خرخرێ دکەت. ٢- یێ گەلەک مشێن ژێ دهێت.
الخرارة: ل (خذروف) بزڤرە.
الخراز: ١- یێ شۆلێ مۆرکا دکەت. ٢- پنیدۆز.
الخرازيون: سۆفى نە دویڤچوویێت (أبو سعيد الخرازي) نە.
الخراس: خوارنا ژنکا بچویک بووى.
خراشة: تشتێ دوەربێت وەکى بەلگ و تیڤلێت دارا.

الخراص: درەوکەر.
الخـــراط: ١- ئـــەوێ ئاســـنی دتیڤلینـــت (تۆرنەچی). ٢- درەوکەر.
الخراطـة: کارێ تۆرنەچی.
الخراطـين: کرمەسۆرێ ئاخێ.
خراعة(فزاعة): هەلامەت.
الخراعة(بالفتح): رویساتی.
الخراع(بالضم): دیناتیا حێشترێ.
الخراف: دەمێ چنینێ.
الخرافـة: ١- دەرامـەتی هاتیـة چنین. ٢- تشـتێ نەدورست و بێ بنیات.
خرئ: ڕیت.
خرب: ١- خرابکر. ٢- کونبـوو. ٣- دزی.
الخرب: ڤالا.
الخرب: یێ خراب و وێران.
الخرب: چرکێ نێر(بالندە).
خربة(بالكسر): ١- کاڤل. ٢- کونکری.
الخربة(بالضم): ١- کونا گورۆڤر. ٢- فەسـادا د دینی دا. ٣- چانتکێ شڤانی.
الخربـة(بالفتح): ١- عەیـب. ٢- هلنگفـتن. ٣- چـانتکێ شـڤانی. ٤- فەسـادا د دینـی دا.
خربش: تێکدا.
خربص: ١- ژێکڤەدەرکرن. ٢- بر و چوو.
الخربط: جۆرەکێ گیایە.
خربق: ١- لـەز ژ چـوونێ دا کـر. ٢- قـەتکر. ٣- دڕاند. گەهەشتە ئێک.
خرت: کونکر.
الخــرت: ١- کونــا گــوهی جهــێ گوهارکــا. ٢- کونا دەرزیکێ. ٣- بـەزەک. ٤- پراسیا بچویــک. ٥- کونــا بڤـری یــا دەســتبڤرێ دکەنە تێرا ئانکو جهێ دەستبڤری.
الخرثاء: ژنکا ناڤتەنگ ستویر.
الخرثـي: ١- متـایێ ب کێرنـەهاتی و پـوپچ. ٢- بێخێر.
خرج: ١- دەرکەڤت. ٢- ئەداکر.
الخرج: خەرجک؛ ژ جهالی بجوکترە ل دەواری دکەن.
الخرج: باج.
الخرجة: ئێک دەرکەڤتن.
الخرخار: ئاڤا زەخفا دهەرکیت.
خرخر: خرخڕکر.
الخرخر: ١- دەنگێ ئاڤێ. ٢- دەنگێ بای.
خردل: باشێ وی خوار.
الخردل: کیایێ خەندەلک.
الخردل الأسود: خەندەلکا ڕەش؛ جرجیر.
الخرز(بالفتح والسكون): پنیدۆزی.
الخرز(بفتحتين): مۆرک.
خرزة: ئێک مۆرک.
خرس: لالبوو.
الخرس: لالی.
خرساء: ١- زنکا لال. ٢- عەورێ بێ دەنگ و بروێسی. ٣- کارەسات.
الخرسـانة: درگـێ ئاڤـاکرنێ یـێ ژ چیمـاتۆی و بەرەشیشک و خیزی پێکهاتی.
خرش: ١- خیچەک لێکر. ٢- لەقەک لێدا دا.
الخرش: مێش.
الخرشــاء: ١- کەڤلــێ مــاری. ٢- تیڤلــێ هێکێ. ٣- تۆز.
خرشة: مێش.
خرشاف: عەردێ گژەبەر.
الخرشوف: کەنگرا فڕەنگی کو دبیتـە جۆرەکێ کەنگرا.
خرشـوم: ئـــەو چیـــایە یـێ فڕاکـە و ب نــاڤ نهالەکێ یان عەردەکی ڤە هاتی.
خرشف: باش نەکر.
الخرشاف: عەردێ ب بەرەتیژ.

الخرشفة: ١- لڤین. ٢- تێکهەلبوونا ئاخڤتنێ.
الخرشوم: ١- چیایێ مەزن. ٢- کەڤرێ ب سەر نهالێ یان عەردی ڤە هاتی.
خرص: ١- درەوکر. ٢- چیکر. ٣- برس و سەرما ژێ گرت.
الخرص(بالکسر): ١- زەنبیل. ٢- دەنێ ئاڤێ. ٣- روما سەرێ وێ کورت.
الخرص(بالفتح: ١- خەلەکا زێری. ٢- تایێ دارقەسپێ.
الخرصة: ١- باهر. ٢- زادێ ژنکا نەساخا بچویکی.
خرط: ١- گرۆڤرکر. ٢- ب دەستی تیڤلاند. ٣- رویتکر ژ تا و بەلگا. ٤- درەوکر. ٥- تیڤلاند.
الخرط: ئێشەکە گوهانێت تەرشی دگرت شیر تێدا حشک دبت.
الخرط: ١- گرۆڤرکرن. ٢- تیڤلاندنا داری یا ب دەستی.
الخرطال: گیایێ لێلافک.
الخرطوشة: قالکا فیشەکێ.
خرطوم: ١- دفن. ٢- مەیا زوی مرۆڤی سەرخۆش دکەت. ٣- لمبیس. ٤- مەیا زوی خودانی سەرخۆش دکەت.
الخرطون: کرمەسۆرێ ئاخێ.
الخرطیط: بەلاتینکا پەرِ ب نەخش.
خرع: ١- شەقکر. ٢- شکەست.
خرعوب: شڤکا نەرم.
خرف: بێ هش وبیر بوو.
الخرف: ئێشەکە پیرا دگریت و بێ هش و بیر دکەت.
خرفش: ١- لەوچە ئاخڤت. ٢- تێکهەلکر.
خرق(بالفتح): ١- دراند. ٢- کونکر. ٣- چێکر. ٤- بری. ٥- گاڤدا و پویچکر. ٦- هلبوو(با). ٧- ما و نەچوو.

الخرق(بالفتح): ١- کونکرن. ٢- کێلانا گەلەک کویر. ٣- عەردێ بەرین. ٤- عەردێ هشک. ٥- کون.
الخرق(بالضم): خەوا سپێدی.
خرق(بکسر الراء): بزدیا؛ پچیا.
الخرقاء: ١- ژنا بێعەقل. ٢- بایێ دژوار. ٣- عەردێ بەرین.
الخرقة: ١- کورکێ سۆفیاتیێ. ٢- پاتێ خوینا ژڤانێ ژنکێ. ٣- کنجر.
خرم: ١- دەڤلۆکر. ٢- کونکر. ٣- تمبلکێ دفنا وی شەقکر. ٤- شکاند.
خرم(بتشدید الراء وفتحه): ١- خۆشی. ٢- سڤکی. ٣- کەیف.
الخرم: ١- قەوارتن. ٢- کەڤرێ ژ رەخی چیای دەرکەڤتی.
الخرماء: گوهێ کونکری.
الخرمان(بالضم): درەو.
الخرمة: جهێ کونکرنێ ژ دفنێ.
خرمش: پویچکر.
خرنف: دانا؛ وەشاند.
خرنق: تێژکێ کڤریشکێ.
الخرنوبة(الخروب): کێرات.
الخوارج: ئەون یێت ژ لەشکەرێ (علي بن أبي طالب)ی خودێ ژێرازی بت دەرکەڤتین رۆژا حوکم د ناڤبەرا وی و (معاویة بن أبي سفیان) هاتیەکرن؛ حەفت جوینن هەمی ژی تەکفیرینە.
الخورنق: خوارنگەهـ(فارسی) یە.
الخروبة: کێرات.
الخروج: دەرکەڤتن.
الخرور: ١- دەنگێ کتکا کویڤی. ٢- جهێ ب نهال و ئاڤ.
الخروس: ژنکا ب زکێ ئێکێ ب حال.
الخروط: شەمبۆز.

الخروع: ئەوا خوار و خویل دبت(ژنک).
الخروف: بەرخ.
الخروفة: ١- بەرخا مێ. ٢- دارقەسپا هاتیە چنین.
الخريت: رێنیشادەر زیرەک.
خريدة(خرود): ١- کچا کەسێ دەست نەکریێ. ٢- ژنکا جوان. ٣- لۆلۆکا نەکونکری. ٤- نەرم و نزم.
الخرير: ١- دەنگێ ئاڤێ. ٢- عەردێ ڕاستێ د ناڤبەرا دو بانیا دا.
الخريص: ١- ئاڤا تەزی. ٢- گەڕا بن دارا. ٣- لێڤا ڕوبیاری.
الخريطة: ١- نەخشە. ٢- ڕەندۆل.
الخريع: ١- لاواز. ٢- گیایەکە؛ بەلگیت وی د پەحن و حولی نە، ل هندە جها ئەو ب خۆ شین دبت، ل باغچا بۆ جوانی دهێتە چاندن، دیسا ژ بۆ وێ زەیتا د تۆڤێ وی دا دهێتە چاندن یا کو دبێژنێ: (زیت الخروع).
الخريف: پائیز.
الخرق: ١- هۆری سار. ٢- جۆکا ئاڤێ. ٣- عەردێ شدیای.
خز: لێدا.
الخز: ئارمویش.
خزا: ١- هاژۆت و تێکشکان. ٢- نەهێلا ل دویڤ بایێ نەفسا خۆ بچیت. ٣- مەیتەرکر.
خزاز: ئارمویشفرۆش.
الخزاع: مرن.
الخزاعة: ١- پرتا تشتی. ٢- ناڤێ ئێلەکا عرەبانە ل نێزیکی مەککەهێ ی ئاکنجیبوو، ل سالا (٨) کۆچی بەیعەتا پێغەمبەری کر سلاڤ لێ بن.
الخزاف: ١- یێ ئامانێت درگنی دفرۆشیت. ٢- یێ ئامانێت درگنی چێدکەت.
الخزام: ١- خزێم. ٢- خەلەکا هەفساری. ٣- گیایەکێ بێهنخۆشە ژ بۆ چێکرنا گولاڤێ دهێتە ب کارئینان.
الخزامى: جۆرەگێ گولایە.
الخزامة: ١- خزێم. ٢- خەلەکا پشتا نەعالێ.
الخزان: ١- عومبار. ٢- ئەزمان.
الخزانة(بالكسر): ١- عومبار. ٢- تشتێ عومبارکری.
الخزانة(بالفتح): کارێ خەزنەداری.
خزب: ١- وەرمت. ٢- گوهانێ وێ وەرمت.
خزر: ب دویڤێ چاڤی نێڕی.
الخزر: ١- تەنگاتیا چاڤی. ٢- ناڤێ دەریا قەزوینە. ٣- ناڤێ مللەتەکی یە ل دۆرێت دەریا قەزوین.
الخزراء: یا ب دویڤێ چاڤی دنێرت.
خزرافة: ترسنۆکێ لاواز.
الخزرة: ئەو ویری یە یا بەرێ چاڤا دکەڤیتە ب نک گوهاڤە.
الخزرج: ١- بایێ سار. ٢- ناڤێ ئێلەکا قەحتانیانە ژ یەمەنێ مشەختبوویە و ل باژێرێ (المدينة) یا ئاکنجیبوویە ژ پشتەڤانێت پێغەمبەری سلاڤ لێ بن بوویە.
الخزرح: بایێ باشۆر.
خزز: کڤریشکێ نێر.
خزع: بری.
الخزعة(بالفتح): لەنگیا د پێیەکی دا.
الخزعة(بالكسر): پرتا گوشتی.
خزعبل: سەحبەتا خۆش و نەدەرست.
خزعبلة: قەسا پویچ و پەلاچە.
خزعل: ١- نجمی؛ لەنگی. ٢- وەکی لەنگەرا پێت خۆ داقوتان.

الخزعل: ١- ئەوە یێ دنجمیت. ٢- حەفتیار.
الخزعالة: یاری و تورانە.
خزف: ١- دڕاند. ٢- کونکر.
الخزف: درگن؛ هەڕیا بژارتی.
الخزفي: ئەوێ ئامانێت درگنی چێدکەت.
خزق: ١- هنگاڤت. ٢- پیڤا خۆ هاڤێت (بالندەی).
خزل(بکسر الزاء): پشتا وی شکەست.
خزل(بفتح الزاء): بڕی.
الخزلة(بالضم): ١- شکەستنا پشتێ. ٢- یێ دبیتە ئاستەنک دا نەگەهیە مرادا خۆ.
خزم: ١- ڕێخست. ٢- خزێم کرە دفنێ.
خزن: ١- عومبارکر. ٢- کرە نهێنی. ٣- نەهێلا باخڤت.
الخزن: ١- عومبارکرن. ٢- کیسەگرتن؛ عەداڤگرتن.
خزنة: ١- دۆلاب. ٢- گەنجینە. ٣- کتێبخانە.
الخزي: شەرمزاری؛ فهێتی؛ ڕویڕەشی.
الخزیة: شەرمزاری.
خزیرة: ئاڤکا گوشتی یا ئار تێهلدایی.
خزینة: گەنجینە.
خس: ڕەزیلکر.
الخس: گیایێ خەس.
الخس: البري: تەحلیشکا کەوا.
الخس السام: تەحلشکا کەوا.
خسأ: بێ شیان و وەستیای و رزیل بوو.
الخسا: یێ کت.
خسارة: خوسارەتی.
خساس: چونە و بێبها.
الخساسة: ١- بێبهایی. ٢- مالێ کێم.
خساق: درەوکەر.
الخسالة: بێخێرێ هەر تشتەکی.

الخسان: ستێرێت ئاڤانەبن وەکی تەرمێ نحێ.
الخسة: بێخێری.
الخسئ: تشتێ بێخیر.
خسر: ١- خوسارەتبوو. ٢- بەرزەکر. ٣- کیمکر.
خسران: ١- خوسارەتی. ٢- کێماسی.
خسع: هاتە دەرەوارکرن.
خسیس: ١- ڕەزیل. ٢- بێبها. ٣- چونە.
الخسیسة: ١- ژنکا چونە. ٢- تشتێ چونە.
خریز: گوندۆرێ زەر.
خسرواني: ئارمویشێ تەنک.
خسف: ١- غیبیری. ٢- د عەردی دا چوو. ٣- غەوارەبوو. ٤- ڕۆناهیا وی چوو و تاریبوو. ٥- هەرفی. ٦- د بەری کۆلا(بیر). ٧- جهێ دەرچوونا ئاڤا بیرێ. ٨- کێمبوو. ٩- ڕەزیلکر.
خسفة: گویز.
خسق: باش تێ نەبەهی.
خسل: ڕەزیلکر و دەرەوارکر.
الخسوف: ١- غەیرینا هەیڤێ. ٢- بیرا دکەڤری کۆلای. ٣- عەورێ تژی باران. ٤- حێشترا شیرێ وێ ل زڤستانا هشک دبت.
خسیس: بێ بها و چونە.
خسیف: قۆل(چاڤ).
خسیل: ڕەزیل.
خش: ١- چوو ژۆر. ٢- دربدا.
الخش: ١- بارانا کێم. ٢- تشتێ زڤر.
الخشاء(بالضم): هەستیێ ل پشتا گوهی.
الخشاء(بالفتح): عەردێ ب تەڤن و شیشەبەر.
خشاب: دارفرۆش.
الخشارة: بەرمایکێ زادی.
الخشارم: ١- دفنا مەزن. ٢- زڕ(دەنگ).

الخشاش(بالكسر): ١- مشەمۆر وخشۆكێت عەردی. ٢- دارکێ دکەنە د هەستییێ دفنا حێشترێ را.

الخشاش(بالضم): تشتێ بێخێر.

خشاشة: مارێ چیای.

الخشاف(بالضم): چەکچەکیلە.

الخشاف(بالكسر): فێقیێ نماندی و شرینکر.

الخشام: دفنمەزن.

خشب: ١- ژێگرت. ٢- وەکی داری لێهات.

الخشب: دار.

الخشباء: عەردێ ب بەر و شیشەبەر و تەقن.

الخشخاش: ١- گیایەکە بەرێ وی هۆشبرە. ٢- گیایەکێ بەلگ بەحنە، فیقیێ وی کەلاندی دهێتە خوارن، ل جهێت گەرم دهێتە چاندن.

الخشخاش المنثور: بیتانوک.

خشخش: دەنگکر.

الخشخشة: دەنگەدەنگ.

خشر: بەرمایک هێلا.

خشرم: مرچ مرچ د بەر خوارنێ را کر.

الخشرم: ١- مالا مێشا هنگڤینی یە چ د قورمێ دارێ بت یان د کەڤری را. ٢- شلخا مێشێت هنگڤینی.

خشع: ١- ملکەچبوو؛ خۆ چەماند. ٢- نێزیکی ئاڤابوونێ بوو.

الخشعة: ئەو تێژکە یێ پشتی مرنا ماکێ ژ زکی دئیننە دەر.

خشف: ١- ل عەردی چوو هەتا بەرزەبووی. ٢- ب شەڤێ ب رێڤەچوو.

الخشف: تێژکا مامزێ.

خشل: ١- رەزیلکر. ٢- سەفاند.

الخشل: لاواز.

خشلة: ١- قەشقویلک؛ ئەو هێکە یا دهێتە ڤالاکرن و تنێ قەلپ دمینت. ٢- هەر تشتێ پویچ. ٣- یێ هەر تشتەکی ڤالاکری.

خشم: ١- دفنا وی شکاند. ٢- دفنا وی فرەهبوو.

الخشم: دفن.

خشن: زڤربوو.

الخشن: زڤر.

الخشوع: ١- ملکەچی. ٢- خۆ شکاندن. ٣- شکەستن و نەرمیا دلی و خۆ چەماندنا وی.

الخشوف: ١- مایتێکەر. ٢- یێ جورعەت هەی ب شەڤێ ب رێڤەبچیت. ٣- بەزەک. ٤- برەک.

خشی: ترسیا.

الخشية: ١- ترس؛ ترسا ژ مەترسیەکا بهێتن. ٢- شکەستنا دلی ژ ئەگەرێ بەردەوامیا راوەستیانا ل هەمبەر خودێ حەق.

الخشيب: ١- درێژێ رەق و هشک(مرۆڤ). ٢- سەقاکری(شیر).

خشي: ترسیا.

الخشي: ١- یێ ترسیا. ٢- یێ هشک(گیا).

الخشين: توبعەت زڤر و رەق.

خص(بالتشديد): ١- تایبەتمەندی کر. ٢- فەقیربوو.

الخصاء: خەساندن.

الخصاب: دارقەسپێت بەرێ وان گەلەک.

الخصار: هزارا ل ناڤتەنگێ گرێددەن.

خصاص(بالفتح): ١- کون یان تیکا د تشتی دا. ٢- کونکونیشک.

الخصاصة: فەقیری و بێحالی.

خصاف: ١- پنیدۆز. ٢- درەوکەر.

الخصان: ١- خاسیەت. ٢- مەزن؛ ماقویل.

خصام: دوژمناتی.

خصب: گیا لێ مشەبوو.

الخصب: مشەیا گیا و خێرا.

خصر: ١- تەزی. ٢- سڕی زیان گەهاندە تەنشتێت وی.
الخصر(بالكسر): ناڤتەنگ.
الخصر(بالفتح): سڕ.
الخصر(بالفتح ثم الكسر): یێ تەزی.
خصص: تەرخانکر.
خصف: ١- پنیکر. ٢- پێ ل پێی نا.
خصف(بتشديد الصاد): سەرێ وی ڕەش و سپی نیڤ نیڤەبوو.
الخصف: شمک.
الخصفة(الخصف): پنی.
خصل: پرتپرکر و ژێکڤەکر.
خصل(بتشديد الصاد): ١- کرە پرتپرت. ٢- کەزاخت.
خصل(بالضم): تایێت دارێ یێت شۆڕبوین.
الخصلة(بالضم): ١- پویرتێ کۆم. ٢- ئەندامێ گوشت. ٣- کەزی. ٤- سخلەت.
الخصلة(بالفتح): سخلەت.
الخصلة(بالضم): ١- ئویشی. ٢- ڕەخەکێ شڤکا تەڕ.
خصلة العنب: تلمسکێ تری.
خصلة: ١- کەزی. ٢- سالوخەتێ باش.
خصم: د هەڤڕکییێ دا شیایێ.
الخصم: ١- دوژمن. ٢- برین؛ ژێکێمکرن.
الخصوبة: مشەیا گیا و خێرا.
الخصوص: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئێکانەتیا هەر تشتەکی.
خصوصا: ب تایبەتی.
خصوصي: تایبەتی.
الخصوصية: تایبەتمەندی.
الخصومة: ١- هەڤڕکی. ٢- برین.
خصي: خەساندی.
الخصية: گون.
خصيب: ب گیا و خێر.
الخصيف: ١- شمکا پنیکری. ٢- خولی. ٣- شیرێ ل ماستی کری.
الخصيلة: ١- گوشتێ ب ڕە. ٢- کەزی.
خصيم: هەڤڕک.
خض: ١- شلقاند. ٢- کیا.
الخض: ١- شلقاند. ٢- کیان.
خضاب: خەنا.
الخضاخض: یێ ب داروبار و ئاڤ.
الخضاد: ئێشا دکەڤیتە ئەنداما.
خضار: زەرزەوات.
الخضار(بالفتح): ماستێ باهرا پتر ژێ ئاڤ.
الخضار(بالضم): زەرزەوات.
الخضارم: مەزنێ مەردێ خۆ ل بەر ئاریشەیا دگریت.
خضاض: ١- قەیدا ئێخسیری. ٢- تۆکا د ستۆیێ صەی. ٣- جلکێ بێ بها. ٤- زانایێ دینی. ٥- ئەحمەق.
الخضامة: ئەو تشتێ ب هەمی ددانا هاتیە خوارن.
خضب: ١- خەناکر. ٢- ڕەنگکر.
الخضب: ١- گیایێ پشتی بارانێ سەکەڤتی. ٢- کلۆرۆفیل؛ کەرەستێ کەسکێ د گیای دا.
خضخض: لڤلڤی.
الخضخض: ئاڤ.
خضخضة: شلقاندن، لڤاندن.
خضد: ١- فشاندن؛ جەماندنا داری یا بێی شکەستن. ٢- شکاندنا بێی ژێکجوداکر. ٣- ستریێت وی ژێکرن. ٤- هەرتشتێ تەڕ بیت خوار وەکی خیاری.
الخضد: ١- داروبارێ بڕی و شکەستی. ٢- خەرتبوونا فێقی.
خضر: ١- کەسکبوو. ٢- تەڕبوو.

الخضر: کەساتیەکا دینی یا ئەفسانەیی یە، ب بەردەوامی هاریکارێ باش و قەنجیێ و تەقواداریێ یە، خودانێ ئاڤ و رویبار و ئاگر و روناهیێ یە.
خضرا مضرا: ب هەروە؛ بەلاش.
خضراء: ١- کەسک. ٢- عەسمان.
الخضرة: ١- کەسکاتی؛ کەسکاتیا عەردی. ٢- حالخۆشی.
خضرم(بالكسر): ١- مەرد. ٢- سەربۆرکری.
خضرم: ١- مرۆڤێ گەلەک مەرد. ٢- بیرا گەلەک ئاڤ ژێ دهێت. ٣- ئاڤا د ناڤبەرا شرینی و سویریێ دا.
خضض: ب مورکێ سپی خەملاند.
الخضض: ١- مۆرکێت سپی. ٢- هلنگفتنا ئەزمانی. ٣- ئاخڤتنا نەدورست. ٤- هەمی جۆرێت خوارنێ.
خضع: ملکەچیکر؛ خۆ چەماند.
الخضعة(بالضم): ١- یێ دشێتە هەمی هەڤرکێت. ٢- یێ خۆ ل بەر هەمیا چەمیت و ژێ دادگێرت.
الخضعة(بالفتح): ١- شیر. ٢- شڤک. ٣- مشێنا شیری. ٤- ڤژێنا شڤکێ.
خضف: ترەک کەند.
خضل: شلکر.
الخضل(بكسر الضاد): ئەو تشتێ شلە یێ ئاڤ ژێ دهێت.
الخضل(بفتح الضاد): ١- لۆلۆکا خورست. ٢- دورا خورست. ٣- جۆرەکێ مورکا یە.
الخضلة: ١- هەبونا گیای. ٢- نعمەت. ٣- حالخۆشی. ٤- ژنکا نەرم.
خضم: ١- ب ددانێت پاشیێ خوار. ٢- دایێ.
الخضم(بالفتح): خوارنا ب هەمی ددانا.
الخضم: ١- دەریا مەزن. ٢- سالار. ٣- کۆماهیا بۆش.

الخضمة: ١- ناڤەند. ٢- باهرا پترا تشتی.
الخضو: زاراڤەکێ سۆفی یە پێ دەربرین ژ رحەتی و فرەهیا دلی دهێتەکرن.
خضوضع: یی نە ژ دل ملکەچییێ دکەت.
الخضوب: گیایێ پشتی بارانێ سەرکەڤتی.
الخضوع: ملکەچکرن؛ خۆ چەماندن.
الخضیب: خەناکری.
خضید: ستریێت ژ دارێ ڤەکری.
الخضیر: ١- شینکاتی؛ کەسکاتی. ٢- رەنگێ کەسک.
الخضیري: وەردەکا ئاڤی(مەراڤی).
خضیض: تەر؛ شل.
الخضیف: ترکەن.
الخضیلة: باغێ نێزیکی ئاڤێ.
الخضیمة: ١- گیایێ کەسک. ٢- عەردێ گەلەک ب گیا.
الخط: ١- وێنەیێ پیتێت پەیڤێ. ٢- وارگەهێ عێلێ.
خط الإستواء: هێلا نیڤا گۆیا زەمینێ.
خط: ١- نڤیسی. ٢- خیچەک لێ کێشا. ٣- خیچخیچکر. ٤- بەرکەپێ وی هات. ٥- کۆلا. ٦- خرخرکر.
خطا: پێنگاڤ هاڤێت.
خطأ: شاشی، خەلەتی.
خطاء: گونەهکار.
خط التالوک: أو هیلە یا کو د کەڤیتە سەر کویرترین خال ب درێژاهیا رویباری یان ژی کویرترین خال ژ رویباری.
الخطاب: ١- گۆتار. ٢- ئاخڤتن.
الخطابة: گوتاربێژی.
الخطابیة: جوینەکێ شیعایە؛ دویڤچوویێت (أبو الخطاب الأسدي)نە، دبێژن: أبو الخطاب) و هەمی ئیمام پێغەمبەرن.

الخطار: دوهنەکە ژ زەیتێ دهێتە چێکرن بۆ دەرمانی.
الخطارة: گۆڤا حیشترا.
الخطاط: خۆشنڤیس، باشنڤیس.
الخطاف(بالفتح): ١- شۆک؛ چنگال. ٢- شەیتان. ٣- دزیکەر.
خطاف البحر أبيض الخدين: بالندێ مەقەسۆکا ئالەک سپی.
خطاف البحر الإعتيادي: بالندێ موقەسۆکا دەریاییا ئاسایی.
خطاف البحر الصغير: مەقەسۆکا بچویک.
خطاف البحر نورسي الجناح: بالندێ مەقەسۆکا دەریاییا نکل شەهەنگ.
خطاف الذباب الأحمر الصدر: بالندێ چەقچەقۆکا بەرسۆرک.
خطاف الشواطئ: حاجیرەشکا کەندالئاڤان.
خطاف الشواهق: حاجیرەشکا گەورا چیایی.
خطاف الضواحي(خطاف البيوت): حاجیرەشکا بنپشت سپی.
خطاف المستنقعات الأسود ذو الجناح الابيض: بالندێ مەقەسۆکا دەریاییا رەشا چەنگ سپی.
الخطاف(بالفتح): ١- چنگال. ٢- ناڤێ شەیتانی یە. ٣- ئەوێ تشتی رادرەڤینت. ٤- بالندەیەکە سێ جۆر ژێ هەنە: مەقەسۆکا دەریاییا رەشا چەنگ سپی، مەقەسۆکا دەریاییا ئاسایی، و مەقەسۆکا دەریاییا نکل شەهەنگ.
خطام: ١- هەفسارێ ستۆی. ٢- هەفسارێ دکەنە دفنێ.
الخطب: ١- سەروبەر. ٢- مەبەست. ٣- کارێ مەزن.
خطب: گۆتار خواند.
الخطبة(بالكسر): خازگینی.
خطبة(بالضم): خوتبە؛ شیرەتا رۆژا ئەینی.
الخطة(بالكسر): ١- پیلان. ٢- نەخشە.
الخطة(بالضم): ١- نەزانین. ٢- کەزی.
خطر: ١- پەیدابوو. ٢- چوو و د بەر دەستێت خۆ ڕاکرن و دانان(مرۆڤی). ٣- کوریا خۆ هەژاند و ل ڕەهنێت خۆ دا(هەسپی).
الخطر(بالفتح): مەترسی.
الخطر(بالكسر): ڕینگەل.
الخطرة: ئێک بارێ تشتی یان پشکەکا وی.
خطرف: ١- لەز ژ چوونێ دا کر. ٢- دانایێ.
خطط: ١- خیچ لێ کێشان. ٢- نەخشەکێشا. ٣- پیلان دانا.
خطف(بكسر الطاء): ١- ڕاڕەڤاند. ٢- بر. ٣- ب دزیڤە گوهداریکر.
الخطف: ڕاڕەڤاندنا ب لەز.
الخطفة: ١- ڕارڤاندن. ٢- ئەندامێ شێر نێچیری ڤەدکەت و درەڤینت.
الخطل: ١- لەز. ٢- ئاخڤتنا پیس. ٣- ئەحمەقی. ٤- سڤکیا ئاقلی. ٥- خەلەتی.
خطل: ١- لەزکر. ٢- ئاخڤتنەکا پیس کر. ٣- درێژی.
الخطل(بكسر الطاء): ١- خودان خەلەتی. ٢- ئەحمەق. ٣- زڤر. ٤- دلێر.
خطم: ١- دفنا مرۆڤی. ٢- نکلێ بالندەی. ٣- سەرێ دەڤ و دفنێت دەواری. ٤- دفنا حێشترێ.
الخطماء: ١- مێیا (الأخطم)ە کو دبیتە زەلامێ دفن مەزن. ٢- ژنکا دفن مەزن.
الخطمي: گولا هێرۆ.
خطوبة: خوازتنا کچێ ژ دەیبابا.
الخطوة: پێهنگاڤ.
الخطور: بیرکرن.
خطورة: مەترسی.

الخطي: روما ژ چێکرنا بەندەرێ (الخط)ێ بەحرەینی.
خطئ: ١- خەلەتیکر. ٢- ل ئارمانجێ نەدا.
الخطء: ١- خەلەتی. ٢- گونەه.
الخطأ: خەلەتی، کو دبنە دو جۆر: ١- الخطأ المطلق: ئەو جاوازی یە یا د ناڤبەرا ئەنجامێ ب دورستی و ئەنجامێ تەخمینی دا کو بێژین نێزیکی وی یە. ٢- الخطأ النسبي: ئەو ڕێژەیا یا دناڤبەرا (الخطأ المطلق) و ئەنجامێ ب دورستی دا.
الخطاء: ١- خەلەتی. ٢- گونەه.
الخطاء(بتشديد الطاء): یێ گەلەک خەلەتیا دکەت.
الخطابة: هونەرەکێ پەخشانێ یە ئارمانجا وی کارتیکرنە ل سەر گوهداری.
خطب: ١- خودبە خواند. ٢- شیرەتکرن.
الخطب(بالکسر): ١- زەلامێ ژنکێ دخوازیت. ٢- ژنکا خوازتی.
الخطبة(بالکسر): ١- خوازتنا ژنکێ. ٢- ژنکا خوازتی. ٣- نیشانی یا بویکێ.
الخطبة(بالضم): ١- خودبە. ٢- ڕەنگێ شێلی یێ سەر ب زەری و سۆری ڤە. ٣- پێشگۆتن.
خطم: هەفسارکر.
الخطم: ١- دفنا مرۆڤی. ٢- نکل. ٣- سەرێ دفنا دەواری و دەڤێ وی.
الخطوة: ١- پینگاڤ. ٢- دبیتە شەش پێ.
الخطیب: ١- گۆتاربێژ. ٢- دەزگر(زەلام).
الخطیة: گونەه.
الخطیئة: گونەه.
الخطیر: ١- ب مەترسی. ٢- قەدربلند. ٣- هەڤکویف.
خظا: قەلەوبوو.
الخظو: قەلوبوون.
خف(بتشديد الفاء): ١- سڤکبوو. ٢- تەنکبوو.

الخف(بالضم)): کالکا خاڤەی.
خفاء: نەپەنی.
خفات: ١- لەغەری. ٢- مرنا دەملدەست.
الخفارة(بالفتح): نۆبە.
الخفارة(بالضم): کریا نوبەداری.
خفاش(وطواط): شەڤرەڤینک، چەکچەکیلە.
الخفاف: ١- کالکفرۆش. ٢- کالککەر.
خفت: ١- بێ دەنگ بوو. ٢- ژ نشکەکێ ڤە مر. ٣- ڕاوەستا.
خفة: سڤکی.
خفج: لەرزکێ پێت وی گرتن.
الخفج: لەرزکا دکەڤیتە پیا.
الخفخاف: ١- مرۆڤێ گنگنی ئەوێ د دفنێ ڕا دئاخڤیت. ٢- گنگن؛ دەنگێ ژ دفنێ دەردکەڤت.
خفد: لەز د چوونا خۆ دا کر.
الخفدید: نێرێ کەردیکلی(نەعام).
خفر: شەرما زۆر.
خفر: نۆبەدار.
خفس: ١- زێدەکرێت ئاخڤت. ٢- پیچەک ژێ خوار. ٣- هەڕفاند.
خفش: هەڕافت؛ هەڕفاند.
خفش(بکسر الفاء): ١- لاوازبوو. ٢- چاڤێت وی د زکماک دا د لاوازبوون. ٣- دیتنا وی تنێ ب شەڤێ بوو.
الخفش: یێ دیتن لاواز.
خفض: ١- نزمکر. ٢- مر.
الخفض: خیروخۆشی.
خفع: ١- سەرێ وی زڤری و کەڤت. ٢- دلگرتیبوو.
خفف: سڤککر.
خفق: ١- برسقی. ٢- خۆ قوتا. ٣- پەرێت خۆ لێکدان. ٤- هەژیا، لڤلڤی. ٥- دانایێ.
الخفقان: قوتانا دلی.

الخفن: زکچوون.

الخفوت: کێمی و بێدەنگی.

الخفي: بەرزەیێ کەس نەنیاست.

خفي: بەرزەبوو.

الخفية: بیرا ب ئاڤ.

الخفير: نوبەدار.

الخفيضة: خیروخۆشی.

الخفيف: سڤک.

الخفيفيون: سۆفی نە دویڤچوویێت (أبي عبد الله محمد بن خفيف)ی نە.

الخفيق: ناڤتەنگزراڤ.

خقن: کرە شاە.

خل(بالتشديد): خەلەتی تێدا کر.

خل(بالفتح): سیهک.

خل(بالكسر): هەڤال.

خلا(ما خلا): ژبلی.

خلا: ١- ڤالابوو. ٢- بۆری.

الخلاء: ١- ڤالاتی. ٢- ئەو ڤالاتی یە یا ل دۆرێت تشتەکێ دزکێ تشتەکی دا. ٣- بەریبوون.

الخلاب: خاپینۆک.

الخلابس(بالضم): ئاخڤتنا نازک.

الخلابس(بالفتح): ١- درەو. مرۆڤێت دومۆر.

الخلاة: گیا.

خلاج: گومانبرن.

الخلاس: دلێرێ هشیار.

خلاسي: ئەوێ دەیبابێت وی ئێک سپی و یێ دی رەش.

الخلاصة: ١- کورتی. ٢- نیڤشک.

خلاطة: دیناتی.

الخلاعة: رویساتی.

الخلاف: جاوازی.

الخلاف: جۆرەکێ دارایە.

الخلافة: شوینگری کو گرتنا جهێ پێغەمبەری یە - سلاڤ لێ بن - د ریڤەبرنا کاروبارێت موسلمانا دا.

الخلاق: باهر و پشک.

الخلاق: ئافراندەر کو ئێکە ژ ناڤێت خودێ یێ پاک.

الخلاقة: نەرمی.

الخلال(بالكسر): ١- دارکێ بەر ددانا. ٢- کۆما (خلل)ە کو دبیتە کێماتی یان عەیب یان ڤالاتی. ٣- کۆما (خل)ە ئانکو هەڤال.

خلال: د ناڤ دا.

خلال(بالتشديد): سیهکفرۆش.

خلب(بالضم): ١- عەوێ بێ باران. ٢- فیشەکا بێ بەرک.

الخلب(بالكسر): پەردا مێلاکێ.

الخلب(بالفتح): ١- پەردا دلی. ٢- پەردا مێلاکێ.

الخلب(بالضم): ١- عەورێ بێ باران. ٢- فیشەکا بێ بەرک.

الخلة(بالفتح): ١- زنکا رحسڤک. ٢- مەیا ترش.

خلباء: ژنکا بێ عەقل.

خلبيس: بژالە.

خلة(بالضم): هەڤالینی.

خلة(بالكسر): ١- زادێ د ناڤ ددانا را. ٢- هەڤالینی.

خلج: ١- لڤی. ٢- زلقوتی (ئەگەر چاڤ بت). ٣- مژویلکر. ٤- دانایێ.

الخلجان: ١- لڤین. ٢- زلقوتین.

خلخال: خرخال.

خلخل: ١- لڤاند. ٢- خرخال کرە لنگی.

الخلد(بفتحتين): ١- دل. ٢- هزر.

الخلد(بالضم): ١- مانا ب بەردەوامی. ٢- جورد. ٣- گوهارک. ٤- بازنک. ٥- جانەوەرەکێ ئاڤی وەکی سەعافی یە.
خلد: ١- هەر ما زیندی. ٢- خۆ تێدا خۆجهـ کر.
خلس: دزی.
الخلس: ڕاڕەڤاندنا تشتی ب لەز.
خلسة: بدزیکیڤە.
خلص: ١- رزگاربوو. ٢- ژ زەغەلی خلاس بوو.
الخلصاء: دوستێت ب ئەختوبار.
خلط: تێکهەلکر.
الخلط(بالكسر): ١- مرۆڤێ دین. ٢- تیر و کڤانێت خوار.
خلطة(بالفتح): ١- تێکەلۆک. ٢- تێکهەلی.
خلطة(بالضم): هەڤپشک(شریک).
الخلع(بالفتح): ئینانەدەرا ژ بنی.
الخلع(بضم الخاء): ئەوە کو ژنک مێرێ خۆ بەردەت هەمبەر پارەیەکی.
خلع: ١- ژ بەر کر. ٢- رویس کر. ٣- خەلاند. ٤- ژنکێ مێرێ خۆ بەردا. ٥- ژ جهی راکر. ٦- ژ بەرپرسایەتیێ لادا.
خلعة(بالضم): مالێ گران.
خلعة(بالكسر): ١- ئەو کورکە ئەوێ شاه ددەتە میرەکی وەک دەستنیشانکرن بۆ دەستهەلاتداریەکێ. ٢- باشترین مال وملک.
خلف(بالفتح): ل پاش هەڤالێت خۆ ما.
الخلف(بالفتح): ل پشت.
الخلف(بالكسر): پشکوژا گوهانێ حێشترێ.
خلف(بالكسر): بێهن کەتێ.
خلف(بالتشديد): ل پاشخۆ هێلا.
الخلف: ١- کور. ٢- گەرێ چاک. ٣- دویندوهـ. ٣- ماشمایک.

خلفة(بالكسر): ١- ئێک دویڤ ئێکێ یێ دی. ٢- تشتی ل پشت سیاری دهێتە گرێدان. ٣- پاشمایک.
الخلفة(بالضم): ١- تاما دویماهیێ یا زادی. ٢- بێ عەقلی.
الخلفية: جوینەکێ خەوارجێت قەدەری نە، دبێژن: هەمی کریارێت مرۆڤی باشی و خرابی خودێ پێ دکەت و ژو ب دەستێێت وی نینە.
خلق(بالفتح): ١- ئافراند. ٢- چێکر. ٣- حولیکر. ٤- نەرمکر. ٥- دورستکر. ٦- کەڤنبوو.
خلق(بكسراللام): دڕیای.
الخلق(بالضم): ١- تورە. ٢- سنج. ٣- سخلەت. ٤- عادەت.
الخلقدوني(العقيق الأحمر): مراریا سۆر، سلیکا نە خورستە لەوما ڕەنگێ وێ یێ سۆرە و دبێژنێ: (مراریا سۆر)، و دێژنێ: (عەقیق یەمانی) دەما ب گەلەک ڕەنگا بیت، و دبێژنێ: (مراریا نۆرمال) دەمی سیبەرا وێ یا باش بیت، ل (ئەلمانیا) و (بۆهیمیا) و (رۆسیا) و (هندستان) و (کەنەدا) و (ئەمریکا) هەیە.
الخلل(بالفتح): ١- ڤالاتیا د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٢- لاوازی.
الخلو: ڤالابوون.
الخلوة: ١- خۆدویرکرن و ڤەدەرکرن ژ مرۆڤا. ٢- جهێ خۆڤەدەرکرنێ.
الخلوة الصحيحة: ئەو دەردائێخستنە یا زەلام ل حەلالا خۆ دکەت.
الخلوج: رێکا زراڤ.
خلود: نەمری.
الخلوص: ١- خوداوەندێ ژ خورمێ چێکری. ٢- پیچا روینێ د بنێ جەرکی دا.
خلوف: بێهنا دەڤی.

خلوق: خودان تۆره.
الخلـوق: کەرەستەکێ بوونداره باهرا پتر ژ پێکهاتوویا وی زەعفەرانە.
خلي: ١- ڤالا. ٢- بەری.
الخلي: یێ ژ خەما ڤالا.
الخلیـة: ١- کەشتیا مەزن. ٢- شانە. ٣- کەرەستەیێ لەشێ هەمی جانەوەرا ژێ پێکدهێت.
الخلیج(بالفتح): ١- کەنداڤ. ٢- کنار. ٣- رویبار. ٤- کەشتیا بچویک.
الخلیج(بالکسر): ١- وەریس. ٢- کنف.
الخلیس: دلێرێ هشیار.
خلیط: ١- تێکەلۆک. ٢- هەڤپشک. ٣- هەڤژین. ٤- هەڤال. ٥- جیران. ٦- تێکهەلێت مرۆڤی.
الخلیطي: خەلکێ ژ هەمی توخم و مللەتا.
خلیـع: ١- گورگ. ٢- پیرهەڤی. مرۆڤێ چەپەل و پیس. ٣- قومارچی. ٤- یێ ژ کارێ وێ هاتیە دەرئێخستن. ٥- یێ کەڤن و دڕهای(جلک). ٦- بێ هەتک.
الخلیف: ١- ڕیکا ل چیای. ٢- ڕێکا دناڤبەرا دو چیان دا.
خلیفة: یێ ل دویڤ ئێکی بهێت و ب کارێ وی رابیت.
خلیق: ژهەژی.
الخلیقة: ١- بیرا دهێتە کۆلان. ٢- هەبوونا چێکری.
خلیـل: ١- خۆشتڤی. ٢- هەڤال. ٣- لەغەر؛ زەعیف. ٤- دەستکورت(فقیر). ٥- کونکری.
الخوبة: ١- برس. ٢- عەردێ نەهێتە چەراندن یان باران لێ نەهاتی.
الخولـع: ١- گورگ. ٢- گوشتێ د سەهکێ دا کەلاندی بۆ وەغەرا.
الخیلـع: ١- کراسێ بێ هچک. ٢- ترسا دمینیتە د دلی دا و دبیتە وسواس.
الخلیوز(السلولوز): کەرەستەیێ سەرەکی یە ژ پێکهاتیا دار و پەمبی و کتانی، ژێ دهێتە دەرئێخستن و دچێکرنا کاغەزێ و ئامیشێ دەستکرد و موتەفەجیراتا دا دهێتە بکارئینان.
خم: ١- مالی. ٢- گەنیبوو.
الخم(بالضم): کۆلکێ مریشکا.
خمائل: کۆما (خمیلة)یە کو دبیتە دارا تایێت وێ گەلەک، یان خیزێ دار لی شین دبن.
خمار(بالتشدید): مەیڤەخۆر.
الخمار(بالضم): سەرئێشیا ژ مەیڤەخوارنێ پەیدا دبت.
خمار(بالکسر): ١- پۆشی. ٢- پێچە.
الخمارة: ١- کۆما مەیڤەخۆرا. ٢- مەیخانە.
خماسي: پێنجگۆشە.
الخماشة: برینا سڤک.
الخمال(بالضم): ئێشەکە دکەڤیتە گەها.
الخمالة(بالضم): پرێت نەعامێ.
الخمامة(بالضم): کلێشێ هاتیە مالین.
الخمـان: ١- مرۆڤێت ڕەزیل. ٢- تشتێ بێخێر ژ متای و داروباری. ٣- ڕوما زراڤ.
الخمان: ل (البیلسان) بزڤرە.
خمانة(بتشدید المیم): ١- هشک. ٢- سست. ٣- دارێ ڕومێ یێ زراڤ.
خمج: ١- ڕحەتبوو. ٢- گەنیبوو.
خمخم: ڕزی، گەنیبوو.
خمد: ١- گوڕیا وی ڤەمری(ئاگر). ٢- نەهشبوو.
خمر: ١- ترشبوو. ٢- مەی دایێ.
الخمر: مەی.
الخمرة: ١- هێڤێن. ٢- ئامانێ هەڤیری تێدا ترش دکەن.

خمس: ١- کرە پێنــج تا(وەریس). ٢- بوو یێ پێنجێ. ٣- ئێـک ژ پێنجـێ ژ مـالێ وان ڕاکر.
خمس(بتشدید المیم): کرە پێنج کوژی.
الخمــس: ١- ئێـک ژ پێنجـا. ٢- د زاراڤــێ شــەرعەتی دا دبیتــە دەرئێخســتنا ئێــک پشــکێ ژ هــەر پێــنج پشــکا ژ پــویرەیێ ژ دوژمنــی دهێتــە ســتاندن ب ڕیکـا جیهـادا شەرعی.
خمسة: پێنج.
خمسون: پێنجی.
الخمیس: ١- پێنجشەمب. ٢- لەشکەر.
خمش: تیڤلاند و تەپەک لێدا.
الخموش: پوێشی.
خمــص: ١- وەرەمــا وی ڕارەڤــی. ٢- مـا ب پشتێ ڤە(ژک). ٣- برسیبوو.
الخمصة: برس.
خمط(بـالفتح): ١- بێهنـا وی خۆشبوو. ٢- بێهنـا وی هاتە گوهۆڕین. ٣- کرە ئامانەکی.
الخمـط: ١- تـرش. ٢- هـەر تشـتەکێ تـەعل. ٣- هەر دارەکا بێ ستری.
خمط(بکسـر المـیم): ١- تنگـژی. ٢- کەتــە پێـلا(دەریا). ٣- حیرێ(یێ نێر).
الخمط: ١- یێ تـرش و تـال ژ هـەر تشـتەکی. ٢- بەرهـەمێ کـێم ژ هـەر دارەکێ. ٣- هـەر دارەکا بێ ستری.
خمع: خلنگی.
الخمع(بالکسر): گورگ.
خملة: کراسێ مەخمەلی.
خمل: ناڤێ وی نەما.
الخمل: مەخمەل.
الخملة: پەرۆکێ مەخمەلی.
خمن: تەخمینکر.

الخمود(بالضـم): ١- ڤـەمرینا گوریـا ئـاگری. ٢- ل نــک ســۆفیا دبیتــە دەهمــەنپاکی و ڕادەستبوونا هێزا دلچوونێ.
الخمود(بــالفتح): چــالا ئــاگری دکــەنێ دا ڤەمرت.
الخموع: ژنکا بێ هەتک.
الخمري: ڕەنگێ ڕەشێ ب سۆری ڤە.
الخمریات: ئەو هەلبەستن یێت دۆر سالۆخەت و ئامــان و جڤاتیــت مــەی و ڕەوشــا مەیڤەخۆرا دهێنە ڤەهوینان.
الخمیــر: ١- یــێ گەلــەک مــەیێ ڤــەدخۆت. ٢- هـەڤێرێ ترشــکری. ٣- نـانێ هـەڤیرێ وی ترشبووی.
الخمیرة: هەڤیرترش.
خمــیص: ١- یــێ زکــێ وی ب پشــتێ ڤــە. ٢- برسی.
الخمیصة: جلکێ ڕەشێ چارگۆشە.
خمیلــة: ١- کۆمــا دارێــت د بــەرئێک ڕا و تێکئالیــای. ٢- جهــێ گەلــەک دار لــێ. ٣- پــــەرێت نــــەعامێ. ٤- ڤەدیفــــە. ٥- عەورێت مشە.
الخمــیم: ١- شـێر ل دەمــێ دۆتنــێ. ٢- یــێ پەسنا وی هاتیە کرن.
خن: دەنگێ خۆ د دفنێ ڕا ئینا.
الخنا: ئەزمان پیسی.
الخناب: ١- بێعەقل. ٢- درێژ.
الخنابة: ١- زەلامێ دفنمەزن. ٢- مـەزناهی. ٣- شوینا کرێت.
الخنابتان: هەردو ڕخێت دفنێ.
خنات: شکەستی(تنێ بۆ ژنکێ دهێتە گۆتن).
الخنـاس: نـاڤێ شـەیتانی یـە ژ بـەر کـو دەمـا ناڤێ خودێ دهێتە گۆتن دپاشدا دچیت.
الخناق(بالکسـر): ئێشـەکە گـەوریێ دگریـت و مرۆڤی دخەندقینت.

الخناق(بالفتح): یێ کارێ وی خەندقاندن.
الخناقیة: دەردەکە حەفکێت دەوار و بالندا دگریت.
خنان(بالکسر أو الضم): پەرسیڤێ حێشترا.
خنان(بالفتح): خۆشیا دنیایێ.
خنانیص: پاشمایی.
خنب: پەرسیڤی گرت.
الخنب: پەرسیڤ.
خنث: ١- مەرمبوو و شکەست. ٢- دەڤێ وێ ڤاژیکر.
الخنث: ١- نەمی. ٢- نێرومێیاتی.
خنثی: نێرومێک.
خنجر: ١- کێرا مەزن. ٢- خەنجەر.
خنخن: دەنگێ خۆ د دفنێ را ئینا.
خندب: تۆرەپیس.
خندریس: ١- مەیا کەڤنار. ٢- پێشکا گەنمی.
خندع: یێ د نەفسا خۆ دا پیس و خراب.
خندف: ب مەزناهی برێڤەچوو.
خندق: کارێزەک چێکر.
الخندق: کارێز؛ خەندەک.
خنذ: بوو دەهمەنپیسەکێ بێقام.
الخنذیذ: ١- درێژێ رەقرەقە. ٢- سەرێ چیای یێ ب هنداڤی عەردی ڤە هاتی. ٣- شاعرێ زیرەک. ٤- باهۆزا دژوار.
خنزانة: مەزناهی.
خنزوان: ١- مەیمینک. ٢- بەرازێ نێر.
الخنزوانة: مەزناهی.
الخنزرة: مرجێ شکاندنا بەرا.
الخنزیر: بەراز.
الخنزیرة: دارێ بیرێ
خنس: دپاشداچوو.
الخنس(بالضم): ١- چێلێت کویڤی. ٢- لەندا مامزێ.
الخنس(بتشدید المیم): ئەو هەسارن یێت رۆژ وان ب رۆناهیا خۆ پاشدا دبەت.
الخنساء: ١- چێلا کویڤی. ٢- ژنکا دفن گورج.
الخنسر: یێ ل جهێ خوسارەتییێ.
الخنسیر: دومۆر.
الخنشع الزیتونی الباهت: بالندەیێ چرکۆنەشینک؛ چوبچەشین.
خنصر: تبلا قلیچی؛ تبلا شەهدێ.
الخنطل: ١- کتکا کویڤی. ٢- کوما کولی. ٣- شەمەندەفر.
خنطلة: کۆم.
الخنع: ١- بێبها؛ چونە. ٢- رەزیلی.
خنع: خۆ ملکەچ کر؛ خۆ بوو شکاند.
الخنعة: گومانبرن و سەرشۆری.
خنفس: نەڤیانا خۆ تێکر.
خنفساء: کێز.
خنفسانة: کێز.
خنق: خەندقاند.
خنوص: باقورک؛ باعۆرگێ بەرازی.
خو: هەرفت.
خوی: ١- هەرفی. ٢- بەرێ خۆ دا ئاڤابوونێ.
الخواء: ١- ڤالاتی. ٢- ڤالاتیا د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٣- تێکهەلبوونا کەرەستەیان ل دەستپێکا پەیدانونا هەبوونێ.
الخوار: عورینا گای.
الخواص: یێ بەلگێت دارقەسپا دفرۆشت.
الخوافی: ئەو پرێت هویرن یێت دکەڤنە د بن شاپرێت بالندەی ڤە.
الخوة: عەردێ بەرین.
الخوش: ناڤتەنگ.
خوشانة: گیایەکێ ترشە.
الخوص: بەلگێت دارقەسپێ.

الخوصاء: ئەو بایێ شایایە یێ مرۆڤ نەشێت باش چاڤێت خۆ ژ بەر ڤەکەت.
الخوضة: لۆلۆک.
الخوط: تایێ داری یێ تەڕ.
خنوع: یێ خۆ چەماندنێ.
خنی: قەسێت پیس و بێهەتک.
خنیق(مخنوق): خەندقاندی.
خنین: دەنگێ گری.
خواء: هەڕفتن، کەڤتن.
الخوات: زەلامێ دلێر.
الخواجکانیة: زاراڤێت سنسلا نەقشبەندیا نە.
الخوار(بالکسر): عوورینا چێل و گۆلا.
خـوار: ١- ترسنۆک. ٢- لاوازێ سست و خاڤ.
خـوارج: ئەو بوون یێت ژ لەشکەرێ ئیمام عەلییێ کوڕێ ئەبوو تالبی دەرکەفتین و لێ پشتەڕێ بووین، پشتی تەحکیما د ناڤبەرا وی و معاویێ کوڕێ سوفیانی دا هاتیە کرن.
الخـواص: ١- یێت تایبەت. ٢- ماقویل و مزن و ناڤدار.
الخوالد: ١- بەر. ٢- کەڤر. ٣- چیا.
خوان: ١- سفرا زادی. ٢- مێز.
الخوان: یێ گەلەک خانەتێ دکەت.
الخوانـة: ١- یێ گەلەک خیانەتێ دکەت. ٢- قوین.
خوت: دەنگێ بازی.
الخوخ: خۆخ(دار و بەر).
الخوخاء: بێعەقل.
خوخة: ١- کولینک. ٢- دەرگەهێ بچویکێ د دەرگەهەکێ مەزن دا دانای.
خود: ١- ب لەز چوو. ٢- ژێ خوار.
الخود: ژنکا جەحێل و تەڕ و تۆل.
الخوذان: خزمەتکار.

خوذة(بیضة): کومزری.
خور: ریژگەهـ.
الخور(بالفتح): ١- ترسنوکی. ٢- لاوازی. ٣- کەڤتن. ٤- سستی. ٥- بێشیانی.
الخور(بالضم): ١- ڕۆژ؛ پەیڤەکا (پەهلەوی) یە. ٢- سۆفی دبێژن: ئەو ڕۆناهی یە یا ژ ذاتێ خودێ دەردکەڤیت و هەمی چێکری پێ سەرەدەرێ د گەل ئێک دکەن و کاروبارێت خۆ دکەن.
الخوران: قوینا ئاژەلی.
الخورمـة: ١- تملکێ دفنێ. ٢- ستوینا د ناڤبەرا هەردو کتێت دفنێ دا.
الخورنـق: خوارنگەهـ (فارسی) یە، ناڤێ قەسرەکا شاهێ (الحیرة) بوو یێ کو دگۆتنێ: (النعمان بن المنذر).
الخوزع: مرۆڤێ پیر.
الخوزعة: پرتا خیزی یا خیزی ڤەکری.
خوزق: خازوقدا.
خوصاء: چاڤتەبقی؛ چاڤکویر.
خوط: ١- تایێ تەڕ. ٢- شڤک.
الخوف: ترس.
الخول: ١- کۆلە و خزمەتکار. ٢- دانا خودێ.
خولة: مامز(غزال).
خولط: دینبوو.
خولع: ترسا دکەڤیتە دلی.
خوی: هەڕفی؛ کەت.
خیار: خیار.
الخیار: هلبژارتن.
خیار الشرط: ئەوە کو ئێک ژ وان کەسا یێت گرێبەستا کرین و فرۆتنێ مۆرگرین بکەتە مەرج کو پێکاهتن یان لێڤەبوون ل دەمێ سێ رۆژا یان کێمتر بیت.
خیـار الرؤیـة: ئەوە کو ب مەرجێ دیتنێ تشتەکی بکریت.

خيار التعيين: ئەوە کو مرۆڤ تشتەکی بکڕیت بەلێ ب مەرجێ ژێگرتنا وی ژ ناڤ جەند تشتەکێت ژ جوینێ وی.

خيار العيب: ئەوە کو مرۆڤ تشتەکی بکڕیت ب مەرجەکی کو ئەگەر عەیبەک تێدا بیت بۆ خودانی بزڤڕینیت.

خياط: دروینکار.

الخياطة: دورین.

الخياطية: خەوارجن؛ دویڤچوویێت (أبو الحسين بن عمرو الخياط)ن، جوینەکێ قەدەرییانە.

الخيال: ١- ئاشۆپ. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە بنیاتێ هەبوونێ و ئەو ذاتێ خودێ ب تەکووزی تێدا تەجەللا دبیت.

الخيال(الفتح والتشديد): ١- سوارێ ماهینێ یان هەسپی. ٢- خودانێ هەسپ و ماهینا.

خيالة: ١- سوارچاکی. ٢- کۆما سوارا.

خيام(بالتشديد): ئەوێت د خیڤەتا ڤە.

الخيانة: خیانەت.

الخيبة: بێهویڤیاتی.

الخيدع: ١- سەراب. ٢- مرۆڤێ خاپینوک. ٣- گورگێ خاپینۆک. ٤- کۆرەڕیک.

الخير(بالفتح): باشی.

الخير(بالكسر): ١- مەردینی. ٢- بلندی. ٣- بنیات.

الخيرة(بالفتح): یێ گەلەک ب خێر.

الخيرة(بالكسر): ١- هلبژارتی. ٢- یێ بژارە.

الخيرية: ١- باشی و قەنجی. ٢- جۆرەکێ دراڤێ ئۆسمانیابوو.

الخيزب: گوشتێ بێخێر.

الخيزبان: گوشتێ بێخێر.

الخيزران: دارا حەیزەرانی.

الخيزرانة: سوارێت کەشتیێ.

خيزلي: چوونا ب گرانی.

خيس: ڕەزیکر.

الخيس(بالفتح): ١- خەم. ٢- بەرزەبوون. ٣- باشی.

الخيس(بالكسر): بویشێ شێری.

الخيسة: بویشێ شێری.

الخيش: ١- پیسەمێر. ٢- تەڤنەکێ زڤرە ژ کتانی، دیسا دبێژنێ: (الجنفاص؛ الجنفيص).

الخيشة: پەڕۆکەکی کتانی یێ ستویرە بەرێ ب بانا ڤەدکرن و تەڕدکرن و باوەشینک پی دکر ژ بۆ هینکرنا خانی.

الخيشوم: خمخمک؛ دویماهیا دفنێ ژ ناڤ دا.

الخيص: تشتێ کێم.

الخيصان: مالێ کێم.

الخيضع: یێ بێدادیێ قەبیل دکەت.

الخيضعة: ١- دەنگێ شەڕ و لێکدانا. ٢- شەڕ و تۆزا شەڕی.

خيط: دوری.

الخيط: ١- دەزی. ٢- ڕەفا کەردیکلا (نەعاما). ٣- کۆما کولیا. ٤- سپیاتیا سپێدێ. ٥- ئەو دەزیێ وەکی تەڤنێ تەڤنپیرکێ یە کو هندە جارا د گەل بای دهێتە دیتن.

الخيطل: ١- صە. ٢- کتکا کویڤی. ٣- عەتار. ٤- کۆما کولیا.

الخيف: ١- هەر بلندیا ل بنارێ چیای. ٢- جهێ بلندتر ژ جۆیا ئاڤێ.

الخيفاء: ١- مێیا (أخيف)ە. ٢- ژنکا چاڤەکێ وێ سپی و یێ دی ڕەش. ٣- د (علم البديد) دا دبیتە ئینانا پەیڤەکا بێ خال و ئێکا خالدار د شعرێ دا.

الخيطيات: ئەو ئەندامێت هویرن ئەوێت ل دویماهیا زکێ تەڤنپیرکێ کو تەڤنی پێ چێدکەت.

خيعل: قوتک؛ کراسێ بێ هچک.

الخيف: ١- بلندی و نزمیا دکەڤیتە بنێ چیای. ٢- پیستێ گوهانا. ٣- هەر چاڤەک ژ ڕەنگەکی.

الخيفاء: ئاژەلێ گوهان مەزن.

الخيفان: ١- کولی. ٢- گەلەک ژ مرۆڤان.

خيفانة: کولی.

الخيفة: ١- کێر. ٢- بیشێ شێری.

الخيل: ١- هەسپ. ٢- سیارێت هەسپا.

الخيلاء(بالفتح): ١- مێیا (أخيل)ە. ٢- ژنکا ب خال و نقچک.

الخيلاء(بالضم): خۆمەزنکرن.

الخيلان: جانەوەرەکێ ئەفسانەی یە د دەریایێ دا دژیت نیڤا وی یا سەری مرۆڤە و نیڤا دی ڤە ماسی یە.

خيليات: حەیوانێت ئێک سم ئانکو سمێت وان کت.

خيم(بتشديد الياء): ١- خیڤەت ڤەدا ئانکو ئاکنجیبوو. ٢- ب سەرداهات.

الخيم: ١- جەوهەرێ شیری. ٢- توبعەت.

الخيمة: خیڤەت.

خيميات: ئەو جوینەکێت گیایانە ئەوێت بەلگێت وان وەکی خیڤەتێ مینا گێزەرێ.

پیتا (د)

د: پیتا هەشتێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە(٤).

د.د.ت: تۆزەکا سپی یە هەمی مێشەوەرا د کوژیت، ناڤێ وی یێ زانستی(دیکلورو-دیفینید-تریکلورینات)ە، ل سالا (١٩٣٣)ێ ژ لایێ زانایێ سویسری (ملر) ڤە هاتە سەلماندن کو تێبرێ مێشەوەرایە.

الدأي: جهێ سەرێت پراسیا دگەهنەئێک ژ سینگی.

الدأية: قەل.

داء الأسد: ئێشا پنیپنیبوونا لەشی و زەربوونا وی.

داء البطن: زکئێشی.

داء الثعلب: بیروڤا کەڤلێ سەری یا پرچ پێ دوەریێت.

داء الحية: بیرۆڤا کەڤلێ سەری یا کەڤل پێ ڕادبیت.

داء الذئب: برس.

داء الفيل: ئێشا وەرمینا پێ و باقا.

داء الكلب: هاراتی.

داء المشايخ: ئێشا پیرا.

داء المفاصل: باهینک.

داء: دەرد؛ ئێش.

داء النقطة: ئێشەکە د بێژن ژ چپکەکا خوینێ چێدبیت دڕژێیتە دلی.

دائب: کارکری و پێڤە وەستیای.

دائرة: ١- فەرمانبەری. ٢- خەلەکە؛ تۆک؛ جغز. ٣- سۆفی دبێژن: یا بێ دەرگەهە و خالا نیڤێ ئانکو خالا مەلبەندی ڕامانا حەقیقەتێ یە و ڕامانا حەقیقەتێ ژی تشتەکە (ظاهر) و (باطن) لێ بەرزەنابن.

دائرة البروج: ١- د زاراڤێت زانستێن بەری دا دبیتە خەلەکا ڕۆژ تێدا ل دەمێ سالەکێ ل دۆر عەردی دزڤریت. ٢- خەلەکا عەرد ل دەمێ سالەکێ ل دۆر ڕۆژێ دزڤریت.

دائرة المعارف: ئەو کتێبە یاکو هەمی دیالکت و زاراڤێت زانستی و ئەدەبی یێت زمانەک ل دویڤ تەرتیبا ئەلفابێیا وی زمانی تێدا.

دائرة المكوس: فەرمانبەریا گومرکێ.

دائرة الميل: خەلەکەکا مەزنە ژ گۆیا عەسمانی د هەردو جەمسەرێت عەردب ڕا دەرباز دبت.

دائص: دزیکەر.
دائم(دیوم): ١- بەردەوام. ٢- مەندە و نا هەرکیت. ٣- هەر خودێ یە.
دائن: دەیندار.
داب الصخور(داب الجدران): کەڤرهلپەرک؛ تەیرکێ کەڤران.
دأب: ١- ب مجدی کار کر خۆ وەستاند. ٢- ل سەر بەردەوام بوو.
الدأب: ١- سنج و عەدەت. ٢- کار و کریار.
الدابة: هەر جانەوەرێ پێ خۆ دانەتە سەر ڕوییێ عەردی.
دابر: ١- مر. ٢- دوژمنیکر.
الدابر: ١- چوویی، بۆری. ٢- دویماهی. ٣- بنیات.
الدابرة: ١- ڕڤین. ٢- شکەستن. ٣- هەستییێ پشتێ.
داث: نەرمبوو.
دأث: ١- گرانبوو. ٢- دوژینبوو.
الدأثاء: جاری؛ کۆلە.
الدئث: کینا ب دویماهی نەهێت.
داج: خزمەتکر.
الداجة: ١- پێدڤیا بچویک. ٢- دویڤەلانکێت لەشکەری.
الداج: تاری.
داجن: ١- کەهی. ٢- هیبوویی.
الداخنة: کولینک.
داح: ١- پوفبوو. ٢- بەلاڤبوو. ٣- پەحنبوو و بەرفرەهبوو. ٤- ژێ ڤەبوو.
الداحة: دنیا.
داحر: دەرئێخستی. ٢- پالدایی. ٣- دویرکری.
داحة: دنیا.
الداحس: وەرمینا سەرێ تبلێ.
داحض: ژکارکەڤتی.
الداحق: ١- یێ تنکژی. ٢- بێعەقل.
الداحوس: وەرمینا سەرێ تبلێ.
الداحول: ١- دەرییێت سویتێ. ٢- سویتە.
داخ: ڕەزیلبوو و تەسلیمبوو.
الداخل: ١- ژناڤدایا تشتی. ٢- یێ بژۆرکەتی.
الداخلة: هناڤ.
الداخلية: ناڤخۆیی.
داخول: سویتەیا کەوا.
داد: کرم کەتنێ.
دأدأ: ١- ل دویڤ دەوسێ چوو. ٢- حێل بەزی. ٣- لڤاند. ٤- ڕاوەستاند. ٥- خڕڤەبوو.
الدأداءة: گەلەک تاری(شەڤ).
دار الطباعة: خانەیا چاپکرنێ.
دار: زڤڕی.
الدار: ١- دەزگاهـ؛ خانە. ٢- خانی. ٣- مەیدانا خانی لێ. ٤- عێل.
دار: ١- زڤڕاند. ٢- بڕیڤەبر.
دار: سال یان دەم.
دار البقاء: جهێ مانێ کو ئاخرەتە.
دار الحرب: وەلاتێ دوژمنی.
دار الخلد: جهێ مانا هەروهەر کو ئاخرەتە.
دار السلام: جهێ ئاشتییێ کو ل سەردەمێت حوکمێ ئیسلامێ ناسناڤێ باژێرێ بەغدا بوو.
دار الطباعة: چابخانە.
دار الفناء: جهێ نەمانێ کو دنیایە.
دار القرار: ئاخرەت.
دار القضاء: دادگەهـ.
الداران: دنیا و ئاخرەت.
دارب: هیبووی.
الدارة: ١- دۆرمانکا هەیڤێ. ٢- خانییێ گرنگ یان تایبەت. ٣- نهێل کو دبیتە عەردێ بەرفرەهێ دکەڤیتە د ناڤبەرا دو چیا دا.
دارج: ب وەرار.
الدارجة: لنگێ دەواری.
دارس: کر؛ ئەنجامدا.
الدارس: ١- خواندی. ٢- شوینوار لێ نەمایی.

داص: ١- حولسی. ٢- رێبەردا. ٣- ژ شەڕی ڕەڤی.
الدارعة: کەشتیا زرێپۆشکری.
دارک: ڤێرا گەهەشت.
الدراعة: جلکێ ژ بەرێ ڤە ڤەکری ئانکو وەکی کورتەکی.
دارم: ب گرانی ب ڕێڤەچوو.
الدارهات: قەدا و بەلایێت دنیایێ.
الداري: ئەو کەسە یێ پەڕۆکێ کەشتیێ ددانیت و ڕادکەت.
داس: پێلێنا.
داسوس: جاسووس.
الدأص: قەلەوی.
دأظ: ١- تژیکر. ٢- قەلەوبوو. ٣- خەندقاند. ٤- پەقاند.
داعب: ب دەستی یاری دگەل کرن.
داعی: هەرفت.
الداعر: دارقەسپا تۆڤی نەگرت ئانکو ئاڤس نە بت.
داعک: شەڕ دژوار کر.
الداعل: یێ ڕەڤی.
الداعیة: ١- ئەوە یێ خەلکێ گازی دکەتە دینێ خۆ. ٢- ئەگەر؛ سەدەم. ٣- ئەو شیرە یێ د گوهانی دا دهێلن دا هشک نەبیت.
داغ: ١- ئێشێ گرت. ٢- ئەرزانبوو. ٣- خرابکر.
الداغر: ١- خرابکارێ پیس. ٢- یێ کێم و بێبها. ٣- یێ ڕەزیل.
داغش: ١- زڤڕی. ٢- لەزکر.
داغص: لەزکر.
الداغصة: ١- گوشتێ تژی و شدیایی. ٢- ئاڤا زەلال و تەنک. ٣- هەستیێ گوڕۆڤڕێ چۆکی.
داغلة: کین؛ نەڤیان.
دأفان: مرن.
داف: ١- تامکر(برینـدار). ٢- تێکهەلکر. ٣- د ئاڤێ دا حەلاند.

الدافة: ١- ئەو کۆما مرۆڤایە ئەوا ڕەحەت ژ بـاژێرەکی قەستا ئێکەدی دکەن. ٢- لەشکەرێ ب لەز قەستا دوژمنی دکەت.
دافع: بەرەڤانی کر.
الدافع: پالدەر.
دافق: ب بلق دەرکەفتی.
داق: ١- لاوازبوو. ٢- کەربوو. ٣- خوارکر دا ژێ ڤەکەت.
الداقع: ١- ئەوە یێ ژ فەقیریا خۆ هەر شۆلەکی قەبیل دکەت. ٢- غەمگین.
الداکس: ١- پەشکێت تفێ ل دەمی بێهنژینێ.
دأل: ١- ب گرانی ب ڕێڤەچوو. ٢- خاپاند.
الدال: ئەوێ ڕێ پێ دهێتە دیتن یان دیارکرن.
دال: ١- زڤڕی. ٢- سست و شۆڕ بوو. ٣- ب ناڤودەنگ کەت.
الدالب: پەلێ ڤەمرت.
الدالة: ناڤودەنگی.
دؤالة: ڕویڤی.
دالخ: قەلەو.
دالس: ١- خاپاند. ٢- زۆرداری لێکر.
دالق: خۆش ژ کاڤلانێ خۆ دەردکەڤیت(شیر).
داله(الدالهة): سەوداسەر.
دؤلول: تێکهاتن و تێکچوون.
دالي: تریێ نە گەلەک ڕەش.
دالیة: ١- ناعۆرا ئاڤێ. ٢- دارمێو. ٣- عەردێ ب ناعۆرێ یان دەلوێ دهێتە ئاڤدان.
دام: ما، بەردەوامبوو.
دأماء: دەریا.
دأماء: دەریا، ژ بەر کو ئاڤا وێ یا بەردەوامە.
الدامجامة: شیشەیەکێ مەزن و دەر تەنگە قەسەلەکا تەڤنکری ل دۆرە.
دامس: ١- نخاڤت. ٢- بنئاخکر و ڤەشارت. ٣- ڤەشارت.
الدامس: تاری.
دامعة: ئەو چاڤە یێ رونکا دبارینت.

الدامغة: یا دگەهیتە دەماغی.
الداموس: چەپەرێ نێچیرڤانی.
دامـي: ١- خـوین ژێ دهێـت. ٢- خوینـەلۆ. ٣- فەقیر. ٤- یێ ڕژد ل سەر خوازتنێ.
الدامیـة: ١- ئـەو چاڤـە یـێ دگریـت خـوین. ٢- برینا خوینێ گرتی و خوین ژێ نە ڕژت. ٣- خوینەلۆ.
دان: ١- لاوازبـوو. ٢- کـیم و بـێ بهـا بـوو. ٣- قـــەنجی لێکـــر. ٤- خـــەلاتکر. ٥- گونـــەهبارکر. ٦- بـــوو خـــودانێ وی. ٧- حـــوکمکر. ٨- دەیـــن دگـــەل کـــر. ٩- گوهـــداریکر. ١٠- نەگوهـــداریکر. ١١- ڕەزیلکر. ١٢- ب زۆری پێ کر.
الدانق(بفتح النون): شەشکا دەرهەمی.
الدانق(بکسر النون): ١- بێعەقل. ٢- دزیکەر.
الداني: یێ نێزیک.
داهر: درێژ و سەخت.
الداهي: یێ زیرەک.
الداهیـــة: ١- عاقلـــدارێ کـــەس نەشـــێتێ. ٢- مسیبەتا مەزن. ٣- شۆلا خراب.
داهیة الغبر: مسیبەتا مەزن و ب دۆم.
داوى: دەرمانکر.
داوس: پێلێکنان.
داول: کرە جارجارانێ.
الدایة: ١- داپیرک. ٢- داییـن.
الدب الأصغر: کۆمەکا ستێرایە.
الـدب الأکبـر: کۆمـا سـتێرایە دبێژنـێ تـەرمێ نحێ ژ هەشت ستێرا پێک دهێت.
دب(بالتشدید): ١- ڤێرا چوو، لێ چوو، تێدا چوو. ٢- ل سەر دەست و پیا بریڤە چوو، یان وەکی ماری ل سەر زکی.
الدب(دبة): هرچ.
دبأ: ١- ب داری قوتا. ٢- نخاڤت.
دباءة: کولند.
الـدباب: ١- یـێ ب هێـز پێـت خـۆ ل عـەردی ددەت دەمـێ برێڤەدچـیت. ٢- لاوازێ پێـت خۆ ل عەردی ددەت.
دبابـة: ١- تانـک. ٢- ئـامیرەکێ شـەڕی بـوو سـەرباز دچوونـە تێدا و خۆ نێزیکـی دەڤـەنا دکـرن و ب کونکرنـا وی ڕادبـوون، نوکـە یـا بوویە ئاسن و پڕی گەلەک جۆرێت چەکێ.
الدباة: ١- کولێ هویر. ٢- مویری.
الدباج: ئارمویشفرۆش.
دبـار: ١- زەڤـی. ٢- جۆکێـت نـاڤ بیسـتانا. ٣- مرن.
الدباغ: گەمارکەر.
الدباغة: ١- گەمار. ٢- گەمارکرن.
دبب: گۆلکێ ژ نوی بووی.
الدبة: ١- ئامـانێ زەیتـێ. ٢- ئامـانێ شیشـەی. ٣- جهێ گەلەک ب خیز.
دبج: ١- نەخشاند. ٢- خەملاند. ٣- باشکر.
دبح: ١- سەرێ خۆ جەماند. ٢- ڕەزیلبوو.
دبخ: ل (دبخ بنێرە).
الدبداب: دەهۆل.
الدبدبة: ڕپرپا پێت هەسپا.
الدبر(بالضم): ١- پاشیا مرۆڤی. ٢- پشت.
دبر: ١- چوو. ٢- مر و چوو. ٣- بر. ٤- ژێ ڤەگوهازت پشتی مرنا وی.
الـدبر(بالفتح): ١- سـتێنگ. ٢- پاشـمایێ تشتی.
الدبران: ١- پلەیا هەیڤێ یە کو پێـنج ئەختـەرا ڤەدگریت ل بورجێ گای(الثور)، و ئەو نـاڤ هاتـە سـەر ژ بـەر کـو ل دویـڤ پیـرۆوێ دچیـت. ٢- سـتێرەک ل دویـڤ پێرۆیـێ دەردکـەڤیت، دێژنـێ سەرکێشـێ سـتێرا یـان (المجدح؛ عین الثور).
الدبرة: ١- پاشی. ٢- کولکا پشتا دەواری.
الدبري: تشتێ ل دویماهیێ ڤێرا دگەهن.
الدبس(بالکسر): دوشاف.
الدبسة: سۆراتیا ب ڕەشی ڤە.

الدبسية: قومریا ناڤمالان.
دبش: ١- تیڤلاند. ٢- خوار.
الدبش: ١- ناڤمالی. ٢- متایێ ب کێرنەهاتی.
دبغ: گەمارکر.
دبق: ب بێوکانێ نێچیرکر.
الدبق: ١- بێوکانە. ٢- دارا دینداری.
دبك: پێت خوّ ل عەردی دان و دەنگ ژێ ئینا.
الدبكة: داوەت؛ گوّڤەند؛ دیلان.
دبل: ١- چێکر. ٢- دەستێ خوّ لێ مچاند.
الدبلة: ١- پارییێ مەزن. ٢- تولپ. ٣- مالکا دەستکێ بڤری؛ جهێ دەستکی ژ بڤری.
دبلج: ١- فلم ژ مانەکی ڤەگوهازتە زمانەکێ دی وەک دەنگ. ٢- د شانوّیێ دا: دبیتە دانانا ئەکتەرەکی ل شوینا ئەکتەرەکێ دی.
الدبلجة: ١- کارێ ڤەگوهازتنا زمانێ فلمەکی بوّ زمانەکێ دی وەک دەنگ. ٢- کارێ گوهارتنا ئەکتەرەکی ل شوینا ئەکتەرەکی د شانوّگەرییێ دا.
الدبلوماسي: ئەوێ کارەکێ سیاسی د دەستی دا(یوّنانی) یە.
الدبلوماسية: کارێ مروّڤێ دوبلوّماسی.
الدبوب: ١- پێزەڤەنگ. ٢- هەر تشتەکێ قەلەو. ٣- شکەفتا کویر.
الدبور: ١- بایێ روّژئاڤا یە، هەمبەری وی بایێ(الصبا) یە کو ژ لایێ روّژهەلاتی ڤە دهێت. ٢- ستێنگ. ٣- زرکێتک. ٤- ل نک سوّفیا دبیتە هەوا بایێ نەفسێ و زابوونا وی.

الدبورة: دەبوورەیێ بەرشکاندنێ.
الدبوس: ١- دوّق، دارەکە سەرێ وی گرێ یە. ٢- دەمبوّسە کو ژ ئاسنی یان زێری دهێتە چێکرن، و دو جوّر ژێ هەنە ئێک وەکی دەرزیکێ یە و یا دی سنجەقە دبێژنی دەمبوّسا ئنگلیزی.
الدبوقاء: بێوکانە.
الدبيب: ١- دەنگێ برێڤەچوونا مێرییێ. ٢- ئەو جانەوەریت هویرن یێت د ئاڤا دا دلڤلڤن.
دث: ١- هاڤێت. ٢- بەر تێوەرکرن.
الدث: باران بێختێر.
الدثاث: بارانا بێختێر.
دثر: ١- نخاڤت. ٢- ژەنگێ هەمی گرت. ٣- پیر و کال بوو.
دثار: ١- لحێف. ٢- هەر تشتێ ب سەر خوّ داددەن.
الدثر: ١- بێ شوینوارکرن. ٢- پیساتی.
الدثور: ١- تەمبەل. ٢- خەوتە.
دج: کرە دەنگەدەنگ و گران ب رێڤەچوون.
دجا: تاریبوو.
الدجى: تاری.
الدجاج: مریشک.
دجاج الثلج: کەودەری.
دجاج الماء: مریشکا ئاڤییا ئەنیسوّر.
الدجاجة: ١- مریشک. ٢- کوّمەکا ستێرا یە ژ (١٧)ە ستێرا پێک دهێت، وێنەیێ مرشکێ پێک دئینن. ٣- عەیال. ٤- کولوّلکا ریسی.
دجاجي: تاری.
الدجال: ١- ئاڤا زێری. ٢- ئەوێ ل دویماهیا دنیایێ دهێت و دبێژیت ئەز عیسا مە و پاشی عیسا - سلاڤ لێ بن- دهێت و وی دکوژیت.

دجال: كەرسل؛ زبل.
الدجالة: قەتران.
الدجة: دژواريا تاريێ.
دجج: بوو عەور(عەسمان).
دجر: ١- حێبەتيبوو. ٢- سەرخۆشبوو.
الدجر: لۆبيك.
الدجران: سەرخۆش.
دجرانة: نيرەيێ بانكرنا خانيا.
دجل: ١- درەوكر؛ نەوەيى گۆت. ٢- قترانكر. ٣- ما و خۆجهبوو.
دجلة: رويبارە، ژ چيايێ تۆرۆس ل باكورێ كوردستانێ دزێت و ل بـاژێركێ زاخو ب ناڤ ئاخا هەرێما كوردستانێ دكەڤيت، ل هەرێمێ و عێراقێ رويبارێت خابوور و زيێ مەزن و زێيێ بچويك و خازر و (العظيم) و(ديالى) دهێنە سەر و ل باژێركێ (القرنة) دگەهيتە سەر رويبارێ (الفرات) و رويبارێ (شط العرب) پێك دئينن يێ كو دهۆريتە كەنداڤى، درێژاهيا وى (١٩٥٠)ى كيلۆمێترن.
دجن: ١- كەهيبوو. ٢- كەهيكر. ٣- تاريبوو. ٤- ب عەور و باران بوو.
دجنة: ١- تارياتى. ٢- عەورێت تارى و تژى بارن و شۆر.
دجم: تاريبوو.
الدجم(بالضم): بايێ عشقێ.
الدجم(بالفتح): ١- كانى. ٢- جۆر.
الدجوجي: شەڤا تارى.
دجي: تارى.
الدجية: تارياتى.
الدجيل: قەتران.
دح: ١- پەحنكر و بەرفرەهكر. ٢- بەلاڤكر.
دحا: ١- پەحنكر. ٢- هاڤێت. ٣- مەزنبوو و شۆربوو. ٤- ڕاكر و بر.
دحي: پەحنكر.

الدحاس(بالفتح أو الضم): كرمەكە د ئاخێ دا دژيت.
الدحاس(بالكسر): مالا تژى مرۆڤ.
الدحال: قەبوولنەكرن.
الدحامس: ١- زەلامێ گەلەك ڕەش. ٢- يێ ستوير و قەلەو. ٣- يێ دلێر.
الدحداح: بەژنكورت.
دحر: ١- دەرئێخست. ٢- پالدا. ٣- دويركر.
دحرج: گرێلكر.
دحروجة: ئەو گولۆلكە يا كێزگولولك پال ددەت.
الدحز: گەلەك ڕەق.
دحس: ١- كرە تێدا. ٢- خرابكر. ٣- تژيكر. ٤- دەستێ خۆ كرە دبەر پيستى ڕا دا بگوروێت(سەربڕ).
دحص: ١- پێت خۆ قوتان. ٢- لەزكر.
دحض: ١- بەتالكر. ٢- پوبچكر. ٣- ژ كار ئێخست. ٤- پێت خۆ قوتان. ٥- كرە تەحسۆك. ٦- تەحساند.
الدحض: يێ تەحسۆك.
دحق: ١- دەرئێخست. ٢- دويركر.
دحل: ڕەڤى و خۆ ڤەشارت.
دحل(بكسر الحاء): زكێ وێ چوو.
الدحل(بالفتح أو الضم): ١- شەڤا عەردى. ٢- كونا دەر تەنگ و بن فرەه.
الدحل(بالفتح والكسر): مرۆڤێ قەلەوێ زكشۆر.
الدحلاء: چالا بن فرەه و دەر تەنگ ئانكو يا تەنويركانى.
الدحلة: بير.
دحم: حێل پالدا.
دحمس: تاريبوو.
الدحمس: ١- هەر تشتێ گەلەك ڕەش. ٢- مەزنێ گەلەك ڕەش.
دحمل: گريلكر.
دحور: ١- دەرئێخستى. ٢- پالدايى. ٣- دويركرى.

الدحول: بیرا دەر تەنگ و بن فرەهـ.
الدحیة(بالضم): هێک؛ ئێکپاری.
الدحیة(بالكسر): سەرکردێ لەشکەری.
الدحیة(بالفتح): مەیمونکا مێ.
الدحیق: ١- یێ دەرئێخستی. ٢- یێ دویرکری.
الدخ: دویکێل.
الدخی: تاریاتی.
الدخاریص: کۆما (دخریص)ە ئانکو پارچا سەری ژ جلکی(قەمیس).
الدخال: ١- گەهێت تێکرتێکرا. ٢- پۆرکا هەسپی.
الدخال(بالفتح والتشدید): مایتێکەر.
الدخان: دویکێل.
دخدخ: لەز دچوونێ دا کر.
دخر: رەزیلکر.
دخس: ١- دبنڤەکر. ٢- کرە تێدا.
الدخس: ١- گوشتێ پەحنکا دەستی. ٢- هرچێ هێژ گەنج. ٣- قەلەوێ تژی گوشت.
الدخس(بفتحتین): وەرەما دکەڤیتە سمێت دەوارا.
دخل: چوو ژۆر.
دخل بە: کرەژۆر.
الدخل: ١- گومان. ٢- پارەیێ دهێتە دەست. ٣- ئێش. ٤- قوسیری.
الدخلة: ١- ژناڤدایا تشتی. ٢- چوونەژۆر؛ بژۆرکەڤتن.
الدخلل: ١- هەڤال و هۆگرێت مرۆڤی. ٢- بەزێ ب ناڤ گوشتی کەتی.
دخم: ب نەخۆشی ڤە پالدا.
دخمس: خاپاند.
الدخمسة: خاپاندن.
دخن: ١- دویکێل کر. ٢- جگارە کێشا.
دخن(بكسر الخاء): ١- دویکێلیبوو. ٢- خرابوو و پویچبوو.
الدخن: گارس.
الدخن(بفتحتین): ١- فەساد. ٢- کین. ٣- خاپاندن. ٤- گوهارتنا عەقل و دین و نفشا.
الدخنان: دویکیلگرتی؛ تشتێ دویکێل دگریت.
الدخنة: رەنگێ خولیکی.
الدخول: بژۆرکەڤتن.
الدخولیة: ١- گومرکا هاتنەژۆرا متای. ٢- بهایێ چوونەژۆرێ بۆ ئاهەنگەکێ شانۆگەریەکی و ٠٠ هتد.
دخي: تاری.
الدخیس: ١- چەروانێ گیایێ وی لێکبادایی. ٢- یێ قەلەو. ٣- ژمارەیا گەلەک.
الدخیل: ١- ئەوێ خو ددەتە ناڤ ملەتەکی و نە ژ وان. ٢- یێ خۆ دهاڤێتە ناڤ مالا ئێکی یان دچیتە سەر بەختێ وی. ٣- د عرووزێ دا دبیتە دوبارەکرنا پیتا د ناڤبەر (ألف التأسیس) و پیتا سەروایێ(حرف الروي)دا د پەیڤا سەروایا مالکا د دویڤ دا، بۆ نموونە پیتا (ق) ژ پەیڤا (عاقل)، د پەیڤا سەروایا ماکا د دویڤ دا دوبارە ببت بۆ نموونە (ناقل) بهێتە دانان وەک پەیڤا سەروایێ.
الدد: ١- یاری و مژویلاهی. ٢- دەم.
الددان: ١- بێ مفا. ٢- کوهـ. ٣- برەک.
در(بالتشدید): ١- گەلەک ژێ هات. ٢- هلبوو.
الدر(بالفتح): ١- شیر. ٢- بارین. ٣- هاتەخوار. ٤- شیرێ مشە. ٤- مشەبوون.
الدر: لۆلۆ.
الدرء: ١- پالدان؛ ژ خۆ دویر کرن. ٢- پەحنکرن. ٣- رۆناهیدان. خواراتی.
درأ: ١- پالدا، ژ خۆ دویر کر. ٢- پەحن کر. ٣- رۆناهی دا.
درابزون: جاخا درەجکێ، یان یا بانی.
درابزین: محەجەلێ بان و دەرەجا.

الدرابكة: تمبک.
دراج الصخور: ل (الحجل الرومی)بزڤڕە.
دراج: پۆر.
الدراجة: کەرێ ئاسنی(پایسگل).
الدراسة: خواندن.
الدراق: ١- مەی. ٢- جۆرەکێ دارێ یە.
الدراعة: ١- مەلیتک. ٢- بەرکۆشک.
الدراكة: تێگەهەشتن.
الدرام: چوون بیخێر.
الدراما: رۆمانەکا شانۆگەری یە کەنی و گری تێدا تێکهەل دبن.
الدرامة: ١- ژویژوی. ٢- کڤریشک.
الدراية: زانین.
درب: هیبوو.
درب(بتشديد الراء): هیکر، فێرکر.
الدرب: ١- رێ. ٢- دەرگەهێ مەزن.
الدرباس: ١- شێر. ٢- سەیێ هار.
الدربكة: تمبلک.
الـدرة: ١- شـــیر. ٢- زەحفیـــا شـــیری. ٣- هاتنەخوارا شیری. ٤- خوین.
درباس: ١- شێر. ٢- صەیێ هار.
درة(بالكسر): ١- شیرێ ئاژەلـــی. ٢- چویڤ.
درة: ١- تاڤیا بارانێ. ٢- شیرێ ئاژەلی.
الدرة: لۆلۆ.
الدرة البيضـاء: ١- لۆلۆیا سپی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە عەقلێ ئێکێ.
درج: ١- بخـــودان بـــوو و مـــەزن بـــوو. ٢- ب رێڤـەچوو. ٣- پلەپلـە ب سـەرکەڤت. ٤- کرە پلەپلە. ٥- مر. ٦- وەرپێچا.
الدرج(بالضـــم): عـــەلبا ژنـــک دەرمانـــک وگولاڤێت خۆ دکەتە تێدا.
الدرجة: ١- دەرەجک. ٢- پلە.
درح: پالدا.
درد: ددانێت وی هەمی کەڤتن.
الدرد: ئەو جانەوەرن یێت نەینووک درێژ وەکی مویربخۆرکی.

الـدرداء: ١- مێیـا (أدرد)ە. ٢- ژنکـا بـێ ددان.
الدردار(بالفتح): ١- دەنگێ دەهۆلێ. ٢- دارا بەناڤی.
الدردار(بالضم): جهێ هاتنا ددانێت بچویکی.
دردب: رەڤێ و ل پاشخۆ زڤڕی.
الدردبيس: ١- پیرەمێر. ٢- پیرەژنا بێسـەروبەر. ٣- مرۆڤێ کەس نەشێتی.
دردر: جوی.
الدردر: جهێ هاتنا ددانێت بچویکی ژ پرتیێ.
دردق: زارۆکێ بچویک.
دردور: ئەو جهە یێ گەلەک دشلقت ژ دەریایێ.
الـدردي: پاشـمایێ شـێلی یـێ دبنـێ ئامـانی دمینت.
درز: دوری.
درز: خۆشیا دنیایێ ب دەستخۆێخست.
الدرز: جهی پێکڤەدورینا دو پەرۆکا.
درس: ١- بـوو کاڤـل و شـوینوار لـێ نـەمان. ٢- خواند. ٣- جەنجەرکر.
الدرس(بالفتح): رێکا نەبەرچاڤ.
الدرس(بالكسر): جلکێ کەڤن.
الدرسة: وەرزش و راهێنان.
الدرسة الرمادية الرأس: چرچرۆکا سەرخوەلیک.
الدرسة السـوداء الـرأس: زەرزەری؛ زەرویلـەیێ جەهان؛ تویترەعێل؛ چویچەزەر؛ بەیارۆک.
درسة الشعير: چرچرۆکا گەوریزەر.
درسة الصخور: چرچرۆکا چیایی.
الدرسة الصفراء: چرچرۆکا زەر.
درسة القصب: چرچرۆکا لەڤنا.
الدرســـة المألوفـــة: چـــۆچرۆک؛ چرچـــرک؛ گارسۆک؛ جت.
درص: ددانێت وی شکەستن(ژ پیریێ).
الدرص(بالكسر): ١- تێژکێ مشکی. ٢- تێژکێ کتکێ. ٣- تێژکێ کڤریشکێ.
درع: ١- سـەرێ وی رەشـبوو و هـەمی لەشـێ وی سپیبوو. ٢- ژ ستۆی ڤە گورا.
الدرع(بالفتح): بەرەڤانی و بەرگیری.

الدرع(بالكسر): ١- زرى؛ جلێ ژ ئاسنی. ٢- بەركۆشک. ٣- كراسێ ناڤمالێ.
الدرع(بالضم): هەرسێ شەڤێت پشتی شەڤێت سپینە(الليالي البيض) كو دبنە شەڤێت (١٦)ێ و(١٧)ێ و(١٨)ێ ژ هەر هەیڤەكێ.
الدرع الرئاسي: پەرۆكەكێ هریا سپی یە زانایێ مەزن (الحبر الأعظم) بۆ سەرۆكێت ئوسقفا و قاسدێت پێغەمبەرینێ (القصاد الرسوليين) دهنێرت وەک نیشان ژ بۆ وێ دەستهەلاتداریا ل سەر دیرێت وان داینە وان.
الدرعاء: ئەو شەڤە یا ل سپێدێ هەیڤ لێ دهەلێت.
الدرف: ١- سیبەر. ٢- رەخ؛ لا.
درفق: لەزكر.
درق: لەزكر.
الدرق: رەق.
الدرقاء: عەور.
الدرقة: مەتالێ خورست ژ كەڤلێ گامێشا یان كەركەدەنی.
درقل: ١- ب لەز بۆری. ٢- لەیزی. ٣- خۆمەزنكر.
الدرقل: جلكەكە ژ ئامویشی.
درک: ب بەردەوامی هات.
الدرک: ١- هێزەكا لەشكەری یە كارێ وێ پارازتنا تەناهیێ یە. ٢- كویرترین جهـ ژ هەر تشتێ كویر.
الدركة: نزمترین پلە، یان پلەیێت بەر ب نزمیێ و پلەیێت بەر ب بلندیێ دچن دبێژنێ(درجة).
درم(بكسر الميم): ١- قەلوبوو و ب گوشتكەت. ٢- پویتیبوون و وەریان(ددان).
درم(بفتح الميم): لەزكر.
درماء: ژنكا پشتگۆزەكێت وێ دتژی.
الدرمة: كڤریشک.
درمس: ١- بێدەنگبوو. ٢- ڤەشارت.
درمص: خۆ رزیلكر.
الدرمق: ئارێ سپی.

درمک: حولیكر.
الدرمک: ١- ئاخا هویر. ٢- ئارێ هویر.
الدرموک: بنقونک(بالیفک).
درن: قریژبیبوو.
الدرن: قریژ.
الدرنوک: ١- جۆرەكێ راژێركایە. ٢- جلكێ مەخمەلی.
دره: ١- دەركەت و هێرش كر. ٢- پالدا.
الدرهم: پارەیێ ژ زیڤی.
دروج: هورێ دژوار.
الدرویش: ١- فەقیر(فارسی) یە. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە سۆفیێ ژ نوی كەتی یە سەر ریكێ ئانكو یێ ل دەستپێكێ.
الدرین: ١- گیایێ پویچبووی و دەوار نەخۆن. ٢- جلكێ دریای. ٣- عەردێ هشک و بێ گیا.
دری: زانی.
دری: تشتێ ب رۆناهیا خۆ تاریێ كون دكەت.
الدروز: سپیبهـ و رشک.
الدروص: حێشترا بەزەک.
الدريء: ئەختەرا گەش.
الدريئة: ١- خەلەكا مەشقێ ئەوا روما دهاڤێنێ. ٢- دێمجامە.
الدریر: ١- بەزەكێ سڤک. ٢- چرایێ رۆهن.
الدریس: ١- جلكێ دریای. ٢- كوریا حیشترێ.
دس: ١- دبنڤەكر. ٢- كرە ناڤ و بەرزەكر. ٣- پیلان گێرا.
دسا: دەقسی.
الدسار: ١- بسمار. ٢- بەنكەكی ژ لیفی دەپێت كەشتیێ پێ گرێددان.
الدساس: ١- مارەكێ كورت و سۆرە خۆ ل بن ئاخێ ڤەدشێریت. ٢- ڤەگر ژ بابێ بۆ كورێ.
الدساسة: ١- دومبەلان. ٢- مارێ(الدساس). ٣- كرمەكێ سۆر و درێژە.
الدسام: قەپاخک.

دستور: ١- ژمارەیەکا یاسایا یە دهێنە بجهـ ئینـان. ٢- ئـەو وەزیـرە یـێ کاروبارێـت مللەتی ل دویڤ وان یاسایا ب رێڤە دبەت ئەوێت وی بۆ داناین(فارسی) یە.
دسر: ١- پێنجدا. ٢- پالدا. ٣- بسماردا.
الدسر: بسمار.
الدسراء: کەشتی.
دسـع: ١- دلـێ وی رابـوو؛ ڤەرەشـیا. ٢- دگوشتی دا ئاڤابوو.
دسق: تژیبوو و دسەرداچوو.
الدسـكرة: ١- گونـدێ مـەزن. ٢- دێـر. ٣- عـەردێ راسـت. ٤- مالێـت مـەی و موزویلاهی تێدا. قەسرێت خانی ل دۆر.
دسـم: ١- دائێخسـت. ٢- قـەرامک لێـدا. ٣- شـلکر. ٤- بـوو شـوینوار و نـەما. ٥- قەترانکر.
الدسم: ١- قەلەوی. ٢- قرێژ و پیسی.
الدسـمة: ١- قـەپاخکا شیشـەی. ٢- رەنگـێ تۆزکیێ ب رەشی ڤە.
الدسومة: قەلەوی.
الدسـيس: ١- جاسویـس. ٢- بنئـاخکری. ٣- تشتێ د ناڤ خوەلیێ دا بژارتی.
الدسيسة: خاپ؛ حیله.
الدسيسة: دوژمنی و پیلانێت دوژمنیێ.
الدسيع: حەفکا حێشترێ جهێ ئالیک تێدا دچیتە خوار.
الدسـيعة: ١- سێنیا زادی یـا گەلـەک مـەزن. ٢- سرۆشت. ٣- هێز.
دشن: ژ نوی کرە بەر خۆ.
دعا: گازی کرێ.
الدعاب: یێ گەلەک یاریا دکەت.
دعابة: یاریا ب دەستی.
الدعارة: ١- لەشفرۆتن؛ قەحبەتی. ٢- پویچاتی.
دعامة: ستوین.
دعب: یاریکر.
دعبوب: مێریا رەش.
دعـة: ١- ئـارامی. ٢- خۆشـی و تـەناهی. ٣- ئارامیا ل دەمێ ئاریانا شەهوەتێ.

دعجاء: چاڤ رەشا چاڤ مەزن.
دعس: پالدا.
دعسة: ئیک پال.
دش: شکاند.
دشا: د جەنگێ دا نقۆبوو.
دشن: ١- دا؛ بەخشی. ٢- جارا ئێکێ ل بەر خۆ کر. ٣- بەری هەمیا نڤێژ لێ کر.
دشوق: خانیێ مەزن.
الدشيشة: زادەکە ژ دانهێرکی چێدکەن.
دظ(بتشـديد الظـاء): ١- فـالنجیکر. ٢- دەرئێخست.
دع(بتشديد العين): ب هێز و دلرەقی پالـدا.
دعـا: ١- گـازیکر. ٢- داخـوازکر بهێـت. ٣- هاریکـاری ژێ خـوازت. ٤- پێگۆت(مری). ٥- داخوازکرە خوارنێ. ٦- دوعاکر.
الدعاء: دوعا.
الدعاع: عیالێ مرۆڤی یێ هوبر.
الدعامة(الـدعام): ١- ستوینا خـانی. ٢- دارێ هاتیـە رانـان ژ بـۆ کـەپرێ. ٣- دارێ بەکـەرا بیرێ.
دعب: ١- پالدا. ٢- یاری دگەل کرن.
الـدعب: ١- تورانەکـە. ٢- سترانبێژێ بـاش. ٣- تۆلازێ سیس.
الدعبل: ماتە.
دعت: گەلەک بهێز پالدا.
دعث: ئاخ قوتا.
الدعث(بالفتح): دەستێکا نەساخیێ.
الدعث(بالكسر): ١- کین؛ عینـات. ٢- ئاڤا مایی.
دعثر: پێلێنا؛ ب پیان ڤە چوو سەر.
الـدعثور: ١- هـەرتی. ٢- کوهـ و نـەبرەک. ٣- چال. ٤- مشە و زەحف.
الدعبل(بالكسر): هێکا بەقێ.
الدعبلة(بالكسر): حێشتر بهێز.

الدعبوب: ١- زلامێ کورتێ پێتورانک. ٢- بێعەقل. ٣- نێرەمۆک. ٤- مویریا رەش. ٥- تۆڤکەکا رەشە دهێتە خوارن. ٦- رێکا خۆشا بەرچاڤ. ٧- چلاک. ٨- ماهینا درێژ. ٩- شەڤا خراب. ١٠- شەڤا تلچاڤ.

الدعبوث: بێعەقلێ کەر.

الدعبوس: بێعەقلێ کەر.

دعج: رەش و مەزن(چاڤ).

الدعجاء: ١- شەڤا ئێکێ ژ شەڤێن(المحاق) کو دبیتە شەڤا(٢٨)ێ. ٢- ژنکا چاڤرەشا چاڤ مەزن.

دعدع: ١- تژیکر. ٢- راهەژاند دا باش تژی ببت.

الدعداع: بەژنکورت.

دعر: ١- دویکێلکر و هلنەبوو. ٢- هلنەکر. ٣- پویچاتیکر.

الدعرة(بالضم): کرمکێ داری.

الدعرة(بالکسر): پویچاتی.

دعس: ١- پێلێنا. ٢- پالدا. ٣- حەشاند.

الدعس: ١- شوین. ٢- گەلەک شوین لێ.

دعص: ١- کوشت. ٢- لێدا.

الدعصاء: دەشتا ژ هەر جهەکی گەرمتر.

الدعصة: گرێ ئاخێ یێ خرڤەبوویی.

دعق: ١- بهێز داسەر. ٢- بەلاڤکر. ٣- تەمامکر (بریندار).

الدعق: یا گەلەک هاتنوچوون ل سەر هاتیە کرن(رێ).

الدعقة(بالضم): ١- کۆما حێشترا. ٢- تاڤیا بارانێ.

الدعقة(بالفتح): ١- هەو؛ هێرش. ٢- هەوار؛ گازی.

دعک: ١- نەرمکر. ٢- قورمچاند. ٣- پەرخاند. ٤- تێڤەدا. ٥- ئێشاند.

الدعک: جڤجڤۆک.

الدعکة: جهێت چوونێ یێت رێکێ.

دعل: کرە حیلە.

دعلج: ١- تاریبوو. ٢- هەر هات و چوو. ٣- گرێلکر. ٤- رەنگێت وی تێکچوون.

الدعلج: ١- گیایێ تێک ئالیای. ٢- جهالێ تژی. ٣- سیخور. ٤- تۆلازێ تەر و تۆل. ٥- تاریاتی.

دعم: ١- هاریکاری کر و بهێزئێخست. ٢- تشتەک دابەر دا نەکەڤیت.

الدعم: پشتەڤانی.

دعمص: زێری کەتنێ(ئاڤ).

الدعموص: زێری.

الدعمي: ١- یێ گەلەک ب ستوین. ٢- دارتاش. ٣- باهراپترا رێکێ. ٣- هەسپێ سینگێ وێ پنیەکا سپی لێ.

دعن: خۆ بێدەلنگکر.

الدعن: بێدەلنگی.

الدعوة: ١- داخواز. ٢- دوعا.

الدعوى: ١- داخوازنامە. ٢- گازندە. ٣- سکالا.

الدعي: کەسێ بێ عەسل یان ئێکی کری یە کورێ خۆ.

الدغام: ئێشا گەوریێ.

الدغامرة: یێت ژ هەمیا رەزیلتر.

الدغاول: ١- مسیبەت. ٢- ئەو کەسن یێت ل عەیبێت مرۆڤی دگەرن.

الدغدغة: گلیزانکڤەکرن.

دغر: ١- پالدا. ٢- هێرشکر. ٣- گڤاشت هەتا مری.

الدغرة: برنا تشتی بدزیکی ڤە.

دغش: ١- چوو ناڤ تاریێ. ٢- هێرشکر.

الدغش(الدغشة): تاریاتی.

دغص: هاتە داگرتن(ج ژ خوارنێ یان ژ کەربێ).

الدغصان: کەربگرتی.

دغف: ١- ب توندی بر. ٢- دژواربوو.

دغفل: ١- تێژکێ فیلی. ٢- تێژکێ گورگی. ٣- پەریت زەحف و بۆش.

دغفلي: ١- بەرفرەهـ. ٢- ب خێروبیر.
دغل: وەکی مرۆڤەکێ ب گومان چوو ژۆر.
دغم: ١- ب سەردا گرت. ٢- نخاڤت. ٣- شکاند.
الدغمة: رەنگێ ب رەشی ڤە.
دغمر: ١- تیکهەلکر. ٢- ئەخلاقێ وی خراب بوو. ٣- بۆ کرە شەرم.
الدغمري: یێ ئەخلاقێ وی تێکهەل ژ گەلەک ئەخلاقا.
دغیلة: ١- کۆما دارا یا تێکرا تێکرا و تایبێت وی ب ناڤ ئێکدا چووی. ٢- تشتێ دکەڤیتە د ناڤ شۆلێ دا و پویچ دکەت. ٣- جهێ مرۆڤ لێ ژ کوشتنا خۆ ددترسیت.
دف(بالتشدید): ١- سڤک ب رێڤە چوو. ٢- پەرێت خۆ هەژاندن. ٣- خۆ ئامادەکر.
الدف: ١- رەخ؛ لا. ٢- عەلبانە.
دفأ: گەرمکر.
الدفء: ١- گەرمی. ٢- جلکێ گەرم. ٣- بەرهەمێ حێشترێ. ٤- پارێزا تشتی وەکی دیواری.
دفاء: جلکێت مرۆڤی گەرم دکەن.
الدفئة: گەلەک ب گەرم.
دفار(أم دفر): دنیایە ژ بەر کو یا گەنی یە.
دفاع: ١- بەرەڤانی ژخۆکرن. ٢- ئەو ئامیرن یێت لەشکەر بکاردئینت ژ بۆ بەرەڤانیکرنێ ژ خۆ و وەلاتی و سێ جۆرن بەرڤانیا عەردی و بەرەڤانیا عەسمانی و بەرەڤانیا دەریایی.
الدفاع(بالفتح والتشدید): یێ پالا ب تشتی درانیت.
دفاف: ١- عەلبانەڤەوت، ئەوێ ل دەفێ ددەت. ٢- یێ عەلبانا چێدکەت.
الدفاق: گەلەک بۆش.
الدفان(بالفتح): ١- ئەوێ مریا دڤەشێرت. ٢- دارێ کەشتیێ.
الدفان(بالکسر): یێ هندەک ژێ هاتیە ڤەشارتن.
الدفانة: ئەو بەرە یێ د عەردی را و هەڤجار پێڤە دهێتە شکاندن.
الدفة: سکانێ کەشتیێ.
الدفتر: دەفتەر.
دفدف: ل دەمێ فرینێ خۆ نێزیکی عەردی کر.
دفر: ١- گەنی. ٢- پالەک ب سینگێ وی رانا.
دفر(بکسر الفاء): بێهنا وی نەخۆشبوو.
الدفر: گەنی.
الدفران: جۆرەکێ جوانە ژ کاژا جیای.
دفرة: گوشتێ کرم کەتینێ.
دفع: ١- پالدا. ٢- بەرسڤا وی ب دەلیل دا. ٣- دا. ٤- ئەداکر.
الدفع: ١- پالدان. ٢- دانەپاش. ٣- دویرکرن. ٤- دانا کاش یا پارەی. ٥- ئەداکرن.
الدفعة: دانەک، چەندەک.
دفف: ١- عەلبانە قوتا. ٢- لەزکر.
دفق: ١- رژت. ٢- خالیکر. ٣- مراند.
دفل: ١- ڤەتران. ٢- زفتا ل جادا دکەن.
الدفلي: دارەکا گولایە وەکی دارا سۆرگولێ یە.
دفن: ١- ڤەشارت. ٢- بنئاخکر.
الدفن: ١- ڤەشارتن. ٢- بنئاخکرن.
الدفنس(الدفناس): ١- بێعەقلێ کێم. ٢- قەلس. ٣- دارگران.
دفواء: ١- دارا مەزن. ٢- حێشترا ستۆدرێژ. ٣- بالندەیێ نکل خوار.
الدفوف: ئەو بالندەیە یێ خۆ تێزیکی عەردی دکەت دەمێ دادژێژیتە نێچیرێ.
دفون: ڤەشارتی.
الدفیئة: خانیێ شیشەی ئەوێ بۆ چاندنێ دهێتە بکارئینان.
دفیف: ڤەکرنا چەنگا و لڤاندنا وانا هێدی، وەکی بالندەیێت گوشتخۆر.
دفین: ڤەشارتی.
الدفینة: مرۆڤێ ژیر.
دق(بالتشدید): ١- قوتا. ٢- یێ هویرە. ٣- شکەست. ٤- کەتە سەر.

الدق: ١- پیچەک ژ تشتی. ٢- هویر.
الدقاق: یێ گەلەک ب قەتانێ ڕادبیت.
الدقاقة: ١- خزێما دەرگەهی. ٢- یێ تشتی پێ دقوتن.
الدقة(بالضم): ١- ئاخا هویر. ٢- خوێ. ٣- بهارات. ٤- گژنیژ.
الدقة(بالفتح): حنگەک ژ قوتانێ.
الدقة(بالكسر): ١- هویراتی. ٢- زراڤی. ٣- بێبهاتی. ٤- پەیتی.
الدقاق: ١- پرتا هەر تشتەکی. ٢- هەر تشتێ هویر.
الدقاقة: تۆزا هویرا بای خڕڤەکی.
الدقاع: ئاخ.
دقدق: دەنگکر.
دقـر: ١- تژی زاد بوو. ٢- مشەبوو. ٣- ب باغچە کەت.
الدقرارة: ١- فەسادی. ٢- عەدەتێ خراب.
دقرانة: دارەکە دهێتە جکلاندن دا مێو بچیتە سەر.
دقس: ١- ب ناڤڤەچوو. ٢- تێداچوو. ٣- تژیکر.
الدقشة: جۆرەکێ مارگیسکا یە یێ پنیپنی یە.
دقـع: ١- ژیارا کێم قەبیل کر. ٢- ب عەردیڤەما ژ فەقیری و ڕەزیلبوونێ.
الدقع: خۆ جەماندن د کاری خوازتنێ دا.
الدقعاء: ١- ئاخ. ٢- عەردێ بێ گیا.
الدقعم: ئاخ.
دقق: هویر تێ فوکری.
دقـل: ١- لێ قەدەغەکر و لێ حەرامکر. ٢- ل دفنێ یان دەڤی دا.
الدقل: ١- نەباشترین جۆرێ خورمێ یە. هویر و لاواز. ٢- دارێ مەزنێ پەرۆکێ کەشتیا بای پێڤە گرێدایی.
دقم: ١- ددانێت وی یێت پێشیێ شکەستن. ٢- ژنشکەکێ ڤە پالەک ب سینگی ڕانا. ٣- ب زۆر کەت.
الدقم: خەما مەزن و گران.
دقن: ١- لێ قەدەکر و حەرامکر. ٢- کولمەک لێدا.
الدقيرة(الدقرى): باغێ ب خەمل.
الدقيق: ١- یێ هویر. ٢- هویرک. ٣- ئار.
الدقيقة: ١- خولەکەک(دەم). ٢- پەزێ سپی.
دک: ١- لێدا و هویر کر تاکو تەخت کری. ٢- هەڕافت. ٣- ئەڤرازی و نشیڤی یێت وێ کرنە ئێک. ٤- قوتا و ڕاستکر. ٥- تژیکر. ٦- ب سەردا بەردا(ئاخ). ٧- وەستاند.
الدک: عەردێ ڕاست.
دکاء: ١- عەردێ ڕاست. ٢- چیای نزم. ٣- بانیا نزم.
الدکاس: خەو.
دکة: دۆشک؛ جهێ بلندێ روینشتنێ.
الدکتاتور: سەرۆکێ ب خۆ بکەت و ب کەسێ دی نەکەت.
الدکتبلوغرافيا: هۆنەرێ نڤێسینێ ب ئامێرێ نڤێسینێ.
الدکتوراة: بلنترین بەلگەنامەیا خواندنێ یە ل زانکۆیا دهێتە وەرگرتن.
الدکتوراة الفخرية: ناسناڤەکە ددەنە کەساتییێت سیاسی و زانستی و ئەدەبی و ..هتد بێی بەلگەنامە وەک ڕیزگرتن بۆ خزمەتێت وان یێت بەرچاڤ.
دکدک: تژیکر.
الدکداک: عەردێ ب کەند و کۆر.
دکس: ١- حەشاند. ٢- کەتەسەرێک.
الدکسية: گۆم.
الدکک: هەسپێ کورتێ پشت فرەه.
دکل: ١- کرە گولمچک. ٢- پێلێنا.
الدکلة: ١- تەقنا تەنک. ٢- مرۆڤێت نەفس بلند.
دکم: ١- پێکدادان. ٢- شکاند. ٣- پالدا.
الدکمة: باڤرەشی.

الدكنة: باڤرەشی، رەنگێ بەر ب رەشی ڤە دچیت.
دكیک: رەبەق؛ تەکووز.
دكیل: پێلێنایی.
دل: نیشاندا، بەرێ وی دایێ.
دلی(بتشدید السلام): ١- داهێلا بیرێ. ٢- ب نەرمی سەرەدەری دگەل کر.
دلا: داهێلا بیرێ.
الدلاة: دەلوا بچویک.
الدلالة: نیشادان.
الدلبوث: جۆرەکێ گیایە، تاییێت وی د زراڤن و بەلگێت وی وەکی یێت سۆسنێ نە و کولیلکێت وی وەکی یێت سۆسنێ نە، دیسا دبێژنێ: (ذنب الفرس) یان (سیف الغراب).
دلث: لەزکر.
دلاث: بەزەک.
دلاص: ١- تژی؛ لیڤ و لێڤ. ٢- نەرم. ٣- برسقی.
دلاص(بالكسر): حول و نەرم.
دلاص(بالفتح): نەرم.
دلاعة: د خێر و خۆشیا دا مەزنبوویی.
دلال: ١- گرانی. ٢- نازداری.
دلالة: ئەو تشتێ یێ نیشادانێ ب هێز دئێخت.
دلام: رەشاتی.
الدلامس: تاریا تلچاڤ.
الدلامص: تەیسۆک.
الدلب: دارا چنارێ؛ دارەکە درێژیا وێ دگەهیتە (٣٠)مترا ل رەختێت ئاڤا شین دبت، ل کیشوەرێ ئاسیا و باشۆرێ ئەوروپا شین دبت.
الدلبوث(سیف الغراب): گولەکا خمەلی یان بنەفشی یە ل دۆرێت دەریا سپی و رۆژهەلاتا ناڤراست شین دبت.
دلتا(بالكسر): ١- ناڤێ پیتا چارێ یە ژ ئەلفابێیا یۆنانی. ٢- ئەو پارچەیێت عەردی نە یێت ل رێژگەها رویبارەکی د کەڤنە د ناڤبەرا دو چەقا یان پترێت ژ وی رویباری دچن.
دلج: ئاڤ ژ بیری کیشا و کرە برکێ.
الدلج(الدلجة؛ الدلجان): دویماهیا شەڤێ.
دلح: ب گرانی ب رێڤە چوو.
الدلح: ١- گەلەکێ ب خوهـ. ٢- پشتخۆشێ سیارێ خۆ ناوەستینت(هەسپ).
دلخ: ١- قەلەبوو. ٢- تژیبوو و دسەرداچوو.
الدلدال: نەحەیان.
دلدل: شۆلا مەزن.
الدلدول: ١- ژویژویێ گر و مەزن. ٢- ناڤێ وی هەسپی بوو یێ شاهێ مسرێ (المقوقس) وەک دیاری بۆ پێغەمبەری هنارتی.
دلس: عەیبا تشتێ خۆ ل دەمێ فرۆتنێ ڤەشارت.
الدلس: خاپ.
الدلسة: تاریاتی.
دلص: ١- برسقی. ٢- حولیبوو. ٣- حولیکر.
دلصة: عەردێ راست.
دلصاء: ژنا ژ پیریێ ددان د دەڤی دا نەماین.
دلظ: ١- کرە لەز. ٢- پالەک ب سینگێ وی رانا.
دلع: دەرئێخست.
الدلعة(الدولعة): جۆرەکێ صەدەفێت دەریایێ یە.
الدلعس(الدلعاس؛ الدلعوس؛ الدلاعس): نەرم و گوهدار.
دلف: ١- بەر ب پێش چوو. ٢- دبنڤە رابوو.
الدلف: دلێر.
الدلفین: ١- جۆرەکێ حوبتایە. ٢-کومەکا ستیرا یە ژ (١٠) ستیرا پێک دهێت ل دویڤ (النسر الطائر) را دچیت.

دلق: ١- لەزکر. ٢- دەرئێخست. ٣- ئەنجامدا.
الدلق: دەرکەڤتنا تشتی ژ جهێ خۆ.
الدلق(بفتحتين): جانەوەرەکێ گوشتخۆرە وەکی کتا کویڤی یە، رەنگێ وی یێ زەرە یان یێ قەهوەیی یە.
الدلق(بالفتح والسكون): کورکێ دەرویشی.
دلك: ١- ئاڤابوو. ٢- پەرخاند. ٣- بەرێ خۆ دا.
الدلك: ١- سستی. ٢- ئاڤابۆنا رۆژێ.
دلم: ١- سست و شۆر بوو. ٢- گەلەک رەشبوو.
الدلم(بالضم): فیل.
الدلمس: تاریا تلچاڤ.
الدلمص: حەوێس.
دلنطي: زەبەللەح.
دله: ژبیرکر.
دلهث: سەزکر و ب پێشکەت.
الدلهث(الدلاهث؛الدلهاث): ١- بەزا مرۆڤی پێشدئێخیت. ٢- شێر.
الدلهم: ١- سەوداسەربوویی. ٢- گورگ.
الدلهمس: شەڤا گەلەک تاری.
الدلوح: عەورێ تژی ئاڤ.
الدلوخ: قەلەو.
الدلوع: ١- دەوارێ د بەری هەمی دەوارا رادکەت ل دەمێ چوونێ. ٢- رێکا خۆش و ب ساناهی.
دلوف: ١- قەلەو. ٢- ئەلهۆیێ چوون سڤک.
دلوق: دەرکەتنا شیری ژ کاڤلانی بێی دەست.
دلوک: ١- شۆربوونا بەر ب ئاڤابوونێ. ٢- ئاڤابوون. ٣- ئەو دەرمانە یا گولاڤە یێ د لەشی دهوسین.
دلي: حێبەتیبوو.
دليص: زێرێ نەبرسقت.
الدليع: رێکا خۆش.
الدليک: ئاخا با دبەت.
دليل: ١- دەلیباز؛ رێنیشادەر. ٢- گرۆڤە.
دليلة: رێکا روهن و ئاشکرا.
دم: ١- تێدا(رەنگ). ٢- راستکر. ٣- ڤەشارت.
الدم: ١- خوین. ٢- خوینداری. ٣- دارێ رەنگکرنێ.
الدماثة: ١- نەرمی و حەلیمی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە سەروبەرێ باشێ نەفسا شەهوانی د خەریببوونێ ژ دلچوونا تشتا.
الدماج: یێ خۆجهـ و نەلڤ.
الدمادم: بانیبێت راست.
دمار: کوشتن.
الدماس: ١- هەر تشتێ مرۆڤی دادپۆشیت. ٢- پاتێ سەر جەرکی.
دماغ: مەژی؛ مێشک.
الدماغ الألكتروني: دەزگاهەکێ ئەلەکترۆنی یە ژ ژمارەیەکا ئامویرێت شیاندار پێک دهێت شوینا مەژییێ مرۆڤی کاردکەت، دیسا دبێژنێ: (العقل الألكتروني).
الدمال: ١- زبلێ چێل و گۆلا. ٢- خورمەیا کویفکوبی و کەڤن. ٣- چاکی. ٤- زبل و تۆزا بنێ گۆڤێ.
الدمام: بۆیاغ؛ رەنگ.
دمامة: کرێتی.
دماميل: کوما(دملة)یە کو دبیتە کولک.
الدمة(بالكسر): ١- مێری. ٢- سپیهـ. ٣- زەلامێ کورت و هویر. ٤- مەخەلا پەزی. ٥- پشکل. ٦- کتک.
الدمة(بالضم): ١- رێباز. ٢- یاری.
دمث: نەرم و حەلیم بوو.
دمث: نەرم و حەلیم، خودان تۆرەکێ باش.
الدمث: جهێ نەرم و خیز.
دمج: ١- دگەل تشتەکێ دی هەلکر. ٢- چوو تێدا و خۆجهبوو.
الدمجة: رێباز.
دمخ: ١- بلندبوو. ٢- شکاند.
دمدم: ١- ب عەردی ڤەنا و هێرا. ٢- تێبر.
الدمدم: کوشتن و ژ ناڤ برن.

دمر: ١- مر. ٢- بێ دەستویری چوو ژۆر. ٣- هێرشا خرابیێ کر. ٤- کوشت. ٥- وێرانکر.
دمس: تاریبوو.
الدمس: کەس.
دمشق: ب لەز تمام کر.
دمشق اليدين: دەست سڤک.
دمشق: شام؛ پایتەختێ کۆمارا سوریێ یە.
دمص(بفتح الميم): لەزکر.
دمص(بكسر الميم): ١- پویتێ وی کێم بوو. ٢- برهوییێت وی ژ لایێ ب نک دفنێ ڤە ستوبر بوون و ژ رەخاڤە زراڤ بوون، دبێژنە خودانی(أدمص).
الدمع: روندک.
دمع: روندککر.
دمعان: تژیێ د سەر دا دچیت.
دمغ: ١- گەهەشتە مەژی(برین). ٢- ڕاشکان.
دمق: ١- بێ دەستویری چوو ژۆر. ٢- دزی. ٣- ددانێت وی شکاندن.
دمقس(دمقاس): ئارمیشێ سپی.
دمک: ١- لەزکر. ٢- هێرا. ٣- حولیبوو. ٤- بادا.
دمكمک: گەلەک دژوار دهێرت.
دمل: زبلکر.
دملج: ١- چێکر و نەخشەکر. ٢- گرێلکر.
الدملج: ١- بازن. ٢- سەنگ وگرانی.
دملک: حولیکر.
الدملوک: بەرێ حولی و گرۆڤر.
دمم: تێدا(بۆیاغ).
الدموثة: نەرم و حەلیمی.
دموع: رونکبارین.
الدموک: ١- هاتنوچوون سڤک. ٢- ب لەز دهێرت(دستار).
الدميق: یێ بێخێر.
دمن: زبلکر.
الدمن(الدمان): ١- کەسل و زبل. ٢- خولی. ٣- گنارا دارقەسپێ.
دمنة: ١- شوینوارێت خانی. ٢- ئاڤا د برکێ دا مای و دگەل پشکل و تەقنێ هلبووی. ٣- زبل. ٤- شوینوارێت مرۆڤا ل واری. ٥- کین و عیناتا کەڤنا د دل دا مای. ٦- گویفک.
دمه: گەرما وی دژواربوو.
دمه: لێدا و سۆت.
دمور: مری.
دمي: ١- خوینەلۆبوو. ٢- خوین ژێ هات.
دمية: ١- بوبکا پاتەی. ٢- صەنەم.
الدميثة: تشتێ نەرم و ب ساناهی.
الدميق: یێ چوویە د تشتەکێ دی ڕا.
دميم: کرێت.
دن: ١- بوڤێنکر. ٢- دەنگکر. ٣- پرمپرمکر.
الدن: دەنێ ئاڤێ.
دنأ: بێخێربوو.
دنا: نێزیکبوو.
دني: نێزیکبوو.
دناءة: ١- بێخێری. ٢- پیسی.
الدناوة: مرۆڤاینی.
الدنب(الدنابة): بەژنکورت.
دنج: باش چێکر.
الدنح: چەژنا (الغطاس) ی فەلا.
دنخ: ١- سەرێ خۆ چەماند. ٢- بارێ وی گرانبوو. ٣- ل مالا خۆ ما.
دندن: ١- بوڤێنکر. ٢- پورمپورمکر. ٣- زڤڕی.
الدندنة: ١- بڤبڤا مێشێ. ٢- پت پت. ٣- تشتێ ژ کەڤنیا خۆ ڕەش ببیت.
دنر: گەشبوو و برسقی.
دنس: پیسکر.
الدنس: ١- پیساتی. ٢- قرێژ.
دنع: ڕەزیلبوو.
الدنع: بێخێر.

الدنف: ١- ئیشا گرانا نەچیت. ٢- نەساخیێ ئیشێ گرتی و نەبەردای. ٣- نەساخیێ ل بەر مرنێ.

دنف: ١- نەساخبوو. ٢- نەساخبوو و کەتە بەر مرنێ.

دنفش: چاڤێت خۆ دانانە سەریک و د ناڤ مژویلانکا ڕا سەحکر.

دنق: قەلسبوو.

الدنقة: زیوانا ناڤ گەنمی.

دنقس: ب چاڤێ نیڤنقاندی سەحکر.

دنکس: خۆ بەرزەکر دا وجا خەلکی نەقەتینت.

الدنو: نێزیکی.

الدنيا: ١- ژیانا کێم و بێ بها. ٢- ژیانا خۆش و ب تام.

الدنية: کولاڤ.

الدهاء: ١- تێگەهەشتنا نەئاسایی. ٢- فێل و فند. ٣- ڕاستەدرکەڤتنا گومانێ.

الدهارير: ١- دەستپێکا زەمانێ کەڤن. ٢- مسیبەتێت زەمانی.

دهاق: ١- تژی. ٢- گەلەک.

دهان: ١- پیستێ ڕەنگێ وی سۆر. ٢- بۆیاغ؛ ڕەنگ. ٣- عەردێ تەحسۆک.

دهث: پالدا.

الدهداء: خەلک.

دهدم: هەرفاند.

دهده: گڕیلکر.

الدهدهة: گڕێلکرن.

الدهدوة: گولۆلکا کێزگولۆلکێ.

الدهدية: گولۆلکا کێزگولۆلکێ.

دهر: مسیبەتەک ب سەری هات.

الدهر: دەمێ درێژ و نەدەستنیشانکری.

الدهري: ئەوە یێ ل سەر وێ باوەریێ کو هەبوون د ئەزەل دا هەبوویە و کەسێ چێنەکری یە.

الدهرية: ئەو کەسن یێت ل وێ باوەریێ کو هەبوون د ئەزل دا هەیە و کەسێ چێنەکری یە.

دهس: ١- پێلێنا. ٢- داسەر.

الدهس: ١- گیایێ باش کەسک نەبووی. ٢- عەردێ چو ڕەنگێت عەردی یان گیای لێ نە.

الدهسة: ڕەنگێ ڕەشێ ب سۆری ڤە.

دهش: حێبەتیبوو.

الدهشة: حێبەتگرتن.

دهق: پڕکر؛ تژیکر.

الدهقان: ١- مەزنێ گوندی. ٢- خودانێ گوندی. ٣- بازرگان، (فارس) یە.

الدهقنة: سەرۆکاتیا هەرێمێ.

دهک: ١- هێرا. ٢- پێلێدانا.

دهلم: ١- تاری. ٢- کەبکێ نێر.

دهليز: ١- تارمێ د ناڤبەرا دەرگەهی و خانی دا. ٢- ڕێکا درێژ و تەنگ.

دهم: ١- چوویێ و ب سەرداگرت. ٢- ڕشکر.

الدهم: ١- ڕەش. ٢- کەلەک.

الدهماء: ١- قازان. ٢- شەڤا (٢٩)ێ ژ مەهێ. ٣- دارێ گەمارێ. ٤- کۆما مرۆڤا. ٥- ژ کەسکاتیێ ڕەشبووی. ٦- مێیا (أدهم)ە ئانکو ڕەش.

دهمة: ڕەشاتی.

دهن: ١- تێدا. ٢- ڕەنگکر. ٣- دورپاتیکر. ٤- حیلەکر.

الدهن: ڕوین.

الدهناء: ١- گیایەکە بەلگێت وێ ژ بۆ ڕەنگکرنێ ب کاردئینن. ٢- بیابان. ٣- ناڤێ دەڤەرەکێ یە ل عەرەبستانا سعوودی.

دهنة: پیچەکا ڕوینی.

دهور: ١- هاڤێتە د سویلەکێ دا. ٢- ئێک دا دویڤ ئێکی. ٣- لێکزڤڕاند.

دهيم: بێعەقل(کەر).
الدو(الدوية): دەشت؛ بیابان.
دواء: دەرمان.
دوى: دا بدەشتێ دا.
دواة: حوبردانک.
دواخس: پێکوچک.
دوادي: هێزک.
الدوار(بالضم): ١- گێژاتی. ٢- صەنەمەکێ عەرەبا بوو.
دوارة(فرجال): فرجال کو ئامیرێ چێکرنا خەلەکایە ل سەر کاغەزێ.
الدواسة: ١- دارەکێ یێ ب بنێ بیرێ ڤە بیرکەر پێ دەزیا بلند دکەت. ٢- دارەکێ گورۆڤرە ب بنێ ئامویرێ چێکرنا قالبێت جەرکا ڤە ژ بۆ بادانا وی دهێتە ب کارئینان.
دواسة القابض: کلاچێ گوهۆرینا گێرێت تورمبێلێ.
دواسة المسرع: کلاچێ بانزینێ یان یێ لەزا تورمبێلێ.
دواسة المكبح: کلاچێ ڕاوستاندنا تورمبێلێ (ستاپێ تورمبێلێ).
الدواعي: خەم و کۆڤان.
دوالي: ١- تیرکێت مێوێ. ٢- ئێشا کولبونا دەمارێت پیا.
دواليك: گەڕ ل دویڤ گەرا زڤرینێ.
الدوام: ١- بەردەوامی. ٢- خۆجهی. ٣- مان. ٤- نەلڤی. ٥- دەمێ کاری یێ ل دویڤ سیستەم و یاسا.
دوامة: مزراعا ب بەنکی دزڤرت یان ب تبلا.
دواية: ئەردێ دەنگێ بای لێ دهێت.
الدواية: سەرتویک.
دوبل: ١- ئەو کەرێ هوبرە یێ مەزن نە بیت. ٢- بەرازێ نێر.
دوج: ناسناڤێ سەرۆکی باڤێرێ فینیسیا (البندقية) یە.

دوخ: ١- ڕەزیلکر. ٢- شکاند و بندەستکر.
الدوح: خانیێ مەزن.
الدوحة: ١- دارا مەزن. ٢- سیوانەیا مەزن و فرەه.
دود: کرم کەتنێ.
الدود الرومي(دود الصحة): زێرێ.
الدوداة: هێزک.
دودة: کرم.
دودة القز: کرمکێ قەزێ ئانکو یێ ئارمیشی.
الدودة الوحيدة: کرمەکە دکەڤیتە ڕویڤیکێت مرۆڤی، کو دبنە دو جۆر: ١- (الشريطية العزلاء): ژ خوارنا گۆشتێ چێلا چێدبت. ٢- (الشريطية المسلحة): ژ خوارنا گوشتێ بەرازی چێدبت.
دور: ١- لڤین. ٢- زڤڕاندنا تشتی بۆ جهێ ژێ دەست پێ کری.
دوران: زڤڕین.
الدوران: خان و مان.
دورة: ١- ئێک زڤڕین. ٢- خۆل.
الدورق: ١- گوسکێ دو جمبل. ٢- جۆرەکێ کولاڤا بوو دیندارا ل بەر دکر.
الدوري(عصفور): سیڤاندوک، چڤیک، سڤیانک.
الدورية: کۆما ب کارێ زێرەڤانیێ ڕادبیت.
دوزان: ئامیرێ بالانسکرنا تێلێت ئامیرێ مۆزیکێ.
دوزن: ١- ئامیرێ قانوون یێ مۆزیکێ. ٢- ئامیرێ بلانسکرنا تێلێت ئامیرێت مۆزیکێ.
الدوسر: ١- زیوانا ناڤ دەخلی. ٢- شێر. ٣- حێشترا زەبەللەح. ٤- ناڤێ لەشکەرەکێ شاهێ عێراقێ (النعمان بن المنذر)ی بوو.
الدوسري: زەبەللەحێ دژوار.
الدوسك: ئێخسیر.
دوش: پویچبوو ژ دەردەکی.
دوشاء: پویچبوویی(چاڤ).

الدوغة: ١- کەرینی. ٢- سەرما.
الدوق: ١- ئەحمەق؛ بێعەقل. ٢- بلندترین ناسناڤە پشتی ناسناڤێ (میر) دهێت ل وەلاتێ فرەنسا و هندەک وەلاتێت دی دهاتە بکا ئینان و نوکە تنێ ل بریتانیا دهێتە بکارئینان.
الدوقانية: ١- کەرینی. ٢- گەندەلی.
الدوقة: ١- کەرینی. ٢- گەندەلی.
الدوقرة: پنیا عەردی یا رویت و بێ گیایە.
الدوقعة: ١- فەقیری. ٢- رەزیلی.
الدوكة: ١- هەڤڕکی. ٢- شەڕ و خرابی.
الدوكس: ١- شێر. ٢- تەرشێ زەحف.
دول(بالفتح والتشديد): ١- نقیسی. ٢- کرە ملکێ دەولەتێ. ٣- ئێخستە بن حوکمێ هەمی دەولەتا. ٤- گەهاندە ئاستێ دەولەوتا.
دول: هەر جار بۆ ئێکی.
دولاب: هەر ئامیرێ بزڤرت وەکی چەرخی.
الدولة(بالفتح): ١- دەولەت. ٢- جارەکا دەمهاتنێ.
الدولة(بالضم): ئەو تشتێ هەر جار بۆ ئێکی وەکی دەمی و ڕۆژێ.
دولدول: جانەوەروکێ ستری ب پشتێ ڤە بوو، یێ بریای.
الدوم: گێژی.
الدومان: باوێشا (زڤرینا) بالندەی.
دومل: چێکر.
الدون: ١- ل ژێر؛ ل بن. ٢- بێخێر. ٣- کێم.
دون(بتشديد الواو): ١- نڤێسی. ٢- خڕڤەکر.
الدون: یێ کێم و بێ بها.
دونك: ناڤێ کاری یە ب رامانا وەربگرە یان بگرە.
دوى: دەنگڤەدان.
دوي: ئێشێ گرت.
الدوي: ١- نەساخ. ٢- دەنگ.
الدوية: بیابان.

الديار: ١- کەسەک. ٢- ئەوێ د دێرێ ڤە، یان خودانێ وێ. ٣- ئەوێ د خانی ڤە.
الدياص: زەندکبادایێ تو نەشێی بگری.
الديان: ژ ناڤێت خودێ یە کو دبیتە ١- ئەوێ زۆردارا دشکێنت. ٢- ئەوێ ب کارێ لێگرتنێ ڕادبیت. ٣- حاکم. ٤- دەستهەلاتدار.
الديانة: ١- دین. ٢- ئۆل؛ ڕێباز.
ديباج: ئارمیش.
ديباجة: پێشەکیا پەرتووکێ.
الديبوب: ١- پێزەڤەنگ. ٢- هەر تشتەکێ قەلەو بیت. ٣- شکەفتا کویر.
الدية: خوینا کوشتی یە کو دبیتە سەد حێشتر.
ديث: ١- ب ساناهیئێخست. ٢- نەرمکر.
ديجور: تارستان.
ديدبان: زێرەڤان؛ د بنیات دا ژ زمانێت ئیرانی هاتیە وەرگرتن.
ديدن(ديدنة): ١- تویعەت. ٢- عەدەت. ٣- ڕەوش.
ديدن: عەدەت و هی.
الدير: دێرا فەلا.
ديران: خان ومان.
الديراني: ١- خودانێ دێرێ. ٢- ئامنجیێ دێرێ.
الديسة: دارستانا داروبارێت وی تیکڕاتێکرا.
ديسع: گەلەک ڤەتکێت.
الديسق: ١- برکا تژی. ٢- مێزا ژ زیڤی. ٣- هەر چەکەکێ ژ زیڤی. ٤- ڕێکا درێژ. ٥- پیرەمێر. ٦- جوانی. ٧- ڕۆناهی. ٨- سەراب. ٩- سپیاتی. ١٠- سپیاتیا سەرابێ.
ديسم: ١- کودیکا هرچێ. ٢- مرۆڤێ دلۆڤان. ٣- تاریاتی. ٤- ڕشاتی. ٥- هرچ. ٦- رویڤی. ٧- تێژکێ رویڤی.
الديقوع: برسا دژوار.
الديك: دیکل.

الـديک الأبـيض: دیکلێ سپی؛ ئەفسانەکا عەرەبا دبێژیت خودێ دیکلەکێ هەی پەرەکێ وی یێ ل رۆژهەلاتی و یێ دی یێ ل رۆژئاڤای و هەردو ب لۆلۆ و یاقووتا د نەخشاندی نە، سەرێ وی یێ ل بن عەرشی و پێت وی یێت ل هەوا ل هەمی سپیدەیا بانگ ددەت خەلکێ عەرد و عەسمانا گولێ دبت و دیکلێت عەردێ دەما گولێ دبت پێکڤە بەرسڤا وی ددەن.

الديک الرومي: عەلۆعلۆ، عەلۆک.

ديک الغاب: مریشکا تراشا.

الديک: ١- دیکل. ٢- دلۆڤان. ٣- بهار.

ديکس: ژ مال دەرنەکەت دا حەوجییێت خەلکی نەقەتینت.

الـديلم: ١- لەشکەرێ زەحفێ وەکی مێریـا. ٢- جـۆرەکێ کەدیکایـە. ٣- نێرەکـەو. ٤- عێلـەکا فارسـانە بنیـات کـوردن. ٥- کۆماهیا مەیمونیک و موێریا ل دور برکا.

الـديماس: ١- بنداڤ. ٢- جهێ تاڤ نەدیتی. ٣- زنـدان؛ گرتیخانـە. ٤- سەرشـۆ. ٥- گۆرخانە.

ديماغوجيا: سیاسەتا هێلانا حوکمی د دەستێ جـەماوەری دا، کـو دبێژنـێ سیاسـەتا ڕاکیشانا جەماوەری.

الديماميـة: ڕێبازەکا فەلسـەفی یە ژ نژادێت ماددەی تنێ باوەریێ ب هێزا کارێ وێ یێ ژ گەلـەک جـۆرا پێـک هـاتی دئینـت، کـو فەلسەفا ئەرستۆیە.

الديمـة: بارانـا بـێ دەنـگ و برویسـی و بەردەوام.

الديمقراطية: سیستەمەکێ دەستهەلاتداریێ یە مللـەت ب خـۆ دەسـتهەلاتداریێ ل خـۆ دکەت.

الديمومة(الديموم): ١- بیابان. ٢- بەردەوامی.

الدين(بالكسـر): ١- ئـایین. ٢- عبـادەت؛ پەرسـتن. ٣- تـەقواداری. ٤- ڕێبـاز. ٥- ژیاننـامە. ٦- ڕەوش. ٧- عـەدەت. ٨- خۆچەمانـدن. ٩- ڕاشـکاندن و ل سـەر زالبوون. ١٠- لێگرتن.

الدين(بالفتح): قەر.

الدينار: پارەیێ ژ زێری ژ پەیڤا (دیناروس) یا (یۆنـانی) هاتیە وەرگرتن، بەرێ دهاتـە ب کارئینـان، سـەنگا وێ (٤) گـرام و (٢٥) ملیگـرام بـوون، کـەڤنترین دینـارا عـەرەبا ڤەدگەڕیتـە سـالا (٦٩٥) زایینـی ل سەردەمێ خەلیفێ ئەمەوی (عبد الملک بن مـروان)، ل عێراقـێ وەک کاغـەز هاتـە ب کارئینـان و هەمبـەر ئێـک لیرەیـێ بریطـانی).

دينامو: ئامیرێ هێزا میکانیکی دکەتە دکەتە هێزا کارەبێ.

الدينامي: ١- مرۆڤێ بهێز و ب بزاڤ و گەرمێ کاری. ٢- دویڤچوویێ ڕێباز (الدينامية).

ديناموميتر: ئامیرێ پیڤانا دژواریا هێزێ.

ديناميت: کەرەستەیەکێ پەقاندنێ یە ژ نترۆن نێتروکلیسرین و هویرکێ بەرێ ستەی پێک دهێـت ژ لایـێ زانـایێ سـویدی (إلفریـد نوبل)ڤە هاتیە ڤەدیتن.

الـديناميک: زانستێ ڤەکۆلینێ ل دۆر لڤینا تشتان.

الديناميـة: ڕێبازەکا فەلسـەفی یە، دانپیدانێ ب چو هێزا ناکەت ژ بلی وێ هێزا کارێ وێ یـێ پێکهـاتی ژ ژێکهاتنـەدەر و سـخلەتێت تشـتا وێ دەشتنیشـان دکـەت، ئەڤـە فەلسـەفا ئەرسـتۆی بـوو، دبێژنـێ (الفلسفة الوضعية).

الدينـة: ١- دەینـێ پاشئێخسـتی بـۆ دەمـەکێ دی. ٢- عبادەت.

الدينونة: دادەوەری و لێگرتن.

ديوان: کۆمەکا هەلبەستێت نڤیسی.

ديـوان التشـريفات: دەزگاهـەکێ فـەرمی ل وەزارەتـا دەرڤـەیا وەلاتـی کـارێ وێ دانانـا ڕیوڕەسمێت پێشوازیا مێهڤانانە.

ديوان القضاء: ڕیڤەبریا دادگەهکرنێ.

ديوان المحاسبات: ڕیڤەبەریا لێگرتنێ.

الـديوث: ١- زەلامـێ بـێ غیـرەت. ٢- یـێ غیرەت دەربارەی نامیسا خۆ نەی.

الديوم: یێ هەر هەی.

پیتا (ذ)

ذ: پیتا نەهێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٧٠٠).
ذؤابة: ١- پەرچەم. ٢- سەرێ هەر تشتەکی. ٣- زڤرۆکا سەری.
ذؤالة: گورگ.
ذئب: گورگ.
ذئبة: دێهلەگورگ.
ذأب: دەنگەکێ دژوار کر.
الذأب: یێ فەحش.
ذؤب: ١- وەکی گورگی لێهات. ٢- ژ گورگی ترسیا.
ذؤبان: گورگ.
الذئبان: ١- پویرتێ ستوێ حێشترێ و ب لێڤا ڤە. ٢- پویرتێ برێ یێ حێشترێ.
الذئبة: ١- دێهلەگورگ. ٢- دەردەکە حەفکێت دەوارا دگریت.
ذا(هذا): ئالاڤێ ئاماژەکرنێ یە ئانکو ئەڤی.
ذا: خودان.
ذائب: حەلیای.
الذائق: یێ تامکری.
الذائقة: هێزا تامدیتنێ.
ذائل: ب کوری.
ذاب: حەلیا.
الذابح: دوریێ ل حەفکێ دهێتەکرن.
ذابل: ١- چرمیسی و زەر و پێتی. ٢- لەغەر. ٣- چرمسی.
ذات: ١- مێکرنا(ذو) یە. ٢- خودانا ژن. ٣- رەخ؛ لا. ٤- د بنیات دا (ذو)یە پیتا (ت)یا مەزناهیێ لێ زێدەکریە و بوویە زات کو دەربرینێ ژ کەساتیێ دکەت، دیسان رامانا خودانا مێ ددەت.
ذات البروج: خودانێ بورجا، فەلەکا هەشتێ یە یا هەر (١٢) بورج ل سەر، دیسا دبێژنێ: (سماء الرروج) و (الكرسي).
ذات البين: ١- مرۆڤینی. ٢- هەڤالینی. ٣- پەیوەندی.
ذات الجنب: ئێشا کولبونا پەردا سیهێ.
ذات الحبك: خودان رێ.
ذات الحلق: ئامویرەکێ کەڤنێ زێرەڤانیا ستێرا یە، یێ پێکهاتیبوو ژ گۆیەکا بچویک و هندەک خەلەکێت ئاسنی.

ذات الرقاع: جۆرەکێ فالێ بوو، دا پەیڤا (بکە) و (نەکە) ل سەر دو کاغەزا نڤیسن و دا کەنە د بن شەملکێ ڤە و ل دەمێ نڤێژێ دا ئێکێ کێشن کیژان هاتبایە دا پێ کن.
ذات الرئة: سلە، ئێشا زراف.
ذات الشفة: پەیڤ.
ذات الشعور: وێنەیەکێ ستێرایە ل باکوری عەسمانی دکەڤیتە د ناڤبەرا (الدب الأصغر) و (الأسد) دا.
ذات الشمال: لایێ چەپێ.
ذات الصدر: ١- خودانێ سینگێ کۆچکێ. ٢- ئێشا سینگی دگریت.
ذات الكبد: ئێشا مێلاکێ.
ذات الكرسي: خودانا کورسیکێ؛ کۆمەکا ستێرایە وێنەیێ ژنکەکێ پێک دئینن یا ل سەر کورسیکی روینشتی یە ڤیت خۆ بێت داهێلاین.
ذات العماد: خودانا ستوینا، سالۆخەتێ وی باژێری یە یێ کو (شداد بن عاد)ی ئاڤاکری و ناڤێ وی کریە (إرم).
ذات النخاع: نەساخیا کولییێ.
ذات اليد: ملک؛ سامان.
ذات اليمين: لایێ ڕاستێ.
ذاتيا: ئوتوماتیک؛ ئەو ب خۆ.
الذاتية: خوبەتی.
ذاج: ١- لەزکر. ١- ڤەخوار(ئاڤ).
ذاجل: زۆردار.
ذاح: حێل ب ڕێڤەچوو.
ذاخ: ئاڤسنەبوو.
ذاخر: ١- ب جەلخانە. ٢- قەلەو.
ذاد: ١- پالدا. ٢- بەرەڤانیکر. ٣- ژ خۆ دویر کر. ٤- کرەدەر.
ذار: نەڤیا.

ذئر: ١- تنگژی. ٢- هیبوو.
ذارع: ب گەزێ پیڤا.
الذارية: ئەو هورە یێ ئاخ و خیزا ژ عەردی ڕادکەت و د گەل خۆ دبەت و عەردا وەردکەت، کۆما وێ (الذاريات)ە.
ذاع: بەلاڤبوو.
ذأط: ١- سەرژێکر. ٢- خەندقاند هەتا ئەزمان د دەڤی دا هاتی. ٣- تژیکر. ٤- تژیبوو.
ذاط: خەندقاند هەتا ئزمانێ وی دەرکەڤتی.
ذأف: مر.
ذئفان: کوژەک.
ذؤاف: کوژەک.
ذاعر: بزدیای.
ذاعق: ب لەز.
ذاق: تامکر.
الذاكرة: بیردانک.
ذال: ١- دریژبوو هەتا گەهەشتی عەردی (دەهمەن). ٢- کوریا خۆ ژێک ڤەکر (بالندەی). ٣- دەهمەنا خۆ ل دویڤ خۆ کێشا(ژنکێ).
ذأل: سڤک ب ڕێڤەچوو.
الذألان: ١- لەزا چوونێ. ٢- گورگ. ٣- تویری.
الذؤالة: گورگ.
الذاقنة: بنئەرزنک.
ذاك: ئەوێ هە.
ذأم: ١- شەرمزارکر. ٢- بۆ کرە عەیب.
الذأم: عەیب.
ذام: گازندە ژ بەر عەیبێ ژێکر.
الذام: عەیب.
الذامة: پەیڤ.
ذان: ئەڤ هەردوکە.
ذاهن: هزرکر.
ذاوي: وەریای.

ذب(بالتشديد): ١- بەرەڤانیکر. ٢- پالدا.
الذب: ١- بەرەڤانیکرن. ٢- پالدان.
الذب: گایێ کویڤی.
الذباب: ١- گورِی. ٢- کولا رەش. ٣- خرابیا بەردەوام. ٤- مێش. ٥- رِەشکا چاڤی.
ذبابة: ١- مێش. ٢- دەڤێ شیری(ذباب). ٣- پاشمایکا تشتی.
الذباح: ئێشا گەوریێ.
ذباح: جەلاد؛ ئەوێ سەرا دبرِت.
الذبالة: پەتیلە.
الذبان: ئەوێ ژ تێهنا چرمسی.
ذبح: ١- سەرژێکر. ٢- درِاند. ٣- خەندقاند.
الذبح: سەرژێکرن.
الذبح: جۆرەکێ دومبەلانا یە.
الذبحة: ئێک سەرژێکرن.
الذبحة الصدرية: ئێکە ژ ئێشێت دلی، ئەگەرێ وی تەنگبوون و مستبوونا رِهێت دلی نە، نیشانیت وێ سینگێ خودانی دئێشیت و بێهنا وی تەنگ دبیت.
الذبذبة: ١- ئەزمان. ٢- تشتێ ل بەر بای دلڤت. ٣- تشتی ژ بۆ جوانی ب مەحافێ ڤەدکەن.
ذبر: ١- نڤێسی. ٢- خال دانانە سەر پیتا. ٣- تێگەهشت. ٤- باش لێ نێرِی. ٥- خواند.
الذبر: برِەک.
ذبل: چرمس و زەربوو.
الذبل: ١- هەستیێ پشتا کویسەلەی. ٢- دەستپێکا جەحێلینیێ. ٣- پێشمریک. ٤- گوهێ ماسی.
الذبلة: لێڤهشکی یا ژ تێهنێ پەیدا دبیت.
الذبول: چرمسین و زەربوون و پوێتیبوون.
الذبيح: یێ سەرژێکری.
الذبيحة: ١- سەربرِ، قوربان. ٢- دەردەکە دکەڤیتە گەوریێ.
الذبيحان: ئیسماعیلێ کورِێ ئیبراهێم پێغەمبەری یە سلاڤ لێ بن و (عبد الله بن عبد المطلب)ێ بابێ محەمەد پێغەمبەری سلاڤ لێ بن.
ذج: ١- ژ وەغەرێ هات. ٢- ڤەخوار.
ذجل: زۆرداریکر.
ذح: تەپەک دانا.
ذحي: ڤەقوتا.
ذحج: ١- تیڤلاند. ٢- لڤاند. ٣- ژ جهەکی برە جهەکێ دی. ٤- هاڤێت.
ذحذح: ١- لەزکر. ٢- دگەلخۆبر.
الذحل: ١- تۆل. ٢- کین. ٣- دوژمنی.
ذخائر الله: ١- یێت خودێ هلگرتین بۆ کارەکی. ٢- ل نک سۆفیا دبنە ئەو جوینێ ئەولیائێت خودێ یێت کو خودێ ب وان بەلایێ ژ بەندێت خۆ دویر دئێخیت هەروەکی ب قویتی فەقیری دهێتە دویرکرن.
ذخر: ڤەشارت بۆ دەمێ هەوجەیێ.
الذخر: ڤەشاتیێ بۆ رِۆژا هەوجەیێ.
الذخير: بارۆت.
الذخيرة: ١- جەبلخانە. ٢- رِستکا نڤشتی تێدا. ٣- قویتێ هلگرتی.
ذر(بالتشديد): پێ وەرکر.
الذر: ١- مویرییێت هویر. ٢- تۆزا د ناڤ بای دا بەلاڤە.
ذرأ: ئافراند؛ چێکر.
الذرء: ئافراندن.
ذرا: ١- رِاکر و بژالەکر. ٢- دابایی. ٣- فرِاند. ٤- لەزکر. ٥- ددانێت وی کەڤتن. ٦- قەستکر.
ذرى: رِاکر و بژالەکر.

الذری: ١- روندکێت هاتینە بارین. ٢- توبعەت.
٣- هەر تشتێ مرۆڤ خۆ پێ ڤەدشێرت.
الذرا: حەوش و دەورۆبەرێت وێ.
الذراح: ژەهرەکا کوژەکە.
الذراع: ١- گەز. ٢- دو ستێرن ئێکا گەشە و یا دی نە، د ناڤبەرا وان دا ستێرێت زەر یێت هەین عەرەب دبێژنێ(الاظفار).
٣- باسک.
ذرب: ١- برەکبوو. ٢- ئەزمانێ وی ڤەبوو.
الذرب: ١- برەک. ٢- ژەهرکری و سەقاکری.
ذرة: ١- میریزەرک. ٢- دندکا تۆزێ.
٣- بچویکترین پارچە ژ کەرەستەی.
٤- گەنمۆک.
ذرح: دا بای.
الذرذار: پرپێژ.
ذرذر: پێوەرکر.
الذرو: ڕاکرنا ئاخ و خیزا و پێورکرنا وان.
الذروح: مێشەمۆرەکە، یا کەسکە ل سەر گیا دنیشت، ژەهرا وێ یا دژوارە.
ذرع: ب گەزێ پیڤا.
الذرع: مەزاختن.
الذرعة: ئالاڤ.
ذرف: ١- باراند. ٢- سڤک ب ڕێڤەچوو.
ذرق: پیقەک هاڤێت.
الذرق(ذلق): پیقا بالندەی.
الذرقط: پەیڤ.
الذرور: تشتێ وەک دەرمان ب چاڤی وەرکەن.
الذروع: دەوارێ چوونسڤک.
ذره: بهێلە.
الذروة: ١- گوپیتک. ٢- بلندترین جهـ ژ هەر تشتەکی.
الذریة: دویندەهـ، عەیال و نەڤی و نەڤیچرک و یێت ل دویڤ.

ذریح: صەنەمەکێ ئێلا(کندة)بوو ل (خضرموت)ێ بوو دچوونێ حەجێ.
الذریحة: ١- گر. ٢- بانی.
الذریع: مەهدەرچی.
الذعاف: ١- ژەهر. ٢- د گاڤێ دا.
الذریعة: ١- ئالاڤ. ٢- ڕێ. ٣- هێجەت.
ذعاذع: ١- بێخیر. ٢- ل ڤێرێ و وێراهە.
ذعب: بزداند.
الذعبان: جوانەگورگ.
ذعج: ب دژواری پالدا.
الذعذاع: ١- کەردیکل. ٢- یێ چو خۆ د دەڤی نەگرن.
ذعذع: بەلاڤەکر؛ بژالەکر.
ذعر: بزدیا.
الذعر: سەهم وترس.
الذعرة: قوین.
الذعرة البیضاء: بالاڤیک؛ زیچبالاڤیک.
الذعرة الرمادیة: بالندەیێ دویڤلەرزینک؛ دویڤهەژینک.
الذعرة الصفراء الرأس: بالندەیێ بالاڤیکا سەرزەر.
الذعرة الصفراء: بالندەیێ گاچەرینک؛ دویڤزەلینک.
زعط: ب لەز سەرژێکر.
ذعف: ١- ژەهرکر. ٢- ژەهردایێ.
الذعف: ژەهرا مرۆڤی د جهـ دا دکوژیت.
الذعلوب: تشتێ ژ جلکی ب سەر شوێتکێ ڤە دهێت.
ذعن: خۆ چەماند.
ذعن: ملکەچی کر، خۆ چەماندن.
الذعور: ژنکا بزدیای.
ذف: ١- لەزکر. ٢- باوەری پێ ئینا.
الذف: ئاڤا پیچەک و کێم.

الذفاف: ١- ژەهرا کوژەک. ٢- یێ برینداری تمام دکەت.
ذفر: بێهنا وی دەرکەڤت چ گەنی چ خۆش.
الذفری: هەستیکێ ل پشت گوهی.
الذفراء: گیایەکێ بهاری یێ بێهن نەخۆشە.
الذفرة: ١- دژواریا بێهنێ. ٢- گەنی.
ذفف: تمامکر(بریندار).
الذقانة: بنئەرزنک؛ زرچەن.
ذقن: دانا ئەرزنکا وی.
الذقن: ئەرزنک.
الذقون(بالفتح): ئەرزنک مەزن.
ذکا: ١- هلکر. ٢- هلئێخست. ٣- هلبوو. ٤- ئاکر بەربوویێ.
الذکاء: ١- ژیری؛ ئاقلتیژی. ٢- رۆژ.
ذکاة: ١- قورباندان. ٢- سەرژێکرن.
ذکر: ١- زکر و تەسبیح کرن. ٢- ڤەگۆت. ٣- ژبەرکر. ٤- گۆت. ٥- تێکەهەشت. ٦- پارازت.
ذکر(بتشدید الکاف): ئینا بیرێ.
الذکر(بالکسر): ١- بیرکرن. ٢- تەسبیح و زکرێت خودێ. ٣- ڤەگۆتنا ناڤی. ٤- ناڤودەنگی. ٥- پەسن. ٦- سەربلندی. ٧- بلندپایی. ٨- هێزدارێ دلێر. ٩- مانا ناڤی. ١٠- بۆش و زەحف. ١١- ل نک سۆفیا دبیتە نەهێلانا ژبیرکرنێ ب بەردەوامیا ئامادەبوونا دلی ل نک خودێ حەق.
الذکر: نێر.
الذکرة(بالکسر): نەژبیرکرن.
الذکرة: دەڤێ شیری یان بڤری.
ذکری: بیرهاتن.
ذکورة: نێرینی.
ذکا: ١- گوریا وی دژواربوو(ئاگر). ٢- گەرما وێ دژواربوو(رۆژ). ٣- ئاگرێ وێ خۆشبوو (جەنگ). ٤- بەلاڤبوو. ٥- سەرژێکر.

الذکا: ١- پەلێ هل. ٢- سەرژێکرن.
ذکاء(بالضم): رۆژ.
الذکاء(بالفتح): ژیری.
الذکاة: سەرژێکرن.
ذکی: ١- هلکر(ئاگر). ٢- ئاگرێ وێ هلبوو (جەنگ).
ذکی: ب ناڤسال ڤەچوو.
الذکوة(بالضم): سۆتەمەنی.
الذکیة(بالضم): سۆتەمەنی.
الذکي: ژیر، ئاقلتیژ.
ذکیة: ژنکا ژیر.
الذل(بالضم): ١- نەرمی و خۆنەمەزنکرن. ٢- رەزیلی و خۆبدەستڤەبەردان. ٣- خۆچەماند بۆ فەرمانا.
الذل(بالکسر): ١- دلۆڤانی. ٢- رەوش. ٣- خۆشبوویی(رێ).
ذل: رەزیلبوو، بێ بها بوو.
ذلی: چنی.
ذلاذل: دویماهی.
الذلاقة: دژواریا ئەزمانی.
الذلالة: رزیلی.
الذلة: رەزیلی؛ رەزالەت.
ذلل: هاتیە ب ساناهیکرن بۆ ب کارئینانێ.
الذلذل: دەهمەنا جلکی.
ذلفاء: دفنبچویک.
ذلغ: ١- لێڤێت وی پەقپەقبوون. ٢- خوار.
ذلف: دفنا وی بچویکبوو.
ذلق: ١- تیژبوو. ٢- پیقەک هاڤێت (بالندەی).
الذلق: تیژ؛ برەک.
الذلیق: تیژ، برەک.
ذلک(ذاک): ئالاڤێ ئاماژەکرنێ یە ئانکو ئەوێ.
ذلل: رەزیلکر، بێبهاکر، بندەستکر.
ذلول: ١- نەرم و خزمەتخۆش. ٢- ب ساناهی.

الذلولي: نەرم و ئەخلاق باش.
ذلیذلات: دویماهی.
الذلیق: یێ تیژ.
ذلیل: رەزیل، بێبها.
ذم: ١- نەکامیکر؛ ب خرابی بەحس کر. ٢- هاتە خوار.
الذم: نەکامی.
ذمي: ١- نەساخیا دوم کێشا. ٢- نێزیکی مرنێ بوو. ٣- بێهنەکا پیس ژێ دەرکەت. ٤- ئێشاند.
الذمی: بیهنا پیس.
ذماء: لڤین؛ خۆلڤاندن.
الذماء: ١- رحا د لەشی دا دمینت. ٢- رۆحانیەت؛ پیچا رحێ یا د لەشێ مری دا دمینت.
الذمار: هەر تشتێ پاراستن و بەرەڤانی ژێکرنا وی دکەڤیتە د ستۆیێ مرۆڤی دا.
الذمارة: دلێرێ؛ وێرەکی.
الذمام: ١- حورمەت. ٢- حەق.
الذمامات: ماف و حورمەت.
الذمامة: کەفالەت.
الذمة: ١- سۆز؛ پەیمان. ٢- ئێمانەت. ٣- دابینکرن.
الذمر: ١- بەحسێ ب خرابی. ٢- عەیب.
الذمي: کەسێ ئیمانەت یانکو کەسێ ئێسلامێ بەختێ خۆ دایێ ژ فەلە و جوهی و خودان کتێبان یێت کو د دەولەتا ئسلامێ دا دژین.
الذمیم: ١- یێ ب خرابی بەحسێ وی دهێتە کرن. ٢- کلمیش. ٣- ئاڤا پیس.
ذن: ١- هاتەخوار؛ هەرکی. ٢- دژواربوو. ٣- هەمما ب رێڤەچوو.
ذناب: باهر و پشک.
الذناب: ١- بەنکەکە کوریا حێشترێ پێ گرێ ددەن. ٢- دویماهی.
الذنابة: ١- مرۆڤاینی؛ خزماتی. ٢- رێژگەهـ.
الذنابي: ١- کوری. ٢- پەرێت کوریا فرۆکێ.
الذنان: کلمیشێ رۆهنێ دهێتەخوارێ.
ذنب: ب دویڤ کوریێ کەڤت و ژ دویڤ ڤەنەبوو.
ذنب(بتشدید النون): ١- کوریا خۆ د عەردی دا بر(کولی). ٢- کوریا خۆ ژ کونێ دەرئێخست و سەر هێلا(بزنمشکی). ٣- کوریا وی گرت. ٤- لیفکا وی بەردا(یا دەرسۆکێ). ٥- پاشگرەک بوو دانا(کتێب).
الذنب(بالفتح والسکون): گونەهـ.
الذنب(بفتحتین): کوری.
ذنب الأسد: کوریا شێری، ناڤێ ستێرەکێ یە کو دبیتە دویڤێ شێری د وێنەیێ وی یێ فەلەکی دا ل عەسمانی، دیسا دبێژنێ: (قطب الأسد).
ذنب التنین: کوریا ئەژدەهای، ناڤێ ستێرەکێ یە کو دبیتە دویڤێ ئەژدەهایی د وێنەیێ وی یێ فەلەکی دا ل عەسمانی.
ذنب الثعلب: کوریرویڤی؛ جۆرەکێ گیایە.
ذنب الخیل(الکنباث): کوریماهین؛ جۆرەکێ گیایە، کولیلکێت وی د ئامانکی نە ل جهێت ب شەهـ و ریس شین دبت.
ذنب الجدي: کوریا گیسکی، ناڤێ ستێرەکێ یە کو دبیتە دویڤێ گیسکی د وێنەیێ وی یێ فەلەکی دا ل عەسمانی.
ذنب الدجاجة: کوریا مریشکێ، ناڤێ ستێرەکێ یە کو دبیتە دویڤێ مریشکێ د وێنەیێ وێ یێ فەلەکی دا ل عەسمانی.
ذنب السوط: سەرێ قامچیێ.
ذنب العقرب: زیلکا دویپشکی.
ذنب الفرس: کوریهەسپ؛ جۆرەکێ گیایە.

الـــذنوب(بالفتح): ١- دەلـــوا تـــژی ئـــاڤ. ٢- گوشـــتێ دوینگـــی. ٣- کـــوری مـــەزن. ٤- کۆر.

ذنیب: بستیکا بەلگی.

الذنین: کلمیشێ ڕوهنێ دهێتەخوارێ.

ذها: خۆمەزنکر.

الـذهاب: ١- چوون. ٢- ل نـک سۆفیا دبیتـە چوونا دلـی و دویرکـەڤتنا وی ژ هەسـتکرنێ ب تشـتێ هەست پێ دهێتەکرن ژ بەر دیتنا خودێ.

ذهـــب: ١- چـــوو. ٢- بـــۆری. ٣- مـــر. ب دویماهیهات. ٤- گەهەشتە بۆچوونەکێ.

الذهب: زێر.

الذهبة: ١- باران خوناڤ. ٢- باران بۆش.

ذهبي: زێرین.

ذهر: ددانێت وی ڕەشبوون.

ذهـل: ١- غـافلبوو. ٢- ژ ترسـادا شاشـبوو. ٣- ژبیرکر.

الذهل: هندەک؛ پیچەک.

الذهل: جۆرەکێ دارایە، ل (البشام) بزڤرە.

الذهلول: مەرد.

ذهن: تێگەهەشت.

الـــذهن: ١- عـــەقل. ٢- هـــش و بیـــر. ٣- تێگەهەشتن. ٤- بەز.

الذهوب: یێ چوویی.

الـــذهول: ١- غـــافلبوون. ٢- غـــافلبوون. ٣- شاشبوون. ٤- ژبیرکرن.

ذو: ١- خودان. ٢- هەڤال.

الذوات: مەزنێت مللەتی.

ذو الألف ورقة: گیایێ بێویژان.

ذو الإكرام: خودانێ مەردینیێ کو خودێ یە.

ذو البحرين: خودانێ دو دەریا(بحر)، د (علم البديع) دا دبیتە ئەو شعرا ل سەر دو کێشا دچیت.

ذو الجدد: گایێ کویڤی یـە ژ بـەر کـو خیچێت ڕەش و سپی لێ هەنە.

ذو الجلال: خودانێ مـەزناهییێ کـو خودێ یـە، ئێکە ژ ناڤێت خودێ یێت پیرۆز.

ذو الجناح: خودان چەنگ کو بالندەیە.

ذو الحافر: خودان سم، کو دەوارە.

ذو الحبک: خودانێ ڕێکا، کو عەسمانە.

ذو الحجة: هەیڤا (١٢)ێ یە ژ سالا قەمەری، (٢٩) ڕۆژن، دکەڤیتـــە د ناڤبـــەرا (ذو القعدة) و (محرم)ێ دا، ناڤێ وێ ژ جوونا حەجێ هاتیە.

ذو الخلصـة: صـەنەمەکێ (خـثعم وبجیلـة و دوس وأزد السـراة) بـوو ل (تبالـة) بـوو د ناڤبـــەرا مەککـــەهێ و یەمـــەنێ دا بـــوو ئاڤاهیەک ل سەر هەبوو دچوونێ حەجێ.

ذو الخيار: زاراڤەکێ فەقهی یە، کو دبیتە ئـەو کەسێ مافێ فرۆتنێ هەی.

ذو الرجل: خودانێ پێی؛ ژ صەنەمێت حیجازێ بـــوو یێـــت ســـالوخەتێ وی نـــاڤێ وی بەرزەکری.

ذو الشـری: صـــەنەمەکێ (بنـو الحـرث بـن یشکر) بوو و دبێژن یێ ئێلا (دوس) بوو ل (سراة) بوو ل (نجد)ێ.

ذو الطـول: خودان دان و بەخشین.

ذو العـرش: خـودان تـەخت، کـو ئێکـە ناڤێـت خودێ یێت پاک.

ذو العــز: خــودانێ ســالوخوتێ ئاســێبوون و بزەحمـەتکتنێ ل یـێ بەرانبـەر کـو بشـێتێ، مەبەت خودێ یە.

ذو الفحولـة(الفحيل): یـێ پـەڕینا وی زوی بەرگرت.

ذو الفضل: خودانێ قەنجییێ، کو خودێ یە.

ذو الفقـار: ١- سـەرچەق. ٢- نـاڤێ شـیرێ پێغەمبەرێ یە - سلاڤ لێ بن.

ذو القدرة: خودانێ شیانێ، کو خودێ یە.
ذو القعدة: هەیڤا (١١)ێ یە ژ سال قەمەری، (٣٠) رۆژن. ناڤێ وێ ژ بابەتێ روینشتنا عەرەبا ل وێ هەیڤێ و نەچوونا وان بۆ شەڕ و تالان هاتیە.
ذو القوة: خودانێ هێزێ، کو خودێ یە.
ذو الكفين: صەنەمەکێ (بنو منهب بن دوس) بوو، و دبێژن یێ ئاقلدارێ عەرەبان (عمرو بن حممة) بوو.
ذو مرة: خودان هێز.
ذو مصراعين(صدفتين): ئەو جۆرێ جانەورایە ئەوێ دو کۆدێت پێکڤە گرێدایی هەین وەکی مەحارێ.
ذو النجم: خودانێ گیای کو دبیتە: کەر.
ذو النجمة: خودانێ گیای؛ کەر.
ذو النون: ١- ناسناڤێ یوونس پێغەمبەری یە - سلاڤ لێ بن. ٢- ناڤێ شیرەکێ عەرەبابوو وەکی پیتا (ن) یێ خواربوو.
ذو النونين: یێ ب دو نوونا کو شیرێ (معقل بن خويلد) بوو.
الذوى: مهێت هویر.
الذواة: تیڤلک.
ذواد: بەرەڤان.
ذوآلة: گورگ.
الذوب: هنگڤینێ خورست.
الذوبان: حەلیان.
الذوبة: ١- ئێک حەلیان. ٢- دراڤێ مایی.
ذوح: بژالەکر.

ذود: پشتەڤانی کر و پارازت.
الذود: د ناڤبەرا سێ هەتا بیستێ دا ژ حێشترا.
الذوق: ١- تام. ٢- هێزا تامدیتنێ..
الذوط: مرۆڤێت بێخیر و چونە.
الذوطة: تەڤنپیرکا پشتزەر.
ذوى: ١- زەر و پێتیبوو. ٢- چرچبوو. ٣- لاوازبوو. ٤- وەریا.
الذي: ئەوێ(زەلام)، نێرکرنا(التى)یە، کو پێنج جۆرن: اللذ، اللذ،اللذی، و الذين، و دوکرنا وی دبیتە: اللذان، اللذا، و کۆمکرنا وی دبیتە: الذين، اللاوون، الاوو، و هندەک دبێژن: الذون، و بچویککرنا وێ دبیتە: اللذيا، اللذيان، اللذيون.
الذياد: دەرئێخشتن، تەلعاندن.
الذيال: ١- گایێ کویڤی. ٢- کوریدرێژ.
ذيت وذيت(كيت وكيت): هۆسا و هۆسا.
الذيخ: ١- حەفتیارێ نێر گەلەک پویرت پێڤە. ٢- گورگێ ب جسارەت. ٣- هەسارا سۆر. ٤- هەسپ.
الذيرة: تەپلکا ریخێ یا ب ئاخ.
ذيفان: ژەهرا کوژەک.
ذيل: ١- درێژکر. ٢- ل دویماهییێ نڤیسی (کتێب).
الذيل: ١- کوری. ٢- دەهمەن. ٣- پەراویز. ٤- دویماهیا تشتی.
ذيوع: بەلاڤبوون.
الذين: عەیب؛ کێماسی.

پیتا (ر)

ر: پیتا دەهێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا د حسێبا ئەبجەدێ دا دبیتە (٢٠٠).

الـراء: ١- پیتـا (راء). ٢- جـۆرەکێ دارایـە. ٣- کەفا دەریایێ.

رأى: دیت.

راء: دیت.

الرائب: ١- شیری مەهی. ٢- زەلال. ٣- شێلی.

الرائـد: ١- یـێ بـەری هـەمیا دگەهیتـە سـەر دەراڤـێ ئـاڤێ. ٢- پلەیـەکا لەشـکەری یـە دبیتە وێنەیێ بالندەی ل سەر ملی.

رائد الضحى: ئەلندا سپێدێ.

رائش: ب پەڕ.

الرائطة: ١- جلکێ وەکی لفاحێ. ٢- کفن. ٣- مێزەرکا ئێک کربار وئێک پرت.

رائق: ١- خورست. ٢- لەخرین.

رائع: ١- ترسیای. ٢- گەلەک؛ زێدە.

رائعة(النهار أو الليل): باهراپتریا وێ ئانکو یا رۆژێ یان یاشەڤێ.

رائعة(الشباب): دەسپێکا گەنجینییێ.

الرائل: ددانێ زێدە.

الراؤول: ددانێ زێدە.

الرأي: رای؛ بۆچوون.

الرأية: دیتن.

الرئاء: ڕویمەتی.

الرئاس: دەستکێ شیری.

الرئاسة: سەرۆکاتی.

رأب: ١- چێکـر؛ دورسـتکره ڤـه. ٢- شـبنبوو پشتی دورینێ.

الرأب: ١- تیک. ٢- پەق. ٣- سالار.

الراب: قەدەر.

الرئاب: دورستکەر(مصلح).

رئبال: شێر.

الرؤام: تفا دەڤی.

رؤبـة: ١- ماسـت. ٢- ئـەو پرتا داری یـان یـا بـەری یە یا پێ تیکێ دگرن. ٣- هێڤێنـێ ماستی. ٤- دەمێ دبۆرت ژ شەڤێ.

الرئبال: ١- شێر. ٢- گورک.

الرؤيا: ١- خـەون. ٢- ل نـک سۆفیا جـۆرەکی کەرامـەتا یـە و بجههاتنـا وێ خەتەرەنـە بـۆ دلی چێدبن.

رأبل: وەکی پێخاسا ب ڕیڤەچوو.

رئة: سیه؛ پشە.
راب: گیرۆبوو.
الرابح: یی فایدەکری.
الرابض: یێ خوجهـ.
الراتب: مووچە.
الراتع: ١- یێ دچەریت. ٢- یێ کەیفێ دکەت.
راتق: چاککەر.
راج: ١- لەزکر. ٢- تێکهەلبوو.
الراجع: یێ دزڤریت.
الراجل: یێ ب پیا.
الراجي: هویڤدار.
راح: چوو.
راخ: ١- ڕەزیلبوو. ٢- سستبوو.
رأد: نەرم و نازک.
رؤدة: نەرم و نازک.
رؤدود: ژنکا نەرم و نازک.
الرائحة: ١- بێهن. ٢- بارانێت ب شەڤ دهێن. ٣- عەورێت ب شەڤ دهێت.
الرئد: ١- شتلێ دارێ. ٢- تایێ دارێ یێ نەرم و نازک. ٣- هەڤتەمەن.
راد: ١- سەحکرە چەروان و ئاڤا. ٢- هێدی هێدی لڤی(با). ٣- قەستکرێ. ٤- لێگەڕیا. ٥- د چەروانی دا هات و چوو (حێشتر). ٦- گەلەک هاتنوچونا مالێت جیرانا کر(ژنک). ٧- چەری.
الراد: ١- ئەوێ دهێتە هنارتن دا سەحکەت زۆمەکێ. ٢- دەستکێ دستاری. ٣- قرشێ دکەڤیتە چاڤی. ٤- ئێکەم کەسێ دگەهیتە سەر دەراڤێ ئاڤێ. ٥- ئەوێ بەری هەمیا ددەتە ئاڤێ.
الرادة: ژنکا ل ناڤ مالێت جیرانا دگەڕت.
رأرأ: ١- چاڤێت خۆ ئینان و برن و نێری. ٢- کوریا خۆ هەژاند(مامزێ). ٣- برسقی (سەراب). ٤- ل پیتا (راء) حەزقی.

رأس: بۆ سەرۆک.
الرأس: ١- سەر. ٢- سالار. ٣- سەرێ پەزی. ٤- بلنترین جهـ ژ تشتی.
رأس الجدي: سەرێ گیسکس، پشکەکا (منطقة البروج)ە دکەڤیتە هەمبەر (برج الجدي).
رأس السرطان: سەرێ کێڤژالەی، پشکەکا (منطقة البروج)ە دکەڤیتە هەمبەر (برج السرطان).
رأس الغول: سەرێ پیرهەڤییێ، ستێرەکە د فەلکا باکور دا(برشاوش).
رأس المال: سەرمایە؛ بنیاتێ مالی، زاراڤەکێ فوقهی یە دبیتە بنیاتێ دراڤی یێ دبیتە بهایێ پەرتالی.
الرأسمال: ١- سەرمایە؛ سەرومال. ٢- مال و ملک. ٣- مالێ کرینە د کارەکی دا.
رأسمالي: سەرمایەدار.
الرأسمالية: ١- سیستەمەکێ ئابۆری یە ئالاڤێت بەرهەمهینانێ تێدا دبنە ملکێ وان سەرمایەدارا یێت سەرومالێت خۆ ئێخسینە کاری. ٢- وەلاتێت سەرمایەداری. ٣- کۆما سەرمایەدارا.
رأف(راف): دلۆڤانی یا دژوار کر.
الرأف: مەی.
الرأفة: دلۆڤانی یا دژوار.
رأم: باش بادا.
رائم(رائمة، رؤوم): زڕدایکا ژ دایکێ چێتر.
الرئم: دفنشکاندن.
الرئم: مامزێ سپی(نێر).
الرئمة: مامزا سپی(مێ).
رؤوف: ١- دلۆڤان. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
رؤوم: دلۆڤان.
رؤيا: خەون.
رؤية: دیتنا ب چاڤی یان ب دلی.
الرئيس: سەرۆک.
الرئيسة: ١- پرتا عەوری یا ل بەراهیا عەورا. ٢- سەرێ نهالێ.
رئيسي: ١- سەرەکی. ٢- سەرۆکی.

رائب: ماست.
رائب: مەهی.
رائحة: بێهن.
رائد: ١- ئەوێ دهێتە هنارتن ژ بۆ دیتنا چەروانا. ٢- دەستکێ دستاری. ٣- قرشێ د چاڤی دا دهێت و د چت. ٤- یەکەمین کەسێ دگەهیتە سەر ئاڤێ. ٥- ئەوێ بەرێ خەلکەکی ددەتە ئاڤی.
الرائدة: ژنکا ل ناڤ مالێت جیرانا دگەڕت.
رائض: قۆچمەکری؛ عەلماندی.
الرائض: ڕاهینەرێ ئاژەلی.
رائف: دلۆڤان.
رائل(راؤول): ددانێ د بەر ددانی ڕا دهێت و ژ ریزێ دەرکەفتی.
رائي: بینەر.
رأب: ١- پێکوەرئینا و چێکر(مەبەست تیکە). ٢- مەهی.
رأب: درەوکر.
راب: ١- مەهی(بوو ماست). ٢- حێبەتیبوو. ٣- خاڤ وسستبوو. ٤- درەوکر.
الرأب: زڕباب.
الرابة: ژنباب.
راب: ١- مەهی. ٢- ئێخستە د شکێ دا - تشتێ خراب ژێ دیت.
رابح: فایدەبووی، سەرکەڤتی.
الرابط: ١- ڕەبەن. ٢- زاهد. ٣- زانایێ دنیا هێلای.
رابط الجاش: دلێر، بجورعەت.
الرابطة: ١- پەیوەندی. ٢- ل نک سۆفیا ئەوە کو مرید رووحانیەتێ ژ شێخێ خۆ بخوازیت یان ژێ گەلەک شکلێ وی بینیتە سەر هزرا خۆ و ئەگەر وەسا چێبوو هینگێ دشێت فەرمانا ژێ وەرگرت بۆ کرنا کارێت نەئاسایی وەکی لێدانا درباشا و کرنا تشتێت دی یێت عنتیکە.
الرابع: یێ چارێ.
الرابوب: ڕەندەشێ نەجاری.
الرابوخ: ڕەندەشێ نەجاری.
رابي: ئەوێ مالێ خۆ کری یە ڕبا.
الرابية: بانی.
راتب: مووچە؛ هەیڤانە؛ مەعاش.
راتع: کەتی و تیر ژێ خوار و ڤەخوار.
الراتينج: جەوا داری.
راث: ١- خۆ گیروکر. ٢- کەرسل کرن.
راج: ١- بەلاڤبوو. ٢- خۆش هاتە فرۆتن. ٣- زوی هاتە کرین.
راجبة: گەها تلێ یا ب پەحنکا دەستی ڤە.
الراجح: یێ دورست.
راجع: لێ زڤری.
الراجف: تا ب لەرزک.
الراجفة: ناڤێ ڕۆژا قیامەتێ یە یاکو بیڤەلەرز تێدا دکەڤیتە جان و دلا.
راجل: پەیا.
راجم: ١- بەرەڤانیکر. ٢- بەر تێک وەرکرن. ٣- ب سەر زالبوو.
راح: ١- ب شەڤ هات و چوو. ٢- چوو. ٣- بوو با. ٤- با چوو تێدا. ٥- بێهنا وی هەلاند. ٦- سڤکبوو. ٧- لەزکر بۆ کرنا وی. ٨- بەلگ پێڤە هاتن(دار).
الراح: ١- مەی. ٢- کۆما(راحة)ە کو دبیتە پەحنکا دەستی.
راحة: ١- بێهنڤەدان. ٢- گۆرەپان. ٣- وەرپێچ.
راحة اليد: پەحنکا دەستی.
راحة الحلقوم: لوقمە؛ ڕحەت؛ جۆرەکێ شرینیا یە.
راحل: هاریکاریا وەغەرکرنێ کر.
الراحل: ب ڕێکەڤتی، وەغەرکری.
الراحلة: ١- حیشتر. ٢- حێشترا بکێر کاروانی بهێت. ٣- حێشترا باری.
الراحم(الرحيم): دلۆڤان.

راخي: بوو دەمێ بچویکبوونێ.
راخف: سست.
رأد: ڕۆناهیا سپێدێ.
راد: ڤەگێر.
الــرادار: دەزگاهــەکێ هەســتداره ب پێلێــت کەهرومەغناتیسی هەستێ ب تشتێت دویر دکـەت و سـەمت و دەنـگ و فۆرمێـت وان تۆمار دکەت و بەرێ چەکی ددەتێ.
رادع: پاشڤەلێدەر.
رادف: ١- ل پشت سیاربوو. ٢- کەتە دویڤ.
الرادفة: ئەوا ل دویڤ؛ ئەوا د دویڤ دا.
رادن: زەفەران.
الرادني: ڕەنگێ سۆرێ ب زەری ڤە.
الراديكـــالي: کەســـێ بـــاوەری ب ڕێبـــازا (رادیکالیة)ێ هەی.
الراديكالية: ڕێبازەکا سیاسیە داخوازا چاککرنا سیاسی یا ب لەز دکەت.
الراديوم: کەرستەیەکە ژ شرۆڤەکرنا یۆرانیـومی دەردکــەڤت تیشــکێت وی ملیـۆن جـارا ژ تیشکێت یۆرانیومی پترن، خوییا وی ژ بـۆ ئێشـێت پیسـتی د هێنـه بکارئینـان، ل سـلا (١٨٩٩)ێ ژ لایـێ زانایـا پولـونی (ملـری سکلودویسکی)ڤە هاتە ڤەدیتن.
رار: نازک.
راز: ١- هلســەنگاند؛ کێشــا. ٢- پێڤــەما و چێکر. ٣- ڤیا؛ داخوازکر.
رازي: سەربۆرکر.
الراز: سەرۆکێ بەننا.
رازح: ١- کەتی یێ نەشێت ڕابیت.
رازغ: کەتە فەند و فێلا.
الرازغ(الرزغ): یێ کەتی ناڤ تەقنێ.
الرازق: ڕزقدەر کو تنێ خودێ یە.
الرازقي: ١- لاواز. ٢- تری. ٣- مەی.
الرازقية: ١- مەی. ٢- جلکێ کتانی یێ سپی.

رازم: کومکر.
راس: ١- ب مــەزناهی چــوو. ٢- شــیایێ. ٣- بوو سەرۆک.
راسب: ١- ساقت. ٢- کەتی بنی. ٣- نەلڤ.
راسخ: ١- خوجهـ؛ نەلڤ. ٢- شیاندار.
راسغ: د زراڤکا دەستێ وی ڕا گرت.
راسل: نامە هنارت.
رأسمال: سەرما.
الراسمالية: سەرمایەداری.
راسي: خوجهـ، ل کنار ڕاوەستیای.
راسية: ١- چیا. ٢- ڕاوەستایی(کەشت).
راش: ١- گەلەک خوار. ٢- لاوازبوو. ٣- مال و ملک خڕکرن. ٤- زەنگینبوو. ٥- پەڕ پێڤـەنا. ٦- پەڕ لێهاتن.
الراش: ١- لاواز. ٢- بێهێز.
الراشح: ١- ئاڤا بـەر و خیـز ددێریننـه بـن خۆ. ٢- چیایێ بنێ وی ئاڤزە.
الراشد: ١- یێ بالقبووی. ٢- یێ ڕێکا ڕاستگرتی.
راشق: دئێکوەرکرن.
الراشن(طفيلي): ١- ئەوێ دهێتە سەر سفرێ بێی کو بهێتـە داخوازکرن، ئـانکو کـەڤچکێ خۆ ل مالا خۆ هلگرتی. ٢- بەخشیش.
الراشي: بەرتیلدەر؛ یێ بەرتیلێ ددەتن.
راص: بعاقلکەت پشتی کەرینیێ.
راصــد: ١- زێرەڤـانیکر. ٢- خـۆ ل بەرڤـەنا؛ بۆسە دانا.
الراصد: ١- زێرەڤان. ٢- بۆسەدانایی. ٣- شێر. ٤- یێ د چەپەری دا.
راض: قۆچمەکر؛ عەلماند.
الراضب: بارینا بارانێ یا بۆش.
راضخ: ١- ملکەچبوویی. ٢- ب خورتی دایێ. ٣- بەر تێوەرکرن.
راضع: دگەل بچویکەکێ دی شیر مێژت.
الراضع: شیرمێژ.

الراضعتان: هەردو ددانێت شیری یێت بچویکی.
راضي: قائیل.
راضية: ١- قائیل دکەت. ٢- یا قائله(ژنک).
راع: ١- شڤان. ٢- سەرۆک.
راع: ١- تێهنک شکاند؛ دلێ خۆ تەزاند. ٢- ترسیا. ٣- تەزی. ٤- حەژیکر؛ ڤیا. ٥- خۆجهبوو. ٦- زڤری.
راعى: ل بەرچاڤ گرت.
الراعدة: ١- عەورێ گرگری. ٢- مرۆڤێ پربێژ.
راعس: چەلەک.
الراعف: ١- یێ خوینا نەڕاوەستیت. ٢- ماهینا ل بەراهیا ماهینا. ٣- دفنکا ژ چیای دەردکەڤیت.
راعوفة(راعوف؛ أرعوفة): بەرێ ل سەر لێڤا بیرێ یە یێ ل سەر دراوەستن و ئاڤێ ژێ دکێشن.
راعى: ١- ل بەر چاڤ گرت. ٢- دگەل چەری. ٣- زێرەڤانیکر. ٤- گوهداریکر.
الراعي: شڤان.
راعي الجوزاء: ئەختەرە.
راعي النعائم): ئەختەرە.
راعية الرأس: سپیهـ.
راغ: ١- ڤیا و حەزکر. ٢- بدزیکیڤە بەرێ خۆ دایێ و چوویێ. ٣- چوو ڤێرێ و وێرا هە. ٤- ژ ڕێ دەرکەڤت و بەرێ خۆ دا فەند و فێلا. ٥- دارەسایێ.
راغب: ١- حەژێکەر. ٢- هویڤیدار.
راغم: ١- گەین گەل گریدا. ٢- هاڤێتی و دوژمنیا وی کر.
راغم الأنف: ڕەزیل.
راغية: حێشتر.
راط: قەستکر.
رافخ: خۆش و بەرفرەهـ.

رافد: ١- رویبارێ بچویک. ٢- جێگرێ شاهی.
الرافدة: نیرکێ بانێ خانی.
الرافدان: دجله و فورات.
رافض: ڕەتکار.
الرافضة: ١- ڕافزی، جوینەکێ شیعانه حەقییێ د ڕاستا صەحابا ڕەت دکەن. ٢- ئەو جوینێ یێ د شەڕی دا پشتا خۆ داینە سەرکیشی خۆ و چووین.
الرافع: ١- ئەوێ تشتا بلند دکەت. ٢- پۆلیسێ نهینی.
رافعة: کرێن؛ ئامیرێ ڕاکرنا تشتا.
رافق: هەڤالینکر.
راق: ١- عەقلێ وی ژێ بری. ٢- زەلالبوو. ٣- ب دلیبوو و کەیفا وی پێ هات. ٤- ژێ چێتربوو. ٥- ڕژت. ٦- لڤی وچوو.
راقب: ١- زیرەڤانی کر. ٢- ترسا.
راقب: زێرەڤانیکر.
الراقحة: کاسب؛ شۆلکەر.
الراقص: ڕەقاسی؛ ڕەقاسچی.
الراقصة: ژنکا ڕەقاسکەر.
راقول: ئەو کنفە یێ پێ ب سەر دارقەسپێ دکەڤن.
الراقي: ١- یێ ب کارێ(الرقية) ڕادبیت. ٢- ئەوێ دەرمانێ نەساخی دزانت چی یە و دەرمان دکەت. ٣- ئەوێ دەڤێت سحرێ ل نەساخی دخوینت.
راكب: سوار.
راكد: مەند، ڕاوەستیای.
راكض: بەزۆک.
راكع: ئەوی خۆ چەماندی بەر فەرمانێ.
الراكوب(الراكوبة): تایێ ژ سەرێ دارقەسپێ شۆردبیتە خوارێ.
رأل: ب هێزکەڤت و موکم بوو.
الرأل: تێژکێ نەعامێ.

الرؤال: کەفا دەڤێت دەوارا.
رأم: ژ ڤیان لێ زڤڕی.
رام: ١- قەستکرێ. ٢- ڤیا؛ حەزکر.
الرام: دار.
رامی: هاڤێتنە ئێک.
الرمة: گەڕ؛ جهێ خرڤەبوونا ئاڤێ.
رامح: شەڕێ ڕومانێ کر.
الرامح: ١- رومهلگر. ٢- شاخدار.
رامس: ناڤێ هەر جانەوەرەکی یە یێ ب شەڤێ دەردکەڤت.
رامع: یێ سەرێ خۆ بچەمینت پاشی ڕاکەت.
الرامق: ١- حەسوید. ٢- فەقیر.
الرامک: دەرمانەکێ ڕەشە دکەنە ناڤ مسکی.
راموز: ١- دەریا. ٢- نموونە. ٣- بنیاتێ تشتی.
الرامي: ١- تیرهاڤێژ. ٢- کڤان(القوس): کۆمەکا ستێرا یە ژ (٣١) ستێرا پێک دهێت، وێنەیێ مرۆڤەکێ تیرهاڤێژ پێک دئینن. ٣- گیایەکێ وەکی گەزنگێ یە ل وەلاتێ هندستانێ شین دبت.
ران: ١- زالبوو. ٢- مۆر لێ هاتەدان. ٣- گونەها ل دویڤ گونەهێ هەتا دل ڕەش دبیت. ٤- پیس بوو. ٥- پەدرا گونەهایە یا کو دکەڤیتە سەر دلی. ٦- دژواربوو. ٧- ترس و سەهم دژواربوون.
الران: ١- پێلاڤا خاڤەی یا درێژ. و ٢- ل نک سۆفیا ئەو پەردەیە یاکو دکەڤیتە د ناڤبەرا دلی و علەما قەدسی دا ژ بەر زالبوونا بابیکێت نەفسێ و تارستانا لەشی.
الرانج: گویزا هندێ.
الرانف: ١- تشتێ ژ کتێت قوینا شۆڕبووی. ٢- ڕەخێ هەر تشتەکی.
الرانفة: ١- تمبلکێ ستوینا دفنێ. ٢- ڕەخێ کرکرکا گوهی. ٣- بنێ هەردو کتێت قوینێ یێت دکەڤنە سەر ئاخێ دەمێ ڕوینشتنێ. ٤- سەرێ هچکی. ٥- سەرێ گری.
راه: بەلاڤەبوو.
راهی: ١- خۆ نێزیککر و کۆمبوونەک گرێدا. ٢- کەرینیکر.
الراهب: ١- ترسیایی. ٢- شێر. ٣- ئەوێ خۆ ڤەدەر کری ژ بۆ عبادەتی. ٤- ڕەبەن.
الراهش(الراهشة): دەمارە ل لنگێت دەواری.
الراهن: ١- یێ نەگوهۆڕ. ٢- یێ بەردەوام. ٣- لێنای و ئامادەکری(خوارن). ٤- لەغەر. ٥- یێ نوکە.
راهن: شەرتانێ کر.
الراهنة: بهێز.
الراهي: خۆش و تەنا.
الراهیة: دارقەسپ.
راوح: چوو و ڕێ ژ بەر نەچوو.
راود(راد؛ أراد؛ رواد؛ مراود): داخوازکرن؛ ڤیا.
راوده عن نفسه: ڤیا زنایێ دگەل بکەت.
راوض: فەند وفێلکرن.
راوغ: ١- زۆرانبازیکر. ٢- یارەمەزی کر. ٣- ب فند و فێلا چوویێ.
الراووق: مصفی؛ صەفینک.
الراوند: ڕێڤاس.
الراویة: ١- دەوارێ ئاڤکێش. ٢- ئەوێ چیرۆکێ یان هەلبەستێ یان فەرمۆدێ ڤەدگێرت. ٣- کونکێ ئاڤێ.
رأی: دیت.
الرایة: ١- ئالا. ٢- نیشنا هاتیە دانان دا خەلک ببینن. ٣- ئالایێ لەشکەریە ژ ئالایێ دبێژنێ: (اللواء) مەزنترە.
رایف: خۆ نێزیک کر.
الرب(بالفتح): ١- پەروەردەگار. ٢- خودان، ژ ناڤێت خودێ یە.
الرب(بالضم): ١- فێقیێ کەلاندی. ٢- ئاڤا فێقی یا تیرکری.
ربا: ١- زیدەبوو. ٢- مەزنبوو. ٣- بلندبوو.

الربا: ١- ڕبا؛ زێدەهی. ٢- قەنجی.
الربى: گریکا موکم.
ربا: ١- بلند بوو. ٢- پارازت.
ربى: کرە مرەبا.
الرباء: قەنجی.
الرباب: کومێت هەر ئێک ژ دەهـ کەسا پێک دهێت.
الربابة: ١- عەورێ سپی. ٢- ئامیرەکێ مۆزیکێ یە. ٣- سۆز؛ پەیمان.
الربابة: ١- خودان. ٢- حوکمێ خودانی.
رباح(بالفتح): ١- فایدەکار. ٢- مەی. ٣- فایدە.
الرباح(بالضم): ١- تێژکا حیشترێ. ٢- گیسک. ٣- مەیموینکێ نێر.
رباض(رابض): شێر.
رباط: ١- زیرەڤانیا گوندێت توخیبێ دەولەتێ. ٢- ئەو تشتێ پی حێشتر و کونکا گرێ ددەن. ٣- کڤانێت خانیا. ٤- ئامادەکرنا دەوارا ژ بوو جهادێ. ٥- ئەو کنفێ دەوار پێ گرێ ددەن. ٦- دل. ٧- جهێ لەشکەر لێ ددانیت. ٨- گوندێ تخوبیی. ٩- جهێ دەوارا لێ گرێ ددەن.
الرباع(بالضم): چارچارە.
الرباع(بالفتح والتشدید): وەرزشڤانێ سەنگا بلند دکەت.
الرباع(بالکسر): ١- خانی. ٢- تاخ. ٣- قەسرا ئیمارەتێ.
الرباعة: ١- حالێ خۆشێ مرۆڤ تێدا. ٢- سەرۆکاتی.
رباعي: چارتایی.
رباعیة: ١- ددانی د ناڤبەرا کێلبەی و جۆتکێ ددانێت بەرێ دەڤی دا. ٢- جاڤدێری. ٣- چارینە.
رباغة: گەلەک؛ زەحف.
الربالة: تێرگوشتی.

ربان: سەرۆکی گەمیڤانا.
الرباني: زانایێ خودایی.
الرباوة: بانی.
ربب: خۆشکر.
الربب: ١- ئاڤا مشە. ٢- پویتێ هەویرێ سەروچاڤا. ٣- ئاڤا شرین.
ربة: ١- خاتوین. ٢- کابانیا مالێ. ٣- خودان.
ربت: دەستێ خۆ ل ملی دا وەک دەستخۆشی لێکرن.
ربث: زیندانکر و نەهێلا بچت.
ربح: فایدەکر.
الربح: فایدة.
ربخ: چوونا ل سەر خیزی ل بەر ب زەحمەت کەڤت.
ربد: ١- ئاکنجیبوو. ٢- نەهێلا بچیت و زیندانکر. ٣- د گۆتانێ دا گرێدا.
ربد(بتشدید الباء): ١- گر و تژیبوو(کوهان). ٢- بوو عەور. ٣- ناڤچاڤگرێبوو. ٤- هاتە گوهۆڕین(ڕەنگ).
ربد: کەردیکل(نعام).
ربداء: ترسنۆک.
الربدة(بالضم): غیرەت.
الربدة(بالفتح): لەبکێ قانمچیێ.
ربذ: دەستێ خۆ د شۆلی دا سڤک بوو.
الربذ: پێسڤک.
الربذة(بفتح الباء): ١- پاتێ زێرینگر د زێری ددەت. ٢- کولیکا هریێ یا ب گوهێ حێشترێ ڤە دکەن. ٣- کولیکا هریێ یا پێ حیشترێ دەرمان دکەن یان قترانێ تێددەن. ٤- قەپاخکا شیشەی. ٥- کنجرێ پێ قترانێ دحێشترێ ددەن.
الربذة(بکسر الباء): کێم گوشت.
الربرب: کەرێ چێلێت کویڤی.
ربس: ١- ب دەستی دانایێ. ٢- تژیکر.

الربس: یێ گەلەک.

الربساء: مسیبەت.

الربشة: ژێکجوداهیا رەنگا.

ربص: ل هـویـڤـیـێ مـا تشتەکی ب سەری بینت یان ل وێ هویڤیێ مـا تشـتەک ب سەری بهێت.

الربصة: ١- خۆگرتن. ٢- ژێکجوداهیا رەنگا.

ربض: ١- دمەخەلچوو. ٢- ل جهـ ما. ٣- خۆ گرێدا. ٤- چۆکڤەنا. ٥- خۆ ب سەر دادا.

الربض(بالضم): ١- بنیاتێ خانی. ٢- جهێ ب عەردی ڤە ژ تشتی. ٣- نیڤەکا تشتی. ٤- کابانی.

الربض(بـالفتح): ١- دایـک. ٢- خویشـک. ٣- کابـانی. ٤- کـولێ پـەزی؛ گـۆڤ. ٥- وارگەهـ. ٦- رویڤیـک. ٧- هـەر تشـتێ مرۆڤ بێهنا خۆ لێ ڤەددەت.

الربضـة: ١- شـێوێ ب مـەخـەلهاتنێ. ٢- کوشتنا ب کۆم. ٣- گۆما مرۆڤا یان یا پەزی.

الربضة: ١- پـەزێ دمەخـەلچووی. ٢- کۆمـا مرۆڤا یێت د شەرەکی دا هاتینە کوشتن.

ربط:١- گرێدا. ٢- بهێز ئێخست. ٣- موکمکر.

الـربط: ١- پێکڤەگرێدان. ٢- د فەلسـەفێ دا دبیتـە: چێکرنـا پەیوەنـدییەکێ د ناڤبـەرا دو تێگەهەشـتیا ژ بـەر هەڤبەنـدیا وان د هزرێ دا ب ئەگەرەکێ. ٣- تەکیا.

الربطـة: ١- بوینبـاغ. ٢- ئێـک گرێـدان. ٣- گـورز. ٤- داڤـا گرێـدانا تشـتی. ٥- د (منطـقـي) دا دبیتـە: پەیوەنـدیا دو تشتا ژ زنجیرەیەکێ دگەهینیتە ئێک.

ربطة الساق: شرۆخە.

ربطة العنق: بوینباغ.

ربع: ١- راوەستا و خۆ گرت. ٢- خۆ خۆجهکر و ما. ٣- پشتراستبوو. ٤- کۆکبوو.

ربع(بالتشـدید): ١- چـل یـان چـار رۆژ تمـامکرن. ٢- چارێکـا مـالێ وان ژێ وەرگـرت. ٣- چارتـایی بـادا. ٤- رۆژا چارێ چەرانـد یـان هـاتێ. ٥- کـرە چـار گۆشـە. ٦- چـوو د سـالا چـارێ دا. ٧- ئـاکنجی بـوو. ٨- چـۆ سـەر پێـوانی. ٩- بەر راکر دا هێزا خۆ تاقی بکەت.

الربع(بـالفتح): ١- خـانی. ٢- تـاخ. ٣- وار. ٤- نـاڤنجی. ٥- د عـەرووزێ دا دبیتـە پەیـدابوونا (خـبن) و (قطـع) و پتـر د (فاعلاتن) دا هەتا دبیتە (فعل).

الربع(بالکسر): ئاڤدانا تەرشی ل رۆژا چارێ.

الربع(بالضم): چارێک.

الربعة: ١- زەلامێ قوتەخر. ٢- مرۆڤێ ناڤنجی.

ربغ: ل ناڤ مان.

الربغ: بێدەلنک و شەرم.

ربق: ب کنفێ گرێدا.

الربق: ١- کنف. ٢- کنفەکە چەند خلفەک یێت پێڤـە ژ بـۆ گرێـدانا کـاڤر و گیسـکا دهاتـە بکارئینان، مەبەست وبالە. ٣- خلفا کنفێ. ٤- خەلـەکا هەفسـاری یـا دکەڤیتـە زرچـەنا دەواری.

الربقـة: نـاڤێ هـەر خلفـەکێ ژ خلفێـت کنفـێ گرێدانا کاڤر و گیسکایە، مەبەست وبالە.

ربـک: ١- چێکـر. ٢- تێکهـەلکر. ٣- کەتـە شۆلێ و نەما ژێ دەربکەڤت.

ربل: زیدەبوو و وەرار کەتێ.

الربل: گیاییێ گەلەک شین.

ربلة: ١- خلاسیا رەهنی ل نک شـەرگەهێ یان قۆپێ وی. ٢- هەر گوشتێ ستویر.

الربـو: ١- تەنگەنەفەسـی. ٢- کۆمـا مرۆڤـا. ٣- پشت.

ربوب(ربیب): نەڤسی.

الربوبیة: خودایەتی؛ خودینی.

الربوة(بالفتح): ١- بانی. ٢- ژمارا دبیتە (ملیۆن) ئانکو دەهـ جارا سەد هزار. ٣- گر.

الربوة(بالكسر): کۆما دبیتە دەهـ هزار.

الربوض: ١- تێر مرۆڤ(گوند). ٢- مەزن(دار). ٣- فرەهـ(زریپۆش).

الربون: دەزبەعی.

ربوي: رباکاری.

ربى: ب خودان کر.

الربيئة: زێرەڤان.

ربيب: ١- خودانکری. ٢- نەڤسی.

ربيبة:١- دایین. ٢- نڤسی.

الربيثة: ١- مانع. ٢- فەند و فێل.

الربيخ: عویرکێ مەزن.

الربيس: ١- تژی گوشت و گر. ٢- مسیبەت.

الربيض: پەزێ دمەخەلچووی.

الربيط: ١- یێ گرێدایی. ٢- رەبەن. ٣- زاهد. ٤- زانا.

ربيط الجاش: دلێر.

ربيطة: ١- پەزا داڤبەستی. ٢- هەر حەیوانی گرێدایی.

ربيع: بهار.

ربيع الأول: ناڤێ هەیڤا سییێ یە ژ سالا قەمەری.

ربيع الآخر(ربيع الثاني): ناڤێ هەیڤا چارێ یە ژ سالا قەمەری.

الربيعة: ١- باغ. ٢- بەرێ تاقیکرنا هێزێ. ٣- مێدەکا نانی. ٤- کومزری.

الربيق: ب کنفێ(الربقة) گرێدایی.

الربيك(الربوك): کەشک و خورمە وروینێ تێکهەلکری.

الربيكة: ئاڤا تەڤن تێهەلبووی.

الربيل: ١- یێ قەلەو. ٢- دژێ ب تنێ هێرشێ دکەت.

الربيلة: ١- قەلەوی. ٢- شەهـ. ٣- خۆشی.

رت: بوو تورترا وی.

الرت: ١- بەرازێ دەشتێ. ٢- بەرازێ نیرێ بەزەک. ٣- سەروک و پێشەوا.

رتأ: ١- گرێدا. ٢- لێما. ٣- چوو.

رتا: ١- هێدی هێدی بەردا خوارێ و هێدی هێدی هلکێشا(دەلو). ٢- ئاماژەکر. ٣- بهێزئێخست. ٤- خەلەتبوو. ٥- گرێدا. ٦- ڤەکر.

الرتاج: ١- دەروازە؛ دەرگەهێ مەزن. ٢- دەرگەهێ گرتی.

الرتاجة: کەڤر.

رتب: ١- خۆجهبوو و نەلڤی. ٢- ڕاوەستا و خۆ ڕاستکر.

رتب(بتشديد التاء): دانا گەها وی ئانکو ڕێزا وی.

الرتب(الرتبة): ١- دویراتیا د ناڤبەرا تبلا قلچێ و بابەلیچێ یان یا د ناڤبەرا بابەلیچێ و لولیدەمکێ دا. ٢- تەنگاڤی. ٣- عەردێ بلند. ٤- گەڤرێت ب ڕەخ ئێک ڤە و ئێک ژ ئێکی بلندتر.

الرتبة: پلە.

الرتباغا(الروتاباغا): جۆرەکێ کەلەمی یە، یێ شرین و بمفایە.

الرتبة: ١- پلەیا لەشکەری یە. ٢- زاراڤەکێ جانەوەرناسییێ یە، جەند روتبەک دبنە جوینەک و ئەو ب خۆ ژی ژ جەند توخمێت نێزیکی ئێک پێک دهێت.

الرتة(بالضم): تورتورا د ئاخڤتنێ دا.

رتج: ١- دەر پێڤەدا؛ دەر گرت. ٢- مەزنبوو (بچویک).

الرتج(الرتاج): ١- دەرگەهێ مەزن. ٢- دەرگەهێ گرتی.

رتخ: ١- بێڤەما. ٢- لێما. ٣- ئاڤ لێ زێدەکر.

رترت: بوو تورتورا وی؛ نەشیا پیتا (ت) یان (ر)ێ دەربێخت.
رتــع: ١- گیــایێ ڤیــای خوار(تەرشــی). ٢- کــەیفکر. ٣- خــوار و ڤــەخوار. ٤- تێچەري.
الرتع: چەروانێ تیرا پەزی دکەت.
الرتعة: شینکانیا بەرفرەهـ.
رتق: ٢- یێ پێکڤەبوو. ١- گەهەشتە ئێک. ٣- پێکڤەدوری. ٤- گرت و دائێخست.
الرتقاء: زاراڤەکێ فوقهی یە دبیتە ئەو ژنکا جهێ زەلامی ژ لەشێ وی یێ گرتی بتن و دبیتە ئەگەرێ تلاقدانا وێ ئانکو تەلاقدانا وێ رەوادکەت.
الرتقة: ڤالاتیا د ناڤبەرا تبلا دا.
رتک: غاردا.
رتل(بالتشدید): ١- خواند و دا دویڤ ئێک. ٢- ب ئاواز ڤە خواند.
الرتـل: ١- ئاخڤتنـا جـوان. ٢- کێشـا چوونـا لەشکەری. ٣- خۆشێ هەر تشتەکی.
رتـم: ١- مـەزنبوو. ٢- ئاخڤت. ٣- شـکاند. ٤- قوتا. ٥- چوونا وی گرانبوو.
الـرتم: ١- دارەکـە تـوٚڤێ وی وەکـی نیسـکایە. ٢- رێ. ٣- ئامــانێ زادی یــێ تــژی ئــاڤ. ٤- شەرم. ٥- تاخڤتنا ژبنڤەبنڤە. ٦- شکەستن. ٧- رێزرێزکرنا تشتی. ٨- زراڤکرنا تشتی.
الرتمة: ١- ئەو بەنکە یان پاتەیە یێ مرۆڤ ب تبلا خۆ ڤە گرێددەت دا وێ تشتی بینیتە بیرا وی یێ وی دڤێت بکەت. ٢- جۆرەکێ گیایە.
رتن: تێکهەلکر.
رتوب: خۆجهـ و نەلڤ.
رتوة(خطـوة): ١- گاڤ، پێهنگاڤ. ٢- عەردێ بلند. هندی چاڤ قەترە دکەن.
الرتوق: هزنی و سەربلندی.

الرتیب: بەردەوامیێ خۆدهێ ل سەر ئێک نەقل.
الرتیلاء: ١- جۆرەکێ تەڤنپیرکایە ل ئوستراليا و باشـوٚرێ ئـەوروپایێ و ئـەمریکا باشـوٚر و ژێریـا ئـەمریکا بـاکوٚر دژیـت. ٢- گیایەکـە کولیلکـا وەکـی کولیلکـا سووسـنێ یـە. ٣- ناڤێ هە میشمۆرەکێ یە.
رتیمة: ئەو دەرزی یێ مروڤێ بێ هش و بیر دکەتـە تـبلا خـۆ دا شـوٚلا وی دڤێـت بهێتـە بیرێ.
رث: ١- درِیا. ٢- کەڤنبوو.
الرث: ١- دریای. ٢- کەڤن.
الرثء: کەرینی.
رثا: پێگۆت و پەسنا وی کر.
رثی: ١- پێگۆت. ٢- دلێ وی ما پێڤە.
رثأ: ١- هێڤێنکر. ٢- تێکهەلکر. ٣- ئارامبوو.
الرثاء: پێگۆتن.
الرثاءة(الرثایـة): ئـەوا ل سـەر مـری دکەتـە ڤیژی.
الرثأة: کەرینی و بێعەقلی.
رثبة: ئێشا گەها.
الرثــة: ١- بــەرتال کــەڤن و بکێرنــەهاتی. ٢- مرۆڤێت لاواز.
الرثیئة: ١- هێڤێنکرن. ٢- کەرینی. ٣- ماستێ ترشێ ماستێ شرین تێهەلکری.
رثد: دانا سەرێک.
رثد البیت: پەرتالێ بێخێر.
الرثد: تشتێ ل سەر ئێک.
رثط: خۆجهـوو و ما.
رثع: تەماع و کولبەیێ دژوار.
رثم: شکاند هەتا خوین ژێ هاتی.
الرثم(الرثمة): سپیاتیا سەرێ دفنا هەسپی.
الرثمة: بارانا هویر.
الرثیـة: ١- لاوازی و سســتی. ٢- کـەرینی. ٣- ئێشا گەها.

الرثيث: بریندارێ رح تێمای.
الرثيد: ل سەر ئێک.
الرثيم: شکەستیێ خوینەلۆ.
رج(بالتشـــديد): ١- لڤانـــد و هلهژانـــد. ٢- شلقاند.
الرج: ١- شلقاندن. ٢- هلهەژاندن.
رجأ: ١- ب باشئێخست. ٢- دەمێ بچویکبوونا وێ هات. ٣- چو نێچیر نەکرن.
رجا: ب هویڤیبوو.
الرجا: ١- رخ و لێڤێت بیرێ. ٢- جه، دەڤەر.
رجأ: ١- بپاشئێخست. ٢- دەمێ بچویکبونا وێ هات. ٣- چونەگرت(نێچیرڤانی).
رجا: هویڤی کرن، کەتە پارە پارێ.
الرجـــاء: ١- هویڤیـــا ب دوم. ٢- تـــرس. ٣- حالێ ژ درەو. ٤- هویڤی.
رجاج: لاواز و بێخیر.
رجاحة(إرجوحة، مرجوحة): هێزکا داری.
الرجاز: ئەوێ هەلبەستا ل سەر کێشا (رجز) یان کورتەکێشا دبێژت.
الرجـازة: ١- تویرکـەکا بـەرا دکەنـە تێـدا ژ بـۆ هەڤسەنگکرنا بای یان مـەحافێ. ٢- جهێ سـواربوونا ژنکـێ یـە ل سـەر حێشـترێ ژ مـەحافێ بچـویکترە. ٣- ئـەو تشـتە یـێ مەحافێ پێ د خەملینن.
الرجــاف: ١- لـــەرزین و تێکچوونـــا دژوار. ٢- دەریا.
رجال البسابس: زەلامێت چۆلا ل نـک سۆفیا هنـدەک مـرۆڤن ل چـۆلا دژیـن، خـۆ نیشـا خەلکی ددەن و خۆ لێ بەرزە دکەن.
رجال التحت الأسفل: زەلامێت بنێ ژێرێ، ل نک سۆفیا خودانێت وێ نەفسێ نە یا کو ژ نـک خـودێ هـاتی و ژ وی نەفسـا ژ وان دەردکەڤیت نزانن.
رجال الغيب: زەلامێت غـەیبێ ل نـک سۆفیا (١٠)ن نـەکێم دبـن و نەزیـدە دبـن ژ ترسـا خودێ نا ئاخڤن و ئەگەر باخڤن ژی گەلـەک هیدی.
رجال الفتح: زەلامێت ڤـەکرنێ ل نـک سۆفیا (٢٤)ن و نەکێم دبن و نەزێدە دبـنن خـودێ ب وان نیـهینی و زانینیا د دلێت مریـدا دا ڤەدکەت.
رجال الماء: زەلامێت ئاڤێ، ل نک سۆفیا ئەو زەلامـن یێـت د بنێـت رویبـار و دەریایـا دا عبادەتێ خودێ دکەن.
رجـام: ١- کێلیێـت گـۆرێ. ٢- دارێـت بیـرێ یێت بەکەرا وەرسێ دەلوێ پێڤە گرێ ددەن.
رجب: ژێ ترسا و مەزنکر.
رجب: شەرمکر.
رجب(بتشديد الجيم): ١- مەزنکر. ٢- سەهم ژێکر. ٣- کێزمەک دا بن.
رجب: هەیڤا حەفتێ یە ژ سالا قەمـەری دکەڤیتـە د ناڤبەرا (جمادي الآخرة) و (شعبان)ێ.
الرجبان: هەردو مەه (رجب) و (شعبان).
الرجبة(بالضـــم): ١- کێزمـــێ دارقەســـپێ. ٢- ئاڤاهییەکە نێچیرێ پێ دکەن.
الرجبيـون: ل نـک سۆفیا (٤٠) کەسـن نـەکێم دبن و نەزیدە دبـن، تنـێ ل مـەها رەجـەبێ د حال دچن، ئەڤ کەسە تنێ ئێکودو دنیاسـن و کـــەس وان نانیاســـیت و ل دنیـــایێ دبەلاڤن.
رجة: شلقێنەک.
الرجة: ڤەهەژیان.
رجـــح: ١- داهــــات. ٢- ب ســــەرکەت. ٣- هلسەنگاند.
رجح(بتشـــديد الجـيم): ١- گرانکـر هـەتا داهاتی. ٢- دورست دانا. ٣- هەژاند.

الرجح(بضمتين): ١- ییت تژی. ٢- ییت زەحف و بۆش.
الرجحان: هەڤسەنگی.
الرجحانية: د فەلسەفێ دا دبیتە: رێبازا وی کەسێ دبێژیت: چو ڕی ناچنە ڕاستیا ڕەهایی ئانکو تشتەکی هات و باتە، دیسا دبێژنە ڤێ ڕیبازێ (الإحتمالية).
رجرج: ١- تێکهات و تێکچوو و وەستیا. ٢- ڤەکۆلا.
الرجرج(بالفتح): یێ تێهاتی و تێکچوویی.
الرجرج(بالضم): تراشەکە ل دەشتێ شین دبت بەلگێت وی د خولکی نە کولیلکێت زەر ددەت، خوارنا حێشترا یە.
الرجرج(بالكسر): تفا دەڤی.
الرجرجة(بالكسر): ١- کۆما مەزنا د چەنگێ دا. ٢- کەرەمرۆڤ. ٣- پیچا ئاڤا بنێ برکێ یا تەقن تێدا.
رجد: گول برنە بێدەرێ.
رجز: هوزانەکا ژ کێشا (الرجز) خواند.
الرجز(بالفتح): ١- کێشەکا شعری یە دبیتە (مستفعلن مستفعلن مستفعلن) ل هەر مصراعەکی. ٢- ئێشەکە کماخێت حێشترا دکریت.
الرجز(بالكسر): ١- پیسی. ٢- عەزاب. ٣- پەرستا سەنەما.
الرجز(بالضم): ١- پیسی. ٢- عەزاب. ٣- گونەه. پەرستنا سەنەما.
رجس: ١- عۆری. ٢- دەنگکر. ٣- کریارەکا کرێت کر. ٤- کرە ئاستەنگ.
الرجس(بالكسر): ١- کریار کرێت. ٢- سزایێ کرنا کارێ کرێت. ٣- وسواسا شەیتانی.
الرجس(بفتحتين): یێ پیس و هەرمی.
رجع: زڤری.
رجع(بتشديد): ١- گۆتی: (إنا لله و إنا إليه راجعون). ٢- دەنگ د گەوریا خۆ ڕا ڤەگێرا.
الرجع: ١- بەرسڤا نامەیێ. ٢- بارانا ل دویڤ بارانێ. ٣- گیایێ بهارێ. ٤- ریخ. ٥- کانی. ٦- دەنگڤەدان. ٧- مفا. ٧- بن؛ ژێر.
الرجعة(بالفتح): زڤرین.
الرجعة(بالضم): بەرسڤا نامەیێ.
الرجعى: بەرسڤا نامەیێ.
الرجعان: بەرسڤا نامەیێ.
الرجوعة: بەرسڤا نامەیێ.
الرجعي: ١- پاشڤەرۆ. ٢- ڤێقیێ ب دارێ ڤە دمینت پشتی چنینا بەرێ ئێکێ یێ سالێ.
الرجعية: پاشڤەرۆخوازی.
رجف: ١- لەرزی. ٢- کارێ شەڕی کرن. ٣- لێ بۆ دەنگەدەنگ.
رجفة: لەرزکەک.
الرجفة: ١- بیڤەلەرز. ٢- لەرزەک.
رجل: ١- بەردا دوڤ ماکێ. ٢- ب پێی گرێدا. ٣- ل پێ وی دا.
الرجل(بالفتح والضم): زەلام.
الرجل(بالكسر والسكون): ١- پێ. ٢- دەرپێ. ٣- مرۆڤێ پیس. ٤- پێشکەتن. ٥- کەنداڤ. ٦- سەرێ کڤانی. ٧- ڕەفا کولی. ٨- کاغەزا سپی. ٩- فەقیری و هەژاری. ١٠- دەم. ١١- ترس.
الرجل: د ناڤبەرا خەلەکێ و حولیاتێ دا(پرچ).
رجل(بتشديد الجيم): پەیاکر.
الرجل(بالفتح والسكون): پیادە؛ پەیا.
الرجل(بالفتح والكسر): پەیا.
رجل الجراد: جۆرەکێ گیایە.
رجل الدجاج: کولیگەشک.

رجل الجبار: ئەختەرە، دیسا دبێژنێ (رجل الجوزاء).
رجل الجوزاء: ستێرە.
رجل الذئب: جۆرەکێ گیایە.
رجل الطیر: جۆرەکێ گیایە، بهارا ل بیابانا شین دبت، دهێتە خوارن، دیسا دبێژنێ: (رجل الغراب).
رجل قنطورس: ستێرە.
رجل الغراب: ل (رجل الطیر) بزڤرە.
الرجلان: پەیا.
الرجلة(بالکسر): پیرپوینە.
الرجلة(بالضم): ١- هێزا ب ریڤەچوونێ. ٢- پنیا سپی یا ل لنگەکێ دەواری.
الرجلیون: هندەک زەلام بوون د پێسڤکبوون دەوار ڤێرا نەدگەهەشتن وەکی (سلیک بن سلکیة الغطفانی).
رجم: ١- نەفرەت لێ کرن. ٢- بەر تێ وەرکرن. ٣- خەبەر گۆتنێ. ٤- دەرئێخست. ٥- هێلا و چوو. ٦- ژ غەیبێ خەبەردا.
رجم(بتشدید الجیم): ١- کێلی لێ ڤەنا. ٢- ژ غەیبێ خەبەردا.
الرجم(بالفتح): ١- تشتێ د ئێکدو وەردکەن. ٢- ستێرا درێژییێت. ئاخڤتنا ژ غەیبێ. ٣- هەڤال. ٤- هەڤالێ ڤەخوارنێ.
الرجم(بفتحتین): ١- گۆر. ٢- بیر. ٣- تەنویر.
الرجمة(بالفتح): ١- کێلیا گۆرێ. ٢- گۆر. ٣- کونا بزنمشکی.
الرجمة(بالضم): ئەو تشتە یێ ب بەنکەکی ڤەدکەن و دادهێلنە بیرێ دا بزانن کا جەندا کویرە.
رجن: ١- لێ ئاکنجیبوو. ٢- مالۆڤیبوو. ٣- ل سەر ئلیکێ گرێدا.
رجه: ١- ژ جهچوو. ٢- ب ددانا گرت.
الرجو: ترس.
رجوان: گۆر.
رجوس: عۆرعۆری.
الرجوع: زڤرین.
الرجولة: زەلامینی؛ مێرانی.
الرجولیة: زەلامینی.
رجی: بێدەنگبوو.
الرجیة: هویڤی.
الرجیع: ١- شێر. ٢- ریخ. ٣- قاجکێ حیشترێ. ٤- ئاخڤتنا دەنگڤەددەت. ٥- گیایێ بهارێ. ٦- خوهـ. ٧- جلکێ دریای.
الرجیعة: کڕین یان فرۆتنا دینەکی ژ کەسەکی ب دەینەکێ ل نک کەسەکێ دی.
الرجیل: پەیا.
الرجیم: ١- یێ نەفرەت لێ کری. ٢- یێ بەر تێ وەرکری.
الرجین: ژەهرا کوژەک.
الرجینة: کوما مرۆڤا.
رحا(رحی): خۆ کرە خەلەک.
الرحی(رحاء): ١- دستار. ٢- مەزن، سالار. ٣- ددانێ کورسی. ٤- مەیدانا جەنگێ. ٥- سینگ. ٦- ئێلا خۆجهـ و ل دویڤ چەروانا نەگەڕهت. ٧- عەور.
الرحاض: شویشتن.
رحاضة(بالفتح): ١- جلشۆ(مرۆڤ). ٢- غەساله (ئامویره).
الرحاضة(بالضم): ئاڤا جلک پێ هاتیە شویشتن.
الرحاق: مەی.
رحال(رحالة): گەرۆک؛ یێ گەلەک دچیتە سەفەرا.
الرحال(بالکسر): بنقونکێت ل باژێرکێ (الحیرة) دهێنە چێکرن.

الرحالة(بالفتح): ١- گەرۆک. ٢- یێ گەلەک وەغەرا دکەت.
الرحالة(بالکسر): کورتانێ حێشترێ یێ هەمی کەڤل و بێ دەپ.
الرحام(بالضم): ئێشەکە دکەڤیتە مالبچویکێ.
الرحب(رحیب): بەرفەه.
رحب: بەرفرەه؛ بەرین.
رحب: جهـ فرەهـ کر، سینگێ خۆ بۆ پێشوازیێ فرەهـ کر. ٢- گۆتێ: (مەرحەبا).
رحب الباع: مەرد.
رحب الذراع: پێچێبوویی.
رحب الصدر: سینگ فرەهـ.
رحب الفهم: عاقلمەند.
الرحبی: پەحنترین پراسیا سینگی.
الرحة: مارێ خۆ تێکبری.
الرحبة: ١- یا فرەهـ و ب گیا. ٢- مەیدانا د ناڤبەینا خانیا دا. ٣- حەوشا مالێ. ٤- گەراج.
الرحح: شاستێنییێت فرەهـ.
رحرح: ١- نەگەهەشتە بنی. ٢- لێ ڤەشارت. ٣- رۆهن نەکر.
الرحرح(الرحراح): ١- فرەهـ. ٢- خۆشی و خێروبێر.
الرحرحان: ١- فرەهێ پان. ٢- یێ فرەهـ و نەکویر.
رحض: شویشت.
الرحضاء: ١- خوها تایێ. ٢- خۆ لەشی تێکدا ڤەدگریت.
رحل: ١- وەغەرکر، چوو سەفەرێ. ٢- کورتانکر. ٣- بارکر. ٤- چوو. ٤- کورتانکر. ٥- تێگەریا.
الرحل: ١- تشتێ ل حێشترێ دکەن وەکی جل و سەرجل و کورتانا. ٢- تشت و مشتێ مرۆڤ د گەل خۆ دبەتە وەغەرەکێ.
رحلة القرآن: تەختکێ قورئانێ ددانە سەر ل دەمێ خواندنێ.
رحلة(بالکسر): ١- وەغەر. ٢- کورسیکێ قوتابخانێ. ٣- ژڤان و دەمێ وەغەرێ. ٤- سەرهاتییێت وەغەرێ. ٥- جۆرێ وەغەرێ.
الرحلة(بالضم): ١- جهێ مرۆڤ قەست دکەتێ و وەغەر دکەتێ. ٢- ئێک وەغەر.
الرحلتان: وەغەرا زفستانێ(رحلة الشتاء) و وەغەرا هاڤینێ (رحلة الصیف).
الرحم(بالضم): ١- دلنازکی. ٢- قەدرێ دەیبابا.
رحم: مرۆڤاینی؛ خزماینی.
رحم(بتشدید الحاء): دلۆڤانییێت خودێ لێکرن؛ گۆتی: خودێ ژێ رازی بت.
الرحم: مالبچویک.
الرحمی: دلۆڤانی.
الرحماء: ژنا دلۆڤان.
الرحمان: یێ دلۆڤان، ژناڤێت پاکیێت خودێ یە.
الرحمانیة: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە دیاربوون ب ناف و سالوختێت خودێ یێت خۆیی.
الرحمة: دلۆڤانی.
الرحمن: ١- دلۆڤان، لێ یا گشتی یە هەمی مرۆڤان ڤەدگریت باوەردار و بێ باوەران. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
الرحموت: ١- جیهانا دلۆڤانیێ. ٢- دلۆڤانیا مەزن.
الرحول: یێ گەلەک وەغەرا دکەت.
رحوم: دلۆڤان.
الرحیب: ١- ب خوەرە. ٢- بەرین. ٣- بەرفرەه.
الرحیبة: تخوبیێت بەر فرەه.
الرحیق: ١- مەی. ٢- جۆرەکێ کەرەستێ دێهنخۆشە. ٣- یێ بێ زەغەل. ٤- یێ خورست.

رحيق: خوڕست.
رحيل: باشترین مەی.
الرحيـل: ١- وەغـەرکرن. ٢- حێشـترا دهێتـە کورتانکرن.
الرحيم(راحم): ١- دلۆڤان، تایبەتمەندی د ڤی دلۆڤانییێ دا هەیە ژ بەر کو تنێ بۆ خودان باوەرایـە ل رۆژا قیامـەتێ. ٢- ژ ناڤێـت خودی یە.
رخ: ١- پێلێنا و سستکر. ٢- ئاف تێهلدا.
الرخ(بالتشـديد): پێپـان؛ یـێ بنـێ پێـت وی دراسـت و هـەمی دکەڤیتـە سـەر عـەردی ل دەمێ رێڤەژوونێ.
رخاء(بتشديد الخاء): سست و پست.
الرخاء: بەرفرەهی و خێروبێری و خۆشی.
الرخاخ: ١- گیایێ تەڕ و نازک. ٢- خۆشی و خێروبێری.
رخال: میهـ.
الرخام: مەرمەر.
الرخامی: جۆرەکێ گیایە.
الرخامة: نەرمی و ساناهی.
الرخاوة: سستی.
الرخة: بالندەکێ ئەفسانەیی یە.
الرخت: کورتان.
الرخخ: نەرم و حەلیمی.
الرخرخ(الرخراخ): تەقنا نازک.
رخش: تێکهات و تێکچوو.
الرخشة: تێکهاتن و تێکچوون.
رخص: ئەرزانبوو.
رخـص (بتشـديد الخـاء): ١- ئـەرزانکر. ٢- دەستویری دا.
رخص(بضم الخاء): نەرم و نازک بوو.
الرخص: ١- ئەرزانی. ٢- ئەرزان.
رخصة: ١- ب ساناهیکرن. ٢- دەستویری.
الرخصة(بالضـم): ١- دەسـتویری. ٢- ئێـک جارا ڤەخوارنێ.
رخف: سستبوو.

رخف(بتشـديد الفـاء): ئـاف لـێ زێـدەکر (هەڤیر).
الرخفة(الرخف): بەرێ پوێتی و سڤک.
الرخل: بەرخێ مێ.
رخم: ١- نازکبوو. ٢- پیت ژ ناڤی ڤەکرن دا کورت ببت. ٣- ل سەر کورکبوو. ٤- هێلا کورک ببیت. ٥- یاریکر.
رخم(بتشديد الخاء): کوریا وی بڕی.
الرخم: ماستێ تیر.
الرخمة: تەیرێ کەلەخا.
الرخمة المصرية: بالندەیێ سمسیارک.
الرخو: یێ خاڤ و سست.
الرخوة: سستی و خاڤی.
الرخويات: ئـەو تـوخمێ جانەوەرایە ئـەوێت بـێ گەهـ و کولوخـک وکـی شـەیتانۆکی و ئەختەبۆتی و مەحاری.
رخي: ١- نەرمبوو. ٢- سستبوو.
الرخيص: ئەرزان.
الرخيم: ١- دەنگێ ستویر و خۆش. ٢- نازک. ٣- ئاخڤتنباش. ٤- کوریبڕی.
الرادة: مفا.
رد فعل: ڤەژەنا کاری.
رد: ١- بەرسڤدا. ٢- ڕەتکر. ٣- پێڤەدا (دەرگەهـ). ٤- زڤڕاند. ٥- خەلەت دانا. ٦- گوهۆڕی.
الـرد: ١- بێخێـر. ٢- ڕەتکـری. ٣- سـەختە. ٤- لالۆزمەیـی. ٥- نەدورست.
رد الصـدر علـى العجـز: د (علـم البـديع) دا ئـەوە کـو شـاعر پـەیڤا ئێکـێ ژ نیڤمالکـا ئێکێ د دویماهیا نیڤمالکا دووێ دا دوبارە بکەت.
رد العجـز على الصـدر: د (علـم البـديع) دا ئەوە کو شاعر شاعر پەیڤا دویماهیـا مالکا ئێکـێ د سـەرێ مالکـا دووێ دا دوبـارە بکەت.

رد القافية: د (علم البديع) دا ئەوە کو شاعر سەروایا مالکا ئێکێ د دویماهیا مالکا دووێ دا دوبارە بکەت.

رد المطلع: د (علم البديع) دا ئەوە کو شاعر نیڤمالکا ئێکێ یان یا دووێ د شعرێ دا دوبارە بکەت.

الرداء: ١- جلکێ د سەر جلکادا دکەنە بەرخۆ وەکی کورک و عەبا. ٢- سەرملک. ٣- شیر. ٤- تشتێ مرۆڤی کرێت دکەت. ٥- نەزانین. ٦- تشتێ مرۆڤی جوان بکەت. ٧- ل نک سۆفیا دبیتە دیاربوون ب سالوخەتیت خودێ حەق.

الرداءة: خاولی.

الرداة: کەڤر.

الردة(بالفتح): ١- ڤەگەڕیان بۆ دینێ بەرێ. ٢- کرێتیا هندە جوانی د گەل. ٣- ئێک ڤەگەڕیان.

الردة(بالكسر): ١- جارا دووێ. ٢- دەنگڤەدانا چیای. ٣- کورتیا ئەرزنکێ. ٤- تژیبوونا گوهانی بەری زانێ. ٥- یێ تنگژی. ٦- حێشترا ژ ئاڤێ حەبلی. ٧- یێ غەربیبیا وی ب دۆم کەتی. ٨- یێ بێژنیا وی ب دۆم کەتی.

ردأ: هاڤێتی.

الردء: ١- پشتەڤان. ٢- پارێزەر. ٣- کتا باری یا گران.

ردى: ١- شکاند. ٢- لێدا. ٣- هاڤێتێ. ٤- دەستکۆلکر. ٥- کەڤت. ژجهەک بلند کەڤت. ٦- چوو. ٧- دەربازبوو.

ردو: فاسدبوو.

ردي: ١- کەڤت. ٢- مر.

الردي: ١- یێ مری. ٢- ل نک مریدا دبیتە دیارکرنا سالوخەتێت خودێ حەق ب نەدورستی (بالباطل).

الرديء: ١- خراب. ٢- بکێر نەهاتی. ٣- بێخێر.

رداء: کراس.

رداح: ١- گران. ٢- دارا مەزن. ٣- شاسێنییا مەزن. ٤- لەشکەرێ زەحف و بۆش. ٥- تاریاتی.

الرداحة: خانیکێ نێچیرکرنا حەفتیاری.

رداد: ڤەگێر.

رداع: پاشڤەبر.

الرداع: ١- شوینا گولاڤێ ل لەشی. ٢- هەڕی و تەقن. ٣- ڤەگەڕیانا ئێشێ.

الرداف(بالضم): ١- هاریکار. ٢- ئێک ل دویڤ ئێکی.

الردافة: هەڤالبەندیا شاهی.

الردام: بێخێر.

الردب: رێکا نەدەرکەڤت.

الردة: ڤەزڤرین ژ دینی.

ردح: ١- خۆجهـ و نەلڤ بوو. ٢- تەقن لێ زێدەکر.

ردح(بتشديد الدال): ب عەردی ڤە بەحنکر.

الردح: دەمێ درێژ.

الردحة(بالضم): ١- فرەهی. ٢- ناڤبڕا پاشیا مەزەلێ.

ردخ: شکاند.

ردد: ١- ڤەگۆت، گۆت و گۆتەڤە. ٢- ڤەگێڕا.

ردس: ١- بر. ٢- پێ شکاند. ٣- بەرەک تێوەرکر. ٤- قوتا. ٥- ڕاستکر. ٦- ڕەزیلکر.

ردع: ١- ژپاشڤەبر. ٢- پاشڤەلێدا. ٣- هێلا پێڤەبچت. ٤- ل عەردی دا.

الردع: ١- ستۆ. ٢- زەعفەران. ٣- شوینا گولاڤێ ل لەشی.

ردغ: تێرا شلکرنێ باری.

ردف: ١- دا دویـــف؛ کەتـــە دویــــف. ٢- ل پشت سیاربوو.
الـردف: ١- دویڤچـوو. ٢- سـیارێ ل پشـت سیاری. ٣- تشـێ ل دویـف شـۆلێ دهێت. ٤- ئەختەرەکە ل نێزیکی (النسر الواقع)ە. ٥- ناڤێ هەڤالبەندێ شاهی بـوو ل دەمێت بەری ئیسلامێ، دگـەل وی مـەی ڤـەدخوار و ئەگـــەر چووبـــا شـــەڕی ل شـــوینا وی دەستهەلاتی دکر و دەمێ ژ شەڕی دزڤـڕی چارێکا دەستکەڤتێ ئینابا باهرا وی بوو. ٦- پاشــــیا دەواری. ٧- نهـــــک. ٨- د عـرووزێ دا ئـەوە کـو ئێـک ژ پیتێت لڤۆکێت ساکن ل بەری پیتا سەروا بهێت وەکـی پیتـا (أ) د پـەیڤێت: (حسـاب) و (کتاب) و غذاب).
الردیف: ١- ئەوێ ل پشت ئێکـەدی ل دەواری ســـیار دبـــت. ٢- ســـتێرەکە یـــا ل نێـــزیکی(النسر الواقـع). ٣- سـەربـازێ دهێتە بەرەلاکرن بۆ دمێ پێدڤیبوونێ.
ردم: ١- دائێخسـت؛ دەرگرتیکـر. ٢- شـینبوو بشتی حشکیێ. ٣- بەردەوامبوو.
ردم(بتشدید الدال): پنیکر.
الـردم: ١- ئـەو تشـتێ ژ دیـوارێ هەرڤتـەک دکەڤیت. ٢- سکر.
الردم(بسکون الدال): دەنگێ کڤانی.
ردن: ١- خلاسکر. ٢- کرە دویکێل.
الـــردن(بفتحتین): ١- رێـــسان. ٢- تـــەڤن. ٣- ئارمویش.
الردن(بالضم): ١- هچـک. ٢- لەوندی.
الردن(بالفتح والضم): دەنگێ لێکدانا چەکی.
ردە: ١- هاڤێتێ. ٢- بـۆ مـەزنێ مللـەتێ خۆ. ٣- مەزنکر(خانی).
الردهة: ١- تەحا. ٢- خانیێ ژ هەمیا مەزنتر. ٣- جهێ د خانی ژ هەمیا مەزنتر.

ردیع: ١- مری. ٢- بێ سەر.
الردیغ: ١- کەتی. ٢- کوشتی. ٣- کەرەمرۆڤ.
الردیم: ١- کەڤن. ٢- پنیکری.
الردیني(الردینیة): جۆرە رومەک بوو ژ چێکرنا ژنکەکێ بوو دگۆتنێ (ردینة).
رذ: بارانا هویر باری.
رذاذ: ١- بارانـا هـویر. ٢- چپکێـت هویرێـت ئاڤێ یێت ڤەدپەڤژن.
رذل: رەزیلکر.
الرذل: رەزیل.
الرذال: رەزیل.
الرذالة: بێخێرێ تشتی.
الرذیل: رەزیل.
رذم: ١- تژیبوو و دسەرداچوو. ٢- دسەردا چوو.
الرذم: تژی و دسەرداهاڤێتی.
الرذم(الرذام): لاوازێ بێ مروەت.
الرذم(الرذمان): ١- خـەلکێ بژالـە. ٢- کۆمـەکا کێم.
رذوم: ١- تشـتێ د سـەر ئامـانی دا دهاڤێـت. ٢- ئامانێ تژی و دسەردا دچیت.
رذي: ئێشێ بێسەروبەرکر.
الرذي: لاوازێ لەغەر.
رز: ١- کوریا د عەردی دا بر دا هێکا بکـەت. ٢- تێدا بر. ٣- لێــدا. ٤- دەنگکر.
الرز: برنج؛ پەلاڤ (یۆنانی) یە.
الرز(الرزیز): ١- دەنگ. ٢- چرکەجرکا بروێسیا. ٣- قورقورا زکی.
الرزء(مرزئة؛ رزیئة؛ رزیة): بەلا؛ مسیبەت.
رز الدجاج: گێژینگ.
رزأ: ١- پیچەک بر. ٢- کێمکر. ٣- باشییک ژێ دیت.
الرزء: مسیبەتا مەزن.
رزداق: گوند (فارس) یە.
الرزاز: رصاص.
الرزاز(بتشدید الزاء): برنجفرۆش.
الرزاق: رزقدەر کو ژناڤێت خودێ یە.

رزام(رزامة): ١- شێرێ کەتی سەر نێچیرا خۆ. ٢- زەلامێ دژوار.
الرزانة: گرانی.
رزب: گرت و نەهێلا بچیت.
الـرزة: ١- مالکا قفلێ. ٢- سنگێ هەسپی. ٣- خزێما دەرگەهی.
رزح: ١- کەت و نەشیا ڕابیت. ٢- ژ کەتنێ ڕاکر. ٣- لێدا.
رزخ: لێدا.
رزز: ١- ڕەندەشکر. ٢- سمپارەکر. ٣- خۆشکر.
رزف: ١- پێشکەفت. ٢- لەزکر. ٣- نێزیکبوو. ٤- ئاریا.
الـرزق: رزق؛ ئەو تشتە یێ خودێ ددەتە جانەوەری.
رزق: رزق دا.
الرزق: ١- ڕزق. ٢- باران.
الـرزق الحسـن: ١- ڕزقێ بێ زەحمەت. ٢- ڕزقێ حەلال. ٣- ڕزقێ باش.
الرزقة: مووچەیێ هەیڤانەیێ سەربازی.
الرزغ: شەهـ.
الرزغة: تەقنا روهن و هەڕی.
رزم: ١- پێکڤەگرێدان. ٢- کۆمکر و کرە گورز. ٣- کـرە بەنـد. ٤- گەهەشـتێ و خـۆ ب سـەردادا. ٥- مـر. ٦- ژ لاوازی نەشـیا ڕابیت.
رزم(بتشدید الزاء): کرە گورز.
الرزمة(بالکسر): بەند؛ گورز.
الرزمـة(بالفتح): خوارنا ئێک جار دڕۆژێ دا دهێتە خوارن.
الرزمة: ١- دەنگێ دژوار. ٢- ئحێنا حێشترێ ل دەمێ زانێ.
رزنة: ١- گرانی. ٢- بلندی.
الرزیة(الرزیئة): مسیبەتا مەزن.
الرزیز: گیایەک پێ تشتا ڕەنگ دکەن.
رزوف: ١- پێدرێژ. ٢- پێهنگاڤ فرە.
الرزیم: ١- کەفا ئاڤێ. ٢- نڕینا شێری.

رزن: ١- هلسـەنگاند. ٢- ب سـەنگ کـەت. ٣- ئاکنجیبوو.
الرزن(بالفتح): جهێ بلندێ ئاڤگیر.
الرزن(بالکسر): دەڤەر.
الرزین: گران و بەرێز.
رس(بتشـدید السـین) لـه: ١- ئینا بیـری. ٢- بنئـاخکر و ڤەشـارت. ٣- ب نـاڤبوو. ٤- کۆلا.
الـرس: ١- پـاوان. ٢- بیـرا ب بـەرا نژنـی. ٣- بیـرا کـەڤن. ٤- کـان (مەعـدەن). ٥- پیچەک.
رسا: ١- ڕاوەستا و خۆجهبوو. ٢- پێکئینان و ئاشتی پەیداکر. ٣- گۆت.
الرسا: بانێ.
الرسـاعة: ئـەو دڤێلێـت ڤەهوینانـە یێـت ب قاییشا شیری ڤە.
الرساغ: کنفێ دئێخنـە زراڤکا دەسـتێ دەواری یان یا پێ وی.
الرسال: دەست و پێت دەواری.
رسالة(رسیل؛ مرسال): نامە؛ کاغەز.
رسام: وێنەکێش.
رسب: ١- خۆ دا بنی؛ کەتە بنی. ٢- ڤەما؛ ساقتبوو؛ بسەرنەکەت.
الرسب: یێ د برینێ دا ئاڤا ببیت.
الرسة(بالفتح): ستوینا کەشتییێ یا موکم.
الرسة(بالضم): کولاڤ.
الرستاق: گوند (فارسی) یە.
رسح: کماخ و ڕەهنێت وی لاوازبوون.
رسـحاء: ١- کمـاخ و رەهـن لاواز(ژن). ٢- کرێت.
رسخ: ١- خۆجهبوو. ٢- شیانداربوو. ٣- هشکبوو (کانی).
الرسخ: ڤەگوهازتنا ڕحێ ژ کەلـەخێ مرۆڤـێ مری پشتی مرنێ بۆ لەشێ بەر و گیا.
الرسداق: گوند (فارسی) یە.

رسع: ١- ڕزی و سستبوو. ٢- ڕزی قەیتانێت چاڤێت وی هاتنە گوهۆڕین. ٣- ڕەخێ چاڤێ وی ڕزی. ٤- ڕەشڕەشک کرنە دەست و پیا دا چاڤین نەبت.

رسغ: زراڤکا دەستێ وی گرێدا.

رسغ(بتشدید السین): فرەهکر.

الرسغ: ١- زراڤکا دەستێ مروڤی. ٢- زراڤکا د ناڤبەرا گەها دەستی یان پێی و سمێ دەواری.

رسف: وەک پێبەندکریا ب ڕێڤەچوو.

الرسف: چوون.

رسل: ل دویڤێکبوو.

رسل(بتشدید السین): دا دویڤ ئێک.

الرسل(بالفتح): ١- یا ل دویڤێک(هۆزان). ٢- یێ ب ساناهی.

الرسل(بالكسر): ١- خێروبێر و خۆشی و بهار. ٢- ڕەخێ زەندا هەسپی.

الرسل(بفتحتین): ١- کەرێ هەر تشتەکی. ٢- کۆما مرۆڤا.

الرسلة: ١- دەرفەتدان. ٢- چوونسڤک. ٣- کۆما مرۆڤا.

رسلک: ل سەر خۆ؛ عەسەبی نەبە.

الرسم: شوینوارێ خانی یێت د راست عەرد.

رسم: ١- وێرانکر و شوینوارێت وی هێلان. ٢- ب لەز چوو نک. ٣- چوونا وی کارتێکرن ل عەردی کرن. ٤- شکل چێکر. ٥- نڤێسی.

الرسم: ١- شوینوارێت خانیا ئەوێت ل عەردی. ٢- بیرا ئاخ بەرزەدکەت. ٣- شکل. ٤- نیشان. ٥- شکلکیشان ب قەلەمی یان ب رەنگا. ٦- فەرمان. ٧- باج. ٨- ل نک سۆفیا دبیتە چیکری و سالۆخەتیت وا، دیسا دبیتە سالوخوتێ د دەمێ ب بەراهی و بێ دویماهی دا بەردەوامبوی هەر وەکی د دەمی بێ بەراهی و بێ دویماهی دا بەردەوامبووی.

رسم الخط: جۆرێ نڤیسینا پیت و پەیڤا کو دبیتە ڕێنڤیس.

الرسمي: یێ فەرمی.

الرسميات: ڕێورەسمێت فەرمی.

الرسميون: یێ دەستهەلاتدار.

رسن: هەفسارکر.

الرسن: ١- هەفسار. ٢- بەنک. ٣- کنف.

الرسو: هندەک ژ ئاخڤتنێ.

الرسوب(بالضم): ١- ساقتبوون. ٢- کەتنا بنێ ئامانی.

الرسوب(بالفتح): ب لێبۆرین.

الرسوخ: خۆجهی.

الرسوع: دڤیلێت ل دور نیڤا کڤانی دهینە ئالاندن.

الرسول: ١- پێغەمبەر؛ قاسد. ٢- نامە. ٣- نامەگەهین.

الرسيس: ١- دەستپێکا ئەڤینێ. ٢- یێ نەلڤ. ٣- دەنگوباسێ نە ب دورستی ڕاستیا وی دیاربووی. ٤- دەستپێک. ٥- ئەڤین. ٦- نەرم.

الرسيع: ١- یێ چڕ. ٢- دڤێلێت ب تشتی ڤەدنن.

الرسيغ: بەرفرەهـ.

الرسيل: ١- قاسد؛ نامەگەهین. ٢- بەرفرەهـ. ٣- هنارتی. ٤- کەل؛ نێر. ٥- نامە. ٦- هەسپێ دگەل هەسپێ د بەریکانێ دا دبەزت. ٧- ئاڤا شرین.

رش: ڕەشاند، لێکر.

الرش: ١- بارانا پیچپیچە دباریت. ٢- ڕەشاندن.

رشا: بەرتیلکر.

رشا: خفشا خەزالێ.

رشاء: ١- کنف. ٢- کنفێ دەلوێ.

الرشاة: گیایە.

الرشاد: ١- ڕاستەڕیبوون. ٢- گیایێ ڕەشاد.

الرشادة: ١- کەفر. ٢- بەرێ تژی لەپێ مرۆڤی.
الرشاش: بارین ژ باران و ژ روندک.
الرشاشة: تڤەنگا غەدارە.
الرشاف: یێ گەلەک ڤەدخۆت.
الرشاقة: ١- بەژنزراڤی. ٢- ئێکتایی. ٣- باریکی.
رشح: دێراند.
رشح(بكسر الشين): خوهدا.
رشح (بتشديد الشين): ١- هلبژارت. ٢- ئالیست.
الرشح: ١- بارانا کێم. ٢- ئاڤا زەلالا ژ دفنێ دهێت.
رشد: ڕاستەڕێبوو.
الرشد(بالضم): ١- ڕاستەڕێبوون ل سەر حەقیێ. ٢- ڕاستەڕێیی.
الرشدة: ژ حەلالی؛ ب شریعەت.
رشرش: ١- خۆ بەردا ئاخێ. ٢- خۆ بەردا عەردی و سینگێ خۆ دا بەر خۆ دا دمەخل بچیت.
رشف: ١- مێهت. ٢- ڤەخوار. ٣- هەمی ڤەخوار.
الرشف: ١- ئاڤا کێما د بنێ ئامانی. ٢- ئاڤ تێنەمایی.
رشق: تێوەرکر؛ دانایێ.
رشق (بضم الشين): ١- باریکبوو. ٢- دەستسڤکبوو.
الرشق(بالكسر): تێوەرکرنا تیرا.
الرشق(بالفتح): ١- کڤانێ سڤک تیرا دهاڤێت. ٢- دەنگێ قەلەمی.
الرشق(بسكون الشين): چیرێنا قەلەمی.
الرشقة: ١- تاڤیەکا بارانێ. ٢- شکێلکەکا گوللەیا.
رشم: ١- نڤیسی. تەغمەکر.
رشم(بكسر الشين): سەحکرە بێهنێ و خۆ ل هویڤیا خوارنا وی گرت.
الرشم: ١- شوینا چیکێت بارانێ ل عەردی. ٢- گیایێ ژ نوی دەردکەڤیت.
الرشمة(بالضم): ڕەشاتیا دێمێ حەفتیاری.
الرشمة: خەلەکا ئاسنی یا هەڤساری یا دکەڤیتە بن زرچەنا دەواری.
رشن: بێ دەستوبری هاتە سەر سفرێ و خۆ ل هویڤیا زادی گرت.
الرشن: ١- پەقا ئاڤ ژێ دهێتە خوار. ٢- مێهڤانێ سەر سفرا؛ گورگەهاتی. ٣- سەر دئامانیراکرنا صەی.
رشوة: بەرتیل.
الرشي: تێژکێ حێشترێ.
الرشيح: ١- خوه. ٢- گیا.
الرشيد: ١- ڕاستەڕێبوویی. ٢- ب ڕیکا ڕاست کەڤتی.٣- ژناڤێت خودێ یە.
الرشيق: ئێکتا؛ باریک.
رص: پێکڤەنان و ڕیزکرن.
الرص: پێکڤەنانا تشتا و لێک گڤاشتنا وان ل سەرئێک.
رصاد: زێرڤانیکار.
الرصاص: کانێ ڕساس.
رصاصة(بالكسر): گوللەیا چەکی.
رصاصة(بالفتح): بەرێت ب ڕەخێت کانیێ ڤەنایی.
الرصاصة(بتشديد الصاد): قەلس.
الرصاف(بالكسر): سەرێ دارێ تیرێ یێ دکەنە د کونا سەرێ تیرێ یێ ئاسن ڕا.
الرصافة(بالضم): ١- (الرصاف). ٢- هەر جهێ دهێتە چاندن ل ناڤ ئاقارێ باژێری. ٣- جهێ خانی لێ هاتینە ڕیزکرن و ڕێکێت وێ هاتینە حەلانکرن.
رصاصي: ڕەنگێ ڕساسی.
الرصانة: ١- موکمی. ٢- گرانی.
رصح: نێزیکی نهکا بوو.

رصد: ١- زیرەڤانیکر. ٢- خۆ ل بەرڤەنا؛ بۆسە دانا.

الرصد: ١- زێرەڤانیکرن. ٢- بۆسەدانان. ٣- د ئابۆرێ دا دبیتە: تەرخانکرنا پارەیەکی بۆ کارەکێ دەستنیشانکری.

الرصد: ١- رێ. ٢- زێرەڤان.

الرصد الجوي: زێرەڤانیا سەقای و خواندنا کاودان و گوهۆرینیت وی.

الرصراصة: ١- عەردێ رەق. ٢- بەرێت ب رەختێت کانییێ ڤەنایی.

الرصدة(بالضم): ١- چالا نێچیرکرنێ. ٢- خەلەکا رەختێ شیری.

الرصدة(بالفتح): تاڤیا بارانێ.

رصرص: موکمکر.

رصص: ١- حشکە پێکڤەنان. ٢- رصاصکر.

الرصص: پێکڤەیا ددانا.

رصع: خۆجهبوو.

رصع(بکسر الصاد): پێڤە نویسیا.

رصع(بتشدید الصاد): ١- تەڤنکر. ٢- خەملاند.

الرصع: پێکڤەکرنا تشتێ.

رصعاء: کماخ بچویک.

رصف: ١- پێکڤەنان. ٢- دانەئێک.

الرصف: ئاڤا ب کەڤری دا دهێت و زەلال دبیت.

الرصفة: ١- بەرێ جۆیا ئاڤێ. ٢- سکرێ ئاڤێ.

الرصفتان: دو رەهن دکەڤنە هەر دو تەڤالکێت چۆکا.

رصن: ١- خەبەر گۆتنێ. ٢- تویژاند. ٣- باش چێکر و تمامکر.

الرصن: گیایە.

الرصود: حێشترا بەرێ وێ ل حێشترەکا ل سەر ئاڤێ کا کەنگی دێ بەسکەت دا بچیتە جهێ وێ.

الرصید: ١- پارەیێ مایی ژ دراڤێ گشتی یێ مرۆڤی. ٢- زێرەڤان.

الرصیص: بێت هشکە پێکڤەنایی.

الرصیعة: ١- خەلەکا هەفساری. ٢- خەلەک یان گۆکا بۆ جوانی ب زینی ڤە یان ب دەستکێ شیری ڤە.

الرصیف: ١- پێکڤەنای و موکم. ٢- رەخێ جادێ.

الرصین: ١- خۆجهێ نەلڤ. ٢- خەمخۆرێ پێدڤیا هەڤلێ خۆ. ٣- یێ ب ئێش و ژان.

رض(بالتشدید): ١- شکەست. ٢- قوتا و هویرکر. ٣- شکاند.

الرض: حنگەک ژ قوتانا ساڤاری.

رضا (رضی): ب رازیبوونێ شیایێ.

الرضا (الرضاء؛ الرضی): ١- قائیلبوون. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە رازیبون ب حوکمێ خودێ، ئانکو ئارامیا دلی ب یا خودێ دکەتن.

رضاب: ١- تفا دەڤی یا دهێتە داعویران. ٢- کەفا هنگڤینی. ٣- تەرگ. ٤- پرتێت بەفرێ. ٥- پرتێت شەکرێ. ٦- پرتێت مسکی. ٧- شرین.

الرضاخة: دانا کێم.

الرضاض: هویرکێ تشتێ هاتیە قوتان.

الرضاع: شیرمێژتنا زارۆکی ژ چچکێت دایکا خۆ ل دەمێ شیرمێژیێ.

الرضاع(بتشدید الضاد): دومۆر.

الرضاعة(بالکسر): شیرمێژتن.

الرضاعة(بالفتح): بایێ دناڤبەرا بایێ ئێڤاری و بایێ قیبلێ دا دهێت.

الرضایة: رازیبوون.

رضب: ١- ڤەخوار و مێهت. ٢- باری(باران).

رضح: شکاند.

الرضح(بالضم): شکاندن.

الرضح(بالفتح): کێمەک؛ پیچیەک.
الرضحة: ئەو برکێ فێقی یە یێ ژ بن دەستەجوهنی دپەشت ل دەمێ قوتانێ.
رضخ: ١- پیچەک دایێ. ٢- خۆ چەماند. ٣- شکاند و خوار(نان). ٤- هویرکر.
الرضخ(بالفتح والسکون): دانا کێم.
الرضخ(بفتحتین): دەنگۆباسێ تە گولێ ببت و باوەرنەکەی.
رضد: گرێدا؛ کرە بەند.
رضرض: باش نەقوتا.
الرضراض: هویرکێ بەرەشیشکێت قوتایی.
الرضراضة: خشەبەر.
رضض: گەلەک قوتا و هویرکر.
رضع: شیرمێهت.
الرضع(بفتحتین): دومۆری.
رضعة: تێژکا مویرێ.
رضف: ل سەر بەرێت شاریایی کەرمکر.
الرضف: بەرێت شاریایی.
الرضفة: ١- تەقالکا چۆکی. ٢- نیشانا بەرێ شاریایی دهێتە چێکرن.
رضم: ١- ب بەرێێت مەزن ئاڤاکر. ٢- ئاکنجیبوو. ٣- کێلا.
الرضم: کەلەکا بەرا.
رضمة: بەرێ مەزن.
رضي: ڕازیبوو.
رضی(الرضاء): صەنەمەکێ (بنوا ربیعة وتمیم وباهلة) بوو ل سەردەمێ ئیسلامێ هاتە خراب کرن، دیسان یێ (ثمود)ی بوو بەری هنگێ.
الرضوان: ڕانیبوون.
الرضوة: قائیلبوون.
رضوض: سکەستن.
رضي: قائلبوو؛ ڕازیبوو.

الرضیان: الشریف الرضي) و (الشریف المرتضي).
الرضیح: بەرکێت فێقی یێت قوتایی.
الرضیخ: بەرکێت فێقی یێت هویرکری.
الرضیخة: دانا کێم.
الرضیض (المرضوض؛ الرضراض): ١- ڕەشیشکێت هویر. ٢- قوتایی.
الرضیع: بچویکێ ب شیر.
الرضیفة: شیرێ ب بەرێت شاریایی دهێتە گەرمکرن.
رطأ: تشتێ وی نەڤێت پێکر.
الرطأ: کەرینی.
الرطام: قەبزی.
رطب(بالفتحتین): قەسپ دانێ.
رطب(بالفتح والکسر): شلبوو؛ تەڕبوو.
رطب(بتشدید الطاء): ١- شلکر؛ تەڕکر. ٢- بوو قەسپ.
الرطب(بالفتح): شل، تەڕ.
رطب(بالکسر): قەسپ.
الرطب(بالضم): کۆما گیایێ کەسک.
رطبة: شیراڤا ژ قەسپا تەڕ دهێت.
رطس: ١- تەپەک لێدا. ٢- هندی ئێک لێهاتن.
رطل: ١- سەنگا وی ب (رطل)ا کێشا. ٢- بەزی.
الرطل: ١- (١٢) وەقیە کو دبیتە (٨٤) مسقال. ٢- هەسپێ سڤک. ٣- سست وپست. ٤- سنێلەیێ باریک.
رطم: ١- ئێخستە د کورێ ڕا. ٢- ئێخستە شۆلەکا سەرێ وی ژێ نەدەرکەڤت.
رطن: ب زمانەکێ بیانی دگەل ئاخڤت.
الرطوبة: شەه.
الرطي: کەرەمرۆڤ؛ ئەحمەق.
الرطیب: ١- تەڕ. ٢- شل.

الرطيط: کەرەمرۆڤ؛ بێعەقل؛ ئەحمەق. ٢- دەنگ و پێژن.
الرطينى: ئاخڤتنا کەس تێنەگەهەت.
رع: ڕاوەستا.
رعا: ل خۆ زڤری و خۆ چێکر.
رعى: ١- شڤانیکر. ٢- چەراند. ٣- زێرەڤانیکر.
الرعابة: یێ خەلکی دترسینت.
الرعاد: عەورێ گرگری.
الرعادة: مرۆڤێ پرپێژ.
الرعاع: ١- شڤان. ٢- ڕویدانێت مەزن. ٣- مرۆڤێت چونە.
الرعاعة: کەسێ بێ عەقل و دل.
الرعاف(بتشديد العين): ١- یێ هەدەم ل بەراهیێ. ٢- یێ خوینا وی گەلەک درسیت.
الرعاف: ١- بارانا بۆش. ٢- ئێشا خوینڕستنێ ژ دفنێ.
الرعال: ئاڤوماڤێت ژ دفنێ دهێن.
الرعالة: کەرینی.
الرعام: ١- دژواریا دیتنا چاڤی. ٢- کلمیش.
الرعامة: دار.
الرعامى: دار.
الرعاية: ١- چەراندنا تەرشی ل چەروانی. ٢- چاڤدێری. ٣- شڤانی. ٤- سیاسەت و ڕێڤەبرنا کاروبارا. ٥- پارازتن. ٦- سەرپەرشتی. ٧- ل نک سۆفیا دبیتە پاریزیا ب چاڤدیریێ دهێتە کرن کو دبیتە: ١- چاڤدێریا کریارا. ٢- چاڤدێریا دەستودارا (الأحوال). ٣- چاڤدیریا دەما.
رعب: ١- ترسیا. ٢- تژیکر.
رعب(بتشديد العين): ١- ترساند. ٢- کرە تیڤاریزێت درێژ. ٣- ترسا وی ژێ بر.
الرعب: ١- ترس. ٢- جهێ سەرێ دارێ تیرێ د سەرێ تیرێ یێ ئاسن دا.

رعبل: ١- شەقشەقکر دا بکەلت. ٢- دڕاند.
الرعبل: ١- ژنکا جلکێت کەڤن و دڕیای ل بەر. ٢- کەرەمرۆڤ. ٣- مەزن.
الرعبلة: ١- جلکێ کەڤن و دڕیایی. ٢- نە ل ئێک سەمت(با).
الرعبليل: نە ل ئێک سەمت(با).
الرعبوب: ١- ترسنۆک. ٢- نەرم و نازک (ژن). ٣- بلند و تژی.
رعبوبة: ١- بلند و تژی (ژن). ٢- نەرم و نازک (ژن).
الرعبولة: ١- جلکێ دڕیای. ٢- ترتا گوشتی.
الرعة(الريعة): خۆ دویرکرن ژ گونەهـ و خرابیا.
رعث: سەرێ گولیکێت وێ سپیبوو(میهـ).
الرعث: ١- کولیلک. ٢- هریا ڕەنگینا ب مەحاڤێ ڤە دکەن.
الرعثة: ١- گەهارک. ٢- ڕیهێت دیکلی.
الرعثاء: میها ب گولیک.
رعسج: ١- زەنگینکر. ٢- نەڕحەتکر. ٣- دا دویڤێک.
الرعج: تەرشێ گەلەک.
رعد: ١- دەنگکر. ٢- گەف کرن. ٣- خۆ خەملاند.
الرعد: ١- دەنگێ عەورا. ٢- جەنگ.
الرعدة: لەرزک.
رعدد: پرسیار زێدە کرن.
الرعديد(الرعديدة): ترسنۆکێ گەلەک ژ ترسا ڤەدلەرزیت.
رعرع: ١- لێ سیاربوو دا هیکەت(هەسپ).
الرعرع: جەحێلێ لاوتازە و باش.
الرعراع: ١- ترسنۆک. ٢- لەڤەنا درێژ.
رعس: ١- ڤەلەرزی. ٢- ژ وەستانێ بێخیر ب ڕێڤەچوو.
رعش: ڤەڕەجفی.
الرعش: ١- ترسنوک. ٢- یێ ڤەدلەرزیت. ٣- چوونسڤک.

الرعشاء: ڤەلەرزک.
الرعش(الرعشيش): ١- ترسنۆک. ٢- ئەوێ ب لەز دچیتە شەڕی یان ڤەنجیێ دکەت.
الرعشة: ڤەڕەجفین.
رعص: ١- هەژاند. ٢- لڤاند. ٣- کێشا. ٤- لڤلڤی.
الرعظ: جهێ دارێ تیرێ د سەرێ تیرێ یێ ئاسن دا.
رعظ: ١- جهێ داری تێدا چێکر(سەرێ تیرێ). ٢- سستکر. ٣- لەز لێکر.
رعف: ١- خوین ژ دفنا وی هات. ٢- دبەربڕاکر. ٣- هاتەخوار.
الرعف: لەزا لێدانێ(ب دربی).
رعق: قورقوڕا زکێ وی هات دەمێ کەتی چارگاڤێ.
رعل: تێکا وی فرەهکر.
رعل: شۆڕبوو.
الرعل(بالفتح): دفنکا چیای.
الرعل(بالضم): مێشا هنگڤینی یا نێر.
الرعلة(بالضم): ١- شاک؛ تایێ تەڕ. ٢- رستا ریحان و ڕێلا.
الرعلة(بالفتح): ١- ئەو کەڤلکە یێ ژ کوهێ حێشترێ یان میهێ ڤەدکەن و ب پاشیا وێ ڤەدکەن. ٢- ئەو کەرۆکێ کێمە یێ ب بەراهیا تەرشی کەتی. ٣- کەردیکل. ٤- دەستپێکا تشتی. ٥- عەیال.
رعم: زێرەڤانیکر.
الرعم(بالكسر): بەز(دوهن).
رعن: ١- خۆ کەرکر. ٢- خۆ سستکر. ٣- ئێشاند و بێهشکر.
الرعناء: ١- ژنا بێعەقل. ٢- مێیا (أرعن)ە کو دبیتە زەلامێ بێعەقل.
الرعن: ١- دفنکا چیایی. ٢- جیایێ درێژ.
الرعوى(الرعيا): ل خۆ زڤڕین.
الرعوس: یێ سەرێ وی ڤەدهەژیێت.
رعوش: سەرێ وی دهەژیێت ژ ئەگەرەکێ.
الرعوف: بارانیت هویر.
الرعون: ١- تاریاتیا شەڤێ. ٢- یێ دژوار یان گەلەک لڤۆک. **الرعي:** چەروان.
الرعونة: ١- بێعەقلی؛ دیناتی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە پشتەڤانیا نەفسێ و تویعەتێ وێ.
رعي الحمام البستاني: جۆرە گیایەکە.
الرعيا(الرعياء؛ الرعوى): پارازتن.
الرعية: ١- مللەت. ٢- خەلکێ ل ژێر دەهەلاتا دەستهەلاتەکی. ٣- تەرشێ ل چەرێ.
الرعيب: ترسگرتی.
الرعيس: یێ ڤەدهەژیێت دەمێ ب رێڤەدچیت.
الرعيل: ١- ناڤێ وێ کۆما مرۆڤا یا بەزی یان هەسپا یە یا ب بەری کۆما مەزن دکەڤیت. ٢- ئەو ڕێزا سەربازایە یا ل پشت ڕێزا ئێکێ ژ بۆ پشتەڤانیێ دهێتە دانان.
رغا: ١- عۆڕی. ٢- گەلەک گری. ٣- چریقێن کەتێ. ٤- کەفدا. ٥- ڤەخوار.
رغاء: بارێن، دەنگی پەزی.
الرغام: ئاخ.
الرغامى: دفن.
الرغاب: ئاڤمێژ؛ تێهنی.
الرغادة: خۆشی و بەرفرەهی.
الرغاية: یێ ب نیڤشک.
رغب: ڤیا.
رغب(بتشديد الغين): هێلا حەزبکەت.
الرغب(بالفتح): یێ داخواز ل سەر.
الرغب(بالضم): تێهنی؛ ئاڤمێژ.
الرغبة: حەز.
رغث: ١- شیرخوار.
رغث(بالضم): پرسیار لێ زێدەکرن هەتا چو بەرسڤ نەهێلاین.

رغد: خۆش و بەرفرەهبوو.
الرغد: ١- خۆشیا بەرفرەه. ٢- خێر و خۆشی.
رغـرغ: ١- ژ خۆشیا ڕا مـا. ٢- هـەرڕۆژ چوو سەر ئاڤێ.
رغس: زێدەهی لێکر.
الرغس: ١- نعمەت. ٢- بەرەکەت. ٣- زیدەهی.
رغش: خۆ شویمکر.
رغف: ١- کرە گرک(هەڤیر). ٢- هـەڤیر و دان دانێ.
رغل: ١- شیرخوار. ٢- شیردایێ.
الرغل: گیایەکێ تالە.
رغـــم: ١- بێشـــیانکر. ٢- ڕاشـــکاند. ٣- د ئاخێ ڤەدا.
رغم أنفه: ١- دفنا وی ب ئـاخێ ڤـەنا؛ ئـانکو ل سەر دفنا وی کر. ٢- نەڤیا.
رغم(بکســر الغــین): نەشـیا ڕاسـتییێ بجهـ بینت.
الرغم: نەڤیان.
رغن: گوهداریکر.
رغن إليه: دلێ وی چوویێ.
الرغوة: ١- کەف. ٢- نیڤشکێ شیری.
الرغول: شیرمێژ.
الرغيب: زکفرەه؛ فرەه.
الرغيبة: ١- شـۆلا حـەزکرن ل سـەر. ٢- دانـا مشە و گەلەک.
الرغيد: خۆش و بەرفرەه.
الرغيدة: شیرە دکەلینن و ئاری پێوەر دکەن.
الرغيف: ١- سەوک؛ نان. ٢- کرکا هەڤیری.
رف: ١- گەلـەک خـوار. ٢- هـەرۆژ ڤـەخوار. ٣- لێڤێت خۆ مێهتن.
رف(بالتشديد): ١- ڤەلەرزی. ٢- خزمەتا وی کر و قەنجی لێکر. ٣- برسقی.
الرف(بالكسر): ١- کۆما حیشـترا ٢- ڤـەخوارنا هەرۆژ.
الرف(بالضم): کا و هویرکێ وێ.
الرفة(بالضم): کا.
الرف(بالفتح): ١- ڕەفکا کتێبا یان یا تشتا. ٢- خیـــزێ هـــویر. ٣- کۆمـــا تەرشـــی. ٤- جلکێ نەرم. ٥- گۆڤا پەزی.
رفأ: ١- ترسا وی ژێ بر. ٢- دلێ وی فـەنا کـر. ٣- دوری. ٤- ژ کـــــەناری نێزیککـــــر. ٥- سەرەدەریا وی کر.
رفأ(بتشـديد الفـاء): ١- پیرۆزبـاهی لێکـر. ٢- گۆتی: (بالرفاء والبنين).
الرفاء: ١- ئێکبوون و ڕێکەڤتن. ٢- تـەناهی و ئارامی. ٣- پنیکەرێ جلکا.
الرفــات: ١- پــەلخ. ٢- هـــویرکێ تشـــتێ شکەستی. ٣- کەلخ؛ تەرم.
الرفادة: ١- ئەو پارچا پەرۆکی یـە یـا برینـێ و تشتێت دی پێ گرێ ددەن. ٢- ملحەم.
الرفـاس: قـەدکنفکێ پـێ دەسـتێ حێشـترێ ب زەنکا وێ ڤە گرێ ددەن.
الرفاش: پێ دانی دقوتت.
الرفاض(بالضـــم): تشـــتێ سکەســـتی و بژالەبووی.
الرفاض(بالكسر): ڕێکێت ژێکجودا.
الرفاع: ١- خرڤەکرنا گیـایی. ٢- کێشـانا دەخلـێ هاتیە دورین بۆ بێدەرێ.
الرفاعة: بلندی.
الرفاغة(الرفاغية): خۆشی و بەرفرەهیا ژیانێ.
الرفاف: ١- هویرکێ کایێ. ٢- کورتان.
الرفـاق: ١- کۆمـا(رفیق)ە. ٢- کنفـێ گرێـدانا لنگێ حێشترێ.
الرفاقة: هەڤالینی.
رفاهة: بەرفرەهیا ژینێ.
الرفاهية: خێر و خۆشی.
رفة(بالضم): کـا.
رفت: ١- سکەست. ٢- پچیا. ٣- هویربوو.

رفث: کرێت.
الرفث: ئاخفتنا کرێت.
رفح: بیرۆزباهی لێکر و گۆتیێ: (بالرفاء و البنین).
رفد: ١- دا؛ بەخشی. ٢- هاریکر. ٣- تشتەک دا بەر.
رفد(بتشدید الفاء): مەزنکر و کرە سالار.
الرفد(بالفتح): بەهر و پشک.
الرفد (بالکسر): ١- پەرداخێ مەزن. ٢- هاریکاری. ٣- دان.
الرفدة: کۆمەکا ئێککرتی ژ مرۆڤا.
الرفراف: جۆرە بالندەیەک.
رفرف: ١- پەرێت خۆ هەژاندن یان پرپر کر. ٢- دەنگکر.
الرفرف: ١- خیزێ نەرم. ٢- تاییێت دار و گیایی یێت شۆربوویین. ٣- راژێرک. ٤- نڤین. ٥- بالیفک. ٦- جلکێ تەنکێ ئارمویشی. ٧- تیڤاریزا دەهمەنێت رەشکوینا. ٨- ئالێ ئافرەتا ژ خیڤەتێ. ٩- رەخێت زریپۆشی. ١٠- ریشالۆکێت زریپۆشی.
الرفرف الأعلی: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە پلەیا خودایی ژ چێکریا و کاروبارێت خۆیبییێت خودینییێ ب خۆ حەزکرین.
رفرف الدرع: تۆرەکا ئاسنی یە ب کومزری ڤە گرێددەن و بەرددەنە سەر پشتا خۆ.
رفرفة: جلکەکێ کەسکە.
الرفس: ١- زیچک. ٢- پێهنا ل سینگی دهێتە دان.
رفس: ١- زیچکەک دانا یان هاڤێت. ٢- پێهنەک ل سینگی دا.
رفش: ١- خۆشی ژ خوارن و ڤەخوارنێت خۆ دیتن. ٢- هویرکر و هێرا. ٣- دگەلخۆبر.
الرفش(بکسر الفاء): گوهپان.
الرفش(بالفتح): ١- مەرپێل. ٢- مەرا ئاڤدانێ. ٣- دەحفینک.
الرفصة: ئێک گەرا ئاڤڤەخوارنێ.
رفض: ١- هێلا. ٢- رەتکر. ٣- هاڤێت و هێلا. ٤- بەرەلاکر. ٥- فرەهبوو.
الرفض: ١- کەرێ حێشترا. ٢- تشتێ بژکی و بژالەبووی. ٣- پیچا تشتی.
رفع الأثقال: بلنکرنا سەنگا.
رفع: ١- بلند کر. ٢- راکر وەکی دەخلی ژ زەڤیێ. ٣- نێزیککر. ٤- بنیاتێ و گەهاندە ئەوێ گۆتی(فەرمۆدە). ٥- لەزکر. ٦- پێشکێشکر.
الرفعة: بلندی.
رفغ: خۆش و بەرفرەهبوو.
الرفغ: ١- خۆشی و بەرفرەهیا ژیانێ. ٢- جهـ. ٣- گرێژا لەشی. ٤- بێخیر.
رفق: ١- مفا گەهاند و هاریکر. سەرەدەریا نەرمکر.
الرفق(بالکسر): نەرمی.
الرفق(بفتحتین): ئێشا گوهانێ حیشترێ دگریت.
الرفقاء: گوهانئێش.
الرفقة: هەڤرێ(مەبەست کۆمە).
رفل: دەهمەنا خۆ ل دویڤ خۆ کێشا و خۆ مەزنکر.
رفل(بتشدید الفاء): ل دویڤ خۆ خڕاند و خۆ تێدا مەزنکر(جلک).
الرفل(بالکسر): ١- دەهمەن. ٢- دەهمەنشۆڕ. ٣- کوریدرێژ. ٤- جلکێ فرەه. ٥- فرەه.
الرفل(بالفتح): کێمئاڤ(بیر).
رفه: کەتە خۆشیا.
رفه: بهێلە بێهنا خۆ بهلکێشت.
رفهان: د خۆشیان دا.
الرفهة: دلۆڤانی.

رفود: پەرداخێ مەزن تژی دکەت(ب شیری خۆ).

رفوس: زیچکهاڤێژ.

الرفوض: چەروانیێت بژاله.

الرفیض: ١- تشتێ رەتکری. ٢- خوه. ٣- رومێت شکەستی.

رفیع: بلند.

الرفیف: ١- ب گیا و چەروان. ٢- باش. ٣- بان.

رفیق: هەڤرێ؛ هەڤال.

رق: ١- نازکبوو. ٢- نەرمبوو.

الرق(بالفتح): ١- جۆرەکێ کەڤلێت تەنک بوو بۆ نڤێسینێ دهاتنە ب کارئینان. ٢- جهێ خیڤەتا. ٣- لاوازی. ٤- تەنکی. ٥- پەری سپی. ٦- بەلگیت دارا. ٧- عەردێ نەرم و بەرین. ٨- هەستیێ کویسەلەی.

الرق(بالضم): ١- عەردێ نەرم و بەرین. ٢- ئاڤا تەنک.

رقأ: ١- راوەستا؛ قەتعەبوو. ٢- راوەستاند ژ روندک یان خوینێ. ٣- چێکر. ٤- خرابکر.

رقی: پێڤەخواند.

الرقاء(بتشدید القاف): ١- شارەزایێ کارێ (الرقیة). ٢- یێ ب سەر چیا دکەڤیت.

الرقابة: زێرەڤانی یا ب هشیاری.

الرقابة علی الأسعار: ئەو زێرەڤانی یە یا کو حکومەت ل ویێ چەندێ دکەت یێ یاسایێ دەربارەی بهایێ تشتی قەدەغەکری دگەل وەرگرتنا هەلویستێت دیێدڤی دژی سەرپێچکار.

رقابة الصرف: کارێ حکومەتا یە یان یێ بانکێت سەرەکی ژ بۆ کارتێکرنێ د بهایێ سەرفکرنا پارەی دا.

الرقابة الصحفیة: ئاگەهدارکرنا لایەنێ دەستهەلاتدار ب هەر تشتەکێ د رۆژنامەیان دا هاتیە نڤیسین بەری وەشاندنا وان.

الرقاحة: کەد و بازرگانی.

الرقاحي: بازرگان.

الرقاد: خەوا درێژ یان یا گران.

الرقارق: ١- ئاڤا تەنکا د دەریایێ یان نهالێ دا. ٢- جلکێ تەنک. ٣- کناری ئاڤ مشە.

الرقاز: رەقاسچی.

الرقاش: ١- زەغەلی و خەملاندن ژ بۆ خاپاندنێ. ٢- مار.

الرقاص: یێ گەلەک درەقسیت.

رقاص الساعة: سپرنگێ سەعەتێ.

رقاصة: ١- ژنکا گەلەک درەقسیت. ٢- عەردێ شین نەبیت هندی باران لێ بهێت.

رقاط: پنیپنی.

الرقاق(بالضم): ١- عەردێ بەرین ئاخا وی نەرم. ٢- عەردێ ئاڤ ژێ هاتیە گرتن. ٣- دەشت؛ بیابان.

رقب: ١- زێرەڤانیکر. ٢- خۆ لێگرت. ٣- هشیاریکر.

الرقب(رقبة): عەبد؛ کۆلە.

الرقبی: ئەوە کو کەسەک تشتەکی ب مەرج بدەتە کەسەکێ دی، بێژیتێ: ئەگەر ئەز بەری تە بمرم دێ بۆ تە مینت، و ئەگەر تۆ بەری وی بمری دێ بۆ من زڤریتە ڤە.

الرقبان: ستۆستویر.

الرقبة(بالضم): کۆلکێ نێچیرکرنا پلنگا.

الرقبة(بالکسر): زیرەڤانی.

الرقبة(بالفتح): ١- ستۆ. ٢- کۆلە. ٣- جهێ لێ دچیت(ئاڤ).

الرقة: ١- دلۆڤانی. ٢- دلنازکی. ٢- شەرم.

رقح: چێکر.

رقد: ١- نڤست. ٢- ڕاوەستا.

الرقدان: لوتدان؛ خۆ هلاڤێتن.

الرقدة(بالفتح): ١- نڤستن. ٢- دەمە ڕۆژ.

الرقدة(بالضم): خەوتە.

رقرق: ١- تەنک ڕێهت. ٢- باراند. ٣- ئاڤ کرە ناڤ.

الرقراق: ١- تشتێ ب برسقت. ٢- یا د چاڤی دا و نەبارت(روندک).

رقز: لەیزی؛ ڕەقسی.

رقش: ١- خۆشکر و خەملاند. ٢- نەخشاند.

رقش(بتشدید القاف): نڤیسی.

رقشاء: ١- یا پنیپنی، ئانکو پنیێت ڕەش و سپی لێ. ٢- مارێ پنیپنی. ٣- بۆلبۆلا حیشترێ.

الرقشة: ڕەنگێ شێلیاتییەک تێدا.

رقص: ١- لەیزی؛ ڕەقسی. ٢- لڤلڤی. ٣- لەزکر. ٤- فیرها. بەزی.

رقص(بتشدید القاف): ڕەقساند.

الرقص: ١- لەیزین. ٢- جۆرەکێ ب ڕێڤەچوونێ یە.

رقص السماح: جۆرەکێ ڕەقاسێ یە تنێ شێخێت سۆفیا دکەن و کرنا وێ ژی ل نک وان جۆرەکێ عبادەتی یە.

رقط: پنیپنیبوو.

رقط(بتشدید القاف): حوبر لێ ڕەشان و پنیپنی کر.

الرقطاء: ١- ڕەشا پنیێت شپی لێ. ٢- بەلا. ٣- د (علم البدیع) دا دبیتە ئەو شعرا پیتەکا وی ب خال و یال ل دویڤ بێ خال.

الرقطة: ١- تشتێ ڕەشێ پنیێت سپی لێ. ٢- تشتێ سپی یێ پنیێت ڕەش لێ.

رقع: ١- پنیکر. ٢- کەتە سەر دەستا دا ڕابیت.

الرقع: عەسمانێ حەفتێ.

رقعاء: پنیپنی.

الرقعة(بالضم): ١- پنیا پاتەی یا دبیتە پنی بۆ جلکی. ٢- تابلۆیا نڤیسین لێ دهێنەکرن. ٣- ناڤێ جۆرەکێ خەتێ عەرەبی یە باهر پتر ژ بوو ڕیکلاما و تابلۆیا دهێتە ب کارئینان. ٤- دەپێ شترنجێ. ٥- ئارمانجا تیرا.

الرقعة(بالفتح): دەنگێ تیرێ دەمێ ب ئارمانجێ(الرقعة) دکەڤیت.

رقق: ١- نازککر. ٢- بچویککر. ٣- مەرمکر.

رقل: ١- لەزکر. ٢- دەربازکر.

الرقلة: دارقەسپا درێژ.

رقم: ١- نڤیسی. ٢- خال لێکرن. ٣- خیچخیچکر. ٤- نەقشاند. ٥- کەواند. ٦- نمرە لێدان.

الرقم: ١- ختم. ٢- جۆرەکێ کورکا یە. ٣- نمرە.

الرقمة(بالفتح): ١- تۆلک. ٢- باغ. ٣- جهێ ئاڤ لێ خڕڤەدبت ژ نهالی. ٤- ڕەخێ نهالێ.

الرقمة(بالضم): ڕەنگێ ڕەش و سپی تێهەل.

الرقمة(بسکون القاف): جۆرە گیایەکە.

رقن: ١- خەناکر. ٢- نمرەکر. ٣- ڕیزکێت وێ ژێک نێزیککرن(کتێب). ٤- خال لێدان.

رقن(بتشدید القاف): ب نەخش و نیگارا خەملاند(کتێب).

الرقو(الرقوة): خیزی بلند و گرۆڤر.

الرقوء: ئەو تشتێ ل خوینێ دکەن پێ ڕادوەستیت.

الرقون(الرقان؛ الإرقان): ١- خەنا. ٢- زەعفەران.

الرقوء: تشتێ دکەنە خوینێ دا ب ڕاوەستیت.

الرقوء(بتشدید القاف): چاککر.

الرقوب: ١- ژنکا ل هویڤیا مێرێ خۆ کا کەنگی دێ مرت دا ببیتە میراتگرێ وی. ٢- ژنکا عەیالێ وێ مری. ٣- ژنکا عەیال بۆ نەمینت.

رقي: ب سەرکەڤت.

الرقيب: ١- زێرەڤان. ٢- يێ ل بەندا تشتەکی دمینت. ٣- ناڤێ تیرا سێیێ یە ژ تیرێت مەیسەرێ. ٤- ناڤێ ستێرەکێ یە. ٥- پلەیەکا لەشکەری یە. ٦- شوینوارێ مرۆڤی ژ عەیال و ئێلا وی. ٧- پسمام. ٨- پێشەنگ. ٩- ژ ناڤێت خودێ یە.

الرقية: هەولدان ژ بۆ ب دەست ئێخستنا کارەکێ مزنتر و بهێزتر ژ هێزا سرۆشتێ وەک جارەیەک بۆ دەردەکێ بێ دەرمان یان کارەکێ بزەحمەت وەکی پێڤەخواندنا هندەک دەقێت سحرێ.

الرقيع: ١- عەسمان یان عەسمانێ ئێکێ ل دویڤ گۆتنا خەلکێ بەرێ. ٢- عەسمان. ٣- کەرەمرۆڤ.

الرقيق: ١- نازک. ٢- نەرم. ٣- تەنک. ٤- کۆلە(عەبد).

الرقيق الأبيض: ئەو کەسێت نە ژ نفشێ رەشن بێت کو بازرگانی پێ هێتەکرن و دهێنە کرین و فرۆتن ژ بۆ کارێ قەحبەتیێ.

الرقيقة: ١- هەڤگینا نازکا د ناڤبەرا دو تشتا دا یان دو تشتا دگەهینیتە ئێک. ٢- ل نک سۆفیا هەر بڤێ رامانێ یە وەکی وێ مەدەدێ یە یا ژنک خودێ حەق دگەهیتە بەندی.

الرقيم: ١- یێ نمرەکری (ژمارەکری). ٢- یێ نڤیسی.

الرقين: ژمارەکری؛ نمرەکری.

رك(بتشديد الكاف): ١- لاواز و نازک بوو. ٢- هاڤێتنە سەر ئێک.

الرك: بارانا نەرم.

ركا: ١- کولا. ٢- گیرۆکر. ٣- راستکر. ٤- چێکر. ٥- دوجارکی لێکر. ٦- نەکامیکر. ٧- ما؛ خۆجهبوو.

الركاب: ١- رکێب، جهێ پێ یە یێ کو ب زینێ ڤەدکەن. ٢- حیشترێت لێسواربوونێ.

الركاز: ١- زێرێ نەسەفاندی. ٢- مالێ د عەردی دا چ سرۆشتی و چ دانایی.

الركاس: ئەو کنفە یێ دکەنە دفنا حێشترێ و ب دەستی ڤە گرێددەن.

الركاسة: ١- سنگ. ٢- هەر تشتێ د عەردی قوتایی.

ركاع: موکم؛ ب هێز.

ركال: ١- پێهنهاڤێژ. ٢- قورادفرۆش.

الركاك: مرۆڤ عەقل لاواز.

الركاكة: لاوازی و نازکیا تشتی.

ركام: تشتێ کەڤتی یە سەر ئێک.

ركب: ١- سیاربوو. ٢- وەغەر تێداکر.

الركب: کۆما سیارا.

الركبة(بالضم): ١- چۆک. ٢- داروبار ل سەر لێڤیت جۆکا و رویبارا چاندی.

ركبة الدجاجة: ئەختەرە.

ركبة الرامي: ئەختەرە.

الركبة(بالكسر): سیاری.

الركة(بالفتح): ١- بارانا بێخیر. ٢- بەرێت ل سەرێک رێزکری.

الركة(بالكسر): لاوازی.

ركح عليه: ١- پشتا خۆ پێ راستکر. ٢- پالا خۆ داییێ.

الركح: ١- بنیات. ٢- کوژیێ چیای. ٣- لایێ چیای.

ركد: ١- مەندبوو. ٢- کەلا وی هاتە خوار. ٣- چوو بنێ ئامانی و راوەستا. ٤- راوەستا.

ركز: ١- چکلاند. ٢- لڤی.

الركز(بالكسر): ١- زەلامێ عاقلمەند. ٢- پێژن. ٣- دەنگێ نزم.

الركزة(بالكسر): ١- ئاقلمەندی. ٢- دارقەسپا د بن قورمی ڕا هاتیە برین. ٣- كانێت د عەردی دا.
الركس: پـر.
ركس: سەرنشیڤكرن؛ سەروبنكر.
الركس: ١- ئاڤاهیێ ڤژەنكری پشتی هەرفینێ.
ركض: ١- بەزی. ٢- پالدا. ٣- پێت خۆ ل عەردی دان. ٤- پەرێت خۆ لڤلڤاندن.
الركض: غاردان.
ركع: خۆ چەماند.
الركعة(بالفتح): ئیک ركعەت.
الركعة(بالضم): عەردێ فڕاكە.
ركل: پێهنەک دانا.
الركل: ١- پێهن. ٢- قوراد.
الركلة: گورزێ بەقلی.
ركك: ١- لاوازكر. ٢- بارانەكا بێخێر باری.
الركل: پێهن.
ركل: پێهنەک دانا.
ركم: خڕڤەكر؛ كۆمكر.
الركم: عەورێت ل سەرێک.
الركمة: هەریا ل سەر ئێک.
ركن: ١- كوژی. ٢- ئەوێ مرۆڤی بهێز دئێخت و پشـتەڤانیا وی دكـەت. ٣- هێـز و دویردەسـتی. ٤- مـەزنێ مللـەتێ خـۆ. ٥- مللەتێ مرۆڤی. ٦- هەر چار پێكهاتییێت لەشێ مرۆڤی نە ل دویڤ علمێ بەرێ كو دبنە ئاگر و با و ئاڤ و ئاخ. ٧- پشكا مەزنتر و بهێزتر ژ هەر تشتەكی.
ركن: ١- خۆ داپێ و ڕاوەستا. ٢- خۆ گرانكر.
الركن(بالضم): ١- پشتەڤان. ٢- كەس و كار و ئوبجاخ. ٣- ڕەخێ تشتی یێ ژ هەمیا موكمتر. ٤- شۆلا مەزن.
الركن(بالفتح): ١- مشک. ٢- جورد.

الركوب: ١- سیاری. ٢- كوما (راكب)ە ئانكو سیار.
الركوبة: ١- دەوارێت سـیاربوونێ. ٢- ڕێكا خۆش.
الركوة(بالفتح): ١- جەودک؛ كونک. ٢- جەوزیێ قەهوێ. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە گۆیا زەمین.
الركوة(بالضـم أو الكسـر): ١- قاییكـا بجویـک. ٢- ئامـانێ دداننـە بـن جرنیـێ دۆشاڤێ دا ب دۆشاڤ بچیتێ.
الركود: ١- شاسێنی. ٢- حێشترا شیرێ وێ هشک نەبیت. ٣- مەندبوون.
ركوض: بەزەک.
الركوع: ١- خۆچەمانـدن. ٢- خـۆ شـكاندن. ٣- داگێران.
الركوكة: یێ لاواز.
الركیب: ١- بیسـتان. ٢- داروبـارێ ل سـەر لێڤا جۆوێ ب ڕێز هاتیە چاندن. ٣- سیار.
الركیة: بیرا ب ئاڤ.
الركیزة: ١- جەوهەرێ ل بن ئاخێ ڤەشارتی. ٢- كێزمـە یـان هـەر تشـتێ تشـتەكی پـێ ڕادوەستینن. ٣- ئەو ستوینە یا دداننە بن كڤانێت ئاڤاهیا(ئاقدا).
الركیس(المركوس): سەرنشیڤكری؛ سەروبنكری.
الركیكة: بارانا بێخێر.
الركیمة الذریة: ئامویرێ چێكرنا وزا زری ب ڕەنگەكێ بەردەوام.
الركین: ١- خۆجهێ نەلڤ. ٢- گرانێ خودان قەدر. ٣- ڕەخ بلند(چیا).
رم(بتشدید المیم): ١- ڤەژەنكر. ٢- خوار. ٣- ب دەڤ گرت. ٤- خاڤ و پوێتی بوو و بوویە ئاخ. ٥- پچیا.
الرم(بالفتح): ١- كەر و پرتێت گیای یێت ل عـەردی بـەلاڤ. ٢- عـەرد. ٣- تشـت. ٤- مەژیێ هەستی.

الرم(بالضم): کۆما مرۆڤا.
رمأ: ١- لێ ما. ٢- هزر و تەخمینکر. ٣- زێدەر.
رمی: ١- هاڤێت؛ دانا. ٢- زیدەکر.
الرماح: ١- رومچێکەر. ٢- رومباز.
الرماحة(بالکسر): کارێ چێکرنا روما.
الرماحة(بالفتح): لەقهاڤێژ.
الرمامة: تێرا ژیانێ.
رماث(أرماث): کەرخا دارا.
الرماد: خولی.
الرمادة: مرن.
رمادي: رەنگێ خولیێ.
الرمازة: لەشکەر مەزن و زەحف و بۆش.
الرماضة: دژواریا کەتنێ.
الرماع: ١- زکئێشیا دژوارا خودان پێ زەر دبیت. ٢- پشتئێشی.
الرماعة(بتشدید المیم): ١- ڤلڤلکا سەرێ بچویکی. ٢- قوین.
الرماق: ١- تێفوکرینا ب دویڤێ چاڤی. ٢- تێفوکرینا ب کین و نەڤیان. ٣- بەرتەنگ. ٤- دوریاتی؛ دوسەرکی.
الرمام: هەستیێ پوێتی بووی و بوویە ئاخ.
الرمان: هنار.
الرمانة: ١- ناڤک و دەوروبەرێت هنارێ. ٢- نارنجۆک. ٣- کتا هنارێ.
الرمة(بالکسر): ١- قەدوەریس. ٢- مێریا ب پەڕ.
الرمة(بالضم): ١- پرتیێت گیای. ٢- ئاخا ب ریس. ٣- خەم و کوڤان. ٤- قەدا کنفێ. ٥- هەمی پێکڤە یان تێکدا. ٦- هستیێ پویتیبووی و بوو یە ئاخ.
رمث: ١- چاککر. ٢- دەستێ خۆ تێدا. ٣- دزی.تێکهەلبوو.
الرمث(بالفتح): ١- کەرخا دارا یا ب ئاڤێ دا بەردن. ٢- کنفێ کەڤن و پوێتی. ٣- شیرێ د گوهانی دا مایی. ٤- خسلەت.
الرمث(بفتحتین): ١- مرۆڤێ کنجرو.
الرمث(بالکسر): ١- جۆرە دارەکە. ٢- چەروانێ حێشترا.
الرمثة(بالضم): شیرێ د گوهانی دا مایی پشتی دۆتنێ.
رمح: ١- بەرێ خۆ دا؛ نێری. ٢- پیقەک بەردا. ٣- رومەک لێدا. ٤- زیچکەک لێدا.
الرمح: ١- روم. ٢- فەقیری، خیزانی.
الرمخ: کوما دارا.
رمد: ١- ژ سەرما دا مر. ٢- ب سەرداهات و مراندن.
الرمد: ئاریانا چاڤی یان ئیشانا وی.
الرمدة(بالضم): رەنگێ خولیکی.
رمداء: کەردیکل، ژ بەر کو رەنگێ وی وەکی خولیێ یە.
الرمداء: خولی.
رمرم: چێکر.
رمز: ئیشارەتکر؛ ئاماژەکر.
الرمز: ١- هێما. ٢- ئاماژە (ئیشارەت). ٣- ل نک سۆفیا دبیتە گۆتنا نەپەنی یا د ناڤ گۆتنەکا ئاشکرا دا و ژ بلی باتنی یا کەس پێ ناحەسیت.
الرمزیة: رێبازەکا شعری یە ئیشارەتێ ب کاردئینت ژ بۆ ئێککرنا تشتا و جانێت وان و کاری دەربرینێ.
رمس: ١- بنئاخکر. ٢- ئاخا گۆڕێ راستکر. ٣- ڤەشارت. ٤- داپۆشکر.
الرمس: گۆڕێ بێ کێلی و راستەرد.
رمش: ١- ب سەرێت تبلا دەستهاڤێتێ. ٢- دەستکر. ٣- هاڤێتێ.

الرمش(بالفتح والسكون): ١- تایێ ڕیحانێ. ٢- قەیتانا چاڤی. ٣- بادانا ل قوّپێ مزۆیلانکا.

الرمش(بالضم و السكون): سپیاتیا نەینۆکێت بچویکا.

الرمش(بالكسر): مژویلانک.

الرمشاء: ١- عەردێ گیا مشە. ٢- مێیا (أرمش). ٣- ژنکا خەوتە.

رمص: ١- جەبارکر. ٢- چاککر. ٣- داخوازکر. ٤- پیقەک هاڤێت. ٥- تەرکی (کویچکەک بوو). ٦- لێ نێری.

الرمص: کلمیشێ چاڤی.

رمض: ١- ل تەحرێ و گەرمێ چەراند. ٢- ڤەقوتا دا تەنک بیت.

رمض(بكسر الميم): ١- گەرما وێ دژواربوو. ٢- گەرما وێ سۆت.

الرمض: ١- سۆتنا گەرمێ. ٢- بارانا بەری حەولێ پائیزێ.

الرمضاء: دژواریا گەرمێ.

الرمضان: مەها نەهێ یە ژ سالا مشەختی، دکەڤیتە د ناڤبەرا شەعبانێ و شەوالێ دا، سیهـ ڕۆژە.

الرمضي: ١- بارانا ل دویماهیا گەرمێ و ل دەستپێکا پائیزێ دهێت. ٢- عەورێ ل وان هەردو دەما ل عەسمانی پەیدا دبیت.

رمط: نەکامیا وی کر.

رمع(بالفتح): ژ کەرب یان مەزناهی لڤی.

رمع(بالكسر): ١- بچویکبوو. ٢- تووشی زکئێشیێ یا پشتئێشیێ بوو.

رمع(بكسر الميم): ١- باری (روندک). ٢- ئاماژە دا. ٣- ب لەز چوو.

الرمعة: پرت.

رمغ: ١- پەرخاند. ٢- ژ نک خۆ چێکر.

رمغ(بتشديد الغين): دۆهنکر.

رمق: ١- سڤک لێ نێری. ٢- گەلەک تێ فوکری.

الرمق: ١- پیچا ڕحێ. ٢- ئەو تشتێ تێرا پێدڤیێ دکەت.

الرمقة: تێرا پێدڤیێ.

رمك: ما و ئاکنجیبوو.

الرمك: بالندەیێ دهێتە ڤەنان دا بالندە کست بکەنێ وکەڤنە داڤا.

الرمكة(بالفتح): ١- لاواز؛ بێهێز. ٢- هێستر. ٣- هەسپ.

الرمكة(بالضم): ڕەنگێ خولیکی یێ د حێشترا دا.

رمل: ١- خیز کرە ناڤ. ٢- تەنککر. ٣- ب لۆلۆکا خەملاند. ٤- کرە سەختە. ٥- تێدا. ٦- کرەغار.

الرمل: خیز.

الرمل(بفتحتين): ١- ڕێڤەچوونا ب لەز ل دەمێ تەوافێ دگەل لڤاندنا هەردو ملا. ٢- بەحرەکا شعری یە ل سەر کێشا (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن) ب ریڤە دچیت دبێژنێ: (بحر الرمل المثمن السالم) و ئەگەر تەفعلا دویماهیێ بوو (فاعلن) دێ بیتە (مثمن مەحذوف) و ئەگەر کێش بوو (فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلان) دێ بیتە (مثمن مخبون مقصور)، دیسا (بحر الرمل المسدس السالم) ژی هەیە کو دبیتە (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن) و ئەگە تەفعلا دویماهیێ بوو (فاعلن) دێ بیتە (بحر الرمل المسدس المحذوف). ٤- جۆرەکێ فالێ یە ب خواندنا خیچێت خیزی دهێتە ڤەگرتن. ٥- زیدەهی. ٦- خیچێت ل لنگێت چێلا کویڤی.

رملاء: دەست و پێ ڕەش و لەش سپی.

الرملة(بالفتح): پارچەیا عەردی یا ب خیز.

الرملة(بالضم): خیچا رەش.
رمم: چێکر و پێکوەرئینا.
رمه: گەرما وی دژواربوو.
رموح: لەقهاڤێژ.
الرموق: حەسوید.
الرمي: ١- هاڤێتن. ٢- عەورێ بارانرێژ.
رمي الثقل: پارسەنگانێ.
رمي الرمح: رومەوشاندن.
رمي القرص: تلپوەشاندن.
رمي المطرقة: کۆمەکا تۆپخانایە ئاگرێ خۆ دداریژنە ئێک ئارمانج.
الرمية: هاڤێتن.
الرمية(بتشديد الياء): ١- نێچیر. ٢- زێدەهی.
الرميز: ١- بالندەیێ پسپلک؛ تلیخوەرک. ٢- لڤلڤۆک. ٣- ئەسلی(ئۆرجنال). ٤- عاقلمەند. ٥- مرۆڤێ مەزن و ریزدار.
الرميم: ١- کەڤن. ٢- ئاخ و خولی.
رن: ١- دەنگێ گری باندکر. ٢- کرە قێری. ٣- دەنگکر.
رنأ إليه: بەرێ خۆ دایێ؛ لێ نیری.
رنا: ١- بەرێ خۆ دایێ و چاڤێ خۆ ژێ ڤەنەکر. ٢- ژ خۆشیا سترانێ دلێ وی مژویلبوو و ئەڤینی ل سەر زالبوو.
الرنا: یێ ژ بەر لاوینیا وی گەلەک لێ دهێتە نێرین.
رنى(بتشديد النون): سترانگۆت.
رناء: ١- دەنگێ خۆش. ٢- خۆشیا ژ سترانێ دهێتە دیتن.
الرنة: ١- دەنگ. ٢- جۆرەکێ مامزایە، ل باکۆرێ ئاسیا و ئەمریکا باشۆر دژیت.
رنح: ١- لاوازکر. ٢- خوارکر.
الرنح: گێژی.
رنخ: سستبوو؛ خاڤبوو.

الرند: ١- جهالێ ژ تایێت دارقەسپا. ٢- دارەکا بچویک و بیهنخۆشە، وارێ وێ ئەوریا بشۆر و رۆژهەلاتێ ئاسیا یە، سیمبۆلا سەرکەزتنێ بوو ل نک خەلکێ بەرێ.
رنع: ١- لاوازبوو و چرمسی. ٢- هاتەگوهۆرین. ٣- ب سەرێ خۆ مێش ژ خۆ رەڤاند. ٤- لڤاند.
رنق: ١- شێلیبوو(ئاڤ). ٢- پەریت خۆ لێکدان و نەفرى(بالندەی. ٣- لڤی. ٤- د جهـ دا زڤری و نەچوو(گەمی). ٥- حێبەتیبوو. ٦- دۆمدایێ. ٧- هەژاند.
رنق(بتشديد النون): ١- زەلالکر. ٢- گرت. ٣- شکەست. ٤- لاوازبوو.
الرنق: ١- ئاڤا شێلی(ژ تەقنێ). ٢- درەو.
الرنقاء: ١- یا کورک(بالندە). ٢- گیای شین ناکەت(عەرد).
الرنقة: ئاڤا شێلی(ژ تەقنی).
رنم(ترنم): دەنگێ وی خۆشبوو و سترانەکا خۆش گۆت.
الرنم(بالفتح): دەنگ و سترانێت خۆش.
الرنمة: دەنگ وسترانێت خۆش.
الرنم(بالضم): زنکێت سترانبێژ و دەنگخۆش.
الرنن: ئاڤا کێم.
الرنين: ١- دەنگ. ٢- دەنگێ دەرهەما.
رها: ١- ڤەکر. ٢- دلۆڤانی پێ بر. ٣- پەریت خۆ ڤەکرن. ٤- خۆش بریڤەچوو. ٥- ئارامبوو؛ راوەستا.
الرهاء: ١- جهێ فرهـ و بەرین. ٢- هەڤکویف.
الرهادة: خۆشی و شادی.
الرهاط: پەرتالێ ناڤمالێ.
الرهاق: هژمار؛ قەدەر.
الرهام(بالضم): ١- بالندەیێ نێچیرێ نەکەت. ٢- ژمارا گەلەک.

الرهام(بالفتح أو الكسر): كەوالا لەغەر.
رهن: ١- بەردەوامبوو و نەهاتە گوهۆڕین. ٢- كرە گەرەو.
الرهان: بەریكانە.
رهب: ترسیا.
رهب(بتشدید الیاء): ڕابوو و ژ بەر پشتا خۆ كەت.
الرهب(بالفتح): ١- حیشترا برینە وەغەرێ و وەستیای. ٢- سەرێ تیرێ یێ تەنک.
الرهب(بالضم): هچک.
الرهبانیة: ڕیبازا ڕەبەنا.
الرهبة(الرهبی؛ الرهباء): ترس.
رهبل: ئاخڤتنەكا كەس تینەگەهەت كر.
الرهبلة: غاردانا ئاسایی.
الرهبنة: ڕەبەناتی؛ دەهمەنیاكی و عبادەت و فەقیری یا مرۆڤ بۆ خۆ دهەلبژێرت.
الرهج: تۆزا بلندبووی.
رهجة: ١- شویماتی. ٢- فتنە.
رهد: باش هەڕشاند.
رهدن: ١- خۆ پێكرانكر و ڕاوەستا. ٢- چوو و خۆ لیكزڤڕاند.
الرهدن: ١- ترسنۆک. ٢- كەرەمرۆڤ. ٣- جۆرەكێ بالندایە وەكی چویچكایە.
رهر: لێزێدەكر و بەرفرەهكر.
رهره: ١- نەرم و سپی. ٢- فرەهـ و نەكویر.
الرهرهة: ١- ڕەونەقا پیستێ مرۆڤی. ٢- تەشت.
رهز: لڤی.
رهس: ب هێز پێلێنا.
رهش: خۆمەردكر.
الرهش: ڤێككەتنا دەستا ل دەمێ چوونێ(یێت دەواری).
الرهشان: دو دەمارێت خوینێ نە ل ژناڤدایا هەردو دەستا.
الرهشة: ١- مەردینی. ٢- سەخیاتی.
رهص: ب دژواری گڤاشت.

الرهص: ١- ڕێزا ئێكێ یا دیوارێ خانی. ٢- تەقنا پێ ئاڤادكەن.
الرهصة: پەقینا سمێ دەواری.
رهط: مەنكر.
رهط(بتشدید الهاء): ١- ب كولبەیی خوار. ٢- مەزنكر. ٣- ژ دەواری نەهاتە خوار. ٤- كەتە خانی و ژێ نەدەركەڤت.
الرهط: ١- ئویجاخ. ٢- كومەكا زەلامایە ژ سێ كەسا هەتا دەهـ كەسا پێكدهێت. ٣- كەس. ٤- دوژمن.
الرهطة(الرهطاء؛ الراهطاء): كونا خەزالمشكی یا ئاخێ ژێ دهاڤێت.
رهف: تەنككر.
رهق: ١- زۆرداری و تشتێت گەلەک خرابی كرن. ٢- درەوكر.
الرهق: ١- گونەهـ. ٢- گونەهبار. ٣- گرانكرنا بارێ كەسێ بەرانبەر هەتا ڕاددەیەكی كو نە شێتێ. ٤- سەختكرنا شۆلێ. ٥- گیرۆكرنا نڤێژێ تاكو نێزیكی چوونێ دبیت. ٦- كەرینی. ٧- بێعەقلی.
الرهقی: بەزا گەلەک دژوار.
رهک: ١- لێ ما. ٢- قوتا و گەلەک هویركر.
الرهكة(بالفتح): لاوازی.
الرهكة(بالضم): لاوازی و بێخیری.
رهل: گوشتێ وی سست و شۆربوو و پوفبوو.
الرهل(بالفتح): سستی و پوفبوون.
الرهل(بالكسر): عەورێ تەنک.
رهم: بارانا هویر و بەردوام باری.
الرهمة: بارانا هویر و بەردەوام.
الرهن: ١- گەرەوا تشتی وەكی دەینی. ٢- زینداندنكرنا هەر تشتەكی. ٣- دابینكری. ٤- هەڤكویفێ تشتی. ٥- ئەو تشتێ شەرتانێ سەرا دكەن. ٦- ل هویڤیێ.
رهن: ١- كرە د گەرەوێ دا. ٢- بوو لەغەر.

الرهنامج(الراهنامج): ڕێنامەیا دەریاڤانا یە پێ ب دەریەندا دکەڤن.
رهو: ١- نەرمکرن. ٢- ئارمبوونا دەریایێ. ٣- سەرەدەریا نەرم.
الرهو: ١- چوونا ب ساناهی. ٢- دەرفرهـ (بیر). ٣- چوونا ب لەز. ٤- ل دویڤ ئێک. ٥- تەنک(کراس). ٦- کۆمەکا زەلاما. ٧- جهێ بلند. ٨- جهێ نزم.
الرهو(الکورکی الصغیر): قولنگێ ستۆرەشێ بچویک.
الرهوان: خۆش.
رهوة: ١- جهێ نزم. ٢- جهێ بلند. ٣- کۆمەکا مرۆڤا.
الرهوجة: شێوەکێ چوونێ یە.
الرهودیة: نەرمی و دلۆڤانی.
رهیأ: ١- لاوازبوو. ٢- بۆچوونا خۆ پویچکر. ٣- چاڤێت د پاشداچوون. ٤- خۆ ئامادەکر.
رهیة: دەوینا مەرقا وێ دانقوت.
الرهید: ١- نەرم. ٢- نازک.
رهیش: ١- تیرا زراڤ و سڤک. ٢- هویر. ٣- لاواز. ٤- سەرتیرا تەنک. ٥- مسری(کیم گوشت). ٦- ئاخا دڕهییێت و خۆ نەگرت.
رهیشة: شیر مشە.
الریض: دەوارێ ل دەسپێکا عەلمێ.
الرهیص: ١- یێ سما وی پەقی(دەوار). ٢- یێ ژ مەلبەندێ خۆ دەرنەچیت.
الرهیف: ١- تەنک. ٢- تەنککری.
الرهیق: مەی.
الرهین: گەرەو.
رهینة: ١- تشتێ شەرتانێ ل سەر دهێتەکرن. ٢- بەرپرس. ٣- هەر تشتی تشتەک بۆ بوویە گەرەو. ٤- گرتی؛ زیندانی.
الرو: شیکاتی و گیا.
روأ: باش هزرا خۆ تێداکر.
روی: ١- ڤەگۆهازت(فەرمۆدە یان گۆتن). ٢- بارد. ٣- ب کنفێ بارا گرێدا. ٤- ئاڤ دایێ.
روی(بتشدید الواو): ١- ئاڤ دگەل خۆ بر. ٢- ئاڤدا.
الرواء(بالضم): ١- جوانیا دیمەنی. ٢- ئاڤرۆی.
الرواء(بالکسر): کنفێ گرێدانا باری.
الروائس: ١- ئەو تشتێت ل بەراهیا تشتی. ٢- سەر.
الروائم: بەرێت کوچکی.
الرواتب: سونەتێت پێشی و پاشی نڤێژێت فەرز یان ب هندەک دەمێت تایبەتی ڤە د گرێدایی.
رواج: چوونا تشتی ل بازاری.
رواجب: گەهێت تبلا.
الرواح: ١- چوون. ٢- عەیشا. ٣- داکەڤتنا رۆژێ هەتا دبیتە شەڤ. ٤- شادی یا ژ باوەریێ پەیدا دبت.
الروادة: ژنکا ل ناڤ مالێت جیرانا دگەرت.
الرواسب: ئەو ئاخ و کەرەستەنە یێت رویبار و هلمشت د گەل خۆ دبەنە جهێت نزم و دەریایا و روبیار و ل بنی دبنە تەخە.
الرواسی: چیایێت نەلڤ.
الرواعف: ڕوم.
الرواغ: گەلەکێ فێلباز.
الرواق: ١- بانێ بەرسفکێ. ٢- پەرۆکێ ب سینگێ خانی دا شۆرکری. ٣- برهو. ٤- دەستپێک. ٥- بەرسفکا خانی.
رواق السلامة: ئەو ڕیک و کار و کریارێت لەشکەری نە یێت ژ بۆ پارازتنا کاروانێت لەشکەری دهێنە دانان.
الرواقیة: ڕێبازەکا فەلسەفی یە ل دویماهیا سەدسالیا چارێ بەری زاینی ژ لایێ (زینۆن)ی ڤە هاتیە دامەزراندن دبێژت: هەبوون ژ پێکهاتۆیەکێ و هێزا کاریگەر پێک دهێت و عەقل ل دویڤ سیستەمێت سرۆشتێ کار دکەت.
رواعی الشیب: دەسپێکێت پیریێ.
الروال: ١- کەفا دەڤێت دەوارا. ٢- تفا دەوارا.

الروامس: ١- جانەوەرێت ب شەڤێ دەردکەڤن. ٢- بالندەیێت ب شەڤێ دەردکەڤن.
الرواية: ١- رۆمـان. ٢- ژبـەرکرنا بابـەتی و ڤەگوهازتنا وی ب گوتن.
الروب: ماست.
الروبى: ڕیڤینگێـت کـەرخی و کەتینـە خـەوا گران.
الروبة(بالضم): ١- گرانی و خاڤیا لەشی یا ژ خوارنا ماستی چێدبت. ٢- ئەڤـرا ژیارێ. ٣- بەلنگازی. ٤- پێدڤی. ٥- پرت.
الروبة(بالفتح): هێڤێن.
الرويط(بفتح الباء): رۆبۆت؛ مرۆڤێ دەستکرد ئانکو یێ ئالی.
الروتينيــة: کـارێ ب بـەردەوامی ب ئێـک سەلیقە دهێتە کرن و دوبارە دبیت.
الروث: ١- ڕیخ.
الروثة: ١- ڕیخـەک. ٢- نکـل. ٣- تمبلکـێ دفنێ.
روج: ١- کرە لەز. ٢- لەزکر. ٣- خەملاند.
روح(بتشــديد الــواو): ١- ب شــەڤ چــوو. ٢- بـــــەرێ وی دا مەخەلێ(تـــــەرش). ٣- تەراویح کرن.
الروح الأعظم: خودێ.
الـروح الأمـين: فریشـتەیێ (جبرایـل)ە سـلاڤ لێ بن.
روح القـدس: ١- جبرائیـل - سـلاڤ لـێ بـن. ٢- ئقنوومێ سییێ یە ژ هەرسێ ئقنوومێت خودایی ل نک فەلا.
روح الـبطم(زيـت الـتربينتين): کەرەسـتەکێ ڕۆهنـێ ب زەرڤەیە، بێهنا وی گەلـەک یا دژوارە، ژ بۆ چێکرنا کەرەستەیێت کیمیائی دهێتـە بکارئینـان وەکـی ژەهـرا میکرۆبـا و مێشـەمۆرا و دەرمانـا و هەروەسـا چێکرنـا لـەوەنتا و لاسـتیکا دەسـتکرد، ئـەڤ جـۆرە زەیتـە ژ جـۆرەکێ دارا کـاژێ دهێتـە دهێتـە دەرئێخستن ل وەلاتێ ئـەمریکا شین دبت، سـێ جورێـت ڤـێ زەیتـێ هەنـە: ١- زەیتـا تریبنتینا کپریتاتـــا. ٢- زەیتا تریبنتینا داری. ٣- زەیتا تریبنتینا سترکێ.
روح الله: عیسا پێغەمبەرە سلاڤ لێ بن.
الروح(الراحة): بێهنڤەدان.
الــروح: ١- جـان. ٢- قورئـان. ٣- عیسـا پێغەمبـەر - سـلاڤ لـێ بـن. ٤- جبرائیـل — سـلاڤ لـێ بـن. ٥- وەحـــی. ٦- حوکمــێ خودێ. ٧- فەرمانا خودێ. ٨- ل نـک سۆفیا ئـەو ڕۆنـاهی یـە یـا خودێ حـەق جانـەوەر پـێ کرینە زیندی.
روحان: هەر تشتێ جاندار.
الروحانيـة: ئـەو ڕیبـازا هزری یـە یـا دبێـژت: نەفس نە کەرەستەیە.
الروحاني: ١- یێ ژ جانی. ٢- یێ سخلەت و سالوخەتێت وی وەکی یێت جانی.
روحة: ١- ئێک چوون. ٢- خۆش.
الروحيــة: ڕیبازەکـا فەلسـەفی یـە دبێـژت: هەبوونا جانی هەبوونەکا جەوهەری یە ئان د جەوهـەرێ تشـتی دا یـە، ئێـک ژ خودانێـت ڤێ فەلسەفێ (لیبنتز)ە.
الرود(بالفتح): ١- داخواز. ٢- نەرم.
الرود(بالضم): هێدیهێدیاتی.
الرودک: لاوتازە.
روز(بتشديد الواو): هزرا خۆ تێدا کر.
الروس: پرخۆری.
الروسب: مرۆڤێ گەلەک زیرەک.
الروسم(الراسـوم): ١- نیشـان. ٢- شـکل. ٣- دارەکێ نڤێسین تێکۆلایە ل کۆما دانـی ددەن دا بـزانن کـا ژێهاتیـەبرن یـان نـەء. ٤- مرۆڤێ گەلەک زیرەک.
الروسم: پلێتەکە ل چاپخانا نڤیسینێ ل سەر دکـەن ژ بـۆ چـاپێ، دیسـا دبێژنـــێ: (الكليشية).
الروش: عەقلسڤکی.

الروشم(الراشوم): دارەکێ نقێسین تێکۆلایە ل کۆما دانی ددەن دا بزانن ژێهاتیە برن یان نە.

الروشن: کولەکا تەقچک.

روض(بتشدید الواو): ١- عەلماند. ٢- ژ باغی دەدەرکەڤت. ٣- کرە باغ.

الروض: باغ؛ بیستان.

الروضة(الریضة): ١- باغ. ٢- پیچا ئاڤا د برکێ دا.

روضة الأطفال: باغچێ زارۆکا.

الروع: ١- ترس. ٢- دل. ٣- عەقل.

روع: بزداند.

الروع(بالفتح): ١- بزدیای. ٢- ترس. ٣- جەنگ.

الروع(بالضم): ١- رەشکا دلی. ٢- جهێ ترسێ ژ دلی.

الروعة: ١- جوانی. ٢- ترس.

الروف: ئارامی.

الروفة: دلۆڤانی.

روق(بتشدید الواو): ١- فرۆت. ٢- نانکر.

الروق(بالفتح): ١- دەستپێک. ٢- باران. ٣- جوان وپێشچاڤ. ٤- پاریزی. ٥- جەپەرێ نیچیرێ. ٦- خیڤەت. ٧- ناڤدەرک. ٧- هێز. ٨- تەمەن. ٩- کەلەخ. ١٠- کۆما مرۆڤا. ١١- سەرسال(قرن). ١٢- ئەڤینی. ١٣- دوستێ ب ئەختوبار. ١٤- هەسپێ تازە. ١٥- ژیان. ١٦- چیا. ١٧- پەردا سینگێ خانی. ١٨- هندەک ژ شەڤێ.

الروق(بالضم): ئەو رومە یا سیار ددانیتە د ناڤبەرا هەردو گوهێت هەسپی دا.

رول(بتشدید الواو): ١- دوهندا. ٢- تفا وی هاتە خوار(دەوار).

روم(بتشدید الواو): ما(خۆجهبوو).

الروم(بالفتح): ١- لڤینا گەلەک سڤک. ٢- تمبلکێ گوهی.

الروم(بالضم): ١- تمبلکێ گوهی. ٢- جۆرە مەیەکە ژ لەڤنا شەکرێ دهێتە چیکرن.

الرومة: نویسەکێ پێ پەرێ ب دویماهیا تیرێ ڤەدنن.

الرومنطیقیة(الرومانسیة): رێبازەکا ئەدەبی یە تێدا هەست و خەیال ل سەر عەقلی د زالن، و تاکەکەسی کۆنترۆلێ ل سەر دکەت (فەرەنسی) یە.

الرون: دژواری.

الروند(الراوند): گیایەکێ بەلگ پەحنە دهێتە خوارن و ژ بۆ بهێزکرنا مەعدێ و چارەکرنا قەبزیێ د هیتە ب کارئینان.

الرونق: خەملداری و گەشاتی و جوانی.

روي: تێر ئاڤ ڤەخوار.

الروي: ١- پیتا سەروایا شعرێ یە. ٢- ئاڤدان. ٣- ئاڤگێر. ٤- عەورێ مشە بارن. ٥- یێ دورست و عەقل تمام.

الرویئة: سەحکرن و هزرکرن.

الرویة: ١- هزرکرنا د شۆلێ دا دهێتە کرن. ٢- پێدڤیا مرۆڤی. ٣- پیچا دەینێ مایی.

رویدا: ب بێهنفرەهی؛ هێدی هێدی.

رؤوم(رئم، رائمة): دایکا دلۆڤان.

الري: ١- ئاڤدان. ٢- ل نک سۆفیا بۆ خودانێت حالی نە.

الري(بالکسر): دیمەنێ جوان.

ریا: بێهن.

الریا: یا تژی و حوت.

الریاء: رویمەتی؛ کرنا عبادەتی نە دریکا خودێ دا ئانکو نە ژ بۆ خودێ.

ریاب: ١- بترس. ٢- گومانچێکەر.

الریازة: کارێ سەرۆکێ بەننا.

الرياسة: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە حەژێکرنا مەزناهیێ و کێمکرن و تەسخیرکرتا بەندا.
رياش: ب پەر.
الرياضات: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە راهینانێت نەفسێ داکو گوهداریا شەریعەتێ بکەت و دنیایێ رەت بکەت.
الرياضة: ١- وەرزش. ٢- پاککرنا ئەخلاقی ژ رەفتارێت خراب و پاقژکرنا نەفسێ ژ کاروکریارێت نەدورست. ٣- خەلوەیا چەند رۆژەکا ژ بۆ هزرکرنێ د راستیا باوەرێ دا.
رياضي: وەرزشڤان.
الرياع(بالكسر): فرەهبوون.
الريال: ١- تفا دەڤی. ٢- مەلک ب زمانێ ئەسپانی. ٣- دراڤەکێ زیڤییێ ئەسپانی یە.
الرياضيات: بیرکاری؛ ماتماتیک.
الريان: ١- تێر ئاڤڤەخاری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەوێ دەمار و گەهێت وی ژ رۆناهیا خودێ یا عومبارکری تژیبووین.
ريب المنون: رویدان و خەم و کۆڤانێ زەمانی.
الريب: ١- گومان؛ شک. ٢- گونەهبارکرن. ٣- پێدڤیا مرۆڤی.
الريباس: رێباس.
الريبال: ١- گیایێ درێژ و تێکبادایی. ٢- شێرێ درندە.
الريبة: ١- گومان؛ شک. ٢- گونەهبارکرن. ٣- نەرحەتیا دلی.
الرية: ١- عەردێ مشە ئاڤ. ٢- سیه؛ پش. ٣- جانەوەرەکێ ئاڤی یە. ٤- مشە ئاڤ (کانی).
ريث(بتشديد الياء): ١- وەستیا. ٢- کێماسیکر. ٣- نەرمکر.
الريث: ١- چەنداتیا دەمێ خۆ ل هویڤیێ گرتنێ. ٢- گیروکرن. ٣- نزمکرن. ٤- دەمێ کورت.
ريثما: ب بێهنفرەهی.

الـريح: ١- هـور. ٢- هێز و سەرکەفتن. ٣- بێهنڤەدان. ٤- بێهن.
الريحان: ١- دۆڤانی و رزق. ٢- رحان. ٣- بەلگێ گیای.
الريحاني: جۆرکێ خەتێت ئیسلامی یە وەکی (نسخ) یە ژ لایێ خوشنڤیس (إبن البواب) ڤە هاتیە ئافراندن.
الريحانتان: (حسن بن علي) و (الحسين بن علي) خودێ ژێ رازی بت.
الريس: ١- سەرۆک. ٢- کتا راستێ یا دودکێ ژ بەر کو ئەو ئاوازێ دئینت، و دبێژنە کتا دی (السند).
ريش: ١- پەر لێهاتن. ٢- لاوازکر.
الريش(الرياش): ١- پەر. ٢- جلکێ گرانبها، ٣- مال و ملک. ٤- پەرتالێت ژیانێ. ٥- هاتنا دەرامەتێ. ٦- پەروانێ ئامیرەێ وکی یێ پانکی. ٧- کەلوپەلێ ناڤمالێ.
الريشة: ١- پرتەکا تەنکا شاخی یە ژ بۆ لێدانا ئامیرێت مۆزیکێ یێت تێلدار دهێتە بکارئینان. ٢- پەرەک. ٣- پرتەکە ژ پەرێت ئەلهۆی دهێتە ب کارئینان ژ بۆ لێدانا ئامیرێت مۆزیکێ یێت تێلدار.
الريطة(الملاءة): مێزەرک.
ريع(بتشديد الياء وفته): ١- زێدەهی کەتێ. ٢- خرڤەبوون.
الريع(بالفتح): ١- زێدەهی؛ بەرەکەت. ٢- جهێ بلند ژ عەردی، چیا. ٣- بەرمایک. ٤- دەستپێکا تشتی و باشترینێ وی. ٥- گەشاتی. ٦- هچک و دەهمەنێت زریپۆشی. ٧- لچینا سەرابێ.
الريع(بالفتح): ١- فرەهبوون. ٢- بلندبوون. ٣- پێشڤەهاتن.
الريع(بالكسر): ١- جهێ جوونا ئاڤێ ژ نهالێ. ٢- گرێ بلند. ٣- جهێ بلند. رێکا فرەها ل چیایی. ٤- بورجێ کۆترا. ٥- دێر. ٦- جهێ بلندێ رەبەن عبادەتێ لێ دکەن.
الريعان: ١- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٢- لڤین.

ريعانة: شیرزەحف و دوتن خۆش(حێشتر).

الريعة: ١- كۆما لێكخڕبووی. ٢- جهێ بلند ژ عەردی.

الريف: ١- جهـێ گیـا وشـینكاتی لێ. ٢- جهێ گوند و شینكاتی لێ. ٣- عەردێ نیزیكی ئاڤێ. ٤- بەرفرەهیا خوارن و ڤەخوارنا.

الريق(بالكسر): ١- تفا دەڤی. ٢- (علی الريق) لەخرین. ٣- هێز و شیان.

الريق(بالفتح): ١- دەستپێک و چێترینێ تشتی. ٢- لەخرین. ٣- ئاڤ. ٤- سەراب.

الريقة: تفا دەڤی.

ريم(بالكسر والسكون): هاتە برین و هێلان.

ريم(بتشديد الياء): ١- لێ ما. ٢- ما و نەچوو.

الريم(بالكسر): مامز سپی.

الريم(بالفتح): ١- زێدەهی. ٢- گرانتر. ٣- چیایێ بچویک. ٤- گۆڕ. ٥- نیڤەكا گۆڕی. ٦- دویماهیا رۆژێ هەتا تاریگەوركا مەغرەب. ٧- دەمێ درێژ. ٨- پلە.

الريم: ١- چوون. ٢- هێلان.

الرين: ١- توبعەت و پیساتی. ٢- ئەو تشتێ مرۆڤ دكەڤیتێ و ژێ نە هێتەدەر. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو ژەنگارا دكەڤیتە سەر روییێ خۆدیكا دلی و ژ (الغين) ستویرترە. ٤- ختم. ٥- تەغمە.

الرينة: مەی.

ريه: هێلا بچت.

الريهقان: زەعفەران.

ريي: چێكر.

الرهيک: گەلەک هویر.

الريوقة: دەستپێک و باشترینێ تشتی.

پیتا (ز)

ز: پیتا یازدێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٧).

زاء: قولپی.

زائد: زیدە.

الزائدة الدودیة: رویڤیکا کۆرە.

الزائدة الکبدیة: پرتەکا بچویکا مێلاکێ یە یا ب رەخ میلاکێ ڤە.

الزائر: یێ سەرەدانێ دکەت.

الزائف: ١- یێ سەختە؛ زەغەلی تێداکری. ٢- شێر.

زائل: ١- چوویی. ٢- درێژ.

زائن: خەملاندی.

الزالة: ١- هەر تشتێ ب رح. ٢- هەر تشتێ دلڤت.

زأب: ١- ب کولبەیی ئاڤ ڤەخوار. ٢- هاژۆت. ٣- خراند.

زاب: ١- هەرکی. ٢- رەڤی.

زأبر: گیخێت نەخشێ وی دەرکەڤتن.

الزئبر(الزۆبر؛ الزوبر): گیخا نەخشێ یەرۆکی.

الزئبق(زاووق): زیبەق؛ کانەکێ سۆرە، یێ رۆهنە، ل ژێر پلەیا (٤٠) د بن سفرێ دا دقەرِست، د چێکرنا پیڤەرێت پلەیێت گەرمێ دهێتە ب کارئینان.

زئم به: کرە ڤێری.

زئیر: نرێنا شێری.

زابل: بەژنکورت.

زابن: بالدا و خۆلێدا.

زابوقة: ١- کوژی. ٢- رەخ.

زات: ١- زەیتکر. ٢- زەت دایێ. ٣- زەیت کرێ.

زأج: پێکراِبەردان و هندەک ل سەر هندەکا زالکرن.

زاج: پێکراِبەردان.

الزاج: جۆرە خوێیەکە دکەنە بۆیاغێ.

الزاجر: ١- ژپاشڤەبرنکار؛ دەقشکێن. ٢- ل نک سۆفیا ئەو رۆناهییە یا خودێ دکەتە د دلێ باوەرداری دا و بەرێ وی ددەتە حەقیێ.

الزاجل: ١- سەرلەشکەر. ٢- خەلەکا ب قوونەرومێ ڤە. ٣- خەلەکا داری یا ب سەرێ کنفی ڤە دکەن.

زجم: ئاخڤتنەکا هێدی کر.
الزجم: جۆرە باڵندەیە.
الزجمة: پەیڤا ژبنڤەبنڤە.
زاح: ١- دویرکەت و چوو. ٢- دویرکەت و نەما. ٣- چوو.
زاحر: دوژمناتیکر.
زاحف: ب ڕەخ ئامانجێ کەڤت و خشیایێ (تیر).
زاحک: دویرکر.
زاحم: ١- تەنگاڤکر. ٢- نێزیکبوو.
زأد: بزداند.
الزؤد: ترس.
زاحف: ١- خۆ دخشینت. ٢- چوویی.
زاجر: ١- پاشڤەبەر. ٢- ئەو شیرەتکارێ باشیێ یە یێ کو د دلی مرۆڤێ باوەردار دا (وجدان).
زاخر: ١- پڕ و تژی. ٢- مرۆڤێ مەرد. ٣- د سەردا هاڤێتی. ٤- بلند. ٥- ڤەهەژیایی.
الزارح: یێ لڤین جەلەنگ.
الزاد: خوارنا بۆ وەغەرەکێ دهێنە چێکرن؛ زادێ ڕێڤینگی.
زأر: نری.
زار: ١- سەرادا. ٢- لغاڤکر(دەوار).
الزأرة: ١- بیش. ٢- دارستان. ٣- نرینەک. ٤- کۆما بۆشا حێشترا.
زارع: ١- گیاکر ئانکو هاڤێتێ. ٢- عەرد شینکر بەلێ تۆڤ ژ خودانی.
الزارة: بیشێ ب ئاڤ و لەڤەن و پەڕەم.
الزارع: ١- وراز. ٢- ناڤێ صەیەکی بوو ژ بەر هندێ عەرب دبێژنە صەیا (أولاد زارع).
زأزأ: ١- سەر و دویڤێت خۆ بلنکرن و ب لەز چوو. ٢- لڤاند. ٣- ترساند.

زاع: ١- پالدا. ٢- نەهێلا بکەت. ٣- خوارکر. ٤- هەفسار هەژاند. ٥- پرتەک ژێ ڤەکر.
زاعب: تژی نهالێ.
الزاعة: پۆلیس.
زاعط: بەزەک.
الزأزأة: خۆڤەشارتن.
زاغ: ١- وەستیا. ٢- ژ جهێ خۆ داکەڤتە خوار. ٣- هەفساری وێ کێشا. ٤- خواربوو. ٥- کەشکر.
الزاغ: قڕەڕەشکا زیانا؛ قەلەغوراڤ؛ قڕەڕەشک؛ قەلەڕەشک؛ قەلەغراب.
زأف: لەز لێکر.
زاف: ١- پەڕ و چەنگێت خۆ ڤەکرن و ل عەردی خشاندن. ٢- خۆ بلندکر. ٣- کەف ب سەر کەت. ٤- کرە زەختە؛ سەختەکر.
الزؤاف: ب لەز.
الزافرة: ١- کفانێ تیرا. ٢- ستۆ. ٣- سالارێ مەزن. ٤- عەشیرەت و پشتەڤان. ٥- پێمێوک.
الزافنة: لەنگەر(ژن).
الزافي: سڤکێ بەزەک.
زأک: خۆمەزنکر.
زاک: ١- ملێت خۆ لڤاندن و پێت خۆ ژێک فڕکرن. ٢- خۆمەزنکر.
الزاکي: یێ ب زێدەهی و خۆش.
زال: ١- ژ جهچوو. ٢- مر. ٣- خواربوو. ٤- ڕابوو. ٥- لڤی. ٦- بزڤی.
الزالج: ١- یێ بەلا قورتالبووی. ٢- یێ تشتەکی ب دژواری ڤەخۆت. ٣- یێ دحولست.
زأم: ١- ئاخڤتنەک کر نە دزانی یا دروستە یان نە. ٢- د گاڤێ دا مر. ٣- ب کولبەیی خوار. ٤- ترساند.

الزؤام: ١- د کاڤێ دا. ٢- دلرەش.
الزأمــة: ١- کولبــەیا خــوارن و ڤــەخوارنا. ٢- پەیڤ. ٣- با. ٤- دەنگێ دژوار.
الزئم: ١- چاڤ. ٢- رڤشت(ئەسل و فەسل).
زام: ١- خۆمــەزنکر. ٢- ژێ قــەبیل نــەکر. ٣- مر. ٤- ل بەردەڤی دا و بێدەنگکر.
الزام: بزدیای.
الزام: چارێکە ژ هەر تشتەکی.
الزامة: جوین؛ جۆر.
الزامح: کول و پێت.
زامخ: خۆمەزنکەر.
الـزؤان: زیـوان؛ گیایەکـە ل نـاڤ گـەنمی شـین دبـت تـۆڤێ وی وەکـی گـەنمی یـە بـەلێ بچویکترەن خوارنا وی خەوا مرۆڤی دئینت.
زامل: ئەوە یێ ئەو و هەڤالێ خۆ هەر ئێک ل کتەکا باری سیاربوو.
الزاملة: دەوارێ باری.
زامن: بوو هەڤدەم.
الزامن: دژوار.
زان: ١- جوانکر. ٢- خەملاند. ٣- نەخشاند.
الزان: بەتلین.
الزانة: بەتلین.
الزأنبی: چوونا گران و رحەت.
الزانة: خۆهاڤێتنا ب داری.
زانج: پاداشتکر.
زانخ: پالدان دگەل کر.
الزاني: زەلامێ زناکری.
الزانية: ژنا زناکری.
الزاهـد: ١- یــێ دنیــا دایــە ب ئــاخرەتێ. ٢- توبعەت نەخۆش. ٣- ل نک سۆفیا ئـەو یێ بـەرێ خۆ بـەرێ خۆ ددەتـە خـودێ و ژێ نەوەرگێرت.
زاهر: ١- کولیلکدایی. ٢- رۆهن.
الزاهري: گیایێ رنگ جوان بێهنخۆش.
الزاهرية: خۆمەزنکرن.
زاهق: ١- نەدورستکر. ٢- نـەهێلا. ٣- مراند. ٤- دەرودەرکر.
الزاهق: ١- نەدورست. ٢- مری. ٣- نـەمایی. ٤- بیـا کـوير. ٥- یـێ قەلـەو. ٦- گەلـەک لـەغەر.
الزاهل: یێ رەحت و تەنا.
زاهــم: ١- دوژمنیکـــر. ٢- هـــێلا؛ خـــۆ ژێ دویرکر. ٣- خۆ نێزیکی وی کر.
الزاهي: شلێ رووگەش.
الزاورة(الزاوورة): بەرچیلکا بالندەی.
زاول: ١- جـارەکر. ٢- هەولـدا. ٣- داخـوازکر. ٥- ئەنجامدا.
الزاوية: ١- کوژی؛ قورنەت؛ گۆشە. ٢- تـەکیا سۆفیا.
زأي: خۆمەزنکر.
زايد: کارێ ل سەر ئێک زێدەکرێ کر.
زايل(مزايلة؛ زيال): هیلا و ژێ دویرکەت.
زب: ١- مـوبییێـت سـەروچاڤ و گوهێـت وی زیـدەبوون. ٢- ئاڤـابوو(رۆژ). ٣- تژیکــر. ٤- هلگرت.
زبى: ١- هلگرت. ٢- هـاژۆت. ٣- هاڤێتێ.
زباء: ئەوێ گەلەک موی ل سەروچاڤ و گوها.
الزباب: مێویژفرۆش.
الزبابة: مشکێ مەزن.
الزباد(بـالفتح): جـۆرەکێ بێهـنا خۆشـە ژ بـن قاچکا حەیوانەکی دەردئێخن دبێژنـێ (سنور الزباد).
الزباد(بالضــم): ١- نیڤشـــک. ٢- ماســـتێ بێخێر. ٣- جۆرەکێ گیایە.
زبادي: فری.
الزباطـة: بالندەیێ وەردەک.
الزبال: تشتێ مویری ب دەڤی دهەلگرت.

الزبال(بالفتح والتشديد): یێ گلێشی دماليت و خڕڤەدکەت.
الزبالة: ئاڤا كێم.
زبان: شاخک.
الزبانا: دو ستێرن دبنە شاخکێت دوپشکی (العقرب)، ل شەڤا دوماهیێ ژ چریا پێشییێ دەردکەڤیت و ل شەڤا بەری ب دویماهیهاتنا نیسانێ ئاڤا دبیت، عەرەب ب بایێ باکۆری یێ دژوار سالوخەت ددەن.
الزباني: زیلکا پێڤەدانێ.
الزبانية: کۆما (الزبنية) کو دبیتە: ١- پۆلیس. ٢- ملیاکەتێت ئاگری. ٣- پشتەڕێیێت مرۆڤ و ئەجنا.
زبب: ١- کەفێ گرت(دەڤ). ٢- شۆربوو ئاڤابوونێ(ڕۆژ). ٣- هشککر و کرە مێویژ.
الزبب: زەحفیا موییا و درێژاهیا وان.
زبد: ١- نیڤشک دایێ. ٢- کەفێ گرت. ٣- کیا دا نیڤشکی ژێ جودابکەت.
الزبدة(بالفتح): کەفا ئاڤی.
الزبدة(بالضم): نیڤشک.
زبدة: نیڤشک.
الزبدية: سێنیکا فەرفویری.
زبر: ١- ڕەزیلکرن. ٢- ب بەرا نژنی. ٣- ل سەرێک نژنی. ٤- نەهیلا بکەت.
الزبر(بالفتح): ١- کتێب؛ پەرتووک. ٢- ئاخڤتن. ٣- هێزدار دژوار.
زبر: نڤێسی.
الزبر(بالكسر): ١- کتێب. ٢- هێژارێ دژوار.
الزبرة(بالضم): ١- پرتا ئاسنی یا مەزن. ٢- مل. ٣- پۆرکا شێری. ٤- دو ستێرن ئێک ژ ئێکێ گەشترە، ل شەڤا چارێ ژ مەها تەباخێ دەردکەڤیت و ل پێنجی شواتێ ئاڤا دبیت.
زبرج: خەملاند.
الزبرج: ١- زێر. ٢- هەر تشتەکێ جوان و بەرکەتی. ٣- خەمل. ٤- عەورێ سۆرێ تەنک.
الزبرجد: ئەڤ جۆرێ سلیکاتا بەرێ (١٥٠٠) سالا بەری زایینی یێ هاتیە نیاسین، ئەڤ جۆرەکێ بەرێ گرانبها وەکی زەمرویدێ یە، ب ناڤودەنگتریت جۆریت یێ کەسکە و گزیرتێت (دەریا سۆر) و(نەرویج) و (بۆرما) و (ئۆستراليا) و (مەکسیک)ێ دهێتە دەرئێخستن.
الزبرقان: ١- زەلامێ ڕهـ شەلال. ٢- هەیڤ. ٣- برسقین.
الزبزب: جۆرەکێ کەشتیانە. ٢- جانەوەرەکە گوشتخۆرە وەکی کتکێ کویڤی یە.
زبط: قولیزێن کەتێ.
الزبعرى: ١- تمساحێ مێ. ٢- ئەخلاق خراب. ٣- ئەوێ مووی گەلەک ل سەروچاڤا و گوها. ٤- یێ توبعەت ڕەق و بێئەخلاق.
زبق: ١- ڤەرویچاند. ٢- لێکرە تەنگاڤی و زیندانکر.
زبل: ١- زبلکر. ٢- هلگرت.
الزبل: زبل.
الزبلة: پاری.
زبن: ١- ئالەک پێرانا. ٢- پالدا. ٣- خۆلێدا. ٤- دارەخەکی.
الزبن: یێ ڤەدەر.
الزبنية: ١- سەخت. ٢- پشتەڕێ.
الزبور: ١- کۆما (زبر)ە کو دبیتە کتێب. ٢- کتێبا دائوود پێغەمبەری یە - سلاڤ لێ بن. ٣- تیپ.
الزبون: ١- دەبەنگ. ٢- ئەوی دچیتە جهەکێ بازرگانی ژ بۆ دابینکرنا پێدڤییەکێ. ٣- ئەختەرێ جوبیتەر (مشتري)ە ب زمانێ خەلکێ بەسرایێ.
الزبونة: ١- حەفک. ٢- مەزنیا عەمری.

الزبيب: ١- مێویژ. ٢- ژەهرا دەڤێ ماری.
الزبيبة: ١- کەفا ڕەختێت دەڤی. ٢- کتا مێویژێ. ٣- کولکا دەستی. ٤- خالا ڕەشا ل پشتا چاڤێ ماری.
الزبيبي: مێویژفرۆش.
الزبية(بالضم): ١- بانیا ئاڤ نەگەهیتێ. ٢- ئەو چالە یا بۆ شێری ل جهێ بلند دهێتە چێکرن.
الزبير(بالفتح): تشتێ نڤیسی.
الزبير: ١- زەلامێ باش .٢- ئەوێ کەس نەشێتێ. ٣- تەقن. ٤- عەرد.
الزبيع: یێ ژ تنگژینێ دەنگ ژێ دهێت.
الزبيقة: یێ ڤەڕویچاندی.
الزبيل: ١- زلینک. ٢- کولندێ هشک. ٣- کونک. ٤- ئامان.
الزج(بالضم): ١- ئاسنێ قوونەڕومێ. ٢- ئاسنێ سەرێ تیرێ یێ تیژ.
زج: ١- هاڤێت. ٢- قوونەڕوم لێدا.
زجا: ١- پالدا. ٢- هاژۆت. ٣- ب ساناهی کەت. ٤- کەنیێ وی قوتبوو. ٥- ب سەرکەڤت (ناجحبوو).
الزجاج: شیشە.
الزجاجة(بالضم): ١- بتلێ شیشەی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە جانێ ئاشۆپی.
الزجاجة(بالكسر): کارێ شیشەچێکەری.
الزجاجي(بالضم): شیشەفرۆش.
الزجالة: یێت کورتەڕومێ دهاڤێژن.
زجج: ١- چێکر. ٢- زراڤ و درێژ کر. ٣- تشتێ زێدە ژێڤەکر.
الزجج(بالضمتين): کەرێت عەلماندی.
الزجج(بالضم والفتح): کورتەڕومێت سەرەڕوم لێدایی.
زجر: ١- نەهێلا و ژێ دا پاش. ٢- لیحەیتاند و کرە دەر. ٣- ئاراند. ٤- فڕاند(بالندە). ٥- پێشبینیکر.
زجل: ١- دانایێ؛ هاڤێتێ. ٢- لێدا. ٣- هنارتە جهەکێ دویر(کوتر).
الزجل: ١- دەنگێ عەوری. ٢- دەنگێ بالندەی. ٣- جۆرەکێ شعرێ یە. ٤- دەنگێ ئەجنا.
الزجلة(بالضم): ١- کۆما خەلکی. ٢- پرتا ژ هەر تشتەکی. ٣- سەرەبەر. ٤- پیستێ د ناڤبەرا هەردو چاڤا دا.
الزجلة(بالفتح): دەنگێ مرۆڤا و قەرەبالغا وان.
زجول: دویر.
الزجوم: ی نەهند نەرم.
زح(بتشديد الحاء): ١- ب لەز پالدا. ٢- ب لەز کێشا. ٣- ژ جهبر.
زحار: ئێشا زکچوونێ یا گەلەک دژوار.
زحر: چوو(هناڤ).
زحزح: ١- دویرکر؛ دا پاش. ٢- ژجهبر.
الزحزح: دویری.
الزحزاح: یێ دویر.
زحب: نێزیکبوو.
زحر: ١- زکێ وی چوو. ٢- ب نالین بێهنا خۆ هەلکێشا. ٣- بوو.
الزحار(بالفتح): قەلس.
الزحار(بالضم): زکچوون.
الزحاف: د عەرووزێ دا دبیتە ئەو گوهۆڕینا دکەڤیتە پیتا دووێ یا (السبب الخفيف) یان (السبب الثقيل) یا تەفعیلێ د کێشا شعرێ دا.
الزحاف(بتشديد الحاء): ١- یێ گەلەک دخشیێت و دچیت وەکی کولی. ٢- جانەوەرێ خشۆک.
الزحاليل: جۆرەکێ مەشەمۆرانە وەکی مویریانە.

الزحام: قەرەبالغ.
الزحران: قەلس.
زحــف: ١- خــۆ خشــاند. ٢- چــوو. ٣- ب قونخشــكی چــوو. ٤- ل ســەرچۆكا چــوو. ٤- ب زەحفــی چوو(لەشــكەر). ٥- هێدی هێدی خڕاند.
الزحف: ١- لەشكەرێ زەحف و بۆش. ٢- چوون.
زحــك: ١- مــا و خۆجهبــوو. ٢- نێزیكبــوو. ٣- دویربووبوو. ٤- وەستیا.
زحل: خۆدویركر و داپاش.
الزحل: ئەختەرێ ساتۆرن، ل پلەیا دووێ دهێت بــۆ مــەزنیێ پشــتی مشــتەری، تیرەیــا وێ دگەهیتــە (١٢٠٥٤٠) كیلــۆمیترا ئــانكو (١٠) جــارا هنــدی عــەردی یــە، (١٤٢٩٤٠٠٠٠٠) كیلــۆمیترا یــا ژ رۆژێ دویــرە، ســالا وێ (٢٩) و نیڤێــت عــەردی یــە، و (١٨)ە هــەیڤ ل دۆر دزڤــڕن دگــەل بازنەكێ غازێ.
الزحل: ئەو كەسە یێ خۆ ژ شۆلی ددەت پاش.
زحلف: تژیكر.
زحلق: تەحسی.
زحلك: تەحسی.
الزحلوقة(الزحلوكة): حێلحێلینك.
الزحلوقــة: ١- جهــێ تەحســۆك. ٢- حێلحێلینكــا داری.
الزحلوكة: ١- حیلحێلینك. ٢- جهێ تەحسۆك. ٣- حێلحێلینكا داری.
الزحلــول: ١- جهــێ بەرتــەنگ و تەحســۆك. ٢- لەشسڤك.
الزحلولة: جهێ بەتەن و حولی.
الزحليــل: ١- یــێ خــۆ دایــە پــاش. ٢- جهــێ بەرتەنگ و تەحسۆك. ٣- یێ بەزەك.
زحم: ١- بەرتەنگاڤی كر. ٢- پالدان د جهەكێ بەرتەنگ دا كر.
الزحم: خەلكێ لێداجرهایی.
الزحمة: قەرەبالغ.
زحمر: تژیكر.
زحن: ١- لڤی. ٢- گیرۆبوو. ٣- دویركر.
الزحن(بالضم): قوتێ عویرمەزن.
الزحنة(بالفتح): ١- كاروان ب بار و كــاروانی ڤــە. ٢- گــەرما دژوار. ٣- كــارێ هێــدی هیدی دهێتە كرن.
الزحنة(بالضم): وەرچەپا نهالێ.
الزحير: زكچوون.
زخ: ١- ب تونــدی هــاژۆت. ٢- پالــدا. ٣- ئێخســتە د چالــەكێ دا. ٤- گەلــەك برسقی. ٥- تنگژی.
الزخــارف: ١- كەشــتی. ٢- میشــەمۆرەكە ل سەر ئاڤێ دهیت و دچیت. ٣- رێ.
زخاري: ١- تمام و تێكئالیایی(گیا). ٢- تەڕ و كولیلك بشكڤی(گیا).
الزخة(بالفتح): ١- هەڤژین؛ كابانی. ٢- كین و تنگژین.
الزخة(بالضم): كار و بەرخ.
زخخ: هاتە پالدان.
زخــر: ١- گەلــەك پــڕ و تژیبــوو. ٢- بلنــدبوو (نهــال). ٣- لێكخڕڤەبوون(خــەلك). ٤- فیرهــا. ٥- تژیكــر. ٦- خەملانــد. ٧- قەلەوكر. ٨- دەركەت.
زخــرف: ١- خەملانــد. ٢- ب درەوێ بۆرانــد (ئاخڤتن).
الزخــرف: ١- زێــر. ٢- خــەمل و جــوانی. ٣- ئاخڤتنــا خۆشــا هــەمی درەو و دەلەســە. ٤- ڕەنگێ گیایێت عەردی.
زخف: ١- خۆمەزنكر. ٢- زێدەكر.
الزخور(الزخوري): تمام و تێكئالیایی.
زخم(بفتحتين): ب توندی پالدا.
زخم(بالفتح و السكون): رزی و بێهن كەتێ.

الزخماء: بێهنگەنی.
الزخمة: گوشتی خرابووی و بێهن کەتییێ.
زخوري: خۆمەزنکەر.
الزدب(بالكسر): بەهر؛ ئێقبال.
زدر: سینگ.
زدمة(زردوم): گەوری.
زر(بتشديد الراء): ١- برسقی. ٢- قولپک گرێدان. ٣- خڕڤەکر. ٤- گەهاندەئێک. ٥- داقوتا. ٦- ڤەڕوچاند. ٧- کرەدەر. ٨- لەقەک لێدا. ٨- هنگافت.
الزر: ١- قولپک. ٢- چالکا کەلاقویچک تێدا ددهیت و دچت. ٣- داری خیڤەتێ. ٤- چالکا ڕەهنی. ٥- هەمی. ٦- گریکەکە ل دویماهیا سندۆقا کەمانێ. ٧- دەڤێ ئامویری.
زرى: ١- گازندە ژێکر. ٢- بۆ کرە عەیب.
الزرة(بالفتح): ١- لەق. ٢- برینا ب دەڤێ شیری.
الزرة(بالكسر): ١- شوینا لەقێ. ٢- عەقل.
الزرار: ژیرێ هەستسڤک.
الزرارة(بالضم): هەر تشتێ تو بهاڤێژی یە دیواری و پێڤە بمینت.
زرابي: کۆما(زربی) کو دبیتە: ١- بنقوونک. ٢- راژێرک. ٣- پالگەه.
الزراد: زریپۆشچێکەر.
الزرادة: کارێ چێکرنا زریپۆشا.
الزرارة(بالفتح): پێشکا دەوارا.
الزرارية: شیعەیێت توندن، دویڤچوویێت (زرارة بن أعين)ن، دبێژن: سالۆخەتێت خودێ دچێکری نە و نەدقەدیمن.
الزراع: ١- وراز. ٢- پێزەڤەنگ. ٣- یێ گەلەک ب چاندنێ ڕادبیت.
الزراعة(بالكسر): ١- چاندن. ٢- زەڤیێت چاندی. ٣- گیایێ چاندی.

الزراعة(بالفتح): زەڤی.
الزرافة: ١- جانەوەرێ زەرافە. ٢- درەو. ٣- کۆما مرۆڤا یا ژمارا وان ژ دەها هەتا بیستا.
زراق: ١- ڕویمەتکار. ٢- دوڕوی.
الزراقة: ١- پەمپێ ئاڤێ. ٢- جۆبر.
زراية: ل بەرچاڤنەدیتنا مرۆڤی و کارێ.
زرب: ١- کرە کۆلکی. ٢- کۆلک چێکر.
الزرب(بالفتح): ١- کۆلکێ نێچیرێ. ٢- دەریک.
الزرب(بالكسر): ١- کۆلکێ پەزی. ٢- جۆکا ئاڤ لێ دچت.
الزربي(بالضم): ١- پالگەه؛ بالیفک. ٢- گیایێ شینێ زەر و سۆر بووی.
زربية: ١- بالیفک. ٢- دەڤحولی.
زرجن: ١- خاپاند. ٢- ئێکدو دەرئێخستن.
الزرقون(الزرجون): دهێتە نیاسین ب ناڤێ: (سلیکات الزرقونیوم)، گەلەک جۆر و ڕەنگ ژێ هەنە هەمی سەر ب زەری ڤەنە یان قەهوەیی، ل (کەمبۆدیا) و (سیلان) و (سیام) دهێتە دەرئێخستن.
زەرجون: ١- مەی. ٢- تایێ. ٣- مێو.
الزرجونة: ١- مەی. ٢- رەزێ تری. ٣- ئاڤا زێری. ٤- بویاغا سۆر. ٥- شڤکا مێوێ.
زرح: ژ جهەکی چوو جهەکی.
زرد(بالفتح والكسر): داعویرا.
زرد(بفتحتين): ١- خەندقاند. ٢- تەڤنکر.
الزرد(بالفتح و الكسر): پاریخۆش.
الزرد(بفتحتين): زریپۆش.
الزردة: خوارن؛ زاد.
زردب: خەندقاند.
الزردبة: پلایس.
زردم: خەندقاند.
الزردمة: گەوری.
زرزار: بیرتیژ.

زرزر: ١- دەنگکر. ٢- ڕەشوێله خوارن.
الزرزر: دەنگ.
الزرزور: ڕەشیشک؛ زەزووری؛ ڕەشویله.
الزرزور الوردي(سمرمر؛ سمرمد): تەیرکولی؛ خەزاییک؛ خەزالۆک.
الزرزوري: ڕەنگێ ڕەشوێلەی.
زرط: داعویرا.
زرع: ١- چاند. ٢- تۆڤ هاڤێت. ٣- شینکر. ٤- کێلا.
الزرع(بالفتح): ١- زەڤی. ٢- عەیال.
الزرع(بالكسر): دانێ ژ بەر دورینێ دکەڤیت و سالا پاشتر ل پرێزێ شین دبت.
الزرعة(بالضم): ١- تۆڤ. ٢- زەڤێ.
الزرعة(بالكسر): ١- تۆڤ. ٢- زەڤی.
الزرعة(بالفتح): زەڤی.
زرف: ١- نێزیکبوو. ٢- لێ زێدەکر. ٣- لەزکر. ٤- ب گرانی چوو. ٥- لۆتدا. ٦- هەودا (برینێ).
زرفن: کره خەلەک.
الزرفين: خەلەکا بچویک.
زرق(ذرق): پیقەک هاڤێت(بالندە).
زرق: ١- دەرزیک دانا. ٢- کورتەڕومەک لێدا. ٣- بەلەڤاژی بوو(چاڤ).
الزرق: بێوکانە.
الزرق: ١- دیتنخۆش. ٢- پنیا سپیا ل پشتا ئەنیا هەسپی. ٣- جۆرە بالندەیەکێ نێچیرێ یە.
الزرقاء: ١- عەسمان. ٢- مەی. ٣- مێیا (أزرق)ە ئانکو شین. ٤- یا شین. ٥- ناڤێ ژنکەکێ بوو ژ خەلکێ (اليمامة) ل سەردمێت بەری ئیسلامێ، یا ب ناڤودونگ بوو ب دیتنا تشتێ دویر، دگۆتنێ: (زرقاء اليمامة).
الزرقة: شینی(ڕەنگ).

الزرقم: ١- گەلەک شین. ٢- مار.
زرك: ئەخلاقێ وی خرابوو.
زركش: نەخش و نیکار و خەمل لێ دان.
زرم(بفتحتين): بڕی.
زرم(بالفتح والكسر): قوتبوو.
الزرم: ١- ڕەزیل. ٢- کێم ئویجاخ. ٣- قەلس. ٤- یێ لی هاتیە تەنگکرن.
زرمانقة: کولیکا هریێ.
الزرنب: ١- ڕها زەر. ٢- چێلا کویڤی.
الزروف: بەزەک.
الزرنقة: ١- زێدەهی. ٢- فرۆتنا ب قەر بەلێ ژ بهایێ وی پتر، ئەو پتری ئانکو پارەیێ زێدە هەمبەر دەمێ گیرۆکرنا دانا پارە یە. ٣- باشێ تمام.
الزرنوق: ڕوبیارێ بچویک.
زرنيخ(زرنيق): دەرمانەکێ تۆزێ خولیکی یە دگەل کلسێ تێکهەل دکەن و ژ بۆ ژێڤەکرنا موییا بکاردئینن(یۆنانی) یە.
الزري: مرۆڤێ بەر گازندە و پویچ و چونە.
الزريبة: ١- کۆلکێ پەزی. ٢- بویشێ شێری. ٣- کۆلکێ نێچیرێ. ٤- پالگەه(بالیفک).
الزرير: ژیرێ هەستیسڤک.
الزريقاء: تەشۆیبا شیری و زەیتێ.
الزريقة الفيرانية: بالندەیێ خچکێ گەوری سپی.
الزريقة الموشمة: بالندەیێ خچکێ جاڤزەر.
الزريع: دەرامەتێ تنی ب بارانێ دهیتە ئاڤدان.
الزريعة: ١- تشتێ چاندی. ٢- عەردێ چاندی.
الزريم: ١- ڕەزیل. ٢- کێم ئویجاخ.
زط: ١- دەنگکر. ٢- بوڤێنکر.
الزط: قەرەچ.

الزعارة: پیسیا ئەخلاقی دکەل نەکرنا کارێت باش.
الزعارير: رینگەل.
الزعازع: مسیبەتێت زەمانی.
الزعاف: یا د جھ دا مرۆڤی دکوژت(ژەهر).
الزعافق: ١- قەلس. ٢- بێئەخلاق.
الزعاق(بالفتح): ١- یێ ل دویڤ حەیوانا دچیت و لێ دحەیتینت. ٢- یێ گەلەک برێڤەچیت.
الزعاق(بالضم): تەلێ نەهیتە خوارن.
الزعامة: سەرۆکاتی.
الزعانف: کۆما(زعنفة)یە. ٢- کۆما مرۆڤێت نە ژ ئێک رِڤشت.
زعب: ١- تژیکر. ٢- هلگرت یا تژی. ٣- زەحفبوو. ٤- تژیبوو. ٥- بڕی. ٦- وەستا و دەنگکر.
الزعب: پرتا دراڤی.
الزعبة: پرتا دراڤی.
زعبل: لەشێ وی قەلەوبوو و ستۆیێ وی زراڤبوو.
الزعبل: ١- مرۆڤێ لەش مەزن و ستۆ زراڤ. ٢- مار. ٣- دەلۆوا ئاڤێ. ٤- جانەوەرێ حەرباء.
الزعبوب: دومۆرێ بەژنکورت.
زعتر: جاتر.
زعج: ١- نەهێلا خۆجھ ببت. ٢- کرەدەر. ٣- کرە قێری.
الزعج: دودلی و نەرحەتی.
زعر: پویتێ وی شەلال بوو.
الزعر: ١- شەلالیا پویرتی. ٢- شەلالیا زەڤیێ.
زعر: ١- شەلالیا گیای ل زەڤیێ. ٢- کێمیا مویبیا ل سەری.
زعرة: ١- زەڤیا کێم گیا. ٢- سەرێ کێم موی.
الزعرة: بالندەیێ بالاڤیک؛ یان دویڤهەژینک.
الزعرور: ١- گوهیشک. ٢- مرۆڤێ بێ ئەخلاق.
زعرور بستاني: گویشەسۆر.
زعرور جرماني: گویشەسۆر.
زعزع: ژ جھ بر.
زعزع: ١- گەلەک لڤاند. ٢- لێحەیتاند دا لەزێ دچوونێ دا بکەت.
الزعزع: هورێ دژوار.
الزعزعة: لڤاندن و ژ جھبرن.
زعط: خەندقاند.
زعف: ١- د جھ دا کوشت. ٢- تمامکر (بریندار). ٣- لێ زێدەکر و درەو دانە ناڤ(ئاخڤتن).
زعفر: زەعفەران کرێ.
زعفران: زەعفەران؛ کولیلکەکا سۆرا ب زەری ڤە یە، ژ بۆ خۆشکرنا تامێ دکەنە ئاڤکا و شرینیا.
زعفران الحديد: ژەنگا ئاسنی.
الزعفران الهندي: رِها زەر.
الزعفرانية: موعتەزلەنە، ژ نەجاریانە یێت کو دبنە دویڤچوویێت (محمد بن الحسين النجار)، دبێژن: قورئان یا چێکریە و نەیا قەدیمە.
زعق: ١- کرە قێری. ٢- ترساند. ٣- سویربوو. ٤- پێڤەدا؛ گەزت.
زعق(بالفتح والكسر): ١- ب شەڤێ ترسیا. ٢- چەلەکبوو.
زعق(بالفتح والضم): تەعلبوو.
الزعقة: قیژی.
زعل: چکبوو، ب بزاڤ کەڤت.
الزعل(الزعلان؛ الإزعيل): چەلەنگ.
الزعل: یێ ژ برسا دئێشت.
زعم: ١- بوو کەفیل. ٢- وەسا هزرکر. ٣- خۆشکر.
الزعمي: ١- درەوکەر. ٢- راستگۆ.
زعنف: خەملاند.

الزعنفة: ١- پەرێ ماسی. ٢- یێ کورت. ٣- پیچەک ژ هەر تشتەکی. ٤- جونەک ژ عیلێ. ٥- پارچەیەکا جلکی. ٦- رەزیل.
زعوب: تژی نهالێ.
الزعوف: کارێت کوژەک.
الزعوم: ئەزمان گولۆلە.
زعیق: دەنگێ قورتی و دالەرەشی.
الزعیق: یێ ترسیای.
الزعیم: ١- کفیل. ٢- سەرۆک. ٣- پلەیەکا لەشکەری یە.
زغا: یێ عادلبوو.
الزغابة(الزغابي): کتا پویرتێ ژ نوی هاتی یان یا پەرێ ژ نوی هاتی.
زغاد: تژی.
الزغاف: پربێژ.
زغب: پویرتێ وی ب سەرکەڤت.
الزغب(بالفتح): پرس؛ پەرێت هویریێت ب تیشکێت بالندا ڤە.
الزغب(بالضم): کورتێ قەلس.
الزغبة(بالفتح): ١- پویت یان پەرێ ژ نوی دەردکەڤت. ٢- پەر یان مویێ هویر. ٣- پویرتکێ ب بشکۆژێت فێقی و گولا ڤە دهێت.
الزغبة(بالضم): جانەوەرەکێ وەکی مشکایە بەلی ژ وی مەزنترە.
زغبر: پویتک پێڤە هات.
الزغبر: پویتکێ پەرۆکێ نوی.
زغد: ١- گڤاشت. ٢- حەفکا وی گڤاشت. ٣- تژیبوو. ٤- عۆری.
زغر: ١- ژێستاند. ٢- کەلەک زێدەبوو.
الزغر: زێدەزەحفی.
زغرب: کەنی.
الزغرب: ئاڤا زەحف.
زغرد: ١- تلیلی ڤەدان. ٢- دەنگێ خۆ د گەوریا خۆ را ڤەدا.
الزغردة: تلیلیێت ژنکا.
زغزغ: ١- لاوازکر. ٢- تورانەکرن.
الزغزغ: ١- مرۆڤێ کورت و بچویک. ٢- یێ بێ عەسل و بنیات.
الزغزغیة: جۆرە زمانەکە.
زغف: ١- زێدەبوو. ٢- ب سەرڤە زێدەکر. ٣- لێدا.
الزغف(بالفتح والسکون): ١- زریپۆشێ فرەه و درێژ. ٢- عەورێ باران رێهتی.
الزعفة: سەحکە(الزعف).
الزغف(بفتحتین): ١- هویرکێ داری. ٢- تاییێت دارا یێت زراڤ.
زغل: ١- پیچپیچە رێهت. ٢- ژ دەڤێ خۆ هاڤێت. ٣- چچک مێهت.
الزغل: زەغەل.
الزغلة: ١- ئەو ئاڤا تو ژ دەڤێ خۆ دهاڤێی. ٢- پیچا ئاڤا دهێتە رێهتن.
زغلول: ١- زارۆک. ٢- زەلامێ پێ سڤک.
الزغوم: دەڤگولۆلە.
الزغید(الزغیدة): نیڤشکێ ژ دەرێ مەشکێ دەرکەڤیت.
زغیف: بەرفرەه.
زف: ١- لەزکر. ٢- هێدی هات(با). ٣- پەرێت خۆ بەردان و خۆ بەردا خوارێ.
زفی: ١- دەنگکر. ٢- کرەدەر. ٣- کرە قوربان.
الزفاف(الزف): ڤەگوهازتنا بویکێ بۆ مالا زاڤای.
الزفاف(الزفان): بەزەکێ سڤک.
الزفان: رەقاسکەر.
الزفة(بالضم): کۆما مرۆڤا.
الزفة(بالفتح): جارەک.

الزفة(بالكسر): مەحاف یان دەوارێ پێ بویکێ ڤەدگوهێزن.
زفت: ١- تژیکر. ٢- کەرپێت وی ڤەکرن. ٣- کرەدەر. ٤- ب دویڤ کەڤت و وەستاند.
زفت(بتشديد الفاء): قێرکر.
الزفت: قێر(یۆنانی) یە.
زفد: ١- تژیکر. ٢- بۆ زێدەکر.
زفر: ١- چڤچڤکر(ئاگری). ٢- هەناسا خۆ دەرئێخست. ٣- دەست ب زرینێ کر. ٤- گیایێ وێ دەرکەڤت. ٥- تێکر. ٦- هەلگرت.
الزفر(بالفتح): بارێ گران.
الزفر(بالكسر): ١- کونک. ٢- پەرتالێ ریڤینگی.
الزفر(بالضم): ١- یێ دشێت گەلەک کونکێت ئاڤێ هەلبگریت. ٢- دەریا. ٣- رویبارێ مشە ئاف. ٤- سالار. ٥- مەردەمێر. دانا زەحف. ٦- شێر. ٧- دلێر.
الزفر(بفتحتين): ستوینا ددانن بن دارێ.
الزفر(بالضم): یەکەیا لەشکەری.
الزفر(بالكسر): ١- کۆمەکا مرۆڤا. ٢- یەکەیا لەشکەری.
الزفرة: ١- دەرئێخستا هەناسێ ژ سینگی ب درێژی. ٢- هەناسا گەرم. ٣- تەنشتا وەرمتی. ٤- نیڤەکا تشتی.
زفزف: ١- ب هێز بەزی. ٢- جوان ب رێڤەچوو. ٣- پەرێت خۆ ڤەکرن.
الزفزف: هورێ دژوارێ بەردەوام.
الزفزاف: ١- هورێ دژوارێ بەردەوام. ٢- کەردیکل. ٣- تشتێ سڤک.
زفن: ١- رەقسی. ٢- پێت خۆ ل عەردی دان.
الزفن(بالكسر): سیوانەیا ددانن سەر بانی.
زفوف: ١- نەرم. ٢- کەردیکل. ٣- بەزەک.
الزفون: لەنگەر.
الزفيان: ١- سڤکی. ٢- یێ سڤک. ٣- بەزەک.
الزفير: ١- فیرێنا کەری ل بەری زرینێ. ٢- هەناسەبەردان. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە دەرئێخستنا هەناسا سۆتی ژ دلی کو ژ خەمێ یە.
الزفيف: بەزەکێ سڤک.
زق(بالتشديد): ١- تۆمک دا تێژکێت خۆ (مەبەست بالندەیە). ٢- پیقەک هاڤێت. ٣- کەڤلکر.
الزق(بالكسر): کونکێ ئاڤێ.
الزق(بالضم): مەی.
زقا: ١- بانگدا(دیکل). ٢- کرە قێری.
زقب: چوو ژۆر.
الزقب: ١- رێکا تەنگ. ٢- نێزیکی.
الزقة؛ الزقق(بالضم): جۆرە بالندەیەکێ ئاڤی یە خۆ نقۆ دکەت.
زقاح: دەنگێ مەیمونێکێ.
زقاق: ١- تاخ. ٢- کۆلانکا تەنگ. ٣- کۆلان.
زقح: دەنگکر.
الزقزاق: ١- چوونسڤک. ٢- جۆرەکێ موێریایە.
الزقزاق الأبيض الذنب: کەدیکێ کوری سپی.
الزقزاق الأخضر: کەدیکێ ب کۆفیک.
الزقزاق المطوق الصغير: ترلیکێ بچویک.
الزقزاق المطوق الكبير: ترلیک.
زقزق: ١- پیقەک هاڤێت. ٢- دەنگکر. ٣- کەنیەکێ بێخێر کر. ٤- تۆمک ب نکلی دایێ.
الزقزقة: ١- خودان دەنگ ژ کۆترا یێت کو تۆمکی ددەنە تێژکێت خۆ. ٢- مرۆڤێت دلۆڤانییێ ب زارۆکان دبەن. ٣- رەقساندنا زارۆکی.
زقزقة: ویچویچا چویچکێ.

الزققة: ١- بالندەییێت تیژکێت تۆمکددەن. ٢- ییێت دلۆڤانییێ ب زارۆکان دبەن.
زقع: ١- بانگدا(دیکل). ٢- ترێت وی دژواربوون (کەر).
زقف: ب لەز ڕاڕەڤاند.
الزقفة: تشتی ب لەز دهێتە ڕاڕەڤاندن.
زقم: کره دەڤێ خۆ و داعویرا.
زقم(بتشدید القاف): زەقووم داییێ.
الزقمة: ١- کولا ڕەش. ٢- ئێک جارا خوارن و داعویرانێ.
زقن: هلگرت.
زقوم: ١- دارەکە ل جەهنەمێ بەرێ وێ وەکی سەرکێت شەیتانا یە. ٢- خوارنەکە ژ خورمێ و نیڤشکی چێدکەن.
الزقیة(بالفتح): قیژی.
الزقیة(بالضم): کۆما دەرهەما یان یا تشتی.
زک(بتشدید الکاف): ١- ژ بەر ئیشێ لاوازبوو. ٢- پیربوو. ٣- هاڤێت.
الزک(بالضم): تێژکا تڤیرکێ.
زکا: ١- شینبوو. ٢- مەزنبوو. ٣- بەزی. ٤- تژیکر. ٥- تنگژی. ٦- وەرار کەتێ. ٧- خۆشبوو. ٨- چێبوو. ٩- ب زێدەهی کەت.
زکی(بتشدید الکاف): ١- کره جۆت. ٢- پاککر. ٣- چاککر. ٤- زکات ژێ ڕاکر. ٥- پەسنا ئێکی کر.
زکأ: ١- قەستکرێ و پشتا خۆ پی ڕاستکر. ٢- داییێ. ٣- ئەداکر. ٤- داناییێ.
زکی: ١- مەزن بوو. ٢- زێدەبوو. ٣- زکات ژ مالێ خۆ دا. ٤- پەسنا ئێکی کر.
الزکاة: ١- ڕاکرنا مالێ خودێ ژ ناڤ مالێ خۆ ل دویڤ حوکمێ قورئانێ. ٢- پاکی. ٣- سەدەقە. ٤- باشترینێ تشتی.
الزکام: پەرسیڤ.

الزکانة(الزکانیة): ڕاستیهاتنا گومانێ.
زکب: ١- تژیکر. ٢- بچویکبوو.
الزکبة: بچویک.
الزکة(بالضم): کەرب و خەم.
الزکة(بالکسر): چەک.
زکر: تژیکر.
الزکرة: ١- گۆزکێ بچویک. ٢- کونکێ مەیێ.
زکزک: لاواز ب ڕێڤەچوو.
زکم: ١- تژیکر. ٢- بچویکبوو.
زکم(بکسرالمیم): پەرسیڤی گرت.
الزکمة(بالضم): ١- بچویکێ نەخری. ٢- هەستیگرانێ دلڕەق.
الزکمة(بالفتح): پەرسیڤ.
زکن: ١- پێ حەسیا ٢- تێگەهەشت. ٣- هزرکر.
الزکن(بالضم): یێ هزرا وی باش.
الزکي: ١- یێ ب زێدەهی و خۆش. ٢- یێ چاک. ٣- خودانخێر. ٤- یێ پاک ژ گونەها.
الزکیة: ١- مێیا (الزکي)ە.
زل: ١- تەحسی و کەڤت. ٢- ڤاڕێبوو. ٣- ب لەز بۆری. ٤- قوونێت وی دبچویکبوون.
الزل(بالضم): ١- جهێ تەحسۆک. ٢- قوون بچویک. ٣- بەزەک. ٤- بشکڤتنخۆش.
الزل(بالکسر): بەرێ حولی.
الزلابیة: شرینیا زەلابی(فارسی) یە.
الزلاج(المزلاج): کیلۆنا دەرگەهی.
الزلاجة: تەحسینک؛ دەپێت ب پیان ڤە گرێددەن و خۆ ل سەر بەفرێ دتەحسینن.
زلاقة: جهێ تەحسۆک.
الزلازل: شرین و سڤک.
الزلال(بالضم): ١- گەلەک تەحسۆک. ٢- شرین وسڤک.
زلب: ما دگەل و نەهێلا.

الزلة(بالفتح): ١- تەحسین و کەتن. ٢- گونەهـ. ٣- ئێـــک کـــەتن. ٤- زەحفـــی(زاد). ٥- داوەت. ٦- تشتێ ژ سفرا هەڤالی یان خزمی دهێتە ڕاکرن.

الزلة(بالضم): ١- کریار. ٢- بێهتەنگی.

زلج: ١- ب کیلۆنێ دائێخست. ٢- لەزکر و سڤک چوو. ٣- ب پیشکەڤت.

زلج(تزحلق؛ تزلج): حولسی.

زلح: تامکر.

الزلح: تشتێ نەدورست.

زلع: ١- ب دزیڤە بر. ٢- بری. ٣- ئینادەر. ٤- شەقکر. ٥- سۆت.

زلحف: داپاش.

زلخ: ١- د چوونێ دا کەتە پێش. ٢- حولسی. ٣- شکاند(سەر).

الزلخة: جهێ بچویک لێ دتەحسن.

زلز: کەتە دودلیێ.

الزلز: ١- ناڤمالی. ٢- ڕێکا مروڤ تێڕا هاتی.

الزلزال: بیڤەلەرز.

زلزل: لەرزاند.

الزلزل(بالضم): ١- دەهۆلقوتێ زیرەک. ٢- هەستیسڤک.

الزلزل(بالفتح): پەرتال و کەلوپەلێ نامالێ.

الزلزلة: لەرزین و ڕەجفینا عەردی.

الزلزول: ١- شەڕ و جەنگ. ٢- هەستسڤک. ٣- سڤکاتی.

زلع: ١- ئینادەر. ٢- سۆت.

الزلع: پەڤا پاشیا پێی.

الزلعة: نشتەرگەریا خراب.

زلغ: ١- هەلات. ٢- بلندبوو(ئاگر).

زلف: ١- هات و نێزیکبوو. ٢- پێشئێخست.

الزلف(بالکسر): باغچە.

الزلفی(الزلف): ١- نێزیکی. ٢- پلە. ٣- قەدر و ڕێز.

الزلفة(بالضم): ١- دەمەکە ژ دەستپێکا شەڤێ. ٢- پلە. ٣- قەدر و ڕێز.

الزلفة(بالکسر): بەرپەڕ.

الزلفة(بالفتح): ١- برکا تژی ئاڤ. ٢- باغ. ٣- شەڕگەها مرۆڤی. ٤- عەردێ ب کۆر و چال یان یێ مالی. ٥- بەرێ حولی. ٦- سەدەف.

الزلفی(بالضم): ١- نێزیکی. ٢- پلە. ٣- جهێ ڕێزێ.

زلق: ١- تەحساند. ٢- داپاش و دویرکر. ٣- تراشی.

الزلق(الزلاقة): جهێ تەحۆک.

الزلق(بالفتح): حولی.

الزلق(بفتحتین): ١- حولی. ٢- تەحسینا پێی. ٣- خۆڤەڕەستاندن.

الزلق(بکسر اللام): ١- جهێ تەحسۆک. ٢- مرۆڤی زوی دتنگژت.

الزلقة: ١- بەرێ حولس. ٢- خودیک؛ عەینک.

الزلل: ١- کرنا گونەها. ٢- جهێ تەحسۆک.

الزلوف: یێ دویر.

زلم: ١- خەلەتیکر. ٢- تژیکر. ٣- بری. ٤- کیمکر.

الزلم: ١- پەرداخ. ٢- تیرا بێ پەڕ. ٣- کاب؛ صم. ٤- تیرا قوماری.

زلماء: دوریکری؛ ئەوێ ڕەخێ گوهێ وی بری.

الزلمة: ١- پرتەکا گوهی دهێتە ژێڤەکرن وەک دوری. ٢- سەروبەر و بەژن.

زلوج: ١- بەزەک. ٢- ل کڤانی دتەحست (تیر). ٣- تەحسۆک.

زلوخ: تەحسۆک.

زلول: زەلال.

الزليـــق: ١- خۆخـــا ژ جـــۆرێ تـــەرەقی. ٢- جۆرەکێ ماسی یە.
الزليل: ١- چوونا سڤک. ٢- زەلال و سڤک.
الزليم: يێ باش هاتیە چێکرن.
زم: ١- گرێدا. ٢- هەفسارکر. ٣- ناڤتلکـەک بـۆ چێکر(شـمک). ٤- سـەرێ خـۆ ڕاکـر. ٥- بلندکر. ب پێش کـەت. ٦- دەرکـەڤت. ٧- تژیکـــــر. ٨- تژیبـــــوو(کونک). ٩- دەنگکر.
الزمار(بالكسر): دەنگێ نەعامێ.
الزمار(بالفتح): ١- بولیلبێژ. ٢- بلیل.
الزمارة: بلیل.
الزماع: ب ناڤکاریڤەچوون و ژ دل.
الزمالة: هەڤکاری.
الزمام(بالكسر): ١- هەفستار. ٢- سەرکێش.
الزمام(بالضم): گیایێ بلند.
الزمان: ١- دەم. ٢- دەمێ درێژ. ٣- ل سۆفیا هەبوویەکە ڤەگرتنێ قـەبیل دکـەت ئـانکو ب تشتا دهێتە تژیکرن.
الزمانة: ١- دەرد. ٢- سـەقەتی(کێم ئەنـدامی). ٣- بێهێـــزی. ٤- ئـــەڤینی. ٥- عـــەیب؛ کێماسی.
زمـــت: ١- یـــێ گـــر و گرانبـــوو(مرۆڤ). ٢- خەندقاند.
زمج: ١- تژیکر. ٢- بێ خوازتن و دەستویری چوو سەر سفرێ.
الزمج: بالندەیەکە ژ هەلهۆی بچویکترە رەنگێ وی ب سۆری ڤەیە.
زمج الماء(النورس): بالندەیێ شەهنگ.
الزمجة: دوم؛ نکل.
الزمجر: قیژی و قێری ڤەدان.
الزمجي: مریکانـە؛ جهـێ پـەرێت کـوریێ لـێ شینبوون ژ بالندەی.
الزمجـرة: ١- دەنگـــێ جانـــەوەرێ ژ نفشـــێ سڤۆرەی. ٢- دەنگ.
زمرد: زەمروید؛ جۆرەکێ بەرێت گرانبهایە.

الزمح(الزومح): ١- دومـۆر. ٢- کـورتێ کرێت. ٣- ڕەشێ کرێتێ جەنگەنە.
زمخ: خۆمەزنکر.
زمخر: ١- تنگژی و کرە قێری. ٢- دژواربـوو. ٣- پشـک دان و درێژبوو(گیای).
الزمخر: ١- دارێت زەحف و تێکرا. ٢- زرنایا مەزن.
الزمخرة: ١- تەکووزی. ٢- زەحفی و تێکرایی.
الزمخـري: ١- هـەر هەسـتیەکێ خلولـە بـت. ٢- بلند پایە.
زمـــر: ١- پفکـــرە بولـــویلێ. ٢- بـــەلاڤکر. ٣- دەنگکر. ٤- ڕەڤی. ٥- تژیکر.
الزمر(بـالفتح): ١- کـێم پـویرت. ٢- کـێم وجدان.
الزمرة: پەزا کێم هری، یان بزنا کێم موی.
زمرة: کۆمەکا مرۆڤا.
الزمرد: ١- زەمروید؛ جۆرەکێ کۆما (البریـل)ە، کـو دبیتـە ئێـک ژ کۆمـا (السـلیکات)، زەمروید ئێکە ژ جوانترین بـەرێت گرانبهـا، ل ئـــەفریکا و وەلاتـــێ کولۆمبیـــا دهێتـــە دەرئێخســـتن، زەمرویـــدا شـــین یـــا سـڤک(الأکوانارین) ژ جورێـت وێ یـە، لـێ جۆرێ خورست ژ هەمی جۆرا گرانبهاترە، وەک کریسـتال دهێتـە دەرئێخسـتن، هنـدەک جـارا سـەنگا کریستالا دگەهیتـە دوسێ کیلۆگرامـا. ٢- ل نک سۆفیا نەفشا گشتی یە.
زمـــزر: پشـــتی تژیبـــووی لڤانـــد دا ڕاســـت ببیت(ئامان).
زمـزم: ١- دەنگـەکێ ب هێـز ژ خـۆ ئینـا. ٢- دەنـگ ڤـەدا. ٣- همهمـەک ژ خۆ ئینا. ٤- ڕەخیێت وی پێکوەرئینان و پارازت.
الزمـزم: ١- ئاڤا مشـە. ٢- نـاڤێ بیرەکـێ ل ڕەح کـەعبا شـەریف، د بنیـات دا کانیـەک بوو ل بن پێێت ئیسماعیل پیغەمبەرێ پـەقی دەمێ یێ زارۆک و دایکا وی هاجەر بـۆ ل ئاڤێ دگەڕیا.

الزمزمة(بالفتح): ١- دەنگێ عەوری. ٢- دەنگێ ئاگری. ٣- دەنگێ شێری.

الزمزمة(بالكسر): کۆما مرۆڤ و حێشترا.

الزمزوم: ١- باشترین حێشتر. ٢- کۆما حیشترا.

زمع: ١- ژ ترسادا بزدیا. ٢- حێبەتی بوو. ٣- لەزکر. ٣- سڤک بەزی.

زمع(بتشديد الميم): ١- خۆ ل سەر گرت. ٢- بوڤێتنکر.

الزمع: ١- لەرزک. ٢- بێخێرێت خەلکێ. ٣- تبلا زیدە. ٤- پورتکێ پشت سما پەزی. ٥- ب ناڤشۆلێڤەچوون. ٦- گرێکا بستیکا ئوبشیێ تری. ٧- جۆکا تەنگ. ٨- سوبلاڤا بێخێر.

الزمعة(بالفتح): ١- گرێکەکا بچویکە ل پشت سمێت مهێ. ٢- گرێ بچویک. ٣- موی یان هریا ب سەر سمێ پەزی دا دهێت. ٤- گرێ بچویک.

الزمعة(بالضم): پارچەیا تشتی.

الزمعي: ١- مرۆڤێ بێخێر. ٢- مرۆڤێ زوی دتنگژت.

زمق: ١- ڤەکر. ٢- ڤەرویچاند.

الزمقة: تشت.

زمك: ١- بێدەنگبوو. ٢- پێرابەردا.

الزمك: تنگژینا دژوار.

الزمكة: یێ زوی دتنگژیت. ٢- کەرەمرۆڤ.

زمل: ١- تێدا(مەبست دوهنە بان قترانە). ٢- دخۆ وەرکر (مەبەست جلکە). ٣- خۆ بەردا سەر ڕەخەکی و ڕەخێ دی بلندکر. ٤- دگەل خۆ سیارکر. ٥- ب دویڤکەڤت. ٦- هەلگرت. ٧- دەنگکر. ٨- پێچا.

الزمل(بالكسر): ١- هەڤسیار. ٢- بار.

الزمل؛ الزملة(بالفتح): عەیال.

الزملة(بالضم): ١- هەڤالینی. ٢- کۆما مرۆڤا.

زمم: نیزیکی ئێک.

زمن: ١- ئێشێ گرت. ٢- ئەندامەکێ وی ژێڤەبوو. ٣- لاوازبوو.

الزمن(بكسر الميم): ١- ئێشگرتن. ٢- کێمئەندامی. ٣- لاوازی.

الزمن(بفتحتين): دەم.

زمه: توندبوو.

زمهر: سۆربوو.

زمهرير: ١- سڕ و سەقەم. ٢- هەیڤ. ٣- ڕۆناهی. ٤- سەرما دژوار، (فارسی) یە.

الزمور: تۆلازێ جوان.

الزمورة: کێم وجدانی.

الزموع: بەزەک.

زموقة: ڤەرویچاندی(ڕێهـ).

الزميت: یێ گر و گران.

الزمير: ١- بەژنکورت. ٢- تۆلازێ جوان.

الزومر: کۆما مرۆڤا.

الزميع: ١- دلێرێ نەترس. ٢- بۆچوون باش.

زميق: ڤەرویچاندی(ڕێهـ).

الزميل(بالفتح): ١- هەڤکار. ٢- هەڤسیار.

الزميل(بالضم): ١- ترسنۆک. ٢- لاواز.

الزميلة؛ الزمال؛ الزمالة؛ الزمل(بالضم): ١- ترسنۆک. ٢- لاواز.

الزمين: ١- ئێشگرتی. ٢- کێمئەندابوویی. ٣- لاوازبوویی. ٤- یێ ب عەیب و کێماسی. ٥- ل جهمایی.

زن: ١- هشکبوو. ٢- گەهێت وی سستبوون. ٣- گومانبر. ٤- گونەهبارکر.

الزن: ١- ماش. ٢- گەنم.

زنا: تەنگبوو.

زنأ: ١- ب سەرکەڤت. ٢- لەزکر. ٣- قەستکر. ٤- میزەواقیبوو.

زنأ إليه: ١- ژێ نێزیکبوو. ٢- قەستکرێ.

زنأ عليه: لێ تەنگکر.

زني: زناکر.
الزنا: زنا؛ کارێ سەکسی یێ ژ سینگی ڤە یێ د ناڤبەرا ژن و مێران دا، بەلێ یێ نەشەرعی.
الزناء: ١- یێ میزەواقی. ٢- گۆڕ. ٣- تەنگ.
الزناءة: ١- یێ گەلەک زنایێ دکەت. ٢- مەیمونیک.
الزنابة: زیلکا پێڤەدانێ.
زناد: ١- ل (حجر القدح) بزڤڕە. ٢- لەبلەبکێ چەکی.
الزنادقة: ڕستکا دەواری.
الزنار(الزنارة): زوننار؛ پشتینیا ڕەبەنا (یۆنانی) یە.
الزناق: ١- قایشەکا کەڤلی یە دکەڤیتە بن زرچەنا دەواری. ٢- گەردەنییا ژنکا. ٣- کنفێ گرێدانا هێستری.
الزناقة: خەلەکا هەفساری یا دکەڤیتە بن زرچەنا دەواری.
زنب: قەلەوبوو.
الزنبار(الزنبير): جۆرە میشەک پێڤەدانێ دکەت.
الزنباعة: سەرێ کالکا خاڤەی یان یێ شمکێ.
الزنان: کورت.
الزنبر: شێر.
الزنبري: ١- زەلامێ گر و گرانە. ٢- کەشتیا مەزن.
الزنبرك: سپرنگێ سەعەتێ.
الزنبق: ١- دوهنێ یاسمینێ. ٢- گولەکە بێهنەکا خۆش ددەت. ٣- بلوبل. ٤- گولئەسمین. ٥- سۆسن.
الزنبل: زەلامێ کورت.
الزنبور: ستێنک.
زنة: گرانی.
زنتر: خۆمەزنکر.
الزنترة: بەرتەنگی و تەنگاڤی.
زنج: ڕۆڤیکێت وی ژ تێهنا دا تێکچوون.
الزنج: مللەتێ ڕەشپیست.
الزنجار: ژەنگ.
زنجبيل: ١- زەنجەبیل؛ گیایەکە ل هندستانێ شین دبت ڕهێت وی د تامتێژن. ٢- مەی.
زنجر: نەینوبکا تبلا بەرانی ل یا شەهدێ دا.
الزنجفر: کانەکێ پویتی و سۆرە د ئاسنی ددەن دا ژەنگی نەبت.
الزنجي: ڕەشپووست.
الزنجير(بالكسر): ١- قەلەمکرنا نەینوبکا. ٢- زنجیر.
الزنجيرة: سپیاتیا نەینوبکێت بچویکا.
زنح: ١- پەسنا وی کر. ٢- پالدا. ٣- تەنگاڤکر.
زنح(بتشديد النون): ل دویڤێک ڤەخوار.
زنخ: پێڤە نوبسیا.
زنخ(بكسر النون): هاتە گوهۆڕین و خرابوو (روین).
الزنخ(بكسر النون): ١- کەنی؛ خرابوبی. ٢- زکتەنکێ ژ تێهنا دا.
زنخر: پوفکرێ.
زند: ١- تژیکر. ٢- هلکر(ئاگر).
زند(بكسر النون): تێهنیبوو.
زند(بتشديد النون): ١- تیهنیبوو. ٢- درەوکر.
الزند: ١- زەندکا مرۆڤی. ٢- دارێ پێ ئاگری هەل دکەن. ٣- بستیکا کولیلکێ.
الزندة: دارێ بنێ مەلبەنی یێ چمێ دەرگەهی دکەڤیتە سەر.
زندبيل: فیلێ مێ.
زندقة: باوەریا ب دەڤی و کوفرا ب دلی.
الزنديق: مرۆڤێ ب دەڤی باوەردار و د دل دا کافر.
زنر: ١- تژیکر. ٢- پشتینیا ڕەبەنا (زوننار) کرە پشتێ.
زنر(بتشديد النون): نێڕی.

الزنزلخت(الأزادرخت): جۆرە دارەکە ل ئیرانێ شین دبن، کولیلکێت وەک ئوبشی ددەت و دارێ وی یێ باشە بۆ کاری.

زنف: تنگژی.

زنق: ١- خەلەکا هەفساری ئێخستە بن زرچەنا وی(دەوار). ٢- لنگێت وێ گرێدان(دەوار).

الزنق: ١- سەرەروم. ٢- زرچەنا دەواری.

الزنقة: ١- کۆلانا تەنگ. ٢- جادە.

الزنک: کانەکێ بەرنیاسە.

زنم: هنارتە هەڤرکیێ.

الزنمة: ١- ئەو تڤارێزا چەرمی یە یاکو ب گوهی حەیوانی ڤە دهێلن و چێدا شۆڕ دبیت دەمێ دوری دکەن. ٢- چچکێ گەوریا مرۆڤی. ٣- نیشان. تمبلکێ د سەر جهێ گوهارکی دا ژ گوهی.

زنن: ماش خوارن.

الزني: بەرتەنگ.

الزنيق: موکم.

الزنيم: ١- ئەوێ دگەل بنەمالەکێ یان عێلەکی و نە ژ خوینا وان. ٢- ئەو حەیوانە یێ ل دەمێ دوریکرنێ چەرمکەک ژ گوهی بڕی و ژێڤەنەکری و هیلایە پێڤە شۆڕبووی. ٣- دومۆر.

الزنين: ١- یێ قەبز. ٢- یێ میزەواڤی.

زه: بۆ کرنا خەلەتییێ وەک بەرۆڤاژیا (ئافەرین) دهێتە گۆتن ئانکو (نەئافەرین).

زها: ١- خۆمەزنکر. ٢- سڤکی پێکر. ٣- هیلا گەلەک ژ خۆ ڕازی بیت. ٤- درەوکر. ٥- وەراکەتێ. ٦- بلند و درێژبوو. ٧- گورێجا گوهانێت وێ گربوو و دەمێ زانا وێ نیزیکبوو(میهـ). ٨- مەزنبوو. ٩- بلندکر. ١٠- گەش و ڕەهنبوو. ١١- هلبوو(فانۆس). ١٢- کەتە خێڤەی(دار). ١٣- ڕەنگینبوو. ١٤- تەیساند. ١٥- دانا؛ وەشاندێ. ١٦- هات(با).

الزها(بالضم): ١- تەڕینی و جوانی. ٢- خەمل.

زهاء: هندی.

الزهادة: پشتدانا تشتی وەک کیمکرنا بهایێ وی.

الزهار: یێ گەلەک دبرسقت.

الزهاق: قەرد؛ کێش؛ قاسی.

زهد: ١- دلێ خۆ نەبرێ د ڕیا خودێ دا. ٢- بەرهەم تەخمینکر.

الزهد: ١- نەڤیانا دنیایێ د ڕێکا خودێ دا. ٢- ڤیانا ئاخرەتێ. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە تەرکا دنیایێ ژ بەر کو ترکا وێ بێهنڤەدانا لەشی یە و ئەڤینا خەم و کۆڤانا پەیدا دکەت.

الزهدي: جۆرەکێ قەسپا یە.

زهر: ١- برسقی. ٢-ڕۆهنبوو. ٣- ڕەنگێ وی زەلالبوو. ٤- ب هێزئێخست.

الزهر: کولیلک.

الزهراء: ژنکا سپی و سەروچاڤ گەش و ڕۆهن.

زهر الكشتبان: جۆرەکێ گیایە.

زهرة: ئێک کولیلک.

زهرة النرد: زارا تاولێ.

زهرة الربيع: کولیسپیک.

زهرة اللؤلؤ: کولیسپیک.

الزهرة(بالكسر): پێدڤی.

الزهرة(بالضم): ١- تەڕی وجوانی. ٢- رووگەشی. ٣- سپیاتیا جوان. ٤- ستێرا سوبێ و ئێڤاری یە؛ (ڤینوس)، ئەخترا دووێ یە بۆ نێزیکیێ ژ ڕۆژێ، (١٠٨٢٠٠٠٠٠) کیلۆمێترا یا ژێ دویرە، سالا وێ (٢٢٥) ڕۆژێت عەردی یە.

زهرف: کرە سەختە.

الزهريات: ١- نفشێ گیاییێت ب کولیلکن. ٢- ئەو هەلبەستن ییێت ب بهارێ دهێنە گۆتن وەکی (بەیتا بهارێ) یا بەکر بەگێ ئەرزی.

الزهرية: گولدانک.

زهز: دژوار کەنی.

الزهزق: دومۆر.

زهف: ١- مر. ٢- نێزیکبوو. ٣- درەوکر. ٤- ڕەزیلبوو.
الزهف: ١- مرن. ٢- نێزیکی. ٣- درەو. ٤- ڕەزیلی.
الزهف(بفتحتين): ١- سڤکی. ٢- چالاکی. ٣- موکمی.
زهق: ١- نەما. ٢- ژ لەشی دەرکەڤت(ڕح). ٣- نەدورستبوو. ٤- مر. ٥- ب پێشکەڤت و د بەری هەمیا ڕاکر. ٦- ژ ئارمانجێ دەربازبوو. ٧- تژی مەژیبوو(هەستی).
زهل: دورکەڤت.
زهل(بکسر الهاء): حولیبوو.
زهلق: حولی و سپی کر.
الزهلق: ١- حولی. ٢- مرۆڤێ پێسڤک. ٣- جهێ ئاگری بەرددەنێ ژ پەتیلکا فانۆسێ. ٤- قەلەوێ پشت ڕاست.
الزقلوق: قەلەو.
الزهلول: ١- پێ سڤک. ٢- حولی.
زهم: ١- مەژیتژیبوو. ٢- گەلەک ئاخڤت. ٣- ژپاشڤەبر.
الزهم(بالضم): ١- بەز. ٢- بێهنا گەنی. ٣- کەرستێ بێنداریێ دبێژنێ(زباد).
الزهم(بالفتح): بێهنا گوشتێ قەلەوێ گەنی.
الزهمان: قەلەوێ گەلەک بەز.
الزهمة: بێهنا گوشتێ قەلەوێ گەنی.
الزهو: ١- قەسپیت ڕەنگین. ٢- دیمەنێ جوان. ٣- خۆمەزنکرن. ٤- نەدورستی و درەو. ٥- گیایێ تەڕ. ٦- خۆمەزنکرن. ٧- دەرکەڤتنا بەرێ گیای. ٨- ڕۆهنبوون.
الزهوق: ١- نەدورست. ٢- نەمایی. ٣- مری. ٤- بیرا کویر. ٥- عەردێ کویر. ٦- مرن. ٧- نەحەقی (باطل).
الزهوم: بێهنا گوشتێ قەلەوێ گەنی.
زهي: ١- خۆمەزنکر. ٢- خۆ پێ مەزنکر.
الزهيد: کێم.
زوى: ١- تێکچوو. ٢- وەرگرت.
الزوائد: ١- یێت زێدە. ٢- ل نک سۆفیا زێدەیێت باوەری و یەقینا ب غەیبێ نە.
الزوائل: ١- ژنک. ٢- نێچیر. ٣- ستێر.
الزواج: ١- جۆتبوون. ٢- ژنینان. ٣- مارەکرن.
زواج المقت: مارەکرنا ژنبابێ پشتی مرنا بابێ، ئەڤ چەندا کرێت بەری ئیسلامێ ل ناڤ عەرەبا هەبوو.
الزواحف: جانەوەرێت خشۆک.
الزوار(بتشديد الواو): یێ گەلەک سەرەدانا دکەت.
الزوار: ١- کنفێ پێ قاویشا سینگێ دەواری ب پالیا وی ڤە گرێددەن. ٢- هەر تشتێ تشتەکی چێکەت و بپارێزت.
الزواق: خەملا ژنکێ.
الزوال: داکەتنا ڕۆژێ ژ نیڤا عەسمانی بۆ لایێ ڕۆژئاڤا.
الزوال(بتشديد الواو): یێ گەلەک ب بزاڤ و لڤین.
زوان: زیوانا ناڤ دەخلی.
زواهر الانباء: ١- گولدایێت دەنگوباسا. ٢- زارڤەکێ سۆفی یە دبێتە زانستێت ڕێبازا سۆفی نە یێت کو دبنە بلندترین و گەشترین زانستێت مرۆڤی دگەهیننە خودێ حەق.
الزوبع: ١- بەژنکورت. ٢- بێرووەمەت. ٣- شەیتان.
الزوبعة: بازڤیرک.
زوج(بتشديد الواو): ١- مارکەر. ٢- کرە جۆت.
الزوج: ١- مێر؛ مالخوێ. ٢- ژن؛ کابانی. ٣- جۆت. ٤- نێر و مێ.
زوجة: ژن؛ کابانی؛ هەڤژین.

زور(بتشديد الواو): ١- قەدر گرت. ٢- قەنجی لێکر. ٣- خواربوو. ٤- درەو خەملاند.
الزور(بالفتح): ١- درەو. ٢- لایێ بلند ژ سینگی. ٣- خواربوون. ٤- خۆدانا لایەکی. ٥- ئیشراک. ٦- کۆچکا سترانا. ٧- تاما خوارنێ. ٨- شەڤەنگ. ٩- یێ ب سەرەدانێ رادبیت.
الزور(بالضم): ١- هێز. ٢- عەقل. ٣- بۆچوون. ٤- سالار. ٥- سەرۆک(مەزن). ٦- درەو. ٧- ئیشراک. ٨- خۆشی و تامێت زادی. ٩- جڤاتا سترانگوتنێ. ١٠- نەرماتیا جلکی و خورستیا وی.
الزوراء: ١- ناڤێ وێ قەدێ یە ژ رویبارێ دجلەیە یێ کو دکەڤیتە ناڤ باژێرێ بەغدا. ٢- ناڤێ باژێرێ بەغدایە. ٣- خوار. ٤- کڤان. ٥- دویر. ٦- پەراخێ زیڤی. ٧- ل نک سۆفیا دبیتە دل. ٨- عەردێ کویر. ٩- پەرداخ.
الزورة: ١- ئێک سەرەدان. ٢- دویری. ٣- حیشترا ب دویڤێ چاڤی دنێرت. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە رۆناهیا دکەڤیتە دلی.
الزورق: قاییک.
الزوش: کۆلەیێ دومۆر.
الزوف: خاڤ و سستیا د رێڤەچوونێ دا.
الزوفاء: گیایەکە ل دیمی شین دبت قورمکێ وی یێ زراڤە و بەلگێت وی وەکی یێت جاترێ یە، دکەلینن و ڤەدخۆن وەک دەرمان بۆ نەهێلانا بلغەمی.
زوق: ١- بتامئێخست. ٢- خۆشکر و بتامئێخست (ئاخڤتن). ٣- نەخشاند(خانی).
الزوق: تام.
الزوقة: ئەوێت خانیا دنەخشینن.

الزوغ: تەڤنپیرک.
الزوک: چوونا قەلێ.
الزول: ١- کەس. ٢- دلێر. ٣- بەلا. ٤- رحسفکێ ژیر. ٥- قەسەخۆش. ٦- مەرد.
زومل: هاژۆت.
الزوملة: کاروانێ بارکری.
الزوير: سەرۆک.
الزولع: تشتێ پەقا ل پاشییێت پیا چێدکەت.
الزون(بالضم): ١- یێ کورت. ٢- سەنەم. ٣- جهێ سەنەما لێ ددانن و دخەملینن.
الزون(بالكسر والفتح): یێ کورت.
الزون(الزوان): زیوانا ناڤ دەخلی.
الزونة: ١- خەمل. ٢- ژنا ژیر.
الزوور: یێ کەلەک سەرەدانا دکەت.
الزي: ١- جلک و کار. ٢- سەرۆبەر.
زيا: ب جلکئێخست.
الزيات: ١- زەیتفرۆش. ٢- زەیتچێکەر.
الزياح: ئاهەنگەکا فەلانە تێدا تشتێت پیرۆز هەلدگرن و نیشا ئێکدو ددەن.
الزيادة: زێدەهی؛ بەرەکەت.
الزيار: لغاڤێ دەواری.
الزيارة: سەرەدان.
الزياط: مرۆڤێ قێرقێری و شەرۆکە.
الزياف: ١- خۆمەزنکەر. ٢- شێر.
الزيان(بالفتح): یێ جوان.
الزيان(بالكسر): تشتێ مرۆڤ خۆ پێ دخەملینت.
زيب: خرڤەبوو و بوو گومتل.
الزيب: یێ بهێز.
الزيت: ١- زەیت. ٢- ل نک سۆفیا جانێ پیرۆزێ پێغەمبەرا و وەلییا یە ئەگەر گەلەک یا زەلال و رۆهن بیت.

زیت التربینتین(روح البطم): کەرەستەکێ رۆهنێ ب زەرڤەیە، بێهنا وی گەلەک یا دژوارە، ژ بۆ چێکرنا کەرەستەیێت کیمیائی دهێتە بکارئینان وەکی ژەهرا میکرۆبا و مێشەمۆرا و دەرمانا و هەروەسا چێکرنا لەوەنتا و لاستیکا دەستکرد، ئەڤ جۆرە زەیتە ژ جۆرەکێ دارا کاژێ دهێتە دهێتە دەرئێخستن ل وەلاتێ ئەمریکا شین دبت، سێ جورێت ڤێ زەیتێ هەنە: ١- زەیتا تریبنتینا کپریتاتا. ٢- زەیتا تریبنتینا داری. ٣- زەیتا تریبنتینا سترکێ.

الزيتون: زەیتوین.

الزيتونة: ١- کتا زەیتوینێ. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو نەفسا ئامادە ژ بۆ کو ب هێزا هزرێ ب رۆناهیا خودێ هل ببیت و گەش ببیت.

الزيتوني: زەیتوینی(رەنگ).

الزيج: ١- بەنکێ بەنەی. ٢- خشتەیەکە پێ لڤین و هاتنوچوونێت ئەختەر و ستێرا دزانن.

الزيخ: زۆرداریکرن.

الزيح: خڕاندن.

الزيد: زیدەهی.

الزيدية: جوینەکێ شیعەیا نە (زید بن علي بن الحسين) پێت کرنە ئیمامێ خۆ و ل دویڤ دچن ل یەمەنێ و ئیرانێ هەنە.

الزير(بالكسر): ١- جەرک. ٢- ئەوێ گەلەک تێکەلیا ژنکا دکەت.

الزير(بالفتح): ١- تێلا زراڤ. ٢- چرچرک.

الزيرة: ١- سەروبەرێ سەرەدانێ. ٢- پارچەیا پەرۆکێ کتانی.

الزيز: چرچرک.

زيز الحصاد: چرچرک.

الزيزة(الزيزاء): ١- گرێ بچویک. ٢- عەردێ بلند. ٣- پەر. ٣- سەرێ پەری.

زيزفون: ١- شەنگەدارەکە کولیلکا وێ سپی و هویرە، بەرهەمەکێ ئێک کاکلک پێڤە دهێت دکەنە چایێ ژ بۆ ئەعسابا و سەرئێشیێ بکاردئینن. ٢- تشتێ بەزک و چوون سڤک.

زيغ: ١- خواربوون ژ راستیێ. ٢- رویوەرگێڕان ژ حەقییێ بۆ نەحەقییێ. ٣- گومان.

زيف: کارەکێ سەختە تێداکر.

الزيف: ١- سەختی؛ کارێ نەرەسەن. ٢- سیڤاندا بانی.

الزيق: ١- پستۆ دگەل ئەوا د بن دا دهێتە پێچان بۆ رەخێ کراسی. ٢- بەنکێ بەنەی پێ پێ ڕا بەرا یان کەرپیچا ددانیتە دیواری.

الزيك: جەوهەرێت هویر پێت ل دۆر جەوهەرەکا مەزن دهێنە دانان.

زيل: دویرکر.

الزيل: فری یا د ناڤبەرا رەهنا دا.

الزيلع: جۆرەکێ شەیتانۆکایە.

زيم: کەرێ حێشترا یان پێ پەزی.

زينب: ١- ترسنۆک. ٢- جۆرە دارەکا جوان و بێهنخۆشە.

زين: خەملاند.

الزين: ١- باشی. ٢- جوانی. ٣- کۆمرکا دیکلی.

زينة: ١- جەژن. ٢- خەمل.

پیتــا (س)

س: پیتــا یــازدێ یــە ژ ئــەلفابێیا عــەرەبی، هژمــارا وێ د حســێبا ئــەبجــەدی دا دبیتــە (٦٠)، ژ بــــۆ پێشــــوازیکرنێ دهێتـــە بکارئینـــان وەکـی (سـیأتي) ئـانکو ڕامانـا (دێ) ددەت.

س: مرۆڤ، د ئایەتا(یس) دا هاتیە کو دبیتە: ئەی زەلام.

السئ: شیرێ د سەرێ بشکۆژا دا دهێتـە خوار بەری دۆتنێ.

السئبان: ڕیڤەبەرێ باشێ مالی.

ســـأ: ١- غـــاردا. ٢- بـــۆ نەخۆشـــــبوو. ٣- کێشا. ٤- خرابکر؛ تێکدا.

سؤال: پرسیار.

سات: خەندقاند.

السأت: ڕەخێ گەوریێ.

ساد: خەندقاند.

سئد: ١- ڤەخوار. ٢- ڤەبوو و وەرمت(برین).

السؤدة: جەحێلینیا مایی.

سار: پیچەک تێدا هێلا.

السؤدد(ســـودد): ١- دەســـتەلاتداریا پـــاک. ٢- سەرۆکاتی. ٣- ڕێز و ڕوومەتیا زۆر.

سئر: ما.

السؤال: ١- پرسیارکرن. ٢- پرسی؛ داخوازکرنا خێرێ. ٣- پرسیار. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە داخوازاکرنا ڕاستییێ.

الســؤر: ١- بـەرمایکێ زادی یـان یـێ ئـاڤێ. ٢- بەرمایک.

السؤل: پرسیار.

السؤرة: ١- جەحێلینیا مایی. ٢- باشێ تشتی.

سؤوم: بێزار.

ساســـا: ١- گۆتێ(ئـــۆش) دا ڕابوەســـــتیت. ٢- فویتی بۆ ڤەدان دا ئاڤێ ڤەخۆت.

ساف: دۆرێت تبلێت وی پەقپەقبوون.

الســاف: ١- تاییـت دارقەسـپێ. ٢- موییێـت کوریێ.

سال: ١- پرسیاکر. ٢- خوازت.

السائل(السؤلة؛ السؤول): گەلەکێ پرسیاکەر.

السأو: ١- وەلات. ٢- جهێ مرۆڤ قەستدکەتێ. ٣- خەبات. ٤- بزاڤ.

السؤل(السول؛ السؤلة): داخواز.

سائط: تەنک.

السائع: مری.

السائف: شیرهەلگر.

السائفة: خیزێ هویرێ دکەڤیتە بنێ خیزی.

السائق: شۆفێر.
السائف: شیرهەلگر.
ساء: ١- پێ نەخۆش بوو. ٢- کرێتبوو. ٣- ب دلێ وی نەبوو. ٤- خەمگینکر.
سائب: هەیکری، بەرەلاکری.
السائبة: ١- ئەو حێشترە یاکو ل دەمێ جاهلیەتێ هەی دکرن وەک نەدر. ٢- ئەو عەبدە یێ دهێتە ئازاکرن.
السائح: ١- نڤێژکەر و رۆژیگرێ ژ مزگەڤتێ نەدەرکەڤت. ٢- سەیرانی. ٣- گەشتیار. ٤- ل عەردی چوویی(ئاڤ).
السائد: ١- یێ دەستهەلاتداریێ دکەت. ٢- یێ بوویە مەزن و سەرۆک.
السائر: یێ مایی ژ تشتی.
سائر الناس: هەمی خەلکێ.
سائر: ١- بریڤەدچیت. ٢- گشت، هەمی. ٣- ل ناڤ خەلکی بەلاڤ.
السائس: ١- راهینەرێ هەسپ و ماهینا. ٢- ریڤەبەرێ کاروبارێت دەولەتێ.
سائغ: بۆ گەوریێ خۆش.
سائق: هاژۆتنکار؛ شۆفێر.
سا ءل(سایل): پرسیارکر.
السائل: ١- کەرەستێ رۆهن. ٢- پرسیارکەر.
السائم: ١- تەرشێ ل چەرێ. ٢- تەرشێ سال ب سال ب هویڤیا چەراندێ ڤە. ٣- یێ ل دویڤ سەرێ خۆ دچیت.
سائمة(السوام): ١- تەرشێ ل چەرێ. ٢- تەرشێ سال ب سال ب هویڤیا چەراندنێ ڤە.
ساب: ١- خەندقاند. ٢- فرەهکر.
السأب: کونکێ مەزن.
ساب: ١- هەرکی و چوو و بەلاڤەبوو(مەبەست ئاڤە). ٢- ب لەز چوو. ٣- شەقاندە ناڤ سەحبەتێ.
ساباط: دهلیز؛ رێکا بانکری یا د ناڤبەرا دو دیوارا یان خانیا دا.
سابح: ١- بەزەک. ٢- مەلەڤانیکری.
السابحات: ١- ستێر ٢- کەشتی.
السابري: ١- زریپۆشێ تەڤن هویر. ٢- خورمەکا خۆشە. ٣- جلکەکێ تەنک و باشە.
السابع: یێ حەفتێ.
سابغ: ١- تەکۆزێ بێ گێماسی. ٢- بەرفرەه.
سابغة: زریپۆشێ فرەه.
سابق: ١- بەریکانە د گەل کر. ٢- هەڤرکی دگەل کر.
السابق: ١- ل بەری. ٢- ئەوێ د بەری هەمیا راکری. ٣- سەرکەڤتی. ٤- یێ شیایە هەڤرکێ خۆ.
سابقا: بەری هینگێ؛ بەری نوکە.
السابقة: ١- کریارا بەری نوکە هاتیە کرن. ٢- مێیا(السابق). ٣- ل نک سۆفیا ئەو چاڤدێریا ئەزەلی یە یاکو ئاماژە د ڤێ ئایەتێ دا پێ هاتیە دان: (وبشر الذین آمنوا أن لهم قدم صدق عند ربهم) (یونس/٢).
السابلة: ١- رێڤینگ. ٢- رێیا هاتن و چوون ل سەر هاتیە کرن.
السابوت: جانەوەرەکێ دەریائی یە.
سابورة: سەڤیا ڤەگوهازتنا تشتا.
سابياء: تاج.
السات: یێ شەشێ؛ شەشەمین.
ساتر: پارێزەر.
ساج: هێدی هێدی هات و چوو.
الساج: ١- دارێ چامێ. ٢- چادرا کەسک یان یا رەشا گرۆڤر و بەرفرەه.
ساجد: ئەنی دانایە عەردی؛ خۆ جەماندی.
الساجر: ١- هلمشتا هەمی تشتا تژی دکەت. ٢- جهێ هلمشت دهێتی و تژی دکەت.

ساجع: ١- ئاخفتن ب سەروا. ٢- یێ ب مەبەست.
ساجم: باری.
الساجور: خەلەکا ستۆیێ سەی.
الساجول: کویفێ شیشەی.
ساجي: ١- ئارام و رحەت. ٢- ڕاوەستیای.
ساح: ١- هەڕکی. ٢- باری. ٣- ل عەردی چوو. ٤- سیبەرکر.
ساحة: ١- حەوشا خانی یان مەیدانکا د نیڤا مالا دا. ٢- گۆڕەپان؛ مەیدان ب شێوەیەکێ گشتی.
ساحر: ١- جادوکەر. ٢- زانا.
ساحقة: ئەو ژنکە یا ب کارێ سەکسی یێ دگەل ژنکا ڕا دبیت.
ساحل: ١- بەرێ خۆ دا کەنارێ دەریایێ یان کەنارێ دەریایێ گرت و پێڤەچوو. ٢- خەبەر گۆتنە ئێک.
الساحل: کەنارێ دەریایێ.
ساحن: ١- گەهەشتێ. ٢- سەردەدەیەکا جوان دگەل کر. ٣- سەحکرە سەروبەرێ وی.
الساحية: هلمشت یان بارانا عەردی درەنت.
ساخ: ١- تێدا چوو. ٢- تەبقی. ٣- کەتە بنی.
ساخر: ١- ب کەنی. ٢- توڕانەکەر.
ساخرة: ١- ژنا تۆڕانەکەر. ٢- کەستیا هەرکی و خۆش چووی.
ساخن: گەرم.
ساد: ١- بوو سەرۆک. ٢- ب سەرکەڤت. ٣- مەزن و بلند بوو.
السادح: مرۆڤێ دەرامەتی هاتی و زەنگین.
السادحة: عەورێ دژوارێ بارانا وی هەمی تشتا دئێخت.
سادر: حێبەتگرتی.
السادس: یێ شەشێ.
سادم: پەشێمان.
السادن: ١- مجێورێ مالا خودێ یان پەرێسگەهێ. ٢- پەردەدارێ میری یان شاهی.
ساذج: ١- سادە. ٢- بێنەخش. ٣- خشیم. ٤- کێمزانین.
سار: ١- برێڤەچوو. ٢- ب سەرکەڤت. ٣- خۆ هاڤێت. ٤- زڤری. ٥- لێچوو و پێکر (ڕێباز). ٦- بەلاڤبوو. ٧- سیاربوو.
سأر: پیچەک ژ خوارنا خۆ یان ئاڤا خۆ د بنی ئامانی دا هێلا.
ساری: ب شەڤێ ب ڕێڤەچوو.
السارب: ١- ئەوێ ل دویڤ سەرێ خۆ دچت. ٢- یێ دیار و ئاشکرا. ٣- ل دویڤ ڕزقێ خۆ دچیت. ٤- ل دویڤ چەرێ دگەرت.
السارح: ١- شڤان. ٢- پەزێ ل چەرێ.
سارع: ١- لەزکر. ٢- دەستهاڤێتێ.
السارق: دزیکەر.
الساروراء: ١- خۆشی. ٢- حالخۆشی.
الساروفيم: ناڤێ جانێت عەسمانی یێت ئێکی یە یێت کو پلەیا وان ل ڕێزا ملیاکەتا.
الساري: ١- ڕێڤینگێ شەڤێ. ٢- عەورێ ب شەڤێ دهێت.
السارية: ١- ستوین. ٢- عەورێ ب شەڤێ دهێت. ٣- ئەو ئێشە یا ژ کەسەکی دچیتە کەسەکی. ٤- ستوینا نیڤا کەشتیێ.
ساس: ١- برێڤەبر. ٢- پێرابوو. ٣- مەزناهی لێکر.
سأسأ: ١- لێ حەتاند (مەبەست دەوارە). ٢- فویتی بۆ ڤەدان دا ئاڤێ ڤەخۆت (دەوار).
ساط: ١- وەرگێرا؛ قولپاند. ٢- قەمچی لێدان. ٣- تێکچوو. ٤- دەستپێکر.
ساطر: قەساب.
ساطع: تەیسی، برسقی.

ساطل: تۆزگرتی.
الساطن: پیسەمرۆڤ.
الساطور: ساتۆر؛ کێرا مەزن.
الساطي: ١- هەسپێ بەزەک. ٢- هەسپێ کوریا خۆ ل غاردانێ بلند دکەت.
ساع: ١- بەرزەبوو و نەما. ٢- چەری و بێ شڤان ما(حێشتر).
الساعة: ١- دەمژمێر(ئامیرە). ٢- دەمژمێر (دەم). ٣- دەمێ نوکە. ٤- رۆژا قیامەتێ.
ساعد: هاریکر.
الساعد: ١- باسک. ٢- سەرۆک.
الساعدة: ١- دارێ مقارێ. ٢- جۆکا دچیتە رویباری یان دەریایێ. ٣- رها شیری یا د گوهانی دا. ٤- جهێ مەژی ژ لویلاقێ. ٥- پرتا دەپێ پیلای.
ساعر: بهاکر.
الساعور: ١- ئاگر. ٢- تەنویر. ٣- کارک.
الساعورة: ئاگر.
الساعي: یێ سەدەقە و زکاتا خرڤەدکەت.
ساعي البريد: ١- پۆستەگەهین؛ پۆستەچی. ٢- قاسد.
ساغ: ١- داعویرانا وی خۆشبوو. ٢- خوارنا وی بۆ تشتەکێ رەوا.
ساغب(سغبان): برسی.
ساغدة: دەوارێ ئاڤکێش.
الساغوت: ئارێ ناڤکا قورمێ دارێت ساغوتی یە.
الساغوتية: جۆرەکێ دارا یە ل وەلاتێ ئەندونیسیا شین دبیت ناڤکا قورمێت وان دهێرن و دکەنە ئارێ ساغوت.
ساف: ١- مر. ٢- ئێشا مرنێ گرت. ٣- بێهنا خۆ فرەهکر. ٤- بێهنکرێ. ٥- شیرەک دانایێ.
سافی: دەرمانکر.
سافر: ئاشکرا، کفش.
سافر: چوو وغەرێ.

السافرة: ١- رێڤینگ. ٢- ژنکا خۆ ل دەرڤەی مالێ بێ ستارە دکەت.
سافل: ئەوێ نزم و بێخێر.
سافلة: ١- قوین. ٢- ژنکا بێخێر و نزم. ٣- قوونەروم. ٤- بنێ ئاڤێ.
السافه: ١- کەرەمرۆڤ. ٢- گەلەک تێهنی.
السافياء: تۆز.
السافية: یا بەربابووی(خیز). ٢- یێ رادکەت و ب رویێ عەدی وەردکەت(با).
ساق: ١- هاژۆت. ٢- ڤەگێرا. ٣- هنارت. ٤- پالدا بەر سینگێ وی. ٥- مەهرا وێ دایێ.
الساق: ١- لنگ. ٢- تەنگاڤی. ٣- قورم. ٤- رەهن.
ساقی: ئاڤدانەئیک.
ساقب: نێزیک.
الساقة: ١- ١- پاشیا لەشکەر. ٢- کۆماهی.
ساقط: ١- بەریکانە دگەل کر. ٢- هات و یێ خاڤ و سست.
الساقط: بێئەخلاق.
الساقطة: ١- ژنکا بێئەخلاق. ٢- فێقیێ بەری گەهەشتنێ دوەریێت.
الساقور: ١- گەرما. ٢- ئاسنەکە پێ ئاژەکی داخدکەن.
الساقي: ١- ئاڤگێر. ٢- مەیگێر. ٣- ئاڤدەر. ٤- مەیتێکەر.
الساقية: جۆکا ئاڤێ.
ساک: ١- تێ هوسی. ٢- پەرخاند.
الساکب: ١- یێ درێژت. ٢- رژتی.
ساکب الماء: وینەیی مرۆڤەکی یە ئاڤێ درێژت ستێرێت وی دبنە (٤٢) کو دوینەی دانن و (٣) ل دەرڤەنە، عەرەب دبێژنە ستێرێت ل سەر ملێ وی یێ راستی (سعد الملک) و یێت ل سەر ملێ چەپێ (سعد السعود) و هەر ستێرێت ل سەر دەستێ وی (سعد بلع).

الساكب: ئەوێ دریژت یان تێدكەت.
ساكت: بێئاخڤتن.
الساكع: مرۆڤێ بیانی.
الساكف: سەرەدەر.
ساكن: ١- ژیایی؛ كری مال؛ حەوهایی. ٢- نەلڤ.
ساكن الأشجار: ئەو ئاژەلە یێ كو د داران دا دژیت وەكی سڤۆرەی.
الساكوت (السكوت؛ السكيت): ئەوێ بەردەوام بێ دەنگ.
سال: پرسیاركر.
سال: ١- چوو، هتەرکی(ئاڤ). ٢- پرسیاركر.
السال: ١- دزیكەر. ٢- جۆكا تەنگا د نهالێ دا.
السالب: ١- شەلینكەر؛ كەسێ ب شەلاندنێ رادبیت. ٢- تیڤلاندی. ٣- رویس ژ كاڤلانی دەرئێخستی. ٤- ژمارەیا نیشان (-) دهەلگریت. ٥- ژمارەیا د بن (٠)ێ دا.
السالح: ١- چەكدار. ٢- ئەوێ ریتی.
السالخ: ١- گوریاتیا حیشترێ. ٢- مارێ رەش.
سالغ: ددان ب سەركەڤتی(ئاژەل).
السالف: ١- یێ بۆری ژ هەر تشتی. ٢- گەردەنا مرۆڤی.
سالف العروس: ١- گەردەنا بویكێ. ٢- جۆرەكێ گیایە رەنگەكێ مارۆنی یێ جوان یێ ل كولیلك و بەلك و تا و قورمێت وی.
السالفة: ١- بنگوه. ٢- جهێ دكەڤیتە سینگی ژ ستوی. ٣- دەمێ بۆری.
السالقة: ژنكا دكەتە قیژی و خۆ دقوتیت ل دەمێ مسیبەتێ.
السالك: ١- ریبوار. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە سۆفیێ بەر ب خودێ دچیت و قووناغێ ل دویڤ قووناغێ دبریت.
سالم: ئاشتی دگەل كر.
السالم: ١- ساخلەم. ٢- بێعەیب. ٣- پیستێ د ناڤبەرا چاڤی و دفنێ دا.
سام: ١- چەراند. ٢- ب سەری ئینا. ٣- راسپارت. ٤- بهاكر. ٥- بازاركر.
سأم: بێزاربوو.
السام: ١- مرن. ٢- ژەهردار؛ ب ژەهر.
سامى: شانازیبرن كر.
السامور: ئەلماس.
سامت: چوو بەراهیێ و پشتەڤانیا وی كر.
السامة(الخاصة): ١- تایبەتی. ٢- مێیا (السام). ٣- سەبیكا زێر و زیڤا. ٤- چالكا چۆكی.
سامح: لێبۆری.
سامد: ١- مژویل. ٢- سترنا دبێژت.
سامر: ب شەڤ ئاخڤت.
السامري: جوهیەك بوو ژ مللەتێ میسا پێغەمبەری سلاڤ لێ بن، ژ خەلكێ باژێرێ (السامرة) یێ فەلستینی، دەمێ میسا پێغەمبەر چوویە جیایێ تووری ئەو شیا (بنو إسرائيل) د سەردا ببەت و بۆ وان گۆلكەكێ پەیكەر یێ ب دەنگ ژ زێر و زینەتێ وان ژ وەلاتێ مسرێ د گەل خۆ ئینان چێبكەت و بەرێ وان بدەتە پەرستنا وی.
سامح: ١- لێبۆری. ٢- رێدایێ.
سامع(سميع): گوهدار.
السامع: ١- یێ گولێ دبت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو كەسێ ب خودێ حەق گول تشتی دبیت.
السامعة: گوهـ.
سامن: قەلەو.
سامق: بلند.
سامه: حێبەتی.

السامي: ١- بلند. ٢- یێ ژ دویندەها (سام)ێ کوڕێ نوّح پێغەمبەر کو دبنە (عرب) و (جوهی) و (ئاشوّری) و (ئەکەدی) و (ئارامی) و (کەنعانی).
سانی: ١- پەیمان دگەل گرێدا و بوّ دەمێ سالەکێ کرێکر. ٢- خوّ دگەل نەرمکر و ڕازیکر.
سانح: بایێ ژ لایێ ڕاستێ ڤە دهێت.
ساند: ١- پشتەڤانیکر. ٢- پالدا تشتەکی.
سانه: ١- سەرەدەری ب سالێ دگەل کر. ٢- سال ل دویڤ سالێ بەرێ خوّ دا(دارقەسپ).
الساني: یێ ئاڤێ دخوازت.
السانية: ١- حێشترا ئاڤێ پێ دکێشن. ٢- حێشترا پێگەهەشتی.
ساه: سەهوابوویی.
ساهر: د گەل ما هشیار و نەنڤست.
الساهر: نەنڤستی؛ هشیار.
ساهرة: ١- ڕوییێ عەردی. ٢- ژنکا هشیار. ٣- هەیڤ. ٤- کانیا بەردەوام دزێتن.
ساهكة: دژوار.
ساهم: ١- پشداریکر. ٢- پشک هاڤێتێ.
الساهمة: لاواز و باریک.
الساهور: ١- نەنڤستن. ٢- غەییرین. ٣-قولقولک (ژ کانییێ). ٤- زێدەهی. ٥- دەورانکا هەیڤێ.
الساهي: یێ خەلەت؛ یێ شاش.
ساوى: هندی ئیک لێکرن.
ساود: ١- ل تاریا شەڤێ دیت. ٢- هەڤڕکی د ڕەشاتییێ دا د گەل کر. ٣- کرەدەر.
ساور: هاتە هزرێ.
ساوع: معامله ب ب هژمارا سەعەتا د گەل کر.
ساوف: ١- بەردەوام گیروکر و پاشئێخست. ٢- بێهنکرێ. ٤- کەیفخوّشکر.
ساوم: بازارکر.
ساير: ١- دگەل برێڤەچوو. ٢- هێلا برێڤەبچت.

سب: ١- خەبەر گوّتن؛ جڤین دان. ٢- بڕی. ٣- کنف. ٤- سنگ. ٥- کولاڤدەرسوّک. ٦- پەردە.
السب(بالكسر): ١- پەردە. کنف. ٣- چیڤا پەڕوّکێ کتانێ تەنک. ٤- کولاڤدەرسوّک. سنگ.
السب(السببة): یێ گەلەک خەبەرا دبێژت.
سبأ(سبا): ١- ئێخسیرکر. ٢- کری دا ڤەخوّت. ٣- سوّت. ٤- گورا. ٥- جەلدەدا. ٦- چوو دەستی.
سبى: ١- ئێخسیرکر(ژنک). ٢- ژ بازێڕەکی برە بازێڕەکێ دی. ٣- ب ئەڤینا خوّ ئێخسیرکر.
السباء(السبيئة): مەی.
السباء: دارێ هلمشت دگەل خوّ دبەت.
السباء(بتشديد الباء): مەیفروّش.
السبأة: وەغەرا دویر.
السبئية: شیعەیێت توندن، دویڤچوویێت (عبدالله بن سبأ)ن، یێ کو گوّتی یە (علی بن أبی طالب) تو خودییی.ئینا عەلی ئەو دەرەوارکرە (مدائن)، دبێژن: عەلی نە هاتیە کوشتن بەلکو یێ چوویە د عەوران ڕا و ئەوێ (عبد الرحمن بن ملجم)ی کوشتی شەیتان بوو خوّ ئینا یە شکلێ عەلی، دەنگێ برویسیا دەنگێ وی یە و برویسی چویڤێ وی نە، ئەو دێ هێتە خوارێ و دێ عەردی تژی عەدالەت کەت، ژ بەر هندێ ژی دەمێ دەنگێ عەورا دهێتە وان دبێژن: (السلام علیک یا أمیر المؤمنین).
السباب: یێ گەلەک خەبەرا دبێژت.
سبابة: شکەڤتالیسک؛ تبلا شەهدێ.
السبات: ١- نڤستنە و د بنیات دا بێهنڤەدانە. ٢- سباتا جانەوەری یە کو ل وەرزەکی بێهش دمینن. ٣- دەم(زەمان).
السباج: یێ موّرکێت ڕەش دفروّشیت.
السباح: مەلەڤان.

السباحة(بالكسر): مەلەڤانی.
السباحة(بالفتح): تبلا شەهدێ.
السباخ: عەردێ نەکێلای و نەچاندی.
السبار(بالكسر): ١- تشتێ کویراتییێ پێ دپیڤن. ٢- جۆرەکێ دەهبێت ئافریقائی یە و حەفتیاری یە.
السبارة: جۆرەکێ کەشتیانە.
السباسب: ١- مویێ کوریێ. ٢- کوما (سبسب) ئانکو بیابان. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە بیابانێت جیهانا لەشا یێت کو لەش تێدا بەرزەبووین و ژێ نەدەرکەڤتین.
سباط(بفتحتين): تا.
السباط(بالضم): مەها شواتێ.
السباطة: ١- مویێ ژ پرچا بەردای دوەرییێت. ٢- گلیشێ هاڤێتینە حەوشا خانی. ٣- گویفکێ گلێشی.
السباعي: ١- حەفت کوژی یان تا. ٢- تەکۆز. ٣- حێشترا مەزن.
السباق(بالكسر): بەریکانە.
السباق(بتشديد الباء): یێ هەردەم د بەری هەڤرکێت خۆ ڕادەت.
السباک: یێ کارێ تێکهەلکرنا کانا.
سبال: سمبێل.
السباندة: خودانێت مژویلاهیا و بێکارییێ.
السباه: ١- بێدەنگییەک مرۆڤ تووش دبیتێ. ٢- نەمانا عەقلی ژ پیرییێ.
سباهي: عەقلنەمای ژ پیرییێ.
سبب: ١- زێدەخەبەر گۆتن. ٢- پەیداکر. ٣- ئەگەر پەیداکرن. ٤- ڕاستکر.
السبب: ١- کنف. ٢- هەر تشتەکێ پێ دگەهنە تشتەکی. ٣- ئەگەر. ٤- ڕیک. ٥- ژیان. ٦- مروڤاینی و خزمینی. ٧- ڕێکا ژیارێ. ٨- ڕەخ و تشتێ مرۆڤ لێ ب سەر بکەڤیتە بلندیەکێ. ٩- د عرووزێ دا دبیتە دو پیتێت لڤاندی (متحرک)یان ئێکا لڤاندی و یا دی یا ڕاوەستیای(ساکن). ١٠- ل نک سۆفیا دبیتە هەڤگین.
السبة(بالضم): ١- یێ خەلک خەبەرا دبێژنێ. ٢- مرۆڤێ شەرمزاری.

السبة(بالفتح): حەفتی.
السبة(بالفتح): ١- قوون. ٢- سەرما چەند رۆژا. ٣- گەما چەند ڕۆژا. ٤- دەم.
سبت: ١- لێبوو شەمبی. ٢- بەردا(پرچ). ٣- پێهنا خۆ گەدا. ٤- حێبەتیبوو. ٥- بری. ٦- دانایێ.
السبت(بالفتح): ١- رۆژا شەمبی. ٢-سەرتراشین. ٣- لێدانا سەرا. ٤- بێکاری و بەتالی کو کارێ جوهیایە ل رۆژا شەمبی. ٥- دەم.
السبت(بالكسر): کەڤلێ گەمارکری.
السبت(بالضم): گیایێ گێژینگ.
السبتيات: جەژن بوونا ڕۆمانی یا دکرن وەک ڕیزگرتن بۆ خوداوەند (ساتورنوس)، بێدەهمەنی و هەتکبەری تێدا دهاتنەکرن.
السبنتى: ١- دلێر. ٢- پلنگ.
السبتاء: بیابان.
السبتان: کەرەمرۆڤ.
السبتة: بێهنەک ژ دەمی.
السبتاة: ژنکا ئەزمان دژوار.
سبتية: کالکا خاڤەی.
سبج: خۆ ب مۆرکێت ڕەش خەملاند.
السبج(بالضم): مۆرکیت ڕەش.
السبجة(بالضم): جلکێ ڕەش.
سبح: ١- ل دویڤ رزقی گەریا. ٢- دویرچوو. ٣- کۆلا. ٤- چوو و بەلاڤبوو. ٥- مەلەڤانی کرن. ٦- ب لەز غاردە. ٧- نقست و ئارامبوو. ٨- دەسڤالابوو.
سبحات وجه الله: ڕوناهیا خودێ.
السبحان: پاککرنا ذاتێ خودێ ژ هەر کێماسییەکێ و خەلەتیەکێ.
السبحة: ١- ئێک جارا (سبح)ێ. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تۆزا د گورزێ ڕۆناهیێ دا دهێتە دیتن کو ل نک وان دبیتە (الهیولی) ژ بەر کو نەیا ئاشکرا یە و هەبوونا وێ نینە. ٣- دوعا و زکێ خودێ.
سبحات: مەزناهی و بلندی.
السبحان: ١- یێ بێ هەڤپشکە و دویرە ژ کێماسیا کو تنێ خودێ یە. ٢- نەفس.
السبحة(بالفتح): جلکێ ژ کەڤلی.

السبحة(بالضم): ١- دوعا. ٢- تزبی. ٣- نڤێژا سنەت.

سبحة الله: مەزناهیا خودێ.

سبحل: گۆت:(سبحان الله).

السبحل: ١- یێ گەود مەزن. ٢- درێژ و گەود مەزن.

سبحلة: دوبارکرنا پەیڤا (سبحان الله).

سبحن: گۆت:(سبحان الله).

السبخ: ١- خەو و بێکاری. ٢- سوباتا جانەوەری یە سەح بکە (سبات).

سبخ: ١- سڤککر. ٢- ڤالابوو. ٣- خەوەکا گران کر. ٤- ژێکدویرکەت.

سبخ(بتشدید الباء): ١- سڤککر. ٢- ئارامکر. ٣- ئارامبوو. ٤- سستبوو. ٥- ڤەچری(هری).

السبخة: ١- عەردێ ب خوێ وئاڤزهـ. ٢- ئەو جهە یێ خودێ تێدا هەبوون دایی. ٣- تشتێ ب سەر ئاڤێ دکەڤیت وەکی کەڤزێ. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تۆزا د گورزێ رۆناهیێ دا دهێتە دیتن کو ل نک وان دبیتە (الهیولی) ژ بەر کو نەیا ئاشکرا یە و هەبوونا وێ نینە.

سبد: ١- تراشی. ٢- درێژبوو.

سبد(بتشدید الباء): ١- زبنی ئینادەر. ٢- درێژبوو. ٣- هات پشتی تراشینێ. ٤- بۆیاغ هێلا ب سەرێ خۆ ڤە. ٥- پرچا خۆ بەردا و شلکر. ٦- پەریت وی هاتن(بالندە). ٧- یێ شین د ناڤ یێ هشک را هات(گیا).

السبد(بفتحتین): ١- پویرتێ کێم. ٢- سەرێت موییێت ژ نوی ب سەرکەرڤتی.

السبد(بالکسر والسکون): ١- گورگ. ٢- گرڤندکێ کونا برکێ.

السبد الأوربي(بالضم والفتح): بالندێ شڤانگیرۆک؛ شڤانلێڤینک؛ متک؛ شڤانحەیرینک؛ شڤانمژوولک.

سبر: ١- سەحکرە کویراتیا وی. ٢- سەرادا. ٣- سەربۆرکر.

السبر(بالفتح): ١- بنیات. ٢- رەنگ. ٣- سەروبەر. ٤- شێر.

السبر(بالکسر): دوژمنی.

سبرت: قانعبوو.

السبرت(السبریت؛ السبرات): بەلنگازێ پێدڤی.

سبرة: سپێدا سار.

السبروت: ١- بەلنگازێ پێدڤی. ٢- تشتێ کێم. ٣- سنێلێ ریبە لێ نەهاتی. ٣- عەردێ بێ گیا.

سبسب: ١- هەرکاند(ئاڤ). ٢- نەرم ب رێڤەچوو. ٣- خەبەرێت پیس گۆتن.

السبسب: ١- بیابانا بێ اڤ. ٢- عەردێ دەشت و بەرین.

السبط(بالفتح): ١- نەڤیێ ژ کچێ. ٢- ئویجاخا جوهیا.

السبط(بفتحتین): ١- حولی بێ خەلک (پرچ). ٢- دارا پر تا. ٣- پەرچەما شل.

سبط: حولیکر(پرچ).

سبط(بالضم والکسر): تایێ گرت.

سبط(بتشدید الباء): بەرهاڤێت.

السبط(بالفتح): بۆش؛ زەحف.

السبطان: (الحسن بن علي) و (الحسین بن علي).

السبطانة: لولوی.

السبطر: ١- پرچێ حولی و درێژ. ٢- بەزەکێ دژوار. ٣- یێ ژێک دهێتەدەر ل دەمێ بەزێ. ٤- درێژ. ٥- زەلامێ درێژ.

السبطری: رێڤەچوونا ب مەزناهی و ژێککێشان.

سبع(بالتشديد): ١- کرە حەفت. ٢- حەفتێک ژ مالی کرەدەر. ٣- خەبەر گۆتن. ٤- غەیبەتا وی کر. ٥- دزی. ٦- خوار.
السبع(بالضم): حەفتێک.
السبع(بالكسر): کاری ل رۆژا حەفتێ دهێتە کرن.
السبع(بالفتح): ١- حەفتێک. ٢- رۆژا قیامەتێ.
السبع: دەهبە؛ جانەوەرێ دوڕندە.
سبعة(سبيع): دێهلەشێر.
سبعة: حەفت.
سبعون: حەفتێ.
السبعينية: ب ناڤودەنگترین وەرگێرانا تەوراتێ یا ب زمانێ یۆنانی یە ژ لایێ جوهییا ڤە ل (مصر)ێ هاتبوو کرن، دبێژن: ل سەدسالیا (٣پ، ز) ب فەرمانا (بطليموس فيلادلفس) ڤە ژ لایێ (٧٠)ێ وەرگێرا ڤە هاتبوو کرن، هەتا نوکە ژی ل کەنیشتێت وەلاتێ یۆنان کار پێ دهێتە کرن.
السبغة(بالكسر): ١- خەلقەت. ٢- شێەیێ مرۆڤ ل سەر هاتیە چێکرن(الفطرة).
سبق: ١- د بەری راکر. ٢- شیایێ. ٣- ب سەرکەڤت.
السبق(بفتحتين): تشتێ بەریکانە ل سەر دهێتە کرن وەکی کاسێ.
سبک: حەلاند و کرە قالبی.
السبكتروسكوب: دوربینا دیتن و خواندنا هەلامەتێت گەشە، ئەوێت ل عەسمانی دیار دبن.
سبل: ١- خەبەر گۆتن. ٢- بەردا خوارێ. ٣- شۆرکر. ٤- سستکر و بەردا خوارێ.
سبل(بتشديد الباء): ١- کرە خێر. ٢- حەلالکر. ٣- کرە رێک.
السبل: ١- دەرکەڤتنا گولیا گیای. ٢- ئێشا گوشتگرتنا چاڤی. ٣- بارانا باری و هێژ ب رێڤە و نەگەهەشتی یە عەردی. ٤- خوینا هەرکی. ٥- دفن.
سبلاء: ژنکا مژویلانک درێژ.
سبلة: ١- موییێت سمبێلێ. ٢- خیچا ل لێڤا ژۆری. ٣- دەستپێکا رها. ٤- پیستێ تەنک. ٥- سومبلا گیای. ٦- سەرێ تشتی یێ بلند.
سبن: هیزارا سەبەنی ل خۆ کر.
سبن: گوندەک بوو ل دۆرێت بەغدا.
السبنت: بێهنوک ژ دەمی.
السبنتى: ١- دلێر. ٢- بلنگ.
السبندى: ١- یێ درێژ. ٢- دلێر. ٣- بلنگ.
السبنية: هیزارا ل گوندێ سەبەن هاتیە چێکرن.
سبه: عەقلێ وی نەما(ژ پیرییێ).
السبه: نەمانا عەقلی ژ پیرییێ.
سبهل: هات و چوو بێ فایدە.
سبهلل: ١- بێ چەک و چویڤ و گوپال هات. ٢- هات هەر وەکی چو چێنەبووی. ٣- ژ قەستا دهێت و دچت. ٤- نە بۆ دنیایێ و نە بۆ ئاخرەتێ کر.
سبوح(بالفتح): بەزەک.
السبوح(بالضم أو الفتح): یێ بەری ژ کێماسیا و ب زکری ژ کێماسیا دهێتە بەریکرن.
السبوح(بشدتين): ١- مەزن و بلند. ٢- یێ دهێتە پاکرن ژ هەمی کێماسیا ل سەر زارێ چێکریان کوتنێ خودێ یە.
السبورة: تەختەرەش؛ دەپێ رەشێ نڤیسینێ.
السبولة: سومبلا گیای.
السبي: زەلامێ ئێخسیرکری.
السبيب(السبيبة): ١- کەزی. ٢- چیڤەکا پەرۆکێ کتانێ تەنک. ٣- موییێت پەرچەم پۆرک و کوریا دەواری.

السبية: ١- ژنکا ئێخسیرکری. ٢- دورا ژ دەریایێ دەردئێخن. ٣- مەیا ژ باژێرەکی دبنە باژێرەکێ دی.
سبيج: قوتک.
السبيخة: ١- باسکێ هریێ. ٢- پرتا هریێ.
السبيغة: تۆرا ئاسنی یا ژ کومزری شۆر دبیتە سەر زریپۆشی و ستۆی د پارێزت.
السبيكة: پرتا کانی یا حەلاندی و دارێهتیە قالبی.
سبيل الله: جهادە و خوازتنا زانینێ وحەج و هەر باشیەکا خودێ فەرمان پێ کر بت.
سبيل: ١- رێ یان یا ژێ دیار دبیت. ٢- رێباز. ٣- ئەگەر و گەهەشتن. ٤- ئحراج.
السبيلة: رێ.
الست: ١- قوسیری. ٢- ئاخڤتنا کرێت.
ستى: رشالۆک ژێ بەردان.
الستا: قەنجی.
الستائر: کۆما (ستر) یان (ساتر)ە. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە وێنەیێت هەبونا ژ بەر کو جهێت دیاربونا ناڤێت خودێ نە.
الستاة: ریشالۆک.
الستار: ١- یێ ب کارێ ڤەسارتن و پارازتنا رادبت کو تنێ خودێ یە. ٢- ژ ناڤێت خودێ یێت پاکن.
الستارة: تشتێ مرۆڤ خۆ پێ ڤەدشێرت.
الستالة: گلێش یا تشتێ بێخیر.
الستة: شەش.
ستر: ١- نخاڤت؛ ڤەشارت. ٢- پارازت.
الستر(بفتحتين): مەتال.
الستر(بالكسر): ١- تشتێ مرۆڤ خۆ پێ ڤەدشێرت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە داپۆشکەرێ هەبونێ و لایەنگیریا عەدەت و ئەنجامێت کار و کریارا.
السترة: ١- ئەو تشتە یێ مرۆڤ خۆ پێ ستار دکەت وەکی جلکی و پەردێ. ٢- چاکیتە.

ستير(مستور): دەهمەن پاقژ.
ستل: ١- ئێک ل دویڤ ئێکی دەرکەڤتن. ٢- کتکتە بژالەبوون(لۆلۆ). ٣- چیک چیک هاتە خوارێ(باران).
ستل(بكسر التاء): ب دویڤ کەڤت.
الستل: بالندەیێ ئەلهو.
سته: ١- د دویڤرا چوو. ٢- دانا قوونا وی.
السته: قوون.
الستوق: دەرهەمێ ب زیڤی کراسکری.
الستوقة: ئەو کەسە یێ زەغەلیا وی غەلابەت لێکری.
الستون: شێست.
الستير: ١- مەستوور. ٢- دەهمەن پاقژ.
الستيرة: ژنکا خۆ داپۆشی.
سج: گوبێ وی رهنبوو.
سجى: نخاڤت؛ بسەردادا.
سجا: ئارامبوو و ما.
السجاج: شیرێ گەلەک ب ئاڤ.
السجاح(بالضم): با.
السجاح(بالكسر): سەمت.
السجاد: یێ گەلەک سوجدا دبەت.
السجادة: ١- شەملکا نڤێژێ. ٢- مەحفیر.
سجاف(سجيف): ١- پەردا دو تا یان قەد، ئاکو دو پەردێت ل بەر ئێک. ٢- نەخش و تیڤاریزێت دئێخنە دەهمەنێت کراسا.
السجافة: پەردە.
سجال: جارجارانێ ئانکو جار بۆ ڤی لای جار بۆ لایێ دی.
السجان: ١- زێرەڤانێ زیندانێ. ٢- خودانێ زیندانێ.
السجة: شیرێ گەلەک ب ئاڤ.
السجج(بضمتين): ١- بانیت تەقنکری. ٢- نەفسێت باش.
سجح: خواند(بالندە).
سجح(بكسر الجيم): ١- درێژ و راستبوو. ٢- گوشتی وی ل کێمیێ دا. ٣- نەرمبوو.

السجح(بضمتين): ١- نەرم و ب سانـاهی. ٢- ئەخلاق باش.
السجح(بالضم والفتح): ڕیک و نیڤەکا وێ.
سجد: ئەنیا خۆ دانا عەردی وەک خۆشکاندن یان عبادەت.
السجدة: ئێک سەردانان.
سجر: ١- تژی سوتەمەنیکر و شاراند(تەنویر). ٢- تژیکر. ٣- د سەرداچوو. ٤- دارێهەت. ٥- خەلەک (ساجور) کەرە ستۆیی. ٦- هنارت.
سجر(بتشديد الجيم): ١- پەقاند. ٢- تژی سوتەمەنیکر و شاراند(تەنویر). ٣- ئاریا و پێلێت وێ بلندبوون(دەریا).
السجرة(بالضم): ١- ئاڤا د هەرکێت و تژی رویباری دبیت. ٢- سۆراتیا چاڤی.
سجس: شێلیبوو و هاتە گوهۆڕین.
سجس(بتشديد الجيم): گەنیبوو.
السجس: ١- خرابوون. ٢- شێلیاتی.
السجسج: ١- بایێ ئـارام. ٢- نەگـەرم و نەسـار. ٣- عـەردی نەنـەرم و نـەڕەق. ٤- ئەلند.
سجع: ئاخڤتنەکا ب سەروا کر.
السجع: ١- خواندنا بالندەیان. د (علم البديع) دا دبیتە ئاخڤتنـا ب ئێک کێش و سـەروا، کو دبتە سێ جۆر: أ- السجع الموزون: ئەوە کو پەیڤێت ل دویماهیا ڕستا ئێک کێش بن و سەرواییێت وان نە ئێک بن وەکی: (أحباب) و (أمواج) و (أعواد). ب- السجع المتوازي: ئەوە کو پەیڤێت ل دویماهیا ڕستا ئێک کێش و ئێک سەروا بن وەکی: (رفاق) و (وثاق) و (فراق). ج- السجع المطرف: ئەوە کو پەیڤێت ل دویماهیا ڕستا ئێک سەروا بن بەلێ نە ئێک کێش بن وەکی: (مال) و (آمال) و (إحتمال).
السجعة: ڕستەیا ب سەروا.
سجف: پەردە بەردا سەر.
السجف: پەردا دو کت.
سجفان: هەردو تاییێت پەردا دەرگەهی.
السجفة: دەمەک ژ شەڤێ.
سجل: ١- دەلوا تژی ئاڤ. ٢- گوهانێ مەزن. ٣- زەلامێ مـەرد. ٤- پـاهر و پشـک. ٥- دەفتەرا تۆمارکرنێ. ٦- دەلاوا مەزن.
سجل: ١- ڕیهت. ٢- هاڤێتەخوارێ.
سجل (بتشديد الجيم): ١- تۆمـارکر. ٢- هاڤێتەخوارێ.
السجل(بالفتح والسكون): ١- دەلوا مەزنا ئـاڤ تـێ. ٢- تـژی دەلـوێ. ٣- دان؛ بەخشین. ٤- مەردەمێر. ٥- گوهانێ مەزن. ٦- بەهر و ئێقبال.
السجل(بالكسر): ١- دەفتـەرا پـەیمان و گرێبەستا. ٢- دەفەرا حوکما.
سجل التشريفات: ئەو دەفتـەرە یـا کەسێت دهێنە سەرەدانێ ناڤێت خۆ تێدا دنڤیسن.
سجلاء: گوهانمەزن.
السجلاط: ١- گولیاسـمین. ٢- پـەڕۆکێ کتانی. ٣- جەرەکێ پەردا مەحافێ یە.
سجم: هاتە خوار(روندک).
سجن: زیندانکر.
السجن: گرتیخانە؛ زیندان.
السجنجل: ١- خودیکا ڕۆنـاهیێ. ٢- پرتـا زیڤی و دارێهتییێت وی د قالب دا.
السجود: ١- ئـەنی دانـان ل سـەر عـەردی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە چەمیانا دلی ل بن حوکمێت خودێ حەق.
السجور: سوتەمەنی.
سجول: ب ڤەڕیژ.
السجية: ئەخلاق؛ تۆرە.
السجيحة: ١- ئەخلاق. ٢- تویعەت. ٣- تویبار.
السجير: هەڤالێ دل ساخ.

سجیس: هەروهەر؛ بەردەوام.
السجیل(بالفتح): باهر؛ نەسیب.
السجیل(بالکسر): رەق و موکم.
السجیل(بالفتح): ١- بەهر و بشک. ٢- فرەهـ و شۆر. ٣- مەزن.
السجیل(بالکسر): بەرێت وەکی ئاخا هشک.
سجین: زیندانی.
السجین(بتشدید الجیم): ١- جهێ تۆمارێت کافرا. ٢- یێ بەردەوام. ٣- دژوار. ٣- ئاشکرا.
سح: ١- رژت، هاتە خوار؛ باری. ٢- گەلەک قەلەوبوو.
السح: خورما هشک.
سحا: ١- تیڤلاند؛ رەنی. ٢- رامالی.
السحاء: یێ مەربێرا چێدکەت.
السحاءة: پەردا مەژی.
السحاب: ١- عەور. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە بیروباوەرێت بیس و خراب هزرێت خەلەت و خیالێت خراب یێت کو بووینە پەردە د ناڤبەرا کافرا و باوەریێ ب خودێ و نیاسینا وی.
سحابة(بالفتح): پنیا عەوری.
سحابة(بالضم): پیچا ئاڤا د کانییێ دا مایی.
السحاة: ١- گۆرەپان. ٢- رەخ، لا.
سحاح: بارین؛ ڤەرێژ.
السحاح(بالفتح): با.
السحاحة: عەور.
السحار(بالفتح): جادوکەر؛ ساحر.
السحار(بالضم): سیهـ(پشە).
السحاف: سل(ئێش).
السحاق: کارێ سەکسی یێ د ناڤبەرا ژنێ و ژنێ دا.
السحال: هەفسار.
السحالة: ١- هویرکێ زێری وزیڤی. ٢- سڤیا دانی. ٣- مرۆڤێ بێخێر.
السحام: رەشاتی.
السحاية(بالفتح): ١- هەر تشتی ژ عەردی هاتیە رەنین. ٢- پرتا عەوری. ٣- کارێ چێکرنا مەربێرا.
السحاية(بالکسر): پەردا مەژی.
سحب: ١- کێشا. ٢- ژ کاڤلانی ئێنادەرێ. ٣- زڤراندەڤە. ٤- گەلەک خوار.
السحبة(بالضم): ١- تیڤلکێ ل سەر چاڤی. ٢- پیچا ئاڤێ یا د کانییێ دا مایی.
السحبل: ١- نهالا فرەهـ. ٢- هەر تشتێ مەزن ژ زکل و دەلوا و ئامانێت ئاڤێ.
سحت: ١- حەرام ب دەستخۆڤێخست. ٢- تێبر. ٣- بنبرکر. ٤- سەرژێکر. ٥- رەنی. ٦- ژناڤبر.
السحت (بالضم): ١- تشتێ حەرام. ٢- کاروکریارێت خراب یێت خودانی فهێت و شەرمزار دکەن.
السحت(بالفتح): ١- جلکێ کەڤن. ٢- عەزاب. ٣- حەلال.
السحتي: جلکێ کەڤن.
السحتيت(السحتوت): ١- تشتێ کێم. ٢- ئاوارکا کێم روین گەلەک ب ئاڤ.
سحج: ١- تیڤلاند. ٢- هێدی بازدا.
سحر: ١- خاپاند. ٢- سحر لێکر. ٣- دسەردابر و دلێ وی ژێ ستاند. ٤- ب زێرێ تامدا. ٥- خرابکر.
سحر(بتشدید الحاء): پاشیڤ دایێ.
السحر(بالکسر): ١- جادو. ٢- هەر تشتێ جوانێ سەرنجراکێش. ٣- خرابکاری. ٤- دەرئێخستنا باتلی ب رەنگێ حەقییێ. ٥- جادوکرن.

السحر الكلامي: ئاخڤتنا جوان و کارئێکەرا دلان دگوهۆڕت.
السحر(بالفتح): ١- دەمێ بەری سپێدێ؛ دویماهیا شەڤێ. ٢- سیە(پشە). ٣- ڕەخ.
السحسح: پێ دژوار.
السحساح: پێ دژوار.
سحط: ١- ب لەز سەرژێکر. ٢- د گەوریێ ڕا ما(زاد). ٣- ئاڤ تێهەلکر. ٤- دا دگەل ماکا وێ(گیسک).
سحف: ١- ڕەنی. ٢- تراشی. ٣- بر و نەهێلا.
السحفة: بەزێ پشتێ.
سحق: ١- هەرشاند. ٢- هویرهویرکر. ٣- نەرمکر. ٤- ڕەنی. ٥- تراشی. ٦- هەرکاند. ٧- کەڤنکر. ٨- مراند. ٩- کوشت. ١٠- دویرکر.
سحق(بالفتح والضم): ١- کەڤنبوو. ٢- دویرکەت.
سحق(بكسر الحاء): دویرکەت.
السحق(بالفتح): ١- جلکێ کەڤن. ٢- دویری ژ دلۆڤانیا خودێ. ٣- نەمانا پێکهاتوویا بەندی ل بن هێزا سولتانێ ڕاستیێ کو خودێ یە. ٤- هەڕشاندن.
السحق(بالضم): دویری.
سحل: ١- تیڤلاند. ٢- تراشی و کرە پەیکەر. ٣- هەڕشاند. ٤- هویرکر. ٥- دانایێ. ٦- خەبەر گۆتن. ٧- گازندە ژێکر. ٨- ئێک جار بادا. ٩- تەڤنکر بێی ڕستنا دەزییا. ١٠- کاش دانێ(پارە). ١١- زڕی.
السحل: کراسی سپی.
السحلب: ١- جۆرە نشایەکە ژ گیایەکی دهێتە چێکرن. ٢- جۆرە خوارنەکە ژ نشایێ گیایەکی دهێتە چێکرن.
السحلة: کڤریشکا ماک لێ بەرزەبووی.
سحم: ڕەشبوو.
السحم(بفتحتين): ئاسن.
السحم(بضمتين): چەکوچێت ئاسنی.
سحمة: ڕەنگی ڕەش.
سحن: ١- شکاند. ٢- ڤەپەرخاند. ٣- قوتا.
السحنة(السحناء): ١- سەرەبەر و ڕەنگ. ٢- نەرماتیا پیستی.
السحوت: جلکێ کەڤن.
السحوج: ژنکا گەلەک سویندا دخۆت.
السحور: پاشیڤ.
سحوط: سەرژێکری.
السحوف: ١- بارانا ئاڤا وێ تشتی دگەل خۆ دبەت. ٢- لەغەر. ٣- گوهان درێژ و میزی کورت(حێشتر).
سحوق: درێژ.
السحيتة: عەورێ ب عەردی ڕا دخشییێت.
السحير: ١- زکمەزن. ٢- پێ گازندێ ژ زکێ خۆ دکەت.
سحيط: سەرژێکری.
السحيف: ١- دەنگێ دستاری. ٢- دەنگێ دوتنا شیری.
السحيفة: ١- بارانا ئاڤا وێ تشتی دگەل خۆ دبەت. ٢- ئەو بەزی هاتیە ڕنین.
السحيق: ١- هەرشاندی. ٢- هویرکری. ٣- دویر.
السحيقة: بارانا ئاڤا وێ تشتا دگەل خۆ دبەت.
السحيل: ١- جلکێ دەزیێ وی نەهاتییە ڕستن. ٢- کنفی ئێک جار هاتیە بادان.
سخ: ١- کلکا خۆ د عەردا بر. ٢- دوم پێ دا.
سخا: ١- مەردینیکر. ٢- خۆشکر. ٣- ڕاوەستا و نەلڤبوو.

السخاء: ١- مەردینی. ٢- ل نک سۆفیا ئەوە کو مرید خودێ ژ بەر ڤیانا وێ ب پەریست نەکو ژ بەر خەلات و پاداشتێت وی.
السخاءة: جۆرە گیایەکە.
السخاب: ڕستکا سادە یا بێ لۆلۆ و مەرجان.
السخاخ(السخاسخ): عەردێ نەرم و خوڕست.
السخافة: ١- عەقلسڤکی. ٢- لاوازی.
السخالة: گلێش؛ بەرمایک.
سخام: ١- تەنی. ٢- ڕەژی. ٣- پەڕێت نەرمێت ل بن چەنگا. ٤- ئێشەکە مێوار و زەیتوینا و لەیمونا دگریت و تەنەوی دکەت.
السخامي: یێ ڕەش.
السخامية(السخامی): مەیا دەڤخۆش.
السخانة: ژ ئامویرێت لێنانگەهێ یێت گەرمکرنا ئاڤێ یە.
السخانین: گەرم.
السخاوة: ١- مەردینی. ٢- ل نک سۆفیا ئەوە کو مرید جان و دلێت خۆ بدەتە خودێ حەق.
السخاوية: نەرم و بەر فرەهـ.
سخت: وەرەما وی داهات.
السخت(بالضم): ١- پشکل. ٢- کەرسل.
السخت(السخیت): دژوار.
السختیان: کەڤلێ بزنێ یێ گەمارکری (فارسی) یە.
سخر: ١- یاری پێ کر. ٢- کارێ بێ کری پێ کر. ٣- شکاند و ڕەزیلکر. ٤- چوو و جوون بۆ یا خۆش بوو.
السخرة(بالضم والسکون): ١- کارێ بێ کرێ. ٢- کارێ ب زۆری و بێ کرێ.
السخرة(بالضم والفتح): یێ تۆڕانا ب خەلکی دکەت.
السخرية: یاریپێکرن.
سخط: ١- نەرازیبوو. ٢- عێجزبوو. ٣- تنگژی. ٤- نەڤیا.
السخط: ١- عێجزبوون. ٢- ژێنەڕازیبوون.
سخف: عەقلێ وی سڤکبوو.
سخف(بتشدید الخاء): کرە بێعەقل.
السخف: ١- عەقلسڤکی. ٢- خۆشیا زینێ.
السخفة: ١- عەقلسڤکی. ٢- لەغەر و لاوازی.
سخل: ١- خلاسکر. ٢- ب حیلە بر.
السخل: ١- ڕەزیل. ٢- لاواز.
سخلة: بەرخ.
سخم: ١- رزی. ٢- ڕەشبوو.
سخم(بتشدید الخاء): شاراند(ئاڤ).
السخم: ڕشاتی.
السخمة: ١- ڕەشاتی. ٢- کین. ٣- تنگژین.
سخن: ١- گەرمبوو. ٢- باری(چاڤ).
سخن(بتشدید الخاء): گەرمکر.
السخن(السخنان): گەرم.
السخنة: گەرمی.
السخواء: نەرم و بەرفرەهـ(عەرد).
السخونة: ١- گەرمەتا. ٢- گەرماتی.
السخي: ١- مەرد. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە کەسێ ژ بەر مەردینیا وی یێ ڤەدەربیت.
سخیف: ١- عەقلسڤک. ٢- نازک.
السخیمة: کین و نەڤیان.
السخین: ١- دەستەدویڤکا هەچجاری. ٢- مەربێر. ٣- کیرا قەسابی.
السخینة: ١- ئاوارک. ٢- زادێ گەرم.
سد: ١- دائێخست. ٢- گرت و چێکر(تیک).
السد(بالفتح): ١- دەربەند؛ سکر. ٢- ناڤبڕ. ٣- کێمئەندامی.
السد(بالضم): ١- ناڤبڕ. ٢- عەورێ ڕەشێ ئاسۆیێ دگریت. ٣- نهال. ٤- سیبەر. ٥- چیا.
سدا: درێژکر.
سدی: ب هەروە؛ بەلاش؛ بێ مفا.

السدى: ١- ئالاڤێ نیرینیێ درێژکر(گولێ).
٢- ریشالۆکێت جلکی.

السداء: کەرکا قەسپێ یا کەسک.

السداة: ١- نێرک؛ ئالاڤێ نێرنیێ یێ گولێ.
٢- دەزیێ دئێخنە شویژنێ یان دەرزیکێ دا بەنکی یان دەرزییێ دورینی پێڤەکەن.
٣- ریشالۆکێت جلکی. ٤- بەنکێ ب درێژکانی ل ناڤ تەڤنی دهێتە راچاندن.

السداد(بالکسر): ١- شیرێ د رهێت گوهانا دا هشک دبیت و نەهێت شیری ژێ بهێت.
٢- دەرگەهـ و قەرامک و قەپاخکێت دەرێت تشتا پێ دگرن. ٣- راستودورستبوون.

السداد(بالضم): هەر تشتێ تشتا پێ دکرن و دادئێخن.

سداد: ١- دورستی و عەدالەت د ئاخڤتنێ کاری دا. ٢- گرتن، قەپاخلێدان.
٣- نەهێلانا فەقیریێ. ٤- چێکرنا تیک و پەڤا. ٥- ب ریکەڤتن و رێزانین.

سدادة: ١- قەرامک؛ قەپاخک. ٢- ئەو پرتا هەستی یە یاکو ب سەر خمخمکێت ماسییێت مەزن ڤە. ٣- ئەو پرتا گرێ گرێ یە یاکو ل سەر کۆدێ جانەوەرێت ژ نڤشێ شەیتانوکا. ٤- شەما پێ چاڤکێت شانێت هنگڤینی دهێنە گرتن.

السدار: پەردە.

السدافة: پەردە.

السدان: سندان.

السدانة: ١- مجیوری؛ خزمەتا پەرێسگەهێ.
٢- پەردەداریا میری یان شاهی.

السدة: ١- دەرگەهێ خانی. ٢- نیوانکێت ل دۆرێت خانی. ٣- تشتی دچنە سەر وەکی منبەرێ. ٤- پلە و دەستهەلاتداری.

سدج: گومان ژێ بر.

سدح: ١- سەرژێکر و درێژکرە عەردی.
٢- ئێخستە عەردی. ٣- نویشاند.
٤- کوشت. ٥- تژیکر. ٦- خۆجهبوو.

سدخ: پەحنبوو.

سدد: راست و دورستکر.

السدد: دورستی و راستی.

سدر: ١- بەردا خوارێ. ٢- دراند. ٣- شۆرکر.
٤- چوو و ل پاشخۆ نەزڤری.

سدر(بکسر الدال): ١- حێبەتیبوو. ٢- خەم ژ کریارا خۆ نەخوار.

السدر: دارا کنێری؛ جوینەک ژێ هەیە بەرێ وی وەکی گوهیشکێ یە دبێژنێ(نبق) ل ژێریا عراقێ هەیە.

السدر(بکسر الدال): ١- دەریا. ٢- حێبەتی.

السدرة: جۆرەکێ دارا کنێری یە دبێژنێ: (شجرة النبق)، جۆرەکێ فێقی پێڤەدهێت وەکی کوهیشکایە بەلێ یێ گەمۆرە یە دبێژنێ: (نبق)، ل ژێریا رۆژهەلاتا عێراقێ مشە هەیە.

سدرة المنتهى: ١- ئەو دارە یا زانینا گشت چێکریان ژێ دەرباز نەبت، نیزیکی عەرشێ خودێ یە. ٢- ل نک سۆفیا ئەو جهە یێ چێکریێ بەر ب خودێ ڤە دگەهیتێ کو پشتی وی ئەو جهە یێ تایبەت ب خودێ حەق ڤە، دبیتە دویماهیا (المراتب الأسمائية) یا کو چو پلە پشتی وێ نە.

سدس: ١- خۆ کرە یێ شەشێ. ٢- شەشک ژ مالێ وان راکر.

السدس(بالضم): شەشک.

السدس(بالکسر): ئاڤدانا حێشترا ل تنێ رۆژا شەشێ.

السدس(بفتحتین): ژیێ سالەکێ بەر هاتنا ددانا (حیشتر).

سدع: ١- سەرژێکر و درێژکرە عەردی.
٢- لێکدا.

سدع(بکسر الدال): مسیبەتەک ب سەری هات.

السدعة: مسیبەت.

سدف: ١- چوو ناڤ تاریێ. ٢- بەردا خوارێ (پەردە).
سدف(بتشديد الدال): قەدكر.
السدف: ١- تاریاتی. ٢- ڕۆناهی.
السدفة(بالضم): ١- تاریاتی. ٢- دەرگەهـ. ٣- پەردا دەرگەهی. ٤- ڕۆناهی. ٥- پەردە.
السدفة(بالفتح): ١- تاریاتی. ٢- ڕۆناهی.
سدك: گرت و بەرنەدا و پێڤەما.
سدل: بەردا خوارێ؛ شۆڕكر.
سدل(بتشديد الدال): بەردا خوارێ؛ شۆڕكر.
السدل(بالضم): پەردە.
سدم: پێڤەدا(دەرگەهـ).
سدم(بكسر الدال): كەنیبوو و كەڤزێ گرت هەتا كو هشكبووی(ئاڤ).
السدم: ١- نێری و بەران ژ پەزی. ٢- پەشێمانی. ٣- گەنیبوویی. ٤- بنئاخبوویی. ٥- كەرب و خەمێت پێكڤە.
السدمان: غەمگینێ پەشێمان.
سدن: ١- خزمەتا مالا خودی كر یان یا پەرێسگەهێ. ٢- پەردەداری كر. ٣- بەرداخوارێ (پەردە).
السدن(السدان): پەردە.
السدوس: ١- كراسەكێ كەسكە شیخ و مرۆڤێت تایبەت ل بەرخۆدكەن. ٢- چادرا كەسك.
السدوم: ١- حێشترا نێر یا ئاریای بۆ گوهنێلێ. ٢- ناڤێ باژێرێ مللەتێ لووت پێغەمبەری یە سلاڤ لێ بن، بەری (٣٠٠٠) سالا بەری زایینی ل سەر كنارێ دەریا (الميت) هاتبوو ئاڤاكرن، بەلێ خودێ حەق هەر هینگێ ژ بەر ڕەتكرنا گازیا لووتی و ڕژدبوونا خەلێ وێ ل سەر كارێ نێربازیێ یا ل ناڤ وان بەلاڤبووی خەفس لێ كر و قوتبڕكرن، پاشی بەری زایینی ب (١٩٠٠) سالا ژ ئەگەرێ بیڤەلەرزەكێ ئەو باژێر ژی تەبقی و بنئاڤبوو و چو شوین ژێ نەمان.
سدي: خوناڤا وێ مشەبوو.
السدي: خوناڤ. ٢- شەونم. ٣- قەنجی.
السديح: یێ ڕازایە سەر قانا پشتێ.
السديد: ١- ڕێزانێ بەر ب ئامانجێ دچیت. ٢- یێ ڕاست و دورست. ٣- یێ موكم و ستویر.
السدير: ١- گیا. ٢- رووبارەكی بچویكە ل نێزیكی باژێركێ (الحيرة) ل عێراقێ. ٣- دەڤەرەكە ل یەمەنێ یا ب ناڤودەنگە د كارێ چێكرنا كوركا دا و كوركێت وێ دبێژنێ: (البرود السديرية). ٤- سێ جهێت نڤستنێ بوون ل نیزیكی باژێركێ (الحيرة) ل عێراقێ شاهێ فورسێ میهڤانێت خۆ لێ دنڤاندن.
السديف: ١- بەزێ كوهانا حیشترێ. ٢- پرتێت كوهانا حێشترێ.
السديفة: حێشترا قەلەو.
السديل: ١- پەردا مەحافێ. ٢- پەردا ل پشت پەریا بویكێ.
السديم: ١- عەور. ٢- عەورێ تەنك. ٣- پنیەكا كێم ڕۆناهی یە ل عەسمانی، هندەك ژ ڤان پنیا ژ كۆمێت غازا پێكدهێن و هندەك ژ ژمارەكا هەسارا. ٤- یێ گەلك بیرا دكەت.
السذاب: گیایەكێ بێهن دژوار و كولیلك هویرە ل كیشوەرێت ئەوروپا و ئاسیا دهێتە چاندن ژ بۆ دەرمانا لێ ب كارئینانا وی گەلەك یا ب مەترسی یە.
سذاب البر: گێژنك.
السذاجة: ١- سادەیی. ٢- تۆرەباشی. ٣- كێمعەقلی. ٤- بێنەخشی.
السوذاق: بالندەیێ شاهین (فارسی) یە.
السذج: شەڤا سۆتەمەنیێ (فارسی) یە.
سديف: گوشتێ كوهانا حێشترێ.
سر: كەیفخۆشبوو.

السر؛ السرر(بالضم): ١- ناڤکا بچویکی یا داپیرک ژێ دبرت. ٢- خیچا ل سەروچاڤا یان ل دەستا.
السر(بالکسر): ١- زکێ نهالێ. ٢- زکێ هەر تشتەکی.
السر(سریرة): ١- نهینی. ٢- دەستپێکا هەیڤێ. ٣- زانا. ٤- خورستێ تشتی. ٥- باشترینێ تشتی. ٦- عەردێ ب دان و ڤەرێز و خۆش. ٧- بنیات. ٨- ل نک سۆفیا دبیتە تشتێ خودێ ڤەشارتی هەر ب خودێ سەرپرشتی لێ دهێتە کرن.
سر الکهنوت: ئێکە ژ هەر حەفت نهینییێت پیرۆزێت کەنیسێ، کاهن پێ ب رێکا خواندنا قورداسی خوین و لەشێت مەسیحایی سلاڤ لێ بن دکەت تشتەکێ پیرۆز و گونەهان ژێ دبەت.
سرأ: ١- هێکەک کر(کولی). ٢- عەیال مشەبوو.
السرء(السرأة): هێکا ماسی یان یا کولی یان یا بزنمشکی.
سرء السمک: ١- گوهنێلا ماسیا. ٢- ئاڤسکرنا ماسیا یان تەلقیحکرنا هێکیت ماسیا.
سرؤ: بلندی.
سری: ١- چوون ل شەڤێ کر. ٢- د بن عەردی ڤە چوو. ٣- چوو.
السری(السریان؛ السریة): چوونا ب شەڤێ.
السراء: ١- خۆشی. ٢- دارێ خولۆلە. ٣- خۆش. ٤- عەردێ راست. ٥- یێ چوونا خۆ گەلەک ل شەڤێ بکەت.
سراب: سەراب.
السراة: ١- بلندترین جهـ ژ تشتی و نیڤا وی. ٢- پشت. بلندبوونا رۆژێ. ٣- مەزنێ ئێلێ.
السراج(بالفتح): ١- درەوکەر. ٢- کورتانکەر.
السراج (بالکسر): چرا.
سراج اللیل(الحباحب): ستێرستێروک.
السراج (بالفتح والتشدید): چرافرۆش یان چراچێکەر یان چراهلکەر.
السراح: بەردان؛ تەلاقدانا ژنکێ.
السراد: ١- کونکەر. ٢- فێقیێ تێهنێ کارتیکری.
السرادق: ١- ئەو خیڤەتە یا ل هنداڤ حەوشا خانی دهێتە دەینان. ٢- خیڤەت. ٣- تۆز یان دویکێلا ل دۆر تشتی. ٤- ئەو پارچەیە پەرۆکی یە یا ل سەر خیڤەتێ گرێددەن وەک بان.
السرار: ١- بەرزەبوونا هەیڤێ کو ل شەڤەکێ یان ل دویایە. ٢- خیچێت ئەنیێ و سەروچاڤا. ٣- شەڤا دویماهیێ ژ هەیڤێ.
السرارة: ١- زکێ نهالێ. ٢- خورست و پاکێ تشتی.
السراط؛ الصراط(بالکسر): رێکا راست و ئێکانە، ژ پەیڤا (ستراتا) یا لاتینی هاتیە کو دبیتە رێکا شتایگەرکری.
السراط(بالضم): یێ برەک.
السرطة(السرطیط): یێ زوی تشتی دادعویرت.
السراطي: ١- شیری برەک. ٢- یێ زوی دادعویرت.
السراقة(بالتشدید): مشارێ پەحن.
السرایة: چوونا ب شەڤ.
سرب: هەرکی.
سرب(بتشدید الراء): ئاڤ کرێ.
السرب(بالفتح والسکون): ١- رەڤا بالندا. ٢- کۆما هەڤال و هۆگرا. ٣- کەر یان رەڤا خەزالا یان یا دەوارا. ٤- رێ. ٥- تەرش. ٦- سەمت.
السرب(بفتحتین): ١- شەق یان کارێزا ل بن عەردی. ٢- ئاڤا ژ بن مێدەکی دچیت. ٣- کونا دەهبەی. ٤- چالا ل بن عەردی.

السرب(بالفتح والكسر): ١- ئاڤا دچیت و دهەرکیت. ٢- میدەکا ئاڤ د بن دا دچیت.
السرب(بالفتح و السكون): دل.
السربال: ١- کراس. ٢- جلک.
سربل: شەروال کرە پێ خۆ.
السرة(بالضم): کەیفخۆشی.
السرة: تایێ ڕیحانێ.
السرة: ناڤک.
سرج: ١- درەوکر. ٢- ڤەهوینا و کرە کەزی.
سرج(بتشديد الراء): ١- ژ نک خۆ چێکر. ٢- جوانکر و گەشکر. ٣- کرە کەزی.
السرج (بالكسر): زینێ دەواری.
السرج (بالفتح): کۆزۆتا بویکێ.
السرجين(السرجن؛ الرجون): کەرسل.
سرح: ١- چوو چەرێ. ٢- خۆش هەرکی (ئاڤ). ٣- چەراند. ٤- بەردا چەرێ.
سرح(بتشديد الراء): ١- بەردا چەرێ. ٢- تەلاقدا. ٣- ئازاکر. ٤- هنارت. ٥- تەوفیق دایێ. ٦- شەکر. ٧- بەردا خوارێ(پرچ). ٨- بەردا.
سرح(بضمتين): ١- پێسڤک. ٢- بەزەک. ٣- بێگیرۆکرن. ٤- ب ساناهی.
سرح اليدين: دەستسڤک؛ ب لەز دچیت.
السرح: ١- تەرش. ٢- حەیوانێ ل چەرێ. ٣- دارا بێ ستری.
السرحال: گورگ.
سرحان: ١- شێر. ٢- گورگ. ٣- نیڤا برکێ. ٤- ئەلند.
سرحانة: مێگورگ.
السرحة: ١- دارا مەزن. ٢- دارا بێ ستری. ٣- تەرش. ٤- حەوشا خانی. ٥- ماکەرا ستەور.
السرحوب: ١- تویری. ٢- درێژێ ڕیکوپێک.

سرد: ١- تەڤنکر. ٢- دا دویڤ. ٣- کونکر. ٤- ب لەز خواند. ٥- بەردەوامی دایێ.
السرد: ١- کون. ٢- زریپۆش. ٣- ل دویڤێکئینان.
السرداب: بنداڤ.
سردج: ژپاشگوهڤەهاڤێت.
السرداحة: ١- ڕاست و درێژ. ٢- کۆما دارمۆزا.
سردق: (سرداق) ب سەردادا.
السردين: جۆرەکی ماسیا یە.
السرر: شەڤا دویماهیێ یا مانا هەیڤێ.
سرس: ١- ئەخلاقێ وی خرابیوو. ٢- ب عاقل کەت.
السرسام: وەرمینا پەردا مەژی یە ژ تایا گەرم چێ دبت.
سرسر: خۆشکر(کێر).
السرسور: ١- بەرویک. ٢- ژیر. ٣- هەڤالێ تایبەت.
سرط: داعویرا.
سرطان: ١- کێڤژالە. ٢- پەنجەشێر.
سرطع: ژ ترسا ڕەڤی.
السرطل: درێژێ هەژهەژۆک.
السرطم(بالفتح): درێژێ هەژهەژۆک.
السرطم(بالكسر): پڕخوەرە.
سرع: لەزکر.
السرع: ١- تایێ میوێ یێ تەڕ. ٢- هەر تایێ دارێ یێ تەڕ.
السرعان: یێ ژ هەمیا بەزەکتر.
سرعة: لەز.
سرعوب: هەسپێ فاتمانەبیا (مێشەمۆرە).
سرغ: ئویشییێت تری ب بستی ڤە خوارن.
السرغاسو: جۆرەکێ کەڤزا ڕەشە ل دەریاییێت کەرم هەیە.
السرغوس: جۆرەکێ ماسیایە.
سرف: ١- بەلگ خوارن. ٢- ب شیرێ خۆ خراب کر.

السرف(بفتحتين): ١- دەستڕێژی. ٢- دژواری. ٣- لەز. ٤- خەلەتی. ٥- زێدەگاڤی.
السرفة: کرمکەکێ سۆرێ سەر رەشە ب زلکا خانیکەکی بۆ خۆ چێدکەت و تیڤە دمریت.
سرق: دزی.
السرقة: ١- دزین. ٢- تشتێ هاتیە دزین.
السرقة(بفتحتين): پارچا پەرۆکێ ئارمویشی.
السرقع: مەیا ترش.
سرک: لەشێ وی لاوازبوو.
سرم: پرتکاند.
السرم(بالضم): ترترک.
السرم(بفتحتين): ئێشا قوینێ.
السرمان: زرکێتک.
السرمد: ١- یێ بەردەوام. ٢- درێژ.
السرمدي: یێ بێ دەستپێک و دویماهی.
السرمط(السرامط؛ المسرمط؛ السرمطيط): یێ درێژ بت ژ هەر تشتەکی.
السرمق: گیایەک دهێتە چاندن، بەلگێت وی دکەنە ناڤ زەلاتێ و تۆڤێ وی ژ بۆ زکبرنێ و دلڕاکرنێ دهێتە ب کارئینان.
سرهد: ١- بڕی. ٢- خوارنا وی باش کر.
سرهف: خوارنا وی باش کر.
سرو: مەردینی.
السروء: هێککەر.
سروال: شەلوال.
السروب: یێ ل دویڤ سەرێ خۆ دچیت.
السروة(بالفتح): دارا کاژێ.
السروة(بالكسر): کولیێ هێژتا کرم.
سرو جبلي: هەڤرست.
السرور(بالضم): ١- کەیفخۆشی. ٢- تایێت ریحانا. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە رۆهنکرنا دلی.
السرور(بالفتح): کەیفخۆشی.
السروف: ١- دژوار. ٢- مەزن.
السروق: دزیکەر.
سروک: بێخێر ب ریڤەچوو.
سری(أسری): ب شەڤێ چوو.
السروال(السرويل): شەروال.
سرول: شەروال کرە پێی.
السرومط: ١- یێ هەر تشتەکی دادعویرت. ٢- یێ ب تشتەکی دهێتە پێچان.
السري: ١- ئەوێ شۆلا ب نەپەنی ڤە دکەت. ٢- رویبارێ بچویک. ٣- سالارێ بلند مەرد. ٤- باشێ هەر تشتەکی.
السريالية: رێبازەکا ئەدەبی یە پویتەی نادەتە مەنطقی بەلکو ل سەر ئاشۆپا بێ سنوور یا هاتیە ئاڤاکرن ل سالا(١٩٢٤) پەیدابوویە.
السريان: ١- چوونا ب شەڤێ. ٢- د ناڤداچوون. ٣- چوونا تشتی د تشتی دا.
السريانية: زمانەکێ سامی یە هیشتا یێ مای ژ لایێ فەلان ڤە ل دێرا دهێتە ب کارئینان.
سرية: ١- سریا لەشکەر. ٢- کۆما شەرکەرا.
السرية(بتشديد الراء): نهینیاتی.
السريح: ١- یێ ب ساناهی. ٢- لەزکری. ٣- لەز. ٤- بێ جل و سەرجل و زین.
السريحة: ١- پنیا کەڤلێ پنیکرنێ. ٢- پارچەیا چلکی. ٣- چالەدرێژا ب داروبار.
السرير(بالفتح): ١- تەختێ بێ کولە. ٢- خیزێ ل سەر ملێ.
السرير(بالكسر): یێ کەیفا خەلکی دئینت.
سريرة: ١- نهێنی. ٢- خۆشیا دلی. ٣- ئنیەت.
السريري: ئەو کەسێ تایبەتمەند ب زیرەڤانیا سەروبەرێ ئێشا نەساخێ ل ناڤ نڤینێ.
السريريات: ئەو وانەیێت پزشکینە یێت کو ل رەخ نڤینا نەساخی بۆ قوتابی دهێنە گۆتن کو دبنە پشکا پراکتیکی یا خواندنێ.
السريس: مرۆڤێ دەستێت خۆ دگریت و رێژوبێژیێ نەکەت.

السريع: ١- بەزەک. ٢- کێشەکا شعرێ یە دبیتە:(مستفعلن مستفعلن مستفعلن فاعلن).

الساطل: یێ بلند.

سطا: ١- خۆ لێدا و ئێخست. ٢- ل دویڤ سورێ خۆ چوو. ٣- زێدە و مشەبوو.

السطار: ریزکێش؛ یێ ڕێزا پەیڤا ددانیت یان پەیڤا ل دویڤ ئێک دکەت ڕێز.

السطاع: ١- حێشترا بەژنبلند. ٢- بلندترین ستوینا خیڤەتێ. ٣- نیشانەکە ل ستۆیێ حێشترێ.

السطام: ١- دەڤێ شیری. ٢- بستا تێکڤەدانا پەلا. ٣- قەپاخکا شیشەی.

سطح: ١- پەحنکر. ٢- ئێخستە عەردی. ٣- بانێ وی چێکر(خانی). ٤- نویشاند.

السطح: ١- بان. ٢- هەر تشتێ بلند و بانێ وی پان. ٣- ل نک زانا دبیتە ئەو تشتێ هەمی ترتێت وی ل ئێک ئاست. ٤- سەرڤەیا تشتی.

السطح المستوي: بانێ ڕاست و ل ئێک توبیار.

السطح الحقیقي: ئەو بانە یێ ژ لایێ درێژیێ و بەرێ ڤە بهێتە لێکڤەکرن ژبلی کوراتیا وی.

سطر: ١- نڤیسی. ٢- دانا. ٣- خێچ لێکرن.

السطر: ١- ڕێزەک ژ هەرتشتەکی، وەکی ڕێزا دارا یان با نڤیسینێ یان یا مرۆڤا. ٢- نڤیسین. ٣- بری.

السطر(بضمتین): گۆتنێت چێکری.

السطط(بالضم): ١- مرۆڤێت حێبەتی. ٢- زۆردار.

سطع: ١- بلندبوو. ٢- گەشبوو. ٣- نیشان ل ستۆیێ وی کر.

السطع: تشتێ بلندبووی و بەلاڤبووی.

سطل: حێبەتیکر.

السطل: ١- زەلامێ بەژنبلند. ٢- سەتل(ئامان).

سطم: پێڤەدا و دائێخست.

السطم: دەڤێ شیری.

سطو: ١- شکاندنا ب هێزێ. ٢- ب سەرداگرتن.

السطوة: ١- شکاندنەکا ب هێزێ. ٢- ب سەرداگرتنەک. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە سەرکەڤتنا ب ڕاشکاندن.

السطیح: ١- پان. ٢- یێ ب کوتەک ڕابیتە سەر خۆ.

السطیحة: مێدەک.

سعی: ١- ب گورگەلۆق چوو. ٢- بزاڤکر. ٣- لەزکر.

السعادي: کەرەستەکێ بێهنداره ژ بۆ ساخکرنا برینا دهێتە ب کارئینان.

السعادة: ١- شادی. ٢- مەزناهی.

السعار: ١- گەرم. ٢- دژواربوونا تێهنێ. ٣- دژواریا برسێ.

السعاط: دژواریا بێهنێ.

السعاف: تیڤل ڕابون پەقێت دکەڤنە دۆریت نەینوکا.

السعال الدیکي: قورپاجە.

سعال: کوخک.

السعالي: جۆرەکێ گیایە بەلگێت وی ڕیشالۆکن و کولیکێت زەر ددەت.

السعاوي: مرۆڤێ سەبری ل سەر وەغەر و نەنڤستا دگریت.

السعایة: پیزەڤەنگی، فەسادی.

سعب: وەکی لاستیکێ ژێک هاتەدەر.

سعة: ١- زەنگینی. ٢- شیان و زەڤەر.

سعة: فرەهی.

السعتر(الزعتر): گیایێ جاتر.

السعتري: ١- مرۆڤێ زیرەک. ٢- مەردێ دلێر.

سعد: شادبوو.

سعد الأخبیة: ستێرەکە سێ ستێر ل دۆرن ب شێوەیەکێ سێگۆشە وەکێ پێ قازێ.
سعد الذابح: دو ستێرن ئێک یا بلندە و یا دی یا نزمە، ل شەڤا حەفتی کانوینا دووێ دەردکەڤن و ل هەڤدەی تیرمەهێ ئاڤا دبیت.
سعد السعود: سێ ستێرن ئێک ژ هەمیا گەشترە، عەرەب خۆ گەشبین ب دیتنا وی دبینن، ل شەڤا دوازدەی شواتی دەردکەڤیت و ل شەڤا چاردەی تەباخی ئاڤا دبیت.
سعد بلع: دو ستێرن ل ڕێکا کادزا ئێکێ ڕۆناهیا یا دی یا مێهتی، ل شەڤا بەری شەڤا دویماهیێ ژ کانوینا دووێ دەردکەڤت و ل شەڤا بەری شەڤا دویماهیێ ئاڤا دبیت.
سعد: ١- بەرەکێ درێژبوو ل کناری دەریا سۆر ل نێزیک (جدة) ژ لایێ (بنوا كنانة) ڤە دهاتە پەرستن. ٢- دژی کوریێ کو دبیتە خێر و بەرەکەت.
السعد: ١- شادبوون. ٢- یێ پیرۆز.
السعدان: ١- گیاحێشتر. ٢- مەیموینک.
السعدان: هەردو ستێرێت شادیبەخشن کو دبنە: (المشتري) و ستیرا سپێدێ یان یا ئێڤاری(الزهرة).
سعدانة: ١- کۆتر. ٢- ڕەشکا ل دۆرێت بشکۆژا چچکی. ٣- بشکۆژا چچکی.
سعدیک: شادیەک ل دویڤ شادیەکێ بۆ تە بهێت.
سعر: ١- هلکر(ئاگر). ٢- سۆت. ٣- تەعرێ گەست.
سعر(بتشديد العين): بها دانا سەر.
السعر(بالفتح): ١- گەرم. ٢- برسا دژوار.
السعر(السعرة): ڕەنگەکێ ب ڕەشی ڤە یە.
السعر(بالكسر): بها؛ نرخ.
السعر(بضمتين): هاری.
السعرة(بالضم): یەکەیەکا پیڤانا چەنداتیا گەرمێ یە.
السعرة(بالفتح): ١- دەسپێکا شۆلێ. ٢- گەرمیا شتۆلێ. ٣- گۆخک.
سعسع: ١- پیربوو و بێچارەبوو. ٢- لاواز ب ڕێڤەچوو. ٣- لەشێ وی ژبەرێکچوو. ٤- دوهنکر.
السعسع: گورگ.
سعط: هلکیشا؛ کرە دفنا خۆ.
سعف: قەتاند.
سعف(بتشديد العين): بێهنخۆشکر ب کەرەستێت بێهنێ.
السعف: ١- پەرتال. ٢- زەلامێ بێخێر. ٣- کوزۆتا بویکێ.
السعفة: ١- تایێ دارقەسپێ. ٢- کولکا سەر و دێما.
سعل: کوخی.
السعلى: پیرهەڤیا مێ.
سعلاة(السعلاء): ١- پیسترین پیرهەڤی. ٢- جۆرەکێ مەیمونکایە دبێژنێ مرۆڤێ دارستانێ ل ڕۆژهەلاتێ ژێری یێ کیشوەرێ ئاسیا دژیت.
سعم: ١- سڤک چوو. ٢- خوارن دایێ.
السعن(بالضم): ڕەندول.
السعن(بالفتح): ١- ڕوین. ٢- مەیا خوڕست.
السعنة(بالضم): ١- سیوانە. ٢- تشتێ شۆڕ دبیت ژ لێڤا ژۆری یا حێشترێ.
السعنة(بالفتح): ١- مرۆڤێ کوڕ. ٢- مرۆڤێ پێ وی پێ خێرێ. ٣- زادێ مشە. ٤- زادێ کێم.
السعو(السعوة؛ السعواء): دەمێ ژ شەڤێ.
السعوة: ١- دەمێ ژ شەڤێ. ٢- شەمالک.

السعود: ١- سعوید؛ ئێقبالا سەرکەڤتنێ. ٢- کۆمەکا ستێرایە ژ (١٠) ستێرا پێک دهێت، دبێژنە هەر ستیرەکێ ژ وان: (سعد).
السعودة: بەختهاتن.
السعوط: ١- برمیت. ٢- دەرمانێ دکەنە دفنێ.
السعوم: پێسڤک.
السعي: ١- چوونا ب لەزوبەز. ٢- چوونا گورگەلۆق. ٣- چوونا ل حەجێ د ناڤبەرا (الصفا) و (المروة) دا دهێتەکرن.
السعيد: شاد، دلشاد.
السعيدة: صەنەمەکێ مێ یە ژ لایێ (سعد هذیم) و هەمی (قضاعة) ژبلی (بنوا وبرة)، هەروەسا ئێلا (الأزد) دپەرست. مجێورێت وێ ژ (بنو عجلان) بوون، ئێلا (ربیعة) دچوونێ حەجێ.
سعير: ١- ئاگر. ٢- ژ ناڤێت جەهنەمێ یە. ٣- صەنەمێ ئێلا (عنزة) بوو، خەلک دچوونێ حەجێ و تەواف دکرن و قوربان بۆ ددان.
السغاب: برس.
سغب: برس.
سغبان: برسی.
سغد: وەرمت.
السغد: بارانا نەرم.
سغسغ: ل جهێ وی ئینا و بر.
سغل: لەغەربوو و گوشتێ وی چرمسی.
سغم: ١- بدەڤیداکر. ٢- بخودانکر. ٣- باش زاد دایێ.
سف: ١- ب عەردی ڤە چوو(بالندە). ٢- کر (بەرک). ٣- گەلەک ڤەخوار و تیهنکا وی نەشکەست.
السف: ناڤێ خوارنا تشتێ تۆزە.
السف(بالكسر أو الضم): مارەکێ زراف و درێژە.
سفا: لەز د چوونێ یان فرینێ دا کر.
سفی: ١- بژالەکر. ٢- ڕاکر. ٣- ڕاکر و ب رویێ عەردی وەرکر.
السفاء: دەرمان.
السفاة: ١- دارا ب ستری. ٢- سمبیلۆکێت سومبلکا گیای.
السفاح(بالكسر): زنا.
السفاح(بتشديد الفاء): ١- یێ کەلەک زنایێ دکەت. ٢- یێ گەلک خوینێ دڕێژیت. ٣- ڕەهوانبێژێ شیانێت ئاخڤتنێ هەین.
السفاد: گوهنێلا حەیوانا.
السفار؛السفارة(بالكسر): ئاسنەکە یان کەڤلکەکە دئێخن دفنا حێشترێ.
السفارة(بالفتح): بالیۆزخانە.
السفارة(بالكسر): گلێش.
السفاسق: هەر تشتێ درێژ.
السفاطة: پەرتال.
سفاك(سفاح): خوینرێژ.
السفال: ب بنکەتن و بێ ڕوومەتبوون.
السفالة(بالضم): بنێ تشتی.
السفان: ١- کەشتیڤان. ٢- چێکەرێ کەشتییێ. ٣- خودانێ کەشتییێ.
السفانة: لۆلۆ.
سفت: گەلەک ڤەخوار و تیرنەبوو.
السفت: خوارنا بێ بەرەکەت.
السفة(بالضم): مستا ژ تشتی.
السفة: خوارن.
السفتجة: زەپکرن؛ ئەوە کو بازرگانەک ل جهەکێ دویر ژ بەر مەترسیا ڕێکێ پارەیێ بدەتە بازرگانەکێ دی ب دەین داکو دەمێ ب زڤڕیتە بازێری خۆ بێی ئاریشە وەربگریت.
سفح: بنی چیای.
سفح: ڕژت.

سفح(بتشديد الفاء): کارەکێ بێ مفا کر.
السفح: بن؛ بنتار؛ بنار.
سفد: ب شیشکێ ڤەکر.
سفر: ١- چوو وەغەرێ. ٢- پۆشی ژ سەر دێمێ خۆ ڕاکر.
السفر(بفتحتين): ١- وەغەر. ٢- دەمێ پشتی ئاڤابوونا ڕۆژێ.
السفر(بالفتح والسكون): شوینبرین.
السفر(بالكسر): ١- پەرتووک. ٢- پرتەکە ژ تەوراتێ.
سفر التكوين: پەرتووکا (ئێکێ) یە ژ هەر (پێنج) پەرتووکێت موسا پێغەمبەر سلاڤ لێ بن.
سفرت المرأة: پیچە ژ سەر چاڤێت خۆ ڕاکر.
السفرة(بالضم): سفرەک؛ سفرا زادی.
سفرة(بفتح الثلاث): نڤیسەر.
سفرجل: بیهـ.
سفساف: بێخێرێ هەر تشتەکی.
السفسطة: ئەو پیڤەرێ (منطقي)یە یێ کو ژ کۆمەکا هزروبیرێت وەهمی پێکهاتی و دهێتە ب کارئینان ژ بۆ بێدەنگکرنا هەڤرکی، ئەم دشێین بێژین: ب کارئینانا گومانێ یە ژ بۆ ژبنبرنا هەر ڕاستیەکا باوەرپێکری، ئەڤ ئالاڤێ مەنتقی ل سەدسالیا (٥)ێ ل (یۆنانێ پەیدابوو.
السفسطائية: ئەو کەسن یێت ئینکارا تشتێ ب هەستێ دهێتە زانین دکەن، زێدەباری وی تشتێ بەدیهی یێ چو دەلیل پێ نەڤێن، و خۆ ب سەر هزرێت وەهمی ڤە گرێددەن و پشتا خۆ پێ ڕاست دکەن ئانکو ئەو کوسن یێت ب ڕێکا گومانێ ڕاستیا باهوەرپێکری ژناڤدبەن.
سفسف: ١- مۆخلکر. ٢- ب عەردی وەرکر.
سفسق: پیڤەک هاڤێت.
السفسقة: ١- شۆپ. ٢- جەوهەرێ شیری.
السفسير: ١- دەلال. ٢- خولام. ٣- چێکەرێ شۆلێ. ٤- زانایێ دەنگا. ٥- زەلامێ قسەخۆش. ٦- کاتبێ شاها.
سفط: پێلەکێت وێ ژێ ڕەنین(ماسی).
السفط: ١- پیلەکێت ماسی. ٢- ئامانێ وەکی جهالی یان زەمبیلکێ. ٣- گولاڤدانکا ژنکێ.
سفع: ١- درب لێ دا. ٢- گرت و بر. ٣- لێدا. ٣- لاتومەک لێدا. ٤- لێدا و ڕەنگێ وی گوهۆڕی.
السفع(بالفتح): گا.
السفع(بالضم): تۆڤکێت شمتیتالکی.
السفعة(بالضم): ١- تۆڤکێت شمتیتالکی. ٢- ڕەشاتیا ب سۆری ڤە.
سفق: ١- لاتۆمەک دانا. ٢- زڤڕاندە جهێ وی. ٣- ستویربوو. ٤- تیربوو.
السفقة: لاتۆمە.
سفك: ١- ڕژت. ٢- بژالەکر.
السفكة: تشتێ مرۆڤ خۆ پێ مژویل دکەت بەری دەستپێکرنا زادی.
سفل: نزمبوو؛ بێڤەدربوو.
السفل(السفول؛ السفال): نزمی.
السفلي: یێ بنی.
سفن: ١- ل رویێ عەردی دا(بای). ٢- تیڤلاند.
السفن: ئەو کەڤلە یێ دئێخنە دەستکێ شیری.
سفنج: لەزکر.
السفنج: ١- بەزەک. ٢- یێ درێژ. ٣- ئسفەنج.
السفه: بێعەقلی.
السفه: ١- نەزانین. ٢- بێعەقلی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە هێلانا شۆلێ.
السفود: شیشکا گوشتبژارتنێ.
السفور(بالفتح): ژویژویێ ئاڤی.

سفوف(سفیف): دەرمانێ تۆز.
السفول: ١- بێقەدربوون. ٢- بێخێربوون. ٣- بێقەدری. ٤- بێخێری.
السفون(السافنة): هەر بایەکێ ل رووییێ عەردی بدەت.
سفي: بەربابوو و بژالەبوو.
السفیح: ١- جهال. ٢- جلکێ ستویر. ٣- تیرەکبوو ژ تیرێت (المیسر) بەلێ یێ ژخۆ و بێ مفابوو.
السفیر(بالفتح): ١- بالیوز. ٢- پویرت یان بەلگێت وەریایی. ٣- یێ دو مللەتا پێک دئینت.
السفیف: شەیتان.
السفیف(السفوف: دەرمانێ تۆز.
السفیق: ١- تیر. ٢- رویهشک.
السفیقة: ١- باجا زێری. ٢- داری تۆبی.
السفیط: ١- کەرکێت قەسپا یێت وەریای. ٢- نەفس پاقژ.
السفیف؛السفیفة(بالفتح): ١- حێسیلک. ٢- تەنگا دەواری.
السفیل: ١- مرۆڤێ بێخێر و چونە. ٢- بێشەنس؛ بێئێقبال.
سفیلة: پەتیلا ئاگر پێڤە.
السفین: پرتا داری یان یا ئاسنی.
السفینة: ١- کەشتی. ٢- کۆمەکا ستێرایە وێنەیێ وێ ژ (٤٥) ستێرا پێک دهێت و چو ستێر ل دۆر نینن کو ستێرا (السهیل) ئێک ژوانە.
السفینة الفضائیة: کەشتیا عەسمانی، چوونا عەسمانی ل سالا (١٩٦١) دەستپێکر و ئەمریکا و سۆڤیتا بەرێ کەشتیێت عەسمانی هنارتنە دۆرێت عەردی و دەست ب ڤەدیتنا نهێنییێت عەسمانی کرن و بۆ جارا ئێکێ ل سالا (١٩٦٩) ئەمریکی شیان ئالایێ خۆ ل سەر بانێ هەڤێ بچکلینن.

سفیه: بێعەقل؛ گێل.
سقی: ١- ئاڤ داییێ. ٢- ئاڤدا. ٣- باراند.
السقاء: ١- کونکێ ئاڤێ. ٢- مەشکا دەوی. ٣- ئاشیرک.
السقار: ١- یێ لەنەتا ل نەهەژیا دکەت. ٢- کافر.
السقاط(بالکسر): ١- کۆما (ساقط)ە. ٢- پەرێ بالندەی. ٣- فێقیێ بەری گەهشتنێ وەریای.
السقاط؛ السقاطة(بالضم): تشتی وەریای.
السقاط(بتشدید القاف): ١- یێ کەلەک دکەڤت. ٢- شیرێ برەکێ تشتی پلیت دکەت.
السقاطة: ١- یێ گەلەک دکەڤیت. ٢- دۆرا (سقاتا) دەرگەهی.
السقاع: ١- بۆشی. ٢- هەفسارێ دفنێ.
سقالة: ئەو تۆرا شفشێت ئاسنی یە یاکو ل دۆرێت ئاڤاهیا دهێتە دانان دا ل سەر کاربکەن.
السقام: نەساخی؛ دەرد؛ ئێش.
السقامة: نەساخی.
السقایة(بالکسر أو الفتح): ١- جهێ دانا ئاڤێ. ٢- دانا ئاڤێ.
سقب: نیزیکبوو.
السقب: نێزیکی.
السقب: ١- تیژکێ ساڤایێ حیشترێ. ٢- ستوینا خیڤەتێ. ٣- تایێ ستویر و تەڕ و تێرئاڤ.
سقد: لاغەر و زراڤکر.
السقدة(السقیدة): بالندیەکێ سۆرە.
سقر: تاڤگەزتیکر.
السقر(بفتحتین): ژ ناڤێت دۆژەهێ یە.
السقر(بالفتح والسکون): ١- دۆشاف. ٢- شاهین.

السقر(بالضم): درەو.
السقرة(بالفتح): دژواریا حەتاڤێ.
سقسق: پیقەک هاڤیت(بالندە).
سقط: ١- کەڤت. ٢- بوو(ژ دایکێ بوو). ٣- ژ بەرچوو؛ بەرهاڤێت(بچویک). ٤- ئاڤابوو. ٥- خەلەتبوو.
السقط(بالفتح): ئامانێ کەرەستەیێت بێهنخۆش دکەنێ.
السقط(بالضم): بەرهاڤێتی؛ ژبەرچوویی.
السقط(بالکسر): ١- بەرهاڤێتی. ٢- پەڕێ بالندەی.
السقط (بفتحتین): ١- متایێ بێخێر. ٢- شەرمزاری. ٣- شاشی و خەلەتی.
السقطة: ١- کەتن. ٢- هلنگڤتن. ٣- تەحسین. ٤- خەلەتی.
سقط في یده(بالضم): ١- تەحسی. ٢- خەلەتبوو. ٣- پەشێمانبوو. ٤- حێبەتیبوو.
السقوط: بێئەخلاق.
السقیط: تشتێ کەڤتی.
سقع: ١- قەسا وی لێڤەگێڕا. ٢- ب خراب ل هەمبەر وی ڕاوەستا. ٣- تەپەک لێدا. ٤- چوو. ٥- کرە قێڕی.
السقع(بالضم): دەڤەر.
سقف: ١- بانکر. ٢- پێڤەدا(دەرگەهـ.
السقف: ١- بان. ٢- عەسمان.
السقنقور: جۆرەکێ خسۆکا یە وەکی بزنمشکی یە، نێزیکی (٢٥) سەنتیمیترا یێ درێژە، ل بەست و ئاڤا دژیت، ل د کنارێت رویبارێ (النیل) ل وەلاتێ مسرێ هەیە.
السقیا: ئاڤدان.
السقیة: ١- دارقەسپ. ٢- قەرەم. ٣- ئەورێ باران بۆش.

السقیفة: ١- زنجک. ٢- هەر بەر و دارێ پەحنێ ب کێر بانکرنێ بهێت. ٣- باجا زێڕ و زیڤا. ٤- پڕاسیا حێشترێ.
سقل: حولیکر.
السقل (بالضم): ١- کێلەکا مرۆڤی. ٢- ملکێمگوشت (دەوار).
سقلب: ئێخستە عەردی.
سقم: نەساخبوو. ٢- نەساخیا وی درێژبوو. ٣- نەساخکر.
السقم: دەرد؛ ئێش.
سقی: ١- تێکر. ٢- لێکر. ٣- ئاڤدا.
السقوط: کەڤتن.
السقیبة: ١- ستوینا خیڤەتێ. ٢- تایێ ستەیر و تەڕ و تێرئاڤ.
السقیط: ١- بەفر. ٢- جەمەد.
السقیف: بان.
سقیفة: ١- زنجک. ٢- پڕاسیا حێشترێ. ٣- بەر یان دارێ پەحن یێ بکێر بانکرنا خانی بهێت.
السقیم: نەساخ؛ دەردەدار؛ نەخۆش.
سک: ١- دائێخست. ٢- دەڤەکێ ئاسنی ئێخستی. ٣- بڕ؛ ژێڤەکر. ٤- چوو تێدا.
السک(بالفتح): ١- بیرا تەنگ. ٢- زرێپۆشێ خەلەک تەنگ. ٣- ڕێکا هاتیە گرتن. ٤- ئاڤاهیێ ڕاست. ٥- جهێ تەنگ. ٦- دەرمانەکێ بێهنخۆشە. ٧- جۆرەکێ دەرمانێ کەڤنە ژ دۆبا خورمێ و مسکی پێکدهێت ژ بۆ چارەکرنا قەبزیێ دهێتە بکارئینان.
السک(بالضم): جۆرە کەرەستەکێ بێهن خۆشە.
السکات: مارێ ب بێ دەنگی ڤە ب تشتی ڤەددەت.
السکاتة: بەرسڤا یێ بەرانبەر بێدەنگ دکەت.

السكاف: پنیدۆز.
السكافة(بالضم): پنیدۆزی.
السكاك(بالضم): ١- بایێ ل جهێت بلند ژ عەسمانی. ٢- یێ ژ گۆتنا خۆ نەهێتە خوار. ٣- رێز.
السكاكة(بالضم): گوهبچویک.
السكاكة(بالفتح): رێڤینگ.
السكة(بالكسر): ١- گێسنێ هەڤجارێ. ٢- رێزا دارا. ٣- رێکا راست. ٤- رێڤەبەریا پۆستەی. کۆلانا فرەهـ.
السكان: ئامیرێ وەرگێرانا بەرێ کەشتیێ.
السكان(بالفتح): کێرچێکەر.
سكب: رێهت.
السكب: ١- بارینا بەردەوام. ٢- بەزیندژوار. ٣- رژتی. ٤- رحسڤک. ٥- جۆرەکێ جلکایە. ٦- سفر. ٧- رساس. ٨- سۆلا پێدڤی.
السكباج: ئاڤکا گوشتی و سهکێ.
السكبة: کەڤشک.
سكت: ١- بێ دەنگ بوو، کەر بوو. ٢- راوەستیا. ٣- مر. ٤- ئارامبوو.
السكت: یێ گەلەک بیدەنگ دمینت.
سكة: ١- گێسنێ هەڤجارێ. ٢- رێزا دارقەسپا. ٣- تاخ. ٤- کۆلانا تەنگ. ٥- پارێ نەقش لێ دایی. ٦- ئامویرێ چێکرنا پارەی.
السكتة(بالكسر): تشتێ بچویکی پێ هاویش دکەن.
السكتة(بالضم): پاشمایکێ د ئامانی دا دمینت.
السكتة القلبية: دلراوەستان.
سكر النهر: گرت؛ دەراڤ لێ گرت.
سكر: ١- تژیکر. ٢- سکرەک بۆ دانا. ٣- حێبەتیبوو. ٤- سەرخۆشبوو. ٥- دائێخت (دەرگەهـ).

السكر(بالضم والسكون): ١- مەستی؛ سەرخۆشی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە کەلینا دلی ل دەمێ بیرکرنا خوشتڤی یان نەهشیا ژ دحالچوونێ پەیدا دبیت.
السكر(بالكسر والسكون): سکر؛ دەربەند.
السكر(بفتحتين): ١- هەر تشتێ سەرخۆشیێ پەیداکەت. ٢- مەی. ٣- سیهک.
السكر(بالضم والتشديد): ١- شەکر. ٢- ئاڤا لەڤەنا شەکرێ. ٣- ئاڤا قەسپا.
سكران(السكر): سەرخۆش.
السكرة: ١- مرن. ٢- دژواریا مرنێ.
السكرة(بفتحتين): سەرخۆشی.
سكرة الموت: سەکەراتا مرنێ.
السكرية: شەکردانک.
سكسك: ١- لاوازبوو. ٢- وێرەکبوو.
السكسكة: چرکۆنە؛ چلمێرک.
سكع: ١- چوو. ٢- کەتە کۆلانا.
السكع: زەلامێ بیانی.
سكم: پێهنگاڤێت وی تەنگبوون.
سكن: ١- نەلڤبوو. ٢- تێدا خۆجهبوو.
السكنة: لڤین.
السكنة(بالفتح والكسر): ١- جهێ ستۆی ژ ناڤملا. ٢- کاودان.
السكنى: جهێ ئاکنجیبوونێ.
السكن: ١- خودانێت مالێ. ٢- جهێ ئاکنجیبوونێ. ٣- کەسێ سەبرێ مرۆڤی پێ دهێت. ٤- دلۆڤانی. زێدەهی. ٥- مال. ٦- ئاگر.
السكنى: ١- ئاکنجیبوون. ٢- جهێ ئاکنجیبوونێ.
السكنة(بالفتح والكسر): جهێ سەر ل سەر ژ ستۆی.
سكوب: ١- باری. ٢- رژتی.

السكولاستيک: فێركرنا دینی یا ل سەر بنیاتێ فەلسەفا یۆنانی.
السكون: ڕاوەستانا بێ لڤین.
السكونة: فەقیری.
سكوت: بێ دەنگێ.
السكي(بالكسر): دینار.
سكيب: ١- باری. ٢- ڕژتی.
السكير(السكور): ئەوێ بەردەوام سەرخۆش.
السكين(بالكسر): كێر.
السكين(بالضم): كەر.
السكينة(بالضم): ماكەر.
السكينة: ١- تەناهیا د دلی دا پەیدا دبیت. ٢- گرانی. ٣- سەهم. ٤- تەناهی. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە ئارامیا نەفسێ هەمبەر وێ سۆزا بۆ هاتیە دان.
السل: ئێشا زراڤ.
سل(بالفتح): ١- دەرئێخست. ٢- ژێکیشادەر. ٣- ددانێت وی كەتن.
سل(بالضم): ئێشا سلێ گرت.
السل(بالفتح): ١- ددانكەتی. ٢- زەمبیلک.
السل(بالكسر): ١- ئێشا سلێ. ٢- لاوازی.
السلة(بالكسر): ئێشا سلێ.
سلأ: ١- سەفاند. ٢- دوهن ژێ ئینا دەر. ٣- دانایێ.
سلا: ژبیركر.
السلاء(بالكسر): ١- سەفاندن. ٢- تشتێ د دوهنی دا هاتیە چێكرن.
السلا: مەشک.
السلائق: شوینا پێت مرۆڤا و سمێت دەوارا پێت ل ڕێكێ چێبووین.
السلاب (بالكسر): ١- جلكێت ڕەش. ٢- جلكێت بەهیێ.
السلاب(بالفتح والضم): یێ گەلەک خەلكی دشەلینت.
السلاب(بالضم والتشديد): ل (إسطرلاب) بزڤرە.
السلابة: شەلاندنكار.
السلاتة(الضم): تشتی ب تلێ ژ سێنیكێ ڤەدكەن ل دەمێ شویشتنێ.
السلاح(بالكسر): چەک؛ ئامویرێ شەڕی.
السلاح(بالضم): ١- گوی. ٢- گوییێ ڕۆهن.
السلاخ: كەڤلكەر؛ یێ ب كەڤلكرنێ ڕادبیت.
السلاسة: ب ساناهیاتی.
السلاطح: یێ پان.
السلاف(بالضم): ١- ئاڤا د بن تری دا دچیت بەری گڤاشتنێ. ٢- مەی. ٣- پێشەنگا لەشكەری. ٤- دەستپێكا ئاڤا ژ بەر گڤاشتنا تشتی دهێت.
سلافة: ئاڤا ئێكی یە ژ هەر تشتەكێ دهێتە گڤاشتن.
السلاق(بالضم): ١- پرسكا ئەزمانی. ٢- وەرمتنا قەیتانا جاڤی.
السلاق(بالفتح): ئەزمانپیسی.
السلاقة: ئاڤا ژ دەرمانا دهێتە چێكرن.
السلال(بالفتح): دزیكەر.
السلال(بالضم): ١- ئێشا سلێ. ٢- لاوازی.
السلال(بالفتح والتشديد): ١- زەمبیلفرۆش. ٢- زەمبیلكچێكەر.
السلالة(بالضم): ١- تشتێ ژ تشتی كیشای. ٢- دویندەهـ.
السلام: ١- ئاشتی. ٢- تەناهیبەخش كو ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- سلاڤ. ٤- خۆڕادەستكرن و گوهداری.
السلامى(بالضم): هەستیێ هویرێ خلولە وەكی هەستیێ تبلێ.
السلامى(بالفتح): بایێ باشۆر.
السلامى: ١- هەر هەستیێ خلۆلە ژ هەستیێت بچویک. ٢- هەستیێ تبلێ.

السلامة(بالفتح): ١- ساخلەمی؛ بێ عەیب و کێماسی. ٢- دارەکا تەعلە.
سلب: شەلاند.
سلب(بالفتح والتشديد): بەرهاڤێت.
السلب: ١- شەلاندن؛ ب تەعدایی ژێ ستاندن. ٢- ستاندن. ٣- کێماسی.
سلب: ١- شەلاند. ٢- ستاند. ٣- تیڤلاند. ٤- ژ کاڤلانی دەرئێخست. ٥- جلکێت بەهیێ ل خۆ کرن.
السلب(بفتحتين): ١- لیفێ کنفا ژێ چێدکەن. ٢- سەر و پێ و عویر و رویڤیک.
السلبة: رویساتی.
السلبوت: شەلاندنکار.
سلبي: نەرینی؛ ب کێماسی.
السلبية: ١- سالۆخەتێ (السلبي). ٢- ریبازەکا فەلسەفی ئەخلاقی یە هەمی بیروباوەرا و هەمی راستیێا رەت دکەتن.
سلت: ١- بری. ٢- هاڤێت. ٣- پاقژکر. ٤- تراشت.
السلت(بالضم): ١- جۆرەکێ جەهێ بێ سڤی یە. ٢- جۆرەکێ تۆڤی یە نانەکێ زەر ژێ چێدبت و ئەگەر ئارێ وی دگەل ئارێ گەنمی هەلکەن نانەکێ گەلەک خۆش ژێ چێدبت تنێ ل ئەوریا دهێتە چێکرن.
السلة(بالفتح): ١- دزیا نەپەنی. ٢- دەرئێخستنا شیرا ژ کاڤلانی. ٣- زەمبیلک؛ سەبەتک.
سلج: ١- گیایێ (سلج) خوار(حێشترێ). ٢- داعویرا.
السلج(بالضم): گیایەکە حێشتر دخۆن.
السلج(بالفتح): دان؛ بەخشین.
السلجة: سەدەفەکا دەریایی یە.
السلجلج: ب تام و خۆش.
السلجم: ١- بیرا ئاڤ بۆش و کەڤنار. ٢- گیایەکە جۆرە زیتەکێ ژێ دەردئێخن بەری دکرنە چرا و ژ بۆ خوارنا ئاژەلا ژی بکێر دهێت. ٣- شێلم.
سلح: ١- پیڤا خۆ هاڤێت. ٢- ریت. ٣- چەکدارکر.
السلح(بالفتح): گوبێ روهن.
السلح(بالضم): ١- مەشکا روینی. ٢- تێژکەوک.
السلح(بفتحتين): ئاڤا بارانێ یا د گەرکا دا.
السلحة(بالضم): تێژکەوک.
السلحان(بالضم): چەک.
سلحفاة(سلحفاء؛ السلحفا؛ السلحفية؛ السلحفى): کویسەلە.
سلخ: ١- تیڤلاند. ٢- ژ بەر خۆ کر. ٣- کەڤلێ خۆ راهێلا. ٤- ژێ ئینادەر. ٥- بۆری. ٦- بۆراند.
السلخ(بالفتح والسكون): ١- کەڤلکرن؛ گوران. ٢- بۆراندن یان بۆرین. ٣- دویماهی.
السلخ(بفتحتين): ریسێ بادایێ یێ ب تەشتێ ڤە.
السلخة: کەڤل.
سلس: ١- ب ساناهیکەت. ٢- قۆپێ تا ژێڤەبوو.
السلس(السالس): بساناهی.
السلس(بفتحتين): ١- ساناهیتی. ٢- برمیزی.
السلس(بالفتح والسكون): کوهارکێ ژ جەوهەرا. ٢- دەزیێ مۆرکا پێڤەدکەن.
سلسال: ١- تشتێ ب ساناهی دهێتە داعویران. ٢- ئاڤا دهەرکیت.
السلسبيل: ١- کانیەکە ل بەحەشتێ. ٢- مەی. ٣- یێ نەرم. ٤- ئاڤا تەزی و خۆش.
سلسل: ١- بەردا خوارێ. ٢- خوار. ٣- ڤێراگەهاند.
السلسل؛ السلسال(بالفتح): ١- یێ بەردەوام دهەرکیت. ٢- ئاڤا شرین. ٣- مەیا نەرم و خۆش.

السلسلة(بالفتح): پرتا درێژا کۆهانێ حێشترێ.
سلسلة(بالكسر): ١- زنجیر. ٢- پرتا درێژا کۆهانێ حیشترێ.
سلط: ١- ل سەر دەستهەلاتدارکر.
السلط(بالفتح والسكون): ١- ئەزمانـدرێژ. ٢- ئەزمانێ درێژ. ٣- پێ دژوار.
السلط(بفتحتين): لنگێت درێژ(ئاژەل).
السلط(بالفتح والكسر): سەرەرِوما پان و حولی.
السلطان: ١- سـەلماندن. ٢- بورهـان. ٣- سەرۆکێ دەولـەتێ. ٤- دەستهەلاتـداری و شیان. ٥- شاه. ٦- جارا ئێکی کو ئەڤ ناڤـە بۆ سەرۆکا هاتیـە بکارئینان ئەو بوو دەمێ (محمـود الغزنـوي) (خلف بن أحمد صـفاري) ئێخسیرکری (خلف)ی ب نـاڤێ سـولتانی گـازی وی کـر وی ژی بـۆ خـۆ پەسەندکر.
السلطة(بالكسر والسكون): تیرا درێژ.
السلطة: ١- دەستهەلاتداری. ٢- حکوومەت.
السلطة التشريعية: ئەو لایەنێ حکومەتێ یە یێ قانوونـا ددانیـت و و برِیـارا ددەت کـو دبیتە پەرلەمان.
السلطة التنفيذية: ئەو لایەنێ حوکمەتێ یە یێ فـەرمانێت (السـلطة التشـريعية) بجهـدئینت کو دبیتە کابینا وەزیرا.
السلطح: جیایێ حولی.
السلطوع: چیایێ حولی.
سلطعون(سلطع): کێڤژاله.
سلطن: کرە سولتان.
السلطنة: دەولـەتا سـولتان حـوکمرانییێ لـێ دکەت.
سلع: ١- قەتکر. ٢- سۆت.
السلع(بالفتح و السكون): ئێک عـەمر؛ هەڤتەمەن.
السلع(بفتحتين): ١- شوینێت سۆتنێ ل سەر پیستی. ٢- جۆرە دارەکە.
السلع(بالكسر والسكون): ١- تیک؛ پـەق. ٢- پەق؛ تیک.
السلعام: ١- گەوریفرەهـ. ٢- زکمـەزن. ٣- دفندرێژ. ٤- گورگ.
السلعة(بالفتح والسكون): پەقا پێی.
السلعة(بفتحتين): ١- کرمکـێ زێـری. ٢- عەداڤا د لەشی دا یا کو وەکی کولکا د ناڤبەرا چەرمی و گوشتی دا.
سلغ: ١- تیزلاند. ٢- ددانێ وی ب سەرکەڤت (ئاژەل).
سلف: ١- راستکر. ٢- بۆراند. ٣- بۆری.
السلف(بالكسر والسكون): ١- هـەڤلنگ. ٢- زاڤـا؛ مێـرێ خویشـکێ. ٣- کـەڤل؛ پیست.
السلف(بالفتحتين): ١- خـەلکێ بـەرێ. ٢- کونـک. ٣- هـەر کریـارا باشـا هاتیـە کرن.
السلفة(بالضم والسكون): ١- ئەو پارەیە یێ ئێک یان دەولەت ددەتە ئێکی و پیچ پیچە ژ بەر مووچەیێ وی دبرِت. ٢- زادێ بـەری فراڤینی ب لەز دئینن. ٣- مرۆڤێت بەرێ. ٤- تێژکەوک.
سلفع: مێرخاسێ دلێر.
سلق: ١- کەلانـد. ٢- تونـد ئاخڤـت. ٣- ب قـەمچیا کـەڤل راکـر. ٤- دوهنکر. ٥- زەمتانـد. ٦- سـۆت.٧- ئێشـاند. ٧- کرە تێدا. ٨- لێدا(رِوم). ٩- ئێخست و درێژکـرە عـەردی. ١٠- ب سـەر دیـواری کەڤت.

السـلق(بفتحتين): ١- عـەردێ خـۆش. ٢- تەڤنا نەلڤ. ٣- ڕێکا بەرفرەھ.
السلق(بالكسر): ١- سلک. ٢- جهێ ئاڤ لێ دچت.٣- بەقلی.
سلق بري: ترشۆک.
السلقة(بالكسر): ١- مێگورگ. ٢- ژنکا ئەزمان پیس.
سـلک: ١- تێـڕا چـوو(ڕێک). ٢- لێچـوو (ڕێک). ٣- کرە تێڕا. ٤- برە ژۆر.
السلک(بالكسر): دەزیێ مورکا پێڤەدکەن.
السلک السياسي: ڕیبازا سیاسی.
السلک الكهربائي: تێلا(وایر) کەهرەبێ.
السـلكة (بالضـم): ١- تێژکـا کـەدیکێ. ٢- تێژکەوک.
سلم: ١- چولێنەهات. ٢- سافیکر.
سلم(بتشديد اللام): ١- ڕادەستکر. ٢- سلاڤکر. ٣- سافیکر.
السلم(بالكسر): ١- ئاشتی. ٢- ئاشتیخواز.
السلم(بالفتح): ئاشتی.
السلم(بالضم): پێسترک.
السـلم(بفتحتين): ١- پێشکێشـکرن و تەسلیمکرن. ٢- ئەو گرێبەستا بازرگانی یە یاکو ل سەر وێ چەندێ دهێتە مۆرکرن کو خـودانێ تشـتی بهـایێ تشـتی ژ بکـڕی وەرگریت بەری کو تشتی ب دەتەڤێ، د ڤێ گرێبەستێ دا تشت دبیتە (مسـلم فیـه) و بهـایێ وی دبیتـه (رأس المـال) و خـودانێ تشتی دبیتـه (مسـلما إليـه) و بکڕ دبیتـه (رب السـلم). ٣- سـلاڤ. ٤- خـۆ ڕادەسـتکرن. ٥- ئێخـسیری. ٦- ئێخـسیری. ٧- جـۆرە دارەکـە ل جهێـت گـەرم شـین دبـت کولیلکەکا زەر پێڤە دهێت دندکەکا کەسک یا تێـدا، بـەلگێت وی ژ بـۆ گـەمارکرنێ د هێتـە کارئینان.

سلمى: ١- دشداشێ سپی. ٢- ناڤێ چیایـەکی یە ل جزیرتا عـەرەبی، ب ڕەخ ڤە چیایەکێ دی هەیە دبێژنێ (أجأ)، ڕیکا کەڤنا حەجیا د ناڤبـەرا هـەردوا ڕا دچـوو ژ بـەر هنـدێ (حجـاج بـن يوسـف الثقفـي) بیـرەک د ناڤبەینێ دا کۆلابوو.
السلمة(بالفتح والكسر): ١- بەر. ٢- ژنکا دەست و پێ نەرم.
سلمون: ماسیسۆرک.
السلنطاع: زەلامێ بەژن بلند.
السلنطح: ١- عەسمانێ فرەھ. ٢- قەسەخۆش.
السلهب: یێ درێژ.
السلهبة: ژنکا گر و ب کەلەخ.
سلو: ژبیرکرن.
السلوة: خەمرەڤینی.
السـلوى(المريعي): ١- کومـا (سـلواة) کـو دبیتە بالنەیێ زرسویسک؛ کەرنک.
السلوى: ١- هنگڤین. ٢- ژبیرڤەچوون.
السـلوان: ١- سەبـر و ئـارامی. ٢- دەرمـانێ غـــەمگینا. ٣- مۆرکـــا حەســـەدێ. ٤- ژبیرکرنا دەرد و خەما.
السـلوانة: ١- مۆرکـا حەسـەدێ. ٢- مۆرکەکـە دبێـژن ئەگـەر ئەڤینـدارەک بکەنـە بکەتـە د ئاڤـا بـارانێ دا و وێ ئـاڤێ ڤـەخۆت دێ گەهتە مرادا خۆ.
السلوب: تشتی ژ خودانی هاتیە ستاندن.
السلوة: ١- شادی. ٢- خۆشی. ٣- بەرفرەهیا ژیارێ. ٤- ڕەحەتی.
السلور: جۆرەکێ ماسی یە.
السلوف: پێشەنگێ بەری هەمیا دچیتە ئاڤێ.
السلوقي(السلاقي): تاژی.
السـلوقية: ١- تـاژیێ مـێ. ٢- زرێپۆشـێ ل گوندێ (سلوق) ل یەمەنێ دهێتە چیکرن.
السلولوز: ل (الخليوز) بزڤرە.

السلوک: ١- تۆرە؛ رەوشت؛ ئەخلاق. ٢- رێ. ٣- لێچوون(رێ). ٤- ل نک سۆفیا ئەو رێبازە یا پێ خودێ دهێتە نیاسین.
السلیاق: دبێژنێ (النسر الواقع) ئانکو بالندێ دادایە کەلەخی و ستێرێت وێنەیێ وی پێک دئینن دەهن و (النیر) ئێک ژ وانە.
السلیب: ١- تشتێ ژ خودانی ستاندی. ٢- بەلگ و تا ژێ ڤەکری(دار).
السلیج: ب تام و خۆش.
السلیخ: کەڤلکری.
السلیخة: ١- عەیال. ٢- دوهنێ فێقیێ دارا (البان) بەری کو بهێتە تیرکرن.
السلیط: ١- زێت. ٢- دوهنێ کونجیا. ٣- ئەزمان دژوار یان رەهوان. ٤- ئەزماندرێژ. ٥- ئەزمامێ درێژ.
السلیف: ١- یێ ل پێشیێ. ٢- کۆما ل پێشیێ.
السلیق: تراشوکێت بەلگ وەراندین.
السلیقة: ١- تەبیعەتێ تشتی یێ نە ل دویڤ فێرکرنێ و سیستەمێ وێ؛ ئانکو یێ خورست. ٢- جۆرێ ئاوازی. ٣- دانیک. ٤- بەقلێ کەلاندی.
السلیقیة: ئەو کەسن یێت نە ل دویڤ ریزمان دئاخفن بەلکو ل دویڤ سەلیقا بۆ وان دهێت.
السلیل: ١- کور. ٢- ژ کاڤلانی دەرئێخستی. ٣- مەیا خورست. ٤- ناڤکا هەستی. ٥- کۆهانا حیشترێ.
السلیلة: ١- کچ. ٢- ماسیێ درێژ.
السلیلوبید: کەرستەیەکە تێکهەلکرنا کافوری و پەمبی دهێتە چێکرن، یێ رەق و رۆهنە شەیا ژێ چێدکەن و تشتێت دی.
سلیم: ١- مارگەزتی. ٢- ساخلەم و چو لێ نەهاتی. ٣- ناڤێ بەحرەکا شعرێ کێشا وێ دبیتە: (مستفعلن مفعولات مفعولات).
سلیمی: ئاخ؛ عەرد.
السلیمانیة: ١- پارێزگەهەکە د کەڤیتە رۆژهەلاتێ هەرێما کوردستانێ. ٢- جوینەکێ شیعەیێت زەیدینە؛ دوڤچوویێت (سلیمان بن جریر)ن، دبێژن: ئمامەتی ب شوورایێ یە و هلبژاتنا (أبو بکر) و (عمر)ی ب هەبوونا یێ ژ وان چێتر کو (علي)یە یا دورستە، ئانکو موسلمانا خەلەتیا کری کو ئەو دگەل هەبوونا (علي) هلبژارتین، بەلێ دگەل هندێ ژی (عثمان بن عفان)ی و (طلحة)یی و (زبیر)ی و دایکا موسلمانا (عائشة) سلاڤ ل هەمیان بن کافر دکەن.
السلینوس: گولەکا گەلەک رەنگە ل کیشوەرێت ئەوروپا و ئاسیایێ شین دبت، هندەک ژۆرێت وی ل باغچان دچینن.
سم: ١- ژەهرکر. ٢- ژەهر کرێ. ٣- ژەهردا. ٤- دائێخست. ٥- چێکر. ٦- سۆت.
السم(بالفتح): ١- ژەهر. ٢- مەبەست.٣- کون.
سم الحمار(الدفلی): جۆرە دارەکە.
سم الخیاط: کونا دەرزیکێ، کونا شویژنێ.
سما: ١- بلندبوو. ٢- ناڤکر. ٣- چوو نێچیرێ.
سمی: ١- ناڤکر. ٢- ناڤێ خودێ ئینا.
السما(بالضم): ناڤودەنگیا باش و بەربەلاڤ.
السماء: ١- عەسمان. ٢- هەر تشتی ل هنداڤی مرۆڤی. ٣- سڤاندا ناڤدەرکێ. ٤- بانێ هەر تشەکی. پشتا هەسپی. ٥- باران. ٦- عەور. ٧- گیا. ٨- جهێ رحێت چاکا.

سماء السماوات: دبێژنێ: (الفلک الأعظم) کو دبیتە فەلەکا نەهێ یا د سەر هەمی فەلەکێت دی ڕا.

سماء الرؤية: دبێژنێ: (فلک البروج) کو دبیتە ئەو فەلەکا (١٢) بورج ل سەر دزڤڕن.

السمائي: عەسمانی؛ یێ ڕەنگ عەسمان.

السماح(بالفتح): ١- لێبۆرین. ٢- ڕێدان.

السماح(بالكسر): خانییێت ئاخێ.

سماحة: ١- مەردینی. ٢- لێبۆرین. ٣- ڕێدان.

السماحة: مەردینی.

السماحيق: عەورێت تەنک.

السماخ: کونا گوهی.

سماد: ١- زبل. ٢- کیمیا. ٣- خولی.

السمار(بالضم): ئەون یێت شەڤبێریێ دکەن کو دبیتە کۆما (سمیر).

السمار(بالفتح): ١- شیرێ گەلەک ئاف ل ناف. ٢- گیایەکێ تادرێژە ل جهێت ئاڤزەو ب ریس شین دبت بەلگێت وی ژ بۆ چێکرنا حێسیل و سەلکا دهێتە ب کارئینان.

السماع: ١- زکر و دەنگ. ٢- ستران و مدیحە. ٣- تشتێ ل دویڤ سەلیقێ و بێ پیڤەر و سیستەم پەیدا دبیت و دهێتە بکارئینان وەکی مۆزیکا قرەچکی یان فولکلۆری. ٤- گولێبوون. ٥-گوهداریکرن. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە مەدیحە و ستران.

السماط: ١- تشتێ سەفتاندی. ٢- سفرەک؛ تشتێ درائێخن دا زادی دانە سەر. ٣- ڕەخ؛ لا. ٤- ڕێز.

السماع الطبيعي: ل دویڤ زاراڤێت کەڤن دبیتە زانستێ ل دۆر زانینا سرۆشتی یێ کو ڤەکۆلینا دکەت ل دۆر وینە و لڤین و ڕاوەستانا تشتا.

السماع(بالفتح والتشديد): ١- یێ گەلەک گوهدارێ دکەت. ٢- سیخوڕ(جاسووس).

السماعة: ئامویرێ بلندکرنا دەنگی.

السماعي: ١- ئەو پەیڤە یا مرۆڤی ب گوهی وەردگریت بێی کو سیستەمەکێ زمانی بۆ پەیدابوونا وی هەبیت. ٢- پارچەیەکا موزیکێ یە باهرا پتر ژ برگەیێت وێ وەکی دەسپێکێ یە ب شێوەیەکێ تایبەت دهێتە دانان.

السماق(بتشديد الميم): سماق.

السماك(بالكسر): کرێن؛ ئامویرێ تشتی پێ ڕادکەن.

السماك(بالفتح والتشديد): ماسیگیر.

السماكان: دو ستێرن، دبێژنە ئێکی: (السماک الرامح) ژ بەر کو ستێرەکا بچویکا ل هەمبەری وی دبێژنێ: (راية السماک) دگەل ڕوما وی. یا دووێ ژی دبێژنێ: (السماک الأعزل) ژ بەر کو چو تشت ل هەمبەری وی نینن.

السماك الأبقع: بالندێ ماسیخۆرێ بەلەک.

السماك الأبيض الصدر: بالندێ ماسیخۆرێ سینگ سپی.

السماك الأخضر الصغير: بالندێ ماسیخۆرێ بچویکێ کەسک.

السماك: ١- دبێژنێ (السماک الأعزل) ستێرەکا گەشا ب شینی ڤە یە، ناڤێ بێچەکییێ ل سەرە ژ بەر کو (السماک الرامح) ل بەر تەنشتا وێ یە و چۆ ستێرێت دی ل بەر سینگێ وێ نینن. ٢- ماسیفرۆش.

السماك الرامح: ستێرەکە ل ڕەخ ستێرا (السماک الأعزل) و ستێر ل بەر سینگێ وێ هەنە ژ بەر هندێ ئەڤ ناڤە ل سەر هاتیە دانان.

سمال: مێش کەتنێ.
السمال: سیبەر.
السمال: کرمێت ئاڤێ.
السمال(بتشدید المیم): یێ چاڤا دپەقینت.
السمام(بالفتح): هەر تشێ چوون سڤک.
السمام(بالکسر): دەڤ و دفن و کوهێت مرۆڤی.
السمامة: ١- رویبارێ مرۆڤی یان سەروسیمایێ وی. ٢- تشتێ دیار ژ ئاڤاهیا و کاڤلا. ٣- تۆکا ل ستۆیێ هەسپی. ٤- ئالا. ٥- تشتێ سڤک و جوان.
السمامة الإعتیادیة: بالندێ چەڤریک؛ چڤرینک؛ ئەبابیلک.
السمامة البیضاء العجز (السمامة الفلسطینیة): بالندێ چەڤریکا بچویکا بنپشت سپی.
سمامة الصرود(سمامة الجبال): بالندێ چەڤریکا چیایی؛ چەڤریکا ناڤچیان.
السمان: روینفرۆش.
السمانی: بالندێ زڕسووسک.
السماوة: ١- ناڤدەرکا خانی. ٢- پەردا د ئێخنە بانی بۆ سیبەرێ. ٣- باژێرەکە ل ژێری یا عیراڤێ.
السماوي: عەسمانی؛ یێ ژ عەسمانی.
سمت: ١- رێگرت. ٢- لاو ب رێڤەچوو. ٣- قەستکر. ٤- یا باش بۆ گۆت.
السمت: ١- گرتنا رێکێ. ٢- چوونا ل دویڤ سەرێ خۆ ل سەر رێکێ. ٣- قەستکرا تشتی یان جهی. ٤- رێباز. ٥- راپێچا مرۆڤی. ٦- هێلا راستا د ناڤبەرا دو خالان دا.
السمة(بالکسر): ١- نیشان. ٢- شوینا داخێ.
السمة(بالضم): ١- مرۆڤاینی. ٢- حیسیلەکە ل بن دارقەسپا رادئێخن دا قەسپ بوەرنە سەر.
سمت الرأس: ل نک ستێرناسا دبیتە ئەو جهێ ژ عەسمانی یێ کو دەمێ مرۆڤ سەحبکەت عەسمانی بکەڤیتە سەتا چاڤێت وی.
سمت القدم: ل نک ستێرناسا دبیتە ئەو جهێ ژ عەسمانی یێ کو دەمێ مرۆڤ سەحبکەتە عەسمانی بکەڤیتە سەمتا پێت وی.
سمج: کرێتبوو.
السمج(السمیج): ١- یێ کرێت. ٢- شیرێ ب دوهنێ گران و نەخۆش.
سمح: ١- دا، مەردینی کر. ٢- لێبۆری. ٣- رێ دایێ. ٤- نەرمبوو.
السمح: ١- خودانێ لێبۆرینێ. ٢- خودانێ مەردینییێ.
سمحاق: تێڤلەکێ تەنکە ل سەر هەستیێ سەری.
سمخ: ١- داڤێت وی ب سەرکەڤتن(گیا). ٢- ل کونا گوهی دا.
سمد: ١- مژویلبوو. ٢- ستران گۆتن. ٣- رابوو یێ حیبەتی. ٤- بهەتی. ٥- سەرێ خۆ بلندکر و سینگێ خۆ کێشادەر وەک خۆمەزنکرن. ٦- خۆ زیرەک کر. ٧- خەبات کر.
سمد(بتشدید المیم): ١- زبلکر. ٢- مژویلکر.
السمد: هەروهەر.
سمر: ١- ب شەڤ نەنڤست و ئاخڤت. ٢- ئەسمەربوو. ٣- ب ئاڤێ روهنکر. ٤- بسمارکر. ٥- چەراند.
سمر: ١- ئاڤ. ٢- روم.
السمر: ١- سوحبەتا ب شەڤ. ٢- شەڤ و تاریاتیا وێ. ٣- سیبەرا ل تاڤەهەیڤێ پەیدا دبیت. ٤- دەم و زەمان. ٥- جڤاتا ئەوێت شەڤبێریێ دکەن. ٦- یێ ب شەڤ نەنڤیت و باخڤیت.
السمراء: ١- گەنم. ٢- کچا ئەسمەر.

السمرة(بالفتح): رەشاتی، رەنگ گەنم.
السمرة(بفتحتين): کربارا ب شەڤێ.
السمرة(بالفتح والضم): جۆرە دارەکە.
السمرج(بتشديد الراء): رۆژا کومکرنا خەراجێ.
السمرمر(الزرزور الوردي؛ سمرمد): بالندەیێ تەیرگولی؛ خەزاییک؛ خەزالۆک.
السمروت: یێ درێژ.
سمسار: دەلالێ کرین وفرۆتنا.
سمسر: دەلالیکر.
السمسرة: ١- کارێ دەلالیێ وەک پیشە. ٢- بهایێ دەلالیێ.
السمسق: یاسمین.
سمسم: ١- بەزی. ٢- چوونەکا هێدی هێدی کر.
السمسم(بالكسر): کونجی.
السمسم(بالفتح): ژەهر.
السمسم(بالضم): ١- رحسڤک. ٢- زەلامێ سڤک و چەلنگ.
السمسمان(السمسماني): ١- رحسڤک. ٢- خوشکۆک. ٣- یێ سڤک و چەلەک.
السمسمة: زانینەکە ل نک سۆفیا نە ب رێکا پەیڤا و رۆهنکرنا دهێتە وەرگرتن.
السمسمة: موێری.
السمط: ١- دەرزیێ مۆرک پێڤە و گەر ژێڤەبوون دێ بێژنێ: (سلک). ٢- جلکەکە ژ هریێ دهێتە چێکرن.
سمط: ١- زەمتاند دا مووی ژێ بێنەدەر (مەبەست سەرووپێ نە یان کەڤل). ٢- بێدەنگبوو. ٣- تاما وی هاتە ڤوهۆرین.
سمع: ١- گولێبوو. ٢- گوهداریکر.
السمع: ١- گولێبوون. ٢- ئالاڤێ گولێبوونێ.
السمعة(بالضم): ناڤودەنگی.
السمعة(بالفتح): سەماعا دەنگی.
السمعمع: شەیتانێ پیس.

سمعي بصري: ریبازەکا پەروەردەیی یە ب ریکا گولێبوون و دیتنێ دهێتە کرن.
سمق: درێژ و بلندبوو.
السمق(بالكسر): بلند.
سمفوطن: گیایێ ئەزمانگا.
سمک: بلندکر.
السمک: ١- بان. ٢- ستویراتی. ٣- بلندی.
السمک(بفتحتين): کۆما (السمكة)ە کو دبیتە ماسی.
سمک الكراكي: جۆرەکێ ماسیایە، درێژاهیا وی دگەهیتە مترەکێ، ژ نفشێ پەرنەرمایە.
سمكة: ماسی.
السمكة: ماسی؛ (٣٤) ستێر یێت وێنەی دا و چوار ل دەرڤەنە، و ئەو دو ماسی نە ئێک ژ وان دبێژنێ (السمكة المتقدمة) یاکو ل سەر پشتا (الفرس الأعظم) ل باکۆری و یا دی یا ل باکورێ (المرأة المسلسلة) و د ناڤبەرا وان دا دەزیەکێ ستێرا یێ هەی.
سمک موسى: جۆرەکێ ماسیایە، یێ ستوبر و پەحنە، کوشتێ وی یێ خۆشە و د هەمی دەریایا دا هەیە.
سمل: ١- پەقاند(چاڤ). ٢- کەڤنبوو(جلک). ٣- ژ کرما ڤاڤێرت. ٤- چێکر.
السمل(بالفتح و الكسر): جلکێ کەڤن.
السمل(بالفتح والسكون): ١-چاڤپەقاندن. ٢- رادنا برکێ ژ ئاڤ و تەقنا. ٣- پێکئینانا خەلکی.
السملان: پیچا مایی.
السملة: ئاڤا کێم.
سملة(سمول؛ سميل): کەڤنێ دریای.
السملج(السمالج): شیرێ شرین.
السملع: ١- گورگ. ٢- خرابکار.
السملق: عەردێ حولی.

سمن: قەلەوبوو.
السمن: روین.
السمنة(بالفتح): ڕوین.
السمنة(بالضم): دەرمانێ قەلەوییێ.
السمنة(بالكسر): قەلەوی.
سمنة الدبق: بالندەیێ گەورێلە؛ گەروێلە.
سمنة الصخور الزرقاء: ڕەشوێلەیێ کەڤران؛ شالویل.
سمنة الصخور: گولەریک؛ دویڤسۆرێ کەڤران.
السمنة المطربة: گەورێلەیا خوەشخوون.
سمنة: ١- قەلەوی. ٢- دەرمانێ قەلەوکرنا ژنکا.
سمندر(السميدر): ١- جانەوەرەکێ ئەفسانەیی یە، ل ئاڤێ و بەستێ دژیت دبێژن کەرەستەیەکی ددەت ئاگری ڤەدمرینت، ژ بەر هندێ دبێژن ب ئاگری نا سۆژیت. ٢- جۆرەکێ مارگیسکایە.
السمندل(السمند؛ السندل): بالندەیەک ل وەلاتێ هندستانێ هەیە.
سمه: ١- حێبەتیبوو. ٢- کەتە غاردانا بێ وەستیان.
السمهى: ١- بایێ د ناڤبەرا عەرد و عەسمانا دا. ٢- ئەو داڤا وەکی تڤنێ تەڤنپیرکێ یا کو مرۆڤ هندەک جارا د گەل بای دبینت دتەیست.
السمه(السميهى؛ السنيهاء): تشتێت نەوە و نەدورست.
السمهاج: درەو.
سمهج: درەو کر.
السمهري: ڕوما ڕەق و موکم.
السمهد: تشتێ هشک و ڕەق.
السمهدد: حیشترا زەبەللەح.
السمهري: ڕوما ڕەق و موکم.
السمو: بلندی.
السموأل: ١- مێشا ب سەر سەهکێ کەتی. ٢- سیبەر. ٣- شاعر و سوارچاکەکێ عەرەبا بوو بەری ئیسلامێ نمونەیێ عەرەبا یێ وەفاداریێ بوو.
سموة: نیشان؛ ئیشارەت.
سمود: ١- مژویلاهییێت دنیایێ. ٢- ب زمانێ خەلکێ یەمەنێ دبیتە سترانگوتن.
السمور: ١- جانەوەرەکێ گوشتخۆرە وەکی کویژکی یە، ڕەنگێ وی یێ سۆرە ب سەر ڕەشی ڤە، کەپەنە ژ کەڤلێ وی دهێنە چێکرن. ٢- حێشترا بەزەک.
السمول: ١- عەردێ نەرم. ٢- عەردێ فرەھ.
السموم(بالفتح): ١- بایێ گەرمێ ب رۆژێ دهێت. ٢- بایێ تەعرێ یێ کەل و دژوار. ٣- گوڕیا ئاگری.
السموم(بالضم): دەڤ و دفن وگوهێت مرۆڤی.
السمي(بتشديد الياء): بەرشوی؛ یێ ناڤێ وی وەکی یێ مۆرڤی.
السميدع: ١- مەزنێ بێهنفرەھ. ٢- شێر. ٣- گورگ. ٤- ماقویل. ٥- دلێر. ٦- سالارێ مەرد. ٧- شیر.
السمير: ١- هەڤتالێ شەڤبێرییێ. ٢- هۆگر. ٣- ناڤێ بایەکی یە ل دویماهیا دنیایێ ڕادبیت.
سمير الليالي: هەتاهەتایێ.
سميرية: جۆرەکێ کەشتیایە.
السميط: فەقیر.
السميطر: بالندەیەکێ ستۆدرێژە ل سەر ئاڤێت نەکویر دهێتە دیتن.
السميع: ١- یێ گوهـ ل تشتی دبت. ٢- ژ ناڤێت پاکێت خودێ یە.
السميق: کەلابە؛ کو ئەو دارە یێ بنیرکی ڤە و دکەڤیتە ستوێ گای.

السمیک: ١- درێژي. ٢-. بلندي ٣- ستویري
السمیکاء: کرمکێ داری.
السمیل: ١- جلکێ کەڤن. ٢- یێ کەڤن.
٣- یێ زیندی.
سمین: قەلەو.
السمینة: هندەک بوتپەریسن باوەریێ ب کوپیکرنا ڕحا دئینن و باوەر دکەن کو زانین ب فێرکرنێ پەیدا نابت.
سن(بالتشدید): ١- شریعەتەک یان یاسایەک دانا. ٢- خۆشکر یان تیژکر. ٣- گەنی بوو. ٤- کرە سونەت. ٥- ل بەر دلی خۆشکر. ٦- لێ بریڤەچوو. ٧- سەرەڕوم پێڤەکر. ٨- سەرەڕومەک دانا. ٩- چاککر. ١٠- ب لەز هاژۆت. ١١- لیچوو؛ پێڤەچوو(ڕێک). ١٢- دانا (دامەزراند). ١٣- ژ نوی ئینادەر. ١٤- لەقدا. ١٥- ددان شکاندن. ١٦- سیواکرن(ددان). ١٧- ڕژت(ئاڤ). ١٨- باری. ١٩- گەنیبوو. ٢٠- پەسنەکرن.
السن: ١- ددان. ٢- سەرکێ قەلەمی. ٣- پرتکا سەرکێ سیرێ. ٤- مۆرکا گەها پشتێ. ٥- هەڤتەمەن.
سن البلوغ: سالا یا بچویک پێدگەهیت، د ئیسلامێ دا دبیتە: سالا چاردێ بۆ کوڕا و کچا و د قانوونێ دا دبیتە: سالا شازدێ بۆ کچا و یا هەژدێ بۆ کوڕا، ل هندەک وەلاتا دبیتە یا هەژدێ بۆ کوڕ و کچا.
سنا: ١- ئاڤدا. ٢- باری(باران). ٣- کێشا (ژ بیرێ). ٤- گەشبوو. ٥- ڤەکر.
السنا: ١- ڕۆناهیا برویسیێ. ٢- دارەکا بچویکە تۆڤێ وی یێ ستویر و پانە ژ بۆ چارەکرنا قەبزیێ دهێتە ب کارئینان.
سنی: ١- ڤەکر(دەرگەه). ٢- ڤەکر(گرێ).
السنی: ١- برویسی. ٢- ئامویش.
سناء: ١- بلندی. ٢- ڕۆناهی.
السناب: خرابیا دژوار.
السناب(السنابة): پشت و زک د درێژ.
السناج: دویکلا جرای یا ب دیواری ڤە.
سناح: درێژ.
السناد: ١- ڕۆڤدرێژ. ٢- بهێز. ٣- باریک. ٤- هەر عەیبەکا ل بەری سەروایێ د شعرێ دا. ٥- حێشترا بهێز. ٦- هەر جانەوەرێ کەلەخێ وی بهێز وەکی فیلی.
السنار: کێتک.
سناط(سنوط): کۆسە.
السناف(بالکسر): ئەو قاویشە یا پێ کنڤێ کورتانی یێ دکەڤیتە سینگێ حیشترێ ب پالیا وێ ڤە گرێ ددەن.
سنام: کوهانا حیشترێ ئانکو گرێ پشتا وێ.
السنان(بالکسر): سەرەڕوم؛ سەرێ رومێ.
السنایا: یێ پایە بلند.
السنایة: هەمی پێکڤە؛ ب گشتی.
السنب: بەزا دژوار.
السنب(السنبة؛ السنبتة): بێهنەک؛ دەمەکێ کورت.
السنباب(السنوب؛ السنبوب): ١- یێ تنگژی. ٢- یێ خرابی مشە. ٣- غەیبەتکەر. ٤- درەوکەر.
سنبک: ١- سەرێ سمی. ٢- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٣- عەردێ ڕەق و کێم دەرامەت. ٤- سەرێ دەستکی(شیر). ٥- کولڤانک، (فارسی) یە.
سنبل: ١- کەتە دەمێ دانا سمبلا. ٢- بەردا؛ شۆڕکر(کراس).
السنبل الرومي: گیایەکێ وەکی دارئالینکێ یە، هەتا (٨٠)ێ سەنتیمێترا بلند بیت، جۆرەکێ کەرەستێ بووندار ژ ڕهێت وی دەر دئێخن، ل چینێ و هندستانێ شین دبت، دیسا دبێژنێ: (ناردین؛ نردین).

سنبل الطيب: گیایەکە ل جهێ ب شەهـ و لێڤێت جۆکا و دارستانا شین دبت، نێزیکی میترەکی بلند دبیت، کولیلکێت سپی و بوونـدار ددەت، ژمارەیکا کەرەسەیێت (أسید)ی ژ رهێت وی دئیننەدەر، و ئاڤا رهێت وی ژ بۆ (هەستربایێ) و خەونەهاتنێ و ئێشا سەکرێ و کیمکرنا میزتنێ دهێتە ب کارئینا، ژ بەر کو کێتک گەلەک خەژ خوارنا رهێت وی دکەن دبێژنێ: ئالیکا کێتکا.

سنبلة: ١- گولیا گیای. ٢- بورجەکێ شەشێ یە ژ هەر (١٢) بورجێت عەسمانی یە.

السنبوسق(السنبوسك): کادا کوشت و کاکلگویژا (فارسی) یە.

السنبوق: قایکا بچویک(فارس) یە.

السنة(بالضم): ١- رێبازا پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن - د عبادەتی دا. ٢- شریعەت. ٣- رێبازا سوننی. ٤- رێ. ٥- رێباز.

سنت: تووشی هشکیێ و کولب و خەلا یێ بوو.

السنة(بالكسر): ١- نقروسک. ٢- بقرێ دودەڤ.

السنة(بالفتح): ١- سال. ٢- خەلا؛ کولب. ٣- هشکی.

السنة(بالضم): ١- ئەو کار و کریار و گۆتنێت پێغەمبەری - سلاڤ لی بن - کرین. ٢- ناڤێ رێکێ یە. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە هیلانا دنیایێ.

سنة الله: سیستەمێ سەردەریا خودێ یە د گەل خەلکێ نەگوهداری پێغەبەرێت وی.

السنة الإنقلابية(المدارية): دەمێ دکەڤیتە د ناڤبەرا هەردو جارێت ل دویڤ ئێکێت دەربازبوونا رۆژێ د خالا (الإعتدال الربيعي) دا کو دبیتە: (٣٦٥) رۆژ و (٥) دەمژمێر و (٤٨) خولەک و (٤٦) چرکە.

السنة التصويرية: رێبازەکە ژ رێبازێت هونەرێ وێنەکیشانێ دا.

السنة الشمسية: ئەو سالە یا کو ب هەلاتن و ئاڤابوونا رۆژێ دهێتە هژمارتن، کو دبیتە (٣٦٥) رۆژ و چارێکەک.

السنة الضوئية: ئەو قووناغە یا تیژکا رۆژێ ل دەمێ سالەکێ دبریت کو دبیتە (٩٤٦٨) ملیار کیلۆمێتەر.

السنة القمرية: ئەو سالە یا ب هەلاتن و ئاڤابوونا هەیڤێ دهێتە هژمارتن و رۆژێت وێ (٣٥٤)ن.

السنة النجومية(المدارية): ئەو دەمە یێ عەرد پێدڤی دبیتێ دا کو ئێک جار ل دۆر رۆژێ بزڤریت و ل مەلبەندێ رۆژێ بهێتە دیتن ئەو دو جارێت ل دویڤ ئێک یا د گەل ستیرەک کۆم دبیت، ئەو دەم ژی دبیتە: (٣٦٥) رۆژ و (٦) دەمژمێر. و (٩) خولەک و (٩) چرکە.

سنج: رەنگەکێ نە ژ رەنگێ وی لێدا.

السنجاب: سڤۆرە.

السنجة(بالضم): رەنگێ پنیپنی.

السنجة(بالفتح): عیارێت ترازیێ.

السنجق: ١- ئالا. ٢- وەلایەت (ئیالەت) کو دبیتە دەڤەرەکا مەزن.

سنح: ١- دەرفەت پەیدابوو. ٢- ب دەستکەڤت.

السنح(بالضم): زێدەهی؛ بەرەکەت.

سنخ: ١- خۆجهبوو و بلندبوو. ٢- زێدەکر.

السنخ(بالكسر): ١- بنیات. ٢- ئاریان.

السنخ(بفتحتين): حێشتر.

السنخة(السناخة): بایێ گەنی.

السنحنح: یێ ب شەڤێ نەنڤت.

سند: ١- پالدایێ. ٢- هلباسکیبوو. ٣- نێزیکبوو. ٤- راست و چەپ لڤاند و ل تەشکا دا(کوری).

السـند: ١- بلنـدیا چیـای. ٢- پالپشـت. ٣- ئـەو پشـتەڤانە یـێ تشـتەک خـۆ ل سـەر دگریـت. ٤- سـەکێ کرینـێ. ٥- سـەکێ دەینی. ٦- جۆرەکێ کورکا یە.
سنداب: ستریگا؛ چاڤبۆق.
السندان(بالفتح): سندان.
السندان(بالکسر): زەلامێ ب هێز و شیان.
السندانة(بالفتح): ماکەر.
السـندأو: ١- یـێ سـڤک. ٢- دلێـر. ٣- یێ کورت. ٤- هویرێ سەر مەزن.
السـندأوة: پـاتێ ددانـنـە بـن کولاڤدەرسـۆکا دا قرێژی نەبن.
سەندەر: لەزکر.
السندەر: یێ دلێر.
السـندرة: ١- علبـەکا کێشـانێ یـە گەلـەک یـا مەزنە. ٢- لـەز. ٣- شێر.
السندروس: جەوەکا زەرە وەکـی کـەهرەمانێ یـە ژ تیڤلـێ دارەکـێ دهێـتن، تامـا وێ یـا تەعلە، ژ بۆ دەرمان و چێکرنا تزبیا دهێتـە ب کارئینان(یۆنانی) یە.
السندري: ١- علبـەکا کێشـانێ یـە گەلـەک یـا مەزنـە. ٢- کڤـانێ مـوکم. ٣- شـێر. ٤- سـەرتیرا سـپی. ٥- چاڤمـەزن. ٦- یـێ باش. ٧- یێ بێخێر. ٨- سەرەڕوما شین.
السـندس: ١- هێسـتر. ٢- ئارمیشـێ تـەنک، (فارسی) یە.
السـندل: ١- جـۆرە دارەکـە کولیلکیـت سـپی ددەت، بەرهـەمێ وێ وەکـی کەزانایـە، دارێ وێ یـێ گرانبهایـە، ژ بـۆ چێکرنـا دەرمـان و کەرەسـتیت بوونـدار دهێتـە ب کارئینـان، ل هندسـتانێ و وەلاتێـت گـەرم شـین دبـت. ٢- گۆرا کالکا خاڤەیە، (یۆنانی) یە.
السندیان: داربەڕی.
السندر: قامنەخۆش؛ توبعەتنەخۆش.

سنسـکریت: زمـانێ کـەڤنێ هندیانـە، زمـانێ زانسـت و پیـرۆزێ وانـە گەلـەک یـێ نێزیکـی زمانێـت هنـدوئوروپی و هنـدوئیرانی یـە، نەخاسـمە زمـانێ ئاڤسـتایی و فارسیا کـەڤن، کەڤنترین شێوەیێ وی زمـانێ(ودائی) یـە کـو سروودێت (ودائی) پێ هاتینە نڤیسین.
سنط: کۆسەبوو.
السنط(بالکسر): کـەها جەسـتی یـا د ناڤبـەرا لـەپی و باسکی دا.
سنط اسطنبول: جۆرە دارەکە کولیلکێت ئویشی و گولگولی ددەت، ل دەڤەرێت دەریایا سپی شین دبت.
السـنطالة: ڕیڤـەچوونا ب بـێ دەنگـی دگـەل شۆڕکرنا سەری.
سنطل: سەرچەماندی ب ڕیڤەچوو.
السنطلة: درێژی.
سنطور(سنطیر): ئامیرەکێ مۆزیکێ یە وەکی قانوونێ یە.
السنطیل: یێ درێژ.
سنع: جوان و گەهنەم و هەستی سڤک.
السنع(بالکسر): تیکا ل گەها د ناڤبەرا لـەپی و باسکی دا.
السنع(بالفتح): جوانی.
السنعبة(بالضم): ١- کـویژک. ٢- قەیدکا لێڤا سەری یا مرۆڤی.
السنغبة(بضـم السـین): ئاژەلـەکێ وەکـی کویژکی یـە ئاڤـەکێ دهاڤێژیتـە دوژمنـێ خـۆ بێهنـەکا گەلـەک نـەخۆش ژێ دهێـت، ل ئەوروپا و ئەمریکا وئاسیا دژیت.
سنف: ١- ب (سناف)ێ گرێدا. ٢- کەتە پێشیا هـەمیا. ٣- سـتۆیێ خـۆ درێژکـرە چـوونێ. ٤- دژواربوو(هـــوڕ). ٥- نێزیـــک دیاربوو(برویسی).

السنف(بالفتح): ١- چیلک؛ ترک. ٢- تیڤلکێ توڤی. ٣- بەلگ.

السنفة: کەلیکا گیای.

السنفتان: دو دارکن دئێخنە هەردو ڕەخێت مقارا کنڤێ بیرێ.

سنق: بەتلی(حەیوان).

السنقر(السنقور): بالندەیەکێ گۆشتخۆرە، ژ شاهینی مەزنترە، ژ بۆ نێچیرێ دهێتە ب کارئینا (مەگۆلی) یە.

سنم: گۆهانا وی مەزنبوو.

سنم(بتشدید النون): ١- کۆهانا وی تژیبوو. ٢- تژیبوو. ٣- بلنکر. ٤- وەکی گری لێکر.

السنمار: ١- هەیڤ(تلپ). ٢- دز. ٣- یێ ب شەڤێ نەنڤت.

سنمة: گۆپیتک.

السنمورة: جۆرەکێ ماسی یە (ئیتالی)یە.

سنه: سال د سەر ڕا بۆرین.

سنه: ١- هاتە گوهۆڕین. ٢- گەنیبوو؛ بێهن کەتێ.

السنهاء: ١- دار سال ل دویڤ سالێ بەرێ خۆ ددەت. ٢- یا هشکە سالیێ ژێگرتی.

السنوبیة: حەژیکرنەکا ب درەو و بێعەقلانەیە بۆ هەر تشتەکێ نوی(ئنگلیزی) یە.

السنوت: گیایێ گێژینک.

السنور(بالکسر): ١- کتکێ کویڤی. ٢- سالار. ٣- قۆپێ کورێ. ٤- گەها ستۆی.

السنور(الفتح): ١- هەمی جۆرێت چەکی. ٢- چۆخێ د دڤێلێت کەڤلی. ٣- هەر چەکێ ژ ئاسنی دهێتە چێکرن.

السنوط: زەلامێ کۆسە.

السنوف: کەلیکا کیای وەکی یا باقلکێ و لۆبیکێ، کۆما وێ (السنوف)ە.

السنون(بالفتح): ١- دارکێ سیواکێ. ٢- تۆزکا ددانا پێ دشۆن.

السنونو المحمر العجز: حاجیرەشکا بنپشت سۆر.

السنونو: حاجیرەشک؛ دوومەقەس؛ دویڤمەقەسک؛ مەقەسۆک؛ دیلمەقەسک. حاجیلۆک.

السني(بالفتح): یێ بلند.

السني(بالضم والتشدید): یێ ل دویڤ ڕیبازا پێغەمبەری دچیت سلاڤ لێ بن.

السنوي: یێ سالانە.

السنیت: ١- هشکی. ٢- بێخێری.

السنیج: چرا.

السنیح(السانح): یێ ژ لایێ ڕاستێ ڤە دهێت.

السنیح: ١- دوڕ. ٢- جەک و خەمل.

السنید(الدعي): ١- یێ ئێک دکەتە کوڕێ خۆ. ٢- یێ بنیاتێ نەهێتە نیاسین. ٣- یێ بابێ کەسەکی دکەتە بابێ خۆ.

السنیعة: ڕێکا ل چیای.

السنیف: ١- پەڕۆکەکە ل سەر هەردو ملێت حیشترێ دهێتە گرێدان. ٢- کوژیێ ڕاژێرکێ.

السنین: ١- کوما(سنة) کو دبیتە سال و هەر دبیتە کولب و خەلا. ٢- تێهن. ٣- مۆرکا گەها پشتێ. ٤- سەرێ پراسیێ.

السنینة: ١- نەرم و حولی. ٢- هویرکێ بەری یێ ژ بەر هوسینێ دوەریێت. ٣- عەردێ گیایێ وی هاتیە خوارن. ٤- بایێ بەردەوام ل ئێک سەمت. ٥- هەڤالجێمک.

السنیم: ١- کۆهانمەزن (حێشتر). ٢- یێ بلندبوویی (گیا).

سها: سەهوابوو؛ ژێ غافلبوو.

السها (السهى): ستیرەکا کێم ڕۆناهی یە ب رەخ ستێرا نیڤەکێ ژ هەرسێ ستێرێت دبێژنێ: (بنات نعش) ئەوێت دبنە کوریا (الدب الأصغر)، ئەو کۆما ستیرا یا ژ (٧) ستێرێت گەش و (١) ستێرا هویر و کێمرۆناهی یا ب رەخ ستێرا شەشێ ڤە پێکدهێت، کورد بێژنێ: (تەرمێ نحێ)، ئانکو (سها) دبیتە بچویکێ ل ملێ ژنکا نحێ یا ل دویڤ تەرمێ وی دچیت، ئانکو هەر چار ستێرێت ل بەراهیێ تەرمێ نحێ نە و یا ل دویڤ بابێ وی یە و یا ل دویڤ بابێ وی ژنکا وی یە بچویکێ وی یێ ل ملی و یا ل دویڤ وێ گورگە، ل دویڤ کەڤنەباوەرێت مللەتێ کورد ئەگەر گورگ ب ژنکا نحێ را بگەهیت و بچویکێ وێ ژ ملێ وێ دانیت و بخۆت دێ قیامەت رابیت.

سهاد (أرق): خەوچرکی.

السهار (بالضم): یێ گەلەک دمینتە هشیار و نەنڤت.

السهام (بالفتح): ١- گەرما هاڤینێ. ٢- تەعرا هاڤینێ. ٣- دەردەکە حیشترا دگریت. ٤- ئەو داڤا وەکی تەڤنێ تەڤنپیرکێ یە یا د گەل بای دچیت و دبرسقت.

السهام (بالضم): کوهۆرینا رەنگی ژ لاوازیێ.

الساهف: ١- مری. ٢- یێ ل دەمێ مرنێ تێهنکێ گرتی. ٣- گوهۆری.

السهاف: تێهنک.

السهاک: رەهوانبێژێ وەکی بای دئاخڤت.

سهب: بر.

السهب (بالفتح): ١- عەردێ راست و بەرفرە. ٢- دەشت. ٣- دەم.

السهب: درێژ و راست.

سهج: ١- دژواربوو و بەردەوام هات(هوڕ). ٢- لێچوون(شەڤ).

سهد: خەوا وی ڤەرەڤی و ما هشیار.

السهد (بالضم): خەوچرکی.

السهد (بضمتین): یێ کێم دنڤت.

السهدة (بالفتح): هشیاری(نەنڤستن).

سهر: نەنڤست؛ هشیار ما.

السهر: نەنڤستن؛ هشیاری.

السهرة (بالفتح): نەنڤستنا مرۆڤی ب شەڤێ.

السهرة (بالضم): یێ گەلەک دمینتە هشیار و نەنڤت.

سهف: ب زەحمەت رحا وی هاتە دەرێ.

السهف: پیلەکێت ماسی.

سهک: ١- دژوار هات(هوڕ). ٢- راکر و د گەل خۆ بر(ئاخ). ٣- هرشاند. ٤- هێدی بەزی.

السهک: ژەنگا ئاسنی.

السهکة (السهوکة): ١- بێهنا مرۆڤێ خوهدایی. ٢- بێهنگنارا گوشتی یان ماسی.

سهکة: دژوار.

سهل: ١- ب ساناهیبوو. ٢- حولیبوو. ٣- راست و حولیبوو.

السهل (بالفتح): ١- دەشت؛ عەردێ راست. ٢- یێ ب ساناهی. ٣- عەردێ نەرم و بەرین.

السهل (بالکسر): ئاخا وەکی یا ئاڤ د گەل خۆ دئینت.

السهلي (بالضم): یێ ل دەشتێ دچەرت(ئاژەل).

السهلیوون: سۆفی نە، دویڤچوویێت (سهل بن عبد الله التستري) نە.

سهم: ١- ژ لاوازیێ رەنگێ وی هاتە گوهۆرین. ٢- تیکچوو. ٣- د پشکدارکرنێ دا ل سەر وی زالبوو.

السهم (بالفتح): ١- تیر. ٢- پشک. ٣- تیرا پشکهاڤێتنێ یا (میسر)ێ. ٤- پیڤەرەکێ پیڤانێ یە ل نک خەلکێ کرین و فرۆتنێ دکەت دبیتە (٦) گەز.

السهم(بضمتين): ١- بلندبوونا چاڤێ رۆژێ. گەرما بلند. ٢- گەرما زالبوویی. ٣- مرۆڤێت زانا و عاقلدار.
سهم الرامي: کۆمەکا ستێرا یە وینەیێ وێ ژ پێنج ستێرا پێک دهێت دکەڤنە د ناڤبەرا (منقار الدجاجة) و(النسر الطائر)ە دا سەرێ وی دگەهیتە لایێ رۆژهەلاتێ و دویماهیا وی دگەهیتە رۆژئاڤا.
السهمة: ١- مرۆڤاینی. ٢- پشک. ٣- بەهر.
السهو (بالفتح): ١- غافلەتی؛ شاشی. ٢- بێدەنگی و نەرمی. ٣- خۆش و ب ساناهی(چیا). ٤- زەلال(ئاڤ). ٥- نەرم(با).
السهو(بالكسر): پیچەک ژ دەمێ شەڤێ.
السهواء: پیچەک ژ دەمێ شەڤێ.
السهوان: سەهوابوویی.
السهوب: ئەو عەردێ ب گیایێ سرۆشتی یە یێ کو گیایێ وی حەژ سەقاییێت هشکئاڤی دکەت، ئەڤ جۆرە عەردە ل ئەمریکا ناڤین و ئەمریکا باشۆر هەنە.
السهوة: ١- کولەک. ٢- خیڤەتا ل بەر ئاڤێ. ٣- رەفاتکا د دیواری را دهێتە چێکرن. ٤- کەڤر. ٥- پێژانێ ل بەرسینگێ حەوشا خانی. ٦- یا چوون نەرم و رحەت. ٧- ئێک سەهوابوون. ٨- کڤانێ نەرم.
السهوج: دژوار.
السهود: ١- درێژ و دژوار. ٢- بچویک و تەڕ و تۆل.
السهوق: یێ درێژ.
سهوك: ١- ئێخست. ٢- کوژت.
السهوك: دژوار.
السهول(بالفتح): دەرمانێ زکچوونێ چێدکەت.
السهولة: ب ساناهیاتی؛ نەرماتی.
سهيل: ستێرا جەمسەری؛ ستێرەکا گەشە ل دویماهیا دژواریا گەرما هاڤینێ دەردکەڤت، ل یەمەنێ ژ هەمی جها پتر دهێتە دیتن ژ بەر هندێ ژی دبێژنێ:(السهيل اليماني) یان (الشعرى الكاذب).
السهيم: یێ بۆ خەلکی ب پیڤەرێ (السهم) لێکڤە دکەت.
سوء التغذية: بەدخوارن.
سوء(بالفتح): ١- ئاگر. ٢- لاوازیا د دیتنێ دا. ٣- لاوازیا جاڤی.
سوء(بالضم): ١- خرابی. ٢- شکەستن و رەڤین. ٣- تێکدان و خرابکرن.
السوء(بالفتح): ١- تێکدان و خرابکرن. ٢- خرابی.
السوءاء: ١- هەڤالینیا پویچ. ٢- ژنکا کرێت.
السوأى: ئاگرێ جەهنەمێ.
السوءة(بالفتح): ١- شۆلێ پویچ. ٢- هەڤالینیا ل سەر بنیاتی پویچاتیێ. ٣- بەر و پاشییێت مرۆڤی. ٤- پێش و پاشییێت مرۆڤی (جهێ شەرمێ).
السوءى: ١- خرابی. ٢- دۆژەه.
سواء: ١- عەدالەت، وەکهەڤی. ٢- نیڤا تشتی. ٣- راست. ٤- وەکی ئێک لێهاتن. ٥- نیڤ؛ سەنتەر. ٦- گوپیتک. ٧- شەڤێت سێزدێ یان چاردێ ژ هەلاتنا هەیڤی. ٨- هەڤتەنگ.
السواخ: تەقنا مشە.
السواخية(السواخى): تەقنا مشە.
السواد: ١- رەشاتی. ٢- گوند و ئاقار و چەمێت ل دۆر باژێرا. ٣- هەلامەت(رەشەک). ٤- مالێ مشە. ٥- زەحفییا مرۆڤا. ٦- رەشنڤێس. ٧- خەلک ب گشتی. ٨- رەشاتیا شەڤێ و درێژیا وێ. ٩- لەشکەر ب چەک و جەبلخانە ڤە. ١٠- رەشکا چاڤی. ١١- کاکلک (ژ دلی). ١٢- زەراتیا د رەنگی دا. ١٣- کەس. ١٤- رەشەک. ١٥- گشتیا خەلکی. ١٦- ژمارەیا مەزن.
سواد الليل: رەشاتیا شەڤێ.

سواد الناس: گشتیا خەلکی.
سوار: بازن.
سواري: عەورێت ب شەڤێ دبەلاڤ.
سواسية: وکی ئێک.
السواط: پۆلیسێ ب قامچی.
سواع: بوتەک بوو قەومێ نووح پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن - دپەرست.
سواع: صەنەمەک بوو ب فۆرمێ ژنەکێ ژ لایێ (هذیل وبنو کنانة) ڤە دهاتە پەرستن.
السواف: ئێش و مرنا د کەڤیتە تەرشی.
السواق: (سویق) فرۆش.
سواک: رێچوونا گران.
السواک: قەدکا ژ دارا ئەراک.
سوام: ١- تەرشێ ل چەرێ. ٢- تەرشێ سال ب سال ب هویڤیا چەراندنێ ڤە.
سوج: ١- پێژانکر. ٢- دیوارەک دا دۆر.
سوجل(السوجلة): کویڤێ شیشەی.
السوحر: دارێت بەر لێڤێت ئاڤ و رویبارا.
السوحق: بەژندرێژ.
سود(بتشدید الواو): ١- کرە سەرۆک. ٢- سەرۆک کوشتن.
السود: دەستهەلاتداری.
السودة: ١- عەردێ راست و بەرێت وی رەش. ٢- عەردێ ب دارقەسپ.
السودل: سمبێل.
السوذج: ١- بازن. ٢- خەلەکا کەلامچێ. ٣- بالندەیێ شاهین.
السوذق:(السوذنیق؛ السوذانق): بالندەیێ شاهین (فارسی) یە.
سور(بتشدید الواو): ١- دەڤەنەک دایێ؛ شویرهەکر؛ پێژانکر. ٢- ب سەر دیواری کەڤت. ٣- بازنکەک کرە دەستی.
السور: ١- دەڤەنێ بازێری یان یێ کەلێ. ٢- دیوارێ دۆرماندۆر. ٣- حێشترا گرانبها.
سورة (وثبة): ١- خۆچەنگکرن؛ خۆتێوەکرن. ٢- تەعدایی. ٣- دارەسان. ٤- ئاریان. ٥- دژواری.
السورة: ١- قووناغەک ژ ئاڤاکرنا خانی. ٢- سوورەتا قوورئانێ یە ژ بەر کو قووناغ ل دویڤ قووناغێ یا هاتی یە خوار. ٣- ئەو تشتی ژ ئاڤاهی دهێتە بلندکرن بەر ب ئەسمانی دچیت. ٤- قەنجی و منەت. ٥- نیشان. ٦- پارچەیا جودا ژ نڤیسینێ.
سورنجان: بنەگیایێ جانیمەرجان.
السوس: ١- پێشکا گەنمی. ٢- مێکویک؛ گیایەکە رەهێت وی دهێتە قوتان و نماندن، ئاڤا وی ب تەزیاتی دهێتە ڤەخوارن، دبێژن بۆ گولچیسکا یا باشە. ٣- سخلەت. ٤- بنیات.
السوسة: کرمکێ داری.
السوسن: سووسن؛ ژ کولیلکا یە؛ ل نیڤا باکۆری ژ گۆیا زەمینی یا بەلاڤە، کولیلکێت وی د بنەفشی و سپی و زەرن و شین، چەند جۆر ژێ هەنە وەکی سووسنا چینی(خەتایی) و سووسنا چاپۆنی.
السوسیولوجیا: زانستێ پێکهاتۆیا جڤاکی (یۆنانی) یە.
السوط: ١- قامچی. ٢- بەهر و پشک. ٣- تێکهلکرنا تشتەکی دگەل تشتەکێ دی. ٤- دژواری. ٥- ئامانێ ئاڤێ. ٦- شۆل؛ کار.
السوع(السواع): هندەک ژ دەمێ شەڤێ.
سوعاء: دژوار.
سوغ: ١- دەستویری پێ دا. ٢- دایێ و بۆ هێلا.

السوغ (السیغ): بچویکێ د دویڤ پچویکەکێ دا بووی.

السوغان: ١- ڕوابوون. ٢- مەشقکرنا هەسپی ژ بۆ بەریکانێ.

سوف: دێ؛ پیتا دەمێ داهاتی یە بەلێ دەمێ وێ ژ دەمێ (سـ)ێ درێژترە.

السوف: هویڤی و خەونێت چێنەبن.

السوف: کو مرۆڤ خۆ ب هویڤیا قائیل کەت.

السوفیات: ئەو ناڤ بۆ یێ شۆڕەشگێریت ڕۆسی دانایینە سەر جڤاتا نوینەرێت پالە و جۆتیار و سەربازا، پاشی بوو ناڤێ ئیکەتیا کۆمارێت ڕۆسی.

السوق(بالضم): سویک؛ بازار.

السوق(بالفتح والسکون): هاژۆتن.

سوق الکلام: خواندن و بیانکرنا ئاخڤتنێ.

السوقاء: پێلاڤا جزمە.

سوقة: وەلاتی، خەلکێ بێ دەستهەلات.

السوقعة: ١- سەرێ تەشریبێ. ٢- پستۆ. ٣- ئەو جهێ ژ پۆشیێ یان کولاڤدەرسۆکا دکەڤیتە سەری.

سول: خەملاند؛ ل بەر شرینکر.

السولاء: دەلوا مەزن.

السولة: یێ گەلەک پرسیارا دکەت.

السولع: گیایێ دبێژنێ:(صبر) کو گیایەکێ گەلەک تەعلە.

السوم: ئاژەلێ هەیکری. ١- بەرچاڤکرن و دیارکرنا بهایێ تشتی. ٢- بهاکرنا تشتی.

سومة: ئەو نیشانە یا ل پەزی دکەن.

السومل: جلکێ کەڤنێ دریای.

السوملة: فنجانا بچویک.

السونة(حشرة): قەمبەلک؛ سنک.

سوى: ١- دکەڤتە د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٢- تەکۆز و بێ کێماسی. ٣- ڕاست.

سوى(بتشدید الواو): ١- ڕاستکر. ٢- ڕاستچێکر.

سوي: ڕاست و دورستبوو.

السوي: ١- ڕاست. ٢- تەکۆز.

السویداء(السوداء): دەردێ خەمۆکیێ و تێکچوونا هزرێ (المالیخولیا).

سویداء القلب: ١- کاکلک دلی. ٢- ڕەشکا دلی. ٣- خالا دلی.

السویط: یێ تێکهەل.

السویق: ١- ئارێ گەنمی یا یێ جەهی. ٢- سمیتک. ٣- مەی. ٤- ئارێ نەرم. ٥- تشتێ ڕۆهنێ دهێتە ڤەخوارن.

السویل: هەڤتەنگ.

السي: ١- باژێر. ٢- یێ وەکی تشتی.

سي: ڕەخەکێ کڤانی.

السيء: ١- شیرێ بێی دۆتن دهێتە خوار. ٢- یێ خراب. ٣- کارێ خراب.

سیأ: گوهانێ گولمێبوو و شیر ژێ هات.

السیئات: کار و کریارێت خراب.

سیئة: ١- گونەه. ٢- کریارا خراب.

السیاب(البلح): قەسپا نەگەهەشتی.

السیاج: ١- دیوار. ٢- تان؛ پێژان.

السیاخ: ئاڤاهیێ ژ تەقنێ چێکری.

السیاح: ١- کۆما (سائح)ە. ٢- د شەریعەتی دا ئەون یێت تنێ عبادەتێ فەر ئەدا دکەن ئانکو بێی سونەت. ٣- ل نک سۆفیا ئەون یێت ب چول و نهال و شکەفت و کەنارا کەڤتین ژ بۆ زکرێ خودێ.

السیاح(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک سەیرانا دکەت.

سیاحة: سەیرانکاری.

السیادة: سەرۆکاتی.

السیار(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک برێڤەدچیت.

السـيارة: ١- رێڤینگ. ٢- تورمبێل. ٣- ئەو ئەختەر و هەسارن یێت ل دۆر ڕۆژێ دزڤرن و دبێژنی: (کۆما ڕۆژێ). ٤- کاروان.

السـياريون: سۆفی نـە، دویڤچوویێـت (أبـي عبـاس السـياري)نە هـەڤالێ (أبـو بكـر الواسطي).

السياسة المدنية: پەیداکرنا ئەگەرێت ژیارێ و ژیـانێ دگـەل بجهئینانـا عەدالـەتێ و یەکسانییێ.

السياسـة: ١- برێڤـەبرنا خـەلکی پـەروەردەکرنا وی. ٢- هونـەرێ دەسـتهەلاتدارییێ و رێڤەبرنا کاروبارێت دەولـەتێ یێت دەرڤـە و ناخۆ.

السياسـة الإقتصـادية: بوەرارکرنـا سـامانێت گشتی دگەل هونەرێ رێڤەبرنێ.

السياسي: سیاسەتمەند؛ ئەوە یێ سیاسەتێ ب کارد دئینت یان سیاسەت بۆ خۆ کریە کار و پیشە.

السياع: تەقن.

السياف: شیرهەلگر؛ شیرباز.

السياق: ١- سەکەراتا مرنێ. ٢- مەهرا ژنکێ بـەری ئیسـلامێ. ٣- هـاتن. ٤- دگـەل دا. ٥- رێباز. ٦- رەوشا ئاخڤتنێ.

سـياق الكــلام: ١- شـێوەیێ ئـاخڤتنێ. ٢- رێڤەچوونـا ئـاخڤتنێ. ٣- رِسـتەبەندیا ئاخڤتنێ.

السياقة: ١- هاژۆتن. ٢- ڕۆهنکرنا ئاخڤتنێ.

السيال: یێ گەلەک تێتە خوارێ و دهەرکت.

السيلان: ١- یێ دچیتە د کاڤلانی دا ژ شیری یان خەنجەرێ. ٢- بەرەکێ گرانبهایە.

السيالة: گیایەکێ ب ستری یە.

سيان: یێت وەکی ئێک.

سيب(بتشديد الياء): هێلا بچیت و پشتا خۆ دایێ.

السيب(بالكسر): جۆکا ئاڤێ.

السيب(بالفتح): ١- بارانا دباریت. ٢- دان؛ بەخشـین. ٣- مـال و ملـک. ٤- نـەڤی. ٥- پویرە. ٦- مویێ کوریا دەواری.

السيبان: هیکا سپیهێ یان یا کێچێ.

السيتوبلاسما: ئەو کاودانە یێ کو کەرەستەیەکێ دەستیشـانکری پـێ دهێتـە ڤـەدەرکرن دەمـێ شیانێت مەزنێت گوهۆرینێ تێدا هەبن کو ببیتە تشتەکێ دی، دبێژنێ:(هیولی).

سـيج: ١- پێژانکـر؛ تـانکر. ٢- دیـوارەک دا دۆر.

السيجان: جۆرەکێ ماسی یە.

السـيح: ١- ئاڤـا هـەرکی و بـەرچاڤ. ٢- عـەردێ ب ئاڤا هەرکی و تـافیر دهێتـە ئاڤدان. ٣- جلکێ خیچخیچ.

سيح(بتشديد الياء): ئاخڤتنا خۆ خۆشکر.

السيخ: ١- هـەر تشـتێ ڕاست و سـەر تیـژ چ کان بت یـان دار(فارسـی)یە. ٢- ئاینەکـە ل وەلاتێ هندستانین باوەری ب خودێ هەیـە، بـەلێ دبێـژن: ڕح ژ لەشـەکی د چیتــە د لەشەکێ دی دا، ناڤێ پەرتۆکا وان (گرنتـە) یـە، ئـەڤ دینـە ل چـەرخێ (١٥)ێ زاییـنی یێ پەیدابووی.

السيد: ١- سـالار. ٢- سـەروەر. ٣- گـورگ. ٤- شێر.

السيدانة: گورگ.

السيدة: ١- ژنکا سالار. ٢- مێگورگ.

السيدارة: ١- پـەردە. ٢- کولاڤێ ژنـک ل بـن دەرسـۆکێ دکەنـە سـەرێ خـۆ. ٣- قـەمت. ٤- کولاڤ.

سير(بتشـديد اليـاء): ١- برێڤـەبر. ٢- بەلاڤکر. ٣- دەرئێخسـت؛ کـرەدەر. ٤- لێکر(جـل). ٥- خێچێت وەکی دڤێلێت کەڤلی لێ چێکرن.

السير(تسيار): بریڤەچوون.

السیر: دڤێلێت کەڤلی.
السیراء(بالفتح): ١- کورکێ خیچخیچ. ٢- ئاموبش تێهەلکری.
السیراء (بالکسر): ١- زێرێ خورست. ٢- تیڤلکێ کاکلکێ. پەردا دلی. ٣- تایێ دارقەسپێ.
السیرة: ١- رەوشا مرۆڤی. ٢- چیرۆک. ٣- گۆتن و کریارێت مرۆڤی ل ژیانا خۆ کرین. ٤- رەفتارا مرۆڤی دگەل خەلکی. ٥- گۆتن و کریار و فەرمۆدەیێت پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن.
السیرج: دوهنێ کونجیا.
السریجیات: جۆرەکی شیرا یە ب ناڤی کەسەکی نە ژ لایێ وی ڤە دهاتنە چێکرن دگۆتنێ: (سریج).
السیساء: ١- جهێ سواربوونێ یێ ل پشتا دەواری. ٢- ریزکا گەهێت پشتێ.
السیسب(السیاسب): جۆرە دارەکا تیرا ژێ چێدکەن.
السیسبان: ١- دارەکا بەلک مەزنە، تۆڤێ وی ژ بۆ چارەکرنا بەرکێت کولچیسکا دهێتە ب کارئینان. ٢- نهالەکە دکەڤیتە رۆژئاڤایێ باژێرکی شۆش ل ئیرانێ، ل سەردەمێ ئیسلامێ شەرەکێ مەزن د ناڤبەرا موسلمانا و فورسێ دا لێ هاتبوو کرن و خالد ئاغایێ زبیاری (بەیتا سیسەبانێ) پێ چێکربوو.
السیطرة: ١- زەبکرن، کۆنترۆلکرن. ٢- زالگەهـ.
السیطل: ١- تەشت. ٢- سەتل.
سیع(بتشدید الیاء): ١- تەقنکر؛ تەقن لێدا. ٢- ڤێرکر. ٣- دوهنکر.
السیع: ئاڤا ل عەردی هەرکی.
السیعاء: پیچەک ژ دەمێ شەڤێ.
السیغ: ١- یێ خۆش بۆ ڤەخوارنێ یان خوارنێ. ٢- یێ حەلال و دورست.
سیف الجبار: سێ ستێرن ب شێوەیێ سێگۆشە ل عەسمانی د دیارن.
سیف فطار: شیرێ ب دەڤلۆ و تیک یێ نەبرەک.
سیف الغراب(الدلبوث): گولەکا بنەفشی یان مەخمەلی یە ل رۆژهەلاتا ناڤەراست و دۆرێت دەریا سپی شین دبت.
السیف(بالفتح): ١- شیر؛ شمشیر.٢- جۆرەکێ ماسی یە تشتەکێ تیژ یێ ب سەری ڤە.
سیف(بالکسر): کناریێ دەریایێ.
السیفان: زەلامێ باریک و بلند.
السیفة: دویری.
السیق: یا ژ لایێ بای ڤە دهێتە هاژوتن.
السیقة: تالانێ دەوارا.
السیکاس: جۆرەکێ دارایە وەکی دارقەسپێ یە ل جهێت ئیستوائی شین دبت.
سیل: هلمشت؛ لیسەر.
السیلان: ١- هەرکین. ٢- جاریبوون.
السیلة: جهێ ئاڤ لێ دچیت.
سیما(لاسیما): نەخاسمە.
سیماء(سیمی): نیشان.
السیمة: نیشان.
السیمونیة: ژ ناڤێ سیمونێ ساحر هاتیە کو دبیتە: ١- هەلدانا ب دەستڤەئینانا پلەیێت دینی ب رێکا پارەی. ٢- فرۆتنا تشتێ پیرۆز ب بهایەکێ بەروەخت.
السیمیاء(السیمیا): ١- نیشان. ٢- خوشکوکی و جوانی. ٣- زانستێ پیتا، زانستێ نهینیێت پیتا، و زانستێ تلسما و سحرێ یە، زانیارێ ڤێ زانستی دبیژن ئەم دشێین تشتێت وەهمی د هزرا یێ بەرانبەر دا بەرجەستە کەین. و بیژن ئەم دشێین ب رێکا پێتا و ناڤا و هێزا خەیالێ گوهۆرینا د سرۆشتێ دا بکەین.

السینراما: ئامیرەکێ سینەمایێ یە یێ هاتیە دورستکرن ژ بۆ دیارکرنا وێنەیێت مرۆڤا ل سەر شاشا سپی ب شێوەیێ وان یێ سرۆشتی.

سینماتوغراف: ١- ئامیرەکە ژ بۆ نیشاندانا وێنەیێت هەلامەتکی ل سەر شاشا سپی. ٢- سینەما.

السیهج(السیهوج): دژوار.

السیهک: ١- بایێ دژوار. ٢- عەردێ بایێ دژوار لێ دهێت.

سیهوک: دژوار.

السیولة: ١- رۆهنیا تشتی. ٢- سەرۆبەرەکێ دارایی یە دەلیڤێ ددەتە دەزگاهێت مالی پارەیێ ل سەرخۆ ئەدابکەن.

السیولة المالیة: هەبوونا پارەیێ مەزاختنێ.

پیتا (ش)

ش: پیتا دوازدێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٣٠٠).

شئ: تشت.

شئبوب: ١- تاڤیا بارانێ. ٢- تخوبێ هەر تشتەکی. ٣- دژواریا پێشداچوونا هەر تشتەکی. ٤- دەستپێکا دیاربوونا جوانیێ. ٥- دەستپێکا هەر تشتەکی.

شئز: ب زەحمەت کەت زبلند و زڤربوو.

الشأزة: جاەک؛ نەقلەک.

شأشأ: ١- پەز هاژۆت و گۆتێ: چچ چچ. ٢- تۆڤچیننەبوو (دارقەسپ).

الشأشأ: دارقەسپا درێژ.

شئف: ١- شەقشەقبوو (مەبەست سەرێ تلێ یە). ٢- کولبوو (مەبەست بنێ پێ یە).

شأفة: ١- کولکا بنێ پێی یە ب داخکرنێ ساخ دبیت. ٢- دوژمناتی. ٣- پەقا ل دۆر نەینۆکێ.

شأم: کوڕی بۆ ئینا.

الشأم(شام): باژێڕی (دمشق)ە پایتەختێ وەلاتێ سووریێ.

الشآمة: کوڕی؛ بێ ئیفلەحی.

الشؤم: کوڕی؛ بێ ئیفلەحی.

الشؤون: کارۆبار؛ کار و کریار.

شأن: بوو کەسێ هزرەک بۆ بهێتەکرن.

الشأن: ١- کاروبارێت مەزن. ٢- کاودان؛ دەستودار. ٣- سخلەت. ٤- توبعەت. ٥- ژێدەرێ ڕۆنکا. ٦- پێدڤی. ٧- مەیسیم. ٨- جەمسەریا دەستهەلاتا.

شأى: دبەریراکر.

الشأو: ١- قووناغ. ٢- هەفساری حێشترێ. ٣- ئامانج. ٤- ئاخا ژ بنێ بیرێ دەردئێخن. ٥- پشکلا حێشترێ. ٦- زلینک.

شؤون: کاروبار.

شاء: ڤیا؛ حەزکر.

الشائبة: ١- گلێش و پیساتی. ٢- عەیب و بینامیسی و ترس.

الشائع: ١- یێ بەربەلاڤ. ٢- نەلێکڤەکری.

الشائعة: ١- پرۆپاگندە؛ دەنگوباسێ درەو.

شائق: ١- عاشق. ٢- خەریب.

شائک(ذو الشوک): ١- عەردێ ب ستری. ٢- تشتێ ئالۆز و تێکرا تێکرا.
شائک السلاح: هێز و دژواری یا سەروچاڤێت وی دا.
الشائل: یا کوریا خۆ ژ بۆ کەلێ نێر بلند کەت(حێشتر). سەر ئاڤسبونا وێ یان زانا وێ بۆرین و شیرێ وێ حشک بووی(حێشتر).
الشائلة: ١- ئەوا (٧) مەهـ د
شاب: ١- تێکهەلکر. ٢- خیانەت لیکر. ٣- بەرەڤانیەکا رحەت کر. ٤- پرچا وی سپی بوو.
الشاب: گەنج؛ تۆلاز.
شابل: د خۆشیا دا مەزنبوویی.
الشابن: یێ نازک و قەلەو.
الشاة: میهـ؛ پەزا سپی.
شاتی: بۆ زڤستانێ سەرەدەری د گەل کر.
الشاجب: ١- یێ گەلەک دخوینت (بالندە). ٢- پرپێژ.
شاجر: ١- چەراند. ٢- گیا نەما و ل داری چەری. ٣- هەڤرکیکر؛ شەرێ وی کر.
شاجع: هەڤرکی د ویرەکیێ دا د گەل کر.
شاجن: خەمگین.
الشاحب: ١- لاواز؛ لەغەر. ٢- ئەوێ رەنگێ وی هاتیە گوهۆرین.
شاح: ١- هشیاریکر. ٢- قەلسیکر. ٣- بەرێ خۆ دایێ. ٤- چەلەنگی کر.
شاحج: کەرێ کویڤی.
شاحط: دویر.
الشاحم: بەزفرۆش.
شاحن: بارکری.
شاحنة: ١- شەمەندەفرا باری. ٢- هەر تورمبێلەکا باری چ بچویک و چ مزن.

الشاحوطة: مکارەیەکێ سەر پەحن و ب ددانۆکە پێ بەرا دنکرینن.
شاخ: پیربوو.
شاخس: ١- دەڤێ خۆ ڤەکر و سەرێ خۆ بلندکر پشتی بێهنکرنا کەرسلێ یان میزێ(چ کەر و هێستر و هەسپ چ بەران و نێری). ٢- جوداهی کەتێ.
شاخص: نیشان.
شاخل: خۆ د گەل سافیکر و هەڤالینیا ویکر.
شاد: ١- بلندکر. ٢- ب گێچێ کورتانەکر. ٣- مر. ٤- ئاڤاکر. ٥- گازیکرێ.
شادح: ١- قەلەو. ٢- بەرفرەهـ.
الشادخ: ١- بچویکێ تەر و تۆل. ٢- مرۆڤێ گەنج. ٣- کەش؛ ژ رێیا ئارمانجێ ڤاریبوویی.
الشاخة: پنیا درێژا ژ ئەنییێ هەتا سەرێ دفنێ یا هەسپێ چال.
الشادن: ١- تێژکێ مامزێ یێ ژ نوی بووی. ٢- خفشا مامزێ یا مەزنبووی و دەیکا خۆ هێلای.
الشادي: ١- سترانبێژ. ٢- هەلبەستخوین. ٣- بلبلێ چیکبێژ.
شاذ: هێلا ژ سیستەمی یان یاسایێ دەرکەڤیت.
الشاذ: ئەو تشتە یێ ژ رێبازا تشتی یان سیستەمێ وی؛ یان کۆما خۆ یان تۆخمێ خۆ دەرکەڤتی.
الشاذب: یێ خۆ ژ وەلاتێ خۆ دویرکری.
شار العسل: مێش بری.
شار: ١- دەرئێخست. ٢- چنی. ٣- هەڤرکیکر. ٤- رازیکر. ٥- لێ سواربوو دا سەربۆربکەت (دەوار). ٦- لێ سواربوو دەمێ نیشا بکری دای(دەوار). ٧- قەلەو و جوانبوو.
شارب: د گەل ڤەخوار.

الشارب: ١- ئەوێ ڤەدخوّت. ٢- سمبێل.
الشاربة: ١- ژنکا ڤەدخوّت. ٢- ئاکنجیییێت کەنارێ رویباری.
الشارة(الشورة؛ الشوار؛ الشيار): ١- جوانی و لاوینی. ٢- راپێچا جوان. ٣- سەروبوەر. ٤- متایێ مالێ. ٥- دیمەن.
الشارح: شرۆڤەکەر.
الشارخ: یێ گەنج؛ یێ توّلاز.
الشارد: ئەوی رەڤی و چووی.
شارز: توّرێ وی خراببوو.
شارط: مەرجانێکر.
الشارع: ١- رێکا مەزن. ٢- ئەوێ چوویە سەر دەراڤی. ٣- دانەری شەریعەتی کو خودێ یە. ٤- ستێرێت نێزیکی رۆژئاڤای. ٥- پەیداکەرێ رێ.
الشارع المقدس: شەریعەتدانەرێ پیروّز، زاراڤەکی فوقهی یە دیتە خودێ حەق.
شارف: ١- نیزیکبوو. ٢- هەڤرکی کر کا کی بلندترە. ٣- چوو هنداڤ.
الشارف: ١- یێ ل هنداڤ. ٢- پیر. ٣- کەڤنار. ٤- ئامانێ مەیێ.
الشارفة: ١- حێشترا پیر. ٢- ئامانێ مەیی.
شارق: هەلاتی؛ ژ سالوخەتێت خوداوەندی یە.
الشارق: بەرۆژێ چیای.
شارك: پشکداریکر.
الشارم: تیرا رەخێ ئارمانجێ شەقدکەت.
الشاروق(الصاروج): کسل.
الشاري: گوریا برویسیێ.
شازب: رەق و باریک.
شازر: دوژمناتیکر.
شاس: ١- ب دوڤێ چاڤی سەحکرێ. ٢- چاڤێت خوّ بچویککرن و دانانەسەرێک. ٣- یێ دژواربوو د شەرِی دا.
الشاس: ١- یێ لەغەر و لاواز. ٢- یێ درێژ.

شاسع: ١- دویر. ٢- جهێ دویر. ٣- کەسێ ژ باژێرێ خوّ یان وەلاتێ خوّ دویرکەڤتی.
شاش: (شیش) پێڤە هاتن کو دبیتە قەسپا هێژ نەعەقدی.
الشاش: ١- پەروّکێ پەمبی یێ وەکی تەمینێ یێ کو بوّ کارێت پزشکی دهێتە ب کارئینان. ٢- مێزەرکا ئارمویشی.
الشاشية: کولاڤەکێ سوّر و ب گوفکە لەشکەرێ وەلاتی مەغربێ ل سەرێ خوّ دکەت.
شاسب: هشک و باریک.
شاسع(شسوع): دویر.
شاسف: هشک و باریک و لاواز.
شاش: ١- پەروّکێ پەمبی یێ تەنک. ٢- شاشکا ئارمویشی.
الشاشة البيضاء: شاشا سینەمایێ.
شاص: ١- د زکێ دایێ دا لڤی(بچویک). ٢- ژ جهچوو. ٣- پشتا چاڤێ وی لڤی. ٤- ددانێ وی ئێشا. ٥- زکێ وی ئێشا. ٦- ئاریا. ٧- ژجهبر. ٨- ب ب ئێشاندنێ عەزابدان.
شاصب: ١- دژوار. ٢- هشک و بێ گیا.
الشاصر: خفشا خەزالێ یێ ژ نوی بهێزکەتی و ژ جهـ لڤی.
شاط: ١- مر. ٢- کەلی هەتا سوّتی و ب بنی ڤە مای. ٣- سوّت. ٤- تیربوو چو نەمابوو بسوّژت. ٥- لەزکر. ٦- لێکڤەکر. ٧- بەروّڤاژیکر. ٨- توّلا وی چوو و نەما.
الشاط: دارشرین.
شاطأ: هەردو ل سەر کناری برێڤەچوون.
شاطئ: کنار.
شاطر: خوّ کرە هەڤپشکێ کو نیڤ بوّ وی بت.
الشاطر: ١- ئەوێ دەیبابێت خوّ ب نەقولەیا خوّ وەستاندین. ٢- زیرەک.

الشاطن: ١- یێ ژ حەقیێ دویرکەڤتی.
٢- زەلامێ خرابکار و پیس.
شاع(بفتح العین): ١- بەلاڤبوو. ٢- بەلاڤکر.
٣- کەته دویڤ و د گەل چوو.
شاع(بکسر العین): ١- بەلاڤ. ٢- نەلێکڤەکری.
٣- تژیکر.
الشاعة: ١- کابانی. ٢- دەنگوباسێت بەلاڤە.
شاعب: دویرکر.
شاعب نفسه: مر.
شاعب الحیاة: ژ ژیانێ دەرکەت ئانکو مر.
الشاعبان: هەردو ملێت مرۆڤی.
شاعر: هەڤرکیا وی د شعرێ دا کر.
الشاعر: هەلبەستڤان؛ هۆزانڤان.
الشاعل: ١- ئەوێ ئاگری هەل دکەت.
٢- دەواری سپیاتییەک د کوریا وی یان پەرچەما وی دا.
الشاعي: ١- دویر. ٢- بژالە.
شاغر: ١- هێرشکر. ٢- پێگوهۆرکرنا ژنکا د گەل ئێکەدی کر ب مەرجەکی کو هەر ئێک ژ وانا ژنکەکا دی بێ مەهر ب دەته یێ دی.
الشاغر: ١- ڤالا. ٢- بێ خوەیی و خودان.
الشاغل: مژویلکەر.
الشاغور: سویلاڤ (ئارامی) یە.
شاغیة: ١- ددانێ زێدەیێ نە د جهێ خۆ را دهێت و جهێ ئێکەدی را دهێت.
٢- یا درێژتر.
شاف: ١- سەقاکر. ٢- خەملاند.
الشافع: ١- پەزا بەرخا وێ دگەل. ٢- مەهدەرکار.
٣- هاریکار.
الشافعي: ئێکە ژ هەر چار مەسەبێت سونی یێ کو ژ لایێ (أبو عبد الله محمد بن إدریس الشافعي)ڤە (١٥٠- ٢٠٣) هاتیە دامەزراندن.

الشافن: یێ ب دویڤێ چاڤی سەح دکەتە تشتی.
شافه: ب دەڤ گۆتێ.
الشافي: ١- ئێکە ژ ناڤێت خودی یێت پیرۆز.
٢- ساخکەر. ٣- ڤەبڕ.
شاق: ١- ئاریا. ٢- گرێدا. ٣- پالا وی دا دیواری. ٤- پێگرێدا. ٥- ب زەحمەت ئێخست. ٦- وەستاند. ٧- خۆ ئاسێکر.
شاقی: ١- هەڤڕکی نەخۆشییێ دا کر.
٢- چارەکر. ٣- بێهنفرەهی دکەل کر.
الشاق: ١- دژوار. ٢- سەخت.
شاقوف: مرجێ بەرا.
شاقول: شاقۆلک؛ ڕتلک؛ ئامیرێ توبیارکرنا دیوارا(عبری) یە.
الشاقي: بلند و درێژ(چیا).
شاك: ١- تێراکر. ٢- گربوو و دیاربوو وەکی کاتێ. ٣- ڤێکەڤت وەکی ستری. ٤- هێزا و دژواریا وی دیاربوون.
شاك السلاح: خۆ چەککری و تیرا بەرزەبووی.
الشاك: ب گومان.
شاكا: گازندا خۆ بۆ کر.
شاكی: ١- کازندەکر. ٢- سکالایەک پێشکێشکر.
شاكة: گەلەک ب ستری.
الشاكة: وەرمتنا گەوریێ.
الشاكر: سوپاسدار: ١- ئەوە یێ سوپاسیێ ژ بەر دانێ بکەت. ٢- ئەوە یێ سوپاسیێ ژ بەر باشیێ و خۆشیێ بکەت. ٣- ئێکە ژ ناڤێت خودێ. ٤- ل نک سۆفیا ئەوو یێ گەلەک پلەیا هەمبەر پیچەک عبادەتی ددەت(مەبەست خودێ)یە.
الشكري: پالە (فارسی) یە.
الشاكرية: ١- کریا پالەی. ٢- زادەکە ژ گوشتی و ماستی و پیڤازا دهیتە چێکرن.
شاكز: ١- زیانکەر. ٢- ڕەوشت خراب.
شاكس: سەرپێچیکر و خۆ ب زەحمەت ئێخس.

شاكص: ب نالین و بێزار.
شاكل: ١- وەكی وی لێهات. ٢- د گەل گونجا.
الشاكلة: ١- پێكهاتن. ٢- هەڤكویف. ٣- هەڤوێنە. ٤- شكل و سەروبەر. ٥- رێ. ٨- رێباز. ٩- پێویستی. ١٠- نیاز. ١١- رەخ؛ لا. ١٢- تەنشت.
شاكە: وەكی وی لێهات و شكلێ نێزیكی شكلێ وی بوو.
الشاكوش: چەكوچ.
الشاكي: ١- كازندەكەر. ٢- یێ ئێشەكا سڤك لێ.
شاكي السلاح: ل (شائک السلاح) بزڤرە.
شال: ١- بلندبوو. ٢- هنگلیت وی بلندبوون (هومبان). ٣- بلندكر. ٤- مر. ٥- بلنكر و ژجهئێنادەر. ٦- ب خودانكر(قەز).
شال نعامتە: تنگژی پاشی كەربا وی هاتەخواری و ئارامبوو.
شالت نعامة القوم: ١- مالێت خۆ باركرن و بەلاڤەبوون. ٢- دوبەرەكی كەت ناڤ و ژێكڤەقەتیان و هێزا وان نەما.
الشال: مێزەرەكا ل ملا دكەن(فارسی) یە.
الشالم: زیوانا ناڤ دەخلی.
شام: ١- مێزەكر؛ بەرێ خۆ دایێ. ٢- كرە د كاڤلانی دا(مەبەست شیرە). ٣- ژ كاڤلانی دەرئێخست(شیر). ٤- دیت. ٥- نیشانەک لێ دەركەڤت. ٦- بژالەبوو. ٧- هەوەک ب جهئینا. ٨- چوو ژۆر. ٩- ڤەشارت. ١٠- تەخمینكر.
الشامة: ١- خال؛ نیشان. ٢- پنیا ل عەردی. ٣- دفن.
شامت: ١- كەیف ب مسیبەتا هەڤالێ وی هاتی. ٢- بێهویڤی.
الشامتة: ١- لنگێ دەواری. ٢- ژنكا كەیف ب مسیبەتا هەڤالا وێ هاتی.
شامخ: بلند.

شامر(شامرة): ١- گوهان ب زكی ڤە. ٢- ب قۆپێت ددانا ڤە نویسیایی(پرتی).
شامس: ١- خۆشەمبۆزكر. ٢- دوژمناتیا وی كر و عینات دگەل گرێدا. ٣- رۆژ لێ دەركەڤتی و حەتاڤ(رۆژ). ٤- رەوشتخراب.
الشامس: شەمبۆز.
شان: ١- خرابكر؛ نەباشكر. ٢- قافێ وی راكر(سەر).
شانئ: نەحەز؛ مرۆڤێ نەڤیان ددلی هەی.
الشانب(الشنب): سار.
شانب (شنیب؛ مشنب؛ مشانب): دەڤێت بێهنخۆش.
شاه: ١- چاڤینكر؛ چاڤەک لێدا. ٢- شكلێ خۆ ژ دەست دا و كرێت بوو. ٣- كرە ئارمانج.
الشاهب: یێ سپیاتی ل سەر رەشێ وی زالبووی.
الشاهترج: جۆرە گیایەكە بەلگێت وی دتیژن و كولیلكێت وی ئوبشی نە، ل باغچەیا و دورێت رێكا شین دبت، بەلگێت وی ژ بۆ چارەكرنا خورهانێ و گوریاتیێ دهێنە ب كارئینان.
شاهد: دیت.
الشاهد: ١- دیدەڤان. ٢- ئامادە. ٣- كێلیا گۆرێ. ٤- ئەو تشتە یێ بەردەوام ل سەر هزرا مرۆڤی یان د دل مرۆڤی دا، ئەڤجا ئەگەر زانین بیت دبێژنێ: (شاهد العلم) و ئەگەر خەریبیا كەسەكی بیت دبێژنی: (شاهد الوجد). ٥- یێ ب لەز دەرباز دبیت. ٦- ئەزمان. ٧- ملیاكەت. ٨- ستێر. ٩- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ ژ ئەنجامێ دیتنێ د دلی دا پەیدا دبیت.
الشاهدة: ١- مێیا(الشاهد)ە. ٢- عەرد.
شاهر: ب هەڤا كرێكر.

شاهق: ١- بلند. ٢- زری. ٣- بێهنهلکێشای.
شاهوق(شهاق): قوڕباجه.
شاهي: چاڤهاڤێژ.
شاهي البصر: چاڤخۆش.
شاهين: ١- بالندەیێ شاهین. ٢- دارێ ترازیێ.
الشاهية: دلچوون(شەهوەت).
شاوية: یا هشکة.
شاويش: پلەیەکا لەشکەری یە(فارسی) یە.
شاول: بلندکر.
شاي: چای؛ دارەکا هەر و هەر کەسکە دریژاهیا وێ د ناڤبەرا مێترەکێ هەتا مێتر و نیڤایە، بنیاتێ وێ ئەو دەڤەرن یێت د ناڤبەرا هندستانێ و چینێ دا، کەرەستەکێ هشیاریبەخش یێ د بەلگێ وێ دا هەی.
شائب: سەرسپی؛ میرەمێر.
شايب: پیرەمێر.
شايح: ١- شەرکر. ٢- چەلەنگیکر.
شايع: ١- ب دویڤکەڤت و کرە بەرپرسێ کارەکی. ٢- لێحەیتاند. ٣- گازیکرێ.
شب الليل: شەڤبشکێڤ.
شب: ١- بوو تۆلاز. ٢- بەربوویێ (ئاگر).
٣- چالاک بوو. ٤- خەمگینبوو.
٥- دەستێت خۆ بلندکرن. ٦- هلبوو(ئاگر).
٧- ب وەرار کەڤت و مەزنبوو. ٨- زێدەکر.
الشب: ١- گەنج. ٢- شەب؛ کەرەستەیەکێ کانی یە ڕەنگێ وی یێ سپی یە یان یێ شینە.
الشب اليماني): شەبا سپی.
شبا: بلندبوو.
الشباب(بالفتح): ١- گەنجاتی هەر ژ دەمێ بالقبوونێ هەتا ژیێ (٣٠) سالیێ. ٢- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٣- کۆما (شاب)ە کو دبیتە گەنج.
الشباب(بالكسر): هلبوون(ئاگر).

الشبابة: جۆرەکێ بلویلێ یە.
الشباة: ١- تێژکا دوپشکی. ٢- زیلکا دوپشکی. ٣- توخیبێ هەر تشتەکی. ٤- کویریا برینا دەڤێ شیری.
الشباث(الشبوث): چەنگالیێت ئاگری.
الشباط: مەها شواتێ.
الشباك(بالضم): ١- پەنجەر؛ کولەک. ٢- تۆرا ماسیا. ٣- قەپاخکا چادانکی.
الشباك(بتشديد الباء): پەنجەرچێکەر.
الشباكة: کابیسا کەغەزا.
شبام: ١- دەڤمێژکا کار و بەرخا. ٢- لەپک.
شبب: بەحسێ دەمێ جەحیلینیێ و کەیف و خۆشیا کر.
شبة: جۆرەکێ سفری یە ب زێری دهێتە شوپاندن.
شبث: خۆ پێڤە گرت.
الشبث(بالفتح): ١- تەڤنپیرک. ٢- پرپێ.
الشبث(بالكسر): گێژینگ.
شبثة: یێ ژ مرۆڤی نەبەردەت و نەهێلیتە ب تنێ.
شبح: ١- درێژکرە عەردی دا جەلدە بدەت. ٢- درێژکرە ناڤ سنگا.
شبح(بتشديد الباء): ١- ستویرکر. ٢- تیڤلاند.
الشبح: ١- کەس. ٢- هەلامەت. ٣- ل نک سۆفیا سیبەرا ڕۆناهیا خورستە.
الشبحان: یێ درێژ.
الشبحة: ١- زنجیرا لنگێ هەسپی. ٢- ئێک جار.
الشبدع(السبدعة): دوپشک.
شبر: ب بهۆستێ پیڤا.
الشبر(بالكسر): بهۆست.
الشبر(بالفتح): ١- دان. ٢- باشی. ٣- ئنجیل. ٤- قوربان؛ سەربڕ. ٥- مەهر؛ قەلەن. ٦- جۆتبوون.

شبرق: ١- پەرتاند. ٢- پرتپرتکر. ٣- دومدا.
الشبرق(بالكسر): تێژکا کیتکێ.
الشبرقة: پارچا جلکی.
الشبراق: ١- جلکێ درهای. ٢- پەرتی. ٣- دژوار.
الشبرة(بالفتح): بەژن.
الشبرة(بالكسر): دان؛ بەخشین.
الشبرم: گیایەکێ بیابانی یە، تاییت وی د ڕاست و درێژن و ب شیرن، توڤەکێ زەرێ وەکی نیسکێ ددەت، بەرێ ژ بۆ چارکرنا ئێشا قولنجێ و ئێشانا گەها دهاتە ب کارئینان.
الشبص: ١- ب ناڤێککەڤتنا ستریێت دارێ. ٢- زڤراتی.
شبع: تێربوو.
الشبع: تێربوون.
شبعان: تێر.
شبق: بالۆلیبوو.
الشبق: یێ بالۆلی.
شبک: د ناڤێکراچوو.
الشبكة(بالفتح): ١- تۆرە. ٢- عەردێ گەلەک بیر لێ. ٣- عەرێ گەلەک بیرێت نێزیکی ئێک لێ.
الشبكية: تۆرەیا چاڤ پێ دیتنێ دکەت.
شبل: ١- د خۆشیا دا مەزنبوو. ٢- مەزنبوو.
الشبل: بەچکێ شێری.
شبم: دەڤمێژک دا سەر.
الشبم(بالكسر والفتح): دەڤمێژک.
شبم(بكسر الباء): ساربوو.
الشبم: ١- سڕبری. ٢- چەگ. ٣- ژەهر. ٤- مرت.
شبن: ١- نازک و قەلەوبوو. ٢- نێزیکبوو.
شبه: پێ شوپاند.
الشبه(بالكسر): هەڤڕەنگ.
الشبه(بالفتح): ١- هەڤڕەنگ؛ هەڤویێنە. ٢- شپە؛ سفرێ زەر کو وەکی زێری یە.
الشبهة(بالضم): ١- ئەو تشتە یێ جار ڕەنگێ حەلالی ددەت و جار ڕەنگێ حەرامی ئانکو سالۆخەتێت حەلالی و حەرامی بێکڤە تیدا. ٢- شێویان.
الشبوة: دوپیشک.
الشبوب: ١- یێ جوانیێ زێدە دکەت. ٢- هەسپێ ل دەمێ چارگاڤێ پێت خۆ دداتیە بەری دەستێت خۆ.
الشبور: بووق(عبری) یە.
الشبوط: تلپەحنک(ماسی).
الشبيبة: ١- گەنجاتی هەر ژ دەمی بالقبوونێ هەتا (٣٠) سالیێ. ٢- دەستپێکا تشتی.
الشبيع: یێ قوتای(پەرۆک).
الشبين(الإشبين): برازاڤا.
الشبينة(الإشبينة): سەرسپی.
الشبيه: یێ وەکی کەسەکی کو گەلەک شکلێ وی ددەت هەر وەکی ئەو ب خۆ.
شت: بژالەبوو.
شتأ: زڤستانێ لێ ما.
شتي: زڤستانێ لێما.
الشتا: ١- خەلا. ٢- ئاگر.
شتاء: زڤستان.
الشتات: تشتێ بژالە.
الشتات(بالفتح والتشديد): یێ تشتی ژێکبژالەدکەت.
الشتام؛ الشتامة(بالضم): ١- ئەخلاقپیس. ٢- دێم کرێت و دلڕەش.
الشتام(بتشديد التاء): خەبەربێژ.
شتان: جوداهیا د ناڤبەرێ دا هەی.
شتت: بژالەکر.
شتر(بالفتح): ١- بری. ٢- پرتپرتکر.
شتر(بالضم): قەیتانا چاڤێ وی ڤاژیبوو.

الشتر(بالفتح): ١- ڤاژیبوونا قەیتانا چاڤی. ٢- ئەوێ لێڤا وی یا خوارێ شەقبووی ئانکو (کەم). ٣- ڤەقەتیان.

الشتر(بفتحتين): ١- عەیب. ٢- کێماسی.

الشترة(بالضم): فرهەیا د ناڤبەرا دو تبلا دا.

الشتر(بالكسر): ١- یێ گەلەک عەیب و کێماسی ل نک. ٢- بێئەخلاق؛ ئەخلاقپیس.

شتغ: پێلێنا و ڕەزیلکر.

شتل: شتل ئینا دەر دا ل جهەکێ دی بچینت.

الشتل: شتل.

شتم(بالفتح): خەبەر گۆتن.

شتم(بالفتح والضم): سەروچاڤێت وی د دلڕەشبوون.

شتم(بتشديد التاء): خەبەر گەلەک گۆتن.

الشتم(السب): جڤیندان، خەبەرگۆتن.

الشتوت: یێت نە ژ جوینەکی.

الشتوة: زڤستان.

شتي: ١- لێبوو زڤستان. ٢- ل زڤستانی لێبوو هشکی.

الشتيت: یێ بژالەکری.

شتيم: سەروچاڤ کرێت.

الشتيمة: جڤین، خەبەر.

الششة: ١- مێشا ب هنگڤین. ٢- چیایێ سەرێ وی شکەستی و وەکی بانەکی لێ هاتی. ٣- زەحفی ژ هەر تشتەکی. ٤- دارگویزا دێم.

الششر: سەرێ جیای یێ تیژ.

الشترة: یا دبژکت(دارێ ڕومێ).

ششل: ب گوشت یان ستویر(لەڤ).

الششن: ١- لەپ ستویر. ٢- یێ سەرەدەری نەخۆش و توبعەت نەخۆش.

شج: ١- شکاند. ٢- بری. ٣- خەلەتبوو. ٤- تێکهەلکر. ٥- قووناغەکا دویر بڕی. ٦- بریندارکر. ٧- شەقکر.

الشج: شکەستنا سەری.

الشج: غەمگین.

شجا: ١- ب خەمئێخست. ٢- ئاراند. ٣- د گەوریێ را ما. ٤- کەیفخۆشکر.

الشجا: ١- تشتێ دمینیتە د گەوریا مرۆڤی را. ٢- خەم. ٣- کۆڤان.

الشجاء: خەم.

الشجاب: قەپاخکا بوتلی.

الشجاج: شکەستن.

الشجاج(بتشديد الجيم): ١- یێ گەلەک برینا چێدکەت. ٢- یێ گەلەک سەرا دشکێنت.

الشجار: ١- دەڤمێژکێ کار و بەرخا. ٢- لێککەڤتن. ٣- نیشانەکا حێشترا یە.

الشجار: ١- دارێ مەحافێ. ٢- جورە مەحافەکە ژ مەحافا عەدەدکی بچویکترە و سەرێ وێ یێ بەردایە.

شجاع: ١- دلێر. ٢- مار. ٣- کۆمەکە ژ (٢٧) ستێرا پێک دهێت (٢٥) ستێر د وێنەیێ وی دانە و دو ل دەرڤەی وی نە.

الشجاعة: دلێری، جورعەت.

شجب: ١- مژویلکر. ٢- غەمگینکر. ٣- خواندنەک کوڕ کر وەکی یا قەلێ. ٤- نەرازیبوونا خۆ دیارکر. ٥- کوشت. ٦- قەپاخ دانا سەر.

الشجب: ١- بێدڤی. ٢- خەم. ٣- شەقەواتیا مرۆڤی دگریت ژ شەڕەکی یان کارەکی.

الشجب(بسكون الجيم): ستوینا خانی.

الشجباء: کونکێ ئاڤێ.

الشجة: ١- برینا سەری. ٢- شوینا برینا ل سەری.

الشجج: شوینا برینێ ل ئەنییێ.

شجر: ١- رویدا(شەڕ). ٢- ڤەکر. ٣- گرێدا.
٤- تایبەت وێ هلدان(چ دار چ گیا).
٥- هندەک ژێ بر. ٦- لێدا(ڕوم).
شجر(بتشدید الجیم): ١- بوو دار. ٢- دار لێ چاندن.
الشجر(بالفتح والسکون): ١- ئەرزنک؛ جهێ د ناڤبەر لەقلەقکا دا. ٢- تیکا دەڤی. ٣- گەوری.
الشجر(بفتحتین): دار.
الشجراء: ١- دارێت کۆم و تێکرا تێکرا.
٢- عەردێ تێر دار. ٣- جهێ ب دار.
الشجرة: دار.
شجرة الجن: کاڤا چیایی.
شجرة الدب: دارا گوهیشک.
شجرة الدم: گیایەکێ ب ستری یە، بەلگێت وی د تاری نە یان د سۆرن، دیسا دبێژنێ: (حافر الحمار) و (خس الحمار).
شجرة الدوم: جۆرەدارەکە ژ نفشێ دارقەسپا ل وەلاتێ مصرێ و سعوودیێ شین دبت، جۆرەکێ دۆشاڤێ ژ بەرهەمێ وی چێدکەن، دیسا ناڤێ وێ: (شجرة الدوم) یان (شجرة المقل)ە.
شجرة الخبز: جۆرە دارەکە ل وەلاتێ ئەندونیسیا شین دبت فێقیەکی ددەت ب کەلاندن دهێتە خوارن و دکەنە نان.
شجرة المقل: ل (شجرة الدوم) بزڤرە.
شجرة النسب: سەجەرە؛ لیستا ڕە و تا و چەقێت بنەمالێ.
شجرة الحیاة: دارا ژێکجوداکرنا باشی و خرابیێ یە یاکو خودێ گۆتی یە ئادەمێ - سلاڤ لێ بن - و حەوایێ ژێ نەخون و وان خواری، و دبێژن دارا کاژێ یە.
شجرة الخیر: ١- دارا ژێکجوداکرنا باشیێ و خرابیێ یە(شجرة الحیاة). ٢- مرۆڤێ باشە، یێ کو
خەلک باشیێ ژێ دبینت.
شجرة الزقوم: ژ دارێت دوژەهێ یە.
شجرة الزنبق: جۆرە دارەکە ل ئاسیا و ئەمریکا شین دبت.
شجرة السماء: جۆرەکێ هەڤرستێ یە دبێژنێ: کاژا چیای، ل وەلاتێ (لبنان) شین دبت درێژاهیا وێ دگەهیتە (٢٠) مێترا، عەرەب دبێژنێ: (شجرة الله) و(عرعر).
شجرة الله: ل (شجرة السماء) بزڤرە.
شجرة مریم: ل (بخور مریم) ب زڤرە.
شجر المطاط: جۆر دارەکە ل ئەمریکا باشۆر شین دبت، مەتاتی ژێ دەردئێخن.
الشجرة الملعونة: ژ دارێت دوژەهێ یە؛ (شجرة الزقوم)ە.
الشجرة(بالفتح والسکون): چالکا ئەرزنکێ.
الشجریة: ١- یا وەکی دارا. ٢- ژ دارێ.
شجع: یێ وێرەکبوو.
شجع(بتشدید الجیم): هاندا.
الشجع(بالفتح والکسر): وێرەک؛ دلێر.
الشجع(بضمتین): ڕهێت دارا.
الشجعة: بەڤندرێژێ ڤەرێلهایی.
الشجم(بفتحتین): مرن.
الشجم(بضمتین): درێژێت چەنگەنە.
شجن: ب خەمکەت.
الشجن: ١- خەم. ٢- کۆڤان. ٣- باییکێت نەفسێ.
الشجن(الشاجنة): ڕێکا ل نهالێ.
الشجنة(بالضم): ١- تایێ هەر تشتەکی. تایێ تێکئالیایی. ٢- دلۆڤانی و مرۆڤانیا تێکهەل.
الشجنة(بالکسر): تیکا چیای.
الشجو: ١- خەم و کۆڤان. ٢- بێهنەکا گری.
٣- پێویستی.
الشجواء: یا چوون لێ ب زەحمەت.
شجي: خەمێ گرت.

الشجي: ١- خەمگین. ٢- هزرمژویل.
الشجيج: ١- سەرشکەستی. ٢- سنگ.
الشجير: ١- ب دار یان تـژی دار. ٢- سـەیر. ٣- شیر. ٤- هەڤالێ بێخێر.
شجيع: وێرەک؛ دلێر.
شح: قەلسیکر.
الشح(البخل): ١- قەلسی؛ چولی. ٢- کێمبوون.
شحا: ١- ڤـەکر. ٢- پێهنگاڤێت خۆ فرکرن. ٣- هاتە ڤەکرن.
الشحا: تشتێ فرەهـ.
الشحاح: ١- قەلس؛ چول. ٢- یێ ترنەبیت.
الشحاج(الشاحج): کەرێ کویڤی.
شحاذ: ١- خازخازۆک. ٢- بویکا چاڤی.
الشحاذة(بالکسر): خازخازۆکی؛ کارێ خازخازۆکی.
الشحاط: یێ دویر.
شحاک(بالکسر): دەڤمێژکا کار و بەرخا.
الشحام: ١- بـەزفرۆش. ٢- یـێ گەلـەک بـەزی ددەتە خەلکی.
شحب: رەنگێ وی هاتە گوهۆرین ژ ئەگەرەکێ.
شحث: خۆشکر(ئامیر).
شحج: دەنگێ و زڕبوو.
شحذ: ١- خۆشکر(مەبەست کێرە). ٢- گەلەک پارپـــار د خواســـتنێ دا کـــر ئـــانکو د دەستڤـــــەگرتنێ دا. ٣- لـــێ نێــــڕی. ٤- تیڤلانـد. ٥- حێـل هـاژۆت (مەبەست دەوارە). ٦- کرە دەر. ٧- دژوارکر.
شحذوذ: دژوار و بابلند.
شحر: دەڤێ خۆ ڤەکر.
الشحر(بالفتح): ١- جۆکا ئاڤ تێرا دچیت. ٢- زکێ نهالێ.
الشحر(بالکسر): ١- کنارێ ئاڤێ.
شحرور: باڵندەیێ رەشوێلە.
شحز: ترسیا و بزدیا.
شحص: ڕاکر و دویرکر.

شحشـح: ١- دەنگکـر (حێشـترێ). ٢- فـڕێ (باڵندە).
الشحشان: ١- مرۆڤـێ قـەلـس. ٢- زەلامـێ ب غیرەت. ٣- مرۆڤێ بەژن درێژ.
الشحشـح: ١- بیابانا بـەرین. ٢- زەلامـێ ب جسـارەت. ٣- خـودان غیـرەت. ٤- مرۆڤـێ ڕەهوانبێژ.
شـحط: ١- تژیکـر. ٢- ئاڤـا وی مشـەکر. ٣- دویرکـــەت. ٤- پێڤـــەدا؛ گـــەزت. ٥- پیقەک هاڤێت. ٦- خڕاند.
الشـحط: ١- دویـری. ٢- کێزمـە. ٣- لڤینا خوینێ. ٤- پیقا باڵندەی.
الشحطة(الشحيطة): دارکێ شخاتێ.
شحک: دەڤمێژک دا سەر.
شحم: بەز دایێ.
الشحم(بالفتح والسکون): بەز.
الشحم(بالفتح والکسر): تریێ کێم ئاڤ.
شحمة: پرتا بەزی.
شحمة الأذن: تمبلکێ گوهی کـو دبیتـە جهـێ گوهارکی.
شحمة الأرض: دومبەلان.
شحمة الرمان: تیڤلێ زەرێ د هنارێ دا ئـەوێ دندکێت هنارێ پێڤە.
شحمة العين: سپیلکا چاڤی.
شحمة المرج: گولا هێرۆ.
شحمة النخل: ناڤکا دارقەسپێ.
شحمة النقا: جانەوەرکە د خیزی دا دژیت.
الشحن: ١- بارکرن. ٢- داگرتن. ٣- تژیکرن. ٤- بار.
الشـــحنة: ١- بـــار. ٢- دەوارێـــت گرێـــدای. ٣- دوژمناتی.
الشحناء: دوژمناتی.
شحنة(بکسر الشين): ١- تـورمبێلا بـاری چ بچویـک چ مـەزن. ٢- پۆلیس. ٣- ئالیکا دەواری یـا شـەڤەک و رۆژەکـا. ٤- رەفـا ماهین و هەسپا.

شحنة: ١- بارکرن. ٢- دوژمناتی.
الشحو: ژناڤدایا تشتی.
الشحوة: پێهنگاڤ.
شحواء: بیرا بەرفرەهـ.
الشحیح: قەلس؛ چول.
الشحیج(الشحاج): ١- دەنگێ هێستریێ. ٢- دەنگێ قەلێ.
الشحیم: یێ قەلەو.
شخ: ١- مێزت. ٢- خرخرکر. ٣- دەنگکر.
الشخاب(بالکسر): شیرێ دۆهتی.
الشخب(بضم الشین): ڤزکا شیری یا ژ گوهانی دەردکەڤت.
الشخب(بفتح الشین): ١- ڤزکا تشتێ رۆهن. ٢- خوین.
الشخبة: ڤزکا شیری.
شخت(بالفتح والضم): باریک و زراڤبوو.
شخت(الفتح والسکون): کێم.
الشحت؛ الشحتیت(بالکسر): تۆزا دبرسقیت.
شختورة(الشختور): قاییکەکا ب دو دەحفینکایە(ئنگلیزی) یە.
شخر: خرخرکر (مەبەست د خەوێ دا).
شخر(بتشدید الخاء): ١- تویشیێ خۆ بەردا دا سەر تای(دارقەسپێ). ٢- بلندکر.
الشخر: دەستپێک.
شخز: ١- لڤلڤی. ٢- ب زەحمەت کەڤت.
الشخز: دژواریا زەحمەتێ و وەستیانێ.
شخس: ١- لڤلڤی. ٢- دەڤێ خۆ ڤەکر دەمێ باوشکێ.
شخشخ: ڤزکا خۆ درێژ هاڤێت.
الشخشخة: ١- دەنگێ چەکی. ٢- دەنگێ جلکی و کاغەزێ و نایلۆنی و هەر تشتێ دی یێ هشک.
شخص(بتشدید الخاء): دیارکر؛ دەستنیشانکر.
شخص: ١- مێزەکر، نێری. ٢- چوو. ٣- ڤەکر. ٤- دەرکەڤت. ٥- پوفبوو و وەرمت. ٦- بلندکر. ٧- زڤری.
شخص(بالفتح والضم): گربوو و مەزنبوو.
الشخص: ١- رشاتیا مرۆڤی ژ دویر ڤە. ٢- کەس. ٣- پەیکەرێ ژ بەر و دارا دهێتە چێکرن.
الشخصي: یێ تایبەت ب کەسەکی ڤە.
شخل: ١- زەلالکر؛ خورستکر. ٢- دۆت.
الشخل(الشخیل): هەڤالێ ب ئەختوبار.
شخم: ١- خرابوو(زاد). ٢- خرابکر(زاد).
الشخم(بالضم): پێت دڤنێت وان ژ بەر بێهنێ هاتینە گرتن.
الشخوص: ١- چوون. ٢- بلندبوون. ٣- کفشبوون.
الشخیر: ١- خرخرا خەوێ. ٢- بەرگریل.
الشخیس: ١- کەسێ سەرپێچیێ ل وێ فەرمانێ دکەت یا ل وی دهێتە کر. ٢- شۆلا نەوەکی ئێک.
الشخیص: ١- یێ بلند. ٢- یێ بکەلەخ. ٣- سالار.
الشد(بالتشدید): ١- بەزین؛ غاردان. ٢- گرێدان.
شد: بر.
شد(بتشدید الدال): ١- گرێدا. ٢- بهێز ئێخست. ٣- موکمکر. ٤- غاردا. ٥- هێرشکر.
شدا: هەلبەستەک ب سەلیقە خواند ئانکو کرە ستران.
الشدا: ١- هێزا مایی. ٢- رەخ. ٣- گەرمی. ٤- گوریاتی(ئێش).
شد الرحال: چوونا وەغەرێ.
الشداه: حێبەتگرتن.
الشد: گرێدان.
الشدة(بالفتح): ١- ئێک گرێدان. ٢- هێرش.
الشدة؛ الشدی(بالکسر): ١- دەمێ بهێزبوونا مرۆڤی یە کو د ناڤبەرا هەژدەسالیێ و سیهسالیێ دا یە. ٢- بەرتەنگیا ژینێ. ٣- دژواری.

شدح: قەلەوبوو.
الشدحة(المشتدح): بەرفرەهی.
شدخ: شکاند(سەر).
الشدخ: ١- شکاندنا تشتێ خلۆلە. ٢- بچویکێ بووی و هێژتا نەباش عەقدی.
شدد: ١- بهێز ئێخست. ٢- لێ تەنگکر. ٣- موکمکر.
شدف: پرتپرتکر.
شدف(بکسر الدال): خواروخویلبوو.
الشدف: ١- تاریاتی. ٢- هەلامەتێ تشتی ژ بەر کو ژ دویر ڤە رەش دیاردکەت. ٣- خواربیا رِوی. ٤- لێکبادانا سەرێ حێشترێ.
الشدف(بکسر الدال): درێژێ لۆتک سڤک.
الشدفة: پرت.
شدق: دەڤێ وی پانبوو.
الشدق: رەخێ دەڤی یێ ژناڤدا.
الشدقم(الشداقم): ١- دەڤمەزن. ٢- شێر.
شدن: ١- بهێزکەڤت و شاخێت وی هاتن (مامز). ٢- بهێزکەڤت و ژ ماکا خۆ بێ منەت بوو(ئاژەل).
الشدن(بتسکین الدال): ١- کولیلکا یاسمینێ. ٢- دارەکا وەکی یاسمیمێ یە.
شده: ١- شکاند(سەر). ٢- حێبەتی بوو. ٣- حیبەتیکر.
شده(بکسر الدال): حێبەتگرتی بوو.
الشده: حێبەتگرتن.
الشدهة: حێبەتگرتن.
الشدو: ١- پێچەک ژ گەلەکێ. ٢- لا؛ رەخ. ٣- خواندنا شعرێ ب ئاواز و سەلیقە.
الشدیاق: یێ ئێک پلە د بن کاهنی دا ل نک فەلا(یۆنانی) یە.
الشدیت: جۆرەکێ کەرەستێ پەقاندنێ یە(فەرەنسی) یە.
الشدید: ١- توند. ٢- دژوار. ٣- موکم. ٤- دەستێ خۆ باش دمچینت ئانکو یێ قەلسە. مێرخاس. ٥- شێر. ٦- یێ بلند. ٧- ئەوێ خۆ مەزن دکەت. ٨- یێ هەر سەرکەڤتنێ دئینت و نەهێتە شکاندن.
شذ: ١- ژ خەلکی ڤەدەربوو. ٢- ژ سیستەمی یان یاسایێ یان سرۆشتی یان شێوەیێ گشتی دەرکەڤت.
شذا: ١- ئێشاند. ٢- خۆ گولاڤکر.
الشذا: ١- دژواریا بێهنا خۆش. ٢- پرتێت داری. ٣- زیان. ٤- مێش.
الشذاة: ١- هێزا مایی. ٢- تشتێ کەڤن و زیان لێبووی.
الشذام: ١- زیلکا دوپشکی یان یا ستێنگێ. ٢- خوێ.
الشذان: بێت بژالە.
شذب: ١- کەزاخت. ٢- تیڤلاند. ٣- برِی. ٤- رِویتکر. ٥- بژالەکر. ٦- بەرەڤانیکر.
شذب(بتشدید الذال): ١- کرەدەر. ٢- بەرەڤانیکر.
الشذب: ١- دارکێت بژالە. ٢- پەرتالێ مالێ. ٣- چەروانێ چەراندی. ٤- پرتێت دارێ. ٥- تیڤل.
شذذ: هێلا ژ سیستەمی یان یاسایێ دەرکەڤیت.
شذر: ١- ب مۆرکا خەملاند. ٢- بژالەبوو.
الشذر: ١- پرتا زێری یا د ناڤ کانی دا دهێتە دیتن. ٢- لۆلۆیا هویر. ٣- مۆرکا دکەنە د ناڤ جەوهەرا رِا.
شذف: بر؛ رِاکر.
الشذو: ١- مسک. ٢- بێهنا مسکی.
شر(بتشدید الراء): ١- رِائێخست دا هشک ببت. ٢- ب خرابێ هاتە سالوخەتدان.
الشر(بالفتح): خرابی.
الشر(الضم): خرابی.

شری: ١- کڕی. ٢- فرۆت. ٣- ژ پێشڤە ئاخڤت. ٤- خۆ کرە قوربان. ٥- ئیشا پیستی (الشری) گرت.

الشری: ١- ئیشەکا پیستییە، پرسک لێ دهێت و گەلەک دخورهن. ٢- چیا. ٣- دەڤەر. ٤- جهەک بوو ب ڕەخ رویبارێ فراتی ڤە شێر لێ بوون.

الشراء(بالکسر): ١- فرۆتن. ٢- کڕین.

الشراء(بالفتح): دەڤەر.

الشراب: هەر تشتێ دهێتە ڤەخوارن.

الشراب(بتشدید الراء): یێ گەلەک ڤەدخۆت.

شراب الحب: زاراڤەکێ سۆفی یە؛ تەجەللایەکا ناڤنجی یە د ناڤبەرا دو تەجەللایا دا پەیدا دبیت، یا بەردەوامە و بلندترین مەقامە ژ مەقامێت خودێ تێدا خۆ بۆ بەندێت خۆ بێت عارف ئاشکرا دکەت.

الشرابا: کۆما وێ (شراریب)ە؛ گویفکا کولاڤی.

الشرابة(الشوشة): داسیا گولیا گیای.

الشرابت: ١- یێ لەپێ وی ستوبر. ٢- شێر.

الشرابي: ١- ئاڤگێر. ٢- مەیفرۆش.

شرار(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک شەڕا دکەت.

الشرارة: کریسکا ئاگری.

الشراز: یێ خەلکی عەزاب ددەت.

الشراس: سترک.

الشراسة: دڕی؛ دڕیاتی.

الشراشر: ١- نەفس. ٢- لەش هەمی؛ تمامەتیا ئەندامێت لەشی. ٣- پارسەنگ.

الشراع: ١- ئەو پارچا پەڕۆکی یا مەزنە یا کەشتیا بای پێ دچیت. ٢- ستۆیێ حێشترێ.

شراع الحنک: چچکێ گەوریێ.

الشراعي: ستۆدرێژ.

الشرافة: بلندی یا قەدری.

شراک: پشتا شمکێ.

الشراکة: پشکداری.

شرانة: میشەمۆرەکا وەکی پوێشییێ یە بەلێ لەقا نادانت.

الشرانق: تیڤلێ ماری یێ هاڤێتی.

الشراهة: کولبەتی.

شرب: ١- ڤەخوار. ٢- تیهنکا خۆ شکاند.

شرب(بتشدید الراء): ١- ئاڤدا. ٢- هێلا ئاڤ بچیتێ.

الشرب(بالکسر): ئەو ئاڤە یا بۆ ڤەخوارنێ یان ئاڤدانێ هاتیە تەرخانکرن.

الشرب(بالضم): ١- ڤەخوارن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە بەرهەمێ تەجەللایا خودێ کو کەراماتن.

الشربة(بالفتح): ١- ڤەخوارنەک. ٢- ئامانێ فەرفوێری یێ ڤەخوارنێ. ٣- دەرمانێ قەبزییێ. ٤- عەردێ ب گیا. ٥- ڕەخێ نهالێ. ٦- ڕیباز.

الشربة(بالضم): یێ گەلەک ڤەدخۆت.

شربق: برێ و پرتپرت.

الشربین: جۆرە دارەکە وەکی کاژێ یە، بەلێ بێهنا وی خۆشترە و تۆڤێ وێ یێ هویرترە و بەلگێت وێ د پەحنترن، ل وەلاتێت دۆرێت دەریا سپی شین دبت، قەترانێ ژێ دەردئێخن، و دارێ وێ یێ باشە.

شرث: ١- وەرمی پەقپەقبوو(پشتا دەستی). ٢- سەقاکری(شیر).

الشرث: هەر تشتێ دریای.

الشرثة: شمکا دریای.

الشرة(بالکسر): ١- دژواری؛ توندی. ٢- چالاکی. ٣- بابلندی.

شرج: ١- کۆمکر. ٢- تێهەلکر. ٣- درەوکر.

شرج (بتشدید الراء): دانانە سەرێک.

الشرج (بفتحتين): دەستک.
الشرج(بالفتح والسكون): ١- جۆر. ٢- وینە؛ نموونە. ٣- جوین.
الشرج: داربەست.
الشرجة: ١- جۆکا ئاڤێ. ٢- چالکا کەڤلی تێدا ڕادئێخن دا ئاڤێ بۆ حێشترا بکەنێ.
شرح: ١- کره زۆل زۆل. ٢- شرۆڤەکر. ٣- بەرفرەهکر. ٤- ڤەکر. ٥- تیگەهاند. ٦- ژبەرکر.
شرح(بتشديد الراء): کره زۆل زۆل.
الشرح: ١- شرۆڤەکرن. ٢- بەرفرەهکرن. ٣- زۆلزۆلکرن.
شرح الجثة: کەلاشتنا کەلەخی ژ بۆ دیارکرنا ئەگەرێت مرنا وی.
الشرحة: زۆلا گۆشتی.
شرخ: ١- بوو گەنج. ٢- ژ ناڤ پدیێ دەرکەڤت(ددان).
الشرخ: ١- دەستپێکا تشتی. ٢- تۆلازینی. ٣- بنیاتێ تشتی. ٤- ڕها تشتی. ٥- وێنەیێ تشتی یان تشتێ وەکی وی. ٦- بەرێ سالەکێ یێ حێشترا. ٧- هەڤگور. ٨- بەرێ حێشترێ.
شرخوب(العمود الفقري): هەستییێ پشتێ.
شرد: ١- ڕەڤی. ٢- ژ بن فەرمانێ دەرکەڤت.
شرد(بتشديد الراء): ١- کرەدەر. ٢- دەربدەرکر.
الشرداخ: گوشتێ سست.
شرذ: بژالەکر.
الشرذمة: ١- پرتا تشتی. ٢- کۆما کێم یا مرۆڤا.
شرر: ١- سالۆخەتێ خرابێ دایێ. ٢- کرەدەر.
الشرر: کریسکا ئاگری.
شرز: بری.
شرز(بتشديد الراء): ١- ئشکەنجەدا. ٢- بری.
الشرز: ١- هێز؛ زاخ. ٢- دژواری. ٣- دلرەقی.
شرس: ١- دڕبوو. ٢- بێ ئەخلاقبوو.
الشرس: ١- بێ ئەخلاق. ٢- دڕ و دڕندانە.
الشرس(بالكسر): دارا ب ستری و هویر.
الشرساء: ١- مێیا(أشرس)ە ئانکو: دڕ. ٢- عەورێ تەنک.
شرسوف: ١- ڕەخێ براسیێ یێ ل هنداڤ زکی. ٢- حێشترا گرێدای. ٣- دەراڤێ تەنگ.
شرشر: ١- بڕی و شەشەقکر. ٢- دا بەر ددانا و ژەنی. ٣- ب بەری خۆشکر(کێر).
الشرشرة: جۆرە گیایەکە تایبێت ب عەردی ڤە دچن و یێ بێ ستری یە.
الشرشف: چەرچەڤا ب سەر تەختی دا ددەن.
الشرشور الجبلي: سەرستریکێ سەرڕەش.
شرص: ڕاکێشا.
شرص(بتشديد الراء): خەبەر گۆتنێ.
الشرص(بالفتح): ١- دژواری؛ توندی. ٢- دلرەقی.
الشرص(بالكسر): جهێ حەویسی ژێ دەستپێدکەت یێ د جهنیکێ دا.
شرط: کره مەرج.
الشرط(بالفتح والسكون): مەرج، کۆما وێ(شروط)ە.
الشرط(بفتحتين): نیشان.
شرط الجزاء: ئەو دراڤە یێ بکڕ و خودانێ ملکی ل سەر ڕێدکەڤن کو ببیتە سزایێ هەر لایێ ل گرێبەستا کڕیارێ لێڤە ببیت کو بدەتە لایێ دی.
الشرط(بفتحتين): ١- نیشان، کۆما وێ (أشراط)ە. ٢- دەستپێکا تشتی.
الشرط(بالضم والفتح): یەکەمین کۆما لەشکەری یە یا دچیتە جەنگێ و خۆ بۆ مرنێ ئامادەدکەت.

الشرطان: دو مەرج؛ ژ قووناغێت هەیڤێ نە کو دبیتە نیشانا هاتنا سپێدێ یە.
الشرطة(بالضم): ١- کۆما پۆلیسا. ٢- یێ شەرتانێ ل سەر دهێتە کرن.
الشرطونية: کتێبا ئاهەنگێت فەلانە، ل دویڤ وان پلەیێت کەنیسێ یە یێت کو ئوسقف ددەت.
الشرطي: پۆلیس.
الشرطية: یا ب مەچ.
شرع: ١- چوو د ناڤ دا. ٢- دەست پێ کر. ٣- شەریعەت دانا. ٤- ئاشکرابوو. ٥- کرە رێ. ٦- ئارستەکر. ٦- گەلەک بلندکر.
شرع(بتشديد الراء): شراعەک پێڤەکر.
الشرع(بالفتح): یاسایا خودێ دانای دا مرۆڤ بۆ خو بکەنە رێبازا ژیانێ.
الشرع(بالكسر): ١- هەڤجۆر؛ هەڤڕەنگ. ٢- تێلا عوودێ. ٣- کەڤلکێ شمکێ یێ ل سەر ڤە.
شرعب: ب درێژی شەقکر.
الشرعب: یێ درێژ.
الشرعبي: ١- جۆرەکێ کورکانە. ٢- مرۆڤێ بلند لەش جوان.
الشرعة: ١- شەریعەت. ٢- عەدەت. ٣- وەکهەڤ. ٤- رێیا دچیت بۆ ئاڤێ. ٥- دەراڤێ ئاڤێ. ٦- تۆرا نیچیرکرنا کەدیکا.
الشرعي: ئەوێ ل دویڤ شریعەتی.
شرف: سیڤاندەک دایێ.
شرف(بكسر الفاء): بلندبوو.
شرف(بتشديد الراء): ١- ب سەرکەڤت. ٢- پلەیەکا بلند دایێ.
شرف(بضم الراء): ١- پلەیا وی بلندبوو. ٢- بوو خودان پلەیەکا بلند. ٣- ب ناڤسالڤەچوو (پیربوو).

شرف البعير: کوهانا حێشترێ.
الشرف: ١- بلندی چ د دینی دا چ د دنیایێ دا. ٢- جهێ بلند. ٣- رها پاک و بلند. ٤- دفن.
الشرفة: بالەکون؛ ژۆرا بلندا ل هنداڤ حەوشێ یان کۆلانێ.
شرق(بفتحتين): ١- ب درێژکانی گوهـ شەقکر. ٢- هەلات(رۆژ). ٣- ب وەرارکەڤت. ٤- چنی.
شرق(بكسر الراء): ١- د حەفکێرا ما. ٢- تژیبوو. ٣- بەرتەنگبوو. ٤- بزەحمەتکەڤت ئاڤ تێرا بچت. ٥- ژ شەرما دا سۆربوو. ٦- تیکهەلبوو. ٧- نێزیکی ئاڤابوونێ بوو و گەوربوو.
الشرقاء: پەزا گوهـ ب درێژکانی شەقکری.
الشرق(بالفتح): ١- تێک؛ شەق. ٢- رۆژهەلات. ٣- خالا ل سەر ئاسۆیێ ئەوا رۆژ ل بهار و پائیزا لێ دهەلێت. ٤- رۆژ(تلپ).
الشرق(بالكسر): رۆناهیا د تێکا دەرگەهی را ب ژۆر دکەڤت.
شرق البناء: ب کسلێ کورتانەکر.
الشرق(المشرق): ١- تولپێ رۆژێ. ٢- رۆژهەلات.
الشرق(بفتحتين): ئاسێبوونا خوارنێ د گەوریێ را.
الشرقة(بالفتح): ١- ئێک جارا د حەفکێ را دمینت(چ زاد چ تف چ ئاڤ). ٢- بەربەرۆژک؛ جهێ هەتاڤ لێ ددەت و مرۆڤ لێ درۆنن دا خۆ بدەنە هەتاڤێ.
الشرقرق(الشرقراق): بالندەیێ بووکجوهی؛ کەرکێ کراجێ؛ قەرەژۆک؛ کەهاژۆ؛ قەلەشینک؛ قرهاژۆ؛ کەراجۆک؛ کەرکێ کەراژۆ.
شرك: ١- کەڤلکێ پشتا شمکا وی قەتیا. ٢- بوو هەڤپشک.

شرك(بتشديد الراء): بۆ کەڤلکەک ئێخستە سینگێ شمکا وی.
الشرك(بالكسر): ١- چێکرنا هەڤپشکەکی بۆ خودێ د عیبادەتی دا. ٢- پشکدار. ٣- بەهر.
الشراك(بالكسر): ١- دڤێلێت کەڤلی یێت ل سینگێ شمکێ. ٢- رێکا ل چەروانی.
الشركة(بفتحتين): ١- تورا نێچیرێ. ٢- شوینپێت دەوار ل رێکێ.
الشركة: کۆمپانی.
الشركة(بالكسر): ١- بەهرداریا چەند کەسەکا د تشتی دا. ٢- بەهرا هەڤپشکی.
شركة مفاوضة: ئەو هەڤپشکی یە یا کو کەسێت هەڤپشک د یەکسان بن د ریڤەبرنا هەڤپشکیێ و سەرومال و دەینان دا، و هەمبەری وێ (شركة العنان) دهێت.
الشركي: ١- چوونا ب لەز. ٢- ب لەز و ل دویڤ ئێک.
شرم: ١- شەقکر. ٢- تمبلکێ دفنێ بری. ٣- ژ دەوروبەرێ زادی خوار. ٤- پیچەک دا.
الشرم: ١- کەنداڤێ تەنگ. ٢- ئاڤا دەریایێ. ٣- دار. ٤- گیایێ گەلەک بۆر.
شرن: تیکبوو؛ پەق کەتێ.
الشرن: تیک؛ پەق.
شرنق: بری.
الشرنقة: ئەو دەزی یە یێ کو کرمکێ قەزێ ل دۆر خۆ دئالینت.
الشرنيث(الشرنيذ): کەسێ لەپ و دەمارێت لەپێ وی د ستویر.
شره: دلێ وی چوویێ.
الشره: کولبەیی.
الشرهاء: هشک و بێ گیا(سال).
شرهان: کولبەیی.

الشرو(بتسكين الراء): هنگڤین.
الشروب(بالضم): خەلکێ ڤەدخۆن.
الشروب(بالفتح): یێ گەلەک ڤەدخۆت.
الشروبيون(الشروبية): کۆمە و کتا وێ (شروب)ە کو دبیتە مەزن و سالارێت ملیاکەتا یێت نیزیکی خودێ(عبری) یە.
الشرود(بالفتح): رڤۆک.
الشرود(بالضم): ١- رەڤین. ٢- ترسیان.
الشروع: دەستپێکرن.
الشروق: ١- هەلاتن. ٢- گەشبوون.
شروى(مثال): وەکی.
الشري: ١- شمتیتالک. ٢- دارقەسپا ژ بەرکی شینبووی.
الشرياف: بەلگ دەمی زێدەدبن.
الشريان: دەمارا خوینێ؛ رها خوینێ.
الشريان الأبهر: دەمارەکا دلی یە.
الشريان التاجي: دەمارەکا دلی یە.
الشريان الرئوي: ئەو دەمارە یا خوینێ ژ دلی دگەهینیتە سیهێ.
الشريب: ١- یێ گەلەک ڤەدخۆت. ٢- تشتێ ب کێر ڤەخوارنێ دهێت. ٣- کەسێ د گەل مرۆڤی ڤەدخۆت.
الشرية: ١- رێباز. ٢- سرۆشت. ٣- شمتیتالک.
الشريج: ١- چیڤا داری. ٢- دارێ دکەنە دو کڤان. ٣- دارێ کرینە دو چیق.
الشريجة: ١- جهال. ٢- قوونا تیرێ جهێ پەرێ پێڤە دکن.
الشريحة(الشريح): ١- زۆلا گوشتی. ٢- زۆلا قەلەوا گوشتی.
الشريد: دەرئێخستی.
الشرير(بالفتح): ١- جەنگەنە. ٢- شەرخواز. ٣- کنارێ دەریایێ.
الشرير(بالكسر): ١- یێ گەلەک خرابیکار. ٢- ناسناڤێ شەیتانی.

الشريس: ١- تۆرەیێ خراب. ٢- تۆرەپیس. ٣- یێ گەلەک دوبەرەکیێ دکەت. ٤- شێر.
الشريط: ١- کنف. ٢- ئامانێ ژنکا یێ گولاڤێ.
شريطة(شرط): مەرج.
الشريطة: ١- تیڤاربێزەکا پەرۆکێ رەنگینە کچک دهاڤێنە سەرێ خۆ بۆ جوانی. ٢- مرج.
الشريع: ١- دلێر. ٢- کتانێ باش. ٣- موکم.
الشريعة(الشرعة): ١- دەراڤێ ئاڤێ کو جهێ ڤەخوارن و برنا ئاڤێ یە. ٢- ئەو یاسا و ریبازن یێت خودێ بۆ مرۆڤا دانای. ٣- دەرازینک.
شريف: بەلگێت وێ برین(دار).
الشريف: ١- خودان پلەیا بلند. ٢- یێ ژ دویندەها (الحسن) و (الحسین)ی و (محمد بن الحنفية) کورێت (علي بن أبي طالب)ی و برایێت وێ (جعفر) و (عقيل)ی و مامێ وی (العباس بن عبد المطلب)ی.
الشريفان: (شريف الرضي) و (الشريف المرتضي).
الشريك: هەڤپشک.
الشز(الشزيز): گەلەک هشک.
شزا: بلندبوو.
شزب: رەق و هشک بوو.
الشزبة(بالفتح): ١- کڤانێ زراف. ٢- زراف و باریک(دەوار). ٣- ئێک جار.
الشزبة(بالضم): دەرفەت.
شزر: ١- ب دویڤێ چاڤی سەحکرێ. ٢- راست و چەب دا بەر چەکی. ٣- چاڤینکر. ٤- ب چەپی بادا.
الشزر: ١- نێرینا ب دویڤێ چاڤی. ٢- کارێ نەوەکی ئێک یان نە ل ئێک ئاست. ٣- دژواری و سەختی.
الشزر(بفتحتين): سۆراتیا چاڤی.
شزراء: سۆربوویی.
الشزرة(بالضم): سۆراتیا چاڤی.
شزن: بزاڤ کەتێ.
الشزن(بالفتح والسكون): کاب.
الشزن(بفتحتين): ١- دەڤەر؛ رەخ. ٢- دویری. ٣- دژواری. ٤- دلرەقی. ٥- عەردێ ب چال و گومتل. ٦- بەرتەنگی.
الشزن(بضمتين): ١- دەڤەر؛ رەخ. ٢- دویری. ٣- کاب. ٤- دژواری. ٥- دلرەقی. ٦- عەردێ ب چال و گومتل. ٧- بەرتەنگی.
الشزونة: دلرەقی.
الشزيب: ١- دارکێ نەچێکری. ٢- کڤانێ نەکەڤن و نەنوی.
شس: هشکبوو.
الشس: عەردێ هشک و رەق.
شسب: هشک و زراڤبوو.
شسع(بفتحتين): ١- دویرکەڤت. ٢- ناڤتلکەک بۆ چێکر(شمک).
شسع(بالفتح والكسر): ددانێت وی یێت بەرێ دەڤی ژێک فرەبوون.
الشسع: ١- ناڤتلکا شمکێ یان پشتا وێ. ٢- پارەیێ کێم. ٣- پارەیێ مشە.
شسف: هش و باریک و لاوازبوو.
الشسف(بالكسر): ١- نانا هشک و رەق. ٢- ئەوێ کەڤلێ وی ژ لاوازیێ هشکبووی.
الشسوب: ئاژەلێ تێژک زڤستانێ لێ مری و نەهاتیە دۆتن.
شسوع: دویر.
الشسيب: هشک و باریک.
شسيف: هشک و باریک و لاواز.
شص: ١- دویرکەڤت. ٢- شیرێ وی کێمبوو. ٣- بەتەنگ و نەخۆش بوو(ژین).

الشص(بالكسر): دزیکەر.
الشص: شۆکا ماسی.
شصا: ١- بلندبوو. ٢- دیاربوو. ٣- تژیبوو و بلندبوو(کونک). ٤- دەست و پێت وی بلندبوون (مری). ٥- بلنکر.
الشصاب: بەرابەزینک.
شصب: ١- ب زەحمەتکەت. ٢- کەڤلکر.
الشصب(بالفتح): هشکی.
الشصب(بالكسر): ١- بەرتەنگی و هشکەسالی. ٢- ئێقبال. ٣- بەهر و پشک.
الشصب(بضمتين): پەزا کەڤلکری.
شصر: ١- ب کێلیێت ژێک فرِ دوری. ٢- دربدا. ٣- قۆچەک لێدا.
الشصو: ١- سیواک. ٢- دژواری.
الشصوص: ١- تەرشێ کێم شیر. ٢- هشک و بێ باران.
الشصیب: ١- ئێقبال. ٢- بەهر و پشک. ٣- بیانی.
الشصیبة: ١- بەرتەنگی و هشکەسالی. ٢- بنێ بیرێ. ٢- دارکێ مەحافێ.
شط: ١- دویرکەڤت. ٢- دویرکر. ٣- ژ حەقی دویرکەڤت. ٤- ژ توخیبی دەرباس بوو. ٥- زۆرداری لێکر. ٦- بهایێ وی گەلەک زیدەکر.
الشط: ١- رەخێ رویباری. ٢- رویبار. ٣١- کنارێ دەریایێ یان یێ رویباری.
الشطء(الشطأ): ١- کنارێ ئاڤێ. ٢- بەلگێ گیای. ٣- شتلێ دارقەسپێ. ٤- شتلێ دارێ یێ ل بەر قورمێ وێ سەردکەڤت.
شطأ: ل سەر کناری برێڤەچوو.
الشطائب: ١- مسیبەتێت دژوار. ٢- لایەنێت ژێک جودا.
الشطأة: بەرسیڤ.
الشطاح: سۆفییێ گەلەک ئاخڤتنێت دژی شەریعەتی دبێژت.
الشطارة: زیرەکی.

الشطاط؛ الشطاطة(بالكسر): دویری.
الشطاط(بالكسر أو الفتح): شرینیا بەژنێ.
الشطة(بالفتح): ئێک جار.
الشطة(بالكسر): دویری.
شطأ: پیژیکێت خۆ دەرئێخستن(گیا).
شطأ: کاتە.
شطی: کەڤلکر و گوشتێ وێ پرتپرتکر(پەز).
شطاط: ژێکڤەبوون و دویری.
شطب: ١- قەتکر یان ب درێژاهی شەقکرکر. ٢- رەشکر یان خیچەک ل سەر کێشا (نڤیسین). ٣- دویرکەڤت. ٤- خواربوو. ٥- نەگەهەشتێ.
شطب(بتشدید الطاء): کرە تیڤاریز یان زۆل.
الشطب: ١- تایێ درێژ و تەر. ٢- بەژنبلندێ ئەخلاق باش.
الشطبة(بالفتح): ١- خیچکا ل سەر پەیڤی دهێتە کێشان. ٢- ژنکا بەژنبلند و جوان.
الشطبة(بالضم): ١- ریباز. ٢- خیچا ل پشتا شیری.
الشطبة(بالكسر): ١- ماهینا ب گوشت. ٢- ژنکا بەژنبلند و جوان.
الشطح: ئاخڤتنەکە ژ دەڤێ سۆفی دەردکەڤیت ل مەمێ (الفناء)ێ یان ل دەمێ (الوجد)ێ یان (السكر)ێ، یان ژی دەربرینەکە ژ هەستێ وی کەسێ جارا ئێکێ د گەل خودێ حەق فەنادبیت، ل نک عامیا دبیتە کوفری و ل نک عارفا حەقی یە.
شطر: ١- ب نیڤی کر. ٢- نیڤەک ژێ هاڤێت. ٣- گوهانەک دوهت و ئێک هێلا. ٤- ب هەر چاڤەکی بەرێ خۆ دا تشتەکی. ٥- نیڤا مالکا شعرێ ژێ راکر. ٦- دویرکەڤت. ٧- هاتە نک. ٨- چوو ژ نک. ٩- گوهداری نەکر.
شطر(بتشدید الطاء): ١- کرە دو پارچە. ٢- مالکەک ل مالکێ زێدەر(شعر). ٣- گوهانەکێ وی دۆهت و ئێک هێلا.

الشطر: ١- نیڤا تشتی. ٢- دەڤەر؛ ڕەخ. ٣- سەمت. ٤- دویری.
الشطر(بالکسر): ١- جۆر؛ ڕەنگ. ٢- نیڤنیڤە.
الشطران: یێ ب نیڤی تژیبووی.
الشطرنج: شترنج.
شطط: ١- گەلک ژ حەقییێ دویرکەڤت. ٢- گەلەک دویرکەڤت. ٣- زیدە بها گرانکر. ٤- د تەقنا کناری ڕا ئاسێبوو.
شطس: پێداچوو.
الشطس(الفتح): ژیری.
السطس؛ الشطسة(بالضم): ڕوکمانەتی.
الشطط: ١- زێدەگاڤی ل سەر تخوبێ هەر تشتەکی. ٢- زۆرداری و ستەمکاری.
شطع: بێزاربوو.
شطف: ١- چوو و دویرکەڤت. ٢- شویشت.
شطن: ١- دسەردابر. ٢- دویرکر. ٣- دویرکەڤت. ٤- ژ حەقییێ دویرکەڤت. ٥- ب کنفێ گرێدا.
الشطن: کنفێ درێژ.
شطور(بالفتح): ١- کەوالا گوهانەکێ وێ ژ یێ دی درێژتر. ٢- کەوالا گوهانەکێ وێ ب شیر و یێ دی هشک. ٣- کراسێ ڕەخەکێ وی ژ یێ دی شۆرتر. ٤- ڤەدەر.
الشطوس: ١- سەرپێچکار. ٢- یێ ل دویڤ سەرێ چۆ دچیت.
شطون: ١- کویر. ٢- سەخت و دژوار.
الشطیبة: ١- زولا گوشتێ کۆهانا حێشترێ. ٢- شیر.
الشطیر: ١- دویر و ب تنێ. ٢- نیڤا تشتی. ٣- ڤەدەربوویی. ٤- بیانی.
الشطین: یێ دویر.
شظ: ١- بژالەکر. ٢- بزەحمەتکەت.
شظی: ١- هاتە شەقکرن. ٢- بژالەبوو. ٣- تژیبوو و پیپکێت وی بلندبوون(کونک). ٤- دەست و پێت وی بلندبوون.

الشظی: ١- هەستییێ گەلەک هویر. ٢- دویڤەلانک. ٣- یێت د گەل مللەتەکی و نە ژ وان.
شظاظ: داربەرەکاتک؛ گویزک؛ دارکەکێ خوارە دئێخنە خلفێت جهالا.
الشظاف(بالکسر): دویری.
الشظاف(بالفتح): ١- بەرتەنگی و دژواری. ٢- نەخۆشیا ژیانێ.
شظف: نەهێلا؛ داپاش.
شظف(بکسر الظاد): بەرتەنگ و نەخۆشبوو.
شظف(بالفتح والکسر): چوو د ناڤبەینا چەرمی و گوشتی ڕا(تیر).
الشظف(بکسر الظاد): ١- نانێ هشک. ٢- چیخن.
الشظف(بالفتح والکسر): ١- بێ ڕەوشت. ٢- شەڕدژوار. ٣- پرتکی(دار). ٤- ڕەق و هشک(عەرد).
الشظیة: ١- چیڤا داری. ٢- پرچکا ژ تشتی دپەشت. ٣- کڤان. ٤- هەستییێ ڕەهنی.
الشظیظ: ١- جهالێ گرێدایی. ٢- دارێ شەقشەڤکری.
شع(بالتشدید): ١- بژالەبوو. ٢- ڕێهت. ٣- بژالەکر.
الشع؛ الشعیع(بالفتح): لەز.
الشع(بالضم): تەڤنێ تەڤنپیرکێ.
شعا: ڤژبوو.
الشعاب: تیکچێکەر.
الشعابة: کارێ تیکچێکەری.
الشعار: ١- بنکراس(فانێلە). ٢- دوربشمە. ٣- ڕێوڕەسم. ٤- ئاخڤتنەکا نەپەنی یە کۆمەک یان لەشکەرەک ئێکدو ب شەڤێ پێ دنیاسن، دبێژنێ:(سر اللیل).
الشعاع(بالفتح): ١- بژالەبوونا تشتێ ڕوهن. ٢- تشتێ بژالە. ٣- پرتێت تشتێ بژکی.
الشعاع(بالضم): ١- تیرێژ. ٢- ڕۆناهیا بژالە.
الشعاع(بالکسر): ئامیرێ هنارتنا تیشکا.

شعاع الدائرة: ئەو هیلە یا ژ مەلبەندێ هێلا بازنەیی د گەهیتە تخوبێ وی ئانکو: (نصف القطر).

شعاع السنبل: سمبێلۆکێت سومبلا گیای.

الشعاعیات: جانەوەرێت میکرۆسکۆبینە د دەریاییێت کویر دا دژین.

الشعاف(بالضم): دیناتی.

الشعاف(بالفتح): برنا دلی ژ لایێ ئەڤینێ ڤە.

الشعانین(السعانین): جەژنا رۆژا ئێکشەمبی یا فەلا بەری (عید الفصح).

شعب: ١- بژالەکر. ٢- خرڤەکر. ٣- مژویلکر. ٤- مەبەستا وی گوهۆڕی. ٥- بژالەبوو. ٦- دیاربوو. ٧- هنارت. ٨- خرڤەکر. ٩- چێکر. ١٠- خرابکر.

الشعب(بالکسر): ١- رێکا ل چیای. ٢- هەرکینا ئاڤێ ل بن ئەردی. ٣- عەردێ د ناڤبەرا دو چیا دا. ٤- تاخێ مەزن. ٥- دەڤەر؛ لا.

الشعب(بالفتح): ١- مللەت(گەل). ٢- ئێلا مەزن. ٣- یێ دویر. ٤- دویری. ٥- تیک.

الشعب(بفتحتین): دویریا د ناڤبەر هەردو ملێت مروڤی یان هەردو شاخێت ئاژەلی دا.

الشعبان: مەها د کەڤیتە د ناڤبەرا مەها رەجەبێ و رەمەزانێ دا کو دبیتە مەها هەشتێ.

الشعبة(بالضم): ١- تایێ دارێ. ٢- چەق. ٣- هۆبە. ٤- جوبن. ٥- تیپ. ٦- پەڤا چیای. ٧- جۆکا ئاڤێ. ٨- دویریا د ناڤبەرا هەردو شاخا دا. ٩- کاودان. ١٠- دەست و پێ.

شعبذ: فەند و فێل و سحر ب کارئینان.

الشعبذة: کارێ فەند و فێل و سحرا.

شعث: ١- ڤژاڤژبوو(پرچ). ٢- بەلاڤبوو. ٣- بژالەکر. ٤- خوار. ٥- د گەورێ ڕا ما. ٦- بڕ؛ ڕاکر. ٧- گەهاندێ(باشی).

شعث(بتشدید العین): ١- بەلاڤکر. ٢- بەرەڤانیکر.

الشعث(بالفتح والسکون): بەلاڤبوون.

الشعث(بالفتح والکسر): پرچڤژاڤژ.

الشعثان: پرچڤژاڤژ.

شعر: ١- بەتەنێ وی پویت لێ دا(کراس). ٢- شعرەک خواند. ٣- هەستکر.

شعر(بکسر العین): پویتێ وی مشەبوو و درێژبوو.

الشعر(بالفتح): ١- پویت. ٢- موی.

الشعر(بالکسر): ١- هەلبەست؛ هۆزان. ٢- زانین.

الشعراء(بالفتح): ١- جهێ پویرت لێ دهێت ژ سەری. ٢- پێشکا دەوارا. ٣- قەرەبالغا مرۆڤا و خرڤەبوونا وان. ٤- جۆرەکێ خۆخایە. ٥- دژوار. ٦- دار زەحف لێ(عەرد). ٧- مێیا (أشعر)ە ئانکو یێ گەلەک ب موی.

الشعراء(بالکسر): جهێ پویتی یێ ل بن نافکێ و د سەر رێڤا دا.

الشعراني: یێ گەلەک ب پویت.

شعرة: مویەک.

الشعرور(بالضم): ١- شاعرێ لاواز. ٢- تویتکێ خیاری.

الشعری: دو ستێرەن ل هاڤینا ل برجێ (الجوزاء) دیار دبن، ئێکێ ژ وان دبێژنێ: (شعری الیمانیة) یان (شعری العبور) کو دبیتە گلاڤێژ، و یا دی ژی دبێژنێ: (شعری الشامي) یان (شعری الغمیصاء) یان (الشعری الکاذب) کو دبیتە: ستێرا جەمسەری؛ ستێرەکا گەشە ل دویماهیا دژواریا گەرما هاڤینێ دەردکەڤت، ل یەمەنێ ژ هەمی جها پتر دهێتە دیتن ژ بەر هندێ ژی دبێژنێ: (السهیل الیماني).

الشعرية: تۆرەکا دارێت زراڤە دئێخنە پەجەرکا دا کەسیت ژ دەرڤە بێت د ژۆرڤە نەبینن.
شعشع: ١- تێکهەلکر(مەی). ٢- ڕۆناهیاویێ بژالەبوو(ڕۆژ). ٣- ب سەرداگرت(سیارا).
الشعشع(بالفتح): ١- تێکهەلکرنا ئاڤێ دگەل مەیێ. ٢- هەر (شعشعان)ە.
الشعشع(بالضم): هەر (شعشعان)ە.
الشعشعان؛ الشعشعاني؛ الشعشاع: ١- یێ درێژ. ٢- یێ بدەڤوئەزمان. ٣- یێ سڤک. ٤- تەنک(سیبەر).
الشعشوع: بەناڤێژک؛ کولوپانک؛ تاییت تەرێت کەزانێ.
شعف: ١- دا سەر دلی و ل سەر زالبوو. ٢- تیدا(قەتران). ٣- ب سەرکەڤت.
الشعف(بفتحتين): ١- گۆپیتکا کۆهانا حێشترێ. ٢- ئێشەکە حێشترا دگریت و دبیتە سەدەمێ وەریانا مژۆلانکێت وان. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو سۆتنە یا ژ ئەڤینێ د گەل خۆشییەکێ ل نک ئەڤینداری پەیدا دبت.
الشعفاء: حێشترا ئیشا(الشعف) گرتی و مژویلانکێت وێ وەریاین.
الشعفة(بالفتح والسكون): ١- ئێک جار. ٢- چیپکا بارانێ. ٣- بارانا نەرما ڕوییێ عەردی شلدکەت.
الشعفة(بفتحتين): ١- سەرێ چیای. ٢- کەزی. ٣- سەرێ هەر تشتەکی. ٤- سەرێ دلی.
شعل: ١- هلکر. ٢- هزرا خۆ تێداکر.
شعل(بكسر العين): سپیاتییەک د کوریا وی یان پەرچەما وی دا بوو.
الشعل(بالفتح والسكون): ڕحسڤکی و ژیری.
الشعل(بفتحتين): سپیاتیا د کوری یان پەرچەما یان پۆرکا دەواری دا.

الشعلة: ١- گوریا ئاگری. ٢- فەتیلەیا ئاگر پیڤە.
شعلول: ١- گوریا ئاگری. ٢- تەرابەرا(بژالە). ٣- کۆمەکا تشتی.
شعم: خەلک پێکئینا.
شعن: د ناڤچاڤکا ڕا گرت.
الشعن: پویش و پەلەخێ بژالە.
شعواء: ١- بژالە؛ ژ هەمی ڕەخا ڤە. ٢- تابەلاڤ(دار).
شعوب(بالفتح): مرن.
الشعوة: کەزیا پرچێ ڤژاڤژ.
شعوذ: فەند و فێل و سحر کرن.
الشعور: هەست؛ زانین و پێحەسیان.
الشعوبية: مللەتپەرێس؛ ل سەردەمێ ئەمەوی یا عەرەب ژ هەمی مللەتێت دی باشتر دانا و مللەتێت دی یێت نەعەرب کێم و نەژهەژی دانان لەوما وان مللەتا ژی وەک ڤەژەنا وی چەندێ ڕابوون ب کێمکرنا عەرەبا هەمبەر مللەتێت دی و کتێب و نامە و شعر ل دۆر وێ چەندێ بەلاڤکرن ئینا عەرەبا ناڤێ وان کرنە (شعوبي) ئانکو مللەتپەرێس ژ بەر کو وان مللەتێت نەعەرەب باشتر دانان ژ عەرەبا.
الشعوذة: کارێ جادو و فەند و فێلا.
الشعور: هەست.
الشعيب: ١- کونکێ ئاڤێ یێ کەڤن. ٢- مەحا سەر ڤەکری. ٣- جەودکێ ئاڤێ.
الشعيبية: خەوارجن؛ دویڤچوویێت (شعیب بن محمد)ن.
الشعير: جەهـ.
الشعيرة: ١- قوربان. ٢- ڕوکنێت حەجێ. ٣- هەر تشتی بوویە نیشان بۆ عبادەتێ خودێ.
الشعيلة: ١- ئاگرێ هەل. ٢- پەتیلا ئاگر پێڤە.

شغ: برەژۆر و ئینادەر.
شغا: درێژتر لیهات.
الشغار: ١- دەرئێخستن و نەفیکرن. ٢- فرەهـ و گەلـەک ب ئـاف (بیـر). ٣- جـۆرەکێ بێگوهۆرکـانێ بـوو ل سـەردەمێ بـەری ئیسلامێ، ئەو بوو کو کەسەک کچا خۆ یان خویشـکا ب پێگوهـۆرکی و بـێ مـارکرن بدەتـە کەسـەکێ دی ب کچـا وی یـان خویشـکا، بـەلێ ل سـەردەمێ ئیسـلامێ پێغەمبـەری سـلاف لـێ بـن حـەرامکر و قەدەغەکر و گۆت: (لا شغار في الإسلام).
الشغاف: ١- پـەردا دلـی. ٢- کاکلکا دلـی. ٣- دەردەکـە بـن پراسیێت ڕاسـتێ دگریـت. ٤- کاکلکا دلی.
الشغال(بالفتح والتشدید): یـێ گەلـەک ب شۆل.
شغب: فتنە چێکر.
الشغب: چێکرنا فتنێ و پێکرابەردانا خەلکی.
شـغر: ١- دویرکەڤـت. ٢- ژێکبژالـەبوو. ٣- بـێ خـوەیی و خودانبـوو. ٤- پێمیزکـر ئانکو لنگەکێ خۆ بلند کر و میزت.
الشغر: ١- پێمیزکرنا صەی. ٢- دەرئێخستنا ئێکـی ژ بـاژێری. ٣- برینـا هـەردو پێـت کەسەکی.
شغر بغر: تەڕابەڕا هەر ئێک ل جهەکی.
شغربیة(شغزبیة): پێئالینک.
شـغز: ١- قەسـەگۆتن. ٢- مابـەین خربکـر (فەسادیکر).
شغزب: ب پێئالینکی ئێخست.
شغشـغ: ١- کرەتێـڕا و ئینـاوبر. ٢- لـەزکر. ٣- کێمکر. ٤- تژینەکر. ٥- شێلیکر.
الشغشـغة: ١- ئینـان و برنـا تشـتەکی د تشتەکی ڕا. ٢- شێـلیکرن. ٣- لـەزکرن. ٤- کێمکرن. ٥- نەتژیکرنا ئامانێ.
شـغف: ١- پـەردا دلـێ وی هنگاڤـت. ٢- دادسـەڕا و هـەمی ڤـەگرت. ٣- گیاشـینک لـێ ب سـەرکەڤت. ٤- حـەژێکر. ٥- ئـەڤینا پـەردا دلـێ وی کونک.
الشغف(بالفتح والسكون): پەردا دلی.
الشغف(بفتحتین): بلندترین پلەیا ئەڤینێ کو ئاگر بەردبیتە پەردا دلی و دسۆژت.
الشغل: ١- کار. ٢- تژیاتی.
شـغل: ١- مژویلـی کـارەکی کـر. ٢- ڤالاتیـا کورسـیکا دەسـتهەلاتداریێ یـان کـارێ فەرمانبەریێ پڕکر.
الشغلـة (بـالفتح والسـكون): ١- بێـدەر. ٢- کدیشە.
الشغم: یێ ب حرس.
الشغنة: تایێ تەڕ.
الشغواء: ئـەلهو یـە، ژ بـەر کو کتـا سـەری یا نکلێ وی ژ یا دی درێژترە.
الشغوب(بالفتح): فتنەکەر.
الشغوب(بالضم): تایێ تەڕ و تۆل.
الشغوم: بەژنبلندێ لاو.
الشغیم: بەژنبلندێ لاو.
شـف: ١- تـەنکبوو هـەتا تشـتێ د بـن دا دیاربووی. ٢- لاوازکر. ٣- ئێش کەتە پرتی و ددانیـت وی. ٤- لڤـی. ٥- خۆجهبـوو و ما.
الشف(بالكسر): ١- ئەو دانە یا کێم دبت یان زێـدە دبـت. ٢- جلـک. ٣- پـەردا تـەنک. ٤- با. ٥- پرسک.
الشـف(بالفتح): ١- زێدەهـی. ٢- کێمـی. ٣- پرسک.
شفأ: بەلاڤەکر.
شفا: ١- دەرکـەڤت. ٢- دیـاربوو. ٣- نێزیکی ئاڤابوونێ دبوو.

الشفا: ١- هەیڤا ل بەر ئاڤابوونێ. ٢- تشتێ ل بەر بدویماهیهاتنێ. ٣- لێڤا تشتی. ٤- رەخێ تشتی.

شفی: ١- مرن. ٢- ئاڤابوونا رۆژێ یان یا هەیڤێ. ٣- لێڤا تشتێ بێجان وەکی چالێ کو دبیتە(حافة).

الشفاء: ١- ساخبوون ژ ئێشێ. ٢- دەرمان.

شفاف: تونک و رۆهن.

الشفافة: ١- پیچا ئاڤا د ئامانی دا مای. ٢- پیچا تشتی.

الشفاعة: مەهدەر.

الشفاهي(الأشفه): لێڤمەزن.

الشفة: لێڤ.

شفر(شفير): قەیتانا چاڤی.

شفر: کتا مژویلانکێ.

شفرة: ١- کێرا مەزن؛ ساتۆر. ٢- پەروانێ ئامیرەی وەکی یێ پانکێ.

شفتر: ١- بژالەبوو. ٢- شکەست. ٣- رۆناهیا و بەرفرەهبوو.

شفر: کیمبوو.

الشفر: ١- قەیتانا چاڤی. ٢- کەس. ٣- رەخ؛ لا.

الشفرة(بالفتح): ١- کەس. ٢- ساتۆر. ٣- دەڤێ شیری. ٤- رەخێ سەرێ تیرێ. ٥- سندانێ پنیدۆزی.

الشفرة(بالكسر): ئاماژەیێت ب ریکا تەلەفۆنا یان نڤیسارا دهێنە هنارتن.

شفز: زیچکەک لێدا.

الشفز: زیچکا ب پشتا پێی.

شفشف: ١- تیکهەلبوو. ٢- ڤەلەرزی. ٣- پێوەرکر. ٤- لەغەرکر. ٥- هشککر وسۆت. ٦- هشککر. ٧- رەوشتێ وی خرابوو.

الشفشاف: ١- بارانا ب گژلۆک. ٢- بایێ سار. ٣- جلکێ بێخیر.

شفع: ١- ئێکەدی دا دگەل و کرە جوت. ٢- مەهدەر بوو کر. ٣- هاریکر.

شفع: ١- کرە جوت. ٢- ئاڤسبوو وهێشتا تێژکێ وێ یێ بچویک. ٣- باشتر دانا بۆ کرینا خانیێ خۆ ژ کەسێ دویرتر.

الشفع: ١- تشتێ جوت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە چێکری ژ بەر کو ناڤێت خودێ حەق ب چێکریا دهێنە سەلماندن.

الشفعة(بالضم): ١- نڤێژەکا سونەتە دو رکاعەتن دەمێ کرنا وێ ژ ژۆرهەلاتێ یە هەتا بەربرکێ نیڤرۆ. ٢- د فوقهێ دا نەچارکرنا جیرانی یە دا خانی یان پارچا عەردێ خۆ یێ فرۆتنی بفرۆشیتە جیرانێ خانی یان خودانێ پارچا عەردی یا ب رەخ عەردێ وی ڤە. ٣- دیناتی.

الشفف: یێ کێم.

شفق: ١- باشیا وی چیا. ٢- ترسیا.

الشفق: ١- ئەو رۆناهیا سۆرە یاکو ل رۆژئاڤایێ مەغرەبیا دمینت پشتی ئاڤابوونا رۆژێ. ٢- ترس. ٣- دلۆڤانی. ٤- تشتێ بێخیر. ٥- رەخ؛ لا.

الشفقة: ١- دلۆڤانی. ٢- خەباتا ژ بۆ نەهیلانا زیانا خەلکی.

شفن: ب دویڤێ چاڤس سەحکرێ.

الشفن: ئاقلمەند؛ زیر.

الشفنتري(الشفنترى): یێ بژالە.

شفوف: جلکێ تەنک.

الشفون: یێ ب دویڤێ چاڤی سەح دکەت تشتی.

شفه: دانا لێڤا وی.

شفهي: ب دەڤ.

الشفير: ١- قەیتانا چاڤی. ٢- کەس. ٣- رەخ؛ لا.

الشفيرة(الشفرة): قەیتانا چاڤی جهێ مژیلانک تێرا دهێن.
شفيع: مەهدەرچی.
الشفيف: ١- تەنکێ ڕۆهنێ تشتێ د بن ڤە دیار دبیت. ٢- بایێ تەزی. ٣- دژواریا گەرما هەتاڤێ.
الشفيق: ١- دلۆڤان. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
شق: ١- شەقکر. ٢- دوکەرکر.
شق عصا الجماعة: ١- خۆ ژ کۆمی جوداکر و چوو. ٢- پشتەڕێبوو.
الشق(بالكسر): ١- نیڤا تشتی. ٢- سەختی و زەحمەت کو دبیتە(مشقة). ٣- هەلات. ٤- کێلا. ٥- دا لایەکی.
شق: ١- دڕاند. ٢- کەرکر. ٣- شکاند.
الشق(بفتح): ١- تیک. ٢- زەحمەت.
الشق(بالكسر): نفشەکێ مەیمونێکا یە.
شقا: ژینا وی کرە نەخۆشی.
شقأ: شەکر.
الشقاء(الشقا): ١- بەرتەنگی و سەختی. ٢- تەعلی و نەخۆشی.
الشقاء(الشقاوة): هەژاری و خولیسەری.
شقائق النعمان: بیتانۆک.
الشقة(بالضم): ١- دویری. ٢- دەڤەر(جهـ). ٣- وەغەرا دویر. ٤- زەحمەت. ٥- ڕیکا سەخت.
الشقار(الشقاري): جۆرەکێ کولیلکایە.
الشقار الإكليلي: جۆرەکێ کولیلکا یە ل دۆرێت دەریا سپی شین دبن ل زڤستانان.
شقائق النعمان: بیتانۆک؛ لیلەک.
الشقاق: ١- دوبەرەکی. ٢- ژێکجودایی. ٣- تەڕابەڕابوون.
الشقة(بالضم): ١- سەفەرا دویر. ٢- جهێ ڕێڤینگ قەست دکەتێ. ٣- سەختی و زەحمەت. ٤- ڕێکا درێژ و نەخۆشا ل ڕێڤینگی بزەحمەت دکەڤت.
الشقة: نیڤا تشتی ب درێژکانی.
شقح: ١- کرێتبوو. ٢- شکاند. ٣- تشتی تێدا دەرئێخست.

الشقحي: یێ سۆر.
شقذ: ١- چاڤدژواری زوی چاڤاهاڤێژبوو. ٢- خەوا وی نەهات. ٣- چوو و دویرکەڤت.
الشقذ: ١- چاڤهاڤێژ. ٢- بێخەو. ٣- حەرباء. ٤- گورگ.
الشقذان(بفتحتين): بێخەو.
الشقذان(بالفتح): ١- گورگ. ٢- حەرباء.
الشقذان(بالضم): تێژکێ حەربایێ.
الشقذان(بالكسر): ١- گورگ. ٢- میشەمۆر. ٣- تێژکێ زڕسویکێ ین یێ کەدیکێ.
شقر: مویزەربوو.
الشقر(بالفتح): نهینی.
الشقر(بالضم): ١- دیکل. ٢- درەو.
الشقراق الأوربي: بووکجوهی؛ شینشینک؛ کەرکێ کەراجۆ؛ قەرەژۆک؛ کەرهاژۆ؛ قەلەشینک؛ قڕهاژۆ؛ کەراجۆک؛ کەرکێ کەراژۆ.
الشقران: پەمبلوکاتیا گەنمی(ئێشە).
الشقرة: مویزەراتی.
الشقرق(الشرقرق): ل (الشقران الأوربي) بژڤرە.
شقشق: ١- دەنگکر(بالندە). ٢- تشتێ دبێژنێ: (الشقشقة) ژ دەڤێ خۆ دەرئێخست (حێشترێ).
الشقشقة: تشتەکێ وەکی سیهێ یە ژ دەڤێ حێشترێ نێر دەردکەڤیت ل دەمێ پەڕینێ.
شقص: قەتقەتکر و ب دورستی لێکڤەکر.
الشقص(بالكسر): ١- پشک؛ بەهر. ٢- پارچا تشتی.
شقفة: ١- کویزی. ٢- پرتێت جەرکا.
شقع: پێڕانا ئاکو دەڤێ خۆ ب ڤەخوارنێ ڤەنا و ڤەخوار وەکی تەرشی.
شقل: شاقوولکر ئانکو تویبارا وی ب شاقوولێ بەنەی دورستکر.
شقن: کیمکر.
شقوة: ١- تەنگاڤی و سەختی. ٢- دسەرداچوونا د دینی دا.
شقيح: کرێت.

الشقیص: ١- هەڤپشک(شریک). ٢- هەڤپشکی. ٣- بەهر. پیچەک ژ گەلەکێ. ٤- هەسپێ باش.
الشـقیف: بـەرگرێلێ مـەزن؛ بـەرێ ژ چیـای دهێتە خوارێ.
شقیق: ١- برایێ دەیبابی. ٢- نیڤا تشتی.
شقیقة: ١- ژانەسـەر، سەرئێشـی. ٢- عـەردێ رەق.
شکّ: گومان بر؛ ب گومان کەڤت.
الشک: ١- ب گومان کـەڤت. ٢- رِوم لێدا و سـەرێ وێ گەهانـدە هەسـتی. ٣- تێراچوو. ٤- کێلـــــی فرەهکرن(دروینکـــــاری). ٥- دا دگەل. ٦- هند چەک ل خۆ کرن هـەتا کـو د نـاڤ را بـەرزەبووی. ٧- کـرە رێـز. ٨- ل سـەر نـاڤی تـاپۆکر. ٩- خـۆ دا بـن سیبەرا وی و بۆ خۆ کرە سەمیان.
الشک(بالکسر): چەک؛ کارتا پارا وەرگرتنێ.
الشک(بالفتح): گومان.
شکا: گازندەکر.
الشکاة: عەیب؛ قوسیری.
الشکاک: یێت ب رێز.
الشکاکة: دەڤەرەک یان جهەک ژ عەردی.
الشکاکون(اللاأدریة): جوینەکێ فەیلەسووفایە دبێـــژن عـــەقلی پێچێنابـــت نـــە دەلیلێـــت سـەلماندنێ و نـە یێـت رەتکنـێ دەربـارەی تشتی بینت.
الشـکال: کنفەکـە دەسـت و پێـت دەواری پـێ گرێ ددەن.
الشـکة: ١- گشـت چـەک. ٢- رەنگـێ خـۆ ب چەککرنێ.
شکر(بفتحتین): سوپاســیکر.
شکر(بالفتح والکسر): ١- گوهانێ وێ تژی شــــیربوو. ٢- شـــتل ب قـــورمی ڤـــە هاتن(دار).
الشــکر: ١- سوپاسـی، ئـەو هەلویسـتە یـێ مـرۆڤ دیـار دکـەت هەمبـەر وی کەسـێ قـەنجی ل مرۆڤـی کـری چ ب دەڤـی چ ب دلی چ ب دەسـتی بیت. ٢- ل نـک سۆفیا دبیتـە تیگەهەشـــتنا ســـەربۆرکرنێ، ئـــەو سەربۆرکرنا ژ لایێ خودێ ڤە ل بەندا دهێتـە کرن.
شکران: تژیبوونا گوهانی ژ شیری.
الشکرة: ئێک جار.
الشکریة: تژیبوونا گوهانی ژ شیری.
شـکز: ١- تبلـەک لێـدا. ٢- ب ئـەزمانێ خـۆ زیان گەهاندێ. ٤- لیدا.
الشکز: رەوشت خراب.
شکس: ١- ئەخلاقێ وی خراب بـوو. ٢- رێکا دوبەرەکیێ گـرت. ٣- چولبوو؛ قەلسبوو.
الشکص: رەوشت خراب.
شــکع: ١- نـــالین و بێزاریـــا وی زێـــدەبوو. ٢- تنگـــژی. ٣- ئێشـــا. ٤- تـــۆڤێ وی زێدەبوو.
الشکفتیة: ناسناڤێ سۆفیانە ژ بەر کو دچوونـە د شکەفتا ڤە ژ بۆ عبادەتی.
شکل: ١- شـێویا. ٢- بالـەتـە کـەتی(فێقی). ٣- بـەر ب سـاخبوونێ ڤـە چوو(نەسـاخ). ٤- ب کنفـی لنگێـت وی گرێـدان. ٥- دو کـەزی ژ ناڤچاڤیـت راسـت و چـەپ خـۆ بەردان.
شـکل(بالفتح والکسـر): رەنگـێ سـۆر کـەت سپیاتیا وی.
شکل(بتشـدید الکـاف): ١- تێـک شـێویا. ٢- نیشانێت لڤینێ لێکر(نڤیسار)
الشـکل(بالفتح): ١- شـکل؛ فـورم؛ شـــێوێ تشـــتی. ٢- هەڤوێنـــە. ٣- مەبەســـت. ٤- جوانیـا سـەرەبـەری. ٥- دیمـەنێ جوان. ٦- نازداریا ژنکێ. ٧- د عرووزێ دا دبیتـە رویـــــدانا (الخـــــبن) و (الکـــــف) د (مستفعلن) دا ئانکو رابوونا پیتا دووێ و حـەفتێ دا ببیتـە (مـتفعلن) و (مفاعـل) شوینا وی بگریت.
الشکل(بالکسـر): ١- هەڤوێنە. ٢- نازداریـا ژنکێ.
الشکلة(بالفتح): ١- جوانی. ٢- ئێک لڤین.
الشکلة(بالضم): سۆراتیا د رەنگێ سپی دا.
شکم: ١- لغاڤ دا سـەر(دەوار). ٢- بـەرتیلکر. ٣- دایێ و خەلاتکر. ٤- لەقەک لێدا.
شکم(بکسر الکاف): برسیبوو.
الشکم(الشکمی): دانا وەک خەلات.
الشکو: حێشترا هوبر.

الشكوى (الشكاء؛ الشكاة؛ الشكواء): ١- گازندە. ٢- ئێش.
الشكوة: ١- مەشک. ٢- ئێک گازندە.
الشكور: ١- یێ گەلەک سوپاسدار. ٢- یێ خەلاتێ مەزن ددەتن بەرانبەری کارێ کێم. ٣- ئەو کەسە یێ خۆ دبینت نەشیایە وەک پێدڤی سوپاسیا وی بکەت یێ منەت لێ کری. ٤- ئەوێ سوپاسی ب دەڤ و دل و دەستا کری. ٥- ئەو کەسە یێ سوپاسیێ ل سەر نەخۆشییێ بکەت. ٦- ئەوە یێ سوپاسییێ ل سەر نەدەستکەڤتنێ و بێبەهرکرنێ بکەت. ٧- ئەو کەسە یێ لاواز و لەغەر دبیت و دیمێ وی وەک خۆ دمینت. ٨- ل نک سۆفیا ئەوو یێ گەلەک پلەیا هەمبەر پیچەک عبادەتی ددەت(مەبەست خودێ)یە. ٩- ژ ناڤێت خودێ یێت پیرۆزە.
الشكوص: نالین و بێزاری.
شكولاتا: جۆ شریناهیەکە ژ کێکەوێ و شەکرێ دهێنە چێکرن (مەکسیکی)یە.
شكوى: گازندە؛ گلی.
الشكوك: یێ گەلەک ب گومان.
الشكية(بالفتح): تشتێ مای.
الشكية(بالضم): مەشک.
الشكير: ١- ئەو شتلێ دارێ یە یێ کو ژ وێ و د بەر قورمێ وێ را شین دبت. ٢- گیا و پەڕ و موییێت هویر یێت د بەر ییێت مەزن را دهێن. ٣- تیژکێ حێشترێ. ٤- موییێت سەروچاڤ و پاتکێ. ٥- دار. ٦- تیژک. ٧- تیڤلێ دارێ.
الشكيس: دومۆری.
الشكيصة: ستەور(بزن).
الشكيكة: ١- سەلکا فێقی. ٢- ڕەوشت.
الشكيل: کەفا دەڤی یا تێکهەلی خوینێ بووی.

الشكيمة: ١- لغاڤێ دەواری. ٢- موکمیا نەفسێ. ٣- توبعەت. ٤- خۆبلنددیتن. ٥- سەرکەڤتن ل سەر زۆرداریێ. ٦- پەیمان. ٧- سرۆشت (توبعەت). ٨- هەڤوێنە.
شل: ١- هشکبوو. ٢- بەردا. ٣- کرەدەر. ٤- فالنجیبوو. ٥- هاتەخوار. ٦- دەستپێکر.
الشل: دورینا سڤک.
شلا: ١- برێڤەچوو. ٢- بلندکر.
الشلا: لەش.
الشلى(بالضم): شۆلا دویر.
الشلافة: ژنکا زناکەرا بێدەهمەن.
الشلاق: ١- جهەکێ ڤەدەرە یێ تەرخانکری یە بۆ فەقیرێت گەڕۆک. ٢- تویرکێ پارسێ. ٣- چانتکێ بچویک.
الشلال(بالفتح): ئێشا فالنجێ.
الشلال(بالكسر): خەلکێ ژێکبژالە.
الشلال(بالفتح والتشديد): سویلاڤ.
الشلالة(بالكسر): پێکڤەدورینا دو پارچەیێت پەرۆکی.
الشلة(بالضم): ١- کۆمەکا کێم ژ مرۆڤا. ٢- شۆلا دویر.
الشلة(بالكسر): دەزییێ دورینێ یێ لێکبادایە.
الشلة(بالفتح): ١- ئێک جار. ٢- شۆلا دویر.
شلجم: سلک.
شلح: ١- ڕویتکر. ٢- شەلاند و هیچ تشتەک ژێ نەهێلا.
الشلحاء(الشلحى): شیر(چەک).
شلخ: قەتکر.
الشلخ: ١- کوڕ. ٢- ڕه و ڕڤشت.
شلشل: ١- دلۆپکرن. ٢- کرە ڕشینک. ٣- کرە دلۆپ. ٤- ڕیهت.
الشلشل: ١- ئاڤا دلۆپ دلۆپ دهێتە خوار. ٢- مرۆڤی قەنج. ٣- کونکێ ئاڤ ژێ دهێت. ٤- دلپاک. ٥- دەستسڤک د قەتاندنا پێدڤیان دا.

الشلطاء: کێر.
الشلطة: تیرا درێژ و زراڤ.
شلغ: سکاند(سەر).
شلف: ڕاڕەڤاند.
شلق: ب درێژکانی دڕاند.
الشلق: جۆرەکێ ماسی یێ کێمهەستی یە.
الشلقاء: کێر.
الشلقة: هێکا بزنمشکی.
الشلقة(بفتحتين): ڕاهێنەرێت هەسپا.
الشلل(بالفتح): ١- ئێشا فالنجێ. ٢- ئەو تشتە یێ بمینیتە ب جلکی ڤە و ژێ نەچیت. ٣- پنیا دکەڤستە چلکی و ب شویشتنێ ژێ نەچیت.
الشلل؛ الشلول(بالضم): ١- پێسڤک. ٢- هەڤالخۆش.
الشلم: کرسک.
الشلمة: حێبەتا مرۆڤی بێ ڕێ دکەت.
الشلن: پارەیەکێ بریتانی یە، دبیتە نیڤ لیرێ وان.
الشلو: ١- ئەندامێ لەشی. ٢- ئەندامێ لەشێ مرۆڤێ مری یێ ڕزی و ژێکڤەبووی. ٣- تێژکێ حێشترێ. ٤- کەلەخێ کەڤلکری و هندەک ژێ هاتیە خوارن. ٥- دڤێلا هەفساری. ٦- لەش.
الشلي: پاشمایا هەرتشتەکی.
الشلية: ١- پاشمایێ پارەی. ٢- پارچا گوشتی.
الشليح: زادەکە ژ گوشتی ماستی و پیڤازا دهێتە چێکرن.
الشليل: ١- هریەکە ددانە دویماهیا کورتانی ل سەر کماخا دەواری دا نەزرهت. ٢- زریۆشێ بچویکێ ل بن زریپۆشێ مەزن ل بەرخۆ دکەن. ٣- جۆکا ئاڤێ یا فرەهـ یا د نهالێ دا. ٤- جلکەکێ درێژە.
شليم(شولم): زیوانا ل ناڤ گەنمی.
شم: بێهنکر.
الشم: بێهنکرن.

شما: پلەیا وی بلندبوو.
الشما: شەما.
شماتة: ئەو کەیفە یا مرۆڤی ب تووشبوونا دوژمنی یان ب مسیبەتا ئێکی دهێت.
الشماج(بالفتح): سیلماتێ تری.
الشماخ: گەلەگ بلند.
الشمار البري: گێژنیگ.
الشمار السكري: جۆرەکێ گێژنیگێ یە ل (ئیتالیا) دهێتە چاندن دبێژنێ: گێژنیکا (فلورانسا).
الشمارق(المشمرق): یێ پرتپرتکری.
الشماريج: تشتێت درەو و بێبنیات.
الشمأزيزة: ١- سەهم و ترس. ٢- ژ نەڤیان ڤەلەرزی. ٣- نەڤیان. ٤- دلڕەشبوون ژ تشتی.
الشماس: خزمەتکار؛ پلەیەکا د بن قەشاتیێ دایە(سریانی) یە.
الشماس الإنجيلي: خزمەتکارێ ئنجیلێ.
الشماسية: کارێ (شماس)ی یە.
الشماص(بالكسر): خۆ ژ دەستڤەڕەستاندن؛ خۆقورتالکرن.
الشماص(بالضم): لەز.
الشماقة: ١- چەلەکی. ٢- دیناتی.
الشماع؛ الشماعة(بالكسر): یاری و توڕانە.
الشماع(بتشديد الميم): ١- شەمالکفرۆش. ٢- شەمافرۆش. ١- شەمالکچێکەر. ٣- شەماکار.
الشمال(بالكسر): ١- باکۆر. ٢- لایێ چەپێ. ٣- دەستێ چەپێ. ٤- کوڕ.
الشمال(بالفتح): بایێ باکۆری.
الشمال(بالكسر): ١- دەستێ چەپێ. ٢- تۆرە. ٣- بەزەک.
شماليل: ١- بژالە. ٢- چیقچیق.
الشمام: ١- گوندور. ٢- گوندورێ زەر. ٣- شەمامۆک.

الشمامة: ١- جۆرەکێ گوندۆرێ بۆنداره. ٢- هەر تشتێ بێهنخۆشێ مرۆڤ ب دەستێ خۆ بگریت. ٣- چرا. ٤- چرادانک.
شمامة القنديل: جهێ فەتیلا ئاگری بەرددەنێ ژ چرای.
الشمبانزي: جۆرەکێ مەیمونکایە ل دارستانێت ئەفریقیا دژیت.
الشمبانيا: جۆره مەیێ یە ل باژێرێ (شەمبانیا) یێ فەرەنسی دهێتە چێکرن.
شمت(بفتحتين): گۆتە ئەوێ بێهنژێ: (یرحمک الله).
شمت(بكسر الميم): کەیفا وی ب مسیبەتا هەڤالێ وی هات.
شمت(بتشديد الميم): کۆمکر؛ خڕڤەکر.
الشمة: بێهنکرن.
شمج: ١- ب دوروارەکا کێلی فرەهـ دوری. ٢- دویرکر. ٣- تێکهەلکر. ٤- لەز لێکر.
شمجى: بەزەک(حێشتر).
شمجر: غاردانا ترسێ کر.
الشمحط: یێ زێدە درێژ.
شمخ(بفتحتين): بلندبوو.
شمخ(بتشديد الميم): ب مەزناهی دفنا خۆ بلندکر.
الشمخ(بالكسر): تایێ دارێ.
شمخر: خۆمەزنکر.
الشمخر: ١- مرۆڤێ خۆمەزندکەت. ٢- یێ ب هویڤی بەرێ خۆ ددەت. ٣- یێ زەبەللەح.
الشمذارة(الشميذر): گەنجێ چەلەنک و سڤک.
الشمذر(الشمذار): رێڤەچوونا ب لەز.
شمر: ١- ب لەز بۆری. ٢- ب مەزناهی ڤە بۆری.
شمر(بتشديد الميم): ١- ب لەز بۆری. ٢- هێلا لەزێ بکەت. ٣- هنارت. ٤- دژواربوو. ٥- ڤیا و خۆ بۆ ئامادەکر. ٦- دەستێت خۆ سڤککرن. ٧- قەستکرێ. ٨- پەشێ. ٩- بەرهەمێ وی چنی. ١٠- هلدا(دەهمەن). ١١- گورجکر.
شمر(بكسرتين): دژوار.

الشمر(بالكسر والسكون): ١- یێ د شۆلا دا بسپۆر و خودان سەربۆر. ٢- ژیرێ شۆلپێڤەهاتی.
الشمر(بسكون الميم): رێڤەچوونا ب مەزناهی.
الشمر(بالكسر والسكون): مەرد.
شمرج: خراب دوری و کێلیێت دروینا خۆ فرکرن.
الشمراج: یێ ئاخڤتنێت وی درەو تێدا.
شمرخ: ئویشیێت وی تێکهەلکرن.
الشمراخ(بالكسر): ١- ئوشیێ تری پێڤە. ٢- سەرێ چیای. ٣- سەرێ عەوری.
شمرة: گێژنیگ.
شمرز: دلێ وی ژێ رەشبوو.
الشمروخ: ١- تایێ زراڤ و تەرێ ب سەرێ تایێ دارێ ڤە دهێت. ٢- ئویشی.
الشمري (الشمير): ١- کارباش. ٢- ژیرێ شۆلپێڤەهاتی.
الشمردل: یێ گەنج و بەزەک.
شمس: ١- خۆ نەقۆلەکر. ٢- خۆ شەمبۆزکر.
شمس(بتشديد الميم): ڤەجنقاند.
شمس له: دوژمناتیا وی کر.
الشمس: ١- رۆژ؛ ستێرەکە، تیرەها وی ملیۆن و نیڤ کیلۆمێترن، و گرانیا وی (٣٣٥) هزار جارا هندی عەردی یە، گەرماتیا وی (٦٠٠٠) پلەنە و (٩) ئەختەر ل دۆر دزڤرن کو دبنە (عطارد) و (الزهرة) و (الأرض) و (المريخ) و (المشتري) و (زحل) و (أورانوس) و (نبتون) و (بلوتو). ٢- صەنەمێ (بنو تميم)ە، ژ لایێ (بنو أد) ڤە دهاتە پەرستن. ٣- ل نک سۆفیا (نۆر)ە کۆ دبیتە (الحق) و ئێک ژ ناڤێت خودێ بێت پیرۆز.
الشمسية: سیوانە.
شمص: ١- ب توندکاری دەرئێخست. ٢- دانایێ. ٣- ئێشاند دا کەرێت وی ڤەببن. ٤- دودلکر.

شـــمط: ١- تێکهـــەلکر. ٢- بـــەلگێت وێ بەلاڤبوون. ٣- تژیکر.
الشمط: ١- بۆزبوونا پرچا سەری. ٢- تیرهاڤێژ. ٣- تیرهـــەلگر. تیرچێکـــەر. ٤- دەرمـــانکێ زادی.
شمطاء: ژنکا پرچ بۆز.
الشمطاط: کۆمەکا مرۆڤا.
الشمطوط: ١- کۆمەکا مرۆڤان. ٢- یێ درێژ.
الشمطیط: کۆمەکا مرۆڤان.
شـــمظ: ١- نـــەهێلا؛ داپـــاش. ٢- ئاخڤتنـــەکا نـەرەق و نەنـەم ئـانکو نـاڤنجی د گـەل کـر. ٣- ب نـــەمی هانـــدا. ٤- پیچپیچـــە بـــر. ٥- تێکهەلکر.
الشموط: یێ دکەنە کولۆلک(دەزی).
شمع: ١- تورانەکرن؛ یاریکرن. ٢- بژالەبوو.
الشمع: ١- شەما. ٢- شەمالک.
الشمعة: موم؛ شەمالک.
شمعدان: شەمالدانک.
شمعل: بژالەبوو.
شمق: بزاڤ کەتی و وەکی دینا یاری کرن.
الشمق: ١- جەلەک. ٢- درێژ.
الشمقمق: ١- چـەلـەنگ و چەسپان. ٢- درێژ. ٣- دلشاد. ٤- بلند.
شمل: ١- بەر ب باکۆری چوو(با). **٢-** بـەرێ وی دا باکـۆری. **٣-** ڤـەگرت. **٤-** مێـزەرک پێدادا.
الشمل(بالکسر): ئویشی.
الشمل(بالفتح): لێکخرڤەبوون و پێکڤەژیان.
الشمل(بفتحتین): تشتێ کێم.
الشمل(بکسرتین): ئویشیێ کێم فێقی.
الشملال: بەزەک.
الشـملة(بالفتح): ١- مێـزەرک. ٢- جلکـەکێ فرەهبـوو ل خـۆ دکـرن. ٣- گـورزێ گیـای. ٤- دنیـــا. ٥- مـــەی. ٦- رۆژ(تلـــپ). ٧- بـــەزەک. ٨- شـــەملک. ٩- عـــەبا. ١٠- پەرۆکێ مرۆڤ د خۆ دپێچت.

الشملة(بالکسر): سەروبەر.
شملق: رەوشت خراب.
شملل: ١- لـەزکر. ٢- ڤێدا.
شملول: کێم.
شملیل: بەزەک.
شمم: ١- بێهنکر. ٢- هێلا بێهنکەتێ.
الشمم: ١- بلنـدی و راسـتیا سـتوینا دفنـێ. ٢- بلندی. ٣- دویری.
الشمم(بکسر المیم): یێ بلند.
الشمندر(الشوندر): سلکا شەکرێ.
شمهد: خۆشکر؛ برەککر(کێر).
الشمهد: تشتێ خۆش و برەک.
شموخ(بالضم): بلندی.
شموخ(بالفتح): دویر.
الشمور: ئەلماس.
الشـــموس: ١- دەوارێ شـــەمبۆز. ٢- مرۆڤـــێ توبعەت نەخۆش. ٣- مـەی.
الشموص: شەمبۆز.
الشموع: تورانەکەر یاریکەر و ب کەنی.
شمول: ١- مەی. ٢- ڤەگرتنا تەڤایی.
الشمول: ڤەگرتن.
الشمیلة: ١- توبعەت. ٢- سرۆشت. ٣- سالوخوتێ باش.
الشمیم: ١- بێهنا خۆش. ٢- یێ بلند.
شـــن: ١- هێـرش ژ هـــەمی رەخـا ڤـــە بـــرێ. ٢- پێوەرکر. ٣- بژالەبوو.
الشن: ریهتن.
الشن(الشنة): کونک.
شنأ: کین ژێ هلگرت.
الشناء: نەڤیان؛ کین.
الشناح(الشـناحی؛ الشـناحیة): حیشـترا ب کەلخ و درێژ.
الشناخ: دفنا چیای.
شناخیب: سەرێ چیای و کۆپێ وی.

الشنار: ١- رویرەشی و شەرمزاری. ٢- مەزنترین شەرم.
شناص(شناصي؛ شناصية): دژوار و درێژ.
الشناظ: تژی گوشت(ژنک).
الشناعة(الشنعة؛ الشنوع): مەزناهیا کرێتیێ.
شناق: ١- بەنکێ دەرێ تویرک وهومبانـا. ٢- ژەهـا کڤانی. ٣- درێژاهیا سەری.
الشـنآن: ١- کیندار؛ یـێ کینـێ هەلـدگرت. ٢- نەڤیان. ٣- نەحەز.
الشنان(بالضم): ١- ئاڤا تـەزی. ٢- عـەورێ بارانی.
الشنانة(بالضم): ئاڤا ژ کـونکی یـان دارێ وەک دلۆپ دهێتە خوارێ.
الشانية: جورە کەشتییێت جەنگییێت مەزنن.
شنب: سابوو.
الشنب: ١- تیژاتیا ددانا. ٢- جوانی و نازکیا ددانا.
الشنبة: سەرما.
الشنة: ١- کونکێ ئاڤێ یێ کەڤن. ٢- کەڤن.
شنتر: پرتپرتکر.
الشنترة: ١- تل؛ تبل. ٢- ناڤبەینا دو تلا.
شنج: ژ بەر سەرمایێ یان کەرمێ تێکچوو.
الشنج: حێشتر.
شنح: زۆریکر.
شنخ: ستری ژێڤەکرن.
الشنخاب(الشـنخوب؛ الشـنخوبة): سـەرێ چیای.
الشنخوب: ١- سەرێ ملی. ٢- گەها پشتێ.
الشندخ(بالضم): ١- ئـەو زەحفی یـە یـا ب هەلکـەڤتنا ئاڤاکرنا خـانی یـان زڤرینـا ژ وەغـەرەکێ دهێتـە دانـان. ٢- شـێر. ٣- مرۆڤێ درێژ و تژی.
شنر: کرە عەیب وشەرم.
الشنشنة(بالفتح): دەنگێ کاغەز و جلـک و تشتێت ژ وی رەنگێ.
الشنشنة(بالكسـر): ١- سـنج و عـەدەت. ٢- تۆرە. ٣- پرتا گوشتی.
شنص: خۆ پێڤەگرت.
الشنط: گوشتێ کەلاندی.
شنظ: ١- ب سەرکەڤت. ٢- تژی گوشتبوو.
الشنظب: یێ درێژ و رەشت باش.
شنظر: خەبەر ب نامیس گۆتن.
الشنظوة: ١- سەر؛ بان. ٢- رەخ؛ لا.
الشنظيرة(الشـنظورة): ١- بـەرێ ژ جیـای ڤەدبیت و دکەڤیت. ٢- مرۆڤێ تۆرە خراب.
شنع: کارێ کرێت کر.
الشنعة: کرێتی.
شنف: گوهرک کرە سەرێ گوهێ خۆ.
الشنف(بسـكون النـون): گوهارکێـت دکـەن سەرێ گوهی.
شـنق: ١- هەفسـارێ وی کێشـا و سـەرێ وی بلنـدکر. ٢- دەرێ وی گرێـدا(کونک). ٣- ب دارێ ڤـە گرێـدا. ٤- ب حـەفکێ هەلاویست. ٥- قەتکر.
الشنق: ١- زکاتا ژ چێل و گۆلا. ٢- خەندقاندنا ب کنفی.
الشـنق(بفتحتين): ١- کنـف. ٢- درێژاهیـا سـەری. ٣- خـوین(دراف). ٤- کتـا بـاری. ٥- خرامەتێ برینێ.
شنقة: گرگا هەڤیری.
شـنع: ١- کرێتکـر. ٢- خەبـەر گـۆتنێ. ٣- هەتکا وی بر. ٤- لەزکر.
الشنعفة: درێژی.
الشنعوف(الشـنعاف): ١- سـەرێ چیـای. ٢- چیایێ بلند. ٣- زەلامێ بلند و خاف و سست.
الشنكل: ١- دەستکێ پەنجەرکێ یێ ڤـەکرن و گرتنـێ. ٢- سـنگێ دیـواری یـێ تشـتا پێڤەدکەن.
شنم: خیچەک لێکر.
الشنم: تەزی.

الشنم(بضمتين): پێت گوهێت وان هاتینە برین.
الشنون: یێ قەلەو.
شنيء: ١- دەرئێخست. ٢- نەڤیا.
الشنير(الشنيرة): ١- رەوشت خراب. ٢- یێ گەلەک شەرفرۆش و ب کێماسی.
الشنيق(بالفتح): ١- یێ خەندقاندی. ٢- دارکێ شنێت هنگڤینی یێ د سولومیشکێ دا. ٣- یێ نەژبابێ خۆ.
الشنيق(بالكسر): یێ گەلەک ژ خۆ رازی.
الشنين: ١- دەو. ٢- دلۆپێت ئاڤێ.
شها: دلێ وی چوویی.
الشهاء: یێ گەلەک دلێ وی دچیتە تشتی.
الشهاب: ١- گوریەکا گەشا ئاگری یە ل عەسمانی جار ب جار دیار دبیت، دبێژن ستێرەک رژت. ٢- ئەختەر. ٣- سەرێ رومێ.
الشهادة: ١- شەهدەیی. ٢- خۆدانەکوشتن د رێکا خودێ دا. ٣- هەبوونا بەرچاڤە کو دبیتە (عالم الشهادة). ٤- سویند. ٥- بەلگەنامە. ٦- باوەرنامەیا خواندنێ. ٧- باوەرنامە. ٨- شەهیدبوون.
الشهاق(الشاهوق): خەنخەندۆک.
الشهامة: ١- حەزا کرنا کارێت سەرفەرازی تێدا. ٢- دلێری. ٣- مێرخاسی. ٤- زیرەکی.
شهب: سپیاتی ل سەر رەشێ وی زالبوو.
الشهب؛ الشهبة(بفتحتين): سپیاتیا ل سەر رەشی زال.
الشهب(بالفتح والسكون): چیایێ بەفرێ گرتی.
الشهب(بضمتين): شەڤێت سپی نە کو دبنە شەڤا سێزدێ و چاردێ و پازدێ ژ مەهێ.
الشهباء: ١- مێیا (الأشهب). ٢- ناسناڤێ باژێرێ حەلەبێ یە. ٣- مەزن و ب چەکەکێ مشە(تیپا لەشکەری). ٤- هشک و بێ گیا(سال). ٥- بەفرین(سال).
شهبة: سپیاتیا ل سەر رەشی زال بووی.
شهد(بكسر الشين): ١- ئامادەبوو. ٢- شەهدەیی دا. ٣- نێری. ٤- سەحکرێ.
الشهد(بالضم أو الفتح): هنگڤینێ د شانێ دا.
شهر: ١- ژ کالانی دەرێخست(شیر). ٢- ب ناڤودەنگکر.
الشهر: ١- مەه؛ هەیڤ. ٢- زانا. ٣- هەیڤ (تولپ). ٤- دو جۆرێت هەیڤا هەنە: أ- (الشهور الشمسية) کو دبنە (١٢)ە هیڤ: ١- (كانون الثاني) کانونا دووێ (٣١) رۆژن. ٢- (شباط) شوات (٢٨ یان ٢٩) رۆژن. ٣- (آذار) ئادار (٣١) رۆژن. ٤- (نيسان) نیسان (٣١)رۆژن. ٥- (أيار) گولان (٣١) رۆژن. ٦- (حزيران) خزیران (٣٠) رۆژن. ٧- (تموز) تیرمەه (٣١) رۆژن. ٨- (آب) تەباخ (٣١) رۆژن. ٩- (أيلول) ئیلۆن (٣٠) رۆژن. ١٠- (تشرين الأول) چریا ئێکێ (٣١) رۆژن. ١١- (تشرين الثاني) (٣٠) رۆژن. ١٢- (كانون الأول) کانونا ئێکێ (٣١) رۆژن. ب- (الشهور القمرية): ١- (محرم) (٣٠) رۆژن. ٢- (صفر) (٢٩) رۆژن. ٣- (ربيع الأول) (٣٠) رۆژن. ٤- (ربيع الثاني) (٢٩) رۆژن. ٥- (جمادى الأولى) (٣٠). ٦- (جمادى الآخرة) (٢٩) رۆژن. ٧- (رجب) (٣٠) رۆژن. ٨- (شعبان) (٢٩) رۆژن. ٩- (رمضان) (٣٠) رۆژن. ١٠- (شوال) (٢٩) رۆژن. ١١- (ذو القعدة) (٣٠) روژن. ١٢- (ذو الحجة) (٢٩) رۆژن).

شهرا القماح: کانوینا ئێکێ و دووێ نە، ژ بەر تەزیاتیا ئاڤێ ل ڤان هەردو هەیڤا حێشتر سەرێ خۆ بلند دکەت.
الشهرة: ناڤودەنگی.
الشهرمان(البط المطوق): قازمەراڤیا بەلەک.
الشهري: یێ هەیڤانە.
شـــهق: ١- زرِی. ٢- ئیســـکەک هـــاتێ. ٣- دحـارچوو؛ ئـانکو د زک دا کـرە گـری. ٤- بێهنـا خـۆ وەسـا کێشـا هـەتا خـرِین ژ سینگێ وی هاتی. ٥- بلندبوو.
الشهقة: ١- ئێـک بێهنهلکێشـــان. ٢- ئێـک زرِین. ٣- ئیسکا مرنێ.
شهل: چاڤێت وی شینبوون.
شهل(بتشدید الهاء): کورتکر(کراس).
شهلاء: ١- کچـا چاڤێـت وێ شـیناتیا وان ب سەر رەشی دا زالبووی. ٢- پێویستی.
الشهلة(بالضم): شیناتیا ب سەر رِشی دا زال د چاڤی دا.
الشهلة: پیرەژن.
شهم: ١- ژپاشڤەبر. ٢- بزدیا.
الشهم: ١- مرۆڤێ ژیر. ٢- سالارێ ب حوکم. ٣- چەلـەکێ بەزەک و بهێز. ٤- یێ زیرەک.
شهو: یێ خۆشبوو.
الشهوان: زەلامێ گەلک دل دچیتە تشتی.
شهواني(شهوان): یێ گەلەک دل دچیتە تشتی و ژێ تێر نەبت.
الشـــهوة: ١- دلچوونـــا تشـــتی. ٢- ل نـــک سۆفیا ئالاڤەکە ل دویڤ بلندیا تشتێ دلـێ مرۆڤی دچیتێ بلند دبیت و ل دویڤ نزمیـا وی دهێتە خوارێ.
الشهوة الجنسیة: گرِ.
الشـهود: ١- ئامـادەبوون. ٢- ل نـک سـۆفیا دبیتە دیتنا خودێ هەر ب خودێ ب خۆ.
الشهوق: بلندبوون.
شـهي: ١- ب تـام؛ خـۆش. ٢- یـێ دلـێ وی دچیتە تشتی. ٣- یێ دلڤەکەر.
الشهیة: دلـچوونا تشتی.
شهید الهدم: ١- یێ دکەڤیتـە د بیرەکێ دا و دمریـــت. ٢- یـــێ دیـــوارەک ب ســـەر دا دهەرِفت و دمرت.
الشـهید: ١- شـاهد. ٢- ئـەوێ د رێکا خودێ دا دهێتە کوشتن. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە کو دبیتـە ئـەوێ ل هـەمی جهـا ئامـادە و چـو تشت ل بەر بەرزەنەبت. ٤- شاهد.
الشهیر: یێ بناڤودەنگ؛ بەرنیاس.
شـهیق: ١- زرِێنـا کـەری. ٢- باهلکێشـــانا مرۆڤی. ٣- دەنگێ هلکێشانا بای.
شوی: ١- دا ئاگری. ٢- بژارت؛ براژت.
شوی(بتشدید الواو): گوشتێ بژارتی دایێ.
الشوی: ١- کـەڤلێ سـەری. ٢- دەست و پێ. ٣- شۆلا ب سانـاهی. ٤- مرۆڤێت رەزیل.
الشـواء: ١- گوشـتێ بژارتـی. ٢- هـەر تشـتێ بژارتی.
الشواءة(الشواة): گوشتێ بژارتی.
شواة: قافێ سەری و کەڤلێ وی.
شوار: نەرم.
الشواش: تێکچوون و تێکهاتن و چوون.
الشـواظ: ١- گوریـا بـێ دویکێـل. ٢- گـەرما ئاگری یان یا رِۆژێ. ٣- گرێدانا پـاتێ سـەر دەرێ گۆســـکی. ٤- ڤێرِاگەهەشـــتن وەک هەوار.
شواف: چاڤخۆش.
شـــوال(بالفتح): هـــەیڤا (١٠)ێ ژ ســـالا مشـــەختی د کەڤیتـــە د ناڤبـــەرا هـــەیڤا رەمـەزانێ و (ذو القعـدة) دا (٢٩) رۆژن، دبێـژن نـاڤێ وێ یـێ (شـولان) هـاتی ژ بـەر کو ل ڤێ هەیڤێ حێشتر دهێتە کەل و کوریا خۆ ژ بۆ کەلۆکێ نێر بلند دکەت.
الشوال(بالکسر): جهال(فارسی) یە.
الشوالة: ژنکا فەساد.

الشواية(الشـــوية): ١- تشـــتێ بێخێـــر. ٢- ملکـێ چـوویی. ٣- کۆمـا ژ مللەتـەکی مایی.
الشواية: ئامویرێ گوشتبژارتنێ.
شوب: گەرمێ هنگاڤت.
الشـــوب: ١- تێکـەلۆک؛ تێکەلـە. ٢- پرتـا هەڤیری. ٣- هنگڤین.
الشوبة: ١- ئێک تێکهەلکرن. ٢- خاپاندن.
الشـوبق: ١- تیرکـا نـانی. ٢- نـابیکێ کـادا؛ شۆبەک.
الشوحطة: یێ بلند(ژ هەسپا).
شوذ: ١- شۆربوو ئاڤابوونێ. ٢- ڤەگرت.
الشـوذب: ١- بەژنبلنـدێ تۆرەبـاش. ٢- هـەر تشتێ عەسلی.
الشوذر: ١- قوتک. ٢- لفاحە.
الشـور: ١- هنگڤینـێ بـڕی؛ ژ سەلەمێشـکێ یـــان دارێ یـــان کـــەڤری ئینایـــەدەر. ٢- مشێوری.
شور(بتشـديد الـواو): ١- سـواربوو. ٢- هـێلا شەرم بکەت. ٣- بلندکر.
شور إليه: ئاماژەکرێ.
الشـــورة(بالفتح): ١- ئێـــک ســـواربوون. ٢- ئێک ڕازیکرن. ٣- ئێک شەرمکرن.
الشورة(بالضم): شانا هنگڤینی.
الشورى: ١- پرسیار پێککرن. ٢- سیستـەمێ حـوکمی یـێ ل سـەر شـوورایێ هاتیـە دامەزرانـدن. ٣- جڤاتـا وەرگرتنـا رای و بۆچـوون و گلی و گازنـدا و هاریکـار ژ بـۆ ڕێڤەبرنا دەولەتێ.
الشوربة: شووربە(فارسی) یە.
الشوزب: نیشان.
شوشط: سۆت و ما ب بنیڤە(گرار).
شوص: ١- لەرزی. ٢- مەزنبوو. ٣- وەرمی.
الشوصة: ١- لڤینا دەمـارێ. ٢- ئێشـانا زکی ژ بەر بـای. ٣- وەرمینەکە د کەڤیتە پەردا بن پراسیا.

الشوصر: خفشا خەزالێ یا بهێزکەتی و ژ جهـ لڤی.
شوط(بتشديد الواو): ١- کەلاند. ٢- کەلاندیکر. ٣- سۆت. ٤- وەغەرا وی درێژبوو.
الشوط: ١- زا. ٢- قووناغ.
شوع: قژاڤژ و تۆزگرتیبوو.
الشوع: جۆرە دارەکە دبێژنێ: (بان).
الشوف: شپنە؛ دارەکە پێ عـەردی ڕاستدکەن پشتی کێلانێ.
الشوفان: گیایێ جەهداسی؛ داسی.
الشوق(بالفتح): خەریبی.
الشوق(بالضم): کۆما(شائق)ە یانکو عاشق.
شوك: ستری.
شوك الجمال: ستریحێشتر.
شوك الدراج: جۆرە گیایەکە، سەرێ تاکێت وی و بەلگێت و ب ستری نە.
الشوكاء: ١- مێیا (أشوک)ە. ٢- جلکێ ڕەق و زڤر. ٣- چادر یان جلکێ تـەڤنێ وی گـر. ٤- ب ستری.
الشوكة: ١- ستری. ٢- چەگ و دژواریا وی. ٣- هێـز وشـیانێ شـەری یێـت دژوار. ٤- زیلکـــا دوپیشـــکی. ٥- چنگـــالێ پێخـــوارنێ. ٦- زیـــان. ٧- شـــکاندنا دوژمنی. ٧- سۆراتیا لەشی دگریت.
الشوكة المباركة(الشوكة اليهودية؛ الشوكة البيضاء): جۆرەکێ دەرمانا یە.
شوكة إبراهيم: گیایێ ستریگا؛ ستری چاڤبۆق.
شوكة الصباغين: دارەکا گەلەک ب ستری یـە، بلنـــدیا وێ دگەهیتـــە (٣٠) مێتـــرا، کولیلکێت وێ دهـویر و سۆرن، فیقیێ وی یـێ ڕەنـگ تـاری یـە، شیرەیێ وی ژ بـۆ چارەکرنا زکژوونـێ دهێتە بکارئینـان، دیسا دبێژنـــە ڤـێ دارێ: (شـــجرة الـــدكن) و (عوسج).

الشوكل: ١- دەڤەر؛ لا. ٢- گیایێ (العوسج): گیایەکێ ب ستری یە هندەک کولیلکێت گەلەک ڕەنگ ددەت، توڤی وی یێ سۆرە.
شول(بتشدید الواو): ١- کێمبوو. ٢- پیچا تێدا مای ژی کێمبوو. ٣- پیچەک تێدا هێلا.
الشول: ١- یێ کێم. ٢- پیچەک. ٣- پیچا ئاڤێ یا د دەلوێ دا. ٤- ئاڤا پیچەک.
الشولة: ١- کۆمەکا ستێرێت ب ڕێزن ل بورجێ (العقرب) وەکێ کوریا دوپیشکی یە. ٢- کەرەژن(ژنکا بێ عەقل).
شوک مبارک: تەعلیشک.
الشولة: ئێک بلندکرن.
شولة(شوالة): دوپیشک.
الشولقي: ١- حەلاوفرۆش. ٢- یێ گەلەک حەژ حەلاوێ دکەت.
الشولم: زیوانا ناڤ دەخلی.
الشومر: گێژینگ.
الشونة(بالفتح): ژنکا کەر.
الشونة(بالضم): کارا گەنم و دانا.
شوندر(شمندر): سلکا شەکرێ.
الشوهاء: ١- کوڕ. ٢- چاڤخۆش. ٣- یا کرێت. ٤- ڕوێترش. ٥- یا مرێتۆ.
الشوهة: دویری.
الشوي: بژارتن.
الشویهین: شاهینۆک.
شیأ: ٢- کرێتکر. ٢- خەفس لێکر.
الشيء: تشت.
الشیئة: ڤیان.
الشیاب: ١- تێکهەلکرن. ٢- تشتێ تێهەلی تشتی دکەن.
الشیاح: ١- هشیاری. ٢- خەلا.
شیاط: بێهنکوزیرک؛ بێهنا تشتێ سۆتی.
الشیاص: دژواریا ڕەوشتی.
الشیاع: ١- تشتێ ئاگری پێ هەلدکەن. ٢- بلوبلا شڤانی. ٣- ل دویڤچوون.
الشیاف(بالکسر): دەرمانەکە دکەنە چاڤی.
الشیال: باربر؛ حەمال.
الشیالة: ١- بەردەسک؛ پاتێ تشتێ کەل پێ هەلدگرن. ٢- باربەری.
الشیام(بالفتح): ١- ئاخ. ٢- عەردێ خۆش و ب ساناهی.
الشیام(بالکسر): ١- ئاخ. ٢- مشک.
الشیب(بالفتح): پیری.
الشیب(بالکسر): تێژکێ هەفتیاری یێ ژ گورگی.
الشیباء: شەڤا دویمیکێ ژ هەیڤێ.
الشیبان: ناڤێ کانوینا بچویکە ژ بەر کو دنیا ژ بەر بەفرێ و خویسارێ سپی دبت.
الشیبانیة: خەوارجێت نەواصبن؛ یێت کو کەرب و کینا ژ (علي بن أبي طالب)ی هەلدگرن، دویڤچوویێت (شیبان بن سلمة السدوسي الحروري) یێ کو دبیتە ئێک ژ سەرکردەیێت دلێرێت حەرۆریا، ئەو یەکەمین کەس بوو یێ کو خودێ ب چێکریا شپان دی و گۆتی یێ خودان ئەندامە.
الشیبة: ١- ئێک جار. ٢- پیری. ٣- گیایەکە داڤا وی یا سپی یە و بەلگێت وی ژی ب سپی ڤەنە، بیهنا کافۆری ژێ دهێت، ئیرانی دبێژنێ: ڕیحانا کرمانی.
الشیة: ئەو ڕەنگێ تشتی یە یێ ژ هەمی ڕەنگێت دی یێت تشتی ڤەدەر.
الشیح(بالکسر): ١- یێ هشیار. ٢- یێ مجد.
الشیحان(المشیح): ١- خودانغیرەت. ٢- یێ درێژ.
الشیحة: جۆرە گیایەکە گەلەک جۆر ژێ هەنە هەمی ژی دبێهنخۆشن.
الشیخ: ١- پیر. ٢- مەزنێ ئێلێ؛ ئاغا. ٣- شێخێ تەریقەتێ. ٤- ڕهسپی و ماقویل. ٥- مامۆستایێ دینی یان یێ زانستی.
الشیخون: هەر (الشیخ)ە.

شيخ النار: شەیتان.
الشيخية: جۆرەکێ کولیلکا یە ل زەڤیا و دۆرێت ڕیکا شین دبت.
شيد(بتشديد الياء): ئاڤاکر.
الشيد: ١- هەر تشتێ دیواری پێ کورتانەکەن (لەبخ بکەن). ٢- گێچ. ٣- حێسیلەیا دیواری.
الشيذمان: گورگ.
الشيذمانة: حێشترا جوانا بەزەک.
الشير: لاوێ تازە.
الشيراز: ماستێ تویرکی؛ ماستێ ژ ئاڤێ زوها کری.
الشيرج: ڕوینێ کونجییا.
شيز به: کەتە عەشقا وی.
الشيزى: ١- دارەکێ ڕەشە سێنیک و کەڤچکا ژێ چێدکەن. ٢- سێنیکا ژ داری چێکری.
الشيش: قەسپا هێژ بەرکێ وی ئاڤ کو دەما هشک دبیت دبیتە (حشف).
الشيشة: نارگیلا توبتنێ پێ دکێشن(فارسی) یە.
شيص: خورما بێخێر دا (دارقەسپێ).
الشيص: ١- خورما بێخێر. ٢- جۆرەکێ ماسیا یە.
الشيصاء: خورما بەرکێ وی باش نەعەقدی و ڕەقبووی.
شيصبان: شەیتان.
الشيطان: ١- شەیتان. ٢- هەر ئێکێ ژ مرۆڤ و ئەجن و دەوارا پشتەڕێ ببت. ٣- مار.
شيط(بتشديد الياء): ١- سۆت. ٢- کوزراند. ٣- کەلاند.
شيطان الرأس: فیرهانا تنگژینێ د سەری دا.
شيطان الشعر: عەرەبێت بەری ئیسلامێ هزردکر کو هەر شاعرەکی شەیتانەکێ هەی شعرا نیشا ددەت.
شيطان الفلا: تێهنیبوون.
شيطن: کریارێت شەیتانی کرن.
الشيطنة: شەیتانی؛ کار و کریارێت شەیتان دکەت.
الشيطي: تۆزا ل عەسمانی دتەیست.
الشيظم: هەر تشتێ درێژ.
شيع(بالتشديد): ١- ل دویڤ داربەستێ چوو. ٢- د گەل وی ژ مال دەرکەڤت دا خاترا خۆ ژێ ب خوازیت یان بگەهینیتە مالا وی. ٣- هنارت و ب دویڤکەڤت. ٤- خۆ کرە شیعە. ٥- هاندا و بهێزئێخست. ٦- دارکرنە سەر و خۆشکر. ٧- سۆت. ٨- شەش ڕۆژ پشتی وی دەربازبوون.
الشيع: نیزیکی(دەم).
الشيع: کۆما (أشياع)ە یە دبیتە دویڤچوو.
الشيع: پشکدار.
الشيعة: ١- شیعە کو دویڤچوویێت عەلیێ کوڕێ ئەبو تالبی نە، دبێژن: ئیمامەتی پشتی پێغەمبەری سلاڤ لێ بن یا عەلی و دوینەدەها وی یە. ٢- دویڤکەڤتی. ٣- پشتەڤان و پشتکیر.
الشيعي: یێ ژ شیعا.
شيفة(شيفان): ئەو پێشەنگن یێت زێرەڤانیا دوژمنی دکەن.
شيق(بكسر الياء وشده): خەریب.
الشيق: ١- سەرێ چیای. ٢- ڕەخ؛ لا. ٣- تێکا تەنگا ل چیای. ٤- پویرتێ کوریا دەواری. ٥- جۆرەکێ ماسیایە وەکی ماسیێ (ئینکیسی)ە.
شيك: ستری تێڕاچوون.
الشيكران: گیایەکێ ژەهرداره ل سەرانسەری چیهانێ یێ مشەیە، ل دەورۆبەرێت گوند و باژێرا شین دبت، بێهنەکا نەخۆش ژێ دهێت، تایێت وی خالێت سۆر لێ هەنە و کولیلکەکا سپی ددەت، بەرێ گریگا(الإغريق) ژەهرەک ژێ چێدکرن بۆ مەحکۆمکریا و پێ دکوژتن.
الشيلة: ١- پارسەنگ. ٢- حیلە. ٣- خاپ.
الشيلم: زیوانا ناڤ دەخلی.
شيم: پێشبینیا د برویسی و بارانا دا دهێتە کرن.
شيماء: خودانا خالێ.

الشيم: عەردێ رِەقێ نەهاتیە کۆلان.
الشــيمة: ١- تــۆره و ئخــلاق. ٢- ســنج و عەدەت. ٣- مێرینی.
شين: باشکر.
الشين: خرابی؛ نەباشی.
الشــينيز: گیـایێ رِەشـرِەکی، گیایـەکێ جوانـه، گەلــەک جــۆر ژێ هەنــه، ژ بــەر تــۆڤێ (رِەشرِەشکا) وێ دهێتە چاندن.
الشــيهم: ١- سـیخورِ، جانەوەرەکـه ب شـەڤێ دگەرِیت و دچەریت؛ خوارنا وی گیا و فیقی یــه، گرانیــا وی دگەهیتــه (٥ر٥)کیلویــا، نێژیکی (٣٠٠٠) شیشکا ب پشتا وی ڤـه هەنه، دەمێ شەرِی دکـەت کوریا خۆ دکـەت زخــت و قوینقــوین خــۆ د دوژمنــێ خــۆ وەردکـەت و شیشـکێت خـۆ دلەشـێ وی رِا دهێلیت، ل ئاسیا و ئـەوروپا و ئـەمریکا و ئەفریقیا دژیت، دو جۆر ژێ هەنـه سـیخورِی ئاسیایی و یێ ئەمریکی. ٢- ژویژیێ نێر.
الشيهمة: پیرەژن.
الشيوع: ١- بەلاڤبوون. ٢- ئاشکرابوون.
الشيوعية: رێبازا (کارل مارکس)یە کو ل سەر هەڤپشکیا تـەڤایی د هەمێ تشـتا (مـال و گشت ملک) دا هاتیە ئاڤاکرن.
الشيوعي: کەسێ شوعی.
الشيوه: چاڤهاڤێژ؛ ئەوێ چاڤا ددانت.

پیتا (ص)

ص: پیتا سیزدێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٩٠).

صای: کرە قێری.

صئب: ١- تێر و تژیبوو. ٢- تژی هێکێت سپیها بوو.

الصئبان: بەفرا گژنیژی.

صؤابة: ١- هێکا سپیهێ. ٢- بەفرا گژنیژی یا وەکی لولوکێت هویر لێدهێت. ٣- هێکا مێریێ.

صأص: ١- چاڤێت وی ژ نوی بشکورین. ٢- ترسنۆکیێ گرت. ٣- ژێ ترسیا. ٤- خۆ بۆ ڕەزیلکر.

صأصأ: ترسیا و دەست داهێلان و خۆ چەماند.

صئصئة: حەیاس؛ پەنچا ل پاشپەحنیا بالندەی.

صئک: جەمسی؛ مەهی.

صئک بە: پێڤە نویسیا.

صأم: ڕەزیلکر.

صئم: گەلەک ئاڤ ڤەخوار.

صؤل: هێرشکر و کوشتنکر.

الصؤول: یێ گەلەک هێرشا دکەت و تەعدایێ ل خەلکی دکەت.

الصؤمان: یێ ب ڕۆژی.

الصائب: ١- یێ دورست د ئاخڤتنا خۆ دا. ٢- ئارمانج گەزت؛ ب ئارمانجێ کەڤت.

الصائبة: ١- یا تووشی تشتەکی یان کەسەکی دبیت. ٢- یا ئارمانجێ دهنگێڤت.

الصائت: دەنگدەر؛ ئەوێ دەنگ ژێ هاتی.

الصائح: یێ دکەتە قێری.

الصائد: یێ نێچیر کری.

الصائرة: چەروانێ بەهی.

الصائغ: زێرینگر.

الصائف: یێ گەرم.

الصائفة: ١- دەمێ هاڤینێ. ٢- یا گەرم. ٣- کەلەل و پەلێ هاڤینێ.

صائک: خوها بێهن گران.

الصائم: ١- ڕۆژیگر. ٢- کێرا کوهـ. ٣- یێ ب ڕۆژی. ٤- یێ تێهنی. ٥- مەند و بەلڤ(ئاڤ). ٦- بێ ئالیک(دەوار).

الصائمة: ١- ژنکا ب ڕۆژی. ٢- یا کوهـ (کێر). ٣- یا نەزڤڕیت(مقارە).

الصائن: یێ پارازتی.

صاب: ١- باری.٢- هاتەخواری. ٣- رێهت. ٤- هنگاڤت. ٥- باران داریهتە سەر. ٦- خوارکر. ٧- نزمکر. ٨- گریلبوو. ٩- بشکڤتە ئامانجێ و کەش نەکر. ١٠- راستیکر؛ کارێ دورستکر.

الصاب: یێ کریارێت وی وەکی یێت بچویکا.

صابی: ١- چەماند دا بوەشینت (رِوم). ٢- بەروڤاژی کرە د کاڤلانی دا(شیر). ٣- نەڤەبری(ئاخڤتن).

الصابئ: یێ دینێ خۆ دهێلیت و ب دویڤ دینەکێ دی بکەڤیت.

الصابئة: دینەکە ریورەسمێت وی د تێکهەلن ژ جوهیاتیێ و فەلەتیێ ، دویڤچوویێت زەکەریا پێغەمبەری نە سلاڤ لێ بن و ناڤێ کتێبا وان (یشمار)ە، ل ناڤەند و باشۆرێ عێراقێ هەنە، جوینەکێ وان دبێژنێ: مەندائی، عەرەب دبێژنێ: (المغتسلة).

الصابة: ١- دارا شیر ژێ دهێت. ٢- لاوازیا د عەقلی دا.

صابر: ١- هەڤرکی د کێشانا سەبری دا د گەل کر. ٢- سەبرێ وی خلاسبوو وی هەر بێهنا خۆ فرەهـ کر.

الصابر: ١- کوشتی. ٢- ئەوێ سەبر کێشای. ٣- ئێخسیر.

صابورية: سەڤیا ئاخکێشانێ.

الصابون: سابوین(فارسی) یە.

الصابوني: سابینچی.

الصابونية: گیایەکە کولیلکێت وی وەکی کولیلکێت قەرەفلێ دمەزنن جهێ وی یۆنانە لێ ل هەمی کیشوەرێ ئەورۆپا یێ بەلاڤە، بەرێ رهێت وی وەک سابین ب کاردئینان.

الصابغ: ناسناڤێ یەحیا پێغەمبەری یە - سلاڤ لێ بن.

الصابية: ئەو بایە یێ کو هاتنا وێ د ناڤەرا بایێ باکۆر و بایێ رۆژهەت دا.

صات: ١- دژبەریکر؛ دوژمنیکر. ٢- دەنگکر. ٣- گازیکر.

الصات: ناڤودەنگێت باش.

الصاج: سێهلا نانی(ترکی) یە.

صاح: ١- کرە قێری. ٢- بانگدا(دیکلی). ٣- شەقبوو. ٤- هەو برنە ئێک. ٥- بژالەکر.

صاحب: ١- هەڤال. ٢- خودان. ٣- میر یان مەزنێ جهی.

صاحب إمتياز: ١- ئەو کەسە یێ دەستویریا فەرمی یا چاپ و بەلاڤکرنا چاپەمەنیەکێ هەی. ٢- ئەو کەسە یێ فەرمانا کارەکی ژ لایێ دەولەتێ ڤە تنێ بۆ وی هەی.

صاحب البريد: ١- خودانێ پۆستی. ٢- بەرێ ناڤێ وی کەسی بوو یێ کو رویدانێت دەمێ هەیڤەکی تۆمار کرن و بۆ پاشای دهنارتن.

صاحب الجيش: سەرلەشکەر.

صاحب الزمان: ١- ل نک شیعا مەهدیێ چاڤەریکری یە (المهدي المنتظر). ٢- ل نک سۆفیا ئەو کەسە یێ راستیا تشتا دزانیت و ژ زەمانی دەرکەڤتی و کار تێ دکەت و کورت و درێژ دکەت و دیسا جهی(المكان) ژی بەرفرەهـ و تەنگ دکەت، ئەوە یێ دێژنێ: (الفرد) و (القطب) و (الغوث) کو پلەیا وی د بن (القطبية الكبرى)ـادایە و دبێتە (قطب الأقطاب).

صاحب الشئ: خودانێ تشتی.

صاحب المدينة: حاکمێ باژێری.

صاحب أمر الملك: وەزیرێ شاهی.
صاحبة: ١- کابانی؛ هەڤژین. ٢- هەڤالا کچ یان ژن.
الصاحة: عەردێ چو تشت لێ شین نەبن.
صاحت عصافير بطنه: برسیبوو.
صاحي: ١- ساهی(عەسمان). ٢- هشیار. ٣- مەیێ سەرێ وی بەردایی. ٤- پچویکاتی هێلایی.
الصاخة: ١- قێری یان قیژیا گوهی کەڕ دکەت. ٢- ژ ناڤێت قیامەتێ یە. ٣- مسیبەت. ٤- جهێ دربی ل هەستی.
الصاخب: هێلەهێلکار.
الصاخدة: تەعرە.
الصاخر: دەنگێ لێکدانا ئاسنی.
الصاخرة: ئامانەکێ فەرفوبری یە پێ ڤەدخۆن.
صاد(إصطاد): ١- نێچیرکر؛ ب نێچیرێ گرت. ٢- ستۆیێ وی خوارکر.
الصاد: ١- سفرێ زەر. ٢- ئێشەکە حێشترا دگریت د ئەنجام دا دفنێت وان ب ئاڤ دکەڤن و سەرێ خۆ بلند دکەن و نەشێن ڕاست و چەپ بزڤڕن. ٣- شێر.
صادى: ١- دژبەریکر. ٢- سەرەدەریکر.
صادح: خوانا؛ چیکیراهێل.
صادر: دەست دانا سەر.
الصادر: ١- ئەوێ ژ سەر ئاڤێ دهێت بەروڤاژی (الوارد)ە یێ کو دچیتە سەر ئاڤێ. ٢- ڕێکا دچیتە سەر ئاڤی.
الصادرة: دەرچوویی؛ هەر تشتێ دەردکەڤیت و دچیتە دەرڤەی وەلاتی.
الصادع: ١- دادەوەر. ٢- سپێدە. ٣- گەش. ٤- ب درێژکانی ل عەردی چوو. ٥- بجهئینان و ئاشکراکرنا ئاخڤتنا دورست.
صادغ: هەڤرکیا وی کر.
صادف: تێتشقلی.
صارف: دویرکر.
صادق: ١- هەڤالینکر. ٢- کرە هەڤال.
الصادق: ڕاستگۆ.
صادم: ١- دانایێ.
صار: ١- پرتپرتبوو. ٢- بوو. ٣- دەنگکر.
صار(بتشديد الراء): نەڤیانا خۆ تێکر.
الصار: لێکبادایی.
الصارة: ١- تێهنکاتی. ٢- پێدڤی. ٣- سەر. ٤- ئامان.
الصارخ: دیکل.
الصارخة: ١- دەنگێ هەوارێ ئانکو یێ هاریکاریخوازتنێ. ٢- مێیا (الصارخ)ە. ٣- هەوارکرن؛ خوازتنا هاریکارییێ. ٤- هەواربرن.
صارد: تێبەهی.
صارع: زۆرابازیکر.
صارم: خۆ ژێ ڤەقەتاند.
الصارم: ١- شیرێ بڕەک. ٢- دلێر. ٣- یێ ئێک گۆتن و بڕیار. ٤- شێر. ٥- بڕەک. ٦- یێ هەمی شۆلا ب ڕێڤە دبەت. ٧- دژوار. ٨- ڕەق.
الصاروج: کلس(فارسی) یە.
الصاروخ: مۆشەک.
صاروراء(صارور؛ صارورة؛ صاروري): ١- یێ ژن نەئینای. ٢- یێ نەچوویە حەجێ.
صاري: ١- کەشتیڤان. ٢- ستوینا کەشتییێ.
الصارية: ١- ستوینا کەشتییێ. ٢- بیرا ئاڤ تێدا مای و گەنیبووی.
الصاصل(لبن الطير): گیایەکێ بەربەلاڤە ل کیشوەرێ ئەوروپا و جهێ سەقایێ وی ناڤنجی ژ کیشوەرێ ئاسیا و دۆرێت دەریا سپی و کیشوەرێ ئەفریقیا، کولیلکێت وی د سپی و جوانن، گەلەک جۆر ژێ هەنە ژ بۆ جوانییێ دهێنە چاندن.
صاع: ١- ب خسمێ پیڤا. ٢- هەودانەئێک. ٣- خوارکر و باد. ٤- بژالەکر. ٥- ژ ڕەخاڤە هاتێ. ٦- بزداند؛ ترساند.

الصاع: ١- خسم؛ علبا پیڤانێ. ٢- دارێ شاهی. ٣- سینگ. ٤- هەستیێ سینگی. ٥- نیڤا سینگی. ٦- جهێ دهێته مالین ژ بۆ یاریەکێ.
صاعب: کرە زەحمەت.
الصاعة: ١- جهێ هاتیە ئامادەکرن ژ بۆ قوتانا پەمبوی یان هریێ. ٢- عەردێ چال یات تەبق.
صاعد: ب سەرکەڤت.
الصاعد: یێ ب سەردکەڤیت.
الصاعقة: ١- برویسی. ٢- دەنگێ برویسیێ. ٣- ڤێرپا عەزابێ. ٤- مرن. ٥- عەزابا مرۆڤی دکوژت.
صاعر(أصعر): ڕوییێ خۆ ژ مەزناهی وەرگێرا.
صاغ: ١- حەلاندە قالبی و چێکر. ٢- ژ تشتەکێ دی چێکر. ٣- ئامادەکر. ٤- چێکر و درەو تێدا کر. ٥- ئافران و چێکر. ٦- خۆشبوو.
الصاغر: ئەوێ بێدادیێ قەبیل دکەت.
الصاغیة: ١- ئەوێ خەلک گوهداری کەسەک. ٢- گوهدار.
صاف: ١- هاڤینێ لێ ما. ٢- خۆ دارەخەکی. ٣- کەشکر(تیرێ). ٤- هریا وی زێدەبوو.
الصاف: یێ گەرم.
صافی: ئەختەباری د ئەڤینێ دا کر.
الصافات: ١- ملیاکەت. ٢- بالندە. ٣- ملیاکەتێت ڕیز ب ڕێز.
الصافة: ١- قەلپکێ دندکا دانی تێدا. ٢- حیشترێت بووینە ئێک ڕێز.
صافح: چوو دەستی.
الصافر: ١- هەر بالندەکی بخوینت. ٢- جۆرە بالندەیەکە ب شەڤێ فوبتیا ڤەددەت. ٣- دزیکەر. ٤- کەس. ٥- هەر بالندەیەکێ نیچیرێ نەکەت.
صافع: ئێکدو دانەبەر شەقا.
صافق: ١- دەست لێکدان. ٢- خۆ قولپاند.
الصافقة: کۆما مالێت خۆ دانایین یان خۆجهبووین.
صافن: ئاڤ ل وان لێکڤەکر ب ڕێکا قەدارێ بەرکی کری د بنێ ئامانی دا کو هەر جارا ب دەتە د سەر بەرکری ڕا بۆ ئێک بت.
الصافن: ئەو دەوارە یێ ل سەر سێ لنگا رادوەستیت.
الصافي: ١- زەلال. ٢- پاقژ ژ زەغەلی.
الصافیة: جهێ خەلکێ وێ ژێ مشەختبووی ین مرین و میراتبووی.
صاق: هاژۆت.
صاقب: خۆ نێزیککر.
الصاقرة: ١- مسیبەت؛ بەلا. ٢- پێزەڤەنگ. ٣- یێ نەفرەتا ل مرۆڤێت نەژهەژی دکەت.
الصاقع: درەوکەر.
الصاقل: سەقاکار.
الصاقور: ١- ماهۆلک. ٢- تەڤر. ٣- ئەزمان. ٤- لهازە.
الصاقورة: ژناڤدایا قافێ سەری.
صاک: پێڤەنوسیا.
صال(صال): ١- هێرشکر. ٢- ل فیرێنادا (هەسپ). ٣- لۆتەک هاڤێت. ٤- ب سەرداگرت و شکاند.
صال: ١- خۆ هاڤێت. ٢- ب سەرداگرت و شکاند.
الصالة: ١- مسیبەت؛ بولا. ٢- ژۆرا پێشوازیا.
صالح: ١- دگەل گونجا. ٢- ئاشبوونکر.
الصالح: ١- یێ چاک. ٢- یێ بکێرهاتی.
الصالحة: مێیا (الصالح)ە.
الصالحیة: ١- موعتەزلەنە؛ دوڤچوویێت (الصالحي) نە. ٢- تاخەکە ژ تاخیت بەغدا رادیۆیا کوردی لێ بوو.
الصالد: بەرەستەیێ پویشی هلنەکەت.
الصالدة: ددانێ چیرچیرِ ژێ دهێت.

الصالصة: خوارنەکا بەر زادی یە ژ مەعجوونێ تەماتێ یان لەیمۆنێ یان بهاراتا دهێتە چێکرن.
الصالم: ١- زەلامێ دژوار. ٢- یێ بنبرکرنکار.
الصالي: ١- یێ خۆ ب ئاگری گەرم دکەت. ٢- یێ دچیتە ئاگری.
صام: ١- ڕۆژیگرت. ٢- دەڤێ خۆ گرت و نەئاخڤت. ٣- پیڤەک هاڤێت(نەعامێ). ٤- هاتە نیڤا عەسمانی(ڕۆژ).
الصامت: ١- یێ بێ دەنگ. ٢- ماست؛ شیرێ مەهی.
الصامر: مرۆڤێ قەلس.
الصامل: یێ هشک.
الصامورة: ماستێ ترش.
صان: پارازت.
صانع: ١- بەرتیل دا. ٢- دوریاتی کر.
الصانع: چێکەر.
الصانق: یێ گەلەک گەنیبووی.
صاهي: لێ سواربوو(هەسپ).
صاهر: خزمانیکر ئانکو ژنەک ژێ ئینا یان ژنەک دایێ.
الصاهل: یێ دشهیت.
صاول: ١- دگەل کەتە لۆتا. ٢- د گەل کەتە هێرشا.
صليح: ل ئێکدو کرنە قێری.
صب: ١- ڕێهت. ٢- دۆلبوو. ٣- ل بەرخۆکر. ٤- گرێدا.
الصب: ڕهتی.
الصب(بالضم والتشديد): ١- یێ خەریب. ٢- عاشق. ٣- ئەڤیندار.
صبا: ١- خەریبی کر. ٢- کریارێت بچویکا کرن.
الصبا(بالفتح): ١- خەریبی. ٢- بچویکاتی. ٣- ئەو بایێ هینە یێ ل دەمێ سپێدەیا ژ لایێ ڕۆژهەلاتی ڤە دهێت.
الصبا(بالكسر): بچویکاتی.
صبا(بالكسر): بەرێ خۆ دا گەنجاتیێ و جەحێلینیێ.
صبأ: ١- ژ دینێ خۆ دەرکەت و چو سەر دینەکێ دی. ٢- بوو صابئی کو دیڤچوویێت یەحیا پێغەمبەری نە - سلاڤ لێ بن. ٣- دەرکەت (گیا).
الصباء(بالكسر): ١- بچویکاتی. ٢- خۆبچویککرن.
الصبأوت(الصباؤوت): جوانی و مەزناهی (عبری) یە.
الصبابة(بالضم): پیچا ئاڤێ یا د ئامانی دا مای.
الصبابة(بالفتح): ١- خەریبی. ٢- نازکیا خەریبیێ. ٣- ئەڤینا دژوار(عشق).
الصباح(بالضم): ١- گوریا چرای. ٢- ڕووگەش و جوان. ٣- هەلاتی و گەش. ٤- گوریکا چرای.
الصباح(بالفتح): سپێدە.
صباح الخير: سپێدەباش.
الصباحة: ١- جوانی. ٢- جوانبوون.
الصباحي(بالضم): خوینا گەلەک سۆر.
الصباحية(بالفتح): ١- سوبەهیا زاڤای یان یا بوویکی؛ خەلاتێ زاڤای. ٢- جوانی؛ لاوینی.
الصباحية(بالضم): سەرەڕومێت بەحن.
الصبار(بالفتح): گیایەکێ دەشتێ یە وەکی قورمێ دارێ یە یێ ستویر و کەسک و ب ستری یەن و یێ تژی ئاڤە جهێ وی کیشوەرێ ئەمریکا باشۆرە.
الصبار(بالضم): تەمەرهندی.
الصبار(بالكسر): بەرێ دارا ترش.

الصــــبار(بالفتح): ١- جـــۆرەکێ دارێ یـــە قورمـــەکێ شـــین و ب تـــای و ســـتری یـــە، بنیــــــاتێ وێ وەلاتـــــێ مەکســــــیکە. ٢- سەبرکێش. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو سەبرکێشـــێ ســـەبرێ وی ب خـــودێ حـــەق ژ خودێ حەق و دەرحەق خودێ حەق.

الصبارة: کۆما (الصبر)ە زێرەڤانێت تخوبیی.

الصباغ(بالکسر): بویاغکرن.

الصباغ(بالفتح والتشدید): بۆیاغچی.

الصباغة: کارێ بویاغکرنێ.

الصباوة: بچویکاتی.

الصبة(بالضم): ١- ڕیهتـی. ٢- پیچـا ئـاڤێ یان یا شیری یا د بنێ ئامانی. ٣- شۆربە. ٤- کۆما مرۆڤـا یـان یـا ئـاژەلا. ٥- مـالێ کێم.

الصبب: ١- رویبار یان ڕیا ژۆردا دچیتـەخوار. ٢- دەرمـانکێ زەر. ٣- قەشا؛ بـەفرا کـەتی و قەرســــی. ٤- هنگڤینــــــێ بــــــاش. ٥- بۆیاغەکا سۆرە. ٦- سەرێ شیری.

صبح(بفتحتین): ١- ل دەمـێ سـپێدی هـات. ٢- مــــەیا دانــــێ ســــپێدێ بــــۆ تێکــــر. ٣- گۆتێ: سپێدەباش. ٤- لێکرە سپێدە. ٥- لێبوو سپێدە. ٦- بەیانکر.

صبح(بالفتح والکسر): یێ گەش و لاو بوو.

صبح(بالفتح والضم): هەلات و گەشبوو.

الصبح(صباح): سپێدە.

الصبحان: ١- یێ مـەیا دانـێ سپێدێ ڤـەدخۆت. ٢- ڕووجوان.

الصـبحة(بالفتح): ١- تێشــتـەخەو. ٢- خـەوا سپێدێ.

الصبحة(بالضـم): ١- ڕەنگـێ ڕەشـێ ب سـەر سۆری ڤە. ٢- تشـتێ ل دەمـێ سـپێدێ خـۆ پێ مژویل دکەن.

صبحنة: ١- گۆتنـا (أعم صباحا) یان(صبحک الله بالخیر). ٢- هاتنا دەمێ سپێدێ.

الصبحیة(الأصبوحة): سپێدە.

صـبر: ١- سەبرکێشـا. ٢- بـێ ئـاڤ و ئالیـک گرێــــدا(دەوار). ٣- دویرکــــر. ٤- ب زۆرێ داکرن. ٥- زیندانکر.

الصبر: هەدار؛ سەبر.

الصبر(بالکسر): ئاڤا گیایێ سەبرێ یە گەلەک یا تـەعل و دژوارە، ئـەڤ گیایـە ل وەلاتیـت گەرم شین دبت.

الصبر(بالکسر): ١- عـەورێ سپی. ٢- ڕەخ؛ لا. ٣- سەرێ تشتی. ٤- تشت هەمی.

الصبر(بفتحتین): زێرەڤانێت تخوبیا.

الصبر(بالضمتین): عـەردێ ب بەرەشیشـک و نەرم.

الصـبر(بالفتح والکسـر): کیایەکـە ژ نفشـێ سۆسنا، یێ بەلک ستویرە و کولیلکێت وی د ماسـۆلکینە ڕەنگـێ وان ب سـۆری ڤـەیە یان ب زەری ڤـەیە، ل وەلاتێت گـەرم شـین دبت، جەوەک ژێ دەردکەڤیت ژ بۆ چارەکرنـا قەبزیێ دهێتـە ب کارئینـان، دیسـا دبێژنـێ: (المقر).

الصبرة(بالضم): گۆترە؛ بێ کیشان و پیڤان.

صبصب: بژالەکر.

الصبصب(الصبصاب؛ الصباصب): یێ دلڕەق و دژوار.

صبع: ١- تلا خۆ درێژکرێ؛ ب تلێ ئاماژەکرێ. ٢- ئاماژەکرێ. ٣- تلا وی هنگاڤت. ٤- تـلا خـۆ کـرە تێـرا. ٥- نیشـا دا. ٦- هـێلا خـۆ مەزنبکەت.

صـبغ: ١- ڕەنگکـر؛ بۆیـاغکر. ٢- گوهـارت. ٣- تژیبوو و ڕەنگێ وی خۆشبوو(ئاژەل).

صبغ به: ١- شۆلکر. ٢- کرتە تێدا(ئاڤ).

الصبغ: ١- ڕەنگ؛ بویاغ. ٢- پێخوارن.

الصبغة(بالكسر): ١- دین. ٢- ئەو زانینە یا خودێ د هزرا مرۆڤی دا چاندی. ٣- پێخوارن. ٤- بۆیاغ. ٥- عەبدینی. ٦- رێباز.

الصبغة(بالضم): قەسپا هندەک ژێ گەهەشتی.

صبن: دویرکر؛ داپاش؛ نەهێلا بکەت.

الصبوة: ١- نەفامیا جەحێلینی؛ گەنجاتی. ٢- بچویکاتی.

الصبوح: ١- ڤەخوارنا مەیێ یە ل دەمێ سپێدێ. ٢- شیرێ دانێ سپێدێ ئانکو ل دانێ سپێدێ دهێتە دۆتن.

الصبور: یێ ب هەدار.

صبي: خەریبببوو.

الصبي: ١- زڕکوڕە. ٢- بچویکێ شیرنەڤەکری. ٣- دەڤێ شیری. ٤- سەرێ پێی.

الصبيان: هەردو رخێت ریها یێت دکەڤنە د بن ئەرزنکێ دا.

الصبيب: ١- هنگڤینێ باش. ٢- سەرێ شیری. ٣- رەنگێ سۆر. ٤- خوهـ. ٥- خوین. ٦- هەر تشتێ دهێتە ریهتن.

الصبية: ژنکا جاری.

الصبيح: ١- رووجوان. ٢- سەروچاڤ سپی.

الصبور: ١- سەبرکێشای. ٢- ژ ناڤێت پاکێت خودێ یە.

الصبيحة: سپێدە.

الصبير: ١- سەبرکیشای. ٢- گیایەکە تایێت وەکی دەپانە و یێ ب ستری یە، بەرهەمەک خۆش ددەت، ل وەلاتێ مەکسیکێ شین دبت.

الصبيرة: سفرەکا زادی یا درائێخن.

صت: ١- ب قەهر ڤە پالدا. ٢- دەستێ خۆ لێدا. ٣- هاڤێتێ.

الصت(بالكسر): ١- دژبەر؛ هەڤرک. ٢- کۆمەک.

الصت(بالفتح): کۆمەک.

الصتة(بالضم): کۆمەک.

صتع: ئێخست و عەردی دا.

الصتع: ١- گەنجێ ب هێز. ٢- کەرێ کویڤی.

صتم: تمامکر.

الصتم: ١- یێ دلڕەق و دژوار. ٢- یێ تمام وموکم.

الصتمة: کەڤرێ رەق.

الصتيت: ١- دەنگ و پێژن. ٢- کۆمەک.

الصتيمة: کەڤرێ رەق.

صج: ئاسن ل ئاسنی دا ئێنا دەنگکر.

الصجيج: دەنگێ لیکدانا ئاسنی و ئاسنی.

صح: ١- ساخبوو و چو ئێش لێ نەمان. ٢- سافیبوو ژ هەر قوسیرییەکێ. ٣- ڕاست دەرکەت.

صحا: ١- ژ خەوێ هشیاربوو. ٢- ژ سەرخۆشیێ هشیاربوو. ٣- بوو ساهی. ٤- کریارێت بچویکاتیێ هیلان.

الصحابة(بالفتح): ١- هەڤالینیا بەردەوام. ٢- هەڤالێت محەمەد پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن.

الصحابة(بالكسر): ١- هەڤالیني. ٢- هەڤالبەندی.

الصحابي: ئەو کەسە ژ مرۆڤ و ئەجنا یێ پێغەمبەر سلاڤ لێ بن دیتی چ دەمەکێ کوت چ درێژ و باوەری پێ ئینای و مری موسلمان.

صحاح(بالكسر): ساخلەم.

صحاح(بالفتح): سەخت.

الصحاف: گەرگێت بچویکێت ئاڤێ.

الصحاف(بالفتح والتشديد): ١- یێ خەلەتیا د نڤیسینێ دا دکەت. ٢- ڕۆژنامەفرۆش. ٣- بەرگکەرێ کتیبا.

الصحافة: ١- ڕۆژنامەگەری. ٢- ڕۆژنامەڤانی.

الصحافي: ڕۆژنامەڤان؛ ڕۆژنامەنڤیس.

صحب: ١- هەڤالینیکر. ٢- کەڤلکر.
الصحبة: ١- هەڤالینی. ٢- ل نک سۆفیا دبیته: أ- د گەل هەڤکویفا هەڤالینی یە. ب- د گەل شێخا خزمەته.
الصحة: ساخلەمی.
صحح: ١- ئێشا وی چو و نەما. ٢- ڕاستڤەکر.
صحر: ١- کەلاند. ٢- مەژیێ وی ئێشاند. ٣- ب ڕەنگێ توزکەوی یێ ب سۆری ڤە ڕەنگکر.
الصحرة(الصحر): ڕەنگێ توزکەوی یێ ب سۆری ڤە.
الصحراء: بیابان.
الصحراوية: جۆرە دارکەکە جهێ وێ یێ ب دورستی نیڤا باکۆرا عەردی یە ژ بۆ جوانیێ دهێتە چاندن.
صحصح: دیاربوو؛ ئاشکرابوو.
الصحصح(بالفتح): عەردێ ڕاست.
الصحصح(بالضم): کەسێ ل دویڤ تشتێ بچویک دچت و خۆ فێر دکەتێ و دزانت.
الصحصحان: ١- عەردێ ڕاست و ڕویت. ٢- ئاخڤتنێت پویچ و پەلاچە. ٣- چیرۆکێت بێ بنیات.
صحف(بتشديد الحاء): خلەتی د نڤیسینێ یان خواندنێ دا کر.
الصحفة: سێنیکا مەزن یا تێرا پێنج نەفەرا دکەت.
الصحفي: ڕۆژنامەڤان؛ ڕۆژنامەنڤیس.
صحل: زڤربوو.
صحم: ڕاست ڕاوەستا.
الصحمة: کەسکاتیا ڕەگێ زەر تێهەلبووی.
صحن: ١- لێدا؛ دانایێ. ٢- زیچکەک هاڤێت. ٤- چاککر.
الصحن: ١- حەوشا خانی. ٢- سێنیکا بچویک. ٣- پەرداغێ مەزن. ٤- ژناڤدایا سمی.
الصحنان: سەنج؛ ئامویرەکێ مۆزیکێ یە ژ دو پارچەیێت وەکی قەرامکێت قازانا پێکهاتی یە، هەردوکا لێکددەن، ل ئۆکسترایا و لەشکەرگەها دهێتە ب کارئینان.
الصحصوح: یێ ل دویڤ تشتێت هویر دچیت و خۆ فێردکەتێ.
الصحو: ١- ساهی. ٢- هشیاربوونا سۆفی ژ بێهشیا وی. ٣- هشیاربوونا مرۆڤی ژ سەرخۆشیێ. ٤- هێلانا کریارێت بچویکاتیێ.
صحوة: هشیاری.
صحون: زیچکهاڤێژ.
الصحيح: ١- ساخلەم و بێ کێماسی و ئیش. ٢- دورست. ٣- ڕاست.
الصحيحان: (صحيح مسلم) و (صحيح البخاري).
الصحيرة: شیرێ شاریایە دکەنە سەر ڕوینی و ئاری.
الصحيفة: ١- پەرتووک. ٢- ڕۆژنامە. ٣- پەڕێ نڤیسی. ٤- سەروچاڤێت مرۆڤی.
صخا: ١- پێکدادان. ٢- کەربوو. ٣- دانایێ.
الصخاب(الصخوب؛ الصخبان): هێلەهێلدژوار.
الصخاة: قرێژ.
الصخة(الصخ): دەنگێ بەری یان یێ ئاسنی دەمێ تشتەکی لێددەن.
الصخة: ئێک جار.
صخب: هێلەهێلکر.
الصخب: ١- تێکهەلبوونا دەنگا. ٢- هێلەهێل.
صخب: کرەقێری؛ قەرەبالغ کر.
صخد: ١- گەزت و سۆت(ڕۆژێ). ٢- کرە قێری. ٣- گوهداریکر.

صخد(بكسر الخاء): گەرما وی دژواربوو.
الصخدان: رۆژا گەرما وێ دژوار.
صخر: کەڤر لێ مشەبوون.
الصخر(بكسر الخاء): جهێ کەڤرین.
الصخرة: کەڤر؛ بەرێ مەزن.
صخف: کۆلا.
صخم: لێدا.
صخود: شەڤ.
صخي: قرێژیبوو.
الصخيخ: ١- دەنگی ئاسنی یان بەری دەمێ تشتەک ڤێ دکەڤت. ٢- دەنگێ قەلێ دەمێ دترسیت.
صد: ١- نەهێلا نێزیک ببت و دەرئێخست. ٢- رویێ خۆ وەرگێرا. ٣- ڤێژیڤەدا.
الصد: ١- چیا. ٢- رەخێ نهالێ. ٣- پشکا عەوری یا ژ عەورا بلندتر و وەکی چیای لێهاتی.
صدأ: ژەنگیبوو.
صدئ: ژەنگی.
صدى(بتشديد الدال): دەست قوتان.
الصدى: دژبەرکرن.
الصدى(الصادي): ١- کوندێ نێرە ل دویڤ کەڤنەبیرێت عەرەبێت بەری ئیسلامێ ژ سەرێ مرۆڤێ کوشتی دەردکەڤت و هندی تۆلا وی نەهێتە ڤەکرن دێ بێژت: (اسقوني) ئانکو ئاڤێ بدنە من. ٢- دەنگڤەدان. ٣- تێهناتیا دژوار. ٤- کەلەخێ مرۆڤی پشتی مرنێ. ٥- مری. ٦- ناڤەرۆکا سەری. ٧- لەش. ٨- تێهنکاتی.
صدأ(بتشديد الدال): ژەنگیکر.
الصدأ: ١- ژەنگ؛ ژەنگار. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تاریا دکەڤیتە سەر دلی ژ کریارێت خرابێت نەفسێ و ناهێلیت ڕاستیا و (تجليلت الأنوار) قەبیل بکەت.
صدا: دەست قوتان.
الصداء: ژەنگ؛ زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئەو کریارێت ل سەر رویێ عەردی کرین و بووینە پەردە د ریکا پەسندکرنا ڕاستیا (الحقائق) و تەجەللییاتێت رۆناهیێ، ئەگەر ئەڤ ژەنگە خۆجهبوو بوو (رین).
الصدئ: ١- رەنگێ وی وەکی ژەنگێ لێهات. ٢- زەنگی.
الصدأة(بالضم): رەنگێ زەنگێ.
صداء(بتشديد الدال): کونکێ ئاڤێ.
الصداح(صيدح؛ صيداح؛ صيدوح؛ صيدحي؛ مصيدح؛ مصداح: ئەوێ دخوینت ژ بالندا.
الصداد(بالكسر): پەردە.
الصداد(بالضم): رێکا ئاڤێ. ٣- خواری.
الصداد(بالضم والتشديد): مار.
الصدار: ١- قوتک. ٢- نیشان ل سینگێ حێشترێ.
الصدارة: ١- پێشکەڤتن. ٢- پلەیا (الصدر الأعظم) د دەولەتا ئۆسمانی دا.
الصداع: سەرئێشی.
الصداق(بالفتح أو الكسر): قەلەنێ ژنکێ.
الصداق(بالكسر): هەڤالینیکرن.
الصداقة: ١- هەڤالینی. ٢- ڤیان.
صدام(بتشديد الدال): ١- یێ خۆ ل تشتی ددەت. ٢- یێ گەلەک کارێ لێکدانێ دکەت. ٣- یێ گەلەک کارێ پێکدادانێ دکەت.
الصدام(بالكسر): ١- لێکدان. ٢- پێکدادان. ٣- ئێشەکە سەرێت دەوارا دگریت.
صدح: خواند؛ چیکی ڕاهێلا.
الصدح: ١- ئالا. ٢- جهێ ڤالا. ٣- گرێ رەخی وی بچویک. ٤- یێ رەش.
الصدحة: جۆرە مۆرکەکە دبێژن: ژنک پێ دلێت زەلاما دئێخنە عەشقا خۆ.

صدد: دەست قوتان.
الصدد: ١- بەرانبەر؛ یێ دکەڤیتە بەرانبەری تشتی. ٢- مەبەست.
صدر: ١- ژێ زڤری. ٢- دەرچوو. ٣- دەرکەت. ٤- ل سینگێ وی دا. ٥- چێبوو. ٦- رویدا.
صدر(بتشدید الدال): ١- کەتە پێشیێ. ٢- دانا سینگی. ٣- کەتە سینگی. ٤- سینگێ خۆ دەرئێخست. ٥- هنارتە ژ دەرڤەی وەلاتی.
الصدر: ١- سینگ. ٢- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٣- ڤەزڤرین ژ سەر ئاڤێ. ٤- زڤرین. ٥- جوین.
صدر الإسلام: دەمێ دەستپێکێ یە ژ دیرۆکا ئیسلامێ، هندەک زانا دبێژن تنێ سەردەمێ پیغەمبەری - سلاڤ لێ بن - و ئەبو بەکری و عومەری یە و هندەک دبێژن: تنێ سەردەمێ هەرچار خەلیفایە.
الصدر الأعظم: وەزیرێ پلەیا وی ژ هەمی وەزیرا مەزنتر د دەولەتا ئۆسمانی دا.
صدر القوم: مەزنێ مللەتی.
الصدرة: بەرکۆشک.
صدع: ١- تیککر. ٢- ئاشکراکر. ٣- شرۆڤەکر. ٤- بری (مەبەست رێ یە). ٥- بژالەکر. ٦- روهنکر. ٧- قەستکرێ. ٨- بوری. ٩- ژێ داپاش و کرەدەر.
صدع(بتشدید الدال): ١- دراند. ٢- بری(لێ دەربازبوو).
الصدع (بالکسر): ١- نیڤا تشتێ هاتیە بنیڤیکرن. ٢- گۆما خەلکی.
الصدع(بالفتح): ١- تیک؛ پەق. ٢- زەلامێ کێم گوشت. ٣- جەحێلێ بهێز.
الصدعة(بالفتح): ١- ئیک تیک. ٣- چیایێ درێژ. ٤- نهالا درێژ. ٥- رێکا درێژ.
الصدعة(بالکسر): ١- کەرێ پەزی. ٢- نێڤا وی تشتێ هاتیە دوکەرکرن.

صدغ: ١- رەتکر. ٢- ڤارێبوویێ. ٣- کوشت. ٤- جهنیکا خۆ ئینا راستا جهنیکا وی.
الصدغ: ١- جهنیک. ٢- بسک. ٣- خواری.
الصدف: ١- رەخ؛ لا. ٢- قوونتێرا چیای. ٣- ژێکنێزیکیا رەهنا و ژێکفرپا پیا ل دەوارا.
صدف: ١- بەرێ خۆ ژێ وەرگێرا و خۆ ژێ دا پاش. ٢- دەرئێخست.
الصدف: ١- جهێ فراکە ژ چیای. ٢- رەخێ چیای. ٣- ژێکنێزیکبوونا رەهنا و ژێکدویریا سما.
الصدفة: ١- قلپکێ شەیتانۆکی. ٢- گوهێ مرۆڤی یێ ژ دەرڤە. ٣- رەخ؛ لا.
الصدفیات: ئەو جانەوەرێت ئاڤی نە یێت د بێ هەستی و کەڤلەکێ ستویر پێڤە.
صدق: ١- راست گوت. ٢- بجهئینا. ٣- مێرانیکر.
صدق(بتشدید الدال): باوەری پێئینا کو راست دبێژت.
الصدق(بالکسر): ١- راستی. ٢- بجهئینانا سۆز و پەیمان و گۆتنا. ٣- دینێ خودێ. ٤- موکمی. ٥- دژواری. ٦- چاکبوون. ٧- منەت.
الصدق(بالفتح): ١- یێ تەکوز د هەر تشتەکی دا. ٢- یێ راست وموکم.
الصدقة(فتحتین): خیر؛ ئەو دانە یا دهێتە دان درێکا خودێ دا.
الصدقة(بالفتح أو الضم): مەهرا ژنکێ.
صدم: ١- خۆ لێدا. ٢- پێ تووشبوو. ٣- دانایی؛ دربەک لێدا.
الصدم: کرنا کارێ سەخت و بزەحمەت.
الصدمة: ١- ئیک لێکدان. ٢- هلهەژیانا پشتی نەمانا سەبری.
الصدمتان: هەردو رەخێ ئەنیێ.

صدود: نەهێلان و دەرئێخستن.
الصدود(بالفتح): ١- بەرسینگگر. ٢- جۆرەکێ کراسابوو جاریا ل بەر خۆ دکرن.
الصدوق: ڕاستگۆیێ بەردەوام.
صدي: ١- گەلەک تێهنیبوو. ٢- درێژبوو.
صديان: تێهنی.
الصديد: کێم و عەداڤ.
الصديق(بالكسر والتشديد): ١- ئەوێ بەردەوام باوەرییێ ب تە دئینت. ٢- ئەوێ گۆتنا خۆ دکەتە کریار. ٣- یێ گەلەک ڕاستیا دبێژت. ٤- یێ د ڕاستتییێ دا تەکووز. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو کەسێ باوەریا وی ب هندی بۆ پێغەمبەرا ژ نک خودێ هاتی تەکووزبووی.
الصديق(بالفتح): ١- هەڤال. ٢- خۆشتڤی.
الصديع: ١- کراسەکبوو ل بن زرپۆشی ل خۆ دکرن. ٢- سپێدە.
الصديغ: لاواز.
صر(بالتشديد): ١- خیسێنکر(قەلەم). ٢- گوهێت خۆ قیت کرن. ٣- گرێدا. ٤- سەرگوهانک کرە سەر گوهانی دا تێژکا وێ نەمێژت. ٥- کرە د تویرکی دا.
الصر(بالفتح): سرا دژوار.
الصر(بالكسر): ١- تەرگ. ٢- گژلۆک. ٣- سرا دژوار.
صر(بضم الصاد): پرت پرت بکە.
صرا: نێری؛ بەری خۆ دا.
صرى: ١- پالدا و دویرکر. ٢- زەپکر. ٣- نەهێلا. ٤- پارازت. ٥- کەتە ناڤبەینێ. ٦- بلندبوو. ٧- نزمبوو.
صرى(بتشديد الراء): نەدۆت دا گوهانێت وێ تژی ببن.
الصرى(بالفتح): یێ ژ تشتی مای.
الصرى(بالكسر): ئاڤا د جهـ دا مای و نەهەرکی.
الصراة(الصرى؛ المصراة): ئاژەلێ نەهاتیە دۆتن دا گوهانێت وی تژی شیر ببن.
الصراح(الصرح): یێ خورست و بێ زەغەلی.
الصراحة(الصروحة): ئاشکرایی و بێ ڤەشارتن.
الصراحي: یێ کفش و ئاشکرا.
الصراحية: ١- ئامانێ مەیێ. ٢- ئاشکرایی. ٣- مەیا خورست. ٤- ئاخڤتنا خورست.
الصراخ: قێری.
صرار الليل: سیسرک.
الصرار(الجندب): چرچرک.
الصرار(بالكسر): ١- سەرگوهانک؛ ئەو تویرکە یێ دکەنە سەر گوهانێ پەزی دا تێژکا وێ نەمێژت. ٢- جهێ بلندێ ئاڤ نەگەهتێ.
الصرارة: جۆرەکێ ئەلهۆیانە مارا دخۆن.
الصراري: یێ جوان.
الصراط(بالكسر): ڕێکا ڕاست و ئێکانە، ژ پەیڤا (ستراتا) یا لاتینی هاتیە کو دبیتە ڕێکا شتایگەرکری (یۆنانی)یە.
الصراط المستقيم: ڕێکا ڕاست و دورستا خودێ یە یا کو پێغەمبەر بۆ هنارتین دا خەلک بەرێ خۆ بدەتێ و لێ بچت.
الصراط(بالضم): شیرێ درێژێ برەک.
الصراع: یێ خەلکی دئێخیت.
الصراعة: خۆلێکدانک.
الصراف(الصيرف؛ الصيرفي): پارەگوهۆر.
الصرافة: کارێ گوهۆرینا پارا.
الصرام(بالفتح): گەڤلفرۆش.
الصرام(بالضم): ١- مسیبەت؛ بەلا. ٢- جەنگ. ٣- مێرخاس.
الصرامة: ١- ئێکبرییاری. ٢- دژواری. ٣- دلێری؛ مێرینی. ٤- وێرەکی.

صرب: ١- بڕی. ٢- ستركا سۆر چێكر. ٣- چەند ڕۆژا نەڕێست. ٤- میزا وی نەهات. ٥- شیرێ وێ نەهاتە خوار. ٦- ب دەستخۆڤە ئینا.

صرب(بكسر الراء): د گوهانی كۆمبوو.

صرب(بتشديد الراء): ماستێ ترش ڤەخوار.

الصرب(بالفتح): ١- ماستێ ترش. ٢- ستركا سۆر.

الصرة: تویرك یان ئامانێ تشتی دكەنێ.

الصرة(بالتشديد): سەرگوهانك.

الصرة(بالفتح): ١- تێكچوونا سەروچاڤا ژ خەم و كۆڤانا. ٢- دەنگ و پێژن. ٣- قیژی. ٤- شەڕێ دژوار یان گەرما دژوار.

الصرة(بالضم): ١- تویركێ پارا. ٢- قیڕی. ٣- بوغچكا جلكا.

صرج: ١- ب كلسێ ئاڤاكر. ٢- كورتانەكر.

صرح(بالتشديد): ١- دیاراكر. ٢- كفش و ئاشكرابوو. ٣- دانایێ و لێنەدا(تیر).

صرح النهار: عەورێت وێ ڤەڕەڤین و ڕۆژ دەركەڤت.

صرح الخمر: كەف وێ نەما.

صرح الحق: خوڕستیا وی دیاربوو.

صرحت السنة: بوو هشكاتی و دژواریا خوڕست.

صرح(بضم الراء): ١- زەلالبوو و خوڕستبوو و دیاربوو.

الصرح: ١- ئاڤاهییێ بلند. ٢- قەسر.

الصرحة: ١- ئێك جار. ٢- عەردێ حولی. ٣- جهێ بلند ژ عەردی.

صرحة الدار: حەوشا خانی.

صرخ: ١- كرە قێڕی. ٢- هەواركر؛ هاریكاری خوازت. ٣- د هەوارێ چوو.

صرخة: قێڕی.

صرد(بكسر الراء): ١- كەشكر ئاكو ژ ئامانجێ نەگرت(تیر). ٢- دەڤێ وی تێبەهی (شیر). ٣- ب دویماهیهات. ٤- یێ بهێزە خۆ ل بەر سەرمایێ دگریت. ٥- نێڤشكێ وێ پرت پرت هاتەخوار(مەشك).

صرد(بفتحتين): تیدا بەهاند(تیر).

الصرد(بفتحتين): ١- بسمارا سەرەڕومێ و دارێ وێ پێكڤە گرێددەن. ٢- لەشكەرێ مەزن.

الصرد(الفتح والسكون): ١- سەرما. ٢- جهێ بلند ژ چیای. ٣- یێ خوڕست و بێ زەغەل. ٤- لەشكەرێ مەزن. ٥- سار(فارسی) یە.

الصرد(بالفتح والكسر): ١- یێ بهێزێ خۆ ل بەر سەرمایێ دگریت. ٢- لاوازێ خۆ ل بەر سەرمایێ نەگریت.

الصرد الأشهب المحمر الذنب: بالندەیێ گابەلەكێ كوریسۆر.

الصرد الرمادي الأصفر: بالندەیێ جانتەك؛ جەنتەك؛ چاڤرەشك؛ كەرەگۆشك.

الصردان: هەردو دەمارێت ب بنێ ئەزمانی ڤە.

الصرد الرمادي الكبير: بالندێ گاسرە؛ نكلكورە.

الصرد المحمر الظهر: بالندێ مەشینەك؛ جیدۆك؛ سەرشینك.

الصرد المقنع: بالندەیێ گابەلەك.

الصردان: هەردو ڕهێت بن ئەزمانی.

الصررة: سمبلا هاتیە دورین.

صرصر: ١- دەنگكر. ٢- كۆمكر و ڕەختێت وی ییێت بژالە دانە دگەل.

الصرصر: ١- تەزی(هوڕ). ٢- دیكل. ٣- تەزی.

الصرصر: سیسرك.

الصرصور: ١- سیسرك. ٢- كەشتی.

صرصور الليل: سیسرك.

صرع: ١- کوشت. ٢- ئێخسته عەردی. ٣- کره دو فلق(دەرگەهـ).

صرع: ئێخسته عەردی.

الصرع(بالفتح): تەب.

الصرع(بالکسر): زۆرانبازیکار.

الصرع(بالضم والسکون): ١- یێ خەلک هەمی دشێن بێخن. ٢- ڕەنگ. ٣- هەڤوێنه. ٤- جۆر و هۆنەرێ تشتی.

الصرعان: ١- شەڤ و ڕۆژ. ٢- سپیده و ئێڤار.

الصرعة(بالضم والفتح): لێبۆرین ل دەمێ تنگژینێ.

الصرعة(بالفتح): تەب.

صرف: ١- ڤەگەڕاند. ٢- مەزاخت. ٣- زڤڕانده جهێ ژێ هاتی. ٤- تووبەکر. ٥- کرەدەر. ٦- دویرکر. ٧- گوهۆڕی(پارە). ٨- کره هویرده (پارە). ٩- کرەخێر. ١٠- ب خوڕستی ڤەخوار (مەی).

صرف(بتشدید الراء): ١- ژ جهەکی برە جهەکی. ٢- ڤەگەڕاند ب دژواری. ٣- ب دژواری زڤڕانده جهێ ژێ هاتی. ٤- فرۆت. ٥- هەڕکاند. ٦- گوهۆڕی (پارە). ٧- ژێ چێکر. ٨- ب خوڕستی ڤەخوار.

الصرف(بالکسر): خوڕست؛ بێ زەغەل.

الصرف(بالفتح): ١- تووبەکرن. ٢- مەزاختن. ٣- حیله. ٤- زانستەکە ڤەکۆلینێ دکەتن ل دۆر شێوە و ڕەوشا پەیڤێت زمانێ عەرەبی. ٥- قەنجی. ٦- پارەگوهۆڕین.

الصرف: خەملاندنا ئاخڤتنێ ب لێ زێدەکرنێ.

الصرفة: ١- ئێک جار. ٢- قەلەن.

الصرفان: شەڤ و ڕۆژ.

الصرفان (بفتحتین): ١- مرن. ٢- سفر. ٣- رساس.

صرفة: دۆهتنا پەزی یا ئێک دان.

الصرفة: ١- ستێرەکا گەشە دبیژنێ (قنب الأسد) ئانکو کەڤلێ کیرێ شێری. ٢- مۆرکا ساخلەمیێ.

الصرفي: زانایێ (علم الصرف) ئانکو زانستێ پارەگوهۆڕینێ.

صرقع: قرپ قرپ ژێ ئینا(تبلێت خۆ).

الصرقاعة: تایێ بەردەقانییێ یێ چرەڤێن ژێ دهێت ل دەمێ هاڤێتنا بەری.

صرم: ١- بڕی. ٢- پرتپرتکر. ٣- ژێ دویرکەڤت. ٤- ما. ٥- کره کوریشک. ٦- چنی.

الصرم(بالضم): ژێڤەقەتیان.

الصرم(بالفتح): کەڤل(فارسی) یە.

الصرم(بالکسر): ١- خانییێت ژ خانیا ڤەدەر. ٢- کۆما خانیا. ٣- کۆما مرۆڤا. ٤- جۆر.

الصرماء: ١- بیابانا بێ ئاڤ. ٢- حیشترا کێم شیر.

الصرمة(بالکسر): ١- پرتا عەوری. ٢- جۆر. ٣- کەرێ حێشترا. ٤- برتا زیڤی.

الصرناية: زڕنا.

الصرود: مەهێت گەلەک د سار.

الصرورة(الصرور؛ الصرار): ١- یێ ژن نەئینای. ٢- یێ نەچوویە حەجێ.

الصروف: ڕویدان و مسیبەت و بەلا.

صروف الدهر: بەلا و مسیبەتێت زەمانی.

الصروم: ١- یێ هاتیه بڕین. ٢- یێ دەربارەی بڕینێ بهێز.

صري: ١- مانا وێ درێژبوو و هاتە گوهۆڕین (ئاڤ). ٢- تاما وی هاتە گوهۆڕین. ٣- کەتە دەستی وەک دیل. ٤- ڕاوەستا و نەباری (روندک).

الصريح: خوڕست و بێ زەغەلی. ٢- هەر تشتێ دەق و دەق. ٣- هەر تشتێ دیار و ئاشکرا.

الصريخ: ١- دەنگێ هەوارا ئەوێ هاریکاری خوازتی. ٢- یێ هەوارکری ئانکو هاریکاری خوازتی. ٣- یێ د هەوارا هەوارکری دچیت.

الصريد(الصراد): عەورێ تەنکێ بێ ئاڤ.

الصريدة: سەرماگەزتی.

الصرير: خیسێنا قەلەمی.

الصريرة: پارەیێ د تویرکی دا.

الصريع: ١- کەتی. ٢- دین؛ شێت.

الصريعة(بالكسر): یێ خەلکی دئێخیت.

الصريف: ١- دەرگەهـ. ٢- ددانێ حێشترێ. ٣- دەنگێ بەکەرێ. ٤- دەنگێ قەلەمی. ٥- دەنگێ دەرگەهی. ٦- تشتێ ژ دارێ هشکبووی. ٧- زیڤێ خورست).

الصريف(المصروف): تشتێ ژ دارێ هشکبووی.

الصريفة: تایێ هشکێ دارقەسپێ.

الصريم: ١- شەڤا تاری. ٢- یێ بری. ٣- دەڤمێژکا کارکی یان یا بەرخی. ٤- پرێزە؛ زەڤیا دوری. ٥- کدیشە. ٦- درگێ خیزی. ٧- مارێ دژوار. ٨- سپێدە. ٩- کدیشە. ١٠- دەستپێک. ١١- دویماهیک.

الصريمة: ١- پارچەکا دەمی ژ شەڤێ. ٢- هیممەت.

صعا: هویر و بچویکبوو.

الصعاد: یێ گەلەک ب سەردکەڤیت.

الصعار: خۆمەزنکەر.

الصعب: ١- تشتێ سەخت. ٢- یێ سەرەدەریا وی ب زەحمەت.

صعب: ب زەحمەت کەت؛ سەختبوو.

صعب(بتشديد العين): ب زەحمەت ئێخست.

الصعب: ١- یێ ب زەحمەت. ٢- مەردەمێر. ٣- شێر.

الصعبوب: یێ ب زەحمەت.

صعتر: جاتر خوار.

الصعتر: جاتر.

الصعتري: ١- یێ زیرەک. ٢- یێ دلێر. ٣- یی دلێر.

صعد: ١- ب سەرکەڤت (چیا). ٢- هاتەخوار (نهال).

الصعد(بضمتين): بلندی.

الصعد(بفتحتين): ١- شەقەواتی. ٢- دژواری.

صعدا(بالضم): بەر ب بلندیێ.

الصعداء(بالضم): بێهنهلکێشانا درێژ ژ ئەگەرەکێ.

الصعداء(بالفتح): شەقەواتی و زەحمەت.

الصعدة: ١- ئێک بسەرکەڤتن. ٢- دارەرمێ راست و دورست.

صعر: رویێ خۆ وەرگێرا(ژ مەزناهی).

صعر(بتشديد العين): رویێ خۆ وەرگێرا.

الصعر(بالضم): هێکێت ماسیا.

الصعر(بالفتح): رویوەرگێرانا ژ مەزناهی.

صعر: رویێ خۆ ژ مەزناهی وەرگێرا.

الصعرور: ئاڤا دارێ یا قەرسی و بوویە جەمەد.

الصعرورة: گولۆلکا کێزگولۆلکێ.

صعصع: ١- ترسیا. ٢- بژالەکر. ٣- لڤاند. ٤- دمدماند.

الصعصع(بالفتح): ١- یێ ژێبژالە. ٢- جۆرە بالندەیەکە.

الصعصع(بالضم): جۆرە بالندەیەکە.

الصعصعة: ١- لڤین. ٢- ناڤێ جۆرەکێ گیا یە دەرمانێ قەبزیێ یە.

صعف: لەرزکێ گرت.

الصعفة: لەرزک.

الصعفق(الصعفوق؛ الصعفوقي): ١- مرۆڤێ دچیتە كارێ كڕین و فرۆتنێ بێ پارە. ٢- مرۆڤێ ترسنۆكێ بێ چەک.
الصعفوق: یێ دومۆر.
صعق: ١- بروێسی ڤێ كەڤت. ٢- ڕح ژێ چوو و مر. ٣- دلگرتیبوو.
الصعق: ١- مرنا دەملدەست. ٢- دلگرتن. ٣- ل نك سۆفیا دبیتە ئەو فەنایا ب تەجەللایا خۆیی د زاتێ خودێ دا پەیدا دبیت.
صعق(بالكسر): ١- دەنگێ و دژواربوو. ٢- دەنگەكێ مەزن بەردا. ٣- لێكچەمیا و هاتە خوار(مەشک).
صعق(بالضم): ١- دلگرتی و نەهشبوو ژ بەر سەهما دەنگی. ٢- مر.
الصعق: ١- دژواریا دەنگی. ٢- مرن.
الصعقة: ١- بێهشبوون. ٢- بێهشبوونا ژ ترسێ چێدبیت. ٣- ئاگرێ برویسیێ.
الصعقر: هێكێت ماسی.
صعل: ستۆیێ وی درێژبوو و سەرێ وی بچویكبوو.
الصعل: ١- مرۆڤێ ستۆزراڤ و سەر بچویک. ٢- هەر تشتێ سەر بچویک. ٣- تشتێ درێژ. ٤- كەرێ پویرتێ خۆ ڕاهێلای. ٥- سەر بچویک و ستۆ زراڤ.
صعلك: فەقیربوو.
الصعلوک: ١- مرۆڤێ هەژار و دەستكورت. ٢- ئەشقی؛ ڕێگر و دز. ٣- مرۆڤێ لاواز.
صعن: سەرێ وی بچویكبوو و عەقلێ وی كێمبوو.
الصعوة: ١- تێژكا چویچكێ. ٢- جۆرە بالندەیەكە ژ چویچكێ بلندترە.
الصعوب: یێ ب زەحمەت.
الصعوبة: سەختی؛ زەحمەت.

صعوة: ١- تێژكا چویچكێ. ٢- سەربچویک.
الصعود: ١- ب سەركەڤتن(مەبەست ژێهەلی یە). ٢- ئاستەنگا ب زەحمەت.
الصعوداء: ئاسەنگا ب زەحمەت.
الصعید: ١- ئاخ. ٢- گۆڕ. ٣- ڕێ. ٤- عەردێ ڕاستێ بێ داروبار. ٥- عەردێ بلند.
صغا: ١- خواربوو. ٢- گوهێ خۆ دایێ. ٣- شۆڕبوو ئاڤابوونێ.
الصغار(بالفتح): ١- ڕەزیلی. ٢- بێ دادی.
الصغار(بفتحتین): ١- بێبهایی. ٢- ڕەزیلی. ٣- تەعدالێبوون.
الصغار؛ الصغران(بالضم): یێ بچویک.
الصغارة(بالفتح): بچویكی.
الصغب: هێكێت سپیهێ.
صغر(بالفتح والكسر): ١- بچویكبوو. ٢- بچویكتربوو.
صغر (بالفتح والضم): ١- ڕەزیلبوو. ٢- شۆڕبوو ئاڤابوونێ(ڕۆژ). ٣- بچویكبوو.
صغر(بالفتح والتشدید): بێبهاكر.
الصغر: بچویكینی.
الصغران: ١- بچویكبوون. ٢- شۆڕبوونا بۆ ئاڤابوونێ. ٣- خواربوون.
الصغرة(بالكسر): یێ ژ هەمیا بچویكتر ژ مالێ و كۆما مرۆڤا.
الصغرى: كچا بچویک.
الصغو(بالكسر): ١- جهێ ژ ئامانی ڤەدشكێت. ٢- ڕەخێ بیرێ. ٣- خولۆلاهیا تشتی. ٤- حەز. ٥- خواربوون.
صغیر: بچویک.
صف: ١- ڕێزكر. ٢- كرە ڕێز. ٣- ب درێژكانی شەڤكر. ٤- بانەک یان سیبەرەک بوو چێكر یان نخاڤت.

الصف: ١- ریز. ٢- پۆلا قوتابخانێ.
صفا: ١- زەلالبوو. ٢- بوو ساهی.
صفی: زەلالکر.
الصفی: ئەو تشتێ بهادار بوو یێ پێغەمبەری سلاڤ لێ بن بۆ خۆ ژ دەستکەڤتێ شەڕی دهلبژارت وەکی شیرەکی یا هەسپەکی.
صفاء: ١- زەلالی. ٢- ئاشتی و تەناهی و خۆشی و بێ ئاریشەیی.
الصفائق: سوارێت دهێن و دچن.
صفاة: کەڤرێ حولی.
الصفاتیة: ئەون یێت دبێژن خودێ یێ بێ سالوخەته و تنێ باوەریی ب زاتێ وی دئینن.
الصفاح(بالفتح): یێ ل گونەها دبۆرت.
الصفاح(بالکسر): پەحناتیا زێدە د رِوی یا یان ئەنیێ دا.
صفاحا(بتنوین الآخر): دەملەست.
الصفاد: ١- کەلامچە. ٢- پیلابەند. ٣- گرێدان؛ بەندکرن.
الصفار(بالضم): ١- ئاڤا زەرا ناڤ هناڤێت مرۆڤی. ٢- فویتی. ٣- زەراتیا سەروچاڤا و پیستی.
الصفار: فویتی.
الصفار(بتشدید الفاء): سەفار؛ یێ ئامانێت سفری چێدکەت.
الصفار(بالضم): ١- کرمەک د کەڤیتە زکێ مرۆڤی. ٢- کایا د بەر ددانێت دەواری ڕا مای.
صفارة: بەلگێت زەر و وەریای.
الصفارة(بالفتح): فویرفویرک.
الصفاریة(بالضم): بالنەیەکێ گۆشبخۆرە رەنگێ وی یێ زەرە.
الصفاق(بالفتح والتشدید): ١- یێ گەلەک دەستا دقوتیت. ٢- یێ گەلەک دچیتە کاروانێت بازرگانی و گرێبەستا مۆر دکەت.
الصفاق(بالکسر): ١- تیڤلێ د بن پیستی ڤە. ٢- پەردا ل بنێ زکێ مرۆڤی یاکو دەما ددرِهت (فتق) بۆ مرۆڤی چێدبت. ٣- ئەو کەڤلە یێ ب سەر مەتالێ داری دا دهێتە گرتن.
الصفاق: چەرمێ زکی.
الصفة(بالضم): ١- دوشک. ٢- دانێ ددانە سەر پەحنکا دەستێ خۆ ژ بوو سەحکرنێ. ٣- دەمەک ژ زەمانی. ٤- خانیێ هاڤینی یێ تاییت دارا دهێتە بانکرن. ٥- جهێ روینشتنێ یێ بانکری. ٦- تشتێ تشتی پێ دنخێڤن. ٧- دەمەک.
الصفة(بالفتح): ١- کەپر. بلندیا ل سەر و بنێت کورتانی. ٣- دوشکێ مزگەفتێ.
الصفة(بالکسر): ١- سالوخەت. ٢- تشتی مرۆڤ پێ بهێتە سالوخەتدان. ٣- تشتێ مرۆڤ پێ دهیتە نیاسین. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە سەرڤەیا تشتی و ئەگەر بوو جەهەر دێ بیتە نهینی(سر).
الصفة(بالضم): خانیێ بێ بەرسفک و حەوش.
الصفت؛ الصفتان(بالکسر): ١- یێ ب کەلەخ و دژوار. ٢- هێزدارێ دلرەق.
صفح: ١- لێ بۆری. ٢- رِوییێ خۆ ژێ وەرگێرا و چوو و هێلا. ٣- پەحنکر. ٤- رِەخێ شیری لێدا. ٥- پشتا خۆ دایێ.
صفح(بتشدید الحاء): پلێتکر.
الصفح(بفتحتین): پەحناتیا زێدە یا د رِوی یا یان ئەنیێ دا.
الصفح(بالفتح والسکون): ١- رِەخ؛ لا. ٢- تەنشت. ٣- پەحنکاتی.

الصفح(بالضم و السكون): ١- ڕەخ؛ لا. ٢- تەنشت. ٣- پەحنكاتی.
الصفحة: ١- لا. ٢- ڕوییێ تشتی.
الصفحان: هەردو ڕوییێت مرۆڤی.
صفحة: ١- ڕەخێ تشتی. ٢- لاپەڕ.
صفد(صفاد): ١- بەند و قەیدێت گرێدانا ئێخسیرا. ٢- دان؛ بەخشین.
صفد: ١- کەلامچەکر. ٢- پیلابەندکر.
الصفد: ١- کەلامچە. ٢- پیلابەند. ٣- دان؛ بەخشین.
صفر: فویتیڤەدا.
صفر(بکسر الفاء): ١- ڤالابوو. ٢- ئاڤا زەر د زکی دا کومبوو.
صفر(بالتشدید): ١- فویتیڤەدا. ٢- ڤالاکر.
الصفر(بالکسر): ١- سفر(کان). ٢- چونە. ٣- د هژمارێ دا دبیتە نیشانا(٠).
الصفر(بالفتح): ١- زەرک؛ جۆرە ئێشەکە لەش و چاڤێت مرۆڤی پێ زەر دبن. ٢- یێ ڤالا.
الصفر(بفتحتین): ١- برس. ٢- هەیڤا دووێ یە ژ سالا قەمەری، دکەڤیتە دناڤبەرا هەیڤا (محرم)ێ و (ربیع الأول) دا، (٢٩) ڕۆژن. ٣- عەقل. ٤- کاکلکا دلی.
الصفر(بالکسر): خال؛ چونە؛ ڤالاتی.
الصفر: ل دویڤ چیڤانۆکێت کەڤنێت عەرەبا مارەکە د زکێ مرۆڤی دا لەڤا لێ ددەت دەما برسی دبیت، و ژانا برێ ژ پێڤەدانا وی پەیدادبت.
الصفراء: ١- مێیا(أصفر)ی یە. ٢- زێڕ.
الصفران: دو هەیڤن ژ سالا عەرەبی، ئێک ژ وان ئیسلامێ کرە (محرم) و یێ دا هەر ما (صفر).
الصفرة(بالضم): ڕەنگێ زەر.
الصفرة(بالفتح): ١- ئێک جار. ٢- برس؛ ڤالاتیا زکی.
الصفرد(بالکسر): بالندەیێ ترسنۆکە.
الصفریت(بالکسر): بەلنگاز؛ فەقیر.
الصفریة (الصفرية): ١- بارانا پائیزێ. ٢- گیایەکە ل پائیزێ شین دبت.
صفصف: ب تنێ ل عەردێ ڕاست چوو.
صفصاف: دارا بیێ.
الصفصاف الأبیض: دارا پەلگ.
الصفصف(بالفتح): عەردێ ڕاست و حولی.
الصفصف(بالضم): چویچک.
الصفصفة: ١- دەشت. ٢- بیابان.
صفع: شەقەک ل پاتکێ یان ل لەشی دا.
الصفع: شەقدانان.
صفف: ١- ڕێزکر. ٢- کرە ڕێز. ٣- ب درێژکانی شەقکر.
الصفف: جلکێ ل بن زرێپۆشی ل بەر خۆ دکەن.
صفق: ١- چرەقێنی ژێ ئینا؛ دربەک لێدا دەنگ ژێ هات. ٢- چەنگ لێک دان. ٣- ژەنی (ئامیرێ مۆزیکێ). ٤- دەست قوتان. ٥- لڤاند و دەنگ ژێ ئینا(با و دار). ٦- دەنگکر. ٧- چوو. ٥- گرت(دەرگەهـ). ٦- ڤەکر(دەرگەهـ). ٧- کرە ئامانەکێ دی. ٨- تژیکر.
الصفق: ١- ئەو لێدانە ئەوا دەنگ ژێ دهێت، وەکی ئەگەر مرۆڤ دەستێ خۆ یان تشتەکێ دی ل تشتەکی بدەت. ٢- کتا دەرگەهی. ڕەخ؛ تەنشت. ٣- ڕەخ؛ لا. ٤- بەر(ڕوی). ٥- ڕوی.
الصفق(بالکسر): کتا دەرگەهی.
الصفقة: ١- دەستلێکدانا ل دەمێ فرۆتنێ. ٢- گرێبەستا بازرگانی. ٣- چەندەکا نەدیار کری ژ تشتێ بازرگانی. ٤- گرێبەست.

صفقة: ١- گرێبەست. ٢- ئێک جارا دەستقوتانێ.
صفع: شەقەک لێدا.
الصفعان: شەقهاڤێژ.
الصفن؛ الصفنة(بالضم): چانتکێ شڤانی.
الصفن(بالفتح): چەرمێ گونا.
الصفن(بالفتح أو الضم): سفرەکا زادی.
صفن: ١- ل سەر سێ لنگا ڕاوەستیا (دەوار). ٢- کرە هێلین.
الصفن؛ الصفنة: چەرمێ گونا.
الصفن(بالضم): ١- کونکێ ئاڤێ. ٢- ئامانێ ژ کەڤلی یێ شڤانی.
الصفنة: ئێک جار.
الصفو: ١- سەروماڵ هەمی. ٢- ئەختیاری د ئەڤینێ دا.
الصفواء: کەفرێ مەزن و ڕەق.
الصفوان: ١- بەرێ خوڕست. ٢- ڕۆژا ساهی و سار. ٣- بەرێ مەزن.
الصفوة(بالفتح): ١- هەڤالێ ب ئەختیاری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو کەسێت زەلالی ل نک وان بجهہاتی.
الصفوة(بالكسر): پیچەک.
الصفوح: ١- یێ گەلەک ل خەلکی د بۆرت. ٢- یێ مەرد.
صفوان: ١- کەڤرێ حولی. ٢- زەلال.
الصفوة(الصفو): ١- خوڕستێ تشتی. ٢- یێ ژ هەمییێ چێتر. ٣- بژارەیێ تشتی.
الصفوي: یێ سەر ب (صفوي) ڤە کو دبیتە (شێخ صفي الدین الأردبیلي) دانەرێ دەولەتا سەفەوی ل ئیرانێ یا کو ژ سالا (٩٠٧) کۆچی هەتا (١١٣٥) کۆچی حوکم کری.
الصفوق: ١- چیایێ ئاسێ. ٢- کەڤرێ بلندێ حولی. ٣- کڤانێ نەرم.
الصفي: دوستێ ب ئەختیار.
الصفي(الصفية): ئەو تشتە یێ سەرۆک بۆ خۆ ژ کەلپویرتی ڕادکەتن بەری لێکڤەکرنێ.
صفية: ١- حیشترا گەلەک ب شیر. ٢- دارقەسپا بەرێ وێ گەلەک.
الصفيحة: ١- دەپ. ٢- تەنەکە. ٣- شمشیرێ پەحن.
الصفير: ١- زەوێلە؛ زەروێلەیێ شامی؛ پیرۆپیرۆ، توتۆتوبۆ؛ سلۆباپیرۆ. ٢- فویتی. ٣- دەنگ.
الصفيراء: ١- جۆرە دارەکە ل دۆرێت دەریا سپی شین دبت، گەلەک یا ب بەلگە و کەسکاتیا بەلگێت ب زەری ڤەیە و کولیلکێت وێ وەکی ئویشیا نە.
الصفيراء اليابانية: دارەکا جوانە، بەلگێت وی وەکی پەڕانن و ڕەنگێ کولیلکێت وی سپییێ ب سەر زەری ڤە.
الصفيف: ١- تشتێ ل بەر تاڤێ ڕائێخستی دا هشک ببت. ٢- تشتێ دانایە سەر ئاگری دا ددرژت.
الصفيق: ١- ستویر. ٢- بێشەرم.
صقابا(بتنوين الأخير): ڕوبیروی.
الصقار: ١- کافر. ٢- دۆشاڤچێکەر.
الصقاع (بالكسر): ١- پاتەکە ددانن بن خێلییێ دا قرێژی نەبت. ٢- نیشانەکە ل پشتا سەرێ حێشترێ.
صقاع الخباء: کنفەکە د سەر خیڤەتێ ڕا دبەن و دئێخنە دو سنگا دا با ڕانەکەت.
الصقاعة(بالفتح): تامساری.
الصقال: یێ گەلەک ب کارێ سەقاکرنێ ڕادبیت.
الصقالة (بالكسر): ١- ئەو تۆڕا شفشێت ئاسنی یە یاکو ل دۆر ئاڤاهیا ددانن دا ل سەر کاربکەن. ٢- سەقاکاری.

صقب: ١- نێزیکبوو. ٢- دویربوو. ٣- دەنگکر. ٤- بلندکر.
الصقب(بالفتح والكسر): یێ دویر.
الصقب(بالفتح والسكون): ١- ستوینا خانی یا ژ هەمیا درێژتر. ٢- یێ درێژ ژ هەر تشتەکی.
الصقح(صقحة): حەویسی.
صقر: ١- دانایێ. ٢- ب ماهۆلکی شکاند. ٣- گەرما وێ دژواربوو(رۆژ). ٤- ترشاتیا وی دژواربوو(ماست).
صقر(بتشديد القاف): هلکر(ئاگر).
الصقر: بالندەیێ نێچیرێ.
صقر الجراح: ل (الحميمق) بزڤرە.
صقر الجراد: تەشیرێسک؛ بالندەیێ تەزتەزۆک.
صقر الغزال: شاهینی مامزان.
صقر الفئران: بالندەیێ شمقارێ رساسی.
الصقر(بالفتح والسكون): ١- دۆشاڤا قەسپا یان یا مێویژا. ٢- ئاڤا گەنی.
الصقر(بفتحتين): ١- دژواریا گەرمێ. ٢- ژ ناڤێت دەژەهێ یە. ٣- دۆشاڤا قەسپا.
الصقر(بالفتح والكسر): یا بکێر دۆشاڤێ دهێت(مێویژ).
الصقر(بالضم والسكون): درەو.
الصقرة(بالفتح والسكون): ١- ماستێ ترش. ٢- ئاڤا مایە د گەرێ دا.
صقع: ١- دانا سەری. ٢- ئێخستە عەردی. ٣- چوو. ٤- کرە قێری. ٥- نیشانەک لێکر.
صقع(بكسر القاف): هەرفت.
الصقع(بالضم): ١- دەڤەر. ٢- قورنەتێ عەردی.
الصقع(بالفتح والكسر): دویرێ کەس ب جهێ وی نەکەڤت.
الصقع(بالفتح والسكون): حەوێسی.
الصقعاء: تولپێ رۆژێ.
الصقعب: ١- یێ درێژ. ٢- یێ چیرچیرێ ژێ دهێت وەک ددان و دەرگەها.
الصقعة: ئێک جار.
صقعر: کرە قێرێ.
الصقعر(بالضم): ١- ئاڤا تەزی. ٢- ئاڤا گەنی.
صقل: ١- رەنی و ژەنگا و ژێبر و حولیکر. ٢- سەقاکر. ٤- باریککر. ٥- دانایێ.
الصقل(بالفتح والكسر): ١- حولیکری. ٢- سەقاکری. ٣- یێ کێمگوشت ژ دەوارا.
الصقل(بالضم): ١- تەنشت. ٢- یێ سڤک ژ دەوارا.
الصقلة(بالضم): ١- ناڤتەنگ. ٢- کێلەک.
الصقور: مرجێ بەرا.
الصقيع: ١- خوبسار. ٢- مرۆڤێ تامسار. ٣- بەفر. ٤- جۆرەکێ ستێنگایە.
الصقيل: ١- شیر. ٢- سەقاکری.
صک: ١- لێدا. ٢- ڤێ کەڤت. ٣- دائێخست. ٤- لنگێت وی وپشتا وی لڤین ل دەمێ بەزێ.
الصک: ١- چەکێ پارا. ٢- نڤیسار.
الصكاک: یێ لیدان دژوار.
صکم: ١- دانا(درب). ٢- لەق دانا هەفساری و ستۆیێ خۆ کێشا بەزێ(هەسپ).
الصكمة: جلفا دژوار.
الصکیک: یێ لاواز.
صل(بالتشديد): ١- زرینا ژێ هات. ٢- گەنیبوو. ٣- دەنگکر. ٤- نەچوو تێرا (بسمار). ٥- ئحێتن ژێ هات. ٦- هشکبوو. ٧- بەتەنکر (کالکا خاڤەی). ٨- بەرەشۆکر (گەنم). ٩- تووشی بەلایێ بوون.
الصل(بالكسر): ١- مارێ دەرمان بۆ ژەهرا وی نە. ٢- مار. ٣- شیرێ برەک. ٤- مسیبەت؛ بەلا. ٥- هەڤتەنگ.
الصل: بارانا کێم و بژالە.
الصلا: نیڤا پشتا مرۆڤی و یا هەر تشتەکی.

صلی: ١- د ئاگری دا ما ساخ. ٢- بژارت. ٣- کره د ئاگری دا و هێلا بسوژت. ٤- دوعاکر. ٥- نڤێژکر. ٦- بژارت. ٧- شێمیکر(دار). ٨- سەرەدەری د گەل کر. ٩- یارمەزی بۆ کرن. ١- تۆرە بۆ دانان.
الصلاء(الصلی): ١- ئاگری مەزن. ٢- سۆتەمەنی.
الصلاءة(الصلایة): ١- ئەنی. ٢- هاونکێ چێکرنا کەرەستێ بێهنخۆش. ٣- هەر بەرێ پەحنێ تشتی ل سەر دقوتن.
الصلابة: ڕەقاتی.
الصلاة(الصلوة): ١- دوعا. ٢- دلۆڤانی. ٣- نڤێژ. ٤- کنیشتا جوهیا. ٥- خوازتنا قەدر و ڕێزا ل دنیایێ و ئاخرەتێ بۆ پێڤەمبەری سلاڤ لێ بن ژ خودێ. ٦- تەسبیح.
صلاة الشاهد: نڤێژا مەغرەبە.
الصلاد: یێ ئاگر ژێ بەرنەبیت.
الصلاح(بالفتح): باشی و قەنجی.
الصلاح(بالکسر): ١- ئاشتی. ٢- ئاشتیکرن.
الصلاحیة: ١- بکێرهاتن. ٢- ئەو دەستهەلاتە یا یاسا دەستوبریا ب کارئینانا وێ ددەتە کەسەکی کو ب د کارەکی دا بکاربینت.
الصلاصل: کەرێ دزیت.
الصلاقة: ئاڤا دەمەکێ درێژ د جهەکی دا دمینت.
الصلاع: گەرم.
الصلافة(الصلف): مانا ڕقاتیا مرۆڤی سەرەرای کاودانێت نەخۆش و بەرتەنگ.
الصلال(بالفتح): هشکێ دەنگ ژێ دهێت.
الصلالة(بالضم): گەنمێ بەرەشۆکری.
الصلالة(بالکسر): بەتەنێ کالکا خاڤەی.
الصلامة: ١- کۆمەکا مرۆڤا. ٢- خەلکەکێ هەمی ل تەمەنەکی و وەکی ئێک ژ لایێ مەردینیێ و مێرانیێ ڤە.
الصلایة: ١- بەرێ تژی دەستێ مرۆڤی. ٢- بەرێ مەزن و پەحنێ دەرمان ل سەر دقوتن.

صلب: ١- هلاویست. ٢- شکلێ خاچێ ب ئامازێ ل خۆ کر. ٣- مەژی دەرئێخست (هەستی). ٤- سۆت. بژارت. ٥- بلندکر.
صلب(بالفتح والضم): ڕەقبوو.
صلب(بالفتح والکسر): ڕەقبوو.
صلب(بالفتح والتشدید): ڕەقکر.
الصلب(بالضم): ١- هەستیێ پشتێ. ٢- ڕڤشت. ٣- دژوار.
الصلب(بفتحتین): ١- هەستیێ پشتێ. ٢- مەژیێ هەستی. ٣- رویـن. ٤- بەز و قەلەی.
الصلب(بالضم والتشدید): ١- یێ دژوار. ٢- بەراف؛ بەرێ خۆشکرنا ئامویرا وەکی کێر و چەقۆکا.
الصلب(بالفتح والسکون): هەلاویستن.
الصلبة(بالضم والتشدید): بەراف؛ بەرێ خۆشکرنا ئامویرا وەکی کێر و چەقۆکا.
الصلبة(بالکسر): هێز.
الصلبوب: بولیل.
الصلبوت: خاچا بچویک.
الصلبي(بالضم والتشدید): ١- بەراف؛ بەرێ خۆشکرنا ئامویرا. ٢- ئامویرێ ب بەراڤی هاتیە خۆشکرن. ٣- یێ خۆشکری؛ بڕەککری.
الصلبیة (بالضم والتشدید): ١- بەراف. ٢- تشتێ ب بەراڤی خئشکری. ٣- یێ خۆش و بڕەککری.
الصلة(بالکسر): ١- پەیوەندی. ٢- دان؛ بەخشین. ٣- خەلات. ٤- قەنجی.
الصلة(بالفتح): ١- ئێک چار. ٢- کەڤلێ هشکێ بەری گەمارکرنێ. ٣- بارانا کێم و بژالە. ٤- شمک. ٥- بارانا دژوار و بەرفرەه. ٦- کەڤلێ د گەمارێ دا گەنیبووی. ٧- قوون. ٨- پنیا ژێکبژالەیا گیای. ٩- ئاخا تەڕ.
صلت: بەزاند.

الصلت(الإصليت؛ المتصلت): ١- دلێرێ ئوجقەتین. ٢- ئەنیا پەحن و پێشکێش. ٣- یێ بهێز و خەلک ژێ دترست.

الصلت(بالفتح): ١- کێرا مەزن.٢- بەزاندن. ٣- شمشێرێ سەقاکری. ٤- زەلامێ مێرخاس و دلێر.

الصلتية: جوینەکێ خەوارجێت عەجاردەنە؛ دویڤچوویێت (عثمان بن أبي الصلت)ن؛ و دبێژن: دویڤچوویێت (عثمان بن الصلت بن الصامت)ن.

صلج: ١- حەلاند. دانایێ(درب).

صلج(بكسر اللام): چوو و ب ئێکجاری گولێنەبوو.

الصلجة: تیڤلێ ماری یێ هاڤیتی.

صلح: ١- چاکبوو. ٢- بکێرهات.

الصلح: ١- ئاشتبوونا دو لایان. ٢- د سیاسەتێ دا دبیتە: گرێبەستا نەهێلانا هەڤرکی و شەڕ و لێکدانا ل دویڤ مەرجێت ئاشبوونێ. ٣- د فوقهێ دا جۆرەکێ گرێبەستایە کو دبیتە: أ- چارەکرنا سکالا د ناڤبەرا دو کەسان دا هاتیە بلندکرن. ٢- ئەوە کو تۆ ملکێ خۆ بەیە کەسەکی وەک دان یان خێر.

صلخ: چوو و ئێدی گول چو نابت.

الصلخ: کەڕی؛ نەگولێبوون.

الصلخ: گوڕیاتی.

الصلخد(الصلخاد؛ الصلاخد؛ الصلخدي): ١- یێ بهێز. ٢- مێرخاسێ دلێر.

الصلخدم: یێ دژوار.

صلد: ١- ڕەقبوو. ٢- دەنگکر و کریسک نەڤەدان(صته و بەرا). ٣- نەدایێ. ٤- قەلسیکر. ٥- ب سەرکەڤت.

الصلد: ١- ڕەقێ حولی. ٢- یێ چوو لێ شین نەبت(عەرد). ٣- ڕەق.

الصلداء(الصلداءة): عەردێ ڕەق و موکم.

الصلدام: یێ ڕەق و ب هێز.

الصلدح(بالفتح): بەرێ پەحن.

الصلدح(بالكسر): ١- یێ ڕەق. ٢- سەدژوار. ٣- شێر.

الصلصال: ١- هەڕیا خیز تێ هەلکری. ٢- تەقنا خوڕستا خیز تێهەلکری.

الصلصالة: عەردێ کەس لێ نە.

صلصل: ١- دەنگکر. ٢- دەنگێ وی سافیبوو. ٣- دەنگڤەدا. ٤- گەف لێکرن.

الصلصل(بالضم): پشتا پەنیا هەسپی.

الصلصلة: ١- دەنگێ بلند. ٢- دەنگێ تشتێ خلۆلە.

صلصلة الجرس: دەنگێ زەنگلێ، ل نک سۆفیا دبیتە خویابوونا سالوخەتی شیانداری (الصفة القادرية) ب ڕیکا تەجەللاکرنا وی سالوخەتی وەک جۆرەکێ مەزناهییێ.

صلطة(صلاطة): زەلاتە.

صلع: حەوێسبوو؛ پویتێ سەرێ وی وەریا.

الصلع(بفتح اللام): حەویسی.

الصلع(الصلاع؛ الصليع): ١- جهێ بێ گیا. ٢- سەرێ حەوێس.

الصلعاء: ١- مێیا(الأصلع)ە. ٢- بیابانا بێ مرۆڤ. ٣- بێ داروبار. ٤- مسیبەت؛ بەلا.

الصلعة: سەرێ حەوێس.

صلعم: گۆتی: (صلى الله عليه وسلم).

صلف: ١- پەستا خۆ کر و زێدەپێڤەچوو و خۆمەزنکر بۆ خۆ دانا. ٢- کەلەک گرگرکر و پچە باران باراند(عەوری).

الصلف: ١- مرۆڤێ زێدە پەسنا خۆ دکەت وەک جۆرەکێ مەزناهییێ. ٢- زادێ بێ تام. ٣- ئامانێ چۆ نەچیتێ. ٤- ئامانێ ب سەنگ.

الصلفة: ١- ناڤکا دارقەسپێ. ٢- ژنکا بێ بەهر ژ میرێ خۆ. ٣- ژنکا مێری پشتا خۆ دایێ.

الصلفاء(الصلفاءة): عەردێ چو لێ شین نەبت.
صلفع: ١- ئەفلاسبوو. ٢- تراشی.
صلق: ١- سەرێ خۆ ل دەمێ مسیبەتێ بلنکر. ٢- تێکهوسین و چرچڕ ژێ ئینا. ٣- پێدادا (دار). ٤- گەزت.
الصلق(بالفتح والسكون): دەنگێ بلند و دژوار.
الصلق(بفتحتین): عەردێ ڕاست.
صلقع: ١- ئەلاسبوو. ٢- تراشی. ٣- دژوارکر.
الصلقع: یێ ڤالا.
الصلل: باران بخێر.
صلم: د بنی ڕا بڕی.
الصلم: ١- بنبڕکرن؛ بڕینا د قۆپی ڕا. ٢- د عرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا ئێک (وتد مفروق) ژ دویماهیا تەفعلا (مفعولات) دا ببیتە (مفعو) پاشی ببیتە (فعلن)، و دبێژنە وێ شعرا ڤێ چەندێ تێدا ڕویدای: (أصلم).
الصلم: ژ صەنەمێت (ثمود)ی بوو.
الصلماء: ١- مێیا (أصلم)ە یێ کو دبیتە گوهکەم. ٢- ژنا کوهکەم.
صلمع: ١- ئەفلاس و فەقیربوو. ٢- تراشی. ٣- ژ ڕها ئینادەر. ٤- حولیکر.
الصلنقع: یێ ب شۆلێ ڤە دچیت و دژوار.
الصلهام: ١- غاردان. ٢- شێر.
الصلهب: خانییێ مەزن.
الصلهج: ١- کەڤرێ مەزن. ٢- حێشترا دژوار.
الصلوح: یێ چاک.
صلوخ: کوژەک.
الصلود: ١- بەرەستەیێ ئاگری نەهلکەت. ٢- یێ گەلەک قەلس. ٣- یا زوی نەکەلت (قازان). ٤- کێم خێر و باشی. ٥- ڕەق. ٦- هشک. ٧- خۆڤەدەرکری.
الصلودح: یێ ڕەق و دژوار.
الصلودد: ڕوق و حولی.

الصلور: ماسیەکێ ڕویباری یە وەکی مارماسی یە(یونانی) یە.
صلي: ١- پشتا وی سستبوو ژ بەر نێزیکبوونا زانێ(ئاژەل). ٢- ب گەرما وی ئێشا(ئاگر). ٣- پێ سۆت(ئاگر). ٤- تووشی دژواریا وی بوو.
الصلیب: ١- خاچ؛ چلیبا. ٢- ئالا. ٣- یێ هلاویستی. ٤- یێ ڕەق. ٥- موکم. ٦- ستویر. ٧- سەخت. ٨- وینەیەکێ ژ ستێرا پێکهاتی یە ل عەسمانی، دیسا دبێژنێ: (دولفین).
الصلیب الأحمر: خاچا سۆر، ڕێکخراوەکا دەولەتی یە ل سالا (١٨٥٩ز)ێ (هنری دونان)ێ سویسری کۆمەلەیەک ژ بۆ هاریکاریا گشتی ل شەڕ و پێکداداان و کارەساتا دامەزراند، ل سالا (١٨٦٤ز) ژ ئەنجامێ کار و بزاڤێت (هنری دونان) د هاریکاریێت گشتی دا پێشکێشکرین خاچا سۆر هاتە دامەزراندن و تایبێت وێ ل هەمی کیشوەرا هاتە ڤەکرن، لێ ل وەلاتێت مسلمانان ناڤێ وێ کرنا هەیڤا سۆر (الهلال الأحمر).
صلیب الأفلاک(الصلیب الأکبر): وێنەیێ لێکدەربازبوونا (خط الإستواء)ە د گەل هێلا میحوەرێ عەردی.
الصلیب المعکوف: خاچا ڤەشکاندی، نیشانا حکوومەتا نازی یا ئەلمانی بوو و د بنیات دا نیشانا کەڤنا مللەتێت ئاری بوو، و ل تەختێ جەمشید ل ئیرانێ ژی هاتیە کۆلان.
صلیبي: خاچپەرێس.
صلیجة: سەبیکا زیڤی یا خورست.
الصلیح: یێ چاک.
الصلید: یێ خۆ ڤەدەکری.
الصلیف: پەحناتیا ستۆی.

الصليق: يێ حولى.
الصليقة: ١- گوشتێ بژارتى. ٢- نانێ تەنک.
الصليل: ١- دەنگێ ڤێککەڤتنا ئاسنى. ٢- دەنگێ ڤێککەڤنا شيرا.
صم(بالفتح): ١- دائێخست؛ قەرامک دانا سەر. ٢- كەربوو. ٣- پێچا و دەرمانكر. ٤- مسمتبوو. ٥- لەقدا.
صم(بالضم): ١- هێلا دەنگڤەدەت. ٢- مر.
الصم(بالكسر): ١- مسيبەتا دژوار. ٢- شێر.
صمأ: دەركەت.
صما: ١- لێكقولپى. ٢- خۆ هاڤێت و لەزكر. ٣- ل بەر چاڤێت تە مر. ٤- هاڤێتێ و د جهـ دا كوژت. ٥- لەقەك لێدا. ٦- تووشبوويێ.
الصماء: ١- مێيا(الأصم) يە ئانكو يێ كەر. ٢- عەردێ ب چالەبەند. ٣- مسيبەتا دژوار. ٤- يا گەلەك رەق. ٥- يا كەر. ٦- يا قائم و موكم.
الصمات: ١- لەزا تێهنييوونێ. ٢- نێزيكى. ٣- مەبەست. ٤- نڤستن. ٥- بێدەنگبوون. ٦- بێدەنگى.
الصماد: قەرامكێ شيشەى.
الصمادة: ١- قەرامكێ شيشەى. ٢- ئەو تشتێ مرۆڤ سەرێ خو پێ گرێددەت وەكى پاتا و قەمت و بەرقەمتا.
الصمادح: ١- رەقێ دژوار. ٢- ريكا فرەهـ. ٣- شێر.
الصمادحي: رەقێ دژوار.
الصماح: ١- كەواندن. ٢- پشكەكا بەزى يە دحەلينن و ددانە سەر پەقا پێى. ٣- خوها بێنگەنى.
الصماخ(بالضم): بيرا كێم ئاڤ.
الصماخ(بالكسر): كونكرنا گوهى.
الصماصمة: يێ بێهنفرەهـ ل سەر چوونێ.
الصمام(بالفتح): ١- ئەو دەرڤندكێ بچويكە ئەوێ دكەڤيتە ئەندامەكێ لەشى ژ بۆ ئاراستەكرنا خوينێ يان ئاڤەكێ. ٢- دەرڤندک.
صمام الأمان: ئەو دەرڤندكە يێ دئێخنە دەرێ ئامانەكێ كەرەستەيێ كوژەک تێدا.
الصمامة(بالكسر): قەرامكێ شيشەى.
الصمان(الصمانة): ١- عەردێ جەهجوير. ٢- عەردێ رەق و موكم.
الصمة(بالكسر): ١- قەرامكێ شيشەى. ٢- دلێر. ٣- شێر. ٤- ژويژيێ مێ. ٥- مارێ نێر.
صمت: بێ دەنگ بوو.
صمت(بتشديد الميم): ١- بێ دەنگكر. ٢- ب خوارنەكێ هاويشكر(بچويک).
الصمت: ١- بێدەنگى. ٢- نڤستن.
الصمتة: ئەو خوارنە يا بچويكى پێ هاويشدكەن.
صمح: ١- مەژى حەلاند. ٢- دانايێ.
الصمحاء(الصمحاءة): عەردێ ب كەند و كۆرک.
الصمخ(بالفتح): چمێ سەرێ دەرگەهى يێ كو دكەڤيتە ديوارى.
الصمخ(بالكسر): ١- زاک؛ ئاڤا تيرا دهێتە چچكێ ژنكێ پشتى بوونا بچويكى. ٢- هەر دربەكێ كارتێكرنى ل سەروچاڤا بكەت.
صمخ: ١- گوهـ كونكر. ٢- گوهێ وى يێ ژئاڤدا هنگاڤت. ٣- دربدا.
صمد: ١- قەستكر. ٢- دانايێ. ٣- قەرامكەک ئێخستێ.
صمد(بتشديد الميم): سەرێ خۆ ب پاتەكى گرێدا.

الصمد: ١- ئەو کەسە یێ بێی وی چو کار نەئێنە کرن. ٢- ئەوێ خەلک قەست دکەنێ ژ بۆ قەتاندنا هەوجەیا. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە. ٤- یێ بلند. ٥- یێ مسمت. ٦- زەلامێ د شەڕی دا برسی و تێهنی نەبت. ٧- ژناڤێت پاکێت خودێ یە.
الصمداني: یێ ژ (صمد)ی.
الصمدة(بالفتح): ئێک قەستکرن.
الصمدة(بالفتح أو الضم): بەرێ بلندێ نەلڤ.
صمدح: گەرما وێ دژواربوو(رۆژ).
صمر: هەرکی و هاتەخوار(ئاڤ).
صمر(بتشديد الميم): ١- قەلسیکر. ٢- خڕڤەکر. ٣- چوو رۆژئاڤا.
الصمر(بالكسر): جهێ ئاڤا هەرکی لێ دراوەستیت.
الصمر(بفتحتين): یێ گەنی.
الصمر(بالفتح والسكون): بێهنا مسکی.
الصمرة(بالفتح): ماستێ ترش.
الصمر (بالضم والسكون): ١- سەر. ٢- عەرێ ب بەرەشیشک.
الصمر(بالفتح والكسر): یێ گەنی.
صمصم: دەنگکر.
الصمصم: یێ کورت و ستویر.
الصمصام(الصمصامة): ١- شیرێ نەچەمیێت یان کوهنەبیت ل دەمێ وەشاندنێ. ٢- ناڤێ شیرێ (عمرو بن معديكرب) بوو.
الصمصمة: ١- کوما مرۆڤا. ٢- نیڤا خەلکی (جهـ).
صمع: ١- داناییێ. ٢- چوو بێی گرنگیدان. ٣- شاشیکر. ٤- گوهێ وی بچویکبوو و ب سەری ڤەما.
الصمعاء: تەشریبا سەرێ وی وەکی گومبەدا سەرتیژ.
صمغ: سترک کرێ.
الصمغ؛ الصمغة(بالكسر): ١- جەوا دارێ. ٢- سترک.
الصمغ العربي: جەوا دار (الطلح)ە، ئەو ژی دارەکا ب ستری یە حێشتر تێ دچەرن.
الصمغان(الصمغتان؛ الصامغان؛ الصماغان: هەردو رەخێت دەڤی.
الصمغان: مرۆڤێ هەمی دەما ڤرێژ دەڤ و دفن و گوهێت وی دگرت.
الصمغة(بالفتح): کولک.
الصمقة: ماستێ خرابووی.
صمقر: ١- ترشاتیا وی دژواربوو. ٢- گەشبوو و شاریا(رۆژ).
صمک: ١- تنگژی. ٢- مەهی و وەکی پەنیری لێهات. ٣- بارانێ شلکر. ٤- وەرمت.
الصمکوک(الصمکیک): ١- نەزانێ زوی خرابیێ دکەت. هێزدارێ دژوار. ٢- دلرەقێ بێ دلۆڤانی. ٣- تشتێ چڕ و نویسەک.
صمل: ١- رەق و دژواربوو. ٢- بەسکر. ٣- دانا(درب).
الصمل(بالضم): یێ خولقەتکرنا موکم و باش.
صمم: ١- کرە ئنیەت. ٢- چوو.
الصمم: کەری.
الصموت(الصمیت): ١- یێ گازندێ ژ وەستیانێ نەکەت. ٢- جاریا لنگێت وی هند ستویر کو خلخال تێدا ئاڤابووین و دەنگ ژێ نەهێت. ٣- یێ بێدەنگ. ٤- یێ نڤستی.
الصموت: ١- شانا هنگڤینی یا هەمی چاڤکێت وێ دتژی. ٢- زریپۆشێ گران.
صموح: ب هێز دکەڤیتە سەر عەردی(پێ یان سم).

الصميان: ١- زەلامێ دلێر و هەو دورست. ٢- زیانكار و شەرۆكە.
الصميدح: ١- رۆژا گەرم. ٢- رەقێ دژوار.
الصمير(بالضم): رۆژئاڤا.
الصمير(بالفتح): زەلامێ هشك و رەقێ بێهنا خوهێ ژێ دهێت.
الصميل: یێ هشك.
الصميم: ١- هەستییێ ئەندامی. ٢- كاكلكا هەر تشتەكی. ٣- خورستێ هەر تشتەكی. ٤- یێ دژوار.
صن: ب مەزناهی ڤە دفنا خۆ بلندكر.
الصن(بالكسر): میزا ب مویێ ئاژەلی ڤە.
الصن(بالفتح): زلینك.
الصنا؛ الصنى(بالكسر): خولی.
الصنائع: كۆما (صنعة)ە كو دبیتە سازكاری.
الصنائع المستظرفة(الظريفة): كارسازییێت جوان كو دبنە كارێت دەستی یێت جوانكاری تێدا دهێتە بكارئینان.
الصناب(بالكسر): پێخوارنەكە ژ خەندەلكێ و زەیتێ چێدكەن(یۆنانی) یە.
الصنابة(بالكسر): یێ پشت و زێكێت وی ددرێژ.
الصنابي: مرۆڤێ سپی مویزەر.
الصناج(الصناجة): سەنجلێدەر.
صناجة: گەش.
صناجة الجيش: دەهول.
صناجة العرب: (أبو البصير قيس بن ميمون)ە ناساڤێ وی ئەعشایە (الأعشى)، ژ شاعرێت عەرەبا یێت بەری ئیسلامێ یە ئەوێت خودانێت (معلقات)ێ.
الصنابة: یێ لەشێ وی ژ دەست و پیا درێژتر.
الصنادل(بالضم): سەرمەزن.
الصنارة: دارا چنارێ.
صنارة: ١- بزماركا تەشیكێ. ٢- شۆكا ماسیگرتنێ. ٣- شیشكا كرنا ئۆیا و كولاڤا. ٤- رەوشت خراب(مرۆڤ).
الصناع؛ الصناعة(بالفتح): دارەكە دكەنە د دەراڤێ ئاڤێ دا دا بۆ دەمەكی بگرن.
الصناعة(بالفتح): ١- پیشەسازی؛ چێكرن؛ زانستێ چێكرنا تشتی. ٢- زانستێ چاوانیا كاركرن وەك (مەنطق). ٣- چێكرنا د كەرەستەی دا دهێتەكرن.
الصناعة(بالكسر): چێكرنا د كارێت واتەیی دا دهێتەكرن.
الصناعي: یێ پیشەسازی.
الصنافر(بالضم): خورستێ هەر تشتەكی.
الصنافرة(بالضم): بیژی؛ یێ كەس نزانت بابێ وی كییە.
الصنان(بالفتح): یێ دلێر.
الصنان(بالضم): بێهنا بنكەفشا.
الصناية: هەمی یا تشتی.
صنبر: ل سەر بنێ دارقەسپێ شینبوو.
الصنبر(بالكسر): ١- بایێ سار. ٢- بایێ گەرم. ٣- رۆژا دووێ ژ رۆژێت(برد العجوز).
صنبع: تێكچوو.
الصنبور: ١- مرۆڤێ دومۆر. ٢- بچویكێ گەلەك ژیر. ٣- بایێ سار. ٤- بایێ گەرم. ٥- حەنەفی؛ زەمبەلە. ٦- كونا بنی بركێ یا ئاڤ ژێ دەردكەڤیت.
الصنبورة: ١- دارقەسپا قورم زراڤ و كێم بەرهەم. ٢- دار قەسپا ل سەر بنێ دارقەسپەكا دی شینبووی.
الصنة: ١- بێهنا بنكەفشا. ٢- رۆژا ئێكێ ژ رۆژێت (برد العجوز).
صنج: ١- دانایێ. ٢- هەر ئێك گەهاندە رەهـ و رڤشتیت وی.

الصنج: ١- سەنج؛ ئامیرەکێ موزیکێ یە ژ دو پارچا پێکهاتی یە وەکی قەرامکێت قازنا نە، لێکددەن، ل ئۆکسرایا و لەشکەرگەها دهێتە ب کارئینان. ٢- ئامویرەکێ موزیکێ یێ تێلدارە. ٣- خەلک.

صنج الجن: دەنگێ ئەجنا.

الصندد: سالارێ دلێر.

صندق: کرە د سندۆقێ دا.

الصندل: جۆرە دارەکە ل هنستانێ شیندبت، کولیلکێت وێ د سپی نە، دارێ وێ یێ بوندارە، فیقییەکێ ب ئویشی ددەت و تۆڤێ وی یێ کەسکە، دارێ وی ژ بۆ ئێشێت دلی دهێتە بکارئینان، یێ سۆر ژ هەمیا تیژترە پاشی یێ زەر و یێ ژ هەمیا کێمتر یێ سپی یە.

الصندلاني: دەرمانساز؛ دەرمانخانەکار.

الصندوق: سندۆق.

الصندوقة: سندۆقا بچویک.

الصنديد: ١- سالارێ دلێر. ٢- یێ دژوار (با). ٣- گەرم. ٤- چپکمەزن(باران).

صنع: ١- چێکر. ٢- لێکر وەکی قەنجییێ.

صنع(بتشديد النون): ب پیشەسازیێ باشتر لێکر.

صنع اليدين: زیرەک و چەلەک د کارێ خۆ دا.

الصنع(بالضم): ١- قەنجی. ٢- الرزق. ٣- چێکرن؛ سازکرن. ٤- کار.

صنعى(أصناع) الأيدي: زیرەک و چەلەک د کارێ خۆ دا.

الصنعة: پیشە؛ کار.

صنف: ١- کرە جوین جوین. ٢- بەلگێت وێ هاتن(دار). ٣- هندەک ڕەنگکرن و هندەک نە.

صنف(بتشديد النون): دانا و ڕێکخست (کتێب).

الصنف: ڕەنگ؛ جۆر، توخم.

الصنفة: ڕەخ و دۆرێت تشتی.

صنق: بێهنەکا گەلەک گەنی و دژوار بەردا.

الصنق(بفتحتين): دژواریا لێهنا بنکەفشا.

الصنق: گەنی.

صنم: بهێزکەڤت.

صنم(بكسر النون): پیسبوو.

الصنم: ١- بوت؛ پەیکەر. ٢- هەرتشتێ ژ بلی خودێ دهێتە پەرستن(فارس یە و دبێژن: ئارمی یە یان عبری یە).

صنوان: کۆما(صنو)یە کو دبیتە: ١- دارا ژ رهێت دارەکا دی شینبووی، مینا جۆتک وسێتکێت دارا هەمی ژ توخمەکی. ٢- برایێ دەیبابی. ٣- کوڕ. ٤- مام. ٥- جوتک؛ ب ڕەخ ئێک ڤە.

الصنوبر: دارا کاژێ.

الصنوبري: ئەوێ شکلێ وی وەکی بەرکێ دارا کاژێ.

الصنوبريات: جونەکێ دارایە د کەسک و جەودارن وەکی کاژێ و ئوورزێ و تەنوبێ و کاژا چیای.

الصنوت: کالۆخکێ شیشەی.

الصنو: نهالا د ناڤبەرا دو چیا دا یا کو ئاڤەکا کێم ڤێدا دهێت.

الصنوة: ١- خویشکا دەیبابی. ٢- کچ. ٣- مەت. ٤- شتل.

الصنوج: خەلەکێت ژناڤدا ب کەڤیا دەفێ ڤە.

الصنور(بالكسر): ١- مرۆڤێ قەلس. ٢- ڕەشت خراب.

الصنيع: ١- یێ چێکری. ٢- شیرێ سقاکری. ٣- تیر. ٤- جلکێ نوی. ٥- مرۆڤێ زیرەک و چەلەنگ. ٦- قەنجی.

الصنيعة: قەنجی.

صه: هشبە.

صه: ژپاشڤەبرن.

صها: ١- خوناڤێ گرت؛ شلبوو. ٢- دەولەمەندبوو.
صهی: ب ناڤسالڤەچوو.
الصهاب: جهەکە حێشترێت (الصهبانیة) ژێ دهێن.
الصهابي: ١- یێ نە گەلەک سپی. ٢- یێ ژ جهێ (الصهاب) هاتی. ٣- مشەیێ کێم نەبت. ٤- یێ دژوار.
الصهارة: ١- تشتێ حەلاندی. ٢- مەژیێ هەستی. ٣- پرتا بەزی.
الصهال(بتشدید الهاء): هەسپ یان ماهینا گەلەک دشهێت.
الصهال(بالضم): شهین.
صهب: سۆراتیەک یان زەراتیەک تێدا بوو.
صهباء: ١- مەیا رەنگێ وێ ب سۆری ڤە. ٢- ئاڤا تری.
الصهبة: رەنگێ ب سۆری ڤە یان ب زەری ڤە.
الصهدان: دژواریا گەرمێ.
صهر: ١- حەلاند. ٢- ب بەزێ حەلاندی دوهندا. ٣- ب مەژیێ هەستی خوار یان پرتەکا بەزی یان تشتەکێ حەلاندی. ٤- داسویندێ. ٥- هنگاڤت و شاراند(رۆژێ). ٦- نێزیککر.
الصهر(بالفتح): یێ گەرم.
الصهر(بالکسر): ١- خەزویر. ٢- زاڤا؛ مێرێ کچێ. ٣- ئەو کەسێ بۆ مرۆڤی حەلال دبیت ژ خویانی و بیانیان. ٤- ئەو کەسێ ل مرۆڤی حەرام دبیت ژ کەس و کارێت وی.
صهرج: کلس تێدا؛ ب کلسێ کورتانەکر.
صهریج: ١- سێریج؛ عومبارا ئاڤێ یان یا گازێ. ٢- تورمبێلا تانکەر چ یا ئاڤێ بیت یان یا گازێ.
الصهصلق(الصهصلیق): دژوار.
صهل: شهی.
الصهل: دژواریا شهینێ.
صهصه: بێدەنگکر.
الصهوة: ١- جهێ روینشتنا سیاری ل سەر زینی. ٢- پاشیا کوهانێ حێشترێ. ٣- بورجێ ل سەرێ چیای. ٤- کانیا ئاڤێ. ٥- جهێ چالێ ئاڤ لێ دجەمییێت.
الصهور: ١- یێ حەلهایی. ٢- یێ کوشتی دژێرت.
الصهیر: یێ حەلیایی.
صهیل: شهینا هەسپ و ماهینا.
الصو(بتشدید الواو): ١- ڤالا. ٢- دەنگێ دەنگڤەدانێ. ٣- گرک و عەردێت ژ ئاخێ بلندبووین. ٤- بەرێ نیشانا رێکێ. ٥- تشتێ ب سەر ئاڤێ کەڤتی وەک نیشانا بۆ کەشتیا. ٦- گۆڕ.
صوی: هشکبوو.
الصواب: ١- دورستی. ٢- یێ ژهەژی. ٣- حەقی.
الصوابة؛ الصباب؛ الصبابة (بالضم): ١- چاک. ٢- ئاقلدار.
الصواخ: جهێ پێ تێدا دچن.
الصوار: ١- گارانا چێلا. ٢- بێهنا خۆش. ٣- ئامانێ مسکی.
الصوارد: بابێت تەزی.
صواع: ١- خسم؛ علبا پیڤانێ. ٢- ئامانێ مەیێ پێ ڤەدخوون. ٣- پەرداخێ مەزن.
الصواغ(الصیاغ؛ الصیغ): درەوینێ درەوێت خۆ ل بەر خەلکی خۆش دکەت.
الصواف(بالتشدید): ١- راوەستاندنا چەنکا ل دەمێ فرینێ. ٢- لنگرێزکرن.
صواف(بالضم): هریفرۆش.
الصواف(بالضم): ئەو دەوارن یێت راوەستاین و پێت خۆ رێزکرین.
الصواف(بالفتح): هریفرۆش.
الصواکم: مسیبەت؛ بەلا.
صوالة: تۆزەکایا ل دۆرێت بێدەرێ.
الصوام: عەردێ هشک و بێ ئاڤ.

الصوام(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک ڕۆژیا دگریت.
الصوان(الصيان): تشتێ جلک یان کتێب تێدا دهێنە هلگرتن و پارازتن.
الصوانة: ١- بەرەشیشەک. ٢- ل (حجر القدح) بزڤرە. ٣- قوین.
الصواهل: بوڤێنا مێشەمۆرا ل ناڤ گیای.
صوب(بتشديد الواو): ئاراستەکر، بەرێ وی دا تشتی.
الصوب(بتسكين الواو): ١- بارینا بارانێ. ٢- سەمت. ٣- دورستی.
الصوبة(بالضم): هەر خرڤەبوویەک ژ دان و دکاکا.
الصويج: تیرکا نانی(فارس) یە.
صوة(بالضم): کەڤری مەزنێ وەکی چیای.
صوت(بتشديد الواو): ١- دەنگکر. ٢- دەنگ ژێ ئینا. ٣- دەنگدا.
صوة: بەرێ دبیتە نیشانا رێکێ.
الصوت: ١- دەنگ. ٢- هەمی جۆرێت سترانا. ٣- ناڤودەنگێت باش.
الصوجة: گیایەکە بنیاتێ وی ژ چاپانێ و چینێ و هندستانێ یە، وەکی فاسۆلیێ یە، کولیکێت وی دبنەفشی و سپی نە، ئارکێ وان بۆ ئێشا شەکرێ یێ باشە، ل ئوروپا و ئەمریکا و ئاسیا دهێتە چاندن.
صوح (بتشديد الواو): ١- هشکبوو. ٢- هشکر.
الصوحان: یێ هشک.
الصوديوم: کەرەستەیەکێ سپی و زیڤینە، کارتێکرنەکا کیمیائی یا دژوار هەیە، خوێیا زادی و (کاربونات الصوديوم) یێ دهێتە بکارئینا بۆ شویشتنێ و (بيكاربونات الصوديوم) یێ دهێتە بکارئینان بۆ چارەکرنا بەرسۆژێ و (نترات الصوديوم) یێ دهێتە بکارئینان وەک زبلێ چاندنێ ژ پێکهاتییێت وی نە.

صور(بالفتح والكسر): خواربوو.
صور(بتشديد الواو): وێنەکر.
صور لي: هاتە هزرا من.
الصور(بالضم): ١- بووق. ٢- شاخێ پفدکەنێ. ٣- نەفیر.
الصور(بالفتح): ڕەخێ حەفکێ.
الصور(بفتحتين): خواری.
الصور(بالفتح والسكون): ١- دارڤەسپا هویر. ٢- ڕخێ ڕوبیاری.
الصورة(بالضم): ١- وێنە؛ شکل. ٢- پەیکەر. ٣- سالوخەت. ٤- دیم. ٥- سەرەبەر. ٦- ژمارەیەکا ستێرایە وینەیێ تشتەکی پێکدئینن، ل نک (بطليموس)ی و ستێرناسێت عەرەبا (٤٨) ستێرن بوون و نوکە (٨٩)ن.
الصورة(بالفتح): ١- ئێک جاری. ٢- خواری. ٣- خورهانا سەری یا دژوار.
الصوري(بالضم): ١- یێ سەرڤەکی. ٢- یێ نەبدورستی. ٣- یێ چێکری. ٤- یێ شێوەکی.
الصوص: ١- دومۆر. ٢- قەلسێ ب دزیکی ڤە زادی دخوت دا کەس نەبینت. ٣- جمێ بنێ دەرگەهی یێ کو دکەڤیتە سەر بەرێ دەرازینکێ و ل سەر دزڤرت.
صوع(بتشديد الواو): ١- تیژکر و ڕەخێت وی گوگرانـدن. ٢- ئامادەکر ژ بۆ ڤەچرینا وی(هری).
الصوغ: ١- بچویکێ د گەل بچویکی بووی؛ بوویە هەڤالجێمک. ٢- بچویکێ د دویڤ بچویکی ڕا بووی. ٣- هەڤوێنە. ٤- چێکرنا پەیڤێ ژ پەیڤێ. ٥- هەڤکویف. ٦- قالبدان.
الصوغة: ١- ئێک جار. ٢- هەر (الصوغ)ە یە.

الصوف(صوفة): هری.
الصوفان: یێ هریا وی گەلەک.
الصوفانة: پویشێ بەرەستەی؛ یێ ئاگری پێ هەلدکەن.
الصوفاني(الصوف): یێ گەلەک ب هری.
الصوفي: ١- دویڤچوویێ رێبازا (الصوفية)ە. ٢- یێ جلکێ هریێ ل بەرخۆدکەت.
الصوفية: رێبازەکا فلسەفی یە ل سەر عشقا خودێ یا ئاڤایە، دویڤچوویێت وێ دبینن کو عشق ئەگەرێ چیکرنا هەبوونێ یە و باشترین رێکە بۆ گەهەشتنا ذاتێ خودێ(خۆشتڤی).
صوقع: دانا سەرێ وی.
الصوقعة: ١- شاشک؛ کولاڤدەرسوک. ٢- نیڤا سەری. ٣- پاتەیەکە ددانن بن خیلیێ دا قرێژی نەبت.
صول(بتشديد الـوال): ١- رەخیێت وێ مالین(بێدەر). ٢- ژ ئاخێ شویشت(گەنم). ٣- ب ئاڤێ چەبلکر.
الصول: ١- هێرشکرن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دابەرزینا ب ئەزمانی کو تنێ بۆ خودانێت پلەیێت بلند د سۆفیاتیێ دا رەوایە و نابیت سوفییێت نزمپایە و دەروێش بکەن.
الصولة (بالفتح): ١- هێرش؛ هەو. ٢- بسەرداگرتن. ٣- ئێک هەوا شەری. ٤- شکاندن. ٥- شیان. ٦- ئێک جار. ٧- ل نک سۆفیا ئەزماندرێژی یە، دبێژن: أ- ئەگەر ل سەر ئەوێت ژ مرۆڤ دکێمتر بت رەقاتی یە. ب- ئەکەر ل سەر هەڤکویڤی بت بێ ئەدەبی یە. ج- و ئەگەر ل سەر یێ کیکتر بیت نەپێچیبوونە.
الصولة(بالضم): ١- تشتێ ئاخا وی ب ئاڤێ هاتیە پاقژکرن. ٢- کلێشێ دەوروبەرێت بێدەرێ.
الصولج: ١- گوهێ ژناڤدا؛ ژناڤدایا گوهی. ٢- دارێ خوار. ٣- زیڤێ خورست. ٤- تشتێ بێ زەغەل.
الصولجة: گولۆلکا قەزێ یا کو ئامویش ژێ دهێتە هەلکرن.
الصولجان(الصولجانة): ١- چویڤێ شاها. ٢- گۆپال.
الصوم: ١- نەخوارن و ڤەخوارن. ٢- هشیاریا بێ کار. ٣- راوەستانا هوری. ٤- نەئاخڤتن. ٥- مانا بێ چوون. ٦- رۆژی. ٧- نەکرنا هەر تشتەکی. ٨- پیقا نەعامێ.
صوم العذراء: ئەو رۆژی یە یا مریەمایا دایکا عیسا پیغەمبەری سلاڤ لێ بن ل رۆژا بوونا وی گرتی.
صومع: ١- خرڤەکر. ٢- چوو سەر.
الصومعة(الصومع): ١- پەرێسگەها سەرێ گومبەدا وێ تیژ. ٢- جهێ بلند یێ رەبەن ژ بۆ عیبادەتی و ڤەدەربوونێ دچینێ. ٣- گۆپیتکا چیای. ٤- ئەلهۆ. ٥- کراسێ ب کولاڤ. ٧- کولاڤەکێ درێژبوو ل دەستپێکا ئیسلامێ ل بەرخۆ دکرن.
صومل: پیستێ وی ژ برسا هشکبوو.
الصون: پارازتن.
صوي: هشکبوو.
الصوي: یێ هشک.
الصويب: یێ راست.
صه: هشبە؛ بێدەنگ ببە.
الصهارة: ١- تشتێ حەلیای. ٢- مەژیێ هەستی. ٣- پرتا بەزی.
الصهال: شهینا هەسپی.
صهب: سۆراتییەک تێدا بوو.

الصهباء: ١- مێیا (أصهب)ە ئانکو سۆر و سپی. ٢- مەی. ٣- مەیا ژ تری چیکری کو ڕەنگێ وێ ب سۆری ڤە یە.
صهد: سۆت.
الصهدان: دژواریا گەرمێ.
صهر: حەلاند.
الصهر(بالفتح): ١- حەلاندن. ٢- یێ شاریای.
الصهر (بالكسر): ١- خەزویر. ٢-مێرێ کچێ. ٣- مێرێ کچێ. ٤- مروڤاینی.
الصهریج: سێریجا ئاڤێ(عومبار).
الصهصلق: یێ دژوار.
الصهو: زەنگینبوونا زێدە.
الصهوة: ١- نبڤا پشتا هەسپی. ٢- پشتا کۆهانا حێشترێ. ٣- بورجێ ل سەرێ چیای. ٤- چالا ئاڤ لێ خڕڤەدبیت.
الصهور: ١- یێ حەلیای. ٢- یێ گوشتی بژێرت.
الصهیل: شهێنا هەسپی؛ حیرینا دەواری.
الصهیون: چیایەکە ل باشۆرێ ڕۆژهەلاتێ باژێرێ قەدسێ.
الصهیونیة: بزاڤەکا جوهیایە ل سەردسالیا (١٩)ێ ب ناڤێ چیایێ (صهیون) هاتە دامەزراندن ئارمانجا وێ ئەو بوو دەولەتەکێ بۆ چوهیا چێبەکەن.
الصیاب؛ الصیابة(بالضم): ١- باشێ هەر تشتەکی. ٢- مەزنێ ئێلێ یان ئویجاخێ.
الصیاح(بالكسر): قێری؛ قیژی.
الصیاح(بتشدید الیاء): یێ گەلەک دکەتە قێری.
الصیاد: ١- نیچیرڤان. ٢- شێر.
الصیار: گاڕانا چێلا.
صیاصي: کۆما (صیصة)یە کو دبیتە: ١- کەلات و سەنگەرێت بلند. ٢- شیشکا کرنا ئویێ. ٣- کومرکا دیکلی. ٤- شاخێ مامز و چێلا.
الصیاغ: یێ گەلەک درەوا دکەت.
الصیاغة: کارێ زێرینگری.
صیال: شەلاندن.
الصیام: ڕۆژیگرتن.
الصیانة: ١- سەقبێرکرن. ٢- پاریزی. ٣- سەرپەرشتیا بەردەوام ل سەر تشتی ژ پێخەمەت سەقبێرکرن و چاککرن و پارازتنا وی.
الصیت(الصیتة): ناڤودەنگیا باش؛ ناڤداری.
صیح: ١- زێدە کرە قێری. ٢- هشککر. ٣- شکاند و دڕاند.
صیح بهم: ١- ترسیان. ٢- مرن.
الصیحة: ١- قێرێ. ٢- ئشکەنجە. ٣- هێرشا ژ نشکەکێ ڤە.
صیخاد: گەرما دژوار.
صیخد الشمس: توعرا ڕۆژێ.
صیخود: گەرمدژوار.
الصید: ١- نێچیرکرن. ٢- نێچیر.
الصید(بالكسر): شاهێ مەزن.
الصیداء: ١- بەرەشیشک. ٢- شێر. ٣- مێیا (أصید). ٣- ب بەر و گومتل(ئەرد).
الصیدان: ١- زێر و زیڤ. ٢- برەشیشکێت هویر.
الصیدانة: ١- پیرهەڤی. ٢- ژنکا بێ ڕەوشت. ٣- پرپێژ.
الصیدلة: دەرمانسازی.
الصیدلي؛ الصیدلاني: دەرمانساز.
الصیدلیة: دەرمانخانە.
الصیدن: ١- ئاڤاهیێ موکم. ٢- بەرێت زیڤی. ٣- جلکێ تەنگ. ٤- حەفتیار. ٥- ڕویڤی. ٦- شاه. ٧- گولاڤفرۆش. ٨- جۆرە مێشەمۆرەکە مالا خۆ ل بن ئاخێ چێدکەت.
الصیدناني: ١- ڕویڤی. ٢- مێشەمۆرا مالا خۆ ل بن ئاخێ چێدکەت.

الصير(بالفتح والسكون): ئەنجام.
الصـــير (بالكســـر): ١- تيكـا دەرگـــەهى.
٢- ئەنجام. ٣- جهـ؛ لا. ٤- بەردويماهى.
٥- ماسيێ خوێكرى.
الصير(بالفتح): ١- يێ شكل جوان. ٢- گۆڕ.
الصيرة(بالكسر): گۆڤ.
الصيرفي: پارەگوهۆڕ.
صيرورة: ١- بوون. ٢- گوهۆڕين.
صيصاء: قەسپا بێ بەرک.
صيصاة: ١- شاخ. ٢- بورجێ شەڕى.
الصيصة(الصيصية): ١- شـەيێ كرنا بـەڕكا.
٢- شـاخ. ٣- بـورجێ شـەڕى. ٤- چيخنـێ خورمێ.
الصيغة: ١- جۆر. ٢- بنيـات. ٣- سەروبـەر.
٤- شـــكل. ٥- شـــێوە. ٦- د فـــەقهێ دا دبيتـە ڕازيبوونـا دو كەسـا ل دۆر كـارەكى چ بازركـانى بـت يـا هـەر معاملـەكا دى بـت وەكى ماركرنێ، و دبيتـە ماركرنـا بـەروەخت ئانكو بۆ دەمەكێ دەستنيشـانكرى كـو دبيتـە (موتعە) كو تنێ ل نک شيعا حەلالە.
صيف(بتشديد الياء): هاڤين بۆراند.
الصيف: هاڤين.
الصيفة: هاڤين.
الصيفة: يا گەلەک ب هرى.

الصيفي: ١- هـاڤينى. ٢- چەروانێ هـاڤينێ.
٣- بەرهەڤێ هاڤينێ.
الصـــيق: ١- خوهـــ. ٢- بێهنـــا گـــەنى.
٣- دەنگ. ٤- چويچک.
الصيقة: تۆزا ل ناڤ باى دهێت و دچت.
الصيقل: ئەوێ شيرا سەقا دكەت.
الصيقي: گيايێ نوبسەک.
صيل له: بۆ هلكەفت.
الصـيلم: ١- خوارنـا دبيتـە ئێـک دان د ڕۆژێ دا. ٢- ئێک دانێ خوارنێ.
الصيلمة: يا ب بنبڕ.
صيم: دانايى.
الصيم: داخوازا ب توندى.
الصينية: سێنێک.
الصيهب: ١- زەلامێ بـەژن بلند. ٢- كـەڤرێ ڕەق. ٣- ڕۆژا گـــەرم. ٤- جهـــێ گەلـــەک گەرم.
الصيهد: دژواريا گەرمێ.
الصيهود: ١- دژواريا گەرمـێ. ٢- بيابانا بـێ ئاڤ. ٣- ئاسێ و ب زەحمـەت. ٤- سـەرابا دهەڕكيت.
الصيوان: خيڤەتا مەزنا ژ پەڕۆكى(فارس) يە.
الصيوب: يێ گەلک جارا ڕاست.
الصيود: نێچيرڤان.
صيور(صيورة): ئەنجام.

پیتا (ض)

ض: پیتا پازدێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وی د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٨٠٠).

ضأى: لەشێ وی هویر و بچویک بوو.

الضـئب: ١- دنـدکێت لۆلـۆیێ. ٢- جـۆرە جانەوەرەکێ دەریائی یە.

ضأد: زالبوو.

ضئد(بالضم): پەرسیف هاتێ.

الضؤد(الضؤدة؛ الضؤودة): پەرسیف.

ضأز: ١- زۆرداریکر. ٢- ماف تێبر.

الضؤزة: زەلامێ بێ خێر.

ضؤزى(ضأزى؛ ضئزى): کێم.

ضأض: قەرەباغکر؛ دەنگکر.

الضأضاء: قەرەبالغ؛ دەنگەدەنگ.

الضؤاک: پەرسیف.

الضؤضـؤ: بالنـدەیێ بووکجـوهی؛ کـەرکێ کەراجۆ؛ قەرەژۆک؛ کەرهاژۆ؛ قەلەشینک؛ قرهاژۆ؛ کەراجۆ؛ کەرکێ کەراژۆ.

ضئط: مل و لەشێ خۆ ڤەهەژاندن ل چوونێ.

ضئک: لێ بوو پەرسیف.

ضؤل: ١- کێمبوو. ٢- بچویکبوو.

الضؤلة: لەغەرێ لاواز.

ضأن(بتشديد الهمزة): پەز چرتکر؛ میهـ ژ بزنا ڤەدەرکرن.

ضأن: ژ بزنا ڤەدەرکر.

الضأن: میهـ؛ پەزێ سپی.

الضاني: گوشتێ پەزێ سپی.

الضئني: مەشکا ژ کەڤلێ پەزێ سپی.

الضئيل: ١- کێم. ٢- لاواز. ٣- بچویک.

الضئيلة: ١- مارێ زراف. ٢- پورتی.

ضاء: ١- رۆهنکر. ٢- رۆهنبوو.

ضائر: زیانۆ.

الضائع: بێ بەرزە.

الضائق: بێ بەرتەنگ.

الضائقة: بەرتەنگی؛ دەراڤێ تەنگ و بزەحمەت.

الضائک: بێ تژی.

ضاءل: بچویککر دا دیارنەبت.

الضـائن: ١- یـێ خـۆ وکـی میهـێ لێکـری. ٢- خیزێ پەحنێ وەکی پەزی سپی.

ضابط: ١- ئاقلدار. ٢- ئەفسـەر. ٣- هێـزدار. ٤- شێر. ٥- مەزن. ٦- سەرکردە.

ضابط إرتباط: ئەو كەسە یێ دبیتە هەڤگێنێ ئەیوەندییێ د ناڤبەرا دو دەزگەهێت فەرمی یان مەدەنی یان لەشكەری دا.
ضابط إیقاع: لێدەرێ ئیقاعێ كو ب دەهۆل و تومبلكایە.
الضابطة: ١- ئەو حوكمێ گشتییێ بابەتی یە ل سەر پارچەییێت وی دهێتە سەلماندن. ٢- ژنكا ئەفسەر. ٣- د ئامیران دا دبیتە ئەو ئامویرێ ب كارێ راوستاندنێ رادبیت وەكی ستاپی د تورمبێلێ دا.
الضابطة الجمركیة: دەستەكەكا گومركێ كارێ وێ دویڤچوونا متایێ قەچاغە.
الضابطیة: ١- ئەو سەربازێت حاكمی نە یێت كو ژ بۆ خرڤەكرنا مالی و پارازتنێ و گرتنا گونەهباران دهێنە بكارئینان. ٢- كارێ (ضابط)ی یە.
ضابع: دەستهاڤێتنە شیرا بۆ ئێک.
الضابع: هێزدارێ دژوار.
ضاج: ١- شەرەدەڤكر. ٢- فرەهبوو. ٣- كەشكر؛ خۆ دا رەخەكی.
ضاجر: بێزاربووی.
ضاجع: چوو نڤینێ؛ كارێ سەكسی دگەل كر.
الضاجع: ١- كرەمرۆڤ. ٢- جهێ ڤەرێژا نهالێ. ٣- یێ شۆربوویە ئاڤابوونێ. ٤- تاگیر.
الضاجعة: ١- ڤەرێژگەهێا روویباری. ٢- بانی.
ضاح: ١- ڤالابوو. ٢- د گەل ئاڤێ هلكر.
ضاحی: ل دەمێ تیشتەگەهێ هات.
الضاحي: یێ بەرچاڤ؛ یێ دیار.
ضاحک: ١- دگەل كەنی. ٢- هەڤركیا كەنی د گەل كر.
الضاحک: یێ دكەنت.
الضاحكة: ددانێ مرۆڤی یێ ل دەمێ كەنینێ دیار دبت.
الضاحي: بەرۆژ؛ جهێ بەرتاڤ.
الضاحیة: ١- هەر جهێ ژ تشتی دیار و بەرچاڤ. ٢- جهێ ل دەرڤەی باژێری كو ل جهەكی ژ دەوروبەرا یە. ٣- مێیا (الضاحي) یە.
الضاد: یێ تنگژی.
ضار: برسیبوو.
ضار(بتشدید الراء): ژنەک ب سەر ئینا؛ هەویەک بۆ چێكر.
الضار: ١- زیانو. ٢- ژ ناڤێت پیرۆزێت خودێ یە.
ضارب: ١- هەڤركیا وی د لێدانێ دا كر. ٢- دانانە ئێک. ٣- دانایێ.
الضارب: ١- شەڤا تاری. ٢- عەردێ سست و نەرم.
ضارح: ١- دانانە ئێک. ٢- خەبەر گۆتنێ. ٣- خۆ نێزیكر و ل هەمبەر وی راوەستا.
ضارس: ١- سەربۆركر. ٢- شەڕ و دوژمناتی كرن.
ضارع: ١- نێزیكی بجههاتنێ بوو. ٢- نێزیكی گەلینێ بوو. ٣- نێزیكی ئاڤابوونێ بوو. ٤- خۆ وەكی وی لێكر.
الضارع: ١- یێ لەغەر. ٢- یێ لاواز. ٣- یێ هویر. ٤- یێ خۆ رەزیلكری و خۆشكاندی.
الضارور: زیان.
الضارور(الضارورة؛ الضارورا ء): پێویستی؛ پێدڤی.
الضاري: ١- یی هیبوویە تشتەكێ. ٢- یێ درندە.
ضاز: ١- ژ تخوبیی دەركەڤت. ٢- كێمكر. ٣- بێ بهاكر. ٣- زۆرداری كر. ٤- جوی.
ضأز: زۆری و زێدەگاڤی لێ كر.
ضاط: ملێت خۆ ل چوونێ هەژاندن.

ضاع: ١- لڤی و بێهنا وی فری و بەلاڤبوو. ٢- بەرزەبوو. ٣- لڤلڤاند. ٤- لاوازکر. ٥- بێسەروشوینبوو و مر و هاتە ژبیرکرن.
ضاغط: خۆ دبەراکر.
الضاغط: ١- ئەوێ گڤاشتنێ ل تشتی دکەت. ٢- زیرەڤان. ٣- یێ تشتەک ئێمانەتی وی کرین.
ضاغن: دگەل کەتە کینداریێ.
الضاغن: ١- کیندار. ٢- ئەوێ تنێ ب چویڤی بڕێڤەدچیت.
الضاغوط: کابیس.
ضاف: ١- بۆ لایەکی چوو. ٢- ئاڤابوو(رۆژ، هەیڤ). ٢- کەشکر(تیرێ). ٣- مێهڤانکر. ٤- لێ زێدەکر. ٥- کەشکر(گەر گولله بت). ٦- بۆ لایەکی چوو.
الضاف: بەرفرەه.
ضافر: هاریکر.
الضافط: ریڤینگێ قووناغ نێزیک.
الضافطة: ١- حێشترێت بارکری. ٢- حێشترڤان. ٣- کەراخ.
ضاق: ١- تەنگبوو. ٢- قەلسبوو.
ضاك: لنگێت وی ژێک فرەبوون.
ضأل: ١- کێمبوو. ٢- لاوازبوو.
الضال: ١- یێ بەرزە. ٢- کۆلەیێ مالا خودانێ خۆ بەرزەکری و ڤێ نەکەڤتی. ٣- مرۆڤێ رێکا خودێ خۆ بەرزەکری و ڤێ نەکەڤتی. ٤- یێ ژ رێ دەرکەڤتی. ٥- یێ بەرزەبووی. ٦- یێ بەرزەبووی و تێچووی. ٧- جۆرە دارەکە ل کەنارێت باکۆرێ کیشوەرێ ئەفریکا شین دبت، بەرهەمێ وێ دهێتە خوارن.
ضالة: ١- حەیوانێ بەرزەبووی. ٢- پێویست؛ پێدڤی. ٣- چەک.
الضالع: ١- زۆردار. ٢- یێ ژ حەقی دویرکەڤتی.

ضام: ١- شکاند و زۆرداری لێکر. ٢- گرت.
الضامة: تشت.
الضامر: لاواز؛ لەغەر.
الضامن: کەفیل.
ضان: عەیالێ وی مشەبوو.
ضانئ(ضانئة): ژنکا عەیال مشە.
ضاني: تێدا ژیا؛ تامکرێ.
ضاهى: ١- وەکی وی لێهات. ٢- هندی وی لێهات.
ضاهب: خەبەر ڤەگێڕان.
الضاهر: ١- سەرێ چیای. ٢- نهال.
الضاهلة: کێمئاڤ(کانی).
الضاوي: ١- لاواز. ٢- ئەوێ ب شەڤێ دهێت.
ضب(بتشديد الباء): ١- دەستێ خۆ ل سەر گڤاشت. ٢- ب هەمی دەستێ خۆ دۆهت. ٣- بێدەنگبوو. ٤- ب عەردی ڤە نویسیا. ٥- هاتە خوار(تف).
الضب: ١- بزنمشک. ٢- کینا ژبنڤە بنڤە. ٣- کولیا لێڤێ. ٤- لێڤکول. ٥- وەرەمەک د کەڤیتە سینگێ حێشترێ یان سمێ وێ. ٦- ئێشەکە دکەڤیتە چۆکێت حێشترێ.
ضبأ: ١- ب عەردی ڤە نویسیا. ٢- چۆ هنداڤ.
ضبا: ١- قەستکر. ٢- قەمخاند.
ضبئ: ١- پێڤەنا. ٢- خۆ ڤەشارت.
ضبئ إليه: قەستکرێ.
ضبئ منه: ژێ شەرمکر.
الضباب: مژ.
ضبابة: ١- پرتا مژێ. ٢- عەورێ ب ئاڤێ ڤە.
ضابح: خەباتکر.
الضباث(بالضم): پەنجێت شێری.
الضباث(الضبث؛ الضبوث): شێر.
الضبار: کتیب.

الضبارة(بالكسر): کۆما مرۆڤا.
الضبارة(بالفتح): لێکداییا تشتی.
الضبارة (الإضبارة): ١- دۆسیێ؛ بادەک. ٢- گورزێ تیرا یان یا نڤیسارا.
الضبان: دەبانستاری؛ مەحەسکا پێلاڤێ(ترکی) یە.
الضبة: ١- دۆهتنا ب گڤاشتن. ٢- لەبلەبکا تڤەنگێ. ٣- پشتەدۆرا دەرگەهی. ٤- فێقیێ هێشتا بشکۆژ. ٥- کیسکێ توبتنێ. ٦- دەڤێ شیری.
الضبث: ١- گرتنا ب دەستی. ٢- پەنجێت شێری.
ضبث: گرت و گڤاشت.
ضبث به: کوشت.
الضبثة: گرتنا ب دەستی.
ضبح: ١- فرفرکر. ٢- رەنگ گوهۆری.
الضبح(بالفتح): فرفر؛ دەنگێ هەناسەیا دەوارا.
الضبح(بالكسر): خوەلی.
الضبحاء: کڤانێ شێمیکری.
ضبر: ١- دانانە سەرئیک. ٢- لنگێت وی دانانە سەرێک و گرێدان(دەوار).
الضبر(بالفتح و السكون): ١- ئامویرەکێ جەنگی بوو ژ داری چێکری؛ وەکی تانکێ بوو شەرڤان دچوونە دبنڤە و قەستا کۆزک و چەپەرا دکرن. ٢- لێکدای و پێکوەرهاتی. ٣- فەقیری.
الضبر(بالكسر): ١- لۆتکهاڤێژێ دژوار. ٢- بنکەفش.
ضبس: ئیلحاح کر.
الضبس(بالفتح): ١- یێ کورت. ٢- یێ قەلس.
الضبس(بالكسر): خودانێ خرابیێ.
ضبط: ١- پارازت. ٢- گرت. ٣- زەپکر. ٤- باش زانی. ٥- ب هەردو دەستا کارکر.
ضبط(بكسر الباء): بارانێ ژ هەمیێ گرت.
الضبط: ١- زەپکرن. ٢- گرتن. ٣- پارازتن.
ضبع: ١- لەز د چوونا خۆ دا کر. ٢- زۆرداریکر.
الضبع(بالفتح والسكون): ١- زەند. ٢- حەفتیار. ٣- نیڤا زەندکێ. ٤- بنکەفش.
الضبع(بالضم والسكون): جهـ؛ لا.
ضبن: تەنشتا مرۆڤی.
الضبع(بالفتح والضم): هشکەسالا دژوار.
الضبعان: حەفیارێ نێر.
الضبعانة: حەفتیارێ مێ.
ضبن: ١- تەنگبوو. ٢- کرە سەربارک.
الضبن(بالفتح): سەربارک.
الضبن(بالكسر): کێلەکا مرۆڤی.
الضبنة: ١- عەیال. ٢- کابانی.
الضبور: ١- یێ دژوار. ٢- شێر.
الضبيب: دەڤ(یێ شیری).
الضبيبة: روینێ مرەبی یان دۆشاف ل ناف.
الضبير: ١- یێ دژوار. ٢- شێر.
الضبيس: ١- هەستیگران. ٢- ترسنۆک. ٣- بێعەقل. ٤- شویم.
ضج(بتشديد الجيم): ١- ترسیا و کرە قێرێ.
الضجاج: ١- ددانێ فیلی. ٢- مۆرک.
الضجاج(بتشديد الجيم): یێ گەلەک ب دەنگ و پێژن.
الضجاج(الكسر): ١- جۆرە جەوەکە دهێتە خوارن. ٢- هەر گسایەکێ ژەهراوی.
الضجة: دەنک و پێژن.
ضجج: چوو و ڤاربیبوو.
ضجر: بێزابوو و تیکچوو.
الضجر: بێزاری.
الضجر(بكسر الجيم): جهێ بەرتەنگ.
الضجرة(الضجور): یێ گەلەک بێزار دبیت.
الضجرة: بێزاری.
ضجع: ١- رازا. ٢- شۆربوو ئاڤابوونێ.
الضجع(بالفتح): سابینا جلکا.
الضجع(بالكسر): تاگیری(مەیل).
الضجعاء: بەزێ زەحف و بۆش.

الضجعة(بالفتح): ١- ئێک ڕازان. ٢- لاوازیا د بۆوونێ دا.
الضــجعة (بالكســر): ١- جــۆرێ ڕازانــێ. ٢- تەمبەلی.
الضــجعة؛ الضــجعي؛ الضجعية(بالضــم): ١- یێ گەلەک درێژ دڕازیت. ٢- تەمبەل.
ضجم: خوار بوو.
الضجوج: ١- ئەو ئاژلە یێ دەنگ و پێژن ژێ دهێـــن ل دەمــێ دۆتنــێ. ٢- مەشــکا ژ گرانیا خۆ ب سەرێکدا دهێت.
الضجوع: ١- بۆچوون لاواز. ٢- عەورێ گرانێ ب ئاڤ.
ضجیج(ضجة): پێژن و دەنگەدەنگ.
الضجیع: ١- نەساخ. ٢- هەڤالێ نـاڤ نڤینـێ یێ کارێ سەکسی.
الضــح: ١- ڕۆژ (تلـپ). ٢- ڕۆناهیــا ڕۆژێ. ٣- جهێ تاڤێ لێدای.
ضــحا: ١- خۆ دا ڕۆژێ. ٢- تـاڤێ ژێ گـرت. ٣- کفش و دیاربوو.
ضــحی (بتشــدید الحــاء): ١- قوربــانی دا. ٢- بێهنفرهەیکر.
الضحاء: دەمێ بلندبوونا ڕۆژێ.
ضحا ظله: مر.
الضحی: ١- دەمێ تێشتەگەهێ. ٢- ڕۆژ(تلپ). ٣- کفشبوون.
الضحاک(الضحوک؛ المضحاک): یێ گەلەک دکەنت.
ضحضح: تەنکبوو.
الضحضح: ئاڤا کێم یان یا نەکویر.
ضحضــاح: ١- بــۆر؛ ئاڤــا رووبــاری یــان یــا دەریــایێ یــا تــەنک یــا مــرۆڤ بنــی تێــرا دبینت. ٢- گاڕانا مەزنا حێشترا.
ضــحک: ١- کـرەکـەنی. ٢- کفشـبوو. ٣- شـینکر (گیـــا). ٤- دیـــاربوو. ٥- بشـــکوری (بشکۆژ). ٦- حێبەتگرتیبوو.
الضحک(بالکسر): ١- کەنی. ٢- حێبەتی.
الضــحک (بــالفتح): ١- کولیلـک. ٢- بـەرێ دارقەسـپێ یـێ بوشـکوری. ٣- نیڤشـک. ٤- بەفر. ٥- هنگڤین. ٦- نیڤا ڕێکێ.
الضحکة(بالضم والسکون): یێ خەلک پێ دکەنت.
الضحکة(بالضــم والفــتح): یــێ ب خــەلکی دکەته کەنی.
الضحکة(بضمتین): یێ گەلەک دکەنت.
ضحل: ١- کێمبوو. ٢- تەنکبوو.
الضحل: یێ کێم.
الضحوة: تێشتەگەهـ.
الضحوک: یێ گەلەک دکەنت.
ضــحي: ١- تـاڤێ لێـدا. ٢- چـوو بـر تـاڤێ. ٣- کفشـــــــبوو. ٤- ســـــــاهیبوو. ٥- ل تێشـــتەگەهێ زاد دایـــی. ٦- کـــرە قوربان.
الضحیة: قوربانی؛ قوربان.
ضخ: ١- پالدا. ٢- ڕیهت. ٣- ئاڤ ژێ هات.
ضخز: ژ بنی ئینادنەر.
الضــدان: هەڤــدژ؛ دو تشــتێت ســالخەتێ وان بەروڤاژی ئێک وەکی ڕەش و سپی.
الضخام: یێ مەزن ژ هەر تشتەکی.
الضخامة: مەزنیا کەلەخی.
ضخم: مەزنبوو.
ضخم(بتشدید الخاء): مەزنکر.
الضخم: یێ مەزن.
الضخیم: بهایێ هەر تشتەکی.
ضد: ١- دژاتیکر. ٢- شیایێ. ٣- تژیکر.
الضد(الضدید): ١- دژ؛ هەڤدژ. ٢- هەڤکویف.
ضدي: تنکژی.
الضدید: ١- هەڤدژ. ٢- هەڤکویف.
ضــر (بتشــدید الــراء): ١- زیــان گەهانــد. ٢- هەویەک (ژنەک) ب سەر ئینا.
ضر(بالضم): کۆرەبوو.
الضر(بالضم): ١- زیان. ٢- لاوازی و بێحالی.

الضر(الضــــر): ١- زیـــان. ٢- تونـــدی و بەرتەنگی. ٣- کێماسی.
الضر(بالكسر): مسیبەت.
ضرا: خوین ژێ هات و نەڕاوەستا.
ضرأ: نەدیاربوو.
ضری: هەرکی.
الضــراء: ١- تـەنگاڤی. ٢- کولـب و خـەلا. ٣- کێمیـــا دکەڤیتـــە مرۆڤـــی و مـــالی. ٤- دارستان تـاری ژ دارا. ٥- خۆڤەشارتن. ٦- بلندی و عەسمان.
الضراب(بالكسر): لێکدان؛ ل هەڤدان.
الضراب(بالفتح والتشديد): یێ پارەی سککە دکەت.
الضرار(بالضم): گەلەکێ زیانبەخش.
الضرارة(بالفتح): ١- کێماسی. ٢- کۆراتی.
الضراط(بتشديد الراء): ١- یێ گەلـەک تـرا دکەت. ٢- ترکەن.
الضراط(بالضم): تر(طر).
الضراعة: خۆ شکاندن و پارەپارکرن.
ضــرام: ١- بـــەربوونا ئـــاگری د تشـــتی دا. ٢- ئارکێ داری. ٣- عەردێ بەرفرە.
الضراک: ١- زەلامێ دلڕەق. ٢- شێر.
الضرام: ١- سۆتن. ٢- چیلک.
الضـــرامة: ١- دارا کـــەزانێ. ٢- دارێ ئـــاگر بەربوویێ.
الضراوة: ١- هیبوونا مرۆڤ نەشێت بهێلت. ٢- دژواری. ٣- دڕاتی.
ضرب: ١- لێدا؛ دانایێ. ٢- چوو د دویڤ ڕزقـێ خـــۆ دا. ٣- ڕۆهنکـــر؛ دیـــارکر. ٤- ئیـــنا. ٥- پێڤەدا. ٦- لێکدانا هژمـارا. ٧- لڤـی. ٨- چـــوو. ٩- ئامـــاژەکر. ١٠- لڤلڤانـــد. ١١- پفکـر. ١٢- کـر (نڤێـژ). ١٣- ڤـەدا (خیڤەت). ١٤- وەغەرکر. ١٥- خۆجهبوو. ١٦- گـرت. ١٧- دەستەسـەرکر. ١٨- پشـتا خـۆ دایـێ. ١٩- دائێخســت. ٢٠- ژەنـی؛ چێکر. ٢١- ئینا (مەتەل). ٢٢- فەرکر.

الضـــرب: ١- لێـــدان. ٢- جـــۆر؛ ڕەنـــگ. ٣- هنگڤینـــێ سـپی و تیـر. ٤- لێکـدان د هژمـــارێ دا. ٥- نیڤـا دووێ یـە ژ مالکـا شـــعرێ. ٦- بارانـــا هـــویر. ٧- نمۆنـــە. ٨- وێنە. ٩- هنگڤینێ سپی و تیر.
ضرب المندل: جۆرەکێ پێڤخواندنێ یە، ئەوێ پێڤە دخوینت جغزەکێ ل عەردی چێدکەت و تێدا دروینن دەمێ دڤێن رحا ئامادەکەن و داخوازێت خۆ ژێ بکەن.
الضربان: ١- لێدان. ٢- لیدانا دلی.
ضربة لازب: بەردەوام و بێ ڤەبڕین.
الضربة: ١- درب. ٢- ئێـک دانـان. ٣- دەرد. ٤- خرابکاری.
الضـرة(بالفتح والتشـديد): ١- هـەوی؛ ژنکا ب سـەر ژنکـێ هـاتی. ٢- قـۆپێ چچکـی. ٣- چچـک. ٤- گوهـان. ٥- مـالێ مشـە. ٦- پێویستی. ٧- حالنەخۆشی.
الضرتان: دستار.
ضرج(بتشديد الراء): ١- تێڤەدا. ٢- شەقکر. ٣- دانا (عەردی).
ضرج(بتشـديد الـراء): ١- ب سۆری ڕەنگدا. ٢- سۆرکر. ٣- خۆشکر.
الضرجع: پلنگ.
ضـرح: ١- ضـرح. ٢- کـۆلا. ٣- گـۆڕەک بـۆ کۆلا. ٤- هاڤێت. ٥- ڕاژەنی(لنگ).
الضرح: ١- دویربوون و بێسەبری. ٢- زەلامـێ خرابکار.
ضرور: زیان.
ضرس: ١- دا بەر ددانا؛ لەقدا. ٢- دژواربـوو. ٣- ب بەرا نژنی(بیر).
الضرس(بالفتح): کوهاتیا ددانی.
الضرس(بالكسر): ١- ددانێ کورسی. ٢- بـەرێ دیوارێ بیرێ پێ دنژنن. گرێ بلند و ئاسێ. ٣- باران کێم و بەلاڤ.

الضرضم: ١- شێر. ٢- نێرێ دەهبەی.
ضرط: ترەککر.
ضرع: ١- خوٚ شکاند و مەلیل کر. ٢- ژێ نێزیکبوو. ٣- ئاڤابوو. ٤- خوٚ نێزیکی ئاڤابوونێ کر. ٥- ب فەند و فێل خوٚ نێزیککر. ٦- ئاڤابوو. ٧- نێزیکی ئاڤابوونێ بوو. ٨- نێزیکبوو بکەلیت. ٩- کەلاند بەلێ نەکەلی.
الضرع(بالفتح): گوهان؛ پسدان.
الضرع(بالكسر): توندی و موکمی یا کنفێ.
الضرعاء: گوهانمەزن.
الضرغام: ١- شێر. ٢- دلێر. ٣- خودان هێز.
الضرف: زەرفێ قاقەزی یان یێ نایلوٚنی.
الضرفة: زەحفی.ضرفط:
ضرفط: گرێدا.
الضريك: ١- کەرەمروٚڤ. ٢- کوٚرە. ٣- فەقیرێ بێحال.
ضرم: ١- برسا وی دژواربوو. ٢- کەربا وی دژواربوو.
الضرم(بفتحتين): دارێ دهاڤینە ئاگری.
الضرم(بالضم): جوٚرە دارەکە بێهنخوٚشە تشتەکێ وەکی بەرێێ بێڤە دهێت و کولیلکا وێ وەکی کولیلکا جاترێ یە.
الضرم(بالكسر): ١- یێ هلکری. ٢- تێژکێ ئەلهوٚی.
الضرم: ١- برسی. ٢- پەل. ٣- ئاگر.
ضرمة: ١- بزوٚت. ٢- ترک یان داڤا گیای یا ئاگر ب سەری ڤە. ٢- ئاگر. ٣- پەل.
الضرو: هار.
الضروب(الضرب): ئەوێ ددانت(دربی).
الضروح: ١- زیچکهاڤێژ. ٢- ڕاهاڤێژ.
الضرورة: ١- پێویستی. ٢- گرنگی. ٣- فەری؛ فەراتی.
الضروري: تشتێ فەر و گرنگ.
الضرورية: پێویستی.

الضروس: ١- توند و گەلەک کوشتن تێدا (مەبەست جەنگە). ٢- لەقهاڤێژ (حێشتر).
الضروط: ١- ترکەن. ٢- یێ گەلەک ترا دکەت.
الضروع(الضريع؛ ضريعة): شیر ژ گوهانا هاتی بەری زانێ(ئاژەل).
الضروع: گوهانمەزن.
ضري: ١- هیبوو. ٢- تامکرە خوین و گوٚشتێت وی. ٣- دژواربوو.
الضريب: ١- شیرێ ژ چەند پەزەکا دهێتە دوٚهتن ئانکو یێ ئێکهەل. ٢- خوبسار. ٣- بەفر. ٤- جوٚر. ٥- نموٚنە. ٦- شکل. ٧- ئێقبال.
الضريبة: ١- باج. ٢- جهێ دربی. ٣- یێ شیر ڤێکەڤتی. ٤- دەڤێ چەکی. ٥- ڕاژێرک. ٦- کولیکا هریێ.
ضريج: بەزەک.
الضريح: ١- یێ دویر. ٢- شەقا نیڤا گوٚڕێ. ٣- گوٚڕ.
الضرير: ١- کوٚرە. ٢- نەساخێ لاواز. ٣- زیانبەخش. ٤- ملپەحن.
الضريس: ١- گەها پشتێ. ٢- بیرا ب بەرا نژنی. ٣- یێ برسی.
الضريعة: گوهانمەزن.
الضريم(بالفتح): جەوا دارێ.
الضريم(بالكسر): ئاگرێ هل.
ضزن: یا کێم ژ دەستێ وی بر.
الضيزن: ١- یێ باوەرێێ دپاریزیت. ٢- عەیال. ٣- هەڤپشک(شریک). ٤- یێ دبەر مروٚڤی ڕا ئاڤدانێ دکەت.
ضعا: خوٚ ڤەشارت.
ضعضع: هەتا گەهاندی یە عەردی هەرفاند.
الضعضع: یێ لاواز ژ هەر تشتەکی.
الضعضعة: ١- دژواری و خوٚ چەماندن. ٢- هەرفتن؛ هلگومین.
الضعضاع: ١- یێ لاواز د هەمی تشتا دا. ٢- یێ بێعەقل و رای.

ضعط: سەرژێکر.
ضعف(بالضم والسكون): ١- لاوازبوو. ٢- لەغەربوو.
ضعف(بفتحتين): كره دو جار.
ضعف(بالتشديد): ١- لاوازكر. ٢- كره دو.
الضعف: لاوازی.
الضعف(بالفتح): لاوازی؛ بێهێزی.
ضعف(بالكسر): دوقات؛ دوجاركی.
الضعفان: یێ لاواز.
ضعل: زراڤ و هویر بوو.
الضعوف: یێ لاواز.
الضعيف: ١- لاواز و بێ شیان. ٢- ئەو فەرمۆدە یا لاوازی دەمرجێت گەهەشتنا وێ دا وەكی بێعەدالەتا هندەك كەسێت ڤەگوهازتین.
ضغا: ١- كره ڨیڕی. ٢- خیانەتكر. ٣- خۆ نازداركر. ٤- نازداریكرن.
الضغاء: دەنگێ مرۆڤێ ڕەزیل.
الضغامة: تشتێ لەقدای و هاڤێتی.
الضغاب(الضغيب): دەنگێ گورگی یان یێ گڤریشكێ.
ضغب: ١- وەكی گورگی عەوی. ٢- وەكی كڤریشكێ واقی.
الضغبوس(بالضم): ١- تویتكێ خیاری. ٢- تێژكێ ڕویڤی. ٣- زەلامێ لاواز.
ضغبوس(بالفتح): شێرێ لاواز.
ضغث: ١- تێكهەلكر. ٢- خرڤەكر. ٣- شویشت بەلێ نەباش. ٤- خێر تێدا نە.
الضغث: ١- قەفتا گیایێ تەڕ و هشك. ٢- تێكهەل و ڕاستی ژ بۆ نە.
ضغضغ: ١- ب پرتویا جوی. ٢- ئاخڤت و چو ژێ چێنەكر. ٣- زێدەكر و زەحفكر.
ضغط: ١- گڤاشت. ٢- نەچاركره كرنا كارەكی. ٣- خۆ دبەڕاكر.
الضغطة(بالضم): ١- تەنگاڤی و نەخۆشی. ٢- گڤاشتن و نەچاركرن.
الضغطة(بالفتح): ١- شكەستن و تەنگاڤی. ٢- نەچاربوون. ٣- گڤاشتن.
ضغم: ب هەمی دەڤێ خۆ لەڤەك لێدا.
الضغم: لەڤ.
الضغن(بالكسر): ١- كین؛ عینات. ٢- كۆش. ٣- جهـ و ڕەخ. ٤- خەریبی. ٥- بنتارا چیای.
ضغن: كێن هلگرت یان كره دلێ خۆ.
الضغيط: یێ بیر و بۆچوون لاواز.
الضغيغ: یێ ئاڤ و گیا(عەرد).
الضغيغة: ١- باخچێ ب خەمل. ٢- ژیارا خۆش. ٣- پەڤیرێ نازك. ٤- كۆما مرۆڤا یا تێكهەلبووی.
الضغينة: كین.
ضف: ١- داجریان(خەلك). ٢- كۆمكر.
الضف: ڕەخ.
ضفا: ١- بوو گەلەك. ٢- تژیبوو. ٣- فرەهبوو.
الضفار: تەنگا دەواری.
الضفاز: پێزەڤەنگ.
الضفاط(الضفط؛ الضفيط): ١- حێشترڤان. ٢- كەراخ. ٣- قەلەوێ سست و خاڤ. ٤- زكمەزن. ٥- كەرەمرۆڤ.
الضفاط: مرۆڤێت بێخێر و ڕەزیل.
الضفة(بالكسر): كنارێ ئاڤێ.
الضفة(بالفتح): كۆما مرۆڤا.
ضفد: تەپەك لێدا.
ضفدع: بەق كەتنێ.
الضفدعة: بەق.
ضفر: ١- بادا. ٢- ڤەهاند. ٣- بێی تەقن و گێچ نژنی(دیوار). ٤- خۆ هاڤێتە دوژمنی.
ضفر(بتشديد الفاء): ١- ڤەهاند. ٢- بادا. ٣- لغاڤ دا سەر.

الضفر: ١- تەنگا دەواری. ٢- کەزی. ٣- کۆما مەزنا خیزی.
الضفرة: کۆما مەزنا خیزی.
ضفز: ١- لۆتدا. ٢- پالدا.
الضفز: جهێ قوتای و شلکری.
الضفضفة: کۆما خەلکی.
ضفط: ١- گرێدا. ٢- پێدڤیا خۆ قەتاند.
الضفطة: نەزانین و لاوازیا بۆچوونا.
الضفف: ١- عەیالێ مشە و پارێ کێم. ٢- خوارنا دگەل خەلکی. ٣- زەحفی یا دەستێت دچنە سفرا زادی. ٤- تەنگاڤی. ٥- دەستکورتی. ٦- لەزاتی.
ضفن: ١- پێهنەک ل قوونێ دا. ٢- هات. ٣- قەتاند.
ضفن إليه: چوو نگ و ل بک ڕوینشت.
ضفن عليه: قەستکرێ و بۆ زورداریێ پشتا خۆ پێ ڕاستکر.
الضفو: بەرفرەهی.
الضفوة: خۆشی.
الضفوف: مشە ئاڤ(کانی).
الضفير: ١- وەریس. ٢- تەنگا دەواری. کەنارێ دەریایێ.
الضفيرة: کەزی.
الضفيزة: پاریێ مەزن.
ضق: دەنگکر.
ضك: ١- گڤاشت. ٢- لێ تەنگبوو. ٣- شکاند.
ضكز: بوو کرە عەیبەکا کەزن.
الضكل: ئاڤا کێم.
ضل: ١- بەرزەبوو و تێچوو. ٢- بەرزەبوو. ٣- ژ ڕێ دەرکەڤت. ٤- پویچبوو. ٥- مر و بوو ئاخ.
الضلالة(الضلال، الضل): ١- گرتنا ڕێکا مرۆڤی نەگەهینیتە ئارمانجێ. ٢- بەرزەبوون. ٣- بەرزەبوون و تێچوون. ٤- ژ ڕێدەرکەڤتن. ٥- مرن.
الضلة(بالضم): ئاقلداریا ب دەلیلی.
الضلة (بالفتح): ١- ئێک بەرزەبوون. ٢- نەدیاربوونا د ڕێکا کارەکی دا پەیدا دبیت.
الضلة (بالكسر): ١- بەرزەبوون. ٢- بێ ئەنجام یان دویماهی. ٣- بێ سەروشوینی. ٤- نە ب دورستی.
ضلع: ١- دربەک ل پراسیا دا. ٢- خواربوو.
ضلع(بضم اللام): پێ ب هێزبوو.
ضلع(بكسر اللام): ١- تژیبوو. ٢- خواربوو.
ضلع(بتشديد اللام): ١- پراسی پراسی کر. ٢- گرانکر.
الضلع(بالسكون): ١- گران. ٢- تاگیری.
الضلع(بالكسر والسكون): ١- پراسی. ٢- کویزی (ژ گوندۆری). ٣- دارک(ژ بەلگێ سلکێ).
الضلع(بفتحتين): ١- هێز. ٢- خواری. ٣- گرانی. ٤- ڕەشتێ باش.
الضلع(بالكسر والفتح): ١- چیایێ زراڤێ ب تنێ و ڤەدەر. ٢- خەفک.
الضلعة: ڕەخ؛ لا.
ضلل: ١- درێبر. ٢- بەرزەکر. ٣- ژ ڕێ دەرئێخست. ٤- خڕاند.
الضلل: ١- بەرزەبوون. ٢- ئاڤا ل بەر سیبەرێ دهەرکیت.
الضلوع: عەردێ خوار و ڤیچ.
الضليع: ١- پراسی توند و موکم. ٢- هێزدار؛ بهێز. ٣- مەزن. ٤- پێ خوار.
الضليل: پێ گەلەک بەرزە و ژ ڕێکا دورست دویرکەڤتی.
ضم(بتشديد الميم): ١- کۆمکر. ٢- گرت و بۆ خۆ بر. ٣- دا لایێ خۆ. ٤- دەستێ خۆ د ستۆی وەراند.
ضم: دا دگەل.

الضم: ١- گرتن. ٢- ئاماژەییێ(و) یە ل سەر پیتەکێ ژ پیتێت پەیڤێ د زمانێ عەرەبی دا.

ضمادة(الضماد): ١- شاش یان تیڤاریزا پەرۆکی. ٢- بەرقەمت.

الضمار(بکسر الضاد): ١- نەپەنی. ٢- ژڤانێ ب پاشئێخستی. ٣- یێ باوەری پێ نەهێتەکرن. ٤- پارەیێ مرۆڤ نە ل هویڤییێ کو بزڤریت یان مفای ژێ ببینت وەکی پارێ دزییێ.

ضمار: بەرەک بوو بابێ (عباس بن مرداس) دپەرست.

الضماضم (بالضم): ١- شێر. ٢- ویرەک. ٣- کەلەخ مەزن. ٤- یێ تنگژی.

الضمام: یێ تشت پێ دهێتە گرتن.

الضمان(الضمانة؛ الضمن؛ الضمنة): دەردێ بێ دەرمان و بەردەوام.

الضمان: ١- دابینکرن. ٢- کەفالەتا دانا بهایێ تشتی یان گوهۆرینا وی یان چێکرنا وی ئەگەر ل دەمێ دەستنیشانکری تشتەک لێ هات.

الضمان الإجتماعي: دابینکرنا گشت پێدڤێت ژیانێ بۆ چڤاکی وەکی فێرکرنێ و چارەسەریا نەساخیا و دەرمانا وهتد.

الضمانة: ١- دابینی. ٢- تووشبوون ب نەساخییەکا بێ دەرمان.

الضمانة الدولية: ئەوە کو دەولەتێت مەزن کەفالەتا سەرخوەبوونا دەولەتێت بچویک بدەن یان دابین بکەن.

الضمة: ١- ئێک گرتن. ٢- مەیدانا بەریکانا هەسپا. ٣- ئاماژەییێ(و) یە ل سەر پیتەکێ ژ پیتێت پەیڤێ د زمانێ عەرەبی دا.

ضمج: ١- گولاڤ تێدا. ٢- پێڤەنا.

الضمجة: مێشەمۆرەکا بێهن نەخۆشە ب مرۆڤی ڤەددەت.

ضمخ: تێدا.

الضمخة: ١- زنک. ٢- خیشترا قەلەو.

ضمد: ١- پێچا؛ پاتە تێ ئالاند. ٢- گرێدا.

الضمد(بالکسر): هەڤال.

الضمد(بالفتح): ١- هشک. ٢- تەر. ٣- پەزێ ژ هەمیا باشتر. ٤- پەزێ ژ هەمیا بێخێرتر.

الضمد(بفتحتین): ١- زۆرداری؛ تەعدایی. ٢- دەینێ کەڤن؛ کەڤنەحەق.

ضمر: لاواز و لەغەر بوو.

الضمر(بالضم): لەغەری و لەشسڤکی.

الضمر(بالفتح والسکون): تریێ جرمسی.

الضمرة: ١- لەغەر و باریک. ٢- لەشجوان. ٣- تەنگ.

ضمز: ١- بێدەنگبوو. ٢- دەڤێ خۆ دانا سەرێک و بێدەنگبوو. ٣- مەزنکر و داعویرا (پاری). ٤- قەلسیکر.

الضمز(بالفتح): ١- چیایێ ڤەدەر. ٢- گرێ تزم.

ضمس: ب دزیکیڤە جوی.

ضمضم: ١- هەمی بر. ٢- نری (شێر). ٣- هاندا و ب جسارەت ئێخست.

الضمضم: ل (الضماضم) بزڤرە.

ضمن: ١- خۆ کرە کەفیل. ٢- دخۆداگرت؛ حەواند. ٣- دا دگەل. ٤- دەردێ بێ دەرمان گرت.

ضمن(بتشدید المیم): ١- دابینکر. ٢- بوو کەفیل.

الضمن(بالکسر): ناڤەرۆک.

الضموز: ١- قەلس. ٢- چیایێ ڤەدەر و ب تنێ. ٣- گرێ نزم.

الضموم: نەهالا د ناڤبەرا دو گرا دا.

الضمير: ١- وژدان. ٢- ڕاناڤ. ٣- جیناڤ. ٤- تریێ جرمسی.
الضمير المهني: وجدانا پیشەیی؛ ئەوە کو مرۆڤ یێ دکارێ خۆ دا مجد بیت و زەغەلیێ نەکەت.
الضميم: هەڤال.
الضميمة: تشتێ ڤەشارتی.
الضمين: ١- کەفیل. ٢- یێ دەردێ بێ دەرمانێ نەچیت گرتی.
ضن: قەلسیکر.
الضن(الضنة): ١- تشتێ قەلسی تیدا هاتیە کرن. ٢- یێ تایبەتی.
الضنء: ١- بنیات. ٢- کان.
الضنأة(الضناءة): پێویستی.
ضنأ: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- چوو.
ضنى: عەیال مشەبوو.
الضنى(بالفتح): ١- نەخۆشی. ٢- نەساخیا درێژ. ٣- ژنکا عەیا زۆر.
الضنى(الضنيک): ١- ژیارا بەرتەنگ. ٢- ئەوێ نانوتل بۆ ئێکی کاردکەت. ٣- تشتێ ڤەقەتیای.
الضنى(بالكسر): ئێشا مەترسیدار.
ضنائن الله: ئەوێت تایبەت ژ چێکرییێت وی.
الضنائن: ١- ئەو تشتن یێت ژ بەر گرانیا وان خودان دلنەدەتن ژ دەست بدەت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو کەسێت تایبەتی ژ خودێخوازا یێت کو خودێ دلنەدەت ژ خۆ بکەتن ژ بەر بهاگرانیا وان ل نک وی.
الضناط(بالكسر): قەرەبالغا ل سەر تشتەکی وەکی کانییێ.
الضناک؛ الضنكة(بالضم): پەرسیڤ.
الضناک(بالكسر): ١- دژوارێ لێکدای. ٢- دارێت مەزن.
الضناکة: ژیارا بەرتەنگ.
ضنان: ژنکا گر و قەلەو.
الضنانة: ١- کۆماهی. ٢- قەلسی.
ضنب: ١- دانا(وەشاند). ٢- گرت.
ضنط: زەحف و ستویربوو.
الضنط(بسكون النون): تەنگ.
الضنط(بفتحتين): ١- بەز. ٢- بزاڤ. ٣- بێعارێ.
ضنک: ١- بۆچوون لاوازبوو. ٢- لەش لاوازبوو. ٣- عەقل لاوازبوو.
الضنک: بەرتەنگی د هەر تشتەکی دا.
الضنن: دلێر؛ وێرەک.
الضنو(الضنى): عەیالێ مشە.
ضني: ١- نەساخبوو و لاوازیێ کارتێکر. ٢- عەیال مشەبوو (ژنکێ).
الضنيک: ١- عەقل لاواز. ٢- هزر لاواز. ٣- لەغەر. ٤- خزمەتکرێ نان وتل. ٥- یێ ژیار بەرتەنگ. ٦- تشتێ برێ.
ضنين: قەلس.
الضهى: ژنکا بێ چچک.
ضهب: ١- گوهۆڕی. ٢- لاوازبوو.
ضهب(بتشديد الهاء): ١- نێڤبژارتیکر(گوشت). ٢- شێمویکر(گۆپال). ٣- زێدەبوو و لەزکر.
ضهب القوم: تێکهەلۆکێت مللەتی یێت هەر ئێک ژ توخمەکی.
الضهباء: ١- نیڤبژارتی. ٢- شێموی.
ضهت: ب توندی پێلێنا.
ضهد: ڕاشکاند.
الضهدة(بالضم): ڕاشکاندن.
الضهر: ١- سەرێ چیای. ٢- نهال. ٣- کویسەلە.
ضهز: ١- ب توندی پێلێنا. ٢- ب بەرێ دەڤی لەقدا.
ضهس: ١- ب توندی پێلێنا. ٢- ب بەرێ دەڤی لەقدا.
ضهل: ١- پیچپیچە خرڤەبوو(شیر). ٢- شیرێ وێ کێمبوو(حێشتر).
الضهل: ١- شیرێ کێم. ٢- ئاڤا کێم.

الضهواء: ١- برکا ئاڤێ.
الضهول: کێمشیر.
ضهوة: برکا ئاڤێ.
الضهي: وەکهڤ.
الضـهياء: ١- عـەردێ بـێ ئـاڤ و بـێ گیـا. ٢- برکـا ئـاڤێ. ٣- یـا بـێ چچـک و شیر(ژنک).
ضوء(بتشديد الواو): ڕۆهنکر.
الضوء: ڕۆناهی.
ضوى: ١- قەستکر. ٢- بەرێ خۆ دا.
الضوى: لاوازی.
الضواء(بالكسر): ڕۆناهی.
الضواع: دەنگێ بالندەیێ شەڤێ.
الضوة: دەنگەدەنگا جەنگێ.
الضوج: وەرچەپا نهالێ.
الضوجان: هشکێ ڕەق.
ضوح(بتشديد الواو): د ئاڤێ هەلکر.
الضور: برسا دژوار.
الضورة: ١- یێ کێم و بێبها. ٢- یێ ڕەزیل.
ضوضى: قەرەبالغکر.
الضوضاء؛ الضؤضى؛ الضيضاء: قـەرەباغ؛ دەنگ و پیژن.
الضوئ(المضئ): یێ گەش؛ یێ ب ڕۆناهی.
ضوط: خرڤەکر.
الضوط: خواریا د لەقلەقێ دا.
ضوي: لاوازبوو.
الضـويطة: ١- هـەڤیرێ سسـت. ٢- تـەقنا د بنێ برکێ دا. ٣- کەرەمرۆڤ.
الضوع: بالندەیەکە ژ بالندەییێت شەڤێ.
الضونة: کچکا بچویک.
الضياز: یێ خۆ دهاڤێتە شۆلا.
الضياء: ١- ڕۆناهی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتـە دیتنا تشتا ب چاڤێ خودێ حەق.
ضياح: شیرێ ئاڤ ل ناڤ.
الضياط(الضيطان): یێ ملێت خۆ ل چوونێ دهەژینت.

الضـــياع: ١- بــــەرزەبوون. ٢- مـــرن. ٣- بێسەروشوینبوون. ٤- ژپاشگەهاڤێتن. ٥- جۆرەکێ کەرەستێ بووندارە.
الضيافة: مێهڤانداری.
ضيح(بتشديد الياء): ئاڤ کرە ناڤ.
الضيح: ١- هنگڤین. ٢- شیرێ ئاڤ ل ناڤ.
الضيحة: فڕەک ژ شیرێ ئاڤ ل ناڤ.
الضيز: خواری.
الضيزى: ١- یا کیم. ٢- بێ عەدالەت.
الضـيزن: نـاڤێ دو صـەنەما بـوو شـاهێ حیـرە (المنـذر الأكبـر) دانابوونـە بـەر دەرگـەهێ حیـرە دا چیـێ بچیتـە ژۆر سـوجدێ بـوو ببەت.
ضيزى(ضـــئزى): ١- زۆردار و نەدورســـت. ٢- کێم.
الضيعة: ١- بیستانێت دارقەسـپا و ڕەزێت تـری. ٢- پیشـە و کارسـازی. ٣- ئیـک بەرزەبوون.
الضيغم: لەقهاڤێژ.
الضيغمي: شێر.
الضيف(بالفتح): مێهڤان.
الضيف(بالكسر): تەنشت.
الضـيفن: یـێ دگـەل مێهڤـانی دهێـت بێـی خواستن.
ضيق(بتشديد الياء): تەنگکر.
الضيق: ١- تەنگی؛ بەرتەنـــگێ. ٢- گومان.
الضيقة: ١- ڕەوشا خراب. ٢- فەقیری.
الضـيكل: ١- مـەزن و زەبەللـەح. ٢- ڕویـس. ٣- فەقیر.
الضيم(بالفتح): زۆرداری.
الضيم(بالكسر): ڕەخ؛ لا.
الضيمران: ڕیحان.
الضـيهب: جهـێ ل چیـای یـێ هـەتاڤ وەسـا د شارینت هەتا گوشت ل سەر بهێتە بژارتن.
الضهيد: ڕەقێ هشک و موکم.

پیتا (ط)

ط: پیتا شازدێ یە ژ ئەلفابێتیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسیبا ئەبجەدی دا دبیتە (٩).

طأطـأ: ١- چەماند. ٢- بەردا خوارێ. ٣- کویرکر. ٤- پێت خۆ لێ شداندن(هەسپ).

الطأطأة: ١- عەردێ چال. ٢- حێشترا بەژن کورت.

طاء: چوو و هات.

الطـاءة: ١- دویرچوونا ل ناڤ چەروانی. ٢- تەقن.

الطائخ: کەرەمرۆڤێ بێخێر.

الطائر: ١- بالندە. ٢- کار و کریار. ٣- رەشبینی. ٤- ئێقبال. ٥- رزق. ٦- ئەختەرەکە. ٧- مێژک؛ مەژی.

طائرة: ١- فرۆکە. ٢- بالەفر.

الطائش: ١- یێ ل دویڤ بایێ خۆ دچیت. ٢- یێ نەهاتیە ئاراستەکرن بۆ ئارمانجەکا دەستنیشانکری (تیر). ٣- یێ کەشکری و ژ ئامانجێ نەگرتی(تیر).

الطائف: ١- زێرەڤانێ شەڤێ. ٢- شەڤەنگ؛ هەلامەت ٣- خەون. ٤- دیناتی ٥- باژێرەکێ عەرەبستانا سعوودی یە.

الطائفة: ١- کۆمەکا مرۆڤا. ٢- پرتەک یان هندەک. ٣- خەلکێ هەمی پێکڤە سەر ئێک دین یان ئێک رێباز یان بیروبۆچوون.

الطائفیة: ١- سەربەرەکێ جڤاکی - سیاسی یە ل سەر پێکهاتوویا ئۆل و دینا هاتیە ئاڤاکرن ٢- جوینەگەری. ٣- ئۆلەگەری.

الطـائق: ١- کەڤرێ ژ چیای دەرکەتی یان بلندبووی. ٢- تشتێ ل دۆر تشتی زڤری و بوویە تۆک.

طائع: گوهدار.

طائل(طائلة): ١- مفا. ٢- شیان. ٣- قەنجی. ٤- دوژمنی. ٥- زەنگینی.
٢- زەنگینی. ٣- قەنجی.

طائلة: تۆلڤەکرن.

طـاب: ١- حەلالبوو. ٢- خۆشبوو. ٣- خۆشکر. ٤- ڤەبوو و گەشبوو. ٥- ب گیاکەت. ٦- پری خۆشیبوو.

الطاب: یێ خۆش.

الطابـاق: ١- شیشە. ٢- تابۆکا مەزن (فارسی) یە.

الطـابة: تەبکا یاریانێ(ترکی) یە. ٢- مەی.

الطابخ: ١- تایا دژوار. ٢- یێ زاد لێنای.

الطابخة: ١- مێیا(الطابخ). ٢- تەعرە.

الطـابع: ١- ختم. ٢- شێوە. ٣- گوستیرک. ٤- پیل. ٥- تەبعەت.

طـابق: ١- پێگرت. ٢- لەزا بەزا خۆ کێمکر. ٣- نەرمبوو. ٤- وەکی وی لێهات. ٥- پێگڤەنان. ٦- چەمیا و باوەرکر. ٧- دانانە سەرێک. ٨- پێ دانانە شوینا دەستا(هەسپی).

الطابق(بكسر الباء): ١- نهومی. ٢- تشتێ بازرگانی پشتی ئەفلاس دبت.

الطـابق(بفتح البـاء): ١- سێنکا زادی تێدا دلێنن. ٢- نیڤا پەزێ.

طـابن: ١- کرە چالێ. ٢- د گەل گونجا.

الطابور: یەکەیەکا لەشکەری یە ژ چەند سریا پێکدهێت.

الطـابور الخـامس: نـاڤێ وان پشـتەڤانێت نهێنی یە یێت کو لایلانەکێ هەڤجەنگ د نـاڤ ریزێت دوژمنـی خـۆ دا هـەین و ژ بۆ بەرژەوەنـدیا وی کـار دکـەن، ئـەڤ ناڤـە ل دەمـێ جـەنگا نـاڤخۆیی ل (ئەسـپانیا) پەیدابوو.

الطابوق: تابووگ.

الطابون: چالا ئاگری.

طأة(الطئة): ئاسانی و نەرمی.

الطـاجن(الطـيجن): ئامـانێ تشـتی تێـدا دقەلینن(یۆنانی) یە.

طاح: ١- مر و کەت. ٢- بەرزەکر و غەوارەکر. ٣- بـەرزەبوو. ٤- نێزیکـی مرنـێ بـوو. ٥- دەرکەت و کەشکر(تیرێ).

الطاحن: یێ هێران کری.

الطاحنة: ددانێ کورسی.

الطاحونة(الطاحون): ١- دستار. ٢- ئاش.

الطاحي: ١- یێ ڕاست. ٢- خرڤەبونا مەزن. ٣- یێ بلند.

طـاخ: ١- گـۆتن و کریارەکـا کرێـت ب دویڤ هاتنە ڤەنان. ٢- گۆتـن و کریارێت کرێت ب دویڤ ڤـەنان. ٣- خرابکـر. ٤- خۆمـەزنکر. خەبەر گۆتن.

الطاخية: تاریا تلچاڤ.

طاد: خۆجهبوو.

طار: ١- فـڕی. ٢- بەلاڤـەبوو. ٣- نێزیکبـوو. ٤- درێژبـوو. ٥- لـەزکر. ٦- سـڤکبوو و لەزکر. ٧- تنگژی.

طـارئ: تشتێ ژ نیشکەکێ ڤە پەیدا یان روی ددەت.

الطـارئة: ١- ڕەڤەند. ٢- مسیبەت؛ بەلا.

طارة المنخل: کەڤیا موخلێ.

طـارد: ڕاهێلایێ.

الطـارط: یێ پویتێ برهۆیێت وی کێم.

الطـارف: ١- مال و ملکێ ژ نوی پەیدابووی. ٢- یێ ژ نوی پەیدابووی.

طــارق: ١- ئێـــک د ســـەر یـــێ دا کـــرە بەرخۆ(کراس). ٢- کەتە دویڤێک.

الطـارق: ١- ئەوێ ب شەڤ هاتی. ٢- ستێرا سوبێ کو دبیتە ئەختەرێ زوهرە یێ کو دەما ل سپیدێ دەر دکەڤت دبێژنێ ستێرا سوبی و دەما ل مەغرەب دەردکەڤت دبێژنێ ستێرا شەڤێ. ٣- یێ دەرگەهی دقوتت.

الطـارقــة: ١- مێیـا (الطـارق) ی یـە. ٢- مسـیبەت؛ بـەلا. ٣- عێـل. ٤- نڤینـا بچویک.

الطـاروني: جۆرەکێ جلکێ ئامویشی یە.

طـاس: ١- زێدەبوو. ٢- جوانبوو. ٣- پێلێنا.

الطـاس: ١- ترار. ٢- کومزری.

طـاسة: ترار.

الطاسيء(الطسيء): مرۆڤێ حەمەر.

طـاش: ١- کەشکر ئانکو د بەر ئارمـانجێ ڕا دەربازبوو(گوللە، تیر). ٢- ل دویڤ بـایێ خۆ چوو. ٣- عەقلێ وی سڤکبوو.

طـاطا: ١- چەماند. ٢- نزمکر. ٣- کویرکر(چال).

طـاطاء: عەردێ نزم.

طـاع: ١- گـوهێ خـۆ دایـێ؛ گوهـداریکر. ٢- بەرفرەهبوو.

الطاع (الطوع؛ الطيع): ١- یێ گوهدار. ٢- یێ سەر نەرم.
الطاعة: ١- گوهداری. ٢- گوهداریا خودێ د بجهێنانا فەرمانێت وی دا.
طاعم(بفتح العين): ١- دگەل خوار. ٢- نکلێ خۆ کرە د ناڤ نکلێ یا مێ دا(بالندەی).
الطاعم(الطعم): ١- ئەوێ خوارنێ باش دخۆت. ٢- ناندە؛ ئەوێ خوارنێ ددەتە ٣- حالخۆش ژ لایێ خوارنێ ڤە. ٤- بێمنەت.
خەلکی.
طاعن: ١- ب ناڤسالڤەچووی؛ پیر. ٢- پێنجداناى.
الطاعون: کول؛ کولارەش؛ کولا حەلەبێ؛ ئێشەکا کوژەکە ل سالا (١٨٩٤)ێ میکرۆبێ وێ ژ لایێ (یرسن باسیل) ڤە هاتە نیاسین، نیشانێت وێ پشتی (٥) رۆژا ژ ڤەگرتنێ دیار دبن کو دبنە سر و لەرز و تایێت دژوار و بەرگوتک و کولبونا خۆشخۆشکا و وەرمتنا مێلاک و گولچیسک و خاخاکا و بنگوهـ و رانا و ل دەمێ چار مەها نساخ پێ دمرت، ئەڤ ئێشە ب رێکا مێشا دهێتە ڤەگوهازتن.
الطاغوت: ١- هەر کەسێ زیدەگاڤیێ ل تخوبێت شەریعەتێ خودێ بکەت. ٢- شەیتان. ٣- خێڤزانک. ٤- هەر تشتێ ژبلی خودێ دهێتە پەرستن. ٥- پوتخانە.
الطاغي: ١- زۆردار. ٢- ئەوێ بێ تخوب زۆرداریێ دکەت.
الطاغية: ١- ئەوێ ژ تخوبیا دەرباز بووی. ٢- ڤێریا ئشکەنجێ. ٣- برویسی. ٤- خۆمەزنکەرێ زۆردار. ٥- ناسناڤێ شاهێت رۆمێ یە.

طاف: ١- زڤری. ٢- گەریا. ٣- ل ناڤ گەریا.
الطاف: یێ گەلەک دگەریت.
الطافة: ١- دەوروبەرێت بیستانی. ٢- جهێ د ناڤبەرا چیا و عەردا دا.
طافح: تژی.
الطافحة: ١- یا تژی. ٢- یا هشک.
طاق: شیا.
الطاق: ١- تا. ٢- جلکێ بێ بەرویک. ٣- گڤانێ ئاڤاهی.
الطاقة: ١- شیانا کرنا تشتەکی. ٢- وزە. ٣- هێز. ٤- چین وەکی چینا پرچێ یا دگەل دو چینێت دبیتە کەزی.
طال: درێژبوو.
طال عيه: ١- ب سەر وی کەڤت. ٢- ژ وی بلندتر لێهات. ٣- قەنجی و منەت لێکر.
طالب: خوازت.
الطالب: ١- داخوازکەر. ٢- قوتابی.
الطالح: ١- خراب. ٢- وەستیایی.
طالع: ١- سەحکرێ. ٢- خواند. ٣- باش هزرا خۆ تێدا کر. ٤- باش سەحکرێ.
الطالع: ١- کەزەبا سپێدێ. ٢- بەخت؛ ئێقبال. ٣- هەیڤا ل دەستپێکێ. ٤- تشتێ پێشبینی پێ کفش دبت ل نک فالڤەکەرا.
طالق(طالقة): ژنکا بەردایی.
طام: ١- جەبلکر. ٢- کارێ وی قەنجبوو.
الطام: بلند و پر.
الطامة: ١- مسیبەتا ژ هەمیا مەزنتر. ٢- ژ ناڤێت رۆژا قیامەتێ یە یا کو ب سەر هەمی تشتا دا دگیریت و دبنخۆڤە دکەت.
الطامات: کۆما (الطامة)ە زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئەو ئاخڤتنێت ژ سەرڤە کوفری و ژ تاڤدا ئیمان یێت سۆفی ل دەمێ فەنایێ دکەت.
طامث: ژنکا ب ژڤان.

طـامح: ١- دویـربین. ٢- ژنکـا چاڤلـدەر. ٣- هەر جهەکێ بلندە.

الطامر: ١- کێچ. ٢- کەسنەناس.

طامع: دلچوویی.

الطامل: زەلامێ خراب یێ د خەما چونە.

الطامور: پەرێ نڤێسینێ.

الطامي: یێ بلند.

طـان: ١- ختمکـر. ٢- تـەقنکر. ٣- چێکـر؛ ئافراند.

طانب: کنفێت خیڤـەتا خۆ ب کنفێت خیڤـەتا وان ڤە گرێدان.

الطاني: زناکار.

الطاهـر: ١- تافیرکری؛ پاقژ. ٢- نەکـەتی یـە ژڤـانی. ٣- یـێ خـودێ ژ کرنـا گونـەهـا پارازتی.

الطاهي: ١- زادچێکەر؛ لێنەر. ٢- گوشتبژێر. ٣- نانپێژ.

طاو: برسی.

الطواية: مەقلا پەلا.

طاوح: هاڤێت.

الطاووس: بالندەیێ تۆتی.

طــاوع: ١- دگـەل گونجـا. ٢- ب سـاناهی و سەرنەرمی هات.

الطاولة: مێزا داری؛ تەبلە(ئیتالی) یە.

طاوي: لاواز.

طایب: ١- کەیفخۆشی کر. ٢- یاری و تورانـە دگەل کرن.

الطاية: بان.

طاير: فڕاند.

طب(بتشدید الباء): ١- دەرمانکر. ٢- چارەکر. ٣- ب جوانی چوویی. ٤- سحر لێ هاتە کرن.

الطـب: ١- دختۆرکاری. ٢- زانستێ دختـۆرییێ. ٣- چارەکرنـــــا لــــەش و دەروونـــــا. ٤- جادۆ(سحر).

طاب(بتشدید الباب): چارەکر و دەرمانکر.

طبا: داخوازکر.

طبی: ١- داخوازکر. ٢- هـاژۆت. ٣- کرەدەر.

الطبائع الأربعة: چار توبعەت، ل نک زانایێت سرۆشـتێ یێـت کـەڤن دبوونـە: گـەرمی، سرما، شەهـ، هشکی.

الطباب(بالفتح): دەرمان.

الطبابة: ١- پیشەیا دختۆرییێ. ٢- تیڤارێز.

الطباخ: لێنەر؛ زادچێکەر.

الطباخــة (بالضــم): کـەفا ب سـەر زادی دکەڤیت.

الطباخة (بالکسر): پیشەیا چێکرنا زادی.

الطباشیر (طبشور): تەباشیر(ترکی) یە.

الطباع (بالکسر): توبعەت.

الطباع (بتشدید الباء): چاپکەر.

الطباعة: ١- چاپکرن. ٢- کارێ چاپکەری.

الطالقة: ١- بەردای. ٢- ژ وەریسی ڤەرەستی (حێشتر).

الطباعة: چاپکرن.

الطبـاق: ١- یێـت هنـدی ئێـک. ٢- یێـت ل سەرێک.

الطبال: دەهۆلقوت.

طبالة: پیشەیا دەهۆلقوتانێ.

الطبـان (ورشـان): گاپلـە؛ رمێلـە؛ گوپلـە؛ قورقورک.

طبب(بتشدید الباء): چارەکر.

الطبة(بالکسر): تیڤارێز.

الطبة(بالفتح): ١- جهـ. ٢- رەخ؛ لا.

طبج: خۆکەرکر.

طـبخ: ١- کەلانـد هـەتا کـەلی و گەهەشـتی. ٢- لێنا.

طبخ(بتشـدید البـاء): مـەزنبوو؛ پـەروەردەبوو (بچویک).

الطبخ: ١- زادێ لێنای. ٢- لێنانا زادی.

الطبخة: گرارا لێناى.
طبر: خۆ هاڤێت و خۆ ڤەشارت.
الطبر: بڤرێ شەرى.
الطبرزين: بڤرێ شەرى(فارسى) يە.
الطبري: خەلکێ (طبرستان).
الطبز(بالكسر): ١- حێشترا ب دو کۆهانا ئانکو سەناما. ٢- کوژیێ چیاى.
طبس: تەقنكر.
الطبس(بالفتح): یێ رەش.
الطبس(بالكسر): گورگ.
الطبش: خەلک.
الطبطابة: كاشۆ.
طبطب: دەنگکر.
الطبطبة: ١- دەنگێ شلقێنا هلمشتێ. ٢- دەنگێ پێلا.
الطبطبية: چویڤ.
طبع: ١- مۆرکر. ٢- کۆپیکر. ٣- داپۆشى. ٤- نەخش لێدا. ٥- چێکر. ٦- ئافراند. ٧- چاپکر. ٨- وێنەکر. ٩- تژیکر. ١٠- عێبەلۆکر. ١١- ژەنگێ گرت. ١٢- چاپکر.
الطبع(بالفتح): ١- سخلەت؛ ئەو تویعەتە یێ خودێ ژ زکماکى ددەتە مرۆڤى. ٢- چاپکرن.
الطبع(بالكسر): ١- کێمییا ئاڤێ. ٢- تژى خسمێ. ٣- رویبار. ٤- کونکێ ئاڤێ. ٥- ژەنگ. ٦- قرێژ. ٧- عەیب و کێماسى.
الطبع(بالفتح والكسر): ١- رەفتار کرێت. ٢- ژەنگى.
طبع الأصابع: کۆپییێ نەخشێ هەر دەھ تبلێت دەستى ل سەر پەرێ معامەلا فەرمى.
الطبعة: ١- ئێک چاپ. ٢- ناڤێ وان کۆما پیپیت و نیشانا یە یێت کو د تۆکا ئامیرێ چاپێ دا ژ بۆ چاپکرنێ.
طبق: ١- کەتەئێک؛ پێکڤەما. ٢- دەستهاڤێتێ و کر.

طبق (بتشديد الباء): ١- هەمى ڤەگرت. ٢- داپۆشى. ٣- ب سەرداگرت. ٤- ژێگرت و قەتکر(شیرى). ٥- هنگاڤت. ٦- برە لایێ خۆ. ٧- پێڤەدا. ٨- پێڤەنا.
الطبق (بالكسر والسكون): ١- بێوکانە. ٢- دەمەکێ ژ دانێ رۆژێ. ٣- یێ وەکى ئێک.
الطبق(بفتحتين): ١- سفرەکا خوارنێ ل سەر دخۆن. ٢- دەرپۆشک. ٣- گەهێت پشتێ. ٤- کۆمەک (ژ مرۆڤا). ٥- دەستەیێ مرۆڤا (جیل). ٦- کاودان؛ سەروبەر. ٧- رویێ عەردى. ٨- یا گشتى(باران). ٩- باهرا پتر. ١٠- هەستییێ سەرى. ١١- مسیبەت. ١٢- کویسەلە. ١٣- سێنیک. ١٤- جوبن.
الطبق المجوف: سێهنیکا کویر.
الطبق المسطح: سێهنیکا پەحن.
الطبقة(بالفتح): ١- تەخە. ٢- پلەیا جڤاکى. ٣- رەوش؛ کاودان. ٤- نهومى.
الطبقة(بالكسر): ١- دەمەک ژ دانێ رۆژێ. ٢- دانێ رۆژێ. ٣- خەفک. ٤- بەرهەمێ دارێ.
الطبقية: سیستەمەکێ جڤاکى يە باوەریێ ب جوداکرنا تەخەییێت جڤاکى دئینیت.
طبل: دەهۆل قوتا.
الطبل: دەهۆل.
الطبلة: دەهۆلا بچویک.
الطبلية: دەرهمێت خویکێ.
طبن: ١- کرە چالێ دا نەڤەمرت (ئاگر). ٢- تێگەهەشت.
الطبن (بالضم والسكون)): ١- تەمبوور. ٢- دەنگێ تەمبوورێ. ٣- جۆرە یاریەکە.

الطبن(بالفتح والسكون): ١- ئەو کەلەخە یێ دهێتــە دانــان ژ بــۆ گرتنــا بالنــدەیێت گوشتخۆر. ٢- یاریەکا عەرەبێت ژدەرڤەیە.

الطبن (بفتحتین): ١- کۆما زەحف. ٢- خەلک.

الطبـــن(بالکسر و الســـکون): ١- مـــال. ٢- قرش و قال.

الطبنة(بالکسر): ژیری.

الطبنجة: دەبانجە(ترکی) یە.

الطبواء(الطبیة): حێشترا گوهانسست.

طبي: گوهانێت وێ سستبوون.

الطبي(بالضم): ١- گوهـان. ٢- بشـکۆژکێت گوهانی.

الطبیب: دختۆر.

الطبیخ: ١- گرار. ٢- زادێ لێنای. ٣- گێچ. ٤- کلس.

الطبیس: پڕ ئاڤ.

الطبیعة: ١- سخلەت؛ ٢- توبعەت. ٣- سرۆشت.

طبیعي: سرۆشتی.

الطبیعیات: زانستێ خواندنا سرۆشتێ مرۆڤی دگەل وان سخلەت و هێزێت داینێ.

الطبیعیون: جوینەکبوو ڤەکۆلین ل دۆر جیهانا سرۆشــتێ دکــرن و گەهەشــتنە ئــەنجامێت عنتیکـە پاشـی گەهەشـتنە وی ئـەنجام کـو هێزا عەقلی لنک مرۆڤ ل دویڤ توبعـەتێ وی یـە و ئەگـەر توبعـەتێ وی خـراب بـوو نامینـت، و گـۆتن چـو ژ یـان پشـتی مرنـێ نینە و دسەردا چوون و خڕهان.

طث: ١- پێ خۆ لێدا. ٢- پەحنکا دەستێ خۆ لێدا.

الطث: جۆرە یاریەکـە ب دەڤـەکێ گرۆڤر دکـەن دبێژنێ: (المطثة).

طثر: مەهی.

الطثـرة: ١- مـەهین. ٢- تـەقن. ٣- کـەڤز. ٤- ئاڤا تیـر. ٥- بـەرفرهیا ژیـارێ. ٦- هریـا میهـا.

طجن: قەلاند.

طحا: ١- ئـەحنکر؛ ڕاسـتکر. ٢- دویرکـەڤت. ٣- هاڤێت. ٤- ئێکـدو پالـدان. ٥- چـوو. ٦- تێبــــــر. ٧- ڕازا. ٨- ڕائێخســــــت. ٩- هەلات.

طحی: ١- پەحنکر؛ ڕاستکر. ٢- ڕازا.

الطحا: عەردێ ڕاست.

الطحار: ئەو هەناسا نالین د گەل دا.

الطحار(بتشدید الطاء): ئیشا زکچوونێ یـا دژوار.

الطحاریر: پرتێت عەورا.

الطحال(بالکسر): خالخالک.

الطحال(بالضم): ئێشەکە خالخالکێ دگرت.

الطحـان (بتشـدید الحـاء): ١- ئاشـڤان. ٢- عەردێ ڕاست.

الطحانـة: ١- جـەنگ. ٢- لەشـکەرێ مـەزن. ٣- کەرێ حێشتر.

طحـر: ١- هاڤــێت. ٢- بژالــەکر. ٣- دگــەل هەناسێ نالی.

الطحر: عەورێ تەنک و بەلاڤ.

طحرب: ١- ب غار ڕەڤی. ٢- تژیکر(کونک).

الطحرب(بالکسر): قرش و قال.

الطحربة: ١- پرتا عەوری. ٢- پارچا جلکی.

الطحرة(الطحریة): پرتا بچویکا عەوری.

الطحرور: عەور.

طحطح: ١- شکاند. ٢- بژالەکرن و کوشـتن. ٣- بەلاڤکر. ٤- کەنیەکێ کرێت کر.

طحل: ١- ل تەحێلێ دا(درب). ٢- تژیکر.

طحل(بکســر الحــاء): ١- خلخالکــا وی مەزنبوو. ٢- کەڤزێ گرت.

طحل(بضم الحاء): گازندە ژ تەحێلا خۆ کر.

الطحل(بكسر الحاء): ١- یێ تەحێل مەزن. ٢- یێ تژی. ٣- یێ تنگژی.
الطحلة(بالضم): رِنگێ خوەلیکی.
طحلب: ١- کەڤزێ گرت. ٢- کوشت.
الطحلب: کەڤز.
الطحلبة: موی.
طحم: ١- لۆتدا. ٢- هێرشکر.
الطحمة: کۆم.
الطحمة (بالضمة): ١- زەلامێ دژوار. ٢- حێشترێت زەحف.
الطحور: یێ بەزەک.
الطحوم: یێ گەلەک لێ و ب حەز.
طخمة: کەرێ بزنا.
طحن: ١- هێرا. ٢- خۆ کرە خەلەک(مار).
طحن(بتشديد الحاء): ١- گەلەک هویرک. ٢- نەهێلا؛ مراند.
الطحن(بالكسر): ئار.
الطحون (الطحانة): ١- جەنگ؛ شەڕ. ٢- لەشکەرێ مەزن. ٣- حێشترێت زەحف.
الطحية: پرتا عەوری.
الطحين: ئار.
طخ: ١- هاربوو. ٢- هاڤێت. ٣- دویرکر.
طخا: تاریبوو.
الطخاء: ١- پرتا عەوری. ٢- قەهرا دلی.
الطخاطخ: تاریاتی.
الطخطاخ: ١- عەورێت د لێککومبووی. ٢- یێ رەوشت خراب.
طخش: تاریبوو.
طخطخ: ١- راستکر و دادگەلێک. ٢- هێلا تاری ببت(شەڤ).
طخم: خۆمەزنکر.
الطخمة(بالفتح): کۆما بزنا.
الطخمة(بالضم): پنا سەرێ دڤنێ.
الطخياء(الطخواء): تاری.
الطخية: ١- تاریاتی. ٢- پرتا عەوری.
الطخية: کەرەمرۆڤ.
الطخيم: گوشتێ هشککری.
الطر(بالفتح): رەخ یان پرتا تشتی.
طر(بتشديد الراء): ١- قەتکر. ٢- د بەر را بۆری. ٣- شینبوو. ٤- ب توندی هاژۆت. ٥- کرەدەر. ٦- تەپەک لێدا. ٧- دەربازکر. ٨- خۆشکر(کێر). ٩- ژێستاند. ١٠- کەت. ١١- دەرکەت.
الطر(بالضم): رەخ و دۆر.
طرأ: ژ نیشکەکێ ڤە هات و پەیدابوو.
طرؤ: تەڕ و تۆل بوو.
طرا(بتنوين الألف): گشت؛ هەمی.
طرا: ژ دویر هات.
لطرا: ١- تشتێ د عەردی دا ژ بلی ئاخ و خیز و بەرا. ٢- چێکرییێت خودێ یێت نەهێنە هژمارتن.
الطرائق: ١- کۆما(طريقة)ە. ٢- دریای.
الطراد(بالكسر): کورتەرِوم.
الطراد (بالفتح): ١- کەشتیا جەنگی. ٢- جهێ بەرفرەهـ. ٣- رۆژا درێژ.
طرادة: کەشتیەکا جەنگی.
الطرار: دزیکەر.
الطراز(بتشديد الراء): تەرزچی.
الطراز: ١- رەنگ و جۆر. ٢- جهێ چێکرنا جلکێت باش. ٣- شێواز.
الطرازة: ١- کارێ نەخشکرنێ. ٢- کارێ تەرزچی.
الطراف(بالكسر): ١- سەربلندی و مەزناهی. ٢- تشتێ ژ رەخێ زەڤیا دەرامەتی دهێتەبرن. ٣- رەشمال.
الطرافة: نویاتی.
الطراق(بالكسر): ١- کەڤلکێ شمکێ. ٢- کانێ دهێتە قوتان ژ بۆ چێکرنا تشتی. ٣- هەر تشتەکێ شمکێ پێ پنی دکەن.

الطراقية: گەنمێ هویرێ د بێژینگێ دا دچیتە خوار.
طرامة(بالضم): ١- قریژا کەسکا ل سەر ددانا. ٢- زادێ دمینیتە د ناڤ ددانا را. ٣- تفا هشکا دکەڤیتە دەڤی.
طرآن: ١- کەسنەناس. ٢- رێ.
طرآني: نەعەدەدکی؛ سەیر.
طراوة: تەراتی.
طرب: ١- هژیانەکە ژ گولێبوونا سترنا دا پەیدا دبت. ٢- پلەیەکا ژ سترانگۆتنێ بلندترە.
طرب: ژ خۆشیادا هەژیا.
طرب(بتشدید الراء): هەژاند ژ خۆشیا دا.
الطربال: ١- ئاڤاهیێ بلند. ٢- کەڤرێ مەزن ژ چیای. ٣- چیایێ ژ دویرڤە دهێتە دیتن. ٤- دیرا ل چیای. ٥- منارە.
الطربوش: کولاڤەکێ سۆرێ ب گویفکە.
الطربون: تاییێ تەر.
الطربیل: جەنجەر.
طرة(بالتشدید): ١- پەرچەم. ٢- لێڤا هەر تشتەکی.
الطرة(بالضم): ١- لێڤا هەر تشتەکی. ٢- ئەنی. ٣- پەراویزا پەرتووکێ. ٤- پەرچەم. ٥- لێڤا نهالێ یان یا رویباری. ٦- (الطغراء) کو دبیتە نقیسینا تێکرا تێکرا یان نەخشێ تێکرا تێکرا یێ شاها نامە و نقیسار پێ مۆردکرن.
طرة(بالفتح): ١- قەد. ٢- کەر. ٣- ناڤتەنگ.
طرح: هاڤێت.
الطرح(بالفتح): ١- هاڤێتن. ٢- درێژکرن ل سەر جهەکی. ٣- بەرهاڤێتن. ٤- ژێبرن ژ هژمارێ.
الطرح (بالكسر): ١- بەرهاڤێتی. ٢- یێ هاڤێتی.
الطرح(الطراح؛ الطروح): جهێ دویر.
الطرحة: ١- ئێکجار. ٢- کراسەکێ کەسکە شیخ و زانا ل بەرخۆ دکن.
الطرخان: سەرۆک.
الطرخون: جۆرە گیایەکە ل سیبریا شین دبت بەلگێت وی دکەنە دەرمانکێت زادی.
طرد: کرەدەر؛ دەرئێخست.
الطرد: ١- وەک ئێکی، وەکهەڤی. ٢- کرنەدەر. ٣- پۆستەیێ متا.
الطرد(بالفتح والكسر): ئاڤا دەوارا شەڤاندیێ.
طرر: پەرچەم چێکر.
طرز: ١- تۆرێ وی باشبوو پشی خرابیێ. ٢- جلکێت باش کرنێ. ٣- ب دەخشا پالدا.
الطرز (بتسكين الراء): ١- رەنگ و جۆر. ٢- سەروبەر. ٣- رێباز. ٤- سیستەمداری.
طرز(بتشدید الراء): ١- نەخش لێ دا؛ نەخشکر. ٢- دا بەر دەخشا.
طرس: ١- ژێبر. ٢- نڤیسی.
طرس (بتشدید الراء): ١- باش ژێبر. ٢- خرابکر.
الطرس: ١- پەرێ نڤێسینێ. ٢- پەرێ ژێبری پاش لێ نڤێسی.
الطرسوح(بضم الطاء): بتریق؛ بالدەیەکە (١٧) جۆر ژێ هەنە وهیچ جۆرەک ژێ نافریت، ژیارا وی ل سەر ماسیا وحەباری یە، ل جەمسەرێ باشۆر دژیت.
طرش: کەربوو.
الطرش(بتسكين الراء): چێل و گۆل، د بنیات دا هەر (تەرش)ێ کوردی یە.
الطرش(بفتحتین): کەراتی.
طرشم: تاریبوو.

طرط: ١- خۆکەرکر. ٢- پویتێ برهۆییێت وی کێمبوو.
الطرطاء: ژنکا مژویلانک کێم.
طرطب(بالضم): ١- گوهان. ٢- گوهانێ درێژ.
طرطر: پەسنێت ژڤەستا بۆ خۆ کرن و شانازی ب خۆ بر.
الطرطور(بالضم): ١- زەلامێ درێژ و زراف. ٢- کولاڤێ سەرتیژ.
الطرطور(بالفتح): جۆرەکێ دەرمانکێت زادی یە ژ ئاری یان کاژێ و سیر و ترشا دهێتە چێکرن.
الطرغلودس: چرزنک؛ چرڤنک؛ چرڤندک؛ بلبلکێ دەحلا.
طرف: ١- چاڤێت خۆ دانانە سەرێک. ٢- لڤی ژ بۆ دیتکرنێ. ٣- نێری. ٤- چاڤیت خۆ نقاندن و ڤەکرن. ٥- ڕوندککرن. ٦- تەپەک لێدا.
طرف (بتشدید الراء): ١- دا ڕەخەکی. ٢- بەراهی زڤڕاندە دویماهیێ.
الطرف(بالکسرة والسکون): ١- ئەوە یێ حەزدەت هەر تشتێ ببینت بوو وی بت. ٢- مالێ ژ نوی پەیدابووی.
الطرف(بتسکین الراء): ١- چاڤ. ٢- ڕەخ؛ لا.
الطرف(بفتح الراء): ١- ڕەخ. ٢- دەڤەر. ٣- هندەک ژ تشتی. ٤- دایباب مەرد.
الطرف(بفتحتین): ١- ڕەخ؛ لا. ٢- دویماهیا هەر تشتەکی. ٣- دەست یان پێ یان سەر، کۆما وی ژی(أطراف)ە. ٤- پیچەک ژ تشتی.
الطرفة(بالفتح والسکون): ١- چاڤنقاندنەک. ٢- ئەو چپکا خوینێ یە یا دکەڤیتە سەر چاڤی. ٣- جوانی. ٤- نوبیێ باش.
الطرفة: ١- قووناغەکە ژ قووناغێت هەیڤێ پشتی قووناغا (النثرة) دهێت. ٢- ستێرەکێ ژ وێنەیێ (برج الأسد).
طرفة العین: ئێک زلقوتاندنا چاڤی.
طرفس: ١- هویر نێری. ٢- گەلەک جلک ل بەر خۆ کرن. ٣- تاریبوو. ٤- ییێت ژێ ڤەدخۆن زێدەبوون.
الطرفساء: تاریاتی.
الطرفسان: ١- تاریاتی. ٢- بنقوونک.
طرق: ١- ب چەکوچی لێدا. ٢- بەرک لێکدان ژ بۆ پێشبینیکرنێ و خواندنا بەختی. ٣- دەرگەهێ قوتا. ٤- ب شەڤ هات. ٥- ژێکڤەچری(هری).
طرق(بتشدید الراء): ١- ڕێیەک چێکر. ٢- کرە ڕێ. ٣- ئاسێبوو.
الطرق(بفتحتین): ١- ئاڤیت ڤەخوارنێ. ٢- شوینوارێت حێشتری. ٣- گەرییێت زکێ مرۆڤێ قەلەو ییێت دکەڤنە سەرێک.
الطرقة؛ الطرق(بالفتح)): ئێک قوتان.
الطرقة(بالکسر): ١- جۆرێ قوتانێ. ٢- ڕێباز.
الطرقة(بالضم): ١- تەماهی. ٢- عەدەت. ٣- تەماهی.
طرم: تژی هنگڤین بوو.
الطرم: هنگڤین.
الطرمة(بالفتح): ١- ئێک جار. ٢- مێلاک.
الطرمة(بالضم أو الکسر): چالکا لێڤا ژۆری.
الطرماح: ١- مرۆڤێ درێژ. ٢- یێ ڕڤشتا بلند و ب ناڤودەنگ. ٣- یێ دلچۆیە تشتی.
الطرماذ(الطرمذان): یێ خۆ مەزن دکەت.
الطرماس(الطرمس؛ الطرمساء): تاریاتیا دژوار.
طرمة(بالضم): چالکا ل لێڤا مرۆڤی یا سلال.

طرمح: بلنکر.
طرمذ: خۆ مەزنکر.
طرمس: ١- ژ ترسا دا بێدەنگبوو. ٢- نەڤیا. ٣- ژێبر.
الطرموث(بالضم): نانێ خولپەلکێ.
الطرموح: یێ درێژ.
الطرموس؛ الطرموسة(بالضم): نانێ خولپپەلکێ.
طرو: تەڕ و تازک بوو.
الطروب(المطراب): دەنگبێژێ ب سترانا خۆ مرۆڤا دهەژینت.
الطروح: دارقەسپا ئوبشی درێژ و شۆڕ.
الطروق(بالفتح): ڕیڤینگ.
الطروق(بالضم): ١- شەڤا ب سەر مرۆڤی دا دهێت. ٢- ستێرا هاتی عەسمانی.
طري: تەڕ و نازک بوو.
الطريء(الطري): تەڕ و نازک.
الطريان: ١- مێزا زادی. ٢- تەبەقا زادی. ٣- سفرەک.
الطريح: یێ ڕازایی.
الطريخ: جۆرە ماسیەکێ هویرە.
الطريد: ١- یێ ڕەڤێ و خەلک ب دویڤ ڤە. ٢- برا یان خویشکا ل دویڤ مرۆڤی دبیت. ٣- برا یان خویشکا بەری مرۆڤی دبت.
الطريدان: شەڤ و ڕۆژن؛ چنکو ئێک ل دویڤ یا دی دهێت.
الطريدة: ١- نێچیرا نێچیرڤان ب دویڤ کەڤتی. ٢- حێشترا هاتیە دزین. ٣- کنجرێ تەڕدکەت و ژناڤدا د تەنویرێ ددەن. ٤- چیڤا ئارمویشی.
طرير: تیژگری.
الطريف: ١- تشتێ سەیر و کێم وێنە. ٢- کەدخودایێ نوی. ٣- یێ نوی. ٤- نویهاتی.
الطريفة: یا نوی.
الطريق: ١- ڕێ. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو ڕیورەسمێت خودێ ییێت دەستویری دکرنا وان دا نەهەی.
الطريقة: ١- ڕێباز. ٢- ژیاننامە. ٣- خیچا ل تشتی. ٤- مەزنێ ئێلا خۆ یان ئوبجاخا خۆ. ٥- کاودان. ٦- دارقەسپا درێژ. ٧- ستوینا سیوانێ.
طس: ١- هەڤڕگیا وی کر و بێدەنگکر. ٢- دبنڤەکر. ٣- دویرچوون. ٤- چوو.
الطس(الطسة): تەشتا سفری یێ دەستا تێدا دشوون(فارسی) یە.
طسا: حەمەربوو.
الطساة: حەمەری.
الطساس: ١- یێ تەشتا چێدکەت. ٢- یێ تەشتا چێدکەت.
الطسام: یێ گەلەک.
الطست: تەشت(فارسی) یە.
طسع: چوو.
طسع(طسيع): بێغیرەت.
الطسق: باجا دەرامەتی.
طسم: حەمەربوو.
الطسم: ١- تاریاتی. ٢- تۆز.
الطسمة: قاویشا حەلاقی؛ د بنیات دا تەسمەیا کوردیە.
طش: خوناڤ باری.
الطش: بارانا خوناڤ.
الطشاش(بالضم): پەرسیڤ.
الطشاش(بالفتح): لاوازیا چاڤی.
الطشة(بالضم): پەرسیڤ.
الطشة(بالكسر): زارۆکێ بچویک.
الطشت: تەشت(فارسی) یە.
الطشيش: بارانا خوناڤ.
الطعام: زاد؛ خوارن.
الطعامي: زادفرۆش.

الطعان: ئەوێ پێنجا ددانت یان زختا.
طعم(بكسر العين): تامكر.
طعم(بفتحتين): تێربوو.
طعم (بتشديد العين): ١- پەترۆمەکر. ٢- شرینقەک لێدا.
الطعم(بالفتح): تام.
الطعم(بالضم): ١- تۆمک. ٢- شیان
الطعمة(بالضم): ١- خوارن؛ زاد. ٢- داخوازا بۆ زادی. ٣- ڕزق. ٤- لایێ ڕزق ژێ دهێت.
طعم (بتشديد العين): ١- پەترۆمەکر. ٢- هندەک جەراثیم کرنە لەش دا بەرگیریا وی ب هێز بکەڤت.
طعم(بكسر العين): ١- تامکرێ ٢- خوار.
طعم: خوارن دا.
الطعمة(بالكسر): ١- جۆر؛ ڕەنگ. ٢- لایێ ڕزق ژێ دهێت.
طعن: ١- تشتەکێ بڕەک وەکی شیری یان ڕومێ لێ دا. ٢- بناڤسالڤەچوو. ٣- پێنجەک لێ دا. ٤- چوو.
الطعن: ١- تەحنە. ٢- زختدان. ٣- بەرهنگاریکرنا ل سەر تشتەکی. ٤- پێنجدانا یاسایی یاکو ژ لایێ گونوهباری ڤە دژی حوکمی دهێتە کرن ژ بۆ ئیلغاکرنا وی کو ئەگەر د یاسایێ دا نە نە کو د ڕویدانا.
الطعنة: دربێ تشتێ بڕەک.
طعوم: ناڤنجی؛ نەلەغەر و نەقەلو.
الطعومة: پەزا ژ کەری گرتی ژ بۆ سەرژێکرنێ.
الطعين: دربدایی؛ زختدایی.
طغا: ژ تخوبیا دەرباز بوو.
طغى: ١- ئاریان. ٢- ئاڤەکا مشە و زۆر دگەل خۆ ئینا. ٣- ژ تخوبیی دەرباز بوو.
طغام: مرۆڤێ پویچ وتێنەگەهەشتی.
الطغامة: کەرەمرۆڤ.
طغر: پالدا.
الطغراء(الطغرى): نیشانەک بوو ل سەر پارە و نڤیسارا دهاتە کرن(ترکی) یە.
الطغرائي: ١- جۆرە خەتەکە پیتێت د تێکڕا تێکڕا نە وەک نیشان ل نڤیسارا دهاتەکرن. ٢- توغراچێکەر.
طغم: خۆ تێنەگەهاند.
الطغمة: کۆمەکا ل سەر ئێک بیروڕا.
طغمش: دیتنا وی لاوازبوو.
الطغوى: یێ ژ توخوبیی دەربازبووی.
الطغومة: کەرینی.
الطغومية: کەرینی.
الطغيان: ١- دەربازبوون ژ سنوورا. ٢- دسەرداهاڤێتنا ئاڤا دەریایێ یان ڕوبیاری. ٣- بێئەمری.
الطغية: ١- ئێک جار. ٢- یێ نەهێتە دەست وەکی دەوارێ سەمبۆز. ٣- سەرێ چیای. ٤- هەر جهێ بلند.
طف(بتشديد الفاء): نێزیکبوو.
الطف: ١- ڕەخ. ٢- کنارێ ئاڤێ. ٣- حەوشا خانی. ٤- عەردێ بلند. ٥- بنێ چیای. ٦- یێ بەزەک.
طفا: ١- ب سەر ئاڤێ کەڤت. ٢- بەز دژواربوو. ٣- لۆتدا. ٤- مر. ٥- چوو تێڕا.
طفئ: ڤەمری.
طفاح(بالكسر): تژیکرن.
الطفاح: یێ تژی.
الطفاحة: تشتێ ددەتە د سەر لێڤا ئامامی ڕا.
الطفارة(بالضم): دۆرمانکا ڕۆژێ.
الطفاف: ١- لێڤا ئامانی. ٢- نێزیکبوون ژ ئاڤابوونێ(ڕۆژ). ٣- تاریاتیا شەڤێ.

الطفافــة (بالضــم): ١- لێڤــا ئامــانی. ٢- سەرێ ئامانی.
الطفال: تەقنا هشک.
طفان: د لێڤا ڕا تژیکری. ٢- یا دایە د سەر لێڤا را ژێ ڕاکری.
الطفــانين: ١- درەو. ٢- ئاخڤتنــا بێخێــر. ٣- زیندان.
الطفــاوة: ١- کەفــا قــازانێ. ٢- تشــتەک. ٣- دۆرمانکا هەیڤێ یان یا ڕۆژێ.
الطفح: پرسک.
الطفح الجلدي: پرسکێت ل پیستی چێدبن.
طفح(بتشديد الفاء): تژیکر.
طفح: ١- تژیبوو و د سەرداچوو. ٢- نەهـ هەیڤ تماکرن و زا. ٣- ژێبر.
الطفحان: ١- د سەرداچوونا ئامانی. ٢- یێ د سەر دا دچیت.
طفذ: بنگۆڕکر.
الطفذ: گۆڕ.
طفر: خۆ د سەر ڕا هاڤێت.
طفر (بتشديد الفاء): ١- ژ سەرڤە مەیی. ٢- هێلا خۆ د سەر ڕا پاڤێژت.
الطفر: خۆهاڤێتن.
الطفرة: ١- ئێک خۆ هاڤێتن. ٢- خۆهاڤێتن. ٣- مەیین.
طفس: ١- قرێژیبوو. ٢- مر.
طفطــف: خــۆ د دەســتێ هــەڤرکێ خــۆ دا سستکر.
الطفطاف: ١- ڕەخ. ٢- تایێ دارێ یێ نەرم و تەڕ. ٣- کەنار.
الطفطفة: ١- ناڤتەنگ. ٢- گوشتێ سست.
طفف: ١- پیچەکێ کێمکر. ٢- قەلسیکر. ٣- پەڕیت خۆ ڤەکرن(بالندەی).
طفق: دەست هاڤێتێ(مەبەست کارە).
الطفل (بالفتح): ١- ئاڤابوون. ٢- باران. ٣- دەمــێ پشــتێ هــەلاتنا ڕۆژێ. ٤- تاریاتی.
طفل(بالفتح): ١- نێزیکی ئاڤابوونێ بوو. ٢- نەرم و نازکبوو.
طفل(بكسـر الفـاء): ئــاخێ هنگاڤــت و خەسفت(گیا).
طفل(بتشديد الفاء): ١- دلۆڤانی پێ بر و هێدی هاژۆت. ٢- نێزیکی ئاڤابوونێ بوو.
الطفل(بالكســر): ١- بچویــک؛ زارۆک. ٢- نــەرم. ٣- شــەڤ. ٤- ڕۆژا ل بــەر ئاڤــابوونێ. ٥- پێویســتی. ٦- کریســکا ئاگری.
الطفل (بفتحتين): ١- بچویکینی. ٢- تاریاتی. ٣- ئاڤابوون.
طفن: ١- مر. ٢- زیندانکر.
الطفوة: گیایێ نازک.
الطفولة(الطفولية؛ الطفالة): بچویکینی.
الطفولية: بچویکینی.
الطفية: جوورەکێ مارایە.
الطفيــف: ١- یــێ نەدورســتبووی. ٢- تشــتێ کــێم. ٣- بێخێــر. ٤- مرۆڤــێ چونــە. ٥- کێم. ٦- نەژێکری.
الطفيل: ئاڤا شێلی یا د بنێ برکێ دا.
الطفيلي: ١- ئەوێ ژخۆرایی دچیتە سەر زادێ خەلکی، ئانکو بێی کو بهێتە داخوازکرن. ٢- هــەر تشــتێ ل ســەر تشــتێ ئێکــەدی دژیت.
طق: چرکێنی ژێ ئینا.
الطق: خرمخرما ژ خوارنا تشتێ ڕەق دهێت.
الطقس: ١- ڕێبازا ئایینی. ٢- کاودانێ کەش و بای و سەقای.
طقطق: دەنگکر.
الطقطق(الطقطقة): دەنگێ سمێت دەواری.

الطقم: ١- بەدلە؛ قات. ٢- تەغمە.
طقم الأسنان: تەغما ددانا.
الطقوس: دارەکا جوانە ل دارستانێت ئۆروپا و ئاسیا و ئەمریکا باکۆر شین دبت، ژ بۆ جوانییێ ل باغچەیا دچینن، دارێ وێ یێ باشە.
طـل (بتشـديد الـلام): ١- بەلاش چوو. ٢- حەلالبوو. ٣- باران لێ هات. ٤- کێمکر. ٥- ژکارئێخست.
طل(بالضم): ب هەروە چوو(چوین؛ تۆل).
الطل(بالضم): ١- خوین. ٢- شیر.
الطل(بالفتح): ١- هویرباران. ٢- خوناڤ. ٣- زەلامێ ب ناڤسالڤەچووی.
الطل(بالكسر): مار.
طلا: ١- پێ وی گرێدا. ٢- خۆ گیروکر.
طلى: ١- پێ وی گرێدا. ٢- تێدا.
طلـى (بتشـديد الـلام): ١- تێدا. ٢- ب سەرداهات.
الطلى(بالكسر): ١- ئەڤین. ٢- مەی.
الطلى؛ الطلو(بالفتح): ١- خفشا خەزالێ ل دەمێ بوونێ. ٢- هەر تشتێ بچویک.
طلا: تێدا(مەبەست هەر تشتێ رۆهنە).
الطلا: خفش؛ تێژکێ مامزێ.
طلاء(بالكسر): ١- مەی. ٢- بۆیاغ. ٣- ئاڤا تری یا ب کەلاندنێ کێمتر ژ (دو) سێکێت وێ چووین. ٤- ئێشکران.
الطلاء(بالضم): ١- خوینا ب هەروەچوویی. ٢- تویکێ ل سەر خوینێ پەیدا دبت.
الطلاح: دارا مۆزێ.
الطلاسة: کنجرێ ژێبرنا نڤیسینێ.
الطلاطل: ١- مرن. دەردێ بێ دەرمان.
الطلاق: بەردانا ژنێ.
الطلاقة: ١- رەهوانبێژیا ئەزمانی. ٢- رویخۆشی.
الطلاوة (بالفتح أو الكسر): ١- جوانی و رووگەشی. ٢- سحر.
الطلاوة(بالضم): بۆیاغ.
الطلاوة(بالكسر): ١- پیچا زادی یا د دەڤی دا مای. ٢- سەرتویکێ ماستی یان یێ ل سەر خوینێ چێدبت.
الطلطلة: ١- مرن. ٢- مسیبەت؛ بەلا. ٣- چچکێ گەوریێ.
طلاطلة: چچکێ گەوریێ؛ ئەو چەرمکێ گوشتییێ شۆرە یێ ل گەوریا مرۆڤی.
طلاع(بالكسر): ١- تژیبوون. ٢- چەنداتی. ٣- تژی.
طلاع الثنايا: یێ ل ئاستەنگا دەرباز دبت؛ یێ بۆر و سەربۆر ب سەرهاتی و شارەزا.
الطلاق: بەردانا ژنێ.
الطلاقة: ١- ئازادی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە تۆرانێت ب ئەدەب و بێ قەسە و گۆتنێت کرێت.
الطلاق الرجعي: ئەو تەلاقە یا کو چێدبت زەلاما ژنکا خۆ یای بەردای بێی مەهر و قەلەن بزڤرینت.
طلاوة(بالفتح): شرینی و جوانی.
الطلالة: ١- کەس. ٢- تشتێ دیار ژ هە تشتەکی.
طلاوة(بالكسر): پاشمایکێ زادی یێ د دەڤی دا دمینت.
الطلاية: تیدان.
طلب: ١- داخوازکر. ٢- بزاڤا پەیداکرنێ کر. ٣- بزاڤکر تۆلا خۆ ڤەکەت. ٤- ژ دەبابا خوازت (کچ).
الطلب(الطلبة): ١- خوازتن. ٢- گازیکرن بۆ ئامادەبوونێ.
الطلب(بالكسر): ١- تشتێ هاتیە خوازتن. ٢- داخوازکەر.
الطلبة(بالفتح): ئێک داخواز.
الطلبة(بالضم): وەغەرا دویر.
الطلبية: ١- داخوازکرنا چەندەکێ ژ تشتی. ٢- لیستەیا تشتێ داخوازکری. ٣- خوازتنا هنارتنا چەندەکا متای.

الطلة: ستۆ.
الطلـة(بالفتح): ١- ئێـک جـار. ٢- بـاغێ خونـاڤێ شـاڵکری. ٣- جـوان. ٤- بێهنـا خۆش. ٥- مـەیا خۆش. کابانی. ٦- ژیارا خۆش. ٧- کەیفخۆشی.
الطلة(بالضم): ڤەخوارنەکا شیری.
طلث: چوو و هەڕکی(ئاڤ).
الطلثة: نەزانێ عەقل و لەش لاواز.
طلح: ١- خرابوو. ٢- وەستیا. ٣- وەستاند. ٤- خۆ خرابکر.
الطلح: وەستیایی.
الطلحة: ١- دارا مۆزێ. ٢- بەرهەم.
الطلحية: پەڕێ کاغەزێ.
طلخ: ١- ڕەشکر. ٢- تێدا. ٣- خرابکر.
الطلخ: ئاڤا خرابووی.
الطلخاء: کچا بێعەقل.
طلس: ١- ژێ بر. ٢- چوو.
طلس به: هاڤێت.
الطلس(بالكسر): ١- پەڕێ نڤیسینا وی ژێ بری. ٢- جلکێ قرێژی.
الطلس(بـالفتح): جلکـەکێ ڕەشبوو شـێخ و ماقویلا ل خۆ دکرن.
الطلسة(بالضم): ١- ڕەنگێ تۆزکەوی یێ ب سـەر ڕەشی ڤە. ٢- عەورێ تەنک.
طلسم: ١- دپاشداچوو، پشت و پشت زڤری. ٢- نڤشتی چێکر.
الطلسم: ١- خیچ و خاچەرێزێت جادۆگەری نـە یێت جادۆیێ پێ دکەت (یۆنانی) یە. ٢- ل نـک سـۆفیا دبیتـە هـەر تشـتێ ل سـەر تشتەکی زال و کونترۆلکری.
طلطل: لڤاند.
الطلطل(الطلطلة): مسیبەت؛ بەلا.
طلع(بكسـر الـلام): ب سـەرکەڤت(مەبەست ژێهەلی یە).
طلـــــع: ١- دەرکــــەت. ٢- هــــەلات. ٣- ب ســـــەرهلبوو. ٤- ب ســـــەرکەڤت. ٤- زانی. ٥- بەر ب پێش هات.
الطلع(بـالفتح): ١- بـەرێ دارقەسـپێ یـێ ژ نوی دەرکەڤتی. ٢- ڕەخ؛ لا.
الطلع(بالكسر): ١- یـێ ب سـەر شـۆلا هـل دبت و ژێ دزانـت. ٢- ڕەخ؛ لا. ٣- مار.
طلعة(بالفتح): ١- دیتن. ٢- ئێک جار.
الطلعة(بالضـم): ١- یـێ گەلـەک دنێـڕت. ٢- یێ گەلەک ل دویڤ باییکێت نەفسا خۆ دچیت.
طلف: زێدەکر.
الطلف: ١- یێ ژ تشـتی زێـــدە. ٢- یێ ب هەروە چووی.
طلق: بەردا(ژن).
طلق اليدين: ١- مەرد؛ سەخی. ٢- یێ نەباز.
طلق اللسان: ئەزماندار؛ ئەزمان خۆش.
الطـلق(بالفتح والكسر): ژانا بچویکبینێ.
الطلق(بالكسر): ١- حەلال. ٢- بەردایی.
الطلق(بفتحتين): کنفێ باش بادایی.
الطلقـاء: ئـەو خـەلکێ مەککـەهێ بـوو یێـت پێغەمبـەرێ - سـلاڤ لـێ بـن- ل دەمـێ ستاندنا وێ ئازادکری.
طلقة: ١- ئێـک تـەلاقا بـەردانێ. ٢- گوللـەیا تڤەنگێ.
الطلل: ١- جهێ بلند. ٢- شوینوار. ٣- کەسایەتیا مرۆڤـــــی. ٤- دوشـــــکێ روینشـــــتنێ. ٥- پاتەیێ نخاڤتنێ.
طلم: ١- دەسـتێ خۆ لـێ دا و پـەحنکر(وەکی گرکا هەڤیری). ٢- ڤەمالی(خوهـ).
الطلم(بالضم والسكون): خانکێ نانی.
الطلم(بفتحتين): قرێژا ددانا.
الطلمة(بضم الطاء): نانا سێهلێ.

طلمس: سەروچاڤێت وی تێکچوون.
الطلمساء: ١- عەردێ بێ ئالا و منارە. ٢- تاریاتی. ٣- عەورێ تەنک.
طله: چوو کەتە رێ.
الطله: عەورێ تەنک.
الطلهة: مال و ملکێ مایی.
الطلو: گورگ.
الطلوة: سپیاتیا ئەلندێ.
طلوب: دویر ئاڤ(بیر).
الطلوب: یێ گەلەک داخوازا دکەت.
طلي: ١- ددانێت وی ژ گیرهێ زەربوون. ٢- گرانبوو.
الطلي: زەری یا ددانا.
الطليب(الطلاب): یێ گەلەک داخوازا دکەت.
الطلية(الطلاء): ستۆ.
الطليح: پلپلک.
الطليس: یێ کۆرە.
الطليعة: ١- پێشەنگا تشتی. ٢- دەستپێکا لەشکەری. ٣- کۆما لەشکەرێ یا ل بەراهیا لەشکەری دچیت ژ بۆ سەحوسیا ل دۆر دوژمنی.
الطليف: ١- تشتێ نەدورست. ٢- یێ هاتیە برن. ٣- یێ ب هەروە چووی.
الطليق (الطلق): ١- بەردایی؛ ئازادکری. ٢- بەشۆش.
طليق الوجه: رووکەن.
الطليل: ١- حێسیلکا هلوەریای. ٢- ب هەروەچوویی(خوین).
الطم(بالكسر): ١- دەریا. ٢- زەدەهیا تشتی.
طم(بضم الطاء): ١- تژیکر. ٢- مەزن بوو و بوو چریسەت. ٣- داگرت. ٤- کرە کەزی و گرێدا.
طم(بالفتح): ١- ب سەردا گرت و د بن خۆڤەکر. ٢- زێدەبوو و ل سەر زالبوو. ٣- مەزنبوو. ٤- کرە تاتا و ڤەهاند. ٥- بەزەکا رحەتکر.

الطم (بالكسر): ١- ژمارەیا گەلەک. ٢- ئاڤ. ٣- دەریا. ٤- یێ حنر.
طما: ١- بلندبوو. ٢- تژیبوو. ٣- درێژبوو. ٤- دژواربوو.
الطماح(بالفتح والتشديد): ١- کولبەتی. ٢- یێ رەخێ وی دویر.
الطماح(بالكسر): مەزناهی.
طمار: جهێ بلند.
الطماطم: باجانسۆرک.
طماطة: باجانک.
الطماع: ١- قەلس. ٢- ئەوێ تەماهیا وی دچیتە هەر تشتەکی و حەزدکەت بۆ وی بت.
الطماعة: دلچوون؛ تاماهی.
طمأن: ١- پشتراستکر و تەناکر. ٢- نزمکر. ٣- راەستاند.
الطمأنة: پشتراستی.
الطمأنينة: پشتراستی و تەنایی.
الطمث: ١- پیسی و خرابی. ٢- خوین. ٣- گومان. ٤- دەهمەنپیسی.
الطمة(بالفتح): پەلێت بن خوەلیێ.
الطمة(بالضم): ١- جڤات. ٢- کۆماهی.
طمث: ١- دەستێ خۆ کرێ.٢- کەتێ؛ خوین دیت؛ کەتە ژڤانی.
الطمث: خوین دیتن ژنکێ
طمح: ١- بەری خۆ دا. ٢- کرە دلێ خۆ کو ب دەستڤەبینت. ٣- بلندبوو و باش تێفوکری. ٤- بلندکر. ٥- خۆ شەمبۆزکر.
طمح(بتشديد الميم): ١- دەستێت خۆ بلندکرن. ٢- هاڤێت.
طمحات الدهر: بەلا و مسیبەتێت زەمانی.
طمخ: خۆمەزنکر.

طمر: ١- بنئاخکر و ڤەشارت. ٢- تاریکر. ٣- د عەردی دا چوو. ٤- تژیکر. ٥- پوفبوو. ٦- وەرمت.
طمر (بتشدید المیم): ١- وەرپێچا و ڤەشارت. ٢- پەردێت وی بەردان (خانی). ٣- خۆ هەلاڤێت. ٤- خۆ هاڤێتە خوارێ.
الطمر (بالکسر): ١- جلکێ درهای. ٢- هەسپێ رۆڤدرێژ یان نرخەدار.
الطمر (بالضم): نەزانین.
الطمرة: دەستپێک.
الطمرر؛ الطمرور؛ الطمریر: هەسپێ رۆڤدرێژ یان بێ نرخەدار.
طمس: ١- دویرکەت. ٢- چوو. ٣- ل دویر فوکری. ٤- بۆ شوینوار و ژناڤچوو. ٥- رۆناهیا وی چوو. ٦- ژناڤبر و نەهێلا. ٧- داپۆشی. ٨- شوینا وی نەهێلا. ٩- رۆناهیا وی بر.
الطمس: ١- شوینواربوون و ژناڤچوون. ٢- ئاڤابوونا سالخەتێت عەبدی د سالوخەتێت خودێ دا. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە نەمانا شوینوارێت کەسێ د ذاتێ خودێ دا فەنابووی د رۆناهیا رۆناهیا دا کو رۆناهیا خودێ حەقە.
طمطم: ل نیڤا دەریایێ مەلەڤانی کرن.
طمطام: نیڤا دەریایێ.
الطمطم (الطمطمانی؛ الطمطمی): یێ سەلیقەکا نەعەرەبی د ئاخڤتنا وی دا.
طمع: تەماهیا وی چوویێ.
الطمع: ١- تەماعی. ٢- رزقێ سەربازا. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە رادەستکرنا ئیرادا هلبژارتنێ بۆ دەستێ خودێ حەق.
طمغ: کلمیشێ وی زیدەبوو (چاڤ).
طمل: ١- ب نابیکی پەحنکر (گرگا هەڤیری). ٢- تێر بۆیاغ کر. ٣- توند هاژۆت. ٤- تێدا.
الطمل (بالفتح): ١- هەڤیر. ٢- چێکری هەمی.
الطمل (بالکسر): ١- بەدکارێ نە د خەما چو تشتا. ٢- دومۆر. ٣- کراسێ رەش. ٤- فەقیرێ بێسەروبەر و بێحال. ٥- رستک. ٦- گلکێ دریای.
الطملة: ١- ئاڤا شێلی. ٢- تەقنا رەش.
طمم: دادا.
الطمن: یێ راوستاندی.
طموح: حەز؛ حەزکرن.
الطمول: زەلامێ بەدکارێ د خەما چونە.
الطمولة: بەدکاریا خودانێ وێ د خەما چونە.
طموم: بەزەک.
الطمیس (المطموس): کۆرە.
الطمیل: ١- یێ ب نانیکی پەحنکری. ٢- ئاڤا شێلی. ٣- رستک. ٤- تێدایی. ٥- یێ نەدیار و بەرزە. ٦- حێسیل. ٧- سەرتیرا پەحن.
الطمیم: ١- زێدەیی. ٢- بەزا رحەت. ٣- هەسپێ نرخەدار.
الطن (بالضم): ١- گورزێ لەڤنا. ٢- عیارەکێ کێشانێ یە دبیتە هزار کیلۆ.
طن (بالتشدید): ١- بوڤ بوڤ کر. ٢- دەنگکر. ٣- مر.
الطن (بالضم): گورزێ لەڤنا.
الطنء: ١- پیچا رحێ یا مایی. ٢- وەرگێرانا بەرێ ئەڤینێ. ٣- راژێرک. ٤- خانی. ٥- پوویچاتی. ٦- خولیا سار. ٧- باغ. ٨- گومان. ٩- هممەت.
طنأ: شەرمکر.
طنی: چارەسەریا سیها وی یا ب پراسیا ڤەمای یان یا ئێشا وی کر.
الطنی: ١- ئێش. ٢- گونەهبارکرن. ٣- خولیا سار.
الطناز: یاریکەر؛ تورانەکەر.
الطنان: ١- ئاوازبلند. ٢- یی بوڤبوڤ.

الطنانة: ئەو میشەمۆرن یێت کو ل دەمێ فڕینێ بوڤبوڤێ دکەن.
طنب: ١- خواربوو. ٢- پشت و پێت وی خاڤ و درێژبوون(هەسپ).
طنب (بتشدید النون): ١- ب کنفا گرێدا. ٢- ڕەوی.
الطنب: ١- کنفەکێ درێژە پێ خیڤەتا یان بانێ خیڤەتا گرێددەن. ٢- ڕهێت لەشی. ٣- ڕهێت دارێ.
الطنب(الإطنابة): دڤێلێت کەڤلی نە پێ ژەها گڤانی گرێددەن.
طنبل: خۆ کەرکر.
الطنبل: کرەمرۆڤ.
الطنبلة: ١- کەرینی. ٢- خرابی.
الطنبور(الطنبارة): تەمبویر.
الطنبوري: تەمبویرڤان.
الطنة(بالضم): ئێک لەڤەن.
الطنجرة: قازانا سفری(ترکی) یە.
الطنجیر: ١- ئامانێ چێکرنا ئارخافکێ. ٢- ترسنوک. ٣- دومۆر.
طنخ: ١- حەمەربوو و ڕوینی دلێ وی گرت. ٢- قەلەوبوو. ٣- پیس و خراب بوو.
طنخ(بتشدید النون): حەمەرکر.
الطنخ(بالکسر): پیچەک.
طنز: یاری کرن ؛ توڕانەکرن.
الطنز: یارییێکرن؛ توڕانەپێکرن.
طنطن: ١- بوڤێنکر. ٢- زنگێن کر؛ بوو زنگەزنگا وێ.
الطنطنة: ١- بوڤبوڤ. ٢- زنگێن.
طنف(بفتحتین): ستری و دار کرنە سەر.
طنف(بالفتح والکسر): ١- هاتە گونەهبارکرن. ٢- نەفسا وی خراب بوو.
طنف(بتشدید النون): گونەهبارکر.
الطنف: ١- سیڤاندا دەرگەهی. ٢- سیڤاندا خانی. ٣- جهێ ژ پشتا چیای بلند دبت.
طنفس: ڕەوشتێ وی خرابوو.

الطنفسة: ١- بنقوونک؛ وەکی بالیفکێ یە ددانن بن خۆ. ٢- ڕاژێرک. ٣- حێسیل. ٤- جلک(فارسی) یە.
الطنو(بالضم): بەدڕەوشتی.
الطنو(بالکسر): ڕاژێرک.
طني: ١- خالخالکا وی ب پراسیا ڤە ما. ٢- سیها وی ب پراسیا ڤە ما. ٣- ژ پێڤەدانا دوپیشکی ساخبوو. ٤- بەردەوامبوو.
الطني: ١- یێ زەبەللەح. ٢- پویچاتی و فەساد.
الطنین: ١- بوڤبوڤا مێشێ. ٢- دەنگێ چەنگێ.
طه: ١- ئەی زەلام. ٢- ئەی کەسێ تۆ پێ خۆ ددانی سەر عەردی کو موحەمەد پێغەمبەرە سلاڤ لێ بن. ٣- ناڤێ سوورەتەکا قورئانێ یە ژ (١٣٥) ئایەتا پێکدهێت.
طها: ١- ل عەردی چوو. ٢- کەلاند.
الطهی(بالضم): ١- گرار. ٢- زادێ لێنای. ٣- گونوه؛ جینایەت.
الطهی(بالفتح): کاقوت.بایێ کایێ دقوتت
الطهارة: پاقژی.
الطهاف: یێ بلند.
الطهافة: زڤڕۆکا سەری.
الطهاوة: تویکێ ل سەر ماستی یان ل سەر خوینێ.
الطهایة: کارێ نانپێژی یان یێ زادچێکەری.
الطهر(بالضم): پاقژی؛ پاکی.
طهر: ١- تافیرکر. ٢- پاککر. ٣- پاقژکر. ٤- ب ئاڤێ شویشت. ٥- دویرکر.
طهر(بتشدید الهاء): ١- تافیرکر. ٢- پاککر. ٣- پاقژکر. ٤- شویشت.
الطهر(بالضم): پاقژبوون ژ دیتنا خوینا ژڤانی.
الطهرة(بالضم): ١- زەلالی. ٢- خۆشویشتن ب ئاڤێ.
طهس: چوو د عەردی دا و ب ناڤڤەچوو.

طهش: خرابکر.
طهف: سست و خاڤبوو.
الطهف: پارازتن.
الطهفة: پارچەک.
طهق: لەز دچوونا خۆ دا کر.
طهل: گەنیبوو؛ فاسدبوو.
الطهلة: ١- پیچا مای ژ تشتی. ٢- چەروانیّ کێم.
طهم: ١- مەزنبوو. ٢- ڤەجنقی.
الطهو: ١- لێنانا زادی. ٢- کار.
الطهور: ئەو تشتە یێ پێ پاقژی پاکی پێ دهێتە کرن وەکی ئاڤێ و تشتێت دی یێت مەعنەوی.
الطهير: ١- یێ پاککری. ٢- یێ تافیرکری.
طوى: ١- برسیبوو. ٢- ڤەشکاند. ٣- پێچا ئانکو گاڤدا. ٤- خۆبرسیکر. ٥- لاوازکر. ٥- دەربازکر. ٦- وەرپێچا. ٧- ب بەرا نژنی (ببر). ٨- مراند. ٩- ڤەشارت.
الطوى: ١- برس. ٢- برینا سڤک. ٣- ڤەشکاندن.
الطوى: ١- تشتێ وەرپێچای. ٢- کونکێ ئاڤێ.
طوائح الزمن: بەلا و مسیبەتێت زەمانی.
الطواح(بتشديد الواو): یێ قەسە و کریارێت پیس ب دویڤ خەلکی ڤەدنت.
الطواحن: ددانێت کورسی.
الطوار: ١- یێ بەرانبەر. ٢- یێ ب تخوبیی ڤە.
الطوارق: ١- کۆما (الطارق)ە، زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئەو تشتە یێ دەرگەهێ دلێ مریدی دقوتیت و بۆ راستیا نوی دکت دەربارەی خودێ. ٢- ئێلەکا گەرۆکە ل بیابانا مەزن ل کێشوەرێ ئەفریکا
الطوارئ(مستشفى): کۆما (الطارئ): جهێ چارەکرنا توشبوویێت رویدانێت ژ نیشکەکێ ڤە پەیدادبن.
الطواسين(الطواسيم): ئەو سوورەتن یێت ب پیتێن (طسم) دەست پێ دکەن.
الطواشي: ١- خەساندی(فارسی) یە. ٢- بەندێ خەساندێ. ٣- خولام.
الطواعية: گوهداری و سەرنەرمی.
الطواف: ١- گەریان. ٢- ل دۆرزڤرین. ٣- یێ گەلەک ل دۆر تشتەکی دزڤریت. ٤- خودانێ دەرفێ. ٥- چێکەرێ دەرفێ. ٦- یێ گەلەک دگەرییێت.
الطوافة: ١- فەتیلەکا ب دوهنە دکەنە د پەرداخەکی دا و هەل دکەن. ٢- چرایەکێ درگنی یە وەکی قافکێ شەیتانوکی یە تژی زەیت دکەن و فەتیلەکێ دکنە تێدا و هەل دکەن. ٣- هێلیکۆپتەر. ٤- پەتیلا ب شەڤ دهێتە هلکرن ژ بۆ هاتن و چوونێ.
طوال(بالضم): گەلەک درێژ.
الطوال(بالفتح): هەروهەر.
الطوالع: کۆما (الطالع)ە، زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە رۆناهییێت تەوحیدێ یێت ددەنە دلێت مریدا و رۆناهییێت تێدا خۆجە دبن.
طوب: تابۆگ؛ کەرپیچا ژ ئاخا قەلاندی.
الطوبوغرافيا: سالوخەتدانا عەردەکی دگەل نەخشەکرنا هەر تشتەکێ لێ و دیارکرنا کاودانێت وی.
الطوبى: ١- خۆشی و شادی. ٢- دارەکە ل بەحەشتێ. ٣- ئێقبال و ژیانا خۆش. ٤- مێیا (أطيب)ە ئانکو خۆشتر.
الطوباوي: ئەوە یێ کەنیسا کاسولیکی ئعترافێ ب پیرۆزیا وی بکەت بێی کو رێزگرتنا وی بۆ گشت کەنیسا رابگەهینت.
طوح(بتشديد الواو): ١- کوشت و بەرزەکر. ٢- بەرێ وی دا ئاریشە و قەیرانا. ٣- دا بای؛ بەرباکر. ٤- دویرکر. بەرزەکر.
الطوح: یێ دویر.
طود(بتشديد الواو): گێراند.
الطود: ١- چیایێ مەزن. ٢- بانی.

طور(بالفتح والتشديد): بەر ب باشتر گوهۆڕی.
الطور (بالضم): ١- جارەک؛ نەقلەک. ٢- ناڤێ چیایەکی یە ل دەڤەرا (سیناء) ل وەلاتێ مسرێ. ٣- سەروبەر. ٤- ل نک سۆفیا گوهۆڕینەکە دکەڤیتە مرۆڤی و یا بەردەوامە.
الطور(بالفتح): ١- حەوشا خانی. ٢- حەد؛ تخویب. ٣- ڕەوش؛ کاودان.
الطوراني: ١- یێ گوێڤی. ٢- کەس.
الطوري: ١- یێ بیانی. ٢- یێ کویڤی. ٣- کەس.
طوربيد(طوربيل): مۆشەکا دژی کەشتییێت جەنگی یا ژ کەشتیا دهێتە ئاراستەکرن.
طوس(بتشديد الواو): ١- خەملاند. ٢- تۆتی وێنەکر.
طوس به: چوو.
الطوس(بالفتح): هەیڤ.
الطوس(بالضم): دەرمانەکە ژ بۆ چارەکرنا قەبزیێ دهێتە بکارئینان.
طوش: ١- حەقێ وی کێم داییێ. ٢- خەساند.
طوع: ئەرزانکر و ب ساناهی ئێخست.
طوع(بتشديد الواو): ١- هێلا گوهداریێ بکەت. ٢- ب ساناهیکر.
طوف(بتشديد الواو): ١- گێڕاند. ٢- ل ناڤ گەڕیا. ٣- گەڕیا. ٤- تژیکر.
الطوف(بتسكين الواو): ١- دەرف؛ همبانا بای دکەنێ پێ ل ئاڤێ دەرباس دبن. ٢- تشتێ ب سەر ئاڤێ بکەڤت. ٣- زێرەڤانێت شەڤێ. ٤- دیوار.
الطوفان: ١- چۆکان؛ باران و لیسەرێت هەمی تشتا داپۆش دکەن. ٢- مرنا مشە. ٣- دژواریا تاریاتیا شەڤێ. ٥- تشتێ زەحف و بۆش.
طوق(بتشديد الواو): ١- ل دۆر زڤری. ٢- تۆک کرە ستۆی.
الطوق: ١- تۆک. ٢- شیان؛ پێچێبوون. ڕستک. ٣- ستۆ.
الطوقان: بالندەیەکێ ڕەشێ بەرچێلک زەر و نکل مەزن و ڕەنگینە، دهێتە کەهیکرن، پەڕێت وی ژ بۆ خەمل و جوانیێ دهێنە ب کارئینان، ل ئەمریکا ناڤین و ئەمریکا باشۆر دژیت.
طول(بتشديد الواو): درێژکر.
الطول؛ الطيل(بالكسر والفتح): ١- کنفێ دەواری پێ گرێ ددەن ل تەولێ. ٢- هەتا هەتاییێ.
الطول(بالفتح والسكون): ١- قەنجی؛ منەت. ٢- دان. ٣- زەنگینی. ٤- هێز و شیان.
الطول(بالفتح والتشديد): جۆرە بالندەیەکێ ڕۆق درێژە.
الطول(بالضم): ١- درێژاهی؛ درێژی. ٢- درێژکیا تشتی(درێژی).
الطولي: کاودانێ بلند و باش.
طولاني: ١- ب درێژی؛ ب درێژاهی. ٢- درێژکانی.
الطومار: ١- چالا ڤەشارتنا زادی یە وەکی جەرکێ ژاژی. ٢- پەڕی نڤێسینێ.
الطوي: ١- گۆرزێ دەخلێ دوری. ٢- دەمێ ژ شەڤێ.
الطوية: ١- بیرا دیوار نژنی. ٢- ئنیەت. ٣- وژدان؛ ڕاناڤ.
طويس: بچویککرنا (طاووس)ە.
الطويل: ١- یێ درێژ. ٢- زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە دەستپێکا تەجەلیلتێت ناڤا د جەوهەێ بەندی دا ژ بۆ باشکرنا ئەخلاق و سالۆخەتێت وی.
الطي: پێچان.
الطياب: یێ گەلەک خۆش.
الطياخ: کەرەمرۆڤێ بێخێر.
الطياخة: یێ ژ کەرینیا وی بەردەوام حالێ وی خراب.
الطيار: ١- فرۆکەڤان. ٢- تشتێ بەلاڤەبووی. ٣- دلئاسنێ ب همەت. ٤- ئەزمانۆکێ ترازیێ. ٥- ترازیا پارا.

الطياش: ١- يێ ل دويڤ سەرێ خۆ دچيت. ٢- يا ژ ئارمانجێ كەش دكەت (تير يان گولله).
الطياف: رەشاتيا شەڤێ.
الطيال(بالكسر): هەتا هەتايێ.
طيان: برسى.
الطيان: تەقنكەر.
الطيانة: كارێ تەقنكەرى.
الطيب(بتشديد الياء): ١- حەلال. ٢- پاقژ و خۆش. ٣- تەنا و تژى خێر. ٤- باشترينێ تشتى.
الطيبة: ناڤێ باژێرێ پێغەمبەرى يە (المدينة)، دبێژن: د كەڤن دا ناڤێ كربوونە (طيبة) ژ بەر كو هەر جهەكێ باژێرى يێ مرۆڤ چووبايێ بێهنا خۆش ژێ دهات ژ بەر وى (مسك)ێ ژ بۆ بێهنخۆشكرنا وى خەلكێ وى ب كۆلانێت وێ ڤە دهلاويستن.
الطية: ١- نياز؛ ئنيەت. ٢- جۆرێ وەرپێچانێ. ٣- جه؛ لا. ٤- پێويستى. ٥- وجدان؛ راناڤ.
طيح(بتشديد الياء): بەرزەكر.
الطيحة: ١- ئێك جار. ٢- ژێكڤەبوون.
طيخ(بتشديد الياء): ١- خەبەر گۆتنێ. ٢- تشتێ كرێت ب دويڤ ڤەنا.
الطيخة: ١- فتنە؛ بەلا. ٢- كرەمرۆڤێ بێخێر.
طير(بتشديد الياء): فڕاند.
الطير: بالندە؛ فڕەندە.
الطيران: فڕين.
الطيرة: تشتێ كوڕ.
الطيرورة: بابلندى و سڤكيا عەقلى.
الطيران: فڕين.
الطيرة: ڕشبينيا مرۆڤێ ژ ديتنا تشتى وەكى كڤريشكێ يان قەلێ.
الطيس(بتسكين الياء): ١- هژمارا گەلەک. ٢- ئاخ. ٣- جانەوەرێ ب خەرزى زێدەدبت.
الطيش: بابلنديا جەحێلينيێ.
الطيشان: بابلنديا جەحيلينيێ.
الطيطوي المغبية: كەديک، تەيركێ مرييان؛ تەيركێ عەرەبان.
الطيطوي الإعتيادية: چكچكە.
الطيطوي الخضراء: چكچكەيێ كەسک.
الطيطوي: چكچكەيێ پێسۆر.
طيف(بتشديد الياء): تەواف زێدەكر؛ ئانكو ل دۆرزڤرين زێدەكر.
الطيف: ١- شەڤەنگ؛ هەلامەت. ٢- خەون. ٣- ديناتى. ٤- تنگژين. ٥- ئەو ڕەنگێت ڕۆناهيێ نە يێ ژ دەربازبوونا ڕۆناهيەكێ ژ پرتەكا شيشەيێ سێگۆشە پەيدا دبن كو دبنە:
سۆر و پرتەقالى و زەر و كەسک و شين و شينێ تارى و بنەڤشى.
الطيفورية: ناسناڤێ سنسلا ڕێبازا نەقشەبەندى يە.
الطيفوريون: سۆفى نە دويڤچوويێت (أبو طيفور عيسى البسطامي) نە.
الطيلة: ١- ژى؛ عەمر. ٢- ل درێژاهيا دەمى؛ هەروهەر.
الطيلسان(الطيلس): جلەكێ كەسكە مرۆڤێ مەزن و شێخا ل بەر دكەن.
الطيماء: ١- خولقەت. ٢- سروشت توبعەت.
طين(بتشديد الياء): تەقنكر؛ ب تەقنێ مالنجدا؛ تەقن لێدا.
الطين: تەقن؛ هەڕى.
الطينة: ١- تەقن. ٢- پرتا تەقنێ. ٣- خولقەت. ٤- توبعەت.
الطيون(الطباق): جۆرەكێ گيايە ل وەلاتێت ل دەورۆبەرێت دەريايا سپى شين دبت، كوليلكەكا زەرا ب نوبسەک ددەت، گێسكا ژێ چێدكەن ژ بۆ كوشتنا كێچا.

پیتا (ظ)

ظ - پیتا شازدێ ژ ئەلفابێیا عەرەبی، ژمارەی وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٤٠٠).

الظئر: زردای؛ داییین.

الظئرة: دیوارێ پشتەڤان بۆ دیواری دهێتە دانان یان ستوین.

الظؤرة: داییینی.

ظاءر: ١- لێزڤری. ٢- بچویکەک کرە یێ خۆ و شیردایێ.

ظأب: ژنئینا.

الظأب(سلف): هەڤلنگ.

ظائب: دشا خۆ مەهرکر.

ظاءم: هەرئێکی خویشکەک ژ دو خویشکا مەهرکر.

ظأب: ١- دشا خۆ مەهرکر. ٢- زۆرداریکر.

ظأر: ١- لێ زڤری. ٢- بچویکێ ئێکەدی ب خودانکر.

الظأم: هەڤلنگ.

ظاف: کرەدەر.

ظاف الرقبة: پیستێ ستۆی.

ظافر: سەرکەڤتی.

ظالع: ١- گونەهبارکری. ٢- خوار.

ظالف: ڤەشارت دا کەس ل دویڤ نەچیت.

ظالم: زۆردار.

ظأم: دشا خۆ مەهرکر.

الظأم: هەڤلنگ.

ظامئ: تێهنی.

الظاهر: ١- یێ سەرکەڤتی. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- یێ دیار و بەرچاڤ. ٤- سەرڤەیا تشتی. ٥- یێ سەرڤەکی. ٦- یێ سەرپیست.

ظاهر البلد: دەرڤەی بازێری.

ظاهر الممكنات: ل نک سۆفیا تەجەللایا خودێ حەقە د وێنەیێت ناڤا دا کو دبیتە (الوجود الإضافي) یان ژی (ظاهر الوجود).

ظاهر اليد: پشکادەستي

الظاهرة: ١- مێیا (الظاهر)ە. ٢- دیاردە. ٣- یا سەرڤەکی. ٤- یا سەرپیست.

ظاهرة الجبل: سەرێ چیای.

الظاهرية: رێبازەکا هزری یە دبێژیت زانین تنێ یا د سەرڤەیا تشتی دا یان یا د دیاردەیێت بەرچاڤ دا (فنومنیسم).
ظب: ١- دەڤێ شیری. ٢- سەرێ ڕومێ.
الظبة: دەڤێ شیری.
الظبي: مامزێ نێر.
الظبية: ١- مامزا مێ. ٢- میهـ. ٣- چێل. ٤- کچا جوان و جوحێل. ٥- گۆرا ژ کەڤلێ مامزێ. ٦- دۆلا نهالێ.
ظر(بتشديد الياء): ب بەرێ تیژ سەرژێکر.
الظر(الظرر؛ الظررة): بەرێ تەفش.
ظري: هەرکی.
الظراف: ١- کەیسخۆش. ٢- لاو.
ظرافة: ناڤجاڤڤەبینی؛ کەیسخۆشی.
الظران: برتێت بەری یێت د کەڤن دا وەک کێر دهاتنە ب کارئینان یان دکرنە بڤر و سەرێت تیرا.
الظرب(بالفتح): ١- چیایێ بچویک. ٢- بانیا بچویک. ٣- بەرێ تیژ.
الظرب(بالضم): بەژنکورتێ ستوبر.
الظربان (الظرباء): فستینک؛ جۆرەکێ کویژکی یە فسێت بێهن دژوار دکەن دەمێ حەیوانەکێ دی هێرشێ دکەتە سەر ل دارستانێت هەردو ئەمریکا دژیت.
ظرة: بەرێ ستەی لێ ددەن کریسک ژێ دچن.
ظرف: لاوبوو.
الظرف: ١- ژیری. ٢- ئامانێ ڤالا. ٣- کیسکێ تشتا دکەنی چ کاغەز چ نایلۆن. ٤- کاودان؛ دستودار. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە هەلویستێ ناڤنجی د ناڤبەرا مجدێ و یاریا دا.
الظروری: کەیسخوشێ عاقلمەند.
الضروف: کاودان؛ دەستودار.
ظري: لاوبوو.
الظرير: نیشانا ڕیکێ.
الظريف: ١- مرۆڤێ کەیسخۆشێ ناڤچاڤ ڤەبی. ٢- جوان و ژیر. ٣- قەسەخۆش. ٤- قەسەشرین.
الظعان: کنفێ مەحافێ پێ گرێ ددەن.
ظعن: بارکر.
الظعن: بارکرن؛ ماباركرن.
الظعون: کنفێ مەحافێ پێ گرێ ددەن.
الظعينة: ١- مەحافە چ ژنک تێدا بت یان نەء. ٢- دبێژنە ژنکێ هندی د مەحافێ دا بیت.
ظفر: ١- نەینووکا خۆ تێدا بر. ٢- نەینووکا وی شکاند.
الظفر(بالضم): ١- نەینووک. ٢- کەس.
الظفر(بالفتح): سەرکەڤتن.
الظفر(الظفير): یێ د هەر کارەکی دا سەرکەڤتی.
الظفرة(بالفتح): ١- چەرمێ مژیلانک پێڤە یێ کو ب سەر چاڤی ڤە دهێتە خواری و بلند دبیت. ٢- عەورێ چاڤا.
الظفير: یێ ب سەرکەڤتی.
ظل(بتشديد الياء): ١- ما؛ بەردەوام ما. ٢- سیبەرکر. ٣- ما د کاری دا بەلێ تنێ ب ڕۆژێ. ٤- سیبەر لێکر.
الظل: ١- سیبەر. ٢- تاریاتیا شەڤێ. ٣- پاریزی. ٤- دریژی. ٥- ئەو سیبەرە یا ل دەمێ سپێدێ هەتا پشتی نیڤرۆ پەیدا دبیت. ٦- دژواری. ٧- ڕەشاتی. ٨- دەستپێک. ٩- ل سۆفیا دبیتە هەبوونا بێهنڤەدانێ ل پشت پەردێن یان تەجەللایا حەقی د وێنەیێت ناڤا دا.
الظلاع: ئێشەکە لنگێت دەوارا دگریت.
ظلال: کۆما(ظل)ە کو دبیتە سیبەر.

الظلال(الظلالة): تشتێ سیبەرێ ل مرۆڤی بکەت.
ظلال البحر: پێلێت دەریایێ.
الظلام(بتشدید اللام): ١- یێ گەلەک زۆردار. ٢- یێ زۆردار.
الظلام(بالفتح): تاریاتی.
الظلام(بالکسر): ١- زۆرداری. ٢- نێرینا ب دویڤێ چاڤی.
الظلامة: ١- تشتێ ب زۆرداری هاتیە برن. ٢- زۆرداری.
الظلامي: کەسێ ل سەر رێبازا (الظلامیة).
الظلامیة: ریبازەکا سیاسیە دویڤچوویێت وێ نابینن تشتەکێ باشە مللەت بهێتە رەوشەنبیرکرن.
الظلة(بالضم): ١- سیبەرا زراڤ. ٢- تشتێ مروڤ خۆ ددەتە بن ژ بەر گەرمێ و سەرمایێ. ٣- ئەو دارە یا تایەکێ وێ سیبەرێ ل دیوارێ مالەکێ دکەت و تایێ دی سیبەرێ ل دیوارێ مالا بەرانبەر دکەت.
ظلة(بالکسر): ١- یەکەمین عەورێ سیبەرێ دکەت. ٢- عەورێ عەزاب د بن دا.
الظلة(بالفتح): ١- ئێک جار. ٢- خۆجهبکرن.
ظلع: ١- لەنگی؛ د چوونێ دا لەنگی. ٢- تەنگبوو.
الظلع (بالفتح): ١- کێماسی؛ عەیب. ٢- لەنگەری.
ظلف: ١- سمێ وی هنگافت. ٢- ب دوڤ کەڤت. ٣- د ریکەکا رەق را بر دا کەس دەوسا وی نەزانت. ٤- سەختیا ژیارێ. ٥- پێویستی.
ظلف(بتشدید اللام): زێدەکر.
ظلف عن: ژێدویرکر.
الظلف(بالکسر): سمێ پەز و مامزا.
الظلف(بالفتح): ١- عەردێ جەهجویر. ٢- عەردێ ب سەر هەرێ و ئاڤا دکەڤیت.
ظلفة: ب بەر.
الظلفاء: تەحتەبەر؛ کەڤرێ د عەردی را پەحنبووی.
الظلل(بالضم): ئاڤا ل بن سیبەرا دارێ یا تاڤ نەگەهتێ.
ظلل: سیبەر لێکر.
الظلم(بالفتح والسکون): ١- برسقێنا ددانا. ٢- بەفر.
ظلم: ١- زێدەگاڤی ل سەر مافێ وی کر؛ زۆرداریکر. ٢- تشت دانا جهێ نە جهێ وی. ٣- ل جهێ کۆلانێ کۆلا.
ظلم(بتشدید اللام): دیارکر کو زۆردارە.
ظلم(بکسر اللام): تاریبوو.
الظلم (بالضم): ١- زێدەگاڤیکرن ل سەر مافی؛ زۆرداری؛ ستەمکاری. ٢- دانانا تشتی ل جهێ نەجهێ وی.
الظلم(بفتحین): ١- کەس. ٢- چیا.
الظلم(بالضم والفتح): هەرسێ رۆژێت دویماهیێ نە یێت پشتی ئاڤابوونا هەیڤێ.
الظلماء: ١- گەلەک تاری. ٢- تاریاتی.
الظلمات: ١- کۆما (ظلمة)ە کو دبیتە تاریاتی. ٢- ل دویڤ بیر و باوەرێت بەرێ عەردێ زولوماتێ د کەڤیتە خلاسیا دنیایێ ل پشت چیایێ قاف و کانیا حەیاتێ یا ل وی دەرێ، دگۆتن یێ ژێ ڤەخۆت دێ هەروهەر زیندی مینت، و دبێژن: ئەسکەندەری مەزن (ذو القرنین) قەستکربوو وی عەردی دا ژێ ڤەخۆت و زیندی بمینتن لێ ب دەستنەکەڤت، خدرێ زیندی یێ کو د گەل وی ژێ ڤەخوار و زیندی ما.
الظلمة: تاریاتی.

الظلوم: یێ گەلەک زۆرداریێ دکەت.
الظليف: ١- یێ حال خراب. ٢- یێ ڕەزیل. ٣- تشتێ دژوار و سەخت. یێ ژ خرابی و کێماسیا دویر. ٤- یێ هەروە چووی.
الظليل: ١- یێ سیبەرا وی بەردەوام. ٢- یێ ب سیبەر.
الظليلة: ١- مێیا (الظليل)ە. ٢- باغێ گەلەک داروبار. ٣- گەڕا ل بنێ نهالێ.
الظليم: ١- یێ زۆرداری لێ هاتیە کرن. ٢- نێرێ کەردیکلی(نەعام).
الظليم(بتشديد اللام): یێ کەلەک زۆرداریێ دکەت.
الظليمة: ئەو تشتە یێ ب زۆرداری هاتیە ستاند.
ظمئ: ١- تێهنیبوو. ٢- گەلەک تێهنیبوو.
ظمأ(بتشديد الميم): تێهنیکر.
الظمأ: تێهنکاتی.
الظماء: تێهنکاتی.
الظمآن: تێهنی.
الظمياء: ١- جرمسی و ئەسمەر. ٢- کێم گوشت (لەغەر). ٣- تەنک. ٤- مێیا (الأظمی). ٥- کێمخوین. ٦- یێ قەیتانا چاڤی نازک.
ظن(بتشديد النون): زانی و باوەرکر.
الظن: ١- گۆمان؛ شک. ٢- باوەری.
الظنان(بتشديد النون): یێ گەلەک ب گومان.
الظنانة(بالكسر): گونەهباری.
الظنبوب: خواریا ل بەرێ هەستییێ باقێ ڤە.
الظنة: ١- گونەهباری؛ تاوانباری.
الظنون: ١- یێ گونەهبارکری. ٢- یێ دوژمنکاری لێ دهێتەکرن.
الظنين: ١- گونەهبار؛ تاوانبار. ٢- یێ کێم خێر. ٣- یێ گوماندار. ٤- یێ گەلەک ب گومان.
الظهار(بالضم): لایێ تەنک ژ پەڕی.
الظهار(بالكسر): ١- پشتاخۆدانا ئێک. ٢- د فوقهێ دا ئەوە کو ئێک بێژیتە ژنکا خۆ تو بۆ من وەکی دەیکا من بی، هینگێ لێ حەرام دبیت هەتا کو کفارەتێ بدەت.
الظهارة: ١- سەرڤەیا تشتی. ٢- تشتی دداننە سەر پشتا دەواری دا زیان نەگەهیتێ. ٣- پشت بهێزکەڤتن.
ظهر: ١- کفشبوو. ٢- سەرڤەیەک بۆ چێکر (جلک). ٣- دیاربوو. ٤- ب سەرهلبوو. ٥- شیاییێ. ٦- ب سەر وی کەڤت. ٧- چوو سەر. ٨- لێ سیاربوو. ٩- ب پشتکەڤت. ١٠- دانا پشتا وی. ١١- دا پشت خۆ- هاریکر.
ظهر(بكسر الهاء): گازندە ژ پشتا خۆ کر.
الظهري: ١- یێ مرۆڤ دانیتە پشت خۆ و ژبیر بکەت. ٢- حێشترا بۆ کاری ئامادەکری.
الظهر(بالضم): نیڤرۆ.
الظهر(بالفتح): ١- پشت. ٢- ڕیکا ل بەستێ.
الظهرة(بالكسر): ١- پشتەڤانی. ٢- هاریکاری.
الظهرة(بالضم): ١- هاریکار. ٢- پشتەڤان.
الظهرة: کەلوپەلێ ناڤمالێ.
الظهري: ١- ئەو تشتە یێ مرۆڤ ددەتە پشت خۆ. ٢- ئەوێ تو ژ بیر دکەی.
الظهور: دیاربوون؛ کفشبوون.
الظهير: ١- پشتەڤان. ٢- هاریکار. ٣- یێ پشتا وی بهێز. ٤- یێ گازندێ ژ پشتا خۆ دکەت.
الظهيرة: ئەو دەمە یێ ڕۆژ ب ستوینکاتی ل هنداڤ عەردی ڕاوەستت.
الظوءة: زەلامێ کەرەمرۆڤ.
الظي: هنگڤین.
الظيأة: زەلامێ کەرەمرۆڤ.
الظيان: ١- هنگڤین. ٢- یاسمینا دەشتێ. ٣- یاسمینا زەر.
الظية: کەلەخێ گەنی ل دەسپێکا ڕزینێ.

پیتا (ع)

ع: پیتا هەڤدێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٧٠).

ع (بالکسر): تێبگەهە.

العائب: ١- یێ عەیبێ دبێژیت. ٢- یێ عێبولۆ.

العائث: ١- یێ خرابکاریێ دکەت. ٢- شێر.

العائد: ١- زڤڕی. ٢- یێ سەرادای.

العائدة: ١- مفا. ٢- داهاتی. ٣- قەنجی. ٤- پەیوەندی. ٥- دلپێسۆتن. ٦- یا چوویە عیادێ (کلینیکێ). ٧- مێیا (العائد)ە.

العائذ: ١- یێ هەوارا خۆ بری نک ئێکی. ٢- ئاژەلێ ژ نوی زایی.

العائر: ١- یێ چاڤێ وی دئێشت. ٢- یێ قرش د چاڤی دا. ٣- یێ چاڤەکێ وی کۆرە. ٤- یێ دودل. ٥- یێ گەڕۆک. ٦- یێ کەس نزانت کێ هاڤێتیە(تیر). ٧- بەلاڤ. ٨- جار د گەل ڤی و جار د گەل وێ هە.

عائش: ١- یێ دژیت. ٢- یێ حالخۆش.

عائشة: یا دژیت.

العائط: یێ دکەتە ڤێڕی.

العائف: ١- یێ تشت هێلای. ٢- یێ پێشبینیێ ب بالندا دکەت. ٣- یێ دلێ وی ژ تشتی ڕەش.

العائق: ١- مژویلکر. ٢- بەرخواریا نهالێ. ٣- جۆرە گیایەکە ل باغچا دهێتە چاندن، جورەکێ وی دبێژنێ: ئەزمانچویچک (لسان العصفور).

العائقة: ١- تشتی مرۆڤی ژ کارێ مرۆڤی یێ سەرەکی مژویل دکەت. ٢- مێیا (العائق)ە.

عائک: کەبسکری.

العائل: ١- یێ قوتی پەیدا دکەت و پارەی دمەزێخت. ٢- یێ خوار.

عائل: دەستکورت؛ خیزان.

عائلة: خێزان؛ مێر و ژن و عەیال.

عائم: صەنەمەکێ ئێلا(أزد السراة) بوو.

العائم: یێ مەلەڤانیا دکەت.

عائن: ١- کەس. ٢- ئاڤا ڕوهن. ٣- چاڤینکری.

العائنة: مال و ملک و شڤان.

عائە: ١- عللەتگرتی. ٢- عللەت کەتی تشتێ وی.

العائهة: دەنگ و پێژن.

عاب: ١- عێب لێ بوو. ٢- عێب تێ دەرئێخست. ٣- عێبەلۆکر.

عابث(عبیث): ١- یێ د تشتی دقەلزت. ٢- یێ یاریا ب تشتی دکەت.

العابد: پەرێستگەر؛ پەرێستکار.

العابر: ١- ڕوندکبارین. ٢- ئەوێت دبۆرت و دچت. ٣- یێ تشتی دفوکرت.

العابس: یێ ناڤچاڤگرێ؛ ڕویترش.

عابل: زەبەلەح؛ مەزن.
العابور: ئەو باڵندەنە یێت کو ب ڕەف ل وەلاتی دەرباز دبن و لێ نەمینن ژ بلی دەمەکێ کێم و دچنە جهێت دی.
عابية: ڕند و جوان.
عات: ١- هەڤرکیکر. ٢- جار ل دویڤ جارێ بەرسڤ دا.
العات: ١- یێ خۆمەزنکری و ژ تخوبێ دەرکەڤتی. ٢- ڕەتکرەر.
عاتب: ١- گازندەکر. ٢- دالەهیکر.
العاتق: ١- کچا د ناڤبەرا شویکرنێ و نەشویکرنێ دا. ٢- مەیا باش. ٣- مەیا کەڤنار. ٤- جەرکێ مەزن. ٥- ئازادکری. ٦- سەرملک؛ ئەو پشکا کراسی یا دکەڤیتە سەر ملا. ٧- کونکێ فرەهـ. ٨- ڕەندۆلا فرەهـ. ٩- مل.
عاتق الثريا: ئەختەرەکە.
العاتقة: کڤانێ ژ کەڤنارێ سۆربووی.
العاتك: ١- گەلەک سۆر. ٢- یێ مەرد. ٣- یێ بێ ڕەنگ و زەغەلی. ٤- یێ زەلال.
العاتكة: ١- یا ژ کەڤناتیێ سۆربووی. ٢- مەرد. ٣- زەلال.
العاتم: ١- گیرۆبووی. ٢- حێشتر تنێ ب شەڤێ شیر ژ گوهانا دهێت ل دەمێ دوهتنێ.
العاتن: یێ دژوار.
العاتي: ١- یێ خۆمەزنکری و ژ تخوبێ دەرکەڤتی. ٢- ئەوێ گەلەک گونەها دکەت و پشتەڕیبووی و گوهێ خۆ نەدەتە چو شیرەتا. ٣- تاری دژوار(شەڤ). ٤- دلڕەقێ دژوار.

عاث: ١- خرابکر. ٢- پویچکر. ٣- ژێ دا پاش هەتا کو حێبەتی مای. ٤- ڤەلۆراند. ٥- تەڕابەڕاکر و پویچکر.
العاث: یێ گەلەک خرابیا دکەت.
العاثور: ١- تەپکا بۆ شێری دهێتە ڤەدان. ٢- بیر.
عاج: ١- لێ ما و خۆجهبوو. ٢- لێ زڤڕی.
العاج: ددانێ فیلی.
عاجى: ١- شیرڤەکر. ٢- شیرێ ژنکەکا دی دایێ.
عاجز: بێ شیان.
عاجل: ١- کرە لەز. ٢- لەز لێکر.
العاجل: ١- یێ ب لەز. ٢- یێ ل نوکە.
العاجلة: ١- مێیا (العاجل)ە. ٢- دنیا.
عاجم: سەربۆڕکر؛ جەڕباند.
العاجم: یێ سەربۆڕکری؛ جەڕباندی.
العاجمة: ددان.
عاجن: هەڤیرکەر.
العاجنة: ١- نیڤەکا تشتی. ٢- مێیا(العاجن)ە کو دبیتە هەڤیرکەر.
عاد(بتشديد الدال): دوژمنیکر.
عاد: ١- زڤڕی. ٢- سەرادا.
العاد: ١- خولقەت. ٢- ئێلەکا عەرەبا یا کافر و زۆرداربوو خودێ بۆ وان قاسدێ خۆ (هوود) پێغەمبەر ڤڕێکر وان ژی باوەری پێ نەئینا ئینا خەفس لێکر و قوتبڕکرن.
عادى: ١- دوژمیکر. ٢- داڕێ؛ هێلا بچت. ٣- دا دویڤ. ٤- کرە عەدەت. ٥- دوبارە دەستهاڤێتێ.
عادة: عەدەت؛ ئەو تشتێ خەلک ل سەر دچن.
العادة الشهرية: خوینددیتناژنکێ.
عادل: ١- هەڤسەنگکر. ٢- د گەل سیاربوو. ٣- کرنە ئێک.

العادل: ١- ئەوێ عەدالەتێ ب جهـ دئینت. ٢- ئەوە یێ تشتەکی هەمبەری خودێ دبیت کو دبیتە موشرک. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە.

العادي: ١- یێ دوژمنی کری. ٢- یێ ئاسایی. ٣- تەعداکەر. ٤- یێ دزیکری. ٥- زۆرداری. ٦- دژوارترین مژویلی. ٧- یێ ژ مللەت (عاد). ٨- یێ نۆرمال.

العادية: ١- سیارێت هێرشێ دکەن. ٢- زەلامێت کارێ شەڕی دکەن. ٣- ئاستەنگ. ٤- زۆرداری و خرابی. ٥- دویراتی. ٦- کارێ مرۆڤی مژویل دکەت. ٧- مسیبەتا زەمانی. ٨- مێیا (العادي)یە. ٩- دژواری و تنگژین. ١٠- زیان. ١١- هەسپێت غارددەن. ١٢- هەسپێت هێرشێ دکەن.

عاذ: ڕاسپێرا؛ هەوارا خۆ برە نک.

العاذب: ١- یێ نە دخۆت و نەڤەدخۆت ژ دەوارا. ٢- یێ ل بن ساهی و ستێرا. ٣- یێ ژتیهنادا زاد نەخواری.

العاذر: ١- یێ چو عوزر نە. ٢- شوینا برینێ.

العاذرة: گوی.

العاذرية: ئەو کەسن یێ عوزرێ بۆ وێ خەلکی دبینن یێت (فروع الدين) نەزانن.

العاذق: ئەو کەسە یێ ب کاروبارێت دارقەسپا ڕادبیت و ئاڤسدکەت و تاییێت وێ چێدکەت و خۆشدکەت بۆ چنینێ.

العاذل: لۆمەکەر.

العاذور: ١- نیشانا وەکی خیچێ. ٢- ئێشەکە گەوریێ دگرت.

عاذية: خۆش.

العذيرة: شوینا برینێ.

عار: ١- کرە کۆرێ ب چاڤەکی. ٢- ئاخ کرێ و گرت (کانی). ٣- هاتەبنئاخکرن و گرتن. ٤- نەهێلا و پویچکر.

عار: ڕویس.

عار(بتشديد الراء): ١- شەڕیکر و زیان گەهاند. ٢- کرە قیرِی.

العار: دەوارێ ئازاکری ئانکو هەیکری.

عارز: ١- تێکچوو. ٢- روکمانەکر و بەروڤاژی وی کر.

عارز(تعارز؛ إستعرز): تێکچوو.

العارض: ١- عەورێ ئاسۆیێ دگریت. ٢- چیا. ٣- تشتێ دبیتە ئاستەنگ. ٤- تشتێ ژ نشکەکێ ڤە پەیدابووی. ٥- مانع. ٦- ڕەخی ڕوی. ٧- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ نەفس و شەیتان دکەنە د ڕێکا دلی دا وەک ئاستەنگ.

عارض: ١- نەرازیبوونا خۆ دیارکر. ٢- مل ب ملی وی ب ڕێڤەچوو. ٣- هەڤڕکی کر. ٤- خۆ ڤارێکر. ٥- پەحناتی گرت. ٦- بەرئاوردەکر. ٧- تشتێ وەکی وی ئینا. ٨- دژی وی کر. ٩- خۆ هاڤێتە مەیدانا وی. ١٠- بەرهنگاریکر.

العارضان: هەردو ڕوی.

العارضة: ١- دارێ سەری ژ مەلبەنێ دەرگەهی. ٢- کاریتە. ٣- ڕوییەک. ٤- ددانێ بەرێ دەڤی. ٤- پێویستی. ٥- ڕەخ؛ لا. ٦- بۆچوونا باش. ٧- زانین و ئەزمانداری.

العارف: ١- زانا. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو مریدێ خودێ زات و ناڤ و کار و کریارێت خۆ نیشادایین. ٣- بەرنیاس.

العارفة: ١- قەنجی. ٢- دان.

عارک: شەڕکر.

عارم: ١- زیاندەرێ دژوار. ٢- گەلەک سار.

العارور(العارورة): ١- زەلامێ پیسێ کوڕ. ٢- زەلامێ بەلایێ دگەهینیتە کەسەکارێت خۆ. ٣- حێشترا بێ کۆهان(سەنام).

العاري: ١- ڕویس؛ ڕویت. ٢- بێ زین یان کورتان.
العارية: ١- ئەو تشتە یێ شەرم و فهێتی د مەبەست و داخوازا وێ دا. ٢- یا تو ددەیە خەلکی ب ئێمانەت. ٣- تشتێ هەمی خەلک ب کاردئینن. ٤- ئەو تشتە یێ دگەهتە مرۆڤی بێ بەرانبەر.
عاز: پێدڤیبوو.
العازب: ١- ئەو عەردە یێ ژ بەر دوژمنا نەهاتیە چەراندن. ٢- زەلامێ ژن نەئینای. ٣- کەس لێ نە(عەرد). ٤- چەروانێ دویردەست.
العازبة: ١- مێیا (العازب)ە. ٢- کابانیا زەلامی.
العازف: ١- مۆزیکژەن. ٢- سترانبێژ.
العازل: ١- ئەو کەرەستەیە یێ کارەب و گەرم تێرا دەرباز نەبن. ٢- ئەگەرێ ڤەدەرکرنا تشتی ژ تشتی.
العازم: ١- کەسێ کارەک کری دلێ خۆ. ٢- کارێ ئێکی کریە دلێ خۆ کو بکەت.
عاس: ١- ب شەڤێ گەریا. ٢- رزقێ عەیالێ خۆ پەیداکر. ٣- ژیارا خۆ باشکر.
العاس: نۆبەدارێ شەڤێ؛ زێرەڤانێ شەڤێ.
العاسف: یێ ئێشا (العساف) گرتی.
العاسل: ١- ئەوە یێ مێشا هنگڤینی دبڕیت. ٢- یێ کارێ چاگ دکەت. ٣- یێ ژ تەڕ و تۆلی ڤەدهەژیت.
عاسلة: یا ب هنگڤینە.
العاسم: یێ بۆ عەیالێ خۆ شۆل دکەت.
عاسی: بەلاڤ.
عاش: ژیا.
عاشب: ب گیا؛ گیا لێ شینبووی.
عاشبة: گیایێ وێ مشە و زەحف.
العاشر: ١- یێ دەهێ. ٢- یێ ئیمام وی ددانیتە سەر ڕێکەکێ دا سەدەڤا ژ بازرگانا وەربگریت.
العاشرة: یا دەهێ.
عاشوراء(عاشور؛ عاشوری؛ عشوری): دەهی مەها محەرمێ.
عاشق: ئەڤیندار.
عاص: ب زەحمەت کەت.
عاصر: ل دەمێ وی ژیا.
العاصر: یێ گڤاشتنێ دکەت.
عاصف(عصوف): ١- هورێ دژوارە. ٢- ب باهۆز.
العاصف: تیرا کەشکری ئانکو یا د بەر ئارمانجێ ڕا چووی.
العاصفة: باهۆز.
عاصم: پارێزکار.
العاصمة: ١- پایتەخت؛ مەلبەندێ وەلاتی. ٢- مێیا (العاصم)ە.
عاض: خەرامەت دا.
العاض: یێ کەسک ب خودان بکەت.
عاضد: هاریکاری و پشتەڤانی کر.
العاضه: ١- ساحر؛ جادوکەر. ٢- تشتێ کوژەک.
العاضهة: ١- مێیا(العاضە). ٢- درەو و بێبەختی. ٣- تشتی کوژەک.
عاط: ١- تێکر. ٢- درێژبوو. ٣- چوو ژۆر. ٤- کرە قێڕی.
عاطی: ١- دەستێ خۆ هاڤێتێ. ٢- خزمەتا وی کر و ب عەدالەت د گەل کر.
العاطر: ١- یێ حەژ کەرەستێ بووندار دکەت. ٢- یێ کەرەستێ بووندار زێدە ل خۆ ددەت.
العاطس: ١- یێ بێهنژی. ٢- سپێدە. ٣- مامزا ڕاستی تە دهێت.
عاطش: هەڤرکیا خۆتێهنیکرنێ د گەل کر.
العاطف: ١- هیزار. ٢- یێ شەشێ ژ هەسپێت بەریکانێ دکەن. ٣- یێ دلۆڤانی کری.

العاطفة: ١- مێیـا (العاطف)ه. ٢- دلۆڤانی.
عاطل: ١- ژکارکەڤتی. ٢- بێ کار و مال و عەیال.
عاطل(عاطلة؛ عطل): بێ خەملا چەکی.
عاطلة: ژنکا بێ چەک ئانکو یا زیرێت خۆ ژ خۆ کرین.
عاطم: مری.
العـاطن: ١- یـێ ئاڤـدای و بیهنا وی هاتیە ڤەدان دا جارەکا دی ئاڤێ ڤەخۆت. ٢- یێ ئاڤ ڤەخواری و دمەخەلچووی.
العـاطوس: ١- تشـتێ مـرۆڤ پـێ دبێهنـژت وەکـی بڕمیتـێ. ٢- جـۆرە جانەوەرەکـە ڕشبینیێ ل نک مرۆڤی پەیدادکەت.
عاظ: ١- دگەل کەتە لەقا. ٢- دژواربوو.
العاظب: یێ مالا خۆ دانایە بیابانێ و جهێت بێ ئاڤ.
عاظل: ١- سیاربوو. ٢- دا دویڤێک.٣- بدویڤیک ڤە گرێدان.
العاظل(العاظلة؛ العظلی): ییێت لێکسیار.
العاف: قەنجیخواز؛ بەرمنەت.
عـاف: ١- ل دۆر زڤـڕی. ٢- هـێلا. ٣- دلـێ وی ژێ ڕەشـبوو و هـێلا. ٤- لێحەیتانـد و گەشـبینی یـان ڕەشـبینی ژ فڕینـا وی کر(بالنـــدە). ٥- باوێشـــەک ل دۆر دا(بالندەی).
العاف: یێ ب ساناهی.
عافی: ساخلەمکر.
عافس: ١- خۆلێکدان دگەل کر. ٢- چارەکر.
العافط: تڕکەن.
عافق: ١- خاپاند. ٢- تەڕابەڕا کر.
العافي: ١- یـێ قـەنجیێ و منـەتێ دخوازیت. ٢- یـێ بوویـە شـوینوار. ٣- یـی لێبـۆرین کری. ٤- پرچدرێژ.
العافیـة: ١- بـەرەڤانیا خودێ ژ عەبـدێ خـۆ. ٢- پارێزی ژ دەرد و ئێشـا. ٣- ساخلەمی. ٤- ڕزقخواز.

العاق(العق): ئەوە یێ دلـێ دەیبابا دهێلت و ب فەرمانا وان نەکەت.
عاق: ژێ دویرکر و دەرئێخست.
عاقی: ئاستەنگدا.
عاقب: ١- گەهگەهانێ کر. ٢- سزادا.
العاقب: جێگر.
العاقبة: ١- دویماهی. ٢- دویندوەه.
العاقـد: ئـەوە یـێ سـەرێ خـۆ ژ مـەزناهی بلنـد دکەت.
عاقد: ١- پەیمان گرێدا. ٢- بادا. ٣- مەهرکر.
العاقـد: ١- یـێ بـادای ژ مەزناهی(سـتۆ). ٢- یێ گرێدای.
العاقدة: ١- مێیا (العاقد)ه. ٢- ژنکا سحربەند.
العـاقر: ١- ژنکـا خـرش؛ یـا عـەیال نـەبت. ٢- زەلامێ خرش.
عاقر: ل سەر بەردەوامبوو.
العاقل: ١- عاقمەند؛ عاقلدار. ٢- تێگەهەشتی. ٣- یێ خوینا کوشتی دای. ٤- پەزکویڤی.
العاقلة: ١- ژنکا ب ئاقل. ٢- ئەو عەشیرەتا کەسەکێ بیانی و نە ژ وێ ب پارازتنا وێ ڕادبیت.
عاقم: هەڤڕکیکر.
العاقول: ١- دەریا هەمێ. ٢- پێل. ٣- وەرچەپا ڕویبـاری یـان یـا نهـالێ. ٤- تشـتێ ئـالۆز. ٥- جۆرەکێ گیایێ دەشتي یە
عـال: ١- زۆرداریکـر و بـەرێ خـۆ ژ حـەقیێ وەرگێـڕا. ٢- خۆمـەزنکر. ٣- تونـد و دژواربـوو. ٤- عـەیالێ وی مشەبـوون. ٥- بخودانکر. ٦- ژیار بۆ پەیداکر.
العالـة: یـێ ب هویڤیـا ئێکـی ڤـە وی بخودانبکەت.
عـاک: ١- دلـێ وی ڕەشـکر و بـەری وەرگێڕا. ٢- کەبسکر.
العاکب: کۆما مەزن.

عاكس: ١- قولپاند. ٢- د ناڤچاڤكێت ئێكرا گرتن.
عاكظ: گیرۆكر.
عاكف: دگەل ما و ژێ ڤەنەبوو.
العاكف: مایی؛ خۆجهـ.
العاكل: ١- یێ قەلس. ٢- یێ كورت.
العاكوب: تۆز.
عـال: ١- قویـت پەیـداكر و پـاره مـەزاخت. ٢- خواربـوو. ٣- زۆرداریكـر. ٤- تونـد و دژوار بـوو. ٥- خـلاس بـوو. ٦- بلنـدبوو. ١- عـەیالێ وی بوونـە گەلـەك. ٧- خیانـەت كر. ٨- بێ شیان و دەستهەلاتا بەرویكێ كر. ٩- خۆمەزنكر.
العالـة: ١- دەسـتكورتی؛ خیزانی. ٢- تشتێ مرۆڤ دكەتە سیوانە ژ بەر بارانێ. ٣- بانێ مـرۆڤ ژ تاییـت دارا چێدكـەت ژ بـەر بارانێ.
عالج: چارەكر؛ چارەسەركر.
عالم: هەڤڕكیا وی د زانینێ دا كر.
العالم: ١- جیهان. ٢- خەلق. ٣- چێكری.
العالم: زانا؛ دانا.
عالم: شیایێ ب زانینێ.
عـالم الشـهادة: ئـەو تشـتە ژ هـەبوونێ یـا ل بـەرچاڤ و مـرۆڤ بشـێت ب عـەقل و هەسستێ بزانت.
عالم الغیب: ئەو تشتە یێ مرۆڤ ب عەقل و هەستێ خۆ نەشێت بزانت و تنێ ب ڕیكا پێغەمبەران بهێتە زانین.
العالمین: یێت ل دیایێ ئاكنجی كو مرۆڤ و ئەجنەنە.
عالن: ب ئاشكرایی كر.
العالة: ١- كەردیكل(نەعام). ٢- ژنكا تەركەخەم یان خەمسار.
عالی: بلندكر.
العالي: بلند.
العالیة: ١- سویل. ٢- یا بلندتر. ٣- ژ نیڤێ پێبهەل ژ رومێ. ٤- مێیا (العالي) یە.
عالیة الـوادي: سویلا نهالێ؛ جهێ ئاڤ ژێ دهێتە خوارێ ژ نهالێ.
العام: ١- سال. ٢- گشتی.
عام: ١- مەلەڤانیكرن. ٢- لڤلڤی. ٣- دلـێ وی چوو شیری یان عشقا شیری ل نك پەیدابوو.
العـام: ١- یـێ گشـتی. ٢- سـال. ٣- دانـێ ڕۆژێ. ٤- كۆما (العامة)ە.
عـام الفیـل: سـالا فیلی؛ كو بیتـە ئـەو سـالا (٥٧٠) زایینی سالا (أبرهة الحبشـي) ب لـەشكەرێ خۆ یێ فیل د گەل دا هێرش بریـە سـەر مـالا خـودێ ل مەككـەهێ ژ بـۆ ڤـەگوهازتنا بـەرێ ڕەش بۆ وەلاتـێ یەمـەنێ پاشـی خـودێ بالـندە هنارتینـە شـەڕی وی و بەر لێ باراندین و قـوتبڕكری، ل ڤێ سـالێ پیغەمبـەرێ ئێسـلامێ سـلاڤ لـێ بـن بـوو بوو.
العامـــة: ١- خــەلكێ ئاســایی؛ یــێ بــێ دەســتهەلات. ٢- یــا گشــتی. ٣- مێیــا (العــام)ە. ٤- قاییــك. ٥- سـەرێ سـیاری دەمـی ل پشـت گرەكـی دیـار دبیـت یـێ بڕێڤـەدچیت. ٦- بـەرملێ گیـایی. ٧- گـەڕیا شاشكێ.
العامد: یێ درێژ.
العامر: ١- یێ ئاڤا. ٢- تێژكێ حەفتیاری و دبێژنە حەفتیاری ب خۆ(أم عـامر). ٣- یێ د خانی ڤە دژیت. ٤- ئاڤاكری. ٥- مـار. ٦- ڤەحوهایێ خانی ژ ئەجنا.
العامرة: ١- مێیا (العامر)ە. ٢- مار.
عامس: ١- كەیفا وی ئینـا. ٢- دوژمنیـا خۆ بۆ ڤەشارت و دیارنەكر.
عامل: ١- سەردەدەری كر. ٢- بازاڕ كر.

العامل: ١- پالە؛ کاکەر. ٢- بەرپرسێ باژێری. ٣- یێ بۆ ئێکی کاروبارێت وی ب رێڤە دبەت. ٤- فاکتەر. ٥- سەرۆک.
العامل(العاملة): جهی د بن سەرێ رومێ دا ژ دارێ وێ.
العامل بالتماس: ئەو کەرەستە یە یێ پیچەکێ ژێ دکەنە ناڤ هندەک کەرەستێت دی یێت کیمائی یێت تێکهەلکری و کارتێکرنێ لێک دکەن دا لەزا وێ کارتێکرنێ زێدەکەت و پاش وەک خۆ بمینت.
العاملية: ١- پالەتی. ٢- گوند و باژێرکێت سەر ب باژێرەکێ مەزن ڤە.
العامي: ١- یێ ریکا خۆ نەبینت. ٢- یێ گشتی.
العامية: یا گەلەک دگریت.
العامية(بتشديد الياء): زمانێ مللی یان باهرا پترا خەلکی.
العامية: یا گەلەک دگریت.
العان: ١- کنفێ درێژ. ٢- عەورێ ئاسۆ گرتی. ٣- بندەست و رەزیل. ٤- دیل؛ ئێخسیر. ٥- وەستیای.
عان: ١- گەهەشتە ئاڤێ یان کانیێ. ٢- دیت. ٣- گەهەشتە نیڤا عەمری. ٤- چاڤینکر. ٥- هەرکی. ٦- ئاڤا وێ مشەبوو(بیر).
عاني: ئازارکێشا.
العانة: ١- رەڤا کەرێت کویڤی. ٢- ماکەر. ٣- پشتیکا مرۆڤێ؛ پشتیک؛ جهێ رێڤ لێ شین دبن.
العانة(بتشديد النون): ١- مێیا (العان). ٢- عەور.
عاند: رکگرتن.
العاند: ١- ڤاریبووی. ٢- رکگرتی.
العانس: کچا ل مالبابێ مای و شوی نەکری.
عانش: دەستێ خۆ د شەڕی دا د ستۆیێ وی وەراند.
عانش: ١- دەستێت خۆ د ستۆی وەراندن د جەنگێ دا. ٢- کەتە دگەل د کارێ شانازیبخۆبرنا. ٣- دەستێ خۆ د شەڕی دا د ستۆیێ وی وەراند.
عانشا: دەستێت خۆ د ستۆیێ ئێک وەراندن.
عانق: دەستێ خۆ د ستۆی وەراند.
عانقاء: کونا خەزالمشی.
العاني: ١- یێ هەرکی. ٢- ئێخسیر.
عاه: عللەتێ گرت.
العاه: ١- عللەتگرتی. ٢- یێ تشتێ وی عللەتێ گرتی.
العاهة: دەرد؛ ئێش؛ خلت.
عاهر: هاتێ بۆ زنایێ.
العاهر: زناکەر.
العاهرة: قەحبە؛ گاندەر.
العاهل: ١- شاه مەزن. ٢- ژنکا بێ مێر.
العاهن: ١- یێ نەلڤ. ٢- ئامادە. ٣- فەقیر. ٤- یێ خۆ بەردایە ئاخێ. ٥- تەمبەل. ٦- یێ ب لەز.
العاهنة: تایێ دارقەسپێ یێ هشک.
عاوى: د گەل رەوی.
عاود: ١- لێ زڤری. ٢- کرە عەدەت. ٣- زڤری سەر شۆلا ئێکێ. ٤- دوبارە پرسیارکر.
عاوض: خەرامەت دا.
عاون: هاریکاری کر.
العاوي: یێ رەوی.
عايد: عەید پیرۆزکر.
عاير: هلسەنگان.
عايش: دگەل ژیا.
عاين: لێ نێری؛ بەرێ خۆ دایێ.

العـــاين: ١- یـــێ دنێـــرت. ٢- چاڤهـــاڤێژ. ٣- ئاڤا دهەرکیت.

عـــب: ١- ڤـــەخوار. ٢- دەڤـــێ خـــۆ پێرانـــا. ٣- دەنگکر. ٤- دیمێ وی باشبوو پشتی هاتیە گوهۆڕین.

العب(ردن): هچک.

العب: پێرانـان؛ ڤـەخوارنا ئـاڤێ وەکـی پـەزی، ئانکو دەڤێ خۆ پێڤەنت و بمێژن.

العبء(بالكسر): ١- بار. ٢- سەنگ؛ گرانی. ٣- کتا باری.

العبء(بالفتح): هەڤوینە؛ هەڤرەنگ.

عبـأ: ١- داگـرت. ٢- ئامـادەکر. ٣- کـارکر. ٤- پویتەکر.

عبا: بەرهەڤکر.

عبی: بەرهەڤکر.

العباء: یێ دلڕەق و بێ دلۆڤانی.

العباءة(العباء؛ العباية): کورک؛ عەبا.

العبـــاب (بالضـــم): ١- هلمشـــت هـــەمی. ٢- بلنـــــدبوونا هلمشـــــتێ. ٣- پێـــــل. ٤- گشت.

عباب(بـــالفتح): ڤـــەخوارنا ئـــاڤێ یـــا ب پێرانانێ.

العبـــاد: ١- پـــارت. ٢- کۆمـــا (عبـــد)ە. ٣- ژمارەیـەکا ئێلێـت عـەرەبا بـوون بـەری هاتنا ئێسـلامێ ل بـاژێڕێ (حیـرة) ل سـەر دینێ فەلەتییێ ڕێکەڤتبوون و ببونە فەلە.

عبادة: پەرستن؛ ب جهئینا فەرمانێت خودێ.

العبادلة: کۆما (عبدالله)ە.

عبار(بتشـــديد البـــاء): ١- ئـــەوێ خـــەونا شرۆڤەدکەت. ٢- یێ ل چوونێ بهێز.

عبـــارة: پـــەیڤێت ل دور ڕامانـــەکێ هاتینـــە ڕێزکرن.

عباس: ١- ناڤچاڤگرێ. ٢- شێر.

العباسي: ١- یێ ژ دوبەدەها (عباس بن عبد المطلب) مـامێ پێغەمبـەری سلاڤ لـێ بـــن. ٢- لایـــەنگیرێ خـــەلیفێت ژ وێ بنەمالێ.

العباقري: جۆرەکێ ڕاژێرکێت گرانبهایە.

العباقيـة: ١- شـوینا برینـێ یـا ل سـەروچاڤا. ٢- زەلامێ ب غەدر و حیلە.

العبال: گولا چیایی.

العبام(بالفتح): ١- گـران و ئـەزمان گولۆلـە. ٢- گەلەک کـەر. ٣- بێ عـەقل و ڕەوشت. ٤- مشە.

العباماء: کەرەمرۆڤ.

العباهر: ١- یێ تژی و دوگر. ٢- یێ درێژ.

العباهلة: ١- یـێ ئـازاکری و ژپاشگوهڤەهاڤێتی. ٢- شاهێت ل سەر ملکێ خۆ د دەستهەلاتدار.

عبب: ئاڤا ب بلقێن دەردکەڤیت.

عبث(بفتح الباء): تێکهەلکر.

عبث:(بكسر الباء): ١- یاری کر. ٢- ب چـو حسێب نەکر. ٣- سڤکاتی کر.

العبـث: ١- تێقـەلزین. ٢- کرنـا کـارەکێ بـێ مفا یان نە ژ بۆ مەبەستەکێ.

العبثيـة: فەلسـەفا بێبهادیتنـا هەرتشـتەکی د ژیـانێ دا، دانـەرێ وی ژی (البیـر جـامو) یە.

عبـــد: ١- پەرێســـی. ٢- خـــۆ بـــۆ چەمانـــد. ٣- ئێکانـەکر. ٤- خزمـەتکر. ٥- زەپکـر و نەهێلا بچیت.

عبد(بالفتح والضم): ئـەو و بـابێ خۆ بوونـە کۆلە.

عبد(بكسر الباء): تنگژی و ڕازی نەبوو.

عبـــد (بتشـــديد البـــاء): ١- کـــرە کۆلـــە. ٢- ڕەزیلکر. ٣- قەتران تێدا. ٤- ما.

العبـد: ١- پەرێسـکار. ٢- کـۆلە. ٣- خـولام؛ خزمـەتکار. ٣- زنجی.

العبدة (بفتح الثلاث): ١- مرۆڤی تنگژی. ٢- مان. ٣- هێز. ٤- قەلەوی.
عبده (بتشديد الباء): ١- کرە کۆلە. ٢- چەماندە بن دەستێ خۆ. ٣- چێکر و قێرکر(رێ). ٤- قەترانکر(حێشتر).
عبدل: بەندە؛ کۆلە.
عبدية: کەڤن.
عبر: ١- غەمگینبوو و روندکێت وی هاتنەخوار. ٢- هلسەنگاند و سەحکر. ٣- د دلێ خۆ دا خواند. ٤- شرۆڤەکر. ٥- قەتاند و دەربازکر. ٦- مر. ٧- چوو. ٨- دەربازکر.
عبر(بتشديد الباء): ١- دەربڕی. ٢- شرۆڤەکر (خەون). ٣- دەربازکر(تشت).
عبر(بكسر الباء): خەمێ گرت و روندکێت وی هاتنە خوارێ.
عبر(بالكسر): گەلەک.
العبر(بالضم): ١- یێ بهێز ز دژوار. ٢- یێت بهێز و دژوار. ٣- گەلەک.
العبر(بالفتح أو الكسر): ١- یێ بهێز و دژوار. ٢- یێت بهێز و دژوار. ٣- شارەزا.
العبراني (العبري): ١- جوهي. ٢- زمانێ جوهیا.
العبرانية: زمانێ جوهیا.
العبرة(بالفتح): ١- رونـدک. ٢- خەما بێ گری. ٣- ئێک بۆرین.
العبرة(بالكسر): ١- سەربۆر. ٢- عەجێبی. ٣- سەحکرنا کاودانا. ٤- باج.
عبس: ١- ناڤچاڤێت وی بوونە گرێ ژ کەربا یان ژ خەما دا. ٢- ددانێت وی قیچبوون.
عبس (بكسر الباء): ١- رینگەلا کەتنێ. ٢- هشکبوو.
العبس (بفتحتين): ١- رینگەل. ٢- میزا ب کوریا حێشترێ ڤە هشک بووی.
عبش: چاککر.
العبش: چاکی د هەر تشتەکی دا.
العبشة: دەبەنگی.
عبط: ١- سەرژێکر و ئەوا قەلەو و جوان و تەڕ. ٢- خوینەلۆکر. ٣- هاتنە ڕێکێ (مسیبەت). ٤- چێکر. ٥- ئراند. ٦- رەنی. ٧- غەیبەتا وی کر. ٨- جڤین دانێ و ل بەر چاڤێت خەلکی کێمکر.
العبط(بالفتح والسكون): درەوا چێکری.
العبطة: ١- ئێک جار. ٢- جوان و ساخلەم.
العبعاب: ١- زەلامێ درێژ. ٢- گەوری و هناڤ فرەه. ٣- یێ خولقەت تمام.
عبعب: رەڤی.
العبعب: صەنەمەکێ ئێلا (قضاعة) بوو.
العبعب: ١- جلکێ فرەه. ٢- جلکێ ژ پویتێ حێشترێ.
عبق: ١- پێڤەما. ٢- بێهنا وی فڕی. ٣- لێ ما و خۆجهبوو.
العبق: یێ بێهنا خۆش ژێ دڤڕت.
العبقة: پیچا مای ژ روینی.
عبقر: تەیسی.
العبقر: ناڤێ نهالەکێ یە ل گزیرتا عەرەبی ل دویڤ کەڤنەباوەرێت عەرەبا جهەکێ ئەجنایە ژ بەر هندێ دبیژنە هەر تشتێ عنتیکە یان نەیێ عەدەدکی عبقری ئانکو یێ ژ عەبقەر هاتی.
العبقري: ١- ژ جهێ عەبقەرێ ئەجنایە، ل (عبقر) بزڤرە. ٢- سالار. ٣- بلندێ چو د سەر وی را نە. ٤- مرۆڤێ زانینا وی ژ خەلکی گەلەک زێدە.
العبقرية: ١- رەوشا عەبقەری. ٢- هێزا چیکرن و ئافراندنێ یا ل نک هەلبەستڤانی یان نڤیسەری.
عبك: تێکهەلکر.

العبكة: ١- گرێ. ٢- پرت یا پیچا تشی. ٣- ڕوینێ دمینیتە ب ئامانی ڤە.
عبل: ١- وەراند. ٢- بەلگ دان. ٣- بادا. ٤- برِی. ٥- زڤڕاندەڤە. ٦- گرت و نەهێلا بچیت.
العبل: ١- دارا بێ بەلگ. ٢- مرۆڤێ دەست ستوبر. ٣- بەلگێ لێکبادایی. ٤- بەلگێت وەریای. ٥- بەلگێت شینبووی.
العبلاء: ١- کەڤر. ٢- کەڤرێ سپی.
عبلة: یا خولقەتا وێ دورست و بێ کێماسی.
عبم: کەربوو.
عبن: ڕەق و زڤربوو.
العبهر: ١- نێرگز. ٢- یاسمین. ٣- یێ پڕ گوشت.
عبهل: ١- گازندەکر. ٢- ئازاکر و ژ پاشگوهڤە هاڤێت.
العبوو: یێ ب سەنگ و گران.
عبوثران(عبیثران): جۆرە گیایەکێ بێهنخۆشە.
العبودة: ١- کۆلەتی؛ بەنداتی. ٢- پەرستکاری.
العبودیة (العبدیة؛ العبودة؛ التعبدیة): ١- خۆشکاندن و خۆرەزیکرن. ٢- پەرستن. ٣- خۆکۆلەکرن بۆ مەزنا.
عبوس: ١- توند. ٢- ناڤچاڤگرێ.
العبي: ١- ئێقبال. ٢- بەهر و پشک.
العبیة: ١- مەزناهی. ٢- شانازی. ٣- پێلپەریسی.
العبیر: ١- کۆمەکا بێهنێت خۆشە زەعفەرانێ تێ هەل دکەن. ٢- یێ گەلەک.
العبیط: ١- سەربڕێ ساخلەم. ٢- تشتێ تەڕ و نازک. ٣- دڕیای.
العبیلة: زەبەلەح.
عت: ١- ئیلحاح کر. ٢- ڤەچوغاند.
عتا: ١- خۆمەزنکر و ژ تخوبیی دەرکەڤت. ٢- گەلەک ب ناڤسالڤەچوو و پیربوو.
العتاب: ١- گلی و گازندە. ٢- ئاراندنا خەریبیا ب بیرئانینا تشتیت بۆرین وەکی پەیوەندی و ڤەنجیا.
العتاد: ١- جەبلخانە و ئامویرێت شەڕی. ٢- تشتێ هاتیە ئامادەکرن بۆ کارەکی. ٣- پەرداغێ مەزن. ٤- ئامادەیی.
العتاق؛ العتاقة(بالكسر): ئازادکرنا کۆلەیا.
العتاق(بالضم): کەڤنار.
العتابا: ١- جۆرەکێ شعرێ یە دبێژنێ: (الشعر الزجلي). ٢- ئەو ئاوازە یێ ئەڤ جۆرێ شعرێ پێ دهێتە خواندن.
العتال(بتشدید التاء): باربر(حەمال).
العتالة: پیشەیا باربری(حەمالی).
العتاهة: بەرزەبوون و کەرینی.
العتاهیة: ١- د سەرێداچوونا خەلکی یا ژ دیناتی و حێبەتبوونێ. ٢- کەرەمرۆڤ. ٢- کێم عەقل.
عتب: ١- گازندەکر. ٢- ب ئیشقلکی چوو (مرۆڤ). ٣- ب سێ لنگا چوو(حیشتر). ٤- بروبسی ل دوڤێک ڤەدان.
عتب (بتشدید التاء): ١- گیرۆبوو. ٢- دەرازینکەک بۆ چێکر.
العتب(بالفتح): ١- گازندە؛ گلی. ٢- دەرەجک.
العتب(بالكسر): یێ گەلەک ب گازندە.
العتب(بفتحتین): ١- عەردێ ب کەند و کۆر. ٢- دویری یا د ناڤبەر دۆ تبلان دا.
العتب(بالفتح والسكون): هێز.
عتبة (أسكفة): ١- دەرازینکا دەرگەهی. ٢- بانێ دەرگەهی. ٣- هەر پلەیەکا پێسترکێ.
العتبة(بفتحتین): ١- عەردێ ب کەند و کۆر. ٢- دژواری. ٣- کارێ نە ل ڤامێ و نەخۆش.
العتبة(بالضم): وەچەپا نهالێ.
العتبی: ڕازیبوون.
العتت: ئاخڤتنرەق.
عتد: بەرهەڤبوو.

عتد(بتشدید التاء): بەرهەڤکر.
عتر: ١- سەرژێکر. ٢- هەژیا.
العتر(بالکسر): ١- سەربڕ؛ قوربان. ٢- ژ بەرئاخڤتن. ٣- بنیات.
العترب(بالضم): سماق.
العترة: ١- عەیال و ئویجاخ و دویندەهـ و عەشیرەتا مرۆڤی. ٢- پرتا مسکێ خورست. ٣- تفا دەڤی یا خۆش. ٤- دویڤچوو.
عترس: ١- ب توندی گڤاشت. ٢- ڕەقاتی دگەل ب کارئینا.
العترس: ١- گڤاشتنکەرێ دژوار. ٢- گەود مەزنێ گەهبادای. ٣- شێر. ٤- دیکل.
العترسة: توندی و توندکاری.
عترف له: توندبوو.
العتریس: ١- عفریتێ مەزنێ تنگژی. ٢- زڕتەک. ٣- ڕەشەک.
العتریف(العتروف): ١- پیسێ ژ ڕێ دەرکەڤتی. ٢- حێشترا دژوار.
عتف: ڤەڕوچاند.
العتف: پرت؛ پشک.
عتق(بتشدید التاء): ١- هێلا کەڤن ببت. ٢- ئازادکر. ٣- کەڤنبوو. ٤- کەڤنبوو و خۆشبوو (مەی). ٥- چاکبوو و مەردبوو.
العتق(بالکسر): ١- مەردینی. ٢- ئازادکرن. ٣- جوانی. ٤- خورستیا بنیاتی. ٥- بلندی. ٦- هێز. ٧- ئەو هیزە یا مرۆڤ پی ژ هەژی وێ چەندێ ببیت کو ژ هەژی کار و کریارێت شەرعی ببیت.
العتق(بالضم): کەڤناری.
عتق: ١- ئازاکر. ٢- کەڤنکر. ٣- هێلا کەڤنار ببیت.
عتک: ١- هیرشکر. ٢- کەتە لەقا. ٣- زۆریکر. ٤- ژ کەڤناری سۆربوو. ٥- ترشبوون دژواربوو.
العتک: دەم.

عتل(بضمتین والتشدید): ١- مرۆڤێ توندێ دژوار. ٢- پرخۆر. ٣- زۆردار. ٤- زیاندەر.
عتل: ١- گرت وب توندی ڕاکێشا. ٢- ب توندی پالدا. ٣- هەلگرت.
عتل(بکسر التاء): لەزکر.
العتل(بالفتح والکسر): یێ ب لەز.
العتلة: ١- لهازە. ٢- خڕخالا هلگرتن و ڕاکرنا تشتا. ٣- چویڤێ مەزن.
عتم: ١- مێهڤان حەواند. ٢- تاریبوو. ٣- هێلا و دەست ژێ کێشان. ٤- گیرۆبوو.
عتم(بتشدید التاء): ١- هێلا و دەست ژێ بەردان. ٢- پڕپڕ ل هنداڤی سەرێت مرۆڤا کر و بلند نەبوو(بالندە). ٣- ل تاریێ چوو. ٤- پشکەک ژێ بۆری. ٥- لێڤەبوو.
العتم: دارزەیتوینا کویڤی و ل چۆلی شین دبت.
العتمة: ١- تاریاتی. ٢- دەمێ نڤیژا عەیشا. ٣- سێکا ئێکێ ژ شەڤێ بەلێ پشتی ئاڤابوونا شەفەقێ. ٤- گیرۆبوون.
عتن: ب دژواری پالدا.
العتن: یێ هیرش دژوار.
عته: ١- مافێ وی کێمکر. ٢- حێبەتی وشاش بوو. ٣- کێم عەقل بوو.
عته(بکسر التاء): دلێ وی کەتێ.
العته: ئەو بێعەقلی یە یاکو مرۆڤی دگریت و د ئنجام دا هندەک ئاخڤتنێت مرۆڤی وەکی یێت ئاقلدارا لێ دهیت و هندەک ژی وەکی یێت دینا.
العتو: ١- خۆمەزنکرن. ٢- زۆرداریکرن. ٣- ژ تخوبیی دەرکەڤتن.
العتوب: یێ گازندە چو کارتێنەکن.
العتودة: کارکێ شیرڤەکری.
العتوم: حێشترا تنێ ب شەڤێ شیر ژ گوهانا دهێت ل دەمێ دۆشینێ.

العتون: یێ دژوار.
عتي: خۆ ئاسێکر و گوهداری نەکر.
العتي: ١- دلرەقێ دژوار. ٢- خۆمەزنکەرێ ژ تخوییبی دەرکەفتی. ٣- تاری دژوار(شەف). رەتکەرێ هەر شیرەتەکێ.
العتيد: ١- ئامادەیێ دورست و بەرهەڤ. ٢- کەلەخ موزن.
العتيدة: ١- مێیا (العتيد)ە. ٢- ئامانێ بویک گولاڤ و شەبێت خۆ دکەتە تێدا.
العتيرة: ١- سەربڕ؛ قوربان. ٢- قوربانەک بوو عەرەبان ل مەها رەجەبێ بۆ خوداوەنێت خۆ ددا.
العتيق: ١- کولەیێ ئازادکری. ٢- ئازاکری. ٣- کەڤنار؛ کەڤن. ٤- مالا خودێ یا کەڤنار (البيت العتيق).
العتيک: ١- یێ سۆر ژ کەڤناری. ٢- کەرمدژوار.
العتيل: ١- کرێکار. ٢- خزمەتکار. ٣- دژوار.
العتيه: یێ دلێ وی کەتی یە زیانا کەسەکی.
عث: ١- بێهنا وی تەنکر هندی گۆتێ. ٢- خوار. ٣- لەقەک لێدا. ٤- گەزت و پێڤەنەدا(ماری).
العث(بالكسر): مارێ مارا دخۆت.
العث(بالفتح): خوێرک؛ کرمێ هریێ.
عثا: گەلەک خرابی یان کوفری یان فەساد کر.
العثاء: مار.
العثار: ١- تشتێ مرۆڤ لێ دهلنگڤت. ٢- خرابی. ٣- تشتێ مرۆڤی تێ دبەت. ٤- مسیبەت.
العثان: دویکێل.
العثة: ١- خوێرک(کرمێ هریێ). ٢- یا کەلەخ هویر. ٣- یا زەزیلکری و کەسنەناس. ٤- کەرەمرۆڤا چەپەلا کەسنەناس.
عثر: ١- هلنگڤت. ٢- دیت. ٣- ب سەرهلبوو. ٤- خرابیکر.

العثر(بالضم): بالندەیێ ئەلهۆ.
العثر(بفتحتين): درەو.
العثرة: ١- هلنگڤتن. ٢- کەتن. ٣- جەنگ و جهاد.
العثقول: ئویشیێ مۆزێ.
عثكل: ١- رویشی و داڤێت خەملێ پێڤەکرن. ٢- بەزەکا گران کر.
عثكول(عثكال): ئویشیێ قەسپا.
عثكولة: ١- ئویشیێ قەسپا. ٢- رویشوی و داڤیت خەملێ یێت با دهەژینت.
عثل: دورستی نەجەبری(دەست).
عثل(بكسر الثاء): مشەو و ستویر و مەزن بوو.
العثل: مشەو و ستویر و مەزن.
عثم: ١- ب دورستی نەجەبری(دەست). ٢- ڤەگرت؛ جەبارکر(دەست).
عثمان: ١- تێژکێ چرکی(بالندە). ٢- مار. ٣- تێژکێ ماری.
عثن: ١- هلباسکیبوو؛ ب سەرکەڤت. ٢- دا بەر هولمێ. ٣- دویکێلکر.
عثن(بكسر الثاء): پێهن ژێ هات.
العثن(بفتحتين): ١- دویکێل. ٢- تۆز.
العثن(بالفتح والكسر): زادێ دویکێل کەتیێ.
العثن(بالكسر): ١- یێ پارەی ددەتە کاری. ٢- هریا ڤەچری.
عثنون: ١- ریهـ. ٢- بایێ ل بەری هوری دهێت. ٣- بارانا ل دەستپێکا بارانێ دهێت.
العثوة: پرچا درێژ.
العثور: یێ کەلەک دهلنگڤیت و دکەڤیت.
العثول(بالفتح): کەرەمرۆڤ.
العثول(بالكسر): ١- یێ گەلەک ب موی. ٢- یێ دلرەق و خراب.

العثير: ١- تۆز. ٢- شوين يان دەوسا بەرزە و نەديار.
العثيل: حەفتيارێ نێر.
عـج (بتشـديد الجـيم): ١- تـۆز رابـوو. ٢- دويكێل رابوو. ٣- كره قێرى و دەنگێ خۆ بلندكر. ٤- لێحەيتاند. ٥- دژواربوو و تۆز راكر(با).
العج: دەنگبلندكرن.
عجا: ١- شيرمێتن گيرۆكر. ٢- شير دايێ. ٣- كره قێرى و رەوشت خرابيوو. ٤- ڤەكر.
العجاب: تشتێ مرۆڤى حيبەتى دكەت.
العجاج: كەرەمرۆڤ.
العجاج(بتشـديد الجيم): ١- يـێ كەلـەك دكەتـە قێـرى. ٢- يـێ تـۆزێ دئارينـت و رادكەت.
العجاجـة (العجـاج): ١- تـۆزا رابـووى. ٢- دويكێل. ٣- حێشترێت .ەحف و زۆر.
العجاجير: گركێت هەڤيرى.
العجارف(العجاريف): دژوارى.
العجـاز؛ العجازة(بالكسر): بنێ شيرى يێ دكەڤيتە دەستكى.
العجـاف: ١- زەمـان. ٢- بـاران لـێ نـەهاتى. ٣- لاوازێ بـەز لـێ نـەماى. ٤- شـمتى تالـك.
العجال(بتشـديد الجيم): يێ گەلـەك لـەزێ دكەت.
العجالة: لەزاتى.
العجام(بالفتح و التشديد): جەكجەكيلا مەزن.
العجـام (بالضـم): ١- بـەركێ قەسـپێ. ٢- بەركێ فێقى.
العجان(بالكسـر): ١- شـەرگەها مرۆڤـى. ٢- قوون. ٣- ستۆ.
العجان(بـالفتح والتشـديد): ١- هەڤيركـەر. ٢- كەرەمرۆڤ.
العجاوة(العجوة): شيرێ پێ بچويك دهێتە شيرڤەكرن.
العجايـة: ١- خورمـا كرينـە ئامـانێ وێ. ٢- رها لنگێ دەوارى.
العجب(بـالفتح): جهـێ قـۆپێ كـوريێ ژ ئاژەلى.
عجب: حيبەتگرتيبوو.
عجب إليه: حەژێكر؛ ڤيا.
العجب(بالضـم): ١- مەنـدەلاكرنا ڤـەنجييێ. ٢- خۆمەزنكرن. ٣- مەزناهى.
العجب(بفتحتين): ١- حێبەتگرتن. ٢- رازيبوون.
العجب(بالفتح والسكون): ١- دويماهيا هەر تشتەكى. ٢- جهێ كورى پێڤە.
العجبـاء: ١- يـا مـرۆڤ ژ جوانيـا وێ يـان كرێتيا وێ حێبەتى دبت. ٢- يا ستوير.
العجـاب: ١- كـارێ ژ حيبـەتگرتنێ زێدەكرى. ٢- تشتێ حنر.
العجاهن: ١- ژويژوى. ٢- بێعەسل. ٣- خـولام. ٤- زادلێنەر.
العجة(بالضم): سەوكا هێكێ.
عجج: ١- ئاراند. ٢- تژيكر.
العجد(بالضـم أو الفـتح): ١- تليـا تـرى. ٢- لبا مێويژێ.
عجر: ١- خواركر. ٢- دانـايێ ئينا جهێ دريا وەمـت. ٣- هەوجـدايێ. ٤- شـەقكر. ٥- ب لەز بۆرى.
عجر(بكسـر الجـيم): قەلـەوبوو و زكـێ وى مەزنبوو.
العجر: ١- گرێكا ل تشتى. ٢- قەبارە.
العجـرة: ١- گرێكـا ل دەزى و دار و رهێـت دەستا. ٢- كێماسى.
عجرد: رويسكر.
عجرف: ١- ئاخڤتنەكا نەخۆش كر. ٢- كـارەكێ پويچ كر.

العجرفة: ١- کرنا ئاخڤتنا پویچ. ٢- کرنا کارێ خراب.
العجرفية: بێخەمی.
عجرم: لەزکر.
العجرم؛ العجارم(بالضم): زەلامێ توند و ب هێز.
العجرم(بالفتح): جۆرە دارەکا بەلگ گرۆڤر و کێم ستریە، تۆڤەکێ رەش و هویر ددەت ل وەلاتێت دەوروبەری دەریا سپی شین دبیت.
العجرور: ١- گرکا هەڤیری. ٢- خیچێت با ل خیزی چێدکەت.
عجز: ١- پیربوو. ٢- نەشیا. ٣- بێشیانبوو.
عجز(بکسر الجیم): ١- نەشیا. ٢- چو ژێ چێنەکر.
عجز(بضم الجیم): پیربوو.
عجز(بتشدید الجیم): ١- بێشیانکر. ٢- پیرکر.
العجز(بالفتح والسکون): ١- پاشیا هەر تشتەکی. ٢- نیڤا دووێ ژ مالکا شعرێ. ٤- شیر. ٥- پاشیا تشتی.
العجز(بفتحتین): لاوازی؛ بێدەستهەلاتی.
العجز الصحي: دەقسین؛ بێشیانیا وەراربوونێ.
العجزاء: ١- ژنکا کماخ مەزن. ٢- خیزێ ژ عەردی بلندتر.
العجزة(بالضم): ١- بچویکێ دویماهیێ. ٢- پیری.
عجس: ١- ب دەستا توند گرت. ٢- هاتەراگرتن.
العجس: دەستکێ کڤانی.
العجسة (بالضم): ١- تاریاتیا شەڤێ. ٢- دەمەک ژ شەڤێ.
عجعاج: لاوازێ بێ هێزێ چو پێ چێنەبت.
العجعاج: ١- خودان عەسل و بنیات. ٢- بناڤسالڤەچوویی.
عجعج: زێدە کرە قیژی.
العجعجة: قیژی.
عجف(بتشدید الجیم): تێر نەخوار.
عجف: ١- خوارن هێلا. ٢- لاوازبوو. ٣- خۆ ژێ دویرکر. ٤- خۆ ل سەر نەساخیا خۆ هێلا. ٥- لاوازکر.
عجف(بکسر الفاء): ١- لاوازبوو و بەزێ وی نەما. ٢- باران لێ نەهات(وەلات).
العجف: لاوازێ بەز لێ نەمای.
عجل: لەزکر.
عجل(بتشدید الجیم): ١- لەزکر. ٢- دبەریراکر. ٣- ب لەز چێکر.
العجل(بالفتح والکسر): ١- یێ ب لەز. ٢- یێ نوکە.
العجل(فرقد): گۆلک؛ حۆتک.
العجلان: ١- یێ لەزۆکە. ٢- یێ ب لەز دچت یان کارەکی دکەت.
العجلة: ١- لەز. ٢- خرخال. ٣- سڤکی. ٤- پایتۆن. ٥- تورمبێل. ٦- تەقن.
عجلة القیادة: سکانێ هاژۆتنا تورمبێلێ (ستێرن).
العجم (بالفتح والسکون): ١- لەق؛ گەز. ٢- خالەکرنا پیتا. ٣- کەلێژی.
العجمة: ١- بەرکێ د تشتی دا وەک وەکی یی د مێویژێ دا. ٢- بەرکێ قەسپێ.
عجم: ١- لەقدا دا بزانت یێ رەقە یان نەء(دار). ٢- هەژاند دا بزانت یێ باشە یان نەء(شیر). ٣- سەربۆرکر؛ جەرباند. ٤- خال ل سەر دانان(پویت).
عجم(بضم الجیم): گرانی کەتە ئاخڤتنا وی.
العجم: ١- مللەتێت نەعەرەب. ٢- مللەتێ فارس. ٣- وەلاتێ فارسا.
العجم(بالفتح والسکون): کەلێژی.
العجم(بالضم والسکون): کەلێژی.
العجماء: ١- نڤێژێت رۆژێ نە ژ بەر کو دەنگێ خواندنێ نا هێتە بلندکرن. ٢- عەردێ بێ داروبار. ٣- ئاژەل. ٤- مێیا (أعجم)ە.

العجمة(بالفتح والسكون): ١- ئێک جار. ٢- کەڤرێ ڕەق.
العجمة(بالضم والسكون): ١- نەتێگەهاندنا کەسێ بەرانبەر ب ئاخڤتنێ. ٢- خیزێ بوویە گرێ.
العجمة(بالكسر والسكون): خیزێ بوویە گرێ.
العجمة(بفتحتين): دارقەسپا ژ بەرکێ شینبووی.
العجمي: یێ نەعەرەب.
عجن: ١- دەستێت خۆ دانە بەر خۆ و ڕابوو. ٢- دار دابەر خۆ. ٣- هەڤیرکر. ٤- پالا خۆ دا سەر(چویڤ).
العجن(بالفتح والسكون): هەڤیرکرن.
العجن(بضمتين): یێ خاڤ و سست.
العجن(بالفتح والكسر): یێ گەلەک قەلەو.
العجناء: یا گەلەکا قەلەو.
عجه(بالفتح والتشديد): بژالەکر.
العجو(العجاوة): خورما درینە ئامانێ وێ.
العجوة: ئێکە ژ باشترین جۆرێت قەسپا ل مەدینێ دارا وێ دبێژنێ (لینة).
العجور: جۆرەکێ گوندۆرا یە.
العجوز: ١- پیرەژن. ٢- کەشتی. ٣- مرن. ٤- ئاگر. ٥- قازان. ٦- ڕێ. ٧- کڤان. ٧- مەی. ٨- بێشیان.
العجوس: ١- عەورێ گران. ٢- بارانا سورک.
العجول: ١- لەزۆک. ٢- ژنکا شەپرزە. ٣- عەیالمری. ٤- یێ لەزێ دکەت.
العجول(بالكسر و تشديد الجيم): گۆلک.
العجي(بالفتح): ١- سێوییێ ب شیرێ ژنکەکا دی دهێتە بخودانکرن. ٢- یێ ب شیرێ دایکا خۆ مەزنەبووی.
العجي(بالضم): ١- بچویکێ دایکا وی شیرڤەکر. ٢- بچویکێ دایکا وی شیرڤێتنا وی گیروکری.

العجيب: یێ مرۆڤ ژێ حێبەتی دبت.
العجيزة: کماخا ژنکێ.
العجيف: یێ لاواز.
العجيل: یێ ب لەز.
العجيلة(العجيلى؛ العجيلى): ڕیڤەچوونا سڤک و ب لەز.
العجين: هەڤیر.
العجينة: ١- پرتا هەڤیری. ٢- نیرەمۆک. ٣- کەرەمرۆڤ. ٤- گۆمەکا مرۆڤا.
عد(بتشديد الدال): ١- هژمارت. ٢- ئامادەکر.
العد(بالضم): پرسا سەروچاڤا.
العد(بالكسر): ١- ئاڤا دهەرکیت. ٢- زێدەیێ؛ مشەیی. ٣- هەتەنگ.
عدا: ١- بەزی. ٢- ژبلی. ٣- ژێ دەربازبوو. ٣- لۆتدا.
العداء(بالفتح): ١- دویری. ٢- کارێ مرۆڤی ژ کارێت دی مژویل دکەت.
العداء(بالكسر): ١- بەرەکێ بچویکە تشتی پێ ڤەدشێرن. ٢- دوژمنی.
عدى(بتشديد الدال): ١- ڕەواکر و بجهئینا. ٢- بەرێ وی وەرگێرا.
عدى عن: بجهێلا.
العدى(بالكسر): ١- یێت ژێک دویر. ٢- یێت بیانی. ٣- کۆما (العدو)ە ئانکو دوژمن. ٤- ڕەخێ بهالێ. ٥- بەرەکێ بچویکە تشتی پێ ڤەدشێرن.
العدى(بالفتح): ڕەخ؛ لا.
العدى(بالضم): جهێت بلند.
العداء(بالفتح): ١- دەربازبوون ژ توخیبێت زۆرداریێ. ٢- بەزین. ٣- ژناڤدا.
عداء(بتشديد الدال): گەلەکێ بەزەک.
العداد(بالفتح والتشديد): ئامیرێ هژمارتنا تشتی.

العداد(بالكسر): ١- ژێدەرێ(عاد)ە. ٢- دان؛ بەخشین. ٣- دەمێ مرنێ. ٤- دیناتی. ٥- ژێیاتی(ئێک ژ هندەکا). ٦- دەنگێ ژەها کڤانی.
العدالة: دادپەروەری؛ دادگەری؛ بێجوداهی.
العداملي: پێ کەڤن.
العدان: ١- سەردەم؛ دەم؛ وەخت. ٢- نۆبا ئاڤێ. ٣- کەنارێ دەریایێ. ٤- لێڤا رویباری.
العدانة: کۆما مرۆڤا.
العداوة: دوژمناتی.
العداوة: ١- دویری. ٢- شۆلێ دهێلت مرۆڤ شۆلێت دی نەکەت.
العدة(بتشديد الدال): ژڤاندان بۆ باشیێ.
العدة(بالكسر): ١- هژمارەک. ٢- تەمامەتیا هژمارێ. ٣- ئەو خۆ گرتنە یا ژنکا بەردایی دکەت دا شویکرنا وی حەلال ببیت کو دبیتە شویشتنا سێ ژڤانا.
العدة(بالضم): ١- خۆئامادەکرن. ٢- تشی بۆ رۆژێت تەنگاڤی دهێتە هلگرتن. ٣- تشتێ بەرهەڤکری. ٤- کۆزرتا بویکی. ٥- ئامویرەت. ٦- کەلوپەل.
عدد: ١- هژمارت. ٢- کرە خودان هژمار ئانکو گەلەک. ٣- کرە تشتەکێ ئامادەکری بۆ سال و دەما.
العدد: هژمار.
العدد السالب: ئەو ژمارەیە یا کو(-) ل بەر.
العدد الصحيح: ١- ژمارەیا بێ هویردە. ٢- ژمارەیا ل سەر (٢)ێ بێ بەرمایک دهێتە لێکڤەکرن وەکی ژمارە(٨).
العدد الكسري: پشکەک ژ ئێکێ وەکی (٥/٣).
العدد المفرد: ژمارەیا بێی بەرمایک نەهێتە لێکڤەکرن وەکی ژمارە (٧).
العدد الموجب: ئەو ژمارەیە یا (+) ل بەر.
العدد التخيلي(الوهمي): ژمارەکە وەکی(ب + ج ن).
العددان المتناظران(المتقابلان): ئەو ژمارەنە یێت کو ب هژمارێ هندی ئێک و تنێ ژ لایێ ئیشارەتی ڤە ژێکجودا وەکی(+١) و (-١).
عدر: ویرا.
عدر(بكسر الدال): ١- ئاڤا وی مشەبوو. ٢- باری.
العدر: بارانا دژوار.
عدس: ١- خزمەتکر. ٢- شڤانیکر. ٣- پێلێنانەکا توند لێکر.
عدس به: بر.
عدس(بالضم والكسر): پرسک لێهاتن.
العدس: ١- لێحەیتاندنا هیسترێ. ٢- ناڤێ هیسترێ.
العدس: نیسک.
العدسة(عدسية): ١- چاڤک؛ پرتەکا شیشەیا گرۆڤرا هەردو رەخ نێرە د کامیرە و دویربینا دا دهێتە ب کارئینان. ٢- پرسکە وەکی نیسکێ یە.
عدف: ١- پیچەک خوار. ٢- تامکرە پیچەکێ.
العدف(بالفتح): ١- پیچەک ژ بەخشینێ (دانێ). ٢- پیچەک ژ ئلیکێ.
العدف (بالكسر): ١- جڤاتەکا مرۆڤا. ٢- پارچەک ژ شەڤێ.
العدفة: رهێت دارێ.
عدق: تێگێرا(دەست).
العدقة: سێتلکا دەلوێ پێ ژ بیرێ دەردئێخن.
عدك: ب شوینکی قوتا.
عدل: ١- رستکر. ٢- هندی ئێک لێکر. ٣- سەنگاند. ٤- شریک بۆ چێکر. ٥- وەکی وی لێکر. ٦- عەدالەتکر. ٧- خواربوو. ٨- ڤاریبوو. ٩- زڤری.
عدل(بكسر الدال): زۆرداریکر.

عدل(بضم الدال): عەدالەتکر.
عدل(بتشديد الدال): ١- ڕاستکر. ٢- کرە دو بار. ٣- پاککر.
العدل (بالكسر والسكون): ١- یی وەکی مرۆڤی. ٢- پەرتال؛ متا. ٣- هەمبەر. ٤- جهال. ٥- کتا باری.
العدل(بفتحتين): ڕاستکرنا هەردو بارا.
العدل(بتسكين الدال): ١- خرامەتێ سەرپێچیێ. ٢- ڕاستییا د کارا دا.
عدل(بتشديد الدال): ڕاستکر.
العدل(بالفتح والسكون): ١- کتا ترازیێ. ٢- عەدالەت. ٣- ڕاست و دورستی. ٤- پیڤان. ٥- ویرەکی. ٦- شۆلا ناڤنجی. ٧- ڕاستەڕێبوون. ٨- کتا پاری
العدلة: ئەوێت ب تەزکیا شاهدا ڕادبن.
عدم: نەبوو.
عدم(بكسر الدال): ژدەستدا.
عدم(بضم الدال): کەربوو.
العدم(بالفتح): نەبوون.
العدم(بالضم): نەبوون؛ دەستڤالاتی.
العدم(بكسر الدال): فەقیر؛ بەلنگاز.
عدن: ١- ئاکنجیبوو(ل جهـ ما). ٢- ژێئینادەر (بەر). ٣- زبلکر.
عدن(بتشديد الدال): تژیبوو.
العدن(بتسكين الدال):١- یا ئامادەکری. ٢- ئەو جهە یێ خودێ ئادەم - سلاڤ لێ بن - دانایێ. ٣- ئەو بەحەشتە یا خودی ئامادەکری بۆ مانێ.
العدو(بالكسر): بەرەکێ بچویکە پێ تشتی ڤەدشێرن.
العدو(بالفتح): ١- دوژمن. ٢- بەزین.
العدواء: عەردێ هشک ورەق.
العدوان(بفتحتين): یێ گەلەک بەزەک.
العدوان(بالكسر): دوژمکاری.
العدوان(بالضم): زۆرداریا سۆروسۆر.
العدوة(بالفتح): ئیک بەز.
العدوة(بالضم): ١- ڕەخێ نهالێ. ٢- جهێ بلند.
العدوف: ئالیکا کێم.
العدوى: ١- داخوازا ژ مەزنەکی دهیتەکرن دا تۆلێ ڤەکەت. ٢- ڤەگرتنا ئێشێ. ٣- هاریکاری.
العدول: ڤاڕیبوون.
العدول: کۆما (عادل)ە کو دبیتە دادپەروەر.
عدي(بالفتح): نەڤیانکر.
عدي(بالضم): زۆرداری لێ هاتە کرن و مالێ وی هاتە دزین.
عدي: ئێل؛ عەشیرەت.
العديد: ١- گەلەک. ٢- ژمارەک. ٣- پشک. ٤- چەنداتی. ٥- هەڤدژ. ٦- هەڤکویف.
العديدة: ١- مێیا (العديد)ە. ٢- پشک. ٣- هژمارتی.
العديل: ١- یێ بهایێ وی و سەنگا وی هندی بها و سەنگێت مرۆڤی. ٢- هەڤلنگ.
العديم: ١- فەقیر. ٢- یێ کەر. ٣- یێ چونەی. ٤- یی نەهەی.
عذا: ١- خۆشبوو. ٢- ژ ئاڤێ دویرکەڤت.
العذاب: ئشکەنجە.
العذار(بالكسر): ١- بەرگوهک؛ جهێ بسک ڤێدا دهێت. ٢- ڕوی. ٣- شەرم. ٤- زادێ ئاهەنگا سونەتکرنێ. ٥- زادێ ئاڤاکرنێ.
العذافر: یێ دژوار.
العذافرة: حیشترا دژوار.
العذلة(بتشديد الذال): ١- مێیا (العذال)ە. ٢- یێ گەبەک لۆما دکەت. ٣- قوین.
العذام(بتشديد الذال): ١- یێ گەلەک لەقا ددانت. ٢- یێ گەلەک لۆما دکەت.

عذب: ١- ژتیهنادا زاد نەخوار. ٢- نەهێلا. ٣- خلفەک بۆ چێکر دا پێ بهەلاویسن.
عذب(بتشدید الذال): ١- نەهێلا. ٢- ئشکەنجەدا.
عذب(بکسر الذال): کەڤزێ گرت.
العذب(بالفتح): ١- شرین. ٢- خۆش.
العذبة (بفتحتین): ١- خلفا قامچیێ. ٢- بەنکێ ترازیێ پێ ڕادکەن. ٣- تایێ دارێ. ٤- ڕەخ. ٥- پشکا دکەڤیتە مابەینا هەردو ملا ژ کولاڤەدەرسۆکا. ٦- قرش.
العذبة(بالفتح والسکون أو الکسر): کەڤز.
عذر: ١- گونەه ژ سەر ڕابوو. ٢- ب بەرگوهکێ هەفساری گرێدا(دەوار). ٣- سونەتکر. ٤- کێماسی و گونەه زێدەبوون.
عذر(بتشدید الذال): ١- چۆ عوزر بۆ نەبوون. ٢- گەلەک عوزر گۆتن. ٣- زەحمەت برن و چو ژێ چێنەکر.
العذر(بالضم): ١- هێجەتا پێ بهێتە بەریکرن. ٢- سەرکەڤتن.
العذری: عوزر؛ هێجەت.
العذراء: ١- کچکا کچین. ٢- دوڕا نەکونکری. ٣- ناسناڤێ مەریەما دایکا عیسی پێغەمبەری یە سلاڤ لێ بن.
العذرة(بالکسر): عوزر؛ هیجەت.
العذرة(بالضم): ١- کەزی. ٢- تیتا حەسەدێ یا ب ناڤچاڤێت دەوارا ڤەدکەن. ٣- پویرتێ پشتا هەسپی. ٤- جهێ د سەر ئنیێ دا ژ سەری. ٥- چەرمکێ کیرێ بچویکی یێ دهێتە برین دەمێ سونەتکرنێ. ٦- کچینی یا کچێ. ٧- ئەو ستێرە یا کو دەمێ ل عەسمانی دیار دبت سەقا گەرم دبت. ٨- پەردا کچینیێ.
العذرة(بالکسر): ١- حەوشا خانی. ٢- پیساتیا مرۆڤی(گوی). ٣- بێخێرترین زاد.
غذف: تشتەک ژێ خوار(زاد).
العذف: تشت.
عذق: ١- بێبەختیەک پێڤەنا. ٢- ب کولیکەکا هریێ یان تشتەکێ دی نیشانکر. ٣- تایێت وێ برین(دارقەسپ).
العذق(بالفتح): بنا دارقەسپێ.
العذق(بالکسر): ١- تایێ دارقەسپێ. ٢- هێزداری. ٣- ئەو کۆما کولیلکایە یا وەکی ئویشی لێ دهێت مینا کولیلکێت دارا هرمیکێ. ٤- ئویشی.
العذق (بالفتح والکسر): ١- ژیرێ ب دەڤۆئەزمان. ٢- بێهنخۆش.
العذقة: نیشانەکە ژ هریێ یان تشتەکی دی ب پەزێ ڤەدکەن.
عذل: لەک و لۆمە.
العذل(التعذال): لۆمەکرن.
العذلة(العذال؛ الذول): یێ گەلەک لۆما دکەت.
عذلج: ١- تژیکر. ٢- زاد باشکر.
العذلوج: بچویکێ زادێ باش داینێ.
عذم: ١- لەق دانا. ٢- بەرەڤانی ژ خۆ کر. ٣- لۆمەکر.
العذوب: یێ ژتیهنادا زاد نەخواری.
العذوبة: ١- شرینی. ٢- تامخۆشی.
العذوفر: حێشترا دژوار.
العذوم: ١- یێ بەرەڤانیێ ژ خۆ دکەت. ٢- یێ گەلەک لەقا ددانیت.
العذي(بالکسر والسکون): گیایێ ب هویڤیا بارانێ ڤە.
عذي: ١- خۆشبوو. ٢- ژ ئاڤێ ب دویرکەڤت.
عذیة(عذاة): خۆش.
العذیر: ١- یێ چو عوزر(هێجەت) نەهەین. ٢- پشتەڤان.
العذیرة: سفرا بۆ هەڤالا دهێتە دانان ب هەلکەڤتنا ب دەستڤەئینان مفایەکی.

العذيمة: ١- دارقەسپا قەسپێت وێ دبێ بەرک. ٢- لۆمەیی.
عر(بتشديد الراء): ١- شەرمزاریەک ئینا رێیا مالا خۆ یان ئویجاخا خۆ. ٢- جەرباند. ٣- پێ هەرشی. ٤- هات بێ فەقیر و ژ هەی دانێ. ٥- زبلکر(عەرد).
العر(بالفتح): ١- گوریاتی. ٢- یێ گوری. ٣- کیماسی. ٤- خرابی. ٥- یێ لەز ل شیرڤەکرنا وی هاتیە کرن.
العر(بالضم): ١- گوریاتی. ٢- پیڤا بالندەی. ٣- دیناتی.
عرا: ١- لێهات(تشت). ٢- قەستکر.
عری(بتشديد الراء): جهێت قولپکا چێکرن.
العری: سەرما.
العراء: ١- چۆل. ٢- عەردێ رویت و بێ ستارە. ٣- رویسی.
العراء(بتشديد الراء): جاری(ژنکا کۆلە).
العراب: د عەسلی و رڤشت پاک.
العراب: حەفت ستێرن دکەڤنە پشت (البلطية) ل باکورێ (السماک الأعزل)، عەرەب دبێژنێ پاشیا شیری ، دیسا دبێژنێ کورسیێ (السماک الأعزل)، و دبێژنێ (الأحمال).
العرابة: ئاخڤتنا پویچ و خراب.
العراة: دژواریا سەرماییێ.
العرادة: ١- کولیا مێ. ٢- کاودان.
العرادة(بتشديد الراء): مەنجەنیق؛ ئامیرەکێ شرێ یە پێ بەرا و ئاگری دهاڤێژن.
العرار(بالضم): ١- گونەه. ٢- جنایەت.
العرار: ١- کێماسی؛ عەیب. ٢- تێکا یان کونا د جلکی.
العرار: سزاییێ گونەهکاری.
العرار (بالضم والتشديد): ١- چنگال. ٢- قرشێ چاڤی. ٣- لاوازێ ترسنوک. ٤- یێ رێ نەبینت.
العرارة: ١- نیرگزا کویڤی. ٢- بەدرەوشتی. ٣- تەنگاڤی. ٤- کولی.
العراس(بالكسر): کنفێ گرێدانا حێشترێ.
العراض(بالكسر): ١- ئەو خیچە یا دکەڤیتە پەحنیا رەهنێ حێشترێ. ٢- جهـ؛ لا. ٣- نیڤا لەش.
عراض الحديث: هەمی ئاخڤتن.
العراض؛ العرض(بالضم): یێ پەحن.
العراضة(بالضم): ١- دیاریا کەسێ ژ وەغەرەکێ دهێت. ٢- گوللەیێت کەیفێ. ٣- یێ ستویر.
العراعر: ١- ماقویل. ٢- سالار. ٣- یێ قەلەو.
العراف: ١- خێڤزانک. ٢- دختۆر. ٣- ستێرنیاس.
العرافة: ١- کارێ خێڤزانکی. ٢- ستێرنیاسی.
العرافج: خیزەعەردێ رێ نەچنێ.
العراق(بالفتح): هەستیێ گوشت پێڤە نەهێلای.
العراق(بالكسر): ١- وەلاتێ عێراقێ. ٢- کەنارێ دەریایێ ب درێژکانی. ٣- ژناڤدایا پەرێ بالندەی. ٤- حەوشا خانی. ٥- دۆرێت نینۆکێ. لێڤا رویبار هەر ژ سەروکانیێ هەتا ریژگەهێ.
العراق(بالضم): ١- بارانا بۆش. ٢- گیاییێ پشتی بارانێ.
العراقاة: ١- دارکێ دئێخنە دەرێ دەلوێ دا نەگەهیتە ئێک. ٢- بنیات. ٣- رها دارێ.
العراقان: باژێرێ (الكوفة) و باژێرێ (البصرة)نە.
العراقة(بالضم): گیاییێ پشتی بارانێ.
عراقيب الأمور: تشتێت سەخت و ب زەحمەت.
العراقيل: مسیبەت؛ بەلا.
عراقيل الأمور: شۆلێت ب زەحمەت.
العرام: ١- دری و ئێشاندن. ٢- قرێژا قازانێ. ٣- دژواری و زەحفی.

العرامة: ١- خرابوون؛ پویچبوون. ٢- سەختبوون. ٣- ژ حەددیدەرکەڤتن.

العران: ١- خزیمکا د ئێخنە تمبلکێ دفنێ. ٢- دارکێ دئێخنە دفنا حێشترێ. ٣- بسمارا پێ سەرەڕومێ ب دارێ ڕومێ ڤە زەپ دکەن. ٤- دویری. ٥- ئێشا سمشەقبوونێ ل نک دەوارا. ٦- کونا حەفتیاری. ٧- شەڕ و پێکدادان.

عراه: ڕویسکر.

عرب: خوار.

عرب(بضم الراء): ١- ب زمانێ عەرەبی ئاخڤت. ٢- عەرەبییەکا پەتی بوو.

عرب(بکسر الراء): ١- عەرەبییا وی پەتیبوو پشتی تێکشێلانێ. ٢- مەعدا وی پوچبوو. ٣- بویچبوو. ٤- وەرمت و عەداڤێ گرت. ٥- زێدەبوو.

عرب(بتشدید الراء): ١- زمانێ عەربی پەتیکر. ٢- وەرگێڕا زمانێ عەرەبی. ٣- خۆ نەڕازیکر و شوینا وی ئاخڤن. ٤- ڕوهنکر و بەیانکر. ٥- کرە عەرەبی. ٦- بۆ کرە تشتەکێ کرێت. ٧- کرێت ئاخڤت.

العرب: ١- ملله‌تێ عەرەب. ٢- خودان بنیات و عەسل. ٣- مشەو و زەلال(ئاڤ).

العرب العاربة(العرباء؛ العربة): عەربێت ب بنیات و دورست.

العرب المستعربة(المتعربة): ئەون یێت ژ ناڤ ملله‌تێت دی چووینە ناڤ عەرەبا و بووینە عەرەب.

العربان(بالضم): عەرەب.

العربة: ١- ڕوییارێ بەزەک. ٢- فارگونا شەمەندەفری. ٣- ئۆتومبێل. ٤- پایتۆن (عەرەبانە).

عربد: ڕەوشتێ وی خراب بوو.

العربدة: ڕەوشتخرابی.

عربن: دەستبەعی وەرگرت.

عربون: دەستبەعی.

العربي: یێ عەرەب.

العربية: زمانێ عەرەبێ کو دبێتە زمانی (العرب المستعربة).

العربيد(العربد؛ المعربد): ١- مارێ نێر. ٢- دژوار و توند.

عرت: ١- ڕەقبوو. ٢- برسقی.

العرة(بالضم): ١- کولیا لەشی. ٢- پشکل. ٣- تەپلکا ڕیخێ. ٤- پیڤا بالندەی. ٥- جاری(ژنکا کۆلە). ٦- بەزێ کۆهانا حێشترێ.

العرتية: ١- دفن. ٢- هندی یێ نەرم ژ دفنێ.

عرج: لەنگی.

عرج(بضم الراء): بەرێ خۆ دا ڕۆژئاڤاییێ.

عرج(بتشديد الراء): : ١- ب سەرکەڤت؛ ب سلال کەڤتە جهێ بلند. ٢- لەنگی. ٣- ما؛ خۆجهبوو. ٤- بەرێ خۆ دایی دا لێ بمینت. ٥- ژ لایەکی بەرێ خۆ دا لەیەکی. ٦- ب ژۆری دەمێ ڕۆژئاڤابوونێ کەڤت. ٧- هێلا و خۆ ژێ داپاش. ٨- خیچێت لێکبادایی لێکرن. ٩- خوارکر.

العرج؛ العرجان(بفتحتين): ڕێڤەچوونا مرۆڤێ لەنگ.

العرجاء: ١- مێیا (الأعرج)ە. ٢- حەفتیار.

العرجة: جهێ لێ دمینن.

عرجن: وەکی بستیکا ئویشیێ قەسپا لێکر.

العرجون: بستیکا ئویشیێ قەسپا یێ کو پشتی ژێکرنا ئویشی دمینیتە ب دارقەسپێ ڤە.

عرد: ١- بەحسێ وی کر. ٢- دویر هاڤێت. ٣- هەمی دەرکەڤت و بهێزکەڤت (گیا). ٤- ستویربوو و مەزنبوو.

عرد(بکسر الراء): ١- ڕەڤی. ٢- لەشێ وی بهێزکەڤت پشتی نەساخیێ.

عرد(بتشدید الراء): ١- تێبەهی. ٢- بلندبوو. ٣- ژ نیڤا عەسمانی خۆ شۆرکرە ئاڤابوونێ. ٤- ڤاڕیبوو.

العرد: ڕەڤێ توند و دژوار.

عردس: ل عەردی دا؛ ئێخست.

عرو: زبلکر.

العرر: گوریاتی.

عرز: ١- ب تەندی ژێڤەکر یان ژێستاند. ٢- لۆمەکر.

عرز(بکسر الراء): ١- تێکچوو. ٢- ترساند. ٣- موکم و ڕەقبوو.

العرزال: کەپر.

عرس: ١- بوو زاڤا. ٢- چوو ڕەخەکی. ٣- ستۆیێ وی ب دەستێ وی ڤە گرێدا و ئەو ل سەر چۆکا.

عرس (بکسر العین): ١- قەبیلنەکر و قەلسیلیکر. ٢- ترسیا و گیرۆبوو. ٣- بەتەربوو. ٤- حێبەتیبوو. ٥- بەردەوامبوو.

عرس(بتشدید الراء): هاتنە خوارێ ژ دەوارا و دانانە عەردەکی ژ بۆ بێهنڤەدانێ پاشی باربکەن.

العرس(بالضم): ١- داوەت. ٢- زەحفیاتا هاتیە دانان بۆ مێهڤانا. ٣- تێژکێ بچویکێ حێشترێ.

العرس(بالفتح): ١- کنف. ٢- دارێ خیڤەتا بێ دیوار.

العرس(بالکسر): کابانی.

عرش(بتشدید الراء): ١- تایێت وێ بلندکرنە سەر دارا(مێو). ٢- تایێ وێ بلندبوونە سەر دارا. ٣- بلندبوو و ب پەڕێت خۆ سیبەرکر. ٤- بانێ وی بلنکر.

عرش: ١- بانکر. ٢- خانیەک ژ داری چێکر. ٣- ئاڤاکر. ٤- چێکر. ٥- هەتا بلندیا بەژنەکێ ب بەرا نژنی و یێ دی ب داری ئاڤاکر (بیر). ٦- خۆجهبوو و ما.

عرش(بکسر الراء): ١- گرت. ٢- پێڤەما. ٣- حێبەتیبوو و بەهتی.

العرش: ١- کورسیکێ شاهی. ٢- ئەو تشتە یێ ل دۆر هەمی تشتا د هەبوونێ دا. ٣- دەشتهەلاتداری و حوکم. ٤- دارێ پێ دیوارێ بیرێ ئاڤادکەن پشتی بەژنەکێ د بن دا ب بەرا دهێتە نژنین. ٥- سیوانە. ٦- خانیێ تنێ ژ بۆ سیبەرێ. ٧- ئاڤاهیێ ل سەر دەرێ بیرێ. ٩- بنیاتێ هەر تشتەکی. ١٠- هێز و مەزناهی. ١١- بان. ١٢- سەرۆک. ١٣- هێلین.

عرش عنە: خۆ ژێ ڤەدا.

عرص: ١- لڤلڤی. ٢- بزاڤ کەتێ و یاریکرن.

عرص(بتشدید الراء): ١- هاڤێتە حەوشێ. ٢- نەرمکر ژ بۆ سیاربوونێ.

العرصة: ١- مەیدانکا د ناڤبەرا خانیا دا. ٢- حەوشا خانی. ٣- هەر پارچەیا ل ناڤ مالا یا خانی لێ نە.

عرض: ١- بەرچاڤکر. ٢- بەرچاڤکر ژ بۆ فرۆتنێ. ٣- ئینا بەر کارەکی. ٤- سەحکرێ. ٥- دیاربوو و دۆم نەکێشا. ٦- ل پێش چاڤا گێڕاندن. ٧- دانەبەر. ٨- ڕائێخست. ٩- مر بێ ئەگەر. ١٠- ب پەحنی دانا. ١١- دۆم دا غارا خۆ و سەر و ستۆیێت وی دخوار(هەسپ). ١٣- هاتە مەککە و مەدینا. ١٤- ژبەر خواند.

عرض(بالفتح والکسر): ١- دیاربوو و دۆم نەکێشا.

عرض (بتشدید الراء): ١- بەرفرەهکر. ٢- دابەر. ٣- دیار و ئاشکرا نەکر.

عرض(بالفتح والضم): پەحنبوو.
عرض(بالضم والكسر): دینبوو.
العرض(بالفتح والسكون): ١- پەرتال؛ متا. ٢- بەرچاڤکرن. ٣- رۆژا قیامەتێ. ٤- خوازتنا شۆلێ ب نەرمی و تۆرە. ٥- دیناتی. ٦- عەور. ٧- چیا. ٨- لەشکەرێ مەزن. ٩- گولیێ گەلەک. ١٠- پەحنی. ١١- بنێ چیای. ١٢- نهال.
العرض(بالضم): ١- بەحنی. ٢- نیڤا رویباری یان یا دەریایێ. ٣- بنێ چیای. ٤- هەمی. ٥- گشت. ٦- رەخ؛ لا. ٧- تل؛ تەنشت.
العرض(بالكسر): ١- بێهنا لەشی. ٢- ناموس. ٣- عەوری مەزن. ٤- کولیێ زەحف و گەلەک. ٥- لەشکەری مەزن. ٦- نەفس. ٧- لەش. ٨- کونکا خوهێ ژێ دهێت. ٩- تشتێ جهێ شانازیێ. ١٠- تشتێ مرۆڤ وەک شەرەفا خۆ دبینت. ١١- یێ ب نەحەقیێ دکەڤیتە د رێکا خەلکی. ١٢- رەوشتا باش. ١٣- مەزناهی. ١٤- رەخێ نهالێ.
العرض(بفتحتين): ١- ناڤێ وی تشتی یە یێ دۆمێ نەکێشت. ٢- متا. ٣- قرێژا دنیایێ. ٤- دان؛ پەخشین. ٥- دەستکەڤت. ٦- د فەلسەفێ دا دبیتە ئەو گوهۆرینا دکەڤیتە (مظهر)ی. ٧- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ مانا وی نە ب دەستێ وی.
العرض السماوي: ئەو کوژیە یێ د ناڤبەرا بانێ (فلك البروج) و وێ هێلا راستا د ناڤبەینا عەردی و هە ئەختەرەکێ دا.
العرضة: ١- ئەوە یێ کەتی ناڤ دەڤێ خەلکی. ٢- ئەوێ دهێتە دانان تنێ ژ بۆ بەرژەوەندیەکێ وەکی سویندپێخارنێ. ٣- تشتێ دهێتە دانان ژ بۆ نیشادانێ. ٤- فێلا زۆرانبازیێ. ٥- یێ بەر تشتی دکەڤیت.
العرضي: ١- یێ قەبیل نەکەت بچیت ژ دەوارا. ٢- یێ خۆ ل سەر زینی نەگرت.
عرط: غەیبەتکر.
عرعر: ١- قەرامک دانا سەر؛ دائێخست (شیشە). ٢- قەرامک ژ سەر راکر(شیشە). ٣- پەقاند(چاڤ).
العرعر: جۆرەکێ هەڤرستێ یە دبێژنێ: کاژا چیای، ل وەلاتێ (لبنان) شین دبت درێژاهیا وێ دگەهیتە (٢٠) مێترا، عەرەب دبێژنێ: (شجرة الله) و(شجرة السماء).
عرف: ١- زانی. ٢- دانپێدانکر. ٣- شۆل برێڤەبر. ٤- خەلاتکر. ٥- سەبرکێشا. ٦- پۆرکا وی بری.
عرف(بالتشديد): ١- بێهنا وی خۆشکر. ٢- دانیاسین. ٣- ل (عرفات)ێ راوەستا. ٤- بۆ گۆت؛ نیشادا. ٥- داخوازکر. ٦- نیاسی. ٧- خۆشکر(تام). ٨- پێخوارن زێدەکرن.
عرف(بكسر الراء): گولاڤکرن هێلا
عرف(بضم الراء): ١- گولاڤ ل خۆ زێدەکر. ٢- پێهنا وی خۆشبوو.
العرف(بالفتح): بێهن.
العرف(بفتحتين): ١- پویتێ ستۆیێ دەواری. ٢- جهێ بلند.
العرف(بالكسر): سەبر.
العرف(بالضم): ١- پۆرکا هەسپی. ٢- کومرکا دیکلی؛ مشارۆکا ب سەرێ وی ڤە. ٣- پێلێت دەریایێ. ٤- تشتێ بلند ژ عەرد و خیزا. ٥- بێهن چ خۆش یان نەخۆش. ٦- ئەو تشتە یێ بەرنیاس و خەلک ل سەر دچیت وەکی عەدەتا. ٧- دانپێدان. ٨- قەنجی؛ باشی. ٩- مەردینی. ١٠- سەبر. ١١- نیاسین.

عرف الشرع: ئەو بابەت یێ زانایا حوکمێت شەرعی بۆ دیارکرین.
عـرف اللسـان: تشـتێ ژ ئـاخڤتنێ و زمـانی دهێته زانین.
عرفـات: جهێ ڕاوەسـتانا حەجیایـە ل چیـایێ عەرەفێ کو ل ڕۆژا (٩)ی (ذو الحجة)ە.
العرفان: ١- قەنجی. ٢- سۆفیاتی.
العرفة(بالضــم): ١- تخـوبێ د ناڤبــەرا دو تشتا دا. ٢- پەرێت پاتکا دیکلی.
العرفة(بالفتح): کولکا پەحنکا دەستی.
العرفة(بالکسر): لێچوون و پرسین.
العرفـة(بفتحتین): چیایەکـە ل نیزیـک مـالا خەدێ یا ل مەکەهێ.
العرفج: گیایەکێ دەشتێ یە.
عرفط: دارەکا مـەزن و ب ستریە، گـەزو پێڤـە دهێت، ل گزیرتا عەرەبی شین دبت.
عرق: گۆشت هەمی ژێ خوار.
عرق(بکسر الراء): ١- خوهدا. ٢- شلبوو.
عرق (بتشـدید الـراء): ١- هـێلا خوە بـدەت. ٢- ئــاڤ کـــرە ناڤ(مــــەی). ٣- ئــاڤ کرێ(ئامان). ٤- مزەیتکر.
عرق الثری: ئادەمە - سلاڤ لێ بن.
عرق السوس: مێکویک.
العرق الظـالم: ئەوە کو ئێک وێ زەڤیێ شـین بکـەت یـا ئێکـەدی چێکـری و خـۆ پێڤـە وەستاندی دا بۆ وی بمینت.
عرق القربة: خوها ئەنیێ؛ بهایێ کاری.
العرق(بالفتح والسکون): ١- هەستیێ رویت. ٢- هەستیێ ب کوشت.
العرق(بفتحتین): ١- خوه. ٢- مـەی. ٣- ڕێزا بەرا یان یا لبنا یا د دیواری ڕا. ٤- دەوسا ل دویڤ ئێـک. ٥- گێمـا یـارێ. ٦- دۆشـاڤ. ٧- دیاری. ٨- ڕێزا بـەرا یان یـا کـەرپوچا یا ل دیواری.

العـرق (بالکسـر): ١- ڕهــ. ٢- ئاڤـا کـێم. ٣- لـەش. ٤- عەردێ ب خووێ یێ چو لـێ شین نەبت. ٥- زانا تەرشی یا مشە.
عرقان: خوهدایی.
العرق(بالضم): کەنارێ دەریایێ ب درێژکانی.
العرقال: یێ ڕاست نەبت(مرۆڤ).
العرقة (بالفتح): ١- پرتا گوشـتێ کەلانـدی. ٢- ڕێکا ل چیای. ٣- ئێک جار.
العرقـة (بفتحتـین): ١- ڕێـزا بـەرا یـان یـا کەرپویچا یا ل دیواری. ٢- ڕیزا بالـندا یـان یا سیارا. ٤- چیتێ ل دۆر خیڤەتا سیوانە.
العرقة؛ العرقاة(بالکسر): ١- بنیات. ٢- ڕها دارێ.
عرقب: حیلەکر.
عرقص: ١- لەیزی. ٢- زەلیا و چوو.
عرقـل: ١- زۆرداری ب مـەرەم کـر. ٢- ئاسـتەنگ ئێخستێ. ٣- بزەحمەتئێخست.
العرقلی: ڕیڤەچوونا ب مەزناهی.
عرقل علیه: لێ بادا و خوارکر.
العرقـوة: دارکــێ دئیخنـــە دەرێ دەلـــوێ دا نەگەهیتە ئێک.
العرقـوب: ١- ڕێکـا ل چیـای. ٢- ڤەشـکێنا نهـالێ. ٣- خاپانـدن. ٤- کەسـەکە بـوو ب تێبرنا ژڤانا یێ ب ناڤودەنگ بـوو. ٥- ڕهـا د سـەر پاشـپەحنیـا پێـی دا. ٦- نـاڤێ کەسەکێ عەرەب بوو گەلەک ژڤانێ ب درەو ددانە خەلکی.
عرقولة: ئاستەنگ.
العرقیة: کولاڤێ بن دەرسۆکێ.
العرقیل(بالکسر): زەرکا هێکێ.
عرک: ١- پەرخاند. ٢- هـەلگرت. ٣- هـەمی خوار. ٤- ژ چەرێ ڕویتکر.
عرک(بکسر الراء): گەلەکێ دژواربوو د شەڕی دا.

العرک (بالفتح والکسر): ییێ دژوار د شەڕی دا.

العرک(بفتحتین): دەنگ.

العرکة (بالفتح): ١- ئێک جارا شەڕی. ٢- ئێک جار.

العرکة(بالضم): ییێ خۆ ل بەر زیانێ دکرت.

عرکس: ١- ل سەر ئێک خڕڤەکر. ٢- لێکسواربوو.

العرکي: ماسیگیر.

عرم: ١- ڕویتکر. ٢- چچکێ وێ مێهێت. ٣- ژێ خوار. ٤- دژواربوو و ژ تخویبی دەرکەڤت. ٥- گرێدا.

عرم(بتشدید الراء): تێکهەلکر.

عرم(بالضم أو الکسر): دژواربوو و ژ تخویبی دەرکەڤت.

العرم(العرمة): کۆما دەخلێ گێرەکری یە ییێ کو هاتیە ئامادەکرن ژ بۆ دانەبانێ.

العرم(بالفتح والکسر): ١- ئەو هلمشتا چو تشت خۆ ل بەر نەگرن. ٢- سکر. ٣- دبێژن: ناڤێ نهالەکێ یە. ٤- دبێژن: ناڤێ وی جوردی یە ییێ کەتی سکرێ مەئرەب و کونکری. ٥- دبێژن: بارانا دژارە. ٦- زیان.

العرم(بفتحتین): ١- ڕەنگێ ڕەشێ د گەل سپی هەلکری. ٢- کۆما گەنمی یا داینەبای.

العرمة: ١- سکرێ ل دەرێ نهالێ. ٢- بارانا دژوار.

العرمرم: ١- لەشکەرێ مەزن. ٢- ییێ دژوار.

عرن: ١- دارک ئێخستە دفنا وێ(حێشتر). ٢- دارێ تیرێ کرە دکونا سەرتیرێ ڕا. ٣- نەرمبوو. ٤- دویرکەت.

عرن(بتشدید الراء): سەرەڕوم ب دارێ ڕومێ ڤە بسماردا.

عرن(بکسر الراء): ئێشا سمشەقبوونێ گرت.

العرن: ١- ئێشا سمشەقبوونێ. ٢- گوشتێ کەلاندی. ٣- دویکێل.

العرنة(بالضم): ئێشا سمشەقبوونێ.

عرناس: ١- تەشی. ٢- دارکێ باسکێ هریێ تێ دئالینن. ٣- گومبالیک، وەکی یا گەنمشامی. ٤- دفنا چیای. ٥- جۆرە بالندەیەکە.

العرندس: ١- شێرێ مەزن. ٢- هلشتا زەحف. ٣- نەلڤ.

العرنین: ١- دەستپێکا دفنێ ل ناڤبەینا هەردو چاڤا. ٢- هندی ییێ ڕەق ژ دفنێ. ٣- ماقویل. ٤- دەستپێک.

العرو: ١- جهـ؛ لا. ٢- تەرکەخەم. ٣- کۆما مرۆڤا.

عروبة: ژنکا خۆشتڤیا مێرێ خۆ یا خۆ بۆ مێرێ خۆ نازدار دکەت.

العروة: ١- دەستک. ٢- جهێ قولپکێ ییێ ل کراسی. ٣- داروبارێ تاری. ٤- تشتێ مرۆڤ پشتا خۆ پێ ڕاست بکەت. ٥- تشتێ مرۆڤ خۆ ب هویڤیێ ڤە بهێلت. ٦- ڤالا. ٧- گیا و داروبارێ ل زڤستانێ نەبەهت و بمینت شین.

العروب(العروبة): ١- بکەنی. ٢- کەیفچی. ٣- یا گوهداریا مێرێ خۆ نەکەت.

العروبة: ١- عەرەباتی.٢- ڕوژا ئەینی.

العروبیة: عەرەبنەژادیا خورست.

العروج: ب سەرکەڤتن؛ چوونا بۆ ئەڤراز.

العرور: گوڕیاتی.

العروس: ١- زاڤا. ٢- بویک؛ نارین.

عروسة: بویک؛ نارین.

العروض: ١- کێشا شعرێ. ٢- دویماهیا نیڤمالکا ئێکێ یە ژ شعرێ. ٣- ڕیکا ل پەحنانیا چیای. ٤- عەور. ٥- حێشترا نەعەلم. ٦- گەلەک ژ تشتی. ٧- مەککە و مەدینە و دەوروبەرێت وان. ٨- ناڤەڕۆک.

العروضي: زانایێ (عروض)ێ.
العروف: زانا.
العروفة: زانا.
عروق الصباغين: ڕها زەر.
عـري: ١- ڕویسـبوو. ٢- ب سـەری هـات. ٣- ساربوو.
العـري: ١- یـێ گرانبهـا ژ هـەر تشـتەکی. ٢- جهێ تێکرنا قولپکێ.
العريان: یێ ڕویس.
عريان النجي: دەڤبەردای.
عريب: کەس.
العريـة: ١- ئـەو دارقەسـپە یـا خـودان ددەتـە کەسەکێ پێدڤی کو بۆ خۆ بەرێ وێ بچنت. ٢- ڕویسی. ٣- بایێ سار. ٤- دارقەسـپا بـەرێ وێ هاتیـە خـوارن. ٥- دارقەسپا خودانی دایە ئێکی دا تنێ دا بەرێ وێ بخۆت.
العريج: یێ ب دورستی نەهاتی یە کرن.
العريد: عەدەت.
عرير: ئارمویشێ کەسنەدیتی.
العريس: زاڤا.
العريس؛العريسة(بكسرتين): بویشێ شێری.
العريش: ١- کەپر. ٢- خانیێ ژ بـۆ سیبەرێ. ٣- گۆڤ. ٤- نیڤ خیڤەت.
العريشة: نیڤ مەحاف.
العريض(بالفتح): ١- یێ گەلەک. ٢- پـەحن. ٣- دەولەمەند.
العريض(بكسـرتين): یـێ دکەڤیتـە درێکـا خەلکی دا ژ بۆ خرابێ.
العريضة: ئەرزوحال؛ داخوازمامە.
عريط(أم عريط): دوپشک.
العريف: ١- زانـا. ٢- پلەیـەکا لەشکەری یە. ٢- یـێ هـەڤالێت خـۆ دنیاسـت. ٣- یـێ کاروبارێت مللەتێ خۆ برێڤەدبەت. ٤- پلەیا د بن سەرۆکی دا.
عريـف المكاتـب: ئـەو بچویکـە یـێ دکەنـە زێرەڤان ل سەر بچویکا.
العريق(المعرق): ١- یێ ڕە و ڕیشال د باشییێ یان خرابییێ دا هەین. ٢- مسریێ ڕحسڤک.
عريک: تێکرا تێکرا.
العريكـة: ١- سروشـت؛ توبعـەت. ٢- کۆهانـا حێشترێ.
العريم: مسیبەت؛ بەلا.
العرين: ١- بویشێ شێری. ٢- کۆمـا دارا یـان یا ستریا. ٣- دەنگ. ٤- نێچیر(حەیەان). ٥- حەوشا خانی.
العرينة: ١- بویشێ شێری. ٢- کەنا حەفتیاری یان یا ماری یان یا گورگی.
عز(بتشديد الزاء): ١- بسەرکەڤت؛ شیا بـەڤلێ خـۆ. ٢- کێمبـوو و ب دەسـت نەکـەڤت. ٣- ب هێزکـەڤت. ٤- لاوازبـوو. ٥- ب زەحمەتکـەڤت. ٦- ب هێزئێخسـت. ٧- شـیایێ. ٨- بهێزکـەڤت. ٩- کێمبـوو و چونەمابوو نەمینت.
العز(بالكسر): ١- سـەرفەرازی و سـەربلندی. ٢- بارانا دژوار.
عزا: ١- گەهاندە بابێ وەک دۆل. ٢- کرە ئەگەر.
العـزاء: ١- سـەبر. ٢- بـەهی. ٣- تـەنگاڤی. ٤- سـالا ب تـەنگاڤی. ٥- بارانـا بـۆش. ٦- گەهاندا ڕڤشتێ.
العزائر: ١- دارک. ٢- شوینێت دارا.
عزازيل: عەزیزێ خودێ، دبێژن نـاڤێ شـەیتانی بوو بەری بهێتە نەفرەتلێکرن (عبری) یە.
العزال: ١- لاوازی. ٢- سستی.
عـزاف: ١- لێدەرێ مـۆزیکێ یێ کەلـەک لـێ ددەت. ٢- عەورێ گرگری.
العزام: ١- شێر. ٢- یێ گەلەک ئنیەتێت کرنا شۆلا دکەتە دلێ خۆ.

عزب: ١- دویرکەت و غەوارەبوو. ٢- شوینەکر یان ژننەئینا.
عزباء: بێمێر؛ نەشویکری.
عزبة: زگۆردی؛ بێ زن و مالی.
العزة(الكسر): ١- کۆمەکا مرۆڤا. ٢- شیان و سەرکەڤتن.
العزة(بالضم): خفشا خەزالێ.
عزج: ١- پالدا. ٢- قولوپاند؛ وەرگێرا.
عزر (بتشديد الزاء): ١- گازندەکر. ٢- هاریکاریکر. ٣- ب تورەکر. ٤- باش قوتا. ٥- پشتەڤانیکر. ٦- ژپشڤەبر. ٧- داپاش. ٨- ل سەر ڕاوەستاند.
العزر: داربەروی.
عزرائيل: ناڤێ فریشتەیێ کێشانا ڕحا یە.
عزز: ١- ئاسیکر و موکمکر. ٢- پشتەڤانیکر.
عزعز: ڕاشکاند.
عزف: ١- دەنگکر. ٢- ستران گۆت. ٣- خۆ دویر کر. ٤- ئامیرێ مۆزیکێ ژەنی. ٥- قەبوول نەکر.
العزف(بالفتح): ١- دەنگ. ٢- دەنگێ دەفێ. ٣- لێدانا ئاموێرێ موزیکێ. ٤- دەنگێ ئەجنا.
العزف(بالضم): کۆترا کویڤی.
عزق: ١- ڤەشارت. ٢- لەز د بەزێ دا کر. ٣- شەقکر. ٤- ئاڤ دەرئێخست.
عزل: ١- ڤەدەرکر. ٢- دویرکر.
عزل(بتشديد الزاء): داپاش.
العزل(بالفتح): ١- ڤەدەرکرن. ٢- بەتالکرن. ٣- نەکرنا کارێ سەکسی دگەل حەلالا خۆ ژ بەر ئەگەرەکێ.
العزل(بفتحتين): ١- بێچەک. ٢- پاشیا تشتی.
العزل(بضمتين): یێ بێچەک.
العزل(بالضم): لاوازی.
العزلاء: ١- دەڤێ کونکی. ٢- قوون. ٣- مێیا (الأعزل)ە. ٤- دەڤێ کونکی.
العزلة: ١- ڤەدەری. ٢- عبادەت.
عزم: ١- کرە دلێ خۆ کو بکەتن. ٢- بریارا کرنا کاری. ٣- سویندخوار کو بکەت. ٤- مجدیکر.
عزم(بتشديد الزاء): پێڤەخواند.
العزم: ١- موکمی یا د ئنیەتا کرنێ دا. ٢- حەزا پێشدەما کرنا تشتی.
عزمات الله: ئەو ئەرکن یێت کو خودێ ل سەر بەنییێت خۆ فەرکرین.
العزمة(بالفتح): ١- سەبر و نەلڤی. ٢- ئەرک.
العزمة(بالضم): خیزان و ئویجاخا مرۆڤی.
العزمي: یێ سۆزا خۆ بجئینای.
عزهاة: یێ حەژ ژنکا نەکەت.
العزوبة: ١- ژننەئینان. ٢- شوینەکرن.
العزوة: ١- ژێیاتی. ٢- سەبر.
العزورة: گر.
العزوف(العزوفة): ١- یێ خۆ ل سەر ئەڤینا چو خۆشتڤیا نەگریت. ٢- یێ دلێ خۆ نەبەتە تشتی.
العزوم: ١- پیرەژن. ٢- یێ بەردەوام ل سەر ئنیەتا کرنا تشتی. ٣- قوون.
عزى(بتشديد الزاء): سەرەخۆشی لێکر.
العزى: ١- مێکرنا (الأعز) کو دبیتە(العزيز). ٢- ژنا گراڤی و ڕیزدار. ٣- ناڤێ پەیکەرەکێ بوو ئێلا(غطفان) دپەرست، ئاڤییەک ل سەر ئاڤاکربوون و مجێور بۆ دانابوون، خالدێ کوڕێ وەلیدی ب فەرمانا پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن- هەرافت.
عزي: ١- سەبر ل سەر تشتێ ب سەری هاتی کیشا. ٢- گەهاندێ وەک ڕڤشت.
العزي: سەبرکێش.

العزیب: ١- حەلالێ دویردەست. ٢- زەلامێ ژ مال و عەیالێ خۆ دویر. ٣- یێ بێ ژن و عەیال.

العزیز: ١- هێزدارێ کەس نەشێتێ. ٢- سەرکەڤتییێ نەهێتە شکاندن. ٣- ئەوی کێم و ب دەست نەکەڤت. ٤- ژ ناڤێت خودێ یە. ٥- ناڤێ هەر حاکمەکێ مسرێ بوو یێ حوکم ل مسرێ و باژێرێ ئسکەندەریێ کربا.

عزیف: دەنگێ ئەجنایە؛ ب دورستی دەنگەکێ نزم بوو ل دەمێ هەرفینا گرێت خیزی دهات، عەرەبا هزر دکر دەنگێ ئەجنانە.

العزوق: ١- بەرێ دارا فستەقێ یێ خرش. ٢- یێ توند بەدڕەوشت و قەلس.

العزیق: یێ چال.

العزیم: غاردانا دژوار.

العزیمة: ١- کرنەدلێخۆیا کاری یە. ٢- بریارا کاری. ٣- سویندا کرنا کاری. ٤- نڤشتی. ٥- داخوازا سەر زەحفییێ.

عزین: ١- کۆم کۆم. ٢- بژالە.

عس: ١- ب شەڤێ گەریا ژ بۆ زێرەڤانیا خەلکی. ٢- ل نەهێلانا خرابا گەڕیا. ٣- گیرۆبوو. ٤- خوارنەکا کێم دا.

العس (بالضم): ١- پەرداخ؛ گلاس. ٢- ئامانێ مەزن.

عسا: ١- ستویربوو و ڕەقبوو. ٢- مەزن بوو و بناڤسالڤەچوو. ٣- زڤربوو ژ بەر کاری(دەست). ٤- تاریاتی دژواربوو.

عسی: ١- بەلکی. ٢- داکو.

العساف(العسوف): یێ گەلەک زۆرداریێ دکەت.

العساف(بالضم): ئێشەکە خۆشخۆشکێت حێشترا دگریت و دئێخیتە بەرمرنێ.

العساقل (العساقیل): ١- کۆما (عسقل) کو دبیتە لەیلان. ٢- پرتێت عەورێت بەلاڤ.

عساقیب: لەیلان.

العسال: ١- گورگ. ٢- مێشەڤان. ٣- یێ ژ تەڕ و تۆلی ڤەدهەژیێت.

العسالة: ١- مێشا هنگڤینی. ٢- شانا هنگڤینی. ٣- ئەوێت مێشا دبرن و شۆلێ مێشا دکەن.

العسب: دویندەهـ.

العسب: نێر.

العسبار: ١- تێژکێ گورگی. ٢- دەهبەیەکێ وەکی حەفتاری یە ل کیشوەرێ ئەفریقیا دژیت.

العسبة: ١- پەقا د چیای دا. ٢- ئێک جار.

العسبر(بضم العین): جانەوەرەکێ ژ نڤشێ بلنگانە، ڕنگێ پویرتێ وی ل دویڤ ڕەنگێ جهی لێ دهێتە گوهۆڕین، ل ئەفریقیا و ژیریا رۆژهەلاتا ئاسیا دژیت.

العسبرة: ١- مێیا (العسبر)ە. ٢- حێشترا بەزەک.

العسبور(العسبورة): تێژکێ مێگورگێ یێ ژ سەی چێبووی.

عسج: ل دەمێ ڕیڤەچوونێ ستۆیێ خۆ درێژکر.

العسجد: ١- زێر. ٢- گەوهەر وەکی دوڕ و یاقووتا.

العسجدیة: دەوارێ شاها، د بنیات دا حێشتر بوو بۆ شاهێت (الحیرة) دهاتە خەملاندن.

عسجر: ١- خوێکر. ٢- ب دژواری نێری.

العسجر: خوێ.

عسد: توند بادا.

عسر: ١- لێ شداند. ٢- توندبوو. ٣- ژ لایێ چەپی ڤە هات. ٤- د سەر ڤەڤیریا وی ڕا داخوازا دەینێ خۆ ژێ کر. ٥- ئاسێبوو و دەرنەکەت. ٦- بچویک ئاسێبوو و نەبوو. ٧- کوریا خۆ ل بەزێ بلندکر.

عسر(بضم السين): ١- ب زەحمەت کەت. ٢- فەقیربوو. ٣- فرشکێ وی تەنگبوو.
عسر (بتشديد السين): ١- لی تەنگاڤکر. ٢- ب زەحمەتێئێخست.
العسر (بالضم): ١- دەستکورتی؛ فەقیری. ٢- تەنگاڤی.
عسر البول: میزەواقی.
العسرة: ١- تەنگاڤی. ٢- دەستەنگی.
العسری: ١- بەرتەنگی. ٢- ژنکا چەپ.
عسس(عاس؛ عسيس): یێ ب شەڤێ دگەرییێت.
العسعاس: ١- لەیلان. ٢- هەر تشتێ سڤک.
عسعس: ١- تاریبوو. ٢- چوو و نەما. ٣- هەر ژ دەستپێکێ تاریبوو. ٤- هاتە خوارێ. ٥- کۆرەکر. ٦- ب شەڤ گەریا. ٧- لڤاند.
العسعس: گورگێ نێچیرکرنا وی ب شەڤ دهێتە خوازتن.
العسطوس: ١- ناڤێ دارەکێ یە وەکی خەیزەرانی یە. ٢- سەرۆکێ فەلا.
عسف: ١- ژ رێ دەرکەڤت و رێ بەرزەکر. ٢- چۆلبڕ ل بیابانێ دەرباسبوو. ٣- زۆرداریکر. ٤- ب کوتەکی بر. ٥- ب چاڤان دا هاتن (رۆندک). ٦- زۆرداری لێکر. ٧- زێدەبوو و ل جۆکا خۆ نەچوو(رۆندک). ٨- بکارئینا.
عسف(بتشديد السين): ١- چوو بێی نیشانێت رێکێ. ٢- ب چوونێ وەستاند.
العسف: ١- ژ رێدەرئێخستن و زەحمەتلێدان. ٢- زۆرداری. ٣- ژرێدەرکەڤتن و چوونا نە ل دویڤ نیشانا. ٤- مرن.
عسق: پێڤەنویسیا.
العسق: ٢- رەوشتێ خراب. ٢- تاریاتی.
العسیقة: مەیا بێخیر.
عسقل: برسقی.
العسقل: ١- لەیلان. ٢- کولۆڤانتکا سەری. ٣- گرێکا د رها گیای را.
عسک: گرت وپێڤەنویسیا.
عسکر: ١- خڕڤەبوو. ٢- کەتە سەرێک. ٣- خڕڤەکر.
العسکر: لەشکەر.
عسل: ١- لێنا؛ چێکر(مەبەست خوارنە). ٢- لەزکر. ٣- هەژیا و لەرزی. ٤- هنگڤین کرە ناڤ. ٥- لڤاند. ٦- ڤەهەژیا. ٧- ل دەمێ غارێ ڤەهەژیا و سەرێ خۆ هەژاند.
عسل(بتشديد السن): ١- هنگڤین دایێ. ٢- هنگڤین تێهەلکر. ٣- هنگڤین چێکر. ٤- وەکی هنگڤینی لێهات.
العسل: ١- هنگڤین. ٢- دۆشاڤا خورمێ.
عسلج: تەرەشڤکێت وێ دەرکەڤتن(دار).
عسلط: ئاخڤت و هەر تەڤرەک ل عەردەکی دا.
عسلوج(بالضم): ١- تەرەشڤ. ٢- تایێ نەرم و تەڕ.
العسلي: یێ رەنگێ وی رەنگێ هنگڤینی.
عسم: ١- تەماهی چوویێ. ٢- خۆ پێڤە زەحمەت دا. ٣- روندک باری. ٤- نقیا.
عسم(بكسر السين): هشکبوو.
العسمة(بالفتح والسكون): زاد؛ خوارن.
العسمة(بفتحتين): کەرێ نانێ هشک.
عسم: هشکی و خواریا هەستیێ دەستی.
عسن: لێهات و پێ قەلەوبوو.
العسن(بالفتح أو الضم): بەز.
العسن(بالكسر): ١- هەڤکویف. ٢- هەڤوێنە.
العسن(بالفتح): بەژنبلندی دگەل موی و سپیاتیا جوان.
العسوب: سەرۆکێ مەزن.
العسوة: پیری.

العسود(بالكسر): ١- هێزدارێ توند و دژوار. ٢- مار.

العسوس: ١- حیشترا نەرحەت ل دەمێ دوهتنێ. ٢- نێچیرخواز.

عسوف: گەلەکێ زۆردار.

عسول: ژ تەڕ و تۆلی دهەژیێت.

العسوم(بالفتح): یێ بۆ عەیالێ خۆ شۆل دکەت.

العسوم(بالضم): کەرێ نانێ هشک.

العسون(الأعسن): یێ قەلەو.

عسي: ستوير و رەقبوو.

العسي(المعساة): یێ ژهەژی.

العسيب: ١- پشتا پێێ. ٢- تایێ دارقەسپێ. ٣- تیکا چیای. ٤- هەستیێ کوریێ. ٥- جهێ موییا ژ کوریێ.

عسير: سەخت؛ بزەحمت.

العسيف: کرێگرتی.

عسيقة: مەیا بێخێر.

العسيل: دارکێ گولاڤچی یێ گولاڤێ خڕڤەدکەت.

عش(بتشديد الشين): ١- کۆمکر. ٢- ژ هێلینێ نەدەرکەڤت. ٣- پنیکر. ٤- قەستکرێ. ٥- پیچەک دایێ. ٦- تاییێت وێ کێمبوون (دارقەسپ). ٧- لاواز و لەغەر بوو.

العش(بالضم): هێلینا ل سەرداریێ.

العش(بالفتح): ١- دانا کێم. ٢- یێ لاواز و لەغەر.

عشا: ١- شەڤکویر بوو. ٢- دیتا وی لاواز بوو.

عشی(بتشديد الشين): ئاگر هەلکر دا چاڤێت وی تاری ببن و نەبینت(بالندە).

العشا(العشاوة): شەڤکویری.

العشاء: ١- دەمێ پشتی نەمانا سۆراتیا شەفەقێ یە. ٢- شیڤ؛ دانێ شیڤێ.

العشاءان: مەغرب و تاریاتی یە ئانکو عەیشا.

العشابة: گەلەک ب گیا.

عشار(بالضم): دەهـ دەهە.

العشار(بتشديد الشين): ١- یێ دەها ژ تشتی دبەت. ٢- یێ دەها دگریت.

عشاري: ١- دەهسالی. ٢- دەهگەزی.

العشاش: لەزکرن.

العشاق(بتشديد الشين): ١- یێ گەلەک عشقێ دکەت. ٢- ئێکە ژ هەر (١٢) مەقامێت مۆزیکێ.

العشان: قەسپا ڤێدای.

العشانة: ١- قەسپا ڤێدای. ٢- بنێ تایێ دارقەسپێ یێ ب قورمی ڤە.

العشاوة: شەڤکویری.

عشب: ١- گیایێ وێ شینبوو. ٢- هشکبوو.

عشب(بضم الشين): کورت و کرێت بوو.

عشب(بتشديد الشين): گیا شینکر.

العشب: گیا.

العشبة(بفتح الثلاث): ١- پیرەمێر. ٢- پیرێ ژ پیربیێ پشتا وی خواربووی.

العشة: ١- عەردێ کێم گیا. ٢- دارقەسپا کێم تا. ٣- دارا بێخێر.

عشتار: ئانی ئشیراخە(أسیراه) یێ کو دایکا وی هلبژارتی ژ بۆ شاهاتیێ شوینا(بعل) یێ کۆ چوویە جیهانا ژێری، لێ دەما چوویە سەر کورسیکی نە سەرێ وی گەهشتە سەرێ کورسیکی و نە پێت وی گەهەشتنە عەردی ئینا راگەهاند کو نشێت دەستهەلاتداریێ ل چیایێ(زافون) بکەت.

عشر: ١- کرە دەهـ. ٢- ئێک ژ دەهی بر. ٣- بوو یێ دەهێ. ٤- بوو(عشراء). ٥- دەهک بر. ٦- دەهـ دەنگ دەرئێخستن دەمێ زرینێ (کەری).

العشر(بالكسر): ئێک ژ دەهێ ژ تشتێ کرینە دەھ پرت.
العشر(بالضم): ئێک ژ دەهێ.
العشـراء: ١- حێشـترا ئـاڤس. ٢- حێشـترا دەهــ مەهــ یـان هەشـت مەهــ د سـەر ئاڤسبوونا وێ را دەربازبووین. ٣- حیشـترا ل مەها دەهێ دزێت.
العشرة(بالكسر): دگەلێکبارتن.
العشرة(بالفتح): ژمارە (١٠) دەھ.
العشرة(بالضم): جۆرە دارەکا ب جەوە ل ژێریا کیشـوەرێ ئاسـیا و ل وەلاتێـت عـەرەبا و ئەفریقیا ناڤین شین دبت.
عشرون: ژمارە (٢٠) بیست.
العشرية: جۆرە دارئلینکەکە ل ئـەمریکا باکۆر شـین دبـت، کولیلکـا وێ ژ دەهــ پارچـەیا پێکدهێت.
عشز: ١- وەکی لنقۆیا ب ڕیڤەچوو. ٢- دا بەرخۆ (گۆپال).
عشش: ١- تایێت وێ کیمبوون. ٢- هشکبوو.
عشعش: ١- هـێلینەک چێکر. ٢- هشکبوو. ٣- کرە هێلین.
عشق: حەژێکر.
العشــق: ١- بلنـدترین پلــەیا ئەڤینــداریێ. ٢- حژێکرنا زیدەی عەدەدکی.
العشقة: جۆرەکێ گیایە.
عشم: هشبوو.
العشم: ١- یێ هشک. ٢- تەماعی.
العشماء: دارا هشک.
عشـمة: ١- نانـا هشـک یـان یـا کیفکـۆیی. ٢- یــــێ ژ لاوازیــــێ هشــــکبووی. ٣- پیرەمێرێ گەلەک پیر. ٤- تەماعی.
عشن: بۆچوونا خۆ گۆت.
العشواء: ١- حێشترا بەر سینگێ خۆ نەبینت. ٢- قەسـپ. ٣- دارقەسـپ. ٤- تاریـاتی. ٥- مێیا (الأعشى)یە.
العواشير: سەرێت شاپەرێت بالندەی.
العشوة(بالضم أو الكسر): ١- گوریا ئاگری یـا ب شـەڤ دهێتــە دیتــن و قەســت دکەنێ. ٢- کرنـا کـاری ژ کۆرەیی ڤـە.
العشــوة(بالفتح): ١- تاریـاتی. ٤- چارێکـا ئێکـێ ژ شـەڤێ. ٥- تلچاڤـا دویماهیـا شەڤێ. ٦- تشتێ ب کۆرانکی دهێتە کرن.
العشوز: جھ یان ڕێکا نەخۆش بۆ لێچوونێ.
عشي: شەڤکویربوو.
العشي(بالكسر): زادێ شیڤێ.
العشــي(بالفتح): ١- یـێ چـەرا شـەم درێـژ دکەت(ئاژەل). ٢- عەور.
عشيب: ١- ب گیا. ٢- گەلەگ ب گیا.
عشية(عشــي): دەمـێ ژ نڤێـژا عەیشـا هـەتا تاریبوونا شەڤێ یە.
العشـير: ١- مـالخوێ. ٢- کابانی. ٣- هـەڤال. ٤- ئویجاخ. ٥- عێل. ٦- دەهک.
العشيرة: ئێل.
عشيق(عاشق): ئەڤیندار.
عشيق(بتشديد الشين): یارێ خرابیـێ ئانکو یێ زنایێ.
عشيقة(بتشديد الشـين): یـارا خرابیـێ ئـانکو یا زنایێ.
عص: ڕەق و توند بوو.
العص: بنیات.
عصا: ١- چویڤەک لێدا. ٢- گرێدا.
العصا: ١- چویڤ. ٢- ئێکەتی. ٣- چویڤـەک لێدا. ٤- گەهێ خـۆ نـەدا. ٥- کۆمڤـەبوون. ٦- ئەزمان.
العصاء(بتشديد الصاد): یێ خـۆ ل فـەرمانێ ئاسێ کری.

عصى: فەرمان بجهنەئینا.
العصاب(بالكسر): ١- قەمت. ٢- پاتە یا تیڤارێزا مرۆڤ سەرێ خۆ پێ گرێددەت.
العصاب(بالضم): تێکچوونا عەقلی یان یا دەروونی.
العصابة(بالفتح): قەمت؛ ئەو تیڤارێزا پاتەیا سەرێ خۆ پێ گرێ ددەن.
العصابة(بالكسر): ١- کۆما مرۆڤا یا ژ دەها هەتا چلایە. ٢- کۆما رێگر و دزایە. ٣- کۆما بالندە و دەوارا.
العصار(بالكسر): ١- دەم. ٢- تۆز.
عصارة(عصار): ١- ئاڤا ژ تشتێ گڤاشتی دهێت. ٢- یا تیرا د بنی ئامانی.
العصافة: یێ باهۆزێ لێدای.
العصافة(بالضم): ١- یێ بای لێدای. ٢- یێ ژ وەریای.
العصام: ١- سۆز. ٢- لەپک؛ دەستک. ٣- دەربێنک. ٤- کل. ٥- سەرێ کوریێ.
العصامي: ئەو کەسە یێ شانازیێ ب خۆ ب تنێ دبەت نە ب باب و باپیرا، ژ ناڤێ (عصام)ێ پەردەدارێ شاهێ (الحيرة) یێ دبێژنێ: (النعمان بن المنذر) هاتیە.
العصامية: شانازیبرن تنێ ب خۆ.
العصب(بتسكين الصاد): کولاڤدەرسۆک.
عصب: ١- گرێدا. ٢- پێچا. ٣- رست. ٤- هشکبوو. ٥- گرت. ٦- پێچا. ٧- رەهنێت وێ گرێدان بۆ دوهتنێ (حێشتر). ٨- پێڤە هشکبوو. ٩- لێ ما و نەدەرکەڤت. ١٠- پیسبوو.
عصب(بكسر الصاد): رهێت(عصب) وی زیدەبوون.
عصب(بتشديد الصاد): ١- ب قەمتێ گرێدا. ٢- برسیکر. ٣- کرە سالار. ٤- کوشت؛ مراند.
العصب(بالفتح والسكون): ١- کولاڤدەرسۆک. ٢- جۆرەکێ کورکایە.
العصب(بفتحتين): ١- رها گوشتی. ٢- باشێ خەلکی. ٣- لێلافک.
العصبة: ١- ئەو کۆما مرۆڤایە یا د ناڤبەرا دەهان هەتا چلان دا. ٢- کۆما هەر تشتەکی وەکی بالندە و هەسپ و دەوارا. ٣- برا و کور و نێزیکێت مرۆڤی نە.
العصبي: نژادپەرێس.
عصبيات الأجنحة: ئەو جۆرە میشەمۆرن یێت کو پەرێت وان مسە رە و دەمار لێ.
العصبية: نژادپەرێسی.
عصد: ١- بادا و گرێدا. ٢- نەچارکر. ٣- مر.
عصر: ١- گڤاشت. ٢- گڤاشت و ئاڤ ژێ ئینا. ٣- قەدەغەکر. ٤- خوهـ ژێ ئینا. ٥- نەهێلا. ٦- زەپکر. ٧- دا؛ بەخشی.
عصر(بتشديد الصاد): ١- جار ل دویڤ جارێ گڤاشت. ٢- تێگەهەشت.
العصر: ١- دەم؛ زەمان. ٢- ئێڤار. ٣- گڤاشتن. ٤- ئویجاخ. ٥- ئێل. ٦- دان؛ تشتێ هاتیە بەخشین. ٧- رۆژ. ٨- شەڤ. ٩- سپێدە.
العصر؛ العصرة(بفتحتين): هلبوونا بێهنا کەرەستێ بووندار.
العصران: شەڤ و رۆژ.
العصرة: ١- باهۆز. ٢- تۆز.
العصري: ١- یێ ل دویڤ دەمێ خۆ. ٢- یێ سەردەم.
العصرية: ١- مێیا(العصري)ە. ٢- سەردەمگەری.
عصص: ئێلحاح کر.
العصص: بنێ کوریێ.
العصعص (العصعوص): ١- کەلێژی. ٢- هەستیێ کوریێ.
عصف(بالفتح): ١- ب دژواری لێدا (هوری). ٢- دژواربوو. ٣- دوری بەری گەهەشتنێ. ٣- وەکی بای بر. ٤- لەزکر. ٥- بر و نەهێلا. ٦- دژواربوو. ٧- بر. ٨- مر.

العصف: ١- بنکا. ٢- تۆزا هەر تشتەکی. ٣- قەسەل. ٤- کا. ٥- گیایێ گولییێت وی هاتینە خوارن یان ژێڤەکرن و تنێ داڤ و لەلگ ماین. ٦- بەلگێت گیای.
عصفة: ١- ئەو بەلگە یێ ب قورمێ دارێ یان قورمکێ گیای ڤە. ٢- بێهنا مەیێ.
عصفر: ب زەری ڕەنگکر.
العصفر: ١- ڕەنگێ زەرە یێ تشتی پێ ڕەنگ دکەن. ٢- دەرمانکێ زەرێ دکەنە ناڤ زادی، د بنیات دا گیایەکە کولیلکێت وی دزەرن پێ تشتی ڕەنگ دکەن و گەر بگەلینن ئاڤا وان بۆ زێدەکرنا میزێ یا باشە، دیسا دبێژنێ: (المريق).
العصفور: ١- چویچک. ٢- گرێکا هەستی یا ل ئەنیا دەواری کو (٢)نە. ٣- کتێب. ٤- بسمارا کەشتیێ. ٥- دارێ دەستی یێ ب کورتانێ حێشترێ ڤە ئەوێ سیار دەستێ خۆ دهاڤێتێ و خۆ پێڤە دگرت.
عصفور الأحراش: سڤیانکێ چەما.
العصفور الأسپاني: سڤیانکێ چۆلێ.
عصفور الأشجار: سڤیانۆکێ داروبارا.
العصفور التفاحي: سەرستریک؛ چویکا تەڤریان.
عصفور الثلج: سڤیانکێ بەفرێ.
العصفور الخضاري: سەرستریکێ کەسک.
العصفور الدوري: سڤیانک؛ سیڤاندۆک؛ بەیتک.
عصفور الشوک الجبلي الكبير: برابەیتکێ مەزن.
عصفور الشوک: برابەیتک.
العصفور الصخري الصحراوي: سڤیانکێ کەڤرا.
العصفور الصخري: سێددانک.
العصفور الظالم: بەفریک؛ بەفرۆکە؛ گویچنارک.
العصفور: چویچک.
عصل: خوارکر.
عصل(بكسر الصاد): دژواربوو؛ توندبوو.
عصل (بتشديد الصاد): ١- لێکزڤری. ٢- گیرۆبوو.
العصل: ١- خواریا ددانا. ٢- عویرک.
عصلب: گەلەک تنگژی؛ کەلەک کەرگرتیبوو.
العصلب (العصلوب؛ العصلبي): زەلامێ هێزدار و مەزن.
عصم: ١- نەهێلا. ٢- ب دەربێنکی (بەنکێ گرێدان دەری) گرێدا. ٣- پارازت. ٤- پەنا برە بەر. ٥- کارکر.
العصم: ١- پاشمایا هەر تشتەکی. ٢- شونوارێ هەر تشتەکی یێ ل تشتەکی یێ ل تشتی چێدبت وەکی کلی و خەنایێ.
العصمة(بلكسر): ١- حەزا خۆ دویرکرنێ ژ خرابی و گونەها. ٢- ڕستک. ٣- نەهێلان.
العصمة(بالفتحتين): ١- ڕستک. ٢- ڕستکا سەی.
عصمه: ١- نەهێلا. ٢- حەزا خۆ دویرکرنێ ژ خرابیێ دایێ.
العصوم(عيصوم): بخوەرە؛ یێ گەلەک دخۆت.
العصيان: پشتەڕێبوون؛ ب جهنەئینان فەرمانا.
عصيب (عصبصب): ١- سەخت و دژوار. ٢- گەرم و دژوار.
عصيبة: ڕەڤا بالندا.
العصيد: ١- یێ بادای و گرێدای. ٢- یێ نەچارکری. ٣- یێ مری.
العصيدة: ئاسوبدە؛ ئارخاڤکا شرین.
العصير: یێ گڤاشتی.
العصيرة: ئاڤا ژ تشتێ گڤاشتی دهێت.
العصيف(العصوف): هورێ دژوار.
العصيفة: ١- بەلگێت ل دۆر گولیێ. ٢- بەلگیت فێقی ژ ناڤ دەردکەڤیت.
العصيم: ١- خوە. ٢- پاشمایکێ هەرتشتەکی. ٣- شوینا خەنا و ڕەنگا یا ل دەستی.

عض: ١- لەقەک دانا. ٢- دژواربوو. ٣- گرت و زەپکر.

العض(بالفتح): لەق؛ گەز.

العض (بالكسر): ١- دژوارێ ب هێز. ٢- شاخ. ٣- شانێ ل سەر ملکی. ٤- یێ قەلس. ٥- یێ ئێمانەت ل نک.

العض (بالضم): ١- جەهـ. ٢- گونم. ٣- دانەکی دەشتێ یە دهێتە قوتان و خوارن. ٤- گیایێ هشک. ٥- دارێ ب ستری یێ هشک. ٦- مرۆڤێ بەدرەوشت.

عضا(بالتشديد): ١- پرتپرتکر؛ کرە ئەندام ئەندام. ٢- ژێک بژالەکر.

عضى (بتشديد الضاد): ١- بژالەکر. ٢- پارچەپارچەکر. ٣- کرە ئەندام.

العضاب: ١- خەبەربێژ. ٢- یێ گەلەک برەک.

العضاد: زەلام یان ژنکا بەژنکورت.

العضادة: ١- کتا رەخی یا مەلبەنێ دەرگەهی. ٢- هەڤالێ هاریکارێ هەردەم دگەل هەڤالی و بەرنەدەت. ٣- رەخ؛ لا.

العضادي: یێ زەندک ستویر.

عضارس (عضرس): ١- سەرما. ٢- بەفر. ٣- ئاڤا تەزی و شرین. ٤- کەرێ کویڤی.

العضاريط: ریگر.

العضاض(بتشديد الضاد): لەقهاڤێژ.

العضاض(بالفتح): تشتێ خوارنێ.

العضاض(بالكسر): لەقهاڤێتن.

العضاض(بالضم): تمبلکێ دفنێ.

العضال: ١- بێدەرمان؛ نەهێتە چارەکرن. ٢- دژوار.

العضاه: هەر دارا مەزنا ب ستری.

العضاهي (العضهي): حێشترا ل دارا (العضاه) دچەریت.

عضب: ١- قەتکر. ٢- نەلڤکر. ٣- زەپکر. ٤- زڤری. ٥- لێدا. ٦- دانایێ. ٧- جڤین دان.

العضب: ١- شیرێ برەک. ٢- زەلامێ ئەزمان دژوار.

عضبارة: ١- بەرێ دستاری. ٢- بەرێ جلکا ل سەر رەنگ دکەن.

عضبر: خۆ کرە شێر.

العضة(بالكسر): ١- پرت؛ پشک. ٢- درەو.

العضة(بالفتح): لەق.

عضد: ١- ل زەندکێ دا. ٢- هاریکاری و پشتەڤانی کر. ٣- ب داسێ قەتکر. ٤- ب وارا وەرکرن.

عضد(بكسر الضاد): گازندە ژ زەندکا خۆ کر.

العضد: ١- زەندک. ٢- هاریکار و پشتەڤان. ٣- ئاڤاهیێ ل دۆر تشتی وەکی جاخا ل بانی یان دیوارێ ل دۆر بیرێ. ٤- هێز. ٥- رەخ؛ لا.

العضد (بفتحتين): ١- هێز؛ زاخ. ٢- زەندکستویر. ٣- ئێشەکە دکەڤیتە زەندکێت حێشترا. ٤- هەرتشتێ ژ بۆ مکمکرنا تشتی دهێتە دانان. ٥- دارا بری.

العضرس(العضارس): ١- سەرما. ٢- بەفر. ٣- ئاڤا تەزی و شرین. ٤- کەرێ کویڤی.

العضرط(بالضم): یێ نانوتل بۆ ئێکی شۆل دکەت.

العضرط(بالكسر): دومۆر.

عضض: ١- گەلەک لەق لێدان. ٢- کێمکر.

عضل: ١- لێ تەنگ کر و رێ نەدایێ. ٢- دژواربوو. ٣- بێژنکر.

عضل(بكسر الضاد): ١- نەهێلا شوی بکەت. ٢- ل زەڤلەکا وی دا. ٣- بێژنکر.

عضل(بتشديد الضاد): ١- تەنگاڤکر و نەهێلا یا دڤێت بکەت. ٢- نەهێلا شوی بکەت (ژن؛ کچ). ٣- تەنگبوو. ٤- بچویکێ وێ ئاسێبوو(ژن) ٥- هێکا وێ ئاسێبوو (مریشک).
العضل(بالكسر): ١- زەلامێ گەلەک زیرەک. ٢- یێ گەلەک کرێت.
العضلة (بفتحتين): ١- زەڤلەک. ٢- جورد. ٣- جۆرە دارەکە.
العضلة(بالضم): مسیبەت؛ بەلا.
العضم: ١- ملهێب. ٢- دەستکێ کڤانی.
عضه: ١- درەوکر. ٢- فەسادیکر. ٣- سحرکر. ٤- سۆروسۆر خەبەر گۆتن. ٥- بێبەختیکر. ٦- ژ دارا (العضاه) خوار.
عضه(بكسر الضاد): بێبەختیکر.
العضه (بالكسر): ١- سحر. ٢- درەو. ٣- بێبەختی. ٤- پرت.
عضو: ١- ئەندام. ٢- کیر.
عضوض: گەلەک ب ئاڤ(بیر).
العضوي(بالفتح): حیشترا ل دارا (العضاه) دچەرت.
العضيد: ١- تا یان پرتا ژ دارێ هاتیە برین. ٢- ڕێزا دارقەسپا.
العضيض: ١- لەقدانا دژوار. ٢- هەڤکویف.
عضين: ١- ساحر. ٢- درەو. ٣- پرت پرت و ژێک جودا.
العضيهة: ١- بێبەختی و ئاخڤتنا کرێت. ٢- عەردێ ب دارا ژ جۆرێ (العضاه).
عظ: ١- پێڤەنویساند. ٢- لەق لێدا.
العظاد: داس.
عط(بتشديد الطاء): ١- دراند. ٢- ئێخست؛ ل عەردی دا.
عطا: ١- دا؛ بەخشی. ٢- دەستێ خۆ هاڤێتێ.
عطى(بتشديد الطاء): ١- عەدالەت د گەل کر و خزمەتا وی کر. ٢- لەزکر.
العطاء(العطا): دان؛ بەخشین.
العطاءة(العطاوة): دان؛ بەخشین.
العطار: گولاڤفرۆش.
العطارة: پیشەیا فرۆتنا کەرستەیێت بێهنخۆش.
عطارد: میرکوری، نێزیکترین ئەکتەرە بۆ رۆژێ، (٤٦) ملیۆن کیلۆمیترا یا ژێ دویرە، لەزا زڤڕینا وێ ل دۆر رۆژێ (٤٨) کیلۆمێترن د ئێک چرکەیێ دا، سالا وێ (٨٨) رۆژێت عەردی نە.
العطاس: ١- بێهنژک. ٢- بێهنژین.
العطاش: تێنک؛ ئێشەکە دەما مرۆڤی دگریت هندی ئاڤێ ڤەخۆت تێهنکا وی ناشکێت.
العطاط: ١- مێرێ گەلەک ب جەرگ. ٢- شێر.
العطاف(بالكسر): ١- کراس. ٢- هیزار.
العطالة: بێکاری.
العطالة(القصور): ئەو هزرە یاکو دبێژت تشت(أجسام) نەشێن چو گوهۆڕینا بێخنە لڤینا خۆ یا ڕێکخستی یان ڕاوەستانا خۆ ئەگەر چو هێزێت دی کاری تێ نەکەن.
عطان: ئەو خوێ یە یا ڕیخە یا پیستی دکەنە تێڕا دا هری ژێ ڤەببت.
عطب(بالفتح): نەرمبوو.
عطب (بكسر الطاء): ١- مر. ٢- شکەست.
عطب (بتشديد الطاء): ١- بێهنخۆشکر. ٢- پشک ژێ دەرچوون(مێو).
العطب(بالكسر): مرن.
العطب(بالضم والسكون): پەمبوی.
عطبة(بالضم والسكون): ١- بەردەستکا پەلا. ٢- پرتا پەمبی.
العطبول(العطبول): مامزا گەردەن درێژ.

العطبولـة: ژنکـا جـوان و جـەحێل و گـەردەن درێژ.
عطر: خۆ بێهنخۆشکر.
عطر(بتشدید الطاء): بێهنخۆشکر.
العطـر (بالکسـر): ١- کەرەسـتێ بوونـدار. ٢- جۆرە گیایەکێ بێهنخۆشە.
عطـس: ١- بێهنـژی. ٢- هـەلات و کفشـبوو (سپێدە).
عطس(بتشدید الطاء): بێهنژاند.
العطسة: بێهنژک.
عطش: تێهنیبوو.
عطش إليه: ژێ خەریبوو.
العطش(بفتحتین): ١- تێنکاتی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە تێهنیبوونا مریدی بۆ تشتێت بـەقینی پەیدا دکـەن و گومـانێ ژ دلـێ وی رادکەن.
العطش(بالفتح والکسر): یێ تێهنی.
عطشان: تێهنی.
عطعـط: ١- دەنگـێ وی بـەردەوام هـات. ٢- تێکهەلکر.
عطف: چەپدا. ٢- دلۆڤانی کر. ٣- دوتاکر. ٤- خوارکر.
عطف عليه: لێزڤری.
عطف عنه: خۆ ژێ داپاش.
عطف(بتشدید الطاء): ١- هـێلا دلۆڤـانیێ پێ ببەت . ٢- خوارکر.
العطف(بالفتح): خواری.
العطف(بالکسر): ١- بنکـەفش. ٢- رەخ؛ لا. ٣- نیڤـا رێکـێ. ٣- تەنشـتا مرۆڤـی. ٤- ستۆ.
العطفة(بالکسـر): ١- تـایێ مێـوێ یـێ هلاویسـتی. ٢- جـۆرێ چەپـدانێ یـان خوارکرنێ.
عطـل: ١- ژکارکـەڤت. ٢- دەسـتڤالا مـا. ٣- ما بێ خەملا چەکی (ژنک). ٤- بێ شڤان ما(پەز). ٥- بێ زین مـا (هەسپ). ٦- دەسـتڤالا مـا ژ مـالی. ٧- بـێ تێـل ما(کڤان چ تەمبیر).
عطـل (بتشـدید الطـاء): ١- بـەرەلاکر. ٢- خەمل ژێ ڤەکر (ژنک). ٣- کڤان ژێ ڤەکر (تەمبیر). ٤- بێ شڤان هێلا(پەز یان حێشـتر). ٥- ئـاڤ ژێ نـەبر(بیر). ٦- بـێ زێرەڤـان ما(تخویـب). ٧- نەچانـدی ما(زەڤی). ٨- بێ سەمیان ما(مللەت یـان مال).
العطـل: ١- حـەفک؛ سـتو. ٢- کـەس. ٣- بەژن و بال.
العطلاء: ژنکا بێ چەک و خەمل.
العطلة: ١- بێکری. ٢- بێهنڤەدان.
عطن: ١- بێهنا وی هاتە ڤەدان پشتی هاتیە ئاڤدان دا جارەکا دی ئاڤی ڤەخۆت. ٢- تێر ئاڤ ڤەخوار پاشی دمەخەلچوو. ٣- هاژۆتە مەخەلێ.
عطن(بتشـدید الطـاء): ١- بێهنـا وی ڤـەدا پشتی ئاڤدای دا جارەکا دی ئـاڤێ ڤـەخۆت. ٢- تێر ئاڤ ڤەخوار پاش دمەخەلچوو.
العطن: ١- مەخەلا پەزی یان یا حێشترا یا ل رەخ ئاڤێ.
العطوف(العـاطوف): جـۆرە خەفکـە دارەکـێ سەر خوار یێ پێڤە.
عطوف: ١- دلۆڤان. ٢- حەژێکەر.
العطوفة(بالضم): ١- دلۆڤانی. ٢- حەژێکرن.
العطیة: تشتێ دهێتە دان یان بەخشین.
عطیط: دریای.
العطیف: ١- کڤان. ٢- نەرم و گوهدار.
العطیل: ئویشیێ دارقەسپێ.
عطیم: هریا ڤەچری.

العطين: ١- كـەڤلێ خـوێكرى. ٢- كـەڤلێ هێلاینـە د خـووێ یـان ڕیخـێ ڕا و بـێهن كەتییێ. ٣- كەنی.
عظ(بتشدید الظاد): پێڤە نویساند.
عظا: ١- نەخۆشكر؛ زیان كەهاند. ٢- غەیبەتكر. ٣- ژ باشییێ دا پاش. ٤- ژەهر بۆ تێكر.
عظى: نەخۆشكر؛ زیان گەهاند.
العظاءة: ١- چەپچەپیسک. ٢- مارحولیس. ٣- كمكمە.
العظارة؛ العظار(بالكسر): ١- بـەتلین ب مەیێ. ٢- تژیبوون ژ مەیێ.
العظامة(الإعظامة؛ العظمة): تشـتەكێ وەكـی بـالیفكێ یـە ژنـک ددانـنـە سـەر كماخێت خۆ دا دیار ببن كو دگرن.
عظب: ١- گـرت و سـەبر ل سـەر كێشـا. ٢- كوریـا خـۆ هەژاند(بالـنـدەی). ٣- هشكبـوو. ٤- وەرمت.
عظب(بكسر الظاد): ١- گرت و سەبر ل سەر كیشا. ٢- قەلەبوو.
عظب (بتشـدید الظـاد): ١- گیرۆكـر. ٢- ڕاهینان پێكرن و بسەبرئێخست.
العظب: یێ مالا خۆ دانایە بیابانێ و جهێت بێ ئاڤ.
العظـة (بـالفتح): ١- دژواریـا د شـەڕی دا. ٢- لەق.
العظة(بالكسر): ١- شـیرەت. ٢- ئاخڤتنـا بـەرێ مرۆڤـی ددەت لخـۆزڤرینێ و كرنـا باشیا. ٣- دژواری یا شەڕی.
عظر: تژیكر.
عظعظ: ١- هژیا ل دەمێ چوونێ یان پەشینێ و خواربوو. ٢- ڕەڤی ژ بەر دوژمـێ خۆ ل شەڕی. ٣- هلباسكیبوو.
عظل: ١- د بن پێ خۆ ڤەكر. ٢- لێكسواربوون.
العظلمة: تاریاتی.

عظم(بفتحتين): هەستی داییێ.
عظم(بالفتح والتشدید): مەزنكر.
عظم(بالفتح والضم): مەزنبوو.
العظم: هەستی.
عظم الترقوة: ێ ملـی یـێ دكەڤیتـە لایـێ سینگی د سەر پراسیا دا كو (٢)نە.
عظم الحوض: هەستیێ كماخێ ل نک حەیوانا دبێژنێ كورتیخە.
عظم الزند: هەستیێ باسكێ كو هەستیەكێ دی ژی دگەلە دبێژنێ: (عظم الكعبرة).
عظم الشظية: هەستیێ باقێ یێ زراف.
عظم الظنبوب: هەستیێ باقێ یێ ستویر.
عظم العضد: هەیتیێ زەندكێ.
عظم الفخذ: هەستیێ ڕەهنی.
عظم القص: هەستیێ سینگی یـێ پراسـی دكەڤنێ.
عظم الكتف: هەستیێ ملی یێ دكەڤیتە لاییێ پشتێ كو (٢) نە.
عظم الكعبرة: هەسـتێ باسـكێ یـێ دگـەل (عظم الزند).
العظم(بالضم): ١- مەزنی. ٢- پتری.
العظم(بالفتح والسكون): ناڤەند.
عظمة(بالسكون): هەستی.
العظمة(بفتحتين): ١- مەزناهی. ٢- خۆمەزنكرن. ٣- ل نـک سـۆفیا سـالوخەتێ دلا یـە دبیتـە پـەردە ب سـەر دا دهێـت و ل بـەر سـینگێ خودێ حەق وی ڕەزیل دكەت و ناهێلیت ب بگەهیتێ.
العظموت: مەزناهی.
العظمي: كوتركن ڕەنگێت و ب سپی ڤەنە.
عظوب: قەلەو.
العظور: ١- یێ بەتلی ژ ڤەخوارنێ. ٢- یێ تژی ژ مەیێ.
عظیب: خراب.

العظیم: ١- یێ مەزن. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
العظیمة: ئاریشا مەزن.
عف (بتشدید الفاء): ١- هێلا و نێزیک نەبوو. ٢- خۆ ژێ دویرکر و نەکر.
عفا: ١- بوو شوینوار. ٢- لێ بۆری. ٣- زێدەبوو. ٤- بەردا. ٥- ئازادکر. ٦- ڤەچری(هری). ٧- ژێبر و نەهێلا(شوین). ٨- زێدەکر.
عفی: هێلا دا درێژبیت و زیدەبیت.
عفی(بتشدید الفاء): ١- پویچکر و شوینا وی نەهێلا. ٢- کوژت(دەردی). ٣- پویتێ وی زیدەبوو و درێژبوو.
العفا: کوریشکێ کەری یێ نێر.
العفاء (بالفتح): ١- ئاخ. ٢- شوینوار. ٣- نەمانا شوینوارێت خانیا. ٤- عەورێ ل سەر چاڤی.
العفاء(بالکسر): ١- پویتێ درێژ. ٢- پەرێت نەعامێ ئەگەر مشەبوون. ٣- پویتێ حێشترێ.
عفاة: قەنجیخواز.
عفات: یێ ئاخڤتنا خۆ باددەت و سەلیقا وی دگوهۆرت.
العفار: ١- کەسێ دارقەسپا ئاڤس دکەت. ٢- نانێ ب تورسی. ٣- نانێ هشک. ٤- کڤارکا دارا یا هشک دکەن و ئاگری پێ هەلدکەن.
العفارة(بالفتح): ١- دارەکە پویشێ بەرەستەی ژێ چێدکەن. ٢- ئارک.
عفاریة: زەلامێ دلێر و قارەمان.
عفاریس: کەردیکل؛ نەعام.
العفاس: فەساد.
العفاشة: مرۆڤێ خێر تێدا نە.
العفاص: کەڤلکێ دئێخستنە سەرێ شیشەی.
العفاط(العفاطی؛ العفطی): تەرتوری.
العفاف: ١- دەهمەنپاکی. ٢- دەستپاکی. ٣- خۆبێمەنتکرن ژ تشتێ د دەستێ خەلکی دا. ٤- خۆنەهەوجەکرن بۆ هیچ کەسەکی.
العفاف(بالکسر): دەرمان.
العفاقة: قوون.
العفان(بالکسر): د دەمێ خۆ دا.
العفاوة(بالکسر): زادێ وەک ریزگرتن ژ قازانێ دهێتە ڕاکرن بۆ کەسەکی.
العفاوة(بالفتح): کەفا قازانێ.
العفة (بالکسر): ١- دەهمەنپاکی. ٢- هێلانا خۆشییێت نەحەلال و کرێت و خراب. ٣- دەستپاکی.
العفة؛ العفافة(بالضم): ١- پیچا شیرێ د گوهانی دا. ٢- کێم.
عفت: ١- بادا و شکاند. ٢- بادا و سەلیقا وی گوهۆری(ئاخڤتن).
عفج: لێدا؛ دانایێ.
العفج: ١- لێدان. ٢- کارێ سەکسی د گەل ژنکێ. ٣- کارێ سەکسی د گەل یێ نێر.٤- ڕویڤیکا د ناڤبەرا مەعدێ و ڕویڤیکا زراف دا کو دبێژنێ: (الإثني عشري).
عفد: خۆ ب جۆتکانی هاڤێت.
عفر: ١- تێڤەدا. ٢- ل عەردی دا.
عفر (بتشدید الفاء): ١- تێڤەدا. ٢- ئاخ د چچکێ خۆ دا دا دلێ بچویکێ نە چیتە شیری (ژنک). ٣- سپیکر. ٤- خرڤەکر پشتی چنینێ(فێقی).
عفر(بکسر الفاء): ڕەنگێ وی وەکی ئاڤێ لێهات.
العفر(بالفتح): ئاخا سەرڤە.
العفر(بالضم): ١- دلێر. ٢- دلرەڤێ دژوار.
العفر؛ العفری؛ العفاریة: چەپەل.

العفر: بەرازێ نێر.
عفر نفر: بەرازێ جنیقۆک، کنایەتە بۆ کەسێ بەراز و پیس.
العفراء: ١- ژنکا سپی. ٢- عەردێ سپی. ٣- شەڤا سێزدێ ژ مەهێ.
العفراة: پەرێت ستۆیێ دیکلی.
العفرة: ١- دژواری. ٢- پەرێت پاتکا دیکلی.
العفرة(العفریة): ١- زولف؛ پەرێت ستۆیێ دیکلی. ٢- پویتێ پاتکێ.
العفریت: ١- ئەجن یان مرۆڤێ بشیان و زیرەک و ژیر. ٢- پویتێ پاتکا مرۆڤی.
عفریة نفریة: بەرازبنیا جنیقۆک کنایەتە بۆ مرۆڤێ بەدکار و پیس.
عفریت نفریت: بەدکار و پیس.
عفریتة نفریتة: بەدکار و پیس.
عفرس: ل عەردی دا و شیاییێ.
العفریس: شێر.
العفسرین: ١- زەلامێ تەکووز و بهێز. ٢- شۆلپێچێبوویێ ژیر. ٣- جهێ شێرا. ٤- شێر.
عفس: ١- ل عەدری دا و پیاڤە چوو سەر. ٢- ب ئاخێ ڤەنا. ٣- بهێز و دژواری کێشا ب عەردی ڤە. ٣- ل قوونا وی دا(پێهن). ٤- زڤراندەڤە. ٥- گرێدا ل جهەکێ بێ گیا و ئالیک نەدایێ(دەوار).
عفش: خڕڤەکر.
عفص: ١- ژ بنڕاکر؛ ئینادەر. ٢- بر. ٣- زێدە شەڕ دگەل کر. ٤- خوارکر.
عفص(بتشدید الفاء): ب مازیا ڕەنگکر.
العفص(بفتحتین): خواریا دفنێ.
العفص(بالفتح والسکون): مازی.
العفص(بالفتح والکسر): یێ تەعل.
العفصیة: جۆرە دارەکا وەکی کاژێ یە، یا جوانە ژ بۆ خەملێ دهێتە چاندن، باهرا پتر ل تانیت بیستانا دچینن.
العفوصة: تەعلیا داعویرنا تشتی ب زەحمەت دئێخت.
عفط: ١- زرتەک ب لێڤا ڤەدا(مرۆڤی). ٢- بێهنژی و کلمیشێ خۆ هاڤێت (پەزی). ٣- ترەک کر. ٤- ب دەنگێ وەکی بێهنژکا پەزی ل پەزی حەیتاند. ٥- ئاخڤتنا خۆ دا تورتوری.
عفق: ١- ب لەز چوو. ٢- نەهات و دیارنەبوو. ٣- گەلەک هات و چوو. ٤- پیچەک نڤست و ژ خەو ڕابوو پاشی نڤست. ٥- نەهێلا و بەرێ وی ژێ وەرگێرا. ٦- گەلەک لێدان(چویڤ). ٧- لێدا(بای). ٨- خڕڤەکر. ٩- ترەککر. ١٠- بێسەروبەرکر(کار).
عفق(بتشدید الفاء): وەرگێرا(پەز).
العفق: کەشتیبان؛ تلکا ب سەر تلا خۆ دا دگرن ل دەمێ دورینا جلکا.
عفک: ڕاستنەکر.
عفک(بکسر الفاء): گەلەکێ کەربوو.
عفن(بالفتح): ١- ڕزی؛ حەفنی. ٢- گەنیبوو. ٣- هلباسکیبوو.
عفن(بکسر الفاء): ژ تەڕاتیەکێ ڕزی.
العفو(بتشدید الواو): ١- خودانێ لێبۆرینا مشە و بەردەوام. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
العفو (بالفتح): ١- عەردێ بێ شوینوار. ٢- ڤەنجی و منەت. ٣- خوشترین و باشترینێ تشتی. ٤- مالێ زێدە ژ ڕاددەیێ پێدڤی. ٥- لێبۆرین.
العفو(بالفتح أو الکسر أو الضم): کوریشکێ کەری یێ نێر.

العفوة(بالفتح): ١- خوینا گوشتی یا بکوژ ژ مالێ خۆ ددەتە خودانێت وی. ٢- کوڕیشکێ کەری یێ مێ.
العفوة (بالضم أو الكسر): پرچا سەرێ زەلامی.
العفوة(بالفتح أو الضم): کەفا قازانێ.
العفوة(بالكسر): باشترینێ تشتی.
العفوصة: گەمۆرەیی(تام).
العفونة (العفن): ١- پەمبلۆکیەکە تشتی دگریت و پویچ دکەت، ل دەستپێکا سالێت سیێ ژ سەدسالیا بیستێ کورەستەیەکێ میکرۆبکوژ ژێ هاتە دورستکرن دبێژنێ: پەنسەلین. ٢- حەفناتی.
العفوية: کرنا تشتی بێ کو کەسەک بکری هانبدەت.
عفير: ب تورسی.
العفيرة: گولۆلکا گێزگولۆلکێ.
العفيط: ترکەن.
عفيف: ١- دەستپاقژ. ٢- دەهمەنپاک.
العفيف: ١- دەهمەنپاقژ. ٢- دەستپاقژ. ٣- یێ خۆ ژ مالێ خەلکی بێ منەت دکەت.
عق (بتشديد القاف): ١- دڕاند. ٢- بێدلیا دەیباباکر. ٣- سەربڕ شوینا بچویکی دا ل حەفتیا لێ بووی. ٤- کوڕی دلێ ئێکی ژ دەیبابا هێلا. ٤- باراند. ٥- ژبیرێ دەرکەت یا تژی ئاف(دەلو). ٦- یێ ب بارە(دەوار).
عقا: ١- بیر کۆلا و ڕەخێت وێ دیارکرن. ٢- بلندبوو. ٣- نەڤیانا خۆ تێ کر. ٤- زیندانکر.
عقى: نەڤیانا خۆ تێ کر.
عقى(بتشديد القاف): ئەو تشت دایێ یێ گویرەشکێ وی پێ بهێتەخوار.
عقاب البادية: ئەلهۆیێ دەشتێ.
عقاب البحر الأبيض الذنب: ئەلهۆیێ دەریاییێ یێ کوریسپی.
عقاب الحيات: ئەلهۆیێ پەنج کورت.
العقاب الذهبي: ئەلهۆیێ زێڕین.
العقاب النساري: ئەلهۆیێ ماسیگر.
عقاب بونللي: بالندەیێ دوبراک.
العقاب(بالضم): ١- پێکهاتۆیەکا ستێرایە ژ (١٥) ستێرا پێک دهێت، نەهـ ل وێنەی پێک دئینن و شەش ل دەرڤەنە، وتنێ (٣) سێ ستێر ژێ د بەرنیاسن دبێژن (النسر الطائر)، خولک دبێژنە هەر سێ ستێرێت ل دەرڤە (میزان) ئانکو ترازی. ٢- ئالا. ٣- ناڤێ ئالایێ پێغەمبەری بوو سلاڤ لێ بن.
العقاب(بالكسر): سزا.
العقابين: ١- دو سزا. ٢- دو پارچەیێت داری بوون ل دەمێ بەرێ گونوهبار تێ گرێددان.
العقاد(بتشديد القاف): ١- یێ کارێ چێکرنا بەنک و دەزی و قولپکا دکەت. ٢- یێ گەلەک گریا ل تشتی ددەت.
العقادة (بالكسر): کارێ (العقاد)ی یە.
العقار (بالضم): ١- مەی. ٢- کەلوپەلێ ناڤمالێ.
العقار(بالفتح): ١- عەرد و زەڤی و بیستان و خانی. ٢- کەلوپەلێ ناڤمالێ. ٣- بویاغا سۆر. ٤- تشتێ ب ئەسل و بنیات وەکی زەڤیا و خانیا.
العقاص: قوردێلە.
العقاف(بالضم): ئێشەکە پێت پەزی دگریت و خوار دکەت.
العقافة: دارەکێ سەر خوارە.
عقاقير: کۆما(عقار)ە کو دبیتە دەرمانێ ژ گیا دهێتە چێکرن.

العقال(بالكسر): ١- كنفكێ گرێدانا لنگێ حێشترێ. ٢- زكاتا حێشترا و پەزی یە. ٣- عەگال؛ خەلەكا موی یا عەرەب دكەنە سەرێ خۆ. ٤- سەدەقا سالەكێ.
عقال المئين: ماقویلێ گەر هاتە ئێخسیركرن ئازادكرنا وی بەرانبەری (١٠٠) حێشترا.
العقال(بالضم): ئێشەكە لنگێت دەوارا دگریت.
العقام (بالفتح): ١- خرش. ٢- دژوار. ٣- بەدرەوشت.
العقام(بالضم): ١- دژوار؛ توند. ٢- بێدەرمان.
العقان(بتشديد القاف): شتلێ ب رهـ دهێتە دەرئێخستن.
عقب: ١- دا دویف. ٢- پشتی وی هات. ٣- ل پشتا وی دا. ٤- ژەهـ تێ ئالاند.
عقب(بتشديد القاف): ١- ل دویڤ چوو. ٢- دا دویڤ. ٣- ل دویڤ هات. ٤- تەعلیق لێدا.
عقب(بسكون القاف): بەزا ل دویڤێ كەرێ بەزێ.
عقب(بكسر القاف): ١- پاشپەحنی. ٢- عەیال. ٣- نەڤی. ٤- میراتگر.
عقب: پشتی.
العقب: پاشپەحنی.
العقب(بالضم): دویماهی.
العقب(بفتحتين): ژەها كڤانی.
العقب(بالفتح والكسر): ١- كورِ. ٢- كورِی كورِی. ٣- دویڤەلانك.
العقبان: دویماهی.
العقبة الكئود: ئاستەنگا سەخت.
العقبة (بالضم والسكون): ١- ئێك جار. ٢- پاشمایی. ٣- شوینوار و سەروبور.
العقبة(بفتحتين): ١- ئاستەنگ. ٢- رێكا ل سەرێ چیای.
العقبة(بالكسر): شوینوار و سەرەبەر.
العقبولة(العقبول): ١- پاشمایك؛ شوینوار. ٢- دلئێشی. ٣- دەراڤێ تەنگ. ٤- دوژمناتی. ٥- قەشاڤا لێڤا دگریت پشتی تایێ.
العقبى: ١- دویماهیا هەر تشتەكی. ٢- سزایی ل دویماهیا كرنا گونەهێ دهێت.
العقة(بالكسر): پویتێ بچویكێ ژ نوی بووی.
العقة؛ العق(بالفتح): تەعل.
عقد: ١- گرێدا (بەنك). ٢- كڤان ل سەر ئاڤاكر (خانی). ٣- گرێبەست مۆركر. ٤- تنگژی و كارێ شەری كر. ٥- كرە سەركێش. ٦- كرە سەرۆك. ٧- بلندكر (ئالا). ٨- تونـدبوو. ٩- ژ كولیلكێ بوو دندك یان فێقی. ١٠- گرێیەك لێدا. ١١- دا دگەل. ١٢- بەست. ١٣- گرێبەستەك گرێدا.
عقد(بكسر القاف): ١- گرێیەك كەتە ئەزمانێ وی. ٢- رەقبوو و نەلڤی(ئەزمان). ٣- كەلاند هەتا تیركری.
العقد (بالفتح): ١- گرێبەست. ٢- كڤانێ خانی.
العقد(بالكسر): رستك؛ گردانە.
عقد زواج: ماربەند.
العقد المفصل: ئەو رستكە یاكو هەر دو لۆلۆكا مۆركەك د ناڤبەرێ دا هەی.
عقدان: صەیێ كوری بادیی.
العقدة(بالضم): ١- گرێ. ٢- بیستانێ دارقەسپا یان رەز. ٣- دەستهەلاتداری ل سەر بازێری. ٤- هلبژارتن و گرێبەستێت دەستهەلاتدارا. ٥- تشتێ مرۆڤێ دگرت و كونترۆل دكەت. ٦- یەكەیەكا پیڤانا لەزێ یە دبیتە (١٨٥٣) میتر. ٧- خالەكا راوەستیایە د دیاردا پێلێت مەند دا.
العقدة(بفتحتين): بنێ ئەزمانی.

العقدة(بالفتح): خیزێ کەتی سەرێک و بوویە گرێ.

عقدة الحنجور: پشتیک؛ جهێ ریڤ لێ شین دبن.

العقر(بالضم والسكون): ١- یێ بێ عەیال. ٢- بهایێ گانێ.

عقر (بتسكين القاف): ١- نیڤا خانی. ٢- باشترین جهـ ژ خانی. ٣- باشترین دێرێت هەلبەستێ. ٤- باشترین چەر. ٥- مەهرا ژنکێ.

عقر: ١- بریندارکر. ٢- سەرژێکر. ٣- نێچیرکر. ٤- لنگێت وی قەتکرن. ٥- دانا پشتا وی.

العقر(بالضم): ١- یێ ب وەستانێ حێشترێ دکوژیت. ٢- یێ خرش. ٣- باشترین مالکا شعرێ.

العقر(بالفتح والسكون): ١- ناڤەند؛ نیڤا تشتی. ٢- ئاڤاهیێ بلند. ٣- خانی. ٤- قرومکرن؛ برینا دەست و پیێا.

العقر: پێستویرک.

عقر: خرشبوو؛ ژ عەیالی خلاسبوو.

العقراء: ١- خیزێ بلند. ٢- حێشترا ددان هەرفتی. ٣- مێیا (الأعقر)ە.

العقرب: ١- دوپیشک. ٢- بورجەکە ژ بورجێت ستێرا. ٣- میلێ دەمژمێرێ. ٤- بسکا ل رەخ جهنیکێ بوویە خەلەک. ٥- تەنگاڤی. ٦- سرا دژوار.

العقرة(بالضم): ١- یێ ب وەستانێ حێشترێ دکوژیت. ٢- ژنکا کولک د مالبچویکا وێ را.

عقرة(عقارة): خرشیا ژنکێ یان یا زەلامی.

عقش: ١- خوارکر. ٢- خرڤەکر.

عقص(بالفتح): ١- کرە کەزی. ٢- ل پاتکا خۆ گرێدا. ٣- ڤەهاند. ٤- بادا. ٥- قەلسبوو.

العقص: ١- ڤەهوینان. ٢- ل پاتکێگرێدان. ٣- بادان. ٤- قەلسبوون. ٥- د عرووزێ دا دبیتە راکرنا پێتا (م) و یا (ن) و سکنکرنا (ل) ژ تەفعلا (مفاعلتن) دا ببیتە: (فاعلت) و پاشی ببتە: (مفعول). ٦- خیزێ ئالۆزێ رێ لێ نەچیت. ٧- بەدرەوشت.

عقص (بكسر القاف): ١- شاخێت وی ل دۆر گوهی زڤرین(نێری). ٢- قەلسیکر. ٣- رەوشتێ وی خرابوو.

العقصة(بالضم): گرێ(یا شاخی).

العقعق: قرقەلانک؛ دوودرێژک؛ قەلقیشک؛ قەلەباسک؛ قەلەسپیک؛ قژقەل؛ دووڤدرێژ. قژۆک.

عقف: خوارکر.

العقفاء: ١- پەزا شاخێ وێ ل دۆر گوهێ وێ زڤری. ٢- مێیا (الأعقف)ە. ٣- یا خوار.

عقل: ١- ب کنفا لنگا (العقال) گرێدا. ٢- خوینا کوشتی دا. ٣- گرت و راوەستاند (دەرمانی زک). ٤- ب عاقل کەڤت. ٥- تێگەهەشت. ٦- ب خەلەتیا خۆ حەسیا. ٧- شەکر. ٨- هلباسکی چیای بوو و خۆ ئاسێکر.

عقل(بكسر القاف): لنگێت وی خواربوون.

العقل: عەقل؛ دانانا هەر تشتەکی ل جهێ وی.

العقل الألكتروني: ل (الدماغ الألكتروني) بزڤرە.

العقلاني: یێ ب عەقلێ خۆ کاردکەت.

العقلانية (المذهب العقلي): رێبازەکا فەلسەفی یە دبێژت عەقل ژێدەرێ هەر زانینەکێ یە و سەربۆرا هیچ رۆلەک تێدا نینە.

العقلة: ١- کەسوکارێت مرۆڤی ژ لایێ بابێ ڤە ئانکو خوینا وی. ٢- بەند.
عقلن: ئێخستە ژێر کارێ عەقلی و (منطق)ی.
العقلنة: ئێخستنا تشتی ژێر کارێ عەقلی و (منطق)ی.
العقلية: رێبازەکا هزریە دبینت کو عەقل ئالاڤێ ئێکێ و دویماهیێ یە یێ گەهەشتنا راستیا هەرتشتەکی و مرۆڤ یێ پێدڤی وەحیێ نینە کو بەرسڤا بدەت.
عقم: ١- خرشبوو. ٢- بێدەنگبوو.
عقم(بتشديد القاف): ١- خرشکر. ٢- تافیرکر ژ مکرۆبا. ٣- بێدەنگکر.
العقم(بالضم): خرشێ؛ عەیالنەبوون.
العقم؛ العقمة (بالفتح): ١- جلکێ سۆر. ٢- جۆرەکێ دەقایە.
العقمة(بالكسر): ١- جلکێ سۆر. ٢- جۆرەکێ دەقایە.
العقمي(بالضم): زەلامێ مەزنی و ماقویلیا کەڤنار.
العقمي(بالفتح): یێ مژدار.
عقنقل: یێ تێک گرێدای و تێک هلکێشایی.
العقوب: یێ د کرنا باشیێ دا ل دویڤ یێ بەری خۆ دهێت.
العقوبة(العقاب؛ المعاقبة): سزا.
العقوة: ١- گۆرەپان؛ مەیدان. ٢- دەوروبەرێت خانی. ٣- تاخ.
العقور: ١- هار. ٢- حەیوانێ ب وەستیانێ دهێتە کوشتن.
العقوف: گوهانێ ڤزکا شیرێ وی خوار دچیت.
العقوق(بالضم): بێدلی، دلهێلان.
العقوق (بالفتح): ١- بارکری. ٢- بێبار. ٣- شەلاندی.
العقول: دارمانێ زکی ب راوەستینت.
عقي: ژ دەڤێ خۆ هاڤێت.

العقي(بالكسر): گویرەشکێ بچویکی.
عقيان: زێرێ خورست.
العقيب: لدویڤهاتی.
عقيب السهول: ئەلهۆکێ دەشتان.
العقيبة: ئەو تشتە یێ ژ بەر تەعلی یان نەخۆشیا وی مرۆڤ ژ دەڤێ خۆ دهاڤێت.
العقيد: ١- هەڤپەیمان. ٢- پلەیەکا لەشکەری یە هەمبەر کولونێلی یە. ٣- بایێ ژ پشتێ ڤە دهێت.
عقيد الجوز: رها زەر.
العقيدة: ١- باوەری. ٢- دین.
العقير: ١- زەلامێ خرش. ٢- یێ حێبەتی.
العقيرة: ١- حەیوانێ هاتیە نێچیرکرن. ٢- لنگێ هاتیە برین. ٣- دارا سەرێ وێ هاتیە برین. ٤- دەنگی گری یان یێ سترانبێژی یان یێ قورئانخوینی.
العقيصة(العقصة): کەزی.
العقيفاء: گیایەکێ کولیلک سۆرە پەز پێ دمرت.
العقيق: مراری؛ لەعل.
العقيق الأحمر: ل (الخلقيدوني) بزڤرە.
العقيقة: ١- پرچێ بچویکێ ژ نوی بووی. ٢- سەربرا ل حەفتیا ئێکێ ژ بوونا بچویکێ دهێتە دان. ٣- رویبار. ٤- مراری. ٥- ل دەمێ بەری ئیسلامێ دەما ئێکی مرۆڤەک کوشتبا خودانێت وێ خوین نەوەردگرتن و دا رابن تیرەکێ د عەسمانی وەرکەن ئەگەر تیر ب خوینڤە زڤریبا دا تۆلا خۆ ڤەکەن و ئەگەر یا پاقژبا دا دەستێت خۆ ب رهێت خۆ دا ئینن وەک نیشانا سولحێ و دا خوینا خۆ وەرگرن، دگۆتنە وێ تیرێ(سهم الإعتذار) ئانکو(العقيقة).
العقيل: ١- یێ بەرعاقل. ٢- یێ ئاقلمەند.

العقیلة: ١- مەردا تاخی یان یا عێلی. ٢- کابانێ؛ هەڤژین. ٣- هەرتشتێ ژ هەمی نڤشێ خۆ مەردتر. ٤- ژنکا تاریکری و تاڤنەدیتی.

العقیم: ١- زەلامێ خرش. ٢- ژنکا خرش. ٣- ژ ناڤێ رۆژا قیامەتێ یە چنکو چو رۆژێت دی ل دویڤ ناهێن. ٤- ژ ناڤێت شاهی یە ژ بەر کو شاهـ سەرا ملکێ کورێ خۆ دکوژت. ٥- ئەو هورە یێ داروباری ئاڤس نەکەت. ٦- دەردێ بێ دەرمان. ٧- بایێ باران ل دویڤ نەهێت. ٨- یێ خێر تێدا نە. ٩- دژوار. ١٠- بێخێر.

عک: ١- کەرمبوو و با نەهات. ٢- تووشکر و وەستاند. ٣- گەلەک ڤەگۆت. ٤- ڕاشکاند. ٥- دانایێ. ٦- بۆ دوبارەکر. ٧- تایێ گرت و لێ دژواربوو. ٨- شرۆڤەکر. ٩- حەقێ وی گیبرۆکر. ١٠- نەهێلا پێدڤیا خۆ بجهبینت.

عکا: ١- زڤراندە قۆپی و کرێدا (کوری). ٢- گرێدا. ٣- گرێدا و بادا. ٤- ڤەگەڕا. ٥- ستویر و قەلەو بوو.

العکاب (بالضم): ١- تۆز. ٢- دویکێل. ٣- هولما قازانێ.

العکاب(بالکسر): کۆما مەزنا تەڤنپیرکا.

العکام: بوغچک.

العکة؛ العکاک (بالکسر): ١- دژواریا گەرمێ د گەل نەهاتنا بایی. ٢- گەرمەدژوار. ٣- دژواریا تایێ. ٤- خیزێ گەرم.

العکة(بالضم): مەشکا ڕوینی یا بچویک.

العکة(بالضم أو الفتح): ١- دژواریا گەرمێ دگەل نەهاتنا بایی. ٢- گەرمەدژوار. ٣- دژواریا تایێ. ٤- خیزێ گەرم.

العکار(العکارة): یێ گەلەک هێرشا دکەت.

العکازة: چویڤێ ئاسن ب سەری ڤە.

العکاس(بالضم): نێرێ تەڤنپیرکێ.

عکاس البعیر: ئەو کنڤە یێ دفنا حێشترێ و لنگێ وێ پێکڤە گرێددەن دا بچەمیێتە بەر باری.

عکاشة(عکاش): ١- تەڤنپیرک. ٢- تەڤنێ تەڤنپیرکێ. ٣- دویپشکێ نێر.

عکاظ: ژ سویکێت عەرەبا بوو یێت بەری ئیسلامێ.

العکال (العقال): کنفێ گرێدانا لنگێ حێشترێ.

عکام: ١- دەربەنک؛ بەنکێ دەرێ همبان و تویرکا. ٢- مێدەکا جلکا.

العکان: ستۆ.

عکب: ١- کەلی. ٢- کرە قەرەبالغ. ٣- ڕاوەستا.

عکب(بتشدید الباء): دویکێل کر.

العکب(بالفتح): تۆز.

العکب(بالضم): کۆما مەزنا تەڤنپیرکا.

العکبر: بارک؛ تشتەکە مێشا هنگڤینی ب پێت خۆڤە دبەت و دکەتە د شانا هنگڤینی دا.

العکبش: باش گرێدا و بەندکر.

العکة(بالضم): ١- مەشکا ڕوینی یا بچویک. ٢- قورم.

العکة(بالفتح والکسر): ١- دژواریا گەرمێ دگەل نەهاتنا بایی. ٢- خێزێ شاریایی.

عکد: ١- قەستکر. ٢- شیاند؛ هێزدارکر.

عکد(بکسر الکاف): ١- ما دگەل و بەرنەدا. ٢- قەلەوبوو.

العکد: نیڤا تشتی.

العکدة: ١- هێز؛ زاخ. ٢- کونا بزنمشکی. ٣- کەلێژی. ٤- بنیات.

عکر: ١- هیرشکر. ٢- چوو و زڤری. ٣- زڤری ڤە.
عكر(بتشديد الكاف): شیلیکر.
عكر(بكسر الكاف): شێلیبوو.
العكر(بالكسر): ١- بنیات. ٢- سنج و عەدەت. ٣- بنێ ئەزمانی.
العكر(بالفتح والكسر): شێلی.
العكر(بفتحتين): ١- ژەنگا شیری. ٢- یێ مەهی ژ تشتەکی.
العكر: ١- فرۆتنا وی ب پاشئێخست ژ بوو گرانبوونێ. ٢- هێرشکر.
العكرة(بالفتح والسكون): هێرشا پشتی رەڤێ.
العكرة(بفتحتين): ١- تێکشێویان. ٢- کەرێ حێشترا. ٣- بنێ ئەزمانی.
العكرش: ١- کیایەکێ ترشە ل بنێت دارقەسپا شین دبت. ٢- ژ ئێشێت دارقەسپایە. ٣- جۆرەکێ گیایە ل سەرێت چیا و دارستانا شین دبت وەک ئالیکا ئاژەلی دهێتە بکارئینان.
عكرمة(بالكسر): ١- کۆترا مێ. ٢- رەشاتی.
عكز: ١- چکلاند.٢- دا بەر خۆ.
عكز(بالضم والكسر): تێکچوو.
العكز(بالكسر): قەلس.
عكس: ١- بەرەڤاژیکر. ٢- کێشا ب عەردی ڤە و ل عەردی دا. ٣- هەفسارێ وی ب لنگێ وی ڤە گرێدا (دەوار). ٤- تێرا دەرکەڤت (خودیک). ٤- قولپاند. ٥- سەروبنکر. ٦- بادا. ٧- لێزڤراند. ٨- شیر کرە ناڤ.
عكس(بكسر الكاف): فرشکێ وی تەنگبوو.
العكس: بەروڤاژی.
عكش: خرڤەکر.
عكش(بكسر الكاف): لێکزڤری و چرببوو (پرچ).
العكش: ١- خرڤەکری. ٢- خەلەک و چر (پرچ). ٣- زەلامێ خێرێ ژ خۆ نەبینت.
عكص: ١- زڤراند و دەرئێخست.
عكص(بكسر الكاف): ١- رەوشتێ وی خرابيوو. ٢- شەمبۆزبوو.
عكصة: رێ تێرا ناچن.
عكظ: ١- زیندانکر. ٢- پەرخاند. ٣- گەمار تێ هوسی. ٤- راشکاند و پاشڤەلێدا. ٥- زڤراند و دەرئێخست.
عكف: ١- زیندانکر و راوەستاند. ٢- ل سەر پێگیربوو. ٣- ل سەر عبادەتی ما.
عكف(بتشديد الكاف): ١- دانا سەرێک. ٢- کرە خەلەک.
العكف(بالفتح والكسر): قژەڤژ.
عكل: ١- خرڤەکر پشتی بژالەبووی. ٢- دانا سەرێک. ٣- لنگێ وی ب کنڤێ لنگا گرێدا. ٤- ئێخستە عەردی. ٥- مر. ٦- کەتە بزاڤێ.
العكل: دومۆر.
عكم: ١- کۆمکر و گرێدا. ٢- هێۆشکر. ٣- ل هویڤیێ ما. ٤- نەهێلا بکەت.
عكم(بتشديد الكاف): قەلەوبوو.
عكم(بالضم والكسر): نەهێلان بکەت.
العكم(بالكسر): ١- کتا بارێ دەواری. ٢- بوغچک. ٣- بەکەرا بیرێ.
عكن: یێ فرهبوو.
العكناء: گەهان زڤر.
العكنة(بالضم): گەریا زکی ئەوا ژ قەلەوییێ چێدبت.
العكوب: ١- تۆز؛ عەجاج. ٢- قیڤار.
العكوة(بالفتح): ١- قورمێ کوریا دەواری. ٢- بنێ ئەزمانی. ٣- هەر تشتێ ستویر.

العكـوة (بالضـم): ١- تەشـى. ٢- هـەر (العكوة)یا بەری ڤێ یە.
العكوم: یێ نەهێلایی تشتی بکەت.
العكي: شیرێ دوهتینە سەرێک.
العكـيس: ١- کنفـێ پێگڤـە گرێـدانا دفـن و لنگێـت حێشـترێ. ٢- شـیرە دکەنـە نـاڤ ئاڤکێ.
العكيسة: ١- حێشـترێت گەلـەک. ٢- شـەڤا تاری.
عكيشة: گەلەک تا و تێکئالزی.
العكيظ(العكظ): یێ کورت.
العكيك: ١- دژواریا گـەرمێ د گـەل نـەهاتنا بایی. ٢- گەرما دژوار.
عل(بتشديد اللام): ١- جارەکا دی ڤەخـوار. ٢- پاشـی ڤەخوارڤـە. ٣- دایێ(ئـاڤ). ٤- دا دویڤێک.
عل(بالضم): نەساخبوو.
عل(بتشديد اللام): جارەکا دی ڤەخوار.
عل: ل سەر.
عل(لعل): بەلکو.
العـل: ١- یـێ پیسـتێ وی ژ بـەر خلتـەکی قـورمچی. ٢- پیـرێ لەغـەر. ٣- نێرییـێ زەبەللەح.
علا: ١- بلندبوو. ٢- لێبلنـدبوو. ٣- شیایێ. ٤- ب سـەرکەڤت. ٥- سـیاربوو. ٦- خۆمەزنکر.
علي: ژ پیتێت لڤۆلە ڕامان (ل سەر ددەت.
على العـلات: دسـەرعەیبێت خـۆ ڕا ب هـەر حالێ هەی.
العلاء(العلى): ١- بلندی. ٢- قەدربلندی.
العـلاة: ١- سـندانێ ئاسـنگەری. ٢- حیشـترا پێشکێش و ب کەلەخ.
العـلات: ١- عـەیالێ ژ جەنـد ژنـەکا. ٢- کاودان و کاروبارێت د ژێک جودا).

العلاثة: ١- تشتێ د گەل تشتەکێ دی دهێتە هـەلکرن. ٢- زەلاڤـێ ژ ڤێـرێ و وێراهـە تشتی خڕڤەدکەت.
العـلاج: ١- جـارە. ٢- دەرمـان. ٣- هێـز و پشتەڤانی.
العلاط(بالكسر): ١- ڕەخێ ستۆی. ٢- کنفێ دئیخنـە سـتۆیێ دەواری. ٣- دەزیـێ وەکـی تەڤنێ تـەڤنپیرکێ یـێ ب ڕۆژێ د گـەل بـای دهێتە دیتن. ٤- شەڕ و هەڤڕکی.
العلاف(بتشديد اللام): ئالیکفرۆش.
العلاق(بـالفتح): ١- تشـتێ ئـاژەل ژ دارێ دخۆت. ٢- تشتێ مرۆڤ بەری خوارنێ خۆ پێڤە مژویل دکەت.
علاقة(بالضم): مار.
علاقـة(بالفتح): ١- مـرن. ٢- پەیوەنـدی. ٣- تشـتێ ب مرۆڤـی ڤـە گرێدایی وەکـی ژنـێ و عـەیالی. ٤- ئـەڤین. ٥- تشـتێ مـرۆڤ پـێ ژیـارا خـۆ دەباردکـەت. ٦- هەڤڕکی.
العلاقة(بالكسـر): ١- تشـتێ مـرۆڤ تشـتا پێڤە دهلاویست. ٢- ڤێقیێ هەلاویستی.
العلاك: بەنیشت.
العـلاك (بتشـديد الـلام): ١- یـێ گەلـەک بەنیشتی دجویت. ٢- بەنیشتفرۆش.
العلالة(بالضـم): ١- شـیرێ دانـێ دووێ یـێ دۆتنێ. ٢- پیچا مایی ژ شیری. ٣- غـارا ل دویڤ غارێ. ٤- دربێ ل دویڤ دربی.
العلالة(بالفتح): ١- ئەو تشتە یێ مرۆڤ خۆ پـێ ژبیرڤـە دکـت. ٢- بـەزا ل دویـڤ کـەرێ بەزێ.
علام(على ما): سەرا چ؟
العلام(بالضم): بالندەیێ باشیک.
العلام(بتشديد اللام): یێ گەلەک زانا.
العلامة(بتشديد اللام): یێ گەلەک زانا.

علامة: ١- نیشان. ٢- کێلک. ٣- ئیشارەت.
العلاني: یێ تشتێ وی کفش و ئاشکرا.
العلانية: ئاشکرایی؛ نەپەنی.
العلاوة(بالکسر): ١- سەربارک. ٢- زێدەیا ل سەر هەر تشتەکی. ٣- کولۆڤانکا سەری.
علب: ١- شوینەک لێ چێکر. ٢- بری.
علب(بکسر اللام): دەڤلۆبوو(شیر).
العلب: شوینا دربا.
علب: هشک و رەق بوو.
العلب: ١- هشک و رەق. ٢- جهێ رقێ گیا لێ شین نەبت. ٣- دلرەق.
العلباء: ١- رها ستۆی. ٢- رەخێ ستۆی.
العلبة(بالکسر): گرێیا دارێ یا مەزن.
العلبة(بالضم): ١- سندووقا ژ کارتوونی. ٢- ئامانێ مەزنێ ژ کەڤلی یان داری.
علبة الکتاب: ئامویرەکە ژ کارتوونی و کەڤلی هاتیە چێکرن ژ بۆ بەرگەکرنا کتێبا.
العلة(بالفتح): ١- هەوی. ٢- تشتێ مرۆڤ خۆ پێ مژویل دکەت.
العلة(بالکسر): ١- ئەگەرا پەیدابوونێ؛ ئەو تشتە یێ هەبوونا تشتی ل سەر دراوەستیت. ٢- دەرد. ٣- رویدانا خودان پیڤە مژویل دبت. ٤- د (عرۆض) دا دبیتە راکرنا (سبب خفیف) ژ دویماهیا تەفعیلێ وەکی راکرنا (لن) ژ (مفاهیلن).
العلة الصورية: ئەوێ ب کریارێ تشتی پەیدا دکەت.
علة العلل: ئەگەرێ ئەگەرا؛ ئەگەرێ بنیاتێ هەمی ئەگەرا.
العلة الغائية: ئەوێ تشت ژ بۆ وی پەیدا دبن.
العلة الفاعلية: ئەوێ ب ئەگەرا وی پەیدا دبن.
العلة المادية: ئەوێ تشتی ب رێکا هێزێ پەیدا دکەت.
العلة(حروف): پیتێت لڤۆک کو دبنە(الألف والواو والياء).
علث: ١- خرڤەکر. ٢- تێکهەلکر. ٣- کریسک نەهاڤێتن(بەرستەی).

علث(بکسر اللام): شەرەکێ دژوار د گەلێک کرن(مللەتی).
العلث(بالفتح والکسر): ١- تیرا خێر تێدانە. ٢- بیژی.
العلث(بالفتحتين): ١- قرش و بەرێت ل ناڤ دانی. ٢- گەنمێ د گەل جەهی هەلکری.
علثة: ١- تشتێ د ناڤ تشتەکێ دی دا هلکری. ٢- زەلامێ تشتی ژ ڤێرێ و وێراهە خرڤە دکەت.
علج: شیایێ د کارێ چارەکرنێ دا.
علج(بکسر اللام): توندبوو.
العلج(بالکسر): ١- کەر. ٢- کەرێ کویڤی یێ قەلەو و ب هێز. ٣- زەلامێ ب کەلەخ و هێزدارێ ژ عەجەما یان کافرا.
العلجم(بالفتح): ١- حێشارا درێژ. ٢- کەرێ کویڤی یێ درێژ. ٢- کانیا ئاڤا وێ مشە وبۆش.
العلجوم(بالضم): ١- بیشتانێ پری دارقەسپ. ٢- پێلا دەریایێ. ٣- ئاڤا مشە و بۆش. ٤- بیش. ٤- کۆما مرۆڤا. ٥- تاریا شەڤێ ٦- بەقا نێر. ٧- بەران. ٨- پەزکویڤی. ٩- گایێ پیر. ٩- جۆرە بالندهیەکێ سپی یە. ١٠- قازا نێر. ١١- کەردیکل (نەعام). ١٢- یێ گەلەک رەش. ١٣- کانیا ئاڤا وێ مشە و بۆش.
علجوم: جۆرەکێ بەقا ژەهردار؛ ل دێمی دژیت بەلێ هێکێت خۆ دکەتە ئاڤێ، پتر ب رێڤەدچیت ژ لۆتا، ب کرم وشەیتانۆکا دژیت.
علد: رەق و توند بوو.
العلد(بالفتح والسکون): ١- رەق و توند. ٢- رها ستۆی. ٣- جۆرە گیایەکێ تۆڤ بێ بەرگە، هندەک کولیلکێت وێ دنێرن و هندەک د مێ نە، گەلەک قەرم ژێ دچن بەلێ دکێم تانە، ل کەنارێت دەریا سپی شین دبت.
علز: ١- دودلیێ و ترسێ گرت.
علز(بکسر اللام): ١- ڤارێبوو. ٢- خەریببوو.

علس: ١- ڤەخوار. ٢- تشتەکێ خوارنێ ب دەستکەت.
علس(بتشديد اللام): ١- دژواربوو و بوو مەترسی. ٢- قەرەبالغکر. ٣- تشتەک خوار.
العلس(العلاس؛ العلوس): زاد.
العلس: جۆرەکێ گەنمی یە د گۆتنێ خەمرکێ داسی زەر، نهو نەمایە.
علص: ئێشاند.
علض: دالەقاند دا بینیتەدر.
علط: ١- دوریەک ل ستۆی کر. ٢- بەحسێ وی کر.
العلط(بضمتين): بێ دوری و بێ هەفسار.
العلعل: برەشە(بالندە).
علف: ١- ئالیک دایێ. ٢- گەلەک ڤەخوار.
العلف(بالفتح): ئالیک.
العلف(بالكسر): یێ بخوەرە.
العلف(بالضم والتشديد): فێقیێ دارا مۆزێ ئانکو مۆز.
علفط: تێکهەلکر.
علق: ١- پێڤەما. ٢- هاتە هلاویسن. ٣- ئاڤسبوو. ٤- زێریێ گەوریا وێ گرت (پەز). ٥- ئێخستێ. ٦- دائێخست. ٧- د تاییێت بلند چەری. ٨- تلا خۆ مێهت.
علق (بتشديد اللام): ١- هلاویست. ٢- ئاخڤتنەک یان رەنکرنەک ل سەرکر. ٣- شرۆڤەکرنەک یان خوبانییەک ل پەراوێزێ نڤیسی.
علق(بكسر اللام): ١- دلێ وی پێڤە هاتە گرێدان؛ حەژێکر؛ ڤیا. ٢- چەری. ٣- پێڤەما. ٤- هاتە هلاویستن. ٥- ئاڤسبوو. ٦- زێری کەتنێ. ٧- تێراچوو. ٨- دەستهاڤێتێ. ٩- کوشت.
العلق(بفتحتين): ١- خوینا تیر. ٢- زێری، ل (الدود الرومي) بزڤرە. ٣- یێ پەز ژ دارێ دخوت. ٤- پشکا گران ژ هەر تشتەکی. ٥- تەڤنا ب دەستێ مرۆڤی ڤە دمینت.
العلق(بالكسر): مەشک.
العلق(بالفتح): ١- کون؛ تیک؛ شەق. ٢- مەشک.
العلق(بضمتين): ١- مرن. ٢- کار و شۆل. ٣- خرڤەبوویێت گەلەک.
العلق(بالفتح والسكون): ١- تشتێ گرانبها. ٢- ئەڤیندار.
العلق(بالكسر والسكون): ١- تشتێ گرانبها. ٢- ئەڤیندار.
العلقة(بفتحتين): تشتێ ئاژەل تێ دچەرت ژ دارێ.
العلقة(بالكسر): ١- ئێلەک؛ جلکێ بێ هچک. ٢- جۆر؛ رەنگ. ٣- جلکێ گرانبها.
العلقة (بالضم): ١- پیچا تشتی. ٢- یێ ئاژەل ژ دارێ دخوت. ٣- ڤیان.
علقت: ئاڤسبوو؛ بحال کەت.
علقم: ١- تشتەکێ تەعل کرە ناڤ. ٢- تەعلبوو.
العلقم: ١- شمتیتالک. ٢- هەر تشتێ تەعل.
علك(بكسر اللام): چرِ.
علك: ١- جوی. ٢- تێکهوسی هەتا چیرچیرکری.
علك (بتشديد اللام): ١- باش گەمارکر. ٢- قەلسیکر.
العلك: قاچک؛ بەنیشت.
العلك(بكسر اللام): یێ نویسەک.
العلكة: پرتا قاچکی یان یا بەنیشتی.
علل: ١- ئاڤ ل دویڤ ئاڤێ دایێ. ٢- نەساخیا وی دیارکر. ٣- ئەگەر دیارکرن و دەلیلا سەلماند. ٤- پیتەکا لڤۆک دا ناڤ. ٥- مژویلکر. ٦- معاملەکا باش پێکر(پارە).
العلل: ڤەخوارنا دووێ.
علم: ١- نیشانکر. ٢- شەقکر.
علم(بكسر اللام): لێڤا وی شەقبوو.
علم(بتشديد اللام): نیشانکر.
العلم(بالكسر): زانین؛ زانست.
علم الإجتماع: زانستێ جڤاکی(سوسیولوجیا).

العلم الإستدلالي: ئەو زانینە یا کو ب دیتن وهزرێ بۆ مرۆڤی پەیدا دبیت.

علم الأدب: ئەو زانستە یێ ل دۆر زمانەکی ژ زمانا و لایێ (الصرف) و (النحو) و (البلاغة) ڤەدگریت.

علم أعضاء البدن: زانستێ ئەندامێت لەشی(مورفولوجیا).

العلم الإکتسابي: ئەو زانینە یا ب رێکا دویڤچوونا ئەگەرا پەیدا دبیت.

العلم الإلهي: ئەو زانینە یا ڤەکۆلینێ ل وان هەبوویا دکەت یێت کو هەبوونا وان پێدڤی ماددەی نەبت.

علم الأنساب: زانستەکە پێ پەیوەندییێت د ناڤبەرا کەسوکارا و بابکێت ئوبجاخ و عێلا دا دهێنە نیاسین.

علم الإنشاء: زانستەکە پێ رێکا دەرئێخستنا رامانا و نڤێسینێ و دەربرینێ ژ وان رامان و نڤیسینا دهێتە نیاسین.

العلم الإنفعالي: ئەو **زانینە** یا مرۆڤ ژ ئێکەدی وەردگرت.

العلم الإنطباعي: ئەو زانینە یا د سەرێ مرۆڤی دا پەیدا دبت پشتی کو وێنەیێ وێ تێدا دورست دبت، ژ بەر هندێ ژی دبێژنێ (العلم الحصولي).

العلم الباطن: ل نک سۆفیا علمێ طەریقەتێ یە.

علم البیان: ئەو بنەمانەنە یێت ب رێکێت ژێک جودا رامانێ رۆهن دکەن وەکی(الشبیه) و(المجاز) و(الإطناب) و(الإستعارة) و..هتد.

علم البدیع: ئەو بنەمانە یێت ژ بۆ خۆشکرن و جوانکرن و خەملانا ئاخفتنێ دهێتە ب کارئینان ژ وانا (التوریة) و (الطباق) و (الإستخدام) و(المقابلة) و(حسن التعلیل)..وهتد.

العلم التعلیمي: زانستێ هژمارێ یە وەکی بیرکارییێ و پانوبەری و مۆزیکێ.

علم التنجیم(علم النجوم): زانستێ زانینا پاشەرۆژ و تالعێت خەلکی ب رێکا جهێت ستێر و بورجا.

علم الجفر: ئانکو زانستێ پیتا(علم الحروف) زانایێت ڤی زانستی دبێژن: ئەم دشێین ب ڤی زانستی هەمی رویدانا بزانین ژ نوکە هەتا رۆژا قیامەتێ.

علم الحقیقة: ل نک سۆفیا علمێ گەریقەتێ یە.

علم الحیاة: زانستێ ژیانێ(بیولۆجیا).

العلم الحضوري: پەیدابوونا زانینێ ل دۆر تشتەکی بێی کو وێنەیێ وی د هزرا مرۆڤی دا پەیدابیت.

علم الحیل: زاتسکە ڤەکۆلینێ ل دۆر بالانس و لپینا تشتا دکەت، دبێژنێ (المیکانیک).

علم الخرق: ل نک سۆفیا علمێ گەریقەتێ یە.

علم السیمیاء(السیما): ١- زانستێ پیتا، زانستێ نهینییێت پیتا، و زانستێ تلسما و سحرێ یە، زانیارێ ڤێ زانستی دبێژن: ئەم دشێین تشتێت وەهمی د هزرا یێ بەرانبەر دا بەرجەستە کەین. و بیژن ئەم دشێین ب رێکا پیتا و ناڤا و هێزا خەیالێ گوهۆرینا د سرۆشتێ دا بکەین. ٢- ل نک سۆفیا دیتە زانستێ پیتا کو زانستێ ئەولیایە، پێ فیردبنە وان نهینییێت خودێ د پیت و ناڤا دا ڤەشارتین، و ڤێ زانینێ ژ کەرامەتا دهژمێرن.

العلم الطبیعي: ئەو زانینە یا ڤەکۆلینێ ل دۆر تشتێ سرۆشتی دکەت ژ لایێ لڤین و راوەستانێ ڤە.

العلم الظاهر: ل نک سۆفیا علمێ شەریعەتی یە.

العلم العملي: زانستێ ل دۆر بجهئینانا بناغێت هۆنەر و زانینا.
علم الفرائض: ئەو زانستێ شەرعی یە یێ کو رێکا لێکڤەکرنا میراتی ل سەر میراتگرا پێ دهێتە زانین و کرن.
العلم الفعلي: ئەو زانینە یێ مرۆڤی ب خۆ و ژ کەسەکی نە وەرگرت.
العلم القديم: زانستێ خودێ یە ئەو دگەل زاتێ هەی و نەوەکی زاتستێ چێکریان.
علم الكلام: زانستەکە ژ زانستێت شەریعەتی یێت نڤیسی ل دۆر زات و سالوخەتێت خودێ و کاودانێت مومکناتا ل دەستپێک و ئاخرەتا و ل دویڤ شەریعەتێ ئیسلامێ ڤەدکۆلیت.
العلم الكلي: ل (العلم الإلهي) بزڤرە.
علم اللغة: زانستێ سەروبەرێ پەیڤێ یە د هەر زمانەکی دا.
علم الكيمياء: ١- ل نک یێت بەرێ زانستەک بوو ئارمانجا وی ئەو بوو کانا ب شیانێت (حجر الفلاسفة) بکنە زێر. ٢- ل نک یێت نوکە زانستەکە ڤەکۆلینێ دکەتن ل دۆر سخلەتێت کەرەستەیا ب رێکا شرۆڤەکرن و گەهاندنەڤەئێکێ.
علم اللاهوت: زانسنەکە ڤەکۆلینێ ل دۆر وان بیروباوەران دکەت یێت دەربارەی خودێ.
علم اللقاح: پشکەکە ژ زانستی زانستێ گیا (علم النبات)، ڤەکۆلینێ ل دۆر تۆڤێ گیا دکەت ژ لایێ جوین و ژێدەرا ڤە.
العلم اللدني: ئەو زانینە یا مرۆڤ ب رێکا وەحیێ و بێی هەڤگین ژ خودێ وەردگریت.
علم المناظر: ئەو زانستە ئەوێ پێ چەنداتیا تشتی دهێنە زانین ب ریکا دویری و نێزیکی یا وی ژ کەسێ ل دنێرت.

علم المنطق: زانستەکێ پراکتیکی یە دبێژنێ: (ترازی)، کو دبیتە ئالاڤەکێ یاسایی یێ هزرێ ژ شاشی و خەلەتیا دپارێزیت، سێ جۆرێت (منطق)ی هەنە ئەو ژی ئەڤەنە: ١- (المنطق الشكلي): ئەڤ مەنطقە ئەوە یێ کو چارەیا بابەتا ب شێیەیەکێ سەرڤەکی دکەت و ب ناڤ جەهەری ڤە ناچیت ژ بەر کو منطقەکێ دەلیلخوازە ل دویڤ دەلیلی دویڤچوونێ دکەت و ئەنجاما دەردئێخیت ژ بەر وێ چەنێ ژێ دهێتە گۆتن کو ژ لایێ پراکتیکێ ڤە یێ راددەکری یە و تنێ د بهاڤەکی دا دهێتە ب کارئینان، ئەڤ مەنطقە قووناغا ئێکێ یا هزرکرنێ یە.٢- (المنطق الديالكتيكي): ئەو قووناغا هزری یە یا کو پشتی (المنطق الشكلي) دهێت و یێ تایبەتمەندە ب کارێ ب ناڤەچوونێ د ناڤ بابەتا دا. ٣- (المنطق الديالكتيكي): ئەو مەنطقە یێ ب رێکا هەڤدژیا تشتان دا جارەیا بابەتان دکەت و دگەهیتە ئەنجامان.
علم النبات: زانستەکە ڤەکۆلینێ ل دۆر راستیا گیای و کار و سخلەت و شینبوون و ژیانا وی دکەت.
علم النظر والإستدلال: زانستێ پەیڤینێ یە ب ریکا دیتن و هزرتێکرن و دویڤچوونا دەلیلا ل دۆر بابەتی دهێتە ب جهئینان.
العلم النظري: ئەو زانینە یا نڤیسی یان وەک هزر و تیۆر.
علم النفس: زانستی دەروونێ مرۆڤی(سایکولۆجیا).
علم الهيئة: زانستەکە ڤەکۆلینێ ل دۆر ستێرێت ئەسمانی دکەت.
علم الورق: ل نک سۆفیا علمێ شەریعەتی یە.
علم وظائف البدن: زانستێ کاروکریارێت لەشی(فیزیولوجیا).

علم اليقين: ئەو باوەریە یا بۆ مرۆڤی ژ دەلیلێت زانستی و (منطق)ی و عەقلی پەیدا دبیت.

علم(بالفتح): شەقکر.

علم(بتشديد اللام): نیشادا.

العلم: ١- شکلێ ل جلکی. ٢- ئالا. ٣- مەزنێ مللەتی. ٤- کێلکا وەک دەلیل دهێتە دانان. ٥- منارە. ٦- چیایێ درێژ. ٧- نیشان.

العلم (بکسر اللام): ١- نیشان لێکر. ١- زانی. ٣- ڕاستی بۆ دیاربوو و وی نیاسی. ٤- هەست پێکر. ٥- باش فێربوو.

علم(بالفتح): ١- نیشان. ٢- ئالا. ٣- چیا.

العلماء: زرپپۆش.

العلماد(العلمادة): دارکێ ڕیسی تێ دئالینن.

العلماني: ئەوە یێ باوەری ب(علمانیة)ێ هەی کو سیستەمێ ژیانا ئەڤرۆ دێ پێ هێتە ڕێڤەبرن.

العلمانية: ڕێبازەکا سیاسی جڤاکی یە داخوازا ژێک جوداکرنا دینی و دەولەتێ دکەت، و دبینت دین ب کێری ڕێڤەبرنا سیستەمێ ژیانا ئەڤرۆ نائێن و یاسایا مرۆڤ بۆ خۆ ددانیت ئەوە جارەسەری.

العلمة(بالضم): شەقا ل لێڤا مرۆڤی ژۆری ژ زکماک.

علن: ئاشکراکر.

العلنة(بالضم): یێ چو تشتا نەڤەشێرت.

العلند(الإلک): شاخمەرک؛ جۆرەکێ مامزایە ل باکۆرێت کیشوەرێت ئاسیا و ئەورووپا و ئەمریکا باکۆر دژیت.

العلندد(علندی): تشتێ ڕەق و توند ژ هەر تشتەکی.

علە: ١- شەپلی و حیبەتی بوو و گوهشی. ٢- بەرلۆمەبوو. ٣- ژ ترسا هات و چوو. ٤- برسیبوو.

العلە(بالفتح والکسر): ١- یێ دودل. ٢- یێ شەرخواز.

العله(بفتحتين): ١- خەم. ٢- خراب.

علهان: نەفسپیس.

علهب: نێرییێ شاخدرێژ.

علو: بلنداهی.

العلوان(بالضم): ناڤونیشان.

علوب: شوینێت برینا.

العلوص: حەمەری.

العلوفة: ١- ئاژەلێ گرتینە مال و ب ئالیکی دهێتە بخودانکر. ٢- ئالیک.

العلوق: ١- تشتێ ب مرۆڤی ڤە گرێدایی. ٢- یێ گەلەک پەیوەندیدار ب تشتی ڤە. ٣- مرن. ٤- مسیبەت؛ بەلا.

العلوم الإلهية: ئەو زانستن یێت کو ڤەکۆلینێ ل دور هەبوونا ڕەهایی دکەن و زانستێت خوڕست وەکی (واجب الوجود) و (ممكن الوجود) و (العلة) و (المعلول)، و تێدا ڤەکۆلین ل دۆر زاتێ خودێ و ڕحا دهێتە کرن، دبێژنە ڤی زانستی(العلم الأعلى) و (علم ما بعد الطبيعة) و (الفلسفة الأولى).

العلوم الآلية: ئەو زانستن یێت ژ بۆ پەیداکرنا هندەک زانستێت دی دهێنە بکارئینان وەکی(علم المنطق).

العلوم الحقيقية: ئەو زانستن یێت ب گوهۆڕینا دین و بیروباوەرا نەهێنە گوهۆڕین وەکی (علم الكلام)و (علم المنطق).

العلوم العربية: ئەو زانستن یێ ل دۆر زمانێ عەرەبی کو دبیتە علم الأدب.

العلوم الشرعية: ئەو زانستن یێت ل دۆر کاروبارێت دینی ژ هەمی لایان ڤە.
العلوم المتعارفة: ئەو زانستن یێت ل دۆر پێشەکییێت ب خۆ ڕۆهن ئاشکرا د ناڤ زانستێت نڤیسی دا ئانکو ل سەر پەڕان.
العلوم المدونة: ئەو زانستن یێت د کتێبان دا هاتینە نڤیسین.
علون(بفتح اللام): ناڤونیشان لێ کرن.
على العلات: د سەر عیبێت خۆ ڕا؛ ب هەر حالێ هەی.
علي: ١- بلندبوو. ٢- بقەدرکەڤت.
العلي(بالفتح): ١- یێ بلند. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- یێ قەدر بلند. ٤- یێ دژوار.
العلي(بالكسر): ١- بلندی. ٢- جهێ بلند ژ بەحەشتێ.
العليا(بالضم): یا بلند و مەبەست جهە.
علياء: ١- هەر جهەکێ بلندێ ل هنداڤ جها. ٢- سەرێ چیای.
العليان(بالفتح): یێ ب کەلەخ و بلند.
العليان(بالضم): ناڤونیشانێت کتێبێ.
العلية: عولیک؛ بێلا.
العليث: نانێ ژ گەنمی و جەهی چێکری.
العليثة: گەنمێ د جەهی هلدایی.
العليفة: ئاژەلێ گرتینە مال و ب ئالیکێ دهێتە بخودانکرن.
العليق الدغلي: دڕی.
العليق(بالفتح): ئالیکا ژ دانی.
العليق(العليقى): دڕی.
عليك: ١- ل سەر تەیە. ٢- یا ل تە ئەوە. ٣- ببە. ٤- ئێمانەتی تە.
العليل: نەساخ؛ ب دەرد.
العليلة: ١- ژنکا نەساخ. ٢- ژنا جار ل دویڤ جارێ خۆ گولاڤکری. ٣- مێیا (علیل)ە.

العليم: ١- یێ زنا. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
العليون: ١- ناڤێ جهێ بلندێ بەحەشتێ یە کو دبێتە(العلي). ٢- ئەوێت مالێت وان ل باکۆرێ وەلاتی. ٣- بەرێ دگۆتنە ماقویل و زەنگینا(أهل عليين) و دگۆتنە فەقیر و ژارا(سفليون).
عليين: جهێ بلند.
عم صباحا: جۆرەکێ سلاڤێ یە کو دبێتە سپێدەباش.
عم يتساءلون: کورتکرنا (عن ماذا يتساءلون) یە ئانکو پرسیاری ل دۆر چ ژ تە دکەن؟
عم (بتشديد الميم): ١- هەمێ ڤەگرت. ٢- بوو مام. ٣- بوو تەبایی.
عم(بالضم): ١- شاشک کرێ.
العم: کۆما(عمون)ە کو دبێتە نەزانێ بێعەقل.
عم: مام.
العم: جڤات بۆش.
عماء: ١- کۆراتی. ٢- عەورێ بلند. عەورێ بارانرێژ. ٣- ل نک سۆفیا دبێتە: ڕاستیا ڕاستیا یاکو دویر ژ سالوخەتێت خودێ و سالوخەتێت چێکریان کو دبێتە ذاتێ خورست، ژ بەر هندێ ژی بەرانبەری (الأحدية) لێدهێت یاکو ناڤ و سالوخەت تێدا نەمینن.
العماد: ١- یێ ددەنە بن تشتی. ٢- پەیکێ لەشکەری. ٣- ئاڤاهیێت بلند کتا وی (عمادة)ە. ٤- یێ بچویکی دکەتە د ئاڤێ دا دا تافیر ببت.
عمادة: ئاڤاهیێ بلند.
العمار(بفتحتين): ١- ئەو ڕیحانن یێت جڤاتا مەیڤەخوارنێ پێ دخەملینن. ٢- سلاڤ.
العمار(بالفتح والتشديد): ١- یێ هەتا مرنێ بەرێ خەلکی ددەتە باشیێ و ژ خرابیێ وەردگێرت. ٢- یێ باوەریا بهێز هەی. ٣- ئاقلدارێ ئاخڤتن ماقویل.
عمار البيوت: خەلکێ مالا یێ ژ ئەجنا.

العمارة(بالفتح): ١- ریحانە یا خەلكی پێ سلاڤ ل شاها دكرن و دگۆتنێ: (عمرک اللە) ئانكو خودێ ژیێ تە درێژ بكەت. ٢- هەر تشتێ ل سەرێ خۆ دكەن وەكی تاج و كولاڤدەرسۆكا. ٣- ئێل. ٤- كۆما كەشتییێت جەنگی. ٥- تاخێ مەزن.

العمارة(بالكسر): ١- ئویجاخ. ٢- ئاڤاهی.

العمارة(بالضم): كریا ئاڤاكرنێ.

العمارة(بفتحتین): ١- هەر تشتی مرۆڤ ل سەرێ خۆ دكەت. ٢- پاتێ ژ بۆ جوانی ب سیوانێ ڤە دكەن.

العماس: ١- شەڕێ بێ یەمان. ٢- شۆلا ئالۆز. ٣- شێرێ دڕ و دژوار. ٤- بەلا؛ مسیبەت. ٥- دژوار. ٦- تلچاڤ(شەڤ).

عماص: كلمیشێ چاڤی.

العمالة(بالفتح): كریا كاری.

العمالة(بالكسر): پالەتی.

العمامة (بالفتح): ١- كولاڤدەرسۆک. ٢- كولاڤەكێ ژ تۆڕا ئاسنی چێكری بوو ل بن كولاڤی ل سەرێ خۆ دكرن.

العمامة(بالكسر): ١- كولب؛ خەلا. ٢- قیامەت.

العمایا: ئەو تشتن یێت نەهێنە بەر چاڤێت مرۆڤی ژ تشتی.

العمایة (العماءة): ١- نەزانین؛ بێعەقلی. ٢- دسەرداچوون. ٣- جڤجڤۆكی. ٤- تاریاتی.

عمت: كرە باسک ئانكو بادا دا بگرت و برێست(هری).

عمت(بتشدید المیم): ١- ڕاشكاند. ٢- نەهێلا بگەهتە ئارمانجێت خۆ. ٣- دا بەر دارا بێی كو بزانیت كا ل كیرێ ددەت.

العمة: ١- مەت. ٢- ئێک جار.

عمج: ١- مەلەڤانی د ئاڤێ دا كرن. ٢- لەزكر.

العمج: مار.

عمد (بفتح المیم): ١- ستوین دا بەر. ٢- ئێخست. ٣- ئاڤ لێ كر. ٤- قەستكرێ دا تی كار بكەت. ٥- قەستكرێ.

عمد(بكسر المیم): ١- چوویێ؛ قەستكرێ. ٢- گرت و د گەل دا ما. ٣- بارانێ شلكر.

عمد(بتشدید المیم): ١- كرە د ئاڤێ دا. ٢- دەراڤ لێ گرت.

العمد(بفتحتین): ١- تشتێ ب مەبەست دهێتە كرن. ٢- ژ دل.

العمد(بكسر والفتح): جهێ بارانێ شلكری.

عمد الثرى: یێ گەلەک قەنجیا دكەت.

العمد؛ العمدانی (بضمتین): ١- پەیكێ لەشكەری. ٢- گەنجێ پرێ جەحێلینی.

العمدة: ١- ئەوێ هەمی كار ل سەر ملێت وی و ب هویڤیا وی ڤە. ٢- پەیكێ لەشكەری.

عمر: ١- ئاڤاكر. ٢- تێدا ژی(خانی) ٣- ب مال و عەیالی ئاڤاكر ئانكو كرنە تێدا. ٤- هێلا زیندی. ٥- پەرست. ٦- خزمەتكر. ٧- رۆژی و نڤێژ كرن.

عمر(بالفتح والضم): ١- ئاڤابوو ئانكو مشەبوو. ٢- تەڤنێ وی باش كر.

عمر(بتشدید المیم): ١- ژی بۆراند؛ ب ناڤسالڤەچوو. ٢- ئاڤاكر.

عمر(بضم المیم): مشەبوو.

عمر(بالفتح والكسر): ژیەكێ درێژ بۆراند.

العمر(بالفتح والسكون): ١- دین؛ ئایین. ٢- گوشتێ پرتیا د ناڤبەرا ددانا ڕا.

العمر (بالضم والسكون): ١- مزگەفت. ٢- دێر. ٣- كنیشتە. ٤- گوشتێ د ناڤبەرا ددانا ڕا.

العمر(بفتحتین): دین؛ ئایین.

العمر(بضمتین): ١- ژی. ٢- دەمێ ژیانێ.

العمرى: تشتێ بۆ درێژاھیا ژی دھێته دان.
العمران(بالضم): ئاڤاھی.
العمران: (أبو بكر) و (عمر بن الخطاب)ن - خودێ ژ وان رازی بت.
العمرة(بالضم): ١- سەرەدان. ٢- حەجا بچویک کو ڕوکنێت وێ تنێ ئیحرام و تەواف و گورگەلۆڤا د ناڤبەرا سەفایێ و مەروایێ دا و سەرترسینه. ٣- قەستکرنا جھێ ئاڤا.
العمرط: ١- جەحێلێ سڤک. ٢- وێرەک. ٣- بەلا؛ مسیبەت.
العمروط: ١- دزیکەر. ٢- ئەشقی؛ یاخیبوویی.
العمري: خودانەتیا تشتی ل درێژاھیا ژییێ ئەوێ ددەت یان ئەوێ وەردگریت، ئانکو پشتی مرنا ئەوێ ژییێ وی بوویە مەرجێ خودانەتییێ دێ بۆ خودانی زڤریت.
العمرية: خەوارجن؛ دویڤچوویێت (عمرو بن عبيد)ن، دەربارەی کێشا (عثمان بن عفان)ی و (علي بن أبي طالب)ی خودێ ژ ھەردوا رازی بیت؛ دبێژن: تاگیرێت وان فاسقن ژ دینی ددەرکەڤتی نه.
عمس: ١- ژێبر(پەرتووک). ٢- خۆ پێ نەئینادەر.
عمس(بكسر الميم): ١- دژواربوو. ٢- تاریبوو.
العمس(بالفتح والسكون): شۆلا ئالۆز.
عمش: ١- ب بێ دەستی لێدا. ٢- سونەتکر.
عمش(بكسر الميم): ١- دیتنا وی لاوازبوو. ٢- فایدەگەھاند.
عمش(بتشديد الميم): لاوازیا دیتنا وی چارەکر.
العمش: لاوازیا دیتنێ دگەل بارینا روندکا.
عمشاء: ١- زنکا چاڤێت وێ دلاواز و ڕوندکا دکەن. ٢- مێیا (أعمش)ە کو دبێته زەلامێ چاڤ لاواز و ب ڕۆنک..
العمشوش: ئویشییێ ھندەک ژێ ھاتیه خوارن.

عمط: شەرما وی بر و کێماسییێت وی دیارکرن.
عمق(بالضم والكسر): کویربوو.
عمق(بالفتح والكسر): درێژ و فرەھ بوو.
عمق(بتشديد الميم): ١- کویرکر. ٢- تاریکر. ٣- گەلەک زێدەکر.
العمق (بالضم أو الفتح): ١- کوراتی. ٢- بنێ بیرێ. ٣- بنێ نھالێ. ٤- بنێ دەشتێ.
العمق(بفتحتين): ماف.
العمقة(بفتحتين): قرێژا ڕوینی یا دمینیته ل بنێ جەرکی.
العمقي: یێ ئاخڤتنا ژ لایێ ڕامانێ ڤە کویر.
عمل: ١- کارکر. ٢- بوو میرێ باژێرەکی.
عمل(بكسر الميم): ١- کارکر. ٢- بەردەوامبوو.
عمل(بتشديد الميم): ١- داشۆلی. ٢- بوو میرێ باژێری.
العمل: کار.
العملة (بالفتح والسكون): ١- خیانەت. ٢- دزی. ٣- ئێک کار.
العملة (بالكسر والسكون): ١- سەرۆبەرێ کاری. ٢- یێ ھاتیه کرن.
العملة (بالضم والسكون): ١- کریا کاری. ٢- سەرەدەری.٣- دراڤ.
عملية جراحية: نشتەرکاری.
عمم(بضم العين): ١- کولاڤدەرسۆک کرنه سەری ئانکو کرنه مەزن ژ بەر کو کولاڤدەرسۆک تاجا عەرەبانه. ٢- کره تشتەکێ گشتی. ٣- کره تەبایی.
العمم(بفتحتين): ١- گەلەکی؛ مشەیی. ٢- کۆمبوون. ٣- یێ گشتی ژ ھەر تشتەکی. ٣- یێ تمام.
العمم(بالضم): تەکوزیا کەلەخ و جەحێلینی و ماکی.

عمن: ما؛ خۆ خۆجهکر.
عمن(بتشديد الميم): بەردەوامی ل مانا خۆ کر.
عمه: ١- حێبەتگرتیبوو. ٢- د بەرزەبوونێ دا دودلبوو. ٣- بێ نیشان و شوینبوو.
العمه: کۆراتیا دلی.
العمود: ١- ستوین. ٢- مەزنێ ئێلەکێ یان یێ کۆمەکێ. ٣- پەیکێ لەشکەری. ٤- رِها مێلاکێ. ٥- بست.
عمود البطن: زک.
عمود الميزان: دارێ ترازیێ.
عمود الصبح: رۆناهیا سپێدێ.
عمود النسب: یێ ل سەر هێلەکا راست.
العمود الفقري: ستوینا گەها ئانکو هەستییێ پشتێ یان گەهێت پشتێ کو ژ (٣٣) گەها پێکدهێت.
عمودي: ستوینکی.
العموس: شۆلا ئالۆز.
عموش(بالضم): تاکێ مێوێ یێ تری پێڤە دهێت.
العمول: شۆلکەر.
العموم: گشت.
العمومي: یێ گشتی.
العمومة: مام و برازاینی.
العمون: یێ مایی و خۆجهبووی.
عمى: ١- باری (عەور). ٢- کەف هاڤێت (دەریا). ٣- ل کەلێژانا گەرمێ هات.
عمى(بتشديد الميم): ١- کۆرەکر. ٢- دیت یێ کۆرەیە. ٣- ڤەشارت.
العمى: کۆراتی.
عمي: ١- کۆرەبوو ژ چاڤا. ٢- کۆرەبوو ژ دلی. ٣- ب رِێ نەکەڤت. ٤- ل بەر بەرزەبوو. ٥- دسەرداچوو.
العمي: ١- کۆرەیێ چاڤا. ٢- کۆرەیێ دلی.
عمياء: ١- ژنکا کۆرە. ٢- مێیا (أعمى)ا یە کو دبیتە کۆرە.
العميت(بالكسر): ١- سەرخۆش. ٢- یێ ل چوونا خۆ ب چو درا نەکەڤیت. ٣- زێرەڤان. ٤- ژیرێ رِووخۆش.
العميت(بالفتح): ١- زانایا ژیر. ٢- رِووخۆشێ ویرەک.
العمية: ١- بەرزەبوون. ٢- خۆمەزنکرن.
العميتة: باسکێ هریێ.
العميد: ١- مەزنێ ئێلەکێ یان کۆمەکێ. ٢- نەساخێ یێ پال نەشێت رِوینت. ٣- یێ گەلک ب خەم. ٤- کەسێ عشقێ ئێخستی و بێ سەروبەرکری. ٥- ل سۆفیا دبیتە کەسێ ئەڤینا وی راست و دورست بیت د راستا خودێ دا یان یێ عشقێ دلێ وی هەژاندی.
العمير: ١- ئاڤا. ٢- ستویر.
العميرة: ١- تاخێ مەزن ب شێت ژ مللەتێ خۆ ڤەبیت. ٢- شانێت هنگڤینی ییێت کۆم.
العميش: شۆلا ئالۆز.
العميق: ١- کویر. ٢- ناڤێ کێشەکا شعرێ یە دبیتە: (فاعلن فاعلاتن فاعلن فاعلاتن).
عميل: ١- نۆکەر؛ کرێکار. ٢- وەکیلێ بازرگانی ل جهەکی.
العميم: ١- هەر تشتێ کۆمبوو و مشەبوو. ٢- کاکلکا خەلکی. ٣- یێ تەکۆز ژ هەر تشتەکی.
العميمة: ژنکا بلند و پێشکێش.
عن (بتشديد النون): ١- ڤێرا گەهەشت. ٢- تژی داروباربوو. ٣- کەتە بەرسینگی و رِێ لێ گرت. ٤- پشتا خۆ دایێ. ٥- خەبەر گۆتن. ٦- ب هەفساری گرێدا.
عن: ئالاڤێ ژێ دوورکەتنێ یە رامان(ژ) ددەت و ب ڤان رامانا دهێتە ب کارئینان: ١- ژێ. ٢- ژ پێشڤە. ٣- جهـــ. ٤- پشتی. ٥- ل شوینێ.

عنا: ١- خۆ شكاند و ڕەزیلبوو. ٢- دیار و ئاشكرا كر. ٣- ناڤونیشانكر.
عنى: ١- قەستكرێ. ٢- گرنگیێ ددەت. ٣- مفا گەهاند. ٤- پارازت. ٥- ڕویدا.
عنى(بتشديد النون): ١- زیندانكر. ٢- وەستاند.
العنا: ڕەخ؛ لا.
العناء: وەستیان؛ زەحمەت.
العناب(بالفتح والتشديد): تریفرۆش.
العنابة(بالضم والتشديد): جۆرە دارەكا ب ستری یە، بلندیا وێ دگەهیتە مێترەكێ، بەلگێت وێ د هێلكانی و ب ددانۆمن، كولیلكێت وێ دزەرن، و دارێ وێ یێ سۆرە. و بەرێ وێ یێ شرین و گەمۆر خۆشە، ل پائزێ بەرێ خۆ ددەت، ژ بۆ چارەكرنا ئێشێت سینگی و مێلاكێ و رویڤیكا و میمیزكێ و كولیێ ب كێر دهێت، ل ڕۆژهەلاتا ناڤەراست دهێتە چاندن.
العناب(بالضم): دفنمەزن.
العناج: كنفەكە دئێخنە سەرێ دەلوێ دا موكم ببت.
العناد: ڕوكمانە.
العنادية: دبیتە (المثالية) كو ڕێبازەكا فەلسەفی یە دبێژیت چو ڕاستی بۆ هەبوونێ نینە و ئەو تنێ خەیالەكە وەكی نەخشێ ل ئاڤێ كریە و دبێژن ژێدەرێ زانینێ هزرا مرۆڤی یە.
العنادي: دوڤچوویێ ڕێبازا (العنادية).
العناس: خودیک.
عناق(بفتح العين): كارك یان گیسكا مێ.
العناق(بالكسر): دەستستۆوەاندن.
العناق(بالفتح): ١- تەندی و بێهویڤیاتی. ٢- بەلا؛ مسیبەت. ٣- كیسكا ژیێ وێ ژ سالەكێ كێمتر.
عناق الأرض: وەشەک.
العناقية: جۆرە دارەكە، كولیلكێت شین و مەزن ددەت.
عنان(بالفتح): ١- عەوور. ٢- ڕەخ.
عنان السماء: بلندیا ئەسمانی.
عنان الدار: ڕەخێ خانی.
العنان(بالكسر): ١- تشتێ ل پێش چاڤێت مرۆڤی دیار دبت. ٢- سەر هەڤسار. ٣- خیر. ٤- مەزناهی.
عناناک: یا تە پێچێببت بكە.
عنانة: عەور.
العناية: چاڤدێری.
عنب: تری دا.
العنب(عنباء): تری.
عنب الثعلب: تریرویڤی؛ جۆرە گیایەكە ل ڕەخێت ڕێكا شین دبت، بەلگێت وی ل هێكانی نە، كولیلكەكا سپی ددەت.
عنب الحية: تریمار، جۆرە گیایەكە ل عەرێت بێخێر شین دبت، كولیلكێت ئویشیكانی یێت سپی ب سەر كەسكی ڤە ددەت.
عنب الدب: تریهرچ؛ جۆرە گیایەكە، بەرێ وی وەكی مازیانە ژ بۆ گەماركرنێ دهێتە بكارئینان دیسا بۆ چارەكرنا زكچوونێ.
عنب نباتي: كشمش.
عمبر: عەمبەركر؛ عەمبەر تێدا.
العنبر: ١- عەمبەر؛ كەرەستەیەكێ ڕەشێ بێهنداره ژ زكێ ماسیەكی دەردكەڤیتە سەر روویێ دەریایێ دبێژنێ ماسیێ عەمبەری. ٢- زەعفەران. ٣- عومبار.
العنبري: مەیا عەمبەر تێهەلكری.
عنبس: شێر.
العنبية: جۆرە فێقیەكە توڤەكێ هویر یێ تێدا وەكی تری و كشمشا یە.
العنة(بالفتح): ١- كۆتانا حێشترا. ٢- كۆتان.

العنة(بالضم): کوچک.
العنة(بالکسر): نەمێری؛ نەشیانا کرنا کریارا سەکسی.
عنت: ١- کەتە د کارەکێ ب زەحمەت و سەخت دا. ٢- زەحمەت ڤێ کەڤت و مر.
عنت(بکسر النون): ١- گونەهەک کر. ٢- رزی و خرابوو. ٣- لاوازبوو و شکەست.
عنت(بتشدید النون): ١- کوتەکی لێ کر و بارەکێ ژ هێزا و پتر دانا سەر ملی. ٢- ب سەرکەڤت.
العنت: کەڤتنا د کارێ سەخت دا یێ ژ هێزا مرۆڤێ پتر.
عنت: کەڤتە کارەکێ سەخت.
العنة(بالضم): ١- کنف. ٢- گۆڤا ژ داری چێکری. ٣- کوچک.
عنتر: ١- مێرانیێ گرت. ٢- د جەنگێ دا هاندا. ٣- دەنگکر.
عنتر (عنترة): ١- مێرخاس. ٢- مێش. ٣- مێشا شین.
العنث(العنثة؛ عنثوة): گیایێ هشکبووی و ڕەشبووی.
عنج: ١- ڕاکێشا. ٢- ب کنفێ بنێ دەلوێ گرێدا.
العنجد: ١- لبا مێویژێ. ٢- مێویژێت ڕەش.
عنجر: لێڤێت خۆ مۆچکرن و دەنگەگ ژێ ئینا.
العنجوج: هەسپ.
العنجورة: قەپاخکا بتلی.
عند: هێلا و ڕیکەکا دی گرت(هەڤال).
عند(بالفتح أو الکسر): ١- کەتە ڕکێ. ٢- ڕێکەکا دی گرت.
عند(بالکسر والسکون): ل نک؛ ل جەم.
العند(بفتحتین): ڕەخ؛ لا.
العند(بالکسر): ١- بەرئاقل. ٢- دل.
عندر: دژواربوو.
عندل: دەنگکر.
العندل: بولبل.
العندلیب: بلبلێ خالخال.
العندم: دارەکە پێ تشتی ڕەنگ دکەن دبێژنێ خوینا دو برا.
العندیة: جوینەکێ سەفسوتائیایە دبێژن: ڕاستا تشتی یا ل نک مرۆڤی ب خۆ ئەگەر ل وێ باوەرێ بت کو علمێ خودێ یێ قەدیمە؛ هەما یێ قەدیمە و ئەگەر ل وێ باوەریێ بیت یێ چێکری یە هەما یێ چێکری یە و یا دورست ئەڤەیە.
عنز: ١- دارەک لێدا. ٢- خۆ ژێ ڤەدەرکرە جهەکێ دی.
العنز: ١- بزن. ٢- مێیا چرکی. ٢- مێیا مامزێ. ٣- بزنا کویڤی.
العنزة(بفتح الثلاث): ١- دارەکێ ژ چویڤی درێژترە و ژ رومێ کورتترە؛ ئاسنێ ب سەری ڤە. ٢- دەڤێ بڤری. ٣- چرکا مێ(بالندە).
عنزة: بزن.
عنس: ١- خوارکر. ٢- د مالبابێ دا قەیرەبوو و شوی نەکر.
العنس: ١- حێشترا بهێز و زاخ. ٢- بالندەیێ ئەلهۆ.
عنست: ل مالا بابێ پیربوو و شوی نەکر.
عنش: ١- خوارکر. ٢- بۆ نەخۆشکر و تۆرەکر.
عنصر: ١- بنیات. ٢- ڕها مرۆڤی. ٣- پێویستی. ٤- هیولی. ٥- نژاد.
العنصر: ١- نژاد؛ توخم. ٢- بنیات و ڕە. ٣- پێویستی. ٤- کەرەستە. ٥- هویۆلی. ٦- بەلا؛ مسیبەت. ٧- لەشێ سادە.
العنصرة: جەژنا بیرئانینا هاتنەخوارا وەحییێ یە ل نک جوهیا.
العنصري: نژادپەرێس.

العنصرية: نژادپەرێسی(راسیسم).
العنصل: ١- گێلک؛ گێلکا سا(گیایەکێ کویڤی یە). ٢- پیڤازا کافرا.
العنصل البحري: جۆرەکێ گێلکا سایە.
العنصوة(العنصية؛ العنصاء): ١- پویتێ ل دۆریت سەری. ٢- پویت یان گیایێ بژالە.
عنظى: ١- سڤکی پێ کر. ٢- ئاخڤتنێت کرێت و خەبەر گۆتن.
العنظب(العنظبان؛ العنظوب): جۆرەکێ کولیا یە.
العنظوان: ١- پیسێ پویچ. ٢- کولی. ٣- گیایەکێ ترشە.
العنظوانة: کتا (العنظوان)ە ئانکو کولی.
العنظوبة: مێیا کولیێ ژ جۆرێ (عنظب)ە.
العنظيان: پیسێ پویچ.
عنعن: ١- د ئاخڤتنا خۆ دا پیتا ئەلیف کرە عەین. ٢- گۆتی: عن فلان و عن فلان، ئانکو پەیڤا (عن) گەلەک دوبارەکر.
العنعنة: گوهۆڕینا پیتا (أ) ب پیتا (ع)ێ د ئاخڤتنێ دا.
عنف: توندی ب کارئینا.
عنف: توندی.
عنف(بتشديد النون): ١- توندیگر. ٢- ب دژواری گازندەکر. ٣- گازندە ژێ کر.
العنف: ١- توندی. ٢- بێدلۆڤانی. ٣- ڕەقاتی.
العنفة: دەستپێک.
العنفقة: ئەو موی نە یێت ل بن لێڤا مرۆڤی یا خوارێ.
العنفوان: ١- گەنجینی؛ جەحێلینی. ٢- دەستپێکا هەر تشتەکی یە.
عنق: ستوێ وی درێژبوو.
عنق(بتشديد النون): ١- ستۆیێ وی گرت. ٢- درێژبوو.
العنق(بضمتين): ١- ستۆ. ٢- جڤات.
العنق(بفتحتين): چوونا سڤک.
العنقاء: ١- ژنکا ستۆ درێژ. ٢- سیمەرخ؛ بالندەیەکێ ئەفسانەیی یە. ٣- یا بلند و درێژ. ٤- ل نک سۆفیا کنایەتە بۆ (الهیولی) چنکو وەکی سیمەرخێ ناهێتە دیتن. ٤- مێیا (أعنق)ە کو دبیتە ستۆدرێژ.
عنقاء مغرب: ئەو تشتە یێ ل بەر عەقلی بەرزەدبیت و تێنەگەهیت.
عنقش: پێڤەنویسیا.
عنقود: ئویشی.
عنك: ١- تێکئالزی و بلندبوو و چو ڕێ نەچوونێ(خیز). ٢- هێرشکر. ٣- دائێخست. ٤- خۆ ب دنیایێ دا بەردا و چوو.
عنك(بتشديد النون): توندی د گەل کر و زەحمەت بۆ چێکر.
العنكب: نێرێ تەڤنپیرکێ.
العنكبة(العنكباة؛ العكنباة): مێیا تەڤنپیرکێ.
العنكبوت: تەڤنپیرک.
العنكبوتيات: ئەو نفشە یێ تەڤنپیرک و دووپیشک و جانەوەرێت وەکی وان ڤەدگریت.
عنم(بتشديد النون): خەناکر.
العنم: ١- کۆما(عنمة) کو جۆرە دارەکە بەرێ وێ هندێ سۆرە کو تبلێت خەناکری سالۆخەت ددەن. ٢- ئەو ڕیشالۆکن یێت کو مێو د دارا دئالینت و خۆ پێڤەدگریت.
العنمة: پەقا لێڤا مرۆڤی.
عنن (بتشديد النون): ١- ناڤونیشان لێ کرن. ٢- هەفسارەک بۆ چێکر.
عنوان: ١- ناڤونیشان. ٢- دەلیل.
عنوة: کوتەکی.
العنوت: گرێ ئاسێ.
العنود: ١- ڤارێ. ٢- ئاسێ. ٣- مشەباران (عەور). ٤- هەردەم ڤەدەر و ب تنێ. ٥- یێ ڕکۆ.

العنوز(العنيز): یێ تووشی بەلایکێ بووی.
العنوق: کارکا ژیێ وێ نەبوویە ئێک سال.
عنون: ناڤونیشان ل سەر دانان.
العني: بندەست و ڕەزیل.
العنيان: ناڤونیشان.
العنية: وەستیان.
عنيد: ڕکۆ.
العنيف: ١- توندکار. ٢- زەلام، چنکو بەرانبەری وی(لطيف) دهێت کو کینایەتە بۆ ژنکێ.
العنيق(بالضم): ١- دویلکێ تلیا تری یان یێ لبا مێویژێ پێڤە. ٢- تاکێ بچویکێ ب کولیلک.
عنيق: تاکێ بچویکێ گولیک پێڤە.
عنين: ١- نەساخ. ٢- یێ د کۆتانا حێشترا دا هاتیە زیندانکرن. ٣- نەمێر؛ یێ نەشێت ب کارێ سەکسی ڕابیت. ٤- یێ تنێ بشێت ب کارێ سیکسی دگەل ژنکێت ژکچینیئێستی بکەت و نەشێت کچا خراب بکەت.
عهاد: بارانا ل دەستپێکا بهارێ دهێت و عەردی ئاڤ ددەت.
العهادة: ئێکەمین بارانا بهارێ.
عهد(بكسر الهاء): ١- دیت؛ چاڤ پێ کەڤت. ٢- نیاسی. ٣- پارازت و چاڤدێری لێکر و جار بۆ جارێ سەرادا.
عهد(بالضم والكسر): بارانا ئێکێ یا بهارێ ژێگرت.
العهد: ١- بەختێ ئێک ددەتە ئێکی کو بپاریزت. ٢- سۆز. ٣- ئێمانەت. ٤- پارازتن. ٥- وەسیەت. ٦- دەمێ دیتنێ یان تێکهەلیێ. ٦- ئەختوباری. ٧- ئێمناهی. ٨- سویند. ٩- نیاسین. ١٠- لاوازیا عەقلی.
عهد: ١- شیرەت پێ کر و ل سەر کرە مەرج. ٢- پاراست و ئەداکر.
العهد الجديد: ١- ئنجیل. ٢- کتیبێت پشتی عیسا پیغەمبەری سلاڤ لێ بن هاتینە نڤیسین.
العهد القديم: ١- تەورات. ٢- کتیبێت بەری عیسا پێغەمبەری سلاڤ لێ بن هاتینە نڤیسین.
العهدان: ١- گرەنتی. ٢- کەفالەت.
العهدة: ١- پسۆلا کرینێ. ٢- دابینکاری. ٣- گرەنتی. ٤- لێزڤرین. ٥- تاوان. ٦- کەفالەت.
عهر: هاتێ بۆ زنایێ.
العهر: قەحبەتی؛ زناکرن.
عهن: ١- ما و خۆجهبوو. ٢- دەرکەت. ٣- ئامادەبوو. ٤- بزاڤ کەتێ. ٥- لەز لێکر. ٦- بێ گیرۆبوون. ٧- هشکبوو. ٨- ڤەچەمیا و هند مابوو بشکێت.
العهن: ١- هری. ٢- هریا جەند ڕەنگ. ٣- هریا ڕەنگکری.
العهنة: ١- پرتا هریێ. ٢- پرتا هریا جەند ڕەنگ. ٣- جۆرە دارەکە کولیلکێت سۆر ددەت.
العهيد: ١- سۆزدەر. ٢- یێ سۆز داینێ. ٣- یێ کەڤنار.
عوى: ١- ڕەوی(سە). ٢- لویری(گورگ).
عوى(بتشديد الواو): ١- خوارکر. ٢- بادا.
العواء: (بتشديد الواو): ١- کۆما (العواء) یا د وێنەیێ باکۆری دا: ستێرێت وێ د وێنەی دا (٢٢)نە و ئێک ل دەرڤەیە، کو وێنەیێ زەلامەکی یە دارەک یێ د دەستێ وی یێ راستێ دا دکەڤیتە د ناڤبەرا ستێرێت (الفكة) و تەرمێ نحێ دا (بنات نعش). ٢- د وێنەیێ باشۆر دا چار ستێرن وەکی پیتا هائا خەتێ کووفی، عەرب ب سەیێ درەویتە شێری سالۆخەت ددەن دیسا دبێژنێ: (طارد الدب) و (حارس الشمال) و (حارس السماء) و (الصياح).
العواء: دەنگێ سەی و گورگی وی تویری یە.

العواء(بتشديد الواو): سەیێ دیسا دبێژنێ: (طارد الدب) و (حارس الشمال) و (حارس السماء) و (الصياح).

العوائر: کۆمێت ژێک جودا.

العواج: عاجفرۆش.

العواد(بالفتح): ١- قەنجی. ٢- دلۆڤانی.

العواد(بتشديد الواو): یێ ئامیرێ مۆزیکێ عوودێ دژەنت.

العواذ: نەڤیان.

العوار(بالفتح): ١- عەیبا تشتی. ٢- تیک و شەقێت د جلکی دا.

العوار(بالضم والتشديد): ١- حەساسیەتا زێدەیە ژ وی پرۆتینی چێدبت ئەوێ ب رێکا شرینقێ کرینە لەشێ مرۆڤی کو مرن ل دویڤە. ٢- قرشێ دکەڤیتە چاڤی. ٣- یێ ریکێ نەبینت. ٤- لاوازێ ترسنۆک. ٥- یێ تشتی ڕادرەڤینت و دبەت.

العواري: شیرێت رویس.

العوارية: ١- متایێ ئاڤا دەریایێ ژێگرتی و بهایێ وی کێمکری.

العواضد: داقەسپێت ل رەخێت رویباری شینبووین.

العوافة: ١- یێ ب دەست شێری دکەڤت ب شەڤێ. ٢- دەستکەڤت؛ پویرە.

العواق(بالضم): قورینا زکی دەواری.

العوام (بتشديد الواو): ١- مەلەڤان. ٢- هەسپێ بەزەک.

عوان: ١- ژنکێت ئێخسیر. ٢- تشتێ ناڤنجی ژ لایێ عەمرێ ڤە. ٣- جەنگا بەردەوام یان یا کوشتن ل دویڤ کوشتنێ تێدا دهێتە کرن. ٤- ئەو ژنکە یا چەند جارا ل دویڤ ئێک شویکری یا نەپێدڤی نیشادانا گرێدانا دەرسۆکێ. ٥- عەردێ ئاخ کرینە سەر.

العوانة: ١- دارقەسپا درێژ و بلند. ٢- کرمێ خیزی. ٣- جانەوەرەکە ژ ژویژوی بچویکترە.

العوة(بالفتح): ١- دەنگ و پێژن. ٢- قوون.

العوة(بالضم): قوون.

عوث(بتشديد الواو): ١- هێلا روینت و دەرنەکەڤت. ٢- دا پاش و ژێ دویر کر هەتا حێبەتیبووی.

عوج: خواربوو.

عوج(بتشديد الواو): ١- خوارکر. ٢- ڤەزڤڕاند. ٣- ددانێ فیلی(عاج) ئێخستێ.

العوج(بالكسر والفتح): ١- خواری. ٢- لێکبادان.

العوجاء: ١- مێیا (أعوج). ٢- خواری. ٣- حێشترا لەغەرا لاوازیێ خواکری.

عود(بالفتح والتشديد): سەرادا.

عود(بالفتح والسكون): رێک.

العود: ١- چویڤ. ٢- عودە؛ ئامیرەکێ مۆزیکێ یێ تێلدارە.٣- جۆرەکێ داری یە دویکێلا وی یا بێهنخۆشە ژ هندستانێ دهێت. ٤- تایێ دارێ یێ کری. ٥- کەڤن.

عود الثقاب: شخاتە.

عود السوس: مێکویک.

العودقة(العودق): سێتلکا دەلوێ پێ ژ بیرێ دەردئێخن.

العوذ(بالفتح والسكون): ڕاسپێران؛ خۆ پێ پارزتن.

العوذ(بفتحتين): ١- جهێ مرۆڤ بەرێ خۆ ددەتێ. ٢- نەڤیان. ٣- مرۆڤێ رەزیل و بێخێر. ٤- بەلگێت وەریای.

العوذ(بتشديد الواو): ١- جهێ رستی ژ ستۆی. ٢- چەروانێ ل دۆرێت مالا. ٣- گیایێ ل بن دار و بەر شین دبت.

العوذة: ١- نەڤیان. ٢- خۆ ڕاسپاراند ب کەسەکی.

عور(بفتحتین): ١- چاڤەک کۆرەبوو. ٢- دیتنا چاڤەکی نەما.

عور(بکسر الواو): چاڤەک کۆرەبوو.

عور(بتشدید الواو): ١- چاڤەک کۆرەکر. ٢- ئاخ کریێ و گرت (قۆقلا کانیی). ٣- هلسەنگاند. ٤- کرەدەر. ٥- زڤراند و پێدڤیا وی بجهنەئینا.

العور(بالفتح والکسر): ییێ بێپاریزتن.

العور(بفتحتین): کۆراتی.

العوراء: ١- ژنکا ب چاڤەکی. ٢- کرێت. ٣- بێئاڤ. ٤- مژدار. ٥- ژنکا کۆرە.

العورة(بالفتح والسکون): ١- پێشی و پاشییێت مرۆڤی. ٢- کێماسیا ل سەر تخویبی یا ب مەترسی. ٣- هەر تشتێ دهێتە ڤەشارتن ژ ئەگەرەکێ. ٤- هەر تشتێ مرۆڤ دبینت کو شەرمە بهێتە کرن یان بەرچاڤکرن. ٥- هەر ئەندامەکێ مرۆڤی ییێ مرۆڤ شەرم بکەت خەلک ببینن. ٦- تیک و پەق (ییێت ل چیای). ٧- رۆژهەلات. ٨- رۆژئاڤا.

العورة(بالفتح والکسر): مرۆڤ رابردوو خراب.

عوز(بالفتح والکسر): ١- پێدڤیبوو؛ فەقیربوو. ٢- بدەستێخستنا وی بزەحمەت کەڤت. ٣- دژواربوو.

العوز(بفتحتین): ١- فەقیری. ٢- پێویستی.

العوزة: تلیا تری.

العوس: بەرانێ سپی.

العوسجة: جۆرە دارەکا ب ستریە، گەلەک رەنگێت گولا ددەت، بکێر تانکرنا باغ و بیستانا دهێت.

العوسق المرفرف: ل (صقر الجراد) بزڤرە.

عوص (بتشدید الواو): سەختکر؛ ب زەحمەتێخست.

العوص: ١- هێز. ٢- لڤین. ٣- نەفس.

عوض: قەرەبووکر.

العوض: ١- تشتێ قەرەبۆکرن پێ دهێتە ئەنجامدان. ٢- پێگوهۆرک.

العوف: ١- شێر. ٢- گورگ. ٣- یی بۆ عەیالێ خۆ شۆلدکەت. ٤- سەروبەر. ٥- کاودان. ٦- دیکل. ٧- ئێقبال. ٨- مێهڤان.

عوق: گیرۆکر.

العوق(بسکون العین): ١- تشتێ مرۆڤی گیرۆدکەت. ٢- بەرخواریا نهالێ. ٣- زەلامێ خێر تێدانە.

العوق: ١- ترسنۆک. ٢- تشتێ مرۆڤی گیرۆدکەت.

العوقة: ییێ خەلکی گیرۆدکەت ژ کرنا باشییێ.

العوک: لڤین.

عول: زۆرداریکر و بەرێ خۆ ژ حەقییێ وەرگێرا.

عول(بتشدید الباء): دەنگێ گری و قیژا بلندکر.

العول: ١- حەزا زۆرداریێ. ٢- زێدەکرنا پشکا فرزا عبادەتی. ٣- بلندکرنا دەنگێ گری. ٤- ییێ بخودانکرنا کەسەکی رادبیت. ٥- قوتێ عەیالی. ٦- کەسێ مرۆڤ قەست دکەتێ ژ بۆ هاریکاریێ.

عول علیه: ١- پشتا خۆ پێ راستکر. ٢- بۆ خۆ کرە دەلیل.

عوم(بتشدید الواو): ١- ل سەر ئاڤێ چوو. ٢- دەستک دەستک دانا(گیا). ٣- بەرێ وێ سالەکێ مشەبوو و ئێکێ کێمبوو. ٤- سالەکێ بەرهەم دا و ئێکێ نەدا. ٥- سەرەدەری ب دەمێ سالا د گەل کر.

العوم: مەلەڤانی.

العومة: ١- جانەوەرەکە مەلەڤانیا د ئاڤێ دا دکەت. ٢- جۆرەکێ مارا یە.

العومج: مار.

عـون (بتشـديد الـواو): ١- گەهەشـتە نیڤـا عەمری. ٢- هاریکاریکر.
العون: ١- هاریکاری. ٢- هاریکار. ٣- خزمەتکار.
عوى: ڕەوی.
عي: ١- بێشیانبوو. ٢- نەزانی.
العي: بێشیان.
عيا: ئاخڤتنەک ئالۆزکر.
العوير(بالضم والفتح): قەل.
العويسق: تەشیرێسکێ بچویک.
العـويص: ١- تشـتێ نەهێتـە شرۆڤەکـرن یـان چـارەکرن یـان تێگەهەشـتن. ٢- تونـد و دژوار. ٣- نەفس.
العويق: قوڕینا زکێ دەواری.
العويل(عول؛ عولة): دەنگێ گری.
العياء: ١- وەستیان. ٢- نەشیان. ٣- ساخنەبوون.
العياب: سینگ و دل.
العياب(بتشـديد اليـاء): یـێ گەلـەک ب عەیب.
العياث: ١- یێ گەلەک ب خرابکرنێ ڕادبیت. ٢- شێر.
العياد: سەرەدانا نەساخی.
العيـادة: خەسـەخانا بچویک(کلینیـک)؛ جهێ نەساخ دچنێ ژ بۆ چارەکرنێ.
العياذ: یێ مرۆڤ قەست دکەتێ.
العيار(بتشديد الياء): ١- یێ گەلەک دهێت و دچـت؛ ئـانکو یـێ جڤجڤـۆک. ٢- شـێر. ٣- زەلامێ توند و مێرخاس.
عيار(بالكسر): ئەوێ تشتی ل بەر دکێشن.
العيـــاش: ١- نـــانفرۆش. ٢- زادفـــرۆش. ٣- یێ ژیارا کەسەکی پەیدا دەت.
العياط: ١- قێڕی. ٢- دەنگ و پێژن.
العيافة: فالڤەگرتنا ب لڤینێت بالندەیا دهێتـە کرن.
عيـال: ١- ئـەوێ عـەیالی ب خـودان دکـەت. ٢- یێ خۆمەزندکەت.
العيال: ١- ژن و عـەیال. ٢- هنـدی د مـالێ ڤە و دهێنە بخودانکرن.
العيالة(بالكسر): ئالیک.
العيام: دانێ ڕۆژێ.
العيان(بالفتح): ١- کەس. ٢- ل بەرچاڤ.
العيان(بالكسر): ئاسنکەک د هەڤجاری دا.
العيـــان (بتشـــديد اليـــاء): ١- یـــێ چـــو پێچێنـــەبووی. ٢- یـــێ گەلـــەک چاڤـــا دهاڤێژت.
عيــب (بتشــديد اليــاء): ١- کــرە عــەیب. ٢- عێب لێکر.
العيب(العيبة): کێماسی؛ قوسیری؛ عەیب.
العيبة: ١- بوغـچکا جلکا. ٢- سەبەتکا جلکا. ٣- جـــانتکێ جلکـــا. ٤- ســـەبەتک. ٥- زەمبیلکـا ژ کـەڤلی. ٦- یـی نهێنـی ل نک.
عيبه(بتشديد الياء): عەیب لێ کر.
عيث(بتشديد الياء): دەستێ خۆ لێ گێڕا.
العيث: خرابیکرن.
عيثى: مالێ هاتیە تڕابەڕا و پویچکرن.
العيثـــان: یـــێ مـــالی تەڕابـــەڕا دکـــەت و پویچدکەت.
العيثة: ١- ئێک پویچکرن. ٢- عەردێ ڕاست.
العيثر: شوین یان دەوسا بەرزە و نەدیار.
العيثمي: کەرێ کویڤی.
العيثوم: ١- حەفتیار. ٢- فیل.
عيـد المظـال: کەپرەشـین؛ جەژنـەکا جوهیانـە ســالانە ب هەلکــەڤتنا ڕزگاربوونــا وان ژ زۆرداریـا فیرعـەونی دکـەن، ل وێ جـەژنێ کەپرا ل جهەکی چێدکەن و ئاهەنگا دگێرن.
عيد(بتشديد الياء): ١- ل جەژنێ ئامادەبوو. ٢- جەژن کر.
العيد: ١- جەژن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئـەو تشـــتێ ژ تەجـــەللایێ یـــان دەمـــێ وێ ڤەدگەڕیتە دلی.
العيدانة: دارقەسپا بلند.

العيدف: پارچەیا تشتی.
عيـر (بتشـديد اليـاء): ١- كـره شـەرم. ٢- كەڤزێ گرت.
العير(بسكون الياء): ١- جهێ بلند ژ عەردێ راسـت. ٢- ڕەشـكا چـاڤی. ٣- چـەرمێ مژویلانـک پێڤـە. ٤- سنـگ. ٥- چیـا. ٦- سـالار. ٧- دەهـۆل. ٨- شاهـ. ٩- كـەر. ١٠- كـەرێ كـویڤی. ١١- دارێ سـینگێ مەحافێ.
العيـر (بالكسـر): ١- حێشـترێت كـاروانی. ٢- كەر. ٣- كەرێ كویڤی.
عير القدم: جهێ بلند ژ پشتا پێی.
عير النصل: گرێكا ل نیڤا سەرێ ڕومێ.
عير الورق: خەتا نیڤا پەڕی.
العيران: كۆمێت كولی یێت ژێک بژاله.
عيسى: ناڤەكێ عبری یه پێ عیسا پێغەمبەر سلاڤ لێ بن هاتیه ناڤكرن.
العيساء: ١- كولیێ مێ. ٢- حێشترا سپی یـا ڕەشـاتیەكا كـێم ل نـاڤ. ٣- حێشـترا گرانبها.
العيصـاء(العائص؛ العـوص): ١- دژواری. ٢- پێویستی.
العيش: ١- ژیان. ٢- زاد. ٣- نان. ٤- ژیانا تابەتی ب حەیوانی ڤە.
عيش: دگەل ژیا.
العيشة: ژیار.
عيشم: ١- هشک. ٢- كیفكۆیی.
العيص: ١- شتل و گیاییت ل دۆر دارێ شین دبن. ٢- دارێت د گەلـەک و تێكرا تێكرا. ٣- بنیات.
عيط: ستویێ وی درێژبوو.
عيط(بتشديد الطاء): كره قێڕی.
عيطاء: بلند.
العيطبول(عطابل؛ عطابيل): ژنكا جوان و جەحێل و گەردەندرێژ.

العيطـل: ١- ئویشـیێ دارقەسـپێ. ٢- ژنكـا گەردەنرێژ و جوان.
العيفـان: هـەر (العـائف)ە كـر دبیتـە: ١- یێ تشت هێلای. ٢- یێ پێشبینیێ ب بالـندا دكـەت. ٣- یـێ دلـێ وی ژ تشـتی ڕەش.
العيفان(بتشديد الياء): یێ توبعەتێ وی ئـەو بیت حەژ تشتی نەكەت.
العيفـة (بـالفتح): ١- ئێكجـارا هێلانـێ یـه. ٢- باوەشدان.
العيفـة (بالكسـر): ١- جـۆرێ هێلانـێ یـه. ٢- مالێ ژ هەمیێ باشتر.
العيـق: ١- یـێ خـەلكی ژ كرنـا باشـێ گیرۆدكەت. ٢- ترسنوک.
عيك: چو ملێت خۆ هەژاندن.
عيل: ١- هاته شكاندن. ٢- فەقیربوو.
العيلام: حەفتیارێ نێر.
العلامي: ڕحسڤكێ ژێر.
العيلان: حەفتیارێ نێر.
عيلة: دەستكورتی؛ خیزانی.
العـيلم: ١- بیـرا ئـاڤ مشـە. ٢- دەریـا. ٣- حەفتیارێ نێر. ٤- بەق.
العيمان: یێ حەزا شیرخوارنێ ل نک.
العيمة(بالفتح): حەزا شیرخوارنێ.
العيمة(بالكسر): مالێ ژ هەمیێ باشتر.
عين(بـالفتح والكسـر): ڕەشـكا چـاڤێ وی مەزن و فرەهبوو.
عين(بالفتح والتشديد): ١- ڕوبیڕوی عەیبێت وی گـۆتنێ. ٢- فەسـادی ل نـک سـولتانی لێكر. ٣- كونكر(لولـوک). ٤- ئاڤكرێ دا كونێـت وی بهێنـە گرتن(كونـک). ٥- نڤیسـی. ٦- متـایێ خـۆ ب قـەر فـرۆت پاشی ژ بهایێ وی كێمتر كڕی ڤـە. ٧- ژ كۆمەكێ تەرخانكر ڤەدەركر. ٨- دامەزراند. ٩- تەڕ و تۆل بوو. ١٠- بریڤەبر.

العين: ١- چاڤ. ٢- کانی. ٣- چالکا چۆکی. ٤- تولپێ رۆژێ. ٥- دینار. ٦- زێر. ٧- هەر ئەو. ٨- زێرەڤان. ٩- کێماتی؛ عەیب؛ قوسیری. ١٠- باشترینێ تشتی. ١١- پاراستن. ١٢- چاڤدێری. ١٣- خەلکێ باژێری. ١٤- تشتێ گرانبها. ١٥- زانین. ١٦- خودانێت مالێ. ١٧- سالار. ١٨- سەرلەشکەر. ١٩- پێشەنگا لەشکەری. ٢٠- رۆژ و رۆناهیا وێ. ٢١- گامێش. ٢٢- دیمەنێ مرۆڤی. ٢٣- کونا دەرزیکێ. ٢٤- پارێ کاش. ٢٥- روبا. ٢٦- مال و ملک. ٢٧- دەڤەر. ٢٨- چاڤینکرن. ٢٩- کەس. ٣٠- ماقوبلێ ملڵەتێ خۆ. ٣١- سیخور (جاسوس). ٣٢- سەروبوەر. ٣٣- گرڤرکێت ل کەڤلی. ٣٤- جڤاتا مرۆڤا. ٣٥- جار. ٣٦- دیتن. ٣٧- رۆناهیا رۆژێ. ٣٨- رێژگەها ئاڤا جۆکێ. ٣٩- مالێ ب بنیات. ٤٠- زێرێ کرینە پارە. ٤١- خواریا د ترازیێ دا. ٤٢- تشتێ بەردەست و ئامادە. ٤٣- تشتێ خورست و ئاشکرا. ٤٤- زاتێ تشتی. ٤٥- رەخ؛ لا(جه).

عین البقرة: ١- چاڤگا؛ جۆرەکێ تری یە. ٢- کولیسپیک(گیا).

عین الحیاة: ١- کانیا ژیانێ؛ کانیەکا چیڤانۆکی یە ل پشت چیایێ قاف یێ بگەهیتێ و ژێ ڤەخۆت دێ هەر و هەر زیندی مینت. ٢- ل سۆفیا دبیتە (باطن)ێ ناڤێ خودێ (الحي) یێ بگەهیتێ ئەوی ژ کانیا ژیانێ ڤەخوار ئێدی ئەو نامریت ژ بەر کو دێ ب ژینا خودێ حەق زیندی مینت.

عین الشمس: کولیگەشک.

عین القط: بەیبوین.

عین القطر: کانێ سفری.

عین الهر: ئێکە ژ بەرێت گرانبها ژ جۆرێ (سلیکا ئاڤی)، ل (مەکسیک) و (ئۆسترالیا) هەیە.

عین الیقین: ئەو باوەریا ب تشتی یە یا ژ دیتنا ب چاڤا چێدبت ئانکو دەمێ مرۆڤ ب چاڤێت خۆ ببینت.

عین: چاڤا هنگاڤت.

العین(بالکسر): ١- جێلا کویڤی. ٢- چاڤمەزن.

العین(بفتحتین): ١- خەلکێ باژێری. ٢- جڤاتا مرۆڤا.

العیناء: ١- ژنکا چاڤمەزن. ٢- چاڤجوان. ٣- کەسک(عەرد)..

عینة: پیچەکا بەرچاڤ ژ تشتی.

العینة: ئەوە کو ئەوێ تشتی بفرۆشیت دەمێ ب قەر بدەتە بکرێ بهایێ تشتێ خۆ زێدەتر لێ بکەت ئانکو ئەگەر بۆ نموونە ب(٨) دینارا بیت بێژیتێ ئەز ب (١٠) ددەمەتە.

العینة: مالێ ژ هەمییێ باشتر.

عینیة: بەرچاڤک.

عیه: ئێشەکێ گرت.

العیوث: ١- یێ گەلەک ب خرابکرنێ رادبیت. ٢- شێر.

العیوف: ١- یێ تشت هێلای. ٢- یێ پێشبینیێ ب بالندا دکەت. ٣- یێ دلێ وی ژ تشتی رەش.

العیوق: ستێرەکا گەشە ل رەخێ رێکا کادزا ل دویڤ پێرویێ را دچیت.

العیون(بالفتح): چاڤهاڤێژێ گەلەک چاڤا ددانت.

عیون القط: شەڤبشکێڤ.

عیي: ٢- ئاسێبوو(دئاخڤتنێ دا). ٢- نەزانی.

عیي(بتشدید الیاء): یێ نەشێت باخڤیت یان رۆهن بکەت.

عییر: یێ گەلەک شانازیێ ب رایا خۆ دکەت.

پیـتـا (غ)

غ : پیتا نوازدێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (١٠٠٠).

الغائب: ١- یی نەئامادە؛ نەحازر. ٢- یێ نە ل بەرچاڤ.

الغائبة: ١- بویش. ٢- کۆما تیکڕاتێکڕایا دارا. ٣- ڕوما درێژ. ٤- جڤاتا مرۆڤا.

الغائر: یی د عەردی دا چووی.

الغائرة: ١- نیڤرۆ. ٢- نڤستنا ل نیڤرۆ. ٣- مێیا (الغائر)ە.

غائص: نقۆبووی.

غائط: ١- عەردێ نزم و چال. ٢- جهێ ڕیتنێ. ٣- گوی.

الغائلة: ١- خرابی. ٢- کین و دلڕەشی. ٣- کونا د برکێ. ٤- گەندەلی. ٥- مێیا(الغائل)ە. ٦- ژنکا ب حال و شیری ددەتە بچویکێ خۆ.

غاب: ١- چوو و بەرزەبوو. ٢- هاتە خوارێ. ٣- نزمبوو. ٤- هاتە ڤەشارتن. ٥- ئاڤابوو. ٦- چوو وەغەرەکێ. ٧- چوو ژناڤدا.

الغاب: کوما (الغابة) ئانکو دارستان.

الغاب(الغبیب): گوشتێ شەڤی.

غابة: ١- دارستان. ٢- بویش.

غابر: ١- دەمێ بۆری. ٢- یێ مایی. ٣- دویڤمایک.

غابش: ١- زۆردار. ٢- خولام. ٣- قوپیاکەر (غاش). ٣- مێهڤانێ شەڤێ. ٤- یان یێ ب شەڤ دگەهت.

الغابط: یێ کەسەکی ل بەر چاڤێت خۆ مەزن ببینت و حەز بکەت وەکی وی بت.

الغابن: ١- یێ حیلێ د کڕین و فرۆتنا دا دکەت. ٢- یێ سستییێ د کاری دا دکەت. ٣- یێ دەستێت وی ژ شۆلی ساربووین. ٤- یێ بهایێ تشتی کێمکری. ٥- یێ حیلە کری.

غاث: ١- هاریکاری و پشتەڤانی کر. ٢- باران باری. ٣- ڕۆهنبوو.

غاج: خوار و خویل بوو.

الغادة: ١- ژنکا تەڕ و زازک. ٢- نەرمین؛ ژنکا نەرم. ٢- دارا تەڕ.

غادر: هێلا.

الغادر: ١- یێ زۆرداری کری. ٢- یێ خیانەت کری. ٣- یێ خائن.

الغادف: گەمیڤان.

الغادوف: دەحفینک.

الغادي: شێر.

غادیة: ١- عەورێ ل سپێدێ پەیدا دبت. ٢- بارانا سپێدێ. ٣- مێیا (الغادي) یە.

الغاذ: ١- ڕەهکا چاڤی یە. ٢- هەست.

الغاذي: یێ زادی ددەت.

غـار: ١- غـەواروبوو. ٢- د نـاف دا چـوو. ٣- بـەرێ خـۆ دایـێ. ٤- نیڤـرۆ نڤسـت. ٥- د عـەرى دا چـوو. ٦- بێرەواچبـوو. ٧- کێمکـــر. ٨- شـــیرێ وێ کێمبوو(حێشـتر). ٩- ئاڤـابوو (رۆژ). ١٠- هـویرک هـویرک تێفـوکری. ١١- چـوو خوارێ(چاڤ). ١٢- قەستکر. ١٣- تـۆز. ١٤- شاریا و گەرمبوو. ١٥- دا؛ بەخشی.

غار(الغارة): بێئاگەهـ؛ خافل.

الغـار: ١- شـکەفتا بچویـک. ٢- تـۆز. ٣- لەشکەرێ مـەزن. ٤- بـەلگێت میـوێ. ٥- غیـرەت. ٦- بیرکـۆل. ٧- بـەلگێت میـوێ. ٨- شـکەفتا کـویر و بنعـەرد چ ل چیای بت یان ل عەردی.

غاری: دانە دویڤێک.

الغاران: ئەو هەردو هەستیکن ییێت چاڤ تێدا.

الغـارب: ١- سـتۆیێ حێشـترێ. ٢- سـەرێ پێلـێ. ٣- بلنـدترین جهـ ژ پشـتا دەواری. ٤- نـزارێ چیـای. ٥- د ناڤبـەرا کۆهـانی و حـەفکا دەواری. ٦- یـێ ئاڤـا دبیـت. ٧- یێ بەرزەدبیت.

غـارة: ١- شـەلاندن؛ تـالانکرن. ٢- سـیارێت دبـەزن و هێرشـێ دکـەن. ٣- هێرشا فرۆکا. ٤- هێرشا پـەیادا. ٥- بـادان. ٦- هێـرش. ٧- هێرشکرن.

الغـار: کۆمـە و کتـا وێ (غـارة)، دارەکـا بۆندارە، هەردەم یا کەسکە، و داری وێ یێ رەق و بۆندارە، جۆرەکێ زەیتـێ ژێ چێدکـەن بکێـر تـەناکرنا ئێشا دهێـت، بـەرێ رستک ژێ ڤـەدهوینان و دکرنـە ستۆیێت قارەمانا، دبێژن هەتا هزار سللا عەمری دبەت.

الغارث: یێ برسی.

غارز(غـارزة): ١- هشـک و نـەلڤ (چـاڤ). ٢- کوری د عەردی دا بری(کولی). ٣- یێ تشـتەک کـری د تشـتەکی را. ٤- حێشـترا شیرێ وێ کێمبووی.

الغارس: یێ چاندی(شتل).

غارض: یێ سپێدی تەرشێ خۆ بریە سەر ئاڤێ.

الغـارض: ١- ئـەوێ سپێدێ زوی چوویـە سـەر ئاڤێ. ٢- سپێدە. ٣- دفنا درێژ.

الغارف: یێ مست د تشتی هەلاندی.

الغارفة: ١- مێیا (الغارف)ە. ٢- یێ بەزەک.

غارق: نێزیککر.

الغارق: خەندقی.

الغاز: بایەکە، شیانێت تێکچوونا ب گڤاشتنێ هـەتا ببیتـە ئـاڤ تێـدا هـەنـە، زانـایێ بـەلچیکی (فـون هلمونـت) ئـەڤ ناڤـە یـێ دانایە سەر.

غاز: ١- قەستکرێ. ٢- دەست ب شەری وی کر.

غـازر: ١- تشـتەک بەخشـی دا دانـا وی پتـر لێبهێـت. ٢- دانـا شـیرێ وێ پتـر لێهات(حێشتر).

غـازل: ١- دەربـارەی ئـەڤینێ دگـەل ژنکـێ ئاخڤت. ٢- نێزیکبوو.

الغازل: تەشیرێس (زەلام).

الغازلة: تەشیرێس (ژن).

الغـازي: ١- یـێ دچیتـە شـەری. ٢- پیلـەک؛ پارەیەکێ کەڤن بـوو بەرانبـەری بیسـت قرشـا بوو، ژنکا بۆ خەمل و جوانی ب خۆڤەدکرن. ٣- پلەیەکا لەشکەری بوو دەولەتا ئۆسمانی ددا وان سـەرکردەیێت بـەرگیری ژ دەولـەتێ دکرن و دچوونا جهادێ. ٤- پارەیەکێ کەڤنە بەرانبەری (٢٠) قرشا بوو.

الغاسق: ١- تاریاتیـا پشـتی نـەما شەفـەقـا مـەغرەبیا دهێـتن ئـانکو تاریـا دەسـتپێکا شەڤێ. ٢- هەیڤ. ٣- مارێ رەش.

غاسم: تاری.

الغاسول: ١- سابوین. ٢- گیایەکە ژ تـوخمێ (السرمقيات) یێ دەولەمەند ب کەرەستێ سودایێ، خولیـا وی ژ بـۆ شویشـتنێ دهێتـە ب کارئینان.

الغاش: ١- یێ دهێتە سەرەدانا مرۆڤی. ٢- زەغەلیکار.

الغاشم: ١- زۆردار. ٢- یێ تشتێ ئێکی ب کوتەکی و زۆری ژێ ستاندی.

الغاشية: ١- مێیا (الغاشي) یە. ٢- تشتێ هەمی تشتا دنخێڤت. ٣- دەرپۆشک؛ قەرامک. ٤- پەردا دلی. ٥- خولام و خزمەتکار. ٦- هەڤال و یێت ب سەرەدانێ رادبن. ٧- ژ ناڤێت قیامەتێ یە، ژ بەر کو سەهم و ترسا خۆ ب سەر هەر تشتەکی داددەت.

غاص(بتشديد الصاد): ١- ژێ تژیبوو. ٢- د حەفکێ را ما.

غاص: ١- نقوبوو. ٢- هێرشکر.

الغاص: یێ پارێ د حەفکێ را مای.

غاصب: ئێکی ئێک شەلاند یان کارێ ب کوتەکی کارێ سەکسی د گەل کر.

الغاصب: ١- یێ تشت ب کوتەکێ بری. ٢- یێ ب کوتەکی و زۆری کارێ سەکسی د گەل ئێکێ کری.

غاض: ١- کێمبوو. ٢- هشکبوو. ٣- غەوارەبوو. ٤- تاری.

الغاض: ١- یێ تاری. ٢- یێ د ژیارەکا خۆش دا. ٣- یێ چاڤێت خۆ نقاندین دا چو تشتا نەبینت. ٤- بێدەنگ. ٥- ب سەبر و خۆراگری.

غاضب: تنگژاند.

الغاضب: یێ تنگژی.

الغاضر: ١- کەڤلێ باش گەمارکری. ٢- یێ سپێدی قەستا ب جهێینانا پێدڤییێت خۆ کری. ٣- یێ نەهێلت شۆل بهێتەکرن.

الغاضف: ١- سەیێ سەرێ کوهێ بەر ب سینگی چەمیای. ٢- یێ دلێ وی تەنا و رحەت. ٣- ژیارا خۆش و ب شادی.

غاضن: چاڤێ خۆ لێ نقاند وەک ئیشارەت.

الغاضية: ١- یا تاری. ٢- یا رۆهن. ٣- هل (ئاگر). ٤- ئاگر. ٥- مێیا (الغاضي) یە.

الغاط: ١- تاری. ٢- تژی. ٣- نخاڤتی. ٤- جهێ نزم و چال. ٥- جڤات.

غاطى: نخاڤت.

الغاطس: ١- یێ خۆ نقو دکەت. ٢- تاری.

الغاطش: یێ تاری.

الغاطية: ١- مێیا (الغاطي) یە. ٢- مێوا تری.

غاظ: ١- تنگژاند. ٢- تنگژی.

الغاغ: ریحان.

غاغة: ١- خەلکەکێ ژ هەمی نفشا. ٢- ئێک بنا ریحانێ.

غاف: راست و چەپ خوار و خویل کرن.

الغافر: کونەهژێبر.

الغافصة: قەیرانا زەمانی.

غافل: خۆ ل بێئاگەهیا وی گرت.

الغافل: بێئاگەه.

غاق: قیژقیژکر(قەلێ).

الغاق: قەل.

الغاقة: بالندەیەکێ ئاڤی یە دبێژنێ نقۆڤان یان قەلا ئاڤێ.

غال: ١- بێی کو پێ بحەسیت کوشت. ٢- سەرێ وی گرانکر(مەیێ). ٣- شیر دا بچویکێ خۆ و ئەوا ب حال.

غال: گرانبها.

الغال: قفل.

غالى: ١- زێدەپێڤەچوو. ٢- بهایێ وی بلند کر. ٣- گەهاندە دویرترین جه.

غالب: هەولدا ب شێتێ.

الغالب: سەرکەڤتی.

غالبا(بتنوين الألف الثاني): باهرا پتر.

غالط: هلخەلەتاند.

الغالط: یێ خەلەت.

غالظ: ب زڤری سەرەدەری کر.

غالق: گەرەوانێ کر.
الغالي: ١- گرانبها. ٢- گوشتێ قەلەو.
الغالية: ١- تێکەلۆکا کەرەستەییێت بێهنخۆشە. ٢- مێیا (الغالي)ە.
غامت: بوو عەور.
غامد(غامدة): ١- بنئاخکری(ئاڤا بیری). ٢- بارکی(کەشتی).
الغامر: ١- یێ کاڤل. ٢- نەچاندی. ٣- ئاف ڤەدگری.
غامر: خۆ لێدا بێی کۆ ل دویماهییێ بنێرت.
الغامز: یێ ب سەحکرن و موکمکرنا دارێ رومێ رادبیت.
غامس: ١- خۆ هاڤێتە د نیڤا شەری دا. ٢- بنئاڤکانێ کر. ٣- لەزکر.
الغامض: ١- یێ د جهێ خۆ دا ئاڤابووی. ٢- یێ ڤەدەر. ٣- یێ ب گوشت و قەلەو. ٤- نەئاشکرا. ٥- یێ مڤدار؛ نەیێ رۆهن. ٦- یێ رەزیل. ٧- یێ نەنیاس. ٨- عەردێ چال.
الغامضة: ١- مێیا (الغامض)ە. ٢- دویر ژ جادا(خانی).
غامط: قورچ ل دویڤ قورچێ لێدا(ئاڤ).
الغامق: یێ تاری؛ یێ ب رەشی ڤە.
غان: ١- تێهنیبوو. ٢- عەوری گرت.
غانظ: زەحمەت بۆ چێکر و ب دلرەکی سەرەدەری د گەل کر.
غانم: پویرەبدەستگەئینایی.
الغاني: یێ کەسێ منەت پێ نە.
الغانية: ١- جوانا ب مێرێ خۆ خنێبووی یان ب جوانیا خۆ. ٢- ژنکا هند جوانی و شرینی هەی کو منەت ب خەمل و چەکی نەبت. ٣- مێیا(الغاني) یە. ٤- یا شویکری.

غاو: ١- بچویک. ٢- گەلەک سەحدکەتە دۆر خۆ. ٣- مەزن.
غاور: ١- هێرش کرە سەر. ٢- هێرش کرنە ئێک.
غاول: لەز د چوونێ دا کر.
غاوي: ١- ئەوێ خەلکی د سەردا دبەت. ٢- ئەوێ خەلکی بێ هویڤی دکەت.
الغاوية: کونکێ ئاڤ تێ.
غاية: ١- ئالا. ٢- بالندێ چەنگا لێکددەت. ٣- دویماهیا تشتی. ٤- ئارمانج. ٥- مرن. ٦- لەڤنا پێ چویچکا دگرن.
غاير: ١- دگەل گوهارت. ٢- گوهۆری. ٣- دژیر راوەستا.
غب(بتشديد الباء): ١- هاتە سەرەدانێ پشتی چەند رۆژەکا. ٢- رۆژەکێ دچوو نک و یا دی پشتا خۆ دایێ. ٣- ب شەڤ ل نک ما. ٤- رزی. ٥- بێهنا خۆ تێدا فرەهکر.
الغب(بالكسر): ١- کارێ د ناڤبەرا رۆژەکێ و رۆژەکێ دا ئانکو رۆژەکێ بهێتە کرن و ئێکێ نە. ٢- دویماهی. ٣- دویر.
الغب (بالفتح): ١- ئاڤا دەریاییێ یا ب ناف بەستێ ڤەدهێت. ٢- عەردێ ژێ نەهێتە زانین.
غبا: ١- پویتە پی نەکر. ٢- نەهاتە هزرێ. ٣- ل بەر بەرزەبوو. ٤- تێ نەگەهەشت. ٥- نەدیت.
غبى(بتشديد الباء): ١- ڤەشارت. ٢- کورتکر. ٣- ژ بنی ئێنادەر؛ بنبرکر.
الغباء: ١- دەبەنگی. ٢- جهێ بەرزە و نە ل بەر چاف. ٣- عەردێ تۆزا وی رابووی.
غبار: تۆز.
غبار الطلع: تۆزەکا زەرە ب دارقەسپا نێر ڤە دهێت پێ دارقەسپا مێ دهێتە ئاڤسکرن دا بەری بدەت.
الغباوة: ١- دەبەنگی. ٢- نەزانین. ٣- خافلەتی.

غبب: ١- گەلەک پێڤە زێدەنەکر. ٢- پالدا. ٣- د حەفکێ ڕا گرت.
الغبب: ١- ئەو سمبێلۆکن ئەوێت بلێڤێت ژۆرییێت هندەک حویتا ڤە کو پێ کرم و ماسیا ژ ئاڤێ دگرن. ٢- چرمێ ژ زرچەنا دیکلی یان چێلێ شۆڕ دبیت.
غبب(بتشدید الباء): د حەفکێ ڕا گرت.
الغبة: یێ مرڤ دگەهتێ ژ ژیانێ.
غبث: تەرکر؛ شلکر.
الغبثة: ڕەنگەکە ب سەر ڕەنگێ خولیکی ڤە یە.
الغبثرة: خەلکێ بێخێر و خراب.
غبج: قورچدا.
الغبجة: قەرچەک.
غبر: ١- چوو؛ بۆری. ٢- ما. ٣- یێ تۆزکەوبیبوو.
عبر(بالفتح والکسر): ١- تۆزێ گرت. ٢- دەرێ وێ هاتە گرتن پاشی پەقی(کولک).
غبر(بتشدید الباء): تۆز ڕاکر.
غبر الشيء: پاشمایا تشتی.
غبر اللیل: دویماهیا شەڤێ.
غبر الناس: یێت دویماهیێ ژ خەلکی.
الغبر(بفتحتین): ١- مان. ٢- مسیبەتا مەزنا ب دویماهی نەهێت. ٣- ئاخ.
الغبر(بالضم والتشدید): پاشمای.
الغبر(بالفتح والکسر): کولکا قوینێ(ناسۆر).
الغبراء: ١- مێکەو. ٢- عەرد(دنیا). ٣- هشک و بێ باران. ٤- مێیا (أغبر)ە.
الغبرة: ڕەنگێ تۆزێ.
غبس: تاریبوو.
العبسة (الغبس): ١- ڕەنگێ خولیێ. ٢- تاریاتیا دەسپێکا شەڤێ.
غبش: سپیاتی تێکەلی تاریاتیا وێ بوو(شەڤ).
الغبش: ١- دویماهیا شەڤێ. ٢- تاریاتیا دویماهیا شەڤێ.
غبشاء: تاری.
غبشة: تاریا دویماهیا شەڤێ.
غبص: کلمیشێ وی زێدەبوو(چاڤ).
الغبص: کلمیشێ چاڤی.
غبط: ١- دەستێ خۆ کرە پشتا و سەحکرێ کا چەندێ قەلەوە. ٢- د چاڤێ وی دا مەزنبوو و حەزکر وەکی وی لێ بهێت.
غبط(بسکون الباء): کەڤا گیایێ دوری.
غبط(بفتحتین): ١- دەستێ خۆ ل پشتێ گێرا دا بزانت کا یێ قەلەوە یان نەء (ئاژەل). ٢- حەزکر وەکی وی لێ بهێت.
غبط(بالفتح والتشدید): هێلا کریارێت وی ببنە مرادا هندەکا.
الغبط: کەڤا گیایێ دوری.
غبطی: بەردەوام ب باران.
الغبطة(بالکسر): ١- حالێ باش و خۆش. ٢- کەیف و شادی. ٣- ئەوە کو تو حەز بکەی تە ژی ژ وی تشتی هەبت یێ تو ل نک هەڤالێ خۆ دبینی بێی کو حەزبکەی یێ وی بۆ وی نەمینت.
غبغب(الغبب): ١- چەرمێ گوشتی یێ ژ بن نکلێ دیکلی شۆڕبووی. ٢- چەرمێ ژ بن حەفکا گاو چێلا شۆڕبووی. ٣- زرچەن؛ بەرکوڕ.
الغبغب: ئەو جهە یێ قوربان بۆ (لات) و (عزی) ددان و عومبارا دیاریێت بۆ وان دهاتنە پێشکێشکرن. و دبێژن صەنەمەک بوو ل هەمبەر بەری ڕەش دو بەرێت ڕەش ل بەر سینگێ وی بوون قوربان ل سەر سەرژێ دکرن.
غبق: ١- مەیا دانێ شەڤێ بۆ تێکر. ٢- ب شەڤێ دۆت. ٣- ب شەڤێ دۆت.
الغبقان: یێ مەیا دانێ شەڤێ ڤەخواری.
غبن: ١- وەرپێچا و دوری. ٢- بۆ ڕۆژا ڕەش ڤەشارت. ٣- د بەر ڕا بۆری و نەدیت. ٤- ژبیرکر و خەلەتی تێدا کر. ٥- ژیراتیا وی کێمبوو و لاوازبوو.

غبن(بكسر الباء): كیماسی كەتێ.

الغبن(بـالفتح): ١- ڤەشـكێنان و دوریـن؛ خەرماندن. ٢- هلگرتنا تشتی بۆ تـەنگاڤیێ. ٣- د بەر ڕا بۆرین و پویتەپێنـەكرن. ٤- حیلە لێبوون. ٥- تیڤاڕیزا ژ دەلنگ و سـەرهچكێت جلكی دهێتـە ڤـەكرن. ٦- حیلا د كـڕین و فرۆتنێ دا.

الغبن؛الغبانـة(بالفتح): لاوازیـا بۆچـوونێ. ٢- ژبیركرن.

غبن: حیلە لێ بوو.

الغبوة: ١- دەبەنگی. ٢- بێئاگەهی.

الغبوق: ١- ڤەخوارنا مەیێ ل دەمێ عەیشـا. ٢- شـیرێ دوتنـا دانـێ شـەڤێ یـە. ٣- شـیرێ ب شـەڤێ دهێتـە دۆتـن. ٤- شەڤ.

الغبوقة: حێشترا ب شەڤ دهێتە دۆتن.

غبي: دەبەنگبوو.

الغبي: دەبەنگ.

الغبیب(الغاب): گوشتێ شەڤی.

الغبیب: هلمشتا زراڤ ژ سەرێ چیای دهێت یان ل سەر عەردی دچیت.

الغبیبـة: شـیرێ سـپێدێ هاتیـە دۆتـن و ب شەڤێ جارەكا شیر دوهتینە سەر و سپێدێ كیاین.

الغبیـة: ١- یـێ تـۆزا وی ڕابـووی. ٢- بارانا نەبۆش. ٣- پێلا بارانێ یا دژوار.

الغبیراء: ١- جۆرەكێ مەیێ یە ژ ماشا دهێتە چێكـرن. ٢- جـۆرە دارەكـە ل نیڤـا بـاكۆرا گۆیا زەمینی شین دبت، بەرهەمەكێ هویرێ ب تۆڤ ددەت دهێتـە خوارن، دارێ وێ ژێ یێ چاكە.

الغبیرة: ئەو شانەیە یا ژ گیایـەكی ڤـەدبیت و شـین دبیـت بـێ كـو بهێتـە تۆڤكرن(تەلقیحكرن).

الغبـیط: ١- كورتـانێ مـەحافێ ل سـەر گرێددەن. ٢- عـەردێ چالێ هەردو ڕەخێت وی د بلند. ٣- جۆئاڤا عەردەكێ بلند شەق دكەت.

غبین: ئەوێ دیتنا وی یان بۆچوونا وی لاواز.

الغبینة: خاپاندن.

غـت: ١- دبنڤـەكر. ٢- ڤەشارت. ٣- ل قورچـەكێ ڤـەخوار. ٤- خـۆ ب سـەردادا و خەندقانـد. ٥- وەسـتاند و غـەمگیركر. ٦- خرابـوو. ٧- ب دەلیلا بێ دەنگكر.

غتل: دار لێ مشەبوون.

الغـتم: گـەرما دژوارا بێهنـا مرۆڤـی تـەنگ دكەت.

الغتمة: ئاخڤتنا ئالۆز.

الغتمي: یێ ئاخڤتن ئالۆز.

غث: ١- لاوازبـوو. ٢- پویچبوو. ٣- دلـێ وی رابوو. ٤- كێم و عەداڤێت وی هاتنە خوار.

الغث: ١- یێ لاواز و لەغەر. ٢- بێخێر.

غثی: ١- تێكهـەلبوو. ٢- كـەف و پەلـەخ لـێ مشەبوون. ٣- دلێ وی بووری. ٤- عـەوری گرت. ٥- عەور لێ پەیدابوو.

الغثـاء: ١- كـەف. ٢- پەلـەخێ بـەلگا یـێ تێكهەلی كەفا هلمشتێ دبت.

غثراء: حەفتیار.

غثرة: خشێنا جلكی.

غثي: ١- تێكهەلكر. ٢- لێ مشەبوو.

غثیان: دلرابوون؛ ڤەڕەشیان.

الغثیث: ١- لەغەر. ٢- كێم و عداڤ.

الغثیثـة: ١-تێكچوونـا عـاقلی. ٢- بێخێـر. ٣- برینا ب كێم و عەداڤ.

غثر: بەرەكەت كەتێ.

الغثر(بالفتح): دەرزێت جلكی.

الغثر(بالضم): بێخێرێت مرۆڤا.

الغثرة(بفتحتین): بێخێرێت مرۆڤا.

الغثرة(بالفتح): بەرفرەهیا کەسکاتییێ و گیای و هاتنا دەرامەتی.
الغثرة(بالضم): ڕەنگێت خولیکی و سۆر و کەسک.
غثم: چەندەکا باشا پارەی دایێ.
الغثمة: ڕەنگێ سپی یێ ب سەر تاری ڤە.
غد(بتشدید الدال): ١- بوو خودان سپێدە. ٢- ئێشا حێشترا گرت.
الغد: ١- سپێدە. ٢- پاشەڕۆژ. ٣- سوبەهی.
غدا: ١- ل سپێدێ چوو. ٢- ب ڕێکەڤت. ٣- بوو.
الغداء: فراڤین.
الغداة(الغدوة؛ الغدیة): سپێدە؛ دەمێ د ناڤبەرا نڤێژا سپێدێ و هەلاتنا ڕۆژێ دا.
الغدار: یێ کارێ وی خیانەت.
الغدارة(بتشدید الدال): چەکێ شێلکێ دکەت وەکی کلاشینکۆفێ.
الغداف(بالضم): ١- پرچا ڕەش و درێژ. ٢- پەڕێ ڕەش. ٣- قەلا پەڕ مەزن. ٤- بالندێ گەلەک پەڕ پێڤە.
الغدافي: یێ ڕەش.
غداف: ل (الرخمة المصرية) بزڤرە.
الغدان: جویڤێ جلکا پێڤە دهلاویسن.
الغداني: ١- جەحێلێ نازک. ٢- یێ تەڕ.
الغدة: ١- خۆشخۆشک. ٢- پارچەیا ژ مال و ملکی. ٣- متا.
غدد: وەرگرت.
الغدد(بالفتح): ئێشا حێشتر پێ دمرن.
الغددة: ١- ئێشا حێشتر پێ دمرن. ٢- کولکەکا ڕەق و حشکە د ناڤبەرا پیستی و گوشتی دا چێدبت.
غدر(بفتحتین): ١- خیانەتکر؛ غەدرکر. ٢- سۆزا دای ب جهنەئینا.
غدر(بالفتح والکسر): ١- ئاڤا کانییێ ڤەخوار. ٢- ڤەما. ٣- خیانەت زێدەبوو. ٤- تاریبوو.
الغدر(بفتحتین): ١- عەردێ گژەبەر. ٢- جهێ ب دار و بەر.
الغدر: تەڤنا بنێ ڕوبیارێ ئاڤا وی چکبووی.
الغدر؛ الغدرة(بالضم): یێ گەلەک خیانەتێ دکەت.
الغدراء: تاری.
غدرة(بالفتح والکسر): ١- تاری. ٢- شەڤا تاری.
الغدرة(بفتحتین): یێ مایی ژ تشتی.
الغدرة(الغدارة): یێ مایی ژ تشتی.
غدف: زێدەکر؛ مشەکر.
الغدف: نعمەت و خێروبێری.
الغدفل: ١- یێ درێژ و فرەهـ. ٢- حێشترا مەزن و زەبەللەح.
غدق: ١- ب بارانا بۆش شلبوو و تژی گیا بوو. ٢- زێدەبوو.
الغدق: ئاڤا زەحف و بۆش.
غدن: خوار و خویل بوو.
الغدن: ١- خو و نڤستن. ٢- سستی و خاڤی.
الغدنة: نەرمی و نازکی.
غدو: ١- هاتن. ٢- کۆما (غداة)ە کو دبیتە دەمی دناڤبەرا نڤێژا سپێدێ و هەلاتنا ڕۆژێ دا.
الغدودن: یێ درێژ و تێکئالیای.
غدور: غەدرەکار.
الغدور(الغدیر): یێ گەلەک خیانەتێ دکەت.
غدي: تێشت خوار.
الغدیان: یێ فراڤین خواری.
غدیة: سپێدە.
الغدیر: ١- ڕوبیار. ٢- گەرکا ئاڤا بارانێ. ٣- پارچەیا گیای.

الغديرة: ١- زڤرۆکا سەری. ٢- کەزی. ٣- پارچەیا گیای.
غذ: ١- کێمکر. ٢- پەقی(کولک).
غذا: ١- کێمکر. ٢- تێرکر. ٣- ب لەز بۆری. ٤- لەزکر.
غذي: ١- زاد دایی. ٢- ئاڤدا.
الغذاء: خوارن؛ زاد.
غذاه: ١- بخودانکر. ٢- زاد داییێ.
غذم: ١- ب کولبەیی خوار. ٢- چەندەکا باش ژ پارەی داییێ.
الغذم: یێ ب خوەرە یێ هەر تشتێ بهێتەبەر دخۆت.
الغذمة: ١- شیرێ گەلەک. ٢- پارچەیا ژ مالی.
غذمر: کەربێت وی ڤەبوون.
الغذمرة: ١- شەمەتە؛ قەرەباغ. ٢- تێکهەلبوونا دەنگێ ئاخڤتنێ و قیژیا.
الغذوان: ١- هەسپێ جەلەنگ و بەزەک. ٢- ب دەڤ و ئەزمانێ لەوچە. ٣- زفتێ کەیفخۆش.
الغذوي: ١- هەر تشتێ د زکێت ئاڤسا دا. ٢- هەر تشتێ د زکێ مها دا.
الغذيذة: کێم و عەداڤێت د برینێ دا.
غذيمة: بەرفرەهـ.
غر(بتشديد الراء): ١- خاپاند و خڕاند و هێلا تەماهیا خۆ ببەتە تشتێ خەلەت. ٢- جوانبوو. ٣- چکبوو. ٤- تۆمکدا. ٥- چەراند.
الغر (بالضم): ١- گەنجێ بێ سەربۆر. ٢- پەقا ل عەردی. ٣- کوریشکا ل جلکی. ٤- رویبارێ زراڤ. ٥- دەڤێ شیری.
الغر: مریشکا ئاڤییا ڕەشبەش.
غرا: ١- ب غریێ پێڤەنویساند. ٢- داپۆشی.
غري: ب غریێ پێڤەنویسان.
الغرا: جوانی.
الغراء(الغروى): دلکەتن ؛ حەژێکرن.
الغراء: غری؛ کەرەستەکێ چرە ژ ماسی چێدکەن.
الغراب الأبقع: قڕگەورک؛ قڕبەلەک؛ قەلەگەور.
الغراب الأسود: قڕگورگ؛ قڕا کەلەخان.
الغراب الأعصم أصفر المنقار: قاقیشکێ نکل زەر.
الغراب الأغصم أحمر المنقار: قاقیشک؛ قاقویشک؛ قەلقیژ؛ قەقیژک؛ قژیانک.
غراب البحر الأسود: قڕمەراڤیا ڕەش.
غراب الزرع: قڕەڕەشکا بچویک.
الغراب الزيتوني: ل (الشقراق الأوربي) بزڤرە.
الغراب: ١- قەل. ٢- سەرما. ٣- کەشتیا لەشکەری یا بچویک. ٤- جۆرە کەشتیەکا دەریایێ بوو ل دەمێت بەرێ دهاتە ب کارئینان. ٥- پشتا سەری. ٦- بەفر و سەرما. ٧- دەڤێ بڤری. ٨- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٩- دەڤێ ئامویرێ برینێ. ١٠- کۆمکا ستێرایە ژ (٤) ستێرا پێک دهێت، دو ژێ گەلەک دگەشن و یێت دی کێمتر، دکەڤنە باکۆرێ بورجێ (الأسد) و برجێ (العذراء). ١١- ل نک سۆفیا کنایەتە بۆ لەشێ گشتی ژ بەر کو گەلەک یێ دویرە ژ (عالم القدس) و(الحضرة الأحدية) و یێ بێ تێگەهەشتن و ڕۆناهی یە.
غراب البين: قەلا ژێک دویرکرنێ، ئانکو یا خوشتڤیا ژێک دویر دکەت، ئێکە ژ کەڤنە باوەرییێت عەرەبان، هزر دکرن ئەگەر قەل ل دادەتە سەر بانێ کەسەکی یان دیوارێ وی بخوینت دێ ئێک ژ خێزانا وی دویر کەڤیت ژ ب وەغەرێ یان ب مرنێ.
الغرابان: هەردو سێڤستێڤکێت ڕەهنا.
الغرابة: سەیراتی.
الغرابي: جۆرەکێ خورمێ یە.

الغرابية: جونەکێ شیعانن؛ دبێژن: کا چەوا قەل وەکی قەلێ یە و مێش وەکی مێشێ یە وەسا (محمد) پێغەمبەر سلاڤ لێ بن و (علي بن أبي طالب) وەکی ئێکن، خودێ ژی وەحی دگەل (جبریل) بۆ (علي) هنارت دا وی بکەتە پێغەمبەر ئینا (جبریل) خەلەتبوو و بۆ (محمد)ی بر و ئەو بوو پێغەمبەر، ژ بەر هندێ ژی نەفرەتا لێ دکەن و دبێژن خیانەتا کری.

الغـــرار(بالکسر): ١- کێم خەوی. ٢- کێم شیری. ٣- لەز. ٤- درێژاهی. ٥- کێمبوونا شیرێ حێشترێ. ٦- کێماتیا تشتی. ٧- لەز. ٨- دەڤێ شیری. ٩- نموونە یێ سەرتیرا ل بەر چێدکەن. ١٠- ل دویڤێک. ١١- درێژاهی. ١٢- خرار.

الغـرار (بـالفتح): ١- خاپینۆک. ٢- ستێرا سوبێ یە کو دبیتە ئەختەرا (الزهرة).

الغرارة: ١- خافلی. ٢- بچویکینی. ٣- خرار. ٤- سادەیی؛ بێ سەربۆری. ٥- تۆرا کێشانا کا و قەسەلا.

الغراس: شتل.

الغراش: کەب و تنگژین.

الغراف(بالکسر): ئالاڤەکێ بیڤانێ یە وەکی خسمێ یە.

الغراف(بالفتح تشدید): ١- ڕوبار. ٢- یێ کەلەک دبەت. ٣- یێ مشە.

الغرافة: ١- هەر تشتێ ب مستێ ژێ بهێتە برن. ٢- شمک.

الغرام: ١- ئازارا بەردەوام. ٢- ئەڤینا دلی ئازاردەدەت. ٣- مرن.

الغراماتیق(الگراماتیک): زانسەتەک مرۆڤی ژ خەلەتیێ د ئاخڤتنێ و نڤیسینێ دپارێزیت ژ (الصرف) و ڕیزمانێ و عرووزێ پێکدهێت، (یۆنان)ی یە.

الغرامة: ١- خرامەت. ٢- جزا؛ سزا.

الغران: پەقلیشکێت ئاڤێ.

الغرانیت: مەرمەرێ دندکدندک یان مەرمەرێ سماقی(ئیتالی) یە.

الغرانیق: کۆما (غرنوق)ە یان (غرنیق)ە یان (غرانق)ە کو دبیتە: ١- بالندەیەکێ دەریایی یێ وەکی شاقاقی یە یان. ٢- جەحیلی سپی و جوان.

غرب(غارب): ژ کۆهانا حێشترێ هەتا ستۆیێ وێ.

غرب(بالفتح): ١- جهێ ڕوندک ژێ دهێت. ٢- ڕەندک. ٣- هاتنەخوارا ڕوندکێ. ٤- دویڤێ چاڤی. ٥- دەلوا مەزن. ٦- پرسکا چاڤی. ٧- وەرەما پشتا چاڤی. ٨- تفا گەلەک.

غرب(بتشدید الراء): ١- دویرکەت. ٢- ژ وەلاتێ دەرکەت.

غرب: ١- چوو. ٢- خۆ داپاش. ٣- ژ وەلاتی دەرکەڤت. ٣- زێدەچوو.

غـرب (بضم الراء): ١- نەی عەدەدکیبوو. ٢- مژداربوو.

غرب(بتشدید الراء): ١- دورکەڤت. ٢- ژ وەلاتی دویرکەڤت. ٣- دویرکر. ٤- دەرەوارکر. ٥- ب ناڤقەچوو.

غرب(بکسر الراء): دێمێ وی ژ بەر بایێ تەعرێ ڕەشبوو.

الغـرب: ١- ڕۆژئاڤا. ٢- وەلاتێت ڕۆژئاڤا. ٣- دویراتی. ٤- هەسپێ گەلەک دبەزیت. ٥- ڕهەکە د چاڤی دا. ٦- ڕوندک. ٧- بارینا ڕوندکێ. ٨- بەرێ چاڤی. ٩- دویڤێ چاڤی. ١٠- بیتکا چاڤی. ١١- وەرما د کەڤیتە بەرێ چاڤی. ١٢- تفا زێدە. ١٣- دەلوا مەزن.

الغرب(بضمتین): بیانی؛ غەریب.

الغرب(بفتحتین): ١- جۆرەکێ دارایە. ٢- زێڕ. ٣- پەرداخ. ٤- مەی.

الغربال: ١- سەراد. ٢- عەلبانە(دەف). ٣- زەلامێ پێزەڤەنگ.

الغربة: ١- غەریبی؛ ژینا ل جهێت بیانی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دویری ژ وەلاتێ پێخەمەت ب قەستکرنا مەبەستێ کو خودێ حەقە.

غربل: ١- سەرادکر. ٢- بڕی. ٣- بژالەکر. ٤- کوشت و هێرا. ٥- داییێ و لێچوو.

الغربیب: ڕەشێ تاری یێ وەکی قڕێ.

الغرة(بالکسر): ١- بێئاگەهی؛ خافلی. ٢- مرۆڤێت بێ سەربۆر.

الغرة(بالضم): ١- پنیا هندی دەرهەمێ یا ل ئەنیا دەواری. ٢- مەزنێ ئێلێ. ٣- کۆلەیێ بهایێ وی نیڤا دەهکێ ژ خوینا مرۆڤی کو دبیتە (١٠٠) حێشتر. ٤- جاری یە. ٥- نەسەربۆرکری. ٦- خافلی. ٧- جۆرە بالندەیەکێ ڕەشێ لنگدرێژە ل دۆرێت گۆلا دژیت.

غرث: برسیبوو.

الغرث: یێ برسی.

الغرثان: زەلامێ برسی.

غرثی: ژنکا برسی.

غرد: چیکی ڤەدا.

الغرد(بالکسر والفتح): یێ چیکیا ڤەددت.

غرر: ١- خاپاند و بەرێ وی دا خرابیێ. ٢- پەرێت خۆ ڤەکرن و داخۆ دا بفریت.

الغرر(بفتحتین): ١- تشتێ مرۆڤی دخاپینت. ٢- تشتێ ب مەترسی. ٣- تێبرن. ٤- یێ دویماهیکا وی نەهێتە زانین.

الغرر(بالضم والفتح): هەرسێ شەڤێت ل دەستپێکا هەیڤێ نە.

غرز: ١- تێراکر؛ کرەتێرا. ٢- پێ خۆ د ڕکێبا کەڤلی دانا.

غرز(بکسر الراء): گوهداریکر پشتێ نەگوهداریێ.

غرز(بتشدید الراء): نەدۆت دا قەلەو ببت.

الغرز(بالفتح والسکون): ١- جویڤێ د عەردی ڕا چکلاندی. ٢- ڕکێبا ژ کەڤلی. ٣- فەرمانا کرنێ و نەکرنێ.

الغرز(بفتحتین): گیایێ ساڤا.

غرس: چاند.

الغرس: ١- شتل. ٢- ئاڤا دکەل بوونا بچویکی ژ زکێ دایێ دەردکەڤیت. ٣- چاندن. ٤- پزدان. ٥- قەلا بچویک.

غرض: ١- تژیکر. ٢- پیچەکێ د بن تژیبوونێ دا کری. ٣- چنی هێژتا یێ تەڕ. ٤- لەز لێکر بەری دەمێ وی بهێت. ٥- شیر تێکر. ٥- شکاند بێی ژێکڤەکەت. ٦- ژێگەڕیا.

غرض(بکسر الراء): ١- ترسیا. ٢- بێزاربوو.

غرض(بتشدید الراء): ١- تژینەکر. ٢- کرە ئارمانجا تێوەرکرنێ. ٣- کەیف و تووڕانە کرن.

الغرض(بفتحتین): ١- پێویستی؛ پێدڤی. ٢- مەبەست. ٣- خەریبی. ٤- ئارمانجا تێوەرکرنێ. ٥- دفنا درێژ.

الغرض(بالفتح والسکون): تایێ نهالێ یێ نەدەرکەڤت

الغرضة: قاویشا جلێ مەحافێ.

الغرضوف(خضروف): کڕکڕک.

الغضروفان: ئەو هەردو دەپێت داری نە یێ دکەڤنە ڕاست و چەپێت جلێ مەحافێ.

غرغر: ١- غرغرکر. ٢- بوو بقبلقا وێ(قازان). ٣- سەرژێکر. ٤- ل گەریا وی دا(ڕوم). ٥- بزاڤا مرنێ کر. ٦- ئاڤ د دەڤێ خۆ وەردا.

الغرغــر: جــۆرەکێ مریشــکایە ژ کیشــوەرێ ئەفریقیا هاتیە.
الغرغرة(بالضم): ١- بەرچێلک. ٢- چاللاتی.
الغرغور: جانەوەرێ (الغرێري) یە.
غرف: ١- مستەک ژێ بر. ٢- قەتکر. ٣- بڕی.
الغرف: هەر گیایەکێ گەمارێ پێ دکەن.
الغرفة(بالضم): ١- تڕی لەپەکی ژ تشتی. ٢- عــۆلی، ژۆرا بلنــد؛ ئۆدەیــا بلنــد. ٣- کەزی. ٤- فرا تشتی. ٥- هەرتشتێ ب مستێ دهێتە ڕاکرن. ٦- ئالیێ ژنکا ژ خیڤەتێ یان خیڤەتا ژنکا.
الغرفة(بالکسر): ١- مستتێهەلنان. ٢- شمک.
غرق: فرەک ژێ بر.
غرق(بکیر الراء): ١- نقۆبوو. ٢- خەندقی. ٣- بێمنەتبوو.
غرق(بتشدید الراء): ١- بنئاڤکر. ٢- خەندقاند. ٣- گەلەک کێشا.
الغرق: خەندقین.
الغرقة(بالضم): فرا تشتی.
غرقئ: ١- قەلپێ هێکێ. ٢- سپیلکا هێکێ.
غرل(بکسر الراء): نەهاتە سونەتکرن.
الغرل: ١- زەلامێ لەش سست و خاڤ. ٢- ڕوما گەاەک درێژ.
الغرلة: چەرمێ ب سەرێ کیرێ نە سونەتکری ڤە.
غرم(بکسر الراء): ١- ئەداکر. ٢- خوسارەتبوو.
غرم(بتشدید الراء): ١- خرامەت ستاند. ٢- باری(عەور).
الغرم(بالضم): ١- خرامەت. ٢- زەحمەت. ٣- سزا.
غرن: هشکبوو.
الغرن: یێ لاواز.
الغرنوقي: نفشەکێ کولیلکا یە، کولیلکێت جــوان و ڕەنگــین ددەت، د بنیــات دا ژ ئافریکا هاتیە.

الغرنیق(الغرنوق؛ الغرانق): ١- بالندەیێ ئاڤێ یێ ستۆ درێژ و پێ درێژە وەکی شاقاڤی یە. ٢- جەحێلێ سپی و جوان.
غرو: حێبەتیبوو.
الغرو: حنر؛ عەجێبی.
الغــرور (بالضــم): ١- د ســەرپێداچوون. ٢- تشتێ نەدورست.
الغرور(بالفتح): ١- تشتێ مرۆڤ پێ دهێتە خاپانــدن. ٢- شەیتان. ٣- دەرمــانێ پــێ غرغرێ دکەن. ٤- خاپاندن. ٥- یێ مرۆڤی دخاپینت.
الغروف: بیرا دەستێ مرۆڤی دگەهیتە ئاڤا وێ.
غري: ١- دلێ وی کەتێ. ٢- ئاڤا وی تەزی. ٣- د کەربا خۆ دا گەلەک ما.
الغري: ١- ئاڤــاهیێ بــاش. ٢- صەنەمەک بوو خوین تێدای، و دبێژن بەرەک بوو عەربان ســەربڕ ل ســەر سەرژێــدکرن. ٣- جــوانی. ٤- ئاڤــاهییێ بــاش. ٥- ناڤــەکێ بــاژێرێ (النجف)ە یێ کو دکەڤیتە باشۆرێ عیراقێ.
الغریب: ١- تشتێ نە عەدەتکی ئانکو یێ سەیر. ٢- مرۆڤێ ل جهێ بیانی. ٣- ئەو فەرمۆدەیە یا تنێ ئێک کەس ڤەگێڕیت ج ژ تابعییا یان تابعێت تابعییا یان تابعێت تابعێــت تابعییــا بیــت. ٤- یــێ سەربۆرنەکری.
الغریــة (بــالفتح والتشــدید): ١- جــەنکا بچویک. ٢- جەنگا پشتەڤانا.
الغرید: یێ چیکیا ڤەددت.
الغردینیــا: جــۆرە دارەکــا هــەردەم کەســکە کولیلکێــت ســپی و بێهنخــۆش ددەت، ل جهێت گەرم شین دبت.
الغریر (بــالفتح): ١- یــێ د سەرپێداچووی. ٢- گەنجێ بێ سەربۆر.

الغرير(بالضم): جانەوەرەکێ وەکی قوربەشکی یە ل ئەوروپا وئاسیا وئەمریکا دژیت.
الغريزة: ئەو سخلەتن ییت خودێ دگەل چێکرنا مرۆڤی داینە دگەل.
الغريس: ١- تێژکێ قەلێ. ٢- شتل. ٣- مێهـ. ٤- شتلێ چاندی.
غريســة: ١- دارقەسپا ژ نوی شین دبت. ٢- بەرکێ دهێتە چاندن. ٣- شتلێ ژ نوی چاندی.
الغـريض: ١- هەر تشتێ سپی یێ تەڕ. ٢- سترانا مرۆڤی دهەژینت. ٣- سترانبێژ. ٤- تەڕ و نازک. ٥- ئاڤا بارانێ. ٦- ئاڤا سپێدی زوی خەلک دچنە سەر.
الغريف: بویشێ لەڤەنا.
الغريفة: ١- شمک. ٢- کەڤلکێ بنێ کاڤلانێ شیری.
الغريفيليا: جورە دارەکە ژ توخمێ دارێت دو فلق، د بنیات دا ژ ئۆسترالیا و غینیا نوی و کالیدونا نوی هاتیە، ژ بۆ جوانتێ ل هندەک وەلاتێ ڕۆژهەلاتا ناڤین د هێتە چاندن.
الغريق: یێ خەندقی.
الغريم: ١- دەیندار؛ قەردار. ٢- ئەوێ دەین دگەل ئێکی کری؛ ئەوێ پارە ب دەین دای. ٣- هەڤڕک.
الغرين: ١- ئەو تەقنە یا هلمشت د گەل خۆ دئینت. ٢- کەف. ٣- کەرەمرۆڤ.
غز: ژ ناڤ هەمی هەڤالێت وی ئەو گرت.
الغز(بالضم): ڕەخێ دەڤی.
غـزا: ١- قەستکرێ. ٢- شەڕکر. ٣- هێرش برێ. ٤- تالانکر.
غزى(بتشديد الزاء): ١- هنارتە دویڤ و ژ بۆ شەڕی ئامادەکر. ٢- دەرفەتێ دانا دەینی بۆ زێدەکر.
الغزاة: ١- تالانکرن. ٢- شەڕ. هێرشکرن.
الغـزار: جۆرە لەڤەنەکا زراڤە ژ بۆ چێکرنا قەلەما و پێژانێت بیستانا دهاتە ب کارئینان.
الغزارة: مشەیی.
غزال(بتشديد الزاء): یێ گەلەک ڕێستنێ دکەت.
الغزال: مامز.
غزالة: ١- مامزا مێ. ٢- دەستپێکا تشتی. ٣- ڕۆژ ل دەمێ بلندبوونێ.
الغزة: زاراڤەکێ سۆفی یە مەبەت ئەو خەلکە یێ ل دویڤ باییکێت نەفسا خۆ دچن و بەردەوامییێ ددەنە کرنا گونەها.
غزر: مشەبوو.
الغـزر: ١- مشەیی. ٢- ئامانێ ژ تاییێت دار قەسپا.
غزل: ڕست.
غزل(بكسر الزاء): دگەل ژنکێ ئاخڤت دەربارەی ئەڤینێ.
الغـزل(بفتحتين): سوحبەتا مێر و ژنا یا د وارێ ئەڤینیێ دا.
الغزل(بفتح وسكون): ڕستن.
الغزو: ١- تالانکرن. ٢- هێرشکرن.
الغزوة(بالفتح): ١- شەڕێ د ڕێکا خودێ دا. ٢- هەوا شەڕی. ٣- تالانکرن. ٤- ئێک جار (الغزو) یە.
الغزوة(بالكسر): ١- مەبەست، یێ قەستا وی دهێتە کرن. ٢- یێ هاتیە شەلاند.
الغزير: مشەیێ هەر تشتەکی.
الغزيـرة: ١- مێیا (الغزيـر)ە. ٢- یا گەلەک ب شیر(حێشتر). ٣- یێ گەلەک ب ڕوندک (چاڤ). ٤- یا گەلەک ب ئاڤ(بیر).

غس: ١- چوو ژۆر. ٢- دبنڤەکر. ٣- بۆ کرە عەیب. ٤- لێحەیتاند.
الغس: یێ لاواز و دومۆر.
غسا: تاریبوو.
الغساة: کەرکێت قەسپا.
الغساق: ١- سارێ دژوار. ٢- یێ بێهنگەنیبووی. ٣- گەنی.
غسالة(غسلة): جلشۆ یا ب کارەبێ کار دکەت.
الغسالة(بالضم): ١- ئاڤا تشت پێ هاتیە شویشتن. ٢- تشتێ دهێتە شویشتن. ٣- یێ ژ جلکی دهێتەدەر ل دەمێ شویشتنا وی.
غسان (بالتشدید): ١- حێلا جەحێلینیێ. ٢- زەلام.
غسان(غسانة): کویراتی(یا دلی).
الغساني: یێ گەلەک لاو.
غسر: دشواریکر.
الغسر: تشتێ با د کەتە کانیێ یان گەرێ.
الغسف: تاریاتی.
غسق: تاریاتیا وی دژواربوو.
غسق(بکسر السین): ١- روندکرن و تاریبوو (چاڤی). ٢- رژیا(ئاڤ). ٣- بوو باران(عەور).
الغسق: ١- تاری یا دەستپێکا شەڤێ. ٢- دەستپێکا شەڤێ.
غسل: ١- شویشت. ٢- دربەک لێدا و ئێشاند.
غسل(بتشدید السین): زێدە شویشت.
الغسل (بالضم): ١- شویشتن. ٢- تشتێ شویشتن پێ دهێتەکرن.
الغسل(بالکسر): تشتێ شویشتن پێ دهێتەکرن.
الغسل(بضمتین): شویشتن.
غسلب: ب کوتەکی بر.
الغسلة(بالکسر): تشتێ شویشتن پێ دهێتەکرن.

الغسلین: ئاڤوماڤ و ئاڤەخوینا ژ گوشتێ جەهنەمیا دهێتە خوارێ.
غسم: تاریبوو.
الغسم(بفتحتین): ١- رەشاتی. ٢- تاریاتی. ٣- تۆز.
الغسم(بالضم): پرتێت عەوری یێت ل عەسمانی.
غسن: جوی؛ ڤەجوی.
الغسنة(الغسناة): کەزی.
الغسول (بالفتح): ١- تشتێ شویشتن پێ دهێتەکرن. ٢- (هێرۆ) گیایەکێ ژێدرێژە ژ توخمێ تۆلکێ یە ل باغچا دهێتە چاندن، هندەک مفا وەک دەرمان ژێ هێتە دیتن.
غسي: تاریبوو.
الغسیل: شویشتی.
غش(بالتشدید): ١- زەغەلیکر. ٢- خاپاندنکر.
الغش(بالکسر): ١- زەغەلی. ٢- خیانەت. ٣- تشتێ شێلی. ٤- رەشرەشکا دلی. ٥- یێ سەروچاڤ تێکچووی.
الغش(بالضم): زەغلیکار.
غشا: هات.
غشی(بتشدید الشین): ب سەردادا.
الغشاء(الغشاوة): ١- پەردا نخاڤتنێ. ٢- ل نک سۆفیا ئەو ژەنگارە یا دکەڤیتە سەر خودیکا دلی.
غشاء البکارة: پەردا لەشێ ژنکا هێشتا کچ و نەشویکری.
الغشاش: ١- دەستپێکا تاریبوونێ. ٢- سەر و بنێت تاریێ.
الغشاش (بتشدید الشین): زەغەلیکار؛ زەغەلیکەر.
الغشام(بتشدید الشین): ١- زۆردار. ٢- یێ تشتێ ئێکی ب کوتەکی ژێ ستاندی.

غشاوة: ١- پەردا نخاڤتنێ. ٢- ژەنگا ل سەر رویێ خۆدیکا روناهیێ.
الغشاية(بالضم): تشتێ مرۆڤ ب سەر خۆ داددەت.
الغشش: ڤەخوارنا شێلی.
غشم: ١- زۆرداریکر. ٢- ب شەڤێ چوو دارا و ب تاریڤە تشتی کەتی دەستی برِی.
الغشم(بالفتح والكسر): ١- نەزان. ٢- بەرێ نەتراشی.
الغشم(بسكون الشين): تاریاتی.
غشمر: هات.
الغشمرة: ١- دەنگ و پێژن. ٢- زۆرداریکرن. ٣- ئاواز.
الغشمرية: زۆرداری.
الغشمشم: ١- یێ گەلەک زۆردار. ٢- وێرەکێ خۆ چو تشتا نەدەتەپاش.
الغشمشمة: وێرەکی.
الغشمير: تۆندی.
الغشوة: پەردە.
الغشوم: ١- زۆردار. ٢- یێ تشتێ ئێکی ب کوتەکی ژێ ستاندی.
غشي: ١- هات. ٢- ب سەردادا. ٣- سەرێ وی ب تنێ سپیبوو (ئاژەل). ٤- تاریبوو. ٥- کارێ سەکسیکر.
غشي (بالضم): ١- دلگرتیبوو؛ نەهشبوو. ٢- هات.
الغشي: دلگرتن؛ نەهشبوون.
الغشيان(بفتحتين): دلگرتن؛ نەهشبوون.
الغشيان(بالكسر): هاتن.
غشي عليه: دلگرتیبوو؛ نەهشبوو.
الغشية(بالضم): تشتێ مرۆڤ خۆ پێ دنخێڤت.
الغشية(بالفتح): ١- دلگرتن؛ نەهشبوون - ل نک سۆفیا دبیتە نەهشبوونا دلی و نەدیتنا (وارد)ێ بۆ دهێت.
غشيم: ١- نەزان؛ نەشەهرەزا. ٢- بەرێ نە تراشتی.

غص(بالتشديد): ١- د حەفکێ را ما. ٢- قەتکر.
غصب: ١- ب کوتەکی بر. ٢- ب کوتەکی و زۆری کارێ سەکسی کر. ٣- رویتر ژ موی یان هریێ.
الغصب: ١- ژێستاندن؛ برنا ب زۆری. ٢- تشتێ هاتیە ستاندن یان ب کوتەکی هاتیەبرن.
الغصة(بتشديد الصاد): ١- تشتێ د حەفکا مرۆڤی را دمینت و مرۆڤ پێ دخەندقت. ٢- خەم.
الغصص: د حەفکێراما ن.
غصن: ١- قەتکر. ٢- کێشا. ٣- ژێ داپاش. ٤- مژویلکر.
غصن(بتشديد الصاد): ١- تایێ وێ شینبوو(دار). ٢- تلیا وی گربوو(ئویشی).
الغصن(بالضم): تایێ دارێ.
الغصنة(بالضم): چەقەکێ تای.
غصواء: دەنگەدەنگا شەرِی.
غض(بالتشديد): ١- شۆرکر. ٢- نزمکر. ٣- تەرِ و تۆل کر. ٤- نقاند. ٥- ڤەشکاند. ٦- کێمکر. ٧- بێڤەدرکر. ٨- تەربوو.
الغض: ١- تەر. ٢- نەرم.
غضا: ١- تاریبوو. ٢- ژ دارا (الغضا) خوار. ٣- د ژیارەکا خۆش دا بوو.
غضي: ژ دارا (الغضا) خوار.
الغضا: ٢- کۆما دارا (الغضاة) یە. ٢- کۆما دارا یا بەر ئاڤێ. ٣- بویش.
الغضاة: جۆرە دارەکە ژ نڤشێ دارا (الأثل) یا کو ل جهێت خیز ل دۆرێت ئاڤا شین دبت، دارێ وێ یێ قائمە و پەلێت وی دپێگۆتینە زوی ناڤەمرن، ل بانیا (النجد) ل عەرەبستانا سعوودی شین دبت.
الغضاب(بالكسر أو الضم): قرشێ د چاڤی دا.
الغضابي(بالضم): یێ قام نەخۆش.

الغضار: ١- تەقنا خورِست و چرِ. ٢- سێنیکا ژ ئاخا خورست و چرِ چێکری. ٣- پرتا فەرفوریێ کەسک یێ ب خۆڤەدکەن دا چاڤین نەبن.

غضارة: ١- خۆشیا ژینێ. ٢- شینکاتی. ٣- پرتا درگنی یا کەسک یا ژ بۆ حەسەدێ ب خۆ ڤەدکەن. ٤- سێنیکا مەزن.

الغضاض(بالفتح أو الضم): پێشیا سەری کو د سەر ئەنیێ دا یە.

الغضاضة(الغضوضة): ١- تەری. ٢- کێماسی. ٣- رەزیلی.

الغضان(بالكسر): بەرهاڤێتن.

غضب: ١- نەڤیا و حەزکر تۆلێ ژێ ڤەکەت. ٢- تنگژی.

الغضب(بفتحتين): تنگژین.

الغضب(بالفتح والكسر): یێ تنگژی.

الغضب(بضمتين): یێ تنگژی.

الغضبة(بالفتحتين): یێ تنگژی.

الغضبة(بالفتح والضم): یێ تنگژی.

الغضبة(بالفتح والسكون): ١- کەڤلێ حویتی. ٢- چەرمێ سەری.

الغضبان: یێ تنگژی.

غضبى(غضبانة): ژنکا تنگژی.

الغضبة: جارەکا تنگژینێ.

الغضة(بالضم): کێمی و رەزیلی.

غضر: ١- کرە د خێر و خۆشیا دا. ٢- پارچەیەک دایێ. ٣- لێ زڤری. ٤- گرت و نەهێلا بکەت. ٥- قەتکر. ٦- ڤاریبوو.

غضر(بكسر الراء): ١- کرە بهار و خۆشی. ٢- مالێ وی مشەبوو. ٣- ژیارا وی خۆشبوو.

الغضراء: ١- عەردێ خۆش. ٢- عەردێ خۆش و چرِ و کەسک. ٣- عەردێ تەقنا خورست لێ.

الغضروف: کرکرک.

غضض: ١- تەروتۆل بوو. ٢- تشتێ تەرِ خوار.

غضغض: کێمکر.

غضف: ١- شکاند. ٢- شۆرکر. ٣- وەرپێچا.

غضف(بكسر الضاد): ١- شۆربوو و شکەست ژ زکماکی(گوهـ). ٢- تاریبوو.

غضف(بتشديد الضاد): شۆرکر.

الغضفة: بالندەیێ کەدیک.

الغضفاء: ١- گوهێ شۆربووی و شکەستی ژ زکماکی. ٢- خۆش و شاد.

غضن: ١- گرت و نەهێلا بکەت. ٢- بەرهاڤێت؛ زا هێشتا تێژکێ وێ تمام نەبووی.

غضن(بتشديد الضاد): ١- پێچا و قورمچاند و تێکبر. ٢- بەرهاڤێت؛ زا هێژتا تێژکێ وێ تمام نەبووی.

الغضن: ١- قورمچین. ٢- وەستیان و شەقەواتی. ٣- چەرمێ چاڤی. ٤- قورمچک. ٥- گرێ.

الغضنة: ئەو چەرمە یێ ب سەر پەقلکا خوریکێ ڤە یان ب سەر کولکێ ڤە.

الغضنفر: ١- شێر. ٢- مرۆڤێ گر و زەبللەح.

الغضوب: یێ تنگژی.

غضون: ل دەمێ.

غضياء: ١- پرِی داریێت ژ جۆرێ (الغضاة). ٢- جهێ شینبوونا دارا (الغضاة).

الغضير: ١- هەر تشتێ نەرم و نازک. ٢- یێ تەقنا خورست لێ هەی. ٣- یێ ب گیا و کەسکاتی.

غضيض(غضيضة؛ غضاضة): کێماسی.

الغضيض: ١- یێ نقاندی(چاڤ). ٢- تەرِ و تۆل. ٣- یێ رەزیل.

الغضيضة: رەزیلی.

الغضين: بەرهاڤێتی.

غط(التشـدید): ١- دبنڤـەکر. ٢- ب تونـدی گڤاشت. ٣- خرخرکر.
غطـــا: ١- ب ســـەر دادا. ٢- نخاڤـــت. ٣- قەرامک لێدا.
غطی: ١- تـاریبوو. ٢- نخاڤت. ٣- تژیبوو. ٤- مشـەبوو. ٥- تایبێت وی درێژبوون.
غطی(بتشدید الطاء): نخاڤت.
الغطاء: ١- تشتێ خۆ یان تشتی پێ دنخێڤن وەکی لحێفێ. ٢- قەرامک. ٣- دەرپـۆش. ٤- دەرخوینک. ٥- قەپاخک.
الغطاس الصغیر: سۆنەبناڤکا بچویک.
الغطــاس المتــوج الکبیــر: ســۆنەبناڤکا ب کۆفیکا مەزن.
الغطاس(بالکسـر): ١- جـەژنا پـاکیێ یـە ل نک فەلا. ٢- ئابۆنەکـــرن. ٣- بنئاڤکرن.
الغطاس(بالفتح): نقوڤان.
الغطاش(بالضم): تاریاتیا شەڤێ.
الغطاط(بالفتح): جۆرەکێ بالندەیێ کەدیکە.
الغطاط(بالضم): دەستپێکا سپێدێ.
الغطامط: یا پێل مەزن(دەریا).
الغطایة: ئەتەکێ ژنکێ؛ بنکراسکێ ژنکێ.
غطـــرس: ١- رەڤخـــاریبوو. ٢- خۆمـــەزنکر. ٣- کەربێت وی ڤەکرن.
غطرسة: ١- رەڤخواریکاری. ٢- خۆمەزنکرن.
غطرش: ١- تاریبوو(شەڤ). ٢- تاریبوو(چاڤ).
الغطرفة: خۆمەزنکرن.
الغطروف(بالکسر): ١- یێ بـاش. ٢- گـەنجێ کەیسخۆش.
الغطـریس: ١- رەڤخـواری. ٢- گەلـەک ژ خـۆ رازی. ٣- خۆمەزنکەر.
الغطـریف(الغطـراف): ١- گـەنجێ کەیسـخۆش. ٢- سـالار. ٣- مـەرد. ٤- مرۆڤـێ سـەخی. ٥- یێ باش. ٦- تێژکێ بازی. ٧- مێش.
غطس: ١- نقوبوو. ٢- نقوکر. ٣- پێرانا.
غطس(بتشدید الطاء): دبنڤەکر؛ نقوکر.
الغطس: بنئاڤبوون.
غطسة: ئێک بنئاڤکرن.
غطش: ١- تاریبوو. ٢- ب گرانی ب رێڤەچوو.
الغطش: تاریبوون.
الغطشی: یا مرۆڤ لێ بەرزەدبت(بیابان).
غطشاء: تاری.
غطط(بالکسر): بنئاڤ بکە.
غطغـط: ١- کـەلینا وی دژواربـوو (قـازان). ٢- پێلێت وێ بلندبوون(دەریا).
الغطغط(بالضم): گیسکا مێ.
الغطغطـة: زاڤـەکرنا دەنگـەکێ وەکـی دەنگـێ کەدیکا.
غطف: مژویلانکێت وی درێژ بوون.
الغطف: بەرفرەهیا ژیارێ.
غطفاء: ژنکا مژویلانک درێژ.
الغطم(بالکسر): ١- دەریا مەزن. ٢- زەلامێ رەوشت گەلەک باش. ٣- بۆشاهیا مرۆڤا.
غطمـط: ١- پێلێـت وێ مـــەزنبوون(دەریا). ٢- کـەلی(قازان). ٣- دەمـێ هـەرکینا وی هات (هلمشت).
الغطمط: دەریا مەزن.
الغطمطم: دەریا مەزن.
الغطیش: یێ مرۆڤ لێ بەرزەببیت(بیابان).
غطیط: خرخرا ئەوێ نڤستی یان خەندقی.
غف(بالتشدید): کەرافت؛ ئالیک خوار.
الغف: بەلگێت هشک.
غفا: ١- نڤست. ٢- کەتە خەوەکا سڤک.
غفی: بژارت؛ دەغەل ژێ گرت.
الغفی: دەغەلێ ناڤ دانی.
الغفاء(بالضم): ١- هویرکێ گەنمی. ٢- ئێشەکە دارقەسپا دگریت؛ وەکی تۆزێ یە دکەڤیتە سەر کەرکێت قەسپا و ناهێلت بگەهن.
الغفاءة: عەرێ ل سەر چاڤی.

الغفار(بالفتح): ١- یێ گەلەک گونەهان ژێ دبەت. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- یێ گەلەک ب نخاڤتنێ ڕادبیت.

الغفار(بالضم): موزەرکێت ل ڕوی حەفک و پاتکا دهێن.

الغفار(بالکسر): تەغما ل ڕوی.

الغفارة(بالکسر): ١- تۆرەیکێ ئاسنی یە ل بن کومێ ئاسنی ڤە ل سەرێ خۆ دکەن. ٢- پاتێ ل سەر تیکا کڤانی یا ژەهـ ل سەر دهێتە گرێدان. ٣- هەر تشتێ مرۆڤ تشتەکی پێ دنخێڤت.

الغفارة(بالفتح): جلکێ فرەهە زانایێت جوهیا ل کنیشتا ل بەر خۆ دکن.

الغفة: تشتێ دەوار ب لەز دخۆت.

غفر: ١- گونەها وی ڤەشارت و لێبۆری. ٢- چاککر. ٣- ڕەوشا وی خرابوو.

غفر(بکسر الفاء): خیچ و نەخشێت وی هلکۆلان(جلک).

غفر(بتشدید الفاء): ١- گونەها وی ڤەشارت و لێبۆری. ٢- گۆتی: (غفر الله له). ٣- داپۆشی.

الغفر: ١- سێ ستێرن ب فۆرمێ خیچەکا خوار. ٢- نخاڤتن.

الغفر(بالفتحتین): گیاهویرک.

الغفر(بالفتح والکسر): یێ ب مویزەرک.

الغفر(بالفتح والسکون): سێ ستێرن ژ کۆما ترازیێ هەیڤ لێ دەرباز دبیت.

الغفر(بالضم والسکون): کارکا پەزکویڤیێ.

الغفر(بالکسر والسکون): گۆلک.

الغفرة (بالضم): ١- دەرپۆشک. ٢- تشتێ نخاڤتنێ.

الغفران: ١- لێبۆرین. ٢- داپۆشین.

الغفش: کلمیشێ چاڤی.

غفص: ژ نیشکەکێ ڤە بر.

غفق: ١- هێرشکر. ٢- قوتا؛ دانایێ. ٣- ژ نشکەکێ ڤە هات و دیاربوو. ٤- نڤست.

الغفق: خوناڤ؛ بارانا هویر.

غفل: ١- بێئاگەهبوو. ٢- ڤەشارت.

الغفل(بالضم والسکون): ١- مرۆڤێ کەسەک نە ل هویڤیا باشیا وی و نە ل هویڤیا خرابیا وی. ٢- تشتێ بێ نیشان. ٣- یێ بێ عەسل. ٤- یا خودانێ وی نەهاتیە نیاسین(شعر). ٥- یێ بێ ئاڤاهی (عەرد). ٦- یا ناڤێ دانەری وی نەهاتیە زانین (کتێب). ٧- یێ کەسنەنیاس. ٨- بێ دوری ونیشان(تەرش).

الغفلان: ١- خۆ بێئاگەهکرن. ٢- بێئاگەهـ.

الغفلة: ١- بێئاگەهی؛ خافلی. ٢- ژبیرکرن. ٣- خزمەتا زک و بنزکا و دابینکرنا پێدڤیێت وان.

الغفوة: ١- جارەکا نڤستنێ. ٢- خەوا سڤک.

الغفور: ١- ئەوێ ل گونەکاری دبۆرت و گونەهێت وی ژێ دبەت. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.

الغفول: یێ گەلەک بێئاگەهی ل نک.

الغفیة: بانیا ئاڤ لێ ب سەر نەکەڤت یان نەگەهیتێ.

الغفیر: ١- زەحف و بۆش ب باش و خرابا ڤە. ٢- مویزەرک. ٣- پۆشیندەر.

الغفیرة: یێ تشتی پێ چێدکەن و پێوەردئینن.

الغفیلة: ژ نڤێژێت سونەتە دو رکعەتن د ناڤبەرا مەغرەب و عەیشا دا دهێتە کرن.

غق(بتشدید القاف): ١- کەلا ب بورچک هاتێ. ٢- دەنگکر.

الغق: ١- زارڤەکرنا دەنگێ قەلێ. ٢- دەنگێ ئاڤێ دەمێ زراف دبیت.

الغقیق: دەنگێ ئاڤێ دەمێ زراف دبیت.

غل(بالتشـــــديد): ١- ب ناڤكـــــەڤت. ٢- ژ ســنووری دەركـەڤت. ٣- خیانـەتكر. ٤- ب دزیڤـە بـر و د نـاڤ متـایێ خـۆ ڕا ڤەشـارت. ٥- كـره تێـرا. ٦- هـەرکی. ٧- ل بـەرخۆكر. ٨- چـووزۆر. ٩- ب نـاڤ كـــەڤت و نەڕاوەســـتا. ١٠- زەغـــەلیكر. ١١- زڤڕانـــد. ١٢- ژ ڕاســـتێ ڤـــاڕیبوو. ١٣- كین كره دلێ خۆ.

غل(بالفتح والتشديد): تێهنیبوو.

الغل(بالضم): ١- تۆكەكا ئاسنی یە یان یا كـەڤلی یـە د كەنـە سـتۆیێ گونـەهباری یـان دەســــــتێت وی. ٢- تێهنكـــــــاتی. ٣- تێهنیبوون. ٤- بەند. ٥- ژنكا بێتۆره.

الغل(بالكسر): ١- كین و نەڤیان. ٢- زەغەلی. ٣- خیانەت.

غـلا: ١- كـەلی. ٢- ژ تـوخیبی دەربـازبوو. ٣- دویرتـــر هاڤێـــت. ٤- زێـــدەبوو و بلندبوو. ٥- گرانبهابوو. ٦- بلندبوو و حەدی دەرباسبوو. ٧- دژواری و ڕەقیكر.

غلى(بتشديد اللام): ١- كەلاند. ٢- ژ دویرڤە سلاڤ كر.

الغـلاء: ١- گرانـی؛ گرانیا بهـایی تشـتی ب شـێوەیەكێ گشـتی. ٢- جـۆره ماسـیەكێ قوتە.

غلاب(بتشديد اللام): یێ گەلەک ب سەردكەڤیت.

الغلادينيا: جـۆره دارەكـا ب ستری یـە ژ بـۆ خەملێ دهێتە چاندن، ل جهێت گـەرم شـین دبت و ل وەلاتێت دۆرێت دەریا سپی دهێتە چانــدن، یــا ناڤــداره ب ســتریێ خــۆ یــێ سێتكانە.

الغلاف: كویفە.

الغلاق: یێ تسلیمی خودانێت كوشتی كری دا مافێ خۆ ژێ بستینن(كوژەک).

الغلالة(بالكسر): ١- بنكراسک. ٢- بسـمارا دكەڤیتە هەردو سەرێت خەلەكێ.

الغلام: ١- خولام؛ خزمەتكار. ٢- كۆلە.

الغلامة: ١- خدام. ٢- كۆلەیا ژن.

الغلامية: ١- خولامینی. ٢- جەحێلینی.

الغلاية: ئاغلەویک.

غلب(بتشديد اللام): ب سەرئێخست.

غلـب: ١- ب سـەر هـەڤڕكێ خـۆ كـەڤـت. ٢- د بەری ڕاكر.

غلـب (بالضـم والكسـر): ١- ب بنكـەڤت. ٢- ژێ هاتە ستاند.

الغلبـاء: ١- بـاغچێ تـژی داروبـار. ٢- بانیـا بلنـد و مـەزن. ٣- مێیا(أغلب)ە. ٤- ئـێلا ل بەر دوژمنا ئاسێ.

الغلبـــة(بفتحتين): ١- سەركەڤـــتن. ٢- ل سـەرزالبوون. ٣- ل نـک سـۆفیا كاودانەكـە بـۆ مریـدی پەیـدادبیت نەشـێت ل ئەگـەرا بنێـرت و هـای ژ تۆرەی هـەبیت؛ چێـدبت ل وی دەمی هندەک تشتێت نەدورست بكەت.

الغلبة(بضمتين): یێ زوی ب سەردكەڤیت.

الغلـة (بالضـم): ١- دەربینكـێ مەسـینی. ٢- بنكراســـک. ٣- كـــەلا تێهنكـــاتیێ. ٤- تشتێ مرۆڤ خۆ پێ دڤەشێرت.

الغلة(بالفتح): ١- دەرامەتێ دان وەكـی گـەنم و نـۆک و نیسـک و ماشـا. ٢- داهـاتیێ (بیت المال).

غلت: هلوەشاند.

غلت(بكسر اللام): د هژمارێ دا خەلەت بوو.

الغلت: ئەو خەلەتی یە یا د هژمارێ دا دهێتە كرن.

الغلتة: دەستپێكا شەڤێ.

غلث: ١- تێكهەلكر. ٢- ب دژواری لێككەڤتن.

غلث(بكسر اللام): كریسک نەدان (بەرەستەی).

الغلث(بفتحتين): قرش و گلێشێ ل ناڤ دانی.

الغلث(بالفتح والكسر): ١- یێ دین(شێت). ٢- یێ شەڕكرن دژوار.
غلج: ل ئێک تویبار بەزی(دەوار).
الغلج(بضمتین): جەحێلێ باش.
غلس: ل دەمێ تاریاتیا دویماهیا شەڤێ دا ڕێ.
الغلس: تاریاتیا دویماهیا شەڤێ.
غلص: قرکا وی قەتکر.
الغلصمة: ١- چچکێ گەوریێ. ٢- قرک؛ کرکرکا حەفکێ ئەوا وەکی گویزێ. ٣- کۆما خەلکی. ٤- سالارێ مللەتی. ٥- قەدر و ڕێز و بلندی.
غلط: خەلەتبوو.
غلط(بتشدید اللام): هلخەلەتاند.
الغلط: خەلەتی.
الغلطون: جانەوەرەکێ وەکی هرچا هویرە کوریەکا درێژ و پڕ مووی یا پێڤە، ل باکورێت ئاسیا و ئەوروپا و ئەمریکا دژیت.
غلظ: ستویربوو.
غلظ(بتشدید اللام): ستویرکر.
الغلظة: ١- ستویراتی. ٢- ڕەقاتی یا د سەرەدەریی دا دگەل خەلکی. ٣- دژواری.
غلف: ١- کویفەکر. ٢- یێ نەسونەتکریبوو ئانکو چەرمک پێڤەبوو.
غلف(بتشدید اللام): کویفەکر.
الغلف: شینکاتیا بەرفرەه.
الغلفاء: ١- عەردێ دەهاتیە چەراندن. ٢- ب شینکاتی و گیا.
الغلفة: ئەو چەرمکە یێ سونەتچی ژ سەرێ سترێ بچویکێ ڤەدکەت.
الغلفتان: هەردو سەرێت سمبێلێ.
الغلفق: ١- کەڤز. ٢- بەلگێ میوێ هندی ب مێوێ ڤە. ٣- کڤان. ٤- لیفکێ ژ دارقەسپێ چێدکەن.
غلق: دائێخست.
غلق(بکسر للام): بێزاربوو.
غلق(بتشدید اللام): باش دائێخست.

الغلق (بالفتحتین): ١- دۆرا دەرگەهی. ٢- دەرگەهێ مەزن. ٣- بەرێ د کەنە د نیڤا کڤانێ ئاڤاهی ڕا یان گومبەدا مزکەفتێ ڕا.
غلغل: ١- هنارت دەست بۆ دەستی. ٢- لەز ل چوونێ کر. ٣- ب سەختی و زەحمەت ب ناڤ دا چوو.
الغلغل: ڕها دارێ یان یا گیای یا کویر دچیت.
غلل: ١- کرەبەرخۆ. ٢- بەندکر. ٣- تێهنیبوو.
الغلل: ١- ئەو ئاڤە یا د ناڤ دارا ڕا دچیت. ٢- ئاڤا دهەڕکیت. ٣- تیهنکاتی.
غلم: ل دویڤ شەهوەتا خۆ چوو.
الغلمة: دژواریا شەهوەتا جنسی.
غلن: زیدەبوو و بلندبوو.
غلو: تێژکێ گورگی.
الغلو: ١- ژ حەددیدەرکەڤتن. ٢- د عەرووزێ دا ئەوە کو پیتا سەروایا شعرێ د نیڤمالکەکێ دا بهێتە (ساکن) کرن و د نیڤمالکا دی دا بهێتە (تحریک) کرن).
الغلواء(بالضم): دەستپێکا جەحێلینیێ.
الغلوان: ١- چەلەنگی؛ بزاڤ و لڤین. ٢- دەستپێکا جەحێلینیێ.
الغلوة: ١- حوکمێ تیرەکێ یان یێ رومەکێ. ٢- ئێک جارا گرانکرنێ.
الغلوط: یێ گەلەک خەلەتیا دکەت.
الغلول: ١- خیانەت. ٢- خائن. ٣- خوارنا نەرم.
الغلومة(الغلومیة): خولامینی؛ خولامەتی.
غلي: کەلی.
الغلیان: کەلین.
الغلیث(المغلوث): یێ ب دەغەل(دان و دکاک).
الغلیظ: یێ ستویر.

الغليل: ١- یێ گەلەک تێهنی. ٢- تێهنکاتی یا دژوار. ٣- کین. ٤- گەمیا ئەڤینێ. ٥- گەلا خەمێ. ٦- تێهنکاتی.
الغليلة: ١- ئەو جلکە یێ شەرڤان د بن زرێپۆشی دا ل بەرخۆدکەت. ٢- مێیا (الغليل)ە.
الغليم: ١- کویسەلێ نێر. ٢- یێ ل دویڤ شەهوەتا خۆ دچیت.
الغلينة: ئارامی و مەندی یا دەریایێ.
الغليون: قەلوین.
غم(الفتح): ١- نخاڤت. ٢- غەمگینکر.
غم: ١- ئالۆزبوو. ٢- گەرما وی دژوار. ٣- تلچاڤبوو. ٤- عەوری داپۆشی. ٥- کەتە سەر. ٦- ب خەمئێخست.
الغم: ١- خەم. ٢- گەرم.
الغما: ١- بانێ خانی. ٢- دار و ئاختێت ل سەر خانی.
غما: بانکر؛ دار و تەقن کرنە سەر.
الغما: بانێ خانی یان دار و ئاختێت ل سەر.
غمی(بتشديد الميم): دلگرتی.
الغمی: تشتێ ب سەر هەسپی داددەن دا خوهبدەت.
الغمی(بالفتح والتشديد): ١- تاریاتی. ٢- تۆز و عەجاج.
الغمی(بالضم والتشديد): ١- خەم و کۆڤان. ٢- مسیبەت.
الغماء: ١- بانێ خانی. ٢- بێ هەیڤ(شەڤ). ٣- خەم و کۆڤان. ٤- مسیبەت؛ بەلا.
الغمار(الغمارة): قەرەبالغا ژ زەحفییێ.
الغمارة(بالفتح): ١- نەزانین. ٢- نەشەرەزایی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە دورستیا گومانێ.
الغماز: ١- یێ گەلەک ئیشارەتا ب چاڤی وەک لۆمە ددەت. ٢- یێ نەکامیا خەلکی دکەت.

غماس الماء: کورک؛ کورکێ ئاڤی.
الغماسة: ١- جۆرەکێ بالندا یە خۆ د بن ئاڤێ ڤەدکەن. ٢- فرەهـ(برین).
الغماض: ١- چاڤنقاندن. ٢- نڤستن.
الغمام(بالضم): پەرسیڤ.
الغمام(بالفتح): عەور.
الغمامة(بالفتح): عەور.
الغمامة(بالكسر): ١- دەڤبێنک. ٢- ئەو تشتە یێ دئێخنە بەر چاڤێت دەوارێت دویڤ پایتۆنا دا تنێ بەراهیا خۆ ببینن.
الغمة(بالضم): ١- تشتێ تشتی داپۆش دکەت. ٢- خەم و کۆڤان. ٣- دەراڤێ تەنگ. ٤- کارێ کەس تێ نەگەهت یان چو سەرا ژێ نەبەتە دەر. ٥- تاری. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە پەردا ژ گەلەک تشتا پەیدادبیت.
الغمة(بالفتح): ١- پاچە؛ سەروپێ. ٢- خەم.
غمت: ١- ل سەر دلی گرانبوو هەتا وەکی سەرخۆشا لێکری. ٢- داپۆشی. ٣- دبنڤەکر.
غمج: ل دویڤێک قورچدا.
الغمجة: قورچا تشتی.
غمد: کرە د کاڤلانی دا.
غمد(بكسر الميم): ١- تاریبوو (شەڤ). ٢- ئاڤا وێ کێمبوو(بیر). ٣- ئاڤا وێ زێدەبوو(بیر).
الغمد: ١- کاڤلان. ٢- ڤەشارت. ٣- چاککر.
الغمد(بضمتين): پەرێت پێشییێ نە ژ میشەمۆرا کو بۆ پەرێت دی دبنە کویفێت پارازتنێ.
غمر: داسەر.
غمر(بالفتح والضم): زێدەبوو.
غمر (بالفتح والكسر): ١- رووین پێڤەما. ٢- دلگرتیبوو.
غمر(بالفتح والتشديد): زەعفەران تێدا.

الغمر (بفتحتين): ١- يێ بێ بۆروسەربۆر. ٢- نەزان.
الغمر(بالكسر): كين و نەڤيان.
الغمر(بالضم): ١- يێ سەربۆر ب سەرى نەهاتين. ٢- زەعفەران. ٣- جۆرە ڕەنگەكە ژ گيايەكى دبێژنێ: (الورس) دهێتەچێكرن.
الغمر(بالفتح): ١- ئاڤا مشە. ٢- پتريا دەريايێ. ٣- جلكێ فرەهـ. ٤- مەردەمێرێ دلفرەهـ. ٥- گەلەک تارى.
الغمر (بالفتح والكسر): ١- يێ ب رويـن. ٢- يێ گەلەک ب بەز.
الغمرة(بالضم): زەعفەران.
الغمرة(بالفتح): دەراڤێ تەنگ.
غمز: ١- ئاماژە دايێ ج ب چاڤى يان ب هەر ئەندامەكێ لەشى. ٢- بەحسێ وى ب خرابى كر. ٣- لەڤدا دا تشتەكى ژ قائميا وى بزانت. ٤- هاڤێتێ و پالدا. ٥- پێنج لێدان و بزاڤ د خرابيا وى دا كر. ٦- لەنگەربوو.
الغمز(بفتحتين): ١- مالێ بێخێر. ٢- زەلامێ لاواز و بێهێز.
غمس: ١- دبنڤەكر. ٢- تێراكر. ٣- ئاڤابوو(ستێر).
غمس(بتشديد الميم): ١- ب توندى دبنڤەكر. ٢- ئاڤدا پاشى چوو.
غمش: ديتنا وى لاوازبوو و چاڤێت وى روندک كرن.
غمص: ١- بهايێ تشتى كێمكر. ٢- سوپاسى نەكر؛ بۆ خۆ نەكرە منەت. ٣- درەوكر. ٤- كلميشى گرت(چاڤ).
الغمص(بفتحتين): كلميشێ چاڤى.
غمض: ١- نقاند. ٢- ڕۆهن نەكر. ٣- غەوارەبوو.
غمض(بضم الميم): مژداربوو.
غمض(بتشديد الميم): ئەرزانييێ د كرين و فرۆتنێ دا بكەن.
غمض(بكسر الميم): مژداربوو.
غمض عنه: نەرمى تێداكر(فرۆتن).
الغمض(بالضم): ١- نقاندن. ٢- نڤستن.
الغمض(بالفتح): عەردێ چال.
غمط: ١- سوپاسى نەكر؛ بۆ خۆ نەكرە منەت. ٢- د سەرپێخۆداچوو. ٣- بێبهاكر و سفكاتى پێ كر. ٤- سەرژێكر. ٥- ب توندى داعويرا(ئاڤ).
غمغم: ١- ژ ترسا قێرى ڤەدا. ٢- قێرى ڤەدان ل دەمێ شەڕى. ٣- كەس تێنەگەهاند. ٤- ل چچكى كرە گرى(بچويكى).
الغمغمة: ١- دەنگێ گا ل دەمێ ترسێ. ٢- دەنگەدەنگا مێرخاسا ل شەڕى. ٣- ئاخڤتنا كەس تێنەگەهت.
غمق: ١- خوناڤێ و شەهێ گرت. ٢- ڕزى ژ بەر خوناڤا لێكەتى (گيا). ٣- ئێشا پشتێ گرت.
الغمقة: ئێشا پشتێ.
غمل: ١- چێكر. ٢- نخاڤت. ٣- نخاڤت دا خوهـ بدەت. ٤- دانا سەر ئێک. ٥- بەرفرەهبوو.
غمل(بكسر الميم): ١- لێک سياربوو(گيا). ٢- پاتەيێ پێ گرێداين كەلكر(برين).
الغملاج (بالكسر): يێ خۆ ل سەر چو حالا نەگرت.
الغملج(بالضم): يێ ستوير و درێژ(مرۆڤ).
الغملوج(بالضم): يێ خۆ ل سەر چو حالا نەگرت.
الغملوجة(بالضم): مێيا (الغملوج)ە. ٢- تايێ ل بەر سيبەرێ شينبووى.
الغملول: جۆرەكێ گيايێ بيابانى يە.
الغمليج(بالكسر): يێ خۆ ل سەر چو حال نەگرت.
الغمليجة(بالكسر): ١- مێيا (الغمليجة). ٢- يێ ستوير درێژ(مرۆڤ).
غمن: نخافت.
غمن(بضم الميم): د عەردى دا هاتە برن هەتا تێدا ئاڤابووى.

الغموس (بالفتح): ١- تشتێ ل وەلاتی بەربەلاڤ. ٢- دلێرێ توند. ٣- یێ ب مەبەست دهێتە کرن وەکی درەوێ. ٤- تشتێ مرۆڤی د بن تشتەکی ڤە دکەت یان دکەتە تێدا.

الغموص: درەوین.

الغموض: مژداری.

الغموضة: چاڤنقیان.

الغموم(بالضم): ئەو ستێرن ییێت ب چاڤ نەهێنە دیتن.

غمي: ١- عەورێ وی ما (عەسمان). ٢- دلگرتیبوو.

الغمير: ئاڤا مشە و زەحف.

الغميز: ١- جهێ پێنج لێدانێ. ٢- عەیبا ئاماژە پێ دهێتەکرن.

الغميزة: جهێ پێنجێ ئانکو تەحنێ.

الغميس(الغميس): ١- تاریاتی. ٢- هەر تشتێ مرۆڤ د ناڤ ڕا بهێتە ڤەشارتن.

الغميصاء: ناڤێ ستێرەکێ یە، ناڤێ ستێرکێ یە ژ هەردو ستێرێت (الشعرى) کو دبێژنێ: (الشعرى الشامي) یان (الشعرى الكاذب)، ل (الشعرى) بزڤرە.

الغميضة(لعبة): چویکانێ.

الغميل: ١- یێ ئێکسیاربوویی(گیا). ٢- یێ چال و نزم (عەرد). ٣- یێ پویچبووی و ڕزی (پیست).

الغميم: شیرێ دهێتە کەلاندن هەتا تیر ببت.

غن: ١- گەهەشت(فێقی). ٢- دار لێ مشەبوون.

الغناء(بالكسر): ١- سترانگۆتن. ٢- تێراکرن. ٣- بێمەنەتبوون.

الغناء(بالفتح): ڕازیبوونا ب پیچەکێ.

غناء(بالفتح والتشديد): ١- یا ب داروبار و گیا و خەلک. ٢- ژنکا گنگنی؛ یا نکو دەنگێ خۆ دفنێ ڕا دەردئێخت.

غناج(بالكسر): دویکێلا بەزی یە یاکو پێ دەڤا ل خۆ دکەن.

الغناظ: مسیبەت و خەم و کۆڤان.

الغنافليون: جەرەکێ گیایە کولیلکێت زەر و سپی ددەت، ڕستکێت کولیلکا ژێ چێدکەت و ددانە سەر گۆڕا.

الغنام: ١- یێ گەلەک پەز هەی. ٢- شڤان. ٣- مەرڤان؛ مەروان.

الغنان(بالضم): دەنگێ مێشا.

الغنة: دەنگێ ژ پەحنکا دەڤی و دفنێ.

غنث: ١- ڤەخوار پاشی بێهنا خۆ هلکێشا. ٢- لاواز و نەخۆشبوو(هەناس).

غنج: خۆ نازدارکر.

الغنج(غناج): نازداری.

الغنج(مغناج): نازدار.

الغندرة: ڕیڤەچوونا ب کوباری و مەزناهی.

الغندور: زەلامێ ب کوباری و مەزناهی ب ڕیڤەدچت.

الغندورة: ژنکا ب کوباری و مەزناهی ب ڕیڤەدچت.

غنص: بێهنا وی تەنگبوو؛ سەبرێ وی نەما.

غنظ: ١- کەتە بەر مرنێ. ٢- بۆ کرە زەحمەت و وەستاند.

الغنظ: مسیبەت و خەم و کۆڤان.

غنم: ١- بێ بەرانبەر ب دەستکەڤت. ٢- پویرە ب دەستکەڤت.

غنم(بتشديد النون): زێدەتر ژ باهرا وی دایێ.

الغنم: پەزێ سپی.

غنن: داروبار لێ مشەکرن.

الغنوة(بالضم): دەولەمەندی.

الغنوصية(الأدرية): ڕێبازەکا فەلسەفی دینی یە دویڤچوویێت وی دبێژن ئەم سرۆشتێ خودێ و ناڤێت وی ب تەکۆزی دزانین.

غني: ١- زەنگینبوو. ٢- بێ منەتبوو. ٣- ژیبا. ٤- لێ ما. ٥- ژنەک ئینا. ٦- بوو (غانیة) ئانکو ژنکا ژ بەر جوانیا منەت ب چ و خەمل و چەکا نەبت.
الغني: ١- زەنگین. ٢- بێمنەت.
الغنیم: یێ پویرە ب دەستخۆڤەئینای.
الغنیمة: ١- کەلەپویرت؛ دەستکەڤتیێ جەنگێ. ٢- دەستکەڤتی ب شێوەیەکێ گشتی.
غهب: بێئاگەهبوو.
الغهب: بێئاگەهی؛ خافلی.
غهب: ژێ خافلبوو و ژ بیرکر.
غوائل: کۆما (غائلة) کو دبیتە کارەسات.
الغواث: هاریکاری.
غوادي: عەورێت سپێدێ دبەلاڤ.
غوارب الماء: سەرێت پێلا.
الغواص: نقوڤان.
الغواصة: ١- کەشتیەکا جەنگی یە د بن ئاڤێ ڤە دچیت و شەڕی دکەت. ٢- مێیا (الغواص)ە.
الغوافة: جۆرە دارەکە بنیاتێ وێ ژ ئەمریکا باشۆرە، ل وەلاتێت سەقا گەرم گرنگیا خۆ هەیە، فێقیەک پێڤەدهێت کاکلکەکا ب تام یا تێدا؛ دهێتە خوارن و دبیتە مرەبا.
الغوایة: ١- د سەردابرن. ٢- بێهویڤیکرن.
الغوث: ١- هاریکاری و پشتەڤانی. ٢- ئەوێ د هەوار و بانگینێت خەلکی دچیت. ٣- ل نک سۆفیا هەر (قطب)ە لێ ل دەمێ ئێک هەوارا خۆ دبەتە نک داخوازا ڤێراگەهشتنێ ژێ دکەت.
غور(بتشدید الواو): چوو و هاتە خوار و ل نیڤرۆ نڤست.
الغور: ١- بنێ تشتێ. ٢- عەردێ نزم. ٣- نقوبووی و بەرزەبووی. ٣- شکەفت. ٤- غەوارەبووی. ٥- ئاڤا غەوارە. ٦- نێرین.
الغوری: بنێ تشتی.
غوص: نقوکر؛ دبنڤەکر.
الغوص: ١- نقوبوون. ٢- خۆنقۆکرن.
غوط: ١- کۆلا. ٢- کویرکر. ٣- چوو د ناڤ دا.
الغوط: عەردێ نزم.
الغوطة: عەردێ نزم.
الغوغاء: ١- کولیێ فراکە. ٢- خەلکێ ژ هەمی رەنگ و توخما. ٣- خەلکێ بێخێرێ بەرێ وان ل خرابیێ.
الغوغائیة: ١- ئاراندنا جەماەری ژ بۆ هندەک ئامانجێت سیاسی. ٢- کاودانەکێ سیاسی یە حوکم دکەڤیتە د دەستێ جەماوەری دا.
الغول(بالضم): ١- ئەوێ خۆ دگوهۆڕت (ژ ساحر و ئەجنا). ٢- یێ کوژەک. ٣- هەر تشتێ تووشی مرۆڤی ببیت و بکوژیت. ٤- مرن. ٥- حەیەانێ ئەفسا نە یانکو چو راستی ژ بۆ هەبوونا وی نە هەی. ٦- ئاخا مشە و زەحف. ٧- عەردێ نزم.
الغول(بالفتح): ١- سەرئێشی. ٢- پیرهەڤی. ٣- برنا عەقلی. ٤- مرۆڤێ ب خاڤلەتی ڤە هاتیە کوشتن. ٥- سەرخۆشی. ٦- مار. ٧- ئاخا مشە. ٨- عەردێ نزم. ٩- سەختی. ١٠- دویراتیا ڕیکێ ل بیابانا بێ ئاڤ.
غوي: ١- ژ ڕێ دەرکەت و بەرزەبوو. ٢- بێ هویڤی بوو. ٣- مر.
الغوي(الغیان): دسەرداچوویێ ب دویڤ بایێ خۆ کەڤتی.
الغیة: ١- ڕیبەرزەکرن. ٢- زنا.
الغویث: ١- هاریکاری. ٢- یێ ب تەنگاڤی را دهێتە گەهەشتن ژ خوارن و دەرمانا.
الغویط: کویر.
الغي: ١- بەرزەبوون. ٢- بێهویڤیبوون.
غیا(بتشدید الیاء): ١- ئالا چکلاند. ٢- چەنگ لێکدان (بالندەی).
الغیاب: ١- گۆڕ. ٢- دار. ٣- ڕهێت داری.

الغیاب(بتشدید الیاء): ١- ڕیهـ و ڕیشال. ٢- یێ گەلەگ خۆ بەرزەدکەت.
الغیابة: ١- بنێ تشتی وەکی بیرێ. ٢- تشتێ نە ل بەرچاڤ. ٣- جهێ نزم ژ عەردی. ٤- ناڤێ وی تشتی یە یێ دهێتە هنداڤی مرۆڤی وەکی عەوری و تاریێ و تۆز و عەجاجێ.
الغیاث: ١- هاریکاری و پشتەڤانی. ٢- یێ ب تەنگاڤی ڕا دهێتە گەهەشتن ژ خوارن و دەرمانا.
الغیار: ١- تشتێ دهێتە گوهۆڕین ژ ئامویرا؛ یەدەکێ ئامویرا. ٢- پاچەیەکا پەڕۆکێ زەربوو بەرێ جوهیا ب ملێ دکرن دا د ڤەدەر بن ژ خەلکی.
الغیاصة: نقۆڤانی.
الغیاظ(بالفتح): ١- یێ گەلەک کەربگرتی. ٢- یێ گەلەک ستوبر.
الغیاظ(بالکسر): خەم و کۆڤان و سەختی.
الغیاف: ئەوێ ڕهێت وی درێژبووین و ب ناڤسال ڤە چووی.
غیال: شێرێ نەکەڤیتە چو بویشا.
الغیان: دسەرداچوویێ ب دویڤ بایێ خۆ کەڤتی.
الغیایة: ١- هەر تشتێ سیبەرێ ل مرۆڤی دکەت وەکی ئەسمان و عەورا. ٢- بنێ بیرێ. ٣- ڕۆناهیا ڕۆژێ.
الغیب: ١- خێڤ؛ ئەو تشتێ نە ل بەر چاڤ چ ل پشت پەردا دەمی بت یان یا جهی. ٢- ل نک سۆفیا ئەو تشتە یێ خودێ ژ مرۆڤی ڤەشارتی و ل بەر بەرزەکری.
الغیب المصون: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە نهینیا ذاتێ خودێ حەقە، دیسا دبێژنێ: (الغیب المکنون).
الغیب المطلق: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ذاتێ خودێ حەق، دیسا دبێژنێ: (غیب الهویة).
الغیبة (بالکسر): ١- بەرزەبوون. ٢- گۆڕ. ٣- عەردێ نزم. ٤- بەحسی مرۆڤی ل پشت وی.
الغیبة(بالفتح): نەپێئاگەهیا دلی کا چ چێدبیت.
غیبه: دویرکر؛ بەرزەکر.
الغیبوبة: ١- دەمێ ڕۆژئاڤابوونێ. ٢- بێ هشبوون.
الغیث: ١- باران. ٢- عەور. ٣- گیایێ ب ئاڤا بارانێ شین دبت.
غید: ١- ستۆیێ وی خواربوو. ٢- تایبێت وی نەرمبوون.
غید(بکسر الغین): فەرمانە ب لەزکرنێ ئانکو (لەزێ بکە).
الغید: نازکی و نەرمی.
غیداء: ١- نەرمین؛ ژنکا نەرم و نازک. ٢- ژنکا ژ نازکیا خۆ خوار و خویل دبت.
غیدان: دەستپێک.
الغیداق: عەردێ ب خێر و بەرەکەت.
غیدق: زێدەبوو؛ مشەبوو.
الغیدق: یێ نەرم و نازک.
الغیدقان: یێ نەرم و نازک.
غیر(بتشدید الیاء): گوهۆڕی.
غیر(بسکون الیاء): ژبلی.
غیر: ١- پشکداریا ئێکەدی نەڤیا. ٢- کەرب ژ پشکداریا ئێکەدی راکرن.
الغیر: گوهۆڕینا حالی بەر ب خرابیێ.
الغیران: خودان غیرەت.
الغیران: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئەو هەردو تشتێت هەبوونا ئێکی بێی یێ دی چێدبت.
الغیرة: ١- غیرەت؛ هەستێ تنگژینێ یێ ل نک مرۆڤی هەمبەر کەسێ زیانێ دگەهینیتە نامیسا مرۆڤی یان پشکداریا مرۆڤی د ئەڤینا خۆشتڤی مرۆڤی دا دکەت، زێدەباری هەر تشتەکێ دی یێ ژ ڤی ڕەنگی وەکی بیدادیێ و تەعدایێ. ٢- هێرش. ٣- بەرخوین؛ پارێ وەک خوین دهێتە دان.

الغیردیا: گیایەکە گولێت وی دپەحنن و ناڤکێت وان د پرتەقالی دەمێ ژ نوی چێدبن و قورمزینە مەزن دبن، ل باغچا ژ بۆ جوانییێ دهێنە چاندن.

الغیریة: ١- نەوەکئێکیا دو تشتا. ٢- ڤیانا خێرێ بۆ یێ بەرانبەر کو دژی خۆپەرێسییێ یە (ألترویسم).

الغیسان: ١- کەلا جەحێلینییێ. ٢- دەستپێکا جەحیلینییێ.

غیض(بتشدید الیاء): ١- کێمکر. ٢- غەوارەکر.

الغیض: ١- بچویکێ بەرهاڤێتی. ٢- یێ کێم. ٣- کێمبوون.

الغیضة: ١- بویش. ٢- کۆما دارا ل سەر ئاڤەکێ. ٣- ئێک جارا کێمکرنێ.

الغیط: بیستان.

غیطلة: دار.

غیظ: کەربگرتیکر.

الغیظ: ١- تنگژینا د دلێ دا و نەدەرئێخت. ٢- دژواری.

غیف(بتشدید الیاء): رەڤی و ترسنۆکییێ گرت.

غیف: رەڤا بالندا.

الغیفاء: دارا تایبێت وێ شۆر بووین.

الغیفان: رێڤەچوونا ب کەنی.

غیق(بتشدید الیاء): ١- پویچکر. ٢- ل رەوشەکێ نەما. ٣- پەرێت خۆ د جهـ دا هەژاندن و نەفری. ٤- خواربوو.

الغیل(بالفتح): ١- بویش. ٢- دارێت تێکرا تیکرا. ٣- شێرێ ژنک ددەتە بچویکێ خۆ دەمێ یا ب حال. ٤- شیر. ٥- ئاڤا ل سەر روییێ عەردی دهەرکیت. ٦- بچویکێ قەلەو و ب کەلەخ.

الغیل(بالکسر): نهالا ب ئاڤ.

الغیلة: ١- شیردانا بچویکی ل دەمێ حالی. ٢- کوشتنا ب خاڤلەتی ڤە. ٣- شیردانا بچویکێ دگەل کرنا کارێ سەکسی. ٤- دەمێ حالێ ژنکێ. ٥- تیرۆرکرن.

الغیلم: ١- گەنجێ گەلەک ب موی. ٢- کوبسەلێ نێر. ٣- بەق. ٤- نوپینا بیرێ.

غیم(بتشدید الیاء): ١- بوو عەور. ٢- عەوری گرت.

الغیم: ١- عەور. ٢- تێهنکاتی.

غین: ١- عەوری گرت. ٢- ژەنگێ گرت. ٣- هاتە مۆرکرن.

غین(بتشدید الیاء): نڤیسی.

الغین: ١- داپۆشین. ٢- ژەنگار کو دبیتە پەردەیەکا تەنکتر ژ (الرین). ٣- ل نک سۆفیا دبیتە ژەنکارا دکەڤیتە سەر روییێ خۆدیکا دلی و ژ (الرین) تەنکترە و ب رۆناهیا تەجەللاییێ دچیت ژ بەر کو باوری یا دورستە. ٤- مۆر. ٥- عەور. ٦- نڤیسین.

الغینة: ١- ئاڤ و خوینێت ژ تشتێ مرار دەردکەڤن. ٢- عەداڤ.

الغیناء: یا کەسک.

غینة: ١- دارێت تێکرا تێکرا و بێ ئاڤ. ٢- تشتێ د بن پیساتییێ دا دچیت. ٣- کێم و عەداڤ.

الغیهب: ١- تاریاتی. ٢- دەوارێ رەش و تاری. ٣- شەڤا رەش. ٤- بێئاگەهی؛ غافلی.

الغیهبان: ١- تاریاتی. ٢- زک.

الغیهبة: دەنگ و پێژنێت شەری.

غیهم: تاریاتی.

الغیبوبة: ١- ئاڤابوون. ٢- نەهشی.

الغیوب: یێ گەلەک خۆ بەرزەدکەت.

الغیور: خودان غیرەت.

پیتا (ف)

ف: پیتا بیستێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٨٠)، ژ بۆ لێزڤرینی و دویڤچوونێ و ئەگەرێ و دەستپێکرنێ و دانەدویڤێکێ و تەرتیبێ دهێتە ب کارئینان.

الفیئ: ١- باج. ٢- کەلەپوورت. ٣- سیبەر. ٤- سیبەرا پشتی داکەڤتنا رۆژێ ژ نیڤا ئەسمانی. ٥- رەفا بالندا.

فات: ژ رایا خۆ نەهاتەخوار.

فاد: ١- ل دلی دا. ٢- هاڤێتە سەر خولییێ(نان).

الفـؤاد: ١- دل. ٢- ل نک سۆفیا ئالاڤێ دیتنێ یە و یێ د نیڤا دلی دا وەکی کاکلکێ.

فئة: جوین.

فئد: گازندە ژ دلێ خۆ کر.

الفئید: ١- ترسنۆک. ٢- ترسنۆک.

فؤاق(فـواق): ١- بـرک؛ بـایێ ژ مەعدێ دەردکەڤیت. ٢- بێهنهلکێشانا ب هێز.

فؤاق: ئیسک.

فئام: کۆمێت مرۆڤا.

الفئة: ١- توخم؛ جوین. ٢- ئۆل. ٣- ئەو پرتا لەشەری یە ئەوا ل پشت پرتا د شەری دا داکو ل دەمێ شکەستنێ پشتەڤانیا وێ بکەت.

فئر: تژی مشک بوو.

فأر: ١- مشک. ٢- نافکا مامزا چینی.

فأر: کۆلا.

فأرة المسک: نافکا مامزا جینی یا مسک تێدا.

الفأس: ١- بڤر. ٢- سەرهەفسارێ ئاسنی.

فأس: شەقکر.

فأس الرأس: هەستییێ پاتکێ.

فأس الفم: جهێ ددان لێ ژ دەڤی.

فأفأ: گەلەک پیتا (الفاء) د ئاخڤتنا خۆ دا دووبارەکر.

فأق: ئێسکەک هاتێ.

فأم: ١- تێر ئاف ڤەخوار. ٢- تژی دەڤێ خۆ گیا کر.

فؤم: پرت.

فئم: تژی دەڤێ خۆ گیا کر.

الفـأو: ١- تیکـا د ناڤبـەرا دو چیـا دا. ٢- گـەلیگێ دگەهیتـە فرەهیـەکێ. ٣- زڤرۆکا خیـزی. ٤- شـەڤ. ٥- عـەردێ چیا ل دۆر. ٧- جهێ حولی. ٨- ڕۆژئاڤا.

فئید: ١- ترسـنوکێ چـو دل نـە. ٢- گوشـتێ بژارتی.

فاء: ١- زڤری. ٢- وەرگرت؛ بۆ خۆ بر.

الفائت: یێ بۆری.

الفائجـة: ١- نهـالا د ناڤبـەرا دو چیـا دا. ٢- ڤالاتیا د ناڤبەرا د گرێت خیزی دا یان گرێت ئاخێ دا. ٣- کۆما مرۆڤا.

الفائدة: ١- مزە؛ مفـا. ٢- زێدەیی. ٣- فایدێ پارەیی دەینداری گیرۆکری.

الفائدة البسیطة: ئەو فایدێ کێمە یێ کو ل سەرومالێ داینە شۆلی زێدە دبیت پشتی گشت فایدا دهاڤێنە سەر.

الفائدة المرکبة: ئەو فایدەیە یێ کو هەر (٦) هەیڤا یان هەر سال دچیتە سەر سەرومالێ داینە شۆلی.

الفائر: یێ ژ کەربا فیریای.

الفائز: یێ بسەرکەڤتی.

الفـائش: یـێ شـانازیێ ب خـۆ دبـەت و خۆمەزندکەت.

الفـائض: ١- یـێ د سـەر ئامـانی دا داچـووی. ٢- یێ زێدە.

الفائق: ١- گەلەک ب سەرکەڤتی. ٢- ستۆناڤملک. ٣- گەلەک باشێ جۆر وی خورست.

فـأت: ١- ب خـۆکر و گـوهێ خـۆ نـەدا کەسـێ. ٢- درەوەک پێڤەنا.

فـات: ١- بـۆری. ٢- دەمـێ کرنـێ چـوو. ٣- دەربازبوو.

فاتی: بەریکانا مەردینیێ ژێبر.

فاتح: ١- حوکم ل سەر دا. ٢- د گەل ئاخڤت. ٣- ب ساناهیکر.

الفاتح: یێ وەلاتا د ستینت.

الفاتحة: ١- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٢- سۆرەتا (الحمـد)ە یـاکو ل دسـتپێکا قورئانـا پیـرۆز، دبێژنـێ: (السبع المثـاني) ئـانکو هـەر حـەفت ئایـەتێت ڕامانـا وان د قورئـانێ دا بـەردەوام دبیت.

فاتحـة الکتـاب: ١- سـۆرەتا (الحمـد)ە یـا قورئانـا پیـرۆز پـێ دهێتـە دەسـتپێکرن. ٢- ل نـک سـۆفیا دبیتـە هـەر حـەفت سـالوخەتێت دەروونـی: (الحیـاة، العلـم، الإرادة، القدرة، السمع، البصر، الکلام).

فاتر: ١- تێهنشیر. ٢- لاواز.

الفاتق: ١- یێ بشکڤتی. ٢- یێ ڤەبوویی.

الفاتک: ١- کوژەک. ٢- دلێر؛ مێرخاس.

فاتـک: ١- ب ئاشـکرایی کوشـت. ٢- ئـەو بهایێ خواستی دایێ.

الفاتن: یێ خەلکێ ژ ڕێکا حەقییێ دەردئیخت.

فاتور: تێهنشیر.

فاتورة: پسۆلەیەکە د گەل تشـتی دهێتـە هنـارتن، ناڤ و جۆر و ژمارە یێت تشتی یێت تێدا.

الفاثج: حێشترا ئاڤس.

الفاثور: ١- مێزا مەرمـەری. ٢- تلپـێ ڕۆژێ. ٣- فەرخـەسـێنیا مـەزن. ٤- سیخور(جاسوس).

فاج: ١- بەلاڤبوو. ٢- لەزکر. ٣- بەزی. ٤- تەزی. ٥- ساربوو.

فاجأ: ژ نشکەکێ ڤە پەیداکر.

فاجر: ١- زناکەر. ٢- گونەهکەر. ٣- جادوکەر (ساحر).

الفاجر: ١- زناکـەر. ٢- یـێ هـەردەم بـەرێ وی ل کرنا گەنەها. ٣- جادوکەر(ساحر).

الفاجرة: ١- ژنا درەوکـەر. ٢- ژنا گونەهکـەر. ٣- ژنـا زناکـەر. ٤- ژنـا جادوکەر(سـاحر). ٥- مێیا (الفاجر)ە. ٦- درەو.

الفاجع: ١- خەما گران. ٢- مسیبەت ب سەربهاتی. ٣- مسیبەتگەهین.

الفاجعة: ١- مسیبەت. ٢- رۆمان کەنی و گری تێدا تێهەلبووین.

الفاجل: یێ قومارکری.

الفاجور: ١- زناکار. ٢- یێ هەردەم بەرێ وی ل کرنا گونەها.

فاح: ١- کەلی. ٢- دژواربوو. ٣- بەرفرەهبوو. ٤- رژیا (خوین). ٥- بوو تشتەکێ سەرانسەری. ٦- بێهنا وی بەلاڤبوو. ٧- زێدە خوین هاڤێت (برینێ). ٨- کۆکبوو و هەمی وەلات ڤەگرت(بهار). ٩- بەرفرهبوو و بەربەلاڤبوو.

الفاحش: ١- تشتێ کرێت. ٢- تۆرەپیس. ٣- یێ گەلەک قەلس و چول.

الفاحشة: ١- کریارا کرێت. ٢- کریارا سزایێ دنیایێ و عەزابا ئاخرەتێ هەژی خودانی دکەت.

فاحص: هەر ئێک ل عەیبێت یێ دی گەریا.

الفاحم: یێ مەند و بێ هەرکین.

فاخ: با هات و دەنگکر.

فاختة السنغال: ل (الدبسیة) بزڤرە.

الفاختة(یاکریم): بالندەیێ تڤیرک؛ تڤیلک؛ تڤیرانک.

فاخر: ب کارێ شانازیبرنێ شیایێ.

الفاخر: تشتێ ب بها و نرخ.

الفاخور: جۆرەکێ ریحانا یە.

فأد: ١- درب ل دلی دا. ٢- کرە د ناڤ خولییێ دا.

فاد: ١- مر. ٢- خۆجهبوو. ٣- ب دەستکەڤت. ٤- خۆ مەزنکر. ٥- تێکهەلکر. ٦- چێبوو(مفا).

فأد: یێ گوشتی دبژێرت.

الفاد: یێ مال دای هەمبەر ئازادکرنا گرتیەکی.

فادی: ئازادکر و هەمبەر ئازادکرنا وی پارە وەرگرتن.

الفادح: ١- یێ گران. ٢- یێ سەخت.

الفادحة: مسیبەتا زەمانی.

الفادر: ١- پەزکویڤی. ٢- گوشتێ کەلاندی یێ تەزی.

الفادرة: ١- پەزا کویڤی. ٢- کەڤرێ ل سەر سەرێ چیای.

الفادن: ئامویرەکە پێ سەح دکەنە راستی و دورستیا ئاڤاهیا.

الفادي: ١- یێ پارە هەمبەر ئازادکرنا وی هاتیە دان. ٢- ناسناڤێ عیسی پێغەمبەری یە ل نک فەلان ژ بەر کو هزردکەن جانێ خۆ یێ گۆری مرۆڤان کری.

الفاذة: یا نەشاز؛ یا نەوەکی هەمیا.

فار: ١- فیرها. ٢- کەلی و فیرها. ٣- ژ عەردی زا. ٤- بەلاڤبوو.

الفار: مشک.

الفار(بتشدید الراء): یێ رەڤی.

الفارد: ١- گا. ٢- یێ خۆ کریە کت.

الفاردة: ١- پەزا تو ژ پەزی بگری و ل مال بهێلی. ٢- پەزا خۆ ل چەرێ ژ پەزی ڤەدەر کری. ٣- مێیا (الفارد)ە.

فارر: سەحکرنە رەوشا ئێک.

فارز: ژێ جودابوو.

الفارز: یێ رۆهن و ئاشکرا.

الفارزة: ١- مێیا(الفارز). ٢- ریکا ل عەردەخیزی. ٣- ئالاڤێ برگەبێت نڤێسینێ یە کو ئەڤەیە(،).

الفارس: ١- پێشبینکار. ٢- سوار. ٣- زانا.

الفارسیة: زمانەکە ژ زمانێت ئیرانی وەلاتێ ئیرانێ پێ دئاخڤت.

فاش: شانازی ب خۆ بر و خۆمەزنکر.

الفارض: ١- پیر؛ ب ناڤسالڤەچوویی. ٢- ئەوێ فەرزێت دینی دزانت. ٣- یا وەک زکات ژ خودانی نەهاتیە وەرگرتن. ٤- زەبەللەح؛ مەزن.
فارط: ١- دبەرپراکر. ٢- ژ نشکەکێ ڤە دیت.
الفارط: یێ ب پێش هەڤالێت خۆ کەتی.
الفارطان: دو ستێرن ژ ستێرێت تەرمێ نحێ.
الفارع: ١- یێ بلند خەملچێکری(چیا). ٢- یێ بلند و جوان. ٣- یێ بلند.
الفارعة: ١- مێیا(الفارع)ە. ٢- کۆپ؛ گۆپیتک (چیا).
الفارغ: ١- یێ ڤالا. ٢- دەستڤالا و بێ کار.
فارغ البال: دلتەنا.
فارق: ١- یێ حەقی و نەحەقییێ ژێک جودا بکەت. ٢- عەورێ ب تنێ. ٣- ئاژەلا خۆ جوداکری و کەتی بەر زانێ.
فارق: خۆ ژێ جوداکر.
الفارق: ١- جوداهی. ٢- جوداکەر.
الفارقة: ١- جوداهی. ٢- مێیا (الفارق)ە.
الفارقلیطی: ١- یێ حەقییێ و نەحەقییێ ژێک جودا دکەت کو دبیتە (الفاروق). ٢- ل نک سۆفیا دبیتە (مظهر الولایة) یێ کو دبیتە جەوهەرێ پێغەمبەراتییێ.
الفارک: ژنکا مێرێ خۆ نەڤێت.
الفاره: ١- یێ ڕەهوان و شارەزا. ٢- د سەرپێخۆدا چووی. ٣- جوان و شرین. ٤- یێ چوون خۆش تنی ژ کەر و هێسترا. ٥- یێ بخودرە.
فارهة: ١- مێیا (الفاره)ە. ٢- ژنکا جەحێل و جوان.
الفاروق: ١- ئانکو(المفرق) کو دبیتە ئەوێ حەقی و نەحەقی ژێک جوداکرین. ٢- ناسناڤێ عومەرێ کورێ خەططابی یە - خودێ ژێ ڕازی بیت. ٣- یێ گەلەک ددترست.

فاز: ١- ب سەرکەڤت. ٢- قورتالبوو. ٣- مر.
الفازة: سیوانەیا دو دار ل بن.
الفازر: ١- ڕێکا گەلەک هاتن و چوون ل سەر و جهێ پیا لێچێبووی. ٢- ریکا بەرفرەهـ و درێژ هەرەکی پەقە ل عەردی چێبووی.
الفازرة: ١- ڕێکا ل خێزی و جهێ چوون هاتنێ لێچێبووی. ٢- مێیا (الفازر)ە. ٣- ڕێکا ل خیزی وەکی پەقێ دیاردکەت.
الفازع: یێ ترسیای.
فاسخ: ژناڤبرنکار.
فاسد: خرابی د گەل کرن ئەو ژی خرابوون.
الفاسد: ١- ژکارکەڤتی. ٢- نەدورست. ٣- خرابووی.
الفاسق: یێ ژ دینی یان فەرمانا خودێ دەرکەڤتی.
الفاسقة: مێیا (الفاسق)ە.
الفاسقیة: جۆرەکێ گرێدانا کولاڤدەرسۆکا یە.
الفاسیاء: کێز.
الفاسیة: کێز.
فاش: خۆ مەزنکر.
الفاشستی: لایەنگیرێ ڕژێما فاشستی یە.
الفاشیة(الفاشستیة): بزاڤەکا سیاسی یە ئارمانجا وێ ئەو سیستەمێ حزبی یێ ستەمکار ب سیستەمێ دیموکرتی بگوهۆڕت، ئەڤ ناڤە یێ وی سیستەمێ حوکمی یێ (مۆسلینی) د ناڤبەرا سالێن (١٩٢٢) هەتا (١٩٤٥)ێ دا ل (ئیتالیا) دامەزراندی، ئەو سیستەم ل سەر بنیاتێ دەستەلاتا ڕەهائی یا تاکەحزبی و ریکخستنا سەندیکایی و نژادپەرێسیێ هاتبوو ئاڤاکرن.
فاشغة: بەلاڤە و چاڤا دادپۆشیت (پەرچەم).
فاشق: ژ نشکەکێ ڤە هاتێ.
الفاشوش: مرۆڤێ لاواز و بێ ڕای.
الفاشیة: ئاژەلێ بەلاڤە.

فاص: ١- چوو. ٢- ڤەڕەست و خلاس بوو. ٣- ڤاڕیبوو.
الفاصخة: بۆچوون نەدورست.
فاصل: خۆ ژێ ڤەکر.
الفاصل: ١- ناڤبڕ. ٢- یێ بجههاتی.
الفاصلة: ١- ناڤبڕ. ٢- مۆرکا د ناڤبەرا دو مۆرکا دا د ڕستکێ دا. ٣- ڤالاتیا د ناڤبەرا دو پەیڤا دا. ٤- مێیا (الفاصل)ە.
الفاصلة الصغری: د (العروض) ێ دا سێ پیتێت لڤاندینە (متحرکە) دگەل ئێکا ڕاوەستاندی(ساکن) وەکی (ضربت).
الفاصلة الکبری: د (العروض)ێ دا چار پیتێت لڤاندینە (متحرکة) دگەل ئێکا ڕاوەستاندی(ساکن) وەکی (ضربکم).
فاصولیا: فاصولی.
فاض: ١- بەلاڤبوو. ٢- زێدەبوو. ٣- دسەردا چوو. ٤- هەڕکی؛ ڕژیا. ٥- تژیبوو. ٦- مر. ٧- دەرکەت. ٨- نەشیا خۆ و دەرهێکر (نهێنی). ٩- فرەهـ.
فاضح: هەر ئێکی عەیبێت یێ دی ئاشکرا کرن.
الفاضح: ١- سپێدە. ٢- هەتکبەر.
فاضل: ب قەنجییێ شیایێ.
الفاضل: خودان قەنجی و منەت.
الفاضلة: ١- پلەیا بلندا د قەنجییێ دا. ٢- دان؛ بەخشین.
الفاضي: ١- بەرفرەهـ. ٢- ڤالا. ٣- بەرچاڤ.
الفاطر: ١- یێ ددانێ وی دەرکەتی. ٢- ئەفراندەر؛ چێکەر. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە.
فاطمة(فاطم): یا بچویکێ وێ دویری وێ شیرڤەدکەن.
الفاطن: زیرەک.
فاظ: ١- مر. ٢- دەرچوو.
الفاعل: بکر؛ کەرە؛ یێ ب کاری ڕادبیت.
الفاعلیة: کاریگەری؛ شیانێت کارتێکرنێ و تێکهەلییێ د گەل تشتێت دی.
الفاعي: یێ تنگژی و کەفێ دەڤێ وی گرتی.
الفاعیة: ١- کولیلکا گیایێ خەنایێ. ٢- ژنکا فەسادکەر. ٣- مێیا (الفاغي) یە.
فاغ: بەلاڤبوو(بێهن).
الفاغرة: ١- جۆرەکێ کەرەستەیێ بۆنداره. ٢- باڵندە.
الفاغیة: ١- کولیلکا گیایێ خەنایێ. ٢- تایێ گیایێ خەنایێ یە سەروبن دهێتە چاندن، بێهنەکا خۆشتر ژ خەنایێ ژێ دهێت.
فاف: نەینوکا تبلا بەرانی ل یا شەهدێ دا وەک ئاماژە کو یێ بچویکە یان یێ بچویک بت.
فاق: ١- بلندتر لێهات. ٢- خۆ کرە قوربان ل دەمێ مرنێ. ٣- ب سەرکەڤت.
الفاق: ١- بیابان. ٢- فەرسەختێنیا تژی زاد. ٣- شە.
الفاقة: ١- پێدڤیاتی؛ دەستکورتی. ٢- ئەوە کو فەقیر تنێ بشێتن هەر دو ڕۆژ و شەڤەکا ئێک دانێ خوارنێ بخۆت، و هندەک دبێژن ل دەمێ حەفتیەکێ.
الفاقد: ژنکا کوڕێ وێ یان مێرێ وێ مرین.
فاقرة: مسیبەتا گەهێت پشتا مرۆڤی دشکێنت.
الفاقع: یێ زەلال و خوڕست(ڕەنگ و تەنێ سالۆخەتێ ڕەنگێ زەرە).
الفاقعة: ١- مێیا (الفاقع)ە. ٢- بەلا مسیبەت.
فاقە: ب فوقهێ غەلابەت لێ کر.
فاکە: تورانە کرن.
الفاکە: ١- یێ نەرم و نازک و د خۆشیا دا. ٢- تورانەکەر. ٣- خودانێ فێقی.
الفاکورة: سقاتە یێ دەرگەهی یان یێ پەنجەرکێ.
الفاکهة: ١- فێقی؛ میوە. ٢- مێیا (الفاکە)ە. ٣- تشتی خۆشی ژ خوارنا وی دهێتە دیتن.
فال: ١- خەلەتبوو و لاوازا. ٢- لاوازبوو. ٣- مەزنبوو و هندی فیلی لێهات.

فال: گەشبینی.
فال: هێلا گەشبینییێ بکەت.
فالت: ١- بۆ کرە ژ نیشکەکێ ڤە(کار). ٢- بێی ژ ڤان دیت.
فالج: ١- هوڕ. ٢- فالنجا ڕەخەکێ خودانی دگریت. ٣- یێ سەرکەڤتی. ٤- حێشترا دو کوهان.
الفالعة: بەلا؛ مسیبەت.
الفالقة: ١- مێیا (الفالق)ە. ٢- عەردێ چال یێ د ناڤبەرا دو بانیا دا.
الفالوذ(الفالوذق): جۆرەکێ شرینیایە ژ ئاری و ئاڤێ و هنگڤینی دهێتەچێکرن.
فالول: بەهلویلک؛ جۆرەکێ ئێشا پیستی یە دەستا ڤەدگریت؛ پرسکەکێت هشک و بچەڤن.
الفالیة: ١- کێر. ٢- کێزەکا پنیپنی یە د کونێت مارا ڤە دژیت.
فالیة الأفاعي: کێزا مارا.
الفامي: دوکاندار.
فان: هات.
فانی: ١- چاڤدێرکر. ٢- حەواند. ٣- چێکر و پێکوەرئینا. ٤- قەتاند(دەم).
فانک: چوو تێدا.
الفانوس: ١- پێزەڤەنگ؛ فەسادکەر. ٢- فانووس.
الفاني: پیرەمێر.
فاه: ئاخڤت.
فاهی: ١- ئاخڤت. ٢- شانازیبر.
الفاهقة: برینا خوین ژێ دڕژییێت.
الفاهم: یێ تێگەهەشتی.
الفاوانیا(عود الصلیب): جۆرە گیایەکە کولیلکێت وی د بنەفشی و مەزنن، ل باغچەیا دهێتە چاندن ژ بۆ جوانییێ.
فاوض: ١- دانوستاندن کرن. ٢- پشکداری دگەل وی د تشتی دا کر. ٣- هندی وی لێهات.
فاوە: د گەل ئاخڤت.
فای: پەڤاند.
فایبرسکرب: ئامیرەکێ دوختورانە ماسۆلکەکە گولۆپەکا ب سەری ڤە پێ سەح دکەنە هناڤێت نەساخی و کارێت نەشتەرگەری پێ بۆ دکەن.
الفایروس: جانەوەرەکێ گەلەک هویرە تنێ ب میکروسکۆپی دهێتە دیتن، دبیتە ئەگەرێ گەلەک ئێشا وەکی و خوریکا و کولبوونا مێلاکێ.
فایش: ١- شانازی برن. ٢- گەلەک گەف کرن و چونەکر.
الفایض: ١- یێ گەلەک و مشە. ٢- یێ تێرا مرۆڤی زیدە. ٣- یێ ژ پێڤیا مرۆڤی زیدە. ٤- پارەیێ د سەر قەرێ ڕا دهێتە دان وەک قەربۆیێ گیرۆکرنا دانێ.
فت(بالتشدید): ١- ب تلا کرە پرتێت بچویک. ٢- لاوازکر. ٣- هێزا وی شکاند و هەڤال ل دۆر نەهێلان.
الفت(بتشدید التاء): تیکا کەڤری.
فتأ: ١- ڤەمراند. ٢- ڕاوەستاند.
فتئ عنە: ١- ژێ بەسکر. ٢- ژبیرکر.
فتا: بەریکانا مەردینییێ ژێبر.
الفتی: یێ مەرد و سەخی.
الفتاء: جەحێلینی.
الفتات: ١- پرت. ٢- کەر و پرت.
الفتاة: ١- ژنا گەنج یان تۆلاز. ٢- مێیا الفتی)ـا یە.
الفتاح (بالفتح والتشدید): ١- دادوەر. ٢- یێ تشتا ڤەدکەت. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە ژ بەر کو دادوەرییێ دکەت و دەرگەهێت ڕزقی بۆ چێکریا ڤەدکەت. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە کەسێ قفلێت دەرگەهێت (ملکوت)ی و دلا ڤەدکەت و ڕزقێ دەروێشا ڤەدکەت کو خودێ یە، و ب برسێ و خەلوەت و تافیرییێ و نڤێژا خۆ نێزیکی وی دکەن.
الفتاح(بالضم أو الکسر): حکۆمەت.

الفتاحة: ١- دانا حوکمی. ٢- سەرکەڤتن.
الفتاحة: ئامویرێ ڤەکرنا قودیکا.
الفتار(بالضم): دەستپێکا خۆشیێ.
فتاش: یێ گەلەک ب کارێ سەحکرنێ ڕادبیت.
الفتافت: ئاخڤتنێت نهینی.
الفتاق(بالکسر): ١- چاڤێ ڕۆژێ. ٢- پرتا هەڤیرترشی یا مەزن. ٣- دەرمانێت تێکهەل. ٤- بنیاتێ لیفێ سپی.
الفتال: ١- یێ گەلەک باددەت. ٢- بالندەیێ بلبل.
الفتان: ١- زێرینگر، ژ بەر کو زێڕی دکەتە د ئاگری دا ژ بۆ تاقیکرنێ. ٢- شەیتان، ژ بەر کو مرۆڤ پێ دهینە سەربووركرن.
الفتانان: زێر و زیڤ.
الفتانة: ١- بەرێ پێ زێڕی سەربۆڕدکەن. ٢- مێیا (الفتان)ە.
الفتة: ١- پشکلا هشکە یا ئاگری پێ هەل دکەن. ٢- کومتلێ خورمێ.
فتح: ١- ڤەکر. ٢- ستاند. ٣- حوکم ل سەر دا. ٤- ب سەرکەڤت. ٥- دادوەریکر.
الفتح (بالضم والسكون): ١- ڤەکرن. ٢- ستاندنا وەلاتا. ٣- سەرکەڤتن. ٤- ڕزقێ خودێ ددەت. ٥- ئاڤا د ڕوبیارا دا دهەرکیت.
الفتح القريب: ١- ڤەکرنا نێزیک کو ستاندنا مەککەهێ یە. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو دەرگەهێ پێت بۆ مریدی ل (مقام القلب) ڤەدبن و سالوخەتێت خودێ حەق دیاردبن پشتی برینا قووناغێت نەفسێ.
الفتح المبين: ١- ڤەکرنا ئاشکرا. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو دەرگەهێت بۆ مرید ل (مقام الولاية) و کفشبوونا ڕۆناهییێت ناڤێت خودێ حەق پێت سالوخەتێت دلی دیار دکەن.
الفتح(بضمتين): ١- دەرگەهێ مەزنێ ڤەکری. ٢- شیشەیێ مەزنێ ڤەکری.
الفتحة(بالفتح): ئێک ڤەکرن.
الفتحة(بالضم): ١- ڤالاتیا د ناڤبەرا تشتا دا. ٢- ئەو زانینە یان مالە یێ مرۆڤ شانازیێ پێ دبەت.
فتخ: چەماند و نەرم کر.
الفتخ(بفتحتين): نەرمیا گەها.
الفتخ(بالفتح والسكون): ژناڤدایا زەندکێ.
الفتخاء: ئەلهویێ چەنگ نەرم.
الفتخة: خەلەکا تبلێ.
فتر(بتشديد التاء): ١- ئارامبوو. ٢- خاڤکر. ٣- سستکر. ٤- داشکاند. ٥- هێلا کێماسی و سستیێ بێخیتێ.
فتر: ١- خاڤبوو. ٢- سستبوو. ٣- داهات. ٤- داشکەست. ٥- کێماسیکر. ٦- تێهنشیربوو. ٧- ئارامبوو.
فتر (بالفتح والتشديد): ١- ئارامبوو. ٢- ڕاوەستا و خۆ بۆ بارانێدنێ ئامادەکر(عەور). ٣- تێهنشیرکر(ئاڤ).
الفتر؛ الفترة(بالكسر): کەفەل؛ درێژیا د ناڤبەرا تبلا بەرانی و شەهدێ دا.
الفتر(بالضم): سفرەکا ژ تاییێت دارقەسپا.
الفترة(بالفتح): ١- شکەستن و لاوازی. ٢- ئەو دەمە یێ د ناڤبەرا دو پێغەمبەرا دا. ٣- دەم. ٤- دەمێ د ناڤبەرا دو تایا دا. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە لێڤەبوون ژ کرنا تشتەکی یان ڤەمریا ئاگرێ سوژەکێ دەستپێکێ.
الفترة(بفتحتين): سستی؛ خاڤی.
فترص: قەتکر.
فتش: سەحکر.
فتخ: پێلێنا دا کو بشکێت.

الفتف: ١- شەقبوون. ٢- بشکورین. ٣- دەردێ فتقێ کو دبیتە کونبوونا پەردا بنێ زکی. ٤- شینبوونا گیا و دەخل و تشتێ چاندی.
فتق: ١- شەقکر. ٢- ڤەکر(وەکی درواری). ٣- تەڕابەڕاکر؛ ئێکبوونا وان تێکدا. ٤- دورینا وی ڤەکر(کراس). ٥- هەڤیرترش کرە ناڤ.
فتق(بکسر التاء): گیا شینکر.
الفتق: ١- کەسک و شینکاتی. ٢- فتقا زکی کو دبیتە دڕهانا پەردا بەتەنێ زکی. ٣- سپێدە. ٤- کێماسیا د ژیاری دا. ٥- هشکی و نەهاتنا بارانێ.
فتک: ١- کوشت. ٢- ب خافلەتی ڤە کوشت. ٣- گەلەک پێڤەما. ٤- یێ ویرەکبوو خۆ ژ چو تشتا نەددا پاش.
فتک(بتشدید التاء): ڤەچڕی(هری).
فتک به: کوشت.
الفتک: کوشتن.
فتل: ١- بادا؛ لێکزڤڕان. ٢- وەرگێڕا. ٣- ڤیژیڤەدا.
فتل(بکسر التاء): ژێکفڕبوو.
الفتلة: ١- ئێک بادان. ٢- توندیا زەڤلەکا زەند و باسکا. ٣- ئامانێ تۆڤێ کەسکێ دارا (سلمة) و دارا (سمر) دکەنێ.
فتن: ١- بۆ خۆ ڕاکێشا. ٢- سۆت. ٣- هێلا حەژ وی بکەت. ٤- دسەردابر. ٥- ئێخستە بەلایێ. ٦- سەربۆرکر. ٧- ئێخستە بەلایێ. ٨- کەتە بەلایێ. ٩- حەلاند.
الفتن(بسکون التاء): ١- ڕەنگ. ٢- ڕەوش.
الفتن: سۆتن.
الفتنة(بالکسر): ١- سەربۆرکرن؛ تاقیکرن. ٢- مال و عەیال. ٣- خڕهان و کوفری. ٤- بێ سیستەمی و بەلاڤبوونا خرابیێ و شەڕ و شۆڕا. ٥- گیایێ شەڤبشکێڤ. ٦- خڕیان و کوفری. ٧- هەتکبەری. ٨- دیناتی. ٩- نەساخی. ١٠- سەربۆرکرن. ١١- مسیبەت؛ بەلا.
الفتنة(بالضم): جۆرەکێ دارایە.
فته: شکاند.

الفتوت: کەر و پرت.
الفتوة: ١- سەخیاتی و مەردینی. ٢- گەنجینی. ٣- ئەو کو مرۆڤ بەردەوام ل بن فەرمانا ئێکەدی بیت.
الفتوح: چێبوونا تشتێ نە ل باوەرێ چێ ببت.
الفتوحة(بالضم): حکومەت.
الفتوخ: شێر.
الفتور: سستی؛ خاڤی.
الفتوش: خوارنەکە ژ پرتێت نانی و پیڤازا و مەعدەنۆسێ و خیارا و ترشێ سماقێ دهێتە چێکرن.
الفتوق: فەقیری و دەرد و کۆڤان.
الفتوی(الفتیا): بەرسڤ ل دۆر بابەتەکێ شەرعی.
الفتی: ١- کوڕێ مەرد و سەخی. ٢- تۆلاز.
الفتي: یێ گەنج ژ هەر تشتەکی.
الفتیا (الفتوی): بەرسڤ ل دۆر بابەتەکێ شەرعی.
الفتیان: شەڤ و ڕۆژ.
الفتیت: کەر و پرت.
الفتیة: جۆرە کولیلکەکە یا سپی یە یان بنەفشی، ژ بۆ جوانی ل باغچەیا دچینن.
الفتیتة: پرتا تشتێ هویرکری.
الفتیق: ١- یێ دژوار. ٢- شاهـ. ٣- گەش (سپێدە).
الفتیل: ١- تیڤلکێ د تیکا بەرکێ خورمێ ڕا. ٢- بالۆلکا قرێژێ یا کو دەما مرۆڤ تبلێت خۆ پێت قرێژێ دپەرخینت پەیدا دبیت. ٣- بادایی.
الفتیلة: ١- پەتیلا بێ ئاگر. ٢- تشتێ لویلدایی ژ هەر تشتەکی.
الفتین: ١- سۆتی. ٢- عەردێ بەرێت وی هەروەکی د سۆتی.
فث: ١- بژالەکر. ٢- شکاند.
الفث: یێ بژالە.

فشـا: ١- كـەلا وی داهات(چادانـك).
٢- دژواریـا وی داهـات. ٣- ژێڤـەكر و راوەستاند.
فشج: ١- كێمكر. ٢- گەرما وی كێمكر.
فشخ: شكاند(سەر).
فج: ١- ژێكڤەكر. ٢- شەقكر. ٣- ژێكدویركرن. ٤- ژەها وی كێشا(كڤان).
الفج(بالفتح): رێیا فرەها د ناڤبەرا دو چیا دا.
الفـج (بالكسـر): ١- گوندۆرێ شـامی. ٢- كەرك؛ فێقییێ نەگەهەشتی.
فجـأ: ١- ژ نشـكەكێ ڤـە پەیـدابوو. ٢- ژ نیشـكەكێ ڤـە هێـرش كـرە سـەر. ٣- لەز لێكر.
فجا: ١- ڤەكر. ٢- ژەها وی كیشا(كڤان).
فجی(بتشدید الجیم): كفشكر.
الفجاء: تشـتێ بـۆ مرۆڤـی ژ نیشـكەكێ ڤـە پەیدا دبت.
الفجـاءة: ١- بێئاگـەكرن. ٢- یـێ ئێكسـەر هێرشێ دكەت.
فجأة: ژ نشكەكێ ڤە.
الفجاج(بالضم): رێكا بەرفرەها د ناڤبەرا دو چیا دا.
الفجاجة: كەرك؛ فێقییێ نەگەهەشتی.
الفجار(بالكسـر): ١- رێكێـت د ناڤبـەرا دو چیا دا. ٢- زناكەر.
الفجال: تڤرفرۆش.
الفجة: رێكا د ناڤبەرا دو چیا دا.
الفجج(بضمتین): مرۆڤێ دارگران.
فجـر: ١- پەڤانـد و جۆكـەك بـۆ ڤـەكر ئینـا هـەركی. ٢- كـوفری كـر، ژ بنئـەمریا خودێ دەركـەت. ٣- درەوكـر. ٤- ژ رێ دەركـەڤت. ٥- گونـەهكرن. ٦- زنـاكر. ٧- چاڤێـت وی وەستیان. ٨- ساخبوو.
فجر: زنا دگەل كر.
الفجر: ١- رۆناهیا سپێدێ. ٢- سپێدە؛ دەمێ سۆراتیا تاڤێ یە ل دویماهیا شەڤێ.
الفجرة(بالضـم): ١- جهـێ ئـاڤ ژێ دزیـت ژ كـانیێ. ٢- جهـێ ئـاڤ دزێتـێ یـان لـێ خرڤەدبت. ٣- درەو.
الفجر(بفتحتین): ١- دان؛ بەخشین. ٢- مەردینی. ٣- ڤەنجی. ٤- مال و زیدەهیا وی.
فجـس: ١- خۆمـەزنكر. ٢- خرابـی پەیـداكر. ٣- شكاند.
فجـع: ١- مسـیبەتەك بـۆ چێبـوو ژ بـەر مرنـا خۆشـتڤیەكی. ٢- مسـیبەتەك ب سـەری هات.
الفجفاج: زەلامێ گەلەكێ بۆ خۆ ددانت.
فجل: سست و ستویربوو.
فجل(بتشدید الجیم): پەحنكر.
الفجل: تڤر.
فجل: سست و ستویربوو.
فجم: هەردو رەخێت دەڤێ وی د ستویربوون.
الفجمة: بەرفرەهی.
الفیجن(بالفتح والسكون): گیـایێ گیژنـگ (یۆنانی) یە.
الفجواء: ١- مێیا (الأفجی)ـایە. ٢- عـەردێ بەرفرەهـ.
الفجوة: فرەهی و ڤالاتیـا د ناڤبـەرا دو تشـتا دا.
الفجور(بالضـم): كرنـا كارێـت شـەریعەتی فەرمانا نەكرنێ بۆ دایی.
الفجور(بـالفتح): ١- زناكـەر. ٢- یـێ هـەردەم بەرێ وی ل كرنا گونەها.
الفجوع: مسبەت ب سەر هاتی.
الفجیع: مسیبەت ب سەر هاتی.
فجي: لنگێت خۆ ژ ئێك فركرن.
الفجیعة: مسیبەت.

فح(بتشدید الحاء): ١- پفپفکر. ٢- کفێنکر (ماری). ٣- بەلاڤبوو.
الفحا(البصل): ١- پیڤاز. ٢- تۆڤ. ٣- تشتێ هشک.
فحا: ١- مەبەست دیار کر. ٢- ئاماژەدا.
الفحا: ١- تۆڤ. ٢- تۆڤێ هشک.
الفحاش: یێ گەلەک کرێتیا دکەت.
الفحاص(بتشدید الحاء): یێ گەلەک ل عەیبا دگەرییێت.
الفحال(بالضم): نێرێ میشا هنگڤینی.
الفحالة(بالکسر): نێرینی.
الفحام: ١- رەژویفرۆش. ٢- مرۆڤێ بێ دین.
الفحامة: کۆمەلەکا سیاسیا نەپەنی یە ل ئیتالیا (کاربوناری).
الفحة(بالضم): تیژی(تام).
فحث: فەحسکر.
الفحث: فەحسکرن.
فحج: خۆمەزنکر.
فحج(بکسر الحاء): ل رێڤەچوونێ سەرێ تبلێت وی بێت پێی ژێک نێزیک بوون و پاشپەحنییێت وی ژ ئێک دویر بوون.
فحج: خۆ مەزنکر.
الفحح: مارێت ئاریای.
فحس: ب ئەزمانی بر ژ ژێدەری چ دەست یان ئامان یان هەر تشتێ دی.
الفحش: ١- کریار ژ تخوببی دەرئێخست. ٢- کرێت و مەزن بوو.
الفحشاء: ١- زنا. ٢- گونەها کرێت.
فحص: ١- سەحکر. ٢- قەلپاند و بەرچاڤکر. ٣- کۆلا. ٤- هلکۆلا. ٥- جهەک بۆ چێکر. ٦- حێل غاردا.
فحص عنه: لێگەریا.
الفحص: ١- سەحکرن. ٢- سەربۆرکرن.
الفحصة: ١- چالکا ئەرزنکێ. ٢- ئێک سەحکرن.

فحفح: ١- پوفین د خەوادا کر. ٢- ستویراتی کەتە دەنگێ وی.
الفحفاح: ١- پرپێژ. ٢- یێ ستویراتی کەتی یە دەنگێ وی.
فحل: بۆ هلبژارت.
الفحل: ١- جانەوەرێ نێر. ٢- حێسیلا ژ دارقەسپێ دهێتە چێکرن. ٣- هەلبەستڤانێ ب کرێتکرنێ هەر دەم ب سەردکەڤیت. ٤- نێرێ میشا هنگڤینی.
فحلة(بالفتح): ١- ژنکا دار زەلام. ٢- ژنکا ئاخڤتن توند و دژوار.
فحلة(بالکسر): نێرینی.
فحم: ١- مرە رەژوی. ٢- بێدەنگکر. ٣- رەشکر. ٤- ئاڤا وێ چکبوو (بیر).
فحم(بکسر الحاء): کرە گری هەتا دەنگێ وی چکبووی.
فحم وجهه: سەروچاڤێت وی رەشکر.
فحم(بتشدید الحاء): ١- کرە رەژوی. ٢- چیزکر؛ هێلا بێ بەرسڤ. ٣- مەندکر. ٤- رەشکر.
الفحم: ١- رەژوی. ٢- رەش.
الفحم الحجري: رەژویا بەری.
فحم الکوک: رەژویا بەری یە پشتی کو قیر و زەیت و غاز ژێ دهێنە ڤەدەرکرن ب رێکا قەلاندنا وی ب گەرمیا دگەهیتە (٩٠٠) پلەیان د ناڤ فرنێت مەزن دا، ئەڤ رەژوی یە د کارێ ژێکرنا پیلای دا دهێتە ب کارئینان.
الفحمة: ١- رەشاتێ. ٢- تاریاتی. ٣- پرتا رەژیێ.
الفحواء: ١- رامانا ناڤەرۆکێ. ٢- رامانا ئاخڤتنێ.
الفحولة: نێرینی.
الفحوم: یێ نەشێت بەرسڤێ بدەت.
فحومة: رەشاتی.

فحوی(فحواء): ١- رامان؛ واتە. ٢- مەبەست. ٣- رامانا ناڤەرۆکێ. ٤- رامانا ئاخڤتنێ. ٥- ناڤەرۆک.

الفحیح: کفێنا ماری.

الفحیص: یێ ل عەیبێت هەڤالێ خۆ دگەریێت.

الفحیل: ١- یێ نێر. ٢- یێ نێرینی ل نک. ٣- یێ پەرینا وی زوی بەردگرت.

فحیم: ١- رەژویا کۆمرێ. ٢- رەش.

فخ: ١- خرخرکر(مرۆڤی). ٢- کفێنکر(ماری). ٣- بەلاڤبوو. ٤- سستبوو.

الفخ(بالضم): خەفک؛ تەپک؛ تەلهە.

الفخامة: ١- سالوخەتەکە ژ مەزناهیا گەودی و بهایێ گەلەک پێکدهێت. ٢- مەزناهی و زەبەللەحی. ٣- مەزناهی یا وەررەیی وەک پلەیا دەستهەلاتداریێ.

الفخة: ١- نڤستنا مرۆڤێ خرخرێ دکەت. ٢- ژنکا پیس.

الفخار: ١- درگن. ٢- ئامانێ درگنی.

الفخارة: جەرک.

الفخاري: ١- یێ ئامانێت درگنی دفرۆشت. ٢- یێ ئامانێت درگنی چێدکەت.

فخت: ١- کونکر. ٢- لێدا. ٣- بری. ٤- بەرچاڤکر. ٥- درەوکر.

فخت(بتشدید الخاء): دەنگکر.

الفخت: ١- خەفک؛ تەپک. ٢- سیبەرا هەیڤێ. ٣- رۆناهیا هەیڤێ.

فخة: زنکا پیس و قرێژی.

الفخت: کولینکا بانی.

فخج: خۆ مەزنکر.

فخج(بکسر الخاء): رەهنەکێ وی نەوەکی یێ دی بوو.

فخذ: رەهنێ وی هنگاڤت.

فخذ(بتشدید الخاء): ئێلا کرە ئویجاخ ئویجاخ.

فخذ بینهم: ژێکڤەکرن.

الفخذ: ١- رەهن. ٢- ئویجاخ.

فخر: ١- شانازیبر. ٢- خۆمەزنکر.

فخر(بتشدید الفاء): ب شانازیێ ژ هەڤرکێ وی باشتر دانا.

الفخر: ١- شانازیبرن. ٢- مەزناتی. ٣- مەزناهی. ٤- منەت.

الفخرة(بالضم): ١- شانازیبرن. ٢- مەزناهی؛ مەزناتی.

فخفخ: شانازی ب تشی نەهەی بر.

الفخفخة: ١- شانازیبرن ب چونەیێ. ٢- دەنگێ کاغەز و جلکی.

فخم: ١- مەونبوو. ٢- قەدرێ وی بلندبوو.

فخم(بتشدید الخاء): مەزنکر و قەدرێ وی گرەت.

الفخم: ١- یێ گەلەک ب قەدر و روومەت. ٢- یێ مەزن.

الفخمیة: خۆ مەزنکرن و خۆ بلند کرن وەک دەستهەلات.

الفخور: یێ شانازیێ دبەت.

الفخیر: یێ گەلەک شانازییێ دبەت.

الفخیر؛ الفخیرة(بالکسر): یێ د شانازیبرنێ دا شکەستن خواری.

الفخیم: یێ مەزن.

فد: ١- ب لەز چەنگێت خۆ لێکدان. ٢- ئاخ ب سمێت خۆ راکر. ٣- غاردا. ٤- دەنگێ خۆ بلندکر.

الفدا: ١- کار و عومبار و ئامانێت دەخل و دانی دکەنێ. ٢- جهێ بازرگان تشتێ خۆ لی ددانیتە سەر ئێک.

فدی: پارەدا هەمبەر ئازادکرنا وی.

فدی(بتشدید الدال): خۆ گۆری کر.

الفدی: ١- یێ دهێتە دان هەمبەر ئازادکرنێ یان بەردانێ. ٢- خۆگوریکرن.

الفداء؛ الفدی(بالکسر): ١- خوین؛ دراڤێ دهێتەدان هەمبەر ئازاکرنا کەسەکی ژ کوشتنێ یان گرتنێ. ٢- خۆگوریکرن؛ جانفیزایی.

الفدائي: جانفیدا؛ خۆگوریکەر.

فداد: ١- خۆمەزنکەر. ٢- خودانێ ژ سەدا هەتا هزار حێشترا. ٣- یێ دەنگێ وی بلند. ٤- ئەوێ دەنگێ خۆ د بەر کاری ڕا بلند دکەت وەکی جۆتیار و شڤان و گاڤانا. ٥- مرۆڤێ دەنگ بلند. ٦- جۆتیار و شڤان و گاڤانێت ل ئاژەلێ خۆ دحەیتین.

الفدادة: ١- بەق. ٢- ترسنۆک. ٣- مێیا (الفداد)ە.

الفدام؛ الفدامة (بالکسر): ١- دەربێنک؛ دەڤبێنک. ٢- سەفینک. ٣- ڕەنگێ سۆرێ باش سۆر.

الفدام؛ الفدامة (بالفتح): ١- دەڤبێنک؛ تویرکەکە ددەنە سەر ئاژەلی دا نەچەرت. ٢- دەربێنک. ٣- سەفینک.

فدان(نیر): نیرک.

الفدان: ١- هەڤجار. ٢- جەتێ گاییت جۆتی. ٣- زەڤی. ٤- جۆتێ کێلانێ کو دبیتە ئەو قەدەرا عەردی یێ جۆتەکێ گایا د ڕۆژەکێ دکێلت. ٥- (٤٠٠) قەصەبەیێت چارگۆشەییێت عەردی نە، هەر قەصەبەیەک ژی دبیتە (٤٠) گەز.

فدح: ١- گرانبهاکر. ٢- سەنگینکر.

فدخ: ١- شکاند. ٢- تیڤلاند هێشتا یێ تەڕ(شڤک).

فدد: ١- ب مەزناهی ب ڕیڤەچوو. ٢- ل کرین و فرۆتنا دەنگێ خۆ بلندکر.

فدر: تەزی؛ ساربوو.

فدر(بتشدید الدال): کرنە کەرێت گر و هویر(بەر).

الفدر: دارێ نازکێ زوی دشکێت.

الفدر(بضمتین): ١- زیڤ. ٢- کوڕکێ قەلەو.

الفدرة(بالکسر): ١- پرتا گوشتێ کەلاندی یێ ساربووی. ٢- پرتا چیای. ٣- پرتا شەڤێ.

الفدرة(بالضم): ١- یێ ژ کۆما خۆ خۆ ڤەدەر دکەت ب تنێ دچیتە ڕێ. ٢- زیڤ. ٣- بچویکێ قەلەو.

فدرة: ١- پرتا گەڤری. ٢- تاریاتیا شەڤێ. ٣- پرتا گۆشتێ کەلاندی و تەزی.

الفدسة: تەڤنپیرک.

فدش: شکەست(سەر).

الفدش: ١- تەڤنپیترکا مێ. ٢- کەرەمرۆڤ.

فدع: شکاند و پیچەکێ شەقکر (سەر).

فدع(بالکسر): سەرێ وی شکەست و پیچەکێ شەقبوو.

الفدع(بفتحتین): ١- خواربوونا باسکێ دەستی یان یێ پێی ژ چۆکی پێدا. ٢- خواربوونا گەهێت مرۆڤی.

الفدعة: جهێ خواریا ل باسکێ دەستی یان پێی چێدبت.

فدغ: شکەست(سەر).

فدفد: ١- غاردا و ڕەڤی. ٢- دەنگێ خۆ بلندکر.

الفدفد(بالضم): ١- یێ دەنگ بلند. ٢- یێ ئاخڤتن ڕەق. ٣- جهێ ب چال و گرک. ٤- بیابان. ٥- جهێ بلند. ٦- عەردێ نەراست.

الفدفد(بالفتح): ١- جهێ بلند. ٢- بیابان. ٣- عەردێ ب کەند و کۆر.

فدك(بتشدید الدال): ڤەچڕی(هری).

الفدك: کوندەکە ل دکەڤیتە باکۆرێ عەرەبستانا سعوودی، یێ پێغەمبەری بوو (سلاڤ لێ بن)، لێ پشتی مرنا وی بۆ (بیت المال)ێ موسلمانا زڤڕی.

فدم: ١- دەربێنک داسەر. ٢- سەفینک ئێخستێ.

الفـدم: ١- یـێ نەشـێت باخڤیـت چ لالۆتـەیا دەڤـــی یـــان بێعـــەقلی. ٢- کرەرەمـــرۆڤ. ٣- خوینگران. ٤- سۆرێ تژی سۆراتی.
الفـدن: ١- ئاڤـاهییێ ئلڤـاکری و دورسـت. ٢- بۆیاغا سۆر.
فدن: ١- قەلـەوکر. ٢- درێژکر. ٣- ب سۆری رەگکر.
الفدن: ١- ئاڤاهییێ ئاڤاکری. ٢- رەنگێ سۆر.
فدوي: جانفدا؛ خۆگۆریکەر.
الفدور: پەزێ کویڤی.
الفدوکس: ١- شێر. ٢- مێرێ توند و دژوار.
الفـدوم(بالفتح): ١- دەڤبێنـک؛ دەربێنـگ. ٢- سەفینک.
فديـة: ١- خـوین؛ دراڤـێ هەمبـەر ئازاکرنـا کەسەکی ژ کوشتنێ یان گرتنێ یان بەردانێ - وەکـــی ژنکـــێ ژ مێـــری - دهێتـــە دان. ٢- خۆگوریکرن؛ جانفیزایی.
فديد: دەنگ.
فذ(بتشديد الذال): ب توندی دەرئێخست.
الفذ: ١- کت. ٢- یێ چست و زێرەک.
فذاذی؛ فذاذا(بالضم): بژاله و بەلاڤ.
الفذة: یا نەشاز؛ یا نەوەکی هەمیا.
فذفـذ: خـۆ ڤـەهێلا دا خـۆ ب دزیکـی ڤـە پاڤێژیت.
فذلك: ژێ خلاسبوو.
الفذلكة: ئەنجامێ دویماهییێ یێ حسێبێ.
فر الی: چوو نک.
فر(بتشـديد الـراء): ١- رەڤـی. ٢- ب لـەز چـوو. ٢- دەڤـێ وێ ڤـەکر دا بزانـت کـا یـا پیره یان یا جوانه(ئاژەل).
الفر: یێ رەڤی.
فری: ١- قەتکر ژ بۆ چاککرنێ. ٢- لـێ چوو و بـــڕی و دەربـــاس بـــوو. ٣- ئافرانـــد. ٤- فـــەروەک لێـــدا(کورک). ٥- چێکـــر. ٦- دەربازکر(دەشت). ٧- برسقی.
فری(بتشديد الراء): قەتکر؛ شەقکر.

الفرا: ١- ترسنۆک. ٢- یێ سەیر.
الفرأ(الفراء): کەرێ کویڤی.
الفراء(بتشديد الراء): کورکچێکەر.
الفرائض: علمێ لێکڤەکرنا میراتی.
الفـرات: ١- شـرین. ٢- رووبارەکـە ژ چیایێـت ئەرمینیا ل ترکی وەک دو رووبار (قر صو) و (مـراد صـو) دزێـت و دەرباسـی ئاخـا سـووریێ دبیـت و ل وێـرێ هـەردو رووبـار (بلـخ) و (خـابور) دهێنـە سـەر، پاشـێ دهۆریتە ناڤ عـەردێ عێراقـێ و ل بـاژێرکێ (القرنـة) ل بـاکۆرێ عیراقـێ دچیتـە سـەر رووبـارێ دجلـە و پێکڤـە رووبارێ(شـط العـرب) پێـک دئینـن یـی کـو دهۆریتـە کەنداڤی عەرەبی؛ درێژاهیا وی (٢٧٨٠) کیلۆمێترن.
الفراتان: رووبارێ دجله و رووبارێ فرات.
الفرائة: عویرگویشێ د عویرکی دا.
الفـراح: دبیتـە (البیـت المعمـور) یـا کـو ل عەسمانێ حەفتێ ل هنداڤێ کەعبا پیرۆز.
الفراد(بتشـديد الـراء): یـێ تشـتێ کێموێنـە دفرۆشیت.
فرادی: ئێک ئێکە.
الفـرار(بالضم): ١- گیسک. ٢- بەرخ.
الفـرار (بـالفتح والتشـديد): ١- رەڤرەڤـۆک. ٢- یێ رەڤین سڤک. ٣- زیبەق.
الفرار(بالكسر): ١- رەڤین. ٢- ل نک سۆفیا دبیتـە رەڤـین ژ چێکریـان بـۆ نـک خـودێ حەق.
الفراس: شێر.
الفراس(بتشـديد الـراء): ١- شـێر. ٢- ژیـرێ زیرەک.
الفراسـة: ١- پێشـبینی؛ زانینـا سـالۆخەت و تۆرێ مرۆڤەکی ژ سیمایێ وی و سەروبەرێ وی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە کوشفا یەقینی و سـەحکرنا غـەیبێ کـو مـەقامێت ئیمـانێ یە.

الفراش(بـالفتح): ١- هـەردو رهێـت ل بـن ئـەزمانی. ٢- پـەقلکێت ب سـەر مـەیی دکەڤن. ٣- پەروانێ ئاشێ ئاڤێ. ٤- دۆلابا ناعۆرێ. ٥- پەروانێ کەشتییێ. ٦- هەردو ئاسـنکێت هەفساری یێـت زنجبـرا سـەر هەفساری پێڤە دهێتە گرێدان.
الفراش(بالکسر): ١- نڤین. ٢- جهێ ئەزمان تێدا ژ دەڤی. ٣- ئەوە کو ژنکا تەرخانکری بت بۆ ئینانا عەیالـی بۆ ئێـک زەلامی. ٤- جهێ ئەزمان پێڤە گرێدای.
الفراش(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک تشتی رادئێخت.
الفراشـة: ١- بـەلاتینک. ٢- ئاسـنێ تـەنک. ٣- هەستییێ تەنک. ٤- قەلاقوچکێ ملی. ٥- هەستییێت تەفشێت مەژی.
الفراشة(بالکسر): خزمەتکاری.
فـراض: صـەنەمەک بـوو ل جهـێ ئـێلا (سـعد العشیرة)، زەلامەکی ژ وی ئێلێ شکاند و چوو نک پێغەمبەری - سلاڤ لـی بن - و موسلمان بوو.
الفراض(بالکسـر): ١- دەرێ روییـاری. ٢- جل.
الفراضة(بتشدید الراء): خوێرک.
الفراط(بالکسر): ئەو ئاڤە یا یێ بەری هەمیا بگەهیتێ بۆ وی دکەڤت.
الفراط(الفراطة): ئاڤا گەلەک ئێلا و هەمی تێدا دپشکدار هەل وی یێ بەری بگەهیتێ.
الفراغ(بالفتح): ١- ڤالاتی. ٢- بێکاری.
الفراغ(بالکسر): ١- کتـا بـاری. ٢- رەخـێ دەلوا ئـاڤ ژێ دهێتـە ڤـالاکرن. ٣- ئامـان. ٤- پـەرداغێ مـەزن. ٥- سـەرتیرا پـەحن. ٦- دەوارێ گەلـــەک ب رێڤـــەدچت. ٧- یێ چوونسڤک.
الفرافر: ١- بـەرخ. ٢- گیـسک. ٣- گـۆلکێ چـێلا کـویڤی. ٤- هەسـپێ لغـاڤێ خـۆ د دەڤـێ خـۆ دا دئینـت و دبـەت. ٥- کـەرەمرۆڤ. ٦- یـێ تشـتی ل خـۆ زیدەدکەت.
الفراق: ژێکڤەبوون.

الفراغ: ١- ڤالاتی. ٢- بێکاری.
الفرمـان: فـەرمانا سـولتانی یـە بـۆ ویلایـەتا (فارس) یە.
الفرامل(الفران): بەنزێت تورمبێلێ.
الفران(بتشدید الراء): فرنەچی.
الفرانس: ١- شێر. ٢- یێ ستۆ ستویر.
الفراهة(الفراهیة؛ الفروهة): ١- تێگەهەشتن. ٢- جوانی و لاوینی.
الفربیـون: گیایـەکێ گەلـەک جـۆرە و یـێ بەربەلاڤە، تا و بەلگێت وی شیرەکێ ژەهر ژێ دهێـت، گەلـەک یـێ ب مەترسـی یـە ئەگەر بچیتە چاڤی.
فرت: یێ پیس و بێدەلنگ بوو.
فرت(بضم الراء): شرینبوو(ئاڤ).
فرت(بکسر الراء): عەقلێ وی لاوازبوو.
الفرة(بالکسر): گرنژین.
الفرة(بالضم): ١- تێکهەلبوون. ٢- دژواری.
فرتانیون: کولیگەشک.
فرتک: ١- گاڤێت خۆ ژێک نێزیـک هاڤێتن. ٢- هویرهویرکر. ٣- خرابکر.
فرتن: گاڤێت وی ژێک نێزیکبوون.
فرتنی: ژنکا گۆلە.
الفرتونة: ب زمانێ کەشتیڤانا دبیتە سەقا.
الفرتیکة: جنگالێ زادخوارنێ (ئیتالی) یە.
فرث: ١- تفکر و دلێ خۆ رەشکر. ٢- هنگاڤت.
فرث(بکسر الراء): ١- بژالەبـوو. ٢- تێربوو.
الفرث(بالفتح والکسر): بێ گر و چیا(جهـ).
الفرث: عویرگویشێ هێشتا د عویرکی دا.
فرج: ١- ڤەکر. ٢- فرەهکر. ٣- دەراڤێ تـەنگ ب دویماهی ئینا. ٤- دویرکر؛ بر.
الفرج(بـالفتح والسـکون): ١- ڤالاتیـا د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٢- ئـەو جهێ ل سەر تخوبیی یێ مەترسی ژێ هەی کو دوژمـن تیـرا هێرشـێ بکـەت. ٣- بەرسـینگ. ٤- پاشی و پێشییێت مرۆڤی. ٥- ژناڤدایا تشتی. ٦- نیڤا رێکێ.

الفرج(بفتحتين): ب دویماهیهاتنا خەمێ یان ئاریشێ یان هەر تەنگاڤیەکا دی.
الفرج(بضمتين): کڤانێ ژەها وی ژ دارێ وی دویر.
الفرجة(بالضم والسكون): ١- تەماشە. ٢- قورتالبوون ژ تشتەکێ خراب. ٣- ڤالاتیا د ناڤبەرا دو تشتا دا.
الفرجال(الفرجار): پەرگار؛ ئالاڤێ چێکرنا جغزا.
الفرجاري: بازنەیی.
الفرجان: سینگوبەر.
الفرجة: ١- قورتالبوون دەراڤێ تەنگ. ٢- دیوار و پێژان. ٣- تەماشە. ٤- ڤالاتیا د ناڤبەرا دو تشتا دا.
الفرجون(المحسة): گەلەوەشین؛ مەحەسک.
الفرح(بالفتح): کەیف.
الفرح(بكسرالراء): ١- یێ کەیفخۆش بووی. ٢- یێ ژ پێخۆدەرکەفتی.
فرح: کەفخۆشبوو.
الفرحان: یێ کەیفخۆش.
الفرحة: ١- کەیفخۆشی. ٢- مزگینی.
فرخ(بتشديد الراء): ١- ژ هێکێ دەرکەت. ٢- بوو خودان تێژک.
فرخ: پێڤەنویسیا.
الفرخ: تێژکێ بالندەی.
فرخ أم علي: بەیبوین.
الفرخة(بالفتح): سەرەڕوما پەحن.
فرد: ١- کتبوو. ٢- خۆ ڤەدەرکر.
فرد(بكسر الراء): وەک کت و ب تنێ کر.
فرد(بتشديد الراء): ١- کرە کت. ٢- ڤەدەرکر. ٣- خۆ کرە زانا.
الفرد(بفتح الحرفين): بێ هەڤکویف؛ بێ وێنە.
الفرد: ١- کت. ٢- نیڤا جۆتی. ٣- دەبانجە. ٤- رەخەکێ رهی. ٥- یێ ڤەدەر. ٦- ژ ناڤێت خودێ یە. ٧- یێ کەس وەکی وی نە. ٨- ئێک ئالێ ڕیهێ. ٩- شمکا نەپنیکری. ١٠- یێ ڤەدەر. ١١- مەزنێ مللەتێ خۆ.
فردا: کتکتە.
الفردان: یێ بوویە کت.

الفردة: ١- کتا باری. ٢- مێیا (الفرد)ە.
فردس: ئێخست؛ ل عەردی دا.
فردس: ١- ئێخست. ٢- ل عەردی دا.
الفردسة: فرەهی.
الفردوس: ١- بیستان. ٢- باغەکێ بەحەشتێ یە. ٣- باغ. ٤- ناڤێ وێ بەحەشتێ یە یا باب ئادەم - سلاڤ لێ بن - لێ دژیا بەری کرنا گونەها بوویە ئەگەرێ دەرئێخستینا وی.
الفردية: رێبازەکا هزریە دخوازت مرۆڤ د جڤاکی دا یێ ڤەدەر بیت(اندیفیدویالیسم).
الفررة(الفرورة): یێ زوی درەڤیت.
الفرز(بالكسر): ١- تێژکێ بەڤلی. ٢- گیسک. ٣- پشتکۆد. ٤- مێریا رەشا سۆراتی تێدا. ٥- بنیات.
الفرز: ١- ژێ جوداکرن. ٢- نهالا د ناڤبەرا دو بانیا دا. ٣- عەردێ فرەهێ د ناڤبەرا دو چیا دا.
فرز: ١- ڤەدەرکر. ٢- ژ ناڤ ئینادەر.
فرز(بتشديد الراء): بریار دا.
الفرز(بالفتح): ١- نهێلا د ناڤبەرا دو چیا دا. ٢- عەردێ نزم و چالێ د ناڤبەرا دو بانیا دا. ٣- چرتکرن؛ ژێکڤەدەرکرن.
الفرز(بالكسر): ١- رێکا ل گری. ٢- بەهرا بۆ خودانی ڤەدەرکری.
الفرزان: شاهێ شەترنجێ.
الفرزة(بالفتح): پەڤا ل عەردێ ب کەند و کۆر.
الفرزة(بالضم): ١- گەه؛ نۆبە. ٢- دەرفەت. ٣- رێکا ل گری.
الفرزدق: ١- پرتا هەڤیری. ٢- پرتا نانی. ٣- نانا کەتی تەنویرێ. ٤- ناسناڤێ شاعرەکێ عەرەبا یێ سەردەمێ ئەمەویایە ناڤی وی (الهمام بن غالب بن صعصعة التميمي) یە.
الفرزع: ١- بەرکێت(تۆڤ) پەموی. ٢- پارچە؛ پرت.

الفرزعة: ١- پنیا گیای. ٢- ئێک بەرکێ پەمبوی.
فرزل: بەندکر.
الفرزل(بالكسر): ١- بەند. ٢- پەنجا برینا شڤکێت ئاسنی.
الفرزل(بالضم): زەلامێ زەبەللەح.
فـرس: ١- گـرت؛ نێچیرکـر. ٢- سـتویێ وی ژێڤـەکر (سـەربڕ). ٣- سـەرێ وێ ژێڤـەکر. ٤- پێشـبینێ تێـدا کـر. ٥- بژالـەکر. ٦- بێئاگەهبوو ژ تشتی. ٧- بۆ هێلا دا بخوت و ئـەو خـلاس ببیـت(هەسپ بـۆ شـێری). ٩- سـتویێ وێ شـکاند(ئاژەل). ١٠- پێشـبینی د هەسـپی یـان مـاهینێ دا کر.
فرس(بضم الراء): یێ زیرەک بوو د کاروبارێ هەسپا دا.
الفرس(بالكسر): جۆرە گیایەکـە یـێ بلنـد و گەلـەک ب کولیلکـە ژ بـۆ جـوانی دهێتـە چاندن.
الفرس(بفتحتين): ١- هەسپ. ٢- ماهین.
الفرس الأعظم: (٢٠) ستێرن وێنەیێ هـەسپەکێ بێ دەست و پێ پێک دئینن.
الفرس التـام: (٣١) سـتێرن فـۆرمێ هەسـپی پتر ژ (الفرس الأعظـم) پێک دئینن.
الفرس: مللەتەکە ژ مللەتێت ئیرانی ل وەلاتـێ ئیرانێ نە.
الفرسة(بالكسر): کولکـا ل سـتۆی دهێـت و گەها قەتدکەت.
الفرسة(بالفتح): ئێکجار(فرس)ە یە.
فرسخ: ١- بـەرفرەهبوو. ٢- کـەلا وێ شکەست (گەرما).
الفرسخ: ١- دەمێ درێژ. ٢- ڤالاتیا د ناڤـەرا دو جها دا. ٣- یەکەیەکا پیڤانا دویربیێ یە دبیتـــە نێزیکـــی (٨) کیلـــۆمێترا. ٤- بێهنڤـەدان. ٥- ئـارامی. ٦- تشـتێ مشەیێ بەردەوامێ ب دویماهی نەهێت.
فرسغ: ١- فرەهبوو. ٢- کەلا وی شکەست.

الفرسن: سمێ حیشترێ.
الفرسين: رەخێ سما حێشترێ.
فرش(بتشديد الراء): ١- پەرێت خۆ ل هنداف لێکـــدان و نـــە دادا. ٢- ڕائێخســـت. ٣- پـــەحنکر. ٤- بـــەرچاڤکر و دیـــارکر. ٥- بەلاڤکر.
فرش: ١- ڕائێخست. ٢- ناسناڤێ ژنکێ یـە. ٣- پەحنبوو. ٤- خۆ بۆ ئامادەکر. ٥- ڤـەدا و بەلاڤبوو.
فرش(بتشديد الراء): پرپر ل هنداف تشتی کر و نەدادا(بالندەی).
الفرش: ١- ڕاژێرکیت ل مالێ ڕادئێخن وەکـی مـەحفیر و تـەحتیا و مـوکێتی. ٢- تێژکـێ حێشـترێ. ٣- جهـێ ب گیـا. ٤- جهـێ بەرفرەهـ و بـەرین ژ عـەردی. ٥- داروبـارێ هـویر. ٦- درەو. ٧- گیـایێ بوویـە سـێ بەلگ. ٨- ئاژەلێ تنێ ب کێر سەرژێکرنێ دهێت.
الفرشاة: فرچە.
فرشاة دهان: فرچەیێ بۆیاغێ.
الفرشاح: ١- سمێ پەحن. ٢- ژنکا ستویر و پەحن. ٣- عەورێ بێ باران.
الفرشاية: فرچە
الفرشة(بالفتح): ئێک ڕائێخستن.
الفرشة(بالكسر): سەروبەرێ ڕائێخستنێ.
الفرشة(بالضم): فرچە.
فرشح: ١- لنگـێت خۆ ژێکفرکرن. ٢- خۆ بـەردا عـەردی و ڕەهنێـت خـۆ بێڤـەنان. ٣- لۆتێـت کورت هاڤێتن.
فرشخ: خۆ بەردا خوارێ و ڕوینشت و ڕەهنێت خۆ ب عەردی ڤەنان.
الفرشخة: فرەهی.
فرص: ١- بڕی. ٢- شەقکر. ٣- ب دەرڤەت و دیت.
فـرص (بتشـديد الـراء): ب ڕەخـێ ئاسـنی نەخشکر.

الفرصاد: ١- تویشەمب. ٢- دارا تویتی. ٣- بویاغا سۆر.
الفرصة: ١- دەلیڤە؛ دەرفەت. ٢- کولیکا هریێ یان یا پەمبی. ٣- جار؛ گەھ.
الفرصد(الفرصید): تلییێت تری.
فرض: ١- بڕی. ٢- کره ئەرک. ٣- دەستنیشانکر. ٤- ب دەمی ڤە گرێدا. ٥- کره بەهر و پشک. ٦- ب ناڤسالڤەچوو.
فرض(بتشدید الراء): ١- فەرزکر. ٢- چیقچیقکر.
الفرض(بالفتح): ١- پارچا تشتی. ٢- ئەو عبادەتێ خودێ کری یە ئەرک کو ب نەکرنا وی موسلمان گونەهبار دبیت و ژ هەژی سزادانێ دبیت. ٣- پیربوون. ٤- جهێ تیر دکەڤیتە سەر ژ کڤانی. ٥- دان؛ بەخشین. ٦- باهرا سەربازی ژ پێدڤیا. ٧- بەهرا ڤەبڕی. ٨- یا هاتیە فەرزکرن ژ خێرا. ٩- تەخمینکر و هزرا خۆ تێداکر.
الفرض(بالضم): چیقا تشتی.
الفرضة(بضم الفاء): ١- دەراڤێ ئاڤێ. ٢- بەندەر؛ جهێ ڕاوەستیانا کەشتیا ژ دەریایێ. ٣- دارێ چمێ دەرگەهی ل سەر دزڤریت. ٥- دۆلا چیای. ٦- مالێ خودێ(زکاة). ٧- جهێ حویری ژ حوبردانکی. ٨- جهێ ژەهێ ل سەر گرێددەن ژ کڤانی.
الفرضیة: ژیری و گومانا دەربارە وی بابەتی دهێتە دانان یێ دهێتە خواندن ژ بۆ گەهەشتنا ئەنجامەکی.
فرط: ١- د بەری ڕاکر و پێشکەڤت. ٢- شیایێ. ٣- مر. ٤- هنارت و لەزلێکر. ٥- دبەرێڕاکر. ٦- قوسیری د دەرحەقێ وی دا کر هەتا مری. ٧- دەستڕێژی تێدا کر. ٨- بچویکەکێ وی مر. ٩- بێ هزر ئاخڤت. ١٠- ب بەری وان کەڤت. ١١- چوو و مر. ١٢- ئێشاند.

فرط(بتشدید الراء): ١- قوسیری تێداکر هەتا پویچبووی. ٢- لەز ل بجهئینانا ژڤانی کر. ٣- قوسیری کر بێ شیانیا خۆ دیارکر. ٤- بەرزەکر. ٥- هێلا و پشتا خۆ دایێ. ٦- ژێ دویر کر. ٧- تێدا ژ تخویبی دەرکەڤت.
الفرط(بالضم): ١- هەسپێ بەزەکێ ل پێشیا هەمیا دچیت. ٢- کار ژ پاشگوهڤەهاڤێتی. ٣- دەستڕێژی. ٤- زێدەگاڤی و زۆرداری. ٥- یێ ژ تخویبی دەرکەڤتی.
الفرط(بالفتح): ١- دەستپێکا سپێدێ. ٢- پشتی دەمەکی. ٣- ژ تخویبی دەربازبوون. ٤- سەرێ گری. ٥- سەرێ چیای.
الفرط(بالضم): ١- شۆلا مایە د قام دا. ٢- بنێ چیای.
الفرط(بضمتین): ١- ژ توخویبی دەربازبوون. ٢- زۆری و تەعدایی.
الفرط(بفتحتین): ١- ئەوە یێ بەری ئاڤکێشی دچیتە سەر بیرێ و کنف و دەلوا ئامادە دکەت و ئامانا ددانت و ئاڤێ دکەتێ. ٢- یێ بەری هەمیا گەهەشتی یە سەر ئاڤێ. ٣- لەز. ٤- خێرا بەری تە دگەهیتە بنجهێ. ٥- یێ مرۆڤ ڤێرا نەگەهەشتی ژ عەیالی ئانکو مری. ٦- کارێ مرۆڤ قوسیریێ تێدا دکەت. ٧- شۆلا خودان قوسیریێ تیدا دکەت.
فرطح: ستویرکر.
الفرطاح: یێ ستویر.
الفرطاس: یێ ستویر.
الفرطة (بالضم): ١- دەرکەتن ژ وەلاتی. ٢- وەغەر.
فرطح: ستویرکر.
فرطس: دفنا خۆ درێژ کر.

الفرطوسة: دفن.
الفرطسية: تمبلکێ دفنێ.
فرع: ١- لێ ب سەر کەڤت (چیا). ٢- بلندبوویێ (بداری). ٣- پرچا وی درێژبوو. ٤- ب سەرکەڤت. ٥- دانایێ(عێلی). ٦- لێ هات و چوو.
فرع(بتشديد الراء): ١- لێ ب سەرکەڤت(چیا). ٢- بخوارکەڤت. ٣- تا ژێبرن.
الفرع: ١- ژۆریا هەر تشتەکی. ٢- تا؛ چەق. ٣- پرچا درێژ. ٤- سەر. ٥- پرچ. ٦- تلکێ قوینێ. ٧- سپیهـ. ٨- پشک. ٩- پویتێ سەری. ١٠- جۆکا ئاڤێ یا دگیتە گەلی. ١١- مالێ ب فایدە.
الفرعاء: ١- کۆپ؛ گۆپیتک (چیا). ٢- دویماهی(ڕێ).
الفرعة: ١- فێلبازی و توند و تیژی. ٢- زانا ئێکێ یا حێشترێ. ٣- سپیهـ. ٤- پشک.
الفرعل: تێژکێ حەفتیاری.
فرعن: ١- خۆ مەزنکر. ٢- بوو فێلبازێ ب فێل و فند.
الفرعنة: فێربازی و فەندوفێلکاری.
فرعون: ناسناڤێ شاهێت مسرێ یە و ئەوێ زێدەگاڤیێ ل سەر مافێ مرۆڤان بکەت.
فرغ: ١- ڤالابوو. ٢- ژێ خلاسبوو. ٣- ژ ڕحێ ڤالابوو ئانکو مر. ٤- ب دویماهیئینا. ٥- بەلاش چوو. ٦- ڤالاکر.
فرغ(بتشديد الراء): ١- ڤالاکر. ٢- ڕێهت.
فرغ(بالفتح والضم): ١- دەرحەتبوو و ترسیا. ٢- فرهبوو.
الفرغ(بالفتح والسكون): ١- عەردێ هشک و بێ گیا. ٢- ڕەخێ ئامانێ ئاڤ ژێ دهێتە ڤالاکرن.
الفرغ(بالكسر والسكون): ڤالاتی.
الفرغ(بالفتح والكسر): یێ ڤالا.
الفرغان: ئامانێ فرەهـ.
الفرفار: ١- شێرێ هەڤرکێ خۆ پرتپرت دکەت. ٢- مرۆڤێ سەرگەرمێ د خەما چونە یێ هەر تشتەکێ بکەڤیتە دەستی بشکێنت. ٣- جۆرە دارەکە گەلەک خۆ ل بەر سۆتنێ دگریت، دارێ وێ یێ ڕەش و بێهنخوشە سێنیکا ژێ جێدکەن.
الفرفح: عەردێ حولی.
الفرفحين: جۆرەکێ بەقلی یە.
فرفر: ١- لەزکر. ٢- فرفرکر؛ پەرێت خۆ هەژاندن. ٤- پرتپرتکر. ٥- گازیکرێ.
الفرفر(بالضم): چویچک.
الفرفور(بالضم): ١- بەرخ. ٢- گیسک. ٣- گۆلکێ چێلا کویڤی.
فرق: ١- جوداکر. ٢- دوشوقکر. ٣- بەردا(پرچ). ٤- ئاشکرابوو. ٥- دیاربوو. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ بۆ بەندی پەیدادبت ژ بەردەوامیا عەبدینییێ بۆ خودێ حەق.
فرق(بالكسر): ١- ترسیا. ٢- کەتە ناڤ پێلێ.
فرق(بالفتح): پیڤا خۆ هاڤێت.
فرق(بتشديد الراء): ١- جوداکر. ٢- ناڤسەرک تێ ڤەکر. ٣- ئاشکرابوو. ٤- کەتە بەر زانێ. ٥- بەلاڤەکر. ٦- جوداکر. ٧- بەردا(پرچ).
الفرق (بالضم): ١- تەوراة. ٢- قورئان. ٣- ئامانەکێ پیڤانێ یە.
الفرق(بالفتح): ١- ترس. ٢- دەرچوون و کفشبوون. ٣- کتان. ٤- ترسیان.
الفرق (بالكسر): ١- پرتا هەر تشتەکی. ٢- کۆما بچویکا. ٣- کەرێ پەزی یێ مەزن. ٣- شلخا مێشا هنگڤینی. ٤- پێل. ٥- بانی.
الفرق(بكسر الفاء): ڕەخ؛ لا.

الفرق(بفتحتین): ١- دویراتیا د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٢- سپێدە. ٣- بلندتریا کماخەکێ ژ یا دی. ٤- ترس.

الفرقاع: ترکەن.

الفرقان: ١- یێ حەقی و نەحەقیێ ژێک جودا بکەت. ٢- ژێک جوداکرنا حەقی و نەحەقیێ. ٣- سەرکەڤتن. ٤- سپێدە. ٥- قورئان. ٦- تەورات. ٧- ل نک سوّفیا دبیتە حەقیقەتا ناڤ و سالوخەتا.

الفرقة(بالکسر): ١- جوینەکێ مروّڤا. ٢- تیپەکا لەشکەری.

الفرقة(بالضم): ١- ژێکڤەبوون. ٢- تیپەکا لەشکەری یە.

فرقد(عجل): گوّلک؛ حوّتک.

الفرقد: ١- ستێرەکە ل جەمسەرێ باکوّر دەردکەڤیت، ئێکا دی یا ب ڕەخڤە ژ وێ کێمرۆناهیترە (دبێژنە هەردوکا (الفرقدان). ٢- گوّلک. ٣- عەردێ ڕاست و ڕەق.

الفرقدان: دو ستێرن ل نیزیکی جەمسەرێ باکوّر دەردکەڤن، ئێک ژ یا دی گەشترە.

فرقع: ١- گەلەک حێل بازدا. ٢- ترەککر. ٣- قرپینی ژ تبلێت خوّ ئینا. ٤- ستوّیێ وی بادا.

فرقع: قرپقرپ ژێ ئینا(مەبەست تبلن).

فرقناه: مە کرە پشک پشک.

فرک: ١- پەرخاند. ٢- تێ هوسی. ٣- نەڤیانا خوّ تێکر.

فرک(بالفتح والکسر): ١- نەڤیانا خوّ تێکر. ٢- ژ بنی ڤە سستبوو.

فرک(بتشدید الراء): ١- باش پەرخاند. ٢- باش تێ هوسی.

الفرک(بالفتح والکسر): یێ لوّسکری.

الفرک(بالکسر والسکون): ١- نەڤیان ب شێوەیەکێ گشتی. ٢- نەڤیانا ژن و مێرا.

الفرکاء: یا بنی ڤە سست.

الفرکة(بالفتح والکسر): یا ژ بنی ڤە سست.

فرم: پرتپرتکر.

الفرم: پرتپرتکرن.

فرمة: ئێک پرت.

فرمل: ستاپ ب کارئینا.

الفرن: فرنا چێکرنا زادی(لاتینی) یە.

الفرناس: ١- شێر. ٢- یێ ستوّ ستویر. ٣- دلێرێ دژوار. ٤- مەزنێ موختارێت گوندا. ٥- دلێر.

الفرند: ١- جەوهەرێ شیری یان یێ خەنجەرێ. ٢- دندکا هنارێ. ٣- جوّرەکێ جلکا یە (فارسی) یە.

الفرنک: دراڤێ فرەنسی یە.

الفرنیة: ١- جوّرە نانەکێ ستویر و گرۆڤرە. ٢- زەلامێ ستویر.

فره: ١- بزاڤ کەفتێ و دسەرپێخوّدا چوو. ٢- سڤک و بێ عەقل بوو.

فرهد: ١- پوفبوو. ٢- بەرتەنگبوو.

الفرهد: تولازێ قەلەو و لاو.

الفرهود: ١- کارکا پەزێ کویڤی. ٢- بەرخ. ٣- کارکا پەزکویڤی.

الفرو: کورکێ ژ کەڤلێ بەرخا.

الفروة: ١- پیستێ سەری یێ پوبت پێڤە. ٢- پوّشیا ژنکێ. ٣- تاجا سەری. ٤- کورک. ٥- زەنگینی و دەولەمەندی. ٦- مشوّتا خازخازوّک تشتێ خوّ دکەتێ. ٧- جلکێ ژ مویێ حێشترێ.

الفروج: ١- کراسێ بچویکی. ٢- بەرکوّشکا شەقا وی ل پشتێ. ٣- چوچەلوّکا مریشکێ.

الفروجة: دیکل یان مریشکا هێشتا فەرخ.

الفرود: یێ ڤەدەر.

الفرور: یێ زوی دڕەڤت.

فروز: مر.

الفروسية: ١- سوارچاکی. ٢- هونەرێ سیاربوونا دەوارا. ٣- مێرچاکی و دلێری. ٤- دەزگاهەکێ لەشکەری یێ ئایینی بوو ل چاخێت ناڤین ل ئۆروپایێ ب تایبەتی ل فرەنسا و ئەسپانیا هاتبوو دامەزراندن، و ئەندامێت وێ تنێ ماقویل و مەزنبوون، وەرگرتنا ئەنداما د ڤێ دەزگەهێ دا د ئاهەنگەکا لەشکەری یا ئایینی دا دهاتە کرن.

الفروقة: یێ گەلەک دترسیت.

فروقة: ١- زەلامێ ترسنۆک. ٢- ژنکا ترسنۆک.

الفري: ١- شۆلا چێکری. ٢- یێ مەزن. ٣- یێ سەیر.

الفرية(بالكسر): ١- درەو و چێکرنا وێ. ٢- گونەهبارکرنا ئێکی ب درەوێ. ٣- لەز. ٤- دەلوا مەزن و بەرفرەهـ.

الفرية(بالفتح): ١- ئێک چێکرن. ٢- دەنگ و پێژن.

الفريد: ١- یێ کێم وینە. ٢- پرتا دکەڤیتە د ناڤبەرا زێری و لۆلۆکێ دا. ٣- جەوهەرا گرانبها. ٤- دورا ب بەنکی ڤەکری. ٥- لۆلۆکێت مەزن. ٥- یێ کت یان ئێک.

الفريدة: ١- مێیا (الفريد)ە. ٢- گەها دکەڤیتە کورتیخەی ئانکو هەستیێ کماخێ. ٣- جەوهەرا گرانبها. ٤- یا کێموێنە.

الفرير: دەڤ.

الفريس: ١- یێ دەهبەی خواری. ٢- کوشتی. ٣- خەلەکەکە دئێخنە سەرێ کنفێ یان وەریسی.

الفريسة: نێچیرا دەهبەی.

الفريسي: ڕویمەتیکار.

الفريسيون: کۆما (فریسي) یە؛ جوینەکێ جوهیایە ل سەردەمێ (المكابيين) هاتبوو ڕێکخستن ژ بۆ بەرەڤانیێ ژ شەریعەتی، پاشی پشتی دەمەکی دین هیلان و ب دویڤ دنیایێ کەڤتن، ژ بەر ڕومەتی و مەزناهیا وان عیسایێ مەسیحا - سلاڤ لێ بن - گازندە ژێکرن.

الفريش: ١- جانیکێ ماهینێ یێ ژ نوی بووی. ٢- گیایێ تایێت خۆ ل عەردی ڕادئێخت. ٣- گیایێ بێ قورم. ٤- دەوارێ ژ نوی زای.

الفريص: یێ گەگەهانێ د تشتی دا د گەل مرۆڤی دکەت.

الفريصة: ١- گەشتێ ل سەر پاشکەلاکویچکا حەیوانی. ٢- ڕەها ستۆیی مرۆڤی. ٣- گوشتێ د ناڤبەرا چچکی و ملی دا.

الفريضة: ئەو عبادەتێن فەرە یێ ئایەت و فەرمۆدە پێ هەین، کو دبنە دو جوین: (فرض عین) کو دبیتە ئەو فەرزا ل سەر مرۆڤی و ئەگەر کەسەکێ دی ژی پێ ڕابیت ژ سەر مرۆڤی ڕانەبیت وەکی نڤێژی، و(فرض كفاية) کو دبیتە ئەو فەرزا ژ لایێ هەر کەسەکی ڤە بهێتە کرن ژ سەر مرۆڤی رادبیت وەکی جهادێ یان نڤێژا مریا.

الفريغ: ١- یێ ستویر. ٢- عەردێ ڕاست. ٣- دەوارێ گەلەک ب ڕێڤەدچت. ٤- ئەزماندژوار. ٥- بەرفرەهـ.

الفريغة: ١- یا بەرفرەهـ. ٢- کەنکێ گەلەک ئاڤ دچیتێ.

الفريق: ١- تیپ. ٢- کەرێ ژ تەرشی. ٣- ژێبژالە.

الفريقة: ١- برا پەزی یێ ب شەڤێ برِیووی و مایە ل ئاقاری. ٢- زادەکە بۆ ژنکا ب زستانی چێدکەت.

الفريك: ١- هەر دەرامەتەکی دسەرِدیت تا ڕاددەیەکی کو گولیا بهێتە پەرخاندن و دان ژێ دەربکەڤیت. ٢- یێ لۆسکری. ٣- زادێ دهێتە پەرخاندن و ڕونی تێهەلدکەن.

الفريكية: زادەکێ د دانێ لۆسکری چێدکەن.

فز(بتشديد الزاء): ١- جلفەک ڤێ کەڤت. ٢- خاپاند و شیایێ. ٣- خۆ ڤەدەرکر. ٤- خۆ دویرکر. ٥- تشت ژ خۆ بەردا. ٦- بزدەاند وهیلا برەڤت. ٧- نەرحەتبوو و ئاریا. ٨- یێ تێد هاتەخوار.

الفز: ١- زەلامێ ئاقلسڤک. ٢- گۆلکێ چێلا کویڤی.
الفزارة: دێهلەپلنگ.
فزاعة: ١- هەلامەتێ ناڤ دەرامەتی. ٢- یێ گەلەک دترست. ٣- یێ گەلەک خەلکی دترسینت.
فزر: ١- شەقکر. ٢- ژێکئینادەرێ و شکاند. ٣- دانا پشتا وی(چویڤ). ٤- ژێڤەکر و جوداکر. ٥- دریا. ٦- کوژەک ل پش وی چێبوو.
فزر(بتشدید الزاء): پرتپرتکر.
الفزر(بالکسر): کەرێ پەزی یێ بچویک دبێژن کەرێ ژ (٢٠) هەتا(٤٠)ا یە.
الفزر(بفتحتین): تیک و پەق.
الفزراء: ١- ژنکا تژی گوشت. ٢- کچا ل بەر بالقبوونێ.
الفزرة: کوژێ ل پشتێ چێدبت وەک سەقەتی.
فزع: ترسیا.
فزع(بکسر الزاء): ١- خۆ ئامادەکر. ٢- رابوو.
فزع إلیه: ١- د هەوارێ چوو. ٢- قەستکرێ. ٣- د هەوارێ چوو و پشتەڤانیا وی کر.
فزع عنه: ترسا وی نەهێلا و تەناکر.
الفزع: ١- سەهم؛ ترس. ٢- هەوارهاتن.
الفزعة(بالضم): ترسنۆک.
الفزعة(بالفتح): تشتێ مرۆڤ ژێ ترسیای.
فسأ: ١- ب داری دانایێ. ٢- دراند. ٣- نەهێلا.
فسيء: سینگێ خۆ دەرئێخست.
فسا: فسەک کر.
الفساء: فس؛ کوش.
الفساء(بتشدید السین): یێ گەلەک فسا دکەت.
الفساد: ١- گەندەلی. ٢- خرابکاری. ٣- یاری و خۆ مژویلکرن.
الفساط(بتشدید السین): خیڤەت؛ رەشمال.
الفسافس: پوێشی.
الفساق(بتشدید السین): یێ گەلەک فاسق.
فستاط: رەشمال.
الفسالة: هویرکێ ئاسنی.
الفستان(الفستان): فیستان(کوردی) یە.
الفستق: فستەق.
الفستقي: یێ رەنگێ وی رەنگێ فستەقا.
فسج: لنگێت خۆ ژێک ڤەکرن دا بمیزت.
فسح: ١- پێهنگاڤێت خۆ فرە هاڤێتن. ٢- فرەهکر. ٣- جەواز بۆ چێکر.
فسح(بالتشدید): فرەهکر.
فسح(بضم السین): فرەهبوو.
الفسح(بالفتح والسکون): جەوازا وەغەرێ.
فسح(بالضم): فرەهبوو.
فسح(بالفتح): ١- فرەهکر. ٢- گاڤێت خۆ فرە هاڤێتن.
الفسحة: ١- فرەهی. ٢- ڤالاتیا د ناڤبەرا خانیا دا یان دو تشتا دا.
فسخ: ١- هلوەشاند. ٢- بێ عەقل و نەزان بوو. ٣- خرابوو؛ پویچبوو. ٤- کێمبوو. ٥- ژجهبر. ٦- بژالەکر.
الفسخ: ١- هلوەشیان. ٢- ل نک خودانێت باوەریا(تناسخ الأرواح) دبیتە ڤەگوهازتنا رحێ ژ لەشێ مرۆڤی بۆ لەشێ مێشەورا یان بێجانێت وەکی کان و بەرا. ٣- یێ لەش و عەقل لاواز. ٤- یێ چو پێ چێنەبت. ٥- لاوازێ ل گەرمیا خاڤ و سست دبت و نەشێت چو بکەت.
الفسخة: ئێک (فسخ). ٢- یێ عەقل و لەش لاواز. ٣- پرتا ماسیێ سویرکری.
فسد: ١- خرابوو. ٢- پویچبوو.
فسر: ١- بەیانکر. ٢- دیارکر. ٣- سەحکرە میزا نەساخی دا تشتەکی ژ نەساخیا وی بزانت.
فسر(بتشدید السین): بەیانکر.

الفسطاس؛ الفساط: ١- ڕەشمال. ٢- ئالایێ کەڤنێ مسرێ.

الفسطان: فیستان(کوردی) یە.

الفسفس (الفسفاس): ١- کەرەمرۆڤ. ٢- جۆرەگیایەکێ پێهن نەخۆشە.

الفسفسة: جۆرەکێ گیایە دەوار حەژێ دکەن، بەرێ وی وەکی بەرێ دارا ڕێلێ یە.

فسق: ١- ژ تیڤلێ خۆ دەرکەڤت. ٢- ژ دینێ خۆ یان فەرمانا خودێ یان هەر بێگیریەکا دی دەرکەڤت.

فسق(بتشدید السین): ١- کرە فاسق. ٢- کرە کەسەکێ بێ عەدالەت.

الفسق(بالضم): یێ گەلەک فاسق.

الفسقیة: ١- برکا ئاڤێ. ٢- جهێ دەستنڤێژا (لاتینی)یە.

الفسکل: ١- هەسپێ ل بەریکانی دەرکەڤیت یێ دویماهیکێ. ٢- مرۆڤی بێخیر و چونە.

فسل: شیرڤەکر.

الفسل(بالفتح): ١- لاوازێ بێ غیرەت. ٢- مرۆڤێ بێخیر و چونە. ٣- شتل.

الفسل(بالکسر): کەرەمرۆڤ.

الفسو(بتشدید الواو): ئەوێ گەلەک فسا دکەت.

فسوات الضباع: جۆرەکێ دومبەلانا یە.

الفسوة: ئێک کرنا فسا.

فسیح: بەرفرھ.

الفسیخ: ١- ماسیێ خوێ کری. ٢- یێ لەش و عەقل لاواز. ٣- یێ ل گەرمیا خاڤ و سست دبت. ٤- یێ نەشێت چو پێدڤیێت خۆ بجهبینت.

فسید: خرابووی.

الفسیط: قەلەمکرنا نەینووکێ.

الفسیفساء: پرتێت ڕەنگینێت مەرمەری نە پێ وینەیان پێک دئینن کو جۆرەکێ نەخشێ کەڤنە.

الفسیق: یێ گەلەک ژ دینی خۆ دەرکەڤتی یان گەلەک فاسق.

الفسیلة: شتل.

الفسیولوجیا (الفیزیولوجیا): زانستێ کارێ ئەندامێت لەشی.

فش(التشدید): ١- فسیا؛ با ژێ دەرکەت. ٢- برکەک ڤەدا. ٣- پفکر. ٤- دەرگەھ ب فێلەکێ ڤەکر. ٥- نیڤشک ژێ دەرئێخست. ٦- ب لەز دۆهت.

الفش: ١- کەرەمرۆڤ. ٢- جلکێ زڤر. ٣- پێزەڤەنگی. ٤- هرکینا ئاڤێ.

فشا: ١- ل ناڤ خەلکی بەلاڤبوو. ٢- چەری. ٣- بژالەبوو.

الفشاء(بالفتح): کەلاتیا چێل و گۆلا و زان و زێدەبوونا وان.

الفشاش: یێ گەلەک مەدحا دکەت.

الفشاغ: جۆرەکێ گیایێ دارئالینکە ل کەنارێت دەریا سپی و ئەمریکا شین دبت، هندەک دەرمانا ژ ڕهێت وی دەردئێخن.

الفشاغ ٠ بالکسر): تەمبەلی.

الفشاغ(بالضم): گیایەکێ بێ بەلگە ب دار ڕا هلدچیت و پویچدکەت.

فشج(تفشج): لنگێت خۆ فرکرن دا بمیزت.

فشخ: ١- زۆرداری لێکر. ٢- لاتۆکەک د یاریا بچویکا دا لێدا. ٣- درەو تێدا کرن. ٤- ب سەرکەڤت تاکو داپۆشی.

فشخ(بتشدید الشین): گەهێت وی سستکرن.

فشع: ڕەخێت وی هشکبوون.

فشغ: ١- بلندبوو هەتا داپۆشی. ٢- ب سەردا زالبوو.

فشغاء: بەلاڤە و چاڤا دادپۆشیت (پەرچەم).

الفشغة: ١- پەمبویکێ د زکێ لەڤەنێ دا. ٢- ئێک جار.
الفشفاش: یێ بۆچوون لاواز.
الفشفاشة: تشتێ رەقاتی تێدا نە.
فشفش: ١- گەلەک درەو کرن و زرت بەردان و تشتێت خەلکەکی کرنە ییێت خۆ. ٢- بۆچوونا وی لاوازبوو.
فشق: شکاند.
فشق(بکسر الشین): ١- جار ئەڤە بر جار وێ هە هەتا هەردو ژ دەست چووین. ٢- شاخێت وی د ژێکفرِبوون (پەزکویڤی).
الفشک: فیشەک(ترکی) یە.
الفشل(بالفتح): ١- شکەستن. ٢- ترسیان و پاشڤەهاتن.
فشل: ١- ترسیا. ٢- شکەستنخوار.
فشل(بالفتح والتشدید): شکەستن ئێنا رێکێ.
الفشل(بفتحتین): ١- نەسەرکەڤتن. ٢- ترسیان.
الفشل(بالفتح والکسر): لاوازێ ترسنۆک.
الفشوة: جۆرە زەمبیلکەکە ژنک گولاڤا خۆ دکەنە تێدا.
الفشوش: ١- ئامانێ ئاڤێ یێ ئاڤێ د خۆ ددێرینت. ٢- یێ مەدحا ژ درەوڤە دکەت. ٣- جلکێ ستویر. ٤- کەرەمرۆڤ.
الفشیان: جۆرە دلگرتنەکە ل نک مرۆڤان.
الفشیش: ١- کوفێنا ماری. ٢- خشخشا ماری.
فص(بالتشدید): ١- ژێ ڤەکر و جوداکر. ٢- یێ تێدا دەرکەت (کولک). ٣- دێراند. ٤- دلۆپ.
الفص: ١- تەڤالکا سیرێ. ٢- بنیات و راستیا تشتی. ٣- گەه. ٤- چپکا خوهێ. ٥- قاچا گوستیرکێ. ٦- رەشکا چاڤی.
الفص: ١- قاچا گوستیرکێ. ٢- گەه. ٣- تەڤالکا سیرێ. ٤- بنیاتێ تشتی. ٥- رەشکا چاڤی.

فص الخاتم: ١- قاچا گوستیرکێ. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دلێ عارفی یان مرۆڤێ تەکووز(الإنسان الکامل).
فصی: ژێڤەکر.
الفصاة: لبا مێویژێ.
الفصاحة: ب کارئینانا پەیڤێت رۆهن و ئاشکرا ییت بێ مژداری و زوی دهێتە تێگەهەشتن و وەکی پێدڤی رامانا و مەبەستا دگەهینن.
الفصاد: ١- دربدانا دژوار. ٢- ریهتنا خوینێ. ٣- برینا دەمارا خوینێ.
الفصاص(بتشدید الثاني): یێ قاچا ل گوستیرکا ددەت.
الفصافص: یێ هممەت دژوار.
الفصال(بتشدید الصاد): ١- یێ پەسنا ئێکی دکەت ژ بۆ خەلاتێ وی. ٢- برەک(شیر).
الفصال: شیرڤەکرنا بچویکی.
الفاصلة: ١- مێیا (الفاصل)ە. ٢- مۆرکا رستکێ یا دکەڤیتە دناڤبەرا دو مۆرکا دا. ٣- ناڤبر. ٤- ڤالاتیا د کەڤیتە د ناڤبەرا دو پەیڤا دا د نڤیسینێ دا. ٥- سەروایا پەخشانێ یە.
فصح(بالفتح): گەش و رۆهنبوو (سپێدە).
فصح(بالضم): ١- ئاخڤتن رۆهن و خۆش بوو. ٢- کەفا وی ژێ راکر(شیر).
فصح(بالتشدید): کەفا وی چوو و نەما.
فصح النصاری: جەژنا بیرکرنا رابوونا عیسی پێغەمبەری یە (سلاڤ لێ بن).
فصح الیهود: جەژنا بیرکرنا رۆژا دەرکەڤتنا وایە ژ وەلاتێ مسرێ و قورتالبوونا وان ژ زۆرداریا فرعەونی.
فصخ: ١- خۆ پێ نەئینادەر. ٢- تێکدا. ٣- ژناڤبر. ٤- خەلیا. ٥- شکەست.
فصخ(بالضم والکسر): حیلە د فرۆتنێ دا لێ هاتەکرن.
الفصد: برینا رهێ یان دەمارێ.
فصد: ١- دەمارا خوینێ بری. ٢- ژێکئینادەر.
فصد(بتشدید الصاد): ب پیچە ئاڤێ نماند.
الفصدة: خورما ب خوینێ دهێتە هەڤیرکرن.

فصص(بتشدید الثاني): ١- قاچ کره تێدا. ٢- نێری.

فصع: ١- ب تبلا گڤاشت هەتا ژ ناڤ قەلپکێ خۆ دەرکەڤتی. ٢- ژ سەرێ خۆ کر.

فصع(بتشدید الصاد): ١- ب تبلا گڤاشت هەتا ژ ناڤ قەلپکێ خۆ دەرکەڤتی. ٢- ژێ دەرئێخست.

الفصعاء: مشک.

الفصعان: یێ هەمی دەما سەرکۆل و چو جارا کولاڤ و دەرسۆکا نەکەتە سەرێ خۆ.

فصفص: لەز لێکر.

الفصفصة(بالکسر): جۆرە گیایەکە چەرا ئاژەلی یە.

الفصفور(الفسفور): کەرەستەیەکێ سپیێ ژەهرە و زوی ئاکر بەردبیتێ، ژ بۆ هەستییێت مرۆڤی یێ گرنگە، وەک زبل بۆ بیستانا دهێتە ب کارئینان.

فصل: ١- بری و ژێ ڤەکر. ٢- ژێ جوداکر. ٣- ناڤبرەک دانا د ناڤبەینێ دا. ٤- هێلا. ٥- دەرکەت.

فصل(بالتشدید): ١- بەیانکر (ئاخفتن). ٢- ڤەدەرکر. ٣- حوکم ل سەر دا. ٤- کەرکر(جلک). ٥- کرە پرت. ٦- ناڤبر دانا د ناڤبەرێ دا. ٧- ژێڤەکر.

الفصل: ١- حەول یان وەرزێ سالێ. ٢- ژێڤەکرن. ٣- دەرکەڤتن. ٤- شیرڤەکرنا بچویکی. ٥- قەتقەتکرن. ٦- حوکمدان. ٧- گەه. ٨- پشکەک ژ پەرتووکێ. ٩- رێکجوداکرنا حەقیێ و نەحەقیێ. ١٠- گۆتنا (أما بعد) د گۆتارێ دا. ١١- ناڤێ قیامەتێ یە(یوم الفصل). ١٢- ئەوە کو رستەیەکێ بدەنە دویڤ رستەیەکا دی بێی ب کارئینانا پیتا(الواو) یاکو دبێژنێ: (واو العطف). ١٣- دانا حوکمێ ڤەبری. ١٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ خۆشتڤی یێ ژ مرۆڤی دچیت.

الفصلة(بالفتح): ١- ئێک جارا (الفصل)ە. ٢- دارقەسپا ژ جهێ وێ ڤەگوهازتی.

الفصلة(بالکسر): پشکەکە ژ گول و کوبلکا د بنیات گولبەرگە ژ ناڤکێ جودا دبیت و دچەمیێت.

فصم(بکسر الصاد): خرابوو.

فصم: ١- کەرکر؛ شکاند بێی کو هویر ببت. ٢- بری.

فصم(بالضم والکسر): هەرفی.

الفصیة: ١- خۆ قورتالکرن ژ تشتی. ٢- رەوشا د ناڤبەرا گەرمێ و سەرمایێ دا.

الفصیح: ١- یێ ئاخڤتن رۆهن و ئاشکرا و بی مژداری. ٢- یێ رۆهن.

الفصیخ(الفصیخة؛ الفاصخة): یێ د بۆچوونا خۆ دا نەدورست.

الفصید: ١- یێ دەمارا وی هاتیە برین. ٢- خوینا دکەنە د عویرکی دا و دبژین.

الفصیدة: خورما ب خوینێ دهێتە هەڤیرکرن.

الفصیص: برکێ فێقی یێ هێژتا تەر.

الفصیل: ١- تێژکێ حێشترێ ئەگەر ژ ماکا خۆ ڤەبوو. ٢- پشکەکە ژ سریا لەشکەری. ٣- ئویجاخ. ٤- دەڤەنەیێ بازێری نەیێ بلند. ٥- رۆهنکرن.

الفصیلة: ١- ئویجاخ. ٢- پرتا گوشتێ ژێڤەکری. ٣- پرتا گوشتی یا کەلەخی ڤەکری. ٤- مێیا (الفصیل)ە. ٥- کەسوکارێت مرۆڤی یێت نێزیک.

الفصیم: ١- یێ ژێڤەبووی. ٢- یێ قوتبووی.

فض(بالتشدید): ١- ب دویماهی ئینا. ٢- بژکاند. ٣- بژالەکر. ٤- کونکر. ٥- باری. ٦- شکاند و ڤەکر. ٧- رێهت. ٨- وەراند.

الفض(بتشدید الضاد): بژالەبوون.

الفض: ١- چەند نەفەرێت ژێک بژالە. ٢- ئێکنەگرتی.

فضا: ١- فرەهبوو. ٢- ڤالابوو.
الفضا: ١- لبێت مێویژا. ٢- کت. ٣- گێلمە؛ زادێ تێکهەل.
الفضاء(بالفتح): ١- گۆڕەپان؛ مەیدان. ٢- عەردێ چۆل و بەرفرەه.
٢- عەسمان.
الفضاء(بالکسر): ئاڤا هەرکی.
الفضاح (بالفتح والتشدید): یێ گەلەک هەتکبەر.
الفضاحة(الفضوح؛ الفضوحة؛ الفضاح): دیارکرنا عەیب و کێماسیا.
الفضاض(الفضاضة): هویرکێ ژ شکەستنا تشتی دپەشیت.
الفضافضة: ١- بەرفرەه. ٢- گەلەک ب ئاڤ (عەور).
الفضال(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک قەنجیا ل خەلکی دکەت.
الفضال(المفضلة؛ الفضل): ١- جلکێ شۆلی. ٢- جلکێ نڤستنێ.
الفضالة: ١- بەرمایک. ٢- پاشمایک.
الفضاوة: ڤالاتی.
الفضة(بالفتح): عەردێ پرتێت بەرا ل سەر بژالەبووین.
الفضة(بالکسر): زیڤ.
فضح: ١- عەیبێت وی دیاربوون. ٢- نیهێنیا وی دەرەهی بوو. ٣- دەرکەڤت؛ هەلات. ٤- ب ڕۆناهیا خۆ ئەو بەرزەکرن(هەیڤێ ستێر).
فضح(بکسر الحاء): یێ سپیبوو بەلێ نە گەلەک.
فضخ: ١- شکاند(تشتێ خلۆلە وەکی کولندی و گوندۆری). ٢- پەقاند(چاڤ).
فضخ(بتشدید الخاء): هێلا ب بلق دەرکەڤت (ئاڤ).
فضض: زیڤکر؛ ب زیڤی تامدا.
الفضض: ١- ئاڤا ژ کارێ جلشویشتنێ دپەشیت. ٢- هەر تشتێ بژالە و بەلاڤ.
فضض: ب زیڤی تامدا.
الفضاض: ١- یێ بەرفرەه بت چ جلک بت یان ژیار. ٢- ئاڤێ دا سەر ژ بارینا بارانێ. ٣- ب گوشت و درێژ. ٤- زەلامێ گەلەک بەخشین ئانکو گەلەک مەرد.
فضفض: فرەهبوو.
فضل: ١- ژبەرما. ٢- زێدەکر.
الفضل: ١- کێمەک ژ گەلەکێ. ٢- زێدەهی. ٣- قەنجی؛ منەت. ٤- دەستپیکرنا کارێ قەنجیێ بێی ئەگەر.
الفضلة: بەرمایک.
الفضوح(بالفتح): ١- هەتک لێ چووی. ٢- هەتکبەر.
الفضوخ: مەیا هۆشبر.
الفضول: ١- ئەو مایی و نەهاتیە لێکڤەکرن ژ پوویرەی. ٢- مالێ زێدە ژ پێدڤیێ.
فضول البدن: تشتێ ژ لەشی دەردکەڤیت وەکی تف و خوها.
فضولي: مایتێکەر.
الفضیة: ١- تشتێت ژ زیڤی هاتینە چێکرن. ٢- ئامانێت زیڤی. ٣- ئامان و تشتێت ب زیڤی هتینە تامدان.
الفضیح: ١- یێ سەرەدەریا خراب د گەل مالی و ملکی و تەرشی دکەت. ٢- یێ هەتک لێ چووی.
الفضیحة: ١- دیاربوونا عەیب و کێماسیا. ٢- هەتکبەری؛ شەرمزاری. ٣- مێیا (الفضیح)ە.
الفضیخ: ١- ئاڤا تری. ٢- مەیە ژ خورمێ چێدکەن. ٣- ئاڤەماستا ڕوهن. ٤- خوهـ.

الفضيض: ١- پرچکێت ئاڤێ یێت ژ بەر شویشتنێ دپەشن. ٢- یێ شکەستی. ٣- ئاڤا شرین یان یا دهەرکیت.
الفضيل: یێ خودان قەنجی.
الفضيلة: ١- پلەیا بلند. ٢- سەربلندی. ٣- زێدەهی. ٤- رووومەتی.
فطئ: پشتا کرە چال و سینگێ خۆ دەرئێخست.
فطأ: ١- شکاند. ٢- ئێخست. ٣- پالەک پێ رانا. ٤- جابا نەخێرێ ئینا.
فطئ: سینگێ خۆ ئینادەر.
فطا: ب توندی هاژۆت.
الفطأة: چالبوونا پشتێ و دەرکەتنا سینگی.
الفطاري: یێ بێخێر و مفا تێ نە.
الفطام: ١- شیرڤەکرن. ٢- دەمێ شیرڤەکرنێ. ٣- برینا خوارنێ ژ قەزێ.
الفطامة: ژشیرڤەکرن.
فطانة: تێگەهەشتن.
فطح(بالفتح): ١- ستویرکر. ٢- تیژ و ستویرکر. ٣- قوتا.
فطح(بالكسر): ستویربوو.
الفطحل(بالكسر): ١- هلمشتا مەزن. ٢- دەمێ کەڤن یێ بەری پەیدابوونا مرۆڤا یان هێژتا نەهاتی. ٣- زانایێ مەزن.
فطر: ١- شەقکر. ٢- دەرکەت. ٣- پەقی. ٤- ب سەرێت تبلا دۆهت. ٥- ئافراند؛ چێکر. ٦- فتارەکر. ٧- رۆژیا خۆ خوار.
فطر(بالتشديد): ١- فتارە دایێ. ٢- هێلا رۆژیا خۆ بخۆت.
الفطر(بالضم): کڤارک.
الفطر(بالفتح): ١- تیک؛ دەرز. ٢- ئافراندن. ٣- دەستپێکرن. ٤- دۆهتنا ب سەرێت تبلا. ٥- دەرکەڤتنا ددانی. ٦- شەقبوون.
الفطر(بالكسر): تریێ سەرکێت وی ژ نوی دەردکەڤتی.
الفطر الزراعي: جۆرەکێ گیایە رەنگێ وی سپیێ ب تاری ڤە یە، بێهنا وی یا خۆشە و دهێتە خوارن.
فطر الصوفان: جۆرەکێ کڤارکایە ب داراڤە دهێت، دهێتە هشکرن و وەک پویشک ژ بۆ هلکرنا ئاگرێ ب کریسکێت بەرەستەی دهێتە بکارئینان.
الفطرة(بالكسر): ١- ئەو بێژانینن یێت خودێ دکەتە د سەرێ مرۆڤی دا ل دەمێ چێکرنا وی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو رۆناهیا پێ تارستانا (ممكنات)ـا دهێتە شەقکرن و وێنە پێ دهێنە ژێکجوداکرن.
الفطرية: رێبازەکا فەلسەفی یە دبێژت هزرێت مرۆڤی د زکماکی نە و یێ د گەل عەقلێ مرۆڤی و بەری بۆر و سەربۆرا یێ هەی.
فطس(بالكسر): دفنا وی پەتشی.
فطس: ١- مر. ٢- پەتشی. ٣- پەتشاند.
الفطس(بالكسر): ١- مرن. ٢- پەتشینا دفنێ. ٣- چەکوچێ مەزن.
الفطسة(بفتحتين): پەتشینا دفنێ.
الفطسة(بالفتح والسكون): ١- میتکا دارا ریلی. ٢- مۆرکا حەسەدێ.
الفطسة(بالتشديد): کوشت.
فطم: ١- شیرڤەکر. ٢- برێ. ٣- ژێڤەکر.
فطم(بتشديد الطاء): داقوتا؛ چو پێڤە نەهێلا.
فطن(فاطن؛ فطين؛ فطون): تێگەهەشتی؛ زانا.
فطن: تێگەهەشت.
فطن(بتشديد الطاء): تێگەهاند.
الفطن(الفاطن؛ الفطون؛ الفطونة؛ الفطين): یێ تێگەهەشتی.
الفطنة: ژیری؛ تێگەهەشتن.

الفطور: ١- فتارە. ٢- تێشت. ٣- تشتێ لەخرینی پێ دهێنە شکاندن. ٤- کۆما (فطر)ە کو دبیتە تیک یان پەق یان کێماسیا نەهێتەدیتن. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە ڤەدەرکرنا چێکریا ژ خودێ حەق ب سەروبەر و شکلی.

الفطیر: ١- هەڤیرێ ترشنەبووی. ٢- تەڕ؛ نەگەهشتی، هەرتشتێ بەرێ گەشتنا وی بهێتە ب کارئینان. ٣- شیرێ ژ نوی هاتیە دوهتن. ٤- تشتێ دهێتە پێشبینیکرن.

الفطیرة: تەسما کادا.

الفطیسة: ١- دفنا بەرازی. ٢- دفنا دەهبەی. ٣- لێڤا مرۆڤی.

الفطیم: شیرڤەکری.

الفطیمة: ئاژەلێ شیرڤەکری.

فظ(بتشدید الظاد): ١- دلێ وی ڕەقبوو. ٢- ئاڤا د عویرکێ حێشترا خۆ دا ڤەخوار ل بیابانێ.

الفظ: ١- یێ ڕەق و زڤر و بێ تۆرە و قەسە سەقەت. ئاڤا د عویرکێ حیشترێ دا یە ل بیابانا ڤەدخۆن ل دەمێ نەبوونا ئاڤێ. ٢- شێرێ دەریایێ.

الفظاظة: ١- ڕەقاتی و قەسە سەقەتی. ٢- پرت.

فظع(بالضم): کرێتیا وی زێدەبوو ژ توخوبیی دەرکەت.

فظع(بالکسر): ١- ل بەر بوو سەهم و ترسیا نەشێت بکەت. ٢- تژیبوو.

فظع(بتشدید الظاد): هێلا ژ قامێ دەربکەڤیت.

الفظیع(الفظع): یێ ژ توخوبیی دەرباسبوویی.

الفضیع: ئاڤا تەزی.

الفعال(بالفتح): ١- مەردینی. ٢- کارێ باش.

الفعال(بالفتح والتشدید): ١- یێ کاریگەر. ٢- بکر؛ کەرە.

فعفع: گۆتێ: چت چت(پەز).

الفعفع(الفعفاع): یێ ل پەزی دحەیتینت و دبێژیتێ: چت چت.

فعل: کر.

الفعل: کار؛ کریار.

الفعلة(بالفتح والسکون): ئێک کرن.

الفعلة(بالفتح والکسر): عەدەت.

الفعم: تژی.

فعم: ١- تژیکر. ٢- تنگژاند.

فعی: شکلێ ماری لێکر.

فغ(بتشدید الغین): بەلاڤەبوو.

فغا: ١- دەرەهیبوو. ٢- هشکبوو. ٣- بەلاڤبوو. ٤- هشکبوو.

فغر: ١- ڤەکر. ٢- ڤەبوو.

الفغر: کولیلکا بشکوری.

الفغرة(بالفتح): ١- دەستپێکا دەرکەڤتنا پیرۆیێ یە.

الفغرة(بالضم): دەرێ نهالێ.

فغم: ١- تژی دفنێت خۆ کر. ٢- بشکوری. ٣- ماچیکر.

الفغم: ئەو پرتا زادی یە یا مرۆڤ ژ بەر ددانێت خۆ دئینیتەدەر.

الفغوة: بێهنا خۆش.

المفغوم: ١- یێ پەرسیڤ لێ. ٢- یێ ب دەرمانکێت زادی خۆشکری.

الفقء(الفقأة؛ الفاقئاء): تیڤلکەکێ تەنکە دفن و دەڤێت بچویکی ل دەمێ بوونێ تێ دەردکەڤن.

الفقئ: ١- تەحا. ٢- گەرکا ئاڤێ.

فقأ: ١- پەقاند. ٢- ئینادەر.

الفقاء: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئەو تۆزا خودێ لەشێت عالەمێ پێ ڤەکرین.

الفقاح: کولیلک.

فقاح الأرض: بەیبوین.

الفقاحة: پەحنکا دەستی.
الفقاريات: جانەوەرێت ب گەهـ و کولوخک، کو دبنە (٥) جۆر؛ جانەوەرێت شیردەر (گوهاندار و ماسی و خشۆک و بەستەئاڤی و بالندە).
الفقاس: ئێشەکە گەها دگریت.
الفقاع(بالضم): ئاڤجوهـ(بیرە).
الفقاع(بالفتح): خرابکارێ خرابی دژوار.
الفقاعة: پەقلکا ب سەر ئاڤێ دکەڤیت.
الفقاعي: ١- یێ ڕەنگێ وی زەحف و زۆر. ٢- مرەبا یان شەربەتا تیر.
الفقاعي: ئاڤجەهفرۆش.
الفقاقيع: پەقلکێت ئاڤێ.
الفقاهة: ژیری و زانین.
فقح: ١- چاڤێت وی بشکورین. ٢- کولیلک دان.
الفقحة: ١- خەلەکا قوینێ. ٢- کولیلک. ٣- پەحنکا دەستی.
فقد: ژ دەست دا؛ بەرزەکر.
الفقد: ژ دەستدان.
الفقدان: ژ دەستدان؛ بەرزەکرن.
فقر: ١- کۆلا. ٢- برِی و کارتێکر. ٣- پشتا وی شکاند. ٤- کونکر. ٥- کارتێکر.
فقر(بالكسر): گازندە ژ پشتا خۆ کرن.
فقر الدم: کێمخوینی.
فقر(بالضم): دەستڤالابوو؛ فەقیربوو.
فقر(بتشديد القاف): ١- کۆلا. ٢- چالەک بۆ کۆلا. ٣- برِی و کارتێکر.
الفقر(بالفتح والسكون): ١- تێک. ٢- کویزی. ٣- فەقیری.
الفقر(بضمتين): بیرێت دیوار د ناڤبەرێ دا هەرِفین.
الفقر: دەستکورتێ تشتەک ل مالێ نەهەی.
الفقرة(بالضم والسكون): ١- چال. ٢- نێزیکی. ٣- شۆلا مەزن. ٤- دەرێ کراسی.
الفقرة(بالكسر والسكون): ١- فەقیری. ٢- گەها پشتێ. ٣- باشترین مالکا شعرێ. ٤- یێ زەبلەح و مەزن ژ هەر تشتەکی.
الفقرة(بفتحتين): ١- گەها پشتێ. ٢- برِگە.
فقرته: گەهێت پشتا وی شکاندن.
فقس: ١- مەرقاند. ٢- ب دەستی شکاند. ٣- پرچا وی ڕاکیشا خوارێ. ٤- ڕاکشا و بر. ٥- لۆتدا. ٦- پەقاند. ٧- حەفت.
فقس(بتشديد القاف): کەلاند و کەفا وێ ژێ ڕاکر(ڕوین).
الفقس: مەرقاندنا هێکا.
الفقسة: هێکێت بالندە ل سەر کورک بووی ژ بۆ مەرقاندنێ.
فقش: ب دەستی شکاند.
الفقشة: تیکا ل دەهمەنا جلکی ل ڕەخێ پشتێ.
فقص: ١- ب دەستی شکاند. ٢- پەقاند.
الفقيصة: ١- یا مەرقی(هێک). ٢- یا پەقی.
فقط: تنێ؛ چویدی نە.
فقع: ١- گەلەک زەربوو. ٢- ژ گەرما مر. ٣- زەلالبوو(ڕەنگ).
فقع(بكسر القاف): ١- ڕەنگێ و زۆربوو. ٢- سۆربوو.
فقع(بتشديد القاف): ١- قرِیقرِپ ژێ ئینا (مەبەست تبلن). ٢- سۆرکر. ٣- ئاخڤتنەکا بێ واتە کر.
الفقع: ١- دومبەلانا سپی و پویتی. ٢- فەقیری.
فقع الذئب: جۆرەکێ کڤارکایە.
الفققاق(الفقفاقة): کەرەمرۆڤێ پرِبێژ.
فقفق: ١- گەلەک فەقیربوو. ٢- کەتە فەقیرییەکا کوژەک.
الفقفقة: بلقەبلق.
فقل: دا بایی(بێدەر).
الفقل: ١- بەرمایک. ٢- دەستپێکا تشتی.

فقم: ١- دفنا وی گرت. ٢- لاما و گرت.
فقم(بالفتح والضم): ١- مەزنبوو. ٢- تژیبوو. ٣- حەمەربوو.
فقم(بالفتح والكسر): مەزنبوو.
الفقم(بالفتح أو الضم): ١- کتا دفنا سەی. ٢- لام.
الفقم(بالضم والسكون): دەڤ.
الفقم(بالضم والكسر): زەلامێ تیگەهەشتی یێ دشێتە هەڤڕکێ خۆ.
الفقمة (بالضم والفتح): جانەوەرەکێ گوشتخۆرە ل سەر ماسیا دژیت، جهێ وی سەرجەمێ باکۆرە.
فقه: تێگەهەشت؛ زانی.
فقه(بتشدید القاف): نیشادا و تێگەهاند.
فقه(بضم القاف): ١- بوو فەقی. ٢- بوو زانا. ٣- تێ گەهەشت.
الفقه: ١- زانین و تێگەهەشتنا زانستێ شەریعەتی. ٢- زانین و تیگەهەشتنا شەریعەتی. ٣- ژیری.
الفقوس: جۆرەکێ گوندۆرا یە.
الفقوع: ڕەنگێ گەلەک زەر.
الفقید: یێ مری.
الفقیر: ١- کۆرکا شتلی تێدا دچینن. ٢- بەلنگاز؛ فەقیر؛ دەستکورتێ تشتەک ل مالێ نە.
فقیرة: کۆلایی. ٢- پشتشکەستی.
الفقیع: ستریگا؛ چاڤبۆق.
الفقیع: ١- جۆرەکێ کوترکا یە یێ سپی یە وەکی دومبەلانا سپی و پویتی یە. ٢- زەلامێ سۆرسۆرە.
الفقیعة: زەلامێ سۆر.
الفقیه: ١- زانایێ تشتی. ٢- زانایێ زانستێ شەریعەتی.

فک: ١- ڤەکر. ٢- بەردا؛ ئازادکر. ٣- نەهێلا. ٤- شرۆڤەکر. ٥- ژێکڤەکر. ٦- ژجهبر. ٧- ژێڤەکر. ٨- پیربوو.
الفک: لەقلەقک.
الفکاک: پارەیێ مرۆڤێ گرتی پێ دهێتە ڤەکرن.
الفکاک: ١- ڤەکرن. ٢- ئازادکرن، بەردان. ٣- یێ تشتپێ دهێتە ڤەکرن.
الفکاهة: تورانە؛ حەنەک.
فکة: ئێک ڤەکرن.
الفکة(بالفتح والتشدید): هەشت ستێرن فۆرمێ سێنیکێ پێک دئینن ژ بەر هندێ ژی دبێژنێ سێنیکا فەقیرا(قصعة المساکین).
فیکتوریا: جۆرەکێ نیلۆفەرێ یە ل ئەمریکا باشۆر شیندبت بەلگێت وێ گەلەک د مەزنن پەحنیا وان دگەهیتە دو میترا.
فکر: هزرکر.
الفکر: ١- هزر. ٢- رامان د سەری دا پەیدا دبن.
الفکرة: هزر.
فکع: دەستپێکر.
فکع(بالضم والكسر): گوهشی.
الفکع: کۆخک.
فکک: ١- پرتپرت کر. ٢- شرۆڤەکر.
فکن: بەردەوامی پێ دا.
فکه: ١- دلی وی خۆشبوو ژ تورانە و حەنەکا. ٢- حیبەتگرتیبوو.
فکه (بتشدید الکاف): ١- حێبەتیکر. ٢- فێقی داین.
الفکه: ١- یێ کەیفخۆش. ٢- یێ د سەرپێداچووی. ٣- یێ فێقی دخۆت. ٤- یێ ژ خۆڕازی.
فکیر: یێ گەلەک هزرا دکەت.

فل (بتشدید اللام): ١- چوو و زڤری ڤە. ٢- دەڤلۆبوو. ٣- دپاشدا شکاند.
الفل(بالفتح): ١- شکەستن. ٢- رەڤین. ٣- رڤیایی.
الفل(بالضم): گیایەکە کولیلکا وی وەکی کولیلکا یاسمینی یە یا سپی وبێنخۆشە، دیسا دبێژنێ: (الیاسمین الزنبقي).
فلا: ١- چوو وەغەرێ. ٢- شیرڤەکر. ٣- ب خودانکر. ٤- ژ ماکێ جوداکر. ٥- ب تیژک کەت(ماهین). ٦- دانایێ.
فلی: ١- رێنا سەرێ خۆ(مرۆڤ). ٢- سەحکرە بن پەرێت خۆ و خۆ خۆراند(بالندە). ٣- هزرا خۆ تێداکر.
الفلاة: بیابان؛ دەشت.
فلاح(بتشدید اللام): جۆتیار.
الفلاح: ١- سەرکەڤتن. ٢- قورتالبوون. ٣- مان. ٤- پاشیڤ. ٥- چێبوونا کاودان و سەروبەرا.
الفلاحة: ١- جۆتیاری. ٢- کێلان.
الفلاس: یێ پارەیی ژ سفری دفرۆشت.
الفلاقة: پرت.
الفلایة: ژێگرتنا سپیھ و رشکا.
فلان: کینایەتە بۆ ناڤی دەما ئەگەرەک هەبیت بۆ نەگۆتنا وی.
فلت: ١- ڤەرەست. ٢- هاتە بەردان. ٣- قورتالبوو. ٤- بەردا؛ قورتالکر.
الفلت: ١- قورتالبوون. ٢- یێ بەزەک(هەسپ).
فلتان: ١- بەزەک. ٢- جەلاک.
الفلتة: ١- ڤەرەستانەک. ٢- شەڤا دویماهیێ ژ (الشهر الحرام). ٣- شۆلا ژ دەستێ مرۆڤی دەر دکەڤت ئانکو یا سستی تێدا دهێتەکرن. ٤- هلخەلەتیان.
الفلج(بالفتح): ١- فرەتیا د ناڤبەرا دو تشتا دا وەکی یا ددانا. ٢- سەرکەڤتن.
فلج: ١- یا ڤیای ب دەستڤە ئینا. ٢- کێلا. ٣- لێکڤەکتر. ٤- سەرکەڤت. ٥- یا ڤیای ب دەسخۆێخست. ٦- دابینکر.
فلج(بکسر اللام): ئێشا لنگفرییێ گرت.
فلج(بتشدید اللام): ١- لێکڤەکر. ٢- هزرا خۆ تێدا کر.
الفلج: ١- نیڤ. ٢- لێڤاژیبوونا پیی. ٣- هەیڤ (تولپ). ٤- سەرکەڤتن.
الفلج: رویبار.
الفلجاء: ژنکا ددان ژێک فرە.
فلح: ١- کێلا. ٢- متایی خۆ خەملاند بۆ فرۆتنێ.
فلح(بکسر الام): لێڤا وی یا شەقبوو.
فلح به: ١- تورانە پێکرن. ٢- ب حیلە دربێ خۆ دانێ.
الفلح: تیک.
الفلح(الفلحة): شەقا لێڤێ.
فلخ: ١- شەقکر. ٢- رۆهنکر.
فلخ(بتشدید اللام): دانایێ؛ قوتا.
فلذ: ١- برِی. ٢- پرتەک ژێڤەکر.
فلذ: جەگەر.
الفلذة: ١- پرتا گوشتی. ٢- پرتا زێری. ٣- گەنجینە. ٤- پرت.
فلز: ١- سفرێ سپی. ٢- زەغەلێ ئاسنی. ٣- هەر جەوهەرەک. ٤- زەلامێ توند و دژوار. ٥- مرۆڤێ قەلس. ٦- تشتێ بێ شیری تاقی دکەن.
فلس: ١- بێپارەکر. ٢- ڤالاکر.
الفلس: بچویکترین یەکەیە ژ دیناری کو دبیتە ئێک ژ هزاری ژ دیناری.
الفلس: دفنەکا سۆر بوو ب چیایێ (أجأ)ڤە یێ کو رەنگێ وی ب رەشی ڤە، ئێلا (طی) دپەرستن و دیاری بۆ پێشکێشکرن.

الفلسبار: ژ بەرێت گرانبهایە، پشکا بنیاتە د ژمارەکا مەزنا کەڤرا دا، گەلەک جۆر ژێ هەنە یێ ژ هەمیا باشتر ئەوە یێ دبێژن: (الأليجوكلاز).

الفلسفة: ١- ژ هەردو پەیڤێت یۆنانی (فیلیا) ئانکو ئەڤین و (صوفیا) ئانکو زانین پێکهاتیە، کو رامانا ئەڤینداریێ زانینێ پێک دئینن، ئەڤ زانستە دبیتە زانستێ دەستپێک و فاکتەر و ئەگەرێت پەیدابوونا تشتی. ٢- خۆ وەکی خودێ لێکرن بەلێ ل دویڤ شیانێت خۆ وەک مرۆڤ داکو شادیا بەردەوام بۆ پەیدا ببیت؛ ئانکو تۆرێت خۆ وەکی یێت خودێ لێ بکەت هەر وەکی پێغەمبەری سلاڤ لێ بن گۆتی:(تخلقوا بأخلاق الله).

الفلسفة المدرسية: ناڤێ شێوازێ فێرکرنێ بوو ل چاخێت ناڤین، ب ناڤودەنگترین مامۆستاییێ وێ (توماس الأكويني) بوو.

فلص: قورتاکر.

فلط: ژێ گوهشی.

الفلط: کارێ ژ نشکەکێ ڤە.

الفلطاح: پێ پەحن.

فلطح: پەحنکر.

الفلع(بکسر الفاء): شەق؛ پەق.

فلع: ١- شەقکر. ٢- تیڤلاند.

الفلع: پەقل پێی.

الفلعة: پرتا گوشتی یا ژ کوهانا حێشترێ.

فلفل: ١- بیبەر کرنێ. ٢- گاڤێت نێزیک هاڤێتن و خۆ مەزنکر.

الفلفل: بیبەر.

الفلفل الکاذب: جۆرە دارەکە بەلگێت وێ د کەسکن، بەرهەمێ وی یێ سۆرە وەکی فلفلایە، د بنیات دا ژ وەلاتێ پیرۆ هاتی یە، ژ بۆ جوانییێ دهێتە چاندن.

الفلق(بالکسر): ١- تشتێ سەیر و عنتیکە. ٢- نیڤا تشتی.

فلق: شەقکر.

فلق(بتشدید اللام): ١- شەقکر. ٢- تاریاتی بر رۆناهیا وێ دەرئێخست.

الفلق(بالفتح والسکون): ١- پەق. ٢- ناڤسەرک.

الفلق(بالکسر والسکون): ١- نیڤا تشتی. ٢- شۆلا عنتیکە. بەلا؛ مسیبەت.

الفلق(بفتحتین): ١- سپیدە. ٢- گشت هەبوون. ٢- دیاربوونا حەقییێ پشتی ئالۆزییێ. ٣- عەردێ کویرێ د ناڤبەرا دو بانیا دا. ٤- دۆژەهـ (جەهنەم). ٥- تیکا چیای. ٦- دارەکە پێت گونەهباری ب کنفێ پێڤە گرێددەن ژ بۆ سزادانا وی ب فەلەقدانێ کو دبیتە قوتانا بنێت پیا یە. ٧- ماستێ ترشێ ژ ترشبوونێ فرتیفرتیبووی. ٨- پیچا ماستی یا د بنێ ئامانی دا مای.

الفلقة: ١- نیڤا تشتی. ٢- پرتا تشتی. ٣- بەلگێ گیای یێ ژ کاتاوی دەردکەڤیت پاشی پشتی شین دبیت وەکی هەر بەلگەکی وەرارێ دکەت و شین دبت. ٤- بەلا؛ مسیبەت.

فلقح: ڤەخوار.

الفلقحي: یێ دێم گرنژی.

فلک: گوروڤربوو؛ خربوو.

فلک(بتشدید اللام): گرۆڤربوو.

فلک الأثیر: ل دویڤ باوەریا خەلکێ بەرێ فەلەکا ئاگری یان گۆیا ئاگری یە د سەر گۆیا بای دا یە.

فلک الأوج: فەلەکا دوێ یە یا ل دۆر عەردی دزڤرت و مەلبەندێ (فەلەک التدویر) دکەڤیتە سەر.

فلک الأفلاک: خەلەکا (فلک) نەهێ یە یا کو دسەر هەمی فەلەکێت دی ڕا و ژ هەمیا بلندتر، دبێژنێ: (سماء السماوات).

فلک البروج: ئەو خەلەکە (فەلەک) یا ڕۆژ ل دەمێ زڤڕینا خۆ یا ل درێژاهیا سالێ چێدکەت، زانا ل سەر (١٢) بورجا ب (٣٠) بلەیا لێکڤەدکەن، دبێژنێ: (الدائرة الکسوفیة)، دیسا دبێژنێ: (سماء الرؤیة).

فلک التدویر: ١- ل نک زانایێت کەڤن دبیتە ئەو خەلەکا ئەختەرا گەرۆک ل سەر ب ڕێڤە دچت، مەلبەندێ وێ دهێتە ڤەگوهازتن و دکەڤیتە سەر خەلەکا دویێ یا ل دۆر عەردی دزڤڕت یاکو دبێژنێ(فلک الأوج). ٢- ل نک سۆفیا دبیتە (الفلک الأطلس).

الفلک المحیط: ل دویڤ باوەریا خەلکێ بەرێ عەرشێ خودێ یە و هەمی فەلەکێت پێ دهێنە زڤڕاندن.

الفلک الأطلس: فەلەکا چو ستێر و هەسار ل سەر نەهەین سۆفی دبێژن جهێ وێ ل بن کورسی یە.

الفلک(بالضم): کەشتی.

الفلک(بالفتح): ١- خەلەکا ستێر یان ئەختەر تێدا دزڤڕیت. ٢- عەردێ بلندێ وەکێ بانیێ و گوروڤر. ٣- گرێ خیزی یێ بلند. ٤- پێلا دەریایێ یا گوروڤرا دهێت و دچت.

الفلک(بالفتح والکسر): هەستی ب گرێ.

الفلک(بالکسر): ١- قوونمەزن. ٢- گرێکا ل هەستی پەیدا دبت. ٣- یێ ئێشا چۆکا هەی.

الفلک(علم): ئەو زاتستە یێ ل دویڤ کاودانێت ستێر و ئەختەرا ڤەدکۆلیت.

الفلکة: ١- سەرکێ تەشیێ؛ ئەو تولپێ گوروڤرێ دکەڤیتە سەرێ تەشیێ. ٢- پاچەیا عەردی یا گرۆڤر.

الفلکسرة: جۆرەکێ مێشەوەرا یە ژ توخمێ خودانێت نیڤ پەرا دکەڤیتە ڕهێت مێوا و پویچدکەت.

الفلکي: ستێرنیاس؛ زانایێ زانستێ ستێرا.

الفلل: دەڤلۆ.

الفلم: ١- شەریتەکا سیلۆلۆزی یە تیڤلەکێ جەلاتینی و برۆمۆری یێ پێڤە ژ بۆ ئێنەبیێت ڤۆتۆگرفی سینەمایێ دهێتە ب کارئینان. ٢- ژمارەیەکا دیمەنێت درامائی نە چیرۆکەکێ پێک دئینن کو ژ لایێ ژمارەیەکا ئەکتەرا ڤە دهێنە ب جهـ ئینان(ئنگلیزی) یە.

الفلو: ١- کورێشکێ کەری. ٢- جوانیکا ماهینێ.

الفلوت: ١- کراسێ تەنگێ قولپکێت وی نەگەهنە ئێک. ٢- یێ بەرسینگێت وی خۆ نەگرن(کراس).

الفلوجة: عەردێ بۆ چاندنێ هاتیە ئامادەکرن.

الفلوس: جۆرەکێ دارێ یە ل وەلاتێ (مصر)ێ و هندستانێ و سعوودییێ و جەزائرێ شین دبت، هەتا (١٥) مێترا بلند دبیت، بەرێ ژ بۆ قەبزیێ دهێتە بکارئینان.

فلوس السمک: پیەکێت ماسی.

فلوع: برەک.

فلوق(فلاق): بوویە درگ(ماست).

الفلیة(الفل): ١- عەردێ هشکارە یێ چو لێ شیننەبت. ٢- بێخێر.

الفلیجة: چیقەکا کوینی.

الفلیفلة: ١- بچویکرنا (فلفل)ێ یە. ٢- جۆرە گیایەکە، د بنیات دا ژ ئەمریکا باشۆر هاتیە، فێقییەکێ زەر و سۆر و خلولە ددەت، ب خاڤی دهێتە خوارن و دهێتە داگرتن و کەلاندن، دو جۆر ژێ هەنە شرین و تیژ.

الفليق: ١- جۆرەکێ خۆخا یە ژ بەرکی پەق دبیت. ٢- فێقییێ هشکێ بەرکێ وی ژێ دەردکەڤیت. ٣- رها بەلا ستۆی.

الفليق(الفلقى؛ الفليقة؛ المفلقة): ١- بەلا؛ مسیبەت. ٢- شۆلا عنتیکە.

الفليل(المفلول): یێ دەڤلۆ لێ بووین.

الفليل(الفليلة): پویتێ کوڤەبووی.

الفلين: کەرەستەیەکێ نەرم چرە ژ قەلپێ داربەڕیا فلینی(شجرة الفلين) دەردئیخن (یۆنانی) یە.

الفليونة: ئەو بچویکە یێ باب پێشکێش دکەت بۆ عبادەتی د دینێ فەلان دا (ئیتالی) یە.

الفم: دەڤ.

فن(بالتشديد): ١- خەملاند. ٢- دەرئێخست. ٣- کرە هونەر. ٤- تێکهەلکر. ٥- کرەدەر.

الفن: ١- هونەر. ٢- کاودان. ٣- ب جهێینانا شارەزاییێ د کاری دا ژ لایێ هونەرمەندی ڤە. ٤- رەنگ و جۆر. ٥- وەستیان. ٦- حەقێ وی تێبر. ٧- گیرۆکر.

الفن التجريدي: ڕێبازەکا هونەری یە باوەرییێ ب شیانێت خێچ و ڕەنگان دا دئینت د کارێ دەربڕینێ ژ هەمی هەست و حەزێت مرۆڤی.

الفنء: چڤات.

الفنأ: زەخفی.

الفناء(بالفتح): ١- مرن؛ نەمان. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئاڤابوون د ذاتێ خودێ حەق دا یان ژی ژدەستدانا سالوخوتێت مرڤینیێ.

الفناء(بالكسر): ١- حەوشا خانی. ٢- کۆلک. ٣- لەند.

فناء(بتشديد النون): یا گەلەک تا پێڤە.

فناة: ١- پشکل. ٢- تریرویڤی.

الفناجرة: سیارێت سوارچاک.

فناخر: ١- دفنمەزن. ٢- کەلەخمەزن.

الفنار: ١- خەتیرە. ٢- منارە. ٣- بورجێ ب ڕۆناهی یێ ل کنارێت دەریایا وەک نیشان بۆ کەشتیا (فارسی) یە.

فنان: هونەرمەند.

الفنجان: جەکێ ژنانە؛ علبکەکا بچویکە ژ زێڕی یان سفری ب سەرێ خۆ ڤە گرێددان.

الفنة(بالضم): چەروانێ مشە.

الفنة(بالفتح): دەمەک ژ دەمی.

الفنجان: ١- فنجان. ٢- علبەکا زێڕی یە یان یا زیڤی یە ژ نک ل سەرێ خۆ دکەن وەک خەمل (فارسی) یە.

فنخ: ١- شیاییێ و ڕزیلکر. ٢- هەڕشاند. ٣- گرانکر.

فنخ(بتشديد النون): ١- شیاییێ و ڕەزیلکر. ٢- هەڕشاند.

فنخر: پفکر و دفنێت وی فربوون.

الفنخر: یێ کەلەخ مەزن.

الفنخيرة: زەلامێ گەلەک مەدحا دکەت.

فند(بكسر النون): ١- بێ هش و بیر بوو و عەقلێ وی لاوازبوو. ٢- خەلەتیکر. ٣- درەوکر.

فند(بتشديد النون): ١- خەلەت دەرئێخست. ٢- لۆمەی وی کر. ٣- درەوینکر.

الفند(بالفتح): چیاییێ مەزن.

الفند(بالكسر): ١- چیاییێ مەزن. ٢- جۆر. ٣- مرۆڤێت خرڤەبوویی. ٤- عەردێ باران لێنەهاتی. ٥- پرتا تشتی.

الفند(بفتحتين): ١- نەشیان. ٢- ئینکارکرنا نعمەتا. ٣- لاوازیا دیتن و بۆچوونا ژ پیرییێ.

الفنداق: بەرپەڕێ حسابێ.

الفندق: خان؛ ئۆتێل.

فنش(بتشديد النون): خاڤ و سستبوو.

الفنطاس: ١- عومبارا ئاڤێ یا د کەشتییێ دا. ٢- کۆپێ بەلاڤکرنا ئاڤێ د کەشتییێ دا. ٣- پەحن.

الفنطيس: ١- مرۆڤێ دومۆر. ٢- دفنا مەزن و ستویر. ٣- دفن پەحن.
الفنطيسة: لمبیسا بەرازی.
فنع: مالێ وی زێدەبوو.
الفنع: ١- مەردینیا بەرفرەه. ٢- منەتا بەرفرەه. ٣- تشتێ مشە. ٤- بیهنا مسکی.
فنق(بتشديد النون): نازدارکر و چاڤێ خۆ دایێ.
الفنق: کەلێ حێشترێ یێ ب قەدرێ نەشۆل پێ دهێتەکرن و لێ سیار دبن.
فنك: ١- ما و خۆجهبوو. ٢- درەوکر.
فنك(بتشديد النون): خۆ هاڤێتێ و تێدا سەربۆرکر.
الفنك(بالكسر): دەرگەه.
الفنك(بالفتح): حنر.
الفنك(بالضم): پارچا شەڤێ.
الفنك(بفتحتين): ١- پارچا شەڤێ. ٢- حنر. ٣- جانەوەرەکە یێ هویرە ب کوری ڤە ژ (٤٠) سەنتیمەترا درێژتر نینە، شکلێ وی وەکی یێ رویڤی یە و گوهێت وی ددرێژن، کەڤلێ وی ژ بەر پویتێ وی باشترین کەڤلە، ل وەلاتێ مسرێ یێ ناڤدارە.
الفنن: تایێ دارێ.
الفنواء: یا گەلەک تا پێڤە.
الفنون الجميلة: ئەو هونەرن یێت بابەتێت وان نوینەراتیا جوانیێ دکەن وەکی مۆزیکێ و وینەگرتنێ و هەلبەستێ و رەوانبێژیێ و پەیکەرسازیێ و ئاڤاکرنێ و رەقاسی.
الفنون الحرة: ئەو هونەرە یێ کارێ هزری ژ یێ دەستی پتر تێدا وەکی هەلبەستێ.
الفنون اللذيذة: ئەو هونەرێ یێ ب جهـ بینت خۆشیێ ژێ وەردگریت وەکی مۆزیکێ و رەقاسێ و سترانگۆتنێ و سواریێ.
الفنون اليدوية(الجبلية): کارسازی کو دبیتە ئەو کارێ رۆلێ دەستی تێدا پتر ژ یێ هزرێ و چێکرنا بەرکا یان و مەرشا و جەرکا و داسکا.

فني: ١- نەما؛ ژ ناڤچوو. ٢- پیربوو.
الفنيخ: ١- یێ خاڤ وسست. ٢- پیرەمێر.
الفنيقة: ١- ژنکا د خۆشیا دا. ٢- گونیکێ ژ خراری بچویکتر.
الفنيك: ١- ئەرزنک. ٢- جهێ پەرێت کوریێ تێرا دهێن ژ بالندەی.
الفه: یێ د ئاخڤتنێ دا دحەزقیت.
فها: سەهوابوو.
الفهاد: ١- فێرکەرێ بەڤلەشێری. ٢- خودانێ پەڤلەشێری.
الفهامة: یێ گەلەک تیدگەهیت.
الفهة(بتشديد الهاء): ١- مێیا (الفه). ٢- وەستیان. ٣- بێئاگەهی و خەلەتی.
فهد: قەنجی ل دەمێ ئامادەبونا وی لێکر.
فهد(بكسر الهاء): ١- بۆ پەڤلەشێر. ٢- نڤست و خۆ ژ کارێ پێدڤی بێئاگەهکر.
الفهد: بەڤلەشێر.
الفهدة: ١- مێیا (الفهد)ە. ٢- قوون.
فهر(بتشديد الهاء): ١- ل دەمێ غاردانێ وەستیا. ٢- وەستیا.
الفهر: زیڤرک؛ بەرێ تژی دەستی.
الفهر؛ الفهرة(بالكسر): بەرەکێ تەنکە پێ دەرمانا دهێرن.
الفهر(بالضم): جەژنەکا جوهیانە تێدا لێکخرڤەدبن.
فهرس: پێرستەک بۆ چێکر.
الفهرست: ١- لیستا ناڤەرۆکا کتێبێ. ٢- کتێبەک تێدا ناڤێت کتێبا دهێنە نڤیسین.
فهض: شکاند(سەر).
فهق: ل گەها ستۆیێ وی دا.
فهق(بكسر الهاء): تژیبوو هەتا د سەردا چووی.
الفهقة: ١- ئەو برینە یا خوین ژێ درژێیت. ٢- گەها ستۆی یا ب لەشی ڤە.
فهم: تێکەهەشت.

الفهم: تیگەهەشتن.
الفهم(بالفتح والكسر): یێ زوی تێدگەهت.
فهه: وەستا و لاوازبوو.
فهه(بتشديد الهاء): وەستاند و لاوازکر.
الفهوائية: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئاخڤتنا د گەل خودێ حەق ل (عالم الكثال) ب ریکا خەباتێ.
الفهيم: یێ تێگەهەشتی.
الفو: جۆرە گیایەکە وەک دەرمان دهێتە ب کارئینان ژ بۆ چارەکرنا بیرۆڤێ و ئێشا تەنشتێ.
الفوات: بۆرین.
الفوار: یێ گەلەک دفیرهت.
الفوارة: یێ ژ قازانێ دفیرهت.
الفوارة(بتشديد الواو): ١- مێیا (الفوار)ە. ٢- قولقولک؛ جهێ ئاڤ ژێ دزێت ژ کانیێ.
فواشي: پەزێت بەلاڤە.
فـواق: ١- خرینا سینگی ل دەمێ رح ژێ چوونێ. ٢- دەمێ د ناڤبەرا دو دوهتنێت حێشترێ دا. ٣- دیتنەک و بێهنڤەدانەک و هشیاربوونەک. ٤- ئیسکا مرنێ.
الفوال: ١- باقلکفرۆش. ٢- یێ باقلکا دکەلینت.
فوت: بۆراند؛ دەربازکر.
الفوت: ١- دویریا د ناڤبەرا دو تبلا دا. ٢- بۆرین. ٣- قورتالبوون.
فوة الصباغين: ل (الفوه) بنێرە.
الفوج: ١- کۆما مرۆڤا. ٢- کۆمەکا لەشکری یە دبینە پێنج سری.
الفوح: ١- بەلاڤبوون. ٢- دژواری.
الفود: ١- جهنیک. ٢- جهال. ٣- رەخ وەک جه.
الفودكا: مەیەکا رۆسی یە ژ ماشا یان گەنمی دهێتەچێکرن.
الفودج: ١- مەحاف. ٢- دەوارێ بویکێ.

الفور(بالفتح): ١- دەرحالیا تشتی. ٢- دەستپێک.
الفور(بالضم): مامز.
فورا: د گاڤێ دا؛ بێ راوەستان؛ ئێکسەر.
الفوران: ١- فیرهان. ٢- فیرهانا ژ کەلینێ.
الفورة: ١- ئێک کەل. ٢- دژواری. ٣- فیرهان. ٤- دەستپێک. ٥- تاریا پشتی عەیشا. ٦- کۆمبوون.
فورة الكبد: ئێشەکە مێلاکێ دگریت ژ ئەگەرێ خوینچوونا زێدە و گەلەک.
فوز(بتشديد الواو): ١- ژ عەردەکی(وار) دەرکەڤتە عەردەکێ دی. ٢- چوو. ٣- مر. ٤- برە بیابانا بێ ئاڤ(پەز).
الفوز: ١- قورتالبوون. ٢- سەرکەڤتن. ٣- مرن.
الفوشيا: جۆرە تراشەکە کولیلکێت جوان و رەنگین پێڤە دهێن، ژ بۆ جوانی ل باغچەیا دهێتە چاندن، د بنیات دا ژ وەلاتێ مەکسیکێ و زیلەندا نوی هاتیە.
الفوضى: ١- ئەو کاودانە یێ هەمی تێدا وەکی ئێک لی دهێن ئانکو بێ حوکمەت و دەستهەلاتداری. ٢- بەرەلایی. ٣- شێلوییلی.
فوض إليه الأمر: پێ راسپارد؛ بەرپرسایەتی دایێ.
الفوضوية: ١- سیستەمەکێ سیاسی جڤاکی یە، مرۆڤ ل دویڤ وی سیستەمی ناکەڤیتە ژێر هیچ دەستهەلاتداریەکا حوکمەتێ. ٢- کاودانێ وی مللەتێ یە یێ بێ سەرۆک و حکومەت.
فوضوضي(فوضوضاء): ١- شێلوییلی. ٢- هەمی د هندی ئێک ژ لایێ ژ لایێ بەهرێ د تشتی دا و کەس ژ کەیێ زێدەتر نە.
الفوضوي: بەرەلاییخواز.
الفوضوية: ١- سیستەمەکێ سیاسی جڤاکی ل دویڤ وی سیستەمی وەلاتی یێ ئازادە ژ دەستەلاتداریا حکومەتێ. ٢- ئەو کاودانە یێ مللەت بێی حکومەت تێدا دژیت.

فوط(بتشديد الواو): فوتە ل دۆر خۆ ئالاند.
الفوط: مللەتەکێ جەرمانییێ بنیات ئسکاندینافی نە، بەردەوام د شەرێ رۆمێ دا بوو، پاشی بوونە دو پشک؛ رۆژهەلاتی و رۆژئاڤایی، پێت رۆژئاڤا ل سالا (٤١٠ز)ێ شیان (رۆما) داگیربکەن پاشی هێلان و ول باشۆرێ غەرەنسا ئاکنجیبوون، و ل سالا(٤٧٦ز) ئەسپانیا ستاندن و دەولەتەکا شاهانی تێدا دامەزراندن هەتا کو ل سالا (٧١١ز) موسلمانا ژێ ستاندین.
الفوطة: پارچەیەکا پەرۆکی یە خزمەتکار ل دۆر خۆ دئالینن.
الفوظ: مرن.
الفوعة: ١- بیهن. ٢- گەرمی(کار). ٣- دەستپێک.
الفوغ: مەزنیا دەڤی.
الفوغة: بیهنهلبوون.
الفوف(بالفتح): ١- سپیاتیا ل نەینۆکێت زارۆکی. ٢- پرتێت پەمبوی. ٣- تشت. ٤- میزمیزکا چێلێ. ٥- کورکەکێ یەمەنی یە.
الفوفة(بالضم): ١- تێڤلکێ ل سەر دندگا دانی. ٢- میزمیزکا چێلێ. ٣- کورکەکێ یەمەنی یە.
الفوفل: بەرهەمێ دارەکێ ل وەلاتێ هندستانێ شین دبت وەکی کویزێ یە خەلکێ وی ژ بۆ تامێ دکەنە ناڤ زادی.
فوق: ١- ل سەر. ٢- د سەر دا.
فوق(بکسر الواو): یاشیا وێ شکەست یان تیکبوو(تیر).
الفوق(بالضم): ١- تێکا ل پاشیا تیرێ یا دکەڤیتە ژەها کڤانی. ٢- بەخت؛ ئیقبال.
الفوق(بفتحتين): تیکبوون یان شکەستنا پاشیا تیرێ جهێ ژەهێ.
الفوقة: جهێ ژەهێ ژ تیری.
الفوقاني: یێ د سەر را.
الفول: باقلک (فارسی) یە.
الفول السوداني: فستەق عەبید.
فول الصويا: کەلیکەکە وەکی کەلیکا باقلکێ یە ل چولی شین دبت، دیسان ل هندەک جها دهێتە چاندن.
الفولاذ: پیلا.
فوم(بتشديد الواو): هەڤیرکر.
فوم: ١- سیر. ٢- گەنم. ٣- نۆک. ٤- هەر دانێ ببیتە نان.
الفومة: ١- دندکەک. ٢- گولیا گیای. ٣- پلەک؛ هندی ب سەرێ دو تبلا بهێتە هلگرتن.
الفومي الأسود: جۆرەکێ بەقلی یە کولیلکێت وێ دزرن، ژ بەر تۆڤێ وی دهێتە چاندن یێ کو وەک دەرمان دهێتە ب کارئینان.
فوه(بالتشديد): گۆت.
الفوه: ١- بهارات. ٢- بێهنا کەرەستەیێت بێهندار. ٣- جۆر و رەنگێت تشتی.
الفوه: دەڤ.
الفوه(الفوة): روونـاس؛ جۆرە گیایەکە گەلەک قورم ژێ بلند دبن و دستویرن، رهێت وی دهویر و سۆرن پشتی هشک دبن زەردبن دبێژنێ: رها زەر ئانکو(عروق الصباغين)، ل رۆژهەلاتی شین دبت کو جهێ وی یە.
الفوهة(بالضم): ١- لۆمەیا خەلکی. ٢- رویبار. ٣- دەڤێ رێکێ. ٤- کۆلان. ٥- ب دەڤئەزمان. ٦- دەستپێکا تشتی. ٧- کونیشکێت هەناسێ ل نک میشەمۆرا.
الفوهة(بالفتح): ١- ئێک ئاخڤتن. ٢- دەڤ.
الفويت: ئەوێ تنێ ب خۆ دکەت و پرسارێ ژ کەسەکێ دی نەکەت.
الفويسقة: مشک.

في: پیتەکا لڤۆکە ژ بۆ دەم و جها ب رامانا (تێدا و ل) ب کار دهێن.
فیأ: ١- سیبەرکر. ٢- لڤاند.
الفيء: ١- سیبەر. ٢- ئەو مالە یێ ژ کافرا دگەهیتە موسلمانان بێی شەڕ. ٣- ئەو سیبەرە یا ل دەمێ پشتی نیڤرۆ هەتا ئاڤابوونا رۆژێ پەیدا دبیت.
الفيئة: ١- زڤڕین. ٢- ئیک جار.
الفیاح: یێ گەلەک بەرفرەه.
الفیاد: کوندێ نێر.
الفیاد(الفیادة): یێ خۆمەزندکەت.
الفیاران: دو ئاسنکن دکەڤنە ئەزمانکێ ترازیێ.
الفیاش: ١- مەزنێ خودان قەنجی. ٢- یێ شانازیێ ب خۆ دبەت. ٣- یێ گەلەک سۆزا ددەت و چویا ب جه نەئینت.
الفیاض: ١- یێ ب زێدەهی. ٢- مەرد. ٣- یێ گەلەک ب ئاڤ.
الفیالة(بتشدید الیاء): یێ فیلی دهاژۆت.
الفیالة: لاوازیا ڕای و بۆچوونا.
الفیالج: کۆما (فیلج)ە کو دبیتە گولۆکا درزیێ ئارمویشی یێ قەز چێدکەت.
الفیتامین: کەرەستەکێ (عضوي) یە گیا چێدکەت نە حەیوان، بۆ لەشی یێ فەرە زادێ وی تمام دکەت و بزاڤ و چلاکیا دئێخیتێ.
الفیتق: ١- دەرگەهڤان. ٢- ئاسنگەر. ٣- دارتاش.
الفیتن: دارتاش؛ نەجار.
الفیتو(حق النقض): مافەکە بۆ هەر پێنج دەولەتێت ئەندامەتیا وان بەردەوام د جڤاتا تەناهیا دەولەتی دا کو دبنە: (ئەمریکا و رۆسیا و ئەلمانیا و فرەنسا و ژین)، ب ڤی مافی هەر دەولوتەک ژ وان دشێت هەر بڕیارەکا جڤاتا ژێگۆتی براوەستینت.

الفیج: ١- عەردێ نزم. ٢- پەییکێ سولتانی؛ قاسدێ پەیادە. ٣- کۆما مرۆڤا.
الفیجتالین: ڕوینێ گیانە شوینا روینێ خومال و زەیتا زەیتوینا دهێتە ب کارئینان(لاتینی) یە.
فیجن: ل (سذاب) بزڤرە.
فیح: ب بەرفرەهی و زێدەیی بەلاڤەکر.
الفیح: بەرفرەهی.
الفیحاء: ١- جهێ بەرفرەه ژ خانیا. ٢- ناسناڤێ باژێرێ (البصرة) و (دمشق) و (طرابلس)ێ یە.
فید (بتشدید الیاء): ١- خۆمەزنکر. ٢- رەشبینبوو ژ گولێبوونا دەنگێ کوندی.
الفید: بەلگێت زەعفەرانێ.
الفیدس: جەرێ مەزن.
الفیروز(الفیروزج): جۆرەکێ بەرێت گرانبهایە رەنگێ وی یێ شینە.
الفیسحی: یێ پێهنگاڤ ژێکدویر.
الفیصل: ١- شیر. ٢- ژێک جوداکرنا حەقیێ و نەحەقیێ. ٣- حاکم. ٤- قازی. ٥- شیرێ برەک. ٦- دانا حوکمی د ناڤبەرا حەقیێ و نەحەقیێ دا. ٧- یێ تشتا ژێکجودا دکەت. ٨- یێ ب جههاتی.
الفیض: ١- گەلەک؛ مشە. ٢- گەلەک بەخشین. ٣- مرن. ٤- گەلەکێ بەزەک. ٥- گەلەک ب ئاڤ(عەرد). ٦- دسەرداچوونا ئامانی.
الفیضان: ئاڤرابوون؛ زێدەبوونا ئاڤا رویباری و د سەرلێڤاداچوونا وێ.
الفیظ: مرن.
الفیف(الفیوف؛ الفیفی): ١- بیابانا بێ ئاڤ. ٢- دەشت؛ عەردێ راست.
الفیفاء: ١- کەڤرێ حولی. ٢- بیابانا بێ ئاڤ. ٣- بیابان. ٤- عەردێ بەرین.
الفیفاة: ١- بیابانا بێ ئاڤ. ٢- بیابان. ٣- عەردێ بەرین.
الفیق: قدێنا مریشکێ.

الفیقـة: ١- دەمـێ د ناڤبـەرا دو دۆتنـا دا. ٢- دەسـتپێک و بلنـد بوون(سـپێدە). ٣- شیرێ د گوهانی دا خڕڤەبووی ل دەمێ د ناڤبـەرا دو دۆهتنـا دا. ٤- بارانـا د عـەوری دا خڕڤـەبووی و گـاڤ بـۆ گـاڤێ دبارت.

فیل(بتشدید الیاء): ١- لاوازکر. ٢- درەوینکر و کرێتکر (گۆتن). ٣-ڕاستنەئینا (بۆچوون).

الفیل: فیل.

الفیلجة: ڕاپێچکا قەزێ یا دهێتە هلکـرن کـو داڤـا ئامویشـی یـە. ٢- تیڤلـێ مـاری یـێ ڕاهێلایی.

الفیلخ: ١- دستار. ٢- دەستکێ جوهنی.

الفیلسوف: زانیێ فەلسەفێ.

الفیلق: ١- کۆمەکا لـەشکەری یـە ژ چار پیتا پێـک دهێـت. ٢- لـەشکەرێ گران و مـەزن کو دبیتە چوار تیپێت. ٣- یێ بێ پویت. ٤- یـێ پچیـایی ژ ترسـا دا. ٥- یـێ ب چاڤەکی.

الفیلم(بسکون الیاء): ١- زەلامێ گەلەکێ ب کەلـەخ. ٢- زەلامـێ ترسـتۆک. ٣- شـە. ٤- کەڤل.

الفیلماني: زەلامێ زۆرێ ب کەلەخ.

الفیلیریة: دارەکا وەکی زەیتوینا دێمە بەلگێت وێ پیچەکی د گرۆڤـرن هنـدەک ئویشـیکێت هویر ددەت، ژ بۆ جوانیێ دهێتە چاندن.

الفینان: یێ پرچ جوان و درێژ.

الفینة بعد الفینة: دەم ل دویڤ دەمی.

الفینة: دەم.

الفیه: ١- یێ ب دەڤوئەزمان. ٢- یێ ب خوەرە.

الفیهق: خۆمەزنکەر، یێ هەمی تشتا بەرفرەهـ دکەت.

الفیهقة: خۆمەزنکرن.

الفیهن: هەر تشتێ فرەهـ.

الفیور: یێ گەلەک دفیرهت.

الفیـوش: ١- یـێ شـانازیێ ب خـۆ دبـەت. ٢- ترسنۆکێ لاواز.

پیتا (ق)

ق: پیتا بیست و ئێکێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (١٠٠).

قأی: خۆ بۆ هەڤرکێ خۆ چەماند و خۆ ل بەر رەزیلکر.

قأب: ١- خوار. ٢- ڤەخوار.

قئب: زێدەکر.

القأقاء: دەنگێت قەلا.

القئقیء: سپیلکا هێکێ.

القائمقام: پلەیەکا گارگێری یە دبیتە رێڤەبەرێ قەزایێ.

قؤوب: یێ گەلەک ڤەدخۆت.

قاء: ڤەرەشیا؛ دلێ وی رابوو.

القائت: ١- قویت. ٢- تێرا مرۆڤی ژ ژیارێ.

القائد: ١- سەرکێش. ٢- هەر تشتێ درێژ ژ عەرد و چیا. ٣- تشتێ ژ چیای دەرکەڤتی و وەکی دفێ لێهاتی.

القائدة: ١- مێیا (القائد)ە. ٢- گرێ ل سەر عەردی درێژ.

القائظ: یێ گەرمدژوار.

القائف: ١- یێ دەوسا رادکەت. ٢- یێ ل دویڤ رها مرۆڤی دچت ب رێکا ئەندام و سەر و شکلا.

قائف: ١- دەوسراکەر. ٢- شوینوارناس. ٣- رڤشتناس؛ یێ کو ب رێکا ئەندامێ دزانیت کا عەیالێ کێ یە.

القائل: یێ گۆتی.

القائلة: دەمێ دکڤیتە پشتی فراڤینێ هەتا بەری نڤێژا ئێڤاری.

القائم: ١- یێ راوەستیای. ٢- دەستکێ چەکی. ٣- ئاڤاهیێ ستاندەر.

القائمة: ١- لیستە. ٢- لنگێ دەواری.

قائمة السیف: دەستکێ شیری.

القائمقام: قایمقام.

القائمقامیة: ١- دەستهەلاتا قایمەقامی. ٢- جهێ قایمەقامی.

قاب قوسین: ١- ژێکنێزیکیا دو کڤانێت برهویا. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە مەقامێ نێزیکیێ(مقام القرب) یێ ناڤێت خودێ حەق ب رێکا بەرچاڤگرتنا فەرمانا خودایی یاکو دبێژنێ: (دائرة الوجود).

القاب الكهربائي: مزرەف.
قأب: ١- خوار. ٢- ڤەخوار.
قـاب: ١- كـوّلا و كـره كـوّرک. ٢- هنـدی؛ قەدەری؛ تەمەت تشـتی کر. ٣- نێزیکبوو. ٤- هێکا خوّ شکاند. ٤- رەڤی.
القـاب: ١- دویریـا د ناڤبـەرا نیڤـا کڤـانی و رەخێ وی دا. ٢- هندی؛ تەمەت.
القاب: ١- سالا سیێ یا بهێتن. ٢- نێزیکی. ٣- یێ هشک.
القاب: ١- برویسی. ٢- چیکا بارانێ.
القابة(القائبة): ١- چوبچەلوّک. ٢- هێک.
قابح: جڤین دانە ئێکدو.
القـابس: یـێ هنـدەکێ ژ ئـاگری دبـەت یـان دخوازیت.
قابض: دەستێ خوّ کرە ددەستێ وی دا.
القابض: ١- یێ ب لەز تەرشێ خوّ دهاژوت. ٢- یـێ زکـی دراوەسـتینت (دەرمـان). ٣- یێ ئەزمان ژ بەر تێک دچت(زاد).
قـابض الأرواح: رحکـێش کـو دبیتـە عزرائیـل سلاڤ لێ بن.
القابع: ١- یێ سەرێ خوّ کریە د ناڤ ستوّیێ خـوّ را. ٢- یـێ سـەرێ خـوّ کریـە د نـاڤ قەرقوّدەیێ خوّ دا. ٣- یێ سەرێ خوّ کریە د نـاڤ کراسـێ خـوّ دا یـان کراسـێ خـوّ ب سـەرڤەئینای. ٤- یـێ ب نـاڤ ڤـە چووی(عـەرد). ٥- یـێ لێڤێـت تشـتی وەرپێچـاین. ٦- یـێ دیـاربووی پاشـی بەرزەبووی. ٧- یێ چوویە د جهەکی ڤە و خوّ ڤەشارتی.
قابل: چاڤپێکەڤتن دگەل کر.
القابـل: ١- سـالا داهـاتی. ٢- یـێ بهێـت. ٣- یێ قەبیل دکەت. ٤- یێ ئامـادە ژ بـوّ پەسندکرنێ و گوهوّرینێ.

قابلـة: ١- شـەڤا بهێـت. ٢- داپیـرک؛ ژنکـا پێشەازیا بچویکی دکەت ل دەمێ بوونێ.
القابوس: زەلامێ دیمێ وی جوان و خوشکوّک.
القابلية: شیانێت کرنا تشتی و خوّگوهوّرینێ.
قابليـة الظهـور: زاراڤـەکێ سـوّفی یـە دبیتـە ئەڤینا ئێکێ یا خودێ هەبوون پـێ ئافرانـدی یا د پەیڤا (أحببت أن أعرف) دا.
قات: ١- قویت بوو ئامادەکر. ٢- قویتێ وی داینێ.
القات: ١- خزمەتباش. ٢- کاتا جوّرەکێ دارێ یـە ل وەلاتـێ یەمـەنێ شـین دبـت ژ کەرەسـتێت هوّشبر دهێتـە هژمـارتن، بجـوینێ دهێتە ب کارئینان.
قاتر: قەلس.
قاتع: شەرکر.
قاتـل: ١- شـەرکر. ٢- کوشـتنکر. ٣- نـەفرەتکر؛ لەعنەتکر.
القـاتم: ١- یـێ ب تاریڤـە(رەنگ). ٢- یـێ گەلەک رەش.
القاتن: یێ گەلەک رەش.
القائم: یێ دایی؛ بەخشیندەر.
قاح: ١- وەرمی. ٢- مالی. ٣- عەداڤێ گرت.
القاح: عەداڤ و خوین کەتنێ.
القاحة: حەوش.
القاحزات: کاودانێت دژوار.
قاحط: ١- یێ باران ژێ هاتینە برین. ٢- یێ باران لێ نەهاتی(سال).
قاحل: ما د گەل و نەهێلا.
القاحل: هشک و رەق.
قاخ: خرابوو ژ ئێشەکێ.
القاخ: رەش و تاری.
قاد: ١- هاژوّت. ٢- سەرکێشی کر.
القاد: چەنداتی.
قادح: پێنجەک لێدا.

القادح: ١- كرمێ ددانا. ٢- كرمێ داری. ٣- تیكا داری.
القادحة: ١- كرمێ داری. ٢- كرمێ ددانا. ٣- مێیا (القادح). ٤- ڕەشاتیا ددانا. ٥- یا ئاگر خۆش بەردبیتێ.
قادر: ١- قەدارەكر. ٢- وەكی وی كر. ٣- بەرئاوردەكر.
القادر: ١- شیاندار؛ خودان شیان. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- ب ساناهی. ٤- یێ ب قازانێ زادی دلێنت. ٥- یێ داقازانێ دا دهێتە لێنان.
القادس: ١- مالا خودێ یا كەعبە لێ. ٢- كەشتیا بچویك. ٣- بەرەكە دكەنە د ئاڤێ ژ بۆ ئاڤدانا حێشترا.
قادع: هەفسارێ وی گرت.
قادم الإنسان: سەرێ مرۆڤی.
قادم الرحل: سینگێ مەحافا بێ بان.
القادم: یێ دهێت.
القادمة: ١- پەڕێ سەرێ چەنگی. ٢- لەشكەر.
قادوس: ١- كۆتەلا ئاشی. ٢- دەلوا ناعورێ. ٣- ئامانەكە پێ ئاڤێ ژ جۆیا دئیننەدەر.
القادیة: خەلكێ ژ گوندا هاتین.
قاذی: خەلاتكر.
قاذح: جڤین گۆتنە ئێك.
قاذف: خەبەر و قەسە لێك ڤەگێران.
القاذف: بەرهاڤێژ.
قاذفة: ١- جۆرەكێ فرۆكا یە ژ بۆ ئاگربارانكرنا دوژمنی دهێتە ب كارئینان. ٢- چەكێ (آر بی جی ٧).
القاذور: ١- یێ ژ بێتۆرەیا خۆ تێكهەلیا خەلكی نەكەت. ٢- یێ دلێ خۆ ژ تشتی ڕەش دكەت و نەخۆت. ٣- ژنكا خۆ ژ دەهمەنپیسیێ دویركری.
القاذورة: تشتێ پیس و هەڕمی وەكی زنایێ.
القاذوف: تۆپا بچویك.
القاذیة: یەكەمین كەسێ دهێتە نك تە ژ خەلكی.
قار: ١- ل سەر سەرێت تلا ب ریڤەچوو دا كەسێ گول پێژنا وی نەبت. ٢- چاڤێ وی پەڤاند.
القار: ١- سار. ٢- كەرێ حێشترا. ٣- قیر. ٤- یێ نەلڤ؛ خۆجه.
القاریٔ: خویندنكار؛ یێ دخوینت.
قارأ: د گەل خواند.
قارب: نێزیكبوو.
القارب: ١- گەمی. ٢- كاڤلان. ٣- یێ ب شەڤێ ل ئاڤێ دگەڕهت.
القارة: ١- چیایێ ژ چیا ڤەدەر. ٢- دەوار. ٣- كیشوەر. ٤- چیایێ بچویك. ٥- خۆجهبوون. ٦- یا شاد.
قارت: ١- خوینا ل بن پیستی هشكبووی. ٢- جانەوەرێ گوشتی و گیای دخۆت وەكی هرچێ.
القارة: ١- چیایێ بچویكێ ژ چیا ڤەدەر. ٢- كیشوەر. ٣- جۆرە دارەكە یا تەعلە. ٤- دەوار.
القارح: ١- هەسپێ ژیێ وی بوویە پێنج سال. ٢- حێشترا ئاڤسی لێ دیاربووی. ٣- كڤانێ ژەها وی ژێ دویر. ٤- حیشترا ددانێ وێ ب سەركەڤتی. ٥- شێر.
القارس: سەرما دژوار.
قارش: تێكهلیا وی كر.
قارص: قونجریك ل ئێك دان.
القارص: پێشكەكا وەكی پویشیێ یە.
القارصة: ١- مێیا (القارص)ە. ٢- یا ب ئێش و نەخۆش.
قارض: هەمبەری خرابیا وی خرابی دكەل كر.

قارع(تقارع): ١- دانانــە ئێـک. ٢- پشـک کێشان.
قــارع: ١- پشــک د گــەل وان کێشــا. ٢- ب پشککێشانێ شیایێ.
القارعة: ١- مێیا (القارع)ە. ٢- مسیبەتەک ژ مسیبەتێت زەمانی. ٣- بەلا؛ مقەدەر. ٤- حەوشا خانی. ٥- نیڤا ڕیکێ جهێ ڕێڤەچوونێ. ٥- ژ ناڤێت قیامەتێ یە.
قـارف: ١- تیکهەلیکر. ٢- نێزکی خۆ کر. ٣- خۆ ژێ نێزیککر.
قارن: ١- پێکڤە گرێدان. ٢- بەرئاوردەکرن.
القاره: هشک.
قـارورة: ١- ئامـانێ ژ شیشـەی. ٢- ڕەشـکا چاڤی.
قارون: شاه (کریزوس)ە شاهێ دوماهیێ یێ (لیدیا).
القاري: گوندی.
القاري(بتشديد الراء): یێ کیشوەری.
القارية: ١- مێیا (القاري)ە. ٢- جهێ مرۆڤ مشـە لـێ خڕڤـەدبن. ٣- دەڤـێ شـیری. ٤- سەر یان بنێ ڕومێ.
القارية(بتشديد الياء): جۆرە بالندەیـەکێ پێ کورت و نکل درێژە و پشتا وی یا کەسکە.
القاز: شەیتان.
القازب: جانەوەێ د ئاڤێ و بەستێ دا دژیت.
القازوزة: ١- شیشێ بچویک. ٢- ترار.
قـاس: ١- پیڤـا. ٢- پێگـرت. ٣- تـاریبوو. ٤- خۆمەزنکر و توندبوو. ٥- برسیبوو.
القاس: ١- ڕەق. ٢- دلڕەق. ٣- هندی.
قاسى: ١- کێشا(وەک دەرد). ٢- بۆراند(وەک ئێش).
قاسح: ب هشکی و ڕەقی سەرەدەریکر.
القاسح: یێ ڕەق و ستوبر.
القاسط: زۆردار؛ ژ تخویبـی دەرباس بووی.
قاسم: ١- سویندخوار. ٢- لیکڤەکر.
القاسم: لێکڤەکەر.

قاسمه: ١- بۆ سویندخوار. ٢- مـال ل خۆ وی لێکڤەکر.
قاسى: دیت؛ تێدا ژیا.
القاشب: ١- بێهنا پیس. ٢- یێ نەفس لاواز.
القاشر: ١- یێ تشتی دتیڤلینت. ٢- هەسپێ ل دویماهیا مەیدانێ دبەزیت.
القاشرة: مێیا (القاشر)ە. ١- دربێ پیستـی دتیڤلینـت. ٢- ژنکـا سـەروچاڤێت خـۆ دقەشرینت دا دێمێ وێ زەلال ببیت.
قاشور(القاشورة): هشکاتیا تشتی دتیڤلینت (سال).
القاشـور: ١- مرۆڤـێ کـور. ٢- هەسـپێ ل دویماهیا مەیدانێت دبەزیت.
القاشي: فلسێ بێخێر.
قاص: ١- سزا ل سەر ب جهئینا. ٢- وەکی وی د گـەل کـر. ٣- لڤـی. ٤- ژ بنـی هتەدەر.
القـاص: ١- یـێ کـارێ برینـێ دکـەت. ٢- چیـــــرۆکنڤیس. ٣- گۆتــــــاربێژ. ٤- چیرۆکبێژ.
القاصـب: ١- قەسـاب. ٢- یـێ پـف دکەتـە لەڤەنێ. ٣- عەورێ گرگری.
القاصـد: ١- یـێ نیزیـک. ٢- یـێ قەسـتا تشتەکی کری. ٣- یێ ب ساناهی و خۆش. ٤- ڕاست.
القاصد الرسولي: ل نک دویڤچوویێت کەنیسا ڕۆمـانی ئـەو ئوسـقوفە یـێ کـو پاپـا وەک نوینەرێ خۆ بۆ وان دهنیریت.
القاصـدة: ١- یـا چـوون ب سـاناهی و بـێ وەستیان. ٢- مێیا (القاصد)ە.
قاصر: ب کێماسی.
القاصر: یێ کیماسی کری.
قاصرات الطـرف: ئـەو ژنکن یێت کـۆ ژ بلی ماخوییێت خۆ ل کەسێ دی نەنێڕن.

القاصرة: ١- یا ژ بلی مێری خۆ بەری خۆ نەدەتە چو زەلامێت دی. ٢- مێیا (القاصر)ە.
القاصف: ١- ئەوێ بومبەبارانکرێ دکەت. ٢- ئەوێ دەنگی دژوار لێ. ٣- هورێ دژوارێ هەر تشتەکی دشکێنت.
قاصف: دەنگ دژوار.
القاصفة: فرۆکا بەمبەوەشین.
قاصل: برەک.
القاصي: یێ دویر.
القاصية: ١- یا دویر. ٢- یا پیر. ٣- جهـ؛ لا. ٤- یا پیر. ٥- یا ژ کەری ڤەدەر(کەوال).
قاض: ١- شەقکر. ٢- شەقبوو. ٣- لڤی. ٤- تێگەریا. ٥- کره میناک.
قاض: کوژەک.
قاضی: کره سکالا و ل بەر حاکمی دانا.
القاضب: ١- یێ زۆر برەک. ٢- شمشیرێ برەک.
القاضبة: ١- مێیا (القاضب)ە. ٢- ددان.
قاضم: پیچپیچە کری.
القاضي: حاکمێ شەرعی.
قاضي الحاجات: ئوجقەتین.
قاضي القضاة: سەرۆکێ حاکمێت شەرعی.
القاضية: ١- مێیا (القاضي)ە. ٢- مرن.
القاطب: ١- یێ ناڤچاڤگرێ. ٢- شێر.
قاطبة: گشت؛ هەمی پێکڤە.
القاطر: ١- خوینا دو برا. ٢- هەر سترکەکا دلۆپ دلۆپ دڕژیێت.
القاطرة: ١- شەمەندەفر. ٢- مێیا (القاطر)ە.
قاطط(قاط؛ قط): گرانبها.
القاطع: ١- برەک؛ ئامیرێ برینێ. ٢- نموونەیێ جلکێ ل بەر کەر دکەن. ٣- ناڤبر. ٤- یێ گوشتی و بەرهەمێ حەیوانی نەخۆت ژ فەلا. ٥- تشتێ ترشبووی. ٦- ڕێگر. ٧- ددانێ بەرێ دەڤی.
القاطع الکهربائي: سێرکتێ کارەبێ.
قاطع: ١- تێکەلی هێلا. ٢- سەرەدەری هێلا. ٣- پەیوەندی هێلا. ٤- بری.
القاطعة: ١- مێیا (القاطع). ٢- یا ل جهەکی ناڤەحەویت.
القاطعية: ئەو پیچا تشتی یە یا کو ژ ئەگەرێ ب کارئینانێ پویچ دبت و نەمینت.
القاطن: یێ خۆجهـ.
قاطنات مکة: کوترکێت مەککەهێ.
القاطور: جۆرەکێ تمساحایە، دەڤێ وی یێ پەحنتر و کورتترە ژ یێ تمساحا، ل ئەمریکا باکۆر و ئەمریکا ناڤین ول چینێ دژیت.
قاظ: گەرمبوو.
قاع: ١- لڤێڤەبوو. ٢- د پاشداچوو. ٣- دەنگکر.
القاع: ١- عەردێ ڕاست. ٢- عەردێ نزمێ چیا و گر ژێ د دویر.
القاعب: گورگێ گەلەک دلویرت.
القاعة: ١- حەوش. ٢- هۆل.
القاعد: ١- یێ ڕوینشتی. ٢- ژنکا ژ عەیالی وەستیای. ٣- یا ل سەر عەیالەکی ڕوینشتی و شوینەکری یان ژڤانێ وێ خلاس نەبووی. ٤- جهالێ تژی دان.
القاعدة: ١- بنیات. ٢- یاسا. ٣- دستوور. ٤- مێیا (القاعد). ٥- باژێرا ل وەلاتەکی ژ هەمیا مەزنتر. ٦- جهێ تشتێ قەستدکنێ و ژێ دەردکەڤن وەکی فرۆکخانەیێ. ٧- بنگەهـ.
القاعط: یێ بێهنێ ل دەینداری خۆ تەنگ دکەت.
القاعف: بارانا دژوار.
قاف: ل دویڤ چوو.
القاف: تویتێ دچێتە ژ چالکا پاتکێ دا.
القافزة: ١- هەسپێ بەزەک. ٢- بەق. ٣- مێیا (القافز)ە.

القافسة: پێت دومۆر.
القافصة: پێت دومۆر.
القافل: ١- یێ زڤری. ٢- یێ دەست حشک. ٣- یێ پیست حشک.
القافلة: ١- کاروان. ٢- کۆما مرۆڤا یا ژ وەغەرێ دزڤریت.
القافور(القفور؛ القفورة): ١- کوفکا قەسپ ژێ دەردکەڤت. ٢- ئامانێ گەرکێت قەسپا.
القافیة: ١- سەروایا شعرێ. ٢- پاتک. ٣- دویماهیا هەر تشتەکی. ٤- دەوس؛ شوینپێ.
قاق: ١- قدقدکر(مریشکێ). ٢- دەنگکر.
القاق: کەرەمرۆڤێ سەربەردای.
القاق: بالندەیێ قشقل.
قاقاء: دەنگێ قەلا.
القاقلی: جۆرە گیایەکە یێ سویرە.
القاقلة: گیایەکە ل هندستانێ شین دبت، یێ تیژ وبێهنخۆشە، ل هندستانێ وەک دەرماک دکەنە زادی و ل وەلاتێت ڕۆژهەلاتا ناڤین دکەنە ناڤ قەهوێ.
القاقم(القاقوم): جانەوەرەکێ گۆشتخۆرە وەکی کویژکی یەن بێهنەکا پیس ژێ دهێت، کەڤلێ وی ژ بۆ چێکرنا جلکا دهێتە ب کارئینان.
قال: ١- گۆت. ٢- حوکم دا. ٣- ب سەرکەڤت. ٤- دگەل ئاخڤت. ٥- چەماند و بر. ٦- ل نیڤرۆ نڤست. ٧- بێبەختیکر. ٨- ئاماژەدا. ٩- ئاخڤت. ١٠- چوو. ١١- بلندکر. ١٢- هزرکر. ١٣- ل دەمێ نیڤرۆ شیر دوهت و ڤەخوار. ١٤- ل دەمێ نیڤرۆ بۆ تێکر(شیر).
القال: ١- دەستپێک. ٢- پرسیار. ٣- یێ ئاخڤتی. ٤- یێ مری. ٥- یێ بێهنڤەدای. ٦- یێ ل دەمێ پشتی نیڤرۆ نڤستی.
القالب: ١- قالب. ٢- قەسپا سۆر.
القالة: ١- گۆتگۆتک. ٢- ئاخڤتن.

القالس: یێ ئاڤ یان زاد ژ سەر دلی هاتی یە دەڤی.
قالص: تێکچووی.
القالم: زگۆرد؛ بێژن.
القالی: کیندار.
قام: ١- ڕابوو. ٢- بلندبوو. ٣- ڕاوەستا. ٤- پێ ڕابوو. ٥- ب سەرکەڤت و خۆجهبوو. ٦- دەستپێکر(نڤێژ).
قامی: د گەل گونجا.
قاما: لێهات.
القامة: ١- بژن و بالا. ٢- بەژن وەک پیڤان. ٣- کۆما مرۆڤا.
القامح: یێ ژ ئاڤێ تێربووی و سەرێ خۆ بلندکری.
قامر: قومار د گەل کر.
قامس: ١- یاریا بنئاڤکانێ کر. ٢- هەڤڕیکی کر دا بزانت کا کی زاناترە.
القامع: تەپەسەرکری.
القاموس: ١- فەرهەنگ. ٢- نیڤا تشتی. ٣- تشت هەمی. ٤- دەریا. ٥- جهێ ژ هەمییێ کویرتر ژ دەریایێ. ٦- کتێبا فەیرۆزئابادی یە ل سەر زمانی چێکری.
قان: ١- چێکر و ڕاستکر. ٢- تەیساند. ٣- خەملاند. ٤- ئافراند. ٥- بۆ کۆلە. ٦- بخودانکر.
القان: دارەکە کڤانا ژێ چێدکەن.
قانئ: گەلەک(وەکی: أحمر قانئ: گەلەک سۆر).
قانی: ١- بەردەوامبوو. ٢- تیکهەلکر.
القانب: ١- گورگێ دلویرت. ٢- پۆستەچی.
القانت: ١- یێ بەردەوام تاعەتی دکەت. ٢- یێ نڤێژێ دکەت.
قانص: نێچیرڤان.
القانصة: ١- بەرچێلکا بالندەی. ٢- کۆما نێچیرڤانا.

القانط: یێ بێ هویڤی بووی؛ دلشکەستی.
القانع: ١- یێ ب قسمەتا خۆ رازی. ٢- خازخازۆکێ رەزیل. ٣- خولام. ٤- کرێگرتی. ٥- قائیلبووی.
القانم: یێ خرابووی.
القانون: ١- یاسا. ٢- بنیات. ٣- ئامیرەکێ مۆزیکێ یێ تیلدارە. ٤- بنگەهەکێ جەبرێ یە دبێژنێ(دستور). ٥- پیڤەرێ هەر تشتەکی یە.
القاني: یێ گەلەک سۆر.
القاه: ١- گوهداری. ٢- دەستهەلات. ٣- مەزناهی. ٤- ژیارا خۆش.
قاهر: شکاندنانێ د گەل کر.
القاهر: ١- یێ بلند. ٢- یێ کەسێ هەمبەر دشکێنت. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە.
القاهرة: ١- پەروەردە. ٢- پێشخەری ژ هەر تشتەکی. ٣- بەدکار و بێ دەلنگ(ژ ژتکا). ٤- سینگ. ٥- هەستیێ سینگی. ٦- پێشخەریا هەر تشتەکی.
القاهي: ١- یێ دلچوونێ دبەت. ٢- یێ سەرخۆش دکەت. ٣- یێ ب گیا و تێر چەروان.
قاو: کەس لێ نینە.
قاوي: دایێ.
القاوي: یێ دبەت.
القاووق: کومەکێ درێژە(فارسی) یە.
القاوون: جۆرەکێ خیارا یە.
قاوم: ١- خۆ ل بەر راگرت. ٢- بەرگیری کر. ٣- دگەل رابوو.
القاوند: جۆرەکی بالندایە وەکی داکوکەیە لێ ماسیگرە ل کنارێت گەرا دژیت ل ئەوروپا وئاسیا و ئەمریکا و ئەفریقیا دژیت.
القاوية: ١- هێک. ٢- سالا کێم باران. ٣- یا برسی.
قايس: ١- پێک پیڤان. ٢- دبەری راکر.
قايضه: پەرتالەک دگەل گوهۆری.
قايل: قەرەبۆکر و دگەل گوهۆری.
قب(بالتشديد): ١- هشکبوو. ٢- زراڤبوو. ٣- رەخێت وی لێکدان. ٤- بڕی. ٥- دەنگێت خۆ لێک بلندکرن. ٦- ئاڤاکر.
القب(بالفتح): ١- پیستێ هشک. ٢- خورما هشک. ٣- یێ نێر. ٤- سەرۆک. ٥- پاتێ دکەنە د بەریکا کراسی دا. ٦- کونا بەکەرێ.
القب(بالكسر): ١- هەستیێ پشتا کەلێژیێ ئەوێ وەکی گوبزێ. ٢- سەرۆک.
قبا: ١- بلندکر. ٢- کرە گومبەد. ٣- چنی و کۆمکر. ٤- کرە کڤان. ٥- ب سەرێت تبلا گومکر.
قبى: ١- کرە کورتەک. ٢- بلندکر.
قباء: تەمەت؛ هندی.
القباء: ١- جوبە. ٢- کورتەک (فیستان).
القبائل: ١- کۆما (قبیلة)ە ئانکو ئێل یان کوریت ئێک باب. ٢- پرتا کەڤلی. ٣- کەڤرێ ل سەر دەرێ بیرێ.
قبائل الثوب: پارچەیێت جلکی.
قبائل الرأس: پرتێت کولۆخکێ سەری.
قبائل الشجر: تاییێت دارێ.
قبائل الطير: نڤشێت بالندا.
قباب: ١- برەک. ٢- مەزن.
القباب(بتشديد الباء): شێر.
القباية: بیابان.
القباجور(الأباجور): ئەو جۆرێ پەردێت پەنجەرا یە یێ کۆ ژ دەپێت داری یان کانی پێکهاتی، هەردو رەخێت دەپا و نیڤا وان ب هندەک بەنکا ڤە دگرێداینە دەمێ بۆ لایەکی دهێنە کێشان ئەو دەپ دهێنە بادان و دزڤرن و پێکڤەدمینن و ئۆدە تاری دبت و دەمێ بۆ لایێ دی دهێنە کێشان رەخێت دەپا ژێک ڤەدبن و ژێک دویر دکەڤن و رۆناهی ب ژۆر دکەڤیت(یا ژ پەیڤا أباجورا فرەنسی هاتیە وەرگرتن).

القباح: ١- کرێت. ٢- چۆک. ٣- ئەنیشک.
القباحة: کرێتی.
القبار: ١- چرایێ نێچیری. ٢- ئەو کۆما مرۆڤایە یێت تۆرا ماسیا ژ ئاڤێ دکێشن.
القباض؛ القباضة(بتشدید الباء): ١- یێ گرتن دژوار. ٢- یێ ب لەز دهاژۆت.
القباض(القباضة): ١- تێکچوون. ٢- لەز.
القباع(بالفتح والتشدید): ١- بەراز. ٢- ترسنۆک. ٣- ژویژی.
القباع(بالضم): ١- زەلامێ کەر. ٢- ترازیا مەزن.
القباعي(بالضم): زەلامێ سەرێ وی گەلەک مەزن.
القباقب(بالضم): سالا د دویڤ یا بهێت دا.
القبال: ناڤتلکا شمکێ.
قبالة(بالضم): هەمبەر.
القبالة(بالفتح): قونتەرات.
قبان: ١- قەبانا کیشانا تشتی. ٢- گومرکا فرۆتنا تشتی.
القبانة: کارێ قەبانچی.
القباني: قەبانچی.
قبب(بکسر الباء): ناڤتەنگزراڤبوو.
قبب(بتشدید الباء): ١- کرە گومبەد. ٢- ڕەخێت وی لێدان. ٣- هشکبوو. ٣- گومبەدەک ل سەر نژنی.
القبب: ناڤتەنگزراڤی.
القبة(بالکسر والفتح): شێلاڤکا پەزی ئەگەر گربوو.
القبة(بالضم): گومبەد.
القبة الخضراء: ئەسمان.
القبة الزرقاء: عەسمان.
قبة الإسلام: ناسناڤێ باژێرێ (البصرة) یە.
قبة الشهادة: ئەو خیڤەتە یا جوهی ب سەر تابویتی سۆزێ(تابوت العهد) داددەن، دیسا دبێژنێ:(قبة الزمان).
القبج: کەو.
القبجة: ١- نێرەکەو. ٢- مێکەو.
قبح(بفتحتین): شکاند.
قبح(بالفتح والضم): کرێتبوو.
قبح(بتشدید الباء): ١- ژ باشیێ دویرکر. کریتکر.
القبح: ١- کرێتی. ٢- دویرکەڤتن ژ باشیێ.
قبحا له: یێ ژ باشیێ دویر بت.
قبحه الله(بتشدید الباء): خودێ وی ژ باشیێ دویر بکەت.
قبر: بنئاخکر.
قبر(بتشدید الباء): کرە د قەبری دا.
القبر(بالفتح): گۆڕ.
القبرة(القنبرة؛ القنبراء): بالندەیێ کەدیک.
قبرس(بالضم): باشترین جۆرێ سفری یە.
القبرية: گیایەکە کولیلکێت بنەفشییێت جوان ددەت.
القبز(بضمتین): ئامویرەکێ موزیکێ یە.
القبز(بالکسر): ١- مرۆڤێ قەلس. ٢- بەژنکورت.
قبس: ١- گوریەک ژێ بر. ٢- هلکر. ٣- ئینا. ٤- زانی. ٥- فێربوو. ٦- نیشادا.
القبس: ١- بژوت. ٢- پەل. ٣- گوریکەک.
قبسة العجلان: کینایەتە بۆ شۆلێ لەزێ، کورد بێژن: (ما تو هاتیە ئاگری؟).
قبص: ١- غاردا هەروەکی دفریت ئانکو هەمما سەرێت سمێت وی ژ عەردی دگرن. ٢- نەهێلا تێر ڤەخۆت.
قبص(بالتشدید): ب سەرێ تلا ڕاکر.
قبص(بالفتح): ١- ل بایێ بەزێ چوو. ٢- پلەک ژێ راکر. ٣- خرڤەبوو.
قبص(بالکسر): سڤک و زیرەکبوو.

القبص(بالفتح): ١- ئێشەکە کێلەکێ دگریت ژ بەر خوارنا قەسپا و ب سەرداکرنا ئاڤێ ب لەخرینی. ٢- هلگرتنا تشتی ب سەرێت تبلا. ٣- جهێ خڕڤەبوونا خێزێ مشە.
القبص(بالكسر): ١- جهێ خڕڤەبوونا خیزێ مشە. ٢- ژمارەیا مەزن ژ مرۆڤا.
قبصاء: سەرێ مەزن.
القبصة(القبيصة): پلا ژ تشتی.
قبض(بالضم): کەتە بەر مرنێ.
قبض(بالفتح): ١- وەرگرت. ٢- دەستێ خۆ هاڤێتێ. ٣- دەستێ خۆ مچاند. ٤- ب دەستی گرت. ٥- تێکبر. ٦- دانەئێک(پەڕ). ٧- ب لەز هاژوت. ٨- لەز تێداکر. ٩- چوون و لەزکرن. ١٠- مراند. ١١- ڕاوەستا و نەچوو(زک). ١٢- بۆ خۆ بر. ١٣- بر. ١٤- قائلنەبوو بگرت. ١٥- داپاش. ١٦- هێلا و ژێ دویرکەڤت.
قبض(بتشديد الباء): داڤێ، پێ دا وەرگرتن.
قبض(يكسر الباء): مر؛ ڕحا وی هاتە ستاندن.
القبض(بالفتح والسكون): ١- تێکچوون. ٢- گرتنا تشتی. ٣- زکنەچوون. ٤- هاژۆتنا ب لەز. ٥- د عەرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا پیتا پێنجێ یا مەند وەکی ڕاکرنا پیتا (ن) ژ (فعولن) دا ببیتە (فعول) و دبیژنە ڤێ تەفعیلێ (مقبوض). ٦- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تێکچوونا خودێ حەق د دلێ مریدی پەیدا دکەت و ژ خوارن و ڤەخوارن و ئاخڤتنا دکەت.
القبض(بفتحتين): ١- مالێ هاتیە وەرگرتن. ٢- تێکچوون. ٣- لەز. ٤- پویرەیی هاتیە خڕڤەکرن و هێشتا لێکڤەنەکری. ٥- ل نک سۆفیا حالێ عارفی یە خودێ دلێ وی تەنگ دکەت و ژ بکارئینانا تشتێ حەلال بێ بەهر دکەت و ژ بلی زانینا وی تشتەکێ دی ل نک ناهێلت.
القبضة(بالضم والسكون): ١- لەپەک ژ تشتی. ٢- تژی لەپی.
القبضة(بالضم والفتح): ١- شڤانێ باش شڤانیێ ل پەزێ خۆ دکەت. ٢- یێ تشتی دگریت و نەبەردەت.
القبضة(بالفتح والسكون): ١- ئێک مست یان لەپ ژ تشتی. ٢- دەستک.
قبط: ١- ب دەستی خڕڤەکر. ٢- تێکهەلکر.
قبط(بتشديد الباء): تێکبر.
القبط(الأقباط): کۆما(القبطي) یە، کو دبیتە خەلکێ ڕەسەنێ وەلاتێ مسرێ.
القبطان: سەرکێشێ کەشتیێ.
قبطري: جلکەکە ژ کتانێ سپی دهاتە چێکرن.
القبطية: جلکەکێ کتانی یە ل وەلاتێ مسرێ دهێتە چێکرن.
قبع: ١- سەرێ خۆ کرە د ناڤ ستۆیێ خۆ دا. ٢- سەرێ خۆ کرە د ناڤ قەرقۆدێ خۆ دا. ٣- سەرێ خۆ کرە د ناڤ کراسێ خۆ دا یان کراسێ خۆ ب سەرڤەئینا. ٤- لێڤێت وی چماندن یان وەرپێچان(جهال). ٥- ب ناڤ دا چوو(عەرد). ٦- دیاربوو پاشی بەرزەبوو (ستێر). ٧- خۆ تێدا ڤەدەرکر و بەرزەکر و ڤەشارت (خانی). ٧- فرفرکر (بەرازی). ٨- دەنگکر(فیلی). ٩- گیرۆبوو. ١٠- وەستیا.
القبع: بووق.
القبع(القباع): ژویژی.
القبعة(بالضم والفتح): جۆرەکێ بالندەیە یێ هویرە ل نک کونجوردا دهێتە دیتن و گەر ترسەک بۆ چێبوو خۆ تێدا ڤەدشێرت.
القبعة(بفتحتين): کرەمرۆڤ.
القبعة(بالضم والتشديد): ١- کولاڤ. ٢- کولاڤێ ژ پەڕۆکی بۆ زارۆکا چێدکەن.

القبعثری(القبعثر): ١- یێ مەزن و توند. ٢- حێشترا مەزن.
قبقب: ١- ل فیڕیا دا. ٢- خۆکەرکر.
القبقب(بالفتح): زک.
القبقب(بالکسر): سەدەفا دەریایێ.
القبقاب(القباقب): ١- پرپێژ. ٢- یێ گەلەک دئاخڤت. ٣- درەوکەر. ٤- زەلامێ دلڕەق.
القبقاب: قەبقەبک؛ شمکا ژ داری.
القبقبة: قوڕقوڕا زکێ هەسپی.
قبقبة: دەنگێ قوڕقوڕا زکێ هەسپی.
قبل(بفتحتین): ١- گرت. ٢- کرە قەبالە. ٣- کەفالەتکر. ٤- بەر ب وی ڤە چوو. ٥- هات و نێزیکبوو. ٦- چاڤێت دەدەکەرتیبوون.
قبل(بالفتح والتشدید): هێلا بێگیریێ ب گرێبەستەکێ دگەل بکەت.
قبل(بالفتح والکسر): ١- باوەرکر. ٢- پەسەندکر. ٣- پێشوازیکر. ٤- بایێ سپێدێ لێدا.
القبل(بضمتین): ١- بەرێ مرۆڤی. ٢- کۆما ژ سێ کەسا پتر. ٣- دەستپێک. ٤- بەر ب ئارمانجا خۆ چوو.
القبل(بفتحتین): ١- هەر چیا و گرێ بکەڤیتە بەر سینگێ مرۆڤی. ٢- شاخێت جانەوەری ییت دهێنە سەر چاڤا. ٣- رێکا ئاشکرا. ٤- دروشمە یان باجا مرۆڤ ب سینگێ خۆ ڤە دکەت یان ب ناڤچاڤێت دەواری ڤە. ٥- ویرییا بەرێ رەشکا چاڤێ دکەڤیتە دفنێ. ٦- هەر جهێ بلندی دکەڤیتە بەرانبەری مرۆڤی. ٧- ل هەمبەری مرۆڤی. ٨- کارێ داپیرکێ. ٩- ئاخڤتنکرنا سەرپێ.
القبل(بالفتح والسکون): بنتار؛ بنار.
القبل(بالفتح والضم): بنتار؛ بنار.
قبل: بەری نوکە.
القبلة(بالضم): ماچ؛ رامۆسان.
القبلة(بالفتح): ١- کەفالەت. ٢- مۆرکێت ساحر سحرا پێ دکەت.
قبلة(بالکسر): ١- رووگەهـ. ٢- تشتێ بەر ل ئێک. ٣- سەمت.
القبلتان: (المسجد الحرام) و (المسجد الأقصی).
قبن: چوو.
قبن(بتشدید الباء): ب قەبانێ کێشا.
القبنة: لەزا ب قەتاندنا پێدڤیا دا.
القبو: ئاڤاهیی ب کڤان.
القبوة: ١- ئێک جارا بلندکرنێ یان گومبەدکرنێ. ٢- کومبەد یان کڤانێ بچویک. ٣- پرا بچویک. ٤- پێکڤەنانا لێڤا.
القبونة: کارێ قەبانچی.
القوابص: کۆما (القابصة)ە کو دبیتە جوین و کوماهیێت مرۆڤا.
قبوة: دەڤمچاندن.
القبور(بالفتح): کۆرەجهـ؛ کۆرەعەرد ئانکو عەردێ کەس چو ژێ نەزانت.
القبوص: سڤکێ زیرەک.
القبول: ١- قەبیلکرن. ٢- بایێ سپێدێ. ٣- ژنکا بچویکی ل دەمی بوونێ دبەت.
قبونة: قەپانچیاتی.
القبي: یێ بەردەوام ب رۆژی دبت هەتا زکێ ب پشتێ ڤە دمینت.
القبیب: گیایێ هشک.
القبیح: ١- یێ کرێت. ٢- چۆک. ٣- ئەنیشک.
القبیحة: کریارا کرێت.
القبیص: ١- ئاخا کۆمبووی. ٢- بەرەشیشک.
القبیصی: غاردانا دژوار.
القبیصة: ١- پەلا ژ تشتی. ٢- ئاخا خرڤەبووی. ٣- بەرەشیشک.
القبیض: ١- یێ تێکچووی. ٢- یێ بەزەک. ٣- ژیرێ د کارێ خۆ دا مژویل.

القبيعة(بالفتح): يێ ئاسن يان زێر ب دەستكێ وى ڤە(شير).
القبيعة(بالكسر): تمبلكێ دفنا بەرازى.
القبيل(القبل): ١- كۆما ژ سێ كەسا پتر بت. ٢- هرى و مويێ ژنك تەرخانكرى ژ بۆ رستن. ٣- تاعەتێ خودێ. ٤- يێ بەرانبەر. ٥- كەفيل.
القبيل: ١- ژنكا بچويكى ل دەمێ بوونێ دبەت. ٢- جۆر؛ تۆخم.
قبيل: بەرى نوكە.
القبيلة: ١- ئويجاخ. ٢- بەرێ ل سەر دەرێ بيرێ. ٤- پرتا كەڤلى.
القبين: ١- يێ دەستسڤك. ٢- يێ پێسڤك.
قت(بالتشديد): ١- درەوكر. ٢- ب دزيكيڤە زێرەڤانى لێكر. ٣- پيچپيچە كێمكر. ٤- كێمكر. ٥- قەدكر.
القت(بتشديد التاء): ١- ڤەگوهازتنا ئاخڤتنێ. ٢- درەوا ئامادەكرى. ٣- جۆرەكێ تۆڤى يە خەلكێ گوندا دقوتن و دخوون كتا (القتة). ٤- گيايەكە ئاژەل لێ دچەرن.
القتات: ١- ئاخڤتن ڤەگوهێزك. ٢- پێزەڤەنگ. ٣- يێ ب دزى ڤە گوهێ خۆ ددەتە خەلكى و ئاخڤتنێ بۆ خودانى ڤەدگوهێزت.
القتاد(بالفتح): دارەكا موكم و ب سترى يە.
القتار(بالضم): ١- بێهنا زادى. ٢- بێهنا تشتێ سۆتى.
القتال(بالكسر): جەنگ؛ شەر.
القتال(بالفتح): ١- نەفس. هێز؛ زاخ.
القتام: ١- تۆزا رەش. ٢- رەشاتى. ٣- تارياتى. ٤- تۆزا شەرى.
القتان: ١- تۆزا شەرى. ٢- تۆزا رەش. ٣- تارياتى. ٤- رەشاتى.
القتب(بالفتح): رويڤيك.
القتب(بالكسر): ١- رۆيڤيك. ٢- گرۆڤرکا زكى.
قتب: رويڤيكێت بژارتى دانێ.
القتب(بالكسر): ١- رويڤيك. ٢- گرۆڤرکا زكى. ٣- مەحافا بێ بان؛ جهێ رونشتنێ يێ ل سەر پشتا دەوارى.
القتب(بالفتح): ١- رويڤيك. ٢- مەحافا بێ بان؛ جهێ روينشتنێ يى ل سەر پشتا دەوارى.
القتب(بالفتح والكسر): فرشكتەنگ.
القتبة(بالكسر): رويڤيك.
قتت(بتشديد التاء): وەك درەو بەلاڤكر.
قتد: برى و سترى ژێڤەكرن و كرە ئاليك بۆ دەوارا.
القتد: دارێ مەحافا بێ بان.
قتر(بالتشديد): قەلسى كر و ژيار لێ تەنگ كر.
قتر (بالضم): ١- وەلات. ٢- ستويريا تشتى.
قتر: ١- قەلسيكر؛ چوليكر. ٢- دويكێل كر. ٣- بێهن ژێ هات.
القتر(بفتحتين): قەدەر.
القتر(بضمتين): ١- رەخ؛ لا (وەك جهـ). ٢- وەلات.
القتر(بالفتح والسكون): ١- ژيارا كێم. ٢- قەدەر.
بالفتح والكسر): خۆمەزنكەر.
القتر(بالكسر والسكون): ١- سەرتيرێت تيرێت ئارمانجانێ. ٢- لەڤەنێت د ئارمانجێ وەردكەن.
القترة(بالضم والسكون): ١- بەرتەنگيا ژيارێ. ٢- كولەك.
قترة الباب: جهێ دائێخستنێ يێ ل دەرگەهى.
قترة البستان: كونا ئاڤ تێرا دچيتە بيستانى.
قتراح: پێشنيار.
القترة(بالضم): دەراڤێ تەنگ.
القترة(بالكسر): جۆر.
القترة(بالفتح): ئێك جار.

القترة(بفتح الثلاث): غوبار؛ تۆز.
القترة: ١- چەپەرێ نێچیرێ. ٢- کونا پەنجەرکێ. ٣- جهێ ئاڤ تێرا د چیتە ناڤ بیستانی.
قتع: ڕەزیلبوو.
القتع(بالکسر): ١- مێشا د کەڤری. ٢- مێشا د شەکەفتی.
قتع الساق: جۆرە بەلاتینکەکا شەڤێ یە خەرزی د دارێت فێقی دا دکەت وەکی دارا سێڤێ.
القتعة: ١- یێ ڕەزیل. ٢- کرمەکێ سۆرە دکەڤیتە داری و دبێژن: خورکا داری یە.
قتل: ١- کوشت. ٢- تێکهەلکر(د گەل ئاڤێ). ٣- ڕاشکاند؛ ژ سەقای ئێخست.
قتل(بالتشدید): گەلەک کوشتن.
القتل(بالفتح): ١- کوشتن. ٢- دربدانانا دژوار.
القتل(بالکسر): ١- دوژمن. ٢- هەڤال. ٣- هەڤجەنگ. ٤- شەڕگەر. ٥- دلێر.
القتل الخطأ: کوشتنا بێدەستی.
القتل العمد: ئەو کوشتنە یا کو ب دربێ کوژەک دهێتە کرن.
القتلة(بالکسر): جۆر.
قتم(بالکسر): بلندبوو.
قتم: ١- ب تاری ڤە چوو(ڕەنگ). ٢- هاتە گوهۆڕین. ٣- بلندبوو.
القتمة(بالضم): ١- ڕەنگێ تۆزکەوی. ٢- ڕەنگێ سۆر تێهەل. ٣- سۆرێ گەلەک ڤەبووی.
القتمة(بفتحتین): ١- تۆزا ڕەش. ٢- تۆزا شەڕی. ٣- تاریاتی. ٤- ڕەشاتی.
قتن(بفتحتین): هشکبوو و چو تەڕاتی تێدا نەما.
قتن(بالفتح والضم): ١- خوارنا وی کێمبوو و لەغەربوو. ٢- لەغەربوو.
القتوبة: حێشترێت جهێ ڕوینشتنێ ل سەر پشتا وان چێکری.
القتوت: ١- پیزەڤەنگ. ٢- یێ ب دزیکی ڤە گوهێ خۆ ددەتە ئاخڤتنێت خەلکی.
القتوة: ١- ئێک خزمەتا باش. ٢- پیزەڤەنگی.

قتور: قەلس.
القتول: ١- ژنکا کوشتن کری. ٢- زەلامێ گەلەک کوشتنێ دکەت. ٣- ژنکا گەلەک کوشتنێ دکەت.
القتیتی: پیزەڤەنگی؛ فەسادی.
قتیر: ١- سەرێت بزمارا یێت د زریپۆشی دا دەردکەڤن.
القتیل: کوشتی.
القتین: ١- یێ کێم خوارن و لەغەر. ٢- وەستیایی لەغەر. ٣- سەرەڕەما زراڤ. ٤- بێخێرێ کێم. ٥- پلپلک.
قث (بالتشدید): ١- کێشا. ٢- ئاڤدا. ٣- خڕڤەکر.
قثأ: ١- تلۆزی لێ زۆربوون. ٢- خڕڤەکر.
قثا: خڕڤەکر.
القثا: تشتێ خرمخرمی ئانکو ل دەمێ خوارنێ خرمخرم ژێ دهێت وەکی خیاری.
قثاء: تلۆزی؛ شەفخشت.
قثاءة: ئێک تلۆزی.
القثاث: پەرتال؛ متا.
القثاث(بتشدید الثاء): پیزەڤەنگ؛ فەسادکەر.
القثاثة: کۆما خەلکی.
القثام: حەفتیارا مێ.
قثر: دودلبوو و بێزاربوو.
القثرة: پەڕۆکی مالێ.
قثقث: ١- لڤلڤاند دا بینیتەدەر. ٢- دورست کێشا(ترازی).
قثم: ١- گوپێ شێری تێدا. ٢- خڕڤەکر. ٣- گەلەک بر وخڕڤەکر.
قثم(بکسر الثاء): گوپێ شێری پێڤەما.
قثم(بضم الثاء): تۆزکەویبوو.
القثم(بضمتین): یێت مەرد.
القثم(بالضم والفتح): بەخشیندەر.

القثمة: ڕەنگێ تۆزکەوی.
القثوم: خرڤەکەرێ خرابیێ یان یێ باشیێ.
القثيثة: کۆما خەلکی.
قح(بالتشديد): سافی بوو و ما خوڕست.
القح: خوڕست؛ سافی ژ هەر تشتەکی.
القحاح: یێ خورست و سافی ژ هەر تشتەکی.
القحة: یێ دلڕەق.
قحا: بەیبوین پێ وەرکر.
القحاح: یێ خوڕست.
القحاد: کەسێ بێ برا و کوڕ.
القحازة: تۆڕا نێچێرکرنا بالندا.
القحاف(بالكسر): دژواریا ڤەخوارنێ.
القحاف(بالضم): هلمشتا هەر تشتەکی ڕادمالیت.
القحافة(بالضم): تشتێ هاتیە ڕامالین.
القحال: ئێشەکە بەزی دگریت و پیستێ وی هشک دکەت.
القحامة: ب ناڤسالڤەچوونا زێدە.
قحب: کوخی.
القحب: ١- یێ کۆخکی گرتی. ٢- یێ پیر.
القحبة: ١- پیرەژن. ٢- لەشفرۆش؛ گاندەر. ٣- پێیا (القحب)ە.
قحث: هەمی پێکڤە بر.
قحد: کۆهانا وی مەزنبوو.
القحدة: ١- کۆهانا حێشترێ. ٢- بنێ کۆهانا حێشترێ جهێ ل سەر.
قحر: پیر.
قحز: ١- لۆتدا. ٢- دولدل و نەڕحەتبوو. ٣- وەکی مریا ب عەردی کەڤت. ٤- مراند. ٥- دانایێ. ٦- ئێخست.
قحط: ١- دربەک ب دژواری لێدا. ٢- نەباری (باران). ٣- چکبوو و بنبربوو (باران). ٤- ڕامالی و چو نەهێلا.
قحط(بكسر الحاء): ١- چکبوو (باران). ٢- باران لێ نەباری و ما هشک(سال).
قحط(بتشديد الحاء): ڤەڕەنی.
القحط: بێ بارانی و هشکی.
قحف: ١- قافێ سەرێ وی شکاند. ٢- سپیکر (تیڤلاند). ٣- کوخی. ٤- دابای. ٥- هەمی قورچدا. ٦- ڕامالی و د گەل خۆ بر.
القحف: ١- قافێ سەری. ٢- کۆدە. ٣- پرتا ژ کولۆخکێ سەری ڤەبووی.
القحفاء: یا هەر تشتەکی ڕادمالیت.
قحقح: ١- کەنی. ٢- دەنگێ وی د حەفکێ ڕا هات و چوو.
قحل: ١- هشکبوو. ٢- قورمچی.
القحل: مرۆڤێ ب ناڤسالڤەچووی.
قحم(بالتشديد): ١- بێی کو هزرا خۆ بکەت د ناڤ شۆلێ هلکر. ٢- کوتەکی لێکر و هێلا کاربدەتێ.
قحم: ١- خۆ هاڤێتە د شۆلێ دا بێی کو هزرا خۆ تێدا بکەت. ٢- سەروسەر هاڤێت.
قحم إليه: خۆ ژێ نێزیککر.
القحم: ١- یێ ب عەمر. ٢- یێ لەغەر.
قحمة: ١- کارێ سەخت. ٢- جهێ مرنێ. کولب و خەلا. ٣- کارێ ب کوتەکی. ٤- هەرسێ ڕۆژێت دویماهیا هەیڤێ.
القحوان: بەیبوین.
القحولة: هشکاتی.
القحوم: یێ گەلەک ب ناڤسالڤەچووی.
القحومة: ب ناڤسالڤەچوونا زێدە.
قحيط: هشک و بێ باران.
قد(بالتشديد): ١- قەتکر. ٢- ب درێژکانی شەقکر. ٣- بری. ٤- ژێ دەربازبوو.
قد(بالفتح): ١- شڤک. ٢- کەڤلێ گیسکێ. ٣- بەژن؛ قامەت. ٤- ڕاستیا بەژنێ.

قد(بالكسر): ١- ئامانێ کەڤلی. ٢- تشتێ پرتپرتکری. ٣- شڤک. ٤- دڤێلا چەرمی.
قد: پیتەکە تنێ دگەل کاری دهێت و دبیتە بەرسڤ بۆ پەیڤا(لما یفعل؟) ئانکو (ئەرێ دێ کەت یان نەء؟)، دیسا ژ بۆ دەربرینێ ژ بجهہاتنێ دهێت.
قد(بتشدید الدال): ١- شەقکر؛ ب درێژاهی شەقکر. ٢- بڕی.
القد(بالضم): ماسیەکێ دەریایێ یە زەیتا ماسیا ژ جۆرەکێ وی دەردئێخن.
القد(بالفتح): ١- بەژن؛ بالا. ٢- قامچی. ٣- کەڤلێ گیسکی. ٤- هندی؛ تەمەت.
القد(بالكسر): ١- ئامانێ ژ کەڤلی. ٢- دڤێل. ٣- قامچی. ٤- تشتێ قەدقەدکری.
قدا: ١- ژ وەغەرێ زڤڕی. ٢- تام و بێهنێت وی خۆش بتوون. ٣- نێزیکبوو. ٤- لەزکر.
القدا: بێهنا خۆش.
قدی: ١- لەزکر. ٢- ژ کوندا هات.
القدی: ١- لەز. ٢- چەنداتی.
القداة: بیهن.
القداح: ١- کولیلک. ٢- تاکێت گیای یێ دنەرم.
القداحة(بالفتح): ١- صتەیێ ل بەری ددەن و کریسک ژێ دچن. ٢- ماکینا ئاگری.
القداحة(بالكسر): کارێ ئاگرکەری.
القداد(بالكسر): ١- خەزالمشک. ٢- ژویژوی.
القداد(بالضم): ئێشەکە زکی دگریت.
القدة(بالكسر): ١- دڤێلا کەڤلی. ٢- پرتا تشتی. ٣- کۆما مرۆڤێت هزر بژالە. ٤- ڕاستەک. ٥- مەستەرێ بەنەی.
قداد: ١- خەزالمشک. ٢- ژویژوی.
القدار(بالكسر): شیان و پێچێبوون.
القدار(بالضم): ١- مارێ مەزن. ٢- بچویکێ هەستیسڤک.
القدارة: ١- هێز. ٢- شین. ٣- دەولەمەندی.
القداس: ١- پاکی. ٢- نڤێژا فەلایە. ٣- سەربڕێ لەشە و خوینا مەسیحایە ل نک فەلا ل دێرێ دهێتە دان.
القداس: ١- بەرەکە دکەنە ب برکا ئاڤێ دا پی چەنداتیا ئاڤا لێکڤەکری دیا دکەن. ٢- تشتەکە ژ زیڤی چێدکەن وەکی لۆلۆیێ یە. ٣- سەربلندی و سەرفرازیا مەزن.
القداسة: ١- پاکی. ٢- ناسناڤێ زانایێ مەزنە ل نک فەلا.
القداف: ١- جەرێ درگنی. ٢- فەرسەخێنیا گەلەک مەزن.
القدام(بالضم): ل پێش؛ ل بەر.
القدامس: یێ دژوار.
القدة(بالكسر): ١- ڕێک. ٢- کۆما مرۆڤێت هەرئێک ل سەر باوەریەکێ. ٣- پێشەنگ. ٤- جۆرەکێ مارا یە.
قدح: ١- پێنجەک لێدا. ٢- کریسک ژێ برن. ٣- هلبوو. ٤- پێنج دانا. ٥- تێدا خوار. ٦- لەپێ خۆ دا بن. ٧- کارتێکر.
القدح: ١- کرمێ داری. ٢- کرمێ ددانی.
القدح(بفتحتین): ئاگر.
القدح(بالكسر): ١- تیرا بێ سەرتیر و پەڕ. ٢- پاتێ دکەڤیتە کونا سەرتیرێ. ٣- تیرەکە ژ تیرێت قوماری(المیسر).
القدح: پەرداخ.
القدح: کرمێ داری ین یێ ددانا.
القدح الفرد: بیژێ نەژبابێ خۆ.
القدحة(بالضم): لەپەک؛ مستەک.
قدد: ١- قەتکر. ٢- شەقکر. ٣- پرتپرتکر.
قدر(بفتح الثلاث): ١- کێمکر. ٢- قەلسیکر. ٣- شیا. ٤- شیایێ. ٥- مەزنکر. ٦- قەدرگرت. ٧- پیڤا. ٨- پێ پیڤا. ٩- بریڤەبر.

قدر(بتشديد الدال): ١- شیاییێ و گرت. ٢- هێلا بشێتێ. ٣- کره قەدەر. ٤- حسیب بۆ کر. ٥- پێگرت. ٦- لێ ب هێزکەڤت. ٧- دەستنیشانکر. ٨- پێ پیڤا.

قدر(بكسر الدال): ١- شیاییێ. ٢- شیا.

القدر(بالفتح والسكون): ١- بها. ٢- رێز. ٣- پلە. ٤- مەزنی. ٥- قەدەر. ٦- زەنگینی. ٧- هێز و شیان.

القدر(بفتحتين): ١- ب جهاتنا قەزاییێ یە ئەوا خودێ د(لوح المحفوظ)دا نڤیسی. ٢- هێز و شیان.

القدر(بالكسر والسكون): قازان.

القدراء: گوهێ ناڤنجی.

القدرة(بالضم والسكون): ١- شیانا خودێ. ٢- شیان. ٣- مال و ملک.

القدرة(بفتحتين): شیشەیێ بچویک.

القدرية: رێبازەکا هزریە دبێژت قەدەرا خودێ چو ژ بۆ نینە بەلکو هەرکەسەک گرێداییێ کریارێت خۆ یە تشتێ وی بڤێت دێ کەت و یێ نەڤێت ناکەت.

قدس(بالتشديد): پاککر و پیرۆزکر.

القدس (بالضم والسكون): ١- پاکی. ٢- بەحەشت. ٣- ئەو بەرە یێ دهاڤێژنە بیرێ دا بزانن کا گەلەک ئاڤ تێدایە یان پیچەک. ٤- تافیری. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە زانستێ نەفسێ ژ قرێژا تویعەتی تافیردکەت.

قدس: پیرۆز و مبارکبوو.

قدس(بتشديد الدال): ١- ب پال پیرۆز دانا. ٢- پاک و پیرۆزکر. ٣- پاککر.

القدس: باژێرەکێ فەلستینێ یە د کەڤن دا دگۆتنێ (ئۆرشەلیم).

قدس الأقداس: جهەکە ژ کەنیشا جوهیا سالێ جارەکێ مەزنێ زانایێت جوهیا د چوو تێڤە.

قدع: ١- زێدەکر. ٢- پالدا. ٣- فرِ ل دویڤ فرێ ڤەخوار. ٤- بەزی. ٥- برێڤەبر. ٦- دربازکر. ٧- ڕاشکاند و نەرمکر.

القدع(بفتحتين): ١- کولبوونا چاڤی ژ بەر گری. ٢- ترسنوکی و شکەستن.

القدعة(بالكسر): بەرکۆشکا بچویک.

قدف: ١- رێهت. ٢- ڕامالی ب هوسکیێ یان لەپی.

قدم(بفتحتين): ١- کەتە پێشیێ. ٢- گیرۆنەکر. ٣- نێزیککر.

قدم(بتشديد الدال): ١- کەتە پێشیێ. ٢- نێزیککر. ٣- پێشکێشکر. ٤- بەر ب پێش هات. لەزکر.

قدم(بالفتح والضم): کەڤنبوو.

القدم(بفتحتين): ١- پێشاییی. ٢- پێ. ٣- قەنجی؛ باشی. ٤- دلێر. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتە یێ علمێ خودێ ل نک بەندێ وی خۆجهبووی.

قدم صدق: ئەو پێشاییی و دانا جوان و مەزنە یا خودێ ددەتە بەندێت خۆ یێت چاک.

القدم: پێ، ژ (٢٦) هەستییێت هویر پێکدهێت.

القدم(بالكسر والفتح): ١- کەڤناری؛ کەڤناتی. ٢- دەم. ٣- (قدم العالم) رێبازەکا هزری یە دبێژت هەبوون یا کەڤنە و هەر هەبوویە و چو ئەگەرێت پەدابوونا وێ نینن. ٤- پێشاییی.

القدم(بضمتين): ١- چوونا بەر ب پێش. ٢- دلێرێ ل پێشیا لەشکەری دچیت.

القدم(بالفتح والسكون): جلکێ سۆر.

قدما(بالضم): چوونا بەر ب پێش.

القدمة(بفتحتين): ١- تشتێ ل پێشیا تشتی. ٢- عەردێ ب بەر و کەند و کۆر.

القدمة(بالضم والسكون): وێرەکی.

القدموس: ١- یێ کەڤنار. ٢- کەڤرێ مەزن. ٣- پێشیا لەشکەری. ٤- مەزن. ٥- دژوار.
القدموسة: کەڤرێ مەزن.
القدن: تیراتی ئانکو تێرا مرۆڤی مەبەست چەنداتی یە.
قدنس: سەئاف؛ حەیوانەکێ شیرداریێ ئاڤی یە هندی کتکێ یە، رەنگێ وی قەهوائیییەکێ تاری یە کوریەکا ستویرا پێڤە ل رویبارێت کوردستانی هەیە.
القدو(بالکسر): بنیاتێ تا ژێ دچن.
القدوی: گرتنا رێکا ڕاست و دورست.
القدوة: ١- پێشەوا. ٢- رێباز.
القدوح: مێش.
القدوس: ١- پاکی ژ هەمی کێماسی و عەیبا بەری. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە ئانکو یێ پاک و بژوین ژ هەر کێماسیەکێ.
القدوع: ١- شەرمین و کێمئاخڤتن. ٢- یێ ل تشتەکی مجد. ٣- یێ نەرم ڕحەت.
القدوم(بالفتح): یێ گەلەک میرانیا دکەت.
القدوم(بالفتح والتشدید): تەڤشوی.
القدوم(بالضم): هاتن.
القدیح: بنڤەرەنک.
القدیة: ١- پێشەوا. ٢- رێباز.
القدید: ١- گوشتێ قەتقەتکری. ٢- جلکێ دڕیای. ٣- کوشتێ هشککری.
القدید(بالضم): جلکێ بچویکێ ژ پویرتی.
القدیدیون: ئەو سەرتراش و پنیدۆز و شولکەرن یێت سەر ب لەشکەری ڤە.
القدیر: ١- خودان شیان. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
القدیس: ١- پاکێ ژ لایێ خودێ ڤە هاتیە پەسەندکرن. ٢- باوەرداریێ دمرت یێ پال و سەرفەراز.
القدیس: مێرێ مێرخاس.

القدیم: یێ کەڤن.
قذ(بالتشدید): ١- ڕەخێت وی بڕین و گوهۆڕی. ٢- دانا ناڤ هەردو گوهێت وی. ٣- پەڕ پێڤەنان. ٤- هاڤێت.
قذی: قرشەک یان پرتەکا کلمیشی کەتە تێدا (چاڤ).
قذی(بتشدید الذال): قرشەک ژێ ئینادەر (چاڤ).
القذی(بالکسر): ئاخا قوتایی.
القذی(بالفتح): قرشێ دکەڤیتە د چاڤی دا یان د ئاڤێ دا.
القذاة: قرشێ دکەڤیتە چاڤی.
القذاذة: ١- پرتا زێری. ٢- پرتا پەڕی.
القذارة: پیساتی.
القذاف(بالفتح والتشدید): ١- مەنجەنیق. ٢- هەر ئامیرێ تشتی پێ دویر بهاڤێژن. ٣- دەوار. ٤- ترازی.
القذاف: ئاڤا کێم.
القذاف(بالکسر): ١- هەر تشتێ دهێتە هاڤێتن. ٢- لەزا چوونێ. ٣- چوونسڤک.
القذال: پاتک؛ پشتا سەری.
القذام: یا ئاڤ مشە(بیر).
القذان: ١- سپیبوونا پرچی یا دکەڤیتە جهنیکا. ٢- سپیاتیا ل چەنگێت بالندەی.
القذة(بالضم): ١- کێچ. ٢- گوهێ مرۆڤ یان یێ هەسپی. ٣- پەڕێ تیرێ.
قذذ: قوساند و دورستکر.
قذر: ١- پیسکر. ٢- پیسبوو.
قذر(بتشدید الذال): پیسکر.
القذر: یێ پیس.
القذر(بفتحتین): ١- پیساتی. ٢- گوی.
القذروف: کێماسی؛ عەیب.
قذع: خەبەر گۆتنێ و ب کرنا خرابیێ گونەهبارکر.
قذع(بتشدید الذال): پێگرت(جلک).

القذع(بفتحتين): ١- ئاخڤتنا پیس و کرێت. ٢- پیساتی.
القذع(بالفتح والكسر): ١- خودانا قەسێت کرێت. ٢- خودانێ پیساتیێ.
قذف: ١- تێوەرکر. ٢- کەسەک گونەهبارکر ب کرنا زنایێ. ٣- دلێ خۆ راکر. ٤- ب دەحفینکا هاژۆت. ٥- ئاخڤتنا بێ بەرسفک کر.
القذف(بضمتين): ١- جهێ لێتەحسین و کەڤتنێ. ٢- رەخ؛ لا؛ جهـ.
القذف(بفتحتين): رەخ؛ لا؛ جهـ.
القذف(بالضم والفتح): رەخ؛ لا؛ جهـ.
القذفة(بالضم): ١- ژۆرا بلند. ٢- رەخ؛ لا؛ جهـ. ٣- ئۆدا سەری و ل هنداڤ مالێ. ٤- سەرێ چیای یێ ل هنداڤ تشتەکی.
القذعمل: حێشترا ب کەلەخ و زەبەللەح.
القذعملة: ١- ژنکا پندلۆفسکا بێخێر. ٢- تشت.
قذل: ١- دانا پاتکا وی. ٢- د دویڤ را چوو. ٣- مجدیکر. ٤- بۆ کرە عەیب. ٥- د سەرپێخۆدا و زۆرداریکر.
القذل: کێماسی؛ عەیب.
قذم: ب ئێک نەقل دایێ.
قذم(بكسر الذال): هێلا قورچدەت.
القذم(بالضم): سالارێ مەرد.
القذمة: ١- ئەو پارچا مالی یە یا خودان ب مەردینی ددەت. ٢- قورچا ئاڤێ.
القذور: ژنکا خۆ زەلاما و جهێت گومانێ پارازتی.
القذوف: ١- دویر. ٢- دویرهاڤێژ. ٣- چوونسڤک.
القذوم: یا ئاڤ مشە(بیر).
قذي: قرشەک کەتێ(چاڤ).
قذيت: قرشەک کەتێ (چاڤ).
القذية: یێ قرشەک یان پرتەکا کلمیشی کەتیێ.

القذيع: مرۆڤێ پویچ.
القذيعة: گۆتنێت خراب و خەبەر.
القذيف: یێ دویر.
القذيفة: ١- هەر تشتێ دهێتە هاڤێتن. ٢- بەرکێ تۆپێ.
القذيفة اليدوية: نارنجۆک؛ رومانە.
قذيفة: بەرکێ تۆپێ.
القذيمة: ئەو پارچەیا مالی یا زەلام دبەخشیت.
قر(بالتشديد): ١- تەزی؛ ساربوو. ٢- خۆجهبوو. ٣- ژ روندنکا هشکبوو و تەنابوو.
القر(بالفتح): ١- رۆژێت پشتی رۆژا قوربانداندێ ل حەجێ. ٢- مەحاف. ٣- جۆرەکێ زینی یە بەلێ ژ زینی خۆشترە.
القر(بالضم): ١- جهێ خۆجهبوونێ. ٢- سر؛ سەقەم. ٣- جۆرەکێ پێشکا یە ل سەر ئاڤێ دهێت و دچت.
قرء: ١- ژڤان؛ خوین دیتن. ٢- سەرشویشتنا ژ بەر ژڤانی. ٣- سەروا شعرێ.
القرا(بالفتح): کولند.
قرأ: ١- خواند. ٢- گەهاند. ٣- کومکر و دا د گەل ئێک.
القرأ: پشت.
قرا: قەستکرێ.
القرا: پشت.
القرى: ١- مێهڤانکر. ٢- خرڤەکر. ٣- تشتێ ددەنە مێهڤانی. ٤- ئاڤا د برکێ دا خرڤەدبت.
القرى(بالكسر): تشتێ بۆ مێهڤانی دهێتە پێشکێشکرن.
القرآن: ١- قورئانا پیرۆز. ٢- ئەو دەقێت ژ نک خودێ ب خواندن هاتینە خوارێ ئانکو نە ب نڤیسین و نڤیسار. ٣- خواندی.
القراء(بالفتح والتشديد): یێ خواندن باش.
القراء(بالضم والتشديد): پەرستنکار.

القراءة: ١- خواندن. ٢- کۆمکر و لێکدا.
القرأة: وەبا.
القراب(بالكسر): کاڤلان.
القراب(بالفتح): نێزیکی.
القراب(بالضم): ١- نێزیکی. ٢- هندی؛ تەمەت.
القرابة(بالضم): مرۆڤاینی.
القرابة(بالفتح): چوونا ب شەڤێ یە ژ بۆ گەهەشتنا دەمێ سپێدێ.
القرات: باشترین جۆرێ مسکی یە.
القراح: ١- زەڤیا بێ ئاڤاهی و دار. ٢- یا زەلال و بێ قرش(مەبەست ئاڤە).
القراح: ١- ئاڤا شرین. ٢- ئاڤا زەلال.
القراحي: ١- یێ باژێری بەرنەدەت و نەچیتە گوندا. ٢- یێ ل مالا خۆ یان گوندێ خۆ مای و نەدەکەڤتی یە شەڕی.
القراحيتان: هەردو کیلەک.
القراد(بالضم): بشکۆژا مەمکی.
القراد(بالفتح والتشديد): ڕاهینەرێ مەیموینکا.
القراد(بالكسر): خاپاندن.
القراديات: جانەوەرێت میکرۆسکوپی نە د هەویرن لێ ژ تووخمێ دوپشک و تەڤنپیرکانە، ئەون دبنە ئەگەرێ حەساسیا ژ تۆزا خانی چێدبت.
القرار: ١- بریار. ٢- خۆجهی. ٣- هاتنەخوار و ستویرکرنا دەنگی یە ل نک سترانبێژا. ٤- عەردێ ڕاست. ٥- خۆجهبوون.
القرارة: ١- جهێ نزم ژ عەردی. ٢- یێ کو ئارامی و خۆجهی تێدا. ٣- چالا ئاڤ لێ ڕادوەستیت. ٤- ئاڤا ل گرارێ دکەن دا نەسۆژت. ٥- یێ کورت.
القراريط: بەرکێت تەمرهندێ (التمر الهندي).
القراس(القراسية): مەزن؛ زەبەللەح.
القراسيا(القراصيا): جۆرە دارەکە ژ نڤشێ گولا ل لوبنانێ و هندەک وەلاتێت ل دۆرێت دەریا سپی دهێتە چاندن، فێقییەکێ هویرێ ب ڕەشی ڤە ددەت(یۆنانی) یە.

القراص: گیایێ گەزنگ.
القراصيا: سەحکە (القراسيا).
القراضب: یێ هەمی تشتا دخۆت و چو نەهێلت.
القراضة: ١- هویرکێ ژ برینێ چێدبت. ٢- هویردە؛ پارێ بێخێر.
القراضم(القرضيم): یێ هەمی تشتا دبەت.
القراضيب: یێ هەمێ تشتا دخۆت و چو نەهێلت.
القراط: ١- چرا. ٢- گوڕیا چرای.
القراطة: پشکا سۆتی یا ژ پەتیلێ دهێتە ڤەکرن و سۆتن.
القراطب: بڕەک.
القراظ: (قرظ)فرۆش.
القراع(بالضم): کەچەلی، ئیشەکا پیستی یا بڤەگرە سەری دگرت پرچی دوەرینت.
القراعة: ١- مەتال. ٢- ڕەقێ توند.
القراغول: زیرەڤانێ ڕیکێ(مەگۆلی) یە.
القرافة: تیڤلێ دارێ.
القرافص: هێزدارێ کەلەخ مەزن.
القرافصة: دزێت ئاشکرا.
القراقر(القراقري): حێشترکێشێ دەنگ خۆش.
القراقرة: ژنکا پڕبێژ.
القراقف: یێ دەنگ بلند.
القرام(الكسر): ١- پەردا تەنک.٢- جلکێ تەنک.
القرامة: ١- هویرکێ نانی یێ کەتی تەنویرێ. ٢- کەڤلکێ ژ دفنا حێشترێ ڤەدکەن. ٣- هرمهرما حێشترێ. ٤- کیماسی.
القرامل(القراميل): بەلالیکا ژنک ددەتە ناڤ پرچا خۆ.
القرامطة: جوینەکێ شیعەیێت ئیسماعیلی نە، دویڤچوویێت (حمدان بن أشعث)ن یێ کو ناسناڤێ وی (قرمط).

القران: ١- خواندی. ٢- کۆمکری و لێکدایی. ٣- ناڤێ کتێبا خودێ یە ژ بەر کو ژ ئایەت و سوورەتێت کۆمکری و لێکدایی پێک دهێت.

القران(بالكسر): ١- کنفێ ئێخسیری پێ گرێ ددەن. ٢- جۆتکرنا تشتی. ٣- کرنا حەج و عومرا ب ئێک ئیحرامێ و ب ئێک سەفەرێ. ٤- کنفێ پێ سەرێ حێشترێ دکێشن. ٤- کنفەکە پێ حێشترێ گرێددەن.

القرانی: ١- ژەها ژ کەڤلێ حیشترێ. ٢- یێت پێکڤەگرێدایی.

القرانیا: جۆرەدارەکە ل نیڤا باکۆرا گۆیا زەمینێ شین دبت، کولیلکێت وێ وەکی خیڤەتا ڤاژیکری یە، فێقییەک پێڤە دهێت دهیتە خوارن.

القرایة: تەختکێ بچویکێ کتێبێ ل دەمێ خواندنێ ددانن‌ەسەر.

قرب(بفتحتین): ١- کرە ج کاڤلانی دا. ٢- کاڤلانەک بۆ چێکر.

قرب(بالفتح والضم): نێزیکبوو.

قرب(بتشدید الراء): ١- نێزیککر. ٢- کرە ئێک ژ نێزیکێت خۆ. ٣- پێشکێشکر.

القرب(بفتحتین): ١- بیرا ئاڤ نێزیک یان دەستێ مرۆڤی دگوهیتێ. ٢- چوونا ب شەڤێ یە ژ بۆ گەهەشتنا دەمێ سپێدێ.

القرب(بالضم): ١- نێزیکی. ٢- ناڤتەنگ. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە عبادەت.

القربان: ١- سەربرێ مرۆڤ ددەت دا پێ نیزیکی خودێ ببیت. ٢- هەڤالێ تایبەتی یێ د گەل شاهی درووینت. ٣- یێ نێزیکی تژیبوونێ بووی(ئامان).

القربی: نێزیکیا مرۆڤینیێ.

قربة(بالضم): ناڤتەنگ.

قربة(مقربة): نێزیکیا مرۆڤینیێ.

القربة: ١- نێزیکی ٢- ل نک سۆفیا دبیتە پلەیا نێزیکیێ.

القربة(بالكسر): ١- کونکێ ئاڤێ. ٢- مەشکا شیری یان یا ماستی.

القربوس: قەلپیس؛ دبیتە ئەو پشکا بلندا زینێ هەسپی یان یێ ماهینێ ئەوا دکەڤیتە پێشیا سیاری یان پشت وی.

قرت: ١- ل سەرێک هشکبوو یان د برینێ دا هشکبوو یان ل بن پیستی شینبوو ژ بەر دربدانێ(خوین). ٢- بێدەنگبوو.

قرت(بكسر الراء): ١- ل سەر ئێک هشکبوو یان ل بن پیستی شینبوو یان ل بن نەینووکێ ڕەشبوو(خوین). ٢- دێمێ وی ژ خەما یان کەربا هاتە گوهۆڕین.

القرة(بالضم): ١- ڕاوەستیانا چاڤی ژ حەزکرنا هەبوونا عەیالەکێ وەکی یێت خەلکێ. ٢- هشکبوونا چاڤی ژ ڕوندکێت ژ خەما نەبوونا عەیالی دهێنە بارین. ٣- یا تەزی.

قرة العین: ١- ئەگەرێ زوهابوونا چاڤا ژگری. ٢- پویز.

القرة: بەق.

القرة(بالكسر): سەرما.

قرة(بتشدید الراء): مستەک ژ تشتی.

القرت: تشتێ هشک.

القرتان: هەردو سڕ کو دبنە سپێدە و عەیشا.

قرث: لێ توندبوو.

قرث(بكسر الراء): کارکر.

قرح: ١- برینداركر. ٢- برین لێ چێبوون. ٣- ددانێت وی هاتن. ٤- ل عەردەکی کۆلا یێ چوجارا نەهاتیە کۆلان(بیر). ٥- ددانێ و ب سەرکەڤت. ٦- ئاڤسی لێ دیاربوو(حێشتر).

قرح(بكسر الحاء): برین کەتنێ.

القرح (بالضم): ١- دەستپێکا تشتی. ٢- هەرسێ شەڤێت بەراهیێ ژ هەیڤێ. ٣- ئێشا برینێ.

القرح(بالفتح): ١- برینا چەکی. ٢- بیرا گەنی دبیت. ٣- خوریک.

قرحاء: گیا لێ دیاربووی و ب سەرکەڤتی (باغ). ٢- کولیلکێت سپی د ناڤ دا(باغ).

القرحان: ١- یێ چوجارا گوری نەبووی. ٢- زارۆکێ چوجارا خوریک لێ نەهاتین. ٣- یێ نەچوویە شەڕا و شەڕ و نەکرین. ٤- یێ خوریک لێهاتی. ٥- دەرکەڤتی.

القرحة: ١- برین. ٢- برینا عەداڤێ گرتی.

القرحة(بالضم): ١- دەستپێک. ٢- پنیا سپی یا هندی دەرهەمەکی یا ل ئەنیا دەواری.

قرد(بالفتح): ٢- کورت؛ قوت. ٢- هری و پەمبیێ هاڤێتنێ ئانکو یێ ب کێر چو نەهێت.

قرد(بكسر الراء): ١- نەشیا باخڤت ژ بێ شیانی. ٢- ب عەردی ڤە نوبسیا.

قرد: ١- کۆمکر؛ ب دەستخۆ ئێخست. ٢- ڕوین یان شیر کۆمکر.

قرد(بكسر الراء): ١- بوو خەلەک(پرچ). ٢- سەرێت وی بوونە گری و خرڤەبوو(پرچ). ٣- کرمیبوو و کونکونبوو(کەڤل). ٤- پرتپرتبوو.

قرد(بتشديد الراء): ١- ژ نەشیانێ بێدەنگبوو. ٢- ب عەردی ڤە نوبسیا. ٣- خاپاند. ٤- تاما وی خرابوو.

القرد(بالكسر): مەیمینکێ نێر.

القرد (بالفتح والكسر): ١- عەورێ تێکڕاتێکڕا و خرڤەبووی. ٢- ددانهویر.

القرد(بفتحتين): تێکچوونا ئەزمانی ل دەمێ ئاخڤتنێ.

القرداحي: جخسی(سریان) یە.

القردة (بالكسر): ١- مەیمینکێ مێ. ٢- کولیکێت موی یان یێت هریێ یێت هاڤێتی. ٢- پرتێت عەوری یێت وەکی کولیکێت هریێ.

القردة(بالضم): پلپلک.

القردة(بفتحتين): تاکێ دارقەسپێ یێ بەلگ ژێڤەکری.

قردح: ١- دانپێدان ب وی تشتی کر یێ ژێ دهیتە خوازتن. ٢- خۆ ڕەزیلکر.

القردحة(القردوحة): قڕک؛ گرێکا ل حەفکا سنیلەی یا وەکی گویزێ.

القردحجي: جخسی(ترکی) یە.

قردس: ١- گازی صەی کر گۆتی کویچکویچ. ٢- گرێدا؛ بەندکر.

القردسة: ڕەقاتی و دژواری.

القردعة(بالفتح): ڕەزیلی.

القردعة(بالكسر): ستۆ.

القردوح: ١- مەیمینکا مەزن. جۆرەکێ مەیمونێنکایە ل دارستانێ کیشوەرێ ئەفریقیا دژیت.

القردوحة: قڕک؛ گرێکا کڕکڕکا حەفکێ.

القردودة: ١- جهێ ژ عەردی بلندبووی. ٢- جهێ بلند ژ پشتا مرۆڤی. ٣- دژواری.

القرديدة: ١- جۆجۆکا پشتا مرۆڤی. ٢- کاکلکا ئاخڤتنێ. ٣- سەرێ زەلامی. ٤- سەرێ چیای.

قرر: ١- بریاردا. ٢- خۆجهبوو.

القررة(القرارة؛ القرورة): ئاڤا دکەنە سەر قەزانا دا نەسوژت.

قرز: ١- قونجڕیکەک لێدا. ٢- ب دەستی گرت.

القرز: ١- گر. ٢- عەردێ رەق.
القرزام: شاعرێ چونە.
القرزة: مست یان لەپ (ژ تشتی).
قرزم: شعرەکا بێخیر چێکر.
القرزام: هەلبەستڤانێ چونە.
قرزة: لەپەک ژ تشتی.
قرزم: تشتەکێ بێخێر گوت.
القرس(بالکسر): تێژکێت پویشییێ.
قرس: ١- قەرسی. ٢- دژواربوو. ٣- قەرمت.
قرس(بکسر الراء): ١- دژواربوو (سەرما). ٢- ساربوو.
قرس(بتشدید الراء): ١- قەرساند. ٢- لێ دژواربوو.
القرس: سەرما دژوار.
القرس(بفتحتین): ١- سەرما دژوار. ٢- یێ قەرسی.
القرس(بالکسر): تێژکێت پویشییێ.
قرش: ١- ژ ڤێرێ و ویرا هە لێکدا و خرڤەکر. ٢- بۆ عەیالێ خۆ شۆلکر. ٣- لێکدان و لێککەڤتن. ٤- پیچەک خوار.
قرش(بتشدید الراء): ١- کەدەککر. ٢- کرە ژ ئێلا قورەیشیا. ٣- پێرابەردا.
القرش(بالکسر): جۆرە پارەیەکێ ترکی یە.
القرش(بالفتح): ١- کەد و کار. ٢- خرڤەبوون. ٣- تشتێ ژ ڤیرێ و وێراهە دهێتە خرڤەکرن. ٤- دەنگ.
القرش(القریش): سەماسی.
قرص: ١- پەنجەک لێدا. ٢- لەقەک لێدا. ٣- ب سەرێت تبلا شویشت(جلک). ٤- گەزت. ٥- پێڤەدا.
قرص(بکسر الراء): بەردەوامبوو ل سەر غەیبەت و نەکامی و قەسێت کرێت.
القرص(بالضم): ١- تلپ، وەکی تلپێ رۆژێ. ٢- نانێ سەوک.
القرص(بالفتح): ١- قونجرێک. ٢- گەزتن؛ لەقدان.

القرصان: رێگرێت دەریایێ.
قرصب: قەتکر.
القرصة: ١- سەوکا نانی. ٢- پرتا هەڤیری. ٣- تلپێ رۆژێ.
قرصع: رێزکێت خۆ نێزیکی ئێک کرن و هویر نڤیسی.
القرصعنة: ستریگا؛ ستری چاڤبۆق.
قرصم: ١- قەتکر. ٢- برِی.
قرض: ١- قەتکر. ٢- برِی (ژێ دەربازبوو). ٣- کۆژت. ٤- گۆت(شعر). ٥- راست و چەپ چوو. ٦- خۆ ژێ ڤەدا. ٧- خەلاتکر. ٨- دەینکر.
قرض(بکسر الراء): مر.
قرض(بتشدید الراء): ١- قەتکر. ٢- پەسنا وی کر. ٣- نەکامیا وی کر. ٤- کۆژت.
القرض: ١- دەین. ٢- کریارا باش.
القرضاب(القرضوب): ١- شیرێ برەک. ٢- دزیکەر. ٣- ئەوێ تشتێ هشک دخۆت. ٤- فەقیر.
قرضب: ١- قەتکر. ٢- بژالەکر. ٣- خرڤەکر. ٣- هەمی خوار و چو نەهێلا. ٤- تشتەکێ هشک خوار.
القرضب: قرش و بەر و کومتلێت د میننە د بێژینکێ دا و دهێنە هاڤێتن ل دەمێ بێژینککرنا دانی.
قرضم: ١- برِی. ٢- بر و چوو.
قرط(بتشدید الراء): ١- برِی. ٢- پیچەک دایێ. ٣- پرتپرتکر.
قرط(بکسر الراء): ١- دو تمبلکێت زێدە ب گوهی ڤە بوون. ٢- ب لەز هنارت.
القرط(بالضم): ١- گوهارک. ٢- پێرۆ. ٣- گوهان. ٤- ئویشییێ مۆزێ یان یێ قەسپا. ٥- گوریا ئاگری. ٦- جۆرەکێ گیایە.

القرطـاس(القرطس): پەرێ لێ دهێتە نڤیسین.
القرطاسية: پێدڤییێت نڤیسینێ.
قرطال: کورتان.
قرطـب: ١- پاتـک و پاتـک ل عـەردی دا. ٢- هەسـتییێت وێ قـەتکرن. ٣- تنگـژی. ٤- ڕەڤی. ٥- ب لەز غاردا.
القرطبى: شیر.
القرطـة: تیڤاریژا کەڤلی یا ب گوهێت پەزی ڤە وەک گوهارکی دهێتە خوارێ.
قرطس: پەڕ هنگاڤت.
القرطف(القرطفة): پەڕۆکێ قەدیفە.
قرطـل: خەندقاند.
القرطـل: سەلکا شڤکا یان یا لەڤەنا.
القرطلة: بارێ کەری.
قرطـم: ١- قەتکر. ٢- تۆڤێ گیایێ (القـرطـم) بۆ هاڤێت.
القرطم(بالكسر): ل (العصفر) بزڤرە.
القرطم(بالضم): تۆڤێ گیایێ (العصفر)ە.
القرطمـان: جـۆرەکێ گیایـە تـۆڤێ وی وەکـا ماشایە ژ بـۆ ئالفا ئاژەلان دهێتـە چانـدن، دیسا دبێژن: (الجلبان).
القرطيط(القرطيطة): تشتێ کێم.
القرظ: گولیل.
قرظ: ١- چنی. ٢- ب بەلگێت دارا (القرظ) گەمارکر.
قرظ(بكسـر الـراء): بـوو سـەرۆک پشـتی ڕەزیلییێ.
قرظ(بتشديد الراء): پەسنا وی کر هێژتا یێ زیندی.
القرظ: جۆرەکی دارا یە ل وەلاتێت سەڤا گەرم شـین دبـت بـەلگێت وێ د زەرن تۆڤـەکێ کەسک یێ تیـدا هـەی پێ گـەمارێ دکـەن، دیسا دبێژنێ: (السلم).

قرع: ١- کەچەلبوو. ٢- قوتا؛ لێدا. ٣- دانایێ. ٤- تەعنـە لێـدا. ٥- هـاڤێتێ. ٦- ژ نشـکەکێ ڤـە هـات. ٧- هلبـژارت. ٨- ئارمانج گـەزت. ٩- ب کیشانا پشـکێ شیایێ.
قرع(بكسـر الـراء): ١- خلاسـبوو؛ نـەما. ٢- کەچەلبوو. ٣- پرسیارپێکرن قەبیلکر.
قرع(بتشديد الراء): ١- سەرەدەریا ڕەق د گەل کر. ٢- قوساند(پرچ).
القـرع (بـالفتح والسـكون): ١- کولنـد. ٢- کەچەلی. ٤- ڤالابوون.
القـرع(بفتحتين): ١- کەچـەلی. ٢- تشـتێ پشکێ دهاڤێـژنـێ. ٣- جۆرەکی پرسکایە د سپی نە.
القرع(بالفتح والكسر): ١- یێ پرسیارپێکرنێ قەبیل دکەت. ٢- یێ نەنقت.
القرعاء: ١- مسیبەت؛ بەلا. ٢- نیڤا ڕێکێ. ٣- حەوشـا خـانی. ٤- هاتیـە چەراندن(عەرد).
القرعة(بالضـم): ١- مـالێ ژ هـەمی مـالی باشتر. ٢- پشک؛ باهر. ٣- پشکهاڤێتن.
القرعة(بالفتح): ١- ئێک قوتان. ٢- کەچەلی. ٣- مەتال.
القرعة(بفتحتين): ١- جهێ کەچەل ژ سەری. ٢- مەخەلا ڤالا ژ حیشترا. ٣- مەشکێت بن فرەهن.
القرعة(بالفتح والكسر): بێ گیا(عەرد).
القرعون: باهیڤتەرک.
قـرف: ١- سپیکر؛ تیڤلانـد. ٢- خەلەتبـوو. ٣- زۆرداریکر. ٤- تێکهـەلکر. ٥- بۆ کرە عـەیب و پـێ گونـەهبارکر. ٦- ب دەستڤەئینان.
قرف(بكسر الراء): نێزیکبوو.

القرف(بالفتح والسكون): ١- ئامانەکە ب قەلپێت هنارا هاتیە گەمارکرن. ٢- ڕەنگێ گەلەک سۆر.

القرف(بفتحتین): ١- دلرەشبوون ژ تشتی. ٢- نیزیکبوون ژ نەساخییێ. ٣- تێکهەلی. ٤- بێسەروبەربوونا د نەساخیێ دا. ٥- گونەهباری.

القرف(بالکسر والسکون): ١- تیڤلێ هنارێ. ٢- هویرکێ نانی یێ دمینیتە د بنێ تەنویرێ دا. ٣- کلمیشی هشک. ٤- قەلپێ دارێ. ٥- قەلپێ ژ عەردی رادبیت.

القرف(بالفتح والکسر): یێ گەلەک سۆر.

القرفة(بالکسر والسکون): ١- تیڤلێ هنارێ. ٢- تیڤل. ٣- دارچین؛ تیڤلێ دارەکێ یە ل سیریلانکا شین دبت. ٤- ب دەستڤەئینان.

قرفص: ١- دەستێت وی د بن پیا ڕا برن و گرێدان. ٢- جلکێت خۆ د خۆ وەرکرن.

القرفصاء: ئەو ڕوینشتنە یاکو مرۆڤ بروینت و زکێ خۆ ب چۆکێت خۆ ڤەنت.

قرفط: چوو و پێهنگاڤێت کورت هاڤێتن.

القرفي(المقرف): ١- یێ شۆراتی د گەل ڕەنگێ وی. ٢- یێ دلرەش، ئانکو دلێ مرۆڤی ڕەشدکەت.

قرق: ١- خاپاند. ٢- ل سەر هێکا یان چویچەلۆکا قدقدکر(مریشکێ).

قرق(بکسر الراء): ل جهێ ڕاست ب ڕێڤەچوو.

القرق(بالفتح): جهێ ڕاست.

القرق(بالکسر): ١- بنیاتێ بێخێر. ٢- مۆرڤێت هویر و بچویک. ٣- کۆم.

القرقار: عۆرێنا حێشترێ.

القرقارة(بالضم): عۆرعۆرا حێشترێ

القرقارة(بالفتح): کۆپێ شیشەی یێ درێژ.

القرقب: جۆرەکێ بالندایە یێ هویرە ژ گوشتخۆرا یە.

القرقة: مریشکا ل سەر هێکا کورکبوویی.

قرقذان (قرقذون): سڤۆرە.

قرقر: ١- قدقدکر(مریشکێ). ٢- قورقورکر(زکی). ٣- کفکفکر(مەیێ). ٤- عۆڕی(حێشترێ). ٥- لیقلیقکر(مرۆڤی).

القرقر: عەردێ نزم.

القرقرة: ١- دەنگێ کۆترێ. ٢- کەنیێ بلند. ٣- پیستێ سەروچاڤا. ٤- قورقورا زکی.

قرقس: گۆتێ: کویچ کویچ ئانکو وەرە(صە).

القرقس: پێشک.

قرقص: گۆتێ: کویچ کویچ ئانکو وەرە(صە).

قرقع: دەنگکر.

القرقعة: دەنگێ لیکدانا ئاسنی.

قرقف: ١- ڤەلەرزاند. ٢- دژواربوو.

القرقف الأزرق: سەرشینک؛ سەراشینۆک؛ خەجخەجۆک.

القرقف الحزین: ئێتیمۆکێ دامایی.

القرقف الطویل الذنب: ئێتیمۆکێ کوری درێژ.

القرقف الکبیر: ئیتیمۆکێ مەزن؛ سەرەشک.

القرقف: ١- مەی. ٢- ئاڤا تەزی.

القرقل: ئێلەک.

قرقم: چەرەپیسیکر.

قرقور: ١- گەشتیا مەزن. ٢- گەمیا درێژ.

قرقوز(بالضم): کەشتیا درێژ.

القرقوص: کویچک.

القرقوف: ١- دەرهەم. ٢- مەی.

القرلی: بالندەیەکێ ئاڤی یە ژ نفشێ ڕەشوێلایە.

قرم: ١- خوارنەکا بێخێر خوار. ٢- خوار. ٣- خەبەر گۆتن. ٤- زینداکر. ٥- تیڤلاند؛ سپیکر.

قرم(بكسر الراء): ١- دلچوونا وی دژواربوو. ٢- بۆ تۆڤی هێلا.

قرم(بتشديد الراء): ١- زادخوارن نیشا دا. ٢- بۆ تۆڤی هێلا.

القرم(بالفتح): حەزا خوارنا گوشتی.

القرم(بالفتح): ١- ئەو ئاژەلێ نێره یێ بۆ تۆڤی دهێلن. ٢- حێشترێ نێر. ٣- سالار، مەزنێ ئێلێ یان ئویجاخێ. ٤- نیشانەکه ل دفنا حێشترێ. ٥- نیشانەکه ل سەر تیرێت قوماری(الميسر). ٦- یێ مەزن.

القرم(بالكسر): جۆره گیایەکه.

القرماص: ١- چالا دەر تەنگ و بن فرەهـ. ٢- جهێ نانێ خولپەلکێ. ٣- هێلین.

القرمة(بالفتح والسكون): کەڤلکێ ژ دفنا حێشترێ ڤەدکەن.

القرمة(بالضم والسون): جهێ کەڤلکی ژێ ڤەدکەن ژ دفنا حێشترێ.

قرماص: ١- تەنویر. ٢- چالا دەر تەنگ و بن فرەهـ. ٣- هێلینا ل عەردی.

القرمة: ئەو جهە یێ ژ دفنا حێشترێ پێ کون دکەن بۆ تێکرنا خەلەکێ.

قرمد: ڕێز ژێک نێزیک کرن و هویر نڤیسی.

القرمد: ١- هەر کەرستەکێ ژ بۆ ئەگەرەکی د تشتەکی بدەن وەکی زەعفەرانێ یان گێچێ. ٢- درگێێ بانکرنا خانیا (یۆنانی) یە.

القرمز(بالكسر): ١- ڕەنگێ سۆر. ٢- بۆیاغا سۆر.

القرمزي: ڕەنگ سۆر.

القرمزية: کێزکەکا سۆره ل سەر دارا بەری دژیت، بەرێ ژ بۆ ڕەنگکرنێ ب کاردئینان.

قرمش: ١- خرابکر. ٢- کۆمکر؛ خرڤەکر.

القرمش(القرميش): تێکەلوک.

قرمص: چوو د (قرماص)ێ دا.

قرمط: هویر نڤێسی و ڕێزک نێزیکی ئێک کرن.

القرمطة: ژێکنێزیکرنا ڕێزکێت نڤیسینێ.

قرمل: ئێخسته عەردی.

القرمل: حێشترا ب دو کۆهانا.

القرملة: جۆره دارەکا لاواز و بێ ستریە.

القرمود: ١- کەلێ کویڤی. ٢- کارکا پەزکویڤییێ.

القرمودة: پەزا کویڤی.

القرموس: ١- چالا نێچیرڤان خۆ تێدا ڤەدشێرت. ٢- هێلینا ل عەردی.

القرموص: ١- چالا دەر تەنگ و بن فرەهـ. ٢- چالا نێچیرڤان خۆ تێدا ڤەدشێریت. ٣- هیلینا بالندەی ئەوا د عەردی دا چێدکەت.

القرموط: ١- گولۆلکا کێزگولۆلکێ. ٢- جۆرەکێ ماسیایە.

القرميد: حەلانکێت درگنی یێت ژ بۆ جوانیی خانیا پێ بان دکەن (یۆنانی) یە.

قرن (بفتح الثلاث): ١- دا گەل و کره جۆت. ٢- ڤێراگەهاند. ٣- پێکڤە گرێدان. ٤- پێکڤەخرکرن.

قرن(بالكسر): ١- برهۆیێت وی دپێکڤە بوون. ٢- یێ شاخ مەزنبوو.

قرن(بتشديد الراء): خرڤەکرن و پێکڤە گرێدان(ئێخسیر).

القرن(بالفتح): ١- شاخ. ٢- کەزی. ٣- ژ دەمی سەد سالن. ٤- ئێک ژی؛ ل عەمرەکی. ٥- هەڤچاخی. ٦- ڕەخێ سەری. ٧- ئەو جهە ژ ڕۆژی یێ ل دەستپێکا هەلاتنێ ل ئاسۆیێ دیار دبیت. ٨- ڕهێت داری یێت هاتینە بادان وەک کنف. ٩- زڤرۆکا سەری. ١٠- دەست ل دویڤ دەستی. ١١- یێ گوهێ خۆ ددەتە شەیتانی و ب یا وی دکەت. ١٢- هەڤکویف. ١٣- چیایێ بچویک. ١٤- چەپەر. ١٥- شاخکێ کولی. ١٥- دەڤێ شیری.

القرن(بفتحتين): ١- یێ ئێکەدی ڤە هاتیە گرێدان. ٢- کنفێ یێ دو حێشترا گرێ ددەن.

القرن(بالكسر): ١- هەڤكویف. ٢- هەڤبەر.
القرناس: ١- تەشی. ٢- ئەو رەخێ چیایە یێ ژ ناڤ دەرکەڤتی و وەکی دفنێ لێهاتی.
القرنبى: میشەمۆرەکا وەکی کیزێ یە و یا رۆق درێژە.
القرنة: ١- تشتێ دیار و بەر چاڤ ژ هەر تشتەکی. ٢- دەڤێ شیری. ٣- سەرێ رومێ.
قرنس: رەڤی.
القرنفل (القرنفول): ١- جۆرە دارەکە، کولیلکێت وێ هێژ نەبووینە سۆلینە ژێ دکەن و هشک دکەن و دقوتن و وەک دەرمانکێت زادی ب کاردئینن، دیسا دچێکرنا کەرەستێت بووندار و مەعجوونێ دداناا دا دهێتە ب کاردئینان. ٢- جۆرەکێ کولیلکایە ژ بۆ جوانیێ ل باغچا دچینن، کولیلکێت وی دسپینە یان دمارۆنی نە رستکا ژێ چێدکەن، گەلەک جۆر ژێ هەنە ل کیشوەرێت ئاسیا و ئەوروپا و باکورێ ئەفریکا د بەلاڤن.
القرنيات: ئەو نفشێ گیایانە یێ کو تۆڤێ وی دبیتە دو فلقە ئانکو کەلیک وەکی وی نۆکێ و باقلکێ و نیسکێ و ماشێ، دیسا دبێژنێ: (القطانیات).
قره: پیستێ وی کونکونبوو ژ بەر ئێشا تیڤلپیستیێ.
قرهب: گایێ پیر.
القرو: ١- سەروایا شعرێ. ٢- بۆهتکا ئاڤێ یان یا ئالیکێ. ٣- ئامانێ بچویک. ٤- پەرداخ ژ داری. ٥- لڤەنا خلۆلە. ٦- بلویلکا جرنیێ دۆشاڤێ. ٧- ئاست؛ تویبار.
القروى: عەدەت.
القرواء: ١- عەدەت. ٢- کۆهان درێژ (حێشتر). ٣- قوون.
القروان: ١- بۆهتکا ئاڤێ یان یا ئالیکێ بۆ پەزی دکەنێ. ٢- پشت. ٣- نیڤا پشتێ.
القرواني: گونشۆر.
قروت: ١- رشبوو. ٢- هشکبوو.
القروت: ١- هشکبوون. ٢- رەشبوون و هشکبوونا خوینێ ل بن پیستی.
القروة: ١- دارینکا سەی. ٢- پیستێ گونا دەمێ ژێک دهێتە دەر.
القروة: کۆدێ شڤانی.
القرور: ئاڤا تەزی.
القروش: دراڤەکێ (ترکی) یە دبیتە (٤٠) پارە، دبنیات (کرۆسو) یێ (ئیتال)ی یە یان (گرۆش)ێ (ئەلمانی) یە.
قروص: گەزەک.
القروصة: تشتێ ئەزمانی دگەزینک.
القروع: کونکێ کێم ئاڤ.
القروف: مەشک.
القرون: ١- یێ دو پاریا پێکڤە دکەتە د دەڤێ خۆ دا. ٢- حەیوانێ ل چوونێ پێت خۆ ددانیتە جهێ دەستێت خۆ. ٣- حێشترا چۆکێت وی ل دەمێ دمەخەلچوونێ پێکڤە هاتینە گرێدان.
القرونة: نەفس.
قروي: گوندی.
القري: ١- مێهڤانکرن. ٢- سەروا شعرێ. ٣- جۆکا ئاڤێ یا ژ بانیێ دچیتە ناڤ بیستانی. ٤- جۆکا بچویک.
القريب: ١- یێ نێزیک. ٢- ژ کەسوکارا. ٣- کێشەیەکا شعری یە ل دویڤ دوجاریا (مفاعیلن مفاعیلن فاعلاتن) ب رێڤە دچت.
القريث(الجريث): جۆرەکێ ماسیایە.

القرية: ١- گوند. ٢- بیستان. ٣- كۆما خەلكی. ٤- بـاژێرێ دبیتـه سـەنتەرێ باژێرێـت ل دەوروبەر.
قرية النمل: كونمێرى.
قرية الأنصار: مەدینه یە؛ باژێرێ پێغەمبەرى - سلاڤ لێ بن.
القرية(بتشديد اليا ء): ١- چويڤ. ٢- دارێ سەرى یێ كەشتیا بای یێ پەرۆكى دئێخنێ یێ كو ب شێوەیەكێ ئاسۆیى ب ستوینا وێ ڤه دهێته گرێدان.
القريتان: مەككەه و طائف.
القريح: ١- بریندار. ٢- زەلال.
القريحة: ١- ئێكـەمین ئاڤا ژ بیرێ دهێتـه كێشان. ٢- دەرئێخستنا زانینێ ب ژیریێ. ٣- دەستپێكا هەر تشتەكى. ٤- بـەهرەیا گۆتنا تشتی وەكی شعرێ یان یا نڤیسینێ. ٥- توبعەت.
القريدس: جۆرەكێ ماسیایه گەلەكێ هویره هندى كولى یه (یۆنان) یە.
قرير: ١- تەنا. ٢- خۆجه.
قرير العين: چـاڤ ژ ڕونـدكا هشـكبووى و تەنابووى.
القريس: ١- سـەرما دژوار. ٢- یێ قەرسى. ٣- یێ كەڤن.
القريش: ئێلـەكا عەرەبایـه هـەر د كـەڤن دا ل دۆرێت كەعبا پیرۆز د ئاكنجیبوونە، ژ چەند ئوبجاخەكا پێكدهێت.
القريشة: پرتـەكا پـەنیرى یـا سستـه ب سـەر شیرى دكەڤت.
قريص: جهێ ڕاوەستیانا كەشتییێ.
قريص: گەزنگ.
القريض: شعر؛ هەلبەست.
القريع: ١- كـەلێ حێشـترێ. ٢- یـێ بەرسینگێت هەڤتـەنگا دگریت و ددانیتێ. ٣- هلژارتی. ٤- سالار.
القريعاء: عـەردێ نیڤا وى ڕویت و ڕەخێت و ب گیا.
القرين: ١- یێ ب كەسەكێ دى ڤه هاتیـه گرێـدان. ٢- هـەڤال. ٣- مێـر. ٤- یـێ هەمى دەما دكەل مرۆڤى. ٥- ئـەو ئـەجنێ ب مرۆڤى ڤه گرێداى كو هەمى دەما دگەل مرۆڤى بت. ٦- نەفس.
القرين العين: چاڤكلداى.
القريناء: لۆبیك.
القرينة: ١- ژن. ٢- ئەو تشته یێ د نڤێسینێ دا ئیشارەتێ ددەته وى تشتێ مرۆڤى دڤێت و سـێ جـۆر ژێ هەنـه: (قرينـة حاليـة) و(قرينة معنوية) و(قەرينة لفظية) هەنه. ٣- ل دویـڤ كەڤنـەباوەرێت ژنكـا هـەر ژنكەكێ ئەجنەكا ژن یا هەى هندەك جارا خۆ نیشا وان ددەت و ئەو ب ڕیكا جلكێ دبێژنێ: (ثوب القرينة) یێ ل بەرخۆ دكەن بـەرەڤانێ ژ عـەیالێ خـۆ دكـەت دا نـە دارەسیتێ.
قز: ١- خـۆ كـره گولمچـك دا لـۆت بـدەت. ٢- لۆتدا. ٣- قاموبش نەكرێ.
القز(بالفتح): ئارمويش(فارس) یە.
القز(القزز؛ القزاز): تشتێ دلى ڕەشدكەت.
قزا(بتشديد الزاء): ١- خۆ كره گڤشك دا خۆ پاڤێژت. ٢- دلێ وى ڕەشبوو.
قزى(بتشديد الزاء): ئێخست و كوشت.
القزاح(بالكسر): پرتا هوبرا عەورى.
القزاح: دەرمانكفرۆش(یێت زادى).
قزاز(بالتشديد): ئارمیشفرۆش.
القزاز: مارێ مەزن.
القزام(بالضم): ١- یـێ كـەس نەشـێتێ. ٢- مرنا ب لەز.
القزة(بالضم): ١- مار. ٢- ياريەكا عەرەبایە.

قزح: ١- دەرمانک کرنێ(زاد). ٢- بلندبوو. ٣- کەف هاڤێت(قازانێ).

قزح(بتشدید الزاء): ١- دەرمانک کرنێ. ٢- خەلاند و ب تام ئێخست (ئاخڤتن). ٣- میزتە بن بنی (یێ دارێ).

القزح(القزاح): صەنەمەکێ عەرەبا یێ کەڤن بوو خەلکێ هزر دکرن هور و برویسیا ددەت و کڤانێ کەسکوسۆری نیشانا هەبوونا وێ یە، دبێژن جهێ وی ل حەرەما پیرۆز بوو، ژ لایێ (بنو أدرم)ڤە دهاتە پەرستن پاشی هاتە ژ بیرکرن و ل دەمێ ئیسلام هاتی نەمابوو.

القزح: ١- چیایەکە ل باژێرێ مەکەهێ. ٢- خوداوەندەکێ عەرەبا بوو بەری ئیسلامێ یێ دانا عەور و باران و برویسیا.

القزح (بالفتح أو الكسر): بهارات؛ دەرمانکێت زادی.

القزح (بالکسر): ١- تۆڤێ پیڤازا. ٢- گوییێ ماری.

القزح(بالفتح): میزا صەی.

القزحة: ١- پنیا عەوری. ٢- ڕەنگێت کەسکوسۆری.

قزع: ١- گیرۆبوو. ٢- سڤک غاردا. ٤- ب گرانی غاردا.

قزع (بتشدید الزاء): ١- ئامادەکر ژ بۆ بەزینێ. ٢- سڤک غاردا. ٣- هنارت. ٤- قوساند. ٥- تراشی.

القزع: ١- هەر تشتێ بژالە. ٢- عەورێت بژالە. ٣- هێلانا پنیا ل سەری ل دەمێ تراشینێ. ٤- قرش و قالێ هلمشتێ. ٥- پرتا عەوری. ٦- حیشترێت هویر. ٧- پرتێت تشتی یێت بژالە. ٨- پەرێت نەرم یێ تیرێ. ٩- جهێ پویت ژێ بژالە دیت یان دهێتە قوساندن.

القزعة(بالضم): ١- پرتا عەورێ تەنک. ٢- هێلانا پنیەکا پویرتی ل سەری یان کەزیەکێ کو ئەو ژی جۆرەکێ تراتشینێ بوو.

القزعة(بفتحتین): بیژی.

قزل: ١- لۆتدا. ٢- خۆ لەنگەرکر.

قزل(بکسر الزاء): یێ لەنگەربوو.

القزل: کرێتترین لەنگەری یە.

قزم: بۆ کرە عەیب.

القزم(بالفتح): زەلامێ دومۆر و پیس.

القزم(بفتحتین): ١- پیسی. ٢- دومۆری. ٣- کوندلک؛ بەژنکورت. ٤- مالێ بێخێر. ٥- مرۆڤێ ژ هەمیا بێخێرتر.

القزم(بالکسر): ١- مرۆڤێ پوچ و بێخێر. ٢- کوندلک؛ بەژن کورت.

القزمل: بەژنکورتێ کرێت.

القزي(بالکسر): نەڤلناڤ؛ ناسناڤ.

القزیات: نفشێ وان میشەمۆرا یە یێت قەزێ چێدکەن وەکی کرمێ قەزێ.

القزیعة: ل (القزعة) بزڤرە.

قس: ١- ب قەسیت خراب ئێشاند. ٢- بوو قەشە. ٣- فەسادیکر. ٤- گوشتێ وی خوار. ٥- لەز تیدا کر.

القس: ١- قەشە. ٢- خودانێ حیشترا یێ هەردەم دگەل و پشتا خۆ نەدەتێ. ٣- خویسار.

قسا: ١- ڕەقبوو و ستویربوو. ٢- زەغلبوو.

القسابة(بالضم): خورما بێخێر.

القساح: یێ ڕەق و ستویر.

القساس(بالضم): ١- قرش و قالێ هلمشت د گەل خۆ دئینت. ٢- ناڤێ چیایەکی یە یێ ئرمینیا ئاسن یێ لێ هەی دبێژن شیر ژێ چێدکرن و دگۆتنە وان شیرا: (السیوف القساسیة).

القسام: دژواریا گەرمێ.

القسام(بالفتح والتشدید): یێ تشتی لێکڤە دکەت.

القسامة (القسام): ١- جوانی. ٢- کۆما مرۆڤێت سویندخۆن.
القسامة: سویندخوارنا میراتگرا.
قساوة: رەقاتی.
قسب: ١- هەرکی (ئاڤ). ٢- ئاڤابوو. ٣- رەقبوو و موکمبوو.
القسب: ئەو لبا خورما هشکە یە یا د دەڤێ مرۆڤی دا دحەلییێت.
القسبة: هشکێ توند.
القسة (بالفتح): ١- گوندێ بچویک. ٢- کونکێ بچویک.
قسح: ١- رەقبوو. ٢- بادا.
قسر: کوتەکی لێ کر؛ نەجارکر.
القسري: کارێ بگوتەکی.
قسس: باش چەراند.
القسس: ییێت ئاقلمەند.
قسط: ١- عەدالەت کر. ٢- زۆرداریکر؛ ژ تخوبێ دەرباس بوو.
قسط(بتشديد السين): ١- بژالەکر. ٢- ناڤبەینەک ئێخستە ناڤبەینێ. ٣- کرە قست قستە. ٤- قەلسیکر.
قسط(بكسر السين): ١- هشکبوو. ٢- ژ بێچارەیێ هشکبوو. ٣- لنگێت وی راستبوون (دەوار).
القسط(بالكسر): ١- راستی و دورستی؛ عەدالەت. ٢- باهر و پشک. ٣- زۆرداری؛ دەرباسبوون ژ تخوبی. ٤- هندەک؛ کۆمەک. ٥- ترازی. ٦- عەلبەکا پیڤانێ یە دبیتە نیڤ خسم. ٧- رزق.
القسط(بالضم): دارکەکە پێ برینا دەرمان دکەن.
قسطاس: ترازی.
قسطال: ب دەنگ و موشێن.
القسطال(القسطول؛ القسطلان): تۆزا شەرِی.
القسطان: تۆز و غوبار.
قسطانة(قسطان؛ قسطانية): کەسکۆسۆر؛ کێلەستوین.
قسطر: کرە پارە.
القسطر(القسطار): شانەیێ میری.
القسطري: ١- یێ زەبەللەح. ٢- یێ پارا چێدکەت.
القسطل: ١- تۆزا شەرِی. ٢- بۆریا ئاڤێ. ٣- بندەق. ٤- مرن. ٥- دەنگ.
القسطلاني: کەسکوسۆر؛ کێلەستوین.
القسطلانية: ١- کەسکوسۆر؛ کێلەستوین. ٢- تۆزا شەرِی. ٣- بویاغا لێڤا. ٤- تۆزا مشە. ٥- سۆراتیا رِۆژهەلێ.
القسطلة: ١- عۆرِێنا حێشترێ. ٢- دەنگێ هەرکینێ.
قسطلة الحصان(كستنة الحصان): نفشەکێ دارێ یە؛ ل حەولێ بهارێ جۆرەکێ کولیلکێت وەکی ئویشیا ددەت رەنگێ وان یێ سپی یە یان یێ زەرە، جۆرەفێقییەک پێ دهێت وەکی بندەقایە بەلێ یێ تەعلە ناهێتە خوارن.
قسطلة الماء: دەنگێ هەرکینا ئاڤێ؛ موشێنا ئاڤێ.
قسم: ١- پارچەکر. ٢- لێکڤەکر. ٣- سویندخوار. ٤- بژالەکر.
قسم(بتشديد السين): ١- پارچەکر. ٢- لێکڤەکر.
القسم: پشک.
القسم(بفتحتين): سویند.
القسم(بالفتح والسكون): ١- بۆچوون. ٢- گومان. ٣- ئەو تشتێ ل دەستپێکێ د دلێ مرۆڤی دا دبیتە گومان پاشی دبیتە باوەریا موکم. ٤- عەدەت؛ سنج. ٥- تۆرە. ٦- ئاڤ. ٧- باران.
القسمة: ١- لێکڤەکرن. ٢- ئێقبال؛ چەنس.

القسمة(بالفتح والكسر): ١- دیم. ٢- جوانی. ٣- سەلکا گولاڤفرۆشی.
القسوب: کالکا خاڤەی.
القسوة: رەقاتی.
القسور: ١- یێ کەس نەشێتێ. ٢- شێر. ٣- گەنجێ هێزدار و دلێر.
القسورة: ١- یێ کەس نەشێتێ. ٢- شێر. ٣- گەنجێ هێزدار و دلێر. ٤- نیچیرڤانێت سەکڤان. ٥- باهرا پتر ژ شەڤێ. ٦- جۆرەگیایەکە ل دەشتا شین دبت.
القسوس: گیایێ دارئالینک.
القسوسة: پلەیا قەشەتیێ.
القسوط: زۆرداری و دویرکەڤتن ژ حەقیێ.
القسي: ١- جلکەکێ ئارمویش تێهەلکریی یە. ٢- یێ بێخێر. ٣- یێ زەغەل.
القسيب: هەرکین.
القسيب: هەر تشتێ درێژ و توند.
القسيس: قەشە.
القسيط: یێ لنگ شپنە و نەچەمیێت.
القسيم: ١- جوان. ٢- ئێقبال. ٣- نیڤا تشتێ لێکڤەکری. ٤- یێ لاو یان جوان.
القسيمة: ١- سویک. ٢- سەلکا گولاڤفرۆشی.
القسيسية: پلەیا قەشەتیێ.
قش: ١- هشکبوو. ٢- خرڤەکر. ٣- پرتێت تێڤلێ شەیتانۆکی خوارن. ٤- خوراند هەتا وەریای. ٥- چوو و دویرکەڤت.
القش(بالفتح): ١- گلێش. ٢- دەلوا مەزن. ٣- خورما بێخێر.
القشة(بالكسر): ١- مەیمونکا مێ. ٢- تێژکا مەیمونکێ یا مێ. ٣- مێشەمۆرەکا وەکی کێزێ یە. ٤- کچکا زارۆکا هویرک.
قشا: ١- تیڤلاند. ٢- تشتەک یان دەستێ خۆ تێدا.
القشاء: تف؛ خوزی.
القشادة: سەنگا رۆینی.
القشارة: تیڤلکێت ژ تشتی هاتینە ڤەکرن.
القشاش(القشاشي؛ القشيش): تشتێ ڤێدای.
القشاش(بتشديد الشين): یێ تشتێ ڤێدای خرڤەدکەت.
القشاط (بالكسر): ١- رەختێ فیشەکا. ٢- قاویشا ئاشی یان یا تورمبێل و ماکینا.
القشاط(بالفتح والتشديد): جەردەچی؛ یێ خەلکی دشەلینت.
القشاع(بالكسر): ١- پارچەیا تشتێ کەڤن. ٢- پارچەیا پەرۆکی.
القشاع(بالضم): دەنگێ حەفتیارێ مێ.
القشاعة: کلمیشێ هاتیە هاڤێتن.
القشاعر: یێ زڤر.
القشام(القشامة): زادێ بێخێرێ ل سەر سفرێ دمینت.
القشان(القشوش): یێ تشتێ بێخێرێ زادی ڤێددەت و دخۆت.
قشب: ١- تێهەلکر. ٢- بێبەختی لێ کر. ٣- تژی دفنێ بوو. ٤- ئێشاند. ٥- کرێ. ٦- لومەکر. ٧- کەتە ناڤ دەڤێ خەلکی. ٨- بۆ تێکر. ٩- سەقاکر. ١٠- بێبەختیکر. ١١- بۆ کرە عەیب. ١٣- سوپاسی ب دەستڤەئینا.
قشب(بتشديد الشين): ١- پیسکر. ٢- کرە ستۆیی و پێ گونەهبارکر.
القشب(الكسر والسكون): ١- ژەنگار. ٢- تشتێ هاڤێتنێ ژ زادی. ٣- ژەهر. ٤- نەفس.
القشب(بفتحتين): ١- ژەهر. ٢- تیڤلینا لیڤ و دەستا یا ژ سەرمایێ پەیدادبیت.
القشب (بالفتح والسكون): ١- ژەهر. ٢- پەقپەقبوونا پیستی ژ بەر سرێ و سەقەمێ. ٣- هشکێ رەق.

القشب (بالفتح والكسر): ١- يێ نوى. ٢- يێ كەڤن. ٣- يێ سەقاكرى. ٤- يێ ژەنگار.
القشبانية: كەپەنێ كەڤن و درياى.
القشبة(بالفتح والسكون): ١- تشتێ بێخێر. ٢- زەلامێ بێخێر و پيس.
قشد: تيڤلاند.
القشدة: ١- نيڤشكێ تەنك. ٢- گيايێ خوارنا وى دهێلت شير بهێتە گوهانێت كەوالى.
قشر: تيڤلاند.
قشر(بكسر الشين): تێڤلێ وى ستويربوو.
القشر(بالكسر): ١- تيڤل. ٢- قەلپ. ٣- ل نك سۆفيا دبيتە هەر زانستەكێ (ظاهر) يێ زانستەكێ (باطن) پێ بهێتە پارازتن.
القشر(بالضم): ماسيێ بهۆستەكێ درێژ.
القشران: پەرێت كولى.
القشرة(بالكسر): ١- تيڤل؛ قەلپ. ٢- كەڤشك.
القشرة(بالضم): بارانا ڕوييێ عەردى دتيڤلينت.
القشرة(بفتحتين أو بضمتين): بارانا ڕوييێ عەردى دتيڤلينت.
قشط: ١- دارەک لێدا. ٢- تيڤلاند. ٣- ب كوتەكى ژێ ستاند.
القشطة(بالفتح): سەرتويک.
قشع: بەلاڤبوو.
قشع(بكسر الشين): هشكبوو.
القشع(بالفتح والسكون): ١- كەڤلێ هشک. ٢- عەورێ ڤەرەڤى. ٣- پەرێت كەرديكلى. ٤- كوركێ كەڤن و درياى. ٥- خيڤەتا ژ كەڤلى. ٦- كەرەمرۆڤ. ٧- مەشكا كەڤن.
القشع(بالكسر والسكون): ١- عەورێ ڤەرەڤى. ٢- ليسێ كوترێ.
القشع (بالفتح والكسر): ١- يێ بژالە. ٢- يێ هشک.
قشعام(قشعمان): زەلامێ ب عەمر.
القشعامة: تەلهە.
القشعة(بالفتح): ١- ئێک جار. ٢- پرتا تەقنا هشک. ٣- بايێ باكۆر. ٤- پيرەژنا چرچ و لەغەر. ٥- پارچەيا كوركێ كەڤن و درياى.
القشعة(بالكسر): ١- پرتا عەورى يا ل عەسمانى ماى پشتى عەورێت دى ڤەرەڤين. ٢- پرتا كەڤلێ هشک.
القشعة: پرتا عەورێ ڤەرەڤى.
القشعريرة: ١- تەزينک. ٢- ڤەلەرزين.
القشعم: ١- يێ ب عەمر ژ هەر تشتەكى. ٢- يێ مەزن و ب عەمر ژ هەر تشتەكى. ٣- شێر. ٤- مرن. ٥- حەفتيار. ٦- بەلا و مسيبەت.
القشعوم: ١- يێ كەلەخ هوير. ٢- پلپلک.
قشف: ١- حالێ وى نەخۆشبوو و بێ سەروبەربوو. ٢- پێستێ وى پيسبوو.
القشف: ١- دەستگرتن؛ ئابۆريكرن د تشتى دا. ٢- گوهۆرينا ژ هەتاڤێ يان ژ فەقيريێ ل مرۆڤى پەيدا دبت.
قشقش: ساخكر.
القشقشة: قچقچا گوشتى ل سەر پەلا.
القشلة(بالكسر): لەشكەرگەهـ (ئيتالى يە و دبێژن ژ قشلاقا تركى هاتيە كو دبيتە وارێ زڤستانێ).
قشم: ١- خوارنا وى زێدەبوو. ٢- تشتێ خۆش ژێ خوار. ٣- چوو ژۆر.
القشم(بالفتح والسكون): ١- خوارنا تشتى. ٢- ژێگرتنا زادێ خراب ژ يێ باش. ٣- بژارتنا دانى. ٤- گوشتێ بژارتى و سۆربووى. ٥- جۆكا ئاڤێ.

القشم(بالكسر والسكون): ١- جۆكا ئاڤێ. ٢- سرۆشت. ٣- سەروبەر. ٤- بنیات.
القشمر: ١- یێ كورت. ٢- تشتێ ستویرێ ل سەرێک خڕڤەبووی.
القشوان: یێ لازاز.
القشوة: زلینكا ژ بەلكێ دارقەسپێ چێكری بۆ گولاڤ و تشتێت ژنكێ.
القشور: دەرمانەكە پێ سەروچاڤا دتیڤلینن و ڕادكەن دا دێم زەلال ببیت.
القشي: یێ زەغەل.
القشيب: ١- نوی. ٢- پاقژ. ٣- سپی. ٤- سەقاكری. ٥- ژەنگی. ٦- جوان.
القشير(القشر): یێ گەلەک ب تیڤل.
القشريات: نفشەكێ جانەوەرا یە باهرا پتر ژێ یێ ئاڤی یە، گەلەک پێ پێڤەهەنە و قەلپێ وان یێ ڕەقە وەكی كیڤژالا و ڕۆبیانا و كولیێ دەریایێ.
القشيش: دەنگێ تیڤلێ ماری دەمێ ڤێكدكەڤت.
القشيم: ١- بەقلێ هشک. ٢- مرن.
قص: ١- ل دویڤچوو. ٢- قوساند. ٣- بری. ٤- ئاڤسی لێ دیاربوو. ٥- ژێ نێزیكبوو. ٦- چیرۆک یان دەنگوباسێت تشتەكی گۆتن.
قص(بالتشديد): ١- بری؛ قەتكر. ٢- گۆت؛ بەحسكر. ٣- نێزیكبوو.
القص(بالفتح): ١- سینگ. ٢- هەستیێ سینگی.
قصا: ١- دویركەڤت. ٢- دوریكر. ٣- گوهێ وێ درویكر.
القصا: ١- جهـ؛ لا. ٢- ڕڤشتێ دویر.
القصاء: حەوشا خانی.
القصاب: قەساب؛ گوشتفرۆش.
القصابة (بالكسر): ١- كارێ قەسابی. ٢- كەزیا بادایی.
القصابة (بالفتح): ١- مێیا (القصاب)ە. ٢- بولویل. ٣- تووشكرنا مرۆڤا.
القصابة(بالضم): كەزیا بادای.
القصادة الرسولية: ئەو جهە یێ (القاصد الرسولي) لێ.
القصار(بالفتح والتشديد): ئەوێ جلكا سپی دكەت.
القصار(بالفتح): ١- قوسیری. ٢- تەمبەلی.
القصار(القصارى): ١- كار و وەستیان. ٢- هەمی شیان.
القصارة (بالكسر): ١- كورت (ژن). ٢- پیشەیا (القصار)ی.
القصارة(بالضم): ١- خانیێ بەرین و ئاصێ كری. ٢- قەسر.
قصارة الأرض: عەردێ ژ هەمی عەردا قەلەوتر و گیایێ وێ باشتر.
قصاري: ١- هویڤی و ئەنجام. ٢- هەمی.
القصاريون: سۆفی نە دویڤچوویێت (أبو صالح حمدون بن أحمد بن عمارة القصار)ن.
القصاص(بالضم): جهێ مەقەسێ د پرچی دا.
القصاص(بالفتح والتشديد): چیرۆكبێژ.
القصاص(بالكسر): ١- سزایێ شەرعی. ٢- سزایێ وەكی گونەهێ.
القصاص(بالضم): جهێ مەقەسێ ل سەری.
قصاص الشعر: خلاسیا پویتی ل ئەنیێ یان پاتكێ.
القصاصة: جۆرەگیایەک مێشا هنگڤینی دادەتێ.
القصاع(بتشديد الصاد): یێ ئامانێت زادی ژێدكەت.
القصاقص: ١- یێ كورت. ٢- یێ ستویر. ٣- بەدكار.
القصال: ١- شێر. ٢- برەک.
القصالة: گولیێت ژ گەنمی دهێنە گرتن و گێرەكرن.
قصب: ١- بری؛ قەتكر. ٢- قەتقەتكر. ٣- نەهێلا تێر ڤەخۆت. ٤- خۆ دا پاش و ئاڤ نەڤەخوار. ٥- خەبەر گۆتن.
قصب(بتشديد الصاد): ١- لەڤەن لێ شینبوون. ٢- دەستێت وی ب ستۆیێ وی ڤە گرێدان. ٣- خەلەک خەلەک كر. ٤- وەكی لەڤەنێ لێكر. ٥- خەبەر گۆتن.
القصب(بالفتح والسكون): برین.

القصب(بالضم والسكون): ١- ڕویڤیک. ٢- پشت.
القصب(بفتحتين): ١- لەڤەن؛ قامیش. ٢- زێڕ. ٣- ماسۆلکێت جەوهرا. ٤- دورا تەڕ و شل. ٥- زێڕێ ب مراریا نەخشاندی.
قصب السبق: ١- ئەو لەڤەنە یا بۆ سەرکەڤتیێ ئێک وەک نیشانا سەرکەڤتنێ ل بەریکانا هەسپا دهاتە دانان، سیارێ د بەری هەمی سیارا ڕاکریا و گەهەشتبایێ دا ب دەستێ خۆ گریت وەک نیشان. ٢- ئەو دەزینە یێت شلیتێت زیڕ و زیڤا تێ دئالینن.
قصب السكر: لەڤەنا شەکرێ.
قصب المص: ١- هەسیییێت خلۆلە وەکی یێت چەنگ و پیا ل نک بالندەی. ٢- هەستیییێت مەژی تێدا وەکی یێت پەزی. ٣- گەوری و جهێت هەناسی ل نک مرۆڤی. ٤- جۆکێت ئاڤێ یێت ژ کانیا دەردکەڤن. ٥- جەوهەرێت درێژ.
القصباء: یا ب لەڤەن.
القصباءة: ١- یا ب لەڤەن. ٢- کۆما لەڤەنا. ٣- گەلەک ب لەڤەن.
القصبة: ١- ستوینکا دفنێ. ٢- نیڤا گوندی یان یا دەڤەرێ. ٣- باژێرێ ل دۆرا باغ و بیستان. ٤- کەزی. ٥- بیرا ژ نوی کۆلایی. ٦- باژێر. ٧- مەزنترین باژێر. ٨- ئێک لەڤەن. ٩- گوند. ١٠- نیڤا گوندی. ١١- چل گەز و چارێکا گەزێ یا دوجارکی.
قصبة الإصبع: سەرێ تبلێ.
قصبة الأنف: ستوینکا دفنێ یان هەستیکێ دفنێ.
قصبة المريء: ڕویڤیکا زاد تێرا ژ گەورێ دەرباس دبیتە مەعدێ.
قصبة الرئة: کرکرکا با تێرا دهیت و دچت.
القصبي: جلکێ کتانی یێ تەنک.
قصبية: ١- ماسۆلکە. ٢- کەزی.
القصة(بالضم): ١- پەرچەم. ٢- کەزی.
القصة(بالفتح): ١- پەرچەمک. ٢- جۆرێ قوساندنێ. ٣- ئێک قوساندن.
القصة(بالكسر): ١- چیرۆک. ٢- دویڤچوونا رویدانا.
قصد: ١- قەستکرێ. ٢- بەرێ خۆ دایێ و چوویێ. ٣- خشکۆک ب ڕێڤەچوو. ٤- ئابۆری کر. ٥- کوتەکی کر. ٦- شکاند.
قصد(بضم الصاد): قەلەوبوو.
قصد(بتشديد الصاد): ١- هەلبەست چێکرن. ٢- چاککر و خۆشکر(هەلبەست).
القصد(بالفتح والسكون): ١- چوونا بەر ب تشتی ڤە. ٢- ڕاستیا ڕیکێ. ٣- ئابۆری تێداکرن. ٤- ڕاستیا تشتی. ٥- حەقی. ٦- عەدالەت. ٧- نەدەستگرتن(قەلسی) و نەدەستڕێژی (ئیسراف). ٨- هێلانا زێدەگاڤی و ژ تخوبیی دەرکەڤتنێ. ٩- ڕیا ڕاست. ١٠- ناڤنجی و قەلەو و نەلەغەر. ١١- هەلبەست چێکرن.
القصد(بفتحتين): برس.
القصدة(بالكسر): پرتا تشتێ هاتیە شکاندن.
القصدة(بفتحتين): شتلێ هەر دارەکا ب ستری.
قصدر: ب چینکوی تامدا.
القصدير: کانی چینکو (یۆنانی) یە.
قصر(بفتحتين): ١- کێمبوو. ٢- تەنابوو. ٣- هندەک ژێڤەکر؛ کورتکر. ٤- کێمکر. ٥- کورتبوو. ٦- تەنگکر. ٧- رکاعەتێت وێ کێمکرن(نڤێژ). ٨- ژ بێچارەیی نەشیا ئەنجام بدەت. ٩- قەترەنەکر؛ نەگەهەشتێ. ١٠- زەپکر. ١١- سستیکر. ١٢- ب دیوارا ئاسێ کر. ١٣- تێکهەلبوو. ١٤- تەماهی د ئێکەدی دا ژ بلی وی نەکر. ١٥- قوسیریکر. ١٦- زینداکر. ١٧- زڤراند. ١٨- ل مال گرێدا.
قصر(بتشديد الصاد): ١- سپیکر (ڕەنگ). ٢- سستی تیدا کر. ٣- هێلا هەر چەندە دشێت ئەنجام بدەت.
قصر(بضم الصاد): کورتبوو.

قصر(بكسر الصاد): ١- ستۆیێ وی ڕەقبوو. ٢- گازندە ژ ڕەقیا ستۆیێ خۆ کر.

القصر(بالفتح والسكون): ١- کورتکرنا تشتی. ٢- تەرخانکرنا تشتەکی بۆ تشتەکێ دی. ٣- قەسر(خانی). ٤- د عرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا پیتا (ساکن) ژ (السبب الخفیف)ێ تەفعلا (فاعلاتن) و (ساکن)کرنا پیتا بەری وێ دا ببیتە (فاعلات) و (فاعلان) شوینا وێ بگریت.

القصر(بالفتح والكسر): کورتی.

القصر(بفتحتيت): ١- کێماسی. ٢- تەمبەلی.

القصرة(بفتح الثلاث): سەرێژا ب سەر مۆخلێ دکەڤیت.

القصرة(بالضم والسكون): قوسیری.

القصرة: ستۆ.

القصری(بالضم): ١- دانێ د گولیێ دا دمینت پشتی گێرێ. ٢- دویماهیا شۆلێ.

القصری(بفتح الثلاث): جەرکێ مارا یە.

القصري: ١- دانێ د سومبلا دا دمینت پشتی گێرێ. ٢- یێ تایبەت.

قصص: بڕی؛ قەتکر.

القصص: ١- تشتێ بڕی. ٢- چیرۆک. ٣- سنگ. ٤- هەستیێ سینگی.

القصص: د بنیات دا(مقصوص)ە کو دبیتە دویڤچوونا رویدانا.

قصع(بتشديد الصاد): ١- تژیبوو. ٢- کونا خۆ گرت. ٣- دەرکەڤت.

قصع(بضم الصاد): جەحێلینیا وی گیرۆبوو.

القصع(بفتح الصاد): ١- داعویرانا قورچێت ئاڤێ. ٢- ددانلێکدان.

قصع: ١- کوشت. ٢- هێرا. ٣- تەپەک ل سەری دا. ٤- کێم و بێ بها کر. ٥- قورچدا. ٦- تژیبوو. ٧- تێدا ما(مال). ٨- د خۆ پێچا.

القصعاء (القصاعة؛ القاصعاء): کونا خەزالمشکی.

القصعة(بالضم): کونا خەزالمشکی.

القصعة(بالفتح): ئامانێ زادی دکەنێ.

قصف(بالفتح): ١- شکاند. ٢- شکەست. ٣- ل سەر خوارن و ڤەخوارن و مژویلاهیا ما و هێژ زێدەکر. ٤- چیرچیر ژ ددانێت خۆ ئینا و عۆڕی (حێشتر). ٥- دەنگێ وی دژواربوو. ٦- گوللە باراندن.

قصف(بالتشديد): شکاند.

قصف(بكسر الصاد): ١- بلند و درێژ بوو هەتا خواربووی. ٢- خاڤ و سست بوو.

القصف(بالفتح والسكون): ١- دەنگ. ٢- دژواری و توندی. ٣- گوللەبارانکرن. ٤- خوارن و ڤەخوارن و یاری و خۆ مژویلکرن. ٥- پالدانا ئێکدو. ٦- دەنگێ ئامویرێت موزیکێ.

القصف(بالفتح والكسر): ١- یێ شکەستی و بوویە دو قەد. ٢- زەلامێ ل دەمێ هەواری زوی دشکێت.

القصفة: عۆڕینا حێشترێ و چیرچیرا ددانێت وێ.

قصقص: ١- شکاند. ٢- گۆتێ کویچ کویچ(سە).

القصقص: ١- جهێ پویتی ژ سینگی. ٢- دەنگ.

قصل(الفتح): ١- قەتکر. ٢- هلاویست. ٣- گێرەکر. ٤- بڕی.

القصل(القصالة): قەسەل.

القصل(بتسكين الصاد): بڕین.

القصلة(بالفتح): ١- جوینی ژ گیای هاتیە بڕین. ٢- کۆما حێشترا.

القصلة(بالكسر): کۆما حێشترا.

القصم(بالضم): ئەوە یێ هەر تشتێ دەڤتە بەر دشکێنت.

القصم(بالفتح): ١- شکەستنا ددانێ پێشییێ د نێڤێ ڕا. ٢- هێکا کولی. ٣- شکەستن و ژێکڤەبوون. ٤- د عـرووزێ دا دبیتـە ڕاکرنـا پیتـا ئێکـێ و (سـاکن)کرنا پیتـا (لام) ژ تـەفعیلا (مفـاعلتن) دا ببیتـە (فاعلتن) و پاشی ببیتە (مفعولن).
قصم: ١- شکاند. ٢- زڤرِی و نەچوو جهێ قەسـتکرِیێ. ٣- بەلایـەک ئینـا سـەری. ٤- کوشت. ٥- برِ؛ نەهێلا.
قصم(بکسر الصاد): شەقبوو.
القصم(بالفتح والسکون): شکاندن.
القصم(بالضـم والفـتح): یـێ هـەر تشـتێ دکەڤیتەبەر دشکێنت.
القصم(بالفتح والکسر): یێ زوی دشکێت.
القصماء: ١- مێیـا (الأقصم)ە. ٢- ئـازەلێ مێ یێ شاخسکەستی.
القصمة(بفتحتین): ١- شکەستنا ددانێ بەرێ دەڤی. ٢- هێکا کولی.
القصمة(بالفتح والکسر): ١- ئێک شکەستن. ٢- پرت. ٣- پێسترک.
قصماء: شاخشکەستی.
القصمة: ١- شکەستک. ٢- پرت.
قصـمل: ١- ل ڕیڤـەچوونێ پێهنگاڤێـت خـۆ کـورت هـاڤێتن. ٢- ئێخسـتە عـەردی. ٣- هەمی خوار(زاد).
القصمل(بالضم والسکون): ئێشـەکە تێژکێت حێشترا دگریت.
القصمـل(بالکسر والسـکون): ١- شـێر. ٢- زەلامێ توند.
القصملی: خوارنا ب کولبەیی.
القصوی: ١- یا دویرتر. ٢- مێیا (الأقصی)یە.
قصواء: بزن یان میها دوریکری.
القصوب: ئەوا هریا وێ یان مـوییێ وێ هاتیـە برِین.
القصوة: دوریێ ل سەرێ گوهی.
القصود: مەژییێ قەلەو.
القصور(بضمتین): تەخسیری.
القصورة(القصـیرة): یـا نـەهێلن ژ خـانی دەربکەڤیت.
القصوف(بالضـم): مانـا ل سـەر خـوارن و ڤەخوارن و مژویلاهیا.
القصوی(القصـیا): ١- ڕەخـێ نهـالێ. ٢- ئارمانجا دویر.
القصي: یێ دویر.
القصیب(القاصـب): یـێ ئـاڤێ نەڤـەخۆت و سەرێ خۆ بلند بکەت(ئاژەل).
القصیبة: ١- ماسۆلکە. ٢- کەزیا بادایی.
القصیة: ١- حێشترا گرانبها. ٢- یا بێخێر.
القصـید: ١- چویـڤ. ٢- مـەژیێ قەلـەو. ٣- حێشـترا جـوان قەلـەو. ٤- شـعرا سـێ مالـک و زێدەتر. ٥- شکەستی.
القصیدة: ١- شعرا ژ حەفت مالکا یان دەهـ مالکـا زێـدەتر. ٢- مـەژیێ قـەلەو. ٣- چویڤ.
قصیر: کورت؛ کن.
القصیرة: ١- ژنکا تاڤنەدیتی. ٢- یا کورت.
القصـیص: ١- جهـێ موییـا ژ سـینگی. ٢- جـوینێ مرۆڤـا یـێ ل عـەردەکـی خرڤەبووی. ٣- گیایەکە د ڕهێت دومبەلانێ دا شین دبت.
القصیصة: ١- چیرۆک. ٢- حێشـترا ل دویـڤ کاروانی دچیت. ٣- حێشترا بچویکا زادی لێ دکەن.
القصیف: ١- تشتێ بوویە دو قەد. ٢- قەدێت دارێ.
القصـیل: ١- جـەهێ هاتیـە دوریـن هێشـتا کەسک. ٢- کۆمەکا مرۆڤا.

القصيم: ١- جهێ شینبوونا دارێت ژ جۆرێ (الغضا). ٢- شکەستی.
القصيمة: ١- مێیا (القصيم)ە. ٢- خیزێ دارێت ژ جۆرێ (الغضا) لێ شین دبن.
قض(بالتشديد): ١- بەردا و بەلاڤەکر. ٢- ب دژواری هەرفاند. ٣- ئیناندەر. ٤- قوتا. ٥- تشتەکێ هشک کرە ناڤ. ٦- دەنگێ برینێ ژێ هات. ٧- کونکر. ٨- رەق و زڤربوو.
القض: بەرەشیشکێت هویر یان هویرکێ وان.
القض والقضيض: هەمی پێکڤە.
قضئ: ١- خوار. ٢- رزی و حەفنی. ٣- کەڤنبوو وپرتپرتبوو. ٤- سوربوو و مژویلانکێت وی شۆربوون(چاڤ).
القضئ: رزیێ کونی.
قضى: ١- کر و ژێ خلاسبوو. ٢- گەلەک باش ئافراند. ٣- گەهشتە مرادا خۆ. ٤- ئەداکر. ٥- ب جهئینا. ٦- حوکمکر. ٧- گەهاندێ. ٨- وەسیەتکر.
قضى(بتشديد الضاد): ١- مر. ٢- مرادا وی ب جهئینا. ٣- حوکمکر. ٤- کرە فەرمان. ٥- نیشادا. ٦- بەیانکر.
القضا(بالضم): بەڤل.
القضى: حوکمدان.
القضاء: ١- ب جهئینان. ٢- حوکمێ خودێ یێ هێژ ب جهنەهاتی و نەبوویە قەدەر. ٣- حوکمدان.
قضاب؛ قضابة(بالفتح): برەک.
القضابة(بالضم): پرتا تشتی دهێتەبرین.
القضأة: ١- کێماسی. ٢- کەندەلی.
القضاء: ١- حوکم، بریاردان ل سەر دۆزێ. ٢- حوکمێ خودێ یێ نە بجههاتی یێ د (اللوح المحفوظ) دا.
القضاة: ئەو چەرمکێ تەنکە یێ ل سەر دێمێ بچویکی ل دەمێ بوونێ.
القضاع: ١- ژانا زکی. ٢- تشتێ ژ بنێ دیواری دوەریێت. ٣- تۆزا هویر.
القضاعة: ١- تشتێ ژ بنێ دیواری دوەریێت. ٢- تۆزا هویر.
القضام: دارقەسپا درێژ دبیت تا کو بەرێ وێ هشک دبیت و کم دبیت.
القضامي: نۆکێت قەلاندی.
قضاها: ب جهئینا.
قضب: ١- تایێت وێ برین و پاقژکر(دار). ٢- برێ. ٣- دانایێ ب شڤکا.
القضب: ١- برین. ٢- قەدێت دارێت هاتینە برین. ٣- کۆما (القضبة)ە کو دبیتە دارا بلندا تا شۆر.
القضبة(بالفتح): ١- گیایێ ب تەرینی هاتیە خوارن. ٢- شڤک. ٣- تایێ داری یێ تیرێ ژێ چێدکەن.
القضبة(بالكسر): ١- کەرێ حێشترا یان یێ پەزی. ٢- یێ رحسڤک.
القضة(بالفتح): ١- کولۆلکا ریسی. ٢- یێ مای ژ تشتی.
القضة(بالكسر): ١- بەرەشیشکیت هویر یان هویرکێ وان. ٢- بانیا بچویک. ٣- نفش. ٤- گیایەکە ژ جۆرێ گیایێت ترش.
القضة(بالضم): کێماسی.
القضض: ١- بەرەشیشکێت هویر یان هویرکێ وان. ٢- تۆزا دکەڤیتە سەر نڤینا.
قضع: شکاند.
القضع(التقضيع): زکئێشی.
القضعم: پیرێ بێ ددان.
قضف: لەغەر و زراڤبوو.
القضف: بەریت تەنک.
القضفة(بالكسر): پنیا خیزی یا تەنکبووی.

القضـــفة(بالفتح): ١- كـرێ لێكـدایێ وی كەڤرەكی. ٢- پارچا عـەردی یا وەكی ملێ و درێژ. ٣- جۆرەكێ بالندایة وەكی كەدیكێ یە.

القضقاض(القضاقض): شێر.

القضقاض: عەردێ ڕاست.

قضقض: ١- دەنگ ژێ هات دەمێ شكەستی. ٢- شكاند و ژێكئینادەر.

قضم: ب ددانێت بەرێ دەڤی ژێڤەكر و خوار.

قضم(بكسر الضـاد): ١- تیكبـوو و ڕەختێـت وی شكەسـتن. ٢- ددانێت وی تیكبـوون و ڕەختێت و شكەستن. ٣- دەڤلۆبوو(شیر).

القضم: خوارنا ب ددانێت بەرێ دەڤی.

القضمة: لەق؛ لەقا ژ تشتی دهێتەڤەكرن.

قضي عليه: مـر.

القضـــيب: ١- تـــایێ دارێ. ٢- شـــڤك. ٣- شـــیرێ بـــڕەك. ٤- شـــیرێ تـــازە. ٥- كڤـــانێ ژ شـــڤكێ هاتیـــە چێكـــرن. ٦- حێشترا نەعلم.

القضـــية: ١- پـــرس؛ دۆز. ٢- ل نـــك شارەزاییێت مەنطقی دبیتـە ئـەو ئاخڤتنـە یا مـرۆڤ بشـێت بێژیتـە خودانێ وی تـە درەو تێدا كر یان ڕاستی تێدا گۆت.

القضية المسلمة: ئـەو پرسـە یـا هـەدو هـەڤرك پەسەند دكەن یان ژی ئـەو پرسـە یـا ژ لایـێ زانایان ڤە هاتیە پەسەندكرن و چو دەلیـل ژ بۆ سەلماندنا وێ نەڤێن.

القضيض: هویركێ بەرەشیشكا.

القضيف: لەغەر و زراڤ.

القضيفة: یا بەژنزراڤ.

القضيم: ١- شیرێ دەڤ تیكتیك. ٢- تشـتێ خوارنێ. ٣- ئالیكا جەهی.

القضيمة: ١- زیـڤ. ٢- كەڤـــل. ٣- كـەڤلێ سـپییێ ژ بـۆ نڤیشـینێ دهێتـە ب كارئینـان. ٣- جەهێ ئالیكا دەواری.

قط(بتشديد الطـاء): ١- چوجارا. ٢- بەسكە.

قط(بتشديد الطـاء): ١- قەلمكر. ٢- تیژكر. ٣- تراشی و چێكـر. ٤- تێرا دكەت.

القط: ١- كتكێ نێر. ٢- چەك یان پسـۆلـەیا وەرگرتنـا خـەلاتی. ٣- بـەهرا عـەزابـێ. ٤- دەفتەرا حسێبێ. ٥- پشك. ٦- دەمەك ژ شەڤێ.

قط الزباد: جۆرەكێ جانەوەرا یە كیسەكێ ل بن قوینـا وی هـەی كەرەسـتەیەكێ بۆنـدارێ چـڕ یێ تێدا.

قطا: ١- ڕیڤـەچوونا وی گرانبوو. ٢- پێنگاڤێت خۆ ژێكنێزیككرن. ٣- دەنگكر.

القطا: كۆما (القطاة)ە كو دبیتە كەتیك.

القطا العراقي: قتك؛ كەتیك.

القطائف: جۆرەكێ شرینیا یە.

القطاب(بالكسـر): ١- بنـێ بـەریكێ یـان توبركێ وێ. ٢- توبعەت.

القطابة(بالضم): ١- پرتا گۆشتی. ٢- تكێ گوشت.

القطابة(بالفتح): ناڤچاڤگرژییاتی.

القطـاة: ١- بالنـدەیی كـەدیك. ٢- عـەردێ تـەقنا خوڕسـت لـێ. ٣- ژ دەواری دبیتـە پاشی یـان دناڤبـەرا هـەردوا كماخـا دا یـان پشت قوون.

القطار(بالكسر): ١- دەوارێت بێكڤە قەنتاركری. ٢- شەمەندەفر.

القطارة(بالفتح والتشديد): ئالاڤێ دەرمـانی پێ دكەنە دلۆپ دلۆپ.

القطار(بالضـم): ژەهـرا ژ زەحفیـا خـۆ دلـۆپ ژێ هێن.

القطارة(بالضـم): ١- دلـۆیـا ژ دەنـــی دكەڤیت. ٢- ئاڤا كێم.

القطارة(بالكسـر): ١- قـەنتاركرنا دەوارا. ٢- دەوارێت قەنتاركری.

القطاري؛ القطارية(بالضم): مار.

القطاع(بالكسر): ١- دەمەکێ شەڤێ یە ژ دەستپێکا وی یە هەتا دگەهیتە سێکا وێ یا بەراهییێ. ٢- ڤەبرک.

القطاع(بتشديد الطاء): ١- یێ بەرا دبڕت. ٢- یێ برەک.

القطاعة(بالضم): ١- پرتا ژ ناڤ پرتا کەڤتی. ٢- پرتا ژ تشتی هاتیە ڤەکرن. ٣- پاریێ نیڤ ژێ خواری.

القطاعة(بالكسر): نەخوارنا هندەک جۆرێت زادی یە ل دەمێت دەستنیشانکری ل نک فەلان.

القطاف: ١- تری. ٢- دەمی چنینێ. ٣- چنین.

القطافة(بالضم): تلمسک و لبێت تری یێت دکەڤن دەمێ چنینێ.

القطاط(بالكسر): ١- دۆرمانکا سمێ دەواری. ٢- سرتا چیای. ٣- خەلەکاتیا پرچێ.

القطاط(بالفتح): یێ تشتی گرۆڤر دبڕت.

القطام: ١- بالندەیێ باشوو. ٢- بالندەیێ باشوو یێ دلێ وی چوویە گوشتی.

القطامة: ئەو تشتە یێ مرۆڤ دکەتە دەڤێ خۆ و ژێ دهاڤێت.

القطامي: ١- مەی. ٢- بالندەیێ باشوویێ دویربین یێ سەرێ خۆ ژ بۆ نێچیرێ بلندکری.

القطان(بالفتح): پەمبویفرۆش.

القطان: دارێت مەحافێ.

القطانة: قازان.

القطانيات: ل (القرنيات) بزڤرە.

قطب(بتشديد الطاء): ناڤچاڤێت خۆ کرنە گرێ.

قطب: ١- خڕڤەکر؛ کۆمکر. ٢- بڕی. ٣- تێهەلکر. ٤- تنگژاند. ٥- خڕڤەبوون. ٦- ناڤچاڤێت خۆ کرنە گرێ. ٧- گویزکا جهالەکی ئیخستە خلفا جهالێ دا.

قطب(بتشديد الطاء): ناڤچاڤێت خۆ تێکبرن.

القطب(بالضم): ١- جەمسەر. ٢- گویزکا دستاری یا کتا سەری تێ ددانن. ٣- مەلبەندێ تشت ل دۆر دزڤرن. ٤- مەزنێ خەلکی یێ کاروبارێت وان ب رێڤە دبەت. ٥- ستێرەکە دکەڤیتە د ناڤبەرا بورجێ بەرخ و هەردو ستێرێت جەمسەرێ باکۆر (الفرقدين) دا یێ بەرێ قیبلێ دهێتە زانین. ٦- و دبێژن هەسارەکە دکەڤیتە د ناڤبەرا بورجێ بەرخ و هەردو ستێرێت جەمسەرێ باکۆر(الفرقدين) دا، ژ جهێ نالڤیت چو جارا و فەلەک ل سەر دزڤڕیت. ٧- د فەرهەنگا سۆفیان دا ئەو عارفە یێ کو لڤینا چێکریان ل سەر وی ڕادوەستیت، و دەمێ خودانێت پلەیێت د بن وی دا هەوارێ دبنە نک دبیتە (غوث).

القطب الشمالي: جەمسەرێ باکۆر.

القطب الجنوبي: جەمسەرێ باشۆر.

القطب(بالفتح): سەرتیرا ئارمانجێ.

القطبى(بالضم): جۆرەکێ گیایە کنفا ژێ چێدکەن.

قطب الزمان: ناسناڤێ ئیمامێ موسلمانا یە ئەگەر یێ عادل بیت.

القطبان: نفشەکێ گیایە.

القطبة(بالضم): نفشەکێ گیایە.

قطبي: ١- سەرجەمی. ٢- لایەنگیرێت سەمتا هزری یا(القطبية).

القطبية: ١- سەمتەکا هزری یە ئەندامێت وێ ل وێ باوەرێ نە کو زانا(سید قطب) یێ پارازتی یە ژ خەلەتییێ ئانکو یێ (معصومة). ٢- د فەرهەنگا سۆفیان دا دبیتە پلەیا (قطب)ی.

قطة: تشتێ ل عەردی و مرۆڤ دبینت.

القطة(بالكسر): کێتک.

قطر: ١- قتران تێدا. ٢- دلۆپ دلۆپ رژت. ٣- پێکڤە قەنتار کرن (دەوار). ٤- دروی. ٥- ئێخست و ب هێز ل عەردی دا. ٦- ل دویڤ سیستەمەکی نیزیکی ئێک کرن. ٧- بارەک ژ دانی کیشا و یێ مای هەر ل سەر وێ حسێبی بۆ خۆ بر. ٨- چوو.
قطر(بتشدید الطاء): ١- دلۆپ دلۆپ رێهت. ٢- زەلالکر ب کەلاندنێ و کۆمکرنا دلۆپا. ٣- پێکڤە قەنتارکرن.
القطر(بالفتح): ١- باران. ٢- دلۆپا کەڤتی ژ تشتێ دبیتە دلۆپ. ٣- شەکرا دحەلینن و دکەنە قەند.
القطر (بالکسر): ١- سفر حەلاندی. ٢- جۆرەکێ سفری یە. ٣- جۆرەکێ کورکی یە.
القطر(بالضم): ١- دەڤەر. ٢- رەخ و لا. ٣- وەلات. ٤- دارکێ بخویرێ. ٥- هەرێم. ٦- د ئەندازیاریێ دا دبیتە ئەو هیلا راستا د مەلبەندێ خەلەکێ را دچیت و دکەتە دو پارچە.
قطر الدائرة: ئەو هێلە یا ژ تخوبێ خەلەکەکێ راست دچیت و د مەلبەندێ وێ را دەرباز دبیت و دگەهیتە رەخێ دی و دکەتە دو پارچەیێت هندی ئێک.
القطر(بفتحتین): ئەوە کو ئێک تشتەکی بکێشت ویێ مای ل سەر وی حسێبا بێ کێشان ببەت.
قطر الدائرة: ئەو هیلا راستە یاکو ژ رەخەکێ خەلەکێ دگەهیتە رەخێ دی.
قطران: قەتران.
قطرب: ١- لەزکر. ٢- ئێخست.
القطرب: ١- یێ تەبی گرتی. ٢- ستێرستێرۆک. ٣- گورگ. ٤- سەیێ هویر. ٥- قونجرک. ٦- دز. ٧- ترسنۆک. ٨- نەزان. ٩- پیرهەڤی. ١٠- حێشترا لنک درێژ. ١١- نەساخێ ئێشا سفلس گرتی.

القطرة(بالفتح): ١- ئێک دلۆپبوون. ٢- چپک.
قطط: تراشی و چێکر.
القطع(بالکسر): ١- بنقوونکا سیاری. ٢- دەمەک ژ شەڤێ. ٣- تاریاتیا دویماهیا شەڤێ.
قطع: ١- بری. ٢- قەتکر. ٣- دەرباسبوو. ٤- بەتالکر. ٥- بێ دەنگ کر. ٦- ڤەدەر کر. ٧- هێلا و پشتا خۆ دایێ. ٨- ددرب لێدا. ٩- فرۆت. ١٠- خەندقی. ١١- چکبوو. ١٢- قوتبوو.
قطع(بضم الطاء): نەشیا باخڤیت.
قطع (بتشدید الطاء): ١- پرتپرتکر. ٢- تێهەلکر. ٣- دبەری راکر. ٤- کرە کەلەگ رەنگ. ٥- کرە برگە.
القطع (بالضم والسکون): ١- چکبوونا هەناسێ. ٢- چکبوون. ٣- زکئێشی.
القطع(بالکسر والفتح): دەرهەم.
القطع(بالفتح والسکون): برین.
القطع: سەرتیرەکا بچویک و پانە.
قطعات الشجر: شاکێت ژ تایێت دارا بری دەردکەڤن.
القطعة(بالضم): ١- یێ کەسوکارێت خۆ بهێلت ویشتا خۆ بدەتێ. ٢- چکبوون. ٣- یێ ژ تشتەکی هاتیە ڤەکرن. ٤- جهێ برینێ. ٥- پارچەیا عەردی یا ڤەدەر. ٦- دەستێ هاتیە قوتکرن. ٧- سەرێژا ئاریێ سپی.
قطعة الفرس: چار ستێرن ل دویڤ (الدلفین) را دچن.
القطعة(بالضم): ١- پارچا عەردی یا ڤەبری. ٢- چکبوونا ئاڤا بیرێ. ٣- دەستێ قوتۆ.
القطعة (بالکسر): ١- پرت تشتی. ٢- پارچەیا ژ حەفت مالکا یان دەهـ مالکا کێمتر(شعر).
القطعة(بفتحتین): جهێ برینێ.
قطعة: پرت.

قطف: ١- چنی؛ کر. ٢- ڕاڕەڤاند. ٣- بری (مێش). ٤- خیچەک لێکر. ٥- ڕێڤەچوونا وی گرانبوو.
قطف(بتشديد الطاء): ١- چنی. ٢- ڕاڕەڤاند. ٣- بر.
القطف (بالكسر): ١- ئویشیێ تری. ٢- فێقییێ هاتیە چنین.
القطف(بالفتح): ١- خیچلێکرن. ٢- چنین. ٣- د عرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا (السبب الخفيف)ێ ل دویماهیا تەفعلا (مفاعلتن) دا ببیتە (مفاعل) و پاشی ببیتە (فعولن).
القطف (بفتحتين): ١- شوین؛ شوینا کارتێکرنا تشتی ل تشتی. ٢- جۆرەکێ بەقلی یە.
القطفة(بفتحتين): جۆرەکێ دارا چیایی یە.
القطقاط: یێ بەزەک.
قطقط: ١- قدقدکر. ٢- گژلۆک یان بارانا هویر باری.
القطقط(بالكسر): ١- گژلۆک. ٢- بارانا هویر.
قطل: ١- بری. ٢- تەنشت و تەنشت ل عەردی دا.
القطل(بالضم والسكون): یێ قەتکری.
القطلبة: جۆرەکێ تراشایە بەلگێت وێ د مەزن و گورۆڤرن و کولیلکێت وێ دسۆرن و وەکی کوفکانە و فێقییێ وی وەکی ویشیایە، جۆرەکێ ژێ هەی دبێژنێ: (القطلب العثكولي).
قطم: ١- دلێ وی چوویێ. ٢- لەقدا و تامکرێ. ٣- چەماند. ٤- قەتکر. ٥- تامکرێ و دلێ خۆ ژێ ڕەشکر.
القطم: ١- حەزا خوارنا گوشتی. ٢- یێ تنگژی.
القطمير؛ القطمار(بالكسر): ١- تیڤلکێ تەنکێ ب بەرکێ قەسپێ ڤە. ٢- ئەو خالا سپی یە یا ل بەرکێ قەسپێ. ٣- وەک کنایەت بۆ تشتێ جونە و بێ بها دهێتە ب کارئینان.
قطن: ١- خۆجهبوو. ٢- خزمەتکر.
قطن(بكسر الطاء): چەمیا.
قطن(بتشديد الطاء): ١- هێلا خۆجهـ ببیت. ٢- سیخیکێت وی دەرکەڤتن.
القطن(بالكسر): پەمبی.
القطن(بفتحتين): ١- مابەینا کماخا و پراسیا. ٢- جهێ ئاکنجیبوونێ. ٣- ما بینا هەردو کماخا. ٤- مریکمانا بالندەی.
القطنة(بالكسر): ١- پرتا پەمبی. ٢- گەڕیێت عویرکی.
القطنة(بالفتح والكسر): ١- گەڕیێت عویرکی. ٢- گوشتێ د ناڤبەرا هەردو کماخا دا.
القطنية(بالضم أو بالكسر): ١- دانێ دهێتە کەلاندن وەکی نیسک و نۆکا. ٢- جلکێ ژ پەمبی دهێتە چێکرن.
القطوان: گرانەیێ پینگاڤێت خۆ کورت دهاڤێژت.
القطوب: ١- یێ ناڤچاڤگرێ. ٢- شێر.
القطور(المقطار): عەورێ پڕ باران.
القطورش: (٢٧) ستیرن دبنە وێنەیێ جانەوەرەکێ ژ نیڤێ پێڤەل مرۆڤ و ژ نیڤێ پێدا هەسپ، بەرێ وی ل ڕۆژهەلاتی و پشتا وی یا ل ڕۆژئاڤا.
القطوع: ١- بنقوونک. ٢- گەلەکێ بڕەک. ٣- یا ڕابوون سست(ژنک).
القطوطى: ١- یێ پێهنگاڤێت خۆ کورت دهاڤێژت. ٢- یێ ڕۆڤدرێژ.
القطوف: چوونگران.
القطيب: مەیا تێکهەل.
القطيبة: ١- شیر حێشتر و پەزی دەمێ تێکهەل دکەن. ٢- گشت؛ هەمی.
القطيطة: سەرێ لێڤا شکەفتێ.
القطيع: ١- دەمەکێ شەڤێ یە ژ دەستپێکێ یە هەتا دگەهیتە سێکا وێ یا بەراهییێ. ٢- تاییێت بری ژ دارێ. ٣- کەرێ تەرشی. ٤- شقکا تیرێ ژێ چێدکەن. ٥- ترکێت دارێ. ٦- هەڤوێنە. ٧- قامچیا سەر قوت. ٨- بێ دەڤوئەزمان.

القطيعاء: ١- ژێكدویركەڤتن. ٢- ژێكڤوتبوون.
القطيعة: ١- برینا پەیوەندیێ. ٢- ژێكدویركەڤتن. ٣- پارچەیا ژ عەردێ خەراجێ دهێتە برین. ٤- كار و شۆل.
القطيف: یێ هاتیە چنین.
القطيفة: ١- پەرۆكێ قەدیفەی. ٢- لحێفا مەخمەلی. ٣- جۆرەكێ گیایە ڕەنگەكێ مارۆنی یێ جوان یێ د بەلگ وكولیلك و تاك و قورمێ وی دا.
قطيفة الذيل: جۆرەكێ گیایێ (القطیفة)ە ژ بۆ جوانی و خەملێ دهێتە چاندن.
القطيل: ١- یا ژ بنی هاتیەدەر. ٢- یێ قەتكری.
القطيلة: پارچەیا پەرۆكی یە پێ ئامانا و تشتا هشك دكەن.
القطيمة: ١- شیرێ تاما وی هاتیە گوهۆڕین. ٢- كەرێ نانی. ٣- لەپەكێ زادی.
القطين(بالضم): ١- كۆما (القاطن)ە. ٢- خودانێت مالێ. ٣- خزمەتكار و دویڤەلاند.
قطين الله: یێت ل مالا خودێ ئاكنجیبووین.
القطينة: خودانێت مالێ.
قع(بالتشديد): دابەرزی سەر.
القعاد(بالضم): ئێشا مرۆڤی ژ پیا دكەت.
القعاد(بالكسر): كابانی.
القعاس(بالضم): ئێشەكە پەزی دگریت و پێ دمرن.
القعاص(بالضم): ئێشەكە پەزی دگریت و نابەردەت هەتا دكوژیت.
القعاص(بتشديد العين): شێرێ دەملدەست نێچیرێ دكوژیت.
القعاط: یێ بێهنا دەیندارێ تەنگ دكەت.
القعاع(القع): ئاڤا گەلەك سویر و ژ وێ سویرتر نە.
القعاف: یێ هەمی تشتا د گەل خۆ ڕادمالیت.
القعاقع: یێ گەلەك ب دەنگ یان دەنگ ژێ دهێت.
القعالة: كولیلكا وەریای.
قعب(بتشديد العين): دا بنێ گەوریا خۆ و ئاخڤت.
القعب: ١- پەرداخێ مەزن و ستویر. ٢- كویراتی.
القعبة(بالفتح): ئامانەكە ژنك گولاڤێ دكەنێ.
القعبة(بالضم): چالكا ل چیای.
القعبري: ١- یێ گەلەك قەلس. ٢- یێ تویعەت نەخۆش.
القعبل (بالفتح): ١- پەرداخێ مەزن و ستویرێ شیری ددۆشنێ. ٢- هێزدارێ دلڕەق.
القعبل(بالكسر): ١- جۆرەكێ دومبەلانا یە. ٢- كڤارك.
قعث: ١- لەپەك بۆ ل تشتی دا. ٢- ژ بنی ئینادەر.
قعد: ١- یێ شپێرڤە بوو روینشت. ٢- دانا ژڤوونڤە. ٣- چێبوو. ٤- دەستهاڤێتێ. ٥- گیرۆبوو. ٦- ئامادەكرن بۆ كر.
قعد(بتشديد العين): نەهێلا بچیت.
القعد(بفتحتين): ١- یێ نەچیتە شەڕی. ٢- یێت ژ لەشكەری دەركەڤتین و خۆ ژێ ڤەدەركرین. ٣- شەڕڤانێت مۆچە بۆ نەهاتیە دانان.
القعدة (بالضم): ١- ئێك روینشتن. ٢- بنقوونك. ٣- جهێ روینشتنێ. ٤- تشتێ مرۆڤ لێ سیار دبت.
القعدة(بالكسر): جهێ مرۆڤێ روینشتی ژ عەردی دگریت.
القعدة(بالفتح والكسر): یا هندی بلندیا مرۆڤێ ڕونشتی كویر(بیر).

القعدد؛ القعدود: ١- ترسنۆک. ٢- بێ بێ بزاف. ٣- دومۆر؛ مۆن. ٤- پسمامێ دویر. ٥- بێ بێخێر. ٦- بێ باب و باپیر نێزیک. ٧- بێ باب و باپیر دویر.

قعر: ١- کویرکر. ٢- هەمیا تێدا خلاسکر. ٣- ژ رِها ئینادەر. ٤- بەرهاڤێت. ٥- گەهەشتە بنێ وێ. ٦- بەرهاڤێت.

قعر(بضم العين): کویربوو.

قعر(بتشديد العين): ١- کویرکر. ٢- دا بنێ گەوریا خۆ.

القعر: ١- بن. ٢- کویراتی. ٣- فرەسێنیا مەزن. ٤- عەردێ تەبق. ٥- ژناڤدایا تشتی. ٦- عەقلێ تمام.

قعران: کویر.

القعرة(بالضم): عەردێ تەبق.

قعرت الشجرة: ژ رِهـ و ریشالا هاتەدەر.

قعس: ١- پشتا خۆ چالکر و سینگێ خۆ دەرئێخست و برێڤەچوو. ٢- خوارکر. ٣- وەکی سینگدەرئێخستیا ب رێڤەچوو.

قعس(بكسر العين): ژ زکماک بێ پشت چال و سینگدەرئیخستی بوو.

قعسر: ١- ب توندی بر. ٢- رِەق و توندبوو. ٣- خۆ لێ بهێزئێخست.

القعسري: ١- حێشترا زەبەللەح و دژوار. ٢- دەستکێ دستارِی. ٣- بێ کەڤن.

قعش: ١- خرِڤەکر. ٢- هەرفاند.

القعش: جهێ سیاریا ژنکێ یە وەکی مەحافێ یە.

قعص: ١- د جهـ دا کوشت. ٢- بێ بریندار بوو تمامکر.

قعص(بالضم والكسر): پێهن ل گەهانێ خۆ دان و نەهێلا بدۆشن(پەز).

القعص: ١- مرنا دەملدەست. ٢- مال یان خیڤەتا هلوەشاندی.

قعض: چەماند؛ خوارکر.

القعض: بێ چەماندی؛ بێ خوارکری.

قعط: ١- هشکە قیژییەک راهێلا. ٢- کرەدەر و ئێخستە عەردی. ٣- باشگرت. ٤- ل سەرێ خۆ گرێدا. ٥- ترسنۆکیێ گرت. ٦- هشکبوو. ٧- خوباکر.

قعط(بكسر العين): رِەزیل و بێ قیمەتبوو.

قعط (بتشديد العين): ١- حێل هاژۆت. ٢- بێهنا دەینداریێ خۆ تەنگکر.

القعط: پەزێ سپی یێ بۆش.

قعطب: قەتکر.

قعطر: ١- ئێخستە عەردی. ٢- بێهنا دەینداریێ خۆ تەنگ کر.

قعطل: ١- ئیخستە عەردی. ٢- ب داخوازکرنا دانا دەینی بێهنا وی تەنگ کر.

القعطل: بێ بەزەک.

قعف: ١- ئاخ دگەل لنگێت خۆ خشاند. ٢- ژ بنێ ئینا دەر. ٣- دگەل خۆ بر. ٤- هەمی هشککر. ٥- ژ عەردی رامالی.

قعف(بكسر العين): کەت.

القعف: چیاییت بچویکێت ل سەرئێک.

قعفز: ١- روینشت و رەهن و چۆکێت خۆ پێکڤەنان هەر وەکی دڤێت تشتەکی بکەت. ٢- ب گەف ژ خۆ ڤەکر. ٣- پێهنگاڤێت خۆ تەنگکرن.

القعفزى: روینشتنا هەر وەکی دڤێتن خۆ لۆت بدەت.

قعقع: ١- دەنگکر(چەکی). ٢- لڤلڤی.

القعقع: جۆرەکێ قەلایە یێ رِەش و سپی یە.

القعقعة: ١- دەنگێ چەکی. ٢- چقچقا ددانا. ٣- چرکەچرکا بەردەواما برویسیا.

القعقاع: ١- دەنگێ چەکی. ٢- گرِکا تایێ یە یا کو ژ بەر وێ چقچق ژ دادانێت مرۆڤێ دهێت. ٣- رێکا گەلەک سەخت و ئاسێ. ٤- ناڤێ ئێکی ژ قارەمانێت جەنگا (القادسية) یە کو دبێتە: (القعقاع بن عمرو التميمي).

القعقعاني: یـی چقچـک ژ گـەهێت پێـت وی دهێت ل دەمێ ڕێڤەچوونێ.
القعقعة: دەنگێ چەکی.
قعل: کولیلکا وێ بشکوڕی.
قعم: ١- کرە قێری. ٢- بلندبوو.
قعم(بکسر الـمیم): دەردەکی گرت و د گاڤێ دا مر.
القعم: خواریا د دفنێ دا.
القعمة: یێ ژ هەمییێ باشتر(مال).
القعموط(القعموطـة): پێچۆلک یان قوماتکا بچویکی.
قعن: ١- گەلـەک کـورت بـوو. ٢- تمبلکـێ وێ بلندبوو(دفن).
القعن: تەشتا هەڤیری.
القعو: ڕاستەیی ئاسنی.
القعـوان: هـەردو خڕخالێـت داری یـان ئاسـنی یێت بەکەرە د ناڤبەرا وان دا دزڤڕیت.
القعوة: قۆیێ ڕەهنی.
القعود(بالضم): ڕوینشتن.
القعود(بالفتح): ١- یێ نەخری هەتا بینـە دو. ٢- تێژکا حێشترێ.
القعـودة: دەوارێ شـڤان بـۆ هـەمی کـارا ب کاردئینت.
القعور: یێ کویر.
القعوس: ١- پیرێ مـەزن. ٢- یـێ دژور و ڕەق ژ هەر تشتەکی.
القعـوص: پـەزا پێهنـا گوهـانێ خـۆ ددەت و نەهێلیت بهێتە دۆهتن.
قعوش: ١- ئێخستە عەردی. ٢- هەرفاند.
القعوص: کەوالا نەهێلیت ب دۆشن.
قعموط(قعموطـة): پێچولکا بچویکی.
قعـي: تمبلکـێ دفنـا وی بلنـدبوو و بـەر ب ستوینا دفنا وی چوو.
القعيب: ژمارەیا گەلەک.
القعيث: ١- بارانا بـۆش. ٢- هلمشـتا بـۆش. ٣- یێ ب ساناهی.
القعيد: ١- یێ دگەل مرۆڤی دروینت. ٢- یـێ ڕوینشتی. ٣- تێژکێ کـولی یـێ هێژتـا پـەڕ لـێ نـەهاتین. ٤- پارێزکـار. ٥- یـێ دهێتـە داخـوازکرن بـۆ پـارازتنێ. ٦- یـێ نێزیـک. ٧- جانـەوەرێ ل پشـت مـرۆڤ دیاردبیـت و ڕەشبینی ژێ پەیدا دبیت.
القعيدة: ١- ژنک.٢- جـودەلیک. ٣- گوینی یان خرار. ٤- کابانی؛ ژنکا مرۆڤی.
القعير: ١- کویر. ٢- یێ گەلەک کویر.
قف(بالتشـديد): ١- هشـکبوو. ٢- تێکچـوو. ٣- هشـــکبوو پشـــتی شویشـــتنێ. ٤- پـارە کرنـــە د نـــاڤ تبلێـــت خـــۆ دا و دزیـــن. ٥- گەهەشـتە ئێـک هـەتا وەکی زەمبیلکـێ لێهاتی.
القف(بالضـم): ١- پشـتا تشـتی. ٢- کونـا بڤـــری ئـــانکو جهـــێ دەســـتکی. ٣- گـــر. ٤- عەورێ مـەزنێ وەکی چیا. ٥- دیوارێ ل دۆر بیرێ.
القف: بەقلێ هشک.
قفئ: ١- بارانێ گیـایێ وی پویچکر. ٢- ئـاخ کەتە سەر.
قفا: ١- ل دویڤ دەوسێ چوو. ٢- دانا پاتکا وی. ٣- درەوەک پێڤەنا.
قفي: دا دویڤ.
القفا: پاتک.
القفاء: پاتک.
القناء(الأقناءة): ڕخێ سیبەر دهێتێ ژ تشتی.
القنـاة: ١- چالکـا دارقەسـپێ تێـدا دچینـن. ٢- دارێ ڕومـــــێ. ٣- ڕوم. ٤- چویـــــڤ. ٥- بەژن. ٦- چێلا کویڤی.

القفار: ١- نانێ ب تورسی ئانکو یێ بێ پێخوارن. ٢- کۆما (قفر)ە کو دبیتە عەردێ هشک و بێ ئاڤ و گیا.
القفاز(بالضم): ١- دەزگۆرک. ٢- جەک و زیرێت ژنک دکەنە دەست و تبلا.
القفاز(بالفتح): یێ خۆ گەلەک دهەلاڤێت.
القفاس: جاریا مۆن.
القفاص(بالضم): ١- پەزکویڤی. ٢- دەردەکە دەوارا دگریت و لنگێت وان هشدکەت.
القفاع: ئێشەکە پەزی دگریت و کابێت وی پێ خوار دبن.
القفاعة: تشتەکا تاییێت دارقەسپێ دئیننەدەر و پێ بالندا دگرن.
القفاف: دارێت هشک و کەڤن.
القفان: ١- قەپان. ٢- دویماهیا زانینێ ژ هەر تشتەکی. ٣- بێخیانەت.
القفاوة: ١- پویتەپێکرن و قەدرگرتنا مێهڤانی. ٢- ئەو تشتە یێ قەدرێ مێهڤانی پێ دهێتە گرتن.
القفة(بالضم): ١- دارا هشک. ٢- کولندێ هشک. ٣- زەمبیلک؛ زلینک. ٤- هەرجهێ ژ عەردی بلند بووی. ٥- لەرزکا تایێ.
القفة(بالفتح): ١- یێ بەژن کورت. ٢- یێ لاواز. ٣- لەرزکا تایێ.
القفة(بالكسر): ١- جۆر. ٢- لەرزکا تایێ.
قفثل: سڤک د گەل خۆ بر.
قفح: ١- دلێ وی ڕشبوو و هێلا. ٢- وەکی دەرمانی ڤەخوار.
قفخ: دانایێ.
قفد: ١- شۆلکر. ٢- شەقەک ل پاتکێ دا.
القفد(القفدان): گرێدانا شاشکێ بێی بەردانا لفکێ.
القفدان(القفدانة): کلدانک(فارسی) یە.

قفر(بفتحتين): ل دویڤ چوو.
قفر(بالكسر): ١- کێمبوو. ٢- بێ پێخوارنبوو.
قفر(بتشديد الفاء): خڕڤەکر.
القفر(القفرة): ١- جهێ بێ مرۆڤ و ئاڤ و داروبار. ٢- نانێ بێ پێخوارن. ٣- بیابانا بێ ئاڤ و گیا. ٤- گیایێ ژ ماکێ ڤەکری ژ بۆ کێلانێ.
القفر(بفتحتين): جەهـ.
القفر (بالفتح والكسر): ١- یێ کێم جەهـ. ٢- گورگێ دەشتا بێ ئاڤ و گیا.
قفرة: جهێ بێ مرۆڤ و ئاڤ و گیا و داروبار.
قفز: ١- خۆ هلاڤێت. ٢- خۆ هاڤێت. ٣- مر.
قفز(بتشديد الفاء): هێلا خۆ ب هەلاڤێت.
قفز(بكسر الفاء): دەستێت وی هەتا أنیشکا سپیبوون.
القفزى: لۆتدان.
قفس: ١- ب تەعدایی ژێ ستاند. ٢- پرچا وی گرت و کێشا خوارێ. ٣- مر.
القفساء: ١- جاریا مۆن. ٢- مەعدە. ٣- زک.
قفش: ١- ب کولبەیی خوار. ٢- هێلا دۆتنا وێ خۆش ببیت(ئاژەلێ شیردار). ٣- زوی ڤالاکر. ٤- مر. ٥- بر و کۆمکر.
القفش: ١- کالکا خاڤەیا کورت. ٢- دزیکەر. ٣- بزاڤ؛ چالاکی.
القفص: گرێدانا پێت حەیوانی.٢- کومکرنا تشتی. ٣- دزیکەر.
قفص: ١- پێت وی پێکڤە گرێدان. ٢- ئێشاند. ٣- ژێک زیزیککرن.
القفص: ١- ڕەکە. ٢- ئامانی گەنمی دکەنێ.
القفص: یێ تێکڕا تێکڕا.
القفص الصدري: ڕکەها سینگی، یێ مرۆڤی ژ (١٢) جۆتێت پراسیا پێک دهێت.
القفطان: کورک.
قفع(بالفتح): ب داری قوتا.

قفع(بالكسر): ڕەخێت وی قورمچین.
قفعاء: پەزا کوری کورت.
القفعة: ١- ئامیرەکێ شەڕی یێ وەکی قەرقۆدێ کویسەلەی بوو شەڕڤان دچوونە د بن ڤە و دچوونە بن دیوارێت کەلا ژ بۆ کونکرنێ. ٢- زلینکا سەر تەنگ و بن فرەهـ. ٣- کۆمەکا کولیا. ٣- زلینکا بچویکا بێ دەستک.
قفقفة: ١- ژ سەرمادا لەرزک هاتێ. ٢- هشکبوو.
القفقفة: زختبوونا موییا.
قفل: ١- ژ وەغەرێ زڤڕی. ٢- زڤڕاند. ٣- کۆمکر. ٤- هشکبوو. ٥- لەغەربوو.
قفل(بتشديد الفاء): دائێخست.
القفل(بفتحتين): کاروان.
القفل(الضم): قفلا دەرگەهی.
القفلة(القفل): تشتێ هشک ژ دارێ.
القفلة: ١- پاتک. ٢- دەڤگرتی یێ ئاخڤتنا ئیمانەت ژێ دەرنەکەڤت.
القفلـوت: جۆرەکێ قورادایە یێ هویرە ل ڕۆژهەلاتا ناڤین دهێتە چاندن سەرکێ وی وەکی وی وەک دەرمانکێ زادی دهێتە ب کارئینان و بەلگێت وی دکەنە ناف زەلاتێ، دیسا دبێژنێ: (الكراث الأندلسي).
قفن: ١- دانا پاتکا وی. ٢- ب داری یان قامچیێ دانایێ. ٣- د پاتکێ ڕا سەرژێکر. ٤- ئالیست(سەی).
قفن(بتشديد الفاء): قەتکر.
القفن(بالفتح والسكون): ١- فرن. ٢- جەنگ.
القفن(بفتحتين): پاتک.
القفن(بالكسر والفتح): دلڕەقێ خراب.
القفوة(بالكسر): ١- گونەهباری. ٢- بێبەختی لێکرن. ٣- گونەهـ.
القفوة(بالفتح): ئەو تۆزە یا ژ بەر بارانا ئێکێ ڕادبیت دەمێ چپکێت وی ب عەردی دکەڤن.

القفور(القفورة): ئامامێ گەرکێت قەسپا.
قفول: زڤڕین ژ وەغەرێ.
القفي: ١- مێهڤانێ ب قەدر. ٢- تشتێ قەدرێ مێهڤانی ڤی دهێتە گرتن. ٣- یێ ب قەدر.
القفية(بالضم): چەپەرێ نێچیرڤانی.
القفية(بالكسر): ئەو تشتە یێ مرۆڤ پێ بێت دی ڤەدەرتر یان باشتر.
القفية: ڕەخ؛ لا؛ جهـ.
القفيحة: نیڤشکێ شیر دۆشینە سەر.
القفيخ: جۆرەکێ زادی یە.
القفير: ١- زەمبیل. ٢- نانێ ب تورسی.
القفيز: ١- ئامویرێ پیڤانێ. ٢- دبیتە (١٤٤) گەز ژ عەردی. ٣- ئامانەکێ پیڤانێ یە دبیتە (١٢) خسم.
القفيـل: ١- قەمچی. ٢- تشتێ ژ دارێ هشکبووی. ٣- ڕێکا تەنگا مرۆڤ نەشێت لێ ببەزت. ٤- یێ هشک.
القفين: سەرژێکری.
قفينة: پەزا د پاتکێ ڕا هاتیە سەرژێکرن.
قل(بالتشديد): ١- کێمبوو. ٢- بلندبوو. ٣- هەلگرت. ٤- بلندکر.
القل(بالضم أو بالكسر): یێ کێم.
القل(بالكسر): ١- دیوارێ نزم. ٢- لەرزک. ٣- ڕابوون ژ نەساخیەکێ یان ژ دەردێ خیزانیێ.
قـلا: ١- قەلاند. ٢- نەڤیانا خۆ تێکر. ٣- کرەدەر و هاژۆت.
قلى: ١- قەلاند. ٢- دانا سەرێ وی. ٣- نەڤیانا خۆ تێکر.
القلى(بالضم): جاریا بەژنکورت.
القلى(بالكسر): کین، عینات.
القلى(القلي): تشتەکە ژ ئاگرێ گیایێ ترشۆکێ دبەن.
القلاءة(بالكسر): جهێ مەقلا لێ ددانن.

القلاب: ئێشا دلی.
القلاب(القلوب): گورگ.
القلاخ: سەرمەزن.
القلاد(بالفتح): دەزییکێ سفری یە د خەلەکا گوهرکی یان گوستیرکێ دئالینن.
القلادة(بالفتح): جۆرەکێ گیایە بەلگێت وی گەلەک ڕەنگن، بنیاتێ وی ئەمریکا باشۆرە.
القلادة(بالکسر): ١- ڕستک. ٢- ناڤێ (٦) هەسارانە دبێژنێ: کڤان (القوس).
القلاس: کولاڤکەر.
القلاش: ١- یێ هویر و تێکچوویی. ٢- یارەمەز.
القلاشة: کورتی و هویری.
القلاص: ١- حێشتردۆش. ٢- یێ بلند.
القلاط: یێ گەلەک کورت و بێبەژن.
قلاع(بالضم): هەریا پەقپەق.
القلاع(بتشدید للام): ١- پولیس. ٢- ئەوێ خۆ ل سەر پشتا دەواری یان شەڕی نەگرت. ٣- یێ عەردی ڤەدکۆلت. ٤- درەوکەر. ٥- یێ ددانا دئینیتەدەر.
القلاع(بالضم): ١- عەردێ بلندبووی و پەقی ژ بەر دەرکەڤتنا کڤارکێ. ٢- پرسکا ل ئەزمان و لێڤا دهێنت. ٣- تەقنا هشکبووی و پەقی. ٤- بەر یان پرتا ئاخێ یا ژ عەردی ڕابوویوو
قلاعة(بالکسر): پەرۆکێ کەشتا بایی.
قلاعة: پرتا هەریا پەقپەق.
القلافة(بالضم): تێڤلێ دارێ.
القلال(بالفتح؛ بالضم): یێ کێم.
قلال(بالکسر): بەرەکە وەکی پەقلکێت ئاڤی یە.
قلال: کێزمە.
القلال: یێ کێم.
القلالة: کۆپ؛ جهێ ژ هەمییێ بلندتر.
القلامة(بالضم): هویرکێ ژ قەلەمکرنێ چێدبت.
قلاه: نەڤیانا خۆ تێکر.
القلایة(بالکسر): مالا ئوسقوفی.
قلب: ١- سەروبنکر. ٢- گوهۆڕی و کرە تشتەکێ دی. ٣- ڤاژیکر. ٤- ڤەڕیکر؛ هنارت. ٥- کێلا و کرە قلێب. ٦- دل هنگاڤت. ٧- مراند. ٨- قولپاند.
قلب(بالضم): ١- بازنک. ٢- مارێ سپی.
قلب(بتشدید اللام): زێدە قولپاند.
القلب: ١- دل. ٢- عەقل. ٣- نەدانا حوکمی ژ بەر نەبوونا دەلیلا. ٤- نیڤ (ناڤەند). ٥- کاکلک.
قلب الأسد: وینەیەکێ ستێرا یە ل باکۆرێ عەسمانی دەردکەڤیت ژ (٢٥) ستێرا پێک دهێت.
قلب العقرب: دلێ دوپیشکی، ئەو ستێرا سۆرە یا ل پشت (الإکلیل)ی د ناڤبەرا ستێرا (النیاط) و (لیسا) دا، ل دەما دیاربوونا وی سەرێ زانا ئاژەلی یە کو ل (٢٤)ی چریا پاشیێ یە.
القلب(بالضم): ١- باونکێ ژنکێ. ٢- مارێ سپی. ٣- نفشەکێ کولیلکا یە ل نیڤا باکۆرا گۆیا زەمینێ شین دبت و ل چیاییێت بلند و کویستانا ژی، دیسا دبێژنێ: (کاسر الحجر) ژ بەر کو د ناڤ کەڤرا ڕا شین دبت یان بەرێت د گولچیسکێ دا دشکێنت و دحەلینت.
القلب(بالضم والتشدید): یێ گەلەک خۆ دقولپینت.
القلبة(بالضم): سۆراتی.
القلبة(بفتحتین): ئەو ئێشە یا دهێلیت مرۆڤ خۆ ل سەر جهێ خۆ بقولپینت.
القلة(بالضم): ١- کۆپێ چیای. ٢- جەڕێ مەزن. ٣- گۆزکێ مەزن. ٤- دەستکێ شیری. ٥- کۆما مرۆڤا. ٦- ئامانەکێ مەزنێ ئاڤێ یە، دبێژن (٢٧) تەنەکە د چنێ. ٧- سەرێ هەر تشتەکی. ٨- دو دارکن بچویک بۆ خۆ یاریا پێ دکەن. ٩- تەلها مامزا. ١٠- سەرێ زەلامی. ١١- سەرێ چیای.
القلت(بالفتح): ژنکا عەیال بۆ نەمینن.

القلة(بالكسر): ١- کێمی. ٢- ڕابوونا ژ کەتنا ژ دەردەکی یان فەقیریێ.

القلت (بسكون اللام): ١- چالا د بەری. ٢- چالکا د چاڤی. ٣- چالکا ل تەنشتێ.

قلت: مر.

القلت: مرن؛ نەمان.

القلت(بفتحتين): ١- یا عەیال بۆ نەمینن. ٢- یا تنێ عەیالەک دبیت و ئێدی ب حال نەکەڤیت.

القلتة: ١- چالکا ل سەر لێڤا ژۆری. ٢- کەوالێ شیرێ وی نەشرین.

قلح: زەراتی ب ددانێت وی ڤەبوو.

قلح(بتشديد اللام): ددانێت خۆ ژ زەراتیێ پاقژکرن.

قلح(بالفتح والسكون): کەرێ پیر.

القلح(بالقلاح): زەراتیا ددانا.

القلح(بالكسر والسكون): جلکێ قرێژی.

قلحاء: ددانزەر.

القلحامة: یێ پیر.

القلحم: ١- یێ پیر. ٢- یێ خۆ د دل دا مەزن دبینت.

قلخ: ١- ژبنی ئینادەر. ٢- عۆرێ.

قلخ(بتشديد اللام): ١- دانایێ. ٢- موکمبوو.

القلخ: ١- لەڤەنا خلۆلە. ٢- کەرێ پیر.

قلد: ١- ڕستک کرە ستوی. ٢- کومکر. ٣- بادا. ٤- ل خۆ کر. ٥- ئاڤدا. ٦- ڕۆژانە هاتێ(تا). ٧- بادا. ٨- زراڤکر و د تشتەکی ئالاند. ٩- چەماند. ١٠- قاویشا وی د شتۆیێ خۆ دانا.

قلد(بالتشديد): ١- کرە ستۆیێ خۆ. ٢- پێ ڕاسپارد. ٣- قاویشا وی د ستۆیێ خۆ دانا. ٤- کرە ستۆی. ٥- ب دویڤ کەڤت.

القلد(بالفتح): ١- بازنکێ بادایی. ٢- هێزا کنفی.

القلد (بالكسر): ١- پشکەک ژ ئاڤێ. ٢- پەرداخ. ٣- تا. ٤- نۆبا چەراندنا پێوانی. ٥- نۆبا تاگرتنێ. ٦- ڕۆژا ئاڤدانێ. ٧- نۆبا بارینا بارانێ. ٨- ڕیڤەبرن. ٩- جڤات.

القلدة(بالفتح): ١- چالکا ل سەر لێڤا ژۆری. ٢- ڤالاتیا د ناڤبەرا هەردو کتێت سمبێلێ دا.

القلدة (بالكسر): ١- ڕەمۆلتا روینی یا دکەڤیتە بنێ ئامانی. ٢- خورمە.

قلز: ١- ب جۆرەکێ ڤەخوارنێ ڤەخوار. ٢- لەشێ وی سڤکبوو و خۆ هاڤێت و چوو. ٣- لەنگی. ٤- قورچدا.

قلز(بتشديد اللام): کوریا خۆ د عەردی دا برە خوار(کولی).

القلز(بالفتح): سڤک و لاواز.

القلز(بالكسر أو الضم): ١- زەلامێ توند. ٢- سفرێ ئاسن تێ کار نەکەت.

قلزم: داعویرا.

القلزم(بالكسر): یێ مۆن یان دومۆر.

القلزم(بالضم): ١- دەریا. ٢- ڕوباری مەزن. ٣- د کەڤن دا ناڤێ بەندەرەکی بوو دکەڤتە سەر کەنارێ دەریا سۆر ل نێزیک ڕێژگەها ڕوبارێ (نیل) پاش بوو ناڤێ دەریایا سۆر.

القلزمة: ١- دومۆری. ٢- شەمەتە.

قلس: ١- ئاڤ یان زاد ژ سەر دلی هاتە دەڤی. ٢- گەلەک مەی ڤەخوار. ٣- ڤەرەشیا. ٤- ل بەر سترانێ لەیزی. ٥- سترانەکا باش گۆت. ٦- دسەرداچوو. ٧- قەیتکر. ٨- خوناڤ باری.

قلس(بتشديد اللام): ١- ل عەلبانێ دا و ستران گۆتن. ٢- پێشوازیا وی ب لێدانا عەلبانا و سترانا کرن. ٣- کولاڤ کرە سەرێ خۆ.

القلس: ١- ئەو بلقا زادێ یا ژ مەعدێ ب سەردکەڤیتە دەڤێ مرۆڤی. ٢- ڤەرەشیان. ٣- کنفێ ستویرێ کەشتییێ.

قلس البحر: عەور.

قلص(بالفتح): ١- خۆ هلاڤێت. ٢- کۆمبوون و چوون. ٣- بلندبوو و د سەر دا چوو. ٤- تێکچوو و کورتبوو. ٥- مەزنبوو. ٦- بلندبوو و گەهەشتە سەری(ئاڤا بیری). ٧- تێکچوو.

قلص(بتشدید اللام): ١- تێکچوو. ٢- کورت بوو. ٣- ل حێشترا پێدرێژ سیاربوو. ٤- لەزکر. ٥- ل سەر چوونا خۆ بەردەوامبوو. ٦- خڕڤەبوو و لێک جەمیا. ٧- وەرپێچا.

القلصة: ١- کێم. ٢- ئاڤا د بیرێ دا بلندبووی.

قلص: ١- دویرکەڤت. ٢- زیدەبوو و مشەبوو.

القلصة: ئاڤا د بیری دا بلندبووی.

القلطي(القیلیط): زەلامێ بەدکارێ نەگوهدار.

قلع: ١- ژ بنی ڕاکر. ٢- هێلا. ٣- ژ ڕهـ و ریشالا ئینا دەرێ. ٤- دەرئێخست. ٥- ژ جهێ وی ڤەگوهازت. ٦- ژ جهێ بەرپرسیا وی لادا.

قلع(بکسر اللام): ١- خۆ نەگرت. ٢- پێت وی خۆ نەگرتن. ٢- تێتەگەهەشت ژ دەبەنگیا خۆ.

القلع(بالفتح): ١- تیڤلێ پیستێ تشتێ گوری. ٢- بەرێ ل بن کەڤری.

القلع(بالفتح والسکون): کانەکە رساسێ باش ژێ دەردئێخن.

القلع(بفتحتین): خوین.

القلع(بالکسر والفتح): زەلامێ دەبەنگ.

القلع(بالکسرة): ١- پەرۆکێ کەشتیا بایی. ٢- زەلامێ خۆ ل سەر پشتا دەواری نەگرت. ٣- بەرکۆشک.

القلع(بالضم): زەلامێ چوون بهێز.

القلع(بالفتح): ١- تەفشویکێ بەنەی. ٢- چانتکێ شڤانی. ٣- ڕۆژا چوونا تایێ.

قلعة(بالضم): ١- سەرومال. ٢- مالێ نەمینت. ٣- مالێ ئێمانەت. ٤- دارا هاتی یە دەر. ٥- جهێ ل جڤاتێ بۆ مرۆڤێ نەمینت.

القلعة(بالفتح): ١- کەلهە؛ کەلات. ٢- چەپەرێ ل سەر چیای. ٣- شتلێ ژ دارێ دهێتە ڤەکرن.

قلعة الطائرة: فرۆکەکا شەڕکەرا مەزنە ژ بۆ بومبەبارانکرنا بنگەهێت دوژمنی دهێتە ب کارئینان.

القلعة (بالکسر): ١- جۆرێ ئینانەدەرێ. ٢- قووناغ.

القلعة(بالضم): جهێ بۆ مرۆڤی نەمینت.

القلعة(بفتحتین): ١- کەڤر ژ چیای ڤەبووی و کەس نەشیت بسەرکەڤیتە سەر. ٢- بانیا مەزن. ٣- چەپەر. ٤- پرتا عەوری یا هندی چیای.

القلعطة: خەلەکی و تێکراتێکرایا پرچێ.

قلف: ١- تیڤل ژێ ڤەکر؛ تیڤلاند. ٢- بڕی و ژ بنی ئینادەر. ٣- بڕی.

قلف(بکسر اللام): نەهاتە سونەتکرن.

قلف السفینة: لیف کرە د ناڤ دەپێت کەشتییێ را قیر داڕیهتێ.

القلف(بالکسر): تیڤل.

القلف(بکسر والتشدید): تەقنا پەقپەق.

القلفة(بالضم والسکون أو فتحتین): چەرمێ دهێتە ژێڤەکرن ل دەمێ سونەتکرنێ.

القلفة(بالفتح والکسر): پێت ستویر (لێڤ).

القلفة(بالکسر والسکون): جهێ زڤر.

قلفح: هەمی خوار.

القلفع: ١- تەقنا پەقپەق. ٢- پرتێت ڤەبژکی ژ ئاسنی.
القلفعة: ١- دومبولان. ٢- ئاخا ژ بەر بلندبوونا کڤارکێ پەقپەقبووی. ٣- پرتێت کەڤلی یێت ژ حێشترێ ڕادبن.
قلق: لڤاند.
قلق(بکسر اللام): نەرخەتبوو؛ دلتەنگبوو.
القلق: ١- نەرحەتی؛ دلتەنگی. ٢- دودلی.
القلقاس: سێڤبنعەرد.
القلقاس الرومي: سیڤبنعەرد.
القلقاس الإفرنجي: پتات؛ کەرتووپ.
القلقال: یێ گەلەک دگەرێیت.
قلقل: ١- دەنگکر. ٢- هاتەخوارێ؛ باری (ڕوندک). ٣- لڤاند.
القلقل(بالضم): یێ سڤک د چوونێ دا.
القلقل(القلقلان): جۆرەکێ دارێ یە وەکی هنارێ یە تۆڤەکێ ڕەشێ هندی فلفلا پێڤە دهێت.
القلقلة: ١- لڤاندن. ٢- ژجهبرن.
قلقله: ژ جهـ بر.
قلل: کێمکر.
قلم(بتشدید اللام): بری، قەلەمکر.
القلم: ١- خامە؛ پێنووس. ٢- شتلێ قەلەمکری (دبێژن: ژ پەیڤا قلموس یا یۆنانی هاتی یە). ٣- ل نک سۆفیا دبیتە عەقلێ ئێکێ.
قلما: کێمجار.
قلمع: ١- لێدا و ژجهبر. ٢- ژ بنی ئینادەر.
القلمعة: خەلکێ بێخێر و چونە.
القلندرية: جوینەکێ سۆفیانە پویتەی نادەنە چو عەدەت و تەرتیفا و ل نک وان یا گرنگ نینە ئێک تشتەکی ژ وان بزانت یان نەزانت و د خەما چو لکە و لۆما نینن.

قلنس: ١- کولاڤ کرە سەرێ خۆ. ٢- دەستێت خۆ دانانە سەرێک و ڕابوو.
القلنسوة(القلنسية): کولاڤێ درێژ، (لاتینی) یە.
قلنسوة الراهب: تڕاشۆکەکە، بەلگێت وێ د هێکانکی و درێژن و کولیلکێت وێ دهوبرن ل بهارا شین دبن، دارێ وێ ژی ب زەری ڤەیە و یێ نازکە زوی دشکێت، دیسا دبێژنێ: (المرجان).
القلو: ١- سڤکێ هەر تشتەکی. ٢- کەرێ جوانێ پێ سڤک. ٣- تشنەکە ژ ئاگرێ گیایێ ترشۆکێ دبەن.
القلوب (بالفتح أو الكسر): ١- گورگ. ٢- یێ گەلەک خۆ دقولپینت.
القلوة(بالفتح): دەوارێ خودانێ خۆ دبەتە پێش.
القلود: بیرا مشە ئاڤ.
القلوص(بالضم): چوون و دویرکەڤتن.
القلوص (بالفتح): ١- حێشترا جوان. ٢- تێژکێ چرکێ. ٣- ڕویبارێ ئاڤا جۆکا و گلێش دچیتێ. ٤- حێشترا پێدرێژ. ٥- حێشترا ژ نوێ دهێتە بەر سیاربوونێ.
القلوع: ١- حێشترا زەبەللەح. ٢- کڤانێ ژ دەستێ شەڕڤانی دڤەڕەستیت و لێک دقولپیت.
القلولی: بالندێ بلند دفڕت.
القلویات: ئەو کەرەستەنە یێت کو سخلەتێت (القلي) ل نک کو د ئاڤێ دا دحەلیێن.
القلي(القلی): ئەو کەرەستەیە یێ کو د ئاڤێ دا حەلیێت وەکی (الصودا) و (الپوتاسیوم).
القلیب (بالفتح): ١- بیرا دیوارێت وێ نەئاڤاکری. ٢- کەڤنەبیرا ئاسایی.
القلیب(بالكسر): ١- شێر. ٢- گورگ.

القلية: ١- قەلی؛ ئاڤکا گۆشتی یان گۆشتێ قەلاندی. ٢- تشتێ دهێتە قەلاندن و دکەنە ناڤ گرارێ.
القلية(بالكسر): ١- ئۆدا ڕەبەنی. ٢- گشت؛ تشت هەمی.
القليد: یێ بادایی.
القليس: ١- میشا هنگڤینی. ٢- هنگڤین.
القليص: ١- یێ زەحف و گەلەک. ٢- یێ ئاڤا وی بلندبووی.
القليط: وەرمتنە دکەڤیتە گونا.
القليعي الأحمر: بالندەیێ باشکولوکێ کوری سپی.
القليعي المطوق: بالندەیێ باشکولۆک.
القليف: ١- فێقی یێ هشک کری. ٢- قەسپا بێ بەرک.
القليل: کێم.
قم: ١- مالی. ٢- هلکێشا (سمبێل). ٣- هشکبوو.
القمء: جهێ قەلەبوونێ.
قمأ: ١- ب ژۆرکەڤت. ٢- قەلەوبوو. ٣- ڤەچغاند.
القمئ: هویرێ بێخێر.
قمؤ: ١- قەلەوبوو. ٢- ڕەزیلبوو.
قما(بالتشديد): مالی.
القماءة: ١- مشەیا گیای و شینکاتیێ. ٢- خۆشی.
القماح: ناڤێ کانوینا ئێکێ و کانوینا دووێ یە ژ بەر کو دەمێ حیشتر ل ڤان هەردو هەیڤا ئاڤێ ڤەدخۆن سەرێ خۆ ژ بەر تەزیاتیا ئاڤێ بلند دکەن.
القمار: ١- قومار. ٢- هەر یاریەکا ئەو مەرج تێدا کو یێ سەرکەڤتی تشتەکێ ژ یێ نەسەکەڤتی وەربگریت.
القماس(بالكسر): مشەیەیا ئاڤێ د بیرێ دا.
القماس(بتشديد الميم): نقۆڤان.
القماش: ١- پەڕۆک. ٢- هندی کەر و پرتێت تشتی یێت ل عەردی. ٣- کەر و پرت. ٤- ڕەزیل. ٥- تەڤن.
القماش(بتشديد الميم): پەڕۆکفرۆش.
قماش البيت: تەڤنێ مالێ.
القماص(بالكسر): نەرحەتی؛ دودلی.
القماط(بالكسر): ١- پێچۆلک. ٢- کنفێ گرێدانا دەست و پیا.
القماط(بالضم): دزیکەر.
القماط(بتشديد الميم): یێ پێچۆلکا چێکەر.
القماطر(بالضم): ١- شەڕێ دژوار. ٢- ڕۆژا سەخت و دژوار.
القمال: سپیەه.
القماقم(بالفتح): هەر (١٢) ڕۆژێت دویماهیا ئیلۆنێ نە پێ سەقایێ هەر هەیڤەکا سالێ دهێتە زانین.
القمامة: ١- کۆما مرۆڤا. ٢- گلێش. ٣- تشتێ شێر ب دەڤێ خۆ دبەت.
القمة(بالضم): ١- گویفک. ٢- یێ شێر ب دەڤێ خۆ دبەت.
القمة(بالكسر): ١- کولۆڤاندکا سەری. ٢- کۆپێ چیای. ٣- بلندترین جهـ ژ هەر تشتەکی.
قمة: بەژن.
قمح: تێر ئاڤ ڤەخوار سەرێ خۆ بلندکر و بەسکر.
قمح(بتشديد الميم): ب تشتەکێ کێم شوینا گەلەکێ دا ڕێ.
قمح(بكسر الميم): ١- دیت گەلەک یێ هویرە(ئارک). ٢- کرە پەحنکا دەستێ خۆ و تەپەک لێدا(مەی).
القمح: گەنم.

القمحانة: جهێ د ناڤبەرا هەستییێ بلندێ پشتا سەری یێ د سەر هەردو گوها دا هەتا چالکا پاتکێ دا.
القمحة(بالضم): تژی دەڤی ئارک یان ئاڤ.
القمحة(القمحان): زەعفەران.
قمحدوة: هەستییێ بلندێ پشتا سەری.
القمحي: یێ ڕەنگ گەنم.
قمد: ١- ڕەتکر و خۆ ئاسێکر. ٢- ما د ناڤ خرابێ یان باشییێ دا.
القمد(القماد): ١- یێ دژوار. ٢- یێ ستویر. ٣- یێ دلڕەق.
القمد(القماد؛ القمدة؛ القمدانیة): ١- یێ ستۆ درێژ. ٢- یێ ستۆ درێژ و ستویر.
قمر: ١- قومارکر. ٢- ب قوماری شیاییێ. ٣- ژێ ستاند.
قمر(بکسر المیم): ١- سپیاتیا وی ب هێز کەت. ٢- چاڤێت وی ژ بەر بەفرێ ڕانەبوون. ٣- ژ بەر دیتنا هەیڤێ خەوا وی ڤەهەڕمی. ٤- مشەبوو.
القمر: ١- هەیڤ. ٢- تێکچوونا دیتنا چاڤا یا ژ دیتنا بەفرێ چێدبت.
قمراء: ١- ڕۆهن و گەش. ٢- شەڤا هەیڤ لێ دەرکەڤتی.
القمران: ڕۆژ و هەیڤ.
القمرة(بالضم): ١- ڕەنگێ سپییێ ب سەر کەسکی ڤە. ٢- هەیڤا سێ شەڤی.
القمرة: خانییێ د خانی دا.
القمري(الترغل): بالندەیێ قومری؛ کۆتری.
القمرية(بالفتح والسكون): پەنجەرا بچویک.
القمرية(بفتحتين): ١- نفشەکێ گیایە تۆڤێ وی وەکی هەیڤا شالۆکە ژ بۆ جوانی دهێتە چاندن. ٢- نفشەکێ کولیکایە دو جۆر ژێ هەنە ئێک گەلەک دژیت یێ بێهنخۆشە و یێ دی یێ حەولی یە زوی دبەهت.

قمز: ١- خڕڤەکر. ٢- ب سەرێت تبلا بر.
القمز: مالێ بێخێر.
القمزة(بالضم): ١- لەپ یان مستا خورمێ. ٢- بشکۆژا گیای یا تۆڤێ وی تیدا.
قمس: ١- بنئاڤکر. ٢- لڤی. ٣- بنئاڤبوو؛ نقوبوو. ٤- هاڤێت.
قمس(بتشدید الماء): ئاڤدا.
القمس: زەلامێ قەدربلند.
قمش: ژ ڤێرێ و وێراهە خڕڤەکر.
القمش: ١- خڕڤەکرنا تشتی ژ ڤێرێ و وێراهە. ٢- یێ بێخێر ژ هەر تشتەکی.
قمص: ١- دەستێت خۆ بلنکرن و پێکۆل کر(هەسپ). ٢- لۆتدا و ڤەڕەڤی. ٣- ڤەڕەڤی و پشتدا. ٤- سڤک بر و چوو.
قمص(بتشدید المیم): ١- ڕاهەژان. ٢- کراس ل بەر کر. ٣- لڤاند.
القمصة: ١- کولێ ژ نوی ژ هێکێ دەردکەڤت. ٢- پێشکەکا هویرە ل هنداف ئاڤێ دفڕت.
قمط: ١- دەست و پیت وی گرێدان. ٢- تامکرێ. ٣- بر. ٤- پێکڤە قەنتارکرن(حێشتر).
القمط: کنفێ دەست و پیت پەزێ پێ گرێددەن ژ بۆ سەرژێکرنێ.
القمطر: ١- دارێ گرێدانا پێت گونەهبارا. ٢- زەلامێ کورت و ستویر.
قمطر: ١- کۆمبوو. ٢- ب دەربینکی دەرێ وی گرێدا. ٣- تژیکر. ٤- ڕەڤی.
القمطر: ١- کتێبخانە (کەنتۆرا کتێبا). ٢- دارێ پێت گونەهکارا تێ دئێخن. ٣- زەلامێ قوتەستویر.
القمطری: ١- زەلامێ قوتەستویر. ٢- ڕێڤەچوونا ب کۆم.
القمطریر: ١- شەڕێ دژوار. ٢- ڕۆژا سەخت و دژوار.

قمع: ١- ئاسنی ب نکل ل سەری دا. ٢- تەپەسەرکر. ٣- ل کولۆڤانا سەری دا. ٤- دەڤێ خۆ مۆچکر. ٥- سەرێ تبلێت خۆ خەناکرن. ٦- ژ داخوازا وی دویرکر. ٧- سۆت و نەهێلا درێژ ببیت(گیا). ٨- مێشک هاتێ. ٩- چوو ژۆر. ١٠- خەناکر. ١١- ب کولبەیی ڤەخوار. ١٢- ب ساناهی د حەفکێ دا چوو. ١٣- گوهداریکر. ١٤- کۆفک دانا سەر. ١٥- یێ باش بر و یێ خراب هێلا.

القمع(بالكسر): کۆفکا ب قەسپێ ڤە یان کولاڤۆشکێ ب بەریێ ڤە.

القمع(بكسر القاف وتشديد الميم): ١- کۆفک. ٢- کەشتیبان؛ سەرتلکا دروینکاری.

القمع(بالفتح): تەپەسەرکرن.

القمع(بالضم): ١- دفنکا قەسپێ. ٢- سەرێ کۆهانا حیشترێ. ٣- کۆڤک. ٤- کەشتیبان (سەرتلک) یا دورینکاری.

القمع(بفتحتين): ١- دەرێ گەلالیشکێ. ٢- کونا هەناسێ. ٣- سۆراتیا دکەڤیتە کانیا چاڤا. ٤- ستویراتیا چۆکێ حیشترێ یان یا پاشپەحنیا وێ.

القمعال: ١- سالارێ مللەتی. ٢- سەرەشڤان.

القمعة(بفتحتين): ١- کولیا چاڤی. ٢- سەرێ کۆهانا حێشترێ.

القمعة: باشێ تشتی.

القمعة: هلبژارتن.

القمعة (بفتحتين): ١- مێشکا دەوارا. ٢- سەرێ کۆهانا حێشترێ. ٣- سەرێ تشتی. ٤- دەرێ گەلالیشکێ.

قمعل: ١- پشک یان پشکۆژێت وی دەرکەڤتن (دار). ٢- بوو سالار.

القمعل: قازانا کەلاندنێ یا گەوری تەنگ.

قمعم: لێگەریا و خرڤەکر.

القمعول: پەرداغێ مەزن.

القمعولة: ١- پشکا دارێ. ٢- بشکۆژا گولێ. ٣- گرێکا ل سەری.

القمقام(القماقم): ١- تشتێ زەحف. ٢- دەریا. ٣- مەیمینکێت هویر. ٤- مەزنێ مەرد. ٥- یێ ب زادێ بێخێر ڕازی دبیت. ٦- ژمارەیا مەزن. ٧- شۆلا مەزن.

القمقامة(بالضم): سپێە.

قمقم: کۆمکر.

القمقم(بالضم): ١- ژمارەیا مەزن. ٢- جەر. ٣- ئامانێ کەلاندنێ یێ ژ سفری. ٤- شیشێ گولاڤێ یێ پێ گولاڤێ ل میهڤانا دڕەشینن. ٥- گەوری.

القمقم(بالكسر): کەڕکا قەسپێ یا هشک.

القمقمان: ١- ژمارەیا مەزن. ٢- دەریا. ٣- مەیموینکێت هویر.

القمقمة: ل (القمقم) بزڤرە.

قمل(بالكسر): ١- سپیە کەتنێ. ٢- زێدەبوون. ٣- قەلەو بوو پشتی لاوازیێ. ٤- مەزنبوو.

قمل قريش: بەرکێ دارا کاژێ.

القملة: سپیە.

القملة (بتشديد اللام): ١- پلپلک. ٢- مویریزەرکا هویر.

قمم: ١- هشککر. ٢- هاتە نیڤا عەسمانی.

قمن: ١- قەستا وی ب تنێ کر. ٢- نێزیکبوو ببەت.

القمن (بالفتح والكسر): ١- یێ ژ هەژی. ٢- یێ نێزیک. ٣- ریباز.

القمن(بفتحتين): ١- یێ نێزیک. ٢- یێ ژهەژی. ٣- یێ بەزەک.

قمنة: کەنی.

القموس: بیرا دەلۆ د ئاڤا وێ دا بەرزە دبت.

القموع: یێ کانیا چاڤێ وی سۆربووی.

قمه: ١- سەرێ خۆ بلندکر و ئاف نەڤەخوار. ٢- جار بنئاڤبوو جار ژی ب سەرکەڤت.
القمه: دلژزادیرەشبوون.
القمهد: زەلامێ نفش دومۆر و سەرۆچاڤ کرێت.
القميء: یێ رەزیل.
القميحة: ١- ئارکێ دانهێرکی یان دەرمانێ تۆز. ٢- شرینییەکە ژ گەنمێ کەلاندی و تیڤلاندی و شەکری و ئاڤا گولا دهێتە چێکرن و هندەجارا ژی دندکێت هنارا دکەنە ناڤ.
القمير: قومارچی.
القميس: دەریا.
القميص: ١- گوملەک؛ کراسێ زەلاما. ٢- دەوارێ پێکۆلێ ل خودانی دکەت. ٣- مالبچویک. ٤- پەردا دلی.
قميط: تەکووز؛ تمام.
القميعة(بالفتح): ١- سەرێ کوریێ. ٢- یێ ناڤبەرا گوهێت وێ بلند(دەوار).
القميعة(بالكسر): جۆرەکێ کولیلکا یە کولیلکا ماسۆلکی یە.
القمعية الإرجوانية: جۆرەکێ کولیلکا (القمعية)ە کو گیایەکێ ژەهرە کولیلکێت وی د مارۆنی نە ل جهێت ب داروبار شین دبت، دەرمانێ (الدجیتالین) ژێ چێدکەن یێ کو وەک (مسکن) و مشەمیزتنێ دهێتە ب کارئینان دیسا بۆ ئێشا دلی و ب کارئینانا وی ژی یا ب مەترسی یە.
القميم: ئارک.
القمين: ١- یێ چوون سڤک. ٢- یێ ژ هەژی. ٣- گریزەرێ حەمامێ.
قن(بالتشديد): ١- چوو سەری. ٢- ب چویڤی دانا. ٣- ب چاڤا سەحکر. ٤- ل دویڤ دەنگوباسا چوو.
القن(بالضم): ١- هچکێ کراسی. ٢- کۆلکێ مریشکا. ٣- لیسێ بالندەی. ٤- چیایێ بچویک.
القن(بالكسر): کۆلە؛ عەبد.
القن: ١- کۆلە؛ عەبد. ٢- ئەو عەبدە یێ نەدهێتە کرین و نەدهێتە فرۆتن.
القنانة(القنونة): کۆلەتی.
القنة(بالضم): ١- چیایێ بچویک. ٢- سەرێ چیای. ٣- سەرێ هەر تشتەکی.
القنة(بالكسر): هێزەکە ژ هێزێت کنفێ.
قنئيل: ١- ستۆیێ فیلی. ٢- ژنکا کورت.
قنأ: ١- رەشبوو. ٢- سۆراتی بوو گەلەک. ٣- دگەل ئاڤێ هەلکر. ٤- کوژت. ٥- هێلا ئێکی بکوژت. ٦- ب خەنایێ رەشکر.
قنئ: خراببوو؛ رزی.
القنئيل: ١- ستۆیێ فیلی. ٢- ژنکا بەژنکورت.
قنا: ئافراند؛ چێکر.
قنى: ١- ب دەستڤەئینا. ٢- گرت.
قنى(بتشديد النون): ١- رازیکر. ٢- گرت.
القنا: تشتێ ئافراندی؛ چێکری.
القنا: خواریا د دفنێ دا.
القنا: نفشەکێ کولیلکا یە، قورمکێ وێ یێ درێژە و بەلگێت وێ د هیکانکی نە و کولیلکێت وێ د زەرن، هندۆکێت سۆر و خەلکێ ئەمریکا باشۆر رنگێ سۆر ژێ چێدکەن، ژ بۆ جوانی ل باغچەیا دهێتە چاندن.
قناء(إقناءة): جهێ هەردەم سیبەر لێ ژ دیوار و تشتا.
القناب(بالكسر): ١- پەنجا شێری. ٢- ژەها کڤانی.
القنابة(بالضم): گولبەرگ.
القنابة(بالفتح): بەلگێت ل دۆر سومبلێ.

قنابی: ئەو کۆما ئالاڤانە یێت جانەوەرێت ژ توخمێ ستێرا دەریایێ تشتا پێ دگرن و ژ جهەکی دچنە جهەکێ دی.
قناة: ١- جۆوا ئاڤێ. ٢- کەنالێ تێلەفزیۆنێ. ٣- چالا دارقەسپێ تێدا دچینن. ٤- روم. ٥- دارێ رومێ. ٦- بەژن.
القناح(بالضم): دۆرا دەرگەهی.
القناحة(بالضم): ١- کلیلا درێژ و خوار یا دەرگەهی. ٢- لهازەیێ ژ داری.
القناخر: یێ کەلەخ مەزن.
القناز(القانز): نێچیرکەر.
القنازع: ١- مرۆڤێت هویر. ٢- ئاخڤتنا کرێت. ٣- مسیبەت؛ بەلا.
القناسر: یێ دژوار.
القناص(بالفتح): ١- نێچیرڤان. ٢- ئەوێ قەناسێ دهلگرت یان شەری پێ دکەت. ٣- سەکڤان.
القناص(بالضم): کۆما (القاص)ە.
القناع: ١- کەڤلوژانک. ٢- پێچا سەروچاڤێت ژنکێ. ٣- چەکێ زەلامی. ٤- دەرسۆک. ٥- پەردا دلی. ٦- تەبەقا نانی یان یا زادی.
القناعة: قەناعەت؛ قائیلبوون.
القناف(بالضم أو الكسر): دفنمەزن.
القنافذ: ١- کۆما (قنفذ)ە. ٢- چیایێت کورت.
القنافش: دفنتیڤلی یێ ریهـ رەق.
القناق (بالكسر): ١- خانەیا ریڤینگا. ٢- قووناغا رۆژەکێ.
القناقن(بالضم): ئەندازیارێ ئاڤا نعەرد.
قناق: خان.
قنان: پستۆ.
قنانة: کۆلەتی.
قنب: ١- چوو ژۆر. ٢- ئاڤابوو. ٣- ئەو تا ژێڤەکرن یێت زبانێ دگەهیننە بەرێ وی (دارا فێقی). ٤- قەلەمکر. ٥- کەزاخت.
قنب(بالتشديد): ١- بەلگێت ل دۆر سومبلێت وی دەرکەڤتن(گیا). ٢- کولیلکێت وی ژ گولبەرگا دەرکەڤتن(گول). ٣- برنە ژناڤدا(پەنج).
القنب (بالضم): ١- پەرۆکێ کەشتیا بایی. ٢- پەنجا شێری. ٣- گولبەرگ. ٤- چەرمکێ ب سەر سترێ بچویکی ڤە. ٥- گولبەرگ.
القنب (بالضم والتشديد): ١- گیایەکە د بنیات دل ژ هندستانێ هاتی یە، د کەڤن دا دهێتە چاندن، گیالیفکەک ژێ دەردکەڤیت گەلەکێ موکمە کنفا ژێ چێدکەن. ٢- کنف.
قنب سيام: گیایەکە وەکی گەزنگێ یە ل هندستانێ شین دبت.
القنبرانية: یێ ب کۆفیک(بالندە).
القنبرة: کۆفیکا بالندەی.
قنبرة الحقل: بالندەیێ دێڤلانک؛ کولاڤهەلینک.
قنبرة الغاب: بالندەیی گەرگەری.
القنبرة القصيرة الأصابع المحمرة: بالندەیێ وروورک.
القنبرة المتوجة: بالندەیێ تیتیک؛ عەندەلیک؛ پانپانیشک.
القنبض: ١- مار. ٢- یێ کورت.
القنبع(القنبعة): ١- گولبەرگا کولیلکا داری. ٢- قلپکێ دندکا گەنمی.
قنبع: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- گولبەرک ل دۆر کولیلکێ یان کەرکی پەیدابوو. ٣- هندی تنگژی پوفبوو.
القنبع: ١- گولبەرگ. ٢- زەلامێ قوت.
القنبعة: ١- ژنکا کورت. ٢- کونا دفنا بەرازی. ٣- گولبەرگا کولیلکا دارێ. ٤- قلپکێ دندکا گەنمی تێدا. ٥- کولاڤێ پەرۆکی.
قنبل: بومبە تێ وەرکرن.

القنبل؛ القنابل(بالضم): زەلامێ ستویر و دژوار.
القنبل؛ القنبلة(بالفتح): کۆما مرۆڤا یان یا هەسپا.
القنبلة(بالضم): بومبە.
القنبلة اليدوية: نارنجۆک؛ زمانە.
القنبلة النووية: بومبا ئەتۆمی.
القنبلة الهيدروجينية: بومبا هێدرۆجینی.
قنبلة(بالفتح): ١- کۆمەکا زەلاما. ٢- کۆمەکا هەسپا.
القنبيط(القرنبيط): قەرنابیت.
القنبيعة(بالكسر): تمبلکێ دفنا بەرازی.
قنت: ١- فەرمانیت خودی ب جهئینان. ٢- تاعەتێ خودێ کر. ٣- بەردەوانی دا کرنا نڤێژا. ٤- دوعاکر. ٥- خۆ بۆ خودێ شکاند و چەماند. ٦- بێدەنگبوو. ٧- یێ کێم خوارن بوو.
القنة(بالضم): ١- چیایێ بچویک. ٢- سەرێ چیای. ٣- سەرێ هەر تشتی. ٤- کۆپێ چیای.
قنثل: تۆز ل دەمێ برێڤەچوونێ ڕاکر.
القنجل: کۆلە؛ عەبد.
قنح: ١- سەرێ وی چەماند دا وەکی گۆپالی لێبهێت. ٢- ژ ئاڤێ تێربوو ئینا سەرێ خۆ ڕاکر. ٣- پشتی تێربووی دلی خۆ ژ ئاڤێ ڕەشکر.
قنح(بتشديد النون): دۆرا دەرگەهی چێکر.
القنخر(بالكسر): یێ گەلەخ مەزن.
القنخرة؛ القنخور؛ القنخورة؛ القنخيرة: کەڤرێ مەزن.
القند: ١- دۆبا لەڤەنا شەکری. ٢- شەکرا لەڤەنا شەکرێ.
القندر(القندس): سەئاڤ؛ حەیوانەکێ شیردارە ئاڤی یە هندی کتکێ یە، ڕەنگێ وێ قەهوائیییەکێ تاری یە کوریەکا ستویرا پێڤە ل رویبارێت کوردستانێ هەیە.
قندس: ١- تووبەکر و ل خۆ زڤری. ٢- ل دویڤ سەرێ خۆ چوو.
القندس: ل (قندر) بزڤرە.
القندعل: کەرەمرۆڤ.
قندل: سەرێ وی مەزنبوو.
القندل؛ القنادل؛ القنديل: سەرمەزن.
القندلفت: خزمەتکارێ دێرێ (یۆنانی) یە.
القندولة: تراشۆکەکا ب ستری یە، کولیلکێت وێ دزەرن، ل ڕۆژهەلاتا ناڤەڕاست شین دبت.
القندية: تراشۆکەکە یا لێکبادایە نفشەکێ وێ دبێژنێ: (القندية الحمراء) نێزیکی دەهـ مترا بلند دبیت، ل حەولێ زڤستانێ بەلگا ددەت و بەلگێت وێ د مەزنن، ژ بۆ جوانییێ دهێتە چاندن.
القنديد: ١- دۆبا لەڤەنا شەکرێ. ٢- کافوور. ٣- کەرەستەکێ بۆندارە زەعفەرانێ دکەنە ناڤ. ٤- مەیا گولاڤ تێکری.
القنديل: چرا (لاتینی) یە.
القنز(بالكسر): دەنێ بچویک.
القنز(بفتحتين): نێچریرکرن.
القنزع(القنزعة): ١- کەزیکە ب سەری ڤە دهێلن. ٢- داڤێت پویرتێ یێت ل دۆرێت سەری. ٣- کوفیکا بالندەی. ٣- پەرێت مایی. ٤- زولف؛ پەرێت ستۆیێ دیکلی. ٥- مشارۆکێ دیکلی.
القنزعة: ١- کۆفیکا بالندەی. ٢- زولف؛ پەرێت ستۆیێ دیکلی. ٣- مشارۆکێ دیکلی. ٤- ژنکا گەلەک کورت.
القنس: بنیات.
قنسر: پیرکر.
القنسر(القنسري): پیرێ ب ناڤسالڤەچووی.
قنش: کێمکر.
قنص: نێچیرکر.

القنص: نێچیر.
القنص(بالكسر): بنیات.
القنص(بفتحتين): یێ هاتیە نێچیرکرن.
القنصل: ١- بەژنکورت. ٢- نوینەرێ(معتمد) دەولوتـــەکێ یـــە ل بـــاژێرەکی ژ باژێریـــت دەولەتەکا دی(لاتینی) یە.
القنصلية: ١- جهێ قونسلی. ٢- پلانا قونسلی.
قنط: ١- بێ هویڤیبوو. ٢- نەهێلا بکەت.
قنطار: ١- (١٢) وەقی نە یان (٨٤)مسقالن. ٢- مالێ گەلەک. ٣- ودبێژن: (١٢٠٠) وەقی نە.
قنطـر: ١- بـۆ خـودانێ سـامانەکێ مـەزن کـو ب(قنطار)ـا یە. ٢- کرە کڤان باش ئاڤاکر. ٣- کۆچەری هێلا و ل باژێری ئاکنجی بوو. ٤- د سـەر سـتۆیێ هەسـپێ خـۆ دا کـەڤت. ٥- گرێـدا و مـوکمکر. ٦- درێژکـر و مـا و نەچوو.
القنطر(بالكســر): ١- جـۆرەکێ بالندایـــە. ٢- مسیبەت؛ بەلا.
القنطرة: ١- پر. ٢- ئاڤاهیێ بلند.
القنطريون(القنطرويون): نفشەکێ کولیلکایە گەلـــەک جـــۆر ژێ هەنـــە و هـــەمی ژی ب ستری نـە، ژ بـۆ نـەهێلانا تـایێ دهێتـە ب کارئینان.
القنطريون المبارك: گیایەکێ تەعلە کولیکێت وی سۆرێت ڤەبینە، ژ بۆ نـەهێلانا تـایێ و کرما دهێتە ب کارئینان دیسا ژ بۆ چێکرنا هندەک ڤەخوارنا.
القنطريون المبارك: تەعلیشک.
قنع(بتشديد النون): کەڤلۆژانک ل بەر کر.
قنع: ١- خواست و خۆ رەزیلکر. ٢- ب قسمەتێ خـۆ رازیبـوو. ٣- بلنـدکر. ٤- بـەرێ خـۆ دا گۆڤـا (حێشـتر). ٥- گوهـانێ وێ بلنـدبوو. ٦- ب سەرکەڤت.

قنع(بكسر النون): قائیلبوو.
القنع(بالكسر): ١- خازۆکێ ب دانـێ قائیـل. ٢- ئاڤا ل نێزیکی چیای مای.
القنع(بالضـم): تەبـەقا ژ تاییـت دارقەسـپێ چێکری.
القنعـات: یـێ گەلـەک مـوی ب سـەروچاڤ و لەشێ وی ڤە.
القنعان(بالضم): یێ پێ درێزی.
القنعان(بالفتح): یێ ب پیچەکێ ڕازی.
القنعاني(بالضم): یێ ب بۆچوونا وی درێزی.
القنعة(بالفتح): خیزێ تەنک.
القنعة(بالضم): خوازتن.
قنعة: کولەک.
القنف(بالفتح): بچویکیا گوها و نوبسیانا و ب سەری ڤە.
قنف: ١- تەقنا وی پەقپەقبوو. ٢- قەتبوو.
قنف(بتشديد النون): قەتکر.
القنف(بـالفتح): بچویکیـا کوهـا و ڤەنوبسـانا وان ب سەرس ڤە.
القنف(بالكسر): تەقنا ژ بەر هلمشتی مای و پەقپەقبووی.
القنفـاء: ١- گـوهێ مرۆڤـی یـێ بـێ کرکرکـا ل سـەرڤە. ٢- گوهێـت مـەزن و سـتوبرێت پەزی.
القنفد: کرمەکە یێ ب زختە هندی تـورتی یـە، ب ڕۆژێ خـــۆ ڤەدشـــێرت و ب شـــەڤێ دگەڕهت.
قنفذ: ژویژی.
قنفذ الليل: پێزەڤەنگ؛ فەساد.
قنفش: ١- ب لەز خرڤەکر. ٢- تێکچوو.
القنفـع (بالضـم): ١- بـەژنکورتێ لەوچـە. ٢- مشک.
القنفع(بالكسر): مشک.
القنفعة: ١- ژویـژوی یێ مێ. ٢- قوون.

القنقر: گونگور؛ جانەوەرەکێ شیرداره تویرکەکێ ب زکێ وی ڤە هەی تێژکێت خۆ دکەتە تێدا، ل کیشوەرێ ئوستراليا دژیت.
القنقن: ١- دەلیل. ٢- رێنیشادەر.
القنقنة: ١- صەدەڤا دەریایێ. ٢- جۆرەکێ جوردایە.
قنم: ١- خرابـوو؛ رزی. ٢- خوناڤێ شلکر و تۆزێ گرت و پیسبوو. ٣- گەنیبوو.
القنم: یێ خرابووی گەنیبووی.
القنمة: بێهنا گەنی.
قنن: ١- قانوون دانا. ٢- چەندەیێت وی یێت ب کارئینانێ ل دویڤ قانوونێ دانان.
قنو: کۆمکر و بۆ خۆ بر.
القنو(بالكسر): ئویشی.
القنو: خزمەتکاری؛ خولامەتی.
القنوان(بفتحتين): یێ زەبەللەح.
القنوت: ١- ب جهئینانا فەرمانێت خودێ. ٢- تاعەتکرن. ٣- نڤێژ درێژکرن. ٤- دوعا.
القنوة: ١- خومال. ٢- یێ پەیداکری ب خوها ئنیا خۆ.
القنوط: دلشکەستن؛ بێهیڤیبون.
القنوع(بضمتين): ١- رازیبون ب قسمەتێ خۆ. ٢- تەماهی. ٣- خوازتن و خۆ رەزیلکرن.
القنوع(بالفتح): یێ ب قسمەتێ خۆ رازی.
القنى(القنو): ئویشیێ دارقەسپێ.
قني: نیڤا دفنا وی بلندبوو و کونێت دفنا وی تەنگبوون.
القنية: دەستکەڤت.
القنيت(بالكسر): یێ کێمخوارن.
القنيت(بتشديد النون): ئاڤگر ئانکو ئاڤ ژێ نادێرت.
القنيص: ١- نێچیرکری. ٢- نێچیرڤان.
القنيف: ١- زەلامی کێم خوارن. ٢- چڤاتێت خەلکی. ٣- ئەورێ گەلەک ب ئاڤ.
القنيع: ١- یێ رازی ب قسمەتێ خۆ.
القنينة: بوتل.
القنية: بدەڤئینانا تشتی.
قهي: ١- دلچوونا وی کێمبوو. ٢- سەرخۆشبوو.
القهاب؛ القهابي(بالفتح): رەنگێ سپی.
القهار: ١- یێ باش ب کارێ شکاندنێ رادبیت و هەمیا دشکێنت و ب سەر دا زال دبیت. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
قهب: سپییێ شێلیبوو.
القهب: چیایێ مەزن.
القهبة: رەنگێ سپی یێ شێلی.
قهد: گاڤێت خۆ کورت هاڤێتن.
القهد: ١- سپییێ شێلی. ٢- یێ رەنگ زەلال. ٣- نێرگزا نەبشکوری. ٤- خفشا مامزێ. ٥- جۆرەکێ پەزێ سپی یە. ٦- چێلا هویر و جوان.
قهر: شکاند و ب سەردا زال بوو.
قهر(بالضم والكسر): ١- هاتە شکاندن. ٢- هاتە بژرتن.
القهر: ١- راشکاندن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە پشتەڤانیا خودێ حەقە ژ بۆ نەهێلانا هویڤیا و دویرکرنا نەفسێ ژ باییکا.
القهرة (بالضم): ١- نەچاری. ٢- بەرحوتک؛ بەرشەق.
قهرم: زەلامێ قوت.
قهرمان: وەکیل.
قهقاع: عوور عوورا هرچێ.
قهقه: تیقتیقکر.
القهقهة: تیقتیقا کەنی؛ دەنگێ کەنی.
قهقر: ژپاشڤەزڤری؛ پشتویشتبوو؛ پشتویشت چوو.
القهقري: پاشداچوون؛ پشتویشتچوون.
القهقهة: تیقتیق؛ دەنگێ کەنی.

قهقهه: کەنیێ وی خورتبوو.
القهقور: خانیکێ قووزکی یێ بچویک چێدکەن.
قهل: ١- هشکبوو. ٢- ئاڤ ل لەشێ خۆ نەکر و پاقژنەکر. ٣- قەنجیا وی ئینکارکر. ٤- بناڤ کوفریێ ڤەچوو. ٥- نەکامیا وی کر.
قهم: دلچوونا وی کێمبوو.
قهمز: لۆتدا.
القهمز: بەژنکورت.
القهمزی: ئامادەبوون و سڤکی و بزاڤ.
القهمزة: یا بەژنا وێ گەلەک کورت.
القهوان: نێریێ قەرتێ شاخ مەزن.
القهوة: ١- مەی. ٢- قەهوە. ٣- شیرێ خورست. ٤- بێهن. ٥- قەهوەخانە. ٦- تێربوونا بێقوسیری.
القهیز: ئارمویش.
القوی(بالضم): عەقل.
القوی(بالفتح): ١- عەردێ بێ مرۆڤ و ئاڤ و گیا. ٢- برس.
القواء: ١- عەردێ ڤالا ژ مرۆڤ و ئاڤێ و گیای. ٢- جهێ کەس لێ نە. ٣- برس. ٤- جهێ ژ هۆگرا ڤالا. ٥- بێ دار و ئاڤی.
القوأب(القوأبي): یێ گەلەک ئاڤ دچیتێ (ئامان).
القوابس: ئەو کەسن یێت باشیێ نیشا خەلکی ددەن.
القوابع: هەسپێت د بەریکانی دا پاشڤەمایی.
القوات؛ القیت؛ القیتة: قویت.
قواد(بتشدید الواو): گەواد.
القوادم: پەرێت ل سەرێت چەنگێت بالندەی.
القوارة(بالضم): ١- پارچەیا ژ ڕەخێت پەڕۆکی هاتی یە ڤەکرن و هاڤێتن. ٢- قەوارا کراسی. ٣- تشتێ ڕەخێت وی ژێ هاتینە ڤەکرن.
القوارع: ئەو ئایەتێت قورئانێ نە یێت مرۆڤ ژ بۆ پاراستنێ ژ دارەسانا ئەجنا و شەیتانی د خوینت وەکی ئایەتولکورسی.
القواس: ١- کڤانهەلگر. ٢- یێ تیرا داهاڤێت. ٣- یێ نێچیرێ ب تڤەنگێ دکەت. ٤- خولامێ بتریریک و ئوسقف و قونسلا.
القواطع: ١- یێت برەک. ٢- بالندەیێت یێت هاڤین و زڤستانا ل جهەکی نەڤەحەون و هەردەم مشەخت دبن. ٣- ددانێت بەرێ دەڤی.
قواع(بالضم): کڤریشک.
قواع(بالفتح): گورگێ گەلەک دلویرت.
القواعد: ١- کۆما (القاعدة)یە کو دبیتە بنگەهـ. ٢- ڕێزمان.
القواط(بالفتح والتشدید): شڤانێ کەرێ پەزی.
القواع(بالضم): کڤریشکێ نێر.
القواع(بالفتح والتشدید): گورگێ دلویرت.
القواعة: کڤریشکێ مێ.
القواف: یێ دەوسا ڕادکەت و ڤێ دکەڤت.
القوال: ١- مرۆڤێ ب دەڤ و ئەزمان. ٢- سۆفییێ مەدیحا دخوینت و سۆفی ل بەر دکەن سەمایێ و د حال دچن. ٣- سترانبێژ. ٤- یێ گەلەک گۆتنا دکەت. ٥- یێ سەرێ هۆزانا دبێژیت.
القوام(بالکسر): ١- بنیات. ٢- پتری. ٣- عەدالەت. ٤- بەژن و بالا. ٥- یێ تێرا مرۆڤی دکەت ژ قویتی. ٦- ڕاست. ٧- سیستەم.
القوام(بالفتح): ١- ڕاستی و دورستی. ٢- بەژنا مرۆڤی و جوانیا درێژی یا وی. ٣- یێ تێرا مرۆڤی دکەت ژ قویتی. ٤- دادی. ٥- بەژن.

القوام(بالكسر): ١- سیستەم. ٢- ستوین. ٣- پلە. ٤- سەمیان. ٥- کەسێ ڕێڤەبرنا تشتی ب هویڤیا وی ڤە. ٦- تشتێ بەردەوامیا کارەکی یان کریارەکێ ل سەر وی دمینت. ٧- بنیات.

القوامس: مسیبەت؛ بەلا.

القوامع: ١- ئەو تشتن یێ مرۆڤی تەپەسەر دکەن و ژ خرابیا ددەنە پاش. ٢- ل نک سۆفیا دبنە ئەو تشتێت مرۆڤی پەپەسەر دکەن و دویر دکەن ژ حەز و بایبکێت نەفسێ.

القواية: عەردێ باران لێ هاتی.

قوب: کرە کۆرک.

القوب(بالفتح): چویچەلۆک.

القوب(بالضم): قەلپێ هێکێ.

قوب(بتشديد الواو): ١- کۆلا و کرە چال. ٢- ب پێی ڤەقوتا و کرە چال. ٣- ژ بنی ئینادەر.

القوباء(القوبة): ئێشەکە پیستی دگریت و دهێت تیڤل ژێ بوەربێت.

القوبة: ١- گومبەد. ٢- خۆجهێ مشەخت نەبت.

القوبي: یێ حەژ خوارنا چیچەلۆکا دکەت.

القوة: ١- هێز. ٢- شیان. ٣- تایەک ژ تایێت کنفێ.

القوت: قویت.

القوة: ١- تایێ وەریسی یان یێ کنفی. ٢- هێز؛ کو دبنە چەند جۆر: (القوة الباعثة): ئەو هێزە یاکو ئەندامێت لەشی دلڤینت، و(القوة الفاعلة): ئەو ئەو هێزە یا زەڤلەکا دئێخیتە کاری، و(القوة العاقلة): ئەو هێزە هزرێ ددەتە کاری، و(القوة المفكرة): ئەو هێزە یا یا هزر پێ دهێتە کرن، و(القوة الحافظة): ئەو هێزە یاکو هزرەبێرا دپارێزیت.

قود(بكسر الواو): ستۆ و پشتێت وی درێژبوون.

القود(بالفتح): ١- سزا شەرعی. ٢- ماهینێت تنێ دهێنە هاژۆتن و لێ سیار نەبن. ٣- کێشان. ٤- هاژۆتن. ٥- درێژکرن.

قور(بالفتح): قەوارت.

القور(بسكون الواو): ١- پەمبویێ نوی. ٢- کنفێ ژ پەمبوی چێکری.

القور: عەردێ بەرفرەهـ.

قوز: مشەبوو.

القوز: گرێ خیزی.

قوس(بكسر الواو): ١- خواربوو. ٢- پشتا وی خواربوو.

قوس(بتشديد الواو): ١- خواربوو. ٢- خوارکر. ٣- باران باری(عەوری).

قوس قزح: ١- کێلەستوین؛ کەسکوسۆر. ٢- کڤانێ (قزح)ی ژ بەر کو عەرەبا باوەردکرن کو کەسکوسۆر نیشانا هەبوونا وی یە.

القوس(بالفتح): ١- دەستە ژ بەر کو پێ دپیڤن. ٢- کڤان. ٣- و دبێژنێ (الرامي)، نیڤا ستێرێت وی وێنەیێ هەسپەکی پێک دئینن، پشتا وی یا ل ڕۆژئاڤا، و نیڤا وی یا دی سەروچاڤێت خوارێت مرۆڤەکی نە سەرێ وی یێ ل باکۆر و پێت وی یێت ل باشۆری.

القوس(بالضم): ١- کۆلکێ نێچیرێ. ٢- دێرا ڕەبەن خۆ تێدا ڤەدەر کەن.

القوسي(القوس): یا سەخت و درێژ(ڕۆژ).

القوصرة: ١- حێسیلکا خورمێ؛ ئامانەکە ژ لەڤەنا چێکری خورمێ دکەنێ. ٢- زەمبیل.

قوض(بتشديد الواو): ١- خرابکر بێی هەرفاندن، ئانکو کا چەوا ئاڤاکری یە وەسا کەلوپەلێت وی ژێ ڕاکرن. ٢- بژالەکر.

القوط: کەرێ پەزی.
القوطة(بالفتح): زلینکا مەزن.
القوطة(بالضم): خورمە.
القوع: مشتاخا قەسپا یان یا گەنمی دکەنێ.
القوف: سەرێ گوهی.
القوق: بالندەیەکێ ئاڤی یێ ستۆدرێژە.
قوقی: قیژی ڤەدا.
القوقة: ١- بالندەیەکە د کاڤلا دا دهیتە دیتن. ٢- جهێ بێ موی ژ سەرێ مرۆڤی.
قوقل: هلباسکیبوو.
القوقل(بالفتح): نێرەکەو.
القوقلة: هلباسکیبوونا ل چیایی؛ هلباسکی چیای بوون.
القول: ١- گۆتن. ٢- ئەزمان. ٣- ئاخڤتن.
قولة: یێ ب دەڤ و ئەزمان.
قوم(بتشدید الواو): ڕاستکر. ٢- بها دانا سەر.
القوم: ١- زەلام. ٢- نەتەو، مللەت. ٣- دوژمن.
قوم: ڕاستکر.
القوماندس: لەشکەرەکێ مەشقکری یە ژ بۆ بناڤکەڤتنا دوژمنی ل شەڤێت تاری و هیرشکرنا ژ کەشتیا بۆ بەستێ(لاتینی) یە.
القومة: ١- ئێک ڕابوون. ٢- ڕابوونا د ناڤبەرا دو ڕکاعەتا دا. ٣- بەژنا مرۆڤی.
القومس: ١- هەمی ئاڤا دەریایێ. ٢- میر.
القومي: مللەتپەروەر.
القومية: ١- مرۆڤ. ٢- نەتەو. ٣- بیروباوەرەکا سیاسی یە خودانێت وێ نەتەوێ خۆ ژ هەمی نەتەوێت باشتر دبینن.
قومية الإنسان: ١- مللەتێ مرۆڤی. ٢- بەژنا مرۆڤی.
القونة: پرتا ئاسنی یان یا سفری یا ئامانا پێ پنیدکەن.
القونس: سەرێ چیای.
القونوس: ١- کولۆڤاندکا سەری. ٢- هەستیێ بلندێ د ناڤبەرا هەردو گوهێت هەسپی دا. ٣- سەرێ کومزری. ٤- نیڤا ڕێکێ.
قوه(بتشدید الواو): کرە قێری.
القوهة: شیرێ هێژ شرین و تاما وی هاتیە گوهۆڕین.
قوي: ١- ب هێزکەڤت. ٢- ڤالابوو. ٣- برسیبوو. ٣- شیا.
قوي(بکسر الواو): ١- ڤالابوو. ٢- برسیبوو. ٣- نەهات(باران).
القوي(بالفتح): ١- یێ بهێز. ٢- خودان شیان. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە.
القوي(بالضم): تێژکێ بالندەی.
القويسة: جەرەکێ گیایێ بێهنخۆشە، قورمێ وی یێ سپی یە و کولیلکا وی یا گولگولی یە، د تێکێت بەرا ڕا شین دبت، دیسا دبێژنێ: (الناعمة).
القويم: ١- موکم و قایم. ٢- ڕاست و دورست.
القياء: دلێ هاتیە ڕاکرن.
القياد: ١- هەفسار یان هەر تشتێ پێ سەرێ دەواری دکیشن. ٢- هاژۆتن.
القيادة: ١- سەرکێشی. ٢- کارێ سەرکێشی. ٣- دەستەکا سەرکێشیێ دکەت. ٤- هاژوتن.
القيار(بتشدید الياء): خودانێ قێری.
القياس(بتشدید الياء): ١- کەسێ هەسپا بەرددەتە جەردێ. ٢- یێ کڤانا چیدکەت.
القياس: ١- ڕێبازەکا فوقهی یە ل سەر پیڤانا بابەتی ب بابەتی یا ئاڤایە. ٢- پیڤان.
القياسي: یێ ل دویڤ قیاسی ئانکو پیڤەری.
القيافة: دەوسڕاکرن؛ چوونا ل دویڤ دەوسێ.
القيال(بتشدید الياء): یێ ل دەمێ نیڤرۆ دنڤت.
القيام: ڕابوون.

القیامـة: زینـدیبوون و ڕابـوون ژ گـۆڕا ژ بـۆ دادگەهکرنێ.
القیب: چەنداتی.
القیتار(القیتـارة): ئـامویرێ مـۆزیکێ گیتـار (یۆنانی) یە.
القیثار(القیثـارة): ئـامویرێ مـۆزیکێ گیتـار (یۆنانی) یە.
قیح(قاح؛ أقاح؛ تقیح): عەداڤێ و خوینێ گرت.
القیح: عەداڤا ب خوین.
قید(بتشـدید الیـاء): ١- بەنـد کرنـە لنگـا. ٢- ئاسـتەنگدا. ٣- دلـێ وی ژێ سـتاند. ٤- نڤێسی. ٥- خالبەندکر. ٦- نمرەکر.
القید: ١- بەند. ٢- هندی؛ تەمەت. ٣- وەریسـێ گرێـدانا لنگـێ دەواری. ٤- پرتیـا ل دۆر ددانی. ٥- هندی.
قیدود: ستۆدرێژ.
القیدوم: ١- بەرێ تشتی. ٢- سینگێ تشتی.
قیدوم الجبل: سینگێ چیای؛ بەرێ چیای.
القیر(القار): قیڕ.
القیراط(القراط): ١- عیارێ زێری یە، ئێک قیراط دبیتـە (٢٠٠) ملیگـرام ئـانکو (٥) قیـراط دبنـە (١) گـرام، و قیـراط ژ (٤) دندکا پێـک دهێت ئـانکو (٤) دندک دبنە قیراطـەک، د بنیات دا بەرکێ کێراتـێ یە ژ بـۆ کێشـانێ هاتیـە ب کارئینـان ژ بـەر کـو هـەمی بـەرکێت کێراتـێ ئێـک سـەنگن. ٢- ئەو قیراتا د فەرمۆدەیێت پێغەمبـەری - سـلاڤ لـێ بـن - دا هنـدی چیـایێ ئوحـدێ یـە. ٣- دبێـژن: نیـڤ دانقـە. ٤- دبێـژن: چارێکـا شەشـکا دینـارێ یـە. ٥- دبێـژن: نیڤا دەهکا دینارێ یـە. ٦- دبێژن: ئێـک ژ (٢٤) پشـکێت تشـتی یـە. ٧- ل نـک یۆنانیـا نیـڤ دانقـە، دیسـا ل نـک وان دەرهەم سەنگا (١٢)ە بـەرکێت کێراتـێ یـە. ٨- دیسا ل نک یۆنانیا ستویراتیا تبلێ یە د پیڤانا درێژی و پانیان دا.

القیروان: ١- کۆما مرۆڤا. ٢- کۆما هەسپا. ٣- کاروان.
القیروطي: دەرمانەکێ تافیرکەرە (یۆنانی) یە.
القیریـــوس: جـــۆرەکێ گیایـــە، تاییـــت وی دماسۆلکی نە و شەمالکا دڕاوەستیایـنە.
القیس: ناڤێ صەنەمەکێ ژمێژەیە پەرستنا وی هـاتبوو ژ بیرکـرن تنـێ نـاڤێ وی مـابوو، لـەومـا عـەرەبان ناڤێت خـۆ دکرنـە (عبـد القیس).
القیس: هندی؛ تەمەت.
القیسري: ١- یێ مەزن. ٢- یێ زەبەللەح.
قیصر: ناسناڤێ شاهێت ڕۆمـان و بیزەنتـی و ڕۆس و ئەلمانیا یە.
القیصریة: نشتەرکاریکە پێ بچویکی ژ زکێ دایکێ دئیننە دەر پشتی کـو ب ڕێکا بوونا سرۆشتی نەبت.
القیصـوم: گیایـەکێ بێهنخۆشـە وەک دەرمـان دهێتە ب کارئینان.
قیض له: ١- بوو کرە قەدەر. ٢- بۆ پەیداکر.
قیض(بتشدید الیاء): پەیداکر.
القیض: پرتا قەلپێ هێکێ.
القیض(القیـاض): یـێ تەمـەت یـان هنـدی تشتی.
القیض(القیضة): بەرەکـە دشارینن و پـێ وێ ئێشـێ دکـەوینن یـا پـەزی دگریـت و دبیتـە ئەگەرێ لێکبادانا پاشمێت وان.
قیضة: پرتا بچویکا هەستی.
قیظ: گەرما وی دژواربوو.
قیظ(بتشـدید الیـاء): ل دەمـێ گـەرما دژوار خۆجهبوون.
القیظ: ١- گەرما دژوار. ٢- چلێ هاڤینێ.
القیظـــي: یـــێ ل دەمـــێ گـــەرمێ دهێتـــە بەرهەمئینان.
القیطـان: قەیتان.

قیطس: کۆمەکا ستێرایە وێنەیێ حەیوانەکێ دەریایی پێک دئینن، دەستپێکا وی ل ڕۆژهەلاتی یە و دویماهیا ل ڕۆژئاڤایە.

القیظ: ١- گەرما هاڤینێ. ٢- دژواریا گەرمێ.

القیعار(القیعر): یێ ددەتە بنێ گەوریا و دئاخڤت.

قیعة: عەردێ ڕاست.

قیف(بتشدید الیاء): کەتە دویڤ.

القیق: درێژێ درێژی کریت.

القیفال: ئەو ڕها دەستی یە یا دهێت برین(یۆنانی) یە.

القیق: کەرەمرۆڤێ سەربەردای.

القیق: بالندەیێ شرکاک؛ کرکاک؛ کرکەوک؛ شلکاک، دیسا دبێژنێ: (أبو زریق).

القیقاة(القیقاءة): عەردێ ب کەند و کوور.

القیقب: ١- دڤێلەکا گەڤلی یە ل دۆر قەلپیسێ زینی دزڤرت. ٢- ئەو ئاسنە یێ لغاف دکەڤیتە نیڤا وی.

القیقب: جۆرەکێ دارێ یە بەلکێت وێ وەکی لەپێ مرۆڤی نە، گەلەک جۆر ژێ هەنە، هندەک جۆرێت وێ ژ بۆ جوانیێ دهێنە چاندن، جۆرەکێ وێ ل وەلاتێ (کەنەدا) دهێتە چاندن و جوینەکێ شەکرێ ژێ چێدکەن.

القیقبان: ١- زین. ٢- جۆرەکێ داری یە د چێکرنا زینا دا ب کاردئینن.

القیقیة: تیڤلکێ هێکێ یێ د بن قەلپێ وێ دا.

القیل(بالکسر): ١- گۆتگۆتک. ٢- بەرسڤ. ٣- ئاخڤتن. ٤- گوفتوگۆ.

القیل(بالضم والسکون): ١- سەرۆک. ٢- ناسناڤێ شاهێت دەولەتا (حمیر) بوو.

القیل والقال: گۆتگۆتک.

القیل: ١- شاه. ٢- سەرۆک.

القیلة: حێشترا ل دەمێ نیڤرۆ دهێتە دوهتن.

القیلط: گونوەرمتی.

القیلولة: ١- نڤستنا ل دەمێ پشتی فراڤینێ هەتا بەری نڤێژا ئێڤاری. ٢- بێهنڤەدانا نیڤرۆ.

قیم(بتشدید الیاء): ١- ڕاست و دورست. ٢- قایم و موکم. ٣- یێ ب بها و قیمەت.

القیم: ١- سەمیانێ مالێ یان یێ کۆمەکێ. ٢- سەرپرشتێ کارەکی. ٣- کەفیلێ سێوی.

القیمة(بتشدید الیاء وکسره): حەنیفییەت کو دینێ ئیبراهیم پێغەمبەری بوو - سلاڤ لێ بن.

قیمة: بها؛ نرخ.

قین(بتشدید الیاء): خەملاند.

القین: ١- ئاسنگەر. ٢- کۆلە؛ عەبد.

القینة: ١- جاری. ٢- سترانبێژا ژن. ٣- شەکرنکار. ٤- گەها دویماهیێ ژ پشتێ یا دکەڤیتە سەر کماخێ.

القینس: گا.

القیهل(القیهلة): ڕووخۆشی و کەیسماقویلی.

القیوء(القیو): یێ گەلەک دلێ وی ڕادبیت.

القیول: شیرێ ل دەمێ نیڤرۆ دهێتە ڤەخوارن.

القیولة: ١- نڤستنا ل نیڤرۆ. ٢- بێهنڤەدانا ل نیڤرۆ. ٣- حیشترا ل دەمێ نیڤرۆ دهێتە دوهتن.

القیوم(القیام): ١- یێ بێ دەستپێک و بێ دویماهی و یێ ب بەردەوامی ل سەر ڕێڤەبرنا کاروبارێ هەبوونێ ڕاوەستیای و بێی وی چو کار ب ڕێڤەنەچن کو تنێ خودێ یە. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.

القیومیة: بەردەوامکاریا ل سەر ڕێڤەبرنا کاروبارێت هەبوونێ.

قییر: قێرکر.

پیتا (ك)

ک: پیتا بیست و دووێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسیبا ئەبجەدی دا دبیتە (٢٠)، وەک جیناڤ بۆ کت و جۆت و کۆمێ دهێتە ب کارئینان، دیسا وەک ئەگەر ژی، و پیتەکا زێدە دهێتە ب کارئینان، دیسا ب رامانا (وەکی) ژی دهێتە ب کارئینان.

کاء: ژێ ترسیا و نەویرایێ.

الکاء(الکاءة): بێدلێ ترسنۆک.

کائن: رویدای.

الکائن: ١- چێبووی. ٢- یێ هەی.

الکائنات: بێت هەبووین؛ بێت هەین، مەبەست ژی تشتێت چێکرینە ژ لایێ خودێ حەق ڤە.

کئب: داما؛ خەمێ گرت.

کأج: کەرینیا وی زێدەبوو.

کأد: خەمگینبوو.

الکأداء: ١- خەم. ٢- دژواری. ٣- هشیاری. ٤- شەڤا تاری.

کئود: سەخت و بزەحمەت.

کؤود: سەخەت و ئاسی.

الکؤداء: هەناسا دژوار.

الکأس: ١- پەرداخ. ٢- مەی. ٣- گولبەرگ. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە دل(القلب).

الکأسیة: تراشۆکەکا ب کولیلکە، بێهنا وێ یا خۆشە، ل ئەمریکا باکۆر شین دبت، ژ بۆ جوانی دهێتە چاندن.

کأسیات النور: نفشەکێ تراشۆکێت دو تایە، هندەک تراشۆکێت بۆندار ڤەدگریت.

کأص: ١- رەزیلکر و شکاند. ٢- زێدە خوار یان ڤەخوار.

کأکأ: لاوازبوو و ترسیا و پاشڤەچوو.

کأل: دینەک کری یان فرۆت.

الکأکاء: ١- نەویرەکی یا دلقەتین. ٢- غاردانا وەکی رەڤینا دزا.

کأل: تشتەک کری یان فرۆتە دینداری دینداری خۆ دا پاری خۆ بزڤرینت.

کأن: توندبوو؛ دژواربوو.

کأن(بتشدید الهمزة والنون): هەروەکی؛ دێبێژی.

کأی: ب ئاخڤتنێ ئێشاند.

کأین(کأي): وەکی کیژکی؛ چەند.

الکئیب: دامایی؛ غەمگین.

الکائن: یێ چێبووی.

كائنات: بوونەوەر.
كاب: ب كۆپی ڤەخوار.
كاب: ١- كەڤتی. ٢- كریسك نەدایی(ستە). ٣- مەزنبوو.
كآبة: دامایین؛ غەمگینی.
الكابح: ئەو تشتێ كورە یێ ل راستی مرۆڤی دهێت وەكی كڤریشكێ.
الكابحة: ستاپێ تورمبێلێ.
كابد: زەحمەتا وی كێشا.
كابر: ١- روكمانە د گەل كر. ٢- هەولدا ب شێتێ.
الكابر: ١- یێ مەزن. ٢- بابكالكێ ژ هەمیا مەزنتر. ٣- سالار. ٤- یێ بلند پا.
الكابسة: ١- ب سەر ڤە هاتی. ٢- مێیا (الكابس)ە. ٣- ئامیرێ لێدانا دوگما.
الكابلي: جلكێ كورت.
الكابوس: كابیس؛ خەونا نەخۆش.
الكابول: داڤێت نێچیرێ.
الكابي: ١- یێ بلند. ٢- یێ مەزن. ٣- یێ ئاگرێ و ڤەمری و مایە بێ ئاگر. ٤- یێ هلنگڤتی و كەڤتی.
الكابية: ١- مێیا (الكابي)ە. ٢- كەف. ٣- خولیێ دایە سەر.
كاتب: ١- بۆ ئێك نڤیسین. ٢- دگەل نڤیسی. ٣- بهایێ خۆ ل سەر خۆ نڤیسی كو ئەگەر ب دەتە خودانی خۆ ئازاد ببیت(كۆلە).
كاتب عرائض: ئەرزوحالچی.
الكاتب: ١- نڤیسەر. ٢- زانا. ٣- یێ كارێ وی نڤیسین.
الكاتدرائية: دێرا تەختێ ئوسقفی لێ(یۆنانی) یە.
كاتع: شەركر.
كاتل: شەركر.
كاتم: لێڤەشارت.
الكاتم: ١- یێ نهێنی ڤەشارتی. ٢- ئامیری نەهێلانا دەنگی. ٣- بێ پەق و تیك. ٤- یێ ڤەشارتی.

الكاثوليك: ناڤێ وان فەلانە یێت ل ژێر دەستهەلاتا پاپایێ شوینگرێ قدیس (بطرس)ێ و نوینەرێ مەسیحای سلاڤ لێ بن.
الكاث: ئەو داڤێت گیاینە یێت كو ژ وان گولیا شینبووین یێت ژ ملۆككێشی كەڤتین.
كاثب: خۆ نێزیككر.
الكاثبة: ١- مێیا (الكاثب)ە. ٢- جهێ بلند ژ پشتێ.
كاثر: زێدەكەر.
كاثعة: تژی خوین(لێڤ).
كاثم: خۆ نێزیكی وی كر و تێكهەلیا وی كر.
الكاثم(الكثم): یێ تیر.
الكاثوليك: ل (كاتولیك) بزڤرە.
كاح: ١- شەرێ وی كر و شیایێ. ٢- بنئاڤكر یان بنئاخكر.
الكاح: ستویراتیا چیای.
الكاحب: یێ مشە و زەحف.
الكاحص: ١- بوویە شوینوار. ٢- نەمایی(شوین). ٣- یێ پێ دانای.
كاحط: باران نەهاتی و بوویە هشكی.
كاحل: چاڤكلدایی.
الكاخ: ١- كۆلك. ٢- یێ تاری.
الكاخية: یێ حاكم پشتا خۆ پێ راست دكەت و باوەریا خۆ پێ دئینت و نهێنیا ل نك ڤەدشێرت.
كاد: چونەمابوو بهێتە كرن.
كاد: ١- خاپاند. ٢- خاپاندن نیشا دا. ٣- شەرێ وی كر. ٤- ژ بۆ خرابیا وی كار كر. ٥- نەهێلا بكەت. ٦- ئاگر دەرئێخست. ٧- ڤەرەشیا؛ دلێ وی رابوو.
كاد: غەمێ گرت.

الكادئة: ١- یا شینبوونا وێ یا گیرۆبووی. ٢- پویتێ وان درێژنەبوو.
الكاداء: ١- خەم و کۆڤان. ٢- شەڤا تاری. ٣- سەخت و ب زەحمەت.
كادح: ڕێنجبەر.
الكادس: بێهنشا ڕەشبینی پێ دهێتە کرن.
كادم: نەشیا بخۆت(دەواری).
الكاده: یێ تشتی د شکێنت.
الكادية: دژواریا زەمانی.
كاذب: درەوینکر.
الكاذب: درەوین؛ درەوکەر.
الكاذبة: یا کریارا بکەتە درەو.
الكاذة: گرێکا قوپێ ڕەهنی.
الكاذي: جۆرەکێ دارێ یە وەکی دارقەسپێ یە، کولیلکێت وێ ژ بۆ خۆشکرنا ڕوینی دهێنە ب کارئینان.
كار: ١- پێچا. ٢- لەزکر. ٣- کوریا خۆ ل دەمێ بەزێ ڕاکر.
الكار: جۆرەکێ کەشتیا یە.
الكارة: ١- چەندەکا دەسنیشانکری یە ژ گەنمی یان ژ زادی. ٢- ئەو جلکن یێت کو کەسێ جلکا سپی دکەت(قصار) دکەتە گولۆلک.
كاري: کرێکر.
الكاربون: نژادێ سەرەکی یێ ڕەژیێ یە، د پێکهاتیا هەمی جانەوەرا دا هەیە، و ئەلماس کاربوونێ خورستێ کریستالبوویە.
الكارة: ١- باری جلکا. ٢- بارێ دانی.
الكارث: ئەگەرێ پەیدابوونا خەما دژوار.
الكارثة: کارەسات؛ مسیبەت.
كارد: ڕاهێلایێ.
كارز: چوویێ و خۆ لێ ڤەشارت.
الكارز(الكاروز): یێ خەلکی دخوازیتە مزگینییا ئنجیلێ.
الكارع: یێ ددەتە ناف ئاڤێ چ ژێ ڤەخۆت چ ژێ نەڤەخۆت.
الكارعة: ١- مێیا (الكارع). ٢- دارقەسپێت ل سەر ئاڤێ.
كارم: ١- شانازی ب مەردینیێ دگەل بر. ٢- دیاری دایێ دا وی پاداشت بکەت.
الكاريزما: پەیڤەکا (ئنگلیزی) یا بنیات (یۆنانی) یە، د بنیات ڕامانا دانا خودێ ددا، پاشی بوو زاراڤەکێ ڕامانا هێزا کەسایەتیا مرۆڤی ددەت؛ کو دبیتە ئەو شیان دەسهەلاتداری و هێز یێت کو مرۆڤ پێ بشێت کارتێکرنێ ل خەلکی بکەت و بهێلت باوەریەکا موکم ل نک وان پەیدا بیت کو مرۆڤی شیانێت نەئاسایی ل نک هەنە و بکیر هەر کارکی دهێت، هندەک دبێژنێ: (هێزا کەسایەتی) و هندەک ژی دبێژنێ: (سحرا کەسایەتی).
كاز: ب گۆزکی ڤەخوار.
كاس: ١- بەرداغێ تژی. ٢- مەی. ٣- گولبەرگ؛ پشکا ژدەرڤە ژ پشگۆژا گولێ.
كاس: ١- سەروبنکر. ٢- بها کێمکر. ٣- خۆ کرە خەلەک. ٤- سەروبنبوو. ٥- ل سەر سێ لنگا چوو. ٦- هەدار کیشا و خۆ پیگرانکر.
الكاس: یێ بعاقل و ژیربوو.
الكاسب: رزقپەیداکەر.
كاسحة الألغام: تانکە یان کەشتیەکا تایبەتە ژ بۆ نەهێلانا مینا.
كاسد: ڕاوەستیای.
كاسر: ژێ خواست بهای کێم بکەت.
كاسر الجوز الأوربي: بەرکوتەیێ قورمان.
كاسر الجوز الصخري الصغير: بەرکوتەیێ بچویک.

كاسر الجوز الصخري الكبير: بەركوتەیێ كەڤران.

كاسر الحجر أو القلب: نفشەكێ كولیلكا یە، ل نیڤا باكوورا گۆیا زەمین شین دبت، ل چیاییت بلند و وەلاتێت سار شین دبت.

الكاسر: ١- بالندێ د رژیێتە سەر نێچیرێ و چەنگا لێ دشكینت. ٢- بالندێ دەمێ درژیێتە سەر نێچیرێ چەنگێت خۆ ڤەدشكێنت.

كاسف: ١- مریتۆ. ٢- تێكچووی.

كاسف البال: رەوشخراب؛ حالخراب.

الكاسي: ١- ب جلک. ٢- یێ ئێكەدی جلكا ژ كیستێ خۆ دكەتە بەر.

كاش: ب دژواری ترسیا.

كاشح: دوژمناتیكر.

الكاشح: یێ دوژمنیا ئێكی دكەتە دلێ خۆ.

الكاشد: یێ بۆ عەیالێ خۆ گەلەک شۆل دكەت.

كاشر: كەنی و ددانێت خۆ قیچكرن.

الكاشر: ددانقیچ.

كاشف: ١- بۆ دیاركر. ٢- نیشادا.

الكاشف: ١- یێ تشتی دیاردكەت. ٢- یێ تشتی دبینت.

الكاشفة: ١- مێیا (الكاشف)ە. ٢- شەرمزاری.

كاص: ١- ب تنێ خوار. ٢- زێدەكر. ٣- خوار. ٤- نەشیانێ گرت. ٥- ب لەز برێڤەچوو.

كاظ(بتشديد الظاد): شەرەكێ بێ یەمان د گەل كر و بەرنەدا.

الكاظم: ١- یێ تشتی د دل دا دهێلت و دەرەهینەكەت. ٢- یێ بێدەنگ. ٣- یێ تێهنی و هناڤ هشک.

كاظية: هشک.

كاع: ١- ژێ ترسا و نەوێرا ب نک ڤە بچیت. ٢- ل سەر پشتا تلا ب رێڤەچوو.

الكاع: ١- یێ لاواز و ترسنۆک. ٢- سەرێ باسكێ دەستی یێ خوار یێ ب دەستی ڤە.

الكاعب(الكعاب): ١- كچا مەمک قیچ. ٢- مەمک خڕ.

الكاعي: یێ رەڤی.

الكاغد: كاغەز (فارسی) یە.

الكاغدي: كاغەزفرۆش.

كاف: پێچا.

الكاف: ١- یێ بەسكری؛ یێ دەستێ خۆ ژ تشتی كیشای. ٢- یێ ددانێت وێ كورت بووین. ٣- یێ دەلنگێت خۆ چ یێت هچكا یان یێت دەرپێی پێچاین.

كافأ: ١- پاداشتكر. ٢- بوو هەڤكویفێ وی.

كافي: خەلاتكر.

الكافة(بتشديد الفاء): ١- هەمی؛ گشت. ٢- حێشترا پیر.

كافت: بەریكانێ دگەل كر.

الكافة: هەمی خەلک.

كافح: ١- بەرسینگ لێ گرتن ل شەڕی بێی مەتال. ٢- ب رحا خۆ دەستهاڤێتێ. ٣- بەرەڤانیكر.

كافر: ئینكاركر.

كافر: ١- راستیڤەشێر. ٢- یێ باوەری ب خودێ نەئینای. ٣- یێ دانپێدانێ ب قەنجیێت خودێ نەكەت. ٤- شەڤا تاری. ٥- وەراز. ٦- زریپۆش. ٧- دەریا. ٨- رووبیارێ مەزن. ٩- یێ كراس ل سەر زریپۆشی ل بەر خۆ كری. ١٠- گیا. ١١- هەسپێ رەش. ١٢- عەردێ راست. ١٣- نهالا مەزن. ١٤- عەردێ دویری خەلكی. ١٥- ئامانێ كەركێت قەسپا. ١٦- وەراز. ١٧- گیا. ١٨- رەنگێ تاری.

الكافرة: ١- ژنا كافر. ٢- دەنێ مەیێ.

الكافل: ١- يێ دابینکرنێ دکەت. ٢- يێ بەردەواميێ دایە ڕۆژیێ یانکو بێ زاد نڤستی. ٣- يێ ئێتیمی ب خودان دکەت. ٤- يێ کەفالەتێ ددەت.

الكافه: سەرلەشکەر.

الكافور: ١- بەرێ دارڤەسپێ. ٢- گەرکا بێسیرانەی. ٣- دارەکا هەر دەم شینە کولیلکێت سپی ددەت؛ ل دارستانێت ڕۆژهەلاتێ کیشوەرێ ئاسیا شین دبت، نەخاسمە ل باشوورێ چینێ، بلندیا وێ دگەهیتە (٥٠) مێترا و ستویراتیا قورمێ وێ دگەهیتە (٢) مێترا، کەرستەیێ کافوور ژ بەلگێت وێ چێدکەن. ٤- کافوور ژێ کەرەستەیەکێ بۆنداره ژ دارا کافوورێ دەردئێخن.

الكافي: ١- يێ مرۆڤێ ژ هەر تشتەکی بێ منەت دکەت. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.

كاك: لاواز و ترسنۆک بوو و د یاشداچوو.

كاكاء: ١- ترسا دلقەتین. ٢- ڕەڤینا دزیکەری.

الكاكاو: دارەکە ل ئەمریکا باکۆر شین دبت، بەلگێت وێ دپەحنن و کولیلکێت وێ دهوبرن. کێکەوێ ژ تۆڤێ وێ دەردئێخن یا کو دبیتە کەرەستێ بنەڕەت د چێکرنا شکۆلاتا دا.

الكاكي: دبێژنێ: مژمژا چاپانێ، جۆرەدارەکە ل چینێ شین دبت، بلندیا وێ دگەهیتە (١٠) مێترا، فێقییێ وێ یان يێ زەر و پرتەقالی یە یان يێ سۆرێ تەیسۆکە.

كال: ١- پیڤا (فرۆشکار). ٢- کریسک نەدان. ٣- کیشا.

الكال: ١- يێ وەستیای. ٢- يێ کوهـ. ٣- لهازەکێ سەر شۆکە پێ ئاڤاهی و چەپەرێت دوژمنا خراب دکەن ل دەمێ جەنگێ.

الكالئ (الكالي): ١- دەستبەعی. ٢- يێ پاشئێخستی.

كالب: ١- دوژمناتیا ئاشکرا دگەل کر. ٢- ژ باکۆرێت دارا خوار.

كالح: ١- خۆ لێدا و شیایێ. ٢- ما د ناڤ عەوری دا.

الكالح: ١- يێ سەروچاڤێت وی ژ خەما تێکچووین. ٢- ددانقیچ. ٣- يێ دژوار و ب تەنگاڤی.

الكالسيوم: کەرستەیەکێ سپییێ شلە دپێکهاتوویا هەستیا دا پشکداریێ دکەت.

كالمه: دگەل ئاخڤت.

الكالوري: ئەو چەندا گەرمێ یە یا کو (١) گرامێ ئاڤێ (١) پلەیا ژ سەدێ گەرم بکەت.

كامخ: پێخوارن.

الكامخ: پێخوارنا دلڤەکەر.

الكامد(الكمد؛ الكميد): يێ دلێ وی پێشێ ژ خەم و کۆڤانا گرتی.

كامع: ١- کارێ سەکسی دگەل کر. ٢- دا دگەل خۆ.

كامعه: ڕویس دگەل نڤست.

الكامل: تەکووز؛ يێ چو کێماسی لێ نە.

الكاملية: جوینەکێ شیعایە؛ دوڤچوویێت (أبي كامل)ی نە، سەحابا کافر دکەن ژ بەر کو (علي بن أبي طالب) نەهلبژارتین، و (عەلي) ژێ کافر دکەن ژ بەر کو دەست ژ داخوازا حەقییێ بەردایین، و وان باوەری ب (تناسخ الأرواح) هەیە.

الكاميليا: دارەکا هەردەم شینە، بنیاتێ وێ وەلاتێ ئەندونیسیا ئاسیا ئستوائی یە، بەلگێت وێ د مەزن و تەیسۆکن و کولیلکێت وێ د پیڤازی یان د سۆرنن ژ بۆ جوانییێ ل وەلاتێت گەرم و دۆرێت دەریا سپی دهێنە چاندن.

کان: ١- ڕابردۆیێ کاری. ٢- هەبوو. ٣- چێبوو. ٤- ئامادەبوو. ٥- پێدڤی یە. ٦- هەردەم. ٧- ئەوبوو.
کـأن: پیتەکـە ژ بـۆ سـالوخەتدانێ دهێتـە ب کارئینان.
کان: چەمیا و گوهداری کر.
کأن: دژواربوو.
کانب: درەوکەر.
الکانب: یێ تێر و تژی.
الکانس: مامزا چوویە د لەندێ دا.
الکانسة: ئامویرێ مینا ڕادمالیت.
الکانع: ١- یێ خۆ نێزیک کری و ڕەزیل کری و خۆ تێکبری. ٢- یێ تێکچووی. ٣- یێ خۆ ب ژن و عەیال ڤە دهاڤێتە ناڤ مالا ئێکی دا تشتەکی بۆ بکەت.
کانف: هاریکر.
الکانفة: ناڤبڕ.
الکانون(الکانونـة): ١- مرۆڤێ هەستی گرانێ قـام نـەخۆش. ٢- یـێ قەسـە و گۆتکۆتکـا ڤـەدگوهێزت. ٣- هـەردو مـەهێت کـانوینێ نـە یێت کو دکەڤنە د ناڤبەرا چریا دووێ و شواتێ دا. ٤- کوچکێ ئاگری. ٥- زڤستان.
کاه: ١- تامکر. ٢- بیهنکرە بێهنا وی.
کاهی: د گەل کەتە شانازیا.
الکاهب: یێ تۆزا ب ڕەشی ڤە کەتی یە سەر.
کاهل: زنئینا.
الکاهل(الحـارک): ١- جهـێ دکەڤیتــە د ناڤبـەرا هـەدو مـلا دا ل دویماهیـا ستۆی. ٢- پشتا ستۆی. ٣- هەردو مل پێکڤە.
کاهـل: ژیـێ وی کەتـە د ناڤبـەرا سیهێ هـەتا پینجیێ دا.
کـاهن: ١- پێشـبینکار. ٢- خێڤزانـک؛ یـێ هزردکەت کو غەیبێ دزانم. ٣- خزمـەتکارێ مرۆڤی. ٤- ل نک جوهی و بوتپەرێسا ئەوە یـێ قوربـان و سـەربڕا پێشـکێش دکـەت. ٥- ل نـک فـەلا ئـەوە یـێ دگەهیتـە پلـەیا (الکهنوت).
کاوی: د گەل گەتە جڤیندانێ.

کاوح: ١- خەبـەر گوتنێ. ٢- شەڕی وێ کر و شیایێ.
الکاویاء: بستا داخکرنا ئاژەلی.
کأی: ب ئاخڤتنێ ئێشاند.
کاید: خاپاند.
کایس: هەولدا ب ژیرییێ ژێ زیدەکەت.
کایص: ب کریار کر؛ ممارەسەکر.
کایــل: ١- وەکــی ئاخڤتنــا وی لێڤــەگێڕا. ٢- هەڤڕکی کر. ٣- پاداشتکر.
کایله: بۆ پیڤا.
کاین(کأي): پیکهاتییەکێ ناڤی یە ژ (ک) و (أي) پێک دهێت و ژ بۆ زێدەکرنێ دهێتە ب کارئینان.
کب: ١- قولپاند. ٢- سەرنشیڤکر. ٣- گرنبوو. ٤- کرە گولۆلک.
الکب(بالضم): جۆرەکێ گیایە وەکی ترشۆکێ یە.
الکبا(بالکسر): ١- کەڤا ل کنارێت ڕوباری. ٢- پەڕۆک.
کبا: ١- دەڤ و دەڤ کـەڤت. ٢- کریسـک ژێ نەچوون(ســـــتە). ٣- ڕژت؛ ڕێهـــــت. ٤- خـــولیێ دا ســـەر. ٥- بلنـــدبوو. ٦- ئارمـــانج نەگـــەزت. ٧- ڤـــەمری. ٨- هـــەمی ڤـــەگرت. ٩- مـــالی. ١٠- زەربوو. ١١- کێمبوو.
کبی(بتشدید الباء): ١- خوەلی هاڤیتە سەر. کرە بخویر.
الکباء(بالضم): یێ بلند.
الکباء(بالکسر): دارکێ بخوورێ.
الکباب(بالفتح): کەباب؛ گوشتێ هێرای و ب بستکێ ڤەکری و بژارتی.
الکبــاب (بالضــم): ١- تــەڤنا نویســەک. ٢- خیـزێ گـیخ گـیخ. ٣- کـەرێ بـۆش ژ حێشتر و پەزی.
الکباد: ئێشا مێلاکێ.
الکبار(بالضم): یێ مەزن.
الکبار(بالضم والتشدید): یێ گەلەک مەزن.

کبار(بتشدید الباء): گەلەک مەزنبوو.
الکباس(بالضم): ١- سەرمەزن. ٢- یێ تژی گوشت. ٣- مزن و گورۆڤر. ٤- یێ سەرێ خۆ دکەتە د ناڤ کراسێ خۆ دا و دنڤت.
الکبّاس(بالفتح والتشدید): ئامویرێ گڤاشتنا پەمبوی و کاغەزا.
الکباسة(بالکسر): ئویشییێ قەسپا.
الکبّاش(بتشدید الباء): خوانێ بەرانا؛ یێ بەرانا ب خودان دکەت.
الکبان: ئێشەکە حێشترا دگریت.
کبب: کباب چێکرن.
الکبة(بالضم): ١- کەرێ حێشترا. ٢- کۆما دەوارا. ٣- زەحمەت. ٤- هەوا ل شەڕی. ٥- گولۆلکا دەزیا یان یا ریسی. ٦- گلێشێ هاتیە مالین.
الکبّة(بالفتح): ١- سەنگ. ٢- کۆما مرۆڤا. ٣- زەخمەت. ٤- هێرشا ل شەڕی. ٥- قیێرِی.
کبت: ١- ئێخستە عەردی. ٢- کوشت. ٣- شکاند. ٤- ب خەما وی ڤە زڤڕاند. ٥- ڕەزیلکر.
الکبت: ١- دەرئێخستن و ڕەزیلکرن. ٢- حەز و هەویڤی بێت د دل دا مای و بوونە کەسەر.
کبث: خرابوو و گەنیبوو.
کبّث(بتشدید الباء): ١- دا عەردی(کەشتی). ٢- تشتێ تێدا ڤەگوهازتە ئێکا دی(کەشتی).
کبح: ١- هەڤسارێ وێ یان وی زەبکر و نەهێلا ژ جهـ بلڤیت. ٢- ڤەگەڕاند. ٣- دانایێ. ٤- ڤەژەناندە ڤە(تیر).
کبد: ١- ل مێلاکا وی دا. ٢- قەستا وی کر. ٣- بوو زەحمەت و تەنگاڤی.
کبّد(بتشدید الباء): چو د نیڤەکێ دا.
الکبد(بفتحتین): ١- سەختی و زەحمەت. ٢- با.
الکبد (بالفتح والکسر): ١- مێلاک. ٢- نیڤ. ٣- تەنشت. ٤- هناڤ.
کبد الأرض: کانێت د زکێ عەردی دا.
کبد القوس: نیڤا کڤانی.
الکبداء: ١- دستار. ٢- ناڤتەنگستویر.
الکبدة: مۆرکا ئەڤینێ.
الکبدیة: گیایەکێ وەکی کەڤزێ یە ل جهێت شەهدار شین دبت بەلگێت وی دپەحنن و کولیلکێت وەکی گڤارکا ددەت، دەمێ ڕۆناهیا ڕۆژێ ل بەلگێت وی ددەت ڕەنگێ میلاکێ لێ دیار دبت.
کبر: مەزنتربوو.
کبر(بکسر الباء): ب ناڤسالڤەچوو.
کبر(بضم الباء): مەزنبوو.
کبّر(بتشدید الباء): گۆتی: (الله أکبر).
الکبر(بالکسر والسکون): ١- گشتیا تشتی. ٢- مەزناهی و پلەیا بلند. ٣- خۆمەزنکرن. ٤- گونەها مەزن. ٥- کوفر و ئیشراک.
الکبر(بالکسر والفتح): مەزناهی.
الکبر(بفتحتین): دەهۆل(فارسی) یە.
الکبر(الأصف): دارەکا بچویک و ب شتری یە، کولیلکێت وێ د سپی و جوانن، ل وەلاتێت ل دۆر دەریا سپی شین دبت، بەر و کولیلکێت ترش دکەن و وەک دارمانک دهێنە ب کارئینان(یۆنانی) یە.
کبر: پتری.
کبر: مەزنبوو؛ ب ناڤسالڤەچوو.
الکبرة(بالکسر): ١- مەزناهیا عومری. ٢- گونەها مەزن.
الکبریاء: مەزناهی و خۆمەزنکرن.
کبرت: کبریت تێدا.
الکبریت: ١- کەرەستەیەکێ زەرە زوی ئاگر خۆ لێ ددەت. ٢- مراریا سۆر. ٣- زێڕێ سۆر.

الكبس(بالكسر): ١- ئەو ئاخە یا پێ بیرێ دادگرن. ٢- سەرێ مەزن. ٣- بنیات.
كــــبس: ١- داگـــرت. ٢- بـــره تێـــدا. ٣- ژ نشـــكەكێ ڤـــە هێـــرش كـــره ســـەر. ٤- دمدمانـد. ٥- گڤاشـت و فشـار لێكـر. ٦- رۆژەكێ لێ زێدەكر.
كبس(بتشديد الباء): ب دەستی نەرمكر.
الكبسة: هێرشا ژ نیشكەكێ ڤە.
كبسـولة: كەبسـونا فیشـەكێ یـان یـا بـەركێ تۆپێ(لاتینی) یە.
كبش: لەپەک لێدا.
الكـــبش: ١- بـــەران. ٢- مـــەزن؛ ســـالار. ٣- ئامیرەكێ جەنگێ بوو؛ كاریتـەكێ مـەزن بوو سەنگەک ب سەری ڤە بـوو پـێ دەرگەهـ و دیوارێت كەلا د هەرفاندن.
كبش فداء: بەرانی قوربان.
الكبشة: چنگـال و خەلـەكەنـە د ئێخنـە جلكـی ب كارێ قولپكا ڕادبن.
كبع: ١- قەتكر. ٢- نـەهێلا یـا بڤێت بكـەت. ٣- خۆچەمانـــد و ڕەزیلبـــوو. ٤- كێشـــا و هژمارت.
كبع(بالتشديد): قەتكر.
الكبع(بالضـم والفـتح): حوێتـەكـە دبێژنـــێ: (حێشترا دەریایێ).
كبل: ١- گرێدا. ٢- زێندانكر. ٣- گیرۆكر.
كبل(بتشـديد البـاء): ١- گرێـدا؛ بەنـدكر. ٢- زیندانكر.
الكبـل؛الكبول؛ الأكبـل (بالفتح): ١- بەند. ٢- مـــەزنترین بەنـــد. ٣- لێڤـــا دەلـــوێ و كەڤلێ لێڤا وێ یێ وەرپێچای.
الكبل(بالكسر): ١- بەند. ٢- مەزنترین بەند.
الكبل(بالفتح والسكون): كوركێ گەلەک ب هری.
الكبل(بفتحتين): جلكێ كورت.

كبكب: ١- قولپاند و ئێخست. ٢- هاڤێتـە د چالێ دا. ٣- خڕڤەكر.
الكبكب(بالضم): پێ لێكدایی (لەش).
الكبكبـة (الكبكـوب؛ الكبكبـة): كۆمـا هەڤگرتی ژ مرۆڤ و ژ دەوار.
كبكبوا: هاتنە ئێخستن.
الكبكوب: گولۆلكا دەزیا یان یا ڕیسی.
كبن: ١- ڤەشكانە ژناڤدا و دوری. ٢- برەئاڤا. ٣- ب عەردیڤـــەما. ٤- غـــاردا و دۆم دا غـــاردانێ. ٥- ڕاوەســـتا و خۆجهبـــوو. ٦- چەپدا. ٧- بەسكر. ٨- قـەنجیا خۆ د گەل جیرانێ خۆ نەكر و د گەل ئێكـەدی كـر. ٩- قەلەوبوو.
الكبن(بـالفتح والسـكون): لێڤـا دەلـوێ و كەڤلێ وێ یێ ڤەشكاندی و دوری.
الكبن(بضمتين): ١- نان. ٢- دومۆرێ قەلس.
الكبنـــة (بضـــمتين): ١- نانـــا هشـــک. ٢- دومۆرێ قەلس.
الكبوت: ساكۆ؛ قاپویت (فارسی) یە.
الكبوة(بالضـم): ١- ئامـانێ بخـۆرێ تێـدا هلدكەن. ٢- غیرەت.
الكبوة(بالفتح): هلنگڤتن.
الكبيث: ١- یێ گەنیبووی. ٢- یێ ڕزی.
الكبيداء(الكبيداة): نیڤا تشتی.
الكبير: ١- مەزن. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
كبيرة: ١- یا مەزن. ٢- گونەها مەزن.
الكبيس(بالكسر): ١- ئاڤا پێ بیرێ دادگرن. ٢- خـــانیێ ئـــاخێ. ٣- شـــكەفتا ل بنـــێ چیای.
الكبيس(بالفتح): جۆرەكێ خورمێ یە.
الكبيسة: ئەو سالە یا كو هـەیڤا شواتێ ڕۆژەكـێ لـــێ زێـــدەدبیت و دبیتـــە (٢٩) ڕۆژ، ئـــەڤ چەندە ژی هەر چار سالا جارەكێ ڕوپددەت.

کت(بتشدید التاء): ١- هژمارت. ٢- هێدی هێدی ب ڕێڤەچوو. ٣- پسپسکر. ٤- ڤیژیەکا هێدی ڤەدا. ٥- کەلی.
کتا: گاڤێت خۆ ژێک نیزیک هاڤێتن ل دەمێ چوونێ.
الکتاع: کەس.
الکتة(بالفتح): ئێک جار.
الکتة(بالضم): مالێ بێخیر.
الکتاب: ١- نڤیسار. ٢- نامە. ٣- فەرز. ٤- ژ ناڤێت قورئانێ یە. ٥- حوکم. ٦- قەدەر.
الکتاب المبین: دەپێ پارازتی یە(اللوح المحفوظ).
الکتاب(بتشدید التاء): فێرگەهـ.
الکتابة: ١- نڤیسین. ٢- ئازاکرنا کۆلەیان ب ڕێکا نڤیسارەکا تێدا بهێتە نڤیسین کو ئەگەر بهایێ خۆ ل خودانێ خۆ بزڤرینت بهێتە ئازادکرن.
الکتابة المسماریة: نڤیسینەکە ل ژێریا عێراقێ ل هزارا چارێ بەری زایینی ل سەر دەستێ سۆمەریا پەیدابوو و پێشکەڤت، ناڤێ وێ کرنە مسماری چنکو پیتێت وێ وەکی بسمارا بوون.
کتاف: ئەو کنفە یا دەستێت گرتی پێ ژ پشتڤە گرێددەن.
الکتال: ١- ژیارا خراب. ٢- پێدڤیا دهێتە قەتاندن. ٣- هەر تشتێ دهێتە پێکوەرئینان ژ جل و خوارنا.
الکتام؛ الکتامة(بالفتح): یێ زێدە ب ڤەشارتنا نهێنیا ڕادبیت.
الکتان(بالفتح): ١- کتان؛ گیایەکێ داڤ درێژە کولیلکێت شین پێڤە دهێن، لیفێ کتانی ژێ چێدکەن و زێتێ ژ بەرکێت وێ چێدکەن. ٢- کەڤزا کەسکا ب سەر ئاڤێ دکەڤیت.
الکتانیة: گیایەکە بەلگێت وی وەکی یێت کتانی نە، بەلگێت دزەر و مەزنن و وەکی سومبلا دکۆمن، ژ بۆ جوانی دهێتە چاندن.
الکتانیات: نفشەکێ گیا یە ژ جۆرێ دو فلقا.
کتب: ١- نڤیسی. ٢- فەرکر(فەرض کر). ٣- دو دڤێل تێهلکێشا.
کتب(بتشدید التاء): ١- پێکئینا. ٢- نڤیسین نیشادا. ٣- کرنە کەتیبە. ٤- دا نڤیسین.
الکتبة(بالضم والسکون): دڤێلا دورینێ پێ دکەن.
الکتبي: ١- یێ پەرتووکا دفرۆشت. ٢- یێ پەرتووکا دپارێزت.
کتح: ١- ژێ خوار هەتا تێربووی. ٢- هەمی خوار. ٣- ئاخ ب سەروەکر.
الکتخدا(الکتخداي): سیاسەتمەندێ والی پشتا خۆ پێ ڕاست دکەت دڕێڤەبرنا کاروبارێت وی دا(فارسی) یە.
الکتد: ناڤمل.
الکتر(بالفتح والسکون): چوونا وەکی یا سەرخۆشا.
الکتر(بالکسر والسکون): ١- کۆهانا بلند. ٢- ئاڤاهیێ بلند. ٣- پلەیا بلند. ٤- مەحافا بچویک. ٥- نیڤا هەر تشتەکی.
الکتر(بفتحتین): کۆهانا بلند.
الکترة(بالفتح والسکون): ڕێڤەچوونا وەکی یا سەرخۆشا.
الکترة(بالکسر والسکون): ١- پرتا کۆهانێ. ٢- گومبەد.
کتش: ب دەستڤەئینا.
کتع(بالفتح): ١- چوو. ٢- دویرکەڤت و ڕەڤی.
کتع(بالکسر): ١- دەستێت خۆ هلدانێ و خۆ زێرەک کر. ٢- تێکچوو.
کتع(بتشدید التاء): قەدقەدکر.
الکتع(بالضم): دومۆرێ ڕەزیل.

الكتعاء: ١- جاری. ٢- ل دویڤ (جمعاء) وەک تەئکید دهێت و هەر ب وێ ڕامانێ. ٣- مێیا (أكتع)ە.
الكتعة(بالفتح أو الكير): دەلوا بچویک.
كتف: ١- دانا ملێ وی. ٢- دەستێت وی ژ پشتڤە گرێدان. ٣- ملێ وێ برینداركر. ٤- هێدی چوو و ملێت خۆ هەژاندن. ٥- فڕی و چەنگێت خۆ برنە پشتێ(بالنده). ٦- پلێتكر. ٧- نەرمی تیدا كر.
كتف(بكسر التاء): ١- ملێ وی مەزنبوو. ٢- گازندە ژ ملێ خۆ كر. ٣- هێدی ب ڕێڤەچوو.
كتف(بتشديد التاء): ١- دەستێت وی ژ پشتڤە گرێدان. ٢- چوو و ملێت خۆ هەژاندن. ٣- پلێتكر. ٤- كرە پرتێت هویر.
الكتف: مل؛ ژ خلاسیا زەندكێ هەتا ستۆی.
الكتف (بفتحتين): ١- ژانا ملی. ٢- كێماسیا ل ملی.
الكتفان: كولیێ ژ نوی دفڕت.
كتل: زیندانكر.
كتل(بكسر التاء): ١- خۆ گەڤزاند ئینا ئاخ پێڤەما(دەواری). ٢- حولسی.
الكتل: ستویریا لەشی.
الكتلة(بالضم): ١- گومتل. ٢- زۆل (گوشت). ٣- تلپ.
الكتلبة: دارەكا جوانا ژ ئەمریكا باكۆر هاتیە، بەلگێت وێ دپەحنن و كولیلكێت وێ د سپی و مەزنن یان خیچێت ڕەنگین لێ هەنە.
الكتكات: پریێژێ ئاخڤتنێ ددەتە دویڤ ئێک.
كتكت: كەنی بێی لیقلیق.
كتم: ١- ڤەشارت؛ نەپەنیكر. ٢- ڤەگرت.
كتم(بالتشديد): ١- باش ڤەشارت. ٢- ڤەشارت.
الكتم: ڤەشارتن.

الكتم(بفتحتين): گیایەكە وەک خەنا دهێتە ب كارئینان و حویری ژی ژێ چێدكەن.
الكتمان(بالكسر): ١- ڤەشارتنا نهێنییێ. ٢- گیایەكە وەک خەنا دهێتە ب كارئینان و حویری ژی ژێ چیدكەن.
الكتمة(بالكسر): ڤەشاراتنا تشتا.
الكتمة(بالضم): یێ نهینیا خۆ ڤەدشێرت.
الكتمة(بالفتح): ١- ئێک جار. ٢- پەیڤ.
كتن: ١- دویكێل ما پێڤە. ٢- قرێژ و پیساتی پێڤە چرپوون. ٣- پێڤەما. ٤- ئاخ ب سەر بنی كەڤت(دارقەسپ).
الكتن(بفتحتين): ١- پیساتی. ٢- قرێژ. ٣- دویكێلا ب دیوارا ڤە. ٤- نویسەكی. ٥- ڕەشاتیا لێڤێ. ٦- ئاخا بنێ دارقەسپێ.
الكتن(بالفتح والسكون): پەرداخ.
الكتن(بالفتح والكسر): ١- پەرداخ. ٢- یێ قرێژ پێڤە نویسیای.
الكتوم: ١- سڕڤەشێر. ٢- دارێ بێ پەق و تیک.
الكتونة: كراسەكە كاهن د بن قاتی دا ل بەرخۆ دكەت دەمێ خزمەتێ(سریانی) یە.
الكتيب: كونكێ دەرێ وێ ب دەربێنكی هاتیە گرێدان.
الكتيبة: یەكەیا لەشكەری.
الكتيت: یێ قەلس.
الكتيتة: ئاسویدە.
الكتيع: ١- دومۆرێ ڕەزیل. ٢- كەس. ٣- یێ ب تنێ و ڤەدەر.
الكتيف: شیرێ پەحن.
الكتيفة: ١- دۆرا دەرگەهی. ٢- چڤات. ٣- كین.
الكتيلة: دارقەسپا بلندا دەستێ مرۆڤی نەگەهیتێ.
الكتيم: ١- یێ بێ دەنگ. ٢- سڕڤەشێر. ٣- دەڤگرتی.

كث(بالتشديد): ١- ستویر و تیر بوو. ٢- تژی و بۆش بوو(رهـ). ٣- تژی و بۆشبوو و بوو کۆم. ٤- هاڤێت.

الكث(الكثيث): یێ تژی.

كثا: ١- ب سەر ئاڤێ کەفت و ئاف زەلال د بن دا دیاربوو. ٢- ژ سەرتویکێ شیری خوار. ٣- کەفێ گرت. ٤- تژیبوو و درێژبوو(ریهـ). ٥- ستویربوو و لێهاتەبادان. ٦- شینبوو.

الكثاب(بالضم): ١- یێ مشە و گەلەک. ٢- تیرا بێ سەر و پەڕ.

الكثاب(بالفتح): تیرا بێ سەر و پەڕ.

الكثاة(بالضم): ١- سەرتویک. ٢- یێ ب سەر تشتی دکەڤیت.

الكثاة(بالفتح): ١- سەرتویک. ٢- یێ ب سەر تشتی دکەڤیت. ٣- جۆرەکێ بەقلکی یە کولیلکەکا زەر پێڤە دهێت، بەلگێت وی وەکی بەلگێت خەندەلکا ڕەش(الجرجیر) ب کێر ناف زەلاتێ دهێن.

الكثار(بالضم): گەلەک.

الكثار(بالكسر): گەلەک.

الكثاف(بالضم): یێ مشە.

الكثافة: تیراتی.

كثام: نێزیکی وی بوو و تیکەلیا وی کر.

كثب: ١- کۆمکر. ٢- کێمکر. ٣- ب سەر ئێک وەرکر. ٤- نێزیکبوو. ٥- کۆمبوو. ٦- ڕێهت. ٧- ژێ نێزیکبوو. ٨- هێرشکر. ٩- ب ژۆر کەڤت.

كثب(بتشديد الثاء): کێمبوو.

الكثب(بالفتح): نێزیکی.

الكثبة(بالضم): جهێ نزمێ د ناڤبەرا چیا دا.

كثة: د تژی نە(رهـ).

كثج: تێرا خۆ ژێ خوار.

كثح: ١- خڕڤەکر. ٢- بژالەکر. ٣- هندی ڤیای بر. ٤- پێوەرکر.

كثح(بتشديد الثاء): ژ سەر هاڤێت.

الكثحة: کۆما کێم.

كثر(بفتحتين): ب زێدەهیێ شیایێ.

كثر(بالفتح والضم): مشەبوو.

كثر(بتشديد الثاء): مشەکر.

الكثر(بفتحتين): ١- ناڤکا دارقەسپێ(الجمار). ٢- بەرهەمێ دارقەسپێ.

الكثر(بضمتين): یێ مشە و زەحف.

الكثرة(بالفتح): مشەیی.

الكثرة(بالكسر): مشەیی.

كثع: مەهی سەرتویک دا.

كثع(بتشديد الثاء): ١- مەهی و سەرتویک دا. ٢- گیا لێ ب سەرکەڤت. ٣- کەف دسەردا چوو (قازان). ٤- ژسەرڤە ساخبوو(برین). ٥- سەرتویکێ وێ خوار.٦- ریخکیبوو(پەز). ٧- خوین هاتێ هەتا کو گەهەشتی یە وی ڕادەی کۆ ڤاژی ببت(لێڤ).

الكثعة(بالفتح): ١- سەرتویک. ٢- کەفا د سەر قازانێ دا دچیت.

الكثعة(بفتحتين): تەقن.

الكثعة(بالضم): ١- سەرتویک. ٢- کەفا د سەر قازانێ دا دچیت. ٣- قەیتانا د سەر لێڤا ژۆری دا ژناڤدا.

كثف: تیربوو و مشەبوو.

كثف(بتشديد الثاء): تیرکر.

الكثف: جڤات.

كثكث: ریهێت وی تژیبوون.

الكثكث: ١- ئاخ: ٢- کەر و پرتێت بەرا.

كثل: خڕڤەکر.

الكثل: کۆماهی؛ خڕڤەبوویی.

الكثلة(بالفتح والضم): ئەو تشتە یێ ب سەرێ مللەتێت بەرێ هاتی.

الكثلكة: ئەو جوینێ فەلایە یێت ل ژێر دەستهەلاتیا (پاپا)ی (یۆنانی) یە.
كثم: ١- کۆمکر. ٢- کەلۆت. ٣- کەتە دویڤ و تۆلا خۆ ژێ ڤەکر.
كثم(بكسر الثاء): تێربوو و زکێ وی مەزنبوو.
الكثم(بالفتح والكسر): یێ ستویر.
الكثم(بفتحتين): نێزیکی.
الكثنة(بالضم): سەلکا گول و ڕیحانا دکەنە تێدا.
الكثيب: ١- درگێ خیزی. ٢- گرێ خیزی.
الكثيث: داڤێت لیڤی یێت ب وارا وەربووین.
الكثير: گەلەک.
الكثيف: ١- یێ تیر. ٢- تژی و تێکرا تێکرا.
الكح(بالضم): یێ خوڕست.
الكحال(بالكسر): کلێ چاڤا.
كحب: بێسیرانێ وی دەرکەڤت.
الكحبة: بێسیرانە.
كحث: لەپەک تیهەلاند.
كحص: ١- ژێچوو(شوین). ٢- چوو و نەهاتە دیتن. ٣- پشتدا و چوو. ٤- نخاڤت.
كحص(بتشديد الحاء): ژێبر(شوین).
كحط: باران نەهات و بوو هشکی.
كحل: ١- چاڤێت خۆ کلدان. ٢- جهێ وی موکمبوو. ٣- بێبارانی و هشکیا وی دژواربوو.
الكحل(الأثد): کل؛ سورمە.
الكحل(بالضم): ١- کلێ چاڤا؛ سورمە. ٢- مال و ملکێ مشە.
الكحل(بالفتح): سالا هشک یا بێ باران و گیا.
الكحل(بفتحتين): ڕەشاتیا قەیتانێت چاڤا ژ زکماکی.
الكحل(بالكسر): مۆرکا حەسەدێ.
كحل(كحلة): ناڤێت عەسمانی نە.

الكحلاء: ١- ژنکا پشتا چاڤێت وێ ژ قودرەتێ درەش. ٢- یا چاڤکلدایی. ٢- مها سپیا چاڤرەش. ٣- مێیا (أكحل)ە کو دبیتە چاڤکلدایی.
الكحلاء: گیایێ ئەزمانگا.
الكحلة(بالفتح): مۆرکا حەسەدێ.
الكحلي: یێ چاڤێت خۆ کلددەت.
كحول: سپیرتۆ؛ کەرەستەکێ ڕۆهنە یێ بێ ڕەنگ، بێهنەکا خۆش ژێ دهێت و تاما وی یا تیژە، ژ ترشکرنا گەنم و کرتوپا و داری چیدکەن، دبێژنێ: (الكحول الإتيليك) یان الكحول الإتانول).
كحي: خرابوو؛ ڕزی.
الكحيل (بالفتح): ١- چاڤێ کلدای. ٢- چاڤکلدایی.
الكحيل(بالضم): قەتران.
كخ: ١- خرخرکر(د خەو دا). ٢- دەنگەکە بۆ بچویکی دهێتەکرن دا تشتێ کری دەڤێ خۆ باڤێت.
كخم: سەماسی.
كد(كدي): ١- کوهـ. ٢- بێ بێهن. ٣- وەستیایی.
كد(بتشديد الدال): ١- دژواری د کاری دا کر. ٢- ل دویڤ ڕزقی گەڕیا. ٣- زێدە خوازت. ٤- گەلەک شەکر یان خوراند(سەر). ٥- ئیشارەتا خوازتنێ ب تبلێ کر.
الكد: ١- دژواریا د کاری دا. ٢- بەرهەمێ کاری.
كدئ: ١- سرێ بر. ٢- تێهنی بوو و شینبوونا وی گیرۆبوو.
كدا: ١- باش شین نەبوو. ٢- ئنیەتا وی خرابوو. ٣- شینبوونا وی گیرۆبوو.
كدأ: ١- سرێ بر. ٢- سرێبریکر.
كدئ: ١- سرێ لێدا. ٢- نەهات و ما کورت(گیا). ٣- پورتێ وان کورتبوو(حێشتر).

کدی: ١- قەلسی د دانێ دا کر. ٢- زیدانکر و مژویلکر. ٣- تیڤلاند.
کدی(بالفتح والتشدید): خازخازۆکی کر.
الکداة(الکدایة): تشتێ خرڤەکری و ل سەر ئێک.
الکدارة: ڕوینێ تیرێ دبنی.
الکداري: جۆرەکێ کەتیکا یە د ڕەنگ تۆزەوی نە و د پشت چنچنی.
الکداس(بتشدید الدال): کۆما دانی.
الکداس: ١- درگ. ٢- کۆما تشتی یا ل سەر ئێک.
الکداس(بتشدید الدال): دانێ دوری و کریە سەرێک.
الکداسة: تشتێ ل سەر ئێک کۆم.
الکداش: ١- پالە. ٢- خازخازۆک.
الکدام؛ الکدوم(بالفتح): لەقهاڤێژ.
الکدام(بالضم): ١- پاشمایا هەر تشتەکێ هاتیەخوارن وەکی چەروانی. ٢- گیایێ چەروانی یێ هاتیە شکەستن و پشتی بارانێ دیار دبیت. ٣- زەلامێ پیر.
الکدامة(بالضم): ١- پاشمایا هەر تشتەکێ هاتیەخوارن. ٢- تشتێ لەقدای.
الکدانة(بالفتح والتشدید): بەرێ پویتی.
الکدانة: دوقۆری.
الکدب: سپیاتیا د نەینۆکێت بچویکا دا.
کدت: چونەمابوو ئەز بکەم.
کدة: ڕەزیل.
کدج: تێرا خۆ ڤەخوار.
کدح: ١- ڕێنجبەریکر. ٢- شۆلکر. ٣- تیڤلاند. ٤- گەلەک کارکر. ٥- ل دویڤ ڕزقی گەریا. ٦- گەلەک داخوازکر.
الکدح: ١- تیڤلین. ٢- ڕێنجبەری.
کدد: ب توندی کرە دەر.
الکددة(الکدادة): یێ دمینیتە د بنێ قازانێ پشتی ژێ دهیتە ڕاکرن.
کدر: ١- شێلیبوو. ٢- تەعل و نەخۆشبوو (ژیار). ٣- توورەبوو.
کدر(بتشدید الدال): ١- شێلیکر. ٢- تەعل و نەخۆشکر. ٣- توورەکر.
الکدر: شێلاتی.
الکدرة(بفتحتین): ١- کەفا گیایێ دوری. ٢- عەورێ تەنک. ٣- تەقن. ٤- کەڤز.
الکدرة (بضمتین): ١- گەنجێ ژێهاتی. ٢- یێ ستویر.
کدس: ١- کرە دەرێ. ٢- لەزکر. ٣- لێکسواربوون ل دەمێ چوونێ (هەسپ). ٤- ئێخستە عەردی. ٥- دانا سەرێک و کرە درگ. ٦- بێهنژی. ٧- ڕەشبینیکر.
کدس(بتشدید الدال): کرە درگ.
الکدس(بالضم): ١- کۆما دانی. ٢- بێهنژینا دەوارا.
الکدسة؛ الکداس(بالضم): بێهنژینا دەوارا و بۆ مرۆڤا ژی چێدبت.
کدش: ١- تیڤلاند. ٢- دانایێ. ٣- قەتکر. ٤- بزاڤ د کاری دا کر. ٥- ب دژواری پالدا. ٦- هاژۆت و دەرئێخست. ٧- فێلبازیکر و ب دەستئێخست.
الکدش: برین.
کدع: پالدا.
الکدعة: یێ ڕەزیل.
الکدفة: دەنگێ سمێت دەواری یا یێ پیا.
کدکد: گەلەک کەنی.
کدم: ١- لەقەک ب ددانێت پێشیێ دانا. ٢- کرەدەر. ٣- تشتەک نە ل دەمێ خوارزتنێ خوارت.
الکدم(بالفتح والسکون): شوین.
الکدم(شوینا لەقێ): شوینا لەقێ.

الكدم: گەزتن؛ لەقا ب ددانێت پێشییێ.

الكدمة(بالضم والفتح): ١- یێ گەلەک لەقا ددانیت. ٢- یێ شەڕ دژوار. ٣- تەغما ل ئاژەلی دهێتەکرن وەک نیشان. شوین.

كدن: ١- کره پشتا خۆ. ٢- پێکڤەگرێدان.

الكــدن(بالفتح أو الكسـر): ١- جلکێ ناڤمالێ یێ ژنک ل بەرخۆ دکەت. ٢- جهێ سیاری ژنکێ یە لێ ژ مەحافێ کێمترە ئانکو یێ بێ بانە. ٣- کەڤلێ پێپکێ ئاژەلی یە کەمار دکەن و تشتا تێدا بقوتن.

الكدن(بفتحتين): شێلیاتی.

الكدن(بالفتح والكسر): یێ گەلەک ب بەز و گوشت.

الكدنـة(بالفتح): جۆتەکێ کێلانێ؛ ئەو عەردرە یێ ل دەمێ ڕۆژەکێ دهێتە کێلان.

الكدنة(بالكسر): کۆهانا حێشترێ.

الكدنة(بالضم): مشەیا بەز و گوستا.

كـده: ١- شکاند. ٢- دوتاکر. ٣- شۆلکر. ٤- وەستیا. ٥- بژالەکر. ٦- شەقیکر. ٧- ب توندی لێدا.

كـده(بالفتح والتشـديد): ١- شکاند. ٢- ب توندی لێدا. ٣- شیایێ.

الكده(بالفتح والسكون): نقچک یان شزینا لێدانێ.

الكـدود: ١- یێ گەلەک شۆل دکەت. ٢- یێ قەلس.

الكدورة: ١- شێلیاتی. ٢- دلتەنگی.

كدي(بالفتح والكسر): ١- د حەفکێ ڕا ما. ٢- بێهن ژێ نەهات(مسک)

كدي(بالفتح): قەلسی د دانێ دا کر.

كدي(بالكسر): ١- لەقدا. ٢- بێهن ژێ نەهات.

الكديـة: ١- کارێ خازخازۆکیێ. ٢- عەردێ ڕەق. ٣- کەڤرێ مەزن. ٤- سەختیا دەمی. ٥- جهێ کو ب ئێشت ژ سمێ دەواری دەمێ دمەهت. ٦- تشتێ خڕڤەکری و ل سەر ئێک.

الكدية(الكـداة؛ الكدايـة): تشتێ هاتیە خڕڤەکرن ژ ئاخ و دانا.

الكديـد: ١- عەردێ نەڕاست. ٢- نهال و چالێت مەزن.

الكدير(الكدر): یێ شێلی.

كذ: زڤربوو.

كذا: هۆسا؛ وەکی وێ هە. پێکهاتیە ژ (ک) میناککرنێ و (ذا) یا ئاماژەکرنێ و هندەک جارا (هـ) یا ئاگەهدارکرنێ تیتە د گەل و دبیتە (هكذا).

الكذاب(الكذب): درەوکەر.

الكذانة: بەێ پوێتی.

كـذب: ١- درەوکر. ٢- یا ڕاست نەگۆت. ٣- نەشیایێ.

كذب(بالفتح): ١- بوو فەرز یان ژێ ئەرک. ٢- چوو؛ ژێ هات.

كـذب (بالتشـديد): ١- درەوین دەرئێخست. ٢- درەوینکر. ٣- دانپێدانکر کو درەوە. ٤- شکەست. ٥- کرە نەوەیی و ئنکارکر. ٦- کر. ٧- ئینکارکر.

كذب (بالكسر): درەو بۆ هاتە کرن.

الكذب: درەو.

الكذبان: یێ گەلەک درەوا دکەت.

كذبة: درەو؛ نەوەیی.

الكذوب: ١- درەوکەر. ٢- یێ گەلەک درەوا دکەت.

كر(بالتشديد): ١- لێ زڤری. ٢- هێرش کرێ. ٣- جارەکا دی زڤری. ٤- سەکەرات کێشا.

الكر(بتشديد الراء): ١- کنفێ پێ ب سەر دارقەسپێ دکەڤت. ٢- کنفێ ژ لیفی یان تاییێت دارقەسپا. ٣- کنفێ کەشتیێ. ٤- بیرا ئاڤێز. ٥- کەفیکا نڤێژێ.

الكر(بالضم والتشديد): ١- بیرا ئاڤێ. ٢- جلک. ٣- ئالاڤەکێ پیڤانێ یە دبێژن: (٤٠) ئەردبن.

الكر(بالفتح): هێرشکرن.

كرا: ١- لەزکر. ٢- کۆلا. ٣- جەند جارا دوبارەکر. ٤- یاری پێ کرن. ٥- ب تاییێت دارا بانکر(بیر).

الكرا: ١- یێ زەند و باسک ستویر. ٢- یێ لنگ زراڤ. ٣- نێرێ بالندەیێ براکەدیک.

كرى: ١- حێل غاردا. ٢- چالەکا تێدا کۆلا. ٣- یاری تێدا کرن.

الكرى(بالفتح): ١- خەو. ٢- ئەوە کو مرۆڤ د ناڤبەرێ خەوێ و هشیاربوونێ دا بیت.

الكرى(بالضم): هەوا د شەڕی دا.

الكراء: وەرازی.

الكراء؛الكروة(بالكسر): کریا پالەی.

الكراب: کۆما (کربة) ئانکو جۆکێت ئاڤێ بێت ل نهالێ.

الكراب(بتشديد الراء): کەس.

الكرابة: ١- قەسپێت دهێنە ڤێدان پشتی چنینێ. ٢- مسیبەتا مەزن.

الكرابيج: جۆرەکێ شرینیا یە.

الكراث: قوڕاد.

الكرار(بتشديد الراء): ١- هێرشکار. ٢- شەڤ و رۆژ.

الكراز: ١- ئەو برانە یێ شڤان تشتێت خۆ لێ دکەت و پێدڤی یە یێ کۆچ بت ژ بەر کو یێ ب شاخ ژ بەر قۆچانی پویچ دکەت. ٢- ئەو نێری یە یێ شڤان زەنگلەکێ دکەتە ستۆی و پەز د دویڤ ڕا دچیت.

الكرازة: وەعزێ ل دۆر ڕاستیا فەلەتییێ.

كراسة(كراس): ١- پرتەک ژ پەرتووکێ. ٢- پەرتووکا بچویک. ٣- نامیلکە.

الكراع(بالتشديد): یێ عەردێ خۆ ب بارانێ ئاڤ ددەت.

الكراع: ١- جهێ د بن ڕەهنی دا ژ پێیی و د بن ئەنیشکێ دا ژ دەستی ژ تەرشی. ٢- ناڤەکە دبێژنە دەوارا. ٣- سەرێ(ڕەخ) هەر تشتی وەکی سەرێ داری. ٤- ڕەخێ هەر تشتی وەکی ڕەخێ ڕێکێ.

الكراع(بالضم): سەروپێ؛ پاچە.

الكراعي: پاچەچی.

الكراكر: کۆمێت دەوارا.

الكرام(بالضم): یێ مەرد.

الكرام(ببالضم والتشديد): یێ گەلەک مەردینیێ دکەت.

الكرام(بالفتح والتشديد): خودانێ مەردینییێ.

الكرامة: ١- سیهانەت؛ روومەت. ٢- کرامەت؛ ئەو کارێ نەعەدەدکی یە یێ مرۆڤەک پێ ڕادبیت ژ بۆ سەلماندنا باوەریەکێ.

الكراهة: ١- نەڤیان. ٢- عەردێ ڕەق و ب کەند و کۆر.

الكراهية: نەڤیان.

الكراهين: نەڤیان.

كرب(بالتشديد): ل عەردێ بێ ئاڤ و دار چاندن کر.

كرب: ١- تەنگکر. ٢- بادا. ٣- لێ ب زەحمەت کەت. ٤- لێ دژواربوو. ٥- نێزیکبوو. ٦- ل عەردێ بێ ئاڤ و دار چاندن کر. ٧- قۆپێ تایێ دارقەسپێ یێ ستویر و پەحن پێڤەکر. ٨- بارێ وێ گرانکر(حێشتر). ٩- نێزیکی ئاڤابوونێ بوو(ڕۆژ). ١٠- خەم لێ دژواربوو. ١١- چونەمابوو. ١٢- کرە قلێب ژ بۆ کێلانێ(زەڤی).

كرب(بكسر الراء): قەتیا.
كرب(بتشديد الراء): قۆیێ تایێ دارقەسپێ یێ ستویر و پەحن ئێخستێ.
الكرب: ١- قۆپێت تایێ دارقەسپێ یێت ستویر و پەحن. ٢- تایێت بێ بەلگێت دارقەسپێ.
الكرب: ١- خەم. ٢- مسیبەت. ٣- دەردەسەری. ٤- شەقیاتی.
الكرب: كێلان.
الكرباج: قامچی.
الكرباس: ١- پەمبی. ٢- جلكێ زڤر. ٣- ئامانێ سافیكرنا مەیێ.
الكربال(مندف): ١- كڤانێ ژەنینا پەمبی. ٢- بێژینگ.
الكربة(بالفتح والسكون): ١- جۆكا ئاڤێ یا ل نهالێ. ٢- خەما بێهنا مرۆڤی تەنگ دكەت.
الكربة(بفتحتين): ١- قۆیێ تایێ دارقەسپێ یێ ستویر و پەحن. ٢- دارەكە سەرێ ستوینا خیڤەتێ دكەنە تێرا.
الكربة: ١- خەم. ٢- شەقیاتی.
الكربج: ١- دوكان. ٢- متایێ دوكانێ.
كربس: وەكی لنگ گرێدایا ب رێڤەچوو.
كربش: ١- وەكی لنگ گرێدایا ب رێڤەچوو. ٢- پێت خۆ خركرن دا خۆ پاڤێت. ٣- بر و گرێدا.
كربع: ١- ئێخستە عەردی. ٢- قەتكر. ٣- ژێكدویركرن(پی).
كربل: ١- شەقاندە ئاڤێ. ٢- دا ناڤ ئاڤێ. ٣- مۆخلكر.
الكربلة: سستی یا د لنگا دا.
الكربون(الكاربوون): ١- رەژوی. ٢- كەرەستەیەكێ بنیاتە د پێكهاتۆیا رەژوییێ دا، د پیكهاتویا هەمی جانەوارن دا هەیە.
الكربونات: تۆزكەكا سپی یە ژ ترشێ رەژیێ و كەرەستیەكێ دی هاتیە چێكرن(یۆنانی) یە.
الكرة(بالفتح): ١- نەقل؛ جار. ٢- هەو؛ هێرش. ٣- پشكلا حەفنی یە پێ زریپۆشا حولی دكەن.
الكرة(بالضم): گۆ؛ تەپ؛ تەپک؛ تاب.
كرة الثوابت: گۆیەكا عەسمانی یە ستێرێت خۆجهـ ل سەر هاتینە دەستنیشانكرن، وەسا دهێتە فەرزكرن كو دگۆیەكا عەسمانی دا دزڤرن یا كو دەستنیشانكریێت عەردەكی لێ و ب وێ چەندێ لڤینا رۆژانەیا وی عەردی ڤەدگریت.
كرة السلة: باسكت بۆل.
الكرة السماوية: گۆیەكا وەهمی یە ستێرا ل سەر بەلاڤ دكن مەلبەندێ وێ هەر خالەكا ل سەر عەردی یە و هێلا تێرا دەرباز دبیتە هەردو توخیبا یا بێ دویماهی یە.
كرة الطائرة: ڤولی بۆل.
كرة القدم: تەپا پێی.
كرة المضرب: تنس.
كرة المنضدة: پێنگ پونگ.
كرة اليد: تەپا دەستی.
الكرة(بتشديد الراء): ١- نەقلەک. ٢- هەوا د جەنگێ دا.
كرتج: ئێخستە عەردی.
كرث: لێ دژواربوو و سەختبوو.
كرثأ: زێدەبوو و كەتە سەرێک.
الكرثأة: گیایێ لێكبادایی.
الكرثئ: عەورێ كۆمبووی.
الكرثئة(الكرثأة): گیایێ لێكبادایی.
كرج: خرابوو و پەمبلووكیبوو.
الكرجي: نێرامێک.
الكرح(بالكسر): مالا رەبەنی.
كرخ: ئاڤ برە سەر عەردی.

الكرخانة: ١- کارخانە. ٢- قەحبەخانە.
كرد(بالفتح): ١- هاژۆت. ٢- کره دەر. ٣- بری.
الكرد (بالفتح): ١- پاتک. ٢- قۆپیێ ستۆی.
الكرداح(بالضم): یێ کورت.
الكرداح(الكسر): یێ پێهنگاڤ کورت ل دەمێ غاردانێ.
الكردان: ١- رستک. ٢- مقامێ هەشتێ یە ژ مۆزیکا عەرەبی و دبیتە ئاوازێ تێلا پێنجێ یا عوودێ (کوردی) یە.
كردح: ١- پیچەک بەزی. ٢- ئێخستە عەردی.
الكردح(بالكسر): ١- زەلامێ رەق. ٢- یێ پیر.
الكردحة: لەزا بەزینێ.
كردس: ١- چوو و گاڤێت خۆ کورت هاڤێتن و مرۆڤێ گرێدایی. ٢- کۆمکر کره بەلیک بەلیک (سەرباز). ٣- ب توندی هاژوت. ٤- ئێخستە عەردی.
كردم: ١- وەکی قوتەستویری غاردا.
الكردم: ١- یێ دلێر. ٢- یێ قوتەستویر.
الكردوس: گەها ستۆیی.
الكردوسة: ١- هەستییێ گۆشت پێڤە. ٢- هەردو هەستییێت ب گەهەکێ دگەهنە ئێک. ٣- رەفا مەزنا دەوارا. ٤- کۆما هەسپا.
الكردينال(الكاردينال): پلەیەکا کەنیسی یا بلندە(لاتینی) یە.
كرر: دوبارەکر.
كرز: ١- چوو ژۆر. ٢- خۆ ڤەشارت. ٣- پەنا برە بەر. ٤- رەڤی.
كرز(بتشديد الراء): خاڤێت وی داپۆشین و خوارن دایێ(بالندە).
كرز(بالضم والتشديد): پەرێت وی وەریان.
الكرز(بالضم والسكون): ١- چانتکێ شڤانی. ٢- جهالێ بچویک.
الكرز(بالضم والتشديد): ١- بالندەیێ بازی. ٢- یێ ژیر. ٣- خودان عەسل.
الكرز(بفتحتين): کۆما (کرزة)ە، دارەکە د بنیات دا ل ئیرانێ شین دبت، فیقییەکی ددەت ژ خۆخێ بچویکترە(یۆنانی) یە.
كرزم: ل نیڤا رۆژێ خوار.
الكرزم(بالفتح): ١- یێ ب خوەرە. ٢- دفنکورت. ٣- بڤر.
الكرزم(بالكسر): ١- بڤر. ٢- بەلا دژوار.
الكرزي(المكرز): ١- پیسێ خراب.
الكرزيم: ١- بڤر. ٢- بەلا دژوار.
كرس(بتشديد الراء): ١- تەرخانکر. ٢- ئاڤاکر. ٣- ل سەر کرە وەقف.
الكرس(بالفتح): ١- کۆزکا کار و بەرخا. ٢- زبل.
الكرس(بالكسر): ١- بشکل و کەرسل و خوەلی یێت دکەتینە سەر ئێک. ٢- کۆما هەر تشتەکی. ٣- کۆزکا کەهرا.
الكرسافة: شێلیاتی و تاریاتی یا چاڤی.
الكرسته: کەڤلێ پێلاڤا ژێ چێدکەن.
كرسع: ١- غاردا. ٢- دانا گرێکا گەها دەستی.
الكرسعة(الكرسوعة): جڤاتا خەلکی.
الكرسف؛ الكرسوف(بالضم): پەمبی.
الكرسفة؛ الكرسوفة (بالضم): ١- پرتا پەمبوی. ٢- پرتا پەمبوی یا دەرمانکری.
الكرسنة: کزن.
الكرسوع: ١- گرێکا ب پشتا گەها دەستی ڤە (ئانکو گەها د ناڤبەرا باسکێ دەستی و لەپی دا). ٢- ل (أبو مغازل) بزڤرە.
كرسوع القدم: گۆزەکا پێیی.
الكرسي: ١- تەخت. ٢- کورسیک. ٣- زانست. ٤- فەلەکا هەشتێ.
كرسي الأسقف: جهێ روینشتنا ئوسقفی.
كرسي الجوزاء: ستێرەکە ژ برجێ (جەوزاء).

كرسي الملك: تەختێ شاهی.
كرش: ١- تێکچوو. ٢- بوو خودان لەشکەر پشتی کو یێ ب تنێ بوو.
كرش(بتشديد الراء): ١- سەروچاڤێت وی تێکچوون. ٢- کویرکێت حەشاندی(زاد).
الكرش: ١- عویرکێ ئاژەلی. ٢- کۆما مرۆڤا. ٣- بچویکێت هویر. ٤- ئامانێ گولاڤێ. ٥- کویفێ جلکلی. ٦- کۆماهیا تشتی. ٧- باهرا پترا تشتی.
الكرشنة: نڤیسینا پیتێت عەرەبی ب پیتێت زمانەکی دی یان بەرۆڤاژی.
الكرشوني: نڤیسینا پیتێت عەرەبی ب پیتێت سریانی(سریانی) یە.
كرص: ١- قوتا دا هویر ببت. ٢- ب دەستی گڤاشت.
كرص(بتشديد الراء): کەشک خوار.
كرض: خرکرە سەر ئێک.
كرظ: تەعنەک لێ دا.
كرع: ١- پێرانا؛ دەڤێ خۆ ب ئاڤێ پێڤەنا و ڤەخوار. ٢- پێپک خوار. ٣- دانایی و ل پێپکێ وێ دا. ٤- باری.
الكرع: ١- پێت دەواری. ٢- مرۆڤێت پویچ. ٣- یێ نەفس کێم.
الكرف(بالكسر): دەلوا ژ کەڤلی.
كرف: ١- بێهنکرە میزێ و سەرێ خۆ بلند کر و لێڤا خۆ گورج کر(دەوار). ٢- بێهنکرێ.
الكرف(بالكسر): دەلوا ژ ئێک کەڤل چێکری.
كرفأ: ١- کەف ب سەر کەڤت (قازان). ٢- تێکهەلی ئێک بوون.
الكرفئة: ١- عەورێ بلند. ٢- قەلپێ هێکێ.
كرفس(بالفتح): کەرەفس.
كرفس: وەکو گریدایا ب رێڤەچوو.
الكرفس(بالضم): پەمبوی.
الكرفس(بالفتح): گیایێ کەرەفس یێ خوارنێ.
الكرفس الكرنبي: جۆرەکێ کەرەفسێ یە رهێت وی دهێنە خوارن.
الكركب: رها زەر.
الكركدن: جانەوەرەکێ ل سەنگا فیلی یە شاخەکێ د ناڤبەرا چاڤێت وی دا هەی، سێ جۆر ژی هەنە؛ کەرکەدەنێ ئاسیا یێ ب ئێک شاخ، و کەرکەدەنێ ئەفریقیا یێ سپی، و کەرکەدەنێ ئەفریقیا یێ رەشێ ب دو شاخان، ل ئاسیا و ئەفریقیا دژیت.
كركر: ١- کرە کەنی. ٢- دوبارەکر. ٣- زڤڕاند. ٤- خرابوو (ژ کەنی). ٥- لێ حەیتاند. ٦- خڕڤەکر. ٧- بژالەکر. ٨- زیندانکر. ٩- رەڤی. ١٠- پالدا و زڤڕاندەڤە.
الكركر: بالندەکێ ئاڤی یە.
الكركرة(بالفتح): ١- همهم و زمزما مرۆڤ د دل دا دکەت. ٢- شیرێ تیر.
الكركرة(بالكسر): ١- جڤاتا خەلکی. سینگێ هەر حەیوانەکێ ب سم.
كركس: ١- زڤڕاندڤە. ٢- گرێدا.
كركم: ١- رها زەر. ٢- بەنیشت. ٣- زەعفەران.
الكركند: ١- بۆیاغەکا سۆرە. ٢- حەیوانێ کەرکەدەن.
الكركورة: نهالا کویر.
الكركي: قولنگ؛ قازیقولنگ.
كرم: ب مەردینیێ ژێ زێدەکر.
كرم(بضم الراء): ١- خۆ ئاسان کر و مجدبوو. ٢- یێ بهاگرانبوو و ب زەحمەت کەفت. ٣- مەردینیکر.
كرم(بالتشديد): ١- مەزنکر و بێ قەسیری هژمارت. ٢- بلندکر؛ بلندی داییێ.
الكرم(بالفتح والسكون): ١- مێوا تری. ٢- رستک؛ گردانە. ٣- رەزێ تری.
الكرم(بفتحتين): ١- مردینی. ٢- لێبۆرین. ٣- جۆرەکێ نەخشێ رستکایە.

الكرمة: گۆگۆکا هەستیێ رەهنی یا د کەڤیتە د سێڤسێڤکا هەستیێ کماخێ دا.
كرمة: رِستک.
كرناف: کۆما (کرنافة)یە یێ کۆ دبیتە قۆپێ تایێ دارقەسپێ یێ د مینیتە ب قورمی ڤە پشتی برینێ.
الكرنب(الملفوف): کەلەمی.
الكرنبيات: جوینێ بەلاتینکێت پەرپیلەکە وەکی (فراشة الكرنب) و (فراشة اللفت).
الكرنبية: خوارنەکە ژ کەلەمی چێدکەن.
كرنف: ١- بڕی و ژێڤەکر. ٢- دانایێ. ٣- قەپێت تایا یێت پشتی برینێ ماینە ب دارقەسپێ ڤە ژێڤەکرن.
كره(بفتحتين): نەڤیا.
كره(بالفتح والضم): ١- کرێتبوو. ٢- دلرەشبوو.
كره(بالفتح والتشديد): رِشکرکر.
الكره(بالضم): ١- نەڤیان. ٢- سەختی.
الكرو: کرێ.
الكروان الصحراوي: بالندەیێ براکەدیک.
الكروبا(الكروباء): تۆڤێ کیایەکێ یە وەکی پێرپوینێ یە (یۆنانی) یە.
الكروبيون(الكروبية): کۆمە و کتا وێ (کروب)ە کو دبیتە مەزن و سالارێت ملیاکەتا یێت نێزیکی خودێ(عبری) یە.
كروة: کرێ.
الكروس: ١- سەرمەزن. ٢- یێ ب کەلەخ. ٣- یێ رەش.
الكروسة: ترومبیل(ئیتالی) یە.
الكروم: کانەکێ خولیکی یێ ڤەبی یە، یێ موکم تەیسۆکە، دگەل ستیلی دهێتە ب کارئینان، و پێ هندەک کانێت دی تام ددەن.
الكروي(الكري): ١- یێ گرۆڤر. ٢- یێ وەکی گۆیێ.
كري: نڤست.
الكري: ١- یێ نڤستی. ٢- گەلەکێ تشتی.
الكريان: یێ نڤستی.
الكريب: ١- یێ خەمگین. ٢- قۆپێ لەڤەنێ. ٣- شۆبەک.
الكريبة: مسیبەتا مەزن.
الكريث: ١- ئەگەرێ پەیدابوونا خەما دژوار. ٢- باشڤەزڤری و ترسیا.
الكرير: خرخرا سینکی.
الكريز: کەشک.
الكريسوبريل: ژ بەرێت گرانبهایە، دبیتە: (ئۆکسیدا ئەلەمنیۆمی و بیریلیومی)، ل (سیلان) و (برازیل) و (بۆرما) و (ئەفریکا رۆژهەلات) هەیە.
الكريص: ١- کەشک. ٢- جهێ کەشکی ددانێ.
الكريع: یێ ئاڤێ ژ رویباری ب دەستا ڤەدخۆت.
الكريم: ١- مەرد. ٢- یێ ل گونەهباری دبۆرت. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە. ٤- دبێژنە هەر تشتێ ژ هەمی نفشێ خۆ باشتر. ٥- مشە؛ گەلەک.
الكريمان: حەج و جیهادا د ریکا خودێ دا یە.
الكريمة: ١- کچ. ٢- ژنکا مەرد. ٣- هەر ئەندامەکێ گرانبها وەکی چاڤی. ٣- یێ خودان مەردینی و عەسل. ٤- ژ مالی دبیتە یێ ژ هەمیا گرانتر.
الكريمتان: هەردو چاڤن.
الكريه: دلرەش.
الكريهة: دژواریا د شەری دا.
كز(بالضم و التشديد): ١- ژ سەرما تێکچوو. ٢- تەنگکر. ٣- تژی زەندێ بوو. ٤- تیکچوو.

کز(بالفتح والتشدید): ١- ئێشا قەرسینا لەقلەقکا گرت. ٢- پەرسیڤی گرت.
الکز: ١- تێکچوویێ هشک. ٢- یێ گەلەک رەق. ٣- یێ قەلس.
الکزاز(مرض): قەسەلی؛ سەقەلی؛ ئێشا قەرسینا لەقلەقکا یە.
الکزازة: تێکچوون و هشبوون.
الکزة: ١- مێیا (الکز)ە. ٢- هشکێ نەچەمیێت. ٣- یێ توند و نەنگ.
کزب: بچویکبوو و تێکچوو.
کزبرة: گژنیژ.
کزبرة البئر: گیازاڤاک، دیسا دبێژنە ڤی گیای: (لحیة الحمار).
کزم: ١- دەڤێ خۆ دانا سەرێک و بێ دەنگ بوو. ٢- کەلۆت؛ ب بەرێ دەڤی شکاند و کاکاگا وێ خوار. ٣- لەقەکا دژوار لێدا. ٤- ترسیا دەست بدەتە تشتی.
کزم(بالتشدید): تێکبر.
الکزم(بالفتح والسکون): ١- پرخوری. ٢- کورتیا دفنێ یان یا تبلێ. ٣- قەلسی. ٤- ستویری و کورتیا لێڤا دەواری. ٥- رستکا زێری.
الکزم(بفتحتین): لەپبچویکی و تبلکورتی.
الکزمان: یێ هند خواری هەتا دلێ وی ژێ رەشبووی.
الکزورینا: جۆرەکێ دارا یە ل ئوستـرالیا و گزیرتێت ئوقیانۆسێ ئارام شین دبت و ل کەنارێت دەریا سپی ژ بۆ جوانی دهێنە چاندن.
کزوم: حێشترا لەغەر و پیر.
کس(بتشدید السین): ١- قوتا هەتا وەکی ئاری لێکری. ٢- یێ ددان هویربوو. ٣- یێ پەچبوو.
الکسء: پاشیا هەر تشتەکی.

کسا: ١- د دویڤ را چوو. ٢- هاژۆت. ٣- دانایێ.
الکسء(بالفتح): پرت.
کسء؛ الکسوء(بالضم): پاشی.
کسا: کرە بەر.
کسی: ل بەر کر.
الکساء: ١- جل، کراس. ٢- بلندی و روومەتی.
الکساب(الکسوب): یێ رزقی پەیدا دکەت.
الکساح: ئێشا نەرمبوونا هەستی کو خواربوون ل دویڤە.
الکساحة: ١- گلێش. ٢- بەتالبوونا دەست و پیا و بۆ پیا پتر ب کاردهێت.
الکساد: راوەستان(سویک).
الکسار؛ الکسارة(بالضم): کەر و پرتێت تشتێ شکەستی.
الکسالة: تەمبەلی.
کسب: ١- ب دەستڤەئینا. ٢- خرڤەکر. ٣- قەستکرێ و کرە فایدێ خۆ. ٤- کرە ستۆیێ خۆ (گونەهـ). ٥- قەستا رزقی کر.
کسب(بتشدید السین): دایێ.
الکسب: ١- ب دەستڤەئینانا رزقی. ٢- ئەو کارە یێ مفایەک پێڤە دهێت یان زیانەک پێ دهێتە ژناڤبرن.
الکسبرة: گژنیژ.
الکستناء: دارا شەبەلۆتێ.
الکستناء الهندي: بندەق.
الکستیج: بەنکەکێ ستویرە هندی تبلا مرۆڤی یە جوهی و فەلە دکەنە پشتا خۆ.
کسح(بالفتح): ١- مالی. ٢- تیڤلاند. ٣- بری و نەهێلا.
کسح(بالکسر): پێیەکێ وی گرانبوو و راخراند.
الکسحان: یێ ئێشا (الکساح) گرتی.
کسد: ١- راوەستا و تشت لێ نەهاتنە فرۆتن (سوویک). ٢- نەهاتە فرۆتن.
الکسد(بالضم): دارکێ دەرمانی.

کسر: ١- شکاند. ٢- دوتاکر. ٣- ڕاشکاند.
٤- دا ئێک. ٥- لیکڤەکر.
الکسر(بالکسر): ١- پرتا هەستیا گوشت پێڤە. ٢- لایێ مالێ. ٣- تشتێ دهێتە ڤەشکاندن.
الکسر(بالفتح): ١- شکاندن. ٢- ڤەشکاندن.
٣- نقاندن. ٤- ڕاتەقاندن.
الکسری: ناسناڤێ شاهێت فورسێ یە کو د بنیات دا (خسرۆ) یە.
الکسرة (بالفتح): ١- ئێک شکەستن.
٢- ڕەڤین.
الکسرة(بالکسر): پرتا تشتێ شکەستی.
کسری: خوسرۆ کو ناسناڤێ شاهێت ئیرانێ یە.
الکسع(بالضم): کەرێ نانی.
کسع: ١- کرە دەر. ٢- کرەدەر و ڕاهێلایێ.
٣- تەپەک یان پێهنەک ل قوینێ دا.
٤- پالدا و هێلا بهەرکیت. ٥- هێلا ببتە دویڤەلانکێ وی یان ب دەیڤ بکەڤیت.
٦- هاژۆت. ٧- کرە د ناڤ پێت خۆ ڕا(کوری).
الکسعة(بالضم): ١- چێلا شۆلی. ٢- کەر.
٣- کۆلە. ٤- پنیا سپی یا ل ئەنیا تشتی.
٥- پەڕێت سپی یێت ل بن کوریا بالندەی د کۆم.
کسف: ١- غەییری. ٢- قەتکر. ٣- داپۆشی.
٤- شۆڕکر (چاڤ). ٥- تاریکر. ٦- حالێ وی نەخۆشکر. ٧- خراببوو؛ نەخۆشبوو.
٨- هوبڤیا وی لاوازبوو.
الکسف: ١- ناڤچاڤگرێیی. ٢- بڕین.
٣- د عرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا پیتا حەفتێ ژ تەفعیلێ (مفعولات) دا ببیتە (مفعولا) پاشی ببیتە (مفعولن).
الکسفة(بالکسر والسکون): ١- پرتا تشتی.
٢- پرتا عەوری یا چاڤێ ڕۆژێ دگریت.

کسفت: غەییری؛ ڕۆناهیا وێ چوو.
الکسکاس: زەلامێ قوتەخڕ.
کسکس: باش قوتا دا هویر ببت.
الکسکسة: پیڤەکرنا پیتا سین ب پیتا کافا مێیی ڤە وەکی بیژینە ژنکێ: (أکرمتکس) ئانکو (أکرمتک)، کو دبیتە دیالکتا (بنو تمیم).
کسل: تەمبەلبوو؛ گران و سست بوو د کرنا کاری دا.
الکسل(بالکسر): ژەها کڤانێ کویرنجی.
الکسل(بالفتح): تەمبەلیا د کاری دا.
کسلان(کسیل): تەمبل؛ یێ گران و سست و خاڤ د کرنا کاری دا.
الکسلان: جانەوەرەکێ گیاخۆرە ل دارستانێت کیشوەرێ ئەمریکا باشۆر دژیت.
کسم: ١- ب دەستی ژێکژێککر. ٢- کارکر دا ڕزقی پەیدابکەت.
الکسم: پرتا د مینیتە د دەستێ مرۆڤی دا ژ تشتێ حشک.
کسوء: پاشیا هەر تشتەکی.
الکسوة: چلک.
الکسوف: ١- غوییرین؛ نەمانا ڕۆناهیێ.
٢- غەیرینا ڕۆژێ.
الکسول: ١- یێ تەمبەل. ٢- سالخەتێ وێ ژنکێ یە یاکو ژ خۆشیا ژ جهێ خۆ ڕانەبیت.
الکسوم: یێ بناڤ شۆلا دکەڤیت و ب جهدئینت.
کسي: ل بەر خۆ کر.
الکسي(بالضم): پاشیا کماخێ.
الکسیح: یێ ئێشا (الکساح) گرتی.
الکسید: ١- یێ بێخێر و چونە. ٢- یا سکەستی(سویک).
الکسیر: یێ شکەستی.

الكسيس: ١- ئاركێ گوشتێ هشك. ٢- ئاركێ شەكرێ. ٣- جورەكێ مەیێ یە ژ ماشا و جەهی دهێتە چێكرن. ٤- نانێ پرتپرت.
الكسيفة: پرتا تشتی.
كش(بتشديد الشين): ١- كشێن ژێ هات. ٢- كەلی. ٣- كشكر. ٤- بۆ جارا ئێكێ عۆڕی. ٥- خشێن ژێ هات.
الكش (بالضم): ١- گریا ناڤچاڤكا. ٢- ئامانێ ئاڤسكرنا دارقەسپێ.
كشأ(بتشديد الشين): خوار هێژ یێ حشك.
كشأ: ١- بژارت هەتا هشك كری. ٢- دا بەر ددانێت پێشیێ. ٣- دانایێ. پرتەكا گوشتێ بژارتی خوار. ٤- هێژ یێ هشك خوار.
الكشأة: قوسیری.
الكشة(بالفتح): ١- رەخ؛ لا؛ جهـ. ٢- كەزیا ل هنداڤ ئەنیێ.
الكشاحة: دوژمنتیا نەپەنی.
الكشاط(بالكسر): ١- دیاربوون. ٢- كەڤلێ ڕاكری.
الكشاط(بالفتح والتشديد): قەساب.
الكشاف(بالفتح والتشديد): ١- یێ ئەندام د ڕێكخراوەكا كفشكرنێ دا. ٢- یێ كارێ وێ فەدیتن و دەرەهیكرنا تشتا.
كشب: ب كولبەیی خوار.
كشتبان: ١- سەرتلكا دروینكاری. ٢- تلك. ٣- تلدانك.
كشح: ١- مالی. ٢- بژالەكرن و كرنەدەر. ٣- ب لەز چوو. ٤- تێڤلاند. ٥- كوریا خۆ كره د ناڤ پێت خۆ را. ٦- دوژمنی كره دلێ خۆ. ٧- ب ئاگری تەنشتا وی تەغمەكر. ٨- دوژمناتیا وی كر. ٩- بر(تاریاتی). ١٠- ژ نك چوون و بژالەبوون.
كشح(بالكسر): گازندە تەنشتا خۆ كر.
الكشح(بالفتح والسكون): تەنشت؛ جهێ د ناڤبەرا نافكێ و گەها پشتێ.
الكشح(بفتحتين): دەردەكە تەنشتێ دگرت.
كشد: ١- ب ددانا قەتكر. ٢- ب سێ تلا دۆهت.
الكشد: یێ بۆ عەیالێ خۆ گەلەك شۆل دكەت.
الكشدة: نیڤشك.
كشر: ددانێت خۆ قیچكرن.
كشر(بكسر الشين): رەڤی.
الكشر(بالفتح والسكون): نانێ هشك.
الكشر(بفتحتين): سیلماتێ تری؛ ئوبشیێ تلی ژێ هاتینە خوارن و دارك مای.
الكشرة: قیچكرنا ددانا.
كشط: ١- ژ سەر ڕاكر. ٢- كەڤلكر؛ گورا. ٣- ژ جهـ ڕاكر.
الكشطة: خودانێت حێشترا كەڤلكری.
كشع: بژالەبوون.
كشع(بكشر الشين): بێزاربوو.
كشف(بالفتح): ١- دیاركر، دەرەهیكر. ٢- ژ سەر ڕاكر. ٣- ڕاكر. ٤- هەتكا وی بر.
كشف(بالكسر): رەڤی.
الكشف: ١- لیژنا نێرین و سەحكرنێ. ٢- پسۆلەیا سەرجەمێ تشتی. ٣- ل نك سۆفیان دبیتە كفشبونا ڕاستیا جیهانا رووحی ب ڕێكا وێ ڕۆناهیا خودێ دهاڤێتە د دلێ وی مریدی دا ئەوێ ڕێكێت تایبەت گرتین دا بگەهیتێ، خودانێت كەشفێ ژی ئەون یێت گەهەشتینە پلەیەكا بلند و ڕاستا جیهانا رووحی نە دیتنا عەقلی دبینن بەلكو ب وێ ڕۆناهیا خودێ دهاڤێژیتە د دلێت وان دا. ٤- رویتبوونا جهێ پەرچەمێ ژ سەری. ٥- ڕابوونا دەرخوینكی یان پەردێ ژ سەر تشتی. ٦- ڕاكرنا پیتا حەفتێ ژ تەفعیلا عەرۆزی مینا ڕاكرنا پیتا (تاء) ژ (مفعولات) دا ببیتە (مفعولا) یا كو دبیتە (مفعولن).
الكشف(بفتحتين): خواریا د قۆپێ كوریا دەواری دا.

الكشفاء: ١- مێیا (الأكشف)ە. ٢- ژنکا پشتئەنیا وێ رویتبووی. ٣- ژنکا د شەڕی دا بێ مەتال. ٤- ژنکا د شەڕی دا درەڤیت.

الكشفة: رویتی یا پشتئەنیێ.

الكشک(بالفتح): ئاڤا جەهی.

الكشک(بالكسر): ١- خوارنەکە ژ ساڤارێ نماندی و ماستی چێدکەن. ٢- دۆشک؛ تەقشک.

کشکش: ١- رەڤی. ٢- خشین ژ کەڤلێ وێ هات.

الكشكش: زریچ و قەیتان و نەخشن یێت جلکا پێ دخەملینن.

الكشكشة: گوهۆڕینا پیتا (کاف) جیناڤێ مێ ب شینێ وەکی (أكرمتک) دبیتە (أكرمتش).

الكشكول(الكشكولة): مشۆت؛ ئامانێ خازخازۆکی(ئارمی) یە.

الكشوث؛ الكشوثي؛ الكشوثاء: جۆرەکێ گورگەهێ یەن یێ بێ ریه و بەلگە، تنێ هندەک کولیلکێت گۆگۆک پێڤە دهێن رەنگێ وان یێ سپی یە یان یان سپییێ ب سۆریڤەیە، قورمکێ وی ل دور گیای دزڤڕیت و داڤێت خۆ تێدا دبەتە خوار ئاڤا وی دمیژت، ل مێرگێت لەڤەنا دژیت و زیانێ دکەت.

کشم: وەک کولبەیا خوار.

الكشم: پلنگ.

کشمر: ١- ب کزگریۆکێ ئێخست. ٢- شکاند.

الكشمش: جۆرەکێ تراشۆکا یە، جهێ شینبوونا وێ ئەوروپا و ئاشیا باکۆرە، ئویشییێت بچویکێت سپی یان سۆر ددەت وەکی ئویشییێت تری نە گەلەگ د خۆش و ب تامن.

الكشود: یێ بۆ عەیالێ خۆ گەلەک شۆل دکەت.

الكشيء: گوشتێ باش بژارتی.

الكشيش: دەنگێ کەلینا مەیێ.

الكشيف: یێ نڤین ژ سەر چووی.

کص: ١- خرڤەبوو. ٢- لێ قرژین(ئاف).

کصکص: د چوونا خۆ دا لەزکر.

کصي: بێبهابوو بۆ پشتی قیمەت و رویمەتا.

الكصيص: ١- دەنگێ کولی. ٢- ترس و لەرز. ٣- لڤینا ژ ئەگەرێ زەحمەتێ. ٤- نەرحەتی. ٥- زەلامێ قوت و خاڤ و سست.

الكصيصة: تۆڕەیا نێچیرا مامزا.

کضل: پالدا.

کظ(بالتشديد): ١- هند دایێ هەتا حەبلی و بێهنا وی چکبووی. ٢- تژیکر. ٣- گرێدا. ٤- باش گرێدا و بێڕیکر. ٥- غەمگینکر.

کظ(بالتشديد): دلتەنگبوو و وەستیا.

الكظ(بالفتح): ١- یێ گەلەک و گەلەک تزگژی. ٢- یێ شۆل وی بێزار و بێشیان دکەن. ٣- یێ قام نەخۆش.

کظا: توند و موکمبوو.

الكظاظ: ١- خەما تژی دلی دبت. ٢- وەستیان و سەختی.

کظام: دەربێنک؛ دەرخینک.

الكظامة: ١- سۆلینا ئاڤێ یا بنعەرد. ٢- بیرا ب رەخ بیرێ ڤە و سۆلینەک د ناڤبەرێ دا. ٤- دەڤێ نهالێ. ٤- خەلەکا بەنکێ کتا ترازیێ پێڤە. ٥- کنفێ دئێخنە دفنا حێشترێ.

کظب: ژ قەلەویێ تژیبوو و ستویربوو.

الكظة(بالكسر): ١- حەبلین. ٢- بێهنکورتکا ژ حەبلینێ پەیدا دبت.

کظر: ١- ژ رەخی ڤە شەقکر. ٢- شەقەک لێکر.

الكظر(بالفتح): شەقا رەخێ کڤانی یا خەلەکا ژەهێ تێ ددانن.

الكظر(بالكسر): ناڤبەرا هەردو کەلاکویچا ل پشتا مرۆڤی.

الكظر(بالظم): بەزێ ل سەر گولچیسکا.
الكظرة(بالضم): شوینا بەزێ ڕاکری یێ ل کولچیسکا.
كظكظ: ڕاستبوو ژ داگرتنێ.
كظم: ١- خۆ زەبکر و یا دلێ خۆ دەرنەئێخست. ٢- گرت. ٣- تژیکر. ٤- داعوبرا. ٥- هاڤێتی.
الكظم: جهێ دەرئێخستنا هەناسێ.
الكظيظ: ١- یێ زکێ وی ژ زادی تژیبووی. ٢- یێ کەلەک کەربگرتی. ٣- یێ کاروبار وی بێ شیان دکەن. ٤- قەرەبالغ.
الكظيم: ١- یێ تشت د دل خۆ دا هێلای. ٢- قفلا دەرگەهی.
الكظيمة: ١- بیرا ب ڕەخ بیرێ ڤە و سۆلینەک د ناڤبەرێ دا. ٢- ئامانێ زادێ ڕێڤینگی دکەنە تێدا.
كع: لاواز و ترسنۆک بوو.
الكع: ١- یێ لاواز و ترسنۆک. ٢- یێ نازک.
كعا: نەوێرەکبوو.
الكعاب: مەمک قیچ.
الكعامة: دەڤبێنک.
كعب: ١- مەمکێت وی بلند و قیچ بوون. ٢- تژیکر. ٣- دانا جهێ ڕەق ژ لەشێ وی.
الكعب(بالضم): مەمکێ قیچ.
الكعب (بالفتح): ١- پاشپەحنیا پێی. ٢- گەها لەشی. ٣- گۆزەک. ٤- گرێکا دارێ ڕومێ. ٤- هەر تشتێ بلندبووی. ٥- بلندی و سەرفەرازی. ٦- کاب. ٧- گەها دارێ لەڤەنێ.
كعبت(بالفتح): مەمکێت وێ بلند و قیچ بوون.
الكعبة: ١- پەردا کچینیێ یا کچێ. ٢- ئاڤاهیێ چار کوژی. ٢- ئاڤاهیێ بەرێ ڕەش د کوژی دا دانای. ٣- کابێ هەستی یێ کابانێ پێ دکەن. ٤- ئۆدە. ٥- پەردا کچینیێ یا جاریێ.

كعبر: قەتکر.
الكعبر(بالضم): یێ خڕڤەبوویی.
الكعبرة(بالفتح): دلڕەقا بێ دلۆڤانی.
الكعبرة(بالضم): ١- هەر تشتێ خڕڤەبووی. ٢- پرتا گوشتی. ٣- هەستیێ ڕەق و ب گرێ. ٤- ڕیخا ب کوریا دەواری ڤە هشکبووی. ٥- هەستیی ل پشت تبلا بەرانی ئانکو تبلا بەرانی پێڤە.
كعبرة الكتف: هەستیێ گڕۆڤڕێ ملی.
كعبرة الوظيف: جهێ کۆمبوونا هەستیا یا ل بن زراڤکا لنگێ دەواری.
الكعبورة(بالضم): ١- گرێ. ٢- تشتێ ژ دانی دهێتە گرتن. ٣- تشتێ خڕڤەبووی.
الكعبية: موعتەزلەنە؛ دوڤچوویێت (أبي القاسم محمد بن الكعبي) نە یێ کو دبیتە شاگردێ (أبي الحسن بن أبي عمرو الخياط) و ژ بەر هندێ ژی ژ (الخياطية دهێنە هژمارتن)، ئەڤ جوینە دبێژن: کریارێت خودێ نە ل دویڤ حەزا وی نە، و خۆ ژی نابینت، وکار و حەزێت وی تنێ ب ڕێکا زانینێ نە.
كعت: ١- ب لەز غاردا. ٢- سیاربوو و ئەو یێ ژ کەربا وەرمتی.
الكعت: یێ کورت.
الكعتة: دەرپۆشکا قازانێ.
كعتر: ١- لەز دچوونا خۆ دا کر. ٢- ب هێز غاردا. ٣- وەکی سەرخۆشا خویل و خوار بوو.
الكعتر(بالضم): بالندەیەکێ وەکی چویچکێ یە.
كعر: ١- تژی زکێ وی بوو و قەلەوبوو. ٢- تژیبوو. ٣- قەلەوبوو.
الكعر(بالفتح والكسر): یێ تژی و قەلەو.
الكعر(بالفتح والسكون): کۆهانا حێشترێ.
الكعرة: گرێکا گوشتی.

کعز: ب تبلیێت خۆ تشت کۆمکرن.
کعسب: ١- غاردا و رەڤی. ٢- سڤک غاردا. ٣- وەکی سەرخۆشا ب رێڤەچوو.
کعسم: پشتدا و رەڤی.
الکعسم: کەرێ کویڤی.
کعطل: ١- ب دژواری غاردا. ٢- خۆ ژێکئێنادەر و رازا.
الکعک: کێک (فارسی) یە.
کعل: باش چڕبوو.
الکعل(بالفتح والسکون): زەنگێنێ قەلس.
الکعل(بالضم والفتح): زەلامی رەشەقوت.
کعم: ١- دەرێ وی گرێدا. ٢- دەڤێ وی گرێدا. ٣- پالدا و ئێدی نازڤرت.
الکعم(بالکسر والسکون): کویفێ چەکی.
الکعیم(المکعوم): دەڤبەستی.
کف(بالتشدید): ١- پێچا و دوری. ٢- ب پاتەکی گرێدا. ٣- باش تژی کر. ٤- کۆرەبوو. ٤- ددان مەهین هەتا گەهەشتینە سەر پرتیا.
کف(بالفتح والتشدید): ١- پێچا یان پێچا و دوری(مەبەست دەلنگ و هچکن). ٢- کۆرەبوو. ٣- ژێ دا پاش. ٤- خرڤەکرن و دانەئێک. ٥- ب پاتەکی گرێدا. ٦- گەلەک زێدە تژیکر. ٧- مەزنبوو و ددانێت وێ کورتبوون (حێشتر).
کف(بالضم والتشدید): کۆرەبوو.
الکسف: ١- لەپ. ٢- نعمەت. ٣- هلدان (هچک). ٤- د کێشا شعری دا دبیتە ژێڤەکرنا پیتا حەفتێ ژ تەفعیلێ وەکی ژێڤەکرنا پیتا (نوون) ژ (فاعلاتن) دا ببیتە (فاعلات) و ژ (مفاعلن) دا ببەتە (مفاعل).
کف آدم: جۆرەکێ گیایە.
کف الذئب: جۆرەکێ گیایە.
کف الکلب: جۆرەکێ گیایە.
کف مریم: جۆرەکێ گیایە.
کف النسر: ترشۆکا کەرا.

الکفء: ١- هەڤکویف. ٢- زک یا ژناڤدایا تشتی.
کفأ(بالتشدید): خوارکر دا ڤالا بکەت.
کفأ: ١- دەرکەت و رەڤی. ٢- کرەدەر. ٣- خۆ ژێ ڤەدا.
کفی: ١- بەسە. ٢- بەسکر.
کفی: ١- پێ بێ منەت بوو. ٢- نەهێلا بکەت.
الکفاء: بێ بەرانبەر.
الکفاء(بالکسر): پەردەکە دئێخنە پاشیا خیڤەتێ ژ سەری ڤێدادهێتە بنی.
الکفأة: ١- بەرێ سالەکێ یێ ئاژەلی. ٢- بەرێ سالەکێ یێ دارقەسپا. ٣- چاندنا سالەکێ یا عەردی.
الکفاءة(الکفاء): ١- هەڤکویفی. ٢- شیان و شەهرەزایی.
الکفات(بالکسر): ١- جهێ تشتێ لێ کۆم دکەن و ڤەدشێرن. ٢- یێ دهێتە کومکرن و ڤەشارتن. ٣- ژ نیشکەکێ ڤە؛ ژگڕدا. ٤- پشت بۆ زیندیا و زک بۆ مریا.
الکفات(بالفتح والتشدید): شێر.
الکفأة: بەرهەمێ سالێ.
کفاتا(بتنوین الألف): ژ نشکەکێ ڤە.
الکفاح: ١- بەرسینگگرتن. ٢- خەبات. ٣- پێشوازیکرنا تشتی.
الکفارة: گونەهژێبرک.
الکفاس: ١- بێچۆلکا بچویکی. ٢- تشتێ مرۆڤ ب سەرخۆ داددەت.
الکفاف: ١- رزقێ تێرا مرۆڤی دکەت و ژ خەلکی بێ منەت دکەت. ٢- تژی پیستی. ٣- دەڤێ شیری. ٤- ئەو تشتێ ل دویڤ پێدڤیا خودانی. ٥- رەخ. ٦- بن.
کفاف الشئ: وەکی تشتی.
الکفالة: گەرەوکاری.
کفالة: گەرەونامە.
الکفایة: بێ منەتی.

الكفة(بالضم): ١- پەراوێزا تشتی. ٢- گوهۆرینا تشتی. ٣- گشتی. ٣- سپێدە. ٤- مەغرەب.
كفة(بالفتح): ١- جارەک. ٢- تایێ ترازیێ.
الكفة(بالفتح): ئێک جار.
الكفة (بالضم): ١- دەهمەنا جلكی. ٢- دویماهیا تشتی. ٣- یێ ژ هەمیا نێزیکتر. ٤- جهێ ڤێککەڤتنا شەڤ و رۆژا. ٥- بن. ٦- یا درێژ و لێکبادای(خیز). ٧- تۆرا نێچیرڤانی.
الكفة(بالكسر): ١- هەر تشتێ گرۆڤر. ٢- چالا ئاڤ تێدا خرڤەدبیت. ٣- کتا ترازیێ. ٤- دەستپێک. ٥- تۆرا نێچیرێ.
الكفة الجنوبية: ئەختەرەکە.
الكفة الشمالية: ئەختەرەکە.
كفة الميزان: کتا ترازیێ.
كفت: ١- ب دەست گرت. ٢- دا باوەشا خۆ. ٣- لێکقولپی. ٤- هلدا. ٥- مراند. ٦- لەز ژ غاردانێ دا کر. ٧- لەز د فرینێ دا کر. ٨- مراند. ٩- وەرگرت. ١٠- دا دگەل خۆ. ١١- قولپاند زک و پشت.
كفت (بتشديد الفاء): ١- دا دگەل خۆ. ٢- وەرگرت. ٣- هلدا.
الكفت(بالفتح): ١- مرن. ٢- قولپینا تشتی زک و پشت. ٣- بەزەکی. ٤- قازانا بچویک. ٥- لەزا مچاندنا لەپی. ٦- سڤک و بەزەک. ٧- تەنک و سڤک(نان).
الكفت(بالكسر): قازانا بچویک.
الكفتة(بالفتح): کوتلک.
الكفت؛ الكفتة(بالضم): یێ لۆتلۆتە (دەوار).
كفح: ١- بەرگیریکر. ٢- قەرامک ژ سەر راکر. ٣- دانایێ. ٤- راکێشا.
كفح(بالكسر): شەرمکر و ترسیا.

الكفحة: کۆمەکا نەگەلەک ژ مرۆڤا.
كفخ: ١- تەپەک لێدا. ٢- لێدا.
الكفخة: ١- تەپ. ٢- نیڤشکێ سپییێ کۆم.
كفر: ١- ڤەشارت. ٢- کوفریکر. ٣- دانپێدان نەکر. ٤- نخاڤت. ٥- دانپێدان ب هەبوونا خودێ نەکر. ٦- سوپاسی نەکر. ٧- خۆ ژێ بەری کر. ٨- ئینکارکر. ٩- ژێبر. ١٠- کافرکر.
كفر(بتشديد الفاء): ١- نخاڤت؛ ڤەشارت. ٢- کرە کافر. ٣- ژێبر. ٤- کفارەت دا.
الكفر(بسكون الفاء): ١- گوند. ٢- عەردێ دویر. ٣- بیستان. ٤- زەڤی. ٥- ئاخ ژ بەر کو یێ ل بن خۆ ڤەدشێریت. ٦- گۆر. ٧- تاریاتیا شەڤێ. ٨- چویڤێ کورت.
الكفر (بالضم): ١- راستی ڤەشارتن. ٢- باوەری ب خودێ نەئینان. ٣- دانپێدان ب ڤەنجییێت خودێ نئینان.
الكفر(بالفتح): جویڤێ کورت.
الكفران: ئینکارکرنا منەتێ چ ب گۆتن و چ ب کریار و چ ب نەگوهداری یا ئەوێ منەت ل مرۆڤی کری.
الكفرة: ئاستەنگا ل چیای.
كفر له: دەستێ خۆ دا سینگێ خۆ و خۆ چەماند.
كفس: خواربوو.
الكفف(بالفتح): ١- دەست ڤەگرتن ژ بۆ خوازتنێ. ٢- یێ مرۆڤی ژ خەلکی بێ منەت دکەت(رزق). ٣- جهێ نیشانا لێدکەن ژ لەشی.
الكفف(بالكسر): چالکێت کانی تێدا.
كفكف: ١- نەهێلا و دا پاش. ٢- ل دویڤێک ڤەمالی(روندک). ٣- دلۆڤانی پێ بر و نەهێلا کەس بئێشینت.

كفل: ١- بخودانكرن كره ستۆيێ خۆ. ٢- بۆ خۆ بــــر. ٣- بـــــەردەوامی ب رۆژیـــــێ دا. ٤- كەفالەتكر.

كفل(بالتشديد): ١- بخودانكرن كره ستۆيێ خۆ. ٢- كەفيل ژێ خوازت.

الكفل(بالكسر): ١- زينيا زينى يا پشتا سياری دگرت. ٢- كەفالـەت. ٣- پـاتێ دداننـە سـەر سـتۆيێ گـای ل بـن نيركـی. ٤- هەڤـــسوار. ٥- زەلامــێ ل دويماهيـــا شـەرى. ٦- يـێ خـۆ ل سـەر پشـتا دەوارى نـەگرت. ٧- هـەڤكويف. ٨- لاوازيا د خێر و گونــەها دا. ٩- قــەواركا دداننــە ســەر كۆهانا حێشـترێ. ١٠- يـێ گرتنـا رۆژيـا بەردەوام دكەت. ١١- يێ خۆ ل سەر پشتا دەوارى نەگرت. ١٢- دوقاتيا خێرێ يان يا گونــــــەهێ. ١٣- باهـــــــر و پشــــــك. ١٤- هەڤكويف.

الكفل(بفتحتين): كەفەل؛ هێت؛ هەستيێ رانی.

كفن: ١- نخاڤت. ٢- ڤەشارت. ٣- رست.

كفن(بتشديد): كفنكر؛ قەلقەلە ل بەر كر.

الكفن: كفن؛ قەلقەلە.

الكفنة(بالفتح): جۆرەكێ دارێ يە تايبەت وێ د زراڤـن و دليكبادايـنـە و دبـێژن گيايەكـە تايبـەت وی ب عـەردب ڤـە دچـن و بـەلاڤ دبن.

الكفنة(بالضم): عەردێ هەمی تشت لێ شين دبن.

الكفو(الكفى): ١- هەڤرەنگ. ٢- هەڤكويف.

الكفوء(الكفئ؛ الكفيئة): هەڤكويف.

كفوف السيدة: پێچويچك.

الكفولة: يێ خۆ ل سەر پشتا دەوارى نەگرت.

الكفيـت: ١- هومبـان. ٢- ئامـانێ خـوارنێ دكـەنێ. ٣- هـەڤرکێ بـەريكانێ دگـەل تـە دكەت. ٤- يێ بەزەك.

الكفي: ١- يێ بێمەنەتيێ پەيدا دكەت. ٢- باران.

الكفيء(الكفي): زكێ نهالێ.

الكفية: ١- يـێ تێـرا مرۆڤـی دكـەت ژ رزقـی. ٢- قويت.

الكفـــيح: ١- هـــەڤكويف. ٢- مێهڤــانێ ژ نشـكەكێ ڤـە دبيتـە مێهڤـان. ٣- مێـرێ ژنكێ.

الكفيف: يێ كۆرە.

الكفيل: ١- كەفيل؛ گەرەوكار. ٢- هەڤرەنگ.

كل(بالفتح والتشديد): ١- وەستيا. ٢- كوهبوو. ٣- ما بێ باب و عەيال. ٤- سستبوو.

الكل(بالضـــم والســـكون): ١- هـــەمی. ٢- ل نـك سۆفيا خودێ يە ژ بەر كو ئەو ئێكـە وەك ذات و هـەمی يـە وەك نـاڤ و سالوخەت.

الكل(بالفتح والتشديد): ١- عەيال و بارگرانی. ٢- ئێتيم. ٣- يـێ بـێ عـەيال. ٤- وەسـتيان. ٥- يـێ لاواز. ٦- پشتەكـێر يـان پشتەشـێر. ٧- صەنەم. ٨- يێ بێ باب و بێ عەيال.

الكل(بالضم): ١- هەمی؛ گشت. ٢- هەر ئێك.

الكل(بـــالفتح والتشـــديد): ١- يـــێ لاواز. ٢- پشـــتا كێـــرێ. ٣- مســـيبەت؛ بـــەلا. ٤- گرانـی. ٥- صـەنەم ژ بـەر كـو يـێ ب هويڤيا خودانی چو پێ چێنا بت. ٦- يێ بێ باب و عەيال.

كل(بتشديد اللام): ١- وەستيا. ٢- كوهبوو ئانكو ئێدی تشت نەبرين.

كلا(بتشـــديد الـــلام): ١- نێزيكـــی كنـــاری كر(گـەمی). ٢- زينـدانكر. ٣- بـەرێ خـۆ دايێ و هزرا خۆ تێدا كر.

كلا(بتشديد اللام): ١- وەنينە. ٢- وەنەكە. ٣- براستی.

كلأ: ١- زێرەڤانی لێكر و پارازت. ٢- زێرەڤانی لێكر. ٣- دوبارە لێ نيری.

الكلأ: گيا چ تەر چ هشك.

كلا(بالكسر): هەردو(بۆ يێت نێر دهێتە گۆتن).

كلي: گولچیسکێت وی ئێشان.
الكلاء: ١- بەندەر؛ جهێ راوەستیانا کەشتیا. ٢- کەنارێ رویباری.
الكلاءة: ١- زێرەڤانی. ٢- شڤانی. ٣- باش ل تشتی نێرین.
الكلاب(بتشديد اللام): ١- خودانێ صەیا. ٢- فێرکەرێ سەیێت نێچیرێ. ٣- چنگالێ ب رەخێ مەحافا بێ بان ڤە. ٤- چنگالێ گوشتی پێڤە دهەلاویسن.
كلاب(بالضم): ١- چنگال؛ ئاسنێ سەر قۆف. ٢- بستا سەرقۆفا پەلا پێ دادکێشن. ٣- دارێ سەر ب چنگالێ ئاسنی. ٤- ستری.
كلاح(بالضم): دژوار.
كلاح(بفتحتين): سالا هشک.
الكلاس: ١- گێچکار. ٢- خودانێ گێچێ. ٣- یێ برەک.
الكلاسيكية: رێبازەکا ئەدەبی یە ل دویڤ وی سیستەمێ ئەدەبی دچیت یێ ژ لایێ ئەدیبێت یۆنانی و لاتینی ڤە هاتیە دانان(فرەنسی) یە.
الكلاع: ١- خۆراگرتن و ملپەنی د مسیبەتا دا. ٢- دیمەنێت جەنگێ.
الكلافة: ئەڤینا دژوار.
الكلال: وەستیان.
الكلالة: ١- وەستیان. ٢- بێ باب و عەیال بوون.
الكلالة: بنام؛ پسمامێت دویر یێت تنێ ژ ئویجاخێ دگەهنێ. ٢- وەستیان. ٣- کوهبوون. ٤- مرینێ بێ باب و عەیال.
الكلام: ١- گۆتن؛ ئاخڤتن. ٢- علم الكلام: زانستەکە ژ زانستێت شەریعەتی یێت نڤیسی ل دۆر زات و سالوخەتێت خودێ و کاودانێت ممکناتا ل دەستپێک و ئاخرەتا و ل دویڤ شەریعەتێ ئیسلامێ ڤەدکۆلیت.
الكلام(بالفتح): ئاخڤتن.
الكلام(بالضم): عەردێ ب کەند و کۆر.
كلب(بالفتح): ١- چنگالەک لێدا. ٢- رەوی دا صە برەون. ٣- هاربوو.
كلب (بالفتح والكسر): ١- تێهنیبوو. ٢- هاربوو ب ئێشا صەی. ٣- گەلەک خوار تێر نەبوو. ٤- صەی هار لەقەک لێدا. ٥- ژ بەر لەقا هار صەی رەوی. ٦- تنگژی و کەربوو. ٧- لێ تەنگ بوو. ٨- دژواربوو. ٩- هاربوو. ١٠- دربوو.
الكلب(بفتحتين): دژواری.
كلب(بالضم والكسر): ژ هاریێ عەقل نەما.
كلب(بالفتح والتشديد): نێچیر نیشادا.
الكلب(بالفتح والسكون): ١- صە. ٢- دەهبە. ٣- گۆزکا دستاری. ٤- چنکارێ ب رەخێ مەحافا بێ بان ڤە یێ کو رێڤینگ چانتکێ خۆ تێ ددانیت. ٥- کەلەمێ ب دیواری ڤە یێ جلکا پێڤەدکەن. ٦- بسمارا دەستکێ شیری. ٧- ناڤێ ستێرەکێ یە. ٨- کێلەکا گری. ٩- دەستپێکا زێدەبوونا ئاڤێ د نهالێ دا. ١٠- خیچا نیڤا پشتا هەسپی.
الكلب الأصغر: ناڤێ ستێرەکێ یە.
الكلب الأكبر: ناڤێ ستێرەکێ یە.
كلب البحر: جانەوەرەکێ دەریایێ یە شکلێ وی یێ نێزیکی شکلێ سەیە گوهـ و پێت و دکورتن و رەنگێ وی سۆرێ تاری یە.
كلب الجبار: ناڤێ ستێرەکێ یە.
كلب الحقل: جانەوەرەکێ وەکی کویژکی یە ل دارستانێت ئەفریقیا دژیت.
كلب الراعي: ناڤێ ستێرلاەکێ یە.
كلب الماء: سەئاڤ.
كلب نقيب: سەیێ گەوری کون؛ ئەو سەیە یێ خودانێ وێ گەوریا وی کوندکەت دا دەنگێ وی کێم ببیت، کو کارێ قەلسایە دا کەس ل دویڤ دەنگێ وی نەچیت ولێ ببیتە مێهڤان.
الكلب(بفتحتين): ١- هاراتیا صانە؛ ئێشەکە صەیا دگریت و دەمێ لەقەکی ل کەسەکی ددەن ئەو ژی هار دبیت ئەکەر شرینقا (باستور) بۆ نەهێتە دانان. ٢- تێهنکاتیا دژوار. ٣- شەر و زیان.

الكلب(بـالفتح والكسـر): ١- یـێ هاراتیـا صــەیا گرتـــی. ٢- هشـــک و پـــڕ تەنگاڤی(ســال). ٣- یـێ دڕ. ٤- یـێ نویسەک و چڕ.

الكلبة(بالضم): ١- برس؛ کولب؛ خەلا. ٢- سڕا دژوار. ٣- کتکێ کویڤی. ٤- مەیخانە.

الكلبة: ١- دێهل. ٢- ستریێ بێ بەلگ.

الكلبة(بالفتح والكسر): ١- دارا ب ستری. ٢- زڤـــر و هشـــک و بهـــار لـــێ نەکەتی(عەرد).

الكلبتان: کلبتانی ددانا.

الكلبيات: نەفشەکێ صایە ژ صەی و گورگی و توبری پێک دهیت.

الكلبيـــة: ڕێبازەکـا فەلسـەفی یـە، ل سـەر چاڤلێکرنـا سرۆشـتی و نەپویتـەپێکرنێ ب سنج و عەدەتا یا ئاڤایە.

الكلبيـــون: کۆمــە و کتـا وێ (کلبــي) یــە، جوینەکی فەیلەسووفێت یۆنـانی یە، ژ لایێ (أسـتینتس) ڤـە هاتیـە دامەزرانـدن، ب نـاڤودەنگترین فەیلـەسـووفێ وی جـوینی (دیـوجینس)، ئـەڤ ناڤـە هاتـە سـەر وان ژ بـەر کـو وان توڕانیـت خـۆ ب عـەدەت و سنجێت جڤـاکی دکرن و بەرێ خۆ دابوونـە توڕانا ب خەلکی و کریتکرنا وان.

كلت: ١- خڕڤەکر. ٢- بەزاند.

كلتا: هەردو (بۆ یێت مێ دهێتە گۆتن).

كلتب: دوڕوییاتیکر.

الكلتب: دوڕوی.

الكلة(بالضم): ١- بەرکێ تۆپـێ. ٢- تەبەل.

الكلة(بالفتح): ١- ئێـک وەستیان. ٢- کێـرا کوهـ.

الكلة(بالكسر): ١- پـەردا تـەنک. ٢- کـولێ نڤستنێ.

كلتا: هەردو(بۆ یێت مێ دهێتە گۆتن).

الكلتة: بەهرا ژ خوارنێ.

كلثم: تێکچوو بێی خەم.

الكلثوم: ١- یێ سەروچاڤێت وی ب گوشت. ٢- ئارمیشێ ب سەرێ ئالای ڤە.

الكلج(بفتحتين): مەردێ دلێر.

الكلج(بضمتين): زەلامێت توند و دژوار.

كلح: ١- ناڤچاڤێـت وی تێکچـوون و ددانێـت وی قیچبوون. ٢- ترساند.

الكلحة: دەڤ دۆریت وی.

كلد: خڕڤەکرە سەرێک.

الكلدة: عەردێ ب کەند و کۆرک.

كلز: خڕڤەکر.

الكلز: زەلامێ ب زەڤلەک و لێکدایی.

كلس(بالتشديد): ١- گـیچ تیـدا. ٢- وەکـی گێچـــێ لێکـــر. ٣- تیرڤـــەخوار. ٤- نـــەوێرەکبوو و ڕەڤـــێ. ٥- هـــەوکر و بزاڤکر.

الكلس: کسل؛ کێچ.

الكلسة(بالفتح): گۆرە.

الكلسة(بالضم): ڕەنگێ تۆزکەوییێ تاری.

كلسم: ١- گەلـەک تەمبـەلی د ئـەداکرنا مافـان دا کر. ٢- ب لەز چوو. ٣- قەستکر.

الكلسيوم: ل (کالسیوم) بزڤرە.

كلص: ڕەڤی.

كلـع (بالكسـر): ١- قرێژبیـوو و پەقپـەقبوو. ٢- هشـــکبوو. ٣- پیســـبوو. ٤- گوڕیبـــوو. ٥- سمێ وێ شەقبوو(حێشتر).

الكلع(بفتحتين): پەق و قرێژا بنێ پێی.

الكلع(بالفتح والكسر): یێ قرێژی.

الكلع(بالكسر والسكون): دلڕەڤێ دومۆر.

الكلعة(بالضـم والسـكون): دەردەکە پاشییێت حێشـترێ دگریـت و پـویتێ وێ دوەرینـت و پنییێت ڕەش دئێخیتێ.

الكلعة (بفتحتيتن): ١- كەرێ پەزی. ٢- پەزێ بۆش.
كلع: هشكبوو.
كلعة(بالفتح): ١- كەری پەزی. ٢- پەزێ زەحف و مشە.
الكلف(بالكسر): زەلامی عاشق.
كلف: ١- رەنگێ وی شێلیبوو. ٢- حەژێكرنەكا دژوار ژێ كر و پێڤەما. ٣- سۆراتیەكا شێلی گرت.
كلف(بالفتح والتشديد): راسپارد.
الكلف(بالفتح): ١- رەنگێ رەشێ ب سۆری ڤە. ٢- پنیێت سەروچاڤا. ٣- پنی.
الكلف(بالكسر): زەلامێ عاشق.
الكلف(بفتحتين): حەژێكرنا دهێلت دل و هزرێت مرۆڤی ب خۆشتڤی ڤە بهێنە گرێدان.
الكلفاء: ١- مێیا (الأكلف). ٢- مەیا سۆرا باڤرەش. ٣- جەركێ رەنگێ وی سۆرێ شێلی.
الكلفة: ١- سۆراتیا شێلی. ٢- رەنگێ رەشێ سەر ب سۆرێ ڤە.
الكلفة: ١- شەقیبوون. ٢- لێچوویی. ٣- پارێ لێ دهێتە مەزاختن.
كلك: كەلەک(كوردی) یە.
الكلكال: سینگ.
الكلكل: سینگ.
الكلكلة: الكلاكل(بالضم): زەلامێ قوتەخر.
كلل: ١- وەستیا. ٢- تاج ل سەری كر. ٣- كوهبوو. ٤- چوو و مالا خۆ هێلا ل كۆرەجهەكی.
الكلل: كاودان.
كلله تكليلا: تاج كرە سەری.
كلم: بریندارکر.
كلم(بتشديد اللام): ١- بریندار كر. ٢- ئاخڤت.
الكلم(بالفتح والسكون): برین.
الكلماني: ١- ئاخڤتن باش. ٢- پرێژ.
كلمة الله: ١- پەیڤا خودێ. ٢- سۆزا خودێ. ٣- شەریعەتێ خودێ. ٤- ئقنومێ دووێ یە ژ سێتكێ پیرۆز ل نک فەلا. ٥- عیسی پێغەمبەرە سلاڤ لێ بن.
كلمة التقوى: پەیڤا(بسم الله الرحمن الرحيم)ە.
الكلمة: ١- پەیڤ. ٢- هەلبەست. ٣- گۆتار.
الكلوب: ل (الكلاب) بزڤرە.
الكلوة: گولچیسک.
كلوح: ددانقیچبوون ژ خەمادا.
الكلور: غازەكە رەنگێ وێ زەرێ باڤكەسكە، یەكەمین غازا ژەهراوی بوو ل سالا (١٩١٥)ێ هاتیە ب كارئینان، ژ بۆ چێكرنا دەرمانێت سپیكرنا جلكا دهێتە ب كارئینان.
الكلوروميتيسين: دەرمانەكی پێ تایا تیفوییێ چارەدكەن(یۆنانی) یە.
الكلوف: كارێ سەخت.
الكلول(بضمتين): نەساخبوون.
كلي: گولچیسكێت وی ئێشان.
الكلي(الضم): یێ هەمی.
الكلي(بالفتح): یێ گولچیسكێت وی توشبووین.
الكليات: ل نک زانایێت مەنطقی پێنجن: ١- نفش(الجنس) وەكی حەیوانی. ٢- جۆر (النوع) وەكی مرۆڤی. ٣- ڤەدەری (الفصل) وەكی ئاخڤتنداریێ. ٤- تایبەتداری (الخاصة) وەكی كەنیدارییێ. ٥- گشتیداری(العرض العام) وەكی نڤیسینێ.
الكليب: ١- یێ ئێشا صەی گرتی. ٢- هشكی و بەرتەنگی. ٣- یێ گەلەک ب حرس.
الكلية(بالضم): كولیژە.
الكلية(بالكسر): گولچیسک.

كلية الشيء: هەمییا تشتی.
الكليت: بەرەکێ درێژۆکە د کەنە د دەرێ کونا حەفتیاری دا.
الكليشية: پلێتەکە نقیسینا ل سەر دکەن ژ بۆ چاپێ ل چاپخانا، دیسا دبێژنێ: (الروسم).
الكليل: ١- وەستیای. ٢- کوهـ؛ ژ سەقا کەڤتی. ٣- لالۆتە(ئەزمان).
كليم الله: ناسناڤێ مووسا پێغەمبەری یە - سلاڤ ل سەر بن.
الكليم: ١- بریندار. ٢- یێ دگەل ئێکی دئاخڤت.
كليهما: هەردوان(چ نێر چ مێ).
كم(بالتشديد): ١- نخاڤت. ٢- ب دەڤبینکێ دەڤێ وی گرت. ٣- کۆمبوو. ٤- بشکۆژدان.
الكم(بالضم): هچک.
كم(بالفتح): چەند، بۆ دو تشتا دهێتە بکارئینان: ١- ژ بۆ برسیاری وەکی بێژی (كم درهما تملك). ٢- ژ بۆ دیارکرنێ وەکی بێژی(كم كانت جميلة).
الكم(بالفتح): چەنداتی.
الكم(بالكسر): ١- گولبەرگ. ٢- بەرگێ فێقی.
الكماء(بالفتح والتشديد): دومبەلانفرۆش.
كمأة(كمء؛ أكمو): دومبەلان؛ دوبەلان.
كمى: نەدا(شەهدەیی).
كمى(بتشديد الميم): ب زری و کومزری ڤەشارت.
الكماثر: یێ کورت.
كماجة: نانێ سەوک(فارسی) یە.
الكماح: خۆمەزنکرن.
الكماد(بالكسر): ١- قوتان(یا جلکا). ٢- گەرمکدانا ئەندامێ لەشی؛ ئەوە کو پاتەکی گەرمدکەن و ب جهێ ژانێ ڤەنن.
الكمادة(بالكسر): پاتێ گەرمکا پێ ل ئەندامێ لەشی ددەن.
الكماشة: کلبتان؛ گاز.
كمال الأجسام: لەشجوانی.
الكمال: تەکۆزی؛ تمامیا بێ کێماسی.
الكماليات: ئەو تشتن یێت کو مرۆڤ بۆ خۆ دهەلگریت ژ تشتێت نەبێت فەر و گرنگ.
الكمام(بالكسر): دەڤبێنک.
الكمامة(بالكسر): ١- دەڤبێنک. ٢- گولبەرگ. ٣- بەرگێ فێقی.
كمان: ئامویرێ مۆزیکێ یە.
كمانة: گولبەرگ؛ قەلپیسکێ بشکۆژێ.
الكمبيالة: ١- پسۆلەیا دانا پارەی. ٢- سەنەد.
الكمبيو: گوهۆرینا پارا(ئیتالی) یە.
الكمة(بالضم والتشديد): کولاڤ.
كمت: رەنگێ رەشێ سۆر تێهەل.
كمتة: رەنگێ رەشێ سۆر تێهەل.
كمتر: ١- پێنگاڤێت خۆ کورت هاڤێتن. ٢- ب دەڤبێنکێ گرێدا. ٣- تژیکر. ٤- غاردا.
الكمتر(الكماتر): ١- یێ زەبەللەح. ٢- یێ رەق و توند.
كمثر: خرڤەبوو ب ناڤێک کەڤت.
الكمثرى: حولیک.
الكمج: سێڤسێڤکا رەهنی؛ جهێ رەهن و کماخ پێکڤە.
كمح: راشکاند.
كمخ: خۆمەزنکر.
كمد(بفتحتين): قوتا(جلک).
كمد: ١- خەمێ دلێ وی گرت. ٢- ڤەقوتا.
الكمد(الكمدة): ١- خەمگرانی؛ خەما د دل دا مای و نەدەرکری. ٢- گوهۆرینا رەنگی.
الكمدة: گوهۆرینا رەنگی.

الكمر: ناڤێ هەر ئاڤاهیەکێ ب کڤانە وەکی پر و قەنتەرا.
الكمر: کەمەرا پشتێ(کوردی) یە.
الكمرك: ١- گومرک؛ ئەو باجا دەراڤی یە یا ل سەر متایی دچیتە ژ دەرڤە و دهێتە ژۆر دهیتە دانان. ٢- جهێ وەرگرتنا گومرگێ.
كمز: کرە گرک(هەڤیر).
الكمزة: ١- گومتلێ خورمێ. ٢- گرێ خیزی یان یێ ئاخێ.
كمس: ناڤچاڤێت وی بوونە گرێ.
كمش (بفتحتين): ١- سەرگوهانک داسەر. ٢- ژناڤچوو. ٣- دەست و پێت وی قەتکرن.
كمش(بالفتح والتشديد): ١- لەزکر. ٢- هێلا لەزێ بکەت. ٣- کوریا خۆ بلندکر.
كمش(بالفتح والضم): ١- چچکێ وێ یێ بچویک بوو. ٢- هاندا.
الكمش(الكموش؛ الكمشة؛ الكميشة): یا گوهان بچویک.
الكمش(الكميش): ١- یێ بەزەک. ٢- یێ زفت و زیرەک.
كمع: ١- کیشا ب نک خۆ ڤە. ٢- کارێ سەکسی دگەل کر. ٣- دەستپێکر. ٤- قەتکر. ٥- ڕیڤەچوونەکا لاوازکر.
الكمع(بالكسر والسكون): ١- عەردێ نزم. ٢- ڕەخێ نهالێ. ٣- مال. ٤- جه. ٥- کورک.
الكمع(بفتحتين): گرێکا ڕەهنی.
الكمكام: کورتێ لێکدای.
كمكم: ڤەشارت.
كمل: تەکۆزبوو.
كمل(بالفتح والتشديد): تەکۆزکر.
الكمل: تەکۆزی.
كمم: دو هچک ئێخستنێ.
كمن: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- بێ هزر چوو د ناڤ شۆلێ دا.
كمن(بكسر الميم): ١- خۆ ڤەشارت. ٢- بێ هزر چوو د ناڤ شۆلێ دا. ٣- چاڤێت وی تاری بوون. ٤- بەرێ چاڤێ وی وەرمی.
الكمنة: ١- تاریبوونا چاڤا. ٢- وەرمینا بەرێ چاڤی.
الكمنجة: ئامیرەکێ مۆزیکێ یی تیلدارە وەکی ڕەبابێ یە.
كمه: ١- کۆرەبوو. ٢- شەڤکویربوو. ٣- تاریاتیەکا وەسا ب سەر داهات دنیا ل بەر بەرزەبوو. ٤- تۆزێ دنیاگرت و دیتن نەهێلا. ٥- ڕەنگێ وی هاتە گوهۆڕین. ٦- عەقل نەما.
كمه: د زکماک دا کۆرەبوو.
كمهل علينا: حەقێ مە نەدامە.
كمهل: ١- جلکێت خۆ لێکدان و گرێدان دا بچیتە وەغەرێ. ٢- کۆمکر. ٣- ڤەشارت.
الكمون: کۆمە و کتا وی (کمونة) گیایەکێ چاندنێ یە ژ وەلاتێ تورکستانێ هاتیە، تۆڤێ وی وەک دەرمانک بۆ زادی دهێنە ب کارئینان، دیسا وەک دەرمان ژی(عبری) یە.
الكمون الحلو: ل (أنیسون) بزڤرە.
الكمي(بتشديد الياء): ١- شەرڤانێ زری و کومزری ل خۆ کرین. ٢- چەکدار. ٣- یێ نهێنییا خۆ پارازتی. ٤- دلێر.
الكميت: ١- هەسپێ سۆرێ باڤرەش. ٢- مەیا سۆرا باڤرەش.
الكمية: چەنداتی.
الكميتة: بنیات؛ ئەسل.
الكميد: گوهۆڕینا ڕەنگی.
كميش(كمش): ١- پێسڤک. ٢- جلکهلدایی.
كميشة: یا چچک بچویک.

الكميع: هەڤالێ كارێ سەكسی دگەل مرۆڤی دكەت.
الكميل: یێ تەكۆز.
الكمين: بۆسە؛ خۆ ل بەر ڤەنان ژ بۆ هێرشێ.
الكميهي: یێ نەانت دێ كیڤە چیت.
كن(بالضم والسكون): هەبە.
كن(بتشديد النون): ١- د مالا خۆ دا ڤەشارت. ٢- د دلێ خۆ دا ڤەشارت. ٣- د كونەكێ دا ڤەشارت. ٤- نخاڤت. ٥- پارازت.
الكن: ١- مال. ٢- ڤەشارتن و پارازتنا هەر تشتەكی. ٣- نوانی؛ تشتێ مرۆڤ خو ددەتە بن یان دچیتە تێڤە. ٤- هێلینا د كەڤری یان دیواری ڕا.
كنا: دەربڕین ژ ڕامانەكێ ب ئێكا دی كر.
كنى: دەربڕین ژ ڕامانەكێ ب ئێكا دی كر.
كنى(بتشديد النون): ب ناسناڤی وی گازیكرێ.
الكناب: تایێ دارێ یان یێ گیای.
الكناد: ١- ئینكاركەرێ نعمەتێ. ٢- یێ منەت و نعمەت نەبینت و تنێ مسیبەت دبینت. ٣- یێ قەلس. ٤- یێ چو لێ شین نەبت (عەرد). ٥- بڕەک.
الكنار(بالفتح): ١- دەهمەنا جلكی. ٢- لیڤا دەریایێ یان یا ڕوباری. ٣- سنوورێ هەر تشتەكی (كوردی) یە.
الكنار(بالضم): دارا كنێرێ(كوردی) یە.
الكنارة(بالكسر والتشديد): تایێ جلكێ كتانی(یۆنانی) یە.
الكنارة(بالفتح والتشديد): ئامویرێ مۆزیكێ یە؛ عوودە یان عەلبانەیە یان دەهۆلە.
الكناري: بالندیەكێ دەنگخۆشە، ڕەنگێ وی یێ زەرە، جهێ وی گزیرتێت كەناری نە یێت ل ئوقیانووسێ ئەتلەسی(فرەنسی) یە و دبێژن: (ئسپانی) یە.

كناز: ١- دەمێ چنینا قەسپا. ٢- دەمێ دورینا گەنمی.
الكناز(بفتحتين): خورمە یان گەنم.
الكناز(بتشديد النون): یێ پارەی خڕڤەدكەت.
الكناز(بالكسر): یا حوت و بهێز.
الكناس(بتشديد النون): مالینكار.
الكناس(بالكسر): لەند.
الكناسة(بالضم): ١- گلیش. ٢- گویفک.
الكناسة(بالكسر): لەندا كڤریشكێ یان یا مامزێ.
الكناشات(بالضم والتشديد): كۆمە و كتا وێ (كناشة)ە كو دبیتە بنیاتێت تا ژێ دچن.
الكناشة: دەفتەركا تێبینیا.
الكناص: حێشترا ب هێز.
الكناع(بالضم): ١- یێ ژ ئێشەكێ دەست و پێت وێ كورت و گورج بووی. ٢- گورجیا دەست و پیا و قرۆمبوون.
الكنافة(بالكسر): جۆرەكێ شیرنیایە ناڤكا وێ پەنیری یان سەرتویكە.
الكنان: پاراستن و ڤەشارتنا تشتی.
الكنانة: تیردانک.
الكناية: زاراڤەكێ ئەدەبی یە؛ ئەوە كو مرۆڤ ژ بەر ئەگەرەكێ دەربڕینێ ژ ڕامانەكێ ب ئێكا دی بكەت، بۆ نموونە شوینا مرۆڤ بێژت فلان یێ كولبەیە بێژت گەلەک حەژ زادی دكەت.
كنب(بفتحتين): ١- دلڕەقبوو. ٢- زەنگین بوو پشتی فەقیرییێ. ٣-هلگرت(عومباركر).
كنب(بكسر النون): ١- ژ بەر كاری زڤربوو (دەست).
الكنب: زڤریا دەستی یا ژ بەر شۆلی پەیدا دبت.
الكنباث(بالضم): ل (ذنب الخيل) بزڤڕە.

الكنباث(بالكسر): خیزێ ب سەرێکدادهێت.
الكنبة(بفتحتین): قەنەپە.
الكنبة(بالضم): زۆرداریێ پیس.
كنبث: تێکچوو.
كنبرة(بالكسر): تملکێ دفنا مەزن.
الكنبوش: ١- سەرجل. ٢- پێچا سەرۆچاڤا؛ خێلی.
كنت(بفتحتین): بهێزکەڤت.
كنت(بالفتح والكسر): رەق و تونج بوو.
الكنتي(الكنتني): یێ تەمەن مەزن.
الكنة(بالضم): ١- زنجک. ٢- کەپرا سێبرێ. ٣- رەفکا تشتا. ٤- پاشمەزەلک.
الكنة(بالفتح): ١- ئێک ڤەشارتن. ٢- بەریک. ٣- ژنبرا. ٤- بویک؛ ژنکا کورێ.
الكنة(بالكسر): ١- ڤەشارتن و پارازتنا تشتی. ٢- سپیاتی.
الكنتي: هێزداریێ دژوار.
كنثأ: درێژو بۆربوو(رێه).
الكنثأ: یێ درێژ.
كند: ١- کافری ب نعمەتێت خودێ کر ئانکو ئیعتراف نەکر کو ژ نک وی نە. ٢- بری.
الكند(بضمتین): کافرێ ئینکارا نعمەتێت خودێ دکەت.
كندة(بالكسر): پرتا چیای.
الكندر: ١- جەوا دارەکێ یە ستریدارە بەلگێت وێ وی بەلگێت رێلێنە(یۆنانی) یە. ٢- یێ موکم و توند.
الكندرة: ١- خۆلیدانا بازی دەمێ خۆ ل نێچیرێ ددەت. ٢- جهێ ژ عەردی بلندبیت و کەند و کۆر دکەڤنێ.
الكندور: جۆرەکێ قورتی یە جهێ وی ل ئەمریکا باشۆرە ژ هەمی بالندەیێت پتر ل عەسمانی دمینت.

كنز: ١- خرڤەکر و عومبارکر. ٢- د عەردی دا چکلاند(روم). ٣- گڤاشتەخوار. ٤- تژیکر. ٥- داگرت. ٦- کرە د سەلکا لەڤەنا دا.
الكنز: ١- گەنجینە. ٢- زێرو زیڤێ ل بن عەری ڤەشارتی. ٣- جهێ پارە و زێر و زیڤ تێدا دهێتە هلگرتن وەکی سندوق و قاسا.
كنس: ١- مالی. ٢- کەتە لەندێ.
كنس(بتشدید النون): ١- مالی. ٢- رامالێ ئانکو نەهێلا.
الكنس(بتشدید النون): ئەو ئەختەرن یێت ب رۆژ دیار و ب شەڤ بەرزەدبن.
كنش: ١- سەرێت وی بادان. ٢- سەرێ وێ نەرمکر(دارکێ سواکێ).
الكنشاء(بالكسر): پرچکورتێ ب خەلەک و سەروچاڤ کرێت.
كنص: دفنا خۆ لڤاند وەک یارییێکرن.
كنظ: خەمگینکر.
الكنظة: ١- خەم. ٢- فشار.
كنع(بالفتح): ١- تێکچوو و هاتە ئێک. ٢- دانەئێک. ٣- دانێ و هشک کر. ٤- نێزیکبوو. ٥- پێڤەنویسیا. ٦- خۆ چەماند و نەرمبوو. ٧- سویندخوار.
كنع(بالكسر): ١- هشکبوو و تێکچوو. ٢- ترسا و رەڤی.
كنع(بتشدید الیاء): ١- گرت و بر. ٢- ژ کارئێخست و هشک کر. ٣- ڤاریبوو؛ ژ رێ دەرکەت.
الكنع: یێ هشک و تێکچوویی.
الكنعد: جۆرەکێ ماسیایە.
كنف: ١- پارازت و خۆ لێ کرە خودان. ٢- برە نک خۆ. ٣- ئاڤاهیەک بۆ چێکر. ٤- لەپێ خۆ ئامادەکر دا تشتی ببەت. ٥- هاریکر.

٦- کەتــە ناڤبــەینێ. ٦- ڤــارێبوو؛ ژ رێ دەرکەڤت.
کنف(بتشدید النون): ژێ زانی.
الکنــف(بفتحتین): ١- بنــەداری و پــارێزی. ٢- پـــــەرێ بالنــــــدەی. ٣- رەخ؛ لا. ٤- ســــیبەر. ٥- همبێـــز. ٦- پــارێزی و دلۆڤانی. ٧- تەنشت.
الکنف(بالکسر): چانتکێ شڤانی یــان یێ بازرگانی.
کنف الإنسان: ١- کۆشا مرۆڤی. ٢- همبێزا مرۆڤی.
الکنف: چانتکێ شڤانی.
الکنفاني: یێ (کینافێ) چێدکەت و دفرۆشت.
الکنفة: رەخ؛ لا.
کنفه: حەواند و پارازت.
الکنفرا: جۆرەکێ وان گیایانــە یێــت کولیلـک ڤەشـارتی یێـت کـو د ئاڤـا دا و ل جهێـت مەنــداڤ و ب رێــس شــین دبــن و د بــێ کلۆرۆفیل، ژ نفشێ کەڤزێ یە د ئاڤا شرین دا شــین دبــت و دبیتــە رهێــت زراڤ و درێژێت وەکی پویتی و زوی وەرارێ دکەت و دبیتە تەخەیەکەکا ب سەر ئاڤێ کەڤتی.
الکنکر: سێڤبنەعد.
کنکن: ١- روینشــتە مــالا خــۆ. ٢- تەمبــەلیێ گرت. ٣- رەڤی.
کنن: ١- ڤەشارت. ٢- د دلێ خۆ دا ڤەشارت.
کنـه: گەهەشــتە جەوهــەر و بنیـات و راسـتی و مەبەستا وی.
الکنــه: ١- جەوهــەر و بنیــات و راســتی و دویماهیا تشتی یە. ٢- دەم.
الکنـوة: ١- ناسـناڤ. ٢- گازیکرنـا کەسـەکی وەک باب یان کۆڕ یان برا بێی کو ناڤێ وی بهێتە گۆتن.
الکنـود: ١- یــێ کــوفرێ ب نعمــەتێت خــودێ دکـەت کـو ئیعترافـێ نەکـەت کـو ژ نــک وی نــە. ٢- یــێ گازنــدا ژ خــودێ دکــەت و نعمــەتێت وی ژ بیـر دکـەت و تنـێ بەحسـێ مسیبەتا دکەت و هەمیا ددەتە بەرێ خودێ. ٣- مرۆڤـــێ قـــەلس. ٤- هشـــک و رویت(عــەرد). ٥- یــێ فــەرزێت خــودێ بهێلــت. ٦- ل نــک سـۆفیا ئــەوە یــێ (فضائل)ــا بهێلیــت. ٧- یــێ سۆپاســیا خودێ نەکەت. ٨- یێ قەلس.
الکني(بتشدید الیاء): بەرشوی؛ یێ ناسناڤێ وی وەکی یێ مرۆڤی.
الکنیب: جهێ هشک ژ دارێ.
الکنیت: دەستمچێ چڕ.
الکنیـة: ١- گازیکرنـا ئێکـی ب نـاڤێ کـوڕی یـان کچـێ وەک: بـابێ فلانـی یـان یـان یـێ فلانێ یانژی ب ناڤێ بابێ یان دایـێ وەک: کـوڕێ فلانـی یـان یـێ فلانـێ. ٢- یـان ب ناڤێ ئێلێ یان بنەمالێ یان کار و پیشەیا.
الکنیز: قەسپێت دهێنە عومبارکرن د سەلکێت لەڤەنا دا بۆ زڤستانێ.
الکنـــیس: کنیشـــتا جوهیـــا، د بنیـــات دا (کنشوتا) ئارامی یە.
الکنیسة: دیرا فەلا.
الکنیع: ١- یێ تێکچووی. ٢- یێ دەستشکەستی. ٣- یێ دژوار. ٤- یێ ژ رێکەکێ ڤارێبوویـە رێکەکا دی.
الکنیـف: ١- پارێزکـار. ٢- گـۆڤ. ٣- ئەدەبخانـە (توالیـــت). ٤- پـــارێزی. ٥- پارێزکـــار. ٦- مەتال. ٨- ئۆدا دکەڤیتە سەر دەرگەهی. ٩- کۆتان. ١٠- مەزن.
الکنین: یێ ڤەشارتی.
الکهـام(الکهیم): ١- کـوهێ نـەبڕت. ٢- ب ناڤسالڤەچوویی. ٣- یێ بێ مال و ملک.

الکهانة: کارێ کاهنی.
کهب: تۆزەکی ب ڕەشی ڤە کەتە سەر.
الکهبة: ڕەنگێ تۆزکەوی یێ ب ڕشی ڤە.
کهد: ١- لەزکر. ٢- وەستیا. ٣- هیلا لەزێ بکەت. ٤- زیدە پێڤەچوو.
الکهد: وەستیان.
الکهداء: ژنا کۆلە.
کهر: ١- ژ پاشڤە بر. ٢- ناڤچاڤێت خۆ کرنە گرێ و تێکبرن ژ بۆ ژپاشڤەبرنا خەلکی. ٣- بلندبوو. ٤- دژواربوو. ٥- کەنی. ٦- خزماتی کر. ٧- ڕاشکاند.
کهرب: کەهرەبکر.
الکهربا: کارەبان؛ جەوا جۆرە دارەکا کاژێ یە مێشوەر تێهەلبووی و ل دەمەکێ درێژ کەڤتی یە ژێر گڤاشتن و گەرمێ و هشکبووی، کو چەند ڕەنگەکن زەر و سۆر و سپی، گەر تشتەکی تێ بهوسین کارەب تێدا پەیدا دبیت.
الکهرباء: هێزەکە ژ هوسینێ یان گەرمێ یان تێککارکرنا کەرەستەیێت کیمیائی پەیدا دبیت، دو جۆر ژێ هەنە ستاتیکی و پێل.
الکهرمان: جەوەکەکا داری یە بوویە بەر، ل کەنارێت دەریا (بلطیق)ێ هەیە، ڕەنگێ وێ د ناڤبەرا زەرێ خاڤ و سۆری دا یە.
الکهرور: ناڤچاڤگرێیێ خەلکی ژ پاشڤە دبەت.
الکهرورة: ناڤچاڤگرێیاتی ژ بۆ ژپشڤەبرنا خەلکی.
کهف: شکەفت تێدا پەیدا بوون.
الکهف: ١- شکەفت. ٢- جهێ ڤەستکرنێ.
الکهکاه(الکهکاهة): ١- یێ لاواز. ٢- یێ ترسیای.
کهکه: ١- پفکرە دەستێت خۆ. ٢- گۆتی: کەه کەه.
الکهکهة: ١- گەرمی. ٢- کرنا دەنگێ شێری یان یێ حێشترێ.
کهل: ژیێ وی کەتە د ناڤبەرا سیهێ هەتا پینجیێ دا.
الکهل(الکهول؛ الکهال؛ الکهلان): ئەوە یێ ژیێ وی د ناڤبەرا سیهسالیێ و پێنجی سالیێ دا.
کهم: ١- ترساند و هێلا نەوێریت تشتەکی بکەت. ٢- ژ جەنگ و سەرکەڤتنا گیرۆبوو.
کهم(بالفتح والضم): ١- لاوازبوو. کوهبوو.
کهمس: ١- لنگێت خۆ ژێک نێزیککرن. ٢- ئاخ ب پێت خۆ هاڤێت ل دەمێ چوونێ.
الکهمس: ١- شێر. ٢- گورگ. ٣- سەروچاڤ کرێت. ٤- زەلامێ قوت.
کهن: پیشبینیکر.
کهن(بالفتح والضم): بوو پێشبینیکار (کاهن).
الکهنوت: ١- پلەیا کاهنی . ٢- کارێ کاهنی.
کهود: بەزەک.
الکهول: تەڤنپیرک.
الکهولة(الکهولیة): ژیێ دناڤبەرا سیهسالیێ و پێنجیسالیێ دا.
کهي: ١- پنیێت ڕەش کەتنە سەروچاڤێت وی. ٢- بێهنا دەڤێ وی نەخۆشبوو.
الکهیرب: شەحنا کارەبێ.
الکو: ١- کولوک. ٢- جۆیا ژ ڕووباری دچیت.
کوا: ١- داخکر. ٢- ئۆتیکر. ٣- پێڤەدا.
کوی(بالفتح والتشدید): کولەکەک تێڤەکر.
الکواء(بتشدید الواو): ١- یێ خەبەر ڕەش. ٢- ئەزمانپیس.
الکوارة؛ الکوار(بالضم): ١- سەلەمێشکا تنێ ژ هەرییێ چێکری. ٢- سەلەمیشکا ژ شڤکا چێدکەن. ٣- کارا دانی دکەنێ. ٤- یێ بەزەک. ٥- غاردانا ب لەز.

الكوارة(بالضم والتشديد): ١- شانا هنگڤینی. ٢- سەلەمێشکا ژ شڤکا یان ژ هەرییێ.
الكوارة(بالكسر): شاشک.
الكواسب: ١- ئەندامێت لەشێ مرۆڤی یان پێت بالندەی. ٢- بالندێت نێچیرێ.
الكوب: ١- گوزکێ بێ چمبل. ٢- کۆپ.
كوب(بتشديد الواب): ب دەستەچوهنییێ بچویک قوتا.
الكوب: کۆپ.
الكوبان: جۆرەکێ جلکێ فارسانە.
الكوبة (بالضم): ١- دەهۆلا بچویک. ٢- دەستەجوهنییێ بچویک؛ بەرەکێ گرۆڤرە دەرمانی پێ هویر دکەن. ٣- شترنج. ٤- تاولە.
الكوبة(بالفتح): خەمهلگرتن ژ تشتێ بۆری.
الكوة: ١- کولەک. ٢- جۆیا ژ رویباری دچیت.
كوث: چار یان پێنج بەلگ پێڤە هاتن(گیا).
الكوث: کالک.
الكوثة: کەسکانی و خێروبێر.
الكوثر: ١- تشتێ زیدە و کەتی سەرێک. ٢- تۆزا زۆر و ل سەرێک. ٣- مەزنێ گەلەک مەردینیێ دکەت. ٤- ئاڤا شرین. ٥- رویبارەکە ل بەحەشتێ. ٦- زۆر و مشە. ٦- تشتێ لێکبادایی.
الكوثل: پاشیا کەشتییێ.
كوح: ١- شیاییێ. ٢- ڕەزیلکر. ٣- نەرم و گوهدارکر.
الكوح: دەوسا بەرێ؛ عەدەتێ بەرێ.
الكوخ: ١- کۆلک. ٢- هەر خانییێ بێ کولوک. ٣- هەر ئاڤاهییێ وەراز یان زیرەڤانێ بیستانی چێدکەت ژ بۆ پارازتنا دەرامەتێ خۆ.
الكوجر(السبع الأمريكي): شێرکۆ؛ پۆما؛ شێرێ ئەمرکی؛ ل هەردو کیشوەرێ ئمریکا دژیت.
كود(بتشديد الواو): خرڤەکر و کرە کۆم.
كودة: تشتی خرڤەکری.
الكودن (الكودني): ١- دەوارێ دوقۆر. ٢- فیل. ٣- هێستر.
كوذ: گەهەشتە گرێکا ڕەهنی.
الكور: لفەک ژ دەرسۆکێ.
الكور(المكور): مەحافا بێ بان.
الكور(بالفتح): ١- لفکا دەرسۆکا پێچایی. ٢- گزرێ جلکا. ٣- کۆما مەزنا مرۆڤا. ٤- کەرێ پەزی یان یێ چێلا. ٥- زێدەهی. ٦- کورتانێ حێشترێ.
الكور(بالفتح والسكون): توبعەت؛ سخلەت.
الكور(بالضم): ١- کونستێنک. ٢- مەقلا ژ تەقنێ چێکری.
الكورار: ژەهرەکە هندوکێت ئەمریکا باشۆر دارا (جوز القيء) دەردئێخن، کارتێکرنەکا دژوار ل ئەعصابا هەیە دهیلیت زڤلەک ژ کار بکەڤن نەخاسمە ئەکەر ب ریکا برینێ ب ناڤ خوینێ بکەڤیت.
كور الحداد: کویرها ئاسنگەری.
كورت الشمس: ١- ڕۆناهیا وێ چوو. ٢- غەوارەبوو. ٣- لێکهاتەبادان و غەوارەبوو.
الكورة: ١- باژێر. ٢- دەوروبەر.
الكوركي الصغير(الرهو): قولنگێ ستۆرەشێ بچویک.
كوز: ١- ب گۆزکی ڤەخوار. ٢- خرڤەکر.
الكوز: ١- گەنمشام. ٢- گۆزک (ئارامی) یە.
كوس(بالفتح والتشديد): سەروبنکر.
الكوسا: کۆمە کتا وێ (کوسایة): کولندێ سیلەحی یە، د بنیات دا یێ ژ ئەمریکا هاتی.
الكوس(بالضم): ١- دەهۆل. ٢- سێگۆشا نەجارا یا پێڤانا کوژیا (فارسی) یە.
الكوس(بالفتح): ئاریانا دەریاییێ.

الكوساء: یا تێكڕاتێكرا و مشە گیا.
الكوسج: ١- ڕەساسوكی؛ یێ ڕهێت وی تنێ ب ئـەرزنكی ڤـە. ٢- یـێ ددان كـیم. ٣- بارگیرێ چوون گران. ٤- سەماسی.
الكوشة: ترسا دژوار.
كوع(بالفتح والكسر): هەستیكێ ل پشت تبلا بەرانی ستویربوو یان خواربوو.
الكوع: هەستییێ نیڤێ یێ تبلا بەرانی.
الكوع(بفتحتین): ١- خواریا دەستی ل جهێ هەمبـەر تـبلا بەرانـی. ٢- لێكڤاژیبوونـا تبلێـت پێـی یێـت بـەرانێ كـو بـەرێ وان بكەڤیتـە ئێـك. ٣- ڤاژیبوونـا دەسـتا كـو بەرێ وان بكەڤیتە ئێك.
الكـوع: ١- ئەنیشـك. ٢- جهـێ د ناڤبـەرا لەپی و باسكی دا ژ دەستی.
كوف(بـالفتح والتشـدید): ١- هاتـە بـاژێرێ (الكوفـة). ٢- بـری. ٣- ڤـەدا ڕەخـەكی. ٤- ژ خۆ دویركر.
الكوفان: ١- كۆما گروڤرا خیزی. ٢- تشـتێ گرۆڤر. ٣- بیشێ دار و لەڤەنا. ٤- شێل و بێلی. ٥- هێزداری و موكم. ٦- وەستیان.
الكوفة: ١- خیزێ سۆرێ كورۆڤر. ٢- باژێرەكە دكەڤیتە ژێریا عیراقێ.
الكـوفي: یـێ سـەر ب (كوفـة) ڤـە ئـانكو یـێ (كوفي).
كوفیـة: ١- مێیـا (الكـوفي)ە. ٢- دەرسـۆك (ئیتالی) یە.
كوكى: د چوونا خۆ دا ڤەلەرزی و لەزكر.
الكوكاة(الكواكیة): یێ كورت.
الكوكـة: جـۆرەكێ دارێ یـە، درێژاهیـا وێ د ناڤبـەرا (دو) مێـترا هـەتا (سـێ) مێـترا دا یە، بەلگێت وێ د هیكانكی نە كەرەستەیێ (كوكائین) ژێ چێدكەن.
الكوكـائین: كەرەسـتـەیەكێ هۆشـبرە ژ دارا كۆكایێ دهیتە دەرئێخستن.
كوكب: برویسی ڤەدا و هلبوو.

الكوكب: ١- ئەختەر؛ هەسار. ٢- ڕۆناهی.
الكوكـب: ١- هەسـار. ٢- سـتـێر. ٣- شـیر. ٤- ئاڤ. ٥- دژواریا گـەرمێ. ٦- برسقێنا ئاسنی و تەیسینا وی. ٧- مـەزن و سیارێ ئێلـێ. ٨- گرتیخانــە. ٩- كولیلكێـت باغچەی. ١٠- كورێ سنیلە. ١١- زەلامێ ب چـەك. ١٢- پیتـا لەشـكەری. ١٣- خالـەكا سـپی یـە دكەڤیتـە چـاڤی. ١٤- گیـایی بلند و درێژبـووی. ١٥- چیـا. ١٦- تشت هەمی.
كوكب البئر: جهێ ئاڤا بیرێ ژێ دزێت.
كوكب الصبح: ١- سـتێرا سـەبێ. ٢- ل نـك سۆفیا دبیتـە یەكـەمین تشـتێ ژ تەجەللایێ خویادكەت.
الكوكـبة: ١- سـتێر. ٢- كولیلـك. ٣- كۆمـا تشتی وەكی هەسپا. ٤- كۆما مرۆڤا.
كول: هاتە پیڤان.
الكولانة(البردي): گیاحێسیل.
الكولـة: جۆرەدارەكـە بنیـاتێ وێ ژ كشـوەرێ ئـەفریكا یـە، ل جهێـت گـەرم دهێتـە چانـدن، كەرەسـتـەیێ (جـوزة الكـولا) ژێ دهێتـە دەرئێخسـتن یـێ كـو ژ بـۆ هشـیاركرنا دل و زەڤلەكا دهێتە ب كارئینان.
الكولح: یێ كرێت.
الكولخـوز: تـەعاونیا چانـدنێ یـە ل وەلاتێـت سوشیالیسـت، عـەردێ و ئامویرێـت بەرهـەمئینانێ ب شـێوەیەكێ كـۆم بەرهەمدئینت.
الكولع: قرێژ.
الكولیس: كتـە و كۆمـا (كـوالیس)ە، دبیتـە: ١- پشـكا پاشـیێ ژ شـانۆیێ. ٢- پـردە. ٣- جهێ نەپەنی.
كوم(بالتشـدید): ١- كـرە كـۆم. ٢- كـۆمكر. ٣- كرە سەرێك.

الكوم: ١- كەرێ هێشترا. ٢- جهێ بلند وەكی گری.
الكوماء: حێشترا كۆهان مەزن.
الكوماندس: شەرڤانێت فێركری جەنگا سڤكن د مەشقكرینە ژ بۆ پشتڤەبرین و كریارێت جەنگی یێت ب مەترسی دبێژنێ: (المغاوير).
الكومة: پارچەیا ئاخێ یا ل سەرێک و كۆم.
الكومسيون: اللجنة(لاتینی) یە دبیتە: ١- ل نک دارتاشا دبیتە ئەو دەلالی یا (كۆمسیۆنچی) وەرگریت. ٢- دەلالی یا دەلالی یە. ٣- ل دویڤ زاراڤێ سیاسی دبیتە ئەو كۆما ڕێكخستیا یا ل سكالایێت سیاسی یان بازرگانی دنێریت و بڕیارێ ل سەر ددەت.
الكومسيونچي: بازرگانێ متایی دئینیتە وەلاتی.
كون (بالتشديد): ١- چێكر. ٢- ئافراند.
الكون: هەبوون.
الكونت: ناسناڤەكێ پلەبلندییێ یە ڕامانا میر یان ماقویل ددەت، پەیڤەكا (لاتینی) یە عەرەبێت كەڤن كربوونە (قمط)، (كند)، (قمس)، (قومس).
الكونتراتو: پەیڤەكا ئیتالی یە دبیتە قونتەرات كو دبیتە قەبالە یان گرێبەستا ئەنجامدانا كاری.
الكوني(بالضم): یێ كەڤن.
كوه(بالفتح والكسر): حێبەتیبوو.
كوه(بالفتح والتشديد): ئاراند.
الكي: داخكرن.
كي: داكو.
الكيء(الكيئة): بێدلێ ترسنۆک.
الكياد: یێ گەلەک ب فەند و فێل.
الكياسة: ئاقلداری؛ ئاقلمەندی.
الكيالة: ١- پیڤانكار؛ پیشەیێ كەسێ ب پیڤانێ ڕادبیت. ٢- كریا پیڤانكاری.
الكيان: سرۆشت و خولقەت.
الكيانة: كەفالەت.
كيت(بالفتح والتشديد): ١- حەشاند. ٢- ئامادەكر.
كيت وكيت: هۆسا و هۆسا.
الكية: ١- ئێک داخ. ٢- جهێ داخێ.
الكيح(بالفتح والسكون): یێ ستویر.
الكيح(بفتحتين): زڤری و ستویراتی.
الكيثر: یێ گەلەک مەردینیێ دكەت.
الكيح: ستویراتیا چیای.
كيد(بكسر الكاف): چونەمابوو.
الكيد: ١- كارێ ب فند و فێل. ٢- ڤەڕەشیان؛ دلڕابوون. ٣- ئەگەر ژنک مرۆڤان بیت دبیتە فند و فێل و ئەگەر ژ نک خودێ بیت دبیتە ڕێڤەبرنا ب حەقی ژ بۆ سزادانا گونەهكاران. ٤- جەنگ. ٥- دلڕابوون.
الكيذبان: یێ گەلەک درەوا دكەت.
الكير(بالكسر): كویرها ئاسنگەری.
الكير(بالفتح): هەسپێ كوریا بلند دكەت.
الكيروسين: پانزینا فڕۆكا؛ ئێكە ژ بەرهەمێت گازا ڕەش، دكەنە فڕۆكێن نەففاس(النفاث).
كيرياليسون: پەیڤەكا (یۆنانی) یە ژ پەیڤا (كیر) یانكو سالار و پەیڤا (ألكسون) یانكو دلۆڤانتر پێكدهێت و دبیتە سالارێ دلۆڤانتر.
كيس(بالفتح والتشديد): ١- ژیركر. ٢- كرە تویركی.
الكيس(بالفتح والتشديد): ١- ئاقلمەند؛ مرۆڤێ ب عاقل. ٢- قەسەخۆشێ ژیر.
الكيس: تویركێ پارا.
الكيس(بالفتح والسكون): جڤات.

کیس البوغ: تویرکێ تۆڤێ کولیلکا.
کیس الغبیرات: تویرکێ تۆڤێ کولیلکا.
کیسان: غەدر.
کیسوم: گیایێ زەحف.
الکیص: ١- قەلسیا گەلەک. ٢- یێ گەلەک قەلس. ٣- قوتەستویرێ خاڤ و سست. ٤- فرشکتەنگ. ٥- یێ ژ سەرپێخۆداچووی.
کیصی: یێ تەفشویێ بەرێ خۆ و د خەما کەسێ نە.
کیف: ب چ رەنگ؛ چەوا؟
کیف (بالفتح والتشدید): ١- قەتکر. ٢- گۆتێ حالێ تە چیە.
الکیف: ١- خۆشی و شادی. ٢- سەروبەرێ تشتی یێ نەهیتە گوهۆرین وەکی سپیاتیێ و رەشاتیێ.
الکیفة(بالکسر): پنیا پاتەی یا کو جلکی ژ بەرڤە پێ پنیدکەن.
الکیفیة: کاودان و سەروبەرێ تشت تێدا.
الکیکة(بالفتح والسکون): هێک.
کیل(بالفتح والتشدید): یێ ترسنۆکبوو.
الکیل: ١- پیڤان. ٢- ئامانێ پیڤانێ. ٣- پرتێت ژ ستەوبەرا دپەشن یێت کو نەبنە کریسک.
الکیلة(بالفتح والسکون): ١- ئێک پیڤان. ٢- ئامانێ پیڤانێ.
الکیلة(بالکسر والسکون): جۆرێ پیڤانێ.
الکیلوس: ترشەکێ سپی یە ژ زادێ حەلکری چێدبیت ل ناڤ رویڤیکا (یۆنانی) یە.
الکیلوغرام: سنگەکە دبیتە (١٠٠٠) غرام پێ تشت دهێنە کێشان (یۆنانی) یە.
الکیموس: خوارنا د مەعدێ تێکهەلبووی (یۆنانی) یە.

الکیمیاء: ١- کەرەستەیک بوو بەرێ هزر دکرن کو ئەگەر ل کانێت بێ بها بکەن دێ بنە زێر و زیڤ. ٢- زانستەکە ل دۆر سخلەت و توبعەتێت هەمی کەرەستەیا ب ریکا شرۆڤەکرن و ژێژێکرنا ل ئەزمۆنگەها دهێتەکرن(یۆنانی) یە. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە قەناعەت ب تشتێ بەردەست و هێلا خەرییا تشتێ نە ل بەردەست.
کیمیاء الخواص: پاقژکرنا دلی ژ کرت و مالێ دنێ ب گرتن و هلبژارتنا خودێ.
کیمیاء العوام: گوهۆرینا ئاخرەتێ ب پەرتالێ دنیایێ.
کیمیاء السعادة: چێکرنا خۆ ب رێکا نەکرنا کریارێت خراب و کرنا کریارێت باش.
الکیمیائي: کیمیایی.
الکینة: ١- فیقیێ دارا کنێری یا ل دەشتێ شین دبت. ٢- دارا کنێری یا دەشتێ شین دبت.
الکینا: ١- جۆرەکێ دارا یە ل جهێت گەرمێت کیشکوەرێ ئەمریکا باشۆر شین دبت، کەرەستەیێ (کینین) ژ قەلپێ دهێتە دەرئێخستن یێ کو دبیتە دەرمانێ تایێ، دیسا هندەک کەرەستەیێت دی یێت ب مفا ژێ دهێنە دەرئێخستن یێت کو د کارێ چێکرنا دەرمانا و ڤەخوارنا دا دهێنە ب کارئینان. ٢- دەرمانەکە ژ تیڤلێ (کینا) دهێتە چێکرن(ئەسپانی) یە. ٣- ناڤێ دارا بیێ یە.
الکیوان: ناڤێ ئەختەرا (زحل) ب زمانێ فارسی.
الکیول: ١- یێ ل دویماهیا لەشکەری. ٢- رێزا دویماهیێ یا لەشکەری. ٣- یێ ترسنوک. ٤- عەردێ بلندێ ل هنداڤ دەوروبەرێت خۆ.

پیتــا (ل)

ل: پیتا بیست و سێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٣٠)، دبێژنێ (لام الإستحقاق) و(لام الإختصاص) و(لام التبليغ) و(لام التعدية) و(لام القسم) و(لام الصيرورة) و(لام العاقبة) و(الزائدة) و(لام التعليل) و(لام التوكيل) و(لام الأمر) و(لام الجحود) و(لام الإبتداء) و(لام الجواب) و(لام اللاحقة) و(لام الملك).

لأى: گیرۆبوو.

لأى: ١- پێگرانبوو و ل جهـ ما. ٢- گیرۆبوو.

لأط: ١- فەرمانکر و چیر درێژکر. ٢- ژێکرت (تیر). ٣- دانایێ. ٤- لێ دژواربوو. ٥- رەڤی و ل دۆر خۆ نەزڤری. ٦- چاڤێت خۆ ژێڤەنەکرن هەتا بەرزەبووی. ٧- هنگاڤت. ٨- پێ دانایێ.

لأظ: ١- لێبلندبوو و دەرئێخست. ٢- لێ شداند. ٣- دژی هەلویستێ وی رابوو.

لأف: باش خوار.

لأك: ژێ گەهاندێ.

لألأ: ١- برسقی(ستێر). ٢- هلبوو(ئاگر). ٣- وەکی لۆلوێ هاتەخوار(رۆندک).

اللئالة: کارێ لۆلۆفرۆشی.

لألأ: ١- تەیسی و رۆناهی دا. ٢- هلبوو. ٣- هەژاند.

لألاء: ١- کەیفا تمام. ٢- لۆلۆفرۆش.

اللؤلؤان: تشتی ژ رەنگێ دورێ.

لؤلؤة: لبا دەرێ یان لۆلۆیێ.

اللؤلئي: تشتێ ژ رەنگێ لۆلۆیێ.

اللؤلؤية: ل (أسطر الصين) بزڤرە.

لأم: ١- پەرێت د گەل ئێک بگونجن ئێخستنێ (تیر). ٢- گەهاندەئێک و گرێدا (برین).

اللأم: کەس.

اللئم(بالكسر و السكون): هنگڤین.

لؤم: یێ دومۆربوو.

اللؤم: ١- قەلسی. ٢- مۆنی؛ دومۆری.

اللأمان(اللؤمان): یێ دومۆر وەک توبعەت.

اللأمة: زریپۆش.

اللآمة: کوری؛ دومۆری.

اللؤمة: ١- زارڤەکەر. ٢- یێ ژ بەر جوانیا وی نە هێتە بەخشین ئانکو قەلسی تێدا دهێتەکرن. ٣- هویرباریێت هەڤجاری.

اللئم(بالكسر): هنگڤین.

اللئيم: ١- قەلس. ٢- مۆن؛ دومۆر.

لا: ١- ئالاڤێ فەرمانا بنەکرنێ یە. ٢- ئالاڤێ ڕەتکرنا هەبوون یان ڕویدانا تشتی یە. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە ئالاڤێ ڕەتکرنا هەر تشتەکی ژ بلی خودێ حەق ژ تنێ ئەو بکارئینان نەبیت یا د مەقامێ (إثبات)ێ دا دهێتە کرن ئانکو (إثبات حق الله في الألوهية).

اللائب: یێ تێهنی.

اللائث: ١- شێر. ٢- تێکئالیایی (گیا).

اللائحة: ١- دیاردە. ٢- لستا شیرەت و ڕاسپاردا. ٣- سەرڤەیا تشتی. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ ژ ڕۆناهیا تەجەللایێ دیار دبیت و بەرزە دبیت.

اللاأدرية: خودانێت وێ ڕێبازا هزری نە یێت کو ئینکارا علمی دکەن ب ڕێکا سەلماندن و نەسەلماندنا وی و بێژن گومانە و گومانێ دبەت کو گومانە.

لائط: پێڤە نویسیایی و خۆجه.

اللائطة: ١- کولکا ساخ نەبت. ٢- کولاڤەکێ بچویکە ب سەری ڤە دمینت.

لائع: ترسنۆک.

لائل: ١- تلچاڤ، گەلەک تاری. ٢- ژ شەڤێت هەیڤێ هەمییێ تاریتر.

لاءم: پێکئینان.

لاءم: ١- چاککر. ٢- خرڤەکر. ٣- د گەل گونجا. ٤- چاککاری د ناڤبەرا وان دا کر.

لائم: لۆمە؛ لۆمەکەر.

اللام: ١- کۆما (الامة)ە ئانکو زرییۆش. ٢- یێ توند و دژوار ژ هەر تشتەکی.

اللائم: لکەکار؛ لوومەکەر.

اللائمة: ١- لۆمە. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ ژ ڕۆناهیا تەجەللایێ دیار دبیت و بەرزە دبیت.

اللاؤون(اللاؤو): کۆما (الذین) یە.

اللائ؛ اللاي؛ الأواء: دەراڤێ تەنگ؛ مسیبەت.

اللأاء: لۆلۆفرۆش.

لاإرادي: بێدەستی.

لاب: تێهنیبوو.

اللابة: ١- عەردێ ب کەند و کۆر. ٢- حێشترێت ڕەشێت کۆمبووی.

اللابث(اللبث): مایێ؛ ئاکنجی.

لابخ: د گەل کەتە دانانا دربا.

اللابد: ١- شێر. ٢- یێ گەلەک.

لابس: ١- تێکەلی دگەل کر و زانی چ د دلی یە. ٢- کر؛ ئەنجامدا.

لابن: ١- خودانێ شیرێ مشە. ٢- یێ شیری تێ دکەت.

لات: ١- گۆت بێی کو پرسیار ژێ بهێتە کرن. ٢- ڤەشارت و نەگۆت (ئاخڤتن). ٣- ژێ کێمکر.

اللات: ١- یێ هویرکری. ٢- یێ تێکهەلکری. ٣- یێ شلکری.

لات: ڕامانا(لیس) ددەت کو دبیتە(نەء)، لێ بێی(حین) چو ڕامان نا دەت.

اللات: ژ صەنەمێت کەڤنێت ب ناڤودەنگێت عەرەبانە ل (طائف) بوو، بەرەکێ چارگۆشە بوو ئاڤاهیەک (بنو ثقیف) ل سەر ئاڤاکربوون، مێجێورێت وی ژ بنەمالا (أبو العاص) بوون، قورەیشی و هەمی عەرەبا دپەرستن، خودێ ژێ ڕازی (مغیرة بن شعبة) ب فەرمانا پێغەبەری - سلاف لێ بن - هەرافت و ئاگر بەردایێ.

اللاتب: یێ پێڤە نویسیای.

لاث: ١- پێچا و گرێدا. ٢- تێ ئالاند. گرێدا. ٣- نخاڤت. ٤- گرت و نەبەردا. ٥- خۆ هاڤێتە بەختێ وی. ٦- ل دۆر خربوون. ٧- زڤری. ٨- ڤەچوو. ٩- تێکهەلکر. ١٠- تێدا. ١١- گیرۆبوو. ١٢- گیرۆگر.

لاثم: ماچیکر.
لاج: ١- چیرە درێژکر. ٢- هەڤرکی درێژکر. ٣- خالیکرێ.
اللاج: یێ چیرە درێژ.
لاجئ: پەنابەر.
لاجرم: پێدڤی یە؛ هەرکویت.
لاح: ١- تەیسی. ٢- دیاربوو. ٣- دیت. ٤- گوهۆڕی. ٥- تێهنیبوو.
اللاح: بەرتەنگ.
لاحاه: شەرێ وی کر.
اللاحب: ١- یێ ئاشکرا. ٢- یێ تیڤلاندی. ٣- رێکا شوینپێت دەوارا لێ چێبووی. ٤- رێکا فرەهـ. ٥- رێکا کفش.
لاحد: هەر ئێک خواربوو سەر یێ دی.
اللاحد: یێ گۆڕێ دکۆلت.
اللاحظة: ١- چاڤ. ٢- مێیا (اللاحظ)ە.
لاحف: گرت و د گەل ما.
لاحق: ١- ڤێراگەهەشتێ. ٢- دێ ڤێرا گەهت.
اللاحق: دەستێ دووێ یێ فێقی.
اللاحقة: ١- مێیا (اللاحق)ە. ٢- دەستێ دوێ یێ بەری. ٣- برگە یان پیتا دگەهیتە ناڤی یان کاری وەکی (گەهـ، دەر ڤان، را).
لاحد: خواربوونە سەر ئێک.
اللاحد: یێ گۆڕا چێدکەت.
لاحم: پێڤە نویساند.
لاحک: پێڤە نویساند.
لاحن(لحان؛ لحانة): ئاخفتنەک گۆتی ئەوب تنێ تێگەهەشت.
اللاحوس: ١- دومۆر؛ مۆن. ٢- تەماعێ هندی بشێتێ ببەت.
لاحی: خۆ دەڤخۆش کر.
لاخ: تێکهەلکر.
اللاخ: گەلیی ئاسێ و زۆر ب دار.

لاخی: ١- هەڤالینی د گەل کر و سۆز دانێ. ٢- دوریاتی د گەل کر. ٣- فەسادی بۆ کر. ٤- دابەرزاند.
لاد: دوژمنیکر.
اللاد(الألد): هەڤرکێ هەڤرکی دژوار.
لاذ: ١- هانا خۆ برە نک. ٢- خۆ پێ ڤەشارت.
اللاذة: کراسێ ئاموریشی یێ سۆر.
لاذ به: هانا خۆ برە نک؛ پەنا برە بەر.
اللاذع: یێ دگەزینت و دئێشینت.
اللاذعة: ١- مێیا (اللاذع)ە. ٢- یێ تشتی دگەزیت یان دئێشینت.
اللاذن: جۆرەکێ دارێت ئاڤی یە، بەلگێت خۆ ناوەرینت، کولیلکێت وی دپەحنن و دپیڤازی نە یان د سپی نە، مشە ل سەر کنارێت دەریا سپی ژێ هەنە.
اللاذنة: جۆرەکێ بەنیشتی یە.
لاز: ١- پێڤەما و بێهنا وی تەنگکر. ٢- خوار.
لاز إليه: پەنا برە نک.
لاز منه: ژێ خلاسبوو.
لازب: ١- چر؛ نویسەک. ٢- نەلڤ. ٣- یێ گەلەک قەلس.
لازم: ١- پێدڤی. ٢- پێدڤی یە.
لازم: د گەل ما و ژێڤەنەبوو.
اللازم: یێ فەر.
اللازم في الإستعمال: ئانکو ئەرک.
لازم الوجود: ئەو تشتە یێ کو پێدڤیە هەبت و ناچێبت نەبت وەکی رەشاتیا مرۆڤێ رەش ژ بەر کو ئەگەر نەبت نابیتە رەش.
اللازمة: د (منطق)ی دا دبیتە: ١- کیشەیەک ئیکسەر ژ کیشەیەکا دچیت. ٢- کیشەیەکا نەگرنگە یان نەگشتی یە ژ کیشەیەکا سەرەکی دچیت. ٣- ئەنجامەکە ل دویڤ تیۆرەکا گرۆڤەکری دا دهیت. ٤- ئەو ڤەگێرانا دەنگی یان مۆزیکێ یە یا ل دوف هەر رۆلەکی.
لازمه: دگەل ما و ژ دەڤ نەچوو.

اللازورد: کانەکە ل چیاییێت (ئەرمینیا) هەیە، ژ بـۆ چێکرنـا چـەکێ ژنـان دهێتـە ب کارئینان، جوینێ وی یێ ژ هەمیا گرانبهاتر ئەوە یێ زەلال و ڕەنگێ وی شینێ ب سەر سۆری و کەسکی ڤە (فارسی) یە.

اللازوردي: یێ ڕەنگێ وەکی ڕەنگێ لازوەردی.

لاس: ١- تـامکرێ. ٢- لـێ گـەریا و هـەمی خوارن. ٣- ب ئـەزمانێ خۆ لێـک زڤراند. ٤- کرە پاری و خوار.

لاسن: ب جرەجرێ شیاییێ.

لاسیما: نەخاسمە.

لاشی: نەهێلا؛ کرە چونە(عەدەم).

لاص: ١- د کونـەکێ ڕا تێفـوکری. ٢- ژ ڕێ دەرکـەڤت. ٣- ڤـاربیو. ٤- لڤلڤانـد دا بینیتەدەرێ. ٥- ڤێراگەهاند.

لاط: ١- پێڤەنویسیا. ٢- ب دلی ڤە نویسیا. ٣- تەقنکر دا هشک نەبیت(برک). ٤- کرە کـوری وی. ٥- هنگاڤـت. ٦- ڤەشـارت. ٧- زێـدە خواسـت یـان کـر. ٧- کـرەدەر. ٨- دانایێ. ٩- ب دلێ خۆ ڤەنا و حەژێکر.

اللاط(الملط): پیسەمرۆڤ.

اللاطئة: عەدەاڤا مرۆڤ ژ ێ خلاس نەبیت.

اللاطة: نیرە.

اللاطـث: ئـەو جهـن ژ لەشـێ یـێ دەمـا درب ڤێ دکەڤیت گەلەک دئێشن.

لاطس: پێڤەما.

لاطف: ١- باشیکر د گەل کر و دلۆڤانی پێ بر. ٢- ئاخڤتنا خۆ دگەل نەرم کر.

لاع: ١- نەساخ کر. ٢- ڕەنگێ وی گوهارت. ٣- ترسیا. ٤- دلـێ وی ژ خـەم و کۆڤانـا سـۆت. ٥- دلـێ وی ژ خـەریبیا سـۆت. ٦- بێزاربـوو. ٧- نـەویرەکبوو. ٨- سـەبرێ وێ خلاسبوو.

اللاع: ١- نەساخ. ٢- ترسنۆک. ٣- بێهتەنگ.

لاعب: یاری دگەل کر.

اللاعب: یاریکەر.

اللاعة: ژنکا دلئاسن دلێر.

اللاعج: ئەڤینا دلی دسۆژت.

لاعج: لێ دژواربوو.

لاعب: یاری د گەل کر.

لاعن: ١- نەفرەت ل ئێکدو کر. ٢- حوکم کر.

اللاعـن: ١- یـێ نـەفرەتێ دکـەت. ٢- ئەگـەێ نەفرەتێ.

اللاعي: یێ ژ هەر تشتەکی بترسیت.

اللاعیـة: ١- مێیـا (اللاعـي)ە. ٢- خولپـەکێ دارێ یە کولیلکێت وێ دبێهنخۆشن.

لاغ: ١- داخوازا ڕادەسـتکرنێ کـر. ٢- قەسـتکرێ دا ژ بنی بینیتەدەرێ.

لاغی: تورانە دگەل کرن.

اللاغـب: ١- یـێ وەسـتیایی. ٢- یـێ برسـی و وەستیایی. ٣- لاواز.

لاغز: ئاخڤتنەکا مژدار کر.

لاغف: ١- ماچیکر. ٢- هەڤالینیا وی کر.

اللاغیة(اللغو): ئاخڤتنا پوبچ و پەلاچە.

لاف: ١- خوار. ٢- جوی.

لاف: ١- ل دۆر وەربـوو. ٢- خـوار. ٣- جـوی. ٤- ب حشکی خوار.

اللافتة: پارچەیەکا پـەڕۆکی یـە یـان تابلویـەکێ داری یـە دوریشـمەیەک یـان ناڤـەک یـان پەیڤەک ل سەر دهێتە نڤیسین وەک دەربرین ژ هەلویسـتەکی یـان بۆچوونـەکێ ل دهێتـە بلندکرن یان هەلاویستن.

لافح: سۆژەک.

اللافظـة: ١- مێیـا (اللافـظ)ە. ٢- دەریـا. ٣- دستار. ٤- دنیا.

لاق: ١- نـەرمکر. ٢- چێکـر و دروسـتکر. ٣- خوجهـ نەبوو.

اللاق: ١- یێ ب دەست درب دانای. ٢- یێ تەپا ل چاڤێت خەلکی ددەت.

لاقب: ب ناسناڤا قەسە گۆتنێ.

لاقح: ١- ئاڤس. ٢- ئاریا پشتی ئارامیێ.

اللاقح: ئەو تشتە یێ تۆڤێ تشتەکی دگەهینیتە تشتەکێ دی.

لاقس: نەقلناڤێت کرێت دانانە سەر ئێکدو.

اللاقس: ١- یێ تشتا بۆ خەلکی دکەتە عەیب. ٢- گوریاتی.

اللاقط: ١- یێ تشتی ڤێددەت. ٢- کۆلەیێ هاتیە ئاڤاکرن.

لاقطة: ١- ئەوە یێ ئاخڤتنێ ژ ڤێرێ و وێراهە گولێ دبت و بەلاڤ دکەت. ٢- مایک. ٣- مێیا (لاقط)ە. ٤- زەلام یان ژنا بێ ئەخلاق.

لاقطة الحصى: بەرچێلکا بالندەیە.

لاقع: بزاڤکر بشێتێ.

لاک: ١- جوی. ٢- جوی و لەقدا.

لاکد: ١- چوو و بەند پێهنگاڤێت وی گرانکرن. ٢- چارەکر. ٣- خۆ دا د گەل.

لاکز: کولم دانانە ئێکدو.

اللالاء: ١- خۆشیا تەکووز. ٢- شادیا تەکۆز. ٣- رۆناهیا چرای.

اللالوي: ١- شاخێ خوار. ٢- دوژمنکارێ دژوار. ٣- یێ سەخت. ٤- تشتێ دویر.

لاکم: دانانە ئێکدو ب کولما؛ کولمانێ کرن.

لأم: ١- دەرمانکر و گرێدا. ٢- چێکر و پێکوەرئینا. ٣- کۆمکر و گرێدا. ٤- دگەل گونجا. ٥- پێکئینان. ٦- ژ مۆن و دومۆرا حسێب کر.

لام: لەکە ژێ کر.

السلام: ١- ترس. ٢- کەس. نێزیکی. ٣- دژوارێ هەر تشتەکی.

اللاما: جانەوەرەکێ وەکی حێشترێ یە بەلێ هویرترە، جار جۆر ژێ هەنە: دو جۆر دکەهی نە دبێژنێ: (اللاما) و (الألباکا)، و دو دکویڤی نە دبێژنێ: (الغوناق) و (الفیکون)، ل کیشوەرێ ئەمریکا باشۆر ل جیایێ ئەندیز دژیت.

اللامة(بتشدید المیم): ١- چاڤێ چاڤهاڤێژ. ٢- هەر تشتێ مرۆڤ هزرێ ژێ بکەت و ژێ بترست.

اللامة: چاڤێ حەسید یێ ب گارێ هنگاڤتنێ رادبیت.

اللامة: ١- زریپۆش. ٢- ترس.

لامحالة: پێنەڤێت دێ بت و چو چارەیێت دی نینن.

لامخ: د گەل کەتە لاتۆمانێ.

اللامرکزیة: ١- سیستەمەکێ ئیداری یە، تێدا دەستەهەلاتداری ل سەر دەستەکەکا مەرکەزی و هندەک دەستەکێت دی یێت د ژێکجودا دهێتە بەلاڤکرن. ٢- د وەلاتێت ئێکگرتی دا ئەوە کو هەمی هەرێم و دەڤەرێت وی وەلاتی دەستهەلاتدارییێت ئیداری و دادی و یاسای یێت خۆ دویر و ڤەدەر ژ حکومەتا مەرکەزی هەبن. ٣- د میکانیکێ دا دبیتە ڤەگوهازتنا زڤرینێ د پارچەیەکا ئامویرەکێ دا بۆ لڤینەکا درێژکانی د پارچەیکا ئامویرەکێ دی دا.

لامس: ١- دەستێ خۆ کرێ. ٢- چوو نڤینێ؛ کارێ سەکسی دگەل کر.

لامع: ١- کەس. ٢- برسقی.

اللامعة: ڤلڤلکا سەرێ بچویکی.

اللامي(بتشدید الیاء): ١- بەنیشت. ٢- یا ژ پیتا (لام).

لامیة العجم: هەلبەستەکە سەروایا وێ (لام)ە یا هەلبەستڤان (الطغرائي) یە.

لامیة العرب: هەلبەستەکە سەروایا وێ (لام)ە یا هەلبەستڤان (الشنفری)یە.
اللامیـون: گیایەکـە گەلـەک یـێ ب بەلگـە، کولیلکێت وی د سپی نە یان سۆرێت ڤـەبی نـە، ل عـەردێت تـەرککری شـین دبـت، و ژ بـەر کولیلکێـت وی دهێتـە چانـدن. گەلـەک جـۆر ژێ هەنـە بـەلێ جـۆرێ سـپی ژ هـەمی جۆرێت دی پێ گرنگترە.
لان: نەرمبوو.
لانە: نەرمکر.
لاە: ١- خـۆ ڤەشـارت. ٢- لڤـی و برسـقی (لـەیلان).
لاهی: ١- نێزیکی خۆ کـر. ٢- ژێ نێزیکبـوو. ٣- هەڤڕکی د گەل کر.
اللاهة: مار.
لاهج: هێلا ب دابەڕزیتێ.
اللاهز: چیا یان گرێ ب سەر ڕێکێ ڤـە دهێت و زیانێ لێ دکەت.
اللهزان: چیاییـت نێزیکـی ئێـک و د ناڤبـەرا وان دا کولانەک چێدبیت.
لاهس: ١- چۆ سەر زادی. ٢- لێ قرژی.
اللاهس: سڤکا بەزەک.
اللاهط: یێ بەردەرگەهێ خۆ دشۆت و پاقژ دکەت.
اللاهـف: زۆریلێکریـێ هـەوارێ د خـوازت و ئاخینکا ڕادهێلت.
اللاهـوت: زانسـتەکە ڤـەکۆلینێ ل دۆر وان باوەریـا دکـەتن یێـت پەیوەنـدی ب خـودێ ڤـە هەین.
اللاهوتي: زانایێ باوەرییێت پەیوەندی ب خودێ ڤە هەین.
لاهي: ١- ژێ نێزیک بوو. ٢- هەڤڕکی دگەل کر.
لاوی: خۆ تی ئالاند.
اللاواء: دژواری و سەختی.
اللاؤون(اللاؤو: کۆما (الذین)ە یە.

لاوذ: ١- پـەنا بـرە نـک. ٢- پـەنا برنـە نـک ئێـک. ٣- وەکـی وی نـەکر. ٤- خـۆ لـێ چەپدا.
لاوص: د تیکا دەرگەهی ڕا سەحکر.
لاوص إلیـە: ١- بـەرێ خـۆ دایـێ هـەر وەکـی تشـتەک ژێ دڤێـت. ٢- ڕاسـت و چـەپ سەحکر.
اللاوعي: عەقلێ باطن یان هەستێ باطن.
الـلاوي: یـێ سـەر ب (لاوي) یـێ کـوڕێ (یعقوب) پێغەمبەرێ ڤە - سلاڤ لی بن.
اللاویـاء: ١- گیایەکـە. ٢- بسـتا داخکرنـا ئاژەلی یە.
لاوم: لوومەی ئێکدو کرن.
لایث: ١- سەرەدەریا شێری دگەل کر. ٢- شانازی د گەل کر ب سالۆخەتەکێ شێری.
لایل: بۆ ئێک شەڤ کرێکر.
لاین: ١- ب نەرمی سەرەدەریکر. ٢- دوریاتیکر.
لاینفـک: ١- جودانابیـت. ٢- چارەنابیـت. ٣- ڤەنابیت.
لـب (بالتشـدید): ١- لـێ ئـاکنجی بـوو. ٢- شکاند و کاکل ژێ دەرئێخست.
لـب: ١- ئـاکنجیبوو. ٢- شـکاند و کاکلـک دەرئێخست. ٣- ل جهێ ڕستکێ ژ سینگی دا(درب).
اللب: ١- دلۆڤانێ ژ خەلکی نیزیک. ٢- یێ پێگیر.
اللب: ١- کاکلک. ٢- عـەقلێ ژ هـەر زەغەلـەکی ڤالا. ٣- دل. ٤- ژەهر. ٥- خورستێ هەر تشتەکی. ٦- ل نک سۆفیا دبیتـە مـەقامێ ژ هەمی مەقاما بسلامەتتر، یێ نـەچیت و نەلڤت مانا دینی ب وی بەردەوام دبیت.
لبـا: ١- زاک دایـێ. ٢- گۆتێ(لبیـک اللهـم لبیـک). ٣- یەکـەمین ئـاڤ دایـێ. ٤- چێکـر و کەلانـد. ٤- شـیرخوار. ٥- شیرێ دۆهتنا ئێکێ ل نک مشەبوو. ٦- مێژانـد. ٧- زاک دایـێ. ٨- شـیرێ ئێکی یێ دهێتە گوهانی دایێ.
لبا(بالفتح والتشدید): زاک هاتە گوهانا.

اللبـأ (بالكسر): ١- دەستپێكا شيری. ٢- زاگ؛ شيرێ ژ نوی دهێتە گوهانا.
لبی(بتشديد الباء): ١- داخواز ب جهـ ئينا. ٢- گازيا(لبيک اللهم لبيک..) ل حەجێ ب جهـ ئينا.
اللباب: ١- باهرا خورست و بژاره ژ هەر تشتەكی. ٢- كاكلكا فێقی.
لباب لباب: چو نينه.
لباب(بالفتح): شينكاتيا كێم.
لباب لباب: قەيدی ناكەت.
اللبابة: جلكەكە د سەر جلكێت خۆ ڕا ل بەرخۆ دكەن ل دەم خۆ ئامادە دكەن بۆ شەڕی.
اللباج(بالكسر): كەرەمرۆڤێ عەقل لاواز.
لباد(بالضم): ١- كولاڤێ هريێ. ٢- كوركێ هريێ.
اللباد(بالفتح): ١- تەحتی. ٢- هريا دئێخنە د ناڤبەرا نيركی و ستۆيێ گايێت جۆتی.
اللبـاد (بالضم): ١- جلكێ ژ هريێ. ٢- كولاڤێ ژ هريێ. ٣- كورتەكێ ژ هريێ. ٤- كوركێ ژ هريێ.
اللبادة: جلكێ ژ هريێ.
اللبادي: بالندەيەكە نا فڕيت ئەگەر ئێک وی نەڤڕينت.
اللباس: ١- تێكهەلی. ٢- ژن يان مێر. ٣- جلک.
لباس التقوى: شەرم و حەيا.
لباس الزهر: گولبەرگ.
اللباس: ١- جلک. ٢- ژن بۆ مێری. ٣- مێر بۆ ژنێ.
الباس(بالفتح والتشديد): يێ گەلەک جلكا ل خۆ دكەت. ٢- يێ گەلەک حيلە و حەوالا دكەت.
اللباقة: ئەزمانداری؛ زيرەكی يا ئاخڤتنێ.
اللباكة: شێويان.

اللبان(بالضم): ١- دارا كاژێ. ٢- شيرێ داری.
اللبان(بالفتح): جهێ د ناڤبەرا هەردو چچكێ دەوارێ مێ دا.
اللبان(بالكسر): شيرمێژتن؛ شيرخوارن.
اللبان(بالكسر): شيرێ ماكێ.
اللبانة: پێويستيا نە ژ پێدڤيبوونێ پەيدا دبيت بەلكو ژ دلچوونێ.
لبانة: بەنيشت.
اللبالب: دەنگ و پێژن.
اللبب: ١- جهێ ڕستكێ ژ سينگی. ٢- گەردەن. ٣- قاييشا كورتانی يا دئێخنە ستنگێ دەواری. ٤- خيزێ تەنک. ٥- دل.
لبب (بالفتح والكسر): ١- بوو خودان عەقل. ٢- بوو خودان كاكلک.
لبب (بالفتح والتشديد): ١- كاكلک بۆ چێبوو. ٢- دودلبوو.
اللبب: ١- جهێ ڕستكێ ژ سينگی. ٢- حەفک. ٣- بەنكێ كورتانی يێ دكەڤيتە سينكێ دەواری.
لبت: ١- بادا(دەست). ٢- سينگ و زک و تەنشتێت وی دانە بەر دارا.
اللبة(بالتشديد): لب.
اللبة (بتشديد الحرفين): ١- ئێک جار. ٢- جهێ ڕستكێ ژ سينگی.
لبث: ما؛ ئاكنجيبوو.
لبث(بتشديد الباء): هێلا بمينت.
اللبث: گيرۆكرن.
اللبثة(بالضم): ڕاوەستيانەكا كورت.
لبج: ل عەردی دا.
اللبجة: ئاسنەكێ ب چەقە گورگا پێ دگرن.
لبخ: پيربوو.
اللبخ: ١- پيرەمێرێ ژيدرێژ. ٢- دلێری.

لبخ: ١- دانایین. ٢- جڤین دانێ. ٣- کوشت. ٤- بر. ٥- حیلەکر دا ببەت. ٦- کوشت لێ زێدەبوو.

اللبخ: کۆما (لبخة)ە، دارەکا مەزنە بەلگێت وێ وەکی یێت گویزێ نە، گولیلکێت بێهنخۆشێت زەریت ب کەسکی ڤە ددەتن، ل وەلاتێ مسرێ دهێتە چاندن.

لبد(بالفتح): ١- لێ ما. ٢- گرتن و ل دۆر زڤرین. ٣- پێڤە نویسیا. ٤- پنیکر. ٥- ڤەچرِی. ٦- لێکسیاربوو.

لبد(بالتشدید): ١- ڤەچرِی. ٢- پێکڤەنان. ٣- رەشاند (بارانێ). ٤- تشتەکێ نویسەک تێدا. ٥- پنیکر.

لبد(بالفتح والکسر): لێ ما و ئاکنجیبوو.

اللبد(بالضم والفتح): ١- مالێ مشە یێ ئیک گرتی. ٢- خرِڤەبووی. ٣- یێ ژ مالا خۆ نەدەرکەڤت.

اللبد(بالفتح والکسر): ١- مویێ نەڤەچرِی. ٢- یێ نەچیتە وەغەرا. ٣- هری.

اللبد(بالکسر والسکون): ١- تەحتی. ٢- جلێ دەواری. ٣- هری یان مویێ نەڤەچرِی. ٤- یێ هێشتا دگەرهیت.

لبد(بالکسر): لێ ما.

اللبد(بفتحتین): هریا چرِ.

اللبد: ١- هریا میها. ٢- میه.

اللبد: جلێ دەواری.

لبدا: ١- گەلەک زەحف و زۆر. ٢- کۆم؛ ل دۆر وەرهاتی.

اللبدی(بالضم والتشدید): ١- خەلکێ خرِڤەبووی. ٢- بالندەی نەفرِیت هەتا بهێتە فرِاندن.

اللبدة(بالضم): ١- مویێ ل ناڤبەرا هەردو ملێت شێری. ٢- هری یان مویێ چرِ.

اللبدة(بالکسر): ١- پنیا ل سینگێ کراسی ددەن. ٢- هری یان مویێ چرِ. ٣- ژناڤدایا رەهنی. ٤- کولی. ٥- مویێ ل ناڤبەرا هەردو ملێت شێری دا.

لبز: ١- ب توندی دانایێ. ٢- ب کولبەیی خوار. ٣- شکاند. ٤- دەستێ خۆ ل پشتا وی دا. ٥- نەقلناڤەک دانا سەر.

لبس: ١- کرە بەرخۆ. ٢- لێ شێویا. ٣- شپاند. ٤- دەمەکی خۆشی ژ دوستینی و تێکهەلیا وی بر.

لبس علیه: لێ شێواند.

اللبس(بالفتح): ١- تێهەلبوونا تارییێ. ٢- مژداری.

اللبس(بالضم): ١- تێکهەلبوونا تارییێ. ٢- مژداری. ٣- جۆرەکێ جلکی یە.

اللبس(بالکسر): ١- تشتێ ل بەرخۆ دکن. ٢- پەرِۆکێ ل مەحافێ دکن.

اللبسة(بالکسر): ١- سەروبەرێ جلکی. ٢- جۆرەکێ جلکی یە.

اللبسة(بالضم): گومان.

لبط: ١- ئێخست و ل عەردی دا. ٢- ب دەستا دانایێ(دەوار).

لبط(بتشدید الباء): رِۆهنبوو و نەهاتەپەحتن (هەڤیر).

لبط(بالضم والکسر): ١- ژ رِاوەستانێ کەت. ٢- خۆ ل عەردی دا.

اللبط(بفتحتین): کەڤل.

اللبطة: ١- پەرسیڤ. ٢- ئێک جارا ل عەردیدانێ.

لبق(بفتحتین): ١- ب دەڤوئەزمان کەڤت. ٢- قەسەخۆشبوو. ٣- ژێهات(جلک).

لبق(بالفتح والتشدید): ١- نرمکر. ٢- جەرِباند کا ژێ دهێت یان ژی نەء.

اللبق: مرۆڤێ ب دەڤوئەزمان.

لبک: ١- تێکهەلکر. ٢- خرِڤەکر. ٣- ب ناڤکەڤتن.

لبک(بالفتح والتشدید): تێهەلبوو و شێویا.

اللبک(اللبکة): ١- تشتێ تێکهەل. ٢- شێویان.

اللبكة: ١- پاریێ تەشریبێ. ٢- پرتا تەشریبێ.
اللبلاب: دارئالینک.
لبلاب الحقول(العصب): لێلافک.
لبلب: ١- دلێ وی ما پێڤە. ٢- ئالیست و دلۆڤانی پێ بر (پەزێ ب بەرخێ خۆ). ٣- بژالەبوو.
اللبلب: یێ بۆ مالا خۆ باش و قەنجیا د گەل جیرانێت خۆ دکەت.
لبن(بالفتح): ١- ب توندی دانێ. ٢- شیر دایێ. ٣- گەلەک خوار.
لبن(بالكسر): ١- شیرێ وێ بوو گەلەک. ٢- ستۆیێ وی ژ بەر بالیفکێ ئێشا.
لبن(بتشديد الباء): ١- کەرپیچ چێکرن.
اللبن: شیر.
لبن الشجرة: ئاڤا دارێ.
لبن الطير: ل (الصاصل) بزڤرە.
اللبن(بالفتح والكسر): ١- یێ شیری ڤەدخۆت. ٢- یێ حەژ شیری دەت.
اللبن(بالفتح والكسر): پستۆ.
اللبنة(اللبينة): خودانا شیری.
لبنة: لبنە؛ کەرپیچ.
اللبنة: یا گەلەک ب شیر.
لبنن: کرە (لبنان)ی.
لبنه: شیر دایێ.
اللبنية: خوارنەکە ژ شیری و برنجی و گوشتی دهێتە چێکرن.
اللبوة(اللبأة؛ اللباءة؛ اللباة؛ الب): دێهلەشێر.
اللبود: پلپلک.
اللبوس: ١- زریپۆش. ٢- جلک. ٣- یێ گەلک ب جلک.
لبون: ١- ب شیر؛ شیردار. ٢- شیر.
اللبون: تێژکێ حێشترێ یێ دوسالی.
اللبونة: ب شیر.
لبي: مشەکر.
لبيب: پێگیرێ سست نەبت.
اللبيب: عاقلدار.
اللبيثة: گۆمەما ژ چەند ئێلێت د ژێک جودا.
اللبيخ: یێ ب گوشت.
اللبيد: ١- جهال. ٢- بالندەیەکە هندی نەهێتە فڕاندن نافڕیت.
اللبيس: ١- یێ وەکی مرۆڤی. ٢- یێ کەڤن و دڕیای. ٣- جلک.
اللبيق: ١- ژیر؛ خودان عاقل. ٢- مرۆڤێ ب دەڤۆئەزمان.
لبيك: ١- ئانکو ئەز یێ ل سەر عبادەتێ تە خۆجهم و ژێ نالڤم. ٢- ئەزێ ل بەر فەرمانا تە.
اللبيكة: شێویان.
لت(بالتشديد): ١- قوتا و هویرهویر کر. ٢- بندکر و گرێدا. ٣- ڕوین یان ئاڤ تێ هەلکر. ٤- تەڕکر؛ شلکر. ٥- کێمکر.
اللت: ١- تەفشوی. ٢- بڤری مەزن.
اللتئ: یێ جهێ خۆ گرتی.
لتأ: ١- تێوەرکر. ٢- پالدا. ٣- هویر تێ فوکری. ٤- کێمکر. ٥- ژ دلیکبوو.
لتأت به: بوو؛ ئینا(مەبەست بوونا بچویکی یە).
اللتات: ١- یێ تشتی پێ دقوتن. ٢- تێڤلێت داری یێت پوێتی. ٣- پیست هشک.
لتب: ١- پێڤە نویسیا. ٢- نەلڤبوو. ٣- دانایی (خەنجەر).
لتب(بالفتح والتشديد): ١- ل سەر پشتێ گرێدا. ٢- کرە بەرخۆ.
لتح: ١- ب بەرەشیشکا دانا سەرۆچاڤێتوو؛ دا بەر بەرا و ئێشاند. ٢- تێفوکری. ٣- چو ل نک نەهێلا.
لتح(بالفتح والكسر): برسیبوو.
لتح(لتحة؛ لاتح؛ لتاح): ئاقلمەندێ ژیر.
لتحان: برسی.

لتخ: ١- تێدا. ٢- شەقکر.
لتد: کولمەک لێدا.
اللتر: لیتەر؛ پیڤەرێ تشتێ رۆونە(یۆنانی) یە.
اللتلة: سویندا ب درەو.
لتم: ١- دربەک لێدا. ٢- تێوەرکر (تیر). ٣- ل حەفکا وی دا (خەنجەر). ٤- تێڤلاند.
اللتم: عەداڤ.
اللتي(اللت): کۆما وێ (اللات واللواتي واللوات واللوا)یە و نەهێلانا (تاء)یە (اللاء واللوائي و اللواء) و دو وێ (اللتان، اللتا) کو دبیتە مێیا (الذي).
اللتيا: بچویککرنا (اللتي)یە.
اللتيا والتي: مسیبەتێت مەزن، دبێژن: (بعد التي واللتيا) ئانکو پشتی جرەجرەک و هەڤرکییەکا مەزن.
اللتيء: یێ جهێ خۆ بەرنەدەت.
اللتيا: بچویکرنا (التي)یە.
لث: ١- لێ ئاکنجیبوو. ٢- چەند رۆژا ڤەکێشا (بارانێ). ٣- گەلەک پێڤەما دا ئا وی دڤێت بۆ بکەت.
لث(بالضم): خوناڤ لێ باری.
اللث: خوناڤ.
لثأ: دەڤێ خۆ کرە تێدا و ژێ خوار(صەی).
اللثأ: ئاڤا دارێ.
اللثى: ١- ئاڤەکا چرە ژ جۆرەدارەکێ دهێت دبێژنێ: (السمر). ٢- شیرێ نوسەک. ٣- خوناڤ. قرێژ.
اللثاة: ١- پەحنکا دەڤی. ٢- جۆرەکێ دارێ یە.
اللثام: ١- بەردەڤک؛ هەر تشتێ دەڤ و لێڤ پێ بهێنە داپۆشین. ٢- ماچیکرن.
اللثة(بالكسر): پرتی؛ پدی.
لثد: ل سەرێک ریزکرن؛ دانانە سەرێک.
اللثدة: جڤات خوجهدبن و بارنەکەن.

لثط: دربێت سڤک دانانێ.
اللثعة: ١- جهێ ژ لێڤا مرۆڤی ب بنێ ددانێت وی ڤە دمینت. ٢- سڤک تێوەرکر.
لثغ: ئەزمانێ وی یێ فسبوو ئانکو پیتا (سین) دکەتە (ثاء)، یان پیتا (راء) دکەتە (غین).
لثغاء: ژنکا ئەزمانفس.
اللثغة: ئەزمانفسی؛ کو مرۆڤ پیتا (راء)ێ بکەتە غەین یان (لام) یان پیتا (سین)ێ بکەتە (ثاء).
لثق: ١- بایێ وی راوەستا و شەها وی زێدەبوو. ٢- تەقن پێڤە ما. ٣- تەربوو. ٤- شلبوو.
لثق(بالفتح والتشديد): خرابکر؛ پویچکر.
اللثق(بفتحتين): ١- خوناڤا ل سەر گیای و داروباری. ٢- ئاڤ و هەری پێت تێکهەل. ٣- تەقن.
اللثق(بالفتح والكسر): ١- هەریا چر. ٢- بێ با و ب شەه(رۆژ).
اللثق: خوناڤا دمینیتە ب عەردی ڤە و دبیتە تەقن.
لثلث: ١- ما؛ خۆجهبوو. ٢- بەردەوامبوو و چەند رۆژا ما(باران). ٣- لاوازبوو. ٤- تێڤەدا؛ گەڤازت. ٥- رۆهن نەکر. ٦- گیرۆکر.
اللثلث(اللثلاث؛ اللثلاثة): یێ گران و ب هینی و مینی د هەمی شۆلا دا.
لثم: ١- بەردەڤک گرێدا. ٢- ماچیکر. ٣- کولمەک لێدا. ٤- خوینەلۆکر.
لثم(بالفتح والكسر): بەردەڤک گرێدا.
اللثم: دفن و دەوروبەرێت وێ.
اللثمة(القبلة): ماچ؛ رامۆسان.
لثي: ١- پیچە ئاڤ ڤەخوار. ٢- باش ئالیست(ئامان). ٣- ژێ پێڤە ما. ٤- ژ کزی چربوو.
اللثي: ١- یێ شل. ٢- یێ قرێژی.

اللثي: یێ گەلەک حەژ شیرێ چڕ دکەت و دخۆت.
لج(بالتشديد): ١- کەتە ڕکا. ٢- پێڤەما و بەرنەدا. ٣- ئیلحاح کر. ٤- چیرە درێژکر.
اللج(بالضم): ١- باهرا پتریا ئاڤێ. ٢- کۆما مەزنا مرۆڤا. ٣- شیر. ٤- ڕەخێ نهالێ. ٥- جهێ ب کەند و کۆر ژ چیای.
لجأ: قەستکرێ؛ پەنا برە بەر.
لجأ(بتشديد الجيم): نەجارکرێ.
اللجأ: ١- ژن؛ هەڤژین. ٢- چەپەر؛ جهێ مرۆڤ قەست دکەتێ بۆ پارازتنا خۆ. ٣- میراتگر. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو قەستکرنا د ڕاستا خودێ دا بهویڤی و فەقیری ژ لایێ دلاڤە دهێتە کرن.
اللجأة: جۆرەکێ کویسەلا یە ل بەستێ و دەریایێ دژیت.
اللجاة: گیایەکێ چیای یە کولیلکێت وی دزێرینن.
اللجاجة: ١- خۆقوتان. ٢-ڕکگرتن.
اللجاف: ١- کەڤرێ ب سەر دەرێ شکەفتێ ڤە هاتی. ٢- سەرەدەرا دەرگەهی.
اللجام(بالكسر): ١- هەڤسار. ٢- پاتەیێ ژنک ل خۆ گرێ ددەت ل دەمێ دیتنا خوینێ. ٣- لغاڤ.
اللجام(بالضم): یێ ڕەشبینی ژێ دهێتە کرن.
اللجام(بالفتح والتشديد): یێ هەفسارا چێدکەت.
لجب: ١- ئاریا(دەریا). ٢- کرنە قێڕی و دەنگ و پێژن.
لجب(بالفتح والضم): ١- شیرێ وێ کێمبوو. ٢- شیرێ وێ مشەبوو.
لجب(بالفتح والتشديد): ١- شیرێ وێ کێمبوو. ٢- شیرێ وێ مشەبوو.
اللجب (بفتحتين): ١- فیڕێنا دەوارا. ٢- دەنگەدەنگا قارەمانا. ٣- دەنگێ شلقێن و پێلا.
اللجب(بالفتح والكسر): ١- یێ ب دەنگ و پێژن. ٢- یێ دەنگ و پێژن دژوار.
اللجبة: ١- مها کێم شیر. ٢- مها گەلەک ب شیر.
اللجة(بالضم): ١- باهرا پترا ئاڤێ. ٢- کۆما مەزن یا مرۆڤا. ٣- زیڤ.
اللجة(بالفتح): ١- ئێک چیرە. ٢- لڤین و پێژن.
لجذ: ١- خوار. ٢- سەروژنوی چەری. ٣- ب ڕەخێ ئەزمانی خوار. ٤- پیچەک ژێ بر. ٥- ژ ناڤ دا ئالیست. ٦- پشتی داینێ ژی زێدە خواستنکر. ٧- ئلحاح د خوازتنێ دا کر.
لجف: ب توندی دانایێ.
لجف(بالفتح والكسر): ڕەخێت وێ ڕهیان (بیر).
لجف(بتشديد الجيم): ١- ڕەخ وێ کولا (بیر). ٢- ژ ڕەخا ڤە بەرفرەهـ کر.
اللجفاء: بیرا ڕەهـ ڕهیای.
اللجلاج: یێ ئەزمان گران و گەلەک ئاخڤتنێ ڤەدهێلیت.
لجلج: ١- ئاخڤتنا خۆ ڤەجوی. ٢- د دەڤێ خۆ دا زڤڕاند و نەجوی(پاری). ٣- تشت د دلی دا بۆ گومان و لێ دودلبوو.
اللجلجة: تێکئالزینا ئەزمانی ل دەمێ ئاخڤتنێ.
لجم: ١- دوری. ٢- گەهەشتە دەڤی.
اللجم(بالضم): ١- بەق. ٢- ماری پنیپنی. ٣- با. ٤- جانەوەرەکە ڕەشبینیێ ژ دکەن.
اللجم(بالفتح): عەردێ نە بلند و نزم.
اللجمة(بالضم): ١- چیایێ پەحن. ٢- چیا. ٣- ڕەخ؛ لا.
اللجمة(بفتحتين): ١- جهێ هەفساری ژ دەڤولێڤێت دەواری. ٢- ئێک جهێ نەبلند و نەنزم. ٣- ڕەخ؛ لا.

لجن: کرە ناڤ ئاری.
اللجن: یێ قرێژی.
لجنة: لیژنە.
اللجوء: ١- پەنا برن بەر ب جهەکی. ٢- دەستویریا خوجهبوونێ ل وەلاتەکی یان جهەکی.
اللجوج(اللجوجة؛ اللججة؛ الملجاج): یێ گەلەک ئیلحاحێ دکەت.
لجون: شەمبۆز.
اللجي: ١- یێ ئاڤ مشە و بەرفرهە. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دنیای و مەترسیییێت تێدا.
اللجيئة: پێکرنا ب خورتی.
اللجيفة: رەخێ دەرگەهی.
لجين(بالضم والكسر): ١- زیڤ. ٢- ئالیکا ژ بەلگێت قوتاییێت ئار تێهەل دایی پێکدهێت.
اللجين(بالفتح): کەفا دەڤێ حێشترێ.
اللجينية: دەرهەمێت ژ زیڤی.
لح(بالتشديد): ١- مژویلانکێت ژ بەر کلمیشی پێکڤەمان. ٢- کلمیشی گرتن(چاڤ).
اللح: یێ ئیلەه.
لحا(لحى): ١- تیڤلاند. ٢- شەرمزارکر و قەسە گوتنێ.
اللحاء: تیڤلێ دارێ.
اللحاتة: تیڤلێ ژێ ڤەکری.
اللحاس: یێ گەلەک دئالیست.
اللحاسة. ١- مێیا (اللحاس)ە. ٢- دێهلەشێر.
لحاص (بكسر الصاد): ١- دژواری. ٢- مسیبەت بەلا. ٣- شێلوبێلی.
اللحاظ: ١- دویڤێ چاڤی یێ ب رەخ جهنیکێ ڤە. ٢- حەوشا خانی. ٣- پەرێت بنێ تیرێ.
لحاظ الريشة: بنێ پەرێ یێ سپی.
اللحاظ(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک تێرێنێ دکەت.
اللحاف: ١- لحێف. ٢- هەر تشتێ مرۆڤ ب سەر خۆ دادەت.
اللحاق(بالكسر): کویفێ کڤانی.
اللحام(بالفتح والتشديد): گوشتفرۆش.
اللحام(بالكسر): لەحیم.
لحاه: گازندە ژێ کرن.
لحب: ١- رۆهنکر. ٢- تێرا چوو. ٣- کارتێکر. ٤- شەقکر. ٥- تیڤلاند. ٦- لەزکر. ٧- ئێخست. ٨- دانایێ. ٩- د چوونا خۆ دا لەزکر. ١٠- رۆهنبوو.
لحب(بالفتح والكسر): ١- پیرییێ لەغەرکر. ٢- لەغەربوو.
لحب (بالفتح والتشديد): ١- کارتێکر. ٢- قەتکر. ٣- رەزبلکر. ٤- دانایێ.
اللحب: رێکا رۆهن و ئاشکرا.
لحت: ١- تیڤلاند. ٢- دانایێ. ٣- تشتێ وی هەمی بر و چو بۆ نەهێلا.
اللحت: دلپاکێ راستگۆ.
لحج(بالكسر): ١- تەنگبوو. ٢- د کڤانی را ئاسێ بوو. ٣- خواربوو. ٤- دانایێ. ٥- لێدا.
لحج إليه: قەستکێ؛ پەنا برە نک.
لحج(بالفتح والتشديد): تێکهەلکر و یا دلێ خۆ بۆ نەگۆت.
اللحج(بالفتح): قەیتانا چاڤی.
اللحج(بالضم): ١- جه. ٢- مەحافا بێ بان. ٣- قەیتانا چاڤی. ٤- هەر رەخێ کەڤری یێ ژێ دەردکەڤیتە هنداڤی تشتا.
اللحج(بفتحتين): کلمیشێ چاڤی.
لحد: ١- بنئاخکر. ٢- گۆرەک بۆ کۆلا. ٣- کەشکر (تیرێ). ٤- ژ رێدەرکەڤت. ٥- خرها. ٦- گۆمان د خودێ دا کر. ٧- کۆلا. ٨- گونەهباربوو.
اللحد: ١- شەقا د رەخێ گۆری دا. ٢- گۆڕ.

لحز: ئلحاحكر.
لحز(بالفتح والكسر): قەلسیكر.
اللحز: قەلس.
لحس: ١- ئالیست. ٢- خوار. ٣- چەراند.
لحس(بتشدید الحاء): هێلا ب ئالیست.
اللحسم: جۆیا ل نهالا تەنگ.
لحص: ١- ل دویڤچوو و پیچپیچە دیاركر (دەنگوباس). ٢- ب ناڤداچوو.
لحص(بالفتح والتشدید): توند و تەنگ كر.
اللحص: گرێكا گوشتی یا ل پشتا چاڤی.
اللحصان: غار و لەز.
لحط: ئاڤ لێ ڕەشاند.
لحظ: ١- ب دویڤێ چاڤی بەرێ خۆ دایێ. زێرەڤانی لێكر. ٢- نیشان لبن چاڤی كر.
اللحظ: ژناڤدایا چاڤی.
اللحظة: ١- دەمێ هندی تێفوكرینەكێ. ٢- نێرینەك.
اللحف(بالكسر): بنێ چیای.
لحف: ١- لحێف ب سەردادا. ٢- كرە بەر. ٣- هاڤێتە سەر. ٤- كولمەك دانا. ٥- ئالیست. ٦- ژ سەر ڕاكر.
لحف(بالضم والكسر): غەیبیرى (هەیڤ).
لحف(بالفتح والتجدید): ل عەردى كیشا وەك خۆ مەزنكرن(دەهمەن).
اللحف(بالكسر): بنێ چیایى.
اللحفة: ١- جۆرێ نخاڤتنێ. ٢- ڕەوشا یێ خۆ نخاڤتى.
لحق: ١- ڤێراگەهەشت. ٢- لاوازبوو. ٣- گرت.
لحق إلى: پێڤەنویساند.
لحق به: ڤێراگەهەشت.
اللحق(بالفتح): ١- عەردێ ئاڤزهێ تۆڤى ٢- یێت ب بەرى خۆ ڕا دگەهەن. ٣- دەستێ دووێ یێ فێقى. ٤- تشتێ زێدە. ٥- یێ ب كتێبێ ڕا دگەهینن پشتى ب دویماهیهاتنا وێ.
لحق الغنم: بەرێ پەزى یێ ڤێڕا دگەهینن.
اللحق: یێت ب چوویا ڕا گەهەشتین.
لحقه: ڤێراگەهەشت.
لحك: ١- پێڤەنویساند. ٢- دەرمان كرە دەڤى.
اللحكة(اللحكاء): جانەوەرەكێ هندى تبلێ یە ل سەر خیزى دچیت پاشى خۆ تێدا بەرزەدكەت.
لحلح: ١- جهێ خۆ نەبەردا. ٢- دویركر.
اللحلح: جهێ بەرتەنگ.
لحم(بفتحتین): ١- موكمكر. ٢- لەحیمكر. ٣- گوشت ژێڤەكر. ٤- گوشت دایێ.
لحم(بالفتح الكسر): ١- كرت و تێبەهى. ٢- دلێ وى چوو گوشتى.
لحم(بالفتح والضم): ١- دلێ وى چوو گوشتى. ٢- گەلەك یێ ب گوشتبوو.
لحم(بالضم والكسر): هاتە كوشتن.
اللحم: ١- گوشت. ٢- نان. ٣- ناڤێ خوداوەندەكێ خەلكێ یەمەنێ بوو دگۆتنێ: (لخمو ـ لخم) ژ بەر كو یەمەنییا پیتا (حاء) دكرنە (خاء) و باژێرى (بیت لحم) یێ كو دكەڤیتە فلستینێ مالا (لخمو ـ لحمو) یە كو ژ لایێ (بنو لخم - اللخمیین) ڤە دانەرێت دەولەتا (الغساسنة)ە دهاتە پەرستن، (لخمي) یان (لحمي) دبنە پەرێسكارێت (لخمو ـ لحمو).
اللحم(بالفتح والكسر): ١- یێ ب گوشت. ٢- یێ گەلەك دلێ و دچیتە گوشتى. ٣- شێر. ٤- گوشتخۆر.
اللحمة(بالضم): ١- مرۆڤاینى، خزمانى. ٢- پرتا گوشتیا ژ نێچیرێ ددەنە بالندەیێ نێچیرێ. ٣- نەخشێ دئێخنە بەرێ جلكى نە ب درێژكانى. ٤- دەرزى یان بەنكێ ب مێكویكێ ل ناڤ تەڤنى دهێتە ڕاچاندن. ٥- دەرزى یان بەنكێ ب پەحنكى د ناڤ پەرۆكى دا.
اللحمة(بالفتح): پرتا گوشتى.

لحن: ١- خەلەتی د ڕیزمانێ دا کر. ٢- تیگەهەشت.
لحن(بالتشديد): ١- هلخەلەتاند. ٢- ب ئاواز گۆت. ٣- ئاوازەک بۆ چێکر.
اللحن: ١- ئاواز؛ سلیقە. ٢- خەلەتیا یا د ڕیزمانێ دا.
اللحن(بفتحتين): ١- تێگەهەشتن. ٢- زمان.
اللحن(بالفتح والكسر): یێ تێگەهەشتی.
اللحنة (بالفتح): ١- یا خەلکی خەلەت دکەت. ٢- یێ گەلەک خەلەتیا دکەت.
اللحنة(بالضم): یێ خەلک وی خەلەت دکەن.
اللحى: جهێ ڕیهـ لێ شین دبن.
لحوج: تێکڤەدا و یا دلێ وی دەرەهیکر.
اللحود: یێ خوار.
اللحوس: یێ ل دویڤ شرینییێ دگەڕیت(وەکی مێشێ).
اللحوق: ڤێراگەهەشتن.
اللحي: لەلەڤک.
اللحيان(بالفتح): ڕیهدرێژ.
اللحيان(بالكسر): ئاڤا پیچەک.
اللحيانة: ١- ئاڤا کێم. ٢- شیڤکا هلمشتێ د عەردی دا کۆلای.
اللحياني: یێ ڕیهدرێژ.
اللحيب: حێشترا گوشتێ پشتا وێ کێم.
اللحية: ڕیهـ.
لحية التيس: جۆرەکێ گیایە بەلگێت وی وەکی ییێت قوڕادا نە، تۆڤی وی خوارنەکا باشە.
لحية الحمار: گیازاڤاک، دیسا دبێژنە ڤی گیای: (كزبرة البئر).
اللحيص: بەرتەنگی.
اللحيظ: هەڤوێنە.
اللحيم: ١- مرۆڤێ تێر گوشت. ٢- کەرەستێ لیکدانا دو کانا. ٣- کوشتی. ٤- لەحیم.

لخ: ١- ڕوندکێت وی مشەبوون و قەیتانێت وی وەرمین(چاڤ). ٢- لێچوو. ٣- ب دویڤکەڤت. ٤- لاتۆمەک لێدا. ٥- تێدا؛ پێ ڕەنگکر.
لخا: بڕمویت کرە دفنێت وی.
اللخا(اللخى؛ اللخاء؛ الملخى): بڕمویت.
اللخاء: خوارنا نانێ تەڕکری ئانکو ڕەشاندی.
اللخاف: جۆرەکێ بەرێ سپییێ تەنکە.
لخب: لاتۆمەک لێدا.
اللخبة: ل (شجرة الدوم) بژڤرە.
لخخ: ڕوندکێت وی مشەبوون و قەیتانێت وی وەرمتن(چاڤ).
لخخة: یێ ڕوندک مشەبوون و قەیتان لێ وەرمتین.
لخة: ١- گەنی. ٢- قرێژی.
لخص(بالفتح والكسر): قەیتانا زۆری یا چاڤی یا ب گوشتبوو.
لخص: ١- کورتکر. ٢- بەیانکر و نێزیککر.
اللخص: یێ قەیتانێت چاڤێت وی ب گوشت ژ زکماکی.
اللخصة: گوشتێ ژناڤدایا پشتا چاڤی.
لخف: ب توندی دانایێ.
اللخف: نیڤشکێ نازک.
اللخفة: بەرێ سپی یێ تەنک.
اللخقوق: تێک یان پەقا عەردی.
اللخلخانية: شردیبردی یا د ئاخڤتنێ دا.
اللخلخة: تێکهەلکرنا کەرەستێت بێهندار.
لخم: ١- لاتۆمەک لێدا. ٢- قەتکر. ٣- گوشتێ سەروچاڤێت وی زێدەبوو.
اللخمة: ١- ڕەنگ دویکێلی و هەستیگرانی. ٢- یێ دومۆر.
لخن: ١- گەنیبوو. ٢- ئاخڤتنێت کرێت کرن. ٣- پێهنا بنکەفس و ناڤرانێت وی گەنیبوو.

لخن(بالفتح والتشديد): گۆتىَ: (يا إبن الخناء).
اللخواء: ١- مێیا (الألخی)ە. ٢- بالندەیێ نکلێ وی یێ ژۆری ژ یێ خوارێ درێژتر.
لخوخ: ب عەیب.
اللخي: یێ چۆکەکێ وی ژ یێ دی مەزنتر.
لخي: ئاخفتنێت وی دەربارەی نەحەقییێ زێدەبوون.
لد(بتشديد الدال): ١- دوژمناتیەکا دژوار د گەل کر. ٢- شەڕەدەڤ د گەل کر و شیاییێ. ٣- کر. ڕیهتە ڕەخەکێ دەڤێ وی.
لدى: ل نک.
اللد(بالفتح): جهـال.
اللد(بالكسر): ١- هەڤڕکێ هەڤڕکی دژوار. ٢- دوژمنێ سەخت.
اللداغ: چنگال یان سەرێ وی یێ تیژ.
اللداغة: یێ ئەزمان دژوار.
اللدام(بالكسر): پنیا جلک پێ دهێتە پنیکرن.
اللدام: یێ جلکا پنی دکەت.
اللدة: ١- دەمێ بچویکبوونێ. ٢- یێ ل عەمرێ مرۆڤێ یان دگەل مەزنبووی.
اللدة: ١- یێ تەمەت مرۆڤی. ٢- یێ دگەل مرۆڤی مەزنبووی.
لدد: حێبەتیکر.
اللدد: ١- دانا دەرمانی یا بخورتی.٢- دەرمانکرنا ب خورتی. ٣- هەڤڕکیا دژوار.
لدس: ١- یێ نەرمبوو. ٢- ئالیست.
لدس(بتشديد الدال): پنیکر و چێکر.
لدغ: گەزت؛ پێڤەدا.
اللدغ: پێڤەدان.
اللدغة: ئێک پێڤەدان.
لدك: پێڤەنوسیا.
لدم: ١- تەپەک لێدا. ٢- تیێن ژێ ئینا. ٣- پنیکر. ٤- دەرئێخست.
لدم(بتشديد الدال): پنیکر و ژێکر.
اللدم(بالفتح والسكون): چکێن؛ دەنگێ بەری.
اللدم(بفتحتين): حورمەت.
لدن(بالفتح والضم): یێ نەرمبوو.
لدن(بتشديد الدال): نەرمکر.
لدن(بضم الدال): ١- ژ نک. ٢- ل نک.
اللدن: زاد یان نانێ باش نەهاتیە چێکرن.
لدنة: پێوستی.
اللدود: ١- خودان دوژمناتیا دژوار. ٢- دەرمان کرە ڕەخەکێ دەڤێ وی.
اللديد: ١- هەڤڕکی هەڤڕکی دژوار. ٢- دەرمانەکە دکەنە ڕەخەکێ دەڤێ نەساخی. ٣- ڕەخێ نهالێ. ٤- ڕەخێ هەر تشتەکی.
اللديدان: ١- هەردو بنگوهـ. ٢- هەردو ڕەخێت نهالێ.
اللديس: یێ قەلەو.
اللديغ: ١- پێڤەدایی. ٢- مارگەزتی.
لذ(بالتشديد): ب تام کەت.
لذا: ژبەرهندێ.
اللذاذة: تام؛ خۆشی.
لذب: ئاکنجیبوو.
اللذة: ١- تام. ٢- دیتنا تامێ. ٣- مەی.
لذج: ١- زێدە خوازت. ٢- قورچدا.
لذع: ١- لێدا و سۆت. ٢- ئێشاند. ٣- ب ڕەخێ بستێ نیشانکر (حێشتر).
اللذع: ١- لێدان و سۆتن. ٢- ئێشاندن. ٣- نیشانکرن ب بستا ئاسنی یا شاریای.
لذلذ: یێ دکارێ خۆ دا سڤکبوو.
اللذلاذ: ١- یێ دەستسڤک د کارێ خۆ دا. ٢- گورگ.
لذم: ١- کەتە دلی، حەژێکر. ٢- گرت و نەبەردا(جهـ).
اللذمة: ١- یێ تشتی دگریت و بەرنەدەت. ٢- یێ ژ مالا خۆ دەرنەکەڤیت.
لذي: د گەل ما و بەرنەدا.

الذي(اللذ؛ اللذ؛ اللذي؛ الذي؛ لذي): یێ کو.
اللذيذ: ب تام؛ خۆش.
لز(بتشديد الزاء): ١- گڤاشت و ب خۆ ڤە گرێدا. ٢- پێڤەنویسا. ٣- نەچارکر. ٤- پێڤەما.
اللز: یێ ب تشتی ڤە دمینن.
لزأ: ١- تژیکر. ٢- تێرکر.
اللزائز: هەشتییێت سینگی.
اللزاب: جۆرەکێ هەڤرِستێ یە دبێژنێ: (کاژا چیای)، ل (شجرة السماء) بژڤرِە.
اللزاز(اللزز): دارێ گیای پێڤە گرێددەن.
اللزام(بالكسر): بریارا حوکمی یا ل سەر گونەهباریەکێ دهێتە دان.
اللزاق: ١- لزقە. ٢- چرِی؛ نویسەکی. ٣- کارێ سەکسی.
لزاق الحجر: جۆرەکێ دەرمانی یە.
لزاق الذهب: جۆرەکێ دەرمانی یە.
لزاق الرخام: جۆرەکێ دەرمانی یە.
اللزام: ١- یێ گەلەک فەر. ٢- مرن. ٣- لێگرتن. ٤- حوکمدان.
لزب به: پێڤەنویسیا.
لزب(بالفتح): ١- موکم و چرِبوو. ٢- پێڤەدا؛ گەزت.
لزب (بالكسر): ١- چرِبوو و موکمبوو. ٢- نویسەکبوو. ٣- ما هشک و بێ باران. ٤- گەزت.
لزب(بالفتح والكسر): نویسەک و موکمبوو.
لزب(بالفتح والضم): نویسەک توندبوو.
اللزب: ١- رِێکا تەنگ. ٢- یێ کێم.
اللزبة: ١- تەنگاڤی. ٢- خەلا. ٣- دژوار.
لزج: ١- چرِبوو ژێک هاتەدەر و نویسەکبوو. ٢- چرِبوو.
اللزج: ١- یێ چرِ و ژێک دهێتەدەر و نویسەک. ٢- چرِبوو.
اللزجة(اللزيجة): یێ ژمالا خۆ نەدەرکەڤت.
لزز: لێکدا و موکمکر.
اللزز(اللزاز): ١- دارەکە دەرگەهی پێ دادئێخن. ٢- دژواریا هەڤرکیێ.
لززه: لەشێ وی لێکدا و موکمکر.
لزق: پێڤەنویسیا.
لزق(بالفتح والتشديد): پێڤەنویساند.
اللزق: لسقە.
اللزقة: لسقا تەناکرن و نەهێلانا ئێشا.
لزم: ١- دگەل دا ما. ٢- گرت و بەرنەدا ئانکو بەردەوامی پێدا. ٣- نەهێلا. ٤- خۆجهـ و بەردەوامبوو. ٥- پێدڤیبوو. ٦- ماپێڤە و دگەل ما. ٧- حوکمێ وی فەربوو.
لزم(بالفتح والتشديد): ١- هێلا پێگیریێ بکەت. ٢- رِیکەک دا بەر.
اللزمة: یێ تشتی دگریت و بەرنەدەت.
لزن: دارگران.
لزه(بتشديد الزاء): شداند و پێڤەنا.
اللزوجة: چرِاتی.
اللزوق(اللازاوق): جۆرەکێ دەرمانێ برینا یە برینێ بەرنادەت هەتا ساخ نەکەت.
اللزوم: ١- پێدڤیاتی؛ فەری. ٢- گرتن.
اللزيزة: ١- مێیا (اللزيز)ە. ٢- هەستیێ سینگی.
اللزيق(بالفتح والكسر): یێ هەمی دەما ل بەر تەنشتا مرۆڤی.
اللزيق(بالضم والتشديد): شەیتانۆکێ دەریایێ.
اللزيقاء(اللزيقى): گیایێ ل دۆر بەرا شین دبت پشتی بارانا ئێکێ ل بهارێ دهێت.
اللزومية: فراتی.
لس: ١- ئالیست. ٢- ئەزمانێ خۆ لێدا. ٣- خوار.
لسا: پیچەک خوار.
لسابة: یێ دهاڤیتە خەلکی.

اللساس(بالفتح والضم): گیایێ هیشتا ساڤاک و تەڕ.
اللساس(بالضم والتشدید): گیایێ زڤر و ڕەق.
اللسان: ١- ئەزمان. ٢- ئاخڤتنکەر. ٣- ئەزمانۆکێ ترازیێ. ٤- نامە. ٥- زمان. ٦- عەردێ ژ کەناری یێ ب ناڤ دەریایێ کەڤتی.
لسان الحال: ئەو سالوخوت و نیشانن یێت ڕاستیا تشتی دیاردکەن بێی کو پێدڤی ب ئاخڤتنێ ببت.
لسان البقرة: ئەزمانگا.
لسان الحمل السناني: گیامامبەلک.
لسان الحمل الوزيسيط: گیا گیمامبەلک.
لسان السبع: جۆرەکێ گیایە.
لسان الشعل: کیایەکە یێ گەلەک ب تایە؛ بەلگێت و ی د چاگۆشە و درێژن.
لسان القوم: یێ شوینا وان دئاخڤت.
لسان العرب: زمانێ عەرەبا.
لسان العصافیر: بەناڤیشکێت ب دارا بەناڤی ڤە دهێن.
لسان الکلب: ئەزمانێ سەی؛ جۆرەکێ گیایە.
لسان المقال: ئەزمانێ گۆتنێ یە.
لسان المیزان: ئەزمانکێ ترازیێ.
لسان النار: گوریا ئاگری یە.
لسب: ١- پێڤەدا. ٢- دانایی. ٣- پێڤەنویسیا. ٤- ئالیست.
لسب(بالفتح والکسر): پێڤەنویسیا.
لسد: ١- ئالیست. ٢- تلا خۆ تێ هەلاند.
اللسس: باربرێت ژێر.
لسع: ١- گەزت؛ پێڤەدا. ٢- چوو. ٣- قەسە گۆتنێ.
لسع(بالضم والکسرة المشددة): ل مالا خۆ ما و نەدەرکەڤت.
اللسع: پێڤەدان.
اللسعة(اللساع): یێ بەحسێ خەلکی ب خرابی دکەت.
لسق: پێڤەنویسیا.
اللسق: تشتێ نویسەک.
لسم: تامکر.
لسم(بالفتح والکسر): ژ شەرما دا بێ دەنگبوو.
لسن(بالفتح): ١- ئەزمانێ وی خۆشتربوو. ٢- پێڤەدا. ٣- د هەڤڕکییێ دا شیایێ.
لسن (بالفتح والکسر): گەلەک ڕەهوانبێژبوو.
لسن(بالفتح والتشدید): وەکی ئەزمانی لێکر.
اللسن(بالکسر والفتح): ١- ئەزمان. ٢- زمان. ٣- ئاخڤتن. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو ئاخڤتنا خودێ دکەتە گوهێت مرۆڤێت تیگەهەشتی ل دۆر وان تشتێت وی دڤێت نیشا وان بدەت.
اللسن(بالفتح والکسر): ١- یێ ب دەڤوئەزمان. ٢- یێ ڕەهوانبێژ.
لسوب: تشت.
اللسوع: تیک و پەق.
اللسوق: جۆرەکێ دەرمانێ برینا یە برینێ بەرنادەت هەتا ساخ نەکەت.
اللسیق: یێ هاتیە گەزتن.
لسیقي: ئەوێ هەمی دەما ل بەر تەنشتا مرۆڤی.
اللسین: پەرەکێ سەر تیژە یێ ب کولیلکێ ڤە، گەلەک جارا دبیتە: (تاجا کولیلکێ).
لش: کرەدەر.
لشا: ژ بلندیێ هاتەخوار و بێ بهابوو.
اللش: ١- ماش. ٢- سماق.
لشا: نەهێلا؛ کرە عەدەم.
اللشلاش: یێ لەرزک د هناڤا دا.
لشلش: لەرزک کەتە هناڤا.
لص(بالتشدید): ١- دزی. ٢- ب نەپەنی ڤە کر. ٣- بوو دز. ٤- دائێخست (دەرگەهـ).

لصا: ١- قەسێت خراب د دویڤڤەنان و خەبەر گۆتنێ. ٢- خۆدادگەل ژ بەر گومانەکێ.
لصی: خۆدادگەل ژ بەر گومانەکێ.
اللص: دز؛ دزیکەر.
اللصاء: ١- ئەنیا بچویک. ٢- پەزا شاخەکێ وی بۆ ناڤچاڤا چووی و یێ دی بۆ پشتێ چووی.
اللصاة: عەیب؛ کێماسی.
لصب: ١- پێڤەما. ٢- لێ تەنگبوو و ژێ نەهاتە کرن(گوستیرک د تلێ دا). ٣- ئاسێ بوو و ژێ نەهاتەدەر(شیر ژ کاڤلانی).
اللصب(بالفتح والکسر): قەلسێ بێ ئەخلاق.
اللصب(بالکسر والفتح): ١- تەنگا تهالێ. ٢- رێکا بچویکا ل چیای.
اللصت: دزیکەر.
اللصص: ١- ژێکنیزیکیا هەردو مەلا. ٢- تێکرایا ددانا کو دناڤێکرا هاتینە.
لصف: ١- ل سەر رائیخست (بەر). ٢- برسقی.
لصق: پێڤەنویسیا.
اللصق: تشتێ نویسەک.
اللصق(اللصیق): یێ هەمی دەما دگەل مرۆڤی.
لصلص: لڤلڤاند دا ژ بنی بینیتەدەر.
اللصوصیة: کارێ دزیێ.
اللصوق: ١- دەرمانێ ب برینێ ڤەدنن. ٢- پاتێ دئێخنە برینێ.
لصي: خۆدادگەل ژ بەر گومانەکێ.
اللصیق: یێ ب تەنشتا مرۆڤی ڤە.
لضا: ب رێنیشادانێ ژیری کر.
اللضلاض: رینیشادەرێ د رێنیشادانێ دا ژیر.
لضلض: زێدە راست و چەپ زڤری.
لضم: کوتوکی لێکر.
لط(بالتشدید): ١- دائێخست. ٢- داپۆشی. ٣- سستکر. ٤- ڤەشارت و دەرەهی نەکر. ٥- کرە د ناڤ پێت خۆ را ل دەمێ بەزێ (دەواری). ٦- ئینکارکر. ٧- پێ دانایێ.
لط: ١- پێڤەنویساند. ٢- بەردا خوارێ.

اللط: ١- رستک. ٢- رستکا بەرکێت شمتیتاکی ییێت رەنگکری. ٣- هەڤرک.
لطأ: پێڤەنویسیا.
لطا: ژ بەر بارانێ قەستا بن بەرەکی یان شکەفتەکێ کر.
لطی: ١- ب عەردی ڤە نویسیا. ٢- گرانکر.
اللطاة(بالفتح): ١- عەرد. ٢- جهـ. ٣- ئەنی. ٤- نیڤا ئەنیێ. ٥- گرانی. ٦- کەلوپەلێ د گەل زەلامی.
اللطاة(بالضم): دزیکەر.
اللطاط: ١- رستک. ٢- لێڤا نهالێ.
اللطاع: یێ تلێت خۆ دمێژت پشتی خوارنێ و دئالیست.
لطام(بالفتح): خۆقوت.
اللطام(بالکسر): خۆقوتان.
لطث: ١- تشتەکێ پەحن دانایێ. ٢- ڤێکەفت (بەر). ٣- خرابوو؛ فاسدبوو. ٤- خرڤەکر.
لطح: ١- تەپەک لێدا. ٢- ل عەردی دا.
لطخ: ١- پێرادا. ٢- پێڤەنا(درەو).
اللطخ(بالفتح والسکون): تشتێ کێم ژ هەر تشتەکی.
اللطخ (بالفتح والکسر): ١- خوارنپیس. ٢- هەرتشتێ تشتەکێ نە ژ رەنگێ وی تێدای.
اللطخة(اللطیخ): کەرەمرۆڤ.
لطس: ١- لاتۆمەک لێدا. ٢- دربەکێ پەحن لێدا. ٣- باش هویرکر. ٤- باش پێلێنا. ٥- تێوەرکر. ٦- لێدا(بەر).
اللطط: داپۆشکرن. ١- کەتنا ددانا. ٢- کرمیبوونا ددانا. ٤- خوارنا حەقی.
لطع: ١- ب ئەزمانی ڤەخوار. ٢- ئالیست. ٣- ئاڤا وێ چوو (بیر). ٤- تووشکر. ٥- تەپەک لێدا. ٦- دانایێ. ٧- پێهنەک ل قوونێ دا.

لطع(بـالفتح والكسـر): ددان چوون و بەس قۆپ مان.
اللطـع(بفتحتين): سپیاتیەکە ژناڤدایا لێڤێ دگریت.
اللطع(بالضم والسكون): گرێ بەرێت وی د سپی و پوێتی.
اللطع(بالضم والفتح): دومۆر.
اللطعاء: ١- مێیا (الألطع)ە. ٢- یا لاواز.
اللطعة(بتسكين العين): جۆدەلیکا ددانته بن بچویکی دا جهێ خۆ پیس نەکەت.
لطف: ١- دلۆڤانی پێ بر. ٢- سەرئێخست و مـرادا وی حاسـلکر. ٣- ژ کرنـا خرابیـێ پارازت. ٤- نێزیکبوو.
لطف(بالفتح والضم): هویر و نازکبوو.
لطف(بالفتح والتشديد): هویر و نازک کر.
اللطـف (بالضـم والسـكون): ١- دلۆڤـانی. ٢- نـازکی. ٣- کارکرنـا ب دلـێ خـۆ. ٤- سەرکەڤتن. ٥- پاریزکاری. ٦- نەرمی.
اللطف(بفتحتين): ١- زادێ کێم. ٢- دیاری. ٣- قەنجی و رێزگرتن. ٤- هەڤال و خێزان.
اللطفة: دیاری.
لطـم: ١- تـەپ ل سـەروچاڤێت خـۆ دان. ٢- سینگێ خۆ ڤەقوتا. ٣- پێڤەنا(درەو). ٤- ژ رەخەکێ دەڤێ وی هاتە خوارێ(تف).
لطم(بالضم والكسر): زۆرداری لێ هاتە کرن.
اللطم(بتشديد الطاء): ١- دانانا سەروچاڤا ب تەپا. ٢- خۆقوتان.
اللطمة: ١- ئێک جار خۆڤەقوتانێ. ٢- لاتۆمە.
لطى: ب عەردی ڤە ما.
اللطيف: ١- یێ دلنازک و دلۆڤـان. ٢- یێ سـەرکەڤتنێ ددەت. ٣- یـێ ب پـاریزتنێ رادبیت. ٤- یێ منـەت و قـەنجیا دکـەت. ٥- یێ واتە مژدار و نەپەنی(ئاخڤتن). ٤- ژ ناڤێت خودێ یە.
الطيفة: ١- مێیا (اللطیف)ە. ٢- ئەو نوکتـە یە یا دلـی تـەنا دکـەت. ٣- ل نـک سۆفیا ئەو ئیشارەتە یێ د هزرێ دیار دبیت.
لطي: هزر هاتە کرن کو یێ ل نک وی(تشت).
اللطيم: ١- سێویێ دایباب لێ مرین. ٢- هەسپێ هەردو لامێت وی دسپی. ٣- هەسپێ نەهێ ژ هەسپێت بەریکانێ. ٤- تێژکێ حێشترێ یێ ل دەمێ هەلاتنا ستێرا(سهیل) خودانێ وی ددانیتە لامێت وی و ژ ماکا وی جودا دکەت.
الطيمـة: ١- مسـک. ٢- ئامـانێ مسـکی. ٣- سـویکا عـەتارا. ٤- کـاروانێ مسـک و عەنبەرا. ٥- مێیا (اللطیم)ە.
لطـه: تەپەک لێدا.
لظ(بالتشديد): ١- گرت. ٢- بەردەوامیکر و ئیلحاح لێکر. ٣- کرەدەر.
اللظ: زەلامێ رەق و دژوار.
لظـاظ: گەرم.
اللظـــى: ١- ئـــاگر. ٢- گوریـــا ئـــاگری. ٣- ژ ناڤێت دۆژەهێ یە.
لظى: ١- هلبوو. ٢- هلکر.
اللظى: ١- ئاگر. ٢- گوریا ئاگری. ٣- دۆژەهـ؛ جەهنەم.
اللظـا: تشتێ کێم.
اللظلاظ: ١- یێ رەق و دژوار. ٢- یێ رەهوان. ٣- گەرم(رۆژ).
لظلظ: لڤلڤاند.
لظي: هلبوو(ئاگر).
لعا: ڤەگرت(ژ سەتمینێ).
اللعا: یێ کولبەیی.
لعاب الحية: ژەهرا ماری.
لعـاب السـفرجل: دەرمانەکـە ژ بـەرکێت بهـا دهێتە چێکرن.

لعاب الشمس: ١- ئەو داڤێت وەکی داڤێت تەڤنێ نەڤنەپیرکێ نە یێت ل ڕۆژێت هەتاڤ مرۆڤ دگەل بای دبینت، دیسا دبێژنێ: (مخاط الشیطان). ٢- لەیلان.

لعاب النحل: هنگڤین.

اللعاب(بالضم والتشدید): یێ گەلەک یاریا دکەت.

اللعاب(بالضم): خوزی؛ تەڕاتیا دەڤێ مرۆڤی؛ تفا دەڤی.

اللعاب(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک یاریا دکەت.

اللعابیة: مەیەکە ژ فێقی دهێتە چێکرن.

اللعاة: دێهل.

اللعاع(بالضم): ١- پویزکا گیای. ٢- گیایێ شەلال.

اللعاق: یێ دمینیتە د دەڤی دا ژ تشتێ هاتیە ئالیستن.

اللعاعة: ١- شینکاتی و داروبار. ٢- دنیا. ٣- تشتێ کێم و بێخێر. ٤- گیایێ هێژتا هویر و نازک. ٥- جۆرەکێ شەڤبشکێڤا یە. ٦- قورچا مەیێ. ٧- خوڕستێ تشتی.

اللعاق(بالضم): ئەو بەرمایکێ خوارنێ یە یێ د دەڤێ مرۆڤی دا یە یێ مرۆڤی ئالیستی.

لعامظة: فال؛ ب شەهوەت.

اللعان(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک نەفرەتا دکەت.

اللعان(بالکسر): نەفرەتلێککرن.

اللعانیة: یێ گەلەک نەفرەتا دکەت.

لعب(بالکسر): یاری کر. ٢- توڕانەکر. ٣- یاریەک کر.

لعب(بالتشدید): یاریکر.

لعب (بالفتح): ١- تفا وی هاتە خوار. ٢- یاری کر.

اللعب: یاری.

اللعبة(بالضم والسکون): ١- زایێ یاریێ. ٢- بویکا پاتەی. ٣- لعبیک. ٤- یێ خەلک توڕانا پێ دکەن.

اللعبة(بالضم والفتح): یێ گەلەک یاری و توڕانا دکەت.

اللعبة(بالفتح): ئێک یاری.

لعبة: یاری.

اللعة: یا دەهمەنپاک و جوان.

لعث: یێ گرانبوو.

لعثم: ١- هزرا خۆ تێدا کر. ٢- ڕاوەستا و سەبر کێشا. ٣- گیرۆبوو. ٤- لێ هلنگڤت.

لعج: ١- ئێشاند و پیستێ وی سۆت. ٢- لڤی و بوو هزرت و کول و کۆڤان. ٣- د دلی دا بەردەوام ما.

اللعج: ١- هەر تشتێ سۆژەک. ٢- ئێشانا دربی. ٣- سۆتن.

لعذم: ١- هزرا خۆ تێدا کر. ٢- ڕاوەستا. ٣- خوار.

اللعذمي: یێ ب حرس.

لعز: ١- پالدا و کولمەک لێدا. ٢- ئالیست.

لعس: ١- لەقدا. ٢- ڕەشاتی د لێڤێ دا هەبوو.

اللعس(بفتحتسین): ڕەنگێ لێڤا یێ ب ڕەشیڤەیە.

اللعس: ڕەشاتیا د لێڤا دا.

اللعسة: ڕەشاتیا جوانا د لێڤا دا.

لعساء: لێڤا ڕەنگێ وێ ب ڕەشیڤە.

اللعساء: یا ڕەشاتی د لێڤێت وێ دا.

لعص: ١- ب زەحمەت کەڤت. ٢- کولبەییبوو د خوارن و ڤەخوارنا دا.

اللعص: یێ کولبەیی د خوارن و ڤەخوارنا دا.

لعط: ١- ل دۆر خانیا چەری. ٢- ئالیست؛ ب ئەزمانی خوار. ٣- لەزکر. ٤- پێ هاڤێتێ ئانکو نەکامییێت وی کرن. ٥- هنگاڤت.

اللعط(بالفتح): خیچەکا ڕەشە یان یا زەرە ژنک ل سەروچاڤێت خۆ دکەت.
اللعط(بالضم): ڕیکا بەروارا ل جیای.
لعط الجبل: بنارا چیای.
لعط الرمل: بنێ گرێ خیزی.
اللعطاء: پەزا خیچەک ل ستۆیێ وێ.
اللعطة(بالضم): ١- خیچەکا ڕەشە یان یا زەرە ژنک ل ڕوییێ خۆ دکەت. ٢- ڕەشاتیا پانیا ستۆیێ پەزی دگریت. ٣- سپیاتییەکە ل سەروچاڤێت ئەلهۆی.
لعق: ئالیست.
لعف: ١- نێری و چاڤێ خۆ وەرگێڕا. ٢- عنری و کارێ خۆتێوەرکرنێ کر.
لعق: ١- ئالیست. ٢- ب تبلێ خوار.
اللعقة (بالضم): ١- تژی کەڤچکی. ٢- کەڤچکەک ژ تشتی. ٣- ئێک ئالیستن.
لعل: بەلکی، د بنیات دا(عل)ەیە و پیتا (ل) یا لێ هاتیە زێدەکرن.
اللعلاع: ترسنۆک.
لعلان: ترسنۆک.
لعلع: ١- شکاند. ٢- دەنگ ژێ هات. ٣- برسقی. ٤- بێزاربوو. ٥- خەمگینبوو. ٦- ژێکهاتەدەر.
اللعلع: ١- گورگ. ٢- لەیلان. ٣- جۆرەکێ دارایە ل دەڤەرا (الحجاز) ل وەلاتێ سعوودی شین دبت.
اللعم: تف؛ خوزیا مرۆڤی.
لعمر الله: ب باوەریا منا ب مانا خودێ ئەز سویند دخۆم.
لعمظ: ژ هەستی ڤەکر.
اللعمظ: یێ تەماع و کولبەیی.
اللعمظة: تەاعێ کولبەیی.

اللعموظ: ١- یێ نانوتل شۆل دکەت. ٢- یێ بێ داخوازکرن دچیتە سەر ئامانێ خەلکی. ٣- تەماعێ کولبەیی.
اللعموظة: تەماعێ کولبەیی.
لعن: ١- نەفرەت لێ کر. ٢- ژ دلۆڤانییێ دەرئێخست و دویرکر. ٣- کرەدەر.
اللعنة(بضم): یێ لەعنەتا ل خەلکی دکەت و خەلک لەعنەتا لێ دکەن.
اللعنة(بالفتح): ١- نەفرەت. ٢- دەرئێخستن و دویرکرن ژ دلۆڤانی. ٣- ئێک نەفرەت. ٤- عەزاب.
اللعنة(بالضم): ١- یێ خەلک نەفرەتێ لێ دکەن. ٢- یێ گەلەک نەفرەتا ل خەلکی دکەت.
اللعو: ١- یێ ئەخلاق پیس. ٢- دومۆرێ تەماع.
اللعوب: ژنکا خودان نازداری و لڤینێت جوان.
اللعوة(بالضم): ڕەشاتیا ل دۆرێت بشکۆژا چچکی.
اللعوة(بالفتح): ١- یا شەڕی ل سەر خوارنێ دکەت(دێهل). ٢- دژواری. ٣- ڕەشاتیا ل دۆرێت بشکۆژا چچکی.
اللعوس: ١- یێ سڤک د خوارنێ دا. ٢- کولبەیی. ٣- گورگ.
لعوق: لەز د کارێ خۆ دا کر.
اللعوق: ١- ئەو تشتە یێ دهێنە ئالیستن. ٢- زادێ کێم.
اللعوق: کێمعەقل.
اللعوقة: لەز و دەستسڤکیا مرۆڤی د کاری دا.
اللعي: یێ ژ بچوکترین تشت دترسیت.
اللعيب(التلعاب؛ التلعابة؛ التلعيبة؛ التلعبان: ١- یێ گەلەک یارا دکەت. ٢- یێ گەلەک توڕانا دکەت.
لعيبة: یاریکا بچویکا.

اللعين(الملعون): ١- یێ نەفرەت لێکری. ٢- یێ ژ دلۆڤانییێ دەرئێخستی و دویرکری. ٣- یێ هاتیە دەرئێخستن. ٤- یێ دومۆر. ٥- یێ سەربەردایی. ٦- یێ خەفسکی. ٧- شەیتان. ٨- هەلامەتێ ناڤ بیستانا.

اللعينة: ١- مێیا (اللعين)ە.

لغا: ١- ئاخڤتنا نەدورست گۆت. ٢- ئاخڤت. ٣- بەتالبوو. ٤- بێهویڤیبوو. ٥- ڤارێبوو. ٦- خەلەتبوو.

اللغا: دەنگ.

اللغاب: تیرا بێخیر یا نە سەرێ وێ تیژ دبیت و نەپەرێت وێ دورست دکەڤنێ.

اللغابة: ١- کەرینی. ٢- لاوازی.

اللغاة: دەنگ.

اللغاز: یێ خەلکی د خاپینت.

اللغام(بالضم): ١- تفا مرۆڤی. ٢- کەفا دەڤێ حێشترێ.

لغب(بالتشديد): باش وەستاند.

لغب(بالفتح): ١- ئاخڤتنەکا ب درەو کر. ٢- ئەزمانێ خۆ کرە تێد و خوار(صەی). ٣- خرابکر.

لغب(بكسر الغين): باش وەستیا.

اللغب: ١- ئاخڤتنا پویچ. ٢- پەرێت خرابووی.

اللغة: زمان.

لغد: ڤەگەرانە سەر رێکێ.

اللغدود(اللغديد): تمبلک و پرتێت گوشتی یێت ب گەوری و ژناڤدایا گوهی ڤە.

لغز: ١- ژ پێشچاڤا بر. ٢- پێ درەوکر.

اللغز: ١- کونا بزنمشکی و خەزالمشکی و مشکی. ٢- تلسم؛ نڤیسین یان ئاخڤتنا مژدار. ٣- کۆرەرێ.

لغز: لێ ڤەشات.

لغط: دەنگکر.

اللغط(بفتحتين): شەمەتە؛ دەنگ و بێژن کەس تێ نەگەهەت.

اللغط(بالفتح والسكون)): حەوشا خانی.

لغف(بالفتح): هویر نێری.

لغف(بالكسر): ١- ئالیست. ٢- داعویرا.

اللغفة: پاری.

اللغلفة: ئالۆزیا د ئاخڤتنێ دا.

لغم: ١- تفکر. ٢- مین تێدا چاندن. ٣- تشنەکێ نەئەسەحی بۆ گۆت.

لغم(بالفتح والكسر): ١- تشتەکێ نە ب ئەسەحی گۆت. ٣- مینکر؛ لوغمکر.

اللغم(بالضم): ١- مین؛ لوغم. ٢- کونا کەڤری یان یا ئاڤاهی یا تژی بارووود.

اللغم الصوتي: دەزگایەکە دەنگێ ماکنێت کەشتیا تۆمار دکەت و هەر دەمێ کەشتییەک ژێ نێزیکبوو دێ پەقیت.

لغم الضغط: مینەکە ب فشارا ئاڤێ دپەت هەردەمێ کەشتییەک ژێ نێزیک دبت.

اللغم(بفتحتين): ١- تشتێ خۆش و کێم. ٢- ئەزمان و رهێت وی.

اللغماء: پەزا سەروچاڤ سپی.

اللغن: جەنگەناتیا گەنجینیێ.

اللغو في الأيمان: ئەو سویندە یا دەڤێ مرۆڤی کەڤتی یە سەر و دلی باوەری پێ نە.

اللغو: ل (اللاغية) بزڤرە.

اللغو: ١- ئاخڤتنا پوچ و پلاچە. ٢- تشتێ بێ بها. ٣- گونەها سویندێ.

اللغو: رەوینا صەی.

الغوى: ١- دەنگێ کەدیکێ. ٢- تشتێ پویچ و پەلاچە.

اللغوب (بفتح اللام): ١- وەستیان. ٢- لاوازێ کەر.

اللغوبة: ١- کەرینی. ٢- لاوازی.

اللغوي(بالفتح): ل (اللاغية) بزڤرە.

اللغوي(بالضم): زمانزان.
لغوي: زمانی.
اللغيف: ١- یێ هەڤالینیا دزا دکەت و دگەل دخۆت بەلێ دزیا دگەل نەکەت. ٢- هەڤالێ مرۆڤی تایبەت.
لغيفة: ئاسویدە.
الغيم: نهینی.
لـف(بالتشديد): ١- پێچا. ٢- رامای.
لف(بالتشديد): ١- ڤەشارت. ٢- بر و کۆمکر. ٣- پێچا. ٤- تێکهلکر. ٥- لێک هاتنە بادان. ٦- گوشتێ رەهنا زۆربوو.
اللف(بالفتح): ئێک جوین.
اللف(بالكسر): ١- کۆما ژ ئێک تا و توبعەت. ٢- پارت. ٣- خەلکێ خڕڤەبووی. ٤- یێ ژ ڤیرێ و وێراهە دهێتە کۆمکرن. ٥- بیستانێ داروبارێ وی لێکبادایی.
لف(بتشديد الفاء): ١- پێچا. ٢- دا د گەل ئێک و خڕکر. ٣- کرە د ناڤ دا. ٤- کرە ناڤێک. ٥- تێکهەلکر. ٦- هاتە لێکبادان. ٧- رەهنێت وی گەلەک ب گوشتبوون.
لـف لفهـم: یێ ژ وان دهێتە هژمارتن و یێ دگەل وان.
اللف(بالفتح): کۆم.
اللف(بالكسر): ١- پارت یان جوینێ مرۆڤا. ٢- خەلکێ خڕڤەبووی. ٣- یێ ژ ڤیرێ و وێراهە دهێتە خڕڤەکرن. ٤- بیستان.
لفا: ١- تیڤلاند. ٢- ژێ کیمکر.
لفأ: ١- تیڤلاند. ٢- غەییەتکر. ٣- ژ حەقێ وی کێمتر داییێ. ٤- دانایێ. ٥- بێ مراد زڤراند. ٦- ما. ٧- حەقێ وی هەمی داییێ. ٨- ڕاکر، ڕاتەقاند. ٩- دانایێ.
لفيء: ما.

اللفاء: ١- ئاخ. ٢- تشتێ کێم. ٣- کیمتر ژ حەقی. ٤- هەر تشتێ بێ بها و چونە. ٥- یێ کێم. ٦- یا تژی و جوان و شرین.
اللفات: کەرەمرۆڤێ قامنەخۆش.
اللفاح: کۆمە و کتا وی دبیتە: (لفاحة) کو جۆرەکێ گیایە گەلەک یێ ب بەلگە ل دویماهیا زڤستانێ شین دبت، کولیلکێت وی دبژالەنە شوینا وان هندەک کولیلکێت ئویشی پێڤە دهێن ب زەری ڤەنە و دبێهنخۆشن.
اللفاظ(بالكسر): بەقل.
اللفاظ(بالضم): یێ هاتیە گۆتن.
اللفاظة: ١- ئاخڤتنا هاتیە کرن. ٢- تشتێ ژ دەڤی دهێتە هاڤیتن. ٣- یی ژ سفرا دهێتە هاڤیتن. ٤- پاشمایکا کێما ژ تشتی مای.
اللفاع: ١- جلک. ٢- مێزەرک.
اللفاعة: پارچا پەڕۆکی یا ل جلکی دهێتە زێدەکرن.
اللفافة: ١- پاتێ پێ برینێ گرێ ددەن. ٢- بەزێ ل دۆرێت دلی. ٣- جگارە.
اللفاق(بالفتح): یێ نەگەهتە مرادا خۆ.
اللفاق(بالكسر): دو جلکێت پێکڤە دورینە.
اللفام: پارچەیا دکەڤیتە سەر دفنێ ژ دەرسۆکێ.
اللفت(بالفتح): ١- بادانا شاخەکی یە ل نک نێری. ٢- چەپاتی یە ل نک مرۆڤی.
اللفت(بالكسر): ١- ژنکا دەبەنگ. ٢- چێل. ٣- رەخێ تشتی. ٤- شێلم.
لفت(بتشديد الفاء): بەرێ وی وەرگێرا لایێ چەپێ یان لایێ ڕاستێ. ٢- لێڤەکر. ٣- تیڤلاند. ٤- تێوەرکر. ٥- خوارکر. ٦- ب کۆرانکی دانایێ.
لفت(بالفتح والتشديد): بادا.
اللفت(بالفتح): ١- بادان. ٢- لێکزڤرینا شاخەکی ب تنێ. ٣- قامنەخۆش.

اللفت(بالكسر): ١- چێل. ٢- رەخێ تشتی.
اللفة: یا لێکبادای.
اللفتة: شڤانێ هەردەم ددانیتە پەزی.
لفته: بەرێ وی وەرگێرا.
لفج: ١- مفلسبوو. ٢- ژ دەستکورتییێ کەڤت و ما ب عەردی ڤە. ٣- بەرمنەتی خەلکی کر.
اللفج: رەزیلی.
لفح: ١- سۆت. ٢- لێدا؛ دانایێ.
اللفح: رابوونا بای ل دەمێ گەرمێ.
لفخ: دانایێ.
اللفخ: دربدانا سەری هەمییێ.
لفظ: ١- ژ دەڤێ خۆ هاڤێت. ٢- ئاخڤتن کر. ٣- هاڤیتەدەر. ٤- کرەدەر.
لفظ أنفاسه أو نفسه: مر.
اللفظ: ١- هاڤێتن. ٢- ئاخڤتن.
اللفظة: ١- ئێک ئاخڤتن. ٢- پەیڤا هاتیە گۆتن.
لفع(بالتشديد): ١- ژێگرت. ٢- ڤەگرت. ٣- دا دگەل خۆ. ٤- زێدەخوار.
لفع: ١- ژێگرت. ٢- ڤەگرت.
لفع(بتشديد الفاء): ١- ژێگرت. ٢- ڤەگرت. ٣- دا د گەل خۆ. ٤- نخاڤت.
اللفعة: گوری.
لفف: ١- لێکسواربوونا رهێت دەستی یان پێت پێی. ٢- خوارنا مشە و گەلەک جوین. ٣- یێ ژ ڤێرێ و ویراهە هاتیە خرکرن.
لفف: هەر (لف) یە ئانکو پێچا.
اللفف: ١- گورچبوونا رهەکا لەشی. ٢- زێدەکرن و تێکهەلکرنا زادی. ٣- یێ ژ ڤێرێ و ویراهە هاتیە خرڤەکرن.
لففه(بتشديد الفاء): توند پێچا.
لفق: ١- پارچەیەک دا د گەل پارچەیەکا دی و پێکڤە دوریین. ٢- قەستکرێ و ڤێرا نەگەهەشت. ٣- هنارتێ و نێچیرنەکر.
لفق(بالتشديد): ١- خەملاند و ب نەدورستییێ کراسکر. ٢- پارچەیەک دا دگەل پارچەیەکا دی و پێکڤە دوریین. ٣- دانانە سەرێک(لێڤ). ٤- قەستا تشتەکی کر و ڤێرا نەگەهەشت.
اللفق(بالكسر): تایەکێ شەملکێ.
اللفلف(اللفلاف): یێ لاواز.
لفلف: ١- پێکڤە خوار. ٢- تێپێچا. ٣- کارێ ڤەشارتنا وی ب جهئینا. ٤- زێدە خوار.
لفم: ١- دەرسۆک دانا سەر دفنا خۆ. ٢- دەرسۆک دانا سەر. ٣- کرە بەندەک.
اللفوت: ١- یێ توبعەت نەخۆش. ٢- ژنکا غەیبەتکەر. ٣- ژنکا چاڤ ل دەر یا چاڤ د سەری را دلەیزن. ٤- حێشترا نەهێلت بدۆشن. ٥- ژنکا فساد.
لفوح: ل (لافح) بزڤرە.
اللفيئة: پرتا گوشتیا بێ هەستی.
اللفية: پرتا گوشتی.
اللفيتة: ئاسوبدا تیر.
اللفيظ: ١- یێ ژ دەڤی دهێتە هاڤێتن. ٢- یا دهێتە گۆتن(پەیڤ).
اللفيعة: پارچا پەرۆکی یا ل جلکی دهێتە زێدەکرن.
اللفيف: ١- کۆما داریت ل جهەکی تێکرا تێکرا و لێکبادایی هاتین. ٢- کۆما مەزنا ژ هەمی رەنگ و جوینا. ٣- هەڤال. ٤- کۆما هەر ئێک ژ جهەکی یان ژ مللەتەکی. ٥- کۆما مرۆڤا. ٦- جگارە. ٧- گولۆلکا دەزیا یان یا ریسی. ٨- کۆمەکا پیتێت لەشکەری.

اللفيفة: ١- كۆم. ٢- جگارە. ٣- گوشتێ ملێ حێشترێ.

اللفيك: یێ چەپ ئانكو دەستێ چەپێ ب كاردئینت.

لق: دەستێ خۆ لێدا.

اللق: ١- پەقا د عەردی. ٢- عەردێ بلند. ٣- هەر عەردێ زراف و درێژ. ٤- برێێژ.

لقا: دەڤێ وی خواربوو.

لقى: دیت؛ چاڤ پێكەڤت.

لقى(بالتشديد): هاڤێت.

اللقى: تشتێ هاڤێتی ئانكو ل عەردی.

اللقى(بالضم): ١- بالندە. ٢- ئێش و ژان.

اللقاء: چاڤپێكەڤتن.

اللقاح(بالفتح): ١- تۆڤ. ٢- شرینقە.

اللقاح(بالكسر): شەوكوت.

اللقاح: حێشترا شیردار.

اللقاط اللقاطة(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک ڤێددەت.

اللقاط(بالضم أو الفتح): ماشۆت؛ دانێ پشتی دورینێ ژ زەڤیێ دهێتە ڤێدان.

اللقاط(بالكسر): یێ ل هەمبەر.

اللقاطة: تشتێ كەتی و بێبها.

اللقاعة(بالضم أو بالفتح): مێشا گۆشتی؛ مێشەكەسک.

اللقافة: ژیری.

اللقانة(اللقانية): زوی تێگەهەشتن.

اللقب: ناسناڤ.

لقب: نەقلناڤەک دانا سەر.

اللقب: نەقلناڤ.

لقح(الكسر): ئاڤسبوو.

لقح(بالتشديد): ١- ئاڤسكر. ٢- شرینقە دانایێ.

لقح(بالفتح): تۆڤ لێكر.

اللقح(بفتحتين): یێت ئاڤس.

اللقحة(بالكسر): ١- ژنكا بەرچچک بشیر. ٢- بالندەیێ ئەلهۆ. ٣- قەل. ٤- نەفس.

اللقحة(بالفتح): حێشترا گەلەک ب شیر.

لقز: كولمەک لێدا.

لقس: بۆ كرە شەرم؛ عێبەلۆكر.

لقس(بالفتح والكسر): ١- پیسبوو (نەفس). ٢- تێگەهەشت.

اللقس (بالفتح والسكون): ١- گوڕیاتی. ٢- یێ نەفس كولبەیی.

اللقس(بالفتح والكسر): ١- یێ توڕانا ب خەلكی دكەت و نەقلناڤێت كرێت ددانیتە سەر. ٢- یێ نە ل سەر ئێک ڕێ. ٣- یێ تیگەهەشتی.

اللقسة: یا پیس (نەفس).

لقص: ب گەرما خۆ سۆت.

لقص (بالفتح والكسر): ١- تەنگبوو. ٢- پیس و خرابوو.

اللقص: ١- یێ تەنگ. ٢- یێ ب لەز دكەگیتە خرابكاریێ. ٣- یێ پرێێژ.

لقط: ١- ژ عەردی ڕاكر؛ ڤێدا. ٢- ژ ڤێرێ و ویراهە خڕكر. ٣- ب نكلێ هلگرت. ٤- پنیكر.

اللقط: ١- تشتێ ڤێدایی. ٢- تشتێ دیتی.

اللقط: ١- تشتێ ڤێدایی. ٢- هەر تشتێ بژاله ژ سمبل و قەسپا. ٣- جەروانێ كێم.

لقط المعدن: پرتێت زێری یان یێت تشتێ زێڕ تێدا.

اللقاط: یێ تشتی ڤێددەت.

اللقطة(بالفتح): ئێک دیمەنێ فلمێ یێ وێنەكری.

اللقطة(بالضم): دیتی؛ ئەو تشتە یێ دهێتە دیتن و خودانێ وی نەهێتە نیاسین.

اللقطة(بفتحتين): گیایەكێ خۆشە دەوار لێ دگەڕن.

لقع: ١- هاڤێت. ٢- لێدا. ٣- پێڤەدا؛ گەزت. ٤- عێبەلۆکر. ٥- ب لەز بۆری. ٦- عێبەلۆ بوو.
اللقعة(اللقاع؛ اللقاعة؛ التلقاع؛ التلقاعة): ١- یێ نەقلناڤا ددانیتە سەر خەلکی. ٢- کەرەمرۆڤ. ٣- ئەزمانرەش.
لقف: ب لەز دەستێ خۆ لێدا.
لقف(بالفت والكسر): ١- ژ بنڤە ئاریا فرەهبوو(برک). ٢- هەرفت.
لقف(بالفتح والتشديد): ١- هاڤیتە بەر دا ڤەگریت. ٢- پێدا داعویران. ٣- داعویرا. ٤- ڕپڕپکر.
اللقف: ١- برنا ب لەز. ٢- ڕەخێ بیرێ. ٣- برک.
اللقف(اللقيف): سفکێ ژیر.
اللقفة: ١- چالێت دەر تەنگ. ٢- یێ پڕپێژ.
اللقلاق: ١- بالندەیێ لەگلەگە. ٢- دەنگ و پێژن.
اللقلق الأبيض: ١- بالندەیێ لەگلەگێ سپی. ٢- بالندەیێ لەگلەگە.
اللقلق الأسود: بالندەیێ لەگلەگێ ڕەش.
اللقلق: ١- ئەزمان. ٢- بالندەیێ لەگلەگە.
لقلق: دەنگکر.
اللقلقة: ١- دەنگێ لڤین و هژیان تێدا. ٢- توندیا دەنگی. ٣- دەنگێ لەگلەگەی.
لقم: ب لەز خوار.
لقم(بالتشديد): کرە پاری دا بهێتە خوارن.
اللقم: ١- باهرا پترا ڕێکێ. ٢- نیڤا ڕێکێ. ٣- یێ بەرچاڤ ژ ڕێکێ.
اللقمة(بالضم): پاری.
اللقمة(بالفتح): خوارنا پاری ب ئێکجاری.
لقن(بالفتح والكسر): ژ دەڤێ وی وەرگرت وتێگەهەشت(ئاخڤتن).
لقن(بالفتح والتشديد): ١- بۆ ب دەڤی گۆت. ٢- ب دەڤی تێگەهاند.
اللقن(بالفتح والكسر): یێ زوی تێ دگەهیت.
اللقن(بالكسر والسكون): ١- کوژی. ٢- ڕەخ؛ لا.
اللقن(بفتحتين): لەگەن.
اللقوة(بالفتح): دەردەکە سەروچاڤا دگریت و دەڤێ خودانی پێ خوار دبیت.
اللقوة (بالكسر): ١- ئەلهۆ یێ مێ. ٢- ئلهۆیێ سڤک.
لقوح: ل (لاقح) بزڤرە.
اللقوح: ١- حێشترا ل کەل وقەبیل دکەت گوهنێلێ بکەت. ٢- حێشترا گەلەک ب شیر.
لقي: دیت؛ چاڤ پێ کەڤت.
اللقي: یێ دخرابییێ دا دهێتە دیتن.
اللقيا: دیتن؛ چاڤپێکەڤتن.
اللقية(بالضم): تشتێ دیتی.
اللقية(بالفتح): ئێک چاڤپێکەڤتن.
اللقيس: یێ گیرۆبووی.
اللقيط: ئانکو (الملقوط) و دبنە دو جوین: ١- یێ هاتیە دیتن ژ تشتا ئانکو ژ عەردی هاتیە ڕاکرن. ٢- بچویکێ هاڤێتینە جهەکی چ ژ فەقیری و چ ژ ترسا ئەنجامێ ڕێکا پێ پەیدابووی.
اللقيطة: مێیا (اللقيط)ە.
اللقيم: یێ دبیتە پاری.
لقيه: دیت؛ چاڤ پێکەڤت.
لک(بالتشديد): ١- کولمەک ل پاتکێ دا. ٢- گڤاشت. ٣- تیکهەلکر. ٤- ب بۆیاغێ ڕەنگکر.
اللک(بالضم): یێ تژی گوشت.
اللک(بالفتح): ١- گوشت. ٢- داربەڕوی. ٣- بۆیاغەکا سۆرە کەڤلا پێ ڕەنگ دکەن. ٤- گیایەکە سترکێ ژێ چێدکەن. ٥- دبیتە (١٠) ملۆن.

لكــأ: ١- دانــاییێ. ٢- ئێخســتە عــەردی. ٣- ل عــەردی دا. ٤- حــەقێ وی هــەمی داییێ.

لكئ: ١- ما؛ خۆجهبوو. ٢- گرت و بەرنەدا.

لكاة: كەڤلێ ب (لەكێ) رەنگ كری.

اللكــاث: ١- دەردەكــە حێشــترا دگریــت پــێ پرســك ل لێڤێــت وان دهــێن. ٢- بــەرەكێ تەیسۆكە د گێچێ دا.

اللكاث(بالضم والتشدید): گێچچێكر.

اللكاثي: یێ گەلەك سپی.

اللكاز: پاتێ دكەنـە د كونا دستارێ را دەمێ فرەهـ دبیت.

اللكاعة: جۆرەكێ گیاییێ ب ستری یە.

اللكاك(بالكسر): ١- قـەرەبالغ. ٢- حێشـترا گوشت توند و لێكدایی.

اللكالك: حێشترا زەبەللەح.

اللكام: رەقێ بەرا دشكێنت.

اللك(بالضم): ١- قەلپێ گیاییێ ستركێ ژێ چێدكەن. ٢- یێ بۆیاغا (اللک) لێ ددەن.

اللكــة (بــالفتح): ١- تونــدی؛ دژواری. ٢- لێدان(ئاگر). ٣- پێلێدانان.

اللكة: ١- تەنگاڤی. ٢- گورێ.

لكث(بالفتح): ١- داناییێ. ٢- وەستاند و هەو داییێ.

لكث(بالكسر): پێڤەنویسیا.

اللكث: ئەو ماستە یێ ب لێڤێت ئامانی ڤە هشک دبیت.

لكح: ١- داناییێ. ٢- كولمەک لێدا.

لكد: ١- ب دەستێ خۆ داناییێ. ٢- پالدا.

لكــد (بــالفتح والكســر): ١- پێڤەنویســیا. ٢- چربوو.

اللكد: قەلسێ فرشک تەنگ.

لكز: كولموک لێدا.

اللكــز: ١- دریــێ ل ســینگی دهێتــە دان. ٢- یێ قەلس.

لكس: یێ شرێ ب زەحمەت دهێتە هاژۆتن (دەوار).

لكض: كولمەک لێدا.

لكع: ١- نێزیكی شیرڤەكرنێ بوو. ٢- گەزت؛ پێڤەدا. ٣- خـوار و ڤـەخوار. ٤- ئاخڤتنا كرێت بۆ كر.

لكــع (بــالفتح والكســر): ١- دومۆربــوو. ٢- كەربوو. ٣- پێڤەنویسیا.

اللكع(بالضــم): ١- دومــۆر. ٢- كــورێ بچویــک. ٣- جەحشــک. ٤- مــاهین. ٥- كۆلــە. ٦- بێعــەقل. ٧- یــێ پــیس. ٨- هەسپێ ددان كەڤتی.

اللكعاء: ژنكا مۆن.

اللكعة: ١- ژنكا دومۆر. ٢- ماهین.

اللكلك: یێ كورت.

لكم: ١- كولمەک دانا. ٢- پالدا. ٣- كارتێكر.

اللكمة: كولمەک.

لكن: وەستیا و ئەزمانێ وی گرانبوو.

لكن: بەلێ پا.

لكن(بتشدید النون): بەلێ پا.

اللكن: لەگەن.

اللكنة: گرانیەكە دكەڤیتە ئەزمان و ناهێلیت خودان ب سەلیقا زمانێ عەرەبی باخڤیت.

اللكوع(اللكیع): یێ دومۆر.

اللاتینـي: یــێ لاتینــی ئــانكو یــێ ژ دەڤــەرا (لاتینیوم)ــا ئیتــالی، و دبێــژن: مللــەتێ لاتینــی، و زمــانێ لاتینــی كــو زمــانێ وی مللەتی یە.

اللامــح: ١- یــێ گەلــەک ژ خــۆ رازی. ٢- یێ دنێرت؛ یێ سەحدكەت.

اللامع: كەس.

اللامعة: ڤلڤلكا سەرێ بچویكی.

اللكنة: ئەزمانسستی.

اللكي: یێ تژی گوشت.

اللکیک: ١- لەشکەرێ لیکدای. ٢- یێ تژی گوشت. ٣- قەتران. ٤- دارەکا لاوازە.
لم(بالتشدید): کۆمکر.
لم(بالکسر والفتح): بۆچی؟
لم(بالفتح والسکون): نەچێبوویە.
لم(بالفتح والتشدید): خڕڤەکر.
اللم(بالضم والتشدید): پیچەکا دیناتییێ گرت.
اللم(بالفتح والتشدید): کۆما مەزن.
لم: ئالاڤێ رەتکرنا رابردۆیە ب رامانا نەبوویە دهێتە ب کارئینان.
لـم(بالضـم و التشـدید): پیچـەکا هـەوایێ دیناتییێ ڤێ کەزڤت.
لما: ١- دانا دەستێ خۆ؛ دەستێ خۆ قوتا. ٢- مێزەکـر. ٣- پێکڤـە بـر؛ هـەمی بـر. ٤- ڤەگرت.
لما: هەمی پیکڤە بر.
لما(بالتنوین): گشت؛ هەمی.
لما(بتشدید المیم): دەما؛ دەمێ.
اللمی: سۆراتیەکە د لێڤا دا.
اللما(بالفتح): جۆرەکێ گیایە؛ ل رەخێت ریکا شین دبت، کولیلکێت سپی و هویر ددەت، وەک دەرمـان دهێتـە ب کارئینـان؛ دیسـا دبێژنێ: (عنب الثعلب).
اللما(بالکسر): جۆرەکێ ماسیا یە.
اللماج(بالفتح): زادێ گەلەک کێم.
لماذا: بۆچی؛ ژ بۆ چی؟
اللمـاز: ١- لۆمەکـەرێ ئیشـارەتێت لۆمـەکرنێ ب چاڤـا ددەت. ٢- یـێ ل دەڤ مرۆڤـی نەکامیا مرۆڤی دکەن. ٣- فەسادکەر.
اللماسة: پێویستیا نێزیک.
اللماضة: دنـدکێت زادی یێت ماینە د دەڤی دا.
اللماظ: تشتێ مرۆڤ تام دکەتێ.
لماظا(بتنوین الألف): تشتەک.
اللماظـة(بالفتح): رەهـوانبێژی، ئاخڤتنـا بـێ خەلەتی.
اللماظة(بالضـم): ١- پاشمایا خـوارنێ یـا د دەڤـی دا. ٢- پاشـمایا تشـتێ کـێم. ٣- مزەیێ د گەل مەشرۆبی دهێتە خوارن.
لماع: برسقدار.
لماعا(بتنوین الألف): پرت پرت.
اللماعـة: ١- بیابانـا لـەیلان لـێ دتەیسـت. ٢- ئەلهۆ. ٣- ڤلڤلکا سەرێ بچویکی.
اللماق: پیچا زادی یا تنێ بۆ تامکرنێ.
اللماک(اللمک): کلێ چاڤا.
اللماک(بـالفتح): پیچـا زادی یـا تنـێ بـۆ تامکرنێ.
لماما: ژنشکەکێ ڤە.
اللمة(بالکسر): پرچا درێژا دگەهیتە بن گوها.
اللمة(بالضم): ١- کۆمەک. ٢- هەڤالێت هژمارا وان د ناڤبـەرا سـێیا هـەتا دەهـا دا. ٣- هەڤوێنە؛ یێ وەکی مرۆڤی.
اللمة(بالضم): ١- هـەڤال. ٢- هەڤرێ؛ هـەڤالێت رێکێ. ٣- هۆگر.
اللمة(بالفتح): ١- ئێک کۆمکرن. ٢- تەنگاڤی. ٣- تشـتێ کۆمبـووی. ٤- زەمـان. ٥- پیچـەکا دینـاتییێ. ٦- نێزیکـی. ٧- کۆمبوونەک. ٨- دارەسانەک ژ ئەجنا.
لمج: ب سەرێ لێڤا خوار.
اللمج: یێ بخوەرە.
اللمجة(بالضم): تشتێ مرۆڤ خۆ پێڤە مژویل دکەت بەری دەستپێکرنا خوارنا زادی.
لمـح: ١- هـەمما دیـت؛ هەمما ژێ فـەرقکر. ٢- بەرێ خۆ دایێ. ٣- ب دزیکی ڤە بەرێ خۆ دایێ. ٤- برسقی(برویسی).
لمح(بتشدید المیم): ئیشارەت کرێ.
اللمحـة: ١- دیتنـا ب لـەز. ٢- پێڤـەچوون. ٣- شکلێ ئەندامەکی. ٤- ئێک دیتن.

لمذ: ب سەرێ لێڤا خوار.
لمخ: لاتۆمەک دانا.
لمز: ١- لۆمەکر. ٢- ئیشارەت ب چاڤی بۆ کر. ٣- بۆ کۆ عەیب و کێماسی. ٤- پالدا. ٥- دانایێ. ٦- لێ دیاربوو.
اللمز: ١- ئاماژەیا ب چاڤی وەک لۆمەکرن. ٢- لۆمە.
اللمزة: یێ تشتی بۆ خەلکی دکەتە عەیب و کێماسی.
لمس: ١- دەستێ خۆ کرێ. ٢- شیا دەستێ خۆ بکەتێ. ٣- قەستکرێ. ٤- شیا دەست بکەتێ. ٥- مارەکر.
اللمس: دەستکرن.
اللمسق: یێ نە ژ بنەمالێ یان ئێلێ و ژێ حسیب دکەن.
لمص: ١- تلا خۆ لێدا و ئالیست. ٢- زەهریڤەکر و دەڤێ خۆ لێ خوارکر. ٣- میزت.
اللمص: غەیبەتا خەلکی.
لمط: ١- لێدا(روم). ٢- نەرحەتبوو.
لمظ: ١- لێڤێت خۆ ب ئەزمانی ئالیستن. ٢- ب سەرێ ئەزمانێ د دەڤێ خۆ دا ل وان دندکێت خوارنێ گەریا یێت کو د بەر ددانا را و لێڤێت خۆ پێ ئالیستن. ٣- ب سەرێ ئەزمانی تامکرێ. ٤- تشتەکێ کێم دایێ.
اللمظ: پنیا سپی یا ل لێڤا هەسپی یا خوارێ.
اللمظة(بالضم): ١- تشتێ مرۆڤ ب تلێ راکەت و بکەتە د دەڤێ خۆ دا. ٢- سپیاتی یا ل لێڤا خوارێ یا هەسپی.
اللمظة: پنیا سپی.
لمع: ١- تەیسی. ٢- گەشبوو. ٣- ئاماژەدا. ٤- لیکدان(پەر). ٥- ژێ دەرکەڤت(دەرگەه).
لمع(بالفتح والتشدید): رەنگینکر.
اللمعان: تەیسین.
اللمعة(بالفتح): ئێک تەیسین.
اللمعة(بالضم): ١- داڤا گیایا بەر ب زەربوونێ دچیت. ٢- پنیا رەش. ٣- هەر رەنگێ ل ناڤ رەنگا نەشاز بیت. ٤- کۆما خەلکی. ٥- ژیارا کێم.
لمق: ١- تێڤوکری. ٢- نڤیسی. ٣- ژێبر (نڤیسین). ٤- تەپەک لێدا.
اللمق: ١- نیڤەک؛ ناڤەند. ٢- جهێ لێچوونێ.
لمک: باش هەڤیرکر.
لملم: ١- گرۆڤرکر. ٢- کۆمکر.
الململم: لەشکەرێ مەزنێ خرڤەبووی.
الململوم: ١- یێ لێک کۆمکری. ٢- یێ دوهنکر(پرچ).
اللمم: ١- گونەهێت بچویک. ٢- گونەهێت نێزیکی ئێک و بچویک. ٣- جۆرەکێ دیناتێ یە. ٤- نێزیکبوون ژ گونەهێ بێی کرن. ٥- دیناتیا سڤک.
اللموج: خوارنا کەلەک کێم.
اللموس: یێ بێ عەسل.
اللموص: ١- درەوکەر. ٢- غەیبەتکار و فەساد. ٣- خاپینۆک.
اللموع: ١- یێ دتەیست. ٢- ئەلهۆ سڤک نیچیرێ رادرەڤینت.
لمومة: خرڤەکەر.
لمي: ١- لێڤا وی رەشبوو. ٢- رەشاتی د لێڤا دایە.
لمیاء: کچا سۆراتی د لێڤا دا.
اللمیج: ١- یێ بخوەرە. ٢- یێ کرێت.
لمیس: ژنکا نەرم.
اللمیک: چاڤکلدای.
لن: ئالاڤێ رەتکرنا بەردەوامە.
لە: ناز و خۆشکر.

لها: ١- یاریکر. ٢- پێ مژویلبوو. ٣- ژبیرکر و ژێ خافلبوو. ٤- بیرکرنا وی هێلا.
لهی(بالفتح والکسر): ١- ژبیرکر و ژێ خافلبوو. ٢- حەژێکر. ٣- مژویلکر. ٤- دله دلەی وی دا.
اللهاء: چەنداتی.
اللهاب(بالضم): تیهنکاتی.
اللهابة: جلکێ بەرەکی دکەنە د ناڤ ڕا و پێ هەڤسەنکا مەحافێ پێ دورست دکەن.
لهاة: پەحنگا گەوریێ.
لهاث: ١- کەلا تێهنێ. ٢- دژواریا مرنێ.
اللهاد: ئیسکا مرنێ.
اللهاذمة: دزیکەر.
اللهاز: کنجرێ دکەنە د بەر گوزکا د ستارێ ڕا د کونا کتا دستارێ یا سەری تەنگ ببت.
اللهاس(اللهسة): زادێ کێم.
اللهاسم: جۆکێت نهالێت تەنگ، کۆمە و کتا وێ (لهسم).
اللهاعة: خافلی؛ بێئاگەهی.
اللهاق: ١- گایێ سپی. ٢- هەر تشتێ سپی. ٣- گەلەک سپی.
اللهام: ١- زەحفێ هەمی تشتا دخۆت. ٢- لەشکەرێ مەزنێ دێ بێژی دێ هەر تشتەکی داعویرت.
لهب: ١- هلبوو بێی دویکێل. ٢- تێهنیبوو.
لهب(بالفتح والتشدید): هلکر هەتا بوویە گوڕی.
اللهب(اللهاب): ١- گوڕیا ئاگری. ٢- تۆزا د برسقت.
اللهب(بالکسر): ١- جهێ د ناڤبەرا دو چیا دا. ٢- تیکا ل چیای.
اللهبان(بالفتح والسکون): تێهنی.
اللهبان(بفتحتین): ١- دژواریا گەرمێ. ٢- ڕۆژا گەرم. ٣- تێهنکاتی. ٤- گوڕیا ئاگری.
اللهبة(بالضم): ١- تێهنکاتی. ٢- سپیاتیا زەلال.

لهث: ڤەکیا؛ ئەزمانێ وی د دەڤی دا هات.
لهث(بالفتح والکسر): تێهنیبوو.
اللهثان(بتسکین الهاء): یێ تێهنی.
اللهثان(بفتح الهاء): تێهناتی.
اللهثة: ١- تێهنکاتی. ٢- وەستیان.
لهج: ١- پێڕابەردا. ٢- گوهانێ ماکا خۆ مێهت.
لهج(بالفتح والتشدید): زادێ بەری دانێ خوارنێ یێ مرۆڤ خۆ پێ مژویل دکەت داییێ.
اللهج: حەژێکرن.
اللهجة(بالضم): زادێ بەری دانی مرۆڤ خۆ پێڤە مژویل دکەت.
اللهجة(بالفتح): ١- ئەزمان. ٢- ڕەخێ ئەزمانی. ٣- دیالکت؛ دڤۆک. ٤- ئاخڤتن. ٥- زمان.
اللهجم: ١- ڕێکا بەرفرەه و خۆش. ٢- هێلینکا مەزن.
لهد: ١- گرانکر و گڤاشتە سەرێک. ٢- خوار و ئالیست.
اللهد: ١- زەلامێ گرانە. ٢- ژێکڤەبوونا سینگی ژ ئەگەرەکێ. ٣- ئێشەکە پێ و ڕەهنا دگریت.
اللهذب: تشتێ خۆجه.
لهذم: قەتکر.
اللهذم: شیر و سەرەڕوم و کیلبە یێت د برەک.
لهز: ١- تێدا دیاربوو. ٢- تێکهەلی کر و چۆ ناڤ. ٣- تێکهەلی وی بوو.
لهز(بتشدید الهاء): کولمەک ل حەفکا وی دا.
اللهز: یێ دژوار.
اللهزة: هەستیێ بنێ گوهی.
لهزم: قەتکر.
اللهزمة: هەستیێ بنێ گوهی.
لهس: ١- ئالیست. ٢- خۆ تێوەرکر ژ کولبەیی.

لهط: ١- تەپەک لێدا. ٢- هاڤێتیێ. ٣- ئێخستە عەردی. ٤- ئینا؛ بوو. ٥- دوری.
اللهطة: قەسا مرۆڤی گوتیێ دبت و نەزانت درەوە یان ڕاستە.
لهع: ١- هنارتە نک هەر کەسەکی. ٢- ئاخفت.
لهف: ١- ب خەم کەت. ٢- ئاخینکەک ڕاهێلا.
لهف(بتشديد الهاء): گۆتی: ئای فلان کەس.
اللهف: ئاخینکڕاهێلانا ل سەر تشتەکی.
اللهفة: ئاخینکڕاهێلان.
اللهفان: ١- یێ ئاخینکا ڕادهێلت. ٢- یێ بەلا ب سەری هاتی.
لهق: باش سپی بوو.
اللهق: ١- گایێ سپی. ٢- هەر تشتێ سپی.
لهله: کرێت تەڤنکر.
اللهله(بالفتح): یێ تەڤنێ وی خراب هاتی یە کرن.
اللهله(بالضم): ١- عەردێ بەرفرەهێ لەیلان تێدا دلڤلڤیت. ٢- سەروچاڤ کرێت.
اللهلهة (بالفتح): ١- کرێتیا تەڤنی. ٢- ڤەگەریان ژ تشتی.
اللهلهة(بالضم): عەردێ برین.
اللهم(بالكسر): ١- خێرا مشە. ٢- یێ گەلەک مەرد. ٣- خوەرە. ٤- دەری
لهم: ١- ب ئێکجار داعویرا. ٢- داعویرا. ٣- قورچدا.
اللهم: ئەی خودێ من.
اللهم(بالكسر): ١- یێ گەلەک ب خێر. ٢- یێ ب خوەرە. ٣- یێ د بەری هەڤڕکا ڕادکەت. ٤- دەریا مەزن. ٥- یێ دانعەمر.
اللهمة: فرەک.
اللهموم (بالضم): ١- خودان عەسل. ٢- لەشکەرێ مەزن. ٣- عەورێ ب گەلەک باران. ٤- حێشتر ب گەلەک شیر. ٥- مەزن. ٦- مەرد.

اللهمون: زەلامێ ئاخڤتنا وی دچیت و مەرد.
اللهميم: یی د بەری هەڤڕکێت خۆ ڕادکەت.
لهن: خوارنێت مژویلکرنا بەری زادی دانێ.
اللهنة: ١- مقەبلات؛ خوارنا مرۆڤ بەری زادی خۆ پیڤە مزویل دکەن. ٢- دیاریا ددەنە یێ ژ وەغەرێ دهێت. ٣- دیاریا کەسێ ژ وەغەرێ هاتی ددەت.
اللهو: ١- تشتێ بۆ مرۆڤی خۆش و پێڤە مژویل دبت. ٢- تشتێ مرۆڤ پیڤە مژویل دبت. ٣- کوڕ. ٤- ژنک. ٥- دەهۆل.
اللهوب: ١- یێ ئاگر بەردبیتێ. ٢- یێ زوی دسۆژیت یان ئاگر بەردبیتێ.
اللهوبية: ١- شیان ئاگر تێبەربوونێ. ٢- لەزا ئاگربەربوونێ.
اللهوة: ١- ئێک جارا (اللهو). ٢- دان، بەخشین.
اللهوة: ١- مستا دانی یا دکەنە کونا دستاڕی. ٢- دانا بنرخ. ٣- مستا تشتی.
لهوج: ١- تێکهەلکر. ٢- باش موکم نەکر و نەبادا.
اللهوف: ١- ئاخینکڕاهێلێ غەمگین. ٢- یێ درێژ. ٣- یێ ستوبر.
لهوق: ١- خۆ ب تشتێ نە ل نک خۆ دیارکر. ٢- کەلەک ب ناڤڤەنەچوو.
لهوم: خوەرە.
لهي: ژبیرا خۆ بر و خۆ ژێ بێئاگەهـ.
اللهيب: ١- گوڕیا ئاگری. ٢- ئاڤەخوینا ژ ئەندامێ سۆتی دهێت.
اللهيف: ئاخینکڕاهێل.
اللهية: دانا ژ هەمی دانا باشتر.
اللهيد: ١- یێ پالەکا ب هێز پێ هاتیە ڕانان. ٢- یێ وەستیای.
اللهيدة: ئاسوید نە هشک و نەرۆهن.
اللهيع: یێ دژوار د کارێ خۆ دا.

اللهيعة: ١- بێئاگەهی. ٢- دەمێ د ناڤبەرا دو دەما دا. ٣- تەمبەلی. ٤- خۆگرتنا ل سەر کرنا تشتی.
اللهيف: ١- یێ نەچار. ٢- یێ ئاخینکا دڕاهێلیت. ٣- یێ سۆتی.
اللهيم(بالضم): ١- قازانا مەزن. ٢- تا. ٣- مرۆڤێ کەس نەشێتێ.
لو: ئەگەر؛ ئالاڤێ مەرجی یە.
لوى: ١- بادا. ٢- لێ زڤڕی. ٣- لێ گیرۆکر. ٤- ئینکارکر. ٥- گەهەشتە بیستسالیێ(گەنج). ٦- خۆ گرانکر. ٧- پێچا و ڤەشارت. ٨- پیرکر. ٩- خوارکر. ١٠- لڤاند. ١١- پتر قەدرێ وی گرت.
لوى(بالفتح والتشديد): ئالزاند و ئاسێکر.
اللوى(بالفتح): ١- پشتقوفی. ٣- زکئێشی. ٤- ڕامانا (اللاتي) ددەت کو کۆما (التي) یە.
اللوى(بالكسر): عەردەخیزێ لێکبادای.
اللوى(بالضم): تشتێت بێ بنیات.
لواء(بالفتح والتشديد): بالندەیێ ستوبادۆک.
لواء(بالكسر): ١- ئالایی مەزن. ٢- سەرۆکتیپ. ٣- پارێزگەهـ.
الوائح: کۆما (لائحة)ە، زاراڤەکێ سۆفی دبیتە ئەو تشتێ بۆ نهێنییێت ئاشکرابووی خۆیا دبیت دا بلندیا مریدی زێدە ببیت و ژ ڕەوشەکێ بۆ ڕەوشەکا دی بهێتە ڤەگوهازتن.
اللواب: تف؛ خوزی.
اللواثة(بالضم): ١- ئارێ ب خانکی وەردکەن. ٢- چڤاتا مرۆڤا. ٣- یێ د هەر تشتەکی دهێتە وەرکرن.
اللواخة: نێڤشکێ د ناڤ شیری دا حەلیای.
اللواذ: ١- پەنا برن. ٢- نێزیکی.
اللوازم: ئەو ئالاڤ و ئامویرە یێت پێدڤی نە ژ بۆ هەر کارەکی.
اللواسة: پاری.
اللواص: هنگڤینێ خوڕست.
اللواصب: بیرێت تەنگ و کویر.
اللواط: نێربازی؛ کارێ سەکسییێ د ناڤبەرا نێری و نێری دا.
اللواف: مەحفیرکەر؛ مەحفیرچێکەر.
اللواقح: ١- ییێت ئاڤس(تشتێ مێ). ٢- ییێت ب ئاڤ(با). ٣- قامچی.
اللواك: تشتێ دهێتە ڤەجوین.
لولا: ئەگەر نەبا.
لولى: پشتدا و چوو.
اللولاء: دژواری و تەنگاڤی.
لوام: پێویست.
اللوام: لوومەکەر.
اللوامة: یا گەلەک لووما دکەت.
اللواقن: بنێ زکی.
اللوامع: ١- تەیسوک. ٢- کۆما (لامع)ە، زاراڤەکێ سۆفی یە، ئەو ڕۆناهی یە یا بۆ دەرویشێ ل دەستپێکێت ڕێ دیار دبیت ییێت هێژتا نەفسێت وان دلاواز و وەکی ڕۆناهیا ڕۆژ و هەیڤا ل بەر چاڤێت وان لێدهێت و دەوروبەرێت وان ڕۆهن دکەت.
اللوايح: کۆما (لایحة)ە، زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئەو تشتێ بۆ هەستێ مریدی دیار دبیت ژ (عالم المثال) وەک کەرامەت.
لوب: تێکهەلی گولاڤێکر.
اللوب(اللوب؛ اللؤوب؛ اللواب): یێ تێهنی.
اللوبة: ١- عەردێ ب کەند و کۆر. ٢- خەلکێ دگەل وی خەلکێ پرسیارا خۆ پێ نەکەن.
اللوبياء(اللوباء؛ اللوبيا): لۆبیک.
اللوة(بالضم): دارکێ بخویرێ.
لوث(بالفتح والكسر): گیرۆکر.
لوث(بالفتح والتشديد): ١- هەڕماند. ٢- پیسکر. ٣- شێلیکر.

اللوث(بالضم والسكون): ١- گرانیا د ئەزمانی دا. ٢- کەراتی. ٣- تەرچەدینی.
اللوث(بفتحتین): ١- خۆسستکرن و بەردان. ٢- بێهنڤێەدان.
اللوث(بالفتح والسکون): ١- هێز. ٢- خرابی. ٣- برین. ٤- لێگرتنا ل سەر کینا.
اللوثة(بالضم): ١- بێهنڤەدان. ٢- زێدەگوشت و بەزی. ٣- گیرۆبوون.
اللوثة(بالفتح): ١- ئێک جارا (لاث)ە. ٢- کەراتی.
اللوجستیک: سیستەم و بەرژەوەندییەکا لەشکەری یە ل نک لەشکەرێت مودێرن ئارمانجا وی ئەوە کو ل دەمێ گونجای و پێدڤی ژمارەیەکا سەربازێت کارکری و ئامادەکری بگەهینیتە جهێ دەستنیشانکری (یۆنانی) یە.
لوح(بتشدید الواو): ١- ئیشارەت دا. ٢- سەروچاڤێت وی رەشکرن(مەبەست رۆژە).
اللوح(بالضم): ١- بایێ د ناڤبەرا عەردی و عەسمانی دا. ٢- تێهنکاتی.
اللوح(بالفتح): ١- دەپ. ٢- هەر تشتێ پان.
لوح الجسد: ١- لەشێ مرۆڤی ژ بلی دەت و پیا. ٢- هەر هەستیێ پان.
لوح الرکمجة: کێشە؛ کاشة؛ دەپێ خۆحولساندنێ.
اللوح المحفوظ: ١- یەکەمین چێکریێ خودێ یە تێدا هەر تشتەکێ د هەبوونا چێکری هەی و دێ هەبت یێ هاتیە نڤیسین هەر ژ دەستپێکا وێ هەتا دویماهیێ، ئانکو (مفروغ) و (مستأنف) هەمی تێدا دنڤسینە. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: (العقل الأول) و (الکتاب المبین) و (النفس الکلیة).
لوح المفاتیح: کیبۆردێ کومپیۆتەری.
اللوح: تیهنکاتی.
لوحک: ب ناڤ ئێک کەڤتن؛ چوونە تێکرا.
لود: ل بەر چو نەهات.
اللوذ: ١- رەخێ چیای. ٢- وەرچەپا نهالێ. ٣- رەخ؛ لا.
اللوذان: رەخ؛ لا.
اللوذانیة: ڤێلبازی.
اللوذع(الوذعي): ١- ژیرێ هزرتیژ. ٢- یێ زمان رەهوان.
اللور: لۆرکێ شیری؛ شیرێ خرابووی و نەبوویە ماست.
لوز: ١- دارا باهیڤێ. ٢- باهیڤ.
اللوزة: ١- باهیڤ. ٢- ئالۆشک(بەلاعیم).
اللوزي: یێ وەکی باهیڤێ.
لوزینج: لۆزینە(شرینی).
لوز(بالفتح والتشدید): باهیڤ کرنێ.
لوص: هنگڤینێ خورست خوار.
اللوص: ئێشا گوهی یان یا حەڤکێ.
لوط(بتشدید الواو): تێدا.
اللوط: ١- کراس. ٢- تشتێ نویسەک ب تشتی ڤە نویسیای. ٣- روبا. ٤- زەلامێ سڤک. ٥- چادر.
اللوطیة: نێربازی.
لوع(بتشدید الواو): نەساخبوو.
اللوعة: ١- سۆتنا ژ ئەڤین و عشق و خەربیا دا. ٢- رەشاتیا ل دۆریت بشکۆژا مەمکی. ٣- سۆتنا ژ قەهرێ.
اللوف(بالفتح): گیا و خوارنێت دلێ مرۆڤی نەچیتێ.
اللوف(بالضم): گیایەکە شکلێ وی وەکی گیایێ سێڤبنعەرە،بەلگێت وی د درێژن و گولبەرگێ وی ل دویماهیا کولیلکێت وی وەکی بووقا لێ دهێت.

اللــوفی: جــۆرەکێ گیایــە ژ بــۆ چارەکرنــا هناڤێیشیا ب دۆم دهێتە ب کارئینان.
اللوفة(بالضم): ١- ئەو ئارە یێ ب خانکی وەر دکــەن دا هــەڤیر پیڤــە نــەمینت. ٢- گیایەکــە ب عــەردی ڤــە پــەحن دبیــت، کولیلکێــت زەر و جــوان ددەت و فیقییــەکێ درێژۆک پێڤە دهێت.
لوق(بالفتح والتشدید): ب نیڤشکی چێکر.
اللوق: ١- هەر زادەکێ نەرم. ٢- تشت.
اللوقة(الألوقة): نیڤشک.
اللوقة: ١- سەعەتەک(دەم). ٢- ئێک چێکرن ب نیڤشکی و ئێک خوجهبوون.
لولا: ژ (إن) و (لو) پێکهاتیە هەبوونا دووێ قەدەغە دکەت ژ بەر یا ئێکێ مینا(لـولا زید لهلک عمر).
لولب: بورغی.
اللولبي: یێ وەکی بورغیا.
لوم: نڤیسی.
اللوم: ١- لەک؛ لۆمە. ٢- ترس.
اللــوم(بفتحتین): گەلــەک لکــەکرن ئــانکو لوومەکرن.
اللومی(اللوماء): لوومە.
اللومة(بفتح الـثلاث): لۆمـەکار؛ یێ لۆمـەی خەلکێ دکەت.
اللومة(بالفتح): ئێک لۆمە.
اللومة(بالضم): لوومەکەر.
لون(بتشدید الـواو): ١- رەنگکر. ٢- دەستپێکر. ٣- گوهۆڕی. ٤- ڕەنگێ پێگەهەشتنێ گرت (فێقی).
اللــون: ١- ڕەنــگ. ٢- جــۆر. ٣- جــوین. ٤- سالۆخەتێ تشتی.
اللوه: تەیسین.
اللوي(بالفتح): ١- گیایێ بەهی و زەربووی. ٢- جەروانێ هشک یان یێ نیڤ نیڤە.
اللوي(بالضــم): دارەکــە تایبــت وێ وەکــی کنفێـت بادایـنـە ب دارا ڕا دچـن و خـۆ تـێ دئالینن.
اللوية: زادێ تو بۆ ئێکی دهلگری.
اللويثة: جڤاتا مرۆڤا.
اللويحق: نفشەکێ بالندەیێ بازی یە، سینگێ وی یێ سپی یە و پشتا وی یا خولیکی یە.
اللياء(بالفتح): عەردێ دویری ئاڤ.
اللياح: ١- سپێدە. ٢- یێ سپی ژ هەر تشتەکی.
اللياخة: نیڤشکێ د ناڤ شیری دا حەلیای.
اللياط: ١- کلس. ٢- گێچ. ٣- ڕەنگ. ٣- ربا.
اللياع: ١- یی دژوار. ٢- یێ گەرم.
الياغة: یێ کەر.
اللياق(بالفتح): ١- خۆراگری. ٢- جهێ یاریا.
اللياق(بالكسر): گوڕیا ئاگری.
اللياقة: ١- جوانیا سەرەدەریێ. ٢- شــیانێت کرنا کارەکی. ٣- ڕەفتارا ب تۆرە.
الليانة: نەرمی.
ليت: خوزی.
الليت(بالكسر): ڕەخێ ستۆی.
اللية: ١- مرۆڤاینی. ٢- دارکێ بخویرێ.
ليث(بالفتح والتشدید): وەکی شێری لێهات.
الليث(بالكسر): گیایێ تێکئالیای.
الليث(بـالفتح): ١- شـێر. ٢- نـاڤێ جـۆرەکێ تـەڤنپیرکا یـە. ٣- هێـز و دژواری. ٤- یـێ ب دەڤ و ئەزمان و ڕەهوانبێژ.
ليس(بـالفتح والكسـر): ١- هانـدا. ٢- بـێ ئاگەهبوو؛ خافلبوو.
ليس: نەء؛ کارێ بۆری یە.
الليس: یێ توند و دژوار.
ليط(بالفتح والتشدید): پێڤە نوساند.
الليط(بالفتح): ڕەنگ.

الليط(بالكسر): ١- ڕەنگ. ٢- سخلەت. ٣- پیست. ٤- تیڤلێ هەر تشتەکی. ٥- سۆراتی.
الليطة: ١- تیڤلێ لەڤەنێ. ٢- کڤان. ٣- دارێ ڕومێ.
الليعة: ١- ئێک جار. ٢- سۆتن.
الليغ: ١- کەرینییا تمام. ٢- یێ بۆ گەورێ خۆش.
ليف(بالفتح والتشديد): ١- ستویر بوو و لویفێ وێ زێدەبوو. ٢- لویفککر. ٣- لویفک د کەڤلێ خۆ دا.
الليف: ١- سلیلۆز. ٢- گیایێ هشک.
الليفاني: یێ وەکی لیفکی.
اللفانية: یا تژی و ڕەخ ڤەدایی (ڕیهـ).
ليق: ١- نەرمکر. ٢- ئافکا وی زیدەکر (تەشریب).
الليق(بالكسر): ١- کەرەستەکێ سپی یە دکەنە ناڤ کلی. ٢- پرتێت عەوری یێت بژالە.
ليقة: ١- هەڕیا چڕ. ٢- هریا دکەنە د حوبردانکی دا.
ليقن: تێدا.
الليقونة: جۆرەکێ بۆیاغێ یە.
ليل: شەڤ.
ليلاء: درێژ و گەلەک تاری.
ليلى الخمر: خۆشیا مەیێ و دەستپێکا مەستیا ژ وێ.
ليلة: ئێک شەڤ.
ليلة الدخلة: شەڤا ئێکێ یا زاڤاینیێ.
ليلة القدر: ١- شەڤا (٢٧)ی مەها ڕەمەزانا پیرۆزە. ٢- ل نک سۆفیا شەڤەکە تێدا تەجەلایەکا تایبەتی بۆ (السالک) چێدبیت پێ قەدرێ خۆ و پلەیا خۆ دەربارەی خۆشتڤیێ خۆ دزانیت کو دبیتە دەستپێکا (عین الجمع) و (مقام العارفين).
ليلة ليلى: شەڤا تلچاڤ.
ليلة الوصل: شەڤا دویماهیێ یە ژ هەیڤا قەمەری ئانکو ژ مەهێ.
الليم: یێ وەکی مرۆڤی.
الليمون: دارا نیمۆیێ یان بەرێ وێ، چەند جۆر ژێ هەنە: ١- نیمۆیا شرین. ٢- نیمۆیا ترش. ٣- نیمۆیا هندستانی.
اللين: نەرمی.
اللين(بالفتح والتشديد): یێ نەرم.
اللينة(بالفتح): ١- مێیا (اللين)ە. ٢- ئێک جارا نەرمیێ. ٣- بالیفکا نەرم.
اللينة (بالكسر): ١- باشتریت جۆرێ دارقەسپایە ل مەدینێ(المدينة المنورة). ٢- نەرمی. ٣- لاوازی و خاڤ و سستی.
اللينوفر(النيلوفر): جۆرەکێ گیایە، د ئاڤا مەند دا شین دبت، ڕها وی وەکی گێزەرێ یە و قورمێ وی یێ حولی یە، بەلگێت وی دپانن و کولیلکێت وی دسۆرن(فارسی) یە.
الليوان: لیوانا خانی(کوردی) یە.

پیتا (م)

م: پیتا بیست و چارێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هزمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٤٠).

مأی: کرە سەد.

مأبض: چالکا چۆکی.

مأبور: دەرزیکدایی.

مؤاخذة: ١- گازندە. ٢- لێگرتن.

الماج: ١- کەرەمرۆڤێ نەرحەت. ٢- نەرحەتی.

مؤبد: بەردەوام؛ بێ دویماهی.

المؤتفكات: ١- بایێت هەر ئێک ژ قامەکێ ڤە دهێت. ٢- گوند و باژێرێت خودێ خەفس لێکری و خەلکێ وی براندی و ویرانکرین.

المؤتنف: یێ پێ دەست پێ هاتیە کرن.

مآتة: هەلامەتێ ناڤ بیستانی.

مأثرة: گۆتن و کریارێت ژ هەژی چاڤلێکرنێ.

مؤجر: یێ تشتی ب کرێ ددەت.

مؤجر(بتشديد الجيم): یێ تشتی کرێ دکەت.

مئحنة: شوینک.

مئخار: دارقەسپا ل دەمی زفستانێ دهێتە بەری ئانکو دانا خۆ گیرۆ دکەت.

المآخذ: کۆما (مأخذ)ە کو دبیتە جهێ لێگرتنێ، یان یێ نێچیرێ.

المأخوذ: زاراڤەکێ سوفی یە دبیتە بەند (عبد).

مؤخر: دویماهیا چاڤی، یان یا هەر تشتەکی.

مؤخرة: پاشیا تشتی.

ماد: ١- نازک و نەرمبوو. ٢- ئاڤ تێ گەڕیا (گیا).

المأد: تەڕی نازک.

مأدبة: مێهڤانکرنا کۆمەکا مرۆڤان بۆ سەر زادەکی.

مؤذن: بانگهلدێر؛ یێ بانگا ددەت.

مأذنة: منارە.

مأذون: ئەوە یێ نامەیا خواندنێت بلند یان یا حقووقێ وەرگرتی.

المأذونية: ئجازا خواندنێت حقووقێ یا بلند.

مأر: فەسادی د ناڤبەرێ دا کر.

مأرب: ١- پێدڤی؛ هەوجەیی. ٢- ناڤێ سکرەکی یە د کەڤن دا ل یەمەنێ بوو پشتی هەرفینا وی عەرەب دەربەدەری گەلەک دەڤەرێت گزیرتا عەرەبی و عێراقێ و شامێ بوون.

مآب: ١- زڤرین. ٢- جهێ ب زڤرینێ.
الماتم: بەهی؛ تازی.
المئر: ١- فەساكار. ٢- سەختێ دژوار.
المئرة: ١- فەسادی. ٢- دژمنی.
المئزاب: مزریبا دەرکەتنا ئاڤێ ژ خانی چ ژ بانی چ ژ حەوشێ.
مأزق: تەنگاڤی.
مأزول: جهێ بەرتەنگ.
مأس: ١- تنگژی. ٢- خرابكر. ٣- پەرخاند.
مئس: فرەهبوو.
المأس: سەرڕەقێ نەگوهدار.
مأش: ١- پالدا. ٢- بارییێ.
الماصل: باهرا کێم ژ شیری یان دانێ.
الماضر: یێ ترش.
مئق: دخریقێنچوو.
المئق: یێ ل کزا کری.
المأق: دخریقێنچون ل دەمێ گرییێ.
الماقی؛ المؤقي؛ المؤقی: کانیکا چاڤی.
المأقة: ١- گری. ٢- دژواریا کەربێ. ٣- غیرەت. ٤- خوینگەرمیا ئێلەکی. ٥- دخریقێنچون.
مأل(مئل؛ مؤل): یێ قەلەو زەبەللەحبوو.
المآل: ١- زڤرین. ٢- جهێ ب زڤرینێ.
المال: جهێ مرۆڤ قەستدکتێ.
المألة: ١- باغ. ٢- دستارِ.
المالج: مالنج.
مأما: معمعکر(بزنێ).
مأنة: ١- ناڤتەنگ. ٢- ناڤک و دەوروبەرێت وێ.
مؤتمر: کونفرانس.
مؤتمن: باوەرپێئینایی.
مؤثر: کارتێکەر.
مؤثم: گونەهبارکەر.
مأثور: مەرمودا ژ ئێکی بۆ ئێکی هاتیە ڤەگوهازتن.
مأثوم: کونەهکار.
مأجور: ب کرێ گرتی.
مأخذ: ١- رێ؛ رێباز. ٢- برن. ٣- جهێ لێگرتنێ.
مأخوذ: بری.
مؤدب(بفتح الدال): ١- بتۆرە. ٢- یێ هاتیە ب تۆرەئێخستن.
المؤدب(بكسر الدال): یێ کەسەکی ب تۆرە دئێخت.
مأدبة: زەحفی؛ سفرەدانان.
مؤدي: ١- دگەهیت؛ دچیت. ٢- یێ زیرەک د کارێ بجهئینانێ دا.
مؤذن: بانگدەر.
مئذنة: منارە.
مأذون: دەستویردایی.
مؤذي: زیاندەر.
مؤسس: ١- دانەر. ٢- ئاڤاکەر.
مؤسسة: دەزگاه.
مؤكد: دوپاتکەر.
مأكل: ١- خوارن. ٢- جهێ خوارنێ.
مأكول: ١- خواری. ٢- خوارن.
مؤلف(بكسر اللام): دانەر.
مؤلم: ب ئێش.
مألوف: ١- کەهی. ٢- عەدەتکی.
مؤلف(بالفتح): ١- دانایی. ٢- پێکهاتی.
المؤول: ئەو تشتە یێ رامان ل سەر وی هاتیە دانان یان بۆ وی دزڤرت.
المؤمن: باوەردار؛ خودان باوەر؛ ئەوە یێ باوەری ب تشتەکی ئینان.
مأمن: جهێ ئێمناهییێ.
مأمور: فەرمانلێکری.
مأمول: هویڤی ژێ هەین.
مأموم: ئیمامەتی لێکری.
مأمون: ئێمنکری.

مـــأن: ١- قـــویتێ وی ب ســـتۆخۆڤەگرت. ٢- خۆ ژێ هشیارکر و خۆ ژێ پارازت.
مأن(بتشـدید الألـف): ١- ئامـادەکر. ٢- بـۆ گۆت. ٣- هزرا خۆ تێدا کر.
المانـة: نافـک و دەوروبـەرێت وێ ژ زکـی. ٢- کێلەک؛ تەنشت.
مؤنث: مێ.
المئناث: ژنکا تنێ کچ دبن.
المئنة: نیشان.
المان: ١- ناڤتەنگ. ٢- ئادۆدە؛ دارەکە ئاسنەکێ ب سەری ڤە، عەردی پێ دکۆلن.
المأوة: عەردێ تەبق.
المئونة: ئەرزاق؛ قویت.
المؤنسات: ١- جەکێ زەلامی. ٢- ژنکێت هۆگر.
مأنوس: بهۆگر.
مأوف: ب دەرد.
مأوی: ١- خانی. ٢- جهێ ڤەحەویانێ.
مؤیـــد(بفتح اليـــاء): ١- ب هێزکـــری. ٢- پشتەڤانیلێکری.
مؤید(بكسر الياء): تاگیر؛ لایەنگیر.
مؤیل: هلگرتی؛ پارازتی.
مأیوس: بێهویڤیبوویی.
م الله: سویند ب خودێ.
مـا: ١- ئـالاڤێ رەتکرنـێ یـە، رامانـا (نـە) ددەت. ٢- هندی. ٣- ئالاڤێ پرسیارێ یە. ٤- ئـالاڤێ مـەرجی یـە. ٥- ئـالاڤێ حێبـەتگرتنێ یە.
ماء: نەوی.
الماء: ئاڤ.
الماء الأزرق: چەرمکەکێ نازکە ل سەر رەشکا چاڤی پەیدادبیت و ناهێلت بیناهیێ بکەت.
ماء الزهر: ئاڤا کولیلکا.
مـاء القـدس: زاراڤـەکێ سۆفی یـە دبیتـە ئـەو زانستێ نەفسـێ ژ قرێژا تەبعـەتی و خرابیا تافیردکەت.
الماء المطلق: ئەو ئاڤە یا سرۆشتی و چو تشت تێکهەلی وێ نەبووی چ پیس و چ پاقژ.
الماء المستعمل: ئاڤا هاتیە ب کارئینان.
ماء الوجه: یاڤرووی؛ ئاڤا رویا کنایەتە بۆ شەرم و حەیا.
ماء السیف: ئاڤا شیری؛ کنایەتە بۆ رەونەق و جەوهەرێ شیری.
مـاء الشـباب: ئاڤـا گـەنجینییێ؛ کنایەتـە بـۆ تەرِی و تۆلیا جەحیلینییێ.
ماء الورد: گولاڤ.
المائة: سەد.
المائت: یێ نێزیکی مرنێ بووی.
المائج: کەتی پێلا.
المائح: ئەوێ چوویە د بیرێ دا و دەلۆ تژیکری.
المائد: ١- یێ خوار. ٢- یێ گێژ.
المائدة: ١- مێزا زاد ل سـەر. ٢- یا خواری. ٣- یـا گێـژ. ٤- خـوارن. ٥- مەتبـەخ. ٦- سفرا زادی. ٧- عەردێ گورۆڤر.
مـا ءر: ١- فەسادیکر و پێکرِابـەردان. ٢- شـانازیبر وەک هەڤرکی. ٣- وەکی وی لێهات.
المـائر: ١- زەلامـێ عەقلسـڤک. ٢- سـڤک و کونکەر(تیر). ٣- یێ دلڤت.
المائس(المـــاآس؛ المـــؤوس؛ الممـــأس؛ الممآس): ١- فەسادکەر. ٢- بەدکار.
المائس(میـاس؛ میسـان؛ میـوس): یـێ ل دەمێ رێزەچوونێ خۆ خوار و خویل دکـەت و خۆمەزندکەت.
المـــائع: ١- بێعـــەقل. ٢- حەلانـــدی. ٣- یێ حەلیای. ٤- یێ روهن.

المائعة: ١- مێیا (المائع)ە. ٢- پەچەما هەسپی دەمێ درێژ دبیت. ٣- جەوەکا بێهنخۆشە ژ جۆرەکا دەرا دەردکەڤیت.
المـائق: ١- یـێ کـەر. ٢- یـێ گەلـەک کـەر. ٣- یێ مری.
مائن: درەوکەر؛ درەوین.
مائي(ماوي؛ ماهي): ئاڤی.
المائية(المائئة): کتکێ کویڤی.
مـات: ١- مـر. ٢- ڕاوەستا. ٣- تـەزی. ٤- کـەل هاتـە خـوار. ٥- نـەما. ٦- ڕێ ژێ قوتبـوو. ٧- دریا. ٨- نڤست.
الماتح: دەولکێش.
المــاتع: ١- دریـژێ هــەر تشــتەکی. ٢- یــێ گەلەک باش. ٣- یێ گرانبها. ٤- یێ بـاش بادایی. ٥- یێ سخلەتێت باشیێ ل نـک د تەکۆز.
ماتن: ١- گیرۆکر. ٢- ئێـک ب ئێـک دگـەل کر. ٣- دژی وی ڕاوەسـتا و هـەڤرکی دگـەل کر. ٤- بەریکانا شعرێ د گەل کر.
ماث: ١- تێکهەلکر. ٢- حەلاند.
الماثد: ١- زێرەڤان. ٢- روبیتەکری.
الماثل: یێ شوینوارێ وی چووین و بەرزەبووین.
مـــاج: ١- بلنــدبوو و ئاریـــا و کەتـــە پـــێلا. ٢- شلقیا. ٣- کەتە پێلا. ٤- ئاریا.
الماج: یێ ئاڤ ب دەڤی دا دهێت ژ پیری.
ماحج: حەقێ وی لێ گیرۆکر.
ماخ: ئارامبوو.
ماثل: خۆ وەکی وی لێکر.
الماثل: یێ شوینوارێت وی نەمان.
ماجد: ١- خودان مەزناهی. ٢- تۆرەباش.
الماجـدة: ١- مێیـا (الماجـد)ە. ٢- تەرشـێ کەتی چەروانەکێ باش و تێر خواری.
ماجر: ڕوبا د گەل کر.
الماجل: هەر ئاڤا ل بنێ چیای یان نهالێ.
ماجن: ڕویقائم؛ ئەوە یێ د خەما چونە.
مــاح: ١- لــەپێ خـۆ تێهلـنا. ٢- ب لــەپی دایێ. ٣- مفا گەهانـدێ. ٤- مەهدەر کـر. ٥- ب مــەزناهی ب ڕێڤــەچوو و ل ســیبەرا خۆ نێری. ٦- خوارکر.
ماحض: خوڕستکر.
الماحض: یێ دلێ وی چوویە شیرێ خوڕست.
الماحط: یا کێم باران(سال).
المـاحق: ١- یـێ تشـتی ژ کـار دئێخیـت و ژ نـاڤ دبـەت. ٢- یـێ گـەرم دژوار و هـەر تشتەکی ژ کار دئێخیت و ژ ناڤ دبەت.
ماحق الصيف: دژواریا گەرما هاڤینێ.
الماحـل: ١- یـی ژ بـێ بـارانی هشـکبووی و مایە بێ ئاڤ و گیا. ٢- یێ ڕەنگگوهۆری. ٣- هەڤڕکێ ب شەڕەدەڤ.
ماحل(محول؛ محال): پێزەڤەنگ؛ فەسادکەر.
الماحي: ژێبـرک؛ یـێ تشـتی ژێ دبـەت و چـو شوینوارا ژێ نەهێلت.
المــاخرة: ١- کەشــتیا ئــاڤێ شــەقدکەت و دچیت. ٢- مێیا (الماخر)ە.
الماخض: ژنکا کەتی بەر بچویکبینێ.
المـاخور: ١- جڤاتا پیس و خرابکارا. ٢- خـانیێ پوبچـا و قـەحبا. ٣- گـەواد. ٤- مـالا ب دەهمەنپیسیێ لەوتی.
مـاد: ١- لڤـی. ٢- خـۆ مـەزنکر. ٣- خـوار و خویل بوو. ٤- سەرا دا. ٥- قەنجی لێکر.
مادى: دەرفەت دایێ.
المـادة: ١- زێـدەیا بـەردەوام. ٢- کەرەســتە. ٣- بابەت. ٤- یێ تشت ژێ پێک دهێت.
المادة الأولى: ئەو کەرەستەیە یان ئەو دانە یێ تشت پێ ب هێز دکەڤیت.
المادخ: یێ مەزن و کەس نەشێتێ.
الماده: مەدحەکەر.

المادي: یێ باوەریێ ب رێبازا (المادیة) دئینت و دبێژت ژ بلی کەرەستەی چویدی د هەبوونێ دا نینە.
المادیة: رێبازەکا فەلسەفی یە خودانێت وێ دبێژن ژ بلی کەرەستەی چویدی د هەبوونێ دا نینە.
الماذ: یێ رەوشت باش و رحسڤک.
ماذق: حەژێکرنا بێ زەغەلی د گەل نەکر.
الماذل: یێ دلێ وی ب دانا تشتی خۆش دبیت و ددەت.
الماذي: ١- هنگڤینێ سپی. ٢- گشت جەکێ ژ ئاسنی هاتیە چێکرن. ٣- زریپۆشێ نەرم.
الماذیة: ١- مەیا ل سەر دەڤی سڤک. ٢- زریپۆشێ نەرم یان سپی.
مار: ١- خوارن و ئەرزاق بۆ برن. ٢- ڤەچری. ٣- حەلاند. ٤- لڤی. ٥- کەتە پێلا. ٦- دەرودەربوو. ٧- هەرکی. ٨- ئاریا. ٩- هات و چوو راست و چەپ. ١٠- هلکێشا. ١١- تێکچوو و کەتە پێلا. ١٢- تێدا لڤلڤاند.
المار: یێ دبۆرت.
المار(الماري): سالار، مێیا وی (مرتە)یە، بۆ کەست پیرۆز دهێتە گۆتن(سریانی) یە.
ماری: قاویش کێشا؛ کەتە هەڤرکیێ؛ جەدەلکر.
المارة: رێبوار.
المارج: گوریا ئاگری یا دژوار و رەشاتی دگەل.
مارخ: د هەرکیت.
المارد: ١- یێ ژ قامێ دەرکەتی و ژ خێرێ بووی. ٢- یێ ژ بەر خرابی و بێ دەلنگیا وی کەس نەشێتێ. ٣- یێ بلند. ٤- یێ شەیتان.
مارس: کرە کار و ب جهئینا.
مارغ: ١- دگەل کتە فەند فیلا. ٢- تێڤەدا.
المارغ: کەرەمرۆڤ.
المارغریت الصغیر: کولیسپیک.
المارق: ١- یێ د هەرتشتەکی دبەهت بێی کو خوار ببت. ٢- یێ ژ دینێ خۆ دەرکەڤتی.
المارقة: ئەو دەستەکە یا ژ لەشکەرێ ئیمام عەلیێ کورێ تالبی دەرکەڤتی پشتی تەحکیمێ کو دبێژنێ:(الخوارج).
المارکة: نیشانەکە ل پەرتالی دهێتە دان ژ لایێ وێ کومپانییێ یان کارگەهێ ڤە یا ب چێکرنا وی رادبیت و هەر لایەنەکێ کارساز نیشانا خۆ یا هەی.
المارکسیة: رێبازا (کارل مارکس)ی یە دژی بیروباوەرێت میثالیە و ل سەر هەڤرکیا ماددی یا ئاڤایە، دبێژیت ماددە یێ ژ هزرێ جودایە و هزر ماددێ تێگەهەشتیێ پێشکەڤتی یە و ئامانجا وێ ئەوە ب هزرا شوعیا دەستهەلاتداریێ بکەت.
المارن: ١- کرکرکا دفنێ. ٢- یێ رەق و دهەژێیت.
ماروت: ناڤێ وی فریشتەیە یێ د گەل فریشتەیێ (هاروت) ژ ئەگەرێ بێ ئەمریا خودێ حەق هاتیە سزادان و د بیرەکێ دا ل بازێرێ (بابل) ل هنداڤی ئاڤێ سەرنشیڤکری هاتینە هەلاویستن، کو کارێ وان ئەوە سحرێ نیشا خەلکی ددەن.
المارورة: تۆڤەکێ رەشە زاد پێ تەعل دبیت.
الماري: ١- گۆلکێ سپی و حولی. ٢- جلکێ سپی یێ خیچخیچ. ٣- نێچیرڤانێ کەدیکا. ٤- یێ راست.
الماریة: ١- چێلا گۆلکێ وێ حولی و سپی. ٢- یا سڤک ل چوونێ.
ماز: ١- دەرئێخست و جوداکر. ٢- دویرکر.
مازج: تێکهەلکر.
مازح: تورانەکرن.
المازح: یێ تورانەکری.
مازحە: ١- تورانە دگەل کرن. ٢- د گەل کەتە شانازیبرنا.
مأزم: جهێ شەری.

المازن: هێکێت موێریێ.
المازية: تشتێ مرۆڤ پێ ژ خەلکی ڤەدەر.
ماس: ١- ب ڕیڤەچوو خۆ خوار و خویلکر و خۆمەزنکر. ٢- خۆ ڤەهەژاند. ٣- خواروخویلبوو. ٤- تراشی.
الماس: ئەلماس (یۆنانی) یە.
ماسی: تورانەکرن.
ماسة(بتشديد السين): ١- گرنک؛ فەر. ٢- مرۆڤاینیا نێزیک.
ماسح: ١- ب نەرمی د گەل ئاخڤت. ٢- سۆز دایێ. ٣- چوو دەستی.
الماسح: ١- کوشتنکار. ٢- درەوکەر.
الماسحة: ١- ژنکا کوشتنکار. ٢- شەکرنکار.
ماسحه: ژ بۆ حیله دەڤێ خۆ بۆ خۆشکر.
الماسط: ١- ئاڤا سویر. ٢- گیایەکە ل هاڤینێ شین دبت دەما حێشتر ژێ دخۆن تۆشی زکژوونێ دبن.
الماسک: گرتەک.
الماسكة: ١- پەیوەندی. ٢- گرتەک؛ ئامویرێ گرتنێ.
الماسورة: ماسۆلکە؛ بۆری.
الماسونية: کۆمەلەکا نهێنی یە ل گەلەک جهێت جیهانێ یا بەلاڤە، ئەندامێت وی ب هیمایا و دوریشمێت نهینی خۆ ئێک ددەنە ناساندن، دبێژنێ: (البناؤون الاحرار).
الماسي: یێ گوهێ خۆ نەدەتە چو شیرەتا.
ماش: ١- ل کت و ماتێت فێقی یێ مایە پێڤە و نەهاتیە چنین گەریا. ٢- تێکهەلکر. ٣- نیڤا شیرێ د گوهانا دا دۆهت و نڤا مای هێلا تێدا.
الماش: ١- ماش. ٢- کنجرێت مالێ.
ماشی: د گەل ب ڕیڤەچوو.
الماشطة: شەکرنکار.
الماشل: لەغەرێ کێم گوشت.
الماشن: کەوالا هەمی شیرێ د گوهانا دا هاتیە دوهتن.
الماشية: تەرش؛ پەز و حێشتر و چیل و گۆل.
ماص: ١- ب دەستی پەرخاند. ٢- مێژتنکار.
الماصة: ئامویرێ دەرئێخستنا ئاڤێ ژبیرێ.
الماصر: ١- ناڤبڕ. ٢- ئاژەلێ شیرێ وی ل دەمێ دوهتنێ زوی نەهێتە خوار.
ماصع: ١- شەڕ و خولێدان کر. ٢- خۆ لێدا و شەڕ کر. ٣- ب ئەزمانی هاڤێت. ٤- هاڤێت.
الماصع: ١- یێ دبرسقت. ٢- یێ دڕەڤت. ٣- یێ کێم و شێلی. ٤- ئاڤا سویر.
الماضر: یێ ترشبووی.
ماضغ: دۆمدرێژکر.
الماضغ: زرچەن.
الماضي: ١- دەمێ بۆری. ٢- یێ بڕەک. ٣- ب جهێاتی. ٤- چوویی. ٥- شیر.
ماط: ١- دا ڕەخەکی؛ ڤەدا. ٢- دویرکر. ٣- زۆرداری کر. ٤- خۆ دارەخەکی و دویرکەڤت. ٥- بر. ٦- ژپاشڤە بر و پالدا. ٧- چوو.
الماطخ: هەسپێ غارسست.
الماطر: یێ ب باران.
ماطع: خورست.
ماطل: ژڤان گیرۆ کر.
ماظ: ١- هەڤرکیکر و خەبەر گۆتن. ٢- د گەل ما.
ماع: ١- حەلیا. ٢- ڕژیا و هەرکی و ل سەر ئاخێ پەحنبوو.
الماعز: ١- نیری. ٢- بزن؛ پەزێ ڕەش. ٣- کەڤلێ بزنێ. ٤- زەلامێ مێرخاس.
ماعزة: بزن.
الماعون: ١- پێدڤیێت ناڤمالێ وەکی بڤری و داسێ و مەقەسێ و کەڤچکی یێت خەلکەک پێدڤی دبیتێ. ٢- عبادەتێ خودێ و زکات. ٣- هەر مفا و دانەک. ٤- باران. ٥- ئاڤ. ٦- (٥٠٠) پەڕێت کاغەزێ. ٧- هاریکاری. ٨- سێنیک. ٩- گوهداری.

ماغ: دەنگکر.
ماغث: هەڤڕکیکر و خۆ تێڤەدا.
الماغول: ماهۆلک.
الماغية: یا ب گومان.
مافتئ: هیشتا.
ماق: ١- خۆ کەرکر. ٢- مر. ٣- ئەرزانبوو. ٤- نەهاتە فرۆتن.
ماقئ: رۆخێ چاڤی یێ ب رەخ دفنێ ڤە.
ماقت: نەڤیانەکا دژوار تێکر.
ماقس: یاریا بنئاڤکانێ کر.
الماقط: ١- کاهنێ ب بەرەشیشکا پێشبینیێ دکەت. ٢- کنفێ دەلوێ.
ماقل: بنئاگکر.
الماکث: یێ مای و خۆجهبووی.
الماکد: ١- یێ مای و ئاکنجیبووی. ٢- یێ خلاس نەبیت.
الماکدة: یا شیرێ وێ خلاس نەبیت(کەوال).
ماکر: ١- حیلەکەر. ٢- خاپینۆک.
ماکس: بها بۆ کێمکر.
الماکس(المکاس): یێ پارێ مەکسێ خڕڤەدکەت کو دگۆتنێ (صاحب المکس).
الماکن: ١- یێ بلندبووی و بوویە خودان پلە ل نک (میر)ی. ٢- یێ بهێزکەتی. ٣- یێ جهگیر و نەلڤ بووی.
مال: ١- بوو خودان مال و ملک. ٢- مال و ملکێ وی زێدەبوو.
مال: ١- خواربوو. ٢- بەرێ خۆ دایێ و حەژێکر. ٣- خوارکر. ٤- نێزیکی چوونێ بوو. ٥- دویرکەت. ٦- ڤاریبوو و هێلا. ٧- خواربوو. ٨- زۆرداریکر. ٩- ب مسیبەتێت خۆ تووشکرن. ١٠- داشکەستە ئاڤابوونێ(ڕۆژ). ١١- نێزیکی خلاسبوونێ بوو(شەڤ).
المال: پارە و ملکی دی یێ دنیایێ.
المال الصامت: زێر و زیڤ و خانی و زەڤی و ئاقار و تشتێت دی یێت بێ ڕح.

المال الناطق: تەرش و چێل و گۆل و حەیوانێت دی.
المالئ: یێ تژی چاڤێ مرۆڤی دکەت ژ بەر گرانی و لاوینیا وی.
ما لبث: گیرۆنەبوو.
مالث: یاری پێکرن و دوریاتی د گەل کر.
المالج: مالنج.
مالح: ١- زاد دگەل خوار. ٢- شیر دگەل میهت.
مالط: ١- تێکهەلکر. ٢- نیڤ ماکا شعرێ گۆت و ئێکەدی نیڤا دی تمام کر.
المالق: مالنج.
مالقه: خۆ ل بەر شرینکر؛ دەفخۆشی بۆ کر.
المالک: خودانێ ملکی.
المالک الحزین الإرجواني: بالندەیێ شاقئاڤییێ گەردەنمار.
المالک الحزين الرمادي: بالندەیێ شاقئاڤی؛ شاق؛ شهاق.
مالک الملک: خودانێ ملکی کو خودێ یە، ل نک سۆفیا دبیتە خودێ حەق ل کاودانێ لێگرتنێ.
المالکية: خودانەتی. ل نک سۆفیا دبیتە ئێک ژ پلەیێت هەبوونێ کو بجهئینانا فەرمانایە ژ بەر کو (الملک) حاکمە ل سەر مولکی و نینە یێ بێ ئەمریا وی بکەت.
المالية: دارایی.
ماليسيا(عسل النحل): گیایێ گەزنگ.
الماموث(المموث): جۆرەکێ فیلی یە بەلێ ژێ مەزنترە و یێ ب پویتە، هەردو ددانێت وی د خوارن، ل سەردەمێ بەستییێ ل کیشوەرێ ئەوروپا و دەڤەرا (سیبریا) ژ کیشوەرێ ئاسیا دژیا، کەلەخێ تێژکەکا وی ل وێ دەڤەرێ هاتە دیتن.
مان: ١- درەوکر. ٢- شەقکر(عەرد بۆ چاندنێ).

المان: گێسنێ هەڤجاری.

مــانی: ١- خــۆ لێگــرت؛ ل بەنــدێ مــا. ٢- ئیداره دگەل کر. ٣- ل پشت سیاربوو.

مانح: دایێ.

مانع: ١- بەرەڤانی ژێ کر. ٢- هـەڤرکی کر و نەهێلا.

المـانع: ١- ئـەوێ نـەهێلت کـار بهێتـه کـرن. ٢- قەلسێ دەستمچاندی.

المـانع مـن الإرث: ئـەو ئەگـەره یـا مرۆڤـی ژ میراتی بێ بەهر دکەت وەکی کوشتنا کەسێ میراتی ل دویڤ خـۆ دهێلیت، یـان کولـەتی کو مرۆڤ ببیته کۆله یان ژدینی دەرچوون.

المانویة: دینەکێ کەڤنێ ئیرانێ یە ل سەردەمێ شاهێ ئیرانێ شاپۆرێ ئێکێ ل سەر دەستێ (مـانیێ نـەققاش) یـێ خـۆ دکـره پێغەمبـەر هاتبوو دورستکرن، ئەڤ دینه ژ زەرادەشتییێ و جوهیـاتییێ و فەلـەتییێ پێـک دهـات و هــەمی ژێ د کتێبــەکێ دا بــوو دگــۆتنێ: (ئەرژەنگ).

مـاه: ١- ئـاڤ دایـێ. ٢- ئاڤا وێ مشـەبوو. ٣- ئاڤ چوویێ.

الماه: ئاڤ.

ماه الفؤاد: دل ئاڤ؛ کنایەته بۆ ترسنۆکییێ.

الماهة: ١- ئێشـا خوریکـا. ٢- یـا گەلـەک ب ئاڤ(بیر).

المـاهج: ١- شـیرێ خورِسـت. ٢- شـیر نـازک یان بەزێ نازک.

ماهر: هەڤرکیا وی کر د شارەزاییێ دا.

الماهر: ١- شارەزا، بسپۆر. ٢- هەسپێ پەهلەوان.

ماهن: کر؛ ئەنجامدا.

الماهن: ١- خزمەتکار. ٢- کۆله.

ماهیة الشیء: ١- ئـەو تشـت یـێ تشـت پـێ تشت و ئەگـەر نـەبت تشـت نـەمینت تشـت. ٢- راستیا تشتی و سخلەتێ وی.

ماوت: د گەل دا بەر کێشانا سەبری.

الماویة: خودیکا ژ ئاسنی چێکری.

مـایر: ١- زەهریڤـەکر. ٢- تـەرزاق بـۆ ئینـا. ٣- بەرهنگاریا وی کر.

مایط: لێسەنگاندن.

مایع: رۆهن.

مایـل: ١- بـەرێ خـۆ دایـێ و حـەژێکر. ٢- بـەرێ خۆ دایێ و هاریکر. ٣- لێکسەنگاندن.

مبـاح: ١- حـەلال. ٢- دەرەهیکـری. ٣- دەسـتویری پێدایی.

مباحثة: هەڤپەیڤین.

مبادلة: پێکگوهارتن.

المبــادي: ١- ئــەو پێشــەکی نــە یێــت کــو ئــەنجامیت دوڤچــوون و دەلــیلا دگــەهنێ. ٢- ئەو بابەتێت سەلماندی نە یێت کو چو گــرۆڤ دەلیـــل پـــێ نـــەڤێن پـــی بهێنـــه سەلماندن.

المباراة: ١- لێکدەرکەڤتن ژ بـۆ بـەریکانێ یـان پێکـدادانێ. ٢- ئـەوه کـو کەسـەک بێژیتـه ژنکا خۆ ئەز بەرانبەری ڤـی تشـتی ژ مـەهرا ته خلاسبووم و ئەو ژێ قائیل ببیت.

مبادرة: پێشخەری.

مبارز: جەنگاوەر.

المبارزة: لێکدەرکەڤتن ژ بۆ شەرِ و پێکدادانا.

مبارک: پیرۆز؛ پاک.

المباسطة: رائخستن.

مباشر: ئێکسەر.

المباشرة: ١- کـارێ بـێ هـەڤگین وەکـی لڤینا دەستێ مرۆڤی. ٢- دەسپێکرن.

المباعدة: دویرکرن.

المبال: جهێ میزتنێ.

المبالاة: پویتەدان.

المبالغة: زێدەپێڤەچوون؛ لێزیدەکرن.

المباهات: شانازیبرن.

المبايعة: ١- هلبژارتنا سەمیانی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە وەرگرتنا تەریقەتێ ژ شێخێ تەریقەتێ یان خەلیفێ وی.
مبتدأ(بفتح التاء): پێ دەسپێکری.
مبتدئ: ژنوی دەسپێکری.
مبتذل: پێدایی.
المبتغى: ئارمانج؛ هویڤی.
مبتكر(بفتح الكاف): ژنوی ئەفراندی.
مبتكر(بكسر الكاف): ئەفراندەر.
مبتلا: ١- د بەلایێ کەڤتی؛ بەلا ب سەرهاتی. ٢- سەربۆرکری.
المبتنى: یێ ئاڤاکری.
مبتهج: کەیفخۆش.
مبثوث: بژالەکری.
المبحث: ئەو بابەتە یێ خواندن تێدا دهێتە کرن.
المبدأ: ١- دەستپێک. ٢- بیروباوەر.
المبدئية: پێگیری ب بیروباوەرا.
مبدع: ئەفراندەر.
المبدعات: ئەو تشتن یێ ژ نەبوونێ دهێنە پەیداکرن.
مبدل: گوهۆری.
مبذول: مەزاختی.
مبرأ: بەریکری.
المبرة: یێ گوهدریا دەیبابا دکەت و دلێ وان نەهێلت.
مبرح: زیابەخش.
مبرز: جهێ ریتنێ.
المبرقة: ژنکا خەمل و چەکی بۆ زەلامی دیار دکەت دا پێ دلێ وی براکێشت.
مبرقش: رەنگین.
مبرقع: پێچەدانایی.
مبرم(بفتح الراء): ١- بادایی. ٢- بەستی. ٣- موکم؛ قایم. ٤- برەک.
مبرم(بكسر الراء): قەلس.
مبرهن: ١- سەلماندی. ٢- دەلیل پێ هاتی.
مبرور: ١- ب دورستی هاتیە ئەنجامدان. ٢- قەبیلکری.
مبسم: ددان.
مبسوط: ١- رائێخستی. ٢- بەرینکری. ٣- کەیفخۆش. ٤- فرەهکری.
مبشر: مزگین؛ یێ مزگینییێ ددەت.
مبصر: بینا.
مبطخة: جهێ چاندنا گوندورا.
مبطل: ژکارئێخستنکەر.
مبعث: ١- جهێ هنارتنێ. ٢- دەمێ هنارتنێ.
المبعر: جهێ دەرکەڤتنا پشکلا ژ ئاژەلی.
مبعوث: هنارتی.
مبغض: کیندەر.
مغوض: کینلێکری.
مبل: تەرکری.
المبلد: یێ ب عەردی ڤە مایی.
مبلغ: ١- کۆژمە. ٢- جهێ گەهەشتنێ.
المبلغ(بالضم): یێ هاتیە راگەهاندن.
المبلول: یێ تەرکری.
المبنى: ئاڤاهی.
المبني: یێ ئاڤاکری.
مبهم: مژدار.
مبهوت: بەهتی.
مبيت: ١- جهێ لێمانێ. ٢- جهێ نڤستنێ.
مبيض: هێکدانک.
المبيع: تشتێ فرۆتی.
مبير: کوژەک.
مبين: ١- دیار و ئاشکری. ٢- رۆهن و ل بەر چاڤ.
مت(بالتشديد): ١- درێژکرێ و پێڤەگرێدا. ٢- گەهاندێ. ٣- مرۆڤاینی ژێ خەازت.
متأ: دانایێ.

متأدب: خۆ ب تۆرەئێخستی.
متأذي: ئێشاندی.
متأسف: خەمخواری.
متأسي: ١- ل دویڤچوویی. ٢- سەرەخۆشی لێکری.
متأكد: پشتراست.
متألم: ئێشاندی.
متأله: ١- د زانستێ خودێ دا کارکری.
متأمل: هزرکری.
متأني: خۆگرتی؛ بێهنفرەهکری.
متا: ١- درێژکر. ٢- دانایێ.
متى: ١- کەنگی. ٢- ئالاڤێ مەرجی یە وەکی: (متى تأتي يأتي). ٣- درێژکر.
المتى: ڕویدانا تشتی د دەمەکێ دەستنیشانکری دا.
المتاب: لخۆزڤڕین و توبەکرن.
المتابع: یێ دویڤچوونێ دکەت.
المتابعة: دویڤچوون.
المتات(الماتة): ١- ئالاڤ. ٢- مرۆڤاینی.
المتاجرة: بازرگانیکرن.
المتاح: یێ درێژ.
المتاركة: هێلان.
المتاع: ١- پەرتالێ دنیایێ ژ بلی زێر و زیڤی. ٢- هەرتشتێ مرۆڤ دکەتە بەر خۆ و دڕائێخت. ٣- تشتێ مرۆڤ مفایەکێ بەروەخت ژێ دبینت.
المتان: جهێ د ناڤبەرا دو ستوینا دا.
المتانة: ١- موکمی. ٢- توندی.
متاهة: کۆرەڕێ.
متابعد: ژێکدویرکەڤتی.
متباين: ١- ژێکدویر. ٢- ئەوە کو ب ڕامان و ناڤ ڤە د ژێک جودا وەکی مروڤی و شێری.
متبحر: ١- خۆ ل دەریایێ دایی. ٢- گەلەک ب ناڤڤەچوویی.
متبختر: خۆمەزنکری.
متبرك: ب بەرەکەتکەتی.
متبرم: پۆسیدە.
متبسم: گرنژی.
متبلور: کریستالبوویی.
متبوع: ب دویڤ وی کەڤتی.
متبول: ١- سەوداسەر؛ یێ ئەڤینێ نەساخ کری. ٢- بێ عەقلبوویی.
متتابع: ل دویڤێک.
متتبع: ب دویڤکەڤتی.
متجاسر: خۆ ویرەککری.
متجانس: ١- ئێکگرتی. ٢- ئێک نژاد بوویی.
متجاوز: زێدەگاڤهاڤێتی.
متجاهز: خۆ ئامادەکری.
متجاهل: خۆ نەزانکری.
متجدد: ١- نوبوویی. ٢- خۆ نویکری.
متجر: جهێ بازرگانییێ.
متجسس: سیخوریکری.
متجلي: کفشبوویی.
متجمع: خڕبوویی.
متجمل: جوانبویی.
متجنب: خۆ دایە ڕەخەکی.
متجند: خۆ کریە سەرباز.
متح: ١- ئینادەر. ٢- ژێڤەکر. ٣- بڕی. ٤- نێزیکبوو. ٥- شۆکا خۆ د عەردی ڕا کر دا هێکا بکەت(کولی). ٦- دانایێ؛ قوتا. ٧- ئێخستە عەردی.
متحاب: ئێکدوڤیایی.
متحارب: لێکککەڤتی.
متحاشي: خۆ دویرکری.
متحاكم: حوکمخوازتی.
متحتم: پێدڤی؛ فەر.
متحجر: بوویە بەر.
متحد: ئێکگرتی.
متحرك: ب لڤین.

متحري: قەستکری.
متحصن: ١- خۆ چەپەکری. ٢- خۆ کریە د چەپەری دا.
متحف: مۆزەخانە.
المتحقق: یێ بجهہاتی.
متحلل: حەلیایی.
متحلي: ١- زینەت ل خۆ کری. ٢- خۆ جوانکری.
متحمل: خۆ لبەرگرتی.
متحير: ١- خێبەتگرتی. ٢- تژی خوارن (ئامان).
متخ: ١- ژ جهی ئینادەر. ٢- قەتکر. ٣- کێشا. ٤- بلندبوو. ٥- نێزیکبوو. ٦- شۆکا خۆ د عەردی ڕا کر دا هێکا بکەت (کولی). ٧- خۆجهکر.
متخاصم: هەڤڕکیکری.
متخذ: بۆ خۆ گرتی.
متخصص: ١- تابەتمەنکری. ٢- تەرخانکری.
متخلخل: د ناڤداچوویی.
متخلص: ١- قورتالبوویی. ٢- نەقلناڤ ل خۆ کری.
متخلف: پاشڤەمایی.
متخلق: خۆ ب تۆرەکری.
متخيل: هزرکری.
متد: لێ ئاکنجیبوو.
متداخل: د ناڤێکڕاچوویی.
متدارك: ١- ڤێراگەهەشتی. ٢- د عرووزێ دا دبیتە سەروایا دو پیتێت وێ (متحرک) و ئێک (ساکن) وەکی (صمد) و (جمد). ٣- ناڤێ ئێک ژ بحوورێت شعرێ یە کێشا وێ دبیتە: (فعولن فعولن فعولن فعولن) دو جارا.
متداعي: ڤەهەرفتی.
متداول: ١- گەرگەرانێکری. ٢- بکارهاتی؛ کارپێهاتیەکرن.
متدرج: پلە پلە ب سەرکەڤتی.
المتذكر: یێ هزرکری.
متذلل: ١- خۆ ڕەزیلکری. ٢- ڕەزیلبوویی.
متر: ١- درێژکر. ٢- هاڤێت. ٣- قەتکر.
متراس: دۆرا دەرگەهی.
المترادف: ١- ئەو تشتە یێ ئێک ڕامان هەی و گەلەک ناڤ وکی(أسد؛ لیث؛ سمیدع). ٢- ل پشت سیاربوویی. ٣- پێکڤەهاتی. ٤- د عرووزێ دا دبیتە هاتنا دو پیتێت (ساکن) ل دویڤ ئێک وەکی: (دار) (قار) مەبەست (أ) و (ر)ن.
متراكب: لێکسیار.
متراكم: ل سەرێک کۆم.
متربص: ١- ل هویڤیێ مایی. ٢- خۆ ل هویڤیا تشتەکی گرتی.
مترتب: ١- ڕیکوپێکبوویی. ٢- ب تەرتیفبوویی.
مترجم(بفتح الجيم): وەرگێڕایی.
مترجم(بكسر الجيم): وەرگێر.
المتر: مێتر؛ ئالاڤێ پێڤانێ یە(یۆنانی) یە.
متردد: ١- دودلبوویی. ٢- گەلەک جار ل تشتی دزڤڕت.
مترسل: نامەنڤیس.
مترشح: ١- تێدێراندی. ٢- هاتیە بەربژارتن.
مترصد: ١- ل هویڤیێ مایی. ٢- چاڤدێرمایی.
مترف: ئەوێ خۆشی زەنگینیێ وەلێ کری کو یا بڤێت بکەت.
مترقب: ١- د زێرەڤانیێ دا. ٢- ل بەندێ مایی.
مترقي: ١- ب سەرکەڤتی. ٢- پلەبلندتر لێهاتی.
مترنم: ١- سترانگۆتی. ٢- ئاوازخواندی.
مترهب: ١- بوویە ڕەبەن. ٢- بوویە خودان ترس.
المتروك: یێ هێلایی.
متزايد: بەر ب زێدهیێ چوویی.
متزعزع: ١- ژ جهلڤیای. ٢- ڤەلڤلڤی.

متزلزل: ١- هلهژیایی. ٢- ڤەلەرزیایی.
متزهد: ئاخرەتگرتی و دنیا بەردایی.
متزوج: ژنئینایی؛ ب ژن.
متزوجة: شویکری؛ ب مێر.
متزين: خۆخەملاندی.
متس: خوارکرا دا بینیتەدەر.
متسابق: بەریکانکەر.
المتسارع: یێ ب لەز.
متساقط: وەریایی.
المتساكر: ئەوێ ژ قەستا خۆ سەرخۆش کری.
متسالم: ئاستخواز.
متساوي: وەکهەڤ؛ وەکیئێک.
المتسرد: یێ ئێک دکەڤیتە دویڤ یێ دی.
متسق: ١- ژ ناڤێت هەیڤێ یە. ٢- کێشا (المتدارک)ـا شعرێ یە کو ل سەر هەشتجاریا (فعلن) برێڤەدچت.
متسع: بەرفرەهی.
المتسمع: یێ گوهداریێ دکەت.
متش: ١- ب تلا بژالەکر. ٢- خرڤەکر. ٣- ب سستی دۆهت.
متش(بالفتح والكسر): تاریبوو ژ گەرما رۆژێ یان برسێ.
متشابه: وەکی ئێک.
متشاعر: خۆ کریە شاعر.
متشاغل: خۆ مژویکی کارەکی کری.
متشاكل: وەکی ئێک لێهاتی.
متشبث: خۆپێڤەگرتی.
متشبع: تێربوویی.
متشبه: خۆ وەک تشتی لێکری.
متشتت: بژالە.
متشخص: ١- خۆ کریە کەس. ٢- بوویە کەسانە.
متشرع: ١- شەرعەت دانایی. ٢- شەریعەت گرتی.
متشرف: ١- بلندبوویی. ٢- خۆ بلندکری.
متشكر: سوپاسداربوویی.
متشكل: ١- چێبوویی. ٢- بوویە خودان وێنە و شکل.
متشكي: گازدەکەر.
متشمر: ١- خۆ ئامادەکری. ٢- ئامادەبوویی.
متشمس: شەمبۆزبوویی.
متشمع: بوویە شەما.
متشنج: تێکچوویی.
متشهي: دلچوویی.
متشيع: بوویە شیعە.
متصادف: ژ نشکەکێ ڤە چێبوویی.
متصادم: پێکدادایی.
متصاع: بلندبوویی.
متصالح: ئاشبوویی.
متصدق: سەدەقەدایی.
متصدي: برسینگگرتی.
متصرف: ١- کارئەنجامدایی. ٢- پارێزگار.
المتصرفة: ئەو هێزە ژ مەژیێ مرۆڤی یاکو ب کارێ هزرێ تەخمینێ رادبیت.
متصرفية: پارێزگەه.
متصل: پێڤەمایی.
متصنع: خۆ ب کارەکی دیارکری کو یێ تێدا شارەزا یە و چو راستی بۆ نە.
متصور: هزرکری.
المتصوف: یێ خۆ وەکی سۆفی یا لێدکەت.
متصيد: نێچیرکری.
متضاد: هەڤدژ.
متضاعف: دوجارکیبوویی.
متضام: یێ لێکدای.
متضرر: زیانپێکەڤتی.
متضرع: خۆشکاندی؛ خۆچەماندی.
متضعف: لاوازبوویی.
متضمن: د خۆداحەواندی.
متطابق: وەکئێکبوویی.

المتطابقات: ژمارە یان کۆمێت هندی ئێک د بابەتێ ماتماتیکێ دا.
متطبب: ١- بوویەدختۆر. ٢- خۆ کریە دختۆر.
متطرف: ١- کەنارگرتی. ٢- خۆ دایە کەنارێ ڕیبازی.
متطرق: ١- ڕیگرتی. ٢- خۆ دایە ڕێکێ.
المتطوع: ئەوێ ژ خۆرایی کارەکی دکەت.
متظاهر: خۆ نیشادایی.
متظلم: خۆ ب زۆرێلێکرنێ دیارکری.
متع: ١- مفا دیت. ٢- درێژبوو. ٣- گەلەک بلندبوو. ٤- توندبوو. ٥- ل دەستپێکا ڕۆژێ بلندبوو. ٦- ترشاتیا وی دژواربوو. ٧- مەردینیکر و ڕووخوەشبوو. ٨- بر و نەهێلا. ٩- دەستهاڤێتە درەوانێ.
متع(بالتشديد): ١- درێژبوو. ٢- مفا گەهاند. ٣- مەهرکر.
متع(بالفتح والضم): ڕووخۆشبوو.
متعادل: وەکهەڤ؛ یەکسان.
متعارض: نەڕازیبوونا خۆ دیارکری.
متعارف: خۆ دایە نیاسین.
متعاقب: ل دویڤێکهاتی.
متعالي: خۆ بلندکری.
متعامل: موعامەلەکری.
متعاهد: ١- پەیماندایی. ٢- پەیمانبەستی.
متعاون: هاریکار.
متعاونة: ١- ژنکا هاریکار. ٢- ژنکا ب ناڤسالڤەچووی.
متعب: وەستیایی.
متعبد: عبادەتکری.
المتعة(بالضم): ١- مفادیتن. ٢- مەهرکرنا بەروەخت؛ ژنئینان و شویکرنا بەروەخت کو تنێ د ڕێبازا شیعی دا هەیە. ٣- جلک و کەڤی و کرسی دگەنە ژنکێ پشتی بەردانا وێ ژ میری. ٤- دەلۆ. ٥- ئاڤگێر. ٦- کنفێ دەلوێ.
المتعة(بالضم): ١- مارکرنا ژنکێ یا بەروەخت کو تنێ ل نک شیعا هەیە. ٢- تام و خۆشی.
المتعة(بالكسر): ١- زادێ کێم. ٢- زادێ تێرا مرۆڤی دکەت. ٣- یێ خۆشی ژێ دهێتە دیتن ژ زاد و نێچیرا.
متعثر: هلنگڤتی.
متعثكل: یێ بوویە تلۆڤە.
متعجب: عەجێبگرتی.
متعدد: چەند ژمارەیی.
متعدي: ١- تەعداییکری. ٢- ژێدەربازبوویی.
متعذر: هێجێتدەر.
متعرب: خۆ کریە عەرەب.
متعرض: خۆنەڕازیکری.
متعرف: خۆدایەنیاسین.
متعزز: خۆئاسیکری.
متعسر: بزەحمەتکەڤتی.
متعشق: عاشقبوویی.
متعصب: دەمارگرتی.
متعطر: یێ بێهنخۆش کری.
متعظ: ب قەسا خێرێ کری.
متعفن: حەفنی.
متعقل: بعاقلکەڤتی.
متعلق: پێڤەگرێدایی.
متعلقة: ١- مێیا (متعلق)ە. ٢- ژن. ٣- عەیال.
متعلم: ١- زانینخوازتی. ٢- فێربوویی.
متعمد: ب ڕکاخۆکری.
متعمق: کویرچوویی.
متعمل: خۆ بشۆلئێخستی.
متعنت: ئەوێ ڕژد ل سەر وێ چەندێ کو کارەکێ سەخت ب ئێکی بدەتە کرن دا تووش ببت یان شکەستنێ بینت.
متعند: ڕکگرتی.
متعهد: پەیمانبەستی.
متعود: هیبوویی.
المتعيف: ١- پێشبین؛ خێژزانک. ٢- یێ خێڤزانکیێ ب ڕێکا بالندەیا دکەت.

متعين: ١- بەرچاڤبوویی. ٢- دامەزراندی.
متغابن: غەدرەلێبوویی.
متغاير: ١- ب گوهۆڕین. ٢- ب جوداهی.
المتغدم: پڕخوەرەیێ هەر تشتێ دهێتە بەر دخۆت.
متغذي: زادخواری.
المتغرض: یێ مەرەمەکا سیاسی هەی.
المتغلب: یێ ب سەرکەڤتی.
المتغلم: کەسێ پیرێ خۆ وەکی سنێلا لێدکەت.
متغنج: نازداریکری.
متغير: هاتیەگوهۆڕین.
متفاحش: خۆ کرێتکری.
متفاخر: شانازیبری.
متفادي: ١- خۆپارازتی. ٢- خۆگۆڕیکری.
متفال: یێ گولاڤ د خۆ نەدای.
متفاوت: جوداهیدار؛ ب جوداهی.
المتفتقة: ئەزماندڤوار.
متفجع: داخباربوویێ ب کۆڤان.
متفحص: سەحلێکری.
متفرج: ١- تەماشەکەر. ٢- ژێک فڕ.
متفرد: خۆ کریە کت.
متفرس: پێشبینکری.
متفرع: تاژێچوویی.
متفرعن: خۆ کریە فیرعەون.
متفرق: بژالە.
متفرنس: بوویە فڕەنسی.
متفضل: ئەوە یێ خۆ ل خەلکێ باشتر دبینت.
متفطن: ژیبربوویی.
متفق: ڕیکەڤتی.
متفقح: ئامادە.
متفكر: هزرکری.
المتفنكة: ژنکا کەر و ئەحمەق.
متفنن: ١- خۆ کریە هونەرمەند. ٢- یێ هونەری د کارێ خۆ دا ب کار دئینت.
متفيهق: خۆمەزنکەر.

متقابل: ل هەمبەری ئێک.
متقادم: ب پێشکەڤتی.
المتقاذف: یێ بەزەک.
المتقارب: ١- ژ کێشێت هەلبەستێ یە ل دویڤ دوجارکی یا (فعولن فعولن فعولن فعولن) ب ڕێڤە دچت. ٢- مرۆڤێ قوت.
متقارن: پێکڤەگرێدایی.
متقاضي: قەرکری.
متقاطر: ١- دلۆپ دلۆپ ڕستی. ٢- پێکڤە قەنتارکری.
متقاطع: ١- ئێکڤەتکری. ٢- د سەرئێکڤەچوویی.
متقاعد: ١- خانەنشین. ٢- خانەنشینبوویی.
متقحل: ١- یێ چەرمێ هشکبووی و چرمسی. ٢- یێ کەڤتی یە دەراڤەکێ تەنگ.
متقدم: پیشکەڤتی.
المتقدي: ١- شێر.
متقرب: نێزیکبوویی.
المتقزم: یێ خەسفتی و وەرار نەکەتیێ و مایە کورت.
المتقشعر: یێ ژ ئەگەرەکێ بوویە زخت و بلندبووی(پرچ).
متقفل: قەلسێ چو تشت ژ دەستی نەڤەڕەستن.
متقلد: ١- ڕستک ل ستوی کری. ٢- ب ستۆخۆڤەکرتی.
متقن(بفتح القاف): ١- قایم. ٢- باش چێکری.
متقن (بكسر القاف): ١- پاشگرتی(کار). ٢- باش شارەزا.
متقوب: ١- یێ تیڤلی. ٢- کەڤشک.
متقوم: ١- ڕاستڤەکری. ٢- ڕاکری.
متقي: تەقوادار.
متك: قەتکر.
المتك: ١- دفنا مێشێ. ٢- گوییێ کێچێ. ٣- گوپێ مێشێ. ٤- ترنج. ٥- سووسن.

المتک(بالکسر والفتح): داردۆخینک.
متکأ: هەر تشتێ تو پالا خۆ بدەیێ وەکی بالیفکێ و بدەیە بەرخۆ وەکی گوپالی و چویڤی.
متکاثر: زێدەبوویی.
متکاثف: تیربوویی.
المتکادس: یا لێکبادایی و لێکدایی (دار).
متکامل: تەکووزبوویی.
المتکاوس: یێ کەتیە سەر ئێک.
متکبر: خۆمەزنکری.
متکدي: خواستنکری.
متکرر: دوبارەبوویی.
متکسر: شکەستی.
متکفل: بوویە کەفیل.
متکلف: یی هاتیە ڕاسپاردن.
متکلم: ١- زانایێ (علم الکلام)ە. ٢- یێ دئاخڤیت. ٣- ئاخڤتنکەر.
المتکمه: یێ ددەتە ڕیکەکێ بێی کو بزانت دێ کیڤە چیت.
متکمي: ١- شەرڤانێ زری و کومزری ل خۆ کرین. ٢- چەکدار.
متکون: چێبوویی.
متکیء: پالڤەدایی.
متل: ١- ژجهبر. ٢- لڤلڤاند.
متلألأ: برسقی.
متلاحظة: وەکی ئێکن.
متلاحم: پێکڤەمایی.
متلازم: هەڤگرتی.
متلاشي: ژناڤچوویی.
متلاصق: پێکڤەنویسایی.
متلاطم: لێدایی.
متلاقي: ١- هەڤدیتی؛ هەڤبینایی. ٢- ڤێککەڤتی.
متلبب: جهێ ڕستکێ ژ سینگی.
متلبس: ١- جلک ل بەرکری. ٢- ب جلک.
المتلدد: ستۆ.
متلذذ: خۆشیدیتی.
متلف: ژناڤبری.
متلفتة: هەستیێ ملی یێ ژ هەمیا بلندتر.
متلمظ: گرنژی؛ ئەوێ دگرنژت.
متلهب: گوڕی ژێ چوویی.
متلهف: خەریببوویی.
المتلوم: ١- یێ بەر لوومە. ٢- یێ ل هویڤیا قەتاندنا پێدڤیا خۆ.
المتلون: ١- یێ هەرجار ئاخڤتنەکێ دکەت. ٢- یێ هەرجار ب ڕەنگەکی.
متم: تمامبوویی.
متماثل: ١- وەکهەڤ. ٢- خۆ ئامادەکری.
المتماحل: ١- یێ هشکاتی لێ کەڤتی ژ عەرد وجها. ٢- یێ درێژ و سست و خاڤ. ٣- گەلەک درێژ. ٤- لەشگوهۆڕی. ٥- بەحن و بەرین. ٦- درێژ و بێ دویماهی.
المتمادخ: یێ کاری ب لەز و بەز دکەت.
متمادي: ١- دۆمکێشایی. ٢- دۆمایی. ٣- بەردەوامیدایی.
متمارض: خۆ نەساخکری.
متمازج: تێکهەلبوویی.
متماس: ژێکگرتی.
متماسک: هەڤگرتی.
المتماطر: یێ دەمەکی بارانێ لێ دکەت و دەمەکی ڕادوەستت.
متماوت: عابدێ بۆ ڕویمەتی عبادەتی دکەت.
متمایز: ڤەدەر.
متمایل: خوارخویلبوویی.
متماین: یێ زەغەلی و خاپ د ئەڤینا وی دا.
المتمئل: زرەلامێ درێژ و بەژن کێل.
متمتع: خۆشیدیتی.

متمثل: هەڤوێنەبوویی.
متمرد: ١- پشتەڕیبوویی. ٢- پشتەڕێ.
المتمرض: نەساخ.
المتمرغ: جهێ تێڤەدانێ.
المتمزع: یێ قەتقەتکری.
متمزق: ڤەدڕیایی.
متمسک: خۆپێڤەگرتی.
المتمطر: ١- یێ چوون سڤک. ٢- هەسپێ بەزەک. ٣- سیارێ هەسپی.
المتمرن: یێ ڕاهینان کرین.
المتمعس: یێ د شەڕی دا گەلەک زیرەک.
متمشي: ڕیڤەچوویی.
متمکن: شیاندار؛ خودان شیان.
متملق: دەڤخۆش.
متملک: ١- خودانبوویی. ٢- خوادن.
متمم: تەمامکەر.
متمنح: نانده؛ یێ زادی ددەتە خەلکی.
متمني: هویڤیدار.
المتمنیات: ئەو تشتن ییێت بۆ مرۆڤی بوونە هویڤی و داخواز و مرۆڤ حەز بکەت ب جهبێن.
متمهد: ڕیخۆشبوویی.
المتمهل: یێ درێژ.
متموج: ١- پێلهاڤێتی. ٢- کەتی پێلا.
متمول: ب مال کەڤتی.
متمیز: ڤەدەر.
متن: ١- ب دژواری دانایێ. ٢- درێژکر. ٣- ب دنیا کەڤت. ٤- ڕۆژا وی هەمیێ بریڤەبر. ٥- ما و خۆجهبوو. ٦- دانا پشتا وی. ٧- گونێت وی ب ڕهـ ڤە ئینانەدەر. ٨- سویندخوار.
متن (بالفتح والضم): ١- موکمبوو. ٢- ڕەقبوو. ٣- ب هێز کەت.
متن(بالفتح والتشدید): ١- موکمکر. ٢- ڕەقکر. ٣- زەپکر. ٤- ب دەرمانکێت زادی ب تامئێخست.
المتن: ١- دەق؛ تێکست. ٢- پشت. ٣- نیڤەکا تشتی. ٤- بنیات. ٥- ملێ مرۆڤی. ٦- پشت.
متن الأرض: جهێ ژ عەردی بلند و ڕاست ببت.
متن الطریق: نیڤا ڕێکێ.
متن الکتاب: دەقێ کتێبێ.
متن اللغة: بنیاتێ زمانی و پەیزێت وی.
المتناذر: شێر.
متنازع: بشەرکەڤتی.
متناسب: بکێرئێکهاتی.
متناسق: یێ هاتیە ڕێکخستن.
المتناصف: ١- یێ هەمی وەکی ئێک. ٢- یی باشی و قەنجی وەکی ئێک.
متناشد: یا دهێتە خواندن.
متناقض: ب هەڤدژی.
المتناقضات: ییێت هەڤدژ.
متناوب: ل دویڤ ئێک هاتی.
متناول: بدەستگرتی.
متناوم: خۆدخەوبری.
متناهي: خۆ بێ دویماهی کری.
متنبه: ب هشیاری.
متنبي: ١- خۆ کریە پێغەبەر. ٢- ناسناڤێ ئێکی ژ مەزنترین شاعرێت عەرەبایە دبێژنێ: (أبو الطیب المتنبي).
المتنة: جهێ ڕەق و بلند ژ عەردی.
متنة الظهر: قامەکا پشتێ.
المتنزل: یێ هاتیە خوارێ.
متنزه: ١- جهێ خۆ دویرکرنێ ژ خرابیێ. ٢- جهێ سەیرانێ.
المتنزي: یێ فال.
المتنسک: یێ خۆ ب عبادەتی ڤە کری.

المتنصح: ١- یێ دوری. ٢- یێ پنیکری.
المتنصر: یێ بوویە فەلە.
متنطس: ئەوە یێ گەلەک هزرا خۆ د شۆلا دا دکەت و هویربینییێ تێدا دکەت.
متنطـــف: ١- تـــژی. ٢- ڕۆهن(ئـــاڤ). ٣- دهێتە ڕژتن.
المتنعم: یێ خۆشی دیتی.
المتنفـذ: ١- یـێ دەســتهەلات بکارئینـایی. ٢- یێ حوکم کری.
المتنفر: یێ ڤەرەڤی.
متنفس: جهێ بێهنکێشانێ.
المتنفش: یێ پوف و خاڤ و سست.
المتنکر: یێ کەساتیا خۆ ڤەشارتی یان داپۆشی.
المتنمر: یێ خۆ کربە پلنگ.
المتنور: یێ خۆ ڕۆهنکری.
المتنوع: یێ گەلەک ڕەنگ.
متنمس: یێ ڕزی و بێن کەتیێ.
متە: کێشا دەرێ (دەلو).
متـە(بالفتح والکسـر): دا نـاڤ خرابیـێ و نەحەقیێ.
المتهارت: برێێژێ گەلەک دئاخڤیت.
متهافت: خۆ تێوەرکری؛ خۆهاڤێتی.
متهبي: یێ دیتن لاواز.
متهتک(مستهتک): یێ نەدخەما هەتکبەریا خۆ.
متهجد: یێ ب شەڤێ ڕابوویە نڤێژێ.
متهجس: نانێ هەڤیرێ وی ترش نەبووی.
متهجم: هێرشکری.
المتهـدم: ١- یـێ ڤەهەرفتی(خانی). ٢- یـێ چوویی(مرۆڤ).
متهـــزم: ١- دەنگــێ برویســیێ. ٢- لەڤـــەنا شکەستی و شەقبووی.
المتهفـک: ١- یـێ گەلـەک خەلـەتیا دکـەت. ٢- یێ ڤەدهەژیێت و سست ب ڕێڤەدچیت.
متهکم: خۆمەزنکەر.
متهم: گونەهبار.
متهور: دخەماخۆنە.
متهیـع: ١- یـێ حێبـەتی. ٢- یـێ ب لـەز خۆ دهاڤێتە خرابیێ.
متوائم: یێ لێکگونجای.
المتواتر: ١- ئەو فـەرمۆدە یـە یـا کـو ب ڕێکا کۆمــەکێ دهێتــە ڤەگـەهازتن کـو ژێ نەهێتـە باوەرکرن ئەو ل سەر درەوێ دڕیکەڤتی بـن. ٢- د عــرووزێ دا ئــەوە کــو د پــەیڤێــت ســەروایێ دا (ئێــک) پیتــا (متحــرک) بکەڤیتـە د ناڤبـەرا (دو) پیتێـت (سـاکن) وەکی: (بصری) و (أخری).
المتواجد: یێ پەیدا و ئامادە.
المتــوارد: ١- یــێ هـاتی. ٢- ئـەو کـۆ ئێـک جۆرێ هزر ل نک دو کەسا پەیدابیت.
المتواري: یێ خۆ ڤەشارتی.
المتوازي: تشتێ لاییێت وی ل هەمبەر ئێـک و هندی ئێک.
المتواصل: یێ بەردەوام.
المتواضع: یێ وەک تۆرە خۆ شکاندی؛ یێ یـا کێم - وەک تورە - بۆ خۆ دانایی.
متـواطئ: ١- خـۆکێمکری. ٢- خـۆکێمکری و هـاریکری. ٣- ئـەو تشـتە یـێ رامانـا وی د هـزرێ دا و ڕاسـتیا هـەبوونا وی ل دەرڤـەی هزرێ ئێک بن وەکی ڕۆژ یان عەردی.
متواطد: ١- خۆجهێ بـەردەوام. ٢- یـێ دژوار و توند. ٣- یێ ل سەرێک.
متوافر: زەحف و مشە.
متوالي: ل دویڤێکهاتی.
متوج: تاج ل سەری کری.
متوجە: بەرێخۆدایی.
المتـوح: ١- یـێ دەلـوێ دکیشـت. ٢- یـێ دویـر. ٣- یا ئاڤ نێزیک دەستێ مرۆڤی(بیر).

المتوحد: ١- یێ خۆ ڤەدەرکی و هێلایە ئێکانە و ب تنێ. ٢- یێ خۆ ژ مرۆڤا ڤەدەرکری.
متوحش: بوویە هۆڤ.
متورط: ب ئاریشەکێ تۆشبوویی.
متورع: خۆ ژ گومانا دویرکری.
متوسط: ناڤنجی.
متوسطة: ١- قوناغا ناڤنجی یا خواندنێ. ٢- مێیا (المتوسط)ە.
متوسع: فرەهبوویی.
متوسل: لاڤلاڤکری.
متوشح: مێزەرک گرێدایی.
متوضأ: دەستنڤێژگرتی.
المتوضأ: جهێ دەستنڤێژێ.
المتوضح: ١- یێ دیاربووی. ٢- یێ ل سەر رێکێ ب ئاشکرایی ب رێڤەدچیت. ٣- حێشترا گەلەک سپی.
متوطن: بۆ خۆ کری وەلات.
متوفر: زەحف و مشە.
المتوفي: خودێ یە ژ بەر کو ب کارێ مراندنێ رادبیت.
المتوفى(بالقصر): مری.
متوقد: ١- هلکری. ٢- ژیر.
متوقع: پێشبینیکری.
متوقف: راوەستایی.
المتوكل: یێ پشتا خۆ ب ئێکی راستکری و هەمی تشت هێلاینە ب هویڤیا وی ڤە.
متولد: بوویی.
متولي: ١- بوویە سەمیان. ٢- پشتدایی.
متوهم: خەلەتبوویی.
متيبس: یێ هشکبووی.
المتيخة: یێ قوتان پێ دهێتە کرن وەکی دار و شڤتانا.
المتيروكراف: دەزگاهێ تۆمار کرنا سەروبەرێ سەقای.
متيقظ: هشیار.
متيم: یێ ئەڤینێ کریە ئێخسیر.
متيمن: ب بەرەکەت؛ ب زێدەهی.
المتين: ١- یێ رەق و توند. ٢- یێ ب هێزێ و ژوار. ٣- ژ ناڤێت پاکێت خودێ یە ئانکو هێزدارێ دژوار یێ ژ کریارێت وی چو زەحمەت نەکەهنێ.
متيوروگراف: دەزگاهێ تۆمارکرنا گوهۆرینا کەشت و بایی.
مث: ١- یێ تێدا ژێهات(هەستی). ٢- دێراند (کونکی). ٣- ژ قەلەوی خوهدا. ٤- ژ قەلەوی برسقی. ٥- بەلاڤکر. ٦- ب کەفیکێ مالشت. ٧- دەستێ خۆ تێدا. ٨- ئاف و عەداڤ ژێڤەکرن.
المثابة: بۆرسە؛ جهێ پارەگوهۆرا و بازرگان و دەلالا.
مثاث: شل؛ تەر.
المثال: ١- نموونە. ٢- وێنە. ٣- تشت. ٤- سزا. ٥- نڤینا نڤستنێ.
مثالة: ١- قەنجی. ٢- باشیا حالی.
مثالية: ریبازەکا فەلسەفی یە ئێنکا راستیا تشتا یا ب پەیڤا (أنا) ڤەدەر دبیت رەت دکەت و تنێ هزرێ ژێ قەبیل دکەت و باوەریێ پێ دئینت.
المثانة: میزمیزک.
مثاني: ١- کۆما (مثنى)یا یە ئانکو دو. ٢- گەلەک دهێتە دوبارەکرن.
المثبت: یێ سەلماندی.
المثبت: یێ موکمکری؛ یێ قایمکری.
مثج: ١- تێکهەلکر. ٢- دایێ (زاد). ٣- دەستویری دا بهێتە بەخشین(دان).
مثد: ١- خۆ ڤەشارت. ٢- کرە زێرەڤان.
مثعثعة: بایێ هەر تشتەکی د هەژینت.
مثعنجرة: خوین ژێ دهێت.
مثقاب: مزرەف.
المثقاب اليدوي: مزرەفێ دەستی.

مثقال: ١- گرانی؛ سەنگ. ٢- عیارێ کێشانێ یە.
مثقب: ئامویرێ کونکرنێ.
مثقوب: کەنکری.
مثل: ١- وەکی وی لێهات. ٢- ب وی شوپاند. ٣- کرە نموونە. ٤- کرێتکر ئانکو ئەندامێت وی برین(مری). ٤- وێنەکر. ٥- دیاربوو. ٦- بەرزەبوو.
مثل(بالفتح والتشدید): ١- شکلێ وی چێکر. ٢- ڕۆهنکر. ٣- ئەنجامدا. کرە پەیکەر. ٤- بێ سیهانەتکرنا مری وەکی بێ دفنکرن یا بێ گوهکرنا وی. ٥- ل سەر دەپێ شانۆیێ ب جهئینا. ٦- نوینەریکر. ٧- جێگری کر.
مثل(بالفتح والضم): ١- ڕاست ڕابووڤە. ٢- ڕاست ڕاوەستا.
المثل(بفتحتین): ١- گۆتنا مەزنا. ٢- سالوخەت. ٣- عیبرەت. ٤- گرۆڤە. ٥- هەڤوێنە.
المثل(بالکسر والسکون): ١- هەڤوێنە. ٢- یێ وەکی مرۆڤی. ٣- ل سۆفیا دبیتە مرۆڤ یان ئەو وێنە مرۆڤ پێ هاتیە ئافراندن.
المثلة (بالفتحة والسکون): ١- سزا. ٢- ئێشاندن. ٣- دەرد؛ عللەت.
المثلة(بالضم والسکون): بێ سیهانەتکرنا کوشتی یان مری ب برینا ئەندامەکێ وی.
المثلث: ١- چوار ستێرن فۆرمێ سێگۆشەک پێک دئینن، یێ د ناڤبەرا (الشرطین) و (النیر) دا یێ دکەڤیتە سەر پێ چەپێ یێ وێنەیێ ژنکێ دا(صورة المرأة). ٢- ئەو ئاڤا تری و میویژ و خورنایە یاکو هاتیە کەلاندن هەتا کو سێکا وی چووی. ٣- سێگۆشە.
مثلثات الفلوق: جوینەکێ جانەوەرێت پیلەکی نە، لەشێ وان ژ سێ پشکێت لاکیشەیی پێکدهێت، دبنە کەڤنارترین جانەوەرێت هەتا نوکە هاتینە نیاسین.

المثلیة: ئەو جوینێ کەسانە یێ باوەریێ ب ئازادیا سەکسی دئینن و دبێژن: مافەکێ ڕەوایە نێر د گەل نێری و مێ د گەل یا مێ کارێ سەکسی بکەن و ئەو ب خۆ ژی ئەنجام ددەن.
المثماث: دێراندن.
مثمث: ١- دێراند. ٢- ب گازی دومدوماند. ٣- تێکهەلکر. ٤- بنئاڤکر. ٥- لڤلڤاند.
مثمر: بەرهەمدار؛ بەرگرتی.
مثمن: ١- بهادارکری. ٢- هەشتتاکری.
مثن: ل میزمیزکا وی دا.
مثن(بالفتح والکسر): نەشیا میزێ د میزمیزکا خۆ دا زەپکەت.
مثن(بالضم والکسر): گازندە ژ میزمیزکا خۆ کر.
مثنی: دو.
مثنی(بتشدید النون): ١- بوویە دو. ٢- دو.
المثنوي: دوخشتەکی؛ جۆەکێ شعرێ یە هەر مالکەکێ سەروا خۆ هەیە و سەروا نیڤ مالکا ئێکێ و یا نیڤ مالکا دووێ ئێکە.
مثوی: ١- مال. ٢- جه. ٣- جهێ خۆجهیێ.
مثوبة: خەلات.
المثول: ڕاوەستان و ئامادەبوون ژ بۆ خزمەتێ.
المثیل: یێ وەکی وی، نموونێ وی.
المثیولوجیا: زانستێ خواندنا ئەفسانە و چیڤانۆکا یە، ئەو تایێ زانستی یە یێ کۆ ڤەکۆلینا ل دۆر ڕامانا ئەڤسانێ و پەیوەندیێت د ناڤبەرا ئەفسانەییێت جیانی دا دکەت.
مج(بتشدید الجیم): ژ دەڤێ خۆ هاڤێت.
المج(بالفتح): ١- بازارێ تشتێ د غەیبێ دا وەکی بەرخێ د زکێ ماکێ دا یان ماسیێ د ئاڤێ دا. ٢- ماش. ٣- چپکێت هنگڤینی یێت ب بەرا ڤە.

المجاب: بەرسڤدایی.
المجاج: تفا مرۆڤ ژ دەڤێ خۆ دهاڤێت.
المجاج(بـالفتح): ١- یـێ گەلـەک مـەیێ ژ دەڤێ خۆ دهاڤێت. ٢- نقیسـەر، ژ بـەر کو قەلەمێ وی حوبری دهاڤێت.
المجاج(بالضـم): ١- بســتیکا ئویشـــی. ٢- دندکێت ماشێ. ٣- تف.
مجاج العنب: تفا تری ئانکو مەی.
مجاج المزن: تفا عەوری ئانکو باران.
مجاج النحل: تـفا مـێشا هنگڤینی ئانکو هنگڤین.
المجاجة: ئاڤا ژ تشتی دهێت.
المجاجـة(المجاج): تفـا مـرۆڤ ژ دەڤـێ خـۆ دهاڤێت.
المجاح: خۆمەزنکەر.
المجادل: قاویشکێش.
المجادلة: هەڤرکیا ب دەڤ؛ قاویشکێشی.
المجاذبة: ١- ئێکدوراکێشان. ٢- ڤەراکێشان.
المجارات: دگەلئێکچوون.
المجاز(بالضم): یێ دەستویردایی.
المجاز(بـــالفتح): ب کارئینانـــا رامانـــەکێ پێخەمـەت گەهاندنا رامانەکا دی هـەروەکی بێژی: (محەمەد شێرە).
المجازات: ١- سزادان. ٢- خەلاتکرن.
المجاعة(بالضم): پاشمایکێ خورمەشیرێ.
المجاعة(بالفتح والتشدید): مرۆڤێ بێ شەرم.
المجاعة(بالفتح): کولب؛ برس.
المجـال: هـەر ئاڤـەکا ل بنـێ چیایـەکی یـان نهالەکێ.
المجال: ١- دەلیڤە. ٢- جهێ لێزڤرینێ.
المجالسة: دگەلێکرونشتن.
المجالي: هەر ئەندامێ پۆشی ژ سەر دچیت و دیار دبیت.
المجامعة: دگەلێککومبوون.
المجاملة: کەیفخۆشی دگەلکرن.

المجان(بتشـدید الجـیم): ١- یـێ گەلـەک رویقائمێ ژ چو تشتا شەرم نەکەت. ٢- یێ گەلەک و تێرا هەمیا. ٣- دانا بێ بەرانبەر.
مجانا(بتنوین الألف): هەروە؛ بێ بها.
المجانة: زێدەیا یاری و تورانا.
المجانبة: خۆدانەرەخەکی؛ خۆدانەپاش.
مجانس: هەڤنژاد؛ هەڤتوخم.
المجانسة: ئێککرنا دو تشتا یـان پتـر ژ لایـێ نقشی ڤە.
المجاهد: یێ شەڕی د گەل دوژنێ و نەفسا خۆ دکەت.
المجاهدات: زاراڤـەکێ سۆفی یـە دبیتـە کـارێ شـیرڤەکرنا نەفسـێ ژ باییـک و کـار و کریارێت خراب.
المجاهـدة: ١- شـەڕکرن. ٢- شـەڕی دگـەل دوژمنێت خودێ و دگەل نەڤسێ.
المجاهرة: دەرەهیکرن؛ کفشکرن.
مجاهز: ئامادە.
المجاوبة: لێکبەرسڤدان.
المجاور: یێ ل رەخ.
المجاورة: جیرانیکرن؛ ل رەخکەڤتن.
المجاولـة: ل ئێـک گـەڕیان؛ لێکهـاتن و لێکچوون.
المجبال: یا ب کەلەخ و گر.
المجة: ١- ئێک جارا هاڤێتنا تشتی ژ دەڤی. ٢- هنـدێ ئێـک جـارا هاڤێتنـا تشـتی ژ دەڤی.
مجتبى: ژێکرتی؛ هلبژارتی.
المجتث: ١- یێ بری. ٢- کێشـەکا شعرێ یـە ژ کێشـا (الخفیـف) هاتیـە ڤـەکرن، ل سـەر دوجارکیـا (مسـتفعلن فـاعلاتن) برێڤـە دچیت.
المجتدي: خازخازۆک.
مجتمع: ١- جهێ خرڤەبوونێ. ٢- جڤاک.
مجتنب: ١- خۆدایەرەخەکی. ٢- خۆدایەپاش.

المجتهد: ١- زانایێ علمێ قورئان و فەرمودا و قیاسی و شێوازێ ژیانا خەلکی بزانت. ٢- یێ خۆ وەستاندی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە وەلییێ هیچ پێڤەکا شەریعەتی نەکەت و تنێ ل دۆر (الحقائق الإلهیة) و پێغەمبەرا دئاخڤیت.

مجج: خۆش و شرین بوو.

المجج (بالضم): ١- مێشا هنگڤینی. ٢- کۆما شەرخۆشا.

المجج(بفتحتین): ١- شۆربوونا هەردو ڕەخێت دەڤی. ٢- پێگەهەشتنا تری.

مجح: خۆ مەزنکر.

مجد: ١- یێ خودان مەزناهی و قەدربوو. ٢- کەتە چەروانەکێ باش و تێر خوار(تەرش). ٣- تێر ئالیک دایێ و تێرکر(تەرش).

مجد(بالتشدید): ١- مەزنکر و ب قەدرکر. ٢- تالیک دایێ و تێرکر.

المجد: ١- مەزناهی و قەدر. ٢- پەقلکێت نیڤا پەحنکا دەستی. ٣- عەردێ بلند. ٤- بلندی و موکمی.

مجدار: هەلامەتێ ناڤ دەرامەتی.

مجداف: دەحفینک.

مجدد: نویکەر.

المجددیة: ناسناڤێت سنسلا تریقەتا نەقشەبەندی یە.

مجدر: خوریکلێهاتی.

مجدع: خانیێ د خانی دا.

مجدلة: باگوردان.

المجدلة: گۆتنا: (المجد لله).

مجذوب: ١- د حالچوویی. ٢- ڕاکێشایی.

مجدود: بەختیار.

مجدور: خوریکلێهاتی.

مجذوب: ١- دحالچوویی. ٢- ڕاکێشایی.

مجذور: ب ڕەه و ڕیشال.

مجذوم: ئێشا کولیا پیستی گرتی.

مجر(بالفتح): تێهنیبوو.

المجر(بالفتح والسکون): ١- پەزا تێژکێ وێ د زکی دا گربووی. ٢- لەشکەرێ زۆر. ٣- تێژکێ د زکێ ئاژەلی دا. ٤- کرینا تشتێ د زکێ ئاژەلێ ئاڤس دا. ٥- زیدەهی و ڕوبا. ٦- قومار. ٧- عەقل.

المجر(بفتحتین): ١- یا تێژکێ وێ د زکی دا گەلەک گربووی. ٢- وەلاتەکێ ئۆرووپی یە. ٣- جۆرەکێ پارەیێ ژ زێڕی.

مجری: ١- جهێ لێچوونێ. ٢- جۆک.

مجرة: لەغەرا ژ ئاڤسییێ.

المجرة: کۆمەکا مەزنا ستێر و ئەختەرا یە د ناڤبەرا خۆ دا ل دویڤ سیستەمەکی ل دۆر ئێک دزڤڕن و ل دویڤ سیستەمەکێ دی د گەل کۆمێت دی یێت هەبوونێ یا پەیوەندیدارە وەکی ڕیکا کادزا (درب التبانة).

المجرد: یێ تشتێ دەستنیشانکری ژێکری هەروەکی تو بێژی: (مجرد من الملابس) ئانکو ڤەشەلاندی.

مجرفة: مەڕبێر.

مجرم: جنایەتکار.

مجرن: مشتاخە.

مجروح: بریندار.

مجرور: ڕاکێشایی.

مجریة: دێهلەشێرا ب بەشک.

مجز: جەو.

مجزأ: پرتپرتکری.

مجزرة: کوشتنا ب کۆم.

مجزفة: تۆڕا ماسیا.

مجس(بالتشدید): کرە ئاگرپەرێس.

مجس: شاخک.

المجسة: ئـاموێرەکێ هەسـتدارە ب ڕونـاهیێ کاردکەت، ژ بۆ کفشکرنا تشـتێت نەپەنی و نەهاتینە دیتن دهێتە ب کارئینان.
مجسم: بوویە لەش.
مجسمة: لەشێ ژ بەری یان گێچێ یان کانەکی چێکری.
مجصص: گێچکرێ.
مجشة: دستار.
مجع: خورمە خوار و شیر ب سەرداکر.
مجع(بالفتح والكسر): بێ شەرمبوو.
مجع(بالفتح والضم): بێ شەرمبوو.
مجع(بـالفتح والتشـديد): خورمـا ب شـیری هەڤیرکری دایێ.
مجع: ل (إمتجع) بزڤرە.
المجعة(الماجعة): یا بێ هەتک و شەرم.
المجع: ١- یێ نەزان. ٢- یێ کەر.
مجعد: بوویە خەلەک(پرچ).
مجعول: چێکری.
مجل: پەقلک لێ هاتن(دەست).
المجل(المجلـة): پـەقلکێت دەسـتێ یـێ ژ ئەگەرێ شۆلی یان سۆتنێ پەیدادبن.
المجلـي: زاراڤـەکێ سـۆفی یـە ئـانکو جهـێ تەجەللایێ.
المجلة(بسكون الجيم): پەقلکا ئاڤێ یا ژ بەر شـۆلی ل پـەحنکا دەسـتی یـان ل پێـی چێدبت.
مجلة: کۆڤار.
مجلد: ١- جلدکری. ٢- پشکا کتێبێ یا جلدکری.
المجلجل: عەورێ گرگری.
مجلس: جڤات.
المجلى: یێ ڕەڤی و دیاربووی.
مجلل: مەزنکری.
المجماج: ١- یێ خۆ بەردایە عـەردی. ٢- یـێ گەلەک ب گوشت.
مجمج: ١- ڕۆهـن نـەکر. ٢- پیتێـت وی بـاش نەنڤیسین(نڤیسار).
المجمج: تشتێ نەرۆهن و ئاشکرا.
مجمرة: ١- مەقلە. ٢- جهێ پەلا.
مجمع: گۆمەلگەه.
مجمـع الأهـواء: زاراڤـەکێ سـۆفی یـە دبیتـە جوانیا ڕەهایی.
مجمـع البحـرين: زاراڤـەکێ سـۆفی یـە دبیتـە حـەزرەتا (قـاب قوسـین) ژ بـەر کۆمبوونـا (الوجوب) و (الإمكان) یا تێدا ڕوویدای.
مجمع الجمع: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتـە فـەنا مشەیێ د ئێکانەتییێ دا.
مجمل: گشت؛ هەمی.
المجموع: ١- یێ خرڤەکری. ٢- سەرجەم.
مجن: ڕویقائمبوو.
المجن: مەتال.
مجنون: دین.
مجني: جینایەتکري.
المجهـر: میکروسـکۆب؛ ئاموێرەکـە تشـتێت گەلەک هویر و بچویک مەزن دکەت.
مجهل: عەردێ کەس چو ژێ نەزانت.
مجهود: ١- هێز و شیان. ٢- وەستیای.
مجهول: ژێنەزان.
مجوز: حەلالکەر.
المجوس: مللەتەکە ئاگری دپەرێسن.
المجوسي: ١- ئاگرپەرێـس. ٢- فەیلەسـووف. ٣- ساحر. ٤- زانا.
المجوسية: دینەکـە دویڤچوویێـت وی ئـاگری دپەرێسن.
مجوف: خلولە.
المجون: ئەوە کو خودان د خەما چو نـەبیت یـا بڤێت و پێ چێببت بکەت.
مجيء: هاتن.
مجيب: بەرسڤدایی.

المجيــد: ١- خــودان مــەزناهی و قــەدر. ٢- ژ ناڤێت پاکێت خودێ یە.
المجيدي: پارەکێ زیڤی بوو بهایێ وی (٢٠) قــرش بــوون ب نــاڤێ ســولتان (عبــد المجيد)ێ ئۆسمانی دەرکەتبوو.
مجير: ل سەربەختێ خۆ حەواندی.
مجيز: حەلالکری.
المجيع: خورما ب شیری هەڤیر کری.
المح(المحة): زەرکا هێکێ.
مح(بالفتح والتشديد): ١- کەڤنبوو. ٢- چوو و نەما(شوین). ٣- بێ شوین بوو.
المح(الماح): جلکێ کەڤن.
المح(بالضم): خورستێ هەر تشتەکی.
محا(محى): ژێبر و شوینا وی نەهێلا.
محابات: ١- خۆشرینکرن. ٢- لایەنگیریا نە ل سەر بنیاتێ ڕاستیێ.
المحاج: درەوکەر.
المحاح(بالضم): برس.
المحاح(بالضم والتشديد): ١- درەوکەر. ٢- یێ تە بگۆتنا خۆ قائیل بکەت نە ب کریارێ.
المحادثة: هەڤپەیڤین.
المحاذاة: هەمبەرکرن.
محاذي: ل هەمبەری.
محارب: جەنگاوەر؛ شەرڤان.
المحاربة: شەڕکرن.
المحــارة: ١- تــەغما حێشــترێ. ٢- زرچــەن. ٣- پەحنکا دەڤی. ٤- ئەو حەیوانێ دەریائی یە یێ کو د صەدەفێ دا و لۆلۆک د زکی دا چێدبن.
محارة الأذن: ژناڤدایا گوهی.
المحاسبة: ١- لێگرتن. ٢- کارێ هژمارێ.
المحاش(بالفتح): ١- ناڤمالی. ٢- پەرتال.
المحاش(بالكسر): خەلکێ ژ ژمارەیەکا ئێلا خرڤــەبووین و ل نــک ئــاگرەکی پــەیمانا دبەستن.
المحاسب: ژمێریار.
المحاسبة: ١- لێگرتن. ٢- کارێ ژمێریاری.
المحاســبيون: ســۆفی نــە دویڤچوویێــت (أبــو عبدالله الحارث بن أسد المحاسبي).
المحاصرة: دۆرپێچکرن.
المحاضر: گۆتاربێژ.
المحاضرة: گۆتار.
محاط: دەوروبەرگرتی.
المحافظ: پارێزگەر.
المحافظة: پارێزگەه.
المحاق: ١- هەرسێ شەڤێن دویماهیا هەیڤێ ب حســێبا مــەهێ. ٢- ڕۆژا دویماهیــا هەیڤێ ب حسێبا مەهێ.
المحاقلة: گوهۆڕینا گــەنمێ نــە گێرەکــری ب گەنمەکێ وەکی وی سەربسەر.
المحاكاة: زارڤەکرن.
المحاكمة: دادگەهکرن.
المحال(بـالفتح): ١- مقــارا مــەزن. ٢- جــۆرەکێ چەکێ ژنانە.
المحال(بالكسر): ١- ل بن کۆلان. ٢- فند و فێـل. ٣- قاویشکێشــان. ٤- ئشــکەنجە. ٥- ســزادان. ٦- مرن. ٧- گرتنا ڕێکا حیلا. ٨- دوژمناتی.
المحال(بـالفتح والتشـديد): ١- خــاپینۆک. ٢- فێلباز. ٣- شەیتان.
المحالـة: ١- نــاعۆرا ئــاڤێ. ٢- دۆســەیا داری یــا لــەباخ دچنــە ســەر. ٣- مقــارا مــەزن. ٤- گەها پشتا حێشترێ. ٥- شیان.
المحاماة: پارێزکاری.
محامي: پارێزەر.
محاولة: هەولدان؛ بزاڤ.
المحب: ئەڤیندار.

المحبة: ئەڤینی؛ ئەڤینداری.
محبرة: حوبردانک.
محبس: زیندان.
محبل: دەمێ ئاڤسبوونێ.
المحبو: یێ ب دانێ ڕادبیت.
المحبوب: خوشتڤی.
محبوس: زیندانکری.
المحة: زەرکا هێکێ.
محت: تژی کەرب کر.
المحت: ١- ڕۆژا گەرم. ٢- یێ دژوار ژ هەر تشتەکی. ٣- ئاقلمەند. ٤- یێ خوڕست.
محتال: فێلباز.
محتبس: زیندانکری.
محتجب: پەردەکری.
المحتد: بنیات و توبیار.
محترز: پارێزتی.
محترف: پیشەوەر؛ خودان پێشە.
محترم: بەڕێز؛ ڕێزدار.
محتسب: ١- هژمارتی. ٢- منەدار.
محتشم: ١- شەرمین. ٢- شەرمکری.
محتضر: ل بەر مرنێ.
المحتضر: کۆتانا ئاژەلی.
محتقر(بفتح القاف): بێروومەتکری.
محتقر(بكسر القاف): بێرومەتکەر.
محتكر: مەتاهلگرتی بۆ دەمێ گرانییێ.
محتلم: شەیتانهاتییێ.
محتمل: پێشبینیکری.
محتوى: ناڤەڕۆک.
محتوم: مسۆگەر.
المحثل: ١- خوارنپیس. ٢- تێر شیر نەخواری.
محج: ١- لەزکر. ٢- تیڤلاند. ٣- ژێبر. ٤- ئاخ ژێ ڕاکر(بای). ٥- پەرخاند. ٦- کیا. ٧- شلقاند.
محج(بالفتح والكسر): درەوکر.
محجة: ڕیکا ڕاست.
محجر: قۆلا چاڤی.
المحجل: باز؛ یێ تۆک ل دەست و پیا.
محجمة: کولندکێ خوین بەردانێ ژ پشتێ.
محجن: گۆپال.
محجوب: پەردەکری.
محجور: قەدەغەکر.
محدب: قوف.
محدث: ئاخڤتنکەر.
محدث: ئەو تشتە یێ ژ نوی پەیدابووی ئانکو بەری وی دەم و جهـ هەین.
محدود: ڤەبڕی.
محذور: هۆشداریلێکری.
محذوف: ژێڕاکری.
محر(هنحر): ناڤێ خوداوەندەکێ (المعينيين الشماليين)، ڕامانا شریعەتی ددەت.
محراب: ژۆرا عبادەتی.
محرر: نڤیسەر.
المحرز: ئەو مالە یێ قەدەغەکری کو دەستێ ئێکی بگەهیتێ.
محرض: هاندەر.
محرف: گوهۆڕینکار.
محرق: سۆتنکار.
محرق: صەنەمەکێ ئێلا (بكر بن وائل) بوو مجێوریێت وی کوڕێن (الأسود العجلي) بوون، هندەک ڕۆژهەلاتناس دبێژن قوربانێت بۆ ددان مرۆڤێت سۆتی بوون، کوڕێت وی ل ناڤ ئێلێت دی دەلاڤبوون؛ (بلج بن محرق) ل نک (عنزة) بوو و (عمرو بن محرق) ل نک (عميرة) و (غفيلة) بوو.
محرقة: جهێ سۆتنێ.
محرك: ١- ماکینە. ٢- لڤاندنکار.
المحركات الإنفجارية: ئەو ماکینەنە یێت کۆ ب هێزا سۆتەمنیێ کاردکەن وەکی یا تورمبێلێ.

المحرم: ١- یێ حەرامکری. ٢- مەها ئێکێ یە ژ سالا قەمەری و ئێکە ژ مەهێت شەر و خونڕێتن تێدا هاتینە حەرامکرن، دیسا دبێژنێ: (الشهر الحرام) و (محرم الحرام).

محروب: یێ مالێ وی هەمی هاتیە تالاندن.

محرور: گەرمبوویی.

محروس: زێرەڤانی لێکری.

محروق: سۆتی.

محروم: ١- بێبەهر. ٢- بێبەهربوویی.

محزون: غەمگین.

محس: پەرخاند دا تەرم ببت.

محسة(فرجون): گەلوەشین؛ مەحەسک.

محسن: قەنجیکەر.

محسوب: هژمارتی.

محسود: حەسەدپێبری.

محسوس: هەستپێبری.

محش: ١- تیڤلاند. ٢- ب کولبەیێ خوار. ٣- ژ بنی ئینادەر. ٤- پێچا.

المحشر: ١- جهێ خرڤەبوونێ. ٢- رۆژا خرڤەبوونێ. ٣- ژ ناڤێت رۆژا قیامەتێ یە.

محشور: خرڤەکری.

محشي: حەشاندی.

محص(بالتشدید): ١- کێمکر. ٢- ژ زەغەلی پاقشکر. ٣- سەربۆرکر. ٤- تاقیکر.

محص: ١- ژ زەغەلی پاقژکر. ٢- سەربۆرکر. ٣- بەزەکا دژوارکر. ٤- لنگێت خۆ راژەنین. ٥- رەڤی. ٦- لێدا. ٧- خورستکر. ٨- باش بادا. ٩- سەقاکر. ١٠- تەیسی.

محص(بالفتح والکسر): مویێ وی ژێ ڤەبوو هەتا پچیای.

محص (بالفتح والتشدید): ١- کێمکر. ٢- ژێ تافیرکر. ٣- خورستکر. ٤- دویرکر. ٥- سەربۆر و تاقیکر.

المحص(بالفتح والسکون): یێ لێکدایی و پەیت.

المحص(بالفتح والکسر): یێ نەرم.

محصلة: دەرئەنجام؛ ئەنجامێ پەیدابووی.

محصن: ١- بژن؛ خودان ژن. ٢- چەپەرکری.

محصنة: ١- شویکری؛ ب مێر. ٢- چەپەرکری.

محصور: دورپێچبوویی.

محصون: چەپەربەستی.

محض: ١- خورستکر. ٢- قرش و زەغەل تێدا نەهێلان. ٣- شیرێ خورست دایێ.

محض(بالفتح والضم): خورستبوو.

محض(بالفتح والکسر): شیرێ خورست ڤەخوار.

المحض: ١- تشتێ خورست و بێ قرش و زەغەل. ٢- سافی و زەلال. ٤- شیرێ خورستێ ئاڤ نەچوویە ناڤ.

محضاج: شوینک.

المحضر: نڤیسار حوکم تێدا هاتیە نڤیسین.

محط: ١- تبلێت خۆ د سەرڕا ئینان و برن دا چێبکەت. ٢- تیکرەدەر (تیر). ٣- ژ کاڤلانی دەرئێخست. ٤- ئینادەر(ڕوم). ٥- کرەغار.

محظور: ڤەدەغەکری.

محفة: دارموقری.

محفظة: جزدانک.

محفل: ١- جڤات. ٢- جهێ کەمبوونێ.

المحفلة: ئاژەلێ نەهاتیە دۆتن دا گوهانێت وی تژی شیر ببن.

محفور: کۆلایی.

المحفوظ: یێ پارازتی.

محفوف: خەملاندی.

محق (بالفتح): ١- بەتالکر و نەهێلا. ٢- کێمکر و بەرەکەت ژێ بر. ٣- مراند.
محق(بالضم والکسر): ١- مر. ٢- نێزیکی مرنێ بوو.
المحق: یێ خودان حەق.
محق(بالفتح والتشدید): ژ کارئێخست و ژناڤبر.
المحق: ١- مرن. ٢- دارقەسپێت ل نیزیکی ئێک هاتینە چاندن. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە نەمانا مریدی.
المحقة: مرن.
محقر: بێڕوومەتکری.
المحقق: ١- تویژەر. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو مریدی مەقامەک بۆ وی ژ بۆ گەهەشتنا مەقمەکێ دی نە بیتە پەردە هەروەسا پلەیەک ژ بۆ گەهەشتنا پلەیەکا دی نەبیتە پەردە.
محقوق: حەقکری.
محقه الله: بەرەکەتا وی ژێ راکر.
محسک: ١- دژواربوو و کەتە کەرب و هەڤرکیێ. ٢- فەسادی کر و ل بن ڤەکۆلا.
المحک(ماحک؛ محکان): یێ کەتی کەرب و هەڤرکیا.
محکم: ١- یێ باش پارازتی. ٢- یێ نەهێتە گوهۆڕین و دەستکاریکرن.
المحکمات: ئەو ئایەتێت قورئانێ نە یێت کو ڕامانێت وان د ڕۆهن و ئاشکرا و پێدڤی چو تەفسیرا نەبن.
محکمة: دادگەه.
محکوک: خوراندی.
محکوم: حوکم ل سەر دایی.
محل: ١- بێ بەهربوو ژ بارانێ و ما هشک و بێ گیا. ٢- بێ بارانکر و هیلا هشک و بێ ئاڤ و گیا.
محل(بالفتح والتشدید): ١- بهێزئێخست. ٢- درێژکر.
محل به: ١- فەسادی لێکر. ٢- بێبەختی لێکر.
المحل(بالفتح والسکون): ١- نەهاتنا بارانێ و هشکیا عەردی. ٢- تەنگاڤی. ٣- برسا دژوار. ٤- هشکاتی. ٥- فەند و فێل. ٦- تۆز.
المحل(بالفتح والکسر): فەند و فێل و خاپ.
محلی: شرینکری.
المحلاً: یێ ژ برنا ئاڤێ قەدەغەکری.
محلاج: تیروکا نانی.
محلال: ١- ئاڤا شرین. ٢- ئەو جهە یێ دهێتە هلبژارتن بۆ لێدانانێ و خۆجهیێ. ٣- جهێ گەلەک خەلک مالێت خۆ ددانێ.
محلب: ١- جهێ بێرێ. ٢- زەرکا شیری. ٣- هاریکار.
المحلبیة: محەلەبی؛ شرینییەکە ژ ئارکێ برنجی و شیری و شەکرێ دهێتە چێکرن.
محلة: تاخ.
محلج: کڤانێ ژەنینا پەمبی.
محلجة: خانک.
محلل(بفتح اللام): حەلالکری.
محلل(بکسر اللام): حەلالکەر.
محلوج: ڤەچری(بەمبوی).
محلول: حەلیایی.
محلي: ناڤخۆیي.
محلیة: ناڤخۆیی.
محمد: ١- یێ خەلک پەسنێت وی دکەت و ب سەری سویند دخۆت ژ باشیا وی. ٢- سخلەت باش.
محمدة: ١- کارێ جهێ سۆپاسیێ. ٢- سخلەتا باش.

المحمل: ئەو ديارينە يێت بۆ مەككەهێ ل دەمێ حەجێ دهێنە هنارتن كو ل حێشترەكێ دهێتە كرن و كەسک سەرێ وێ دكێشيت و كەسەک ل سەر بارێ وێ سيار نابيت.
محمود: سۆپاسيلێكری.
محمول: ١- هەلگرتی. ٢- باركری.
محموم: شاريايی.
محمية: ئەو دەولەتە يا ل ژێر دەستهەلاتا دەولەتەكا بيانی.
محن: ١- دانایێ. ٢- ب چوونێ ڤە وەستاند. ٣- ب ئاگری سافی و زەلال كر. ٤- پاقژكر. ٥- كرە بەرخۆ هەتا دريای(جلک). ٦- ئاخا وێ ژێ دەرئێخست(بير). ٧- دايێژ
محن(بالفتح والتشديد): نەرمكر و ژێكئينادەر.
المحن: ١- نەرمێ هەر تشتەكی. ٢- بۆراندنا دانێ رۆژێ ب رێڤەچوون و كاری. ٣- تشتێ دهێتە دان.
المحنة: ١- مسيبەتا بۆ مرۆڤی دبيتە سەربۆر. ٢- تشتێ مرۆڤ پێ دهێتە سەربۆر كرن. ٣- خورستكرنا تشتی ب ئاگری.
محنية: جهێ بلندێ گيا لێ شين دبت.
المحو: ١- رەشاتيا ل سەر روێ هەيڤێ. ٢- ژ پلەيێت فەنايێ يە ل نک سۆفيان كو دبيتە فەنابوونا مريدی د زاتێ خودێ دا بێی شوينەک ژێ بمينت. ٣- ژێبرن و نەهێلانا شوينا.
المحوة: ١- بارانە ژ بەر كو هشكێ نا هێلت. ٢- ڤهێتی. ٣- بايێ باكۆرە كو عەورا دبەت. ٤- ئێک جارا ژێبرنێ و نەهێلانا شوينێ.
محور: ١- تيركا نانی. ٢- راستەيی دكەڤيتە تشتێت كرۆڤر وەكی خرخالێ يان دولابێ.
محوش(ممحشة): يا ب هشكاتيا خۆ داروباری و تشتی د سۆژيت (سال).
المحول: يێ سالەک ب سەر ڤە چووی.
محيا: سەروچاڤ؛ دێم.
محيار: يێ مرۆڤێ گەلەک حێبەتی دكەت.
محير(بفتح الياء و تشديده): حێبەتكری.
محير(بكسر الياء و تشديده): حێبەتيكەر.
المحيص: ١- سەربۆركرن. ٢- جهێ پێڤەرەڤينێ. ٣- قەرتالبوون. ٤- تشتێ مرۆڤ نەشێت خۆ ژێ ڤەدەت ئانكو ژ بەر خلاس نەبيت. ٥- خۆ ژێڤەدان. ٦- رەڤين.
المحيص(الممحص): ١- يێ لێكدايی و پەيت. ٢- يێ سەقاكری.
محيط: ١- ئوقيانوس. ٢- تخوبێ دەرڤەيێ تشتی. ٣- پێ ئاگەهـ. ٤- ل دۆرزڤری.
محيل: ١- فرێكەر. ٢- حێلەكەر.
محي: ١- زينديكەر. ٢- ژ ناڤێت پيرۆزێت خودێ يە.
محيي: سلاڤكەر.
مخ(بالتشديد): مەژی دەرئێخست.
المخ: ١- مەژی. ٢- خورستێ هەر تشتەكی. ٣- سپيلكا چاڤی. ٤- يێ نەرم. ٥- باشی.
مخى(بالفتح والتشديد): ژێدويركر.
المخائخ: يێت ژ هەميا باشتر.
مخابر: يێ كارێ گەهاندنا دەنگۆباسا دكەت ب تەلەفۆنا يان ئالاڤەكێ دی.
المخابرة: ١- كارێ گەهاندنا دەنگوباسان. ٢- شينكرنا سێكا عەردی يان چارێكا وی. ٣- تێلەفۆنكرن. ٤- قەسەگەهاندن.
المخاتلة: خۆ لێكڤەشارتن.
المخاخة: مەژيێ ژ هەستی دهێتە دەڤی وی كەسێ دمێژت.

مخاخة: مەژییَ ل دەمیَ میَهتنا هەستی دهێتە دەڤیَ مرۆڤی.
مخادع: خاپینۆک.
مخادعة: خاپاندن.
مخاريط: میهـ یان بزنا ئێشا هشکبوونا شیری گوهانێت ویَ دگرت.
مخاصم: هەڤرک.
مخاصمة: هەڤرکی.
المخاض: ژانا بچویکبوونیَ.
المخاط: کلمیش؛ کلیل.
مخاط الشيطان: ل (لعاب الشمس) بزڤرە.
مخاطب(بفتح الطاء): ییَ ئاخڤتن ئاراستەی وی دهێتەکرن.
مخاطب: ییَ ئاخڤتنیَ ئاراستەی ئێکەدی دکەت.
المخاطبة: هەڤپەیڤین.
مخالب الشيطان: گیاشاخک؛ شاخک؛ گیایەکە بەلگێت وی وەکی ییَت کولندانە بەلیَ هەرەوکی د گەزۆگرتی نە بەریَ وی ل دەستپێکیَ وەکی کولندی یە لیَ بشتی دگەهت سەریَ وی دوشەق دبیت و وەکی شاخێت بادایی لیَ دهێن، دبێژن دەرمانیَ رۆماتیزیَ یە.
مخاط الشمس: ل (لعاب الشمس) بزڤرە.
المخاطرة: خۆ بەر مەترسیکرن.
مخافة: ترس.
المخالصة: ئەختوباریکرن.
المخالطة: تێکهەلیکرن.
مخالفة: ١- سەرپێچی. ٢- سەرپێچیا یاساییَ. ٣- سەرپێچیکرن.
مخالم: هەڤال.
المخايل: عەورێت بارانا ئێکیَ.
المخبت: ١- ئەو کەسە ییَ دایە عەردیَ نزم. ٢- د دینی دا دبیتە کەسیَ دلیَ وی ب خودیَ پشتراست و ئارامبووی.
مخبر: قەسەگەهین.
مخبوون: ١- جلکیَ تێک کەڤتییَ. ٢- زاراڤەکیَ عرووزی، سالوخەتیَ جۆرەکیَ کێشیَ یە کو (خبن) کەڤتییَ، ل (خبن) بزڤرە.
المخة: پرتا مەژی.
مختار: ١- ژێگرتی. ٢- کیخە. ٣- خودانیَ هابژارتنیَ.
مختال: خۆمەزنکەر.
مختبر: تاقیگەهـ.
المختبل: ییَ پویچبووی.
مخترع: ئەفراندەر.
مخترق: کۆلان.
مختص: تایبەتمەند.
مختصر(بفتح التاء): کورتی.
مختصر(بكسر التاء): کورتیکەر.
مختفي: ڤەشارتی.
مختل: تێکچوویی.
مختلس: دزیکری.
مختلط: تێکهەل.
مختلف: ژێکجودا.
مختنق: خەندقاندی.
مختوم: ١- مۆرکری. ٢- ب دویماهیهاتی. ٣- ب دویماهیئینایی.
مخج: ١- لڤلڤاند. ٢- کێشا و لڤاند.
المخج: رێکا ئاشکرا و یار.
المخحاد: ییَ کێم خێر.
مخخ: مەژی دەرئێخست.
مخدة: بالیفک؛ پالگەهـ.
مخدر(بفتح الدال): ١- هۆشبەرکری. ٢- د خیڤەتیَ ڤە مایی.
مخدر(بكسر الدال): هۆشبەر.
مخدرة: ژنکا د خیەتیَ ڤە مایی.
مخدع: ئۆدا بچویکا د ئۆدا مەزن دا.

مخدمة(مخدم): قەیتانا گرێدانا بەرپێکا شەروالی.
مخدوش: تیڤلاندی.
مخدوم: خزمەت بۆ کری.
مخذفة: بەردەقانی.
مخذول: پشتەڤانی بۆ نەکری.
مخر: ١- چوو و و ئاڤ شەقکر ب دەنگ ڤە. ٢- کێلا. ٣- ب دەستا شەقکر (ئاڤ). ٤- زکێ وێ دڕاند. ٥- دایێ دا ساخ ببیت. ٦- زکێ وێ دڕاند.
مخراش: باکۆرە.
مخراق: ١- مەردەمێر. ٢- یاریەکا بچویکایە.
مخرب: خرابکار.
مخرت السفينة: چوو و ئاڤ شەقکر و دەنگکر.
المخرة(بالفتح): ١- ئێکجارا شەقکرنا ئاڤێ. ٢- بێهنا نەخۆشا ژ دەڤی دەردکەڤیت.
المخرة(بالكسر أو الضم): تشتێ تو دهەلبژێری.
مخرج: جهێ دەرکەڤتنێ.
مخرق(بالفتح): دەشت یان بیابانا بێ ئاڤ.
مخرق(بالضم): یێ گەلەک درەوین.
مخرقة: درەو.
المخرز: درێشک؛ ئامویرێ کونکرنا تشتایە کو شویژنەکا ب دەستکە.
مخرق: ١- درەوکر. ٢- بێبەختیکر.
المخروت: ١- گوهشەق. ٢- دفنشەق.
المخروط: ١- ئەوێ رهێت وی شەلال و نە دتژی. ٢- ئەو شکلە یێ وەکی مزراعێ سەرەک تیژ و یێ دی پەحن و گورۆڤر.
مخزة: جهێ کڤریشکا.
مخزن: عومبار.
مخزوم: خزێنمک د دفنێ کری.
المخشلب: مۆرکێت سپی.
مخصوص: تایبەتکری.
مخض(بالتشديد): کەتە بەر بچویکبوونێ و ژان هاتنێ.
مخض: ١- کیا و نیڤشکێ وی دەرئێخست. ٢- شلقاند. ٣- ل ئاڤێ دا دا تژی ببیت (دەلو). ٤- گەلەک جارا داهێلایێ(بیر و دەلو). ٥- لێکقولپاند و هزرا خۆ تێداکر.
مخض(بالضم والكسر): دەمێ بچویکبوونا وێ نێزیکبوو و ژانا دەسپێکر.
مخض(بالفتح والتشديد): دەمێ بچویکبوونا وێ نێزیکبوو و ژانا دەسپێکر.
مخضب: تەشتا سەرشویشتنێ.
مخضت: کەتە بەر ژانێت بچویکبینێ.
مخضرم: ١- نەسونەتکری. ٢- یێ بابێ وی سپی و ئەوێ رەش. ٣- مرۆڤێ بێ عەسل. ٤- ئەوێ ل دەمێ جاهلیەتێ و ئیسلامێ ژیای. ٤- دوریکری.
مخط: ١- کفکر. ٢- ژ کاڤلانی دەرئێخست (شیر). ٣- ژ دفنا خۆ ئینادەر (کلمیش). ٤- پەشی(تیر). ٥- ب لەز ب رێڤەهچوو. ٦- لەزکر.
المخط (بالفتح والضم): ١- خولی. ٢- جلکێ کورت.
المخط(بالضم والكسر): سلارێ مەرد.
المخطة: ١- قلمیشێ دهێتە کفکرن. ٢- ئێک کفکرن.
مخطط: نەخشە.
مخطوب: خوازتی.
مخطیء: خەلەت؛ شاش.
مخفف(بفتح الفاء): سڤککری.
مخفف(بكسر الفاء): سڤککەر.
مخفقة: دارێ پەروەردەکرنا زارۆکا.
مخفوض: نزمکری.
مخفي: ڤەشارتی.
مخل: تێکدەر.

المخل: لهازه(یۆنانی) یه.

المخلاة(بالکسر): جهۆرێ دەواری یێ کایێ یان گیای دکەنێ و ب سەرڤه دکەن.

مخلب: پەنجار؛ پەنجا بالندەی.

المخلخل: جهێ خلخالێ ل لنگی.

المخلص(بکسر اللام): ١- یێ ئەختوباریێ دکەت. ٢- یێ کارێ بێ زەخەلی و حیلە و کێماسی دکەت.

المخلص(بفتح اللام): یێ کار و کریارێت وی ژ کێماسیا هاتینە پارازتن.

مخلصة: جۆرەکێ گیایە ل چیاییێت بلند شین دبیت، بەلگێت وی وەکی کەرەفسێ نە، کولیلکێت وی سۆرێت باڤشینن، بەلگێت وی د تەعلن وەک دەرمان ژ بۆ قۆلوونێ و بهێزکرنا مەعدێ و مێلاک و خالخاکا د باشن.

مخلع: زەلامێ سست وبێ شیان.

مخلف(بفتح اللام): ١- ب جههێلاییی. ٢- گیایێ بۆ چارا دوێ شینبووی.

مخلف(بکسر اللام): ١- ل پاشخۆهێلاییی. ٢- دویندەهـ ل پشت خۆ هێلاییی.

مخلو: ڤالاکری.

مخلوط: تێکهەلکری.

مخلوع: ١- ژ جهراکری. ٢- وەلامێ ژنکا وی ئەو بەردایی.

مخلوق: چێکری؛ ئافراندی.

مخمخ: مەژیێ وی ئینادەر.

مخمر(بفتح المیم): ترشکری.

مخمر(بکسر المیم): ترشکەر.

مخمس: پێنجتاکری.

مخمصة: ١- برس. ٢- گرفتاری. ٣- ڕەنج و زەحمەت.

مخمل: پەڕۆکێ قەدیفە.

مخن: ١- کرەگری. ٢- ئاڤ ژێ دەرئێخست (بیر). ٣- تیڤلاند. ٤- یێ درێژبوو.

المخن: زەلامێ درێژ.

المخنة: حەوشا خانی.

مخنث: نێرومێک.

مخنقة: ڕستک.

مخنوق: خەندقاندی.

مخوف: ترسنوک.

المخیخ: ١- هەستیێ ب مەژی. ٢- یێ ب مەژی.

المخیض: دەو.

مخیلة: عەورێ مەزنێ ئاسۆیێ دگریت.

مد (بالتشدید): ١- درێژکر. ٢- پەحنکر. ٣- بێهنا خۆ لێ فرەهکر. ٤- د هەوارێ چوو. ٥- هاریکر. ٦- هێز بۆ ڤرێکر. ٧- درێژکرێ. ٨- چوو. ٩- هندی. ١٠- بلندبوونا ئاڤا دەریایێ. ١١- کێشا. ١٢- ئالیک دایێ. ١٣- لێ زیدەکر. ١٤- بلندبوو و ڕۆناهیا وی بەلاڤبوو. ١٥- ئاڤا وی زێدەبوو(ڕوبار). ١٦- زەیت کرێ(چر). ١٧- دۆم کێشا.

المد(بالفتح): ١- درێژاهی. ٢- درێژکرن. ٣- درێژکرنا پیتا (أ). ٤- بلندبوون. ٥- زێدەبوون. ٦- هلمشت.

مد البحر: بلندبوون و ب ناڤ کناری ڤەچوونا ئاڤا دەریایێ.

مد الضحی أو النهار: بلندبوونا ڕۆژێ.

المد(بالضم): جۆرەکێ عەلبێت پیڤانێ یە دبیتە نێزیکی (١٨)ە لیترێت فرەنگی.

المدی: ١- ئارمانج. ٢- دویماهی.

مداد: ١- حوبر. ٢- زێتا چرای. ٣- زبل؛ کیمیا. ٤- هژمار. ٥- ڕیباز. ٦- پەیرەو.

مدار: ١- جهێ زڤرینێ. ٢- خەلەکا وەهمی یا ل ڕوویێ عەردی.

مداسة: بێدەر.

مداعبة: یاری.
مدافع: بەرەڤان.
مدافعة: ئێکدوپالدان.
مداقة: هویربینیکرن.
مدالسة: خاپاندن.
مدام: ١- مەی. ٢- بارانا بەردەوام. ٣- هەروەسا.
مدامة: مەیا کەڤنار.
مدامنة: هەڤالینیا بەردەوام ل سەر ڤەخوارنێ.
المدان(الإمدان): ئاڤا گەلەک سویر.
المدان: ژ صەنەمێت خەلکێ حجازی بوو، خانیەک ل سەر ئاڤاکربوون.
المداهنة: ١- دورییاتی. ٢- چاڤنقاندن ل نەحەقییێ ژ بەر بەرژەوەندییەکێ یان ژ سستیا د دینی دا.
المداواة: دەرمانکرن.
المداولة: ١- لێکگوهۆڕینا بیرورا. ٢- تەکبیرکرن. ٣- ژێکپرسین. ٤- هەڤپەیڤین. ٥- د دادگەهێ دا دبیتە: ژێکپرسینا بیرورا ل دۆر بابەتەکی بەری دانا حوکمی. ٦- ئێک ل دویڤ ئێکی یا کرنا کارەکی.
المداوم: ب بەردەوامی.
المداومة: بەردەوامیپێدان.
المدبر: ١- ئەوە یێ ب کارێ ڕێڤەبرنا کاروباران ڕادبیت. ٢- ئەوە یێ کۆلەیێ خۆ ئازاد دکەت بەلێ ب مەرجەکی کو پشتی مرنا وی بت.
المدبر(بسکون الدال): یێ پشتدای و ڕەڤی.
مدبوغ: گەمارکری.
مدة(بالضم): دەم.
مدة(بالکسر): ١- جۆر. ٢- عەداف.
مدثر: ١- یێ جلکێ خۆ د خۆ پێچایی. ٢- یێ تشتەک د خۆ پێچایی.
مدح: باش پەسنا وی کر.
المدح: ١- پەسن. ٢- جوینەکێ شعرا سترانکی یە پێ پەسن و دیارکرنا باشی و سالخوتێت کەسەک دهێنە دیارکرن.
المدحة: ١- پەسنەکرن. ٢- یێ پەسن پێ بهێنەکرن.
مدخ: ١- مەزنبوو. ٢- هاریکاریەکا تمام بۆ کر.
مدخل: دەرۆک.
مدخنة: ١- بۆڕیا دویکێلێ. ٢- کولینک.
مدخول: بژۆرئێخستی.
مدد: ١- هاریکاری. ٢- پەحنکر.
مدر: ١- تەقن لێدا؛ تەقنکر. ٢- تیکێت وی تژی تەقن کرن.
مدر(بالتشدید): ١- ڕیت. ٢- تەقن لێدا؛ تەقنکر. ٣- تیکێت وی تژی تەقن کرن.
مدر(بالفتح والکسر): زکێ وی مەزنبوو.
المدر: ١- هەریا چرا خورست. ٢- باژێڕ و گوند. ٣- ئاکنجی یێت گوند و باژێڕ و گوندا.
المدراء: ١- مێیا (الأمدر)ە. ٢- حەفتیار.
المدرة: ١- پرتا تەقنا خورست. ٢- خانی.
مدرب: ڕاهینەر.
مدرة(بالفتح): ١- گوند. ٢- پرتا تەقنێ.
مدرج: ١- تۆمار. ٢- نامە. ٣- پەرتۆک.
مدرج (بتشدید الراء): ١- دەرەجکری. ٢- پلەپلەکری.
مدرجة: ١- دەرجک؛ پێسترک. ٢- جهێ دەرج دەرج کری.
مدرس: فێرکار.
مدرسة: قوتابخانە؛ خویندنگەهـ.
المدرک: ١- ڤێراگەهەشتی. ٢- یێ ب نڤێژێ ڕا گەهەشتی پشتی(تکبیرة الإحرام).
مدرکة: ١- ئالاڤێ تێگەهەشتنێ. ٢- ئێیێک تەگەهەشتن.
مدروس: خواندی.
المدري: ١- گوندی. ٢- باژێری. ٣- شە.

مدس: پەرخاند.
مدش: ١- پیچەک خوار. ٢- کێمکر.
مدش(بالفتح والکسر): ١- تاریبوو ژ برسا یان ئەگەرەکێ. ٢- سست و زراڤبوو(رها دەستی).
مدش(أمدش): دا؛ بەخشی.
المدش(بالفتح والسکون): تشتێ کێم ژ یێ دهێتە دان.
المدش(بفتحتین): ١- تاریبوونا چاڤی ژ ئەگەرەکێ. ٢- سستبوون و زراڤبوونا رها دەستی. ٣- پەقینا پێی. ٤- کێمییا گوشتێ مەمکێ ژنکێ. ٥- سوّربوون و زڤربوونا سەروچاڤا. ٦- کەرینی.
المدش(بالفتح والکسر): کرەمرۆڤ.
مدشة: نەساخی؛ ئێش.
المدعی: خوازتی.
المدعة: ناگیلا قەرقۆدە.
مدعو: ١- خوازتی. ٢- یێ دبێژنێ.
المدعي: ١- دەعوادار؛ خودانێ سکالایێ. ٢- یێ گومان ل سەر نفشێ وی هەین کو نەکورێ بابێ خۆ یە یان ئێک ژ باب و کالێت وی نەیێ بابێ خۆ یە.
المدعی علیه: دەعوالێکری؛ کەسێ سکالا ل سەر هاتیە تۆمارکرن.
المدعي العام: دەعوادارێ گشتی.
مدغم: پیتا هاتیە رِاکرن و یا ل دویڤ شداندی.
مدفأة: سۆپە.
مدفع(بالفتح): ١- هەرکینا ئاڤێ. ٢- جهێ پالدانێ.
مدفع(بالکسر): توپ.
مدفن: جهێ بنئاخکرنێ؛ کۆر.
مدفوع: ١- پالدایی. ٢- ئەداکری (دراڤ).
مدفون: بنئاخکری.
مدق: شکاند.

مدقة الراعي: گیایێ شیمرک.
المدقق: هویربین.
مدقوق: ١- قوتایی. ٢- هویرکری.
مدلس: خاپینکەر.
مدلل(بفتح اللام): نازدارکری.
مدلل(بکسر اللام): نازدارکەر.
المدلول: یێ ب دەلیلی هاتیە زانین.
مدلهم: تاری.
مدمک: گەرا دیواری؛ رێزا بەرا یان یا کەرپیچا ل دیواری.
مدموغ: ١- دربدایێ مەژی هنگاڤتی. ٢- تەپەسەرکۆی.
المدمن: مەیڤەخۆرێ مەیێ نەهێلت.
مدن(بالفتح): ئاکنجیبوو.
مدن(بالفتح والتشدید): باژێر ئاڤاکرن.
المدني: یێ باژێری.
المدنیة: شارستانیەت.
مده: پەسنێت وی کرن؛ مەدحێت وی کرن.
مدني: باژێری.
المدنیة: باژێرکاری.
مدهامة: کەسکاتیا ب سەر رەشی ڤە ژ تێکرا تێکرایێ و خەملێ؛ سالوخەتێ باغ و بیستانایە.
مدهش: حیبەتیکەر.
مدهوش: حێبەتی.
مدهون: دوندایی.
المدوخ: یێ کاری ب لەز و بەز دکەت.
مدور: ١- گورۆڤرکری. ٢- گورۆڤر.
مدون: نڤێسی.
المدي(بتشدید الیاء): ١- برکا بێ دیوار. ٢- ئاڤا ژبەر برکێ چووی و گەنیووی.
المدي(بالفتح والکسر): ١- برکا بێ دیوار. ٢- ئاڤا د بن برکێ دا دچیت و گەنی دبت.

المدي(بالفتح والسكون): عەلبەكا پیڤانێ بوو ل شامێ و مصرێ دهاتە بكارئینان دبوو (١٩) خسم.

المدية(بالضم): ١- ئامانج. ٢- دویماهی. ٣- ساتۆر.

المدية(بالفتح أو الكسر): ساتۆر.

المديح: پەسن.

مديحة: پەسنە.

المديخ: یێ مەزن و كەس نەشێتێ.

المديد: ١- یێ درێژ. ٢- ئالیك. ٣- كێشەكا شعری یە ل دویڤ دوجاركیا (فاعلاتن فاعلن فاعلاتن) دچیت.

المدير(بالفتح): یێ تەقنكری.

المدير(بالضم): رێڤەبەر.

المديرية: ١- رێڤەبەری؛ كارێ ریڤەبەری. ٢- دەمێ ریڤەبەریا ریڤەبەری. ٣- دەزگاهەكە دكەڤیتە ژێر دەستهەلاداریا ریڤەبەری.

المدين: شیر.

المدينة: ١- باژێر. ٢- ناڤێ پایتەختێ ئێكێ یێ دەولەتا ئیسلامی یە، دیسا ژێ دگۆتنێ: (طيبة؛ يثرب).

مدينة السلام: باژێرێ بەغدایە، لێ د كەڤن دا ناسناڤێ باژێری (قودسێ) بوو دگۆتنێ: (أورشەلیم) ئانكو (باژێرێ ئاشتییێ).

مديون: قەردار.

مذ(منذ): ژ هینگێ.

مذى: بەردا چەرێ.

المذار: فەسادكەر.

المذاع(بتشديد الذال): ١- یێ چو تشت خۆ د دەڤی نەگرن. ٢- بێئەختوبار. ٣- درەوكەر.

المذاق(بتشديد الذال): یێ حەژێكرنا وی ب زەغەل.

المذاكرة: بیرئینانا ئێكدو.

مذبب: یێ ب دژواری بەرگیریێ دكەت.

مذبوح: سەرژێكری.

المذحة: كوشتنا ژمارەیەكا مەزن ژ مرۆڤێت بێشیان یێت نەشێن بەرەڤانییێ ژ خۆ بكەن.

مذج: فرهەبوو و وەرمی.

مذخ(بالفتح والتشديد): بەرفرهكر.

مذح: خوریانێ یان خوهێ رهنێت وی یان گونێت وی گرتن و كولبوون یان سۆتنەك بەربوویێ.

المذح: شیرەیێ د كولیلكێت هنارا دێم دا.

مذخ: ڤەمێژت.

المذخ: شیرەیێ د كولیلكێت هنارا دێم دا.

مذر: خرابوو و پویچبوو.

مذر(بالفتح والتشديد): بەلاڤەكر.

المذر: یێ خراب و پویچ.

المذرة: ١- هێكا پویچ. ٢- یا پیس.

مذري: ملهێب.

مذري: شە.

مذع: هندەك ژ دەنگوباسی بۆ گۆت و هندەك لێ ڤەشارت.

مذع يمينا: سویندخوار.

مذق: ١- ئەختوباری نەكر. ٢- شیرێ ئاڤ ل ناڤ بۆ تێكر. ٣- ئاڤ كرە ناڤ. ٤- زەغەلی تێدا كر.

مذق(مذيق؛ ممذوق): ئاڤ تێهەلكری.

مذكار: ژنا كوڕا دئینت.

مذكر(بفتح الراء): نێر.

مذكر(بكسر الراء): بیرئینەر.

مذكرة: یادداشت.

مذكور: ١- ژێكۆتی. ٢- یێ هاتیە بەحسكرن.

مذل: ١- بێزار و نەڕحەت بوو. ٢- وەك مەردینی دا. ٣- ڕێنجیبوو.

مذل(بالفتح والضم): خۆش و ڕحەت بوو.

المذل(بالفتح والكسر): ١- یێ بێزار و نەرحەت. ٢- یێ نهێنی بەلاڤکری. ٣- یێ دلێ وی نەچیتە تشتی و ددەتە ئێکەدی. ٤- ڕێنجیبوون.

المذل(بالكسر والسكون): یێ گەلەخ هویر.

المذلة(بالضم والسكون): ١- بەرکێ خورمێ. ٢- خالا ل کەڤری.

مذمة: نەکامی.

مذمذ: درەوکر.

مذموم: نەکامی لێکری.

المذميذ: درەوکەر.

مذنب(بسكون النون): گونەهکار.

مذنب(بتشديد النون): ١- کوریدار؛ بکوری. ٢- جۆکا د چیتە ناڤ باغی.

المذهب: ١- ڕێ. ٢- ڕیبازا دینی.

المذهب العقلي: ١- ڕێبازەکا فەلسەفی یە دبێژیت عەقل زێدەرێ هەر زانینەکێ یە و سەربۆرا هیچ پەیوەندیەک پێڤە نینە. ٢- ڕێبازەکە هەر دەستهەلاتەکێ ژبلی دەستهەلاتا عەقلی ڕەتدکەت.

مذهب(بتشديد الهاء): ب زێری تامدایی؛ زێرکری.

مذى: بەردا چەرێ.

المذي: ١- ئەو ئاڤە یا ل دەمێ ئاریانێ یان بەری کارێ سەکسی ژ زەلامی دهێت. ٢- جهێ دەرکەڤتنا ئاڤێ ژ برکێ.

مذياع: رادیون.

المذية: خودیکا زەلال.

مذيع: بێژەر.

المذيل: ١- خۆش و ڕحەت. ٢- یێ بێزار و نەرحەت. ٣- یێ نهێنی بەلازکری.

مر(بالتشديد): ١- بۆری و چوو. ٢- بۆری. ٣- کنف لێ گرێدا. ٤- تەعلبوو.

المر(بالضم): ١- تشتێ تەعل. ٢- کنف. ٣- کەرەستەیەکێ تەعلە ژ دارەکا ب ستری دەردئێخن ل وەلاتێ (حەبەشە) و باشۆرێ گزیرتا عەرەبی شین دبت.

المر(بالفتح): مەرا ئاڤدانێ.

المراء: هەڤڕکیا ب دەڤی؛ جەدەل.

المراءات: ڕویمەتکاری.

المرائي: ڕۆیمەتکار.

المرابحة: مفاکرن.

المرابطة: ١- پێگیری. ٢- پێکڤەگرێدان. ٣- بەردەوامی ل سەر تشتی.

المراجعة: ١- لێزڤڕین. ٢- پێداچوون.

المرادف: یێ ل پشت ئێکی ل دەواری سیابوویی.

المراط: یێ بێ پەڕ.

المراطة: پویت یان پەڕیت هاتینە ڤەڕوچاندن.

مر الصحراء: گیایێ شمتیتالک.

المرء(مثلثة الميم): ١- مرۆڤ. ٢- کۆما (رجل)ە کو دبیتە زەلام.

المرآة: خودیک.

مرؤ: بۆ خودان وجدان.

مرى: ١- گوهانێ وێ پەرخاند دا شیر ژێ بهێت. ٢- ڕێهت. ٣- باراند. ٤- دەرئێخست. ٥- دانایێ. ٦- دەستکۆلکر؛ پێکۆلکر(هەسپ).

مرئ: ڕویڤیکا د ناڤبەرا حەفکێ و مەعدێ دا.

المرء: ١- مرۆڤ. ٢- زەلام.

مرئ: لێهات و خۆش چوو خوارێ.

مرأ: ١- خوار. ٢- بۆخۆشبوو و مفا ژێ دیت. ٣- لێهات و دگەوریێ دا چوو.

مرأ: گۆتێ عافیەت بت.

مرأى: دیتن.

مرئ: خوارنا وی ب ساناهی کەت.

مرئي: دهێتە دیتن.

مرؤ: خوارنا وی ب ساناهی کەت.

مرؤوس: سەرۆکاتیلێکری.

مراء(بكسر الميم): ١- قاویشکێشان. ٢- هەڤڕکی. ٣- خەلەتکرنا ئاخڤتنا هەڤڕکی.

المرابحة: مفایێ فرۆتنێ یێ ژ جارا ئێکێ پترتر.

المرأة: ١- ژنک. ٢- یێ زاد خواری. ٣- ئێکجارا (مرأ) یە.

المرأة المسترجلة: ئەو ژنکە یاکو دبیت مالا مێری زیندانە و مێر ئەو کەسە یێ ب زیندانکرنا وێ ڕابووی و قەبیل نەکەت ب کارێ ژنکا ڕابیت و هەردەم بەرێ وی ل کۆلانا و کارێت زەلاما و دڤێت وەکی زەلاما بیت ژ هەمی لایان ڤە.

المرأة المسلسلة: ژنکا گرێدایی؛ کۆمەکا ستێرایە ستێرێت وێ (٢٣) ستێرن، دەستێ وێ یێ ڕاستێ یێ ل باکۆر و یێ دی یێ ل باشۆر، ژ بەر کو کۆمەکا ستێرا د ناڤبەرا پێت وێ دانە دبێژنێ ژنکا زنجیر کری(المرأه المسلسلة).

المراج: یێ زێدە دئاخڤت و درەوا دکەت.

المراح: بزاڤ و خۆشیا دگەهیتە مرۆڤێ کەیڤخۆش.

المراد(بالفتح): ستۆ.

المراد(بالضم): ١- هویڤی؛ ئومێد. ٢- خوشتڤی. ٣- یێ هاتیە خوازتن.

المرادفات: ئەو پەیڤن یێت نە وەک ئێک و ئێک رامان هەی.

المرار(بالضم): جۆرەکێ دارێ یە هەر دەما حێشتر ژێ بخۆن لێڤێت وان تێک دچن و ددانێت وان قیچ دبن.

المرارة: ١- تەعلی. ٢- تەعلی و نەخۆشی. ٣- زەرەندە.

المراس(المراسة): ١- هێز. ٢- کرنا کاری و چارەسەری.

مراسل: پەیامنێر.

مراسلة: لێکگوهارتنا نامەیا.

المراش(بالفتح والتشدید): یێ جەلەک و کەسپان.

المراض: نەساخ.

مراطة: مویێ د وەرییێت ل دەمێ شەکرنێ.

مراعات: ل بەرچاڤگرتن.

المراغ(المتمرغ): جهێ گەڤزکا دەوارا.

المراغة: جهێ گەڤزتنێ.

المرافعة: ١- هونەرێ پاریزەرییێ یە ل دادگەها. ٢- ئەو پەیڤە یا پاریزەر یان (المدعي العام) ل دادگەهێ وەک گونەهبارکرن یان بەرەڤانیکرن دکەت.

مرافق: هەڤرێ.

مرافقة: هەڤرێیاتی.

المراقب: زێرەڤان.

المراقبة: زێرەڤانی.

المرامر: تەرێ دهەژهەژت.

المران(بتشید الراء): ١- کۆما (المرانة) یە کو دبیتە دارا بەناڤی. ٢- ڕوما ڕەڤا ڤەدهەژیت.

المرانة: نەرماتی.

مراهق: سنیلە.

مراهقة: سنێلی؛ سنێلاتی.

مراهنة: شەرتانێ؛ مەرجانێ.

مراوحة: ڕێڤەچوونا د جهـ دا.

مراودة: خوازتن.

مربی: مرەبا فێقی.

مربض: ١- تەول؛ جهێ گرێدانا دەوارا. ٢- مەخەلا پەزی.

مربط: جهێ گرێدانێ.

مربع: چارگۆشە.

مربوب: ١- خودینی لێکری. ٢- کۆلە. ٣- پەروەردەبوویی.

مربوط: گرێدایی.

مربي: پەروەردەگەر؛ پەروەدەکەر.

المرة(بالفتح): ئێک جار.

المرة(بالكسر): ١- بادان. ٢- هێز و شیان. ٣- هێزا کەلەخی و توندیا وی. ٤- کاودانێ تشت ل سەر بەردەوام. ٥- رەسەناتیا عەقلی. ٦- بادانا توند. ٧- داڤا کنفی. ٨- رەوشا تشتی. ٩- ئێکە ژ تێکەلۆکێت لەشی زەری یە یان رەشاتی.

مرت: حولیکر.

المرت: ١- بیابانا بێ گیا. ٢- برهۆیا رویت. ٣- بێ موی.

مرت: حولیبوو.

مرتاض: وەرزشکری.

المرتبة: پلە.

المرتجة: ئەوا ژ نازکیا خۆ دهەژیێت.

مرتبط: گرێدایی.

مرتبة: پلە.

مرتجى: هویڤی.

مرتجع(بفتح الجيم): تشتێ دهێتە زڤراندن.

مرتجع(بكسر الجيم): ١- پاشڤەرِوو. ٢- ڤەزڤڕی.

المرتجل: سەرپێ؛ یێ سەرپێ هاتیە گۆتن.

مرتشي: بەرتیلخواری.

مرتضي: رازی.

مرتع: ١- جەروان. ٢- جهێ کەیفێ.

مرتعب: ترسیایی.

مرتعش: ڤەلەرزی.

مرتفع: بلند.

مرتكب: کری؛ ئەنجامدایی.

مرتكز: خۆجهـ و نەلڤ.

مرتهن: ب مەرج بوویی.

مرث: ١- پەرچقاند. ٢- هویرکر. ٣- نەرمکر. ٤- ڤەجوی. ٥- مێهت. ٦- دانایێ. ٧- نماند و ژێکژێککر.

مرث(بالفتح والكسر): یێ ب سەبر و لیبۆرین بوو.

المرث: یێ ب سەبر و لیبۆرین.

مرج(بفتحتين): ١- بەردا چەرا مێرگێ. ٢- ل مێرگێ چەری. ٣- ئەزمانێ خۆ بەردایێ. ٤- هێلا بۆ خرابکارییێ. ٥- نەهێلا تێکهەل ببن. ٦- تێکهەلبوو. ٧- هێلا ل مێرگێ بچەرت. ٨- پێرا بەردا. ٩- بەرزەکر. ١٠- تێکهەلکر.

مرج(بالفتح والكسر): ١- خۆ نەگرت و لڤلڤی. ٢- لێشێویا و خرابیوو.

المرج: مێرگ؛ چیمەن.

المرجاس: ئەو تشتە یێ ب بەنکەکی ڤەدکەن و دادهێلنە بیرا دا بزانن کا چەندا کویرە.

المرجان: ١- لۆلۆکێت هویر. ٢- رهێت سۆرێت وەکی تبلێت دەستی نە ل بنێ دەریایا چێدبن. ٣- تراشۆکەکە، بەلگیت وێ د هێکانکی و درێژن و کولیلکێت وێ دهوین ل بهارا شین دبن، دارێ وێ ژی ب زەری ڤەیە و یێ نازکە زوی دشکێت، دیسا دبێژنێ: (قلنسوة الراهب).

المرجان اليابانى: تراشۆکەکە بەلگێت وێ دهێکانکی و درێژن و بەردەوام دمینن، ل باغچەیا گەلەک یا بەلاڤە، ل کیشوەرێ ئەوروپا و رۆژئاڤایێ کیشوەرێ ئاسیا نەخاسمە باکۆرێ وەلاتێ سووریێ گەلەک جۆر ژێ هەنە بەلێ بەلگێت وان دوەریێن و خۆ ناگرن.

المرجانة: لۆلۆکا هویر.

المرجئة: ١- ئێکە ژ مەزنترین جوینێت موسلمانان، دبێژن: ئەگەر مرۆڤی ئیمان هەبیت گونەهـ و خرابیا چو زیان نابیت، و ئەگەر مرۆڤێ کافر بیت خێر و باشیا چو مفا نابیت. ٢- ئەو جوینە یێ دبێژن: بیدڤی یە حوکمێ وان کەسێت دوبەرەکی ل دۆر خلافەتێ کەتی یە ناڤ وان بهێتە پاشئێخستن بۆ خودێ و رۆژا قیامەتێ.

مرجب: ١- ب سەهم. ٢- ب مەزناهی.
مرجح: ڕاستدانایی.
مرجع: جهێ لێزڤرینێ.
المرجل(بالفتح والسكون): ئامیرێ ئاڤکەلاندنێ.
المرجل(المرجيل): چالا ئاڤێ بەرددەنێ.
مرجو: هویڤیدار؛ ب هویڤی.
مرجوع: زڤراندی.
مرجوم: ١- بەرتێوەرکری. ٢- نەفرەتلێکری.
مرجوحة(أرجوحة؛ رجاحة): هێزک.
مرح(بالفتح والكسر): ١- زۆر ب کەیف کەڤت و بزاڤ کەفتێ. ٢- باران باری.
المرح(بفتحتين): کەیفا زۆر و بزاڤ.
مرح(بالفتح والتشديد): ١- تژی ئاڤ کر دا کونێت وێ بهێنە گرتن(مەشک). ٢- بژارت (گەنم). ٣- نەرمکر و ئینا بن دەستێ خۆ. ٤- کەتە زڤرۆکا جەنگێ. ٥- ڕوینکر. ٦- بنێ وی ب تەڤنا چرێ هونی.
مرحي: پەیڤەکە بۆ وێ کەسی دهێتە گۆتن یێ تڤەنگا وی یان تیرا وی ژ ئارمانجێ دگرت.
المرحي: باهرا بترا جەنگێ ئانکو زڤرینا وێ.
مرحب: فرەهی.
مرحب: صەنەمەکێ دەڤەرا (حضرموت) بوو، دگۆتنە مجێوریێ وی (ذو مرحب)، یێ قوربانەک بۆ دابا دا بێژیت(لبيک،لبيک، أننا لبيک، لبيک، حبنا إليک).
المرحة: ١- عومبار. ٢- جۆر.
مرحل(بتشديد الحاء): ب نقش و نیگار.
مرحلة: قووناغ.
مرحمة: دلۆڤانی.
مرحوم: دلۆڤانیلێکری.
مرخ: دوهندا.
مرخ (بالفتح والتشديد): ١- تاییێت وی شینبوون و بەلگێت و گەشبوون. ٢- دوهندا. ٣- تێکهەلکر.

المرخ(بالفتح والسكون): جۆرەکێ دارێ یە ئاگر خۆش لێ دچیت و هلکرنا ئاگری دهێتە ب کارئینان.
المرخ(بالفتح والكسر): ١- یێ گەلک ب دوهن. ٢- یا نەرم و نازک(دار).
مرخص: ١- ئەرزانکری. ٢- دەستویریدایی.
مرخم: ١- دوییری. ٢- مەرمەکری. ٣- پەیڤا پیتا دویماهیێ ژێ هاتیە ڤەکرن وەکی (فاطمة) بیتە (فاطم).
مرد: ١- تیڤلاند؛ سپیکر. ٢- نەرمکر و حولیکر. ٣- هەتکا وی بر. ٤- نەقۆلەبوو و خۆ ئاسێکر. ٥- هیبوو و لێ شەهرەزابوو و ل سەر بەردەوانبوو. ٦- ژ تخوبیی دەرکەڤت. ٧- پەرخاند. ٨- ب توندی هاژۆت. ٩- مێهەت. ١٠- ب داری پالدا(کەشتی).
مرد(بالكسر): ١- ما حەویس پاشی ڕهێت وی هاتن. ٢- نەقولەبوو.
مرد(بتشديد الراء): ١- حولیکر. ٢- بەلگ و چەق ژێڤەکرن. ٣- ڕاستکر و حولیکر. ٤- ژ تخوبیی دەرکەڤت. ٥- ڕاست و حولیکر. ٦- درێژکر.
المرداء: ١- عەردێ بێ گیا. ٢- دارا بێ بەلگ. ٣- عەردەخیزێ چو لێ شین نەبت.
مرداس: ١- سەر. ٢- بەرێ دهاڤێژنە د چالێ دا کا ئاڤ تێدا هەیە یان نەء. ٣- ماهۆل.
المردح: یێ لاییێت وی بەرفرەهـ.
مردد: دودل.
المردفوش: زەعفەران؛ گیایەکێ ب بێهنە، بەلگێت وی د هوین و کولیلکێت وی د زراڤن (فارسی) یە.
المردقوش: (فارس) یە، ل (آذان الفأر) بزڤرە.
مردن(مغزل): تەشیک.
المردي: دارێ درێژێ پێ کەشتیێ پێ پالددەن.

مرر: ١- گریلکر. ٢- تەعلکر.
مـــرز: ١- بــری. ٢- قورنجیکـــەک لێـــدا. ٣- ب دەستی دانایێ. ٤- کر؛ ب کریار ب جهئینا.
المرزة: پرت.
المرزة الباهتة: شمقاری سپی.
المرزة البغثاء: ل (المرزة الباهتة) بزڤرە.
مرزة الدجاج: ل (صقر الفئران) بزڤرە.
مرزة مونتاکو: بالندێ شمقارێ گەنما.
المرزبة: سەرۆکانی.
المرزبان: سەرۆک (فارسی) یە.
مرزتـان: تمبلکـێ گـوهی یـێ د سـەر جهـێ گوهارکی دا.
المرزنجوش: (فارس) یە، ل (آذان الفأر) بزڤرە.
مرزوق: ١- یێ ب رزق. ٢- رزق پێدایی.
مرس(بـالفتح): ١- نمانـد و ب دەسـتی پەرخانـد هـەتا حـەلبووی. ٢- مێهـت یـان جـوی. ٣- تێـدا (دەسـتمال). ٤- نمانـد. ٥- کەتـە رەخی(کنف).
مرس(بالکسـر): ١- یـێ تونـدبوو د چارەکرنـا کاری دا. ٢- ئاسێبوو.
المرس(بالفتح): کنف.
المرس(بالفتح والسکون): رێڤەچوونا بەردەوام.
المرس(بـالفتح والکسـر): ١- یـێ دژوار د چارەکرنـا کـاری دا. ٢- یـێ سـەربۆر ب سـەری هـاتین د شـەڕا دا. ٣- کنفـێ بیـرێ یێ ژ بەکرێ دەرکەڤتی.
المرس(بکسر المیم): کنف؛ حەبل.
مرسة: هەفسار.
مرسال: ١- حێشترا بەزەک. ٢- نامە.
المرسة: کنف.
المرسـل: ١- قاسـد؛ یـێ هنـارتی. ٢- ئـەو فەرمۆدەیـە یـا تـابعی یـان تـابعێ تـابعی ڤـەگوهازتی بێـی کـو نـاڤێ وی سـەحابی بێژیت یێ ژێ ڤەگوهازتی.
المرسلات: کۆما (مرسلة) کـو دبیتـە: ١- بـا. ٢- هـــور. ٣- کلیاکـــەت. ٤- هەســـپێت جیهادێ.
المرسن: دفن.
المرسنگ: کانێ رصاص.
مرســوم: ١- نامــە. ٢- فــەرمان. ٣- شــکل لێکری. ٤- دەستویری.
المرسي: ئەنگەر؛ ئەو ئاسنە یێ ژ کەشتییێ بەر ددەنە بنێ ئاڤێ ددا ڕابوەستیت و نەچیت.
مــــرش: ١- تیڤلانـــد. ٢- لەقـــەک لێـــدا. ٣- ب سـەرێ تـلا هلگـرت. ٤- ب ئاخڤتنا ئێشاند.
المرش: ١- عەردێ بارانێ هلکۆلای. ٢- بنـێ چیای جهێ ئاڤ لێ دچیت. ٣- جهێ باران لێهاتی و خۆ ل سەر نەگرتی.
المرشـــاء: ١- یـێ خـرش ژ هـەر تشـتەکی. ٢- عـــەردێ گەلـــەک جوینێـــت گیـــای لـــێ هەین. ٣- یێ شەمبۆز ژ هەر جانەوەرەکی.
مرشة: برینا خوین ژێ دهێت.
مرشـح (بالکسـر والسـکون): ١- خـوهگیر. ٢- سەرجل.
مرشح(بالضـــم والفـــتح): ١- هلبژارتـــی. ٢- ب تۆرەکەڤتی.
مرشحة: ئامویرێ دەرئێخستنا بێهن و هولما ژ لێلانگەهێ.
المرشد: ١- ڕابـەر. ٢- ڕینیشـادەر. ٣- فێرکـارێ قوتابخانەیێ.
مرص: تبلێت خۆ لێ گڤاشتن.
مرصـــاد: ١- دویرگەهـــ؛ جهـــێ زێرەڤـــانییێ. ٢- ڕێ. ٣- جهێ کەمینێ.
مرصد: دویرگەهـ.
مرصع: جەوهەر لێدایی.
المرصن: ئاسنەکە پێ دەوارا دکەوینن.
مرصوص: ١- موکم؛ قائم. ٢- تێکقوتایی.

مرض: نەساخبوو.
مرض(بتشدید الراء): ١- دەرمانکر و چاڤێ خۆ دایێ. ٢- لاوازکر و نەساخکر.
المرض: نەساخی؛ نەخۆشی؛ دەرد.
مرضاة: ڕازیبوون.
مرضع(مرضعة): شیردەر.
مرضية: ژێرازی؛ ژ خۆ ڕازیکری.
مرط(بالکسر): ١- جلکێ نەدوری. ٢- جلکێ مرۆڤ ب سەر ملێت خۆ دادەت.
مرط: ١- ڤەڕوچاند. ٢- هاڤێت. ٣- لەزکر. ٤- حەواند. ٥- بوو. ٦- خڕڤەکر.
المرط(بضمتین): یێ بێ پەڕ.
المرط: ١- هەر جلکێ نەهاتیە دورین. ٢- جلکێ د ملێت خۆ وەردکەن.
مرطی: بەزەک.
مرطوب: شەهدار.
مرع: ١- مالشت. ٢- حولیکر. ٣- تێدا.
مرع(بالفتح والکسر): ١- ب گیا و شیکاتی کەڤت. ٢- کەتە خۆشیا. ٣- لێ بوو شینکاتی.
المرع: شینکاتی.
مرعی: چەروان.
مرعة البر(مرعة الغلة): مریشکا دەخلا.
مرعة الماء(تفلق): مریشکا ئاڤی.
المرعز(المرعزی؛ المرعزاء): مەرەز؛ مویێ جۆرەکێ بزنا یە دبێژنێ: (چویر).
مرعش: ١- کۆترا سپی. ٢- کوترا سپی یا ل هەوا دزڤڕیت. ٣- بالندە.
مرعوب: بزدیایی.
مرغ: ١- تفا دەڤێ خۆ هاڤێت. ٢- خوار. ٣- تێ و چەری.
مرغ(بتشدید الغین): ١- د عەردی ڤەدا. ٢- لەوتاند. ٣- تێر ڕوین دایێ.
المرغ(بالضم): ١- تێربوون ژ ڕوینی. ٢- باغ.
المرغ(بالفتح): ١- تف. ٢- یێ ڕوینی قەبیل دکەت ئانکو لێدهێت (پرچ).
مرغة: باغ.
المرفق: ١- یێ هەڤپێچ. ٢- یێ د گەل تشتەکی. ٣- یێ د گەل تشتەکی گرێدای.
مرفه: خۆشی پێدایی.
مرفوع: ١- بلندکری. ٢- ئەو فەرمۆدە یا سەحابی ژ پێغەمبەری سلاڤ لێ بن ڤەگوهازتی.
مرق(بالفتح): ١- ئاڤکا وی زێدهکر. ٢- هری ژێ ڤەچری. ٣- پیقەک هاڤێت (بالندە). ٤- لێدا(تیر). ٥- تێبەهی. ٦- ژێ پەشی. ٧- ژێ دەرکەڤت(دین). ٧- پەشی.
مرق(بالفتح والکسر): مەرقی(هێک).
مرق(بالفتح والکسر): ١- زەنگینکر. ٢- ئاڤکا وێ زێدەکر.
المرق: ١- بەروەریای (دارقەسپ). ٢- هریا هاتیە ڤەچرین. ٣- هریا ڕزی و گەنیبووی. ٤- کەڤلێ گەنی.
المرق(بالکسر): ١- هریا ڕزی و گەنی. ٢- کەزلێ گەنی.
المرق(المرقة): ئاڤک؛ مەدفینی؛ قورتک.
مرقاة: ١- پێسترک. ٢- جهێ لێ بسەرکەڤتنێ.
مرقاق: ١- تیرۆکا نانی. ٢- نابیکێ کادا؛ شۆبەکێ کادا.
مرقال: لەزۆکی؛ یێ ب لەز.
المرقب: ١- عەردێ بلند. ٢- دویربین.
مرقاب: دویربینا عەسمانی (تلسکوب).
مرقد: جهێ نڤستنێ.
المرقع: جلکێ پنیکری.
المرقعة: جلکێ پنیکری.
مرقم(بالکسر والسکون): ١- قەلەم. ٢- هەر تشتێ نڤیساندن پێ بهێتەکرن.

مرقم(بالضم والفتح): نقیسی.
مرقوم: نقیسی.
مرکب: هەر تشتێ مرۆڤ لێ سیار ببت.
مرکب(بتشدید الکاف): پێکئینایی.
المرکز: مەلبەند.
مرکز الدائرة: ١- مەلبەندێ حەلەکێ. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە دەپێ پاراستی (اللوح المحفوظ).
المرکزیة: ١- سیستەمەکێ ئیداری یە ل دویڤ وی هەمی دەستهەلاتداری دهێنە خڕڤەکرن د دەستەکەکێ دا کو بنگەهێ وێ ل پایتەختی یە. ٢- وەلاتێت ئیککرتی دا دبیتە سیستەمەکی سیاسی کاردکەتن ژ بۆ بەرفرەهکرنا دەستهەلاتداریا حکومەتا مەرکەزی بەلێ ل سەر کیستێ وان هەریم و یەکەییێت ئیداری یێت وەلات ژێ پێکدهێت.
المرکض: جهێ غار و بەزێ.
مرکل: یێ پێهنەک یان زیچکەک ڤێ کەڤتی.
مرکمج: ئەوێ خۆ کاشەیێ یان کیشێ خۆ دتەحسینت.
مرکن(بالفتح والسکون): جهێ ڕاوەستیانێ.
مرکن(بالکسر والسکون): تشتێ شویشتن پێ بهێتە کرن.
مرکوب: هەر تشتێ مرۆڤ لێ سیار دبت.
مرکوز: خۆجهـ و نەلڤ.
مرمد: چاڤکول.
المرکیز: ناسناڤێ پلەیەکا بلندییێ یە ل سەر (الکونت) دا یە و د بن (الدوق) دا یە (ئیتالی) یە.
المرمار: ١- هنارا گەلەک ب ئاڤ. ٢- تەڕی دهەژهەژت.
مرمر: ١- تنگژی. ٢- هێلا بهەڕکت و بچت.
المرمر: ١- بەرێ مەرمەر. ٢- هنارا گەلەک ب ئاڤ. ٣- تەڕێ دهەژهەژت.
المرمرة: ١- بارانا بۆش. ٢- هنارا گەلەک ب ئاڤ.
المرمریس: ١- زەلامێ کەس نەشێتێ. ٢- یێ حولی. ٣- یێ ڕەق. ستۆیێ درێژ.
مرمش: ڤەڕۆت (هەستی).
المرمورة: کچا نازکا ڤەدهەژت.
مرموق: خۆشتڤی.
المرمیس: کەرکەدەن.
مرن: ١- ڤەهژیا. ٢- ڕەقبوو. ٣- هیبوو و لێ بەردەوامبوو. ٤- ڕاهینان کرن. ٥- نەرمکر. ٦- لێدا. ٧- ڕەڤی.
مرن(بالفتح والتشدید): ١- نەرمکر. ٢- ڕاهینان پێ کرن. ٣- هیکر. ٤- لێدا.
المرن(بالفتح والسکون): ١- کەڤلێ نەرمکری. ٢- جلک. ٣- ڕەخێ دفنێ. ٤- کورک. ٥- ڕەخ.
المرن(بالفتح والکسر): ١- یێ نەرم. ٢- شەڕ و دەنگەدەنگ. ٣- عەدەت. ٤- تۆرە. ٥- کاودان.
مره: قەیتانا وی سپیبوو ژ بێکلی(چاڤ).
المره: چاڤێ قەیتانا وی ژ بێ کلی سپیبووی.
المرهاء: ١- سپیا خوڕست. ٢- یا کێم دار.
المرهة: ١- سپیاتیا چو ڕەنگێت دی ل ناڤ نە. ٢- چالا ئاڤا بارانێ تێدا خڕڤە دبت.
مرهم: ملحەم تێدا.
المرهم: ملحەم.
مرهون: مەرجدایی.
المرو: کۆمە کتا وێ (المروة) بەرێ ستەی ییە یێ کو دبیتە بەرەکێ سپی یێ دبرسقت.
المروءة: ١- وجدان. ٢- تەکووزیا زەلامینیێ. ٣- حەزا کرنا کریاریێت باش.
المروت: بیابانا بێ گیا.

المروتة: ڕەوشا بێگیابوونێ.
المروح: ١- مەی. ٢- هەسپێ چەلەنگ.
مروحة: پانکە.
المروحة اليدوية: باوەشینک.
المروخ: تشتێ د لەشێ خۆ ددەن.
مرود: کلچویڤ.
المرور: ١- هاتنوچوون. ٢- بۆرین. ٣- چوون و نەمان. ٤- بۆرین و چوون.
المروري: بیابانێت بێ مرۆڤ.
المروس: بەکرا کنف تێرا ئاسێبووی.
المروص: حێشترا بەزەک.
المروط: لاەزا چوون و غاردانێ.
مروع(فتح الواو): بزداندی.
مروع(بكسر الواو): ترسدەر.
المروق(بضمتين): دەرکەڤتن.
مروق(بالضم والفتح): ١- زەلالبوویی. ٢- زەلال. ٣- ساخلەم. ٤- مەیا بێ زەغەل.
المرونة: نەرمی؛ نەرماتی.
مروي: هاتیەگۆتن.
المروية: تەعلیشک.
المري: ١- ڕها گوهانی یا شیری. ٢- پێخوارن. ٣- جۆرەکێ دەرمانێت کەڤنە. ٤- جۆرەکێ ترشی یە.
المرية: گومان.
المريء: ١- رویڤیکا زادی کو دکەڤیتە د ناڤبەرا گەوریێ و مەعدێ دا. ٢- یێ ب تام و ب عافیەت. ٣- خودان وجدان.
المريئة: یێ سەقایێ وی خۆش.
المرية(بالفتح): حیشترا گەلەک ب شیر.
المرية(بالكسر): ١- هەڤڕکی؛ قاویشکێشان. ٢- گومان.
المرية(بالضم): هەڤڕکی؛ جەدەل.

المريج: ١- هەستیێ سپی یێ د شاخی دا. ٢- یێ تێکهەل و لیکشێویای و مژدار. ٣- تێکەل و تێکرا تیکرا. ٤- لڤلڤۆک. ٥- لێکبادای.
المريخ(بالكسر والتشديد): ١- یێ گەلەک ب دوهن. ٢- یا نەرم و نازک(دار).
المريخ(بالفتح والكسر): ١- شاخێ بچویکێ د زکێ شاخی دا. ٢- بێعەقل.
المريخ: نێزیکترین ئەختەرە بۆ عەردی، (٥٥٧٠٠٠٠٠) کیلۆمێترا یا ژێ دویرە، و نیزیکی (٢٥) دەقیقا ل دۆر خۆ دزڤڕیت، و سالا وێ (٦٨٧) سالێت عەردی نە. دۆ هەیڤ ل دۆر دزڤڕن (فوبوس) و (دایموس).
المريد(بالضم): ئەو سۆفی یە یێ ئیرادا وی ژێ هاتیە ستاندن ئانکو ئیرادا وی بوویە ئیرادا خودێ حەق.
المريد(بالفتح): ١- جەنگەنەیێ پیسێ خراب. ٢- یێ گەلەک ژ تخوبیی دەرکەڤتی و خۆ ئاسێکری. ٣- خورما د شیری دا هاتیە نماندن.
مرير(مريرة): ١- حەز. ٢- کنفێ باش بادای. ٣- هێزا پشتی لاوازیێ. ٤- ڕێکوپێکی.
مريراء: دندکا گەنمی یا تەنەوی.
المرير(المريرة): ١- ڤیان و شیان. ٢- یێ قەنج بادایی. ٣- مکوم.
المريرة: ١- خۆڤیان. ٢- تایێ کنفی. سەروبەر.
المريس: تشتێ نماندی.
المريض: ١- یێ ئێش لێ. ٢- بێ هێز. ٣- کیم دیانەت.
المريط: یێ ڤەروچاندی.
المريطاء: بنزک.
مريع الجناب: یێ گەلەک ب خێر.
المريع: ١- ب گیا و شینکاتی. ٢- پڕی خێر.

مريعي(سلوى): بالندێ زرسویسک؛ کەڕانک.
المريق: دەرمانکێ زەرێ دکەنە ناڤ زادی، د بنیات دا گیایەکە کولیلکێت وی دزەرن پێ تشتی ڕەنگ دکەن و گەر بگەلینن ئاڤا وان بۆ زێدەکرنا میزێ یا باشە، دیسا دبێژنێ: (العصفر).
مريم: بلند (سریانی) یە.
مز(بالتشديد): ١- مزبوو. ٢- مێژەک لێدا. ٣- مێهت. ٤- زێدەبوو. ٥- تشتێ مز خوار.
المز(بالفتح): یێ سەخت.
المز(بالضم): مز؛ ترش و شرین.
المز(بالكسر): قەدر و ڕوومەت.
مزا: ١- دانا چێتر. ٢- خۆمەزنکر.
مزى: خۆمەزنکر.
مزى(بالفتح والتشديد): قەر د گەل کر و پێشتر دانا.
المزاء: مەیا تامخۆش.
المزابنة: ١- گوهۆڕینا خورما جنی ب یا هێشا ب دارقەسپێ ڤە. ٢- فرۆتنا تشتێ سەنگا وی نەدیار ب تشتێ سەنگا وی دیار.
المزاة: هێزدارێت بەرانبەری خۆ دشکێنن و پویچ دکەن.
مزاج: ١- ئەو تشتە یێ تێکهەلی تشتەکی دکەن.٢- ئەو تشتە یێ سخلەتێت لەشێ مرۆڤی کرینە تێدا.
المزاح؛ مزاحة(بالضم): تورانە.
المزاح(بالضم): یاری و تورانە.
المزاح(بتشديد الزاء): تورانەکەر.
مزار: جهێ سەرەدانێ.
المزاع: ١- یێ دژوار. ٢- ژویژی.
مزاعة: ئەو مـوی یە یان هری یە یا ژ بەر ڤەچرینێ دکەڤت.

المزايدة: ل سەرێک زێدەکرنا بهایێ تشتی ل بازاڕی.
مزبد: یێ کەفێ گرتی.
مزبر: خامە؛ پێنووس؛ قەلەم.
المزة(بالفتح): ١- مێژەک. ٢- مەیا تامخۆش. ٣- یێ کێم.
مزج(بالفتح): ١- تێکهەلکر. ٢- هاندایێ.
مزج(بالكسر): زەربوو.
مزج(بالفتح والكسر): تێکهەلکر.
مزج(بالفتح والتشديد): ١- تشتەک دایێ. ٢- زەربوو(گیا).
المزج: ١- هنگڤین. ٢- هنگڤینێ د شانێ دا. ٣- ئاڤا دکەنە ناڤ مەیێ.
مزح: تورانەکرن.
مزح(بالفتح والتشديد): ڕەنگینبوو.
المزح: گولی؛ سومبل.
المزد: سەرما.
المزداة(المزداء): چالکا مۆرکانێ یاکو مۆرکا دهاڤێژنە تێدا ل دەمێ یاریا مۆرکانی.
المزاج: ١- سرۆشت. ٢- توبعەت. ٣- ئەو تشتە یێ د گەل تشتەکێ دی هەلدکەن.
المزاح(بالضم): دویرکرن.
المزاح(بالكسر): یاری و تڕانە.
المزاح(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک یاری و تورانا دکەت.
مزاحم: ١- ڕەنجدەر. ٢- بەرڕابەزینک. ٣- خۆ تێکەلکەرێ شۆلێ.
المزاحمة: خۆ تێکەلی شۆلێ کرن.
المزاد: زیدەکرن.
مزار: جهێ سەرەدانێ.
مزارع: وەرزێ؛ چاندنکار.
المزارعة: چاندن بۆ ئێکدوکرن.
المزاوجة: ١- ژنئینان. ٢- شویکرن.

المزاولة: کرن.
مزبلة: کویفک.
مزبور: نڤیسی.
مزج: تێکهەلکر.
المزج: تێکهەلکرن.
مزجاة: مێیا (مزجی)ا یە کو دبیتە: ١- بێبها. ٢- بێ قەدر. ٣- کێم. ٤- خراب. ٥- بێخێر.
مزح: یاریکر.
مزحة: یاری.
المزح: یاریکرن.
مزخرف: نەخشەکری.
المزدارية: موعتەزیلەنە؛ دویڤچوویێت (أبي موسی عیسی بن صبیح المزدار)ی نە، دبێژن: هەرکەسەک دشێت وەکی قورئانێ چێبکەت. وبێژن: قورئان یا چێکری یە و یێ بێژت یا قەدیمە ئەو کافرە.
مزدان: ١- خەملاندی. ٢- جوانکری.
مزدوج: جۆتک.
مزر: ١- پیچەک ژێ ڤەخوار. ٢- ئالیست ژ بۆ تامکرنێ. ٣- قونجریکەکا هێدی لێدا. ٤- کەربێت وی ڤەکرن. ٥- تژیکر.
المزر(بالفتح): زەلامێ کەیسخۆش.
المزر(بالكسر): ١- ئاڤجەهـ(بیرە). ٢- بیرا ژ گەنمی دهێتە چیکرن. ٣- کەرەمرۆڤ. ٤- بنیات.
مزراب: میزابا ئاڤێ.
مزراق: کورتەروم.
المزرة: مێژەک.
مزرعة: زەڤیا چاندنێ.
مزروع: چاندی.
مزز: ١- قەدرەک ل نک دیت. ٢- ب باشتر گرت.
المزز: زەحفی.
مزع: لەزکر و سڤک غاردا.
مزعفر: زەعفەران تێکری.
المزعي: ١- فەسادکەر. ٢- شەڤگەڕ.
مزق: ١- دڕاند. ٢- پێنجە لێ دان. ٣- هاڤێت (پیق).
مزق(بالفتح والتشديد): ١- دڕاند. ٢- ژێک بژالەکر.
المزق(المزيق): یێ دڕاندی.
المزقة: پارچا جلکی.
المزكا: ناڤێ مەیێ و ئاڤێ یە(سریانی) یە.
مزكي: ١- پاککری. ٢- بەرەکەت لێ کری.
مزلة: جهێ تەحسۆک.
مزمار: بلویل.
مزمز: لڤلڤاند و ئینا وبر.
مزمع: ١- جهێ تەماهیێ. ٢- جهێ پشتراستبوونێ. ٣- تەماهی.
مزمل: ١- جلکێ خۆ د خۆ پێچای. ٢- مرۆڤێ تشتەک ژ خۆ وەرکری.
مزمن: ١- کەڤن. ٢- دوموکێ درێژ د سور ڕا دەربازبوویی.
مزمور: ١- سرۆد. ٢- ستران.
مزن: ١- ل دویڤ سەرێ خۆ چوو. ٢- ڕەڤی. ٣- مەدحێت وی کرن. ٤- گەشبوو.
مزن(بالفتح والتشديد): ١- بەحسێ وی ل نک میری کر. ٢- تژیکر.
المزن(بالضم): ١- عەور. ٢- عەورێ ب ئاڤ.
المزن(بفتحتين): ١- عەدەت. ٢- پەیڕەو. ٣- سەرۆبەر.
المزنة: ١- پرتا عەوری. ٢- باران.
مزه: تۆڕانەکر.
مزوجة: جۆرەکێ گیایە.
مزور: سەرەدان لێکری.

مزورة: ١- مێیا (مزور)ه. ٢- ئەو خوارنە یا بۆ نەساخی دهێتە ئامادەکرن کو یا بێ گوشت و ڕینە، دیسا دبێژنێ: (مزور).
مزولة: دەمژمێرا هەتاڤێ.
المزي: یێ کەیسخۆش.
المزية(المزو): تشتێ مرۆڤ پێ ژ خەلکی ڤەدەر.
المزيج: ١- باهیڤا تەعل. ٢- یێ تێکهەل.
مزيد: هێژتا.
المزيز: ١- یێ خودان قەدر. ٢- یێ زەحف. ٣- یێ سەخت.
مزيف: سەختە.
مزيل: نەمایی.
مزين: خەملاندی.
المزينـــة: ١- پرتــا عـــەوری یــا بچویـــک. ٢- ئێلەکا عەرەبا یە ژ (مضر)یا.
المزعة(بالفتح): ١- پرتەک. ٢- قورچەک.
المزعة(بالكسر): کولیکا پەمبی.
مزق: دراند.
مزق: ژێکڤەبوون و پرتپرتبوون.
المزق: یێ دڕیای.
مزقة: ١- پارچا جلکی. ٢- پرتا جلکێ دڕیای.
مزلاج: کیلۆنا دەرگەهی.
مزلاجة: کاشە؛ ئالاڤێ خۆ تەحساندنێ ل سەر بەفرێ.
مزلاخ: کیلۆنا دەرگەهی.
مزلج: دەپێت خۆ تەحساندنێ ل سەر بەفرێ.
مزلجة زحلوقية: تەحسینکا ب خرخال.
مزلق: جهێ تەحسۆک.
مزمار: بلویل.
مزمزة: لڤاندن.
المزمن: کەڤن و دەمەکێ درێژ ب سەرڤەچووی.
مزن: ١- پەسنا وی کر. ٢- پەسنا وی پشتی وی ل نک میی کر. ٣- چوو. ٤- ڕەڤی. ٥- ڕۆناهی دا.

مزن: ١- عەورێ ب باران. ٢- گژلۆک.
مزنة: ١- پرتا عەوری. ٢- باران.
مزند: بێهنتەنگ.
مزهق: یێ ڕح ژێ چووی ئانکو مری.
مزود: ١- مێدەک. ٢- چانتکا خوارنێ.
مزولة: دەمژمێرا حەتاڤێ.
مزى: خۆ مەزنکر.
مزية: چێتری.
المزيت: دزەیتێهلنان.
مزيج: یێ تێکهەلکری.
المزير: ١- کەیخۆش. ٢- دلموکم.
المزيز: ١- یێ کێم. ٢- یێ سەخت.
مزيل الظلام: شیر.
مس(بالفتح والتشديد): ١- ژێبر. ٢- تێدا. ٣- بـــڕی. ٤- دەســـتێ خـــۆ کـــرێ. ٥- هنگاڤت. ٦- پێ تووشبوو.
مس(بالضم والتشديد): هاتە هنگاڤتن.
المس(بالكسر): کانێ سفر.
مســا: ١- خۆ بێ دەلنـگ کـر. ٢- گیرۆبـوو. ٣- خۆ فێرکرێ. ٤- نـەرنکر. ٥- خاپانـد. ٦- ل نیڤەکێ ب ڕێڤەچوو.
مسا: خۆ شەمبۆزکر.
مسى: ١- ب دەستی ڤـەمالی. ٢- لاوازکـر. ٣- ژ کاڤلانی دەرئێخست.
مســـى (بـــالفتح والتشـــديد): ١- ســـۆز دا تشتەکی بکەت پاشی گیرۆکر. ٢- گۆتێ: (مساء الخير) ئانکو ئێڤار باش.
المساة: نیڤا ڕێکێ.
المسالة: ١- خوازتن؛ دەستڤەکرتن؛ خازخازۆکی. ٢- پێویستی.
مسؤول: بەرپرس.
المسؤولية: بەرپرسی.
المساء(المسي): ١- ئێڤـار؛ دەمـێ داکـەتنا ڕۆژێ هەتا ئاڤابوونا وێ. ٢- شەڤ.

مساءة: ١- زیان. ٢- کریارا خراب.
مسابقة: بەریکانێ.
المساح(بالفتح والتشدید): یێ ڕۆبەرێ عەردی دپیڤت.
المساحة(بالفتح): پەحنی؛ ڕۆبەر.
مساحة(بالکسر): برین.
المساحة(بتشدید السین): ژێبرک.
المساد: ١- کونکێ هنگڤینی. ٢- بەژن و بالا.
مسارعة: لەزکرن.
المساس(بالتشدید): ١- یێ ب توندی دەستێ خۆ دکەتە تشتی. ٢- مصاصێ هاژۆتنا گاییێت جۆتی.
المساس: ١- دەستکرنا ئێک. ٢- کاروبار. ٣- بارتن.
مساعد: هاریکار.
مساعدة: هاریکاری.
مساعر: یێ ئاگرێ شەڕی هل دکەت.
مساغ: ١- ڕێ. ٢- جهێ لێ دەربازبوونێ. ٣- بکێرهاتی.
مسافة: دویراتی.
المسافر: ڕێڤینگ؛ ڕێوی.
مسافرة: وەغەرکرن.
مساق: هاژۆتن.
المساک: گرتەک.
المسالمة: ١- ئاشتیکرن. ٢- ئاشتیخوازتن.
مسام: کونکێت خوهێ یێت ل پیستی.
المسامحة: ١- ڕیدان. ٢- لێبۆرین.
المسامرة: ١- هۆگری. ٢- تەعلیل.
مسامح: لێبورینکار.
مساند: پشتەڤان.
المساهرة: ب شەڤ نە نڤستن؛ مانە هشیار.
المساهلة: ئاسانکاری.
المساهمة: پشکداری.
مساواة: یەکسانی.
المساومة: بازارکرن.
مساوي: بەرانبەر؛ هندی؛ یەکسان.
المستریح: ١- یێ تەنا و ڕحەت. ٢- یێ خودێ قەدەر نیشادای و ئەو ل هویڤیا داهاتی نەمای. **مساقاة:** مریباتی.
المساک: ١- یێ قەلس. ٢- جهێ ئاڤێ دگرت.
المساکة: یێ قەلس.
المسامحة: لێبۆرین.
مسامرة: ١- شەڤبێری. ٢- ئاخڤتنا ب شەڤێ.
المسافة: مەودا.
المسافر: ڕێڤینگ؛ ڕێوی.
المسامحة: ١- ڕیدان. ٢- لێبۆرین.
المسامرة: ١- هۆگری. ٢- تەعلیل.
المساهم: پشکدار.
المساهمة: پشکداری.
المساواة: ١- ب جهێنانا گەهاندنا ڕامانێ ب ڕەنگەکی کو پەیڤ و ڕامان هندی ئێک بن. ٢- وەکهەڤی؛ ئێککرنا دو تشتا یان پتر ژ لایێ هژمارێ یان سەنگێ ڤە.
المساومة: ١- جرەکێشان ل دۆر بهایێ تشتی. ٢- هەولدان ژ بوو کڕینا تشتی ب بهایەکێ کێمتر ژ بهایێ وی.
المسبار: دەزگاهەکێ ئەلەکترونیە ژ مۆشەکا عەسمانی دهاڤێژنە وێ هەسارا دڤێن بنیاسن دا کو ڕێژەیا شەهێ وئاڤێ و کانا تۆمار بکەت و بۆ مۆشەکێ بهنێریت دا زانا وەک پێدڤی سەرەدەریێ دگەل بکەن.
مسبب: ئەگەرکار؛ سەدەمکار.
مسبح: مەلەڤانگەهـ.
مسبحة: تزبی.
مسبح(بتشدید الباء): زکرێ (سبحان الله) دکەت.
مسبع: حەفت گۆشە.
مسبعة: جهێ دەهبەیێ دڕ.
المسبوق: ١- یێ دبەری هاتیە ڕاکرن. ٢- یێ ئێکەدی شیایە وی. ٣- ئەو کەسە یێ پشتی ڕکاعەتەکێ یان پتر گەهەشتی یە نڤێژا ب جماعەت.
مستأجر: کرێدار.

مستأجرة: هاتیە کرێکرن.
مستأصـل: ١- ژ رِهـ و رِیشـالا دەرئێخسـتی. بنیرِکری.
مستأنس: ١- کەهی. ٢- ب سەبر.
مستأنف: دەستپێکری.
مستاء: عێجزبوویی؛ دلمایی.
مستبد: ب ئاخوکری؛ ب یاخۆ دکەت.
مستبدع: ئافراندنکری.
مستبشر: ب مزگینییێ خۆشبووی.
مستبصر: ١- خودان دیتن. ٢- خودان هزر.
مستبعد(بفتح العین): دویرکری.
مستبعد(بکسر العین): دویر ددانت.
مستتر: ڤەشارتی.
مستتم: تمامکرنخواز.
مستثنی: یێ ژبلی وی کار هاتیە کرن.
المستثني: یێ هەمییێ دکەت ژ بلی ئێکی.
مستجاب: هاتیە پەسەندکرن؛ هاتیە قەبیلکرن.
مستجد: ژنوی دەستپێکری.
مستجلب: یێ ئینایی.
مستجمع: خرڤەبوویی.
مستجیر: بەختخوازتی.
مستجیز: دەستویریخوازتی.
المستوی: تویبار؛ ئاست.
مستأنس: کەهی.
المستثنی: ئەوێ ژ کارەکی دهێتە بێبەهرکرن کو بێژن ژ بلی وی، و سێ جۆرن(المتصل، المنفصل، المفرغ).
مستحاضـة: ژنکا خوینێ نـە ل دەمـێ ژڤانی دبینت.
المستحب:١- ئەو عبادەتە یێ شریعەتی ڤیای و نەکری یە فەرز. ٢- ئەو کارە یێ حەز بۆ کرنا وی هەی.
مستحر: بالندێ سپێدێ دخوینت.
مستحث: هاندایی.
مستحدث: ژ نویچێکری.
مستحسن: پەسەندکری.
مستحضر: ئامادەکری.
مستحفظ: پارازتی.
مستحق: ژهەژی.
مستحکم: موکمکری.
مستحیل: قەت و قوت چێنابت.
مستخبر: سیخورِ؛ یێ ل دەنگۆباسا دگەرِیت.
مستخدم: خزمەتکرنخواز.
مستخلص: ١- قورتالبوویی. ٢- ژێگرتی.
مستدام: بەردەوامبوویی.
مستدبر: پشتدایی.
مستدرک: ڤێرِاگەهەشتی.
مستدعی: خوازتی.
مستدل: دەلیلخوازتی.
مستدیر: ١- گورِڤرِ. ٢- ل دۆر زڤرِی.
مستر: ڤەشارتی؛ ستارەکری.
مستراح: جهێ بێهنڤەدانێ.
مسـترخي: ١- خـۆ خـاڤ و سسـتکری. ٢- بێهنڤەدایی.
مسترد: زڤرِاندی.
مسترسل: ١- هنارتی. ٢- نەمبوویی.
مسترشد: نیشادانخوازتی. ٢- رِیبەریخوازتی.
المستریح: ١- یـێ بێهنـا وی هاتیـە ڤـەدان. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە بەندێ خودێ نهینیا قودرەتـا خـۆ نیشـادای و دزانـت هـەر مەقەدەرەک دێ کەنگی ب جهیێت.
المستصوف: زاراڤەکێ سۆفی دبیتە ئەو بەندێ نەفسـا وی فـەنابووی و ب خـودێ زینـدی مای.
مستعان: یێ هاریکاری ژێ دهێتە خوازتن.
مستعجل: ب لەز؛ لەزکری.
مستعد: ئامادە.
مستعرب: بوویە عەرەب.

مستعصم: ئاسێبوونخوازتی.
مستعفي: لێبۆرینخوازتی.
مستعلي: خۆ بلندکری.
مستعمر: ئمپریالزمکار.
مستعمرة: وەلاتێ ئمپریالزمێ داگیرکری.
مستعمل: بکارئینایی.
مستعير: ب ئێمانەت بری.
المستغاث: یێ هەوار ڤێراگەهەشتی.
المستغرق: ١-یێ خەندقی.٢-یێ بۆری(دەم).
المستغفر: یێ ژێبرنا گونەها خوازتی.
مستغل(بفتح الغين): ١- عەردێ دەرامەت لی هاتی. ٢- بۆ مفا ب کارهاتی.
المستغل(بكسر الغين): یێ مفا بۆ خۆ ب دەرەفەت دیتی.
مستغني: خۆ بێمنەتکری.
المستغيث: یێ داخوازا هەوارهاتنێ کری.
مستفاد: مفادیتی؛ فایدەدیتی.
مستفسر: پرسیارکری.
مستفيد: فایدەکری.
مستفيض: ١- یێ زێدەهی خوازتی. ٢- یێ زێدەبوویی.
مستقبح: یێ کرێت دیتی.
مستقبل(بفتح الباء): پاشەرۆژ.
مستقبل(بكسر الباء): ١- پێشوازیکەر. ٢- بەر ب(...) دچت. ٣- بەرێ خۆ دایی.. .
مستقر(بفتح القاف): خۆجهـ و نەلڤبوویی.
مستقر(بكسر القاف): خۆجهـ و نەلڤ.
مستقل: سەربخۆ.
مستقيم: ڕاست.
مستكبر: خۆمەزنکەر.
مستكفي: بەسکری.
المستلب: ل (المأخوذ) بزڤرە.
مستلذ: خۆشیدیتی.

المستريح: ١- یێ بێهنا وی هاتیە ڤەدان. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە بەندێ خودێ نهینیا قودرەتا خۆ نیشادای و دزانت هەر مەقەدەرەک دێ کەنگی ب جهێت. ٣- یێ تەنا و ڕحەت.
مستلزم: پێدڤی.
مستلقي: ڕازایی.
مستمر: بەدەوام.
مستمسک(بفتح السين): ١- تشتێ ب دەست. ٢- تشتێ ب دەست دهێتە گرتن.
مستمسک(بكسر السين): بدەستگرتی.
المستمع: گوهدار.
مستملح: خوێکری.
مستملک: ب خودانکەڤتی؛ بوویە ملک.
المستميت: ١- یێ د شەڕی دا تێدوەرینت و مرنێ دخوازیت. ٢- یێ نەدین و خۆ دین دکەت. ٣- سپیلکا هێکێ. ٤- تیڤلکێ نازکێ ل سەر سپیلکا هێکێ.
المستميث: ١- سپیلکا هێکێ. ٢- تیڤلکێ نازکێ ل سەر سپیلکا هێکێ.
المستنبط: یێ دەرئێخستی.
مستنبه: هشیاربوویی.
مستنجد: ١- داخوازا هەوارهاتنێ کری. ٢- دلێر. ٣- شیاندار.
مستنجم: داخوازا خواندنا ستیرا کری ژ بۆ پێشبینییێ.
المستند: ١- یێ پشتگرتی. ٢- یێ دەلگەکری.
مستنصر: داخوازا پشتەڤانییێ کری.
مستنطق(بفتح الطاء): داتیە ئاخڤتن.
مستنطق(بكسر الطاء): یێ کەسەکی ددەتە ئاخڤتن.
مستنكر(بفتح الكاف): نەنیاس.
مستنكر(بكسر الكاف): وەک کارەکێ خراب دبینت.
مستنكف: ژخۆناگرت.

المستور: ١- یێ پەردەکری. ٢- ئەو ڤەگوهێزێ فەرمۆدێ یە یێ کو عەدالەت و فوسقا وی نەهاتیە دیارکرن، ژ بەر هندێ فەرمۆدا وی نابیتە دەلیلێ کارپێکرنێ.
المستشار: ١- یێ داخوازا شیرەتێ ژێ دهێتە کرن. ٢- زانایێ بۆچوونا وی دهێتە وەرگرتن دەربارەی کاروبارێت سیاسی و ئیداری. ٣- ناسناڤێ سەرۆکێ حوکمەتێ یە د وەلاتێ ئەلمانیا ئێکگرتی دا.
مستشرق: رۆژهەلاتناس.
مستشزر: یا بادای و بلند کری(تایێ پرچێ).
مستصرخ: ئەوێ هەوارا خۆ دگەهینتە ئێکی دا هاری بکەت.
مستطیر: تشتێ برسقی و بەلاڤەبووی.
المستعام: کەشتیا د دەریایێ دا.
مستعجم: ل (الأعجم) بزڤرە.
المستعیر: دەوارێ قەلەو.
مستعمرة: وەلاتێ ژ لایێ داگیرکەری (مستعمری)ڤە هاتیە داگیرکرن.
المستعمل: ب کارئینایی.
المستفرغ(بفتح الراء): یێ ڤالاکری.
المستفرغ(بکسر الراء): یێ گەلەک بەزەک.
المستفز(بالفتح): یێ ڤەجنقی و ڕەڤی. ٢- یێ گەلەک ڤەدجنقیت و دڕەڤیت.
المستنفر(بالضم): یێ ژ ترسا بزدیای.
مستفلج: ١- یێ مفلس. ٢- یێ بزدیای.
المستفیض(المستفاض): ١- بەلاڤ. ٢- د ناڤ خەلکێ دا بەلاڤ. ٣- ئەوێ پرسیارا زێدەکرنێ دکەت.
مستقر: جهێ خۆجهیێ و ئارامیێ.
مستقبل(بفتح الباء): پاشەرۆژ، دەمێ دێ هێت.
مستقبل(بکسر الباء): ١- پێشوازکەر. ٢- بەرێ خۆ دایی.
المستقبلیة: قوتابخانەیەکا ئەدەبی بوو، د ناڤبەرا سالا (١٩٠٩)ێ و (١٩١٥) دا پەیدابوو، دژی کولتووری شۆرەشگێڕ و دەستهاڤێتە پەسنێت هەر تشتێ د ژیانا هەڤدەم دا وەکی لەزێ و ئالیەتێ و یاخیبوونێ.

مستقفل: دەستگرتی؛ قەلس.
مستقل: سەربخۆ.
مستقیل: ١- دەستژکاربەردایی. ٢- خۆ سەربخۆکری.
مستکف: یێ وەکی پەحنکا دەستی گرۆڤڕ.
المستمطر: ١- یێ پێدڤی بارانێ. ٢- جهێ کفشێ بەرباران.
مستمي: یێ کەڤلێ پەزکوڤی ل خۆ دکەت و نێچیرێ دکەت.
المستمیت: ئەوێ د خوما مرن و کوشتنا خۆ نە.
المستنام: جهێ نزمێ ئاڤ لێ ب ڕاوەستیت.
المستنطق: دادوەرێ گونەهباری ددەتە ئاخڤتن و شاهدا بەرهەڤ دکەت و ئاخڤتنێت وان تۆمار دکەت و دەلیلێت تایبەت ب سکالایێ ڤە کۆم دکەت.
المستنفر: ١- یێ ڕەڤڕەڤۆک. ٢- یێ بزدیایی.
مستنقع: ١- جهێ ئاڤ لێ خڕبووی. ٢- گۆل. ٣- یێ خڕڤەبووی. ٤- دەراڤێ کانیێ یان یێ رویباری.
المستهاض: ١- یێ شکەستنا وی جەبری پاش زەحمەت لێ دای و جارەکا دی شکاندی. ٢- نەساخێ ساخ دبیت و تشتەکی دکەت یان دخۆت و جارەکا نەساخ دبت.
مستهام: ١- عاشقێ عشقێ دل و عەقلێ ژێ ستاندین. ٢- یێ ژ عشقێ ب چۆلی کەڤتی.
المستمیت: ١- یێ د شەری دا تێدوەرینت و مرنێ دخوازیت. ٢- یێ نەدین و خۆ دین دکەت. ٣- سپیلکا هێکێ. ٤- تێڤلکێ نازکێ ل سەر سپیلکا هێکێ.
المستنبط: یێ دەرئێخستی.
المستند: ١- یێ پشتگرتی. ٢- یێ دەلگەکری.

مستهتر: ١- یێ نەوەییێت وی مشەبووین. ٢- یێ گەلەک ب تشتی ڤە دنوبسییێت و پێڤەدمینت.

المستهج: یێ چیبیا د دەڤی ڕا دهێت دبێژت.

المستهدج(بکسر الدال): یێ ب لەز.

المستهدج(بفتح الدال): لەزکرن.

مستهکم: خۆمەزنکەر.

المستهل: دەستپێکا تشتی.

مستوجب: ١- بوویە ئەرک. ٢- فەربوویی.

مستوحش: کویفیبوویی.

مستودع(بفتح الدال): ١- عومبار. ٢- جهێ بچویکی د زکێ دایی دا.

مستودع(بکسر الدال): خاترخوازتی.

مستور: ١- پەردەکری. ٢- پارازتی.

مستورات البذور(وعائیات البذور): ئەو دار و بار و گیانە یێت کو تۆڤێ وان د قەلپکەکی دا وەکی باهیڤێ.

المستوصف: ١- جهێ شیرەتکارییێت دختۆرێ ل دۆر هەمی ئێشا. ٢- خەستەخانا تایبەتی یا بچویک(کلینیک).

مستوصلة: ئەو ژنکە یا حەز دکەت پرچێ وێ ب یێ ئێکا ڕا بگەهیت.

المستوعل: یێ خۆ دایە کوپێت چیای.

مستوفي: ئەداکری.

مستوقد: کوچک.

المستولغ: یێ د خەما چونە.

مستولي: دەست ب سەردا گرتی.

مستوی: تویبار.

المستوي: یێ ڕاست.

مستهام: حێبەتی.

مستهان: بێرووم‌ەتکری.

مستهجن: کرێت.

مستهزء: یاریپێکەر.

مستهل: دەستپێک.

مستهلک(بفتح اللام): یێ دهێتە مەزاختن.

مستهلک(بکسر اللام): یێ تشتی دمەزێخیت.

مسجد: مزگەفت.

مسجع: یێ ئاخڤتنا ب کێش و سەروا دکەت.

مسجل: تۆمارکری.

مسجلة: ئامویرێ تۆمارکرنێ.

مسجود: سەر ل عەردێ دانایی.

مسجور: ١- تژی و لێڤ و لێڤ. ٢- شیرێ ئاڤ لێ زێدەکری. ٣- ئاگرتێهەلکری.

مسجون: زیندانکری.

مسح: ١- پاقژکر. ٢- دەستێ خۆ تێدا. ٣- وەستاند و لاوازکر. ٤- دەڤخوەشیەک کر. ٥- شەکر. ٦- قەتکر. ٧- دانایێ. ٨- کرە مرۆڤەکێ پاک و پیرۆز. ٩- کرە مروڤەکێ خراب وپیس. ١٠- پیڤا و تخوبێ وی دیار کر(عەرد).

مسح(بالفتح والکسر): ڕەهنێت وی ژ ناڤدا زریان.

مسح(بالفتح والتشدید): ١- شوین ژێ برن. ٢- پەرخاند. ٣- وەستاند و لاوازکر.

المسح(بالکسر والسکون): ١- جلکێ ژ موی چێکری. ٢- جادە. ٣- ڕاژێرکا ژ موی هاتیە چێکرن.

المسح: ١- پاقژکرن. ٢- دەستێ تیدان. ٣- شەکرن. ٤- وەستاندن و لاوازکرن. ٥- برین. ٦- دەینانەدن. ٧- ڕویسکرن. ٨- درەوکرن. ٩- پیڤان و لێکڤەکرن.

المسحاء: ١- ژنکا بێ چچک. ٢- عەردێ سۆر. ٣- عەردێ ڕاست و بەر هویر.

المسحاة: مەربیر.

مسحلان(مسحلاني): ١- پرچدرێژ. ٢- پرچحولی.

مسحنة: ماهۆلێ بەرا شکاندنێ.

مسحور: سحر لێکری.

مسحوق: ١- هەرشاندی. ٢- هویرک.

مسخ: ١- خەفس لێکر؛ شکلێ وی گوهۆری و کرێتکر. ٢- گەلەک خەلەتی کرن. ٣- ژێبر.
المسخ: ١- باوەریەکە دبێژت نەفسا مرۆڤی پشتی مرنێ دچیتە د لەشێ حەیوانەکێ وەکی وی ژ لایێ سالوخەتا ڤە، بۆ نموونە نفسا مرۆڤێ دلێر دچیتە د لەشێ شێرەکی دا و یا مرۆڤێ بێ جسارەت دچیتە د لەشێ کڤریشکەکێ دا. ٢- خەفس لێکرن؛ گوهۆرینا شکلی بۆ کرێتییێ.
مسخر: بەرفەرمانکری.
مسخرة: پێتورانک.
مسخط: کەربڤەکەر.
مسخن: گەرمکری.
مسخوط: کەربڤەکری.
مسخول: لاوازکری.
مسد: ١- بادا. ٢- باش بادا. ٣- بزاڤکر.
المسد: ١- کنفێ ژ لیفی چێکری. ٢- کنفێ باش بادایی.
مسداء: ڕاست و باش.
مسدد: ڕاستەڕیکری.
مسدس: ١- یێ شەش گۆشەکری. ٢- دەبانجە.
مسدود: گرتی؛ دائێخستی.
مسدول: بەردایی(پەردە).
مسربة: ١- ئەو جهە یێ دکەڤیتە د ناڤبەرا نیڤا زکی و پشتیکا مرۆڤی دا. ٢- پویتێ زەلامی ژ سینگی هەتا ڕێڤا.
مسرة: کەیف؛ خۆشی.
مسرجة: چرادانک.
مسرح: شانۆ.
مسرحية: شانۆگەری.
مسرع: ب لەز.
مسرف: مرۆڤێ دەستڕێژ؛ یێ ڕێژوبێژیێ د تشتی دا دکەت.
مسرور: ب کەیف.
مسروق: هاتیە دزین.
مسط: ١- ئینا دەر؛ ڤالاکر. ٢- دەستێ خۆ ڤێدا ئینا دا ڤالا ببیت. ٣- یێ تێدا ب تلێ دەرئێخست. ٤- تەڕکر و گڤاشت(جلک). ٥- دانایێ.
المسطاح: مشتاخة.
المسطبة: ١- دوشک. ٢- سندان. ٣- جهێ فەقیر و ژار لێ خڕڤەدبن.
المسطح(بالکسر): تیرۆکا نانی. ٢- بێدەر. ٣- ستوینا خیڤەتێ. ٣- بیابانا چەروان لێ نە.
مسطر: ڕیزلێکری؛ نڤیسی.
مسطرة: ڕاستەک.
مسطور: ڕیزلێکری؛ نڤیسی.
المسطرين: مالنج.
مسعى: بزاڤ.
المسع: بایێ باکۆر.
مسعود: شادبوویی.
مسعور: هار؛ دین.
المسعي: زەلامێ گەلەک ب ڕێڤەدچت و یێ لێ بهێز.
مسغبة: خەلا، کولب.
مسفر: گێسک.
مسفف: یێ نێزیکی عەردی بووی.
مسقاب: ١- حێشترا تذک ساڤا. ٢- ژنکا هەردەم کوڕا دئینت.
مسقاط: ژنکا هەردەم بچویک ژ بەر د چیت.
مسقط: جهێ کەڤتنێ.
مسقط الرأس: جهێ لێ بوونێ.
المسقط: کەڤتن.
مسقف: بانکری.
مسقوي: ئەو عەردێ ب ئاڤدانێ شین دکەن.

مسک(بالفتح): ١- گرت. ٢- خولی کره سەر. ٣- مسک تێدا. ٤- د خۆ دا گرت(کونکی).
مسک(بالتشدید): هشکه دەستێ خۆ هاڤێتێ.
المسک(بالضم والسکون): ١- عەقلێ زێدە. ٢- یێ دگرت.
المسک(بفتحتین): ١- بازن و خلخال. ٢- جهێ ئاڤێ دگرت. ٣- تەختەیێت عەردی. ٤- بازنکێ ژ ددانێ فیلی یان ژ شاخی چێکری. ٥- کەڤل.
المسک(بالکسر): کەرەستەیەکێ رەشێ بێهنداره ژ ناڤکا جۆرەکێ مامزێ دەردئێخن ل وەلاتێ چینێ هەیە دبێژنێ مامزا مسکی.
مسک الجن: جۆرەکێ گیایە.
مسک البر: جۆرەکێ گیایە.
مسک الروم: جۆرەکێ کولیلکا یە ژ نفشێ نێرگزا، د بنیات دا ژ وەلاتێ (مەکسیک)ێ هاتی یە، بەلگێت وی ب بنی ڤە دگۆمن و کولیلکێت وی د سپی و بێهنخۆش و ستریدارن.
المسکان: دەستبەعی.
المسکة(بالضم والسکون): ١- یێ نەفسێ دگرت ژ خوارن و ڤەخوارنا. ٢- تشتێ مرۆڤ خۆ پێڤە دگرت. ٣- رای و عقلێ زێدە.
المسکة (بالضم والفتح): ١- یێ قەلس. ٢- یێ تشتی بگریت بەرنەدەت. ٣- یێ دەراڤێت تەنگ نەشێت خۆ خلاس بکەت.
المسکة(بضمتین): یێ قەلس.
مسکة: پاشمایکەک.
مسکت: پێدەنگکەر.
مسکر: سەرخۆشکەر.
مسکن: ١- خانی. ٢- جهێ ئاکنجیبوونێ یان ڤەحەوهانێ.
المسکنة: فەقیری و رەزیلی و لاوازی.
مسکوب: ل سەر عەردی دهەرکت.
مسکوت: بێدەنگبوویی.
مسکوکات: دراڤێ نەخشە لێ کری.
مسکون: ١- مال تێدا حەوهایی. ٢- ئەجن تیدا حەوهایی.
المسکیة: جۆرەکێ گیا یە.
المسکین: کەسێ فەقیرییێ بێ هێز و بزاڤ کری.
مسل: هەرکی؛ رژیا.
المسل: هەرکینا ئاڤێ.
المسلة(بالکسر): ١- شویژنا مەزن. ٢- ستوینا درێژا سەرگۆشەیا سەرتیژ کو د کەڤن دا ژ بۆ نڤیسینا دهاته ب کارئینان وەکی (مسلة حمورابي).
مسلح: چەکدار.
مسلحة: ١- جهێ چەکی. ٢- جهێ ب مەترسی یێ دخوازیت چەک د گەل مرۆڤی دا بت.
مسلخ: جهێ گەڤلکرنێ.
مسلسل: ب زنجیر.
المسلع: ئەو گایێ کویڤی یە ئەوێ عەرەبا بەری ئیسلامێ ل سالێت هشکەباران تایێت دارا (السلع) و دار (العشر) ب کوریا وی ڤەدکرن و ژۆردا ژ چیای دهاژۆتنە خوارێ وەک رێورسمەکا دینی دا باران ببارن.
مسلف: ژنکا چل پێنجی سالی.
المسلفة: شپتە؛ دارەکە ل دویڤ گیسنی دهێتە گرێدان ژ بۆ راستکرنا خەتێت جۆتی.
مسلک: رێ.
مسلم: ١- مسلمان. ٢- یێ خۆ رادەستکری.
مسلم(بفتح و تشدید الام): ١- رادەستکری. ٢- پەسەندکری.
المسلمات: ئەو باوەری نە بێت نەپێدڤی سەلماندنێ.
مسلوب: شەلاندی.
مسلوت: ١- بێسڤی؛ رویس. ٢- تراشی.
مسلوخ: کەڤلکری.

مسلوک: لێچوویی(رێ).
مسلول: ژ کاڤلانێ دەرئێخستی.
المسمی: یێ ناڤ لێکری.
المسماس: یێ سڤک.
المسمار: بسمار.
المسماري: یێ وەکی بسمارێ.
المسمارية: یا وەکی بسمارێ.
مسمس: تیکهەلبوو و بوو جهێ گومانێ.
مسمط: ١- حوکمێ نەهاتیە رەتکرن. ٢- ب بەنکی ڤەکری. ٣- د علم البدیع دا ئەو شعرە یا کو شاعر (٤-١٠) نیڤمالکێت وێ ب ئێک سەروا بینت و ب نیڤمالکەکا ب سەروایەکا دی ب دویماهی بینت، ئانکو بکەتە تەرجیع بەند ئەڤجا چ چار خشتەکی بت یان پێنج خشتەکی بت یان دەه خشتەکی.
المسمطة(السمطية): سەروایا شعرێ یە یا نەوەکی یا بەری خۆ.
المسمعان: هەردو گوهـ.
مسمع: گوهـ.
مسمعة: سترانبێژا ژن.
المسموح: یێ دەستویری پێ دایی.
مسموع: یێ مرۆڤی گولێ دبت.
مسن: ١- خۆ بێ دەلنگ کر. ٢- دانایێ دا کو بکەڤیت. ٣- ئێنادەر.
المسن(بالكسر): تشتێ ئامویرا پێ خۆشدکەن وەکی بەراڤ و چەرخا.
المسنت: ١- فەقیرێ ب ئێکجاری چو د دەستی دا نە. ٢- یێ تووشی هشکەسالیێ بوویی.
المسند: ١- یێ پشتگرتی. ٢- ئەو فەرمۆدەیە یا ژ لایێ ڤەگوهێزا ڤە ئێک ل دویڤ ئێکی گەهەشتی یە پێغەمبەری سلاڤ لێ بن، ئەو ژی (سێ) جوینن(المتواتر، المشهور، الآحاد).
مسندة: پێکڤەگرێدایی.

مسنون: ١- سەروچاڤ درێژ. ٢- یێ گەنیبوون.
مسهد: یێ کێم خەو.
المسهر(هزار أزرق الزور): بەرشینک.
مسهل: ١- ئاسانکەر. ٢- زکچوونکەر.
مسواط: ١- ئەو دەوارە یێ ب چویڤی بریڤە دچیت. ٢- دارێ تێکڤەدانا زادی.
مسواک: قەدکا ژ دارا ئەراکی.
المسوة(بالفتح): شێلاڤکا چێکرنا پەنیری.
مسوجر: یێ تۆکا ئاسنی یان داری د ستۆیی.
مسوح: جلکێت رەش؛ بێت خەمێ.
مسود: رەشبوویی.
مسودة: ١- رەشنڤیس. ٢- گران و پرێ خەم (ئەگەر رۆژ بت).
المسوس: ١- یێ ل بەر دەست. ٢- شرین و زەلال. ٣- نەشرین و نەتال. ٤- یێ تێهکا وی شکەستی.
مسوغ: دورست بۆ ب کارئینانێ.
مسومة: نیشان لێ کری.
مسیاح: مرۆڤێ فەساد و پێزەڤەنگ.
مسیاع: کەوالا خۆ ل تیژکا خۆ نەگرت.
المسیح(بتشدید الیاء): یێ خیچێت رەش و سپی لێ.
المسیح: ١- یێ ب روینی لەشێ وی پەرخاندی. ٢- هەڤال. ٣- پرتا زیڤی. ٤- یێ سەروچاڤ جوان. ٥- جوان. ٦- یێ گەرۆک. ٧- پارێ نەخش لێ نەماین. ٨- ناسناڤێ عیسی پێغەمبەری یە - سلاڤ لێ بن - ژ بەر کو دەما دەستێ خۆ د جهێ ب ئێشێ نەساخەکی دابا ساخ دبوو. ٩- ناسناڤێ دەجالێ درەوینە یێ کو دێ ل دویماهیا دنیایێ هێت. ١٠- درەوکەر. ١١- خوهـ. ١٢- دەست ژ سەرێ تبلا هەتا ملی.
المسیحة: ١- پرچێ هەردو رەخێت سەری. ٢- ناڤچاڤک. ٤- پرتا زیڤی.

المسيحي: فەلە؛ یێ ل سەر دینێ عیسا پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن.
مسير: جهێ چوونێ.
مسيرة: ١- قووناغ. ١- برێڤەچوونا کۆمەکا مرۆڤا پێ رادبیت.
مسيرة: رێپیڤان.
مسيس الحاجة: پێویستیا مرۆڤی نەچار دکەت.
مسيس: دەستکرن.
المسيسة: جۆرەکێ شرینیایە ژ هەڤیری و دۆشاڤێ دهێتە چێکرن.
المسيط: ١- هەڕی. ٢- ئاڤا شێلی یا مایە د بنێ برکێ دا.
المسيطة: ١- نهالا ئاڤەکا کێم ڤێدا دچیت. ٢- ئاڤا شێلی.
مسيعة: مالنج.
المسيك: ١- یێ ئاڤگیر. ٢- یێ قەلس.
المسيكة: عەردێ ئاڤگیر.
المسيل: ١- هەرکین. ٢- بەلگێت دارقەسپێ و قەسپ. ٣- ل تویرکیکرنا تشتی ژ بۆ ڤەوەریانا ئاڤا وی. ٣- جهێ هەرکینا ئاڤێ. ٥- جۆک.
مش(بالتشديد): ١- دوهت و هندەک تێ هێلا. ٢- دوهت و چو نەهێلا. ٣- پیچ پیچە بر. ٤- مێت. ٥- پەرخاند دا قرێژ ژێ ڤەبت. ٦- د ئاڤێ دا نماند دا بحەلهیت.
المش: یێ خۆش.
مشى: ب رێڤەچوو.
مشى(بالفتح والتشديد): برێڤەبر.
مشؤوم: کوڕ.
المشاء: ١- یێ گەلەک ب رێڤەدچیت. ٢- فەسادکەر.
المشاؤون: دویڤچوویێت ئەرستۆی نە یێ ب رێڤە دچوو و وانەیێت خۆ دگۆتن.
المشائية: فەلسەفا (ئەرسطۆ) یە.

مشابه: وەکی؛ مینا.
المشابهة: ئێککرنا دو تشتا یان پتر ژ لایێ چاواتییێ ڤە.
المشاة: ١- پەیادە، یێ ب پییا دچیت. ٢- فەسادکەر.
مشاجة: سرشکاندن.
مشاجرة(تشاجر): لێککەڤتن.
المشار: یێ ئاماژەپێدایی.
مشارة: ئەو پاچا عەردی یە یا دهێتە چاندن.
المشارطة: شەرتانێ.
المشارفة: ١- سانازیبرن. ٢- ل هنداڤ راوەستان. ٣- سەرپەرشتیکرن.
المشارق والمغارب: جهێت رۆژ لێ دهەلێت و ئاڤا دبت کو دبنە چەندەک ژ بەر کو هەرڕۆژ ل جهەکی ژ رۆژهەلاتی دهەلێت و ل جهەکی ژ رۆژئاڤای ئاڤا دبیت هەتا سال ب دویماهی دهێت.
مشارك: پشکدار.
المشاركة: پشکداری.
مشاش: ١- بنیات. ٢- عەردێ نەرم. ٣- نەفس. ٤- تویعەت. ٥- خولام و خزمەتکار.
المشاش: ١- هەستییێ بێ مەژی وەکی یێ گەها و پراسیا. ٢- خزمەتکارێت ڕیڤینگی.
المشاشة: ١- سەرێ هەستێ یێ نەرم. ٢- رێکا خمخۆرتە.
المشاطة(بالضم): موییێ ژ بەر شەکرنێ کەتی.
المشاطة(بالكسر): کارێ شەکرنکاری.
المشاطة(بالفتح والكسر): شەکرنکار.
المشاع: ملکێ هەڤپشک و نەلێکڤەکری.
مشاع القرى: ملکێ گوندی یێ هەمی گوندیا وەکی چەروانە و زۆو و پێوان چیا.
مشاعر: کۆما (شعور) کو دبیتە هەست.
المشاعرة: شعر بۆ ئێک خواندن.

المشاعية: رێبازا هەڤپشکی د گشت ملکی دا کو دبیته شوعیاتی.
مشاغب: فتنەکەر.
المشاغبة: چێکرنا فتنا.
المشافة: د کەلێکئاخڤتن.
المشاق: یێ بەزەک.
المشاقة: تشتێ ژ شەی د کەڤیت ل دەمێ شەکرنێ.
المشالک: یێ وەکی وی.
المشاکلة: ئێکشکلکرن؛ ئێککرنا دو تشتا یان پتر ژ لایێ شکلی ڤە.
مشافهة: ئاخڤتنا ئێکسەر.
مشام: ١- دفن. ٢- هێزا بێهنکرنێ.
المشان: ١- جۆرەکێ قەسپا یە. ٢- خۆشترین قەسپ.
مشاهد: بینەر.
المشاهدة: ١- دیتن. ٢- ل نک سۆفیا دبیته تێکبەستنا دیتنا چاڤی و دیتنا دلی.
المشاهرة: کرێکرنا ب مەهانە.
مشاور: مشورەتکەر.
المشاورة: مشێوری.
المشاية: شمکا ناڤ مالێ.
مشايع: دویچوو.
المشايعة: دویڤچوون.
مشبع: ١- تێرکری؛ تژیکری. ٢- دومدوماندی.
مشبک: تۆرەکری.
المشبک: ١- جۆرەکێ شرینیێ یە هەڤیری و گرێکێت شەکرێ چێدکەن. ٢- جۆرەکێ شمکێ یە.
مشبه(بفتح الباء): میناککری.
مشبه(بکسر الباء): میناککەر.
الشبهة: جوینەکێ موسلمانن؛ خودێ ب شێوەیێت چێکریان سالوخەت ددەن و دبێژن شکلێ وێ وەکێ یێ چێکریایە.

مشتار: مێشبر.
مشتبه: شویەدار.
مشتد: دژواربوویی.
مشترف: پێشکێش.
مشترک: هەڤپشک.
المشتري: جوبیتەر، مەزنترین ئەختەرا کۆما رۆژێ یە، ئەختەرا پێنجێ یە بۆ دویراتیێ ژ رۆژێ، (٧٤٠٦٠٠٠٠٠) کیلۆمیترا ژ رۆژێ یا دویرە، تیرەیا وێ (١٤٢٩٨٤)کیلۆمێترن،و(٦٢٨٧٦٠٠٠٠) کیلۆمێترا ژ عەردی یا دویرە، نێزیکی (١٠) دەمژمێرا ل دۆر خۆ دزڤریت و (١٢) سالێت عەردی ل دۆر رۆژێ، (١٢) هەیڤ ل دۆر دزڤرن.
مشتري: بکر.
مشتی: دەمێ پێویستیێ و برسێ.
مشتعل: ئاگرتێهل.
مشتغل: ب کار؛ کارکری.
مشتق: ژێچێکری.
المشتکی: ١- کەسێ گازندە بۆ بهێتەکرن. ٢- گازندە.
مشتکي: گازندەکەر؛ گازندەکری.
المشتل: شتلخانە؛ جهێ چاندن و ئامادەکرنا شتلا.
مشتمل: ڤەگرتی؛ ڤەحەوین.
مشتهی: دلچوون.
مشتهي: دلچوویی.
مشتهر: ب ناڤودەنگکەتی.
مشج: تێکهەلکر.
المشج(المشیج): یێ تێکهەل.
المشجب: ١- سنگێ جلکا پێڤە دکەن. ٢- دارێت پێکڤە گرێداینە ژ بۆ پێڤەکرن و رائێخستنا جلکا.
مشجب الأسلحة: عومبارا چەکی.

مشجر: جهێ دارا.
مشجر(بتشديد الجيم): ١- ئەو نەخشەیە یێ وەک دارا یان وەکی نقیسینا چینی. ٢- دار لێدایی.
المشحاج: کەرێ زرزری ئانکو گەلەک دزرت.
المشحة: ڤەمالینا نەساخی ب زەیتا پیرۆز(ل نک فەلا).
المشحط: کێزمە.
مشدد: توندری.
مشحون: بارکری.
المشخال: سەفینک.
مشد: ١- ئەو پاچا پەرۆکی یە یان جلکە یێ ژنک ل ناڤتەنگا خۆ گرێددەت. ٢- دەزبلینک.
مشذب: ئامیرێ کەزاخێ.
مشر: ١- پرتپرتکر و بژالە کر. ٢- پویزیک ژێ دەرکەتن(گیا). ٣- ژ پێ خۆ دەرکەڤت.
مشر(بالفتح والكسر): گیایێ ساڤا لێ دەرکەت.
المشر: شوینوار.
مشرب: دەراڤێ ئاڤڤەخوارنێ.
المشربة: عۆلیا بلند؛ ئۆدا ژ هەمیا بلندتر.
المشرة: ١- پویزیکێت گیای یان یێت دارێ. ٢- جلک. ٣- تاییێت شڤان ب گۆپالێ خۆ دکێشیتە بەر خۆ. ٤- گیایێ کورت. ٥- گیا. ٦- بەلگێت هێشتا بچویک.
مشرة الأرض: ١- گیایێ عەردی. ٢- گیایێ عەردی یێ ژ نوی شینبووی.
المشرحة: ١- مێزا مری ل سەر دکەلێشن ژ بۆ زانینا ئەگەرێت مرنێ. ٢- ژۆرا کەلاشتنا مریا.
مشرط(مبضع): نشتەر.
المشرع(بالكسر والسكون): پیڤەرێ لەزا لڤینێت بلند و نزمێت مۆزیکێ یە.
مشرعة: دەراڤێ ئاڤی کو جهێ ڤەخوارن و برنا ئاڤێ یە.
المشرف: ١- یێ بلند. ٢- سەرپەرشت. ٣- یێ ل هنداڤ.
المشرق(بالضم): یێ رۆناهیێ ددەت.
المشرق(بتشديد الراء): ئەوێ بەرێ خۆ ددەت یان بەر ب رۆژهەلاتی دچیت.
المشرق(بالفتح): جهی هەلاتنا رۆژێ.
المشرقان: رۆژهەلاتێ هاڤینێ و یێ زڤستانێ.
المشرقة(المشراق؛ المشريق): بەربەرۆژک، جهێ تاڤ لێ ددەت و مرۆڤ قەست دکەنێ ل دەمێ سەرمایێ.
مشرک: یێ هەڤپشکا بۆ خودێ چێدکەت.
مشروب: هەر تشتێ دهێتە ڤەخوارن.
مشروح: شرۆڤەکری.
مشروط: مەرجدارکری.
مشروع: پرۆژە.
المشروع: یێ شەریعەتی دورستکری.
المشروعية: کاودان یان سالۆخەتێ تشتێ رەوا و یاسایی.
مشروط: ب مەرج.
مشش: میهت و ناڤەرۆک ژێ کێشا.
المشش: سپیاتی یە دکەڤیتە چاڤێت حێشترا.
مشط: ١- شەکر. ٢- تێکهەلکر. ٣- داخکر ب ئاسنەکێ وەکی شەی.
المشط(بالكسر): ١- شە. ٢- شەیێ پێی. ٣- تەغمەکە ل حێشترا ددەن وەکی شەیە.
مشط الحدائق: خرماشە.
مشظ: ١- هندەک ژێ بر. ٢- ئاکنجیبوون هلبژارت.
مشظ(بالفتح والكسر): ١- ستریەک چوو د دەستی را. ٢- رهێت وێ بەلبوون و د گۆشتی را کفشبوون.

المشظلة(بالفتح): ١- ئێک جار. ٢- تشتێ بێخێرێ نەهێتە زانین کا ڕاستە یان نەء (دەنگوباس).
مشــع: ١- ب دەســتخۆ ئێخســت. ٢- دزی. ٣- دۆهــت. ٣- هاڤێــت. ٤- دانــایێ. ٥- سڤک ب ڕێڤەچوو.
مشع(بالفتح والكسر): هەمیا تێدا خوار.
مشع(بالفتح والتشديد): مالشت.
مشعب: ڕێ.
مشعب(بتشديد العين): تاتاکری.
مشعبذ: فێلکار.
مشعر(بالضم): ئاگەهیدەر.
مشعر(بالفتح): ١- دارا ب سیبەر. ٢- جهێ قوربانا. ٣- پێپەست.
المشعر الحرام: ئێکە ژ جهێت عبادەتی و دانا قوربانا ل مەککەهێ.
مشعل(مشــعلة): ١- خــەتیرە، د بنیــات دا بزۆتە. چرا.
مشعوف: دلسۆتی.
مشــغ: ١- دانــایێ. ٢- بــۆ کــرە عــەیب. ٣- ب ئارامی خوار.
مشــغ (بــالفتح والتشــديد): ١- هەڕمانــد. ٢- ب تەڤنا سۆر ڕەنگکر.
المشغ: تەڤنا سۆر.
المشغة: پارچەیا جلکێ کەڤن.
مشغل: ١- جهێ کاری. ٢- کارخانە.
مشغوف: ئەوێ ژ ئەڤینێ دینبووی.
مشغول: ١- مژویل. ٢- ب شۆل. ٣- شویکری. ٤- تژی مرۆڤ.
مشفأ: ناڤسەرک.
مشفر: لێڤا ئاژەلی.
مشفى(مستشفى): خەستەخانە.
مشفق: ١- دلۆڤانبر. ٢- ترسیایی.
المشفوع: دین؛ شێت.
المشفوعة: چاڤینکری.
مشق: ١- لەز د کاری دا کر. ٢- شەکر. ٣- دڕاند. ٤- کێشــا دا درێــژ ببــت. ٥- پیچــەکێ دوهت. ٦- پێتێت وێ درێژکرن.
مشق(بالفتح والكسر): ڕەهنێت وی ژێکگرتن و زریان.
المشــق: ١- بلندی و زراڤی. ٢- تەڤنا سۆر.
المشقأ؛ المشقاة(بالكسر): شە.
المشقأ(بالفتح): ناڤسەرک.
المشقة(بالفتح): شوینا کنفی ل لنگێ دەواری.
المشقة(بالكسر): پاتەک ژ کراسێ نوی.
المشقة(بالضم): قورمێ ڕەهنی.
مشقة: سەختی.
المشقن: شپتە؛ دارەکە ل دویڤ گێسنی دهێتە گرێدان ژ بۆ ڕاستکرنا خەتێت جۆتی.
المشــكاة: ١- کولــەک؛ کــو دبیتــە پەنجــەرکا نەڤەکری. ٢- چرا. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە جانێ هەستدار.
مشل: ١- کێمبوو. ٢- کێم دوهت.
المشل: دوهتنا کێم.
المشلوز: مژمژا بەرک شرین.
مشكل: یێ ب ناڤ ڕەنگ و شکلا کەتی.
مشكل: ئاریشەچێکەر.
مشكلة: ئاریشە.
مشكور: سوپاسی لێکری.
مشكوك: ب گومان؛ گوماندار.
المشلح: ژۆرا جلگوهۆڕینێ یا ل سەرشۆیێ.
مشمئز: بێزار.
المشمش: مژمژ.
مشمشع: ١- سیبەرا زراڤ. ٢- ب ڕۆناهی.
مشمع: شەماکری.
مشمعة: توراتە ب خەلکێ کرن.
مشملة: گویشەسۆر(گیا).
مشمول: ب بەرکەڤتی.

مشموم: ١- تشتێ بێهنا وی دهێتە مرۆڤی. ٢- مسک.

مشن: ١- تیڤلاند؛ زویراند. ٢- دانایێ. ٣- دانایێ و پیستێ وی تیڤلاند. ٤- هندی د گوهانی دا دوهت.

مشنج: تێکچوویی.

المشنقة: کنفێ خەندقاندنا گونەهباران.

مشهد: ١- جهێ لێ هاتیە شەهیدکرن. ٢- دیمەنێ شانوگەریێ یان یێ فلمی.

مشهود: ١- رۆژا ئەینی. ٢- رۆژا قیامەتێ.

مشوب: ب قرش.

المشورة: مشێوری.

مشوش: شاش.

مشوق: حەزێ پەیدا دکەت.

مشهد: ١- دیمەن. ٢- جهێ ئامادەبوونێ. ٣- ناڤێ باژێرەکێ ئیرانێ یە.

مشهود: ١- لێ ئامادبوویی. ٢- خەلک لێ ئامادەدبن.

مشهور: ١- بناڤودەنگ؛ بەرنیاس. ٢- ئەو فەرمۆدەیە یا ل دەستپێکێ ژ (آحاد)ـا پاشی ب ناڤودەنگبووی تاکو کۆمەکا کەسێت ژێ نەهێتە باوەرکرن کو ل سەر درەوێ رێبکەڤن ڤەگوهازتی.

مشهي: دلڤەکەر.

مشواة: ئامیرێ گوشت بژارتنێ.

مشوار: ١- ئامانێ هنگڤینی دکەنێ. ٢- هسکیڤا پەلا.

مشوذ(عمامة): کولاڤدەرسۆک.

مشورة: ل (شوری) بنێرە.

المشوش: دەستمال یان پاتێ مرۆڤ ددەستێت خۆ ددەت.

المشوع: ١- یێ کەسپان. ٢- یێ ب دزیڤە دچیتە تشتی.

مشوكة: گەلەک ستری لێ.

مشوه: ١- کرێت. ٢- یێ شکلێ وی تێکچووی هاتیە گوهۆرین ژ ئەگەرەکێ وەکی سۆتنێ.

مشوي: بژارتی.

مشي: چوو.

المشيئة(الإرادة): حەز؛ ڤیانا کرنێ.

المشية(الإرادة): حەز؛ ڤیانا کرنێ.

مشياع: ١- هسکیڤا پەلا. ٢- هەڤجارڕ.

مشيب: پیری.

المشية: ١- ب رێڤەچوو. ٢- جۆرێ ب رێڤەچوونێ.

مشيج: تشتێ تێکهەل.

مشيد(بتشديد الياء): ١- بلندکری. ٢- ب گێچێ کورتانەکری.

مشيد: ١- یێ ب گێچێ کورتانەکری. ٢- یێ بلندکری. ٣- یێ ئاڤاکری.

مشيد(بتشديد الياء): ئاڤاکری.

المشير: ١- پلەیەکا لەشکەریا بلندا سەرکێشیا لەشکەرێت مللی(الملیشیات) بوو. ٢- پلەیەکە د سەر پلەیا وەزیریێ دا یە.

المشيرة: تبلا شەهدێ.

المشيعة: ١- سەلکا ژنک پەمبوی و تشتا دکەنێ. ٢- کولیکا پەمبوی یا ڤەچری.

المشيمة: ١- مالبچویک. ٢- پزدان.

مص(بتشديد الصاد): مێهت.

المص: مێهتن.

المصة(المصاص): خورست.

مصاب: ١- یێ نسیبەت ب سەری هاتی. ٢- یێ دربی ژێگرتی. ٣- تووشی رەنگەکێ دیناتیێ بووی.

المصابرة: هەدارکێشان.

المصاحات: کەڤلێت گولکێت ساڤانە تژی قەسەل و گیا دکەن و ددانن بەر ماکا دا هزرکێت یێت وانن.

مصاحب: ب هەڤال.

المصاحبة: هەڤالینی؛ هەڤالکاری.
المصاحیب: دەوارێ نەعەلمێ خۆ نەدەتە بەر باری.
المصاد: ١- بانیا بلند. ٢- سەرێ چیای.
المصادرة: ئەو مالە یێ ژ لایێ دەستەلاتەکێ ڤە هاتیە دەستەسەرکرن.
المصادف: ١- یێ ڕیکەڤتی. ٢- یێ کەسەک دیتی.
المصادفة: ١- ڕێکەڤتن. ٢- دیتن.
مصادقة: ١- هەڤالینیکرن. ٢- ڤیان. ٣- ڕاستگۆیکرن.
المصادم: یێ ب تشتی کەڤتی.
المصادمة: لێکدان.
المصارع: زۆرانبازیکار.
المصارعة: زۆرانبازی یان خۆلێکدان؛ جۆرەکێ وەرزشی یە؛ دو کەس خۆلێکدانێ دکەت ل دویڤ هندەک یاسایا، ژ جۆرێت وێ: خۆلێکدانا ئازاد (المصرعة الحرة) و خۆلێکدانا ڕۆمانی(المصارعة الرومانیة).
المصاص: ١- خوڕستیا تشتی. ٢- نهێنیا تشتی.
مصاص(بالتشدید): یێ گەلەک دمێژت.
المصاصة: ١- مساسکا هاژۆتنا گاییت جۆتی. ٢- تشتێ دهێتە دوهتن.
المصاصة: ١- مێژمێژکا زارۆکا (مەمک). ٢- قەسەبا مێهتنا تشتێ ڕۆهن. ٣- بوتلێ شیری یێ زارۆکی.
مصافحة: چوونا دەستێت ئێک.
المصالة(بالضم): ١- دلۆپا ژ کەڤری یان جەودکی یان جەرکی دکەڤیت.
المصالة(بالفتح): ١- ئاڤا ژ بەر ماستێ د تویرکی دا دهێت. ٢- دەرمانێ ب ڕیکا شرینقا دهێتە دانان.
مصالتة: ئەوە کو هەلبەستڤانەک مالکەکا دورست و بێ کێماسی ژ ئێکەدی بدەتە دگەل هەلبەستا خۆ کو دبیتە پیسترین جۆرێ دزیێ.

المصالح: یێ ئاشبوویی.
المصالحة: ئاشبوون.
المصامص: خوڕستێ هەر تشتەکی.
مصان: پارازتی.
المصان(بالضم والتشدید): لەڤنا شەکرێ.
المصان(بالفتح والتشدید): ١- دومۆڕ؛ مۆن. ٢- یێ خوینێ ژ پشتێت خەلکی بەردەت. ٣- یێ دەڤێ خۆ دهاڤێتە گوهانێ پەزی و دمێژت.
مصانع: ١- کۆما (مصنع) کو دبیتە فابریکا. ٢- تشتێ دەستکرد وەکی بوت و کاریت دی یێت دەستی. ٣- کەلات و سەنگەرێت بلند.
مصانعة: بەرتیلدان.
مصاولة: هێرشکرنا ل هەڤ.
مصایحة(تصایح): قێرێ لێک ڕاهێلان.
مصب: ڕێژگەهـ.
مصباح جیب: ئەلەمتریک؛ لایت.
مصباح: ١- چرا. ٢- دەمێ سپێدێ. ٣- پەرداخەکێ مەزنە پێ مەی و تشتێت ڕۆهن ل سپێدەیا ڤەدخون. ٤- سەرەروما ستویر. ٥- ستێر.
مصبغة: جهێ ڕەنگکرنێ.
مصبور: زیندانی.
مصبور: یێ هاتیە گرتن ژ بۆ کوشتنێ.
مصتم(بتشدید التاء): ١- کۆلانا گرتیا ڕێ ژێ نەدەرکەڤت. ٢- نهالا سەری وێ گرتی.
مصح: ١- چوو و قەتعەبوو. ٢- بر. ٣- شوینوارێت وی نەمان (خانی). ٤- دری (جلک). ٥- ڕەنگێ کولیلکێت وی چوو (گیا). ٦- خواند (کتێب). ٧- نەهێلا. ٨- چوو و نەما.
مصح(بالفتح والکسر): کورت و تەنک بوو.
مصحة: ساخلەمی.

مصحح: ڕاستڤەکەر.
مصحف: ١- پەرتووک. ٢- قورئانا پیرۆز.
مصحوب: بزنا مویێ وێ نەبڕی یان میها هریا وێ نەبڕی.
مصد: ١- مێهت. ٢- ڕەزیلکر.
المصد: ١- دژواریا سەرماییێ. ٢- دژواریا گەرمیێ. ٣- باران و برویسی. ٤- بانیا بلند.
المصدة: باران.
مصدر: ژێدەر.
المصدر(بتشدید الدال): ١- یێ هنارتی. ٢- یێ داناندینە سینگێ جڤاتێ.
مصدع: سەر ب ئێش.
مصدق: ١- ئەوێ ژ تە باوەر دکەت. ٢- ئەوێ پەزێت سەدەقە وەردگریت.
مصدق(بتشدید الدال): باوەرپێکری.
المصداق: یێ دبیتە دەلیل ل سەر دورستیا تشتی.
مصدور: ئەوێ ئێش د سینگی دا.
مصدوقة: ڕاستی.
مصدوم: ١- جلف پێ کەفتی. ٢- لێدایی.
مصر: ب سەرێت تبلا دوهت.
مصر(بالتشدید): ١- پرتپرتکر. ٢- پیچ پیچە دا. ٣- کرە باژێر. ٤- ب ئاخا سۆر ڕەنگکر. ٥- کرە (مصر)ی. ٦- ئێخستە ژێر دەستهەلاتا (مصر)ێ ب تنێ.
المصر: ١- باژێر. ٢- ناڤبڕ. ٣- ل ڕەخ و لا. ٤- ئاخا سۆر.
مصراة: بەزا هێلای نەدۆتی دا گوهانێت وی تژی شیر ببن.
مصراع(بالکسر): ١- قلپێ باقلکێ یان یێ فاسۆلیێ یێ کەسک. ٢- فلقا دەرگەهی. ٣- نیڤا مالکێ ژ هەلبەستێ.
مصران(مصار): ڕویڤیک.
المصران: ١- هەردو باژێر(الکوفة) و(البصرة). ٢- رویڤیک.
مصرح(بفتح وتشدید الراء): هاتیە گۆتن.
مصرح(بکسر وتشدید الراء): گوتنکەر.
المصرف: پەنک؛ پەنق؛ دەزگاهەکێ دارایی یە ب کارا قەرکرن و قەردانێ و حەواندنا ئێمانەتا ڕادبیت و پارەیێ ئێمانەت ددەتە کاری.
المصرف المرکزي: دەزگاهەکێ فەرمی یە کارێ وێ چێکرنا دراڤی یە دگەل زێرەڤانیا دارایی.
مصرم: یا شیرێ وێ هشکبووی.
مصروب: ماستێ ترش.
مصروف: ١- مەزاختی. ٢- دەرکری.
مصطاد: جهێ نێچیرێ.
المصطب: سندانێ ئاسنگەری.
مصطبة: دوشک.
مصطفی: ١- یێ خوڕست ژ تشتی. ٢- تشتێ ژ هەمی تشتی چێتر. ٣- تشتێ بژارە یان بژارەیێ تشتی. ٤- ناڤەکێ پێغەمبەری یە - سلاڤ لێ بن.
مصطک: (مصطک) کرە ناڤ.
المصطکی(المصطکاء): جۆرەکێ دارێ یە، بەرێ وێ یێ تام تەعلە جەوەکێ ژێ دەردئێخن دبیتە بەنیشت (یۆنانی) یە.
مصطلح: ١- زاراڤ. ٢- چاکبوویی.
مصع: ١- تەیسی. ٢- هەژاند. ٣- دانایێ. ٤- هاڤێت. ٥- پەرخاند. ٦- سڤک بۆری. ٧- ژ لەزا یان ترسا چوو و نەما. ٨- هشکبوو. ٩- کێمبوو.
مصع(بالتشدید): تیڤلێ وی هێلا پێڤە دا هشک ببت.
مصعب: ١- حێشتری بێ هەفسار و کەس لێ سیار نیووی. ٢- دەوارێ نەعەلم.

المصـــعة: ١- فێقیـــێ دارا (العوســـج)ە، ل (العوسج) بژقڕە. ٢- جۆرەکێ بالندایە.
المصعد: بالابـەر؛ ئامیرێ ب سەرئێخسـتن و ئینانـەخوارا مرۆڤـا ل ئاڤاهییـت گەلـەک تەبەق.
مصعد(بفتح وتشدید العین): ب سەرئێخستی.
مصعد(بکسر وتشدید العین): ب سەرئێخستی.
مصعوق: ١- یێ د جهـ دا مری. ٢- دلگرتی.
مصغر: بچویککری.
مصف: جهێ سەفاندێ.
مصفی: جهێ سەفاندنێ.
مصفاة: صەفینک.
المصفح(بالضـم والسـکون): ١- یـێ پـەحن. ٢- دوڕوی(منافق). ٣- یێ ڕاست.
المصفح(بالضـم والتشـدید): ١- یـێ پـەحن. ٢- پلێتکری. ٣- ڕاست.
المصـــفحة: ١- شـــیر(چەک). ٢- تـــورمبێلا پلێتێ ئاسنی لیدای و باش جەکدارکری.
مصفر: یێ فەقیربووی.
مصقع: ڕەهوانبێژ.
مصقل: ڕەهوانبێژ.
مصقلة: تشتێ شیری پێ سەقا دکەن.
مصقول: سەقاکری.
مصـل: ١- کـرە تـویرکی دا ئاڤـا خۆ بـەردەت. ٢- د ڕیکێت پـویچ دا مـەزاخت. ٣- دلـۆپ ژێ هاتن. ٤- پیچەک ژێ هات.
المصـل: ١- ئاڤـا ژ بـەر ماسـتێ د تـویرکی دا دهێت. ٢- ئەو دەرمانە یێ ب ڕیکا شرینقا دهێتە دانان.
المصلاء: ژنکا زەند و باسک د زراڤ.
مصلاة(المصلی): تۆرەیا بۆ نێچیرکرنـا بالـندا دهێتە ڤەدان.
المصلبیة: چارێانە.
مصلح: چاککەر.
المصلحة: ١- بەرژەوەندی. ٢- هانـدەرێ کرنـا چـاکیێ، کـو دبیتـە ئـەو کـارێ مفـای دگەهینیتە کەسەکی یان پتر.
مصلوب: هلاویستی.
المصمئل: ١- ڕەقێ توند. ٢- یـێ ژ کـەربا دا قژبووی.
المصمئلة: مسیبەت؛ بەلا.
مصمت: مسمت؛ بێ ناڤک.
مصـــمص: ١- ب ســـەرێ ئـــەزمانی لڤانـــد. ٢- شویشت و پاقژکر.
مصمم: ١- نیازدار؛ کری دلی. ٢- دیزاینکار.
مصنع: کارخانە.
مصنعة: کۆلکێ مێشا.
مصنف(بفتح وتشدید النون): ١- نڤیساندی. ٢- جوین جوینکری.
مصنف(بکسر وتشدید النون): ١- نڤیســەرێ کتێبێ. ٢- نفشدۆز.
مصنوع: چێکری.
مصوب: ڕاستڤەکری.
مصوت: دەنگکری.
مصوة: ئەنیزەر.
مصـــور: ١- پـــەزا ب زەحمـــەت شـــیرێ وێ دهێتە دوهتن. ٢- کێم.
مصور(بفتح وتشدید الواو): وێنەکری.
مصور(بکسر وتشدید الواو): وێنەگر.
المصـوص(بالفتح): کوشـتێ گەلانـدی یـێ د سهکێ دا نماندی.
المصوع: یێ بزدیای و بێ جسارەت.
المصول(بالکسر والسکون): ئامانێ نماندن و شیلانا گێچێ.
المصولة: گێسکێ بێدەرێ.
مصون: پارازتی.
المصیاف: یێ ژنێ نەئینت هەتا قەیرە دبیت.
مصیب: ١- ڕاستگۆتی. ٢- ئارمانجا هنگاڤتی.
مصیبة: مسیبەت؛ ئاریشا مەزن.
مصید: تشتێ دهتیە نێچیرکرن.

مصيدة: خەفک.
المصير: ١- چارەنڤیس. ٢- دویماهی. ٣- ئێک رویڤیک.
المصيص: جۆرەکێ دەزبایە یێ موکمە.
المصيصة: سێنیکا زادخوارنێ.
مصيف: هاڤینگەهـ.
مصيوب: ئارمانج هنگاڤتی.
مصيود: نێچیرکری.
مض(بالتشديد): ١- ئێش و ژان ژێ چوون. ٢- سۆت. ٣- ئێشاند. ٤- خەمگینکر و دلێ وی سۆت. ٥- ئێشا. ٦- مێهت.
المض(بالفتح): تشتێ ب ئێش.
المض(بالكسر): پەیڤەکە ب واتەیا (نەء) دهێتە ب کارئینان.
مضى: ١- ب رێڤەچوو. ٢- بۆری. ٣- بۆری (دەم). ٤- ب جهئینا. ٥- ب ناڤڤەچوو. ٦- مر. ٧- بەردەوامکر. ٨- دەستویری دا. ٩- بری؛ قەتکر.
المضاء: ١- یێ هممەت دژوار. ٢- ئەنجامدان. ٢- ب ناڤکەڤتن. ٤- برین.
المضابث: ١- پەنجارێت حەیوانی. ٢- نەینۆک.
المضاجعة: کرنا کارێ سەکسی.
المضاحكة: پێککەنین.
مضاد: دژ.
المضاربة: ١- چوونا ب دنیایێ دا. ٢- گرێبەستەکا کاری یە د ناڤبەرا دو کەسان دا کو پارە ژ ئێکی بن و کار ژ یێ دی. ٣- کریارێت کرین و فرۆتنا جۆرێت پارە و پشکا ژ بۆ فایدەی.
المضارة: ئاڤا د بن شیرێ ترش دا دچیت.
المضارع: ١- یێ وەکی وی. ٢- ژ کێشێت شعرێ یە، ژ بەرکو وەکی کێشا (المجتث)ە ئەڤ ناڤە لێ هاتیە دانان. ٣- ئەو شێوەیێ کریارێ یە یێ ئاماژەی ددەتە کارێ نوکە و حالی.
المضارعة: وەکهەڤی ژ لایێ شکلی ڤە.
المضاض(بالضم): ١- ئاڤا سویر. ٢- ئێشانا چاڤی. ٣- یێ خورست.
المضاض(بالفتح): یێ سۆژەک.
المضاض(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک سۆژەک.
مضاعف: دو جار و سێ جار کری.
المضاغ: تشتێ دهێتە جوین.
المضاغة: ١- کەرەمرۆڤ. ٢- یێ گەلەک تشتا دجویت.
المضاغة(بالضم): ١- تشتێ دهێتە جوین. ٢- یێ دمینیتە د دەڤی دا و دهێتە جوین.
مضاف: ئەوێ ب بنەمالەکێ یان ئێلەکی ڤە هاتیە گرێدان و نە ژوان.
المضاهاة: وەکیەکی؛ وەکهەڤی.
المضايقة: تەنگاڤکرن.
المضباة: نانێ خولیپەلکێ.
مضبة: جهێ بزنمشک لێ.
المضبطة: دەفتەرا ناڤەرۆکێت کۆمبوونێت فەرمی لێ دهێنە تۆمارکرن.
مضبوط: ڕیکوپێک.
مضج: ١- ب نال. ٢- ب دەنگ و پێژن.
مضجر: پۆسیدە.
المضجع: جهێ ڕازانێ.
مضح: ١- بۆ کرە عەیب. ٢- ڕوناهیا وی ل عەردی بەلاڤبوو(ڕۆژ). ٣- بژالەبوو. ٤- زاد د خۆ دیراند(ئامانێ زادی).
مضحاك: لیقلیقی.
مضحک: ب کەنی.
مضحكة: جهێ پێکەنینێ.
المضخة: ماتۆرێ ئاڤێ؛ ئامویرێ پالدانا ئاڤێ.
مضد: کین هەلگرت.
مضدة: ١- تەختکێ نڤینا و تشتا. ٢- مێزا خواندنێ.
مضر(بتشديد الضاد): کەلاند.

مضر: ترشبوو.
مضر(بالفتح والتشديد): ١- خۆشکر(پەسن). ٢- ترشکر.
المضر: گەزتنا ئەزمانێ یا ژ تشتێ ترش چێدبت.
مضرا(بتنوين الألف): ب هەروە؛ بەلاش.
مضراب: ئامویرەکێ بچویکە پێ جۆرەکێ گیتارێ لێ ددەن و ئاوازا ژێ دئینن.
مضرب: دەڤێ شیری.
مضرب: لێدەر.
مضرة: زیان.
المضرح: ١- ئەلهۆیێ چەنگ درێژ. ٢- بالندەیێ شاهین.
مضرس: ١- ب ددان. ٢- زەلامێ سەختی دیتی.
مضرط الحجارة: یێ دهێلت بەر ترا بکەن؛ ناسناڤێ (عمرو بن الهند)ە شاهێ (الحيرة)، هندی یێ ب سەهم بوو.
مضروب: لێدایی؛ هاتیە لێدان.
مضض: ١- ئاڤا سویرا نەهێتە ڤەخوارن ڤەخوار. ٢- شیرێ ترش ڤەخوار.
المضض: ژانا مسیبەتێ.
مضطر: نەچار.
مضطرب: نەرحەت.
مضعف: لاوازکەر.
مضطغن: کیندار.
مضغ: جوی.
المضغة: پرتا گوشتی یا دهێتە جویتن.
مضغط: ئامیرەکە گڤاشتنا بای پێ دهێتە پیڤان دا بلندیا ژ رویێ دەریایێ بهێتە زانین.
مضل: دسەردابرنکار.
مضلة: ١- جهێ د سەردابرنێ. ٢- جهـ یان عەردێ مرۆڤ لێ بەرزەدبت.
مضلع: ب کوژی؛ ب گۆشە.
المضطجع: جهێ رازانێ.

المضلل(بفتح الضاد): ١- یێ بەرزە و ب رێ نەکەفتی. ٢- یی رێ ل بەر بەرزەکری.
المضلل(بكسر الضاد): ١- یێ خەلکی ژ رێ دخرینت. ٢- یێ خەلکێ بەرزەدکەت و نهێت ب رێ بکەڤن.
مضمار: ١- جهێ دەوار لێ دهێتە بەستن بۆ لاوازکرنێ. ٢- دەمێ لازازکرنا دەواری. ٣- مەیدانا بەریکانا دەوارا.
المضماض: ١- پیشە. ٢- زەلامێ پێ شڤک. ٣- خەو؛ نڤستن.
مضمحل: ژناڤچوویی.
مضمد: برینپێچ.
مضمر: ڤەشارتی.
مضمض: د دەڤێ خۆ وەردا.
المضمضة: ١- مێهتنا ب هەمی دەڤی. ٢- غرغر پێ کرن. ٣- د دەڤی وەردانا تشتی. ٤- دەرئێخستن و لڤاندنا ئەزمانی. ٥- لڤاندنا ئەزمانی(مار).
مضموم: ڤەشارتی.
مضمون: ناڤەرۆک.
مضنة: تشتێ قەلسی تێدا دهێتەکرن.
المضواء: پێشکەڤتن.
المضئ: یێ رۆهن.
مضياف: یێ گەلەک ب مێهڤان.
المضيرة: دەوین؛ مەیرک.
مضيعة: جهێ ئەگەرێت بەرزەبوونێ لێ هەین.
المضيغة: ١- هەر گوشتەکێ ب هەستی ڤە. ٢- زەڤلەک. ٣- هەستیێ بنێ گوهی.
مضيف: کۆچک؛ ژۆرا مێهڤانا.
مضيفة: ئەو کچکە یا د فرۆکێ دا ب خزمەتا رێڤینگا رادبیت.
مضيق: ١- گەلی(گەر چیا بت). ٢- تەنگئاڤ (گەر دەریا بت). ٣- هەر جهێ تەنگ بت.
مضيقة: ١- جهێ تەنگاڤییێ. ٢- تەنگاڤکەر.

مضيم: زۆری لێکری.
مط(بتشديد الطاء): ١- ژێـک ئینـا دەر. ٢- کێشـادەر. ٣- خۆمـەزنکر. ٤- درێژکـر. ٥- درێژ و بەرفرەهکر.
مطا: ١- لـەز دچوونا خۆ دا کـر. ٢- چوونا وی درێژکر.
المطا: پشت.
مطابق: ١- بەرانبەر. ٢- یەکسان.
المطابقة: ١- ئێککرنـا دو تشـتا یـان پتـر ژ لایێ رەخ و رویـا ڤە. ٢- د (علم البديع) دا دبیتـە: دانەدگـەلێکا دو پـەیڤێت هەڤدژ وەکی: (يضحك و يبكي)، (يـوم لـک و يـوم عليـک)، لـێ دگـەل ل بـەرچاڤگرتنا کریارا (المقابلة) دا کو ناڤ نەکەڤنە د گەل کارا.
المطـاخ: ١- کـەرەمرۆڤ. ٢- خۆمـەزنکـەر. ٣- درەوکەر.
المطار: فڕۆکخانە؛ بالەفڕخانە.
المطار(بالفتح والتشديد): یێ ب غار و بەزەک.
مطارة(مطار): بیرا دەر فرەهـ.
مطارة(بتشديد الطاء): گەلـەک بالنـدە لـێ هەنە.
مطارحة: هاڤێتنەبەریکا پرسیارا.
مطاردة: ڕاهێلان.
مطارف: جلەکێ ئارمیشی یێ ب نیشان.
المطـاط:١- شـیرێ حێشـترا یـێ مـەهی و ترشـبووی. ٢- جـەوا دارەکـێ یـە دبێژنـێ (بالکاوتشوک) ل وەلاتێت گەرم شین دبت بـۆ چێکرنـا گەلـەک تشـتا چێـدبت وەکـی خرخالیت تورمبێلا و جلکا و تشتێت دی.
مطاع: گوهداریا وی کری.
مطاف: ١- جهێ ل دۆر زڤڕینێ. ٢- ل دۆر زڤڕین.
المطال(بالضم والتشديد): ئاسنگەر.
المطال(بالفتح والتشديد): یێ گەلـەک سۆز و ژڤانا گیرۆدکەت.
المطالبة: داخوازی.
المطالة(بالكسر): کارێ ئاسنگەری.
المطالعـة: ١- خوانـدنا کتێبـا ژ بـۆ رەوشـەنبیرکرنا خـۆ. ٢- د دادگـەهان دا دبیتە: خواندنا یاسایی.
مطاوع: ١- مرادحاسـل. ٢- نـەرم و گوهدار. ٣- بەرگوهۆڕ.
المطاوعـة: ١- مرادحاسـلێ؛ لـەبێ و بەلێیـەتی؛ گوهـداری. ٢- شـیانا خـۆ گوهۆڕینێ ل دویڤ کارتێکرنێ.
المطايبة: خۆلێکخۆشکرن.
مطب: جهێ دختۆرکارییێ.
مطبخ: جهێ چێکرنا زادی.
المطبخ: نەدورست(باطل).
مطبع: جهێ چاپکرنێ.
مطبعـة(بالفتح): ١- جهـ یـان خانـەیا چاپکرنێ.٢- چاپکر ٣- چاپخانە
مطبعة(بالكسر): ئامیرێ چاپێ.
مطبق: ١- زینـدانا ژێرئـەرد. ٢- تشـتێ جهێ خۆ دگریت و چو ژێ نەهـێلت وەکـی دینـاتیێ یان نەزانینێ.
مطبقة: ١- تایا دژوارا شەڤ و ڕۆژا نـەچیت. ٢- ئێشا سۆرکا.
مطبوخ: لێنایی.
المطبوع: ١- تشـتێ چاپکری. ٢- هەلبەسـتڤانێ هەلبەستێ بێ کوتەکی ڤەدهوینت.
مطجن: یێ د ئاغلەویکێ دا قەلاندی.
مطح: دانا(درب).
المطحنة: ١- دستار. ٢- ئاشخانە. ٣- ئاش.
مطخ: ١- ئالیست. ٢- دانایێ. ٣- هەتکاند.
مطـر: ١- بـاری. ٢- بـارانێ لـێ بـاری. ٣- لـەزکر. ٤- رژیـا خوار(بالنـدە). ٥- تژیکـر. ٦- چـوو. ٧- بـر. ٨- ڕەڤـی. ٩- بلندبوو.
مطر(بالفتح والكسر): ب باران.

المطر(بفتحتين): باران.

المطر(بالضم والسكون): ١- سمبلا گەنمۆکی. ٢- عەدەت.

المطران: سەرۆکێ کاهنا؛ د سەر ئوسقفی ڕا یە و د بن بتریریکی دا یە، ئەڤ پەیڤە ژ پەیڤا (میتریبولیس)ا (یۆنانی) هاتیە کو دبیتە: (باژێرێ دایک) ژ بەر کو کورسیکێ مەتران ل باژێری دهێتە دانان.

المطرب: ١- ئەو سترانبێژە یێ ب سترانا خۆ مرۆڤا دهەژینت. ٢- ئەو سترانبێژە یێ پلەیا وی د سترانبێژیێ دا بلندتر ژ پلەیا سترانبێژێ ئاسایی.

المطرة(بالضم): ١- تاڤیا بارانێ. ٢- عەدەت.

المطرة(بالكسر): ١- یا بەردەوام خۆ دشۆت و ڤەدشۆت.

المطرة(بفتحتين): ١-مەتەرێ ئاڤێ. ٢- نیڤا برکێ. ٣- کونکێ ئاڤێ. ٤- عەدەت.

المطرة(بالفتح والكسر): ١- یا پاقژ و بژوین. ٢- عەدەت.

مطرح: جهێ لێرازانێ.

مطرد(بالكسر): ئالا.

مطرد(بتشديد الراء): ١- درێژ. ٢- بەردەوام.

مطرز(بالفتح الراء): نەخشاندی.

مطرز(بكسر الراء): نەخشەکار.

مطرف(بكسر الراء): ١- جلکێ ژ ئارمویشی. ٢- پەڕۆکێ ئاموێشی. ٣- کەسێ ل ڕەخێ لەشکەری شەڕی دکەت.

مطرف(بفتح الراء): ١- دەستپێکا تشتی. ٢- هەسپێ سەر و دەڤ سپی.

مطرق: د هزرێ دا.

مطرقة: ١- چەکوچێ ئاسنگەرێ. ٢- بستەکە پێ هریێ ڤەدقوتن.

مطروح: بچویکێ بەرهاڤێتی.

مطرود(الطريد): دەرئێخستی.

المطروف: ئاشێ ئاڤێ یێ ژ بۆ چێکرنا زەیتێ دهێتە بکارئینان.

مطط: ١- خەبەر گۆتنێ. ٢- ب تەندی ژێکئینادەر.

مطع: ١- چوو و ئێدی نەما. ٢- ب ددانێت پێشییێ خوار.

مطعام(بالكسر): گەلەک خوارنێ ددەتە مێهڤانا.

مطعم: خوارنگەهـ.

مطعوم: ١- ئەو پشکە یا دار پێ دهێتە پەترۆمەکرن. ٢- خوارن.

مطعون: پێنجدایی.

مطفئة الرصف: پەزا ئاگر ل بن گوشتێ وێ ڤەدمریت و نەکەلیت.

مطفف: یێ زەغلێ د کێشان و پیڤانا دکەت.

مطفئ: ڤەمراندی.

المطقة: شربنی.

مطلی: تشتێ د تشتی بهێتە دان وەکی بۆیاغێ.

مطلب: داخواز.

مطلع: ١- جهێ دەرکەڤتنێ. ٢- دەستپێک.

مطلع(بتشديد الطاء): ١- پێ ئاگەهـ. ٢- ب سەرهلبوویی.

مطل: ١- ڤەقوتا دا درێژ ببت. ٢- ژڤانێ دانێ ب پاشئێخست. ٣- درێژکر. ٤- پەحنکر.

مطل(بالفتح والسكون): گیرۆکرنا ژڤانی.

مطل(الضم ولكسر): یێ ل هنداڤ تشتی.

المطلب: ١- داخواز. ٢- مەبەست. ٣- بابەتێ زانستیێ ل بەر خواندنێ.

المطلة(بالضم): پیچا ئاڤی یا د بنێ برکێ دا دمینت.

المطلع: دەستپێک.

المطلع(بتشديد الطاء): يێ دياردبيت ژ تشتێ نەپەنی.
المطلع: جهێ هەلاتنا رۆژێ.
مطلق: ١- رەها. ٢- ئازاد. ٣- بەردایی.
مطلقة: بەردایی؛ تەلاقدایی.
المطلقية: ستستەمەکێ سیاسی یە باوەریێ ب دەستهەلاتداریا حاکمی یا رەهائی دئینت.
مطلمة: نابیک؛ شۆبک.
مطلوب: داخوازکری.
مطلول: ١- جهێ باران لێ هاتی. ٢- بەلاش چووی. ٣- حەلالکری(خوین).
مطلي: ١- يێ کراسکری ب دەرەستەیەکی. ٢- کەرەستەیەک تێدایی.
مطمئن: يێ خۆجھ و نەلڤ.
مطمط: ئاخڤتنا خۆ گیرۆکر.
مطمع: جهێ تەماهیێ.
مطمعة: تشتێ دلێ مرۆڤی دچیتێ.
مطمورة: ١- چالا بنعەردا عومبارکرنا دانی. ٢- گرتیخانە.
مطموس: کۆرە.
مطهر(بفتح الفاء): پاککری؛ تافیرکری؛ پاقژکری.
مطهر(بكسر الهاء): پاککەر؛ پاقژکەر؛ تافیرکەر.
المطهرة: مەسین.
مطهم: ١- خڕ و گوروڤر. ٢- لەغەر. ٣- گەلەکێ جوان.
المطو: دارێ تایێ دارقەسپێ یە شەق دکەن و وەک قاویش ل پشتا خۆ دکەن.
المطو(بالكسر والسكون): ١- کەلیکا ماشێ. ٢- ئویشیێ قەسپا. ٣- هەڤال. ٤- هەڤکویف.
المطوى: ١- رویڤیک. ٢- مار. ٣- جلک.
المطواء: ١- ژێکهاتنەدەر و درێژبوون. ٢- درێژی.
المطواة: چەقۆک.

مطواع: گوهدار.
المطوة: ئێک جارا (مطا) یە. ٢- دەم.
المطوقة: ١- کۆترکا تۆکەک ل ستۆیێ وێ. ٢- شیشەیێ مەزنێ گەوری ب تۆک. ٣- مەنجەلا ب زنجیر.
المطوع(المتطوع): ١- يێ ژخۆرایی کارەکی دکەت. ٢- يێ زیدەی ئەرکێ خۆ کاربکەت. ٣- يێ زیدەی عبادەتێ فەرزکری عبادەتی بکەت.
مطول: درێژکری.
المطول: يێ گەلەک ژڤان و سۆزا گیرۆدکەت.
مطوي: پێچایی.
مطي: ژێکهاتەدەر و درێژبوو.
المطي: ١- دەوار. ٢- دەوارێ دەست و پیا ل دەمێ رێڤەچوونێ دهەژینت ئانکو لەزێ دکەت.
مطيب(بفتح الياء): بێهنخۆشکری.
مطهر(بكسر الباء): بێهنخۆشکەر.
مطية: ١- دەوار. ٢- هێستر یان ماهین یان حێشترا دەست و پیا ل دەمێ رێڤەچوونێ دهەژینت ئانکو لەزێ دکەت.
المطير: ١- يێ ب باران. ٢- يێ باران لێهاتی.
المطيطى(الطيطاء): ١- دەست هەژاندن ل دەمێ رێڤەچوونێ وەک خۆمەزنکرن. ٢- خۆمەزنکرن.
مطيطة: ئاڤا تیرا د بنێ برکێ دا دمینت.
مطيع: گوهدار.
المطيلة: ئاسنێ دهێتە شاراندن و ڤەقوتان دا پلێتەکی ژێ چێکەن.
مظ: لۆمەکر.
المظ: ١- هنارا دێم. ٢- سترکا سۆر.
المظاظة: دلرەقی و بێقامی.
مظاهبة: مەهرکرنا دشێ.

مظاهرة: ١- پشتەڤانیا ئێککرن. ٢- خۆنیشاندان (ناڤە).
مظرة: کێرا بەری.
مظروف: تشتێ د کیسکی دا.
مظفر: ئەوە یێ هەر کارێ دەست پێ بکەت تێدا ب سەرکەڤیت.
المظل: یێ سیبەرێ بەردەوام دکەت.
مظلة: ١- خیڤەتا ژ بۆ سیبەرێ دهێتە دانان. ٢- سیوانە. ٣- پەرەشوت. ٤- تشتێ سیبەرێ دکەت.
مظلم: تاری.
مظلمة(ظليمة، ظلامة): ئەو زۆرداری یە یا ل مرۆڤی دهێتە کرن.
مظلوم: زۆرداریلێکری.
مظلومة: عەردێ باران لێ نەهاتی.
المظلي: ئەوە یێ خۆ ب پەرەشوتێ ژ جهێت بلند دهاڤێژت.
المظما: عەردێ تێهنی.
مظمئ: عەردێ ب بارانێ شین دبت.
مظنة: ئەو جهێ تشتی یە یێ مرۆڤ شکێ دبەتێ کو لێ هەبت.
مظنون: کومانبر.
مظهر: ١- سەرڤەیا تشتی. ٢- جهێ دیاربوونا تشتی.
المظهرية: ناساڤێت سنسلا تەریقەتا نەقشەبەندی یە.
المظياة(المظواة): عەردێ هنگڤین مشە لێ هەی.
مع(بفتحتين): د گەل.
مع(بالفتح والسكون): معێنا بزنێ.
مع(بالفتح والتشديد): حەلیا.
معا(بتنوين الألف): د گەل ئێک.
معا: دەنگکر.
المعاء: ڕویڤیک.
المعاب(المعابة): عەیب.
معاتب: گازندەکەر.
معاتبة: گازندە.
معاث: ١- ڕێباز؛ ڕێ. ٢- بەربهاڤ.
المعاج(بالفتح والتشديد): یێ ڕاست و چەپ دچیت ل دەمێ غاردانێ.
المعاج: ١- جهێ خۆجهبوونێ. ٢- جهێ مرۆڤ لێ دزڤڕت دا لێ بمینت.
المعاد(بالفتح): ١- جهێ دزڤڕنێ. ٢- چارەنڤیس. ٣- بەحەشت. ٤- حەج. ٥- ژ ناڤێت قیامەتێ یە.
المعاد(بالضم): ئێشا مەعدێ دگرت.
معاداة: دوژمناتی.
معادل: بەرانبەر.
المعادلة: بەرانبەرکرن.
معاذ الله: ئەز خۆ ب خودێ ڕادسپێرم ئانکو ئەز پارازتنا وی دخوازم.
المعاذ: ١- جهێ مرۆڤ خۆ پێ ڕادسپێرت. ٢- یێ مرۆڤ قەست دکەتێ. ٣- نڤشتی یان پێڤەخواندن.
المعار: دەوارێ هەیکری.
المعار(بالضم): ١- هەسپێ ناڤتەنگ زراڤ. ٢- هەسپێ کوری ڕویت. ٣- یێ ڤاڕێبووی ژ ڕێکێ(دەوار).
المعارة: دژواری و ناڤچاڤگرتیی.
معارج: کوما(معرج)ە کو دبێتە جهێ چوونا بەر ب عەسمانی.
المعارضة: ١- بەرهنگاری (ئوپوزسیوون). ٢- ل دژ ڕاوەستیان. ٣- ئینانا دەلیلی ل دوور نەوەیا ئاخڤتنا یێ بەرانبەر. ٤- د شعرێ دا دبێتە: زارڤەکرنا شعرا شاعرەکی هەر ب وان بابەت و کیش و سەروایێت وی بکارئینایین. ٥- د دادگەها دا دبێتە: داخوازا ئیلغاکرنا حوکمێ هاتیە دان. ٦- د سیاسەتێ دا دبێتە: دوژمنیا هێزا دەستهەلاتدار.

المعارف: ١- زانست. ٢- هەڤال. ٣- بەرنیاس.
المعارفة: خۆ دانەنیاسین بۆ ئێکدو.
معارک(بالضم): شەرکەر.
المعاري: ١- جهێت گیا لێ شین نەبن. ٢- ڕاژێرک.
المعاز(بالفتح والتشدید): خودانێ بزنا.
المعاز(المعیز؛ المعزاة): بزن.
المعاس: یێ د شەڕی دا گەلەک زیرەک.
المعاسیف: کۆرەڕێ.
المعاش: ١- ئەگەرێ ژیانێ. ٢- مووچە؛ هەیڤانە. ٣- تشتێ مرۆڤ پێ بژیت ژ خوارن و ڤەخوارنا. ٤- تشتێ مرۆڤ پێ بژیت. ٥- دەمێ قەستکرنا ئەگەرێت ژیارێ. ٦- جهێ مرۆڤ قەست دکەتێ ژ بۆ پەیداکرنا ئەگەرێت ژیارێ.
المعاشرة: ١- دگەلێکبارتن یان پێکڤەژیان. ٢- تێکهەلی.
المعاشقة: حەژێککرن.
المعاق: یێ سەقەت.
معاقب: یێ سزادایی.
المعاقبة: سزادان.
معاقد: ١- جهێت گرێ لێدانێ. ٢- جهێت گرێیا.
معاقدة(معاهدة): پەیمان.
المعاقم: جەمسەرێ هەستیا؛ ئانکو جهێ سەرێت هەستیا لێ دکەهنە ئێک.
معاقم العجب: جەمسەرێ هەستییێ کماخێ ئانکو جهێ گەها پشتێ و کورتیخە لێ دگەهنە ئێک.
المعاک: ١- جهێ مرۆڤ ل تەنگاڤیا بەرێ خۆ ددەتێ. ٢- هلگرتن. ٣- ڕێباز.
المعالة: ئالیک.
المعالج: ١- یێ ب چارکرنێ ڕادبت. ٢- یێ دەرمان دکەت.
المعالجة: چارەسەری؛ چارەکرن.
المعالي: کۆما(العلا) یە کو دبیتە بلندی.
المعامس: یێ وەکی بچویکا سەرەدەریێ دگەل شۆلا دکەت.
المعامل: یێ سەرەدەریێ دکەت.
معاملة: کارێ ب ڕێڤەبرنا شۆلەکێ فەرمی ل دەزگەهێت حوکوومی.
المعان: ١- مال؛ خانی. ٢- یێ ل بەر چاڤ.
معانات: ئاریشە و دەردێت مرۆڤ گازندێ ژێ دکەت.
المعانة: هاریکاری.
معاند: ئەوێ کەتیە ڕکمانا.
معاندة: ڕکمانەکرن.
معانق: دەستستۆوەراندی.
معانقة: دەستستۆوەراندن.
معاهد: پەیماندایی.
معاهدة: پەیمان.
معاود: ١- هیبووی. ٢- مەشقکری.
المعاودة: دەستپێکرنا سەر ژ نوی.
المعاوضة: قەرەبوکرن.
المعاومة: فرۆتنا تشتێ چاندی یێ سالەکێ.
معاون: هاریکار.
معاونة: هاریکاری.
معاوية: ١- دێهلک. ٢- تێژکێ ڕویڤی.
المعاينة: ١- براینیا د ناڤبەرا خویشک و برایێت دەییابی دا. ٢- سەحکرن (فەحسکرن ب ماعینێ).
المعبد: ١- یێ ب ڕێز و قەدر. ٢- چێکری و خۆشکری.
معبر: ١- پر. ٢- کەشتی. ٣- جهێ دەربازبوونێ ژ رویباری.
معبرة: ١- پر. ٢- کەشتی و قاییک.
المعبود: پەرێستگار؛ پەرستی.
معت: پەرخاند.
معتاد: هیبوویی.
معتاط: ئاژەلێ ستەور؛ نەبێ ئاڤس.

المعتدل: یێ ناڤنجی ئانکو یێ د ناڤبەرا دو کاودانا دا.
معتبر: پێڤەچوویی.
معتد: پویتەکری؛ گرنگیدایی.
معتدل: ١- ناڤنجی. ٢- ڕاستبوویی. ٣- هەڤسەنگبوویی.
معتدي: ١- ژ تخوبیی دەرکەڤتی. ٢- تەعداکری.
معتذر: لێبۆرینخوازتی.
المعتر: فقیرێ ژ هەژی هاریکارێ و قەنجیێ دبیت و خوازتنێ نەکەت.
معترض: ١- بەرهنگاریکری. ٢- ڕیگرتی.
معترف: دانپێدانکری.
معترک: مەیدانا شەڕی.
معتز: هێز و شیان خوازتی.
معتزل: خۆڤەدەرکری.
المعتزلة: دویڤچوویێت (واصل بن عطاء)ی نە، د بنیات دا شاگردێت (حسن البصري) بوون ژ بەر پێکنەهاتنێ ل دۆر بابەتەکی خۆ ژ ڤەدەرکرن، پاشی بوونە خودانێت بیروباوەرێت جودا نەخاسمە ژ لایێ عەقیدێ ڤە.
معتصم: ١- خۆ ڕاسپێرایی. ٢- پەنابری ژ بۆ پارازتنێ.
معتضد: هێزخوازتی.
معتق: بەندێ ئازاکری.
معتقد(بفتح القاف): بیرۆباوەری.
معتقد(بکسر القاف): باوەرکری.
معتکف: کەسێ ژ بۆ عبادەتی د مزگەفتێ دا هێلایی.
معتل: دەردەدار؛ علەدار.
المعتمد: ١- یێ پشت پێ دهێتە ڕاستکرن د هەر کارەکی دا. ٢- یێ هاتیە ب کارئینان و جەرباندن.
معتني: پویتەدار.
معتوه: کێم عەقل.

معج: ١- یێ پێسڤکبوو. ٢- کەتە پێلا. ٣- لەزکر. ٤- لڤلڤاند. ٥- دەڤێ خۆ تێگێراند. ٦- ڕاست و چەپ لێکقولپاند.
المعج: ١- تێکهاتن و تێکچوون. ٢- جەنگ. ٣- هاتن بای ب نەرمی.
معجب: ١- حێبەتی. ٢- دلچوویی.
المعجة: ١- ئێک جار. ٢- گۆپیتکا گەنجینییێ.
معجز: بێشیانکەر.
معجزة: کارێ مرۆڤی بێشیان دکەت.
معجل: لەزکەر.
المعجن: ئامانێ هەڤیری تێدا دکەن.
معد(بفتح العین): ئامادەکری.
معد(بکسر العین): ئامادەکر.
معدة: مەعدە.
معدل: ١- ڕاستڤەکری. ٢- هەڤسەنگکری. ٣- ناڤنجیا تشتی.
معدلة: ڕاستکەر.
معدم: بەلنگاز؛ فەقیر.
معدن: کان.
معدود: هژمارتی.
معدول: ڕاستبوویی.
معدوم: ١- نەمایی. ٢- نەهێلایی. ٣- سێدارەدایی.
معذار: بەهانە.
معذب: ئەشکەنجەدایی.
معذرة: داخوازا لێبۆرینێ.
معراج: جهێ ب سەرکەڤتنێ.
معرب: ڕۆهن و ئاشکرا.
معرب(بتشدید الراء): عەرەبکری.
المعرة: ١- خرابی. ٢- گونەهـ. ٣- ئێشاندن. ٤- کریارا خراب. ٥- کیماسی. ٦- شۆلا کرێت. ٧- دژواری. ٨- جڤین؛ خەبەر. ٩- زیانا ئاڤاری. ١٠- دەراڤێ تەنگ. ١١- کۆمەکا ستێرایە ژ (المجرة) کیمترە. ١٢- گوهۆڕینا ڕەنگێ سەروچاڤا ژ کەربا. ١٣- ناڤێ باژێرکەکی یێ ل وەلاتێ سووریێ دبێژنێ: (معرة النعمان).

معترک المنایا: سالێت د ناڤبەرا شێستێ و حەفتێیێ دا ژ ژیێ مرۆڤی کو باهرا پتر ژ مرۆڤا لێ دمرن.
المعترک: جهێ جەنگێ.
المعتزلة: رێبازەکا هزرێ یە ل سەر بکارئینا عەقلی یا ئاڤایە، دبینن کو هەر تشتەک د دینی دا ب عەقلی دهێتە شرۆڤەکرن، ناڤێ وێ ژ ڤەدەرکرنا وان ژ وانەیێت (واصل بن عطاء)ی هاتی یە.
معتقة: مەیا ڕابارتی ئانکو گەڤنار.
معتقد: باوەری.
المعتقل: ١- گرتی؛ زیندانی. ٢- گرتیخانە؛ زیندان. ٣- جهێ خرڤەکرنا گرتی و زیندانیا.
معتل: ١- علەدار. ٢- ئەو کارە یێ پیتەکا لڤۆک دبیتە ئێک ژ پیتێت وی یێت بنەڕەت.
معتوه: کێم عەقل و تێگەهەشتن.
معثلب: هەرفتی.
المعتلث: ١- تیرا خێر تیدا نە. ٢- بیژی.
المعتمد: یێ مرۆڤ ژێ پشتراست.
المعجسر: ١- قەمت؛ دەرسۆک. ٢- ب کولاڤدەرسۆک.
معجزة(بالضم): ئەو کارە یێ ژبلی خودێ و پێغەمبەران ب کەسێ ڤە نەئێت.
معجزة(بالفتح): ئەو جهێ مرۆڤ نەشێت رزقی ب دەستخۆڤە بینت و بژیت.
المعجل: ئامویرێ پیڤانا لەزێ.
معجم: قفلکری(دەرگەه).
المعجم: ١- ئەو پیتن یێت خال لێ ئانکو ب خال. ٢- فەرهەنگ.
معجن: تەشتا هەڤیری.
المعجون: هەڤیر.
معجون الأسنان: پێکهاتوویەکا کیمیائی یە پێ ددانا دشۆن.
معد: ١- دزی. ٢- ڕارەڤاند و بر. ٣- چوو و دویرکەت. ٤- لەقدا. ٥- ژ کاڤلانی ئینادەر (شیر). ٦- ڕاکێشادەر (دەلۆ). ٧- ژ جهئینادەر. ٨- ل مەعدا وی دا. ٩- خرابوو و پویچبوو. ١٠- مەعدا وی ئێشا.
المعد: ١- حێشترا بەزەک. ٢- گیایێ نەرم. ٣- خورما تەڕ. ٤- گەلەک.
المعدات: ئامویرە و دەزگەهێت هەر کارەکی.
المعدة: مەعدە.
المعدکة: شوینک.
المعدل(بتشدید الدال): ١- یێ ڕاستکری. ٢- ئەنجامێ لێکڤەکرنا کۆما تشتی یە ل سەر ژمارەیا وی.
المعدن: ١- کان. ٢- لهازە.
معدولة: ١- ڕاستڤەکری. ٢- ژێکاڤدایی.
معدوم: ١- نەمایی؛ مری. ٢- دەستکورت.
المعذر (بکسر الذال وتشدیده): ١- خودان هێجەت. ٢- ئەوێ هێجەتا درەو دگرت. ٣- لێبۆرین.
معر: ١- کێمبوو. ٢- هەمی چوو. ٣- هاتەدەر.
معر(بالفتح والتشدید): ١- فەقیربوو و زادێ و خلاسبوو. ٢- گەربێ گوهۆڕی.
المعر: ١- یێ کێم پویت. ٢- نەینویکا ژ جهـ دەرکەفتی. ٣- قەلسێ کێم باشی. ٤- یێ کێم گوشت. ٥- یێ کێم گیا.
المعری(المعراة): جهێ ژ لەشی نەهێتە ڤەشارتن وەکی لەپا و سەروچاڤا.
المعرج: پێسترک.
المعراج: ١- پیسترک. ٢- ب سلال کەڤتن. ٣- چوونا پیغەمبەری - سلاڤ لێ بن - بەر ب عەسمانی.

المعرب(بتشدید الراء): ئەو پەیڤا یا کرینە عەرەبی وەکی(إبریسم) کو دبنیات دا ئارمویشە.

المعربد: ئەوە یێ ل دەمی سەرخۆشیا خۆ هەڤالێ خۆ دئیشینت.

معرة: ١- گونەهـ. ٢- شەرمزاری.

معرج: جهێ چوونا بەر ب عەسمانی.

معرض: پیشانگەهـ.

المعرف: ١- دیمێ مرۆڤی کو پێ دهێتە نیاسین. ٢- یێ هاتیە ناساندن.

المعرفة: جهێ پۆرکێ (ژ دەوار).

المعرفة: ١- نیاسین و تێگەهەشتنا تشتی کا یێ چەوایە. ٢- زانین.

معرق(بفتح وتشدید الراء): ١- زەلامکێ لەغەر. ٢- مەیا ئاڤ تێهەلکری.

معرق(بکسر و تشدید الراء): رِهـ و ریشال د عەردی دا بری.

معرک: جهێ جەنگێ.

معرکة: جەنگ.

معروري: یێ ل دەوارێ رویس سیاربووی.

المعروض: ١- نڤیسارا بۆ حاکم و سەرۆکا دهێتە پێشکێشکرن ل دۆر تشتەکی. ٢- تشتێ هاتیە بەرچاڤ ونیشادان.

معروف: بەرنیاس.

معروک: تێکڕاتێکڕا.

المعدوم: ١- یێ هاتیە ژناڤبرن. ٢- یێ کوشتنێ هاتی یە سزادان.

معز: ١- بزن ژ مەها جوداکر. ٢- رەقبوو. ٣- مجدیکر. ٤- بزنێت وی زێدەبوون. ٥- بەزا وی دژواربوو.

المعز: بزن.

المعز(بفتحتین): ١- بزن. ٢- رِڤاتیا د شۆلێ دا.

المعز(المستمعز): یێ د کارێ خۆ دا مجد.

معزی: سەرخۆشی لێکری.

معزاء: عەردێ جەهجویر.

المعزاب(المعزابة): کەسێ تەرشێ خۆ ل دویری تەرشێت خەلکی بچەرینت.

المعزابة: ١- یێ بێ ژن و عەیال. ٢- یێ بێژنیا وی گەلەک ڤەکێشای.

معزاة: بزن.

معزبة: جاری؛ کۆلەیا ژن.

معزة: بزن.

معزز: ١- ب سەرئێخستی. ٢- ب شیانکری.

المعزف(المعزفة): ئامویرێ مۆزیکی.

المعزق(المعزقة): ملهێب.

المعزم(بتشدید الزاء): ئەوێ ب نەساخی ڤە دخوینت.

معزوفة: پارچەیا مۆزیکێ.

معزول: ڤەدەرکری.

معس: ١- باش پەرخاند. ٢- رزیلکر. ٣- بێرِوومەتکر. ٤- روم لێدا.

المعس: شیر(ڤەخوارن).

المعساء: کچا سنێلە.

معسر: دەستتەنگ.

معسرة: تەنگاڤی.

معسکر: لەشکەرگەهـ؛ ئوردیگاهـ.

معسلة: مالا میشا هنگڤینی.

معسور: دەستکورت؛ بەلنگاز.

المعسول: ١- هنگڤینکری. ٢- شرینکری. ٣- شرین.

معشار: ١- دەهک. ٢- گەلەک ب شیر.

المعشر: ١- کەسوکار. ٢- جڤاتا مرۆڤا. ٤- مرۆڤ. ٥- ئەجن. ٦- مالا زەلامی. ٧- ئەجن.

معشر: کوما مرۆڤا.

معشش: جهێ هێلینێ.

معشوق: خۆشتڤی.

معص: فرکێ هاڤێتە رِها پێ وی.

المعص: فرکا دکەڤیتە رها پێی.
معصار: ماسرە؛ جهێ گڤاشتنا تشتی.
المعصال(المعصل): چەلاکێ چنینا مازیا؛ باکۆرە.
معصر(المعصرة): ئامیرێ گڤاشتنێ پێ دهێتە کرن.
معصر: ماسرە؛ ماسر؛ جهێ گڤاشتنا تری و مێویژا.
المعصرات: عەورێت ب باران.
معصفر: جلکێ زەر.
معصم: جهێ بازنکی ژ دەستی.
معصوب: ١- برسی. ٢- مرۆڤێ ب گوشت و تژی.
المعصوم: یێ ژ کرنا گونەهـ و خرابیا پارازتی.
المعصية: ١- سەرپێچی. ٢- گونەهـ.
معض: تنگژی.
معض(بالفتح والتشديد): ١- تنگژاند. ٢- ئێشاند.
المعضاد(بالكسر): ١- داسکا گوشتی. ٢- بازنک.
معضد(عضاد): داس.
المعضدة: تویرکێ پارا.
معضل: سەخت و دژوار.
المعضلة: ئاریشا نەهێتە چارەکرن.
المعضوب: ١- یێ لاواز. ٢- گران. ٣- دینێ بێ بزاڤ.
معط: ١- ژێکدرێژکر. ٢- ژڤانێ وی گیرۆکر. ٣- ڤەرویچکاند. ٤- ژ کاڤلانی ئینادەر.
معط(بالفتح والكسر): پویتێ وی وەریا.
المعط(بالفتح والكسر): پویتوەریای.
معطاء: یێ گەلەک خێرکەر.
معطار: یێ مشە گولاڤ لێکری.
المعطاش: مرۆڤێ گەلەک تیهنی دبیت.
المعطال: ژنکا هیبوویە بێچەکێ و بێخەملێ.
معطر: گولاڤکری.
المعطس: دفن.
المعطشة: عەردێ بێ ئاڤ.
المعطف(بالفتح): ١- ساکو. ٢- ستۆ.
المعطف(بالكسر): شیر.
معطل: ١- عەردێ هشک و رویت. ٢- بیرا بێ ئاڤ و هشک. ٣- پەزێ بێ شڤان. ٤- ژنکا بێ خەمل و چەک.
المعطلة: لایەنگرێت رێبازا (التعطیل)ن یاکو ئینکارا سالۆخەتێت خودێ دکەت و دبێژت: خودێ چو سالۆخەت نینن.
المعطن: ١- مەخلا ل رەخ ئاڤێ. ٢- مەخەلا حێشترا یا ل بەر ئاڤێ.
معطوف: خوارکری.
معطي: بەخشەندە.
المعطيات: ئەو بابەتێت باوەرپێکری نە یێت کو وەک بنیات دهێنە بکارئینان وەک دەستپێک بۆ ڤەکۆلینەکێ یان تویژاندنەکێ (المعطیات العلمیة).
المعطيات السياسية: ئەو تشتە یێ دورهێلێ مرۆڤ تێدا پێشکێشدکەت بۆ ڤەکۆلین و خواندنا یان کارکرنێ.
معظم: باهرابتر.
معظم(بفتح وتشديد الظاد): مەزنکری.
معفاج(معفجة): شوینک.
معفو: عەفیکری.
معق: ١- ب دژواری ڤەخوار. ٢- دگەل خۆ بر.
معق(بالفتح والضم): ١- کویربوو. ٢- مەعدا وی خرابوو.
المعق: ١- کویراتی. ٢- بەدرەوشتی. ٣- عەردێ بێ گیا.

المعقاب: ئەو ژنکە یا بەردەوام کوڕا ل دویڤ کچا دئینت.

المعقبات: ١- ملیاکـەتێت شـەڤ و ڕۆژانـن، وەکی شـەڤ و ڕۆژا ل دویڤ ئێک دهێن. ٢- تەسبیحاتێت ل دویڤێک دهێنەکرن.

معقب: دویڤکەڤتنکار.

معقد(بتشدید القاف): ١- ئالۆز. ٢- مژدار.

معقــرب: ١- جهـێ دوپشـک لـێ هـەبن. ٢- تشتێ بوویە خەلەک. ٣- تستێ خوار.

المعقرة: جهێ تژی دووپشک.

معقل: ١- جهێ ئاکنجیبوونێ. ٢- جهێ پەنابرنێ.

المعقلــة: ١- خرامــەتا ســالانە. ٢- خوینــا گوشتی کو سەد حێشتر.

معقم: تافیرکەر.

المعقــم: ١- گەهـ. ٢- جهـێ گەهەشـتنەئێکا سـەرێت هەسـتیا. ٣- گـەهێت دویماهیـا پشتێ.

معقود: ١- گرێدایی. ٢- کرێبەستکری.

المعقوف: ١- خوار. ٢- پەزا ئێشا لنگئیشیێ گرتی.

معقول: بەرعاقل.

المعقوم: خرشێ عەیال نەبن.

معــک: ١- تێڤـەدا؛ تێهوسـی. ٢- پەرخانـد. ٣- بادا و ڕاشکاند.

معک(بالفتح والضم): کەربوو.

المعــک: ١- پەرخانـدن. ٢- گیرۆکرنا ژڤانی. ٣- دژوارترین دوژمنی. ٤- کەرەمرۆڤ.

المعکرونة: مەعکەرون(ئیتالی)ە.

معکف: خوار و بادای.

معکل: شوژنا داری یا شڤانا.

معکم: ب گوشت.

معکو: کوری گرێدایی.

معکوف: ١- شەکری و ڤەهاندی. ٢- سەر خوار.

معل: ١- دزی. ٢- لەز لێکر. ٣- دچوونا خۆ دا لـەزکر. ٤- خۆشـیا وی تێکـدا و لـەز لیکر. ٥- شەقکر.

المعل(بالفتح والکسر): پێسڤکێ لەزۆک.

المعل: دەردەدار؛ علەدار.

معلاق: ١- ئەو تشتە یێ تشتا پێڤە دهلاویسن. ٢- ئەزمان. ٣- مرۆڤێ شەڕۆکە.

معلس(بتشدید اللام): یێ سەربۆرکری.

معلف: هافر.

معلق: ١- هلاویستی. ٢- ئـەو فەرمۆدەیـە یا ڕسـتەیەک یـان پتـر ژ دەسـپێکا سـەنەدا وێ دکێم.

المعلقة(بتشـدید الـلام): ١- ژنکـا مێـری هێلای ونە لێ دزڤـڕت و نـە بـەر ددەت یـان بێ سەروشوینبووی. ٢- ئێکە ژ هەلبەستێت سـەردەمێت بـەری ئیسـلامێ ب ئاڤا زێـری نڤیسین و ب دیوارێ کەعبا پیرۆز ڤەکرین. ٣- مێیا (معلق)ە.

معلل: نەخۆشکەر.

معلم(بـالفتح): ١- کێلکـا ل ڕێکـێ وەک دەلیل دهێتە دانان. ٢- نیشانێت ڕێک پـێ دهێتە نیاسین.

المعلم: فێرکار.

المعلم: یێ نیشانکری.

المعلمة: فەرهەنگ.

معلنکس: تاری.

معلهج: مۆن؛ دومۆر.

معلوق: زێری کەتی گەوریێ.

معلول: دەردەدار؛ علەدار.

معلوم: یێ هاتیە زانین.

معلومة: پێزانینەک.

معلومات: پێزانین.

المعلومیــة: خـەوارجن؛ ل سـەر باوەریـا (الجازمیـة) نـە، دبێـژن: مـومن ئـەوە یـێ خـودێ ب هـەمی نـاڤ سـالوخەتێت وی ڤـە بنیاست، و ئەوێ نەنیاست کافرە.

المعمى: ١- يێ كۆرەكری. ٢- ئەو وەرگێرانە يان گوهۆرینە یا پیتێت ناڤێ خۆشتڤی دا دهێتە کرن دەمێ د شعرێ دا دهێتە گۆتن. ٣- يێ چو ژێ نەهیتە زانین.

معماري: بەنە.

المعمرية: موعتەزلەنە، دویڤچوویێت (معمر بن عباد السلمي) نە، دبێژن: خودێ چو تشت ژبلی لەشا چێنەکری نە و نەیێ قەدیمە.

معمع: ١- ب لەز شۆلکر. ٢- ب دژواری شەر کرن. ٣- ل دەمێ تەعرێ چوون. ٤- قرچقرچ ژێ هات. ٥- گەلەک مەعمەعکر.

المعمعان: ١- دژواریا گەرمێ. ٢- چلێ هاڤینێ.

المعمعاني: گەرما دژوار.

المعمع: ١- ژنکا ژیر. ٢- هەدار.

المعمعة: ١- دەنگێ قرچەقرچا ئاگری یە د لەڤەنا دا. ٢- دەنگەدەنگا قارەمانا یە د مەیدانا شەری دا.

المعمعي: ١- هەڤالێ سەرکەڤتی. ٢- يێ بێ ڕای و دویڤەلانک.

معمل: کارخانە.

معمم: ب ناڤودەنگ.

معمود: يێ ئەڤینێ نەساخکری.

معمور: ١- ئاڤاکری. ٢- تژی مرۆڤ.

المعمورة: دنیا.

المعمول: جۆرە شرینیەکە ژ سمیتکی و ڕوینی و شەکرێ دهێتە چیکرن.

المعمية: جهێ کەس ڤێنەکەڤت.

معن: ١- ب ساناهی هەرکی. ٢- ئینکارکر. ٣- دانپیدان پێکر. ٤- دانپیدان پێکر پشتی ئینکارکری.

معن(بالفتح والكسر): هاتەئاڤدان.

المعن: ١- مایتێکەر. ٢- گۆتاربێژ.

المعن(بالفتح والضم): ١- هەر تشتێ مفا ژێ دهێتە وەرگرتن. ٢- ڕەزیلی. ٣- يێ گەلەک. ٤- يێ پیچەک. ٥- يێ ب ساناهی. ٦- يێ مال مشە. ٧- يێ کێم مال.

المعنات(النعنان): ١- جۆییێت ئاڤێ یێت ل نهالێ. ٢- جۆییێت ئاڤێ.

المعنى: ڕامان؛ واتە.

المعنى(بتشديد النون): يێ وەستیایی.

المعناق: ستۆباش.

المعنة: ئێک جارا(المعن).

المعنفة: تشتێ دخوازیتە توندیێ.

المعنق: چوونسڤک.

المعنقة: گردانە؛ ڕستک.

معنون: دین؛ شێت.

المعنوي: يێ واتەیی.

المعني: ١- ژێگۆتی؛ يێ مەبەست ئەو. ٢- يێ مال کەلەک. ٣- يێ مال کێم.

معنفة: ئەو تشتە يێ توندیێ پەیدا دکەت.

المعنون: يێ دین.

معنوي: واتەیی؛ ب واتا؛ ب ڕامان.

المعنويات: ورە.

المعنى(بتشديد النون): يێ هاتیە ڕاسپاردن ب وێ نشتێ نەشێت بکەت.

معنى: ١- ڕامان. ٢- مەبەست.

معني: ١- يێ گەلەک پارە هەین. ٢- يێ کێم پارە هەین.

معهد: ١- ئەو جهێ خەلکەک بەردەوام دزڤریتێ. ٢- پەیمانگەه.

المعو: ١- قەسپێت پێچەکێ هشکبووین. ٢- پەقا ل لێڤا حێشترێ یا خوارێ.

المعوان: ١- يێ گەلەک هاریکار. ٢- يێ هاریکاری باش. ٣- يێ هاریکار.

معوج: سڤکچوون.

معوج(بالكسر والسكون): خواربووی.

المعوذ(بتشديد الواو): ١- جهێ رستكێ ژ ستۆی. ٢- جەروانێ ل دۆر مالا. ٣- گیایێ ل بن دار و بەرا شین دبت.
معوز: دەستكورت، فەقیر.
المعول عليه: مرێ دەنگێ گری ل سەر بلند دبت.
معول(بتشديد الياء): ئەوێ قوبتی بۆ پەیدا دكەت و پارەی لێ دمەزێخت.
معول: تەڤر.
المعون: هاریكاری.
المعونة: هاریكاری.
معي: رویڤیك.
المعيار: پیڤەر.
المعيان: یێ گەلەک چاڤا دهاڤێژت.
معيب: عێبەلۆ؛ ب عەیب.
المعية: هەڤالینی.
المعيد: ١- ئەوێ دشێت ئەنجام بدەت. ٢- هەلگرێ باوەرناما ماستەرێ یە وانا ل زانكۆیێ ددەت. ٣- یێ خەزا جار ل دویڤ جارێ كری. ٤- یێ شارەزا د كارێ خۆ دا.
معيشة: ژیار؛ تشتێ مرۆڤ پێ دژیت وەكی خوارنێ.
المعيص: جهێ دار لێ شینبووی.
معيط: ١- یێ خۆ ب تۆزڤە هاڤێتیە ناڤ شەری. ٢- گەنج.
المعيف: یێ كەسێ نەڤیت.
معيل: ١- یێ عەیالێ وی زێدەبووی. ٢- خودان عەیال. ٣- سەمیان.
المعين(بالضم): ١- گا. ٢- چارگۆشەكێ لا هندیئێكە لێ گۆشێت وی نە (٩٠) پلەیە. ٣- جلكەكە ب چاگۆشەیێت وكی چاڤا خەملانجی یە.
المعين؛المعيون(بالفتح): ١- چاڤینكری. ٢- یێ بەرچاڤ و ل سەر عەردی دهەركت (ئاڤ). ٣- ئاڤ. ٤- یا ب ساناهی ل سەر عەردی دهەركیت(ئاڤ).
معينة: ١- بەرچاڤكری. ٢- یێ ل پێشچاڤ.

المعيوب(المعيب): عێبەلۆ؛ ب عەیب.
معيونة: ئاڤمشە(كانی).
معيوه: عللەدار؛ عللەتگرتی.
المعيي: ١- وەستیای. ٢- بێشیان.
مغا: كرە قێری.
مغي: ئاخڤتنەكا كەس تێ نەگەهت كر.
المغاء: قیژیا كتكا كویڤی.
المغابنة: خایاندنا د فرۆتنێ دا.
المغاث: دارێت بەلک پەحن و كولیلك سپی.
المغار: ١- كنفێ باش هاتیە بادان. ٢- یێ گەلەک هاتیە بادان. ٣- كێم بەخشین و قەلس. ٤- حێشترا كێمشیر.
مغارة(مغار): ١- شكەفت. ٢- تالانكرن. ٣- جهێ هێرشێ دكەنێ. ٤- جهێ هیرشێ لێ دكەن.
مغازع: یێ داخوازا هەوارهاتنێ دكەت.
المغازي: پەسنێت شەركەرێت د ریكا خودێ دا شەری دكەن.
المغاص: ١- جهێ خۆ لێ نقۆكرنێ. ٢- قۆپێ رەهنی.
مغاضب: ١- ئەوێ یێ بەرانبەر د تنگژینت. ٢- ئەوێ ل یێ بەرانبەر رادبیت و خۆ لێ پشتەرێ دكەت.
مغافصة: یی بێ ئاگەه ژ كەسێ دهێتن.
مغالة: خرابی.
المغالبة: خۆ ل سەر ئێک زالكرن.
مغالطة: رێبازەكا هزری یە ل سەر خەلەتكرنا راستان و هەڤركان یا ئاڤایە.
المغالظة: رەقی د گەل ئێک كرن.
المغامرة: ١- كارەكێ ب مەترسی. ٢- بزاڤكرن ل دویڤ كارەكێ هاتوبات. ٣- تشتێ دهێتە ریكا مرۆڤی ژ نشكەكێ ڤە.
المغامر: یێ خۆ دهاڤێتە مرنێ.

المغاوث: ئاڤ.

المغاور: یێ گەلەک هێرشا دکەت.

المغاویر: شەرڤانێت فێرکری جەنگا سڤکن د مەشقکرینە ژ بۆ پشتڤەبرین و کریارێت جەنگی یێت ب مەترسی دبێژنێ: کوماندس.

مغایر: نەوەک وی.

المغایرة: ١- ژێکجوداییکرن. ٢- د (علم البدیع) دا ئەوە کو شاعر د نیڤماکا یان دو ملکا دا وی تشتێ بەسنا وی کری بەحسێ وی ب خرابی بکەت و بەرۆڤاژی، دیسا دبێژنێ: (تلطف).

مغایطة: دوژمنکاری؛ هەڤرکی.

المغباة: چالکا نێچیرێ.

المغبار: ١- تۆز و سڤیا دکەڤیتە بن مۆخلێ. ٢- تۆزگرتی.

المغبة(المغب): دویماهی.

المغبن: ١- بنکەفش. ٢- کۆش. ٣- هەر جهێ ژ لەشی دکەڤیتە بن ئەندامەکی یا د ناڤبەینا دو ئەنداما دا وەکی بنکەفشی.

مغبوط: کەیفخۆش.

مغبون: ئەوێ حیلە لێ بووی.

المغتاظ: یێ کەربگرتی.

مغتبط: ئەوە یێ ئەو تشت ل نک یێ ئێک حەزدکەت وەکی وی هەبت.

مغتذي: زادخواری.

المغتسل: ١- ئاڤا شویشتنێ. ٢- ئاڤا مرۆڤ خۆ تێدا بشوێت.

المغتشم: زۆردار.

المغتل: ١- تێهنی. ٢- خەریب.

المغتلم: یێ ب دویڤ شەهوەتا خۆ کەڤتی.

مغتمر: ١- سەرخۆش. ٢- تشتێ سەرتویک بۆ چێبووی.

مغتنم: کەلەپورت ب دەستڤەئینایی.

مغث: ١- نەرمکر. ٢- دریێت نەدژوار دانانێ. ٣- ئێخست. ٤- تووشکر و تێبر. ٥- خەندقاند. ٦- تیهەلکر. ٧- کرێتکر و هەرماند.

المغث(بالفتح السکون): ١- نەرمکر و ب تبلا پەرخاندن. ٢- شەر و جەنگ.

الغث(بالفتح والکسر): زۆرانبازێ دژوار.

مغثار(مغثر؛ مغثور): گەزویا دارێ.

مغد: ١- میهت. ٢- مێژاند. خۆشی بر. ٣- زاد دایێ و ئێخستە خۆشیێ. ٤- تژی جەحێلینیبوو. ٥- درێژبوو. ٦- ڤەرچکاند.

مغد(بالفتح والکسر): تژیبوو و قەلەوبوو.

المغد: ١- جەوا دارا مۆزێ. ٢- جەوا دارێ کنێری. ٣- باجانرەش. ٤- دەلوا مەزن. ٥- ب خۆشی(ژیار). ٦- جۆرەکێ دارێ یە بەلگێت وێ د نرم و هەوین ل دۆر داری دزڤرن. ٧- گیایەکە بەلگیت وی د زەحفن و ل سەر عەردی خرڤەدبن، ل دویماهیا زڤستانێ کولیلکا ددەت پاش دبنە چاڤکێ ب زەری ڤە و بۆندار.

مغداد: یێ گەلەک دتنگژت.

المغدف: دەحفینک.

مغدق: زێدەکری.

المغدودن: جەحێلێ نازک.

مغذي: خوارندەر.

مغر: ١- ب لەز چوو. ٢- لەزکر.

مغر (بالفتح والتشدید): ب تەقنا سۆر ڕەنگکر.

المغر(المغرة): ڕەنگێ سۆراتیا نەزەلال.

المغراة: ئامیرەکە پێ غریێ دحەلینن.

المغرب: ئەوێ بەرێ خۆ ددەت غەریبێ یان بەر ب رۆژئاڤای دچیت.

المغرب: رۆژئاڤا.

المغربيـــة: خوارنەکـە ژ هـەڤیری و روینــی و گوشتی و نۆک و پیڤازا دهێتە چێکرن.
المغربـل: ١- یــێ سـەرادکری. ٢- هــەســتیێ وەرمتـــی. ٣- مـــال و ملکـــێ چـــوویی. ٤- مرۆڤێ بێخێر و چونە.
المغرة: تەقنا سۆر.
مغرس: ١- جهێ چاندنا شتلا. ٢- جهێ پێت مرۆڤی تێرادچن.
المغرض: جهێ قاویشێ ل حێشترێ.
المغرف: هەسپێ بەزەک.
المغرفة: هسکی.
مغرق: خەندقاندی.
المغرم(بالضم): ١- مرۆڤێ دەینـدار؛ قـەردار. ٢- ئەڤیندار.
المغرم(بالفتح): ١- خرامەت. ٢- سزا. ٣- دەین.
مغـرور: ١- یـێ دلچوویـە نەراستییێ. ٢- یێ هاتیە خاپاندن.
المغروض: ئاڤا بارانێ.
معز: ١- ڤـەدەرکر. ٢- رەقبـوو. ٣- مجـدیکر. ٤- بزنێت وی مشـەبوون.
المغــزى: ١- مەبەســت. ٢- شــەرێ د رێکـا خودێ دا. ٣- جهێ شەری د رێکا خودێ دا دهێتە کرن.
المغزار: ئاژەلێ شیر گەلەک.
المغزيـــة: ئــاژەلێ زانـا وی ب پاشــکەتی و گیرۆبووی.
مغزل: تەشی.
المغزور: عەردێ بارانا بۆش لێ باری.
مغزول: تشتی رستی.
مغس: ١- دەستکرێ. ٢- پێ دانایێ.
مغسل(بسكون الغين وكسر السين): مریشو.
المغسلة(بالضـم والتشـديد): ١- جلشـــۆ. ٢- جلشۆیا کارەبێ.
المغسل: جهێ شویشتنێ.

مغسول: شویشتی.
مغشم: ئـەوێ ل سـەرێ خۆ سیار دبیت و خۆ مەترسیا وەردکەت.
مغشوش: تشتێ زەغەل تێدا کری.
مغشي عليه: دلگرتی؛ بێ هش بوو.
مغص: زکئێشییێ گرت.
المغص(بالفتح والسكون): زکئێشی؛ قولنج.
المغص(بفتحتين): باشترین حێشتر.
مغصوب: تشتێ ژ خودانی هاتیە ستاندن.
المغضة: ١- کێماسی. ٢- رەزیلی.
المغضر(المغضـور): خودانێ نعمـەت و ژیـارا خۆش.
مغضوب: کین لێ دارێتی.
مغط: ژێککێشا دا درێژبیت.
المغفر(المغفور): جەوا دارێ.
المغفر(المغفـرة): تۆرەکـا ئاسـنی یـە ل بـن کومزریێ زری ل سەرێ خۆ دکن.
المغفرة: لێبۆرین.
المغفل: ١- کەرەمرۆڤێ. ٢- یێ دەبەنگ.
المغفلـة: موییێت د ناڤبـەرا ئـەرزنکێ و لێڤا ژێری دا ئـانکو ل بـن لێڤا ژێری بەرانبـەری سمبێلا.
المغفور: ١- گەزو(شرینی). ٢- جەوا داری.
مغل: شیرێ ژنکا ب حال داییێ.
المغل: شیرێ ژنکا ب حال.
المغلى(المغلاة): تیرا دهاڤێژنە دویرترین جه.
المغلاة: ئامویرێ کەلاندنا تۆڤا و گیایا و قەهوێ.
مغلاط: یێ گەلەک خەلەتیا دکەت.
المغلاق: ١- دۆرا دەرگەهی. ٢- سورمێ تۆپێ.
مغلال: گەلەک ب دەرامەت.
المغلب(بتشــديد الــلام): ١- یــێ گەلــەک دشــکێت. ٢- یــێ ســەرکەڤتن بــاهرا وی. ٣- یێ گەلەک جارا ب بنکەڤتی.
المغلبة: ١- سەرکەڤتن. ٢- جهێ سەرکەڤتنێ.
المغلة: پەزا سالێ دو جارا دزێت.

المغلطة(الأغلوطة؛ الغلوطة): جهێ مرۆڤ هەر دەم تێدا خەلەت دبیت.
مغلــظ (بتشــديد الــلام): ١- ســتويركرى. ٢- گرانكرى. ٣- مەزنكرى.
المغلغلة: ١- نامە. ٢- نامەیا ژ باژێرەكی بۆ باژێرەكێ دی دبەن.
المغلف: جلدێ كتێبێ یێ تەنک.
مغلق: گرتی؛ دائێخستی.
المغلق(بالفتح): ١- دۆرا دەرگەهی. ٢- ناڤێ تیرەكێ یە ژ تیرێت سەركەڤتنێ د قومارێ دا(الميسر).
مغلوب: بنكەفتی؛ شكەستی.
مغلوث: دانێ ب دەغەل.
مغلوط: خەلەتبوویی.
مغلول: ١- گرێدایی. ٢- گرتی.
مغمة: گەلەک ب گیا.
مغمدات الأجنحة: ئەو مێشەمۆرن یێت (چار) پەڕ هەین و (دو) ژ وانا دبنە كاڤلان بۆ هەردو پەڕێت دی.
المغمــز: ١- تــەحن و عــەیب. ٢- جهــێ لۆمەكرنێ (هەر تشتەک).
المغمض: عەردێ چال.
المغمضات: ئەو گونەهن یێ مرۆڤ دزانت و دكەت ئانكو چاڤێت خۆ ل ئەنجامێ وێ دنقبنت و دكەت.
مغمــغ: ١- بــاش نــەجوی. ٢- ڕۆهــن نــەكر (ئاخڤتن). ٣- تیكهەلكر. ٤- شۆلەكێ بێخێر كر. ٥- تێكهەلبوو. ٦- دەڤێ خۆ كرێ (صەی).
مغمود: د كاڤلانی دایە.
المغمور: ١- یێ كەس وی نەنیاست. ٢- یێ شكەستی.
المغموز: یێ گەنەهبار كری.
المغموص: یێ كێماسی د ڕەه و بنیاتێ وی دا.
المغموق: پشتئێش؛ یێ ئێشا پشتێ گرتی.
مغمول: یێ كەس نە نیاست.
مغموم: غەمگین.
مغنــی: ١- جهــێ خــودان لــێ. ٢- ســتران. ٣- مال. ٤- خانی. ٥- جهێ مرۆڤ بارێ خۆ یان خیڤەتا خۆ لێ ددانت.
المغناة: شانۆگەریا شعری(أوپرا).
المغنــاطيس(المغنطــيس): ئاســنەكە هێــز ڕاكێشانێ یا تێدا هەی و ئاسنێ و هندەک كانێــت دی ڕادكێشــتە ب خــۆ ڤــە(یۆنانی) یە.
مغنط: كرە مەغناتیس.
المغنم: ١- دەستكەڤتی. ٢- پوپرە.
المغنوط: غەگین.
المغنوليــا: جــۆرەكێ دارێ نــە یــان تراشــۆكن كولیلكێــت وان د مــــەزن و جــــوانن، ل ســووریێ و فەلســتینێ و ئــەمریكا بــاكۆر شــین دبــن، و ل باغچــەیێت گشــتی ژ بــۆ جوانیێ دهێنە چاندن.
مغني: بێمنەتكەر.
مغني: سترانبێژ.
المغنيسيا و المنازيا: جۆرەكێ ئاخا سپی و بــێ تــام و بێهنــە وەک دەرمــان دهێتــە ب كارئینان (یۆنانی) یە.
المغو: ڤیژیا كتكا كویڤی.
المغواة: جهێ بەرزەبوونێ.
المغوار: یێ گەلەک هێرشا دكەت.
المغول(بالفتح): ١- كێرا ب سەرێ داری ڤە. ٢- نقشــەكێ مرۆڤــا یــە ب شــێوەیەكی تێلــەكی د ژیــان دبێژنێ(تەتــەر) ل غــازان و ئاستراخان و هندەک دەڤەرێن سیبیریا دژیــن، دیرۆكــەكــا خوینــا وی هەیــە ژ تــالانكرن و كوشــتن و ڤركــرن مرۆڤــان نەخاســمە ل سەردەمێ سەركردەیێ وان (تیموجین)ی یێ كو ب ناسناڤێ (جەنگیزخان) هاتیە نیاسین، یێ كو بەری نێزیكی (٧٠٠) سالا پتر ژ نیڤــا دنیــــایێ تــــالان و وێرانكـــری. ٣- ماهۆلک.

المغول(بالكسر): ١- تشتێ تشتی پێ دکوژن. ٢- چویڤێ شیر تێدا هاتیە ڤەشارتن دا دوژمن پێ نەحەست.
المغي: ١- خاڤی؛ سستی. ٢- بێبەختی.
المغيا: جهێ ئالای تێ دچکلینن ل بەریکانا هەسپا.
المغيال: دارا تایبێت وێ لێکبادایی و سیبەرا وێ تاری و خۆش.
المغيب: جهێ ئاڤابوونێ.
المغيث: ١- گیایێ باران لێ دهێت و دئێخیت. ٢- زەلامێ جەنگەنە و خراب.
مغير: هێرشبەر.
المغيط: مەتتات(المطاط).
مغيظ: یێ هاتیە تنگژاندن.
المغيل: ١- بچویکێ بشیرێ دەیکا وی ب حال. ٢- بچویکێ شیری دخۆت ل دەمێ کارێ سەکسی دکەل دەیکا وی دهێتە کرن. ٣- ژنکا شیری ددەتە بچویکێ خۆ.
المغيور(المغير): عەردێ دێم یێ ب ئاڤدانێ دهێتە ئاڤدان.
المغيرية: شیعەیێت توندن؛ دویڤچوویێت (المغیرة بن سعد البجلي) نە، دبێژن: خودێ لەشە و وەکی مرۆڤی یە تاجەکا رۆناهیا یا ل سەرێ وی و دلێ وی کانیا زانینێ یە.
المغيل: ژنکا ب حالا شیری ددەتە بچویکێ خۆ.
مفئد(بالكسر): بستک.
المفؤود: ١- یێ گازندێ ژ دلێ خۆ دکەت. ٢- نانێ خولیکەلکێ.
المفاجاة: حێبەتکرنا یێ هەمبەر ب تشتەکێ ژ نشکەکێ ڤە.
المفاجات: حێبەتکرنا ژ نیشکەکێ ڤە.
مفاخذة: دیارکرنا ناڤێت ئوبجاخا و ئێلا خۆ ئێک ئێکە.

مفاخر: شانازیبەر.
مفاخرة: کارێ هەڤرکیێ د شانازیبرنێ دا هەر ئێک ب تشتێ خۆ.
المفادات: پێکگوهۆرینا ئێخسیرا.
مفادة(مفآد): ١- دار یان ئاسنێ کوچکێ پێ تێکڤەددەن. ٢- شیشک.
المفارط: رەخ و دۆر.
المفارقات: ئەو جەوهەرن یێت ژ کەرەستەی هاتینە خورستکرن و سەربخۆبوین.
مفارقة: جوداهی.
مفارة: جهێ گەلەک مشک لێ.
المفازة: ١- بیابانا کوژەکا کەس ژێ قورتال نەبیت. ٢- بیابانا بێ ئاڤ. ٣- جهێ قورتالبوونێ. ٤- جهێ سەرکەڤتنێ.
المفازع(بالضم): ١- یێ ترسیای. ٢- یێ هەوارهاتنێ دخوازیت.
المفاصاة: جوداکرن؛ ڤەدەرکرن.
المفاصل: ١- کۆما (مفصل)ە. ٢- بەرێت ئێککرتی و موکم. ٣- عەردێ ب خیز و بەرێ د ناڤبەرا دو چیا دا.
مفاض: بەلاڤ.
مفاضة(بالضم): ١- زک مەزن. ٢- بەرفرەھ.
مفاضة: زناکار.
المفاضلة: بەریکانا باشتریێ ئانکو کرنا تشتێ باشتر.
المفاعل: ئامویرەکێ پێشکەڤتی ژ بۆ بێکرئینانا (یۆرانیوم)ی بۆ چێکرنا بومبێت ئەتۆمی و ناڤۆکی و کارێت دی یێت ئاشتیانە.
المفاقر: ١- دەرگەهێت فەقیریێ. ٢- هەمی جۆرێت فەقیریێ.
المفاقسة: یاریا هێکانێ.
مفاقل: ملهێب.
المفاكهة: تورانە پێک کرن.
المفاهر: گوشتێ سینگی.

المفاوضة: ١- لێکڤەکرن. ٢- دانوستاندن. ٣- ئەو کو رێڤەبرن و سەرومال و دەینێت هەڤپشێت ئێک کومپانییێ د هندی ئێک بن.
مفایشة: زێدەکرنا گەفا بێی شەر.
مفتاح إنجليزي: سکۆل سپانە.
مفتاح حمولة: سکۆل سپانە.
مفتاح صمونة حلقي: سپانە.
مفتاح: کلیل.
مفتأد: جهێ ئاگری لێ هەل دکەن.
مفتتن: ١- دسەردابری. ٢- سەربۆرکری.
مفتح: ڤەکری.
مفتخر: شانازیبەر.
المفتح: ١- جۆیا ئاڤێ. ٢- عومبار. ٣- قاسە. ٤- گەنجینە. ٥- دۆلابا جلکا.
مفترس: ١- درندە. ٢- نێچیرڤان.
مفترض: فەرکری.
المفترق: جهێ ژێک چوونا ریکا کو دبیتە دوریانە یان سێریانە یان چارریانە.
مفتري: بێبەختیکری.
مفتش: لێگەر؛ ئەوی تشتی سەح دکەت.
مفتضح: هەتکچوویی.
مفتق القميص: تیکا سینگێ کراس.
المفتعل: ١- تشتێ چێکری. ٢- مسیبەتا مەزن.
مفتقد: بەرزەبوویی.
مفتقر: فەقیربوویی.
المفتل(بالكسر): ئامویرێ بادانێ.
مفتن: ١- یێ خەلکی سەربۆر دەت ٢- یێ خەلکی دخرینت.
مفتوت: یێ هویرکری.
مفتوح: ڤەکری.
المفتوق: یێ فتق بۆ چێبووی.
مفتول: بادایی.
مفتون: ١- سەربۆرکری. ٢- دین؛ شێت.
المفتي: زانایێ فەتوایێ ددەت.
المفجرة: ١- جهێ ئاڤ ژێ دهێتەدەر. ٢- رێکا بەرزەبوونێ.
المفجوع: ١- یێ مسیبەتەک ب سەری هاتی. ٢- یێ کولبا خوارنێ گرتی.
مفحص: ١- رێ و کۆلانێت پیڤەرەڤینێ. ٢- کوفیکا بالندەی.
مفحم: بەرسڤا یێ بەرانبەر بێ دەنگ دکەت.
المفحم: ١- جهێ تێکهەلبونا سۆتەمنییێ و بای د ماکینا دا. ٢- یێ نەشێت باخڤیت.
المفحمة: ١- کۆمر. ٢- جهێ جێکرنا رەژوییێ.
المفخرة: ئەو تشتە یێ مروڤ شانازیێ پێ دبەت ئانکو جهێ سەرفەرازیی.
مفخم: مەزنکری.
مفدرة: جهێ گەلەک پەزکویڤی لێ.
مفدغ: ١- ئامویرێ تیڤلاندنێ. ٢- ئامویرێ شکاندنێ.
مفدمات: ١- مەسین. ٢- دەن.
مفدوح: ئەوێ بارێ وی گران ژ دەینا و دەستکورتییێ.
مفذاذ: ئاژەلێ تنێ تێژکەکی دئینت.
مفذة: تنێ ئێک یا بووی(بزن).
مفر: ١- رەڤین. ٢- جهێ پێڤەرەڤینێ.
المفراح: ١- ئەو مروڤە یێ ب خۆشییێت زەمانی دلخۆش. ٢- یێ گەلەک ب کەیف.
المفراص: ئامیرێ برینا زێری و زیڤی کو وەکی مەقەسێ یە.
المفراض: ئاسنەکە تشتێ پێ دبرن.
مفرج(بالضم): ١- کوشتییێ هاڤێتینە چۆلێ و کەس نزانت کا کێ کەوشتی یە. ٢- مرۆڤێ بێ کەس و خودان.
المفرج: ١- ئەو کوشتی یە یێ نە ل ناڤ توخیبێ گوندەکی یان بازێرەکی کو دانا خوینا وی دکەڤیتە سەر (بيت المال). ٢- چەنگفرێ ئانکو یێ ئەنیشک ژ بنکەفشا دویر. ٣- شەیێ سەری.

المفرح(بالضم والسكون): ١- بەلنگازێ پێدڤی. ٢- یێ بنیاتێ وی نەهێتە نیاسین.

المفرج(بالضم والفتح والتشديد): یێ قورتالبوونێ ئەنجام ددەت.

مفرحة القلب: گیایێ گەزنگ.

المفرخ(بالضم): ١- یێ ژ ترسا وەکی چویچەلۆکا لێهاتی. ٢- یێ تێژکێت وی شینبووین و دەرکەڤتین. ٣- یێ دویماهیا وی دیاربووی. ٤- یێ چووی و نەمای.

المفرخ(بالفتح): جهێ مەرقینا هێکا و دەرکەڤتنا چویچەلۆکا.

المفرد(بالضم والسكون): ١- کت. ٢- گایێ کویڤی.

المفرد(بالضم والفتح): ١- یێ ب جەوهەرا هاتیە چێکرن(زێر). ٢- بوویە ئێکانە و بێ هەڤال(سیار).

المفردس: ١- سینگفرەهـ. ٢- یێ فرەهـ.

مفرسخ: فرەهـ؛ بەرفرەهـ.

المفرسن: یێ تژی گوشت؛ یێ تێرگوشت.

المفرش(بالكسر): ڕاژێرک.

المفرش(بالضم والفتح): یێ بێ کۆهان (حێشتر).

المفرشة(بالكسر): بنقۆنک.

مفرط: ژ حەددی دەرکەڤتی.

مفرطح: یێ ستویر.

المفرع(بالكسر): ١- پەحن. ٢- درێژ. ٣- یێ خەلکی پێک دئینت.

المفرع(بالضم والسكون): یێ درێژ ژ هەر تشتەکی.

المفرغ(بالكسر والسكون): ڕەخێ ئامانی یێ تشتی پێ ڤالا دکەن.

مفرغة: ئامیرەکێ ب پەروانە یە ب کارەبێ کار دکەت، ژ بۆ دەرئێخستنا بای ژ ئاڤاهییا دهێتە ب کارئینان.

مفرق(بتسكين الفاء): ١- ناڤسەرکا سەری. ٢- دوڕیانە.

مفرق(بتشديد الراء): ژێکڤەکەر.

المفرقعات: گەرەستێت پەقینێ.

المفرک: ١- یێ کەسی نەڤێت. ٢- یێ هەیکری و کەس پویتەی پێنەکەت.

المفرمة: پاتێ ژنکا ب ژڤان ددەتە بەر خۆ.

المفرمة: ئامویرێ هویرکرنێ.

المفروح: ١- ئەوە یێ دەینا بارێ وی گران کری. ٢- کەیفخۆش. ٣- یێ کەیف پێ دهێتەکرن.

المفروز: ١- یێ کۆد ل پشتێ چێبووی. ٢- پشتقۆف.

المفروس: یێ کولکا ل ستۆیێ وی هاتی.

المفروض: ١- یێ فەر کری؛ یێ کریە ئەرک. ٢- یێ ڤەبری.

مفروق: جوداکری.

المفروک: ١- یێ باش ڕەنگکری. ٢- یێ ملێ وی خەلیای.

المفروكة: جۆرە شرینیەکە ژ سمیتک و ڕوین و شەکرا دهێتە چێکرن و فستەق و باهیڤێت قەلاندی ب سەروەردکەن.

المفزع(بالضم): ١- ترسنۆک. ٢- دلێر.

المفزع؛ المفزعة (بالفتح): جهێ خۆ پێ پارازتنێ.

المفزور: ١- پشتقۆف. ٢- پشتکۆد.

المفسى: جهێ فس ژێ دەردکەڤن(قوون).

المفسد: خرابکار.

مفسدة: ئەگەرێ گەندەلی و خرابیێ.

مفسر: شرۆڤەکار.

المفسول: ١- لاوازێ بێ غیرەت. ٢- ڕەزیل.

المفشغ: یێ خرابیێ ل هەڤالێ خۆ دکەت.

المفشل(بالكسر): یێ ژنەکا بیانی دئینت دا عەیالێ وی یێ لاواز نەبیت.

المفصال (بالكسر): یێ هەردەم ب ژێكڤەبوونێ رادبیت.
المفصد: نشتەر.
المصح(بالكسر): ١- یێ رەهن و ئاشكرا. ٢- یا ساهی و بێ عەور(رۆژ).
المفصل(بالضم): ئەو ئایەت و سوورەتێت قورئانێ نە یێت ژ سوورەتا (الحجرات) دەست پێ دكەن و ب دویماهیهاتنا قورئانێ ب دویماهی دهێن ئانكو سوورەت (الناس).
المفصل(بالفتح): ئەزمان.
المفصل(بالكسر): گەه.
المفصلة(بالضم): دو ئانكن سەرێت وان دكەنە تێكرا و ل سەر ئاسنەكی دزڤرن.
المفصليات: ئەو نڤشێ جانەوەرێت بێ گەهن(اللافقارية)، یێت قەرقۆدەكێ سەرڤە هەی وەكی ستێنگ و تەڤنپیرك و مێشەمۆرا.
المفصود(فصيد): یێ دەمارا وی یا خوینێ هاتیە برین.
المفضاض(المفض؛ المفضة): ئامویرێ هەرێێ پێ رادكەن.
المفضال: ١- خودان قەنجی و منەت ل سەر خەلكی. ٢- خودانێ گەلەك قەنجیا ئانكو گەلەك قەنجیا دكەت.
المفضحة: یێ دبیتە ئەگەرێ هەتكبەریێ.
المفضخة: ١- بەرەكە پێ قەسپێت نەگەهەشتێ دشكێنن. ٢- دەلوا بەرفرەه.
مفضض: یا ب زیڤی تامدای.
المفضل: ١- یێ دانپێدان ب قەنجی و منەتێت وی هاتیە كرن. ٢- یێ گەلەك قەنجیا دكەت.
المفضلة (المفضل؛ الفضال): ١- جلكێ شۆلی. ٢- جلكێ نڤستنێ.

مفطر: بێ رۆژی.
المفطرة: بیستانێ كڤاركا.
المفطع: یێ ستویر.
مفطور: ١- ئافراندی. ٢- تێشتخواری. ٣- تیكبوویی.
مفطوم: شیرڤەكری.
مفظع(أفظع): یێ ژ توخوییی دەربازبووی.
المفعاة: جهێ تژی مار.
مفعاة(بتشديد العين): ١- تەغما شكلێ ماری لێ هەی. ٢- نیشانا وەكی ماری.
مفعاة: گەلەك مار لێ هەین.
المفعاج(المفعجة): شوینك.
مفعم: تژی.
مفعول به: كارتێكری؛ یێ كار لێ بووی.
مفغرة: ١- عەردێ بەرفرە. ٢- كونا د كەڤری كو نە بیتە شكەفت.
المفقاس: دەری؛ داركێ خەفكێ یێ دقولپیتە سەر بالندەی و پێ دهێتە گرتن.
المفقر: شیرێ جۆك ل نیڤا وی.
المفقلة(المذراة): ملهیب.
مفقود: بێ سەروشوین.
المفك: دەرنەفیس.
مفكر: هزرڤان.
المفكول: یێ لەرزكێ گرتی.
مفل: دەرنەفیس.
المفلاق: یێ خرابیا دكەت.
مفلح: سەركەڤتندیتی.
مفلحة: تشتێ سەركەڤتن و قورتالبوونێ پەیدا دكەت.
المفلس: دەستڤالا ژ پارەی.
المفلس(بتشديد اللام): یێ لیرە ل پیستێ وی چێبووین.
مفلطح: پەحن.
مفلفل: تیژ؛ دژوار.
مفلفل: گەزەك؛ یێ ئەزمانی دگەزت.
مفلق: ئەفراندەر.

المفلق: کەلاشک؛ فێقیێ پەقی و بەرک ژێ دەرکەفتی.
مفلوج: ئێشا لنگفرێ گرتی.
مفلوذ: پیلا تێ کری.
مفلول(مفل): دەڤلۆبوویی.
المفنخ: یێ گەلەک دوژمنێت خۆ ڕەزیل دکەت و سەرێت وان دشێنت.
المفننة: پیرەژنا بێ ئەخلاق.
مفني: فەناکەر.
المفهاق: گەلەک ب ئاڤ(بیر).
المنفهق: یێ بەرفرەه.
المفهوم: تێگەه.
المفواه: عەردێ گیایێ رووناس لێ شینبووی.
مفوض(بالفتح): ژنکا گەلەک عەیال هەین.
المفوض: ١- ئەوە یێ کاروبارێ دەولـــەتەکێ کرینــە د دەســـتی دا و ل بـن سەرپەرشـتیا دەولەتەکا دی ب رێڤەدبەت وەکی (المفوض السـامي). ٢- پلەیـەکا پۆلیسـیێ یـە د بـن ئەفسـەری دایـە ئـەو ژی بنگـەهێ پۆلیسـا ل ژێـر سەرپەرشـتا ئەفسـەرەکی ب ڕێڤەدبـەت. ٣- ئـەو کەسـە یـێ دەولـەت یـان لایەنـەک دکەتـە نوینـەرێ خـۆ ژ بـۆ پشـــکدارێ د کـــونگرەکی یـــان کونفرانســـەکی دا ژ بـــۆ دیارکرنا سیاسەتا خۆ یان بۆچوونا خۆ یان هەلویستێ خۆ.
المفوضة: ١- ئەو ژنکە یا یێ قەلەن هاتی یە مـــەهرکرن. ٢- شـیعەیێت تونـدن؛ دبێـژن: خودێ مەزن محەمەد سلاڤ لێ بن دا و ب چێکرنـــا دنیـــایێ ڕاســـپارد و وی دنیـــا چێکری.
المفوضية: ١- ئەو فەرمانبەری یە یا رێڤەبەرێ کاروبـــارێ دەولـــەتێ (المفـــوض) تێـــدا د ڕوینـــت. ٢- شـــیعەییێت (المفوضـــة)نە. ٣- پلەیا (المفوض)ە.

المفوف(بتشدید الواو): ١- خیچێت ڕەش و سپی ب درێژکانی لێ (جلک). ٢- تەنک (جلک).
مفوه: بهارات تێ کری.
المفـــوه: ١- یـــێ ب دەڤوئـــەزمان. ٢- یـــێ ئاخڤتن باش.
مفیؤة: ١- جهـێ تـاڤ لـێ نـەدەت. ٢- جهـێ سیبەر لێ.
المفیـأة: ١- جهـێ تـاڤ لـێ نـەدەت ئـانکو هەردەم سیبەر. ٢- جهێ سیبەر لێ.
المفیئة: دەم.
مفیص: ژێ بادان؛ خۆ ڤەدان.
مفیض: خۆڤاڕیکری.
مفیق: سەرکەڤتی.
مفیق(مفیقة): ئاژەلێ شیرێ وی د ناڤبەرا دو دوهتنا دا د گوهانی دا خڕڤەبووی.
المفیولاء: تێژکێت فیلی.
مق: ١- شەقکر و ڤەکر.
مقاب: ڤەخۆر.
مقـا: ١- سەقاکر(شـیر). ٢- شـیرێ وی ب کولبەیی خوار. ٣- شویشت.
مقي: سەقاکر(شیر).
مقاء: ژ گوشتی ڕویتبوویی.
المقابحة: ئێککرێتکرن.
مقابل: بەرانبەر.
مقابلـة: ١- چاڤپێکـەڤتن؛ پێشـــەمبەربوون. ٢- نەقائیلبوون.
مقابلة: ل بەرچاڤ.
مقاتل(بضم المیم): شەڕکەر؛ شەڕڤان.
مقاتل(بفتح المیم): جهـێ کوشـتن لـێ هاتیـە کرن.
المقاتلة: شەڕکرن.
المقاحم: جهێت تێچوونێ.
المقادرة: خانییێ بەرتەنگ.
مقارحة(بتنوین التاء): ڕویبڕوی.

المقاذر: پیساتی.
المقاذف: بەلا و سیبەت و مقەدەر.
مقارب: ١- یی ناڤنجی د ناڤبەرا باشییێ و خرابییێ دا. ٢- یێ ناڤنجی ژ لایێ ئابۆری ڤە.
المقاربة: نێزیککرن.
المقارحة: رویبرییبوون.
مقارعة: ١- پشکهاڤێتن. ٢- لێدان و شەڕ.
المقارض: ١- گیایێ کێم. ٢- تغار(جەرێت مەزن). ٣- ئامانێت مەیێ.
المقارن: ١- هەڤالبەند. ٢- بەرئاورد.
المقارنة: بەرئاوردەکرن.
المقاساة: سەحمەتکێشان.
المقاسمة: لێکڤەکرن.
المقاصة: ١- رێکەکە دو لایەن پێ پێدڤیییێت ئێکدو بجهـدئینن. ٢- د بازرگانییێ دا دبیتە: رێکەڤتنا دو وەلاتان (قەردەرە و قەردار) ل سەر وێ چەندێ کو هەر لایەک حسابەکێ ل نک لایێ دی ڤەکەت، دا کو لایێ قەردار کەلوپەلێ ژ نک لایێ دی یێ قەردەر بۆ هاتی تێدا ب نڤیست و لایێ قەردەر کەلوپەلێ بۆ لایێ دی یێ قەردار هنارتی تێدا بنڤیست، پاشی ل دویماهیا دەمێ دەستنیشانکری فەرقییێ ئەدادکەن.
المقاط: کنفێ بچویکی باش بادای.
المقاطرة: ئەوە کو کەسەک متایەکی ب کیشان ببەت پاشی هەر ل سەر وێ حسێبێ یێ ژێ مایی بدەتە د گەل و بێ پیڤان ببەت.
مقاطعة: ڤەبرک؛ ژمارەیەکا باژێرایە ژ وەلاتی.
المقاطعة: ١- ڤەقەتاندن. ٢- برینا پەیوەندیا.
مقال: ١- گۆتن. ٢- گۆتار.
مقالة: گۆتار.
المقام: ١- جهێ لێمانا بەروەخت. ٢- مقامێ مۆزیکێ یە، د بنیا دا (١٢) مەقام هەبوونە: (راست) و (ئەصفهان) و (عێراق) و (کوچەک) و (بزرگ) و (بوسلیک) و (حجاز) و (عشاق) و (حوسەینی) و (زەنگولە) و (نەوا) و (رەهاوی)، پاشی تا ژێچوون و زیدەبوون و بوونە پتر ژ (٣٥) مەقاما وەکی (نەهاوند) و (سیگاه) و (بەیات عەجەم) و (بەیات محەییەر) و (صبا) و (کورد) و.. هتد. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە جهێ لێراوەستیانا ب دۆم ل سەر عبادەتەکی و پاشی دەرباسبوونا بۆ جهەکێ دی ئانکو مەقامەکێ دی وەکی (مقام الصبر) و(مقام الفناء).
المقامة(بالضم): ١- مانا بەروەخت. ٢- جهێ خۆجهییێ. ٣- کۆما مرۆڤا.
مقامة(بالفتح): ١- مانا بەروەخت. ٢- جڤات. ٣- کۆما مرۆڤا. ٤- خوتبە. ٥- شیرەت. ٦- ئاخڤتنا بۆ خەلکی دهێتە کرن.
مقامر: قومارچی.
المقامرة: قومارکرن.
المقامق(بالضم): یێ دەمێ دئاخڤت ددەتە بنێ گەوریا خۆ.
مقاوس: کەسێ هەسپا بەرددەت ل دەمێ بەریکانێ.
المقاومة: ١- بەرگیری. ٢- خۆلبەرگرتن. ٣- لایەنێ بەرگیریێ دکەت.
المقاومة الکهربائیة: ١- ئەو زەحمەتە یا کو تیلەک یان دەزگاهەک پەیدا دکەت دەمێ هێزا کارەبێ تێرا دەرباز دبیت. ٢- ئەو تیلەیە یان تشتە یێ وزا کارەبێ دکەت رۆناهی یان گەرمی.
المقاول: قۆنتەرچی؛ قەبالەگر.

المقاولة: قەبالە؛ قونتەرات.
مقاوم: برگیریکار.
المقاومة: بەرگیری.
المقايسة: پێککرتن.
المقايضة: پێککوهۆرینا پەرتالی ل بازاری.
مقبب(مقبوب): ناڤتەنگزراڤ.
مقبرة: گۆرخانە.
مقبس: ١- جهێ ئاگر لێ هاتیە هلکرن. ٢- خودانێ ئاگری.
المقبص: کنفێ ددانن بەر سینگێ هەسپێت بووینە رێز ژ بۆ بەریکانێ.
المقبض: دەستکێ هەرتشتەکی.
مقبل: ئەوێ دهێت.
المقبل(بالضم والسكون): یێ بهێت.
المقبل(بالضم والفتح والتشديد): یێت دلچوونێ چێدکەت.
المقبلات: ئەو خوارنێت د سڤکن یێت کو بەری زادێ سەرەکی دهێتە پێشکێشکرن ژ بۆ ڤەکرنا دلچوونێ وەکی ترشی و زەیتون و زەرزەواتی.
المقبو: یێ خرڤەکری و ب سەرێکڤەئینای.
المقبوض: ١- مری؛ رح ژێ هاتیە کێشان. ٢- د عەرووزێ دا دبیتە ئەو تەفعیلا پیتا پێنجێ یا مەند ژێ هاتیە راکرن وەکی راکرنا پیتا (ن) ژ (فعولن) و د ئەنجام دا بوویە (فعول).
مقبول: قەبیلکری.
المقة: ئەڤین.
مقت: ١- نەڤیانەکا دژوار تێکر. ٢- ل سۆزا خۆ لێڤەبوو.
مقت(بالفتح والتشديد): ١- نەڤیانەکا دژوار تێکر. ٢- ل سۆزا خۆ لێڤەبوو.
المقت: ١- نەڤیانا دژوار. ٢- لێڤبوونا ژ سۆزێ.
مقتبس(بكسر الباء): گوری یان پەلێ ژ ئاگری دهێتە برن.
مقتبس(بكسر الباء): یێ ئاگر بری.
مقتبل: دەستپێک.
مقتت: تشتێ تام و بیهن تێ هەلکرین.
المقتحل: ١- یێ پیست هشک. ٢- یێ بێحال.
مقتحم: ١- خۆتێوەرکری. ٢- ب ناڤکەڤتی.
مقتدى: ئیمام؛ پێشەوا؛ سەرکێش.
مقتدر: شیاندار.
مقتدي: یێ کەسەک بۆ خۆ کرییە ئیمام.
مقتر: یێ دوکێلێ بکەت ل دەمێ سۆتنێ.
المقترت: یێ هەمی تشتا دخۆت(جانەوەر).
مقترن: هەڤبەندکری.
المقتصد: ١- یێ ئابۆری کری. ٢- ناڤنجی ئانکو نەپەلەو و نەلەغەر.
مقتضى: پێویستی.
المقتضب: ١- ژ کێشێت شعرێ یە ل سەر دو جارێت (فاعلات مفتعلن) دچیت. ٢- یێ ب کارەکێ تێدا نەشارەزا هاتیە راسپاردن. ٣- ئاخڤتن یان شعرا سەرپێ دهێتە گۆتن.
مقتضي: پێویستکەر.
مقتفي: دویڤکەڤتی.
المقتل: ١- ئەو ئەندامێ لەشی یە یێ درب ڤێ بکەڤت خودان پێ بمرت. ٢- جهێ کوشتن لێ دهێتەکرن. ٣- کوشتن.
مقتل: کوشتن.
مقتلة: شەرکرن.
المقتم(بالضم): یێ هەر تشتێ ل سەر سفرێ دخۆت.
مقتنى: تشتێ هلگرتنێ.
مقتنع: قائیل.
مقتني: هلگرتی.
مقتوت: یێ درەو تێدا هاتیە کرن.
مقتول: کوشتی.
المقتولة: مەیە ژ بەر کو ئاڤێ دکەنە ناڤ.
المقتوي: یێ نان و تل کار دکەت.

المقتي: ١- یێ نان و تل کار دکەت. ٢- یێ ژنابا خۆ پشتی مرنا بایێ خۆ مارەکری.

المقثاة(المقثوءة): جهێ تلۆزیا.

المقحاة: مەربێر.

المقحاد: گوهانمەزن.

المقحام: یێ بێی کو هزرا خۆ بکەت خۆ دهاڤێتە د شۆلا دا.

المقحدة(المقحد): بنێ گوهانی؛ جهێ گوهان ل سەر.

مقحز: دژوار.

المقحط: دەوارێ ژ بەزێ نەوەستت.

المقحفة: ملهێبا داری.

المقحم: یێ لەغەر.

مقد: ١- ڕێ. ٢- عەردێ ڕاست.

المقداح(لمقدح): ١- ماکینا ئاگری؛ چەقماق. ٢- ستە.

مقدار: چەندەکا دەسنیشانکری.

مقدام(مقدامة): دلێر؛ ئەوێ گەلەک هێرشا دکەتە دوژمنی.

المقدة: ئاسنەکە تشتی پێ دبڕن.

المقدحة(المقدح): هوسکی.

المقدحة: چەقماق؛ ماکینە.

مقدر: مقەدەر؛ ئەوە یا خودێ بۆ مرۆڤی کریە مقەدەر و دێ هەر چێبت.

مقدرة: ١- شیان. ٢- مال و ملک.

المقدس: جهێ پیرۆز.

المقدس(بتشدید الدال): یێ پیرۆز.

المقدسة: یا پاک کری.

المقدعة: ١- مێشکوژک. ٢- چویڤ.

المقدم: ١- یێ هاتیە پێش. ٢- پیشاییی. ٣- پلەیا لەشکەری یە.

مقدم: پێشکێشکەر.

مقدمة: پێشەکی.

مقدور: شیان پێ دایی.

المقذ: ١- پشتەسەرا مرۆڤی کو دکەڤیتە دناڤبەرا هەردو گوها دا هندی پویت پێڤە. ٢- خلاسیا پویتی یا ل بەر و پشتێت سەری. ٣- جهێ برینا پویرتی یێ ل بەر و پشتێت سەری.

المقذاف: دەحفینک.

المقذ(المقذوذ): ١- یێ قوساندی. ٢- هەر تشتی ڕاستکری و حولیکری. ٣- یێ خەملاندی.

المقذذة(المقذوذة): گوهێ گرۆڤرِ هەر وەکی گۆگراندی.

المقذر: یێ پیساتیا دئینت.

المقذعات: کرێتی و پیساتی.

المقذف: ١- نەفرەت لێکری. ٢- یێ گەلەک هێرش و شەرِا دکەت. ٣- یێ گەلەک ب گوشت.

مقذوذ: پرچبری.

مقر: ١- دانیێ هەتا هەستی لێ شکاندی. ٢- د سهکێ دا نماند.

مقر(بالفتح والكسر): ١- ترشبوو. ٢- تەعلبوو.

المقر: ل (الصبر) بزڤرە.

المقرأ: ١- جهێ کتێبێ ددانه سەر. ٢- تەختێ کتێبێ ددانه سەر.

المقراة: ١- ئامانێ زادی پێ ددەنە مێهڤانی. ٢- میهڤانحەوین.

المقراص: کێرا سەرقۆف.

مقراض: ١- کلبتان؛ گاز. ٢- مەقەس. ٣- کێرا سەر خوار.

المقراع: ١- مرجێ بەرا. ٢- دەبۆرێ بەرا.

المقرب(بالضم والسكون): ١- یا نێزیکی زانێ بووی (ئاژەل). ٢- یێ جهێ گرێدان و ئالیکدانێ هاتیە نێزیککرن (دەوار).

المقرب(بالفتح والسكون): کورتەرِێ.

المقرب(بالفتح والكون والكسر): یێ ب کارێ نێزیککرنێ ڕادبیت.

مقربة(قربة): نێزیکیا مرۆڤینییێ.
المقربة: ١- مرۆڤاینی. ٢- رێکا کورت.
مقـرة(بالفتح): ١- برکا ئاڤێ. ٢- جەرک.
مقرح: بریندار.
المقـرزم: ١- مرۆڤـێ چونـە و دومـۆر. ٢- بـێ عەسل. ٣- کورتێ خڕ.
المقرص: گرۆڤرکری.
مقرطمة: ژ رەخا ڤە پنیکری(جلک).
مقرعة: ١- ئەو تشـتە یـێ مـرۆڤ وەک چویڤ ب کاربینت. ٢- دارێ هاژۆتنا دەواری.
مقرف: دوقۆر.
مقرف: مرۆڤێ بێبها و چونە.
مقرفل: زادێ قەرەفل کریێ.
مقـرمش: کرکری(تشـتێ رەق و تـەنک وکـی جبسا).
المقرن: نیرکێ هەڤجاری.
المقرنة: چیایێت بچویکێت ب رەخ ئێک ڤە.
المقرندح: یێ ئامادە ژ بۆ کرنا خرابیا.
مقـــرنس: ١- بـــانێ گێچکـــــــــری. ٢- گومبـەدا گێچکـری. ٢- ئاڤـاهیێ بـانێ وی نەخشاندی.
مقروض: ١- قوساندی. ٢- کۆژتی. ٣- بری.
مقرنين: تێکگرێدایی.
المقرو: یێ هاتیە خواندن.
المقروء: یێ هاتیە خواندن.
مقرئ: خواندنکار.
المقروب: یێ کاڤلانکری.
مقرة: برکا بچویک.
المقروح: رێکا جهێت پێ و سما لێ دیاربووی.
المقرور: ١- یێ مرادا وی ب جهـاتی. ٢- سڕ؛ سەقەم. ٣- سەرماگەزتی.
مقرون: هەڤبەندکری.
المقريء: یێ هاتیە خواندن.

مقـس: ١- تژیکـر. ٢- نقـۆکر. ٣- پێسـبوو (نەفس). ٤- هەڕکی. ٥- چوو.
مقس(بالفتح والتشديد): گەلەک رژت.
مقساة: کارێ وی دلرەقکرنە.
المقسط: ١- عادل. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
مقسم: جهێ لێکڤەکرنێ.
مقسم(بتشديد السين): لێکڤەکەر.
المقشة: گێسک.
المقشر(بالضم): ١- سپیکری؛ تیڤل ژێڤەکری. ٢- یێ سۆروسۆر و ئاشکرا.
المقشر(بالكسر): یێ گەلەک پرسیارێ دوبارە دکەت.
المقششـة: تۆرەیـەکا دارکێـت زراڤـن پویشـی دکەنە بن ژ بۆ پارازتنا شیشا ژ شکەستنێ.
مقشط: ئامیرێ تیڤلاندنێ.
المقشـطة: ئامویرەکـە پـێ داڤێت ئامویشـی ژ گرێکا پاقژ دکەن.
المقشعر: ١- یێ ژ ئەگـەرەکێ بوویـە زخـت و بلنـدبووی (پـرچ). ٢- تێکچـوو و بـوو گومتل ژ بێ بارانی.
مقشقش: ناڤێ کەڤنێ مەها رەجەبێ یە.
المقشو(المقشي): تیڤلاندی.
المقشور: سپیکری ئانکو تیڤل ژێڤەکری.
المقشورة: خوارنەکە ژ دانقوتی چێدکەن.
المقص: دویڤچوون.
مقص: مەقەس.
مقصب: ١- جلکێ ب زێر و زیڤ نەخشـاندی و خەملانـدی. ٢- یـێ کریـە خەلـەک(پرچ). ٣- شیرێ کەف ژێ راکری.
مقصبة: ١- قەسـێت کرێت و جڤین. ٢- گەلـەک لەڤەنێت لێ.
مقصـد: ١- جهـێ مـرۆڤ قەسـت دکـەتێ. ٢- مەبەست.
مقصر(بفتح وتشديد الصاد): کورتکری.

مقصر(بكسر وتشديد الصاد): ١- كورتكەر. ٢- كێماسیكری.
المقصف: جهێ خوارن و ڤەخوارنێ.
مقصل: تیژ؛ بڕەك.
المقصلة: ئامیرێ نەهێلانێ یە؛ دەڤەكێ بڕەكە ژۆردا دهێتە خوارێ و ب ستۆیێ گونەهباری دكەڤیت و قەت دكەت.
المقصو(المقصي؛ المقصى): ١- دوریكری. ٢- ئاژەلێ سەرێ گوهێ وی دوریكری.
مقصود: ١- یێ قەست دكەنێ. ٢- یێ ژێكوتی. ٣- یێ مەبەست ئەو.
المقصور: ١- كورتكری. ٢- د عرووزێ دا ئەو شعرە یا كو پیتا (ساكن) ژ (سبب الخفيف)ا تەفعلا وێ یا دبیتە (فاعلاتن) هاتیە ڕاكرن و پیتا بەری وێ هاتیە (ساكن) كرن دا ببیتە (فاعلات) و پاشی (فاعلان) جهێ وێ بگریت.
مقصورة: ١- خانییێ فرەهێ ئاسێ و پارازتی. ٢- ژنكا د خانی ڤە زیندانكری. ٣- پەریا بویكێ. ٤- ئۆدا بچویك.
مقضاب: ١- شالۆك. ٢- گەلەكێ بڕەك.
المقضب(بالكسر): ١- شالۆك. ٢- شیرێ گەلەك بڕەك.
المقضبة: جهێ دارا بلند و تاشۆر لێ شینبووی.
مقط: ١- كەربێت وی ڤەكرن. ٢- ب كنفی گرێدا. ٣- قورچدا.
المقط(بالضم والسكون): داڤا نێچیركرنا بالندا.
المقط(بالفتح والكسر): بچویكێ شەش هەیڤی ئانكو یێ شەش هەیڤا د زكێ دایێ دا دبۆرینت و دبت.
المقطار: عەورێ باران مشە.
المقطاع: كەسێ هەڤالهێل و دۆمێ نەدەتە هەڤالینیا خۆ د گەل كەسەكی.
مقطاع الكلام: یێ ئاخڤتنێت یێ بەرانبەر دبڕیت و نەهێلیت تمام بكەت.
المقطة(المقط): قەلەمتراش.
مقطر: دلۆپكری.
المقطرة: دەپەكێ كونكری یە لنگێت زیندانكریا تێ دەردئێخن و گرێ ددەن.
المقطر(المقطرة): مەقلا بخویرێ تێدا چێدكەن.
المقطع(بالفتح والسكون): ١- ڤەبڕك. ٢- برگە. ٣- جهێ برینێ یان قەتیانێ. ٤- دویماهی. ٥- تشتێ قەتكرن پێ دهێتەكرن.
مقطع الحرف: دەركەڤتنا پیتێ ژ دەڤی.
مقطع النهر: جهێ دەربازبوونێ ژ رویباری.
مقطع الكلام: جهێ ڕاوەستیانێ ژ ئاخڤتنێ.
المقطع(بالكسر): ١- یێ بڕەك. ٢- ئامویرێ برینێ.
المقطم(بالفتح): تام.
المقطع(بالضم): ١- یێ بیانی. ٢- یێ ناڤ د لیستەیا دانێ دا نە.
المقطع (بفتح وتشديد الطاء): یێ قەتقەتكری.
المقطعات(المقطعة): جلكێت كورت یێت بۆ خودانی دكورت.
المقطعة: ١- جهێ قەتكرنێ. ٢- ئەگەرێ قەتكرنێ.
المقطف(بالكسر): ١- ئامانێ فێقیێ هاتیە چنین كەنێ. ٢- بستیكا ئویشیێ تری. ٣- مۆخلا ئاری یا هویر و ژ ئارمویشێ ستویر هاتیە چێكرن بۆ مۆخلكرنا ئارێ هویر. ٤- ئامویرێ چنینێ. ٥- ئامویرێ چنینێ.
المقطل: یێ كەلاندی.
المقطلة: ئاسنەكە پێ تشتا دبڕن.

المقطم(بالكسر): پەنجارا بالندەی.
المقطم(بالضم والتشديد): ناڤێ چیایەکی یە ل رۆژهەلاتێ وەلاتێ مسرێ ل سەردەمێ فیرعەونا کەڤرێت وی دهاتنە بریت و تراشتن و دهاتنە ڤەگوهازتن بۆ رەخێ رۆژئاڤایێ رویبارێ نیلێ ژ بۆ ئاڤاکرنا ئەهراما.
المقطنة: عەردێ پەمبی لێ دچینن.
مقطوب: تیکهەلکری.
المقطور: یێ قەتران تێدایی.
المقطوع: یێ بری.
المقطوعية: ئەو چەندەیا تشتێ یان یا وزێ یە یان یا هێزێ یە یا د دەمەکێ دەستنیشانکری دا دهێتە ژناڤبرن چ ب ریکا سۆتنێ یان خوارنێ یان گوهارتن بۆ لڤینێ.
مقع: ١- بکولبەیی ڤەخوار. ٢- هاڤێت. ٣- شیرێ وێ مێژت.
المقع: گەراڤ.
المقعار: ١- یێ ددەتە بنێ گەوریا و د ئاخڤت. ٢- یێ بنێ وی کویر.
المقعاس: شێرێ بلەز کوشتنێ دکەت.
المقعد(بالضم): ١- یێ شل و سەقەت. ٢- یێ ئێشا ژ پێبوونێ گرتی. ٣- تێژکێ ئەلهۆی. ٤- مەمکێ قیجێ هێژ نەشکەستی. ٥- یێ پەحن. ٦- یێ بێ عەسل.
المقعد (بالفتح): ١- جهێ روینشتنێ. ٢- پاشییێت مرۆڤی یێت مرۆڤ ل سەر دروینت.
المقعدات: ١- تێژکێت کەدیکێ یێت نەهاتینە بەر فرێ. ٢- بەق.
المقعدة(بالضم): ١- مێیا (المقعد)ە. ٢- بیرا کۆلای و ئاڤ تێ نەزای و مایە وەک خۆ.
المقعدة(بالفتح): ١- قەعادکا بچویکا؛ قەسریک. ٢- جهێ روینشتنێ. ٣- مرۆڤێ بێخێر و بێبها.
المقعر: ١- کویر. ٢- یێ بەر ب خوارێ خوار.
المقعس: شێرێ بلەز کوشتنێ دکەت.
المقعط؛ المقعطة(بالكسر): ١- شاشک. ٢- هەر تشتێ سەرێ خۆ پێ گرێددەن.
المقعط(بالضم): خۆمەزنکەرێ رەق و کرێت.
المقعنسس: ١- دژوار. ٢- ئاسێ.
المقعوض: یێ چەمیای.
المقفى(بالضم): ١- یێ ب سەروا. ٢- خودان قەدر.
المقفى (بالفتح): ١- یا د پاتکێ را سەرژێکری.٢- یێ خەلک ب دویڤکەڤتین. ٣- یا سەرواکری.
مقفار: ڤالا ژ ئاڤ و گیا و مرۆڤا.
مقفة: کارکێ ساڤا.
مقفز(أقفز): ئاژەلێ دەست و پێت وی د بن چۆکا دا د سپی.
المقفع: ١- یێ هەر و هەر سەرشۆر. ٢- یێ تبل تێکچووی. ٣- یێ دەست تێکچوویی.
المقفعة: دارەکێ پەحنە پێ ددانن دەست و تلێت گونەهباری.
مقفل: دائێخستی؛ کلیلدایی.
مقق: ١- تۆمکدا. ٢- دەستێ خۆ تەنگکر چ ژ قەلسی چ ژ فەقیری.
المقق: ١- هەر دویرییەکا د ناگبەرا دو تشتا دا. ٢- درێژییا زراڤ و کرێت.
المققة: ١- کارکێت ساڤا. ٢- یێت مەیێ پیپچپیچە ڤەدخۆن. ٣- خەلکێ نەزان.
مقل: ١- بنئاڤکر. ٢- نقۆبوو. ٣- کرە د ئامانی دا و ئاڤ کرە سەر. ٤- بن ئاڤ کر. ٥- بەرێ خۆ دایێ.

المقل(بالفتح): ١- بنێ بیرێ. ٢- ئاخ و بەر و خیزێت ل بنێ بیرێ. ٣- جهێ خۆنقۆکرنێ ژ دەریایێ.

المقل(بالضم والسكون): ١- فێقیێ دارا (الدوم). ٢- دارا (الدوم) ل (الدوم) بزڤرە. ٣- جۆرەکێ جەوا دارێ یە وەک دەرمان دهێتە ب کارئینان.

مقل(بالضم والكسر): ١- یێ کێم کارکری. ٢- دەستکورت؛ فەقیر.

المقلى؛ المقلاة(بالكسر): ١- ئاغلەویک. ٢- مەقلا پەلا.

المقلات(بالكسر): ١- ژنکا عەیال بۆ نەمینن. ٢- یا بچویکەک ب تنێ دبیت و ئێدی ب حال نەکەڤیت.

المقلاة(بالفتح): جهێ مەقلا لێ چێدکەن.

المقلاد: عومبار.

مقلاص: گوهانێ حێشترێ.

المقلاع: ١- بەردەقانیا هاڤێتنا بەرا. ٢- جهێ بەرا دهاڤینێ.

المقلام: گازک.

مقلب: خرماشە.

المقلة(بالفتح): ١- ئێکجارا (مقل). ٢- بەرکەک بوو ل وەغەرا رێڤینکا د کرنە د بنێ ئامانێ ئاڤڤەخوارنێ و ئاڤ دکرنێ هەتا ددا د سەر را وەک بەهرا ئێک رێڤینگی، هۆسا هەر ئێکی ژ وان باهرا خۆ ب تنێ ڤەدخوار.

المقلة (بالفضم): ١- رەشکا چاڤی. ٢- سپیلکا چاڤی. ٣- چاڤ.

المقلة: مرن؛ نەمان.

المقلتة: ١- جهێ مرنێ. ٢- جهێ ب ترس.

مقلد(بالضم والفتح): زاراڤەکەر.

المقلد(بالكسرة والسكون): ١- کلیل. ٢- ئامان. ٣- ئالاڤێ پیڤانێ. ٤- جهۆرێ دەواری. ٥- دارێ سەر خوار.

المقلد(بالضم): ١- سالارێ مللەتێ خۆ یێ کاروبارێت وان هاتیە راسپاردن. ٢- جهێ رستکێ ژ ستۆی. ٣- هەسپێ ل غارێ سەرکەفتی و رستکەک کرینە ستۆی دا بهێتە نیاسین. ٤- جهێ قاویشێت شیری ل هەر دو ملا.

مقلدات الشعر: ئەو شعرن یێت ل درێژاهیا وان دهێنە پاراستن ژ بەر بهایێ وان یێ گران.

المقلع: جهێ بەرا ژێ دئیننەدەر.

المقلمة(بالفتح): ١- قەلەمدانک. ٢- قوونەڕوم.

المقلمة(بالضم): ١- بیژن. ٢- لەشکەرێ ژ هزار سەربازا پێکهاتی.

مقلو: قەلاندی.

مقلوب: ١- سەروبنبوویی. ٢- د (علم البديع) دا ئەو شعرە یا سەر وبنێت مالکێ پەیڤێت ئێک کێش هاتینە بکارئینان وەکی: رک و کر، شارع و شاعر.

المقلود: یێ بادایی.

مقلوع: ژ جه دەرئێخستی.

المقلوف: دەنێ تەقنا وی ژێڤەکری.

المقلي: یێ هاتی یە حەژێکرن.

المقلي(المقلو): تشتێ قەلاندی.

المقم(الكسر): یێ هەر تشتێ ل سەر سفرێ دخۆت.

المقمة(بالفتح أو الكسر): ١- گێسک. ٢- لیڤێت جانەوەرێ ب سم.

المقمأة(مقمؤة): جهێ تاڤ لێ نەدەت.

مقمر: هەیڤ لێ هەلاتی(شەڤ).

مقمق: ١- مەرم و ب ساناهیکەڤت. ٢- نەمکر و بندەستکر. ٣- ب دژواری چچک مێژت.

المقمعة: ١- ئاسنەکێ ب نکلە فیلا پێ دهاژۆن. ٢- دارە یان ئاسنە پێ مرۆڤی تەپەسەر دکەن.

المقمور: شەر و چەگ.

المقموع: ١- یێ تەپەسەرکری. ٢- یێ تشتێ باش ژێ راکری.
مقنأ: جهێ تاڤ لێ نەدت.
المقناب: پەنجا شێری.
المقناة(المقنوة): جهێ تاڤ لێ نەدەت.
المقنب: ١- لەپێ شێری. ٢- کۆمەکا سیارا یە ژ بۆ هێرشێ خرڤەبووین. ٣- تویرکێ نیچیرڤانی. ٤- کویڤێ پەنجا شێری تیدا.
مقند: قەند تێهەلکری یان پێ شرینکری.
المقنع(بتشدید النون): ١- یێ کەڤلوژانک د بەر. ٢- یێ کومزری د سەری. ٣- یێ چلکێ خۆ ب سەر سەرێ خۆ ئینای. ٤- یێ سەرێ خۆ پێچای.
مقنع(بالفتح): قائیل؛ رازی.
المقنع(بالکسر): پێچا سەروچاڤێت ژنکێ.
المقنع(بالضم): ١- یێ سەرێ خۆ بلند دکەت و ب رەزیلی دنیێرت. ٢- یێ سەرێ خۆ بلند دکەت ژ زکماکی.
المقنع: یێ ددانێت وی خواربووینە ژناڤدا.
المقنفش: یێ سەروبەر کرێت.
المقنود: ب قەندێ شرینکری.
مقنن: یاسادار.
مقني: یێ کارێزێ دکۆلت.
نقه: قەیتانا چاڤی سۆر بوو.
المقه: رەنگێ سپی یێ ب شینی ڤە.
المقه: رامانا رۆناهیا کونکەر (الثاقب) و تەیسۆک (اللامع) ددەت، هێمایا هەیڤێ یە، خوداوەندا سەبەئیایە رێزا وێ ل هەمبەر (الود)ێ مەعینی یە، دبێژن ئەڤ ناڤە ژ سالوختێت شاە بەلقیسێ یە، هندەک دبێژن ستێرا سوبێ یە (الزهرة). ممسک الأعنة: (١٤) ستێرن وێنەیێ زەلامەکی پێک دئینن ل پشت سەرێ پیرهەڤیێ (رأس الغول) و پێرۆیێ (الثریا) یێ راوەستیا یە.
المقهى: قەهوەخانە؛ جهێ ڤەخوارنا قەهوێ.

مقهور: راشکاندی.
المقود: ١- کنفێ ب هەڤسار ڤە یان لغاڤی ڤە دهێتە گرێدان. ٢- هەفسار.
مقود السیارة: سکانێ تورمبێلێ.
المقور(بتشدید الواو): یێ قێر کری.
المقورة (بالکسر): ئامویرێ قەوارتنا باجانرەشک و خیارا.
المقوس: ١- گۆرەپان. ٢- کنفێ ددانە بەر سینگی هەسپا وەک هێل ل دەکێ بەریکانێ. ٣- جهێ هەسپ ل دەمێ بەریکانێ ژێ دەردکەڤن.
المقول(بالکسر والسکون): ١- گۆتن. ٢- ئەزمان.
مقوم(بالکسر): دەستەدویڤکێ هەڤجاری.
مقوی(بتسکین القاف): یێ بێ زاد و ئاڤ.
مقوی: ١- یێ ب تشتەکێ بهێز کەڤت. ٢- مقاوە؛ کاغەزا قایمکری.
مقوال: ئاخڤتنخۆش.
مقوقس: ١- بالندەیێ ستۆباز. ٢- ناڤێ شاهێ (مصر)ێ بۆ ل سەردەمێ پێغەمبەری سلاڤ لێ بن.
مقولة: گۆتن.
مقوم(بفتح وتشدید الواو): راستکری.
مقوم(بکسر وتشدید الواو): راستڤەکەر.
المقیاس الشریطي: فیتەیا پیڤانێ.
مقیاس: پیڤەر.
مقیال: ل بن بێهنا خۆ ڤەددەن.
المقیت: ١- ئەو خودانێ شیانا یە یێ هەر ئێکی قویتێ وی ددەتێ. ٢- یێ تشتی دپارێزت و ل سەر پارازتنا وی ئامادە. ٣- ناڤەکە ژ ناڤێت پیرۆزێت خودێ.
المقیت: یێ نەڤیایی؛ یێ نەهاتیە حەباندن.
مقید: ١- یێ گرێدایی. ٢- جهێ گرێدانێ. ٣- جهێ گرێدانێ ژ دەستی.

المقيظ (المقاظ): ١- دەمێ گەرمێ. ٢- هاڤینگەهـ.
المقيظة: گیایێ خۆ ل بەر دژواریا گەرمێ دگریت و دمینت شین.
المقيل: ١- جهێ نڤستنا نیڤرۆ. ٢- نڤستنا نیڤرۆ. ٣- بێهنڤەدانا نیڤرۆ.
المقيل(بالكسر والسكون): ئامەنەکێ دوهتنێ یێ مەزنە ل دەمێ بێهنڤەدانا نیڤرۆ شیری ددوشنێ.
مقيم: ئاکنجی.
مقيئ: ڤەرەشیایی.
مک: مەژیێ وی هلمریست(هەستی).
مكا: فویتی ڤەدا.
المكي: لەندا کڤریشکێ.
مكاء: ١- دنگێ بالندەی ل دەمێ خواندنێ. ٢- فویتویڤەدان.
مكاء(بتشديد الكاف): نفشەکێ کەدیکا یە گەلەک خۆ بلند دکەت و گەلەک نزم ژی دکەت، یێ سپی یە و دەنگێ وی یێ خۆشە.
مكابرة: هەڤرکیا ژ بۆ دیارکرنا ڕاستیێ دهێتە کرن.
المكابلة: ئەوە کو خانیێ ب رەخ خانیێ تەڤە یان پارچا عەردی یا ب ڕەخ عەردێ تە بهێتە فرۆتن و تو ب ڕێکا (الشفعة) بۆ خۆ بزڤرینی.
المكابيس: یێ هێرشا دکەتە سەر مالێت خەلکی.
مكاتب(بالضم): ئەو کۆلەیە یێ بهایێ خۆ ددانت کو ئەگەر ئەداکر بهێتە ئازادکرن.
مكاتبة: هنارتنا نڤیسارا بۆ ئێک.
مكاثرة: زێدەبوون.
المكار(بالتشديد): یێ گەلەک حیلا دکەت.
المكاري: ١- وەراز. ٢- یێ دەوارا ب کرێ ددەت.
المكاس: جهێ مار خۆ لێ دکەت خەلەک.
المكاسر: جیرانێ دیوارێ خانیێ وی ب خانیێ تەڤە.
المكاشر: جیرانێ تە یێ دەرێ خانیێ وی دکەڤیتە بەرانبەری دەرێ خانیێ تە.
مكافاة: پاداشتکرن؛ خەلاتکرن.
الكاشفة: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە یەقین.
مكافئة(بتنوين التاء): ژ نشکەکێ ڤە.
المكافئة: پاداشت.
مكافاة: قەنجی کرن هەمبەر قەنجیێ.
المكافة: ژێکدانەپاشا لێکەتیا.
مكافتة: ژ نیشکەکێ ڤە؛ ژگورِدا.
مكافئ: ١- پاداشتدەر. ٢- بەرانبەر.
المكاكة(المكاك): مەژیێ هەستی.
المكالبة: کرنا دوژمناتیا ب ئاشکرایی دگەل ئێک.
المكالمة: ١- دگەلێکئاخڤتن. ٢- پەیوەندیا تەلەفۆنی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتە یێ ژ نک خودێ حەق د دلێ مریدی پەیدا دبت.
المكامع: ١- کەس یان هەڤالێ هەمی تشتێت مرۆڤی دزانت. ٢- هەڤالێ کارێ سەکسی.
مكامعة: ئەوە کو زەلام ڕویس دکەل زەلامی د نڤینەکێ دا بنڤت.
المكان: ١- جه. ٢- جهێ پەیدابوونا تشتی. ٣- پلەو و ڕێز.
المكانة: ١- پلە و بلندی و ڕێز. ٢- بێهنفرەهی. ٣- جه. ٤- قەدر.
المكانفة: بنەداریکرن.
المكايدة: پیلان بۆ ئێک دانان.
المكب(بالكسر والفتح): دارکێ مقارێ.

المكب(بالضم والكسر): شەرشۆر؛ يێ بەرێ وێ هەردەم ل بەرپێت وی.
مكبت: يێ تژی خەم.
مكبح: برێکێ تورمبێلێ؛ ئاميرێ ڕاوەستاندنا تورمبێلێ.
مكبح اليد: هندبرێکێ تورمبێلێ؛ ئاميرێ ڕاوەستاندنا تورمبێلێ.
مكبر: خۆمەزنکەر.
المكبرة(بالضم): ئامێرەکە پێ تشتێ هوير مەزن دکەت.
المكبرة(بالفتح): ب ناڤسالڤەچوون.
المكبس(بالضم): يێ هێرشێ دکەتە سەر خەلکی.
المكبس؛ المكباس(بالكسر): ١- ئاموێرێ کەبسکرنا تشتی. ٢- ئاموێرێ گڤاشتنا زەيتوينا ژ بۆ دەرئيخستنا زەيتێ.
المكبل: يێ گرێدای؛ يێ بەنکری.
المكبون: يێ دەست و پێ کورت.
مكتأب: ١- غەمگين. ٢- ڕەنگێ باڤرەش.
المكتاف(بالكسر): دەوارێ کورتانی ملێ وی بريندارکری.
مكتئب: خەمگرتی؛ خەمگين.
المكتب: ١- جهێ پەرتووکا. ٢- نڤێسينگەهـ؛ جهێ نڤيسينێ.
مكتبة: پەرتووکخانە.
مكتتم: ١- بێ برويسی(عەور). ٢- سرڤەشارتی.
مكتحل: چاڤکلدايی.
مكتر: درێژکر.
مكتسب: ب دەستڤەئينايی.
مكتسي: ب جلک؛ جلک ل بەرکری.
مكتشف: ڤەديتی(تشت).
مكتفي: بەسکری.
مكتل: يێ کورت.
مكتل(مكتلة): ١- جۆرەکێ ئامانی يە ژ زەمبيلێ مەزنترە پازدە خسم دچنێ ژ ب پيڤانێ دهێتە بکارئينان. ٢- زلينکا ژ دارقەسپێ دهێتە چێکرن.
المكتل(بالكسر): ١- مسيبەتا دژوارا زەمانی. ٢- زەمبيلکا ژ بەلگێت دارقەسپێ.
مكتم: سرڤەشارتی.
المكتمن: يێ غەمگين.
مكتنز: تژی؛ پڕ.
المكتنز: يێ حوت ولەشتژی.
المكتوب: ١- نامە. ٢- يێ نڤيسی. ٣- قەدەر.
مكتوم: ١- نەدەرەهيکری. ٢- يێ باش تشتی ڤەدشێرت.
مكث: ما و خۆجهبوو.
المكث: ١- مان و چاڤدێری. ٢- کارێ ب بێهنفرەهی. ٣- خۆجهی و گرانی.
المكثار(المكثير): پڕبێژ؛ يێ گەلەک دئاخڤيت.
مكثر: يێ مال مشە.
المكثعة: يا پرتەکا دوهنی ب لێڤا وێ ڤە يان ب پرتيا وێ ڤە.
المكثف: : ئاموێرەکە ب کارەبا ستاتيکی دهێتە داگرتن دا بگەهينيتە ئاموێرەکێ دی، د دەزگاهێت ئەلەکترۆنی دا دهێتە ب کارئينان وەکی ڕاديۆ و تەلەفۆنا يێت کو ب کارەبا ستاتيکی دهێتە شەحنکرن.
مكثور: ١- يێ مالێ وی نەمای و گەلەک ماف ل سەر ماين. ٢- بنکەتيێ خەلەک لێ خڕبووين و شيايێ.
مكحل(بكسر وتشديد الحاء): چاڤکلدايی.
المكحل: کلچويڤ.
مكحلة(مكحال): کلدانک.
المكحلة(بالضم): کلدانک.

المكحلــة: کولیلکــەکا جوانــە ل کنارێــت ڕۆژهەلاتێت دەریا سپی شین دبت نەخاسمە ل وەلاتێ (لوبنـان)، کولیلکێـت شـین و بۆندار پێڤە دهێن.

مكحول: چاڤکلدای.

مكد: ما و خۆجهبوو.

المكد(بالكسر والسكون): شە.

المكداء: یا گەلەک ب شیر(کەوال).

مكدر: ١- تاریبوویی. ٢- خەمگرتی.

مكدم(بالضم): ١- گەلەک بادایی. ٢- گریدای؛ بەنـــدکری. ٣- ســـتویر (پـــەرداخ). ٤- لەقدایی.

مكدم(بالفتح): جهێ لەقێ.

المكدوم: یێ برینا کارتێکری.

المكذب: ئەوە یێ ئێکی درەوین دەردئێخت.

المكذبان(المكذبانــة): یــێ گەلــەک درەوا دکەت.

المكذبة: درەو.

المكذوب(المكذوبة): درەو.

مكر: ١- خاپانـد. ٢- سەرا خاپانـدنێ سزادا. ٣- ب تـــەقنا ســـۆر ڕەنگکـــر. ٤- ئاڤـــدا. ٥- خەناکر.

المكـر: ١- خاپانـدن. ٢- سـزایێ خاپانـدنێ. ٣- تەقنا سۆر.

المكر(بالفتح): جهێ هەوێ.

المكر(بالكسـر): ١- هەسـپێ بکێـر هێرشـێ دهێت. ٢- حێشترا دو جارا ل ڕۆژێ دهێتە دوهتن. ٣- یێ گەلەک هیرشا دکەت.

المكـرام: ١- یـێ مـەردینییێ د گـەل خـەلکی دکەت. ٢- یێ گەلەک مەردینییێ دکەت.

المكرب(بالضم): ١- یێ باش هاتیە گرێدان. ٢- یا پڕ دەما(گەهت). ٣- ڕەق و موکم.

مكربس: لێکدایی.

المكرة: ١- ئێک خاپاندن. ٢- فەند و فێـل و خاپانـــدنێت د شـــەری دا دهێنـــەکرن. ٣- ئاڤـــدان. ٤- یـــا دو جـــارا دهێتـــە دۆهـتن. ٥- جۆرەکێ گیایە یێ ب بەلگە و بێ کولیلک. ٦- قورمێ ستویر و لاو.

مكردس: یێ رازایە سەر تەنشتێ.

مكرر: دوبارەکری.

المكرشة: قەلیا شڤانا؛ گوشتە دکەنـە عـویرکی و ئاگری ل سەر هل دکەن هەتا چێدبت.

المكرص: زەرکا شیری.

مكـرع: دەراڤـێ کـانییێ یـان یـێ روویبـارێ یـێ ئاڤێ ژێ دبەن.

المكرعــة: یێــت د ئــاڤێ دا هاتینــە چانــدن (دارقەسپ).

المكرفح: یێ خەفسکی.

المكرمان: مەردێ دلڤەکری.

المكرمة؛ المكرم(بفتح الراء): ١- ڕێـزگرتن. ٢- مەردینی.

المكرم؛ المكرمة(بضم الراء): ١- یێ مەرد. ٢- مەردینی.

المكرم(بتشديد الراء): یـێ مـەردینییێ د گـەل هەمی کەسا دکەت.

مكر مفر: یێ نـەرم و گوهدار د کـارێ هـەوا و ڤەگەڕیانا دا.

المكرميــة: خــەوارجن؛ دویڤچوویێــت (مکـرم العجلي)نە، دبێژن: یێ نڤێژێ بهێلت کـافرە لــێ نـە ژ بـەر هێلانـا نڤێـژێ بـەلکو ژ بـەر نەنیاسینا خودێ.

المكرنف: یێ زەبەللەح.

المكره(المكروه): نەخۆشی.

مكرهة: نەخۆشی.

المكروب(بالفتح): یێ ب خەم و کۆڤان.

المكروب(بالكسر): جانەوەرەکێ ئێک شانەیە ب میکرۆسکۆپێ دهێتە دیتن، ل ناڤ بایی و ئـاڤێ و خـوینێ دژیـت، ئێشـێت ڤـەگر بەلاڤ دکەت.

المكروسكوب: ئامویرەکە تشتێت گەلەک هویر مەزن دکەت(یۆنانی) یە.
مكروه: موکر؛ کەسێ نەڤیایی.
المكروهة: نەخۆشی.
المكري: چوونەرم.
مكس: ١- پارەیێ مەکسێ خڕڤەکر. ٢- بها کێمکر.
المكس: ١- پارەیەک بوو بەری ئیسلامێ ژ دوکاندارا دهاتە وەرگرتن. ٢- گومرکا فەرمی. ٣- گومرکا دهێتە سەپاندن ل سەر متایێ دهێتە وەلاتی و یێ ژێ دەردکەڤیت و ژ خودانی دهێتە وەرگرتن.
مكسال: ١- ژنکا ژ خۆشیا جهێ خۆ بەرنەدەت. ٢- تەمبەل؛ یێ گران و سست و خاڤ د کرنا کاری دا.
مكسب: کار، پیشە.
مكسبة: ب دەستڤەئینانا رزقی.
المستكفات: ١- چاڤێن ژ بەر کو ییێت د چالکا دا. ٢- حێشترێت لێکخڕڤەبووی.
المستنكف(بالضم): یێ گرۆڤر.
المكسحة: گێسک.
المكسر(بالفتح والسكون): جهێ شکەستنێ.
مكسع: زگۆرد؛ یێ ژنەئینای.
المكسل: ژەها کڤانێ کویرنجی.
المكسلة: تشتێ تەمبەلییێ بۆ مرۆڤی پەیدا دکەت.
مكسوح: لەنگەر.
مكسور: شکەستی.
المكسوس: نانێ شکەشتی.
مكسر (بالفتح): ١- جهێ شکەستنێ. ٢- نانپێژگەهـ.
المكسل: ١- ژەها کڤانێ کویرنجی. ٢- یێ دەست کورت د مەزناهیێ و چاکیێ دا.

مكسلة: تشتێ گرانی و سستیێ د کاری دا بۆ مرۆڤی پەیدا دکەت.
المكسور: شکەستی.
مكسوس: نانێ پرتپرت.
المكشاح: بڤر.
المكشح: دەڤێ شیری.
مكشكش: ب قەیتان و کویفک کری.
مكشوح: تەنشتکەواندی.
مكشكش: ب قەیتانێت دۆرێت جلکێ خەملاندی.
مكشوح: تەنشتکەواندی.
مكشوف: ئاشکرا و دیار.
المكظة: یێ مرۆڤی حەمەر دکەت (زاد).
المكظظ: ١- یێ کاروبار وی بێ شیان دکەن. ٢- یێ گەلەک تنگژی.
المكظوظ: یێ ژ زادی تژیبووی.
المكظوم: ١- یێ مسیبەت ب سەری هاتی.٢- یێ کەربا خۆ د دل دا هێلاي. ٣- یێ کەربگرتی.
المكعب: ١- فۆرمێ ئەندازەیی یێ ژ شەش چارگۆشەیا پێک دهێت. ٢- مەمک قیچ. ٣- ڕوق و گرێگرێ(دیم).
المكعل: یێ ژ کەربا دا پوفبووی.
مكعوم(كعيم): دەڤبەستی.
مكفأ: غەیری؛ هاتیە گوهۆڕین.
المكفت: یێ دو زریپۆش ل خۆ کرن و جلکەک د ناڤبەینا وان دا ل بەرکری.
مكفخ: بهێز.
مكفر: ١- قەنجکەرێ سەپاسیا وی نەهێتە کرن. ٢- یێ پیلابەندکری. ٣- یێ پەڕا داپۆشی (بالندە).
المكفر(المتكفر): یێ د ناڤ چەکی ڕا.
المكفوف: ١- یێ کۆرە. ٢- د عەروزێ دا دبیتە ڕاکرنا پیتا حەفتێ یا (ساکن) ژ تەفعیلێ وەکی (مفاعیلن) دا ببیتە (مفاعل).

مكفنون: يێت خوێ نەهەی.
المكفهر: ١- هەر تشتێ ل سەرێک. ٢- چیایێ رەق و ئاسێ. ٣- سەروچاڤێت هشک و ژ چو شەرم نەکەن. ٤- رەنگێ ب تۆزەکی ڤە. ٥- یێ تێکچوویی و چو کەیف لێ دیارنە.
مكفي: بەسە.
المكل: ئەوە یێ مرۆڤێت وی ل سەر کوهێت وی و ئەو ب خودان دکەت.
المكلأ: ١- بەندەر؛ جهێ راوەستیانا کەشتیا. ٢- کەنارێ رویباری. ٣- هەرجهێ تشتی ژ هورێ بپارێزت.
المكلاة: جهێ گەلەک ب گیا و چەروان.
مكلثم: ئەوێ هناوکێت رویێت وی مەزن.
مكلس: ١- کێچکری. ٢- گیرهێگرتی.
مكلف: یێ هاتیە راسپاردن.
مكلل: رستکا گولا د ستۆی کری.
مكللة: ب رۆناهیێ خەملاندی.
مكمة: دەڤبێنک.
المكمل(بالكسر): یێ تەکۆز.
المكمل: یێ تمامکەر؛ تەکووزکەر.
مكمن(بالضم): جهێ بۆسە لێ دهێتە دانان.
مكمن(بالفتح): هەشار.
مكمه: نەڤەکری.
مكمه العينين: یێ چاڤ هێشتا نەبشکورین وەکی بچویکێ ساڤا.
مكن(بالتشديد): شیان و دەستهەلاتداری دانێ.
مكن(بالفتح): ١- هێکەک کر. ٢- هێک د زکێ خۆ دا خڕڤەکرن.
مكن(بالفتح والضم): ١- بلندبوو و بوو خودان پلە ل نک (میر)ی. ٢- بهێزکەڤت. ٣- جهگیر و نەلڤبوو.
مكن (بالفتح والتشديد): ١- هێلا بشێتێ. ٢- شیان دایێ. ٣- بوو خودان پلە.
مكن(بالفتح والكسر): ١- هێککرن. ٢- هێک د زکی دا خڕڤەبوون (کولی).
مكني: نەقلناڤ لێکری.
المكنب: پالێ دەستێت وی ژ بەر کۆلانێ زڤربووین.
مكنة: شیان.
المكنة: هێکا کولی.
المكنة(بالضم): هێز و شیان.
المكنز: ١- جهێ پارە و مالی دکەنێ. ٢- جهێ تشت تێدا دهێتە کومکرن.
مكنسة: گێسک؛ جەریفک.
مكنع: ١- دەستقوت. ٢- دەستشل. ٣- یێ قەتقەتکری.
مكنف: ١- بنەدارکری. ٢- فرەهکری.
مكنن: ١- کرە ماکینە ئانکو شوینا کارێ دەستی کرە کارێ ماکینا. ٢- کرە ماکینە و کارەکێ میکانیکی.
مكنوز: د گەنجینێ کری.
مكنوع: یێ هەردو دەست د قوت.
مكنون: ڤەشارتی.
المكو(المكى): لەندا کڤریشکێ.
مكوى: ئۆتیخانە.
مكواة: ١- بستا داخکرنا ئاژەلی. ٢- ئۆتی.
مكوة: قوون.
المكور؛ المكورة(بالكسر): شاشک.
المكوري: یێ قوتەستویر.
المكوس: تەفشویێ بەری یە پێ بری حولی دکەن.
المكوك: ١- مێکویکا ماکینا دوورینێ یان یا کارکەها چێکرنا پەرۆکی. ٢- ترتێ ئاڤەخوارنێ.
مكوك فضائي: جۆرەکێ کەشتیا عەسمان یە.
مكوكب: ١- یێ خالەکا سپی ل چاڤێ وی. ٢- ب هەسار.

المكون: ١- كـوليێ هێـک كـرى. ٢- كـوليێ هێک د زكى دا خرڤەبووين.
المكون(بفتح الواو): يێ هاتيه چێكرن.
المكون(بكسر الواو): چێكەر.
مكي: پەقلک كەڤتنێ ژ بەر كارى(دەست).
مكياس: ژنكا مرۆڤێت عاقلمەند ژێ دبن.
مكيال: ئامانێ پيڤانێ.
المكيـــث: ١- يـــێ مـــاى و خۆجهبـــووى. ٢- گرانێ بێهنفرەه.
المكيدة: ١- پيلانا ب فەند و فێل. ٢- خاپ.
المكيس: يێ ژير.
مكيف: ئاموبرێ دورستكرنا سەقايێ ئاڤاهى ل دويڤ پێدڤيا مرۆڤى.
المكيل: تشتێ هاتيه پيڤان.
المكين: ١- خۆجه. ٢- خودانێ جهـێ ديار و ئاشكرا.
مكين: خودان پله و دەستهەلاتدارى.
مل(بالفتح والتشديد): ١- درێژبوو. ٢- بێزاربوو. ٣- كـره تێـدا. ٤- چێكـر. ٥- دروينـــەكا دەستپێكى كر(جلک).
المــل (بــالفتح والتشــديد): ١- درێژبــوون. ٢- بێزاربوون. ٣- يێ بێزار.
ملء: تژى.
ملأ: تژيكر.
الملئ: يێ تژى.
الملأ: ١- چڤات يان كۆمـا زەلامـا. ٢- تۆره. ٣- مـــەزن و ماقويـــل. ٤- گومـــان. ٥- تەماعى.
الملى(بـــالفتح والتشـــديد): نـــانێ ل بـــن خوليپەلێ چێبووى.
ملأب(بتشديد): يێ بەرفرەهكرى.
الملأة: ١- سەروبەرێ تيبوونێ. ٢- حەمەرى.
الملاک: ١- نامه. ٢- فريشته.
الملأكة: نامه.

الملأم(بالضم): يێ زريپۆش ل بەر.
الملأم(الملأم): ١- دومۆر. ٢- يێ بـەهانا بـۆ دومۆرا ڤەدبينت.
الملأمان: يێ دومۆرى توبعەتێ وى.
الملئم: دومۆر.
الملى: نانا ب خوليا كەل هاتيه پەحتن.
الملاء(الملاة): پەرسيڤ.
الملاءة: ١- بەركۆشک. ٢- شال(نەيا پشتێ).
الملائكة(الملائک؛الأملک): ملياكەت؛فرشيته ؛ جانـه خـودى دهنێـرت دا فـەرمانێت وى بگەهينته مرۆڤا.
ملائمة: لێک گونجين.
ملآن: تژى.
ملا: حێل ب رێڤەچوو و كره غار.
الملا: ١- بيابان. ٢- عەردێ بەرين. ٣- زەمـان. ٤- خوليا كەل.
ملــى (بــالفتح والتشــديد): ١- درێژكــر. ٢- خۆشيبرن درێژ. ٣- ژيا.
ملائم: ١- گونجايى. ٢- بكێرتێت.
الملاءمة: ١- گونجان. ٢- بكێرهاتن.
الملاب: زەعفەران.
الملابسة: دانوستاندنا ب نهينى و نەئلشكرا.
الملاتب: جلكێت دريای.
الملاجة: درێژكرنا هەڤركييێ.
الملاح(بــالفتح والتشــديد): ١- خـوێفرۆش. ٢- گەميڤان. ٣- خويسار.
الملاح(بالكسر): ١- بايێ كەشتييێ دهەرێنت. ٢- سەرەرۆم.
الملاحة(بالفتح والتشـديد): جهـێ خوێ ژێ دئينن.
الملاحة(بالفتح): ١- باشى؛ قەنجى. ٢- جوانى.
الملاحة(بالكسـر): ١- هونـەرێ وەغـەركرنا د دەريايا دا يان د عەسمانى دا. ٢- پيشـەيێ دەرياڤانى.

الملاحة(بالضم والتشديد): جۆرەکێ گیا یە یێ ترشە.
الملاحظ: تێبینەر.
الملاحظـة: ١- تێبینی. ٢- زێرەڤانیا تشـتەکی. ٣- دیارکرنا بۆچوونـەکێ بێـی هەلویسـت. ٤- دیارکرنا باشی و خرابیا.
ملاحم: یێ گەلەک بادایی.
الملاحي: جۆرەکێ تری یە تلیبێت وی د درێژن.
الملاحية: پیشەیا دەریاڤانی.
ملاحيج: رێکێت تەنگێت ل چیا.
الملاذ: ١- چەپەر. ٢- هەشار.
الملاز: ١- یێ گەلەک ب راڕەڤاندێ ڕادبیت. ٢- گورگ.
ملازة: عەردێ ب دار باهیڤ.
الملازم: پلەیەکا ئەفسـەرییێ یـە و ئـەو ژی دو پلەنە: ١- (الملازم الأول) یێ کو دۆ ستێر ل سـەر ملی. ٢- الـملازم الـثـاني) یـێ کـو ستێرەک ل سەر ملی.
الملازمة: ١- دگەل مان بەردەوام. ٢- خزمـەتا بەردەوام.
الملاسة(المملسة): دارێ عەردی پێ ڕاستدکەن.
الملاسة: نەرمی و حولیاتی.
ملاصق: پێڤەنوسیایی.
الملاط: هەڕیا ل دیوارا ددەن.
الملاطئ: ئـەو جهـن ژ لەشی یێت کـو ژ بـەر دربا دئێشن.
الملاطفة: یاری پێکرن.
الملاع: بیابانا بێ گیا.
الملاعبة: یاری د گەل کرن.
الملاعنة(المباهلة): ١- نـەفروت ل ئێککرن. ٢- لەعنەت ل ئێککرن.
الملاغة: هوسکی.
الملاق(بالفتح والتشديد): دەخۆشێ دەڤحولی.
الملاقاة: چاڤپێکەڤتن.
الملاقح: تشتێ نێر.
الملاقي: جهێت تشت لێ ڤێدکەڤن.
ملاقيح: ١- شـەوکەتا یـێ نێـر. ٢- تشـتێ د زکێ یا مێ دا.
الملاک(بالكسر): ١- لنـگ و سـەرکێش(یێ دەواری). ٢- خودانەتی.
الملاک(بـالفتح): تشـتێ کـو پـێ خودانـەتی بهێتەکرن.
الملاک(بالكسر): ١- تـەقن. ٢- ئـەو پلـەیا دەسـتهەلاتێ یـان یـا کـاری یـان یـا کارمەندییێ یە یا کو پلەدار یان کارمەند ل سەر هاتیە دامەزراندن.
ملاک الأمر: تشتێ کار پێ دورست دهێت یان دمیت.
الملاکة(الملوكة): ملک.
ملاکم: بوکسڤان.
الملاکمة: بوکسانێ؛ کولمانێ.
الملال(بالفتح): بێزاری.
الملال(بالضم): ١- خۆقولپاندنا ژ ئێشێ یان خەما. ٢- ئێشا پشتێ. ٣- گەرما د هەستی دا. ٤- خوهـا تـایێ. ٥- پشـتا کڤـانی. ٥- دارێ دەستکێ شیری.
ملالة: بێزاری.
ملام: گازندەژێکری.
الملامـة: کـارێ ب لۆمـە؛ کریـارا ژ هـەژی لوومەکرنێ.
الملامتية: جوینەکێ سۆفیانە ناهێلن کەسەک وان بنیاست و ب کارا ڕادبن یێت نهینیا وان پێ بهێتە ڤەشارتن و دکەن کو کەس ب سەر زکر و عبادەتێ وان هل نەبیت و کەس وان نەنیاسیت.
الملامج: دەوروبەرێت دەڤی.
الملامح: ١- پێڤەچوون. ٢- شکلێت ئەنداما. ٣- دوریشم و سیمایێت مرۆڤی.

الملامسة: ١- دەستكرن. ٢- ئەوە كۆ خودانێ متای بێژیتە بكرِی ئەگەر من دەستێ خۆ كرە جلكێ تە یان تە كرە جلكێ من ئەڤە پەرتال گەهەشتە تە.
دەستێ خۆ كرێ بۆ منە.

الملامیة(الأمناء): ئەو موسلمانن یێت كو یا دلێ خۆ ل سەر و چاڤێت خۆ دیار نەكەن، ئانكو باطنێ خۆ ل سەرڤەیا خۆ دیارنەكەن، و خەباتێ دكەن ژ بۆ تەكووزكرنا ئیخلاصێ د عبادەتی دا، و ئیرادا خۆ رادەستی ئیرادا خودێ حەق دكەن.

الملوان: شەڤ و رۆژ.

الملاوة(الملوة): دەمێ زەمانی.

الملاوي: ریكێت خەلەک و بادایی.

الملبد: ١- یێ ب عەردی ڤە مای. ٢- یێ گەلەک فەقیر. ٣- شێر. ٤- یێ پنیكری.

ملبس: جلک.

ملبس(بفتح وتشديد الباء): ١- جلک ل بەر كری. ٢- نەپەنی.

ملبوس: ل بەركری.

الملبن: ١- صەفینكا شیری. ٢- قالبێ لبنا. ٣- جۆرەكێ ماحافا بێ بانە ژ بۆ ڤەگوهازتنا شیری دهێتە ب كارئینان. ٤- جۆرەكێ شرینیایە ژ نشایێ و شەكری و شیری دهێتە چێكرن.

ملبنة: كەڤچک.

الملبوب: یێ ب مەزنیا عاقلی هاتیە نیاسین.

الملبود: ١- یێ پنیكری. ٢- یێ تژی گوشت.

الملبون: ١- یێ شیردایێ. ٢- یێ ئێشا شەكرێ ژ خوارنا شیری بۆ چێبووی.

ملة(بالضم): دورینا ئێكێ یا كراسی بەری وەرپێچانێ و دورینا دووێ.

الملة(بالفتح والتشديد): ١- خولیا كەل. ٢- پەل. ٣- خوها تایێ. ٤- ئێک جار. ٥- یێ زوی بێزار دبیت.

الملة(بالكسر): ١- رێباز. ٢- شەریعەت. ٣- خولیا كەل. ٤- جهێ هلكرنا ئاگری. ٥- دین. ٦- شریعەت. ٧- ئۆل.

ملت: لڤاند و ژجهبر.

الملتئب: یێ راست.

ملتاث: لاواز؛ بێ هێز.

الملتب: یێ ژ مالا خۆ دەرنەكەڤت.

ملتجأ: جهێ پەنابرنێ.

ملتجئ: پەنابری.

ملتحج: ١- هەشار. ٢- چەپەر. ٣- جهێ قەستكرنێ.

الملتحد: جهێ مرۆڤ قەست بكەتێ ژ بۆ پارازتنا خۆ.

ملتحم: پێكڤەمایی.

الملتحمة: پشكا ژناڤدا یا قەیتانا چاڤی.

ملتحي: یێ ب ریه.

الملتزم: یێ پێگیر.

ملتصق: پێكڤەنوسیایی.

ملتطم: لێكدایی؛ ل هەڤدایی.

ملتعس: خوەرە؛ یێ گەلەک دخۆت.

ملتف: بادایی.

ملتفت: روپوەرگێرایی.

الملتقى: جهێ ڤێككەڤتنێ.

ملتقط: ڤێدایی.

الملتقي: یێ ڤێكەڤتی؛ ئانكو ب كەسەكێ دی كەڤتی.

ملتمس(بفتح الميم): خوازتی.

الملتمس(بكسر الميم): ١- یێ قەستكری تشتی. ٢- یێ خوازتی(تشت).

ملث: ١- دەڤخۆشییەک بۆ کر؛ هەما دلێ وی خوەشکر. ٢- دریەک سڤک دانایێ. ٣- تێکهەلبوو. ٤- پێ گونەهبارکر.

الملث(الملثة): دەستپێکا تاریبوونا شەڤێ.

الملث(بتشدید الثاء): یێ چەند رۆژا بەردەوام دبیت(باران).

الملثلث: یێ گران و ب هینی و مینی د هەمی شۆلا دا.

الملثم: یێ سەروچاڤ پێچای.

الملثمون: ئێلەکێ بەربەرا یە ل باکۆرێ ئەفریکا د ئاکنجی نە، زەلامێت وان د سەروچاڤ پێچاینە و ژنکێت وان د بێ دەرسۆکن.

ملج: ب سەرێ لێڤا چچک گرت ومێهت.

الملج (بضمتین): ١- کارکێت ساڤا. ٢- بەرخێت ساڤا.

الملج(بالضم والسکون): بەرکێت فێقیێ دارا (المقل)ە لێ بزڤرە.

الملجأ: ١- جهێ مرۆڤ بەرێ خۆ ددەتێ و دچیتێ. ٢- هەشار. ٣- چەپەر. ٤- بەرێخۆدانا جهەکی.

ملح: ١- سویربوو. ٢- باشبوو؛ قەنجبوو. ٣- جوانبوو. ٤- بەرەکەت ئیخستێ. ٥- خوێ کرێ. ٦- خوێدا. ٧- لێکدانا پەرێت وی زێدەبوو(بالندە). ٧- غەیبەتکر.

ملح(بالفتح والضم): ١- سویربوو. ٢- جوانبوو.

ملح(بالفتح والتشدید): ١- خوێکر. ٢- خویدا. ٣- خوێ پێوەرکر. ٤- خوێیا وی زێدەکر.

الملح(بفتحتین): ١- رەنگێ سپی یێ د رەشی هلبووی. ٢- شینێ ب سپی ڤە.

الملح (بالکسر والسکون): ١- خوێ. ٢- رویین. ٣- بەز. ٤- سۆز و پەیمان. ٥- حورمەت. ٦- جوانی. ٧- زانین. ٨- زانا.

الملحاء: ١- مێیا (الأملح)ە ئانکو یا رەنگ سپیێ ب رەشی ڤە. ٢- لەشکەرێ مەزن. ٣- دارا بەلگ وەریای.

ملحاح: ١- مرۆڤێ گەلەک ئلحاحێ دکەت. ٢- کورتانێ پشتا دەواری دتیڤلینت.

الملحب (بالکسر): ١- یێ خەبەرڕەش. ٢- تشتێ بڕەک. ٣- زمانێ رەهوان.

الملحة(بالضم والسکون): ١- رەنگێ سپی یێ ب رەشی ڤە. ٢- شینێ رەهنێ ب سپی ڤە.

الملحة(بالکسر والسکون): ١- سویراتی. ٢- حورمەت و پەیمان.

الملحة(بالفتح والسکون): ١- ئێک جار. ٢- دەریا.

الملحة(بالضم والفتح): ئاخڤتنا جوان.

ملحاق: حێشترا چوو حێشترێت نیر ڤیرا نەگەهەت.

ملحة: سویر.

ملحظ: جهێ مرۆڤ تێ دفوکرت.

الملحف: ١- لحێف. ٢- هەر تشتێ مرۆڤ ب سەر خۆ دادەت. ٣- جلکێ د سەر جلکا دا ل بەر خۆ دکن.

الملحفة: ١- هەر تشتێ مرۆڤ ب سەر خۆ دادەت. ٢- جلکێ د سەر جلکا دا ل بەر دکن. ٣- شەلتا دۆشەکێ. ٤- لحافە.

ملحق: ١- یێ ب بنەمالەکێ یان ئێلەکێ ڕا هاتیە گەهاندن. ٢- تشتێ زیدە. ٣- بابەتێ ب پەرتووکێ ڕا هاتیە گەهەشتن.

الملحلح: ١- مەزنێ خەلکەکی. ٢- سالار.

ملحم: قەلەو.

ملحم: جۆرەکێ جلکێ ئامویشێ سپی یە.

الملحم: یێ گوشت دایی.

ملحمة: ١- جهێ شەڕی. ٢- داستان؛ شەڕێ گوشتن تێدا زێدە هاتیە کرن.
ملحوب: گێم گوشت؛ لەغەر.
ملحود: گۆڕ.
الملحوظـة: تێبینییەکـە ل دۆر دەقـی دەرڤـەی دەقی دهێتـە نڤیسـین چ ل پـەراویزێ یـان ل ڕخێ نڤیسینێ.
ملخ: ١- ب لـەپ و لـەقا گرت. ٢- یاریکر. ٣- گەنیبوو. ٤- بلەز و بەز چوو.
الملخب: یێ ل شەڕا دهێتە قوتان.
ملخص: کورتی.
ملد(بالفتح): درێژکر؛ ژێکئینادەر.
ملد(بالکسر): هەژیا و نەرمبوو.
ملد(بالفتح والتشدید): ١- نەرمکر. ٢- تەڕ و نازک کر.
الملد(بفتحتین): ١- جەحێلینی. ٢- هەژیان. ٣- خۆشی.
الملد(بالفتح والسکون): یێ تەڕ و تۆل.
الملداء: مێیـا (الأملـد)ە ئـانکو ژنکا تـەڕ و تۆل.
الملدام: بەرێ شکاندن بەرکێت فێقی.
الملدان: هژیانا ژ تەڕ و تۆلییێ.
الملدس: دەستەجوهنی.
الملدغ: یێ شۆلێ وی پێڤەدان.
الملـدم: ١- بـەرێ شـکاندنا بـەرکێت فێقـی. ٢- کـەرەمرۆڤ. ٣- یـێ ب گوشـت. ٤- یـێ گران.
الملدود: دەرمان د ڕەخەکێ دەڤێرا دکەنە دەڤێ خۆ.
ملدوغ: پێڤەدایی.
ملـذ: ١- ڕوم لێـدا. ٢- زەنـدێت خـۆ درێژکرنـە غاردانێ(هەسپ).
ملذ(بالفتح والکسر): ١- ئـەڤینا وی درەوبـوو و دەڤ و دلێـــت وی نـــە ئێـــک بـــوو. ٢- تێکهەلکر.

الملذان(الملاذ؛ الملذاني؛ الملاذني؛ الأملذ؛ الملـوذ): یـێ ڕاسـتییێ د ئـەڤینا خـۆ دا نەکەت.
الملذة: خۆشی.
ملز: ١- گیرۆبوو. ٢- چوو. ٣- خوڕستکر.
ملزاب: یێ گەلەک قەلس.
الملزة: سەمۆلا بورغی ل سەر گرێددەن.
الملزز(بتشدید الزاء): یێ لەشێ وی لێکدایی.
الملـزق: یـێ نـە ژ بنـەمالێ یـان ئێلـێ و ژێ حسیب دکەن.
الملزم(ملزمة): مەنگەنێ گرتنا تشتا.
الملزوم: یێ فەر.
ملـس: ١- ژ بنـی ئینـادەر. ٢- دەڤخۆشـی بـۆ کـــــرن. ٣- ب تونـــــدی هـــــاژۆت. ٤- تێکهەلبوو.
ملـس(بالتشدید): ١- بـەردا. ٢- حـولیکر. ٣- ڕاستکر.
الملس: عەردێ ڕاست.
ملس الظلام: تێکهەلبوونا ڕۆناهییێ و تاریێ کو د ناڤبەرا مەغرەب و عەیشا یە.
الملساء: ١- مـەیا خۆش بۆ گەورییێ. ٢- بێ گیا(سال).
الملسن: ئـەو بـەرە یـێ د خانییێت تـەپک دا ل هنداڤ دەرگەهی دهێتـە دانـان و ب پرتـەکا گۆشتی ڤە دهێتە گرێدان دا کو دەمێ دەهبـە دەڤێ خۆ بهاڤێتی بکەڤیتە د دەرگەهی دا و بهێتە نێچیرکرن.
ملسون: درەوکەر.
ملش: ب دەشتی لێگەڕیا.
ملص: هاڤێت.
ملص(بـالفتح والکسـر): ١- پشـتا و ڕەڤـی. ٢- ڤەڕەست.
الملص(بـالفتح والکسـر): حـولییێ مـرۆڤ نەشێت باش بگرت.

الملص(بالفتح والسكون): یێ ڕویس.
الملص(بفتحتین): یێ تەحسۆک.
ملصق: یێ نە ژ بنەمالێ یان ئێلێ و ژێ حسیب دکەن.
ملط: ١- هەڕی لێ دا. ٢- تراشی. ٣- بەرهاڤێت.
ملط(بالفتح والضم): یێ بیژیبوو.
ملط(بالفتح والكسر): بوو بەرهاڤێتی.
ملط(بالفتح والتشدید): نیڤ مالكا شعرێ گۆت و نیڤا دی شاعرەکێ دی تمام کر.
الملط (بالفتح والسكون): ١- زەلامێ بەدکارێ باوەری پێ نەهێتە ئینان. ٢- بیژی.
الملطأة(الملطا؛ الملطی): چەرمکەکێ تەنکە دکەڤیتە د ناڤبەرا هەستیێ سەری و گوشتێ وی دا.
الملطاس(الملطس): ١- بەرێ هویرکرنا بەرکێت فێقی و تشتا. ٢- مرجێ بەرا. ٣- ماهۆلکێ نکراندنا بەری. ٤- سمێ حێشترێ.
الملطاط: ١- مالنج. ٢- نابیکێ کادا. ٣- لێڤا نهالێ. ٤- لێڤا نهالێ. ٥- ڕەخێ چیای. ٦- حەوشا خانی. ٧- دستار. ٨- شکەستنا دگەهیتە مەژی. ٩- مەتال. ١٠- نابیکێ کادا.
الملطف: دەرمانەکە دهێلیت کەرەستەیێ تیر ڕۆهنتر و سڤکتر لێ بهێت.
ملطفة: نامەیا خۆشیێ.
ملطم: جهێ پێلێت دەریایێ ڤێدکەڤن.
ملطوط: یێ دفن و دفن کەتی.
ملظاظ: یێ ئێلحاحێ دکەت.
ملع: ١- کەڤلکر. ٢- شیر مێژت.
الملع: تفاق.
ملعب: یاریگەهـ.
ملعبة: یاریکا بچویکا.
ملعط: چەروانێ نێزیکێ ل دۆر خانیا.
ملعقة: کەڤچک.
الملعنة (بتسكین اللام): ١- دوریان. ٢- جهێ بێهنڤەدانێ. ٣- جهێ دەشتنڤێژا.
ملعوب: ١- یێ ب تف. ٢- یێ یاری پێ هاتیە کرن. ٣- یێ دیاریێ دا تەپ ژێ هاتیە ستاندن.
الملعون(بالضم): زکئێشییەکا دژوارە ماهینا د گریت و دکوژیت.
الملعون(اللعین): ١- زەلامێ نەفرەت لێکری. ٢- زەلامێ ژ دلۆڤانیێ دەر ئێخستی و دویرکری. ٣- شەیتان.
ملغ: تورانە کرن.
الملغ(المالغ؛ الأملغ): کرەمرۆڤێ بێ دەلنگ و ئاخڤتن کرێت.
ملغی: ئیغاکری؛ ژناڤبری.
ملغز: یێ مژدار و چەپ و چویر ژ ئاخڤتنێ.
الملغم: دەڤ و دفن.
الملف(بالفتح): بادەک.
الملف (بالكسر): ١- لحێفک. ٢- کۆبلێ کاربێ.
الملفحة: مێزەرک.
ملفقة(بتشدید الفاء): درەویێت چێکری و ب تامئێخستی.
الملفلف: دەڤلالۆتەیێ نەشێت باخڤت.
ملفوظ: هاتیە ئاخڤتن.
الملفوف(الكرنب): کەلەمی.
ملق: ١- نەرمکر. ٢- ژێبر. ٣- شویشت. ٤- شیر مێژت. ٥- ب لەز چوو. ٦- دانایێ.
ملق(بالفتح والكسر): لڤلڤی.
ملق(بالتشدید): ب مالنجی حولیکر.
الملق(بفتحتین): ١- ئەڤینی. ٢- دوعا. ٣- دەڤخۆشی. ٣- دلنازکیا زۆر. ٤- عەردێ ڕاست. ٥- هەسپێ باوەری ب غاردانا وی نەهێتە ئینان.

الملقة: گۆڕەپانا حولی.
ملقاط: ١- قەلەم. ٢- تەڤنپیرک.
ملقاع(ملقعة): ژنا ئەزمان رەش.
ملقب: هاتیە نەقلناڤکرن.
ملقة: بەرێ حولی.
ملقط: مویچوینک.
ملقلق: لڤلڤۆک.
الملقن: یێ تشتی هێدیکا بۆ ئەکتەرێ ل سەر دەپێ شانۆیێ دبێژیت.
ملقوط: بچویکێ هاڤێتی و هاتیە دیتن.
الملقی: جهێ تشتی دهاڤێژنێ.
ملک: ١- بوو خودان. ٢- دەست ب سەردا گرت. ٣- مارکر. ٤- باش هەڤیرکر تاکو ئێککگرتی. ٥- باش هەڤیرکر. ٦- کرە ملکێ خۆ. ٧- لێ کارکر. ٨- مارەکر.
ملک(بالفتح والتشدید): ١- کرە ملکێ خۆ. ٢- ب هەویری هەڤیرکر. ٣- کرە شاه. ٤- لێ مارەکر. ٥- هێلا و مایێ خۆ تێنەکر.
الملک(بالضم): ١- ملکێ دنیایێ. ٢- مەزناهی و دەستهەلاتداری. ٣- ئاڤا کێم. ٤- کەلیکا گیایێ کەلیک.
الملک(بالکسر): ١- تشتێ هەی. ٢- ئاڤ. ٣- نیڤا تشتی.
الملک(بفتح الثلاث): ١- فریشتە؛ ملیاکەت. ٢- تشتێ مروڤی.
الملک: ١- شاه. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- خودانێ ملکی.
ملک العقبان: ئەلهۆ.
الملکة: شاهەژن.
ملکة(بفتح الثلاث): ١- رەفتار؛ سەرەدەری. ٢- سالۆخەتەکە د نەفسا مروڤی دا وەکی بەهرەیێ مرۆڤ پێ کەسەکێ دهێتە جوداکرن وەکی شیانا شرۆڤەکرنێ یان ژبەرکرنا دەقێت بابەتا.
الملکوت: هەبوون لێ تنێ وەک ملک.
الملکوت السماوي: جهێ کەسێت پاک و پیرۆز ل عەسمانی(ل نک فەلا).
ملکوم: یێ زۆرداری لێکری.
الملکیة(بالضم): خودانەتی؛ خودانی.
الملکیة(بفتحتین): ١- یا شاهانی. ٢- شاهاتی.
ملل: بێزاری.
ملم (بکسر المیم): ١- نێزیکبووی. ٢- شەهرەزابووی.
الملمة: مسیبەتەک ژ مسیبەتێت دژواریت دنیایێ.
الملمس: جهێ مرۆڤ دەستێ خۆ دکەتێ.
الملمع (بتشدید المیم الثاني): ١- یێ تەیساندی. ٢- دەوارێ پنیپنی و پنیپێت وی نە ژ رەنگێ وی. ٣- حولی.
الملمعة: عەردێ لەیلان لێ دبرسقت.
ململ: لەزکر.
الململي: یا چوونسڤک.
الململة: لمبیسا فیلی.
ململم: پێکوەرهاتی و لێکدایی.
الململمة: ١- مێیا (ململم)ە. ٢- تشتێ گورۆڤر و رەق. ٣- لمبیسا فیلی.
الملموءة: ١- جهێ تشتی ددانێ یان ژێ دبەن. ٢- تۆرە.
ملموس: یێ هەی و بەردەست.
الملموسات: ١- هەستکرنێت دەربارەی هێزا هەستکرنێ پەیدا دبن. ٢- پێهەستێت ل دەستپێکێ هەست پێ دهێتەکرن یان کو تشتێ ل دەستپێکێ هەست پێ دهێتەکرن.
الململول: ١- کلچویڤ. ٢- کونا دفنێ.
الملموم: ١- یێ پیچەکا دیناتیێ ل نک. ٢- لێکدایێ گرۆڤر. ٣- تشتێ لێکدایی.
الملمومة: ١- لێکدایا خڕ. ٢- لێکدایا گرۆڤر.
الملنخولیا: تێکچوونا عەقلی یە کو ژ بەر تێکچوونا ئێکی ژ پێکهاتۆیێت لەشی (ئاڤ و با و ئاگر و ئاخ)ێ پەیدا دبیت(یۆنانی) یە.

ملهوف: ١- غەمگینێ مقەدەرەک ب سەری هاتی. ٢- زۆری لێکریێ هەواری دخوازت.
ملهی: ١- جهێ خۆ مژویلکرنێ. ٢- قەحبەخانە. ٣- ئامیرێ مۆزیکێ.
ملهی الرعیان: ل (السبد الأوربی) بزڤرە.
الملهاة: شانۆگەریەکا شعری یە یان یا پەخشانکی یا ب کەنی یە یان رەخنێ ل رەوشتێ خەلکی دگریت.
ملهم: ب هزر و ئاشۆپ.
ملهوف: ١- خەریببوویی. ٢- دلسۆتی.
ملهی: ١- ئامویرێ خۆ مژویلکرنێ. ٢- جهێ خۆ مژویلکرنێ. ٣- جهێ ستران و رەقاس و مەی و دەهمەنپیسییێ.
الملواح: ١- یێ درێژ. ٢- یێ لاواز. ٣- ژنکا زوی لاواز دبیت. ٤- کوندێ لنگێ وی گرێددەن دا بازی پێ بگرن. ٥- یێ زوی تێهنی دبیت.
الملوان: شەڤەک و رۆژەک.
ملوح: نەساخ.
الملوحة: سویراتی.
الملوخیة: جۆرەکێ دارێ ژ نفشێ (زیزفون)ێ یە، د بنیات دا ژ وەلاتێ هندستانێ هاتی یە، فێقیەکێ درێژۆک ددەت و کولیلکێت وێ د زەرن، ل رۆژهەلاتا ناڤین بەلگێت وی دکەلینن و دخۆن نەخاسمە ل وەلاتێ (مصر)ێ.
ملوز: تشتی کاکلباهیڤ تێهلکری.
الملوع: ١- بەزەک. ٢- یێ رارەڤاندن سڤک.
الملوغة: بێدەلنگی و ئەزمارەشی و کەرینی.
الملوف: یێ بارانێ شویشتی.
الملول: یێ بێزاربوویی.
الملول: کۆمە کتا وی (ملولة)ە کو دبیتە جۆرەکێ بەریێ یا کو کۆفکێت وێ ژ بۆ کارێ گەمارکرنێ دهێنە ب کارئینان.
ملوم: لوومە ژێکری.
ملون: رەنگکری.
الملونون: ئەو مرۆڤن یێت کو رەنگێ وان نەدسپی ئانکو رەش و زەر و ئەسمەر.
الملي (بتشدید الیاء): ١- دەمێ درێژ. ٢- شیاندار.
الملیار: هزار ملیون(فرەنسی) یە.
ملیارد: ملیادیر.
الملیث(بالکسر): توند و دژوارێ ب هێز.
الملیث(بالضم): یێ قەلەو.
الملیج: ١- ساڤایێ شیرمێژ. ٢- زەلامێ ماقویل.
الملیح: ١- یێ سویر. ٢- یێ جوان. ٣- یێ باش.
الملیخ: ١- یێ لاواز. ٢- زادێ حەفنی. ٣- یێ بێ تام.
الملیس: یێ راست و حولی.
الملیساء: ١- دەمێ د ناڤبەرا مەغرەب و تاریبوونێ دا. ٢- نیڤا رۆژێ.
الملیص: ١- بچویکێ بەرهاڤێتی. ٢- حولییێ مرۆڤ نەشێت باش زەپکەت.
الملیط: ١- حولی یێ چو موی ل لەشی نە. ٢- بچویکێ د زکێ دایێ دا هێژ نەلڤی. ٣- بێ پەر(تیر).
الملیع: ١- بیابانا بێ گیا. ٢- حێشترا بەزەک. ٣- هەسپێ بەزەک.
الملیق: یێ بەزەک.
الملیک: ١- شاه. ٢- خودانێ ملکی.
الملیکة: بەرپەر.
الملیل: ١- تشتێ ب خولکەلکێ دهێتە بژارتن. ٢- دارێ پێ ئاگری تێکڤەددەن. ٣- یا گەلەک هاتن و چوون ل سەر هەی(رێک).
الملیلة: ١- تایا د هناڤا دا. ٢- دژواریا تێهنیبوونێ.

الملیم(بالضم): ١- لوومە ژێ کری. ٢- یێ دەست ب گونەهێت بچویک کری. ٣- یێ نێزیکی بالقبوونێ بووی.
الملیم(بالکسر): ئێکە ژ هزارێ ژ جونەهێ (مصر)ی.
ملین: دەرمانێ قەبزیێ.
الملیون: هزار هزار(فرەنسی) یە.
ملیونر: ملیۆنێر؛ خودانێ ملیۆنا.
مم: ئالاڤێ پرسیارێ یە ژ (من) و (ما) پێکهاتیە کو دبیتە: ژ چ؟
الممائنة: یێ ژ هەژی.
الممات(بالفتح): ١- مرن. ٢- دەمێ مرنێ.
الممات(بالضم): یێ نەهاتیە ب کارئینان.
المماتن: یێ دویر.
مماثل: هەڤوێنە؛ بەرانبەر.
المماثلة: ئێککرنا دو تشتا یان پتر ژ لایێ جۆری ڤە.
مماحلة: لێککرنا فەند و فێلا.
الممادح: باشییێت جهێ پەسنێ.
مماذق: بێئەختوبار.
المماراة: گەنگەشە.
الممارسة: کرنا تشتی.
المماریع: جهێت خێروبێر.
الممازحة: یاریکرن.
مماس: جهێ دەستکرنێ.
المماشاة: د گەل بریڤەچوون.
المماطلة: گیرۆگرن.
ممالات: هاریکاری.
ممالحة: خوارنا زادێ ئێکدو.
الممانح: ١- یێ ب دویماهی نەهێت. ٢- حێشترا ل زڤستانێ پشتی هشکبونا هەمی حێشترا ب شیر دمینت. ٢- یێ بارانا وی ب دویماهی نەهێت.
الممانعة: نەهێلان.

ممتاز: ١- ڤەدەر. ٢- ب باشیێ ڤەدەر و جودا.
ممتحق: ١- ژکارکەڤتی. ٢- نەمایی.
الممتحک: جڤجڤۆکێ قام نەخۆش.
ممتحن(بفتح الحاء): ئەزمۆنبوویی.
ممتحن(بکسر الحاء): ئەزمۆنکری.
الممتد(بالضم): ١- یێ درێژکری. ٢- کێشەکا شعری یە ڤێ دویماهیێ ژ لایێ هندەک شاعرا ڤە هاتە ب کارئینان ل دویڤ دوجارکرنا (فاعلن فاعلاتن فاعلن فاعلاتن) دچیت.
الممتزج: یێ تێکهەل.
ممتع(بفتح التاء): خۆشیدەر.
ممتع(بکسر و تشدید التاء): خۆشپێدایی.
ممتلئ: تژی.
ممتنع: ئاسێ.
ممتهن: ڕەزیلکری.
ممثل: زارڤەکەر؛ ئکتەر.
ممثون(مثین): یێ گازندێ ژ میزمیزکا خۆ دکەت.
الممجر(بالضم والسکون): ژنکا جێمکا دئێنت.
ممجن: ڤەکێشایی و درێژ.
المحاة: ١- ژێبرک.٢- پاتی پاقژکرنێ.
ممحال: بێ باران و هشک و بێ گیا.
الممحقة: ژ کارئێخستن و ژناڤبرن.
ممحل(ممحلة): بێ باران و هشک و بێ گیا.
الممحلة: زەرکا شیری.
ممحو(ممحي): یێ ژێبری و شوین لێ نەمای.
الممحوص: یێ لێکدایی و پەیت.
الممحوض: خورستێ ئاشکرا.
ممخ: تیژ و دژوار(ئەزمان).
ممخضة : مەشک.
ممخوض: دەو.
الممد: جهێ لێدرێژکرنێ.
ممدر: قەلەو.
الممدرة: جهێ تەقنێ ژێ دبەن.
الممدوح: پەسنلێکری.

الممدود: ١- یێ درێژ. ٢- یێ مشە و زەحف.
الممدور: یێ تەڤنکری.
الممذل: یێ گەلەک پێ وی ڕێنجی دبت.
الممذوق: یێ ئاف تێهەلبووی.
الممر: جهێ بۆرینێ.
الممراج: ١- یا بەردەوام بەردهاڤێت. ٢- یێ شۆلێت باش ب جهنەئینت. ٣- ئاژەلێ هەیکری چەرێ.
الممراح: ١- یێ ب بزاڤ. ٢- چاڤێ گەلەک ب ڕوندک. ٣- عەردێ زوی گیا لێ شین دبت.
الممراض: یێ گەلەک نەساخ دبت.
الممراع: یێ ب گیا و شینکاتی.
الممد: یێ درێژکری.
الممرضة: سستر؛ ژنکا نەساخا دەرمان دگەت ل خەستەخانێ.
ممرع: ب گیا و شینکاتی.
ممرغة: ڕویڤیکا کۆرە.
الممرق: ١- ژێدەر. ٢- کولەکا بای.
الممروتة: یا بێ گیا و ڕویت.
الممرور: ١- تژیکری. ٢- ئاریایێ.
الممروض: یێ نەساخ.
الممرية: چێلا گۆلک سپی و حولی.
الممسى(بالضم والسكون): جهێ لێ دبیتە ئێڤار.
الممسح(الممسحة): ١- ژێبرک. ٢- یێ تشتی پێ ژێ دبەن.
الممسک: دەستگرتی؛ قەلس.
الممسوح: دەستێدایی.
ممسوخ: خەفسلێکری.
ممسود: بادایی و موکم.
الممشى: ڕێ؛ جهێ ب ڕێڤەچوونێ.
الممشط: شـە.
الممشل: بێرڤانا ب دلۆڤانی پەزی ددۆشت.
الممشوط: ١- یێ زراڤ و درێژ. ٢- یێ شەکری. ٣- یێ بلند و زراڤ.
الممشوق: یێ زراڤ و بلند.
الممشول: لەغەرێ کێم گوشت.
الممصر: یێ ب ئاخا سۆر ڕەنگکری.
الممصرة: گولۆلکا دەزی.
الممصل: ١- قالکا دەرمانێ شرینقێ. ٢- کەسێ مالێ ب ڕێکێت پویچ ڕێژ و بێژ دکەت.
ممضى: ئیمزابوویی.
ممضي: ئیمزاکری.
الممطر(الممطرة): جلکێ ژ بەر بارانێ ل خۆ دکەن.
الممطل: دزیکەر.
ممطول: ژڤانێ درێژکری.
ممعج: چوونسڤک.
الممعز: یێ کەڤل ڕەق ژ زکماکی.
الممعک: یێ دانا دەینی گیرۆ دکەت.
الممعور: یێ ژ کەربادا ناچاڤێت وی بووینە گرێ.
ممعون: ١- ئاف تێگەڕیایی. ٢- ب ئاڤا هەرکی دهێتە ئاڤدان.
الممغرة: عەردێ تەڤنا سۆر ژێ دەردئێخن.
الممغط: یێ گەلەک درێژ.
ممغوص: یێ زکێ وی دئێشت.
الممقوت: یێ نەڤیایی؛ یێ نەهاتیە حەباند.
ممقور: نماندی.
ممكن: د شیان دایە؛ چێدبت.
الممكن: ئەو تشتەیێ د شیان دا هەبت یان چێ ببت.
الممكنات: ئەو تشتن یێت کو چێدبت هەبن و چێدبن نەبن وەکی هەر چێکریەکی.
الممكنة: شیان؛ پێچێبوون.
الممل(بالضم): یێ گەلەک هاتنوچوون لێ هاتیە کرن(ڕێ).

المملاص: ژنکا بەردەوام بچویکێت وێ ژ بەر دچن.
المملاط: یا هی بەرهاڤێتنێ بووی.
مملحة: خوێدانک.
مملسة: دهارەکە پێ عەردی حولی دکەن.
المملص: بەرهاڤێتی.
المملق(المملقة): شپنێ ب دویڤ گا ڤەدکەن و عەردی پێ حولی دکەن.
المملک(بتشدید اللام): شاه.
المملکة: ١- وەلاتێ حوکمێ وی شاهاتی. ٢- هندی ل ژێر دەستهەلاتداریا مەلکی ژ ملکی.
المملوء: یێ تژی.
المملوح: خوێکری.
المملوک: کۆلە؛ عەبد.
المملول: ١- تشتێ بێزاریێ پەیدا دکەت. ٢- نانێ دهاڤێژنە سەر خولیا کەل. ٣- یێ د خولیپەلێ دا هاتیە بژارتن.
الممناة: عەردێ ڕەش.
الممنح: ئاژەلێ دەمی زانا وی نێزیکبووی.
ممنوع: قەدەغەکری.
الممنون: یێ برِی ئانکو یێ ڕاددەکری.
الممهد: ١- یێ ڕیخۆشکری. ٢- یێ ئامادەکری. ٣- یێ ب قایدەلێکری.
الممهک(المتمهک): یێ تژی جەحێلینی.
الممهک: درێژێ خاڤ.
الممهوج: یێ هناڤئێش؛ یێ زکێ وی دچیت.
مموس: هنگاڤتی.
مموه: نیشانبەرزەکری.
المموهة: ١- چاڤێ عەور ل سەر. ٢- ئەو تشتە یێ سەرڤەیا وی نەوەکی ژناڤدایا وی. ٣- یێ د بن تشتەکی ڤە هاتیە ڤەشارتن دا نەهێتە نیاسین وەکی داپۆشکرنێ یان بۆیاغکرنێ یان گوهۆڕینا پێ نەهێتە نیاسین.
الممیز: یێ ڤەدەر و بەرچاڤ.
ممیع(بتشدید الیاء): حەلاندی.
من(بالتشدید): قەنجی لێکر.
من(بالفتح والسکون): ١- کی؟ ئالاڤێ پرسیارێ یە بۆ کتێ و کۆمێ. ٢- رامانا (الذی) ددەت.
من(بالکسر): ١- ئالاڤێ دەستپێکرنێ یە. ٢- ئالاڤێ دیارکرنا هندەکێ ژ هەیێ یە. ٣- ئالاڤێ شرۆڤەکرنێ یە. ٤- گارێ (ژ) دکەت. ٥- ئالاڤێ تەئکیدێ یە. ٦- ب ڕامانا ل سەر دهێت.
المن: ١- قەنجی. ٢- بڕین. ٣- عیارێ کێشانێ یە ل دویڤ شریعەت دبیتە: (١٨٠) مسقال و ل نک خەلکی (٢٨٠) مسقالن. ٤- گەزو. ٥- دیسا ئالاڤێ پرسیارکرنێ یە دبیتە: کی. ٦- دیسا دبیتە: یێ؛ یێ کو. ٧- شوبە؛ جۆرەکێ میشەمۆرێ یە دکەڤیتە داروباری. ٨- منەت. ٩- گەزۆ؛ جەوا جۆرەکێ دارێ یە یا شرینە دهێتە خوارن.
من السما: جۆرەکێ شرینیا یە.
منا: ١- گەمارکر. ٢- ل سەر کرنا کریارا وەکی کریارا وی.
منا(بالفتح): هەمبەر.
منا: سەربۆڕکر.
المنا(المناة): عیارەکە کێشا وی (٢) رتلن).
منی(بفتحتین): ١- بۆ چێبوو. ٢- سەربۆڕکر. ٣- کرە سەربۆڕ.
منی(بالفتح والتشدید): هێلا هویڤی بکەت.
المنی(بالفتح): ١- مرن. ٢- مەبەست. ٣- قەدەرا خودێ. ٤- چەنداتی.
مناب: ١- ڕێکا ئاڤێ. ٢- شوینگر.
المناب: یێ شوینا وی دگرت.
المنابذة: ل (بیع المنابذة) بزڤرە.

مناة: کەڤنترین صەنەمێ عەرەبانە ژ لایێ ئێلا (هـذیل) و ئـێلا (الخزاعـة) ڤـە دهاتـە پەرستن، جهێ وی ل (المشلل) یێ کو د ناڤبـەرا مەککـەهێ و مـەدینێ دا، ژ لایـێ ئێلا (أزد شنؤة) و (أنصار)ـا ڤـە دهاتـە پەرسـتن و مجێوریێـت وی ژ ئـەزدیا بـوون دگوتنێ: (الغطـاریف) و تـەلبیا وی ئەڤـە بـوو: (لبیـک اللهـم لبیـک، لـولا أن بکـرا دونک، یبرک الناس و یهجرونـک، ومـازال حج عـثج یأتونـک، إنـا علـی عـدوانهم مـن دونـک).

مناجاة: ئاخڤتنا دەنگ نزم.

المناجذ: کۆما (جنذ) ئانکو جوردێ کورە.

المناح(بتشدید النون): یێ گەلـەک ب کـارێ دانێ ڕادبیت.

المناحـة: ١- جهێ گـری و ڤێرینێ. ٢- ڤێـری و گرین.

المناخ(بالضم): ١- مەخـەلا حێشـترا. ٢- جهێ خۆجهبوونێ یێ نەخۆش. ٣- سەقایێ دنیـایێ ژ لایێ گەرمێ و سەرمایێ و با و بارانا ڤە.

المناخ الإستوائي: ئەو سەقایە یێ ب گەرمییا زۆر و بارانیێـت مشـە و نـەبوونا حـەولێت سالێ دهێتە نیاسین.

المناخ القاري: سەقایێ نیڤێت کشوەرا، ئـەڤ سەقایە یێ دویر ژ کارتێکرنێت ئوقیانووسا، یێ ڤـەدەرە ب وێ جاوازیا مـەزنا د ناڤبـەرا پلـەیێت گـەرمێ و سـاریێ دا ل هـاڤین و زڤسـتانا و ب بارینـا بارانێـت بـۆش ل هاڤینان.

المنادی: ئەوێ گازی دکەنێ.

المنادح: عەردێ بەرین و دویر.

منادم: هەڤالێ ڤەخوانێ.

المنادمة: هەڤالینیا ڤەخوارنێ.

المنادي: گازیکەر؛ یێ گازیدکەت.

المناذرة: بنـەمالا (منـذر)ی نـە دبنـە شـاهێت دەولەتـا (المنـاذرة) یـا کـو پایتـەختێ وێ (حیـرة) و هـەر بـەری هاتنـا ئیسـلامێ ڕۆخیای و نەمای.

المنار: ١- ئالایێ دهێتـە دانـان ژ بۆ نیاسینا ڕێکـێ. ٢- نـاڤبر. ٣- بورجـا ڕۆنـاهی ل گۆپیتکـا وی وەک نیشـان دهێتـە دانـان دا کەشـتی ژ دویرڤـە ببیـنن و ب بەنـدەری بکەڤن.

منارة: ١- جهێ ڕۆناهیێ. ٢- منارا مزگەفتێ.

منازع: هەڤرک.

المناصـفة: ١- لێکڤـەکرنا ب نیڤـی و بـێ قوسیری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە سەرەدەریا باش د گەل خودێ و خەلکی.

منازعة: ١- لێککەڤتن. ٢- هەڤرکی.

المنازق: یێ گەلەک دئاخڤیت و توڕانا دکەت.

المنازلة: بەرسینگرتنا هەڤدژی.

المنازیح: یێت دویرکەڤتی.

المناسـب (بـالفتح): ١- یـێ نێزیـک. ٢- یێ هەڤوینە.

المناسب(بالضم): یێ گونجای.

مناسبة: هەلکەڤت.

المناسخة: ١- ڤەگوهازتن و گوهۆرین. ٢- دانا بـاهرا میراتگرەکـی ژ میراتـی بـەری مرنـا میراتهێلی.

منـاص: ١- گیرۆکـرن. ٢- قورتـالبوون. ٣- جهێ پێڤەڕەڤینێ. ٤- مەردینی.

المناصح: جهێت ڕیتن و میزتنا.

مناصحة: شیرەتکرن.

مناصفة: کرنە دو نیڤ؛ دو نیڤکرن.

مناط: ١- جهێ هەلاویستنێ. ٢- هندی؛ تەمەت.

المناطـل: جوڕنییێت فێقی تێدا دگڤێشن.

المناظر: هەڤوێنە.

المناظرة: ١- دیتنا ب چاڤێ دهێتە کرن. ٢- هونەرەکە ژ هونەرێت دارژتنێ ل سەر لێکگوهۆڕینا بەرسڤا د ناڤبەرا دو هەڤڕکا دا یێ ئاڤایە. ٣- هەڤڕکیا د ناڤبەرا دو کەسان دا ل دۆر بابەتەکی ب ئامادەبوونا جەماوەرەکی.

المناع(بالتشدید): ١- یێ نەهێلانا وی ب هێز و توندی. ٢- ئەوە یێ نەهێلت کارەک بهێتە کرن.

المناعة: بەرگیریا لەشی؛ هێزەکە د لەشی دا ناهێلت تووشی دەرد و نەساخی یا ببیت، ئەو هێز ژ لایێ دەزگاهەکێ لەشی ڤە دهێتە پەیداکرن دبێژنێ: دەزگاهێ بەرگیرییێ (جهاز المناعة).

المناعم(المتناعم؛ المتنعم): ١- یێ حالخۆش. ٢- یێ دەولەمەند. ٣- یێ پان و ڕاست.

مناغات: هەڤپەیڤینا ئەڤینییێ.

مناف: ١- جهێ بلندبوونی. ٢- ژ صەنەمێت بەری ئیسلامێ بوو، چ ژ جهێ وێ پەرێسکارێت وی نەهاتیە زانین، تنێ ناڤێت پێ هاتینە ناڤکرن هەنە مینا (عبد مناف).

المنافاة: جاوازیکرن؛ نەوەکئێک لیکرن.

المنافج: ١- مەزناهی. ٢- ئێلپەرێسی.

منافخ الشیطان: وەسوەسێت شەتانی.

منافد: ئەوە یێ هێزا خۆ ب شەڕی ڤە خلاس کری.

منافرة: ژێکڤەرەڤین.

منافسة: هەڤڕکی.

منافق: دوڕوی؛ یێ ب دەڤی موسلمان و ب دلی کافر.

المنافقة: دوڕیاتی.

منافي: ١- دەرەوارکری. ٢- نەوەک وی.

مناقشة: ١- دانوستاندن. ٢- دەرئێخستنا ستری ب ستری.

المناقصة: ١- ل سەرێککێمکرنا بهایێ تشتی ل بازاڕی. ٢- کرنا وێ ئاخڤتنا دژی ئاخڤتنا یێ بەرانبەر.

مناقض: هەڤدژ.

مناقضة: هەڤدژی.

مناقل(منقل): هەسپێ پێت خۆ سڤک ڤەدگوهێزت.

مناقلة: لێگوهارتنا گۆتن و شعرا.

المناكح: ژنک.

المناكحة: ژنمارکرن.

المنال: دەستکەڤتی.

المنام: ١- نڤستن. ٢- جهێ نڤستنێ. ٣- خەون.

المنامة: ١- جهێ نڤستنێ. ٢- جلکێ خەوێ. ٣- گۆڕ.

المنامس: ١- یێ نهینی ل نک. ٢- یێ چوویە د چەپەرێ نێچیرێ دا.

المنان: ١- ژ ناڤێت خودێ یە ب واتەیا: منەتکەرێ گەلەک منەتا دکەت. ٢- یێ چو تشتا نەدەت ئەگەر نەکەتە منەت.

المناهدة: هەڤڕکی.

المناهزة: بەریکانە.

المناورات: ١- ڕاهینانێت لەشکەری ژ بۆ فێربوونا چەکی. ٢- کێشان و ل دویڤبەردانێت سیاسی.

المناولة: دانەڤێک.

منبت: جهێ شینبوونێ.

منبث: بەلاڤبوویی.

المنبج: ١- یێ دبێژت و نەپێژت؛ ٢- یێ سۆزێ ددەت و بجه نەئینت.

المنبذة: بالیفک.

المنبر: مینبەر؛ جهێ بلند.

المنبرة(المنبورة): ئەو شعرە یا سەروایا وێ (أ).
منبسط: پەحن.
المنبض(بالكسر والسكون): ١- مویچینکێ میا. ٢- جهێ دختۆر دەستێ خۆ ددانیتە سەر ژ لەشێ مرۆڤی ژ بۆ هژمارتنا ڤوتانێت دلی یان سەحکرنا ئێشێ. ٣- ئامویرێت کورنجی یێت پەمبوی پێ دژەنیت.
منبع: ١- کانی. ٢- ژێدەر؛ جهێ ژێ دەرکەڤتنێ.
منبعث: ١- دەرکەڤتی. ٢- زینديكری و دەرئێخستی. ٣- هنارتی.
المنبه: ١- هشیارکەر. ٢- ل نک دختۆرا دبیتە ئەو کەرەستەیێ بزاڤێ د لەشی دا پەیدادکەت و هشیار دکەت.
المنبوذ: ١- بیژی. ٢- یێ دایکا وی دهاڤێتە عەردەکی و ل وێرێ دهێلیت.
المنة(بالكسر): منەت.
المنة(بالضم): ١- هێز. ٢- لاوازی.
المنتاخ: مویچینک.
المنتاش: مویچینک.
منتاطة: یا دویر.
المنتاف: یێ تشتی پێ دڤەرویچینن.
المنتاق: یا گەلەک عەیال هەین.
المنتأى: جهێ دویر.
منتبه: هشیار.
المنتج(بالضم): ١- یێ تشتی ژ تشتی دەربێخت. ٢- بەرهەمهینەر.
منتج(بالفتح): دەمێ زانێ.
منتجب: یێ هاتیە ژێگرتن و هلبژارتن.
المنتجع(المنجع؛ المستنجع): ١- جهێ ب گیا و داروبار. ٢- جهێ ژ بۆ دیتنا چەروانی مرۆڤ قەست دکەنێ.

المنتح: جهێ دەرکەڤتنا خوهێ ژ لەشی.
المنتحر(بفتح الحاء): نیشانێت ڕیکێ.
المنتحر(بكسر الحاء): یێ خۆکوژتی.
المنتحة: قوون.
المنتخب: هلبژارتی.
المنتدى: یانە؛ جهێ جڤاتێ.
المنتدح: بەرفرەهی.
المنتزح: دویری.
منتزع: ژێڤەکری.
المنتسأ: دویری.
المنتسب: ١- یێ سەر ب ڕیڤەبەریەکێ یان لایەنەکی ڤە. ٢- یێ باش گۆتن و بنەماییێت ڕێبازەکێ ژ بەرکرین و ژێ نەدەرکەڤتی.
المنتسخ: کۆپی.
منتشر: بەلاڤ.
منتصب: ١- ڕاوەستیایی. ٢- ڤەنایی.
منتصر: ب سەرکەڤتی.
المنتصف: نیڤەکا تشتی.
المنتصي: جهێ دو نهال ژێک نێزیک دبن.
المنتطق: ١- یێ پلە بلند. ٢- یێ دهێت و هەسپێ خۆ دایە ڕەخەکی و لێ سیارنەبووی.
منتظم: ١- ڕێکخستی. ٢- سیستەمدار.
منتعش: ژیاردار.
منتعف: خاڤ و سستبوویی.
المنتفج: ١- یێ تەنشتێت وی دەرکەڤتی. ٢- پوفبووی.
المنتفد: ١- یێ خۆ دایە پاش و دویرکری. ٢- بەرفرەهی. ٣- کەسێ ئەگەر دەستێت وی ڤالابوون ئێکەدی بدەتێ و تێربکەت.
المنتفذ: بەرفرەهی.
المنتفج: تەنشت ڤەدای.

المتنفش(المتنفش): ١- یێ قــژ. ٢- کــورت و پەحن(دفن).
منتفع: مفادیتی.
المنتفي: نەمایی.
منتقد(بفتح القاف): رەخنەلێگرتی.
منتقد(بکسر القاف): رەخنەگرتی.
المنتکث: قەلەوێ لەغەربووی.
منتقل: ڤەگەهازتی.
منتقم: ١- تۆلڤەکری. ٢- تۆلڤەکەر.
المنتن(بالفتح): جهێ گەنیبوونێ.
منتن(بالضم): گەنی.
منتهب: ١- شەلاندن. ٢- جهێ شەلاندنێ.
المنتهى: ١- دویماهی. ٢- گۆڕ. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە (الفناء) کو هەمی ئەولیا قەستدکەنێ.
منتهز: بۆ خۆ ب دەرفەت دیتی.
المنتهــي: ١- یــێ خلاســبووی. ٢- ل نــک ســۆفیا دبیتــە ئــەو کەســێ هــەمی مــەقام دەربــازکرین و گەهەشــتی جهــێ دبێژنــێ: (التمکین).
المنتوج: یا بەری ددەت.
منتوجة: پەزا چاڤێ خۆ ددەنێ هەتا بزێت.
منتوف: ١- یــێ مــوی ژێ هاتینــە هلکیشــان. ٢- یێ ڤەرویچاندی.
المنتين: یێ گەنی.
المنثة: پرتا هریێ یا برینا پێ دوهن دکەن.
المنثجة: قوون.
المنثر: ١- لاوازێ بێخێر. ٢- پریێژێ چو خۆ د دەڤی نەگرت.
المنثلة: زلینک.
المنثور: یێ ب وارا وەرکری.
المنجى: جهێ قورتالبوونێ.
المنجاب(المنجــب): یــێ کوریــت پــاک و قەدرگران ژێ دبن.
المنجاد: ١- یێ پشتەڤانکری. ٢- یێ هەوار بۆ هاتی. ٣- یێ سەرکەڤتی.
المنجاس: ١- یێ نێچیرێ رادکەت دا بچیتە بەر نێچیرڤانی. ٢- لۆمەکەر؛ یێ تشتا بۆ خەلکی دکەتە عەیب.
المنجاش: یێ نێچیرێ رادکەت دا بچنە بەر نێچیرڤانی.
منجح: جهێ سەرکەڤتنێ.
المنجد(بالضم): یێ مرۆڤی قورتال دکەت.
المنجد(بالکســـر): ١- چیـــایێ بچویـــک. ٢- دلێـری بشـێت وێ شـۆلێ بکـەت یـێ کەس نەشێت بکەت. ٣- شێر. ٤- یێ ب خەم و کۆڤان.
المنجدة(بالکســـر): ١- شـــڤتانا هاژۆتنـــا دەواری. ٢- چویڤێ ڤەقوتانا پەمبی.
المنجر(بالکســر): ١- ئــامویرێ گــەرمکرنا ئاڤێ. ٢- یێ ب توندی حیشترا دهاژۆت.
المنجر(بالفتح): یێ قەست دکەتە عەردەکی و رێ بەرنەدەت.
المجر(بالضم): یێ هاتیە راکێشان.
المنجرة: بەرێ شاریای.
المنجز(بالفتح): یێ هاتیە ئەنجامدان.
المنجز(بالکسر): ئەنجامدەر.
المــنجش: ١- یــێ بەحســێ خــەلکی دکــەت و عـــەیبێت وان ئاشـــکرا دکـــەت. ٢- یـــێ نێچیرێ رادکەت دا بچیتە بەر نێچیرڤانی.
المنجف: زلینک.
المنجـل: ١- شـالۆک. ٢- یـێ گەلـەک کـوڕ هـەین. ٣- گیـایێ لێـک بـادایی. ٤- یـێ فرەهـ و درێـژ و پان. ٥- جوانیا دژوار.
منجلی: دیار؛ کفش.
المنجلة: ئامویرێ گرتنا تشتا، وەکی کلبتانی یە دەستکێت وی ددرێژن.
منجلي: کفشبوویی.

المنجم(بالفتح والسكون): ١- كان. ٢- جهێ دەركەڤتنێ. ٣- رێكا رۆهن و ئاشكرا. ٤- كانزا.
منجم(بالكسر والسكون): ئاستێ ترازیێ یێ ئەزمانكێ وێ پێڤە.
المنجم(بالضم والفتح): ستێرخوینێ وەسا هزر دكەت كو پاشەرۆژ و بەخت و تالعێت خەلكی ب جهێت ستێرا دزانت.
منجمد: قەرسی.
منجنيق: مەنجەنیق.
المنجود: یێ غەگین.
المنجور: بكەرا هلكیشانا ئاڤێ ژبیرێ.
المنجول: كەڤلێ حەیوانێ ژ پاتكێ ڤە هاتیە كەڤلكرن ئانكو ژ پشتێ ڤە هاتیە شەكرن.
منجنون: ناعۆرا ئاڤێ.
المنجنيق(المنجليق): ئامیرەكێ شەرێ یە پێ بەر و ئاكر و تشتێت دی دهاڤێژنە دوژمنی (یۆنانی) یە.
المنجود: یێ مری.
المنجوف: ١- تیرا سەر پان. ٢- تشتێ ژناڤدا فرەهـ. ٣- ترسنۆك.
منجي(بتشديد الجيم): قورتالكەر.
المنجيات: ئەو عبادەتن یێت مرۆڤی ژ سزایێ خودێ قورتال دكەن.
منح: دا؛ بەخشی.
المنحاة: ١- جۆكا ئاڤێ یا خەلك. ٢- رێكا حێشترا ئاڤكێش.
المنحاز: هاون.
المنحة: ١- دان؛ بەخسین. ٢- بەرێ تەرشی كو دبیتە هری و موی و رێچال و دویندەهـ.
المنحجر: یێ چوویە دكونێ ڤە.
منحدر: كەندال؛ خوار.
المنحر: ١- حەفك، جهێ رستكێ ژ گەوریێ. ٢- جهێ كارێ سەربرینێ.
منحرف: ڤارێ.
منحصر: ئاسێ؛ ئاسیوویی.
منحط: ١- كەڤتی. ٢- دانایی.
المنحطة(المنحوطة): ١- مێیا (المنحط)ە. ٢- یا ئێشا سینگی گرتی.
منحل: هلوەشیایی.
منحني: خوار؛ كەندال.
منحني: خواركری.
منحوت: نكراندی.
المنحوتة: نكراندی؛ ئەو كەڤرە یان دارە یێ نەخشەك تێ هاتیە نكراندن.
المنحور: ١- سەرژێكری. ٢- ژجهێ سەربرینێ ژ حەفكێ.
منحوس: دومۆر؛ كورێ.
منحول: بۆ كەسەكێ دی دانایی، وەكی شعرێ دەمێ بۆ خودانی نەهێتە هژمارتن و بۆ شاعرەكێ دی بهێتە دانان.
المنخاب: لاوازێ بێخێر.
المنخر: كونا دفنێ.
منخرم: برِی.
المنخس: ١- مساسە. ٢- زختێ هاژۆتنێ. ٣- تشتێ وەك زخت دهێتە ب كارئینان.
منخسف: غەییری و تاری.
منخع: گەها ستۆیا ب سەری ڤە كو د سەر دا رِها گەها پشتێ دهێتە برِین.
منخفض(بفتح الفاء): جهێ نزم یان چال.
منخفض(بكسر الفاء): نزم.
المنخل: مۆخل.
المنخوب: لەغەرێ لاواز.
المنخوس: یێ پاشیا وی گورِیبووی.
المندى: مەخەلا هەسپا.
المنداس: یا رِحسڤك و ژیر.
المندبى: یێ سڤك بێدڤیێت خەلكی بجهدئینت.
المندح: بێدەلنگێ د خەما چونە.
المندحق: زكێ ژ بەرێك چوویێ مەزن.
مندرج: داكری.
مندرس: شوینوار لێ نەمایی.
المندرين: دارا لالنگی.
المندغ: یێ ب رومێ یان ئەزمانی خەلكی بریندار دكەت.
المندغة: سپیاتیا ل پشتا جانەوەری.
المندف(المندفة): كڤانێ ژەنینا پەمبی.
المندل(بالفتح): ١- كالكا خاڤەی. ٢- داركێ بخویرێ یێ بێهنخۆش.

المندل(بالكسر): ١- دزیکەر. ٢- دەستمال.
المندلي: کەرەستەکێ بووندارە.
المندم: پەشێمانی.
المندمة: ئەگەرێ پەشێمانییێ.
المندوب: ١- نوینەر. ٢- ئەو کارە یێ کو هێلانا وی یا دورست بیت، ئانکو ل نک دانەرێ شەریعەتی چێتربیت نەهێتە کرن.
المندوحة: ١- بەرفرەهی. ٢- بەربهاڤ.
المندوسة: کێز.
المندوف: یێ کویرنجی دایە بەر کڤانی و ژەنی.
المندية: ئەو پەیڤە یا دەمێ دهێتە گۆتن خۆ ژ شەرما ئەنیا مرۆڤی ددەت.
منديل: دەستمال.
منذ: ژ دەمێ.
منذر: ١- یێ هۆشداریی دکەت. ٢- ژ ناڤێت پێغەمبەرا یە.
المنز: یێ گەلەک دلڤلڤیت.
المنزحة: دەلو و هەرتشتێ پێ ئاڤێ دئینندەرێ.
المنزع: تیرا گەلەک دویر دچت.
المنزعة(بالفتح): یێ خەلەک قەستا وی دکەت ژ بۆ بۆچوون و ڕاییێت وی.
المنزعة(بالكسر): ١- دارکێ پێ هنگڤینی ژ شانا ڤەدکەن. ٢- هەڤدژی.
المنزغ(المنزغة): یێ خەلکی پێکرا بەرددەت.
المنزقة: ئالاڤێ ئاڤێ پێ ڕاددەن.
منزل(بالضم والسكون والكسر): میهڤانحەوین.
المنزل: ١- خانی. ٢- کانی؛ دەراڤێ ئاڤێ. ٣- جهێ لێ دانانا مالێ. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو جهێ خودێ دگەهیتە مریدی یان مرید دگەهیتە خودێ.
المنزلة(بالفتح): ١- خانی. ٢- پلە. ٣- جهێ لێ دانانا مالێ.
المنزلة(بالضم): خوارنەکە ژ گوشتی و باجانرەشکا دهێتە چێکرن.
منزور: کێم و بێخێر.
المنزوف: ١- یێ خوینا وی گەلەک چووی. ٢- یێ تێهنیبووی هەتا کو دەمارێت وی و لێڤێت وی هشک بوون. ٣- یێ عەقل نەمای.

المنزول: مێهڤانخانە.
المنسة: چویڤ.
منسأة(المنساة): دۆق؛ چویڤێ مەزن.
المنساح(بالكسر): ملهێب.
المنساس: چویڤ.
المنسج(المنساج): بیرا کرنا تەڤنی.
المنسح: جهێ د ناڤبەرا ناڤملا و پاتکێ دا ژ دەواری.
المنسر: ١- نکلێ خوارێ بالندەیێ گوشتخۆر. ٢- کۆما بچویکا لەشکەری یا ل بەرانبەری لەشکەرەکێ مەزن برێڤەدچیت.
المنسع: بایێ باکۆر.
المنسعة(بالكسر): عەردێ گیایێ وی بۆر دبیت.
المنسغة: ١- چەند دەرزیکێت پێکڤە گرێداینە پێ دەقا ل لەشی دکەن. ٢- چەند پەرەکێت پێکڤە گرێداینە یان ئاسنەکێ ب شیشکە نانپێژ پێ نانێ کونکون دکەت بەری ب تەنویرێ چەدەت.
المنسف(بالفتح): دەڤێ کەری.
المنسف(بالكسر): سەرادا مەزن.
المنسفة(بالكسر): ١- سەراد. ٢- لهازە.
المنسك: ١- جهێ قوربانا لێ سەرژێدکەت. ٢- ڕوکنێ عبادەتی. ٣- بەردانا دنیایێ و کرنا عبادەتی. ٤- شەریعەتێ عبادەتی.
المنسم: ١- سمێ حێشترێ. ٢- نەینۆکا نەعامێ. ٣- نیشان. ٤- ڕێک. ٥- سەمت.
المنسو: یێ ڕها پێ وی یا د ناڤبەرا نهکا وی و گۆزەکا وی دا هاتیە هنگاڤتن.
منسوب: ١- توییار؛ ئاست. ٢- سەر ب تشتەکی ڤە بووی مینا وەلاتی یان مللەتی.
منسوج: تەڤن.
منسوك: شویشتی و تافیرکری.
المنسوكة: یا ڕویت و حولی(زەڤی).

المنسي: ١- يێ ئێشێ ڕها پێ وی گرتی. ٢- تشتێ هاتیە ژبیرکرن.
منشا(بالضم): ١- جیایێ بلند. ٢- نیشانا بلندا رێکێ.
منشأ(بالفتح): ١- جهێ مرۆڤ لێ ڕادبیت و مەزن دبیت. ٢- عەور.
المنشأ؛ المستنشأ(بالضم): یێ بلندکری و تیژکری ژ چیا و کەڤرا.
منشآت: کەشتیێت بایی یێت پەرۆکێ وان هاتینە بلند کرن.
المنشاة: ئاخا ژ بنێ بیرێ دەردئێخن.
المنشار: ١- مشار. ٢- ملهێب.
منشال: چنگالێ گوشتی و تشتا پێ ژ قازانێ دەردئێخن.
المنشة: تشتێ میشا پی کشدکەن.
المنشر: جهێ ڕائێخستنا جلک و تشتا.
المنشط(بالفتح): ساخی و دلخۆشیا نەفسێ ژ بۆ کرنا کاری.
المنشط(بالكسر): یێ گەلەک ب بزاف.
المنشع(المنشعة): ١- ئامانێ برمویتێ. ٢- ئامانێ دەرمانی.
المنشعبة: تاتابووی؛ تاژێچوی.
المنشغة: ئامانێ برمویتێ.
المنشفة: خاولی؛ پاتێ هشککرنێ.
المنشق: ئامانێ برمویتێ دکەنێ.
منشلة(بالفتح): جهێ گوستیرکێ ژ تلێ.
منشم: ١- ناڤێ ژنکەکا عەتار بوو ل سەردەمێت بەری ئیسلامی، کەرەستەیێت بۆندار دفرۆتن، دەمێ شەرڤانێت بشەرچووین گولاڤا وێ د خۆدابان دا شەڕ و پێکدادان د ناڤبەرا وان دا پتر توند و دژوار بن. ٢- تۆڤێ دارا (البلسان)ە. ٣- کەرەستەکێ بۆندارە.
المنشور: ١- هەر تشتێ بەلاڤبووی. ٢- نڤیسارێت شاه و میر و سولتانا یێت نەمۆرکری.
المنشورة: ١- مێیا (المنشور)ە. ٢- یا سەخی و مەرد.
المنصب(بالفتح والسكون): ١- بنیات. ٢- تشتێ مرۆڤ لێ دزڤڕت. ٣- عەسل. ٤- پلە.
المنصب(بالكسر والسكون): بستا دداننە سەر هەردو ڕەخێت کوچکی و قازانێ دداننە سەر.
المنصبة: ١- وەستیان. ٢- ڕەنج و زەحمەت.
منصة(بالفتح): ١- پەریا بویکێ.
منصة(بالكسر): ١- کورسیکێ بویکێ. ٢- دۆشەک. ٣- جلکێ پنیپنی. ٤- ڕاژێرکێت دانایی. ٥- جهێ بلند.
منصح (منصحة): ١- دەرزیەک. ٢- هەر تشتێ دروینێ پێ دکەن.
المنصف(بالضم): ١- خولام. ٢- مرۆڤێ ڕاست و دورست. ٣- ئاڤا تری یا نیڤا وێ ب کەلاندنێ چووی.
المنصف(بالفتح): ناڤەند.
المنصل: شیر؛ شمشیر.
المنصل(المنصال): جوهنییێ درێژۆک.
المنصوب: یێ ڤەنای.
المنصوبة: ١- مێیا (المنصوب)ە. ٢- حیلە.
المنصور: ١- سەرکەفتی. ٢- باران لێ هاتی.
المنصورية: شیعەیێت دتوندن؛ دویڤچوویێت (أبو منصور العجلي)نە، دبێژن: هاتنا پێغەمبەرا چو جارا ب دویماهی ناهێت، و بەحەشت زەلامەکە ل سەر مە فەرزە ئەم ل دویڤ بچین، و جەهنەم زەلامەکە ل سەر مە فەرزە ئەم کینێ ژێ بهەلگرین.
المنصوص: ١- دەقێ فەرمانێ پێ هاتی. ٢- یێ دەسنیشانکری.
المنضات: زاراڤەکێ سۆفی یە دبێژنێ: (المجالي الكلية) یان (المطالع) کو دبیتە جهێ دیاربوونا کلیلیێت غەیبێ یێت کو دەرگەهێت گرتی یێت د ناڤبەرا (الظاهر) و (الباطن) دا پێ دهێنە ڤەکرن.
منضاج: شیشکا بژارتنا گوشتی.
منضخة: ئاڤڕەشینکا باغچا.

المنضد (بفتح وتشديد الضاد): ل سەرێک دانایی.
المنضد(بكسر وتشديد الضاد): تیپلێدەر.
المنضدة: مێز.
المنضم(بالفتح والسكون): یێ هاتیە دگەل.
المنضود: یێ ل سەر ئێک هاتیە دانان.
منطاد: بالۆن.
منطبق: صەنەمێ ئەشعەریا بوو ژ سفری هاتبوو چێکرن، دەما هاتیە شکاندن شیرەک ژێ هاتە دەرکەڤت پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن - بۆ خۆ هلگرت و ناڤێ وی کرە (مخدم).
المنطق: ١- ئاخفتن. ٢- ئالاڤێ ئاخفتنێ. ٣- ئالاڤێ پارازتنا هزرێ یە ژ خەلەتیا. ٤- زانستەکێ پراکتیکی یە دبێژنێ: (ترازی)، کو دبیتە ئالاڤەکێ یاسایی یێ هزرێ ژ شاشی و خەلەتیا دپارێزیت، سێ جۆرێت (منطق)ی هەنە ئەو ژی ئەڤەنە: ١- (المنطق الشكلي): ئەڤ مەنطقە ئەوە یێ کو چارەیا بابەتا ب شێیەیەکێ سەرڤەکی دکەت و ب ناڤ جەهەری ڤە ناچیت ژ بەر کو منطقەکێ دەلیلخوازە ل دویڤ دەلیلی دویڤچوونێ دکەت و ئەنجاما دەردئێخیت ژ بەر وێ چەنێ ژێ دهێتە گۆتن کو ژ لایێ پراکتیکێ ڤە یێ ڕاددەکری یە و تنێ د بهاڤەکی دا دهێتە ب کارئینان، ئەڤ مەنطقە قووناغا ئێکێ یا هزرکرنێ یە. ٢- (المنطق الديالكتيكي): ئەو قووناغا هزری یە یا کو پشتی (المنطق الشكلي) دهێت و یێ تایبەتمەندە ب کارێ ب ناڤەچوونێ د ناڤ بابەتا دا. ٣- (المنطق الديالكتيكي): ئەو مەنطقە یێ ب ڕێکا هەڤدژیا تشتان دا چارەیا بابەتان دکەت و دگەهیتە ئەنجامان.
المنطق(المنطقة): پشتینی.
المنطقة(بالكسر): ١- پشتینی. ٢- جهـ؛ دەڤەر.
المنطقة(بالضم): یا ناڤتەنگ سپی(بزن).
منطقة البروج: ئەو خەلەکە یا عەرد تێدا دزڤریت، کو دبیتە (١٢)ە پشکێت هندی ئێک و پشکەکێ بورجەک لێ هەیە و هەر بورجەکی ناڤەک لێ هەیە، ل دەمێ ئێک مەها شەمسی عەرد ژ پشکەکێ ژ وان دەرباز دبیت، ب ڤێ چەندێ سالەک پێ دڤێت هەتا ل هەر (١٢)ە بورجا دەرباز بیت، بورج ژی ئەڤەنە: بەرخ(الحمل) و گا(الثور) و جەوزا(الجوزاء) و کێڤژاله(السرطان) و شێر(الأسد) و گولی (السنبلة) و ترازی(الميزان) و دوپشک (العقرب) و کڤان(القوس) و گیسک(الجدي) و دەلۆ(الدلو) و نەهنگ(الحوت).
المنطقي: زانایێ علمێ مەنطقی.
منطمس: ١- ژناڤچوویی. ٢- تەبقی.
منطوحة(نطيحة): یا ب قۆچێ مری.
المنطوق: تشتێ نەهاتیە تیگەهەشتن.
منطوي: پێچایی.
منطيق: ١- یێ ب دەڤ و ئەزمان. ٢- ڕەهوانبێژ.
المنظار: ١- خودیک. ٢- دووربین.
المنظر: ١- دیمەن. ٢- ڤەدەری.
المنظرة: ١- دووربین. ٢- دیمەن. ٣- خەلکێ تەماشەی تشتەکی دکەن. ٤- جهێ بلندێ مرۆڤ لێ تەماشەی دنیایێ دکەت.
المنظري(المنظراني): یێ دیمەن جوان.
منظم: ڕێکخستی؛ سیستەمکری.
المنظم: جهێ ڕێکخستنێ.
المنظمة: ڕێکخراو.
المنظور: ١- یێ باشیا وی دهێتە چاڤەڕێکرن. ٢- یێ چاڤینبووی.
المنظورة: ١- مێیا (المنظور)ە. ٢- مسیبەت. ٣- یا عێبەلۆ.
المنظوم: ١- شعر. ٢- یێ ڕێکخستی.

المنظومة الشمسية: کۆما ڕۆژێ؛ ئەو ستێرن یێت ل دۆر تلپێ ڕۆژێ دزڤرن کو دبنە:
١- عەتارد. ٢- زەهرە. ٣- عەرد.
٤- مریخ. ٥- مشتەری. ٦- زوحەل.
٧- ئۆرانۆس. ٨- نەبتۆن. ٩- بلوتۆ.
منع: ١- نەهێلا. ٢- قەدەغەکر. ٣- بێبەهرکر.
٤- پارازت.
منع(بالفتح والتشديد): ١- بێ بەهر کر.
٢- ژێ داپاش. ٣- گرت.
منع(بالفتح والضم): ١- ب هێز کەڤت.
٢- ئاسێبوو. ٣- ب زەحمەت گەت.
المنع(بالفتح والسكون): ئێشا پەنجەشێر.
المنعى(المنعاة): جابا مرنێ.
المنعام: منەتکەر.
منعب(بالفتح): ڕێکا ل چیای.
المنعة(بالفتح أو الكسر): هێزا تشتێ ژ مرۆڤی ددەتە پاش.
المنعة(بالفتحتين): هێز و شیان.
منعطف(بفتح الطاء): وەرچەپ.
منعطف (بكسر الطاء): ١- جەمیایی.
٢- خواربوویی. ٣- ڤەزڤڕی.
منعقد: هاتیە بەستن.
منعكس: بەروڤاژیبوویی.
المنعل؛ المتعلة(بالفتح): عەردێ ڕەق.
المنعل(بالضم): یێ ب پێلاڤ.
المنعلات: مسیبەت.
المنعم(بالضم والفتح): ١- یێ نەرم. ٢- یێ حالخۆش.
المنعم(بالضم السكون): ١- قەنجیکار.
٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
منعوش: یێ ل سەر داربەستێ کری.
المنعي: یێ جابا مرنێ دگەهینت.
منغص: د حەفکێ ڕا مایی.

المنغفق: جهێ مرۆڤ ڤەگەڕیتێ؛ جهێ ڤەگەڕا مرۆڤی.
منغمس: بنئاڤبوویی.
المنفاخ(المنفخ): ١- ئامویرێ تشتی پێ پوفددەن. ٢- گویرها ئاسنگەری.
المنفاص: یێ گەلەک دکەنت.
المنفاض(بالكسر): ئەو ئامانە یێ دهێتە دانان دا تشتی داقوتای بکەڤیتە سەر.
منفاق: یێ گەلەک پارەی دمەزێخت.
منفجر: پەقی.
منفجرة(مفجرة): ١- جهێ ئاڤ ژێ دزێت ژ کانیێ. ٢- ڕێکا ل ناڤ خیزی.
منفحة: شێلاڤکا بەرخی یان یا کارکێ هێژتا گیا نەخواربی یە کو بێژنێ: (پەنکریاس).
المنفذ: جهێ ژێ دەرکەڤتنێ.
منفرج: ژێکفر.
منفرد: ئێکانەبوویی.
منفس: مال و ملکێ مشە.
منفسخ: هلوەشاندی.
منفش: پەتشی.
منفصل: جودابوویی.
المنفض (بالضم): یا ژ هێکا وەستیای (مریشک).
المنفض(بالكسر): بێژینگا مەزن.
المنفضة(بالكسر): تەبلیکا جکارا.
المنفعة: ١- تشتێ مفای دگەهینت. ٢- تشتێ مەزاختنێ پەیدا دکەت ئانکو بۆ دبیتە ئەگەر. ٣- مفا.
منفعل: ئازری.
منفق: مەزاختی.
منفك: ژێڤەبوویی.
المنفوث: یێ سحر لی هاتیە کرن.
المنفوج: حێشترا تەنشت ڤەدای.

المنفوخ: ١- یێ پوفبووی. ٢- یێ قەلەو. ٣- ترسنۆک. ٤- یێ زک مەزن.
المنفور: ١- یێ شکەستی و بنکەڤتی. ٢- ڤەرەڤی.
المنفوس: بچویکێ بوویی.
منفوش: یێ ڤەچڕی و ژێک هاتیەدەر.
المنفوض: ١- یێ داقوتایی. ٢- یێ تا لێ دژواربووی و ئێخستی.
منفوط(نفیط): یێ پەقلک ل دەستا.
منفي(بتشدید الیاء): دەرەوارکری.
منفی: جهێ دەرەوارییێ.
منقی: ١- زەلالکری. ٢- پاقژکری.
منقاد(بالکسر): نکل.
منقاد(بالضم): هاژۆتی.
منقار: ١- دوم؛ نکل. ٢- مکارە. ٣- سەرێ کالکا خاڤەی.
المنقاش(المنقش): ئامیری نەخشکرنێ.
منقاص: ١- کویر. ٢- شەقبوویی.
منقاف: نکلێ بالندەی.
منقب(بالفتح): ڕێکا ل چیای.
منقب(بالکسر): ١- زانایێ تشتا دزانیت و گەلەک ل دویڤ دچیت. ٢- ئامیرێ کونکرنێ وەکی درێشکێ و میزرەفی.
منقبة(بالفتح): ١- کارێ باش. ٢- تشتێ مرۆڤ شانازیێ پێ ببەت. ٣- دیوار. ٤- ڕێکا ل چیای. ٥- کۆلانکا تەنگ.
منقبض: تێکچوویی.
منقح(بتشدید القاف): یێ پاقژکری ژ تشتێ خراب.
منقذ: قوڕتالکەر.
منقر(بالکسر): ١- تەڤر. ٢- ئامانێ مەیێ. ٣- بیرا بچویکا دەر تەنگ. ٤- بیرا کویرا گەلەک ب ئاڤ. ٥- برک.
المنقشة(المنقوشة): یا هلکۆلای.
منقصة: کێمی.
منقرض: بربایی.
منقسم: پارچەبوویی.
منقش: نەقشدار؛ نەقشەکری.
منقصة: کێماسی.
منقضي: ب دویماهیهاتی.
منقط: خالدار؛ خال لێکری.
المنقطع: ١- یێ هاتیە دابڕین. ٢- یێ بێ وێنە و هەڤکویف. ٣- دویماهیا تشتی. ٤- ئەو فەرمۆدەیە یاکو ئێک ژ ڤەگوهێزێت وێ یێ بەری تابعیێ ڤەگوهازتی نەهیتە دیارکرن و نیاسین.
منقطعون: ل نک فەلا ئەو مرینە یێت کەس نەبت بۆ دوعا بکەن و کفارەتێت گونەهێت وان بدەن.
منقع(بالضم): قازانەکا بچویکە شیری و خورمێ بۆ بچویکا دکەنێ.
منقع(بالفتح): ١- دەریا. ٢- جهێ ئاڤ لێ خڕڤەدبت. ٣- ئاڤدان. ٤- دەنێ ئاڤێ. ٥- ئامانێ بەری. ٦- تشتێ دهێتە نماندن. ٧- شیرێ خورستێ تەزی. ٨- مرەبا.
منقع(بالکسر): ئامانێ نماندنێ.
منقع(بالضم وتشدید القاف): نماندی.
المنقعر: یێ ژ ڕه و ڕیشالا هاتیە دەر.
منقل: ١- پێلاڤ یان شمکا دڕیای. ٢- ڕێکا کورت. ٣- ڕێکا ل چیای. ٤- کوچکێ ئاگری. ٥- یێ پنیکری.
منقلب: قولپی.
منقلة(بالفتح): ١- قووناغ. ٢- کنجرەکە دئێخنە سمێ حێشترێ. ٣- یێ بەرێت بچویک لێ(عەرد). ٤- شکەستنا هەستی ژێ دیار دبیت.
المنقلة(بالکسر): ئامیرێ ڤەگوهازتنێ.

منقلع: ڕاکری؛ ژبن ڕاکری.
منقور: ١- نکراندی. ٢- کونکری.
المنقوش: ١- دینار. ٢- کەرکا قەسپێ یا دەرزیکا لێ ددەن دا بگەهت.
منقوض: گرانکری.
منقوط: خالدارکری.
منقوع: ١- نماندی. ٢- ئاڤا تشتەک تێ دا نماندی.
منقوف: ١- لەغەرێ زەرکی. ٢- یێ لاواز. ٣- قورمێ کرمی خواری. ٤- یێ سۆربووی.
منقول: ڤەگوهازتی.
المنکاب: زیدەگاڤێ زۆردار.
المنکب: ١- سەرێ ملی. ٢- ڕەخێ هەر تشتەکی. ٣- ڕێک. ٤- عەردێ بلند. ٥- هاریکار. ٦- جهێ بلند.
منکب الجوزاء: ناڤێ ستێرەکێ یە.
منکب ذي العنان: ناڤێ ستێرەکێ یە.
منکب الفرس: ناڤێ ستێرەکێ یە.
المنکبت: یێ تژی خەم.
منکد: یێ کوڕ.
منکر ونکیر: ملیاکەتێت پرسیار و جابێ نە د گۆڕێ دا.
منکـر: ١- کارێ کەسنەدیتی. ٢- خرابی. ٣- کارێ خودێ ژێ نەرازی. ٤- کەسنەنیاس.
منکرس: یێ تێکراتێکرا و تێکچووی.
المنکزم: یێ لەپ ە پێ بچویک.
منکزة: تەنگاڤی.
منکس: سەروبنبووی.
المنکسر: یێ شکەستی.
منکش: یێ ل دویڤ شۆلا دچیت.
منکشف: کفشبوویی.
منکل: یێ مرۆڤی دکەتە عبرەت.

المنکوب: ١- یێ مسیبەت ب سەری هاتی. ٢- یێ بەرا زیان گەهاندی پێی.
منکوت: یێ سەرنشیڤکری.
منکوث: تشتێ هاتیە ژرۆڤەکرن.
منکود: ١- یێ کوڕبووی. ٢- یێ کێم خێر.
منکور: ١- کەسنەنیاس. ٢- کارێ خراب.
منکوس: ١- یێ ئێش لێ زڤڕی پشتی ساخبوونێ. ٢- بچویکێ پێت وی بەری سەری وی بهێتە خوارێ دەمێ بوونێ.
منکوش: یێ ڤالاکری.
منکوف: یێ ئێشا بنگوهکا لێ.
المنم(بالکسر): فەسادکەر.
منماص(منمص): سورمة؛ ئامیرێ نەخشکرنێ.
منمر(بتشدید المیم الثاني): پنیپنی.
منمق: تشتێ جانکری و خەملاندی.
المنملة: کونمویری.
منمنم: پەرتووکا ب نەخشی خەملاندی.
منمنمة: ل (النمنمة) بزڤڕە.
المننة: ١- تەڤنپیرک. ٢- ژویژوییێ مێ.
منهاة: ١- دویماهی. ٢- عەقل. ٣- خۆ دانەپاش ژ کرنا گونەهێ.
منهاج: ١- ڕێباز. ٢- ڕێکا ئاشکرا.
المنهال: ١- زەلامێ گەلەک ئاڤی ڤەدخۆت. ٢- یێ گەلەک مەرد. ٣- گزرێ خیزی یێ خۆ ل سەرێک نەگرت. ٤- گۆڕ.
منهام: حێشترا فێری لێحەیتاندنێ بووی.
منهج(منهاج): ١- ڕێباز. ٢- ڕێکا ڕۆهن و ئاشکرا. ٣- کراسێ زوی کەڤن بووی.
منهدم: یێ چوویی.
المنهـر: ١- چالکا د ڕوبیاری دا یا ئاف چێدکەت. ٢- کونا د چەپەری دا یا ئاف ژێ دزێت.
منهرت: فرەهـ.

المنهـرة: مەیـدانا د ناڤبـەرا مـالا دا یـاکو کلێشی دهاڤێنی.
المنهز(بالضم والسكون): تشتێ دیار ژ بیرێ.
منهزم: ڕەڤیایی.
منهس(بالفتح): یێ گەلەک لەقا دهاڤیت.
منهس(بالكسر): ١- یێ گەلەک لەقا دهاڤیت. ٢- گورگ.
منهضم: خەلکری.
المنهكـة(بالفتح والسـكون): تشـتێ دبیتـە ئەگەرێ وەستیان و بێهێزیێ.
المنهكة(بالضـم والسـكون): ژنکـا بچـویکێ وی ئاسێبووی و نەبیت.
منهـل: ١- کانیکـا ئـاڤێ. ٢- جهێـت ل سـەر ڕێکا بۆ ڕێڤینگا هاتینە چێکرن.
منهمر: ١- دهێتە خوارێ. ٢- بەردەوام دبارت.
منهمک: شەپرزە.
منهـوش: ١- یێ وەستیای. ٢- لەغـەرێ کـێم گوشت.
مهوب: تالانکری.
منهوک: یێ وەستیای و نەساخبووی.
منهـوم: ١- کـولبێ گرتـی. ٢- کەلـەک حـەژێ دکـەت؛ گەلـەک حـەز ل سـەر هـەی وپێڤـە مژویلبووی.
منهي(بالضم): ب دویماهیئینایی.
منهي(بالفتح): فەرمانا نەکرنێ دایی.
منـواع: ١- دەسـتکەڤتی. ٢- سـەروچاڤ. ٣- ڕێباز.
منوال: ١- دارتەڤن؛ دارێ تەڤنکەر تـەڤنی تـێ دئالینـت. ٢- تەڤنکـەر. ٣- ستایل(أسلوب).
منوب: جهگرتی؛ نوینەردار.
المنوة: هویڤی؛ ئۆمێد.
المنـوح: حێشـترا ل زڤسـتانێ ب شیر دمینـت پشتی شیرێ هەمی حێشترا هشک دبیت.
منودل: یێ خاڤ و سست.
منور: ڕهنکری.
منوس(بكسـر الـواو و تشـديده): خورمـا ڕەخەکێ وێ ڕەش بووی.
منـوط: ١- پێڤـە گرێدایی؛ پێڤـە نویسـاندی ژ بەر کـو نـەژێ یـە. ٢- یـێ تووشی وەرمینا حەفک و بنکەفشا بووی.
المنوع: ئەوە یێ نە هێلت کارەک بهێتە کرن.
المنـون: ١- مـرن. ٢- عەجـەل؛ دەمـێ مرنـێ. ٣- زەمان.
المنون(المنونة): یێ گەلەگ منەتا دکەت.
المنون(بالضـم وتشـديد الـواو): پـەیڤا پیتـا (ن) ل سەر پیتا وێ یا دویماهیێ دانایی.
المنونة: تەڤنپیرک.
المنوي: یێ ئنیەتکری.
مني بـ(بالضم والكسر): هاتە تۆشکرن.
منـي لــ (بالضــم والكســر): ١- هاتــە بەرهەڤکرن. ٢- هاتە سەربۆرکرن.
المنـي: شـەوکەتا جانـەوەرێ نێـرە ژ لایـێ خۆشخۆشکەکێ ڤـە دهێتـە چێکرن دبێژنـێ: (البروستات) ئەو خۆشخۆشک یـا ب قـویێ کیری ڤەیە د ناڤ زکی دا، شـەکەت ئاڤـەکا تیر و بێ ڕەنگە لێ دەمێ بەربا دبیت سپی دبیـت، ڕۆلـی وێ ئـەوە میزیـا کیـری بـاش حـولی بکـەت دا تـۆڤێ د گونـا دا دهێتـە چێکـرن (الحيـوان المنـوي - الحيمن) ب لەز و ب ساناهی بگەهیتە ڕحما یا مـێ و بچیتە د هێکێ دا و ئاڤسبوون ڕوبیدەت.
المنيئة: ١- کـەڤلێ ل دەستپێکا گـەمارکرنێ. ٢- گەمارخانە؛ دەباغخانە.
منيب: ١- بهارا کۆک و ب خەمل. ٢- بارانا بۆش. ٣- یێ شوینا ئێکی دگرت.

المنية(بالضم والسكون): هویڤی؛ داخواز؛ مراد.

المنية(بالفتح): مرن.

المنيح: تیرەک بۆ ژتیرێت قوماری(الميسر).

المنيحة: بەری تەرشی ژ هری موی و ریچال و دویندەها.

منيخ: شێر.

منير: یێ گەش و جوان.

المنيزيوم: کانەکێ سڤکە و رەنگێ وی یێ زیڤینە، دەمێ بهێتە سۆتن گوریەکا سپی و بریسقدار ژێ دچیت، د چێکرنا بومبەیێت سۆژەک دا دهێتە ب کارئینان، هندەک پێکهاتۆیێت وی وەک دەرمان دهێنە ب کارئینان وەکی (سلفات المنيزيوم) یێ کو ژ بۆ چارەکرنا قەبزیێ دهێتە ب کارئینان.

المنيع: ١- دژواری کەس نەشێتێ. ٢- یێ ئاسێ و کەس نەگەهیتێ. ٣- یێ پارازتی.

منيف: ١- بلندێ ل هنداڤا. ٢- بلند. ٣- مەزن. ٤- فرەه.

المنين: ١- یێ بهێز. ٢- یێ لاواز. ٣- تۆزا بێ سەروبەر.

المنيهوك: جۆرەکێ تراشۆکێ یە ل چۆلێ ل وەلاتێ بەرازیلێ شین دبت، و ل وەلاتێت سەقا گەرم دهێتە چاندن، ئارەکی ژ ریهێت وێ چێدکەن دبێژنێ: (تابيوكا)، بۆ چەندین وەلاتێت جیهانێ دهێتە هنارتن.

مه: بەسکە.

مها: ب توندی دانایێ.

مهى: ١- تەنککر. ٢- هێلا کەس نەنیاسیت.

المها: چێلا کویڤی.

مهاب: ب سەهم.

المهاة: ١- شیشە. ٢- چێلا کویڤی. ٣- رۆژ (تلپ).

مهاجاة: کریتکرنا ئێکودو ب شعرێ.

المهاجر(بالفتح): ١- کۆما (مهجر) ئانکو جهێ مرۆڤ مشەخت دبیتێ. ٢- ئاخڤتنێت کرێت و فەحش.

المهاجر(بالضم): ١- یێ مشەخت. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە یێ خرابی هیلاین.

المهاجرة: مشەختبوون، مشەختکرن.

المهاجرون: ئەو بوون یێت کو د گەل پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن - ژ (المكة) مشەختبووینە (المدينة).

المهاجم: هێرشکەر.

المهاجمة: هێرشکرن.

المهاد: ١- نڤین. ٢- عەردێ نزم.

المهاداة: دیاریدانا ئێکدو.

مهادنة: ئاشتبوون.

مهارة: شەهرەزایی، بسپۆری.

المهارش: یێ سڤک.

المهارشة: پێکرابەردان.

مهال: رژیایی و هەرکی (بۆ خیزا و ئاخ و گەنم وتشتێت ژ وی رەنگی دهێتە ب کارئینان).

مهالة: ١- ژ دەرکەڤتنا هەیڤێ هەتا دەرکەڤتنا هەیڤێ. ٢- شەرمزاری.

مهان: رزیلکری.

المهانة: رەزالەت.

المهاه: نەرمی و تەری و جوانی.

مهاوش: ١- مال و ملکێ بۆ مرۆڤی ژ حەرامی دهێت ب رێکا دزی و شەلاندنێ. ٢- مالی پەیدادبیت نە ژ جهێت دیار.

مهب: جهێ رابوونا بای.

المهبط: جهێ هاتنەخوارێ، جهێ دادانێ.

المهبل(بتشديد الباء): ١- ب گوشت. ٢- یێ گۆتینێ: (هبلتك أمك).

المهبل: جهێ لەشێ زەلامی د لەشێ ژنکێ دا ژ دەرێ لەشی یە تاکو دەرێ رەحمێ کو نێزیکی(٣٠سم) درێژە.

المهبوط: ١- یێ لەغەر. ٢- یێ حالێ وی خرابووی و کەتی ژ لایێ ئابۆری ڤە. ٣- یێ داکەڤتی.

المهبول: یێ ژ بەر وی کەسەک جەگەرسۆتی بووی.

المهتار: میر؛ والی(فارسی) یە.

مهتاف: یێ تێهنێ گرتی یان تێهنک لێ کەتی.

المهتبل: درەوکەر.

المهتجنة: ١- دارقەسپا ژ نوی دهێتە تۆڤکرن. ٢- دارقەسپا هێشتا بچویک بەری ببەت. ٣- کچک.

المهتر(بالفتح والسكون): ل (المهتار) بزڤرە.

المهتر(بالضم والسكون): ١- یێ ب گوتنا تشتەکی ڤەدمینت. ٢- ژ پیریێ و کول و کۆڤانا عەقل نەما.

المهتزج: ١- یێ باش دهەژیێت. ٢- یێ چوونسڤک.

مهتضم: زۆریلێکری.

مهتلك: سەیرانیێ رێ لێ بەرزەبووی.

مهج: ١- دێمێ وی خۆش بوو پشتی نەساخیەکێ. ٢- شیر داییێ.

المهج: کۆما (مهجة)ە، ل نک سۆفیا دبنە هەمێ تشتێت مرۆڤ حەژێدکەت وەکی مال و عەیالی.

المهجة: ١- خوین. ٢- خوینا دلی. ٣- جان. ٤- باشێ هەر تشتەکی یان خوریستێ وی.

مهجج: یێ چاڤ قۆل.

مهجد: جهێ نڤستنێ.

المهجر(بالفتح والسكون): جهێ مشەختبوونێ.

المهجر(بالضم والسكون): یێ گەلەک.

المهجع(بالفتح): جهێ نڤستنێ.

المهجع(بالكسر): ١- بێئاگەهێ کەر. ٢- یێ زوی دنڤیت. ٣- یێ زوی ل دویڤ خەلکەکی دچیت.

المهجنة(بالضم والفتح): ١- حێشترا ژ بلی نێریت عەسلی بێت وەلاتێ وێ نەهێتە ئاڤسکرن و بەرگرتن. ٢- حێشترا ژ نوی ئاڤسبووی.

المهجور: ١- بەرگۆتک؛ ژبەر ئاخڤتن. ٢- تشتێ هاتیە هێلان. ٣- نەوەیی؛ نەدورست.

المهجوم: ١- خانیێ هەرفتی یان کوینێ ستوین ژ بنبری. ٢- یێ هیرش ل سەر هاتیە کرن.

مهد: ١- راستکر. ٢- کاسبی و کار کرن.

مهد(بالفتح والتشديد): ١- رێ خۆشکر. ٢- رائێخست. ٣- راستکر. ٤- ب ساناهی ئێخست. ٥- پەسەنکر. ٦- ئامادەر.

المهد(بالفتح): ١- لاندک. ٢- عەردێ نزم.

المهد؛ المهدة(بالضم): عەردێ نزم و راست و ب ساناهی.

مهداء: یێ هەر دیاریا ددەت.

مهداة(مهدية): بویکا دهێتەڤەگوهازتن.

المهداج: ١- حێشترا ژ تێژکێ خۆ خەریب دبت. ٢- بایێ دەنگ ژێ دهێت.

مهداد: ئەو جۆرێ بەرکێ تۆپا تانکی یە یێ ژ بۆ هەرافتنا دیوار و سکرا دهێتە ب کارئینان.

المهدة: ئامویرەکە بەرا پێ دشکێنن.

المهدم: ١- یێ هەرفتی(خانی). ٢- یا درپایی و پنیکری(کالک).

المهدم(المهدوم؛ المهدومة): شیرێ ترشبووی.

المهدنة: تەناهی و ئارامی.

المهدوم: یێ هەرفتی.
مهدومة: یێ بارانا هویر لێهاتی(عەرد).
مهدون: ١- خەوتەیێ بێ نقێژێ ئوجەکێ نەقەتینت. ٢- بێ تۆرەیێ ب چو ئاخڤتنا قائیل نەبیت. ٣- سەرڕەقێ ئاخڤتن چو کار تێ نەکەن.
مهدي(بالفتح): یێ خودێ بەرێ وی دایە ڕێکا ڕاست و دورست.
المهدي(بالضم): یێ بەرێ خەلکێ ددەتە ڕێکا ڕاست.
مهذار: یێ ئاخڤتنا پویچ و پەلاچە دکەت.
مهذب: ١- یێ تۆرە باش. ٢- یێ ژ عەیب و کێماسیا هاتیە خلاس کرن. ٣- یێ پاک و بێ کیماسی. ٤- یێ بەزەک.
مهر(بالضم): جانیکێ ماهینێ.
مهر(بالفتح): نەخت؛ قەلەن.
مهر: ١- شارەزابوو. ٢- مەهرەک بۆ دانا یان دایێ.
المهر: قەلەن؛ نەخت.
المهر(بالضم): ١- جانیکێ ماهینێ. ٢- فێقیێ گیایێ شمتیتالکی. ٣- تێژکێ بالندەیەکی یە وەکی گاپلەیە. ٤- موهر.
مهرأ(بالضم): گوشتێ کەلی.
مهراج: گەلەک غارددەت.
المهراس: ١- جوهنی. ٢- هاون. ٣- دارێ دانی تێدا دقوتن. ٤- حێشترا گەلەک ب خوەرە. ٥- حێشترا ب کەلەخ و گران. ٦- زەلامێ ژ شەڤێ و چەنا ب شەڤێ نەترست.
مهراق(مهریق): ڕێهتی.
مهراق: ١- تەنەکە. ٢- جلکێ ئارمویشی یێ سترکێ لێ دکەن و لێ دنڤێسن. ٣- بیابنا ڕاست.
المهرب(بالفتح): جهێ مرۆڤ پێڤە ڕەڤت.
المهرب(بالضم): قەچاغچی؛ یێ کو تشتێ قەدەغەکری دئینیتە وەلاتێ و ژێ دەردئێخت.
المهرت: ١- شێر. ٢- یێ فرەهـ.
مهرج: یێ گەلەک غارددەت.
مهرجان: ڤیستیڤال.
المهرس: یێ گەلەک ب خوەرە.
مهرع(بالضم والسكون): یێ ب حرس.
المهرق: ١- پەرێ کاغەزێ. ٢- جلکێ سپی یێ ئارمویشی یە یێ سپی یە سترکێ لێدکەن و باش حولیدکەن ژ بۆ نڤیسینێ. ٣- بیابانا ڕاست و حولی. ٤- جۆرەکێ سمپارێ یە پێ جلکا و کاغەزا حولیدکەن. ٥- یێ ڕێهتی.
المهرقان: ١- دەریا. ٢- کنارێ دەریایێ یێ هشکبووی و شەیتانۆک لێ ماین.
مهرزق: زیندانکری.
المهرمة (بالفتح والسكون): گەهەشتنا دویماهیا پیریێ.
المهرمة (بالكسر والسكون): دارکێ تشتی ل سەر هویر دکن.
المهرود: یێ ب ڕها زەر ڕەنگکری.
مهرورق: یێ هاتیە ڕێهتن.
مهروع: ١- یێ دین. ٢- یێ ژ وەستیانێ کەتی.
مهرونة: بەرفرەهـ.
المهرية: ١- ئەو حێشترە یا ژ جهێ (مهرة بن حیان) یێ کو دکەڤیتە ڕۆژئاڤای یەمەنێ، دبێژن: ئەو حێشتر گەلەک دبەزەک بوون، چو حشتر ڤێرا نەدکەهەشتن. ٢- گەنمێ سۆر.
مهز: پالدا.

المهـزاق: ١- ژنکـا جقجقـۆک و نەرحـەت. ٢- ژنکا گەلـەک دکەنت. ٣- یـێ لیقلیقی سڤک و بێ بها.

مهـزام (بالکسـر): ١- دارێ پـێ کـوچکی تێکڤەددەن. ٢- چویڤێ کورت. ٣- دارێ ئاگر ب سەری ڤە.

المهـزع: ١- یـێ زوی تشـتی دشـکێنت. ٢- میرکوت. ٣- یێ لەزۆکی.

المهزلة: تورانەپێکرن.

المهروت: یێ دەڤ مەزن یان پان.

المهزول: ١- یێ لەغەر. ٢- یێ نازک.

مهزوم: ١- شکەستی. ٢- رەڤیایی.

مهش: ١- سۆت. ٢- خیچ لێکرن.

مهص: پاقژکر و سپیکر.

المهصاء: بێ بەلک و گیا(عەرد).

مهضوبة: یا باران لێهاتی.

المهطع: یێ ژ رەزیلی و شکەستن دنێریت و چاڤێت خۆ نەوەرگێریت.

المهففة: یا زک ب پشتێ ڤە ناڤتەنگزراف.

المهفک: یێ گەلەک خەلەتیا دکەت.

المهفهف: یێ زک ب پشتێ ڤە ناڤتەنگزراف.

المهفوت: یێ حێبەتی.

مهق: ١- غاردا. ٢- ئاڤدا.

مهق(بالفتح والکسر): کەسکبوو.

المهق(بفتحتین): کەسکاتیا ئاڤێ.

المهقة: سپیاتیا بێ تەیسین وەکی یا گێچێ.

المهقوع: یێ توکەک ل سینگێ وی (دەوار).

مهک: ١- حولیکر. ٢- لەزکر.

مهک(بالفتح والتشدید): باش هەڕشاند.

المهکة: تەڕی و تۆلی.

المهکوک: یێ ب بێدەلنگی دئاخڤیت.

مهل: ب بێهنفرەهی ئەنجامدا.

مهـل (بـالفتح والسـکون): د باشـیێ دا پێشکەڤت.

مهل(بـالفتح والتشـدید): ١- خـۆ لێگـرت. ٢- دەرفەت دایێ. ٣- دلۆڤانی پێ بر.

المهل(بالضـم والسـکون): ١- هـەر کانـەک وەکی سفری و ئاسنی و زیڤی. ٢- کانێت حـەلیایی. ٣- قـەترانا رۆهـن. ٤- ئاڤـا مشە. ٥- شیشە. ٦- گژلۆک. ٧- قەسپ. ٨- شیرێ تەنک.

المهل(بالفتح والسکون): ١- بێهنلێفرەهکرن. ٢- زانینا تشـتی بەری دەستپێـکرنا وی. ٣- کێم و عەداڤا ژ مری دەردکەڤت.

مهلب(هلیب): چـەنـد رۆژەکێت کانوینا دووێ نە گەلەک د سارن.

المهلب: کوری رویت.

المهلبیـة: محەلـەبی؛ شـرینییەکە ژ ئـارکێ برنجی و شیری و شەکرێ دهێتە چیکرن.

المهلة(بالضـم والسـکون): ١- دەرفـەت. ٢- پیچا پـەلێت د ناڤ خولیێ دا مـاین. ٣- قەترانا تەنک.

المهلـة(بالفتح أو الکسـر): ١- عـەداڤ. ٢-کێن و عەداڤێت مری.

مهلک: کوژەک.

مهلکـة: ١- بیابـان کـەس ژێ نـەزڤڕت. ٢- جهێ مرن لێ.

مهلل: ١- یێ دبەزیتە هەڤڕکی خۆ پاش پشت و پشت دبیت. ٢- خوار. ٣- خوارکری.

مهلهل: یێ تەنک کری.

مهما: ئالاڤێ مەرجی یە ب واتـەیا هـەر چەوا بیت یان چەوا بیت.

المهم: یێ گرنگ.

مهمار(بالکسـر): ١- یـێ زادێ مێهڤانـا زێدەدکەت. ٢- یێ پربێژ.

مهمة: کارێ سەخت.

مهمز(مهماز): ١- تشتێ ئاماژێ پێ دکەنە تشتی. ٢- ئاسنەکە د کەڤیتە پاشپەحنیا سیاری.

مهمزة: ١- چویڤ. ٢- چەکوچ. ٣- دارێ سەر ئاسن.

مهمل(بفتح الميم): ١- تشتێ ژ پاشگوهڤە هاڤێتی. ٢- پیتا بێ خال.

مهمل(بفتح الميم): مرۆڤێ شۆلی یان ئەرکی ژپاشگوهڤە دهاڤێت.

مهمه: ١- نەهێلا بکەت. ٢- ژپلشڤەبر.

المهمه (المهمهة): ١- بیابانا دویر. ٢- باژێرێ هشکەسالی ب سەر دا هاتی.

مهموز: پیتا نیشانا (همزة) ل سەردانایی.

مهموس: یێ نەپەنی.

مهموم: ١- غەمگین. ٢- یێ حەلهایی.

مهن: ١- خزمەتا وی کر. ٢- د پیشەیا وی دا کارکر. ٣- دانایێ و وەستاند. ٤- ڕاکێشا. ٥- بێبهاکر.

مهنأ: ١- یێ ب ساناهی ب دەست مرۆڤی دکەڤت. ٢- یێ بخێرهاتن لێ هاتیە کرن.

مهن(بالفتح والضم): ڕەزیل و بێ شیان بوو.

مهنة: ١- پیشە. ٢- خزمەت.

مهند: ١- شیرێ ژ ئاسنێ هندستانێ چێکری. ٢- شیرێ هندستانی.

مهندس: ئەندازیار.

مهندم: ١- ب ڕاپێچ. ٢- چێکری و نکراندی.

المهني: یێ پیشەیی.

مهه: نەرمبوو.

المهو: ١- یێ تەنک. ٢- شیرێ تەنک. ٣- شیری گەلەک ب ئاڤ. ٤- لۆلۆ. ٥- شیشە. ٦- تەرگ. ٧- قەسپ. ٨- شمشیرێ تەنک.

مهوان: یێ گەلەک نەرم.

مهوب: ب سەهم.

مهود: تشتێ مرۆڤ قەست دکەتێ.

مهوس: ١- یێ تەلەدین. ٢- یێ دگەل خۆ دئاخڤیت.

مهوع: دلڕاکەر؛ تشتێ دلێ مرۆڤی پێ ڕادبیت.

المهوك: کڤانێ نەرم.

مهول: ترسناک.

مهوم: ١- یێ کولبەیی. ٢- یێ ب تشتی ڤە دمینت و حەژێ دکەت.

المهي: مەشقکرنا دەواری ب ڕێکا غاردان و شاراندنا هەتا خوهـ بدەت.

مهیاف: یێ تێهنی.

مهیب: ب سەهم.

مهیج: ئایانکەر.

المهید: نیڤشکێ خوڕست.

المهیرة: یا نەختێ وێ گران.

مهیص: گوبێ بالندەی.

مهیع: ئاشکرا؛ ڕۆهن.

المهیع: ڕێکا ڕاست و بەرچاف.

مهیل(مهال): جهێ ترسێ.

المهیل: ئەو خیزە یێ گەر تە بنێ وی بلڤینی سەرێ وی بخشیێتە خوارێ.

مهیم(بالفتح والسکون): پرسیارەکە ب واتەیا: ١- حالێ تە چیە. ٢- چ ل تە هاتە. ٣- سوحبەت چیە.

المهیمن: ١- ئەوە یێ غەیری خۆ ژ ترسێ قورتال دکەت و ئێمن دکەت. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- یێ کەنتۆل ل سەر چێکریان کری. ٤- یێ بەردەوام ل سەر ڕێڤەبرنا کاروبارێت چێکریان. ٣- ژ ناڤێت خودێ یە.

المهین: ١- یێ بێخێر و کێم. ٢- یێ کێم بۆچوون و ڕای.

مهیوم: ١- یێ گەلەک تێهنی. ٢- یێ تووشی نەمانا دل و عەقلا ژ عشقێ بووی. ٣- تێهنی.

موئبة: شەرمزاری و فهێتی.
موئـل: جهـێ مـرۆڤ بـەرێ خـۆ بـدەتێ ژ بـۆ رزگاربوونێ.
موءودة: کچا ب ساخی بنئاخکری.
المـوات: ١- مـری. ٢- عـەردێ بـێ خـودان و کەس مفای ژێ نەبینت.
مواترة: ل دویڤێکهاتن.
المواثقة: باوەری پێک دان.
مواج: یێ گەلەک ب پێل.
مواجب: فەرکەر.
مواجهة: بەرگیری؛ رویبرویبوون.
المواخاة: براینیکرن.
موادعة: ژ هەڤئاشبون.
موار: ١- یێ گەلەک دلڤیت. ٢- یێ گەلـەک تۆزێ دئارینت.
موار: دهێت و دچت.
موار: یێ دلڤت.
موارية: ١- حیلە. ٢- خاپاندن.
الموارة: ١- هریە یا ژ پیستی دهێتە ڤـەچرین و ئینانـەدەر. ٢- یـێ ژ تشـتی دکـەڤیت. ٣- بەرمایکێ تشتێ خلاسبوویی.
الموارة(بـالفتح والتشـديد): یـا تـۆزێ د ئارینت(با).
الموارده: برنا ئێکدو بۆ سەردەراڤی.
المواز(بالفتح والتشديد): مۆزفرۆش.
الموازر: ١- هاریکار. ٢- وەزیر.
الموازنة: ١- هەڤسنگکرن؛ ئێککرنا دو تشتا یان پتر ژ لایێ سەنگێ ڤە یان سەروبەرێ پرتـا ڤـە. ٢- د ڕەخنـا ئـەدەبی دا دبیتـە: بەرئاوردەکرنا ئەدەبی د ناڤبەرا دو ئەدیبـــا دا. ٣- د (علـم البـديع) دا کـو شـاعر د ئێـک مـالکێ دا پـەیڤێت هەسـەنگ بینـت وەکی جزیری دبێژیت:

من دی سەحەر شاهێ مەجەر
لبسێ د بەر مەخمـوور بـوو

موازي: بەرانبەر.
المواساة: سەرخۆشی.
المواصة: ئاڤا تشت بێ هاتیە شویشتن.
مواصـلات: ئالاڤێـت پەیوەنـدیێ ل بەسـت و دەریـا و عەسـمانی ژ ڕی و تەلـەفۆن و پۆستا.
مواصلة: بەرداومکرنا ڤێککەڤتنێ.
مواضعة: ١- هێلانا فرۆتنا تشتەکی. ٢- شەرتانێ.
المواضغ: ددان.
المواطاة: ڕیککەڤتن.
مواطئة: هەڤدەمکرن.
المواطنية: وەلاتیکاری.
موظب: بەردەوام.
مواظبة: بەردەوامی.
الواعدة: ژڤان پێک دان.
موافق: ١- پەسەندکری. ٢- گونجایی.
موافقـــة: ١- پەســـەندکرن. ٢- گونجانـــدن. ٣- قائیلبوون.
المواقئ: کۆمە و کتا وێ (مـاقئ) کـو دبیتـە ڕەخێ چاڤی یێ ب ڕەخ دفنێ ڤە.
المواقعة: پێکدادان و ب شەرهاتن.
المواقفة: ڕاوەستانا د شەڕ و هەڤڕیا دا.
مواكبة: دگەل برێڤەچوون.
مواكـل: یـێ چو پـێ چێنـەبت و پشـتا خـۆ ب ئێکەدی راست کەت.
مواكلة: پشت ب ئێک ڕاست کرن.
الموالاة: ١- دوستینی و ڤیان. ٢- کرنا کاری ب تـەرتیب ئـانکو ل دویـڤ سیسـتەمێ دیـــارکری. ٣- د سیاســـەتێ دبیتـــە: لایەنگیری و پشتەڤانیا حوکمەتێ.
المواليا: جۆرەکێ شعرێ بوو ل دویماهیا هەر برگەیکێ دا بێژن (یا مواليا).
الموان(بـالفتح والتشـديد): یـێ قـویتی خرڤەدکەت.
الموبـذ: زانـا و پێشـەوایێ ڕۆحـانی یـێ دینـێ زەرادەشتی یە(فارس) یە.

المـــوبق: ١- یێ مرۆڤی دمرینت. ٢- ژڤان. ٣- هەر تشتێ دکەڤیتە د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٤- یێ مرۆڤی زیندان دکەت. ٥- جهێ مرنـێ. ٦- زیندان.

الموبقات: گونهێت مرۆڤی دمرینن ئانکو بێ دین دکەن.

مویـل: ١- چویڤێ ستویر. ٢- ملەکێ دارا.

موبوء: یێ ئێش زەحف لێ.

موت(بتشدید الواو): مراند.

الموت: مرن.

الموت الأبیض: مرنا سرۆشتی.

الموت الأحمر: مرنا ب کوشتن.

الموت الأخضر: زاراڤـەکێ سۆفی یـە دبیتـە ل بـەرکرنا جلکـێ بنیکـری و ئەگـەر شـوینا جلکـێ لاو پـێ قـانعبوو ئەڤـە ئـەو ب مرنـەکا کەسک مر.

المـوت الأسـود: ١- مرنـا ب خەندقانـدنێ. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە خۆلبەرگرتنا زیانێت خەلکی.

الموتان(بـالفتح أو الضم): مرنەکە دکاڤیتـە ناڤ تەرشی.

الموتـان(بفتحتین): ١- مـرن. ٢- عــەردێ تشتێ ب ڕح لێنەچووی. ٣- تشتێ ب ڕح.

الموتة(بالفتح): مرن.

الموتة(بالضـم): ١- جـۆرەکێ دینـاتیێ یـە. ٢- تەب.

الموتشـرة: ئـەو ژنکـە یـا ددانێـت وێ دهێنـە تیژکرن.

الموتشمة: ئەو ژنکە یا دەق لێ دهێنە کرن.

الموتن(الموتنة): ١- ژنکا ل بەر بچویکبوونێ یـا پێـت بچـویکێ وێ بـەری سـەری وی هاتین. ٢- بزنا ل بەرزانێ یا پێت کارکێ وێ بەری سوری هاتین.

موتـور: یـێ خـوین ژێ هاتیـە کـرن و تـۆلا خـۆ نەڤکری.

موتون: ١- بچویکێ ل دەمـێ بـوونێ پێت وی بەری سەرێ وی هاتین. ٢- کارکێ ل دەمێ پێت وێ بەری سەرێ وی هاتین.

الموثبان: شاهێ دڕوینت و نەچیتە شەڕی.

موثق: پەیمان؛ سۆز.

الموثوق: یێ باوەری پێ هاتیە کرن.

موج(بالفتح والتشدید): وەکی پێلا لێکر.

الموج: کۆما (الموجة)ە یە ئانکو پێل.

موجان: پێلهاڤێتن؛ کەتنە پێلا.

الموجـب(بفتح الجـیم): ١- ئـەرێنی. ٢- یـێ شەحنا کارەبائی یا (+) تێدا.

الموجب(بکسر الجیم): ١- ئەکەر و فاکتـەر. ٢- مرن.

الموجبة: ١- گونەها جەهنەمێ بۆ خودانی فـەر دکـەت. ٢- باشـیا بەحەشـتێ بـۆ خـودانی فـەر دکەت.

الموجة: پێل.

الموجح: ١- جلکێ ستویر. ٢- جهێ مـرۆڤ ژ بۆ پارازتنا خۆ قەست دکەتێ. ٣- کەڤل یان پیستێ خولی.

موجد: ئەفراندەر.

موجدة: تنگژین.

موجز: کورتی.

موجع: ب ئێش.

موجـل: ١- جهـێ ترسـێ. ٢- چـالا ئـاڤێ لـێ عومبار دکەن.

موجل: ترسیایی.

المـوجن: ١- یـێ هنارۆکێـت وی یێـت ڕویـا دمەزن. ٢- یێ گەلەک ب گوشت.

موجه(بتشدید الجیم): ئاراستەکری.

موجه: ١- یێ بوریێ وی دایه سەمتەکێ. ٢- یێ خودان قەدر و رێز. ٣- یێ دو روی. ٤- یێ دو رامانێت هەڤدژ تێدا.
الموجوح: یێ پێڤەدای(دەرگەهـ).
الموجود: ١- یێ هەی. ٢- ئێکه ژ ناڤێت خوێ یێت پیرۆز.
الموجون: یێ شەرمین.
الموحد(بالضم الفتحة المشددة): یێ هاتیه ئێکانەکرن و بێ هەڤکویفکرن ئانکو چو وەکی وی نه.
الموحد(بالضم والكسرة المشددة): ئەوە یێ خودێ ئێکانه دکەت د عیبادەتێ دا؛ یێ ئێککرنا خودێ د عبادەتێ دا ب جهـ دئینت.
موحش: ١- ب سەهم. ٢- بێسەبر. ٣- ب هۆڤ.
موحف: مەخەلا حێشترا.
موحل: ١- جهێ هەری لێ هەی. ٢- یێ تەقن پێڤە.
موحوشة: یا ب حەیوانێ کویڤی و هووڤ و دەهبه.
موخمسة: ١- یێ گیایێ وی ب دورستی نەهێت(عەرد). ٢- یێ ب علەت.
المود(بالكسر): یێ ئەڤین گەلەک.
مودة: ئەڤین؛ ڤیان.
مودق: ١- جهێ خرابیێ. ٢- ناڤبڕ.
مودي: شێر.
المور(بالفتح): لڤین. ٢- پێل هاڤێتن. ٣- دەرودەربوون. ٤- لەز. ٥- چوونا هێدی هێدی.
المور(بالضم): ١- تۆزا ل ناڤ بای دهێت و دچیت. ٢- نفشەکێ بەرخایه.
المورة: هریا ژ پیستێ ڤەچری و ئینایەدەرێ.
مورث: ئەگەر؛ فاکتەر.
مورث(بتشديد الراء): میراتهێل.
المورد: ١- دەراڤێ ئاڤێ یێ ئاڤێ ژێ دبەت. ٢- رێکا ئاڤێ.
مورق: بەلگدایێ؛ بەلگ پێڤەهاتی.
المورکس: جانەوەرەکێ دەریایێ یه ژ نفشێ خودانقەرقۆدایه، ژ هەمی رەخاڤه ستری یێت پێڤه، ئاڤەکا سۆر بەرددەت خەلکێ بەرێ نەخاسمه (فینیقیا) رەنگێ سۆرێ ئرجوانی ژێ چێدکرن.
موروث: میرات.
الموز: ١- دارا مۆزێ. ٢- فێقیێ دارا مۆزێ.
الموزج: کالکا خاڤەی(فارسی) یه.
الموزع: ١- بەلاڤکەر. ٢- لێکڤەکەر.
الموزور: گونەهکار.
موزون: هەڤسەنگکری.
موسى: دەڤکێ تراشینێ.
موسر: ب شیان.
موسع: بەرفرەهکری.
الموسم: ١- دەمێ کۆمبوونێ وەکی دەمێ حەجێ. ٢- دەمێ هاتنا بارانێ.
الموسوعة: فەرهەنگا بەرفرەهـ.
الموسوعي: ١- یێ ل دویڤ سیستەمێ مەوسوعێ کاردکەت. ٢- یێ پێزانینێت وی بەرفرەهبووین.
الموسوم: نیشانکری.
الموسون: تەمبەل.
الموسى: ١- دەڤک. ٢- گویزانک.
موسى: ناڤێ پێغەمبەرێ جوهیایه - سلاڤ لێ بن - یێ کو کچا فیرعەونی دانا یه سەر، ب زمانێ وان دبیته: یێ ژ ئاڤێ گرتی.
الموسلين: پەرۆکەکێ پەمبوی یێ نەم و تنکه(فرەنسی) یه.
الموسيقى: مۆزیک(یۆنانی) یه.
الموسيقار: مۆزیکدانەر.
الموسيقي: مۆزیکدانەر.
موشح: ١- حەمایلک و خەمل لێ کری. ٢- جۆرەکێ شعرێ یه پێگیریێ ب سیستەمێ ئێک سەروایی ناکەت.

موشع: یێ ب خیچ و نەخش.
موشــور: شیشــەیەکێ ســێ کــوژی یــە ژ بــۆ بژالەکرنا تیرۆژێ دهێتە ب کارئینان.
موص(بالفتح والتشدید): شویشت.
الموص: کا.
موصی: وەسیەت لێ هاتیە کرن.
الموصب: یێ بەردەوام.
موصد: گرتی.
الموصــل: ١- جهــێ ڤیککــەڤتنێ. ٢- جهــێ ڤێکــرا گەهەشــتنێ. ٣- تشــتێ دو تشــتا دگەهینیتــە ئێــک. ٤- نــاڤێ بــاژێرەکێ عێراقــێ یــە(نینــوی). ٥- ئــەو تشــتێ ب ساناهی کــارەب یــان گــەرمی تێــرا دەربــاز دبیت.
الموصلان: میسل و جزیرا عەرەبی.
الموصلین: پەڕۆکەکێ تەنکە وەسا دیارە کو ل باژێری میسل دهاتە چێکرن.
الموصوف: یێ سالوخەتدایی.
الموصول: هاتیە گەهاندن.
الموصــوم: یــێ ب تشــتی فهێــت و شــەرمزار بووی.
موصي: وەسیەتکری.
موضحة: برینا هەستی تێرا دیاربووی.
الموضع: جهـ.
الموضــوب: یــێ ئایشــیت زەمــانی مــالێ وی نەهێلای.
الموضـــــوع: ١- خوســـــارەت. ٢- بابـــــەت. ٣- تشتێ دانایی و چێکری.
الموضـــوعیة: ١- بێلایـــەنی د دبۆچـــوون و هەلویستا دا کو ژ سالۆخەتێت ڕەخنەگرا یە. ٢- د فەلســـەفێ دا دبیتـــە: ئـــەو ڕیبـــاز فەلسەفی یا دبێژیت: ڕاستییەکا بابەتی یا ل دەرڤەی زاتێ مرۆڤێ تێگەهەشتی هەی.

الموضــونة: ١- یــا وەک تــەڤنی یاتیــە کــرن. ٢- زریپۆشێ تــەڤن هویر یان یێ جەوهەر تێ کری.
الموطأ(موطئ): جهێ پێی.
الموطـن: ١- وەلات. ٢- دیمەن.
الموطــود: یــێ ب هێــز ئێخســتی و خۆجهــ و گرانکر.
الموظف: کارمەند.
موعب: یێ فرەهکری.
الموعة: دەستپێک و حیل(جەحێلینی).
الموعد: ١- ژڤان. ٢- جهێ ژڤانی. ٣- دەمێ ژڤانی. ٤- پەیمان.
الموعظة: ١- شیرەت. ٢- گۆتنا وێ شیرەتا بــەرێ مرۆڤــی ددەتــە لخــۆزڤڕینێ و کرنــا باشیێ.
الموعوک: ١- یێ تایێ گرتی. ٢- یێ نەساخبووی.
الموغل: یێ ب لەز دچیتە ژۆر.
موفر: مشەکری.
الموفــق: ١- یــێ ب ڕیکــێ کــەڤتی پشــتی بەرزەبوونێ. ٢- یێ سەرکەڤتی.
الموفور: ١- یێ تمام. ٢- یێ مشە.
الموق: ١- ساق؛ کو د سەرکۆرێ دا ل پێی دکەن. ٢- تۆز. ٣- مێریا ب پەڕ. ٤- کانیکا چاڤی.
موقت: یێ بەروەخت.
موقد(موقدة): کوچکێ ئاگری.
موقدة: هلکری.
موقذ: تشتەک ژ لەشێ مرۆڤی وەکی ملی یان دەستی.
مــوقر: ١- یــێ ســەربۆرکری. ٢- عاقلــدارێ زەمانی فێرکری. ٣- گرانکری.
موقع: ١- جهـ. ٢- م
موقع: جهێ کەڤتنێ.
الموقف: ١- جهێ ڕاوەستانێ. ٢- ئەو جهە ژ لەشێ ژنکێ یێ کو چارە ژ بۆ نە کو دیار بین وەکی لەپا و چاڤا.٣- هەلویست.
موقوت: یێ دەمێ وی دەستنیشانکری.

الموقوف: ١- كەسێ ژ بۆ زانینا ئاریشا وی یان دادگەهكرنا وی هاتی یە دەستەسەركرن. ٢- ئەو فەرمۆدەیە یاكو ل دۆر ڕەوشا سەحابیا ژ وان هاتیە ڤەگەهازتن و ڕاستا وێ ل سەر وان دراوەستیت و نەگەهیتە پێغەمبەری سلاڤ لێ بن. ٣- یێ تەخانكری.
الموقوذ: یێ ب قوتانێ مری.
الموقوذة: یا ب قوتانێ مری.
الموقور: ١- یێ گرانكری. ٢- هەستی یان بەرێ تیک یان چال لێ.
الموقوصة(الوقیص؛ الوقیصة): یا كەڤتی و ستۆ لێ شكەستی.
الموقوف: دەستەسەر.
موكب: كۆما سیارا یان یا پەیایا.
الموكل(بفتح تشدید الكاف): یێ بوویە شانە یان بریكار.
الموكل(بكسر و تشدید الكاف): یێ شانە یان بریكار بۆ خۆ گرتی.
الموكن: جهێ هێک لێ.
الموكنة: هێلین.
الموكول: یێ ب هویڤیا ئێكی ڤە پێ ڕابیت.
الموكی: كونكێ دەرگرێدایی.
مول(بالتشدید): كرە خودان مال و ملك.
المول(المیل): یێ مال مشە.
المولی: ١- خودان. ٢- پسمام. ٣- پشتەڤان. ٤- میرتگر. ٥- جیران. ٦- هەڤپەیمان. ٧- ژ ناڤێت خودێ یە. ٨- یێ عەبدی ئازاد دكەت. ٩- عەبدێ ئازادكری. ١٠- قەنجیكار. ١١- ئەڤینەدار. ١٢- هەڤال. ١٣- كرێدار. ١٤- كوڕ. ١٥- مام. ١٦- خوارزا. ١٧- خەزیر. ١٨- نێزیكێ مرۆڤی. ١٩- تاگیرێ مرۆڤی.
مولی(بتشدید اللام): بەر لی كری؛ خۆ هەمەتە كریێ.
مولة: تەڤنپیرک.
مولد(بتشدید الواو): پەیدابوویی ئانكو نە خودان بنیات و ڕەسەناتی.
مولد: ١- جهێ لێ بووی. ٢- دەمێ لێ بووی.
مولد: دەمێ بچویكبوونێ.
مولدة: داپیرک.
مولدة كهربائیة: ماتۆرێ كارەبێ ددەت.
مولع: حەژێكری.
المولە: تەڤنپیرک.
مولود: كوڕكێ بچویک.
المولوي: ١- یێ زاهد. ٢- یێ سەمیانی. ٣- یێ ل دویڤ ڕیبازا مەولەوی دچت.
المولویة: ١- كومێ دوڤچوویێت ڕێبازا مەولوی دكەنێ. ٢- ڕێبازەكا سۆفیاتیێ یە ژ لایێ (جلال الدین الرومي) ڤە یێ كو ناسناڤێ وێ (مولوي) هاتیە دانان، دویڤچوویێت ڤێ ڕێبازا سۆفیاتی ل وەلاتێ تركیا زەحف هەنە.
موم(بالفتح والتشدید): پیتەكا (میم) نڤیسی.
الموم: ١- خرابترین جۆری خوریكا. ٢- شەمالک.
المومأ إلیه: یێ ئاماژە پی هاتیە دان.
المومـاء(المومـاة): ١- بیابانا بێ ئاڤ. ٢- بیابانا فرەهـ.
المومـاة: بیابان؛ دەشت.
مومس(مومسة): قەحبە؛ گاندەر.
مومس: ژنكا دەهمەن پیس؛ لەشفرۆش.
الـمومیاء: مریێ ب ڕێكا مسرییێت كەڤن دەرمانكری دا خراب نەبت(فارسي) یە.
مون(بالفتح والتشدید): تێرا وی قویت دایێ.
المونة(بالفتح والتشدید): قویت.
مونس: هۆگر.
موە(بالتشدید): ١- ئاڤ هاتێ. ٢- ئاڤا وی زێدەكر. ٣- ب كانەكی تام دا. ٤- پێ خاپاند.
موهبة: ١- بەهرە. ٢- دان؛ بەخشین.
الموهة(المواهة): ڕەونەق و جوانی.

موهن: ١- یێ ب لاوازکرنێ رادبیت. ٢- دەمێ ژ نیڤشەڤ پێدا.
موهوب: بەهرەمەند.
موهوم: یێ د ڕاستا وی خەلەتی چێبووی.
موهون: یێ لاواز.
مي(مية؛ ميا): ناڤێت ژنکانن.
المياح(بالفتح والتشديد): ١- یێ ئاڤێ ب لەپی ڤەدخوّت. ٢- یێ خوار دبیته لایەکی.
المیاد: یێ گەلەک خوار و خویل دبت و دهەژت.
المیادة: یا گەلەک خوار و خویل دبت و دهەژت.
المیار(بالفتح والتشدید): یێ ئەرزاقی دئینت.
المیاس(بتشدید): ١- یێ ل دەمێ ڕیڤەچوونێ خوّ خوار و خویل دکەت و خوّمەزنکەر. ٢- یێ خوّڤەدهەژیت. ٣- شێری خوّمەزندکەت.
المیاسة: ژنکا ل دەمێ ڕێڤەچوونێ خوّ خوار و خویل دکەت و خوّ مەزندکەت.
المیاط(بالفتح): پەهلەوان.
المیاط(بالکسر): ١- پالدان و ژپاشڤەبرن. ٢- لێکپشتەبابوون. ٣- لێکهاتن.
المیان(بالفتح والتشدید): درەوکەر.
المیباس: ئەو بایە یێ گیای هشک دکەت.
میبل: ١- چویڤێ ستویر. ٢- ملەکێ دارا.
میبلة: ١- چویڤ. ٢- قامچیا هاژوّتنا حێشترا.
میت(بتشدید الیاء وکسره): مری.
المیت: مری.
میتة(بالفتح والسکون): ئاژەلێ مرار ئانکو یا ب حەلالی سەرژێنەکری.
المیتة(بالکسر والسکون): سەروبەرێ مری.
المیتدة(المیتد): میرکوت.
المیتم: سێویخانە؛ بنگەهێ ئێتیما.
المیتوتة: مرن.
المیث: ١- جهێ نەرم و خوّش. ٢- نەرمی.
المیثاء: یا نەرم و خوّش و بێ خیز(عەرد).
المیثأة: میرکوت.
المیثاق: پەیمان؛ سوّز.
میثب: ١- یێ خوّ دهاڤێژت. ٢- عەردێ بلند. ٣- جوّبار.
المیثم: یێ ب دژواری پێت خوّ ددانیتە عەردی هەروەکی عەردی ب پێت خوّ دقوتیت.
المیجار: کاشوّ.
المیجاز: یێ عەدەتێ وی ئەو بیت ئاخڤتنا خوّ کورت ڤەبریت.
میجاف: یا گەلەک دکەڤت.
المیجر(المیجرة): ئامویرەکە پێ دەرمانی دکەنە گەوریا نەساخی.
المیجنة: میرکوت.
میح: ١- چوونا د بیرێ دا و تژیکرنا دەلوێ ژ ئاڤێ. ٢- خوار و خویل بوو.
المیحاد: گرێ ڤەدەر و ب تنی.
میحاف: مەخەلوّ؛ حەیوانێ ژ مەخەلێ نەچیت چ ژ ئێشەکێ یان تەمبەلی.
مید(بید): بەلێ پا.
میداء: هەمبەر.
المیداء: ١- ئارمانج. ٢- دویماهی.
المیدان(بالفتح والسکون): گوّڕەپان.
المیدان(بفتحتین): لڤین.
المیدة: ١- ئێک جارا خواربوونێ یان یا خویلبوونی. ٢- خوارن. ٣- سفرا خوارنێ.
المیدع: جوّرەکێ ماسیێت دەریایێ یە یێ هویرە.
المیدوزا: جانەوەرەکێ دەریایی یە، شکلێ سیوانێ ددەت، و لەشێ وی وەکی جەلاتینی یێ سپی یە، باهرا پتر ژ جوّرێت وی د دەریایان دا دژین جوّرەک تێ نەبیت کو د ئاڤێت شرین دا دژیت دبێژنێ: (میدوّزا دەریاچا).

میدي: یێ دەستێ د بنی ڕا ژێڤەبووی.
المير(بالفتح والسكون): خوارن.
الميراث: میرات.
الميرة: خوارنا دهێتە هلگرتن.
ميرفق: ئەنیشک.
ميروق(مأروق): دەخلێ سنک کەتییێ.
الميرون: زەیتەکا پیرۆزە د ناڤ هندەک نهێنییێت کەنیسێ دا ل نک فەلان، د خودان باوەری ددەن وەک پیرۆزی(یۆنانی) یە.
ميز(بالتشديد): ڤەدەر کر؛ جوداکر.
الميز: یێ دژوار.
ميزاب: ئەو جۆکا ئاڤێ یە، یاکو ژ خانی دەر دکەڤیت.
الميزان: ١- ترازی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە بەردەوامکرنا عەدالەتێ د نەفسا خۆ دا.
ميزان الرطوبة: ئامویرێ پیڤانا شەهێ.
ميزان الشعر: کێشا هەلبەستێ.
الميزانية: ١- دەفتەرا هاتنا دراڤی و مەزاختنێ. ٢- پارەیێ دهێتە دەستنیشانکرن ژ بۆ ڕێڤەبرنا کاری ل سالەکێ یان هەیڤەکێ.
ميزة: تشتێ پێ ڤەدەر.
الميس: ١- جۆرەکێ مێویژا یە. ٢- دارەکە ژ تەخمێ دارێت بیشی بەلگێت وێ درێژن و سەرێت وان د تیژن، فێقییەکی ددەت تیتە خوارن، ژ بۆ جوانییێ دهێتە چاندن.
ميساق: یێ تێر چەنگ.
الميسان: هەر ستێرا گەلەک د تەیسیت.
الميسان(بالكسر): یێ خەوێ دلێ وی گرتی یان گرانیا خەوێ گرتی.
ميسر: ١- ب ساناهی. ٢- ب ساناهیکری.
الميسر: قومار.
الميسرة: ١- لایێ چەپێ. ٢- دەستفرەهی؛ زەنگینی. ٣- پەرێ چەپێ یێ لەشکەری.

ميسم: ١- بستا داخکرنا ئاژەلی. ٢- جوانی.
ميسور: ١- دەولەمەند؛ زەنگین. ٢- یێ ب ساناهی ب دەست مرۆڤی دکەڤت.
ميشار: مشار.
ميضاة(ميضاءة): ١- جهێ دەستنڤێژێ. ٢- ئامانێ ب ئاڤا وی دەستنڤێژێ دشۆن.
ميط: خوارکر.
ميطأ: عەردێ نزم و نەرم.
ميطد: ١- دارەکە پێ بنێ خانی ڤەدقوتن دا موکم ببت. ٢- دەستکێ مکارەی.
ميع(بتشديد الياء): حەلاند.
ميعاد: ١- دەمێ ژڤانی. ٢- جهێ ژڤانی. ٣- ژڤاندان.
ميعاس: خیزێ نەرم.
الميعة: ١- ڕژتنا تشتێ دهێتە ڕژتن. ٢- دەستپێکا تشتی. ٣- بنیاتێ تشتی. ٤- بزاڤ. ٥- جەوا داری.
الميعة السائلة: جۆرەکێ دارێ یە یا جوانە و دەرمان ژێ دهینە چێکرن.
ميعة الفرس: دەستپێکا غاردانا هەسپی.
ميغر: ١- ژڤان. ٢- دەمێ خڕڤەبوونێ.
ميفاء: یێ ب ئەختوبار.
ميفاة: عەردێ بلند.
ميفعة: تشتێ ژ عەردی بلندبووی.
ميقاب: یێ گەلەک مەیێ ڤەدخۆت.
ميقات: ١- ژڤان. ٢- دەمێ دەستنیشانکری بۆ کاری. ٣- جهێ ئەحرامێ لێ گرێددەن و ژێ دەردکەڤنە کارێ ب جهئینانا ڕێورەسمێت دی یێت حەجێ.
ميقاد: یێ زوی هل دبت.
ميقار: ١- دارقەسپێت بەرێ وان مشە. ٢- یێ بارگران.
ميقان: یێ باوەریێ ب هەر تشکی دئینت.
الميقعة: ١- شوینک. ٢- چەکوچ.
ميقف: دارێ تێکڤەدانا زادی ل سەر کوچکی.
الميكادو: ١- ناسناڤێ ئیمبراتۆرێ چاپانێ یە. ٢- قەسرا ئیمبراتۆرێ چاپانێ یە.

میکع: ١- یێ موکم و ڕەقبووی. ٢- یێ قائم. ٣- جهال.
میکعة: گێسنێ هەڤجارێ.
میل (بالفتح والتشدید): ١- خوارکر. ٢- گومان ژێ بر. ٣- تێدا دودلیکر.
المیل(بالکسر): ١- هندی چاڤ قەتره دکن. ٢- پیڤەرێ درێژاهییێ یە؛ ئنگلیزی یە دبیتە (١٦٠٩) مێتر، و میلێ دەریایێ دبیتە (١٨٥٢) مێتر. ٣- کلچویڤ. ٤- ئامیری پیڤانا کویراتیا برینا. ٥- منارا ل جهێت بلند دهێتە ئاڤاکرن وەک نیشان بۆ ڕێڤینگا. ٦- جارهزار گەز. ٧- میلێ هاشمي هزار قولاچن.
المیل(بالفتح): ١- خواری. ٢- خۆکێشان بۆ لایەکی یان تشتەکی.
میل الکوکب: ئەو گۆشەیە یاکو د ناڤبەرا هێلا ڕاستا عەسمانی و هێلا ڕاستا د ناڤبەرا عەردی ئەختەرێ دا پەیدا دبت.
المیلاء: ١- خیزی گریگرتی دێ بێژی یێ خۆ دایە ڕەخەکی و خۆ ڤەدەرکری. ٢- گەلەک ب تا(دار).
المیلاد: ١- دەمێ بچویکبوونێ. ٢- دیرۆکا بوونێ.
میلادي: زایینی؛ سالنامەیا فەلانە ژ بوونا عیسی پێغەمبەری - سلاڤ لێ بن- دەستپێدکەت.
المیلان: خواری.
المیلاە: ١- هورێ دژوار. ٢- یێ گەلەک ب خەمکەتی بۆ عەیالێ خۆ.
المیلة: ١- دەم. ٢- دەوران.
المیلع: ١- یێ ژڤێرێ دچیتە وێراهە. ٢- یێ درێژ. ٣- هەسپێ بەزەک. ٤- حێشترا بەزەک.
المیله: بیابانا مرۆڤ تێدا پەریشان دبیت.
الملیشیا: تیپا وەلاتیا چەکدارە دهێت مەشقکرن ژ بۆ پشتەڤانیا لەشکەرێ نزامی یان پۆلیسا.
میم: ئێشا خوریگا گرت.
میمم: یێ مرادا خۆ ب دەستڤەئینای.
میمنة: ١- لایێ ڕاستێ. ٢- بەرەکەت.
میمنة: پەرێ ڕاستێ یێ لەشکەری.
میمون: ١- ژ دەستێ ڕاستێ ڤە هات. ٢- چوو بۆ لایێ ڕاستێ. ٣- هاتە لایێ ڕاستێ. ٤- ب زیدەهی و بەرەکەت. ٥- پیرۆز.
المیمونیة: موعتەزلەنە؛ دویڤچوویێت (میمون بن عمران العجرودي)نە، مارەکرنا خویشا حەلال دکەن، و دبێژن سوورەتا (یوسف) نە ژ قورئانێ یە بەلکو چیرۆکەکا ئەڤینێ یە.
المین(بالفتح والسکون): درەو.
المینا: ١- بەندەر. ٢- پشکا سەرڤە ژ پێکهاتیا ددانی یە ئانکو قەلپکێ وی. ٣- کەرەستەکێ وەک شیشەیە تشتا پێ تام ددەن.
المیناء: ١- بەندەر؛ جهێ ڕاوەستیانا کەشتیا. ٢- ناڤکا ددانی(فارسی) یە.
المیهة (بالفتح والتشدید): یا گەلەک ب ئاڤ.
المیود: یا لڤلڤۆک، یا گەلەک دلڤلڤیت.

پیتا (ن)

ن: پیتا بیست و جارێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە(٥٠)، چەند جۆرەکە: ١- نون التوکید (خفیفة ساکنة و ثقیلة مفتوحة). ٢- نون التأنیث. ٣- نون الوقایة. ٣- النون الزائدة.

نێ: ١- خاڤ؛ نەکەلی. ٢- شیرێ ترشکری.

النۆ: ل نک دەریڤانا دبیتە دژواریا هوری و شلقێنا دەریایێ.

نأی: دویر کەڤت.

نات: نالی و دەست ب نالینێ کر.

ناث: ١- دویرکەڤت. ٢- بزاڤکر. ٣- گیرۆبوو.

نأج: ١- چوو. ٢- گیرۆکر. ٣- کرە قیڕی و دوعاکر. ٤- دژواربوو. ٥- ب دژواری لێدا (هوری). ٦- عۆری. ٧- دوعاکر.

النأاج: ١- یێ گەلەک دوعا دکەت. ٢- یێ بەزەک. ٣- یێ دەنگ بلند.

ناش: ١- بر و دارەسایێ. ٢- گیرۆکر. ٣- دویرکر. ٤- زینەدیکر و پلەیا وی بلند کر. ٥- رابووڤە.

النۆور: ١- دویکێلا بەزی. ٢- بەرەکێ وەکی بەرێ کلی یە دهێتە قوتان و ژ بۆ پرتیا دهێتە ب کارئینان(ئیتالی) یە.

نۆوش: ب هێز.

النۆوم: خەوتە؛ گەلەک دنڤت.

النۆی: کارێزا ل دۆر خیڤەتێ دهێتە کۆلان ژ بەر هلمشتا.

الناطل: کۆزکێ شیری یان مەیێ پێ دپیڤن.

ناف: بزاڤکر.

نال: ١- د چوونا خۆ دا ڤەهەژیا. ٢- چوو و هەر وەکی مرۆڤێ بار ل پشتێ سەرێ خۆ بلند کر. ٣- حەسەد پێ بر.

نأم: ١- هێدی نالی. ٢- دەنگکر.

نأمل: وەکی پێبەندکریا ب رێڤەچوو.

النأمة: ١- ئێک جارا نالینێ. ٢- دەنگ و ئاواز.

نأنأ: ١- سست و بێ شیان و کێماسی کر. ٢- زادێ وی باشکر.

النأنأ: بێشیانێ ترسنۆک.

النأنأة: ١- دەستپێکا تشتی ئانکو ل دەمێ لاوازی بەر ب هێزکەڤتنێ.

نئج: خوارنەکا بێ سەروبەر خوار.
نأد: ١- حەسەد پێ بر. ٢- توشبوویێ. ٣- بوو ئاڤزەه.
النآد(النآدی؛ النؤود): مسیبەت.
النئیج: هاتنا ب لەز و دژوار(هورِ).
نئف: ١- تێر ڤەخوار. ٢- نەڤیانا خۆ تێکر. ٣- خوار.
النئیش: یێ دویر.
النـأي(النؤي؛ النئي؛ النـؤى): کارێزا ددەنە دۆر خیڤەتێ ژ بەر ئاڤ و هلمشتا.
نا: مە؛ جیناڤێ ئاخڤتنکەری یە.
ناء به: ب کوتەک هلگرت.
نــاء: ١- ب کوتــەکی رِابــوو. ٢- کــەڤت. ٣- ب کوتــەکی پێڤــەرابوو. ٤- بــۆ یــێ گرانبوو پشتا وی پێڤە چەمیا. ٥- دگەل سپیدێ ل رِۆژئاڤایێ ئاڤابوو و هەر وێ گاڤێ ئێکەدی ژ پێشڤە ل رۆژهەلاتێ هەلات(ستێر). ٦- دویرکەڤت.
ناءی: ١- دویرکر. ٢- بەرەڤانیکر.
نائب: ١- جێگر. ٢- لێ دزڤریت و لێ دوبارە دبیت. ٣- یێ مللەت دهلبژێرت کو نوینەریا وی بکەت.
نائبة: ١- مسیبەت. ٢- تایا هەر رِۆژ دهێتە مرۆڤی. ٣- رِویدان. ٤- سخرەیا شاهـ ل سەر مللەتی دسەپینت. ٥- مێیا (النائب)ە.
النائجة: هورِێ دژوار.
نائح: زەلامێ ب گری و قێرِی.
نائحة: ژنکا ب گری و قێرِی.
النائخة: عەردێ دویر.
النائر: یێ خەلکی پێکرا بەرددەت.
النـائرة: ١- فتنـا رِویـدای و بـەلاڤبووی. ٢- دوژمناتی و کینداری.
النائط: رِها پشتێ.
النائطة: بەرچێلک.
النائع: ١- یێ برسی. ٢- یێ تێهنی.
النائــل: ١- دان؛ بەخشــین. ٢- قــەنجی. ٣- یــێ وەرگرتــی. ٢- یــێ گەهەشــتی یــا پێدڤی.
النائلــة: ١- مێیــا (النائــل)ە. ٢- نــاڤێ سەنەمەکێ قورەیشییا بوو.
النائم: ١- یێ نڤستی. ٢- یێ رِازایی.
النائمة: ١- ژنکا نڤستی. ٢- ژنکا مری.
نائە: بلند.
النائي: یێ دویر.
ناب عنە: جهێ وی گرت.
نـاب: ١- جهـ گرت؛ جێگریکر؛ بـوو جێگـر. ٢- جــار ل دویــڤ جــارێ لــێ زڤــری. ٣- تووبـەکر. ٤- تاعـەت گـرت و بەرنـەدا. ٥- پێ تووشبوو. ٦- ل ددانێ وی دا.
النـاب: ١- ددانـێ رِەخـێ دەڤـی. ٢- حێشـترا پیر. ٣- مەزن؛ سالار. ٤- دویرکەڤتی.
نابا: ١- بۆ ئێـک گـۆتن. ٢- ژێ دویرکـەڤت و جیرانیا وان هێلا.
النـابئ: ١- جهـێ بلنـد. ٢- یـێ دەملدەسـت (رِویدان).
النابت: یێ تەرِ ژ هەر گیایەکی.
النابتة: یێ مەزنبووی ژ عەیالی و ئاژەلی.
نابث: دانوستاندنکر.
نابح: رِەوییێ.
النابح: یێ درەوت.
النابخـة: ١- زەلام ب دەڤ و ئـەزمان و خـۆ مەزن دکەت. ٢- عەردێ دویر.
نابـذ: ١- پەیوەنـدیا وی دگـەل تێکچـوو و ب ئاشـکرایی دوژمناتیـا وی کـر. ٢- ب ئاشـکرایی دگـەل کر(جـەنگ). ٣- بازارِێ (المنابذة) کر.
النابض: ١- تیروەشین. ٢- رِێهـ؛ دەمار.

النابع: قەلەمێ حوبرێ وی تیدا.
النابعة: ١- مێیا (النابع)ە. ٢- جهێ خوهـ ددەتن ژ لەشێ حێشترێ.
النابغة: ١- پەیڤا ڕەهوانیا وێ دیاربووی. ٢- زەلامێ خودان کەسایەتیا مەزن. ٣- زانایێ ئاخڤتن ڕەهوان.
نابل: شیایێ د کارێ هاڤێتنا تیرا دا.
النابل: ١- تیرهەلگرێ چەلەنگ. ٢- تیرهاڤێژ. ٣- تیرچێکەر. ٤- ژیرێ تیرا دهاڤێژیت.
النابه: ١- ب ناڤودەنگ. ٢- مەزن. ٣- ژیرێ هشیار.
النابي: ١- جهێ بلند. ٢- یێ ژ نیشکەکێ ڤە هاتی. ٣- یێ کوهـ. ٤- یێ ئارمانج ب جهـ نەئینای. ٥- یێ ژ شەڕی رەڤی. ٦- یێ قەلەو. ٧- جهێ جیگر لێ کوّم دبن.
النابية: ١- مێیا (التاني)ە. ٢- کڤانێ ژەها وی ژێ دویرکەڤتی.
نات: ژ لاوازی خوار و خویلبوو.
النات: وەرمتی.
الناتئ: هەر تشتێ بلند.
الناتج: ١- یێ چاڤێ خوّ ددەتە پەزێ هەتا دزێت. ٢- ئەنجام. ٣- یێ هارکاریا زانا ئاژەلی دکەت.
الناترة: کڤانێ ژەهـ قەتیای.
ناتع: گرت و باش شداند.
الناتق: ١- بەرەستەیێ کریشکا دهاڤێت. ٢- دەوارێ سیارێ خوّ دهاڤێت.
النات: غەیبەتکەر.
الناثر: ١- پەخشانڤیس. ٢- یا بەرێ خوّ دورینت(دار).
الناثي: غەیبەتکەر.
ناج: ڕویمەتی و خاپاندن کر.
ناجى: نهینیا خوّ بوّ گوت.
الناجح: ١- یێ کار ئەداکری. ٢- یێ یا پێدڤی ب دەستڤەئینای. ٣- یێ ب سەرگەڤتی.
الناجخ: ١- یێ دکوخت. ٢- دەریا ب دەنگ. ٣- یێ ب دژواری دهەرکیت و عەردی شەق دکەت(لیسەر).
ناجخ البحر: دەنگ شلقینا پێلێت دەریایێ.
ناجخة الماء: دەنگێ ئاڤێ.
ناجد: ١- هاریکر. ٢- داخوازا هاتنا مەیدانێ ژ بوو شەڕی ژێکر. ٣- خوّ لی نەرازیکر.
الناجد: ١- سەرکەڤتی. ٢- کفش و ئاشکرا.
الناجذ: ١- عەناب؛ ددانێ عەقلی. ٢- ددانێ کورسی.
الناجر: ناڤێ هەر هەیڤەکا هاڤینێ یە ژ بەر کو تەرشی تێهنی دکەن.
ناجز: چوو مەیدانێ و شەرکر.
الناجز: ١- یێ ئامادە. ٢- یێ بجههاتی. ٣- بهایدایی.
ناجس(نجس؛ نجیس): بێدەرمان.
ناجش: نێچیرڤان.
الناجع: ١- یێ بوویە دەرمان. ٢- لێهاتی. ٣- یێ کارتێکەر. ٤- یێ ل جهێت چەروانی ل چەروانی دگەڕیت.
الناجل: یێ دویندەهـ پاک ژ مروڤ و جانەوەرا.
الناجود: ١- ئامانێ مەیێ. ٢- مەیێ. ٣- زەعفەرانێ.
الناجي: یێ قورتالبوویی.
الناجیة: حێشترا بەزەکا خودانێ خوّ قورتال دکەت.
ناح: ١- گری و قیژی ڤەدان. ٢- هشک و ڕەقبوو پشتی تەڕبنیێ. ٣- خوار و خویلبوو.
ناحى: ب بەرئێکڤەهاتن.
الناحي: ڕەخ؛ لا.

ناحب: ١- شەرتانێ کر. ٢- شانازی بر. ٣- دادگەهکر.
ناحر: شەڕ دگەل کر.
الناحر: دەمارا ستۆی.
الناحرة: ١- شەڤا ئێکێ یان یا دویماهیێ ژ هەیڤێ. ٢- دەمارا ستۆی. ٣- مێیا (الناحر)ە.
الناحل: ١- یێ لەغەر. ٢- یێ تەنک. ٣- یێ لاواز.
الناحط: یێ گەلەک دکوخت.
ناحي: ڕێزمانزان.
الناحية: ١- دەڤەر. ٢- یەکەیەکا ڕێڤەبەری یە ژ ژمارەیەکا گوندا پێکدهێت.
الناخر: ١- تشتێ خلۆلەیێ با دەنگی ژێ دئینیت. ٢- ڕزیێ پوێتی. ٣- کەس. ٤- بەرازێ کویڤی. ٥- کەر. ٦- هەسپ.
الناخرة: ١- هەستیێت ڕزی و پوێتی. ٢- مێیا (الناخر)ە. ٣- کەر. ٤- هەسپ.
الناخس: گوریاتییەکە پاشییێت حێشترا دگریت.
الناخص: یا لاواز و کەڤل قورمچی.
ناد: خوار و خولبوو ژ بەر خەوێ.
ناد(بتشديد الدال): وەکی وی نەکر.
نادى: ١- گازیکر. ٢- ل یانێ خڕڤەبوون. ٣- ل یانێ د گەل ڕوینشت. ٤- پرسیارا خۆ پێکر. ٥- دگەل کەت شانازیبرنێ. ٦- ل هەمبەر وی شانازی برن. ٧- گازی کر. ٨- دیارکر. ٨- دیت و پێ زانی.
ناداه: ١- دگەل وی ل یانێ روینشت. ٢- گازیکرێ.
النادب: ١- ڕاسپاردی. ٢- یێ گری ل سەر مریەکی دکەت و پێدبێژیت.
النادبة: ژنکا ل سەر مری دکەتە گری و پێدبێژت.
نادح: ژێ زێدەکر.
النادر: ١- یێ کێم وێنە. ٢- یێ ب سالۆخەتیت خۆ ڤە نەوەکی نفشێ خۆ یان جوینێ خۆ. ٣- یێ وەکی وی گەلەک دکێم. ٤- یێ ڤەدەر.
النادرة: ١- مێیا (النادر)ە. ٢- تشتێ کێم وێنە. ٣- یێ نەوەکی هەڤالێت خۆ یان توخمێ خۆ.
نادرة الزمان: ئانکو ئێکانەیێ سەردەمێ خۆ.
نادس: د گەل کەتە ڕوم وەشاندنێ.
النادل: ١- یێ ل بەر دەستێ مێهڤان د خزمەتا وان دا. ٢- یێ ل خوارنگەهێ کار دکەت.
نادم: دگەل روینشت.
النادم: پەشێمان.
نادي: ١- یانە. ٢- گۆرانگوهـ؛ جهێ ڕوینشتنێ.
نآدي: توند و دژوار.
نادية: ١- مێیا (النادي)ە. ٢- یا دویر. ٣- دەستپێک.
الناذر: یێ دنێرت.
نار: ١- ڕۆهنکر. ٢- نیشانەک لێکر. ٣- دیت. ٤- ڕویدا و بەلاڤبوو. ٥- نیرکەک بۆ چێکر. ٦- ڕەڤی. ٧- نەخش بۆ چێکرن.
النار: ١- ئاگر. ٢- نیشان. ٣- دوژرەهـ. ٤- دۆژەهـ؛ دۆزەخ. ٥- دوری؛ دوریشمە.
نار الإستكثار: ژمارەکا ئاگرا بوو عەرەبا هل دکر و ئاژەلەکێ زەحف سەرژێ دکر دەما وەک لەشکەر دانابانە جهەکی دا دوژمنی هزر بۆ کربا.
نار الإنذار: نەدیرە؛ ئاگرەک بوو عەرەبا هل دکر دەما ڤیابا شەڕەکی بکەن دا خەلکێ وان لێ خڕڤە ببت.
نار التهويل: ١- ئاگرەک بوو بەرێ عەرەبا ل دەمێ گرێدانا پەیمانا هل دکرن و خوێ دهاڤێتێ وەک پشتراستی موکمیا پەیمانێ. ٢- بەرێ یێ تشتەک کربا و سویند ل سەر خوار با دا ئاگری دبنێ بیرەکێ دا هلکەن و کبریتێ و خوێ هاڤێتنێ هەتا باش خۆش ببا و ئەوێ وی دا سویندێ یێ کو دگۆتنێ(المهول) دا بێژینێ ئەڤ ئاگرە یێ گەفا ل تە دکەت و دێ تە سۆزت ئەگەر ئعترافێ نەکەی، ئەو ژێ دا ترست ئعترافی کەت.

نار القري: ئاگرەک بوو بەرێ عەرەبا هل دکر دا مێهڤان قەست بکەنێ و هندێ ل جهەکێ بلندتر با پتر سانازی بوو.
النارجيل(التأرجيل): نارگیل؛ ئامویرێ جگارا پێ دکێشن.
ناردين(نردين): گیایەکێ تا درێژە بلندیا وی دگەهیتە (٨٠)ێ سەنتیمێترا، وەکی دارئالینکێ یە، ل چینێ و هندستانێ شین دبت، کەرەستەکێ بووندار ژ ریهێت وی دهێتە چێکرن، فارس دبێژنە ڤی گیای: (مامیران)، دیسا عەرەب دبێژنێ: (السنبل الرومي).
النارنج: نارنج(فارسی) یە.
النازح: ١- یێ ژ جهێ خۆ دویرکەتی. ٢- یێ دویرکەتی.
نازع: ١- شەرکر. ٢- خەریببوو. ٣- کەتە بەر مرنێ. ٤- ڕاکیشا. ٥- هەڤرکیکر. ٦- ڤەخوار. ٧- چوو دەستی.
النازع: یێ بیانی.
نازل: چوو مەیدانا وی.
النازلة: مسیبەت.
النازه: یێ دەهمەن و دەست پاک.
النازي: ١- یێ باوەری ب باوەریا نازییەتێ هەی. ٢- یێ سەر ب پارتا نازیا ئەلمانی ڤە.
النازية: ١- یا بلندتر ژ دەوروبەرێت خۆ. ٢- دژواری و پێشخەری. ٣- لەگەنا نەکویر. ٤- مێیا (النازي) یە. ٥- لەگەنا نەکویر.
النازية(بتشديد الياء): باوەریەکا نەتەوی یە ل نک مللەتێ ئەلمانی.
ناس: ١- هاژۆت. ٢- پێڤە هات و چوو (کەزی).
الناس: ١- خەلک. ٢- یێ هشک.
ناسب: ١- خۆ کرە مرۆڤێ وی. ٢- دگەل گونجا. ٣- وەکی وی ل خۆ کر.
ناسخ: هەر ئێکی یێ دی بەتال کر یان حوکمێ وی گوهۆڕی.
الناسخ: ١- یێ کارێ وی لبەرچێکرنا کتێبا. ٢- یێ حوکمێ وی حوکمێ ئێکەدی دگوهۆڕیت.
الناسع: ستۆیێ درێژ هەر وەکی هاتیە بادان.
الناسغ: یێ بۆ لێدانێ زیرەک(ڕوم).
ناسک: ١- گەلەک کەسک(گیا). ٢- شینێ باران ژ نوی لێهاتی.
الناسک: عابدێ دنیا بەردای و ئاخرەت گرتی و خۆ ژ گونەها سافیکری.
الناسل: یێ لەزکری.
الناسم: نەساخێ ل بەر مرنێ.
الناسوت: سرۆشتێ مرۆڤینیێ ل نک مرۆڤ کو دبیتە مرۆڤ ب خۆ.
الناسور: ١- دەمارا کولا ژناڤدا ڕزی. ٢- کولکەکە ل کماخ و چاڤ و پرتیا دهێت.
الناسئ: یێ قەلەو.
الناسي: یێ ژبیرکری.
ناش: ١- دەستهاڤێتێ. ٢- داخوازکر. ٣- بالەکرێ دا سەر و ڕهێت وی بگرت. ٤- داڤێ. ٥- ب دەستکەڤت. ٦- پێڤەنویسیا. ٧- چوو. ٨- لەزکر دا رابیت.
الناشئ(الناشئة): ١- بچویکێ وەرارێ دکەت. ٢- عەورێ بلند. ٣- عەورێ ژ نوی دەردکەڤت. ٤- هەر تشتێ ل دەمێ شەڤێ ڕوی بدەت یان دەستپیبکەت. ٥- دەمێ دەستپێکا شەڤێ.
الناشئة: ١- کچا وەرارێ دکەت. ٢- هەر تشتێ ل شەڤێ رویددەت و دەستپێدکەت. ٣- سەعەتێت ل دەسپێکا شەڤێ. ٤- هشیاربوونا پشتی نقستنێ ب شەڤێ. ٥- دەستپێک.
ناشب: هاڤێتنە ئێک.

الناشب: تیروەشین.
الناشبة: ١- مێیا (الناشب)ە. ٢- کۆما تیروەشینا یە.
ناشد: ١- دا سویندێ. ٢- داخوازکرێ.
الناشد: ١- داخوازکەر. ٢- یێ دانەنیاسینێ دکەت. ٣- یێ دەنگێ ل تشتێ بەرزەبووی گازیدکەن.
ناشد: داسویندێ.
الناشر: یێ کتێبا چاپ دکەت و بەلاڤ دکەت بۆ فرۆتنێ.
ناشرة: ڕه و دەمارێت زەند و باسکا.
ناشز: ڕەقی د گەل کر و ئێشاند.
الناشز(الناشزة): ژنکا ل مێری ئاسێبووی و گوهداریا وی نەکری.
الناشز: ١- یێ ژ جهێ خۆ بلندبووی. ٢- یێ بەل و بلند.
الناشص: ژنکا ل مێرێ خۆ ئاسێبووی و نەڤیانا خۆ تێکری.
الناشط: ١- گایێ کویڤی یێ ژ جهەکی دچیتە جهەکی. ٢- یێ چەلەنگ. ٣- یێ دل چوویە شۆلێ. ٤- یێ ب بزاڤ. ٥- ڕێکا بچویکا ڕاست و چەپ ژ ڕێکێ دەردکەڤیت.
الناشطات: ئەو ستێرێت ب بزاڤ ییێت ژ بورجەکی دچنە بورجەکی.
ناشغ: بۆ گۆت و نیشادا.
الناشغ: جۆکا ئاڤێ یا ل نهالێ.
ناص: ١- ڕەڤی و خۆ ژێ دویرکر و هێلا. ٢- ژێ دەرباسبوو و دبەری ڕاکر. ٣- رابوو. ٤- خۆ ئامادەکر. ٥- گیرۆبوو. ٦- لڤی. ٧- گەلەک ژێ داخوازکر و پێڤەما.
ناصی: ١- ئێکدو د ناڤچاڤکا ڕا گرتن. ٢- پەیوەندی پێ کر.
ناصب: ١- دوژمناتیا و بەرگیریا وی کر. ٢- دیارکر و بەردەوامکر.
الناصب: ١- یێ مجد د ڕێڤەچوونێ دا. ٢- یێ وەستیای.
الناصبي: ئەو کەسە یێ دوژمنیا بنەمالا پێغەمبەرێ سلاڤ لێ بن دکەت.
الناصح: ١- شیرەتکەر. ٢- یێ سافی ژ هەر تشتەکی. ٣- دورینکار.
ناصح: ١- هەر ئێکی شیرەت ل یێدی کرن. ٢- ب دورستی کر.
ناصر: پشتەڤانیا ئێک کرن.
الناصر: ١- پشتەڤان. ٢- جۆوا دچیتە نهالێ.
الناصرة: ١- مێیا (الناصر)ە. ٢- باژێرەکە ل فلستینێ.
الناصع: ١- یێ خوڕست و زەلال. ٢- یێ دیار و ئاشکرا. ٣- یێ پاک و پاقژ ژ هەر بێناڤییەکێ.
ناصف: ب نیڤی لێکڤەکر.
الناصف: خولام.
الناصفة: ١- خدام؛ جاری. ٢- جۆکا ئاڤ لێ دچیت.
ناصفه: ل خۆ وی بنیڤیکر.
الناصل: یێ ڕەنگ یان تشتێ پێڤە ژێ چووی.
الناصور: گولکا قوینێ کو دبیتە ناسوور.
الناصية: ١- جهێ د سەر ئەنیێ دا ژ سەری ئاکو جهێ پەرچەم لێ شینبووی. ٢- پەرچەم.
ناض: ١- ب وەلاتی دا چوو. ٢- برسقی. ٣- لڤلڤی. ٤- خۆ ب ڕەڤێ قورتاکر. ٥- دەستهاڤێتێ دا بینیتەدەر. ٦- ئینادەر. ٧- گیرۆبوو و لیڤەبوو.
الناض: ١- پەرتالێ هاتیە فرۆتن و بوویە پارە. ٢- دەرهەم و دینار. ٣- دێ چێبت. ٤- نامینت.

ناضب: ١- قوتبوویی. ٢- دویر.
الناضج: گەهەشتی؛ پێگەهەشتی.
ناضح: بەرەڤانی کر.
الناضح: ١- حێشترێ ئاڤێ پێ دکێشن. ٢- باران. ٣- یێ ب رەشاندنێ هاتیە ئاڤدان.
ناضخ: ١- هەر ئێکی هەڤالێ خۆ تەڕ کر. ٢- ئاڤرەشینکانێ کرن.
الناضر: ١- یێ جوان. ٢- یێ نازک. ٣- کەڤز. ٤- سەبیکەیا زێری. ٥- هەر رەنگەکێ تیر.
ناضر: ب خۆشی.
الناضف(المنضف): ترکەن.
ناضل: ١- ئارمانجانێ دگەل کر. ٢- خەباتکر. ٣- پارازت و بەرەڤانی ژێ کر. ٤- تیر هاڤێتنە ئێک. ٥- شوینا وی ئاخفت هێجەت بۆ گرتن.
الناضل: یێ د بەریکانێ دا ب سەرکەڤتی.
نساط: ١- هەلاویست. ٢- دویرکەت. ٣- ب کەیفا خۆ کر بێ پرسیار. ٤- ب خۆکر بێی کو پرسیارا خۆ ب ئێکی بکەت. ٥- گەهاند.
ناطی: هەڤرکیکر.
ناطب: پێڤەما و هەڤرکیا وی کر.
الناطبة: کنجرێ سەفینکی.
ناطح: ١- قۆچانێ کر. ٢- قۆچەک دانا.
الناطح: ١- ئاژەلێ ب شاخ یان قۆچهاڤێژ. ٢- بایێ ژ سینگی ڤە ل مرۆڤی ددەت. ٣- تشتێ ژ سینگیڤە بەر ب تە دهێت.
الناطح: دوستێرن دبنە شاخێت بورجێ بەرخ، ژ پلەیێت هەیڤێ نە.
ناطحة السحاب: ئاڤاهیێ بلندێ سەرێ وی ژ عەورا دگریت.
الناطع: رەنگێ خورست.
الناطف: جۆرەکێ شرینیایە.
ناطق: د گەل ئاخفت.
الناطق: ١- ئاخڤتنکەر. ٢- یێ دئاخڤیت. ٣- یێ ب عەقل.
الناطقة: ١- ناڤتەنگ. ٢- یا دئاخفت کو نەفسا فرۆڤی یە.
ناطق: دا ئاخڤتن.
الناطل: ١- قورچا مەیێ یان یا ئاڤێ یان یا شیری. ٢- پاشمایا تشتی یا دمینیتە د ترازیێ دا.
الناطل(النأطل): گۆزکێ قەدارێ مەی و شیرا.
الناطور(الناطر): زێرەڤانێ رەزی.
الناطور: تیتا زێری یان یا زیڤی یا ژنک ل ئەنیا خۆ گرێددەت.
ناظر: ١- بوو هەڤکویفێ وی. ٢- کرە هەڤکویفێ خۆ. ٣- کەتە هەمبەر. ٤- نێزیکبوو.
الناظر: ١- رەشکا چاڤی. ٢- چاڤ. ٣- نوینەرێ میری یێ چارەکرنا ئاریشا. ٤- چاڤ هشک. ٥- رێڤەبەرێ کاروبارەکێ سیاسی یا ئابۆری. ٦- زێرەڤان. ٧- رەشاتیا بچویکا د رەشکا چاڤی دا.
الناظران: دو دەمارن ل هەردو رەخێت دفنێ.
الناظرة: ١- مێیا (الناظر)ە. ٢- چاڤ. ٣- زێرەڤانێ رەزی.
ناظم: ١- سیستەمکار. ٢- سیستەمکەر.
الناظورة: ١- دویربین. ٢- سالارێ باشیا وی دهێتە چاڤەرێکرن.
ناع: ١- خوار و خویل بوو. ٢- هات و چوو. ٣- خۆ شۆرکرە نێچیرێ(ئەلهو). ٤- برسیبوو. ٥- تێهنیبوو. ٦- داخوازکر.
الناعبة: یا بەزەک.
الناعجة: ١- یا سپی. ٢- بەزەکا نێچیرا پەزکویڤیا ل سەر پشتێ دهێتەکرن.
الناعر: یێ دەنگی دکەت.

ناعس: نەرم و لاوازبوو.
الناعس: ١- نڤستی. ٢- نەرمبووی. ٣- یێ خلێلبوویی.
الناعسة: ١- مێیا (الناعس)ە. ٢- یا نەرم و لاوازبوویی.
ناعش: ژیاندەر.
ناعف: د دو ڕێکا دا بەرهنگاری کر.
الناعق: یێ قژقژێ دکەت.
الناعقان: دو ستێرن ژ ستێرێت (الجوزاء).
الناعل: ١- یێ ب شمک. ٢- کەرێ کویڤی. ٣- یێ ڕەق.
ناعم: ١- کەتە خۆشییێ. ٢- کرە د خۆشییێ دا.
الناعم: ١- یێ هویر. ٢- یێ نەرم. ٣- یێ خۆش.
الناعمة: ١- ژنکا د خۆشییێ دا. ٢- باغ. ٣- زاد. ٤- جۆرەکێ گیایێ بێهنخۆشە، قورمێ وی یێ سپی یە و کولیلکا وی یا گولگولی یە، د تێکێت بەرا ڕا شین دبت، دیسا دبێژنێ: (القویسة).
ناعور: ١- دەمارا خوین ژێ درژییێت. ٢- پەروانێ ئاشی.
الناعورة: ناعورا ئاڤێ.
الناعي: ١- ئەوە یێ جابا مرنێ دئینت. ٢- یێ تشتی دکەتە قویاحەت.
ناغى: ١- پشپش بۆ کر. ٢- د وارێ ئەڤینێ دا ئاخڤت. ٣- خۆ ژێ نێزیککر. ٤- خۆلێکدانکانێ دگەل کر. ٥- خۆ هاڤێتە هەڤرکیا وی. ٦- خۆ بنگڤە بلندکر.
الناغص: ١- یێ خۆشی نەدیتی. ٢- دبنێ ستۆی جهێ ستۆ ل سەر دلڤیێت. ٣- کەلاکویچک. ٤- یێ ل دویڤ ئێک دهین و دچن(عەور).
ناغم: ئاخڤتنەکا نازک کر.
الناغیة: پەیڤ.
ناف: ١- بلندبوو. ٢- زێدەکر. ٣- بلندبوو هنداف. ٤- مێهت. ٥- درێژبوو و بلندبوو.
نافى: ١- کەتە دویڤ؛ ڕاهێلایێ. ٢- ژێ جودا و ڤەدەر و نەوەکهەڤبوو. ٣- ڕەتکر.
نافت: کەلی.
نافث: ئاخڤت و کەیفا خۆ ئینا.
النفافث: ساحر؛ جادۆکەر.
النافج: یێ ستویر و بلند(دەنگ).
النافجة: ١- مێیا (النافج)ە. ٢- مسک. ٣- نافکا مامزا مسکی. ٤- عەورێ مشە باران. ٥- هەوری ب دژواری ڕادبییت. ٦- کچ. ٧- دویماهیا پراسیا.
نافح: هەڤڕکی کر. ٢- بەرەڤانی کر.
النافخ: یێ پوفدکەت.
نافد: دادگەهکر و لێگرت دا کو چو بەهانەیا بۆ نەهێلت.
نافذ: ١- دادگەهکر. ٣- تێدا شارەزابوو.
النافذ: ١- یێ ل سەر هەمی تشتا دهێتە ب جهئینان. ٢- یێ گشتی. ٣- یێ پێکری. ٤- ب جهہاتی. ٥- یێ تێبەهی. ٦- کون وەکی گوهی و دفنێ و چاڤی.
نافذة: پەنجەرک.
نافر: ١- دا دادگەهکرن. ٢- هەڤڕکیا شانازیێ ب ڕە و ڕڤشتا د گەل کر.
النافر: یێ سەرکەڤتی.
النافرة: ١- مێیا (النافر)ە. ٢- خێزان و ئویجاخ.
نافس: ١- هەڤرکیکر. ٢- هەڤتەنگیکر. ٣- زێدە ب ناڤڤەچوو و پێڤەنا و ل سەر زێدەکر. ٤- حەژێکر وەک هەڤتەنگی.
النافس: ١- حەسوید. ٢- چاڤهاڤێژ.
النافشة(النفاش؛ النوافش؛ النفش): تەرشێ ب شەڤێ بێ شڤان دچەریت.

النـافض: ١- تـا ب لـەرزک. ٢- هنـەک ژ ڕەنگێ وی ژێ چوو(جلک). ٣- داقوتایی.
النافطـة: ١- بـزن. ٢- یـا ب پەقلیشـک (کەف). ٣- ب پەقلک(بەست).
النافع: ١- یێ مفای دگەهینت. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
النافعة: تشتی مفا ژێ دهێتە دیتن.
نافق: ١- چوو د کونا خۆ ڤە. ٢- دوڕویاتی کر. ٣- ب دەڤی باوەری ئینا و ب دلـی کوفری کر.
النافق: ١- یێ ب ڕەواج(متا). ٢- حەیوانێ سەکتی.
النافقاء(النفقة؛ النفقاء): کونا بزنمشـکی یا ڤەدشێریت و کونەکا دیار دکەت دا دوژمنـێ خۆ بخاپینت.
النافقـة: ١- نافکا مـامزا مسـکی. ٢- حـەیوانێ سەکتی. ٣- ئامانێ مسکی.
النافلـة(النفل): ١- نـەڤی؛ کـوڕێ کـوڕی. ٢- کـارێ ژخـۆرایی ئـانکو یـێ نەئـەرک ونەفرز. ٣- کەلەپوبرت. ٤- دان؛ پەخشین. ٥- یـــێ زێـــدەی ئـــەرکی هاتیـــە خوازتن(سونەت).
النافه: یێ وەستیای.
النافور: ١- نهینیا قوربانێ پیرۆزە. ٢- دوعاییێت ل دەرپۆشکێت ئامانێت پیرۆز دهێنـە کـرن ل نک فەلا(یۆنانی)یە.
نافورة: ئاڤرەشینک.
النـافي: ١- یـێ ڕەتکـرن کـری. ٢- یـێ ب دویماهی هاتی.
النافورية: فرۆکەیا چۆنسڤک.
ناق: بەز ژ گوشتی گرت.
الناقب(الناقبـة): کولکەکـە ژ ڕازنـا دریـژ ل پشت و تەنشتا دهێت و سەرێ وێ یێ ب نک هناڤا ڤە.
ناقـــب: ١- ژ نشـــکەکێ ڤـــە دیـــت. ٢- ب شانازیا هەڤرکی دگەل کر.
الناقة: ١- حیشترا مێ. ٢- کۆمەکا ستێرایە شکلێ حێشترێ یێ پێکئینای. ٣- پرسکا ب دەستی بهێتە پەڤاندن.
الناقد: ڕەخنەگر.
ناقر: ١- ل ئاخڤتنا وی چوو هەڤرکیا وی کر. ٢- هەڤرکیا وی کر.
الناقر: تیر یان گوللەیا ئارمانجێ دگەزیت.
النـاقرة: ١- مێیا (النـاقر)ە. ٢- مسـیبەت. ٣- دەلیلێ د جهێ خۆ دا.
الناقز: یێ خۆ دهلاڤێت.
الناقزة: ١- مێیا (النقز)ة. ٢- لنگێ دەواری.
ناقس: کرە عەیب و شەرم.
الناقس: یێ ترش.
ناقـش: ١- ل دویـڤ چوو. ٢- دانوستاندکر. ٣- سەحکرە نابێت وی(بابەت).
ناقص: کێم.
ناقض: شکاندنکار.
الناقط(النقیط): بەندێ بەندی.
النـاقع: ١- تێهنکشکێن. ٢- کـوژەک. ٣- تـەڕ. ٤- نۆژدار؛ لێهاتی. ٥- خۆجه.
الناقف: ١- یێ دکەلۆژت. ٢- یێ دەرکەڤتی.
ناقف: ١- کـەلۆت. ٢- دانانا سـەری ب شیرا د گەل ئێک کرن.
ناقـل: ١- لـەزکر دڤـەگوهازتنا پییـا دا(هەسپی). ٢- د غـاردانێ دا خـۆ ژ بـەرا پـارازت. ٣- هـەڤرکیا وی دڤـەخوارنا مـەیێ دا کـر. ٤- هەڤرکیا وی د شعرێ دا کر. ٥- کاخێ و داڤێ و ژێ وەرگرت. ٦- دگەل ئاخڤت و گوهێ خۆ دا ئاخڤتنا وی.
الناقل: ١- یێ گەرۆک. ٢- یێ ژ عێلەکێ خۆ دەدەتە دگەل عێلەکا دی.

ناقلة: ١- کەسێ خۆ ژ جهێ خۆ ڤەگوهێزت. ٢- ئامویرێ ڤەگوهازتنی وەکی تورمبێلێ.
ناقم: ١- ب گازندە. ٢- نەرازی.
الناقه: یێ بەر ب ساخیێ ڤە چووی.
ناقور: ١- بووق. ٢- ئامیرێ عوودێ. ٣- دل.
الناقوس: چەنگ؛ زەنگل.
الناك: یێ ژ دوژمنی کوژت و بریندار دکەت.
ناكب: دا د ملێ وی ڕا.
الناكب: یێ ڤارێ؛ یێ ڤەدایی ڕەخەکی.
ناكح (ناكحة): ١- ماركری؛ ب مێر. ٢- تێکەلی ئاخا بوو(باران/ عەرد).
ناكد: ڕەقاتی د گەل کر.
الناكد: ١- یێ بێ خێر. ٢- یا بێ شیر. ٣- ئاژەلێ تێژکێت وی دمرن.
ناكر: ١- شەڕێ وی کر. ٢- خاپاند و فند و فێل لێ کرن.
ناكز: بێ ئاڤ.
الناكس: مرۆڤێ سەرشۆڕ.
الناكص: ١- یێ ل سەر پێ خۆ زڤڕی. ٢- یێ لێڤەبووی.
الناكف: یێ ژخۆنەگرتی و خۆ دایە پاش.
ناكل: ترسنۆکێ لاواز.
نال: ١- وەرگرت. ٢- مەردینی کر. ٣- دەمهات؛ بوو ئەو دەم. ٤- بوو مەرد. ٥- داڤێ؛ دا دەست.
النال: ١- یێ مەرد. ٢- دان؛ بەخشین.
النالة: هۆلا خانی.
ناله: دایێ.
نام: ١- نڤست. ٢- مر. ٣- شکەست(سویک). ٤- دریا (کراس). ٥- راوەستا. ٦- ئارامبوو. ٧- خۆ نەقوتا (دەمار). ٨- راوەستا و پشتراستبوو. ٩- خافلبوو.
النامة: ١- لڤین. ٢- هەست. ٣- ژیانا نەفسێ.
النامرة(النامورة): ئاسنەکێ ب چنگالە گوشتی پێڤەدکەن و گورگا بێ دگرن.
نامس: ١- دلخۆشکر. ٢- چوو د چەپەرکێ نێچیرێ دا.
النامل: فەسادکەر؛ پێزەڤەنگ.
النامله: ١- ڕێڤینگ. ٢- ژنکا فەساد.
النامور: خوین.
الناموس: ١- ئەو هەڤالە یێ مرۆڤ هەمی نهینییێت خۆ بۆ دبێژت. ٢- سیستەم. ٣- فریشتەیێ جبریله - سلاڤ لێ بن - ل نک جوهی و فەلا. ٤- چەپەرێ نیچیرێ. ٥- بیشێ شێری. ٦- وەحی. ٧- شەریعەت. ٨- درەوکەر. ٩- فەسادکەر. ١٠- فەند و فێل. ١٢- یێ ژیر. ١٣- پوێشی. ١٤- جانەوەرەکێ تۆزکەوی یە یێ وەکی مۆێرێ. ١٥- مالا ڕەبەنی.
الناموسة: پیشێ شێری.
ناموسية: کولە.
النامي: ١- یێ ڕزگاربووی. ٢- یێ ب وەراربوویی. ٣- یێ شینبوویی.
النامية: ١- هێزا وەرابوونێ. ٢- چێکرییێت خودێ. ٣- شاکێت مێوێ یێت تری پێڤە دهێتن. ٤- یێ وەراری دکەن.
ناه: ١- بلندبوو. ٢- سەرێ خۆ بلندکر و دەنگکر. ٣- بلندکر. ٤- ڕەتکر و نەڤیا.
الناهئ: یێ تێرخواری و تێرڤەخواری.
ناهب: ١- بەریکانا غاردانێ دگەل کر. ٢- قەسە گۆتنێ. ٣- شەلاند.
الناهب: ١- یێ ب شەلاندنێ ڕادبیت. ٢- یێ هێرشێ دکەت.
الناهت: گەوری.
ناهج: دیار و ئاشکرا.
ناهد: ١- نێزیکی تژیبوونێ بوو. ٢- مەزنکر. ٣- لەز تێدا کر. ٤- ڕابوو. ٥- لێڕابوو و دانایێ.

الناهد: ١- شیر. ٢- ژنکا مەمکێت وێ قیت. ٣- کورێ سنیله.
الناهر(النهر): ١- تریێ سپی. ٢- مەزنێ هەمیا.
ناهز: ١- نێزیکبوو. ٢- دەستپێکر.
ناهض: بەرگیری کر؛ بەرسینگ لێ گرتن.
الناهض: ١- تێژکێ فراکە. ٢- گوشتێ د سەر زەندکا هەسپی دا. ٣- یێ بلند. ٤- یێ بەردەوام.
الناهضة: برا و خزمەتکارێت ب خزمەتا مرۆڤی رادبن.
الناهق: یێ دزرت.
الناهقان: دو هەستییێت بلندن ل هەردو بەرێت چاڤێت دەواری.
الناهک: یێ گەلەک زیدە دچیتە هەمی تشتا.
الناهل: ١- یێ تێر ئاف ڤەخواری. ٢- یێ ئاڤدایی. ٣- یێ تێهنی.
الناهلة: یا گەلەک دچیتە سەر دەراڤێ ئاڤێ.
ناهم: دگەل وی دەنگکر.
الناهم: یێ کریە قیژی.
الناهور: عەور.
الناهي: ١- یێ ڤەرمانا خۆدانەپاشێ ژ تشتی دکەت. ٢- یێ تێرخواری. ٣- یێ تێرڤەخواری.
الناهية: عەقلێ مرۆڤی خرابیێ ددەتە پاش.
ناهیک: پەیڤەکە ژ بۆ حێبەتگرتنێ دهێتە ب کارئینان، رامانا وێ ژی دبیتە: ئەڤەیە یا تو لێ دگەرهی نەپێویستە ئێدی بژاڤێ بۆ بکەی.
ناوأ: ١- د گەل کەتە شانازیبرنا و بەرهنگاریا وی کر. ٢- دوژمنیا وی کر.
ناوی: دوژمناتیکر.
ناوب: د دویڤرا هات و گەهانێ دگەل کر.
ناور: د گەل کەتە خەبەرا ئانکو خەبەر گۆتنە هەڤالێ خۆ و وی لێ ڤەگێران.

ناوش: ١- دانایێ؛ لێدا. ٢- تێکهەلیا وی کر.
ناوص: داڤێ.
الناوق: دەپێ کونێ ئاف تێرا دچیت(فارسی) یە.
ناول: داڤێ؛ دا دەست(تشت).
الناولون: کریا کەشتییێ(یۆنانی) یە.
ناوم: بەریکانە دگەل کر کا کی دێ بەری نڤت.
الناووس: ١- گۆرخانا فەلا. ٢- بەرێ کۆلایی ژ بۆ تێدا ڤەشارتنا کەلەخێ مری.
ناوی: دوژمناتیا کر.
الناوي: ١- یێ ڤەگوهازتن کری ئنیەت. ٢- رێبەر.
ناوي: کۆهانێ حێشترێ.
الناي: بلویل.
نایع: برسی.
النبئ: ١- جهێ بلندێ نێر. ٢- رێکا ئاشکرا.
نبأ: ١- هێدی دەنگکر. ٢- بلندبوو. ٣- ب سەرهلبوو. ٤- بۆ گۆت. ٤- سڤکبوو. ٥- دلێ وی رەقبوو و دویرکەڤت. ٦- نەڤیا.
نبأ(بالفتح والتشدید): ١- بۆ گۆت. ٢- هێلا بزانیت.
النبأ: دەنگوباس.
النبأة: ١- دەنگێ لاوازێ کێم. ٢- دەنگێ صەیا.
نب(بالفتح والتشدید): ل دەمی پەرینێ مەعێنکر(نێری).
نبا: ١- دویرکەڤت. ٢- کوهبوو. ٣- ژ دیتنێ کەت. ٤- دکەل نەگونجا. ٥- خۆجهـ نەبوو. ٦- کێمکر. ٧- ژێ ڤەرەڤی و قەبیل نەکر. ٨- کریتبوو. ٩- لێنەهات. ١- دگەل رەقبوو.
النباءة: داخوازکرنا بلندیێ و سەرۆکاتییێ و پێشکەڤتنێ.
النبات: گیا و دار و بار؛ کۆمە و کتا وێ (نباتة)ە.

النباتي: ١- زانایێ گیای د ناسیت. ٢- یێ تنێ گیای دخۆت. ٣- یێ ژ گیای.
النباج(بالتشدید): ١- یێ گەلەک درەوت. ٢- درەوکەر. ٣- یێ دەنگ دژوار و قەسە رەق.
النباج(بالضم): ١- طرِ. ٢- رەوین.
النباجة(بالفتح): ١- یا درەوت. ٢- قوون.
النباح(بالتشدید): ١- یێ گەلەک درەوت. ٢- شەیتانۆکێ حسەدێ.
النباح(بالکسر): رەوین.
النباحة(بالتشدید): مۆرکا حسەدێ ئامکو یا چاڤا.
النباحي: یێ گەلەک درەوت.
النباخ (الأنبخان): یێ ترشبووی و پوفبووی (هەڤیر).
النبار: ١- یێ گەلەک گازی دکەت. ٢- یێ زمان رەهوان.
النباش: ئەوێ گۆرا ڤەدکۆلیت.
النباشة: کارێ ڤەکۆلەرێ گۆرا.
النباعة(بتشدید الباء): ١- ڤلڤلکا سەرێ بچویکی. ٢- قوون.
النباغ: ١- تۆزا دستارِی. ٢- کەڤشکێ سەری.
النباغة(النباغ): ١- ئارک. ٢- کەڤشکێ ژ سەری د وەریێت.
النبال (بالفتح والتشدید): ١- تیرچێکەر. ٢- تیرهاڤێژ. ٣- خودانێ تیرا.
النبالة (بالفتح): ١- ژیری و بنیاتداری. ٢- قەنجی.
النبالة(بالکسر): کارێ تیرچێکەری.
النبالة(بالضم): تشتێ دهێتە ئامادەکرن بۆ ئەنجامدانا هەر کارەکی.
النباه: بلندێ ل هنداڤا.
النباهة: ١- ژیری. ٢- بلندی. ٣- ب ناڤودەنگی.
النباوة: جهێ ژ عەردی بلندبووی.

نبب: بۆ خودان ماسۆلکە.
نبت(بالتشدید): ١- چاند. ٢- پەروەدەکر.
النبت: گیا؛ کۆمە و کتا وێ (نبتە)ە.
النبة: ١- جارەک. ٢- بێهنا پیس.
النبتة: بنەکێ گیای یان یێ داری.
نبت: ١- شینبوو. ٢- بوو خودان شینکاتی. ٣- بوو زەلام. ٤- هات و گربوو(مەمک).
نبت (بالفتح والتشدید): ١- چاند. ٢- شینکر. ٣- ب خودانکر. ٤- گیا شینکر. ٥- ژ عەردی دەرئێخست.
نبتون: ل پلەیا هەشتێ دهێت ژ دویراتیێ ژ رۆژێ، تیرەیا وێ دگەهیتە (٤٥٤٦٦٠٠٠٠٠) کیلۆمیترا، سالا وێ (١٦٥) سالێت عەردی نە، ل (١٧) دەمژمیر و (٧) دەقیقەیا ل دۆر خۆ دزڤریت، گرانیا وێ (١٧) جارا هندی یا عەردی یە، و (٨) هەیڤ دگەل (٣) خەلەکا ل دۆر دزڤرن.
نبث: ١- هلکۆلا و ئاخا وێ دەرئێخست(بیر). ٢- ژ بیرێ دەرئێخست. ٣- تنگژی. ٤- لێ ڤەکۆلا. ٥- لێ گەریا.
النبث: شوین؛ شوینوار.
نبج: ١- ژ کونا خۆ دەرکەڤت. ٢- یێ دەنگ دژوار و ئاخڤتن رەقبوو.
النبج المخطط: ل (بومة أذناء صغیرة) بزڤرە.
النبجان: گەف.
النبجة: ١- گر. ٢- گرێ بلند.
نبح: ١- رەوی. ٢- شعرا کرێتکرنێ گۆت(صەی). ٣- پیربوو و دەنگێ وی زربوو(بالندە).
نبخ: ترشبوو و پوفبوو(هەڤیر).
النبخ: ١- شوینا سۆتنێ ل لەشی. ٢- پەقلکێت ژ بەر کاری ل دەستی دهێن.
النبخاء: ١- یا بلند. ٢- یا سست.

النبخة: ١- گیاحێسیلکێ دکرنە د ناڤبەرا دەپێت کەشتیێ دا.

نبذ: ١- ژ بەر چونەیا وی هاڤێت. ٢- ژ پاشگوهڤەهاڤێت. ٣- شکاند (سۆز). ٤- بوو (نبیذ) کو مەیە. ٥- چێکر. ٦- بوو عەرەق (نبیذ). ٧- خۆقوتا (دل).

النبذ: تشتێ کێم.

النبذة: ١- جهـ. ٢- تشتەکێ کێم. ٣- رەخ؛ لا.

النبر(بالفتح والسكون): مرۆڤێ بێ شەرمی بەحسێ خەلکی دکەت.

النبر(بالكسر والسكن): پلپلک.

نبر: ١- مەزنبوو. ٢- دەنگێ خۆ ژ نزمیێ بلندکر. ٣- ژپاشڤەبر. ٤- غەیبەتا وی کر و قەسە گۆتنێ. ٥- بلندکر.

النبر(بالفتح): یێ کێم شەرم یێ ب ئەزمانێ خۆ پێنجا ل خەلکی ددەت.

النبر(بالكسر): ١- پلپلک. ٢- عومبار. ٣- کورتێ چەپەل. ٤- یێ دومۆر.

النبراس: ١- چرا. ٢- سەرەڕوم. ٣- یێ دلێر. ٤- شێر.

النبرة(بالفتح): ١- نیڤا چالکا لێڤا ژۆری. ٢- وەرەما د لەشی دا. ٣- بلندکرنا دەنگی ژ نزمیێ. ٤- قیژیا ژ ترسێ. ٥- جهێ بلند ژ تشتی.

النبرة(بالضم): پاریێ مەزن.

النبريج: ماسۆلکا نارگیلێ.

النبريس: ژیرێ دنیادیتی.

نبز: ١- ب ئیشارەتا پینجە لێدا. ٢- نەقلناڤەکێ کرێت دانا سەر.

النبز(بفتحتين): ناسناڤ؛ نەقلناڤ.

التبز(بالفتح والكسر): ١- یێ دومۆر. ٢- یێ بێناڤییەک د نڤشێ وی دا هەی.

النبز(بتسكين الباء): ١- ناسناڤێ کرێت. ٢- ناسناڤ.

النبزة(بالضم والسكون): یێ ناسناڤا ددانیتە سەر خەلکی.

نبزه: ناسناڤەکێ کرێت دانا سەر.

نبس: ئاخڤت.

النبس(بضمتين): ١- کۆما ئاخڤتنکرا. ٢- یێ لەزێ د بجهئینانا پێدڤییێت خۆ دا دکەن.

نبش: ١- لێ ڤەکۆلا. ٢- دیارکر. ٣- دەرئێخست. ٤- دەرەهیکر. ٥- شۆلکر. ٦- بەلاڤکر.

نبص: ١- ئاخڤت. ٢- دەنگەکێ نزم ژ خۆ ئینا. ٣- ئینادەر(موی).

النبص: گیایێ کیم دەمێ شین دبت.

النبصة: ١- ئێک ئاخڤتن. ٢- پەیڤ.

نبض: ١- خۆقوتا. ٢- لڤی. ٣- پیچەکێ برسقی. ٤- ژێ ئینادەر(موی). ٥- هەرکی. ٦- غەوارەبوو.

النبض: قوتانا دلی کو ل نک مرۆڤا د ئێک دەقیقە دا دبیتە ژ (٧٠)ێ هەتا (٧٥) جارا.

النبضة: ئێک خۆقوتانا دلی یان رهێ.

نبط: ١- زا؛ ژ ئاخێ دەرکەڤت. ٢- دەرەهیبوو پشتێ بەرزەبوونێ. ٣- ئاڤا وێ دەرئێخست(بیر).

نبط(بالفتح والتشديد): ئاڤا وێ دەرئێخست(بیر).

النبط(بفتحتين): ١- پنیا سپیا ل بن کەفش و زکێ دەواری. ٢- کویراتیا وی یا رەوشەنبیری و زانینا وی. ٣- یەکەمین ئاڤا دهێتە بیرێ. ٤- ئاڤا ژ کەڤری دەردکەڤیت و دبیتە دلۆپ. ٥- مللەتەکێ نەعەرب بوو د ناڤبەرا هەردو عێراقا (عراق العرب) (عراق العجم) یێ ئاکنجیبوو.

النبطة: ١- یەکەمین ئاڤا دهێتە بیرێ. ٢- سپیاتیا دکەڤیتە بنکەفشێ هەسپی و زکێ وی.

نبع: ١- زا؛ ژ ئاخێ دەرکەڤت. ٢- پیچپیچە هات.

النبع: ١- كانی. ٢- دارەكە تیر و كڤانا ژێ چێدكەن.
النبع(بالفتح والكسر): خوهـ.
النبعـة: ١- ئێـك دارا ژ جـۆرێ (النبـع). ٢- كڤان. ٣- بنیات.
النبعیة: كڤانێ ژ دارا (النبع).
نبغ: ١- دەركـەڤت و دیـاربوو. ٢- زا(كـانی). ٣- تێدەركەڤت. ٤- بـەلاڤ و ئاشكرا بـوو. ٥- كەڤشـک ژێ وەریـا. ٦- شعر گـۆتن و ئافرانـــدن تێـــدا كـــر. ٧- بـــەرفرەهبوو. ٨- دەرەهیبوو.
النبغ: تۆزا دستاری.
النبغة: باشێت مرۆڤا.
نبـق: ١- دەركـەڤت و دیـاربوو. ٢- رەخـەكێ نهالێ كێلا.
نبق(بـالفتح والتشـدید): ١- دەركـــەڤت و دیـــاربوو. ٢- خەســـفت و هوبربـــوو. ٣- نڤیســـی. ٤- ل دویــڤ سیســـتەمەكی چاند. ٥- رێز رێز كر(نڤیسین).
النبق: ١- تۆزكەكا شرینە ژ نافكا قـورمـــێ دارقـەسـپێ دەردكـەڤت. ٢- جـۆرەكێ دارا كنێـری یـە ل دەشـتێ شـین دبـت بـەرێ وێ وەكـی گوهیشـكێ یـە بـەلێ پیچـەكێ یـێ گەمۆرەیە.
نبک: بلندبوو.
النبكة(بالفتح والسكون): ١- گرێ سەر تیژ. ٢- گرێ بچویک.
النبكة(بفتحتین): ١- گرێ سەر تیژ. ٢- گرێ بچویک. ٣- رها دارێ.
نبل: ١- بوو ماقویل. ٢- د هەڤركیا ماقویلیێ دا شیایێ. ٣- تیر تیوەركرن. ٤- ب توندی هـاژۆت. ٥- جۆنـەكا دژوار كـر. ٦- تیـر ڤێـدان. ٧- تێـوەركر. ٨- پـێ مژویلكـر و پیچپیچە دایێ(خوارن).
نبل(بالفتح والضم): ژێ مەزنتر بوو.
نبل(بالفتح والتشدید): تیر دانەڤێ.
النبل(بالفتح والسكون): ١- تیر. ٢- مسریاتی و قەنجیكاری.
نبل الدهر: مسیبەتێت زەمان.
النبـــل(بفتحتین): ١- خـــودان قـــەنجی و مـــەزناهی. ٢- بـــەرێت مـــەزن. ٣- بـــەرێت بچویک.
النبل(بالضم والتشدید): ئەو بەركن یێت د خۆ ددەت و خۆ پێ پاقژدكەن.
النبل(بالضم والسكون): ١- ژیری و مەردی. ٢- قـــەنجی. ٣- كەلكـــەلێ دورســـت. ٤- تیر.
النبل(بالضمتین): ماقویلی.
النبلة(بفتحتین): خودان مەردینی و ماقویلی.
النبلة(بالضم والسكون): ١- دان؛ بەخشین. ٢- خـەلات. ٣- سـزا. ٤- باشـێ تشـتی. ٥- پارێ بچویک.
نبـه: ١- بلنـدبوو ٢- بناڤودەنـگ كـەت و یـێ چەلەنگبوو. ٣- تێگەهەشت.
نبه(بالتشـدید): ١- ئیشـارەت دایـێ و ب ناڤودەنـــگ ئێخســـت. ٢- هشـــیاركر. ٣- بەرێ وی دایێ و نیشادا.
النبه(بالضم): ژیری.
النبـــه(بفتحتین): ١- یـێ ب ناڤودەنـــگ. ٢- بێ ل دویڤ گەریان. ٣- یێ ژیر.
النبو: بلندی.
النبوءة(النبوة): ١- دەنگوباسێت غـەیبێ یێت ژ نک خودێ دهێن. ٢- پێغەمبەراتی.
النبوة: تشتێ ژ عەردی بلندبووی.
النبوت: ١- تایێ دارێ. ٢- جویڤێ ستویر.
النبوح: دەنگ و پێژن و رەوینا صا.
النبي(النبيء): ١- مرۆڤـێ ژ هـەمی مرۆڤـان بلندتر. ٢- پێغەمبەر. ٣- یێ دەنگوباسێت غـەیبێ و پاشـەرۆژێ ب ئیلهـامێ ژ نـک خودێ دزانـت. ٤- یـێ ل دۆر خودێ و هـەر تشتێ پەیوەندی پێڤە دئاخڤت.٥- یێ بلند.
النبیث: یێ جەنگەنە و خراب.

النبیثة: ١- ئاڤا ژ بیرێ یان رویباری هاتیە دەرئێخستن. ٢- نهێنی. ٣- هەستی و نانێت صە ل بن ئاخێ بۆ خۆ ڤەدشێریت.

النبیذ(المنبوذ): ١- عەرەق؛ ئەو مەیە یاکو ژ تری و خورمێ دهێتە چێکرن، تری یان خورمێ دکەنە ئامانەکی و ئاڤێ دکەنە سەر و دەمێ چل رۆژا و پێهەل دهێلن و دبیتە مەی. ٢- هەمی حۆرێت مەیێ.

النبیر(بالفتح): پەنیر.

النبیر(بالضم): زەلامێ عاقلمەند.

النبیش: جۆرەکێ دارێ یە بەلگێت وێ وەکی یێت کاژێ نە و دارێ وێ گەلەک یێ سۆرە.

النبیشة: عەرد یان بیرا هاتیە کۆلان.

النبیغ: زەلامێ خودان کەسایەتیا مەزن.

نبیقة: گرێکا ل بستیکا ئویشییێ تری.

النبیل: ١- ماقویل. ٢- خودان کەلەخ.

النبیلة: ١- مێیا (النبیل)ە. ٢- کەلەخێ مرار.

النبیه: ١- یێ ماقویل. ٢- یێ زیرەک و ژیر.

نت: ١- کەل هاتێ. ٢- ژ قەهرا پفکر.

نتأ: ١- بالندبوو. ٢- ژ جهێ خۆ دەرکەڤت بێی کو ژێ ڤەببت. ٣- بلندبوو و پوفبوو. ٤- وەرمی. ٥- بالقبوو. ٦- لێدەرکەڤت.

نتا: وەرمت.

نتاج: ١- تێژکێ ئاژەلی یێ دبت. ٢- زان.

النتافة(النتاف): ١- مویێ ژ بەر هلکیشانی کەڤتین. ٢- پەرێت ژ بەر ڤەرۆچانەدنێ کەتین.

نتاق: بەرانبەر.

نتب: ژ جهێ خۆ دەرکەڤت بێی ژێ ڤەببیت.

نتج: ١- چاڤێ خۆ دایێ هەتا بزێت. ٢- هێلا بیارت.

نتج(بالضم والکسر): ١- بوو (بەرخ). ٢- زا (بزن).

نتج(بالفتح والتشدید): ١- چاڤێ خۆ دایێ هەتا بزێت. ٢- هێلا بیارت.

النتاج: ١- بەرهەم. ٢- بەرێ تەرشی.

النتاح: ڤاڤێرکەر.

نتح: ١- ژ لەشی دەرکەڤت. ٢- ڤاڤێرت.

النتح: خوهـ.

نتخ: ١- ژێڤەکر. ٢- ژبنی ئینادەر. ٣- تەڤنکر. ٤- رەزیلکر. ٥- خۆجهبوو. ٦- خۆجهکر.

نتخ(بالفتح والتشدید): ١- خۆجهبوو. ٢- خۆجهکر.

النتخمط: تنگژییێ ئازری.

نتر: ١- ب توندی راکێشا. ٢- دزی. ٣- ژەها وی کێشا. ٤- دراند. ٥- رەق دگەل ئاخڤت. ٦- ب دژواری لێدا(روم).

نتر(بالفتح والکسر): پویچبوو و بەرزەبوو و نەما.

النترة: ١- ئێک جار (نتر)ە. ٢- برینا کویرا دگەهیتە هناڤا.

نتش: ئینادەر(ستری). ٢- ڤەچری (موی). ٣- ب پەنجا راکێشا. ٤- گیایێ وی خوار(عەرد). ٥- پێ خۆ دایێ و دا رەخەکی. ٦- دانایێ. ٧- بر. ٨- ب دزیڤە بۆ کرە عەیب.

النتش: ١- گیایێ ژ نوی دەرکەڤتی و هویر. ٢- سپیاتیا ل دویماهیا نەینۆکێ.

نتشا(بتنوین الألف): پیچەک.

نتع: پیچپیچە دەرکەڤت.

نتغ: نەکامی و بێبەختی کر.

نتف: ١- هلکێشا؛ ئینا دەر. ٢- ڤەرۆچاند.

نتف(بالتشدید): ١- هلکێشا. ٢- ڤەرۆچاند.

النتف(بالفتح والکسر): یێ ڤەرۆیچاندی.

النتفة(بالضم والسکون): ١- گیایێ ب تبلا هلدکێشن. ٢- تشتێ کێم. ٣- پیچەک ژ ڤێرێ و پیچەکا دێ ژ وێراهە.

النتفة(بالضم والفتح): یێ ب دورستی ل زانینێ نەگەرت بەلکو پیچەکێ ژ ڤێرێ و پیچەکێ ژ وێرا هە وەردگریت.

نتق: ١- داقوتا. ٢- هلهەژاند و داقوتا. ٣- پالدا. ٤- گورا؛ کەڤلکر. ٥- عەیالێ وێ مشەبوو(ژن).

نتل: ١- راکێشا ب نک خۆ ڤە. ٢- داقوتا. ٣- ب پێش کەڤت. ٤- ژپاشڤەبر.

النتل: هێکێت کەردیکلی(نعامێ)نە خەلکی ل زڤستانا تژی ئاڤ دکرن و تژی ئاڤ دکرن و ل بیابنێ د بن ئاخێ ڤە ڤەدشارتن، و ل هاڤینا دەما رێکا وان تێ دکەت دئینانەدەرێ و ڤەخوارن.

نتن: گەنیبوو؛ بێهن کەتێ.

نتن(بالفتح والتشدید): گەنیکر.

النتن: گەنی.

النتوء(النتأة): گر.

نتوج: ئاژەلێ ئاڤس.

النتوح: جەوێت دارا.

نتوف(بالفتح): یێ هیبووی مویێت رهێت خۆ دئینیتەدەر.

النتیجة: ١- ئەنجامێ ژ پێشەکیا دهێتە دەرئێخستن. ٢- تێژک. ٣- ئەنجام.

النتیف: ١- یێ موی ژێ هاتینە هلکیشان. ٢- یێ ڤەرویچاندی.

النتیلة: ئالاڤ.

نث(بتشدید الثاء): ١- دەرەهیکر. ٢- بەلاڤکر. ٣- د خۆ دێراند. ٤- خوهێ دا. ٥- تێدا.

النث: دیوارێ تەر.

نثا: ١- قەسەکر و بەلاڤەکر. ٢- بژالەکر و ل ناڤ خەلکی بەلاڤەکر. ٣- غەیبەتا وی کر. ٤- ژێ ئاخڤت.

نثی: قەسەکر و بەلاڤەکر.

النثاث(بالفتح): یێ تشتەک خۆ د دەڤی نەگرت.

النثاث(بالکسر): رۆینێ د برینا دهێتە دان.

النثاث(بالضم): غەیبەتکەر؛ یێت غەیبەتا خەلکی دکەن.

النثار(بالکسر): ١- شەکرۆک و پارەیێت ب سەرێ بویکێ وەردکەن. ٢- هویرکێ تشتی.

النثار(بالضم أو الفتح): پەڤژک.

النثالة(بالضم): ١- ئاخا ژ بیرێ هاتیە دەرئێخستن. ٢- پاشمایک.

نثج: ١- دراند. ٢- ڤالاکر.

النثج: ترسنۆکێ بێخێر.

نثر: ١- پێوەرکر. ٢- ئاخڤتنا خۆ ب پەخشان گۆت. ٣- هاڤێت. ٤- عەیال مشەکر. ٥- بیهنژی.

نثر(بالتشدید): پێوەرکر.

النثر(بفتحتین): پەڤژک؛ تشتێ هاتیە ڤەپەڤژاندن.

النثر(المنثر: المنثران): پرێێژێ چو تشت خۆ د دەڤی دا نەگرن.

النثرة: ١- بێهنژین. ٢- پارچەکا پەخشانێ. ٣- بێهنژینا شێری. ٤- ئێک جارا بێهنژینێ. ٥- زریپۆشێ بۆ ل بەرخۆکرنێ خۆش.

نثرة الأسد: بێهنشکا شێری؛ دو هەسارن؛ ئێک بهۆست د ناڤبەرا وان دایە، هەروکا ژێ سپیاتیەکا وەکی عەوری یا پێڤە، دبنە ئێک پلەیێت هەیڤ تێرا دبۆرت، دیسا دبێژنێ: دفنا شێری(أنف الأسد).

نثل: ١- ریخکر. ٢- ئاخا وێ دەرئیخست (بیر). ٣- داقوتا. ٤- ڤالاکر. ٥- ژ بەرخۆکر و دانا (زریپۆش). ٦- کۆلا. ٧- ریهت. ٨- کرە تێدا یێ قەتقەتکری(گوشت).

النثل(بفتحتين): يێ كۆلاى.
النثلة: ١- ئێک جارا (نثل)ه. ٢- زريپۆشێ فرەهـ. ٣- چالکا ل لێڤا ژۆرى د ناڤبەرا هەردو سمێلا دا.
نثم: کرێت ئاخفت.
النثوة: بەحسێ خەلکى.
النثور: يێ خودان گەلک عەيال.
النثيث: دلەپا ژ ئامانى دهێت چ کون چ ئەو ب خۆ د خۆ د دێرينت وەکى دەنى يان جەرکى.
النثيثة: ئاڤا دکونکى ددێرت.
النثير: يێ ب وارا وەرکرى.
النثيلة: ١- ئاخا ژ بيرێ هاتيە دەرئێخستن. ٢- پاشمايک. ٣- گوشتێ قەلەو.
نـج: ١- هاڤێت. ٢- ناڤەرۆکا وى دەرکەڤت. ٣- لەزکر.
نجـأ: ١- ب دلچوون بەرێ خۆ دايێ(زاد). ٢- چاڤينکر؛ چاڤەک لێدا.
النجأة: ١- سەحکرنا زادى ب چاڤێ دلچوونێ و حەژێکرنا خوارنێ. ٢- چاڤهاڤێتن.
نجا: ١- قورتالبوو. ٢- لەزکر و د بەرى راکر. ٣- رزگارکر. ٤- ڤەخوار. ٥- بڕى. ٦- دەرکەڤت. ٧- گورا. ٨- يا دلێ خۆ گۆت. ٩- ريت. ١٠- هێلا د چالکەکێ دا.
النجا: ١- دارکێت مەحافێ. ٢- دار. ٣- چويڤ. ٤- کەڤل.
النجابة: ١- مەردينى و سەخيياتى. ٢- پاکيبا رڤشتێ.
النجاة(النجاء): قورتالبوون.
النجـاة: ١- قەرتالبوون. ٢- عەردێ بلند. ٣- تايێ دارێ. ٤- حەسەد. ٥- دومبەلان. ٦- تەماعى.
النجاث: يى ل قەسەو و گۆتگۆتکا دگەرت.

النجاح(النجح): ١- ب دەسڤەئينانا داخوازێ يان پێدڤيێ. ٢- سەرکەڤتن.
النجاحة: صەبر.
النجاخ: دەنگێ کوخکى.
النجاد(بالكسر): بەندک و قاويشێت شيرى.
النجاد(بتشديد الجيم): دۆشەکچى ئەوێ دۆشەک و باليفکا ددوريت.
النجادة: کارێ دۆشەکچى.
النجار(بالكسر أو الضم): ١- بنەکۆک. ٢- سنسل و رڤشت. ٣- رەنگ.
النجار: دارتاش؛ دارتراش.
النجارة: ١- هويرکێ دارى. ٢- دارتاشى.
النجارية: دويڤچوويێت (محمد بن الحسين النجار)ن، دەربارەى چێکرنا خودێ و کرياريێت بەنيا دگەل سنيا(السنة) درێکەڤتى نە، و دگەل هندێ ژى وەکى موعتەزلا دبێژن: سالوخەتێت وجوودى و رويانا ئاخفتنێ ل خودێ نينن.
النجاش(بالفتح والتشديد): نێچيرڤان.
النجاش(بالكسر): ئەو دڤيلە يا دکەنە د ناڤبەرا دو کەڤلا دا و ى مۆرکا دخەملينن.
النجاشي: ١- يێ نێچيرێ د ئارينت دا بچنە بەر نێچيرڤانى. ٢- شاهێ وەلاتى حەبەشە (ئەپيوبيا نوکە)بوو ل سەر دەمێ پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن، د بنيات دا ئەڤ پەيڤە عەرەبکريا پەيڤا (نيجوستي) يە يا کو ب زمانێ حەبەشى دبيتە شاه.
النجاع(بالضم): دويڤچوويێت مرۆڤێ وێرەک يان ژى يێ حەژ وێرەکيێ دکەن.
النجاف(بالكسر): سەرەدەر.
نجاف الغار: ککەڤرێ دبيتە سەرەدەر بۆ شکەفتێ.

النجام(المتنجم): یێ زیرەڤانییێ ل ستێرا دکەت ژ بۆ زانینا کاودانێت جیهانێ و بەخت و پاشەڕۆژێت خەلکی.

النجاوة: بەرفرەهیا عەردی.

نجب(بالفتح): تێڤل ژێ ڤەکر.

نجب(بالضم): ١- عەسلێ وی پاک بوو. ٢- سوپاسیا وی ژ بەر گۆتنا وی یان کریارا وی هاتەکرن. ٣- خودێ کورەکێ قەدرگران دایێ.

النجب(بالفتح والسكون): مەردێ سەخی.

النجب(بفتحتين): ١- تیڤل. ٢- تیڤلێ ڕها.

النجباء: کۆما (نجیب) ئانکو بهاگران، زارڤەکێ سۆفی یە دبێژن ژمارەیا وان (٤٠)ن و پێکڤە دمژویلن ب هەلگرتنا بارێت چێکریا و هیچ کارەکی ناکەن ژ بلی کارێ د حەقێ خەلکی دا.

النجبة(بالضم والفتح): مەردێ سەخی.

نجست: ١- لێ گەریا. ٢- دەرئێخست. ٣- هەوارا خۆ برە نک.

النجث(بالفتح): ١- یێ ل قەسەو و گۆتگۆتکا دگەڕت و دەردئێخت. ٢- کێل؛ ئامانج. ٣- نهینییا ڤەشارتی.

النجث(بالضم): ١- پەردا دلی. ٢- زریپۆش.

نجح: ١- هاتە ئەداکرن. ٢- یا پێدڤی ب دەسڤەئینا. ٣- ب ساناهیکەت.

نجح(بتشديد الجيم): ناجحکر.

نجخ: ١- ئاریا. ٢- کولا. ٣- ب دژواری هەڕکی و هات (لیسەر). ٤- شانازیبر. ٥- حەمەربوو.

نجد: ١- شیایێ. ٢- هاریکر. ٣- کفش و دیاربوو. ٤- دەرکەڤت. ٥- ژێ هاتە خوارێ. ٦- وەستیا. ٧- خوهدا. ٨- قەستا بانیا (النجد) کر.

نجد(بالتشديد): ١- کرە غار. ٢- سەربۆرکر. ٣- خەملاند.

نجد(بالفتح والكسر): خەمێ گرت.

النجد(بالضم): یێ دلێر و مێرخاسبوو.

النجد(بفتحتين): ١- خوهـ. ٢- کەلوپەلێ ناڤمالێ.

النجد(بالفتح والسكون): ١- جهێ بەرین و بلند ژ عەردی. ٢- ڕێکا بلند ئانکو ل جهێت بلند. ٣- چچک. ٤- خەم و کۆڤان. ٥- دەلیبازێ شارەزا. ٦- خوهدایی. ٧- کەلوپەلێ مالێ پێ دخەملینن. ٨- وێرەک. ٩- بەرسڤدەرێ ب لەز بەرسڤێ ددەت. ١٠- جهێ بێ دار وبار.

النجدة: ١- دلێری. ٢- چەنگ. ٣- توندی و دژواری. ٤- سەهم و ترس. ٥- کۆما پۆلیسیت د هەوارا خەلکی دچن. ٦- تەنگاڤی.

نجذ: ١- ب ددانێت پاشییێ لەقەک لێدا. ٢- گەلەک ما پێڤە دا بۆ بکەت.

نجذ(بالتشديد): ١- تاقیکر. ٢- بعاقلئێخست. ٣- ب ددانێت کورسی لەقەکا دژوار لێدا.

نجسر: ١- تراشی(دار). ٢- گەرمبوو. ٣- ب بەرێت شاریای گەرمکر. ٤- بقوتانێ پشت و پشت بر. ٥- هاژۆت. ٦- قەستکرێ.

نجر(بالفتح والكسر): تووشی تێهنیبوونا دژوار بوو.

النجر(بفتحتين): تێهنکەکا دژوارە نا هێتە شکاندن.

النجر(بالفتح والسكون): ١- گەرم. ٢- بنەکۆک؛ بنیات. ٣- خودان عەسل. ٤- ڕەنگ.

النجران: یێ تێهنی.

نجران الباب: دارێ چمێ دەرگەهی ل سەر دزڤرت.

النجرة(بالفتح والكسر): پێت تووشی تێهنکێ بووین.
نجز: ١- ئەداکر. ٢- ئەدابوو. ٣- ب لەزکر. ٤- ئامادەبوو و لەزکر. ٥- ب دویماهیهات.
نجز(بالفتح والكسر): ١- ب دویماهیهات. ٢- ژناڤچوو. ٣- قەتعەبوو.
النجز(الإنجاز): ئەداکرن؛ بجهئینان.
نجس: پیسبوو.
نجس(بالتشديد): پیسکر.
النجس(بالكسر): پیس.
النجس: یێ پیسبوو.
نجش: ١- لیگەریا و ئاراند. ٢- دەرئێخست. ٣- خرڤەکر پشتی بژالەبوونێ. ٤- خرابکر و ژ جهەکی بەرێ وی دا جهەکێ دی(نێچیر). ٥- هلکر(ئاگر). ٦- بها ل سەر بکری زیدەکر دا پەرتال بۆ وی بمینت.
النجش(بالفتح والسكون): ١- زێدەکرنا بهایێ تشتی ل سەر هەڤالێ خۆ. ٢- لێگەریان و پرسیار پێکرن. ٣- دەرئێخستن. ٤- خرڤەکرن. ٥- راهێلان و ب دویڤکەڤتن ژ جهەکی بۆ جهەکی. ٦- هلکرن. ٧- بەلاڤکرن. ٨- لەزکرن و تۆز راکرن.
النجش(بفتحتين): یێ بهای ل سەر بکری زێدەدکەت دا متا بۆ وی بمینت.
نجع: ١- بوو دەرمان. ٢- لێهات. ٣- کارتێکر. ٤- هاتێ. ٥- لێگەریان. ٥- دەڤشێل بۆ تێکر.
نجع(بالتشديد): ١- خوار و لێهات. ٢- بۆ بوو دەرمان.
النجع: رەشمال.
النجعة: گەریانا ژ بۆ دیتنا چەروانا دهێتەکرن.
نجف: ١- سەقاکر؛ خۆشکر(ئامویرێ برەک). ٢- د بنی را قەتکر. ٣- دۆهت هەتا چیکا شیری د گوهانێ وی نەهێلای.
نجف(بالفتح والتشديد): پیچەک جوداکر.
النجفة(بالضم): پیچا تشتی.
النجف؛ النجفة(بالفتح): ١- جهێ ئاڤ نەدەتە د سەر را ژ نهالێ. ٢- گر.
نجل: ١- پێهنەک ب پشتا پێی لێدا ئینا گرێلبوو. ٢- هاڤێت. ٣- هەر کار دژی خەلکی دهێتە کرن. ٤- دیارکر. ٥- کرە مالک(عەرد). ٥- ژ پاتکێ ڤە گورا ئانکو ژ تشتێ ڤە کەڤلێ وی شەقکر. ٦- کەسکبوو (عەرد). ٧- ژێبر.
نجل(بالفتح والكسر): چاڤێت وی مەزنبوون و جوانبوون.
نجل به: بوو؛ ئینا سەر دنیایێ.
النجل: ١- دویندەهـ. ٢- درێژیا نیڤا چاڤی. ٣- کور. ٤- باب. ٥- ئاڤا د هەرکیت. ٦- ئاڤزە. ٧- رێک. ٨- فرەهـ.
النجل: دەرئێخستن و بەلاڤکرن.
نجلاء: ژنکا تیکا چاڤێ وێ درێژ.
نجم: ١- دەرکەت و دیاربوو. ٢- پەیدابوو. ٣- تیبەهی. ٤- ل دەمێت دەستنیشانکری ب جهئینا.
نجم(بالتشديد): ١- زێرەڤانی ل ستێرا کر دا سەروبەرێ جیهانێ ژێ بزانت. ٢- کرە دەمەکێ دەشتنیشانکی.
النجم: ١- دەمێ نەدیار. ٢- بنیات. ٣- گیایێ بێ قورم. ٤- پێرۆ. ٥- ژڤانێ ئەداکرنا دەینی. ٦- ستێر. ٧- ئەختەر؛ هەسار.
نجم البحر: ئاژەلەکێ دەریائی یە وەکی ستێرێ یە پێنج دەستێت پێڤە یان پتر.
النجمة(بالفتح والسكون): ١- پەیف. ٢- جۆرەکێ گیایە.

النجمــة(بفتحتين): ١- جــۆرەکێ گیایـــە. ٢- گیـایێ بـێ قـورم ئـانکو یـێ تـاک و شاکێت خۆ ل سەر عەردی بەلاڤدکەت.

النجمتان: دو ستێرن پێکڤە ل دور مەلبەندێ سەنگا خۆ دزڤرن.

نجنج: ١- حیبەتیبوو و لڤین کەتێ. ٢- لڤاند. ٣- ل چـــەروانی گرێـــدا. ٤- چـــوو خوار(چاڤ). ٥- ژ دەراڤێ ئـاڤێ دا پـاش. ٦- نەهێلا بکەت.

نجه: ١- گەلەک کرێت بەرسڤ دا. ٢- بەرانبەری وی تشـتەکێ کرێـت کـر. ٣- ب سـەرهلبوو. ٤- ب زۆرکەڤت و حەژێنەکر(باژێر).

النجو: ١- گوی. ٢- تر. ٣- فس. ٤- عەورێ باران ڕیهتی. ٥- نهێنییا د ناڤبەرا دو کەسان دا.

النجوی: ١- ئاخڤتنا نهێنی. ٢- یێ بەزەک. ٣- دەنگێ وی یێ سەرێ حێشترا دکێشت. ٤- مرۆڤێت نهێنیا بۆ ئێکدو دبێژن.

نجو العین: چاڤهاڤێتنا چاڤی.

النواجل: ئاژەلێ ل گیایێ (النجیل) دژەریت.

النجوة: ١- عەردێ بلند. ٢- ئێک جارا (نجا).

النجوج: یێ لەزکری.

النجوخ: دەریایا ب دەنگ.

النجود: ١- ژنکا ماقویل. ٢- ژنکا بعاقل. ٣- حێشترا ستۆدرێژ. ٤- حێشترا ل بەرهیا کەری دچیت. ٥- خوین.

النجوش: یێ نیچیرێ ڕادکەت.

النجوع: ١- دەڤشێل. ٢- شیر. ٣- تشتێ مشە.

نجوم السینما: ئەکتەرێت گەلەک بەرنیاس و ب ناڤودەنگ.

النجي: ١- نهێنی. ٢- یێ بەزەک. ٣- دەنگێ کاروانکێشی. ٤- هاژەتنکارێ ب دەنگ. ٥- یـێ نهێنـی بـۆ دهێتـە گـۆتن. ٦- ئاخڤتنکەر.

النجیب: ١- مەرد. ٢- هلبـژارتی. ٣- خودان عەسلێ پاک. ٤- قەدرگران.

النجیث: ١- نهێنییا ڤەشارتی. ٢- ئاخا بنێ بیرێ یا دەرئێخستی. ٣- یێ کارکرن گران.

نجیثة البئر: ئاخا بنێ بیرێ یا دەرئێخستی.

النجیح: ١- یێ ڕای دورست. ٢- یێ صەبر کێشای. ٣- یـێ ب لـەز و مجـد. ٤- یـێ نێزیک.

النجیخ: دەنگ.

النجیـرة: ١- کەشتیا ژ داری هاتیە چێکرن. ٢- زنجکـا بنـێ وێ دار. ٣- پاداشـت. ٤- سزا. ٥- ئاڤا گەرما ب ئامویرێ کەلاندێ گەرمکری.

النجیز: یێ ئامادە.

النجیش: نێچیرڤان.

النجیع: ١- خوین. ٢- ب مفا. ٣- یێ لێدهێت. ٤- ب عافیـەت. ٥- خوینا ڕەنگێ وی ب ڕەشیڤە.

النجیف: تیرا سەرتیر پان.

النجیفة: گرک؛ عەردێ بلند.

النجیـل: ١- ڕهـ و ڕڤشـت. ٢- گیایەکـە ژ تـوخمێ (النجیلییـات) ڕهێـت وی مشـە بەلاڤ دبن و عـەردی ڤەدگرن تا ڕادەیکی کـو ئێـدی د شـیان دا نابت بهێتـە دەرێ و عەرد ژێ پاقژ ببیت وەکی فرویزی.

النجیلیـات: ئـەو تـوخمێ گیایـە ئـەوێ ژ داروباری نەهێتە هژمارتن و قـورمێ وەکی لەڤەنێ یێ ڤالا وەکی گیایێ بەستا وباغچا و دەخل و دانی.

النجیم: یێ تەڕ و ژ نوی دەرکەڤتی (گیا).

نح(بالتشدید): ١- حمحمکر. ٢- لیحەیتاند دا ب ڕیڤەبچت.

نحا: ١- قەستکرێ. ٢- ل دویڤ چوو. ٣- خۆ ب لایـەکی ڤــە خــوارکر. ٤- ڤەزڤڕانـــد. ٥- ڤـاڕێکر. ٦- ڤـەدا. ٧- دا ڕەخـەکی. ٨- دویرکر.

نحى: ١- دویر و ڤەدەکر.
نحـى (بـالفتح والتشـديد): ١- ژێڤـەکر. ٢- خوارکر. ٣- دارِەخەکی.
النحات(بفتحتين): توبعەت.
النحات(بالفتح والتشديد): پەیکەرساز.
النحاحة: ١- مەردینی. ٢- قەلسی. ٣- بنیات.
النحاز(بالضم): ١- ئێشـەکە سینگێ ئـاژەلی دگریت و دهێلیت بکوخیت. ٢- بنیات.
النحاز(بالفتح): بنیات.
النحـاس: ١- سـفر. ٢- دویکـێلا بـێ گـوری. ٣- کریسکا سفری یان یا ئاسنی ل دەمێ ڤـەقوتانێ. ٤- ئـاگر. ٥- توبعـەت. ٦- رِها بنیاتێ تشتی.
النحـاس الأصفر(الشـبه): شپە؛ کـانێ وەکـی زێـری یـێ چـەکێ ژنکـا پـێ چیدکـەن کـو پێکهاتویەکـە ژ سـفری و تۆتیـای، گـەلک تشــتێت دی ژێ دهینــە چێکــرن وەکــی حەنـەفیا و دەستکێت دەرگەها و ئامویرێت مۆزیکێ.
النحاط(بالضم): دەنگێ گریێ یێ دسینگی دا بێی کو دەربکەڤیت.
النحاط(بالفتح والتشديد): خۆمەزنکەر.
النحافة: لەغەر؛ مسریاتی.
النحـال: یـێ میشـێت هنگڤینـی ب خـودان دکەت.
النحالة(بالكسر): مێشبخودانکرن؛ بخودانکرنا مێشێت هنگڤینی.
النحام الوردي: بالندەیەکێ لنگ درێژ و ستۆ درێژە، هەتا پێنجی سالا دژیت، نکلێ وی کتا سەری گەلەک بچویکترە ژ کتا خوارێ، جهــێ وی ئــەمریکا نــاڤین و ئــەمریکا باشۆرە، دیسان باشـۆرێ رۆژئاڤـایێ ئـەوروپا و رۆژهەلاتا ناپین و هندستانێ.
النحانحة: قەلسێت مۆن.
نحب: ١- تشتەک کرە نەدر. ٢- تشـتەک کـرە ئنیــەت. ٣- شــەرتانێ کــر. ٤- لــەزکر. ٥- دەنگێ گریێ وی بلندبوو. ٦- بزاڤکر و لەزکر.
نحب(بالفتح والتشديد): ١- بزاڤکر و لەزکر. ٢- ل سەر روژدبوو.
النحـب: ١- چوونـا ب لـەز یـان یـا هێـدیکا. ٢- وەســـتیان. ٣- مەترســـیا مــــەزن. ٤- قومـــــار. ٥- مــــرن. ٦- نەفــــس. ٧- عەجـەل. ٨- نـەدر. ٩- دەم (عـــەمر). ١٠- گـری. ١١- کۆخـک. ١٢- درێـــژی. ١٣- گرۆڤـــــــە. ١٤- پێویســــــــتی. ١٥- تــــەنگاڤی. ١٦- حـــــەزا کرنـــــێ. ١٧- عەجـــــــەل؛ دەمـــــــێ مرنـــــــێ. ١٨- نڤســــــتن(خەو). ١٩- قـــــــەلوی. ٢٠- حێشترا زەبەللەح.
النحبة: قورعة؛ پشکهاڤێتن.
نحت: ١- نـەجاری کـر. ٢- پەیکەرسـازی کـر. ٣- تیژگــــر. ٤- کــــۆلا. ٥- رِاســـــت و دورســـــتکر. ٦- چێکـــــر. ٧- پێکئینــــــا. ٨- ئێخســــــتە عــــــەردی. ٩- دانـــــایێ. ١٠- غەیبـەتا وی کـر. ١١- لۆمـەکر و خەبـەر گـۆتن. ١٢- پیـنجـەک لێـدا. ١٣- ژپاشـڤەبر. ١٤- لۆمەکر و پێنجەک ل نڤشێ وی دا.
النحت: ١- پەیکەرسازی. ٢- توبعەت.
نحر: ١- دربێ وی ژ حەفکێ گرت. ٢- د حەفکێ رِا سەرژێکر. ٣- پێشوازیکر. ٤- ل دەستپێکا دەمی ئەداکر(نڤێژ). ٥- باش فێربوویی.
النحر(بالفتح): ١- حەفک؛ جهێ رِستکێ ژ ســــــتۆی. ٢- دەســــــتپێکا تشــــــتی. ٣- سەربرِکرن.
نحر النهار: دەستپێکا رِۆژێ.
نحـر الظـهيـرة: دەمـێ رِۆژ ل نیڤـرۆ دگەهیتـە بلندترین پلەیا بلندبوونێ ل نیڤا عەسمانی.
النحر(بالكسر): ژیرێ بسپۆر و تێگەهەشتی.
النحرير: زانایێ شەهرەزا؛ زانییێ ب سەربۆر.
نحز: ١- پالـدا و دەخشـەک لێدا. ٢- ب هـاونی قوتـا. ٣- پێهنـەک لێـدا. ٤- کێلنجییـەک لێـدا. ٥- ئێشـا سـینگی یـا کـوخکی پەیـدا دکەت گرت.

النحز(الناحز؛ النحيز؛ المنحوز): یێ ئێشا سینگی گرتی.
نحس: ڕەقاتی کر.
نحس(بالفتح والضم): ١- شەقیبوو؛ کەتە ناڤ خەم و دەرد و کولا. کوڕبوو.
نحس(بالفتح والتشديد): ١- وەکی سفری لێکر. ٢- ب سفری داپۆشی. ٣- کوڕکر. ٤- ل دویڤچوو و سیخوڕی لێکر.
النحس(بالضم): هەرسێ شەڤێت دویماهیێ ژ مەهێ.
النحس(بالفتح): ١- کوڕی. ٢- وەستیان زیان. ٣- تشتێ مژدار. ٤- بایێ تەزی یێ ئاڤارا. ٥- تۆزا ل ڕەخ و دۆرێت عەسمانی. ٦- شەقەواتی.
النحسان: هەردو ستێرێت کوڕ کو دبنە: (زحل) و بەهرام(مريخ).
نحص: ١- گەلەک قەلەوبوو. ٢- قەلەوبوو و قەلەویا وێ نەهێلا باری لێ بکەن(حێشتر).
النحص(بالضم): بنێ چیای.
نحض: ١- تیڤلاند. ٢- ب پرسیارا وەستاند. ٣- گوشت ژێ ڤەکر (هەستی). ٤- تەنککر. ٥- زیان گەهاندێ. ٦- کێمبوو. ٧- گوشتێ وی چوو.
النحض: ١- گوشت. ٢- یێ ب گوشت.
النحضة: پرتا مەزن ژ گوشتی.
نحط: ١- ژ بەر وەستیانێ دەنگکر. ٢- بێهنا خۆ هەلکێشا. ٣- ژپاشڤەبر دا خوازتنێ نەکەت.
النحط: دەنگێ گریێ یێ دسینگی دا بێی کو دەربکەڤیت.
النحطة: ئێشەکە سینگێت دەوارا دگرت و پێ ب سلامەت ناکەڤن.
نحف: ١- لەغەربوو؛ مسریبوو. ٢- ژ زکماک یێ لەغەربوو.
نحف(بالفتح والتشديد): لەغەرکر؛ مسریکر.
نحل: ١- دا؛ بەخشی. ٢- لەغەرکر. ٣- نەساخبوو و لەغەربوو. ٤- مەهرا وێ دایێ. ٥- ئاخڤتنەک ژ نک خۆ یان ژ نک ئێکەدی ئینا و ئێکەدی حسێبکر. ٦- خەبەر گۆتن.
نحل(بالفتح والكسر): تشتێ کەسەکێ دی بۆ وی حسێبکر.
النحل(بالفتح): ١- دان؛ بەخشین. ٢- گوهۆرین. ٣- مێشێت هنگڤینی.
النحل(بالضم): ١- لەغەری. ٢- تەنکی.
النحل؛ النحلى؛ النحلان(بالضم): دان؛ بەخشین.
النحل(الناحل): ١- یێ لەغەر؛ یێ مسری. ٢- هەیڤ ژ بەرکو یا زراڤە.
النحلة(بالفتح): مێشا هنگڤینی.
النحلة(بالضم): ١- لەغەری. ٢- دان؛ بەخشین. ٢- دانا مەهرا ژنکێ.
النحلة(بالكسر او الكسر): ١- دان؛ بەخشین. ٢- دانا مەهرا ژنکێ. ٣- سکالا. ٤- دین. ٥- ڕێباز.
النحلة(بالفتح): مێشا هنگڤینی.
نحم: ١- حمحمکر. ٢- دەنگکر.
النحم(بالفتح والكسر): ١- یێ ب حمحم. ٢- یێ ب دەنگ.
النحام(بالضم): کۆمە و کتا وێ (نحامة) یە؛ بالندەیەکێ ستۆ و پێ درێژن و دوم خوار و چەنگ ڕەشە و لەشێ وی هەمی سۆرێ ڤەبییە، گەلەک جۆر ژێ هەنە.
النحام(بالفتح والتشديد): ١- یێ گەلەک حمحمێ دکەت. ٢- یێ قەلس. ٣- شێر.
نحن: کۆما(أنا)یە، دبیتە ئەم.
النحنحة: ئحئحکرن.

النحو: ١- قەستکرن. ٢- رێ. ٣- رێزمان. ٤- سەمت. ٥- هەڤوێنە. ٦- رەخ؛ لا. ٧- چەندارتی.
النحور: دەمارا ستۆی.
النحوسة: کورپاتی؛ کورپ.
النحوص: ماکەرا ژ شیری هشکبووی.
النحوص(النحيص): ١- یا گەلەک قەلەوبووی. ٢- یا گەلەک قەلەوبووی و قەلەویا وێ ژ بارکرنێ کری(حێشتر).
النحوض: یێ گوشتێ وی چووی.
النحول: لەغەری.
النحوي: زانایێ رێزمانێ.
النحي: ١- مەشکا رۆینی. ٢- جەرکێ کیانا ماستی. ٣- تیرا سەر پان.
النحيب: دەنگێ گری.
النحيت: ١- یێ هاتیە پەیکەرکرن. ٢- حیشترا لەغەر. ٣- یێ سمێت وی مەهین. ٤- نالین. ٥- زکچوون؛ هناڤئێشی. ٦- بێخێرێ هەر تشتەکی. ٧- یێ د گەل مللەتەکی و نە ژ نفشێ وان.
النحية: ١- مەبەست. ٢- ئامانج.
النحيتة: زکچوون؛ هناڤئێشی.
النحيح: یێ قەلس.
النحير: یێ سەرژێکری.
النحيرة: ١- مێیا (النحير)ە. ٢- شەڤا ئێکێ یان یا دویماهییێ ژ هەڤێ. ٣- تویعەت.
النحيزة: تویعەت.
النحيض: ١- تەنک. ٢- نازک.
النحيط: دەنگێ گریێ یێ دسینگی دا بێی کو دەربکەڤیت.
النحيف: یێ مسری؛ یێ لەغەر.
النحيل: یێ لەغەر؛ یێ مسری.
النحيم: حمحم.
نخ(بالفتح والتشديد): ١- ب دژواری ب رێڤەچوون. ٢- ب دژواری هاژۆت. ٣- گۆتێ: نخ نخ دا ب مەخل بێت.

النخ(بالفتح): راژێرکا درێژ.
النخ(بالضم): مەژی.
نخا: پەسن کرن.
النخاب: چەرمێ دلی.
النخاخة: مەژی.
النخار: یێ گەلەک فرفرێ دکەت.
النخاس(بالفتح التشديد): ١- یێ دەوارا دفرۆشت. ٢- کۆلەفرۆش؛ یێ کۆلەیا دفرۆشت. ٣- دەلالێ دەوارا. ٤- دەلالێ کۆلەیا.
النخاس(بالكسر): تشتەکە دکەنە د کونا بەکرێ را دەمێ فرەهـ دبیت و راستە تێدا دلڤلڤیت.
نخاسا البيت: دو ستوینن ل بەرسفکا رەشمالێ ددانن.
النخاسة (بالفتح): ١- فرۆتنا کۆلەیا. ٢- فرۆتنا دەوارا.
النخاع: رها د نیڤا گەهێت پشتێ دا.
نخاعة: ١- کلمیش. ٢- بلغەم.
النخال: ١- یێ کەلەک ب کارێ مۆخلکرنێ رادبیت. ٢- یێ ئاری ل مۆخلێ دکەت.
نخالة: ١- سڤی. ٢- سەربێژ.
النخامة: ١- بلغەم. ٢- کلمیش.
النخب(بالفتح): فرا مەیێ یا ئێک ڤەدخۆت ب هەلکەڤتنەکا دەسنیشانکری.
نخب: ١- ژێڤەکر. ٢- بژارەیێ وی بر. ٣- دلێ وی ژێڤەکر.
نخب(بالكسر): دلژێکری؛ بزدیا.
النخب(أنخب): ترسنۆک؛ بزدیایی.
النخب(بالفتح): ١- پێکێ مەیێ یێ مرۆڤ ژ بەر ساخلەمیا هەڤالێ خۆ ڤەدخۆت، ل دەمێ ڤەخوارنا وێ فەلە دبێژن: (چریۆ). ٢- بێدلی و ترسنۆکی. ٣- ترسنۆک. ٤- قوون.

النخبة(بالفتح): ١- ترسنۆک. ٢- قوون.
النخبة(بالضم): ١- كۆما بژارە. ٢- فرا مەزن. ٣- بژارەيێ هەر تشتەكی.
نخت: ١- دومدا؛ دومێ خۆ لێدا. ٢- ل دويڤ چوو.
النخة(بالفتح والتشديد): ١- ئێكجارا (نخ). ٢- ژێلێت شۆلی. ٣- كۆلە ژ مێر چ ژن. ٤- بارانا هویر. ٥- دەنگوباسێ نەبنەجه.
النخة(بالضم والتشديد): چێلێت شۆلی.
نخج: ١- لێدا. ٢- لڤلڤاند دا ئاڤ بچیتێ.
نخر: ١- رزی و پویتیبوو(هەستی). ٢- دفنا وی پەرخاند. ٣- فرفرکر(دەواری).
نخر(بالفتح والكسر): رزی و پویتیبوو.
النخر: دفن.
نخرب: كونكر.
النخرة(بالضم): ١- تمبلكێ دفنێ. ٢- دژواریا رابوونێ ژ هوری.
النخروب: ١- كون. ٢- تیكا د بەری. ٣- چاڤكا شانا هنگڤینی.
نخس: پێنجەک لێدا.
نخس(بالضم والكسر): باشیێت وی گوریبوون.
نخش: ١- هاندا. ٢- لڤاند. ٣- ب دژواری هاژۆت. ٤- تیڤلاند. ٥- ئێشاند. ٦- لاوازبوو.
نخش(بالفتح والكسر): ١- لاوازبوو. ٢- بنێ وی رزی و پویتیبوو.
النخش: بەهرەک ژ مال و ملكی.
نخص: لاوازبوو و كەڤلێ وی قورمچی.
نخط: ١- چوو نک. ٢- كفكر. ٣- خەبەر گۆتن و هیلا گولێ ببت. ٤- خۆ مەزنكر.
النخط(بالفتح أو الضم): خەلک.
النخط(بالضم): ١- ئاڤا د مالبچویكێ دا. ٢- رها د نیڤا هەستییێ پشتێ دا.
النخط(بضمتين): یێت رەمبازیێ دكەن.

نخع: ١- سەرژێكر و برێ هەتا رها نیڤا گەهێ ژێ بری. ٢- كفكر. ٣- بلغەمەک یان كلمیشەک هاڤێت. ٤- باوەری پێ ئینا و خۆ بۆ چەماند. ٥- ب ئەختوباری كر(شیرەت). ٦- یێ شەهرەزابوو. ٧- دانپێدانكر. ٨- ناڤێ عێلەكا عەرەبا یە.
نخع(بالفتح والكسر): ١- تێگەریا (ئاڤ). ٢- دانپێدانكر.
نخل: ١- مۆخلكر. ٢- هلبژارت و سافیكر. ٣- ب ئەختوباری كر. ٤- داریبهت.
النخل: دارقەسپ.
نخلة: ١- دارقەسپ. ٢- جۆرەكێ چەكێ ژنانە.
النخليات: نفشەكێ دارێ یە یێ ئێكتایە وەكی دارقەسپێ و گویزا هندێ.
نخم: یاری كرن و باشترین سترا گۆتن.
نخم(بالفتح والكسر): ١- وەستیا. ٢- بلغەم یان كلمیش هاڤێت.
النخمة: ١- ئێک جار. ٢- جوانی یان لاوینی. ٣- دلێری. ٤- كلمیش یان بلغەم. ٥- لاتۆمە. ٦- جۆرەكێ دفنمەزنییێ یە.
نخنخ: ١- دمەخەلبر. ٢- ژپاشڤەبر و داپاش. ٣- ب دژواری ب رێڤەچوو. ٤- گۆتێ: نخ نخ دا ب مەخەل بچیت.
النخوار: زەلامێ ترسنۆكێ خۆ مەزن دكەت.
النخوة: ١- گەرمی. ٢- وجدان. ٣- مەزناهی. ٤- خومەزنكرن و شانازی بخۆبرن.
النخوة العشائرية: پشتەڤانی و هاریكاریا ل سەر حەقی و نەحەقییێ یا كوریت عێلەكێ بۆ ئێک دكەن.
النخوع(بضمتين): دانپیدانا ب حەقییێ.
نخي(بالضم والكسر): شانازیبرن و خومەزنكر.
النخيب: ترسنۆكێ بزدیای.
نخير: گنگنی.

النخيس: تشتێ د کەنە د کونا بەکەرێ را دەمێ فرەهـ دبیت و ڕاستە تێدا دلڤلڤیت.

النخيسة: ١- شیرێ پەزی و بزنی یێ ل ناڤ ئێک. ٢- نیڤشک.

النخيلة: ١- شیرەتا ب ئەختوباری. ٢- نیازا باک و خوڕست. ٣- توبعەت.

ند(بتشديد الدال): ١- ڤەجنقی و ڕاتەقیا. ٢- شدیا.

ند(بكسر الدال): مەرد.

الند (بالفتح): ١- گر. ٢- گرێ بلند. ٣- دارکێ بخوبرێ.

الند(بالكسر): هەڤکویف.

ندی (بالتشديد): ١- تەڕکر. ٢- ئاڤدا. ٣- بەزاند هەتا خوهێ دای.

ندی: ١- تەڕبوو. ٢- دویرکەڤت. ٣- روینشت.

ندأ: بزداند.

الندئ: سۆراتیا د عەوران دا ل سپێدە و ئێڤارا.

الندأة(بالضم أو الفتح): ١- سۆراتیا د عەورا دا ل سپێدە و ئێڤارا. ٢- دۆرمانکا ڕۆژێ. ٣- دۆرمانکا هەیڤێ.

الندأة: ١- مالێ زەحف. ٢- تەرشێ زەحف.

ندا: ١- مەردینیکر. ٢- ل یانێ روینشتن. ٣- خۆ ڤەدەرکر. ٤- مجدیکر. ٥- شلکر. ٦- خوناڤێ لێ کر یان بارانێ. ٧- لڤلڤی. ٨- هنگاڤت. ٩- ما. ١٠- ل یانێ خۆڤەکرن. ١١- هێلا گولێ بیت.

ندی(بالفتح والتشديد): ١- شلکر؛ تەڕکر. ٢- ئاڤدا. ٣- بەزاندا هەتا خوهدای.

الندا: نەمانا دەنگی.

الندی(بالتشديد): ١- باران. ٢- مەردینی. ٣- گیا و شینکاتی. ٤- بەز. ٥- خوناڤ. ٦- ئاخا تەڕاتی تێدا. ٧- ئارمانج. ٨- کەرەستەیەکێ بۆندارە.

النداء: ١- دەنگ. ٢- گازی. ٣- داخوارکرن.

النداف: ١- کویرنج. ٢- یێ گەلەک دخۆت. ٣- چوبەلگر.

الندامة: پەشێمانی.

النداوة: تەڕی.

ندب: ١- بۆ گری و پێگۆت. ٢- ڕاسپارد. ٣- بەرێ وی دایێ. ٤- سخلەتێت وی یێت باش گۆتن(مری).

ندب(بالفتح والكسر): ١- شوین برین کەتنێ. ٢- شوینێت برینێت وی ڕەقبوون.

الندب(بالفتح والسكون): ١- یێ ب لەز بەرێ خۆ بدەتە سەرفەرازیا. ٢- یێ سڤک هەوجەیا دڤەتینت. ٣- یێ چست و چەلەنگ. ٤- یێ کەیسخۆش و مەرد.

الندب (بفتحتين): ١- شێلک. ٢- کڤانێ سڤک تیرا دوەشینت.

الندبة: ١- گری و پێگۆتن. ٢- شوینبرین؛ جهێ برینێ ل لەشی.

ندح: بەرفرەهکر.

الندح(بالكسر والسكون): ١- تشتێ مرۆڤ ژ دویر ڤە دبینت. ٢- سەنگ.

الندح(بالفتح أو الضم): ١- بەرفرەهی. ٢- مشەیی. ٣- کەڤرێ بۆ چیای بوویە پالپشت.

الندحة: عەردێ بەرفرەهـ.

ندخ: لێدا؛ ڤێکەڤت(وەک لێکدان).

ندد: ١- بژالەکر. ٢- ناڤێ وی ب خرابی ل ناڤ خەلکێ بەلاڤکر.

ندر: ١- ئێخست. ٢- کێمبوو. ٣- ژ زکێ تشتەکی کەڤت. ٤- ژێ ڕابوو. ٥- دەرکەڤت. ٦- پێشکەڤت. ٧- سەربۆرکر.

ندر(بالفتح والضم): ١- ڕۆهنبوو. ٢- مجدبوو. ٣- سەربوو.

الندری: یێ کێم وێنە.

الندرة(بالفتح أو الضم): ١- کێمی. ٢- پرتا زێری یان یا زیڤی یا د کانی دا.
ندس: ١- لێدا(ڕوم). ٢- هنگاڤت. ٣- ئێخستە عەردی. ٤- داڕەخەکی. ٥- گومان پێ بر.
ندس: یێ تێگەهەشتی و ژیربوو.
الندس(بالفتح والسکون): ١- دەنگێ مرۆڤی گولێنەبت. ٢- زەلامێ زوی گول دەنگێت نزم دبت.
الندس(بفتحتین): ژیری و بیرتیژی.
ندش: ١- ڤەچڕی(پەمبوی). ٢- لێگەڕیا.
ندص: ١- ب لەز دەرکەڤت. ٢- دەرکەڤت. ٣- بلۆقبوون و شیشبوون (چاڤ). ٤- زیان گەهاندێ.
ندص(بالفتح والکسر): گڤاشت هەتا پەقی (پرسک).
الندصة: ١- ژنکا کەر و بێعەقل. ٢- ژنکا هەلهەلە.
ندغ: ١- پێنجەک ب تلێ لێدا. ٢- لێدا (ڕوم). ٣- بۆ نەخۆشبوو. ٤- پێڤەدا(گەزت).
ندغ(بالضم الکسر): گلیزانکێت وی ڤەکرن.
ندغ(بالفتح والتشدید): ئار پێوەرکر.
الندغ: جاترا چۆلێ.
الندغة: سپیاتیا ل دویماهیا نەینۆکێ.
ندف(بالتشدید): ١- دا بەر کڤانی و ژەنی. ٢- هاژۆت. ٣- دانایێ. ٤- باری(بەفر). ٥- دەستێت خۆ ب لەز هاڤێتن(دەواری). ٦- ب توندی هاژۆت.
الندفان: غاردان؛ بەز.
الندفة: ١- پاتۆرا بەفرێ یا دبارت ئانکو دندکا وێ. ٢- کێمەکا شیری. ٣- هەر پەمبویێ هاتیە ڤەچڕین.
ندل: ١- ب هەردو دەستا ئینادەر. ٢- هاڤێت. ٣- گرت و سڤک ڕاڕەڤاند. ٤- ڤەگوهازت. ٥- دەرئێخست.
ندل(بالفتح والکسر): پیسبوو.
الندل(بالفتح والسکون): قرێژ؛ پیساتی.
الندل(بضمتین): خزمەتکارێت مێهڤانداریێ.
ندم: پەشێمانبوو.
الندم(بفتحتین): ١- پەشێمانی. ٢- شوینا تشتی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە دلئێشی یا ژ دەستدانا خۆشتڤی پەیدابیت.
الندم(بالفتح والسکون): ئاقلدارێ کەیسخۆش.
الندمان: ١- یێ ڕونشتی ژ بۆ ڤەخوارنا مەیێ. ٢- یێ د گەل ئێکی ڕوینشی ڤەدخۆت.
ندە: ١- پیکڤە هاژۆت. ٢- دەنگکر. ٣- ژپاشڤەبر. ٤- لێحەیتاند و کرە دەر.
الندهة(بالفتح): دەنگ.
الندهة(بالضم): تەرشێ بۆش.
الندوة (بالفتح): ١- مەردینی. ٢- یانە. ٣- پرسیار پێککرن. ٤- جڤات.
الندوة(بالضم): جهێ ئاڤدانا حیشترا.
الندي: ١- یێ تەڕ و شل. ٢- یانە. ٣- جڤات.
الندىء: ١- گوشتێ دکەنە د ناڤ ئاگری ڕا. ٢- سۆراتیا د عەورا دا ل سپێدە وئێڤارا. ٣- کڤانێ کەسکوسۆری.
الندیان: یێ تەڕ.
الندیب: شوینبرین لێبووی.
ندید: هەڤکویف.
ندیدة: هەڤکویف.
الندیف: یێ کویرنجی دایە بەر کڤانی.
الندیم: ١- هەڤال د گەل مرۆڤی مەیێ ڤەدخۆت. ٢- هەڤال.
نذ(بالفتح والتشدید): ١- کلمیشێ وی یان گلیزێ وی هاتەخوار. ٢- میزت.
النذارة(بالکسر): ١- هۆشدارکاری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە مەقامێ گازیکرنا خەلکی ژ بۆ پەرستنا خودێ حەق.
النذالة: بێعەسلی.

نذر: ١- نەدرەک دا. ٢- کرە پێشەنگ. ٣- ل سەر خۆ کرە نەدر. ٤- کرە شانەیێ ملکی. ٥- کرە مجێور.
نذر(بالفتح والكسر): ئاگەهدارکر.
النذر: نەدر؛ ئەو عبادەتە یێ مرۆڤ ب خۆ ل سەر خۆ فەرز دکەت.
النذر(بضمتين): هۆشدارکرن.
النذرى(بالضم): هۆشدارکرن.
نذع: دەرکەڤت.
النذعة: ژێکا ئاڤێ.
نذل: ١- یێ بێخێر و چونەبوو. ٢- یێ بێ عەسلبوو. ٣- یێ د دینی دا کەڤتی و چونەبوو.
النذل: ١- بێعەسل. ٢- یێ بێخێر و چونە.
النذيذ: ١- کلمیش. ٢- تف. ٣- گلیزێ دەڤی.
النذير: ١- هۆشدارکار. ٢- ژ ناڤێت پێغەمبەرایە. ٣- مویێ سپی یێ دکەڤیتە سەری.
النذيرة: ١- یێ وەک نەدر دهێتەدان. ٢- پێشەنگا لەشکەری. ٣- هۆشداری.
نذيل: بێعەسل.
النربيج: مەرپیچ؛ سۆندە(فارسی) یە.
النرجس: نێرگز.
النرجسية: ١- خۆپەریسی. ٢- د زانستێ دەروونی دا دبیتە: ل خۆعاشقبوون.
النرجيل: ١- نارگیل. ٢- گویزا هندێ.
النرد: تاولی.
النردين: ل (الناردين) یان (السنبل الرومی) بزڤرە.
النرفانا: د ئایینێ (بوذ)ی دا دبیتە: ئازادبوونا مرۆڤی ژ لایێ عەقلی و هەستێ ڤە ژ مژویلاهیا دنیایێ و ئێکبوونا جانێ وی د گەل جانێ هەبوونێ.
نز(بالفتح والتشديد): ١- غاردا. ٢- لڤلڤی ل دەمێ هاڤێتنا تیرێ (ژەها کڤانی). ٣- دویرکەڤت و ما ب تنێ. ٤- دەنگکر.

النز(بالفتح أو الكسر): ١- یێ جڤجڤۆک؛ یێ گەلەک دلڤلڤیت. ٢- یێ کەیسخۆش. ٣- یێ ژیر.
النز(بالكسر والتشديد): ئاڤا ژ عەردێ ئاڤزە دچیت.
النز(بالفتح والتشديد): ١- عەردێ ئاڤزە. ٢- ئاڤا عەردێ ئاڤزە.
نزأ: ١- پێکڕا بەردان. ٢- هەودایێ. ٣- پاشڤەزڤڕاند.
نزا: ١- خۆ هەلاڤێت. ٢- کوهنێلکر. ٣- دلێ خۆ برێ. ٤- گرانبوو. ٥- ڤەڕەست.
نزى(بالكسر): خوینا وی ڕست.
النزاء: گوهنێل.
النزائع: ١- هوریت دژوار. ٢- ییت ژ دەستێت بیانیا ئینایندەدەر(حیشتر).
النزاز(بالفتح والتشديد): یێ جڤجڤۆک.
النزاز(بالكسر): هەڤڕکی.
النزاع(المنازعة): ١- لێککەڤتن. ٢- هەڤڕکی.
النزاعة(بالفتح): هەڤڕکێ.
النزاعة(بالضم): تشتێ مرۆڤ ژ تشتەکی ڤەدکەت و دهاڤێت.
النزاغ(بالفتح والتشديد): یێ خەلکی پێکرا بەرددەت.
النزاقة(بالكسر): حێشترا ب زەحمەت دهێتە هاژۆتن.
النزاك: لۆمەکەر؛ یێ تشتی بۆ خەلکی دکەتە عەیب.
النزال(بالفتح): ١- تشتێ دهێتە چاندن و مەزن دبت. ٢- دان و قەنجی.
النزال(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک تشتی دئینیتە خوارێ یان ل عەردا ددانت و ئاکنجی دبت بۆ دەمەکی.
النزالة(بالكسر): ١- مێهڤانکرن. ٢- وەغەر.
النزالة(بالفتح): ڕهیانا عەردی.

النزاهــة: ١- دەســتپاکی و دەهمــەنپاکی.
٢- دویرکەڤتن ژ خرابیا.
النـزة: ١- ئێـک جـارا (نـز). ٢- یـا سـڤک.
٣- گرێ دژوار.
نزب: دەنگکر.
النزب: نەقلناڤ.
نزح: ١- ژ جهێ خۆ دویرکەت. ٢- دویرکەت.
٣- ئاڤــا وێ گەلــەک کــێم یــان هشکبوو(بیر).
النـزح(بفتحتین): ١- ئاڤـا مەنـد. ٢- بیـرا هەمی یان باهرا پترا ئاڤا وێ خلاسکرین.
نزر(بالضم): کێمبوو.
نزر: ١- ئیلحاح لێکر. ٢- داخوازا لـەزێ ژێکر.
٣- فـەرمان لێکـر. ٤- بێبهـاکر. ٤- کێمکـر.
٥- سەرخۆشکر.
نزر(بالضم والفتح): کێمبوو.
النزر(بالفتح والسکون): ١- تشـتێ گەلـەک کــێم و بێخێــر. ٢- یــێ کــێم خێــر.
٣- چــوونگرانی. ٤- وەرمتنــە گوهــانێ حێشترێ دگریت.
النزرة: ژنکا کێم عەیال. ٢- ژنکا کێم شیر.
نزز: ژ بچویکاتی ب خودانکر.
نـزع: ١- ژێـڤەکر. ٢- گەهەشـت. ٣- چـوو.
٣- ئینادەر. ٤- خرابکر. ٥- کـار ژ دەستی ئینــادەر. ٦- ڕاکێشــا. ٧- هلکێشــا.
٨- بەســـــکر و ب دویماهیهــــــات.
٩- دەرئێخســت. ١٠- کەتــە بــەر مرنــێ.
١١- ژێ خــــەریببوو. ١٢- ئینــــادەر.
١٣- چوو نک. ١٤- داخوازکرێ.
نزع(بالفتح والکسر): ژ هەردو ڕەخێت سەرێ وی موی وەریان.
النـزع: ١- ژێڤـەکرنا ژیـانێ ئـانکو مرانـدن.
٢- ڕاکێشـانا ژەهـا کفـانی ژ بـۆ بـەردانا تیرێ. ٣- ڕکێشان.

النزعـة: ١- جهـێ حەوێسـی ژێ دەسـتپێدکەت یێ د سەر جهنیکێ را. ٢- ڕێکا ل چیـای.
٣- کۆما تیروەشینا.
النزغ: ١- ئاخڤتنا مرۆڤ پێ دهێتـە خاپانـدن.
٢- وەسواسـا شـەیتانی یـا مرۆڤـی دکێشـیتە خرابیا.
نــزغ: ١- دەســتێ خــۆ یــان روم لێــدا.
٢- پیچــەکێ لڤانــد. ٣- غەیبــەت کــر.
٤- خرابکـــر. ٥- پێنجـــەک لێـــدا.
٦- پێکرابەرا.
النزغة: ١- ئێک جارا (نزغ)ە. ٢- پێنج؛ تەحن.
النزف(الفتح): بەربووناخوینێ.
النزف(بالضم): لاوازیا ژ ڕستنا زۆرا خوینێ پەیدا دبت.
نزف(بــالفتح): ١- ڕســت (خــوین).
٢- ب دویماهیهــات. ٣- ئــاڤ هــەمی دەرئێخست(ئاڤ). ٤- خلاسکر.
٥- بەردا(خوین). ٦- باری.
نزف(بالفتح والکسر): ١- ئـاڤ هەمی هاتـە دەرئیخسـتن. ٢- چـو بـۆ نـەما. ٣- عـەقلێ وی چوو.
نزف(بالضـم والکسر): ١- هـەمـی هاتـە ڕادان (ئــاڤ). ٢- عــــەقلێ وی نــــەما.
٣- سەرخۆشــبوو. ٤- خوینــا وی ڕژیــا.
٥- هیچەت نەما.
النزف(بالفتح): ڕستنا خوینێ.
النزف(بالضم): ١- دەرئێخستنا ئاڤا بیـرێ.
٢- لاوازیا ژ ڕستنا خوینێ پەیدابووی.
النزفة(بالضم): پیچەکا ئاڤێ یان یا تشتی.
نــزق(بالفتح والکسر): ١- خـۆ هلاڤێـت.
٢- ب بزاڤ کەڤت ل دویڤ بایێ خۆ چـوو.
٣- لیڤولێڤبـوو؛ هـەتا سـەری تـژی بـوو.
٤- سەرێ وی خولۆلەبوو.

النزق: ١- بایێ بلندێ جەحێلینیێ. ٢- سفکاتیا د هەر تشتەکی دا. ٣- لەزا ژ بێعەقلییێ. ٤- یێ نیزیک.

النزقة(بالفتح والسکون): ١- ئێک جارا (نزق). ٢- خۆهاڤێتنا ل دەسپێکا غاردانێ.

النزقة(بالفتح والکسر): حێشترا ب زەحمەت دهێتە هاژۆتن.

نزک: کورتەرِوم لیدا.

النزک: لۆمەکەر؛ یێ تشتی بۆ خەلکی دکەت عەیب.

نزل(بالتشدید): ١- پلەیا وی ئینا خوارێ. ٢- دانانا جهێ وی. ٣- هێلا بهێتە خوارێ. ٤- تۆمارکر.

النزل(بالضم والسکون): ١- ئەوێ دهێتە ئامادەکرن بۆ ئینانەخوارێ. ٢- یێ دهێتە ئامادەکرن بۆ مێهڤانی. ٣- قەنجی. ٤- بەرەکەت.

نزل(بالفتح): ١- هاتەخوارێ. ٢- هێلا. ٣- چوو وەغەرەکێ. ٤- بوو مێهڤان. ٥- هیلا بهێتە خوارێ. ٦- تووشبوویێ.

نزل(بالفتح والکسر): ١- رژیا و هاتەخوار. ٢- وەرارکەتێ و مەزنبوو(گیا). ٣- پەرسیڤ هاتێ. ٤- وەک وەحی ئینا خوارێ.

نزل(بالفتح والتشدید): ١- ئینا خوارێ. ٢- دانا شوینا وی. ٣- هێلا بهێتە خوارێ. ٤- هێلا داننە وارا. ٥- سیستەمکر. ٦- نمرەکر.

النزل(بضم النون والزاء): ١- مێهڤانکرنا ئێکدو. ٢- ئەو خەلکێ مالێت خۆ دانایین بۆ ئاکنجیبوونێ. ٣- خوارنا ب زێدەهی. ٤- خوارنا میهڤانێ. ٥- مێهڤان.

النزل(بالضم والسکون): تشتێ بۆ مێهڤانی دهێتە ئامادەکرن.

النزل(بالفتح والکسر): ١- جهێ گەلەک جارا ریڤینگ ددانێ. ٢- جهێ رەقێ چوون لێ خۆش.

النزلة (بالفتح): ١- پەژی. ٢- ئێک هاتنەخوار. ٣- جارەکا دی.

نزنز: ١- سەرێ خۆ هەژاند. ٢- لەیزاند (بچویک).

نزه: ١- ژ ئاڤێ دویرکر(حێشتر). ٢- خۆ ژ خرابیێ دویرکر. ٣- یێ دەهمەن و دەست پاکبوو. ٤- داباش و دویرکر.

نزه(بالفتح والتشدید): پیرۆزکر و ژ هەر کیماسیەکێ دویرکر.

نزه(بکسر الزاء): ١- ب گیای خەملی. ٢- ژ کیماسییێ و خرابیێ دویرکەت.

النزهة: سەیران.

النزوة: ١- لۆتدان؛ خۆ هلاڤێتن. ٢- یێ کورت ژ هەر تشتەکی.

النزوح(بالفتح): دویرکەڤتن ژ جهی.

النزوح(بالضم): دویرکەڤتن.

النزور: ١- تشتێ ل کێمیێ ددەت. ٢- یێ کێم ئاخڤتن. ٣- ژنکا کێم عەیال.

النزوع(بالفتح): ١- یێ ژ وەلاتێ خۆ خەریببووی. ٢- یێ دویر. ٣- یا نەکویر(بیر). ٤- فێقیێ هاتیە چنین.

النزوع: زینیا ملێت هەسپی.

النزوف: ئاڤا ب دەستی هاتیە رادان و چو تێدا نەمای.

النزول: هاتنەخوار.

نزي: ١- خوینا وی رست. ٢- خوینا وی رست و نەراوەستا.

النزي(النزاء): یێ فال.

النزيء: کونکێ بچویک.
النزية: ١- عەور. ٢- لەگەنا نەکویر. ٣- دەڤێ بڤری.
النزيح: یێ دویر.
النزير: کێمێ ب کێر چو نەهێت.
النزيز: ١- یێ بگر. ٢- یێ حەژ تشتەکی دکەت و نەهێلت.
النزيع: ١- یێ بیانی؛ غەریب. ٢- یا نەکویر (بیر). ٣- یێ ژ هوەلاتێ خۆ خەریببووی. ٤- یێ مەزن و ماقویل. ٥- یێ دایکا وی ژ ئێخسیرکریا. ٦- یێ هاتیە چنین.
٧- کێم ئاڤ.
النزيعة: ١- ژنکا شوی ب مرۆڤێ بیانی دکەت. ٢- حێشترا دبنە جهەکێ دویر و نە وەلاتێ وێ.
النزيغة: یەیڤا خراب.
النزيف: ١- رستنا خوینێ. ٢- یێ زێدە خوینا وی چووی و لاوازبووی. ٣- یێ تێهنیبووی هەتا کو دەمارێت وی و لێڤێت وی هشک بوون. ٤- شەرخۆش. ٥- یێ تا لێ. ٦- بیرا کێم ئاڤ.
النزيف: سەرخۆش؛ مەست.
النزيكات: پویچ و خرابێت مرۆڤا.
النزيل: ١- مێهڤان. ٢- خوارنا ب بەرەکەت.
النزيه(النزه): ١- دەستپاک و دەهمەنپاکێ دویر ژ خرابیێ. ٢- یێ دویر ژ مرۆڤا. ٣- سەقا خۆش. ٤- پیرۆزێ دویر ژ کێماسیا.
نس(بالتشديد): ١- هاژۆت. ٢- زێرەک و چەلەنگ بوو. ٣- هشکبوو. ٤- چوونە سەر ئاڤێ. ٥- ئاگری کەفا سەرێ وی دەرئێخست (بزۆت). ٦- هشکبوو. ٧- سیخوری کر. ٨- قەلەوییا وێ دەستپێکر.
النسيء: ١- گیروکرن. ٢- پاشئێخستن. ٣- شیرێ گەلەک ب ئاڤ. ٤- مەیا عەقلی دبەت. ٥- قەلەوی یان دەستپێکا وێ. ٦- ژنکا ژ سەر ژڤانێ وێ ڤە چووی.
نسأ: ١- پاشئێخست. ٢- گیرۆکر. ٣- پاززت. ٤- فرۆت و دانا حەقی ب ئاشئێخست. ٥- لێحەیتاند و هاژۆت. ٦- ژ دەراڤی دا پاش.
نسأ(بالتشديد): هاژۆت و پاشڤەبر.
النسأة (النسيئة): ١- ب پاشئێخستن. ٢- گیرۆکرن.
نسا: شۆلێ خۆ هێلا.
النسا: رهەکە ژ کماخا د گەهیتە گۆزەکێ ژ لایێ دەرڤە یێ لنگی.
نسي: ١- گازندە ژ رها پێ خۆ کر. ٢- دانا رها پێ وی.
نسي(أنسي): هێلا ژبیربکەت.
النسي(بتشديد السين): ١- یێ گەلەک تشتا ژ بیر دکەت. ٢- ئەو تشتە یێ ل دەمێ مالبارکرنێ دهێتە ژ بیرکرن و دمینت.
النساء(بالكسر): ١- کۆما (إمرأة) کو دبیتە ژن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە (صور الممكنات).
النساء(فتح والتشديد): یێ گەلەک تشتی ژبیردکەت.
النسابة: مرۆڤاینی.
النسابة(بالفتح والتشديد): زانایێ رهـ و رڤشتا.
النساج(بالفتح والتشديد): تەڤنکەر.
النساجة(بالكسر): تەڤنکەری؛ تەڤنکاری؛ تەڤنسازی.
النسارية: بالندەیێ ئەلهۆ.
النساف: جۆرەکێ بالندایە نکلەکێ مەزن یێ هەی تشتێ وەکی شاخی یێ پێڤە.
النسافة(بالضم): ١- تۆزا ژ عەردی بلند دبت. ٢- یێ د بن سەرادێ دا دچت دەمێ سەرادکرنێ. کەفا ب سەر شیری دکەڤیت. ٣- کەفا شیری.

النسافة(بالفتح والتشديد): کەشتیەکا جەنگی یا چوون شڤکە ژ بۆ پەلخاندنا کەشتییێت دوژمنی دهێتە ب کارئینان.
النسال(النسول): پێ سڤک بەز.
النسالة(بالضم): پویتێ هاتیەدەر و کەتی ل دەمێ ڤەچرینێ.
نسب: ١- ل رها وی چوو و ئێک ئێکە دیارکرن. ٢- پێ گۆت و سالۆخەت دا. ٣- پرسیار رها وی کر. ٤- شعر پێ گۆت.
النسب: ١- رەه و رڤشت. ٢- مرۆڤاینی.
النسبة: ١- مرۆڤاینی. ٢- رێژە. ٣- هێلانا وەکهەڤی و پەیوەندیا د ناڤبەرا تشتا دا. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە (حال)ێ خودان پێ دهێتە نیاسین.
النسبية: ١- رێژەیی. ٢- تیۆرەکا فەلسەفی یە دبێژیت راستیا هەر تشتەکی ژ هەبونا چێکری رێژەیی یە ئانکو تشتەک یێ تەکووز نینە، ژ لایێ زانا (إلبرت إنشتاين) ڤە هاتیە دانان.
نسج: ١- تەڤنکر. ٢- رێکئێخست. ٣- کورتکر. ٤- لەزکر. ٥- دابای. ٦- سەختیکر. ٧- سڤک گاڤێت خۆ هاڤێتن.
نسح: دا بای.
النسح(النساح): تۆزک و قەلپکێت قەسپا.
نسخ: ١- راکر. ٢- کوپیکر؛ ئێکا دی ل بەر چێکر. ٣- خەفسیکر؛ شکلێ وی گوهۆری. ٤- حوکمێ وی بەتالکر. ٥- ڤەگوهزت.
النسخ: ١- راکرن و ڤەگوهازتن. ٢- ڤەگۆهازتنا رحا مروڤی پشتی مرنێ ژ کەلەخێ وی بۆ لەشێ مرۆڤەکێ دی یێ دێ ژ نوی دێ بت. ٢- گوهۆرینا حوکمەکی ب حوکمەکێ دی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە مەحوو(المحو).
النسخة(بالضم): ١- کۆپی. ٢- کتێب یان نڤیسارا ل بەر ئێکا دی چێکری.

نسر: ١- تیڤلاند. ٢- ژرۆڤەکر؛ کرە داڤ داڤ. ٣- کەتێ و هاڤێت. ٤- گوشتێ وی ب نکلێ خۆ ژەنی.
نسر (بالفتح والتشديد): ژرۆڤەکر بەلاڤکر (سەرێ کنفێ).
النسر: ١- بالندەیێ قورت؛ کورت. ٢- گوشتێ ژ ناڤدایا سمێ دەواری.
النسر الأسمر: بالندەیێ قورت؛ کورت.
النسر الأسود: بالندەیێ دالەرەش.
النسر الملتحي: بالندەیێ دالپیرۆز.
النسران: دو ئەختەرن دبێژنە ئێکی: (النسر الطائر) ئانکو قورتێ دفریت، و دبێژنە یا دی: (النسر الواقع) ئانکو قورتێ دادایی.
النسرية: گیایێ پێچوپچک.
النسرين: گولنەسرین؛ گولشیلان.
نسس: ب رێڤە بر.
نسع: ١- چوو. ٢- درێژبوو.
النسع(بالكسر): دڤێلا کەڤلی یا پان یان کنفێ پێ مەحافا گرێددەن.
النسعة: ١- قەدا دڤێلا پان یان یا کنفی. ٢- گەها ئەنیشکێ.
النسعية: بایێ باکۆر.
نسغ: ١- لێدا؛ زختدا. ٢- تێدا چوو. ٣- زختدا. ٤- کۆما درزیکێت دەقا لێدا. ٥- هاڤێتێ. ٦- تیهەلکر. ٧- پێ ئێشاند. ٨- ب ناڤڤەچوو (عەرد).
نسغ(بالفتح والتشديد): ١- لێدا(زخت). ٢- شینبوو پشتی برینێ. ٣- رهێت وی سستبوون(ددان).
النسغ(بالضم): ئەو ئاڤە یاکو رهێت گیای ژ عەردی دمێژت و ب رێکا قورمی دەرباز دکەتە تا و بەلکا.

نسف: ١- ژ بن بر. ٢- ڤەقوتا. ٣- ژ بنی ڕاکر. ٤- دا بای. ٥- ڕاکر و بژالەکر. ٦- لەقدا. ٧- تژیبوو و دسەردا چوو.
النسفان: یێ تژیبووی و دسەردا چووی ژ ئامانا.
النسفة: بەرێ حەمامێ؛ بەرێ حولیکرنا پاشپەحنیا.
نسق(بالتشدید): ١- ڕێکئێخست؛ سیستەمکر. ٢- پێکوەرئینا و تەرتیپکر.
نسق(بالتشدید): ڕێکئێخست. ٢- کره ئێک سیستەم. ٣- دانە دویڤ ئێک.
النسق: ١- ڕێکخستی. ٢- ئێک سیستەم. ٣- ب دویڤ ئێکڤە کری.
النسک(بالسکون): ١- هەر تشتێ وەک عبادەت و زوهد دهێتە پێشکێشکرن. ٢- قوربان؛ سەربڕ.
النسک (بالضم): ١- عبادەت. ٢- هەر حەقەکێ خودێ یێ ل سەر مرۆڤی.
النسک(بضنتین): ١- عبادەت. ٢- هەر تشتێ وەک عبادەت و زوهد دهێتە پێشکێشکرن. ٣- قوربان؛ سەربڕ. ٤- سەبیکێت زێری. ٥- خوین.
نسک: ١- دنیا بەردا و کەتە عبادەتی. ٢- سەرەک کره خێر. ٣- ل سەر بەردەوام بوو. ٤- هاتێ.
نسک(بالفتح والضم): بۆ دیندار.
نسکه: بەرێ وی دا ریا دورست.
نسل: ١- ڤەچڕی و ئێخست. ٢- عەیالێ وی مشەبوو. ٣- ژدایبوو. ٣- ڤژبوو و کەڤت. ٤- لەزکر. ٥- دەمێ برینا پەزی هات. ٦- جلکێت خۆ ژ خۆ کرن(مرۆڤ). ٧- پەڕێت خۆ ئینانەدەر(بالندە). ٨- وەراند. ٩- کەت و پچپچبوو. ١٠- بوو (عەیال). ١١- ب پێشکەڤت.

النسل(بفتحتین): ١- شیری ب خۆ ژ چچکی دهێت. ٢- شیرێ هژیرێ.
النسل: ١- عەیال. ٢- دوندەهـ. ٣- خولقەت.
نسم: ١- ئارامبوو. ٢- لڤی و هات(با). ٣- هاتە گوهۆڕین.
نسم(بالفتح والکسر): هاتە گوهۆڕین.
نسم (بالتشدید): ١- زیندیکر و ئازاکر. ٢- بەردا؛ ئازادکر. ٣- بێهنا خۆ هەلکێشا. ٤- دەستپێکر.
النسم: ١- هەناسا ڕحێ. ٢- پێلا بایێ نەرم. ٣- دفن. ٤- بێهنا شیری. ٥- بێهنا روینی. ٦- کۆما (النسمة). ٧- ڕێکا هاتیە تەرکرن و نیشانێت وێ بەرزەبووین.
النسمة: ١- نەفس. ٢- مرۆڤ. ٣- تەنگەنەفسی (الربو). ٤- شاهـ
چ مێر چ ژن.
نسنس: ١- لەزکر. ٢- هاژۆت. ٣- لاوازبوو. ٤- هاژۆت و لێحەیتاند. ٥- هات(با).
النسناس(بالفتح): ١- جۆرەکێ مەیموینکا یە. ٢- حەیوانەکێ چیڤانۆکی و وەهمی یە، دبێژن کەلەک ڕەنگێ مرۆڤی ددەت. ٣- ڕەنج و زەحمەت.
النسناس(بالکسر): برسا دژوار.
النسوان: کۆما(إمرأة) کو دبیتە ژن.
النسوة(بالکسر): کۆما(إمرأة) یە کو دبیتە ژن.
النسوة(بالفتح): قورچا شیری.
النسوع(بالضم): ١- درێژی. ٢- کۆما(إمرأة) یە.
النسوف: ١- حێشترا گیا ژ ڕها دهەلکێشت. ٢- درێژ و ئاسێ(ئاستەنگ).
النسون: کۆما (إمرأة) یەوو
النسول: کارێ کەڤلراهێلێنێ یە ل نک خشۆکا، و گوهۆڕینا پویرتی یە لنک شیردەرا، و پەڕی یە ل نک بالندەیا.

النسولة: ١- ئاژەلێ نێرێ مرۆڤ بۆ تۆڤی دهێتە دەستنیشانکرن. ٢- یێ دویندەهەکا زۆر هەی.
نسي: ژبیرکر.
النسي: ١- کنجرێ خوینێ یێ ژنک دهاڤێژن. ٢- یێ هاتیە ژبیرکرن. ٣- تشتێ بێ بهایێ رێڤینک ل جهێ خۆ دهێلن.
النسيء: ١- پاشئێخستن. ٢- شیرێ کەلەک ب ئاڤ.
النسيئة(النسأة): ١- گیرۆکرن. ٢- پاشئێخستن.
النسيان(بتسكين السين): یێ گەلەک تشتا ژبیر دکەت.
النسيان: ١- ژبیرکرن. ٢- هێلان.
النسيب: ١- نێزیکێ مرۆڤی؛ خزم. ٢- یێ گونجای. ٣- یێ خودان رەه و رڤشت. ٤- شعرا نازکا ب ژنکا دهێتە گۆتن.
النسيج: تەڤن.
النسيس: ١- پیچا رحێ یا د لەشی دا دمینت. ٢- یێ هاتیە هاژۆتن. ٣- هەمێ رەنجا مرۆڤی. ٤- توبعەت.
النسيسة: ١- توبعەت. ٢- کەفا داری یا ژ بزۆتی دەردکەڤیت. ٣- فەسادی.
النسيغ: خوە.
النسيف: ١- شوینا لەقا کەری. ٢- تشتێ سەراد کری. ٣- یێ بەرزە.
النسيفة: تیدانا بەرێ حولیکرنا پاشپەحنیا.
النسيق: یێ رێکخستی و سیستەمکری.
النسيك: ١- زێر. ٢- زیڤ.
النسيكة: ١- سەبیکەیا زێری. ٢- سەبیکا زیڤی. ٣- قوربان؛ سەربر.
النسيل: ١- موی یان پەرێ ژ بەر هلکێشانێ یان ڤەرچاندنێ دکەڤیت. ٢- هنگڤینێ حەلاندی شەما ژێ گرتی.

النسيلة: ١- کور. ٢- داڤا موی یان یا پەرێ ژ بەر هلکێشانێ یان ڤەرچاندنێ دکەڤیت. ٢- هنگڤینێ حەلاندی و شەما ژێ گرتی. ٣- پەتیلا چرای.
النسيم: ١- بایێ رحەت. ٢- نەفس. ٣- خوە. ٤- رح.
النسينين: کۆما (إمرأة) یە.
نش: ب دژواری هاژۆت.
نش(بالفتح والتشديد): ١- کەلی. ٢- دەنگکر. ٣- کسکسکر. ٤- قوتا. ٥- تێکهەلکر.
النش(بالفتح والتشديد): ١- بیست دەرهەم. ٢- نیڤ ژ هەر تشتەکی.
النشء: ١- مەزنبوون؛ ب خودانبوون. ٢- بلندبوون. ٣- دوبندەهـ. ٣- تێشکێت حێشترا. ٤- عەرێت بلند. ٥- عەورێت ژ نوی دیار دبن.
نشأ: ١- مەزنبوو؛ ب خودانبوو. ٢- بلندبوو.
نشأ(بالتشديد): ١- ب خودانکر. ٢- بلندکر.
نشي: ١- سەرخۆشبوو. ٢- لێچوو و زانی. ٣- هلکێشا.
النشاء: نشا؛ ئارێ دهێتە بێژینککرن و سڤی ژێ دهێتە گرتن.
النشاء: یێ گەلەک ب رێڤەدچیت.
النشاب(بالضم): تیر(کۆم).
النشاب(بالفتح والتشديد): ١- یێ گەلەک جمینیتە ئاسێ. ٢- یی تیرا ب کاردئینت.
النشابة: تیر(کت).
النشأة(النشيئة؛ الناشئة): ١- ئافراندن؛ چێکرن. ٢- گیایێ ژ نوی شینبووی و بلندبووی. ٣- عەورێت ژنوی چێدبن.
النشاة: دارا هشک.
النشاح: یێ تژیبووی د سەر دا دچیت (ئامان).
النشاد: یێ ل تشتێ بەرزە دکەتە گازی.

النشادر(النوشادر): کەرەستەیکێ وەکی ڕوینی یە تاما وی یا دژوارە (فارسی) یە.
النشارة: هویرکێ داری.
النشاز: جهێ بلند.
النشاش: ١- کاغـەزەکا هشـک و ڕەقـە حوبری دمێژیـت و زوی نڤیسـینێ هشـک دکـەت. ٢- جهێ ئاخا وێ هشک نـەبیت و گیا ژی لێ شین نەبیت.
النشـاص: ١- عـەورێ بلنـدێ ل سـەرئێک. ٢- لەشکەر.
نشاط: چالاکی؛ چەلەنگی.
النشاعة(بالضم): تشتێ مرۆڤ ب دەستێ خۆ ژ ڕها بهەلکێشیت و پاڤێژیت.
النشـاف: کاغـەزەکا زڤـرە حوبری دمیـژت پـێ نڤیسینێ هشک دکەن.
النشافة(بالضم): ١- کەفا شیری. ٢- یا تو تشتی پێ هشـک دکـەی. ٣- کـەفا شـیری. ٤- تشـــتێ گـــەرمێ ژ قـــازانێ دهێتـــە هەلاندن.
نشافة(بالفتح): پاتێ هشککرنێ.
النشال: یێ گەلەک تشتی ڕادکەت.
النشاوية: محەلەبی.
النشب(النشبة): ١- عەرد و زەڤی و بیستان. ٢- مال وملک ب گشتی.
نشب(بکسر الشین): ١- تێراچوو. ٢- ئاسێبوو. ٣- حزقـی. ٤- ئاریـا و هلبوو(جـەنگ). ٥- گرت و بەرنەدا. ٦- کرێ.
نشب: ١-تێراکر. ٢- ڤێکەڤت و تێ نەبەهی. ٣- تیرا ئاسێبوو. ٤- ئاریا و بەردەوام بوو. ٥- کرێ.
النشب: پارە و مال و ملک.
نشـب: ١- پێڤـەما؛ پێڤـەما هلاویسـتی. ٢- تێچگلی و تێ نەبەهی.

النشـب(بفتحتین): جـۆرەکێ دارایـە کڤانـا ژێ چێدکەن.
النشب؛ النشبة(بفتحتین): ١- عـەرد و زەڤی. ٢- مالێ ب دورستی ژ بێجان و جاندارا.
النشب(بالفتح والکسر): یێ مایە ئاسێ.
النشـبة(بالفتح والضـم): ئـەوێ د کـارەکی دا ئاسێبووی و نەشێت چو ڕێکا ببەتێ.
النشبة(بالضم والسکون): ١- ئەوێ د کارەکی ڕا دمینیتـە ئاسـێ و نەشـێت چـو ڕیکـا ببەتێ. ٢- گورگ.
النشج: جۆکا ئاڤێ.
نشج: ١- د گریێ خۆ دا خەندقی و دەنـگ ژێ نـــەهات. ٢- کفکفکـــر (قـــازانێ). ٣- وێروێرکـر (بـەقێ). ٤- دەنگـێ خـۆ بەردار(سترابێژی).
النشج: جۆکا ئاڤێ.
نشح: ١- ڤەخوار بەلێ نەتێر. ٢- ڤەخوار هەتا تژیبووی.
النشح: کۆما کتا وی (نشح)ە ئانکو سەرخۆش.
نشد: ١- لێگەریا. ٢- خوازت. ٣- پرسیارکر. ٤- دانیاسین. ٥- نیاسی. ٦- داسویندێ. ٧- ئینا بیرا وی.
النشدة(بالفتح): دەنگ.
نشر: ١- ڕائێخست. ٢- مشارکر. ٣- بـەلاڤکر. ٤- دارتاشی تێدا کر. ٥- هـات ل ڕۆژەکا ب عەور(با). ٦- بـەلگ دان. ٧- پـەحنبوو و درێژبـــــوو. ٧- بهـــارێ ژێ گـــرت. ٨- ڤەژینکر؛ زیندیکر. ٩- نڤشتی چێکر.
نشر(بالکسر): ١- بـەلاڤبوو چەرێ ب شـەڤ. ٢- گوریاتی د ناڤ دا بەلاڤبوو.
النشر(بسکون الشین): بێهنا خۆش.
النشر(بفتحتین): یێ بەلاڤبووی.
النشر: ١- بایێ ئارام و خـۆش. ٢- گوریـاتی. ٣- گیایێ ژنوی هاتی.

النشرة(بالضم): ١- بەلاڤۆک. ٢- بایێ ئارام و خۆش. ٣- نڤشتی.
النشرة: بەلاڤۆک.
نشز: ١- بلندبوو. ٢- قائیل نەبوو. ٢- چوو هنداڤ جهەکێ بلند. ٣- ڕابوو ژپێرڤە. ٤- ڤەلەرزی. ٥- ڕابوو شەڕی. ٦- ڕاکر و ئێخست. ٧- هەودا.
نشز الرجل: ژنکا خۆ قوتا و پشتا خۆ دایێ.
النشز(بالفتح): ١- جهێ بلند. ٢- یێ توند. ٣- یێ ب کەلەخ.
النشز: ١- جهێ بلند ژ عەردی. ٢- یێ توند و دژوار. ٣- یێ مەزن و ستویر.
النشزة: شەمبۆزێ سیار و کورتان خۆ ل سەر نەگرن.
نشزت المرأة: ل مێرێ خۆ ئاسێبوو و گوهی خۆ نەدایێ.
نشص: ١- بلندبوو. ٢- لڤی. ٣- هاتەدەر و ب پیستی ڤە ما(موی). ٤- ل مێرێ خۆ ئاسێبوو و نەڤیانا خۆ تێکر(ژنێ). ٥- پێنجەدا.
نشط: ١- بزاڤ کەڤتێ و ژ جهەکی چوو جهەکی. ٢- گرێیەک لێدا. ٣- گرێدا. ٤- ڕاکێشا سەلال بێی بەکرە(دەلو). ٥- لێدا. ٦- دەرکەڤت. ٧- دلێ وی چوو شۆلی. ٨- گەزت.
نشط(بالفتح والکسر): ١- دلێ وی چوو شۆلی. ٣- ب بزاڤ کەڤت.
النشط(بالفتح والسکون): پێڤەدانا ب لەز و سڤک و بدزیکی ڤە.
النشط(بالفتح والکسر): ١- یێ ب بزاڤ. ٢- یێ مالا وی یان دەوارێ وی بزاڤ کەڤتیێ.
نشظ: ژ سەر ڕها خۆ شینبوو.
نشع: ١- دئیسکچوو. ٢- بێهنکرێ. ٣- کرە دەڤێ خۆ. ٤- ژ مرنێ ڤەڕەست. ٥- بۆ گۆت. ٦- ڕاهەلکێشا. ٧- دلێ وی کەتی و پێڤەما.
نشع(بالضم والکسر): کەتە عەشڤا وی.
النشع: ئاڤا تاما وێ گەنیبووی.
نشغ: ١- بۆ گۆت و نیشادا. ٢- دەرمان دایێ. ٣- ب دەستی دایێ (ئاڤ). ٤- دئیسکچوو. ٥- هەڕکی.
النشغة: ١- ئیسکا مرنێ یا سڤک. ٢- بێهنهلکێشانا کویر.
نشف: ١- ژ ئاڤێ یان خوهێ هشکبوو. ٢- ڤەخوار. ٣- ب کنجرەکی یان تشتەکێ دی بر(ئاڤ). ٤- چوو و قوتبوو.
نشف(بالکسر): ١- ڤەخوار. ٢- ژ ئاڤێ هشکبوو. ٣- هشکبوو و نەما. ٤- هشکبوو. ٥- و چوو و نەما. ٦- قوتبوو.
نشف(بالفتح و التشدید): ١- هشککر. ٢- جارەکێ ب شیر و جارەکێ بێ شیر.
النشف: ١- هشکبوونا ئاڤێ؛ قوتبوونا ئاڤێ. ٢- کەفا ب سەر شیری دکەڤیت.
النشفة(بالفتح والسکون): ١- بەرێ حەمامێ؛ بەرێ حولیکرنا پاشپەحنیا. ٢- پاتەیێ هشککرنێ.
النشفة(بالضم أو الکسر): کێما د ئامانی دا دمینت.
نشق: ١- هلکێشا. ٢- بێهنکرێ.
نشق(بالفتح والشین): کەتێ.
النشق: هلکیشان؛ بێهنکر.
النشق(بالفتح والکسر): کەسێ دەمێ کارەکی دکەت دکەزیتە لپێت خۆ و ژێ نەدەرکەڤیت.

النشقة(بالضم): خەلەک یان بەنکێ دکەنە ستۆیێ پەزی.
نشل: ١- لەغەربوو. ٢- سڤک راڕەڤاند. ٣- ژێکر. ٤- ئینادەر. ٥- یا لەغەربوو. ٦- پێڤەدا.
النشل: گوشتێ بێ دەرمانک دهێتە کەلاند و ژ ئاڤکێ گرتن.
نشم(بالفتح والكسر): خالێت ڕەش و سپی لێبوون.
النشم: یێ خالێت ڕەش و سپی لێ.
النشناشة: عەردێ ب خوێ یێ چو لێ شین نەبیت.
النشم: یێ بێهنەکا پیس ژێ دهێت.
النشنشة: دەنگی جلکا و کاغەزا و لڤینا زرپیۆشا.
النشوء: ١- پەیدابوون. ٢- دیاربوون د هەبوونێ دا.
النشوء والإرتقاء: تیۆرا (داروین) یە ل دۆر بنیاتێ جانەوەرا.
النشوان: یێ مەست؛ یێ سەرخۆش.
النشوة(بالفتح): ١- سەرخۆشی. ٢- ئێک جارا سەرخۆشییێ. ٣- بێهن.
النشوة(بالكسر): دەنگوباسێ ژ نوی دگەهیت.
النشور(بالفتح): یێ عەورا بەلاڤ دکەت(با).
النشور(بالضم): ١- ڕابوون ژ گۆڕا. ٢- ژ ناڤێت رۆژا قیامەتێ یە. ٣- زیندیبوونا پشتی مرنێ.
النشوص(النشيص): ١- ڕوما چکلاندی. ٢- حێشترا کۆهان مەزن.
النشوط: ١- یا کویر (بیر). ٢- جۆرەکێ ماسیا یە.
النشوع: ١- برمویت. ٢- دەرمانێ دکەنە دەڤێ نەساخی.
النشوغ: ١- برمویت. ٢- دەرمانێ دکەنە دەڤی.
النشوق: ١- برمویت. ٢- هەر تشتێ بهێتە هلکێشان.
نشي: ١- سەرخۆشبوو. ٢- ل دویڤچوو. ٣- بێهنکرێ. ٤- جار ل دویڤ جارێ هاتێ.
النشيان: یێ ل دویڤ دەنگوباسا دچیت ل دەستپێکا هاتنا وان.
النشية: بێهن.
النشيج: دەنگ.
النشيد: ١- هەلبەست. ٢- سروود. ٣- دەنگ. ٤- تشتێ دهێتە خواندن ژ هەلبەست و پەخشانا.
النشير: ١- گیایێ خرڤەکری و گێرەنەکری. ٢- هیزار.
النشيش: دەنگێ ئاڤێ.
النشيشة: عەردێ ب خوێ.
النشيط: یێ ب بزاڤ و لڤین.
النشيطة: ١- مێیا (النشیط)ە. ٢- دەستکەڤتێت شەڕڤانا یێت بەرێ گەهەشتنا ئارمانجێ. ٣- حیشترێت یێت زەحمت دهینە تالانکرن.
النشيل: ١- یەکەمین ئاڤا ژ بیری دهێتە دەرئێخستن. ٢- شیرێ ژنوی دهێتە دوهتن. ٣- گوشتێ بێ دەرمانک دهێتە کەلاند. ٤- گوشتی ب دەستی ژ قازانێ دهێتە دەرئێخستن. ٥- شیرێ تەنکێ سڤک.
نص(بتشديد الصاد): ١- بلندکر و دیارکر. ٢- پێڤەچوو و گەهاندە یێ گۆتی(فەرمۆدە). ٣- کرنە سەر ئێک(متا). ٤- دانا سەر دۆشکی یان کورسیکێ بوویکینییێ. ٥- ڤەنا. ٦- دیاربوو. ٧- ل دویڤ چوو. ٨- ب توندی هاندا چوونێ (حێشتر). ٩- لڤاند. ١٠- کسکسکر (گوشتی ل سەر پەلا). ١١- کەلی.

النص: ١- دەقێ نڤیسینێ. ٢- ئاخڤتنا تنێ رامانەک ژێ دچیت. ٣- ئاخڤتنا نەهێتە شرۆڤەکرن. ٤- دویماهیا هەر تشتەکی.
نصا: ١- ناڤچاڤکا وی گرت. ٢- ناڤچاڤکا وێ بەردا. ٣- ژسەرهاڤێت؛ بەرچاڤکر.
النصاب: ١- بنیات. ٢- تشتێ مرۆڤ دزڤریتێ. ٣- رۆژئاڤا. ٤- دەستپێکا هەر تشتەکی. ٥- دەستکێ کێرێ.
النصاب القانوني: ئەوە کۆ ژمارەیا ئامادەبوویا د جڤاتا نوینەرا یان جڤاتا کارگێری دا د پتر بن ژ نیڤا ژمارا دورست دا بریارێت وێ د یاسایی بن.
النصاب(بتشديد الصاد): ئەو یێ ژخۆڕایی دکەتە بەرپرسێ تشتەکی ئانکو خۆ ب کارەکی ڕاسپاردت.
النصاح(الناصحي): دروینکار.
النصاح(بالكسر): ١- دەزیێ مۆرک و تسبیحا. ٢- دەزی.
النصاحة: ١- کەڤل. ٢- داڤێت نێژیرێ.
النصار(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک پشتەڤانییێ دکەت.
النصارى: خەلکێ فەلە.
النصاص: یێ دفنا خۆ دلڤینت.
نصاه: ١- د ناڤچاڤکێ ڕا گرت. ٢- ناڤچاڤکا خۆ بەردا.
نصب: ١- ڤەنا. ٢- ڕاوستاند. ٣- ب بەرپرسیەکێ ڕاسپارد. ٤- دیارکر. ٥- دوژمناتی کر. ٦- چاند. ٧- دانا. ٨- ئێشاند.
نصب(بالفتح والكسر): ١- وەستیا. ٢- خۆ زیرەک و چەلەنگ کر.
نصب(بالتشديد): ١- دانا. ٢- بلندکر. ٣- بەرپرسیەک دایێ. ٤- قیتکر(گوهـ).
النصب(بالضم والسكون): ١- ئەو تشتە یێ دهێتە دانان ژ بۆ پەرستنێ. ٢- دەرد. ٣- بەلا. ٤- تشتێ ل بەر چاڤێت مرۆڤی.
النصب (بالفتح والسكون): ١- بەلا. ٢- ئالایێ بلندکری. ٣- سترانا ب دەنگێ بلند. ٤- دەرد.
نصب العرب: جۆرەکێ سترانێ بوو د کەڤن دا عەرەبا دگۆت، ب سەلیقەیەکا گەلەک نازک دهاتە گۆتن.
النصب(بالكسر والسكون): ئێقبال؛ بەخت.
النصب(بضمتين): ١- دەرد. ٢- بەلا. ٣- کۆما(نصاب)ە کو دبیتە بنیات. ٤- هەرتشتێ کرینە نیشان. ٥- صەنەم. ٦- هەر تشتێ دکەنە ئالا. ٧- ئێقبال. ٨- هەر تشتەکی وەک خوداوەند بهێتە پەرستن.
النصباء: یا سینگ بلند.
النصبة(بالكسر): جۆرێ ڤەنانێ.
النصبة(بالضم): تشتێ دهێتە ڤەنان ژ بۆ نیاسینا ڕێکێ.
النصب(بفتحتين): وەستیان.
النصب(بالفتح والكسر): ١- دەرد. ٢- یێ دئێشیت.
نصت: بێ دەنگبوو و گوهداری کر.
النصة(بالضم): ناڤچاڤک؛ پەرچەم.
النصة(بالفتح): ١- چویچک. ٢- ئێک جارا (نص).
النصتة: بێ دەنگێ گەهدارییێ دکەت.
نصح: ١- شیرەتکر. ٢- دوری. ٣- ئەڤینا وی ب ئەختوباری کر. ٤- زەلالبوو. ٥- سافیبوو. ٦- ئاڤدا. ٧- ب ئەختوباری کر.
النصح(بالضم): پاککرنا کاری ژ خرابیێ.
نصحت به: وو.
نصر: ١- ب سەرئێخست. ٢- پشتەڤانی کر. ٣- ژێ قورتال کر. ٤- باران ڕیهت. ٥- هاری شەڕ کر. ٦- ب خێر و بەرەکەت هەمی ڤەگرت. ٧- دایێ.
النصر(بالضم والفتح): پشتەڤان.

نصر(بالفتح والتشديد): كره فەلە.
النصراني: ١- يێ ل سەر دينێ فەلا. ٢- يێ ژ خەلكێ باژێرێ (الناصرة).
النصرانية: فەلەتی؛ دينێ فەلا.
النصرة(بالضم): ١- سەركەڤتن. ٢- بارانا دورست.
النصرة(بالفتح): ١- بارانا دورست. ٢- ئێک جارا (نصر) يە.
نصص: ١- كره سەرێک. ٢- باش بلندكر و دياركر.
نصع: ١- يێ سافيبوو. ٢- رۆهن و ئاشكرا بوو. ٣- باش سپيبوو. ٤- نێهنكا خۆ شكاند. ٥- باوەری پی ئينا و ب جهئينا.
النصع: ١- كەڤل يان جلكێ گەلەک سپی. ٢- كەڤلێ ل بن وی كەسی ڕادئێخن يێ حوكمێ سەربڕينێ هاتيە سەر.
النصع(بالكسر): كەڤلێ ل بن وی كەسی ڕادئێخن يێ حوكمێ سەربڕينێ هاتيە سەر.
نصف(بفتح الكل): ١- گەهەشتە نيڤێ. ٢- نيڤ بر. ٣- نيڤەک ژێ وەرگرت. ٤- هەرئێكی نيڤەک دايێ. ٥- نيڤەرۆبوو. ٦- خدمەتكر.
نصف(بالفتح والتشديد): ١- كره دو نيڤ. ٢- نيڤەک بر. ٣- ب نيڤيبوو. ٤- نيڤەرۆبوو. ٥- گەهەشتە نيڤا عەمری. ٦- دەرسۆک كره سەری.
النصف(بالفتح): ناڤنجی ژ لايێ عەمری ڤە.
النصف(بالكسر): ١- نيڤ. ٢- عەدالەت. ٣- ناڤنجی ژ لايێ عەمری و بەژنێ ڤە.
النصف(بفتحتين): يێ نيڤ عەمر.
النصفان: يێ ئاڤ گەهەشتی يە نيڤێ(ئامان).
النصفة: عەدالەت.
نصل(بتشديد الصاد): ١- ئێخستێ. ٢- ژێ ڤەكر. ٣- ژ خەناكرنێ دەركەڤت. ٤- هاتە گوهۆرين. ٥- ژەهرا وی يان زيلكا وی دەركەڤت و شوينا وێ نەما.

نصل(بالفتح والتشديد): سەرتيرەک ئێخستێ.
النصل(النصلة): ١- جهێ برەک ژ شير و ڕوم و تيرا. ٢- كولۆڤانتكا سەری. ٣- سەرتير. ٤- جهێ پان ژ بەلگێ گيای.
النصل: دەستكێ چەقۆكێ.
النصلان: سەتير و قوونەڕوم كو ئاسنە.
نصل: ١- ژێ چوو (چ خەنا چ ڕەنگ). ٢- ژێ ڤەبوو. ٣- خوجهبوو و ژێ دەرنەكەڤت.
النصمة: وينەيێ ب قەدر.
نصناص: لڤلڤۆک.
نصنص: ١- چۆكێت خۆ ڕوكوباندن دا ڕابيت. ٢- لڤاند و لەقلەقاند.
النصو: زكئێشی؛ هناڤئێشی.
النصوح: ١- يێ شيرەتا دكەت. ٢- يێ راستگۆ.
النصوح: مرۆڤێ ڕاستگۆ يان شيرەتكار.
النصور: پشتەڤان.
النصي: بژارە.
النصيب: ١- پشک؛ بەهر. ٢- ئێقبال. ٣- تۆرا ڤەنايی. ٤- بركا ئاڤێ.
النصية: ١- ييێت بژارە. ٢- ييێت ماين.
النصيبة: بەرێ ل دۆر بركێ يە كۆما وی ژی (النصائب)ە.
النصيح: شيرەتكەر.
النصيحة(النصيح): ١- شيرەتا باشيێ. ٢- ئەختوباری و دلپاكی.
النصير: پشتەڤان.
النصيرية: شيعەيێت توندن؛ دويڤچوويێت (محمد بن نصير النميري) نە، دبێژن: خودێ يێ چوويە د لەشێ (علي بن أبي طالب) دا.
النصيص: ١- رێڤەچوون. ٢- هژمار.
النصيع: يێ خوڕست و سافی.

النصیف: ١- نیڤ. ٢- یێ دو ڕەنگ تێدا. ٣- دەرسۆک و تشتێت دکەنە سەرێ خۆ.
النصیل: ١- بڤر. ٢- کولۆڤانتکا سەری. ٣- شیڤکەک ژ نهالێ. ٤- ئەرزنک. ٥- گەنمێ پاقژکری. ٦- جوهنی. ٧- بەرێ تشتی.
نض(بالتشدید): ١- ب دەستکەڤت. ٢- پیچ پیچە چوو. ٢- تێ دیتریا. ٣- دڕها. ٤- متا بوو بوو پارە. ٥- دیارکر. ٦- شیا. ٧- لڤاند.
النض: ١- پارە(دەرهم و دینار). ٢- کاش. ٣- یێ خراب. ٤- یێ کێم.
نضا: ١- ژ بەر خۆ کر. ٢- ئینادەر. ٣- بڕی؛ دەربازکر. ٤- وەرەما وی راوەستا. ٥- هشکبوو. ٦- ڕەنگێ وی چوو. ٧- قەتکر. ٨- هشکبوو. ٩- ڕەنگێ وی چوو. ١٠- ب پێشکەڤت.
نضی(بالتشدید): ١- ژ بەر خۆ کر. ٢- ژ کاڤلانی ئینادەر.
النضاح: ١- یێ دارقەسپا ئاڤ ددەت. ٢- یێ حێشترا ئاڤکێش دهاژۆت. ٣- کڤانێ باش تیرا دهاڤێت.
النضاخ: بارانا دژوار.
نضاخة: ١- کەلەک ب ئاڤ. ٢- دفیرهت.
النضار(النضر؛ النضیر): ١- زێر. ٢- زیڤ. ٣- هەر تشتێ خوڕست. ٤- جەوهەرێ زێڕ نە دگەل.
النضار: ١- خوڕستێ هەر تشتەکی. ٢- زێڕ و زیڤ.
النضارة: تەڕاتی؛ تەڕینی.
النضاریات: جوینەکێ جانەوەرایە ژ نفشێ پەڕیکویفێت چار فلقە.
النضاریة: جۆرەکێ میشەمۆرا یە ژ نفشێ پەڕیکویفێت چار فلقە، خوارنا وان ل سەر بەلگایە.
النضاض: قەنچیا پیچپیچە.
النضاضة: ١- تشتێ مای. ٢- یێ کێم. ٣- عەیالێ نەخری.
النضال: ١- خەبات. ٢- بەربکانە.
نضب: ١- هەڕکی. ٢- ب دویماهیهات. ٣- د عەردی دا چوو و هشک بوو. ٤- ژ بەرخۆکر. ٥- کێمبوو. ٦- د ئاخێ دا چوو. ٧- دویرکەڤت. ٨- دویرکەڤتن. ٩- مر.
نضب(بالتشدید): ١- د عەردی دا چوو و هشک بوو. ٢- شیرێ وێ کێمبوو.
نضج: ١- گەهەشت و خۆشبوو. ٢- د سەر وختێ زانیڤەچوو.
النضج: گەهەشتن؛ پێگەهەشتن.
النضح (بالضم والسکون): ١- چیکێت ئاڤێ. ٢- ئاڤا ل گیای د ڕەشینن.
النضح(بفتحتین): برک.
نضح: ١- ڕەشاند. ٢- تێ هات. ٣- تەڕکر. ٤- ب دویماهیئینا(تێهن). ٥- تێر نەڤەخوار. ٦- ب حێشترا ئاڤکێش ئاڤدا. ٧- بشکڤی. ٨- کەتە فریکێ. ٩- تێوەرکر. ١٠- ژ بیرەکێ یان کانیەکێ بر(ئاڤ). ١١- دەرداچوو. ١٢- خوهدا. ١٣- تژی ڕوندک بوو. ١٤- باری.
النضح(بالفتح والسکون): ١- ڕەشاندن. ٢- ڕشیشا ئاڤێ یان یا تشتەکێ دی. ٣- یێ وەکی ئاڤێ نازک.
النضح(بفتحتین): برکا ئاڤێ.
نضخ: ١- ڕەشاند. ٢- تەڕکر. ٣- فیرها.
النضخ: بێهنا کەرەستەیێ بووندارێ د جلکی دا دمینت.
النضخة: ١- تاڤی(باران). ٢- شێلک(تیر).
نضد: دانانە سەر ئێک.
نضد(بتشدید الضاد): دانانە سەر ئێک.

النضد: ١- حێشترا قەلەو. ٢- تشتێ دانا یە سەرێک. ٣- تەختێ نڤستنێ. ٤- عەورێ ل سەرێک. ٥- مرۆڤێ ب ڕوومەت. ٦- قەدر و رێز. ٧- ماقویل. ٨- همەت و بلندی. ٩- مام و خالێت مرۆڤی.
نضر(بالتشدید): ئێخستە د خۆشیێ دا.
النضر(بالفتح والسکون): ١- زێڕ. ٢- زیڤ.
النضر: تەڕ و نازک و جوان.
النضـرة: ١- نعمـەت. ٢- زەنگینـی و بـێ منەتی. ٣- سەبیکا زێڕی.
نضـر: ١- جـوان و شـرین بـوو. ٢- جـوان و شرینکر.
نضر(بالفتح والتشدید): جوان و شرینکر.
النضـرة: ١- خێـر و خۆشـی. ٢- جـوانی و تـازەیی. ٣- دەولـەمەنـدی. ٤- سـەبیکەیا زێڕی. ٥- ڕەونەق.
النضرة: جوانی و شرینی.
نضض: لڤاند.
نضـف: ١- هنـدی تێـدا میهـت. ٢- هـەمی ڤەخوار. ٣- خزمەتا وی کر. ٤- ترەک کر.
النضف؛ النضیف(بالفتح): یێ پیس.
النضف(بفتحتین): چاترا دێمی.
النضفان: چوونا ب لەز.
نضـل: ١- ب سـەرکەڤت. ٢- دبـەری ڕاکـر. ٣- خەباتکر.
نضل(بالفتح والکسر): لاوازبوو و وەستیا.
النضناض(النضناضـة): ١- مـارێ گەلـەک ئەزمانێ ژ دئینیتەدەر. ٢- مارێ ل جهـەکی ڕانەوەستت. ٣- مارێ یێ چێڤەدەت د جهـ دا بکوژیت.
نضنض: ١- پارێ وی مشەبوو. ٢- لڤاند.
النضو: ١- جلکێ دڕیای. ٢- ئاژەلێ لەغـەر. ٣- تیـرا هندی هاتیـە هـاڤێتن پویچبـووی. ٤- ئاسـنێ هەفسـاری. ٥- پـەرداخێ تـەنک و نازک.
نضوب: دویری.

النضوح: ١- کەرەستەکێ بووندارە. ٢- کونکێ ئاڤێ د خۆ ددێرینت. ٣- کڤانێ بـاش تیـرا دهاڤێت.
النضود: حێشترا قەلەو.
النضوض: یا ئاڤا وێ ژبەر دچیت.
النضیج: ١- گەهەشتی؛ پێگەهەشتی. ٢- موکم و بێ قوسیر.
النضیح: ١- برک. ٢- خوە.
النضید: ١- یێ ل سەر ئێک. ٢- بالیفک. ٣- تشتێ هاتیە حەشاندن.
نضـیدة: ١- پـەرتالێت ل سـەرێک. ٢- بالیفـک. ٣- پاتری.
النضیرة: جوانا دلا درەڤینت.
النضیض: یێ کێم.
النضیضـة: قچقچـا بژارتنـا گوشـتی ل سـەر بەرێت شاریای.
نط: ١- خۆ هلاڤێت. ٢- گرێدا. ٣- دابـەردا. ٤- چوو. ٥- ڕەڤی. ٦- لۆتدا. ٧- درێژکر (کنف). ٨- ڕاچاند. ٩- دویرکەڤت.
نطا: ١- دا؛ پەخشی. ٢- بـەردا. ٣- درێژکر. ٤- دویرکەڤت. ٥- بێدەنگبوو.
نطاء: دویر.
النطاب: ١- سەر. ٢- کنفێ ستۆی.
النطاة: دفنکا فێقـی وەکـی کۆفـاک ب سـەرێ قەسپێ ڤە.
نطاح(بتشدید الطاء): قۆچهاڤێژ.
النطار(بالضم): هەلامەتێ ناڤ دەرامەتی.
النطارة (بالکسر): ١- زێرەڤانی. ٢- کـارێ زێرەڤانی.
النطاسي(النطیس): دختۆرێ زیرەک و ژیر.
النطــاط: ١- یـێ گەلـەک وەغـەرا دکـەت. ٢- یێ گەلـەک خۆ دهەلاڤێژت. ٣- پڕبێـژ. ٤- یێ پەسنا خۆ دکەت.
النطاع: عەرد؛ جهـ.

النطاع(بالفتح والتشدید): ١- یێ کتێب و دەفتەرا ب بەرگ دکەت. ٢- یێ گەلەک ددتە بنێ گەوریا خۆ.

النطاعة(بالضم): پاریێ لەقدای.

النطافة(بالضم): ١- پێچا ئاڤێ یا د بنێ ئامانی دا دمینت. ٢- دلۆپا ئاڤێ.

النطاق: ١- قاییشا پشتێ. ٢- شویتکا ژنکێ. ٣- هەر تشتێ ل ناڤتەنگێ دهێتە گرێدان. ٤- جۆرەکێ جلکێ ژنانە شویتکا وی گرێددەن و دەهمەنا و ب عەردی ڕا دخشینن.

نطاق الجوزاء: سێ ستێرن دکەڤنە نیڤا بورجێ جەوزاء؛ عەرەب دبێژنێ: (النظم)، گەلەک دڕیکوپێکن و دسیستەمکری نە.

النطاقة(بالکسر): نامە.

نطب: پلەک ل گوهی دا.

نطح: ١- قۆچەک دانا. ٢- پالدا و ژ جهـ بر.

النطح: قۆچ.

النطحة: ١- ئێک قۆچ. ٢- شەڕ.

نطر: ١- زێرەڤانی کر. ٢- خۆ ل هویڤیێ گرت.

نطس: بۆ زانا.

النطس: ١- زانا. ٢- یێ پویتەی ددەتە ئاڤتن و بەژن و بالاییێت خۆ.

النطس(بضمتین): دختۆرێت زیرەک و ژیر.

النطسة(بالضم): یێ گەلەک پویتەی ددەتە ئاخڤتن و بەژن و بالاییێت خۆ.

نطع: ١- ب کویری چوویێ. ٢- هاتە گوهۆڕین.

النطع(بالفتح): ١- ئەو کەڤلە یێ ددانن بن گونەهباری دهێتە ئەشکەنجەدان یان سەربڕین. ٢- ڕاژێرک.

النطع(بالکسر): گەوری.

النطع(بضمتین): ئەو کەسن یێت ددنە بنێ گەوریا خۆ دەمێ دئاخڤن.

نطف: ١- پیچپیچە هەرکی. ٢- دلۆپکرن. ٣- ڕێهـت. ٤- بێبەختەیەک کر. ٥- کیماسیەک دا بەرێ وی.

نطف(بالفتح والکسر): ١- کێماسیەک ئێخستنە بەرێ وی. ٢- ب کرێتیەکێ هاتە گونەهبارکرن. ٣- خرابکر. ٤- حەمەربوو.

نطف(بالفتح والتشدید): ١- بێبەختیەک پێڤەنا. ٢- گوهارک کرە گوهێ وێ.

النطف(بفتحتین): ١- کێماسی؛ عەیب. ٢- خرابکاری.

النطف(بالفتح والکسر): ١- یێ پیس. ٢- یێ گومان ل سەر هەین.

نطفان الماء: هەرکینا ئاڤێ.

النطفان: هەردو دەریا دبێژن دەریا ڕۆمێ و دەریا چینێ نە و دبێژن دەریا ڕۆژهەلاتی و دەریا ڕۆژئاڤایێ نە.

النطفة(بالضم والسکون): ١- ئاڤا زەلال ژ کێم ژ گەلەک. ٢- چپکا ئاڤێ یا دبنێ ئامانی دمینت. ٣- دەریا. ٤- شەوکەتا زەلامی. ٥- شەوکەتا ژنکێ. ٦- گوهارک. ٧- دوڕا زەلال. ٨- ئاڤا مشە. ٩- ئاڤا کێم.

النطفة(بفتحتین): ١- گوهارک. ٢- لۆلۆیا زەلال.

نطق: ١- ئاخڤت. ٢- ڕۆهن و ئاشکرا کر.

نطق(بالتشدید): ١- هێلا باخڤت. ٢- قاویش ل پشتا خۆ گرێدا. ٣- قاویش ل پشتا خۆ کر.

النطق: ئاخڤتن.

النطق(بالفتح والکسر): یێ دئاخڤت.

النطق الخارجي: ئاخڤتن و پەیڤین کو ب دەنگینە.

النطق الداخلي: هزکرن و تێگەهەشتنا تشتا.

نطل: ١- ئاڤا دەرمانا یا کەلاندی ب سەرێ نەساخی دا کر. ٢- گڤاشت.
النطل(بالفتح): ١- تیڤلکێ تری. ٢- شیرێ کێم. ٣- ماکا دووێ ژ شەربەتا مێویژا. ٤- مەیا تیر.
النطل(بالكسر): ١- ماکا دووێ ژ شەربەتا مێویژا. ٢- مەیا تیر.
النطلاء: مسیبەت.
النطلة: قورچا مەیێ یان یا ئاڤێ یان شیری.
نطنط: ١- دویرکەڤت. ٢- وەغەرا خۆ درێژکر. ٣- درێژکر.
النطنط(النطناط): یێ بەژندرێژ.
النطو: دویری.
نطوف: ب بارانا بەردەوام.
النطوق: یێ ب ئاخڤتن.
النطول: ئاڤا دەرمان و گیا تێ کەلاندی یاکو ب سەرێ نەساخا دا دکەن.
النطي: یێ دویر.
النطيح: ١- یێ قۆچ ڤێ کەڤتی. ٢- یێ ب قۆچێ مری. ٣- دومۆر؛ مۆن. ٤- هەسپێ دو پنی ل ئەنیێ.
النطيحة(المنطوحة): یا ب قۆچێ مری.
النطيط: یێ دویر.
النطيق: یێ رەهوانبێژ.
النطيل: ١- کوزکێ شیری یان مەیێ پێ دپیڤن. ٢- دەلۆ.
نظائر القوم: باش و نموونەییێت مللەتی.
النظار؛ النظارة(بالكسر): پێشبینی و ژیری.
النظارة(بالتشديد): ١- تەماشەڤان؛ مرۆڤێت ل تشتەکی دفوکرن. ٢- بەرچاڤک.
النظارة(بالضم): زاراڤەکێ سیاسی یە رامانا وی دبیتە پلە و کارێ ئەمینداری.
نظافة: پاقژی.
النظـام: ١- دەزیێ مۆرک پێڤەکری. ٢- رێکخستن. ٣- رژێم. ٤- رێک. ٥- عەدەت. ٦- سیستەم. ٧- رێز. ٨- گرێگرێ (خیز).
نظام كوبرنيك: تیۆرەکا فەلەکی یە ژ لایێ زانایێ پۆلۆنی ڤە کۆبەرنیک (١٤٧٣-١٥٤٧) هاتیە دانان دبێژیت: عەرد ل دۆر خۆ دزڤریت و ئەو و هەمی هەسار ل دۆر رۆژێ دزڤرن، ئەڤ تیورە ژێ دژی تیۆرا (بطليموس) یە یاکو دبێژیت: رۆژ و هەسار و ستیر ل دور عەردی دزڤرن.
النظامي: لەشکەرێ سیستەمکری یێ هونەرێ شەڕ و جەنگا دزانت.
النظامية: موعتەزلەنە؛ دوڤچوویێت (إبراهيم النظـام)ن، یێ کو دبیتە ئێک ژ زانایێت قەدەریا و ئەوە یێ گۆتێ: (یێ باوەر بکەت خودێ تشتەکە ئەو کافرە).
نظـر: ١- بەرێ خۆ دا؛ نێری. ٢- خۆ ل هویڤیێ گرت. ٣- حوکم کر. ٤- گیرۆکر. ٥- پێشبینکر. ٦- کوشت. ٧- دیت. ٨- هزرا خۆ تێدا کر. ٩- هاریکر. ١٠- گوهداریکر.
النظـر(بفتحتين): ١- دیتن. ٢- چاڤ. ٣- لێزڤرین و هزرتێکرن. ٤- پارازتن. ٥- هزرکرنا د دیتنا تشتی دا دهێتە کرن. ٦- خەلێ ب رەخ ئێک ڤە.
النظر(بالكسر والسكون): هەڤکویف.
النظرة(بالفتح والسكون): ١- ئێک جارا دیتنێ یان سەحکرنێ. ٢- گیرۆکرن. ٣- دلۆڤانی. ٤- خۆلهویڤیێگرتن. ٥- بێسەروبەر و کێماسی.
النظرة(بالفتح والكسر): خۆ لهویڤیێگرتن.
النظري: ئەو زانینە یاکو ب هزر و بۆچوون و تیۆر و دیتنا دهێتە سەلماندن.
النظرية: تیۆر.
نظف(بالفتح والضم): پاقژبوو.

نظف: پاقژکر.
نظم: ١- رێکخست. ٢- ب دەزی ڤەکر. ٣- ڤەهوینا(شعر). ٤- دا دگەل و دگەل گونجاند.
النظم: ١- ب دەزیڤەکرنا مۆریا. ٢- کۆما کولیا. ٣- ئاخڤتنا رێکخستی وەکی شعرێ. ٤- تشتێ رێکخستی. ٥- دێژنە هندەک هەسارێت رێکخستی وەکی: (الجوزاء) و (الدبران).
النظور: ١- یێ چاڤێت خۆ وی تشتی ڤەنەکەت یێ بەرێ خۆ دایێ. ٢- سالارێ بەرێ مللەتێ وی لێ.
النظورة: ١- سالارێ بەرێ مللەتێ وی لێ. ٢- پێشەنگ.
النظير: ١- هەڤوێنە. ٢- هەڤکویف. ٣- خالەکە ل سەر هێلەکا ستوینکی د تلسکۆپان دا و خالا بەرهنگار دبیتە سەمت.
نظير السمت: ل نک زانایێت (الهيئة) ئەو خالە یا دکەڤیتە هەمبەر سەمتی.
النظيرة: ١- سالارێ بەرێ مللەتێ وی لێ. ٢- پێشەنگ.
النظيف: یێ پاقژ.
النظيم: ١- یێ رێکخستی. ٢- یێ ڤەهوینایی (شعر).
النع: زەلامێ لاواز.
نعا: دەنگکر.
نعى: ١- جابا مرنی گەهاند. ٢- داخوازا ڤەشارتنا مری کر. ٣- بۆ گۆت. ٤- بۆ کرە شەرم. ٥- دەرەهیکر. ٦- داخوازا تۆلا وی کر.
النعاء: جابا مرنێ.
النعائم: پلگەها هەیڤێ یە ژ هەشت ستێرا پێک دهێت کو وێنەیێ کەردیکلی پێکدئینن.
النعاب: ١- یێ گەلەک قژقژ دکەت. ٢- تیژکێ قەلێ. ٣- بەزەک.
نعاج الرمل: چێلێت کویڤی.
النعار: ١- یێ دکەتە قێری. ٢- دەمار یان برینا خوین ژێ دهێت. ٣- بەدکارێ بزاڤێ ل فتنا دکەت.
النعار الأوربي: بالندەیێ سەرستریکێ ئەنیزەر.
النعار الذهبي الجبهة: بالندەیێ سەرستریکێ ئەنیزەر.
نعارة: ژنکا چەقچەقۆک.
النعاس: ١- خلێلبوون. ٢- دەستپێکا خەوێ.
النعاع: کۆمە و کتا وێ (نعاعة) یە کو دبیتە بەقلێ نازک.
النعال(بالفتح والتشديد): یێ شمکا چێدکەت.
النعام: ١- کۆما (النعامة)یە. ٢- بیابانا بێ ئاڤ.
النعام الصادر: چار ستێرن، ژ پلەگەهێت هەیڤێ نە.
النعام الوارد: چار ستێرێت دی نە، ژ پلەیێت هەیڤێ نە.
النعامي: بایێ باشۆر.
النعامة: ١- قەدر. ٢- کەیف و خۆشی. ٣- پەحنیا پێی. ٤- تاریاتی. ٥- نەفس. ٦- پەردا ل سەر مەژی. ٧- نەزانین. ٨- رێکا رۆهن و ئاشکرا. ٩- ئالایێ ل بیابانێ وەک دەلیل هاتیە هلدان. ١٠- ئاڤاهیێ ل چیای. ١١- کۆما مرۆڤا. ١٢- کەردیکل. ١٣- هەستیێ رەهنی. ١٤- بەر بنێ بیرێ. ١٥- تاریاتی.
النعامي: ١- بایێ باشۆر. ٢- وەستیان و ئارمانج و فەرمان.
نعب: ١- قژقژکر. ٢- ستۆیێ خۆ درێژکر و سەری خۆ لڤاند. ٣- ستۆیێ خۆ درێژکرە رێکێ و چوونێ.
النعب: ١- لەزا چوونێ. ٢- بەزەکی.
نعت: ١- ب باشی سالوخوت دا. ٢- سالوخەتەک دا دویڤ.
النعت: ١- سالوخەت. ٢- سالۆخەتدان.

النعتة(النعيت؛ النعيتة؛ المنتعتة): یا دبەری هەمیا ڕادکەت و پێگۆتی(ماهین).
النعتة(بالفتح): یێ گەلەگ جوان و پلەبلند.
نعث: بڕ.
نعثل: خرڤەکر.
النعثل: ١- بیرەمێرێ کەر. ٢- حەفتیارێ نێر.
النعثلة: ١- کەرینی. ٢- ڕیڤەچوونا زەلامێ پیر.
نعج: ١- سپیاتیا وی زەلال بوو. ٢- قەلەو بوو. ٣- لەزکر. ٤- گوشتێ پەزی خوار و ل سەر مەعدا وی گرانبوو.
النعج: ١- زەلالیا سپیاتیێ. ٢- هێک.
النعجة: میهـ.
نعر: ١- گنگنکر. ٢- فڕفڕکر (دەمارێ). ٣- ئایا و کۆمبوو. ٤- بێ منەت بوو.
نعر(بالفتح والكسر): پێشکی خۆ ل دفنێ دا.
نعر السهم: تیر ل سەر نینۆکێ زڤڕاند دا بزانت یێ چەوایە.
النعر(بالفتح والضم): زەلامێ جڤجڤۆک.
النعرة(بالضمة): ١- خمخمک. ٢- مێشکا دەوارا. ٣- مەزناهی.
النعرة(بالفتح والسكون): ١- گنگنا مرۆڤی. ٢- خۆمەزنکرن. ٣- ئێک جار (نعر)ە یە.
النعرة(بفتحتين): ١- خۆمەزنکرن. ٢- شۆلا مرۆڤ خۆ دهاڤێتێ.
نعرة النجم: ڕابوونا بایە و دژواربوونا گەرمێ یە ل دەمێ دەرکەڤتنا وێ ئانکو یا ستێرێ.
نعس: ١- نڤست. ٢- نەرمبوو. ٣- خلێلبوو و نیزیکبوو بنڤت.
النعسان: ١- یێ خلێل بووی. ٢- یێ نڤستی.
نعش: ١- بلندکر و ڤەنا. ٢- ڤێڕا گەهەشت و ژ مرنێ قورتالکر. ٣- چارە ل فەقیریا وی کر. ٤- ب خێرۆبێر و زیندیکر. ٥- پەسنەکا باش بۆ کر. ٦- بلندکر دا سەح بکەت(چەرمێ چاڤی). ٧- یا خواربوو ڕاستکر(دار).
نعش(بالفتح والتشديد): ڕاکر و ڕاوەستاند.

نعش(بالضم والكسر): ب داربەستێ هاتە ڕاکرن.
نعش(بالكسر): ١- کرنە د داربەستێ دا. ٢- هاتە ڕاکرن پشتی کەتی.
النعش: ١- داربەست. ٢- کورسیک. ٣- مان. ٤- جهەکێ وەکی مەحافێ بوو شاه لێدکرن دەمێ نەساخ دبوون.
النعف: ١- بنێ چیای. ٢- سەرێ نهالێ. ٣- جهێ ب پەحنی ڤە بلندبووی. ٤- دەستپێکا عەردێ ب خیز.
النعفة(بالفتح والسكون): پشتا شمکێ.
النغفة(بفتحتين): ١- زڤڕۆکا سەری. ٢- کەفز. ٣- قرشێ چاڤی. ٤- گرێکا گوشتی. ٥- ئەو زێدەیا کەڤلی یە یا دکەنە تیڤاڕیز و ل پاشیا زینی شۆڕ دکەن.
نعق: ١- حەیتحەیتکر(شڤان). ٢- قژقژکر(قەل). ٣- دەنگێ خۆ بلند کر.
نعل: شمک ل پێی کر.
النعل: ١- شمک. ٢- پرتا زێری یان یا زیڤی یا دکەڤیتە بنێ کاڤلانێ شیری. ٣- عەردێ ڕەقێ چو لێ شین نەبت.
نعل الدابة: نالا دەواری.
النعم(بالتشديد): ١- خۆشی. ٢- هویرکر. ٣- کرە د خۆشیێ دا. ٤- گۆتێ(نعم).
النعم(بالفتح): تەرش و جێل و گۆل و حێشتر.
نعم(بالكسر): ١- کەتە خۆشیێ. ٢- خۆشبوو و بەرفرەهبوو. ٣- ئارامبوو.
نعم(بضم العين): ١- هویربوو. ٢- حولیبوو.
نعم: بەلێ؛ بەرسڤا (نفي) یە.
نعم(بالكسر): کەتە خۆشیێ.
النعمى: ١- دەستێ سپی یێ قەنجیێ دکەت. ٢- خۆشی و تەناهی. مال و ملک.
النعماء: دەستێ سپی یێ قەنجیێ دکەت.

النعمان: ١- ناسناڤێ شاهێت (حیرة) یە ئانکو یێت دەولەتا (المناذرة). ٢- خوین.
النعمة (بالضم): ١- خۆشی و شادی. ٢- زوهابوونا چاڤا ژ روندکا.
النعمة (بالفتح): ١- پارێزی و خۆشی. ٢- خۆشیا ژینێ.
النعمة(بالكسر): ١- قەنجی. ٢- رزق. ٣- خۆشی و شادی. ٤- دان؛ بەخشین. ٥- مالێ زەحف.
النعمى: ١- دەستێ سپی یێ قەنجییێ دکەت. ٢- خۆشیا ژینێ. ٣- مال و ملک.
نعنع: د ئاخڤتنێ دا تورتوری.
النعنع(النعناع): کۆمە و کتا وێ (نعنعة) یە ئانکو پوینگ، هندەک جۆرێت پوینگی دەرمانکێت زادی و حەبکێت کولیا سینکی ژێ دهێنە چێکرن.
النعنعة: بەرچێلک.
النعنوع: یێ تەڕ و تۆل.
النعو: ١- خەلەکا ل بن دفنێ. ٢- شەقا لێڤا حێشترێ. ٣- قەسپ. ٤- ڤالاتیا د ناڤبەرا هەردو سمێت پەزی دا ل پاشییێ. ٥- قەسپ.
نعوب: بەزەک.
النعور: دەمارا خوین ژێ دڕژییێت.
نعوس: نەرم و لاواز.
النعوظ: ڕابوونا سترێ زەلامی.
النعومة: نەرمی.
النعي: جابا مرنێ.
النعيب: قژقژا قەلێ.
النعير: ١- دەنگەدەنگا شەڕی. ٢- یێ دویر.
النعيق: ١- حەیتحەیتا شڤانی. ٢- قژقژا قەلێ.
النعيم: ١- خۆشیا ژینێ. ٢- خۆشی و شادی. ٣- مال و ملک. ٤- ئارامیا هزر و هەستا. ٥- دان؛ بەخشین. ٦- خۆشیا بەردەوام.

نغا: ١- ئاخڤت. ٢- ئاخڤتنەکا مرۆڤ تێبگەهیت کر.
نغى: ئاخڤتنەکا مرۆڤ تێبگەهیت کر.
النغار: ١- یێ گەلەک دزێت. ٢- یێ خوین ژێ دهێت.
النغاز: یێ گەلەک خەلکی پێکڕا بەرددەت.
النغاش(الفتح): یێ گەلەک کورت.
النغاش(بالضم): ١- یێت ڕەزیل. ٢- یێت لومەکەر.
النغاشي(بالضم): یێ گەلەک کورت.
النغاص: ١- یێت ل دویڤ ئێک دلڤن. ٢- زکمەزن گوشتێ و بوویە گەڕی ژ قەلەوییێ.
النغاق: یێ قژقژی؛ یێ گەلەک قژقژێ دکەت.
النغام: یێ گەلەک ب ئاواز.
نغب: ١- داعویرا؛ قورچدا. ٢- هێلا قورچبدەت. ٣- پیچپیچە ژ ئاڤێ ڤەخوار.
النغبة(بفتحتين): قورچ.
النغبة(بالضم والسكون): ١- کریارا کرێت. ٢- قورچ.
نغت: ڕاکێشا.
النغث: خرابیا دژوار و بەردەوام.
نغر: ١- کەلی. ٢- تنگژی. ٣- زا.
نغر(بالفتح والكسر): حەیتاند.
نغر (بالفتح والتشديد): ١- حویتاند. ٢- گلیزانک ڤەکرن.
النغر(بالفتح والسكون): کانیا ئاڤێ یا سویر.
النغر(بالضم والسكون): ١- بلبل. ٢- تێژکا چویچکێ.
النغران: زان.
نغز: ١- گلیزانک ڤەکرن. ٢- پێکڕابەردان.
نغش: لڤی و شلقی.
النغشة: ئێک جارا (نغش).

نغص: ١- شێلیبوو. ٢- نەهێلا بەهرا خۆ ژ ئاڤێ ببەت.
نغص(بالفتح والتشدید): شێلیکر.
نغص(بالفتح والکسر): ١- تێر نەڤەخوار. ٢- مرادا وی ب جهـ نەهات.
النغص(بالفتح والسکون): یێ سەرێ خۆ دلڤینیت و دلەرزیت دەمێ برێڤەدچت.
النغص(بالضم و السکون): کەلاکوچک.
النغصة: تشتێ نەهێلت مرۆڤ مرادا خۆ بجهبینت.
نغض: ١- لڤی و رەجفی. ٢- لڤاند. ٣- رابوو. ٤- زێدەبوو.
نغف: ١- کرمێت دفنا وێ زێدەبوون.
النغفة: ١- ئەو کرمە یێ دکەڤیتە دفنێت پەزی. ٢- کرمێ بەرکێت فێقی. ٣- کلمیشێ هشک.
نغق: قژقژکر.
نغل(بالفتح والکسر): ١- د گەمارێ دا خرابوو. ٢- خرابوو. ٣- ساخبوو و هێشتا زیان یا تێدا مای. ٤- کین راکر. ٥- خرابکر و فەسادی تێدا کر(ناڤبەین).
نغل(بالفتح والضم): نفشێ وی خرابوو.
النغل(بالفتح والکسر): ١- بەدکار. ٢- بیژی.
النغل (بالفتح والسکون): ١- بیژی. ٢- جۆرەکێ هەسپایە ژ هەسپ و ماکرا دبت.
النغلة(بالفتحتین): فەسادی.
النغلة(بالضم والسکون): کەڤلێ د گەمارێ دا خرابووی.
النغلة(بالکسر والسکون): خرابونا د گەمارێ دا چێدبیت.
نغم: ١- دلی د سترانێ دا خرابوو. ٢- ئاخفت. ٣- پیچەک ڤەخوار.
النغم(بفتحتین): ئاواز.
النغم(بالفتح والتسکین): ئاخڤتنا د بن لێڤاڤە یا کەس تێ نەگەهەت.

النغمة: ئاواز؛ سەلیقە.
النغوة: ١- خۆشیا باش. ٢- ئاخڤتنا خۆش.
النغوص: حێشترا کۆهان مەزن.
النغوم: یێ ئاواز خۆش.
النغیة: ١- خۆشیا باش. ٢- ئاخڤتنا خۆش. ٣- چرکچرکا ل دۆر دەنگوباسەکی دهێتەکرن.
النغیر: ئەوە یێ ژ قەهرادا د دل دا دکەلت.
النغیل: بیژی.
النغیلة: کرمێ کەڤلی.
نف: ١- تۆڤکر. ٢- هلکێشا.
نفی(نفا): ١- رەتکر. ٢- خۆداپاش. ٣- داپاش و پالدا و نەهێلا. ٤- کرەدەر. ٥- زیندانکر. ٦- هلگرت. ٧- رێهت. ٨- تێکڤەدا و بەلاڤکر ژ بۆ ژێگرتنێ. ٩- فراند. ١٠- دەرەوارکر. ١١- دارێهت. ١٢- وەریا.
النفاة: ١- پرتا گیای یا ژ ترتێت دی ڤەدەر. ٢- باغێ بچویک. ٣- کۆما دارا یا ل ناڤ چەروان و گیا.
النفاء: یێ ژ بەر بێخیریا وی هاتیە هاڤێتن.
النفائض: ١- حێشترێت لەغەر. ٢- ئەوێت پێشبینیێ ب رێکا بەرکا دکەن.
النفاث: ١- ساحر. ٢- ماکینەکە ب هێزەکا زۆر مەزن بای ژ بەر سینگێ فرۆکێ دهاڤێژیتە پشتا وی د ئەنجام دا فرۆکە دچیتە پێش.
النفاثات فی العقد: ژنکێت جادۆکەر یێت ب گرێکا ڤە دخوینن و پوف دکەنێ.
النفاثة: ١- تشتێ مرۆڤ ژ دەڤێ خۆ دهاڤێژت. ٢- ژنکا ساحر.
النفاجة: پرتا پەرۆکی یا چارگۆشە یاکو دئێخنە بنهچکێ کراسی.
النفاح: ١- یێ گەلەک تشتا ددەت و دبەخشیت. ٢- خوینهاڤێژ(برین).

النفاخ: وەرمین.
النفاخة(بالضم): ١- پەقلکا ب سەر ئاڤێ دکەڤت. ٢- پوفدانک.
النفاد: خلاسبوون.
النفاذ(النفوذ): یێ ب ناڤ هەمی شۆلا ڤە دچیت.
النفار: ١- رەڤین. ٢- دویرکەڤتن. ٣- خرابوونا نێچیرێ. ٤- شەمبۆزی.
النفارة(بالضم): ١- حوکم. ٢- باج.
النفاس: ١- بچویکبوون. ٢- خوینا ژنک پشتی بوونا بچویکی دبینت.
النفاسة: گرانبهایی.
النفاش: ١- خۆمەزنکەر. ٢- مەزنترین جۆرێ نیمۆکا یە.
النفاص: چرمیزکییەکا کەوالی دگرت هەتا پێ دمرت.
النفاض(بالضم): دەستڤالابوونا ژ زاد و خوارنا.
النفاض(بالکسر): ١- تشتێ ژ داقوتانێ پەیدا دبت. ٢- لفاحەیا بچویکا.
النفاضة(بالضم): ١- زادێ هاتیە داقوتان ژ ئامانی. ٢- تشتێ ژ داقوتانێ دکەڤت.
النفاط: ١- یێ گازێ دەردئێخت. ٢- گازفرۆش.
النفاطة(بالضم): ١- جهێ گازێ. ٢- جۆرکێ چرایە ل سپێدەیا هەلدکەن. ٣- ئالاڤکێ سفری یە گازێ و ئاگری دکەنێ.
النفاع(بالفتح): مفا.
النفاع(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک مفای دگەهینت.
النفاعة(بالضم): هەر تشتێ مفای دگەهینت.
النفاق: ١- دوریاتی. ٢- دیارکرنا باوەریێ و ڤەشارتنا کوفرێ.
نفاه: دەرئێخست.
النفاوة: یێ بێخێر و پاشمایک.

النفایة: گلێش؛ بەرمایکێ تشتی یێ ب کێر چو نەهێت یێ هاڤێتنێ.
نفت: ١- ب دژواری کەلی(قازان). ٢- تنگژی. ٣- پوفێنا قەهرێ هاتێ. ٤- ئافکرێ و پوفبوو (ئار).
النفتالین: کەرەستەیەکێ وەکی شەکرێ یە، پێکهاتۆبەکە ژ (کاربون) و (هیدروجینێ)ێ، بیهنەکا دژوار ژێ دهێت ژ بۆ نەهێلانا کرمکێ خویرک و چێکرنا کەرەستەیێت رەنگین دهێتە ب کارئینان.
نفث: ١- پوفکر. ٢- تفکر. ٣- دیارکر. ٤- وەک ڤزک هاڤێت. ٥- نڤیسی. ٦- سحر لێکر. ٧- هاڤێتێ.
النفث: ١- پوفکرنا هێدی. ٢- تشتێ مرۆڤ ژ دەڤێ خۆ دهاڤێت.
النفثة: ١- ئێک جارا (نفث) یە. ٢- شعر؛ هۆزان.
نفج: ١- خرابوو و رەڤی(کڤریشک). ٢- ئاریا و رابوو(با). ٣- ژ نشکەکێ ڤە هاڤێت. ٤- شانازیبر. ٥- ژ هێکێ دەرکەڤت (چویچەلۆک). ٦- خرابکر(نێچیر).
النفج(بالفتح والکسر): یێت گران.
نفح: ١- بێهنا وی بەلاڤبوو. ٢- رابوو(با). ٣- یەکەمین رابوونا رابوو(با). ٤- بەربوو؛ رسیا(خوین). ٥- سەرێ سمێ خۆ لێدا. ٦- هێدی لێدا(شیر). ٧- دایێ. ٨- پالدا و ژێ دویرکر. ٩- پەیاکر.
نفحة: ١- ئێک پوف. ٢- دان؛ بەخشین.
النفخ: ١- پوفکرن. ٢- خۆمەزنکرن. ٣- شانازیبرن.
النفخ(بفتحتین): وەرمەکە دکەڤیتە لنگێت دەوار دەما بریڤەدچن دادهێت.
النفخ: یێ تژی گەنجینی و تۆلازینی.
النفح: رابوونا بای ل دەمێ سەرمایێ.

النفحة: ١- ئێک جارا (نفح)ە. ٢- دان. ٢- هندەک ژ ئشکەنجێ. ٤- پێل(با). ٥- ڕسیانا ئێکێ(خوین).
نفخ: ١- پوفکر. ٢- بلندبوو(سپێدە). ٣- ژ نشکەکێ ڤە هات(با). ٤- تژیکر.
النفخ: ١- پوڤدان. ٢- خۆمەزنکرن. ٣- شانازیبرن. ٤- پوفکرن.
النفخة: ١- ئێک پوفکرن. ٢- پوفبوونا زکی.
نفخة الربیع: خەمل کۆکیا بهارێ.
نفخة الشباب: جەحێلینی هەمی.
نفد: گەهەشتێ و د بەری ڕاکر.
نفد(بالتشدید): ب درێژی ئینا بیرێ.
نفد(بالکسر): خلاسبوو.
نفذ: ١- تێ بەهی؛ د رەخێ دی دەرکەت. ٢- ژێ دەرباسبوو. ٣- ب جههات. ٤- بوو تەبایی.
نفذ(بالتشدید): ١- هێلا تێ ببەهت. ٢- هنارت. ٣- ژێ دەرباسبوو. ٤- د نیڤەکا وان دا ب ڕێڤەچوو. ٤- ل سەر ب جهێینا.
النفذ(بفتحتین): ١- کونکرن. ٢- ب جههاتن.
النفذة: مۆرک.
نفر: ١- ڤەجنقی و ژپاشڤەچوو. ٢- بژالەبوو. ٣- شیایێ. ٤- پێکڤەچوون. ٥- خرابکر (نێچیر). ٦- کینا خۆ تێکر. ٧- پشتا خۆ دایێ. ٨- ب لەز ڤەستکرێ. ٩- ڤولپین (بۆ جهەکی). ١- ئاریا و وەرمی.
نفر(بالتشدید): ١- هێلا برەڤیت. ٢- حوکمێ سەرکەڤتنێ ل سەر دا. ٣- شیاندێ؛ هێلا بشێتێ. ٤- ل سەر ب سەرئێخست.
النفر(بالفتح والسکون): ١- ئەو کۆما زەلاما یە یا د ناڤبەرا سێیا و دەها دا. ٢- ئەو کۆمە یا دکەل تە دچنە شەڕی.
النفر(بالفتح والسکون): ١- ئەو کۆما زەلاما یە یا د ناڤبەرا سێیا و دەها دا. ٢- خەلک هەمی. ٣- سێ کەس. ٤- ئوبجاخ.
النفرة(بالضم والسکون): حوکم.
النفرة(بالضم والفتح): ئەو تشتە یێ ب بچویکی ڤەدکەن ژ بەر حەسەدێ.
النفرة(بالفتح): ١- ئەو کۆما زەلاما یە یا دناڤبەرا سێیا و دەها دا. ٢- ئەو کۆمە یا دکەل تە دچنە شەڕی. ٣- مال و کەسوکار.
النفرور: چویچک.
نفز: ١- خۆ ب لۆت هاڤێت. ٢- مر.
نفز(بالفتح والتشدید): ١- هێلا لۆتبدەت. ٢- لەیزاند(زارۆک).
نفس به: قەلسبوو.
نفس(بالتشدید): هێلا حەژێ بکەت.
النفس(بالفتح): ١- هەناسە. ٢- پێلا بایی. ٣- بەرفرەهی. ٤- قورچەک. ٥- ستایل.
نفس: هنگاڤت.
نفس(بالفتح والکسر): ١- دلنەهێلا بدەتێ. ٢- حەسیدی پێ بر. ٣- نەڤیا ژهەژی بت. ٤- گرانبوو.
نفس(بالضم والکسر): ١- ب زستانی بوو. ٢- ژ دایکبوو.
نفس(بالفتح والتشدید): ١- ل بەر شرینکر. ٢- سڤکر و ژێبر. ٣- دەلڤە دایێ.
النفس(بفتح والسکون): ١- جان؛ مەرگ (رووح). ٢- خوین. ٣- لەش. ٤- هەر ئەو. ٥- چاڤ. ٦- کەساتیا مرۆڤی. ٧- مەزناهی. ٨- حەز. ٩- رای. ١٠- کێماسی. ١١- سزا. ١٢- ئاڤ. ١٣- ڕاستیا تشتی. ١٤- دەروون. ١٥- خوین.
نفس الأمر: ڕاستیا شۆلێ.
نفس الشئ: هەر ئەو تشت؛ عەینی تشتی.
النفس(بفتحتین): ١- هەناسە؛ بێهن. ٢- پێلا بای. ٣- دەرفەت. ٣- بەرفرەهی. ٤- درێژ. ٥- قورچ (ژ ئاڤێ). ٦- قورم (ژ جگارێ). ٧- شرین و مشە.

نفس الساعة: دەم؛ زەمان.
نفس الشاعر: رێبازا چێکرنا شعرێ.
النفساء: ژنکا ب زستانی.
النفسة(بالضم و السكون): دەرڤەت.
نفست: ١- بچویکەک بوو. ٢- خوین پشتی بوونا بچویکی دیت.
نفسي: دەروونی.
نفش: ١- ژێکئێناتەدەر و بژالەکر. ٢- ڤەچری. ٣- هاتێ و خوار. ٤- گیا شینبوو و بۆ خێروبێر.
نفش(بالفتح و الكسر): ب شەڤێ بێ شڤان چەری.
النفش: ١- شەڤین؛ شەڤچەر. ٢- چەرینا پەزی بێ شڤان. ٣- هریا ڤەچری. ٤- پەرتالی بژالە. ٥- پرییژی و گەلەک گازندە. ٦- پەزێ ب شەڤێ بێ شڤان بچەرت.
نفص: ١- لێ کره فزێن(میز). ٢- ب لەز گۆت.
النفصة: فزکا خوینێ.
نفض: ١- داقوتا. ٢- ئێخست. ٣- گولیا دویماهیێ دەرکەڤت. ٤- تریێ وی بشکوری (تری). ٥- گرت(تایێ). ٦- ڤەلەرزی. ٧- ڤالاکر(گوهان). ٨- دەستڤالابوو. ٩- هندەک ژ رەنگێ وی ژێ چوو(جلک). ١٠- ساخبوو. ١١- هەمی زان (حێشتر). ١٢- عەیالێ وێ مشەبوو. ١٣- سەحکره هەمیێ. ١٤- لێچوو. ١٥- ژ دزا پاقژکر. ١٦- سەحکره هەمی رەخا. ١٧- سەحکره دۆرێت خۆ.
النفض(بالفتح): تشتێ داقوتای وەکی بەلگا و فێقی.
النفض(بالكسر): گوییێ مێشا هنگڤینی.
النفض(بفتحتين): بەلگ و فێقیێ وەریای.
النفضى(النفيضى): لڤین و لەرزک.
النفضاء(النفضة؛ النفاض): تا ب لەرزک.

النفضة(بالفتح): کۆما سەحوسیا ئانکو کۆما سەح دکەنە جهی کا چ لێ هەیە.
النفضة(بالضم): بارانا ل هندەک عەردا دهێت و هندەکا دهێلت.
نفط: ١- تنگژی. ٢- بێهنژی. ٣- کەلی. ٤- ئاخڤتنەک کر یا کەس تێنەگەهت. ٥- دەنگکر.
نفط(بالكسر): پەقلک لێهاتن(دەست).
النفط(بالفتح): ١- شخاتە. ٢- ئێشا خوریکا. ٣- پەقلکێت دەستی.
النفط(بالكسر): ١- گازا رەش. ٢- ئێشا خوریکا. ٣- پەقلکا ژ کاری ل دەستی دهێت.
النفطان: کفێنا مرۆڤێ تنگژی.
النفطة(بالفتح): ١- پەقلکا ژ کاری ل دەستی دهێت. ٢- ئێشا خوریکا. ٤- شخاتە.
النفطة(بالضم): یێ زوی دتنگژیت.
نفع: مفا گەهاند.
النفع(بالفتح والسكون): ١- مفا. ٢- باشی.
النفعة(بالفتح والسكون): چویڤ.
النفعة(بالكسر): پرتەکا کەڤلی یە ل رەخێ کەڤلێ کو کرینە سفرەکا زادی.
النفعيي: یێ ل سەر رێبازا (النفعية).
النفعية: رێبازا وان کەسا یە یێ داخوازا مفایێ بێ بەرانبەر دکەن.
نفغ: پەقلک لێهاتن و وەرمت ژ بەر کاری.
نفق: ١- سەکتی. ٢- خلاسبوو. ٣- نەما. ٤- کێمبوو. ٥- رەواج کەتێ. ٦- تیڤلی. ٧- مەزاخت. ٨- ژ کونا خۆ دەرکەڤت. ٩- چوو د کونا خۆ ڤە. ١٠- چوو د کونا خۆ ڤە(بزنمشک). ١١- ژ کونا خۆ دەرکەڤت (بزنمشک).
نفق(بالفتح والكسر): ١- چوو د کونا خۆ ڤە(بزنمشک). ٢- ژ کونا خۆ دەرکەڤت (بزنمشک).

نفق(بالفتح والتشدید): ١- ڕەواج ئێخستن. ٢- چوو د کونا خۆ ڤە(بزنمشک). ٣- ژ کونا خۆ دەرکەڤت(بزنمشک).
النفق(بفتحتین): کارێزا بنعەرد.
النفق(بالفتح والکسر): یێ زوی هەر تشتەکی قوتدبیت.
النفقة: مەزاختی؛ تشتێ دهێتە مەزاختن.
نفل: ١- قەنجەک کر بێی بەرانبەر ئانکو د ڕێکا خودێ دا. ٢- داین. ٣- پویرە دایێ. ٤- سویندخوار. ٥- ڕەتکر.
نفل(بالتشدید): ١- زێدەی باهرا وی دایێ. ٢- پویرە دایێ. ٣- دا سویندێ. ٤- بەرەڤانی ژێ کر.
النفل(بفتحتین): پویرە یە کۆما وێ (أنفال)ە کو دبیتە: ١- ئەو کارە یێ زێدەی ئەرکی دهێتە کرن ئانکو یێ نەئەرک و نەفەرز. ٢- دان؛ بەخشین. ٣- کەلەپویرت. ٤- زێدەیی. ٥- سونەت؛ ئەو عبادەتە یێ کو ئەگەر مسلمان بکەت خێر بگەهیتێ و ئەگەر نەکەت گونەهکار نەبیت.
النفل(بالفتح والسکون): ١- کارێ ژخوڕایی ئانکو یێ نەئەرک ونەفرز. ٢- عبادەتێ زێدەی فەرزی ژ بەندا هاتیە خوازتن.
النفل(بالضم والفتح): هەرسێ شەڤێت پشتی (الغرر)ن ژ هەیڤێ ئاکو پشتی شەڤێت ئێکێ و دووێ وسیێ ژ هەیڤێ کو دبنە بێت جارێ و پێنجێ و شەشێ.
النفلة: گیایێ نەفەل.
النفناف: ١- هەر ڤالاتیا د ناڤبەرا دو چیا دا. ٢- یێ دویر.
النفنف: ١- بیابانا ڤالا ژ جانەوەر و گیا. ٢- با. ٣- یا د ناڤبەرا عەری و عەسمانی دا. ٤- یێ د ناڤبەرا سەرێ دیواری و بنێ وی دا. ٥- یێ د ناڤبەرا دەرێ بیرێ و بنێ وێ دا. ٦- ڕەخێ چیای یێ وەکی دیواری. ٧- نهالا د ناڤبەرا دو چیا دا. ٨- جه؛ لا.
نفه: ١- دلێ لاوازبوو و بوو ترسنۆک. ٢- نەرم و ڕحەتبوو(حێشتر).
نفه(بالفتح والتشدید): وەستاند و خوار.
النفوت: یێ گەلەک کەلی.
النفوة: ١- دەرکەڤتن ژ باژێرەکی بۆ باژێرەکی. ٢- بێخێر و پاشمایکێ تشتی.
النفوح: ١- حێشترا گوهان گولمێ ئانکو شیر ب خۆ ژێ دهێت. ٢- یێ دویرهاڤێژ(کڤان). ٣- دژوار (هوڕ).
النفوذ: ١- دەستهەلاتداری. ٢- تێبەهین؛ تێپەڕین؛ تێدەربازبوون.
النفور(بالفتح): ١- یێ ڤەجنقی و پاشڤەچووی. ٢- یێ گەلەک ڤەدجنقیت و پاشڤەدچت.
النفور(بالضم): ڕەڤین.
النفوس(بالفتح): یێ چاڤێ وی ل تشتێ خەلکی دا چاڤین بکەت.
النفوض: یا گەلک عەیال هەین.
النفي: ١- یێ هاتیە دەرەوارکرن. ٢- یێ ژ لەشکەری ڤەدەر دبیت. ٣- یێ د سەر قازانێ دا دچت ل دەمێ کەلینی. ٤- ئارێ ژ بەر دستاری دچیت. ٥- بەر و گومتلێت ژ بەر پێت دەوارا دچن. ٦- ئاخا با دهاڤێتە سەر قورمێت دارا. ٧- بچویکێ باب ڕەت دکەت کو کورێ وی یە. ٨- ڕەتکرن. ٩- دەرەوارکرن.
النفیان: ١- ئەو ئاخە یا با ل بن قورمێت دار و گیا خڕڤەدکەت. ٢- سەربازێت بژالەبووینە ڕخێت لەشکەری.
النفیة؛النفی(بالضم): سفرەکا گرۆڤرە ژ تایێت دارقەسپا هاتیە چێکرن ژ بۆ هشکرنا فێقی و گوشت و تشتا.
النفیة(بالفتح والسکون: ١- ئێک جارا (نفی). ٢- سفرەکا گرۆڤرا ژ تایێت دارقەسپا هاتیە چێکرن. ٣- تشیێ بێخێرێ دهێتە هاڤێتن.
النفیة(بالفتح والکسر): سفرەکا گرۆڤرا ژ تایێت دارقەسپا هاتیە چێکرن.

النفيتة: ئاره ئاڤێ یان شیری لێدکەت هەتا دکەلیت.

النفيث: ژ دەڤێ هاڤێتی یان ژ برینێ دەرکەڤتی.

النفيج(بالكسر والنشديد): بیانیێ ل ناڤ خەلکەکی دژیت و چو پێ چێنەبت.

النفيجة: کڤان.

النفيخ: یێ کارێ وی بوفکرنا ئاگری.

النفيذ: ١- یێ ب جهاتی. ٢- یێ گوهدایی.

النفير: ١- ژمارەیا زەلاما یا د بن دەهێ دا. ٢- خەلکێ دکەل تە دچنە شەڕی.

النفير العام: ڕابوونا تەڤایی یا خەلکی ژ بۆ شەڕی.

النفيز(النفيزة): نڤشکێ د مەشکێ بژالەدبیت و ڤێکنەکەڤیت.

النفيس: ١- مالێ زەحف. ٢- یێ گرانبها. ٣- چاڤهاڤێژ.

النفيش: متایێ د ئامانی دا بژالە.

النفيص: ئاڤا شرین.

النفيط(المنفوط): یێ پەقلک ل دەستا هاتین.

النفيعة: مفا.

النفيف: دەرمانکێ تۆز.

النفيقاء(النافقاء؛ النففقة): کونا خەزالشکی.

نق(بالفتح والتشديد): دەنگکر(بەقێ، مریشکێ، کەوی، کەردیکلی، کتکێ).

نق(بالفتح والتشديد): ویرویرکر.

نقا: مەژیێ وی دەرئێخست.

نقى: ١- خوڕستبوو؛ پاقژبوو. ٢- مەژیێ وی دەرئێخست.

نقى(بالفتح والتشديد): ١- پاقژکر و بژارت. ٢- یێ باش ژێگرت.

النقا: ١- گرێ خیزی. ٢- گزرێ خیزی یێ قۆف. ٣- هەرتشتێ ب مەژی.

النقاء: ١- بژاره. ٢- بێزەغەلی؛ زەلالی. ٣- خوڕستی.

النقاب (بالفتح والتشديد): ١- یێ زەربەدەست د کارا دا. ٢- یێ گەلەک ب لێگەریانێ ل دویڤ تشتی ڕادبیت.

النقاب (بالكسر): ١- زەلامێ زانا. ٢- ڕێکا ل جهێ گژەبەر. ٣- زک. ٤- پێچەیا سەروچاڤا پێ دادپۆشن کو ژ دفنێ پێدا دگریت.

النقابة: سەندیکا؛ کۆکا خودان پیشەیا و هونەرا نە کۆمبۆنە ژ بۆ بەرەڤانیێ ژ ماڤێت خۆ.

النقاة: گزرێ خیزێ سپی.

نقاة الشئ: بژارەیێ تشتی.

نقاة الطعام: بێخێرێ زادی.

النقاث: حەفتیار.

النقاخ: ١- ئاڤا تەزي و زەلال. ٢- نڤستن. ٣- تەناهی. ٤- خوڕستێ هەر تشتەکی. ٥- عافیەت.

النقاد(بالفتح والتشديد): ١- یێ پارەی دژەنت. ٢- شڤانێ پەزی.

النقار(بالفتح): یێ تشتی دقوتت.

النقار(بالكسر): ١- دوژمنداری کرن. ٢- شەڕەدەڤ و گەنگەشە.

نقار الخشب الأخضر: بالندەیێ کویک؛ کلیکی؛ کویلکویل؛ کویکێ کەچەل.

نقار الخشب السوري: دارکۆکەیێ شامی.

نقار الخشب المرقط الوسط: دارکۆکەیێ ناڤتەنگ پنیپنی.

النقارة(بالضم): ١- چالکا هندی جهێ بالندە نکلێ خۆ لێ ددەت. ٢- هویرکێ ژ نکراندنێ پەیدا دبیت.

النقارة(بالضم والتشديد): ئامێرەکێ مۆزیکێ یێ وەکی عەلبانێ(دەفێ) یە.

النقارة(بالكسر والفتح): ١- یێ دویڤچوونێ ل شۆلا دکەت. ٢- جۆرەکێ بالندەیە وەکی

مێشـــخولینکی یـــە ب قورمێـــت دارا ڕا هەلـــدچیت و کرمکـــا ژێ دئینیتـــەدەر. ٣- کارێ وی کەسی یە یێ ل تشتا ددەت وەکی دەهۆلێ یان دەفێ.
دەردەکە دەوارا دگریت.
النقاز(بالضـــم أو الفـــتح): ١- جـــۆرەکێ بالندایە. ٢- تێژکێت چویچکا. ٣- دەردەکە دەوارا دگریت.
النقاسة: نەقلناڤکرن.
النقاش: نەقاش.
النقاشة(بالكسر): نەقاشی.
النقاض: گۆتنا قەسێت دژی ئێک.
النقاضة: وەریس یان کنفێ ژرۆڤەبووی.
النقاع: ئامانێ نماندنێ.
النقاعة: ئەوە یێ تشت پێ دهێتە نماند.
النقاف(بـــالفتح): ١- پەیکەســـازێ داری. ٢- خازخـــازۆکێ چـڕ. ٣- زەلامـــێ خـــودان دیتن و چارە.
النقاف(بالكسـر): ١- خـودان دیـتن و چارە. ٢- جێمکێ ژ هێکەکێ دەردکەڤت.
النقافة(بالكسر): ژنکا ل سەر خوازتنێ مجد.
النقاق(النقاقة): بەق.
النقال(بالكسـر): ١- شـمکێت پـان و کـورت، کتا وێ ژی(نقلة). ٢- ڤەخوارنا ئـاڤێ یـا حێشترا یا بێ شڤان ئانکو یا ب خۆیێ.
النقال(بـالفتح والتشـديد): ١- یـێ تشـتا ژ جهەکی ڤەدگوهێزتە جهەکێ دی. ٢- دەوارێ د چوونێ دا زوی دەست و پیا ڤەدگوهێزت.
النقالة: داربەست.
النقانق: تەقالکێت تشتێ دهێتە قەلاندن وکی بێت پتاتێ.
النقاهـــة: ١- ســـەروبەرێ نەســـاخی پشـــتی ساخبوونا وی. ٢- قـەرتالبوونا ب دورستی ژ ئێشێ.

النقاوة(بالفتح): ١- بژارە و خوڕستێ تشـتی. ٢- خوڕستی.
النقاوة(بالضم): ١- گیایەکێ ترشە جلکا پێ دشۆن. ٢- بژارە و خوڕستێ تشتی.
النقاية: بژارە و خوڕستێ تشتی.
نقايـــة الطعـــام: بێخێـــرێ زادی یـــێ دهێتـــە هاڤێتن.
نقب: ١- کونکر. ٢- گەریا ژ بۆ دیتنا ڕێکـەکا ڕەڤـێ. ٣- لـێ گـەریا. ٤- بـوو نـەقیب. ٣- پنیکر. ٤- تووشی وی بـوو. ٥- چـوو. ٦- لنگێـت خـۆ دانـە ئێـک ل دەمـێ غاردانێ(هەسپی).
نقب(بالتشديد): ١- لێگەڕیا. ٢- لـێ گـەڕیا ژ بۆ دیتنا ڕێکەکا پێڤەرەڤینێ.
نقب(بالضـم والكسـر): ١- بـوو نەقـیب. ٢- کونبـوو. ٣- سـمێت وی تـەنکبوون. ٤- چـوو ڕێکێـت ل چیـای. ٥- د نـاڤ دا چوو.
نقب(بـالفتح والكسـر): ١- بـوو نـەقیب. ٢- کونبوو. ٣- سمێت وی تەنکبوون.
النقب(بالضم والسكون): ١- ڕێکا ل چیـای. ٢- گوڕیاتی.
النقب(بالضم والفتح): گوڕیاتی.
النقب(بـالفتح والسـكون): جهـێ دختـۆر کوندکـەن ژ زکـێ ئـاژەلی ژ بـۆ کـارێ نەشتەرگەریێ.
النقباء: ل نک سۆفیا (١٢)نە هندی بورجێت ل عەسمانی نە ئەون یێت کو خودێ زانستێ ڕێڤەبرنا فەلەک و ئەختەرا داینێ.
النقبة(بالضم والفتح): ١- کون. ٢- سەروچاڤ. ٣- دەستپێکا گوڕیاتیێ. ٤- ژەنگ.
النقبة(بالكسر والسكون): جۆرێ کونکرنێ.
نقت: ناڤەڕۆک دەرئێخست.
النقة: زیوانا ناڤ گەنمی.

النقة: دویڤچوونا حەقیێ.
نقث: ١- ئێشاند. ٢- ناڤەرۆک دەرئێخست. ٣- لێ ڤەکۆلا. ٤- لەزتێداکر. ٥- تێکهەلکر؛ کرە گێلمە. ٦- هلکۆلا.
نقث(بالفتح والكسر): لەزکر.
النقث: پێزەڤەنگی؛ فەسادی.
نقثل: لنگێت خۆ خراندن و تۆز ڕاکر.
نقح: ١- بژارت؛ تشتێ خراب ژێ گرت. ٢- کەزاخت و ستری گرێکێت وی ژێڤەکرن. ٣- تیڤلاند و تشتێ باش ژێگرت. ٤- مەژیێ وی دەرئێخست(هەستی).
نقخ: ١- دانایێ. ٢- شکاند.
النقخ(بالفتح والسكون): عەورێ سپیێ هاڤینێ.
النقخ(بالكسر والسكون): زانایێ سەربۆرکری.
النقخ(بفتحتين): خیزی خورست.
نقد: ١- دا؛ بەخشی. ٢- زەغەل ژێ گرت. ٣- ڕەخنەکر. ٤- پارێ وی دایێ کاش ئانکو ل سەرێک. ٥- نکلەک لێدا. ٦- پێڤەدا. ٧- ب دزیکیڤە لێ نێری. ٨- باشی و خرابییێت وی دیارکرن.
نقد (بالفتح والكسر): ١- شکەست. ٢- تیڤلی. ٣- ژناڤدا خوار و خولۆلەکر.
النقد: ١- پارەیێ ل سەرێک دهێتەدان ئانکو کاش. ٢- دراڤ. ٣- ڕەخنە.
النقد(الأدبي): شرۆڤەکرنا هویر و سۆروسۆرە یا ب تێگەهەشتن د بابەتی دا دهێتەکرن ب ڕێکا ژێکژێکرن و ژێکڤەکرنا و پرتپرتکرنا وی و پێکڤەنان و پێکڤەگرێدانا پرتێت وی پێخەمەت دیارکرنا جهێت بهێز و جهێت لاواز و ڕۆهنی و مژداری یا وی و تشتێت بەرئاقل و نەبەرئاقل یێت تێدا، پاشی ڕاستڤەکرنا وی ب ڕێکا نەهێلانا خەلەتی و شاشیا.
النقد(بفتحتين): ١- جۆرەکێ پەزێ سپی یە یێ گەهکورتە پێت وی دکورتن. ٢- بچویکێ قوت و کوندلک و خەسفتی. ٣- مرۆڤێت پویچ و بێخێر.

النقد(بالكسر أو الضم): ١- یێ مسری و کێمگوشت. ٢- یێ دەستگران یان پێگران.
النقد(بضمتين): کوما (نقد)ە، جۆرەکێ دارایە.
النقدان: زیر و زیڤ.
نقذ: قورتالکر.
النقذ: ١- یێ قورتالکری. ٢- سلامەتی؛ بێزیانی.
نقر: ١- دوم لێ دا. ٢- ب مکارەی کەنکر. ٣- دانایێ. ٤- کونکر. ٥- کۆلا. ٦- پێکۆل کر. ٧- نقێسی. ٨- پفکرێ. ٩- چەقێن ژ تلێت خۆ ئینا. ١٠- لێگەڕیا. ١١- ڤێدا. ١٢- ڤێکەڤت و تێنەبەهی(تیر). ١٣- قوتا (دەهۆل). ١٤- نقیسی. ١٥- قغقغکر. ١٦- لۆمەکر. ١٧- ژ ناڤ هەمیا ئەو داخوازکر. ١٨- نکراند.
نقر(بالفتح والتشديد): ١- خۆشکر دا هێکا لێبکەت. ٢- نکل لێدا. ٣- لێگەڕیا. ٤- شەرمزارکر و دلێ وی هێلا. ٥- ناڤێ وی ل ناڤ خەلکی ئینا. ٦- نەکامیا وی کر و عێجزکر.
نقر(بالفتح والكسر): ١- تنگژی. ٢- فەقیربوو.
النقر: گۆتنا(ئشووش) دا دەوار ب ڕاوستیت.
النقر(بالفتح والسكون): ١- نەمانا مال و ملکا. ٢- نکراندن.
النقرى: عەیب؛ کێماسی.
النقرة: ١- چالا درێژ. ٢- کانێت تێکحەلاندی. ٣- چالکا جاڤی. ٤- چالکا پاتکێ. ٥- چالکا ل بەرکێ فێقی. ٦- کۆدێ داری. ٧- ئێک جارا (نقر). ٨- چالکا تلکێ قوینێ. ٩- هێلنکا بالندەی. ١٠- چلکا ل پشتا بەرکێ قەسپێ.

النقرة(بالضم والفتح): ١- ئێشەکە د کەڤیتە پاشـپەحنیبێت دەوار. ٢- پـارێ زیڤـی. ٣- پارچەیا زێری یان یا زیڤی.
النقرة(بالكسر والسكون): لێزڤرینا ل قەسە و گۆتنا دهێتەکرن.
النقـرس: ١- ئێشـا وەرمتنـا گـەهێت تبلێـت پێـی. ٢- مـرن. ٣- دختـۆرێ ژیـر و چەلـەنگ. ٤- دەلیبـازێ زیـرەک. ٥- قوردێلا سەری. ٦- مسیبەتا مەزن.
النقري: لۆمەکەر.
النقـريس: ١- دەلیبـازێ زیـرەک. ٢- دختـۆر زیرەک و بسپۆر.
نقز: ١- خۆ هلاڤیت. ٢- پالدا.
النقز(بالكسـر والفـتح): ١- مـالێ بێخێـر. ٢- مرۆڤێ پیس و بێخێر.
النقز(بفتحتين): ١- مالێ بێخێر. ٢- مرۆڤێ پیس و بێخێر. ٣- نەقلناڤ.
النقز(بالضم والسكون): بیرا ئاڤێ.
النقز(بكسرتين): ئاڤا شرین و زەلال.
النقز(بالفتح والكسر): نەقلناڤ.
نقس: ١- دەنگکر. ٢- دانایێ. ٣- خرابوو. ٤- ترشبوو.
نقس(بالفتح والكسر): لۆمەکر و توڕانە پێ کرن.
نقس(بالفتح والتشديد): ب چەنگێ گازیکر.
النقس(بالكسر والسكون): حوبر.
النقس(بالفتح والسكون): ١- لێدانا چەنگێ. ٢- جۆرەکێ چەنگێ یە. ٣- گوڕیاتی.
نقـش: ١- نەخشـاند. ٢- سـتری لێـدان. ٣- کۆلا. ٤- نکراند. ٥- ئینادەر(ستری). ٦- ڤـەوژارت و پـاقژکر ژ زیـانێ. ٧- ل دویڤچـوون لێکـر. ٨- ڤـەچرێ. ٩- ژێ بر.
نقش(بالفتح والتشديد): نەخشاند.
النقش: ١- نەخش. ٢- پەرژێکرن. ٣- ستری. ٤- خورما هشکا نماندی.

نقشارة الصفصاف: سیچپک.
نقشارة الغاب: چرکۆنەیێ دارستانێ.
النقشارة: ل (السكسكة) بزڤرە.
نقشبند: نەخشێ گرێدایی؛ ل نک سۆفیا دبیتە وینـەیێ کـەمالا ب دورسـتی(الكمال الحقيقي) د دلێ مریدی دا.
النقشبندية: رێبازەکا سۆفی یە ژ لایێ شاهێ نەقشـەبەند (بهـاء الـدين محمـد الأويسـي البخاري) ڤە هاتی یە دانان یێ کو ل سالا (٧١٨)کۆچی ل گەندێ (قصر عارفـان) ل بـاژێرێ (بخـارى) هاتیـە سەر دنیـایێ و ل سالا (٧٩١) کۆچی وەغەرکری.
نقص: ١- کێمبوو. ٢- کێمکر. ٣- شرینبوو(ئاڤ).
نقص(بالفتح والتشديد): کێمکر.
النقص: کێمی.
النقصان: کێماتی.
نقـض: ١- هـەڕافت. ٢- ڤـەکر؛ ژخاڤڤـەکر (وەریـس). ٣- شـکاند (سـۆز). ٤- ڤەکر(تۆل).
نقض(بـالفتح والتشـديد): ١- تیر(عـەرد). ٢- هـەڕافت. ٣- شـکاند. ٤- دەنگکـر. ٥- لێکدا.
النقض(بالضم والسكون): ئاڤاهیێ هەڕفتی.
النقض(بالكسـر والسـكون): ١- ئاڤـاهیێ هـەڕفتی. ٢- دەواری ژ مەسـتیانێ ڤەهـەڕفتی. ٣- عـەردێ پـەقی و کڤـارکێ تێهلاڤێتی.
النقض(بفتحتـين): تشـتێ هلوەشـاندی و ژرۆڤەکری و جارەکا دی ڕستی.
النقض(بـالفتح والسـكون): ١- شـکاندن. ٢- خرابکـرن. ٣- بەتالکـرن. ٤- ڤـەکرن. ٥- د عرووزێ دا دبیتە: ڕاکرنا پیتا حەفتێ ژ (مفاعلتن) و (ساکن)کرنا پیتا پێنجێ ئـانکو راکرنـا (نون)ـا وێ و (سـاکن)کرنا (لام)ـا وێ دا ببیتە (مفاعلن).

النقض(بالضم والكسر): جۆرەکێ خۆلێکدانێ یە.
النقض: یێ ژ رێڤەچوونێ لاوازبووی.
نقط: خال لێکرن.
النقطة: ١- خال. ٢- مەلبەندێ خەلەکێ. ٣- پەیڤەک(ژ ئاخڤتنێ). ٤- بەرێ ددانن بن سەرێ لهازەی دا پێ تشتی بلند بکەن. ٥- چیک. ٦- لێ مجدبوو.
النقطة: ١- خال. ٢- ل نک سۆفیا خالا ل نیڤا خەلەکێ دبیتە رامانا ڕاستییێ(معنى الحقيقة).
نقطة التالوك: کویرترین خال ژ روبیاری.
نقع: ١- تێهنک شکاند. ٢- د دەڤێ خۆ دا کۆمکر. ٣- کرە دەڤێ خۆ. ٤- کوشت. ٥- مشەبوو. ٦- کۆمبوو. ٧- کۆمبوو و مانا وی لێ درێژبوو. ٨- نەهێلا. ٩- پەزەک بۆ میهڤانی سورژێکر. ١٠- خەبەر گۆتن. ١١- دڕاند. ١٢- ژێ ساخبوو(دەرد). ١٣- تێر ڤەخوار. ١٤- تێهنکا وی شکاند. ١٥- دەنگێ خۆ بلندکر.
النقع: ١- تۆز. ٢- ئاڤا هاتیە بیرێ. ٣- ئاڤا خڕڤەبووی. ٤- عەرد. ٥- ئاخا موکم. ٦- گەڕا ئاڤێ. ٧- ئاڤا د سەر بیرێ دا دچیت.
النقعاء: ١- تۆز. ٢- دەنگ.
نقف: ١- شکاند. ٢- کونکر. ٣- لێگەریا. ٤- تیڤلاند و دندک ژێ دەرئێخستن. ٥- زەلال کر. ٦- تێهەلکر. ٧- شەقکر و تۆڤک ژێ دەرئێخستن. ٨- کەلۆت. ٩- داناییێ.
النقف: سۆریلانک؛ چویچەلۆکا ژ نوی ژ هێکێ دەردکەڤت.
النقفة: چالکا بچویکا ل سەرێ چیای یان ل سەرێ گری.
نقل(بالتشديد): ١- ڤەگوهازتن خۆ زێدەکر. ٢- شکاند. ٣- مزە خوار.

النقل(بالفتح والسكون): ١- پێلاڤا دڕیای. ٢- ڕێکا کورت و ڤەبڕ. ٣- مزە کو دبیتە ئەو تشتێت د گەل مەیێ دخۆن.
النقل(بالكسر والسكون): پێلاڤا دڕیای.
النقل(بفتحتين): ١- پەڕی بنێ تیرێ. ٢- بەرێت هویر. ٣- بەر و گێچا ژ بەر هەڕافتنا ئاڤاهی دمینت. ٤- پێلاڤ و شەکاڵ. ٥- ڕێکا کورت.
نقل: ١- ڤەگوهازت. ٢- ژ کیست دەڤی وی گۆت(ئاخڤتن). ٣- کۆپیکر. ٤- وەرگیرا. ٥- پنیکر. ٦- چێکر.
نقل(بالفتح والتشديد): ١- ڤەگوهازتنا وی زێدەبوو. ٢- شکاند. ٣- پنیکر.
النقل(بالفتح أو الكسر): شمک یان کالکا خاڤەیا دڕیای.
النقل(بفتحتين): ١- پەڕێ ژ تیرەکێ بۆ تیرەکا دی دهێتە ڤەگوهازتن. ٢- لێزڤڕینا ل ئاخڤتن دهێتە کرن ل دەمێ قەرەبالغێ. ٣- بەر و گێچێت ژ بەر ئاڤاهی دمینن. ٤- بەرێت هویر. ٥- شمک یان کالکا خاڤەی یا دڕیای. ٦- ڕێکا کورت.
النقل: ڤەگوهازتن.
النقلة(بالفتح): ئێک ڤەگوهازتن.
النقلة(بالضم والسكون): ١- ڤەگوهازتن ژ جهەکی بۆ جهەکی. ٢- فەسادی.
النقلة(بالكسر): کچا ژ بەر قەیرەیا وی نەهێتە خوازتن.
نقم: ١- سزادا. ٢- بۆ کرە کرێتی و شەرم و نەڤیانا خۆ تێکر. ٣- تۆل ژێ ڤەکرن. ٤- ب لەز خوار.
نقم(بالفتح والتشديد): زێدەهی د نەڤیانێ دا کر.
النقم(بفتحتين): نیڤا ڕیکێ.
النقمة: ١- تۆل. ٢- کین. ٣- سزا. ٤- ئشکەنجە. ٥- ڕەنج و سەختی.
نقنق: ١- ویرویرکر(بەقێ). ٢- کویربوو؛ چوو خوارێ(چاڤ).
النقنق(بالكسر): کەردیکلێ نێر.
نقه: ١- بەر ب ساخبوونێ ڤە چوو. ٢- تێ گەهەشت.

النقه: ساخبوون ژ ئێشێ.
النقوة: بژارەیێ تشتی.
النقوس: جۆرەکێ گیایە.
النقوع: ١- تشتێ هاتیە نماندن بۆ دەرمانی یان کارەکێ دێ. ٢- تشتێ دهێتە نماندن. ٣- ئاڤا شرین و تەزی. ٤- مژمژێت هشککری. ٥- یێ باوەرێ ب هەر تشتەکی بینت. ٦- بۆیاغەکە کەرەستەکێ بۆندار دکەنە سەر.
النقوق: یێ دکەتە قیژی.
النقي(بالفتح): ١- یێ خورست. ٢- یێ پاقژ.
النقي (بالكسر): ١- مەژیێ هەستی. ٢- بەزێ چاڤی.
النقيب: ١- یێ کونکری. ٢- بلویل. ٣- یێ ل دویڤ کاروبارێت کۆمەکێ بگەریێت. ٤- سەرۆکێ سەندیکایێ. ٥- یێ ل دویڤ رەوشا موسلمانا دگەریت.
نقيب الأشراف: ژمێرکارێ ژمارەیا دویندەها پێغەمبەری دزانت و زێرەڤانییێ لێ دکەت دا کەسێ کەسەکێ دی خۆ ژێ حسێب نەکەت.
النقيبة: ١- نەفس. ٢- عەقل. ٣- تویعەت. ٤- پرسیارپێککرن. ٥- ب جهێاتنا رایێ.
النقية(بالفتح): پەیڤ.
النقيذ: یێ ژ دەستێت دوژمنی هاتیە قورتالکرن.
النقيذة: تشتێ ژ دەستێت دوژمنی هاتیە قورتالکرن.
النقير: ١- چالکا رەختێ بەرکێ قەسپێ. ٢- ئامانێ کەڤنارکرنا مەیێ کو ژ داری یە. ٣- تشتێ نکراندی. ٤- رەه و رڤشتێت مرۆڤی. ٥- دەنگ. ٦- یێ گەلەک فەقیر.
النقيرة: کەشتیا بچویک.
النقيش: ١- متایێ د ئامانەکی بژالە. ٢- هەڤکویف.
النقيص: ١- ئاڤا شرین. ٢- هەر تشتێ خۆشێ بێهنخۆش.
النقيصة: ١- کێماسی. ٢- سخلەتێ خراب. ٣- نەکامیا خەلکی.
النقيض: ١- یێ بەروڤاژی تشتی. ٢- رێکا ل چیای. ٣- دەنگێ گەهـ و تل و ژەها. ٤- دەنگێ چوچەلۆکا و بەق و کەردیکلی و بازی.
نقيض السقف: لڤاندنا دارێت کاریتە و نیرا.
النقيضة: ئەو شعرە یا شعرا ئێکەدی پێ بەتال دبت.
النقيع: ١- مەیەکە ژ مێویژێت نماندی دهێتە چێکرن. ٢- هەر تشتێ خورمە پێ دهێتە نماندن. ٣- ئاڤا شرین و تەزی. ٤- بیرا مشە ئاف. ٥- نۆژدار؛ لێهاتی(دەرمان). ٦- مرۆڤێ دەیکا وی نە ژ مللەتێ وی.
النقيعة: ١- ئەو زادە یێ بۆ یێ ژ وەغەرێ زڤری دهێتە چێکرن. ٢- ئەو ئاژەلە یێ بۆ مێهڤانی دهێتە سەرژێکرن. ٣- یێ دەیکا وی نە ژ مللەتێ وی.
النقيف: ١- قورمێ کرمی خواری. ٢- تشتێ شکاندی و تۆڤ ژێ دەرئێخستی.
النقيق: ١- ویرویرا بەقێ. ٢- قدقد مریشکێ. ٣- دەنگێ دویپشکی.
النقيقيات: جانەوەرێت بچویکن ژ نفشێ جانەوەرێت ئێکشانە، لەشێ وان تێکدا پوبرتە هاریکاریا وان دچوونێ دا دکەت، د ئاڤا شرین و دەریا دا چ مەند و چ ب هەرکین دا دمشەنە.
النقيل: ١- هلمشتا ژ جهێ باران لێ دهێت و دچیتە جهێ باران لێ نەئێت. ٢- شمک. ٣- رێکا کورت. ٤- یێ غەریب. ٥- یێ بەزەک. ٥- ژنکا غەریب.
النقيلة: ١- ژنکا غەریب. ٢- پنیا شمکێ.

النقيمة: جەربەکرن؛ سەربۆرکرن.
نک(بالفتح والتشديد): ١- لێ شداند. ٢- چێکر.
نکأ: ١- تیڤلاند بەری ساخ ببیت. ٢- کوشتن و بریندارکرن. ٣- ئەداکر.
نکی: ژێ کوشتن و بریندارکرن.
النكات: ١- یێ پێنجا ل خەلکی ددەت. ٢- یێ پێکەنینکا د ئاخڤتنێ دا دئینت.
النكاث: پرسکا ل لیڤێت حێشترا دهێت.
النكاث(بالفتح والضم): یێ پەرۆکا شرۆڤە دکەت.
النكاث(بالضم): پرسکەکە ل لیڤێت حێشترا دهێت.
النكاثة: سەرێ کنفێ یێ ژ ڤەبووی.
النكاح: ١- مارکرن. ٢- جۆتکرن.
نكاح السر: ئەو مارکرنە یاکو ب نهێنی و نەپەنی ڤە دهێتە کرن.
نكاح المتعة: مارکرنا بەروەخت ئانکو یا بۆ دەمەکێ دەستنیشانکری.
نكاح المقت: ل (زواج المقت) بزڤرە.
النكارة: ١- ژیری. ٢- نەزانین.
النكاز: جۆرەکێ مارا یە سەر و کوریا ژێک نائێنە ڤەدەرکرن.
النكاس(بالضم): زڤرینا ئێشێ پشتی ساخبوونێ.
النكاف: ئێشەکە بنگوهکێت مرۆڤی دگریت و پێ دوەرمن.
النكاف: بنگوهک.
النكال: ١- تشتێ پێ یێ بەرانبەر دبیتە عبرەت. ٢- یێ دبیتە عبرەت بۆ یێت دی. ٣- سزا. ٤- شەرمزاری. ٥- تەشکەنجە.
نكال: عبرەت.
النكاية: ١- ژێکوشتن. ٢- دربلێدان. ٣- کوشتن و بریندارکرن.
نكب: ١- ڤاریبوو؛ ژ رێ دەرکەڤت. ٢- خۆ ڤەدەرکر. ٣- مسیبەتەک ب سەری ئینا. ٤- هاڤێت. ٥- ڤالاکر. ٦- ڕیهت. ٧- تیڤلاند. ٨- بەرێ خۆ وەرگێرا.
نكب(بالفتح والكسر): ١- ڤاریبوو. ٢- گازندە ژ سەرێ ملێ خۆ کر. ٣- ئێشا ملی گرت.
نكب(بالضم والكسر): مسیبەتەک ب سەری هات.
نكب(بالفتح والتشديد): ١- ڤاریبوو و چوو ڕەخەکی. ٢- دا ڕەخەکی؛ داپاش.
النكب(بالفتح والسكون): مسیبەت.
النكب(بفتحتين): ١- ئێک جارا (نکب)ە. ٢- ئێشەکە ملێت حێشترا دگریت.
النكب(بالفتح والكسر): یێ بەرا ژ پێ وی گرتی.
النكباء(بالفتح والسكون): ١- یا ملەکێ وێ ژ یێ دی بلندتر. ٢- بایێ سەمتا وی دهێتە وەرگێران و دکەڤیتە د ناڤبەرا دو بایا دا وەکی بایێ سپێدێ و یێ تەعرێ.
النكباء(بالضم والكسر): بایێ سەمتا وی دهێتە وەرگێران و دکەڤیتە د ناڤبەرا دو بایا دا وەکی بایێ سپێدێ و یێ تەعرێ.
النكبة (بالضم): چەندەکا زادی یا نە دەستنیشانکری.
النكبة(بالفتح والسكون): مسیبەت.
النكبة(بالضم والسكون): مسیبەت.
نكت: ١- لێدا. ٢- سەروسەر ل عەردی دا. ٣- داقوتا. ٤- فتکر(قەلین). ٥- مەژیێ وی دەرئێخست.
نكت(بالفتح والضم): ١- تەرینیێ تێدا دەستپێکر. ٢- گەفکرن و کێماسی د کاری دا دەرئێخستن. ٣- خال و نقشت لێدان.

النكتــة: ١- خـالا ڕەش یــان یــا ســپی. ٢- چنیكـا ل عــەردی ژ ئەگــەرێ دربــێ چێـدبت. ٣- چنیكـا وەكـی قرێـژێ یـا ل روییـێ قـودیكێ یـان شـیری. ٤- مامـك؛ تشتیك. ٥- پێكەنینك. ٦- كارتێكرن.
نكـث: ١- لێڤـەبوو. ٢- ژرۆڤـەكر. ٣- سـەرێ وی كره داڤداڤ(داركێ سواكێ).
النكث(بالكسـر والسـكون): تشـتێ هاتیـە ژرۆڤەكرن و ڕویشاندن دا بهێته ڕستن.
النكث(بالفتح والكسر): یێ ژ ڕۆڤەبووی.
نكـح: ١- مـارەكـر. ٢- تێكـەلی ئـاخی بـوو (بــاران). ٣- بێهشــكر. ٤- گــرت. ٥- شویكر.
نكخ: كولمەك دانا.
نكـد: ١- سـەختبوو. ٢- نـەدایێ یـان پیچـەك دایـێ. ٣- گەلـەك قژقژكر(قـەلێ). ٤- چـو پرسیار نەمان نەكرین.
نكد(بالكسـر): ١- ســەخت و دژوار بــوو. ٢- ژینـــا وی تـــەعلبوو. ٣- ئاڤـــا وێ كێمبوو(بیر).
نكد(بالضم والكسر): خوازتنا وی زێدەبوو و باشیا وی كێمبوو.
النكد(بالفتح والسكون): ١- كێمییا دانـێ. ٢- یێ كێم خێر.
النكـد(بالفتح والكسـر): ١- یـێ سـەخت. ٢- یێ كێم خێر.
النكد(بالضـم والسـكون): ١- كێمیـا دانـێ. ٢- یـێ كـێم. ٣- كۆمـا (النكـداء)ە ئـانكو یا كێم شیر یان یا تێر شیر.
نكر(بالتشـدید): ١- گوهـارت و كـره تشـتێ نەنیاس. ٢- كره كەسەكێ كەس نەنیاست.
النكر(بالتشدید): یێ كەسنەناس.
النكر(بالضـم والســكون): ١- ژیــری و ئاقلــداری. ٢- ئاریشــا ســەخت و دژوار. ٣- شۆلا كرێت.
النكر(بالفتح والسكون): ژیری و ئاقلداری.
نكر(بالفتح والضم): سەخت و دژوار بوو.
نكر(بالفتح والكسر): نەنیاسی.
النكر(بضمتین): ١- ئاریشا سەخت. ٢- شۆلا كرێت. ٣- ئاقلمەند.
النكراء(بالفتح): ١- ژیری. ٢- كارێ خراب. ٣- مسیبەت.
النكراء(بالضم): دژواری.
النكرة(بالفتح والكسر): ١- عەداڤ؛ عـەداڤ و خوین. ٢- كەسنەناس.
نكز(بالكسر): كێمبوو.
نكــز: ١- پێڤــەدا. ٢- دانــایێ و پالــدا و پاشــڤەبر. ٣- غــەوارەبوو. ٤- نقۆبــوو. ٥- ئاڤا وێ كێمبوو. ٦- خلاسبوو. ٧- تـلا خــۆ كــره د چــاڤی ڕا. ٨- تێراكــر. ٩- ب داری هاژۆت. ١٠- كێمبوو.
نكز(بالفتح والكسر): یێ ڤالا.
النكز(بالكسـر والسـكون): ١- یێت ڕەزیـل. ٢- مژی یێ مایە د هەستی دا.
نكس: ١- سەروبنكر. ٢- سەرێ وی شۆڕ كـر. ٣- لــێ زڤڕانــد. ٣- جـار ل دویـڤ جـارێ لێدا(خــەنا). ٤- زڤڕانــدێ. ٥- زڤــڕی. ٦- سەرا نەساخی دا.
نكس(بالتشـدید): ١- سـەروبنكر. ٢- ب هـەڤالا ڕا نەگەهەشت.
نكس(بالضــم والكســر): ١- لاواز و بــێ دەســتەلات بــوو. ٢- ئــێش لــێ زڤــڕی. ٣- ژ هوڤكویڤێت خۆ كیمتر لێهات.
النكس(بالضم): كو یێ كەتی نەشێت ڕاببیت و جار ل دویڤ جارێ و خرابتر بكەڤیتەڤە.

النکس(بالکسر): ١- تیرا بنێ وێ شکەستی و سەروبنکری. ٢- زەلامێ بێخێر و چونە. ٣- یێ نەشیای ببیتە مێرەکێ چاک و مەردەرمێر.

النکس(بالضم): ١- یێ دکەڤیت و خۆ نەگریت و جارەکا دی دکەڤیت. ٢- ڤەزڤڕینا ئێشێ پشتی ساخبوونێ.

النکس: لێزڤڕینا نەساخیی پشتی ساخبوونێ.

نکش: ١- ڕادا. ٢- ڤالاکر. ٣- خلاسکر. ٤- ب دویماهیئینا.

نکص: ١- پاشڤەزڤڕی. ٢- لێڤەبوو.

نکص(بالفتح والتشدید): ١- هێلا پاشڤەبزڤڕیت. ٢- لێڤەکر. ٣- ب زەحمەتئێخست.

نکظ: ١- لەز لێکر. ٢- ب دژواری هات.

نکظ(بالفتح والکسر): لەز تێداکر.

نکظ(بالفتح والتشدید): هێلا لەزێ بکەت.

النکظ(النکظة): لەز.

النکظة: ١- ڕەنج و زەحمەت. ٢- دژواری یا د وەغەرێ دا.

نکع: ١- لەز لێکر و زڤڕاند. ٢- نەدایێ (حەقێ وی). ٣- پشتپەحنیبیەک لێدا. ٤- گیرۆکر. ٥- گوهانێ وێ ڤەقوتا دا شیر ژێ بهێت. ٦- ما.

نکع(بالفتح والتشدید): ڤەگەڕاند و ب لەزلیکرنێ ئێشاند.

النکع: سۆرێ گەلەک سۆر.

النکعة(بالفتح): ١- کەرەمرۆڤێ گەر ڕوینشت ئێدی نەڕابیت. ٢- مرۆڤێ سۆرێ دفنا وی تیڤلی. ٣- سەرێ دفنێ. ٤- فێقیێ سۆرێ دارێ. ٥- جەوا دارا(القتاد).

نکف: ١- ژ خۆنەگرت و خۆ داپاش. ٢- ژێ قوتبوو.

نکف(بالفتح والکسر): ١- ژ خۆنەگرت و خۆ داپاش. ٢- خۆ ژێ بەری کر. ٣- بنگوهکێت وی وەرمتن. ٤- ئێشا.

النکف(بفتحتین): کۆما(نکفة) کو دبیتە خۆشخۆشکا ل بن گوهی.

النکفة: ئێشا بنگوهک یاکو دبیتە وەرمتنا هەدو بنگوهکا.

النکفتان: هەرو هەستیییێت ل ڕاست و چەپێت ئەرزنکێ کو دبنە لەقلەقک.

نکل: ١- پاشڤەزڤڕی و ترسیا. ٢- کارەکێ وەسا دگەل کر کو بۆ خەلکەکی ببیتە عبرەت.

نکل بە: کرە عبرەت.

نکل عن: پاشڤەزڤڕی و ترسیا.

النکل(الکسر والسکون): ١- بەندا دژوار و گران. ٢- هەڤسار. ٣- ئاسنێ هەڤساری.

نکل(بالکسر): هاتە پاشڤەلێدان و ترساندن.

النکل(بفتحتین): ١- زەلامێ ب هێز. ٢- یێ دشیتە هەڤڕکێ خۆ. ٣- هەسپێ ب هێزێ سەربۆرکری.

النکل (بالکسر والسکون): ١- بەند. ٢- هێزدارێ سەربۆرکری. ٣- ئاسنێ هەفساری. ٤- هەفسار.

النکل(بالفتح): مری کرێت کرن و ساخ ئشکەنجەدان.

النکل(بفتحتین): ١- زەلامێ هێزدار. ٢- هەفسار. ٣- یێ دشێتە هەڤڕکێ خۆ. ٤- هەسپێ ب هێز و جەڕباندی.

النکلة: تشتێ بۆ کەسێ بەرانبەر دبیتە عبرەت.

النکمة: مسیبەتا مەزن.

النکن: تۆزا ب سەر تشتی دا دهێت.

نکنک: ١- لێ شداند. ٢- چێکر.

نکە: ١- بێنکرە بێهنا دەڤێ وی. ٢- تاما دەڤی ژ بەر حەمەریێ هاتە گوهۆرین. ٣- د سەر دفنا وی ڕا هەناسا خۆ. ٤- گەرما وێ دژواربوو(ڕۆژ).

نكه(بالفتح والكسر): ١- بێهنا خۆ دەرئێخست. ٢- بێنکرە بێهنا دەڤێ وی. ٣- تاما دەڤێ وی ژ بەر حەمەریێ هاتە گوهۆڕین.

النكهة: ١- بێهنا دەڤی. ٢- تام. ٣- ئێک جارا (نکە).

النكوز: یا ئاڤا وێ هشکبووی(بیر).

النكوص: پاشڤەزڤڕین.

النكول: پاشڤەهاتن و ترسیان.

نكي: ڕەڤی و شکەست.

النكيب: خوارکا سمی یان یا کالکا خاڤەی.

النكيت: یێ پێنجە لێایی؛ یێ کێم و قوسویری ل نک.

النكيث: تشتێ هاتیە ژرۆڤەکرن.

النكيثة: ١- پیلانا سەختا خەلک تێدا ل سۆزێت خۆ لێڤەدبن. ٢- لێڤەبوون. ٣- نەفس. ٤- توبعەت. ٥- هەمی شیان. ٦- هێز.

النكير: ١- سەخت و دژوار. ٢- گوهۆڕین. ٣- ئاسێ.

النلنل(بالضم): پیرێ لاواز.

نم(بالتشديد): ١- دیارکر و گەهاند ژ بۆ فەسادی. ٢- دیاربوو؛ دەرەهیبوو. ٣- بێهن یان لڤین پەیداکر. ٤- فەسادی کر. ٥- ب درەوا خەملاند و شرینکر.

النم: پێزەڤەنگ؛ فەسادکەر.

النمء(النمأ): ڕشک.

نمى: ١- وەرار کەتێ؛ مەزنبوو. ٢- بلندبوو و گرانبوو. ٢- ل سەر بلندکر. ٣- بلندکر و گەلەک سۆتەنەمی کرێ. ٤- قەلەوبوو. ٥- رابوو. ٦- رەشاتیا وی زۆربوو پشتی نڤیسینێ. ٧- تاریاتیا وی پتر لێهات. ٨- گەهاندێ. ٩- ڕها وی گەهاندێ. ١٠- هاتە هنگاڤتن و پشتی دەمەکی مراربوو(نێچیر). ١١- قەلەوبوو. ١٢- ل گەرمێ ل دویڤ چەرێ دویرکەڤت.

نمى(بالتشديد): ١- هێلا مەزن بیت. ٢- بۆرکر(ئاگر). ٣- گەهاندێ. ٤- گەهاندێ ژ بۆ فەسادی.

النماة: سپیها هویر.

النماص(بالكسر): دەزیێ دەرزیکێ.

النماص(بالضم): مەھ؛ هەیڤ.

النماغة: ١- ڤلڤلکا سەرێ بچویکی. ٢- کولۆڤانکا سەری.

النمال: فەسادکەر.

النمام(بالفتح والتشديد): کۆما (نمامة) یە ئانکو فەسادکەر؛ پێزەڤەنگ.

النمة(بالفتح والتشديد): ١- ئێک فەسادی. ٢- جۆرێ فەسادیێ. ٣- پنیا سپی یا د رەشی دا یان یا ڕەشا د سپی دا.

النمة(بالكسر والتشديد): سپیە.

نمر: ب سەرکەڤت(جهێ بلند).

نمر(بالفتح والتشديد): ١- تنگژی و ئەخلاقێ وی خرابوو. ٢- گوهارت و تێکچوو. ٣- دەنگێ خۆ ل دەمێ گەفێ بەردا. ٤- هاتە گوهارتن و گەفکرن.

نمر(بالفتح والكسر): ١- تنگژی و ئەخلاقێ وی خرابوو. ٢- پنیپنیبوو.

النمر: ١- پلنگ. ٢- ئاڤا مشە؛ زەحف. ٣- ڕڤشتا پاک.

النمرة(بالضم والسكون): ١- خال؛ چنیک؛ پنی. ٢- ژمارە(ئیتالی) یە.

النمرة(بالفتح والكسر): ١- دێهلەپلنگ. ٢- پنیا عەوری یا کۆم. ٣- کورکێ یەمەنی یان فۆتا ژنک ل خۆ دکەن. ٤- کورک یان فۆتا خیچێت سپی و ڕەش لێ. ٥- بەلەکی. ٦- ئاسنەکە چنگالێت پێڤە گورگا پێ دگرن. ٧- شاشک.

النمرقة(النمرق): ١- بالیفکا بچویک. ٢- بنقوونک.

نمس: ١- ڤەشارت و دەرهینەکر. ٢- دلخۆشکر. ٣- پێکڕا بەردان.
نمس(بالفتح والتشدید): ١- ل بەر بەرزەکر. ٢- فەسادی کر. ٣- کزی کرت و قریژی بوو. ٤- ڕزی و بێهن کەتێ.
نمس(بالفتح والکسر): خرابیوو.
النمس(بفتحتین): پلپلک.
النمس(بالکسر والسکون): کویژک.
نمش: ١- فەسادی کر. ٢- درەوکر. ٣- هەمی خوار. ٤- نەخشاند. ٥- ڤێدا. ٦- درەو و سەختی تێدا کرن.
النمش(بالفتح والسکون): ئاخڤتنا ب خۆشخۆشکا خەملاندی.
النمش(بالکسر والسکون): سەروچاڤێت خالێت ڕەش و سپی لێهاتن.
النمش(بفتحتین): ١- خالێت ڕەش و سپی بێت ل سەروچاڤا. ٢- خیچێت نەخشی.
النمش(بالفتح والکسر): ١- خالیت ڕەش و سپی. ٢- یێ خیچ لێ(شیر). ٣- یێ پنی لێ.
نمص: هلکێشا.
نمص(بالفتح والتشدید): هلکێشا.
النمص(بالفتح): ١- مویێ هویر. ٢- پەرێت کورت. ٣- گیایێ ژ نوی شینبووی و دەرکەڤتی. ٤- جۆرەکێ لەڤەنێت نەرمە تەبەقا و سەلکا ژێ چێدکەن.
نمص: هلکێشا.
نمط: نیشادا؛ بەرێ وی دایێ.
النمط: ١- کوما مرۆڤێت ل سەر ڕێبازەکێ یان هزرەکێ. ٢- جۆر؛ ڕەنگ.
النمطي(الأنماطي): ١- جۆرەکێ ڕاژێرکا یە. ٢- گونیکەکێ وەکی جهالی یە. ٣- جلکەکێ هریێ یە ددانن سەر مەحافێ. ٤- ڕیباز. ٥- ڕێ. ٦- جۆر.
النمغة: ١- سەرێ چیای. ٢- مشەیا پارەی. ٣- پاشێت خەلکی.

نمق: ١- نڤیسی. ٢- تەپەک دانا.
نمق(بتشدید المیم): ١- خەملاند. ٢- نەخشاند.
النمق: ١- دەفتەر. ٢- نیڤەکا ڕێکێ.
النمقة: گەنیاتی.
نمل: ١- فەسادیکر. ٢- ب سەرئێخست.
نمل (بالفتح والکسر): ١- فەسادی کر. ٢- ڕێنجیبوو. ٣- سەرکەڤت.
النمل(بالفتح والسکون): برینێت ل تەنشتێ.
النمل(بالفتح والکسر): یێ پری مویری.
النمل(بالفتح والضم): مویری.
النملی: یا جڤجڤۆک.
النملان: سەرپەرشتی.
النملة (بالفتح والسکون): ١- درەو. ٢- فەسادی. ٣- پرسکا ب ڤەگر. ٤- موێریەکا کت. ٥- بزاڤ و لڤین. ٦- برینێت ل تەنشتێ. ٧- پەقا سمێ دەواری.
النملة(بالضم والسکون): پیچا ئاڤێ یا د بنێ برکێ دا.
النملیة: قەفەسا پارازتنا خوارنێ ژ موبریا کو یا مۆخلکریە.
نمنم: ١- نەخش لێ چێکرن و خەملاند. ٢- شوینا خۆ وەکی نڤێسینێ لێ چێکر. ٣- خەملاند و جوانکر.
النمنم(بالضم): ئەو سیباتی یە یا ل نەینویکێ بچویکا.
النمنم(بالکسر): ئەو خیچا وەکی نڤێسینێ یە یا با ل سەر رویێ ئاڤێ یان خیزی چێدکەت.
النمنمة(النمنیم): ئەو هونەرێ نەخشێ هویرە یێ بەرپەڕەکی یان هندەکی ژ پەرێ دەستخەتی.
النمو: ١- ب وەرارکەتن. ٢- مەزنبوون.
النموة: زیدەهی.

النموذج(الأنموذج): نموونه (فارسی) یه.
النموذجي: يێ نموونەیی.
النموم: فەسادکەر.
النموم: پێزەڤەنگ؛ فەسادکەر.
النمي(بالضم): ١- دوژمناتی. ٢- خیانەت. ٣- شەرمزاری. ٤- کەس. ٥- توبعەت. ٦- جەوهەرێ مرۆڤی. ٧- عەسلێ مرۆڤی.
النمية: ١- کتا (النمي)ه. ٢- توبعەت. ٣- تڤیرک.
النمير: ١- ئاڤا پاقژ. ٢- رڤشتا پاک. ٣- ئاڤا شرین. ٤- يێ کارتێکەر ژ بەر شرینیێ. ٥- زەحف و بۆش. ٦- ئاڤا مشه
النميص: ١- يێ هەلکێشای. ٢- گیایێ ژ نوی شینبووی. ٣- گیایێ هاتیه چەراندن و پاشی ب سەرکەڤتی.
نميق: جوانکری و خەملانی.
النميلة: فەسادی.
النميمة(النميم): ١- فەسادی. ٢- دەنگێ نڤیسینێ. ٣- نڤێسین. ٤- پسپس.
نهأ: تژیبوو.
نهئ: نەکەلی.
نها: ژێ داپاش.
نهی(بالتشدید): گۆتێ نەکە؛ ژێ داپاش.
النهی(بالضم): کۆما(النهیة) کو دبیته عەقل.
النهی(بالکسر): شیشه.
النهی(بالضم): عەقل.
نهی: گۆتێ نەکە؛ ژێ داپاش.
النهی(بالفتح): ١- يێ تێر خواری و ڤەخواری. ٢- فەرمانا نەکرنێ. ٣- گەرکا ئاڤێ.
النهاء (بالضم): ١- بلندبوونا ئاڤێ. ٢- چەنداتی. ٣- شیشه. ٤- بوتلێ شیشەی.
النهاء(بالکسر): ١- جۆرەکێ بەری یە ژ مەرمەری نەرمتره. ٢- جۆرەکێ مۆرکایە. ٣- دویماهی.
النهائي: يێ دویماهیێ.

النهاب (بالفتح والتشدید): يێ خەلکی دشەلینت.
النهاة: یا ژ تشتی ب دویماهیهاتی.
النهابر: دۆژەه؛ دۆزەخ.
النهابیر: ١- تشتێ تێچوونا مرۆڤی دا. ٢- جهێ بلند عەرد و خیزا. ٣- چالێت د ناڤبەرا گرا دا.
النهات: زرزری؛ خودانێ زرزرێ.
النهاد(بالضم): راماناِ(زهاء) ددەت، کو مرۆڤ بێژیت (نهاد کذا) ئانکو نێزیکی هندێ.
النهار: ١- دانێ رۆژێ. ٢- تێژکێ کەدیکێ. ٣- کوندێ نێر. ٤- چرکێ نێر.
النهاري: تێشت.
النهاز(بالتشدید): کەر.
النهاز(بالضم): رێز و قەدر.
النهاس(النهوس؛ المنهس): ١- يێ گەلەک لەڤ دهاڤیت. ٢- گورگ
النهاض(بالفتح): ١- يی گەلەک رادبیت. ٢- ستۆ. ٣- يێ بلند.
النهاض (بالکسر): ١- لەز. ٢- ژێهەلی و ئەڤرازی.
النهاق: زرین.
النهام(بالضم): ١- کوند. ٢- رەبەنێ ل دێرێ.
النهام(بالفتح): نیڤا رێکا رۆهن.
النهامة(النهام): شێر.
النهامي (بالضم أو الکسر): ١- رەبەن. ٢- رێکا خۆش.
النهامي(بالفتح): ١- ئاسنگەر. ٢- دارتاش.
النهاوش: کۆما زۆرداریا یه.
النهایة: ١- دویماهی. ٢- تخویب.
نهب: ١- بەحسێ وی کرن. ٢- د پشتێ را گرت. ٣- شەلاند.
النهب: ١- جۆرەکێ بەزێ یە. ٢- پویرە. ٣- هەر تشتێ بوویە پویرە. ٤- ئەوە کو هەل وی يێ پارەی خرڤەکەت.

النهبة(النهبی؛ التهيبى): ١- برنا پویرەی. ٢- تشتێ بوویە پویرە.
نهبل: ١- ب ناڤسالڤەچوو. ٢- ب لەنگەری ب رێڤەچوو.
النهبل: یێ ب ناڤسالڤەچوویی.
النهبلة: ١- رێڤەچوونا بگرانی. ٢- حێشترا زەبەللەح.
النهبورة: ١- تشتێ مرنا مرۆڤی تێدا. ٢- جهێ بلند ژ عەرد و خیزا. ٣- چالا د ناڤبەرا گرا دا.
نهت: ١- دەنگکر. ٢- نری. ٣- زری.
نهتر: نەکامیکر.
نهج: ١- وەستا و بێهنا و کورتبووی و کەتە حلکەحلکێ. ٢- کەڤنبوو بەلێ نەدریا. ٣- لێچوو. ٤- رۆهن و ئاشکرابوو. ٥- دریا. ٦- ئاشکرا و دیارکر.
النهج(النهیج): ١- رێکا ئاشکرا. ٢- بێهن کورتبوون و حلکەحلک ڤێکەڤتن.
نهج البلاغة: ١- رێکا رەهوانبێژیێ. ٢- کتێبەکە هەمی گۆتار و پەیڤ و پەندێت خودێ ژێرازی (علي بن أبي طالب)ی یێت تێدا هاتینە خڕڤەکرن.
نهد: ١- قیتبوون(مەمک). ٢- مەمکێت وی قیتبوون. ٣- نێزیکی تژیوونێ بوو. ٤- مەزنکر. ٥- لەز د شەری دا کر. ٦- کفش و بەرچاڤبوو. ٧- ڕابوو.
نهد(بالتشدید): مەمکێت وێ هاتن.
نهد(بالضم والکسر): قیتبوو.
النهد(بالکسر والسکون): ئەو پارەیێ ڤەبری یە یێ هەڤال د ناڤبەرا خۆ دا کۆم دکەن ژ بۆ کرینا تشتەکی.
النهد(بالفتح والسکون): ١- تشتێ بلند. ٢- شێر. ٣- مەمک. ٤- مەردەمێر. ٥- نیڤشک.
النهداء: خیزێ بلند و ل هنداڤ.

النهدان: یێ تژی.
نهر(بفتحتین): ١- ب هێز بەربوو و ڕست. ٢- هەرکی و شیڤکەک ل عەردی چێکر. ٣- ژ پاشڤەبر. ٤- کۆلا. ٥- هەرکاند.
نهر(بالفتح والکسر): گەهشتە ئاڤێ.
النهر(بفتحتین): ١- ڕوبار. ٢- بەرفرەهی.
النهر: ١- ڕوبار. ٢- شەقا عەردی یا ئاڤ تێرا دچیت. ٣- تریێ سپی. ٤- کۆمەکا ستیرا یە ژ (٣٤) ستێرا پێکدهێت و هیچ ستێرەکا دی ل دۆر نینەن ژ ستێرا (النیر)ێ بەراهیێ دەستپێدکەت و ل ستێرا (النیر)ی دویماهیێ ب دویماهی دهێت.
النهر(بالفتح والکسر): ١- یێ فرەه. ٢- یێ مشە.
نهز: ١- لڤاند. ٢- ڕابوو دا دەستپاڤێتێ. ٣- نێزیکبوو. ٤- نێزیکی شیرڤەکرنێ بوو. ٥- میهت. ٦- سینگێ خۆ بلندکر دا ڕابت. ٧- لێدا. ٨- ستۆیێ خۆ درێژکر و سینگێ خۆ بلندکر. ٩- هاڤێت.
النهز(بالفتح والسکون): ١- وەرگرتنا ب دەستی و ڕابوونا ژ بۆ وەرگرتنا هەمیێ. ٢- ڕێز و قەدر.
النهز(بالفتح والکسر): شێر.
النهزة(بالضم والسکون): دەرفەت.
نهس: ١- ب ددانێت پێشیێ لەقدا. ٢- پێڤەدا. ٣- دەڤێ خۆ هاڤێتێ و کێشا.
النهس: بالندەیەکێ وەکی بالندەیێ گابەلەکە بەردەوام کریا خۆ دهەژینت و چویچکا دگریت.
نهش: ١- ب ددانێت پێشیێ لەقدا. ٢- پێڤەدا. ٣- بێچارکر و پێدڤیکر.
نهش الیدین: بەزەک.
نهشل: ١- مەزنبوو. ٢- لەقەک لێدا. ٣- ب کولبەیی خوار.

النهشل: ١- گورگ. ٢- پیرێ ڤەهەرڤتی. ٣- باشۆک.

نهض: ١- ڕابوو. ٢- ژێ بلندبوو. ٣- ب لەز چوو نک. ٤- گەهەشت. ٥- پەرێت خۆ ڤەکرن دا بفرت. ٦- زوی ڤێرا چوو. ٧- زۆرداری کر. ٨- ڕابوو و خۆ ئامادەرکر. ٩- لەز تێدا کر. ١٠- بەرگیریکر. ١١- زۆرداریکر.

النهض(بالفتح والسكون): ١- عەردێ نەحولی. ٢- جهێ د ناڤبەرا ملی و پشتێ دا ژ حیشترێ. ٣- زۆرداری. ٤- بێدادی.

النهضة: ١- ڕابوون. ٢- هێز و بری. ٣- ئەڤرازییێ ڕک و نەخۆش. ٤- لڤین.

نهط: زختدا.

نهف: حێبەتیبوو.

نهق: زڕی.

النهق (بالفتح والسكون): ١- زرزر. ٢- بالندەیەکە.

النهق(بفتحتين): جۆرەکێ گیایە وەکی خەندەلکا ڕەشە.

نهك(بفتحتين): ١- زیدەگاڤی کر. ٢- کرە بەر خۆ هەتا دریای. ٣- گەلەک خوار. ٤- هندی تێدا ڤالا کر. ٥- وەستاند. ٦- هندی تێدا ڤەخوار. ٧- گەلەک خەبەر گۆتن.

نهك(بالفتح والكسر): ١- زیدە سزادا. ٢- خلاسکر. ٣- وەستاند ولاوازکر.

نهك(بالضم والكسر): نەساخبوو و وەستیا.

النهك(بالفتح والسكون): ڕاکرنا دەستێکێت مالکا شعرێ د کێشا (الرجز) دا و یێ ژ کێشێ مای دبیتە (مستفعلن مستفعلن).

النهكة: ١- ئێک جارا (نهک) یە. ٢- کارتیکرن.

نهل: ١- ڤەخوارنا بەراهیێ ئەنجامێدا. ٢- هێلا ڤەخوارنا ئێکێ دەست پێ بکەت. ٣- ئاڤدانا بەراهیێ کر.

نهل(بالكسر): تێهنیبوو.

النهل(بفتحتين): ١- کۆما (الناهل)ە. ٢- ڤەخوارنا بەراهیێ. ٣- زادێ هاتیە خوارن.

النهلان: ١- ئاڤدایی؛ ئاڤڤەخواری. ٢- تێهنی.

نهم: ١- لێ حەیتاند دا لەزێ بکەت. ٢- دەنگکر. ٣- خوارنا وی زێدەبوو.

نهم(بالفتح والكسر): ١- کولبەیبوو. ٢- حەژێکرنا وی زێدەبوو.

نهم: صەنەمەکێ ئێلا (مزينة) بوو، مجێوری وی (خزام بن عبد نهم) شکاند و بوو مسلمان.

النهم: یێ کولبەیی.

النهماد: دوزگاهێ کێمکرنا دەنگی یە.

النهماز(المهمز): ئەو تشتەیێ یێ لۆمەکەر ئاماژەیێ پێ ددەتە هەڤالێ خۆ وەک لۆمە وەکی ئەندامێ لەشی و داری.

النهمة: ١- پێویستی. ٢- ب دەستڤەئینانا ناڤودەنگیێ. ٣- کولبەتی.

نهنه: ژێ دا پاش و ژپاشڤەبر.

النهنه: جلکێ تەنک.

النهو: یێ فەرمانا ددەت.

النهوة العشائرية: فەرمانداریا پسمامی یە دەربارەی شویکرنا دوتمانێ ژ بەر کو مافێ وی یە دوتماما وی بۆ وی بت چ ب دلێ وێ بیت یان ژی نە و مافێ وی یە نەهێلیت شوی بکەت و د ڕێکا شوکرنا وێ دا براوەستیت.

النهوك: یێ دلێر.

النهوءة: کەلین.

النهي(بالفتح والسكون): فەرمانا نەکرنێ یە و ئالاڤێ وێ (لا)یە.
النهي(بالفتح والكسر): ١- یێ عەقلێ وی بێ دویماهی. ٢- یێ گەلەک قەلەوبووی. ٣- یێ فەرمانا نەکرنێ دکەت.
النهيء: یێ نەکەلی.
النهية(بالضم): ١- عەقل. ٢- دویماهی. ٣- دویماهیا تشتی. ٤- پەڤا سەرێ سنگی.
النهيد: نیڤشکێ تیر.
النهيدة: پرتا نیڤشکێ یا مەزن.
النهير: یێ گەلەک.
النهيرة: حێشترا شیر گەلەک.
النهيز: دەنگێ مشکی.
النهيس(المنهوس): یێ کێم گوشت.
النهيض: شکەستی.
النهيق: زرێنا کەری.
النهيك(بالفتح): ١- یێ زێدە دچیتە هەر تشتەکی. ٢- یێ دلێر. ٣- شیرێ برەک. ٤- حێشترا بهێز. ٥- یێ رەوشت باش.
النهيك(بالضم): جانەوەرەکێ وەکی کێچێ یە.
نهيك: صەنەمەک بوو (عمرو بن لحي) ل صەفایێ ل مەککەهی دانای، دگۆتنێ (مجاود الريح) و صەنەمەک ل مەروایێ هەبوو دگۆتنێ (مطعم الطير)، خەلکێ ل دەمێ حەجێ تەواف دکرن.
النهيم: ١- لێ حەیتاندن ژ بۆ لەزکرنێ. ٢- دەنگێ شێری. ٣- دەنگێ فیلی. ٤- یێ کولبەیی.
النو: جانەوەرەکێ گیاخۆرە؛ ژ توخمێ جێلایە، لەشێ وی وەکی یێ هەسپایە و سەرێ وی وەکی یێ چێلایە و پێت وی وەکی یێت مامزایە، ل کیشوەرێ ئەفریقیا دژیت.

النوء: ١- رژتنا ستێرەکێ و هەلاتنا زێرەڤانێ وێ یە کو ستێرەکا دی یە هەر ل وێ شەڤێ ل رۆژهەلاتێ دهەلێت و ل دەمێ سێزدە رۆژا و هەر ب ڤی رەنگی ئەڤ ئاڤابوونا ستێرا و هەلاتنا وان دوبارە دبیت هەتا سال ب دویماهی دهێت، و ناڤێ (الأنواء) ژ وی چەندێ هاتی یە کو ئەکەر ستێرا ئاڤا دبیت کەت دهێلیت ستێرەکا دی ل لایێ دی دەردکەڤیت، و (الأنواء) ل نک عەرەبان (٢٨) ستێرێت بەرنیاسبوون، و دزانین هەر (١٣) شەڤا کی ژ وان ئاڤا دبیت و کی ژ وان دهەلێت، و هەر (٢٨) ستێر ل دەمێ سالێ ئاڤادبن و ژ نوی دۆرا یا ئێکێ دهێت، و ل نک عەرەبان باران و با و گەرما و سەرما دکرنە ئەگەرا ستێرا رژتی یان هەلاتی، کۆما (نوء) دبیتە (أنواء) لەوما دبێژنە کەش و بایی(الأنواء الجوية). ٢- گیا و شینکاتی. ٣- باران. ٤- دان؛ بەخشین.
نوى: ١- کرە ئنیەت. ٢- قەستکر. ٣- پارازت. ٤- دویرکەت. ٥- قەتاند. ٦- قەلەوبوو. ٧- هاڤێت.
النوى: ١- دویری. ٢- جهێ پێڤەچوونێ. ٣- پێویستی. ٤- کۆما(نواة) کو دبیتە بەرکێ قەسپێ. ٥- ئەو دێمە یێ رێڤینک ژ دویرڤە دبینت و ب ئێکی د شەپینت. ٦- سەمت.
النوى: هەڤالێ ئنیەتا تە و وی ئێک.
نوى(بالتشديد): بەرکێ وێ عەقدی(بەرکێ فێقی).
النوى(بالفتح): ١- ئنیەت، نیاز. ٢- دویری. ٣- ئارمانج. ٤- دویری.
النؤوش: ١- یێ بهێز. ٢- یێ ب دارەسان.

النواء(بالفتح والتشديد): يێ بەرکێت قەسپا دفرۆشیت.
النوائع: تایێت خوار و خویل دبن.
نواب(بالفتح والتشديد): يێ گەلەک جێگرێ دکەت.
النـواة: ١- بـەرکێ فێقـی. ٢- پێـنج دەرهـەم. ٣- ئنیەت.
النواجب الشئ: کاکلا تشتی یا بێ تیڤل.
النواح(بالفتح والتشديد): بالندەیـەکێ وەکـی قومریێ یە.
النواحل: ئەو شیرن یێت ژ بەر شەرِ و لێکدانا هاتینە سەقاکرن و دەڤێت وان تەنکبووین.
نـوادر الكـلام: ١- تشـتێ سـەیر ژ ئـاخڤتنێ. ٢- تشتێ نەوەکی یێت دی. ٣- یێ رەهوان و باش.
النـواده: تشـتێت مرۆڤـی ژ کرنـا خرابیــێ ژ پاشڤەدبەن.
النوادي: ١- حێشترێت بژالە. ٢- رەخ و لا.
نوادي الدهر: مسیبەتێت زەمانی.
النوار(بالفتح): ١- ژنکا بۆ خۆ ژ بەر گومانێ درەڤت. ٢- چێلا ژ بەر گای درەڤت.
النوار(بالكسر): رەڤینا ژ بەر گومانێ.
النوار(بالضم والتشديد): کولیلکا دارێ.
النوار(بـالفتح والتشـديد): ١- يـێ رۆنـاهی دژوار. ٢- ناڤێ هەیڤا گولانێ یە.
النوارة: بلاجکتۆر.
النواس(بالضـم): ١- تــەڤنێ تــەڤنپیرکێ. ٢- ریشـالۆکێت دویکێلێ یێت ب هنداڤ کوچکی ڤە شۆر دبن.
النواس(بالفتح): يێ ڤەهەژۆکێ سست.
النواسة(النويسة): ل (الطوافة) بزڤرە.
النواشط: ئەو بابـەتن یێت ژ بابـەتێ سـەرەکی دەردکـەڤن کـو دبنـە بابـەتێت لڤـین دیسـا دبێژنێ: (النضائر).
النواطح: کارەساتێت دژوار؛ مسیبەتێت دژوار.
النــواق (بــالفتح والتشــديد): يــێ شــۆلا جارەدکەت و چێدکەت.
نواقـل العـرب: ئـەون یێـت ژ ئێلـەکی دچنـە ئێلەکێ دی و دبێژنێ ئەم ژ هەوەینە.
النـوال: ١- دان؛ بەخشـین. ٢- بـەهر. ٣- راسـتی و دورستی. ٤- پێدڤی. ٥- ل نـک سـۆفیا دبیتە هەر تشتێ خودێ ددەتە نیزیکێت خۆ.
النوالة: ١- مێکرنا (النوال)ە. ٢- ل نـک سـۆفیا دبیتە هەر تشتێ خودێ ددەتە نیزیکێت خۆ.
النواهة: یا دگریت و دکەتە ڤیژی.
النواهض: حێشترێت مەزن و هێزدار.
النواهـــــق: ١- خمخمکێـــــــت کـــــــەری. ٢- دو هەسـتییێت هـویرن ل هـەردو بـەرێت چاڤێت دەواری.
النواهــل: ١- حێشــترێت تێهنــی. ٢- یێــت ڤەخوارنا ئێکێ ئەنجام ددەن.
النوب(بالضم): ١- کۆما(النائب)ە. ٢- هـەنگ؛ مێشا هنگڤینی.
النوب(بالفتح): ١- کۆما(النائب)ە. ٢- قووناغـا شـەڤ و رۆژەکێ. ٣- نێزکی. ٤- هێز.
النوبة(بالضـم): ١- مسیبــەت. ٢- رویـدان. ٣- سـەرهاتی یـا ب سـەرێ ئێکـی بیـت. ٤- نفشـەکێ رەشپۆسـتا یـە. ٥- جهـەکێ بەرفرەهـە ل باشـۆرێ دەڤـەرا (الصـعيد) ل وەلاتــێ مصــرێ. ٦- ب زمــانێ مصــریێ کـەڤن هـەتا سـەردەمێ فیرعـەونا ژی دبـوو (زێر)، دەمـا دگۆتن: (بلاد النوبـة) ئـانکو وەلاتێ زێری ژ بەر کو زێر لێ هەبوو.
النوبـة(بالفتح): ١- دەرفـەت. ٢- گەهـ؛ دۆر. ٣- لێزڤرینا تایێ. ٤- جارجارانـا دەمـی ب رامانا جار بۆ منە جار بۆ تە یە.
النوتي: کەشتیڤان.
النوجة: ١- ئێک جارا (ناج)یە. ٢- باهۆزا بای.
نوجر: هەڤجار.

النوح: ژنکێت ژ بۆ گری قێریا خڕڤەبووین.
النوحة: ١- جارەکا (النوح)ە. ٢- گریا ب قێری و کۆڤان ل سەر مری. ٣- هێز.
نوخ(بالفتح والتشدید): ئامادەکر و خۆشکر و هێلا خۆڕاگرت.
النوخة: خۆجهبوون.
نودل: ژ پیربێ ڤەهەژیا.
النودل: مەمک.
نور بصلاة الفجر: کرە د دەمێ رۆژ هەلاتێ دا ئانکو ل دەمێ رۆژهەلاتێ کر.
نور(بالتشدید): ١- رۆناهی دا. ٢- هلکر (چرا). ٣- رۆناهیا وێ دەرکەت(سپێدە). ٤- کولیلکێت وێ دەرکەتن(دار). ٥- گەهەشت (گیا). ٦- بەرک کەتنێ(قەسپ). ٧- بۆ کرە رۆناهی.
النور: ١- رۆناهی. ٢- کولیلک. ٣- نیشان. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە زانین(العلم) دیسا دبیتە دبیتە خویابوون.
نور الأنوار: رۆناهیا رۆناهی یا، ل نک سۆفیا دبیتە خودێ حەق.
النورة: ١- کلس. ٢- نیشان. ٣- کولیلک.
النورج: ١- گێسنێ هەڤجاڕی. ٢- جەنجەر. ٣- دار یان ئاسنێ پێ کۆمێت گەنمی ڤەدقوتن دا دانی و کایێ ژێک بگرن.
النورس الإعتیادي: بالندەیێ شەهنگ.
النورس الفضي: شەهنگێ زیڤین.
النورس: ١- جوهنیێ قوتانا دانی. ٢- جەنجەر.
النوري: یێ خۆ ڤەدزی.
النوریون: سۆفی نە دویڤچوویێت (أبو الحسن النوري) نە.
نوز(بالفتح والتشدید): ١- کێمکر. ٢- ما؛ خۆجهبوو.
النوس: هاتن و چوونا تشتی.
النوسات: کەزی ژ بەر کو ل سەر ملا دهین و دچن.

النوص(بالفتح): ١- کەرێ کویڤی یێ سەرێ خۆ بلندکری. ٢- مەردینی.
النوص(بالضم): رەڤین.
النوص: گیرۆبوون.
النوصة: ١- ئێک جارا (ناص) یە. ٢- شویشتن.
نوض: بۆیاغکر.
النوض: ١- کەلێژی. ٢- جهێ ئاف ژێ دەردکەڤیت. ٣- نهال. ٤- پشتقوون. ٥- جهێ بلند.
نوط(بالتشدید): ١- هلاویست. ٢- بێزار کر.
نوط: تورر.
النوطة: ١- عەردێ ل هنداڤ ئاڤێ. ٢- سەربارک. ٣- ئێشا وەرمینا حەفک و بنکەفشێت حێشترێ. ٤- بەرچێلک. ٥- کین. ٦- جهێ بلندێ تنێ دار ل نیڤا وی هەین. ٧- ئێک جارا (ناط).
نوع(بالفتح والتشدید): ١- لێدا و لڤاند. ٢- شۆرکر و هێلا بهێت و بچت. ٣- کرە چەند رەنگ و جۆر.
النوع(بالفتح): ١- رەنگ. ٢- توخم. ٣- جۆر.
النوع(بالضم): تێهناتی.
النوعان: هژیانا تایی.
النوعة: ١- ئێک جارا (ناع)ە. ٢- فێقیێ تەڕ.
النوف: ١- کۆهانا بلند. ٢- دەنگ. ٣- بنکوری.
النوفل: ١- زەلامێ مەرد. ٢- دان؛ بەخشین. ٣- دەریا. ٤- تۆلازێ جوان. ٥- حەفتیارێ نێر.
النوفلة: خویدانک.
نوق(بالفتح والتشدید): ١- نەرمکر و عەلماند (حێشتر). ٢- تۆڤکر(دارقەسپ). ٣- رێزکر.
النوق(بفتحتین): سپیاتیا کێمەکا سۆری تێدا.
النوقة(بالفتح والسکون): ژیری و زیرەکیا د هەر تشتەکی دا.
نوک(بالفتح والکسر): خۆکەرکر.

النوک: مرۆڤێ کەر.
النوکاء: ژنکا بێعەقل.
نول(بالتشدید): ١- دانەک دگەل کر. ٢- دایێ.
النول: ١- بیرا تەڤنی. ٢- نهالا ب ئاڤ. ٣- حەق؛ ئەرک.
النولة: یێ مرۆڤ دگەهیتێ.
نوم(بالتشدید): ١- نڤاند. ٢- مر.
النوم: نڤستن.
نومان: خەوتە.
نوم(بتشدید الواو): نڤاند.
النومة(بالفتح والسکون): ئێک نڤستن.
النومة(بالضم): یێ کەس پویتەی پێ نەکەت.
نون(بالفتح والتشدید): ١- پیتەکا (ن) چێکر.
النون: ١- پیتە(ن). ٢- نەهنگ؛ گاماسی. ٣- دەڤێ شیری. ٤- شیر. ٥- حوبردانک؛ دەوات. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە عەقل ئەگەر هەمی زانستا د خۆ دا خرڤەکەت و ئەگەر هەمی زانستا د دەپێ پارازتی (اللوح المحفوظ) دا بژالەکەت دبیت قەلەم.
النونة: ١- ماسی. ٢- چالکا ل ئەرزنکا بچویکی. ٣- پەیڤا ڕاستیێ.
نوه(بتشدید الواو): ١- بلندکر و ئیشارەت پێ دا. ٢- داخواز ژێ کر دەنگێ خۆ بلند بکەت. ٣- ناڤێ دەرئێخست. ٤- مەدحێت وی کرن. ٥- کرە سەنەد و دیارکر. ٦- گۆت.
النوه(بالفتح أو الضم): ١- دەستڤالاکرن ژ تشتی.
النوه(بالضم والتشدید): ژنکێت دکەنە قێری و گری.
النوهة(بالفتح): ئێک جارا (ناه).
النوهة(بالضم): هێزا لەشی.
النوهة: دانێ خوارنێ.
النوور(النؤور): ١- ژنکا ژ گومانی ڕەڤی. ٢- دویکێلا بەزی. ٣- بەرەکێ ڕەشە وەکی بەرێ کلی یە دقوتن و دکەنە تۆز و پێ پرتیا دەرمان دکەن.
النووي: یێ ناڤۆکی.

نيء: ١- نەگەهەشت. ٢- نەکەلی.
النيء: ١- یێ نەکەلی. ٢- شیرێ خوڕست.
نيأ(بالتشدید): ب دورستی نەکر.
النيابة: ١- گەهـ؛ دۆر. ٢- جهگرتن؛ جێگراتی. ٣- کارێ جێگری. ٤- گەهـ؛ دۆر.
النياحة(النياح): قێرین وگرین.
النيار: یێ نەخشا بۆ کراسا چێدکەت.
النياط: ١- دل. ٢- هەر تشتێ هلاویستی. ٣- ڕها دلی. ٤- ڕها پشتێ. ٥- بیابانا درێژا مرۆڤ هزر دکەت کو یا ب ڕەخێ ئێکا دیڤە هاتیە گرێدان. ٦- دویماهی؛ حەد.
النياف: ١- یێ درێژاهی ژ قایدە. ٢- یێ درێژ و بلند.
نيب(بالتشدید): ١- پیربوو. ٢- لەق ب ددانێت ڕەخێ دەڤی دانان. ٣- ڕهێت وی دەرکەتن(گیا).
النية: ١- نیاز؛ ئنیەت. ٢- مەبەست. ٣- قوناغ. ٤- پێویستی.
نيب(بالفتح والتشدید): ١- پیربوو. ٢- ڕهێت وی دەرکەڤتن(گیا). ٣- کوتبوو. ٤- گەزت؛ لەقدا. ٥- کێلبەک لێدا. ٦- دیاربوو.
النيثب: ١- یێ ڕوینشتی. ٢- عەردێ ڕاست.
النيتون: جۆرەکێ دارێ یە بێهنەکا گەنی ژێ دهێت.
النيح: یێ دژوار.
النيحة: ڕووبڕووبوون.
النيخوار: ١- خومەزنکەر. ٢- یێ ترسنۆک. ٣- یێ لاواز. ٤- یێ ماقویل.
النير: ١- نیرک(الفدان). ٢- نەخشێ جلکی. ٣- یێ دانعەمر. ٤- دروار و دەزی. ٥- ڕویشییێت جلکی. ٦- کاڕیزا دکەڤیتە ڕیکێ.

النير(بالفتح والتشديد): يێ ڕۆناهيدەر.
النيران(بالفتح والتشديد): ڕۆژ و هەيڤن.
النيران المتحركة: ئەو ئاگربارانكرنە يا تۆپ ل دوژمنى دكەن ل دەمێ هێرشێ.
نيــرب: ١- فەســادى و پيزەڤــەنگى كــر. ٢- ئــاخڤتن تيكهــەلكر و خۆشــكر ژ بــۆ خاپاندنێ. ٣- كرە تەڤن.
النيــرب: ١- زەلامــێ بهێــز. ٢- فەســادى و پيزەڤەنگى. ٣- خرابى. ٤- يێ جەنگەنە.
النيرة: دارتەڤن.
نيرج: فەسادى و پيزەڤەنگى كر.
النيــرج: ١- فەســادكەر. ٢- نەخشــێ جلكــى. ٣- گێســــنێ هــــەڤجارى. ٤- جەنجـــــر. ٥- باهۆز. ٦- ب فند و فێل.
النيرلة: يێ مرۆڤ دگەهيتێ.
النيزب: ١- كەلێ مامزێ. ٢- گا.
النيزق: كورتەڕوم.
النيــزک: ١- كورتــەڕوم. ٢- ئــەو تشــە يــێ ب شــەڤێ ل عەســمانى وەكــى گــورزێ ئــاگرى درێژبيــت و پشــتى قووناغــەكێ بــەرزەدبت، دەمــــا رويــــددەت دبێـــــژن ســـــتێرەک رژت(فارسى) يە.
النيسان: مەها نێسانێ.
نيسب: فەساديكر.
النيســب: ١- ڕيكــا مــارى. ٢- ڕێكــا موبريا. ٣- موبريبيێت ب ريز دچن.
النيسبان: ڕيكا ڕاست و ئاشكرا.
النيسم: ١- ڕێكا هاتيە تـەركـكرن و نيشـانيێت وێ بەرزەبووين. ٢- هەناسا ڕحێ.
النيص(بالفتح): ١- لڤينا لاواز. ٢- ژويژيــێ مەزن.
النيط(بالفتح): ١- جەنازە. ٢- مرن. ٣- عەجەل.
النيط: ١- ناڤنجى. ٢- بيـرا ئاڤا وێ ژ ڕەخا دهێت.
النيطة: ئەو حێشترە يا خـودان دگـەل كـاروانى دهنيرت بێى كو ئەو دگەل بچيت.

النيطــل: ١- مــرن. ٢- تێچــوون. ٣- گــۆزكێ قەدارەكرنا مەى و شيرا.
نيف(بالفتح والتشديد): زێدەكر.
النيف(بالفتح والسكون): زێدەهى يە بەلێ ئـەوە يـا ژ دەهـ سـالا زێدە دكـەت هـەتا كـو دگەهيتە دەهـ ساليێت ل دويڤ.
النيــف (بــالفتح والتشــديد): ١- قــەنجى و منەت. ٢- يێ زێدە.
النيفق(بــالفتح والســكون): ١- دۆخــين. ٢- مالدوخين (فارسى) يە.
النيفوز: يێ لۆتلۆتى.
النيق(بالكســر): كـۆپێ چيـاى يــێ ژ هـەميا بلندتر.
النيق(بالفتح والتشديد): يێ سەروبەر و زادێ خۆ باش دكەت.
النيقة: نەزانێ خۆ دكەتە زانا.
النيكل: كانـەكێ سپى و حولى و تەيسـۆكە د تشـتا ددەن وەكـى دەرگـەهێت و تـورمبێلا و لايتيێت وان.
النيل(بالفتح والسكون): ١- بدەستڤەئينان. ٢- ل نک سۆفيا دبيتە كەيفخۆشيا نەفسـێ ب كارێت مەزن و باش.
النيل(بالكســر): ١- زێــدەهى. ٢- عــەور. ٣- گيايەكە دكەنە ڕەنک يێ شينە.
النيــل: درێژتـرين ڕوبيـارە ل جيهـانێ درێژاهيا وى دگەهيتــە (٦٧٠٠) كيلــۆمێترا هــەر ژ ســەروكانيا وى ل ســوبلاڤيێت (فيكتوريــا) هـەتا دگەهيتـە ڕيژكـەها وى ل دەريـا سـپى، ئــەڤ ڕوبيــارە ژ ئاخــا گەلــەک وەلاتێــت كيشوەرێ ئەفريكا دزێت وەكـى (تنجانيقـا) و (كينيـــا) و (كونغـــو) و (أوغنـــدا) و (أثيوبيـــا) و (ســـودان) و د (ســـودان) و (مصر)ێ ڕا دەربازدبت.
النيلة: تشتێ مرۆڤ دگەهيتێ.

النـیلج: تشـتەکە ژ گیـایێ (العظـلـم) دهێتـە دەرئێخسـتن، ڤـی گیـای د ئـاڤێ دا دشـۆن هـەتا هـەمی ڕەنگـێ خـۆ یـێ شـین ژ خـۆ بەرددەت کو دبیتە (نیلج) و وەکی تەقنێ ل بنێ ئامـانی دمینت، پاشـی دێ ئـاڤێ ژبـەر ڕیـژن وهشـککەن. **النیلـنج:** دویکـێلا بـەزی یە ژ بۆ دەقدانێ دهێتە ب کارئینان.

النیلـوفر: گیایـەکێ ئـاڤی یـە ب سـەر ئـاڤێ دکـەڤیت، بـەلگێت وی دمـەزنن کولیلکێـت وی ژی د جـوانن، گەلـەک جـۆر ژێ هەنـە ل گەڕ و گۆلا دژین.

النیلوفریات: نفشـەکێ گیایە د ئاڤا گۆل و گەڕا دا دژیـت، گەلــەک جــۆر ژێ هەنــە یــێ ژ هەمیا باشتر ئەو بوو یێ خـەلکێ بـەرێ یێ مصـرێ جـۆرەکێ ئـار ژ قـورم و تـۆڤێ وی چێدکرن.

النیلي: ڕەنگێ شین.

النیم(بالکسر): ١- نعمەتا تەکۆز. ٢- جلکێ نڤسـتنێ. ٣- یــێ سـەبرێ مرۆڤــی پــێ دهێت. ٤- کـورک. ٥- کـورکێ کـورت یـێ وەکی قوتکی.

النیم(بالکسر): دارا هەلهەلۆکێ.

النیمة: مرن.

النیمبرشت: یێ نیڤبژارتی (کوردی) یە.

النیمة: نڤستن.

النیوب: حێشترا پیر.

النیــوترون: پرتەکــە ژ پێکهاتوویــا (ذرة)ێ، شەحنا وێ (+)ە.

النیون: غازەکا بێ ڕەنگ و بێهنە ژ بۆ چێکرنا گولۆپێت ژ جۆرێ (نیون) دهێتە بکارئینان.

پیتا (هـ)

هـ: پیتا بیست و شەشێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (٥)، وەک جیناڤێ کەسێ نەحازر دهێتە ب کارئینان.

ها: بگرە؛ وەربگرە.

هاء: ١- بلندکر. ٢- گونەهبارکر. ٣- سەروبەرێ وی جوانبوو. ٤- خەریببوو. ٥- خۆ بۆ ئامادەکر.

هێ: دەنگە دهێتە کرن دا حێشتر بچنە سەر ئالیکێ.

هأها: گۆتی هێ هێ.

هؤلاء: ژ (ها) و (ألاء) پێکهاتیە ئانکو ڤانا.

الهائب: یێ ترسیایی.

هائج: ١- ئاریای. ٢- زەربووی.

الهائجة(الهائج؛ الهـیج): ١- جەنگ. ٢- لڤین. ٣- هوریێ دژوار.

هائجة: ١- هشکبووی. ٢- ئازری.

هائد: یێ ل خۆ زڤری و چوویە سەر رێکا دورست.

هائر: ١- هەرفی. ٢- ل بەر هەرفتنێ.

الهائع: ١- یێ تاری. ٢- یێ ترسنۆک.

الهائعة: ١- دەنگێ دژوار. ٢- دەنگێ مرۆڤ ژێ بترست. ٣- مێیا (الهائع)ە.

الهائف: یێ گەلەک تیهنی.

الهائفة: حێشترا ژ تێهنا دەڤێ خۆ ل بەر بای ڤەکری.

الهائل: ١- یێ ب ترس. ٢- یێ ل بەر مرۆڤی مەزن دیاربووی. ٣- خێزێ خۆ ل سەر ئێک نەگرت.

الهائم: حێبەتگرتی.

هاب: ترسیا.

الهاب: مار.

الهابذة: حێشترا بەزەک.

الهابشة: کۆما مرۆڤا.

الهابط: ١- یێ لەغەر. ٢- یێ هاتی یە خوارێ.

الهابل: ١- یێ گەلەک ب گوشت. ٢- جەگەرسۆتی. ٣- فێلباز. ٤- کەدکار.

هابه: ژێ ترسیا.

الهابي: ١- ئاخا گۆرێ. ٢- خۆ د ناڤ تۆزێ را ڤەشارتی. ٣- تۆزکی.

هات: ١- بدە من. ٢- بدەڤە.

هاتی: دا؛ بەخشی.

هاتر: خەبەرێت کرێت گۆتنێ.
الهاتف: ١- یێ مرۆڤی گول دەنگێ وی دبت وی نەبینت. ٢- تەلەفۆن.
هاتن: ب بارانا ل دویڤێک.
هاتی: یاری و تورانە کرن.
هاج: ١- ئاریا؛ ئازری. ٢- تیکچوو و لڤی. ٣- هاندا. ٤- تیهنیبوو. ٥- لڤاند. ٦- هشکبوو. ٧- دەست ب هشکبوونێ کر.
الهاج: یێ کیماسی و عەیب دیارکرین.
الهاجة: ١- بەقا مێ. ٢- یا هشکبووی (کانی).
الهاجد: ١- یێ نڤستی. ٢- یێ نڤێژێ ب شەڤێ دکەت.
هاجر: مشەختبوو.
الهاجر: تشتێ ژ هەمییێ چێتر.
الهاجرة: ١- نیڤا ڕۆژێ ل دەمێ تەعرێ. ٢- دژواریا گەرمێ.
الهاجرات: گۆتنێت کرێت و فەحش.
الهاجري: ١- یێ خۆجهبوی و خۆجهی گرتی و بەرنەدای. ٢- بەننە؛ ئاڤاکەر.
هاجس: هێدی بۆ گۆت؛ پسپسەک بۆ کر.
الهاجس: ١- خەتەرە. ٢- هزارا ل نک مرۆڤی پەیدا دبت.
الهاجشة: کۆمەکا خەلکی.
الهاجع: یێ ب شەڤ نڤستی.
الهاجعة: یا ب شەڤ نڤستی.
هاجل: ١- ل عەردێ نزم چوو. ٢- بەریکانێ دگەل کر.
الهاجل: ١- یێ نڤستی. ٢- یێ گەلەک دچیتە وەغەرا.
هاجم: هێرش ل ئێک کرن.
الهاجن: ١- کچا بەری بالقبینێ شوی دکەت. ٢- دارا هێژ بچویک بەری ددەت. ٣- بەرەستەیێ ب ئێک ژەنین چریسکا نەدەت.
الهاد: ١- دەنگەکە ژ دەریایێ دهێت دەنگڤەددەت. ٢- هەمها حێشترا.
هاد: ١- ل خۆ زڤری و رێکا دورست گرت. ٢- چاککر.
الهادة: ١- مێیا (الهاد)ە. ٢- دەنگێ عەوری.
الهادر: ١- دارگرانێ بێخێر. ٢- شیرێ بوویە ماست و سەرتویکی گرتی. ٣- یێ کەڤتی.
الهادرة: ١- مێیا (الهادر)ە. ٢- عەردێ تژی گیا.
الهادف: ١- یێ غەریب. ٢- یێ ل ئامانج گستی.
الهادفة: ١- مێیا (الهاف)ە، ٢- کۆما مرۆڤا.
الهادل: ١- یێ شۆڕ. ٢- یێ لێڤشۆڕ.
هادم: یێ هەرافتنێ دکەت.
هادم اللذات: مرن.
هادن: ١- دگەل ئاشبوو. ٢- ئاشتی دگەل سەپاند.
هادی: ١- هاژۆت. ٢- هات یێ خۆ ب ملێت دویا ڤەگرتی. ٣- دیاری دانە ئێک. ٤- هەر ئێکی خوارنەک ئینا و پێکڤە خوارن.
الهادي: ١- یێ بەرێ خەلکی ددەتە رێکا راست و دورست. ٢- چویڤ. ٣- یێ ل پێشیا هەمیا. ٤- ستۆ. ٥- سەرێ تیرێ. ٦- شێر. ٧- ستێرکا تڤەنگێ. ٨- دەستپێکا شەڤێ. ٩- حێشترا ل بەراهیا کەرێ حێشترا دچیت. ١٠- ژ ناڤێت پاکێت خودێ یە.
الهادیة: ١- چویڤ. ٢- بەرێ سەرێ وی ژ ئاڤێ دەرکەڤتی. ٣- ستۆ. ٤- دەوارێ ل پێشیا ڕەڤێ.
الهاذة(الهاذ): دار(درەخت).
الهاذر: یێ گەرمدژوار.
الهاذل: نیڤا شەڤێ.
الهاذم: یێ ب لەز دخۆت.
هار: ١- نڕی. ٢- هەرفی؛ هەرفت. ٣- گونەهبارکر. ٤- گومان بر. ٥- زانی. ٦- زەغەلیکر. ٧- دا پاش. ٨- کوشتن و هاڤێتنە سەرێک. ٩- ئێخستە عەردی. ١٠- ڤەهەرفتی (پیرەمێر).

الهار: یێ کێلبەقیچ.
هاری: ب سڤکی ئاخڤت.
الهارب: ١- یێ ڕەڤی. ٢- یێ دەراڤی ئاڤێ هێلای و ژێ دویرکەڤتی.
هارب الماء: جۆکا ئاڤێ.
هارش: ١- کشکرنە ئێک؛ پێکرا بەردان. ٢- خۆ لێدا و شەرێ وی کر.
هاروت: ل (ماروت) بزڤڕە.
هارون: ناڤێ برایێ مووسا پێغەمبەری یە سلاڤ ل هەردووا بن.
الهاري: یێ هەرفی.
الهازئ: ١- یێ ب زەحمەت. ٢- یێ تورانا دکەت.
الهازءة: ١- یا ب زەحمەت. ٢- یا تورانا دکەت.
هازجة البساتين: بالندەیێ هەژیرۆک.
الهازجة الموشمة: ل (الزريقة الموشمة)بزڤڕە.
هازجة ستي الشرقية: بالندەیێ بندەحلۆک.
هازجة مينترى الرأساء: بالندەیێ خچکێ سەرڕەشک.
الهازجة أم الشارب: بالندەیێ خچک.
هازل: ١- یاری و تورانە کرن. ٢- ب نەمجدی ڤە گرت.
الهازمة: مسیبەت.
هاس: ١- قوتا و شکاند. ٢- ب گولبەیی خوار. ٣- خۆ ب عەردی ڤە گرت و چوو. ٤- گەریا. ٥- هێدی هاژۆت. ٦- کوشتن و پەقاندن. ٧- گەلەک بر.
هاش: ١- تێکهاتن و تێکچوون. ٢- بوو فتنە. ٣- ئاریا. ٤- ب حەرامی خرڤەکر (پارە). ٥- لڤی و ئازریا وپێکڕاچوو. ٦- خرابکر. ٧- گەلەک ئاخڤت. ٨- دلێ وی خۆشبوو و سەرێ وی گەرمبوو.
هاشى: تورانە د گەل کرن.
هاشم: ١- پەلخاندنکار. ٢- یێ نانی هویر دکەت بۆ تەشریبێ. ٣- ناسناڤێ (عمرو العلى)ـا یە کورێ (عبد المناف)ی و باپیرێ محەممەد پێغەمبەری یە سلاڤ لێ بن، وی نان بۆ حەجییا هویردکر و ئاڤک لێ دکر و دکرە تەشریب ژ بەر هندێ ئەڤ نەقلناڤە هاتە سەر.
الهاشمة: برینا هەستی شکەستی.
هاص: ١- پیقەک هاڤێت(بالندەی). ٢- شکاند. ٣- کوتەکیکر.
هاصى: ڕەڤێ وی شکاند.
الهاصة: چاڤێ فیلی.
الهاصر: شێر.
هاض: ١- پیقەک هاڤێت(بالندە). ٢- شکاند پشتی جەبربنێ(ئەندام). ٣- جارەکا دی لێ زڤڕی(ئێش). ٤- شکاند.
هاضى: کەرکر و بۆ خۆ تورانە پێکرن.
الهاضم: یێ سستی و خاڤی تێدا.
الهاضمة: ١- مێیا (الهاضم)ە. ٢- هێزا حەلکرنا زادی.
الهاضوم: ١- هەر دەرمانێ زادی حەل بکەت. ٢- یێ مالێ خۆ دمەزێخت. ٣- شێر.
هاط: دەنگ و پێژن کرن.
هاطل: ١- خوها وی ڕست. ٢- چوونەکا لاواز کر. ٣- ل دویڤ سەرێ خۆ چوو.
الهاطل: ١- باران. ٢- گیایێ لێک بادایی.
هاع: ١- ل عەردی پەحنبوو. ٢- حەلیا. ٣- قەستکرێ. ٤- ترسنۆکبوو و بزدیا. ٥- برسیبوو. ٦- بێزاربوو.
هاع: دلێ وی ڕابوو.
هاف: ١- گەلەک تێهنیبوو. ٢- دەڤێ خۆ ژ تێهنا دا ل بەر بای ڤەکر(حێشترێ). ٣- زکێ وی نەما و ناڤتەنگا وی زراڤبوو. ٤- ڕەڤی.

الهـاف: ١- یـێ خـۆ ل بـەر تێهنـێ نـەگرت. ٢- یێ زوی تێهنی دبیت.
هافي: برە سەر تایی خۆ.
الهافي: یێ برسی.
الهافیـة: ١- مێیـا (الهـافي)ە. ٢- یێـت بەرزەبووی.
الهاقل: مشکێ نێر.
هاک: بگرە(بۆ کتێ).
هاک: کەرینیەکا زێدەکر.
هاکی: عەقلێ کێم دانا.
هاکما: هوین هەردو بگرن.
هاکموا: هوین هەمی بگرن.
هال: ١- ترسا. ٢- ڕادایێ. ٣- ژ هەیڤێ هەتا هەیڤێ ب کرێ گرت، ئانکو هەیڤەکێ.
الهال: ١- لەیلان؛ سەراب. ٢- یێ دخشیێت و دچیت. ٣- هێل.
هالا: هەڤڕکی کر.
هالة: دۆرمانکا هەیڤێ.
الهـالج: یـێ گەلـەک خـەونێت ب جهنـەئێن دبینت.
هالس: بۆ گوهی گۆت.
الهالس: یێ لەغەر و لەش سڤک.
الهـالع: ١- فرشـکتەنگ. ٢- یـێ بـەزەک. ٣- خەمگەهین. ٤- بزدیایی.
هالک: مری.
الهالکـة: ١- نەفسـا کولبـەیی یـا تێرنـەبت. ٢- مێیا (الهالک)ە.
الهالکي: ئاسنگەر.
الهالوک: ژەهرا مشکا.
الهالي: یێ کێم.
هـام: ١- تێهنیبـوو. ٢- ڤیـا؛ حـەژێ کـر. ٣- ل دویڤ سەرێ خۆ چوو.

الهامة(البومـة البیضـاء): ١- کونـدێ سـپی. ٢- سـەرێ هـەر تشـتەکی. ٣- کەلـەخ. ٤- سـەرۆک و مـەزنێ کۆمـەکێ. ٥- کۆمـا مرۆڤا. ٦- هەسپ. ٧- کوند(تـەیرکێ مریـا) ل دویـڤ کەڤنـە باوەرێـت عـەرەبا جـانی کوشـتی تـۆلا وی نەهاتیـە ڤـەکرن دبیتـە کونـدەک و ل هنـداڤ کـۆڕا وی بـەردەوام گـازی کـەت و دبێژیت(إسقوني إسقوني)و دەمـا تـۆلا وی دهێتـە ڤـەکرن دفڕیـت و دچیت. ٨- هـەر جانـەوەرێ ب ژەهـر وکـی ماری و دوپیشکی. ٩- سپیهـ.
الهامة(بتشدید المیم): ١- هەر جانەوەرێ ب ژەهر وەکی مـاری. ٢- میشەمۆر.
الهامج: یێت هاتینە بەرەلاکرن وەکی پەزی بێ شڤان.
الهامـد: ١- یـێ پـوێتی و ڕەشبووی و هاتیـە گوهـۆڕین. ٢- یـێ هشـک ژ گیـا و دارا. ٣- یـێ چرچربـوویی. ٤- جهـێ بـێ گیـا. ٥- یێ ڤەمری (ئاگر).
هامر: دگەل خۆ بر.
الهامر: ١- ب ڤەڕێژ. ٢- مشە؛ زەحف.
الهامز: لۆمەکەر.
هامس: ب نەپەنی ڤە بۆ گۆت.
هامش: لەز لێکر.
الهامش: پەراوێزا کتێبێ.
هامش: لێ کرە لەز.
هامعة: ١- مێیا (الهامع)ە. ٢- تێتە خوارێ.
الهامل: یێ ژپاشگوهڤە هاتیە هاڤێتن.
الهامیـة: یێـت ل دویـڤ سـەرێ خـۆ چـووین و بەرزەبووین.
هان: ١- نـەرمبوو و ب ساناهی کـەت. ٢- ڕەزیـل و بێ بهابوو. ٣- لاواز.
الهانة: ١- سپیلکا چاڤی. ٢- باشی.
الهانئ: خولام.

الهـانع: یـێ خـۆ بـۆ ئێكـی خـوارکری و خـۆ چەماندی.

هاهنا: (ها) ئاماژەیە بۆ جهی و(هنا) ئانكو ل ڤێرێ و پێكڤـە دبیتـە ئـها ل ڤێـری دگـەل ئاماژەكرنێ ب دەستی بۆ جهی.

هـاود: ١- لایـەنگیری یـا وی كـر. ٢- دگـەل ئاشـبوو. ٣- بـۆ هنـدەک ژ بهـایێ تشـتی هێلا. ٤- سەرادا.

هاوش: تێكهەلیا وان كر.

هاون: ڕەحم پێ بر.

الهـاون: ١- هـاونێ تشـتقوتانێ. ٢- جـۆرەكێ تۆپێ یە.

الهاوون: هاونێ تشتقوتانێ.

هاوي: ئارەزومەند.

الهاوي: كولی.

الهاویـة: ١- یـا كـەڤتی. ٢- ژ ناڤێـت ئـاگری یە. ٣- ئەسمان. ٤- یا جەگەرسۆتی.

هایأ: دگەل گونجا.

هایج: ئاراند و شەڕی وی كر.

هـایط: ١- دەنـگ و پێـژن كـرن. ٢- دیت یـێ لاوازە.

هب(بتشدید الهاء): ١- هشیاربوو. ٢- چكبوو. ٣- بــزاڤ كــەتێ و لــەزكر. ٤- ئاریــا و ڕابوو(با). ٥- دەستهاڤێتێ كر. ٦- هات. ٧- قەتكر. ٨- هەژیا و بری. ٩- ڕەڤی.

هب: حسیبكە؛ حسیبكە من كر.

هبـا: ١- تەیسـی. ٢- تیكـەلی ئـاخێ بـوو. ٣- مـــر. ٤- ب گرانـــی برێڤـــەچوو. ٥- ڕەڤی.

الهبـاء: ١- ئـەو دنـدكێت تـۆزێ نـە یێـت د تیرۆژكـێ دا دهێنـە دیـتن. ٢- دنـدكێت تـۆزێ. ٣- تـۆز. ٤- یێـت كـێم عـەقل. ٥- ل نک سۆفیا دبیتـە (النفس الكلیـة) كو تاریاتی یە.

الهبائب(هبب؛ أهباب): یێ پچپچوک.

الهباب: ١- تۆزا د ڕۆناهیا پەنجەرێ دا دیار دبیت. ٢- یێ گەلـەک ڕادبیت(با).

هبابة: تیڤل.

الهبــار: ١- مـەیمونكێ گەلـەک ب پـویرت. ٢- ئامیرێ برەک.

الهباریة: ١- پەڕی بای فڕاندی. ٢- كەڤشک. ٣- یێ ب تۆز(با).

الهباش(بتشدید البـاء): یـێ گەلـەک تشـتی ب دەسخۆدئێخت و خڕڤەدكەت.

الهباشات: دەستكەڤتی.

الهباشة(بالضم): كۆما مرۆڤا یا نە ژ ئێلەكێ.

الهبال: كۆما (هبالة)ە كو دبیتـە جۆرەكێ دارا یێ تیرا ژێ چیدكەن.

الهبالـة(بالفتح): ١- داخـوازی. ٢- ژدەسـتدانا عــەقلی. ٣- جــۆرەكێ دارێ یــە تیــرا ژێ چێدكەن.

الهبالة(بالضم): كەلەپویرت.

هبب: ١- نەدیاربوو. ٢- كونكر.

الهبب: ١- یێ بەزەک. ٢- گورگێ سڤک.

هبت: ١- دانـایێ. ٢- سـەرێ وی چەمانـد و كێمكر. ٣- قەدرێ وی كێمكر و ڕەزیلكر.

هبت(بالضم والكسر): ترسنۆكبوو و عێقلێ وی چوو.

الهبة (بالفتح): ١- ئێک جار. ٢- سەعەتا ژ سـپێدێ دمینـت. ٣- چەنـدەک ژ دەمــی. ٤- دربێ چەكێ.

الهبة(بالفتح): ١- دەمژمێرەک بەری سپێدێ. ٢- تـۆز و دویكـێلا ژ پشـتا تـۆپێ یـان ئـاریپیچێ ڕا دبیــت. ٣- ئێــک جــارا (هب). ٤- ئێک ڕابوونا بای. ٥- دەمـەک ژ زەمانی. ٦- درب.

الهبة(بالكسر): ١- دربێ شیری و برینا وی. ٢- جــۆر. ٣- كــاودان. ٤- فــالی. ٥- دان؛ بەخشـین. ٦- بێشـكرن. ٧- دانا بێ بەرانبەر.

الهبتة: ١- ئێک جارا (هبت). ٢- لاوازی.

هبج: ل دویڤێک دانایێ.
هبج(بالفتح والكسر): پوفبوو و تێکچوو.
هبد: شکاند و کەلاند.
الهبد: ١- شمتیتالک. ٢- تۆڤکێت شمتیتالکی.
هبذ: ١- لەز دچوونێ دا کر. ٢- لەز دفرینێ دا کر.
هبر: ١- قەتقەتکر و کرە پرتێت مەزن. ٢- قەتکر.
هبر(بالكسر): کوشتێ وی زیدەبوو؛ قەلەوبوو.
الهبر(بالضم والسكون): ١- سیسکا تری. ٢- تشتێ ژ بەر شەکرنا کتانی دکەڤت.
الهبر(بالفتح والسكون): ١- کۆما (هبرة) یە ئانکو گوشت یان گوشتێ بێ هەستی. ٢- ڕاوەستانا قورئانخوینی ل سەرێ ئایەتی کو کارەکێ کریتە. ٣- عەردێ نزم یان خیزێ نزم.
الهبر(بالفتح والكسر): یێ گەلەک ب گوشت.
هبر: کرە پرتێت مەزن.
الهبر(بالفتح): گوشتێ بێ هەستی.
هبرج: ١- چوونەکا بێخێرکر. ٢- نەخشاند.
الهبرج(بالفتح والسكون): ١- یێ چوون بێخێر. ٢- فێلبازێ کوری درێژ. ٣- یێ ب کەلەخ و قەلەو. ٤- گا. ٥- مامزا پیر. ٦- جلکێ نەخشاندی. ٧- چوونا سڤک و ب لز.
الهبرج(بالكسر والسكون): یێ ب گەلەخ و قەلەو.
الهبرية(بالكسر): ١- پرتا پەمبوی یا فری. ٢- لەڤەن و گیا حێسیلێ وەریای. ٣- پەرێ فری. ٤- کەڤشکێ سەری. ٥- برس.
الهبرزي: ١- بازنکێ فارسی. ٢- دینارا نوی. ٣- تشتێ جوان و شرین. ٤- شێر. ٥- کالکا خاڤەی یا باش. ٦- زێرێ خوڕست.
هبز: ١- مر. ٢- دەملدەست مر.

هبش: ١- کەدکر، شۆلکر. ٢- ب لەپی دۆهت. ٣- کۆمکر. ٤- لێدا. ٥- دربەکێ ب ئێش لێدا.
هبش(بالتشديد): ١- کۆمکر. ٢- تیڤلاند.
الهبش: ١- کەد و کار. ٢- بری.
هبص: ١- بزاڤ کەڤتێ و لەزکر. ٢- رژدی ل سەر نێچیرێ کێشا. ٣- لێ رژدبوو.
الهبصی: ڕیڤەچوونەکا سڤکە.
الهبط: ١- کێمی. ٢- تووشبوون ب خرابیێ. ٣- ڕەزیلی.
هبط: ١- هاتە خوارێ. ٢- چووتێڤە. ٣- لەغەربوو. ٤- ئینا خوارێ(بها). ٥- دانایێ. ٦- کێمبوو. ٧- خۆڤەگوهازت. ٨- هاتێ. ٩- ب ژۆرئێخست. ١٠- کێمکر. ١١- بێبهابوو.
هبط(بالفتح والتشديد): پانکر.
الهبط(بالفتح والسكون): ١- کێمی. ٢- کەتنا د خرابیێ دا. ٣- ڕەزیلی. ٤- داکەتن.
الهبطة: ١- ئێک جارا (هبط)ە. ٢- جهێ نزم ژ عەردی.
هبع: ١- ڕێڤەچوونەکا کەلەک بێخێر کر. ٢- ل دەمێ ڕیڤەچوونێ ستۆیێ خۆ درێژکر. ٣- لەزکر و ستۆیێ خۆ درێژکرە ڕێ.
الهبع(بالضم والفتح): ١- کەر. ٢- تێژکێ حێشترێ یێ ل زڤستانێ بووی. ٣- یێ ستۆیێ خۆ ل دەمێ ڕیڤەچووێ درێژدکەت(دەوار).
هبغ: نڤست.
الهبغة: خەو؛ نڤستن.
الهبكة: ١- یێ کەر. ٢- عەردێ پێت دوارا تێدا دچن.
هبل: ١- جەگەرسۆتیبوو. ٢- ژدەستدا.

هبل(بالفتح والتشديد): ١- جەگەرسۆتیبوو. ٢- کەتە سەر ئێک. ٣- بۆ عەیالێ خۆ رزق پەیداکر. ٤- دا بەر بەر دوکێلێ. ٥- دا بەر گوریێ. ٦- گۆتێ: (هبلتك أمك) ئانکو دەیکا تە ب تە جەگەرسۆتی بیت.

الهبل: ١- جەگەرسۆتی. ٢- رێنجبەر. ٣- فێلباز.

الهبل(بفتحتين): شیان.

الهبل (بالكسر والفتح): ١- فێلباز. ٢- زەلامێ مەزن یان یێ درێژ.

الهبل(بالفتح والكسر): ١- فێلباز. ٢- گورگ.

هبل: ژ صەنەمێت ئیلا قورەیشی بوو ژ مراریا سۆر بوو و شکلێ وی شکلێ مرۆڤا بوو و دەستەکێ وی پێڤە نەبوو، قورەیشیا دەستەکێ زێری بۆ چێکربوون، قوربانێ وی سەد حێشتر بوون، و تەلبیا وی ب ڤی رەنگی بوو: (لبيك اللهم لبيك، إننا لقاح، حرمتنا على ألسنة الرماح، يحسدنا الناس على النجاح).

الهبلى(بالكسر): خۆمەزنکرنا د رێڤەچوونێ دا.

الهبلة(بالضم): ماچ.

الهبنق: ١- یێ کەر. ٢- یێ کورت.

الهبنك: ١- کەرەمرۆڤێ لاواز. ٢- یێ ب کارێ پیزەڤەنگیێ رادبیت.

الهبهاب: ١- یێ بەزەک. ٢- یێ قیژقیژی. ٣- لەیلان؛ سەراب.

هبهب: ١- برسقی. ٢- هشیاربوو. ٣- ژپاشڤەبر. ٤- سەرژێکر. ٥- لەزکر.

الهبهب: ١- یێ بەزەک. ٢- یێ سڤک.

الهبهبي: ١- یێ باش. ٢- یێ خزمەت خۆش. ٣- شڤانێ پەزی. ٤- یێ گوشتی دبڕێرت. ٥- قەساب. ٦- یێ بەزەک. ٧- یێ شۆلزان. ٨- حێشترێ سڤک. ٩- زادلێنەر. ١٠- یێ باش سەرێ حیشترا دکیشت و سترانا بۆ دبێژت.

الهبوب(الهبوبة؛ الهبيب): بایێ تۆزێ رادکەت.

الهبوب(بالضم): رابوون.

هبوة: تۆز و غوبار.

الهبور (بالفتح التشديد): ١- پویش. ٢- مویریا هویر.

الهبور(بالفتح): تەڤنپیرک.

الهبوط(بالضم): هاتنەخوارێ.

الهبوط(بالفتح): نشیڤی؛ ژۆردانی.

الهبول: ١- مرن. ٢- مرنا کەسێ نێزیک. ٣- ژنکا جەگەرسۆتی.

الهبي: زارۆک.

الهبير: ١- یێ گوشتی دبرت. ٢- عەردێ چال.

الهبيرة(بالضم): حەفتیار.

الهبيغ: یێ خەوتە.

هت: ١- دا دویڤ ئێک باش گۆت(ئاخڤتن). ٢- رێهت. ٣- رست و دا دویڤ ئێک. ٤- دەنگکر. ٥- دراند. ٦- قەدرێ وی کێمکر. ٧- داقوتا(دار). ٨- شکاند و هویرکر.

الهت‌ء(الهتي‌ء؛ الهيتيء؛ الهيتاء؛ الهتأة): دەم.

هتأ: ١- دانایێ. ٢- خوار. ٣- چەمیا. ٤- خۆ چەماند.

هتا: شکاند و ب پیا لێگەریا.

الهتات(المهت): ١- یێ سڤک. ٢- یێ پرێژ.

الهتاف(الهتف): دەنگێ هشک و بلند.

الهتافة(الهتفى): یا نەرم و ب دەنک.

الهتاك: ١- هەتکبەر. ٢- پەردەدر.

الهتامة: هویرکێ تشتێ هاتیە شکاندن.

هتر: ١- ژێکئینادەر؛ پەرتاند؛ هنجنی. ٢- عەقلێ وی ژ سەری بر.

هتر(بالفتح والتشديد): باش هنجنی.

الهتر(بالفتح والسكون): یێ کورت.

الهتر(بالكسر والسكون): ١- درەو. ٢- کارێ عنتیکە. ٣- ئاخڤتنا پویچ و پەلاچە. ٤- نیڤا ئێکێ یا شەڤێ.

الهتر(بالضم والسكون): نەمانا عەقلی ژ بەر ئەگەرەکێ.
الهترک: ١- شێر. ٢- زەمانێ سەخت.
هتش: کشکرێ؛ پێرابەردا.
هتع: ب لەز هات.
هتف: ١- دەنگکر. ٢- دەنگێ خۆ بەردا. ٣- گازی کر. ٤- پەسنە کر.
الهتف(الهتاف): ١- دەنگ. ٢- قیری. ٣- گازی.
هتک: ١- کونکر. ٢- کێشا و ژێ دادراند. ٣- پیچەک ژێڤەکر. ٤- ب درێژکانی دراند. ٥- هەتک بر. ٦- راکێشا و قەتاند.
الهتک(بالضم والسکون): نیڤا شەڤێ.
الهتک(بالضم والکسر): یێ دراندی.
الهتکة(بالضم والسکون): ١- خۆستارەکرن. ٢- دەمەکێ شەڤێ.
هتل: بارانا وی بەردەوامبوو(عەسمان).
الهتلان: بارانا هویرا بەردەوام.
هتلم: پسپسکر.
الهتلمة: پسپس.
هتم: ١- ددانێت بەرێ دەڤی هاڤێتن. ٢- ددانەکێ بەرێ دەڤی ژ بنی شکاند.
هتمر: گەلەک ئاخڤت.
هتمل: پسپسکر.
الهتملة: پسپس.
هتن: ١- چیچپ هاتن(رونڤک). ٢- بارێ و ل دویڤێک هات.
الهتن: بارانا ل دویڤێک.
الهتهات: ١- یێ سڤک. ٢- یێ ئاخڤتن سڤک.
هتهت: ١- شکاند. ٢- لێحەیتاند ئانکو گۆتێ: هت هت (حێشتر). ٣- لەزکر.
الهتوف: ١- یێ گەلەک دخوینت. ٢- یێ ب دەنگ. ٣- یێ دەنگدەر.
هتون: ب بارین.
الهتیکة: هەتکبەری.
هث: درەوکر.
هثی: گرت و هاڤێت.
الهثاث: درەوکەر.
الهثهاث: ١- یێ بەزەک ژ مرۆڤ و جانەوەرا. ٢- یێ تێکهەل. ٣- یێ درەوکەر.
هثهث: ١- تێکهەلبوو. ٢- زۆرداریکر. ٣- ب دژواری دارێهت.
الهثهثة: تێکهەلبوونا دەنگا؛ شەمەتە.
هثم: ١- قوتا هەتا هویرهویرکری. ٢- هندەک دا.
هج(بالتشدید): ١- هەرافت. ٢- غەوارەبوو (ئاڤ). ٢- هلبوو.
الهج (بالضم): نیرکێ هەڤجارێ.
هجأ: ١- ئارامبوو و نەما. ٢- خوار. ٣- تژیکر.
هجئ: برسا وی ئاریا.
الهجأ: هەر تشتێ ژ تە هاتیە برێن.
الهجأة: ١- زەلامێ کەر. ٢- ژنکا کەر.
هجا: ١- عەیبێت وی دیارکرن و قەسە گۆتنێ. ٢- کتکتە پیت گۆتن.
هجی(بالتشدید): ١- کتکتە پیت گۆتن. ٢- پیت نیشا دان.
الهجاء(بالفتح): بەق.
الهجاء(بالکسر): ١- عەیب دیارکرن قەسە گۆتن. ٢- گۆتنا پیتا کتکتە.
الهجاء(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک عەیبا دیاردکەت.
هجاة: بەق.
الهجاج: ١- رێڤەچوونا ب لەز و سڤک. ٢- یێ ل دویڤ سەرێ خۆ دچیت.
الهجاجة: ١- مرۆڤێ بێعەقلێ ب چو سەرا نەکەڤت. ٢- کەرەمرۆڤ. ٣- بایێ دژوارێ هەر تشتەکی بنئاخ دکەت.

الهجار(بالكسر): ١- بەنکەکە دئێخنە دەستێ حێشترێ و ب ناڤتەنگا وێ ڤە گرێددەن. ٢- ژەها کڤانی. ٣- تۆک. ٤- تاج.
الهجارس: ڕۆژێت سەخت و دژوار.
الهجاس: شێرێ هشیار.
الهجام: ١- یێ گەلەک هێرشا دکەت. ٢- یێ دلێر. ٣- شێر.
الهجان: ١- تشتێ ژ هەمیێ باشتر. ٢- حێشترێت دسپی.
الهجان(بالفتح والتشديد): سیارێ دەوارێ دوقۆر.
الهجانة: ١- مەردینی و ئەسلینی. ٢- سپیاتی.
هجاه: ب شعرێ عەیبێت وی دیارکرن و قەسە گۆتنێ.
هجاهج: نەسویر و نەشرین(ئاڤ).
هجج: ١- غەوارەبوو (ئاڤ). ٢- هلکر هەتا بوویە قچقا وی(ئاگر).
الهجج(بالضم): کانی.
هجد(بالتشديد): ١- هشیاربوو. ٢- ب شەڤ نڤست. ٣- هشیارکر. ٤- نڤاند.
هجد: ١- ب شەڤ نڤست. ٢- ب شەڤ نڤێژکر. ٣- ما هشیار.
هجد(بالفتح والتشديد): ١- ژ خەو ڕابوو. ٢- ب شەڤ نڤست. ٣- ب شەڤێ نڤێژ کرن. ٤- ژ خەو ڕاکر. ٥- نڤاند.
هجر: ١- هێلا؛ پشت دایێ. ٢- مشەختبوو. ٣- پەیوەندی دگەل بری و هێلا. ٤- پشتا خۆ دایێ و بەرنەدا(ژن). ٥- ژبەرخەو ئاخڤت. ٦- خەونەک دیت.
هجر(بالتشديد): ١- ل تەعرێ چوو. ٢- گەرما وی دژواربوو. ٣- مشەختکر.
الهجر(بالفتح والسكون): ١- هێلانا وێ تشتێ نە ژ هەژی هێلانێ. ٢- دژواریا گەرمێ. ٣- مەردێ باش. ٤- نیڤا ڕۆژێ. ٥- سالەک یان پتر. ٦- درێژی و مەزنی. ٧- بەرگۆتک؛ ژ بەرئاخڤتن. ٨- هەفسار.
الهجر(بالضم والسكون): ١- ئاخڤتنا کرێت. ٢- کرێت ئاخڤتن.
الهجر (بالفتح والكسر): یا زێدەباش ژ حێشترا.
الهجر(بالكسر والسكون): یێ مشەختبوویە گوندا.
الهجراء: ١- ئاخڤتنا کرێت. ٢- بەساتی.
الهجرة(بالفتح والسكون): ١- ئێک جارا (هجر). ٢- ژنکا قەلەو.
الهجران: ١- هێلان. ٢- مشەختبوون. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە ژ بیرکرنا کەسێ مرۆڤی هێلای.
الهجرة(بالكسر والسكون): ١- مشەختبوون. ٢- هێلانا جهێ کافرا و ئاکنجیبوون ل جهێ مسلمانا. ٣- مشەختبوونا پێغەمبەری سلاڤ لێ بن ژ مەککەهێ بۆ مەدینێ ل هەیڤا (ربيع الأول) ل سالا (١٣)ێ ژ دەعوێ (البعثة) ل سالا (٦٢٢)ێ زایینی.
الهجرة(بالضم والسكون): مشەختبوون.
الهجرس: ١- تێژکێ ڕویڤی. ٢- هرچ. ٣- دومڕ؛ مۆن. ٤- مەیموینک.
الهجرع: ١- کەرەمرۆڤێ دینەکە. ٢- درێژێ لەنگەر. ٣- تاژی.
الهجرياء: عەدەت.
هجز: پسپسکر.
هجس: ١- هاتە هزرا وی. ٢- زڤڕاند و چو د دەستی نەکر.
الهجس: ١- پسپس. ٢- هزرا دهێتە سەرێ مرۆڤی.
هجش: ١- ئاراند. ٢- هێدی هاژۆت. ٣- پێکراپەردان. ٤- خەریببوو.
الهجشة: ١- ئێک جار. ٢- ڕابوون.
هجع(بالتشديد): نڤست.

هجع: ١- ب شەڤ نڤست. ٢- نڤست.
الهجع: بێ ئاگەهێ کەر.
الهجعة(بالفتح والسكون): ١- ئێک نڤستن. ٢- خەوا سڤک یا ل دەستپێکا شەڤێ.
الهجعة(بالضم والسكون): ١- یێ گەلەک دنڤیت. ٢- بێئاگەهێ کەر.
الهجعة(بالكسر والسكون): ١- جۆرێ نڤستنێ. ٢- بێئاگەهێ کەر.
هجف: ١- برسیبوو و زکێ وی چوو. ٢- ناڤتەنگا وی د گەل تەنشتا ڕاستبوو.
الهجف: ١- دلرەقێ گران ژ کەردیکل و مرۆڤا. ٢- درێژێ زەبەللەح. ٣- هناڤ فرەهـ.
الهجفان: یێ تێهنی.
هجل: ١- هاڤێت. ٢- شەر پێ کر. ٣- بادا.
هجل(بالفتح والتشديد): ١- بەحسێ وب ب خرابی کر. ٢- قەسە و خەبەر گۆتن.
الهجل(الهجلة): عەردێ نزم.
هجم(بالتشديد): هێلا هێرشێ بکەت.
الهجم(بالفتح والسكون): ١- پەرداغێ مەزن. ٢- خۆهـ.
هجم: ١- هێرش کر. ٢- بێ دەستویری چوو نک. ٣- ب لەز هات. ٤- هەرفت. ٥- غەوارەبوو. ٦- ئارامبوو. ٧- هەمی دۆهت. ٨- ب توندی هاژۆت. ٩- تەبقی. ١٠- ڕاوەستا. ١١- سستبوو. ١٢- بێدەنگبوو و هزرا خۆ کر.
هجم(بالفتح والتشديد): هێلا هێرشێ بکەت.
الهجم(بالفتح والسكون): ١- پەرداخێ مەزن. ٢- خوهـ.
الهجمة: ١- ئێک هێرش. ٢- دەستپێکا تاریا شەڤێ. ٣- بزنا پیر. ٤- دژواریا سەرێ. ٥- دژواریا گەرمێ. ٦- ژمارا حێشترا یا د ناڤبەرا چلێ هەتا حەفتییێ یان سەدێ.

هجن: ١- یێ ب کێماسی بوو. ٢- کێماسیەک گەهشتێ. ٣- یێ دوقۆربوو.
هجن(بالتشديد): ١- کێماسی گەهاندێ. ٢- گۆتی یێ کرێت و ب عەیبە. ٣- دوقۆرکر.
الهجنة(بالضم): ١- یێ ب کێماسی و کرێتی. ٢- بەرزەکرن. ٣- ئاخڤتنا کرێت.
الهجنف: یێ درێژ و پان.
الهجهاج: ١- یێ کەر. ٢- یێ گەلەک خراب. ٣- ئاقلسڤک. ٤- یا دەنگ دژوار(حێشتر). ٥- یێ پیر. ٦- بادژوار(ڕۆژ). ٧- مسیبەت.
هجهج: ١- ب توندی قیژی ڤەدا. ٢- پاشڤەلێدا. لێحەیتاند و گۆتێ: هیج هیج(حێشتر).
الهجو: کرنا گۆتنێت خراب دەرهەقی کەسەکی.
الهجود: یێ ب شەڤێ نڤێژا دکەت.
الهجوري: فراڤین.
الهجوع: نڤستنا ب شەڤ.
الهجول: ١- ژنکا قەحبە. ٢- د ڕژیایی(ڕەندک).
الهجوم(بالفتح): ١- یێ ب لەز هێرشێ دکەت. ٢- یێ خوهێ ددەتە ڕستن. ٣- یێ ئاخێ دکەتە سەر تشتی(با).
الهجوم(بالضم): ١- هێرش. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو تشتێ ژ نشکەکێ ڤە ب سەر دلی دا دگریت.
الهجيج: ١- نهالا کویر. ٢- عەردێ درێژ یێ دهێلیت ڕیڤینک لەزێ ل چوونێ بکەن. ٣- خیچا ل عەردی کێشان ژ بۆ پێشبینیکرنێ.
الهجير: ١- نیڤا ڕۆژێ. ٢- دژواریا گەرمێ. ٣- شیرێ مەهی. ٤- برکا مەزن و بەرین. ٥- پەرداخێ مەزن. ٦- قووناغا د ناڤبەرا باژێرێ (الكوفة) و باژێرێ (البصرة) دا.
الهجير؛ الهجيرة(بالفتح والتشديد): عەدەت.

الهجیری: بەرگۆتن؛ ژ بەرائاخفتن.
الهجیرة: ١- دەمێ نیڤرۆ. ٢- دژواریا گەرمێ.
الهجیسة: شیرێ د کونکی دا هاتیە خراببووی و هاتیە گوهۆڕین.
هجیع: پیچەک؛ جوینەک.
الهجیل: ١- عەردێ نزم. ٢- برکا باش چێنەکری.
الهجیمانة: ١- دوڕ. ٢- تەڤنپیرکێ نێر.
الهجیمة: شیرێ تیرێ مەهی.
الهجین: ١- یێ دوقۆر، دوقۆریا مرۆڤا یا ژ لایێ دایێ ڤە دبێژنێ(هجین) و ژ لایێ بابێ ڤە دبێژنێ(الإقراف). ٢- یێ دومۆر؛ مۆن.
هـد (بالتشدید): ١- هەرافت و ژ بنبڕ. ٢- لاوازکر. ٣- پیربوو. ٤- دەنگکر. ٥- گورمێن ژێ هات دەمێ هەڕڤتی.
هد(بتشدید الدال): شکاند و ئینا خوار.
الهد(بالفتح): ١- زەلامێ مەرد. ٢- دەنگێ ستویر.
الهد(بالکسر): زەلامێ لاواز.
هدأ: ١- ئارامبوو. ٢- خۆجهبوو. ٣- مر.
هدأ(بتشدید الدال): تەناکر.
الهدأة(بالفتح): ١- ئێک جارا (هدأ). ٢- پیچەک ژ شەڤێ.
الهدأة(بالکسر): قویت.
هدی: ١- بەرێ وی دا ڕێکا ڕاست و دورست. ٢- بەرێ وی کەتە ڕێکا ڕاست. ٣- بەرێ وی دایێ. ٤- ب پێشکەت. ٥- ڤەگوهازت(بویک). ٦- چەمیا. ٧- کۆهانا وێ بچویکبوو ژ بەر بارکرنێ(حێشتر).
هدی(بالفتح التشدید): ١- کرە دیاری. ٢- ڤەگوهازت(بویک). ٣- بەلاڤکر.
الهدی(بالضم): ١- ڕێنیاسین. ٢- ڕۆهنکرن. ٣- ڕێیا ڕاست و دورست. ٤- ئاشکرایی. ٥- نیشادان. ٦- ژ سالوخەتێت پێغەمبەری یە - سلاڤ لێ بن. ٧- ل نک سۆفیا دبیتە خویاکرن.
الهدی(الهدء): ١- ڕێباز. ٢- ژیاننامە.

الهداءة: هەسپێ ناڤتەنگ زراف.
الهداب(بالضم): ١- دەڤلالۆتەیێ قەسەگران. ٢- کۆما (هداب)ە کو دبیتە تایێ دارێ. ٣- ڕویشکێت جلکی.
الهداج: ١- یێ وەکی پیرەمیرا بڕێڤەدچیت. ٢- ب ڤەهەژیان ڤە بڕێڤەچیت.
الهداد: ١- بێهنفرەهی. ٢- ترسنۆک.
الهدادة: یێ ترسنۆک.
الهداریس: مسیبەت.
الهدال: ١- یێ شۆڕ. ٢- یێ چڕ.
الهدال: جۆرەکێ گورگەهێ یە ل سەر تاێت هندەک دارێت بەری دژیتن و ئاڤا وان دمێژت، گەلەک جۆر ژێ هەنە، جۆرەک زڤستانا ل سەر دارێت باهیڤ و سێڤا دیاردبیت و جۆرەک ژی ل سەر دارێت زەیتوینا دیاردبیت.
الهدالة: جڤات.
الهدام: گێژبوونا ژ دەریایێ پەیدا دبیت.
الهدانة(بالکسر): ئاشتیا پشتی شەڕی.
الهداهد: بێهنفرەهی.
الهدایة: ١- دەلیلێت مرۆڤی دگەهیننە مەبەستا وی. ٢- دەلیلێت مرۆڤی دگەهیننە ڕێکا ڕاست. ٣- ڕیکا مرۆڤی دگەهینیتە مەبەستا وی.
هدب: ١- بڕی. ٢- دۆهت. ٣- چنی.
هدب(بالفتح والکسر): ١- مژویلانکێت وی درێژبوون. ٢- تایێت وێ درێژبوون.
الهدب(بفتحتین): ١- مژویلانک. ٢- خەمل و ڕیشالۆک جلکی. ٣- هەر بەلگەکێ درێژۆک. ٤- تایێت شۆڕ.
الهدب(بالفتح والکسر): ١- یێ ب مژویلانک. ٢- یا ب ڕویشالۆک. ٣- شێر.
الهدب(بضمتین): یێ وەستیای و لەشگران.

الهدة: ١- ئێک جارا (هد) یە. ٢- دەنگێ کەڤتنێ. ٣- پیچەک ژ شەڤێ.
هدج: ١- وەکی پیرەمێرا برێڤەچوو. ٢- ب لەرزک ڤە برێڤەچوو. ٣- دلێ وێ ما ب تێژکێ وێ ڤە. ٤- دەنگکر.
هدج(بالتشدید): کوهانێ وێ مەزنبوو هەتا وەکی مەحافێ لێهاتی.
الهدجدج: ١- یێ وەکی پیرەمێرا ب رێڤە دچیت. ٢- نێرێ کەردیکلی.
الهدد: دەنگێ ستویر.
هدد: گەفکرن.
هدر: ١- حەلالکر. ٢- دەنگکر(حێشتر). ٣- بەتالکر. ٤- گرانبوو. ٥- دەنگکر. ٦- بلندبوو. ٧- کەلی. ٨- بشکڤی. ٩- گەلەک درێژ و مەزنبوو.
الهدر(بالفتح والسکون): ١- دارگرانێ بێخێر. ٢- یێ ب هەروە چووی.
الهدر(بالکسر والسکون): مرۆڤێ بێخێرێ چونە.
الهدر(بفتحتین): حەلال و چونە.
الهدرة(بالضم): بێخێرێ چونە.
هدش: کشکر(صه).
هدغ: تیڤلاند.
هدف: ١- بژۆرکەت. ٢- نێزیکی... بوو. ٣- لەزکر. ٤- هاڤێت.
هدف(بالفتح والکسر): تەمبەل و لاواز بوو.
الهدف: ١- هەرتشتێ بلند و بێشکیش. ٢- ئارمانج. ٣- زەلامێ قەدرگران. ٤- یێ خەوگران. ٥- یێ بێخێر و چونە.
الهدفة(بالکسر): کۆما مرۆڤا و خانیا.
هدک: هەرفاند.
هدل: ١- خواند (کۆتر). ٢- سستکر و بەردا خوارێ.
هدل(بالکسر): ١- سستبوو و هاتە خوارێ. ٢- لێڤا وی گولبوو و شۆربوو(حێشتر).
الهدل: یێ لێڤشۆر(حێشتر).
الهدلمة: خیزەعەردێ گەلەک ب داروبار.
هدم: ١- هەرافت و ئێخست. ٢- پشتا وی شکاند.
هدم(بالتشدید): ١- هەرافت. ٢- پنیکر.
الهدم(بالفتح): خوینا حەلال کری.
الهدم(بالکسر): ١- جلکێ کەڤن. ٢- کالکا خاڤەیا کەڤن. ٣- پیرەمێر.
الهدم(بفتحتین): ١- دیوارێ بیرێ یێ هەرفتی. ٢- هەر تشتی هەرفتی و کەتی. ٣- خوینا حەلال کری.
الهدم(بالفتح والکسر): کەرەمرۆڤێ تویعەت ژنک.
الهدمة(بالکسر): جلکێ دریای.
الهدمة(بالفتح والسکون): ١- جارەکا هەرفینێ. ٢- بارنا هویر.
هدمل: دراند.
الهدمل: ١- جلکێ دریای. ٢- یێ کەڤنارە. ٣- یێ گەلەک ب پویت. ٤- گرێ لێکدای و بلند.
الهدملة: ١- زەمانێ کەڤن. ٢- عەردەخیزێ گەلەک دار لێ. ٣- جڤات.
هدن(بالتشدید): ١- ڕاوستاند؛ ئارامکر. ٢- ژێ گیرۆکر. ٣- قائیلکر. ٤- هاویشکر.
الهدن(بالفتح): یێ سست.
الهدن(بالکسر): مشەیا گیا و چەروانا.
الهدنة(بالضم): ١- ئاگربەستا بەروەخت. ٢- ئاشتبوون. ٣- تەناهی و ئارامی.
الهدنة(بالفتح): ١- ئێک ئاشبوون. ٢- بارانا هویرا بێخێر.
هدهد: ١- دەنگکر(حێشتر). ٢- خواند(بالندە). ٣- هەژاند(بچویک).
الهدهد(بالفتح): دەنگێت ئەجنا.

الهدهد (الهداهيد): هۆپهۆپک؛ بۆتبۆت؛ داودێ دونكل؛ تەیركێ سلێمان پێغەمبەر.

الهدوء: ١- ئارامی؛ بێدەنگی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئارامیا نەفسێ ژ بەر خوشیێت جوان.

الهدوج: یا زوی گرار تێدا دکەلیت.

الهدود: ١- عەردێ ڕاست. ٢- ئاستەنگا ب زەحمەت. ٣- یێ ژۆردانی ب زەحمەت.

الهدون: تەناهی و ئارامی.

الهدي(بالفتح): ١- ئەو ئاژەلە یێ دکەنە دیاری بوو مالا خودێ و بەر ب مالا وی. ٢- قوربان. ٣- ڕێباز. ٤- ژیاننامە؛ ژینەنیگار.

الهدي(بتشديد الياء): ١- كۆترکا نامە و نڤیسارا دگەهینیتە جهێت دویر. ٢- بویک. ٣- یێ ددەنە بویکێ ژ ئاژەلی. ٤- ئێخسیر. ٥- زەلامی ب رووەمەت.

هدبية الأذناب أو المذنبات: جوینەکێ پێشکێت بێ پەڕن، وەکی کرمکێت ڕەشێت ل ناڤ ئاڤێت کانیانە.

هدية(بالفتح): ١- دیاری. ٢- بویک.

هدية(بالكسر): ١- ژیاننامە. ٢- ڕێباز.

الهديد: زەلامێ درێژ.

هدير: دەنگێ حێشترا.

هديل: ١- دەنگێ کۆترێ.٢- کۆترێ نێر. ٣- خواندنا کۆترێ. ٤- ل دویڤ کەڤنە باوەرێت عەرەبان ناڤێ تێژکێ کۆترێ بوو ل سەردەمێ نووح پێغەمبەری سلاڤ لێ بن بالندەکێ گوشتخۆر خۆ لێ دا و بر و خوار، ژ هینگێ هەتا نوکە هەر بالندەیەک ب خواندنا خۆ بۆ دکەتە گری. ٥- زەلامێ گەلەک ب پویت. ٦- زەلامێ پویتێ وی تیکرا و خەلەک. ٧- یێ هستیگران.

الهديم: گیایێ پار.

هذ: ١- ب لەز قەتکر. ٢- قوتکر.

الهذ: یێ بڕەک.

هذأ: ١- سڤک قەتکر. ٢- کوشت. ٣- ئێشاند. ٤- خەلەتی تێدا کرن (ئاخڤتن). ٥- ژ وەستانێ کەڤت.

هذئ: مر.

الهذأة: مەریێر.

هذى: ژ بەر ئاخڤت.

هذا: پەیڤەکا پێکهاتیە ژ (ها)یا ئاگەهکرنێ و (ذا)یا ئاماژەکرنێ و دبیتە: ها ئەڤە.

هذا: ١- قەتکر. ٢- ئاخڤتنەکا هەر پەیڤەک ژ جهەکی کر.

هذى: ئاخڤتنەکا هەر پەیڤەک ژ جهەکی کر.

الهذاء: ١- دلێر. ٢- بڕەک. ٣- تیژ. ٤- ئاخڤتنا توڕوهات.

الهذاء(الهاذ): یێ دئاخڤیت بەلێ هەر پەیڤەک ژ جهەکی.

الهذاء؛ الهذاءة(بالفتح والتشديد): یێ گەلەک دئاخڤیت و هەر پەیڤەکا وی ژ عەردەکی.

الهذاذ: بڕەک.

الهذار: یێ ئاخڤتنا پەیچ و پەلاچە دکەت.

الهذارم(الهذارمة): یێ پڕبێژ.

الهذام: ١- یێ دلێر. ٢- شیرێ بڕەک. ٣- تیژ(سەرەڕوم).

الهذاهذ: یێ دبێژنە هەرکەسێ دبینن: ئەم ژ هەوەینە و خولامێت وەینە.

هذب: ١- کەزاخت. ٢- خەملاند و تشتێ کرێت ژێ چێکر(پرچ). ٣- هەڕکی. ٤- لەزکر. ٥- خەلەتی مشەبوون.

هذب(بالفتح والتشديد): ١- کەزاخت. ٢- خەملاند و جوانکر و پەیڤێت کرێت ژێ ڕاکرن (شعر). ٣- ڕەوشتێ وی پاقژکر. ٤- لەزکر.

الهذب(بفتحتين): ئەختوباری.

الهذب(بالفتح والكسر): یێ بەزەک.

هذر: ١- ژ بەر ئاخفت. ٢- شێلوبێل ئاخفت. ٣- گەرما وی دژواربوو.
هذر(بالفتح والكسر): شیلوبێل ئاخفت.
الهذر: ١- ئاخفتنا مشە و شێلوبێل. ٢- ئاخفتنا پویچ و پەلاچە. ٣- یێ مشە و بێخێر.
هذرب: گەلەک ئاخفت و بلەز.
الهذربان: یێ سڤک د ئاخڤیت و سڤک خزمەتێ دکەت.
الهذرة(هذر؛ هذار؛ هذارة؛ مهذر؛ مهذرة؛ هذريان): یێ ئاخفتنا پەیچ و پەلاچە دکەت.
هذرف: لەزکر.
هذرم: ١- زێدە ئاخفت. ٢- لەز د ئاخفتنێ یان خواندنێ دا کر. ٣- تێکهەلکر.
هذف: لەزکر.
الهذف(الهذاف؛ المهذف): لەزۆکێ دژوار.
هذل: لەزکر.
هذلم: ب لەز چوو و پێنگاڤێت خۆ کورت هاڤێتن.
الهذلوع: یێ لێڤ ستویر.
الهذلول: ١- زەلامێ بەزەک. ٢- تیر یان گورکێ چوون سڤک. ٣- هەسپێ درێژ و موکم. ٤- گرێ بچویک. ٥- جۆکا بچویکا ئاڤێ. ٦- هەویرکێ خیزی. ٧- ئێشا دگەهیتە تشتی. ٨- دەستپێکا شەڤێ یان دویماهیا وێ. ٩- عەورێ زراڤ.
الهذرمة: یێ سڤک دئاخفت و دخوینت.
الهذروف: یێ بەزەک یان دەستسڤک.
هذلم: رێڤەچوونەکا پێهنگاڤ کورت کر.
الهذلول: خیزێ تەنک.
الهذلية: موعتەزلەنە؛ دویڤچوویێت شێخێ موعتەزلا (أبو الهذيل محمد بن الهذيل العلاف)ن، یێ کو دیسا دبێژنێ (شيخ المقزلة)، دبێژن: شیانێ خودێ ب دویماهی دهێن، و لڤینا کەسێت هەر و هەر زیندی نامینت و دێ کەڤیتە رادوەستیانەکا بەردەوام.
هذم: ١- ب لەز بری. ٢- ب لەز خوار.
الهذم: یێ برەک.

الهذهاذ(الهذاهذ): ١- یێ بەزەک. ٢- یێ برەک.
هذوذ: برەک.
هذوم: ب لەز قەەتدکەت.
هذيان: بەرگۆتک.
هر(بالفتح والتشديد): نەڤیانا خۆ تێکر. ٢- لێ نری. ٣- دەنگکر. ٤- بری. ٥- هشکبوو و زیقبوو. ٦- رەوی. ٧- عویزعویز کر. ٨- هناڤێت وی برن. ٩- هیلا ب هناڤا بکەڤیت هەتا مری. ١٠- کەتە هناڤچوون.
الهر(بالضم): ١- شێر. ٢- ئاڤ و شیرێت مشە.
الهر(بالكسر): ١- کێتک. ٢- دەنگێ هاژۆتنا دەواری یان ئاڤدانا وی.
هرأ: ١- پویچی و کرێتی و خرابی زیدە کرن. ٢- لێ دژواربوو هەتا کوشتی یان چونەمای بمرت(سر). ٣- سەرما وێ دژواربوو. ٤- هندی کەلی هلهلی یان هلوەریا. ٥- بوهوژی.
هرأ (بالفتح والتشديد): ١- شکاند. ٢- هلهلاند؛ هلوەراند.
هرئ(بالضم): گەرمایێ و سەرمایێ کوشت.
هرئ(بالفتح): هندی کەلی هلهلی یان هلوەریا.
الهرئ: گوشتێ هند کەلی تاکو هلوەریای و ژ هەستی ڤەبوی.
هری: ب چویڤی دانایێ.
هری(بالفتح والتشديد): رەنگێ وی زەرکر.
الهراء(بالضم): ئاخفتنا زێدە و بێ رامان.
الهراء(بالكسر): شتلێ دارقەسپێ.
الهراء(بالفتح والتشديد): یێ جلکێت شۆلێ بازێرێ (هراة)ێ ئیرانی دفرۆشیت.
الهرابذة: کۆما (هربذ)ە ئانکو: ١- مەزنێ هندستانێ. ٢- زانایێ هندستانێ. ٣- خزمەتکارێ مالا ئاگری ل نک زەرەدەشتیا.
الهراءة: ژنکا پرێبێژ.

الهراة: باژێرەکە ل دەڤەرا خەراسان ل ئیرانێ.
الهراج: یێ گەلەک غاردەدت.
الهراجة: ١- مێیا (الهراج)ە. ٢- جڤاتا لەزێ دئاخفتنێ دا دکەت.
الهراجیل: ١- ییّت درێژ ژ مرۆڤا. ٢- ییّت زەبەللەح ژ حیشترا.
هراد(أراد): ڤیا.
الهرار (بالضم): ١- فیشییّت حێشترا. ٢- ئێش و وەرەمێت د ناڤبەرا پیست و گوشتێ حێشترا دا.
الهرار(بالفتح والتشدید): صەیێ کیلبە قیچکری.
الهراران: ١- دو ستێرن کو دبنە: أ- (النسر الواقع) ئانکو قورتێ خۆ دارِهتی نێچیرێ. ب- (قلب العقرب) ئانکو دلێ دوپیشکی. ٢- هەردو کانونن یا ئێکێ و پاشیێ.
الهراس(بالضم): شێرێ گەلەک ب خوەرە.
الهراس(بالفتح والتشدید): ١- شێرێ گەلەک ب خوەرە. ٢- یێ هەریسێ چێدکەت. ٣- یێ هەریسێ دفرۆشت.
الهراسة: ١- هەمەت و هێز و شیان. ٢- جۆرەکێ دارێت مەزن و ب ستری یە.
الهراش(بالکسر): هەڤرکی و شەر.
الهراع: ١- چوونا نەرحەت و بلەز. ٢- هاژوتنا دژوار.
هراق: رێهت.
الهراکل: یێ زەبللەح، یێ گەود مەزن.
الهراکلة: ١- سەئاڤ؛ سەیێ ئاڤی. ٢- جهێ پێلێت دەریایێ ب کۆم لێ ددەن. ٣- حەیوانێ ئاڤی یێ کماخ مەزن.
الهراکیري: جۆرەکێ خۆکوشتنێ یە ل دویڤ رێبازا چاپانی، خۆکوژ زک و سینگێت خۆ ددرینت و کێرێ دکەتە د ستۆیێ خۆ را.
الهرامس: شێرێ دژوارێ بەربوویە مرۆڤا.
الهرامسة: کۆما (هرمس) یە کو زانایێ ستێرناس(یۆنانی) یە.
الهراوة: چویڤێ مەزن؛ دۆق.
هرب(بالتشدید): ١- هێلا برەڤت. ٢- رەڤاند و ژ جهەکی برە جهەکێ دی.
هرب: ١- رەڤی. ٢- لەزکر. ٣- دویرکەت. ٤- خەندقاند.
هرب(بالکسر): پیربوو.
الهرب: رەڤین.
الهربع: ١- دزێ سڤک. ٢- گورگێ سڤک.
هرت: ١- پێنجدا. ٢- دراند. ٣- کەلاند و کهلینا وی زێدەکر.
هرت(بالفتح والکسر): فرەهبوو.
الهرت(الهرات؛ الهروت): شێر.
الهرة(بالکسر): کتکا مێ.
الهرة(الهریرة): نەڤیان.
الهرث: جلکێ دربای.
الهرثم(الهراثم): شێر.
الهرثمة: ١- رەشاتیا دفنا صەی. ٢- شێر.
هرج: ١- کەتنە ناڤ شەروشۆر و کوشتنا. ٢- زێدەکر. ٣- تیکهەلکر. ٤- غاردا و لەز د غاردانا خۆ دا کر. ٥- هێلا ڤەکری.
هرج(بالفتح والتشدید): ١- تورانەکرن و پێکەنین گۆتن. ٢- لێ کرە قێرِی و لێ حەیتاند.
هرج(بالفتح والکسر): دلگرتیبوو ژ گەرمێ یان رێڤەچوونێ.
الهرج(بالفتح والسکون): بەلا و تێکهەلبوون.
الهرج(بالکسر والسکون): ١- کەرەمرۆڤ. ٢- یێ لاواز ژ هەر تشتەکی.
الهرجاب(الهرجب): یێ درێژ ژ هەر تشتەکی.
الهرجان: جۆرەکێ باهیڤێت چیایی یە دبێژنە زەیتا ژێ دەردکەڤیت: (زیت الهرجان).

الهرجة(بالكسر والسكن): ١- جۆرێ (هرج). ٢- كڤانێ نەرم.
الهرجع: درێژێ لەنگەر.
هرجل: رەڤەچوونا و تێكهەلبوو.
الهرجل(بالضم): یێ پێهنگاڤ درێژ.
هرد: ١- چرچركر. ٢- شیاییێ. ٣- دوقـوتكر ژ بۆ خرابكرنێ. ٤- كەلاند هەتا هلوەریای.
هرد(بالفتح والكسر): بوهژی.
الهرد(بالفتح والسكون): پێكراچوون.
الهرد(بالكسر والسكون): كەردیكل.
الهرد(بكسرتين): رِها زەر.
الهردى(الهرداء): جۆرەكێ گیایە.
هردب: بەزەكا گران كر.
الهردبة: ١- پیرەژن. ٢- ترسنۆک. ٣- یێ زک پوڤبووی.
هردج: لەز دچوونا خۆ دا كر.
الهردي(بالضم): یێ ب رِها زەر رەنگكری.
هـرز: ١- ب تونـدی گڤاشـت. ٢- ب داری دانایێ.
هزر(بالفتح والكسر): مر.
هـــرس: ١- بـاش قوتـا دا هـوير بـبـت. ٢- ب دژواری خـوار. ٣- دارا (هراسـة) لێ شینبوو.
هرس(بـالفتح والكسـر): ١- خوارنـا وی دژواربوو. ٢- خوارنا خۆ ڤەشارت.
الهرس: ١- قوتانا تشتی. ٢- كتكێ كوێڤی. ٣- شـێرێ گەلـەک ب خـوەره. ٤- جلكـێ دریای.
هرش: ١- توندبوو. ٢- تۆرێ وی خرابوو.
هرش(بتشديدالراء): ١- كشكرنە ئێک؛ پێكرا بەردان(صە). ٢- خرابكر.
هرش(بالكسر): تۆرێ وی خرابوو.
الهرش: یێ دلرِەق.
هرشف: هشبوو.
الهرشف: ١- پیرەژنا هلوەریای. ٢- یێ مـەزن و لاوازبـــووی(زەلام). ٣- یـــێ كەلـــەک ڤەدخۆت.
الهرشفة: ١- پیرەژنـا هلوەریـای. ٢- پێشـترا پیـر. ٣- هریكـا حـوبردانكی دەمـێ هشـک دبیت.
هرص: كرم كەتنێ.
هرص(بالفتح والتشديد): لەشێ وی ژ گەرما دا گورِیاتییەكا هشک گرت.
الهـرص: ١- كـرم. ٢- گورِیـاتی یـا هشـكا ژ گەرمێ چێدبت.
هرض: گورِیبوو.
هرض(بـالفتح والكسـر): گورِیاتیـا هشــک لەشێ وی گرت.
هرص(بالفتح والتشديد): ژ گەرما لەشێ وی گورِیاتیەكا هشک گرت.
هـرط: ١- گوشـتێ وی سسـتبوو. ٢- نـەكامیكر. ٣- خەلەتیكر.
الهـرط: ١- گوشـتێ لـەرزەک. ٢- بزنـا پیـر. ٣- حێشترا پیر. ٤- زەلامێ ب پارەكەتی.
الهرطـة: ١- بزنـا پیـر و لەغـەر. ٢- كـەرەمرۆڤێ ترسنۆک و لاواز.
الهرطقة: بیدعەیا د دینی دا (یۆنانی) یە.
هرطـمان: نفشـەكێ كزنایـە؛ دنـدكا وێ وەكـی نیسـكێ یـە تیڤلـێ وێ تـاریترە ژ تیڤلـێ نیسكێ هەروەسا كاكل ژێ.
هرع: لەزكر.
هرع(بالفتح والكسر): ١- خۆش رِست و هاتە خوارێ (خوین). ٢- سڤک چوو. ٣- زوی كرە گری.
الهرع(بالفتح والكسر): ١- خوینا درِسییێت و لـەزا چوونـا وی دیـار. ٢- یـێ كزگریـۆک. ٣- چوونا نەرحەت. ٤- هاژۆتنا دژوار.
هرع(بالفتح والتشديد): رِاكرن و چوون(رِوم).
هرع(بالضم والتشديد): ب لەز چوو.

الهرع(بالفتح والكسر): ١- خوینا ڕستی و چوون دیار. ٢- یێ زی دکەتە گری. ٣- یێ چوون سڤک.
الهرع(بالكسر): ١- یێ ل کزبوو. ٢- یێ چوون سڤک بوو.
الهرع (بفتحتین): ١- چوونا نەرحەت. ٢- هاژۆتنا دژوار.
الهرعة: ١- سپیها بچویک. ٢- سپیها مەزن.
هرف: ١- بێی پێزانین پەسنەکرن. ٢- پەسنەکرن. ٣- د گەل خۆ بر(بای). ٣- دەنگێ خۆ دا دویڤێیک.
هرف(بالفتح والتشدید): ١- بلەز بەرێ خۆ دا. ٢- لەزکر.
هرق: ڕیهت.
هرق(بالفتح والتشدید): باش ڕێهت.
الهرق(بالكسر والسكون): جلکێ دریای.
هرقل: ١- مۆخل. ٢- ناڤەکێ یۆنانی یە د بنیات دا (هەرکلیس)ە عەرەبان ب ڤی گۆتی یە. ٣- ناڤێ سەرکردەکێ ڕۆمێ ل سەردەمێت دەستپێکا ئیسلامێ.
هركل: ب مەزناهی و گرانی ب ڕیڤەچوو.
الهركل: ماسیێ مەزن.
الهركلة(الهركولة؛ الهركيل): ١- ژنکا لەش و بەژن و ڕیڤەچوون جوان. ٢- ژنکا کماخ مەزن یا قوونێت وێ دهەژن.
الهرل(بفتحتین): عەیالێ ژنکێ یێ ژ مێرێ ئێکێ.
هرم: لاوازبوو و گەهەشتە دویماهیا ژیێ خۆ.
هرم(بالتشدید): ١- پیرکر. ٢- مەزنکر؛ قەدرێ وی گرت. ٣- پرتپرتکر.
الهرم (بالفتح والكسر): ١- یێ گەهەستی یە دویماهیا پیریێ. ٢- نەفس و عەقل. ٣- بۆچوونا باش.
الهرم (بفتحتین): ١- پیری. ٢- قووچ؛ فۆرمێ کۆتەلکی.
الهرم(بالفتح والسكون): کۆمە و کتا وێ (هرمة) یە؛ جۆرەکێ گیایێ ترشە ژ هەمی جۆرێت دی پێت گیاییێت ترش ب عەردی ڤە دمینت و پەحن دبیت.
الهرمی: دارێت هشک.
الهرماس: ١- شێرێ دژوارێ بەربوویە مرۆڤا. ٢- تێژکێ بلنگی. ٣- شێرێ دڕندە.
الهرمان(بالضم والسكون): ١- عەقل. ٢- بۆچوونا باش.
الهرمة(بالفتح والكسر): ١- دیهلەشێر. ٢- ژنکا گەهەشتی یە دویماهیا پیریێ.
هرمز: ١- دومۆربوو. ٢- هێدی هێدی جوی (خوارن). ٣- ئاخڤتنەک کر و ل هەڤالێ خۆ ڤەشارت. ٤- ژ نەدل جوی (خوارن). ٥- ڤەمری (ئاگر).
هرمس: ناڤچاڤێت وی تیکچوون.
الهرمسة: دەنگەدەنگ و پێژن.
الهرموس: یێ بۆچوون توند و خودان سەربۆر.
الهرمع: ١- یێ کزگریۆک. ٢- یێ پێسڤکی.
هرمل: ١- پویتێ خۆ ئینادەر. ٢- ئینادەر؛ هلکێشا(پویت یان پەڕ). ٣- خرابکر؛ پویچکر. ٤- گەلەک پیربوو. ٥- وەریا.
الهرمل: ١- ژنکا هارا ب ناڤسالڤەچووی. ٢- حێشترا پیر و چرچ.
الهرمول: پنیا پویتی یا دمینیتە ب ڕەخەکێ سەری ڤە.
الهرمون: کەرەستەیەکە جۆرەکێ خۆشخۆشکا دهاڤێتە ناڤ خوینێ و خوین ژ لایێ خۆ ڤە دگەهینیتە ئەندامێت لەشی و کارتێکرنێ تێدا دکەت، گەلەک جۆر ژێ هەنە وەکی هرمۆنێن نێرینیێ و هرمۆنێت مێیاتیێ.
الهرميس: ١- شێرێ دژوارێ بەربوویە مرۆڤا. ٢- کەرکەدەن.
هرمي: قووچانی.
هرنف: کەنیەکێ سست کر.

الهرهار: ١- شیر و ئاڤێت مشە. ٢- شێر. ٣- یێ ژ لەوچەیی دکەنت.
هرهر: ١- مەعمەعکر(بزنێ). ٢- ژ لەوچەیی کەنی. ٣- فویتفویتکر دا ئاڤێ ڤەخۆت (تەرش). ٣- ئاڤدا(تەرش). ٤- تەعدایی کر.
الهرهر: میها پیر.
الهرهرة: تلیا تری یا وەریایە بنێ میوێ.
الهرهور: ١- تلییێت تری یێت ژ ئویشی وەریاین. ٢- میها پیر.
الهرهیر: ١- جۆرەکێ ماسیا یە. ٢- جۆرەکێ مارێت دژوارە.
الهروب: رەڤین.
الهرور: تلییێت تری یێت وەریاین و بژالەبووین.
هرول: هێدی غار دا.
الهرولة: غاردانا رحەت.
الهروم: ژنکا پیس و بەدرەوشت.
الهري(بالضم): خانییێ مەزنێ گەنمی تێدا عومباردکەن.
الهريء: کوشتێ باش کەلی و هلهلی.
الهريئة: ١- گوشتێ هند کەلی تاکو هلوەریای و ژ هەستی ڤەبووی. ٢- دەمێ دژواریا سڕ و سەرمایا زیانێ دگەهینیتە تەرش و کەوالی.
الهريت: ١- یێ فرەهـ. ٢- یێ دەڤ پەحن. ٣- شێر. ٤- دەڤبەردای.
الهرير: عویزعویزا سەی.
الهريس: یێ باش قوتای.
الهريسة: جورەکێ خوارنێ یە ل عاشۆرایێ شیعە چێدکەن ژ دانقوتی و رۆینی و دارچینێ پێک دهێت.
الهريصة: گەرا ئاڤێ.
الهريعة: جۆرەکێ خولیێ دارێ یە تایبێت وی دزراڤن.

هز(بالتشديد): ١- هەژاند. ٢- هاندا کاری. ٣- لەز لێکر. ٤- ب سترانا خۆ بزاڤ ئێخستێ(حێشتر).
هزئ: ١- یاری پێکرن. ٢- مر.
هزأ: ١- شکاند. ٢- ب سڕێ کوشت. ٣- مر. ٤- لڤاند. ٥- یاری پێکرن.
الهزأة: پێتوڕانک.
الهزائز: مسیبەت و بەلا.
هزار أزرق الزور(المسهر): بەرشینک.
الهزار: بلبل؛ هزار؛ عەندەلی.
الهزاع(بالكسر والفتح): یێ ب تنێ.
الهزاع(بالفتح والتشديد): شێرێ گەلەک نێچیرا دشکێنت.
الهزال(بالضم): ١- بێ گوشتی و لەغەری. ٢- لاوازی.
الهزال(بالفتح والتشديد): توڕانەکەر.
الهزالة: توڕانە.
هزال: لاوازی.
الهزال: یێ گەلەک توڕانا دکەت.
الهزالة: توڕانە.
الهزاهز(بالفتح): مسیبەتێت مرۆڤی دهەژینن.
الهزاهز(بالضم): ١- ئاڤا مشەیا دهەڕکیت. ٢- یی دهەژیێت.
هزبر: قەتکر.
الهزبر: ١- یێ ستویر و ب کەلەخ. ٢- یێ دژوار و رەق.
الهزبر(الهزابر): شێر.
هزبل: کەتە دەستکورتییەکا کوژەک.
الهزبليل: چونەیێ ب ساناهی.
الهزة(بالفتح): ١- ئێک هەژیان؛ ئێک لڤین. ٢- یا یا لێیی شەڕ.
الهزة(بالكسر): ١- جۆرێ هەژاندنێ یان یێ لڤاندنێ. ٢- جۆرەکێ رێڤەچوونا حێشترا یە. ٣- خۆشییا لەشی. ٤- دلفەهی یا د کەفێ دا. ٥- دەنگێ کەلینا قازانێ. ٦- چرکەچرکا برویسیا.

هزج: ١- ئاواز گۆتن و گوهدار پێ هەژاندن. ٢- سترانا (هزج) گۆت.

الهزج(بفتحتين): ١- دەنگێ خیزی. ٢- دەنگێ عەوری. ٣- جۆرەکێ سترانایە. ٤- کێشەکا شعرێ یە ل سەر دو چارکییا (مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن) دچیت. ٥- دەنگێ برویسیا. ٦- لەزا دانانا سما و ڕاکرنا وان دچوونێ دا(هەسپ).

الهزج(بالفتح والكسر): ١- سترانبێژێ گوهدارا ب دەنگێ خۆ شەیدا دکەت. ٢- یێ پێسفک.

هزر: ١- ب دژواری دانایێ. ٢- ب توندی گڤاشت. ٣- کرەدەر و دەرەوارکر. ٤- دان (بەخشین) زێدەکر. ٥- لەز دقەتاندنا پێدڤیێ دا کر.

الهزراف(الهزروف): نێرێ کەردیکلێ یێ چوون سڤک.

هزرف: لەزکر.

الهزرفي: یێ گەلەک ب بزاڤ و لڤین.

الهزروف: نێرێ کەردیکلێ یێ چوون سڤک.

هزز: هەژهەژاند؛ لڤلڤاند.

هزع: ١- لەزکر. ٢- شکاند. ٣- سەرهلدا.

هزع(بالفتح والتشديد): شکاند.

الهزع(بفتحتين): نەڕحەتی.

الهزع(بالضم والفتح): شێرێ گەلەک نێچیرا دشکێنت.

هزف: سڤک ڕاکر(بای).

هزق: بزاڤ کەڤتێ.

الهزق: ١- چستی و چەلەنکی. ٢- دژواریا دەنگێ برویسیا. ٣- یێ ب کەنی و سڤک و بێ بها.

الهزقة: ژنکا جڤجڤۆکا نەڕحەت.

هزل: ١- ب نەمجدی ڤە گرت. ٢- لاوازبوو. ٣- تەنکبوو. ٤- بێحالبوو. ٥- لاوازکر. ٦- تەرشێ وی مر و فەقیربوو. ٧- یاری و تورانە کرن.

هزل(بالفتح والكسر): ١- لاوازبوو. ٢- لاوازکر.

الهزل: ١- کارێ نە ب مجدی و نە ژ دل. ٢- یاریکرن.

الهزلاج: ١- یێ سڤک. ٢- یێ بەزەک. ٣- گورگ.

هزلج: لەزکر.

الهزلجة: ١- لەز. ٢- تێکهەلبوونا دەنگا.

هزم: ١- شکاند؛ ڕاتەقاند. ٢- لێخوار (حەق). ٣- کوشت. ٤- دانایێ ژ تەنشتێ گرت و ژ بەرێ نافکێ دەرکەت. ٥- گڤاشت و کرە چال. ٦- کۆلا. ٧- دەنگکر. ٨- بەر ب سپێدێ ڤە چوو(شەڤ).

هزم(بالتشديد): ڕاتەقاند؛ هێلا بڕەڤت.

الهزم(بالفتح والسكون): ١- عەردێ نزم. ٢- عەورێ تەنک.

الهزم(بفتحتين): ١- دەنگێ کڤانی. ٢- نەرم و مسکین(دەوار).

الهزم(بالفتح والكسر): ١- یێ دەنگێ وی وەکی دەنگێ برویسیا(هەسث). ٢- یا گەلەک ب دۆم ڤەنەکەت (باران). ٣- یا گەلین دژوار(قازان).

الهزمة(بالفتح والسكون): ١- جارەک. ٢- عەردێ نزم. ٣- چالکا سینگی. ٤- چالا ب گڤاشتنێ ل رەخێ سێڤی پەیدا دبت. ٥- چالکا ملی.

الهزهاز: ئاڤا مشەیا دهەڕکیت. ٢- یا زەلالی دهەژیت(ئاڤ). ٣- زەلال و ب برسقین(شمشیر).

هزهز: هەژهەژاند؛ لڤلڤاند.

الهزهز: ئاڤا مشە یا دهەڕکیت.

الهزهزة: هژهژاندنا ژ مسیبەت و بەلا چێدبیت.

الهزوم: کڤانێ نەرم.

هزوم الجوف: جهێ خوارن و ڤەخوارنا ژ هناڤا.

الهزيج: هندەک؛ پشکەک.

الهزيز: ١- ڤیزێنا بای. ٢- ل دویڤێکهاتنا دەنگێ برویسیا. ٣- شێرێ ب هێز.
الهزيع: ١- کەرەمرۆڤ. ٢- پشک؛ هندەک (ژ شەڤێ).
الهزيل: ١- یێ لەغەر. ٢- یێ لاواز.
الهزيلي: سڤکیا کارێ فێلبازی د خاپاندنێ دا.
الهزيلة: ١- لەغەری. ٢- لاوازی.
الهزيم: ١- گرگرا عەوری. ٢- هەسپێ دەنگ بۆر.
الهزيمى: رەڤین.
الهزيمة: ١- شکەستن و رەڤین. ٢- بیرا تیر ئاڤ. ٣- رستنا خوهێ(هەسپ).
هس(بالتشديد): ١- قوتا و شکاند. ٢- دلێ وی بۆ گۆت. ٣- ڤەشارت.
الهساهس: ١- رێڤەچونا ب شەڤ. ٢- پسپس.
الهسهاس: ١- ئاخڤتنا مرۆڤ تێ نەگەهت. ٢- ئاخڤتنا مرۆڤ د دلێ خۆ دا دکەت. ٣- شڤانێ شڤانیێ ب شەڤێ هەمیێ دکەت. ٤- یێ نەنڤت و ب شەڤێ هەمیێ کار دکەت. ٥- قەساب.
هسهس: ١- دەنگکر. ٢- ڤەشارت(ئاخڤتن). ٣- هەرکی.
الهسهسة: ١- خرینا جەکێ ژنکا. ٢- خرێنا زریپۆشی.
الهسيس: ١- پسپس. ٢- هویرکێ هەر تشتەکی.
هسيس الجن: دەنگێ ئەجنا ل بیابانێ.
هش(بالفتح والتشديد): ١- چویڤێ خۆ لێدا دا ب وەریێت. ٢- گرنژی و سڤک بوو قەنجیێ. ٣- دلخۆش و چەلەک بوو. ٤- نازکبوو. ٥- ترسنۆک و لاوازبوو. ٦- نەم و خاڤبوو.
الهش: ١- سستێ نەرم. ٢- نازک. ٣- بشۆش. ٤- یێ گەلەک ب خوەـ.
هشاش: نەرم(نان).
الهشاشة: ١- دلخۆشی و لێکگونجان. ٢- تەنکێ ئاڤ تێ ددێرت.
الهشام(بالكسر): مەردینی.
الهشامية: موعتەزلەنە؛ دویڤچوویێت (هشام بن عمرو الغوطي) نە، دبێژن: بەحەشت و جەهنەم هێژتا نەهاتینە چێکرن، و چو دەلیل ل دۆر حەرامی و حەلالی د قورئانێ دا نینن، و هندی دوبەرەکی هەبیت ئیمامەتی ناهێتەکرن ئانکو نەیا دورستە بەلکو دگەل ئێکگرتن و ئێکراییێ دهێتەکرن و یا دورستە.
هشش: ١- دیت یێ لاوازە. ٢- بزاف ئێخستێ و دلێ وی خۆش کر.
هشر: هندی د گوهانی دا دۆهت.
الهشر: سڤکی و نازکی یا تشتی.
الهشرة: یێ د سەرپێخۆداچووی.
هشرة(هشور): زوی بەلگێت وێ دوەریێن(دار).
هشم: ١- شکاند. ٢- هویرکر و ب ئاڤێ شلکر(نان).
هشم(بالتشديد): ١- باش هویرکر؛ هویرهویرکر؛ پەلخاند. ٢- دوهت. ٣- مەزنکر و قەدری وی گرت.
الهشم(بالفتح والسكون): ١- شکاندنا تشتێ هشک. ٢- عەردێ قۆز. ٣- جهێ نزم ژ عەردی.
الهشم(بالفتح والكسر): یێ مەرد.
الهشم(بضمتين): بێرییێت زیرەک و چەلەنگ.
الهشمة(بالفتح والسكون): ئێک شکاندن یان هویرکرن یان پەلخاندن.
الهشمة: پەزێت کویڤی.
هشهش: لڤاند.
الهشهاش: رەوشت باشێ مەرد.
الهشيش: ١- تشتێ خاڤ و سست. ٢- سستێ نەرم. ٣- یێ کەیفا وی دێت دەمێ پرسیارێ ژێ دکەن. ٤- دارەکە ژ نفشێ ترنجێ. ٥- باشۆک. ٦- تێژگێ باشۆکی. ٧- تێژکێ ئەلهۆی. ٨- تێژکێ قورتی.

الهشیم: ١- هویرهویرک؛ هویرک. ٢- تشتێ هاتیه هویرکرن. ٣- پویش و پەلەخ. ٤- یێ لەش لاواز و لەغەر.

الهشیمة: ١- عەردێ گیایێ وی هشکبووی و بوویه پویش و پەلەخ. ٢- دارا هشک.

هص: ١- پێلێنا و شکاند. ٢- ڤەقوتا و شکاند. ٣- ب تلا کڤاشت.

هصا: مەزنبوو و ب ناڤسالڤەچوو.

الهص: یێ رەق ژ هەر تشتەکی.

هصب: رەڤی.

هصر: ١- گرت و خوارکر. ٢- چەماند و شکاند بێی ژێکرن. ٣- شکاند. ٤- پالدا. ٥- نێزیککر. ٦- کڤاشت. ٧- پەلخاند.

الهصر(بالضم والفتح): ١- شێر. ٢- یێ ب دژواری تشتی دگڤێشت.

الهصر(الهصور؛ الهصورة؛ الهصرة؛ الهیصر؛ الهیصار؛ الهیصور؛ الهصار؛ المهصر؛ المهصار؛ المهصیر. المهتصر): شێرە ژ بەر کو نێچیرا خۆ دپەلخینت.

هصص: چاڤێ خۆ تەیساند.

هصم: شکاند.

الهصهاص: یێ چاڤ تەیسۆک.

هصهص: کڤاشت.

الهصهص(الهصاهص): ١- مرۆڤێ بهێز. ٢- شێرێ بهێز.

الهواصر(الهواصیر): شێرێت دژوار.

الهصیص: برسقێن.

الهصیص(المهصوص): ١- یێ پێلێنای و شکاندی. ٢- یێ ڤەقوتای و شکاندی. ٣- یێ ب تلا گرتی و گڤاشتی.

الهضاة: ١- زڤرۆکا سەری. ٢- ماکەر. ٣- کۆما مرۆڤ و هەسپا.

الهضاض: یێ ستۆیێت هەسپا دشکێنت (هەشپ).

الهضال: یێ سەرێ حێشترا دکێشیت و سترانا دبێژیت.

الهضام(الهضوم): هەر دەرمانێ زادی حەل بکەت.

هض: شکاند و ڤەقوتا.

هضب: ١- باری. ٢- گەلەک شلکرن. ٣- ب ناڤڤەچوو و دەنگێ وی بلندبوو(سوحبەت). ٤- وەکی تەمبەلا ب رێڤەچوو.

الهضب(بالکسر والفتح): ١- رەڤێ دژوار. ٢- هەسپێ گەلەک خوهـ ددەت.

الهضبة: ١- بانی. ٢- چیایێ ڤەدەر و درێژ و ئاسێ. ٣- باران. ٤- یێ پرپێژ.

هضج: باش نەچەراند.

هضض: پێقوتکر؛ ب پیا عەرد قوتا.

هضل: زەحف و مشە کر.

الهضل: یێ زەحف و مشە.

الهضلاء: ژنکا چچک درێژ.

هضم: ١- خوار. ٢- زۆرداری کر. ٣- حەلکر. ٤- کێمکر. ٥- ب کەیفا خۆ بۆ هێلا. ٦- هێرشکر. ٧- چوو خوارێ نک.

هضم(بالکسر): زکێ وی بچویکبوو و ناڤتەنگا وی زراڤبوو.

الهضم(بالکسر والتشدید): ١- زکێ نهالێ. ٢- عەردێ نزم.

الهضم(بفتحتین): جۆرکێ بخویرێ یە.

الهضمة(بالفتح والکسر): جۆرەکێ بخویرێ یە.

هضیب: کێم شیر.

الهضیج: پێت بچویک.

الهضیض(المهضوض): هویرک؛ یێ هاتیە شکاندن و ڤەقوتان.

الهضیلة: ١- ژنکا ناڤنجی. ٢- جڤاتا چەکدار. ٣- دەنگێ خەلکی. ٤- یا زەبەللەح و درێژ(حێشتر). ٥- یا پیر. ٦- یا شیر مشە.

الهضيم: ١- یێ زۆریلێکری. ٢- پێگەهەشتی. ٣- ژنکا ناڤتەنگ زراڤ. ٤- یێ ناڤتەنگزراڤ.

الهضيمة: ١- زادێ سێرۆژکا یان حەفترۆژکا مری. ٢- زۆرداری. ٣- تنگژین.

هطا: هاڤێت.

الهطى: ١- هەڤجەنگی. ٢- لێدانا دژوار.

الهطال(بتشديد الطاء): بارانا مشه و دژوار.

الهطاهط: هەسپ.

هطر: ١- ب داری کوشت(صه). ٢- دانایێ.

الهطرة: ١- ئێک جار. ٢- خۆرەزیلکرنا فەقیری بۆ دەولەمەندی ل دەمێ خوازتنێ.

هطع: ١- ب لەز و ترس هات. ٢- بەرێ خۆ دا تشتی و چاڤێت خۆ ژێ ڤەنەکرن.

الهطع: لەز.

هطف: ١- د بن دا چوو(ئاڤ). ٢- باری (عەسمان).

الهطف: بارانا بۆش.

هطل: ١- ب بۆشی و بەردەوامی باری. ٢- هێلا خوهـ بدەت (غاردانێ). ٣- هاتنە خوار (رۆندک). ٤- ڕیڤەچوونەکا نەرم کر(حێشتر). ٥- ب پیا ل دویڤ سەرێ خۆ چوو(زەلام).

الهطل(بالكسر والسكون): ١- گورگ. ٢- دزیکەر؛ دز. ٣- کەرەمرۆڤ.

الهطل(بالفتح والكسر): گیایێ تێکئالیای.

الهطل(بالفتح والسكون): بارانا لاواز و بەردەوام.

هطلى: ١- هێدی هێدی. ٢- بەردایی و بێ شڤان.

الهطلى: یا هێدی ب ڕێڤەدچت.

هطلاء: ب بارین.

هطلس: هەمی بر.

الهطلس: ١- دزێ ڕیگر. ٢- گورگ. ٣- لەشکەرێ مەزن.

الهطلي: دەوارێت سەربەردای یێت کەس نەهاژۆت.

هطهط: ١- دەنگکر. ٢- سڤک چوو. ٣- لەز تێدا کر.

الهطيع: ڕێکا فرەهـ.

هع: ڤەرەشیا؛ دلێ وی ڕابوو.

هف(بالتشديد): ١- ڕابوو و دەنگ ژێ هات(با). ٢- سڤکبوو. ٣- لەز د چوونا خۆ دا کر.

الهف(بتشديد الفاء): ١- مرۆڤێ سڤک. ٢- شانا تەنکا کێم هنگڤین. ٣- هەر تشتێ سڤکێ خلۆلە. ٤- دەرامەتێ دورینا وی گیرۆ دبت و دان ژێ دوەریێت. ٥- ماسییێ هویر. ٦- یێ تەنکێ بێ باران(عەور). ٧- کرمێ مەزن ژ کرمەرەشێت دکەڤنە ئاڤا دەمێ کێم دبن. ٨- بێ هنگڤین یان کێم هنگڤین.

هفا: ١- زەلیا. ٢- ژ سڤکیا خۆ فڕی و بلندبوو و نزمبوو و هویربوو. ٣- ئاخڤت و دا دویڤ ئێک و موهلەت نەدا. ٤- لەزکر. ٥- پەڕێت خۆ لێکدان و فڕی. ٦- تەحسی. ٧- برسیبوو. ٨- چوو و بلندبوو. ٩- ڤانەد و بر. ١٠- خۆقوتا(دلی). ١١- د دویڤڕا چوو. ١٢- دلێ وی خۆشبوو و د سەر هشێت خۆ دا چوو. ١٣- بەزی. ١٤- خرابوو(دل).

الهفا: ١- تاڤیا بارانێ. ٢- خەلەتی.

الهفات: کەرەمرۆڤ.

الهفاة: ١- باران. ٢- کەرەمرۆڤ.

الهفاف: ١- یێ دبرسقت. ٢- یێ سڤک بۆ فڕینێ(چەنگ). ٣- سار(سیبەر).

الهفافة: ١- یێ خۆش و مەند(با). ٢- یێ خۆش دچت(با).
هفان: شوینپێ؛ دەوس.
هفت: ١- ژ بەر سڤکیا وی فری و بلندبوو پاشی هاتە خوارێ و هویربوو. ٢- گەلەک ئاخڤت بێی کو هزرا خۆ بکەت.
الهفت(بالفتح والسکون): ١- عەردێ نزم. ٢- هاتنە خوارا تشتی ل دویڤ ئێک وەکی بارینا بەفرێ. ٣- بارینا ل دویڤ ئێک و بێ ڤەکرن. ٤- کەرینیا مشە.
الهفت(بفتحتین): بێعەقل.
هفة: ڤەخوارن.
الهفهاف: ١- یێ بێ زک. ٢- تەنک و ڕۆهن (جلک). ٣- هین و بەربا(سیبەر). ٤- هین و نیوان.
هفهف: ١- زراڤبوو و وەکی تایێ دارێ خواروخویلبوو. ٢- لڤلڤاند.
الهفهف: هینێ با لێ دهێت.
الهفوة: ١- کەتن. ٢- تەحسین. ٣- زەلیان.
هفي: ل نک دەیندارا بەرزەبوو (پارە).
الهفیتة: یێت برسێ و کولبێ ب سەرداگرتی.
هق: ڕەڤی.
هقا: ١- گەلەک پێ ئاخڤت. ٢- نەکامیکر. ٣- خرابوو.
الهقاع: بێئاگەهیا ژ خەمەکێ یان ئێشەکێ چێدبیت.
هقع: داخکر.
الهقع: یێ ب حەرس.
الهقعة: ١- داخەک. ٢- تۆکەکە ل نیڤا سینگێ هەسپی. ٣- سێ ستێرێت گەشن یێت ل سەر ملێ (الجوزاء)، فۆرمێ وان وەکی تۆکا ل نیڤا سینگێ هەسپی یە وەکی بەرێت پێکوچکی ژێک دنێزیکن، ل نەهی خزیرانی دەردکەڤیت و ل نەهی کانونا پێشیێ ئاڤا دبن.
الهقل(بالفتح والسکون): یێ برسی.
الهقل(بالکسر والسکون): ١- کەردیکلێ گەنج. ٢- درێژێ کەر.
هقم: ١- برسا وی دژواربوو. ٢- گەلەک خوار و حەمەرنەبوو.
الهقم: ١- دەریا. ٢- یێ ب خوەرە.
هکا: ١- فسەک کر. ٢- پیقەک کر. ٣- دەرئێخست. ٤- هەڕشاند.
الهکاع: ١- کۆخک. ٢- خەوا پشتی وەستیانی.
الهکاک: یێ دئاخڤت و زانت کا ژ گۆت.
هکب: توڕانە و سڤکاتی کرن.
هکد: گڤاشتنکر.
هکر: خەوا وی هات.
هکع: ١- خۆجهـ و تەنا بوو. ٢- خۆ ل دژواریا گەرمێ دا بن سیبەرێ. ٣- پەردێت خۆ شۆرکرن(شەڤێ). ٤- ما و خۆجهبوو. ٥- بوو مێهڤانێ شەڤێ. ٦- ژ خەما داما ی بوو. ٧- دفن و دفن چوو. ٨- شکەست پشتی جەبری.
هکع(بالفتح والکسر): بێزاربوو و ڕەزیلبوو.
الهکعة: کەرەمرۆڤ.
هکهبش: ١- کەدکر، شۆلکر. ٢- ب لەپی دۆهت. ٣- کۆمکر. ٤- لێدا. ٥- دربەکێ ب ئێش لێدا.
الهکوع: گاڕانا ل بن سیبەرا دارا.
الهکوک: ١- یێ لاواز. ٢- یێ بێ دەلنگ. ٣- یێ خولام.
الهکوک(بفتحتین والتشدید): ١- یێ بێ دەلنگ. ٢- جهێ ڕاست. ٣- یێ قەلەو. ٤- جهێ ڕەق و زڤر.
هکل: ڕێڤەچوونەکا ب مەزناهی کر.
الهکم(بالفتح والکسر): یێ خۆ د ناڤ وێ شۆلێ ڕا کری یا مایێ وی تێنەچیت.
هکم: بستری؛ ستران گۆتن.

الهكيك: ١- يێ هەرشاندی. ٢- يێ وەكی ژنكا.
الهل(بالفتح والتشديد): ١- پويرتێ نازك. ٢- جلك.
الهل(بالكسر والتشديد): دەركەڤتنا هەيڤێ.
هل(بتشديد اللام): ١- بارينا وی دژواربوو. ٢- كەيفا وی هات. ٣- كرە قيری. ٤- هەيڤا وی دەركەت. ٥- هەلات؛ هەل هات.
هل: ئەرێ، ئالاڤێ پرسياركرنێ يە.
هـل: ئانكو(قد) كو ژ بۆ ب جهاتنا كاری دهێتە ب كارئينان.
هل: ترسيا.
الهل(بالكسر): دەمێ هەلاتنا هەيڤێ.
الهل(بالفتح): ١- پرچێ نازك و نەرم. ٢- جلك.
هلا(بتشديد اللام): ئالاڤێ پرسياركرنێ يە ژ (هل) و (لا) پێك دهێت، ئەگەر د گەل كارێ بۆری بهێتن دبيتە گازندە ل سەر نەكرنا تشتی، و ئەگەر دگەل كارێ هاتی بهێتن دبيتە هاندان.
الهلی(بالضم): كەيفا پشتی خەمێ.
الهلاث: خاڤی و سستی يا دكەڤيتە لەشێ مرۆڤی.
الهلثة: جڤاتا دەنگێت وان بلندبووی.
الهلال(بالفتح): دەستپێكا بارانێ.
الهلال: ١- ناڤێ هەيڤا ل شەڤا دووێ يە هەتا شەڤا حەفتێ ژ دەستپێكا مەهێ، و شەڤا بيست و شەشێ و بيست حەفتێ ژ دويماهيا وێ. ٢- تاڤيا بارانێ. ٣- كەرێ دستارێ شكەستی. ٤- حێشترا لەغەر. ٥- سپياتيا ل بنێ نەينۆكا. ٦- نيشانەكە ل حێشترا دكەن. ٧- ئاڤا كێم. ٨- مار. ٩- مارێ نێر. ١٠- ئاڤا كێم. ١١- گوييێ ماری. ١٢- تۆز. ١٣- كورێ لاو. ١٣- هەيڤا ئێكشەڤی يە ل نك فەلەكناسا.
هلا: پەيڤا خوازتنا لەزكرن و هاندانێ يە.

الهلاب: ١- بايێ سارێ دگەل بارانێ. ٢- چەند رۆژەكێت كانوينا دووێ نە گەلەك د سارن. ٣- يێ عەيبێت خەلكی ديار دكەت و قەسا دبێژتێ.
الهلاس: ئێشا سلێ.
الهلاك(بالضم والتشديد): ١- سەيرانييێت رێ لێ بەرزەبووی. ٢- كەسێت گەلەك د دەستكورت.
الهلاك: مرن.
الهلال(بالفتح): دەستپێكا بارانێ.
الهلال(بالكسر): ١- كڤانێ هەيڤێ. ٢- تاڤيا بارانێ. ٣- كەرێ دستارێ يێ سكەيتی. ٤- هێشترا لەغەر. ٥- سپياتيا ل پشتا نەينويكێ. ٦- ئاڤا كێم. ٧- مار. ٨- مارێ نێر. ٩- گويێ ماری. ١٠- تۆز. ١١- گەنجێ جوان. ١٢- هەيڤا ل شەڤا ئێكێ. ١٣- هەيڤ ل دەستپێكا هەلاتنێ.
الهلام: ١- زادەكە ژ گوشتێ گۆلكی د كەڤلێ وی دا چێدكەن. ٢- جۆرەكێ ستركێ يە يێ بێ تام وبێهنە، د ئاڤا سار دا پوفدبێت و د ئاڤا كەل دا دا حەليێت، هەستی وگوشتێ حەيوانی دهێتە گرتن پشتی گەلەك دهينە كەلاندن. ٣- ئاڤكا كوشتێ د سيهكێ دا كەلاندی يە پشتی دتەزينن و دوهنی ژێ دگرن.
الهلهال: ١- جلكێ نازك. ٢- جلكێ پەرۆكێ وی خراب هاتيە كرن.
الهلاهل(بالضم): ١- ئاڤا زەلال و مشە. ٢- هەلبەستا نازك. ٣- جلكێ نازك. ٤- جۆرەكێ ژەهرێ يە.
هلب(بالتشديد): ١- پويتێ وی هلكێشا. ٢- دابەرزی سەر و قەسە گۆتنێ.
الهلب(بالضم والسكون): ١- پويت هەمی. ٢- مژۆلانك. ٣- پويتێ بەرازی. ٤- يێ عەيبێت وی هاتينە ديار كرن و قەسە گۆتينێ.

الهلب(بالضم والفتح): ١- كوريا پەيت ژێ هلكێشاى. ٢- پۆرکا پويت ژێ هلكێشاى.
هلب(بالفتح): ١- پويتێ وى يان كويا وى يان يێ پۆركا وى هلكێشا. ٢- برى. ٣- ب بەردەوامى لێ بارى. ٤- دابەرزى سەر و قەسە گۆتنێ. ٥- بەردەوامى ب بەزا خۆ دا. ٦- بارانەکا بەردەوام بارى.
هلب(بالكسر): پويتێ وى زێدەبوو.
الهلب (بضمتين): كۆما (هلبة)ە كو دبيتە: ١- پويتێ كوريێ. ٢- مژويلانك. ٣- پويتێ بەرازى.
الهلب(بالضم والفتح): كورى يان پۆركێت ڤەچرى.
الهلب(بالفتح والكسر): يێ ب پويت.
الهلبة(بالضم والسكون): ١- بنزک؛ جهێ د ناڤبەرا رێڤا و ناڤكێ دا ژ مرۆڤى. ٢- دويماهى.
الهلة(بالفتح): ١- ئێک جارا (هل)ە. ٢- ئێک جارا بارينا دژوار. ٣- چرادانک. ٤- هەلاتنا هەيڤێ. ٥- تشت.
الهلة(بالكسر): تشت.
هلة(بالفتح): ١- هەلاتنەک. ٢- جرادانک. ٣- دەمێ هەلاتنێ. ٤- بارانەک.
هلة(بالكسر): ١- بارانەک. ٢- تشت.
هلت: تيڤلاند.
الهلثى(الهلثاء؛ الهلثة): ١- جڤاتا دەنگێت وان بلندبووين. ٢- خاڤى و سستيا دکەڤيتە لەشێ مرۆڤى.
هلج: ١- ئاخڤتنا كەس باوەر پێ نەكەت كر.
الهلج(بالفتح والكسر): ١- ئاخڤتنێت كەس باوەر نەكەت. ٢- خەوا سڤک. ٣- خەونێت بێ سەروبەر.
الهلج(بفتحتين): دارەكا ب سترى يە.

هلس: لاغەركر.
هلس(بالفتح والكسر): ئيشا سلێ گرت.
هلس(بالفتح والتشديد): لەغەربوو.
الهلس(بالفتح والسكون): ١- ئێشا سلێ. ٢- لەغەرى. ٣- خێروبێريا مشە.
الهلس(بضمتين): ١- يێت ژ ئێشەكێ رابووين. ٢- يێت لەغەر.
هلع: ١- فرشک لێ تەنگبوو. ٢- برسيبوو. ٣- بزديا.
الهلع: ١- پيسترين فرشكتەنگى. ٢- ترسنۆكى ل دەمى شەرى. ٣- بزديان.
الهلعة: يێ زوى فرشكێ وى تەنگ دبت.
هلق: لەزكر.
الهلقام: ١- يێ زەبەللەح و درێژ. ٢- شێر. ٣- حێشترا دەڤ مەزن.
الهلقامة(الهلقم): يێ ب خوەرە.
هلقم: داعويرا.
الهلقم(بالكسر والسكون والفتح): سالارێ مەزن ب هەوار رادبيت.
الهلقم(بالكسر والسكون والكسر): ١- يێ بهێز. ٢- يى دەڤ مەزن. ٣- مەزن.
هلک: ١- مر(مرنەکا خراب). ٢- نەما. ٣- چوو جەهنەمێ. ٤- بۆ خرابى و ب حرس كەت(دل).
هلک(بالتشديد): ١- نەهێلا. ٢- كوشت.
الهلک(بالضم): مرنا خراب.
الهلک(بفتحتين): ١- كەلەخێ رزى. ٢- يێ دكەڤت. ٣- جهێ د ناڤبەرا سەر و بنێت چياى دا. ٤- بايێ د ناڤبەرا دو تشتا دا. ٥- ئەو و ديسا (الهلكة): هشكەسال.
الهلک: ١- پەڤا عەردى يا كوير. ٢- يێ هاڤێتى.
هلكاء: مرن؛ تيچوون.
الهلكة(بفتحتين): مرن.

الهلكة(بالفتح والسكون): جۆرێ مرنێ.
الهلكون: ١- عەردێ هشک و بێ گیا.
٢- عەردێ دەمەکێ درێژ باران لێ نەهاتی.
الهلكين: عەردێ دومەکێ درێژ باران لێ نەهاتی.
هلل(بالفتح): ١- بێجورعەتییێ گرت و رەڤی.
٢- پاشداچوو. ٣- گیرۆبوو.
الهلل(بالفتح): ١- دەستپێکا بارانێ.
٢- تەڤنێ تەڤنپیرکێ. ٣- ترس.
هلل(بالتشديد): ١- گۆتی(لا إله إلا الله).
٢- نڤیسار نڤیسی.
الهلل: ترس.
هلم: وەرە.
الهلم(بفتحتين): بەرسڤا (هلم)یە.
الهلم(بضمتين): مامزێت چیای.
الهلم(بالكسر والسكون): یێ بێهزڤەدایی.
هلما: هوین هەردو وەرن.
الهلمان (الهيلمان): ١- تشتێ مشە.
٢- خێروبێرێت مشە.
هلمم: گۆتێ (هلم).
هلمن: هوین هەمی وەرن گەلی ژنکا.
هلموا: هوین هەمی وەرن گەلی زەلاما.
الهلهال: ١- هەلبەستا نازک. ٢- جلکێ نازک.
الهلهل(بالضم): بەفر.
الهلهل(بالفتح): ١- جلکێ تەڤنێ وی خراب.
٢- هەلبەستا نازک.
هلهل: ١- خراب کر(تەڤن). ٢- تازککر.
٣- پاقژنەکر و چەوا هات وەسا ڤریکر.
٤- باش مۆخل نەکر. ٥- دەنگڤەدا.
٦- خۆ گرت وبێهنا خۆ فرەهـ کر.
٧- پاشڤەبر. ٨- زڤری. ٩- چونەمابوو.
١٠- ب پەڤا(هلا) لی حەیتاند ب پەیڤا (دەوار).
الهلوع: ١- فرشکتەنگ. ٢- یێ ژ شەری دترست. ٣- یێ قەلسییێ کەت و ل مالی ب حرس. ٤- یێ زوی بێزار دبیت و سەبری ل سەر مسیبەتا نەکێشت. ٥- یێ برسی.
الهلوف: ١- جۆرەکێ بەرازایە، رەنگێ وی یێ رەش یان خولیکی یە، دو ددانێ درێژ پێڤە هەنە، ل کیشوەرێ ئەفریقیا دژیت.
٢- گرانێ دلرەق. ٣- یێ گەلەک ب پویت. ٤- رهدینا مەزن. ٥- حێشترا پیرا گەلەک ب پویت. ٦- بەرازێ کویڤی.
٧- پیرمێرێ مەزن و دانعەمر.
الهلوفة: ١- درەوکەر. ٢- مارێ مەزنێ گەلەک ب پویت. ٣- پیرەژن.
الهلوک: ژنکا پویچا بالۆلی و ب گر.
الهليلة: عەردێ ژ ناڤ عەردا هەمیا تنێ باران ل وی هاتی.
الهليم: تشتێ دهێتن ئانکو برێڤە.
الهليوسكوب: دوێربینا چاڤک رەش یا کو ژ بۆ زێرەڤانیا تولپێ رۆژێ دهێتە ب کارئینان.
الهليوكوبتر: ئەو جۆرێ فرۆکێ یە یا پەروەانەیێ وێ ب پشتێ ڤە و دشێت ستوینکانی بهێتە خوارێ و د جهدا ب راوەستیت (یۆنانی) یە.
الهليوم: غازەکە یا تیر و سڤکە و ئاگر نا بەربیتێ، ژ کانییێت گازا رەش دهێتە دەرئێخستن.
الهليون: کۆما (هليونة) جۆرەکێ گیایە رهیە و ریشالێت خۆ د بن عەردی دا بەلاڤ دکەت جۆرەکێ فێقی پێڤە دهێت ب کەلاندن دهێتە خوارن.
هم(بالفتح والتشديد): ١- دلتەنگکر و ب خەمئێخست. ٢- لەشێ وی حەلاند.
٣- حەلاند. ٤- دۆهت. ٥- کرە دلێ خۆ و قەستکرێ. ٦- ڤیا و حەژێکر.
٧- ناڤکا وی خوار و خلۆلەکر. ٨- بوو خەم. ٩- ڤیا.
الهم(بالفتح): ١- خەم. ٢- نیاز؛ ئنیەت.
٣- حەز.
الهم(بالكسر): ١- زراڤێ لەغەر. ٢- پیرێ چوویی. ٣- کەڤن و شکەستی.٤- پیرێ چوویی.
هماً: ١- راکێشا ئینا دریا. ٢- پوێتیکر.

الهمء: جلکێ دڕیای و پوێتی.
هما: باری.
همی: ١- بەرزەبوو. ٢- کەڤت. ٣- ڕست. ٤- باری. ٥- ل چەروانی بەلاڤبوو.
الهماذي: ١- لەزا د غاردانێ دا. ٢- دژواریا بارانێ. ٣- دژواریا گەرمێ.
الهمار: ١- یێ ب ڤەرێژ. ٢- یێ پڕبێژ.
الهماز(بتشدید المیم): ١- لۆمەکەرێ ب ئاماژەکرنێ لۆمە دکەت. ٢- یێ تەحنا ددانیتە خەلکی.
الهماس: ١- شێرێ نێچیرێ د پەلخینت. ٢- یێ گەلەک پسپسێ د ئاخفتنێ دا ب کاردئینت.
الهماط: زۆردار.
الهمال: ١- عەردێ کەس ئاڤانەکەت. ٢- عەردێ سست. ٣- هەر تشتێ سست و پست.
الهمالیل: ١- گیا و چەروانێ مایی. ٢- جلکێ دڕیای.
الهمام(بالفتح): ١- یێ تشتی دکەتە ئنیەت و بجهدئینت. ٢- پێزەڤەنگ.
الهمام(بالضم): ١- بەز یان بەفرا حەلهای. شاهێ حەز مەزن. ٢- سالارێ دلێرێ مەرد. ٣- شێر.
الهمایون: ١- سولتان. ٢- شاه. ٣- د بنیات دا ژ پەیڤا (هما) یا فارسی هاتیە کو بیتە تەیرکێ دەولەتێ یێ چیڤانۆک دبێژن: بالندەیەکێ وەکی شاهینی یە و خوارنا وی هەستی نە، یێ دادەتە سەر یەرێ وی دێ گەهیتە پلەیێت بلند و دبێژن ل دەمێت گەلەک گەڤن دەما شاهێ وەلاتەکی بێ دویندەهـ مریا دا خەلکی ل گۆڕەپانەکێ خڕڤەکەن و تەیرکێ دەولەتێ هەلاڤێژن یێ دادابا سەر سەری دا وی کەنە شاهێ خۆ. ٤- ناڤێ ئاهەنگەکا مۆزیکی یا ئیرانی یە. ٥- دەرگەهێ سولتانی.
همت: د ڕوینی دا ئاڤابوو.
الهمة(بالفتح): ١- دەستپێکا ئنیەتێ. ٢- نیاز یان ئنیەتا ب هێز. ٣- نویسیانا دلی ب تشتێ گرنگی پێدایی ڤە.

الهمة(بالکسر): ١- پیرەمێرێ چوویی. ٢- پیرەژنا چوویی.
همج: ١- برسیبوو. ٢- ب ئێک جار پێرانا و ڤەخوار هەتا کۆ تێربووی.
الهمج(بفتحتین): ١- کۆمە کتا وێ (همجة)ە کو دبیتە برس. ٢- مێشک؛ مێشەکا هویرە ژ مێشێ هویرترە ب دەڤ و لێڤێت پەز و دەوارا ڤە دمینت. ٣- مهێت لاواز و لەغەر. ٤- نەریبەری. ٥- مرۆڤێت بێعەقل. ٦- مرۆڤێت بێخێر.
الهمجیة: ڕەوشا دژی شارستانیەتێ.
همد: ١- ڤەمری(ئاگر). ٢- گەرما وی چوو (ئاگر). ٣- مر. ٤- ڕاوەستا(دەنگ). ٥- بێ ژیانبوو ئانکو بێ دار و گیا و بارانبوو(عەرد). ٦- گوڕیا وی چوو و نەما(ئاگر). ٧- چرچڕبوو (جلک).
همد(بالفتح والتشدید): ١- ڤەمراند(ئاگر). ٢- ساركر(ئاگر). ٣- مراند. ٤- ڕاوەستاند (دەنگ). ٥- بێ گیا و دار و بارانکر(عەرد). ٦- گوڕیا وی ڤەمراند (ئاگر). ٧- چرچڕکر (حلک).
الهمدة: هشبوون؛ بێدەنگی.
همذان: باژێرێ (همدان)ێ ئیرانێ یە.
الهمذاني: ١- یێ ژ خەلکێ باژێرێ (همدان)ێ ئیرانی. ٢- یێ پڕبێژ. ٣- ئەو جۆرێ ڕیڤەچوونێ یە یێ خودان هەمی جۆرێت وێ تێکهەلدکەت.
همر: ١- دارێهت. ٢- ڕیهت. ٣- دارژیا. ٤- هەمی دوهت(گوهان). ٥- دایێ. ٦- هەرافت (ئاڤاهی). ٧- ب سمێت خۆ ب دژواری قوتا(عەرد). ٨- زێدەکر.
الهمر(بالفتح والکسر): یێ ستویر و قەلەو.
الهمرة: ١- ئێک جارا (همر)ە. ٢- تاڤیەکا بارانێ. ٣- پتپتا ژ کەرب.
همرج: شێلوبێلکر.

الهمرجة: ١- شێلوبیلکرن. ٢- شێلوبێلی. ٣- سڤکی. ٤- لەز. ٥- گۆتگۆتکێت خەلکی. ٦- نەحەقی.
الهمرجان: گۆتگۆتکێت خەلکی.
الهمرش: ١- پیرەژنا ب ناڤسالڤەچووی. ٢- حێشترا گەلەک ب شیر.
الهمرشة(الهمرش): لڤین.
همز: ١- ب ئاماژەیا ئەندامەکێ لەشی لۆمەکر. ٢- دربەک لێدا. ٣- لەقەک لێدا. ٤- غەیبەتا وی کر. ٥- شکاند. ٦- ل عەردی دا. ٧- دەخشەک لێدا دا بچیت. ٨- گڤاشت. ٩- وەسواسەک د دلی دا چێکر.
الهمز: دیناتی.
همزی: یا ب دەنگەکێ دژوار.
الهمزات: ئەو هزرێت خرابن یێت شەیتان د دلێ مرۆڤی دا چێدکەت.
الهمزة(بالضم والفتح): لۆمەکەر. ٢- لۆمەکەرێ ب ئاماژەکرنێ لۆمە دکەت.
الهمزة(بالفتح والسکون): ١- ئێک ئاماژە وەک لۆمە. ٢- خەتەرا شەیتانی.
همس: ١- ڤەشارت. ٢- هێدیکا گۆت. ٣- دەڤگرتی جوی. ٤- وەسواس کرە دلی. ٥- پێ خۆ هێدی دانا دا دەنگ ژێ نەهێت. ٦- گڤاشت. ٧- شکاند. ٨- پسپسکر. ٩- ب شەڤ بێی خاڤی و سستی چوو.
الهمس: ١- پسپس؛ دەنێ نزم. ٢- پێژنا پێی. ٣- دەڤ گرتن ل دەمێ خوارنێ. ٤- توندی.
همش: ١- کۆمکر. ٢- لەقەک لێدا. ٣- ئاخڤتنا نەدورست زێدەکر. ٤- ئاخڤتن و لڤین. ٥- لڤی دا ب ئاریێت.
همش(بالفتح والکسر): ١- زێدە ئاخڤتنێت نەدورست کرن. ٢- ئاخڤتن و لڤین. ٣- لڤی دا بئاریێت(کولی).
همش(بالفتح والتشدید): ل پەراوێزا کتێبێ تێبینی نڤیسین.
الهمش(بالفتح والسکون): لەزا خوارنێ.
الهمش(بالفتح والکسر): یێ ب تبلێت خۆ سڤک کاردکەت.
الهمشی: ١- یا ل مالا خۆ نەروینت. ٢- یا گەلەک پرێژ و ب قەسەو و ئاخڤتن.
همط: ١- زۆرداریکر. ٢- پویتە ب وان گۆتنا یێت کرین و وان ئاخڤتنێت گۆتین نەکر. ٣- بێی کیشان و پیڤان بر.
همع: ١- هاتە خوارێ (ڕوندک). ٢- باری (ڕوندک). ٣- شکاند(سەر).
همع(بالفتح والکسر): یێ دبارت.
همغ: شکاند(سەر).
همک: خۆ دناڤڕاکر.
همل: ١- ڕست. ٢- ژپاشگوهڤە هاتە هاڤێتن و پشتا خۆ داین. ٣- تژی ڕوندک بوو. ٤- باری ب ئارامی بەردەوامبوو.
الهمل(بفتحتین): ١- ئاڤا دهەرکیت. ٢- لیفێ ژ دارێ ڤەکری. ٣- ئاژەلێ ب شەڤ بێ شڤان ماین. ٤- خانیێ سپی. ٥- خانیێ بچویک. ٦- پەزێ ب رۆژێ بێ شڤان بچەرت.٧- پەزێ بێ شڤان.
الهمل(بالکسر والسکون): ١- جلکێ پنیکری. ٢- مرۆڤێ دانعەمر.
الهملاج: بارگیرێ چوون باش.
هملج: ١- خۆش و سڤک ب ڕێڤەچوو. ٢- ڕەفتارا وی باشبوو.
الهملج: ١- یێ بێ ئەختوبار و براینیا کەسێ ب دۆم نەکەت. ٢- حیشترا بەزەک. ٣- زەلامێ چوونسڤک یێ ڕپرپێ ژ پێت خۆ دئینت.

هملق: لەزکر.
همـم: ١- د بـەرا گـۆت و نڤانـد(بچویک). ٢- بەردا.
همه(بتشدید المیم): حەلاند.
همهام(بالبناء علی الکسر): ناڤە ئانکو چو نەما.
الهمهام: ١- سالارێ دلێرێ مەرد. ٢- شێر.
الهمهامة(الهمهومة): کەرێ مەزنێ حێشترا.
همهـم: ١- پسپسـکر. ٢- ئـهێن ژێ هـات. ٣- دەنگکر.
الهمهمة: ١- همهم؛ دەنگێ ژ سینگی دەردکەڤیت. ٢- دەنگێ عەوری.
الهمـوس: ١- یـێ ب شـەڤێ ب رێڤـەدچت. ٢- شێرێ درب سست. ٣- شێرێ نێچیرا خۆ دپەلخینت.
الهموع: یێ درسییێت.
الهموع: یێ گەلەک ب باران.
الهموم: ١- یا چوون خـۆش(حێشتر). ٢- یا ب ڤەرێژ(عـــــەور). ٣- گەلـــــــەک ب ئاڤ(بیر). ٤- شێر.
الهمیان: ١- رژتن. ٢- دوخین. ٣- تویرکێ پارا.
الهمـیج: ١- یـێ گـەنج و لـــەش جـوان. ٢- بێزک؛ ناڤتەنگ زراڤ.
الهمیر(الهمیرة): پیرەژنا چوویی.
الهمـیس: ١- رێڤـەچوونا بـێ پێـژن و دەنـگ. ٢- دەنگێت سمێت حێشترا.
الهمیشة: کولیێت کەلاندی.
الهمیغ: ١- مـرن. ٢- مرنا لـەزلێکری ئانکو دەمێ وێ ئینایە پێش.
الهمیم: ١- پێژنا چوونێ. ٢- بارانا لاواز.
الهمیمة: ١- باران نەرم و هویر.
هن(بـالفتح والتشـدید): ١- گـرێ؛ کرەگـری. ٢- خەریببوو.
هن(بالضم والتشدید): ئەو(ئانکو ئەو ژنک.
هن(بالضم): بمینە.

هنئ به: پێ کەیڤخۆشبوو.
هنئ منه: ژێ تێربوو.
الهنئ: ١- دان. ٢- قەتران تێدان.
هنؤ: ب ساناهی ب دەستکەڤت.
هنئ: ڤێرێ.
هنأ بـ: گۆتێ: (لیهنئک).
هنا(بالضم والتشدید): ئالاڤێ ئاماژەکرنێ یە ئانکو ڤێرێ.
هنا(بالفتح): ئەز.
هنـأ: ١- خـوارن دایـی. ٢- دایـێ. ٣- قـەتران تێـدا. ٤- پشـتەڤانیا وی کـر. ٥- لـێ غێفـــری. ٦- دلخۆشـــبوو. ٧- گـــۆتێ: (لیهنئک). ٨- چێکر و دورستکر.
الهـنء: ١- دان؛ بەخشـین. ٢- قـەترانکرن. ٣- پیچەک ژ شەڤێ.
هنا(بالفتح): ١- ئەز. ٢- یاری و مژویلاهی.
هنا(بالضم): ل ڤێرێ.
الهناء: خێر و خۆشی.
الهناء(بالکسـر): ١- قـەتران. ٢- ئویشـیێ دارقەسپێ ئانکو یێ قەسپا.
الهنابت: ١- مسیبەت. ٢- شۆل و دەنگۆباسێت شێلوبێل.
الهنـابر: کۆمـە و ئیکـا وێ (هنبـۆرة)ە ئـانکو خیزێ بلند و ل هنداڤا.
الهناة: مسیبەت.
الهناع: ئێشەکە ستۆیا دگریت.
الهنادک: کۆمە و کتا وی (هندکي) یە ئانکو زەلامی هندستانی، ل ڤێرێ پیتا(کاف) بۆ کێمکرنێ یە.
هناک(هنالک): ئاماژەیە بۆ جهێ دویر.
الهنانة: ١- مەژی. ٢- سپیکا چاڤی. ٣- باشی.
هناه: پیرۆزباهی لێ کرن.
هنبت: خاڤ و سستبوو.
الهنبتة: ١- شۆلا سەخت و دژوار. ٢- تیکهەلکرنا ئاخڤتنێ.
الهنبذة: شۆلا سەخت و دژوار.
الهنبر(بالکسر): ١- جەحشک. ٢- حەفتیار. ٣- تێژکێ حەڤتیاری. ٤- گا. ٥- هەسپ. ٦- کەڤلێ ب کێرنەهاتی.

الهنبـرة: ١- مێـا (الهنبـر). ٢- ماكـەر. ٣- حەفتیار.
هنبس(تهنبس): سیخوڕیکر.
هنبغ: ١- برسیبوو. ٢- زێدەبوو و ئاریا(تۆز).
الهنبغ: ١- تۆزا ب ساناهی ڕادبیت. ٢- ژنکا بێدەلنگ و کەر. ٣- شێر. ٤- دژواریا برسێ. ٥- دژوار.
هنبل: لەنگی و وەکی حەفتیار چوو.
الهنبورة: خیزێ بلند و ل هنداڤا.
هنتب: خاڤ و سستبوو.
هند: دەنگێ کوندی کر.
هند(بالتشدید): ١- خەبەرێت پیس گۆتن. ٢- خەبەرێت وی یێ خەبەر گوتنێ لێ نەڤەگێران. ٣- قوسیری تێدا کر. ٤- گیرۆبوو. ٥- هوسێ؛ سەقاکر. ٦- ئەڤینی د دلی دا هێلا.
الهند(الهیندة): ناڤێ سەد حێشترا و پێهەلە.
الهنداز: ١- پیڤان. ٢- گەزا پیڤانا درێژاهیێ.
الهندازة: گەزا پیڤانێ.
الهندام: ١- جوانی و کێلیا بەژنێ. ٢- ڕاپێچا مرۆڤی ژ جلک و خەملێ(فارسی) یە.
الهندباء(الهندب؛ الهندبا): گیایێ تەعلیشک.
الهندباء البریة: ١- جۆرەکێ شەڤبشکێڤا یە یێ هویرە. ٢- گیایەکە بەلگێت وی ددانوکن، گەلەک جۆر ژێ هەنە، ل هندەک وەلاتا دکەنە زەلاتێ و وەک دەرمان ژی بۆ چارەکرنا قەبزیێ ب کاردئینن، (الهندباة) کتا (الهندباء)ە.
هندس: ١- خوین ئالیست. ٢- لێڤێت خۆ ئالیستن. ٣- پیڤا و ئەندازەکر.
الهندس: ١- شێر. ٢- دلێر.
الهندسة: ئەزدازیاری.
هندم: ١- جوان و باش چێکر. ٢- چێکر و قەدارەکر.
هندن: ١- ڕاوەستا؛ ئارامبوو. ٢- ترسیا و سستبوو. ٣- ڕاوەستاند و ب ئاخڤتنەکێ یان سۆزەکێ قائیلکر. ٤- قائیلکر. ٥- بنئاخکر. ٦- کوشت.
الهندواني: یێ ژ هندستانێ.
الهندوس: ئەندازیار.
هنع: ١- خوارکر و چەماندە سەرێک. ٢- خۆ شکاند و چەماند.
الهنع: خۆ چەماندن.
الهنعاء: ١- مێیا(الأهنع)ە. ٢- یا ستۆبادایی. ٣- یا کورت.
الهنعة: ١- ئێکا جارا (هنع) یە. ٢- پشتا برجێ (الجوزاء)ە و ژ پێنج ستێران پێکدهێت کو وێنەیێ کۆپالی پێک دئینن.
هنف: لەزکر.
الهنق: بێزاری.
الهنم: ١- خورمە. ٢- جۆرەکێ خورمێ یە.
هە: دەنگەگە ژ بۆ هشیارکرنێ و گەفێ دهێتە ب کارئینان.
الهنو(بالکسر): دەم.
الهنيء: ١- یێ ب ساناهی ب دەست مرۆڤی دکەڤت. ٢- یێ ل مرۆڤی د غێفرت.
هنیهە: بیهنکەکێ؛ دەمەکێ کورت.
هنا: ئەها ڤێرێ.
هو: ١- جیناڤێ کەسێ نەدیارێ کتە دبیتە ئەو. ٢- ل نک سۆفیا ذاتی خودێ حەقە.
الهو: ١- ڕەخ؛ تەنشت. ٢- کولەک.
الهوء: ڕایا دهێتە ب جهئینان.
هوی: ١- ڤیا. ٢- کەڤت. ٣- ژۆردا هاتێ. ٤- درێژبوویێ. ٥- ڕابوو(بـا). ٦- ب ناڤڤەچوو. ٧- مر. ٨- دەڤێ خۆ ڤەکر. ٩- ب سەرکەڤت.
الهوی(بالفتح والکسر): ئەڤیندار.
هوی(بالفتح والکسر): ڤیا و دلێ وی چوویێ.
الهوی: ١- عشق، ٢- ئەڤین. ٣- بایبکێت نەفسێ و خۆشیێت وێ. ٤- حەزا نەفسێ و چوونا وێ بۆ خوشیێت دنیایێ.
الهواء: ١- با. ٢- تشتێ ڤالا. ٣- تشتێ بندرپای وەکی کونکی. ٤- تشتێ کەڤتی. ٥- ڤالاتی. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە غەیبا چێنەبیت کەس ببینت.

الهواءة: ١- عەردێ نزم و چال. ٢- زەمبۆقە.

الهوائي: ١- یێ ترسنۆک. ٢- ئەریەل؛ ئەنتێن.

الهواجم: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە ئەو تشتێ ب هێزا دەمی د دلی دا پەیدا دبیت.

الهوادة: ١- تشتی هویڤی ژێ هەین کو دێ ئاشتییێ د ناڤبەرا خەلکی دا پەیداکەت. ٢- نەرمی. ٣- خۆشرینکرن.

الهوارة (بفتحتين): مرن.

الهوارة (بالفتح والتشديد): لەشکەرێ نەرێکخستی.

الهواس (الهواسة): ١- شێرێ ب شەڤێ دگەریێت. ٢- دلێرێ سەربۆرکری. ٣- یێ ب خوەرە.

الهواع (الهواعة): دلێ هاتیە ڕاکرن.

الهواک: یێ حێبەتی.

الهوام (بالضم): ئەڤینی.

الهوام (بالفتح والتشديد): شێر.

الهوام: مێشەوەرێت زیاندەر.

الهومان (الهومة): بیابان.

الهوامج: یێت ئێکجار ب ئاڤێ ڕانای و تێر ڤەخواری.

هوان: ١- بێبهایی. ٢- لاوازی. ٣- ڕەزیلی و بێحالی ژ لایێ ژیانێ ڤە.

الهواهي: ئاخڤتنا پوچ و پەلاچە.

الهواية: ئارەزۆ.

الهوب: ١- دویری. ٢- بێعەقلێ پرێێژ. ٣- گوریا ئاگری.

الهوبر: ١- سۆسنا سۆر. ٢- بەڤل. ٣- مەیموینکا گەلەک ب موی. ٤- حێشتر.

هوت (بالفتح والتشديد): کرە قێری.

هوة: مستا دانی یا دکەنە کونا دستاری.

الهوة: ١- عەردێ نزم وچال. ٢- چال. ٣- زەمبۆقە. ٤- ڤالاتیا د ناڤبەرا عەردی و عەسمانی دا.

الهوتة: ١- عەردێ نزم. ٢- ڕێکا دبیتە ژۆردانی هەتا دگەهیتە ئاڤێ.

الهوثة: تێهنکاتی.

هوج: یێ کەرەدرێژبوو.

الهوجاء: ١- حێشرا بەزەک. ٢- هورێ گەلەک دژوارێ خانیا دبەت. ٣- یێ دگەهیتە هناڤا (درب).

هوجل: ١- خەوەکا سڤک کر. ٢- ل بیابێت ب ڕێڤەچوو یان ل ڕیکا بێ نیشان یان ل عەردێ ب چەپ و چویر.

الهوجل: ١- بیابنا بێ نیشانێت ڕێ. ٢- ڕێکا بێ نیشان. ٣- عەردێ ب چەپ و چویر. ٤- یێ چوون گران. ٥- یێ بێعەقل. ٦- ژنکا بێ دەلنک. ٧- پیچا خەوێ. ٨- ئەڤەری کەشتییێ. ٩- چوونا ب سستی.

هود (بالفتح والتشديد): ١- دەنگێ خۆ ب نەرمی دەرئێخست. ٢- ڕیڤەچوونەکا سستکر. ٣- ستران گۆتن. ٤- دلێ وی ب سترانا خۆ خرابکر. ٥- کرە جوهی. ٦- سەرخۆشکر. ٧- ب ئارمی ئاخڤت. ٨- ب گرانی چوو. ٩- گوشتێ کۆهانێ خوار.

الهود: جوهی.

هود: پێغەمبەرێ مللەتێ (عاد) بوو سلاڤ لێ بن.

هود: گوهانێ حێشترێ.

الهودج: مەحاف.

الهودعة: کەردیکل(نەعام).

الهودک: یێ ڤەلەو.

هوذا: ژ (هو) و (ذا) پێکهاتیە دبیتە: ئەو ئەڤەیە.

الهوذة: بالندەیێ کەتیک.

الهـور: ١- گـەڕا ئـاڤێ. ٢- كـەرێ پـەزی. ٣- پێ پان و بەرین.

الهورة: پێمرن.

هوز(بـالفتح والتشـديد): ١- مـر. ٢- پـەیڤا دووێ یـە ژ پـەیڤێت پیتێـت ئەبجـدی ژێ پێكدهێن كو دبیتە: (هـ) و (و) و (ز).

الهوز: چێكری(یێت خودێ).

الهـوزب: ١- بالنـدەیێ قـورت. ٢- حێشـترا چوون دژوار.

الهوزن: تۆز.

هوس(بالتشـديد): ١- قـەتا داهویربییـت. ٢- هـێلا بكەڤیتـە خوركومانـا خـۆ تێـك بچیت.

هوس(بالفتح والكسر): كەتە خوڕكومانا خۆ و تێكچوو.

الهوس: جۆرەكێ دیناتییێ بە.

الهوش(بالفتح والسكون): ژمارەیا زۆر.

هـوش (بـالفتح والكسـر): ١- تێكچـوو. ٢- تێكهاتن و تێكچوو.

هوش(بـالفتح والتشـديد): ١- تیكهـەلكر. ٢- ژ ڤێـــرێ و وێراهــــە خرڤـــەكر. ٣- ژ گەلـەك جۆرا ئینـا. ٤- لێكئێخست و پێكڕابەردان.

هوش(بـالفتح والكسـر): زكـێ وی ژ لاوازیـێ بچویكبوو.

الهـوش (بـالفتح والسـكون): ١- ژمارەیـا گەلەك. ٢- ڤالاتیا زكی.

الهوشـات: ١- مـالێ ژ حـەرامی و حـەلالی تێكهەلكری. ٢- كۆمێت مرۆڤا.

الهوشـة: ١- ئایـان. ٢- فتنـە و شـلقیان. ٣- لڤـین. ٤- كۆمـا تێكهـەلبووی. ٥- رویدان.

الهوع(الهـواع؛ الهيعوعـة): یـێ دلـێ وی ڕابووی.

الهوع: دوژمنی.

الهـوف: ١- بـایێ گـەرم. ٢- بـایێ سـار. ٣- زەلامێ بێخێر.

هوک: كەربوو.

هوک(بالفتح والتشديد): كەركر.

الهوک(الأهوک): كەرەمرۆڤ.

الهوكة: چال.

هول(بالتشـديد): ١- ترسـاند. ٢- كرێـت دا نیاسین. ٣- مەزنكر. ٤- جلک و چەكێت خۆ ل خۆ كرن(ژنكێ).

الهول: ترسا ژ تشتی.

الهولة(بالضـم): ١- هەلامـەتێ نـاڤ ڕەزی. ٢- تشـــتێ بچـــویكی پـــێ دترســـینن. ٣- جریسەت.

هوم(بتشديد): ١- سەرێ وی ژ خەو دا هژیا. ٢- پیچەكێ نڤست.

الهوم: ١- خەوا سڤک. ٢- عەردێ نزم.

هوم المجوس: گیایـەكێ وەكـی یاسمینێ یـە، قـورمێ وی یـێ زراڤـە و كولیلكیـت وی دزەرن، یێ تام شرین و دژوارە، زەرادەشتیا د پەرسـتنا خـۆ دا ب كاردئینـا و دگـۆتن مفایێت عنتیكە تێدا هەنە.

الهوماة(الهومة): بیابان.

هون(بـالفتح والتشـديد): ١- ب سـاناهیكر و سڤک كر. ٢- دیت یێ سڤک و چونە.

الهـون(بالضم والسـكون): ١- شـەرمزاری و ڕویڕەشی. ٢- خولقەت.

الهون(بالضم): شەرمزاری؛ ڕویڕەشی.

الهون(بالفتح والسكون): ١- هەدار و گرانی. ٢- سـڤكی. ٣- بێبهـایی. ٤- ئـابۆری تێداكرن.

الهونـة (بالضـم والسـكون): ١- ئـارامی. ٢- ئاشتبوون.

الهونة(بالفتح والسكون): یا ب ساناهی و نازک.
الهوها: بیرا جهێ پیا ل دیوارێت وێ نە و بێ وەریس.
الهوهاء: ١- یێ دل لاواز. ٢- یێ کەر.
الهوهاءة: یێ کەر.
الهوهة(الهواهیة): یێ ترسنۆک.
هوهو: ئێکبوونا ذاتا.
الهوهو: ئەو ئەو.
الهویة(بالفتح): بیرا کویر.
الهویة(بالضم): ١- ناسنامە. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ڕاستیا د جیهانا غەیبێ دا.
الهویس: ١- هزر. ٢- تشتی مرۆڤی کریە دلێ خۆ. ٣- گولی و گەنمۆکێ دهێنە بژارتن بۆ خوارنێ.
الهویشة: کۆما تێکهەل.
الهوینا: هێدی و ب دلێ خۆ.
الهییئ(الهییء): یێ سەروبەر جوان.
هیئة: ١- دەستەک. ٢- سەروبەر.
هیا: ئالاڤێ گازیکرنێ یە ئانکو (وەرە).
هیا: ئالاڤێ گازیکرنێ یە دبیتە(أیا) ئانکو (ئەی..).
هیأ: ئامادەکر.
الهیاة: شۆل، کار.
هیاج: ئاریان؛ ئازریان.
الهیار: ١- یێ لاواز. ٢- یێ دهەرفت و دکەڤت.
الهیاط: قەرەبالغ و دەنگ و پێژن.
الهیاع: بەلاڤەبوون.
هیال: خیزێ خشیای.
الهیام(بالضم): ١- تێهنا دژوار. ٢- خیزێ خۆ نەگریت و د خشییێت. ٣- دیناتیا ژ عشقێ چێبووی. ٤- تێهنکا ل حێشترا دکەڤیت.
الهیام(بالفتح): خیزێ ب سەرێک دا دهێت و خۆ نەگریت. - دیناتیا ژ عشقێ چێدبیت. دەردەکە حیشترا دگریت ژ بەر دژواریا تیهنیبوونێ.
الهیام(بالکسر): حێشترێت تێهنی.
الهیام(بالضم والتشدید): عاشڤێت وەسواسێ گرتین.
هیاە: دورستکر.
الهیبان: ١- یێ ژ خەلکی دترست. ٢- ترسنوک. ٣- شڤان. ٤- ئاخ. ٥- کەفا دەڤێ حێشترا. ٦- یێ گەلەک و زەحف. ٧- یێ سڤک.
الهیبة: ١- سەهم. ٢- ل نک سۆفیا کارتێکرنا دیتنا مەزناهیا خودێ د دلی دا.
هیت(بالفتح والتشدید): گازیکرێ.
هیت لک(هلم): وەرە.
الهیت: عەردێ مرۆڤ نەزانت چ ل بنی هەیە.
الهیثة: جڤاتا مرۆڤا.
هیثم: ١- دارەکە ژ نفشێ ترنجێ. ٢- باشۆک. ٣- تێژگێ باشۆکی. ٤- تێژکێ ئەلهۆی. ٥- تێژکێ قورتی.
هیج: ئاراند.
الهیج: ١- زەراتی. ٢- هشکی.
الهیجاء(الهیجا): جەنگ؛ شەڕ.
الهیجمانة: ١- لۆلۆ. ٢- تەڤنپیرکێ نێر.
الهید: ١- یێ نەرحەت و دلڤلڤیت. ٢- ترساندن. ٣- ئازاردان. ٤- ژپاشڤەبرن. ٥- بزاڤ و لڤین.
الهیدان: ١- یێ ترسنۆک. ٢- یێ نەرحەت. ٣- قەلسێ کەر.
الهیدب: ١- یێ گەلەک ب موی. ٢- چچکێ ژنکێ. ٣- عەورێ شۆڕ. ٤- دەڤلالۆتەیێ قەسەگران. ٥- تایێ دارێ.

الهیدروجین: غازەکا بێ ڕەنگ و بێهنە ژ هەمی غازا سڤکترە، ئاگر بەردبیتێ، دو جۆرن: ١- هێدروجینا نۆرمال یا کو هاتیە سـالۆخەتدان. ٢- هیـدروجینا گران(الدوتیریوم): گرانیا وێ دو جارا هندی ئۆکسجینا نۆرمالە د گەل ئۆکسجینێ هەل دبیت و ئاڤێ پێکدئینت، دیسا د ڤەکۆلینێت ئەتۆمی دا دهێتە ب کارئینان.

الهیر: ١- بایێ باکۆر. ٢- نیڤا ئێکێ ژ شەڤێ. ٣- یێ د شۆلا دا ل سەرێ خۆ سیاردبیت.

الهیرة: عەردێ ڕاست.

الهیرع: ١- ترسنۆکێ لاواز. ٢- کەرەمرۆڤ. ٣- ژنکا بالۆلی. ٣- یێ دژوار(با).

الهیرعة: ١- بلویلا شڤانی. ٣- یێ دژوار(با).

الهیرون: ١- جۆرەکێ خورمێ یە. ٢- خورما هشک.

الهیزعة: ١- ترس. ٢- دەنگ و پێژنا ژ شەڕی دهێت.

الهیزلة: ئالا.

الهیزم: ١- ڕەقێ موکم. ٢- شێر.

الهیشة(هوشة): ١- لڤین و ئازریان. ٢- کۆما تێکهەل. ٣- بەلا؛ فتنە.

الهیشر: ١- یێ درێژ و خاڤ و سست (زەلام). ٢- کەنگرێ بیابانێ.

الهیشلة: حێشترا پیر و قەلەو.

الهیشوم: تەڕ و نازک و نەرم.

الهیص: پیڤا بالندەی.

الهیصم: یێ تشتی دشکێنت و هویرهویر دکەت.

هیض(بالفتح والتشدید): ئاراند.

الهیض: ١- شکاندنا هەستی پشتی ڤەگرتنێ. ٢- قەرەبالغ و دەنگەدەنگ.٣- گویێ بالندەی.

الهیضاء: جڤاتا مرۆڤا.

الهیضة الکبری: شکاندن و سستکرن.

الهیضة: ١- زکچوون دگەل دلڕابوونێ. ٢- ئێشا کولیرا. ٣- لێزڤڕینا خەمێ. ٤- ئێشا ل دویڤ ئێشێ.

الهیط: قەرەبالغ و دەنگەدەنگ.

الهیطل: ١- ڕویڤی. ٢- کۆما کێما هێرشێ پێ دکەن. ٣- ئاڤێ کەڤنێ دەڤەرا ڕۆژهەلات و باکوری دەریا خەزەرە. ٤- نفشەکێ ترکا یە یان یێ هندۆکا.

الهیطلة: قازانا سفری(فارسی) یە.

الهیعة: ١- چوونا تشتێ و ڕژیانا وی ل سەر عەردی. ٢- عەردێ ڕاست. ٣- دەنگێ مرۆڤ ژێ بترست. ٤- حرسا پیسا دگەل لاوازیێ.

هیعر: کرە بێدەلنگی.

الهیعرة: ١- ژنکا بێدەلنگ. ٢- سەرگەرمی و کەربنی. ٣- پیرهەڤی.

هیغ: باش باری.

هیف(بالکسر): ناڤتەنگا وی زراڤبوو.

الهیف: ١- ناڤتەنگزراڤی. ٢- بایەکێ گەرمە گیای هشک دکەت و حەیوانی تێهنی دکەت و ئاڤێ هشک دکەت.

هیفاء: ناڤتەنگزراڤ(ژنک).

الهیفان(الهیوف): یێ تێهنی.

الهیق: ١- کەردیکلێ نێر. ٢- یێ گەلەک درێژ(زەلام). ٣- یێ درێژ و زراڤ(زەلام).

الهیقعة: ١- چرپێنا شیری دەمێ ب تشتی دکەڤیت. ٢- قرچێنا ڤێککەڤتنا تشتیت هشک.

الهیقل: ١- کەردیکلێ گەنج. ٢- بزنمشک.

الهیقلة: جۆرەکێ ڕیڤەچوونێ یە.

الهیقم: ١- دەریا بەرفرەه. ٢- دەنگێ شلقێنا دەریایێ.

هیک: ١- لەزکر. ٢- کۆلا. ٣- بلندبوو و تایێت وی درێژبوون (گیا).

الهيكل: ١- پرسگەهـ، مزگەفت. ٢- قەرقۆدە. ٣- ئاڤاهیێ بلند. ٤- حەیوانێ ب کەلەخ و مەزن. ٥- جهێ قوربانا لێ ددەن ژ دێرێ. ٦- پەیکەر. ٧- جهێ ڕیوەرەسمێت دانا قوربانا ل کەنیسێ. ٨- د بنیات دا پەیڤەکا (سۆمەر)ی یە ب ڕامانا قەسر یان پەرێسگەهـ.

الهيكل العظمي: قەرقۆدەیێ هەستی، یێ بچویکی ژ (٣٠٠) هەستیا پێکدهێت بەلێ پیچپیچە هەتا مەزن دبیت و بالق دبیت هندەک ژێ دبنە ئێک و د ئەنجام دا ژمارەیا وان دبیتە (٢٠٦) هەستی کو ژمارەیا هەستیێت مروڤی نە.

هيل: خەترەرەک بۆ چێبوو و ترسیا.

هيل(بالفتح والتشديد): خشاندە خوار(خیز).

الهيل: خیزێ دخشیێت و خۆ ل سەر ئێک نەگرت.

الهيلان: خیزێ خشیایی.

الهيلة: ترسا ژ تشتی.

الهيلع: زەلامێ کولبەیی.

هيلل: گۆتی(لا إله إلا الله).

الهيللة: گۆتنا(لا إله إلا الله).

الهيلمان: ١- مال زەحف. ٢- خیز و با.

الهيليوسكوب: دویربینا شیشە تاری یان ڕەنگینا پێ ل تلپێ ڕۆژێ دنێرن.

الهيليوم: غازەکا سڤکە، ئاگر نابەربیتێ، دکەنە پوڤدانکا.

هيم(بالتشديد): کرە ئەڤیندار.

الهيم(بالكسر): ١- خیزێ هشکێ ئاڤی نەبت. ٢- یێت تێهنی.

هيم: د بنیات دا (أیم)یە کو دگەل ناڤێ خودێ دهێت و دبیتە (هەیم الله) ئانکو (سویند ب خودێ).

الهيماء: ١- بیابانا بێ ئاڤ. ٢- دەشتا بێ ئاڤ.

الهيمان: ١- یێ تێهنی. ٢- حێشترا تێهنک لێ کەتی. ٣- عاشقێ خەریبی دژوار و ل دویڤ سەرێ خۆ چووی هەر وەکی هەوا ب سەری کەفتی. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەڤینا ژ قامێ دەرکەتی یا د هەمی هەبویان دا دگەڕیت.

الهيمع: مرنا دەمەلدەست.

هيمن: ١- گۆتی ئامین ئانکو قەبیل بکە. ٢- کۆنترۆلکر و زەپکر.

هيمي: حێشترا تێهنی.

الهين: ١- یێ ب ساناهی. ٢- یێ لاواز. ٣- یێ ڕەزیل. ٤- یێ بێهنفرەهـ.

هين: ب ساناهی کەت.

الهينة: ١- جۆر. ٢- گرانی و ئارامی.

هينتك: هێدی هێدی؛ ل سەر خۆ.

الهينم: پەمبوی.

الهينمة: پسپس؛ دەنگێ نزم.

الهينوم: ئاخڤتنا کەس تێ نەگەهیت.

هيهات: ئانکو (یا دویرە).

الهيوب: ترسنۆک.

الهيوفاريقون: جۆرەکێ گیایە، بەلگێت وی د هەمبەری ئێکن و کولیلکێت وی د زەرن، ل وەلاتێت نیڤا باکۆرا گۆیا زەمینی یێت سەڤا ناڤنجی شین دبت، هندەک مفاییێت چێکرنا دەرمانا تێدا هەنە.

الهيول: ل (الهباء) بزڤرە.

الهيولى(الهيول): ١- پەیڤەکا یۆنانی یە دبیتە بنیات یان کەرەستە. ٢- کەرەستێ ئێکێ یە یێ کۆ دبیتە بنیاتێ هەر تشتەکی. جەوهەرێ لەشی یە، شیانێت هەین کو ل دویڤ وان گوهورینا بهێتە گوهۆرین یێت کو دکەڤنە جۆر و شێوەیێ لەشی.

الهيوم: یێ حێبەتی.

پیتا (و)

و: پیتا بیست و حەفتێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا د حسێبا ئەبجەدی دبیتە (٦)، چەندین جۆر ژێ هەنە: ١- واوا کۆمکرنێ. ٢- واوا لێڤەگریانێ. ٣- واوا تەرتیبێ. ٤- واوا سویندێ. ٤- واوا کارێ (دکەل) دکەت. ٥- واوا کاودانی. ٦- جیناڤێ کۆمێ. ٧- واوا زێدە. ٨- واوا ب بەری خۆ ڤە هاتیە گرێدان(حسب ما قبلها).

وأي: ١- ژڤان دا. ٢- ڤەشارت.

الوأي: ١- ژڤان. ٢- وەهم. ٣- گومان. ٤- دژواریێ بەزەک. ٥- کەرێ کویڤی.

الوأية: قازان یان سێنیکا فرەھ.

وئار: چالکێت تەقنێ.

وئام: کونجان.

وئبة: بیرا کویر.

وؤرة: کوچکێ ئاگری.

وأوأ: رەوی.

الوئيـة: ١- جهالێ مەزن. ٢- حێشترا زک مەزن.

الوئية: ١- قازان فرەھ. ٢- سێهنیکا فرەھ.

وئيد: ١- گورمێنا گەلەک مەزن وەکی کەتنا دیوارەکی. ٢- دەنگێ حێشترێ.

وا: ئالاڤێ گازیکرنێ یە ئانکو (یا).

الوأب: ١- حیشترا ب کەلەخ. ٢- پەرداخێ مەزن و فرەھ. ٣- سمێ رەق. ٤- پێ فرە. ٥- پێ مەزن. ٦- دژوارێ سم لیکدای.

وأب: شەرمکر و تێکچوو.

الوأبة: ١- تەحا. ٢- بیرا گەلەک کویر.

الوأج: پێ برس دژوار.

وأد: ١- ب ساخی بنئاخکر. ٢- گرانکر. ٣- غەوارەکر.

الوأد: ١- بنئاخکرنا ب ساخی. ٢- گرانکرن. ٣- غەوارەکرن.

وأر: ١- بزداند؛ ترساند. ٢- هاڤیتە د ناڤ ئاریشەیەکێ دا.

الوؤوة: گۆچکێ ئاگری.

وئرة: گەرمدژوار.

وأص: لێدا.

وأط: ١- سەرەدانکر. ٢- ئاریا.

الوأطة: ١- عەردێ بلند. ٢- پشکا مەزنا ئاڤێ.

وأل: ١- بـەرێ خـۆ دایێ، قەستکرێ. ٢- داخـوازا قورتـالبوونێ ژێ کـر. ٣- کـرە جهـێ پـەنابرنێ. ٤- بـۆ خـودان زیـل. ٥- رزگاربوو.

الوأل(الموئل؛ الموئلة): جهـێ مـرۆڤ ژ بـۆ پارازتنا خۆ بەرێ خۆ ددەتێ.

الوألة: زبلێ پەزی.

وأم: ١- گونجا. ٢- خولقەتا وی تێکدا.

الوأم: مالا گەرم.

الوأمة: یێ زاری خەلکی ڤەدکەت.

الوئيصة: ١-خەلک. ٢- جڤاتا مرۆڤا.

الوائر: یێ بزدیای.

واءم: د گەل گونجا.

الوابر: کەس.

الوابص: یێ برسقی.

وابصة: ١- برویسی. ٢- پەل.

الـوابط: ١- یـێ بـێ قـەدر و رێـز. ٢- یـێ ترسنۆک. ٤- یێ کێم و چونە.

وابل: پێگیری کر.

الوابل: بارانا دژوار.

الوابلة: ١- مێیا (الوابـل)ە. ٢- سـەرێ هەستیێ زەندکێ یان یێ رەهنی.

وابن: کەس.

الوابور: ل (بابور) ب زڤرە.

واتأ: نەرماتی کر.

الواتد: ١- یێ خۆجهـ. ٢- یـێ قیـت. ٣- یـێ ڤەنای.

واتر: ١- ئێک ل دویڤ ئێک ئینا. ٢- پشـتی دەمـەک ل دویـڤ چـوو. ٣- ئێـک ل دویـڤ ئێکێ هنارت. ٤- ئێـک گـرت و ئێـک یـان دو خوارن(رۆژی).

واتن: ١- د گەل مـا و بەرنـەدا. ٢- وەکـی وی کر. ٣- مانا خۆ درێژکر.

الواتن: ١- یێ خۆجهـ و بەردەوام ل جهێ خۆ. ٢- ئاڤا زەلالا مەند.

واثـب: بـەری ئـەو خـۆ تێـوەبکـەت وی خـۆ تێوەرکر.

الواثر: یێ ل سەر تشتی خۆجهـ.

واثق: سۆز دایێ.

الواثق: ١- یێ باوەری ب هەڤالێ خۆ ئینـای. ٢- یێ پشتراست. ٣- موکم.

الواثن: خۆجهێ نەلڤ.

واجب: ل سەر کرە ئەرک؛ ل سەر فەر کر.

الواجب: ١- ئەرک. ٢- کوشتی. ٣- کەڤتی.

وجبـت: ١- بـوو ئـەرک. ٢- هاتـە کوشـتن. ٣- کەڤت.

واجب الوجـود: ئـەو تشـتە یـێ هـەبوونا فـەرە هـەبیت کـو دبنـە دو جـوین: ١- (واجـب الوجـود لذاتـه) کـو خـودێ یـە. ٢- (واجب الوجود بالغير) کو چێکری نە.

الواجـد: ١- یـێ بـێ منـەت. ٢- ئەڤینـدار. ٣- شیاندار.

الواجز: ١- یـێ سڤکێ کـورت. ٢- سـڤکێ ب لەز دگەهیتە مێشکێ مرۆڤ(ئاخڤتن).

الـواجس: ١- دەنگـێ ڤەشارتـی. ٢- خـەترە؛ خەیال؛ ئاشۆپ.

واجف: غارەکا سڤک کر.

الواجم: یێ خەما وی زۆربووی.

واجن(وجن): عەردێ جەهجوبر.

واجه: رِوی ب رِوی بوویێ.

الواجهة: بەرێ هەر تشتەکی.

الواحة(الواح): جهـێ ب ئـاڤ و دارێ ل نـاڤ بیابانا خیزی.

الواحـد: ١- ژمـارە ئێـک. ٢- یـێ ئێـک و نەبیتـە جـوت. ٣- ژ ناڤێـت خـودێ یـە. ٤- کتەک ژ کۆمەکێ. ٥- یێ مایە ب تنێ و بێ وێنە و هەڤکویف.

الواحدية: ١- رێبازەکا فەلسەفی یە دبێژیت هەبوون ئیک تشتە وەکی ماددەی یان رحێ یان عەقلی؛ ئێک ژ زانایێت وێ (سبینوزا) یە یێ دبێژیت خودێ و سرۆشت ئێکن. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە: تەجەللایا ذاتێ خودێ ب ناڤ و سالوخەت ڤە.

الواحف: یێ گەلەک ب پەر(چەنگ).

واحل: بەریکانە کر کانێ کی پتر ددەتە تەقنێ.

واخم: هەولدا ژ وی پتر ب حەبلت.

واخى: براینیا وی کر.

الوادس: گیایێ رۆیێ عەردی داپۆشی.

وادع: دگەل ئاشبوو.

الوادق(الودوق والوديق): ئاژەلێ هاتیە کەل.

الوادي: ١- نهال. ٢- رێباز.

الواذع: ١- ئاڤا ل سەر کەڤری دهەرکت. ٢- ئاڤا ب بلقێن دەردکەڤیت.

الوار: یێ هلبووی(ئاگر).

وارب: خاپاند و حیلە لێکر.

الوارث: میراتگر.

وارد: ١- هاتە نک. ٢- ل سەر ئێک رامان دگەل پێک هات.

الوارد: ١- هاتی. ٢- یێ دچیتە سەر دەراڤی. ٣- دلێر. ٤- رێ. ٥- یێ درێژ. ٦- ل نک سۆفیا دبیتە هەر تشێ دهیتە سەر هزرا دەرویشی.

الواردة: ١- رێک. ٢- خەلکێ ل سەر دەراڤی. ٣- داهاتی؛ هاتی.

الوارس: ١- یێ سۆر. ٢- یێ دژوار (رەنگ).

الوارش: ئەوە یێ دچیتە سەر زادێ خەلکێ بێی کو بهێتە داخوازکرن وەکو دبێژن کەڤچکێ خۆ ژ مالا خۆ دبەت.

وارط: خاپاند.

وارع: د گەل ئاخڤت و پرسیارا خۆ پێکر.

الوارف: یێ درێژ و بەرین(سیبەر).

الوارق: ١- یا ب بەلک. ٢- یا گەلەک ب بەلگ. ٣- یا بەلگ جوان.

الوارقة: دارا بەلگ کەسک و ب خەمل.

وارن: رووبەرووبوو.

الواره: یێ بەرفرەه.

الواري(الوري): یێ کریسک ژێ چووین یان هلبووی.

وازى: ١- کەتنە بەرانبەری ئێک. ٢- بەرانبەرکرن.

وازر: ١- هاریکر و ب هێزئێخست. ٢- بارکر. ٣- بوو وەزیرێ وی.

الوازع: ١- یێ کار و بارێت لەشکەری ب رێڤە دبەت. ٢- یێ ئێکی ژپاشڤە دبەت. ٣- صە. ٤- هاریکارێ شاهی. ٥- مەزنێت نەهێلن زێدەگاڤی ل توخیبێت خودێ بهێنە کرن. ٦- ئەوە یێ ل پێش رێزێ رادوەستیت و دورست دکەت. ٧- سولتان. ٨- یێ خەلکی ژ خرابیێ ددتە پاش.

وازف(توزف): ژێک نێزیکبوون(خەلک).

وازن: ١- پاداشتکر. ٢- کەتە هەمبەر. ٣- کرە هەڤسەنگ. ٤- کێشا وێ درستکر (یا شعرێ).

الوازن: یێ دیتن رەسەن.

واسى: سەرەخۆشی لێکر.

الواسط: ١- دەرگەهـ. ٢- پێشیا کونستێنگێ یان یا مەقلا ژ ئاخێ چێکری.

الواسطة: ١- دەستک؛ هەڤگین. ٢- پێشیا کونستێنگێ یان یا مەقلا ژ ئاخێ چێکری. ٣- مراریا ل نیڤا رستکێ. ٤- یێ ژ باشا.

واسطة الفيض: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە مرۆڤێ تەکووزە(الإنسان الكامل) یێ کو دبیتە هەڤگین د ناڤبەرا خودێ حەق و چێکریا دا.

واسطة المدد: هەر (واسطة القيض)ە.

الواسع: ١- یێ فرەهـ. ٢- یێ گەلەگ مەرد و دانا وی هەمیا ڤەدگریت. ٣- یێ هەر تشەکی دزانت. ٤- ژ ناڤیت خودێ یە.

واسق: هندی وی لێهات.

الواسق: ١- یێ بارکری. ٢- یا ئاڤس.

الواسل(الواسلة): ١- یێ لاڤا ژ خودێ دکەت. ٢- یێ کارەک کری دا خۆ پێ نێزیکی خودێ بکەت.

واسم: ١- ڤیا ژ وی جوانتر بت. ٢- قەستا گیایێ دەمێ گیای کر. ٣- داخوازا نیشانێ کر. ٤- پیشبینی تێدا کر. ٥- ل دویڤ دەوسا وی چوو.

الواشج: یێ ب ناڤئێککەڤتی؛ یێ تێکڕاتێکڕا.

واشجة: مرۆڤاینی.

واشرة: ئەو ژنکە یا ددانێت خۆ تیژ دکەت.

الواشق: ١- تشتێ ب لەز دچت وەکی عەمری. ٢- شێرێ کێم. ٣- بالندەیێ باشۆک.

واسک: لەز د چوونا خۆ دا کر.

الواشل: ١- چیایێ دلۆپ پێدا دهێن. ٢- یێ لاواز.

واشمة: ئەو ژنکە یا دەقا ل بێت دی دکەت.

الواشي: ١- پێزەڤەنگ؛ فەساد. ٢- تەڤنکەر. ٣- یێ گەلەک عەیال تەرش هەین.

واصى: گەهاندە ئێک.

واصب: پێگیری کر.

الواصب: یێ بەردەوام.

الواصبة: ١- یا بەردەوام. ٢- بیابانا بێ دویماهی.

واصف: فرۆتە بکرێ ل دویڤ سالۆخەتدانێ بێ کو ببینت(تشت).

الواصف: سالوخەتکەر.

واصل: ١- بەردەوامی پێ دا. ٢- پەیوەندی دگەل بەردەوامکر.

الواصل: ١- یێ گەهەشتی. ٢- ل نک سۆفیان ئەو مریدە یێ بەردەوام قووناغا بەر ب دیوانا خودێ دبڕت.

الواصلية: موعەزلەنە؛ دویڤچوویێت (واصل بن عطاب)ی نە، دبێژن: خودێ یێ بێ سالوخەتە، و قدرەت یا د دەستێ بەنیا دا.

واصى: گەهاندنە ئێک.

واضأ: ژێ زێدەکر ب پاقژیێ و جوانیێ.

واضب: بەردەوامبوو.

الواضح: ١- یێ ب ناڤودەنگ. ٢- تشتێ ڕەنگێ وی سپی. ٣- یێ دیار و ئاشکرا و ڕوهن.

واضح الحسب: یێ ڕڤشت پاک و ئاشکرا.

الواضحة: ١- ددانێت ل دەمێ کەنی دیار دبن. ٢- یا ب ناڤودەنگ.

واضخ: ١- بەریکانا ئاڤ برنێ یان ب ڕێڤەچوونێ یان یا غاردانێ د گەل کر.

واضع: ١- شەرتانێ دگەل کر. ٢- دگەل ڕێکەڤت. ٣- هێلا. ٤- بەتالکر.

الواضع: ١- ژنکا چارکا خۆ ڕاکری. ٢- دانەر. ٣- بێرووەمەتکەر. ٣- بچویکبوویی.

واطئ: نزم.

واطأ: ١- هەڤدەمکر. ٢- گونجاند و تێ کارکر.

الوطأة(بالفتح والسكون): ١- ئێک پێلێنان. ٢- جهێ پێلێنانێ. ٣- گڤاشتن. ٤- برنا دژوار.

الوطأة(بفتحتين): ڕیڤینگ.

الواطئة: ١- خورما کەڤتی بنێ دارقەسپێ. ٢- ڕیڤینگ.

الواطي: ١- یێ نزم. ٢- یێ کەسایەتیا وی نزم.

الوطاء: ڕاژێرک.

الوطاءة(الوطوءة): نەرمی و حەلیمی.

واظب: ١- بەردەوامی دا. ٢- پێگیری بەردەوامکر.

واظف: دگەل گونجا و د گەل ما.
واعد: ١- ژڤان دانه ئێک. ٢- ژڤان دایێ.
الواعر: ١- یێ سەخت و ب زەحمەت. ٢- یێ ڕەق و توند.
واعس: ١- بەریکانەکر د چوونێ دا. ٢- ستوییێت خۆ درێژکرنە چوونێ و پێنگاڤێت خۆ دویر هاڤێتن (حێشترا).
الواعظ: یێ شیرەتا دکەت و بەرێ مرۆڤی ددەت لخۆزڤرینێ و کرنا باشیێ.
الواعي: ١- سەمیان. ٢- پاریزکار. ٣- یێ تیگەهشتی.
الواعیة: ١- مێیا الواعي) یە. ٢- دەنگ. ٣- قیژی.
واغد: وەکی وی کر؛ کریارەکا وەکی کریارا وی کر.
الواغر: یێ دلێ وی تژی ئاگرێ کینێ بووی.
الواغل: یێ چوویە سەر زادی بێی کو بهێتە داخوازکرن.
وافی: ١- بۆ ئەداکر. ٢- هاتە نک. ٣- ژ نشکەکێ ڤە خۆ نیشادا. ٤- دەمدەست گەهەشتێ.
الوافد: ١- جهێ ژ بەر پاری بلند دبت ژ روی ل دەمێ خوارنێ. ٢- ئاژەلێ ل بەراهیا کەری.
الوافر: کێشەکا شعری یە ل سەر دوجارکیا (مفاعلتن مفاعلتن فعولن) ب رێڤەدچیت.
الوافرة: ١- دوینگێ بەرانی دەما مەزن دبت. ٢- یێ مشەکری (تشت). ٣- مێیا (الوافر)ە.
وافز: لەزکر.
وافق: ١- دکەل پێکهات. ٢- گونجا. ٤- دیت. ٤- قەبیلکر.
الوافه: مجێورێ دێرێ.
الوافي: ١- دەرهەمەک و چار دانق. ٢- مالکا شعرێ یا ژ هەمی لایا ڤە دورست و تمام.
الواق(الواقي): ١- قەل. ٢- پارێزکار.
واقع: ١- شەرێ وی کر. ٢- دەستپێکر.
الواقع: ١- دۆرهێل. ٢- ل نک (المتکلمین)ا دبیتە (اللوح المحفوظ). ٣- ل نک (الحکماء)ا دبیتە مێژکێ کاریگەر(العقل الفعال). ٤- بالندەیێ دادایی.
الواقعة: ١- لێکدانا شەری. ٢- ژ ناڤێت قیامەتێ یە. ٣- مسیبەت. ٤- دلێر. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە تشتێ ژ (عالم الغیب) دهێتە دلی.
الواقعي: دویڤچوویێ ڕێبازا ئەدەبی یا (الواقعیة).
الواقعیة: ڕێبازەکا ئەدەبی یە تشتی ب کرێتیا وی و بێ گوهۆڕین وێنە دکەت یان ب کارێت درامایی نیشا ددەت.
الواقف: ١- یێ ڕاوەستیای. ٢- یێ چاڤێ خۆ ددەتە ملکەکی و بەرهەمێ وی د ڕێکا خودێ دا دمەزیخت.
واقف: هەر ئێک دگەل یێ دی ڕاوەستیا.
الواقي: یێ تشتی دپارێزت.
واقیة الصدمات: دەعامیێ توربێلێ.
الواك: یێ دهێتە جویتن.
واکا: درێژکرن ل دەمێ دوعایێ (دەست).
واکی: دەستێت خۆ هلپەساری خودێ کرن ژ بۆ دوعایێ.
واکب: ١- بەردەوامی ل سەر کر. ٢- دگەل سیابوو و چوو.
الواکبة: لنگەک ژ لنگێت دەواری.
الواکز: یێ کولم دانای.
واکف: ١- کورتانکر(دەوار). ٢- بەرهنگاریکر.
الواکف: بارانا دباریت.

واکـل: ١- هنـدا هنـد کرنـە وەکیلێـت خـۆ. ٢- خراب بڕێڤەچوو.
الواكل: ئەو دەوارە یێ ل دەمێ چوونێ پێدڤی چویڤی دبت.
الواكن: ١- یێ کورک. ٢- یێ دادایی.
والي: ١- ب کارەکی ڕاسپارد. ٢- هەڤالینی و پشتەڤانیا وی کر. ٣- چرتکر و ژێک ڤەدەرکرن(پەز). ٤- ل دویڤچوو.
الوالب: یێ دچیتە د تشتی ڕا.
الوالبـة: ١- گیـایێ هـویر. ٢- بچویـک و مچویک. ٣- بەرخ و کار و گۆلک.
الوالجة: ١- دەهبە و مار. ٢- ئێشـەکە هناڤا دگریت.
والد: باب.
والدة: دایک.
الوالدين: دەیباب.
والس: خاپاند و دەڤحولیاتی بۆ کر.
الوالع: درەوکەر.
الوالف: ١- هەڤالینیا وی کر. ٢- خۆ ل بەر شرینکر و پەیوەندی پێکر.
الوالي: ١- مەزنێ جهی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو کەسێ هاتیە دانان ژ بۆ سەمیانەتیێ.
الوامئة: مسیبەت؛ بەلا.
الوامض: یێ برسقی.
وامق: حەژێکرن د گەل کر.
الوامق: ئەڤیندار.
وان: ١- سست. ٢- وەستیایی. ٣- لاوازی.
وانح: خۆ د گەل گونجاند.
الواني: ١- یێ لەغەر. ٢- یێ بێهێز. ٣- یێ خاڤ و سست.
واه: ١- پەیڤەکـە ژ حێبـەتیا دهێتـە گـۆتن. ٢- دیسا ژ بۆ خەریبییێ دهێت.
واها: پەیڤەکە ژ حێبەتیا دهێتە گۆتن.
واهس: شەڕی وی کر و هەڤڕکی د گەل کر.
واهق: ستۆیێ خۆ ل دەمێ چوونێ درێژکر.
واهب: ڤیا ژێ دەرباز ببت د دان و بەخشینێ دا.
الواهب: بەخشەندە؛ ژناڤێت پاکێت خودێ یە.
الواهف: مجێورێ دێرێ.
الوهمة: هێزا خەلەتبوونێ.
الـواهن: ١- یـێ لاواز. ٢- دەمـارا ژ سـتۆی دچیتە ملی.
الواهنـة: ١- لاوازی. ٢- زەنـدک. ٣- گـەها ستوی. ٤- بایێ دکەڤیتە گەهێت مرۆڤی ل دەمێ پیریێ.
الواهي: یێ لاوازی.
الواو: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە لایێ ڕەهایی ژ هەر تشتەکی.
وب: خۆ بۆ شەڕی ئامادەکر.
وبأ: داگرت.
الوباء(الوبأ): ئێشا تەڤایی.
الوباص: ١- تلپێ هەیڤێ. ٢- عەورێ گرگڕی. ٣- تشتی ڕەنگێ وی دتەیست.
الوباط: لاوازی.
الوبال: ١- دژواری. ٢- مەزنی. ٣- دویماهیا خراب.
وبت: ما و خۆجهبوو.
وبخ: گازندە ژێ کرن و ژ پاشڤەبر.
الوبخة: ١- گازنـدا دلسـۆژ. ٢- گازنـدەکرن و ژپاشڤەبرن.
وبد: ڕەوشا وی خرابوو.
الوبد(بفتحتين): ١- خرابیا ڕەوشێ و دژواریا ژیارێ. ٢- سالۆخەتێ دورست. ٣- گەرم. ٤- قوسیری. ٥- چالکا ل چیای.
الوبـد(بالفتح والكسـر): ١- یـێ برسـی. ٢- چاڤهاڤێژێ چاڤ دژوار.
الوبد(بالفتح والسكون): چالکا ل چیای.
وبر: ما و خۆجهبوو.
وبر(بالفتح والكسر): گەلەک ب مویبوو.

وبر(بالفتح والتشديد): ١- مووی لێهاتن. ٢- ل سەر مویێ پێت خۆ بریڤەچوو. ٣- ل عەردێ ڕەڤ برێڤەچوو. ٤- ما و خۆجهبوو. ٥- کویڤیبوو. ٦- د مالا خۆ ڤە دەمەکی ما و نەدەرکەڤت. ٧- تۆڤکر(دارقەسپ).

الوبر(بفتحتين): مویێ حێشترێ و کڤریشکا.

الوبر(بالفتح والسكون): ١- جانەوەرەکە هندی کتکێ یە ژ نفشێ خودان لمبیسا، ل ئەفریقیا و هندەک جهێت کیشوەرێ ئاسیا دژیت، تنێ گیای دخۆت، گوشتێ وی یێ خۆشە و کەڤلێ وی یێ ب بهایە. ٢- ڕۆژەکە ژ حەفت ڕۆژێت دبێژنێ: (برد العجوز) یێت دکەڤنە دویماهیا زڤستانێ.

وبش: گورێبوو.

وبش(بالفتح والتشديد): ١- برسقێنا وی دیاربوو. ٢- گورێبوو. ٣- تێرا ئاسێبوو. ٤- کۆمێت زەلاما ژ چەندین ئێلا خرڤەکرن.

الوبش: ١- پنێت گورێاتیێ نە ل لەشێ حێشترا دیار دبن. ٢- کتا (الأوباش)ە یێت کۆ دبنە پویچ و خراب. ٣- یێ بێخێر. ٤- کێمێت بەلاڤ.

وبص: ١- ڤەکر. ٢- قەدرێ وی کێمبوو. ٣- چاڤێت وی بشکورین.

وبص(بالفتح والتشديد): دایێ.

وبط: ١- فەکر. ٢- قەدرێ وی کێمکر. ٣- نەهێلا بگەهیت.

وبط(بالفتح والضم): لاوازبوو.

وبق: مر.

وبل: ١- ل دویڤێک دانایێ. ٢- ب توندی کرەدەر. ٣- بارانەکا دژوار باری. ٤- گرانبوو. ٢- ل دویڤێک هات. ٥- ڕاتەقاند.

وبل(بالكسر): ١- دژواربوو. ٢- مەزنبوو.

الوبل(بالفتح والسكون): بارانا دژوار.

الوبلة(الأبلة): ١- مەزنی. ٢- گرانی. ٣- دژواری. ٤- حەمەربوون.

الوبنة: ١- زیان. ٢- برس.

وبه: تێگەهەشت.

وبئ: داگرتی.

الوبئ(الوبيء؛ الموبوء): یێ مشە ئێش و دەرد لێ هەبن.

الوبيصة: ١- ئاگر. ٢- برسقێن.

الوبيل: ١- گران. ٢- دژوار. ٣- مەزن. ٤- ب دویماهیەکا خراب. ٥- شوینک. ٦- دارێ چەنگێ. ٧- چویڤێ نەرم. ٨- دارێ یێ چەنگێ دقوتن. ٩- یێ ب ترس. ١٠- چویڤ.

الوبيلة: ١- چویڤێ ستویر. ٢- ملەکێ دارا.

وتأ: پێگرانبوو.

الوتبي: یێ گەلەک خۆ دهاڤێژت.

وتح: کێمکر.

وتح(بالفتح والضم): یێ کێمبوو.

الوتح: ١- کێمێ چونە. ٢- یێ بێخێر.

وتخ: دانایێ.

الوتخة: ١- هەڕی. ٢- تشت.

وتد: ١- موکمکر. ٢- خۆجهبوو. ٣- داڤێت وی دەکەڤتن و خۆ گرت.

وتد(بالفتح والتشديد): ١- خۆجهکر. ٢- موکمکر. ٣- ما و خۆجهبوو. ٤- گیایێ وی موکمبوو.

الوتد: ١- سنگ. ٢- تمبلکێ گوهی یێ ڕەق.

الوتد المجموع: د کیشا شعرێ دایە و دبیتە دو پیتێت (متحرك) دگەل ئیکا پیتا (ساكن)، وەکی (لكم) و (بها).

الوتد المفروق: د :یشا شعرێ دایە و دبیت دو پیتێت (متحرك) یێت ئێک پیتا (ساکن) د ناڤبەرا وان دا، وەکی (قال) و (کیف).

وتر: ١- ژێ کێمکر. ٢- ژەها وی پیڤە گرێدا. ٣- زۆرداری لێکر. ٤- ترساند. ٥- ژێ کێمکر. ٦- کرە کت.

وتر(بالتشديد): ژەها وی توندکر.

وتر(بالكسر): کت.

الوتر(بالفتح): ١- ژەه. ٢- تێلە. ٣- تۆلڤەکرن. ٤- زۆرداریا د تۆلڤەکرنێ دا.
الـوتر: ١- تۆلڤـەکرن.. ٢- گـەڕیانا ل دویـڤ تۆلڤەکرنێ.
الوترة: ١- کنفێت ڕەشمالێ یێت دئێخنە سنگا. ٢- چـەرمێ د ناڤبـەر تلێـت مرۆڤـی دا. ٣- کرکرکا گوهی. ٤- کرکرکا د ناڤبەرا هەردو کتێـت دفنـێ دا. ٥- ڕهـا بـن ئـەزمانی. ٦- گرۆڤرکـا هـەر تشـتەکی. ٧- خوڕسـتێ تشتی.
الوتش: ١- کێمێ هەر تشتەکی. ٢- بێخێرێت خەلکی.
وتـغ: ١- گونـەهگر. ٢- ل دنیـایێ و ئـاخرەتێ تێچـوو. ٣- ئێشـا. ٤- د ئـاخڤتنێ دا یـێ کـێم عـەقلبوو. ٥- ڕەوشـتێ وی خرابـوو. ٦- ئاخڤتنـا وی کرێتبـوو و یـێ گەلـەک نەزانبوو. ٧- خەلەتیکر.
وتـن: ١- بـەردەوامبوو و قەتعەنـەبوو (ئـاڤ). ٢- خۆجهبوو و ما. ٣- ڕها دلـێ وی هاتـە هنگاڤتن.
وتن(بالضم والکسر): گازندە ژ ڕها دلـێ خۆ کر.
الوتنة: ١- د گـەل مـان و نەبـەردانا خۆشتڤی. ٢- ترس.
الوتیح: ١- یێ کێم و چونە. ٢- یێ بێخێر.
الوتیرة: ١- ڕێباز. ٢- کنفێت ڕەشمالێ یێت دئێخنە سنگا. ٣- چەرمێ د ناڤبەر تلێت مرۆڤی دا. ٤- کرکرکا گوهی. ٥- کرکرکـا د ناڤبـەرا هـەردو کتێـت دفنـێ دا. ٦ - تۆلڤەکرن. ٧- دەمـێ کـاری. ٨- نـاڤێ ژمـارە دەهـێ یـە. ٩- خـۆ گیرۆکـرن. ١٠- بێنفرەهکـرن. ١١- زینـدان. ١٢- گـۆڕ. ١٣- پنیـا گرۆڤـرا ل ئـەنیا هەسـپی. ١٤- چارچووڤـەیێ لێڤـێ. ١٥- عـەردێ سپی. ١٦- کولیلکا دارێ.
الوتیغة: خەلەتی یا د هێچەتێ دا.
الوتین: ١- ڕها خوینێ یـا ل ستۆی. ٢- ڕها دلی یا سەرەکی.

وثـا: ١- مرانـد. ٢- ئێـک ژ هـەردو پیتێـت (متحرک) ژ (وتـد)ێ (فـاعلاتن) ڕاکـر دا ببیتە (مفعولن).
وثئ: خەلیا (دەست).
الوثئ: دەست شکەستی.
الوثء: خەلیان.
الوثی: ژان و ئێش.
الوثاب(بالکسر): ١- تەختێ نڤستنێ؛ نڤین. ٢- جهێ ڕوینشتنێ.
الوثاب(بـالفتح والتشـدید): ١- یـێ گەلـەک لۆتـا دهـاڤێژت. ٢- ئێشـەکە زەڤلـەکێت پشتێ پێ دوەرمن. ٣- یێ بەزەک.
الوثار: نڤینا ب کارئینای و نەرم و خۆشبووی.
الوثارة: چوونا سەر نڤینێ.
الوثاق: بەند.
الوثاقیـة: تراشـۆکەکە ژ نفشـێ دارزەیتوینـا، بـەلگێت وێ ل هەمبـەر ئێکن، کولیلکێـت وێ د سپی و ئویشیکانی نە.
وثب: ١- خۆ هلاڤێت. ٢- ڕابوو و ڕاوستیا. ٣- لۆتـەک ل خـۆ دا. ٤- خـۆ ب جۆتکـانی هاڤێت.
وثب(بالتشـدید): ١- دانـا سـەر بـالیفکێ. ٢- بـۆ هاڤێـت دا ڕوینیتـە سـەر(بالیفک). ٣- ڕاژێرکەک بۆ ڕائێخست.
الوثبی: یێ لۆت دژوار.
وثـج: ١- تیربـوو. ٢- گوشـتێ وی زێـدەبوو. ٣- گیا و چەر لـێ مشـەبوون.
الوثخة: تەڕاتیەکا ئاڤێ.
وثـر: ١- چـوو سـەر و نـەرمکر(نڤین). ٢- قەلـەوبوو. ٣- زێدەبوو.
الوثر: ١- پرتەکا کەڤلی یە دڤێلا زێ چێدکەن. ٢- بەرکۆشـک. ٣- یـێ چووینـە سـەر و نەرمکری.
وثغ: شکاند(سەر).

الوثغة: پیچەک.
وثف: پێکوچک دانانە بن(قازان).
وثق: ١- باوەری پێ ئینا. ٢- موکمکر. ٣- گرێدا.
وثق(بالتشدید): ١- ژێ گوٚت کو جهێ باوەریێ یە. ٢- موکمکر.
وثق بە: باوەری پێ ئینا.
الوثقی: یا موکم و نەئێتە پچیان.
وثل: ١- خرڤەکر. ٢- شیاند.
الوثل: ١- کنفێ ژ لیفی. ٢- قرێژا کەڤلی.
وثم: ١- شکاند و قوتا. ٢- ب دژواری باری. ٣- ب سمێت خوٚ ل سەرگەڕیا(عەرد). ٤- خوینەلوٚکر.
وثم(بالفتح والکسر): گیایێ وی کێمبوو.
الوثم: کێمی.
وثن: خوٚجهبوو و ل سەر سوٚزا خوٚ ما.
الوثن: بوت؛ پەیکەر؛ سەنەم.
الوثني: بوتپەرێس؛ سەنەمپەرێس.
الوثنیة:بوتپەرێی پەرستنا بوتا.
الوثوب: خوٚهەلاڤێتن.
وثوخ: لاواز.
الوثوق: باوەریپێکرن.
وثي: خەلیا.
الوثیج: ١- یێ ب گیا و چەرە. ٢- یێ ب گوشت. ٣- یێ تیر. ٤- یێ قوتای(پەڕوٚک).
الوثیجة: ١- عەردێ گەلەک ب دار. ٢- عەردێ داریێت وی د ناڤ ئێک را. ٣- یا مشە چەروان.
الوثیخة: ١- شیرێ تیر. ٢- هەستیێ زراڤ. ٣- گیایێ تەڕ و تیکهەل. ٤- عەردێ ب تەقن.
الوثیر: ١- نەرم و خوٚش. ٢- یێ چووینە سەر نەرمکری.

الوثیرة: ١- مێیا (الوثیر)ە. ٢- یا ب گوشت.
الوثیغة: ١- تێکئالیانا گەلەک جوٚرێت گیای ل بهارێ. ٢- پیچەک (ژ بارانێ).
وثیق: موکم و خوٚجه.
الوثیقة: ١- دەکومینت؛ بەلگە؛ بەلگەنامە. ٢- یێ گەلەک گیا لێ(عەرد). ٣- موکمی و بێ قوسیریا د کاری دا دهێتە کرن.
الوثیل: ١- لیف. ٢- کنفێ لیفی یان داڤێت گیایێ تەلیسا ژێ چێدکەن.
الوثیمة: ١- بەر. ٢- بەرێ ستەی. ٣- کوٚما گیای.
وج: لەزکر.
الوج: ١- دارێ هەڤجارێ. ٢- لەز. ٣- کەردیکل. بالندەیێ کەدیک. ٤- جوٚرەکێ دەرمانی یە ژ ڕهێت گیایەکی دهێتە چێکرن وەکی قەرەمی یە. ٥- سوٚسنا زەر.
وجأ: تێوەراند.
وجأ(بالفتح والتشدید): دیت ئاڤا وێ یا قەتعەبووی(بیر).
الوجء(الوجأ؛ الوجاء): یێ خێر تێدا نە وەکی بیرا بێ ئاڤ.
وجي: دیت یێ بیخێرە.
وجي(بالفتح والتشدید): پێخاسبوو.
الوجی: ١- دژواریا ژینێ. ٢- بارێت بچویک.
الوجاء: ١- گەمراندنا ڕهێت گونا کو ڕەنگەکێ خەساندنێ یە. ٢- تێوەراندن.
الوجاب: ١- ترسنوٚک. ٢- یێ خوٚ گەلەک دقوتت(دل).
الوجابة: یێ ترسنوٚک.
الوجاح(بالفتح): ١- تشتێ مروٚڤ خوٚ پێ ستار دکەت. ٢- کەفرێ حولی. ٣- ترس یان شەرم.
الوجاح(بالضم أو الکسر): تشتێ مروٚڤ خوٚ پێ ستار دکەت.

الوجاد: یێ گەلەک دتنگژت.
الوجــار: ١- کونــا بزنمشــکی. ٢- چالکــا هلمشت ل پاشخۆ دهێلت.
الوجاق(الأوجق): ١- جهێ ئاگری. ٢- کوچکێ ئـاگری. ٣- لەشـکەر سیسـتەمدار(ترکی) یە.
الوجاهة: ١- قەدر و رێز. ٢- مەزناهی.
وجب: ١- بوو ئـەرک. ٢- تێکچـوو. ٣- کـەت و مر. ٤- ئاڤابوو(رۆژ). ٥- کەڤتـە خوارێ سەر عـەردی(دیوار). ٦- ئاڤابوو. ٧- چوو خوارێ(چــاڤ). ٨- ل ســـەر فــەربوو. ٩- ئێـک دانـێ زادی خـوار. ١٠- ڤەلـەرزی و خۆ قوتا.
وجب(بـالفتح والتشـديد): ١- تنـێ دانـەکێ زادی خـوار. ٢- کـرە ئـەرک. ٣- دۆتنا وێ کـرە ئێـک دان. ٤- وەسـتیا. ٥- خـۆ بـەردا عەردی.
وجب(بالفتح والضم): یێ ترسنۆک بوو.
الوجب(بـالفتح والسـكون): ١- یـێ ترسـنۆک. ٢- کونکێ مەزنێ ئاڤێ.
الوجـب(بفتحتين): خـەلاتێ بەریکانـە ل سـەر دهێتە کرن.
وجبة: ١- کەتنا ب دەنگ. ٢- دانـێ خوارنێ. ٣- تەغما ددانێت دەستکرد.
وجح: دیار و کفش بوو.
الوجح: تۆز.
وجد: ١- دیت. ٢- لێ تنگژی. ٣- خەریبوو. ٤- پـێ بـێ مەنـەت بـوو. ٥- ب ئـەڤینـەکا دژوار حـەژێ کـر. ٦- پەیـداکر. ٧- چێکـر. ٨- زانی.
وجد(بالفتح والكسر): دیت؛ ب سەرهلبوو.
الوجــد: ١- بــێمنەتی. ٢- کەیفخۆشـــی. ٣- پێچێبــوون. ٤- خــەریبی. ٥- ل نــک سـۆفیا دبیتـە نهێنیـا خـودێ حـەق لنـک باوەردارێت بێگومـان کـو دبیتـە تـرس یـان کەیف یان کەشف.
الوجدان: وژدان؛ مروەت.
وجذ(بالفتح والكسر): گەلەک ب تەحا.
الوجذ: تەحا ئاڤێ.
وجـر: ١- دەرمــان کــرە دەڤــی. ٢- قەســەکا نەخۆش گۆتێ.
وجر(بالكسر): ترسیا.
الوجر(بالفتح): کونا وەکی شکەفتی.
الـوجرة: چـالا بـۆ نێچیرکرنـا حـەیوانی دهێتـە چێکرن.
الوجز(بسـكون الجـيم): ١- سـڤکێ کـورت. ٢- یێ زوی تشتی ددەت. ٣- یێ شڤک.
وجز: کورتکر.
وجز(بـالفتح والضـم): ١- هاتـە کـورتکرن. ٢- یێ کورت ئاخڤتنبوو.
وجس: ١- نەپەنیبوو. ٢- گول دەنگەکی بـوو. ٣- ترسـا ژ تشـتێ گولێبـووی یـان کەتیـە دلی.
الوجس(بـالفتح والسـكون): ١- دەنگێ نەپەنی. ٢- ترسا دلی.
الوجس: هەست.
وجع: ١- نەساخبوو و ئێشا. ٢- ئێشا.
الوجع(بفتحتين): ١- نەساخی. ٢- ئێشان.
الوجع(بالفتح والكسر): یێ دئێشت.
الوجعاء: قوون.
وجــف: ١- لڤلڤــی. ٢- خۆقوتــا (دلـــی). ٣- سڤک زڤڕی ڤە.
الوحفة: دەنگ.
وجل: ١- ترسیا. ٢- هەست ب ترسێ کر.
وجل(بالفتح والضم): پیربوو.
الوجل(بفتحتين): ١- ترس. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە مەقامێ ئێکێ یێ ترسێ.
الوجل(بالفتح والكسر): یێ ترسیای.
وجم: ١- کولمەک لێدا. ٢- ژ کەربا دا نەشیا ب ئاخڤیــت. ٣- ژ خـــەما دا ئێنیـــا وی تێکچوو و سەرێ خۆ چەماند. ٤- نە ژ دل دەسـت ژێ بـەردان. ٥- نـەڤیا. ٦- خـەمێ گرت.
وجم: گەلەک ب خەم کەت.

الوجم(بالفتح والسكون): ١- کەلۆتکا وەک نیشان بۆ رێڤینکا دهێتە دانان. ٢- کەلەکا بەرا. ٣- یێ خراب(مرۆڤ). ٤- یێ مەزن(خانی).

الوجم(بفتحتين): ١- یێ دومۆر. ٢- یێ لەش سڤک. ٣- یێ مەزن. ٤- یێ قەلس.

الوجمة(بالفتح والسكون): دانەکێ خوارنێ.

الوجمة(بفتحتين): جڤین؛ خەبەر.

وجن: ١- هاڤێت. ٢- تێقوتا. ٣- ڤەقوتا. ٤- لێدا.

وجن(بالفتح والتشديد): ڤەقوتا دا نەرم ببیت.

الوجن(الواجن): عەردی ب بەر ە رەق.

وجناء: ژنا هنارۆکێت رویێ وێ د مەزن.

الوجنة(الأجنة): هنارۆکا رِوی.

وجه: بوو خودان رێز و قەدر.

وجه(بالفتح والتشديد): ١- کرە خودان قەدر و رێز. ٢- بەرێ وی دا جهەکی. ٣- سەمتا وی دورستکر. ٤- لێچوون و شوینەکا دیار لێکرن(رێ). ٥- رەنی و جهێ خۆ لێچێکر (بارانی ل عەردی). ٦- گۆتێ: پشتا مرنا من تۆ یێ ئازادی. ٧- بەرێ وی دا قبلێ(خانی). ٨- چوو نک. ٩- هنارت. ١٠- دگەل خۆ بر(بای ئاخ).

الوجه: ١- سەروچاڤ. ٢- مەبەست و نیاز. ٣- رامان. ٤- جهێ مرۆڤ بەرێ خۆ ددەتێ و قەست دکەتێ. ٥- قەدر و رێز. ٦- روومەت. ٧- رەنگ وجۆر. ٨- رێ. ٩- دورستی. ١٠- رِوی. ١١- ئنیەتا ئاشکرا. ١٢- پشک.

وجه الحق: ١- ئەو تشتە یێ تشت پێ دبیتە حەق. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە جوهەرێ حەقی یێ د هەمی تشتا دا هەر هەی.

الوجهة: ١- سەمت. ٢- رەخ؛ لا. ٣- جهێ مروڤ بەرێ خۆ ددەتێ و پێڤەدچیت.

الوجوب: ١- جلک. ٢- فەربا تشتی.

الوجود: ١- هەبوون. ٢- خەریبی. ٣- ل نک سۆفیا دبیتە نەمانا سالوخەتێت بەنیا ل نک مریدی ب خەریبیا ل نک چێدبت.

الوجدانيات: ئەو تشتن یێت ب هەستێت باطنی هەست پێ دهێتە کرن یان مرۆڤ دگەهیتێ.

الوجودية: رێبازەکا فەلسەفی یە دبێژیت پەیدابوونا مرۆڤی یا ئێکێ پەیدابوونەکا رەنگ میتافیزیکی بوو خۆ چێکر و خۆ ب کار و کریارێت خۆ هلبژارت.

الوجور: دەرمانێ دکەنە دەڤی.

وجول(بضمتين): کۆما پیرەمێرا.

وجوه: مەزن و ماقویل.

الوجي: ١- یێ پێت وی ژ بەر رێڤەچوونێ تەنک و نازک بووین. ٢- یێ بێخێر.

الوجيئة: ١- خورمە یان کولیێ باش دهێتە هێران و زەیتکرن. ٢- چێل.

الوجيب: دەنگ.

الوجيبة: ١- کارمەندی. ٢- ئەوە کو کەسەک تشتەکی بفرۆشیت کەسەکێ دی و ئەو کەس وی تشتی پیچپیچە ببەت هەتا خلاس دبیت.

الوجيد: عەردێ راست.

الوجيز: ١- سڤکێ کورت. ٢- یا کورت و سڤک دگەهیتە مەژیێ مروڤی(ئاخڤتن).

الوجيع: ب ئێش.

وجيف: ١- چوونا دەوار و حێشترا. ٢- کەڤتنا ژ ترسادا.

الوجيل: چالا ئاڤێ لێ عومبار دکەن.

الوجيم: یا ب گەرم و گور(رۆژ).

الوجين: ١- رەخێ نهالێ. ٢- گرێ نزم و درێژ و رەق.
وجيه: ١- مەزنێ کۆمێ. ٢- سالار. ٣- خودان پلە و رێز.
الوجيهة: مۆرکەکا دو رووی یە ژ بۆ حەسەدێ دکەن ستۆیێ خۆ.
الوحا: لەز.
وحى: ١- ئاماژە پێدا. ٢- قاسدەک بۆ هنارت. ٣- ب نەپەنی ڤە بۆ ئاخڤت. ٤- کرە دلی یان هزرێ. ٥- ب لەز سەرژێکر. ٦- لەزکر.
وحى(بالتشديد): ١- ب لەز سەرژێکر. ٢- لەز لێ کر.
الوحى: ١- دەنگ. ٢- ئاگر. ٣- لەز. ٤- شاه. ٥- سالارێ مەرد.
الوحاة: دەنگ.
الوحام: مەهبرن.
وحج: قەستکر.
الوحج: جهێ مرۆڤ ژ بەر ئەگەرەکێ قەست دکەتێ.
وحد: خۆ ڤەدەرکر خو کرە ئێک.
وحد(بالفتح والتشديد): ١- کرە ئێک. ٢- باوەری تنێ ب وی ئینا. ٣- گۆتی: (لا إله إلا الله). ٤- کرە ئێک د عبادەتی دا.
وحد(ببالفتح والضم): خۆ ڤەدەر کر و هێلا ئێکێ ب تنێ.
الوحد: ١- یێ ڤەدەر و ب تنێ. ٢- یێ خۆ ڤەدەرکری و هیلایە ب تنێ.
الوحداني: یێ خۆ ڤەدەر کری.
الوحدانية: ١- کاودانێ وی یە یێ خۆ ڤەدەرکری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە چێبوونا ئێکانەتیێ ب کەسێ ئیکانە ب وی رەنگی کو نەیا بەرعاقل بیت ئەو ئێکانەتی بۆ کەسەکی ژبلی وی کەسێ ئێکانە هەبیت.
الوحدة: ١- ڤەدەری. ٢- ئێکگرتن. ٣- ئێکانەتی.

وحر: ١- ئەو تشت خوار یێ جانەوەرێ (الوحرة) چوویە سەر. ٢- جانەوەرێ (الوحرة) چوو سەر.
وحر(بالفتح والكسر): ١- کەربا وی دژواربوو و کینا وی زۆربوو.
الوحر(بالفتح والكسر): یێ کەرب دژوار و کین زۆر.
الوحر(بالفتح والسكون): ١- کین. ٢- کەرب. ٣- وەسواسێت د دلی دا.
الوحرة (بفتحتين): جانەوەرەکێ وەکی کۆرەماری یە هەر تشتێ د سەر را بچیت دکەتە ژەهر ئانو ژەهرا وی دچیتە ناڤ.
الوحرة(بفتحتين وتشديد): ١- ژنک یان حێشترا بەژنکورت. ٢- ژنکا رەش و کرێت. ٣- ژنکا سۆر و کرێت.
وحش(بالتشديد): جلکێت خۆ یان چەکێ خۆ هاڤێت دا کەس نەنیاست.
وحش: ما ب تنێ.
وحش(بالفتح والتشديد): جەکێ خۆ یان جلکێ خۆ ژ ترسا دا هاڤێت.
الوحش: ١- هووڤ. ٢- حەیوانێ کویڤی. ٣- جهێ کەس لێ نە. ٤- یێ ب تنێ. ٥- جهێ هشک و بێ ئاڤ و گیا. ٦- یێ برسی.
الوحشان: یێ خەمێ گرتی.
الوحشة: ١- ڤەدەری؛ تەنیایی. ٢- ترس. ٣- هەستێ ژ ڤەدەریێ پەیدا دبت. ٤- خەم. ٥- ڤەقەتیان. ٦- دویرکەڤتنا دلی ژ ئەڤینیێ. ٧- عەردێ ڤالا ژ مرۆڤا.
الوحشي: ١- ئەو ئەندامێ لەشی یە یێ ژ ناڤدا وەکی کونا گوهی. ٢- هووڤ. ٣- یێ ژ مرۆڤا برەڤت. ٤- لایێ راستێ ژ هەر تشتەکی. ٥- یێ کویڤی. ٦- یێ ل چۆلێ شین دبت یان دچیت. ٧- پشتا کڤانی.

الوحشية: ١- مێیا (الوحش)ە. ٢- ئەو هوریێ ب هێزە یێ د جلکی دبەهت و دگەهیتە لەشی.

وحف: ١- خۆ هاڤیتە عەردی. ٢- خۆ ل عەردی دا. ٣- روینشت. ٤- دار لێدا. ٥- نێزیکبوو. ٦- قەستکری. ٧- لەزکر.

وحف(بالفتح والكسر أو الضم): بۆر بوو و تژیبوو(پویت یان گیا).

الوحف(بالفتح والسكون): ١- پویتێ گەلەک رەش و جوان. ٢- گیایێ تێرئاڤ. ٣- یێ گەلەک ب پەر. ٤- یی بۆر و پر.

الوحف(بفتحتين): پویتێ گەلەک و جوان.

الوحفاء: ١- یێ بەریێت رەش لێ (عەرد). ٢- یێ سۆر(عەرد).

الوحفة: ئێک جارا (وحف).

وحل: کەتە تەقنێ.

وحل(بكسر الحاء): کەتە تەقنێ.

الوحل(بكسر الحاء): یێ تەقن پێڤە.

الوحل: تەقن؛ هەری.

وحم: ١- مەهـ برن(ژنکا ب حال). ٢- دلێ وێ ژ زادی رەش بوو. ٣- دلێ وی چوویێ.

وحم(بالتشديد): ئەو تشت دایێ یێ دلێ وی دچیتێ.

الوحم: ١- ئەو تشتە یێ دلێ ژنکا مەها دبەت دچیتێ. ٢- دەنگێ فرینا بالندەی. ٣- گەرم. ٤- مەهبرن.

الوحمى: ژنکا مەها دبەت.

وحمت: مەهبرن.

وحمة: نیشانا ژ مەهبرنا دایکێ ل لەشێ بچویکی چێدبت.

الوحمى: ژنکا ب حالا مەها دبەت.

وحن: کین هەلگرت.

الوحنة: ١- ئێک جارا (وحن). ٢- تەقنا تەحسۆک.

الوحواح: ١- سەیێ دەنگ ژێ دهێت. ٢- یێ ب هێز. ٣- سالار؛ سەرۆک.

وحوح: ١- پفکرە دەستیت خۆ ژ سەرما دا. ٢- دەنگەکێ ستویر ژ خۆ ئینا.

الوحوح: ١- تێکچووی نەفس دژوار. ٢- زەلامێ سڤک. ٣- یێ ب هێز.

الوحي(بتشديد الياء): بەزەک.

الوحي: ١- پەرتووک. ٢- نامە. ٣- ئیلهام. ٤- ئاماژە. ٥- ئاخڤتنا نهینی. ٦- نڤیسار. ٧- لەز.

الوحيد: ١- یێ خۆ ڤەدەر کری. ٢- یێ ئێکانە. ٣- ئێکە ژ ناڤێت خودێ یێت پیرۆز.

الوحيش: حەیوانێ کویڤی.

وخى: ١- قەستا وی ب تنێ کر. ٢- بەرێ خۆ دایێ. ٣- هێدی ب ریڤەچوو.

الوخى(الوخية): قەستکرن.

الوخاط: ١- کەردیکلێ بەزەک. ٢- حێشترا بەزەک. ٣- دربێ دگەهیتە هناڤا.

الوخامة: ١- تیری. ٢- گرانباری و سەختی. ٣- بکێرنەهاتن. ٤- خرابی.

وخد: لەزکر وەکی کەردیکلی گاڤێت خۆ هاڤێتن.

الوخد(واخد؛ وخاد؛ وخود): لەزۆکێ گاڤێت خۆ وەکی کەردیکلی دهاڤێژت.

وخز: تێرا کر بێ کۆ بگەهینیتە جهێ خلۆلە(روم، دەرزیک).

الوخز: ١- تێراکرنا نەگەهیتە خولۆلاهییێ(روم، دەرزیک). ٢- یێ کێم ژ هەر تشتەکی.

وخش: ١- رەزیل و بێخێربوو. ٢- هشکبوو و تێکچوو.

وخش(بالفتح والتشديد): ١- کێمکر. ٢- رەزیل و بێخێرکر.

الوخش: ١- بێخێریێ هەر تشتەکی. ٢- مرۆڤێت بێخیر و ڕەزیل و چونه.

وخص: لڤی.

وخض: زختەکێ نەگەهیتە خولولاهێ لێدا.

وخط: ١- تێهەلبوو. ٢- لێدا. ٣- جارەکێ فایدەکر و جارەکێ خوسارەت بوو. ٤- تێکەلی ڕەشاتیا پویتێ وی بوو(داڤێت سپی).

وخط(بالضم والكسر): داڤێت سپی کەتە ڕەشاتیا پویتێ وی.

الوخط: دەستپێکا پیریێ.

وخف: ١- ئاڤ کره سەر و ڤەقوتا دا تێکهەل ببیت. ٢- چڕبوو.

الوخفة: ١- ئێک جارا (وخف)ه. ٢- چانتکێ ژ کەڤلی.

وخم: حەبلیتربوو.

وخم(بالفتح والكسر): حەبلی.

وخم(بالفتح والتشديد): ١- هێلا بحەبلت. ٢- یێ حەبلیبوو.

الوخم(بالفتح والسكون): یێ گران.

الوخم (بالفتحتين): ١- لەوتینا بای. ٢- ئێشەکا وەکی باوەسیرێ یە.

الوخم(بالفتح والكسر): ١- یێ گران. ٢- یێ ڤەگر.

الوخمة(الوخام): ١- یا ب عللەت. ٢- یێ گیایێ وی ب دورستی نەهێت(عەرد). ٣- یێ نەبیتە دەرمان.

الوخي: ١- قەستکرن. ٢- ڕێک ب بەردەوام قەست دکەنێ. ٣- یێ قەست دکەتێ.

الوخيز: تەشریبا هنگڤینی.

الوخيض: یێ زختدایی.

الوخيفة: تشتێ ئاڤ کرینە سەر و دەست لێداین دا تێکهەل ببیت.

الوخيم: ١- یێ تیر. ٢- یێ گران. ٣- یێ گیایێ وی ب دورستی نەهێت(عەرد). ٤- یێ ب علەت. ٥- خراب و پیس. ٦- یێ بکێر نەئێت.

وخيمة: ١- یا ب علەت. ٢- یێ گیایێ وی ب دورستی نەهێت(عەرد).

وخن: قەستکره باشیێ یان خرابیێ.

الوخنة: گەندەلی.

ود(بالتشديد): ڤیا؛ حەژێکر.

الود(بالفتح): سنگ.

الود(بالفتح أو الضم أو الكسر): ئەڤین.

ود(بتشديد الدال): ئەڤین کو سالوخەتێ هەیڤێ یە، خوداوەندێ مەزنێ مللەتێ نووح پێغەمبەری (سلاڤ لێ بن) و مەعینیا و ثەموودی و ژمارەیەکا ئێلێت عەرەبا بوو، ئەو ب خۆ ژی صەنەمەک بوو جهێ وی ل (دومة الجندل) ل مەککەهێ بوو.

ودأ: ١- ڕاستکر. ٢- ب خرابێ دابەرزی سەر.

ودأ بهم: دابەرزی سەر ب قەسە و خەبەرا.

ودئ: قەتعەبوو.

الودأ: مرن.

ودى: ١- خوینا وی دا. ٢- ڕست؛ چوو. ٣- نێزیککر.

الودى: مرن.

الوداج: ڕها ستۆی یا ل دەمێ تنگژینێ یان ئاخڤتنێ بەل دبیت.

وداد: ئەڤین.

الوداع (بالفتح): ١- خواتر خواستن. ٢- نەڤیان؛ کین.

الوداع(بالكسر): ئاشتبوون.

الوداعة: ئارامی و گرانی.

الوادق(الودوق؛ الوديق): ١- ماهینا هاتیە تەلەب. ٢- چێلا هاتیە کەل. ٣- پەزا هاتیە بەران. ٤- بزنا هاتیە نێری.

الوداک: ڕوینفرۆش.
الودب: بێحالی؛ ڕەوشا خراب.
ودج: ١- ڕها ستوبێ وی بڕی. ٢- پێکئینان (خەلک).
الودج: ١- ڕها ستوی یا کو ل دەمێ ئاخڤتنێ بەل دبیت. ٢- ڕها ستۆی یا ل دەمێ سەرژێکرنا حەیوان دهێتە بڕین. ٣- ئەگەر. ٤- ئالاڤ.
الودحة: ١- تشت. ٢- تشتێ کێم.
ودەر: ١- سەرخۆشبوو هەتا نێزیکی نەهشیێ بووی. ٢- داپاش و دویر کر.
ودر(بالفتح والتشدید): ١- دسەردابر و تێبر. ٢- هنارت(قاسد). ٣- داپاش و دویرکر. ٤- ڕێژ و بێژی تێدا کر. ٥- دسەردابر.
ودد: ڤیا.
ودس: ١- نەپەنیبوو. ٢- قەسەکر و تمام نەکر. ٣- ڤەشارت. ٤- چوو. ٥- ب گیای هاتە داپۆشین. ٦- ل جهێ ب گیا چەری(تەرش).
الودس: ١- گیایێ ڕویێ عەردی داپۆشی. ٢- قوسیری.
ودص: قەسەکر و تمام نەکر.
ودع: ١- هێلا. ٢- کرە ئێمانەت. ٣- پارازت. ٤- ئارامبوو وکێم هاتە ب کارئینان. ٥- ل پاش خۆ دامای هێلان.
ودع(بالفتح وتشدید): ١- هێلا. ٢- خاترا خۆ ژێ خواست. ٣- ئارام و خۆجهبوو. ٤- دگەل چوو. ٥- هێلا. ٦- ڕستکا شەیتانۆکا کرە ستۆی. ٧- هێلا خۆشیێ ببینت. ٨- کرە ئێمانەت.
ودع(بالفتح والضم): ئارام و پشتڕاست بوو.
الودع(بالفتح والسکون): ١- گۆڕ. ٢- ئارمانجا تشتی تێوەردکەن یان دهاڤێژنە تێدا.
الودع(بفتحتین): ١- شەیتانۆک. ٢- گۆڕ.
الودع: مۆرکا حەسەدێ.
الودعات: جۆرەکێ مۆرکایە ژ دەریایێ دەردئێخن.
ودف: ١- حەلیا و چوو. ٢- دلۆپ کرن. ٣- کێمکر.
الودفة(بالفتح والسکون): پرتا بەزی.
الودفة(بفتحتین): جۆرەکێ گیایە.
الودفة(الودیفة): باخچێ کەسک.
ودق: ١- نێزیکبوو. ٢- فرەهبوو یان چوو(زک). ٣- باران باری. ٤- سەبرێ وی هات. ٥- گەهەشت. ٦- چپک چپک هات(باران). ٧- هاتە تەلەب(دەوار). ٨- هاتە کەل(چێل). ٩- هاتە نێرێ یان بەران(پەز). ١٠- سەقا کر و خۆشکر(شیر).
الودق: باران.
الودقة: بویکا د چاڤی ڕا دهێت.
ودک: قەلەوبوو.
ودک(بالفتح والکسر): گوشتێ ب قەلەوی کرە ناڤ.
الودک(بفتحتین): ١- ڕوینێ پەزی. ٢- بەز و گوشتێ قەلەو. ٣- ئاڤەخوین و کیما د بن تشتی مری دا دچیت.
الودک(بالفتح والکسر): یێ قەلەو.
ودل: کیبیا (مەشک).
ودن: ١- کورتکر. ٢- کێمکر و بچویککر. ٣- تەڕکر و نماند.
ودن(بالفتح والکسر): بچویکەکێ لەغەربوو (ژنکێ).
ودن (بالفتح والتشدید): ١- کورتکر. ٢- کێمکر. ٣- شلکر. ٤- نەرمکر.
ودە: ڤەگەڕا.
الودهاء: ژنکا سپیا ڕەنگ جوان.
الودود: ١- ئەڤیندار. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- یێ ئەڤینا وی گەلەک.

ودي(ودية): شتلێ بچویک.

الوديد: ئەڤیندار.

الـودي: ١- شـەوکەتا پشـتی میـزێ ژ زەلامـی دهێت. ٢- مرن.

الودية: شتلێ هویر.

وديد: ئەڤیندار.

الوديس: ١- هنگڤینێ نازک. ٢- گیایێ هشک.

الوديع: ١- یێ ئارام. ٢- یێ خۆجهـ و نـەلڤ. ٣- پەیمان. ٤- گۆڕستان.

الوديعة: تشتێ ئێمانەت.

الوديقة: ١- جهێ گیا لێ. ٢- دژواریا گەرمێ.

الـوديک: یێ قەلەو.

الوديكة: ١- مێیا (الوديک). ٢- ئارخافک.

الودين: یێ نماندی.

وذ: لەزکر.

الوذء: ئاخڤتنا کرێت.

وذي(بالفتح والتشديد): تیڤلاند.

الـوذأة: ١- قوسـیری؛ عـەیب. ٢- دەرد. ٣- زیان.

الوذارة: قەوارکا دورینکاری.

الوذالة: زۆلا گوشتی.

وذح(بالفتح): ب دژواری چوو.

وذح(بالكسـر): ١- ناڤرەهنێـت وی سـۆتن. ٢- ڕینگەلا گرت(پەز).

الوذح: کۆما و کتا وێ (وذحة) ئانکو ڕینگەل.

وذر: ١- قەتکر. ٢- نشتەرکر. ٣- قەتقـەتکر. ٤- هێلا.

وذر(بالتشديد): قەتقەتکر.

الوذرة: ١- ژنکا لێڤستویر. ٢- ژنکا بێهنەخۆش.

وذرة: پشک؛ پرتا بچویک.

الوذرتان: هەردو لێڤ.

الوذعي: ١- تورانەکەرێ ژیر. ٢- ژیرێ ئاقل تیژ.

وذف: هەرکی(بەزێ حەلیای).

وذف(بـالفتح والتشـديد): ڕێڤەچوونـەکا ب مەزناهی و خۆڤەهەژاندن کر.

الوذلة: یا چەلنگ و باریک.

وذم: قەتیا.

وذم (بـالفتح والتشـديد): ١- قـەتکر. ٢- ڕسـتکەک کـرە سـتۆی. ٣- دڤێـل ئێخستنێ (دلۆ). ٤- فەرکر. ٥- زێدەکر.

الوذم: ١- زێدەهی. ٢- بولویلک (مەسین). ٣- دڤێت دەلوێ.

الوذمة: عویر و ڕویڤیک.

وذوذ: لەزکر.

الوذي: ئەو شەوکەتە یا پشتی کارێ سەکسی ژ زەلامی دهێتەخوار.

الوذيـة: ١- ئێـک جـار. ٢- ژان. ٣- ئـێش. ٤- قوسیری. ٥- ئاڤا کێم.

الوذيلة: ١- پرتا گوشتێ کۆهانا حێشترێ یـان یـا دونگـێ پـەزی. ٢- پارچـا زیڤـی یـا حـولیکری و تەیسـاندی. ٣- خودیـک. ٤- یا زراڤ و باریک.

الوذيـمة: ١- مـالێ دهێتـە ڤـەبرین دا د ڕێکـا خـودێ دا بهێتـە مـەزاختن. ٢- ڕسـتکا صەی.

الور: کماخ.

ورأ: ١- پالدا. ٢- تژیبوو.

وری: ١- سـیهـا وی هنگاڤـت. ٢- ژێخـوار. ٣- دا پشتخۆ. ٤- هلبوو.

وری (بتشـديد الـراء): ١- ڤەشـارت. ٢- تشتەک ڤەشارت و تشتەکێ دی شوینا وی دیارکر.

الـوری: ١- هنگاڤتنـا سـیهێ. ٢- ژێخـوارن. ٣- چێکرییێت خودێ؛ خەلک.

الـوراء: ١- پشت(جهـ). ٢- بەر(جهـ). ٣- دەپـێ مـەزن و سـتویر. ٣- پشـتی هینگێ. ٤- ل پێش. ٥- نەڤی.

وراء الإنسان: دویندەها مرۆڤی.
الوراب: خواری و لێکبادان.
الوراثة: میراتگیری.
الوراط: زەغەلی و خاپاندن.
الوراق(بالفتح): شیکانتیا عەردی.
الوراق(بالکسر): دەمێ شینبوونا بەلگا.
الوراق(بتشدید الراء): ١- یێ کاغەزا چێدکەت. ٢- کاغەزفرۆش. ٣- نڤیسەر. ٤- یێ تێر پارە. ٥- یێ گەلەک دەرهەم هەین. ٦- یا گەلەک بەلگ پێڤە(دار). ٧- یا بەلگێت وێ د باش(دار).
الورب: ١- دەرێ کونمشکي یان دویشیکی. ٢- دەرێ کونا دوپیشکی. ٣- کونا دەهبەی. ٤- جهێ د ناڤبەرا دو پراسیا دا. ٥- قوون. ٦- فترە؛ دویراتیا سەرێ تلا بەرانی هەتا سەرێ تلا شەهدێ.
ورب: خرابوو؛ رزی. ١- قوون. ٢- کونێت حەیوان.
الوربة: ١- قوون. ٢- چالکا تەنشتێ.
الورة: ١- کماخ. ٢- چالکا د عەردی دا.
ورث(بالفتح والکسر): گەهەشتێ (میرات).
ورث(بالتشدید): ١- بۆ هێلا (میرات). ٢- کرە میراتگر. ٣- ئاگر بەردایێ.
الورث(الإرث؛ الوراثة؛ التراث): میرات.
الورث: تشتێ تەڕ.
ورخ: ئاڤا وی زێدەبوو و ڕۆهنبوو.
ورخ(بالفتح والتشدید): کرە دیرۆک.
الورخ: یێ گیا مشە و تێکئلیای(جهـ).
ورد: ١- هاتێ. ٢- ئامادەبوو. ٣- دەم دەم هاتێ(تا). ٤- گول دان.
ورد(بالفتح والکسر): تایێ گرت.
ورد(بالفتح والتشدید): ١- گول دان. ٢- ڕوییێت وێ سۆربوون. ٣- ب ڕەنگێ گولا ڕەنگکر.
الورد(بالفتح والسکون): ١- شێر. ٢- دلێرێ وێرەک. ٣- زەعفەران. ٣- سۆرێ ب زەری ڤە(دەوار). ٤- کۆما (وردة)ە ئانگو گول.
الورد(بالکسر): ١- پرت. ٢- هاتن. ٣- دانێ ئاڤێ. ٤- تێهنکاتی. ٥- دەراڤێ ئاڤێ. ٦- خەلکێ چووینە سەر ئاڤێ. ٧- لەشکر. ٨- ڕەفا بالندا. ٩- تا. ١٠- سەرپەرشتی. ١١- ئەو بەهرا ژ قورئانێ ب شەڤێ دهێتە خواندن. ١٢- ل نک سۆفیا دبیتە زکر هەر وەسا ناڤێ وی دەمی شەڤێ یان یێ ڕۆژێ یە یێ کو ل سەر بەندی دوبارە دبیت و وی ڤەدقەتینیتە زکرێ خودێ، زکر ناڤێ خودێ حەڤە یێ ژ هەمییێ کێمتر (٥) هزار و دویماهی بۆ پتربێ نینە، بۆ سالکا ل دەمێ شەڤەک و ڕۆژەکا دا (٢٥) هزارن.
الورد البري: گولشیلان.
ورد زفراء: جۆرەکێ گیایە.
ورد السیاح: گولشیلان.
ورد الکلاب: گولشیلان؛ گولنەسرین.
الوردة(بالفتح والسکون): گول.
الوردة(بالضم والسکون): دەوارێ ڕەنگ گول.
الوردي: یێ ڕەنگێ وی ژ ڕەنگێ گولا.
الوردیات: نفشەکێ گیایێ دو فلقەیە هندەک بنێت گیای و تراشۆکا و دارا ڤەدگریت وەکی سێڤ و مژمژە و بیها.
الوردیان: زێرەڤان(ئیتالی) یە.
الوردیة: ١- تراشۆکەکا ژ نفشێ دارگولایە، ل باکۆرێ گۆیا زەمین شین دبت، کولیلکێت وێ ل سەرێت وەکی بستیکا شین دبن، گەلەک جۆر ژێ هەنە ل باغچەیێت گشتی دهێنە دان. ٢- پەرستنەکە فەلە بۆ مەریەمایێ پێشکێش دکەن ل ڕۆژا ئێکشەمبا ئێکێ ژ هەر هەیڤەکێ.
ورس: کەسکبوو.

ورس(بالفتح والكسر): ١- کەفزێ کرت و کەسکبوو. ٢- ب ڕهێت گیایێ (الورس) ڕەنگکر.

الورس(بالفتح والسكون): گیایەکە ل هندستانێ و ئەندونیسیا شین دبت رها وی یا زەر و ستویرە دبێژنێ (ڕها زەر) بەرێ جلک پێ ڕنگ دکرن دیسا ژ بۆ چارەکرنا با و وەرەما دهێتە ب کارئینان د بەرەکێ زڤرێ تفدای دهێتە هوسین و د ئەندامی ددەن.

الورس(بالفتح والكسر): یێ سۆر.

الورسي(الوريس؛ المورس): یێ ب (الورس) هاتیە ڕەنگکرن.

ورش: ١- تەماهیێ گرت و ل دویڤ شۆلێت پویچ چوو. ٢- ب کولبەیی خوار. ٣- پێرابەردا. ٤- چوو نک و ئەو یێت ل سەر زادی و نەگۆتنێ وەرە بخۆ.

ورش (بالفتح والكسر): چەلەنگ و سڤک بوو.

ورش(بالتشديد): بێکرا بەردان.

الورش(بالفتح والسكون): ١- زادەکە ژ شیری چێدکەن. ٢- یێ گەلەک ب بزاڤ و جڤجڤۆک.

الورش(بفتحتين): ئێشا هناڤا.

ورشان(الطبان): گاپلە؛ ڕمێلە؛ گویلە؛ قورقورک.

الورشة: ١- جهێ شۆلی. ٢- کۆما شۆلزان و شۆلکەرا.

ورص: هێکەککر.

الورص: گوی.

ورض: دا ناڤ عەردی و ل چەروانی گەڕیا.

ورط: ١- کرە د وێ ئاریشێ دا یا ژێ قورتال نەبت. ٢- د ناڤ دا بەرزەکر.

الورطة: ١- مرن. ٢- کوڕ. ٣- تەقن. ٤- چالا ئاسێ. ٥- هەر شولا مرۆڤ ب زەحمەت ژێ دەرکەڤت. ٦- قوون.

ورع: ژ گونەها دویرکەڤت و خۆ ژ کارێت گوماندار دویرکر.

ورع(بالفتح والكسر): ١- لاوازبوو. ٢- ترسیا و ڕەزیلبوو. ٣- خۆ ژ کارێت ب شک دویرکر.

ورع(بالفتح والضم): ١- لاوازبوو. ٢- ترسیا و ڕەزیلبوو.

ورع(بالفتح والتشديد): ١- گرێدا. ٢- ڤەگێرا؛ بەرێ وی وەرگێرا. ٣- کرنەدەر و دویرکرن.

الورع(بالفتحتين): ١- خۆ پارازتن ژ هەر کارەکێ گوماندار دا نە کەڤنە د حەرامی دا. ٢- کرنا گشت کارێت باش.

الورع(بكسر الراء): یێ خۆ ژ هەر کارەکێ بێ دلیا خودێ تێدا دپارێزت.

ورعه(بتشديد الراء): نەهێلا بێدلیا خودێ بکەت.

ورف: ١- درێژ و بەرینبوو(سیبەر). ٢- کەسکبوو (گیا).

ورف(بالفتح والتشديد): لێکڤەکر.

الورف: تەڕینی و نازکیا ژ ئاڤدانێ.

ورق: ١- بەلگێت وێ هاتن(دار). ٢- بەلگیت وێ برن.

ورق(بالفتح والتشديد): ١- بەلگێت وێ هاتن(دار). ٢- بەلگیت وێ برن.

الورق(بالفتح): ١- بەلگ. ٢- کاغەز. ٣- مالێ ژ دەرهەما یان حێشترا و تشتێت دی پێک دهێت. ٤- پنیا خوینێ یا ب عەردی ڤە. ٥- یێ زیندی ژ هەر جانەوەرەکی.

الورق(بالكسر أو الضم): ١- دەرهەمێ ژ زیڤی. ٢- بەلگ. ٣- کۆما (الورقاء)ە کو بالندەیێ تڤیرکە ل نک سۆفیا دبیتە (النفس الكلية) یا کو دبیتە (اللوح المحفوظ).

الورق(بالفتح والكسر): ١- دەرهەمێ زیڤی. ٢- یا ب بەلگ. ٣- یا گەلەک ب بەلگ. ٤- یا بەلگ جوان.

الورقاء: ١- مێیا (الأورق)ە. ٢- بالندێ تڤیرک؛ تڤیلک؛ تڤیرانک. ٣- جۆرەکێ دارێ یە بەلگێت وی د پان و گرۆڤرن و رەنگێ قورمێ یێ تۆزکەوی یە. ٤- مێگورک.

الورقة(بالفتح والسكون): عەیب.

الورقة(بالضم): رەنگێ رەشێ تۆزەوی.

الورقة: ١- ئێک بەلگ. ٢- پەر. ٣- کورتانەیێ دیواری.

ورك: ١- روینشتە سەر کماخا. ٢- دانا کماخێت وی. ٣- ئینا بەرانبەری کماخا. ٤- کماخێت خۆ دانانە سەر عەردی و رازا. ٥- کماخێت خۆ چەماندن. ٦- شیایێ.

ورك(بالفتح والكسر): مەزنبوو.

الورك(بالفتح والسكون): کماخ.

الورك(بالكسر والسكون): ١- سەرێ کڤانی. ٢- جهێ ژەهێ ژ سەرێ کڤانی.

الوركي: بنیات.

الورل: جانەوەرەکێ وەکی بزنمشکی یە بەلێ ژ وی مەزنترە و کوریا وی یا زراڤ و درێژە.

ورم: ١- وەرمی. ٢- تنگژی.

ورم(بالتشديد): ١- وەرماند. ٢- تنگژاند. ٣- خۆ مەزنکر.

الورم: وەرەم.

الورنك: جۆرەکێ ماسی یە.

الورنيش: جۆرەکێ بۆیاغێ یە پێ تشتا ژ کارتیکرنا بای دپارێزن.

وره: خۆ کەرکر.

الوره: یێ گەلەک ب باران(عەور).

الورهاء: ژنکا بێعەقل.

الورهة: یا بەزێ وێ مشەبووی.

الوروار الأوربي: ل (أبو الخضير) بزڤرە.

الورروار الإيراني(الورروار العراقي؛ أبو الخضير): مێشخوەلینکێ کەسکێ بەرچێلسۆر.

ورور: ١- دژوارکر(دیتن). ٢- لەزکر.

الورود: حیشترا بەزەک.

الوروري: یێ دیتن لاواز.

وري: ئاگرێ وی دەرکەڤت.

الوري: ١- بلغەم. ٢- یێ هلبووی یان کریسک ژێ چووی. ٣- بەزێ قەلەو. ٤- یێ کەل. ٥- یێ قەلەو.

الوريخة: ١- عەردێ تەر. ٢- هەڤیرێ ئاڤا و زێدە و روهن.

الوريد: ١- رها خوینێ یا ل ستۆی. ٢- رها خوینا رەش کو دچیتە دلی.

الوريع: یێ بەسکری.

الوز الأربد(الرمادي): قازا رساسییا راڤراڤ.

الوز الأغر: قازا ئەنیچال.

الوز: قاز.

وزي: خرڤەبوو و تێکچوو.

الوزي: زەلامێ کورتێ شەرفرۆش.

الوزارة: ١- هاریکاری. ٢- پلەیا وەزیریێ. ٣- ئاڤاهیێ وەزیر تێدا دروینت.

الوزال: خولپەکێ دارێ یە ل وەلاتێت دەور و بەری دەریا سپی شین دبت، یێ ڤەدەرە ب قورمێ خۆ یێ حولی و گرۆڤر، کولیلکێت وی د جوانن و رەنگێ وان یێ زەرێ پوێتی یە.

الوزام: لەز.

وزر: ١- هلگرت. ٢- بارێ وی گرانکر. ٣- شیایێ. ٤- کرە وەزیر. ٥- گونەهکر. ٦- گرت(کون).

الوزر(بفتحتين): ١- چیایێ ئاسێ. ٢- جهێ مرۆڤ پێڤە برەڤت. ٣- بارەگاه.

الوزر(بالكسر والسكون): ١- گونەه. ٢- بارێ گران. ٣- چەک. ٤- سەنگ.

وزع: ١- دا پاش. ٢- ڕێزکر و سیستەمکر ژ بۆ جەنگێ(لەشکەر). ٣- ڕێکوپێککر. ٤- بەلاڤکر.

وزع(بالفتح والتشديد): ١ - لێکڤەکر. ٢- بەلاڤکر.

الوزع: دانەپاش.

الوزعة: کۆما (الوازع)ە. ٢- هاریکارێت شاهی و پۆلیسێت وی. ٣- حاکم و مەزنێت خەلکی ژ حەرامێ خودێ و بێدلیا وی ددەنە پاش.

وزغ: ١- ب ئێک بلق هاڤێت(میز). ٢- ب بلقێن هاڤێت(خوین).

وزغ(بالضم والتشديد): شکلێ وی دیاربوو.

الوزغ: ١- ڤەلەرزین. ٢- زەلامێ ترسنۆکێ نەسەرکەڤتی.

الوزغة(أبو بريص): چەپچەپیسک.

وزف: لەزکر.

وزف(بالفتح والتشديد): لەزکر.

وزم: ١- لەقەکا هێدی لێ دا. ٢- دەڤلۆکر. ٣- ڕۆژێ ئێک دانێ زادی خوار. ٤- بجهئینا.

الوزم: ١- گورزەکێ بەقلی. ٢- گوشتێ ئەلهو د هێلینا خۆ دا خرڤە دکەت. ٣- چەنداتی. ٤- شۆلا د دەمی خۆ دا چێدبیت.

الوزمة: ١- ئێک دانێ خوارنێ یێ د ڕۆژێ دا. ٢- چەنداتی.

وزن: ١- کێشا. ٢- ب کێشان دایێ. ٣- کیشا وێ درستکر(شعر).

وزن(بالضم): گرانبوو.

وزن(بالضم والتشديد): گونجاندن.

الوزن: ١- کێش، سەنگ. ٢- عەقل. ٣- ڕەخ؛ لا.

الوزنة(بالفتح والسكون): ١- ئێک کیشان. ٢- ئێک دانێ خوارنێ. ٣- کیشەکە دبنە (١٢) ڕتل.

الوزنة(بالكسر والسكون): جۆرێ کێشانێ.

الوزواز: یێ گاڤێت خۆ کورت دهاڤێت و خۆ دهەژینت.

الوزوازة: زەلامێ قوتێ ل سەری خۆ سیار دبیت.

وزوز: گاڤێت خۆ کورت هاڤێتن و لەشێ خۆ هەژاند.

الوزير: ١- هاریکار. ٢- شالیار؛ وەزیر. ٣- یێ بارێ دەولوتێ ددەتە پشتا خۆ ئانکو بەرپرسایەتیا وێ دکەت.

الوزيف: چوونا ب لەز.

الوزيم(الوزيمة): ١- گورزەکێ بەقلی. ٢- گوشتێ ئەلهو د هێلینا خۆ دا خرڤە دکەت.

الوزيم: ئالاڤێ مێینیێ د کولیلکا و دارا دا.

الوزيمية: جۆرەکێ گیایە بنیاتێ وی ژ ئەمریکا یە، قورمی وی ب چەند مێترا درێژدبیت، ل چۆلێ شین دبیت و ژ بۆ جوانی دهێتە چاندن.

الوزين: تۆڤکێت شمتیتالکی یێت هێرای.

وسى: تراشت.

الوسائط: گۆما (الوسيطة) ئانکو ناڤگین ل نک سۆفیا دبیتە ئەگەرێت دنیایێ و ئاخرەتێ یێت د ناڤبەرا خودێ حەق و بەندا دا، دیسا دبیتە ئەگەرێت بەند پێ گەهنە نک خودێ.

الوساد: ١- بالیفک. ٢- پالگەه.

وسادة: ١- بالیفک. ٢- پالگەه.

الوساج(الوسوج): یێ بەزەک.

الوساطة: دەستکاتی؛ هەڤگینی.

الوساع: ١- یێ مەرد. ٢- یێ گاڤ فرەه.

الوسام: ١- دوریێ ل ئاژەلی دهێتە کرن. ٢- تورِ: نیشانا وەک خەلات دهێتە دان و ب سینگی ڤەدکەن.
الوسامة: جوانی و شرینی.
وسب: گیاییَ وی زەحفبوو.
وسب(بالفتح والكسر): قرێژبیبوو.
الوسب: قرێژ.
وسج: لەزکر.
الوسج(الوسجان؛ الوسيج): چوونا ب لەز یا حێشترا.
وسخ: پیسبوو.
الوسخ: پیساتی.
وسد إليه: ب هویڤیا وی ڤە هێلا(شۆل).
وسد: ١- دا بن سەرێ خۆ. ٢- پێ ڕاسپارد.
وسط: ڕوینشتە د نیڤێ دا.
وسط(بالفتح والضم): بوو خودان ڕیز و ماقویل.
وسط(بالفتح والتشديد): ١- کرە د نیڤێ دا. ٢- کرە دەستک ئانکو هەڤگین. ٣- کرە دو نیڤ.
الوسط: ١- ناڤەند؛ نیڤا تشتی. ٢- یێ ناڤنجی. ٣- خۆشتڤی. ٤- یێ د ناڤبەرێ دا. ٥- دۆرهێل(واقع).
الوسطى: ١- یا ناڤنجی. ٢- تبلا لولیدەمکێ ئانکو یا نیڤێ ژ دەستی.
وسع: ١- فرهکر. ٢- مشەکر.
وسع(بالفتح والتشديد): فرەهکر.
وسع(بالفتح والضم): فرەهبوو.
وسع(بالفتح والكسر): فرەهبوو.
وسع(بالكسر): ١- فرەهبوو. ٢- ڤەگرت. ٤- تێراکر.
الوسع: شیان؛ پێچێبوون.
الوسعة: ١- فرەهی. ٢- شیان.
وسف: تیڤلاند.
وسق: ١- کۆمکر. ٢- هلگرت. ٣- بەرەکێ مشە دا. ٣- بارکر. ٤- هاژۆت. ٥- بەرهەم دا. ٦- ئاڤسبوو.
وسق(بالتشديد): کرە شێست خسم ب شێست خسم(گەنم).
الوسق(بالفتح والسكون): ١- عیارێ کێشانێ یە (٦٠) خسمن. ٢- بارێ حێشترێ. ٣- بەرێ دارقەسپێ.
وسل: خۆ نێزیکی خودێ دکر ب کرنا کارەکێ باش.
وسم: ١- نیشانکر. ٢- ژێگرت. ٣- داخکر وەک نیشان. ٤- ژێکرت (بارانێ). ٥- دێمێ وی جوانبوو. ٦- جوانبوو.
وسم(بالفتح والتشديد): ل دەمێ هاتنا وەختێ تشتی ئامادەبوو.
وسم(بالفتح والضم): ١- دێمێ وی جوانبوو. ٢- جوانبوو.
الوسم: ١- نیشان. ٢- شوینا داخێ. ٣- دارکە بەلگێت وێ وەک حەنا ب کاردینن.
وسم: ل دەمێ کومبوونێ ئامادەبوو.
الوسم والرسم: زاراڤەکێ سۆفی یە دو سالوختن د دەمێ ب بەراهی و بێ دویماهی دا(الأبد) بەردەوامبوی هەر وەکی د دەمی بێ بەراهی و بێ دویماهی دا (الأزل) بەردەوامبووی.
الوسمة: گیایەکە وەکی خەناییَ ب کار دئینن.
الوسمي: بارانا ئێکێ یا ل دەمێ بارانا دهێت.
وسن: ١- گەلەک خەوا وی هات. ٢- گرانیا خەوێ دلێ وی گرت. ٣- خەوێ چاڤێت وی گرت. ٤- هشیاربوو. ٥- دلگرتیبوو. ٦- نقست.

الوسن: ١- گرانیا سەری دگریت دەمێ خەوا مرۆڤی دهێت. ٢- پێوستی. ٣- خەو.
الوسنان(الميسان): یێ خەوێ دلێ وی گرتی.
الوسنة: ١- کێمخەوی. ٢- خەو.
الوسني: یێ خەوتە.
الوسواس: ١- شەیتان. ٢- ئیشەکە مرۆڤی دگریت و دهێلیت گومان ژ هەر تشتەکی بۆ چێببت و باوەری ب چو نەمینت و هەردەم یێ نەرحەت بت. ٣- ئەو تشتێ دکەڤیتە دلێ مرۆڤی ژ باشی و خرابیێ. ٤- دەنگێ چەکێ ژنکێ کۆ دبیتە خرێن. ٥- ئاخڤتنا نەپەنی یا ژ لایێ مرۆڤی ب خۆ یان شەیتانی ڤە دهێتەکرن ژ بۆ سەردابرنێ و دویرکرنێ ژ خودێ و باشیێ.
وسوس: ١- فەرمانا خرابیێ لێ کر. ٢- هەواسەربوو و ژ بەر ئاخڤت. ٣- وسواسێ گرت. ٤- دگەل خۆ ئاخڤت. ٥- دەنگکر.
الوسوسة: ئاخڤتنا نەپەنی ج مرۆڤ بۆ خۆ بکەت چ شەیتان دەربارەی باوەریێ و عبادەتی و کارێت دینی و باشیێ د دلێ مرۆڤی دا بکەت.
الوسوط: ١- یێ ناڤنجی. ٢- بچویکترین رەشمال.
الوسیط: ١- بەرەڤانێ لێکەڤتیا ژێ ددەتە پاش. ٢- هەڤگین.
الوسیع: ١- یێ فرەه. ٢- یێ گاڤ فرەه.
الوسیق: ١- باران. ٢- شتلێ دارقەسپێ.
الوسیقة: یا ئاڤس.
الوسیلة: ١- ریک. ٢- پلە. ٣- قەدر و رێزا ل نک شاها. ٤- ئالاڤ. ٥- ئەو تشتە یێ مرۆڤ خۆ پێ نیزیکی ئێکی دکەت.
الوسیم: ١- سەروچاڤ جوان. ٢- جوان

وشی: ١- پێزەڤەنگی کر. ٢- ب نەخشا خەملاند. ٣- درەو تێدا کر. ٤- زێدەبوو.
وشّی(بالفتح والتشدید): ١- کرە بەر (جلک). ٢- نەخشاند و خەملاند. ٣- پێزەڤەنگی کر. ٤- زێدەبوو. ٥- تراشی.
الوشاء(بفتحتین): زەحفیا حیشترا.
الوشّاء(بالفتح والتشدید): ١- یێ جلکێت نەخشاندی دخەملینت. ٢- یێ جلکێت خەملاندی دفرۆشت. ٣- یێ گەلەک پێزەڤەنگیێ دکەت.
الوشاة: ١- یێت زیری دنەخشینن. ٢- کۆما (واشي) یە ئانکو فەسادکەر.
وشاح(بالضم): ١- فوتک. ٢- بەرکۆشک. ٣- گوپفک و قەتاسێت سیری.
وشاح(بالکسر): ١- شیر. ٢- کڤان. ٣- مێزەرک.
الوشاحة(بالکسر): شمشیر.
الوشاک: لەز.
الوشایة: پێزەڤەنگی؛ فەسادی.
الوشب(بالفتح): خورما رەق.
الوشب(بالکسر): خەلکێ تێکهەل و خرابکار.
وشّج(بالتشدید): ١- باش گرێدا. ٢- تێکهەلبوو؛ تەڤلهەڤبوو.
وشج: ١- تیکهەلبوون. ٢- گرێدا.
وشح: فۆتک گرێدا.
الوشحاء: بزنا رەشا بنزک سپی.
وشر: ١- مشارکر. ٢- تیژ و تەنک کر.
الوشر: تیژکرنا ددانا.
وشز: لەزکر.
الوشز: ١- لەز. ٢- جهێ بلند. ٣- یێ خەلک بەرێ خۆ ددەنێ. ٤- توندیا ژیارێ. ٥- کتومات ڤێرا گەهەشتن.
وشظ: ١- پرتەک ژێڤەکر. ٢- کونا بڤری یا جهێ دەستکی تەنگکر.

وشع: ١- تێکهەلکر. ٢- تێئالاند. ٣- بشکڤی. ٤- کره بالـۆلک. ٥- چوو تێدا. ٦- لێ ب سەرکەڤت. ٧- ڤێژانکر.
الوشع(بضمتين): تەڤنێ تەڤنپیرکێ.
الوشع(بالفتح): ١- کولیلکا بەقل و باقلک و گیاییێت دی. ٢- گیایی شەلالێ ل چیای.
وشغ: هاڤێت.
وشغ(بالفتح والتشديد): تێدا هەتا خیچخیچکری.
الوشغ: یێ پیچەک.
وشق: ١- تیڤلاند. ٢- پێنجدا. ٣- شەقشەقکر و پرتپرپکر. ٤- لەزکر.
وشق(بالفتح والتشديد): قەتقەتکر و بەلاڤەکر.
الوشق(بالفتح والسكون): یێ پرتپرت و بژاله.
الوشق(بفتحتين): وەشەک.
وشك(بالفتح والضم): ١- لەزکر. ٢- لەز د چوونا خۆ دا کر.
الوشك(بالفتح والسكون): لەز.
الوشكان: لەز.
وشل: ١- هاتە خوار و بوو دلۆپ. ٢- لاوازبوو و فەقیربوو. ٣- خۆ چەماند.
الوشل: ١- ڕوندکێت کێم. ٢- دلۆپا کەڤری. ٣- ئێک ل دویڤ ئێکی. ٤- سەهم و ترس. ٥- ئاڤا کێم. ٦- سویلاڤ. ٧- ڕوندکێت مشە. ٨- ئاڤا مشە.
الوشلة: یێت کێم ئاڤ(کانی).
وشم: دەقدا.
وشم (بالتشديد): ١- بەلگ دان. ٢- دەقدا.
الوشم: ١- دەقدان. ٢- دەق. ٣- گیایێ ژ نوی شین دبت. ٤- ل نک سۆفیا دبیتە ئەو نیشانێت خودێ حەق چێکری پێ نیشانکرن و نیشا کەسێ ژێ نەدەت.
الوشمة: ١- ئێک دەق. ٢- چپکا بارانێ. ٣- زلقوتاندنا چاڤی.
الوشوش(الوشواش): ١- یێ سڤک. ٢- یێ بەزەک.
وشوش: ١- پسپسەک ل بەر گوهێ وی کر. ٢- ب دزیکیڤە داڤێ.
الوشوش(الوشواش): ١- یێ سڤک. ٢- یێ بەزەک.
وشوشي الذراع: دەستسڤک.
وشوشة: ئاخڤتنا تێکهەل.
الوشوع: ١- گیایی بەلاڤەیێ ل چیای. ٢- کونێت وەکی شکەفتا ل چیای.
الوشول(بالفتح): ١- یا کێم شیر. ٢- یا شیر مشە.
الوشول(بالضم): ١- کێم ژبەرچوونا شۆلی. ٢- کێماتی.
الوشي: ١- نەخش و نیگار. ٢- جلکێ ب نەخش. ٣- جەوهەرێ شیری.
الوشيج: ١- ب ناڤێکەڤتنا ڕهێت مرۆڤاینیێ. ٢- دارا ڕوما کو دارێت ڕوما ژێ چێدکەن.
الوشيجة: ١- چەپەرکێ ڤەگوهازتنا گەنمی. ٢- ڕها گوهی. ٣- پەیوەندی. ٤- یێ نە ژ بنەمالەکێ و دگەل دا.
الوشيزة: بالیفکا زێدە داگرتی.
الوشيظ: ١- تاج. ٢- پەیمان. ٣- مرۆڤێت هەر ئێک ژ نفشەکی.
الوشيظة: دارێ ئاگری پێ تێڤەددەن و خۆش دکەن.
الوشيع: ١- نیرێت خانی. ٢- دارا هشکبووی و کەڤتی. ٣- پێژان. ٤- کەپرا سەرلەشکەری. ٥- نەخشێ جلکی.
الوشيعة: ١- دارکێ ریسی. ٢- بالۆلک. ٣- دارتەڤن.
الوشيغ: یێ پیچەک.

الوشيق(الوشيقة): ئەو گوشتە يێ بۆ رێڤینگی دهێتە کەلاندن دا دگەل خۆ ببەتە وەغەری.
الوشيک: ١- يێ بەزەک. ٢- يێ نێزیک. ٣- ب لەز.
الوشيمة: شەر و دوژمناتی.
وص: باش ئەنجامدا(کار).
وصأ: قرێژببوو.
وصى: ١- پێڤەما. ٢- گەهاند. ٣- گیایێ وی گەهەشتەئێک (عەرد). ٤- ژ بلندیا خۆ هاتە خوار بوو چونە.
وصى(بتشديد الصاد): ١- وەسیەتکر. ٢- کرە وەسیەتدار. ٣- کرە ئێمانەت. ٤- پەیوەندی کر. ٥- فەرمان دا. ٦- کرە سەمیان.
الوصاة: کۆما(وصي)یە کو دبیتە وەسیەت.
وصاد(بتشديد الصاد): تەڤنکەر.
الوصاد: ١- يێ دەرگەهـ گرتی. ٢- يێ قەرامکێ قازانێ دانایە سەر.
الوصاف(بالفتح و التشديد): ١- زانایێ ژ سالوخەتی تشتی دزانت. ٢- دختۆر؛ پزشک.
الوصال: ڤێککەڤتن.
الوصاوص: کۆچێت بەرا يێت د عەردی را.
وصاية: وەسیەتکرن.
وصب: ١- بەردەوام و جۆجهـ بوو. ٢- بوو ئەرک؛ فەربوو. ٣- پێگیری کر و ل سەر بەردەوامبوو.
وصب(بالتشديد): نەساخبوو.
وصب(بالكسر): نەساخبوو.
الوصب(بفتحتين): ١- نەساخی. ٢- ئێشان. ٣- وەستیان. ٣- خاڤبونا لەشی. ٤- دویریا دناڤبەرا تبلا لۆلیدەمکێ و شکەڤئالیسکێ دا.
الوصب(بالفتح والكسر): يێ نەساخ.
وصد: ١- خۆجهبوو. ٢- تەڤنێ وی کر. ٣- ما و ئاکنجیبوو.
وصد(بالتشديد): ١- تەڤنکر. ٢- کشکرێ؛ پێرا بەردا(صه). ٣- هۆشداری دا.
الوصر(بالكسر): ١- چەک. ٢- نڤیسارا سۆزێ. ٣- سۆز؛ پەیمان. ٤- پسۆلە.
وصص: دەرسۆکا خۆ تەنگ گرێدا.
وصف: ١- سالوخوتدا. ٢- شرینکر. ٣- باش ب رێڤەچوو. ٤- دەرمان دیارکر. ٥- رێڤەچوونەکا باش کر.
وصف(بالضم): بسپۆر بوو؛ گەهەشتە دەمێ خزمەتێ.
الوصف: ١- سالوخەت. ٢- ساوخەتدان. ٣- د ئەدەبی دا دبیتە: هونەرەکێ ئەدەبی يێ شعرێ يان پەخشانێ يە، شاعر يان نڤیسەر ب هەست و دەربرینێت خۆ پێ سرۆشتێ ڤەدگوهێزیت و وێنەدکەت.
الوصفة: ١- ئەو دەرمانە يێ دختۆر بۆ نەساخی ددانت. ٢- راچێتا دختۆری.
الوصفية: رەوشا سالۆخەتدانێ.
وصل: ١- گەهەشت. ٢- پەیوەندیکر. ٢- کۆمکرە سەر ئێک. ٤- قەنجی لێ کر. ٥- قەدرێ وی گرت و قەنجی دگەل کر.
وصل(بالتشديد): گەهاندێ.
وصل حسابات: پسۆلە.
الوصل(بالضم أو بالكسر): ئەندامێ لەشی يێ يێت دی جودا.
الوصل(بالفتح): ١- ڤێککەڤتن. ٢- ئەوە کو رستەیەک ب رستەیەکێ ڤە ب پیتا(الواو) یا کو دبێژنێ(واو العطف) بهێتە گرێدان. ٣- ڤێکرا یان ڤێرا گەهاندن. ٤- هەڤوینە. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە ڤێراگەهەشتنا تشتێ چووی و بۆری.
الوصلة(بالضم): ١- پەیوەندی. ٢- تشتێ دو تشتا دگەهینیتە ئێک. ٣- عەردێ دویر. ٤- هەڤالێت رێکێ.
وصم: ١- تیککر بێی کو ژێڤەببت. ٢- زوی گرێدا. ٣- بۆ کرە شەرم.

وصم(بالفتح والتشديد): ١- خاڤ وسست و هەرشی وتەمبەلبوو. ٢- ئێشاند و خاڤ و تەمبەلکر. ٣- ئێشاند. ٤- لەشێ وی گرانبوو.
الوصم(بالفتح والسكون): ١- فهێتی و شەرمزاری. ٢- گرێیا ل داری.
الوصم(بفتحتين): نەساخی؛ دەرد.
الوصمة: ١- فهێتی و شەرمزاری. ٢- سستیا لەشی.
وصوص: ١- بچویککر دا باش ببینت. ٢- چاڤێت وی بشکوڕین. ٣- تنێ جاڤێت وی ژ ناڤ دەرسۆکێ دیاربوون.
الوصوص(الوصواص): ١- کونا د پەردێ یان ناڤبرێ دکەن دا تێڕا سەح بکەن. ٢- پێچەیا بچویک.
الوصول(بالضم): ١- گەهەشتن. ٢- پسۆلە.
الوصول(بالفتح): ١- یێ گەلەک پەیوەندیا دکەت. ٢- یێ دان گەلەک.
الوصولي: ئەوە یێ هەول ددەت بگەهتە ئارمانجا خۆ ب هەر ڕێکەکێ.
الوصولية: کاودانێ وی یە یێ هەول ددەت بگەهتە ئارمانجا خۆ ب هەر ڕێکەکێ.
الوصي: ١- یێ وەسیەت کر. ٢- یێ وەسیەت لێ هاتیەکرن.
الوصية: ١- وەسیەت. ٢- تایێ دارقەسپێ یێ تشتی پێ گرێددەن. ٣- فەرمان. ٤- تشتێ ئەرک و فەر.
الوصيد: ١- ناڤدەرک. ٢- حەوشک. ٣- یێ تەنگ و پێکڤە. ٣- گیایێ د بەر ئێک ڕا شینبووی. ٤- شکەفت. ٥- دەرازینک. ٦- چیا. ٧- یێ دوجارکی هاتیە سونەتکرن. ٨- دەرگەه.
الوصيدة: گۆڤ.
الوصيرة(الأوصر): ١- چەک (صک). ٢- پسۆلە.
وصيف: ١- خولام. ٢- بچویکێ بسپۆر.
وصيفة: ١- خدام. ٢- کچکا بسپۆرا ب دایێ ڕا گەهەشتی.
الوصيل: ئەوە یێ هەردەم دگەل مرۆڤی.
الوصيلة: ١- ل دەمێ بەری ئیسلامێ دەما پەزەکێ حەفت جێمک ئینابانە دەما د دویڤ دا بەرخەکێ مێ ئینابا دا بۆ سەنەمێ خۆ سەرژێکەن، لێ ئەگەر جێمکەکێ نێر و مێ ئینابا یێ نێر ژ بەر یێ نێر سەرژێنەدکرن دا بێژن وی ب برایێ خۆ ڕا گەهاند ئانکو(وصيلة)ە و شیرێ پەزێ تنێ دا بۆ زەلاما بت و ل ژنکا حەرام بیت و دا ئازاد کەن. ٢- یێ تشتی پێڤە گرێددەن. ٣- گولولکا ریسی. ٤- عەردێ گەلەک دویر. ٥- ئاڤاهی. ٦- مشەیا گیا و چەروانا. ٧- ژنکا دگەل مرۆڤی ب بەردەوامی. ٨- هەڤالێت ڕێکێ. ٩- جلەکێ خیچخیچێ یەمەنی یە.
الوصيم: دویریا د ناڤبەرا هەردو تبلان بابەلیچێ و لۆلیدەمکێ دا.
وضؤ: پاقژ و جوان بوو.
وضئ: پاقژێ جوان.
وضأ: ب پاقژیێ و جوانیێ شیایێ.
وضأ(بالفتح والتشديد): شویشت و پاقژکر.
وضؤ: پاقژ و جوانبوو.
الوضاء: یێ پاقژ و جوان.
الوضاءة: پاقژی و جوانی.
الوضائع: بارێت ڕێڤینگا.
الوضاح(بالفتح والتشديد): ١- یێ ڕەنگ سپی. ٢- یێ دێم جوان. ٣- یێ ب گرنژین. ٤- دانێ ڕۆژێ. ٥- یێ دیار و پاقژ.
وضح: دیار و ئاشکرا و ڕۆهنبوو.
وضح(بالتشديد): دیار و ئاشکرا و ڕۆهنکر.
الوضح: ١- ڕۆناهی. ٢- سپیاتی. ٣- کنایەتە بۆ سپیبوونا پیستی. ٤- دەرهەمێ دورست. ٥- شیرێ ڤەخوارنێ. ٦- سپیاتیا هەیڤێ. ٧- پنیا سپیا ل ئەنیا دەواری. ٨- پیری. ٩- چەکێ زیڤی. ١٠- گیایێ هویر. ١١- بازنێ سپی یێ ل دەست و پێت دەوارا.
الوضحة: مرۆڤ.

وضخ: ب نیڤی ئاڤ کر.
وضر: یێ پیسبوو.
وضر(بالفتح والتشدید): پیسکر.
الوضر(بالفتح والکسر): یێ پیس.
الوضر(بفتحتین): ١- قرێژا دوهنی. ٢- ئاڤا ئامان پێ شویشتین. ٣- شوینا زادی یا سێنیکا زادی ڤە.
الوضری: قوون.
وضع: ١- دانا؛ ب دەستێ خۆ دانا. ٢- لەزکر. ٣- کێمکر. ٤- چێکر. ٥- نڤیسی. ٦- شەرکر. ٧- ئێخست. ٨- خوار. ٩- نزمکر. ١٠- بێ بها و رێزکر. ١١- رەزیلکر. ١٢- بوو(بچویک).
وضع(بالفتح والتشدید): ١- پیکڤەنا. ٢- دوری. ٣- مەرقاند. ٤- رەزیلکر.
وضع(بالفتح والکسر): خوسارەتبوو.
وضع(بالفتح والضم): ١- یێ کێم و بێ قەدربوو. ٢- دومۆربوو و یێ بێ عەسلبوو.
الوضع: ١- سەروبەر. ٢- جهـ.
الوضعة: ١- جهـ. ٢- مەلبەند.
وضعت: بچویکەک بوو.
وضف: لەزکر.
وضم: ١- دانا سەر تەختکێ گوشتی. ٢- کۆمبوون و ژێک نێزیکبوون (خەلک). ٣- دانانە ناڤ(هندەکا ل ناڤ هندەکا).
الوضم: ١- تەختێ گوشتی. ٢- هەر تشتێ گوشتی داننە سەر.
الوضمة: کۆما مرۆڤا یا نێزیکی سەد کەسا.
وضن: ١- دانا سەرێک. ٢- ئێک پێچا سەر یێ دی. ٣- دوبارەکر. ٤- تەڤنکر.
الوضوء(بالفتح): ئاڤا دەستنڤێژێ.
الوضوء(بالضم): دەستنڤێژ.
الوضوح: رۆهنی و ئاشکرایی.
الوضیحة: پەز و جێل و گۆل.
الوضوخ: ئاڤا د دەلوێ دا ب نیڤی.
الوضیع: ١- یێ کێم و بێ بها. ٢- ئێمانەت.
الوضیعة: ١- فرۆتنا ب بهایەکێ ژ بهایێ ئێکێ کێمتر. ٢- ئێمانەت. ٣- ترش. ٤- کۆمەکا سەربازا یە ددانن گوندەکی و چو هێرشا ناکەن. ٥- کتێبا پەندا. ٦- ئارێ گەنمی یێ رۆین ل ناڤ.
الوضیم: دویری یا دناڤبەرا تبلا شەهدێ و یا نیڤێ.
الوضیمة: ١- کۆما مرۆڤا یا نێزیکی سەد کەسا. ٢- زادێ بەهیێ.
الوضین: ١- تەنگا دەواری. ٢- یێ ل سەرێک دانای(تشت).
وط: ١- دەنگکر. ٢- چیرێن ژێ هات.
الوطء: ١- پێلێنان. ٢- سیاربوون.
وطئ: ١- پێ لێ دانا. ٢- سواربوو. ٣- ب ناڤکەڤت. ٤- ب ساناهیکر.
وطئ(بالفتح والتشدید): نزمکر.
وطؤ: نزمبوو.
الوطئ: ١- یێ نزم. ٢- ئاسانێ نەرم. ٣- یێ نەرمکری کو مرۆڤ بشێتێ.
وطأ: ١- پێلێنا. ٢- نەرم و حەلیمکر. ٣- ب ساناهای ئێخست. ٤- نزمکر. ٥- سەروا دوبارەکر زلایێ پەیڤێ و رامانێ ڤە(شعر). ٦- دەوساند.
الوطئة: لێدانانا ئێک پێ.
وطی: نزمکر.
وطاء: راژێرک.
الوطأة: ١- پێلێدانەک. ٢- جهێ پێی. ٣- گڤاشتنەک. ٤- رێڤینگ.
الوطاس: شڤان.
الوطاق: خیڤەت(ترکی) یە.
الوطباء: یا چچک مەزن.
الوطب: ١- چچکێ مەزن. ٢- زەلامێ رەق و توند. ٣- مەشکا شیری. ٤- مەشک.

وطع: پالەک ب دەستی پێڕانا.
الوطح: تشتێ دمینیتە ب سم و چەنجاڕا ڤە.
وطد(بنشدی الطاء): ١- ب هێز ئێخست و خۆجهکر و گرانکر. ٢- ڤەقوتا دا موکم ببت. ٣- ڤەوژارت و خۆشکر. ٤- بەرێ خۆ دایێ. ٥- خۆجهـ و موکمبوو.
الوطر: پێویستی؛ پێدڤی.
وطس: ١- ب کالکێ باش قوتا. ٢- شکاند و هویرکر.
الوطس: لێدانا ب هێز.
وطش: ١- دانایێ. ٢- داپاش. ٣- هندەک دیارکر(ئاخڤتن). ٤- نەدیارکر(ئاخڤتن).
وطش(بالفتح والتشدید): ١- هندەک ژێ دیارکر. ٢- کار تێکر. ٣- بۆ ئاخڤتن یان بۆچوون یان کار ئامادەکر. پیچەک دایێ.
وطف: ڕاهێلا نێچیرێ و ب دویڤ کەڤت.
وطف(بالفتح والکسر): پویتێ برهۆ و مژویلانکا پڕبوون.
الوطف: ١- پڕیا مویێت برهو و مژویلانکا. ٢- عەورێ دویڤشۆر.
الوطفة: کێمیا پویتی.
وطم: ١- شۆڕکر. ٢- نزمکر.
وطم(بالفتح والکسر): قەبزبوو.
وطن(بالتشدید): ١- خۆجهکر. ٢- بۆ خۆ کرە وار یان وەلات.
وطن: خۆجهبوو.
الوطن: ١- وەلات؛ نشتیمان. ٢- جهێ مرۆڤ لێ ئاکنجی. ٣- جهێ گرێدانا ئاژەلی.
وطن الإقامة: ئەو جهە یێ مرۆڤی ئنیەت هەی ل دەمێ (١٥) ڕۆژا یان پتر لێ بمینت.
وطني: نشتمانپەروەر.
الوطنیة: نشتمانپەروەری.

الوطوءة: نەرمی و ئاسانی.
الوطواط: ١- چەکچەکیلە؛ شەڤرەڤینک. ٢- زەلامێ عەقلێ وی لاواز. ٣- یێ ئاخڤتنا خۆ ددەتە دویڤ ئێک.
الوطواطة: ١- یا ئاخڤتنا خۆ ددەتە دویڤ ئێک. ٢- یێ قیژیا ڤەددەت.
الوطيء: ١- یێ نزم. ٢- یێ نەرم و حەلیم. ٣- یێ خۆشکری بۆ خۆقولوپاندنێ.
وطيئة: خرار.
الوطید(الواطد؛ الموطد): یێ ب هێز ئێخستی و خۆجهـ و گرانکر.
الوطیدة: ١- بنواشەیا خانی. ٢- پێکوچک.
الوطیس: تەنویر.
الوطیسة: دژواریا شۆلێ.
وظب: بەردەوامبوو.
وظر: قەلەو و تژیبوو.
وظف: ١- بەندا وی کورتکر. ٢- یێ زراڤکا دەستێ وی هاتیە هنگاڤتن.
وظف(بتشدید الظاد): ١- کرە کارمەند. ٢- کار دایێ.
الوظیف: ١- زراڤکا دەستی یان یا پێی. ٢- زەلامێ ب ڕێڤەچوونێ ب هێز ل عەردێ ب چال و کەند و کۆر.
الوظیفة: ١- کارمەندی. ٢- پەیمان و مەرج. ٣- کار و زاد و ڕزقێ دەستنیشانکری.
وع: ١- ڕەوی. ٢- کەتە دەنگ و پێژنا. ٣- ژ بن ڕاکر.
الوع: ١- تویری. ٢- دەنگێ گریێ زارۆکی. ٣- زارڤەکرنا واقێنا تویری.
وعی: ١- کۆمکر و خڕڤەکر. ٢- تێگەهەشت و ژبەرکر. ٣- بهیست. ٤- کۆمبوو. ٥- بەربوو؛ ڕژت. ٦- جەبری(هەستی).
الوعی: ١- دەنگ و پێژن. ٢- یێ دژوار.
الوعاء: ئامان.

وعائيات البذور(مستورات البذور): ئەو دار و بار و گیانە یێت کو تۆڤێ وان د ناڤ قەلپکەکێ دا وەکی باهیڤێ.

الوعاط: گولێت زەر.

الوعاظ: یێ گەلەگ شیرەتا دکەت و بەرێ مرۆڤی ددەت لخۆزڤڕینێ و کرنا باشییێ.

الوعاق: ١- قورقورا ژ زکێ دەواری دهێت ل دەمێ چوونێ. ٢- دەنگ.

وعب: هەمی پێکڤە بر.

الوعب: ڕێکا بەرفرەه.

وعث: ١- لێچوون ب زەحمەت کەت. ٢- تیکهەلبوو و پویچبوو. ٣- شکەست.

الوعث: ١- هەستییێ شکەستی. ٢- لاوازی. ٣- سەختێ زڤر. ٤- ڕێکا سەخت. ٥- جهێ ئاخا وی نەرم و سست. ٦- تشتێ سەخت. ٧- عەردێ راست.

الوعثاء: ١- ڕەنج و زەحمەت. ٢- سخلەتێ مج.

وعد: ١- ژڤان دایێ. ٢- ب هویڤی بوو خێر و بەرەکەت ژێ بهێن (عەرد). ٣- گەفکرن. ٤- دەنگکر.

الوعد: ١- ژڤان. ٢- سۆز. ٣- گەف.

وعر: ١- نەهێلا یا وی دڤێت ب جهبینت. ٢- سەختبوو.

وعر(بالفتح والضم): ١- کێمبوو. ٢- سەختبوو.

الوعر(بالفتح والسكون): ١- جهێ سەخت؛ ب زەحمەت. ٢- جهێ ب سەهم و ترس.

الوعري: یێ کەسێ نەبهیستی و گران و بێتام(ئاخڤتن).

وعز: ئیشارەت دا.

وعس: ١- پێلێنا. ٢- کرە خودان سەربۆر و موکمکر.

الوعس: ١- شوین. ٢- عەردەخیزێ پێت مرۆڤ تێدا دچن و چوون لێ ب زەحمەت.

وعظ: ١- شیرەتکر. ٢- ئەو گۆت یا بەرێ مرۆڤی ددەت لخۆزڤڕینێ و کرنا باشییێ.

الوعظة: ١- ئێک شیرەت. ٢- ئاخڤتنا گۆتاریێژی.

الوعظ: ١- شیرەت. ٢- ئاخڤتنا بەرێ مرۆڤی ددەت لخۆزڤڕینێ و کرنا باشیا.

وعف: لاوازبوو.

الوعف: هەر عەردێ ب کەند و کۆر و ئاڤ لی دراوەستیت.

الوعفة: ئێک جارا.

وعق: ١- قورقور ژ زکی هات ل دەمێ چوونێ. ٢- لەزکر.

الوعقة: ١- هاراتی. ٢- دژواریا ڕەوشتێ.

وعك: ١- دژواربوو. ٢- ڤەقوتا. ٣- پەرخاند. ٤- قرژی. ٥- لێ دژواربوو.

الوعك: یێ پەژیکی گرتی.

الوعكة: ١- نەساخی. ٢- ڕاوستیایا بای و دژواربوونا گەرمێ. ٣- شەڕی قارەمانا. ٤- کەتنا خراب ل دەمێ بازدانێ. ٥- دژواریا تایێ. ٦- دژواری.

وعل: نێزیکبوو.

الوعل: ١- پەزکویڤی. ٢- جهێ مرۆڤ قەست دکەتێ. ٣- مرۆڤێ مەزن. ٥- هەشار. ٦- جهێ مرۆڤ ژ ئەگەرەکێ قەست دکەت.

الوعلة: جهێ ئاسێ ژ چیای.

وعلة الإبريق: جمبلکێ مەسینی.

وعم: سلاڤکرێ و گۆتێ(أنعمی) یان(عم).

الوعم: گیخەکە ل چیای نە ژ ڕەنگەکێ وی.

الوعن: جهێ مرۆڤ ژ ئەگەرەکێ قەست دکەتێ.

الوعنة: ١- عەردێ ڕەق. ٢- سپیاتیا ل عەردی یا چو لێ شین نەبت.

الوعواع: ١- کۆما مرۆڤا ئەگەر دەنگ و پێژن ژێ هاتن. ٢- واقێنا تویری. ٣- ڕەوینا صەی.

الوعوث: دژواری و خرابی.

الوعورة: سەختی.

الوعوع: ١- تویری. ٢- ڕویڤی. ٣- گۆتاربێژێ ڕەهەوانبێژ. ٤- بیابانا بێ ئاڤ. ٤- زێرەڤان.

الوعي(بالفتح والسكون): ١- عەداڤ. ٢- عەقلێ. بەرچاڤ یان هەستی بەرچاڤ. ٣- دەنگ و پێژن. ٤- یێ دژوار.

الوعي(بالفتح والكسر): ١- پارێزکار. ٢- فەقی؛ زانا.

الوعيب: یێ فرەهـ.

الوعيد: گەف؛ ژڤاندان بۆ خرابیێ.

الوعيق: ١- قورقورا ژ زکێ دەواری دهێت ل دەمێ چوونێ. ٢- دەنگ.

الوغى(الوغى): ١- دەنگ و پێژن. ٢- جەنگ. ٣- بڤێنا پویشییێ؛ دەنگێ پویشییێ.

الوغال: ١- یێ زێدە تشتی سالوخەت ددەت. ٢- دوکانداریێ بهایێ تشتی زێدە دکەت.

وغب: ب کەلەخ کەفت.

الوغب: ١- حێشترا ب کەلەخ. ٢- متایێ بێخێر. ٣- یێ لاوازی د لەشی دا. ٤- دومۆرێ ڕەزیل.

الوغبة: کەرەمرۆڤ.

وغد: خولامەتی کر.

وغد(بالفتح والضم): یێ بێخیر و عەقلێ لاوازبوو.

الوغد: ١- مرۆڤێ بێ خێرێ نانوتل خولامەتیێ دکەت. ٢- نێچیر. ٣- یێ عەقل لاواز. ٤- بێعەقل. ٥- یێ کێم و بێخێر. ٦- بچویک. ٧- خولامێ خەلکی. ٨- کۆلە؛ عەبد. ٩- یێ زارۆک. ١٠- ناڤێ تیرەکا (الميسر) بوو.

وغد: خولامەتی کر.

وغر: ١- گەرم دژواربوو. ٢- تژی ئاگرێ کینێ بوو(دل). ٣- لێ دژواربوو.

وغر(بالفتح والكسر): ژ کەربێ ئاریا.

وغر(بالفتح والتشديد): ب کینێ دابەرزاند.

الوغر: ١- کین و نەڤیان. ٢- دوژمنی. ٣- دەنگەدەنگا لەشکەری.

الوغرة: ١- جارەک. ٢- تەعرە؛ دژواریا گەرمێ.

وغف: لەزکر و غاردا.

الوغل(بالفتح): ١- لاوازێ بێخێر. ٢- یێ تەخسیری کری. ٣- یێ چوویە سەر زادی بێی کو بهێتە داخوازکرن. ٤- داریت تێکرتێکرا. ٥- هەشار. ٦- زیوان.

الوغل(بالكسر): ١- یێ ڕها خۆ ب درەوڤە گەهاندی یە بنەمالەکێ. ٢- یێ چەرەپیس.

وغل: ١- چوو سەر زادی بێی کو بهێتە داخوازکرن. ٢- چوو و دویرکەت.

وغم: ١- ڕاشکاند. ٢- کین هەلگرت. ٣- چوویێ و قەستکرێ. ٤- بەلاڤکر بێی کو بزانت یێ دورستە یان نە‌ء(دەنگوباس).

الوغم: ١- کینا د سینگی دا خۆجهـ. ٢- شەڕ و جەنگ. ٣- یێ کیندار. ٤- نەفس. ٥- کەرەمرۆڤ. ٦- زادی ڕژتی یان ب عەردی وەربووی.

وغن: ١- ل جەنگێ بەر ب پێش چوو. ٢- ڕژدی کێشا.

الوغي: ل (الوغى) بزڤرە.

الوغير: ئەو گوشتە یێ ل سەر بەرێت ل بەر حەتاڤێ دهێتە کەلاندن.

الوغيرة: ئەو شیرە یێ ب بەرێت شاریای دهێتە کەلاندن.

وفى(بالفتح والتشديد): ١- ئەختوباری کر. ٢- ئەداکر. ٣- تمامبوو و دورستبوو.

الوفاء: ١- ئەختوباری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ڤەدەرکرنا دلی ب کتینیا خودێ حەق و خۆگرتن ل سەر دیتنا ئێکانەتیا وی ب ڕۆناهیا ئەزەلییەتا ذاتێ وی.

الوفاة: مرن.
الوفادة: شانداتی.
الوفاض: ١- کەڤلێ بن دستاری. ٢- عەردێ ئاڤ ئێدا ب ڕاوەستیت ئانکو نەڤەخۆت.
الوفاع: دەرقەرامکێ شیشەی.
الوفاق: پێکهاتن.
وفد: ١- وەک شاند هات. ٢- هات.
وفد(بالتشدید): ١- وەک شاند هنارت. ٢- وەک شاند هات.
الوفد: ١- شاند؛ هنارتی. ٢- گوپیتکا گرێ خیزی یێ دڕۆژۆک و ل هنداڤا.
وفر: ١- مشەکر. ٢- زیدەبڕی (کراس). ٣- پارازت و جڤین نەدانێ. ٤- لێ ڤەگەڕاند (دان). ٥- مشەبوو و بەرفرەهبوو.
وفر(بالفتح والتشدید): ١- مشەکر. ٢- تەمامکر و مشەکر. ٣- بەرفرەهکر. ٤- زێدەبڕی. ٥- پارازت و قەسە نەگۆتنێ. ٦- ژێ کێم نەکر. ٧- بۆ هێلا؛ پێ هێلا.
الوفر (بالفتح والسکون): ١- دەولەمەندی. ٢- تشتێ مشە و زۆر.
الوفر: زەحف و مشە.
الوفراء: ١- یا تژی. ٢- یا دورست و بێ کێماسی. ٣- یا مەزن.
الوفرة: ١- جارەک. ٢- مشەیی. ٣- پویتێ مرۆڤی یێ ب سەر گوهادا دهێتە خوار.
الوفرة: پرچێ سەری.
الوفز: ١- لەز. ٢- ئامادەبوون. ٣- یێ بلند.
وفض: لەز ل ژڤانی کر.
الوفض: لەز.
الوفضة: ١- چانتکێ شڤانی. ٢- چالکا ل سەر لێڤا ژۆری. ٣- ئێک جار. ٤- چانتکەکێ کەڤلی یە بنێ وی یێ ڕاستە.

الوفع (بالفتح والسکون): ١- ئاڤاهی. ٢- جهێ بلند.
الوفع؛ الوفعة(بفتحتین): یێ ب وەرار.
الوفعة(بالفتح والسکون): سەلکا شفکا.
وفق(بالتشدید): ١- گونجاند. ٢- پێکئنان. ٣- بەرێ وی دا ڕێکا ڕاست.
وفق(بالفتح والکسر): ١- دگەل پێدڤییێ یا گونجای بوو. ٢- دیت یێ گونجایە.
وفق(بالفتح والتشدید): ١- گونجاند. ٢- پەیداکر.
الوفق(بالفتح والسکون): ١- بەرئاوردەکرنا دو تشتا. ٢- پێکهاتی. ٣- دەم.
الوفور: زێدەبوون.
الوفي: ١- یێ ب ئەختوباری. ٢- یێ دورست و بێ کێماسی. ٣- یێ حەقی ددەتە خودانی و دستینت. ٤- عەردێ بلند.
وفیق: هەڤال.
وقی: ١- پارازت. ٢- چێکر و پێکوەرئینا.
الوقاء(الوقایة): ١- خۆپارازتن. ٢- پارازتن.
الوقاء(بالفتح والتشدید): یێ گەلەک خۆ دپارێزت.
الوقائذ: بەرێت ل عەردی ڕائێخستی.
الوقاح: ١- بێشەرمی و چورعەتێ کرنا خرابیا. ٢- ڕەقی؛ ڕەقاتی.
الوقاحة: بێ شەرمی؛ ڕویقایمبوو.
الوقاد(بالکسر): سۆتەمەنی.
الوقاد(بتشدید القاف): ١- یێ گەلەک دبرسقت. ٢- یێ زوی دلێ وی ڕۆهن دبیت.
الوقار: ١- گرانی و ئاقلداری. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە ڕاکرنا بارێ تەجەللایێ بەر ڕۆی بدەت و تێدا فەنا ببیت وەکی سەکەراتێت مرنێ بەری پەیدا ببیت.
الوقاص: ١- یێ هەمبەری خۆ دشکێنت. ٢- تۆرەیا نێچیرکرنا بالندەیا.

الوقاع(بفتحتين): کەوەکا گرۆڤرە ل هەردو رەهنێت دەواری دکەن.

الوقاع؛ الوقاعة(بالفتح التشديد): غەیبەتکەر.

الوقاعة(بالتشديد): یێ غەیبەتا خەلکی دکەت.

الوقاع(بالكسر): جەنگکرن.

الوقاعة(بفتحتين): رەقاتیا عەردی.

الوقاف: ١- یێ بێهنا خۆ فرەهـ کری. ٢- یێ خۆ ژ سەری دایە پاش.

الوقافة: ئەوە یێ ل شەری دترست و راوەستیت و بەر ب پێش نەچیت.

الوقام: ١- قامچی. ٢- شمشیر. ٣- کنف.

الوقاية: ١- خۆپارازتن ژ هەر زیانەکێ. ٢- پارازتن. ٣- پارێزکاری.

الوقب(بسكون القاف): ١- تەحا. ٢- کولەک. ٣- هەر چالکەکا د لەشێ مرۆڤی دا وەکی چالکا ستوی یان چاڤی.

وقب: ١- چوو ژۆر؛ ب ژۆرکەت. ٢- چوو د کونێ ڤە. ٣- بەر ب مەڤە هات. ٤- ئاڤابوو. ٥- بەلاڤبوو. ٦- چوو د ناڤ سیبەرا غەیرینێ دا(هەیڤ). ٧- د پاش دا چوون(چاڤ).

الوقب: ١- تەحا. ٢- کولەک. ٣- هەر چالەکا د لەشێ دا وەکی چالکا ملی یان یا چاڤی. ٤- یێ کەر.

الوقبان: ١- یێ کەر. ٢- یێ پیس و چەپەل.

الوقبة: ١- تەحا. ٢- چالکا د لەشێ مرۆڤی وەکی چالکا ملی. ٣- جۆیا ئاڤێ یا سیبەر لێ. ٤- ئامانێ تەشریبێ.

الوقبي: یێ گەلەک حەژ تێکەلیا کرەمرۆڤا دکەت.

وقت: دەمەک بۆ کرنێ دانا.

وقت(بالفتح والتشديد): ١- دەمەک بۆ دانا تێدا کار بکەت. ٢- دەمێ کاری دەستنیشانکر.

الوقت: دەم.

وقتت: ژڤان بۆ هاتە دەستنیشانکرن.

وقح: بێ شەرم بوو؛ رویقایمبوو.

وقح(بالفتح والكسر): ١- بێ شەرمبوو و جورعەتا کرنا خرابیا ل نک چێبوو. ٢- رەقبوو (سم).

الوقح: یێ بێ شەرم؛ رویقایم.

وقد(بالتشديد): هلکر.

الوقد(بسكون القاف): ئاگر.

وقد: ١- هلبوو(ئاگر). ٢- برسقی.

وقد(بالفتح والتشديد): هەلکر (ئاگر).

الوقد(بالفتح والسكون): ئاگر.

الوقدة: ١- ئێک هلکرن. ٢- دژوارترین گەرم.

وقذ: ١- دانایێ هەتا کو کەتی بەر مرنێ. ٢- ئێخستە عەردی.

وقر: ١- کەرکر. ٢- ب گرانی روینشت. ٣- گرانبوو.

وقر(بالتشديد): ١- قەدرێ وی گرت. ٢- راوەستاند.

الوقر(بالفتح والسكون): ١- تیکا هەستییێ باقا پێی. ٢- چالک یان تیکا ل بەری یان هەستی.

وقر(بالفتح والكسر): کەربوو.

وقر(بالفتح والضم): خۆجهبوو.

الوقر (بالفتح والسكون): ١- گوهگرانی. ٢- کەری. ٣- گرانی. ٤- تیکا هەستییێ رەهنی. ٥- تیک یان چالکا د بەری دا یان د هەستی دا.

الوقر(بالكسر والسكون): ١- عەورێ تژی باران. ٢- بارێ گران. ٣- گرانیا تشتی.

الوقر(بالفتح والضم): یێ گران.

الوقرة: ١- جارەک. ٢- چالک یان تیکا ل بەری یان هەستی.

الوقري: ١- شڤانێ پەزی. ٢- خودانێ پەزی.

وقس: ١- بەلاڤبوو. ٢- بەحسکر. ٣- بێبەختی لێکر. ٤- تیڤلاند.
وقش: ١- نەهێلا و بێ شونوارکر. ٢- دانەک ب دەستڤەئینا.
الوقش(بالفتح والسکون): ١- دەنگ. ٢- لڤین. ٣- کێماسی؛ عەیب.
الوقش(بفتحتین): چیلکێت ئاگری پێ هەلدکەن.
الوقشة: ١- دەنگ. ٢- لڤین.
وقص: ١- شکاند. ٢- ستۆیێ وی شکاند. ٣- عێبەلۆکر و کێمکر.
وقص(بالفتح والتشدید): ١- شکاند. ٢- هەر چەند گەهێت ستۆی برن.
وقص(بالفتح والکسر): ژ زکماکی کورتبوو.
الوقص(بالفتح والسکون): ١- کێماسی. ٢- د عرووزێ دا دبیتە ڕاکرنا پیتا دوێ یا (متحرک) ژ تەفعلێ.
الوقص(بفتحتین): چیلکێت ئاگری پێ هەلکەن.
الوقص: زکاتا حێشترا.
وقط: ١- ئێخستە عەردی. ٢- دانایێ هەتا ب گرانی بریندارکری.
وقط(بالضم والکسر): گرانبوو.
الوقط(الوقیطة؛ الوقیط): چالا ئاڤا بارانێ تێدا خڕڤەدبیت.
وقظ: ١- ب دژواری دانایێ دا بێخیتە بەر مرنێ. ٢- ل سەر بەردەوامبوو(کار).
وقع: ١- کەڤت. ٢- خۆجهبوو. ٣- فەربوو. ٣- دمەخەلچوو. ٤- پەیدابوو(بهار). ٥- کەتێ. ٦- دەستپێکر. ٧- کارتێکر. ٨- رویدا. ٩- ب سەری هات. ١٠- دابەرزی سەر و قەسە گۆتنێ. ١١- شەڕی وی کر. ١٢- بکێرهات. ١٣- غەیبەتکر. ١٤- دادا سەر. ١٥- کەواند. ١٦- کر؛ ئەنجامدا.
وقع في یده: پەشێمان بوو.
وقع(بالفتح والکسر): ١- پێخاسبوو. ٢- گازندە ژ پێ خۆ کرن ژ بەر ڕەقیا عەردی.
وقع (بالفتح والتشدید): ١- ئێمزاکر. ٢- ناڤێ خۆ نڤیسی. ٣- ب مەخەلهات. ٤- کارتێکر. ٥- بڕی. ٦- چاند.
الوقع(بالفتح والسکون): ١- کەتنا دربی ل سەر تشتی. ٢- جهێ بلند ژ چیای. ٣- بەرەشیشکێت هویر. ٤- قەدر و ڕێز. ٥- عەورێ تەماهی دچیتێ کو دێ بارانێ ڕێژت. ٦- جهێ بلند.
الوقع(بفتحتین): بەرەشیشکێت هویر.
الوقعة: ١- لێکدانا شەڕی. ٢- نڤستنا دویماهیا شەڤێ. ٤- ئێک هاتنەخوارا بالندەی ژ عەسمانی. ٥- دربێ شیری. ٦- ئێک جارا کەڤتنێ. ٧- دادان(یا بالندەی). ٨- ئێک چوونا دەستنڤێژێ د ئێک ڕۆژ دا.
وقف: ١- ڕاوەستا. ٢- کەتە گومانێ. ٣- تێگەهەشت. ٤- هیلا ب ڕاوەستیت. ٥- کرە وەقف. ٦- نیشادا. ٧- کەلا وێ ئینا خوار. ٨- ڕۆهنکر.
وقف(بالتشدید): ١- ڕاوەستاند. ٢- کرە وەقف. ٣- بازنک کرە دەستی. ٤- ڕۆهنکر. ٥- نیشادا.
الوقف: ١- تەرخانکرنا تشتی تنێ بۆ لایەکی یان کەسەکێ وەکی ملکێ مزگەفتێ. ٢- بازنکێ ژ ددانێ فیلی یان هەر بازنەک. ٣- یێ چاڤێ خۆ ددەتە ملکەکی و بەرهەمێ وی د ڕێکا خودێ دا دمەزیخت. ٤- زیندانکرن. ٥- د عرووزێ دا دبیتە ساکنکرنا پیتا حەفتێ یا (متحرک) ژ (مفعولات). ٦- کڤانێ ژ شاخی یان ئاسنی یێ ل سەر لێڤێت مەتالی.

الوقفـة: ١- ئێـک ڕاوەسـتان. ٢- جـۆرێ ڕاوەستانێ. ٣- گومان. ٣- بازنێ ژ شاخی یان ئاسنی یێ ل سەر مەتالی.
وقل: لنگەک ڕاکر و یێ دی دانا.
الوقـل: ١- بـەر. ٢- قـۆیێ تـایێ بـری یـێ ب دارێ ڤـە دمینـت. ٣- بـەرێ دارەکـێ یـە دبێژنـێ: (المقـل). ٤- دارا دبێژنـێ: (المقل).
الوقل(بـالفتح والضـم أو الكسـر): یـێ ب سەرکەڤتی.
الوقلة: بەرکێ فێقیێ دارا (الوقل).
وقـسـم: ١- هەفسـارێ وێ کیشـا دا ب ڕاوەستیت. ٢- کەل وێ هاتە خوار(قازان). ٣- پێدڤیا وی نەقەتاند و شەرما وی بر.
وقن: بالندە د هێلینا وی دا نێچیرکر.
الوقنة(الأقنة): هێلین.
وقه: گوهداریکر؛ ب گۆتنێ کر.
الوقواق الأوربي: پەپووک؛ بیژیێ قەلێ.
الوقواق المرقط: پەپووکێ پنیپنی.
وقواق: ترسنۆک.
الوقواق: وەلاتێ مەنگۆلیا یە.
الوقواقة: پرپێژ.
الوقـود (الوقـاد؛ الوقیـد): تشـتێ سـۆتنێ؛ سۆتەمەنی.
الوقور: یێ گران و ب ئاقل.
الوقوع: ١- کەڤتن. ٢- ڕویدان.
الوقوف: ڕاوەستان.
وقوق: ١- ڕەوی. ٢- دەنگکر. ٣- لاوازبوو.
الوقوق(بسکون القافین): شرکاکە.
وقـوق: ١- ڕەوی(صـە). ٢- دەنگکر(بالنـدە). ٣- لازازبوو.
الوقوقـة: ڕەوینـا سـەی ل دەمـێ ترسـانا وی ژ تشتەکی.
الوقیة(بالضم): (١٠٠) گرامن ئانکو ئێک ژ دەهێ یە ژ کیلۆیێ.

الـوقیح: یـێ بێشـەرم و ب جوعـەت ژ بـۆ کرنـا خرابیا.
وقیذ الجوانح: دل ب خەمێ دێ بێژی خەمێ دلێ وی شکاندی و لاوازکری.
الوقیـذ: ١- نەسـاخێ ل بـەر مرنـێ. ٢- یـێ سەنگ گران. ٣- یێ چوون گران.
وقیـذ الجـوانح: یـێ دلـێ وی کـەتی خـەمی و خەمێ شکاندی.
الوقیذة: بەرێت ڕائێخستی.
الـــوقیر: ١- ڕەزیلـــێ بـــێ ڕوومـــەتکری. ٢- هەستیێ تیک.
الوقیرة: تەحا مەزن.
وقیص(وقیصة؛ موقوصة): یا کـەڤتی و سـتۆ لێ شکەستی.
وقیصة: ١- ستۆکورتی. ٢- نێچیرا دەهبەی.
الوقیط: ١- چالا ئاڤا بارانێ تێدا خڕڤـەدبیت. ٢- یـێ خـەوا وی ڤەهـەرمی و لـەشـێ وی گرانبووی. ٣- هەر کەسێ لەشێ وی ژ دربـا یان ئێشـەکێ یان حەمـەرێ گرانبووی.
الوقیع: ١- سەرەتیرا تیژکری. ٢- سـمێ بـەری خـواری. ٣- عـەردێ ڕەق. ٤- یـێ خـۆ هاڤێتی یە بەختێ ئێکی.
الوقیـعة: ١- لێکدانا د شەڕی دا. ٢- جالکا ئـاڤێ لـی خڕڤەدکـەن. ٣- جهـێ بلنـدە دادەتێ. ٤- غـەیبەت؛ ئەو بەحسـی ل پشت مرۆڤی دهێتە کرن یێ نە ب دلێ مرۆڤی.
الوقیفـة: ١- نێچیـرا ژ ڕەڤـێ وەسـتیای. ٢- هەر جهێ صە کەتینێ و خودان ژێ بێ بەهربووین.
وکی: ب دەربەنکی گرێدا.
وکی(بالفتح والتشدید): تژیکر.
الوکاء: دەربەنک.
الوکاب(بالتشدید): یێ خەم گەلەک.

الوكاد(الإكاد): كنفیێ كرێدانا چێلێ ل دەمێ دۆهتنا وێ.
الوكاز: پێ گەلەک كولما ددانت.
الوكاف(الإكاف): كورتان.
الوكال: لاوازی و بێ شەهرەزایی.
الوكالة: ١- شانەتی؛ بریكاری. ٢- ئاژانس. ٣- كار تەسلیمكرن و پشت پێ ڕاستكرن.
وكب: ١- ڕابوو و ڕەقڕاوەستا. ٢- بەردەوامی ل سەر كر.
وكب(بالفتح والكسر): قرێژبیبوو.
وكب(بالفتح والتشدید): قرێژبیبوو.
وكت: ١- گاڤێت كورت هاڤێتن. ٢- لەز د ڕاكرن و دانانا لنگێت خۆ كرن(دەواری). ٣- خال دانانە سەر. ٤- كارتێكر. ٥- تژیكر.
وكت(بالفتح والتشدید): ١- خالا گەهەشتنێ تێدا دەستپێكر. ٢- تژیكر.
الوكت: ١- شوینا تشتی ب لەشی ڤە وكی برین و ئیش و دربا. ٢- تشتێ كێم.
الوكتة: شوینا دربی یان تشتی د تشتی دا یا وەكی خالێ.
وكح: ب توندی پێلێنا.
وكد: ١- دوپاتكر. ٢- لێ ما(جهـ). ٣- قەستكرێ. ٤- ب جهئینا.
وكد؛ أكد(بالفتح والتشدید): ١- دوپاتكر. ٢- باش گرێدا.
الوكد(بالفتح والسكون): ١- مراد. ٢- مەبەست.
الوكد(بالضم والسكون): ڕەنج و بزاڤ.
الوكر(الوكرة): ١- هێلین. ٢- هێلینا د كەڤری یان دیواری ڕا.
وكر(بالتشدید): هێلینەک گرت.
وكر: ١- چوو هێلینێ؛ چوو لیسی. ٢- تژی زكی خۆ كر. ٣- خۆ هلاڤێت. ٤- تژیكر (ئامان). ٥- تژی بەرچێلكا خۆ كر. ٦- كولمەک ل دفنێ دا.
الوكر(بالفتح والسكون): جۆرەكێ بەزێ یە.
الوكر(بفتحتین): چۆرەكێ بەزێ یە.
الوكرة(الوكیر؛ الوكیرة): زادەكە چێدكەن پشتی ژ ئاڤاكرنا خانی ب دویماهی دهێن.
وكز: ١- كولمەک لێدا. ٢- پالەک لێدا. ٣- شكاند. ٤- بەزی. ٥- تژیكر.
وكس: ١- كێمبوو. ٢- كێمكر.
وكس(بالضم والكسر): خوسارەتبوو.
وكس(بالتشدید): ١- كێمكر. ٢- ژپاشڤەبر.
الوكس: ١- كێمی. ٢- ئەو جهە یێ هەیڤ لێ دغەیرت. ٣- ئەو شەڤە یا هەیڤ دكەڤیتە سەر ستێرا كوڕ. ٤- كێم و عەداڤ.
وكظ: پالدا و داپاش.
وكع: ١- گەزت. ٢- پێڤەدا. ٣- شكاند. ٤- گوهانێ وێ پەرخاند ل دەمی دوهتنێ(پەز).
وكع(بالضم): موكم و ڕەقبوو.
وكع(بالفتح والكسر): پێ وی بەر ب تلا بچویک خواربوو.
وكع(بالفتح والضم): ڕەق و دژوار بوو.
وكف: ١- كورتانەكر. ٢- پیچپیچە هاتە خوار (ڕوندک). ٣- بانێ وی دلۆپكرن (خانی). ٤- باری (ڕوندک). ٥- چێكر(كورتان).
وكف(بالكسر): ١- گونەهەک كر. ٢- د سەرپێخۆدا چوو و زۆرداری كر.
الوكف(بفتحتین): ١- خوهـ. ٢- قوسیری؛ عەیب. ٣- خرابی. ٤- لاوازی. ٥- سیڤاندا خانی. ٦- سەنگ. ٧- بنارێ چیای. ٨- ئاریشا گران. ٩- زۆرداری. ١٠- گەندەلی؛ فەساد. ١١- لاوازی. ١٢- تایەكێ ڕەشمالێ یە ژ ڕەخی دەردكەڤیت. ١٣- كێماسی.
الوكف(بالفتح والسكون): كەڤلێ سەرا ل سەر دبرن.
وكل: كرە شانە یان بریكار یان وكیل.

وکل(بتشدید الکاف): کرە شانە یان بریکار یان وەکیل.
الوکلة(الوکل): یێ چو پێ چێنەبت و پشتا خۆ ب ئێگەدی ڕاست کەت.
وکم: ١- خەمگینکر. ٢- داخوازا ب توندی ڕەتکر. ٣- بێزار و خەمگینبوو.
وکم(بالضم والکسر): هاتە ڕاشەقاندن و چەراندن.
الوکمة: ١- ئێک جار. ٢- بیشێ دەهبە لێ مشەبووین.
وکن: ١- ل سەر کورک بوو(بالندە). ٢- چوو هێلینێ. ٣- ڕوینشت. ٤- ب دژواری غاردا.
وکن(وکنة): ١- هێلین. ٢- هێلینا د کەڤری یان دیواری ڕا. ٣- لیس.
الوکواک: ١- ترسنۆک. ٢- یێ دپەشیت دەمێ بریڤە دچیت.
الوکوب: یێ ڕەفا خۆ یان کۆما خۆ بەرنەدەت.
وکوک: ١- خواند(بالندەی). ٢- ڕەڤی.
الوکوف: عەورێ چیک ژێ دبارن.
الوکید(الأکید): ١- یێ دژوار. ٢- یێ موکم. ٣- یێ نەلڤ.
الوکیزة: ئەو زادە یان سەرە یێ پشتی ئاڤاکرنا خانی دهێتە دان.
الوکیع: ١- یێ دژوار و ڕەقبووی. ٢- پەزا ل بەراهیا پەزی دچیت. ٣- یێ قائم و موکم. ٤- یێ دومـۆر؛ مـۆن. ٥- یێ دژوار و موکم.
الوکیل: ١- شانە؛ برێکار. ٢- یێ مرۆڤ پشتا خۆ د کارەکی دا پێ ڕاست دکەت. ٣- یێ ب جورعەت. ٤- یێ پشت پێ دهێتە ڕاستکرن د کارێ پەیداکرنا ڕزقێ بێ کێماسی کو خودێ یە. ٥- یێ نوینەریا کەسەکی د کارەکی دا دکەت.
ولی: ١- نێزیکبوو. ٢- کەتە دویڤ.
ولی(بالتشدید): ١- کرە مەزنێ خۆ. ٢- کرە دویڤەلانکێ خۆ. ٣- خۆ داپاش و دویرکەڤت. ٤- ڕەڤی. ٥- ورگیرا. ٦- ڕەڤی.
الولی: نیزیکی.
الولاء: ١- ئەڤین. ٢- هەڤالینی. ٣- نێزیکی و مرۆڤاینی. ٤- پشتەڤانی. ٥- حوکمداری. ٦- میراتگیری. ٧- تاگیری. ٨- ڕێبازگرتن.
الولاءة: مرۆڤاینی.
الولاج(بالکسر): ١- دەرگەهـ. ٢- نهال. ٣- کۆرەعەرد. ٤- کۆلان. ٤- ڕەخ؛ لا. ٥- هوسکیکا هنگڤینی.
الولادة(بالکسر): بچویکبوون.
الولادة(بالفتح والتشدید): یا گەلەک بچویک دبن.
الولاس: گورگ.
الولاف: لۆتدان.
ولایة(بالفتح): ١- سەرکەڤتن. ٢- ب جهئینانا بریارێ ل سەر کەسەکی وی بڤێت و نەڤێت. ٣- سەرئێخستن. ٤- خودینی(الربوبیة). ٥- ڤیان و نێزیکی. ٦- سەمیانەتی.
ولایة(بالکسر): ١- حوکم؛ دەسهەلاتداری. ٢- وەلاتێ والی دەستهەلاتداریێ لێ دکەت. ٣- مرۆڤاینی. ٤- قولپ. ٥- نێزیکی.
ولب: ١- چوو تێڕا. ٢- گەهاند.
ولت: کێمکر.
ولث: ١- سۆزەکا بێخێر دایێ. ٢- گۆتە بەندێ خۆ تو پشتی مرنا من یێ ئازادی. ٣- دانایێ. ٤- ب بارانەکا کێم شلکر.
الولث: ١- سۆز یان پەیمانا پەلۆسە. ٢- بارانا کێم. ٣- شوینا چاڤکولیێ. ٤- پاشمایا مەیێ یا د ئامانی دا.

ولج: چوو ژۆر.
ولج(بالضم والكسر): ئێشا هناڤا گرت.
ولج(بالتشديد): ١- داڤێ؛ تەسلیمكر. ٢- لێكڤەكر.
الولج(بفتحتين): رێكا خیزی.
الولجة(بفتحتين): ١- جهێ تێرا دچنە ژۆر. ٢- وەرچەپا نهالێ. ٣- سیڤاندا كەڤری. ٤- یێ گەلەک دچیتە ژۆر و دەردكەڤیت.
الولجة(بالضم والسكون): یێ گەلەک دچیتە ژۆر و دەردكەڤیت.
ولح: زێدەیا شیانێت وی باركر.
ولخ: تەپەک لێدا.
الولخ: یێ درێژ و بادایی.
الولخة: یا گیا لێكبادای.
ولد(بالفتحتين): ١- بچویكەک بوو (مرۆڤ). ٢- چێكر. ٣- ب خودانكر. ٤- داپیركیا وێ كر.
ولد(بالضم والكسر): بوو.
الولد: ١- بوویی. ٢- بچویک. ٣- كوڕ. ٤- تێژک.
ولذ: ١- لەز د چوونێ دا كر. ٢- ب لەز لڤی.
ولس: ١- لەزكر. ٢- خاپاند و خیانەت لێكر. ٣- گۆت و چو ژێچێنەكر.
ولع: ١- بر. ٢- زینداندانكر و گیرۆكر. ٣- حەژێكر. ٤- درەوكر. ٥- چو بۆ دوژمنی نەدانا. ٦- دا پاش.
ولع(بالفتح والكسر): حەژێكر و ژێڤەنەبوو.
ولع(بالضم والكسر): هاتە تووشكرن.
الولع(بالسكون): درەو.
الولع(بالفتح والكسر): یێ حەژێكرنا وي گەلەک.
ولع(بالفتحتين): پێ هاتە خاپاندن.
ولع(الفتح بالكسر): پێ هاتە خاپاندن.
الولع (بالفتحتين): حەژێكرن.
الولعة: یێ ب شۆلەكا مایێ وی تێنەچیت ڤە دمینت.
ولغ: لەقاند؛ ب ئەزمانی ڤەخوار(صەی).
الولغة: ١- ئێک جار. ٢- دەلوا بچویک.
ولف: ١- كەتە دویڤ ئێک. ٢- پێكڤە هات.
الولف: ١- هەڤال. ٢- خوشتڤی.
ولق: ١- لەزكر. ٢- دربەكێ سڤک لێدا. ٣- دانایێ. ٤- ژ بنێ پێ خۆ چێكر و بەلاڤكر (دەنگوباس). ٥- دربدا و پەقاند(چاڤ). ٦- بەردەوامبوو.
الولق: بەردەوامیكرن د كرنا درەوێ دا.
الولقي: جۆرەكێ بەزا حێشترایە یا ب حەنشەراتی یە.
الولم: ١- بەند. ٢- تەنگا دەواری.
الولمة: تمامەتیا تشتی و كۆمبوونا وی.
وله: ١- بێ عەقل و پەریشان بوو ژ خەما دا. ٢- ژ دژواریا خەریبیێ پەریشان بوو. ٣- لێگری(بچویک). ٤- ژێ خەریب بوو. ٥- ترسیا.
وله(بالتشديد): ١- ئێخستە خەما دژوارا پێ سەودا بكەت. ٢- ئەو و بچویكێ وێ ژێک دویر كرن(دایک).
الولـه: ١- نەمانا عەقلی و پەریشانی. ٢- ل نک سۆفیا دبیتە خریبیا زێدەی و نەعەدەدكی.
الولوال: ١- قیری و گازی. ٢- پێكگۆتنا ب گری و قیژی ڤە.
الولوس: یا ب لەز.
الولويتشيا: گیایەكە ژ تۆخمێ گیاییێت تۆڤ رویس، قورمكێ وێ پیچەكێ ب سەر ئاخێ دكەڤیت و پیچپیچە ستەبر دبیت، ل هندەک دەڤەرێت كیشوەرێ ئەفریكا باشۆر شین دبت.

الولوج: ب ژۆرکەڤتن.
الولود: یا گەلەک بچویک بوین.
الولودیة: ١- بچویکاتی. ٢- بێفەهمی. ٣- دلرەقی.
الولوع: حەژێکرنا ژ مرۆڤی ڤەنەبیت و هەردەم دگەل.
الولوغ: دەڤشێلا صەی یان تشتێ ئەو دخۆت.
الولوف: برویسیڤەدانا رۆناهیا وێ دکەڤیتە دویڤ ئێک.
ولول: ١- دوعا مرنێ کر. ٢- کرە قێری. ٣- دەنگکر.
الولولة: گازی و قێری.
ولي(بالفتح والكسر): ١- نێزیکبوو. ٢- کەتە دویڤ و ژێ ڤەنەبوو. ٣- بوو سەەمیانێ وی. ٤- بوو مەزنێ جهی. ٥- حەژێکر.
الولي: ١- سەمیان. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە. ٣- بارانا ل دویڤ بارانێ دهێت. ٤- ئەڤیندار. ٥- هەڤال. ٦- پشتەڤان. ٧- جیران. ٨- هەڤپەیمان. ٩- خەزویر. ١٠- گوهدار. ١١- چاک. ١٢- میراتگر. ١٣- بارانا دووێ ل حەولێ بهارێ. ١٤- یێ خودێ سومیانەتیێ لێ دکەت.
الولیة: ١- کورتان. ٢- نێزیکی. ٣- یا نێزیک.
الولیجة: ١- هەڤال و هۆگر. ٢- یا هاتیە ژۆر.
الولیحة: کتا باری.
الولیخ: جلکەکێ کتانی یە.
الولیخة: ١- شیرێ مەهی. ٢- تەقن.
الولیخة(المتلخة): یێ گیا لێکبادایی (عەرد).
الولید: ١- یێ بووی. ٢- بچویک. ٢- کۆلە؛ بەند.
الولیدیة: ١- بچویکاتی؛ زارۆکینی. ٢- بەنداتی.
ولیدة: ١- کچ. ٢- جاری.
الولیعة: فێقیێ هێشتا د بەرگی دا.
الولیغة: دارینا سەی.

الولیف: برویسیڤەدانا رۆناهیا وێ دکەڤیتە دویڤ ئێک.
الولیقة: خوارنەکە ژ ئاری و شیری و رۆینی دهێتە چێکرن.
الولیمة: زەحفی؛ خوارنا ب هەلکەفتنەکێ یان بۆ مێهڤانکرنا کۆمەکێ دهێتە دانان.
وما: ئاماژەکر؛ ئیشارەتکر.
ومی(بالفتح والتشدید): بر.
الومحة: شوینا حەتاڤ چێدکەت ل لەشی.
ومد: ١- گەرما وێ دژواربوو و با رەوەستا (شەڤ). ٢- تنگژی.
الومدة: دژواریا گەرمێ.
ومز: ژ کەرب لڤاند.
ومس: تێهوسی دا کو رویت ببت.
الومسة: خالا سپی.
ومض: برسقی.
الومعة: بلقا ئاڤێ.
الومغة: مویێ درێژ.
ومق: ڤیا؛ حەژێکر.
ومە: گەرما وی دژواربوو.
الومیض: برسقین.
الومیق(المومق): خۆشتڤی.
الون: ١- لاوازی. ٢- جۆرەکێ سەنجا یە ب تبلا دژەنن.
ونی: خاڤ و سست بوو.
الونی: سستی.
وناء: سستی.
الوناة: ١- یا خاڤ و سست ئانکو دەست و پێ گران. ٢- لۆلۆ.
ونب: ژپاشڤەبر؛ دەقێ وی شکاند.
الونج: جۆرەکێ عوودێ یە.
ونم: ریت(مێشێ).
الونمة(الونیم): گویێ مێشێ.
ونی: ١- سستبوو. ٢- وەستیا. ٣- لاوازبوو.

الوني(الونية): لۆلۆ.
الونيلة: جۆرەکێ گیایە د بنیات دا ژ ئەمریکا ناڤین دەرکەتی و بەلاڤبوویە، ل وەلاتێت سەقاگەرم زەحف دهێتە چاندن، فێقیێ وێ یێ بێهنخۆشە جۆرەکێ دەرمانکێت تامخۆشکەر ژێ دهێتە چێکرن و د چێکرنا شربنیا دا دهێتە ب کارئینان.
وهی: ١- شەقبوو و درها. ٢- گرێدانا وی سستبوو. ٣- رزی. ٤- لاوازبوو. ٥- نێزیکی کەتنێ بوو(دیوار). ٦- کەت؛ هەرفی. ٧- کەربوو. ٨- کونبوو و دریا. ٩- شکاند. ١٠- تیککر.
الوهاب: ١- بەخشەندە؛ یێ گەلەک تشتی ددەت. ٢- ژ ناڤێت خودێ یە.
الوهابة(الوهوب): یێ گەلەک تشتا ددەت.
الوهابي: دویڤچوویێ (محمد بن عبد الوهاب).
الوهابية: بزاڤەکا چاککرنا دینی بوو ل چەرخێ نازدێ زاییینی ل وەلاتێ سعوودییێ ل سەر دەستێ شێخ (محمد بن الوهاب) هاتیە کرن.
الوهاج: ١- یێ هلبوون دژوار. ٢- یێ گەلەک دبرسقیت.
الوهازة: ریڤەچوونا ژنکا شەرمین.
الوهاس: شێر.
الوهاص: یێ ب خێر و بێر.
الوهافة(الوهفية): مجێوریا دێرێ.
وهب(بالكسر): ب دان و بەخشینێ ژێ دەربازکر.
وهب: دا؛ بەخشی.
وهب(بالفتح والكسر): د دان و بەخشینا دا ژ هەڤالێ خۆ زێدەکر.
وهت: گڤاشت.
الوهتة: عەردێ داکەڤتی و نزم.
وهج: هلبوو.
الوهج: ١- گەرما ئاگری. ٢- هلبوون. ٣- شاریانا هەتاڤێ. ٤- بەلاڤبوون.
الوهج(بالفتح والكسر): یێ گەرم دژوار.
الوهجان: یێ گەرم دژوار.
وهد: رائێخست.
الوهدة: ١- عەردێ نزم. ٢- چالا د عەردی دا.
وهر: ئێخستە ئاریشەکا ژێ نەدەرکەڤیت.
الوهر: برسقێنا تیشکێت رۆژێ ل سەر عەردی.
الوهران: یێ دترسیت.
الوهرة: ١- ئاریشەیا خودان ژێ نەدەرکەزیت. ٢- گرانی و هەیبەتا مرۆڤی.
وهز: ١- دارەسایێ. ٢- پالەک پێرانا و لاتۆمەک لێدا. ٣- پێلێنا. ٤- هاندا. ٥- شکاند و هویرکر. ٦- کوشت.
الوهز: زەلامێ کورت.
وهس: ١- قوتا و هویر کر. ٢- ب دژواری دارەسایێ. ٣- ب دژواری و لەز برێڤەچوو. ٤- قەسەگۆتن. ٥- حیلەکر.
الوهس: ١- بەدکاری؛ خرابی. ٢- پێزەڤەنگی.
الوهسة: ریکا هاتن و چوون لێ هاتیە کرن.
وهص: ١- راهاڤێت. ٢- پێلێنا. ٣- شکاند و هویرکر. ٤- ل عەردی دا. ٥- ب هێز هاڤێت. ٦- شکاند (سەر). ٧- خەساند.
الوهصة: ١- ئێک جارا (وهص). ٢- عەردێ نزم.
وهط: ١- شکاند. ٢- دارەسایێ. ٣- دانایێ.
الوهضة: عەردێ نزم.
وهط: ١- شکاند. ٢- پێلێنا. ٣- دانایێ. ٤- لاواز و بێ هێزبوو. ٥- ئێخستە عەردی. ٦- زختدا.
الوهط: ١- لاوازی. ٢- جڤات. ٣- قێرێ و هەڤرکی.
وهف: ١- نێزیکبوو. ٢- دیاربوو. ٣- خزمەتا دێرێ کر(فەلەی). ٤- شینبوو و بەلگ دان.
وهق: ١- خلف کره ستۆی. ٢- زیندانکر.

الوهق: کنف یان وەریسێ دکەنە خلف و دهاڤێژنە ستۆیێ دەواری و پێ دگرن.

وهل: تێدا خەلەتبوو.

وهل(بالفتح والكسر): ١- تێدا خەلەتبوو و ژبیرکر. ٢- لاوازبوو. ٣- بزدیا.

الوهل: ڤێراگەهەشتنا تشتێ نەئامادە.

الوهلة: ئێک جار.

وهم: خەلەتبوو.

وهم(بالفتح والكسر): خەلەتبوو.

الوهم: ١- ئەو هزرە یا دکەڤیتە دلێ مرۆڤی یا دبێژنێ هێزا وەهمی کو ژ هەستێت ناڤخۆیی یە یێت کو کارێ وان ئەوە مرۆڤی د وان رامانا بگەهینت یێت پەیوەندی ب تشتێت مەعنەوی ڤە هەین وەکی میرانیێ و مەردینیێ. ٢- رێکا بەرفرەهـ. ٣- زەلامێ مەزن و قەدر گران. ٤- حێشترا بهێز و گەلەخ و سەرنەرم. ٥- ل نک سۆفیا دبیتە سالوخەتێ نەفسێ و پەردەیا عەقلی.

الوهمة: حیشترا زەبەللەح.

الوهمي: یێ چو بنیات ژ بۆنە.

الوهميات: ئەو بابەتێت بێ بنیات و راستینە یێت حوکم ل سەر دهێتە دان بێی دەلیلەک ژ بۆ هەبیت هەروەکی بێژی: چیایێ قاف ل دۆر دنیایێ دزڤریت.

وهن(بالتشديد): ١- لاوازکر. ٢- کەتە دەمژمێرا دەستپێکا شەڤێ یان نیڤا وێ.

وهن(بالفتح والضم): لاوازبوو.

وهن(بالفتح والتشديد): لاوازکر.

الوهن: ١- لاوازی. ٢- دەمژمێرا دەستپێکا شەڤێ یان نیڤا وێ.

الوهنانة: ژنکا ژ خۆشیا تەمبەل بووی.

الوهواه: ١- یێ چست و زیرەک. ٢- یێ ترسنۆک.

الوهون: یێ لاواز.

وهوه: ١- ئحێن ژێ هات. ٢- همهمکر. ٣- نرێنکر.

الوهوه: یێ چست و زیرەک.

الوهي(الوهية): تێک یان شەقا کەڤتی یە تشتی.

الوهية(بتشديد الياء): ١- دورێ لۆلۆ. ٢- حێشترا قەلەو.

الوهيج: ١- هلبوون. ٢- بەلاڤەبوون.

وي: پەیڤەکە ژ حێبەتیا دهێتە گۆتن.

الويبة: ١- بەلا. ٢- هەتکبەری.

وييك: خودێ مرنێ بدەتە تە(نفرین).

ويح: پەیڤەک وەک دلۆڤانی پێبرن دهێتە گوتن یان ژ وەک پەسن و حێبەتگرتن.

ويحك: خودێ مرنێ بدەتە تە(وەک نفرین و وەک دلۆڤانی دهێتە ب کارئینان).

ويخ: پەیڤەک وەک دلۆڤانی پێبرن دهێتە گوتن یان ژ وەک پەسن و حێبەتگرتن.

ويس: پەیڤەک وەک دلۆڤانی پێبرن دهێتە گوتن یان ژ وەک پەسن و حێبەتگرتن.

الويس: ١- فەقیری. ٢- یێ مرۆڤی دڤێت. ٣- یی مرۆڤی نەڤێت.

الويستاريا: گیایەکێ وەکی دارئلینکێ یە ب دیوارا را هەلدچیت، کولیلکێت شین و مەزن ددەت و وەکی ویشیا پێڤە شۆر دبن.

الويسكي: جۆرەکێ مەیێ یە ژ دانی و سێڤا دهێتە چێکرن، (أسکتلندا) ب چێکرنا وێ یا ب ناڤودەنگە.

ويك: خودێ مرنێ بدەتە تە(نفرین).

ويكأن: وەی دێ بێژی(پەیڤا حێبەتگرتنێ یە.

ويل(بالفتح والتشديد): زێدە گۆتی: (ویل لک).

الويل: ١- پەیدابوونا خرابیێ. ٢- مرن. ٣- دبێژن نهالەک ل دۆژەهێ.

ويلاه: ئاه ئەز بمرم.

الويلة: ١- بەلا. ٢- هەتکبەری. ٣- گرفتاری.

ويلك: نهالا وەیلێ یان مرن بۆ تەبت.

الويلمة: د بنیات دا (ویل لأمه) یە ژ بۆ حێبەتگرتنێ و کەیفپێهاتنێ دهێتە ب کائینان.

ويلي: ئەز بمرم.

الويمة: گونەهباری.

الوين: ١- تریێ رەش. ٢- قوسیری.

الوينة: مێویژا رەش.

ويها: خلاس نەکی.

١٠٩٤

پیتا (ی)

ی: پەیڤا بیست و هەشتێ و دویماهیێ یە ژ ئەلفابێیا عەرەبی، هژمارا وێ د حسێبا ئەبجەدی دا دبیتە (١٠)، وەک جیناڤ دهێتە ب کارئینان.

یئس: ١- بێهویڤیبوو. ٢- زانی.

الیأس: ١- بێهویڤیاتی. ٢- ل نک سۆفیا ئەو بێهویڤیبوونە یا ژ گومانا خراب چیدبت.

الیؤوس: یێ بێ هویڤی.

یأیأ: ١- گۆتی: (أی). ٢- گازیکر.

الیأیاء: دەنگێ شاهینێ بچویک.

الیؤیؤ: شاهینێ بچویک.

یا: ١- ئالاڤێ گازیکرنێ یە. ٢- ئالاڤێ هیلێکرنێ یە.

الیاء: عەردێ دویری ئاڤێ.

الیائس (الیؤوس): ١- یێ بێ هویڤی بووی. ٢- ژنکا خرش.

الیابس: ١- یێ هشک. ٢- یێ رِەق.

الیابسة: بەست.

الیأس: بێهویڤیاتی.

یادی: قەنجییا وی بەدەلڤەکر.

الیارج: بازنک(فارسی)یە.

الیاسر: ١- ئەوە یێ بەرێ هەڤالێت خۆ ددەتە لایێ چەپێ. ٢- یێ تشتی ب ساناهی دئێخت. ٣- قەساب.

یاسر: ١- ب نەرمێ و رِحەتی چوویێ. ٢- ژ لایێ چەپێ ڤە هات.

یاسره: خۆ دگەل ب ساناهی ئێخست.

الیاسر: ١- یێ ب ساناهی. ٢- یێ حێشترا قومارێ سەرژێدکەت. ٣- قەساب. ٤- یێ ژ لایێ چەپێ ڤە هاتی.

یاسم: یاسمین.

الیاسمین (الیاسمون): یاسمین.

الیاسمین الزئبقي: گیایەکە ژ توخمێ یاسمینی یە کولیلکەکا سپی و بێهنخۆش ددەت، دیسا دبێژنێ: (فل).

الیاسمین الهندي: جۆرەکێ تراشۆکێت بێهندارە، د بنیات دا ژ ئەریکا ناڤین هاتیە و ل دەڤەرا دەریا سپی ژ بۆ جوانی دهێتە چاندن.

الیافع: ١- یێ بلند. ٢- زرکورە.

يافطة: تابلۆوا ناڤونیشان و راگەهاندنا یا کو ژ دەپ وپلێتا چێکری و خۆجهـ.
اليافوخ: جهێ قلڤلکێ ژ سەرێ مرۆڤی.
الياقة: پستۆ.
الياقوت: جۆرەکێ بەرێ گرانبهایە، گەلەک رەنگ ژێ هەنە مینا رەنگێ سۆر و زەر و شین و کەسک و سپی، رەنگێ سۆرێ زەلال پشتی ئەلماسی دبیتە گرانترین بەرێ گرانبها.
الياقوت الأحمر: یاقویتا سۆر، ل نک سۆفیا دبیتە (النفس الكلية) یا کو رۆناهیا وێ د تارستانا لەشی هەلبووی.
الياقوت الأصفر: ب زمانی هندی یێ کەڤن دبیتە: (ئاگر یان رۆژ)، ئەڤ بەرێ گرانبهایێ زەر و زەلال ژ (سلیکاتا ئەلەمنیوم)ی و (فلۆری) پێکهاتی یە، ل (برازیل) و (رۆسیا) و (ئەمریکا) دهێتە دەرئێخستن.
يامن: ١- ژ دەستێ راستێ ڤە هات. ٢- چوو بۆ لایێ راستێ. ٣- هاتە لایێ راستێ. ٤- بەرێ هەڤالێت خۆ دانە لایێ راستێ.
اليامن: یێ ژ لایێ راستێ ڤە هاتی.
اليانسون: ل (أنسون) بزڤرە.
اليانع: ١- یێ گەهەشتی؛ یێ پێگەهەشتی. ٢- یێ سۆر ژ هەر تشتەکی.
ياه ياه: وەرە.
ياوم: ب حسێبا رۆژا سەرەدەی د گەل کر.
اليباب: ١- خرابە؛ کاڤل. ٢- عەردێ چۆل و هۆل.
اليباس: یێ هشک.
يبب: کرە کاڤل.
يبس: هشکبوو.
يبس(بالتشديد): هشککر.
اليبس(بالفتح والسكون): یێ هشک.
اليبس(بفتحتين): ئەو جهە یێ تەڕ پاشی هشک بووی.
اليبس: ١- هشکی. ٢- هشکێ د بنیات تەڕ.
اليبيس: یێ هشکبووی.
يبيس الماء: خوهـ.
اليبوسة: هشکی.
يتعاطى: ١- ددەتە ناڤ. ٢- ڤەدخۆت. ٣- گەلەک ب ناڤڤە دچیت. ٤- تێوەرینت.
يتلصص: دزیێ دکەت.
يتم: بابێ وی مر.
يتم(بالفتح والكسر): ١- بوو ئێتیم. ٢- خاڤ وسستبوو. ٣- گیرۆبوو. ٤- ژ دەست دەرکەڤت.
يتم(بالفتح والضم): بوو ئێتیم.
يتم(بالتشديد): کرە ئێتیم ئانکو بابێ وی دا تەلافتن.
اليتم(بالفتح): خەم.
اليتم(بالضم): ١- ئێتیمی. ٢- خۆ ڤەدەرکرن. ٣- گیرۆبوون. ٤- پێویستی. ٥- لاوازی و سستی.
يتمان: ئێتیم.
يتمزع: پرتپرت دبت.
يتملل: ژ ئەگەرەکێ ل ناڤ جهێ خۆ ل سەر تەنشتەکێ راناوەستیت.
يتململ: ژ ئەگەرەکێ ل ناڤ جهێ خۆ ل سەر تەنشتەکێ راناوەستیت.
يتميز: ١- پرتپرت دبت. ٢- دهێتە ڤەدەرکرن.
يتن: بچویکێ وێ پێ و پێ هات(مرۆڤ، ئاژەل).
اليتن: دەرکەتنا پێت بچویکێ بەری سەری وی ل دەمی بوونێ.
يتندى: مەردینیێ دکەت.
اليتوع: هەر گیایێ ب شیر ئانکو شیر ژێ دهێت وەکی تەعلیشکێ.
اليتيم: ١- مرۆڤێ نەبالقێ بێ باب. ٢- هەر تشتێ ڤەدەر و ب تنێ. ٣- تشتێ ب زەحمەت هەڤکویفێ وی هەبت. ٤- حەیوانێ بێ ماک. ٥- خیزێ ڤەدەر. ٦- تشتێ بێ هەڤکویف.
اليتيمة: ١- کچا بێ باب. ٢- تشتێ ل گرانبهاییا وی ژ جۆرێ وی نە.
يجب: پێدڤی یە.

اليحمور: ١- يێ سۆر. ٢- جۆرەکێ پەزکوڤیا یە یێ کوری کورتە و شاخێت وی د سێ چەقن.
اليحموم: ١- رەش؛ تاری. ٢- يێ گەلەک رەش.
يحور: دزڤرت.
اليخت: کەشتیا گوزاری(هۆلندی) یە.
اليخضور: کەرەستێ کەسکێ د گیای دا يێ کو کەسکاتییێ ددەتێ(الكرولوفيل).
اليخنة: ئاڤک؛ مەدفینی؛ قورتک.
اليد: ١- دەست. ٢- هێز. ٣- رەزیلی؛ شکەستن. ٤- قەنجی. ٥- خیروبێری. ٦- بەراهی. ٧- ملک. ٨- هەوارهاتن. ٩- خوارن. ١٠- دەستهەلاتداری. ١١- مەزناهی. ١٢- رێ. ١٣- چەنگ. ١٤- دەستک.
يد الدهر: درێژیا دەمی.
يد الطائر: چەنگێ بالندەی.
اليد العليا: دەستێ قەنجییێ دکەت ئانکو ددەت یان خێرێ ددەت.
اليد السفلى: دەستێ خێرێ وەردگریت یان دخوازیت.
يد الجوزاء: هەسارە؛ ئەختەرە.
يدع: ب (الأيدع)ێ ئانکو زەعفەرانێ رنگکر.
اليدوي: يێ ب دەستی کار دکت.
يدي: ١- دەستێ وی هنگاڤت. ٢- دەستێ وی چوو و هشکبوو. ٣- لاوازبوو. ٤- قەنجی ژێ دیت.
اليدي: ١- يێ ژیر. ٢- يێ فرەهـ. ٣- خۆش.
اليدياء: یا ژیر.
اليدية: بچویککرنا (اليد)ە.
اليراع: ١- لەڤەن. ٢- قەلەم(خامە؛ پێنووس). ٣- يێ ترسنۆک. ٤- يێ لاواز. ٥- بلویل. ٦- بەرخ. ٧- ستێرستێرۆک. ٨- ئاخویرک.
اليراعة: ١- بێعەقل. ٢- ترسنۆک. ٣- ئاخویرکەک. ٤- لەڤەنەک. ٥- بلویل. ٦- قەلەم. ٧- بویش. ٨- کەردیکل(نەعام).
اليربوع: خەزالمشک.
اليرخوم(اليرخم): نێرێ بالندەیێ سمسیارک.

اليرد: یەکەیا پێڤانا درێژیێ یە، ئەنگلوسەکسونی یە، دبیتە (٠.٩١٤) ژ مێترێ.
يرع(بالفتح والكسر): ترسنۆکبوو.
اليرع: ١- گۆلکێت چێلا کویڤی. ٢- پێشک.
يرق(بالضم والكسر): زەرکێ گرت.
اليرقان: ١- زەرک (ژ کولبوونا مێلاکێ چێدبت). ٢- سنک.
اليرقانة: قووناغەکا ژیێ جۆرەکێ جانەوەرا یە وەکی پێشکا و ماسیا.
يرقود: خەوتە.
اليرمع: ١- یاریا مزراعانێ. ٢- بەرەشیشکێت پوێتی یان دتەیسۆک.
اليرموق: يێ دیتن لاواز.
يرنأ: خەناکر.
اليرناء(اليرنأ): خەنا.
اليرنب: جوردێ کوری کورت.
اليرون: ١- مەژیێ فیلی. ٢- خوها دەواری.
اليزيدية: ١- ئیکە ژ هەر حەفت جوینێت خوارجا، ژ خوارجێت (أباضي)نە؛ دوڤچوویێت (يزيد بن أنيسة)نە، دبێژن: پێغەمبەرەک ژ عەجەما دێ رابیت، کتێبا وی دێ ل عەسمانا هێتە نڤیسین و ب ئێک جاری و پێکڤە دێ بۆ وی هێتە خوارێ و دینی محەمەدێ بۆ سوبیێت ناڤێن وان د قورئانێ دا هاتی مینت. و دبێژن: هەر گونەهەکا مرۆڤ بکەت کوفری یە چ یا بچویک بیت و چ یا گر بیت. ٢- دینەکێ سەربخۆیە خودانێت وی ب شێوەیەکێ پرانی ل هەرێما کوردستانێ ل دەڤەرا شێخان و شنگالێ نە و کێمەک ژێ ل کوردستانا باکۆر و یەریڤانێ نە، د بنیات دا سۆفی بوونە ژ دویوڤچوویێت (أبو الحسن العدوي) و دگۆتنێ: (الفرقة العدوية)، پاشی ژ بەر ڤەدەری یا وان و دابرینا وان یا جڤاکی ژ جڤاکێ کوردی ژ بەر هندەک ئەگەرا بوونە خودانێت دینەکێ سەربخۆ، شینوارێ وانێ سەرەکی يێ ل نک وان پیرۆز ل لالشێ یە ل دەڤەرا شێخان.

اليسار: ١- چەپ. ٢- دەستێ چەپێ. ٤- دەولەمەندی. ٥- ئاسانی.

اليسارة: ١- ساناهیاتی. ٢- دەستفرەهی؛ زەنگینی. ٣- خۆشی و تەناهی. ٤- سەرکەڤتن.

اليساري: ١- چەپرەو. ٢- یێ هزریت پێشکەڤتنێ ئاشکرا بەلاڤ بکەت و داخوازا گوهۆڕینێ د ژینا جڤاکی دا بکەت بێی کو کاودانا ل بەرچاڤ بگریت.

يستنض: پیچپیچە وەر دگریت.

يسر: ١- ب ساناهی کەت. ٢- بچویکبوون ب ساناهی کەت. ٣- پرتپرتکر و لێکڤەکر. ٤- ب تیرا (الميسر) یاری کر. ٥- ژ لایێ چەپێ هات.

يسر(بالتشديد): ب ساناهیکر.

يسر(بالضم): ١- ب ساناهیکەت. ٢- بچویکبوونا وی ب ساناهیکەت. ٣- کێمبوو.

اليسر(بضم والسكون): ١- ساناهیاتی. ٢- دەستفرەهی؛ زەنگینی. ٣- خۆشی و تەناهی. ٤- سەرکەڤتن. ٥- جۆرەکێ دارایە تسبیا ژێ چێدکەن.

اليسر(بفتحتين): ١- یێ ب ساناهی. ٢- خەلکێ ل دۆر قومارێ خڕڤەبووین. ٣- یێ ئامادەکری.

اليسرى: ١- یا چەپ. ٢- دەستێ چەپ.

اليسرة: خیچێت پەحنکا دەستی.

يسلح: دریت.

يسن: گونیبوو.

اليسور: ١- یێ ب سەرکەڤتی. ٢- یێ قومار کری.

اليسوعيين: جوینەکێ فەلانە ل وێ باوەرێ نە کو بنیاتێ تەقواداریێ فەقیری و گوهداریا پاپایە.

اليسير: یێ کێم.

اليشب(اليشف؛ اليشم): جۆرەکێ بەرێ گرانبهایە وەکی زەبەرجەدی یە بەلێ ژ وی زەلالترە.

يشرر: زاراڤەکێ سۆفی یە دبیتە میرێ ژ هەمی سۆفیا زاهدتر د دنیایێ دا و ژ هەمیا تەقوادارتر.

اليصب: هەر (اليشب)ە.

يضطرب: ١- دلڤت. ٢- دشلقت. ٣- نەرحەت دبت.

اليعاقبة: ریبازەکا فەلەتیییێ یە؛ دویڤچوویێت (یعقوب البردعي) ئوسقفێ (أنطاكيا)، ل چەرخێ شەشێ یێ زایینی پەیدابوویە، بەرێ ب خودانێت ئێک سرۆشتی دهاتنە نیاسین.

اليعاليل: پەقلشکێت ئاڤێ.

يعبوب: ١- درێژ. ٢- مەرد. ٣- ب ساناهی.

اليعبوب: ١- روبیارێ بەزەک و گەلەک ب ئاڤ. ٢- هەسپێ دریژ و بەزەک. ٣- عەور.

يعر: دەنگکر.

اليعر(اليعرة): ئەو گیسکە یێ ب رەخ تەپکێ ڤە گرێ ددەن دا دەما شێر دهێتێ دا بکەڤیتێ.

اليعسوب: ١- شاهەنگ. ٢- هەنگا پیر. ٣- سەرۆک. ٤- پنیا ل ناڤچاڤێت هەسپی. ٥- شاهی میشێت هنگڤینی. ٦- مێشا هنگڤینی یا نێر.

اليعفور: مامز؛ خەزال.

يعقوب: نێرەکەو.

يعلل: خۆ ژبیرڤە دکەت.

اليعلول: ١- گەرا زەلال. ٢- پەقلیشکا ئاڤێ. ٣- عەورێ سپی. ٤- بارانا ل دویڤ بارانێ. ٥- عەورێت سپی یێت ل سەرێک. ٦- کانیکا سپی و بۆش.

اليعملة: حێشترا هیبۆیە کاری و کاردکەت.

اليعمور: ١- بەرخ. ٢- كارک.
يعنى: ١- قەست دكەت. ٢- دكەتە ئارمانج.
يعندل: چيكيا ڕادهێلت.
يعني: ئانكو.
يعـوق: ١- صـەنەمەكێ مللـەتێ نـووح پيغەمبـەرى – سلاڤ لێ بن- بوو. ٢- صەنەمەكێ ئێلا (كنانة) بوو، جهێ وى ل باكۆرێ مەككەهێ بوو، دبێژن د بنيات دا مرۆڤەكێ چاک بوو پشـتى مـرى پەيكـەرەک بـوو چيكـرن و پەرستن.
اليغـر: جانــەوەرەكێ وەكــى كــويژكى يــە ل كيشوەرێ ئەورووپا دژيت.
يغزى: يێ قەست كەتە مەبەستێ.
يغني: ب جهـ دئينت.
يغوث: ١- د هـەوارێ دچيت. ٢- صـەنەمەكێ مللەتێ نووح پێغەمبـەرێ بـوو - سلاڤ لـێ بن. ٣- صەنەمەک بوو، جهێ وى ل (أكمة مــذحج) ل يەمــەنێ بــوو ژ لايــێ ئــيلا (مذحج) و (بنو غطيف) و (بنى النار) و (بنو الحارث) ڤە دهاتە پەرستن.
اليفــاع: ١- جهــێ ژ عــەردى بلنــدبووى. ٢- تشتێ مەزنبووى و ژ قـامێ دەركـەڤتى. ٣- چيايێ بلند.
يفخ: ل ڤلڤلكا سەرێ وى دا.
يفرط: قوسيرى تێدا بكـەت هـەتا پـويچ ببت. ٢- لەزێ د بجهئينا ژڤانى دا بكەت.
يفع: ١- مەزنبوو و نێزيكى بالقبوونێ بوو. ٢- بسەركەڤت.
اليفع(اليفاع): ١- گرێ بلند. ٢- هەر جهێ ژ عەردى بلندبووى. ٣- بچويكێ مەزنبووى.
اليفعة: مەزنبوون و نێزيكى بالقبوونێ بوون.
يفلح: شەق دكەت، دكێلت.
اليفن: ١- پيرێ ب ناڤسلڤەچووى. ٢- گـايێ پير. ٣- يێ هونەر ب كارئيناى.

اليق(بالتشديد): سپى.
يقتدي: ل دويڤ دچن.
يقسو: يێ ڕەق دبيت.
اليقطــين: ١- كولنـدێ سـيلەحى ئـانكو يـێ درێـژ. ٢- گيـايێ بـێ قورمـک ئـانكو يـێ وەكى بڕا گوندۆرى ب عەردى ڤە دچيت.
اليقطينة: كولندێ تەڕ.
يقظ: هشياربوو.
يقظ(بالتشديد): ئاراند.
اليقظ: يێ هشيار.
اليقظان: ١- يێ هشيار. ٢- ديكل.
اليقظـــة: ١- هشـــيارى ئـــانكو نەنڤســـتن. ٢- تێگەهەشـــتنا مەبەســـتا خـــودێ ژ وێ هۆشداريا ددەتن ب ڕێكا قاسد و كتێب و نيشان و ئيشارەتێت خۆ. ٣- ل نک سۆفيا دبيتە ڕابوۆن ژ خەوا بێئاگەهييێ.
اليقق: ١- پەمبى. ٢- يێ سپى. ٣- ناڤكا قورمێ دارقەسپى.
يقن: دياربوو و خۆجهبوو.
اليقن(اليقنـة): يـێ بـاوەرييێ ب هـەر تشـكى دئينت.
يقنط: بێ هويڤى دبت.
اليقين: ١- زانينا بێ گومان. ٢- باوەريا بـێ گومـان. ٣- نـەمانا گومـانێ. ٤- باوەريا ژ ديتن و دەليلا پەيدابووى. ٥- سێ جۆرێت وى هەنە: أ- علم اليقين: ئەو كو مرۆڤ ب زانيت كو يەقين چيە و باوەريێ پێ بينت؛ ئانكو تنێ زانين ل دۆر هەبيت. ب- عين اليقين: ئەوە كو مرۆڤ وى تشتى ب چاڤ ببينت يێ مرۆڤى (علم اليقين) پێ هەى. ج- (حـق اليقـين): ئـەوە كـو مـرۆڤ تـام بكەتە وى تشـتێ مـرۆڤ (علـم اليقين) و (حق اليقين) پێ هەى كو دبيتە بلندترين پلەيا يەقينى.

یكـافح: ١- بـەرگیریێ دكـەت. ٢- پێشـوازیا تشتی دكەت.
الیكـة: گیایەكـە قـورمێ وی بـەلگێت وەكـی شیرا پێڤەهەنە، كولیلكێت ئویشـی و سپی پێڤەدهێن، ژ بۆ جوانییێ دهێتە چاندن.
یكتب: ١- دنڤیست. ٢- دزانت.
یكتح: بزاڤێ د كاری دا دكەت.
یكدح: بزاڤێ د كاری دا دكەت.
یكدش: بزاڤێ د كاری دا دكەت.
یكریم(الفاختة): تڤیرگ؛ تڤیلك؛ تڤیرانك.
یكسوم: شل و تژی گول و گیا(باغ).
یكوس: خۆ پێگران دكەت.
یلاوم: دگونجیت.
یلـب: ١- كـەڤل. ٢- مـەتالێ ژ كـەڤلی. ٣- پیلا. ٤- ئاسنێ خورست. ٥- یێ مەزن ژ هەر تشتەكی.
یلتاح: دیار دبت.
یـل: ددانێـت وی دكـورت و پێكڤـە و ژ بـۆ ژناڤدا دخواربوون.
الیلـب: ١- كـەڤل. ٢- مـەتال و كـومزری و زرپپۆشـێت ژ كـەڤلی چێكـرین. ٣- پـیلا. ٤- ئاسـنێ خورسـت. ٥- یـێ مـەزن ژ هـەر تشتەكی.
الیلق: یێ سپی.
الیلقة(الیلقق): بزنا سپی.
الیلل: كورتیا ددانا و خواریا وان ژ بۆ ژناڤدا.
یلم: نێزیك دبت.
یلمز: لۆمێ ب ئیشارەتا چاڤی دكەت.
الیلمـع: ١- بروبـسیا بێ بـاران. ٢- لـەیلان. ٣- چەكێ دبرسقیت وەكی زری و كومزریا. ٤- درەوكەر. ٥- گەنجێ هێزدار.
الیلمعـي: ١- یـێ ژیـر و ئاقلـدار. ٢- یـێ ڕاستی و درەوێ تێكهەل دكەت.
الیلمـق: ١- كـورك. ٢- كـوركێ ب بەتـەن (فارسی) یە.
یلملم: جهێ ئیحرامبەستنا خەلكێ یەمەنێ یە.
الیلنجج(یلنجوج؛ الألنجج؛ الألنجوج): داركێ بخوورێ.
الیلنـــدد: ١- دوژمنـــێ دوژمنـــی دژوار. ٢- هـەڤركێ هـەڤركی دژوار. ٣- جـۆرەكێ بالندایە.
یلوك: دجویت.
یلوم: لوومەدكەت.
یلیق: لائق دبت؛ ژ هەژی دبت.
یـم: ١- هافێتـە دەریـایێ. ٢- دەریـایێ د بنخۆڤەكر.
الیم: ١- دەریا. ٢- مار.
الیمؤون: ترێ نازك.
الیمام: ١- قەستكرن. ٢- كۆترا كویڤی.
الیمامة: ١- قەستكرن. ٢- كۆترا كویڤی.
الیمامة المصریة: ل (الدبسیة) بزڤرە.
الیمانون(الثمانون): هەشتێ.
الیمانیة(الثمانیة): ١- هەشـت. ٢- ژنكەكا یەمەنی.
یمكن: چێدبت.
یمم: ١- قەستكرێ. ٢- تەیەممكر.
الیمم(الیمام): كۆترا كویڤی.
الیمن(بالضم): زێدەهی؛ بەرەكەت.
یمـن: ١- ژ دەسـتێ ڕاسـتێ ڤـە هات. ٢- یێ موبارکبوو.
الیمن: ١- لایێ ڕاستێ. ٢- وەلاتێ یەمەنێ.
الیمنی: ١- یا ڕاستێ. ٢- دەستێ ڕاستێ.
یمین الله: سویند ب خودێ.
الیمین: ١- یێ ڕاستێ. ٢- سویند. ٣- هێز. ٤- دەستێ ڕاستێ. ٥- بەرەكەت.
الیمـین الغمـوس: ١- ئـەو سـویندە یـا پـێ حەقەك ببیتە نەحـەقی یـان نەحەقییـەك پـێ ببیتە حەق. ٢- ئەو سویندا ب درەوە یا كو خودانێ وێ دكەتە د ئاگرێ جەهنەمێ دا.

اليمين اللغو: ئەو سويند يا ئەزمانێ مرۆڤی کەڤتی سەر مینا کو بێژت: (ئەرێ ب خودێ) یان (نە ب خودێ) یان (تو ب خودێ).

اليمين المنعقدة: سويندا ب دورستی يا ب خودێ يان قورئانێ دهێتە خوارن.

اليمنة: لایێ ڕاستێ.

اليميني: ١- ڕاستڕەو. ٢- یێ بەرێ وی ل پارازتنا سەروبەری و گرتنا ڕێکا ناڤنجی د ژيانا سیاسی کێشێت گشتی دا.

ينافي: ١- ڕەت دکەت. ٢- ژ ناڤ دبەت.

الينبوت: کۆمە و کتا وێ (ينبوتة)ە؛ کو دبیتە: ١- دارا کێراتێ. ٢- گیایەکێ بەلگ بەحنە، فیقیێ وی کەلاندی دهێتە خوارن، ل جهێت گەرم دهێتە چاندن.

الينبوع: ١- کانی. ٢- جۆکا گەلەک ب ئاڤ.

ينتحل: دگوهۆریت؛ کێم وزێدە دکەت.

ينتقص: ژێ کێم دکەت.

الينخوب: ١- یێ بێ دل و ترسنۆک. ٢- یێ درێژ.

ينطلي: د سەر ڕا ببۆرت یان پێ بهێتە خاپاندن.

ينع: گەهەشت؛ پێگەهەشت.

الينع: ١- مۆرکا سۆر. ٢- جۆرەکێ مراریێ یە.

الينع: یێ گەهەشتی؛ یێ پێگەهەشت.

الينفور: ١- یێ ڤەجنقی و ڕەڤی. ٢- یێ گەلەک ڤەدجنقیت و دڕەڤیت.

ينقس: ل چەنگێ ددەت.

الينم: کۆما (ينمة) کو دبیتە جۆرەکێ گیایی.

الينوع: سۆراتیا خوینێ.

الينيع: یێ گەهەشتی؛ یێ پێگەهەشتی.

اليهر: ١- جهێ فرەهـ. ٢- زێدە پێڤەچوونا د شۆلێ دا.

اليهفوف: ١- یێ ترسنۆک. ٢- کەرەمرۆڤ. ٣- دلێ دژوار.

اليهكوك: کەرەمرۆڤ.

اليهم: دیناتی.

اليهماء: ١- بیابانا نە ئاڤ لێ و مرۆڤ ب رەخێ وێ دکەڤت. ٢- سالا تژی دەراڤێت تەنگ.

اليهمور: ١- یێ زادێ مێهڤانا زێدەدکەت. ٢- یێ پرپێژ. ٣- خیزێ زەحف و بۆش.

اليهود: جوهی.

اليهودي: یێ جوهی.

اليهودية: ١- مێیا (اليهودي) يە. ٢- جوهیاتی.

اليهوذي: یێ جوهی.

اليهير: ١- جڤجڤۆکی. ٢- بەرێ ڕەق. ٣- سەراب. ٤- درەو. ٥- شمتیتالک. ژەهر.

اليهيرى: ١- ئاڤا مشە. ٢- نەحەقی.

يوازر: هاریکاریێ دکەت.

اليوبيل: ١- کەڤنە ئاهەنگەکا مەزنە ل نک جوهییێت کەڤن هەر (٥٠) سالا جارەکێ دهێتە کرن. ٢- ل نک فەلەییێت کاپۆلیک دبیتە ژێبرنا گونەهێت سالەکێ کو ل هندەک هەلکەڤتنا ژ لایێ پاپای ڤە دهێتە دان و ئاهەنگێت مەزن بۆ دهێنە گێران. ٣- د ژیانا تایبەتی یان گشتی دا دبیتە بیرهاتنا رویدانەکا گرنگ د ژیانا مرۆڤی دا و ژنئینانێ و چەند جۆر ژێ هەنە: أ- یوبیلا زیڤین(اليوبيل الفضي)، هەر (٢٥) سالا دهێتەکرن. ب- یوبیلا زێرین(اليوبيل الذهبي). ج- ئەلماسی(اليوبيل الماسي) هەر (٧٥) سالا دهێتەکرن.

اليوتوبيا: ئەو هزرن یێت نەهێنە تویژاندن. دیسا دهێته ناساندن کو ئەو هزره یان تیۆره یا د سەر دۆرهێلی دا و ب هیچ رێکەکێ نەهێته ب جهئینان ب خۆ ئەگەر ئەو هزر یان تیۆر یا ب وی رەنگی بیت کو هویڤییێت گوهۆرین و پێشکەڤتنێ ل نک مرۆڤی پەیدا بکەت، و کارێ یۆتۆپیاخوازی و هزرا ئاڤاکرنا دەولەتەکا ئاشۆیی ڤەژەنا وێ پاشڤەمان و پاشڤەرۆیێ یە یا کو د دۆرهێلی دا.

يوح(يوحى): رۆژ(تلپ).

اليود: کەرەستەیەکێ خولیکی و رەشە، زوی دبیته هولم و دفریت، و زوی د (کحول) ێ دا حەلییێت، د چێکرنا دەرمانا و وێنەگریا ب تاڤا رۆژێ دا دهێته ب کارئینان.

اليوسفي(يوسف أفندي): دارەکا فێقی یە ژ نفشێ پرتەقالا، ناڤێ (يوسف أفندي) دانایەنە سەر ژ بەر کو وێ ل سەردەمێ (محمد علي پاشا)ی ژ ئیتالیا ئینابوونە وەلاتێ (مصر)ێ.

يوعي: د دلی دا ڤەدشێرت.

يوم: رۆژ(دەم).

يـوم التروية: رۆژا (٨)یە ژ مەها (ذو الحجة)، ل وێ رۆژێ حەجی ئاڤی دگەل خۆ دبەن.

يـوم التغابن: رۆژا مرۆڤ خۆ زۆریلێکری دبینت ئانکو خوسارەت کو رۆژا قیامەتێ یە.

يوم التناد: رۆژا مرۆڤێت باش و خراب گازی ئێک دکەن و ئەنجاما بۆ ئیک دبێژن کو رۆژ قیامەتێ یە.

يـوم الحساب: رۆژا حساب و لیگرتنێ کو رۆژا قیامەتێ یە.

يـوم الـدين: رۆژا لێگرتن و حسابێ کو رۆژا قیامەتێ یە.

يـوم الفـتح: ١- رۆژا دادگەهکرنێ. ٢- رۆژا سەرکەڤتنێ. ٣- ژ ناڤێت رۆژا قیامەتێ یە.

يوم القر: رۆژا پشتی رۆژا دانا قوربانا یە کو حەجی ل منایێ خۆجه دبن.

يوم القرار: رۆژا خۆجهبوونێ یان رۆژا بریارێ کو رۆژا قیامەتێ یە.

اليوم الموعود: ١- رۆژا کریە ژڤان. ٢- رۆژا قیامەتێ.

يـوم النفر(النفـور؛ النفيـر): رۆژا سییێ یە ژ جەژنا قوربانێ، ئەو رۆژە یاکو حەجی ژ منایێ دقولپنە مەککەهێ ئانکو بەر ب مەککەهێ دچن.

يـوم النشـور: رۆژا ژ گۆرا دەرگەڤتن و بەلاڤبوونێ یە کو رۆژا قیامەتێ یە.

اليـوم الشمسي الحقيقي: ئەو دەمە کو یێ دبۆرت د ناڤبەرا هەردو جارێت بۆرینا رۆژێ د سەر (نقطة الإعتدال الربيعي) دا کو دهێته ڤەرەبۆکرن ب وێ ڤەگوهازتنا وی یا رۆژانە دهێته کرن.

اليوم النجمي: ئەو دەمە یێ دکەڤیته د ناڤبەرا دو جارێت بۆرینا (نقطة الإعتدال الربيعي) د سەر (خط الهاجرة) را کو کورتره ژ دەمێ عەرد ل دۆر خۆ دزڤریت ب ئێک ژ سەدێ ژ چرکێ (الثانية).

اليونسكو: ریکخراوەکا سەر ب نەتەوێت ئێککرتی ڤە یە، ل سالا (١٩٤٦)ێ یا هاتیە دامەزراندن، بارەگاهێ وێ ل (پاریس)ە، ئارمانجا وێ هاندانا هاریکاریێ یە د ناڤبەرا مللەتان دا د وارێت پەروەردێ و زانستێت رەوشەنبیری دا وەکی فێرکرنا ب کوتەکی و بێ بەرانبەر.

اليونسية: شیعەنە؛ دویڤچوویێت (يونس بن عبد الرحمن) ی نە، دبێژن: عەرشێ خودێ یێ ل سەر ئاڤێ ل سەر ملێت ملیاکەتا، ئانکو خودێ ب مەزنێت دنیایێ دشپینن.

ييا: پیتا (ياء)نڤیسی.

اليينمية: کومزری.

ژێدەر

١- محمد بن أبى بكر عبدالقادر الرازى، مختار الصحاح، دار الكتاب العربى(بيروت - ١٩٨١).

٢- موسى بن محمد الملياني الأحمدى، معجم الأفعال المتعدية بحرف، دار العلم للملايين، ط١ (بيروت – ١٩٧٩).

٣- المنجد فى اللغة، الطبعة الخامسة والثلاثون، (بيروت – ١٩٨٦).

٤- إسماعيل طه شاهين، بالندەييێت كوردستانێ، ٤ بەرگ، دەزگەها سپيريێز يا چاپ و وەشانێ، چ١(دهۆک – ٢٠٠٨).

٥- إسماعيل طه شاهين، بالندەيێن گۆشتخوەر، دەزگەها سپيريێز يا چاپ و وەشانێ، چ١(دهۆک – ٢٠٠٥).

٦- لطفى الخورى، معجم الأساطير، دار الشؤون الثقافية العامة.ط١ (بغداد – ١٩٩٠).

٧- السيد الشريف علي بن محمد علي الجرجاني الحنفي، التعريفات، ضبط النصوص والتعليق: محمد علي أبو العباس، مكتبة القرآن للطباعة والنشر والتوزيع، (القاهرة ـ ٢٠٠٣).

٨- الدكتور رفيق العجم، موسوعة مصطلحات التصوف الإسلامى، مكتبة لبنان ناشرون، الطبعة الاولى، (بيروت – ١٩٩٩).

ناڤەرۆك

پێشگۆتنا چاپا دووێ.......................... ٥

پێشگۆتنا چاپا ئێكێ.......................... ٧

حرف أ: .... ١١ – ١٢٨

حرف ب:.......................... ١٢٩ – ١٥٦

حرف ت:.......................... ١٥٧ – ٢٣٠

حرف ث:.......................... ٢٣١ – ٢٣٦

حرف ج:.......................... ٢٣٧ – ٢٥٦

حرف ح:.......................... ٢٥٧ – ٢٨٨

حرف خ:.......................... ٢٨٩ – ٣١٢

حرف د:.......................... ٣١٣ – ٣٣٢

حرف ذ:.......................... ٣٣٣ – ٣٤٠

حرف ر:.......................... ٣٤١ – ٣٨٠

حرف ز:.......................... ٣٨١ – ٤٠٠

حرف س:.......................... ٤٠١ – ٤٤٦

حرف ش:.......................... ٤٤٧ – ٤٨٢

حرف ص:.......................... ٤٨٣ – ٥١٤

حرف ض:.......................... ٥١٥ – ٥٢٦

حرف ط :.......................... ٥٢٧ – ٥٤٦

حرف ظ:.......................... ٥٤٧ – ٥٥٠

حرف ع: .... ٥٥١ – ٦١٤

حرف غ:.......................... ٦١٥ – ٦٤٠

حرف ف: .... ٦٤١ – ٦٧٨
حرف ق: .... ٦٧٩ – ٧٤٠
حرف ک: .... ٧٤١ – ٧٨٠
حرف ل: .... ٧٨١ – ٨١٦
حرف م: .... ٨١٧ – ٩٤٨
حرف ن: .... ٩٤٩ – ١٠١٨
حرف هـ: .... ١٠١٩ – ١٠٥٤
حرف و: .... ١٠٥٥ – ١٠٩٤
حرف ي: .... ١٠٩٥ – ١١٠٢
ژێدەر: ١١٠٣